

SACRORUM
CONCILIORUM

NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

IN QUA PRÆTER EA QUÆ

PHIL. LABBEUS ET GABR. COSSARTIUS S. J.

Et novissime NICOLAUS COLETTI in lucem edidere,

EA OMNIA INSUPER SUIS IN LOCIS OPTIME DISPOSITA EXHIBENTUR, QUÆ

JOANNES DOMINICUS MANSI,

ANTEHAC CONGREGATIONIS MATRIS DEI, NUNC VERO

ARCHIEPISCOPUS LUCENSIS, EVULGAVIT.

EDITIO NOVISSIMA

AB EODEM OPTIME MERITO PRÆSULE

POTISSIMUM FAVOREM ETIAM ET OPEN PRÆSTANTE

EM.^{MO} CARDINALI DOMINICO PASSIONEO

SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO,

ALIISQUE ITEM ERUDITISSIMIS VIRIS MANUS AUXILIATRICES FERENTIBUS, CURATA,

Novorum Conciliorum, novorumque Documentorum Additionibus locupletata,

Ad MSS. Codices Vaticanos, Lucenses, aliosque recensita, & perfecta.

ACCEDUNT ETIAM NOTÆ, ET DISSERTATIONES QUAMPLURIMÆ, QUÆ IN CETERIS EDITIONIBUS DESIDERANTUR.

TOMUS DUODECIMUS.

Ab an. DCLXXXVII. usq; ad an. DCCLXXXVII. incl.

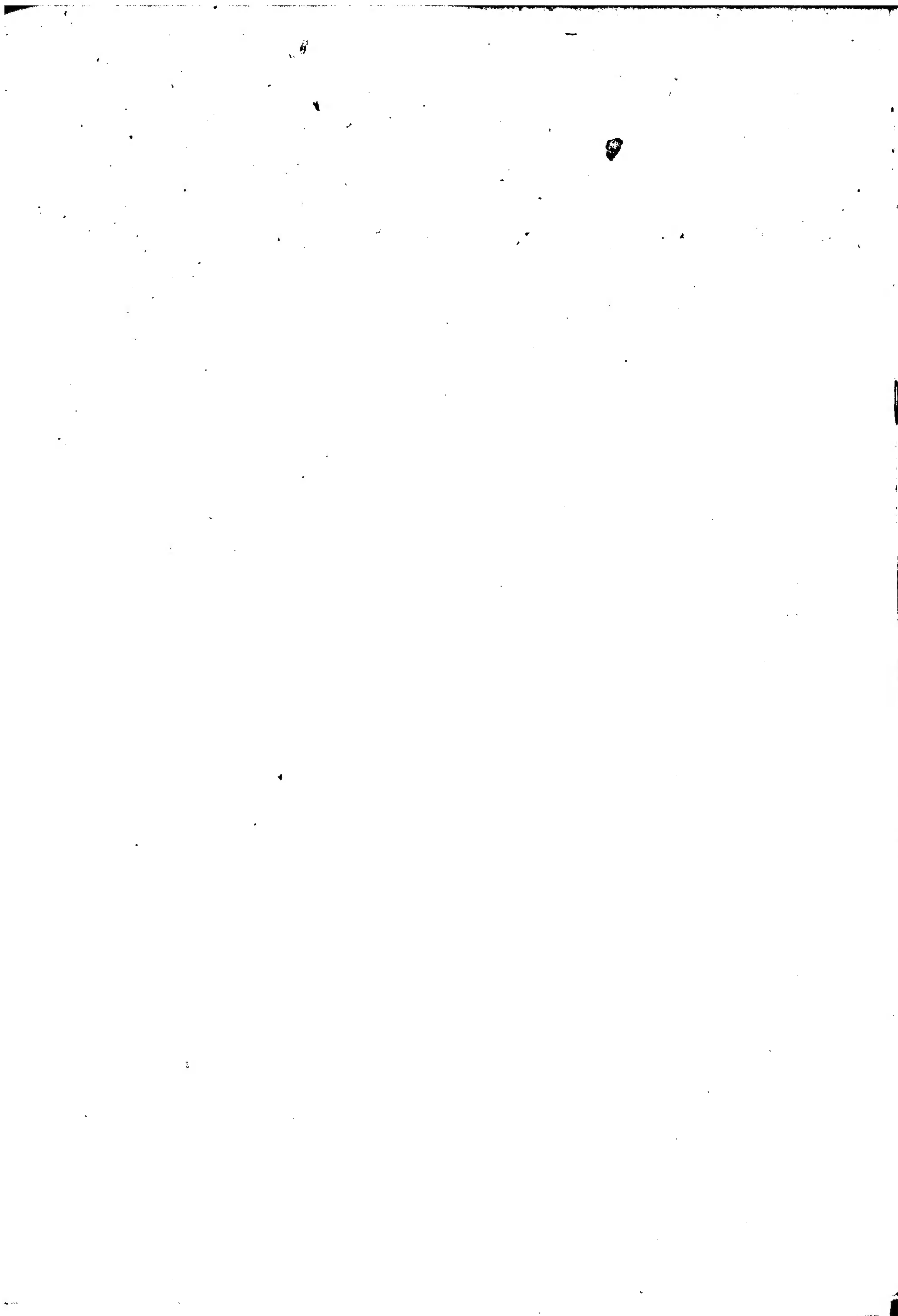

FLORENTIÆ

MDCCLXV

EXPENSIS ANTONII ZATTA VENETI.

Editho iterata ad Editionis principis exemplum ab Huberto Welter, Bibliopola, Via dicta Bernard Palissy 4, Parisius MDCCCL,

SYLLABUS

EORUM, QUÆ IN TOMO XII.

CONTINENTUR.

Quæ hoc indice notata sunt, nostræ editioni non accessere

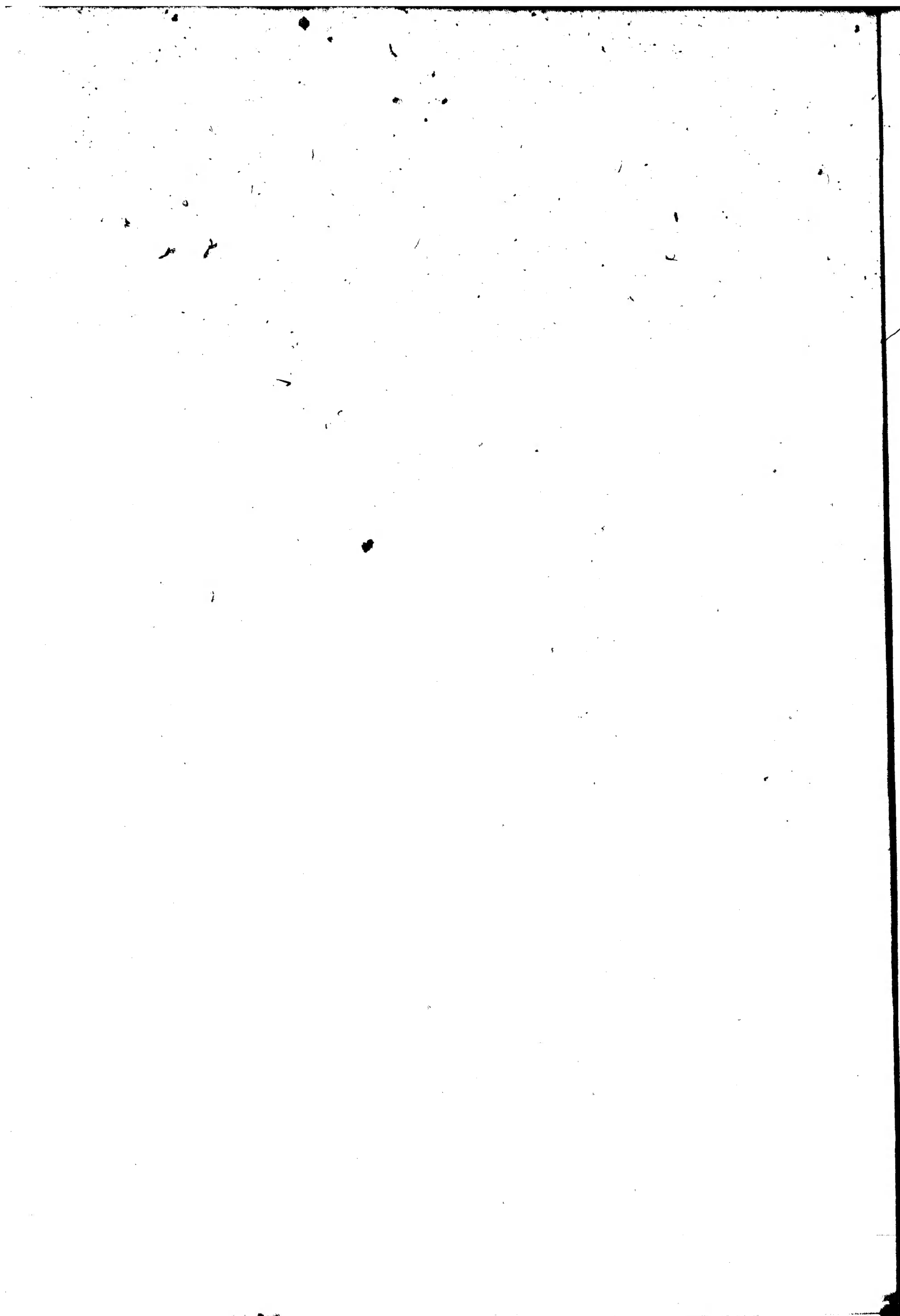
ANNO CHRISTI		Pag.	ANNO CHRISTI		
687	VITA SERGI PAPÆ I.	6	698	Collectio Canonum Hibernico- rum.	118
	<i>Nota Severini Bini.</i>	6		Joannis Dominici Mansi Præmonitio ibid.	
	Epistola ad Ceolfridum Abbatem.	7	701	VITA JOANNIS PAPÆ VI.	158
	<i>P. Mansi appendix ad epistolas ejus- dem Papa.</i>	ibid.		<i>Nota Severini Bini.</i>	ibid.
688	CONCILIIUM TOLETANUM XV.	ib.		CONC. ANGLICANUM.	ibid.
	<i>Nota Garfia Loaisa.</i>	22		<i>Adnotatio P. Pagi.</i>	161
	CONCILIIUM habitum sub Theodoro Archiep. Cantuariensi.	25	705	CONC. TOLETANUM XVIII.	163
	Capitula ejusdem Concilii.	ibid.		VITA JOANNIS PAPÆ VII.	ibid.
	<i>Excerpta ex Capitulis Theodori.</i>	37.		<i>Nota Severini Bini.</i>	164
	Conventus in Palatio Theodorici Regis.	39		Ejusdem Epistola.	166
689	<i>Synodus incerti loci.</i>	41		CONC. ROMANUM.	ibid.
691	CONC. CÆSAR AUGUSTANUM III.	42.		<i>Adnotatio P. Pagi.</i>	167
	<i>Præfatio & Capitula.</i>	ibid.		<i>Synodus Merciana.</i>	168
	<i>Conciliabulum Constantinopolitanum.</i>	47.		CONC. NIDDENSE.	ibid.
692	<i>Nota Severini Bini.</i>	ibid.		<i>Nota Severini Bini.</i>	171
	<i>— Frontonis Ducis.</i>	51		<i>Adnotatio P. Pagi.</i>	172
	<i>— P. Pagi.</i>	54		Additio ad Concilium Niddense. ibid.	
	CONC. ANGLOSAXONICUM.	55	708	VITA SISINNII PAPÆ.	174
	Leges XI. Ecclesiasticæ Inz Re- gis.	57		CONC. ADERBOURNENSE.	175
	Statuta ejusd. Regis.	ibid.		<i>Synodus Anglosaxonum.</i>	176
693	CONC. TOLETANUM XVI.	59		Additio ad eand. Synodum.	ibid.
	<i>Præfatio & capitula.</i>	ibid.		<i>Synodus alia Anglosaxonum.</i>	177
	Tomus Regis Flavii ad Patres Con- cilii.	61		VITA ET EPISTOLA CONSTANTINI PAPÆ.	178
	Capitula ejusd. Concilii.	68		Charta Kenredi Regis Anglorum.	182.
	Subscriptiones.	83		Appendix ad ejusdem Epistolas	186.
	<i>Nota Garfia Loaisa.</i>	85		Charta Egvvini Epif. Wicornen- sum.	186
694	CONC. BECCANGLDENSE.	87	700	<i>Synodus Anglica Generalis.</i>	187
	<i>Adnotatio P. Pagi.</i>	91	712	<i>Conciliabulum Constantinopolitanum.</i>	ibid.
	CONC. TOLETANUM XVII.	93		<i>Synodus Constantinopolitana G. L.</i>	190
	<i>Ejusdem capitula.</i>	96		Agathonis diaconi peroratio ad acta sextæ Synodi G. L.	ibid.
	<i>Nota Bini ex Garfia.</i>	107		Joannis Archiepif. Constantinop. Epistola G. L.	196
695	CONC. AUTISSIOLORENSE.	ibid.		CONC. LONDINENSE pro imagini- bus.	210
	<i>Synodus Nestorianorum.</i>	109		<i>Adnotatio P. Pagi.</i>	ibid.
697	CONC. TRAJECTENSE.	ibid.		CONCILIIUM omnium Episcoporum & c. totius Regni Britanni.	ibid.
	<i>— BERGHAMSTEDÆ.</i>	111		Epistola Ceolfridi Abbatis	212
	<i>Præfatio & capitula.</i>	ibid.		Decretum regis Neitani.	219
	Quomodo damna & injuriæ sacris ordinibus illata.	114		CONC. ROMANUM dubium.	ibid.
698	<i>Conciliabulum Aquilejense</i>	115			Cen.
	<i>Adnotatio P. Pagi.</i>	ibid.			
	<i>Observatio Philippi Labbe.</i>	117			

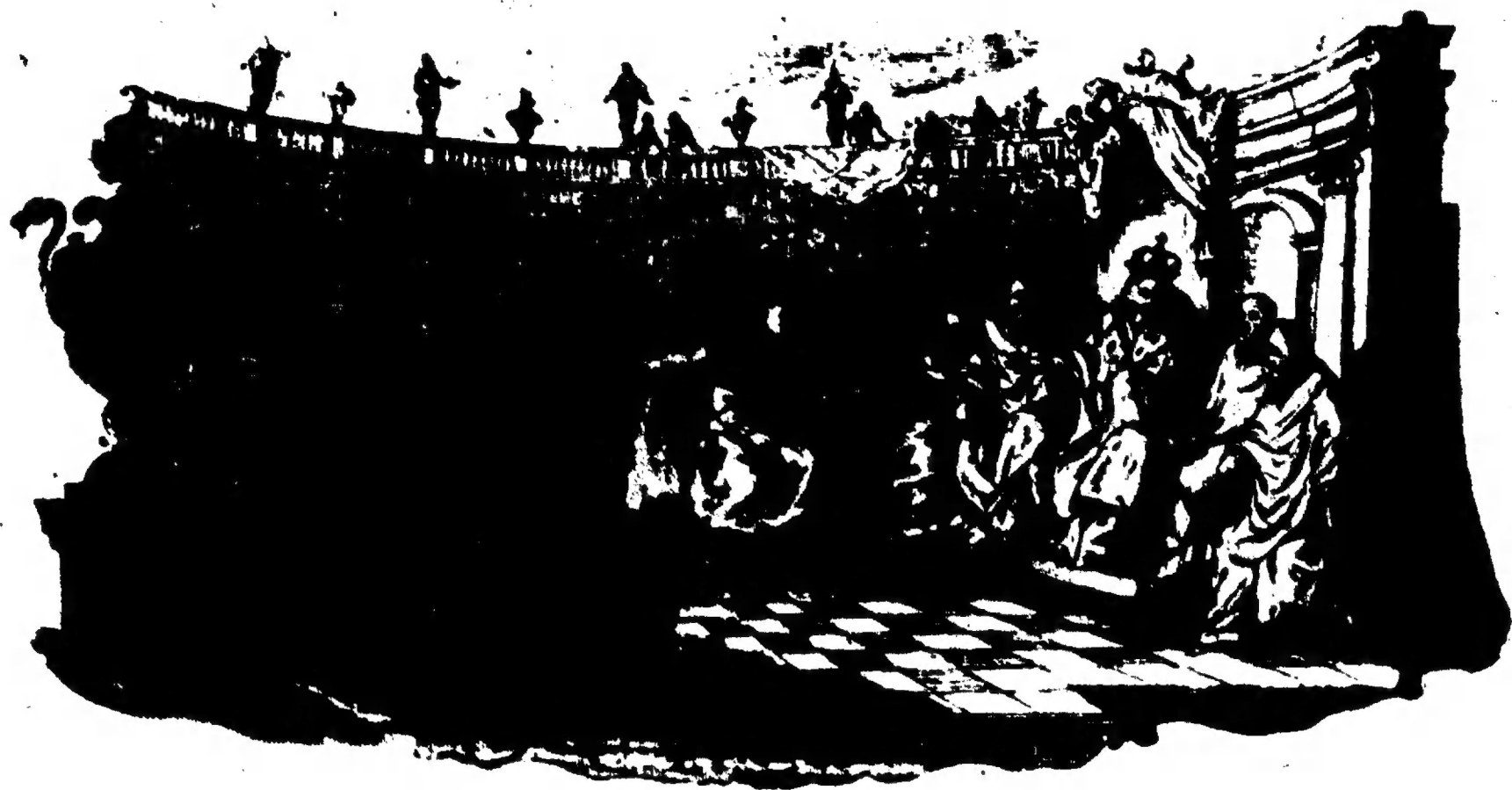
S Y L L A B U S.

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
712	<i>Censura Cl. Muratorii.</i> 223	745	<i>Epistola Gemuli Diaconi.</i> 400
713	<i>CONCILIUM in Ravennatensi Provin-</i> 226		<i>Statuta S. Bonifacii Ep. Mogun-</i> 400
	<i>cia.</i> 226		<i>tini.</i> 400
714	<i>VITA GREGORII PAPÆ II.</i> <i>ibid.</i>		<i>CONC. CLOVESHAVIÆ.</i> 405
	<i>Nota Severini Binii.</i> 233		<i>Synodus Cuthberti.</i> 413
	<i>Ejusdem Epistolæ.</i> 234	747	<i>CONC. GERMANICUM III.</i> <i>ibid.</i>
	<i>— Decreta.</i> 251	748	<i>— DURIENSE.</i> <i>ibid.</i>
715	<i>CONCILIUM in Vicovallari in Hetru-</i> <i>ibid.</i>		<i>Excerptiones Egberti Archiepisc.</i> <i>ibid.</i>
	<i>ria.</i> <i>ibid.</i>		<i>Eboracensis.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Judicium quorundam Episcoporum.</i> 253.		<i>Præmonitio in eisdem.</i> 411
	<i>Synodus Constantinopolitana.</i> 255		<i>Pœnitentiale ejusd. Egberti.</i> 431
	<i>Synodi Constantinopolitani sententia.</i> 256		<i>Dialogus ejusdem.</i> 482
	<i>G. L.</i> 256		<i>Canones ejusdem de remediis pec-</i> 490
	<i>Synodus Constantinopolitana S. Germa-</i> <i>ni G. L.</i> 258		<i>catorum.</i> 490
	<i>Capitulare Gregorii Papæ II.</i> <i>ibid.</i>		<i>Anonymi canones pœnitentiales.</i> 499.
721	<i>CONC. TRAJECTENSE.</i> 260		<i>Præmonitio in eisdem.</i> 498
	<i>— ROMANUM I.</i> 261		<i>Epistola Pipini Regis ad Bonifa-</i> 522
	<i>Præfatio.</i> 261		<i>cium Archiep. Moguntin.</i> 522
	<i>Capitula.</i> 263		<i>VITA STEPHANI PAPÆ II.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Nota Severini Binii, Ducei, & P.</i> 266		<i>Ejusdem Epistolæ.</i> 533
724	<i>Pagi.</i> 266		<i>— Præceptum de hospitali Ful-</i> 552
	<i>CONC. ROMANUM II.</i> 267		<i>rado abbati concessio.</i> 552
726	<i>— ROMANUM III.</i> <i>ibid.</i>		<i>Admonitio Jo. Dom. Mansi.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Synodus Constantinopolitana G. L.</i> 270		<i>Epistola ad Fulradum abbatem.</i> <i>ibid.</i>
	<i>— Romana G. L.</i> <i>ibid.</i>	752	<i>CONC. VERMERIENSE.</i> 566
	<i>— Hierosolymitana G. L.</i> 271	753	<i>— ROMANUM dubium.</i> 567
	<i>— Jacobitarum in Syria.</i> <i>ibid.</i>		<i>Censura in literas Stephani Pa-</i> 570
731	<i>VITA GREGORII PAPÆ III.</i> 271		<i>pæ II.</i> 570
	<i>Ejusdem Epistolæ.</i> 278		<i>Synodus Metensis.</i> 571
	<i>Præmonitio de Codice Carolino.</i> 282.		<i>CONCILIUM MOGUNTINUM.</i> 573
	<i>Appendix ad Epistolas Gregorii</i> 286	754	<i>Concilium Constantinopolitan. Pseu-</i> 575
	<i>Papæ III.</i> 286		<i>doseptimum.</i> 575
	<i>Excerptum editum ab eodem Pa-</i> 287		<i>Eadem ex libello Synodico G. L.</i> 577.
	<i>pa.</i> 287	755	<i>Synodus Maburgensis.</i> 578
	<i>CONC. ROMANUM I.</i> 298		<i>— Vercensis.</i> <i>ibid.</i>
	<i>— IN RAVENNATENSI PROVIN-</i> <i>ibid.</i>		<i>Ad eandem adnotatio.</i> 585
	<i>CIA.</i> <i>ibid.</i>		<i>CONC. ANGLICUM.</i> <i>ibid.</i>
	<i>— ROMANUM II.</i> 299	756	<i>— LIPTINENSE.</i> 590
	<i>Additio ad Romanum I.</i> <i>ibid.</i>		<i>Ad idem adnotatio critica.</i> <i>ibid.</i>
	<i>— ad Romanum II.</i> <i>ibid.</i>	757	<i>VITA PAULI PAPÆ I.</i> 591
	<i>Epistola ejusdem Gregorii ad An-</i> 300		<i>Ejusdem Epistolæ ex Codice Ca-</i> 594
	<i>tonium Gradensem.</i> 300		<i>rolino.</i> 594
738	<i>CONC. WIGORNIENSE.</i> 302		<i>Ejusdem epistolarum Labbeana</i> 632
740	<i>Synodus Tarmanensis Jacobitarum.</i> <i>ib.</i>		<i>Sylloge.</i> 632
741	<i>VITA ZACHARIÆ PAPÆ.</i> 303		<i>Appendix ad ejusd. epistolas.</i> 652
	<i>Epistolæ ejusdem.</i> 315		<i>CONC. COMPENDIENSE.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Admonitio ad XVIII. Epistolam.</i> 354.	758	<i>Synodus Romana II.</i> 656
	<i>Ejusdem Decreta.</i> 355		<i>Conventus Compendiensis.</i> <i>ibid.</i>
742	<i>CONC. CLOVESHOENSE.</i> 363		<i>Adnotatio critica ad duo Conci-</i> 657
743	<i>— GERMANICUM.</i> 365		<i>lia Compendiensia.</i> 657
	<i>— LIPTINENSE.</i> 370		<i>Canones additi.</i> 658
	<i>Canones additi.</i> 371	759	<i>Concilium Germanicum.</i> 659
	<i>CONCILIUM ROMANUM I.</i> 382		<i>Synodus Telenfis.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Præmonitio.</i> <i>ibid.</i>		<i>Synodus Anglicana.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Canon additus.</i> 388	761	<i>CONC. ROMANUM.</i> 660
	<i>CONC. SUESSIONENSE.</i> <i>ibid.</i>		<i>— VOLVICENSE.</i> 661
	<i>— GERMANICUM III.</i> 389		<i>Conventus in Villa Duria.</i> <i>ibid.</i>
745	<i>— ROMANUM II.</i> 390		<i>— Attiniacensis I.</i> 662
			<i>Adnotatio critica ad Conventus</i> Atti-

S Y L L A B U S.

ANNO CHRISTI			ANNO CHRISTI		
	Attiniacenses duos.	664		Caroli Magni Leges.	ibid.
763	CONC. ASCHAIMENSE.	ibid.	779	Jo. Dom. Mansi in eisdem premoni-	ibid.
	In ipsum Concilium Adnotationes			tio.	ibid.
	670.		780	CONC. LIPPINENSE.	897
	Conventus Nivernensis.	674		Synodus Romana.	900
765	Synodus in Serrug Jacobitarum.	ibid.		— Antiochena G. L.	ibid.
	Conventus Wormaticensis.	ibid.	781	— Caroli Magni altera.	901
	— Attiniacensis.	ibid.	782	— COLONIENSIS.	902
	— Aurelianensis.	676	783	CONC. HISPANUM.	ibid.
766	CONC. GENTILIACENSE.	677		CONC. INCERTI LOCI.	902
767	Ad id Concilium adnotatio.	ibid.	785	Capitula Hadriani Papæ.	904
	CONC. BITURKENSE.	678		Nota Jacobi Sirmundi.	914
	— HIEROSOLIMITANUM in causa			Nota Anthonii Augustini.	ibid.
	sacrarum imaginum.	680		Observatio P. Pagi.	935
	VITA STEPHANI PAPÆ III.	ibid.	786	CONC. PADERBORNENSE II.	ibid.
	Ejusdem Epistolæ.	690		— WORMATIENSE IV.	937
	Exemplar epistolæ ad Bertradam		787	— CALCHUTHENSE.	ibid.
	Reginam.	691		— NICÆNUM II. OECUMENICUM	
768	CONC. RATISBONENSE.	699		VII.	951
	Conventus apud Sanctum Diony-			Historia hujus Concilii.	ibid.
	sium.	701		Epistola I. Gregorii Papæ ad	
769	CONC. ROMANUM.	ibid.		Leonem Isaurum Imperatorem	
	Præfatio in Concilium Lateranen-			Gr. Lat.	960
	se.	703		Nota Frontonis Ducai.	973
	CONC. LATERANENSE.	713		Epistola II. Gregorii Papæ ad	
	Caroli Magni Capitularium ad-			Leonem Isaurum G. L.	976
	monitio.	722		Præfatio Anastasii Bibliothecarii	
770	CONC. WORMATIENSE.	724		in hanc septimam Synodum.	
	— apud Valentianenses	ibid.		981.	
771	Synodus in planicie Dalmatiae.	724		Divalis sacra Imper. ad Hadria-	
771	VITA HADRIANI PAPÆ I.	725		num Papam.	984
	Ejusdem epitaphium.	736		Apologeticus Tarasii ad populum	
	— Epistolæ.	757		Gr. Lat.	985
	Epistolarum Sylloge Labbeana.			Gesta ante Synodum, Græco-La-	
	819.			tina.	989
	CONC. WORMATIENSE II.	849		Monumenta Synodi G. L.	992
772	— BAVARICUM.	851		ACTIO PRIMA G. L.	ibid.
773	— GENEVENSB.	857		ACTIO SECUNDA G. L.	1052
	Epitome Canonum Hadriani.	859		Epistola Hadriani Papæ Impera-	
	Ad præfationem Canonum Sardi-			toribus missa. G. L.	1056
	cenium additio.	869		— ejusdem Tarasio Patriarchæ.	
774	Synodus Lateranensis.	883		Gr. Lat.	1077
775	CONC. IN VILLA DURIA.	887		ACTIO TERTIA. G. L.	1113
	— WORMATIENSE III.	889		Exemplar litterarum Tarasii Pa-	
	— VENETUM.	ibid.		triarchæ. G. L.	1120
	Ad ipsum Concilium adnotatio.			Epistola Sacerdotum Orientis ad	
	890.			Tarasium missa. G. L.	1128
	CONC. PADERBORNENSE	ibid.		Exemplar Synodicorum Theodo-	
	Ad ipsum additio.	891		ri Patriarchæ Hierosolymorum.	
779	CONC. IN VILLA DURIA.	893		Gr. Lat.	1136

CONCILIORUM OMNIUM, AMPLISSIMA COLLECTIO.

~~~~~

V I T A

ANNO
CHRISTI
687.

ET EPISTOLA SERGII PAPÆ L

ANNO
CHRISTI
687.

Dantur var.
antes ex Cod.
Luc. 490.

14

* priorum

* qui

* populus Ro-
manus orbis
Schisma inter
Theodorum
archipresby-
terum & Pa-
schalem ar-
chidiaconum

* basilica

* alii
unanimiter.

Ergius natione Syrus, Antiochiae regionis, ortus ex patre Tiberio in Panormo Siciliae. Sedit annos tredecim, menses octo, dies 23. Hic veniens Romam sub sanctae memorie Adeodati pontificis inter clerum Romanae ecclesiae connumeratus est. Et quia studiosus erat, & capax in officio cantilenae (a) priorum cantorum pro doctrina est traditus, & acolythus factus per ordinem ascendens a sanctae memorie Leone pontifice in titulo sanctae Susannae, (b) quae ad duas domos vocatur, presbyter ordinatus est. Hic tempore presbyteratus sui impigre per cœmeteria diversa missarum solemnia celebrabat. Post septennium vero defuncto beatae memorie Conone apostolicæ sedis præsule; ut fieri assoler, Romanus populus urbis in duas partes divisus est, & una quidem pars elegit Theodorum archipresbyterum. Alia vero pars Paschalem archidiaconum. Et quidem Theodorus archipresbyter cum populo qui ei favebat præveniens, interiorē partem patriarchii tenuit. Paschalis vero exteriorē partem ab oratorio sancti Silvestri, & basilicam domus Juliae, quæ super campum respicit, occupavit. Cumque unus alio locum non cederet, sed utrique immaniter perdurarent, ut unus alium superaret, inito consilio primates iudicium, & exercitus Romanæ militiæ vel cleri (c) plurima pars, & præsertim sacerdotum atque civium multitudo ad sacrum palatium perrexerunt, & diu pertractantes quid fieri deberet, qualiterve duorum altercantium electorum sopiretur (d) contentio. Deo annuente in personam denominati Sergii (e) venerabilis tunc presbyteri concordantes se contulerunt, eumque de medio populi tollentes in oraculum beati Cæsarii martyris Christi (f) quod est intra sacrosanctum superscriptum palatium introduxerunt, & exinde in Lateranense episcopium cum laudum acclamationibus deduxerunt. Et quamvis fores patriarchii intrinsecus essent munitæ, & clausæ, tamen pars quæ prædictum venerabilem virum elegerat, quia & validior erat, prævaluit, & ingressa est. Quo ingressu unus e duobus electis, id est, Theodorus archipresbyter illico quievit, ac se humiliavit. Et ingressus denominatum sanctissimum electum salutavit, ac osculatus est. Paschalem vero nullo modo (g) cordis duritia id facere sinebat, donec coactus, & confusus, volens, nolens, suum dominum & electum ingressus salutaret. Qui etiam Paschalis clanculo non cessavit Ravennam suos mittere milites, promissaque pecunia, vel aliis diversis donis, Joannem patricium, & Exarchum cognomento Platyn, cum suis iudicibus, nemine sciente Romam venire persuadere. Qui sic

(a) Prior.

(d) Intento.

(g) Pro cordis duritia.

(b) Qui & duas domos vocatur.

(e) Venerunt tunc presbyteri.

(c) Cleri si dies est plurima.

(f) Quod est intra palatium introductum.

ANNO
CHRISTI
487.

eo quod

libras
predicium
idem
subiacet

lucula
respectato-
ribus, et
inspectori-
bus.

ipse papa,
et ipse Ser-
gius.

praefulibus,
eo tempo-
re
charitate, lo-
cor corruptus.

lectione

sic abdite venit ut nec signa nec banda cum militia Romani exercitus occurrissent ei juxta consuetudinem in competenti loco, nisi a propinquo Romanæ civitatis. Qui dum venisset, & omnes in personam Sergii sanctissimi invenisset consensisse, illi quidem suffragari non valuit. Ecclesiæ tamen beati Petri apostoli idem Exarchus per ejusdem Paschalis miseriam stipendium, & damnum intulit, quod ab eodem Paschali superscripto Exarcho promissum fuerat, id est centum auri librarum a parte ecclesiæ expetente; Sergio sanctissimo electo proclamante, quod neque promississet dare, neque possibilitas dandi suppetat. Et ut ad compunctionem animos videntium commoveret, cantaros & coronas quæ ante sacrum altare, & confessionem beati Petri apostoli ex antiquo pendebant, deponi fecit & pignori tradi. Sed nec in hoc flexa est ejusdem Exarchi duritia, donec centum, ut dictum est, librarum auri accepit. Et licet, ut præfatum est, ecclesiæ Christi idem miserrimus Paschalis dispendium, & damnum infixit, tamen Christo favente Sergius presbyter & electus in sede beati Petri apostoli pontifex ordinatus est. Prædictus vero Paschalis non post multum tempus, & ab officio archidiaconatus pro aliquibus incantationibus (a) & lucis, quos colebat, vel sortibus quas cum aliis respectoribus tractabat, Dei beatique apostolorum principis Petri interveniente iudicio privatus est, & in monasterium reclusus, post quinquennium præ cordis duritia impoenitens defunctus est.

Hujus itaque temporibus Justinianus imperator concilium in regia urbe iussit fieri, in quo & legati sedis apostolicæ conveniant, & decepti subscriperant. Compellabatur autem & ipse subscribere, sed nullatenus acquievit, pro eo quod quædam capitula extra ritum ecclesiasticum fuerant in eo annexa. Quæ & quasi synodaliter definita, & in 6. tomis descripta a tribus patriarchis, id est (b) Alexandrino, Constantinopolitano, & Antiocheno, vel ceteris (c) contulibus, qui in tempore illic conveniant, subscripta erant, manuque imperiali confirmata, missis in Lucellum, quod (d) scebrum carnale vocitatur in hanc Romanam urbem ad confirmandum, vel in superiori loco subscribendum Sergio pontifici, utpote capiti omnium sacerdotum, direxit. Qui beatissimus pontifex, ut dictum est, penitus eidem Justiniano Augusto non acquievit: nec eosdem tomos suscipere, aut lectione pandere passus est. Porro eos ut invalidos respuit atque abiecit, eligens ante mori quam novitatum erroribus contentire. Qui imperator Sergium magistranium in spiritum prænominati pontificis Romani mittens, Joannem Deo amabilem Portuensem episcopum, seu Bonifacium consiliarium apostolicæ sedis, secum in regiam abstulit urbem. Deinde Zachariam immanem suum protospatharium cum iussione direxit, ut prædictum pontificem similiter in regiam deportaret urbem. Sed misericordia Dei præveniente, beatoque Petro apostolo & apostolorum principe suffragante, suamque ecclesiæ immutata servante, excitatum est cor Ravennatis militiæ, ducatus etiam Pen-

Atapolitani, & circumquaque partium non permittere pontificem sedis apostolicæ in regiam ascendere urbem. Cumque ex omni parte multitudo militiæ conveniret, Zacharias spatharius, perterritus & trepidans, ne a turba (e) malitiæ occideretur, portas quidem civitatis claudi & teneri pontificem postulabat. Ipse vero in cubiculo pontificis tremebundus refugit, deprecans lacrymabiliter, ut sui pontifex miseretur; nec permitteret quemquam ejus animæ infestari. Exercitus autem Ravennatis ingressus per portam beati Petri apostoli cum armis & (f) turba in Lateranensem episcopium venit, pontificem videre æstuans, quem fama vulgante, per noctem sublatum & in navigium missum fuisse cognoverant. Dumque fores patriarchii tam inferiores quam superiores essent clausæ, has in terram, nisi velocius aperirentur, mittere minarentur. Præ nimia timoris angustia, & vitæ desperatione Zacharias spatharius (g) lectum pontificis ingressus sese abscondit, ita ut mente excideret, & perderet sensum. Quem beatissimus papa confortavit, dicens ut nullo modo timeret. Egressus vero idem beatissimus pontifex foris basilicam domini Theodori papæ apertis januis (h) in sedem, quæ vulgo appellatur Sub apostolis, generalitatem militiæ, & populi, qui pro eo occurrebant, honorifice suscepit, datoque apto & suavi responso eorum corda linivit. Quamquam illi zelo ducti pro amore & reverentia tam ecclesiæ Dei, quamque sanctissimi pontificis, jam a patriarchii custodia recesserunt, quousque denominatum spatharium cum injuriis & contumeliis a civitate Romana foris depellerent. Nam & is qui illum miserat ipso etiam tempore est domino retribuente regno privatus. Sicque ecclesiæ Dei imperturbata cum suo præfule Christo favente servata est.

Hic beatissimus vir in sacrario beati Petri apostoli capsam argenteam in angulo obscurissimo jacentem, (i) & ex nigredine transactæ annositatis, nec si esset argentea apparentem, Deo ei revelante reperit. Oratione itaque facta sigillum expressum abstulit, locellum aperuit, in quo interius plumaceum ex holoserico superpositum, quod stauracis dicitur, invenit. Eoque ablato inferius crucem diversis ac pretiosis lapidibus perornatam inspexit, de qua tractis quatuor petalis, in quibus gemmæ clausæ erant miræ magnitudinis, & ineffabilem portionem salutaris ligni dominicæ crucis (l) invenit. Quæ etiam ex die illo pro salute humani generis ab omni populo Christiano die exaltationis sanctæ crucis in basilica salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, osculatur ac adoratur. Hic fecit imaginem (m) beati Petri apostoli, quæ est in parte mulierum. Hic fecit thymiatum aureum majus cum columnis & cooperculo, quod suspendit ante imagines tres aureas B. Petri apostoli, in quo incensum & odor suavitatis festis diebus, dum missarum solennia celebrantur, omnipotenti Deo opulentius mittitur. Hic posuit in absida basilicæ superscriptæ super sedes apallaream argenteam pensantem singul. libras centum viginti. Hic fecit in basilica superscripta pharos argenteos sex

ANNO
CHRISTI
487.

ut non per-
mitterent
protospa-
tharius

a pontifice
ad pedes
pontificis

turba non
modica

audierant

minabantur.

lecto

sedens in
sede,

recederent,

expulissent,

appellariam

(a) Et Lucula. (b) Constantinopolitano Alexandrino, & Antiocheno. (c) Praefulibus.
(d) Scebro carnali vocitatur. (e) Militia. (f) Et turba. (g) Sub lecto Pontificis.
(h) In sedem sub Apostolo generalitatem &c. (i) Invenit. (l) Inferius scriptam invenit.
(m) Auream.

sex (a) pensantes singulos libras triginta, qui A pace consonantes veritati ad propria relaxati sunt. Hic fecit coopertoria, vel vasa aurea & argentea (p) plura per diversas ecclesias ad usum & ornatum ecclesiarum Christi. Hic ordinavit Damianum archiepiscopum sanctae ecclesiae Ravennatis, (q) atque Clementem Frisonorum. Hic ordinavit Berechialdum Britanniae archiepiscopum. Hic ordinavit per diversas provincias episcopos nonaginta septem. Fecit autem & ordinationes duas per mentem Martii, presbyteros 18. diaconos 4. qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum vi. Idus Septembris, indictione (r) xv. Tiberio Augusto, & cessavit episcopatus mentem unum, dies viginti.

NOTE SEVERINI BINII.

Sergius. Post obitum Cononis Exarchus Imperatoris Sergius, qui novo schismati causam dedit. Cum enim vivente adhuc Conone Paschalis archidiaconus promissione numerum pontificis exarchum induxisset, ut post obitum Cononis sui electionem promoveret, mortuo Conone, alii Theodorum archipresbyterum, alii Paschalem archidiaconum elegerunt, & schisma novum concitavit. Cumque alter alteri non cederet, Dei voti omnium suffragiis electus est Sergius, anno domini 687. vigesima sexta mensis Decembris. Cui cum innotuissent ea quae in concilio Tolitano XV. elucidata sunt circa objectiones illas quas Benedictus papa obiecerat, magnis laudibus ab eo sunt celebrata, teste Roderico Tolitano episcopo. Post Kalendas Iulias eius martyrii affectus, novus apostolus & evangelii practicores in Frisiam vicinasque regiones misit, Villebrordum, Svirbertum, Ewaldus, Marcellinum, aliosque plures, quos idem Marcellinus recenset in vita Svirberti apud Sursum 1. Martii. Haec doctrinam illam, quam verbo predicant, sanguinis fuisse virtute miraculorum confirmant. Sergius pontifex secundo ad se revertentem Villebrordum, Ultrajectinum episcopum primum ordinavit. Bedae libro. 3. cap. 13.

Ab hoc eodem pontifice, teste Molano in indice sanctorum Belgii consecratus est sanctus Hubertus Leodiensis episcopus, dignissimus sancti Lamberti martyris successor, nobilis genere, qui ut subditos sibi in catholicam fidei observantiam, & sanctae Romanae ecclesiae obedientiam, a qua sanctum evangelium acceperant, cultu perpetuo firmiter contineret, & posteris eodem vinculo obligaret, tradidit illi publicum sigillum sancti Lamberti martyris imagine sculptum, atque huiusmodi inscriptione notatum. Sancta Romana ecclesia filia.

Huius itaque temporibus concilium. Quindecimum Constantinopolitanum, de quo infra. Per legatos sedis apostolicae intellige episcopus Graeciae illos, qui in oriente Romani pontificis vicarii constituti fuerunt. Nihilum sedis apostolicae legatum huic concilio interfuisse infra in notis ejusdem concilii contra Balsamonem ostendamus, verbo Provinciale.

Nam & is qui illum miserat ipso etiam tempore. Iustus Leontius praefectus acceptus a Graecis imperio Justinianum naso truncatum Chersonesum in exilium relegavit, anno Christi 694. qui erat 10. imperii Justiniani. Reliqua circumstantias describunt Cedrenus, Theophanes, Zonaras, alii annales Graecorum scriptores. Iusto Dei iudicio hanc penam merito sustinuit impius Justinianus, qui cum suavitati Callinici patriarchae novos canones sancivisset, usque orientalem ecclesiam penitus detinuerat, summo studio elaboravit, ut vel Romana ecclesia eadem turpitudine afficeretur, vel saltem ipse summus pontifex, si resisteret mandato imperatoris, per vim Roma in urbem regiam abduceretur.

Trullum vero ejusdem ecclesiae. Quod sit Trullus, dixi supra in notis sextae synodi, verbo Constantinopolitanum.

Huius temporibus Aquilegensis ecclesiae. Eadem scribit Paulus diaconus, lib. 3. cap. 14. Quae de se videque dictum sumus infra in notis concilii Aquilegensis.

ANNO CHRISTI 687.
trabes
ex eis albos
& quatuor coccineos.
dissipata,
abditis lateribus
libas,
cyborium
illis
Ostia Tiberina
via Lavicanam
Aquilensis
sacrosancti

ANNO CHRISTI 687.
revelavit
Irenaeum
Berechialdum
Res tempore
Sergii pontificis
Vicarii sedis
apostolicae
legati nominantur

(a) Pensantes Libras CXXX. (b) Tetra velas octo, quatuor ex coccinis. (c) Tegum, & C.
(d) tam Ecclesia tam quae super sedem vel regias argenteas majores sunt, renovavit. (e) Interdictiones.
(f) Habentem in gyro gemmas &c. (g) Tegum. (h) Imagines Apostolorum venerabilissimas.
(i) Dissipata. (j) Vel disrupta deest, sicut etiam deest suorum studio. (k) Quod primum est Lavicanam a solo refecit. (l) Hanc basilicam Sancta Aurea in hortis, qua similiter fuerat detecta cooperuit, vel disrupta, suoque studio renovavit. Hic posuit &c. (m) Spiritualibus monitis. (n) Plura, deest.
(o) Resignavit. Hic ordinavit Berechialdum archiepiscopum, atque Clementem in gentem Frisonorum. Hic ordinavit per diversas &c. (p) XIV.
Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
607.

EPISTOLA SERGII PAPÆ I.

AD CEOFRIDUM ABBATEM MONASTERII
divorum Petri & Pauli, quod est ad VViri-
mundam & Ingervum.

De Beda venerabili Romam transmittendo.

*Sergius episcopus servus servorum Dei Cœlfrido
religioso abbati salutem.*Malmesb. de
gest. reg. Angl.
lib. 1.
cap. 1.

Quibus verbis ac modis elementiam Dei nostri, atque inenarrabilem providentiam possumus effari, & dignas gratiarum actiones pro immensis circa nos ejus beneficiis persolvere, qui in tenebris & umbra mortis positos ad lumen scientiæ producit. *Et infra.* Benedictionis interea gratiam, quam nobis per præsentem portitorem tua misit devota religio, libenter & hilari animo, sicuti ab ea discenda est, nos suscepisse cognosce. Opportunis ergo ac dignis amplectendæ tuæ sollicitudinis petitionibus

Ardentissima devotione faventes, hortamur Deo dilectam tuæ religiositatis bonitatem, ut quia exortis quibusdam ecclesiasticarum causarum capitulis, non sine examinatione longius innotescendis opus nobis sunt ad conferendum arte literaturæ imbuti, sicut decet Deo devotum auxiliatorem sanctæ matris universalis ecclesiæ, obedientem devotionem huic nostræ hortationi non desistas accommodare, sed absque aliqua remotione religiosum Dei famulum Bedam venerabilis monasterii tui presbyterum ad limina apostolorum principum dominorum meorum Petri & Pauli amatorum tuorum ac protectorum, ad nostræ mediocritatis conspectum non moreris dirigere, quem favente Deo sanctis tuis precibus non distas prospere ad te redire, peracta præmissorum capitulorum cum auxilio Dei desiderata solennitate: erit enim, ut confidimus, etiam cunctis tibi creditis profuturum, quidquid ecclesiæ generali claruerit per ejus præstantiam impertitum.

ANNO
CHRISTI
607.

AD EPISTOLAS SERGII PAPÆ I.

APPENDIX.

*Sergius gratia Dei pontifex Romanus Heroni
Lingonum præfati salutem & apostolicam
benedictionem.*Apud. Mani
Suppl. 10. 1.
pag. 111.
Extr. in
Chron. S. Re-
m. Da-
cher. Spicil.
in II. p. 119.
ed. in 101.

Quamprimum nobis attendendum, charissime, ne hostis malignus gregem Christi perturbet aliqua occasione: Divionensium namque monachorum martyri Benigno sub regione VVisechranii abbatis devotæ famulantium reclamatio ad nos pervenit, clericos jam didi caltri ad te eorumque cœmeterium transferre conari. Hoc quia prædecessoris mei Joannis, Benedicti utique successoris, contradicit decre-
tis, autoritate beati Petri & nostræ prohibetur sub percussione anathematis. Nam sicut

Gregorius olim prædecessor vester adhortatu præfati martyris, monasterii ipsius constructor, utrisque vivis sancivit, unum quo sanctus jaceret concorditer cœmeterium: ita nostræ autoritatis literæ censuerunt, corroborandum. Quique etiam a torrente, qui utrumque Burgum dividit auferre ab eo Burgo vel clauistro aliquid, excepto abbate vel monachis, præsumpserit, simili sententia se damnatum noverit. Bene valete. Data per manus Joannis bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ anno pontificatus Domini Sergii universalis papæ decimo in sacratissima sede beati Petri apostoli, indictione undecima.

ANNO
CHRISTI
611.

CONCILIIUM TOLETANUM XV.

ANNO
CHRISTI
611.

EPISCOPORUM SEXAGINTA UNIUS,

Anno domini DCIXXXVIII. tempore Sergii papæ celebratum.

In nomine domini Jesu Christi incipit synodus Toletana XV. sexaginta unius episcoporum, acta anno primo serenissimi & orthodoxi Egicani principis, sub die Idum v. Majorum, æra DCCXXVI.

Apud urbem Toletanam, in ecclesia Prætorienſi sanctorum apostolorum Petri & Pauli, omnes Hispaniæ Galliæque pontifices aggregati, dum, cunctis residentibus, in aspectu singulorum sese in alterutrum caritas diffusa monstraret, alternisque vocibus relatio gratiarum Deo reddita sonisset, adfuit idem serenissimus Egica princeps, placida devotionis arce sublimis, & strenua culminis reclinacione laudabilis, quique in medio pontificum positus, humoque prostratus sacerdotum Dei se commendat orationibus. Deinde surgens, & suffi-

cienti exhortatione concilium alloquens, innoxia tomo sui culminis vota Dei sacerdotibus tradidit relegenda.

Ecce, inquit, beatissimi patres, omne quod loqui me vobis aut circumlocutio onerosa cohibuit, aut communis sermo forsitan explicare non sinit, hic brevi stylo complicitui, hic liquida renotationis insinuatione coniecti-
his, quæso, attendite, hæc pertrahate, his de liberationis ferte inconvulsibilem sanctionem. Tunc nos oblatum a rege tommum suscepimus, & dantes Deo gloriam, eidem principi benediximus, quo discedente hæc jam didi tommi complicatione reperimus.

In 23-

ANNO
CHRISTI
688.

In nomine domini Flavianus rex reverendissimis
patribus in hac sancta synodo
residentibus.

* speciosum

Mar. 18.

Egit rex,
fuit filius
regni, & non
nepos Vram-
ba regis:
ejus uxor
Clasdo fuit
filia Ervigii
regis. Foris
fuit filius
Vramba, am-
de patre &
foris odicti,
regale for-
titer facti-
gium.
* cordi bo-
num sacra-
mentum
add.

ECce sublimi patres & celesti jure hono-
randi mihi pontifices, * speciosi vestri or-
dinis adiens cœtum, illa plus esset potentia
gaudiorum, quo in medio vestri positum non
ambigo dominum Jesum Christum: ejus quip-
pe sermonibus fidem accommodans, quibus ait:
Ubiunque fuerint duo, vel tres in nomine meo
collecti, ibi ero in medio eorum, tanta spei hu-
jus fiducia seror, quidquid vestra fuerit sen-
tentia cautum, non nisi eo distante credam
exorsum. Non ergo pudebit me illic cordis
pendere sinum, ex quo uberrimè manant ri-
vuli sanitatum. Attendite jam jamque unde
cor serenitatis nostræ exstuet, vel quibus ex
caulis mœsti pectoris angustetur dolore. Illud
mihi primo in loco dicendum occurrit, quod
divi patris nostri, & b loceri regale sortientes
fastigium, gemino me sentio juramenti rete
implicitum: ita ut si unum ex his observantia
cautela conservem, ex alio nihilominus in per-
jurii crimen videar recidisse. Egit enim idem
divus prædecessor noster Ervigius princeps, in-
ter cetera, quibus me incauto, & inevitabili
conditionum sacramento adstrinxit, cum ad-
huc mihi gloriosam filiam suam conjungendam
eligeret, ut omnimoda sacramenti me taxatio-
ne constringeret, quo pro omni negotio filio-
rum suorum ita me ipsum opponendo sollicitus
essem, qualiter eorum causæ ad victoriam per-
venirent, & quidquid me pro quibuscumque causis
imperasset, in omnibus jussa ejus implerem.
Hæc, inquam, jam dicto principi sub juramen-
ti cautione promittens, aliud e contra me
tempore mortis suæ impegit, aliud agere im-
pulsit; scilicet ut non ante regnum adirem,
nisi primum strictis me juramentorum vinculis
alligerem, ut iustitiam commissis populis non
negarem. Ad hæc sunt ista, & specialibus condi-
tionum probantur nexibus illigata. Quarum
etiam duarum conditionum inevitabilem, &
sibi contrariam seriem, & illarum quas ob pro-
tectionem filiorum suorum mihi exegit, & ista-
rum quas ob prælectionem regni mei exi-
gendas instituit, paternitatis vestræ pertractan-
das consultibus destinavi, petens ut & benedi-
ctionibus vestris regno confirmatus inhaeream,
& sanctionis vestræ regulis viam, qua discreto
calle perjurii gradiar, informatus agnoscam.
Non enim potero perjurii effugere notam, si
aut jam dicti principis contra iustitiam defen-
dendo prolem, non reddidero populis verita-
tem, aut propter veritatem populorum zelans
negotia, erga filios ejus promissionis meæ non
implevero vora. Additur super hoc (ut fertur)
pressurarum ejus in plerosque acerbitas quos in-
debite rebus & honore privavit: quos de no-
bili statu in servitutem sui juris implicuit;
quos tormentis subegit; quos etiam violentis
judiciis pressit; pro quibus omnibus hæc ad-
huc insuper vox in querimoniam venit, quod
omnem populum regni sui ob tuitionem filio-
rum suorum jurare compulerit, & ex hoc cun-
dis quasi aditum reclamandi obstruxerit. His
omnibus pressurarum vocibus rabido anxietatis
strepitu occupatus, cupiens periclitationis hujus
claueari periculo, fiducia illa qua vobis vici-
num esse Deum non ambigo, vestris hæc per-
tractanda sensibus, vestrisque judiciis dirimenda

A committo. Nam & ceteras causarum voces,
reliquasque jurgantium actiones qua vestro le-
cœtai dirimenda ingesserint, vestris opto judi-
ciis consopiri; contestantes generaliter omnes,
& vos sacrosanctos celesti jure pontifices, &
vos regalis aula viros nobiles & illustres, per
ineffabile illud sanctæ Trinitatis sacramentum,
& per domini nostri Jesu Christi sanguinem
pretiosum, ac diem futuri judicii pertremen-
dum, ut in his omnibus commemoratis ne-
gotiorum capitulis, repulsa omni acceptione
muneris vel favoris, fideli conscientiarum oculo
intendatis: quo in elucubrandis vocibus, &
negotiis universis ita operam detis, ne a ju-
stitiæ tramite ullo modo decidatis: ut dum
inflexibili æquitatis culmine judicia vestra sese
in conspectu domini placitura direxerint, &
mihi de admonitione lucrum, & vobis pro æ-
mulatione justorum judiciorum proveniat gau-
dium exoptatum. Datum sub die * agnita.

Igitur hujus tomi serie perfecta, primum no-
bis ille ordine consequenti occurrit, quo pri-
mitias nostri spiritus domino consecrantes,
collationis nostræ primordia a sanctæ fidei soli-
ditate inciperent ordiende. Sanctam igitur &
definitam a patribus fidem pia confessione sa-
tentes, sicut eam Nicæna synodus sanxit,
Constantinopolitana patrum aggregatio edidit,
vel Ephesini cœtus Cyrillo præsidente traditio
protulit, atque etiam Chalcedonense concilium
declaravit, sic etiam eam * tremendam omni-
bus prædicamus, sicut & per traditum a pa-
tribus symbolum profiteamur ac dicimus.

Credimus in unum Deum Patrem omnipo-
tentem, factorem cœli, & terræ; visibilibus om-
nium, & invisibilibus conditorem: & in u-
num dominum Jesum Christum, Filium Dei
unigenitum; & ex Patre natum ante omnia
secula; Deum ex Deo, lumen ex lumine;
Deum verum ex Deo vero; natum non fa-
ctum: hominison Patri, hoc est, ejusdem cum
Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt,
quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos,
& propter nostram salutem descendit, & incar-
natus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine
D homo factus; passus sub Pontio Pilato; sepul-
tus, tertia die resurrexit; ascendit in cœlos; se-
det ad dexteram Patris: iterum venturus in
gloria judicare vivos & mortuos: cujus regni
non erit finis. Credimus & in Spiritum san-
ctum, dominum, & vivificantem; ex Patre,
& Filio procedentem; cum Patre & Filio ado-
randum, & glorificandum: qui locutus est per
prophetas: in unam catholicam, atque apo-
stolicam ecclesiam. Confitemur unum baptis-
ma in remissionem peccatorum; expectamus re-
surrectionem mortuorum; vitam * venturi se-
culi. Amen.

Post hujus igitur piæ confessionis prolatam
devotis vocibus regulam, ad illa nos illico con-
vertimus contuenda capitula, pro quibus mu-
niendis ante hoc biennium beatæ memoriæ Ro-
manus * papa Benedictus nos literarum suarum
significatione monuerat. Quæ tamen non in scri-
ptis suis annotare curavit, sed homini nostro
verbo renotanda injunxit; ad quod illi jam eo-
dem anno sufficienter congrueque responsum est.
Nos tamen nunc eandem renotationem homi-
nis nostri studiosius relegentes invenimus, quod
in libro illo responsionis fidei nostræ, quem
per Petrum regionarium Romanæ ecclesiæ mi-
seramus, id primum capitulum jam dicto papæ
incaute visum fuisset a nobis positum, ubi nos
se-

ANNO
CHRISTI
688

V. Idem
Matrem ni-
tulo legi-
u.

* Eremdan
Hard.

Hoc idem
symbolum
est in XII
concil. &
XIII Tole-
tanis & ha-
bet ad ver-
bam in mis-
sali Mora-
rab. five in
durano

* Anon

ANNO
CHRISTI
663

• in ipso

• in ipso

• in ipso

• in ipso

secundum divinam * essentiam diximus: Vo-
luntas genuit voluntatem, sicut & sapientia sa-
pientiam: quod vir ille in incuriosa lectionis
transcursione præteriens existimavit hæc ipsa
nomina, id est relativum, aut secundum com-
parationem humanæ mentis nos posuisse. Et
ideo * ipsa renotatione sua ita nos admonere
iustus est, dicens: Naturali ordine cognosci-
mus, quia verbum ex mente originem ducit,
sicut ratio, & voluntas: & converti non pos-
sunt, ut dicatur: quia sicut verbum, & volun-
tas de mente procedit, ita & mens de verbo,
aut voluntate: & ex ista comparatione vidum
est Romano pontifici voluntatem ex voluntate
non posse dici. Nos autem non secundum hanc
comparationem humanæ mentis, nec secun-
dum relativum, sed secundum essentiam dixi-
mus: Voluntas ex voluntate, sicut & sapientia
ex sapientia: hoc enim ex Deo esse, quod vel-
let hoc velle, quod sapere. Quod tamen de
homine dici non potest. Aliud quippe est ho-
mini id quod est sine velle, & aliud velle et-
iam sine sapere. In Deo autem non est ita,
quia simplex ita natura est, & ideo hoc est illi
esse quod velle, quod sapere. Quapropter qui
potest capere voluntatem ex voluntate secun-
dum essentiam nos dixisse, non de huiusmodi
laborabit proposita questione: quod etiam in
jam dicto responsione & fidei nostro opusculo
solicite legentibus & intelligentibus claret. Ubi
& apposita illic beati Athanasii sententia idip-
sum nos debere sentire pronunciat, dicens:
Hanc de Deo religiosæ opinionationis sententiam
retinemus, ut non aliud ejus voluntatem, aliud
credamus esse naturam. Si enim secundum
quod hic doctor dicit, id debemus sentire, ut
non aliud Dei voluntatem, aliud credamus ejus
esse naturam, hoc ergo est ejus voluntas quod
& natura, hoc natura quod substantia vel es-
sentia. Filius igitur Dei de essentia Patris na-
tus est, essentia de essentia, sicut natura de na-
tura, & substantia de substantia: & tamen nec
duæ essentia, nec duæ natura, nec duæ sub-
stantia possunt dici, sed una essentia, natura,
atque substantia: sicut de lumine de lumine, non
duo lumina, sed unum lumen; sicut essentia de
essentia, non duæ essentia, sed una essentia, si-
cut natura de natura, non duæ natura, sed una
natura: sic & voluntas de voluntate, non duæ
voluntates, sed una voluntas: quia non est aliud
Dei voluntas, aliud ejus natura, quod jam su-
perius, Athanasio doctore, firmatum est. * Ac
proinde quidquid de Deo, secundum essentiam
dicitur, communiter in singulis personis con-
venire videtur, sicut sapientia, & fortitudo,
vel cetera: quia & Pater sapientia, & Filius
sapientia potest dici. Fortitudo quoque & Pater
potest & Filius appellari. Quod secundum il-
lam comparationem humanæ mentis, nullo mo-
do potest dici, quia, verbi gratia, mens si in
persona Patris ponatur, Verbum jam * ex men-
te prodiens, Filius intelligitur, & voluntas pro-
cedens ex mente & verbo, Spiritus significa-
tur. Nec tamen recurrit, ut possit dici, ut
aut mens, quæ in significatione Patris est po-
sita, Filio, vel Spiritui sancto conveniat, aut
Verbum, quod solum Filius intelligitur, Patri,
vel Spiritui sancto comparetur, aut voluntas,
quæ in persona Spiritui sancti accipitur, aut
Patri, aut Filii personæ convenire dicatur: sed
sic singula singulis, secundum comparationem
humanæ mentis conveniunt, ut unumquodque,
quod ex eis unus dicitur, alius penitus non di-

Acatur: sicut & relativo vocabulo Pater nomina-
tus, non est ipse qui Filius: vel Filius cum
dicitur, non est ipse qui Spiritus sanctus, nec
Spiritus sanctus ipse est qui Pater aut Filius.
Ac per hoc illa nomina, quæ comparative ex
homine assumuntur, ideo secundum compara-
tionem humanæ mentis dicuntur, ut quoquo
modo ad contuendum illud divinæ Trinitatis
ineffabile sacramentum humana infirmitas ex-
cietur. Secundum hanc igitur comparationem
putati sumus dixisse: Voluntas ex voluntate,
quod utique dici vel sentiri absurdissimum est.
Ac proinde longe alia est regula, qua de Deo
aliquid secundum essentiam dicitur: aliud, cum
secundum comparationem humanæ mentis ali-
quid de illo pronunciat. Nos proinde con-
sentientes, & sequentes doctoris egregii Au-
gustini sententiam, diximus secundum divinæ
Trinitatis essentiam: Voluntas de voluntate,
sicut & ipse in quintodecimo libro Trinitatis
Dei pronunciat, ita dicens: Melius quantum
existimo, dicitur consilium de consilio, & vo-
luntas de voluntate; sicut substantia de substan-
tia, sapientia de sapientia. Hic jam quisquis
sapiens manifeste intelligit non nos hic errasse,
sed illos forsitan incuriosæ lectionis intuitu se-
fessisse: quia quod a nobis est secundum essen-
tiam dictum, illi secundum comparationem hu-
manæ mentis positum putaverunt.

Ad secundum quoque retractandum capitu-
lum transeuntes, quo idem papa incaute nos
dixisse putavit, tres substantias in Christo Dei
filio profiteri, sicut nos non pudebit quæ sunt
vera defendere, ita forsitan quosdam pudebit
quæ vera sunt ignorare. Quis enim nesciat
unumquemque hominem duabus constare sub-
stantiis, animæ scilicet & corporis? De quibus
apostolus specialiter loquitur, dicens: *Et si ex-
terior homo noster corrumpitur, sed interior reno-
vatur de die in diem: sicut & ille sitiens Deum
clamabat in psalmo: & Satuit in te (inquit)
anima mea, quam multipliciter & caro mea.*
Nec non & alia multa, quæ hominem duabus
substantiis constare pronunciant. Contra quam
regulam invenimus item in scripturis, aut car-
ne plerumque nominata, totum hominem pos-
se intelligi, aut anima sola interdum nomina-
ta totius hominis perfectionem agnosci. Qua-
propter natura divina humanæ sociata natura
possunt & tres propriæ, & * duæ propriæ appel-
lari substantiæ. Sed aliud est, cum per pro-
prietatem totus homo exprimitur, aliud cum
a parte totus intelligitur. Etsi enim quidam
modus locutionis, qui frequenter in scripturis
divinis positus invenitur, quo * significatur a
parte totum: hic etiam tropus apud gramma-
ticos synecdoche dicitur. Scribitur enim libro
Genesis secundum istam tropicam locutionem
significantem a parte totum: *Factus est homo*
in animam viventem; cum homo non solum
Ex anima, sed ex carne constet. Item similiter
a parte totum, ubi omnia substantia animæ,
sola carnis substantia nominatur: sicut in psal-
mo scribitur: *Ad te omnis caro venit*: cum om-
nis homo non solum ex carne, sed ex anima
constet; & tamen sola carne nominata totus
homo intelligitur: sicut & sola anima nomi-
nata totus homo accipitur. Nam in Exodo
volens similiter scriptura homines a parte to-
tum intelligi, sic dicit: *Septuaginta anime in-
gressæ sunt cum Jacob in Ægyptum*: cum ipse
septuaginta animæ non sine suis corporibus illic
ingressæ fuissent. Ex carnis quoque nomine to-
tum

ANNO
CHRISTI
663

Cap. an. 2
affert Ma-
gister sent.
lib. 1. dist. 1.

Secundi hujus
c. titulus est
in codice a-
lio, De tribus
substantiis in
Christo ma-
nentibus. D.
Juliani asser-
tio manife-
sta.

1. Co. 4.

7. sol. 61.

• F. proprie-
tas Marci.

4. Regula Ti-
choani, quam
affert Augu-
stinus de do-
ctrina Chri-
stiana. Et
lib. 1. sent.
cap. 21.

Genes. 1.

7. sol. 61.

1. Reg. 1.

ANN O
CHRISTI
510

Job. 4.

7/ul. 105.
7/ul. 77.

una & 10-
cula

Nam. 11.

Rom. 1.

Joan. 1.

1. cor. 3.
Galat. 5.

Deut. 10.

tum hominem intelligi voluit qui dixit: *Et in A carne mea videbo Deum*: cum non sine anima- bus suis resurgenda sint corpora. Ecce per con- suetudinem scripturæ sacræ probavimus, & pro- prie hominem ipsis quibus constat substantiis appellari, & tropice a parte totum hominem posse intelligi. Si quæras culpam: nec ille er- rasse dicendus est, qui hominem a parte to- tum nominavit; nec iste culpandus est, qui to- tum hominem carne & anima nominata ex- pressit: quia utrumque inculpabiliter dici scri- ptura divina convincit. Et tamen cum jam pro- batum teneamus, nec illam nec illam partem esse culpandam, quærendum est quæ pars plus possit esse ad totum hominem intelligendum faciliior, atque etiam repulsa omni obscuritate, lucidior: utrum ea quæ solum carnem nomi- nans, & animam tacite ibi vult intelligi; an ea quæ & animam, & carnem exprimens, to- tum dicit. Quod ut manifestius innotescat, quæ- dam exempla ponenda sunt. Ecce juxta supe- riorem tropicæ locutionis modum, qui synec- doche dicitur, quo aut pars a toto, aut totum a parte intelligitur, scriptum invenimus de fla- gellatione Egypti in psalmis: *Immisit in eis muscam canumam*: nec non & illud: *Dixit, & venit locusta & bruchus*; volens scriptura isto genere locutionis non singularitatem, sed plu- ralitatem muscarum & locustarum intelligi. Non enim musca, & locusta, sed multitudo muscarum & locustarum repleverunt Egyptum. At nunc si aliquis nostrorum modo dicat: Mi- sit Deus in Egyptum muscas, & locustas, & bruchos, pluralem numerum proferens, quod & utique verum est, numquid in parte ista, quæ pluralitatem confitetur, potest calumnia cadere; ut dicatur non esse verum, quod uti- que verum est, de multitudine locustarum quæ replerunt Egyptum? Tale quippe illud est, ubi populus ad Moysen clamavit dicens: *Ora ad dominum, ut auferat a nobis serpentem*; cum non unius serpentis, sed multorum ser- pentium molestias ille populus pateretur. Hoc etiam more & apostolus loquitur in illo loco ubi ait: *Quoniam ex operibus legis non justificabitur omnis caro*: ac si diceret, omnis homo; a parte carnis totum hominem intelligi volens. Sic ergo & de domino nostro Jesu Christo, cum scriptum sit de illo in evangelio: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*, caro sola est nominata, ut illic tacite intelligeretur & anima; secundum supradictum locutionis mo- dum, quo homo a parte totus accipitur. Quæ locutionis regula plerumque & a patribus est servata.

Sic enim ex hoc beatus Cyrillus in libro qui vocatur Scholia, dicit: Quomodo igitur verbum caro sit factum, videre necesse est. Primum quidem divina scriptura carnem ple- rumque nominat, & quasi ex parte, animalis totius significationem facit: necnon etiam a sola anima, interdum tantumdem agit. Scriptum est enim, quod *videbit omnis caro salutare Dei*. Et ipse Divinus Paulus: *Non consensu*, inquit, *carni, & sanguini*. Allocutus est autem eos qui sunt ex Israel pontifex Moyses. *In septuaginta quinque animabus descenderunt patres tui in Egyptum*. Sed non idcirco dixeris, quod nudæ, & sine carne animæ in Egyptum descenderunt: nec porro, quod inanibus corporibus, & solis car- nibus salutare suum Deus indulerit. Quotiens igitur audimus carnem factum esse verbum, ho- minem intelligitur ex anima & corpore factum.

Item & S. Augustinus in libro questionum contra Apollinaristas sic dicit: Si ubicumque caro fuerit nominata, & anima tacita, sic in- telligendum est, ut anima ibi non esse cre- datur, nec illi habebant animam, de quibus dictum est: *Et videbit omnis caro salutare Dei*: & illud in psalmo: *Exaudi preces meas, ad te Psal. 66 omnis caro veniet*: & illud in evangelio: *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei non pereat, sed habeat vitam eternam*. Unde & intelligitur solere homines per nomi- nationem solius carnis significari; ut secundum hanc locutionem etiam illud possit intelligi, ut quod dictum est: *Verbum caro factum est*, nihil dictum sit, nisi, Verbum homo factum est.

Sicut enim a parte totum plerumque, nomi- nata sola anima, homo intelligitur (sicut est illud: *Tot anima descenderunt in Egyptum*) sic rursum a parte totum, etiam nominata sola carne, homo intelligitur.

Item ipse in libro Enchiridion dicit: *Verbum caro factum est*; a divinitate carne suscepta: non in carnem divinitate mutata: carnem quip- pe hic hominem debemus accipere; a parte to- tum significante locutione, sicut dictum est: *Quoniam ex operibus legis non justificabitur omnis caro*; id est, omnis homo. Qualiter hæc est patrum plena, scripturarum more, libata ten- tentia; ut cum a parte totum una quælibet ho- minis assumpti in Christo substantia nomina- tur, illic statim & altera intelligatur. Nam si una, secundum hunc tropum taceatur, & alia dicatur, duæ tamen nihilo minus intelligun- tur. Nemo ergo jam dicat, cum audit totum hominem a parte posse intelligi, non debere tres in Christo substantias profiteri, cum isto genere locutionis aliud ex altero cogatur intel- ligi. Nihil ergo diversitatis est, si tropice una, si propria gemina hominis nominata substantia; cum utraque locutio hominem a Deo assumptum, non nisi in duabus substan- tiis nos intelligere, & confiteri permittat. Ac per hoc tres in Christo substantias profiteri il- le non dubitabit, qui hac ratione plena co- gnitione didicerit. Ceterum ubi non tropice, sed proprie hi patres hominem totum a Chri- sto susceptum esse fatentur, sic in suis tracta- tibus posuerunt.

Beatus enim Cyrillus in superiori libro, qui vocatur Scholia, dicit, ubi veritatem trium substantiarum Christi figura veteris testimonii aperte convincit, sic enim ait: Quod adunato Deo verbo vere humanitati, inconsulæ tamen substantiæ permanerunt, credum est secundum Dei voluntatem sanctum tabernaculum per de- sertum, & in eo multis modis formabatur Em- manuel. Ait igitur Deus omnipotens ad divi- num Moysen: *Et facies arcam testimonii ex lignis imputribilibus, duorum cubitorum & dimi- dii longitudinem, & cubiti & dimidii latitudinem, & cubiti & dimidii altitudinem, & inaurabis eam auro puro; extra & intra inaurabis eam*: sed li- guum quidem imputribile sit figura corporis in- corrupti (imputribilis enim cedrus) aurum ve- ro, quasi materies aliis pretiosior, divinæ no- bis indicat substantiæ majestatem. Attendite igitur cum arca tota inaurata sit auro puro ex- tra & intra, adunatum quidem fuerit sanctæ carni Deus verbum: & id est (ut opinor) ar- cam fuisse extra inauratam. Quod verè animam rationalem, quæ corpori inerat, propriam fece- rit, ex hoc apparet quod & intra præceperit inaurari. Quod autem naturæ si- ve substantiæ incon-

ANN O
CHRISTI
510

Quæ. 10.

ibi est.

Luc. 3.

ad te Psal. 66

Joan. 17

det. 11. 11. 11. 11.

Græc. 46

Exod. 3.

Deut. 10.

1. cor. 3.

Quapropter

ex scriptu

12. 10. 11.

hanc ratio-

nam

De hac locu-

tionem patrum

supra dist-

mus.

ANNO
CHRISTI
431.

inconfusa manserunt, hinc scimus; aurum enim superpositum ligno mansit id quod erat; & ornabatur quidem lignum auri decore, tamen lignum esse non desit.

Item sanctus Augustinus in libro Trinitatis Dei idipsum exprimens dicit: Sic Deo coniungi potuit humana natura, & ut ex duabus substantiis fieret una persona, ac per hoc jam ex tribus, Deo, anima, & carne. Hæc igitur sanctis patribus nos docentibus, & utramque locutionis regulam nobis insinuantibus, videant jam tandem & sentiant qui sine favore patrum iudicant, quæ pars plus potest esse turpissima, licet in neutram partem possit cadere culpa: utrum illa quæ in Christo Dei Filio unam verbi, alteram hominis a parte totum substantiam proficitur; an ista quæ proprie totum hominem in duabus substantiis verbo Dei adunatum fuisse fatetur. In illa enim parte, quæ a parte totum hominem intelligi volet, potest hæreticorum dolus latere ut unam quamlibet ex his substantiam nominans, aliam supprimat, sicque quod ore non proficitur, pec corde confiteatur, sicut Apollinaris, qui negat dominum Jesum humanam animam habuisse, vel Manichæus negans in Christo assumpti corporis veritatem: in hac vero nostra professione, ubi præmissa verbi substantia, specialiter duas hominis in una Christi persona substantias profitemur, nullus potest accidere vel suspicari fraudulentæ dolus, quando evidenter in Deo assumptus prædicatur homo totus. Trior ergo pars est, quæ totum dicit, quam quæ aliquid supprimit: & plus claret quod proprie dicitur, quam quod arcta tropice locutione firmatur. Sed forte nos soli hoc dicimus, quod majorum sententia non probamus. Iudicem jam ergo Augustinum (si complacet) advocemus, ut quam partem contra hæreticos munitiorem esse pronunciet, audiamus.

Augustinus de
symbolo.

Sic enim in tractatu symboli dicit: Temporalis dispensationis dominicæ multis modis insidiantur hæretici: sed quisquis tenuerit catholicam fidem, ut totum hominem credat a verbo Dei esse susceptum, id est, corpus, animam, & spiritum, satis contra illos munitus est. Ecce spirituales spiritualiter utraque consideramus, iudicium protulit, sententiam fixit, munitiorem & tutiorem partem illam esse pronuncians, quæ contra hæreticos totum hominem a verbo Dei susceptum in duabus substantiis, carnis animæque defenderit. Sed forte aliquis dicat, jam hic tria quædam hominis nominata, id est, corpus, anima, & spiritus. Tria quidem dicuntur, sed duo sunt: sicut ab eodem doctore in prædicto symboli tractatu convincitur. Tria sunt (ait) quibus homo constat, spiritus, anima, & corpus, quæ rursus duo dicuntur: quia sæpe anima simul cum spiritu nominatur: pars enim quædam ejusdem rationalis, quæ caret bestis, spiritus dicitur. Quod etiam in epistola ad Petrum dilucida manifestatione exequitur, quod spiritus, & anima utrumque sint unum, & unius esse substantiæ sentiantur. Dicit enim, duo quædam esse animam & spiritum, secundum id quod scriptum est: *Absolvisti a spiritu meo animam meam*: & utramque ad naturam hominis pertinere, ut totus homo sit spiritus, anima, & corpus, sed aliquando duo ista simul nomine nuncupari animæ, quale est illud: *Et factus est homo in animam viventem*; ubi quippe & spiritus intelligitur. Itemque aliquando utrumque nomine spiritus dici, licuit est: *Et inclinato capite tradidit spiritum*:

Augustinus de
fide ad Pe-
trum. Iudor.
lib. 1. d. 4.
cap. 10. di-
scrimen po-
nit inter spi-
ritum & ani-
mam.

consequitur.

con.

Joan. 19.

ubi & anima necesse est intelligatur; & utrumque unum, & unius esse substantiam: ac per hoc anima, & spiritus, & anima, & corpus, dum speciales hominis substantiæ sunt, quæ & diversæ dicuntur. Nos proinde in jam dicto fidei nostræ opusculo Apollinaristarum hæresi respondentes, tres in Christo substantias diximus, quod & majores nostros docuisse monstravimus, honorantes videlicet & sequentes sententiam doctoris egregii Hispanensis sedis episcopi, quam in libris suis, de differentia naturæ Christi, vel nostræ differuit, ubi ait: Nos ex duabus subtilissimis substantiis, corporis videlicet, atque animæ: ille ex tribus, verbi, corporis, atque animæ: inde est, quod perfectus homo, perfectus prædicatur & Deus. Hæc igitur perpaucis de patribus exempla libavimus: ut in brevi ea quæ competunt monstraremus. Ceterum, qui hæc adhuc intentius legendo quæsierit, plurima colligere poterit. Jam vero si impudorata quis fronte, ne his patribus cedat, & unde ea libaverit, insolens scrutator exquirat, evangelicis saltim vocibus credat, quibus has tres substantias sibi inesse Christus pronunciat. Interrogatus enim a Judæis: *Tu quis es?* Respondit: *Principium qui & loquor vobis*. *his*: ecce habes unam substantiam deitatis. Restant duæ substantiæ hominis: ut enim veram carnem hominis suscepisse monstraret, palpandum se discipulis præbuit, dicens: *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere*. Ecce expressa est substantia carnis humanæ. Item ut animæ humanæ substantiam suscepisse monstraret, dicit: *Potestatem habeo ponendi animam meam, & posui*. *testatem iterum sumendi eam*. Ecce tres in una Christi persona substantias inconfuse & inseparabiliter adunatas, deitatis videlicet atque humanitatis evangelicis oraculis approbantes, omnes uno ore fatemur, & præfixa sententia prædicamus; consentientes videlicet, secundum Chalcedonense concilium, eundem dominum nostrum Jesum Christum, perfectum in divinitate, perfectum eundem in humanitate; Deum verum, & hominem verum eundem ex anima rationali & corpore; secundum divinitatem, unius cum patre naturæ; secundum humanitatem, unius naturæ nobiscum; per omnia similem nobis, absque peccato: ante sæcula quidem ex patre natum secundum divinitatem; in novissimis diebus vero eundem propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine, Dei genitrice, secundum humanitatem, unum eundemque Christum Filium Dei unigenitum in duas naturas inconfuse, immutabiliter, indivise & inseparabiliter cognoscendum, in nullo naturarum differentias, propter unitatem perimendas, magis autem, salva utriusque naturæ proprietate, & in una coeunte persona, unoque statu concurrente, non in duabus personis partiendum vel dividendum, sed unum eundemque Filium unigenitum, Deum verbum, dominum Jesum Christum. Jam vero si quis contra hæc ulterius non instruendum, sed contrarium se huic reddere rationi præbuerit, damnationem præfati concilii sustinebit.

Tertium sane quartumque capitulum continent, non solum sensum, sed & ipsa pene verba ex libris beatorum Ambrosii atque Fulgentii nos prælibasse monstravimus, quibus ea prædictos viros dogmatizasse scimus. Quos quia celebres in toto orbe doctores seriata ecclesiarum Dei vota percenteant, non illis est suc-

ANNO
CHRISTI
431.

ac non, nat-
ma.

Iudor lib. dicit.
1. c. 4.

con. 19.
habet.

Habentur hæc
verba in ex-
positione
symboli,
ad. 1. concilii
Chalcedonensis.

cen-

ANNO
CHRISTI
600

confundam, sed potius succumbendum: quia A
omne quod contra illos sapitur, a recta fidei re-
gula abhorreere sentitur. Nam sane quatuor spe-
cialitates capitulorum, quas ut a nobis solida
efficientur hortati sunt, quid a quo fuerit do-
ctore prolaturum, congestio in uno responsionis
nostrae libro, catholicorum dogmate patrum
ante hoc biennium parti illi porreximus digno-
scendum. Jam vero si post hoc, & ab ipsis
dogmatibus patrum, quibus hac prolata sunt,
in quocumque dissentiant, non jam cum illis
est amplius contendendum, sed, majorum di-
recto calle inherentes vettigiis, erit per divinum
judicium amatoribus veritatis responsio nostra
sublimis, etiam ab ignorantibus annulis cen-
seatur indocilis.

* explicit.
* neque illi-
* ligatur pro-
* dictus prin-
* cepe sentat

His itaque super sanctam fidei professionem
explicatis, ad contuendam illarum seriem con-
ditionum nos vertimus, quarum * nexibus se
illigatum praedictus princeps fuerat protestatus.
Etenim tempore, quo divinae memoriae Ervigius
princeps hunc praesentem dominum nostrum
Egicannem regem ad copulam filiae sustinuit,
his cum primum ligaminibus implicavit. Clara
igitur pronuntiantis voce, earumdem conditio-
num nobis textu praecognito, invenimus illic
tam impossibilia vincula quaedam juramenti in-
nexa, ut difficulter mens jurantis ab earum il-
ligatione sit libera: etiam si esset a regni curis,
& sollicitudinibus aliena. Quarum texturam evi-
dens ligatura, inter cetera connexionum capi-
tula, his verbis habebatur expressa. Circa co-
gnatos meos, filios vestros, quos de gloriosa
conjugis vestrae, dominae meae Leubigito-
ne, regina progenitos habere videmini, tam
carum me amicum in sincera mentis dilectione
sine fraudulenta calliditate exhibere, & esse
polliceor; & ita cum eis in affectu dulcedinis
& caritatis omnibus diebus vitae meae vivere
spondeo, ut nec ipsos, nec partem eorum pro
quibuslibet capitulis, aut ordinibus, vel occa-
sionibus, quoquoque tempore inquietari, aut
stimulari debeam. Nec ullum dolorem, ullam-
que malitiam in corde, vel animo meo con-
tra eos amodo, & deinceps quandoque retine-
bo, aut excogitabo: neque aliquam occasionem,
aut argumentum enutrito, per quod, aut pra-
sata ancilla vestra, sponsa mea, sive jam no-
minati filii vestri, qui de totiens dicta clemen-
tissima conjugis vestrae, dominae meae Leubigi-
tone reginae progeniti sunt, aut in maximum,
aut in modicum conturbentur vel stimulentur,
excepto propter iustissimas causas, unde legalis
mihi veritas patuerit, quas ut cum caritatis
affectu ad eodem cognatos meos querere de-
beam, mihi licentiam reservo, & tam de prom-
ptissima dilectione & caritate eorum nunquam
recedam: nam & pro causis eorum, quas aut
ipsi contra quaslibet personas habuerint, si qui-
cumque contra eos pro quibusdam rebus inten-
derint, ita usque quoad vixero in eorumdem
filiorum vestrorum adiutorium, cum omni men-
tis meae intentione, in quantum valero, &
Deus mihi dederit posse, exurgebo & intende-
bo, veluti si pro causa propria mea: ut nec il-
li damnum, aut perditionem quamcumque su-
stineant, & negotia eorum cum Dei auxilio,
me intendente, agente, & prosequente celerem
ad effectum perveniant.

* Leubigite

Perfesta igitur his conditionibus quae divinae
memoriae Ervigius princeps praesenti principi
nostro ob suorum tantum filiorum vindictio-
nem extorserat, alia iterum conditiones ex
Consil. General. Tom. XII.

communi voto sese nobis retrahenda obijciunt,
ad quas praefatus princeps Egica in regno ad-
scitus juramentorum suorum Deo reddidit vo-
ta, cum se iustitiam populo reddiditum pro-
misit, ac ne quemquam contra iustitiam lade-
ret, iurijurandi attestatione devovi. Prima
igitur conditionum illa series * pertradata,
multis his secundis conditionibus videtur esse
contraria. Quomodo enim pro cognatis causa-
tus exurgens decertantibus contra eos dabit
iustitiam palmam, si ipse contra eos sententiam
suam defendat? aut si ipse, sicut iuravit, ne-
gotii sit objector? Quis expectabitur iudicis ter-
minator, aut quomodo data in populis iura-
menta servabit, ut nullum, sicut est pollicitus,
contra iustitiam gravet, si instantem cognatis
protectionis adminicula praestet, quoad ne-
gotia eorum se prosequente ad effectum * vi-
deantur pertinere. Sic enim, sicut jam
superius dictum est, iurasse praefatum principem
constat ut negotia eorum, se intendente, &
prosequente, ad effectum perveniant. Illigatum
itaque principem utriusque partis vinculis con-
tuentes, perpendimus, quia utraque promissio
simul ab eodem inculpabiliter impleri non pos-
sit. Quamquam si bene res considerata tractetur,
tunc ab illis primis conditionibus absolutus
ostensus est, quando ad secundas has con-
ditiones populorum iurare coactus est: quia
uno eodemque compulsionis auctore, utrum-

ANNO
CHRISTI
600

* pertradata

* pertinent
illigatum
neque

que contestatus est. Quapropter perpendimus utra-
rumque conditionum allegationibus, atque com-
muni omnium collatione tractatis, * perveni-
mus in illis conditionibus, ad quas primum hic
princeps noster facere iurasse dignoscitur, sola
illi proprii iuris commoda cogitata; in his au-
tem conditionibus * honestatis vota pollicita:
illic ante regnum unius tuenda domus * fides
exakta; hic post regnum inoffensa regendarum
plebium vota pollicita: illic privatus amor, ob
defensionem filiorum * protenditur: hic gene-
ralis patriae, & gentis affectio pollicetur: iura-
tio illa offensis forsitan plurimis uni tantum
domui portabit effectum. hac vero generale
equitatis servans in singulis compromissum, nul-
li parti dabit veritatis excidium. * Quod igitur
ex utroque iusto disputationis fine confici-
tur, namquid paucorum salus erit extinctio
plurimorum? aut namquid tantum valere de-
bet privata rei commodum, quantum genera-
lis revelatio populorum? absit. Quia ergo in
illa iuratione acceptio privatarum cogitata est
personarum, in hac autem generalis protectio
plebium: quae ex his duabus sit potius obser-
vanda, divina nobis pandat sententia.

* invenimus

* honestas
vota
idem exa-
ctum

* protenditur

Scriptum est enim in Proverbiis Salomonis
Cognoscere personam in iudicio non est bonum.
Christus quoque in evangelio: Nolite iudicare
secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate.
Paulo praesertim apostolo * specialiter praestruen-
te, ut non quareamus quod nobis utile est, sed quod
multis, ut salvi fiant. Jam ergo in promptu
est, quid ex his duobus salubri pietate prae-
ponderetur, & ideo intemerata plus erunt quam
patriae sunt salubri pollicitatione iurata, quam
illa, quae ob unius tantum hominis sunt utilita-
tem pollicita. Nec hoc quidem sic dicimus,
ut illa, quae quidem pro cognatis iurata sunt,
penitus destruantur, sed potius ut una idem-
que affectus populis cognatisque servetur; unum
quid ex duobus unitatis gratiam redolens,
neutrum dividat, sed componat. Non enim
possunt utraque sejuncta aequa observantia con-

* pro. 10.
Joan. 7. 6
Dicit. 1.
pro. 11. (per
1. Cor. 10

B

ANNO
CHRISTI
68.F. nos fuit
Hord.* praxiam
March. 18.* illic ampu-
tantur.

* cap. 10.

F. Supra
Hord.

* requenda

ce servari: quia si promissa cognatis fides ser-
vetur, populis quæ promissa sunt deperibunt:
& iterum, si data populis intemerata Deo sa-
cramenta ferventur, cognatis procul dubio pro-
missa beneficia negabuntur: nec unius partis
præstatio sine alterius partis potest esse dispen-
dio. Quid ergo? numquid ob hoc utraque ju-
ramentorum promissa solvenda sunt, quia sin-
gula invicem sine culpa agi non possunt? Ab-
sit: transfundendum ergo unum in alterum,
& ad unam regulam redigendum: ita ut mi-
noris partis vota potioribus sint conjuncta, &
affectus protectionis qui privatim focero pro-
missus est & cognatis, transfusus generaliter
servetur in populis; non quo, ut aut hinc aut
inde promissa fides patiatur dispendium, sed
conjuncta, atque in alterutrum transfusa com-
mune defensionis sentiat lucrum. Dicimus er-
go per spiritum Dei, & proximam senten-
tiam ponimus, eo in nobis loquente, qui se in
suo nomine aggregatis medium adesse promissit. Sic
ergo ab illis vinculis juramenti, quibus focero an-
te juravit, principem nostrum Egicanem regem
sancta synodus absolvendum elegit, ut aut co-
gnatos ad populorum regulam dirigat, aut po-
pulos in cognatorum justam defensionem assu-
mat, ut quasi unius patris, germinisque fi-
lios utrumque uno devocans in affectu, nec
in cognatorum justis negotiis favorem populo-
rum obtendat, nec rursus in populorum que-
stibus cognatis favere pertentet, ut tam in po-
pulorum, quam in cognatorum negotiis, una
eademque illi fides servanda sit, nec alio af-
fectu tractandos eligat cognatos, quam popu-
los, quo in adeptum cœlitus regnum directo
æquitatis gradiens calle, nec profanationis in
utrumque subeat notam, nec pietatis claudat
utrisque partibus viscera.

Secunda post hæc nostro cœtui retrahenda
se collatio intulit, pro conditionibus scilicet il-
lis, quas jam dictus princeps Ervigius ob tui-
tionem filiorum suorum, totius regni sui po-
pulos jurare coegit. Quibus inspicis, & diutis-
sime retrahatis, nihil illic invenimus, quod æqui-
tati sit obvium, nihil quod & pietati adversum:
occasiones tantum malitiæ amputantur, nam
justorum negotiorum aditus non excluditur.
Hoc enim singulariter illic servandum promit-
titur, quod generaliter a domino omni Chri-
stiano jubetur; scilicet, ut malitia caveatur,
innocentia illibata fervetur, frustretur nocendi
propositum, admittatur negotiosum justumque
judicium: hoc enim si communione omnium lege
servetur, & illæsum semen regum a nocibili-
tate servabitur, & veritas populis sine perjurii
profanatione reddetur. Nec enim illic jura-
mentum est, ut aut causantes contra filios suos
nemo juvaret, aut nullus super æquitatis ju-
diciū promeret: ubi jam dictus princeps non
solum in singulis negotia sua judicialiter pro-
ponendi aditum tribuit, sed & scelera filiorum
suorum, si qua accidissent, legibus ulciscenda
permisit. Quod ergo illic non est juramentum,
& tamen juramentum fuisse impudenter asseri-
tur, non devocabit populos in perjurii crimen,
quia nec alligatum cernitur in conditionum se-
rie: nec enim in nobis est cohibendum, quod
in illis conditionibus non invenimus esse cohi-
bitum. Recedendum tamen est a malitia, &
exercenda sunt negotia opportuna. Neque enim
quorundam incauta illa dicacitas attendit,
quæ impudenter adstruere nititur, illos tantum
innocuos esse a perjurii crimine, qui negotia

sua tantum visi fuerint objecisse: illos autem,
qui vel talia negotia judicanda susceperint, vel
huiusmodi pro æquitate adjuverint, inextinguibili
profanationis crimine irretiri: hæc quippe dicunt
contentiose magis quam rationabili strepitu ob-
strepentes; nescientes videlicet, quia si negatus
fuisset illic aditus jurandi, negaretur & propo-
nendi: sed qui admisit justæ propositionis ne-
gotium, non voluit prolata æquitatis amputare
judiciū: nec qui proponentem admisit pote-
statem juste judicandi iudicibus abstulit. Ma-
gna ergo stultitiæ vox est, hæc sentire, vel
proloqui. Nam e contra, ecce per totam divi-
næ seriem scripturæ plus iudicibus præcipitur ju-
dicare justitiam, quam populis sua obiectare
negotia. Dicit enim scriptura: *Iuste judicate*,
filii hominum: nec addit: *Iuste proponite cau-
sas vestras, filii hominum*: numquid, quia
iudices iuste judicare admonet, ideo populis
proponendi sua negotia interdixit? in eo quod
de negotiis proponendis nihil protulit? Num-
quid super eo iudicii formula rejicitur, quia
mutum & absque propositione sentitur? Non
ergo aut iudicia sine obiectis, aut obiecta sine
iudicibus esse possunt, quo aut iudex desit cau-
santi, aut causans desit nullo modo iudici. Qua-
propter conditiones ipsæ, in quibus nec veritas
est præcisa, nec pietatis amputata sunt viscera,
non tenebunt aut iuste proponentes ad perjurii
sacrilegium, aut iuste judicantes ad profanatio-
nis reatum. Hac igitur reddita ratione confici-
tur, ut ad prædictarum seriem conditionum nul-
lus teneatur obnoxius, quisquis repulsa a ma-
litiâ, contra jam dicti principis partem, aut ne-
gotia sibi debita iudicibus judicanda objecerit,
aut qui talium mandata susceperit, aut testis
iudex, qui advocatus testimonium dixerit, aut
iudices ipsi, qui huiusmodi iuste negotia termi-
naverint, vel hi etiam, qui parti justitiam ha-
benti simpliciter fautores extiterint, ad releva-
tionem potius miserorum currentes, quam par-
ti cuiquam delectantes esse nocibiles. Scriptum
est etenim: *Pietas ad omnia utilis est*. Neque
enim cessandum est a misericordie opere, quod
illo non interdictum est scdere. Quia ergo il-
lic iustitiæ aditus non negatur, consequens est,
ut nec pietas abnegetur: non enim plene ju-
stitiam diligit qui pietatem proximo non im-
pendit; sic enim inconfuse pietatis servantes
affectum, illud apostolicum prælegimus obser-
vandum, quam manifeste præcipitur: *invicem
onera vestra portate, & sic adimplebitis legem
Christi*. Hac igitur ratione præmissa, absolutis
& discretis personis, atque vocibus singulorum
negotia ipsa, quæ contra partem dicti pæ me-
moræ Ervigii principis, vel filiorum ejus ha-
beantur proponenda, admisimus, definientes,
ut legibus canonibusque designata justitia, inter
opponentes & respondentes a iudicibus incon-
cussa fervetur. His itaque excursis, quæ placi-
ta dispositionis sine conclusa sunt, damus soli
Deo gloriam & honorem, poscentes ejus pro-
fusissimam pietatem, ut ejus virtus atque po-
tentia, & nostrarum solvat mentium ligaturam,
& glorioso amatori Christi Egicani, principi
nostro tribuat felicem reitasse, sceptrum seli-
cioris vitæ reducere cursum, ac diuturnam cum
pace in populis tenere imperium, eo præstante
qui est rex omnium regum, & cujus regnum
manet in sæcula sæculorum. Amen.

ANNO
CHRISTI
68.

* idem quod

* tenetur
qui mutus
est absque* Ergo, re-
pulsâ mali-
tiæ. Hord.

* Tim. 1.

* quo, al-
quum
Galat. 6.

ANNO
CHRISTI
600.

SUBSCRIPTIONES.

Julianus urbis regia metropolitaneus episcopus
hac canonum statuta subscripsi.

Sunifredus Narbonensis metropolitaneus epi-
scopus subscripsi.

Floresindus Hispalensis metropolitaneus episco-
pus subscripsi.

Faustinus Braccensis metropolitaneus episco-
pus subscripsi.

Maximus Emeritensis metropolitaneus episco-
pus subscripsi.

Idalius Barcinonensis episc. subscr.

Concordius Palenpinus episc. subscr.

Mumulus Cordubensis episc. subscr.

Recila Accitanæ sedis episc. subscr.

Gaudens Valerientis episc. subscr.

* Cilius Dertosanæ episc. subscr.

Deodatus Segobientis episc. subscr.

Ervigius Calabrienis episc. subscr.

Monofonus Egitanæ episc. subscr.

Gregorius Oretanæ episc. subscr.

Proculus Bigastrensis episc. subscr.

Sonna Oxomentis episc. subscr.

Sarmata Valentianæ episc. subscr.

Marcianus Dianientis episc. subscr.

Joannes Abelenis episc. subscr.

Gabinus Arcavienis episc. subscr.

Samuel Malacitanensis episc. subscr.

Froaricus Portucalensis episc. subscr.

Ubisfredus Autonenis episc. subscr.

Emila Elicitanæ, qui & Doranæ sedis episc.

subscripsi.

Felix Iriensis episc. subscr.

Euphrasius Lucensis sedis episc. subscr.

Theuderacius Astidonenis sedis episc. subscr.

* Viltiedus Calagarritanæ episc. subscr.

Nepotianus Tyrastonenis episc. subscr.

Cunivudus Italicensis sedis episc. subscr.

Geta Eliptensis sedis episc. subscr.

Stercorius Aucensis sedis episc. subscr.

Basilus * Bastensis sedis episc. subscr.

Gaudila Empuritanæ sedis episc. subscr.

Eufendus Ilerdenis episc. subscr.

Pacotalis Biterrenis episc. subscr.

Aurelius Alluriconis episc. subscr.

* Holmundus Salmanticensis episc. subscr.

Spasandus Complutensis episc. subscr.

Gundericus Segontienis episc. subscr.

Joannes Eliberitana sedis episc. subscr.

Habitus Urcensis episc. subscr.

Villietonius Vilsensis sedis episc. subscr.

Sabaricus Gerundensis episc. subscr.

Friduofus * Aurelina sedis episc. subscr.

Anterius Segobrienis sedis episc. subscr.

Rogatus Beantensis sedis episc. subscr.

Valderedus Casaraugustana episc. subscr.

Adelhus * Tudensis sedis episc. subscr.

Trudemundus Eihorensis episc. subscr.

Sisibaldo Tuccitanæ sedis episc. subscr.

Amla Carientis sedis episc. subscr.

Joannes Egarenis sedis episc. subscr.

Isidorus Setabienis sedis episc. subscr.

Landericus Olyssiponenis episc. subscr.

Miro Conimbrenis episc. subscr.

Vincentius Damienis sedis episc. subscr.

Fionatius Lamacenis episc. subscr.

Joannes Paceos episc. subscr.

Constantinus Egabrenis episc. subscr.

Abbat.

Abbas subscr.

Felix archipresbyter subscr.

Cancil. General Tomo XII

A Gerontius abbas subscr.

Gabriel abbas subscr.

Castorius abbas subscr.

Sisebertus abbas subscr.

Eulalius abbas subscr.

Involatus abbas subscr.

Adeodatus abbas subscr.

Ubilandus archidiaconus subscr.

Mufantius primicerius subscr.

Vicarum episcoporum.

Sesaldus indignus archipresbyter & abbas, a-
gens vicem domini mei & pontificis Cypriani
Tarracoenis episc. subscr.

* Florentinus presbyter, agens vicem domini
mei & pontificis Leuberici * Urgelletanensis epi-
scopi, subscripsi.

Daniel presbyter, agens vicem domini mei
& pontificis mei Agrippii Ossonobensis episcopi,
subscripsi.

Suniulfus abbas, agens vicem domini & pon-
tificis Flori Menesani episcopi, subscr.

Desiderius presbyter, agens vicem domini &
pontificis mei Nasibardi Astigitanæ sedis epi-
scopi, subscr.

Viri illustres officii palatini.

* Ostulfus comes similiter.

Ubinar comes simil.

Vitulus comes simil.

Transmundus comes simil.

Valdericus comes simil.

C

Nausti comes simil.

Cixila comes simil.

* Gisclamundus comes simil.

Sisaldu comes simil.

Theudila comes simil.

Severinus comes simil.

Scnha comes simil.

Ara comes simil.

Trasericus comes simil.

Ega comes simil.

Suniemius comes simil.

Audemundus comes simil.

Data lex in confirmatione concilii generalis,
sub anno primo regni gloriosi Egicani principis
nostri.

D * Decretis & eximii temporis nostri gatis
synodalibus prestantes, quibus & doctrinae sa-
crofanda fidei * audivimus copiam, & indiffo-
lubilis juramenti novimus contrariam esse cate-
nam, id lege promulgata decernimus, ut ea
ipsa, que inconvulso canonum vigore decreta
sunt, ab omnibus cautissima, & diligenti ob-
servatione servantur. Si quis autem his ipsis
definitionibus contraire voluerit, decima suorum
rerum parte muldabitur, excommunicationis in-
super sententia verietur.

NOTA GARSIE LOAISE.

a. Era DCCXXVI.) Ex hac era subductione Eri-
gus non sex, ut aliqui apud historicos, sed octi regna-
vit annos, synodus enim Toletana XIII. congregata
era DCCXXI. anno Ervigii regis quarto, synodus To-
letana XIV. era DCCXXII. anno Ervigii quinto: To-
letanum concilium XV. celebratur era DCCXXVI. an-
no primo Egice. Ex qua computatione liquet non sex
sed octo regnasse annos, a decimo octavo, usque ad vige-
simum quintum. Vetus septem ejus regni annos adscri-
bit, Rodericum Toletanum secutus forte excludit pri-
mum. Quam computationem nos sumus secuti in chro-
nologia.

b. Era DCCXXVI.) Inter alias filias, quas rex Ervigius ex
Leubigone uxore suscepit, fuit Garsia, quoniam in mo-
nasterio Egice tradidit. Egicam fuisse filiam regis Egice requi-
ritur, nam ipse se sic in tomo: Illud autem primo
in hoc dicendum occurrit, quod aut patris nostri G. se-
cundum regale sortitus fessigium, &c. Ex quibus verbis
con-

ANNO
CHRISTI
600.Florentinus
UrgelletanusNasibardi
Astigitani

Ostulfus

Gisclamun-
dus

Discretus

Nasibardi

Tempus con-
cilio Toleta-
nensi XV.

ANNO
CHRISTI
688.

in XIII. & XIV. Tolitano. Sona Osmensis, in XIII. & XIV. Tolitano. Sualfredus Narbonensis, in XIII. & XIV. Tolitano. Theodericus Affidenensis, in XII. & XIII. Tolitano. Theodericus Eboracensis, in XIII. & XIV. Tolitano. Ubaldus Ausonensis, in XIII. Tolitano. Maximus Emeritensis, in XIV. Tolitano. Alii subscribunt, qui non interfuerunt alii concilio, sed succedunt aliis episcopis, ut Anterius Segobriensis, qui Olipa, in XIV. Tolitano. Adelfus Tudensis, qui Opa Tudens, in XIV. Tolitano. Agrippus Offonensis, qui Balito, in XIII. Tolitano. Basilus Balensis, qui Antonio, in XIV. Tolitano. Constantinus Ega- brensis, qui Gratino, in XIII. Tolitano. Ervigius Ca- labriensis, qui Alvare in Emeritensi. Frontinus Lama- censis, qui Quidello, in XIV. Tolitano. Paulinus Brocensis, qui Lohar, in XIII. Tolitano. Gabilus Arcavensis, qui Sempione, in XIII. Tolitano. Gun- dericus Segontensis, qui Ella, in XIV. Tolitano. Ha- bicus Urcensis, qui Palmatus, in XIII. Tolitano. Je- annes Abateus, qui Unigiro, in XIII. Tolitano. Je- annes Eboracensis, qui Argibandemo, in XIII. Tole- tano. Isidorus Serabensis, qui Asturio Setabiano, in XIII. Tolitano. Landericus Olyssipponensis, qui Ara, in XIII. Tolitano. Neibardus Astigiana, qui Theo-

dulpho, in XIII. Tolitano. Nepotianus Tyraconensis, qui Asturio, in XIII. Tolitano. Saberkus Gerunden- sis, qui Jacobo, in XIV. Tolitano. Spasandus Com- plutenfis, qui Agricolo, in XIV. Tolitano. Vincentius Dumienfis, qui Aviamare, in VIII. Tolitano. Vi- lisenfus Vitenfis, qui Reparate, in XIII. Tolitano. Villendus Calagurritanus, qui Bustris, in XIII. Tole- tano. Emilia Ilicitanus, qui Leandro, in XIV. Tole- tano. Frustrus Aurelianensis, qui Auriensis dicitur, suc- cessit Hilario, in XIII. Tolitano. Prima subscriptio hujus concilii est: Julianus urbis regis metropolitani episcopus hac monitione statuta subscripsi: in qua ad- vertendum duxi, Julianum Regis urbis metropolitam, qui Quirico successit, diversum esse a Juliano Pomerio Gallo doctore: is enim vixit circa annum dominicæ æ- tis ex Evodio Ticiensi constat: noster vero incidit in hac tempora, & in prognostice futuri sæculi Pomerium esset, in opere adversus Judæos. Video aliquos viros doctos similitudine nominum deceptos: sed Julianus pri- mus civis fuit Tolitanus Eugenii III discipulus, inter divos relictus, qui magna totius populi veneratione To- leti colitur, cujus vitam Felix literis mandavit; alter Julianus Pomerus in Gallia vixit, tantum doctus ecclie- sticus fuit.

ANNO
CHRISTI
688.

Julianus pri- mo loco sub- scriptus quia

Evodio Ticiensi
discipulo
primum
epi-
scopo.

CONCILIIUM SUB THEODORO CANTUARIENSI ARCHIEPISCOPO

Vergente Sæculo VII. habitum.

Ex Suppl.
Mansi
pag. 210.

Concilii hujus unica superest mentio in re- sponsione Zachariæ papæ ad S. Bonifacium, quæ est inter Labbeanas X. Ita enim habet ibi Pontifex, *primum capitulum pro synodo Provin- cia, in qua natus & nutritus es, quam novis- simis tuis temporibus Theodorus ex Greco, Latini- nus, atque philosophus, & Albanis eruditus, Ro- ma ordinatus, pallio sublimatus, ad Britanniam transmissus judicabat & gubernabat. In illa tole- decretum & judicium firmissime præceptum & di- ligenter demonstratum esse dignoscitur, ut qui- cumque sine invocatione Trinitatis solus fuisset, sa- cramentum regenerationis non haberet. Et inferiorius: hoc quoque observasse in dicta synodo sacerdotes, ut qui vel unam de Trinitate personam in baptis-*

mo non nominaret, illud baptisma verum esse non potest. Huc usque de hac Theodori Synodo Quoniam vero in eadem stabilita verosimile est capitula quæ vocantur vel potius peniten- tiale Theodori, hæc synodo adicienda esse, ju- dicavi, non quidem ut mendose leguntur apud Labbeum sed ex nova recensione ad MS. co- dicem vetustissimum olim pertinentem ad Eme- ricum Bigotium P. Martene, quæ vulgata est in novissima editione spicilegii Dacheriani. Addere insuper hic juvat multa ex penitentiali Theodori, quæ in eisdem capitulis non le- guntur, reperiri in veteri libello de remediis peccatorum vulgato a P. Martene anecdot. t. IV. pag. 22. quæ hic pariter recudentur.

CAPITULA THEODORI CANTUARIENSIS ARCHIEPISC.

EX NOVA RECENSIONE P. EDMUNDI MARTENE,

Vulgata in nova editione Spicilegii Dacheriani Tom. I. pag. 480.

I. IN ordinatione (a) Episcopi, vel Presby- teri, sive Diaconi vel subdiaconi, oportet Episcopum Missam agere; similiter Græci faciunt, quando Abbatem eligunt vel Abbatissam.

II. In Monachi ordinatione Abbas debet mis- sam agere, & tres orationes complere super caput ejus: & septem dies (b) velat caput suum cocollo suo, & septimo die Abbas tollat velamen id de capite Monachi, sicut in Bap- tismo Presbyter septimo die velamen infantium abstulit, ita & Abbas debet Monacho, quia se- cundum baptismum est juxta judicium Patrum, & omnia peccata dimittuntur sicut in Baptismo.

III. Presbyter potest Abbatissam consecrare cum missæ celebratione.

IV. In Abbatis (c) ordinatione Episcopus debet Missam agere, & cum benedicere incli-

no capite cum duobus vel tribus testibus de sacerdotibus, & dat baculum, & pedules.

V. Sandamoniales, & Basilicæ cum Missa semper debent consecrari. Græci simul benedi- cunt viduam, & virginem, & utramque Abba- tissam eligunt. Romani (d) autem non velant viduam, sed virginem tantum.

VI. Nullum perfectum credimus in baptismo esse sine confirmatione Episcopi; tamen ne de- speremus, (e) in Synodo Nicena, Christum fuit institutum.

VII. Sacrificium (f) non accipiendum de manu Sacerdotis, qui orationes vel lectiones secundum ritum implere non potest.

VIII. Cum Græci Diacones non frangunt panem sanctum; nec collectionem dicunt, vel Dominus vobiscum, vel Completa.

IX.

(a) in ordinatione. Hoc caput in MS. Cod. S. Germani, a Bernhardino lib. 1. cap. 25. & ab Ivone parte V. P. NOTÆ. Decreti cap. 328. refertur ex Theodoro. (b) septem dies. In Gallis tres tantum. Vid. Capitulum 35. MARTENE. Caroli mag. addit. 1. (c) In Abbatis. Ordo Romanus refert ad Theodoro, tit. Ordin. Abbatiss.

(d) Romani autem. Vid. Gelasium epist. 9. ad Episcopos Lucania, & Gratianum 27. q. 1.

(e) ne desperemus. In editis hoc tantum legebatur, tamen non desperamus, ceterum decretum.

(f) Sacrificium. MS. Cod. S. Germ. Theodoro tribuit; at lvo p. 1. cap. 44. Fabiano.

ANNO
CHRISTI
608

IX. Qui bis (a) baptisati sunt ignorantes, non indigent poenitentia, nisi quod secundum Canones non possunt ordinari, nisi pro magna necessitate. Qui vero non ignorant, quasi iterum Christum crucifixerunt, poeniteant septem annis, quarta feria, & sexta feria. & tribus Quadragesimis.

De Operibus diei Dominici.

X. Græci, & Romani in die Dominica navigant, & equitant (b) panem non faciunt, nec in curru ambulant, nisi ad Ecclesiam tantum, nec balneant se. Græci non scribunt publice, tamen pro necessitate scriptum in domo scribunt.

XI. Qui operatur in die Dominico, Græci prima vice arguunt, secunda tollunt aliquid ante eum, tertia vice tertiam partem de rebus, &c.

XII. Græci, & Romani dant servis vestimenta, & liberant, excepto Dominico die.

XIII. Græcorum Monachi servos non habent, Romani habent.

XIV. Ligna Ecclesiam non habent (c) ad aliquod opus, nisi ad Ecclesiam aliam, si necesse est, vel igni comburenda, vel ad profectum in Monasterio Fratibus, in laicalia vero opera non debent procedere.

XV. Ecclesiam licet ponere in alium locum si necesse sit, & non debet (d) iterum sanctificari, nisi tantum aqua aspergi.

XVI. Græci carnem (e) morticinam non dant porcis suis; pelles autem eorum ad calciamentum, & lana, & cornua licent accipi, sed non in sanctum aliquid. Tamen si casu porci comederint carnem morticinorum, aut Sanguinem hominis, non abijciendos credimus, nec Gallinas simili modo.

XVII. Animalia, quæ a lupis, vel canibus consummantur, non sunt comedenda nisi porcis, & canibus. nec cervus, aut caprus, si mortui inventi sunt. Pisces autem licent, quia alterius naturæ sunt. Equum non prohibent: tamen consuetudo est non comedere.

XVIII. Porci, qui sanguinem gustantes tetigerint, manducantur: sed qui cadavera mortuorum lacerantes manducant, carnes eorum non licet comedere usque macerentur.

De pise mortali.

XIX. Græci, & Romani dicunt ipsos infirmos visitari debere sicut ceteros infirmos, sicut Dominus præcipit.

XX. Græci omni (f) Dominico die com-

municant sive Clerici sive Laici, & qui tribus Dominicis non communicaverit, excommunicatur.

Romani similiter communicant quæ volunt, qui autem noluerint, non excommunicantur.

XXI. Poenitentes secundum Canones non debent communicare ante consummationem poenitentis. Theodorus dicit: Nos autem pro misericordia post annum vel sex menses licentiam damus.

XXII. Una poenitentia est vidui & puellæ; majorem meruit, quæ virum habet, si fornicationis crimen commiserit.

XXIII. Si quis gentilis dimiserit uxorem suam, post baptismum in potestate ejus erit habere eam, vel non habere.

XXIV. In tertia (g) propinqua secundum Græcos licet nubere, sicut in lege scriptum est: in quinta secundum Romanos; tamen in quarta non solvunt, postquam factum fuerit.

XXV. In tertia propinqua tantum non licet uxorem alterius post obitum ejus habere.

XXVI. Bigamus poeniteat primo anno, quarta feria, & sexta feria, & tribus Quadragesimis abstineat a vino, & (h) a carnibus; non dimittat (i) tamen uxorem.

XXVII. Monachus fornicationem faciens septem annis poeniteat.

XXIX. In primo conjugio debet presbyter missam agere, & benedicere aibos & postea abstineant se ab ecclesiæ triginta diebus; quibus peractis poeniteant XL diebus, & vacent orationi; & postea communicent cum oblatione.

XXX. Ingenuus cum ingenuo conjugii debet.

XXXI. Cui uxorem (k) hostis abstulerit, & non potest repetere eam, licet ei aliam accipere, melius est quam fornicari. Nam si postea redeat uxor non debet recipere eam si aliam habet. Ipsa accipiet alterum virum, si unum ante habuit.

XXXII. Si quis maritus, aut si qua mulier (l) votum habet virginitalis, adiungitur uxori, postea non dimittat uxorem, sed poeniteat tribus annis. Vota stulta frangenda sunt, & Dimpotabilia.

XXXIII. Mulier non debet vovere votum sine licentia viri sui: si voverit, dimitti potest.

XXXIV. Pro defuncto (m) monacho missa agatur in die sepulture ejus, & tertia die; & postea quantum voluerit abbas; pro laico bono, tertia die, vel sexta, (n) post jejunium; pro poenitente trigesima die vel septima & propinqua ejus jejunare debent quinquæ dies (o) & oblationem offerre ad altare; sicut in jelu filio Sirach legitur, & pro Sai filii Israel je-

juna.

NOTÆ P.
MARTENE

- (a) Qui bis. Theodori est apud Ivoem p. 2. cap. 269. & apud Gratianum de Consecrat. disp. 4. c. quibus.
(b) Navigant, & equitant. Prior editio non navigant, nec equitant. Haud ita multo post hæc verba ante eam decessit in editio.
(c) Non debent. Acherius ediderat, non habent. Hæc apud Burchardum lib. 3. cap. 39. Ivoem p. 3. c. 42. Gratianum de consecrat. disp. 1. c. ligna. tribuunt Hygino papa.
(d) Et non debet. Hæc in priori editione sic legabatur, & tunc debet iterum sanctificari, nec tamen aqua sancta spargi.
(e) Græci carnem. Ex Penitentiali Theodori tit. 50.
(f) In tertia. Hæc caput & frequens sic legabatur: In tertia pro visitatione prodacta carnis secundum Græcos. . . non solum conjugium, sed solum virum. In tertia propinqua non licet uxorem etc. Videtur postea hunc in locum Regius lib. 2. cap. 200 & concilium Compendiense sub Pippino can. 1.
(g) In tertia. Hæc in editio decessit, & legabatur dumtaxat, abstinere se a carnibus.
(h) Non dimittat. Horum loco Acherius ediderat, & separatim: ex quo liquet codicem esse eum usum esse c. nptissimo. Caput quod sequitur in priori editione decessit.
(i) Cui uxorem. Hæc etiam desiderabatur in edit. Acherii.
(j) Aut si qua mulier. Quatuor hæc verba addita sunt. Hæc caput Theodori esse dicitur apud Gratianum disp. 27. c. 1. c. 2. & in penit. Rom. tit. 8.
(k) Pro defuncto. Hæc etiam caput sub Theodori nomine descriptum est in codi o. S. Germani.
(l) Tertia die vel sexta. Acherius, tres vel septima, male.
(m) Quatuor dies. Prior editio quatuor dies, quod & sequitur, dicendum erit Theodoro placuisse non magis jejunari pro poenitente, quam pro laico bono.

ANNO
CHRISTI
1116.

judaverunt: postea quantum voluerit presbyter. A

XXXV. Secundum Græcos presbytero licet virginem sancto velamine consecrare, & reconciliare penitentem, & facere oleum exorcizatum, & infirmis chrisma si necesse sit: secundum Romanos non nisi episcopis solis.

XXXVI. Mulierum (a) menstruo tempore non intrent ecclesiam, neque communicent nec sacramentales, ne laici; si præsumant, tribus hebdomadibus peniteant. Similiter peniteant quæ intrant ecclesiam ante mundum sanguinem post partum idest XL. diebus.

XXXVII. Infans (b) pro infante potest dari ad monasterium Deo, quamvis alium vovisset; & tamen melius est votum implere. Similiter pecora cetera (c) si necesse est, pro conquali.

XXXVIII. Lavacrum capitis potest esse in Dominico, & in lixa (d) pedes lavare.

XXIX. Presbyter decimas dare non cogatur.

XL. Reliquis sanctorum veneranda sunt, si potest fieri, candela ardeat per singulas noctes; si vero paupertas loci non sinat, non nocet eis.

XLI. Incensum (e) Domini incenditur in natali sanctorum pro reverentia diei, quia ipsi sicut lilia dederunt odorem suavitatis, & asperferunt ecclesiam Dei, sic incenso aspergitur ecclesia primitus juxta altare.

XLII. Inventa in via accipienda est: si invenit possessorem, reddet ei.

XLIII. Laicus in ecclesia non debet recitare lectionem, nec alleluja dicere sed psalmos tantum & responsoria sine alleluja.

XLIV. Mulieres possunt oblationes facere secundum Græcos non secundum Romanos.

XLV. In illa die ante Natale Domini hora nona expleta, idest vigilia Domini, manducant Romani, Græci dicto vespere & missa cœnant. (f)

XLVI. Tributum ecclesiis sit sicut consuetudo est provinciarum, tamen ne pauperes in decimis vim patiantur.

XLVII. Animalia coitu hominibus commixta occidantur, & carnes carnibus projiciantur, & ubi dubium est, non comedenda, occidenda. (g)

XLVIII. In uno altari duas facere missas conceditur (h) secundum Græcos: secundum Romanos quinque, propter quinque cruces, quæ imponit episcopus, quando consecrantur. Et ille qui prius manducare probatur, ad osculum non permittitur.

XLIX. Vir abstineat (i) se ab uxore sua XL dies ante pascha, & prima hebdomada post pascha, & post pentecosten una hebdomada.

L. Infantes in monasteriis quatuordecim annorum carnem manducant.

LI. Confessio (k) Deo soli, si necesse est agi licet.

LII. Gentiles mortui de locis sanctorum eligendi sunt.

LIII. Missas (l) secularium mortuorum ter in annum: tertia die, nona die, & trigesima die: quia surrexit Dominus tertia die, & nona hora emisit spiritum, & triginta diebus Moysen filii Israel planxerunt.

LIV. De libertate (m) lavandi pedes laicorum, nisi cœna Domini.

LV. De indulgentia malarum cogitationum, si non opere impleantur.

LVI. Promissio cito implenda est quia mors non tardat.

LVII. Qui cum sorore fornicatur, quatuordecim annis peniteat.

LVIII. Sacerdos tangendo mulierem coquinatus, XL. diebus peniteat.

LIX. Servus Dei (n) non debet ullatenus pugnare, nisi in multorum sit consilio servorum Dei.

LX. Non licet diacono laico judicare penitentiam, sed episcopo, aut presbytero.

LXI. Maritus non debet habere (o) uxorem suam nudam.

LXII. Infirmis licet omni hora cibum & potum quandocumque desiderant, sumere.

LXIII. Cujus uxor est infidelis & gentilis & non potest eam convertere, dimittat eam.

LXIV. Abbati (p) scilicet monasterium suum alii dare in potestate non est, nec post obitum ejus, nec eo vivente sine voluntate monachorum, nec propinquo, nec alieno, sed ipsi eligant ante sibi abbatem. Si prior obierit, aut discesserit, simili modo. Abbas potest pro humilitate, cum permissione episcopi, locum suum derelinquere. Tamen fratres eligant sibi abbatem de ipsis, si habent; sin autem de extraneis. Nec episcopus debet violenter in loco suo. Congregatio debet sibi eligere abbatem post mortem ejus, aut eo vivente, si discesserit, vel peccaverit. Ipse non debet ordinare de suis propinquis, neque de alienis, nec alio abbate dare, si non voluerint fratres.

LXV. Si peccaverit abbas, nec episcopo licet tollere possessionem monasterii quamvis peccaverit abbas, sed mittat eum in aliud monasterium in potestatem alterius.

LXVI. Abbati non licet neque episcopo terram ecclesiarum vendere ad aliam, quamvis in potestate ejus sint ambæ. Si mutare vult terram ecclesiarum, cum consensu amborum faciat.

LXVII. Si quis vult monasterium suum in alio loco ponere, faciat cum consensu (q) episcopi, & fratrum suorum, & dimittat in prior loco presbyterum ad ministerium ecclesiarum.

LXVIII. Presbytero licet soli missam facere,

(a) Mulieres) hoc caput Theodoro tribuit Ivo p. 13. c. 130. & 131. Aliter ac Theodorus sentiebat Gregorius M. vide ejus resp. ad interrog. 10. Augustini.

(b) Infans) ex parit. Theodori laudat Gratianus 20. q. 1. c. infans.

(c) pecora cetera) posterior vox addita est. Statim pro eo equali ediderat Acherius.

(d) in lixa) Prior, edit. in lixa.

(e) Incensum) Acherius ediderat in cœna vero.

(f) & missa cœnant) Longe aliter prior editio, quippe in qua legebatur: missam cœnant.

(g) occidenda) hoc additum est.

(h) conceditur) Quo sequuntur usque ad. Et ille qui prior, addita sunt.

(i) Vir abstineat) hoc caput Theodori esse dicitur in codice S. Germani.

(k) Confessio) Ex Theodoro refert Ivo p. 13. c. 133. & Burchardus lib. 9. c. 148.

(l) Missas) hoc caput est 51. parit. Theodori.

(m) De libertate) Haec duo verba addita sunt, perinde atque caput sequens.

(n) Servus Dei) Hoc caput in legitur in priori editione: Clericis nullatenus pugnare licet, nisi in multitudinis consilio servorum Dei. Quod quidem mihi magis placet.

(o) non debet habere) Acherius videtur.

(p) Abbati) Theodori esse dicitur in Codice S. Germani, perinde ac duo qui sequuntur.

(q) Cum consensu) Acherius cum consilio.

- re, si necesse est, & populum benedicere in A scipsum occiderit, quidam missas faciunt.
- ANN O CHRISTI 100. Parascève, & crucem sanctificare.
- LXIX. Qui accipit sacrificium post cibum, septem diebus pœnitent in iudicium episcopi.
- LXX. Qui occiderit monachum vel Clericum, arma relinquat, & Deo serviat, vel septem diebus pœnitent.
- LXXI. Qui episcopum, vel Presbyterum occiderit, Regi dimittendus est ad iudicandum.
- LXXII. Si laicus alterum odii meditatione occiderit, si non vult arma relinquere, pœnitent septem annis sine carne: si per iram subitam, tribus annis, si autem casu, vel eventu, uno anno.
- LXXIII. Pecunia ecclesiastica (a) furata, sive rapta, reddatur quadruplum, popularia duplicetur.
- LXXIV. Si quis fornicaverit cum virgine, uno anno: si cum maritata, tribus annis: unum integrum, duos alios quadragesimis diebus pœnitent.
- LXXV. Blasphemias Deo agit qui missas Deo offert pro homine malo. Augustinus dicit pro omnibus Christianis esse faciendum, quod vel ei proficit, aut offerenti, aut viventes consoletur.
- LXXVI. Mulier quæ se amore fornicationis ad alteram conjunxerit, septem annis pœnitent. Sic, & illa quæ semen viri sui miscens cibo, ut deinde plus ejus amorem suscipiat.
- LXXVII. Sacrata virgo fornicans, septem annis pœnitent.
- LXXVIII. Qui homicidium vel furtum commiserit, & non composuit illis quibus nocuit, quando confessus fuerit episcopo vel presbytero peccata sua, debet illis aut propria reddere, vel componere; si vero non habuerit substantiam unde componere potest, vel nescierit quibus nocuit, pœnitentia plus augeatur.
- LXXIX. Qui cibum immolatum comederit, deinde confessus fuerit, sacerdos consideret personam in qua ætate (b) sit, aut quantum deductus, vel qualiter contigit, ita auctoritas sacerdotalis circa infirmum moderetur.
- LXXX. Mulier quæ sobolem necaverit, septem annis pœnitent.
- LXXXI. Laicus si de monasterio monachi faciens (c) furtim discesserit, aut intret monasterium Domino servire aut humanum (d) subeat.
- LXXXII. Qui seipsum occiderit propria voluntate, missas pro eo facere non licet; sed tantum (e) orare, & elemosynas largiri.
- LXXXIII. Si quis christianus subita tentatione mente sua exceßerit, vel per insaniam seipsum occiderit, quidam missas faciunt.
- LXXXIV. Presbyter fornicans, si postquam compertum fuerit baptizaverit, iterum baptizetur.
- LXXXV. Qui per iussionem domini sui occiderit hominem, dies XL. jejunet.
- LXXXVI. Ante natalem Domini nostri Jesu Christi, Græci sero, Latini hora nona missas celebrant.
- LXXXVII. Quicumque dubitaverit de baptismo suo, baptizetur.
- LXXXVIII. In ecclesia sanctificata nulli mortui sepelientur: si autem ibi mortui antequam fuerit sanctificata sepulti sunt, non sanctificantur. Si inde mutata fuerit in alio loco iterum sanctificetur. Si vero (f) in ipso loco & ei mutata fuerit, aqua aspergetur sancta.
- LXXXIX. Multi dicunt, non licet pro infantibus ante septem annos missam agere, sed tamen licet.
- XC. Qui pecuniam in prædam duxerit, tertiam partem eroget, & XL. dies jejunet.
- XCI. Si servus (g) si & ancilla domini servum illum liberum non vult cum illa nubere, dimitte accipere, si illa non potuerit ad eum.
- XCII. Si polluta (h) fuerit mulier, vir ejus habet potestatem utrum vult, nubere cum ea an dimittere.
- XCIII. Maritus si seipsum servum fecerit in furto, aut in fornicatione, mulier habet potestatem accipere virum.
- XCIV. Muliere mortua, licet viro post mensum alteram accipere, mortuo vero viro, post annum licet mulieri virum tollere.
- XCV. Qui dimiserit uxorem suam alteri conjungens, septem annis pœnitent.
- XCVI. Si prægnantem mulierem comparat aliquis prius liberam, liber est qui generatus est.
- XCVII. Qui ancillam (i) prægnantem liberat, qui generatus est servus est.
- XCVIII. Patri & Filio matrem & filiam licet in matrimonio habere. Similiter (k) duobus fratribus duas habere licet sorores.
- XCIX. Vir & mulier in matrimonio, si ille voluerit servire Deo, & illa noluerit, vel ille infirmatus (l) sive illa infirmata: tamen omnino consensu amborum separentur.
- C. Qui pro homine mortuo jejunat, seipsum (m) adjuvat: hæc Dei solius notitia.
- CI. Mulier sponte perdens partum suum, si ante XL. dies conceptionis, annum unum pœnitent, si vero post tres annos pœnitent.
- CII. Pater filium (n) necessitate coactus in servitium sine voluntate filii tradet.
- CIII. Si quis in seculari habitu votum voverit

NOTÆ P.
MARTENÆ.

- (a) Ecclesiastica) Prior editio ecclesiæ . . . populari duplicetur.
- (b) in qua ætate) Quæ sequuntur usque ad remigrit, addita sunt
- (c) monachi faciens) Acherius harum vocum loco habet monachorum.
- (d) aut humanum) Codex Bignor. annum humanum aut sub vestium. Quæ quidem non minus vitiosa sunt. Mens scriptoris hæc, ut quidam videtur Acherio: Clerici, Monachi, & servi fugitivi ad sua loca redire debent. At de eo sermo est qui monachum corripit, hoc est impulsit, ut monasterio excederet: quoniam ejus pena? Aut intra monasterium Deo annuum unum serviet, aut humanum subitis iudiciis, scribe igitur: serviet annum, aut humanum subeat iudicium.
- (e) sed tantum &c. Hæc Acherius addidit ex codice S. Germani.
- (f) Hæc in schedis D. Edm. Martenæ sic leguntur: si vero non ipso loco emendata fuerit.
- (g) si servus) Hoc caput non legitur in schedis D. Edm. Martenæ, nec facile intelligi potest. Illustrari scribit Acherius excerpt. 124. Echberti, quæ ejusmodi est: Si servum & ancillam Dominorum amborum in matrimonio conjunxerit, postea liberato servo vel ancilla, si non potest redire qui in servitio est, libero licet (sunt quibusdam placet) ingenuo conjungere, sed tamen iuxta sententiam Domini, nactus probatur.
- (h) si polluta) Hoc caput & sequens deest in priori editione.
- (i) qui ancillam) Ex hoc capite duntaxat postrema verba ediderat Acherius in fine cap. 96.
- (k) similiter &c.) Hoc etiam deest in priori editione.
- (l) infirmatus) Pro infirmatus & infirmata. Acherius legi vult inaptus & inopla, ut in capitul. 206. lib. 6. nihil tamen mutandum.
- (m) seipsum) Acherius sic edidit ipsum ad. In Dei &c. Lege si ipsum adjuvat in Dei &c.
- (n) Pater filium) Hoc caput in sched. D. Edm. Martenæ deest, at sequens in priori editione.

verit, sine consensu episcopi, ipse habet potestatem solvendi, si voluerit.

(IV. Qui ordinati sunt (a) a Scotorum aut Britonum episcopis, qui in pascha & in tonsura adunati ecclesie catholice non sunt, iterum ab episcopo catholico manus impositione confirmantur, & aliqua collectione. Similiter & ecclesie que ab ipsis episcopis supradictis consecrantur, aqua exorcizata aspergantur, & aliqua collectione confirmantur.

CV. Desponsata mulier viro, deinde non vult habitare cum ea, reddat pecuniam quam ipsi datur, & tertiam partem (b) addat.

CVI. Pater filiam suam usque quindecim annos potestatem habet dare, cui voluerit, post vero quindecim annos sine potestate sua non licet.

CVII. Qui manducat (c) morticinum, XL. diebus jejundet; si ejus necessitas egerit, nihil est.

CVIII. In quinta generatione conjungantur; quarta si inventi fuerint conjuncti, non separentur; tertia separentur.

CIX. Mulier (d) post partum in purgatione sit XL. dies, si masculum, si feminam genuit.

CX. Non licet baptizatis cum Catechumenis manducare communiter.

CXI. Licentiam non habemus Britonibus penitentibus chrisma vel eucharistiam dare, nisi ante confessi fuerint se nobiscum esse in unitate ecclesie: cum compertus fuerit non esse baptizatus, & ordinetur iterum & baptizetur (e) & confirmetur.

CXII. Presbyter si viam ambulaverit, & occurrens mulier rogans eum filium suum infirmum baptizari, & ipse pro itineris sui festinatione neglexerit; quicumque presbyter (f) in provincia sua propria aut in aliena, vel ubicumque inventus fuerit, qui commendatum sibi infirmum non vult baptizare, & sic sine baptismo morietur, deponatur.

CXIII. Similiter si hominem occiderit, aut fornicationem fecerit deponatur.

CXIV. Episcopus (g) & abbas hominem sceleratum servum possunt habere, si pretium redimendi non habet.

CXV. Mos est apud Romanam ecclesiam monachos vel homines religiosos defunctos in ecclesiam portare, & cum chrismate ungere pectora, ibique missas pro eis celebrare; deinde cum cantatione ad sepulturas, & cum positi fuerint in sepulcro, tunc pro eis faciunt orationes, deinde humo vel petra operiuntur corpora. Prima & tertia & nona & trigesima die pro eis missa celebratur, inde post annum si voluerint, observatur.

CXVI. Qui duxerit viduam in uxorem sibi, si ante baptismum, vel post baptismum, non potest esse presbyter.

CXVII. Non communicet vir cum muliere adultera; similiter & uxor cum adultero viro non ineat pacem communem.

CXVIII. Si quis episcopus vel presbyter sanctam pascham dicam ante equinoctium celebraverit deponatur.

CXIX. Si quis episcopus vel presbyter sancta oblatione non communicaverit, dicat rationabilem causam, si aliud, deponatur.

CXX. Omnes fideles qui ingrediuntur ecclesiam ad sanctam oblationem non perleveraverint, (h) nec percipiunt sacrificium, convenit privari eos communione.

CXXI. Episcopus non exeat ad aliam parochiam, & suam relinquat, nisi multorum Episcoporum judicio & maxima supplicatione perficiat.

CXXII. Eunuchus si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione ejus amputata sunt virilia, vel si ita natus est, dignus fiat episcopus, si postea probatus fuerit. Si quis amputaverit sibi metipsum virilia, omnino non potest esse Clericus.

CXXIII. Si quis post gradum amputaverit virilia, omnino damnetur.

CXXIV. Si quis semetipsum absciderit (i). VII. vel XV. annos poeniteat.

CXXV. Episcopus sive Presbyter, vel Diaconus, qui in fornicatione, aut in perjurio, aut in furto captus fuerit deponatur, non tamen communione privetur. Dicit scriptura: *non vin dicat Deus bis in annum.*

CXXVI. Nullus per pecuniam obtineat gradum: si autem & ipse & ordinator ejus omnibus modis a communione priventur (k).

CXXVII. Bis in uno anno Concilia episcopi faciant, id est quarta (l) septimana post Pentecosten, secundo duodecimo mense Hyperberethi; id est IV. idus Octobris juxta Romanos.

CXXVIII. Qui carnes immundas manducaverit, & olera que cum carne coquantur, cessare debent a ministerio.

CXXIX. Desponsatam puellam non licet parentibus tradere alicui, si illa omnino resistat (m); tamen ad monasterium licet.

CXXX. Ex aqua benedicta domus aspergendæ sunt.

CXXXI. Mulier incantationes cantans, vel anno vel tribus Quadragesimis poeniteat.

CXXXII. Sanguinem sine voluntate fugere (n) dentibus non est peccatum.

CXXXIII. Episcopus, Presbyter, Diaconus confiteri debent peccatum suum. Confessio Deo soli, si necesse est, agi licet.

CXXXIV. Daemonum (o) sustinenti licet petras & olera sine incantatione habere.

CXXXV. Perjures (p) tribus annis poeniteant. Sodomites septem annis, molles uno anno.

CXXXVI.

(a) Qui ordinati) Lere Beiam lib. 2. cap. 19. lib. 3. cap. 25. lib. 5. cap. 22.

(b) tertiam partem) In priori editione additum erat *substantia*.

(c) Qui manducat) Ex Theodoro laudat Ivo p. 15. cap. 100.

(d) mulier) Alio Ivo ex Pault. Theodori p. 15. cap. 151. & Burch. lib. 9. cap. 141.

(e) ordinatur iterum) Hæc deest in priori editione.

(f) quicumque presbyter) Acherius edidit: quicumque etiam presbyter, & mox: incerta fuerit.

(g) Episcopus) Hæc caput & sequens Theodoro tribuuntur in codice S. Germani.

(h) perleveraverint) In priori editione præsumunt.

(i) absciderit) In priori editione sequitur *tribus annis communione privetur*.

(k) priventur) Acherius edidit: *proscinduntur*.

(l) id est quarta) prior editio *quinta*. Ex infra duodecimo mensi, id est octavo idus etc.

(m) si illa omnino resistat) Hæc in editis deest.

(n) fugere) Hæc etiam deest in priori editione.

(o) Daemonum) Ivo ex Hieronymo laudat p. 11. cap. 75.

(p) Perjures) Hæc etiam Ivo p. 13. c. 8. laudat ex Pault. Theod. & ex Pault. Romano, sed in illis septem annorum poenitentia injungitur perjura.

ANNO
CHRISTI
400.

CXXXVI. Ieiunia legitima sunt tria in qua dragelimis: in primo decima reddenda sunt.

CXXXVII. Qui evangelium tantum legit (a) culopam super humerum ponit, non sic in ceteris ledionibus.

CXXXVIII. Ulciscendo (b) homicida quatuor penitet annis.

CXXXIX. In generatione tertia, secundum Græcos, vel quarta (c) licet nubere; non licet separari sine consilio amborum, sed alter alteri potest licentiam dare.

CXL. Laicus a quo recessit mulier cum consensu episcopi post duos (d) annos aliam accipiat, si in captivitate per vim ducta est, post annum aliam accipere potest.

CXLI. Stando orandum est pro reverentia Dei.

CXLII. Pueros (e) monasterii ante viginti quinque annos non licet ordinari.

CXLIII. Cujus (f) uxor fornicata, licet eam dimittere, & aliam accipere. Mulieri non licet fornicantem alium accipere.

CXLIV. Pecunia servi propter laborem, nulli licet ab eo auferre.

CXLV. Puer quindecim annorum potest se monachum facere; puella sexdecim vel septemdecim, quæ in potestate parentum est.

CXLVI. Monacho non licet votum vovere sine licentia abbatis sui; si voverit, dimittat, nisi iusserit abbas.

CXLVII. Aves (g) & animalia cetera si in retibus strangulentur, non sunt comedenda; similiter ab accipitre mortua. Apostolus etiam ait: *similiter abstinete vos a sanguine suffocato, & ab idololatria*. Leporem licet comedere, & est bonum pro senteria. Et sel ejus miscendum pipro pro dolore iecoris.

CXLVIII. Presbytero non licet peccatum episcopi prodere: quia super eum est.

CXLIX. Basilus, iudicavit pueris licentiam nubere usque (h) sexdecim annos, si abstinere non potuerint.

CL. Marina animalia ad litora delata, quorum mortes nescimus sumenda sunt sana fide, nisi sint putrida.

CLI. Pecora de rupe cadentia, si sanguines eorum effusi sunt, sumenda sunt; sin vero, sed fracta sunt ossa eorum, & sanguis foras fluxerit, refutanda ut morticina essent.

CLII. In aquis exstincta morticina sunt, quorum sanguis intrinsecus later.

CLIII. A bestiis capta & semiviva bestialibus hominibus sumenda.

CLIV. Animal semivivum, subita morte

preparatum, abscissa aure vel alia parte morticinum est.

CLV. Caro suilla morticinis crassa vel pinguis ut morticinum quo pinguescit refutanda est. Cum vero decreverit, & in pristinam maciem reversa, sumenda est. Si vero in una vice vel secunda morticinam manducaverit, post huius secessum de ventre eorum, sana fide sumenda est.

CLVI. Sues carnem hominis vel sanguinem gustantes, illiciti sunt. In lege namque animal corruptum si hominem occiderit, illicitum; quanto magis qui manducat hominem? Fætur tamen eorum observandi sunt licite, quos matrum immunditia non polluit.

CLVII. Gallinæ carnem hominis, vel sanguinem ejus gustantes, multum immunda sunt, & ova eorum immunda sunt. Pulli tamen conservandi sunt.

CLVIII. Putens in quo invenitur morticinum, siue hominis siue carnis, siue animalis cuiuslibet, primo evacuandus est, & huius ejus, quia aqua putei madefecerat, foras proicienda: & mundus est.

CLIX. Intinctum a vacca sana conscientia sumendum: ut quid enim intinctionem vacæ excommunicemus? Et a vitulo præmulgenti gustatum lac non respuemus. Sed tamen propter infirmas fratrum conscientias propter immunditias coquendum est, & tunc ab hominibus suscipiendum est.

CLX. Intinctum vero a suis coquendum est, & immundis hominibus tribuendum est. Sues namque munda, & immunda comedunt: vacca vero non nisi herbis & arborum frondibus pascuntur.

CLXI. Intinctum a corvo nulla coctione mundari potest, propter nostram conscientiam dubiam. Quis enim nostrum scit quas illicitas carnes prius comederat, quam nostrum lac intinxerit?

CLXII. Intinctum a duella vel aquila, nec sine coctione, nec post coctionem ullo modo suscipiendum.

CLXIII. In aquis suffocata non manducanda sunt; unde Dominus carnem cum sanguine manducari prohibuit. In carne enim animalis suffocati in aquis sanguis coagulatus perdurat. Hoc Dominus prohibet, non quod in illis temporibus homines crudam carnem manducarent; quia non esset dulcior, sed quia carnem suffocatam, & morticinam manducassent. Et lex metrica ratione scripta dicit: *Carnem morticinam non manducetis*.

CLXIV.

NOTÆ
MARTENE

(a) Culopam) Sic restitui e schedis D. Martene: in priori edit. legebatur *culpam*, quod cum Acherio nos sane injuria displiceret, ad oram edi curavit *solum*.

(b) Ulciscendo) hoc capitulum in editis sic legebatur: *Ulciscendo qui occidit, ita penitet ut homicida sponte commissa*.

(c) Vel quarta) Additum hoc est e laudatis schedis.

(d) post duos) editum erat *post septem*.

(e) pueros) Acherius monet hoc loco non agi de professione monastica, aut legendum esse *quindecim*, ut infra cap. 145.

(f) Cujus uxor) In hunc locum ita scripsit Acherius: E contra definitio concilii Milevitani c. 17. Innocent. 8. epist. ad Exuper. c. 6. verum hac definitio serius, maxime in Galliis recepta est, ut constat ex concil. Vener. c. 11. & Alciaci aviti epistola 49. Quam tamen definitio a Theodoro approbata videtur in concil. Heretfordensi c. 10. apud Bedam lib. 4. hist. c. 5. unde capitulum hoc Theodori non esse videtur. Certe concilii Milevit. decretum in Anglia viguisse Egberti temporibus docet Excerpt. 131. ex Augustini verbis. *Si mulier fornicata fuerit, relinquenda est: sed illa vivente, altera non est ducenda*. Rem porro istam obscuram esse, asserit idem lib. de fide & oper. cap. 19.

(g) Aves) laudant Burchardus lib. 19. c. 83. & Ivo part. 13. c. 97. ex pœnit. Theodori. Quod sequitur ab hac voce *leporum*, additum est e laudatis schedis.

(h) nubere usque) sic sapienter memorata schedis; prior editio, *nubere ante*. In eadem post potuerint legebatur, quamvis *monachi fuissent*. In quem locum ita scripsit Acherius. Id de pueris & parentibus in monasterio oblatis intelligendum, quibus facultatem revertendi in saculum S. Basilus non denegat, ut ex regula interrogat. 7. intelligitur. Vel quod tunc firma tantum erat virginis professio cum adulta ætas foret, utpote a proprio consilio iudicioque profecta. Idem Regul. fufus tractat interrogat. 15. capitula sequentia in priori editione non habebantur.

ANNO
CHRISTI
400.

ANNO
CHRISTI
500.

CLXIV. Prædæ pecunia a christianis si-
ve per commercia siue per donationes non est
sumenda. Quod enim reprobatur Deus, ut quid
miles Christi suscipiet? Eleemosinam namque,
predonis fletus iuvare extinguit.

CLXV. De meretrice conjugis sic idem in-
terpretatus est: quia meretrix erit decusso pro-
prij mariti iugo, & secundi mariti iugda vel
tertij. Cujus maritus illa vivente alteram non
suscipiet, quia noscimus illam auctoritatem
quam legimus in questionibus Romanorum,
utrum idoneis an falsis testibus &c. ornata
fuisse.

CLXVI. Carnem a bestiis commestam im-
mundam esse idem confirmat, non tamen mor-
ticipinam: quia sanguis illius carnis illicite effu-
sus est per bestias.

CLXVII. Lethali vero morsu tamen captum
pecus, nec in totum mortificatum, a peccatori-
bus, & a bestialibus hominibus comedendum;
abscissa tamen parte, & canibus data, quam
bestia dentibus intinxerit. Aptum namque si-
bi videtur, ut carnem bestiis administratam
humanæ bestiæ comedant.

CLXVIII. Simili modo prohibet medullas
ossium cervorum manducari, quos lupi come-
derunt.

CLXIX. Similiter cervos quorum sanguinem
quavis per venas cernimus fluxisse, vetat man-
ducari, perfracta in pedicis crura morticipinam
esse affirmans, eo quod non fluxerat sanguis
superior, qui custos & sedes animæ erat, sed
coagulatus est intra carnem. Quia licet extre-
mitas sanguinis per extremum quodlibet mem-
brum sit effusa; sanguis tamen crassior & soli-
dior, in quo anima federat, intra carnem coa-
gulatus manet. Itaque quod si non causa vul-
neris illæsi sedem animæ laverit, non est ef-
fusio sanguinis, sed tantum extremæ partis ef-
fusio; ita ut qui eam carnem comederit, sciat
carnem cum sanguine comedisse. Cum autem
Dominus prohibuit, nec & coctio sed sanguinis
effusio dederat. Et hoc prædictum intelligi &
de pectoribus, quæ post abscissam aurem in
extrema infirmitate mortua sunt. Adipem ta-
men & pelles in usus varios habebimus.

EXCERPTA

DE CAPITULIS THEODORI

Ex libello de remediis peccatorum vulgato in
Anecdosis P. Martene to. II. pag. 21.

De Gula.

Ex 13 ppl.
Mank. To. I.
pag. 117.

Si quis episcopus aut aliquis ordinatus in
consuetudine habuerit vitium ebrietatis; aut de-
sinat, aut deponatur, & de penitentia ebrieta-
tis satis supra diximus in questionibus.

De vomitibus.

Si monachus pro ebrietate vomitum facit
XXX. dies peniteat. Si vero presbyter aut
diaconus XL. peniteat. Si vero pro infirmita-
te, vel quia longo tempore se abstinerit; aut
pro gaudio in natali Domini, vel in pascha,
vel pro alicujus sanctorum commemoratione
faciat, & tunc plus non accipit quam decre-
tum est a senioribus, nihil nocet. Si laicus fi-
delis pro ebrietate vomitum fecerit, XV. diebus

Concil. General. Tom. XII

De his qui illicitas carnes edunt, & bibentibus
intinctum a bestiis & ovibus.

ANNO
CHRISTI
500.

Qui sanguinem vel semen biberit III. annos
peniteat.

Quod si casu quis immunda manu cibum
tangit, vel canis, vel pilax, vel mus, vel
immundum animal, quod sanguinem biberit,
non nocet. Sanguinem sorbere cum saliva non
est peccatum.

De contemptibus jejuniis.

Qui contempserit indidum jejunium in ec-
clesia XL. dies peniteat. Si in XL. diebus,
annum peniteat. Aliter in libro Regum. Jo-
nathan jejunium solvente, reus fuit mortis, si
non peteret populus vitam ejus.

De fornicatione non naturali.

Qui saepe cum masculo aut pecoribus coie-
rit, X. annis peniteat. Viri inter femora for-
nicantes, duobus annis peniteant. Manu vero
semetipsos coinquantes, C. diebus. Iteran-
tes, anno peniteant. Fornicantes labiis, quod
dictum scelus, primo quatuor annis. Iterantes
consuetudine, VII. annis peniteant. Pueri au-
tem XV. annis usque ad vicesimum præfata
scelera facientes, dimidio penitentia prædicta
juxta alios puniendi sunt; juniores vero levius
judicandi.

De violante uxorem, vel virginem
alterius

Qui maculat uxorem proximi sui III. an-
nis ab uxore propria jejunaet. Aliter quidam
ajunt intolerabilius, penitentia concubitus mu-
lieris alicujus mariti vivi, VII. annis cum pa-
ne & aqua.

Qui fornicatus fuerit cum virgine IV. annis
peniteat. Alius alias temperavit. Laicus ma-
culans uxorem vel virginem proximi sui, uno
anno cum pane & aqua, & sine uxore pro-
pria peniteat. Si autem puellam Dei macula-
verit, & genuerit filium ex ea, III. annis iner-
mis; in primo cum pane & aqua, & in aliis
sine vino carneque peniteat. Si autem non
genuerit ex ea filium, sed pollutionem, uno
anno & dimidio sine deliciis sineque uxore
peniteat.

De dimittente uxorem suam

Qui dimiserit uxorem suam alteri conjungens
se, VII. annis peniteat cum tribulatione, vel
XII. levius. Similiter mulier adultera VII.
annis peniteat.

De muliere dimittente virum suum.

Si ab aliquo sua discesserit uxor, uno anno
peniteat, ipsa si impolluta revertitur. Ceterum
ipsa III. ipse uno, si aliam duxerit, peniteat.

De mulieribus menstruis.

Mulieres menstruo tempore non intrent ec-
clesiam, nec communicent. Qui menstruo tem-
pore cojerit XX. dies peniteat.

C 2

De

ANNO
CHRISTI
688

De mortuoinfantibus.

Si moritur infans trium annorum sine baptismo, III annos peniteant pater & mater ejus: in primo cum pane & aqua, & in duobus sine deliciis, conjugioque, sine carne vinoque. Si clericus de una plebe cum non suscipit, uno anno; si non de una plebe, semianno peniteat.

De furto.

Qui fure furtum fecerit, VII. annis peniteat, vel quomodo sacerdos judicaverit, peniteat. Aliter alius sapiens judicat, dicens: Furtum semel, uno anno. Iterum faciens, duobus. Si puer, XL. vel XX. diebus peniteat, ac ut est ætas & qualitas facientis judicandum est.

De perjurio.

Qui perjurium fecerit in ecclesia XI. annis peniteat, qui vero necessitate conatus sit, III. annis peniteat. Qui in manu hominis perjurat, apud Græcos nihil est: si vero in manu episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, seu in altari, vel in cruce non consecrata, uno anno. Aliter alius dicit: Qui perjurat, VII. annos peniteat. Qui deducit alium in perjurium ignorantem, VII. annis peniteat similiter. Qui autem ductus est ignorans, & postea recogno-

Alit, anno uno. Qui vero suspicatur quod perjurium ducitur tamen pro confessa jurat, duobus annis.

ANNO
CHRISTI
688

Theodorus de Gregis * dicit.

Si pro ultione amici occiderit hominem, VII. annis vel X. peniteat. Si reddere vult propinquis pecuniam, de medio spatio peniteat. Qui vero pro vindicta fratris occiderit hominem, III. annis peniteat. Qui monachum vel clericum occiderit, juxta indulgentiam novi testamenti arma relinquat, & Deo serviat, vel VII. annis peniteat.

* Idem de
provenit
688.

De occidentibus semetipsos.

Si homo vexatus a diabolo nescit aliquid nisi discurrere, semetipsum occidit, quacunque causa potest ut oretur pro eo si ante religiosus erat. Si autem pro desperatione, vel pro timore aliquo, vel pro causis incognitis; Deo relinquendum est hoc judicium, & non ausi sumus orare pro eo, qui voluntarie semetipsum occiderit. Missam pro eo facere non licet, sed tantum orare & elemosynas largiri pro eo.

Penitentia perditionis liquoris materis infantis in utero mulieris, III. annis in pane & aqua.

Penitentia perditionis carnis & animæ in utero, XIV. peniteat in pane & aqua. Pretium animæ mulieris morientis de perditione carnis cum anima, XIV. annis.

Ex Labbei
Appendice
tom. 6.

C O N V E N T U S I N P A L A T I O

Theodorici Francorum regis, anno Domini DCLXXXVIII.

Indicatus in Supplementis conciliorum Gallie

In quo contententibus episcopis tribus, ejus ecclesiæ S. Leodegarii corpus tribueretur, Pictaveni episcopo Ansoaldo adjudicatum est.

Vita sancti
Leodegarii
duplex: 1.
auctore anon-
ymo; 2.
auctore Ur-
lino. Apud
Ducheln.
tom. 1.

Interfecto Ebroino præfeto palatii Theodorici Francorum regis, libere loqui ceptum de insignibus frequentibusque miraculis, quæ ad sepulcrum fiebant S. Leodegarii Augustodunensis episcopi, cæsi ante annos tres Ebroini jussu: atque in regis palatio, frequentia episcoporum ac procerum maxima, vir vitæ sanctissimæ Ansoaldus urbis Pictavenis antistes, verbum intulit dicens: *Utinam daretur mihi optio (quia notum est, meum esse parentem, & ex parochia mihi commissa ad honoris processit gratiam) ut ejus corpusculum habere meruissem mecum.* Ibi autem aderat Ermenarius, qui ei successerat in episcopatu Augustodunensi, qui & ipse ait: *Jure mihi datur hujus viri corpus, quoniam iustum est ibi eum requiescere, ubi episcopus fuit.* Tunc etiam & Vindicianus Præsul Atrabatenfis, in cujus fuerat diocesi interfectus, dicitur respondisse: *Nequaquam ita fiet ut vos sancti pontifices locuti estis, sed mihi fiat potestas sacrum beati viri corpusculum retinendi, quippe qui illo loco datus videatur, in quo dignatus est quiescere.* Adstante vero cunctorum turba

episcoporum decreverunt, ut jejunia & orationes in hoc conflictu fierent, ut per hoc dignaretur Dominus ostendere, in cujus diocesi jure sacrum illud corpus condendum esset. Hæc audientes acquieverunt decreto. Indictio igitur jejunio, & facta oratione, in tribus parvis epistolis diffinitionem scriptam super altare posuerunt, ut transacta oratione per eas Dominus declararet, ad cujus sortem sanctum corpus Martyris perveniret. Crastina vero die, oratione completa, ac Missarum solemnibus summatis, unus ex ministris jussus a pontificibus manum super pallam posuit, & cognitio veritatis ad manum suam pervenit. Quod videntes acclamaverunt, Ansoaldi Pontificis esse justiores preces, chartula extracta id satis declarante. Ita ergo sine ulla ambiguitate confirmato concilio, jussit abbatii suo nomine Ansoaldo idem pontifex Ansoaldus, ut festinus, & cum debita reverentia, hoc sacrum corpus utique ad Pictavense solum perduceret. Translatio autem sancti corporis medio Martii mense facta est.

ANNO
CHRISTI
691.
Ex P. Pagi
ad An. C.
691. n. p.

SYNODUS INCERTI LOCI

ANNO
CHRISTI
691

Anno DCLXXXIX. vel DCLXXXX. jussu PIPPINI habita.

Auctor Annalium Meldensium narrat, Pip-
pinum Majorem Domus occurisse Rad-
bodo Frisionum Duci, qui contra se aciem pa-
rabat, huncque victum ac fugatum, obsidibus
datis Pippini tributarium effectum fuisse. Quod
anno 689. vel sequenti contigisse colligitur ex
Beda lib. 5. cap. 11. ubi scribit sanctum Vvil-
brodum in Frisiam advenisse, quam nuper ex-
pulso inde Radubodo rege ceperat Pippinus. Vvil-
brodus autem, seu Vvilbrordus an. 691. in
Frisiam Citeriorem adventavit, Evangelium
Gentibus annuntiaturus. *His itaque peractis*,
ait Auctor Annalium Metensium, idest, Ci-
teriore Frisia in Francorum potestate redacta,
Synodum adunare precepit, in qua utilitatibus
Ecclesiarum, orphanorum ac viduarum considera-
tis, jussu inopinatissimis regni sui sedibus cum suis
fidelibus ad hyemandum locavit.

ANNO
CHRISTI
691.

CONCILIIUM CÆSARAUGUSTANUM III.

ANNO
CHRISTI
691

TEMPORE SERGII PAPÆ I. CELEBRATUM

Anno domini DCXCI.

TITULI CAPITULORUM

- I. Ut non liceat episcopis, citra diebus dominicis,
consecrationes ecclesiarum exercere.
- II. Ut consuetudini episcopi de sacra solennitate
paschalis annua vice primatum suum requirant.
- III. Ut monasteria diversoria secularium non fiant.
- IV. De libertis qui ab episcopis ex familia eccle-
sia manumittuntur.
- V. Ut defuncto principe superfluo regina statum &
vestem secularem deponat, & in canobio vir-
ginum mancipetur permanens.

PRÆFATIO.

IN NONINE DOMINI.

*Incipiunt gesta synodalia in urbe Cesarangusta, sub
die Kalendarum Novembris, ara DCLXXXIX. an-
no quarto orthodoci atque serenissimi domini
nostri Egicani regis.*

Sacerdotes domini, quos non solum divina
pietas ad magisterium provehit sacrum, sed
etiam speculatores instituit plebium, ea se de-
bent auctoritatis munire sententia, quod &
divinis sine intermissione insistant præceptis, &
cunctam plebem dignis condirgant exemplis.
Et ideo quia nos divina celsitudo, ex jussu ex-
cellentissimi & piissimi magnique Dei cultoris
domini nostri Egicani principis, in hanc Cæ-
sarangustanam urbem coadunari præcepit, &
ita sub omnimoda specialitate instituit, ut re-
secante falce justitiæ, æquitatis consolidetur
matres; & quidquid cujuslibet indiscreta per-
niciæ a sanctis institutionibus patrum de ordi-
nibus ecclesiasticis divellit, nostris elucubrat
sententiis, Deo mediante, in lumine deduca-
tur veritatis. Idcirco dum nobis de sanctæ Tri-
nitatis mysterio secundum formulam Nicæni
concilii triduo motus fuisset & collatio, & quæ
se coram nostro ad edificationem totius plebis
ingesserunt, conspicua diligentique ratione per-
tractantes, quæ necessaria extiterunt, Christo

Bopitulante (cujus nos causa salutis ad hoc pro-
vocavit studium) in brevibus atque continuatis
capitulis cuncta definivimus, & ad perennitatis
sue roborem, ea quæ a nobis acta vel definita
sunt, propriæ manus nostræ exaratione firmare
procuravimus.

CAPITULA.

I.

In sanctum & satis venerabile concilium residentibus nunciatum est nobis, eo quod aliqui pontifices regulam veritatis prætermittentes, ecclesias, quæ a fidelibus pia devotione construuntur, extra diebus dominicis consecrent. Si ergo, cum quisque nostrum mortalium ad sacerdotale promoveretur officium, nulatenus patimur ut in reliquis diebus, nisi tantum dominicis festivitatis, ii qui honoris digni habentur officio in ordine præficiantur ecclesiastico: quanto magis ut deificata sancta templa, quæ ab hominibus fidelibus censentur honorificanda, sine diebus dominicis perhibeantur consecranda? cujusque nos talium præsumptiones pontificum, non solum sanctorum patrum cohibemur prohibere sententia, sed propria deliberatione censemus: ut nulli penitus pontificum, in quibuscumque provinciis constitutis, amodo liceat, præter certis diebus dominicis, ecclesias sanctas consecrare.

II.

Si quidem sancta institutio patrum de solennitate paschali præcipiat, ut omnes consuetudini episcopi annua vicissitudine primatum suum inquirent, quo tempore paschæ festum peragant: tamen quia di-

De eccle-
siarum con-
secratione
multa tradi-
ta sunt a
sanctis patri-
bus, ut con-
stat ex con-
cilio
Bracar. II.
cap. 3. &
Vvorm. c. 9.
& ex Felice
papa IV. c. 4.
ejus epist.
& ex Euseb.
lib. 8. eccl.
hist. cap. 8.
Gelasio papa
epist. 1. c. 17.
& Nicol.
papa I. Ut
habetur de
consecr. dist.
1. c. Ecclesia.

Vide IV.
Tolet. c. 4.
II. Bracar.
& III. Car-
thag. c. 1. &
et I. Arles.
item. cap.
& Cogh.
IV. & V.

1. Edidit Garfias Louisa ex MS. Hispaniæ, & consulit Card. de Aguirre cum MS. D. Augustini Archiep.
Tarracensis, qui illud exscripsit ex Codice Æmilianensi.
2 Id. Cod. consolat. 3. Pro constituto.

ANNO
CHRISTI
691.

dicimus nonnullos episcopos, sententiam A
patrum transgredientes, propter quod et-
iam debuerunt usquequaque vigilantes
manere; placuit omnibus nobis, ut abin-
ceps cuncti confinitimi episcopi nullam
sibi occasionem¹ subicientes, aut lon-
ginitate itineris prævalescentes, annua
recursione festivitate paschali tempore
congruo primatem suum, sub cuius po-
testatis manserint regimine, inquirant;
ut quo die & tempore illis paschæ se-
ssum pronunciaverit, sollicita veneratio-
ne peragant.

III.

Sanctorum patrum decrevit sententia,
ne monasteria diversoria saecularium fiant.
Unde quia novimus quosdam abbates,
quibus regulariter cura regendarum ani-
marum commissa est, dum quasi² pa-
trono affatu aditum saecularibus in mo-
nasteriis³ attribuunt, diversas insolentias
monachis ibidem Deo deservientibus in-
gerunt; dum & eorum operationem,⁴
quo se divinæ pietati placituros alacri
curiositate exhibent, deprehendunt, &
vitam & mores illorum quadam mentis
perniciæ insausse detrahendo deturpare
non desinunt. Et iterum, quod pessim-
um est, dum extraneis passim com-
morandi aditus infra claustra monasterii
confertur, grave inolefcit vitium mona-
chorum: quo & vitam suam per lucra
mundialia sectantes degenerant, & se a
proprio cœnobio voluptuosa seditate dis-
sociant. Quæ res ad hoc nostrorum pa-
terna pietate demulcet animos, ut ea
constituamus; quæ & sanctis animabus
juvaminis solamen impendant, & præ-
sumptiones saecularium removeant. Qua-
mobrem placuit universo cœtui nostro
hoc statuere, vel potius definire, ut
nullus abinceps saecularium, seu potesta-
tive, seu etiam vel ex permissu abbatis,
vel cujuslibet monachorum infra claustra
monasteriorum hospitandi, vel commo-
randi habeat receptaculum: excepto quos
vita probabiles, egenos, aut paupertate
depressos inspectio præviderit abbatis:
quos & suscipere benevola voluntate in
monasteriis, & alendos elemosynis mo-
dis omnibus finimus. De reliquis autem
personis saecularibus (sicut jam a nobis
est superius præmissum) nullum penitus
patimur infra claustra monasteriorum ho-
spitandi habere receptaculum. Ceterum
si secretius aut sequestratim a monaste-
rio ad id, quod constructum pro super-
venientibus domicilium, patuerit, ibi eos
suscipere abbates vel monachos oportet.

bit. Quatenus & vita eorum remotis
saeculi conturbationibus in omni opere
deifico probabilis inveniat, & nullius
vanissimis detractionibus debonestentur:
aut certe (quod inhonestum est) ne per
talium susceptiones dissolutionem incur-
rant, & a bono proposito vitam suam
extorrem efficiant.

IV.

Non est dubium a sanctis patribus de-
finitum fuisse, ut omnes liberti, qui ab
episcopis ex propriis familiis ecclesiæ,
manumissionis gratia titulantur, post de-
cedentis episcopi obitum, mox ut alius
supervenerit episcopus, infra anni spa-
tium libertates suas repræsentent, quo,
secundum canonis sententiam, per suas
professiones debitam suæ originis condi-
tionem agnoscant. Sed quia ita speciali
modo sancta decrevit synodus, ut si ip-
si liberti infra anni spatium supervenien-
ti suo pontifici chartulas libertatis suæ
præsentare neglexerint, protinus eos in
pristinam servitutis redigant conditionem;
& licet illis congruentius satisque lu-
culentius retractatum fuerat, hoc tamen
nobis conspicuum perpenditur, quo
non solum & prædia ecclesiarum debita
auctoritate disponimus, sed etiam &
oppressis pium suffragium porrigimus:
per quod & cupiditas sacerdotalis fru-
stretur, & imbecillitas pauperum suble-
vetur. Quia ergo comperimus quosdam
pontifices potius lucra sua ampliare stu-
dentes, quam de mercedis opere domi-
no placentes,⁵ liberos, quos ex familia
ecclesiæ suis prædecessoribus inveniunt,
pro eo quod chartulas libertatis suæ in-
fra consultum tempus non repræsentent;
statim eos in propriam servitutem redi-
gere; unde hoc pietatis studio generali
modo subrogamus beneficium, ut si ii-
dem liberti forsitan ignoraverint ordi-
nem canonum, aut certe (ut assolet
fieri) ad præsentandas libertates suas te-
puerint, ipsius pontificis sollicitudo, mox
in sedem sibi creditam successerit, per
clerum aut domesticos perquirere procu-
rabit, quos decedentes episcopi de fami-
liis ecclesiæ manumissionis⁶ gratulave-
runt: ut eisdem pontifice præmonente,
ipsi liberi chartulas suæ libertatis repræ-
sentent; qualiter nec liberti ecclesiæ de
institutione canonum ignorantes se esse
perhibeant, nec sacerdotis callida vo-
luntas patefcat, unde contra ordinem
reducantur manumissi ad originem ser-
vitutis. Quod si pontifice præmonente
contempserint infra anni spatium suas
li-

ANNO
CHRISTI
691.

Cor. Tol

¹ Id. Cod. obliuiscitur.

² Id. Cod. quæ; forte, quæ.

³ Forte, libenter.

⁴ Id. Cod. patrum affectu.

⁵ Id. Cod. ut licet illis.

⁶ Id. Cod. simulaverunt.

⁷ Id. Cod. tribuunt.

ANNO
CHRISTI
691

libertates propriæ sedis episcopo pandere, licitum sit ei secundum canonum sanctiones in jure ecclesiæ suæ reducere servituros:

V.

Licet planissime in concilio Toletano de principum relictis institutum fuisset, ut nulli licitum esset superstitem reginam in conjugio ducere, aut sordidis contactibus maculare, neque secuturis rebus, nec cuilibet hominum esset permissum, tamen nostri ordinis causa est, ut creberrime ad hoc aciem mentis nostræ condirigamus, quæ animæ intuemur exhibere profectum. Unde quia præteritis temporibus multas scimus atque cognovimus principum relictas, post earum vocationem pro apice regni, quem regendo in cunctis tenuerunt nullam reverentiam honoris eis adhiberi a populis, sed passim (unicuique probatum est) diversas assumentes occasiones non solum latenter in eorum contrarietate insidias moliantur, verum etiam (quod veritati contrarium est) procaciter verba contumeliosa in conventu multorum eas afficiunt: &, quod omni religioni abominandum atque horrendum est, de iis derrabere non sinunt, quas in caterva populi cernunt commorari. Proinde paterna pietate commoti atque condigna circa tanto culmine providentes, per hujus decreti nostri paginam non solum quæ in prædicto concilio exarata sunt de conjugio principum perenniter custodire, atque firma stabilitate decernimus permanere; sed etiam ea quæ sunt conspicua honestati necessaria modo advertere procuramus, ut servatas in omnibus sanctiones canonum totius Toletani concilii, quæ de principum relictis promulgatæ atque definitæ esse noscuntur, deinceps relictæ principis superiorem sententiam illibato animo pudice servans, statim arcessito ab hoc sæculo principe, vestem sæcularem deponat, & alacri curiositate religionis habitum assumat. Quam etiam & confestim in cœnobio virginum mancipandam esse censemus, & ut ab omni turpine mundi remota, nequaquam cuilibet locus attribuat, per quod aut contumelia tantæ potestati in publico ingeratur, aut subdita plebi esse hæsisse pateat, quorum ante dudum agnoscitur domina fuisse; sed infra claustra monasterii jugi se-

adulitate persistens, atque sanctimoniam vitam peragens, de regno temporali, opitulatione divina ad regnum æternitatis mereatur pervenire. Quicumque igitur superiores constitutiones, quæ salubri consilio a nobis definitæ esse noscuntur, violaverit, vel execrari quacumque factione pertentaverit aut permiserit, noverit se excommunicationis percepturum sententiam, atque etiam exilii damnationis diuturno tempore incurere jacturam.

Peractis quoque a nobis quæ congrua fuerunt de ordinibus ecclesiasticis, in primis immensas laudes omnipotenti Deo Patri & Filio & Spiritui sancto, cui cura est pacem & unitatem ecclesiæ catholicæ providere, deferimus. Deinde orthodoxo & serenissimo domino nostro Egicani regi, cujus instinctu, & devotissimo institutu in hoc coadunari meruimus synodali conventu, multiplices gratiarum actiones persolvimus, qui non solum nostrorum animos ad corrigendos ordines ecclesiasticos excitavit, sed etiam & populum per oracula, regni sui voto gratio, ab impensione tributi reddidit absolutum. Pro quo beneficii studio, qui plebi suæ tanta largitus est dona, dominum Jesum Christum, qui nos potentia virtutis suæ decoravit pretiosa, ac pretiosa effusione sanguinis sui redemit, exoramus ut ipse regnum ejus in pace sub multimoda annorum curricula solidet, gentemque & universam patriam ejus in tranquillitate conservet, & contra hostem adversum victrix Christi dextera victorem efficiat semper, atque expletis hujus extensis vitæ temporibus, ad æternæ beatitudinis præmium pervenire mereatur illæsus, præstante domino nostro Jesu Christo, cui est honor, summa virtus & potestas in sæcula sæculorum. Amen.

NOTA GARSIE LOAISE.

(a Concilium Cæsaraugustanum III.) Hoc concilium Cæsaraugustanum est tertium ex his quæ in hoc opere ponimus: excerptum est ex codice manuscripto verisimiliter monasterii sancti Emiliani, quem vocamus hic Hispanensem: nam in omnibus codicibus ecclesiæ Toletanæ, & sancti Laurentii, est mutatum: ubique erant subscriptiones. Erat episcopus Cæsaraugustanus in hoc concilio Walderedus, vel Valdesfredus, nam subscribit in XV. Toletano anno primo Egici regis, & in decimo sexto, anno sexto ejusdem. Interfuit etiam eodem ratione Johannes Egrensis, & Nepotianus Tyrrasensis, & Florus Meantanus, & Ubaldus Autontanus, qui omnes in XV. & XVI. conciliis adfuerunt.

Hoc concilium unde acceptum.

1 Id. Cod. quod.
2 Id. Cod. propria.

3 Id. Cod. ut servatis in omnibus sanctionibus.
4 Id. Cod. exilis.

ANNO
CHRISTI
691ANNO
CHRISTI
691

CONCILIABULUM CONSTANTINOPOLITANUM

PSEUDOSEXTUM • UNIVERSALE ET • REPROBATUM,

Quo, sub nomine V. & VI. synodi œcumenicæ, centum & duo • canones editi fuerunt, 1 anno domini DCXCII. sub pontificatu Sergii & imperio Justiniani junioris.

ORATIO ALLOCUTORIA

SANCTORUM PATRUM QUI IN
Trullo Imperialis palatii Constantino-
poli convenerunt ad Justinianum
imperatorem.

*Pissimo & Christi amantissimo imperatori Justina-
niano, sancta & universalis synodus divini pie
vestra potentia natus & decreto congregata in hac
a Deo custodita & regia civitate allocutio.*

Cum ineffabilis, &c. Extat Græce & Latine
Tom. XI. post sextam synodum Constantino-
politana pag. 930. E.

NOTE SEVERINI BINII.

a Conciliabulum) Auctoritate Callinici Constantino-
politani episcopi, qui hoc tempore post obitum Pauli
Constantinopolitani ecclesie præsidebat, hæc erratica
pseudosynodus in Trullo Constantinopoli congregata
fuit. Causam indicii conciliabuli episcopi illi qui con-
venerant, in sua præfatione ad Justinianum imperatorem
indicant his verbis: *Quantam auctoritatem sancta & uni-
versalis synodus, (quinta nimirum & sexta œcume-
nica) nequaquam concesserunt sacris canonibus, &c. per
quos populi quidem a detestabili & abominabili vitæ se
reducant. Propterea ergo una pietatis iussu in hac Dei
observata & imperantis urbe congressi, sacris canonibus
sanctis, &c. Item in nomenclationem Photii recensens
Theodorus Balsamon schismaticorum patronus, pro de-
fensione synodi erratica illa scribit. Cum, inquit, duo
universales synodi, quinta scilicet & sexta regnante
magna Justiniano, & sexta una fuit regnante Constan-
tino Pogonato, non fecerint canones ad ecclesiarum con-
stitutionem, hæc facti est ad supplementum duorum. Ad-
dit. Propterea enim post sextam synodum nominatur, sed
videtur, id est Quintæ sextæ nam quod quinta & sexta
synodo deest, replevit.*

b Conciliabulum) Sic dicitur a loco, quod epi-
scopi hæc canones præpositos in conventiculo Mo-
notheitarum episcoporum sanctum fuerit, non constat.
Testimonio Bedæ & Pauli diaconi hoc certissime constat.
quod neque Sergius per vim, neque Joannes septimus &
Constantinus pontifices per fraudem & blanditiam ad con-
firmationem impiorum canones, prout Monotheitæ expe-
bant, ab imperatore induci potuerunt. Cujus auctori-
tas sint canones spurci & illegitimi, qui hæcenus per frau-
dem & imposturam Gregoriorum sub nomine sextæ synodi
vulgati fuerunt, dicitur infra, verbo reprobatum.

c Conciliabulum) Sic dicitur a loco, quod epi-
scopi hæc canones præpositos in conventiculo Mo-
notheitarum episcoporum sanctum fuerit, non constat.
Testimonio Bedæ & Pauli diaconi hoc certissime constat.
quod neque Sergius per vim, neque Joannes septimus &
Constantinus pontifices per fraudem & blanditiam ad con-
firmationem impiorum canones, prout Monotheitæ expe-
bant, ab imperatore induci potuerunt. Cujus auctori-
tas sint canones spurci & illegitimi, qui hæcenus per frau-
dem & imposturam Gregoriorum sub nomine sextæ synodi
vulgati fuerunt, dicitur infra, verbo reprobatum.

d Conciliabulum) Sic dicitur a loco, quod epi-
scopi hæc canones præpositos in conventiculo Mo-
notheitarum episcoporum sanctum fuerit, non constat.
Testimonio Bedæ & Pauli diaconi hoc certissime constat.
quod neque Sergius per vim, neque Joannes septimus &
Constantinus pontifices per fraudem & blanditiam ad con-
firmationem impiorum canones, prout Monotheitæ expe-
bant, ab imperatore induci potuerunt. Cujus auctori-
tas sint canones spurci & illegitimi, qui hæcenus per frau-
dem & imposturam Gregoriorum sub nomine sextæ synodi
vulgati fuerunt, dicitur infra, verbo reprobatum.

e Conciliabulum) Sic dicitur a loco, quod epi-
scopi hæc canones præpositos in conventiculo Mo-
notheitarum episcoporum sanctum fuerit, non constat.
Testimonio Bedæ & Pauli diaconi hoc certissime constat.
quod neque Sergius per vim, neque Joannes septimus &
Constantinus pontifices per fraudem & blanditiam ad con-
firmationem impiorum canones, prout Monotheitæ expe-
bant, ab imperatore induci potuerunt. Cujus auctori-
tas sint canones spurci & illegitimi, qui hæcenus per frau-
dem & imposturam Gregoriorum sub nomine sextæ synodi
vulgati fuerunt, dicitur infra, verbo reprobatum.

f Conciliabulum) Sic dicitur a loco, quod epi-
scopi hæc canones præpositos in conventiculo Mo-
notheitarum episcoporum sanctum fuerit, non constat.
Testimonio Bedæ & Pauli diaconi hoc certissime constat.
quod neque Sergius per vim, neque Joannes septimus &
Constantinus pontifices per fraudem & blanditiam ad con-
firmationem impiorum canones, prout Monotheitæ expe-
bant, ab imperatore induci potuerunt. Cujus auctori-
tas sint canones spurci & illegitimi, qui hæcenus per frau-
dem & imposturam Gregoriorum sub nomine sextæ synodi
vulgati fuerunt, dicitur infra, verbo reprobatum.

Theodorus
Balsamon
raticam sy-
nodum de-
fendens in-
pugnat.

g Conciliabulum) Sic dicitur a loco, quod epi-
scopi hæc canones præpositos in conventiculo Mo-
notheitarum episcoporum sanctum fuerit, non constat.
Testimonio Bedæ & Pauli diaconi hoc certissime constat.
quod neque Sergius per vim, neque Joannes septimus &
Constantinus pontifices per fraudem & blanditiam ad con-
firmationem impiorum canones, prout Monotheitæ expe-
bant, ab imperatore induci potuerunt. Cujus auctori-
tas sint canones spurci & illegitimi, qui hæcenus per frau-
dem & imposturam Gregoriorum sub nomine sextæ synodi
vulgati fuerunt, dicitur infra, verbo reprobatum.

Reprobatum
est concilium.

h Conciliabulum) Sic dicitur a loco, quod epi-
scopi hæc canones præpositos in conventiculo Mo-
notheitarum episcoporum sanctum fuerit, non constat.
Testimonio Bedæ & Pauli diaconi hoc certissime constat.
quod neque Sergius per vim, neque Joannes septimus &
Constantinus pontifices per fraudem & blanditiam ad con-
firmationem impiorum canones, prout Monotheitæ expe-
bant, ab imperatore induci potuerunt. Cujus auctori-
tas sint canones spurci & illegitimi, qui hæcenus per frau-
dem & imposturam Gregoriorum sub nomine sextæ synodi
vulgati fuerunt, dicitur infra, verbo reprobatum.

Nulla fuit
necessitas
habendi con-
cilii.

Canones re-
probati.

ANNO
CHRISTI
692.

reantur, & in archivis ecclesiarum suarum inter alios as-
servarentur. In epistola enim, quam post septimam syno-
dum translatis scriptis ad Joannem VIII. ejus nominis pon-
tificem, hanc ait: *Sane notandum est, quodam in hac syno-
do ex apostolorum & sexta universalis synodi canonibus*
& sententiis, quae per nos interpretata nos ha-
bentur nos admittimus. Et inferius: Regulas, quas Graeci
a sexta synodo prohibere edictis, ita in hac synodo
(Nicaea) potestatis sedes admittit, ut nullatenus ex
his illa recipiantur, quae prioribus canonibus vel decretis
sacrorum sedis pontificum, aut certe bonis moribus in-
venturum adversa. Quamvis omnes hactenus ex toto ma-
nuerant apud Latinos incognita, quia nos interpretata.
Sed nos in reformatione patriarchatus sedum (Hic Graeci
etiam lingua) reperiuntur archiepiscopi: aliter quia nul-
litarum cum edentur, aut promulgant, aut confessionem,
aut saltem praesentem invenit est: quamquam eisdem patres
illius Graeci promulgasse perhibent, qui in sexta synodo
fuit inventi, sed hoc nulli probare poterit possunt indi-
cere. Addit ibidem Anastasius sanctam Romanam eccle-
siam eam consuevisse servare regulam, ut quos sciret
esse secundum decreta Romanae ecclesiae atque sanctorum
conciliorum sancta, non respiceret, sed ut veritatem con-
sentientiam amplecteretur; non quod ex hac synodo habe-
rent aliquid auctoritatis, sed quod veritas ubique repe-
riatur, & a quocunque dista sit, sui firmitate sub-
sistat, suoque robore permaneat. Reliquos canones san-
ctorum patrum decretis adversos sancta Romana ecclesia
semper fuit detestata: canonem 82. quo dominus noster
Iesus Christus in illis agni immaculati depingi prohibe-
tur, & nonnullos quos infra designabo, usu contrario
penitus improbat. Nullo enim unquam tempore occi-
dentalis ecclesia intermisit imaginem agni representantem
Christum, quem sacra scriptura ad infirmos ejusim-
mentem cum humilitate conrundam mansuetudinem per
agnum exprimere solet. Gregorius II. & Hadrianus
Romani pontifices, nec non patres Nicaeni concilii se-
cundi adversus impios Iconoclastas agentes, hunc cano-
nem citant non alia sane interpretatione, quam ut Icon-
oclastas pium sacrarum imaginum usum repudiantem au-
doritate hujus canonis, quem illi velut legitimum sa-
cro-sancta oecumenica synodi patrum venerabatur, con-
vincerent, proprioque quasi gladio convictos ad sacra-
rum imaginum cultum pie & religiose exercendum indu-
cerent. Dicit fortasse quispiam in decreto Gratiani di-
ctio. 16. can. 3. ex epistola Hadriani ad Tarasium (qui
extat ad. 2. septimae synodi Nicaenae II.) citari frag-
mentum, quo habentur illa: Sextam synodum recipite cum
omnibus canonibus suis. Quae si vera sunt, sustineri ne-
queunt ea quae de improbatas huius canonibus supra an-
notavi. Respondeo fragmentum hoc male a Gratiano ci-
tari: nam germana versio epistolae Hadriani ad Tara-
sium, quam vertit Anastasius bibliothecarius, ita legit:
Invenimus autem in praedicta synodica epistola sanctissi-
mi vestra post plenitudinem fidei, & confessionem sacri
symboli & omnium sanctorum sex synodorum, & de sa-
cro venerabilibus characteribus miraculum laudis ac vene-
rationis dignissimum certitatem. Quare & eisdem syno-
dis suscipite, cum omnibus regulis, quae iure ac divi-
nitate ab ipsis promulgatae sunt. Ita in notis praedicti
canonis decretum Gratiani iussu Gregorii XIII. recent-
cavendum. Quibus verbis ea, quae de horum canonum
auctoritate supra dixi, manifeste confirmantur.

Ex canonibus
qua auctori-
tate quidam
has receperit.

Refellitur
obsecro.

Refellitur
1. obsecro
ex Gratiano.

De tempore
concilii sen-
tentia Tara-
si qua.

De tempore
concilii opi-
nio Theo-
phanis.

Refellitur
opinio Theo-
phanis.

Tertia senten-
tia Baronii de
tempore con-
cilii confir-
matur.

(Anno domini 692.) Tarasius Constantinopolitanus
episcopus ad. 2. septimae synodi Nicaenae II. hanc sy-
nodum quarto vel quinto anno post sextam oecumenicam
absolutam, sub Justiniano juniore habitam fuisse, asserit
his verbis: *Cognoscant igitur tales sextam synodum*
semperque Constantinensi fuisse congregatam, nimirum con-
tra eos, qui tantummodo unam adhaerent & voluntatem
in Christo collocant. Illi igitur haereticos anathematizantes
verberantes orthodoxamque fidem confirmantes sub annum XIV.
Constantini domum redeunt. Post annos igitur quatuor
vel quinque eisdem illi patres sub Justiniano Constantini
filio congregati praedictos canones ediderunt. Ita Tarasius
absque ulla auctoritate de tempore hujus concilii. Theo-
phanes, postquam in analibus sententiam Tarasii resu-
taisset, suam ipsius subiungens, ait: Anno vigesimo Ju-
stiniani posterioris imperii, (qui est 27. post absolutam
sextam synodum) descriptos fuisse canones vel ex ipso
senio canone evidens sit, in quo ita casum est: Decer-
nimus de concilio sententia, ut qui his uxorem duxerint,
& ante hanc diem, quae decimo quinto mensi Januarii
numeratur, quarta indictionis anni sexmillesimi contem-
ptum nonagesimum, in hac culpa fuerint, atque eam macu-
lam vitare noluverint, ut gradu moverentur. Quae senten-
tia Theophanis erronea esse probatur eo argumento, quod
Sergius papa, sub quo isti canones sancti fuerunt, tem-
pus illud supra a Theophane descriptum nequaquam vi-
vens attingit. Errandi occasionem accepisse videtur ex
depravata supputatione annorum ab origine mundi. Ve-
rior est sententia, quam tenet reverendissimus & u-
lterrimus cardinalis Baronius in annalibus, hanc
eam pleidosynodum celebratam fuisse anno domini
648. qui est decimus post sextam synodum absolutam,
*scilicet Sergii, & octavus Ju-
lianii imperatoris. Nam pra-*
Concilii Generali. Tom. XII.

A dicto canone 3. apertis verbis asseritur, quod ista indictione
conventum hanc condum fuisse. Haud dubie post
absolutum concilium oecumenicum indictionum periodo
prima vel secunda. Hoc posterius sentit quidem Theo-
phanes, sed ob causam supra allegatam male, quare prius
illud recte Baronius allegato loco descendit.

g. *Honore Roma*) Monothelitis episcopis in concilio
oecumenico damnatis, nomen Honorii per calumniam
superadditum fuisse dolo ac fraude Graecorum, supra
pluribus in locis evidenter demonstravi.

h. *Qui a sanctis patribus confecti sunt*) Non omnes
canones apostolicos auctoritate sanctorum patrum ab ec-
clesia receptos fuisse, patet ex censura Gelasii, qui in
concilio Romano sciens prudens horum nonnullos inter
apocrypha rejecit. De numero & auctoritate canonum,
vide quae notavi supra tomo primo de canonibus aposto-
licorum.

i. *Qui Afrorum regionis fuit archiepiscopus*) Cyprianum
non fuisse archiepiscopum Carthagenensis ecclesiae, neque
hoc nomen unquam antehac appellatum esse, indicat
canon 26. concilii Carthagenensis III. quo prohibetur,
ne quis aliorum episcoporum Africam sese primatem ap-
pelleret.

k. *Missum canonem*) Nimirum de rebaptizantibus his
qui ab haereticis ante baptizati fuerant. Ita in odium
totius ecclesiae Romanae erratica synodus confirmavit id
quod Stephanus papa, eiusque omnes posteri pontifices
& episcopi plurimis conciliis improbarunt & rejecerunt.
Vide quae hac de re notavi supra sub Stephano papa.

l. *Practica quarta indictionis*) Vide quae dixi supra

m. *Anni sexmillesimi contemptum nonagesimum noni*) Intel-
lige a mundo condito, secundum unam computationem
Graecorum & septuaginta interpretum. Quae multis in
locis erronea esse convincitur a recentioribus nostri tem-
poris chronologis.

n. *Quantum Romana ecclesia*) Quae contra consilium
clericorum hoc loco constituitur, apostolicis constitu-
tionibus repugnat: quare non immerito hunc canonem
cum quibusdam aliis velut spurium & illegitimum par-
tem catholica ecclesia hactenus semper est averfata. Vi-
de quae notavi hac de re canone 3. apostolorum. Item
quae notat Baron. anno domini 692. num. 19. & se-
quentibus.

o. *Sed de ministerio quod in usu mensurarum adhibetur*) Can. 16
Erroneum est diaconos non sacris, sed profanis tantum
mensis ministrasse, ut constat ex illa quae supra diversis
in locis notavi.

p. *Renovantes, &c.*) Erroneus est canon, suavisque
Constantinopolitanorum episcoporum primatum jam tum
ambicatum constitutus. Vide quae notavi canone 3. con-
cilii Constantinopolitani I. item ad. 16. concilii Chalce-
donensis.

q. *In omnibus sanctis, &c.*) Hunc canonem, inquit
Surius, ecclesia occidentalis non observat, nisi in sola Pa-
rasco, quando in missa non conficitur eucharistia, sed
sanctis praedictis ejus dies consecrata. Habetur Graecis
quodam peculiariter ritui, & plerisque antiquam proban-
tes. Multa de his scribit Humbertus cardinalis doctissi-
mus, qui ante annos quingentos floruit sub Leone ejus
nomine nono sanctissimo pontifice.

r. *Quantum indictionum*) Hic quoque canon (sic Su-
rius) quinquagesimus quatuor, qui matrem ecclesiarum
omnium Romanam ecclesiam reprehendit, non recipitur.
Nam tametsi hic citatur canon apostolicus 65. attamen
certum est quomodo Epiphanius quoque dicit, posse
sanctis praedictis omnibus diebus jejunari. Est autem veri-
simile apostolicum canonem pertinere ad Maronitas, qui,
ut idem Epiphanius testis est, eo die jejunabant in in-
vidiam Dei Judaeorum, qui sabbato ab omni suo opere
quiescebat. Hae Surius. Vide quae de jejunio sabbati &
auctoritate hujus canonis scripti in notis canonum apo-
stolorum ad praedictum canonem 65.

s. *Divina scriptura mandavit ut a sanguine suffocato*,
&c.) Ea quae supra tomo primo, ad tertium concilium
apostolorum notavi de lege apostolica, qua sanguinis &
suffocati abstinencia praecipiebatur, hunc canonem nul-
lum, dementem & erroneum esse ostendunt.

t. *Nihil licet latere intra sacrum altare, &c.*) Adula-
tione & timore visum, per gravem errorem concedunt
imperatorii, quod magna cum laude sanctorum patrum
Ambrosius Theodosius negavit. Theodorus Balsamon, ut
canonem hunc male sanctum tueretur, non erubuit eun-
da referre munera episcopalia quae orientales imperato-
res sacrilege facere solebant: sic enim ait: *Orthodoxi im-*
peratores, qui per sancta Trinitatis invocationem patriar-
chas provehant, & sicut christi domini sine ulla impedi-
mento quando voluerint ad sacrum altare accedunt & jus-
sunt, & cum eorum characterem imprimunt, sicut & an-
gustiter, sed eam populum ad eum instruendum decet.
Quod solis illius regionis antistites concessum est. Ra-
tionem subiungens ait: Quoniam autem domini quoque
Christus est, qui hoc tempore imperator est, propter chri-
stianam, id est, christianam regem. Christus autem & Deus
noster cum aliis pontificibus quoque praedicatur, iure & iose
quoque pontificali gratia exornatur. Eiusque Graeco-

ANNO
CHRIST
692.

Can. 1.
De canonibus
apostolicis

An Cyprianus
archiepisco-
pus fuerit

Chronologia
Graecorum
et septuaginta
interpretum

Can. 11

Errat.

Can. 16.
De praedictis
sententia eccle-

De sanguine
& suffocati
abstinencia

Can. 65.
Hunc cano-
nem adulatio
genit.

Sacrilegia im-
peratorum
orientalium

Can. 72

A contra Arium: *Constanti propria fides, id est, an-
tiqua lex.*

**ANN
CHRIST
421:**

IN CONCILIABULUM CPTANUM,
sive Quinifextum.

D omnes Christi fideles qui ad pedes apostolorum sanctae
suae bonae deculerant. Ceterum Chrysostomi locus penitus
ante citatus reperitur homilia 24. in Actis.

Ch. 16.

Can I

*Præterea (Indicibus) Adde e Græcæ, quarta in
coluonæ, omnes d'inspirationes : vide quæ supra sunt an-
notata in canone 3.*

Case. 17

Propter aliquam circumstantiam) in viginti et octo
manuscriptis, propter calamitatem aliquam extorserunt falli.
Nedum ad id basium) in Tiliaco codice legitur, ut
in excuso, dicitur: *extorserunt*, ac in regia bibliotheca tex-
tu apud Zonarum manuscripto, dicitur: *extorserunt*, ne dum
ejus rei memoriam experientia coram, ac ob quod con-
venit existant; aut si ejus rei sui imperiti ac videri.

Can it

Peccatum defuncti) Græce *admiris*, vel *disperis*, peccatum damnavit, nam *admiris*, est propriè irritum reddere, rescindere, abrogare. In editione Peribæni scriptum erat *peccatum debens*, & fortasse interpres vertebat, *delens*, in cujus locum illud *defuncti* substitutum est. Rursus initio canonis, *omnium canonisum vel facti* sunt intelligendi, si *o' i' n' y' a' l' a' p' u' r' i' n' a' p' o' s' t' o' l' i' c' i' s*, hoc est *que a canonibus vocantur*, sed aptius est lectio reglæ dicta, *o' i' n' y' a' l' a' p' u' r' i' n' a' p' o' s' t' o' l' i' c' i' s*, *quæ vel omnium formæ canonis facti sunt*, hoc est, prout jubent canonis canonice, ex canonum prescripto.

Can. 25

*Agros, & quæ sunt in regione) appendicis & ex-
cis quæ verba sunt canonis 27. concilii Chalcedonensis,
ubi veteres interpretes vertunt rusticiam parochiam, vel
in possessionibus, sive possessiones, aut villas: xpm eni
villam sonat, ut canones 15. apostolorum, & sic
verbi xpm, & pagis quæ et subsunt, aut villis quæ
sub ea sunt.*

Fig. 16

Cui manus imponitur) Adscriptis margini interpres
 = ἐπιχειρῶν, quod proprie sonat, *ejus qui produ-*
itur, qui ordinandus propenditur.

, Can. 38

Scripturas explicare) duas litteras dixerunt. Regius c
dex dixerunt: utrumque valet hic idem quod dixerunt
pronunciare, recitare, legere. unde Balsamon ait apud
Armenios in suggestu divinas scripturas lectas fuisse
his qui episcopalem tonsuram non habebant. Lectione
consequitur legere, non item concionando exponere.

Deprehensus fuerit deponatur) Græce est ἀποστρέφω
segregetur excommunicetur.

2

A proprio gradu) Interpres omisit illud verbum, *gradus*, propter excidens. Porro sacerdotalem canonem hic vocat Chalcedonenſis concilii decimum octavam, ubi vetus iſta ſententia continetur *conſtitutionem* vertit, *ſacramentum*.

de Can. 1

[illegible]

100

Passio nova est) *ciuitas* uero quod non est
ueteri novam facere, sed nouam condere ciuitatem: ut
de Zonaras exponit, *κρητισσιν, κρητις νας κρητισσιν*
nouant, hoc est nouas exilant: & Balsamon, eas q
imperatoris facto exarcha sunt ciuitates, uel etiam c
ciuitate *κρητις*, ab ecclesiis annone honorari.

886

Quod Epheſi (epheſienses) et apud Græcos et Latinos et apud omnes gentes, quæ prius Epheſi in conuento ſanctorum patrum tributa ſunt. Ita redduntur hæc Latine in editione Germanica Græcolatina, ſed illud, et apud non reſertitur, ad participium κατοικησαντων, ſed ad ſolum κατοικησαντων, ut diſtinguatur illud tertium ecumenicum concilium Epheſi primo conſutum, ab altero qui ab hæreticis in eadem urbe congregatum eſt, et ſecundo, quæ dicta eſt ἡ ἐκκλησία τοῦ αἵματος, latrocinium Epheſum: ſic ergo vertendum eſt, qui Epheſi primo conuenerunt: vide cap. II. Epheſina ſynodi.

ri- Cu.

ANNO
CHRISTI
692

Inquisitor Bedo l. 5. cap. 19. Adhelm, cum esset adhuc presbyter, & abbas Monasterii, quod Maidulm urbem nuncupant, scripsit, jubens Synodo sui gentis, librum egregium adversus errorem Brittonum, quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura ecclesiastica castitati & paci contraria gerunt, multosque eorum, qui Occidentalibus Saxonibus subditi erant Brittones, ad Catholicam Domini Pasche celebrationem, hujus lectione perduxit.

LEGES ECCLESIASTICÆ

Ina regis occiduorum Saxonum seu Gervilorum in re ecclesiarum latæ, ex aliis suis legibus Saxonis deceptæ.

TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM INÆ REGIS.

- I. De regula vivendi ministrorum Dei. Et de nuptiis & judiciis conservandis. II. cap. 1.
- II. De infantibus baptizandis. II. cap. 2.
- III. De opere in die solis. II. cap. 3.
- IV. De censu ecclesie quando sit reddendus. II. cap. 4.
- V. De immunitate ecclesiarum. II. cap. 5.
- VI. De pugna in ecclesia (inter alia.) II. cap. 6.
- VII. De eis qui falsum testimonium ferunt coram episcopo. II. cap. 12.
- VIII. De alienigena occiso, (re ad abbatem vel abbatissam spectante) II. cap. 22.
- IX. De pace violata in oppido episcopi (inter alia) II. cap. 62.
- X. De censu ecclesie unde sit reddendus. II. cap. 6.
- XI. De eade susceptoris vel suscepti ad sacrum fontem. II. cap. 75.

INÆ REGIS STATUTA.

Ex nova ver-
sio e Saxo-
Vvilkrafi
Concilio.
Briton to 1.
17. 67
M. Coll.
Corp. Chiff.

EGO Ina Dei gratia occiduorum Saxonum rex, cum consilio & cum doctrina Centredes patris mei, & Heddes episcopi mei, & cum omnibus meis senatoribus & senioribus sapientibus populi mei, & multa etiam societate ministrorum Dei, consultabam de salute animarum nostrarum, & de fundamento regni nostri, ut justæ leges, & justa statuta per ditionem nostram stabilita, & constituta essent, ut nullus senator, nec subditus noster post hæc has nostras leges infringere.

De ministrorum Dei regis. Cap. 1.

I. Primo præcipimus, ut Dei ministri justas suas regulas observent, & recte teneant, post hæc injungimus, ut totius populi leges, & jura ita teneantur.

De infantibus. Cap. 2.

II. Infans intra triginta dies baptizetur, si hoc non ita fiat, triginta solidis compense (parens) si tunc mortuus sit absque baptismo, compense illud omnibus quæ habet.

De operibus diei dominica. Cap. 3.

III. Si servus homo die Dominica operetur jussu domini sui, liber sit, & dominus debeat XXX. solidos pro pœna. Si autem servus absque ejus scitu operetur, verberibus cadatur, vel cutis pretium solvat. Si autem libere eo die operetur absque domini jussu, perdat libertatem suam, vel sexaginta solidos: & sacerdos duplum debeat.

De ecclesie censibus. Cap. 4.

IV. Ecclesie census solvantur ad S. Martini

A festum. Si quis hoc non præstet, solvat quadraginta solidos, & duodecim vicibus solvat tunc ecclesie censum.

De ecclesie immunitatibus. Cap. 5.

V. Si quis mortis sit reus, & ad ecclesiam confugiat, habeat vitam suam, & compense prout jus eum doceat. Si quis verbera promeritus sit; & ad templum confugerit, verbera ipsi condonentur.

De pugnis. Cap. 6.

VI. Si quis in regis domo pugnet, perdat omnem suam hereditatem, & in regis sit arbitrio, possideat vitam an non possideat. Si quis in templo pugnet, centum viginti solidis mulctetur. Si quis in senatoris domo pugnet, vel in alterius illustis sapientis, sexaginta solidis mulctetur, & alios sexaginta solidos solvat pœna loco. Si autem in tributarii domo, vel coloni pugnet, triginta solidis pœna loco solvat, & colono sex solidos. Et licet in medio campi pugnatum sit, centum viginti solidi loco pœna solvantur. Si autem in convivio rixati sint, & unus horum patienter id sustineat, solvat alius triginta solidos pœna loco.

De iis quorum testes coram episcopo mentiti sunt.

Cap. 13.

VII. Si alicujus testis vel vas coram episcopo mentiatur, compense centum viginti solidis.

De primitiis seminum. Cap. 61.

VIII. Primitis seminum dari debeant a culmine illo, & a mansione illa, in qua quis fuerit in natali Domini.

De eo qui filium lustricum, vel susceptorem suum occidit. Cap. 76.

IX. Si quis alterius filium in baptismo susceptum occidat, vel susceptorem ejus, cognatum occiso homicidio equalis sit. Emendatio crescat juxta æstimationem capitis, similiter ac homicidium quod pro domino solvendum. Si autem regis filius lustricus sit, æstimationem capitis compense regi eodem modo ac cognatis ejus. Si autem se illi opposuerit, qui eum interfecerit, tunc excidat compensatione patris eodem modo ac multa dominus. Si sit episcopi filius; dimidium hujus sit multa.

ALIUD EXEMPLAR.

LEGES ECCLESIASTICÆ

INÆ REGIS OCCIDUORUM SAXONUM,

Ad rem ecclesiarum pertinentes, & civilibus suis aliis deceptæ.

Juxta regis codicis & Jorvalensis exemplaria.

EGO Ine Dei gratia Vestfaxonum rex, exhortatione & doctrina Centredes patris mei, & Heddes episcopi mei, & Erchen Vvoldes episcopi mei, & omnium aldermannorum meorum & seniorum, & sapientum regni mei, multaque congregatione servorum Dei, sollicitus de salute animarum nostrarum, & statu regni mei, constitui rectum conjugium, & justa judicia pro stabilitate & confirmatione populi mei, benigna sedulitate celebrari: & nulli aldermanno, vel alicui de toto regimine nostro conscripta liceat abolere judicia.

I.

In primis præcipimus ut ministri domini rectam disciplinam sanctæ regulam juste custodiant.

Po.

II.

111

V

vi

VII.

viii

IX.

X.

XI.

OSSEVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Plerique viri docti Rothomagenſem ſynodum ſub ſancto Anſberto preſula convocataſſe cum Bino, Sirmondo, aliſque haſtenus anno 682. illigaverunt. Verum ut Tom. VII. p. 1450. E. cum R. P. Godefrido Henſchenio in diſſertatione de tribus Dagoberti Gallia regibus docuimus, ſatius eſt illam ad hunc annum 592. revocare. Conſula Obſervationem loco indicato a nobis excuſam, ne adum agamus.

ANNO
CHRIST

EPI SCOPORUM LIX.

TITULI CAPITULORUM.

- I. De Judæorum perfidia.
- II. De idolorum cultoribus.
- * al. de fide III. De * Rupris.
- IV. De desperantibus.
- V. De reparatione * ecclesiarum.
- VI. De integra oblatâ, & ex studio preparata
in sacrificio offerenda.
- VII. De publicatione concilii.
- VIII. De munusculis proles regia.
- IX. De Sisberto episcopo.
- X. De his qui juramenti sui profanatores extitisse
se noscuntur.
- XI. De gratiarum actione.
- XII. Decretum judicii ab universis editum.
- XIII. Lex edita in confirmatione concilii.

IN NOMINE DOMINI.

*Incipit synodus Toletana sextadecima,
LIX. episcoporum.*

DUm anno sexto inclyti & orthodoxi domini & principis nostri Egicanis, sub die sexto Nonarum Majarum, æra dccxxxi. unanimitalis nostræ conventus in prætorienſi baſilica, ſanctorum videlicet Petri & Pauli, aggregatus conſiſſeret, atque uniuſquiſque noſtro-

Cum ex more secundum ordinationis suae tem-
pus in locis debitis resideret, rerum prius om-
nium domino devotissima gratiarum jura per-
solvimus, pro eo quod nos & alterutrum visio-
nis contuitu solari permisit, & alternae pacis
osculo confovendos statuit, diffusis cordibus,
simulque & vocibus ei precum murmura effun-
dentes: ut sicut nos alternorum osculorum im-
pensione laetificos effecit, ita serenissimum ac
religiosissimum praedictum Egicanem principem,
cujus jussu fraternitatis nostrae coetus est adu-
natus, fidei suae conversatione stabiliat, proro-
gatione justitiarum muniat, pacem locupletem red-
dat, impensione misericordiae fulciat, virium
fortitudine roboret: quo longevitatis munus
Diffruens, commissa sibi regni gubernacula discre-
to moderamine teneat, & commissos sibi po-
pulos benigne regat, aequè disponat, & jussu
pietatis modifcet. His devotione promptissima
actis, cepit unionis nostrae numerositas de re-
bus spiritualibus mutua collationis inter se or-
la diffundere, atque eventum rei expectatio-
ne mansuetissima praestolare. Igitur cum ea
attentius agerentur, sic idem excellentissi-
mus princeps sanctae intentionis munimine fre-
tus, religione plenissimus, & elucubrationis
summæ titulo inclytus, nostro sese coetui intu-
lit, ac gloriosi capitis verticem cernuo voto
reclinans, nostris sese domino precatibus cum-
men-

ANNO
CHRISTI
692.

mendari percensuit; propriis manibus totum nobis deferens referendum, in quo suae devotionis vota, & deliberationis pia desideria sistebant, stylo gravissimo exarata, omnes in communi sui oris dulcissimis exhortans oraculis ait.

En divini cultus, reverendissimi sacerdotes, quidquid proprii oris effamine vestris sacris sensibus debui intimare, quidquid innormis poterat diffusa elocutionis assatus exprimere, sicut hic breviter summamque calamo currenti digressi. Unde vos ea sollicitius praesbantes, gliscentibus animis pertradate: & tamen ea quae hic sunt insita, quam etiam alia quaeque se reverendissimo vestro cœtui ingesserint audienda, æquissimis iudiciorum vestrorum definitio- nibus terminate, & firmissimo sententiarum vestrarum stylo esse permansura decernite.

Quem totum ab eo unanimis nostra suscipiens, eidem principi benediximus: eoque e nostri medio discedente, ejusdem tomi seriem referavimus, cujus dictorum textus subter annexa serie declaratur.

IN NOMINE DOMINI.

Flavins Egica rex sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentibus.

Novit, beatissimi patres, serenitatis nostrae gloriosa sublimitas, synodicae advocacionis studia nutantis sæculi obstare ruinæ, & fidelibus populis congruam salutaris vite impendere disciplinam. Quapropter orthodoxæ fidei religionem permotus, vestrique cœtus optabili conventu jucundior redditus, cœlorum regi grates laudumque vota persolvo, quoniam praestolata aggregationis vestrae concursio præceptionis nostrae oraculis devotissime paruit, & alternæ visionis exoptata gaudia commodavit. Igitur vobis coram positus, vestris precibus supernam mihi clementiam suffragari efflagitans, universitatem sanctitudinis vestrae Christiana mentis devotione convenio; ut quia ecclesiae sanctæ catholicæ digna speculatione præstatis, votis meis fautores sitis, vestrique pontificatus meritis, in regendis populis præstantiora mihi subsidia præparetis, & consiliorum nutrimenta salubria afferatis, quo valeam sanctimoniam vestrae adminiculo fulvus, & regnandi gressus in pace perficere, & gentem mihi subditam pio ac dilecto moderamine regere. Nam & tales vos in hoc sancto concilio adesse præopto, quo gratia Spiritus sancti corda vestra irradians, in medio sit vestrorum, ut ipso docente, id teneatis atque servetis, unde & mihi, qui præ omnibus multis sum criminibus deditus, & cuncto populo regiminis mei respectio divina semper opuletur. Quantis denique malis indignante Deo terra quotidie vapulet, quantisque plagis, vel perfidiorum sceleribus contabescat, paternitati vestrae non reor esse incognita. Sed quia indubie credimus, quod transgressione mandatorum Dei digna factis recipimus, dicente domino per prophetam: *Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea*, opportunum satis est, ut per vos, qui divinae vocis præconio sal terræ estis, salvationis obtineat opem. Unde venerabilem sanctitati vestrae universitatem exhortor, ut imprimis aliam fidei rectitudo, quam per veram credulitatem in omni terrarum orbe diffusa expanditur, vestrae collationis eloquiis præconetur, prædi-

Offic. 4.
Maur. 1.

* unitatem

cata veraciter teneatur, retenta in arcano vestri pectoris illibata servetur. Deinde quia comperimus quod multæ Dei basilicæ in dispersis locis vestrarum parochiarum constitutæ, dum ad unius respiciunt ordinationem presbyteri, nec assidua in eis sacrificia domino delibantur, & destituta remanent, atque sine testis, vel semirutæ fore noscuntur, specialiter in canonibus annotetis, unaquæque ecclesia, quamvis pauperrima, quæ vel decem mancipia habere potest, sui debeat cura gubernari cultoris: ceterum, si minus habuerit, ad alterius ecclesiam presbyterum pertinebit. Nam dum ex omnibus plurimæ basilicæ, ut præmissimus, unius solitudine rediguntur, solum est, quia & viduatæ persistunt, & difficile sacris cultibus ordo debitus exhibetur. Quod non tantum sacerdotibus Dei in culpa est, verum etiam & infidelibus Judæis ridiculum affert, qui dicunt nihil præstitisse interdixit sibi ac destruktas fuisse synagogas, cum cernant pejores Christianorum effectas esse basilicas. Pro quarum etiam reparatione a vestra universitate censendum est, ut eas unusquisque episcopus de tertiis parochialium basilicarum canonice restaurandas invigilet. * Qui si tertias ipsas consequi noluerit, cura sui gerendum est, ut presbyter destruktæ ecclesiae exinde commissam sibi basilicam repararet; evidentem censuræ modum apponentes in canone, qualiter debet incuriosus quisque episcopus condemnari, si præscriptura pro renovandis Dei templis ordinem neglexerit adimplere. Nam & hoc honorificentia vestra promulgare curabit, ut nemo episcoporum, pro regis inquisitionibus exhibendis parochialium ecclesiarum jura contingat, nec quascumque exinde inquisitiones aut eversiones exigere audeat, sed de prædiis suarum sedium, regio culmini solita perquisitionum obsequia deferat, nihilque de rebus earundem parochiarum ecclesiarum causa stipendii cuiuspiam dare præsumat. Quod si fecerit, duorum mensium spatium excommunicari se noverit. Interea id præcipue a vobis procurandum est, ut ubicumque idololatram, vel diversos diabolicæ superstitionis errores repereritis, aut qualibet relatione cognoveritis, ad destruendum tale facinus, ut vere Christi cultores, cum iudicibus quantocius insurgatis: & quæque ad eadem idola a rusticis, vel quibuscumque personis deferri * perveneritis, tota vicinis conferenda inibi ecclesiis conferatis. Pro quo etiam extirpando scelere editum tale in regulis apponatis, ut quicumque antistes huiusmodi nefas agi permiserit, vel peractum in sua diocesi protinus abolere distulerit, a loci sui officio pulsus, unius anni ex cursu sub poenitentia maneat religatus lamento: alio tamen principali electione ibidem constituto, qui possit huius institutionis ordinem servare, & populo Christiano bonæ conversationis pandere tramitem, postmodum ad sedis suæ ordinem reversurus. Sed & quod his potius est, zelo Dei zelantes abrogandam Judæorum utriusque sexus perfidiam radicitus demite, ut & legum nostrarum sententias, quæ ob perfidiam eorum & in præteritis editæ, & hodie non sunt tempore conditæ, omni valeant robore subnixæ, & accessus nequitie ipsorum earundem legum dispereant sanctione. Sic quoque, ut iuxta novellam legis nostræ editam, nemo ex eisdem Judæis in perfidiam duranti- bus ad * catibulum, pro quibuscumque negotiis peragendis accedat, nec quodcumque cum Chri-

ANNO
CHRISTI
692.

* Cui si ter-
tias ipsas
consequi
voluerit, ex
Ta sui ge-
rendo est.

De eversioni-
bus supra
dictis.
Vide leges
Gothicæ.
De stipen-
diis clericor-
um supra.

* pro inven-
tione, &
can. XII.
cap. 1.
XIV Tolet.

A regibus
Gothis epis-
copos no-
minari soli-
tos ostendi-
mus in con-
cilio Toletano XII.
cap. 6.
Id constat ex
concilio To-
let. XII.
cap. 8 & le-
gem Visigoth. lib. 1.
tit. 1.

* Prætorum
ubi causa
agitur, &
supra.

stia-

ANNO
CHRISTI

1791

De his vide
conc. Tolet.
IV. cap. 11.
ANNO
CHRISTI
1791

Stans commercium agere audeat: quod me-
rito cum propheta dicatis: *Nonne qui te ode-
rant, domine, oderam illos, & super inimicos tuos
tabescam?* Ex quibus igitur Hebræis, vel
uxoribus, ac filiis eorum, si quis deinceps ad
catholicæ fidei regulam integerrima devotione
conversus extiterit, abnegans ex toto genuinæ
prævaricationis errores, vel ceremonias, om-
nibusque parentalium rituum sectas, ab omni
exutus jugo maneat functionis, quam pridem
in errore præstitutus publicis utilitatibus exol-
vere consuevit. Sic quoque & in ceteris incre-
dulis ejus redundetur functio pensionis, quos
adhuc nefanda retinuerit obstinatio parentalis.
Inter cetera tamen, obscenum crimen illud de
concubitoribus masculorum extirpandum decer-
nitis: quorum horrenda adio, & honestæ vitæ
gratiam maculat, & iram cœlitus superni judi-
cis provocat. Et quia plerique perfidorum co-
thurno superbæ dediti, non ex Deo regale
sanguinem, sed solo jactantia tumore appetere
dignoscuntur; quicumque amodo ex palatinis,
cujuslibet sit ordinis vel honoris persona, in
nece regiam, vel excidium gentis ac patriæ
Gothorum fuerit conatus intendere, aut quod-
cumque conturbium intra fines Hispaniæ ten-
taverit excitare; tam ipse, quam ejus omnis
posteritas ab omni palatino expulsa officio,
sub tributali impensione fisco debeant perpetim
inservire: amissis insuper cunctis facultatibus
privatis, quas, cui voluerint, licenter conferat
clementia principalis. Cuncta vero, quæ in ca-
nonibus, vel legum edictis depravata consistunt,
aut ex superfluo, vel indebito concessa fore
patefunt, accommodante serenitatis nostræ
consensu, in meridiem lucidæ veritatis reduci-
te; illis procul dubio legum sententiis reserva-
tis, quæ ex tempore divæ memoriæ prædeces-
soris nostri domini Cindasvinthi regis usque in
tempus domini Vvambanis principis, ex ratio-
ne depromptæ, ad sinceram justitiam, vel ne-
gotiorum sufficientiam, pertinere noscuntur.
Varia quoque populorum negotia, ceteraque
sceleratorum hominum gesta, fidei sanctæ con-
traria, ita vestri examinatione judicii canonice
ac legaliter finiantur, ut nec justitia prætereat,
nec severitas legum ex omnibus intercurrat:
qualiter, dum in his omnibus vos amor Chri-
sti reddiderit servidos, & æquitatis catena con-
strinxerit nexos, non solum in hoc sæculo
sanctitatis dono perspicui maneatis, sed &
æternis præmiis in perpetuum floreatis, quia
tunc me a domino cum plebe mihi credita pec-
catis elui credo, cum discussio judicii vestri in
examinandis causis talis præcesserit, quæ in
nullo tramite veritatis aberraret. Hoc solum vos
honorabiles Dei sacerdotes, cunctosque illustres
aulæ regis seniores, quos in hoc concilio no-
stræ serenitatis præceptio, vel opportuna inesse
fecit occasio, per inseparabilem omnipotentis
Dei potentiam adjuramus, quia in privatis di-
rendis negotiis, quæ se vestro cœtui audien-
da emeruerunt, nulla personarum vel muneris
acceptio intercurrat, nullus se favor interferat,
nullumque tepiditatis incuria promulgare justiti-
am, quæ Deus est, obstrepat, sed puro exa-
minationis libramine causarum jurgia terminan-
tes, & iusta Dei iudicia vobis præ oculis ap-
ponentes, unicuique parti æquitatem pandere
procuretis: quatenus ex hoc nostræ mansuetu-
dini præstolantæ a Deo mercedis præmia con-
quiratis, & retributione vestri iudicii coram nobis
honorabiles sitis, atque ante Deum semper

bonorum operum gratia polleatis. Datum sub
die septimo Kalendarum Majarum, anno feli-
citer sexto regni mansuetudinis nostræ, Tolet.

ANNO
CHRISTI
1791

Referato tomo igitur, & quæque ejus series
retentabat, diligenti indagatione perlustrantes,
immensi mole gaudii cordium nostrorum arca-
na exstuant. Proinde ferventioribus animis in
laudem Dei nostri hymnorum libet cantica re-
boare quod religiosissimi & orthodoxi princi-
pis nostri intimo igne sui amoris ita reddide-
rit fervidum, ut totius nostræ adunationis col-
legium prudentissimis ac salutaribus sui oris
affatibus crediderit exhortandum, perbenigne
nos admonens, ut dignorum speculatorum mo-
re ecclesiæ Dei navem, quam dispensatione
superna in vasti hujus salis gurgitibus gubernan-
dam suscepimus, salutarium remigiorum gu-
bernaculis, ad consummatæ salutis portum in-
columem perducamus, & in defensione ejus
quotidianis lucubrationibus operam demus, vi-
gilantes & custodientes vigilias nodis super no-
bis creditos greges: ita nempe ut verborum
spiritualium concrepantibus tubis, & sanis mem-
brorum compagibus, nec securitatis torpore de-
pressa diverforum lapsuum incurrant decipula,
salutaria sine intermissione ministremus muni-
mina, & infirmis artubus, diversis utpote æ-
grimoniorum vulneribus sauciatis, congrua me-
dicamina apponamus, quo facilius queant &
veteriosa ulcera radicitus evelli, & remedia exo-
ptatæ salutis nancisci. At nunc quoniam ad
hæc implenda nullum nostrorum sine adjumen-
to omnipotentissimæ Trinitatis cernimus esse
idoneum, ideo conspicuum satis & necessarium
perpendimus, ut, quia corde creditur ad justiti-
am, oris autem confessio fit ad salutem, ipsius
sanctæ Trinitatis mysterium, qui est unus Deus
a quos nos expetere convenit ut digni eccle-
siæ suæ pastores existere mereamur, propriis
oris confessione promamus; & utpote mortali
ore, quantum ipse iusserit prælargiri, laudum
insignia præcinamus: quatenus universæ defini-
tiones, quæ nostro effectu extiterint editæ, su-
perpositæ fundamento firmissimo, inconvulsa
persistant, & justitiæ robore subnixæ sæculis
in finis perdurent.

Credimus & confitemur omnium creatura-
rum quæ trinis rerum machinis continentur,
audricem, atque conservatricem individuum Tri-
nitatem (id est) Patrem, qui est totius fons &
origo divinitatis; Filium, qui est plena ima-
go Dei, propter expressam in se paternæ cla-
ritudinis unionem ante omnium sæculorum
eventum ex Patris intimo ineffabiliter genitus;
Spiritus vero sanctum ex Patre Filioque absque
aliquo initio procedentem. Qui tres, quam-
quam personarum secernuntur distinctione,
nunquam tamen separantur potentia maiestate,
inseparabilis nempe æqualitatis eorum insinua-
tur divinitas. Et tamen quamvis Pater genuerit
Filium; nec ideo Filius sit idem qui Pa-
ter, neque Pater sit ipse qui Filius; sed nec
Spiritus sanctus Pater sit, Filiusque, sed tan-
tum Patris Filioque spiritus, & idem Patri &
Filio, etiam ipse coequalis; nequaquam in hac
sancta Trinitate quidquam creatum, servum,
famulumque convenit credi, neque adventi-
tium, vel subintroduitum, tamquam ei aliquan-
do acciderit, quod constet eam aliquando mi-
nime habuisse, condecet autumari. Unde ca-
tholice confitemur, Patrem Deum esse omni-
potentem, filium similiter Deum omnipoten-
tem, nec non & Spiritum sanctum Deum om-
nipo-

ANNO
CHRISTI
691

ANNO
CHRISTI
691

nipotentem : non tamen tres deos credimus , aut tres omnipotentes ; sed unum tantummodo Deum sumus inconcussa fidei veritate credentes ; unius naturæ , unius essentiae , unius omnipotentiae , unius maiestatis , uniusque virtutis . Quorum tamen personarum quamvis in hoc , quod ad se sunt , nulla possit separabilitas inveniri ; in hoc vero , quod ad distinctionem attinet , sunt quædam quæ specialius unicuique possint pertinere personarum ; scilicet quod Pater a nullo originem sumpsit , Filius Patre generante existit , Spiritus quoque sanctus ex Patris Filiique unione procedit . Sed numquid quia Filius ex Patre est omnipotentia generatus , aut Spiritus sanctus ex Patre Filioque procedens , putandus est aliquando pater fuisse sine Filio , aut genitor genitusque sine sancti Spiritus existisse substantia ? Absit . Sed sicut Pater sine initio creditur , ita Filius veneratur , ita etiam sanctus Spiritus veridice proficitur . Nec tamen sicut Pater creditur a quolibet nequaquam existendi originem ducere , ita Filius , aut Spiritus sanctus autumandi sunt ex semet ipsis existere : sed Filius Deus de Patre Deo , non Deus Pater a Filio Deo , neque Pater aut Filius ab Spiritu sancto , absque noxa , simpliciter putabuntur originem ; cum ipse a Patre & Filio sine cuiusquam infidelitatis noxa credatur sine initio processisse . Et ideo in huius sanctæ Trinitatis sacramento nihil antea posteriusve credendum est : quia numquam fuit tempus , quando Pater sine Filio aut Spiritu sancto subsisteret , neque Filius sine Spiritu sancto subsisteret , neque Filius sine sancto Spiritu cum Patre aliquando regnaret . Et ista dicentes , non personarum confundimus proprietates , nec unionem substantiarum separamus . Nihil etiam in eadem sancta Trinitate maius aut minus credere oportet , nihilque etiam imperfectum atque mutabile : nam perfectus Pater , perfectus Filius , perfectus Spiritus sanctus : immutabilis Pater , immutabilis Filius , immutabilis Spiritus sanctus . Nam de immutabili & perfecto Patre immutabilem imperfectumque Filium nec deicit nasci , nec convenit credere . Idcirco sunt quædam quæ in hac sancta Trinitate indifferere oporteat confiteri : in hoc etenim , quod ad se est Pater , & Filius , & Spiritus sanctus , indifferere unus Deus credendus est Pater cum Filio & Spiritu sancto : quod vero ad relativum attinet , discrete personarum trium est prædicanda proprietas , evangelistica prædicante : *Ite , docete omnes gentes , baptizantes in nomine Patris , & Filii , & Spiritus sancti* : relativum etenim dicitur , quod una ad aliam personam referatur . Nam quando dicitur Pater , Filii nihilo minus persona signatur ; & cum dicitur Filius , Pater ei sine dubio inesse monstratur . At nunc quoniam Spiritus sancti vocabulum , quo non tota Trinitas significatur , sed tertia quæ est in Trinitate persona , quomodo secundum relativum ad patris filiique referatur personam , nequaquam apertissime pateat ; pro eo scilicet , quia sicut dicimus Spiritum sanctum Patris , non contra , sicut dicimus Patrem Spiritus , ne Filius Spiritus sanctus intelligatur : in aliis tamen vocabulis ; quibus ejusdem Spiritus sancti signatur persona , ad relativum pertinere dignoscitur . Igitur donum specialiter Spiritum sanctum accepimus , qui in sancta prænotatur Trinitate tertia esse persona ; pro eo quod a Patre Filioque , cum quibus unius essentiae per omnia creditur , fidelibus con-

Goncil. General. Tom. XII.

donetur . Quapropter cum dicitur donum donatoris , & donator doni , relativum haud dubie declaratur : quod etiam de ipso vocabulo Spiritus sancti inculpabiliter est credendum . Denique quia sanctæ Trinitatis (cui non ut debuit) tamen quantum ipse donavit , hucusque mysterium contemendo digessimus , exinde quæ de ipsa Trinitate persona suscepit carnem , pie & orthodoxe subsequiva serie pandimus . Unde licet inseparabilia sint opera Trinitatis , tamen fideliter probemur , non tantum fide cordis , sed otis professione , quod non tota Trinitas suscepit carnem , sed solus filius Dei , qui est ante sæcula ex Dei patris substantia genitus , in fine sæculorum de virgine Maria evangelio teste enatus , cui ait : *Verbum caro factum est , & habitavit in nobis* . Nam Gabriel archangelus ad Mariam virginem cœlitus missus ait : *Ave Maria gratia plena , dominus tecum : benedicta tu inter mulieres . Ecce in utero concipies , & paries Filium , & vocabitur nomen ejus Emmanuel* . Cui cum Maria (ut ait sanctus Ambrosius) non fidem recusans , non officium recusans , sed potius accommodans effectum , spondens obsequium , neque de effectu dubitans , sed qualitatem ipsius quærens effectus , dixisset : *Quomodo fiet istud , quoniam virum non cognovi ?* ab angelo illi responsum est : *Spiritus sanctus superveniet in te , & virtus altissimi obumbrabit tibi : Propterea quod nascetur ex te sanctum , vocabitur Filius Dei* . Cujus nempe angeli oraculum dum Spiritum sanctum superventurum in eam dicit , & virtutem altissimi , qui est Dei Patris Filius , obumbraturum eam præmonuit , ejusdem Filii carnem totam Trinitatem cooperatricem esse monstravit . Quæ scilicet virgo sicut ante conceptionem obtinuit virginis pudorem , ita illa post partum nullam sentit integritatis corruptionem : nam virgo concepit , virgo peperit , & post partum incorruptæ pudorem sine interceptione obtinuit . Cujus videlicet conceptionis aut partus mysterium , quia secundum prophetale vaticinium , *Novum creatum est super terram* , ut semina illa singulariter , absque virili coitu , circumdaret virum , nulla potest ratione comprehendi , nullius oris affatu valet enunciar . Ob hoc etenim Johannes Baptista cernue proficitur : *Ecce post me veniens est qui ante me factus est , cujus non sum dignus ut solvam corrigiam calceamenti : ac si diceret , corrigiam calceamenti divinitatis calcet , quæ est ligatura mysterii , nequo solvere : quia quomodo in virginali utero corporatum est verbum , quomodo etiam idem verbum caro factum animatum exstiterit , nequaquam investigare sufficio . Pro qua re præcelsissimus talis est Augustinus : Hic si ratio quaeritur , non est mirabile : si exemplum poscitur , non est singulare . Ipse vero Dei Filius ab ingenito Patre genitus : a vero verus , a perfecto perfectus , ab uno unus , a toto totus , Deus sine initio , perfectum hominem de sancta & inviolata Maria semper virgine assumptus est manifestus . Cui etiam homini sicut perfectionem adscribimus , ita duas ei voluntates inesse , unam divinitatis suæ , aliam humanitatis nostræ , nihilo minus credimus . Quod etiam per quatuor evangelistarum oracula , ejusdem redemptoris nostri affatu evidentissime declaratur : sic enim talis est , dicens . *Mi pater , si possibile est , transi a me calix iste : verumtamen non sicut ego volo , sed sicut tu vis* . Et iterum .*

E

sum

ANNO
CHRISTII

7. 11. 6

Marth. 16.

F. 1. 1. 1. 1.

Supra in Conc.
XV. Titul.

Thom. 1.

rum: *Non veri voluntatem meam facere, sed vo-*
luntatem eius qui misit me, & reliqua: quæ
 de omnibus sanctarum scripturarum codicibus
 maluerimus colligere, enormis voluminis te-
 lam nostri oris videbimur compaginare textu-
 rio. Quibus etiam allocutionibus demonstrat
 suam voluntatem ad hominem retulisse se as-
 sumptum: Patris ad divinitatem, in qua est
 idem, unus & æqualis cum patre: quippe quan-
 tum ad divinitatis attinet unitatem, non est
 alia voluntas Patris, alia Filii; una enim est
 voluntas, ubi una persistit divinitas, quantum
 autem ad hominis naturam assumpti, alia est
 voluntas deitatis suæ, alia etiam humanitatis
 nostræ. Proinde in hoc quod ait: *Non sicut ego*
volis, sed sicut tu; patule ostendit, non velle
 id fieri quod voluntatis humanæ loquebatur af-
 fectus, sed propter quod ad terras paternæ vo-
 luntate descendere. Cujus tamen patris vo-
 luntas nequaquam contraria filii voluntati exi-
 sit: quia quibus est divinitas una, non potest
 esse voluntas diversa: & ubi in natura nihil po-
 test diversitatis accidere, ibi nihil minus enu-
 merantur generaliter aliqua numerosa. Igitur
 huius voluntatis sanctæ vocabulum, quamvis per
 comparativam similitudinem Trinitatis, qua di-
 citur memoria, intelligentia, & voluntas, ad
 personam sancti referatur Spiritus: secundum
 hoc autem quod ad se dicitur, substantialiter
 prædicatur. Nam voluntas Pater, voluntas Fi-
 lius, voluntas Spiritus sanctus: quemadmodum
 Deus est Pater, Deus est Filius, Deus est Spi-
 ritus sanctus: & multa alia similia quæ secun-
 dum substantiam dici ab his qui catholicæ fi-
 dei cultores existunt nulla ratione ambigitur.
 Et sicut est catholicum dici, Deum de Deo,
 lumen de lumine, lucem de luce, ita veræ fi-
 dei est proba assertio voluntatem dici de vo-
 luntate, sicut sapientiam de sapientia, essen-
 tiam de essentia: & veluti Deus Pater genuit
 Filium Deum, ita Pater voluntas genuit Fi-
 lium voluntatem. Itaque quamquam secun-
 dum essentiam, Pater voluntas, Filius volun-
 tas, & Spiritus sanctus voluntas, non tamen
 secundum relativum unus esse credendus est,
 quoniam alius est Pater, qui refertur ad Fi-
 lium, alius Filius, qui refertur ad Patrem,
 alius Spiritus sanctus, qui pro eo quod de Pa-
 tre Filioque procedit ad Patrem Filiumque re-
 fertur, non aliud, sed alius: quia quibus est
 unum esse in deitatis natura, his est in per-
 sonarum distinctione specialis proprietas. Quo-
 circa idem Dei Filius, qui, dum esset dives,
semetipsum exinanivit, formam servi accipiens,
 in impassibilitate deitatis consistente natura,
 spontaneæ in hominis suscepti est passus sub-
 stantia, & pro nobis primæ mortis sustinuit du-
 ra exitia: & qui nullius peccati noxæ obno-
 xius mansit, pro nostris peccatis crucis patibu-
 lum sponte moriturus ascendit: quique carnis
 & sanguinis nullum contagium habuit, in car-
 ne sua flagra pro nobis, colaphos, spuramen-
 ta, coronamque spineam sustulit, & effusione
 sui cruoris totum mundum a peccatoribus ab-
 luit, ac ne potestatem mors secunda in Dei
 haberet electis, eam usquequaque impassibilis
 divinitatis suæ jaculo perculit ac peremit, di-
 cente propheta: *O mors, ero mors tua:* tarta-
 ra penetravit in anima, & sanctorum animas,
 quas illic hostis vindas tenebat, morsu poten-
 tiæ suæ exemit, ut prophetale vaticinium in-
 quit: *O inferne, ero morsus tuus:* qui etiam
 tertii dici diluculo ejusdem carnis, qua occu-

buerat, veritate resumpta, discipulorum obtu-
 ribus claruit, eorumque corda nimio pavore
 concussa præsentis suæ exhibitione solavit,
 & coram angelorum credentiumque frequentia
 sedem patriam repetivit: in qua nunc sic in
 veritate surrexit a mortuis, ad ejus dexteram
 sedens, sic exinde in fine sæculi venturus est,
 judicariæ potestatis diremptione a peccatoribus
 justos discernere, sanctis restituens pro bene ge-
 stis coronam, iniquis vero infinitæ damnatio-
 nis ignivomam penam: exemplum nobis suæ
 resurrectione impendens: sicut ille vivificans
 nos post duos dies die tertia vivus resurrexit a
 mortuis, sic nos etiam in huius sæculi hinc re-
 surreduros usquequaque credamus, non in æ-
 rea vel in phantastica visionis umbra, ut quo-
 rundam improbanda opinio persistit, sed in
 veridicæ carnis substantia, in qua nunc sumus,
 & vivimus. Ac tempore judicii coram Christo
 & sanctis angelis his unusquisque refert corporis
 sui propria, prout gessit, sive bonum, sive
 malum; recepturus ab eo aut propriis actibus
 interminabilis beatitudinis regnum, aut pro suis
 sceleribus perpetuæ damnationis interitum. Hu-
 jus etenim fidei ecclesia sancta catholica baptis-
 matis aqua abluta, Christi sanguine pretioso
 redempta, quæ neque in fide habet rugam ne-
 que maculam perfert operis notam, insignibus
 pollet, virtutibus claret, tandemque Spiritus do-
 nis referta coruscat: quæ etiam cum Jesu Chri-
 sto domino nostro capite suo, cuius corpus ef-
 se nequaquam ambigitur, est personiter regna-
 tura. Atque omnes, qui nunc in ea minime
 consistunt, sive constiterint, aut ab ea recesser-
 unt, seu recesserint, aut peccata in ea relaxa-
 ri dissidentis malo negaverint, nisi penitudi-
 nis ope ad eam redierint, & quæque Nicæna
 synodus servanda decrevit, Constantinopolita-
 nus conventus venerari instituit, Ephesini pri-
 mi concilii amplecti auctoritas sanxit, atque
 Chalcedone sanctorum unanimitas, vel reliquo-
 rum conciliorum, sive etiam omnium venera-
 bilium patrum in fide sana recte viventium edi-
 cta custodire præcipiunt, abique aliquo dubie-
 tatis nævo non crediderit, perpetuæ damnatio-
 nis sententia ulciscetur, atque in fine sæculi
 cum diabolo ejusque sociis ignivomis rogis cre-
 mabitur.

Sanctæ etenim fidei mysterium oris nostri
 confessione pandentes, ad capitula, quæ ob di-
 sciplinam ecclesiasticam, moreque male erran-
 tium componendos necessaria sunt, unanimi-
 tatis nostræ articulum stœdamus, & quæ oppor-
 tuna sunt, decretis capitulis definiamus.

CAPITULA.

I.

Licet in condemnatione perfidie Ju-
 dæorum numerosæ antiquorum patrum
 sententiæ ac leges promulgatæ nuclease,
 tamen quia, ut prophetale vaticinium
 propter eorum duritiam narrat, pecca-
 tum Judæ scriptum est stylo ferreo in
 ungue adamantino, super petram durio-
 res effecti, in obstinationis suæ cæcitate
 perdurant, satis est conspicuum ut ca-
 tholicæ ecclesiæ machinis murus infide-
 litatis eorum crebrius proteratur: quo
 aut tandem corrigantur inviti, aut
 valde in stylo atterantur, ex domini iu-
 stis.

ANNO
CHRISTII

699.

Ipsorum.

F. 1. 1. 1.

Ile Hard.

valide sic
alterantur

ANNO
CHRISTI
691.

eo orante

extorresque

omnibus

Petr. 1.

Gen. 20.

Levit. 26.

Deut. 6.

æternum iudicio perituri. Nam perito-
rum medicorum est consuetudo laudabi-
lis, ut ægris diversarum ægrimoniarum
incommodis laborantibus studiosius me-
dendi arte occurrant. Quinimo quoniam
gloriosissimi & amatoris Christi Egicani
principis nostri fervens intentio & prom-
pta devotio hujus admirabilis medelæ
peritiam his adhibere contendit, quate-
nus aut convertantur ad fidem, aut in
perfidia perdurantes, acrioribus sedule
mulcentur stimulis; proinde * exhortan-
te pariter & jubente delegit nostræ una-
nimitatis conventus, ut quidquid eorum
sententiæ vel leges, qui nos in fide ca-
tholica præcesserunt, ab obtinendam eor-
um peritiam continere noscuntur, ab
omnibus sacerdotibus, cunctisque judica-
riam curam habentibus, studiosius in eis
nihilominus compleantur, & ea, quæ
nunc a nobis instituuntur, votis ferven-
tioribus conserventur. Ita nempe, ut
quique eorum ad Christum plena mentis
intentione se converterint, & fidem ca-
tholicam absque aliquo infidelitatis furo
servaverint, ab omni exactione, quam
sacratissimo fisco persolvere consueverunt,
cum his quæ habere poterint securi *
extorresque persistant. Eandem impen-
sionem hi qui in infidelitate sua persis-
terint publicis utilitatibus in integritate
persolvant. Ipsi vero, qui ab errore suo
conversi extiterint, suis tantum utilita-
tibus, ut ceteri ingenui vacent, & ne-
gotia sua agentes, quidquid pro publi-
cis indictionibus a principe eis fuerit im-
peratum, ut veri Christicolæ expediant:
nam id æquitatis ordo deposcit, ut qui
fide Christi decorantur, coram * homi-
nibus nobiles atque honorabiles habeantur.
Legem sane illam, quæ præfatis
capitulis ad eorundem proterendam du-
ritiam a domino nostro Egicane princi-
pe nuper est edita, firmamus, & per
hujus constitutionis nostræ decretum in-
convulsibile robur eam obtinere cense-
mus.

II.

Manifestissime liquet, quod hostis hu-
mani generis, ut apostolus narrat, per
mundum rugiens currat, quærens quem
devoret: nam diverso tergiversationis suæ
astu quamplurimos insipientium decipiens,
suis eos decipulis irretire non cessat: &
cum dominus præcipiat: *Non facies tibi
sculptile, neque omnem similitudinem, quæ
est in celo desuper, & quæ in terra deorsum:*
& reliqua. E iterum: *Non facietis vobis
idolum & sculptile, nec titulos erigitis, nec
insignem lapidem ponetis in terra vestra, ut
adoreis eum:* rursumque: *Dominum Deum
vnum adorabis, & ipsi soli servies;* illi di-
versis suadelis decepti, cultores idolo-

Concil. General. Tom. XII.

rum efficiuntur, * veneratores lapidum,
accensores sacularum, excolentes sacra
fontium vel arborum, auguratores quo-
que, seu præcantores, multaque alia,
quæ longum est narrare. Ex quia ille
nec conditor eorum est, nec dominus
ac redemptor, summo opere rectoribus ec-
clesiarum Dei convenit studere, ut quos
maligna persuasione per diversa sacrilegia
sibi hostis idem subjecerat, de ejus jure
tollentes, suo eos restituant creatori.

De quibus videlicet sacrilegis extirpan-
dis, quoniam multimoda sanctorum pa-
trum in diversis conciliis clarent edi-
cta, * vigilaci sensuum indagatione per-
lustravimus, ac discreto gravitatis pon-
dere horum instituta perpendimus. Et

quia debite rationis plenitudine nitent,
cum consensu ac ferventissimo jussu reli-
giosissimi domini nostri Egicani regis,
instituentes decernimus, ut omnes epi-
scopi, seu presbyteri, vel hi qui judican-
dis causarum negotiis præstant, solerti
cura invigilent, & in cujuscumque loca
præmissa sacrilegia, vel quolibet alia,
quæ divina lege prohibentur, vel san-
ctorum patrum cohibent instituta, ve-
nerantes quoque, aut facientes repere-
rint, cujuscumque sint generis, aut con-
ditionis, statim secundum prædictarum
sententiarum seriem emendare & extir-
pare non differant: & insuper ea quæ
in eodem loco * sacrilego oblata fuerint

in convicinis ecclesiis coram ipsis, qui
hoc voto sacrilego dedicanda credide-
rant, habenda perpetim * auferantur.
Quod si forsitan episcopus, aut presby-
ter, seu etiam iudex, ad quem locus
ille pertinuerit, manifestissimum ac pro-
batissimum cujuscumque sacrilegii facinus
prænoscent, hoc ardenti voto emendare
neglexerit, loci sui dignitate privatus,
anni unius spatium erit sub pœnitentia
constitutus, loco suo postmodum reddi-
turus: scilicet, ut in eodem tempore,
quo ille a loci sui propulsus fuerit offi-
cio, specialiter a principe eligatur, qui
timore domini plenus, & ut Phinees
speciali zelo accensus, cum iudicibus si-
bimet, ut diximus, injunctis, & sacri-
legium, quod invenerit, omnimode ex-
stirpent, & ab omni populo iram Dei
arceant. Si qui vero pro talium defen-
sione obstiterint sacerdotibus, aut judi-
cibus, ut ea nec emendent ut debent,
nec extirpent ut condecet, & non po-
tius cum eis exquisitores, ultores, seu
extirpatores tanti criminis extiterint,
sint anathema in conspectu individue
Trinitatis: & insuper, si nobilis persona
fuerit, auri libras tres sacratissimo fisco
exolvat: si inferior, centenis verberibus
flagellabitur, ac turpiter decalvabitur

E 2

&

ANNO
CHRISTI

691.

Concilio

Tom. XII.

cap. 11. ve-

neratores la-

pidum, ac-

cessores sa-

cularum &

excolentes

sacra fon-

tium, vel

arborum.

Conc. Ebb.

cap. 11. & 12.

Concilium

con. 11. To-

let. XII.

cap. 11.

et 12.

et 13.

et 14.

et 15.

et 16.

et 17.

et 18.

et 19.

et 20.

et 21.

et 22.

et 23.

et 24.

et 25.

et 26.

et 27.

et 28.

et 29.

et 30.

et 31.

et 32.

et 33.

et 34.

et 35.

et 36.

et 37.

et 38.

et 39.

et 40.

et 41.

et 42.

et 43.

et 44.

et 45.

et 46.

et 47.

et 48.

et 49.

et 50.

et 51.

et 52.

et 53.

et 54.

et 55.

et 56.

et 57.

et 58.

et 59.

et 60.

& medietas rerum suarum fisci viribus applicabitur.

ANNO
CHRISTI
1591

III

Sicut cordis corporisque munditia homines Deo proximos facit, ita incentivæ pollutionis actio a Deo alienos statuit: & sicut sodomiticis populos horrenda nimiumque detestanda patratio igni cælitus confluenti exurendos in peccatis tradidit, ita talibus immunditiis homines deditos æternæ damnationis rogi consumet, loquente domino per prophetam: *Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis.*

preteritis

1591

In archibus
Vergob
1591

At nunc quoniam hæc funesta actio, & sodomiticæ operationis malum multos faucialle perpenditur, adeo nos ob huius sceleratissimæ causæ exstirpandam consuetudinem, zelo domini ardentes, omnes in commune sancimus, ut quicumque huius nefariæ actionis patratores extiterint, quique in his turpitudinibus sese implicari permiserint, & contra naturam masculi in masculos hanc turpitudinem operaverint, si quidem episcopus, presbyter, aut diaconus fuerit, de proprii honoris gradu dejectus, perpetui exilii manebit damnatione percussus. Sin vero cuiuslibet ordinis, gradus, vel personæ, & talibus colluvionis noxiis reperti fuerint implicati, illius legis, quæ de talibus est edita, nihilominus feriantur sententia, atque ab omni Christianorum sint alieni caterva: & insuper centenis verberibus correpti, ac turpiter decalvati, exilio mancipentur perpetuo. Ita nisi tam eos qui religionis cultum turpasse vili fuerint, quam etiam alios (ut diximus) cuiuscumque ordinis homines digna satisfactio pœnitentiæ accipere corpus & sanguinem Christi in fine permiserint, aut Christicolarum societati reddiderint, nec in exitus sui diem, secundum canonum instituta, communionis perceptione se noverint relevari, nec catholicorum cœtui aggregari.

IV

Conc. Brac. I
cap. 10

Conc. Brac. II
cap. 10

Ad hoc sacerdotalis institutio debet sine dubio promulgari, & ut vitia inoluta austerissima falsæ pœnitentiæ defecerit, & ulcus, quod dudum in membrorum compagibus exortum sauciat ac serpit, rigidæ inventionis conatu usquequaque detruncet. Quorumdam etenim hominum tam grave inolevit desperationis contagium, ut dum fuerint pro qualibet negligentia aut disciplinæ centura multati, aut pro sui purgatione sceleris sub pœnitentiæ satisfactione custodia mancipati, incumbente desperationis incommodo, seiplos malunt aut laqueo suspendio enecare, aut ferro vel aliis mortiferis casibus interimere: & nisi præventi

cuiuslibet rei occasione, suam nihilo minus diabolus in eis perficit voluntatem.

Proinde huic nequissimæ suadellæ cupientes ponere finem, & malaginam congruam tali ægrimoniz providere, cætus nostri decernit sacratissima unio, ut quicumque talibus decipulis irretitus, interemptionis evaserit casus, duorum mensium spatio, & a catholicorum collegio, & a corpore ac Christi sanguine sacro manebit omnimodo alienus: quia oportet ut per pœnitentiæ censuram pristina reddatur spei atque salutis, qui animam suam per desperationem conabatur diabolo sociare.

V

Quamquam in præteritis sanctorum patrum de diversis causis sententiæ enitescant, sed & nunc quæ temporis ordinique congruant ordinato iure instituenda sunt. Nam sicut antiquitas de causis ingruentibus edicta multimoda edidit, ita nunc nostri temporis ætas de his quæ occurrunt ut faciat convenit. Quapropter in medio cœtus nostri deducta est quorundam consuetudo inordinata sacerdotum, qui parochias suas ultra modum diversis exactionibus vel angariis comprimunt, vel quod quamplures ecclesiæ destitutæ persistunt. Idcirco unio nostræ adunationis decernit atque instituit, ut tertias, quas antiqui canones de parochiis suis habendas episcopis censuerunt, si eas exigendas crediderint, ab ipsis episcopis diruptæ ecclesiæ reparentur: si vero eas maluerint reddere, ab eisdem ecclesiarum cultoribus, sub cura & sollicitudine sui pontificis reparatio eisdem adhibenda est basilicis. Quod si omnes ecclesiæ, aut incolumes fuerint, aut quæ diruptæ erant reparatæ extiterint, secundum antiquorum canonum instituta, tertias sibi debitas unusquisque episcopus allequi, si voluerit, facultas illi omnimoda erit: ita videlicet, ut circa ipsas tertias, nullus episcoporum quidpiam pro regis inquisitionibus a parochitanis exactis exigat, nihilque de prædiis ipsarum ecclesiarum cuiquam aliquid causa stipendii dare præsumat. Sed & hoc necessario instituendum delegimus, ut plures ecclesiæ uni nequaquam committantur presbytero: quia solus per totas ecclesias nec officium valet persolvere, nec populis sacerdotali iure occurrere, sed nec rebus earum necessariam curam impendere: ea scilicet ratione, ut ecclesia, quæ usque ad decem habuerit mancipia, super se habeat sacerdotem, quæ vero minus decem mancipia habuerit, aliis conjungatur ecclesiis. Si quis sane episcoporum hanc nostram institutionem parvipenderit, & quidpiam exinde

ANNO
CHRISTI
1591

1591
Neque herba
neque malag-
ma sanavit
eos.

Concilium
Tarrac. cap.
10. Brac. II.
cap. 10. Em-
m. cap. 10.

1591
Ualo con-
gregatione

ANNO
CHRISTI
691.
Omnia hæc
usque ad cal-
cem capituli
defunt in
Gratiæ,
ut nota
Gratiæ
animadver-
sit.

de temerandum crediderit, duorum men-
sum spatium se noverit excommunicatione
multari: * ita nempe, ut postquam
ab hoc excommunicationis interdicto ad
ordinis sui remeaverit locum, cunctas
hujus canonis sanctiones modis omnibus
studeat adimplere.

VI.

Licet multæ * sanctorum patrum, in
fide sancta nobis præcedentium, de re-
bus necessariis sententiæ promanaverint,
tamen quia & nunc usque numerosæ
ultra quàm oportet fieri prænoscentur,
ideo necessarium duximus illicitis ausi-
bus ponere terminum. Ad conventus
etenim nostri agnitionem delatum est,
eo quod in quibusdam Hispaniarum par-
tibus quidam sacerdotum, partim ne-
scientia impliciti, partim temerario au-
su provocati, non panes mundos, &
studio præparatos supra mensam domini
in sacrificio offerant, sed passim, quo-
modo unumquemque aut necessitas im-
pulerit, aut voluntas coegerit, de pani-
bus suis usibus præparatis crustulam in
rotunditatem auferant, eamque superal-
tare cum vino & aqua pro sacro liba-
mine offerant. Quod factum nequaquam
in sacræ auctoritatis historia uspiam ge-
stum perpenditur. Nempe etenim per
Matthæum evangelica veritas inquit: *Ca-*
nantibus autem eis, accepit Jesus panem, &
benedixit, ac fregit. Item per Marcum:
Et manducantibus illis, accepit Jesus panem,
& benedicens fregit & dedit eis. Rursum-
que per Lucam: *Accepit panem, gratias egit*
& fregit, & dedit eis. Item apostolus:
Dominus Jesus in qua nocte tradebatur, accepit
panem, & gratias agens, fregit, & dixit:
Accipite, & manducate: Hoc est corpus meum.
Denique quid aliud innuitur, nisi quia
panem integrum accipiens, & benedi-
cendo confringens, particulatim unicui-
que discipulorum sumendum contradidit.
Quod & nos in postmodum facturos edo-
cuit, haud dubie significans, quod om-
nis buccella panis, non omnis panis
buccella. Unde & in sequentibus ait,
dum suum traditorem mallet significari:
Cui & buccellam panis porrexero, ipse est. Ac
proinde, quia & redemptoris verba te-
stantur, quod panem integrum * acci-
piens, non buccellam, quem post bene-
dictionem confrangens suis particulatim
discipulis dederit, & Paulus apostolus si-
militer nihilo minus narrat, quod pa-
nem acceperit, & gratias agens confre-
gerit: nec non & illud, quod Christus de
quinque panibus contractis turbam refe-
cerit, quid aliud instituit nos, nisi ut
panem integrum sumentes, super altaris
ejus mensam benedicendum ponamus,
non particulam panis, quod caput no-

strum nequaquam fecisse perpendimus?
Nam si homo suæ vitæ diligentiam stu-
diosius adhibere procurat, quanto magis
sacris Dei * cultibus nitorem debitum
exhibere summopere debet? Unde te-
meritatis hujus, aut nescientiæ cupientes
terminum ponere, id unanimatis no-
stræ delegit conventus, ut non aliter
panis in altari domini sacerdotali bene-
dictione sanctificandus proponatur, nisi
integer & nitidus, qui ex studio fuerit
præparatus, neque grande aliquid, sed
modica tantum oblata, secundum quod
ecclesiastica consuetudo retentat: cu-
jus reliquæ, aut ad conservandum mo-
dico loculo, absque aliqua injuria faci-
lius conserventur, aut si ad consumen-
dum fuerit necessarium, non ventrem
illius qui sumplerit gravis sarciminis onere
premat, nec quod in digestionem
vadat, sed animam alimonia spiritali
reficiat: ita nempe, ut ab his qui ea
sumpserint præcorum canonum instituta
serventur. Igitur quicumque hoc decre-
tum nostrum temerandum crediderit,
animadversioni divini judicii subiacebit,
& anni unius spatium a communione alie-
nus manebit.

VII.

Grandis populo datur emendationis cor-
rectio, si gesta synodalia, dum quando-
que peraguntur, relatione pontificum in
suis parochiis publicantur, & ideo ple-
na decernimus unanimitate connexi, ut
dum in qualibet provincia concilium *
agitur, unusquisque episcoporum ad-
monitionibus suis infra sex mensium spa-
tium, omnes abbates, presbyteros, dia-
conos, atque clericos, seu etiam omnem
conventum civitatis ipsius, ubi præesse
dignoscitur, nec non & cunctam dioc-
esis suæ plebem aggregare nequaquam
moretur, quatenus coram eis * publice
omnia referata, de his quæ eodem an-
no in concilio acta vel definita extite-
rint plenissime notiores efficiantur. Pro-
fecto etenim pravorum severitas extir-
patur, dum canonica instituta ad agni-
tionem eorum observanda modis omni-
bus deducuntur: Ita scilicet, ut quæ
sunt, aut in præteritis gestis, aut in
præsentibus constitutis, nullus ea rever-
berare præsumat, nullus non implere
contendat. Quod si quispiam ea aut par-
vipendenda crediderit, aut contemnenda
delegerit, aut contra hæc inobedientia
tumidus, insurrectione plenus, invidia in-
census, & laceratione persunctus, nec
non potius earumdem * definitionum ex-
titerit, aut benevolus, sententia excom-
municationis duorum mensium curriculo
persistet usquequaque multatus.

VIII.

ANNO
CHRISTI
691.
cultoribus

Dis. 18
Decretum

plenissime
omnia refe-
ret quæ ex
dem concilio
concilio acta
vel definita
esse notentur

instituta
non

VIII.

ANNO
CHRISTISupra conc.
VIII. c. 1.
VI. c. 12.

Dum sanctæ actionis studia, ac servitæ intentionis vota longe lateque diffusa, principali exhibitione cunctis patule liquent, ecclesiæ sanctæ catholicæ ob-
turibus luce clarius emittunt, cogunt adunationis nostræ conventum quidpiam salutari promissione deproinere, & causa retributionis proli ejus aliquid congruum aut expedibile promulgare: quod & parental exhibitione pro bene gestis videatur aliquantulum operæ beneficentia red-
dere, & sobolem ejus suæ defensionis, ac tuitionis necessario munimine præmu-
nire. Gloriosissimus etenim ac serenissi-
mus dominus noster Egica rex, serventi-
ssimi amatoris Christi igne succensus, sanctæ actionis ope perfluctus, inimico-
rum Christi perfidiam, illud prophetale vaticinium sequens: *Nonne qui oderant te, Deus, oderam illos, & super inimicos tuos tabescam?* utpote verus Christicola obno-
xios proterere decernit, ecclesiæ Dei statum vigilaci instantia roborare disponit, sanctis Dei basilicis se munificum exhibet, tri-
butorum impensationes populis moderami-
ne discreto remittit, maligna contra se obstinatione agentibus, animi liberalitate gratissima, ac piz miserationis instantia, ignoscere consuevit: multos quoque qui contracti sunt, liberos, secundum pro-
phetam, omne onus disrumpendo, in ingenuitatis statu reformat, atque in di-
versis sanctæ vitæ studiis sese exercendo præpollet. Quocirca, quoniam pro tot tantisque beneficiis, quæ multimoda de-
votio ecclesiæ Dei, vel gentis suæ po-
pulis prorogare studeat quid aliud illi unanimitas nostra condigne respondeat, invenire non prævalet, id salutari pro-
videntia, quæ semper est utilis (imo semper est utile, quod veram pertinet ad salutem) decernit, atque instituit, ut ejus filius, ut præmitimus, sortita tuitionis ad futurum adminicula promulge-
mus, contestantes per nomen illud, cui cuncta cælestia & terrestria genuflectunt omnes præfentes & absentes, seu etiam futuris temporibus subsequentes sacerdo-
tes, vel principes, seu cujuscunque ho-
noris, aut ordinis homines: ut nullus ad futurum posteritati ejus, atque his qui gloriæ suæ filius vel filiabus con-
juncti non sunt, sed forte sunt con-
jungendi, injustas lædendi occasiones ex-
quirat, nullus occulte vel publice, per quæ abdicentur, contra eos malitiæ vo-
ta extendat, non eos gladio, vel quali-
bet perniciofa factione interimat, nullus consilium vel opus quibus injuste deji-
ciantur, vel nudentur rebus, exhibeat, nullus his injustæ violentum consuræ si-
gnaculum imprimat, nullus vestem con-

si quis
juncti
non sunt
sed forte
sunt con-
jungendi
injustas
lædendi
occasiones
exquirat
nullus
occulte
vel publice
per quæ
abdicentur
contra eos
malitiæ
vota
extendat
non eos
gladio
vel quali-
bet
perniciosa
factione
interimat
nullus
consilium
vel opus
quibus
injuste
deji-
ciantur
vel nudentur
rebus
exhibeat
nullus
his
injustæ
violentum
consuræ
si-
gnaculum
imprimat
nullus
vestem con-

Atra ordinem filiabus suis atque nuris

ANNO
CHRISTI

mutare præsumat, nullus etiam extra
evidentis culpæ indicium, aut ex illis
eos relegandos, inducat, aut eorum cor-
poribus quarumlibet truncationum vel fla-
gellorum inferat detrimentum. Denique
licet hæc quæ præmissa sunt æquissime
digesta existant, tamen quia ejusdem glo-
rioli nostri domini tantum emicat devo-
tio prompta, ut ea ipsa nequeant ei ad
complementum & vicem patientiæ red-
dere debitam, ob hoc nostram universi-
tatem adjicere saluberrime convenit, ut
tam per omnes civitates, vel loca, in
quibus sedes episcoporum esse noscuntur,
ad regni ejus editionem pertinentes,
quam etiam per eorundem episcoporum
dioceses, excepto passionis dominicæ
die, quando altaria denudata persistunt,
nec cuiquam in eodem die missarum li-
cet solennia celebrare, cunctis aliis die-
bus, quibus isdem dominus noster in
hac vita superstes extiterit, pro eo, vel
pro cunctis ejus filius, vel filiabus, aut
pro his qui jam matrimoniali sunt jure
conjuncti, adhucque sunt conjungendi,
seu pro nepotibus, vel suis omnibus, sa-
crificiorum domino libamina dedificentur,
piz orationis vota solvantur, ac cum
gratiarum actione superno numini com-
mendentur, quia si desideria in eis bona
quotidie multiplicentur, adversantium
eorum conamina, virtute suæ dexteræ
confringantur, indulgentia, & gratia eis
a sua misericordia conferatur: ut suæ po-
tentis defensione protecti, antiqui ho-
stis decipula evadant, & caritate ac vi-
tæ longævitate pollentes, adire merean-
tur post transitum fidereas mansiones.

IX.

Sicut summum bonum est, valdeque
conspicuum, superno numini amanti fi-
deliterque inhzere, ejusque præreptioni
patientiam votis gliscentibus exhibere,
ita consequens bonum est, post Deum
regibus, utpote jure vicario ab eo præ-
lectis, fidem promissam quemque invio-
labili cordis intentione servare, & nulla
contra eum occasione quidquam neciti-
latis excogitare, nihilque nequius de-
finire, dicente domino: *Nolite tangere
Christos meos: & iterum David: Quis enim
extendit manum suam in Christum domini,*
& innocens eris. Item ipse cuidam com-
minans: *Quare non simulasti manum tuam
mittere, ut occideres Christum domini?* Un-
de opportunum satis est, ut sponsio prin-
cipibus compromissa absque aliquo frau-
dis nazo custodiatur, & fides eis reddi-
ta nullis factionibus nullisque etiam ne-
quitie machinationibus temeretur. Nam
si nuda tantum verbi pollicitatio quali-
bet occasione violetur, criminis denota-
tio.

104.
Reg. 16.
Reg. 1.

ANNO
CHRISTI

991

f. 9. v. 6
Hieron. Hieron.

Hieron.

Levit. 19

De eo vide
Rodricum
ToletanumConc. Tol.
IV. c. 23. &
conc. Tol. V.
c. 4. & conc.
Tol. VI. c. 19.
& conc. Tol.
X. cap. 1.

tionem confetur; quanto magis si fides re-
gibus sub iurisdictioni attestacione promiss-
sa nequaquam profanare pertimescat. Est
enim quorundam secularium, & (quod pejus est) sacerdotum improban-
da satis obstinatio animorum: * & fidem
suis principibus sub iuramento promissam
oblivare contemnunt, & verborum su-
co iuramenti obnubilant promissionem,
dum in arcano pectoris retinent infidelitatis
perversitatem. Et dum scri-
ptum sit: *Non assumes nomen Domini Dei
tui in vanum, nec enim habebis infontem do-
minus cum, qui assumpserit nomen domini
Dei sui frustra: & iterum: Non perjurabis
in nomine meo, nec pollues nomen domini
Dei tui: ego dominus: rursusque: Maledi-
ctus omnis qui iurat in nomine domini sui
mendaciter; illi jurantes fidem promissam
temerare non metuunt, & iuramen-
ti sui pollicitationem prævaricare nulla-
renus pertimescunt. Unde Sisbertus To-
letanus sedis episcopus talibus machina-
tionibus denotatus repertus est, pro eo
quod serenissimum dominum nostrum E-
gicanem regem non tantum regno pri-
vare, sed & morte cum Flogello, Theo-
domiro, Liubilane, Liubigithone quo-
que, Tecla, & ceteris interimere defini-
vit, atque genti ejus vel patriæ inferre
conturbium & excidium cogitavit: qui
etiam per decreti nostri definitionem
jam & loco & honore privatus existit.
Ideo nostrum in commune per hujus ca-
nonicæ sanctionis decernit collegium, ut
hoc ipsum unionis nostræ decretum,
quod etiam his synodicis definitionibus
innectendum decrevimus, omni subsistat
valore subnixum, atque in perpetuum
obteneat inconvulsibile robur. Ipse vero
Sisbertus pro sui iuramenti transgressio-
ne, facinorisque tanti machinatione, se-
cundum antiquorum canonum institutio-
nem, qua præcipitur, ut quisquis inven-
tus fuerit talia fecisse, & vivente prin-
cipe in alium attendisse pro futura re-
gni spe, a conventu catholicorum ex-
communicationis sententia repellatur,
honore simul & loco depulsus, omnibus-
que rebus exutus, quibusque in pote-
state prædicti principis relictis, perpetui
exilii ergastulo maneat relegatus: ita
nempe ut secundum eorundem antiquo-
rum canonum decreta, in fine vitæ suæ
tantum communionem accipiat: ex-
cepto si regia cum pietas ante absolven-
dum crediderit. Simili quoque & ceteri
de religiosi, cujuslibet sint ordinis aut
honoris, qui deinceps talia contra prin-
cipem egisse vel definisse reperti extite-
rint, censura multandi sunt.*

X.

Sicut ulcus, quod * graviter scripsit in

corpore, non nisi gravioribus medicami-
nibus, aut ferro curatur, ita perfidorum
obstinatio, quæ nullatenus cohibetur,
durioribus sententiis necesse est ut mul-
tetur. Nam quamquam dominica san-
ctio protestetur: *Non morietur pater pro
filiis, nec filii pro parentibus, sed unusquis-
que pro peccato suo morietur: & iterum:
Filius non portabit iniquitatem patris, &
pater non portabit iniquitatem filii;* tamen,
quia & iurisdictioni transgressio valide
inolevit, & machinandi contra principes
nostros consuetudo sæva percrebuit, quo
aut nece diversa princeps interimatur, aut
regni dignitate privetur, (quod nequa-
quam cohiberi potest, nisi severiori cen-
sura) ideo per hujus institutionis nostræ
decretum sancimus, ut quicumque deinceps,
cujuslibet sit honoris persona vel
ordinis, in necem vel dejectionem re-
giam quidpiam machinaverit, eumque
qualibet nocibilitate impendendum cre-
diderit, aut gentem ejus, vel patriam
quibuslibet factionibus vel machinationi-
bus disturbare contenderit, tam ipse,
quam omnis ejus posteritas, ab omni
palatini ordinis dignitate privati, filii
viribus sub perpetua servitute maneat
relicti, potestate tantum glorioso prin-
cipi nostro Egicani servata, ut si aut
eos qui jam pro suæ infidelitatis perfid-
ia canonicè legaliterque dijudicati sunt,
aut eos qui deinceps a fidei suæ iura-
mento aborbtaverint, & adversus præ-
dictum principem nostrum aliquid noci-
bilitatis agere aut machinare studuerint,
si eos, ut diximus, pæ indulgentiæ vo-
to quandoque relevare maluerit, licentia
illi usquequaque manebit. Et quia res
eorum justo ac legali modo in ejusdem
domini nostri dominio pervenerunt, ex
quibus etiam quædam ejusdem principis
collatione, tam ecclesiæ Dei, quam pro-
lis ejusdem domini nostri, seu etiam alii
plures, pro sui servitii merito accipere me-
ruerunt, provide instituentes decernimus,
ut nullo unquam tempore eorum filii, qui
iuramenti sui profanatores extitisse no-
scuntur, seu extiterint, vel subsequens eo-
rum posteritas, in nocibilitate eorum in-
tendere audeant, nec ipsas res eis au-
ferre quoquo pacto studeant. Ideo de-
nique, ut præmisimus, severissimam hanc
decreti nostri curabimus promulgare sen-
tentiam, ut qui suum non formidat exi-
tium, saltem filiorum cunctarum suarum po-
steritatis pertimescat interitum. Si quis
sane regum succedentium cunctas hujus
constitutionis nostræ definitiones custodi-
re aut implere distulerit, omnis linea
generationis ejus perpetim condemnata
depereat, & insuper divino iudicio re-
bus omnibus & honore præfenti in se-
cu.

ANNO
CHRISTI

991

Deus. 14. &
Paralip. 23.
ubi legitur
non occidam
patrem
pro filio

ANNO
CHRISTI
991

Conc. Tol. I.
c. 21

ANNO
CHRISTI
991

cuto carcat, atque Christo judicante, cum diabolo ejusque sociis ad interitum gehennæ perveniat. Cui nostræ definitioni, ex antiquo canone quædam necessaria innectimus, & omnes in commune ipsis verbis, quibus (ut diximus) hoc deprompsit antiquitas, proclamamus, dicentes: Quicumque igitur a nobis, vel totius ecclesiæ populis, qualibet conjuratione vel studio sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ gentisque Gothorum statu, vel pro conservatione regis salutis pollicitus est, temeraverit, aut gloriosum principem nostrum Egicanem, vel subsequentes principes nece attrectare voluerit, aut potestate regni exuere tentaverit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium usurpare delegerit, anathema sit in conspectu Dei Patris & angelorum, atque ab ecclesia catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu Christianorum alienus, cum omnibus impietatis suæ sociis: quia & oportet ut una pœna teneat obnoxios, quos similis error invenit implicatos.

Quod iterum secundo replicamus, dicentes: Quicumque amodo ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis quolibet tractatu vel studio, sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ gentisque Gothorum statu, vel conservatione regis salutis pollicitus est, violaverit, aut prædictum principem nostrum, vel subsequentes principes nec attrectare voluerit, aut potestate regni exuere tentaverit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium usurpare delegerit, anathema sit in Christi conspectu, & apostolorum ejus, atque ab ecclesia catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni consortio Christianorum alienus, & damnatus in futuro judicio habeatur, cum participibus suis: quia dignum est, ut qui talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eorum participatione obnoxii teneantur.

Hoc etiam tertio clamamus, dicentes: Quicumque amodo ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis, qualibet meditatione vel studio sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ salute, gentisque Gothorum statu, vel incolumitate regis potestatis pollicitus est, violaverit, aut totiens dictum principem nostrum, vel subsequentes principes nece attrectare voluerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium usurpare delegerit, anathema sit in conspectu Spiritus sancti, & martyrum Christi, atque ab ecclesia catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Christianorum alienus: neque partem

Ajustorum habeat, sed cum diabolo & angelis ejus æternis suppliciis condemnatur, una cum eis qui eadem conjuratione nituntur: ut par pœna constingat, quos in perniciæ prava societas copulat. Et ideo si placet omnibus qui adestis hæc tertio reiterata sententia, vestræ vocis eam consensu firmate. Ab universis Dei sacerdotibus, palatii senioribus, clero, vel omni populo dictum est: Qui contra hanc vestram definitionem venire præsumperit, sit anathema, maranatha, hoc est, perditio in adventu domini, & cum Juda Iscarioth partem habeant & ipsi & socii eorum.

XI.

Finitis consummatisque omnibus quæ ob disciplinam ecclesiasticam necessaria fuere definienda, vel reliqua quæ nostro cœtui ob directionem extitere delata, omnipotentissimæ & indivisibili Trinitati ineffabilium gratiarum jura dependimus, laudum vota persolvimus, ac tota mentis intentione gloriæ ejus insignia prædicamus, pro eo quod nos ejus dispositione mirabili non solum ad hunc sanctæ congregationis cœtum meruimus adunari, atque alternæ visionis intuitu confoveri, sed ex se nobis dicere contulit, & in se dicta complevit, obnixius ejus imprecantes clementiam, ut sicut nos alterutræ pacis osculo dulcissimos reddidit, & diffinitionum nostrarum primordia lineavit, ac consummatione sublimi perficiendo conclusit, ita serenissimum ac piissimum dominum nostrum Egicanum regem, cujus jussu atque hortatu, sicut hic adunati sumus, salutiferæ defensionis clypeo protegat, vexillo fidei muniat, atque cum gente & patria sibi credita per viam voluntatis suæ deducat; quatenus protelatis præsentis ævi curriculis feliciter polleat, & post hujus vitæ excursus numerositate piæ actionis opimus, cum his quibus nunc principatur, ad Christum perveniat laureandus.

XII.

Actuum apostolorum probata satis & veneranda narrat historia, quod Juda crimine prodicionis damnato, nequam Spiritus sanctus super reliquos undecim illapsu cœlico est defusus, quoad usque Matthias ab omnibus est præelectus in loco ejusdem apostolus: inde scilicet, quia undenarius numerus transgressionem significat mandatorum. Et quia Sisbertus Toletanæ sedis episcopus suo facinore denotatus, nostro ex corpore constabat abscissus, ob id summopere numerositatem nostram convenit studere, ut in loco ejus alio subrogato, perfectioni debitæ corpus nostrum reddatur, sicut

hanc consummationem sublimi perficiendo concludit

ANNO
CHRISTI
1592.

1. cor. 12.

sicut per Matthiam perfectus numerus A nolcitur fuisse completus. Et quia idem, legationem superni numinis fungentes, apostoli sunt protestati, dicentes: *Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salvi sunt, & in his qui pereunt; aliis quidem odor mortis, aliis autem odor vite in vitam*: illis videlicet odor vite in vitam qui praeceptis eorum exhibere patientiam curaverunt, illis vero odor mortis in mortem, qui eorum nihilo minus monita contempserunt: proinde quia praedictus Sisbertus, Toletanae sedis episcopus, eorum salutaribus monitis nequaquam maluit ex humilitate dependere obsequiam, quo ecclesiam Dei ordine debito regeret, humilitate instrueret, & exemplis salutaribus ad regna sidera provocaret, sed bicipiti se percellens mucrone, superbiae videlicet atque perjurii, gloriosum dominum nostrum Egicanem regem, non solum ^h regno voluit privare, sed & mortis impensione perimere: ideo non congruit nos prius concilium inchoare, nisi, illo prius canonica ac legali censura multato, in loco ejus alius fuerit subrogatus, Toletanae sedis cathedram retenturus. Idcirco nobis omnibus in unum collectis, isdem Sisbertus episcopus nostro cunctis praesentatus, atque infidelitatis suae machinationem patulioris est affatu professus. Unde nos per hujus decreti nostri formulam praedictum Sisbertum, secundum edictum priscum synodicae sanctionis, ac decretum de talibus promulgatae legis, ab episcopali ordine & honore dejicimus, a perceptione corporis & sanguinis Christi excommunicatum in exilio perpetuo manere censemus, in fine tantum communionem per omnia percepturum: excepto si eum principalis pietas cum sacerdotali conniventia delegerit absolvendum. Igitur quoniam favente domino concilium est quoelitus inchoandum, secundum praelectionem atque auctoritatem totiens dicti nostri domini, per quam in praeteritis iussit venerabilem fratrem nostrum Felicem, Hispalensis sedis episcopum, de praedicta sede Toletana jure debito curam ferre, nostro eum in postmodum reservans ibidem decreto firmandum, ob id nos cum consensu cleri ac populi, ad saepe dictam Toletanam sedem pertinentis, praedictum venerabilem fratrem nostrum Felicem episcopum de Hispalensi sede, quam usque hactenus rexit, in Toletanam sedem canonicè transducimus, & in eadem Hispalensi cathedra fratrem nostrum Faustinum Bracarensis sedis episcopum, nec non & Felicem Portucalensis ecclesiae antistitem in praefata Bracaren- si sede, similiter pontifices subrogamus,

Concil. General. Tom. XII.

ac perpetua sanctione unumquemque eorum in privatis sedibus confirmamus, quatenus uterque easdem, quas suscipiunt ecclesias, pia praedicatione instruant, moribus sanctis exornent, ac beatæ vitæ exemplis ædificent: ut unanimitate mirabili in unum collecti, unum corpus effecti, eis nobiscum in synodali conventu pariter residentibus, illapsum sancti Spiritus, ut duodecim apostoli, mereamur: quo ejus igne succensi, & doctrina imbuti, quæ ad disciplinam ecclesiasticam pertinent, & ad compescendos pravorum hominum mores, æquissime promulgemus, & laudes altissimo devotis mentibus præcinamus. Quod videlicet collegii nostri decretum gestis synodalibus, a nobis in concilio forte definiendis, sociandum decernimus, & locum illic debitum ut obtineat definimus.

XIII.

Synodalis conventus, & numerosa adunatio sacerdotum, eo venerabilior cunctis perpenditur, eo nihilo minus terribilis cernitur, quod in medio cætus eorum præsentia individua Trinitatis adesse nequaquam ambigitur, sancto protestante evangelio, *Ubi cumque fuerint duo vel tres in nomine meo collecti, ibi sum & ego in medio eorum*. Quocirca, quia se in eorum medio superna omnipotentia numinis adesse innotuit, quid aliud nisi quidquid eorum ore depromitur, inspiramine est ejus affectum, qui se inter eos est factus habitaturum? Unde gloriosa serenitas nostra ea quæ unanimitas eorum deprompsit, imo quæ per ora illorum Spiritus sanctus promulgavit, venerabiliter suscipit, amanter amplectitur, & per hujus legis nostræ decretum firma in perpetuum manere decernit, inconvulsibili consistere auctoritate instituit, & omnimodum robur obtrudere decernit: scilicet, ut a præsentis diei temporisque articulo, omni vigilantia, omni sollicitudine; omni etiam cura, quæque sunt pro disciplina vel utilitate ecclesiastica in hac synodo definita, quæque pro corrigendis pravorum moribus edita, per cunctas regni nostri provincias ab omnibus custodiantur, & absque aliqua scrupulositate vel controversiæ oppositione serventur. Et quia ingruente inguinalis plagæ vastatione, qui ad Narbonensem sedem pertinent episcopi, nequaquam sunt in hac sancta synodo aggregati, ideo per hanc nostræ mansuetudinis legem instituentes jubemus, ut omnes ad ejusdem cathedræ diocesim pertinentes episcopi, in eadem urbe Narbona cum suo metropolitano adunentur, & cunctis hujus concilii capitulis vigilaci ab eis indagatione perfectis, accedant ordinibus

F

bus

ANNO
CHRISTI
1592.

ANNO
CHRISTI
693

quarta

bus debitis subscriptores. Si quis igitur A
earumdem definitionum constitutiones
remerare præsumpserit, detrahare visus
fuerit, & miserabili ausu eis contraire
tentaverit, excommunicationis sententia
ferietur, & rerum suarum * quinta par-
te multabitur.

*In nomine domini Flavius Egica rex omnibus san-
ctissimis patribus in hac sancta synodo re-
sidentibus*

Et hac ep-
nola nro
ca Lucen-
in unione
Tolmano, in
aliis de
existimor
dum an-
deputat
Sicberti

ECce, sanctissimi patres in Christo, & apo-
stolico dogmate fideles populi duces.
synodice aggregationis vestre unionem illo fi-
ducialiter horatu convenio, quo religiosum no-
bis vestre sanctitudinis præbeatis suffragium.
vestreque promulgationis consultum porrigatis
omnimode præstolatum. Promptissime etenim
sæpe gloriose vestre serenitatis fervet devo-
tio, ac puræ voluntatis flagrat devotissima plenu-
do, illis cum plebe mihi credita affectibus vi-
vere, pietatibus inhzere, ac misericordie in-
cremento studium regendi servare, quibus tem-
pora nostra nullis adversitatum stimulis com-
mota, nullis civilibus vel externis excitatio-
nibus præpedita, pacis munere florent: ac mi-
serationis vestre beneficio cumulata perhistant.
& quos forsitan pravæ infidelitatis implicat a-
ctio, respectu clementiæ vestre, si fas est, pie-
tatis releventur ex brachio; ut parcendo illis
supernam mihi clementiam fautorem efficiam,
& status gentis meæ ac patriæ nullis amplius,
quod absit, ruinæ lapsibus concidat. Sed quan-
tum culparum noxam remittere procuramus,
tantum profanatorum transgressio molitur, &
crebris perfidiæ ausibus præpedita subruitur.
Unde si culpis indulgentiam, si condigna factis
restituam, anceps nostræ tranquillitatis animus
æstuat, in eo quod piecumque ipsa culparum
remissio increbescenti nequitia in contrarium
vertitur, cum nec tandem vitia reprimuntur,
quæ facili emendationis conamine perducere ad
terminum debuerunt. Ipsi autem in hoc san-
cto concilio liquide perpendatis, jam jamque
antea plurimorum catus relatu opinabili didi-
citis, quibus perfidorum, quantisque æmulo-
rum nefandis conatibus deceptionis meæ quoti-
die excidium sentiam, vel quanta patriæ fue-
rint insolenter conturbia excitata. Quorum de-
nique sceleratorum, qui & in præteritis, & nunc
perfidasse detestati sunt, prævaricatione compelli-
mur cælis vestri in universitatem consulere:
ut quod de talium excessibus, qui in præteri-
tis, vel nunc usque mihi met deliquisse noiscun-
tur, agere serenitatem nostram conveniat, ut-
rum condignis sententis canonice ac legaliter
feriantur, an parcendo illis, noxarum debita
impunita ferventur, saluberrima unanimis
vestre promulgatione attentius decernatur: illa
nostræ gloriæ, vel successorum nostrorum prin-
cipum licentia modis omnibus servata, ut si
deinceps quisquam contra regiam potestatem,
gentem ac patriam nostram agere conatus ex-
titerit, juxta canonicam sententiam tempore
prædecessoris nostri domini Sisenandi principis
de talibus personis in concilio editam, vel le-
gis sententiam, ejus debeat pravitas acriter coer-
ceri. Tantum est, ut sicut præsumimus, quo e-
mendationis studio errantium mihi transgressio
emendetur, salutaris vestra responsio nostris
clarescat in sententiis nam & hoc decreti ve-

Concil IV
Tol. cap. 75

stri concedet stylo censendum. Et quia præ-
cessor noster dignæ memoriæ dominus Vvam-
ba rex in ipsa regnandi primordis Theudemun-
dum spatharium nostrum contra generis vel or-
dinis sui usum, Festiquondam incitatione Eme-
ritensis episcopi, solius tantum regis potestatis
impulso, in eadem Emeritensi urbe b numera-
re officium agere instituit, (quod etiam unius
anni excursu contra rationem noscitur peregris-
se) imo quia nec valuit imperio gentis obli-
tere, vestri edicto concilii ab eodem Theode-
mundo, suæque omni posteritate, talis actionis
officium suspendatis: quo nullo ulterius tem-
pore, tam ipse, quam omnis ejus progenies,
usque in finem sæculi, ob hanc causam videan-
tur aliquatenus molestari. Datum sub die Ka-
lendas Majas, anno feliciter sexto regni nostri,
in Dei nomine, sedis nostre Toletæ.

ANNO
CHRISTI
693

S U B S C R I P T I O N E S.

Episcopi.

Ego Felix indignus urbis regis episcopus,
hæc decreta synodica a nobis edita subscr.

Ego Faulinus indignus Hispalensis sedis epi-
scopus hæc decreta synodica a nobis edita subscr.

Maximus indignus sanctæ ecclesiæ Emeruen-
sis episcopus hæc decreta synodica a nobis edi-
ta subscr.

Ego Vera indignus Tarracconensis sedis episco-
pus hæc decreta synodalia a nobis edita subscr.

Ego Felix in Dei nomine Bracarensis atque
Portucalensis sedium episcopus hæc decreta sy-
nodalia a nobis edita subscr.

Gaudentius Valerientis ecclesiæ episc. subscr.

Florus Mentefariæ ecclesiæ episcopus subscr.

Ervigius Beterrensis ecclesiæ episcopus subscr.

Guadila Empuritanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Bonifacius Cauriensis ecclesiæ episcopus subscr.

* Arcontius Elborentis ecclesiæ episcopus subscr.

Auredus Ilerdensis ecclesiæ episcopus subscr.

Gondericus Segontinæ ecclesiæ episc. subscr.

Spaffandus Complutensis ecclesiæ episc. subscr.

Beroaldus Palentinæ ecclesiæ episcopus subscr.

Marianus Oretanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Vitifelus Valentiniæ ecclesiæ episcopus subscr.

Sonna Oxomenis ecclesiæ episcopus subscr.

Gabinus Arcabrizæ ecclesiæ episcopus subscr.

Zaceus * Cordubensis ecclesiæ episc. subscr.

Anienus Segobriensis ecclesiæ episcopus subscr.

Honorius Malacitanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Arvidius Astigitanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Pappulus Eliplensis ecclesiæ episcopus subscr.

Decentius Sagobienis ecclesiæ episc. subscr.

Habitus Urcitanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Felix * Calagurritanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Constantinus Aucensis ecclesiæ episc. subscr.

Audebertus Oscensis ecclesiæ episcopus subscr.

Adelfus Tudenis ecclesiæ episcopus subscr.

Nepotianus Tyraionensis ecclesiæ episc. subscr.

Suniaguisidus Laniobrensis ecclesiæ episc. subscr.

Potentius Lucensis ecclesiæ episcopus subscr.

Eppa Illicitanæ ecclesiæ episcopus subscr.

* Joannes Egarenis ecclesiæ episcopus subscr.

Holemundus Salmanticensis ecclesiæ episcopus
subscr.

Valdefradus Cæsaragustanæ ecclesiæ episco-
pus subscr.

Involatus Dertosanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Arcefindus Egabrienis ecclesiæ episc. subscr.

Ilidorus Setabitanæ ecclesiæ episcopus subscr.

Joan-

Ardontius

* Zaceus.

* Calahornia-
na.

ANNO
CHRISTI
622.

* F. Siffrido
ad in Tolet.
XIII & XV.
Nard.
Macerentis.
Geronius ad.
fontius

Joannes Abelenus ecclesie episcopus subscr. A
Theudiscus Beatiensis ecclesie episc. subscr.
Cumindus Italicensis ecclesie episcopus subscr.
Vvilefredus Autonensis ecclesie episc. subscr.
Lauisus Barcinonensis ecclesie episc. subscr.
Emilla Conimbrensis ecclesie episcopus subscr.
Leubericus Urgelitanus ecclesie episc. subscr.
* Sisebado Tuccitanus ecclesie episcopus subscr.
* Geronius Astidonenis ecclesie episc. subscr.
Basilus Bastitanus ecclesie episcopus subscr.
* Fionius Lamerensis ecclesie episcopus subscr.
Mirus Gerundensis ecclesie episcopus subscr.
Landericus Olypionensis ecclesie episc. subscr.
Joannes Pacensis ecclesie episcopus subscr.
Centurius Eliberitanus ecclesie episcopus subscr.
Thendefredus Valensis sedis ecclesie episcopus B
subscr.
Aurelius Asturicensis ecclesie episcopus subscr.

Abbat.

Gabriel misericordia Dei abbas hanc decreta
synodalia a nobis edita subscripsi.
Eulalius abbas subscripsi.
Nervatius abbas subscripsi.
Braultio abbas subscripsi.
Eugenius abbas subscripsi.

Vicarii episcoporum.

Vitulus diaconus, agens vicem domini mei
Marciani * Danienis ecclesie episcopi, subscr.
Vincomalus diaconus agens vicem domini mei C
Marciani Pampilonensis sedis episcopi, subscr.
Christes presbyter, agens vicem Agrippii Os-
sonobensis sedis episcopi.

Comites viri illustres.

Vitulus vir illustris comes patrimonii & dux
hanc decreta synodalia edita subscripsi.
Vvimar comes subscripsi.
Theudulfus comes subscripsi.
Paulus comes subscripsi.
Theudfredus comes subscripsi.
David comes subscripsi.
Requisindus comes subscripsi.
Sitemundus comes subscripsi.
Ella comes subscripsi.
Theodehitus comes subscripsi.
Regesindus comes subscripsi.
Ega comes subscripsi.
Afrila comes subscripsi.
Danila comes subscripsi.
Audemundus subscripsi.
Theudemundus subscripsi.

NOTE A GARSIE LOAIS E.

- Cap. 1. a. *Antiquorum patrum sententia.* Concilio Toletano XII. cap. 8. concilio Toletano IV. a. cap. 57. usque ad 66. & legibus Wisigoth. lib. 12. toto pene secundo titulo concilio Toletano III. cap. 14. concilio Toletano XVIII. c. 3.
- Cap. 2. b. *In diversis capitulis.* Concilio Eliberitano cap. 3. & 40. In concilio Nicano c. 11. Aurelianensi II. c. 19. Toletano XII. cap. 11. multisque aliis conciliis idem contra idolorum cultores decretum est.
- Cap. 3. c. *De prelatibus.* De his habet concilium Antiochenum cap. 17. Et Bracarense I. cap. 16. dicitur: *Nul- la pro his in oblatione commemoratio fiat, neque cum malis ad sepulcrum eorum cadavera deducantur.*
- Cap. 4. d. *Tertius quas antiqui canonici.* De divitione redi- tum ecclesiasticorum diximus in concilio Iaracopenti- na more fuisse de rebus ecclesie vel oblatione fide- lium quatuor fieri partes, quarum una cadebat ponti- fici seu episcopo, alia presbyteris & diaconibus & omni- bus, tertia templorum & ecclesiarum reparationi, quar- ta pauperibus, infirmis & peregrinis. Sic statutum est concilio Romano a Silvestro papa cap. 4. & a Gelasio papa epistola ad episcopos per Lucaniam cap. 29. & a Simplicio papa epistola 3. ad Florentinum, & a Ge-
Concil. Generali. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
622.

gario papa II. in epistola 1. ad plebem Thuringia. De quarta autem parte, pauperum & peregrinorum usus attribuit, episcopo cura incumbere. Unde concil. Bra- carense I. cap. 25. dicitur: *De quarta parte, pro archi- presbyteris, pro archidiaconis, illam administrant, episco- po faciat rationem.* Tertia ecclesiarum rebus Hispania concissa sub eorundem potestate ac fisco est: idem in Gallia observatur. Unde Magonianen. conc. c. 42. & Arelaten. sub Carlo magno c. 25. statuitur, ut qui- cunque beneficium ecclesiasticum habent, ad totas ec- clesias restaurandas, vel ipsas ecclesias emendandas vel edificandas omnes adjuvent. Quod intelligendum est: si- militer, cum tertia pars tributa ecclesiis non sufficit, aut in reparatione ecclesiarum penitus contumacia est. Concilio II. Bracaren. cap. 8. statuitur tertiam partem pro im- munitatis ecclesie esse relinquendam, & reparatione bati- carum, rationemque eius episcopo reddendam. Unde & reditus fabrica episcopo subduntur.

a. *Sacramentum panis.* Materia sacramenti euchar- stie est panis, seu azymus, seu fermentatus, & vinum, scilicet eucha- ristia. Unde concil. Toletanum I. cap. 1. dicitur: *Quod in eucha- ristia panis, seu azymus, seu fermentatus, & vinum, scilicet eucha- ristia, in decem panibus, & Alexander papa I. epist. 1. ad universos: & Julius pontifex I. de consec. dist. 2. cap. Cum omne. Concilio II. Carthagenen. cap. 25. & Africanum sub Bonifacio cap. 4. Concilio Bracaren. III. cap. 1. Cyprianus epistola 3. lib. 2. Ab ipso domino vinum aqua mixtum fuisse consecratum tra- dit Innocentius III. lib. 4. mythet. missa cap. 29. & plebis in cap. cum Martha 9. Quoniam, de celebra- tione missarum. Algerus lib. 2. de sacramento eucha- ristie cap. 10. adversus temporis lapsus hereticos an- notat, in more sancte patribus fuisse ut antiquis ec- clesie traditione, hostiam eucharistia offerre in missa- rum solennibus rotundam, integram, nitidam, ex studio preparatam, non grande frustum panis, sed modica quantitate formatam, ne graves fumeret, neque in digesti non species moleste irent, postque post con-secrationem in partes & fragmenta divideret, ut fideles ali- quibus spirituali relectantur, recondique etiam in modi- co loculo sine injuria, neque sub utraque specie, sed una tantum servari, & laici tradi, & ad adorandum populus proponi posse. Ego vero addo, in hoc sacra- mento sancte colendo fiam esse vita spiritualis & tem- poralis omnium honestatem, & eandem in negligendo turpitudinem, populumque sine hoc salutari hostia & sacrificio, esse veluti mundum sine sole, in tenebris Egypti & Deo derelictum.*

b. *Cui buccellam.* Locus est Joannis 13. apud quem Caput 11. ita legitur: *Ille est, cui intinctum panem porrexit.* In Joannis expo- Graco pro intinctum panem est *phoros*, quod in vul. inter- gata editione buccella interpretatur, sequitur enim: *Et post buccellam intinctum in eum servavit.*

c. *Vicem parientis.* Parientis vox etiam infra pro Caput 1. p. obedientia accipitur cap. sequenti. *Ejusque preceptum, ut parientiam totis viscibus exhibere: & cap. 12. Qui preceptis eorum exhibere parientiam curabimus.*

d. *Passioni dominice die.* Hanc est sexta feria heb- domada sancta. Sic de eo die concilio Toletano IV. c. 6. sic primum est. Ex quo patet olim eo die clausis ba- tilicis lucibus officium ecclesiasticum celebrari soli- tum, & passionem domini annuuntari, penitentiam quo- que remedio populum peccatorum sordibus expiare, ut penitentia compunctione mundatus, venerabile festum dominice resurrectionis, remissis iniquitatibus, suscipere mereretur, corporisque ejus & sanguinis sacramentum mundus a peccato sumeret. In sexta vero feria non ce- lebrari missarum solennium, tantum est ab Innocentio papa cap. Sabbato de consecrat. distinct. 9. ubi am- plius dicitur, Nec sabbato sancto ulla penitus sacra- menta celebrari: & concilio Toletano XVI. cap. 8. *Missae pro tota Hispania pro rege ejusque plebi, quo- tidie celebrantur, nisi in die passionis domini.* Verum nunc usus obtinuit, ut Missa solennis in sabbato san- cto celebraretur. Quamquam illa potius referatur ad no- stem resurrectionis, ut tradunt viri docti, eo caput il- lud Visum praeterea, de consecrat. distinct. 2. & in collecta dicitur: *Deus qui hunc sacrificium nostrum gloria dominice resurrectionis illuminat.* De die para- sceves Ildorus lib. 2. de offic. eccl. cap. de parasc- ves, & de missa, & orationibus. *Protra oratio missa, inquit, refunditur pro offerentibus, seu pro defunctis fi- delibus, ut pro eodem sacrificium vicem consequantur, ex Paulo ad Timothe. 1. cap. 2. Offerro, inquit, & pro- nam omnium fieri oblationem, orationem, sacrificium, gratiarum actionem, pro omnibus bonis, qui in sublimitate sunt constituti, ut quidem & tranquillare vitam agent, in omni pietate & castitate. Etiam vi- ri potentes fugiunt amantissimum patrem, & castitatem.*

e. *Vicem sua deo a consuegunt.* Sic nunc etiam collecta orationis missarum concilio 11. c. 1. & gener. po- gonorum, & benedictionum, qui in ius fortasse confidunt, dextra sua potentia continentur.

f. *Reges solius priores.* Sic legem Wisigoth. lib. 2. Caput 11. tit. 3. lib. 18. Est lex Regis, in qua dicitur: *Quod & temporibus nostris decessit factum, manifestum est, rum confessionibus retineat, qui nostram gloriam consili- fuit.*

ANNO
CHRISTI
693
Numerarii
qui?

Aha concilii
qua?

Qui episcopi
antiqui
concilii
inducti?

— sunt aut, gladio interempti, aut mortifera venena potione

deperire.
(Numerarii) Sunt vero numerarii, ut Isidorus lib. 9 etymolog. docet, qui publicum numerum arariis inferunt. Mentio est in leg. fiscal. codice de privill. sch. L. fin. de fabricent. De numerariis dixi in opere de officiis palatii.

(Subscriptiones) In eo, licet fuerit nationale, nullus episcopus interfuit provincie Narbonensis, eo quod ingrueret iniqua plaga vastatio in illa regione, ut dicitur cap. 13. Eius est a sede Toletana Sisbertus, ob conjugationem adversus Egicem regem, & eius loco substitutus est Felix Hispanensis. Hispani vero Faustinus Bracarensis. Bracarem vero Felix Portucalensis. De quo scde nihil est actum: unde Felix subscribit episcopos Bracarensem, & Portucalensem. Multi ex his episcopis huic synodo subscribunt, interfuerunt aliis: ut Anterus Segobriensis, in XIII. & XV. Toletano. Adelfus Tudensis, in XV. Toletano. Aurelius Asturicensis, in XIII. & XV. Toletano. Agripius Ossonenensis, in XV. Toletano. Basilus Bastitensis, in XV. qui dicitur Balleus. Baldefredus Casaragustensis, in XIII. & XV. Toletano. Cuniludus Italicensis, in XIII. & XV. Toletano. Fionisus Lamecensis, in XV. Toletano, & dicitur Fionisus. Fruosus Aureliensis, in XV. Toletano, & dicitur Aureliensis. Florus Menesensis, in XIII. & XV. Toletano. Grudentius Valericensis, in XII. & XIII. & XIV. & XV. Toletano. Gudila Empuritanus, in XIII. & XV. Toletano, qui & Gudilanus dicitur. Gundericus Segontinus, in XV. Toletano, Segontiensis. Gabinus Arcavicus, in XV. Toletano, Arcavicensis. Habitus Urcitanus, in XV. Toletano, Urcensis. Joannes Egarenensis, in XV. Toletano. Isidorus Setabitanus, in XV. Toletano. Joannes Abelenensis, in XV. Toletano. Joannes Paceus, in XV. Toletano. Landericus Olyssiponenensis, in XV. Toletano. Leuberticus Urgelitensis, in XIII. & XV. Toletano. Urgelitanensis dicitur. Maximus Emeritenensis, in XIII. Toletano. Marcellus Dianensis, in XIV. & XV. Toletano. Nepetianus Tyassonenensis, in XV. Toletano. Holumundus Salmanticensis, in XIII. & XV. Toletano. Sibado Tacitanus, in XII. & XIII. & XV. Toletano. Sonna Oromensis, in XIII. XIV. & XV. Toletano. Spasianus Complutensis, in XV. Toletano. Wihfredus Ausonensis, in XIII. & XV. Toletano. Alii vero subscribunt, qui succedunt aliis episcopis, ut Arconius El-

borensis, qui Trudemundo, in XV. Toletano. Aurelius Herdenensis, qui Eufredo, in XV. Toletano. Arvidius Adigitanus, qui Nafidardo, in XV. Toletano. Andebertus Osonensis, qui Guisardo, in XIII. Toletano. Arcesimbudus Egabrensis, qui Constantino, in XV. Toletano. Baroaldus Palentianus, qui Concordio, in XV. Toletano. Bonifacius Cauriensis, qui Arula, in XV. Toletano. Constantinus Aurenensis, qui Stercorio, in XV. Toletano. Centurius Eliberitanus, qui Joanni, in XV. Toletano. Decentius Segobriensis, qui Dooda, in XV. Toletano. Evigius Beterrenensis, qui Gregorio, in XIII. Toletano. Eppe Illietanus, qui E. mille, in XV. Toletano. Emilia Conimbricensis, qui Mironi, in XV. Toletano. Felix Calaguritanus, qui Villido, in XV. Toletano. Felix Bracarensis, & Portucalensis, qui Faustino, in XV. Toletano. Faustianus Hispanensis, qui Felici, qui fuit electus ad regiam urbem. Felix regis urbis, qui Sisberto depositus in hoc concilio. Geronius Assidonensis, qui Theuderacio, in XV. Toletano. Honorius Malactranus qui Samueli, in XV. Toletano. Involatus Dertofanus qui Cecilio, in XV. Toletano. Laullus, Barcinonensis, qui Idalio, in XV. Toletano. Marianus Oretanus, qui Gregorio, in XV. Toletano. Mirus Gerundensis, qui Sabarico, in XV. Toletano. Martianus Pampilonensis, qui Arilano, in XIV. Toletano. Potentius Lucensis, qui Euphrasio, in XV. Toletano. Pappulus Elixensis, qui Germi, in XV. Toletano. Sumaguidus Laniobrensis, qui Brandilo, in XIII. Toletano. Theuniscus Beatenensis, qui Rogato, in XV. Toletano. Theudisfredus Vicensis, qui Villifonso, in XV. Toletano. Viriscus Valentianus, qui Sarmata, in XV. Toletano. Zaccarius Cordubensis, qui Munulo, in XV. Toletano. Subscribunt abbates quoque, vicarii episcoporum tres, comites & viri illustres officii palatii decem & sex. De Sisberto hac accipe: Julianus successit, fuit homo audax, cedor Italia temerarius, dignitatis accensione ingenti pravitate ausus. Vestem albam illisoaso presuli sanctissimo de caelo ad peragenda sacra allatam, & venerationi potius quam usui a presulibus Toletanis habitam, ipse profane contrectavit, & temere induit. Verum continuo divina ultio consecuta est, nam in capite regis, cuius beneficio ad primum Hispania sacerdotum evectus fuerat, rebellavit. Qua de causa patrum decreto merito a grada deiectus. Ejus loco Felix successus est.

ANNO
CHRISTI
693

CONCILIUM PLACCANCELLENSE

Pro reparatione ecclesiarum Cantii

Sub Wihredo Cantiorum rege, & Brithvaldo Cantuariensi archiepiscopo
anno 694. celebratum

Ex Suppl.
Marti p. 110
Ex Chron.
Saxon. p. 49
affert. W. 1.
L. 1. & L. 2.
L. 1. & L. 2.
L. 1. & L. 2.

Vihfredus cepessit Cantuarorum regnum, ac illud tenuit XXXIII. annis. Ubi pri- mum rex esset, iussit cogi magnum concilium in locum qui dicitur est Bacancelde. Et inter- fuit Vihfredus Cantuarorum rex, & archiepi- scopus Cantuariensis Brithvaldus, & Tobias episcopus de Hrovecaster, & cum his abbates & abbatissae, multique viri prudentes ibi erant congregati, ut omnes consilium caperent de Dei ecclesiarum reparatione, quae sunt in Can- tio. Tunc incepit rex proloqui, ac dicebat: vo- lo ut omnia monasteria & ecclesiae, quae fuerint ante & legata in Dei gloriam, regum fidelium meorum praedecessorum diebus, ac meorum propin- quorum diebus, Ageiberti nempe regis, & eorum qui ei successerunt, ita supersint Dei in honorem & firmiter remaneant in saecula saeculorum: Quum ego, Vihfredus terrestris rex, a caelesti rege in- citatus, & spiritu iustitia accensus, a nostris a- eris illud didicerim, quod nullus laicus iure debet seipsum immittere in quatuor ecclesiam, aut a- liquid earum rerum, quae ad ecclesiam spectant: idcirco nos firmiter & fideliter constituimus ac de-

cernimus, & Dei omnipotentis nomine omninoque sanctorum, interdicimus omnibus nostris successo- ribus, regibus & praefectis, omnibusque laicis in perpetuum dominatione omni in ecclesias & in o- mnes earum possessiones, quas ipse aut mei desce- sores antiquitus dederunt, ad Christi gloriam in sempiternam hereditatem, ac (gloriam) Domi- nae nostrae sanctae Mariae & sanctorum Apostolo- rum. Ubi vero contigerit episcopum, aut abbatem, aut abbatissam hac vita cedere, nunciatur archie- piscopo, atque ejus concilio & praeteris eliga- tur qui dignus fuerit. Ejus porro vitam qui ad munus tam sacrum eligitur, exploratim habeat archiepiscopus, ejusque castitatem; neque ullo mo- do electus sit aliquis, aut ad munus tam sacrum consecratus, absque archiepiscopi consilio. Regum: est constituere comites, duces, vicecomites, & ju- dices, & archiepiscopi est Dei ecclesiam governa- re, eique consulere, episcopos item & abbates & abbatissas & presbyteros & diaconos eligere, & constituere, consecrare etiam & confirmare bonis praeceptis, ac exemplo, ne ullus de Dei grege a- berret & pereat.

ALIUD

ANNO
CHRISTI
694ANNO
CHRISTI
694

ALIUD EXEMPLAR BECCANCELDENSIS ISTIUS CONCILII

E MS. CANT. ECCL. A. P. 88. A. B. SUMPTUM

*In quo ecclesia libera fuit ab omni tributo & exactione seculari, eorumque res
a laicorum jure & injuria committuntur.*

Prohemium &
confessio.
Ex monasterio
pro Cantua-
ria.
Mahredo
al. Withred
Bretualdo
Tobio

IN nomine domini Dei nostri & salvatoris Je-
su Christi congregatum est magnum conci-
lium in loco qui nominatur Beccancelde. Prae-
sidente autem in eodem concilio Vvithredo
clementissimo rege Cantuariorum, nec non
Bertualdo reverendissimo archiepiscopo Brita-
niæ, simulque Tobia episcopo Rossensis ec-
clesiæ, ceterisque abbatibus, abbatissis, presby-
teris, diaconibus, ducibus, satrapis, in unum
glomeratis: pariter tractantes, anxie examinan-
tes de statu ecclesiarum Dei vel monasteriorum
intra Cantiam, quas a fidelibus regibus præde-
cessoribus meis & propinquis Deo omnipoten-
ti in propriam hereditatem condonata fuerunt,
quomodo vel qualiter secundum normam æqui-
tatis stare, quid servare amodo & usque fi-
nem sæculi, constituimus.

Laici non ab-
strahant nec
possident
Deo conce-
ssis
Muthredus

Ideo ego Vvithredus rex terrenus a rege
regum compunctus, zelo rectitudinis accensus,
ex antiqua traditione sanctorum patrum, &
mandatis didici non esse licitum alicui ex lai-
co habitu sibi ipsi usurpare, vel ad se trahere
(quasi suam propriam possessionem) quod an-
tea fuerat domino concessum, & cruce Christi
firmatum atque dedicatum: quia scimus & ve-
raciter extat, ut si quid semel acceperit homo
de manu alterius in propriam potestatem, nul-
latenus sine ira & ultione illud dimiserit im-
punitus.

Horrendum
est
Locus parum
Integer. Vi-
de aliud ex-
emplar.

Ideo horrendum est hominibus expoliare Deum
vivum, & scindere tunicam ejus, & heredita-
tem ejus, quotquot ex aliquo concessum ei fue-
rat de terrenis substantiis ad id, ut eo facilius
promereri valeant æternam retributionem per-
cipere in cælis: quia manifeste declaratur quan-
to incautius applicaverit se homo secularis in
hereditatem regis æterni quæ ad ejus imperium
trahere desiderat, tanto dilucidius ab eodem
Deo in igne inextinguibili puniatur.

Nec ecclesiæ
vel monaste-
rii alicujus
habent do-
minium.

Pro hac re firmiter statuimus atque decrevi-
mus, & in nomine omnipotentis Dei omnium-
que sanctorum præcipimus omnibus successori-
bus nostris, regibus, principibus, vel omnibus
qui in habitu laico constituti sunt, ut nullus
unquam habeat licentiam accipere alicujus ec-
clesiæ vel familiæ monasterii dominium, quæ
a seipso vel antecessoribus meis præcis tempo-
ribus tradita erant in perpetuam hereditatem
Jesu Christo & sanctis apostolis, etiamque Ma-
riæ virgini matri domini nostri sacra. Sed
magis (sicut decet, & in canonibus præcipi-
tur) servandum est, quando quis venerit ex
numero dominorum obire de sæculo abbas
vel abbatissa: propterea immutatur propriæ
parochiæ episcopus, & cum ejus consilio vel
consensu, quisquis dignus invenitur, & ejus
vita atque munditia ab episcopo exami-
natur, talis eligatur, & ab episcopo benedica-
tur, & sanctificetur dominus spirituali gradu,
Dei servitio & consue, seu sacro velami-
ni mancipatus: & nullo modo sine consensu &
licentia archiepiscopi in diocesi sua abbas vel
abbatissa eligatur.

monasterii
Sed eligatur
abbas juxta
canones.

scilicet mona-
sterio præde-
cessorum
obligere
suo cujus

servitio
seu velami-
ne.

Si quis per insipientium aliter faciet, pro ni-

hilo habeatur, citiusque abjiciatur, neque de
hac re aliquid pertineat ad regis secularis im-
perium: quia illius peritiam est, principes
præfectos, seu duces seculares statuere: metro-
politani episcopi est ecclesias Dei regere, ex-
bernare, atque abbates, abbatissas, presbyteros
diaconos eligere, statuere & sanctificare, fir-
mare & amovere, ne quis ovis de ovibus æ-
terni pastoris erret.

Non ad re-
gem sed ep-
iscopos atti-
net ecclesi-
arum consi-
tueret.
abiciatur
peritiam.

Hoc præceptum statuimus his monasteriis
quorum nomina hæc sunt annotata. Primum,
primi apostolorum principis Petri, id est, Up-
mynster, Raculf, Sudmynster, Dofras, Pol-
canstan, Hymming, Stepeis & Hor. Hæc om-
nia interdiximus (sicut ante diximus) ut
nullus habitus ex numero laicorum ad se per-
trahat vel suscipiat nullum monasterium de his
prænomminatis.

Ecclesiæ libe-
re sunt ab
omnibus ser-
vitutibus, gra-
vitatibus & pol-
lutione regum.
Pribus

Hæc lex supradicta per eam completa perma-
neat. Adhuc addimus majorem libertatem.

In primis Christi ecclesiæ cum omnibus a-
gris ad eam pertinentibus, similiter Rossensis
ecclesiæ cum suis ceterisque prædictis omni-
bus ecclesiis, Dei juri subjeantur pro salute
animæ meæ, meorumque prædecessorum, &
pro spe cælestis regni ex hac die & deinceps
concedimus & donamus ab omnibus difficulta-
tibus secularis servitutis, a pastu regis, princi-
pum, comitum, nec non ab operibus, majori-
bus minoribusque gravitatibus: & ab omni de-
bito vel pulsione regum censuris liberos esse
perpetua libertate statuimus: nisi sua spontanea
voluntate, ex largitate beneficiorum quid face-
re velint: tamen hoc in posterum non serve-
tur, nec habeatur in malam consuetudinem,
sed magis securi possint pro nobis Deo omni-
potenti hostias dignas offerre, & immaculatis
muneribus nostra ablueri peccata, ut per eo-
rum intercessionem mereamur audire felicem sen-
tentiam: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum
quod vobis paratum est ab origine mundi.

id est, in
civitate Do-
robernia.
ecclesiæ.

Si quis autem rex unquam post nos eleva-
tus in regnum, aut episcopus, aut abbas, vel
comes, vel ulla potestas hominum contradicat
huic chartulæ, aut infringere tentaverit, sciat
se sequestratum a corpore & sanguine domini
nostri Jesu Christi, seu etiam sic excommuni-
catum, sicut qui non habet remissionem neque
in hoc sæculo, neque in futuro, nisi ante ple-
niter emendaverit iudicio episcopi: manente
tunc hæc chartula, irrefragabilis sua firmitate
hæc chartula, servetur, & habeatur semper ad ec-
clesiam salvatoris quæ sita est in civitate Do-
robernia, (ubi metropolitanum caput habetur)
ad exemplum atque defensionem omnibus ec-
clesiis Dei quæ in hac Cantia morantur.

Anathema is
istorum vio-
latores.

Hæc lex inviolabilis usque ad consummatio-
nem sæculi permaneat, quia nulli homini ter-
reno data sunt, sed hæc omnia in manus Dei
omnipotentis sanctisque ejus concedimus & do-
namus

hæc charta
servanda est
in ecclesia
Christi Can-
taria

SUB.

ANNO
CHRISTI

• Muthredus

SUBSCRIPTIONES.

Ego • Vvithredus auxilio Christi his legibus constitutus pro me Vverbura regina, itemque pro filio nostro Alirico subscripsi.

• Lancitis

Ego Berthuvold gratia Dei archiepiscopus his legibus a nobis • constitutus subscripsi.

Signum manus Ethelbarti pro se & fratre suo Eadberto.

Signum manus Tobie episcopi.

Signum manus Mildredæ abbatis.

Signum manus Etheldridæ abbatis.

Signum manus Ætæ abbatis.

Signum manus Vvithredæ abbatis.

Signum manus Herelvvidæ abbatis.

Signum manus Redempti presbyteri.

Signum manus Eastvaldi presbyteri.

Signum manus Botredi episcopi.

Signum manus Byssan presbyteri.

Signum manus Kynheri presbyteri.

Signum manus Aldulfi presbyteri.

Signum manus Vvalh presbyteri.

Signum manus Bonnæ presbyteri.

ALIUD EXEMPLAR
BECCANCELDENSIS ISTIUS

CONCILII E TRIBUS ALIIS MANUSCRIPTIS
CODICIBUS SUMPTUM.

Proximè &
constitutus.

ANNO dominicæ incarnationis dccciv. Vvithredus gloriosus rex Cantie, cum reverendissimo archiepiscopo Brithuvold, præcepit congregari concilium in loco qui nominatur Bacanceld, præsidente eidem concilio jam nominato clementissimo rege Cantuariorum Vvithredo, & eodem venerando patre & primate totius Britannie simulque Tobia episcopo Rossensis ecclesiæ cum abbatibus, abbatissis, presbyteris, diaconibus, duobus, satrapis, pariter tractantes de statu ecclesiarum Dei in Anglia, & de his qui a fidelibus regibus, prædecessoribus ejus & propinquis, • Athelberto videlicet posterisque ejus Deo omnipotenti in propriam hæreditatem data fuerunt, qualiter secundum veram justitiam stare & permanere valeant vel quomodo ea servare oporteat a modo, & usque in finem sæculi constituentes.

• Ethelberto

Latet non ab
scribitur nec
possident
Deo concel
• Statutum

Ego, inquit, Vvithredus rex terrenus, a rege regum compunctus, zelo reformationis accensus, ex antiqua traditione sanctorum patrum didici non licitum esse alicui homini in laico habitu constituto usurpare sibi quasi propriam possessionem quæ ante fuerat domino concessa, & cruce Christi • confirmatum. Scimus etenim & veraciter constat, quia quod semel acceperit homo donatione alterius in propriam potestatem, nullatenus sine injuria illud iterum demittet.

Horrendum
est

Horrendum est itaque hominibus Deum vivum expoliare, tunicamque ejus & hæreditatem scindere. Cum ergo Deo aliquid oblatum fuerit de terrenis substantiis, ad hoc ut facilius promoveri valeant offerentes æternam retributionem percipere in cœlis, manifeste declaratur, quod quanto incantius homo secularis applicuerit se in • hæreditate regis æterni, tanto districtius a Deo punitur.

• hæreditatem

Nec ecclesiæ
vel monaste-
rii vicijus
habent do-
minium

Pro qua re firmiter decernimus, & in nomine omnipotentis Dei omniumque sanctorum præcipimus omnibus successoribus nostris regibus, principibus, & omnibus in laico habitu

A constitutis, ut nulli unquam liceat alicujus ecclesiæ vel monasterii dominium habere, quæ a me vel antecessoribus meis, prædictis temporibus • tradita sunt Deo in perpetuam hæreditatem & sanctis ejus.

ANNO
CHRISTI• Deo tradi
ta sunt.• observan
dum• Sed eligetur
abbas iuxta
canones.

Magis autem sicut in canonibus præcipitur • servandum est, ut quando aliquis de prælati defungitur, episcopus, abbas, vel abbatissa, intimetur archiepiscopo propriæ parochiæ, & cum ejus consilio & consensu, vita & munditia ejus examinata, qui dignus invenitur eligatur, & nullo modo sine consensu & • consilio archiepiscopi promoveatur. Neque enim de hac re aliquid pertinet ad decretum vel imperium regis. Illius autem est comites, duces, optimates, principes, præfatos judices, secularesque statuere. Metropolitani vero archiepiscopi est, ecclesias Dei regere, gubernare, episcopos, abbates, abbatissas, ceterosque prælatos eligere, statuere, firmare, admonere, ne quis de • civibus Christi, scilicet æterni pastoris, • abberret.

• consultu

• Nou ad re-

• gam sed epi-

• scopos atti-

• net ecclesi-

• sticos consti-

• tuere.

• • ovibus,

• • abberret.

Hæc lex per eum in regno nostro in perpetuum permaneat omnibus ecclesiis Dei nostri pro salute animæ meæ, meorumque prædecessorum, proque spe cœlestis regni.

Igitur ex hac die & deinceps concedimus & donamus ecclesiis regni nostri liberas esse perpetua libertate ab omnibus difficultatibus secularis servitutis, ab omni debito vel pulsione regalium tributorum, ut possint pro nobis Deo omnipotenti hostias dignas offerre, nostraque peccata ablueri immaculatis muneribus.

Ecclesiæ libe-

• ra sunt ab

• omni servitu-

• te, & a pul-

• sione regali-

• um

Si quis autem rex post nos levatus in regnum, aut episcopus, aut abbas, seu aliqua alia persona contradixerit huic concilio, vel scripto iudicio concilii facti, sciat se a corpore & sanguine domini sequestratum, & sic excommunicatum, sicut ille qui non habebit remissionem, neque in hoc sæculo, neque in futuro, nisi ante mortem secundum iudicium archiepiscopi emendaverit.

Anathema in

• istorum vio-

• latorum

Hoc scriptum irrefragabile sua firmitate maneat, servetur, & semper habeatur in ecclesia salvatoris, quæ sita est in civitate Dornbernia, ubi primas habetur, ad exemplum omnium ecclesiarum atque defensionem quæ in Anglia habentur.

Hoc scriptum

• servandum

• est in eccle-

• sia Christi

• Camuarie

SUBSCRIPTIONES.

Ego Vvithredus auxilio Christi rex his legibus constitutus pro me & Vverbura regina, itemque filio nostro Alirico subscripsi.

Ego Brithuvoldus gratia Dei archiepiscopus legibus constitutus subscripsi.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI.

Ad annum Christi 694. n. 4.

Hoc anno 694. in Cantia celebratum est Concilium Beccancelm, præsidente Vvithredo Cantii Rege. Hujus nec Bedæ, nec Malmesburienfis, nec aliquis Antiquorum meminit; illud tamen Spelmanus e quinque MSS. citat, quorum tria præsentem incarnationis annum indicant. Nec dubium, quin hoc anno 694. celebratum fuerit in libro enim vetusto Evidentiæ Ecclesiæ Cantuariensis edito in collectione novæ scriptorum Anglicanorum tom. 2. col. 2208. legitur: Anno ab Incarnatione Domini 694. Vvithredus gloriosus Rex Cantie cum reverentissimo Archiepiscopo Brithuvoldo præcepit congregari concilium in loco, qui nominatur Beccancelm, præsidente eidem concilio, jam nominato clementissimo rege Cant. Vvithredo, & eodem venerando patre & Primate totius Britannie simulque Tobia Episcopo Rossensis Ecclesiæ cum Abbatibus, Abbatissis, Presbyteris, Diaconibus, Ducibus, Satrapis, pariter tractantes, & de statu Ecclesiarum Dei in Anglia, & de iis, quæ a fidelibus regibus prædecessoribus ejus, & propinquis, Ethelberto videlicet, posterisque ejus, Deo omnipotenti, in propriam hæreditatem data fuerunt &c.

CON.

CONCILIIUM TOLETANUM

TEMPORE SERGII PAPAE I.

Anno domini DCXCIV. celebratum.

TITULI CAPITULORUM.

A & quae necessaria erant, alterna collatione pertractare curavimus.

- I. De tribus diebus, quibus in initio concilii nihil aliud agendum iubemus, nisi tantum de fide ac de aliis rebus spiritualibus, nullo secularium interposito.
- II. De servandis (observandis) octiis baptisterii in initio quadragesimae.
- III. De ablutione pedum in cena domini facienda.
- IV. De sacris ministeriis vel ornamentis ecclesiarum.
- V. De his qui missam defunctorum pro vivis audient malevole celebrare.
- VI. De diebus litaniarum per totos duodecim menses celebrandis.
- VII. De nutritione conjugum atque prolis regia.
- VIII. De Judaeorum damnatione.

IN NOMINE DOMINI.

Flavius Egica rex sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentibus.

IN NOMINE DOMINI.

Incipit synodus Toletana XVII. regula sancta fidei, decurrente imperii anno religiosissimi ac serenissimi domini nostri Egicani regis VII. sub die quinto Idus Novembris, era DCCXXXII.

DUM in ecclesia gloriose virginis & confessoris Christi sanctae Leocadiae, quae est in suburbio Tolerano, ubi sanctum ejus corpus requiescit, plerique Hispaniarum & Galliarum pontifices convenissemus, debitis nobis in locis residentibus, adfuit idem gloriosissimus princeps fervore sanctae devotionis accensus, sanctique Spiritus munere plenus, & in medio nostri consistens, inclitum caput reclinans, sese a nobis benedici poposcit, & orationum nostrarum effusione domino commendari optavit. His itaque (ut moris est) actis, tomum manu propria nobis obtulit, inquit: Ecce, sanctissimum ac reverendissimum ecclesiae catholicae sacerdotale collegium, & divini cultus honorabile sacerdotium, seu etiam vos illustre aulae regiae decus, ac magnificorum virorum numerosus conventus, quos huic venerabili coetui nostra interesse celsitudo praecipit, quia satis longum est, ea quae regni nostri utilitatibus, seu genti, & patriae nostrae necessaria sunt, vobis proprii oris nostri alloquio enarrare, ideo hunc tomum, quia universa, quae nostra mansuetudo ad peragendum vestris sensibus debuit intimare, dignoscitur continere, contrado, praecipiens pariter & exhortans vos per eum qui dixit: *Ubi cumque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, & ego ero in medio eorum*: quia ea quae tomus iste continet, vel alia quae ad ecclesiasticam disciplinam pertinent, seu diversarum causarum negotia, quae se venerabili coetui nostro ingesserint audienda, gravi ac maturato consilio pertracteris, atque iudiciorum vestrorum edictis iustissime ac firmissime terminetis. Quia sacri oris sui oratione finita, e medio nostri, benedictione percepta, abcessit. Tunc unusquisque nostrorum residens suo in loco tomum ipsum referari praecipimus,

Quo mentis ardore, quantisque facibus serenitatis nostrae sublimitas religionis sancto amore succensa aestuet, nec verborum prolixia potest ratione depromi, nec litterarum apicibus annotari. Quia inquantum fides Christiana spiritualium virtutum lumine ineffabili comparatione coruscat, tantum sensus nostri brevitas necdum valet ejus enarrare mysteria. At nunc quamquam profunditatis ipsius abyssum nequeamus pertingere, magna tamen devotione clementiae nostrae animos ad exhortandam vestram sanctitudinem cognoscat: qualiter vos in hac sancta synodo residentes, in primis de ejus mysterio edictis spiritualibus disputetis, & apostolici vestri ordinis dogma promulgetis, quo fidelium corda incomparabili fidere perlustrata, infidelium quoque pectora mentis gressibus a tenebris ad lumen conversa pertranseant. Pro nefandis denique Judaeis infra fines regni nostri degentibus, ita praemittimus; quod etiam absque non minimo mœrore proferimus; quia ab initio propriorum rituum errore decepti, Christi nomen incredibili pravitate negaverunt, nefariisque haecenus argumentis eandem almae fidei sectam deluserunt. Certum namque est verumque praconit, in cuncto pene terrarum orbe relatione perspicua extitisse vulgatum, quod fidei plenitudine fines semper Hispaniae floruerunt: unde nostram gloriam summa ratio cogit valida illis intentione resistere, cum in aliquibus mundi partibus, alios dicatur contra suos Christianos principes resultasse: plerisque vero iusto Dei iudicio a Christicolis regibus interemptos fuisse; praesertim quia nuper manifestis confessionibus indubie pervenimus, hos in transmarinis partibus Hebraeos alios consuluisse, ut unanimiter contra genus Christianum agerent, praestolantes perditionis suae tempus, qualiter ipsius Christianae fidei regulam depravarent. Quod & per easdem professiones, quae vestris auribus sunt reserandae, patebit. Nam & a primordio nostri regiminis, tanta fuit pro eorum conversione mansuetudinis nostrae intentio, ut non solum diversis suasionibus eos ad fidem Christi pertrahere coneremur, verum etiam & mancipia Christiana, quae pridem ob suam perfidiam per legis ordinem caruerant, ex tranquillitatis nostrae decreto reciperent; solummodo, ut per verae conversionis propositum, expulsa procul cordis perfidia, eos matris sinus ecclesiae adoptivos exciperet. Sed & per cautionis seriem iuramentis attestante subnixi spondentes, nec tandem promissa compleverunt, sed ritus & ceremonias solitas procul dubio egisse porventi sunt. Et quia divinae voluntatis imperio reservati sunt regni

Fides Hispaniae, cuncto terrarum orbe perspicua

Vide leges Wilegith lib. 11. & concilium Tolet XII.

ANNO
CHRISTI
694.

ANNO
CHRISTI
694.

regni nostri tempore corrigendi, necessarium fore nostra perpendit tranquillitas, ut vestro nostrorumque optimatum generali conventu eorum nequitia quantocius refranetur: quo, cooperante Christo, extirpata ipsorum confestim nequitia, Christianum nomen polleat, & Christi fides infinite clarescat: ne tunc videatur tantæ perfidiae obviari, quando ecclesiam catholicam eorum dignoscatur adversitas impugnare. Ut ergo tam dira incredulitatis perversitas vitæ dispereat, aut synodali emendatione a parentali refranentur errore, aut, si placet, uniformi vestra sententia salce maneat iustitiae defecati; sic quoque, ut quid de illis cunctisque rebus ipsorum agere conveniat, canonica vestri cætus sententia patenti stylo constituat: B quod nostræ legis censura perpetim stabile manere decernat: illis tantumdem Hæbreis ad præsens reservatis, qui Galliarum provinciam videlicet intra clausuras noscuntur habitatores existere, vel ad ducatum regionis ipsius pertinere; ut quia delictis ingruentibus, & externæ gentis incurfu, & plagæ inguinalis interitu pars ipsa ab hominibus desolata dignoscitur, cum omnibus rebus suis in suffragio ducis terræ ipsius existant, & publicis utilitatibus profectum incunctanter exhibeant: ita ut secundum sanctæ fidei regulam, ut vere Christicolæ, vitam suam corrigant, & omnem genuinam incredulitatis errorem a suis cordibus pellant. Quod si amodo vel in modico detecti fuerint sanctæ fidei depravatores existere, illico de terra ipsa promoti, eadem, qua & prædicti parentes eorum, censura erunt modis omnibus feriendi. Nam & quorundam sacerdotum non sinit veritas silere insaniam, qui ante sacrosanctum altare Dei pro superstitibus hominibus missas audiant dicere de defunctis: & cum aliis nocere intendunt, ipsi sibi potius interfectores existunt, & suarum incurrunt excidium animarum, in eo quod scriptum est: *Os quod mentitur occidit animam*: & dum quodam invidia vel malitiæ livore tam nefaria gerunt, unum est, quia & Deo mentiuntur, & in arcum perversum sacerdotalem ordinem vertunt. Quod si domino mendacium huiusmodi sacrificio offerre non metuunt, quid de cetero falsitatis loqui pavescunt? Petrum denique apostolum dixisse legimus Ananiam: *Mentire, ut quid satanas implevit cor tuum mentiri in Spiritu sancto, quia non es hominibus mentitus, sed Deo*. Tanti quippe facinoris admissum vestro concilio committimus extirpandum, quo & illos qui talia egisse detecti sunt, & eos a quibus ob hoc nefas perpetrandum sciscitanti sunt, ac deinceps in tali errore quosque delapsos regula decernatis canonica feriendos, ut illam in semetipsos sentientes correptionem, & male actorum poeniteat, & ne ab aliis iterius fiant, sententia vestra speciale prohibitionis exemplum ostendat. His igitur præmissis causis populorum negotia vestris auribus intima a cum Dei timore prudentiæ vestræ committimus dirimenda; ut, quia multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum nulla sit occasio quæ vestræ mentis aciem ad promulgandam iustitiam possit obtundere. nullus favoris se locus interserat lumen veritatis abscondere, quatenus ipsa vestrorum iudiciorum emissio luce clarescat æquitatis, iustitiam proget debitam populis, & ad cumulum nobis contineat copiosæ mercedis. Sed & illud vestris precibus sedari obnixius a domino præoptamus, ut quia hostis humani generis quoddam nostro-

rum inhians non desinit ad perditionem sabripere, ex quo proprio culpa cernuntur facinore, non (quod absit) nostræ potestatis gravidine corruere; tribus diebus, hoc peracto concilio, speciales obinde litanias contrito cordis arcano celebrare curetis, ita ut usque huius anni spatium per singulos menses; eodemque modo triduana jejunia peragatis: ut quia neminem de his quos ditioni nostræ superna pietas subdidit usquam perire volumus, nec amplius quempiam perdere querimus, sed de gentis nostræ, vel patris statu letari assatim delectamur, precatu saltem vestræ beatitudinis insidiantium stimula, quæ contra nostram gloriam præparant, a suis cordibus auferant, & erga nostram servitutem pura fidei sinceritate persistant: ut a priorum lapsu se erectos esse congaudeant, & nostra gloria ex hoc cum eis pacis & caritatis munere cumulata, Christodominio indefessa gratiarum vota persolvat:

DE REGULA SANCTÆ FIDEI.

NECESARIUS ordo deposcit, ut secundum Pauli vasis electionis edictum, ante initium quarumcumque causarum, regnum Dei queratur, quatenus ea quæ sequenter agenda sunt, iustissime opitulante domino terminentur. Ac proinde opportunum fore perspeximus, fidei sanctæ mysterium, quod est salutis nostræ cinconvulubile fundamentum, ore proprio pandere, & rusticatione cordis patule enarrare. Idcirco credentes & consistentes ea quæ in omnibus sanctis conciliis sanctorumque patrum oraculis gloriosa confessio protulit, symboli etiam seriem, quæ totius sanctæ fidei continet sacramenta, oris nostri confessione proferimus.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium conditorem: & in unum dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero: natum non factum; hominon Patri, hoc est ejusdem cum Patre substantiam: Per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit: & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine homo factus est: passus sub Pontio Pilato, & sepultus, tertia die resurrexit: ascendit in cælos, sedet ad dexteram Patris. inde venturus in gloria judicare vivos & mortuos; cujus regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum dominum & vivificantem, ex Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio adorandum & glorificandum: qui locutus est per prophetas: in unam catholicam atque apostolicam ecclesiam. Confitemur unum baptismum in remissionem peccatorum: expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen.

Qua nostra credulitate, ut sanctorum patrum adunatio edidit, reservata atque finita, ad ea quæ sunt subsequenter agenda definitionis nostræ articulum vertimus.

C A P I T U L A.

I.

Ternarius numerus, in eo quod initium mediumque finemque sorritur, Trinitatis speciem signare videtur: ac proinde quia

Matth. 6.
Quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adjicientur vobis.

Sic ad verbum in VIII. & XII. Jo. Iohanno.

MSS. ad A. quire.

ANNO
CHRISTI
594.

quia numerositas sacerdotum in nomine sanctæ Trinitatis, pro synodo agenda let congregari, opportune instituendum credimus in initio totius adunationis, ut trium dierum spatiis percurrente jejuniis, de mysterio sanctæ Trinitatis, aliisque spiritualibus, sive pro moribus sacerdotum corrigendis, nullo seculari in assistente, inter eos habeatur collatio: ita nempe, ut dum scriptis causis, sub nominis divini timore, per triduum habita fuerit allocutio, ejusdem sanctæ Trinitatis juvamine ceterarum causarum negotia inoffensibili peragantur instantia.

II.

Licet in initio quadragesimæ baptizandi generaliter claudatur mysterium, tamen ecclesiasticæ consuetudinis ordo depolcit, & necesse est ut ostia baptisterii in eodem die pontificali manu annulo assignata claudantur, & usque in cœnæ domini solennitatem nullatenus referantur: ob id videlicet, ut & per signaculum Pontificum (excepto gravissimæ necessitatis obventu) in his diebus monstretur, per totum orbem non licere fieri baptismum, & sanctificationem: iterum episcopali ad eam observatione referata, signetur dominicæ patere mysterium resurrectionis, in quo ad vitam factus est aditus homini: ut quia per baptismum conspultus est in mortem Christi, resurgat cum eo in gloria Dei. Quod quia in aliquibus ecclesiis minime hæc sancta consuetudo ab episcopis custoditur atque peragitur, ideo per hanc nostram sententiam sancimus atque decernimus, ut ita a totius Hispaniæ & Galliarum pontificibus custodiantur, quatenus in prædicto die, initii videlicet quadragesimæ, & ostia sancti baptisterii cum laudum consummatione claudantur, & ab episcopis suorum signaculo obsignentur, ita ut nisi in cœnæ domini celebritate, quando more solito altaria debent devestiri, eadem debeant ostia referari. Inconveniens etenim res est, ut illic in præmemoratis quadragesimæ diebus cunctis aditus pateat adeundi, ubi non licet debitum mysterium exerceri.

III.

Cyprianus de
unctione Christi.
Quarto.

Item. 10.

Item. 11.

Calibe satis ratumque Deo cernitur mysterium, si ejus exempla sequentes, imitatores ipsius esse studeant Christicolæ mentes, dicente domino: *Qui mihi ministrat me sequatur*. Quocirca si dominus redemptorque noster discipulorum non dedignatus est ablutione aquæ abluere pedes, protestante evangelista: *Surgens Jesus a cœna, & ponens vestimenta sua, cepit lavare pedes discipulorum, dicens: Si ego lavi pedes vestros dominus & magister vester, & vos debetis alter alterius lavare pedes; cur* Concil. General. Tom. XII.

non pia actionis exhibitione imbuti, exemplorum ejus non sumus devotissimi sectatores? Denique coruscante sanctæ operationis exemplo, partim desidia, partim consuetudine, in quibusdam ecclesiis in cœna domini ablutione pedes fratrum a sacerdotibus non lavantur, nihil aliud obcedentes, nisi solam traditionis consuetudinem, cum veritas objurgans dicat: *Quare vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram*. Itemque præcellentissimus martyr Cyprianus prosequens ait: Frustra qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis opponunt: quasi consuetudo major sit veritate, aut non id sit spiritualibus sequendum, quod in melius fuerit a sancto Spiritu revelatum. Ideoque dum veritatis exemplum luce clarius clarescat, & objurgationis ejus terribilia edicta præfulgeant, nosque etiam doctoris præcipui sententia instituat, majorem esse veritate consuetudinem, incassum nobis consuetudinem sine ratione objiciunt. Nam licet eadem ablutio pedum omni tempore ut fiat expeditibile habeatur, necesse est ut specialius in eodem die, quo a Christo gestum est, omnimode observetur. Proinde hæc sancta synodus decernit atque instituit, ut deinceps non aliter per totius Hispaniæ & Galliarum ecclesias eadem solennitas celebretur, nisi pedes unusquisque pontificum, seu sacerdotum, secundum hoc sacrosanctum exemplum, suorum lavare studeat subditorum. Quod si quisquam sacerdotum hoc nostrum distulerit adimplere decretum, duorum mensium spatiis sese noverit a sanctæ communionis præceptione frustratum.

IV.

Sacerdotum quorundam improbanda voluntas, & infauusta temeritas, sacrosancta sibi commissa altaris ministeria, atque cetera ecclesiæ ornamenta, non solum quia aliis tradunt pro suis nequissimis actibus abutenda, sed (quod pejus est) suis ea non pertimescunt usibus adjungere insumenda. Unde licet antiquorum patrum sententia de talibus personis, quæ vasa solummodo sacra disperdunt voluntate sacrilega, fuerit jam in præteritis promulgata; tamen in commune deinceps statuit coadunatio nostra, ut non tantum de sacris ministeriis, sed etiam & de universis ecclesiæ ornamentis, nihil unusquisque sacerdotum pro suis usibus, vel voluntatibus infringere, vendere, aut naufragare pergenter. Si quis vero sacerdotum hoc nostrum violare tentaverit statutum, secundum prisca canonum instituta, honoris proprii ordinem amittat, ut sacrilegus perenni infamia denotatus, a sacre communionis

ANNO
CHRISTI
594.

F. obediens
de Agui

F. supplebi
Hud.

Vid. concil.
Bincor. III.
c. 1. & Con-
stant. VI. c.
3.

G

per

ANNO
CHRISTI
691

perceptione (excepto in supremo tempo-
ris cursu) omnibus diebus vite sue ma-
neat alienus. Atque insuper si ejusdem
temeratoris extiterit propriæ rei ambi-
tio, quidquid de eisdem sacris ministeriis
vel ornamentis ecclesiæ visus est naufra-
gasse, aut ipse, aut pars ejus, compul-
latur parti ejusdem ecclesiæ ex integro
reformare.

V.

Dum sanctus Spiritus per os sancto-
rum suorum humano generi statuit om-
nibus modis mendacium præcavere, di-
cente Salomone: *Noli narrare mendacium
adversus fratrem tuum; neque amico similiter
facias: & iterum: Os quod mentitur, oc-
cidit animam*, plerique sacerdotum, qui
prædicatores veritatis existere debuerunt,
& ex quorum ore universitas plebium
legem veritatis debet exquirere, secun-
dum Salomonem, qui dicit: *Labia sacer-
dotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt
de ore ejus; quia angelus domini est*, ita
præpendente delicto, atque sauciati ini-
micitia dolo, non solum hominibus fal-
laciè loqui minime pertimescunt, sed
& in sanctis basilicis supra altare domi-
ni, coram Deo idem nequaquam perpe-
trare horrescunt. Nam missam pro re-
quie defunctorum promulgatam fallaci
voto pro vivis student celebrare homini-
bus, non ob aliud, nisi ut is, pro quo
idipsum offertur sacrificium, ipsius sacro-
sancti libaminis interventu, mortis ac
perditionis incurrat periculum. & quod
cunctis datum est in salutis remedium,
illi hoc perverso instinctu quibusdam ef-
se expetunt in interitum. Obinde nostræ
elegit unanimis conventus, ut si quis
sacerdotum deinceps talia perpetrasse fue-
rit detectus, a proprio deponatur gradu:
& tam ipse sacerdos, quam etiam ille
qui ad talia peragenda incitasse perpen-
ditur, exilii perpetui ergastulo relega-
ti, excepto in supremo vite curriculo,
cunctis vite sue diebus sacræ commu-
nionis ei denegetur perceptio, quam Deo
se crediderunt fraudulento delibasse stu-
dio.

V.

Quamquam priscorum patrum institu-
tio, per totum annum, per singulorum
mensium cursum, & litaniarum vota de-
creverit persolvendum, nec tamen spe-
cialiter pro quibus causis idipsum sit per-
agendum, tamen, quia cooperante hu-
mani generis adversario, multa inolevit
oberrandi consuetudo, & jurisjurandi
transgressio, ideo secundum evangelistam,
qui ait: *Vigilate & orate, ne intretis in
tentationem*, in commune statuantes de-
cernimus, ut deinceps per totum annum,
in cunctis duodecim mensibus, per uni-

versas Hispaniæ & Galliarum provincias,
pro statu ecclesiæ Dei, pro incolumita-
te principis nostri, atque salvatione po-
puli, & indulgentia totius peccati, & a
cunctorum fidelium cordibus expulsionem
diaboli, & exomologeses votis gliscenti-
bus celebrentur: quatenus dum genera-
lem omnipotens dominus afflictionem per-
spexerit, & delictis omnibus miseratus
indulgeat, & sævienti diaboli incita-
menta ab animis omnium proculefficiat.

VII.

Præminentium exercitium, ac devo-
tionis sanctæ studium dum sese per di-
versa operationis gesta diffundit, & emo-
lumentum sibi met conquirat virtutis, &
bene operandi adhibet incentivum sub-
jectis; ita nempe & pro eo quod bene
gessit recipiat a Deo mercedem, & pro
eo quod ad bonum alios incitavit, sta-
tim recepisse gaudeat retributionis vi-
cem. Quapropter dum principalis sub-
limitas talia agit, perspicuum est ut a
sancta ecclesia prorogetur ei necessitudo
mercedis, cur eundem ecclesia studeat
exornare operibus justis; quatenus &
ille ad bene agendum promptior magis
magisque efficiatur, & subditorum ani-
mus gratuita invitatione amplius robo-
retur. Ac proinde quia religiosus ac glo-
riosisimus princeps noster Egica rex,
zelo zelans pro domino Deo exercituum,
inimicos veræ fidei, qui diversa actione
maluerunt catholicæ credulitatis statum
evertere, & jurisjurandi profanationem
(dum ceremoniarum suarum ritus con-
tra suam pollicitationem maluerunt ser-
vare) visi sunt incurrisse, ita recto judi-
cii tramite, digna cernitur ultione per-
cutere, quatenus & injuriam crucis Chri-
sti vindicaret, & statum totius sanctæ
ecclesiæ conservaret, atque genti ac pa-
triae suæ defensionis munimina necessa-
ria provideret. Ideo nos pro tot & tan-
tis beneficiis, quibus tam sanctæ eccle-
siæ, quam genti ac patriæ suæ proroga-
re intendit, cupientes in aliquo eidem
principi retributionem rependere, per
hujus definitionis nostræ sanctionem de-
promimus, & per individuae Trinitatis
inviolabile sacramentum, cunctos tam
nunc consistentes, quam futuris tempo-
ribus cujuslibet ordinis vel generis ho-
mines succedentes, convenimus & con-
testamur, ut si quandoque contigerit qua
gloriosa domina Cixilo regina, diuti-
nis & felicioribus serenissimi nostri prin-
cipis Egicani annis transactis, religiose
existat in viduitate superstes, atque ex
eo habuerit dulcissimas proles, nulla mor-
dacitate invidiæ pulsi, nullo odii stimu-
lo acti, nullo diabolicæ fraudis instinctu
permoti, contra eos quisquam conetur
assur-

ANNO
CHRISTI
691

Legatus
Herd

assurgere; nullus, citra evidentium cul-
parum indicium, per quascumque sub-
tilissimas indagaciones nocibilitatis ad-
versus eos perquirat occasiones; nullis
eorum vita cujuslibet instantia obteratur
injustissimis tædiis, nullis maceretur in-
cendiis, nullus quoque filiis ac filiabus contra
eorum voluntatem, religionis habitum
imponat, aut exilli ergastulis mancipan-
dos statuatur, neque flagellorum verberibus
cruciet, per quod & dignitate pri-
ventur, & extra debitum justitiæ ordi-
nem, rerum suarum eis ambitio auferatur:
sed quietis ac tranquillitatis ope
fulciti, tam quod ei de parentali facultate
debita successio dederit, quam etiam
quod per auctoritatem oracula idem
clementissimus dominus noster illis con-
ferre maluerit, vel quæ ab illis juste
conquisita extiterint, imperturbato jure
possideant, & de rebus ipsius judicare
quod voluerint incunctatam licentiam ha-
beant. Necessarium enim unicuique de-
bet videri, ut sacerdotalibus præmunian-
tur oraculis, & eorum edictis reddantur
per omnia liberales. Quod si quandoque
extiterint destituti, secundum canonici
vigorem edicti sacerdotum manebunt de-
fensionibus contuendi. Si quis igitur hoc
pietatis edictum violandum delegerit,
infirmandum crediderit, aut quoquo pa-
cto temerare intenderit, sit perpetui a-
nathematis ultione damnatus, a pagina
cælesti abrâsus, atque cum diabolo ejus-
que sociis acrioribus suppliciis alligatus.

VIII.

De Judæorum
perfidia multa
sunt de-
creta. prout
olim au-
tenti in con-
cil. XVI
Tolet. c. 1
ubi iterum
de quibus hic.

Sicut fidelium probitas magno debet
donationis præmio munerari, ita infide-
lium pravitas fortissimo congruit judican-
tium mucrone percelli. Æquum etenim
est, ut & domestici fidei copiosius sub-
limentur, & adversarii ejus durius con-
demnentur; quatenus & illi magisque
domino suffragante proficiant, & isti Deo
obtinente deficiant. Et ideo quia plebs Ju-
dæorum nequissima sacrilegii nota resper-
sa, & effusione sanguinis Christi cruen-
ta, ac multotiens jurisjurandi profana-
tione noscitur maculosa, ut copiosa sunt
eorum scelera, sic necesse est ut gravem
sele incurrisse luceant animadversionis ja-
cturam, qui per alia sua scelera non so-
lum statum ecclesiæ perturbare malue-
runt, verum ausu tyrannico inferre co-
nati sunt ruinam patriæ ac populo uni-
verso: ita nempe ut suum quasi tem-
pus invenisse gaudentes, diversas in ca-
tholicis exercerent strages: unde crude-
lis & stupenda præsumptio crudeliori de-
bet extirpari supplicio: & ita in eis or-
dinatum debet sævire judicium, quate-
nus usquequaque puniatur quod nequi-
ter definitum prænosceatur. Qua de cau-

Concil. General. Tom. XII.

sa dum in hac sancta synodo per alia-
rum causarum semitas dirigeremus cautis-
sime gressus, ex templo eorumdem infi-
dorum conspiratio ad unionis nostræ per-
venit auditus, eo quod non solum con-
tra suam pollicitationem, suorum rituum
observatione, tunicam fidei, qua eos per
undam sacri baptismatis induit sancta
mater ecclesia, maculaverint, sed & re-
gni fastigium, sibi (ut præmissum est)
per conspirationem usurpare maluerint:
Quod infautum facinus dum ex ipsorum
professionibus noster plenissime nosset con-
ventus, hujus decreti nostri sententia eos
decernimus irrevocabili feriri censura:
scilicet ut ex jussione piissimi & religio-
sissimi principis nostris Egicani (qui ze-
lo domini accensus, & sanctæ fidei ar-
dore compulsus, non solum injuriam cru-
cis Christi vindicare vult, sed & gentis
suz ac patriæ exitium, quod fore illi
interdum sævius decrevere, acrius
extirpare intendit) suis omnibus rebus
nudati, & ipsæ resculæ fisci viribus so-
ciatæ, tam eorumdem perfidorum, vel
reliquæ posteritatis, a locis propriis exo-
lutz, per cunctas Hispaniæ provincias
perpetuæ subjæctæ servituti, his quibus
eos jussit servituros largitæ, maneat
usquequaque dispersæ. Nec quoquo pa-
cto eis in infidelitatis suæ obstinatione
durantibus, ad genuitatis statum detur
quandoque occasio revertendi, quos nu-
merosa examussim facinorum suorum ma-
cula denoravit. Sic tamen decernimus,
ut secundum electionem principis nostri,
aliqui ex servis Christianis eorumdem
Judæorum eligantur, qui de proprietatis
eorum peculio, quantum illis sæpessat
dominus noster per auctoritatem seriem,
aut scripturas libertatis conferri elegerit,
accipiant. Et quidquid functionis in ra-
tionem publicam ipsi Judæi visi sunt
hactenus persolverisse, prædicti illorum ser-
vi, quos idem princeps noster elegerit,
sine qualibet excusatione, in omni de-
beant integritate persolvere. Illi deni-
que qui eisdem Judæos ex largitione
sæpessati domini nostri donatos percepe-
runt, tale placitum in nomine suæ glo-
riæ conseribant; quatenus in nullo eos
permittant rituum suorum ceremonias
celebrare, aut colere, vel quascumque
parentalis perfidiæ semitas imitari. Sed
& filios eorum utriusque sexus decerni-
mus, ut a septimo anno eorum nullam
cum parentibus suis habitationem aut so-
cietatem habentes, ipsi eorum domini,
qui eos acceperint, per fidelissimos Chri-
stianos eos nutriendos contradant, ea
scilicet ratione, ut & masculos Christia-
nis sæminis in conjugio copulent, & fæ-
minas Christianis similiter viris marita-
socie-

ANNO
CHRISTII
99.

societate adjungant. Et neque parentibus, sicut diximus, neque filiis sit penitus licentia quoquo pacto Judaicæ superstitionis ceremonias custodire, neque infidelitatis suæ semitas quibuslibet occasionibus iterare.

DE GRATIARUM ACTIONE.

Cunctis denique ad sacræ institutionis, vel aliorum negotiorum ordinem pertinentibus, Deo favente, consummatis atque finitis, eidem regi omnium domino, & inestimabiliter glorioso grates ineffabiles pandimus, concentus melodicos insonamus, & hymnorum vota continua jubilatione præcinimus, pro eo quod universitatem nostram, sub sui nominis timore in unum collegit, & vicissim nos nobis visione alterutra præsentaneos reddidit; hujus obnixius omnipotentiam precibus indefessis orantes, ut orthodoxo ac religiosissimo principi nostro Egicano longævitate felicium temporum largiatur; per suæ voluntatis itinera ejus dirigat gressus; tribuente sibi creditarum plebium phalanges pie regere, moderamine discreto disponere, ac miserationis ore fulcire: quo postinnores temporum cursus, de temporali regno ad regnum æternum gestis piissimis opulentum eum transferre dignetur, usquequaque cælicolis sociandum, cujus jussu atque imperio ad hunc pacis conventum congregati fuisse dignoscimur.

LEX IN CONFIRMATIONE
CONCILII EDITA.

Congruum satis genti ac patriæ nostræ, atque expedibile perpenditur omni ecclesiæ, si ea quæ synodali denuntiantur conventu, principali confirmantur stylo. Idcirco per hujus legis decretum serenitatis nostræ mansuetudo decernit, ut omnium capitulorum sententiarum, quæ in hac sancta synodo promulgata no-
scuntur, firmissimæ stabilitatis obtineant robur: id est:

Tituli capi-
tu-
orum pre-
cedentium.

- I. De tribus diebus, quibus in initio concilii nihil aliud agendum jubetur, nisi tantum de fide, ac de aliis rebus spiritualibus, nullo secularium interposito.
- II. De observandis officiis baptisterii in initio quadragesimæ.
- III. De ablutione pedum in cœna domini facienda.
- IV. De sacris ministeriis, vel ornamentis ecclesiarum.
- V. De his qui missas defunctorum pro vivis audent malevole celebrare.
- VI. De diebus litaniarum per totos duodecim menses celebrandis.
- VII. De munitione coniugis ac prolis regis.
- VIII. De Judæorum damnatione.

Quarum omnium constitutionum decreta quicumque temeranda crediderint, observare noluerint, venerari neglexerint, cujuslibet sint generis personæ, vel ordinis, secundum præcedentium conciliorum leges, quæ in confirmatione eorum sunt promulgatæ, sive excommunicatione, seu etiam damno maneat usquequaque damnati.

TITULI SENTENTIARUM QUÆ in veteribus exemplaribus conciliorum non habentur, sed a quibusdam in ipsis inserta sunt. (a)

ANNO
CHRISTII
99.Constit. hq
titulos com
145. 6. 63
V. tit. Pat.
199. 1. 1. 1.

1. De rebus episcopi propriis acquisitis.
11. De non alienandis ab episcopo rebus. (b)
111. De clericis qui crimen capitale commiserint.
- 1v. De episcopis qui per testamentum de rebus ecclesiæ aliquibus contulerunt.
- v. De clericis qui sine epistolis sui pontificis proficiscuntur.
- vi. De presbyteris (c) parocianis res ecclesiæ distrabentibus.
- vii. De iisdem, ut quidquid emerint in nomine ecclesiæ comparent.
- viii. Ut Sacerdotes & Levitæ canes ad venandum & accipitres non utantur.
- ix. De venditionibus quas abbates facere præsumunt.
- x. Ne unus abbas duobus cœnobii præferatur.
- xi. Ne monasterium sine notitia episcopi construatur.
- xii. De rebus ecclesiæ usu collatis, ut prescriptione temporis non defendantur.
- xiii. De lapsis qui de catholica fide in hæresim transeunt.
- xiv. De incestis conjugis.
- xv. De his qui servos suos extra iudicem necant.
- xvi. De laicis qui in solemnitatibus majoribus ad civitatem non concurrunt.
- xvii. De clericis qui ab ecclesiæ officio diebus solennibus desunt.
- xviii. De Levitis, ne sine jussu presbyteri sedent.
- xix. De ministris, ne in secretario ingrediantur.
- xx. De catholicis, ne hæreticorum connubiis copulentur.
- xxi. De Levitis & clericis, ne magi vel incantatores sint.
- xxii. De seditiosis clericis.
- xxiii. De scurrilibus vel jocularibus clericis.

SENTENTIÆ. (d)

I.
Quidquid episcopus de suo proprio habet, ad hæredes suos relinquit: quidquid de provisione ecclesiæ, sive de agris, sive de frugibus, sive de oblationibus, omnia in jure ecclesiæ servare censuimus.

II.
Diacones, & presbyteri in parochia constituti, de rebus ecclesiæ sibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare; quia res sacratæ Dei esse noscuntur. Similiter & sacerdotes de rebus ecclesiæ sibi commissis nihil, ut superius comprehensum est, immutare præsumant. Quod si facere voluerint, convicti in concilio, ab honore depositi, nec in fine communionem accipiant, & de suo proprio aliud tantum restituant, quantum visum fuerit præsumpsisse.

Sane si quis pro qualibet conditione, de rebus ecclesiæ aliquid alienare voluerit, si de suo proprio tantum ecclesiæ contulerit, quantum visus est abstulisse, tum domum illud stare licebit. Ita tamen liberos quosque sacerdotes, presbyteri, vel diacones de ecclesiæ sibi com-

missa

(a) In Codice & hoc est post Concilium Eminentie.
(b) Canonum var. antea de d. ad Concilium Agathense ubi eadem totidem verbis leguntur.

(c) addit. ecclesiæ & libere.

(d) In Codice & hoc est post Concilium Eminentie.

105
ANNO CHRISTI 600
missa facere voluerint, adus ecclesie prosequi A nitentis loco standi & orandi humilitatem no-
jubeamus. Quod si facere contempserint, pla- verint observandam, etiam cum catechumenis
cuit eos ad proprium reverti servitium.

III.

Si episcopus, presbyter, aut diaconus cri-
men capitale commiserint, aut chartam falsa-
verint, aut testimonium falsum dixerint, ab
officii honore depositi, in monasterium retru-
dantur, & ibi tantummodo quamdiu vixerint
laicam communionem accipiant.

IV.

Si episcopus condico testamento aliquid de
ecclesiastici juris proprietate legaverit, aliter
non valebit, nisi vel tantum de juris proprii
facultate suppleverit.

V.

Presbytero, aut diacono, vel clerico sine
antistitis sui epistolis ambulanti communionem
nullus impendat.

VI.

Quidquid paroclarum presbyter de eccle-
siastici juris possessione distraxerit, inane ha-
beatur, & vacuum, venditorem comparantis
actione vertentem.

VII.

Presbyter dum diocesim tenet, de his que
emerit ab ecclesia nomine scripturam faciat,
ut ab ejus quam tenuit ecclesie ordinatione di-
scedat.

VIII.

Episcopus, presbyter, & diaconus, canes ad
venandum, aut accipitres habere non liceat.
Quod si quis talium perionarum in hac volun-
tate detectus, si episcopus est, tribus mensibus
a communione suspendatur, presbyter duobus
mensibus abstinetur, uno diaconus ab omni
officio vel communione cessat.

IX.

Venditiones, quas abbates facere presump-
serint, forma servetur, ut quidquid sine epi-
scopi notitia venditum fuerit, ad potestatem
episcopi revocetur. Mancipia vero monachis
donata ab abbate non liceat manumitti. Inju-
stum enim putamus, ut monachis quotidia-
num rurale opus facientibus servi eorum liber-
tatibus oxum potiantur.

X.

Unum abbatem duobus monasteriis inter-
dicimus presidere.

XI.

Cellulas novas, aut congregatiunculas mo-
nachorum, absque episcopi notitia prohibemus
institui.

XII.

Clerici, quod etiam sine preceptoris qua-
libet diuturnitate temporis, de ecclesie remun-
eratione possederint, cum auctoritate domini
gloriosissimi principis nostri, in jus proprium
prescriptione temporis non vocentur: dummo-
do pateat ecclesie rem fuisse; ne videatur et-
iam episcopi administrationis prolixæ, aut pre-
catorias, cum ordinati sunt, facere debuisse,
aut diu tentas facultates proprietatis suæ pos-
se transcribere.

XIII.

Lapsi, id est, qui in catholica baptizati,
prævaricatione damnabili post in heresim tran-
sire grandem, redeundi difficultatem sanxit
antiquitas: quibus nos annorum multitudine
breviata, penitentiam biennii conditione in-
scripta observationis imponimus: ut prescri-
pto biennii tertia die, sine relaxatione re-
pent, & ecclesiam studeant frequentare: in pe-

nitentis loco standi & orandi humilitatem no-
verint observandam, etiam cum catechumenis
procedere cum moacentur, abiccedant. Hoc si
observare voluerint constituto tempore, admit-
tendis ad altarium observatio relaxetur: quam
si arduam vel duram forte putaverint, statuta
preteritorum canonum implere debebunt.

XIV.

De incestis conjunctionibus nihil prorsus ve-
nie reservamus, nisi cum adulterium separatio-
ne sanaverint. Incestos vero neque ullo conju-
gii nomine prevalendos, præter illos, quos no-
minare funestum est, hos esse censemus.

Si quis relictam fratris, que pene prius so-
ror extiterat, carnali conjunctione violaverit:
si quis frater germanam uxoris accipit: si quis
novercam duxerit: si quis consobrinæ sobrinæ-
ve se societ. Quod ita præsentis tempore pro-
hibemus: ita ea que sunt ante nos instituta
non solvimus. Si quis relicte avunculi miscea-
tur aut patrui, vel prævignæ concubitu pollua-
tur. Sane quibus conjunctio illicita interdicti-
tur, habebunt ineundi melioris conjugii liber-
tatem.

XV.

Si quis servum proprium sine conscientia ju-
dicis occiderit, excommunicatione biennii san-
guinis se mundabit.

XVI.

Ut cives superiorum natalium noti pas-
che, ac nativitatis domini solennitatem episco-
pis, nec interest in quibus civitatibus positus
accipiendæ benedictionis desiderio: noverint,
qui hoc facere neglexerint, triennio priventur
ecclesie.

XVII.

Si quis in clero constitutus ab ecclesia sua
diebus solennibus defuit, id est, nativitate do-
mini, sancta epiphania, pascha vel pentecoste:
dum potius secularibus lucris studet, quam ser-
vitio suo parere convenit, triennio a commu-
nitione suspendatur. Similiter diaconus, vel pres-
byter, si tres hebdomadas ab ecclesia sua de-
fuerit, huic damnationi succumbat.

XVIII.

Quoniam non oportet diaconum sedere præ-
sente presbytero, sed ex iussione presbyteri se-
deat. Similiter autem honorificetur diaconus a
ministis inferioribus, & omnibus clericis.

XIX.

Quoniam non oportet ministros licentiam
habere in secretario, quod Græci diaconæcon
appellant, ingredi, & contingere vasa dominica.

XX.

Quoniam non oportet cum omnibus here-
ticis miscere connubia, & vel filios, vel filias
dare, sed potius accipere. Si tamen se profi-
tentur Christianos futuros esse catholicos.

XXI.

Quoniam non oportet ministros altaris,
aut clericos, magos aut incantatores esse, aut
facere que dicuntur phylacteria, que sunt ma-
gna obligamenta animarum. Hos autem qui
talibus utuntur, proici ab ecclesia iussimus.

XXII.

Seditionarios nunquam ordinandos clericos,
sicut nec usurarios, vel injuriarum suarum ul-
tores.

XXIII.

Clericum servilem & verbis turpibus jo-
cularem, ab officio retrahendum.

ANNO
CHRISTI
694.

NOTA SEVERINI BINII EX GARCIA.

a *Sancta Leodegaria*.) Vitam D. Leodegaria, eiusque vitam scriptam invenies in fests propriis sanctorum Tolentani diocesis, a sanctissimo papa Gregorio XIII. approbatis.

b *Imphus vel tunc*.) Adunum apostolorum s. ubi in vulgata editione pro *imphe*, legitur, *tenante*. In Græca tamen vulgata est, quamquam unus apud me manuscriptus lib. 1. v. 1. habet, ut Latine verbum.

c *Lites in iusto quadragesima*.) Baptizare non oportet quemquam ex antiqua institutione post duas hebdomadas quadragesimæ, ut Sicutus papa ad Himerium Tarraconensem episcopum cap. 3. Et in multis aliis Epistolis & conciliis decoratur, præterquam paschalis & pentecostes tempore, nisi maxima necessitate urgente. Unde baptisteria aliis temporibus clauduntur.

d *Calibe jactu*.) Cyprianus de unctione chrismatis hanc morem innuit. *Hac die*, inquit, *primum commendata est nobis fractio panis: hodie Christus pedes lavit apostoli*. & hoc solum devotionis omni tempore agendum infirmitas. Et idem de ablutione pedum: *Mandatum infirmitas*, inquit, *simul & exemplum complexus est*, ut *exemplum infirmitas non dedignetur in alterum agere*, *quod autem est a magistro, ut mandatum possit religionis auctoritas firmari*. Ildorus lib. 1. offic. ecclesiast. cap. de cura domini: *Et etiam tempore & die solentur surgere a cena pedes discipulorum lavati, propter humilitatis formam commendandam: ad quam dandam venerat, sicut & ipse consequenter expulsi. Quod etiam docuit potissimum, ut factis decoret quod observat discipulus promoveret*. Iude etiam in ecclesia non receptum fuit, ut pedes laicerentur ante sumptionem eucharistiae: quod tamen abrogatum esse testatur D. August. epist. 119. c. 3. *Sane* (inquit) *etiam ecclesia, quod externum erat, remiserit, laicorum scilicet pedum, sicut & cum huiusmodi rebus, probationem scilicet & internam preparationem*: hanc Augustinus.

e *Noli narrare*.) In vulgata editione est. Noli amare. Noli ex Græco legas: noli arare: sic enim verba habent *qui narrare quidam adhibere* &c.

f *Litularum*.) De litularum usu & nomine vide Ildorus lib. 6. etymol. capite ultimo sub finem: Albinus Flaccus de divinis officiis cap. De litanis majoribus. Amalarium Fortunatum de eccles. offic. cap. 28. Rabanus Maurum cap. 19. Walafridum libro de rebus ecclesiasticis c. 28. Tolentani concilium V. c. 1. novis litanis instituit, a die Iduum Septembrium per triduum, & confirmatur concilio VI. Tolentano c. 2. & concilio Bracaren. II. cap. 9. De hac re superius diximus.

g *Exomologesis celebrantur*.) Ildorus lib. 6. etymol. capite ultimo: *Exomologes*, inquit, *Græce vocabatur dictum, quod Latine confessio interpretatur, cuius nominis duplex significatio est: aut enim in laude intelligentis confessio, sicut est Confiteor tibi, Pater celi & terre: aut dum quisque confitetur sua peccata, ab eo videlicet ministerio sacerdotis cuius indigentis est misericordia*. Vide etiam Rabanum de institutione clericorum cap. 14.

h *Regna duntaxat & sollicitudines*, &c.) De prole regia incolumitate procuranda, fideque regi, filiis uxorisque eius observanda, multa invenies decreta, præsertim concilio Tolentano IV. cap. 74. & Tolentano V. cap. 4. & Tolentano VI. cap. 17. concilio Tolentano X. cap. 2. & Tolentano VIII. c. 4. Tolentano XVI. cap. 10. ubi severissime contra eos qui regum vias, liberis, uxoribus, fortunisque inficiantur, decernitur.

i *Per cunctas Hispania provincias*.) Id exemplum secutus Philous II. Hispaniarum rex dominus noster, anno MDLXX. omnes Arabes in Granatensi regno degentes, ob perfidiam & immanem conspirationem, per relictas quas universas Hispania urbes dispersit, & bello captas servituti tradidit.

k *Sed & filii eorum*.) Hinc recte Gregorius novus Argentinen. refertur episcopo, & habetur in cap. ex litteris de conversione infidelium: *Cum filius in pater peccata compulsi, cuius sequitur familiam, & non maneat, & in arate tali quis non debeat apud eas remanere persona, de quibus possit esse suspicio quid salu*

At vel utra infidelium alius, & pater post tridentum

apud patrem non suspectum alii debent & morari, non

terque pater, si cum romanorum consensu apud eam, pos-

set illum adducere ad infidelitatis errorem, in favorem

maxime fidei Christianæ respondendum, pater eundem pater

assignandum. Hoc Gregorius. Ceterum sunt qui

dubitant, an liceat antequam filii sunt rationis compo-

tes, eos a parentibus suspectis in fide separare, magi-

strisque, vel aliis Christianis tradere, ut sine suspicio-

ne in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licere

ANNO
CHRISTI
694.An filios in-
fidelium in-
vito paren-
tibus bapti-
zari liceat.ANNO
CHRISTI
695.

CONCILIUM AUTISSIODORENSE

a Tetrico Episcopo celebratum Anno Christi DCXCV.

Ex Tabbe.
com. 10.
v. 10.
MSS.

I. Historia episcoporum Autissiodorensium a Lab-
beo nostro tom. 1. Nova Biblioth. MSS. edita
cap. 24. pag. 427. hac de Concilio a Tetrico epi-

scopo celebrato habentur. Hic Beatus vii primo
anno ordinationis suæ habito Concilio consti-
tuit, qualiter Abbates, vel Archipresbyteri in
Eccle-

AUTISSIODORENSE.

109

110

ANNO
CHRISTI
695.

ANNO
CHRISTI
695.

Ecclesia S. Stephani divinum perfolverent officium. Taliter vero ordinavit, ut deserviret.

Kalend. Januarii 1. Hebdomada, Basilica S. Germani.

2 Hebdomada, Basilica S. Amatoris.

3 Hebdomada, Basilica S. Petri.

4 Hebdomada, Basilica Monasterii S. Juliani.

Kalend. Februarii 1. Hebdomada, Basilica S. Mariani.

2 Hebdomada, Basilica S. Eusebii.

3 Hebdomada, Basilica S. Martini.

4 Hebdomada, Basilica S. Marie.

Kalendis Martii 1. Hebdomada, Basilica S. Nazarii.

2 Hebdomada, Monasterium Longoretense.

3 Hebdomada, Monasterium Sessiacense.

4 Hebdomada, scilicet Vicus.

Kalendis Aprilis 1. Hebdomada, Bacerna Vicus.

2 Hebdomada, Vendosa, & Gaugiacus.

3 Hebdomada, Nauteriacus, & Licajacus.

4 Hebdomada, Tauriacus.

Kalendis Maji. Prima Hebdomada, Chora Vicus.

2 Hebdomada, Corcedomus, & Oratorium S. Memmii.

3 Hebdomada, Troia, Cornacus, & Auciacus.

4 Hebdomada, Varciaacus.

Kalendis Junii. Prima Hebdomada, Bargiacus & Nantoniacus.

2 Hebdomada, Massua.

3 Hebdomada, Condida.

4 Hebdomada, Dairiacus, & Soliacus.

Kalendis Julii. Prima Hebdomada, Novus Vicus.

2 Hebdomada, Brioderus.

3 Hebdomada, Gienus & Laoderus.

4 Hebdomada, Blanoilus.

Kalendis Augusti. Prima Hebdomada, Clerici Dominici.

2 Hebdomada, Eliniacus.

3 Hebdomada, Baugiacus.

4 Hebdomada, Tauriacus.

Kalendis Octobris. Prima Hebdomada, Clerici Dominici.

2 Hebdomada, Basilica S. Germani.

3 Hebdomada, Basilica S. Amatoris.

4 Hebdomada, Basilica S. Petri.

Kalendis Novembris. Prima Hebdomada, Domiciacus.

2 Hebdomada, Monasterium S. Juliani.

3 Hebdomada, Basilica S. Mariani.

4 Hebdomada, Basilica S. Eusebii.

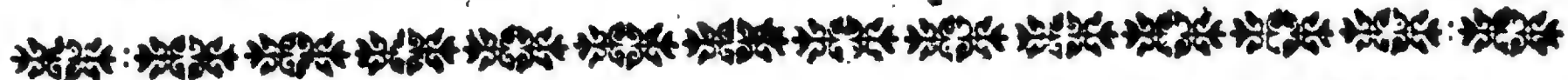
Kalendis Decembris. Prima Hebdomada, Basilica sanctae Marie.

2 Hebdomada, Basilica S. Martini.

3 Hebdomada, Basilica sanctorum Gervasii, & Protasii.

4 Hebdomada, Monasterium Longoreti, & Sesciaci.

Hac itaque constitutione roborata, constituit, ut Abbates Presbyteri cum clero ad superscriptum officium peragendum convenientes ex Domitico Cellario ab economo Ecclesie stipendium sufficiens accipiant, si vero tardi occurrerint, aut negligenter apparuerint, xl. dies a vino abstineant. Vicedominus autem, aut Cellarius, si quod iure ministrare debent, in aliquo subtraxerint, retrusum in Monasterium per annum dimidium pane, & aqua contenti debitam poenitentiam perficiant. Is itaque B. Episcopus Villam, quae ei ex hereditate Parentum advenerat, Mascimontem, sitam in Pago Senonico, cum aedificis, Mancipis, Vineis, Sylvis, & universis appendiciis suis Basilicae S. Stephani, cui Deo auctore presuit, habendam delegavit. De cetero consummato feliciter Vitae suae cursu, &c.

SYNODUS forte IN COENOBIO JONAE, NESTORIANORUM

Pro rei iudicialis directione, ab Ananysu I. Nestorianorum patriarcha, circa annum Christi 694. celebrata.

DE hac synodo ita Affmannus Biblioth. Orient. Dnes ipsius aemulus interisset. Canones XX. editi, de quibus Amrus. Hos canones de iudiciis Ananysu I. in coenobio Jonae, ut videtur, disposuisse se idem Amrus apud Affmannum tom. III. par. I. pag. 154. testatur.

ANNO
CHRISTI
695.

ANNO
CHRISTI
695.

CONCILIIUM TRAJECTENSE

AUCTORITATE SANCTI WILLEBRORDI

Congregatum, anno redemptionis nostri DCXCVII. tempore Sergii papae.

Concilium.) Hoc concilium habitum est in civitate inferioris Germaniae, quae Ultrajectum vulgo nominatur. Cujus auctoritate inditum, quidve in eo constitutum fuerit, refert Marcellinus in vita Svviberti apud Surium die 1. Martii cap. 14. hisce verbis: Cui sanctae synodo praesuerunt sanctus Willebrordus & Svvibertus antistites constantiores. In qua conclusum & definitum fuit, ut omnes primi predicatorum in exteras provincias predicarent verbum Dei, &c. De loco habitae synodi ista habet Deinde animadvertentes praefati sancti pontifices Willebrordus scilicet & Svvibertus, & egregii predicatorum, qui cum eis ex Anglia venerunt Trajectum, quod multus populus, Deo prosperante, ab infidelitatis errore ad Christum conversus esset.

Verbum Dei
exteriori
libere
dicendum

1 Synodus Ultrajectina a Barone & collectoribus Conciliorum ex uno Pseudo-Marcellino commemorata, ejusdem farinae est, &c. cetera, quae idem fabulator de Willebrordo & Svviberto narrat, ut certis argumentis demonstrat Henschenius ad diem primum Martii in Commentario Histor. ad Vitam S. Svviberti. Paginae ad ann. Ch. 697. num. 2.

set, convocata synodo in novella ecclesia Traj-
stensi; decreverunt more apostolorum & discipu-
lorum Christi in diversas circumjacentes barbari-
cas nationes praestantes predicatorum dimittere
ad predicandum ipsi fidei, &c. Qui vero ei-
dem synodo interfuerint, idem auditor prae-
dicto loco enarrat his verbis: Erant autem eo
tempore in eadem primitiva ecclesia Trajstensi
apostolici pontifices, & canonici egregii predica-
tores, qui sanctum Servibertum episcopum cum
sanctis Ewaldis sequentes, constanter Christum
gentibus predicaverunt: ut pote sanctus Voinfri-
dus sacerdos, qui postquam tredecim annos in eo-

ecclesia Trajstensi ut canonicus degisset, archiep-
scopus Maguntinus consecratur, & Bonifacius
appellatur, qui post obitum sancti Vvillebrordi
Trajstensis episcopi rediens, secundus archiep-
scopus Trajstensis ordinatur. Qui postquam de-
cem & sex annis per Frisiam predicasset, mar-
tiris in Frisia coronatur cum suis; similiter san-
ctus Vviro episcopus Deirorum: sanctus Flochel-
mus episcopus de Massa candida: vel secundum
Bedom Candida casa: sanctus Othgerus Levita
cum plerisque aliis gloriosis sacerdotibus & pra-
dicatoribus. Hinc Marcellinus de synodo Tra-
jstensi praedicto loco.

CONCILIUM BERGHAMSTEDÆ

ANNO QUINTO WITHEREDI REGIS CANTII,

Id est Christi DCXCVII. sub Bertvaldo Cantuariensi archiepiscopo celebratum,
praesentibus Gybmundo episcopo Rossense, & omnibus ordinibus illius gentis,
cum viris quibusdam militaribus, in quo de moribus cavetur ad ecclesiae co-
gnitionem plerumque pertinentibus.

*Appellatur autem ista constitutiones in Saxonico codice manuscripto, iudicia
Vvithredi, & sunt ut sequuntur.*

HÆC SUNT JUDICIA VITHREDI REGIS CANTUARIORUM.

P R Æ F A T I O.

Ex Saxonico
Rossense
textu
veritas
hinc Concilii
Britanico I.
pag. 60.

Mitissimi Cantuariæ regis Withraedi
regnantis anno quinto regni, in-
dictione nona, sexto die Augusti, in
loco, qui vocatur Berghamstede, con-
gregatum fuit optimorum procerum con-
cilium. Ibi erant Birhtvvaldus Britan-
niæ Archiepiscopus, & ante nominatus
rex, Rossensis etiam episcopus, idem
Gybmundus vocabatur. Et ibi erant præ-
sentes omnes ecclesiastici ordinis dignita-
tes unanimiter cum populo sibi subiecto.
Ibi optimates illi omnium assensu hæc
fecerunt iudicia, & iustis Cantuariorum
institutis adjunxerunt, prout hic infra
sequitur, atque dicitur.

I.

Ecclesia fruatur immunitate & tribu-
tis; & pro rege preces fiant, & ille non
coacte sed sponte honoretur.

II.

Patrocinium ecclesiasticum 1 solidi,
uti & regis

III.

Adulteri ad vitam probam per pœni-
tentiam ducantur, vel a cœtu eccle-
stico separentur.

IV.

Alienigenæ, si fornicationem, suam
emendare noluerint, ex terra cum pos-
sessionibus & peccatis suis exterminen-
tur, sicuti, qui indigenæ sunt, ecclesia-
sticam communionem cum scandalo per-
dant.

V.

Si accideret ut præpositus paganus,
post concilium hoc, illicito concubitu
sperneret præceptum regis & episcopi &
libri judicialis, domino suo compenset
centum solidos, juxta jus vetus.

VI.

Si sit colonus, quinquaginta solidos
compenset, & nihilominus fornicatio-
nem cum pœnitentia deserat.

VII.

Si Sacerdos injustum concubitum per-
miserit, vel baptisma infirmi distulerit,
vel adeo ebrius sit, ut nequeat munus
obire, ministerium ejus cesset ad arbi-
trium episcopi.

VIII.

Si tonsuratus irregulariter vagetur, se-
mel ei hospitium concedatur, & hoc
non fiat, nisi licentiam habeat, ut diu-
tius sustentetur.

IX.

Si quis mancipium suum ad altare
manumiserit, liber esto apud plebem;
manumissor possideat hæreditatem ipsius,
& æstimationem capitis, & pacem talis
mancipii, ubicumque fuerit, extra fines
regni.

X.

Si servus ex mandato domini opus
irvile præstiterit a vespere diei solis,
post occasum ejus usque ad occasum
vesperæ diei lunæ, octoginta solidis il-
lud dominus compenset.

XI.

Si servus hoc faciat proprio motu eo
die sex (solidos ipse domino pendat aut
cutem suam.

XII.

ANNO
CHRISTI
997.

XII.

Si liber homo autem id fecerit tempore vetito, sit reus collistrigii; & qui eum detulit, habeat multæ & æstimationis capitis dimidium.

XIII.

Si maritus absque uxoris scitu diabolis immolet, omnibus fortunis suis plektor, & collistrigio; si ambo diabolis immolent, sint collistrigii & omnium possessionum rei.

XIV.

Si servus diabolis offerat, sex solidos compenset vel cutem suam.

XV.

Si quis servus suis in jejunio carnem dettam liberis quam servis, collistrigium redimat.

XVI.

Si servus ederit "carnem" sua sponte, eligat sex solidos, vel cutem suam "pœna loco".

XVII.

Episcopi & regis verbum sit inviolabile absque juramento.

XVIII.

Monasterii præfectus professionem faciat in presbyteri professione. Presbyter se purget, sui ipsius assertionem, in sacro suo vestitu coram altari, ita inquit: "veritatem dico in Christo non mentior; eodem modo diaconus se purget.

XIX.

Clericus quatuor compurgatoribus sui similibus se purget, & una manu ad altare, altera ad juramentum præstandum applicata.

XX.

Comes seipsum purget juramento in altari, uti regis thanus.

XXI.

Colonus quatuor sociis suis se purget ad altare, & hæc omnia juramenta sunt inviolabilia.

XXII.

Ecclesiasticum cognoscendi jus autem est, cum quis episcopi vel regis servum accusat, ad manum præpositi eum ducat; præpositus illum aut purget, aut tradat ad cædendum.

XXIII.

Si Dei servitio serviens in conventu accusetur, dominus ipse eum uno juramento purget, si sacra eucharistia utatur, habeat in juramento alium fidei ius forem bonum, vel solvat, vel tradat se flagellandum.

XXIV.

Si plebeii servus servum clerici accuset, vel servus clerici servum plebei accuset, dominus ipse "eum" proprio suo juramento purget.

Concil. General. Tom. XII.

XXV.

Si quis laicum occidat in furto, jaceat absque solutionis æstimationis capitis.

XXVI.

Si quis hominem liberum manu furum tenentem comprehenderit, tunc rex ex tribus unum eligat, vel illum interficiat, vel trans mare vendat, vel solutionem "æstimationis capitis" habeat. Qui eum ceperit, & comprehenderit, dimidium "æstimationis capitis" habeat; si illum quis occiderit, septuaginta solidis ipsum compenset.

XXVII.

Si servus furatus sit (&) redimatur LXX. solidis, vel trans mare vendatur, utrum "horum" regi placuerit. Si quis illum occiderit, domino ejus dimidium solvat.

XXVIII.

Si peregrinus, vel advena devius vagetur, & tunc nec vociferaverit, nec cornu insonuerit, pro fure comprobatus est, & "vel occidendus vel redimendus.

QUOMODO DAMNA ET INJURIÆ
SACRIS ORDINIBUS ILLATA.

sunt compensanda.

I.

Septuplicia sunt dona Spiritus sancti, & septem gradus sunt ecclesiasticorum ordinum & sacrarum functionum. Septem etiam vicibus Dei ministri Deum quotidie laudare debent in ecclesiis, & pro universo populo christiano diligenter intercedere. Et ad omnes Dei amicos quam maxime pertinet, ut ecclesiam Dei diligant, & honorent, & Dei ministros pace ac concordia tueantur. Et si quis illis damnum intulerit verbo vel facto, septuplici compensatione diligenter compenset pro ratione facti, & pro ratione ordinis, si Dei misericordiam promereri velit.

II.

Sanctuarium etenim & ordines "sacri", & sancta Dei domus ex timore Dei sedulo honorari debent. Et ad compensationem ordinis violati, si vita damnum patiatur, præter justam capitis æstimationem prius gradus compensetur una libra, & cum pia satisfactione veniam ille exoret sedulo.

III.

Et ad compensationem ordinis violati, si vita damnum patiatur, præter justam

H

capi-

ANNO
CHRISTI
997.

Beda in lib. de VI. Aetatibus refertur, Tiberio Ap-
maro imperante, Sergioque Papa sedente Concilium A-
quileje celebratum esse adversus eos, qui Tris Capituli
tuebantur. Synodus, inquit, Aquileje facta, ob im-
periosum fidei, Quamvis Universalis Concilium suscep-
disfidit, donec salutaribus B. Papa Sergio monitis instru-
cta, & ipsa hinc cum ceteris Chresti Ecclesiis adunare
convenit. Baronius an. DCLIII. num. CCXXII. asse-
rit, Bedam his verbis designare Synodum Aquilejensem

ANNO
CHRISTI
698.

117

AQUILEJENSE.

118

ANNO
CHRISTI
698.

Aquilejensem ad Romanam accessisse. Sed inde non se-
quitur, aliquos in illo Patriarchatu in eam errorem
non incidisse, ad quem traditus evellendum novo Con-
cilio opus fuerit. Sed quidquid hac de re sit, sub sa-
pientia accepit controversia illa, sedente Vigilio Pa-
pe aucta.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Cresconianam collectionem veterum canonum ex Dio-
nisi Enigal versione haec exstante Christiana epocha
saeculo non infeliciter conclusam non est quod quis a no-
bis hoc loco requirat; cum nec illustrati nostri patitur
ratio, ut ex concilio decretalibusque pontificum Roma-
norum excerptis ceteroque methodo illigatos digestisque
in arbitrarie compilationes antiquos canones passim ac
sua delectu excudamus, quod iam occasione Ferrandi
diaconi Carthaginensis ecclesiae supra monuimus, pag.

992. tom. V. nec vero opera pretium sit id modo ope-
re suscipere, cum ante aliquot annos opera VV. CC.
Gaillani Voelli theologi & Henrici Jaffelli Christo-
phori P. Cresconiana illa collectio prodierit in publicam
locum ex MS. codici bibliothecae collegii hujusce noster
Claramontani Parisiensis ad calcem tom. I. bibliothecae
juris Canonici, una cum epistola ad Liberium seu Li-
bertinum pontificem missa & brevitate eorumdem cano-
num a Petro Pithae V. C. primum vulgata praestit.
Quis vero fuerit, aut quo vixerit tempore Cresconius,
sive ut quidam scribere malunt, Crisconius, ex Ma-
rianis annalibus discit tom. VII. ad annum Jesu Chri-
sti 527. Ibi enim refert in scripto codice cujus est ti-
tulus Concordia canonum, se legisse haec verba: Con-
cordia canonum a Cresconio Africano episcopo digesta sub
capitulis tractant. Iste bella & videtur, quos Joannes
Patriarcha apud Africam de Saracenis gessit, hexameter
versibus descripsit. Huc autem gesta fuisse hoc exstante
saeculo circa annum aera Christiana 698. eruditio vixit
comperitum est. (a)

JOANNIS DOMINICI MANSI

P R A E M O N I T I O

IN SEQUEM CANONUM HIBERNENSIIUM COLLECTIONEM.

HOS Canones Dachorius offendit in duplici MS. Codice cum aliis pluribus admixtos selegit,
vulgavitque in libro IX. Spicilegii sui, nunc vero in nova editione in tom. I. pag. 491. ap-
parent. P. Martens eosdem Codices nactus animadvertit minus diligenter a Dachorio tam pro-
vinciam administratam fuisse; quare supplementum adjiciendum censuit, quod extat Anecd. tom. IV.
Ego, ex utroque proficiens, collectionem hanc primis omnium in novam istam Conciliorum collectio-
nem intexi, ex Dachorio acceptam; additamenta P. Martene per sua singula loca distribui, ut lecto-
rum commoda magis servirent. Nec indiligenter adnotavi qua Dachorio, qua Martene deberentur.
Aequi bonique faciant lectores, diligentiam meam; scientque ideo me hic collectionem Hibernicam
collocasse quod Dachorii iudicio in exitu saeculi VII. confecta creditur.

COLLECTIO CANONUM HIBERNICORUM.

PROLOGUS VETERIS COLLECTORIS.

Synodorum exemplariorum innumerosa-
tem conspiciens, ac plurimorum ex ipsis
obscuritate rudibus minus utilem providens,
ne non ceterorum diversitatem inconsonam,
destruentem magis quam adificantem prospe-
ciens, brevem planamque ac consonam de
ingenti sylva scriptorum in unius volumi-
nis textum expositionem digessi; plura ad-
dens, plura minuens, plura eodem tramite
degens, plura sensu ad sensum, neglecto ver-
borum tramite, asserens. Hoc ergo solum in
omnibus contendens, ne meo iudicio quae
videbantur velut commendatitia describeren-
tur, singulorum nomina, singulis testimoniis
praescripta posui; ne velut incertum quis
quodque dicat, minus luceat: sed hoc Lecto-
rem non fallat, ut cum ad generales titulos
quos necessario praeposui recurrit, nume-
ros diligenter observet: e quibus observatis:
questionem quam voluerit sine ulla cuncta-
tione reperiet.

Verba hae
sunt Dache-
rii.

Collectoris vero illius nomen haud obscure
indicare videtur amantissimis in fine codicis, ad
hunc modum. Arbedoch Clericus ipse has
Collectiones conscripsi laciniosis conscriptio-
nis. Helucar Abbate dispensante, quae de
sanctis Scripturis, vel divinis fontibus hic in

B., hoc codice glomeratae sunt: sive etiam De-
creta, quae Sancti Patres, & Synodi in diver-
sis gentibus vel linguis construxerunt.

CAPITULA EX LIBRO PRIMO

DE EPISCOPO.

CAPUT QUINTUM.

De eo quod non unus unus ordinet.

Synodus ait: Cum consensu clericorum, &
laicorum & totius provinciae Episcoporum,
maximeque Metropolitanorum, vel epistola, vel au-
thoritate, vel praesentia ordinetur Episcopus.

CAP. VII. De eo qui ordinandus est.

Synodus dicit: qui Episcopus ordinandus est,
ante examinetur, si natura prudens, si docilis,
si moribus temperatus, sobrius, si castus, si
humilibus affabilis, si misericors, si litteratus,
si in lege Domini instructus, si scripturarum
sensibus cautus.

CAP. VIII. De moribus Episcoporum.

Synodus dicit: Episcopus non invadat alie-
nam Parochiam; non ordinet alium clericum
alicuius Ecclesiae, non praesumat pretium ordi-
nationis; non praesumat dona iniquorum; quae
reprobat Altissimus; non ambulet sine Prae-
bytero.

CAP.

(a) Ita olim Labbeus sentit; nunc vero Ballerini quibus Cresconiana Collectio MS. Codices Veronensem
Vaticanum, Valtellinensem diligenter versare per oculos licuit, plurimam lucem hanc operi canonico illustrando af-
fuderunt. Ex his discimus Collectiones duas Cresconio debere; alteram quae velut summa capitulorum saeculis
Collectionis haberi potest ac sub titulo Concordia Canonum innotuit; aliam vero quae canones illos in Concordia
tantummodo indicatos integros refert. Vide eorum Dissertationem in exordio Vol. III. Operum S. Leonis Magi
par. IV. cap. III. Masf.

CAP. IX. *De etatibus quibus provehitur quis ad Episcopatum.*

Synodus. Puer vero ab infantia ecclesiasticis ministeriis deditus usque ad vigesimum ætatis sue annum Lector sive Exorcista stet: Ostiarius & Subdiaconus quatuor annis: Diaconus, quinque: Presbyter trigesimo: Episcopus vel trigesimo, vel quadagesimo, vel quinquagesimo: Sacerdos efficiatur, quia in ea ætate Christus prædicare orsus est.

Secundo de unius uxoris viro juvene. Synodus eadem. Qui vero accessu adolescentiæ nique ad trigessimum annum ætatis sue probabiliter vixerit, una tantum uxore virgine sumpta contemptus, quinque annis Subdiaconus, & quinque annis Diaconus, quadagesimo anno Presbyter, quinquagesimo Episcopus stet.

Tertio de grandævo Laico. Synodus eadem. Si vero grandis ætatis sit laicus, & necesse sit ut Episcopus fiat, biennio sit Lector, quinque subdiaconus; post duodecim annos Presbyter sive Episcopus subrogetur.

CAP. XVI. *De eo quod nullus debet judicare Episcopos.*

Gildas ait: Habent quippe Sacerdotes, & Episcopi terribilem judicem, cui pertinet, & non nobis de illis utroque sæculo judicare. Item Coepiscopus, & Coabbates, nec non consubjectos non judicare melius est.

CAP. XVII. *De eo quod debet electio bonorum post obitum observari, & exitus vite decessoris Episcopi.*

Synodus ait: Nullus Episcopus successorem in vita sua faciat, sed post obitum ejus bonum eligant. Item Synodus definivit Episcopum ordinare successorem in exitu vite consensu Synodi, & regionis ipsius sententia, nec irritum fiat.

CAP. XXII. *De Episcopo excommunicando qui aliena rapit.*

Synodus: Episcopus qui alterius Episcopi parochiam rapit excommunicandus est (nisi legitimo ordine pœniteat) a pace, & Missa, & mensa.

Episcopus non exeat ad aliam parochiam, & suam relinquat, nisi multorum Episcoporum iudicio, & maxime supplicatione perficiat.

EX LIBRO II.

De Presbytero, vel Sacerdote.

CAP. IX. *De modis quibus nunc Ecclesia immolat.*

Synodus: Nunc Ecclesia multis modis offert Domino: pro primo seipsa: secundo pro commemoratione Jesu-Christi qui dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*: tertio pro animabus defunctorum.

CAP. XIV. *De eo quod donanda pars substantia omnis mortui Sacerdotibus.*

Synodus Hibernensis decrevit, ut unoquoque mortuo, de substantia ejus pars detur Sacerdotibus, quæ Aaron sumebat partem uniuscujusque oblationis, sive principis sive famuli; & sedatium commune de substantia omnes mortui dandum.

CAP. XV. *De sedatione communi.*

Synodus Kartaginensis ait: Sedatium commune, si modicum fuerit, respui non debet; si magnum accipiendum usque præcie vaccæ. Hoc sedatium aufugit Regem, & Episcopum

Aqui Monachus est, & fratres. Synodus Hibernensis in hoc sedatium ovem, aut precium ejus statuta demensione censuit.

CAP. XVI. *De Communione.*

Synodus eadem: Communionis nomen hoc est, viaticum habet, id est, vim Custodiam; custodit enim animam usquedum steterit ante tribunal, cui refert sua prout gesserit propria. Nec Archangelus potest ducere ad vitam, usquedum judicaverit eam Deus: Nec zăbulus ad pœnam traducere, nisi Dominus damnaverit eam.

CAP. XXI. *De superfluis sacerdotum ad Ecclesias dandis.*

Synodus decrevit ut sacerdos omne quod superfluum habet det in Ecclesia, & aut quantum Ecclesiæ dimiserit, tantum Ecclesiæ demat de superfluis ejus.

CAP. XXII. *De sacerdotibus ut non accipiant munera iniquorum.*

Synodus definivit, ut sacerdos non accipiat munera ejus, cujus conscientiam non noverit: quantum enim illi hostia non prodest, tantum huic dona iniqui nocent.

Synodus Fervensis. Dona iniquorum, quæ reprobantur a Deo, reprobantur a Sanctis.

Item Synodus: Eorum qui pauperes pre-

Addit P. Marten

CAP. XXV. *De tempore, quo debent sacerdotes ab ecclesia deesse, & de pœnitentia eorum, si ultra defuerint.*

Synodus Hibernensis decrevit, ut Sacerdos una tantum die ab Ecclesia defuerit. Si duobus, pœniteat septem diebus cum pane & aqua. Si vero mortuus ad ecclesiam allatus fuerit, & ille absens; pœniteri debet, quia pœnæ reus illius est. Item si uno Dominico ab ecclesia defuerit agat pœnitentiam xx. dierum cum pane & aqua, si vero duobus aut tribus submovendus honore gradus sui.

CAP. XXVI. *De eo quod non debet Sacerdos existimare dona obviata sua esse, sed ecclesiæ.*

Synodus dicit: Sacerdotes, quibus ab aliis aliquid sive cum ecclesia sive sequestratim donatur, quia hoc ille qui donat pro redemptione animæ, non pro commodo sacerdotis probatur offerre, non quasi suum proprium, sed quasi dimissum ecclesiæ computabunt; quia justum est, ut sicut Sacerdos habet Ecclesiæ dimissum, ita ecclesiæ habeat quod Sacerdoti relinquitur.

EX LIBRO III.

De Diacono.

CAP. III. *De ordinatione Diaconi.*

Synodus. Cum Diaconus ordinatur, solus Episcopus qui eum benedicit manum super caput ejus ponat, quia non ad sacerdotium sed ad ministerium consecratur.

CAP. VII. *De subjectione diaconi.*

Synodus: Diaconi ita se presbyteri ministri, ut episcopi presbyteros honorent.

CAP. VIII. *De distributione Eucharistiæ a diacono.*

Synodus: Diaconus præstante presbytero eucharistiam populo; si necessitas cogit, erogat

CAP. IX. *De predicatione diaconi coram presbyteris.*

Synodus: Diaconus in conspectu presbyterorum interrogatus loquatur.

CAP.

CAP. X. De ordinatione Subdiaconi.

Synodus: Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de manu Episcopi accipiat vacuum & calicem ysaicum, de manu vero archidiaconi accipiat urceolum cum aquamabile, idest scyphum cum aqua & manutergium.

De multimodis causis Clericorum.

Archiepiscopus P.
Martine.

Clericus professionem suam etiam habitu & accessu probet, nec calceas, nec calceamentis se committat.

Clericus cum extraneis mulieribus non habitet.

Clericus per plateas & andronas, certa & maxima sine officii sui necessitate non ambulet.

Clericus victum & vestimentum tibi artificio sine agricultura absque officii sui dumtaxat detrimento praeplet.

Clericus qui non proemendo aliquid in mundanis vel in foro deambulat, ab officio suo degradetur.

Clericus invidens fratrum profectibus, donec in hoc vitio est degradetur.

Clericus scurrilis & verbis turpibus jocularis degradetur.

Clericus inter tentationes officio suo incumbens gradibus sublimandus.

Clericus inter epulas cantans, fidem non edificans, sed auribus tantum pruriens, excommunicatus sit.

Clericus qui indictum jejunium rumpit absque inevitabili necessitate, vilior habendus est.

Clericus haereticorum & schismaticorum tam convivium quam sollemnitates aequaliter vitet.

Clericus quamvis eruditus verbo Dei, vitam sibi ex artificio luculetur.

Clericus qui Episcopi districtiorem circa se injunctam putat, recurrat ad synodum.

Clericus non conceditur mortem alicujus poscere, & concessas a Deo potestates ad vindictam malorum, etiam post baptismatis n. debemus reprehendere, ne Domini aut disciplinam avertere, aut contra auctoritatem Domini venire videamur. His autem potestatibus omnia gesta in ratione reddenda servabuntur. Dum autem legum in improbos auctoritas exercetur, dictor mortis eorum erit immunitas.

Clerici energumeni degradentur.

Clerici frequentandi extraneas mulieres non habeant potestatem, sed cum matre vel thia filia sorore, nepte tantum vivant, de quibus omnibus nefas est aliquid quam natura constituit suspicari.

Clericus maledictus, maxime in sacerdotibus cogatur ad postulandam veniam, si noluerit degradetur.

Clericus inter tentationes ab officio suo declinans, vel negligentius agens, ab officio suo removendus est.

Clericus jurans excommunicandus est.

Clericus non comam nutriat, nec barbam, sed radat.

Clericus propriam ecclesiam non relinquat.

Clericus usuras non accipiat, & turpiloquia non sectetur. Si quis inventus fuerit aliquid tale excogitans adiciatur a clero.

Clericus qui convenerit per discordiam aliquam vel adprobatum fuit uni ex his vocasse hostem ad interficiendum, vel injuriam faciendam, homicidam magis congruum nuncupari,

Aquam clericum, & ab omnibus rebus habeatur alienus.

Clericus non oportet usuras accipere, quia mansionem coelestem non possidebit qui pecuniam suam dedit ad usuram.

EX LIBRO XI.

De peccantibus sub gradu.

CAP. III. De consuetu Synodi de Lapsu gradibus.

Synodus Hibernensis decrevit, ut in peregrinationem exierint, & ibi ministrare sub manu abbatis. Humanius vero Hibernenses interpretantur causa paucitatis sacerdotum, ut post poenitentiam consecrentur per manus impositionem, & in silentio ministrent sub signo poenitentiae usque ad mortem, nihil sua voluntate facientes.

EX LIBRO XII.

De jejunio.

CAP. V. De jejunio inutili sine charitate.

Gildas ait: abstinentia corporaliu ciborum sine charitate inutilis est. Meliores ergo sunt qui non magnopere jejunant, nec supra modum a creatura Dei se abstinere, cor intrinsecus nitidum coram Domino sollicite servantes, a quo sciunt exitum vitae; quam illi qui carnem non edunt, nec prandis secularibus delectantur, neque vehiculis & equis vehuntur, pro his quasi superiores ceteris se putantes; quibus mors intravit per fenestras elationis.

CAP. XIV. De soloendo jejunio.

Synodus dicit: Humanitatis causa melius est advenientibus fratribus, dilectionis offerre virtutem, & abstinentiae districtiorem & quotidiani propositi rigorem dissolvere: etenim tunc Domino gratum jejunium est, cum hoc fratribus charitatis fuerit consumptum. Eadem dicit: De abstinentia insolubili a cibis statuunt Romani, ut Christi adventus sponsi nulas nostri jejunii leges inveniat. Quid est inter Christianum & Novatianum? nisi quia Novatianus indefinenter abstinere, Christianus vero per tempora jejunat, ut locus, & tempus, & persona per omnia observetur.

EX LIBRO XIII.

De elemosyna.

CAP. VII. De elemosyna, de furto aut rapina.

Synodus: elemosyna a spoliis aut a pretio mendacii non tam prolunt, quam si non essent; sed tunc melius est dari, quam inter propria his uti, ne & propria illicita.

EX LIBRO XV.

De cura pro mortuis.

CAP. II. De his pro quibus offerri debet.

Synodus ait: Quatuor modis offert ecclesia pro animabus defunctorum. Pro valde bonis

nis gratiarum actiones sunt, in quibus nihil oblatio habet quod debeat, pro valde malis, consolationes viorum: pro non valde bonis ut plena remissio fiat: pro non valde malis ut tolerabilior fiat damnatio illa.

EX LIBRO XVI.

De testimonio.

CAP. III. De his qui ad testimonium non admittendi sunt.

Synodus Hibernensis: Testimonium peccatorum non recipitur, qui quotidie super se testimonium testetur, si non impleverit quæ in baptismo confessus est, quomodo alius testis verus habebitur? Quomodo mundialis mundum istum contententis erga mundiales res testimonium credibile erit, qui se mortuum mundo non esse credit? Testimonium feminæ non accipitur, sicut apostoli testimonium feminarum non acceperunt de resurrectione Christi.

CAP. IV. De eo quod conspicienda sunt persona testantium.

Synodus ait: Querendum est cuius sit conversationis is qui accusat, & is qui accusatur: vir namque sanctus valde excellentior est horum iuramento.

CAP. VI. De catholicis temere testantibus.

Synodus Hibernensis: Si vero ceteri jurare aut fuerint quod ignorant, & quod dubitatur a multis, utrum sit verum an non, sequentes eos qui mundiales sunt: pœniteant jejunium eorum, qui perjurium jurant, qui audaciter animas suas in manus reproborum tradiderunt.

CAP. IX. De testimonio timendo etiam a pluribus.

Synodus: Timendum est etiam testimonium plurimorum, si amici, aut audaces, aut pretio præveniantur. Inde dicitur, *moneta* exerceant oculos sapientum, hinc & testes resurrectionis pretio corrupti, falsum testimonium dixerunt.

CAP. XIII. De duobus viris contradicentibus.

Synodus qui falso accusant fratres, usque ad exitum vitæ non communicent.

CAP. XIV. De testimonio viro super mortuum.

Ad. P. Marice. Sancta Synodus ait: Quod testificaverunt viro super mortuum, ab hæredibus detur, ne in peccatum fiat mortuo.

CAP. XIX. De eo quod cum pluribus iuramentum fit.

Synodus Constulensis ait: De his qui contentionem faciunt quacumque ex causa, si alter cum teste uno aut pluribus testibus, & alter sine teste, iuramentum cum pluribus esse debet.

EX LIBRO XVII.

De oblationibus.

CAP. III. De his tribus causis qui retrahunt sanctificata Deo.

Synodus: Qui subtrahit hostias catholicas sanctificatas, excommunicetur. Item quocumque datum fuerit in ecclesia Dei, quocumque modo non patitur ab ecclesia alienari.

CAP. V. De ecclesia humanis agente cum his qui retrahunt oblationes.

Synodus: Omnis qui audet oblationes Deo

sanctificatas auferre, confirmet Domino quod retraxit, aut satisfactionem per pœnitentiam recipiat.

CAP. VI. De his qui submutant oblationem defunctorum.

Synodus Valensis ait qui oblationes defunctorum fidelium detinent, aut tardius reddunt, ut infideles ab ecclesia abiciendi sunt. Tales enim quasi egentium mortuorum necatores, nec credentes iudicium Dei habendi sunt, una patrum sententia in hoc congruente, quæ ait: ab amico quippiam trahere furtum est, ecclesiam Dei fraudare sacrilegium est.

EX LIBRO XVIII.

De iure sepulture.

CAP. II. De eo quod in sepulchro paterno sepeliendum est.

Synodus decrevit: Vir sive mulier in suo sepulchro paterno sepeliatur. Dicitur enim: *Maledictus omnis homo qui non sepelitur in sepulchro patrum suorum.*

CAP. III. De eo quod debet homo sepeliri in ecclesia cui monachus est.

Synodus statuit: Si quis in ecclesia conjungendus fuerit, in ea sepeliatur.

Synodus Hibernensis: Monachus cum in vita sua libertatem propter iussionem abbatis non habuerit, quanto magis in morte?

CAP. VI. De sepultura ejus qui se duobus abbatibus conjunxit.

Synodus Hibernensis: Si quis commendaverit animam suam & corpus, & omnia quæ habet Deo & principi, id est abbati sancto, & si postea exierit ad alterum abbatem, & commendaverit illi animam suam, & omnia quæ possidet, cuius erunt hæc omnia? prioris utique abbatis omnia sua, si tamen votum ejus illo vivente non tacuit. Novissimo vero abbati relinquitur & corpus ejus, & vestimentum, & equus, & vacca; vel si tanti honoris fuerit, duo equi cum curru, & ornamentum sui leonuli, & vas de quo biberat; tamen prior abbas offerre pro anima monachi sui discedentis ab eo debet.

Eadem Synodus: Omne corpus sepultum habet in jure suo vaccam, & equum & vestimentum, & ornamentum lecti sui; nec quidquam horum redditur in alia debita: quia corpori ejus tanquam vernacula debentur.

CAP. VII. De mortuo retinendo.

Synodus eadem: Quicumque discesserit de sua ecclesia, & in alia ecclesia sepultus fuerit, cuius propinquus veniens corpus mortui mutare volens dabit pretium sepulchri prioris, hoc est vaccam, & vestimentum ejus commune; & rogabit principem loci, ut basilicam ejus foderit. Si vero eadem familia miserationem animæ ejus in die vii. fecerit, reddet amicus pretium ejus, & sedatium commune: Si sacerdos postulaverit, sic erit etsi monachus fuerit: si vero peregrinus, vestimentum dimittet. In vita monachorum. Quidam clericus in aliena ecclesia moriens illic sepultus est, propinquus vero ejus corpus petentibus non est dimissum, sed obnoxie retentum est. Inde ad ovium episcopum euntibus dixit: nec retinendus nec dimittendus vacuus.

EX LIBRO XX

De Provincia.

CAP. V. De alienis provinciis adveniens ad judicandum.

Patricius ait: Si quaestiones in hac insula oriantur, ad sedem apostolicam referantur.

I. LIBRO XXI.

CAP. X. De eo quod una sententia habenda.

Add. P.
Manc.

Synodus dicit: Si quis autem audet scindere unitatem, quia nemo hominum solvere vel reprehendere potest, anathema sit.

CAP. XII. De iudiciis ecclesiae quales fieri debent.

Patricius ait: Non oportet iudices ecclesiae habere timorem hominum, sed timorem Dei, quia timor Dei principium sapientiae est. Non oportet iudices ecclesiae Dei habere sapientiam mundi, quia sapientia mundi stultitia est apud Deum, sed sapientiam Dei habere. Non oportet iudices ecclesiae munera suscipere; quia munera excavant oculos sapientium, & mutant verba iustorum. Non oportet iudices ecclesiae habere personam in iudicio; quia non est acceptio personarum apud Deum. Non oportet iudices ecclesiae cautelam habere, sed exempla divina, quoniam non oportet servum Dei cautum esse vel astutum. Non oportet iudices ecclesiae tam veloces esse in iudicio donec sciant quod probum fiat; quia scriptum est: noli iudex esse cito. Non oportet iudices ecclesiae mendacium dicere, quia magnum crimen est mendacii, sed oportet iudices ecclesiae rectum iudicium iudicare, quia in quocumque iudicio iudicaverint, iudicabitur de eis.

CAP. XIII. De quatuor principalibus modis reprehendendi iudicium.

Add. P.
Manc.

Synodus dicit: Quatuor modis iudicium humanum pervertitur, timore, cupiditate, odio, & amore. Timore autem cum metu cuiusdam potestatis veritatem loqui pavescimus. Cupiditate, dum praemio muneris alicujus corrumpimur. Saepem enim dives cito muneribus corrumpit iudices: pauper autem dum non habet quod offerat, non solum audiri contemnitur, sed contra veritatem opprimitur. Odio, dum contra quemlibet adversaria molimur. Amore, dum amico vel propinquo beneficium praestare contenti sumus. His autem quatuor causis saepe aequitas violatur, & saepe innocentia laeditur. Addunt quidam alium modum adulationem. *Augustinus*: melius est pro veritate supplicium, quam pro adulatione beneficium.

CAP. XX. De iudicio bonorum iudicium non movendo.

Add. P.
Manc.

Synodus Laudatiz: Iudicibus autem quos communis consensus elegerit, non liceat aliquem irritum provocasse, nullus eorum cominuicet, donec obtemperet iudicibus.

CAP. XXVI. De iudicio clericorum, utrum fiat apud iniquos aut apud infideles.

Patricius ait: Omnis mundialis sapiens, si sapiens sit, non iudicet iudicia ecclesiae.

Synodus dicit: Clericus qui causam suam sive iustam sive iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis provocat, excommunicetur.

ACAP. XXVII. De eo quod licet clerico appetere causam suam sine lite.

Synodus: Ne quisquam praesumat clericum apud saecularem iudicem episcopo non permitte pulare: sed si pulsatus fuerit, non respondeat: non proponat, nec adeat criminale negotium in iudicio saeculari.

CAP. XXXI. De synodo Brevenis.

Nemini clericorum auferri debet locus quem anni circulo inhabitaverit, super quem ecclesiam, id domum suam edificaverat. Sed ut possessio levitica dedica sibi procul dubio habeatur sempiterna.

In hac synodo iudicatum est. In quocumque loco sacerdos edificaverit ecclesiam suam, ibi domum suam in uno anno hereditas eius erit sempiterna.

EX LIBRO XXII

De veritate.

CAP. I. De veritate iudicanda quocumque ore prolata sit.

Gildas: Veritas sapienti nitet, cuiuscumque ore prolata fuerit.

EX LIBRO XXIV.

De Regno.

CAP. III. De eo quod malorum regum opera destruant.

Patricius: Nonus abusionis gradus est rex iniquus. Cum rector esse vult in semetipso, nominis sui dignitatem non custodit, nomen enim regis hoc retinet, ut subiectis omnibus rectoris officium procuret: sed qualiter alios corrigere poterit, qui proprios mores, ne iniqui sint, non corrigit? Terrarum fructus demit, servitia populi impedit, carorum mortes praeparat, hostium incurtus in provincias concitat, undique bestias quadrupedum dilaceratione inquietat, potestates aeras sulcat, terrarum fecunditatem, marisque ministeria prohibet, fulmina succendit, arborum exurit flores, fructus immaturos dejicit; non solum praesentis imperii faciem sufficit, sed etiam filios & nepotes, ne regni hereditatem obtineant obscurat. Propter piacula regum, Saul, & Ieroboam, & Chab & ceterorum, semina eorum ne regnarent exstinxit Deus.

CAP. III. De eo quod bonorum regum opera adificent.

Patricius: Iustitia vero regis iusti haec est: neminem iniuste iudicare, advenis & viduis, & pupillis defensorem esse, furta cohibere, adulteria punire, impudicos & histriones non nutrire, iniquos non exaltare, impios de terra perdere, parricidas, & perjurantes vivere non sinere, defendere pauperes, eleemosinis alere, iustos super regni negotia constituere, senes sapientes & sobrios consiliarios habere, magorum & pythonissarum & auguriorum superstitionibus non intendere, patriam fortiter, & iuste contra adversarios defendere, per omnia in Deo confidere.

CAP. VII. De rege non habente uxores plurimas.

Synodus: Quantam dignitatem acceperit rex, tantum timorem habere debet; multae enim mulieres animam eius depravant, & animus eius

ejus multitudine uxorum divisus maxime in pec-
catum labitur.

EX LIBRO XXV.

De sorte.

CAP. V. *De eo quod inter dubia fors mitti debet.*

Synodus Hibernensis: Sors aut inter duo du-
bia, aut inter duo æqualia, aut inter duo
concatolica mitti debet.

EX LIBRO XXVII.

De civitatibus refugii.

CAP. XL *De diversa pœnitentia homicidarum
sponte occidentium.*

Hibernensis synodus dicit: Omnes homici-
dæ si toto corde conversi fuerint, VII.
annorum pœnitentiam districte sub regula mo-
nasterii pœniteant.

Patricius: Qui occiderit, aut fornicationem
fecerit, aut more gentilium aruspice inter-
rogat; per singula crimina annum pœnitentiæ
agat, & illo impleto cum testibus postea resol-
vetur a sacerdote.

EX LIBRO XXVIII.

De furto.

CAP. VI. *De furto in Ecclesia perpetrato.*

Patricius ait: Qui furatus fuerit pecuniam,
aut in sancta ecclesia, aut in civitate iotus
ubi martyres & corpora sanctorum dormiunt,
fors mittatur super tribus, aut illius manus,
vel pes circumcidatur, aut in carcerem mitta-
tur, jejunans tempus, quod judicaverint senio-
res, & reddat integrum quod abstulit, aut in
peregrinationem ejiciatur, & restituat duplum,
& jurabit, quod non revertetur donec imple-
verit pœnitentiam & post pœnitentiam erit mo-
nachus.

CAP. VI. ita incipit

CAP. VI. *De furto in Ecclesia perpetrato.*

Addit. P.
Martine.

Synodus Hybernensis decrevit primum fur-
tum in ecclesia perpetratum vice tantum reddi &
pœniteri ad iudicium sacerdotis. Et hoc pro
indulgentia ecclesia facit. Et si secundo factum
fuerit, duplo vel quadruplo reddi. Quod si
mundialis hominis pecunia ablata sit ab ec-
clesia, & ecclesia sit catholica, & ab omni
centu libera, damnum domino restituetur, &
utrumque erit ecclesiæ. Si vero ecclesia sub
centu fuerit regali, damnum idem domini re-
stituetur, & utrumque regi & ecclesiæ erit.

CAP. VII. *De pœnitentia furantis si non
de ecclesia.*

Patricius: Qui furtum fecerit, dimidium an-
num pœniteat, xx. diebus cum pane & aqua
vivat, & rapta restituat, si fieri potest, & sic
in ecclesia recipiatur. Vinnivus dicit: Clericus
si furtum fecerit, quadruplum reddat, & an-
num integrum pœniteat.

EX LIBRO XXIX.

De commendatis.

CAP. V. *De commendatis ad ecclesiam
non reddendis.*

Synodus Hibernensis: Omne depositum redda-
tur, nisi depositum ecclesiæ matris omnium
baptizatorum; sicut enim omnis mater vi-
cem depositi perdati filio suo non reddit; ita
omnis ecclesiæ filiorum suorum deposita, quam-
vis sint perdati, reddere non debet.

Item eadem synodus: Si quis custodierit
clavim domus, & fur suffoderit eam, & fura-
tus fuerit depositum alicujus, non reddet is qui
accepit, sed jurabit omnis domus illius: quan-
to magis si cum pecunia sua furatum est?

EX LIBRO XXX.

De patribus & filiis.

CAP. XV. *De eo quod non negligendi sunt
parentes etiam cultus divini gratia.*

Synodus: Quicumque filii a parentibus causa
divini cultus abscedunt, nec debitum re-
verentiæ dependunt, anathema sint.

Item qui patrem & matrem in necessitate
relinquit, cum excommunicandum esse censui-
mus.

CAP. XIX. *De his qui despiciunt filios suos
causa religionis.*

Synodus sancta dicit: Si quis filios relinqui-
rit, & eos non enutrierit, & non facit quod
pertinet eis causa divini cultus, sine contentio-
ne anathema sit.

Item: Quicumque filios suos procreaverit
causa posteritatis, nutrire debet, ne suæ car-
nis homicida sive disperfor existat; dicit enim
scriptura: *Carnem tuam ne despexeris.*

CAP. XX. *De eo quod proponendus Deus sit filiis.*

Synodus: Definimus ut omnis pœnitens non
omnia sua reliquerit filiis suis, & liber exspe-
det Christum, qui omnia dabit necessaria.

EX LIBRO XXXI.

De parentibus & eorum heredibus & filiis.

CAP. X. *De hereditate servanda filiis legitimis.*

Synodus dicit: Non debet fraudare pater fi-
lium suum, sed largiri dona, & heredita-
tem dare debet.

CAP. XIV. *De eo quod debet ecclesia partem suam
dare cognatis defuncti.*

Synodus definivit: Cum quis moritur, om-
nia quæ habet commendat Deo, & partem
Cæleri tribuat, & Deus per manus hominum
tribuat filiis ejus aut propinquis.

CAP. XX *De his qui addunt auctores ecclesiæ
in feminis heredibus.*

Synodus Hibernensis: Auctores ecclesiæ hic
multa addunt ut feminæ heredes dent ratas &
stipulationes, ne transferatur vera hereditas ad
alienos. Dominus etiam: *Transibit hereditas ea-
rum fratribus patris sui, inde propinquis.* Scien-
dum utrum dabunt partem Domino. si acuerint
propinquearum, Domini erit quod dabunt, si
non vero irritum erit. Sciendum est quid dā-
bunt.

bunt in testamentum; hoc est vaccas, vestes & A vasa. Sciendum est quid dabunt ministris; hoc est partem de ovibus & lanam. Si vero de propinquis fuerint ministri, dabunt eis aliquid de hereditate; & si ecclesiam habuerint paternam, dabunt ei de sua hereditate; & si genuerint filios, viris suæ cogitationis dabunt hereditatem.

CAP. XXII. *De testamento infirmi.*

Synodus Hibernensis: Testamentum infirmi ut suo ministro de mobili partem substantiæ, & aliam partem hereditibus, aliamque ecclesiam tribuat in pretium sepulchri. Hereditas vero dividitur inter regnum & ecclesiam & heredes. Si vero non habuerit regnum, tertia pars ministrorum erit; si autem non habuerit, dividant propinqui & ministri.

CAP. XXIII. *De duobus coheredibus duorum mortuorum patrum contradicentibus.*

Synodus: Coheredes duorum patrum contradicentes, ubi invenitur ætas & prudentia, ac dignitas morum, & bona conscientia, eligatur & credatur quod dicat, aut forte, quod discernit omnem dubietatem, a iudicibus idoneis interpretentur. Item: Heredes mortuorum sic judicentur: si alter habuerit, testes adhibeat; si non habuerit, ætas videnda, & nobilitas, & ordinatio, & ratio: si vero titubaverint, a forte aut veritate quæ superat omnia, aut iudicibus veris in alteram partem non declinantibus interpretentur.

Addit. P. Martene.

Synodus Ancoritana definivit: Si duo in absentia mortuorum contradixerint, quatuor judicent, aut forte, quæ discernit omne invisum, aut dividant quod contendunt, aut alter abscedat pretio, aut sacerdotibus dent.

EX LIBRO XXXII.

De debitis & pignoribus & usuris.

CAP. VI. *De mercede mercenariorum cito reddenda.*

Synodus: Considerandum est opus mercenariorum, & tunc merces reddenda est.

Item omnis mercenarius opus suum cito consumit, ut cito accipiat.

Item omnis mercenarius ad oculum servit, ideo exactor præponendus ei.

Item mercenarius deserit oves in quantum mercenarius, & non congregat dispersum, & quod fractum non fovet.

CAP. IX. *De quantitate pignoris.*

Synodus Hibernensis statuit quintam partem debiti in pignus tribui, ut in lege dicitur: *Reddet quintam partem, & si non solverit pignus suum, usque ad certum tempus, non solvet in æternum, & reddet totum debitum nisi miseraris illius.*

EX LIBRO XXXIII.

De fidejussoribus & ratis & stipulatoribus.

CAP. II. *De eo quod non debet clericus esse fidejussor.*

Synodus: Clericus fidejussoribus serviens deponatur.

Patricius: Clericus si pro gentili homine fidejussor fuerit in quacumque quantitate, si contigerit, quod mirum non est, ut per astutiam

Concil. General. Tom. XII.

aliquam gentilis ille fallat, de rebus suis solvat debitum; nam si armis compugnaverit, computetur extra ecclesiam.

CAP. III. *De personis indignis ad fidejussionem.*

Synodus Hibernensis: Non est dignus fidejussor fieri nec peregrinus, nec robustus, nec monachus, nisi imperante abbate, nec filius, nisi imperante patre, nec semina, nisi domina, virgo & sancta.

CAP. IV. *De tempore quo debet rata solvere.*

Synodus Hibernensis dicit, ut rata reddat debita pro quibus fixerat manus, ita ut prima vice xv. diebus expectet debitor, secunda vice xx. diebus, tertia vice xxx. diebus, quarta vice xl. diebus. Postea sine reputatione reddat debitum.

Item alii aliter dicunt, ut si pro vivo, prima vice x. diebus expectet, secunda vice v. Si vero pro mortuo xxx. diebus.

CAP. V. *De modo quo reddet debitor salutem rata.*

In definitione ejusdem Synodi, debitor reddat quantum rata solvit, & quantum fatigatus fuerit; si vero humanus fuerit, ratæ non querat usuram, nisi quod tantum solvit, & quantum fatigatus fuerit; si vero inhumanus fuerit, uno anno crescet usura, & omne debitum reddat, & quintam partem debiti in omni mense.

CAP. VI. *De eo quod aliquis non debet emere aut vendere sine ratis & stipulationibus.*

Synodus sancta decrevit ut omnis venditio tribus confirmetur; idest ratis & stipulationibus, & testibus, & scriptione in qua sunt.

CAP. VII. *De ratione stipulationum & testium.*

Synodus Hibernensis: Si una stipulatio fuerit, sortientur creditor & debitor, & jurabit alter super alterum. Si vero alter duos, vel tres menses habuerit, aut pluribus erit juramentum, & debitor reddet. Si vero stipulationes inter se dissentiant, sortientur, nisi fuerint testes; & si mendax sit altera pars, aut solvet debitum, aut pœnitebit, quantum valet debitum.

CAP. VIII. *De debitore resistente.*

Eadem Synodus: Omnis debitor qui resistit testibus, & stipulationibus, ejiciantur donec secundum iudices pœniteat.

Patricius dicit; Nam si armis compugnaverit, extra ecclesiam ejiciatur.

EX LIBRO XXXIV.

De juramento.

CAP. V. *De juramento solvendo.*

Synodus: Definitio incauta solvenda, nec prævaricatio sed temeritatis emendatio. In regum libro, Saul juravit Jonathan occidere, nec occisus est, nec in hoc juramento culpatur; quia juxta voluntatem suam non Dei voluntatem juravit.

Synodus Hibernensis: Juramentum filii aut filiarum nesciente patre, juramentum monachi nesciente abbate, juramentum pueri, irrita sunt.

CAP. XIII. *De eo quod fit juramentum cum pluribus.*

Synodus Consulensis: Hi qui contendunt quacumque ex causa, si alter cum teste uno, aut cum pluribus, & alius sine teste, juramentum cum pluribus erit.

EX LIBRO XXXIV.

De jubileo.

CAP. VII. De tempore quo neglecta cadunt in jus antiquum.

Synodus Hibernensis: Quidquid per l. annos remanserit, hoc est annum jubileum, in unius jure transgrediens, sine murmuratione, aut excommunicatione in perpetuo non reverteretur.

CAP. VIII. De eo quod observanda sunt leges jubilei etiam in novo.

Synodus ait: De venditis adfectis licet, B verum nunquam veteratur. Servanda sunt tamen leges jubilei, id est anni quinquagesimi, ut non affumentur incerta tempore veterato, & ideo omnis negotiatio subscriptione astringenda est.

CAP. X. De his quos non concindat jubileus.

Synodus Hibernensis: Aliis tibi opponentibus jubileum, respondebis: Annus jubileus de rebus venditis & commutatis ex coheredibus propriis ad homines catholicos est. Non de antiquis commendatio; non de his quæ per vim raptae sunt; non de his quæ sine pretio fiunt; non de his quæ venduntur ex alienis hereditatibus; non de his quæ inter regem & ecclesiam fiunt; quia rex proprium ecclesiae quanto tempore non subtrahet; ita ecclesia jus regis non subtrahet; non de his quæ sunt inter fratres, quia frater fratrem fraudat.

EX LIBRO XXXVI

De principibus.

CAP. III. De bonis principibus.

Synodus Hibernensis: Oportet omnem principem, ut terra sit ad sustinendum, gubernator sit ad corrigendum, anchora sit ad sustentandum, malleus sit ad percutiendum, torceps sit ad tenendum, sol sit ad illuminandum, ros sit ad madefaciendum, pugillarius ad scribendum, liber sit ad legendum, speculum sit ad conspiciendum, terror sit ad terrendum, imago sit in omnibus bonis, ut sit cunctis in omnibus.

CAP. V. De eo quod principes non culpandi sunt parvo crimine.

Gilolas: Aaron in culpando Moysen propter uxorem Ethiopissam lepra Maria damnatur: quod nobis timendum, qui nostris principibus detrahimus propter mediocres culpas.

CAP. VI. De subjectione populi principi.

Aug. I. Mar. Patricius: Ministri vos estis, & unusquisque vestrum principem suum, cui adstet ac ministrat, timeat.

CAP. VII. De eo quod non petatur principatus, nisi qui prius subiectus.

Synodus: Oportet eum qui vult principari, prius monachum esse, & eum qui vult hereditare, prius piium esse, qui vult docere, prius discipulum esse.

CAP. XIV. De eo quod debet princeps habere ministrum.

Synodus: Oportet principem omnia pensare per manus ministrorum in usus parochiarum, & subditorum, & pauperum.

CAP. XV. De eo quod non debet princeps nisi parva donare sine consilio subditorum.

Synodus dicit: Non debet tacere quidquam sine consilio subditorum, nisi pauca in liberationem viduarum & in consolationem pauperum & viduarum, & si clerici absentes sint, tunc faciet.

CAP. XVIII. De contradicente principi ordinanti heredem.

Synodus: Qui contradixerit decreto principis Add. P. M. in heredem ordinando, non est christianus sed hereticus.

CAP. XX. De consensu populi cum principe in ordinando successore.

Synodus dicit: Definimus omnes principem non ordinandum, nisi vocatis clericis, & parochia in unum consentientibus.

CAP. XXIII. De aliis desiderantibus principatum indigne, hoc est incipientibus, aut nuper a mundo conversis.

Synodus: Decernimus ut discat quod doceat, reformetur quod teneat, & sicut lucerna super candelabrum posita luceat, ut adversa vis ventorum irruens conceptam eruditionis flammam non exstinguat, sed augeat.

CAP. XXVII. De penitentia blasphemantis principem bonum.

Patricius ait: Qui marmurat verba blasphemiae contra principem bonum per odium, vel invidiam, cum pane & aqua peniteat vii. diebus exemplo Mariae contra Moysen marmurantis.

CAP. XXIX. De eo quod incipientes praesse debent.

Synodus totius mundi & patricius decrevit. Qui incipiens est, nullo modo praesse liceat, sed sub manu abbatis catholici opus suum exerceat.

CAP. XXXI. De manendo in omni vocatione.

Gildas: Unusquisque in quo vocatus est, in eo permaneat; ut nec primarius nisi voluntate mutetur subditorum, nec subiectus nisi senioris consilio locum prioris obtineat.

CAP. XXXIII. De pessimis principibus ejiciendis.

Superbus angelus de caelo ejectus est; Adam post peccatum de paradiso in terra ejectus est; Hicroboam rex iniquus a decem tribubus deseritur. Omnes haeretici quamvis magnarum urbium principes sint, denudata eorum haerese, a cathedris suis consensu Synodi ejedi sint.

CAP. XXXV. De eo quod non dispersa esse debet ecclesia per contumaciam, sed congreganda est, ut oves in ovile.

Synodus Hibernensis: Si qua contumacia inter principem & nomen ejus per discordiam aliquam orta sit, non rejiciat pastor gregem suum in dispersionem, nec oves pastorem fugiant, sed invicem pacifcentur, dicentes: Introibo ad altare Dei mei. Gregorius Nazianzenus tractat hoc dicens: Ab altario non quislibet potestatem habet me repellere. Nec fraudetis unquam ovile vestrum: non insurgant pedes adversum caput, neque caput a se esse alienos deputet pedes.

CAP. XXXVII. De eo quod non debet princeps putare proprium quod sibi deponitur sed ecclesia.

Synodus: Pontifices vero quibus aut cum ecclesia aut sequestratum donatur aliquid, hoc non quasi proprium, sed inter facultates ecclesiae computabunt.

EX LIBRO XXXVII.

De doctores.

CAP. XVI. De emendatione doctores, quod ab ipsis barba orta est.

Synodus: Notandum quod a sapientibus hereticis per mundum delata est.

EX LIBRO XXXVIII.

De monachis.

CAP. I. De nomine monachorum.

Synodus Hibernensis: Monachus græce, latine unalis, sive quod solus in eremo vitam solitariam ducit; sive quod sine impedimento mundiali mundum habitet; sive quod in hac vita solus, etsi inter multos habitet, versetur.

CAP. IV. De eo quod non oportet monachum fieri sine abbate.

Synodus: Non oportet monachos fieri sine gubernatione, nisi tantum una hora, ne ventus discordie, & dissensionis disperdat ecclesiam.

CAP. V. De eo quod non oportet monachum habere proprium.

Gildas dicit: Quidquid monacho de rebus secularibus superabundaverit, ad luxurias & divitias debet referri, & quod necessitate non voluntate habere compellitur, ut non penuria cadat, non illi ad malum reputabitur.

CAP. VI. De monacho non retinendo ab abbate suo.

Gildas dicit: Abbas remissus non retineat monachum suum ad districtiora se tendentem.

CAP. VII. De monachis fugientibus susceptis, vel non susceptis.

Gildas ait: Qui veniunt ad vos de viliori loco ad perfectionem, quorum abbas ita degeneravit ab opere Dei, ut mercatur ad mensam non recipi sanctorum, & fornicationis crimine non suspicionis, sed male videntis onerari, suscipite etiam sine ullo scrupulo monachos tales ad vos de flamma inferni confugientes, nequaquam illorum consulto abbate; illos vero quorum abbatem de mensa sanctorum propter infamiam non arcemus, non debemus illo nolente suscipere; quanto magis venientes de sanctis abbatibus & nullo alio modo suspectis, nisi quod habet pecora & vehicula, vel pro consuetudine patrie, vel sua infirmitate, quæ minus lædunt habentes, si cum humilitate & patientia, quam aratra trahentes & isosoria figentes terræ cum præsumptione & superbia. Item navi fracta qui potest natere, natet.

CAP. VIII. De eo quod debet monachus dare abbati acquisita.

Synodus dicit: Monachus, qui per contumaciam per desertum loca vagari cœperit ut habere aliquid præsumplerit proprium, omnia quæ acquisiverit abbati deferantur secundum monasterii regulam: ipse vero tamquam fugax sub custodia revocetur.

CAP. X. De eo quod ambo excommunicandi sunt, monachus fugitivus & susceptor illius.

Patricius: Quicumque excommunicatus fuerit a quolibet clericus, & ab alio susceptus fuerit, corquali penitentia corripiantur.

Cencil. General. Tom. XII.

CAP. XI. De vago monacho excommunicando.

Patricius ait: Monachus inconsulto abbate vagus ambulans in plebe, debet excommunicari.

CAP. XV. De eo quod non oportet monachos a congregatione secedere.

Synodus Agathensis: Monachis ad solitarias cellulas non liceat a congregatione recedere, nisi forte proba iis post meritos labores ab abbatibus permittatur; ita tamen, ut intra eadem monasterii septa manentes, separatas habeant cellulas.

CAP. XVI. De eo quod non oportet monachos cellam construere sine abbatis permisso.

Synodus Aurelianensis: Nullus monachus ambitionis & vanitatis impulsu cellam sine abbatis sui permissione construere præsumat.

EX LIBRO XXXIX.

De excommunicatione.

CAP. I. De ordinatione excommunicationis.

Synodus Hibernensis vi. modos dicit, a celebratione, a communicatione missæ, a cohabitatione, a benedictione, a colloquio pacifico, a comæatu.

CAP. IX. De eo quod non cito quis excommunicandus sit.

Gildas: Ait non Noe Cham filium suum magicæ artis scribam ab arca, aut mensæ communione voluit arcere. Non Abraham Aner & Heschol in debellatione v. regum exhorruit. Non Loth Sodomorum convivia execratus est, Non Isaac participationem mensæ Abimelech. & Ochaz, & Phicol ducis militum negat; sed post cibum & potum juraverunt sibi mutuo. Non Jacob extimuit communicare filiis, quos novit venerari idola. Non Joseph renuit Pharaonis mensæ & scypho participari. Non Aaron sacerdotis idolorum Madian mensam repulit. Nec non Moyses simul cum Jethro hospitium & convivium pacificum inivit. Non Christus convivia paganorum devitabat, u omnes peccatores & meretrices salvaret.

CAP. VII. De eo quod suscipienda non sit elemosyna excommunicati.

Patricius: Quicumque clericus excommunicatus fuerit, nec ejus elemosyna in ecclesia recipiatur.

CAP. VIII. De eo quod non debet excommunicatus offerre vel baptizare, sed solum orare.

Patricius: Si quis excommunicatus fuerit, solus ex eadem hora orationem faciat, nec offerre nec baptizare liceat ei, donec se faciat emendatum.

CAP. XI. De eo quod non tam esca & potus, quam cogitatio & opus pravum hominem maculant.

Synodus: Non tam esca & potus nocent, quam mala cogitatio & opus pravum hominem maculant; sine alio enim potes esse, sine vero teipso nunquam.

CAP. XIV. De eo quod melius est secedere a malis, ne simul quis cum illis pereat.

Synodus: Omnis clericus qui ludum spectare desiderat, degradetur.

Item: Quicumque clericus in bello aut in rixa mortalium & gentium ludis mortuus fuerit, neque oblatione, neque oratione postuletur pro eo, sed in manus incidat iudicis; sepultura tamen non privetur.

EX LIBRO XL.

*De commendationibus mortuorum.*CAP. II. *De principe aut episcopo sua propria commendante.*

SYNODUS: Omnis princeps potest commendare sua propria post mortem.

CAP. III. *De eo quod non liceat principi commendare res ecclesie.*

SYNODUS: Omnis princeps Christianus ut invenerit ecclesiam, sic derelinquat, nisi consensu clericorum nihil in morte commendet, ne maledictionibus post mortem gravetur.

CAP. IV. *De eo quod potest princeps commendare aliquas de rebus ecclesie.*

SYNODUS Hibernensis: Princeps in sua morte etiam de rebus ecclesie commendare potest, hoc est pretium ancillæ, sive de mobili substantia, sive de agro.

Item testamentum episcopi, sive principis est x. scriptuli sacerdoti danti sibi sacrificium, sagum pauperi, viaticum cibi vidui, commune vestimentum ministro, & hæc tamen firmentur a clericis.

CAP. VIII. *De degente sub censu nihil commendante.*

SYNODUS Hibernensis: Sicut sine permisso abbas monachus nihil commendare audebit; ita degens sub censu potestatem non habebit donare aliquid in morte sua, nisi jubente domino suo.

CAP. IX. *De degente sub censu sua commendante.*

SYNODUS Hibernensis: Si quis fuerit sub censu regali, abbate, & commendaverit aliquid; si audierit & tacuerit dominus diebus, non potest retrahere; sin vero, irritum erit.

CAP. *De commendatione mulieris degentis in conjugio.*

SYNODUS Hibernensis: Si vir ejus tacuerit diebus, non retrahet quodcumque dedit; si vero non tacuerit, irritum erit ejus testamentum præter corporis sui rationem, & sagum & vaccam cum corpore suo si habuerit: ecclesie, cui servierit, quamdiu cum viro suo fuerit, ex consensu viri tertiam partem substantie sue dabit, sed vir ejus distribuet: cætera vero viri sui & filiorum ejus erunt.

EX LIBRO XLI.

*De ecclesia & mundo.*CAP. III. *De ecclesia non denudanda a mundo.*

SYNODUS: Fures & latrones & raptores de ecclesia ejicendi sunt.

Item: Si fraudaveris amicum, furtum est; ecclesiam vero fraudare, sacrilegium.

CAP. VI. *De ecclesia, ut totum non rapiat.*

SYNODUS: Nullum oportet fraudare filios aut fratres aut propinquos.

Item: Ecclesia non nisi partem Dei accipiat: cum enim hæres mundi venerit, retrahet ea quæ mundi sunt.

CAP. VII. *De duabus ecclesiis contententibus agrum unum.*

SYNODUS: Ager inquiratur in scripture duarum ecclesiarum: si in scripture non invenitur, requiratur a senioribus & propinquis quantum temporis fuit cum altera, & si sub jubi-

ileo certo mansit, sine vituperatione maneat in æternum. Si vero senes non inventi fuerint, inter se dividant, & altera cui propinquior det pretium quantum iudices judicaverint.

CAP. VIII. *De jure ecclesie non perennate, licet multa tempora transferant.*

SYNODUS: Si episcopus humanitatis obtentu villulas clericis, vel monachis præstiterit excolendas, vel pro tempore tenendas, etiam si longa temporum spatia transire comprobantur, ad ecclesiam revertentur.

CAP. X. *De eo quod liqueat ecclesia sumere danda hostium omnia.*SYNODUS: Non-ecclesia querere, & data respicere. Addit. P. Mar. 1090.CAP. XV. *De ecclesia non retinente aliquem per vim.*

SYNODUS: Si quis sua voluntate discesserit, notetur coram testibus & relinquatur Deo.

CAP. XVI. *De eo quod non comedendum neque dormiendum in ecclesia.*SYNODUS: Non oportet intra domum Dei cibum carnalem comedere, nec accubitos ad dormitionem sternere. Inde Christus vendentes & ementes extorquebat dicens: *Domus mea domus orationis vocabitur.* Addit. P. Mar. 1090.CAP. XIX. *De eo quod melior divisio quam discordia.*

SYNODUS: Melius est dividere, quam semper discordare; divisio enim præstat pacem, discordia vero destruit.

CAP. XXI. *De quanto malo moriantur projectores infantum in ecclesia Dei.*

SYNODUS Hibernensis: Quicumque infantes in ecclesia Dei projiciunt ignorante abbate, si in ea episcopi sunt sepulti, aut præsentibus sint, iii. annis & dimidio pœniteant. Si vero homicidium in ea fecerint, vii. annis pœniteant. Unde hoc sumptum est, quod episcopus vii. gradus habet, & ecclesia septiformis est. Si vero non habuerint episcopos, sed parva sit ecclesia, anno & dimidio pœniteant.

CAP. XXII. *De infantibus in ecclesia projectis.*

Eadem ait: Filius allatus servus est ejusdem, nisi depretiatur, nec noxa ejus maculabit ecclesiam, si protervus sit; si tamen in quantum valet corripuerit filius allatus ecclesie: si intra c. dies ab ea discesserit, nullam potestatem habebit, sed ad nutrientium jus pertinebit: si ecclesia pecuniam sumserit a parentibus in quantumcumque nutrientium more parentum erit filius: si infans mortuus fuerit per negligentiam, vii. annis pœniteant, quia Christum necaverunt. Hinc alii judicant, ut vii. annis pœniteant qui infantes projiciunt, ut quantum malum infixerint in ecclesia Dei, tantum accipiant.

CAP. XXIII. *De quærentibus pecunias vituperandis.*

SYNODUS: Qui facultates ecclesiasticas sub dio vitæ congregant sub nomine misericordie, tollat ab eis auctoritas, si neminem captivorum redemisse comperiuntur: & quod acquisierint, in redemptionem captivorum distribuatur, & alieni a christianis fiant, donec pœnitentiam trium annorum agant.

PATRICIUS: Si quis redemptionem captivi inquisiverit in plebe, suo jure, sine permissione abbatis, meruit excommunicari.

CAP. XXIV. *De collecta pecunia non vituperanda, necessitate cogente.*

PATRICIUS: Si quis acceperit permissionem pontificis, & collectum sit pretium captivi, non plus exi-

exigens quam necessitas poscit, si quid supra remanserit, ponat super altare, & indigentibus detur & captivis.

Item: Si quis colligit pecuniam sub nomine misericordie, non audeat spoliare ecclesiam Dei, sed reges & plebes, quibus melius est dare, quam recondere.

CAP. XXV. *De ecclesia ligatum solvente.*

Synodus Hibernensis: Si ecclesia solverit vinculum de vinculo, det vincula pretii penitentiae super eum; si vero ille non impleverit penitentiam, & fecerit aliquod malum, non veniet maledictum super ecclesiam Dei: ecclesia enim habet potestatem ligandi & solvendi & libera est, & unusquisque in eam debitor est.

CAP. XXVI. *De ecclesia degente sub censu non solvente vinculum.*

Eadem Synodus: Si ecclesia sub censu regis deguerit, & mundialibus quibusdam finibus constricta sit, non est digna solvere vinculum, nam si solverit, reddet debita delictorum ejus.

CAP. XXVII. *De libertate ecclesia catholica non reddente debita malorum.*

Eadem Synodus: Non reddet ecclesia in tribulatione delicta aliorum. Sicut non venient delicta demonum super Deum aut angelos ejus; sic non venient delicta membrorum diaboli super membra Christi, idest super sanctos, nec monachorum fugientium ab ecclesia; neque peregrinorum pessimum, neque eorum qui jaciuntur super ecclesia, idest collectorum malorum, nec cognationum mundialium; sed mundiales delicta aliorum mundialium, quae commiserunt in ecclesia, ecclesiae reddent; similiter mali fratris delictum non maculabit fratrem religiosum sive spiritualiter, sive mundialiter in delicto ejus reddendo.

CAP. XXVIII. *De ordine delicti fratris peccantis.*

Eadem Synodus: Primum delictum uniuscujusque mali hominis veniet super substantiam suam & pecora sua: secundum si non habuerit substantiam aut pecora, veniet super regiones suas; si non habuerit regionem, veniet super regem suum; si non habuerit regem, veniet super eum qui arma dedit, & vestimenta illius qui delictum fecit: fin vero, postremo veniet super illum qui cibavit illum, & lectum dedit. Si vero nihil de his omnibus inveniatur, & delinquit in ecclesia, queratur a regno maximo provinciae in qua est ecclesia ista.

CAP. XXIX. *De culpa peccatorum non veniente super ecclesiam, etiam si pascat eos.*

Synodus eadem: Si ecclesia dederit cibum illi qui delictum fecerit, non veniet delictum mali hominis super ecclesiam propter cibum datum ab ecclesia malo homini, quia columba vera est; columba autem non suis tantum pullis ministrat, sed omnibus avibus aperientibus os suum: ita omnibus servit ecclesia, Domino dicente.

Estote perfecti sicut pater vester caelestis perfectus est: qui solem suum oriri facit super bonos & malos; super justos & injustos.

CAP. XXX. *De mundialibus non jurantibus super discessorem ecclesia.*

Synodus eadem: Defendit se ecclesia etiam post obitum principum suorum, & non juratur super illam, idest super discessores, quia viva sunt verba illorum. Hoc exemplo sanctae scripturae: *Et patres nostri narraverunt nobis; non sunt occulta a filiis eorum.* Et illa jurat super mortuos mundiales, & ideo non juratur super illam, quia libera est, & non ergatulum.

EX LIBRO XLII.

De locis.

CAP. I. *De ecclesia ab infidelibus non fundanda.*

Synodus: Si quis ingressus fuerit locum, non ab infidelibus aut a laicis, sed ab ecclesia fundatur ecclesia.

CAP. III. *De fundamento ecclesia ab infidelibus accepto.*

Synodus ait: Quicumque edificat ecclesiam, si ab infidelibus accipiat fundamentum, convocet episcopum & seniores, & firmetur episcopo, & firmet episcopus in oblationem Deo & advenis.

CAP. IV. *De conversatione advena accipientis locum.*

Synodus patricii dicit: Si quis advena ingressus fuerit in plebem, non ante baptizet, nec offerat, nec consecret, nec edificet ecclesiam, donec permissionem accipit ab episcopo illius provinciae, quod exemplum humilitatis est; nam qui sperat ab infidelibus, a laicis & non ab episcopo permissionem accipit, alienus est.

CAP. V. *De advena non valente tenere locum suum.*

Synodus Hibernensis ait: Placuit ut advena accipiat locum inter monasteria; cum vero datum ei locum obtinere non potuerit, ad suum monasterium revertetur unde venerat. Si ab infidelibus accipit & non potuit obrinere, accipiat pretium ejus ab haeredibus, aliis vero vendi non poterit. Si in eo plantaverit reliquias sanctorum, potest dare aliis clericis, sed tantum perfectis.

CAP. VI. *De eo qui dat locum alicui, si separati fuerint, hoc modo separabuntur.*

Hibernensis Synodus: Oportet ut princeps qui seipsum non dedit, aut sua, sed tantum servabit ecclesiae, si ejectus fuerit, aut voluerit abscedere, dimittat dimidium seminis in pecoribus ecclesiae, & quod ei datum relinquat intactum, nisi quod necessitas loci illius exegerit. Dab eo, & quod secum intulit, tollat. Si ipse dominatricem aut ministros conduxit, in sua parte erunt: si vero causa loci conduxit, cum parte loci exhibunt, & omnes oblationes alienorum inter principem & ecclesiam dividuntur in separatione; sed si princeps sacerdos catholicus sit, omnes hos labores quos ille fecit, & omnia loci ornamenta, loci erunt; & quidquid ipse laborantibus impenderit de substantia loci non reddet, exceptis rebus maximis & propriis, id est specialibus ecclesiae vasibus. Aliis vero placuit, quod in primo anno sparsit, in separatione non reddet, quia egenus fuit.

CAP. XI. *De termino sancti loci ignoto, terminatoque tribus personis.*

Synodus Hibernensis: Terminus sancti loci habeat signa circa se.

Synodus dicit: Ubicumque inveneritis signum crucis Christi, ne laeseritis.

Item: Tres personae consecrant terminum loci sancti, rex, episcopus, populus.

CAP. XII. *De numero terminorum sancti loci.*

Synodus eadem quatuor terminos circa locum sanctum posuit: Primum, in quem laici & mulieres intrant; alterum in quem clerici tantum veniunt. Primus vocatur sanctus; secundus sanctior; tertius sanctissimus. Nota nomen quarto defecisse.

CAP.

CAP. XV. De decreto Hibernensium in violandis reliquiis.

Synodus Hibernensis: Quicumque reliquias episcoporum vel martyrum homicidio violaverit, vii. annis peregrinus pœniteat: si vero furto iii. annis. Si autem in termino loci sancti occiderit, in quo laici hospitantur, anno uno: indulgemus vero posteriora tempora l. dies: quia non locus sanctus dicendus est in quem homicidæ cum spoliis, fures cum furtis, adulteri & perjuri & præcones & magi intrant. Et non solum omnis locus sanctus debet intus mundari, sed & ejus termini qui consecrati sunt, mundi esse debent.

CAP. XV. De tanto graviore pollutione sancti loci, quanto plures in eo sancti.

Patricius ait: Quicumque Diis, hoc est martyribus detrahit, Deo detrahit; quanti enim cumque martyres in eo humati sunt loco, tantum Deo detrahit.

CAP. XXV. De profanatione, cur ebrior sanctus sanguis quam sanctus locus?

Synodus: Sanguis martyrum consecrat locum, non locus sanguinem. Si aliquis dixerit, mea est ecclesia, dices ei quod in cantico legitur: *Una est columba mea, & unus est dilectus meus.* Et dices illi: aptum est, filium occidi in sinu matris & nutricis suæ, tamen scias nutricem tantum pollutam, & pro hac pollutione consecratur, filium vero mortuum esse. Item Ouvius episcopus dicit: Reliquias nemo potest pollueri, quorum animæ visione Dei satiatur munditia oblivioni tradunt, animæ vero martyrum sub ara Dei clamant dicentes: *Vindica sanguinem nostrum.*

CAP. XXV. De nomine basilicæ & ejus scissura.

Synodus Hibernensis: Basilica græce, rex latine: hinc & basilica, regalis, quia in primis temporibus reges tantum sepeliebantur in ea, nomen sortita est: nam ceteri homines sive igni, sive acervo lapidum conditi sunt.

Item: nemo alienus fuerit qui libertatem scindendi basilicam sine principis permissione habet; & si hoc ausus fuerit, reddet secundum dignitatem ejusdem loci.

EX LIBRO XLIII.

De questionibus mulierum.

CAP. II. De eo quod cavenda sit elatio in continentia.

Synodus: Si quis ex his, qui virginitatem propter Dominum servant, extollitur adversus conjugatos, anathema sit.

Item: Unusquisque qui virginitatem custodit, propter Dominum faciat, non propter execrationem conjugii; qui enim virum fidelem & religiosam feminam detestatur, aut culpabiles æstimat, anathema sit.

CAP. VII. De veris viduis.

Synodus: Viduæ quæ ecclesiæ stipendio sustentantur, tam assidue in opere Dei esse debent, ut orationibus & meritis ecclesiam adjuvent.

CAP. VIII. De eo quod debet ecclesia viduas suas debiles alere.

Synodus dicit: Viduæ adolescentes quæ corpore debiles sunt, sumptu ecclesiæ, cujus Viduæ sunt, sustententur.

CAP. X. De palliatarum nomine.

Synodus Hibernensis: Pallium a palliditate

Aditum; hinc & palliata sive Pallas Dea, quæ & Minerva, cujus templum pallidum est, cujus sacerdotes virgines erant palliatæ, hoc est velatæ; hinc in novo transfertur ad palliata, hoc est velatas.

CAP. XI. De ætate qua debent virgines velari.

Synodus: Sanctimoniales, quælibet, vitæ earum & mores probati sunt, ante annum ætatis suæ duodecimum non velentur.

EX LIBRO XLIV.

De ratione matrimonii.

CAP. XI. De temporibus in quibus continere se debent conjugati.

Synodus Hibernensis: In tribus quadragesimis anni, & in Dominica die, & in feriis quartis, & in sextis feriis conjuges continere se debent.

Item: In omnibus solemnitatibus, & in illis diebus quibus uxor prægnans, hoc est, a die quo filius in utero ejus motum fecerit, usque ad partus sui diem.

Item: a partu per xxxvi. dies si masculus; si vero filia xlvi. dies.

Item: Habitantibus illis in habitu religioso copulari non permittitur.

CAP. XXXI. De editis filiis de vivorum virorum uxoribus adulterantibus.

Synodus Hibernensis: Si quis legitimam conjugem alicujus corrumpit, & superfeminaverit semen, ut prægnans sit mulier, filius ille erit corporis a quo genitus est. Sed tamen pretium filii dabit, quantum judices judicaverint. Si vero adulterium superfeminaverit, nihil reddet corruptor, nec adulter dabit aliquid adultero, nisi forte confesso filio pretium educandi.

CAP. XXXII. De omni adultero excommunicando.

Synodus Hibernensis: Omnis adulter sive a concelebratione, sive a communicatione mensæ, sive a cohabitatione, sive a benedictione, sive a colloquio, sive a commensatione, donec pœniteat, excludendus est:

D CAP. XXXIII. De recipienda adultera post penitentiam, & de quantitate penitentia.

Synodus: Ut mulier juncta alii viro causa adulterii, excommunicata fiat definimus, donec penitentiam agat; & post penitentiam reconcilietur viro suo.

Patricius: Si alicujus uxor fornicata fuerit cum alio viro, non ducat aliam uxorem quamdiu viva fuerit in vicem ancillæ; & annum integrum in pane & aqua per mensuram pœniteat, nec in uno lecto permaneant.

Synodus: Septem annis pœniteat; tribus quidem districte, quatuor vero remisse. Similiter de viro intelligenda, si & ipse adulteraverit.

CAP. XXXVII. De desponsatis puellis, & ab aliis corruptis.

Synodus: Desponsatas puellas, & post ab aliis corruptas, placuit erui, & aliis reddi, quibus ante fuerant desponsatæ.

CAP. XXXIX. De eo quod non potest mulier accusare virum suum de incerto adulterio.

Synodus ait: Latente commisso virorum non facile aliquis ex suspicionibus separandus, qui utriusque submovebitur, si ejus flagitium detegatur.

De penitentia.

CAP. XI. De penitentia agenda etiam in ultimo spiritu.

Patricius: Si quis infirmatur, agat penitentiam etiam ex necessitate, quia misericors est Deus.

CAP. XIII. De loco penitentia.

Synodus dicit: Corrigendi & penitendi locus considerandus est.

EX LIBRO XLVI.

De regionibus census.

CAP. I. De divisione regionis census in tres partes.

Synodus: Omnis hereditas sub censu regis & ecclesiam illigata in tres partes dividatur. Prima pars heredibus sine sorte datur. Secunda regibus: Christus enim dicit: *pro me & te*, Petro. Tertia vero Deo, ut *Domini est terra & plenitudo ejus* &c. Tertiam partem Deo dant; tertiam partem regi, qui regit, & fulcit ecclesiam cum Deo & hominibus. Et tres ordines columnarum in templo leguntur; primus lignorum sine tegmine, hoc est subiecti; secundus cum argento, significans reges; tertius cum auro, significans principes catholicos.

CAP. V. De eo quod regis & episcopi equalis sit census.

Synodus Hibernensis ait: Omnis qui ausus fuerit ea quæ sunt regis aut episcopi furari, aut rapere, aut aliquid in eos committere, parvipendens displicere, VII. annos peniteat cum episcopis.

EX LIBRO L.

De tonsura.

CAP. VI. De tonsura Britonum.

Cildas ait: Britones toto mundo contrarii moribus Romanis inimici, non solum in uilla, sed etiam in tonsura cum Judæis umbræ futurorum servientes, quæ veritati Romani dicunt, quorum tonsura aure ad aurem tantum contingebat, pro excellentia ipsa magnum tonsura, qua sola frons anterior regi solebat priorum. Auctorem vero hujus tonsuræ in Hibernia tubulcum regis Loigairi filii, illis extitisse patricii sermo testatur, ex quo Hibernenses pene omnes hanc tonsuram sumplerunt.

De excommunicandis clericis qui non tonsurantur Romano more.

Adit. P. Patricius ait: Quicumque clericus ab ostiario usque ad sacerdotem sine tunica femoralis vitus fuerit, quæ turpitudinem ventris non tegat & nuditatem; & si non more Romano tonsus fuerit, & uxor si non velato capite ambulaverit, pariter condemnabuntur, & ab ecclesia separabuntur.

CAP. VII. De excommunicandis clericis qui non tonsentur tonsura Romana.

Patricius: Si quis clericus, cuius capilli non sunt tonsi Romano more, debet excommunicari.

EX LIBRO LI.

De bestiarum vitibus.

CAP. V. De canibus.

Hibernenses dicunt: Canis catenatus quidquid mali fecerit in nocte, non reddetur a domino suo; si vero in die violaverit aliquem, reddet dominus ejus. Canis vero pecorum quidquid mali fecerit in ovello aut in pascuis suorum pecorum, non reddetur a domino suo, si vero extra fines exierit, reddetur pro eo quidquid mali fecerit.

CAP. VIII. De pilæis.

Hibernenses dicunt: Pilæ si quid mali fecerit nocte, non reddet dominus ejus: in die vero nocens, reddet.

CAP. IX. De gallinis.

Hibernenses dicunt: Gallinæ si devastaverint messem aut vineam aut hortulum in civitate sepe circumdatum, quæ altitudinem habet usque ad mentum viri, & corona spinarum habuerit, reddet dominus earum; sin vero, non reddet. Si vero foras exierint ultra siccatorium, dominus reddet, si aliquid mali fecerint.

EX LIBRO LII.

De carnibus.

CAP. X. De esu ferarum maxime cervorum licito.

Hibernenses dicunt: Caro ferarum, ut mul-
tiputant, ad esum licita: quia magis æruginem vitalium, quam saturitatem gignit. Quidam eam similem carni reliquæ dicunt; quia saturitatem ventris, ut alia caro præstat: tamen ecclesia has tres carnes elui consecravit.

CAP. XII. De suis manducantibus homines.

Theodorus ait: Porci qui sanguinem gustantes tetigerint, manducantur; sed si cadavera mortuorum lacerantes manducant, carnes eorum non licet comedi, usquequo macerentur.

Item: si porcus sanguinem biberit, licet; si tantum gustaverit, nihil est.

CAP. XIV. De morticinis suis, & de animalibus sanguinem humanum sumentibus, & de carnibus comestis a lupis, de piscibus, & strangulatis animalibus, de comestis ab accipitre, & de equo.

Theodorus episcopus dicit: Græci carnem morticinam non dant porcis suis. Pelles vero morticinorum ad calciamenta, & lanam & cornua licent accipi; sed non in sanctum aliquid: tamen si casu porci comedant carnem morticinorum aut sanguinem hominis, non abiciendos credimus, nec gallinas æquali modo. Animalia quæ a lupis sive canibus consumuntur, non comedenda nisi porcis projiciantur & canibus; nec cervus nec aper, si mortui inventi fuerint. Pisces autem licent, quia alterius naturæ sunt. Aves & animalia cætera, si in rebus strangulentur, non sunt comedenda: Paulus enim ait: *Abstinete vos a suffocato sanguine & ab idololatria*. Similiter ab accipitre mortua. Equum non prohibent, tamen consuetudo non est comedere.

EX LIBRO LXI.

De substantiis hominum.

CAP. III. De tribus liberis a peccato alieno.

Synodus Hibernensis: Tria sunt quæ peccata aliena non sustinent. Largus homo, si domum suam cum omnibus communem habet: pecora, quorum fructus & labor communia sunt omnium, nihil querentia nisi victum, & victus quo vivunt non hominis, sed Dei; servus domino suo fideliter serviens. Inde Hieronymus dicit: *Peccatum domini in servum non cadet, peccatum vero servi in dominum transit.* Inde Balaam occisioni paratus fuit, nisi per asinam emendatus esset, & asina libera fuit.

CAP. IV. De peccato non sumendo ob alicujus peccatum nisi suum.

Synodus Hibernensis dicit: Ut nihil aliud pecus damnetur, nisi in suum peccatum, sive hominem occidendo, sive infirmando, sive aliud pecus occidendo, sive fœnum sive messem devastando.

EX LIBRO LVII.

De ducatu barbarorum.

CAP. II. De penitentia ducentium barbaros.

Synodus Hibernensis ait: Qui præbet ducatum barbaris, xiv. annis peniteat. Barbarus, idest alienus: quis est alienus, nisi qui more crudeli & immani cunctos prosternit.

CAP. III. De jure quo judicant senatores xiv. annos penitentia ductorum.

Synodus Hibernensis ait: xiv. annos hac de causa nandi sunt senatores, si basilicas episcoporum incenderint, vel si hominem religiosum sive sanctimoniale occiderint, vel prostraverint, sive innocentes de ecclesia subtraxerint: ductor vi. annos sui causa, vii. annos alios causa ductorum peniteat.

CAP. IV. De ductore qui non implet animi effectum.

Synodus: Judas reatum trium accepit, qui dolum elegit, & induxit alienos, & pretium doli assumpsit. Psalmus dicit: *Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos.*

EX LIBRO LXI.

De artificio artificum.

CAPUT I.

Hibernenses dicunt: Si quis artifex opus inertis faciat, & ferramenta usque ad dimidium quælikerit, dimidium pretium habebit; sin vero, tertiam partem ædificii sui accipiet, ut sit tertia pars operarii, tertia cibo & ferramentis unde judices habebunt; hoc est judex ab artificibus, & judex a præsentibus ecclesie vel castuli, & quantumcumque voluerit pro operatione judicabunt, non secundum utilitatem; postea artifex habebit pretium benedictionis. Sic judicabuntur & alia dona. Qui vero noluerit secundum hoc concilium facere, fiat excommunicatus, & nemo eum accipiat, & in morte carebit communione.

EX LIBRO LXIV.

De variis causis.

CAP. III. De III. petitionibus patricii.

Hibernenses dicunt: Tres petitiones patricii sunt; quarum prima est, ut bipartita vel tripartita regionis pars ecclesie propinquorum detur ei: Secunda, ut non per juramentum ab aliquo firmetur super ecclesiam infirmam. Tertia, ut clericus similis quærat a laico.

De quatuor petitionibus patricii.

Hibernenses dicunt: Sed Deo tuo gratulare. **B**nunc, quia tunc data sunt tibi quatuor petitiones quas petisti. Prima petitio est, ut in Ardmachi ordinatio tua fiat gratia. Secunda petitio est, ut quicumque hymnum qui tibi compositus est, in die exitus de corpore cantaverit, tu ejus penitentiam judicaveris. Tertia petitio est, ut nepotes Divini, qui te benigne susceperunt, misericordiam consequantur hic & in futuro, & non pereant. Quarta petitio est, ut Hibernenses omnes in die judicii a te judicentur, sicut dicitur ad apostolos: *& vos sedentes iudicabitis duodecim tribus Israel:* ut eos, quibus apostolus fuit, iudices.

CAP. VIII. De his qui se putant esse justos, & non sunt.

C Gildas in epistolis suis: Hi dum pane in mensura vescuntur, pro hoc ipso sine mensura gloriantur; dum aqua utuntur, simul odii poculo potantur; dum sanctis ferculis vescuntur, detractionibus utuntur; dum vigiliis expendant, aliquos somno pressos vituperant. Jejunium charitati, vigilias justitie, propriam ad inventionem concordie, clausulam ecclesie, severitatem humilitati, postremo hominem Deo anteponunt. Hi jejunant, quod nisi per aliquas virtutes asseratur, nihil prodest. Qui vero charitatem perficiunt, cum cithara Spiritus sancti dicunt: *Quasi pannus menstruata omnes justitie nostre.*

CAP. XVII. De eo quod monere melius est.

D Patricius dicit: Satiis est nobis negligentes præmonere ne delicta abundant, quam culpæ quæ sunt facta: Salomone dicente: *melius est arguere, quam irasci.*

EX LIBRO LXV.

De contrariis.

CAP. II. De tarditate conclusionum & ejus brevitate.

Patricius: Non oportet judices tam veloces esse in iudicio, donec sciant quod probum fiat: quia dictum est: *Noli iudex esse cito:* Ilias e contra: *Ve mibi qui taceo:*

FRAGMENTUM SYNODI HIBERNENSIS.

Synodus Hibernensis decrevit.

Sanguis episcopi vel excelsi principis vel scribæ, qui ad terram effunditur, si collirio indiguerit, cum qui effuderit sapientes crucifugi judicant, vel vii. ancillas reddat. Si in specie tertiam partem de argento, & comparem verticis de auro, latitudinem nec non & similem oculi de gemma pretiosa magnitudinem

P. Martene
hoc capitulum
legit.

Hæc & sequentia adjecta sunt ex P. Martene.

nem reddat. Et pro ejus livoris vel vulneris admiratione in conventu, vel in qualibet multitudine usque ad tertium annum, aut eo amplius, si non indulgeat, pretium ancillæ is qui commisit reddat. Si vero sanguis episcopi ad terram non perveniat, nec collyrio indigeat, manus percutientis abscindatur, aut dimidium vii. ancillarum reddat, si de industria: si autem non de industria, pretium ancillæ tribuat. Qui vero episcopum sine effusione sanguinis percussit, vel commotaverit, dimidium vii. ancillarum pretium reddat. Si autem aliquid de capillis ejus carptum fuerit, sedatium uniuscujusque capilli, idest xii. discipuli usque ad xx. de utroque reddatur. Licet enim majus cultum fuerit, quasi proprium reddi non dicitur. Sanguis presbyteri qui ad terram effunditur donec collyrium suffert, manus interfectoris abscindatur, vel dimidium vii. ancillarum reddat, si de industria; si autem non de industria, ancillæ pretio sanetur. Si ad terram non perveniat, percussor ancillam reddat; si in specie ejus tertiam partem de argento retribuat, percussio ejus ancillæ pretio restituatur, mortis eius, ut prædiximus, sanetur.

Patricius dicit.

Omnis qui autus fuerit ea quæ sunt regis, vel episcopi aut scribæ furari, aut rapere, aut aliquid in eos committere, parvipendens despiciere, vii. ancillarum pretium reddat, aut vii. annis pœniteat cum episcopo vel scriba.

Incipit præfatio Gille de pœnitentia.

I.

Presbyter aut diaconus faciens fornicationem naturalem, sive sodomitam, prolato ante monachi voto, iii. annis pœniteat, veniam omni hora roget, superpositionem faciat in unaquaque hebdomada, exceptis i. diebus post passionem; pane sine mensura, & ferculo aliquatenus butyro impinguato die dominico; ceteris vero diebus paximati panis mensura, & miscelo parvum impinguato. Horti oleribus, ovis paucis, Britannico formello utatur. Mimina Romana lactis pro fragilitate corporis istius xvi. Tenuclæ vero vel Balthutz lactis sextario Romano. Sitis gratia & aquæ talimpulo, si operarius est. Lectum non multo sæno instructum habeat. Per iii. quadragesimas superaddat aliquid prout virtus admiserit, semper ex intimo corde defleat culpam suam. Obedientiam pro omnibus libentissime excipiat. Post annum & dimidium eucharistiam sumat, & ad pacem veniat, psalmos cum fratribus canat, ne penitus anima tanto tempore cælestis medicinæ intereat.

II.

Si quis inferiore gradu positus monachus iii. annis pœniteat, sed mensura gravetur panis. Si operarius, sextarium de lacte Romanum, & alium de tenuclæ, & aquam quantum sufficiat pro sitis ardore sumat.

III.

Si vero sine monachi voto presbyter aut diaconus peccaverit, sicut monachus sine gradu sic pœniteat. Si autem peccatum voluerit monachus facere, anno & dimidio. Habet tamen abbas hujus rei moderandæ facultatem, si obedientia ejus placita fuerit Deo & abbati suo.

IV.

Antiqui patres xii. presbytero, & vii. diacono pœnitentiæ statuerunt.

Concil. General. Tom. XII.

V.

Monachus furatus vestem vel aliquam rem, ii. annis, ut supra pœniteat, si junior est; si senior, anno integro. Si vero monachus non fuerit, æque anno & maxime in quadragesimis.

VI.

Si monachus exundante ventre evomuerit sacrificium in die, cœnam suam non præsumat. Et si non infirmitatis causa, vii. superpositionibus: si infirmitatis & non voracitatis causa, iv. superpositionibus debeat culpam. Si autem non sacrificium, diei superpositione, & multa increpatione plectatur. Si casu negligens quis sacrificium aliquod perdat, per iii. quadragesimas pœniteat, relinquens illud fœnis & Balitibus devorandum.

VII.

Si quis autem ebrietatis causa psallere non potest stupens, elinguis; cœna privatur.

VIII.

Peccans cum pecode, anno: si ipse solus iii. quadragesimas diluat culpam.

IX.

Qui communicaverit a suo abbate excommunicato, xl.

X.

Manducans morticinam inscius, xl. Sciendum tamen est quod quanto quis tempore moratur in peccato, tanto ei augenda pœnitentia est.

XI.

C Si cui imponitur opus aliquod, & contemptus gratia illud non fecerit. Si vero oblivione, dimidium quotidiani victus. Si autem summat alterius opus, illud notum faciat abbati cum verecundia, excepto eo nullo audiente; & sic pergat, si jubetur.

XII.

Nam qui iram corde multo tempore retinet, in morte est.

XIII.

Si autem confitetur peccatum, xl. jejuset, & si ultra in peccato persistat, duas xl. Et si idem fecerit, abscidatur a corpore sicut membrum putridum, quia furor homicidium nutrit.

XIV.

D Offensus quis ab aliquo, debet hoc indicare abbati, non tamen accusantis, sed medentis affectu, & abbas decernat.

XV.

Qui non occurrerit ad consummationem, canat viii. in ordine psalmos. Si excitatus veniat post missam; quidquid cantaverunt, replicet ex ordine, fratres. Si vero ad secundam venerit, cœna careat. Si quis errans commotaverit aliquid de verbis sacris ubi periculum adnotatur, triduanum aut iii. superstitiones faciat. Si sacrum terra tenus negligendo ceciderit, cœna careat. Qui voluntate obscæno liquore maculatus fuerit dormiendo, si cervisa & carne abundat cœnubium est, iii. noctis horis stando vigilet, si sanæ virtutis est. Si vero pauperem victum habet, xxviii. aut xxx. psalmos canet stando supplex, cum opere extraordinario perdat.

XVI.

Pro bonis regibus sacra debemus offerre, pro malis nequaquam.

XVII.

Presbyteri vero pro episcopis non prohibentur offerre.

XVIII.

Qui arguitur pro aliquo delicto, & quasi inconsultans refrænatur, cœna careat.

K

XIX

XIX.

Qui ferculum perfrangit & ante fracturam non habuit, aut illo extraordinario opere re-situat, aut superponat.

XX.

Qui viderit aliquem ex fratribus abbatis trans-gredi præcepta, debet abbatem non celare, sed ante admoneat peccantem, ut solus quod male agit confiteatur abbati, non tam delator, quam veritatis regulæ executor inveniat.

HUC USQUE GILDAS.

Incipit nunc Synodus Aquilonalis Britannia.

I.

CUM muliere vel cum viro peccans quis ex-pellatur, ut alterius patriæ cœnubio vivat & pœniteat confessus iii. annis clausus. Et postea frater illius altari subiectus. Anno uno diaconus, iii. presbyter, iv. episcopus, & abbas suo quisque ordine privatus doctoris iudicio pœniteat.

II.

Qui seipsum coinquinaverit, annum clausus pœniteat, puer xii. annorum xl. aut iii. quadragesimis. i. diaconus anno clausus, & cum fratribus pœniteat de medio. Sacerdos uno clausus, & cum fratribus altero.

III.

Monachus consecrata furatus exilio anno uno, & altero cum fratribus pœniteat. Si autem intraverit, exilium patietur. Furatus cibum, quadragesima; si iterato, tres quadragesimas; si tertio, anno; si quarto, iugi exilio sub alio abbate pœniteat.

IV.

Dilatus & dilator consimili persona judicentur. Si dilatus negaverit, anno simili pœniteat, in septimana ii. diebus pane aquaque, & biduano in fine cuiusque mensis omnibus fratribus subponentibus, & Deum eis iudicem contestantibus. Permanentes autem in obstinatione, anno emenso, alterius communioni sub iudice flamma lociantur, & Dei iudicio relinquuntur. Si quando alter fuerit confessus quantum laboris alteri intulerit, tantum sibi multiplicetur.

Incipit altera Synodus Luci Victoria

Faciens furtum semel, anno uno, si plura duobus annis. Qui occidit fratrem suum non ex odi meditatione, si iracundia subita, triennio pœniteat. Adulter quoque & ipse triennio. Qui præbent ducatum barbaris, xiv. annis, tamen si non acciderit stragis christianorum, & sanguinis effusio, & dira captivitas. Si autem evenerit, agant residuo vitæ pœnitentiam, relictis armis. Si autem voluerit, & non ad vota sibi barbaros ad christianos educere, residuo vitæ suæ pœniteat. Qui perjurium jurat, xv. annis. Qui deducit alium in perjurium ignorantem, vii. annis. Qui deductus est ignorans, & postea scit, uno anno. Qui vero suspicatur quod in perjurium deducitur, tamen jurat, pro consensu ii. annis. Qui mœcator matris est, iii. annis cum peregrinatione perenni. Qui cum cane vel cum quocumque peccaverit animali, ii. annis & dimidio. Qui facit scelus virile ut sodomitæ, iv. annis. Manu autem sive alterius sive sua, ii. annis. Totum hoc quod diximus, si post votum perfectionis fecerit homo, si autem ante votum annus diminuitur de om-

Anibus his tribus: de reliquis pro, ut debet, minuitur dum non vovit.

Incipiunt excerpta quadam de libro Davidis.

I.

Sacerdotes in templo Dei ministraturi gulæ gratia vinum & siceram per negligentiam, & non per ignorantiam bibentes, iv. diebus pœniteant. Si autem per contemptum arguentium, xl. Inebriati autem per ignorantiam, xv. diebus; si per negligentiam xl. si per contemptum, tribus quadragesimis. Qui cogit aliquem humanitatis gratia ut inebrietur, similiter ut ebrius pœniteat. Qui vero effectum odii seu luxuriz, ut turpiter confundat, vel irrideat, ad ebrietatem alios cogit, si non satis pœnituerit, sic pœniteat, ut homicida animarum.

II.

Cum muliere desponsata Christo maritove, sive cum jumento vel cum masculo fornicantes, de reliquo mortui mundo Deo vivant. Qui autem cum virgine, vel vidua necdum desponsata peccaverit, dotem det parentibus ejus, & anno uno pœniteat. Si non habuerit dotem, iii. annos pœniteat.

III.

Episcopus homicidium voluntate faciens, vel quamlibet fornicationem, dolumve, xiii. annos pœniteat. Presbyter autem vii. cum pane & aqua, & ferculo in die Dominico vel sabbathi. Diaconus vi. sine gradu. Monachus iii. nisi infirmitas impediat illos.

IV.

Qui in somnis voluntate pollutus est; surgat, canatque vii. psalmos, & in die illo in pane, & aqua vivat. Sin autem xxx. psalmos canat. Volens autem in somnis peccare, sed non potuit, xv. psalmos. Si autem peccaverit, sed non pollutus est, xxiv. si sine voluntate pollutus, xv.

V.

Antiqui decrevere sancti, ut episcopus pro capitalibus peccatis xxiv. annis pœniteat, presbyter xii. diaconus vii. sic virgo lectorque & religiosus. Ebriatus autem xv. nunc autem presbyteri ruentis pœnitentia est, diaconique & subdiaconi, virginitque & cujuslibet hominis, hominem ad mortem tradentis, & cum pecodibus, vel cum sua sorore, vel cum mariti uxore fornicantis, & venenis hominem occidere volentis, triennium. Primo anno super terram, secundo lapidi caput imponendum, tertio super axem jaceat, soloque pane & aqua & sale & leguminis talimpulo vescatur. Ceterique malint xxx. triduanos vel cum superpositionibus, cum cibo lectoque supradicto a nona ad nonam usque ad alterum. Alia est pœnitentia iii. annis, sed himina de cervisia vel lacte cum pane saleque: altera e duabus noctibus cum prandii ratione, & ordine xii. horis noctium dierumque Deum supplicare debent. Hinc autem presbytero offerre sacrificium, vel diacono tenere calicem non licet, aut in sublimiorem gradum ascendere.

VI.

Usuram accipiens perdat ea quæ accipit. Præda vel fraude vascit, semiannus. Virgini osculum in secreto præbens, triduanum pœniteat. In ecclesia mendacium jurans, quadruplum pro quo juraverat reddat.

Item Theodorus: Animalia quæ a lupis seu canibus comesta, nisi porcis & canibus, nec cer-

cervus, nec cerva, vel capra, si mortui inventi fuerint, non comedendi.

Item Adompnanus medullas ossium cervorum non licet manducari, quos lupi comedunt. Similiter & cervos, quorum sanguinem quamvis parvulum fluxisse cernimus. Perfracta in pedicis crura vetat manducari, morticina esse confirmans carnem, eo quod non fluxerit sanguis superior, qui custos & sedes animæ erat, sed coagulatus est intra carnem quamlibet, extremitas sanguinis effusa sit per extremum quodlibet membrum, sanguis tamen crassior & solidior in quo anima federat intra carnem coagulatus manet. Itaque quod si non causa vulneris inliti sedem animæ turbaverit non est sanguinis effusio, sed extremæ partis offensio. Itaque & qui eam carnem comederit, sciat carnem cum sanguine comedisse. Cum enim prohibuit non carnis coctio deerat, sed sanguinis effusio. Et hoc prædictum intelligi debet & de pecoribus, quæ post abscissionem, vel tamen scissam aurem, in extrema infirmitate mortua sunt; adipem tamen & pelles ipsi usus varios habebimus.

Item Theodorus: Pilces autem licent quia alterius naturæ sunt, si mortui inveniantur, vel in retibus strangulati. Aves & animalia etiam si in retibus strangulentur, non sunt comedenda. Paulus enim ait: *Abstinate vos a suffocatu, sanguine, & ab idolatria.* Similiter ab accipitre mortificanda sunt.

Apes si occidant hominem, festinanter occidendi sunt. Mel tamen manducetur.

Animalia coitu hominum polluta, occidantur, carnesque canibus projicientur. Sed quod generantur, ubi autem dubium est, non occidantur.

Item Synodus Sapientia sic de decimis disputat.

I.

Dicunt auctores decimas semel pecorum offerendas, & ob id sanctum sanctorum erit. Id est non debetur iterum offerri de illis decimam. Sed alii sana fide affirmant, ut omni anno decimas de vitalibus & mortalibus Deo dedimus, cum omni anno ipsius munera habeamus.

II.

Item: omnia præter fruges terræ, quibus decima semel offeretur Domino, ut dicitur: Quicquid consecratum fuerit semel Deo, sanctum sanctorum erit Domino. Non iterum debet de illis offerri decimam, ut Columannus doctor docuit. Frugum vero terræ in unoquoque anno nascuntur.

III.

Item: decimæ non solum per animantia sunt, per mortalia sunt. Ita & primitiæ, id est primum fructus omnis rei, & animal quod primum nascitur in anno. Similia quæ sunt ut primitiva, primogenita autem animalium tantum, non solum hominum, sed animalium quæ licita sunt immolari.

IV.

Item: decimæ in pecoribus, primitiæ in fructibus. Primitiæ sunt quicquid de pecoribus nascitur antequam nascerentur alia in hoc anno. Sciendum quantum est pondus primitiarum, hoc est gomor, ut alii, id est ix. panes, vel xii. panes. Deinde panes propositionis materia ix. panium vel xii. panium. De oleis vero quantum pugnus capere potest. Hæ res in initio æstatis reddi debent, & semel in *Concil. General. Tom. XII.*

Anno ad sacerdotes Jerusalem offerebantur. In novo autem unusquisque ad monasterium cui monachus fuerit. Et præterea charitas abundat cum iisdem, & primogenita in masculis tantum, nunquam in feminis sunt.

V.

Item: ut alii si minus decimo substantiam habuerit, non reddet decimas.

VI.

Item: ut alii quomodo convenit offerre decimas aliquis Domino? si non habuerit nisi unam vaccam vel bovem, dividat tertium vacæ in x. & det decimam partem Domino, sic & reliqua.

VII.

B Item victimam voluntariam Dominus præcipit: ideo dicit: *Nemo tollat animam a me, & reliqua.* De eo quod non vindicat Deus, neque homines debent vindicari: & in his qui cito convertunt de culpa ad penitentiam in Exodo legitur pro adoratione vituli: *Et stans Moyses in porta castrorum ait, si quis Deo, iungatur mihi; & congregati sunt ad eum omnes filii Levi, quibus ait; hæc dicit Dominus Deus Israel: ponat vir gladium super femur suum, & reliqua usque dicit: occidit unusquisque proximum & fratrem & amicum.* Et paulo post ait Moyses; *consecratis manus vestras hodie Domino unusquisque in filio & in fratre suo, ut detur vobis benedictio.* Finit. Amen. Populus Israel debuerat constringui x. mandatis legis, dum causa ipsorum percussit Deus Ægyptum x. plagis, ideo decem mandata sunt; ubi sunt in lege præcepta quæ Deus non præcipit, sed dixit Jetro socer Moyse eligere lxx. principes, qui judicarent populum cum Moyse. Et hoc iudicium est, quod si inveniremus judicia gentium bona, quæ natura illis docet, & Deo non displicet, servabimus.

INCIPIUNT EXCERPTA

De libris Romanorum & Francorum.

I.

Si quis homicidium ex contentione commiserit, ancillas xii. servos xii. reddat, securus fiat.

II.

Si quis invidia homicidium fecerit, ancillas xv. totidemque servos reddat, & ipse securitatem habebit.

III.

Si quis fuerit homicida in iudicio compulsus, & præstandi rationes diras noluerit, & inficiatus fuerit, ancillas v. servos totidem reddi præcipimus. Manuum & quamlibet membrorum debilitatem faciens, accipiet in iudicio.

IV.

Si quis homicidii causa suspicatus, & non est ei titulus comprobandi, xlviii. homines nominatos congregabit, e quibus xxiv. in ecclesia jurent cum esse veracem. Sic sine culpa excedat, si non juraverit, ancillas v. & xii. servos reddet & securus fiat.

V.

Si quis servus ingenuum occiderit, & plaga ingenuus aut de fuste, aut de securi, bidubioque aut cultello interfectus fuerit, homicida parentibus traditur, & habent libertatem faciendi quod voluerint.

VI.

Si autem Dominus servo arma commiserit

K 2

por.

portare, & ingenuum hominem occiderit; ip- A & mendacium conatur inquirere, triplum se no-
sum & alium servum se noverit redditurum. vetit restitutum qui conatur.

VII.

Si quis ingenuus servum alterius sine culpa occiderit, servos duos domino restituat. Si pro qua culpa servi fecerit, servus pro servo.

VIII.

Si quis in rixa manum, vel oculum, pedem- que hominis maculaverit, ancillam sive servum redditurum cognoscat.

IX.

Si quis pollicem manus exciderit, medium damni poni præcipimus.

X.

Si quis hominem lancea gladiove tererit, & interiora inspiciat, argenti libras 111. ex- B solvat.

XI.

Si quis caput alterius percusserit usque ad cerebri (a) pampas, libras argenti 111. reddat.

XII.

Si quis alapam alteri impegerit, nec sanguis nec livido appareat, v. solidos argenti extolvat.

XIII.

Si quis alterius in faciem alapam percusse- rit, ut sanguis aut livido appareat, se ancil- lam noverit redditurum.

XIV.

Si quis lancea, aut in brachio, aut in sur- ra alterius foramen fecerit, tamen membro non noceat; argenti libras 11. cognoscat red- C dere.

XV.

Si quis homicidium fecerit & fugam petie- rit, parentes ipsius jura reddant intra dies pau- cos: postea parentes patriæ restituuntur aut ip- si de patria vadant, vel pretium dimidium red- dant, & sic securi in sedibus sedeant. Post hæc si reus venire voluerit, reddat quod restat pre- tii; vivat securus. Si interim a cognatis occi- si occisus fuerit; mancipia, ancillæ, vel ser- vi, quæ acceperant debitores, parentibus re- stituantur.

XVI.

Si quis lanceam miserit, & homo intæsus erit, argenti libram unam extolvat: si plaga D fuerit, legibus se noverit redditurum.

XVII.

Si quis fornicatus fuerit cum alterius uxore, aut sorore, aut filia; morte moriatur. Qui autem occiderit, nullam causam timeat habere.

XVIII.

Si quis caballum aut bovem, aut quamlibet pecudem furti ligatum, vel quod occisum fue- rit, invenerit in villam, detis juramento 111. idoneos quod nihil habeant damni; si quis non juraverit, solvat.

XIX.

Si quis servus servamque vel quamlibet pe- codem, vel rem aliquam comparaverit, & cum E ipso fuerit consignatum: si auctorem aut fidejuf- forem non habuerit, de furto se noverit compo- nendum.

XX.

Si quis de Gallis vel de Saxonibus vel de qua- libet gente capallum comparaverit in quamlibet speciem; testibus comprobet. Si autem consi- gnatum fuerit, & invicem testes adæquaverint; si ita æquali dividant. Si testes non habuerit,

Si quis animalia vicini sui in herba commi- serit intacta, & manserint in ea, propter ani- malia 11. unum scripulum reddat. Si in fasti- gium herbæ fuerint capta, propter animalia 11. scripulum unum reddat. Si in messe quantum juraverit dominus, de messe cum alio idoneo quicquid damni pertulerit, sine du- bio restauratur.

XXI.

Si quis animalia vicini sui in herba commi- serit intacta, & manserint in ea, propter ani- malia 11. unum scripulum reddat. Si in fasti- gium herbæ fuerint capta, propter animalia 11. scripulum unum reddat. Si in messe quantum juraverit dominus, de messe cum alio idoneo quicquid damni pertulerit, sine du- bio restauratur.

XXII.

Si porcus per annonam noctuam manserit, per majorem noctis partem quatuor sextaria. Si vero per minorem noctis partem, sextarium reddat.

XXIII.

Si quis causa fornicationis adprobatur, si non juraverit, ancillam reddat.

XXIV.

Si quis sustulerit de homine equum aut vac- cam, vel quamlibet pecudem, & quodcumque eum repetierit; debitor reddat cum nutrimine suo. Quodcumque probatum fuerit, recipien- dum præcipimus.

XXV.

Si porci in glande ingressi quotiens capti, porcator reddat. Si ipse minaverit eos sponte, porcum majorem reddat.

XXVI.

Parvulus usque ad annum xii. pro delicto nihil nisi disciplinam accipiat. Post vero hanc ætatem, quidquid delinquat vel furatur, retri- buatur.

XXVII.

Si quis ingenuus furtum fecerit, & captus fuerit, ipse morietur, nullus ab eis accipiat questionem, hoc usque ovem vel porcum: quod si minus, triplum restituat. Fur per noctem occidi licet, per diem non licet; qui occiderit in nocte nullam causam habet.

XXVIII.

Si quis causa furti suspicionem habuerit, & non ei titulus rei ipsius, inter dies xx. consi- gnetur, usquequo veritas probetur.

XXIX.

Si quis ad iudicium compeditus venire no- luerit, hoc ut in testibus probetur argenti li- bram unam cogatur exsolvere; & quicquid ad eum fuerit repetitum, sine dilatione restituat.

XXX.

Si quis tributum non opportune & ad judi- cem a tributario compulsus fuerit, si mense ante prædicto neglexerit, pignus det. Et si ne- glexerit mense secundo, duplum restituet.

XXXI.

Si quis ancillam aut servum perdiderit & suspicionem habuerit, xxiv. viri nominatim congregentur: ex quibus duodecim jurent, si non reddat qui adprobatur.

XXXII.

Si quis capallum invocandis viris 11. jurent, nihil sequitur.

XXXIII.

Si quis servus servum occiderit, vivus com- munis dominorum existat.

XXXIV.

Si bos vel vacca alium occiderit, vivus ac mortuus in commune dominorum existant.

XXXV.

XXXV.

Si taurus vel vaccam vel bovem occiderit, culpa prima non causam habeat: altera causam componat.

XXXVI.

Si quis jurandi causa fuerit iudicio adductus a iudice vel maioribus natu, & nihil prodesse cognoscat se, si voluerit devitare, hoc precipimus jure permanere.

XXXVII.

Si quis commisso delicto sponte ad confessionem venerit sacerdoti, a nullo condemnari precipimus, si quod aliis abstulerit reddat. Si ab alio fuerit comprobatus & rebellis fuerit; pretium rei abstractæ reddat; & triplum se noverit componendum. Quod si laicus repetierit clericum causa, episcopi judicant inter illos in iudicium. Si clericus laicum competit, ad iudicis abstinentiam debent pervenire.

XXXVIII.

Si quis in morte hereditatem dimiserit quidquid coram testibus commendaverit, omnia permanere precipimus nisi sunt iniqua.

XXXIX.

Si quis servum vel ancillam vel vernaculum sua voluntate & libertate donaverit; hoc private precipimus possidere.

XLI.

Si qua causa ante iudicata nullo permittamus dijudicari.

XLII.

Si qua contentio circa finem territorii fuerit exorta; testibus requiratur; & finis quis prius fuerat ipse permaneat.

XLIII.

Clericus vero si qua causa competitus fuerit, & nullam jam infamiam antea portaverat, in ipsius juramento causa finiatur. Quod si antea infamiam portaverit, iudicis juratoribus, sed causam laici ordine libret.

XLIV.

Si quis fideiussorem invocaverit & contempserit, iudicii conditione damnetur.

XLV.

Si quis agrum aut villam comparaverit, & ipse capitale furtum fecerit, morte morietur. Terra quam emerat fisco revertatur. Quod si filius aut frater ex dono furtum pariter & fugam fecerit, ancillam & servum fisco reddat, & ex agro exul possideat. Quod si innocens permanierit, hæres hereditati relinquatur.

XLVI.

Si quis ad ecclesiam arma portaverit & litem commiserit, argenti libram unam ecclesie cogatur extolvere: & hoc egentibus in elemosinam meretur, vel fideatur.

XLVII.

Si quis filiam marito tradiderit, legitimam dotem accipiat. Quod si casu mortis illum emiserit, & ipsa alteri viro nubere voluerit, filii dotem accipiant. Quod si hos non habuerit, patri dari iubetur.

XLVIII.

Si quis ancillam aut servum emerit, & ante impletum annum vitium in eo apparuerit, proprio domino suo reddi jubemus. Quod si annus transierit, quidquid in mancipio vitii videtur, nullam habeat rejiciendi causam.

XLIX.

Si quis caballum comparaverit & usque ad mensem vitium non habuerit, nullo modo rejiciantur.

L.

Si quis alterum ferierit & sanguinem effuderit, vaccam reddat; & si majorem plagam fecerit, secundum iudicium componi precipimus.

LI.

Si quis caballum a latrone abstulerit, si valuerit argenti libram, accipiat unicam; sin autem minus, dimidium uncie accipiat.

LII.

Si quis ancillam alterius apprehenderit fugientem, & a domino suo potuerit evadere, stagnum, ferrum merito accipiat.

LIII.

Si quis caballum alterius non indicaverit, & ipse non potuerit capere, unciam dare debuit. Nullus alterius silvam lellam & algam devorat. Quod graviter fecerit, & ipse effusionem reddere precipimus.

LIV.

Si quis caballum alterius tulerit, & in pedicam ruerit, ad suum proprium reddere precipimus.

LV.

Si quis villam vendere capitalem vicino mianti aut sponte voluerit, sive domum sive hortum, potestatem habeat, & sepes quæ gi-gnunt menses & herbam.

LVI.

Si quis clericus laicum ferierit, sed plagam laici ordine sine dubio reddat.

LVII.

Si laicus clericum percusserit, & dictis legibus manum suam redimat, & penitentiam agat.

LVIII.

Si quis interdicendo litem plagatus fuerit, & mendax eum percusserit, secundum plagam se noverit redditurum; quod si aut veraci, dimidium verax, & dimidium mendax, jubemus medietatem solvere simili modo, & de morte sic sanximus.

LIX.

Si quis legitimæ legis voluntate patrum nupram filio junxerit, & juxta hoc concubinam ancillam sibi habere præsumperit, ipse ab ecclesia Dei & omni christianorum mensa sit extraneus, nisi ad penitentiam revocetur.

LX.

Si quis ancillam suam sibi in matrimonio habere voluerit, & de rebus suis habet potestatem: si voluerit postea venumdare eam, non conceditur. Quod si eam venumdare voluerit, cum dampni jubemus, & ancillam illam in sacerdotis ponimus potestatem.

LXI.

Si quis catholicus capillos promiserit more barbarorum, ab ecclesia Dei alienus habeatur, & ab omni christianorum mensa, donec delictum emendat.

LXII.

Si canis quilibet manducet, prima culpa nihil reddatur pro illo, nisi semetipso. Quod si iterum peccaverit, dominus canis quod comederit ille reddat.

Incipiunt canones Adomnani.

I.

Marina animalia ad littora delata, quorum mortes nescimus, sumenda sunt sana fide, nisi putrida.

II.

II.

Pecora de rupe cadentia, si sanguis eorum effusus sit, recipienda; sin vero, sed fracta sunt ossa eorum & sanguis foras non fluxit, refutanda sunt.

III.

Ut morticina sunt in aquis extincta, quorum sanguis intrinsecus latet, a bestis capta animalia & semiviva bestialibus hominibus sumenda sunt.

IV.

Animal semivivum lubita morte preparatum abscessa aure vel alia parte, morticinum est.

V.

Carnes suillæ si morticinum comedent, crassa vel pinguis ut morticinum quo pinguescunt sues refundendæ sunt. Cum vero decreverint & ad pristinam maciem reversæ sunt.

VI.

Si vero una vice vel 111. morticinum manducaverint, post huius excessum de ventre eorum lana hinc sumendæ sunt.

VII.

Sues carnem vel sanguinem hominis gustantes incliti sunt semper. In lege enim animal corruptum, si hominem occiderit, illicitum est.

VIII.

Equus ac pecus si percusserit hominem in agro civitatis suæ, dimidium uncie reddet pro eo homini cujus sanguis effusus est. Si percusserit homo animal in agro suo, non redditur pro eo.

Incipiunt iudicia compendia

DE LIBRO III.

De duobus fratribus & duabus sororibus.

I.

Vir si nupserit duabus sororibus, vel mulier duobus fratribus, abiciantur a communione usque ad mortem, verum tamen in exitu vite propter misericordiam, si incolumes permiserint huius conjunctionis vincula dissolvere, penitentiam sequantur. Quod si defecerint, in talibus nuptiis, difficilis est penitentia permanentibus.

II.

Si quis rixam fecerit de clericis aut ministris Dei, hebdomadam dierum peniteat cum pane & aqua per mensuram, & petat a Deo veniam & proximo suo plena confessione & humilitate sic petens a Deo reconciliari & proximo suo.

III.

Si quis ad scandalum surrexerit & deposuit in corde suo proximum suum percutere, aut occidere; si clericus fuerit, dimidium anni cum pane & aqua secundum mensuram peniteat, & annum totum se abtineat se a vino & carnibus & sic altario reconciliabitur.

IV.

Si autem laicus fuerit, hebdomadam dierum peniteat; quia homo sæculi huius est, & culpa ejus levior in hoc mundo, & premium minus in futuro.

V.

Si autem clericus fuerit, & percusserit fratrem suum aut proximum, & sanguinem ejus effuderit, unum est peccatum ut occiderit, sed non eadem penitentia. Annum integrum peniteat cum pane & aqua, & sine ministerio clericatus. Et orare se debet cum fletu & lacrymis, & misericordiam consequentur a Deo,

Aqua dicit scriptura: *Qui occidit fratrem suum homicida est; quanto magis qui percusserit?*

V.

Si laicus fuerit xl. dies peniteat, & det pecuniam quando arbitratus fuerit sacerdos, aut iustus quisquam. Clericus autem pecuniam non dare debet, aut illi aut ille. Igitur peniteat supplicatione necessaria.

VII.

Qui conversus ingemuit, & cum Deo peccatum inivit, in illo die non commemorabitur ejus delicta, quæ gessit in sæculo.

VIII.

Si quis clericus vel si qua mulier malefica, si aliquem maleficio suo deceperint, vii. annis, tribus de his cum pane & aqua, & in cæteris abstineat se a vino & a carnibus.

IX.

Si autem non deceperit aliquem, sed pro illecebrosi amore dederat alicui, annum integrum cum pane & aqua peniteat.

X.

Si aliqua mulier maleficio suo partum alicujus femine perdidit, dimidium anni peniteat cum pane & aqua & duobus abstineat se a vino & a carnibus, & tres quadragesimas jejundet in pane & aqua. Si mulier autem genuerit filium, 111. ut diximus de clerico, annos peniteat.

CANONES SYNODI HIBERNIÆ.

Arreum anni tridui dies & noctes sine se de & somno, nisi paulisper, vel cl. psalmis cum x. canticis stando & orando in omni hora, xii. quoque flexiones genuum flexantur, in omni hora orandi, & palmæ supernæ ad orationem.

Arreum anni triduum cum mortuo sancto in uno sepulchro, sine cibo potuque ac sine dormitatione præcinctus vestimento suo, & cum cantico psalmorum, & cum adoratione horarum post confessionem sacerdoti & post votum.

Arreum anni triduum in ecclesia sine dormitatione cum vestimento circa se sine sede, & canticum psalmorum cum canticis sine intermissione & missa unicuique horæ, & xii. inflexiones unicuique horæ per confessionem peccatorum coram Sacerdote & plebe & post votum.

Arreum anni xii. triduanas. Arreum anni xii. dies & noctes super xii. buccellas mensuræ de tribus panibus.

Arreum anni mensis in dolore magno, sed de quo non moritur quis iterata postmodum vita ad iudicium sacerdotis.

Arreum anni x. dies & noctes in pane & aqua, & duæ superpositiones unicuique hebdomadæ xl. psalmi, & xl. inflexiones in unaquaque hora orandi.

Arreum anni l. dies & noctes in pane & aqua in mensura, lx. psalmi, & lx. inflexiones in unaquaque hora orandi.

Arreum anni dies c. in pane & aqua missa in omni hora orandi penitentia illorum per longum quoque arreum in his prædictis emittitur sine carne & vino & butyro & lacte dulci agatur.

Qui cum cane vel cum quo animali peccaverit, 11. annis & dimidium peniteat.

Qui facit scelus virile, ut sodomita 14. annis peniteat; qui vero inferioribus 111. annis peniteat in pane & aqua totum si post votum perfectionis: si autem ante, annus diminuitur de omnibus his tribus.

VITA

ANNO
CHRISTI
701.ANNO
CHRISTI
701.

VITA JOANNIS PAPÆ VI.

Dicitur i va-
rianis ex
Cod. Luc.
490.

* cognoscens

* Pro cuius
persona
in medium
fossatummercedem
dignas pœna
Gisulphus.

* recitaret.

Joannes VI. natione Græcus, sedit annos tres, menses duos, dies duodecim (a). Fuit autem temporibus Tiberii Augusti, Hujus temporibus venit Theophylactus cubicularius, patricius, & exarchus Italiz de parte Siciliz in urbem Romam. Cujus adventum cognoscen-
tes, militia totius Italiz tumultuose convenit apud hanc Romanam civitatem, volens præfatum exarchum tribulare. Pro cuius pontifex ne affligeretur persona, sese medium dedit, portas civitatis clausit, sacerdotes apud fossatum, in quo in unum convenerant, misit, & monitis salutaribus tumultuosam eorum seditionem sedavit. Dum vero infames quædam personæ capitulare adversus quosdam Romanæ urbis habitatores fecissent, & prænominate exarcho, ut a propriis substantiis denudarentur, tribuissent (b), hi juxta sui operis pœnam multati sunt. Deinde vero, dum Gisolphus dux gentis Longobardorum Beneventi cum omni sua virtute in Campaniam veniret, incendia & depredationes multas exercebat, captivosque non paucos cepisset, & usque in loco, qui Horrea dicitur, fossatum (c) heret, nullusque extitisset qui ei potuisset resistere, denominatus pontifex missis sacerdotibus cum apostolicis donariis, universos captivos de eorum manibus redemit, & illum cum suo hoste ad propria repedare fecit. Hic fecit in basilica beati Andreæ apostoli, quæ ponitur infra ecclesiam beati Petri principis apostolorum, ambonem noviter. Hic super altare ecclesie sancti Marci coopertorium se-

cit, & in basilica beati Pauli apostoli inter columnas altaris, dextera lavaque vela alba. Hic fecit (d) ordinationem presbyterorum, seu diaconorum unam, id est presbyteros novem, diaconos duos. Fecit autem & per diversa loca episcopos (e) quindecim: (f) qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum, & cessavit episcopatus mensem unum, dies decem & octo.

NOTE SEVERINI BINII.

a Joannes.) Anno domini 701. Octobris 18. post Tiberius a lu-
interregnum unius mensis & 20. dierum, Joannes hujus siniano oc-
cisi.
nomine sextus pontifex creatur.

b Fuit autem temporibus Tiberii.) Quem Justinianus
ab exilio reversus, & per aqueductum clam urbem in-
gressus, post multa ludibria eidem illata, vita simul &
imperio spoliavit: idque iusto Dei judicio accidisse vi-
detur, ut qui Romanum pontificem per Theophylactum
cubicularium & exarchum suum, ut describit Anastasius
supra, insurrexerat, a Justiniano, ob Sergii pon-
tificis persecutionem naribus obruncato, eademque de
causa imperiali dignitate spoliato, eandem vicē & im-
perii spoliationem sustineret. Eodem Dei judicio sa-
ctum esse apparet, ut Callinicus patriarcha Constantino-
politanus, qui numero episcoporum multum pollens su-
pradicti conciliabuli canonibus orientalem ecclesiam fa-
davit, & in Romanam insurrexit, ab eodem imperato-
re victus, oculisque orbatus, in exilium missus fuerit
Romam; ut qui adeo superbe in Romanum pontificem
caput extulerat, ab eodem vita stipem humiliter ac-
ciperet. Hæc ex Theopanis & Cedreni annalibus.

c Apud Fossatum.) Id est castra militum. Baronius
anno 701. num. 2.

d Gisolphus dux Longobardorum.) Eodem Paulus de
comis lib. 6. cap. 26. novæ editionis.

e Cum suo hoste.) Baronius prædicto loco legit
suo solo, id est exercitu.

Callinici pa-
triarchæ
Constanti-
nopolitani
pœna quæANNO
CHRISTI
701.

CONCILIUM SUB ALFRIDO

ANNO
CHRISTI
701.

REGE NORDANHYMBRORUM,

Et Berthvaldo archiepiscopo Cantuariæ habitum tempore Joannis VI. papæ, anno Christi DCCI. in quo Wilfrido archiepiscopo Eboracensi novæ struuntur machinationes. Ille denuo appellans ad Joannem papam, inimicos opprimit.

Marian. de gest.
pont. lib. 1.
Theodorus
archiepiscopus
rescriptis.* ægritudo
admonet,
et.

JAM Egfridus in bello Pictorum occubuerat, jam Theodorus in mortem vergebat, qui de peccato in Vvilsfridum commissio sauciatus conscientiam, ipsum & Erkenvaldum episcopum evocavit Londoniam: ipsi omnia peccata confessus, illo se potissimum permoveri scrupulo dixit, quod in sanctum commississet, passus eum contra regulas spoliari, vel aperta instantia, vel occulta patientia. Et quia, inquit, finis mihi futuro anno imminet, sicut Deo prænunciante cognovi, & frequens ægritudo, rogo te, sanctissime pontifex, ut benignus mihi commissum indulgeas, & sedem archiepiscopatus mei subeas: quippe qui sis omnium Anglorum in Romanis legibus peritissimus; ego Deo donante conabor, ut veteres offensas recenti ot-

ficiorum sedulitate deleam, reges & auctoritate & precibus amicos sacros. Placide ad hæc, & ut virum sanctum decebat, respondit Vvilsfridus: sed ut archiepiscopatum sine majoris definitione concilii susciperet, non consentit. Totis ergo viribus Theodorus exsurrexit, ut Vvilsfridus episcopatum reciperet, missis legatis & scriptis ad Alfridum regem Northumbriorum, qui Egfrido successerat, & sororem ejus Elsedam abbatissam de *Stremeshalb*, ut simultatibus retropositis incunctanter charitatem ejus complerentur. Cujus studii ut fervor pateat, epistolam, quam regi Merciorum Ethelredo direxit, hic ponam.

* ad. contin
sic.

Glo-

(a) Fuit autem temporibus Tiberii Augusti decem.

(c) figerit.

(f) qui etiam... Apostolum. Desunt omnia.

(d) ordinationem unam presbyterorum 12. dias. 11.

(b) hi ipsam sibi operis pœnam etc.

(e) num. 111.

ANNO
CHRISTI
701.

*Gloriosissimo & excellentissimo regi Merciorum
Theodorus Dei gratia archiepiscopus in
Domino perennem salutem.*

Epistola eius
ad regem E-
thelredum.

Cognoscat (fili dilectissime) tua miranda san-
ctitas pacem me habere cum venerando epi-
scopo Vvilfrido, & ideo, charissime, te admoneo,
& in Christi charitate precipio tibi, ut ejus san-
ctae devotioni, quantum vires suppetunt, patro-
cinium, sicut semper fecisti, quamdiu vivas in-
dulgeas, quia longo tempore propriis orbus
substantiis, multum inter paganos in Domino
laboravit. Et idcirco ego Theodorus humilis
episcopus decrepita aetate hoc tuae beatitudini
suggero, quia apostolica, hoc, sicut scis, com-
mendat auctoritas, & vir ille sanctissimus in pa-
tientia sua possedit animam suam, & injuria-
rum sibi irrogatarum mitis & humilis, caput
suum sequens medicinam expectavit; & si in-
veni gratiam in conspectu tuo, licet tibi pro
longinquitate itineris grave videatur, oculi mei
jucundam faciem tuam videant, & benedicat
tibi anima mea antequam moriar. Age ergo
(fili mi) taliter de illo praefato sanctissimo, si-
cut te deprecatus sum. Quod si patri tuo non
longe de hoc saeculo recessuro obedieris, mul-
tum tibi proficiet ad salutem. Vale.

Vvilfridus in
quo quodam
capitulo re-
fertur.

Venienti ergo ad reges cum epistolis archi-
episcopi Vvilfrido, salutatio impetrata, indul-
tus favor. Alfridus, qui cum quodam probe
nosset, ad se sponte invitato prius cenobium
Hengsteldum, hinc definitione concilii Ebor-
acensem episcopatum, & Ripis monasterium li-
beraliter indulgit. Stetit haec amicitia inter eos
vix annis quinque, quoad virosa consilia, in
sinibus quorundam confata, eruperunt in pu-
blicum; quibus praeventus rex Alfridus, mo-
nasterium Ripense possessionibus propriis mu-
tilans episcopatum ibi constituere meditabatur,
asserens decretis Theodori archiepiscopi consen-
tiendum non primo & ultimo tempore prola-
tis; sed illis quae mediis diebus edita discor-
dia agitare noscuntur. Quibus intensus Vvil-
fridus, ad regem Merciorum Ethelredum ami-
cum suum discessit. Sub eo plurimo conver-
satus tempore, Sexvulfo Licetfeldensi episco-
po defuncto, episcopatum illum rexit, omni-
bus provincialibus amandus juxta & reveren-
dus; plurima machinamenta rege Alfrido &
Berthvaldo archiepiscopo, qui Theodoro suc-
cesserat, in Vvilfridum struentibus & deteren-
tibus.

Acta hujus
Concilii.

Hoc tandem fedit, ut cum spe pacis pra-
tenta vocarent ad concilium, ibi vel blandi-
mentis ad libitum suum inllecterent, vel si
non consentiret, opprimerent. Ille doli ne-
scius, & alios ex reitudine animi sui me-
tens, ad concilium perrexit, sed longe aliud,
quam speraverat, expertus est. Siquidem cum
eum conviciis & falsis objectionibus criminum
diu fatigassent, ad ultimum eum interroga-
runt, si Theodori archiepiscopi decretis obedi-
re vellet. Quorum ille nequitiam persentiens,
callido responso frustratus est, dicens se liben-
ter illis Theodori definitionibus obediturum,
quae sanctis canonibus consonarent. Deinde lon-
ga disputatione in ipsos invehens, acriter & ve-
re quod jam per viginti duos annos praecceptis
ipsorum apostolorum, Agathonis, Benedicti, Ser-
gii, increduli, Theodori archiepiscopi decreta
per dissensionem adhaerere, quievit, & jam
Alfrido surgebant crista, adeo ut archiepiscopo

Atticeret: Si praecipis, pater, opprimam eum per
violentiam. Quod cum etiam inimicis displi-
cuisse, ut tanti nominis vir, & qui eorum fi-
ducia captus ad concilium venisset, sustinere
oppressionis praedictum, alio itinere gradien-
dum putarunt. Itaque quasi pacifice suadere
adorati sunt, ut quia frequentissime dissensiones
in ecclesia Dei ejus causa pullulabant, ipse vo-
luntate sua possessionibus & episcopatu cederet,
& hanc renunciationem scripto firmaret; hoc
ejus commendaret famam, hoc accumularet
gloriam, si privatus mallet sub quiete degere,
quam pro suo pontificatu, vel per se vel per
alios procellas seditionum movere.

Sensit pater in his minis implicitum nego-
tium, & respondit, nihil aequum ad cumulum in-
famiae homini valere, quam si se sua damna-
ret voce. Se primum fuisse, qui verum pascha
in Northanimbria Scotis ejedis docuerit, qui
cantus ecclesiasticos antiphonatum instituerit,
qui sanctissimi Benedicti regulam a monachis ob-
servari jussit, pro quibus omnibus nunc se-
nem & septuaginta fere annorum pontificem hoc
in munere recipere, ut cogatur seipsum scripto
damnare. Nosset ergo se illud non facturum,
quod esset sibi dedecus, calamitas subiectis, in-
commodum cunctis: quin potius sedem apostol-
icam appellare: & si quis eorum ecclesiasticum
conflictum praesumeret ea revocare.

Jam ergo septuagenarius iterum labores, ite-
rum Romam meditatur, nec diu moratus ma-
re transiit, viamque permenus urbem introiit,
sustinuitque aliquantis diebus accusatores dum
venirent: qui, cum venissent, illi causam suam
epistolis, ipse quod ad se attinebat, hoc alle-
gavit modo.

*Domino beatissimo universali papa Joanni
Vvilfridus supplex & humilis servus
servorum Dei episcopus.*

Cognoscat sanctitas vestra, quod perturba-
tionibus nuper in Britannia ortis ex par-
te eorum, qui contra decreta beatissimi Aga-
thonis papae illiusque successorum venerabilium
patrum sibimet episcopatum, & monasteria, ter-
rasque cum omnibus facultatibus meis usurpa-
bant, compulsus hanc sacrosanctam apostolicam
sedem appellavi, contestans eos per omnipo-
tentem dominum, & beatum Petrum apostol-
um, ut si quis aliquam accusationem contra
me haberet, ad vestram praesentiam veniret,
sicut beatissimi Sergii praedecessoris vestri scri-
pta decernebant. & ideo petitionem humilita-
tis meae gloriose praesentiae vestrae offerendam
curavi, ut vos largistua pietatis benevolentia
confirmare dignemini, quae a beatissimis ante-
cessoribus vestris erga meam parvitatem decre-
ta sunt; & si quis contra me accusator adve-
nerit, per vestram iussionem productus in me-
dium, quod voluerit objiciat: & si quidlibet
vel minimum obiectum non probabiliter cassa-
vero, paratus sum severitatem canonum expe-
riri. Deinde rogo, ut literas commendatorias
de vestra celsitudine ad Ethelredum regem Mer-
ciorum adipiscar, ut omnia monasteria mea,
quae in ejus sunt provincia, quietem habeant;
ad Alfridum regem Northanimbriorum episto-
lam habeam, ut omnia mea mihi reddat. Quod
si forte sibi grave videbitur, ut episcopatum Ebo-
racensem habeam, praevideat apostolica sedes,
quis ibi habeatur episcopus: ego tamen mona-
steria duo in ea provincia posita Ripis & Ha-
gu.

ANNO
CHRISTI
701.

Appellatio
Vvilfridi ad
Joannem pa-
pam.

ad Alfridum.

ANNO
CHRISTI
701

lib. 3. cap. 14. Hic in ecclesia sancti Petri, qua est extra Toletum, cum episcopis & magnatibus super ordinatione regni concilium celebravit, quod tamen in corpore canonum non habetur. Existimo celebratum fuisse

ta jubebant, antequam ab illis congregarentur, ait [?] dius cap. 46. qui cap. sequenti subdit, Vulfredum com-
fui navem ascendisse, & ad Sedem Apostolicam venisse primo vero scilicet, & mari aperto, ut conficere

ANNO
CHRISTI
701

CONCILIUM TOLETANUM XVIII.

TEMPORE WITIZÆ REGIS CELEBRATUM,

Anno domini DCCI. sub Joanne VI.

Concilium. De hoc concilio Rodericus Toletanus lib. 3. cap. 14. Hic in ecclesia sancti Petri, qua est extra Toletum, cum episcopis & magnatibus super ordinatione regni concilium celebravit, quod tamen in corpore canonum non habetur. Existimo celebratum fuisse

hoc concilium sub Gunderico Toletano antistite: qui (ut Rodericus ait) sanctimoniam dono illustris fuit, & in multis mirabilibus clarior celebratur. Hæc Garfias.

Quid de actis concilii sentiat Baronius videre est in ejusdem annalibus anno 701. n. 15.

ANNO
CHRISTI
701VITA
ET EPISTOLA
JOANNIS PAPÆ VII.ANNO
CHRISTI
701Dantur
fractis
C. d. 100.
455

Joannes VII. natione Græcus, patre Platone, sedit annos duos, menses septem, dies 17. (a) Fuit autem temporibus Tiberii Augusti, & Justiniani dudum imperatoris, vir eruditissimus, & facundus eloquentia. Hic fecit oratorium sanctæ Dei genitricis intra ecclesiam beati Petri apostoli, cujus parietes musivo depinxit. Illicque auri & argenti quantitatem multam expendit, & venerabilium patrum dextra laevaue vultus erexit. Hic restauravit basilicam sanctæ Eugeniz, quæ longo tempore (b) detecta atque diruta fuerat. Laboravit autem & in cœmeteriis beatorum martyrum Marcelini & Marci, Damasique sancti pontificis. Fecit vero & imagines per diversas ecclesias, quas quicumque nosse desiderat, in eis ejus vultum depidum reperiet. Basilicam itemque sanctæ Dei genitricis, quæ Antiqua vocatur, pictura decoravit, illicque ambonem noviter fecit, & super eandem ecclesiam episcopium, quantum ad se, constituere maluit. Illicque pontificatus sui tempus (c) explevit. Hic fecit calicem aureum præcipuum pensantem libras viginti, quem & gemmis pretiosis decoravit.

conficere
voluit.C. d. 100.
100.

Garfias

Leonius

C. d. 100.

Huius temporibus Aripertus rex Longobardorum donationem patrimonii Alpium Gutiarum, quæ longa per tempora a jure ecclesiæ privata fuerat, ac ab eadem gente detinebatur, in literis aureis exaratam jure proprio beati apostolorum principis Petri reformavit. Huius temporibus Justinianus imperator a patribus (d) Zachariæ per loca Bulgariz auxilio Trebelli Bulgarorum regis utque ad regiam urbem veniens, regnum proprium de quo projectus fuerat, adeptus est. Leonem etiam, & Tiberium, qui locum ejus usurpaverant, cepit, & in medio (e) circuli coram omni populo jugulari fecit, & obtinuit principatum, de quo antea tumultuose fuerat dejectus. Qui illico ut palatium ingressus est, propriumque

adeptus est imperium, (f) tomos, quos antea sub domno Sergio apostolicæ memoriæ pontifice Romanæ ecclesiæ contraria scripta inerrant, per duos metropolitanos episcopos demandavit, dirigens per eos & sacram, per quam denominatum pontificem conjuravit ac adhortatus est, ut apostolicæ ecclesiæ concilium aggregaret, & quæque ei visa essent, stabiliret, & quæ adversa, renuendo (g) excluderet. Sed hic humana fragilitate timidus, hos nequaquam (h) tomos emendans per prefatos metropolitanos direxit ad principem, post quæ non diu in hac vita duravit. Hic fecit episcopos per diversa loca numero decem & octo. (i) Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum ante altare oratorii sanctæ Dei genitricis, quod ipse construxit sub die xv. Kalendas Novembris, indictione 6. Justiniano Romanam rempublicam gubernante, & cessavit episcopatus menses tres.

NOTE SEVERINI BINI.

a Joanne VII. Pontificatum adeptus est anno Christi 705. prima die Martii, cui recens electo hoc prope miraculose contigit, ut homo Græcus opera Græcorum & numero cardinalium aliorum in sede apostolica collocatus, apostolicam spiritum hereditarie, atque imperatori hæretico, conciliabuli Constantinopolitani, de quo supra, confirmationem petenti, nequaquam acquievere.

b Idem Justinianus Imperator pro tomo, &c. Intellege canones conciliabuli illius Constantinopolitani, de quo supra sub Sergio.

c Concilium congregaret, &c. Iusta quidem, sed inderens petitio. Indignum est sede apostolica, vel quid minimum comprobare, quod non in legitima synodo sanctum esset. Unde ne quidem ex parte eius approbare & recipere voluit, ut constat infra ex vita Gregorii II. ubi dicitur, quod Constantinus Papa hac de causa Constantinopolim evocatus fuerit, atque hac de re per Gregorium successorem suum imperatori responderit: quibus opus non fuisset, si Joannes XII. ex canonibus, prout petebatur, alios approbasset, alios rejecisset. Vide quæ dicam infra.

EPI.

(a) fuit... Imperatoris, defuncti omnia.
(e) circuli... (f) pro tomo.
gubernante, defuncti omnia.

(b) detecta.
(g) cessaret.

(c) vitam finivit
(h) tomos, decem

(d) Garfias.
(i) Qui etiam...

ANNO
CHRISTI
701EPISTOLA JOANNIS PAPÆ VII. ^A

JOANNES EPISCOPUS (A)

ANNO
CHRISTI
701

AD ETHELREDUM REGEM.

Archiepiscopus, presbyteris, & diaconibus,
& universis clericis per Anglorum
patriam constitutis.Efr. Joannis
VI. moent
Pagus in
Clerico ad
a. 700. n. 89.Extat infra in concilio ad fluvium Nidde,
celebrato anno 705.Edictum Justiniani imperatoris ad Joannem
papam extat supra tom. XI. pag. 737. post ad.
18. sextæ synodi Constantinopolitanæ, Magnum
studium, &c. Verum Binius illud idem edictum
missum asseruit paulo ante ad Joannem V. papam
supra, Tom. XI. p. 1093.

Congregatis omnibus Anglorum proceribus, qui tunc ad beatum Petrum debebant apostolum, post alterutrarum partium congruas rationationes, apostolicæ sententia ulque adeo sedis prævaluit, ut voluntarie omnes Anglorum clerici sub ipsius vigiliis sancti Gregorii laicalem & sinuosum, sed & cunctum habitum deponentes, talares tunicas secundum Romanum morem induerent. Hujus rei gratia, quia & vos pari modo in sanctæ ecclesiæ nostræ corpore veluti propria membra amplectimur, pro deponendis laicalibus vestimentis & sumendis clericalibus infulis secundum Romanæ ecclesiæ morem auctoritate apostolica monemus.

C O N C I L I U M R O M A N U M

AUCTORITATE JOANNIS PAPÆ VII.

Ad instantiam Justiniani imperatoris pro canonibus sextæ synodi confirmandis vel reprobandis indictum, anno redemptoris DCCV. tempore Joannis VII.

Causa concilii

Concilium.) Qua occasione hæc synodus Romæ coacta fuerit, indicat Anastasius supra in vita Joannis VII. nimirum quia per epistolas & legationem ab imperatore Justiniano petatum est, ut sanctos Constantinopoli canones Joannes papa congregato concilio examinaret, & quos catholicæ disciplinæ consentientes reperisset, rejectis ceteris probaret, & confirmaret. Indecenti postulatō nihil pontifex detulit, & recte: nam inconueniens est & valde indecorum, vel minimum approbare eorum quæ in pseudosynodo constituta fuerint. Vide quæ dixi supra in vita Joannis, verbo concilium. Hæc eadem synodo Vvifridus Eboracensis episcopus, postquam jam ante sub Agathone papa semel injuste accusatus, in Romano concilio sub eodem Agathone Romæ absolutus fuisset, ab Aldfrido rege secundo accusatus, secundo synodali judicio Romæ absolutus fuit. Hæc teste Beda acciderunt anno quarto ante obitum Vvifridi, adeoque anno Christi 705. tempore Joannis papæ septimi. Nam cum testetur eundem post hanc synodum quadriennio vixisse, anno redemptoris nostri 709. post obitum Osredi regis quarto, episcopatus sui anno 45. diem suum obiisse, negari non potest hanc synodum prædicto tempore celebratam fuisse. Scribit enim Beda lib. 5. cap. 20. eundem Vvifridum annis 45. episcopatum tenuisse: & rursum lib. 3. cap. 26. affirmat primum annum sedis illius cum anno domini 664. coincidisse; unde necessario inferitur quod ultimus sedis Vvifridi inciderit in annum domini 709. qui est quintus post illam synodum finitam, qua illum a calumniis adversariorum absolutum fuisse Beda lib. 5. cap. 20. refert his verbis: Post quinque annos, inquit, denno accu-

Ad concilium

Tempus concilii

Causa ab eodem ipso rege, Aldfrido scilicet, & plurimis episcopis, prælatu pulsus est: veniensque Romam, cum presentibus accusatoribus acciperet locum se defendendi, confidentibus episcopis pluribus cum apostolico papa Joanne. omnium judicio probatum est, accusatores ejus nonnulla in parte falsas contra eum esse machinatos calumnias. Scriptumque est a præfato papa regibus Anglorum Edlredo & Aldfrido, ut eum in episcopatum suum (eo tamen non condempnato) jacerent recipi. Hanc causam absolutionis ejus lætio synodi beata memoria papa Agathonis quæ quondam ipso præfente in urbe atque in eodem concilio inter episcopos residente (ut prædiximus) acta est. Cum ergo, causa exigente, synodus eadem coram nobilibus & frequentia populi, jubente apostolico papa, diebus aliquot legeretur, ventum est ad locum ubi scriptum erat: Vvifridus Deo amabilis episcopus Eboracensis civitatis, apostolicam sedem de sua causa appellans, & ab hac potestate de certis incertisque rebus absolutus, &c. quæ supra posuimus. Quod ubi lectum est, stupor apprehendit audientes: & silente lætore, cœperunt alterutrum requirere, quis esset ille Vvifridus episcopus. Tum Bonifacius confiliarius apostolicus papa, & alii per plures, qui eum temporibus Agathonis papa ibi viderunt, dicebant ipsum esse episcopum, qui nuper Romam accusatus a suis, atque ab apostolica sede judicandus, advenerat.

E Qui jamdudum, inquiunt, æque accusatus huc adveniens, mox audita & judicata causa & controversia utriusque partis, a beata memoria papa Agathone probatus est contra fas a suo episcopatu repulsus: & tanto apud eum habitus est honore, ut ipsum in concilio quod congregavit episcoporum quasi virum incorruptæ fidei & am-

(A) An epistola hæc, quam ex Baluzio Miscell. tom. V. pag. 478. profero, ad Joannem VII. seu potius ad Joannem VI. pertineat, ambigo, cum Angli illi Romæ congregati non ahi habendi videantur, quam quos S. Vvifridus secum eo adduxerat: ad causam suam defendendam. Quæ si valuerit conjectura ad Joannem VI. potius referenda est. *Manf.*

ANNO
CHRISTI
705.

mi prohi resideret praeceperet. Quibus auditis, dicebant omnes unum cum ipso pontifice, virum tantam auctoritatis, qui per quadraginta prope annos episcopatuungebatur, nequaquam dampnari debere, sed ad integrum culpis accusationum absolvi in patriam cum honore reverti.

ANNOTATIO P. ANTONII PAGI.

Ad annum Ch. 704. n. 89. & 705. n. 4.

Anno Christi 704. S. Willfridi causa coram Joanne Papa examinata, accusationum capita excussa, isque innocentis pronuntiatus. Baronius quidem Willfridi protectionem Romanam, eiusque absolutionem in annum sequentem, quo Joannes VII. Ecclesiam Romanam administrabat, refert. Verum recte observat Malmesburienfis lib. 3. de Gest. Pontif. Angl. p. 366. Willfridum jam septuagenarium mare transisse, Urbemque introisse, ideoque hoc vel superiori anno, cum Willfridus teste Eadmero in eius vita, quod & ex Eddio etiam colligitur natus sit anno 634. Eddius in eius vita cap. 50. ait: Per plura spatia dierum & mensium ab omni placula scelere degradandi pure perfectique excusatus probavit. Illi sanctus Pontifex noster apparuit. Nam per 4. menses, & 70. Conciliabula sanctissima sedis, de formae ignis examinandi (vel examinandi) Apostolica potestate hoc in de auxilium purificatus (ut dicunt) evasit, restitutumque breviter, quia in sancta Pascha, tertia die, ter beatissimi Agathonis Synodus adversum poenitentem hereticum cum 125. orthodoxis Episcopis constituta est: ex quibus unusquisque pro suo Provincia & Civitate veram fidem confessus est, & subscriptione sua confirmavit. Et, qui per 40. & 50. amplius annos Episcopatus officio fungatur. Et ideo digni sunt penam luere, in ima carceris angustia usque ad finem mortis incarcerationi, accusatores scilicet eius, ut nonnulli dixerunt. Quibus ex verbis aliqui perperam deduxerunt inde certo constare Synodum Romanam sub Joanne VI. hoc anno absolutam fuisse. Nam hoc locutio 40. & amplius annos non minus annum 41. currentem, quam 42. aut 43. designare potest. Sed alia mox momenta afferemus, quibus constabit hanc Synodum huic anno necessario alligandam esse.

Tandem Eddius cap. 50. refert sententiam absolutionis Willfridi a Joanne VI. prolatam: B. Willfridi. Deo

Amabili Episcopo, in quo nullam colimus perniciem. Constat hanc n. 89. examinando tam diligenter objectionem invenimus. B. Petri Apostoli, & Apostolorum Principis auctoritate, qui habet potestatem solvendi, ligandi, ab occultis delictis excusandi. Et. Tum cap. 50. Epistolam, seu decretum Joannis Papa ad Ethelredum Regem Merciorum, & Althredum Deiorum & Berniciorum, id est Northumbria regem, scriptam producit, qua eisdem monet, Willfridum fuisse absolutum, saltem provisorie, donec, inquit Joannes, ipsa principalis persona, de quibus contentio exorta est, praesentis adfuerint (Roma scilicet) quae necesse erat, ut contentio finem acciperet, idcirco & confedere, & idcirco admonemus Berthualdum praesulem S. Cantuariensis Ecclesiae, quem auctoritate Principis Apostolorum Archiepiscopum ibidem confirmamus reverentissimum (hac confirmatio Anastasium in errorem induxit: scripsit enim Berthualdum fuisse a Sergio consecratum; cum tamen confirmatus tantum fuerit a Joanne VI. multis post ejusdem Berthualdi ordinationem annis) ut Synodum convocet una cum Willfrido Episcopo, ut concilio regulariter celebrato, Eboracensem atque Joannem (Haugustaldensem) Episcopos in Synodum faciat advenire, vocisque partium audiat, ut hac causa Synodali ter minuetur, et si non possit, ad hanc fidem Apostolicam finem occurrant, ut amplius Concilio flagitet, ac decidatur &c. Sed loco flagitet, videtur legendum, agatur. Cum igitur Joannes Papa ad Ethelredum regem de absolutione Willfridi, & de illis, qua agenda restarent, literas scripserit, isque anno Ch. 704. Regnum abdicavit, ut tam ex Beda, quam ex Auctoribus Anglicis supra citatis liquet, certum est, non tantum Joanne VI. Romana Ecclesia praesidente causam Willfridi agitari esse, sed etiam Synodum ad eam decidendam coactam, hoc anno finem accepisse.

Beda lib. 3. cap. 20. uno tenore recitat, quae contingere in causa S. Willfridi, sed quia stricte & breviter res narrat, non mirum si Baronius, destitutus quibus nunc abundamus subsidiis, discernere non potuerit, an Synodus Romana, in qua Willfridus absolutus, Joanne VI. aut Joanne VII. sedente, quove anno celebrata fuerit, & suspensus sit, actum in ea de Canonibus in Quinquagesima Synodo ad sextam Generalem adiectis, cum tamen certum sit, lecta quidem esse in Synodo Romana anno 704. habita, quaedam contenta in Concilio Romano contra Monothelitas ab Agathone Papa coactis, sed ea tantum qua ad causam Willfridi tarent, non vero ad Monothelitarum damnationem.

SYNODUS MERCIANA

SUB HAC TEMPESTATE CIRCA ANNUM

gratiz DCCV. celebrata.

In qua Aldhelmo abbati monasterii Mailduurbis, (id est Malmesburia) praeceptum est ut librum scribat adversus errorem Britonum in paschate celebrando.

Beda hist. eccl.
lib. 3. c. 19.

DE hac synodo nudam solummodo mentionem facit Beda, cum Hedda episcopi occidentalis Saxonum interitum retulerit. Quo, inquit, defuncto, episcopatus provinciae illius in duas parochias divisus est: una data est Danieli, quam usque hodie regit: altera Aldhelmo, cui annis quatuor strenuissime praefuit: ambo in rebus ecclesiasticis & in scientia scripturarum sufficienter instructi. Denique Aldhelmus, cum

Desset adhuc presbyter & abbas monasterii quod Mailduurbem nominant, scripsit jubente synodo suae gentis librum egregium adversus errorem Britonum, quo vel pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura ecclesiasticae castitati, & paci contraria gerunt, multosque eorum qui occidentalibus Saxonibus subditi erant Britone ad catholicam dominici paschae celebrationem hujus lectione perduxit, &c.

CONCILIUM AD FLUVIUM

NIDDE IN NORTHUMBRIA, AB OSREDO

Ibidem rege, & Bertvvaldo archiepiscopo Cantuariæ,

Monitu Joannis papae VII. anno Christi dccv. celebratum; in quo accepta Joannis papae epistola, Willfridus demum in archiepiscopatu suo Eboracensi confirmatur.

Malm de gest.
pont. lib. 3.

POSTquam (qua retulimus) de concilio sub Aldelfrido rege, & Berthvvaldo archiepiscopo, anno gratia dccv. perorasset Malmesburienfis, ad Nid-

Edense hoc concilium transiens, sic orditur: Rediit igitur (Willfridus) & apostolicas epistolas regi Merciorum jam monacho Ethelredo attulit. Hu-

Rex Mercia
& archiepiscopus
Cantuariæ papa
parent lucus.

ANNO
CHRISTI
701.

Humiliter ille & genu flexo dignationem salutationis apostolicæ suscepit, & perlectis chartis quod tenor earum jubebat, a Kenredo filio fratris Vulfarii, quem sibi regem susceperat, compleri non gravate obtinuit. Erat enim & ille timore Dei plenus, sicut post quadriennium voluntaria regni abrenuntiatione mundo approbatum est: nec segnius Berthvaldus archiepiscopus pacem non aspernante ambiens in unanimi fraterna concordia occurrit. Exterritum minis apostolicæ sedis ajunt, legis damnationem suam gravibus querimoniis aggerentibus, quamvis Vvilfridus eos jam adju- dicatos exemisset.

Rex Nor-
thumbrorum
separat.
et semitum.

Solus Alfrithus rex Northanimbriorum obstinatio- nis animi sententiam terens, pervicaciam tenuit. Nunciis enim ad se ex parte Vvilfridi directis serenum primo responsum retulit: sed depravatus (ut creditur) malevolorum consiliis, quibus extra suam dignitatem nimis indulgebat, redeuntes ad se die condito tali sententia contristavit: se quidem legatorum personis, quod essent & vita graves, & aspectu honorabiles, honorem ut parentibus deferre: ceterum assensum legationi omnino abnuere, quod esset contra rationem homini jam bis a toto Anglorum concilio damnato propter quolibet apostolica scripta communicare. Sed nec ipse multo post in hac vita moratus est tempore. Statim enim, illis abeuntibus, acerba correptus valetudine, ad mortem exercebatur. Amaritudo tormenti rationem olim in animo regali sopitam elicit, & secundum prophetam, *venatio dedit intellectum audisti*. Intelligens enim se merito inobedientiæ plexum, promisit omnem emendationem facti Vvilfrido exhibiturum, si sibi viventi adduci potuisset; nec cessavit, quantum ante præclusam vocem loqui potuit, idem promittere, & si ipse voti effectu careret, hæredem suum ut faceret adjurare: & ille quidem mature defunctus, apostolicas literas se sprevisse sero indoluit, quarum minas effugere non meruit: quas, quia crebro commemoravi, hic abbreviatis ponere fert animus, ut palam sit quanta miseria involvat mortales, quod illi viri, quos sanctissimi celebrat antiquitas, Theodorus, Berthvaldus, Joannes Bosa, nec non & Hilda abbatissa digladiabili odio impetierint Vvilfridum Deo, ut ex ante dictis probatur, acceptissimum.

EPISTOLA JOANNIS PAPÆ VII. AD ETHELREDUM REGEM MERCIORUM, & Alfridum regem Deiorum, &c.

Berthvaldum archiepiscopum Cantuariæ com-
monet ut synodum convocet, Vvilfridumque
& adversarios suos aut convenire faciat, aut
Romam accurrere.

*Dominis eminentissimis Ethelredo regi Merciorum,
& Alfrido regi Deiorum, & Berniciorum,
Joannes papa.*

DE vestra quidem religionis accessibus gra-
tia Dei cooperante gaudemus, fervorem
fidei cernentes in vobis, quam ex prædicatione principis apostolorum Deo vestros animos
illuminante percepistis, & efficaciter tenetis;
& utinam gaudium nostrum meliorum excessus
amplificet. Inextricabilis vero quorundam dis-
sensio nostros animos afficit, quam oportet
corrigi, ne apostolicorum præceptorum præva-

Aricatores, sed custodes esse inveniamini. Du-
dam enim sub apostolicæ memoriæ Agathone
papa, cum Vvilfridus episcopus pro sua cau-
sa sedem hanc appellasset; & accusatores a
Theodoro sanctæ Cantuariæ ecclesiæ archie-
piscopo hinc illuc mandato, & ab Hilda reli-
giosa memoriæ abbatissa missi venissent, epi-
scopi tunc hic de diversis partibus congregati,
rem regulariter quesierunt, & definierunt,
eamdemque sententiam successores ejusdem pon-
tificis prædecessores nostri tenuerunt; sed ne-
que Theodorus archiepiscopus obviasse cogno-
scitur, qui nunquam postmodum aliquam huic
accusationem demandavit. Nunc quoque eo-
rum accusationes, qui contra Vvilfridum epi-
scopum huc de Britannia advenerunt, & ejus
excusationes apud conventum reverendissimo-
rum episcoporum qui hic inventi sunt per dies
aliquot fieri procuravimus, tam de epistolis
anterioribus & modernis, quam quæ verbali-
ter partes detulerunt, dum principales perso-
næ, de quibus contentio omnis exorta est,
hic non assuerint: quas necesse est, ut conten-
tio finem accipiat advenire.

Idecirco commonemus Berthvaldum archie-
piscopum fratrem nostrum, ut synodum con-
vocet una cum Vvilfrido, & Bosam atque Joan-
nem in synodum faciat convenire, vocesque
partium audiat, & consideret quid sibi invi-
cem partes valeant approbare: & siquidem apud
illam synodum potuerit rem determinare, gra-
tum erit nobis. Sin autem, moneat eos ad se-
dem apostolicam accurrere, ut majori concilio
decidatur quod hæcenus terminari non potuit.
Sciat autem quod quicumque venire contem-
plerit, seipsum dejectioni submittit, nec hic,
nec ibi pro episcopo amplius suscipiendus; ve-
stra proinde regalis sublimitas faciat concursum,
ut ea, quæ Christo aspirante perspeximus, per-
veniant ad effectum; quicumque autem cujus-
libet personæ audaci temeritate contemplerit,
non erit a Deo impunitus, neque sine damno
cælitus alligatus evadet.

Defuncto ergo Alfrido, Edulfus quidam ty-
rannidem meditatus, furorem quoque malefa-
cie mentis in Vvilfridum evomuit, quasi in
vecordiam Alfridi juratus esset. Cum enim
eum pontifex quondam recordatus amicum ef-
se, non inconsultum æstimaret adire, adeo
stultus effebuit, ut eum continuo de regno
suo exire juberet, ni omnibus suis expoliatus
eum dedecore ejici vellet. Sed enim post duos
menses vita & regno privatus captivo diade-
mate moribundus humum pulsavit, proceribus
regni filium Alfridi Osfredum solio restituenti-
bus: quorum & maximus fide & auctoritate
Berthfridus summonitus a Berthvaldo archie-
piscopo concilium in Northanimbria fieri con-
sensit, ut tandem justa Vvilfredi causa placa-
bilem terminum acciperet; ibi ex præceptis
apostolicis data est optio episcopis, ut aut
Vvilfrido in sua episcopatus sede cederent, aut
Romam pro sua defendenda causa pergerent,
qui his resultandum putaret exors a commu-
nitione fieret. Episcopis suo more obnitentibus
beatissima virgo Eliseda soror Alfridi abbatissa
post Hildam de *Streneshald*, terminum nego-
tio fixit, dicens: Dimissis ambagibus testamen-
tum fratris mei, cui præsens interfui, profe-
ro: quod si convalesceret, iussa se apostolicæ
sedis incunctanter facturum promississe, vel quod
morte interveniente facere nequirit, hæredi
suo faciendum transmississe cognoscitur. Tum
Ber.

ANNO
CHRISTI
701.
Vvilfridus ap-
pellat sedem
Romam

Synodus con-
vocatur a
Berthvaldo,
&c.

Edulfus multi-
tus in Vvil-
fridum.

Hilda abba-
tissa inter du-
os.

ANNO CHRISTI 1065
Berfridus verbis virginis conglutinas sua: A vit: recensito iam a monachis psalterio uique
Ego iustionibus papæ obediendum censeo, inquit, præterea cum eorum robori accedat & regis nostri iustio, & nostra necessitatis spon-
tio; namque dum nos post mortem ejus ini-
micis urgentibus in *Bebbanburg* inclusi essemus, in obsequio angusto, in vitæ periculo, vovi-
mus Deo impleremus nos iustionem papæ, si potuissemus evadere. Vix votum finieramus, & fateor (sacratissime archiepiscopus) statim cer-
tant obsequia, omnis in nostrum assensum accurrit provincia. Puer regius in regem le-
vatus, hostis abactus, tyrannus extinctus. Est igitur regis voluntas, ut episcopus *Vvilfridus* re-
vestiatur: his dictis emortæ dissensionum ne-
bulæ, serenitas pacis infusa: cucurrit episcopa-
lis gravitas in amplexum, & concordibus ani-
mis quantum superfluit xvi exegit.

Dimissis *Vvilfrido* duobus cœnobiis, *Ripis* & *Hengestfeldem*; ille inconcussa pace potitus post quatuor rediit annos, ut *Michael* archangelus prædixerat, tentatus est eadem in-
firmitate, qua quondam in *Meldis*, tam vali-
de, ut subito sensu & voce careret. Sed suis ad eum orantibus ut saltem ad divisionem re-
rum suarum loquelam mereretur, resumpsit ingenue, ut & loqueretur continuo, & post dies salutis vigore resuso cuncta loca sua obi-
ret; tum pro frequentibus morbis vicinæ mor-
tis non dubius, quidquid ante in aliquibus bo-
nis tepidius fecisse videbatur, supplevit: præpo-
sitos omnibus cœnobiis ordinavit: gazas in qua-
tuor divisit: unam & eam optimam portionem *Romanæ* dandam ecclesiæ, cuius auctoritate
cunctis semper injuriis exemptus & honoribus restitutus fuerit: quod & per se implere quam-
vis annis gravis meditaretur, nisi ferrea quies cogitantem anticiparet: secundam pauperibus:
tertiam cœnobiis præpositis delegavit, qua potentiorum amicitiam redimerent, qua con-
tritorum impetum refringerent: quartam il-
lis, qui laborum suorum individui comites, necdum terras, quibus se sustentarent, acceperant. Sic accepta licentia a *Ripensibus*, quos præcipuo semper amore coluerat, & ceteris *Northanubris* ad colloquium *Celredi* regis *Meretorum* quo invitabatur, simul ut & mona-
stiorum suorum, quæ in illa regione plurima per indulgentiam regum instituerat, quietem procuraret, profectus est. Ibi ergo cunctis cir-
cums & ausis, exadmo anno & semis postquam secundo proximo obitus fuerat admonitus, apud insulam *Inundalum* languore irruente agitatus, extremam diem sibi sensit adesse: paucisque, quantum vires suppetebant allocutus filios, sacramque benedictionem impertiens, omnis ut videbatur expertis angoris, finem ini-

ANNO CHRISTI 1065
ad illum versum: *Emitte spiritum tuum*, & crebatur, & excessit anno ætatis *LXXVI. XLVI.*
episcopatus: vir pro iustitiis merito multis status periculis, quique in ipsius exiliis non otio deditus, sed cœnobiis & episcopatibus fundan-
dis industrius esset: egregie factus ad prome-
rendam gratiam principum apud quos exularet, idemque pro rigore iustitiis compatriotis regi-
bus odiosus: reliquit cœnobia quor nullus, quem solus aggregaverat, multis dividens hære-
dibus; corpus ejus in *Ripis* portatum; & mul-
ta reverentia conditum. *Hæc & hucusque Mal-*
meburus.

NOTE SEVERINI BINII.

a Concilio.) Cum post imperatam absolutionem *Vvilfridus* Roma decessisset, veniensque in Galliam morbum gravissimum incidisset, apparitione & medela *Sancti Michaelis* miraculose liberatus, hoc anno venit in Angliam. Cumque lectus epistolæ apostolicæ ab archiepis-
copo honorifice acciperetur, ab *Alfrido* autem rege accusatore sui contemneretur, post mortem regis sub to-
defuncti factum est, inquit *Beda* lib. 3. cap. 30. ut re-
gnante *Osredo* filio ejus, mox synodo facta juxta fluvium *Nidda*, post alterutrum utriusque partis consensum tan-
dem cunctis convenit in presulatum, per sua receptis
ecclésiæ, siquæ quatuor annos, id est usque ad diem obi-
tus sui vitam duxit in pace. Hæc *Beda* prædicto loco.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Chr. 705. n. 11.
Eddius in Vita S. *Vvilfridi* c. 57. de hoc Concilio, in quo pax reformatæ est, loquens inquit: *In primo* (scil. anno) *Osredi* regis, *Berthwaldus* Cantuariorum Ecclesiæ, & pene totius Britannia Archiepiscopus de Austro veniens, habens ex præcepto Apostolicæ sedis Aquilonalium Regem cum omnibus Episcopis suis, & Abbatibus, & totius regni ejus Principibus, ad Synodalem locum de causa S. *Vvilfridi* Episcopi diligenter invitare, & ita factum est. Nam in unum locum juxta fluvium *Nidda* ab oriente congregati Rex (scil. *Osredus*) cum Principibus suis, & tres Episcopi ejus (nempe *Bosa* Eboracensis, *Joannes* Hagustaldensis, & *Eadfridus* Lindisarniensis) cum Abbatibus: nec non & beata *Aelfreda* Abbatisa (*Streaneshalensis* Monasterii, filia *Osui* Northumbria Regis) semper totius Provincia consolatrici, optimaque conciliatrici; *Berthwaldus* quoque Archiepiscopus & *Vvilfridus* Episcopus simul in una die advenierunt. Deinde seden-
tibus Rege & Episcopis cum Principibus eorum in loco Synodali, utriusque libri a principio usque ad finem la-
ti sunt: Archiepiscopus autem dixit, Apostolicam potestatem consulisse, ut Presules Ecclesiarum illius Provincia *B. Vvilfrido* reconciliarentur. Episcopi respondentes dixerunt, nullum posse immutare quæ jam facta fuissent. Sed cum summopere saverent *Vvilfrido* Abbatisa *Aelfreda*, & Princeps *Berechfridus*, & pro eodem Presule multa in Synodo dixissent, ut videre est apud *Eddium*, Episcopi sibi mutuo separati ab aliis intro consilium ceperunt: aliquando cum eis Archiepiscopus, aliquando vero septemdecim Virgo *Aelfreda*: & hujus sancti Concilii talis fuit celsitudo, ut omnes Episcopi & Rex cum suis Optimatibus pura pacis concordiam cum S. *Vvilfrido* Episcopo inierint, quam inter se usque ad finem vite conservaverunt, reddentes ei duo prima cunctia, quæ in *Ry-
pis* & *Hagustaldense* cum omnibus redierunt suis.

AD CONCILIUM NIDDENSE

IN NORTHUMBRIA

ADDITIONO.

Fe. Supplem. Men. p. 111. Recitat Wilkins to p. 111. 67.
Eddius in vita S. *Vvilfridi* cap. 58. quem *Malmeburienfis* sequitur, longiore filo acta hujus synodi produxit, quem hic adjicere lubet.
In primo anno *Osredi* regis *Berthwaldus*, Cantuariorum ecclesiæ & pene totius Britannia archiepiscopus, de austro veniens, habens ex præcepto apostolicæ sedis aquilonalium re-

Egem cum omnibus episcopis suis & abbatibus, & totius regni ejus principibus, ad synodalem locum de causa *B. Vvilfridi* episcopi diligenter invitare; & ita factum est. Nam in unum locum juxta fluvium *Nidd* ab oriente congregati, rex cum suis, & tres episcopi ejus cum abbatibus, nec non & beata *Aelfreda* abbatisa, sem-

semper totius provincie consolatrix, optimique consiliatrix; Beradvallus quoque archiepiscopus & Vvulfrius episcopus simul in una die advenērunt. Deinde sedentibus rege & episcopis cum principibus eorum in loco synodali, tali modo archiepiscopus loqui incipiebat. *Oremus Dominum Deum nostrum, ut pacis concordiam in cordibus nostris per Spiritum sanctum induigat. Habemus enim, ego & beatus Vvulfrius episcopus scripta apostolica sedis parvitati mea per nuncios directā, & per semetipsum similiter allata, ut ea in praesentia reverentia vestra recitentur humili prece deprecemur.* Quibus venerabiles domini licentiam dederunt, & coram synodo, omnibus audientibus, utriusque libri a principio usque ad finem legebantur. Post lectionem autem, cum his tacentibus, Beradvallus, secundus a rege princeps, ad archiepiscopum dixit: nos qui interpretatione indigemus, quid apostolica auctoritas dicat, audire delectat. Et respondit ei archiepiscopus dicens: iudicia apostolica sedis longo circuitu & ambagibus verborum unum tamen intellectum de eadem utriusque libri ostendunt, quorum brevi sermone sensum tantum explicabo. Apostolica namque potestas, qua primum Petro apostolo & principi apostolorum ligandi solvendi donata est, sua auctoritate de beato Vvulfrius censuit, ut in praesentia mea, licet indignus, & omnis conventus, praesules ecclesiarum huius provinciae, antiquam inimicitiam pro salute animarum relinquentes, beato Vvulfrius episcopo in bono reconciliantur: Nam his coepiscopis meis & duobus ab apostolica sede iudicis optio datur, utrum volunt, eligant, ut aut cum Vvulfrius episcopo pacem plane perfectamque ineant, & partes ecclesiarum, quas olim ipse regebat, sicut sapientes mecum iudicaverint, restituant; aut si hoc optimum noluerint, omnes simul ad apostolicam sedem pergerent, ibique maiori consilio disjudentur. Si quis vero contemnerit (quod absit) neutrum ex his duobus implere voluerit, sciat se, si rex sit aut laicus, a corpore & sanguine Christi excommunicatum; si vero episcopus aut presbyter (quod est execrabilius & dictu horrendum) ab omni gradu ecclesiasticae dignitatis degradari. Haec sunt iudicia apostolica sedis, brevi sermone exposta. Episcopi vero resistentes, dixerunt: quod praedecessores no-

strum Theodorus archiepiscopus ab apostolica sede emissus, & Efridus rex censuerunt, & postea in campo qui Eilreteld dicitur, una nobiscum pro totius Britanniae episcopi, suique archiepiscopi praesentia excellentissimus cum rege Alfrido iudicavimus, quomodo immutare quis valeat? Interea autem beatissima Aelfleda abbatisa benedicto ore suo dixit: vere in Christo dico testamentum Alfridi regis in ea infirmitate, qua vitam finivit, qui votum vovit Deo & sancto Petro decens; si vixero, omnia iudicia apostolicae sedis, quas antea tenui audire, de beato episcopo Vvulfrius implebo. Si tamen diem obiero, dicite tamen haeredi meo in nomine Domini; ut pro remedio animae meae iudicium B de Vvulfrius episcopo apostolicum repleat. Haec ea loquente Beradvallus praefectus regis princeps respondens dixit. Haec est voluntas regis & principum ejus, ut mandatis apostolicae sedis, & praeceptis Alfridi regis in omnibus obediamus. Nam quando in urbe, qua Bebbamburg dicitur, obsessi, & undique circumcincti in hostili manu angustiaeque rupis lapidea mansimus, inito consilio inter nos, si Deus nostro regali puero regnum patris sui concessisset, qua mandavit sancta apostolica auctoritas de S. Vvulfrius episcopo adimplere Deo spopondimus: & statim post vota mutatis animis inimicorum concito cursu omnes cum juramento in amicitiam nostram conversi sunt, aperti januis de angustia liberati sumus, fugatis C inimicis nostris, regnum accepimus.

Postquam haec verba finita sunt, Episcopi sibi mutuo separati ab aliis inire consilium coeperunt; aliquando cum eis archiepiscopus, aliquando vero sapientissima virgo Aelfleda: & huius sancti concilii talis finis exitit, ut omnes episcopi & rex cum suis optimatibus purae pacis concordiam cum sancto Vvulfrius episcopo inierint, quam inter se usque ad finem vitae conservaverunt, reddentes ei duo optima cenobia, quae in Hrypis & in Hagustaldeste cum omnibus redditibus suis. Et illa die omnes episcopi se invicem osculantes & amplexantes, panemque frangentes communicaverunt; & gratias agentes Deo omnis huius obaeitudinis, in pace Christi ad sua loca remearunt.

S I S I N N I I P A P A E.

Dantur
variantes ex
Cod. Luc.
400.

Sisinnius natione Syrus, ex patre Joanne, sedit dies viginti (a). Fuit autem temporibus Justiniani Imperatoris Augusti. Qui vir podagrico humore ita tenebatur contritus, ut sibi cibum propriis manibus exhibere non valeret. Erat tamen constans animo, & curam agens pro habitatoribus huius civitatis. Qui & (b) calcaria pro restauratione murorum

jussit decoquere. Verumtamen repentina morte defunctus est. Fecit autem episcopum unum in insula Corsica (c). Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die VII. Februarii, indictione sexta, Justiniano Augusto, & cessavit episcopatus mensem unum, (d) dies 29.

calcarum.

CON.

(a) Fuit .... Augusti, defunctus omnia. (b) calcarias (c) Qui etiam .... Augusto, defunctus omnia. (d) dies XXVIII.

ANNO
CHRISTI
705.ANNO
CHRISTI
705.

CONCILIUM ADERBOURNENSE

*Ad finium Nodde, vel Nodderum pro offerendis donationibus quibusdam Anglia monasteriis concessis, Anno 705. congregatum.*Ex Supplem.
Mansi pag.
313.

Hujus concilii mentio fit in charta sive *Ase* dignoscitur, idem omnis Saxonica gentis archi-
donatione ab episcopo Aldhelmo monaste-
steriis Malmesburiensi, Fromensi, & Bradfor-
dendi concessa apud Vvill. Malmesburiensem.
Nec multo post in sacrosancto concilio, quod jux-
ta finium, qui dicitur Noedr, congregatum es-

manditarum cum regalis potentatus assensu, &
pontificalis prioratus nutu, consensu auctoritas.
In monast. Anglic. tom. 2. pag. 859. in char-
ta regis Athelstani finius hic Nodde, & Nod-
derus, hodie Adderbourn vocatur.

SYNODUS SUB INA REGE

OCCIDENTALIU Saxonum HABITA

loco incerto,

In qua episcopatus occidentalium Saxonum in duas dividitur parochias.

Beda? lib.
cap. 10.

Quibus (Daniele & Aldhelmo) episcopa-
tum administrantibus, statutum est syno-
dali decreto, ut provincia Australium Saxo-
num, quæ catenus, ad civitatis Ventanæ (cui
tunc Daniel præerat) parochiam pertinebat,
& ipsa sedem episcopalem & proprium habe-
ret episcopum. Consecratusque est eis primus

Bantistes Eadbertus, qui erat abbas in monaste-
rio beatæ memoriæ Vvulfridi episcopi quod di-
citur Selesu. Quo defuncto Ceolla suscepit of-
ficiu pontificatus. Ipso autem ante aliquot
annos ex hac luce subtrahito episcopatus usque
hodie cessavit.

AD SYNODUM SUB INA REGE
OCCIDENTALIU Saxonum*Pro divisione episcopatus in duas parochias,
Anno forte 705. celebratum*

A D D I T I O.

Ex Mansi Sup-
plem pag.
316.
A. 705.
c. 10.
Ex Wilkins
co. 1 pag. 70.

Hujus synodi meminerunt in vita Aldhel-
mi Faricius Tuscus & Guilielmus Mal-
mesburiensis. Prioris verba hæc sunt: Tempore
Osredi, prælati Anglorum regis, Hedda sanctis-
simus antistes (cujus vitam laudabilem Beda ve-
nerabilis presbyter in historia narrat ecclesiastica)
defunctus vita, caelestem migravit ad gloriam.
Cujus parochia præ circuitu sui magnitudine,
quia ab uno gubernari non poterat, ecclesiastico-
rum patrum & regum consilio divisa est in duas;
cujus unam partem Daniel gubernavit, vir in
multis strenuissimus; ad regimen vero alterius
diocesis primates cleri, & copiosa multitudo po-
puli, quasi una voce concordēs, juxta canonum
antiqua præcepta, sanctum elegerunt Aldhelmum.
Posterioris ista: Hedda, totius Vvestsaxonie pon-
tifex, apud Vvintoniam sedem habens, excessit
mundo. Gratissimus fuit hic obitus caelestibus;
quod pro sanctitate præterita vita numerum am-
pliare; luctuosus mortalibus, quod vix parem
possent invenire, qui tanta dioceseos circuitum
vellet regere. Quicquid enim nunc quatuor epi-
scopi gubernant, unus ille franabat; rebelles au-
thoritate premens, supplices simplicitate demul-
cens. Synodali ergo consilio diocesis ultra modum
protensa, in duas sedes divisa; quarum altera
Scireburnia, altera esset Vvintonia. In qua &
impar fuit in diviso, & unus duos tantum pa-
gos, alter totum regeret quicquid Vvestsaxonici
tractus immensitas continet. Singulis sedibus

C suffecti pontifices, pro scientia merito & natalis
sua consilio: Vvintonia prælati Daniel, qui esset
ejusdem regionis oriundus, & flaterarum non
egens; Scireburniam sortitus Aldhelmus, cui sa-
pientia prærogativa & avi maturitas ad majus
culmen aspiraret, tum etiam genialis terra cha-
ritas suffragaretur, quod ejus provincia indigena
esset.

DAV. WILKINS ADNOTATIO
In Synodum præcedentem

Standi hujus ampliore quam antea a Spelmanno sa-
ctam mentionem debemus clari. Offertor, qui in notis
MSS. ad locum sequenti addit. Henricus Huntingto-
niensis libro IV. hist. divisionem hanc ab Ina factam re-
fert vicefimo anno regni sui, qui in annum Domini 708.
incurrit. Beda vero libro V. histor. c. 19. Aldfridum
Nordanhymbrorum regem defunctum anno dominice in-
carnationis 705. (& quidem die ut Florentius Vvigor-
niensis addit 19. Kalend. Januar.) atque in successoris
ipius Osredi regni principio antistitem occidentalium
Saxonum Heddi caelestem migravisse ad vitam, asserit.
Quo defuncto, inquit, episcopatus provincia illius in
duas parochias divisus est, una data Danieli, quam us-
que hodie regit, altera Aldhelmo, cui ante quatuor
strenuissime præfuit. Cum quo & Florentius Vvigor-
niensis consensit, & Guilielmus Malmesburiensis de ge-
stis regum lib. 1. cap. 2. ubi Aldhelmum ait, vix an-
nis quatuor episcopatu functum, annum cuncto thurifi-
cavisse, anno dominice incarnationis 709. in vigilia S.
Augustini, Anglorum apostoli, octavo Kalendarum Ju-
nii. Atqui in duobus privilegiis anno 704. datis ab
Ina præfulem Aldhelmum appellatum invenimus; quod
nisi honoris causa clarissimum sibi charissimum sabba-
tem a rege ita compellatum fuisse dixerimus, cum jam
posita temporum ratione egre conciliare poterimus.

SY.

ANNO
CHRISTI
781.ANNO
CHRISTI
781.SYNODUS ALIA SUB INA OCCIDENTALIU
SAXONUM REGIS habita

Pro subita quadam regni necessitate,

Anno incerto.

Ex eodem
Mans. libid.

Huius ita merminit *Willibaldus in vita Boni-* *ficii Maguntini archiepiscopi:* regnante Ina Vvestsaxonum rege, subitanea quadam incuberat, nova quadam seditione exorta, necessitas, & statim synodale a primatibus ecclesiarum cum consilio predicti regis, servorum Dei factum est concilium. Moxque omnibus in unum convenientibus, saluberrima de hac recenti dissensione concilii questio inter sacerdotales ecclesiastici ordinis gradus exoritur, & prudentiori inito consultu, fideles in Domino legatos ad archiepiscopum Cantuariensis civitatis, nomine Berechtvaldum, destinandos deputarunt; ne eorum presumptioni aut temeritati ascriberetur, si quid sine tanti pontificis agerent consilio. Cumque omnis senatus & universus clericorum ordo tam providenti peracta collatione consentiret; confestim rex cunctos Christi famulos allocutus est, & cui hujus prefate legationis nuncium imponerent, sciscitatus est. Tum repente summus in Christo archimandrita, qui predicto praeerat monasterio (*Natfcellen* scilicet) nomine *Voitarveth* (*al. Vvinbercht*) & *Vvintra*, qui monasterio, quod dicitur *Tisselburg*, praesidebat, & *Beorvvald*

Aqui divina cenobium gubernatione, quod antiquorum nuncupatur vocabulo *Glethingaburg* regebat, nec non & alii multi hujus sancti propositi patres, sanctum hunc virum (*Vvinfredum*, *Bonifacium* postea dictum) accitum adduxerunt ad Regem. Cui & nuncium rex & legationis notitiam imposuit, & adhibitis secum sociis direxit cum pace. Qui, etiam nuncio sibi imposito, juxta mandatum seniorum, prospero itinere pervenit ad Cent, & archiepiscopo summi pontificatus insula predicto, sapienter cuncta, quemadmodum edoctus erat a rege, per ordinem revelavit. Et sic spontaneo accepto responso, post non multos dies reversus est ad patriam, praefatoque regi, praedictis servis Dei secum assistentibus, a venerabili archiepiscopo spontaneum scienter detulit responsum, & magnum universis contulit gaudium. Ac sic deinceps, mira dispensationis Dei benevolentia, nomen ejus diffamatum est, & celebre apud omnes, tam saeculares dignitates, quam etiam ecclesiastici officii ordines habebatur; ita ut a modo ita proficiens in futurum, synodali sapissime eorum interesset instituto.

V I T A
E T E P I S T O L A
C O N S T A N T I N I P A P A E.Dantur
variantes
ex
Cod. Luc. 40.
* 6. dies. 15.

Constantinus, * natione Syrus, ex patre Joanne, * sedet annos * septem, dies 15. (a) Fuit autem temporibus Justiniani, Philippici & Anastasii Augustorum. Vir valde mitissimus, cujus temporibus in urbe Roma fames facta est magna per annos tres. Post quos tanta fuit ubertas, ut fertilitatis copia praeteritam sterilitatis inopiam oblivioni mandaret. Hic ordinavit Felicem archiepiscopum Ravennatem, qui secundum priorum suorum solitas in serinio noluit facere cautiones, sed per potentiam judicium exposuit, (b) ut * inaluit. Cujus cautio a pontifice in sacratissima confessione beati Petri apostoli posita, post non multos dies (c) tetra, & quasi igni combusta reperta est. Nam Ravennatum cives elati superbis digna ultionis poena multati sunt. Mittens quippe Justinianus imperator Theodorum patricium, (d) & * primum exercitus insulae Siciliam, cum classe navium, Ravennam civitatem cepit, praefatum archiepiscopum arrogantem in navi vinctum tenuit, & omnes rebelles, quos ibi reperit, compedibus strinxit, divitias eorum abstulit, Constantinopolim misit. Dei autem judicio, & apostolorum principis

Petri sententia, qui inobedientes fuerunt apostolicam * sedis, amara morte perempti sunt, * sedi & isdem archiepiscopus lumine privatus dignam factis recipiens poenam, exul in Ponticam transmissus est (e) regionem. * Iisdem * Hiis temporibus misit suprafatus imperator ad Constantinum pontificem Sacram, per quam iussit eum * ad regiam ascendere urbem. Qui sanctissimus vir iussis imperialibus obtemperans, illico navigia fecit parari, quatenus iter aggrederetur marinum; & egressus est a portu Romano die quinta mensis Octobris, indictione 9. Et secuti sunt eum Nicetas episcopus Silvae candidae, Georgius episcopus Portuensis, * Michael, Paulus, Georgius (f) presbyter, Georgius diaconus, Georgius secundicerius, Joannes primus defensor, * Cosmus saccellarius, * Cosmas Sisinnius nomenclator, Sergius seriniarius, Dorotheus & Julianus subdiaconi, & de reliquis gradibus ecclesiae * pauci clerici. Veniens * non pauci igitur Neapolim, illic eum reperit Joannes patricius & exarchus cognomento Rizocopus, qui veniens Romam, jugulavit (g) * Saulum * paulum diaconum & vicedominum, Petrum arcarium, Sergium abbatem presbyterum, & Sergium ordi-

(a) Fuit . . . Augustorum defuncti omnia.

(d) * primum. (e) insulam ac regionem.

Concil. General. Tom. XII.

(b) ut inaluit.

(f) presbyteri.

(c) tetra deest.

(g) Saulum.

M

ANNO
CHRISTI
508* a. Aratice
strategus* circumque
convenit* a. Aratice
strategus* a. Aratice
strategus* camelauco
Romam pro
te fere
hospitatus
erat

* epistolam

* veniet

* invicem

* mutuo

amatores, pergensque Ravennam pro suis ne-
fandis iudiciis Dei illic turpissima
morte occubuit. Georgius vero presbyter Nea-
poli relictus est, & pontifex cum suis Siciliam
perrexit, ubi Theodorus ^(a) patricius ^(a) extra-
ticius languore detentus occurrens pontifici ma-
gna cum veneratione salutans atque suscipiens
medelam adeptus est celerem. Atque inde
egrediens per Rhegium, & Crotonam transfre-
navit Gallipolim, ubi mortuus est Nicetas epi-
scopus. Dum vero ^(b) Hydrunti moras face-
ret, eo quod hiems erat, illic suscepit sigillum
imperiale per Theophanum regionarium, con-
tinens ita, ut ^(c) ubi ubi denominatus ^(c) con-
tingeret pontifex, omnes iudices ita eum ho-
norifice susceperent, quasi ipsum presentialiter
imperatorem viderent. Unde egressi partes
Græciæ contingentes in insula quæ dicitur ^(d)
Cea, occubuit Theophilus patricius ^(e) extra-
ticius ^(e) caravisanorum, cum summo honore
eum suscepit, & amplectens, ut iussio conti-
nebat, iter absolvit peragere ceptum. A quo
loco navigantes ^(f) venerunt a septimo milliario
Constantinopolim: ubi egressus Tiberius impe-
rator filius Justiniani Augusti cum patriciis,
& ^(g) omnibus inclutis, & ^(h) Cyrus patriarcha
cum clero, & populi multitudine, omnes læ-
tantes, & diem festum agentes. Pontifex autem
& ejus primates cum sellaribus imperiali-
bus, sellis & frenis inauratis simul & mappu-
lis, ingressi sunt civitatem. Apostolicus ponti-
fex cum ⁽ⁱ⁾ Caumelaugo ut solitus est Ro-
mam ⁽ⁱ⁾ procedere, a palatio egressus, in Placi-
dias usque ubi ^(j) placitus erat, properavit. Do-
minus autem Justinianus imperator audiens ejus
adventum, magno repletus gaudio, a Nicæa
Bithyniæ misit Sacram gratiarum actione plenam.
Et ut debuisset pontifex occurrere Nico-
mediam, & ipse ^(k) venire a Nicæa, quod &
factum est. In die autem qua se ^(l) vicissim vi-
derunt, Augustus Christianissimus cum regno
in capite se se prostravit, pedes osculans pon-
tificis. Deinde in amplexum ^(m) mutuum cor-
ruerunt, & facta est lætitia magna in populo,
omnibus aspicientibus tantam humilitatem bo-
ni principis. Die vero dominico missas impe-
ratori fecit, & communicans princeps ab ejus
manibus, proque suis delictis ut deprecaretur
pontificem postulans, omnia privilegia ecclesiæ
renovavit, atque sanctissimum papam ad pro-
pria reverti absolvit. ⁽ⁿ⁾ Egressus igitur a Nico-
media civitate crebris valetudinibus pontifex
attritus tandem sospitatem Deo tribuente in-
columis ad portum Cajetæ pervenit, ubi sacer-
dotes, & maximam populi Romani reperit
multitudinem, ac vigesimo quarto die mensis
Odobris indictione 10. Romam ingressus est,
& omnis populus exultavit atque lætatus est.
Hic fecit ordinationes episcoporum in eundo
& redeundo per diversa loca episcopos duode-
cim. ^(o) Post menses autem 3. lugubre nuntium
personavit, quod Justinianus Christianissimus im-
perator, & orthodoxus imperator, trucidatus
est, & Philippicus hæreticus in imperiali pro-
motus est ^(p) arce. Cujus & Sacram cum pra-
vis dogmatis exaratione Constantinus suscepit,
sed cum apostolicæ sedis ^(q) consilio respuit.

Hujusque rei causa zelo fidei accensus omnis
cretus Romanæ urbis ^(r) imaginem, quam Græ-
ci ^(s) votaream vocant, sex continentem
sanctas ac universales synodos in ecclesia beati
Petri erexerunt. Hic refecit patenam auream
pensantem libras duodecim. Eodem tempore
Felix archiepiscopus Ravennæ ab exilio red-
iit, pœnitentia motus, licet oculorum lumi-
ne privatus, tamen ad propriam rediit sedem.
Et solita quæ ab universis in scrinio episcopo-
rum sunt indicula, & fidei expositionem &
hinc confessus est, sicque reconciliationis pro-
meruit absolutionem. Hujus temporibus duo
reges Saxonum ad orationem apostolorum cum
aliis plurimis venientes sub ^(t) velocitatem suam
vitam, ut optabant, finierunt. Venit autem
Benedictus archiepiscopus Mediolanensis oratio-
nis voto, & suo se pontifici presentare. Al-
tercavit vero & pro ecclesia Ticinensi, ^(u) sed
victus est, eo quod a priscis temporibus sedis
apostolicæ ejusdem Ticinensis ecclesiæ antistes
ad consecrandum pertinebat atque pertinet.
Iisdem temporibus cum statisset populus Ro-
manus nequaquam hæretici ^(v) imperatoris no-
men, aut chartas, vel figuram solidi suscipere,
unde nec ejus effigies in ecclesiam introducta
est, nec suum nomen ad missarum solemnias
proferebant. Contigit ut Petrus quidam pro
ducatu Romanæ urbis Ravennam ^(w) dirigeret
præceptum, & pro hujusmodi causa acciperet.
Dumque innotuisset, quod ^(x) ad nomen hære-
tici imperatoris sua promotione ^(y) isdem Petrus
fuisse ^(z) potitus, zelo fidei accensa magna
pars populi Romani statuerunt nullo modo
hunc ducem suscipere. Et factum est, dum
Christophorus, qui erat dux, ob hanc causam
cum Agathone & suis hominibus concertarent,
bellum civile exortum est, ita ut in via sacra
ante palatium sese committerent, & ex utrif-
que partibus amplius ^(aa) quam viginti quin-
que placentur, atque interirent, donec pon-
tifex mitteret sacerdotes cum evangelis & cru-
cibus Domini, sicque partes sedarentur. Nam
pars Petri ita angustiata, ut nulla illi esset
spes vivendi. Verum ad pontificis iussum pars
alia, quæ & Christiana vocabatur, recessit.
Sicque defensoris hæretici pars valuit Petri,
ac si illa attrita recederet. Non post multos
autem dies scripta venerunt a Siciliensi insula,
quæ ^(ab) nuntiaverunt Philippicum hæreticum a
principali vertice depulsum, & Anastasius or-
thodoxus Augustus sceptrum regalia gubernanda
suscepit. Tunc orthodoxis exultatio magna,
tenebrarum autem dies cunctis hæreticis super-
fusa est. Post aliquod vero ^(ac) temporis Schola-
sticus cubicularius patricius & exarchus Italiæ
veniens Romam detulit secum Sacram Ana-
stasii principis, per quam veræ se orthodoxæ
fidei prædicatorem, & sancti sexti concilii con-
fessorem esse omnibus declaravit, quam & pon-
tifici obtulit, & ita perrexit Ravennam. Dum
autem hæc gererentur, obtinuit Petrus duc-
tum, ^(ad) promittens, ^(ae) quod ^(af) nulli adver-
sari niteretur. Hic fecit ordinationem unam,
presbyteros decem, diaconos duos, episcopos
per diversa loca numero sexaginta quatuor.
^(ag) Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum
apo-

ANNO
CHRISTI
508

* pantheonem

Saxonum re-
ges Romæ
venit
velocitate* imperatoris
Philippici* profereba-
tur
dirigeret
præceptum
pro
nominis

* idem

* Sicque de-
fensorum Pe-
tri hæretici
pars non pre-
valuit, sed
attrita reces-
sit.

* tempus

* utis
nequaquam
ultra Rom

(a) extratice. (b) Hydrunti. (c) consuetudo Pontificum. (d) Cea. (e) extratice. (f) camelauco. (g) arce. (h) Concilio. (i) votaream. (j) Sed vultus est, doct. (k) postitus. (l) quam XXX. flagellarentur. (m) quod nequaquam adversa resisteret. (n) Qui etiam... cessavit. defunct omnia.

apostolum v. Idus Aprilis, indictione 13. Anastasio Augusto, & cessavit episcopatus dies quadraginta. (a)

ANNO
CHRISTI
708.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Hispania a Constantino.) Anno 708. prima Martii. Huius temporibus Hispania preditione Juliani comitis, even-
tu miserabili Saracenorum imperio tota subiecta fuit, haud dubie permixta Dei vindicta, Roderici libidinem, & Velizis regis a sede apostolica defectionem vindican-
tis. Vide Baronium anno 713.

Quot annis fe-) b Sedis annos septem, &c.) Sex annis, uno tantum
derit Con-) mensis & die Constantium sedem apostolicam tenuisse
stantinus.) recte probat Baronius ex initio Gregorii II. de quo infra.

c Ad regiam ascendere urbem.) Quo fine, dicitur in-
fra in vita Gregorii II. in principio: nimirum ut con-
troverfiam, ob canones ad quintam & sextam synodum
superadditos, aliquis fatis imponeretur.

Quid Con-) c Patricius extraxit.) Baronius anno 710. legit
stantinus.) Patricius, id est, dux Caravisanorum.

871.) e Venerunt Constantiam.) Anno Christi 710.
pontificatus Constantini tertio. Quilibet inopia laetor: quamquam ex vita Gregorii II.
aperte colligatur ipsum de auctoritate canonum sextam
synodi hoc tempore inter orientales & occidentales con-
troverfiam apud imperatorem pluribus egisse.

f Omnibus inclinat.) Intelligo senatoribus.
g Cyrus patriarcha.) Hunc Callisto ocellis orbatu,
& Romam relegato, Iustinianus subrogavit, ideo quod
ipsum imperio restituendum pendixisset, Theophanes in
annalibus.

h Egredius a Nicomedia civitate, &c. indictione 10.
Remam ingressus est.) Anno Domini nostri Jesu Chri-
sti 711.

i Post menses 3.) Anno praedicto 711. Quibus cir-
cumstantiis illud contigerit describit Theophanes in an-
nalibus.

k Imaginem, quam Græci potestatem vocant, sex con-
stantium synodis.) Ea occasione quod Philippicus im-
perator inter alia nefanda sanctas VI. synodos œcume-
nicas effigatas a pariete abradi præcepisset.

l Ducatu Romana urbis.) Hinc constat Romanam
republicam his temporibus solitam esse gubernari per
duces, qui ab imperatoribus mittebantur.

Philipicus m Nuntiavit Philippicum hæreticum a principali
per magum vertice depulsum.) Bardanes Philippicus, promotione
sedis impe-) per diabolum & magum quemdam postea execratum fa-
rior.) ctus, acclamatus est imperator. Per rebellionem contra
Iustinianum concitatum imperio potitus, abdicato Cyro
episcopo Constantinopolitano, & Joanne quodam mona-
cho per juramentum promiserat, nimirum, ut sacro-
sancta sexta synodus œcumenica damnaretur, ea fide-
lia ut longævum imperium obtineret. Sed a mago tur-
piter delusus, fiducia excidit: nam dum vix secundum
annum imperii attigisset, executus, & per Anastasium
in exilium tractus, eandem sustinuit penam quam ipse
aliis intulerat. Hæc Theophanes & Cedrenus.

EPISTOLA CONSTANTINI PAPÆ.

Ex tom. 1.
Collectionis
Concil. Bri-
tanniæ.

AD BRITVALDUM ARCHIEPISCOPUM
Cantuariensem.

De visione Egvvini: de concilio habendo: de
cenobio instituendo.

Constantinus episcopus servus servorum Dei Bri-
thvaldo Britanniarum ecclesiæ primati salu-
tem & apostolicam benedictionem.

Egvvinum e-
piscopum
commendat.

Venerabilem virum Egvvinum episcopum
quem bis tua fraternitas ad apostolicam
sedem misit, etiam nunc secundo manipulis
justitiæ refertum tibi mittimus, monentes qua
tenus sic suos effectus adjuvando prosequaris,
sicut illum a Deo incepisse, & in via Dei
cucurrisse cognovisti.

De visione
Egvvini vide
chartas duas
sequentes

Porro de visione illa, imo aperta ostensione
qua se beata virgo Maria ei manifestavit, &
que ita certum esse tenemus quemadmodum

Ade viri bonitate non dubitamus Denique vi-
gilantiam tuam admonemus, quatenus illis in
partibus, in quibus manifestatio habita fuisse
refertur, concilium totius Angliæ * rogas, epi-
scopos, sacrique ordinis religiosas personas il-
luc convenire facias, optimatesque regni cum
proceribus suis adesse præcipias. Quibus in no-
mine Domini congregatis denunciamus, quod
duo reges Angliæ, Kenredus & Offa, cum qui-
bus jam dictus episcopus ad limina apostolorum
in loco ostensa visionis plurima de suis benefi-
ciis in præsentia nostra regia libertate donata,
& apostolica auctoritate confirmata: contule-
runt, quatenus ibidem congregatio monacho-
rum secundum regulam memorandi patris Be-
nedicti, quæ minus in illis partibus adhuc ha-
beretur, possit instaurari, & indefinenter Christo
famulari. Ipsas autem donationes & beneficia
præfati regis in ipsorum privilegio nominatim
determinaverunt, & a nobis corroborari sece-
runt.

Igitur, frater dilecte, quoquo modo Chri-
stus annuncietur, lucrum Christi inquire, opus
Christi exerce, promulgatque in consilio un-
dique sententiis, tum a Deo ostensa visionis,
tum apostolicæ auctoritatis, tum regis liber-
tatis & donationis, tum tui ipsius, clerique &
populi assensus & favoris, constitue ovile Chri-
sto divinitus ostensum, apostolica auctoritate
sultum, regia libertate donatum, cleri & po-
puli benedictione sancitum. Tibi autem & suc-
cessoribus tuis memorato episcopo Egvvino as-
sentiente curam animarum ejusdem ecclesiæ
præcipue injungimus, ut si, quod absit, dia-
boli impulsu quisquam perversor aut tyrannus
sacrum locum impugare præsumpserit, tibi a
Deo concessæ potestatis sententia, & anathe-
matis percussus verberare, complere non audeat.
Si quid vero sinistra partis inibi compertum
fuerit oriri, auribus summi pontificis potius
deferatur, quam per alicujus occultam senten-
tiam sanctus locus injuste depravetur. Ipsum
ergo locum quem regia potestas regis liberta-
ti donavit, & nos auctoritate Dei, & sando-
rum apostolorum, & nostra donamus, ut nul-
lus cujuscumque ordinis homo hoc quod con-
stituimus depravare aut minuire præsumat.
Qui hoc destruxerit, aut male contaminave-
rit, sit ille maledictus: qui vero servaverit &
adauxerit, benedictionibus repleatur.

CHARTA KENREDI.
ET OFFA REGUM.

De terris in quibus beata Maria virgo Egvvi-
no episcopo apparuisse dicitur, cum aliis
plurimis cenobio Eveshamiæ collatis in ec-
clesiâ Lateranensi, Constantino papa omnia
confirmante.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti,
Amen.

Quoniam transeuntis quidem mundi vicissi-
tudo quotidie per incrementa temporum
crescendo decrescit, & ampliando minuitur,
crescentibusque repentinis incursum ruinis fi-
nis esse cunctis in proximo cernitur, ideo va-
nis ac transibilibus mansura celestis patriæ præ-
mia mercanda sunt.

Qua-

(a) In fine hujus vite hæc adnotatio legitur in cod. Luc. hæc usque CXXIX. anni sunt quod Langobardi
vincerunt: & 711. menses. Hæc vero scripta sunt eadem veteri manu, qua reliqua, sed rubricato characterē
Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
700.
Loco vifo-
nis Deo con-
ceditur cum
terris aliis
plurimis.
Anno Saxo-
rum domus
Harb.

Quapropter ego Kenredus Dei dono rex Merciorum, & ego Offa divina permissione orientalium Anglorum gubernator, pro redemptione animarum nostrarum ac predecessorum & subsequen-
tium nostrarum salute, donamus, concedimus in loco in quo beata Maria se venerabili viro Egvvino episcopo manifestavit in Homme, & presenti libello confirmamus, ad honorem & reverentiam ejusdem Dei genitricis sexaginta sex manfas ex duabus partibus fluminis quod vocatur Avena: III. scilicet quæ sunt in Homme, in Leuchvive, I. in Nortona, VII. in Offeham, I. in Lirlintona, XIII. in Adintona, I. in Baddeseia, VI. & dimidiam in Bretfortona, XII. in Hombure, II. & dimidiam in Vvillereiseia, VII. in Bvikkvane, III. in Benigrith, & in Hampton IX. Et ex mera liberalitate, sicut dignum est, & regali munificentia, prænominatas manfas, ubi manifestatio habita fuisse refertur, cum ceteris partibus præassignatis, regie liberalitati donamus, ac omnipotenti Deo, & beatis apostolis ejus Petro & Paulo, in perpetuum liberas donamus, quatenus ibidem congregatio monachorum, secundum regulam sancti Benedicti, possit instaurari & indefinenter Christo famulari.

Farum termin-
ni & circum-
700.

Ad majorem autem firmitudinem donationis nostræ, in notitiam, tam præsentium, quam posterum succedentium, venire volumus, quibus limitibus sacer locus, quem regie liberalitati donatum Deo contulimus circumseptus includitur. In primis a Tvyforde ex parte Australi usque in Cronchomme juxta decursum fluminis ambitus loci protrahitur, ac inde juxta aquam, usque ad divisionem terræ de Fledenburgh quæ Merdic appellatur, & sic in directum per assensum montis, per medium Caldegaram ad Ealdanfvvinhagan, ab Ealdanfvvinhagan ad Beolagafete, a Beolagafete in Nordvol, ex quo per Leuchdune usque ad divisiones terrarum de Leuch, & de Hervertona in Vvenemecumbe, inde per Fulanbroc usque in Harmeville, ab Harmeville in Carkeforde, ac deinde in Calkeville, & sic in longum rivuli usque in Smalemorsihæe, ac deinde in Avenam, & sic in Offepol, ab Offepol in Pickereshomme, a Pickereshomme in Burchlinches, a Lincheon in Oldendune, ab Oldendune in Ealdemixam, ex quo in Buggildestrete, a Buggildestrete in Semastond, ac inde in Chirchluge, in Flirendegaren, & sic in Blakenpyte, a parte orientali non longe a Blakenpyte in Merchirnan, a Merchirnan in Humburnan, ex quo per Northamnere in Easthamor, inde in circuitu prati de Poddeho, deinceps in Poddehommere, & sic Herianchale, iterum in Humburnam, in longum rivuli usque ad Siamthanford, iterum in Buggildestrete versus Scenendune, ac inde in Meadebroc, a Meadebroc in Merdich, & sic in Vvinburnan, a Vvinburna in Leallesthorn, a Leallesthorn in Laverkbeorh, a Leaverkbeorh in Poddthomme, a Poddthomme in Polthorn, a Polthorn in Merebroc, & sic in Stamthanhillische, a Siche in Burghvillon, a Burghv-

Avillone in Barhvvallies, ac inde in Ealdegare, quod indigenæ Navemannestond vocant, secus Buggildestrete, ex quo a parte occidentali usque ad Beorges; a Beorges in Pichestan, a Pichestan in Cademynster, a Cademynster in Blechemere, a Blechemere in Bracedestan, a Bracedestan in Ealdegaram, in Vvilleriseie, a Vvilleriseie in Sandbroc, ex quo in Hegvveyc, & sic in Northomme, a Northomme in Brerthirnam. Dehinc in Hecauhege, a Hecauhege in Badefsvillo, a Vvillein Littlethyrnan, a Thyrnan per Piccedesho in Prestmeade: ac inde in Merethorn, a Merethorn in Brudmere, a Brudemere in Estmereslevve, inde in Pottycote, a Pottycote in Thrittiacre, & sic in Riggevere, a Riggevere in Meredic, per Meredic in Vvadberge, a Berge in Lithmeade. Iterum per Meredic in Efanburnan, ab Efanburnam iterum in Meredic. Deinde in Vvrethmeade, & sic in Merebroc, per Merebroc usque ad Dominpol, ex quo in Allesbeorg, ab Allesbeorg in Mervvillon, a Mervvillone iterum in Avenam.

Volumus insuper ac decernimus in nomine Domini, terram quinque Cassatorum, quæ Morton nuncupatur, eadem libertate in perpetuum gaudere: qua quidem terram ego Kenredus rex Merciorum, anno dominicæ incarnationis dccix. cum jam una cum venerabili viro Egvvino apostolorum limina visitare disponerem, inter quædam alia donaria, ad fabricam monasterii construendi in Homme, concessi eidem, & sub testimonio plurium potentum meorum scripto confirmavi.

Statuimus igitur in nomine Domini, in virtute Dei summi præcipimus tam viventibus, quam Domini prædestinatione nobis in posterum succedentibus, ut hujus donationis statuta ad irritum deducere minime quisquam audeat. Si quis autem hoc nostræ munificentie donum depravare vel minuere attentaverit, deleatur nomen ejus de libro vitæ. Ad hæc anno dominicæ incarnationis dccix. in ecclesia Salvatoris Lateranensi, confirmante pontifice Romanæ sedis Constantino, adstantibus Dregibus Angliæ Kenredo & Offa, rogante venerabili viro Egvvino episcopo, cum pluribus archiepiscopis, & episcopis, principibus, ac nobilibus diversarum provinciarum, cunctis clamantibus & dicentibus: Nos hanc voluntatem & regiam liberalitatem laudamus, donationibus ac libertati consentimus.

Imprecatio
cum confir-
matione pa-
pa.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Constantinus Romanæ sedis episcopus, per hoc signum sanctæ crucis hæc donationes & libertatem confirmavi.

Ego Egvvinus humilis episcopus confirmavi.

Ego rex Kenredus corroboravi.

Ego rex Offa consensi.

AD

1. Licet dubitandum non videatur, quin anni Incarnationis in Angliâ a Regibus in diplomatis ætisque publicis toto sæculo præcedenti usurpati fuerint, Pontifices tamen Romanos superiori vel currenti sæculo, ea præstare esse nullum exemplum. Unde, ideoque hæc subscriptiones additis. Ivo Vvarthonus in sua ad Angliam sacram præfatione universum illud privilegium suppositum esse ex eo eruit, quod in authographo adhuc in Angliâ conservato, Coenredus & Offa, qui regiam dignitatem abdicarant, & schema monachicum induerant, se ipsos Reges appellent, quod ab omni verosimilitudine alienum. Cui argumento istud addi potest, quod illud authographum Saxonice characteribus Romæ & in Pontificum Romanorum cancellaria profusè incognitis descriptum habeatur. *Regin. ad A. 7. C. 709. n. 7.*

ANNO
CHRISTI
708.

ADEPISTOLAS CONSTANTINI PAPÆ

APPENDIX.

AD BRITHVALDUM CANTUARIENSEM
ARCHIEPISCOPUM.

Monasterium, ab Ecgwino conditum, sub ejus
potestate ita constituit, ut quædam
tamen illi jura asserat.

*Constantinus episcopus servus servorum Dei, Bri-
thvaldo Britanniarum primate, salutem,
& apostolicam benedictionem.*

Ex Supplem.
Mansi pag.
177.

Divina dispensatione ad hoc promoti, ut apo-
stolica auctoritate paci ecclesiarum insilla-
mus, tuæ fraternitati denunciamus, quatenus
ecclesias Dei per Britanniam dispositas tua ip-
sius & sanctorum apostolorum auctoritate pro-
tegas, ne quis pervator cujuscumque ordinis a
Deo & nobis constituta privilegia subruat. In-
ter quas eam, quæ nuperrime a venerabili vi-
ro Ecgwino nostra & regia auctoritate consti-
tuta est, tuæ ditioni præcipue summittimus,
ut tibi & posteris tuis potestate divinitus con-
cessa ab omni eam adversariorum impugnatione
liberam in perpetuum reddas. Justum enim
nobis videtur, ut quum idem venerabilis Ec-
gwino, exemplum Domini secutus, se humi-
liando inibi effectus est abbas, idcirco hæc ec-
clesia, secundum quod per legatum suum Ac-
telvvaldum expetit, ampliore dignitate a
nostra sede sui merito obineat. Constituimus
ergo, in nomine Domini, ut idem locus sub
monarchia proprii abbatis sit liber ab omni ty-
rannica exactione, & nullus cujuscumque ordi-
nis homo aliquod gravamen ibi inferre au-
deat. Defuncto autem abbate, secundum ca-
nonicam auctoritatem, vel de ipso monasterio,
vel de parochia Huviciorum abbas a fratribus
ejusdem loci eligatur, qui in eadem ecclesia li-
bera & canonicè sine aliqua exactione conse-
cratus ob reverentiam venerabilis Ecgwini an-
nulo in celebratione missarum solummodo uta-
tur, primumque locum post Huviciorum præ-
sulem nostra auctoritate jugiter obtineat. Si
quis igitur hoc privilegium infringere volue-
rit, sive in loco monachorum clericos immit-
tere temptaverit, coram Deo & angelis ejus
in perpetuum sit anathema. Si quis vero hanc
nostram auctoritatem servaverit, conservet eum
Deus in æternum. Scripta est hæc epistola an-
no Dominicæ incarnationis septingentesimo ter-
tio decimo, præsidente apostolicæ sedi papa
Constantino, & hoc ✠ signum sanctæ crucis
propria manu faciente.

Scripta est hæc epistola anno Dominicæ in-
carnationis septingentesimo nono in ecclesiæ
Salvatoris Lateranensi, præcipiente & confir-
mante Constantino apostolicæ sedis antistite,
stantibus & confirmantibus regibus Angliæ
Kenredo & Offa, rogante venerabili viro Ec-
gwino episcopo coram pluribus archiepisco-
pis & episcopis, & principibus & nobilibus di-
versarum provinciarum, cunctis clamantibus &
dicentibus: quicquid in hac constitutione ve-

Hæc adjecta
reperi apud
Wilkins,
qui dedit
ex MS. Reg.
Cantuar.

Astra sanctitas exerceat; laudamus concedimus &
confirmamus.

✠ Ego Constantinus Romanæ sedis episco-
pus per signum sanctæ crucis has donationes
& libertatem confirmavi.

Ego Ecgwinus humilis episcopus confirmavi.

Ego rex Kenredus corroboravi.

Ego rex Offa consensi. (a)

Scripta est hæc epistola anno gratiæ septin-
gentesimo nono, & consecrato loco per san-
ctum Vviltridum episcopum, idem Vviltridus
& Ecgwinus coram omnibus sic locuti sunt.
Domine Deus qui in cælis habitas, & omnia
creasti, conserva illum, qui locum illum pa-
cificabit & conservabit. Nos etiam præcipimus
in Dei omnipotentis, & omnium virtutum cæ-
lestium nomine, ut neque rex, neque prin-
ceps, neque ullius ordinis homo locum istum
sanctum diminuat; sed sit, ut optamus gregi-
bus & Dei pastoribus murus bene dispositus
in potestate proprii abbatis secundum regulam
Dei & sancti Benedicti. Si autem aliquis, quod
absit, avaritiæ spiritu arreptus, vertere velit,
judicetur ante tribunal Dei, & nunquam in
Christi veniam memoriam, sed nomen ejus de-
leatur in æternum de libro viventium; & li-
getur æternarum poenarum nodis in inferno,
nisi in hac vita penitens emendetur. Hujus ec-
clesiæ dedicatio facta est anno gratiæ septin-
gentesimo quarto decimo. Capgravius.

CHARTA EGVVINI

EPISCOPI VICORNENSII.

*Meminit de suis visionibus, & de fundatione do-
tationeque monasterii sui Eveshamie in
agro Vigornensi.*

EGO Egvvinus Vviciorum humilis episco-
pus volo manifestare omnibus fidelibus
Christi, qualiter per sancti Spiritus inspiratio-
nem, & per labores multarum & magnarum
visionum, ostensum est mihi, quod ego pri-
mum unum locum edificare deberem ad lau-
dem & gloriam omnipotentis Dei, & sanctæ
Mariæ, omniumque electorum Christi, & et-
iam ad æternam retributionem. Cum igitur
maxime florere in diebus Ethelredi regis,
expeti ab eo locum qui Ethomme nuncupa-
tur, in quo loco sancta & perpetua virgo Ma-
ria, primum cuidam pastori gregum, Eoves
nuncupato, dehinc etiam mihi cum duabus
virginibus librum in manibus tenens apparuit.
Mundavi itaque locum, opusque inceptum,
Dei opitulante gratia, ad finem perduxi.

Volo igitur ostendere omni sequenti gene-
rationi quas possessiones supradicto loco acqui-
sivi, & ipsas terras ab omni exactione potesta-
tum omnium acquietavi, ipsamque acquietatio-
nem applicitis auctoritatibus, & privilegiis, nec
non regalibus edictis confirmari feci, ut fratres
secundum regulam Sancti Benedicti inibi Deo
servientes sine perturbatione vitam agerent.
Nomina etiam villarum volo manifestare, quas
omnes liberas & juste acquisitas Deo & sanctæ
Mariæ obtuli. Itaque ab Ethelredo rege quod-
dam cœnobium quod Flendaburch nominatur
obtinui, quod postea pro alio cœnobio quod
Sireat-

Ex eadem
Collectio-
ne.Prædicta autem
loci donatio
mihi attestata
Eveshamie.

(a) Bullam hanc papalem alio tamen modo finis Capgravius, recitante Spelmanno.

ANNO
CHRISTI
100.

Streatforda nominatur, mutavi. Post Olvardo A
viginti manfas in loco qui Tuisforda appellatur
acquisivi. Postea vero succedente in regnum
Kenredo concessit & ipse mihi octoginta qua-
tuor manfas super utraque partes illius flu-
minis quod Avena vocitatur. Quidam autem
adolescens Athericus nomine octo manfas mihi
concessit, & Vvalterus venerandus sacerdos al-
ias octo mihi manfas donavit. Sicque Deo
propitio brevi tempore 120. manfas prædixit
Christi ecclesie acquisivi, sicut scriptum est &
confirmatum in chartis ecclesie, & in libro
manifestatur terra & termini ejus, quem scri-
psit Brithvaldus archiepiscopus, & dedit præ-
cepto Romani pontificis, cum consensu prin-
cipum totius Angliæ. Hæc vero sunt nomina B
villarum quas ut supradictum est acquisivi.
Lovesham, Benjucgurthe, Hautun, Badde-
scye, Vvicque, Humburne, Brotfortun, Vvil-
lersey, Vvitheleja, Samburne, Kveuvarton,
Saltforde major & minor, Ambresloy, Ulbeor-
ge, Mortun, Buchtun, Meleigaresbyri, Title-
strop, Suella major, Mayeldesbeordi, Sildefui-

coque. Has omnes terras, ut præfatus sum,
liberas ab omni calumnia acquisivi, & sanctæ
Dei ecclesie obtuli.

Qui ergo locum quem apostolica dignitas &
regia potestas regis libertati donavit, & nos
auctoritate Dei & sanctorum apostolorum do-
namus, depravare aut minuire vel contamina-
re præsumpserit, judicetur ante tribunal Chri-
sti, & nunquam in Christi veniat memoriam,
nisi in hac vita penitens emendet; qui vero
servaverit & adauxerit, benedictionibus replea-
tur. Fiat. Amen.

Scripta est hæc charta anno dominicæ in-
carnationis dccxiv.

ANNO
CHRISTI
100.Imperatio in
violatore.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Egvinus per signum sanctæ crucis (con-
firmavi.)

Ego Kenredus rex subscripsi.

Ego Offa per signum crucis confirmavi.

Ego Brithvaldus archiepiscopus subscripsi.

Ego Olvardus frater regis confirmavi.

ANNO
CHRISTI
109.

SYNODUS ANGLICA GENERALIS,

ANNO
CHRISTI
109.

IN LOCO QUI ALNE DICITUR,

Sub Berthvaldo archiepiscopo Cantuariensi, & Vvilfrido Eboracensi celebrata,

In qua confirmantur donationes nascenti jam monasterio Eveshamie collata.

Brithvaldus
Glasconien-
sis in vita S.
Egvinus a.
put. God-
v. ann. p.
101.Origo mona-
sterii Eves-
ham

Egvinus regali ortus prosapia, Vvigornen-
sis patria, temporibus Adelredi, & Ken-
redi regum Merciorum, fit Vvigornensis epi-
scopus, (anno Domini dcccxi.) unde paulo
post ejus est. Romam profectus, a papa (co-
ram quo missas solemniter celebravit) episco-
patui restituitur. Tum paucis interjectis: Post
reditum (inquit) a Roma, impetravit locum
qui Æthamme dicitur, & postea Evesham,
a nomine cujusdam bubulci (Eoves) beati Eg-
vini, qui in silva quadam porcam perditam,
& septenum sortum parituras, invenit. Ab il-
lo igitur omine, locus Evesham dicitur, &
monasterium nomen inde tulit. Sed primo E-
thelredus rex dedit ei antiquum monasterium
dictum Fledamburch, quod Egvinus dedit sub-

regulo provincie Huicces pro alio cœnobio
quod Stratford dicitur. Paulo post ab Olvvar-
do regis fratre alias Egvinus terras obtinuit,
scilicet 30. manfas apud Tvisford. Post Ken-
redus affinis Egvini dedit ei 48. alias manfas
in ambitu loci qui Cotham dicitur. Deinde
Romam proficiscitur cum Offa & Kenredo, ad
impetranda pro monasterio tuo privilegia.

Quibus impetratis, ad Angliam redierunt,
& congregata synodo generali in loco qui Al-
ne dicitur, cui interfuerunt Berthvaldus Can-
tuariensis & Vvilfridus Eboracensis, donationes
illæ omnes confirmatæ sunt, missa Vvilfrido ad
locum consecrandum. Quo facto, Egvinus ibi
Benedictinos monachos constituit. Postea obiit
3. Kalendas Januarii.

ANNO
CHRISTI
111.

CONCILIABULUM CONSTANTINOPOLITANUM

ANNO
CHRISTI
111.A JOANNE EPISCOPO MONOTHELITARUM
antesignano edictum,

Quo innumera orientalium episcoporum multitudo congregata sextam Synodum
œcumenicam damnavit, anno Christi dccxi. tempore Constantini
papæ & Philippici imperatoris.

Acta conciliabuli blasphemis plenissima, cum impio imperatore sepulta,
perpetuo anathemati tradita sunt.

Conciliabulum.) Exceatus quidam corpo-
ris & mentis oculis Monothelita mona-
chus ad se venienti Philippico, teste Theopha-
ne, dixit: Imperium tibi est repositum. Qua de
causa, cum ille turbaretur, ait monachus: Si
jubet Deus, tu quamobrem contradicis? Hoc au-
tem dico, quia sexta Synodus male facta est. Si
ergo imperaveris, hanc projice, & imperium fiet
tibi forte atque longævum. Credens Philippi-

cus impostoris vanitati juramento spondit se
hoc facturum. Imperium adeptus, exturbato e
sede Constantinopolitana Cyro patriarcha, Joan-
nem suæ impietatis socium, teste Cedreno, ei-
dem solio præposuit, eaque deinceps opera Mo-
nothelitarum antesignani Joannis in urbe regia
in conventu innumera multitudinis episcopo-
rum peregit quæ his verbis descripsit Theopha-
nes: Et cum regnaret, fecit pseudosynodum episco-
porum

ANNO
CHRISTI
712

perum juxta pseudomonachi & inclat sermonem, & abjecit sanctam & universalem sextam Synodum. Ita ad nutum imperatoris, ad libitum patriarche Monothelitis, sancta sexta Synodus condemnatur, eaque quae de duabus in Christo vo-

luntatibus, & duplici operatione, sententia sancta fuerat, plurimorum episcoporum orientali-um, ex catholicis uno momento in Monothelitas converterunt, decreto & subscriptione retractatur. Baronius anno 712. n. 3. 4 &c.

ANNO
CHRISTI
712

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

Sub imperatore Philippico.

Ex libello Synodico.

Αλλὰ Φιλιππικός ὁ καὶ Βαρδάνης, ἀπὸ Χερσῶ-
τος ἄμα τῷ γάμῳ παραλαβὼν τὸ βασίλειον,
καὶ ἱκανοὶν ἐν τῇ Δαμασκῷ ἀποκρίνας τοῖς ἱε-
ροῖς, ἐν Κωνσταντινουπόλει συνίδεον μακρὸν ποτ-
σάμενος, τῷ Μονοθελητῷ ἀνακρίνας τὴν ἀντι-
βίαν. καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύρον ἔκτισεν, ἐν
τῇ μονῇ τῆς Χώρας ποιήσας αὐτὸν ἱγυαλεῶν. καὶ
ἀπὸ αὐτοῦ ἱκανοὶν ἐχειροτόνησε.

Philippicus autem, qui & Bardanes, Cher-
sone profectus, cum una cum classe re-
giam occupasset, & Justinianum in Dama-
scy gladiis occidisset, Constantinopoli syne-
drium nefandum congregans, Monothelita-
rum impietatem renovavit, & archiepisco-
pum Cyrum ejecit, & monasterio, quod Cho-
ra dicebatur, eum inclusit, inque ejus locum
Joannem elegit.

Codicem
nostrum m.
constitimus
cum editis a
R. P. Francis-
co Combe-
nho O.P.

* **ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ**
Εἰς τὴν ἰδιοχείρως ἀπογραφάμεν. ἐν ᾧ καὶ περὶ
τῷ ἐπὶ Βαρδάνῃ τῷ τυραννῇ καὶ παραφρονος, κα-
τὰ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμένης ἑκτῆς συνόδου πε-
τυχημένων.

* **EPILOGUS EJUS QUI HUNC LIBRUM**
scripsit manu propria, in quo etiam contine-
tur de iis quae infans tyrannus Barda ausus
est adversus sanctam & oecumenicam sextam
synodum.

Antiquam
hanc versio-
nem e duo-
bus mss. e-
xemplaribus
primum in
lucem emit-
tentes, quam
cum Combe-
niana quibus
poterit per-
otium con-
ferre.

Ο Ἀμαρτωλὸς ἐγὼ, καὶ πάντων ἐλάχιστος Ἀ-
γάθων ἀναξίος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς
ἐσπέρου ἀνωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας,
καὶ τῷ ἁγίῳ πατερικῷ σκεπτεῖται ἀποστολικῶς
καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἀπὸ τοῦ τῷ ἱερέϊ καὶ
δύο μακρὰ πλὴν τῷ ἑλαιοχρυσίῳ, ἐπὶ νύκτι ἀγῶν
τῷ ἡλικίῳ, ἐν τῷ τῷ ἀναστάσει βαδίζω κατὰ
ἐνδομηρίῳ ὡς καὶ ἀχρεὶς ποταμῷ, καὶ ἀποταρ-
σα τῇ ἀγίᾳ πύλῃ καὶ οἰκουμένης ἑκτῆς συνόδου,
ἐπεὶ τοῖς ἐν αὐτῇ κατηγόροις παρεκλογαῖς ἐ-
οικῆς, ἄμα Πάπῃ τῇ ἐν ἀγίᾳ ἀρχιεπισκόπῳ
ἡμετέρῃ τῷ ἐσπέρῳ καὶ πατερικῷ, ἐν λαϊκῷ
ἐπὶ πλῆντι, καὶ βασιλικῷ ἀνταρτίᾳ τυγχάνοντι,
ἐν ᾧ καὶ ἐν τῇ πύλῃ. ἔπειτα δὲ τῷ ἐν αὐτῇ πε-
πονημένῳ τῷ τῷ ἐν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστι-
κὸν γραμματικὸν οἶκον ἱερέα χειρὶ. οἷον καὶ
ἐν τῷ βασιλικῷ πελατῇ σφραγισθέντι κατὰ
ἐκκλησίαν καὶ ἀνταρτίᾳ, ἐν τῷ τῷ ἐκκλησιαστικῷ
ἐκτογραφῷ τῷ πύλῃ ἐν τῷ τῷ ἀγίᾳ
συνόδου. ἀλλὰ μὲν καὶ τῷ ἐκδοθέντι τῷ πύλῃ
πατερικῶς θρόνῳ ἐσπέρῳ ἐκτογραφῷ τῷ
αὐτῷ ἐν τῷ τῷ, κατὰ τὸν ὁμοῖον ἔσπον ἱερέα,
ἐκδοθέντι ἐν τῷ τῷ ἐν τῷ τῷ μνήμῃ Κων-
σταντίνῃ τῷ βασιλικῷ, ἐν τῷ ἀποκαθάρσει ἀπὸ ἡμι-
δαι, ὅς ἐν ἀντιβίβλῳ τῆς ὀρθοδοξίας, ἀν-
δρόνῃ καὶ ἱστορίᾳ. τῷ δὲ φιλανθρώπῳ καὶ μόνῳ
ἀγαθῷ, καὶ ἱερέϊ καὶ ἀχρεῖ, καὶ τῷ τῷ χαλεπαί-
νῳ, καὶ συγχωρητῶν καὶ καὶ, ἐκείνῳ καὶ
τῷ παρῶν βίβλῳ ἰδιοχείρως γράψαι ἀποδυ-
μήδω καὶ συνίδεον, καὶ μάλιστα ὅς ἐν τῷ
λεχθρομένῳ ἔσπον. τῷ ἐκκλησίᾳ τῷ ἐκκλη-
σίᾳ καὶ ἐκκλησίᾳ αὐτῇ, καὶ τῷ οἰκουμένης κατὰ τῷ ἐν τῷ
μνήμῃ ἐν αὐτῇ ἀποκαθάρσει ἀντιλογίας καὶ ἱερέας, ἡ διχονομίας, καὶ ἀντιθέσεως, τῷ βλῖπτον μὴ
φύρον ὁ ποταμὸς καὶ ἀρχιεπίσκοπος δαίμων δακρύων, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐκκλησίας καὶ ἐκκλησίας τῆς οἰ-
κουμένης αὐτῇ κατὰ τῷ ἐν τῷ ἐκκλησίας.

EGo peccator & omnium minimus, Aga-
tho, indignus diaconus & bibliotheca-
rius sanctissimae hujus magnae ecclesiae, & ve-
nerandi secreti patriarchalis protonotarius, &
cancellarius secundus, triginta duobus plus
minus annis cum essem adhuc aetate juvenis
in lectoris gradum connumeratus & inutilis
notarius sui administer huic sanctae & ecu-
menicae sextae synodo, omnia quae in ea acta
sunt ordine persecutus, simul cum Paulo qui
fuit sanctus hujus civitatis archiepiscopus &
patriarcha, cum esset adhuc laicus & a se-
cretis imperatoris & quibuldam aliis. Omnes
autem actorum tomos literis ecclesiasticis pu-
re & nitide propria manu scripsi: qui etiam
in palatio imperatoris obfignati tuto fuerunt
repositi cum fidei decreto, quod in scriptis
fuit editum ab ipsa sancta synodo. Quin et-
iam quinque patriarchalibus sedibus tradita
exempla hujus decreti scripsi similiter, sic
jussus a pia memoriae imperatore Constanti-
no, qui hoc imperavit sic fieri, ut puritas
& sinceritas orthodoxae fidei nullis appetere-
tur insidiis. Cum autem benignus & solus
bonus & misericors Deus mei humilis &
inutilis esset misertus, & hucusque vivere
concessisset, merito hunc quoque librum pro-
pria manu scribere volui & constitui, & ma-
xime cum propter modum qui deinceps est
dicendus, pax sanctorum Dei ecclesiarum,
earumque concordia, & orbis terrarum sta-
tus tot annis permaneret, & nulla in eis ap-
paruisset contradictio, dissensio, aut repug-
nantia. Hoc cum videre ferre non posset
malignus & auctor mali diabolus, machina-
tus fuit occasionem, & eam invenit dignam
malo suo consilio & pravitae.

Nam

ANNO
CHRISTI
711.

Nam cum ex nostris peccatis in prioribus A annis multa gravis accidissent, resque crebro moverentur, quæ non solum in communi Christi amantis reip. fecerant diminutionem & maximam dissolutionem, sed jam etiam pervenerant ad ipsum culmen imperii, ut frequentibus eorum qui ipsum tenebant mutationibus & ex tyrannide insurrectionibus, omnino contemneretur, & nihili feret, co maxime quod qui huic imperio successerat, post mortem patris Constantini, Justinianus, non solum semel propter ejus ab initio pessimum & sceleratissimum vitæ institutum excidisset ab imperio: sed cum his quoque post Leontium & Tiberium qui interjecti imperium obtinuerunt, hoc passus, postremo etiam in Damatico loco qui dicitur, Bithynorum provincie, capite fuisset truncatus, utpote quod in diversis ordinibus per mare ab eo missus plurimus exercitus ad excidium civitatis eademque habitantis in ea populi illinc in eum insurrexisset, & in eum irruiisset, statimque temere & absque ulla legitima approbatione & electione imperatorem creasset & renunciasset eum qui propter affectatam tyrannidem illinc tunc fuerat exterminatus, Bardanem nomine, qui fuit filius Nicephori genere Pergamenii.

Qui cum se Philippicum mutato, ut videbatur, nomine appellasset, illinc præter expectationem repente accedens ad hanc imperialem civitatem, cum navi advectis quæ eum sequebantur & concurrebant armatis militibus copiis eorum qui ipsum crearent imperatorem, jam olim habens innatam, non solum ex præcedente parentum, ut ipse dicebat, doctrina & traditione, sed etiam per introductam falsam quandam doctrinam, huic sanctæ & ecumenicæ sextæ synodo contrariam prophanissimam hæresim, ut quia ab ineunte ætate fuisset discipulus Stephani abbatis discipuli Macarii, usus protinus auctoritate & potestate imperatoria ante suum ingressum, quæ multis quidem ante annis jam posita fuerat, ejusdem sanctæ synodi imaginem, inter quartam & sextam scholam, in vestibulo imperialis palatii jussit deijci: dicens se non alias in animum induiturum, ut in regiam, quæ sua non erat, ingrederetur, nisi hoc factum esset. Hoc quoque pro imperio decernens ut appellatio Sergii & Honorii, & reliquorum qui cum eis eiectione fuerant & anathematizati a sancta & ecumenica synodo, in sacris sanctarum ecclesiarum diptychis recitaretur, & eorum in locum suum reponerentur imagines. Brevisimo autem post tempore cum eos quoque quos diximus invenisset in imperiali palatio repositos mea manu scriptos ejusdem sanctæ & ecumenicæ sextæ synodi actorum tomos, eos ejiciens & in publicum proferens in secreto igni tradidit & abolevit; cum plurimos & orthodoxos patres fuisset persecutus, & quosdam ex eis misisset in exilium, & maxime eos qui noluerant ejus jussu composito & pronunciato de fide veluti tomo ad abolendam hanc san-

Tὸν γὰρ ἔξ ἡμετέρων ἀμαρτιῶν ἐπισυμβάντων ἐν τοῖς προλαβούσιν ἐποδῶν χρόνοις δεινὸν καὶ ἀλλεπαλλήλως καταμύμων πραγμάτων, ὃ μόνον ἐν τῷ κοινῷ τῆς φιλοχρίστου πολιτείας μείωσιν καὶ καταλύσειν μεγίστω ἐργασαμένων. ἀλλ' ἤδη καὶ εἰς αὐτὴν φθασάντων τῆς βασιλείας τὴν κορυφὴν, ὡς τοῖς ἐπιστοχῇ τῇ ἐν αὐτῇ κρατούντων ὑπαλλαγαῖς ἐκ τυραννίδος ἐπαναστάσει, πλεον τὸ κατ' αὐτὴν περιτροπῇ δύναι, καὶ εἰς ἐξουδετέρωσιν ᾗσθαι. τὸ μάλιστα τὸν τῶν αὐτῶν βασιλείαν διαδεξάμενον μὴ πλῶν τὸ οἰκίαν πατρὸς Κωνσταντίνου Ἰουστιανῶν, μὴ μόνον εἰς ἀπαξ δὲ τὴν κακίστην αὐτοῦ ἔξ ἀρχῆς καὶ μαιφόνον προαίρεσιν, τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν καὶ ἀπορρίψαι, ἀλλὰ καὶ δις μὴ Λεωτίον καὶ Τιβερίον τοὺς ἐν μίσῳ τῆς βασιλείας κρατίσαντας, τὸ τοῦτο ὑπομνηστικῶς, ἐν τῷ ἰσχυρῷ καὶ ὑπὸ τῷ ξίφει, ἐν τῷ Δαματικῷ λογομύθῳ τῆς τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, κατατροπῇ δύναι. τὸ ὑπ' αὐτῷ ἐν διαφόροις ταξιδίοις ἀποσταλμένος διὰ θαλάσσης πλείους στρατῷ ἐπὶ τῇ κατατροπῇ καὶ ἀλώσει Χερσῶνος τῆς πόλεως, καὶ τῷ ἐν αὐτῇ κατακλύνει λαὸν κατασφαγῇ καὶ ἀφανισμῷ, ἐκείθεν ἐπαναστῆναι αὐτῷ καὶ ἀνασσοβήσαντος κατ' αὐτῷ, καὶ φερόντων ἐνδείας ὡς ἐτυχε, καὶ δίχα τινὸς ἐνόμου δακτυλομασίας καὶ ψηφίσματος εἰς βασιλείαν προσησαμένη καὶ ἀναγορεύσαντος, ἔχουσιν ἐκείσε τὸν ἡλικιωτὰ διὰ σφοδρᾶσιν τυραννίδος ἡνιόχῳ Βαρδάνῃ τὸνομα, υἱὸν γεγονότα Νικηφόρου τὸ γένος Περγαμενίου ἰσχυράνONTA.

Ὅστις ἐαυτὸν Φιλιππικὸν τῷ δεκεῖν μετονομάσας, ἐκείθεν ἀπροσδοκήτως αἰφνιδίον ἐπιστὰς τῇ βασιλίδι ταύτῃ πόλει μὴ πολλοῖς τῆς ἐπομῆς αὐτῷ καὶ συνῆχουσιν στρατιωτικῆς ἐνόμου δυνάμεως τῇ αὐτῇ εἰς βασιλείαν προσησαμένην, ἐμφυτον ἐκπαλαι κειτημένον, ὃ μόνον ἐκ προλαβούσης γονικῆς, ὡς ἔλεγε, διδάχῃς καὶ παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τινος ἐπιστάτης κακοδοξασκαλίας, ἡνὶ ἐναντίαν ταύτης τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐκτῆς συνόδου καμβέβηλον αἵρεσιν, ὡς οἱ αὐτοὶ μαθητὰς καὶ φαλίστας παιδοῦν κατὰ ἡμῶν Σπυρίων τῷ ἀββῆ μαθητῇ Μακαρίῳ, διὸ καὶ παραχρῆμα βασιλικῇ ἐξουσίᾳ καὶ αὐθενσίᾳ χρησαμένης, πρὸ τῆς οἰκίας εἰσόδου, τὴν μὲν ἀπὸ χρόνων ἤδη ἀναπεθεῖσαν εἰκόνα τῆς αὐτῆς ἀγίας ἐκτῆς συνόδου, πλεσίον καὶ μετὰ τῆς τετάρτης καὶ ἐκτῆς χαλῆς ἐν τοῖς προαυλίοις τῆ βασιλικῆς παλατίου, κατασχευθῆναι προσέτιξε· μὴ ἄλλως, φήσας, ἐν τῷ ἐκ ὧν αὐτὴ βασιλείᾳ εἰσέρχεται κατεδέχεσθαι, πρὶν ἢ μὴ τὸ τοῦτο ᾗσθαι. Δισπείσας ἐξουσιαστικῶς καὶ τῷτο, ὡς τὴν προηγούμενην Σερβίον καὶ Οὐνοῖον, καὶ τῇ λοιπῇ σὺν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου ἐκβληθέντων ἐν ἀναθεματισθέντων, ἐν τοῖς ἱεροῖς τῇ ἀγιωτάτων ἐκκλησιῶν διπτυχοῖς ἀνακηρύττεσθαι, καὶ τὴν αὐτῇ ἀνασπῆσθαι κατὰ τὸν εἰκόνα. μὴ δὲ χρόνον βραχυτάτον, ἁρπῶν καὶ τὰς εἰρημίας, καὶ ἐν τῷ βασιλικῷ παλατίῳ ἀποκειμένους ἰδιοχείρας με τῶν τῇ πεπραγμένων τῆς αὐτῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐκτῆς συνόδου, τῶν ἐκβαλὼν καὶ δημοσιεύσας ἐπὶ σκεπῆτι πύλιν παρίδωκε καὶ ἡφάνισε, πλείους δὲ σιβῶν καὶ ὀρθόδοξων ἀνδρῶν διωγμὸν ποισάμενος, καὶ τινὰς αὐτῶν παρασείμψας ἐν ἔξορᾳ καὶ μάλιστα, τὰς μὴ ἐλομένους ἐν τῷ κατ' ἐπιταγῇ αὐτῷ συντηγῆναι καὶ ὑπαγορεύοντι, περὶ πίσιως δῆθεν καὶ ὠσανί

ANNO
CHRISTI
711

dis, ejusdem sanctæ & œcumenicæ sex-
te synodi cum aliis quinque sit in co-
lumnæ descriptio. Communi festo & la-
titia & spiritali in Domino exultatione
exorta universo Dei amantis ecclesiæ cœtui,
ob constitutionem & pacem sanctissimarum
ecclesiarum.

Ad eorum autem quæ prius a me scri-
pta sunt majorem fidem; & eorum qui
hunc librum diligentius sunt lecturi secu-
ritatem & confirmationem, exemplum su-
perius dictæ ad sanctissimum papam Ro-
manum missæ epistolæ a sanctissimo hu-
jus sedis patriarcha Joanne, citra ullum
defectum huic libro subijcere statui. Ro-
go autem & peto ab omnibus qui eam
lecturi sunt, ut soli benigno clementi &
misericordi Deo supplicent, primum qui-
dem ut sanctarum suarum ecclesiarum pa-
cem & concordiam perpetuo custodiat fir-
mam & omnino immobilem. Et dein-
de ut mihi quoque peccatori & mini-
mo, & qui sine omni sum defectus
exultatione, det propitiationem multo-
rum & quæ explicari non possunt delictor-
um in magno & terribili die secundi
adventus ipsius unigeniti filii Dei Domini
autem nostri Jesu Christi, & justæ reddi-
tionis eorum quæ unusquisque gessit in vi-
ta.

πάντα καὶ ἀγὰν ἀρμοδίως, ἥ αὐτῇ δόξῃ ἀποστόλων
ἐξ ἐκείνης κατεσκευάσθη. ἡ τῆς αὐτῆς ἀγίας καὶ
οἰκουμένης ἐκτὸς συνόδου ἀναγραφῆς, σὺν ταῖς
ἄλλαις πρὸς γνησίως· κοινῆς ἐστὶς καὶ ἀπο-
στολικῆς καὶ πνευματικῆς ἐν Χριστῷ ἀγαθολογίας πα-
ντὶ γνησίως τῇ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας φιλοδίῳ πλη-
ρώματι, ἐπὶ τῇ καταστάσει & ἐφ' ἣν ἡ ἀγὰν-
των ἐκκλησία.

Πρὸς μὲντοι σπουδαίαν ἡν ἐπ' ἡμῶν ἐστὶν ὁ
προγεγραμμένος τίτλος καὶ ἀσφάλεια, καὶ ἡ
ἐντυγχάνει μὲν πολλῶν φιλοπονήσων τῇ παρῶν
βίβλῳ πληροφάνει καὶ σιβαίῳ, τὸ ἰσότητος
ἀπαρλείψας τῆς ἀντιφω δὴ λυμῶς, καὶ ἀπὸ τὸν
ἀγνώστου πάσαν Ρώμης Κωνσταντίνῃ ἐκτιμωθε-
νης ἐπὶ τῷ παρόντι ἐπιστολῆς παρὰ τῷ ἀδελ-
φῷ τῷ ἐσταυῖα πατριάρχῃ Ἰωάννῃ, τῇ πα-
ρῶν βίβλῳ συνείδον καθυποτάξαι. καὶ παρακα-
λῶν ἑκατὸ πάντας τῶς ἐντυγχάνει μὲν πολλῶν
ἐν αὐτῇ, τὸ μόνον διδιδάσκοντι & φιλεῖν ὁρῶντι
ἑλεῖν καὶ καδικεῖν Θεόν. ἀποστόλους μὲν,
τῶν ἐφ' ἡμῶν καὶ ὁμόνοια τῷ ἀγίῳ αὐτῷ ἐκκλησίᾳ
μὲν πῶς φυλάττειν ἀκλόνητον καὶ παντίως ἀ-
σάλευτον· ὅπως καὶ πᾶσι τῷ ἀμαρτωλῷ καὶ ἐλαχί-
στῳ καὶ πάσῃ ἀπολογίᾳ ἐξηγήσῃ ἱλασμόν τε καὶ
ἀφεσιν τῷ πολλῶν ἀνείκαστον μὲν δὴ καὶ πα-
ραπτωμάτων ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ φοβερῇ τῆς δότι-
ρας παρουσίας αὐτῷ τῷ μονογενῆς υἱῷ τῷ Θεῷ, κυ-
ρίῳ δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἡμέρα, καὶ τῆς δικαίας
τῶν ἐκείνῳ βεβιωμένων ἀνταποδοσίας.

ANNO
CHRISTI
711

EPISTOLA SANCTISSIMI

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI
Joannis ad Constantinum sanctissimum
papam Romanum apologetica, propter ea
quæ tempore tyrannidis Bardæ mota
sunt adversus sanctam & œcumenicam sex-
tam synodum.

Sanctissimo & beatissimo fratri & comministro
domino Constantino Joannes indignus
episcopus in Domino saluem.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννη, πρὸς
Κωνσταντῖνον τὸν ἀγνώστου πάσαν Ρώμης, ἀ-
πολογητικὴ εἰς τὸν τῷ χρόνῳ τῆς τυ-
ραννίδος Βαρδὰ κεινημένη, κατὰ τῆς ἀγίας
καὶ οἰκουμένης ἐκτὸς συνόδου.

Τὸ τὰ πάντα ἀγνώστῳ καὶ μακαρίῳ ἀδελφῷ καὶ
συνδιδρασκῇ κυρῷ Κωνσταντίνῳ, Ἰωάννης
ἐπίσκοπος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

QUI suæ divinitatis & potestatis in-
dicium, eorum quæ videntur ma-
gnificentiam architectatus est Deus, præ-
cipue in pretiosissimo creaturarum rerum sen-
suum, nostro inquam figmento suam o-
stendit gloriam & sapientiam; qua qui-
dem ratione ex ipso quoque admirabi-
lem esse factam divinam cognitionem pro-
pheta exclamavit. Ipse naturæ nostræ opi-
fex cum sup' ætificio curasset, ut caput
toti corpori præficeretur, in eo col-
locatis præcipuis sensuum instrumentis,
omnem reliquorum membrorum motionem
& perfectionem illinc oriri fecit & conser-
vari: & si contingerit aliquid eorum of-
fendi, aut aliquo incommodo affici, non
levem eorum curam a se gerendam es-
se statuit: sed etiam adversus ultima
membra naturalem ostendens affectionem
& consensionem, per manuum ministe-
rium ductu oculorum curat quod labora-
bat. His vestrum quoque apostolicum
pontificatum comparare possumus, o san-
ctissimi & Christiani sacerdotii caput vos
canonice reputantes, merito per vos

Οἷ τῆς αὐτῆς θεότητος καὶ δυνάμεως μένυμα,
τῶν ἐν ταῖς ὁρμητικῇς μεγαλουργίαις πεπλη-
νίσθη. Θεός, ἑκατέρωθεν ἐν τῷ τιμωπῶν τῆς
αἰδέτητος κτίσεως, τῷ ἡμετέρῳ φανὶ πλατυγῆ-
ματι, τῷ τῆς οἰκίας δόξῃ καὶ σοφίας ἐκείνῃ
ἐκείνῃ. κατὰ δὲ καὶ πειθαρχεῖν ἐξ αὐτῆς ἡμῶν
θεῶν γνῶσις ὁ προφήτης ἀνείκητος. αὐτὸς ὁ τῆς
φύσεως ἡμῶν δημιουργός, τῷ ὅλῳ σώματι προ-
βλεπόμενος φιλοπνευσίας τῷ κεφαλῇ, ἐν αὐτῇ
τῷ κεφαλῇ τῷ αἰδέτητον ἀποδείκνυται, πάσαν
ἐκείνῃ τῷ τῷ λοιπῶν μελῶν κίνησιν καὶ ἀρτιότη-
τι, γίνεσθαι καὶ συντηρεῖσθαι τεύχεος· καὶ τῇ
τῶν προσπαύσαι συμβαίει, ἡ ἀλλὰς αὐτῇ κεκα-
κῶσαι, ἐκ ἀπροσποίητον ἡμῶν τῶν ἐπιμύλειαν
τίθεται. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν μελῶν ἔχεται τῷ
φυσικῷ δεκνύσθαι συμπάσκει, ὅσα τῆς τῶν χει-
ρῶν ὑπεργίας τῇ ὁδῇ τῷ ὁφθαλμῷ διακρί-
νεται πεπονητός, ἐκ ἀτιμάζοντος & ἀποτιμωμένη
ἡμῶν τῶν συνέργων ὡς ἀχρηστῶν. ἵνα καὶ τῇ
κατὰ τῷ ἡμετέρῳ ἀποστολικῷ προεδρίᾳ ἔχομεν
παραβάλλειν, ἀγνώστῳ, καὶ κεφαλῇ τῆς κατὰ
Χριστὸν ἱερουργίας κατωικίας ὑμᾶς λογιζόμενοι,
καὶ

ANNO
CHRISTI
711

tatis tenebant. Communiter autem con-
fiteremur absurdis dictionibus, & quæ nul-
lam habent cognationem cum notionibus,
quæ significant perfectionem ejus quod est
in Christo mysterii: ipsum autem verbi hu-
manitatis susceptionis mysterium procul ab-
esset: imo vero quidam jam murmurarent
ipsam sanctam Chalcedonensem synodum
abrogandam, utpote quod ab illa penderet
quod ad dogmatum attinet convenien-
tiam, & eam ut ita dicam habere radi-
cem & confirmationem dicta sancta sexta
synodus.

Mitto dicere quantas nobis re vera exhi-
buit molestias, ut ad vestram fraternam
beatitudinem literas dirigeremus convenien-
ter scopo illius amentiz. Ad hæc quomodo
nos & quo consilio ita gesserimus, ut
depelleremus quidem ejus vim tyrannicam
& protervam. Ad id autem quod est paulo
moderatus deducemus insolentiam,
scientes ut in malis non esse omnino re-
jiciendam indifferentiam, quando non ipsum
bonum licet primo loco obtinere, nobis
testimonium feret ipsa potestas quæ cor-
dium consilia intuetur. Quin etiam inter
homines, sanctissimæ vestre sedis religio-
sus apocrisiarius qui hic agit, cui nos
hunc maxime urgente tempestate dato ju-
rejurando satisfecimus, ei puram quæ no-
bis inerat in orthodoxam fidem affectio-
nem aperientes. Etenim vos quoque scitis,
ut qui experientia aperte didiceritis, o
sanctissimi, quod nimis asperè & præfra-
cte se gerere adversus potestatis necessita-
tem in rebus ejusmodi absque aliqua arte
& ingenii tolerantia nequaquam fuit facile:
etenim Nathan quoque propheta non aper-
ta in Davidem usus est reprehensione de
admisso adulterio & cæde; sed cum ea
colorasset probabili quadam narratione ex
illius sententia in eum protulit iudicium,
licet ipse quoque David esset ornatus spi-
ritu prophetiæ. Propterea nos quoque, si-
cut magnus dicit Basilus, viri moribus
parumper cedendum esse censuimus, ut in
his quæ sunt præcipua, si non verbis at
sententiis inviolata fidei servaretur confes-
sio. Non enim in verbis sed in rebus est
nobis veritas, clamat Gregorius theolo-
gus: & rursus defuit esse valde absur-
dum & turpe de sono vocis exiliter disce-
rere. Apostolicus quoque Dionysius Areo-
pagita esse a ratione alienum & ineptum
pronunciat, vim scopi & instituti non at-
tendere sed dictiones: idque, inquit, non
est eorum proprium, qui volunt intelligen-
tia divina percipere, sed eorum qui solos
sonos admittunt, eosque ad aures usque
ulterius permeare non valentes extrinsecus
continent, & nolunt scire quid hæc qui-
dem didio significat: quomodo autem eam
explicare oporteat per alias quæ tantum
valent & evidentius exprimunt. Hæc au-
tem dicimus, non ut qui velimus everte-
re voces jam synodice definitas, quasque
universa Dei ecclesia longo jam tempore

Δίματι ὑπεβάλλεται τὴν ἐρημικὴν ἐγίαν ἐκ-
την συνόδον, ἣ τὴν τὴν κατ' οὐκ ἀποσταλῶν καὶ
σιβασμῶν θρόνῳ ἀποσταλῶν, ἐστὶ τὸ ἐκ τῆς
ἀληθείας διακρίσεως δόγμα. καὶ δι' αὐτὴν
μολογῶνται λέξεις ἀποφαινεῖται, ἡ μὲν δὲ
ἐχούσας συγχέουσι πρὸς τὴν γνώσεως τῆς π-
λειότητος τὴν κατὰ Χρῆστον μυστήριον ἐνοσίαν. αὐτὸ δὲ
τὸ θεῖον τῆς ἐκκαθάρσεως τὸ λόγῳ μυστήριον.
ὡς ἡ πόρρω τυγχάνει, μᾶλλον δὲ ἡδὲ τινὲς καὶ
ὡς ὁδοῦντες γρίζον, τὸ ἡ αὐτὴν τὴν ἀγίαν ἐν
Χαλκηδὼνι συνόδῳ ἀδελφικῶς, ὡς ἐκείνη συνε-
τηρήσας κατὰ τὴν τῆς δογματικῆς οἰκονομίας, ἣ
οἱ εἰσὶν, αὐτὴν ἐχούσας ρίζαν πρὸς ἡ βασιλείαν
Β τῆς ἐρημικῆς ἀγίας ἐκτὸς συνόδου.

Εὖ γὰρ λέγειν ὅσας ἡμῖν ὀχλήσεις ὡς ἐπὶ τῆς
ἀληθείας ἀποστήγασι, πρὸς τὸ γράμμασιν ἡμᾶς
χρησασθαι κατὰ τὴν τῆς ἐκείνου παρωνίας σκοπὸν,
πρὸς τὴν ὑμῶν ἀδελφικὴν μακαριότητα. πρὸς
ταῦτα, ὅπως ἡμεῖς τὴν κατ' οἰκονομίαν ἐχρησάμεθα
λόγῳ, ὥστε ὁφειλόμενα μὴ τὴν τῆς πρακτικῆς
ἀντιδοτὴν ἐκείνην πρὸς τὸ μετεμπερῆσαι, τὸ τῆς
ἀπείρας συστῆσαι, τὴν ὡς ἐν κακοῖς ὁφειλόμενα
εἰδοῦς ἡ πάντῃ ἀπέβληται, ὅτι μὴ αὐτὸ τὸ κα-
λὸν καθαρὸν κατὰ πρῶτον εἶναι τὸ εἶναι κατὰ τὴν
αὐτὴν ἡμῖν μαρτυρήσει ἡ τῆς ἐν καρδίᾳ βυλῆμα-
των ἰσορροπία. καὶ ἐν ἀνθρώποις δὲ, ὁ τῆς
κατ' οὐκ ἀποσταλῶν κατὰ τὴν ἐκείνου ἐκκαθάρσεως
θεοφιλῆς ἀποκρίσεως, ὅν ἐν αὐτῇ τῇ ἀκμῇ τὴν
καρδίαν, ἐκκαθάρσεως μὴ τῆς ἀληθείας ἐκκαθάρσεως
σας, καθαρὰν αὐτὴν τὴν ἐκκαθάρσεως ἡμῖν πε-
ρὶ τὴν ἐκκαθάρσεως διακρίσεως φανερῶσαντες. εἰδότες
γὰρ ἡ ὑμῶν τῇ πείρᾳ σαφὲς μεμαθηκότες, ἀ-
γνώστοι, ὡς ἡ λίαν ἀντιδοτὴς ἡ σκληρὸς ἐ-
χὲν πρὸς τὴν τῆς ἐκκαθάρσεως ἀναγκῆν ἐκ τοῖς τοῖς
τοῖς, ἀνὰ τινὲς πέντες καὶ πέντε κατὰ τῆς
ἐκκαθάρσεως. ἐπεὶ ἡ Νεὶ θανὸ ἀποφαινεῖται, ἐκ ἀπεικ-
λουμένων τὴν ἐκκαθάρσεως τὴν πρὸς τῆς μοιχείας πρὸς
τὴν φόνον ἀποστήγασι τὴν Δαβὶδ. καίτοι ἡ αὐτὴ
τὴν Δαβὶδ ἀποστητικῶς πετιμηνῶς χρεώματα. κα-
τὰ τὴν ἡμεῖς, ὅτι φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς,
ἐκκαθάρσεως μὲν τὴν ἡδὲ τὴν ἀνδρὸς κατὰ τῆς ἐκ-
καθάρσεως, ὡς τὴν ἐν τοῖς κατὰ τῆς οἰκονομίας ὁμολο-
γίαν, ἐκ μὴ λέξις, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκκαθάρσεως φυ-
λαττέσθαι ἀπαρῶν. ἡ γὰρ ἐκκαθάρσεως ἡμῖν,
ἀλλὰ ἐκκαθάρσεως ἡ ἀληθεία, ὁ θεὸς Γρηγό-
ριος βοᾷ. ἡ πάλιν, ἡ κατὰ τὴν λίαν αἰ-
χρὸν διορίζεται, τὸ περὶ τὴν ἡχὸν σμικρολογεῖται.
ἡ ὁ ἀποσταλῶν Διονύσιος ὁ Ἀριστοκρίτης, ἀλοφον
ὁμῶς ἡ σιγῶν ἀποφαινεῖται, τὸ μὴ τῇ δυναμὶ τὴν
σκοπὸν ἀποφαινεῖται, ἀλλὰ τὰς λέξεις. ἡ ταῦτα
ἐκ ἐστὶ τῇ τῇ θεῷ κατὰ τῆς ἐκκαθάρσεως ἰδίων, φησὶν,
ἀλλὰ τῇ ἡχὸν ψιλὸς κατὰ τῆς ἐκκαθάρσεως, ἡ τῆς
ἐκκαθάρσεως ὡς ἀδελφικῶς ἐκκαθάρσεως συνκαθάρσεως, ἡ
ἐκκαθάρσεως ἐκκαθάρσεως, τὸ μὲν ἡ τῆς λέξης ση-
μαίνει. πρὸς δὲ ταῦτα χρῆ, ἡ δὲ ἰπέρων ἐκ-
καθάρσεως ἡ ἐκκαθάρσεως λέξεως ὁφειλόμενα. ταῦτα
δὲ λίγῳ, ὡς ἀναγκῆν βυλόμενα τῆς ἡδὲ συνκαθάρσεως
ἐκκαθάρσεως, ἡ ἀπὸ τῆς ἐκκαθάρσεως ἐκκαθάρσεως
ἐκκαθάρσεως τὸν χρόνον. ταῦτα, τὸ λέγειν ἐπὶ
τὸ κατὰ Χρῆστον τῆς σαρκώσεως μυστήριον, κατὰ τὴν
ἐκκαθάρσεως.

ANNO
CHRISTI
711.

Ἐπεὶ πρὸς τὰς ἀγίας πατρὶς γνώμης ἐκείνης, ἡ δὲ φυσικὴ διλήμματα, καὶ δὲ φυσικὰς ἐπεργείας. ἀλλὰ πρὸς μέγαν ἄρτον τὸ τυράννῳ τὴν πεισμονὴν, ὡς ὁ ἀπὸ τοῦ ὀνομαζομένου, καὶ τὸ πᾶν δι' ἐπιστολὰς οἷς τὸ ἐκπαινεῖν πειθαρχεῖται, ὥστε μὴ ἀλλοτρίαι δόγματα ἀναφαιδῶν ἐπισταχθῶναι τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν αὐτῇ τὸ καλῶς πεποιθὲν καὶ ἀρετῶν μετὰ τὴν πειθαρχίαν τῆς ἐκκλησίας διαπιστώσει· καὶ ἅμα μέγα τι δέξομαι, πρὸς τὴν πολέμιον τῆς διοικητικῆς ἀγίας συνόδου, τὴν κατ' ἐκείνην αὐτῆς ὁμολογῆσαι διδασκαλίαν. ὅθεν μὴ ἀναφαιδῶν, ἀλλὰ βεβαίως μᾶλλον ἐκείνης σαφὲς ἀποδείκνυσθαι παρὰ τὰς ὑγιεῖς καὶ ἀποδοτικὰς τῆς πρὸς ἐργασίας καταπονήσεως ὁφθαλμοῦ τὸ πᾶν εἶδεν σκοπεῖν, αὐτὸ δὲ τὸ κατὰ τῆς συνόδου τῆς τυράννου κεραιώσεως· τὸ γὰρ διλητικὸν καὶ ἐργητικὸν καὶ ἐκείναι φύσιν λέγειν τὸν Χρῆστον, ὅθεν ἐπερὶ οἷς, ἡ δὲ φυσικὴ διλήμματα, καὶ δὲ φυσικὰς ἐπεργείας, ποιεῖν. κατὰ ταῦτα γὰρ ῥητὴς τὸ διακρίνει τὰς πᾶν τοιαύτας ποιεῖν εἰσὶν, ἐν τῇ ἐκφορῇ παρ' αὐτῆς ὅρῳ προδίδασκεν, ἡ ἐν τῇ κατ' ἡμᾶς μεγαλοπόλει Ρώμῃ συναχθεῖσα συνόδος· ἐπεὶ τὴν τῆς σεβασμίας μνήμης Μαρτίνου, τὸ τῆς ὁμετέρας προεδρεύσαντος ἐκκλησίας ὡς ἐκεῖνα σαφὲς καὶ ἐπὶ ἡμῶν πρὸς ἀμαρτυρῶν καὶ ἐλαχίστων, τὴν τῇ Θεῷ σοφίαν οἰκονομήσει, τὸ δραπεύμεν πρὸς σοφῶν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῇ, ἀπερὶ ὁ διολόγος Γρηγόριος· ἐν τῷ εἰς τὴν μέγαν Βασιλειαν τὴν ἐπιστολῇ λόγῳ, ἐν τῷ ἐκεῖνον εἰσαγγεῖ συμβῶν τὸ δὲ Δαβὶδ κεχηρμένον καὶ οἰκονομῶν τὰς λόγους αὐτῷ ἐν χερσὶ· παρηγοῦνται μὲν τὴν κυρίαν ἐπὶ τὸ ἀγίον πνεῦμα φωνῶν, ἐπεὶ δὲ φωνῶν πῶν δυναμῶν τὸ ἐκσεῖς κρατῶν τῆς πίστεως κήρυγμα· καὶ τὸ τὸ διάφορον ὅσον ἐκείνας ἐκείνων, τῆς τε περὶ αὐτὴν φημι τὴν τῆς θεότητος πῶν τε ὁμολογίαν, καὶ τὴν περὶ τῆς θείας σαρκώσεως, ὡς ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίοις διολόγος Γρηγόριος, προσηγορίαν, ὅσα ἡ λεπτομερὴς ἀναγκαίως ἐπιζητεῖ θεωρία πρὸς ἐκείνην τῆς κατ' ἐκείναι φύσιν πειθαρχίας, ὥστε ἀν' αἷμα ἀγνοεῖν· ὅχι ὡς τὴν περὶ τῆς θείας φύσεως, ἥγαν τῆς ζωοποιῆς ἱεράδος λόγον πρὸς δόγματων, μᾶλλον τὸ προσηγορίαν ἔχοντων, ὑπερανεστηκὸς καὶ προσηγορίαν· ὅχι γὰρ καὶ τὸ κατ' Εὐνομίων περὶ διολογίας λόγῳ εἰρημῶν τῷ αὐτῷ σοφῷ διολόγῳ ἐκείνῳ, ἐν οἷς τοιαύτη φησι φιλοσοφῶμεν περὶ κόσμου, περὶ ὕλης, περὶ ψυχῆς, περὶ λογικῶν φύσεων βελτιώων τε καὶ χειρῶν, περὶ ἀναστάσεως, κρίσεως, ἀνταποδοσεως, Χρῆστον παθημάτων. ἐν τοῖς γὰρ, καὶ τὸ ἐπισημαίνον, ὅχι ἀχρηστον· καὶ τὸ ἀμαρτάνον, ἀκρίτων. ὅχι ἀπλῶς γὰρ ταῦτα καὶ ἀπελύειν τὸ θεῶν, ὁ διδασκαλῶν, ἀλλὰ τὸ κατὰ ἀντικαταθέσειν λόγῳ, πρὸς τὸ περὶ τῆς θείας ἱεράδος λεγόμενα, καὶ δογματικὰ ὅμοια. κατὰ τὸν δὲ τὴν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κατὰ πρὸς αὐτὴν συμβάσεως ἔσπον, καὶ τὸ λαοὺς τῶν γενημένων προελθεῖν περὶ ὁμῶν, ἀγνώστοι, μὴ ἀγνώστοι ἡμῖν τὸ ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις ἀποσταλάγειν καταδείξει. ἀλλὰ

Aest confessa. Nempe dicere in mysterio

Christi incarnationis, ex pia & sanctis patribus cognita intelligentia duas naturales voluntates & duas naturales operationes: sed intuentes ad solam tyranni persuasione, ut nominat apostolus, & ut ea solerti excogitatione verteretur in contrarium, ne aliena dogmata aperte introducerentur in ecclesiam & penitus labeficerentur de re proposita, pietatis decreta quae firma manserant & inconcussa: simul quoque magnum ducentes, uti etiam a nominatis sanctae synodi inimicis ex sententia per confessionem admitteretur ejus doctrina, ut non everfionem, sed illius potius confirmationem aperte ostenderet, apud eos quidem certe qui sano & inflexibili oculo rerum contemplationis haec sciunt considerare, ea quae tyrannus adversus synodum est machinatus, volendi enim & operandi potestate praeditum in altera natura dicere esse Christum, nihil est aliud quam intelligere duas naturales voluntates & duas naturales operationes. Expresse enim hoc sensu has intelligi voces in edicto a se decreto prius decrevit in vestra magna civitate Romana congregata synodus a venerandae memoriae Martino qui vestrae praesuit ecclesiae, ut illa aperte per nos quoque peccatores & minimos dispensaret Dei

C sapientia, Qui comprehendit sapientes in astutia eorum, quae Gregorius theologus ponit in funebri oratione in magnum Basilium, ubi illum inducit usum consilio Davidis dispensando verba sua in iudicio: silentio quidem praeterisse principalem vocem in sancto Spiritu, aliis autem quae idem valent vocibus corroborasse piam fidei praedicationem. Quamquam quanta sit differentia utriusque argumenti, ejus inquam quod versatum circa fidem & confessionem divinitatis, & de divina incarnatione, ut idem dicit sanctus Gregorius theologus, meditationum, quas subtilis necessario exquirat contemplatio ad indicandam perfectionem: in utraque natura seu vivifica Trinitate tractationes & dogmata excellentiam habeant & praestantiam. Sic enim & quae ab eodem sapienti theologo in oratione de theologia adversus Eunomianos dicta sunt. Ubi haec dicit: philosophare de mundo, de materia, de anima, de rationis compositibus naturis tam praestantioribus quam deterioribus, de resurrectione, iudicio, remuneratione, Christi passionibus. In his enim & assequi non inutile, & peccare vacat periculo. Non enim ea simpliciter & absolute posuit doctor, sed quod illa conferret cum iis quae dicuntur & decernuntur de divina Trinitate. Hac itaque dispensationis ratione & consilio cetera quoque eorum quae facta sunt processisse credentes, o sanctissimi, ne velitis propterea eam in nos conferre culpam cui non posset ignosci. Sed & si quis existimet id quod est accuratum & perfectum nos non esse assequutos, comparatione eorum qui ex sanctis patribus oeconomice processerunt absolvanur a culpa & omni condemnatione. Nam Cyrillus quoque sapientissimus non

1. Delendum illud v. x. Hardouin.

2. Legi, in utraque natura nominem quo ignorat: cum de divina natura seu vivifica Trinitate &c. Hard

ANNO
CHRISTO
713.

Tom. 4.

non expresse jubet abdicari Theodorum Mopsuestia episcopum, certo consilio gratificans iis qui adhuc infirmius in eum erant affecti: & si illum sciret audientem & patrem perversi Nestorii sententiae. Idque indicant quae ab ipso de eo scripta sunt ad sanctum Proclum qui nostrae sanctissimae praesentis ecclesiae: & superius quidem diabolus fidei tyrannus, suam conscientiam habens cantuariam sicut dicit sanctissimus Paulus, ausus est comburere tomos adorum nominatae sanctae sextae synodi, repositos in palatio, existimans, ut sibi videbatur, simul quoque cum iis verbum delere veritatis. Nos autem cum sentientes sua decipi opinione, & tanquam praeclaro aliquo facinore suo gloriari de decore, diligenter custodimus apud nos repositos adorum tomos nominatae sanctae sextae synodi in quibus etiam omnium quae in hanc sanctam sextam synodum conveniunt, episcoporum subscriptiones cum imperiali subscriptione, in decreto ab eis edito continentur. Porro autem aliter nostro tempore, ut conservarentur nec interirent alia ejusdem sanctae synodi diligentius curatum est. Quandoquidem liber quoque scriptus propria manu Pauli sanctae memoriae qui fuit antistes nostrae sanctissimae ecclesiae, Dei gratia apud nos servaretur, qui cum esset a secretis in hac sancta synodo intervenit. Adeo ut ex hoc apud posteros quoque cautum sit Dei & ecclesiae, ne quisquam malignitate aliqua, ut multa inter homines solet tempus innovare, audeat adulterare ea quae ut prius dictum est, continenter adhaerent a sancta sexta synodo: aut perversae alius ea possit tradere. Germana enim & quae circumscripti non potest veritas, vel ex hoc libro omnibus ostendetur apertius. Quandoquidem verus noster praeses & servator Dominus Iesus Christus, in his diutius tolerandis non sustinuit indormiscere. Sed surgens tua bonitate & potentia, nunc quoque increpavit fluctum, non aqua, sed nefarii conatus, & sedavit quidem hyemem ecclesiarum tempestatis. Donavit autem nobis magnam rerum tranquillitatem, pium imperatorem & omni ex parte virtute praeditum, qui imperiali celsitudini respondentem habet zelum orthodoxae fidei, morum honestatem & moderationem quique convenienter ejus nomini nempe Anastasio surgere fecit ecclesiasticam pacem & concordiam. Confidimus etiam in eo qui eam nobis donavit quod reipublicae quoque electionem, ut fert appellatio nominis exorditur.

Vos ergo, o sacrum caput, perspicacissima quae est in vobis virtute spiritus, benignae invocationis nobis manum porrigentes

Αὐτὸν τῆς ἀρετῆς ἡμῖν ἡμαρτηῶσαι ὑπονοῦται, τὴν παραδέσσει τὴν ἐκ τῶν ἀγίων πατρῶν ἡμῶν οἰκουμένης προελθόντων, ἀπολυτῶ ἀνέδωκεν, καὶ πάσης ἐλπίδος κατακρίσας. ἐπεὶ καὶ Κιριλλὸς ὁ σοφώτατος, μὴ ῥητὴς ἀποκριτέῃ τὴν Μοψουστίας Θεόδωρον παρεγγυᾷ δι' οἰκονομίαν, χαρίζομεν πῶς ἐστὶ ἀποδεδειγμένον περὶ τούτου ὁρῶμενοι, καὶ τὴν ἀρχηγὸν καὶ πατέρα τῆς Νεστορίου κακοδοξίας ἐκείνου εἶδως. καὶ τὸ τοῦ δειλοῦ τὰ περὶ τούτου γραφόμενα παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις Προκλόν, τὸν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιοπύλης ἐκκλησίας προεδρόσαντα. ὁ μὲν ἀνωτέρω δηλώσει τῆς πίστεως τέρποντος, καὶ αὐτοῦ τοῦ μὲν ἔχον τιμιώδεις συνειδήσεις, καθὼς φησὶν ὁ ἱερωτάτος Παῦλος· κατακαύσαι πύλμηναι τὰς τοῦ τοῦ πατρὸς τῶν πατριάρχων τῆς διονομαθείσης ἁγίας ἐκκλησίας συνόδου, τὴν ἐν τῷ παλατίῳ ἀποκειμένην, οἰόμενος, κατὰ γὰρ τὴν αὐτῆς δοκῶν, τυνηξαφανίσαι τὰ τοῖς τῆς ἀληθείας τὸν λόγον, ἡμῶν δὲ τὸ τοῦ εἰσαπείχεσθαι τῇ ἐαυτοῦ ἀκαταπύδῃ οἴσει. καὶ ὡς ἐπὶ μεγάλῃ τινὶ καταρρώματι τῇ οἰκίᾳ συγκαυᾶσθαι αἰχμαλῆ, ἐπιμιλῶς παρεφύλατταμεν τὸν παρ' ἡμῖν ἀποκειμένον ἢ πατριάρχων τοῦ τοῦ διονομαθείσης ἁγίας ἐκκλησίας συνόδου, ἐν οἷς καὶ αἱ τῶν συνελθόντων ἀπάντων ἐπισκόπων ἐν τῇ ταύτῃ ἁγίᾳ συνόδῳ ὑπογραφαὶ μὲν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑποσημεσίως ἐν τῷ παρ' αὐτῆς ἐκπύδῃ ὄρω ἐμφερντο· καὶ ἔπειτα δὲ, ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ, τὸ ἀδιακτύτω φυλαχθῆναι τὸ πατριάρχων τῆς αὐτῆς ἁγίας συνόδου φιλοπονώπρον διεσπασθῆναι, καὶ ὁ βιβλίον ἰδιογραφον Παύλου τὸ τῆς ἁγίας μνήμης ἀποιδρῶ γεγονότος τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιοπύλης ἐκκλησίας, χάριτι Θεοῦ σωζέται παρ' ἡμῖν, ὅς ἀσεκρῆς ὑπάρχων, ἐν τῇ ταύτῃ συνόδῳ κατεπάρρησεν. ὡς ἐκ τούτου τὸ ἀσφαλὲς καὶ ἐν τοῖς μὲν ταῦτα τῇ τῷ Θεῷ ἐκκλησίᾳ φανερῶναι, τὸ μὴ τινὰ τῶν πάντων κακοῦ τινὲς, οἷα πολλὰ κηνοτομῶν ἐωθῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ὁ χρόνος, ὡς οὐδὲν ἀποτλην πῖ, ὡς ἀπολέλειπται, συνεχῶς πατριάρχων τῆς ἁγίας ἐκκλησίας συνόδου, ἢ κακοῦτος ἑτέροις τὸ ταύτα ἐπισημαίνει διώχεται. τὸ γὰρ ἀπαρρηγοῦναι καὶ γνησίον τῆς ἀληθείας, καὶ ἐκ τούτου ἐκείνῃ πᾶσι δεχθῆσιν φανερῶν. ἐπεὶ δὲ ὁ ἀληθὴς ἡμῶν ἐπιστάτης καὶ σωτὴρ ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ κελεύ τῇ ἐν τούτοις ἀνοχῇ ἑστῶν ἐκ λυγέται· ὁρῶμεν, τῇ οἰκίᾳ ἀγαθότητι καὶ δυνάμει, ἐπιτιμασθε καὶ νῦν τῷ κληδόν, ὃ τὸ ἰδόντες, ἀλλὰ τὸ ἀθίσταμα ἐγγενημένος· καὶ τὴν μὲν χεῖρα τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ζαλῆς κατέταυσε. ἰδὼντα δὲ ἡμῖν τὸ μὲν γὰρ τῶν πατριάρχων γαλλίῳ, δεξιῇ βασιλείᾳ καὶ κατὰ πάντα ἐνάρπην, ἐφαιμῶν τε καὶ ἄξιον τὸ ὕψος τῆς βασιλείας, καὶ τῶν τῆς ἐρσοδοξίας τὴν ζήλον, καὶ τῶν ἑσπεῶν τὸ κόσμιον, φερωνυμῶς ἀνασποντα ἡμῖν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐρήνην τε καὶ ὁμοιοῖαν· περὶ ταῦτα δὲ τῷ ταύτην ἡμῖν χειραγωγῶ, ὅτι καὶ τῶν τῆς πολιτείας πατριάρχων τῶν ἀνιγερσιν ἡμῖν ἐπωνυμῶς ἀποσιμαίεσθαι.

Ἰμῶν δὲ, ὡς ἱερὰ κεφαλὴ, τῇ ἐν ἡμῖν διορατικότητι δυνάμει τὸ τῆς ἀληθείας, τὴν χεῖρα τῆς ἀμῶν ἡμῖν ἐκτενέστε ἐκκλησιαστικῶς ἀφαιρῶν ἱσαφῇ.

ANNO
CHRISTO
713.

ANNO
CHRISTI
711

φῆ ἀμοιβαίων γραμμάτων κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν Ἀ
θεσμόν, ἔχον τῇ τῶν ἀντισυνδικῶν ἀποστολῇ, τὴ
τῆς ἀγάπης ἀποστολικῆς φάρμακον, τὸ λυγρὸν ἐν
ἐμῶν κ' ὑποφύζον, διαρκεῖται σπουδασαί. ὁ γὰρ
ἐστὶ ποτὶ ἄνθρωπον τῇ ψυχῇ, ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ἐ-
πιζητεῖται ὑπὸ, κ' ἀνάπαυσις τῶν πρεσβυτέρων,
ἢ τῶν βλεπόντων ἡμῶν νουαγμός, ἕως ἂν τῶν
καθόλου θεσπόμεθα τῷ Θεῷ ἐκκλησίαν, ἥντιν ἐ-
νόηται τῷ πνεύματι, κ' αὐτῶς ἐν τῷ συνδίσκῳ
τῆς εἰρήνης διασώζονται. κ' γὰρ ἐκείνους ὅντις μα-
θηταὶ κ' διαδοχοί, τῷ πατρὶ τῷ κυρίῳ ἀκούσαντες,
Σίμων, Σίμων· ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐζητήσατε ὑμᾶς
τὸ σπινθῆσαι ὡς τὸν σίτον· ἐγὼ δὲ ἰδεῖν θέλω πε-
ρίσσω, ἵνα μὴ ἐκλείψῃ ἡ πίστις σου. κ' σύ ποτε
ἐπιστρίψας, ἐκείνον τὸν ἀδελφόν σου· ὀφείλεται εἶσε,
θεοτίμηται, τῷ μῶν, τῷ ἀπὸς ἐπανόρθωσιν σπεί-
μῳ ἐπάγειν ἐπιμελῶς. τὸ δὲ, τῆς συμπαθοῦς
γνωμῆς ἀποχερόμενον μᾶλλον χαλεχέσθαι· ἐπεὶ
τὸν κορυφαῖον αὐτῶν, ἐκ τῷ κατ' ἐαυτὸν ὑποφύζει
ὁ κύριος, σωκεῖσθαι μὴ τῆς σαρκὸς τῶν ἀδελ-
φῶν· ἵνα δὲ κατ' ἐπιμέλειαν ἔχῃ ἐκείνους, ὁλίγου ὅ-
πλῳ ἐσμεναιαντες, καὶ ὁ δὲ πείνοντες κ' αὐτοὺς
ἐν τῷ ἴσῳ ὑπομένειν πάθος ὑμῶν, μὴ ἀποστρέψαι
τῆς κατ' ἐπανόρθωσιν ἀπὸς τῶν ἀποστρέψαν ἀπα-
θῶν ἀποκαταστάς.

Καὶ τῷ δὲ, τῶν ἱερῶν ὑμῶν μνήμῳ μὴ ὁ-
φείτω, ὡς τινες ἔχον καθελεῖν τὸν ἀσβεστὸν Εὐ-
τυχία ἐπὶ τῷ τῆς ἀγίας μνήμης Φλαβιανῷ, ἐν τῇ
μὲν ταῦτα ἐπὶ Διοσκόρῳ ἐν Εφίῳ συνόδῳ, τὸ
ἐκδικῶς κατακεῖσθαι διακρίσαντες, τῶν ἀδικη-
τῶν ἐκλήρησαν Φλαβιανῷ τῷ μακαριώτερω κατὰ
κερὶν· κ' ὁμοῦς ἐν τῇ κατὰ Χαλκηδόνα ἀγία συ-
νόδῳ ἤρκεισε τῶν ἀπὸς πλείων ἀποστολῶν τῶν ἐκ-
κλησιαστικῶν ἢ τῆς ὑγιᾶς ὁμολογίας συνδύσας· κ' ὁ
πολλῶν περὶ τῶν ἐκείνων ποικίλων λόγων· οἵδε
γὰρ ἀδελφική σοφία, μὴ ἐπιπολῶ ἀναβιβλῆσθαι τὸ
ἀπὸς τὸν τελευτῶν προσώπῳ κ' μελίχιον. ταῦτα γὰρ
τοῖς ἐν αὐτῇ τῇ Χαλκηδόνα συναλεγκμένοις πα-
τρὶσι Λέων ὁ ἀγιώτατος διεμελεῖται, ὁ τῆς καθ' ὁ-
μᾶς ἀποστολικῆς καθεδρᾶς μᾶλλον δὲ τῆς οἰκου-
μῆνης ἀπάσης φανωτατῶ λαμπρῇ, τοιαύτη γειγρα-
φῶς· ἀλλ' ἐπεὶ πολλὰ συμβαίνει πολλὰς τὴν δυνά-
μειν μετὰ αὐτῶν ἱμποιεῖν, κ' ὁ ἱεὺς τῷ Θεῷ νικᾷ
τῶν ἀμαρτιῶν τὰ φλημεληματα, ὅθεν τῶν
τα τῆς τιμωρίας ἐν ἀνάρτησι καθεσταί, ὅπως
αὐτῶν γὰρ ἔχον ἢ διορθώσιν δυνηθεῖν. ἐπεὶ μὲν
κ' Πάπας ἦν τῆς ἀσπερ ἀληθῶς γράφων ἐν
ἐπιστολῇ, ἢ ἡ ἀρχὴ, τῶν διοφίλων τῆς ὑπερέας
ἐκκλησιαστικῆς φροντίδας, ὡς τῇ καθολικῇ πίσει ἀ-
διακρίτως ἀπονέμει, τοιαύτη φησὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος
τῇ Λίοντι· νῦν· καθάπερ γὰρ ἔξ ἀρχῆς ταῦτα
τῆς ἐκκλησίας συγχρότῳ γειγραφε ταῦτα με-
ταξὺ τῶν διοκονοτῶν διακρίων, καὶ τῶν σαρκί-
κων ζηλοτυπιῶν τῶν ἐπικειμένων βόλομαι φυλαχθῆ-
ναι ὥστε τῇ ἀπὸ πλειόνητι τῆς πίσεως μηδὲν ἐξεί-
ναι προσεθένη, μὴ τε μὲν ἀφαιρεθῶναι. τοῖς δὲ
πρὸς τῶν ἐκείνων καὶ τῶν εἰρημῶν ἐπαύσει, τὸ
τῆς συγκοινωνίας παραχέσθαι· ἐπεὶ δὲ τῶν
ταῦν ἀπὸς τὸν Θεὸν κ' τὸ πλησίον ἀγάτῳ,

Αὐτὸ δὲ τῶν πολὺ ἀσπερ κ' Κύριλλος ὁ

Antiochensi mutuarum literarum ex more
ecclesiastico· antisynodicorum scilicet apo-
stolorum charitatis adhibeas medicamentum,
quod est in nobis molestum & palpitans stu-
deat medicari. Nunquam enim erit nostra
relaxatio aut oculis somnus ascendet & re-
quies temporibus & palpebris nostris dormi-
tatio, donec universam Dei ecclesiam aspe-
xerimus, rursus conservare unitatem Spiritus
in vinculo pacis. Etenim cum sitis il-
lius discipuli & successores qui audiit a Do-
mino: Simon, Simon, ecce satanas expeti-
vit vos ut cribretes tanquam triticum. Ego
etiam rogavi pro te ut non deficeret fides tua,
& tu aliquando conversus confirma fratres
tuos, debetis quidem diligenter inducere
quæ fulciunt & stabiliant ad correctionem,
promptius etiam donare quæ sunt clemen-
tis animi & misericordis. Nam ipsum sum-
mum apostolorum ex eo quod ipsi accidit
adhortatur Dominus agnoscere quidem car-
nis infirmitatem: eos autem qui insultu re-
rum externarum lapsi sunt, ut ipsi quoque
ultravenit tempore salutaris passionis, non
impediri quominus per correctionem resti-
tuantur priori impatibilitati.

Jam vero hoc quoque vestram sacrosan-
ctam non fugiat memoriam, quod quidam
ex iis qui impium Eutychen depoluerant
tempore Flaviani sanctæ memoriæ, cum in
synodo quæ Ephesi postea celebrata est a
Dioscuro eum qui iuste fuerat condemna-
tus iustum pronuntiassent, beatissimum Fla-
vianum iniquissime condemnarunt: in san-
cta tamen Chalcedonenſi Synodo eis suffe-
cit ad perfectam criminis depulsionem san-
ctæ confessionis depositio: nec de eo mul-
to eis labore & verbis fuit opus. Scit enim
fraterna dilectio non diu differre benignita-
tem & clementiam in proximum. Sanctis
enim patribus qui Chalcedone fuerant con-
gregati hæc scripsit Leo clarissimus, vestræ
sedis apostolicæ, imo vero totius orbis ter-
restis lumen clarissimum: Sed quoniam multa Episcopi
sæpe accidunt quæ possunt adducere ad peni-
tentiam & Dei misericordia vincit delicta pec-
catorum, propterea suscipitur supplicium ut
possit locum habere correctio. Præterea ad
Pulcheriam quoque scribens piæ memoriæ
in epistola cujus est principium, Præm ve-
stra benignitatis curam quam perpetuo gerit fi-
dei catholica, hæc dicit Leonis mens præ-
stantissima. Quomodo enim ab initio Episcopi
huius argumentis scripsi frequentissime, inter
dissentientes mentes & carnales mentes hanc
viam se vari moderationem, ut fides quidem
perfectiori nihil liceat addere nec conferre:
si autem qui revertuntur ad unitatem & pa-
cem, præbeat modera venia. quoniam ope-
ra diaboli tunc validius destruantur, quando
charitatem in Deum & proximum hominum
corda revocant.

ἔργῳ τῷ διαβόλῳ δυνατώτερον καθαιρῶνται, ὁ
αἱ τῶν ἀνθρώπων ἀνακαλῶνται καρδίαι.

Hoc ipsum autem multo ante Cyrillus

910.

ANNO
CHRISTI
711.

quoque divinarum rerum peritissimus fecisse invenitur in episcoporum orientalium in ipsum investitione & decertatione. Illi enim a condemnatione volentes absolvere Nestorium, & in ipsum laram infirmare sententiam contententes, ausi sunt non tolerabilia, sed maximum delictum admiserunt. Ipsum enim beatum Cyrillum & synodum ejus anathematizarunt. Sed ille quoque celerem & non operosam adhibuit reparationem. Nempe hoc solum ut consentirent iis quæ synodice fuerant constituta ac pie definita, & comprobarent impii damnationem, illas post hæc omni lætitia plenas voces exclamante ipso divino patre, quas suspicetur quispiam dictas esse quasi ipse potius sui lapsus accepisset condonationem, non autem ipse lapsum condonasset: *Læsentur*, enim, inquit, *cali & exuliet terra: soluta est enim maceria sepi, & omnis dissensionis modus est sublatu, cum omnium nostrum servator Christus suis ecclesiis pacem conciliarit.*

Habetis ergo vos, o viri divinitus inspirati, delicti per alterius vim & injuriam admissi validam & legitimam defensionem, & quæ nequaquam convelli ac labefadari potest puram & liberam orthodoxæ fidei confessionem. Ne sitis ergo, o beati, pigri & tardi in id quod est vobis conjunctum & individuum in spiritali conspiratione & concordia, neque attendentes ea quæ per vim facta sunt, nos quibus vis est allata expellatis a vestra charitate, neque tanquam inimicos existimetis, ut dicit divinus apostolus, *sed consoletimini ut fratres ostendentes Dei imitationem.*

Omnino enim considerabitis, o sanctissimi, ex scripturæ historia de Aaron sancto Domini sicut eum divinus appellavit Spiritus, quod ea quæ per vim & non ex intrinseca animi malitia fiunt, sequitur iusta condonatio, excepta perfecta verbi abnegatione, & ad perfectam impietatem abductione. Aaron enim ille cum prisci populi celsisset impetui, & ad idolum fabricandum eis fuisset administer, a fratre quidem fuit reprehensus: sed cum se id per vim coactum fecisse in sua assereret defensione, nullam a Deo accipit increpationem, neque privatur dignitate pontificatus. Omnino ad internum germanum in Deum cultum aspiciente eo qui *figillatim finxit corda nostra*, ut dicit magnus David, & non ad externam temeritatem. Ostendit ergo nostræ in rectum verbum sententiæ sanitate & confessione, ex eo quod citra morem quidem sumus parati condemnare quidem ita quæ absurde facta sunt, comprobare autem & confirmare dogmata pietatis dictæ sanctæ textæ synodi: Nos complectimini, o fratres venerandi. *Alter alterius enim opera portate, & sic implete legem Christi*, voce maxima nobis clamat divinus apostolus, ut unanimes in uno spiritu glorificemus Deum & patrem Domini nostri Jesu Christi.

SUBSCRIPTIO.

Fortis in domino, ora pro nobis sanctissime & beatissime frater.

ANNO
CHRISTI
711.

ἀρεβῆς περὶ τῶ θείῳ πιστοποιεῖται κρίσεται ἐπὶ τῇ τῷ ἀνατολῶν ἐπιστολῇ πρὸς αὐτὸν διηγεῖται καὶ ἀντίστασις· ἀπολείπει γὰρ καταρίστους ἐκείνους Κυλόμβους τὴν Νισέην, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ ψῆφον αὐτῶν σπένδοντες, ὅ φερὰ πειλόμενοι, ἀλλὰ μίγιστον ἐργάζονται πλεμμελίαν. αὐτὸν γὰρ τὴν μακάριον Κύριλλον, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἀντιθέμισαν συνόδον. ἀλλὰ κρείττους ταχέως καὶ ἐκ ἐργαζομένη προσηγάγετο τῷ ἀνέκτιστον· αὐτὴ μόνον τὸ συνδεῖσθαι αὐτὸς τοῖς συνδικαῖς διδογμένους, καὶ δεσφῶς διαμεδέσει, καὶ τὸ ἐσθῶς κυρῶσαι τὴν καταδικῶν, ἐκείνας ἐπὶ τοῖς τοῖς σάσας πειλόμενοις ἐπιμένει φωνὰς ἐκβοῶσαν· τὸ αὐτὸ Θεοφῶν πατρὸς, ὅς ἐκονοῦσά τις ἐρῶνται ὡς αὐτὸ μάλλον πταίσματα· συγχώρησι διχαμῶν, καὶ ἐπὶ τοῖς πταίσασιν συγχώρησαν·. Ἐφρασίμωσαν γὰρ φησιν, οἱ ἱεροὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· λάλυται γὰρ τὸ μεσότηχον τῷ φραγμῷ, καὶ δεχόμενος ἀπέσας ἀνθρώποις ἔσος, τὸ πάντων ἡμῶν σωτῆρ· Χριστὸς ταῖς αὐτῶν ἐκκλησίαις τὴν εἰρήνην ἐραβδῶσαν·.

Ἐχπει τοῖνυν καὶ ὑμεῖς, ὁ Θεόληπτοι, τὴν ἀναιρετικὴν τὴν κατ' ἐπὶ ἡμεῖς σφαλματῶν, ἀπολοῖαν ἰχυράντε & εὐνομον, καὶ ὑδαμῶς δυναμῶν παρὰ κρηθῶναι, τὴν καθαράν καὶ πιστῶς ἀποστολῆς ἡς ὁρδοξίας ὁμολογίαν. μὴ ὅν βραδείας τε καὶ ὀκνηροὶ πρὸς τὸ συντηροῦσθαι ὑμῖν καὶ ἀδιάτμητον ἐν πνευματικῇ συμπαρίᾳ καὶ ὁμολογίᾳ γῆναι, ὁ μακάριος, μὴ τοῖς κατὰ εἶαν γρηγορημένους προσέχοντες, τὸς εἰσθεῖστας ἡμᾶς, τὸς ἰαυτῶν ὁγάσας ἀπόσασθε. μὴδὲ ὡς ἐχθρὸς ἡγῶναι, ὡς φησιν ὁ Θεὸς· ἀπόσολ·, ἀλλὰ παρακαλεῖτε ὡς ἀδελφός, τὸ Θεομίμητον ἐδεικνύμενοι.

Πάντως γὰρ λογιώδεις, ἀγιώτατοι, ἐκ τῆς κατὰ τὸν Λαζάρου τὴν ἁγίον κυρίον, ὡς τὸ Θεὸν αὐτὸν ἀνεκλήρου πνεῦμα, γραφικῆς ἱστορίας ὑπεξαιρουμένων τῶ ἡς ἀντιπῶς ἀρήσεις λόγῳ, καὶ τῆς πρὸς τὴν πλείαν ἀθείτητα ὑπαγωγῆς· ὡς τοῖς βιβλιασμῶν καὶ ὁ κατὰ γνώμης ἐκδιὰθετον ποτηρίαν Γινόμενους, ἐπιτίτι τις συγχώρησις ἐδίδου· ὁ γὰρ Λαζάρου ἐκείνῳ, τῷ ὁρμῇ τῷ πάλαι λαῷ καθυφείας, & ὑπερήσας αὐτοῖς πρὸς τὴν ἡς εἰδωλοποιῶς πλείωσι, ἐπικαλεῖτο μὲν ὑπὸ τῷ ἀδελφῷ, τὴν δὲ ἀναγκαστικὴν βίαν ἐν ἀπολογία ἀποκαλλόμενῳ, ὅδε μίαν παρὰ Θεῷ ἐπιτίμησιν δέχεται, ὅδε τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀπόκληρῳ γέγονεν ἁγῶματος· πάντως πρὸς τὸ ἐν διαδίσει περὶ τὸ Θεὸν σέβας Γήστον ἀποβλέψαντῳ τῷ σάλασαντος καταμόνας τῆς καρδίας ἡμῶν, ὡς φησιν ὁ μέγας Δαβὶδ, καὶ ὁ πρὸς τὴν ἔξωθεν περιπέτειαν. δεικνυμένης τοῖνυν τῆς περὶ τὴν ὁρδὸν λόγον τῷ ἡμετέρῳ φρονήματος ὑγείας τε καὶ συμφορίας, τῷ ἀνυπερδέτῳ ἐτοιμότητι τῷ κατακρῖναι μὲν τὴν ἀπίστων γρηγορημένα· συστήσαι δὲ τῷ βιβλιασμῷ ἡς εἰρεμίας ἀγίας ἐκτὸς συνόδου τῆς δεσφῶς τὸ δόγματε, περιπτύξαδι ἡμᾶς, ἀδελφοὶ τιμώτατοι. ἀλλήλων γὰρ τὰ βάρη βαρύνετε, καὶ ἔπως ἀναπληρώσεται τὸ νόμον τῷ Χριστῷ, μεγαλοφωτότατι ἡμῖν ἐκβοᾷ ὁ Θεὸς· ἀπόσολ· ὡς αὐτὸ ὁμοθυμαδὸν ἐν αὐτῇ πνευματικῇ δεξαζόμεν τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

Τ Π Ο Γ Ρ Α Φ Η.

Ἐφρωμῶν· ἐν κυρίῳ, ὑπερέχον ἡμῶν ἀγιώτατε καὶ μακαρώτατε ἀδελφέ.

CON.

ANNO
CHRISTI
711.ANNO
CHRISTI
711.

CONCILIIUM LONDINENSE

PRO IMAGINIBUS,

Quod recentiores historici citra auctoritatem majorum tempore Constantini
papæ habitum fuisse scribunt.

* Hic vero
longe post
Bedam vixit
circa annum
830.

Concilium.) Referunt Urspergensis * alii-
que recentiores historici, Egvvinum mo-
nachum designatum episcopum, Viceis divi-
nitus admonitum, ut Dei genitricis imaginem
in sua ecclesia collocaret: rem autem in con-
troversiam deductam fuisse delatam ad apostol-
icam sedem, iussuque Egvvinum fuisse coram
pontifice, & juratum de visione quam viderat,
& aliis testatum esse. Tunc vero Constanti-
num legatum misisse Bonifacium in Britan-
niam, qui Londini synodum celebraret. Cele-
brataque synodo, fuisse in ea probatas visiones
Egvvini, & de cultu sacrarum imaginum pro-
mulgatum esse decretum. Quæ cum majorum
testimonio destituantur, scriptisque Bedæ om-
nino adversentur illis, quibus ait Anglos una
cum sancto evangelio usum sacrarum imagi-
num ab Augustino apostolo suo suscepisse, fa-
cile inducimur ut commentum esse putemus.
Nam si cultus imaginum jam diu ante in An-
glia receptus fuerat, ad earum receptionem non
erat opus alia visione: nisi dicas Anglos pri-
mo sæculo suæ conversionis a fide recepta (quod
non est verisimile, neque ab ullo hæcenus de-
monstratum) aliqua ex parte recessisse. Beda
de Augustino in Angliam veniente, usumque
imaginum cum sancti evangelii primordiis in-
troducunt, hæc ait: *At illi (Augustinus vi-
delicet & locii) non demoniaca, sed divina vir-
tute præditi veniebant, crucem pro vexillo feren-
tes a genteam, & imaginem Domini salvatoris in
tabula depictam, litaniasque canentes, pro sua fi-
dei & eorum, propter quos & ad quos venerant,*

A salute aeterna Domino supplicabant. Hæc Beda
de usu sacrarum imaginum ante centum an-
nos in Anglia recepto: quibus ea de hac Lon-
dinenſi synodo a recentioribus scripta sunt non
parum redarguuntur. Vide Baronium anno 714
n. 3. & 4.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 714. n. 2.

Balmus, & Magdeburgenses agunt, hoc anno Lon-
dini Episcoporum Synodum habitam circa cultum ima-
ginum, quod Egvvinus designatus Episcopus Vigor-
niensis B. Mariæ Virginis imaginem in Ecclesia sua col-
locasset; aique Egvvinum sacrarum imaginum cul-
tum primum in Anglo-Saxonum Ecclesias invasisse. Ve-
rum hæc mem. fabula: extat enim vita S. Egvvini au-
ctore Anonymo, qui undecimo circiter sa. uo vixit,
scripta, & tam a Bollandis mense Januario, quam a
Mabillonio sæculo 3. Benedictino par. 1. recitata, in
qua legitur quidem eum Monasterium B. Dei genitricis
dedicasse, & adeo ejus devotum cultorem fuisse, ut
nunquam a memoria ejus excideret, nunquam in ver-
bis ejus desisset. Cujus veneratione, & consolatione sepe
recrearet, omnia quæ mundi erant, omittebat, & ea,
quæ Dei erant, indefinenter exercebat, ut legitur a. 14.
Refertur etiam in ea ejus Romam profectio cum Coen-
redo & Offa Regibus, sed nulla ibi coeſſu Luatini
Synodi, altarumque sub larum a Magdeburgensibus con-
ſtitutarum mentio. Quare Spelmanus, qui omnes Saxo-
num Synodos accurate collegit, ad an. Ch. 712. de hac
Synodo ait: *Cogor ista Magdeburgensium & Bala ver-
ba exhibere, cum non habeam a Veteribus, quem addu-
cam, qui ideo signum illud aspernari debebat, non
vero de cultu imaginum in Britannia hujus fabula oc-
casionem verba facere.* Britannos enim, & Anglo-Saxo-
nes Crucem & Imagines veneratos esse, res manifestior
est, quam ut jure possit in dubium revocari. Videatur
Alfordus in Annalibus Ecclesiæ Anglicanæ ad an. 712.
quamvis satis hac de re, doctique Baronius differuerit.

CONCILIIUM OMNIUM EPISCOPORUM

ET PRINCIPUM, PROCERUM, COMITUM

Et omnium sapientum, seniorum, & populorum totius regni,

Per præceptum regis Inæ habitum, cum jam Gualam filiam Cadvaladri regis
Britonum in uxorem cepisset, unaque Cambriam totam & coronam
Cadvaladri adeptus esset,

*In quo de mutuis connubiis habendis inter Anglo-Saxones, Britones & Scotos, tum ad
delendam fornicationem & immunditiam, tum ad concordiam publicam
promovendam, statuitur.*

LI. Ed. conf.
C. 31. in An-
not.

Rex Ina cepit in uxorem suam Gualam no-
mine, propter quam vocata est Vvallia il-
la terra, quæ quondam vocabatur Cambria;
bigamus enim fuit. Cepit autem cum ultima
uxore sua Cambriam, & Cornubiam, & coro-
nam benedictam Britannicæ, quæ fuerat ultimo
Cadvaladro regi Britannicæ. Et universi An-

gli qui tunc temporis extiterunt, uxores suas
ceperunt de Britonum genere, & Britones ux-
ores suas de illustri sanguine & genere Anglo-
rum, hoc est de genere Saxonum. Hoc enim
factum fuit per commune concilium & assen-
sum omnium episcoporum & principum, pro-
cerum, comitum, & omnium sapientum, te-
nio.

* Forte hoc illud Inæ Concilium, cujus meminit Vvibaldus presbyter in vita S. Bonifacii Archiep. Mogunt.
cap. 3. apud Bolland. die 5. Junii.
Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
711

niorum & populorum totius regni, & per præceptum regis Inæ prædicti. Multi vero Angli ceperunt uxores suas de sanguine & genere Anglorum Germaniæ, & quidem Angli ceperunt uxores suas de sanguine & genere Scotorum: proceres vero Scotorum, & Scoti ferre omnes ceperunt uxores suas de optimo genere & sanguine Anglorum Germaniæ, & ita fuerunt tunc temporis per universum regnum Britanniarum duo in carne una: & taliter constituit rectum conjugium (& delevit fornicationem & immunditiam a regno) & recta iudicia pro stabilitate regni, & confirmatione populorum, benigna sedulitate; & tali modo effecti fuerunt gens una, & populus unus per universum regnum Britanniarum, miseratione divina.

Recta conjugia
pro stabilitate
regni.Inæ regis
laus.

Deinde universi vocaverunt regnum Anglorum quod antea vocatum fuit regnum Britanniarum. Universi prædicti temper postea pro communi utilitate coronæ regni insimul, & in unum circiter contra Danos & Norvegienses semper steterunt, & atrocissime unanimi voluntate contra inimicos pugnaverunt, & bella atrocissima gesserunt. Erat enim prædictus rex Ina optimus, largus, sapiens, prudens, moderatus, strenuus, iustus, animosus, & bellicosus pro loco & tempore, & in divinis legibus, & in secularibus institutis, scriptis, & bonorum operum exhibitionibus, irradiavit gloriosus, rexitque regnum, confederavit & consolidavit, & in unum pacificavit sapientia & prudentia magna, & ubi locus adfuit, vi & manu armata.

EPISTOLA CEOLFRIDI ABBATIS

AD NAITANUM REGEM PICTONUM,

pro catholico pascha & Romana tonsura.

PRÆFATIO BEDÆ.

Bedæ
laus.

EO tempore Naitanus rex Pictorum (qui septentrionales Britanniarum plagas inhabitant) admonitus ecclesiasticarum frequentis meditatione scripturarum, abrenunciavit errori quo eatenus in observatione paschæ cum sua gente tenebatur, & se suosque omnes ad catholicam observantiam dominicæ resurrectionis tempus celebrandum perduxit. Quod ut facilius & maiori auctoritate perficeret, quaesivit auxilium de gente Anglorum, quos jamdudum ad exemplum sanctæ Romanæ & apostolicæ ecclesiæ tuam religionem instituisse cognovit. Siquidem misit legatarios ad virum venerabilem Ceolfridum abbatem monasterii beatorum apostolorum Petri & Pauli, quod est ad ostium Veyri amnis, & juxta amnem Tinam, in loco qui vocatur Ingrivum, cui ipse post Benedictum (de quo supra diximus) gloriosissime præfuit, postulans ut exhortatorias sibi literas mitteret, quibus potentius confutare posset eos, qui pascha non suo tempore observare præsumerent, simul & de tonsuræ modo vel ratione qua clericos insigniti deceret. Excepto quod etiam ipse in his non parva ex parte esset imbutus. Et architectos sibi mitti petiit, qui juxta morem Romanorum ecclesiam de lapide ingente ipsius facerent, promittens hanc in honorem beati apostolorum principis dedicandam: se quodque ipsum cum suis omnibus morem sanctæ Romanæ & apostolicæ ecclesiæ semper imitaturum, in quantum dumtaxat tam longe a Ro-

manorum loquela & natione segregati hunc edificare possent. Cujus religiosi votis ac precibus favens reverendissimus abbas Ceolfridus, misit architectos quos petebat, & literas scriptas in hunc modum.

EPISTOLA CEOLFRIDI ABB.

Domino excellentissimo & gloriosissimo regi Naitano
Ceolfridus abbas in Domino salutem.

ANNO
CHRISTI
711

Catholicam sancti paschæ observantiam, quam a nobis rex Deo devote religioso studio quaesisti, promptissime ac libentissime tuo desiderio, juxta quod ab apostolica sede didicimus, patefacere satagimus. Scimus namque cælitus sanctæ ecclesiæ donatum, quotiens ipsi rerum domini discendæ, docendæ, custodiendæ veritati operam impendunt. Nam & vere omnino dixit quidam secularium scriptorum, quod felicissimo mundi statu ageretur, si vel reges philosopharentur, vel regnarent philosophi. Quod si de philosophia hujus mundi, vere intelligere de statu hujus mundi, merito diligere potuit homo hunc mundum: quanto magis civibus patriæ cælestis in hoc mundo peregrinantibus optandum est, & totis animi viribus supplicandum, ut quo plus in mundo quique valent, eo amplius ejus qui super omnia est iudicis mandatis auscultare contendat, atque ad hæc observanda secum eos quoque qui sibi commissi sunt & exemplis simul & auctoritate instituant.

Tres sunt ergo regulæ sacris inditæ literis, quibus paschæ celebrandi tempus nobis præfixum nulla prorsus humana licet auctoritate mutari: e quibus duæ in lege Moysei divinitus statutæ, tertia in evangelio per effectum dominicæ passionis & resurrectionis adjuncta est. Præcepit enim lex ut pascha primo mense anni, & tertia ejusdem mensis septimana, id est, a quintadecima die usque ad vigesimam primam fieri deberet. Additumque est per institutionem apostolicam ex evangelio, ut in ipsa tertia septimana diem dominicam expectare, atque in ea temporis paschalis initium tenere debeamus. Quam videlicet regulam triformem si quis rite custodierit, nunquam in annotatione festi paschalis errabit. Verum si de his singulis enucleatius ac latius audire desideras, scriptum est in Exodo, ubi liberandus de Ægypto populus Israel, primum pascha facere jubetur: quia dixerit Dominus ad Moysen & Aaron: *Mensis iste, vobis principium mensium: primus erit in mensibus anni. Loquimini ad universum certum filiorum Israel, & dicite eis: Decima die mensis hujus tollat unusquisque agnum per familias & domos suas. Et paulo post: Et servabis eum usque ad quartadecimam diem mensis hujus. Immolabitque eum universa multitudo filiorum Israel ad vespertinam.* Quibus verbis manifestissime constat, quod ita in observatione paschali mentio sit diei quartadecimæ, ut non tamen ipsa die quartadecima pascha fieri præcipiatur, sed adveniente tandem vespere diei quartadecimæ, id est, quintadecima luna, quæ initium tertiæ septimanæ faciat, in cæli faciem prodeunte, agnus immolari jubeatur. Et quod ipsa sit nox quintadecimæ lunæ, in qua percussis Ægyptiis Israel est a longa servitute redemptus: *Septem, inquit, diebus azyma comeditis.* Quibus iterum verbis tota tertia septimana ejusdem primi mensis decernitur solemnitas.

Tria in pascha
sacris tem-
pore obser-
vanda1. Mensis pri-
mus.
2. Septimana
tertia.

Eiusd.

ibidem.

ibidem.

ANNO
CHRISTI

Idem.

Idem.

Num. 19.

Idem. 11.

Pascha ab
apostolis ad
diem domi-
nicum de-
claratur.

Idem.

nis esse debere. Sed ne putaremus eandem se-
prem dies a decimaquarta usque ad vigesimam
esse computandas, continuo subiecit: *In die
primo non eris fermentum in domibus vestris:*
quicumque comederit fermentatum in domibus ve-
stris, peribit anima illa de Israel, a die primo
usque ad diem septimam, &c. usque dum ait:
In eadem enim ipsa die educam exercitum ve-
strum de terra Egypti. Primum ergo diem azy-
morum appellat eum, in quo exercitum eo-
rum esse educaturus de Egypto. Constat au-
tem, quia non decimaquarta die, in cuius ve-
spera agnus est immolatus, & quem proprie pa-
scha sive phase dicitur, sed decimaquinta sunt
educti ex Egypto, sicut in libro Numerorum
apertissime scribitur: *Professi igitur de Ramess-*
se quintadecima die mensis primi, altera die se-
cerant phase filii Israel in manu excelsa. Septem
ergo dies azymorum, in quarum prima edu-
ctus est populus Domini ex Egypto, ab ini-
tio (ut diximus) tertie septimanæ, hoc est,
a quintadecima die mensis primi usque ad vi-
gesimam primam ejusdem mensis diem com-
pletam computari oportet. Porro dies quar-
tusdecimus extra hunc numerum separatam,
sub paschæ titulo prenotatur, sicut Exodi se-
quentia patenter edocent. Ubi cum dictum es-
set: *In eadem enim ipsa die educam exercitum*
vestrum de terra Egypti, protinus additum est:
Et custodietis diem istum in generationes vestras
ritu perpetuo. Primo mense quartadecima die
mensis comedetis azyma usque ad diem vigesimam
primam ejusdem mensis ad vesperam. Septem die-
bus fermentatum non invenietur in domibus ve-
stris. Quis enim non videat a quartadecima us-
que ad vigesimam primam non septem solum-
modo, sed octo potius esse dies, si & ipsa quar-
tadecima annumeretur? Sin autem (ut diligen-
tius explorata scripturæ veritas docet) a vespe-
ra diei quartadecimæ usque ad vesperam vige-
simam primæ computaverimus, videbimus pro-
fecto, quod ita dies quartadecimam vesperam
suam festi paschalis initium porrigat, ut non
amplius tota sacra solemnitas quam septem tan-
tummodo noctes cum totidem diebus compre-
hendat. Unde vera esse probatur nostra diffi-
nitio, qua tempus paschale primo mense anni,
& tertia ejus hebdomada celebrandum esse di-
ximus. Veraciter enim tertia agitur hebdoma-
da, quod a vespera decimæquartæ diei incipit,
& in vespera vigesimæprimæ completur.

Postquam vero pascha nostrum immolatus
est Christus, diemque nobis dominicam, quæ
apud antiquos una vel prima sabbati sive sab-
batorum vocatur, gaudium suæ resurrectionis fe-
cit esse solemnem, ita hanc nunc apostolica tra-
ditio festis paschalibus inseruit, ut nihil omni-
no tempore paschæ legalis præoccupandum, ni-
hil minuendum esse decerneret, quin potius sta-
tuit ut expectaretur juxta præceptum legis idem
primus anni mensis, expectaretur quartadecima
dies illius, expectaretur vespera ejusdem. Et
cum hæc dies in sabbatum forte incideret, tol-
leret unusquisque agnum per familias & domos
suas, & immolarent eum ad vesperam, id est
præpararent omnes ecclesiæ per orbem, quæ
unam catholicam faciunt, panem & vinum in
mysterium carnis & sanguinis agni immacula-
ti, qui abstulit peccata mundi, & præcedente
congrua lectionum, orationum, & ceremoniarum
paschalium solemnitate, offerrent hæc Do-
mino in spem futuræ suæ redemptionis. Ipsa
est enim eadem nox in qua de Egypto per
Concil. General. Tom. XII.

A sanguinem agni Israelitica plebs erepta est, ip-
sa est in qua per resurrectionem Christi libe-
ratus est a morte æterna omnis Dei populus.
Mane autem illucescente die dominica, pri-
mam paschalis festi diem celebrarent. Ipsa est
enim dies in qua resurrectionis suæ gloriam
Dominus multatario pæ revelationis gaudio di-
scipulis patefecit. Ipsa prima dies azymorum,
de qua multum distincte in Levitico scriptum
est: *Mense primo, quartadecima die mensis hujus*
ad vesperam phase Domini est, & quintadecima
die mensis hujus solemnitas azymorum Domini est.
Septem diebus azyma comedetis, dies primus erit
celeberrimus sanctusque. Si ergo fieri posset, ut
semper in diem quatuordecimum primi men-
sis, id est in lunam quintadecimam, domi-
nica dies incurreret, uno semper eodemque
tempore cum antiquo Dei populo, tanquam
sacramentorum genere discreto, sicut una ea-
demque fide pascha celebrare possemus. Quia
vero dies septimanæ non æquali cum luna tra-
mite procurrit, decrevit apostolica traditio,
quæ per beatum Petrum Romæ prædicata, per
Marcum evangelistam & interpretem ipsius A-
lexandriæ confirmata est, ut adveniente primo
mense, adveniente in eo vespera diei quartæ-
decimæ, expectetur etiam dies dominica a quin-
tadecima usque ad viciesimamprimam diem ejus-
dem mensis. In quacumque enim harum in-
venta fuerit, merito in ea pascha celebrabi-
tur: quia nimirum hæc ad numerum pertinet
illarum septem dierum, quibus azyma celebra-
ri jubetur. Itaque fit ut nunquam pascha no-
strum a septimana mensis primi tertia in u-
tramvis partem declinet, sed vel totam eam,
id est omnes septem legalium azymorum dies,
vel certe aliquos de illis teneat. Nam etsi sal-
tem unum ex eis, hoc est ipsum septimum ap-
prehenderit, quem tam excellenter scriptura
commendat: *Dies autem, inquit, septimus*
erit celebrior & sanctior, nullamque servile opus
fiet in eo, nullus arguere nos poterit, quod
non recte dominicum paschæ diem, quem de
evangelio suscepimus, in ipsa quam lex statuit
tertia primi mensis hebdomada celebremus.

Cujus observantia catholica ratione patefa-
cta patet e contrario error irrationabilis eo-
rum, qui præfixos in lege terminos nulla co-
gente necessitate vel anticipare vel transcende-
re præsumunt. Namque sine ratione necessita-
tis alicujus anticipant illi tempus in lege præ-
scriptum, qui dominicum paschæ diem a quar-
tadecima mensis primi usque ad viciesimam pu-
tant lunam esse servandum. Cum enim a ve-
spera diei tertiadecimæ vigiliis sanctæ noctis
celebrare incipiunt, claret quod illum in exor-
dio sui paschæ diem statuunt, cujus nullam
omnino mentionem in decreto legis inveniunt.
Et cum viciesimæprimæ die mensis pascha do-
minicum celebrare refugiunt, patet profecto
quod illam per omnia diem a sua solemnitate
secerneant, quam lex majore præ cæteris festi-
vitate memorabilem sæpenumero commendat.
Sicque diem paschæ ordine perverso, & ali-
quando in secunda hebdomada totam com-
pleant, & nunquam in hebdomadæ tertie die
septimo ponant.

Rursumque qui a sextadecima die mensis se-
pediti usque ad viciesimamsecundam pascha ce-
lebrandum magis autumant, non minore uti-
que errore (tametsi altero latere) a recto ve-
ritatis tramite divertunt, & veluti naufragia
Scyllæ fugientes, in Charybdidis voraginem sub-
mer-

ANNO
CHRISTI

111.

Idem.

Error unus

Error alter.

A N N O
CHRISTI
711.

mergendi decidunt. Nam cum a luna decima sexta primi mensis oriente, id est a vespere diei quintadecimæ pascha incipiendum doceant, nimirum constat quod quartadecimam diem mensis ejusdem, quam lex primitus est præcipue commendata, a sua prorsus solemnitate secludunt, ita ut quintadecimæ, in qua populus Dei ab Ægyptiaca servitute redemptus est, & in qua Dominus suo mundum sanguine a peccatorum tenebris liberavit; in qua etiam sepultus spes nobis post mortem beatæ quietis tribuit, vix vespere tangant. Idemque penam erroris sui in semetipsos recipientes, cum in vicissimasecunda die mensis paschæ diem statuant dominicum, legitimos utique terminos paschæ aperta transgressione violant, utpote qui ab illius diei vespere pascha incipiunt, in qua hoc lex consummari & perfici debere decrevit. Illam in pascha diem assignent primam, cujus in lege mentio nulla usquam reperitur, id est quartæ primam septimanæ. Qui utrique non solum in diffinitione & computo lunaris ætatis, sed & in mensis primi nonnunquam inventionem falluntur. Quæ disputatio major est quam epistola hac vel valeat comprehendere, vel debeat.

Æquinoctium
vernale pas-
chæ in
des.

Tantum hoc dicam, quod per æquinoctium vernale semper inenarrabiliter posset inveniri qui mensis juxta computum lunæ primus anni, qui esse debeat ultimus. Æquinoctium autem juxta sententiam omnium orientalium, & maxime Ægyptiorum, qui præ ceteris doctoribus calculandi palmam tenent, duodecimo Kalendarum Aprilium die provenire consuevit, & etiam ipsi horologica inspektione probavimus. Quæcumque ergo luna ante æquinoctium plena est, quartadecima videlicet vel quintadecima existens, hæc ad præcedentis anni novissimum pertinet mensem, ideoque paschæ celebrando habilis non est. Quæ vero post æquinoctium, vel in ipso æquinoctio suum plenilunium habet, in hac absque ulla dubietate, quia primi mensis est, & antiquos pascha celebrare solitos, & nos, ubi dominica dies advenit, celebrare debere noscendum est. Quod ita fieri oportere illa nimirum ratio cogit, quia in Genesi scriptum est, quod *Deus fecit duo magna luminaria; luminare majus ut præficeret diei, & luminare minus ut præficeret nocti.* Vel, sicut alia dicit editio, *luminare majus in inchoationem diei; & luminare minus in inchoationem noctis.* Sicut ergo prius sol a medio præcedens orientis æquinoctium vernale suo præfixit exortu, deinde luna sola ad vespere occidentem, & ipsa plena a medio secuta est orientis, ita omnibus annis idem primus lunæ mensis eodem necesse est ordine reservari, ut non ante æquinoctium, sed vel ipso æquinoctio die, (sicut in principio factum est) vel eo transcento plenilunium habere debeat. At si uno saltem die plenilunium tempus æquinoctii præcesserit, non hanc primo mense anni incipientis, sed ultimo potius præteriti, lunam esse adscribendam, & ideo festis paschalibus inhabilem, memorata ratio probat.

Mythica ratio
observatio-
num pascha-
lium.

Quod si mysticam quoque vos in his rationem audire delectat, primò mense anni, qui etiam mensis novorum dictus est, pascha facere jubemur quia renovato ad amorem celestium spiritu mentis nostræ, sacramenta dominicæ resurrectionis & ereptionis nostræ celebrare debemus. Tertia ejusdem mensis septimana facere præcipimur, quia ante legem &

sub lege promissus, tertio tempore sæculi cum gratia venit ipse, qui pascha nostrum immolaretur Christus: quia tertia post immolationem suam passionis die resurrectionis a mortuis, hanc dominicam vocari, & in ea nos annuatim paschalia ejusdem resurrectionis voluit festa celebrare. Quia nos quoque ita solum veraciter ejus solemnia celebramus, si per fidem & charitatem pascha, id est transitum de hoc mundo, ad patrem cum illo facere curamus. Post æquinoctium veris plenilunium mensis præcipimur observare paschalis, ut videlicet primo sol longiorem nocte faciat diem, deinde luna plenum suæ lucis orbem mundo præsentet: quia primo quidem sol iustitiæ, in cujus penis est sanitas, id est Dominus Jesus, per resurrectionis suæ triumphum cunctas mortis tenebras superavit, ac sic ascendens in celos, misso de super Spiritu, ecclesiam suam, quæ sæpe lunæ vocabulo designetur, internæ gratiæ luce replevit. Quem videlicet ordinem nostræ salutis propheta contemplantus agebat: *Elevatus est sol, & luna stetit in ordine suo.* Qui ergo plenitudinem lunæ paschalis ante æquinoctium provenire posse contenderit, talis in mysteriorum celebratione maximorum a sanctarum quidem scripturarum doctrina discordat; concordat autem eis qui sine præveniente gratia Christi se salvari posse confidunt. Qui, etsi vera lux tenebras mundi moriendo ac resurgendo nunquam vicisset, perfectam se habere posse iustitiam dogmatizare præsumunt. Itaque per æquinoctialem solis exortum post plenilunium primi mensis hunc ex ordine subsequens, id est, post completam diem ejusdem mensis quartam decimam, quæ cuncta ex lege observanda accepimus, expectamus adhuc, monente evangelio, in ipsa hebdomada tertia tempus diei dominicæ, & sic demum votiva paschæ nostræ festa celebramus. Ut indicemus nos non cum antiquis excussum Ægyptiæ servitutis iugum venerari, sed redemptionem totius mundi, quæ in antiqui Dei populi liberatione præfigurata, in Christi autem resurrectione completa est, devota fide ac dilectione colere, ut de resurrectionis etiam nostræ, quam eadem die dominica futuram credimus, spe nos certissima gaudere signemus.

A N N O
CHRISTI
711.

Hic autem, quem vobis sequendum monstramus, computus paschæ decennovenalibus circulo continetur, qui dudum quidem, hoc est ipsis apostolorum temporibus, jam servari in ecclesia cœpit, maxime Romæ & Ægypti, ut supra jam diximus. Sed per industriam Eusebii, qui a beato martyre Pamphilo cognomen habet, distinctus in ordinem compositus est, ut quod eatenus per Alexandria pontificem singulis annis per omnes ecclesias mandari consueverat, jam deinde congesta in ordinem serie lunæ quartadecimæ, facillime posset ab omnibus sciri. Cujus computum paschalis Theophilus Alexandria præsul in centum annorum tempus Theodosio imperatori composuit. Item successor ejus Cyrillus seriem nonaginta & quinque annorum in quinque decennovenalibus circulis comprehendit. Post quem Dionysius Exiguus totidem alios ex ordine pari schemate subnexuit, qui ad nostra usque tempora pertingebant. Quibus termino appropinquantibus tanta hodie calculatorum exuberat copia, ut etiam in nostris per Britanniam ecclesiis plures sint, qui mandatis memoriæ veteribus illis Ægyptiorum argumentis facillime possint in quolibet

Decennoven-
narium cir-
culorum ra-
tio & aucto-
ritas.

ANNO
CHRISTI
772.

De tonsura
ecclesiastica.

Matth. 16.

AN. 8.

Forma, signifi-
catio, & va-

libet spatia temporum paschales protendere circulos, etiam si ad quingentos usque & triginta duos voluerint annos. Quibus expletis, omnia quæ ad solis & lunæ, mensis & septimanæ consequentiam spectant, eodem quo prius ordine recurrunt. Ideo autem circulos eisdem temporum instantium vobis mittere supersedimus, quia de ratione tantum temporis paschalis instrui quærentes, ipsos vobis circulos paschæ catholicos abundare probastis.

Verum his de pascha succinse, ut petistis, strictissime commemoratis, tonsuram quoque (de qua pariter vobis literas fieri voluistis) hortor ut ecclesiasticam & Christianæ fidei congruam habere curetis. Et quidem scimus quia neque apostoli omnes uno eodemque sunt modo attonsi, neque nunc ecclesia catholica, sicut una fide, spe, & charitate in Deum consentit, ita & jam una atque indissimili totum per orbem tonsuræ sibi forma congruit. Denique ut superiora, id est, patriarcharum tempora respiciamus, Job exemplar patientiæ ingruente tribulationum articulo caput torondit: probavit utique, quia tempore felicitatis capillos nutrire consueverat. At Joseph & ipse castitatis, humilitatis, pietatis, cæterarumque virtutum executor ac doctor eximius, cum esset servitio absolvendus, attonsus esse legitur, patet profecto, quia tempore servitutis intonsus in carcere crinibus manere solebat. Ecce uterque vir Dei diversum ab altero vultus habitum foris præmonstrabat, quorum tamen intus conscientia in parili virtutum sibi gratia concordabat. Verum si profiteri nobis liberum est, quia tonsuræ discrimen non noceat quibus pura in Deum fides & charitas in proximum sincera est, maxime cum nunquam patribus catholicis sicut de paschæ vel fidei diversitate confidius, ita etiam de tonsuræ differentia legatur aliqua fuisse controversia. Inter omnes tamen quas in ecclesia vel in universo hominum genere reperimus tonsuras, nullam magis sequendam nobis amplectendamque jure dixerim ea quam in capite suo gestabat ille cui se confitenti Dominus ait: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & porta inferi non prævalebit adversus eam, & tibi dabo claves regni calorum.* Nullam vero magis abominandam detestandamque merito cunctis fidelibus crediderim ea quam habebat ille cui gratiam sancti Spiritus comparare volenti dicit idem Petrus: *Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri.* Non enim est tibi pars neque fors in sermone hoc. Neque vero ob id tantum in coronam attondimur, quia Petrus ita attonsus est: sed quia Petrus in memoriam dominicæ passionis ita attonsus est, idcirco & nos, qui per eandem passionem salvari desideramus, ipsius passionis signum cum illo in vertice, summa videlicet corporis nostri parte, gestamus. Sicut enim omnis ecclesia, quæ per mortem sui vivificatoris ecclesia facta est, signum sanctæ crucis ejus in fronte portare consuevit, ut crebro vexilli hujus munimine a malignorum spirituum defendatur incurfibus, crebra hujus admonitione doceatur, se quoque carnem suam cum vitiis & concupiscentiis crucifigere debere; ita etiam oportet eos qui vel monachi votum, vel gradum clericatus habentes, ardentibus se necesse habent pro Domino continentis frænis astringere.

Formam quoque coronæ, quam ipse in pas-

sione sua spineam portavit in capite, ut spinas ac tribulos peccatorum nostrorum portaret, id est exportaret & auferret a nobis, suo quemque in capite per tonsuram præferre. Ut se etiam irrisiones & opprobria pro illo libenter ac prompto animo sufferre ipso etiam frontispicio doceant. Ut coronam vitæ æternæ, quam repromisit Deus diligentibus se, semper expectare, proque hujus perceptione & adversa se mundi & prospera contemnere designent. Ceterum tonsuram eam quam magnum serunt habuisse Simonem, quis rogo fidelium non statim cum ipsa magia primo detestetur & merito exsufflet? Quæ aspectu in frontis quidem superficie coronæ videtur speciem præferre, sed ubi ad cervicem considerando perveneris, decurtatam eam quam te videre putabas invenies coronam. Ut merito talem simoniacis & non Christianis habitum convenire cognoscas, qui in præsentis quidem vitæ a deceptis hominibus putabantur digni perpetuæ gloriæ coronæ, sed in ea quæ hanc sequitur vitam, non solum omni spe coronæ privati, sed æterna insuper sunt pena damnati. Neque vero me hæc ita persecutum æstimes, quasi eos, qui hanc tonsuram habent condemnandos judicem, si fide & operibus unitati catholicæ faverint, imo confidenter profiteor plurimos ex eis sanctos, ac Deo dignos extitisse. Ex quibus est Adamnanus abbas & sacerdos Columbiensium egregius, qui cum legatus suæ gentis ad Alfridum regem missus, nostrum quoque monasterium videre voluisset, miramque in moribus ac verbis prudentiam, humilitatem, religionem ostenderet, dixi illi inter alia colloquens: Obsecro, sancte frater, qui ad coronam te vitæ quæ terminum nesciat tendere credis, quid contrario tuæ fidei habitu terminatam in capite coronæ imaginem portas? Et si consortium beati Petri quæris, cur ejus quem illo anathematizavit tonsuræ imaginem imitaris, & non potius ejus cum quo in æternum beatus vivere cupis, etiam nunc habitum te, quantum potes, diligere monstras? Respondit ille: Scias pro certo, frater mi dilecte, quia etsi Simonis tonsuram ex consuetudine patriæ habeam, simoniacam tamen perfidiam tota mente detestor ac respuo: beatissimi autem apostolorum principis, quantum mea parvitas sufficit, vestigia sequi desidero. At ego; Credo, inquam, vere quod ita sit, sed tamen indicio sit, quod ea quæ apostoli sunt Petri, in abdito cordis amplectimini, si quæ ejus esse nostis, etiam in facie tenetis. Namque prudentiam tuam facillime dijudicare reor, quod aptius multo sit ejus, quem toto corde abominaris, huiusque horrendam faciem videre refugis, habitum vultus a tuo vultu Deo jam dicato separare: & contra ejus, quem apud Deum patrem habere patronum quæris, sicut facta vel monita cupis sequi, sic etiam morem habitus te imitari condeat. Hæc tunc Adamnani dixi: qui quidem quantum conspectis ecclesiarum nostrarum statuti profecisset, probavit, cum reversus ad Scotiam multas postea gentis ejusdem turbas ad catholicam temporis paschalis observantiam sua prædicatione correxit. Tametsi eos, qui in Hii insula morabantur monachos, quibusque speciali rectoris jure præerat, necdum ad viam statuti melioris reducere valebat. Tonsuram quoque, si tantum sibi auctoritatis subesset, emendare meminisset.

Sed & nunc tuam prudentiam, rex, admo-

ANNO
CHRISTI

772.
17: 22: 10: 12: 14: 16: 18: 20: 22: 24: 26: 28: 30: 32: 34: 36: 38: 40: 42: 44: 46: 48: 50: 52: 54: 56: 58: 60: 62: 64: 66: 68: 70: 72: 74: 76: 78: 80: 82: 84: 86: 88: 90: 92: 94: 96: 98: 100:

Mon. 10
regem

ANNO
CHRISTI
710.

neo, ut ea quæ unitati catholice & apostolicæ ecclesiæ concinunt, una cum gente, cui te Rex regum & Dominus dominorum præfecit, in omnibus servare contendas. Sic enim fit ut post acceptam temporalis regni potentiam ipse beatissimus apostolorum princeps celestis quoque regni tibi tuisque cum cæteris electis libens pandat introitum. Gratia te regis æterni longiori tempore regnantem ad nostram omnium pacem custodiat incolumen, dilectissime in Christo fili.

DECRETUM REGIS NAITANI

PRO CATHOLICO PASCHÆ, ET ROMANA
tonsure.

Hæc epistola cum præfente rege Naitano multisque viris doctioribus esset lecta, ac diligenter ab his qui intelligere poterant in linguam ejus propriam interpretata, multum de ejus exhortatione gavisus esse perhibetur, ita ut surgens de medio optimatum suorum consessu genua flecteret in terram, Deo gratias

agens, quod tale munusculum de terra Anglorum mereretur accipere. Et quidem & antea novi, inquit, quia hæc erat vera paschæ celebratio, sed instantum modo rationem hujus temporis observandam cognosco, ut parum mihi omnino videar de his antea intellexisse. Unde palam profiteor, vobisque qui assidetis præsidentibus protestor, quia hoc observare tempus paschæ cum universa mea gente perpetuo volo, & hanc accipere debere tonsuram, quam plenam esse rationis audivimus, omnes qui in regno meo sunt clericos decerno. Nec mora, quæ dixerat regia auctoritate perfecit. Statim namque jussu publico mittebantur ad transcribendum, discendum, observandum per universas Pictorum provincias circuli paschæ decemnovennales, obliteratis per omnia erroneis octoginta & quatuor annorum circulis. Attendebantur omnes in coronam ministri altaris ac monachi: & quasi novo se discipulatu beatissimi apostolorum principis Petri subditam, ejusque tutandam patrocinio, gens correcta gaudebat.

ANNO
CHRISTI
710.ANNO
CHRISTI
710.
cunctis.

CONCILIIUM ROMANUM DUBIUM

ANNO
CHRISTI
710.
cunctis.

In quo de jure Mediolanensis provincia in Ticinensem episcopatum disceptatum est, Constantino summo pontifice,

Anno incerto.

Ex Supplem.
Manu pag.
219.

Quamquam concilii hujus fundamentum nuntat; præstat tamen id non omittere, quod nonnullis scriptoribus probatum est; quam præterire quod ab aliquibus tantum, non ab omnibus rejicitur. Ex actis vero synodi hujus, si quæ celebrata est, una super est oratio, seu jurium suorum defensio, quam ibidem recitasse fertur Benedictus Mediolanensis antistes, quam orationem integram servat in sua Mediolanensi historia Landolphus senior lib. II. cap. XV. ex quo illam hic damus, eique statim subdere visum est Muratorii censuram criticam, decerptam ex dissertatione ejus de jure Metropolitæ Mediolanensis in Ticinensem cap. VII. in appendice ad tom. I. Anecdotorum.

QUERIMONIA B. BENEDICTI
ARCHIEPISCOPI MEDIOLANI IN SYNODO,

Enia Papa Constantinus ipsum archiepiscopum privaverat consecratione episcopi Papiensis contra antiquam consuetudinem.

Summo cælorum conditori, terrarumque universarum factori, gentiumque cunctarum auctori, creaturarum universalium creatori, celi terræque stabilimentum, angelorum & hominum, ac fidei catholice & sedis apostolicæ unicum monumentum, orphanorum & viduarum, ecclesiarumque universalium solidum stabilimentum, Patri, ac Filio, ac Sancto Spiritui gratias refero immensas, Pontificem quod talem sanctæ sedis apostolicæ virum clementer eligere, ac misericorditer ordinare, sua ineffabili pietate disposuit. Unde chorus universus episcoporum sacerdotum collegium sedule reminiscat generi humano benigne, ac misericorditer providere, cum huic sanctæ sedis vi-

rum hujusmodi discretus; illustrem, orthodoxum & præesse & præordinare summa cum pietate disposuit: qui operibus bonis, admonitionibus sanctis orbem sibi commissum confortare, & errantes docere non desinit. De quo veritas ait. *Ego pro te rogo Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Quamobrem Dei & vestri pater venerande, atque hujus sancti concilii coadjutus præsentia & confortatus clementia ego Benedictus Mediolanensis archiepiscopus causam nostræ ecclesiæ, quæ Dei dispositionibus, & B. Barnabæ apostoli doctrinis, ac miraculis restoruit, nuncque gloriosissimi confessoris Ambrosii ornata disciplinis, honoranda virtutibus persulget, cujus reverentia, & charitate debita vestro ductus conspectui, & huic sancto conventui, me ex longo representare disposui, voce, qua possum, longo confectus senio, pandere, & referare curabo. Igitur cum Mediolanensis ecclesia Dei, & B. Ambrosii factis & virtutibus exaltata, ac multis episcopis per multa jam tempora antecedentia sublimata, nunc consecratione ecclesiæ Papiensis injuste expoliata, vobis humiliter, ac devote conqueritur. Quæ inter ceteros nostræ ecclesiæ suffraganeos, & B. Syri meritis, Primicerii privilegium nunc usque nostræ causæ indicium summo vigore tenuit. At nunc Romanæ sedis dignitatibus, & majorum honoribus ambitiosa, sua & propria metropoli inlicite derelicta, & injuste destituta, ut consecrationem furtive acciperet, Romanum adiit Pontificem, quam nostra ecclesia per tempora jam multa annorum longo curriculo antecedentia, a tempore B. Barnabæ apostoli usque mei præsentiam, qui per annos quadraginta sedem resideo Mediolanensem, atque inibi episcopum Gregorium

ANNO
CHRISTI
710
circiter.

rium humiliter consecravit, habuit, & charitative, Deo opitulante, tenuit. Hunc itaque, vestra succurrente clementia, sanctisque collaudantibus canonibus, quod injuste nostra ecclesia amisit, adipisci valeat, fideliter, ac devote exoramus. Prosit nobis vestra sapientia, omnibus præferenda disciplina. Qui enim omnibus præest, omnibus prodesse debita paternitate concedet, nulli nocere, neminique invidere, nulli ecclesiam honorem, ac dignitatis prærogativam usurpare, discretus, & iudex summæ justitiæ lance ponderat universa, inferentes injurias alicui injuste, condemnans, ac illicite sustententes a malis misericordia, dextera, legisque cærimonii defendendo, benigne sustentat. At iniquitatis iudex cuncta pretio subvertens ne-gotia, quæ legis sunt obscurat, ac quæ temporaliter arident, criminose exaltat, a quibus justitiæ amator se quotidie, Dei protegente dextera, custodit. Justitiæ discamus. Itaque unde Esayas propheta Spiritu Sancto repletus dicit: *Justitiæ discite qui habitatis terram*. Venerande pater potestatem culminis Romani ratio vincat divina. Unde B. Ambrosius ait: *Decet ut ratio vincat potestatem*. Judicium cautarum queremoniarum nostræ justum judicate, unde Dominus per Zachariam loquitur, dicens: *Justum judicium, & pacificum judicate, & nolite retinere malitiam fratris vestri in cordibus vestris*. Et David: *De vultu tuo judicium meum prodet, oculi mei videant æquitatem*. At, ut nostræ ecclesiæ, nostræque querimoniarum veritatem enucleatius, ac verissime aperiā, decem Romanorum pontificum privilegia, quæ de consecratione Ticinensis ecclesiæ dico, asserentia, atque sub anathematis mucrone rigide ab universis episcopis interdicentia, solita pietate cognoscite. Quin etiam nostra civitas qualiter ab ipsis primordiis inculta & exaltata cura diligenti majorum permansit per Romanos imperatores, ac consules patritios ejusdem urbis accolat, cum orbis uno regeretur imperio, attente cognoscite. Quam tamen, ut in situ descriptionis ejusdem comperi, annosam postmodum Romani Reges & Principes, expulsi Senorum populis, longe melius sublimantes opere mirifico auferunt, locantes in ea more patrio eximium Augustorum dignitati palatium imperiale, Theatrum, Aumentium, Thermas, Viridarium amœnum floribus diversis, & odoribus variis delectabile. Arenam lapidibus & magistris admirandam, in qua Italiæ cives universi contedere, & ab uno oratore concionante audire possent competenter. Ob quam enim causam sæpius ab iisdem postmodum Augustis frequentari, & incoli, & honorari super cunctas Italiæ civitates adorta est, maxime, quod esset inibi saluberrimi aeris aptissima temperies, locusque ad usus domesticos irrefragabiliter paratissimus. Exinde, pater venerande, sancta christianitate orbi apparente universo, sicut audivit, illico Deo credidit, Sancto Barnaba apostolo a Spiritu Sancto inibi destinato, & fidem orthodoxam fideliter prædicante; a quo enim nostra ecclesia ab ipsis primordiis caput Italiæ per sedem Metropolitanam, Dei dispensanti clementia tenuit, & Deo largiente in æternum tenebit. Quamobrem cathedra Mediolanensis ab ipso apostolo exaltata decenter, & sublimata competenter, Dei dextera, & B. Petri remigio restoruit. Quod enim verissime reperimus in nostris annalibus, & ejus descriptione adventus, & S. Anatalon vita de

discipulia Domini, unus discipulus fidelissimus fidelissime, & certissime dicens: *Qua post Romanam arcem sanctissimam jam tunc habebatur civitas sepedita Mediolanum, quippe qua partitione sublimis, secunda post ipsam, ut præfatus sum, Augustales occidui imperii insulas tenebat*. Itaque Sanctus, Dei dispensante clementia, sanxit Barnabas apostolus, ut Mediolanensis, quam imperatores noverat super cunctas Italiæ civitates sublimasse, ea, ipse quam sanctis prædicationibus primitus fundaverat, principalis ecclesiastici culminis sedes, aliarumque in ea provincia ecclesiarum Metropolis perpetualiter habeatur. Cui profecto urbi, ut in vita S. Anatalon, quem inibi consecraverat, Hierosolymis processurus, inveni, tantum privilegii munus sanctus Anatalon a suo noverat magistro concessum, ut sicut inter reliquas Italicarum provinciarum urbes, earum duntaxat, quæ occidentalem usque marginem ab Italiæ finibus protenduntur; post Romanam arcem intenti sub solio eminenti, atque populorum conventu frequentissimo principales videbantur; ita ecclesiasticæ ditionis prærogativa, post Romuleam sedem, cunctas excelleret. In hunc modum & ipse præfatus antistes nil a suo institutore discrepans Metropolitanam idem cathedralam pro futuris temporibus Christi statuit esse fidelibus, quatenus omnium populorum antistes, hoc est Venetiæ, Liguriæ, Emiliæ, Rhetiæ, Alpiscotiæ, quotquot fuerint in sancta matre ecclesia futuri, per has sepeditas provincias caput quoddam & decus insigne, post Romanum pontificem, habere debebant Mediolanensis sedis præfulem Metropolitanum. Itaque ecclesia Mediolanensis his, & aliis multis sulcata, & ornata remigiis, fere cum honoribus his omnibus usque ad mei tempus, Dei misericordia, & B. Ambrosii meritis, devote pervenit. Sed ut ex causis multis, e quibus nostræ querimoniarum causa munitur decenter, atque tuetur competenter, quorundam sanctorum episcoporum Papiensium testimonium, Crispini, & Epiphani percipe. Sanctus enim Crispinus, cum se videret morti accelerare, ut in sancti Epiphani vita habetur, duxit sanctum Epiphanium Mediolanum, & dixit ad episcopum Protaxium, & ordines, quos inibi invenit: *Ecce filii jam mea ætas mea vita cursum complevit. Commendo civitatem, commendo ecclesiam, commendo hunc, cujus labori, & gratia debeo, quod usque ad hoc tempus vixi grandævus, & debilis: cujus corporis felicitas, & virtus animæ imbecillitatem meam portavit sine fastidio*. Item in eadem: *Ducitur B. Epiphanius Mediolanum ad huc relictus, & magna, si dimitteretur, munera promittens, qui ut fieret, noluit spondere vel minima*. Consecratus autem a B. Protasio Sancti Ambrosii antecessore, Catholica ecclesia propugnatore firmissimo, summa cum devotione, ac celebritate cunctorum. Præterea testimonium, Pater venerande, cape certissimum, cui dubitare, aut refragare periculosum, & criminofum sancti patres decrevere. Legitur enim in vita S. Ambrosii patroni nostri, ac ecclesiarum universalium tutoris: *Ordinato sacerdote ecclesia Ticinensis incidit in infirmitatem*. Cura est itaque, Pater venerande, sicut S. Fabianus papa in suo decreto asserit, vestra sollicitudini adhibenda, ut ea, quæ sunt ab Apostolis, eorumque successoribus ordinata, ac Sancti Spiritus gratia confirmata; nec dissimulatione negligere, nec aliqua præsumptio valeat perturbare. Sed sicut hoc quod

ANNO
CHRISTI
710
circiter.

ANNO
CHRISTI
710.

quod Romanis exigebat utilitas, oportuit definire, itaque definitum est, non debere violari, Pater venerande, præcipue vestre Paternitatis reverentiam atque hujus sancti concilii charitatem vicariam charitative exoro, ac obnix a parte Dei, & sancti Ambrosii contendo, ut nullus episcopus nostræ ecclesiæ suffraganeum maxime hunc Papiensem, de quo hujus sancti concilii clementiæ conqueror retinere, ac ordinare, fraternitatis vestre perturbator præsumat. Quod si evenierit, accipientis, & ordinantis irrita, & vacua sit in perpetuum ordinatio. Unde S. Sixtus PP. suo in decreto divinitus admonitus magisterio dicit: *Nullus episcopus presumat alterius parochianum retinere, aut ordinare, vel judicare absque ejus voluntate. Quia si irrita erit ejus ordinatio, & ita dijudicatio. Nam qui cum ordinare non potuit, nec judicare nullatenus poterit.* Pater venerande, unaquæque metropolis a sede apostolica, quæ universis præpoller dignitatibus, suos terminos sanctis patribus constitutos ordinative nunc usque tenet, de quibus papa Calistus suo in decreto dicit: *Nemo alterius terminos presumptione illicita usurpet, unde Dominus loquitur dicens: Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.* Itaque unaquæque ecclesiæ, quæ sanctis fidem majoribus servare desiderat, ac Sanctorum decreta honorare contendit, nostræ querimonie fideliter, & charitative, ut sibi, ne similia patiatur provideat.

CL. MURATORII CENSURA

In præcedentem orationem

Exponere placeat quæ sit mea de hujus orationis auctore sententia. Illam enim ego non a Benedicto compositam, sed ab ipso Historiographo Landulpho ex cogitatione arbitror. Fuit. si in moribus reliquorum historicorum mire, viros loquentes inducere, & quæ orationes attingere, quas verum est ab ipso dicendas, aut dictas tam fuisse. Hinc apud illum videas *Walerii archidiaconi, Ambrosii diaconi, & Andrea sacerdotis* decurrant contra S. Araldum orationes, hujusque in illis, & quæ multa, quæ unius Landulphi satam esse stylus ubique similis suadet. Præterea non discessit Benedictus se per annos quadraginta in Mediolanensi cælestia sedisse, quem enim sit exploratum sub Constantino post hanc causam hanc fuisse agnam, & Benedictus anno tantum 687. ad archiepiscopalem dignitatem electus fuerit, longe post Constantini tempora quadragimus illi archiepiscopus annus excurrisset. Huius igitur erroris culpa ad Landulphum orationis auctorem est referenda. Alio autem invictissimo argumento ad probatur. Tres in hac oratione citantur epistolæ Decretales, nempe Fabiani, Sixti, & Calisti Romanorum pontificum. Hæ vero epistolæ licet, uti nunc eruditi omnes fatentur, tantis pontificibus suppositæ, æstimate fuerint, adhuc a multis sæculis velut germana eorum soboles sunt habitæ, extimamque fidem ab universis Catholicis, non minus quam nostro ævo impetraverit. Idcirco seu Mercator, seu Privatius (ut post archiepiscopum de Marca probat Cl. & Em. Cardinalis de Aguirre maximum Hispaniæ, purpureque senatus ornamentum in luculentissima Hispanorum conciliorum collectione tom. I. dist. 4.) hanc mercedem aut collectam, aut elaboravit, ita ut vix etiam doctissimi imposuerint, quæ S. Isidorus Hispalensis episcopi opus illud tunc crederent. Ceterum quo tempore huiusmodi Syllogas prodierint, nunc epistolæ docent, siquidem inter eas quædam sunt Gregorii II. ac III. & Zachariæ summorum pontificum i. m. b. insignita. Quum vero hi pontifices octavo sæculo sedent usque ad An. Chr. 751. post illa tempora scripti se Isidorum istum dignoscimus, sed ne statim quidem publici juris facta sunt huiusmodi decretales, etenim primus omnium Riculphus Moguntinus episcopus eas ex Hispania, ubi cunas sortita fuerant, in Gallias importavit. Hincmarus Remensis in Quæst. c. 24. hæc habet. *De libro collectionum epistolarum ab Isidoro, quem de Hispania aliatum Riculphus episcopus Moguntinus obtinuit, & istas regiones ex illa revexit fecit.* Moguntiacam autem ecclesiam tunc Riculphus iste ab An. Chr. 737. usque ad annum 754. Quare affirmandum omnino est, epistolæ illas sub finem tan-

sum sæculi octavi inter eruditos versari cepisse. Quod si verum, uti prorsus verissimum est, an illis Benedictus archiepiscopus, qui An. Chr. 711. Romæ perorasse dicitur, uti potuisset? Superest igitur, ut fateamur, aut a Landulpho ipso memoratam orationem fuisse elucubratam, aut ab alio quopiam, qui pluribus post Benedictum annis inter vivos numeraretur. Stylus quidem ut hoc quoque exponam, a consueto Landulphi stylo nonnihil diffidere videtur, ita ut, quod summum est, suspicari possimus, etiam ante Landulphum orationem hanc extitisse. Quæ igitur Mediolanensi episcopo in Ticinensi summis rationes forent, n. fallit, explorata ostendimus. Nunc vero videndum, quibus verbis a Sigonio magni nominis viro historia hæc proponatur. Inquit in lib. 3. Hist. de Regno Ital. ad An. Chr. 715. *Inter archiepiscopum Mediolanensem & episcopum Papiensem exorta. Archiepiscopus novi parandi juris causa episcopum consecrationem ad se traducere voluit. Quod jur ad eum non pertinere episcopo contendente, ex communis sententia res est Romæ resolta. Ibi causa utrinque apud pontificem agitata archiepiscopus adversantibus omnibus utriusque exemplis utitur abiecit. Verum paratragediæ Sigonius, neque enim ius novum Benedicto paratur, neque illi omnia vetustatis exempla adversabatur. Una plurimum annorum præscriptio fecit, ut secundum Ticinensem judicaretur. In anno etiam huiusce quæstionis assignando Sigonium calculi defecere, quandoquidem anno 711. quo rem peractam is arbitratur, Romanam sedem Gregorius II. implebat, non vero Constantinus. Decebat hic annus superiore, eodemque in summum pontificem electus fuerat Gregorius, uti Em. Annalium patens certis Anastasi Biblioth., Theophanis, Sigisfredi, aliorumque testimoniis ductus liquido ostendit. Quum vero sub Constantino tantum huiusmodi his composita fuerit, annum eidem, aut 711. cum Baronio, aut, cum alio 712. assignari debere patet. Porro hæc in re quantum a Sigonii mente reliqui scriptores discedant, multis probare possem, sed omnium instar sit erit Benvenutus (hunc Imolensem fuisse arbitror) proferre, vetustum scriptorem, qui ante annos 300. & quod excurrit, scribebat, & cuius chronicon Ms. in Ambrosiana Bibliotheca extat Cap. 137. de Papa ur. hæc ille habet. *Huius civitatis episcopus suffraganeus fuisse asseritur archiepiscopo Mediolanensi. Quod patet ex eo, quod B. Protadius archiepiscopus Mediolani consecravit B. Epiphanius episcopum Papiensem S. Crispini successorem. Sed quia tempore Longobardorum, qui erant infideles, timore eorum archiepiscopo Mediolanensi apud Januam residentem, sicut de Honorato legitur, episcopo Papiensem consecrari ceperunt a papa. Unde cum Benedictus archiepiscopus Mediolani in curia Romana citaret episcopum Papiensem suum ab antiquo suffraganeum, succubuit. Unde & bedæ Papiense, Piacentini, & Ferrarienses episcopi iurunt immediate Domino Papa. Reliqua videamus. Sic rebus compositis ad multum tenuis Ticinenses episcopi Mediolanensem ignorare Metropolitani, & ab uno pendentes Romano pontifice Pallii etiam dignitate sunt aucti. Quo tempore hic honor eidem collatus, prorsus definire non audeamus. Illud tamen absque hesitatione affirmandum duco, Ughellum a veritate defecisse, dum sine tabulis, & sine rebus hac de Papiensi ecclesiæ asserit: *Cui pontifex Hormisdas (Romanam sedem hic tenuit ab anno 514. ad 523.) Pallii usum concessit, extenditque eam gratiosam indulgentiam ad successores.* Usus enim Pallii per ea tempora aut paucissimis, aut nemini a summis pontificibus tribuebatur. *Ævo deinde D. Gregorii, ut doctissimus de Marca animadvertit lib. 6. cap. 7. num. 3. de Concord. Sac. & Imp. invaluit, ut Romanus pontifex Pallii ornaret præcipue Metropolitanos, qui ad ejus consecrationem pertinebant, aut eos, quibus illius in provinciis committebat.* Si igitur neque omnes Metropolitanos, sed præcipuos duntaxat pontifex pallii usu decorabat, idque etiam sæculo solum Gregorii Magni usurpari cepit, quanto minus Hormisdas ævo Pallium Ticinensi concedendum fuit, qui non inter Metropolitanos, sed in episcoporum solummodo vulgariu censu numerabatur? Plura in hæc rem non aggero, tum ne meis hanc tibi præcipiam, tum ut eruditorum auribus pariam, qui a te uberiora præstolantur. Velim tamen serio perpendas, an ad Joannem VIII. papam prærogativa huius primordia sint referenda. Ille enim pontifex nihil antiquius habuit, quam ut Ticinensem extolleret sedem, quo vividum nimis, ac forte Mediolanensis episcopi ingenium retunderetur, qui de prompte præstanda tunc temporis ecclesiæ Romanæ obedientia recubabat. Certe hic summus pontifex epistolam dedit, quæ inter ejus opera est 139. illaque Mediolanensem, ac Ravennatem Metropolitam statuit ad synodum convocari a Ticinensi episcopo posse, quod (nisi eadem epistola in apocryphis sit recensenda) adeo mirum videtur, ut Baronius ad An. Chr. 578. pronunciare non dubitaverit. *Quod non crederem, nisi legissem.* Equidem hanc conjecturam facile sequor, a qua tamen discedam statim ut meliora abs te, ut spero, proferantur.**

ANNO
CHRISTI
710.

ANNO
CHRISTI
730.
CXXIII.

CONCILIIUM IN RAVENNATENSI PROVINCIA,

In quo pia donatio Ravennatensibus Monachis facta confirmatur,

Circa annum 731. habitum.

Ex Mand.
Suppl. rom.
VI. A. 1. 1. 1.
Pag. 111.

Concilium hoc, ignotum hactenus, non ante multos annos ad posterorum notitiam deduxit lapis, qui in parietem Clessensis templi loco sublimi collocatus & forte etiam situ oblitus, vix ac ne vix quidem saltem integer legi abstantibus in imo pavimento eruditus potuit. Tandem paucis ab hinc annis sollicita eruditorum monachorum Cœnobii illius cura e pariete divulsus, depositus ac repurgatus ledionem integram permisit. Annum præfert 731. ita designatum: *Leone quidem (Isauro) clementissimo imperatore anno xv. Constantino vero a Deo coronato Sc. anno xi. iv. cal. Februariar ind. xiv.* Nisi artifex in exerando lapide erravit, valent hæc ad emendandam Leonis Isauro chronologiam; cum enim principis hujus exordia Pagius anno 717. diei xxv. Martii alligaverit; profecto annus 731. quem signat inditio xiv. cum die iv. Kal. Feb. compositus, annum Leonis xiv. tulisset. Melius igitur cum Baronio Leonis hujus initia anno 716. assignarentur. Constantini vero anni re- & procedunt. En vero inscriptionem ipsam unde concilium eruitur.

In nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti imp. piissimis DD. NN. Leone & Constantino a Deo coronat. pacificis magnis imp. Leone quidem Clementis. imp. anno xv. Constantino vero a Dom. coron. imp. anno xi. gubernante Italiam Dom. Eutechio excell. patricio & exarc. iv. Kal. Februariar, Ind. xiv. Hic titulus monstrat opus laudabile factum, quod pio consilio concepit mente præsul Johannes almus pontifex junior, in nomine Quintus,

qui cura pervigili æterni præmia regni fidus ut possideat, ægenorum agmina precant, liminibus sacris hoc sibi monumentum locavit, Apollenarisco; commendans pulvere membra, quæ surrectura credit, carnis retumpro vigore, contulit, & donum quod servis Domini profuit, qui laudes assiduas marturi x. libant, fundum Gammillaria casalibus undique valatum, cum suis terminibus, sicut textus donationis designat, aptum servis Domini Ravennati terr. situm, fertilem, secundum ignis ad usum lignamen, & lucit, quod pabulent silvarum glandifera poma, dans scæ. eccl. commutata ad vicem loca fundum tregintia saventin. terr. constituto, atque fundum pitulis cornil. terre. jacenem; simulque argenti quater dena pundera mundum, quod sibi legitime genitorum contulit iura, ut sit illatum, nec revoce- tur unquam, quod pñe collegio monachorum stipendiis ad vicem cessit, ex cuius redditibus præparentur a seaviles dapes his qui ejus nomi- ni annuæ coluerint, diem quo iusto dominan- tis migraverit ad cælestia regna. Hoc quoram concilio statuit atque firmavit, ut si quis suc- cessor sedis ecclesieq. actor vel abba, prepositus hujus venerabilis templi prænominat fundum Gammillaria ex partem vel totum per quovis ingenio, abusum sevor. Dom. hic deservien- tium alienare præsumpserit vel commutare aut per enfuteuseos chartas a largire æternam con- demnationem sustineat cum traditore Juda, & his qui petierit, & qui largire temptaverit con- stridus anatematis vincus Scor. tercentor. dec. & octo Patrum.

ANNO
CHRISTI
714.

V I T A

ANNO
CHRISTI
714.

EPISTOLÆ ET DECRETA GREGORII PAPÆ II

Dantur va-
riantes ex
cod. Luc.
490.
9. dies 11.

facellarius
curam su-
cepit.

Gregorius * (a) II. natione Romanus, ex patre Marcello, ledit annos (b) xvi. menses * octo, dies viginti. (c) Fuit au- tem temporibus Anastasii, Theodosii, Leonis, atque Constantini Augustorum. Hic a parva ætate in patriarchio nutritus (d) sub sanctæ memoriæ domno Sergio papa, subdiaconus at- que * (e) facellarius factus, bibliothecæ * illi est cura commissa, deinde ad diaconatus ordi- nem provectus est. Et cum viro sancto Con- stantino pontifice ad regiam profectus est ur- bem (f) atque a Justiniano principe inquisi- tus, de quibusdam capitulis optima responsio-

ne unamquamque solvit questionem. Erat enim vir castus, divinæ scripturæ eruditus, facundis loquela, & constans animo, ecclesiasticarum re- rum defensor, & * contrarius fortissimus impu- gnator. (g) Hic exordio pontificatus sui cal- carias decoqui iussit, & * a porta sancti Lau- rentii inchoans hujus civitatis muros restaurare decreverat, & aliquam partem faciens, emer- gentibus incongruis varisque tumultibus præ- peditus est. Hujus temporibus Joannes Con- stantinopolitanus antistes synodicam (h) ei mi- sit, atque ad eum rescriptis idem usus est pon- tifex. Hic (i) maximam partem basilicæ bea-

contra-
tum
portu

(a) deest II. (b) xv. menses octo, dies xxi. (c) Fuit... Hic desunt omnia. (d) sub... papa desunt. (e) facellarius... deinde desunt. (f) aspe... Erat de- sunt. (g) Hic... præpeditus est desunt. (h) et desunt. (i) scriber in huius- ce beati Pauli apostoli epistola quædam mutata, & maximam partem basilicæ, que restabat, & re- stare a novo refecit.

ANNO CHRISTI 754
 Pauli apostoli, quæ ceciderat, allatis de Calabria trabibus cooperuit, & altare a novo fecit, & ciborium argenteum quod fuerat ruina quassatum. Sancti Laurentii pariter ecclesiam foris muros sitam, quæ trabibus confractis ruinæ iam erat vicina, reparavit, atque aquam fistulis compaginatæ post multum tempus in eandem ecclesiam reduxit, diversasque (a) ecclesias in ruinis positas innovavit, quas per ordinem dicere longum est. Hic in Germania per Bonifacium episcopum verbum salutis prædicavit, & gentem illam sedentem in tenebris doctrina lucis convertit (b) ad Christum. Hic monasteria, quæ secus basilicam sancti Pauli erant, ad solitudinem deducta, innovavit, atque ordinatis servis Dei monachis congregationem post longum tempus constituit, ut (c) ibidem die noctuque Deo redderent laudes. Hic Gerocomium, quod (d) post absidam sanctæ Dei genitricis ad præsepe situm est, monasterium instituit. Atque monasterium sancti Andreæ apostoli, quod Barbaræ nuncupatur, ad nimiam deductum desertionem, in (e) quo nec unus habebatur monachus, (f) adscitis monachis ordinavit, ut utraque monasteria ad sanctam Dei genitricem singulis diebus atque noctibus Deo laudes canerent. Eo tempore Luitprandus rex donationem patrimonii Alpium Cotziarum, quam Aripertus rex fecerat, hicque repeterat, admonitione tanti viri vel increpatione redditam confirmavit. (g) Hujus temporibus signum in luna factum est indictione xiv. & visa est cruentata usque ad mediam noctem. Eo itaque tempore Teodo dux gentis Bajoariorum (h) ad apostoli beati Petri limina primus de gente eadem occurrit, orationis voto. Hujus temporibus Anastasius imperator classem navium præparatam in partibus Alexandriæ direxit contra a Deo destructos Agarenos, qui ad aliud verum consilium, antequam pervenissent ad destinatum locum, ab itinere medio ad regiam regressi sunt urbem, Theodosium orthodoxum inquirentes imperatorem elegerunt, atque coactum in solio imperii confirmaverunt. Anastasius itaque cum civibus, vel quibus potuit exercitu munitam civitatem Niczam perrexit, illic cum classe in qua Theodosius fuerat imperator dimicavit, & fere septem millia exercitus sunt interempti. Cujus Anastasii superata pars verbum jam immunitatis (i) expetiit. Datoque sibi sacramento clericus factus, atque presbyter est consecratus. Protinus etiam ut ingressus est memoratus Theodosius regiam urbem, imaginem illam venerandam, in qua sanctæ erant sex synodi depictæ, & a Philippico nec dicendo fuerat deposita, in pristino erecta (k) loco, ita ut hujus fidei fervore omnis ab ecclesia cessaret questio. Eo autem tempore fluvius, qui appellatur Tiberis, alveum suum egressus, sese per campestria dedit, in-
 tumuit etiam inundatione aquarum multarum, & per portam, quæ Flaminia dicitur, ingressus est. Transcendit inter aliquibus in locis, & muros urbis, atque ultra basilicam sancti Marci per plateas se extendit, ita ut in via lata ad unam & semis staturam aqua ejusdem fluminis excrevisset, atque a porta beati Petri apostoli usque ad pontem Milvium aquæ se distenderent, & juxta remissa in ipsius fluminis alveum se dedit. Domos itaque evertit, agros dissipavit eradicans arbuta & fegetes. (l) Nam nec serere ipso potuit tempore pars maxima Romanorum. Pro hoc imminerebat tribulatio magna. Per dies autem septem aqua Romam tenebat pervasam. A domno itaque papa litanie crebro fiebant. Cumque in oratione & litiis persisteret, post octavum jam diem misertus Deus aquam amovit, & fluvius ad proprium regressus est alveum (m) per decimam quintam indictionem. Cumanum etiam castrum ipso fuerat tempore a Longobardis pacis dolo pervasum. Quo audito omnes sunt redditi (n) tristes. Adhortans etiam sanctissimus pontifex, & commonens Longobardos ut redderent; qui si non acquiescerent, in iram se divinam incidere pro dolo quem fecerant, suis scriptis (o) detestabatur: nam & munera eis dare ut restituerent voluit multa. Sed illi turgida mente neque monitis audire, nec reddere sunt passi. Unde nimis idem sanctus indoluit pontifex, seseque spei contulit divinæ, atque in munitione ducis Neapolitani & populi vacans, ducatum eis qualiter agerent quotidie scribendo præsentabat. Cujus mandato obediens consilio inito mœnia ipsius castri virtute sub nocturno ingressi sunt silentio: Joannes scilicet dux cum Theodimo subdiacono, & rethore, atque exercitu, & Longobardos pene trecentos cum eorum castalione interfecerunt, vivos etiam amplius quingentos comprehendentes captos Neapolim duxerunt. Sic castrum recipere potuerunt. Pro cuius redemptione septuaginta auri libras ipse sanctissimus papa, sicut promiserat antea, dedit. Hic Jerusalem ecclesiam sanctam, quæ multo fuerat (p) detecta tempore, & circumquaque porticus vetustate quassata trabibus deductis cooperuit ac reparavit. Ambonem etiam marmoreum in eadem ecclesia fecit, eamque diversis ditavit linteis, atque ministeriis. Eodem tempore nefanda Agarenorum (q) gens, cum jam Hispaniarum provinciam per decem tenerent annos pervasam, undecimo anno Rhodanum conabantur fluvium transire, ad Francias occupandum, ubi Eudo præerat. Qui facta Francorum generali motione contra Saracenos, eos circumdantes interfecerunt. Trecenta enim septuaginta quinque millia uno sunt die interfecti, (r) ut ejusdem Eudonis Francorum ducis missa pontifici epistola continebat. Mille tantum quingentos ex Francis fuisse mortuos in

(a) basilicæ.

(b) ad Christum, & maximam partem gentis ejusdem sancti baptismati lavit unda. Idem sanctissimus Papa monasteria &c.

(c) ut tribus per diem vicibus & nocte matutinum & hymnum dicerent.

(d) juxta ecclesiam sanctæ Dei genitricis ad præsepe situm est, monasteriumque juxta apostolum sancti Andreæ apostoli &c.

(e) in quibus.

(f) restaurans monachos factioni ordinavit ut III. VI. IX. sectione matutino in eadem ecclesia sanctæ Dei genitricis quotidianè agerent diebus.

(g) Quatuordecima tunc indictione signum &c.

(h) expedit.

(i) expetiit.

(k) titulo atque loco.

(l) ipso tempore pars maxima Romanorum pro hoc tribulatio.

(m) deest per decimam quintam indictionem.

(n) tristes de castri perditione.

(o) proestabatur.

(p) detecta.

(q) gens ad-

(r) ut Francorum

ANNO
CHRISTILibro de
cebat
directa

* legit

* non nomi-
nandas* De populo
vero civil-
dem civil-
tus ecc. mil-
lia diversis
zatis pesti-
lencia va-
stare per-
tine

* monasterio

* illi

Ravenna ca-
pra. I. In-
gobardis.

* tempus

in eodem bello dixerunt. Adiciens quod an-
no præmissio in benedictionem a prædicto viro
eis * directis tribus spongiis, quibus ad usum
mentis pontificis apponuntur, (a) in hora qua
bellum committebatur, idem Eudo Aquitanie
princeps populo suo per modicas partes tri-
buens ad sumendum (b) eis, nec unus vulne-
ratus est, nec mortuus ex his qui participati
sunt. (c) Eo quoque tempore in Campanie
partibus combustum triticum, hordeum, seu
legumina quasi pluvia in loco quodam e celo
missa sunt. Hic quadragesimali tempore ut in
quinta feria (d) jejunium atque missarum ce-
lebritas fieret in ecclesiis, quod non agebatur,
instituit. Oratorium (e) sane in patriarchio in
nomine beati Petri apostoli (f) diversis orna-
tum metallis a novo * refecit, (g) & circum-
quaque altaris parietes deargentavit, ac depin-
xit duodecim apostolos, qui pensant libras cen-
tum & octuaginta. * Illis interea diebus Con-
stantinopolis biennium est a * nec dicendis Aga-
renis obfessa. Sed Deo eis contrario maxima il-
lic eorum parte tunc ac bello interempta con-
fusi recesserunt Leone principe. * Nam & ejus-
dem civitatis populum trecenta dictum est mil-
lia (h) diversis sexus & ætatis fuisse necessita-
te vastatum pestilentie. (i) Eo namque tem-
pore moribus certe Honesta & nomine ponti-
ficis mater ab hac vita subtrahita est. Post cu-
jus obitum Gregorius domum propriam in ho-
norem sanctæ Christi martyris Agathæ additis
a fundamento cœnaculis, vel quæ * monasterii
erant necessaria a novo construxit. Prædia *
illic urbana vel rustica pro monachorum ob-
tulit necessitate. (k) Fecit autem in eadem ec-
clesia beatæ Agathæ ciborium ex argento, quod
pensat libras * septingentas & viginti, arcus ar-
genteos sex pensantes singulos libras quinde-
cim. Canistra decem pensantia singula libras
duodecim, & alia dona multa largitus est. Eo
tempore castrum est Narnia Longobardis per-
vasum. Rex vero Longobardorum Luitpran-
dus generali motione facta Ravennam progres-
sus est, atque illam obsedit per dies aliquot,
& castrum pervadens classes captas abstulit plu-
res, & opes abstulit innumeras. Post aliquot
dies Basilus dux, Jordanes chartularius, &
Joannes subdiaconus cognomento Lurion consi-
lium inierunt, ut pontificem interficerent. Qui-
bus assensum Marinus imperialis spatharius,
qui Romanum ducatum tenebat, a regia mis-
sus urbe imperatore mandante hoc probavit,
sed tempus invenire non potuerunt: quia Dei
iudicio dissolutus & contractus est, & sic a Ro-
ma recessit. Postmodum Paulus patricius &
exarchus missus in Italiam est. Qui denuo, ut
hoc scelus perficerent, meditabantur. Quorum
consilium Romanis patefactum est, qui * morte
cuncti Jordanem interfecerunt & Joannem Lu-
rionem. Basilus vero monachus factus, in lo-
co quodam reclusus vitam finivit. (l) Pau-
lus vero exarchus imperatoris iussione eum-
dem pontificem conabatur interficere, eo quod
centum in provincia ponere præpediebat, &

cogitaret suis opibus ecclesias denudare, sicut
in cæteris adunati locis, atque alium in ejus
ordinare loco. Post hunc spatharius cum ius-
sionibus missus est aliter, ut pontifex a sua se-
de amoveretur. Denuo Paulus patricius ad per-
ficiendum tale scelus, quos seducere potuit ex
* Ravenna cum suo comite, atque ex castris
aliquos misit. Sed motis Romanis, atque un-
dique Longobardis pro defensione pontificis,
in Salario ponte Spoletini, atque hinc inde
duces Longobardorum circumdantes Romano-
rum fines hoc præpedierunt. Iussionibus ita-
que postmodum missis decreverat * imperator,
ut nulla imago ejuslibet sancti aut martyris,
aut angeli, ubicumque haberetur * maledicta
Benim omnia assererat: & si acquiesceret in hoc
pontifex, gratiam imperatoris haberet: si & hoc
fieri præpediret, a suo gradu * decideret. Re-
spiciens ergo pius vir profanam principis ius-
sionem, jam contra imperatorem quasi contra
hostem se armavit, renuens hæresim ejus, scri-
bens ubique cavere se Christianos, * eo quod
orta fuisset impietas talis. Igitur permoti om-
nes Pentapolenses, atque Venetiarum exerci-
tus, contra imperatoris iussionem relliterunt,
dicentes, nunquam se in ejusdem pontificis con-
descendere nece, sed pro ejus magis defensio-
ne viriliter decertare. Ita ut anathemati Pau-
lum exarchum, * vel qui eum direxerat, ejus-
que consentaneos submitunt, spernentes or-
dinationem ejus sibi omnes ubique in Italia *
duces elegerunt, atque sic de pontificis, deque
sua immunitate cuncti studebant. Cognita ve-
ro imperatoris nequitia, omnis Italia consi-
lium inivit, ut sibi eligerent imperatorem, &
Constantinopolim ducerent. Sed compescuit ta-
le consilium pontifex, sperans conversionem
principis. Ipsis interea diebus Exhilaratus dux
(m) Neapolis deceptus diabolica instigatione
(n) cum filio suo * Hadriano Campanie par-
tes tenuit, seducens populum, ut obedirent
imperator, & occiderent pontificem. Tunc Ro-
mani omnes eum secuti comprehenderunt, &
cum filio suo (o) interfecerunt. * Post hunc &
Petrum ducem, * dicentem contra pontificem
imperator scripsisse, turbaverunt. Igitur dis-
tensione facta in partibus Ravennæ, alii con-
sentientes impietati imperatoris, alii cum pon-
tifice & fidelibus se tenentes, * intra eos con-
tentione mota, Paulum patricium occiderunt.
Longobardis vero Æmilie castra * Ferraria-
nus, (p) Montebelli, Verablum cum suis opi-
dis Buxo & * (q) Pernicteta, Pentapolis quo-
que & Auximana civitas se tradiderunt. Post
aliquod vero tempus Eutychium patricium eu-
nuchum, (r) qui dudum exarchus fuerat,
Neapolim misit imperator, ut illud, quod exar-
chus Paulus, spatharii quoque, & cæteri ma-
lorum consiliatores facere nequiverunt, perficeret
ille: sed nec sic * innuente Deo latuit.
E miserabilis dolus, sed claruit cunctis pessimum
consilium, * quia Christi violare conabantur ec-
clesias, & perdere cunctos, atque diripere * om-
nium bona. Cumque mitteret hominem pro-
prium

ANNO
CHRISTI

* Ravennatibus

* Leo impe-
rator,
sed omnia
iussiones de-
poni & in-
cendi
dicentes* quæ omnia
fuisse im-
pietatem* qui illud
edictum di-
cebat,
* mox elige-
rent,

* Adriano

* Post hoc
dicentes
turbati,
quod contra
pontificem
quoque scri-
psisset.
* præparati
inter
* Ferraria-
nus,
Montebelli,
Verablum,
Venetium,
Pernicteta,
Pentapolis
quæ, Pericu-
tio,

* jubente

* quo
omnia loca.

(a) intra qua. (b) ex eis. (c) Eo quoque... Hic desunt. (d) jejunium atque defuncti.
(e) Ofanna. (f) diversisque. (g) & circumquaque... Illi desunt. (h) di-
verse atati. (i) eo namque... Subtrahita est desunt omnia. (k) fecit autem... Obrulis
versificis desunt oblationes, cum sic additur: atque ciborium in eadem sanctæ Agathæ ecclesia a novo constructum. Eo
tempore &c. (l) Post hæc verba sequentia sic leguntur in nostro cod.: illis diebus imperatorum iussione
Paulus patricius, qui exarchus fuerat eundem &c. (m) Neapolis duxit. (n) consilio suo
Hadriano. (o) occiderunt, dicentes quod contra pontificem imperatori scripsissent. Orbaverunt post
hunc & Petrum ducem. Igitur &c. (p) Montebelli (q) Pernicteta (r) qui
dudum exarchus fuerat desunt.

ANNO
CHRISTI
754.
sententia
Romani
propterea ip-
sus patricii
missum

pollicens

ex scriptis

certantes

papa

40 dies

tamen

aurifer fœ-
luciter
occidente.

cum omni
o exercitu

prium Romam cum scriptis suis, in quibus continetur, ut pontifex occideretur cum optimatibus Romæ; agnita crudelissima infamia, protinus ipsum patricium missum occidere voluerunt, nisi defensio pontificis nimia præpedisset. Verum eundem anathematizaverunt Eutychium exarchum; (a) sese magni cum parvis constringentes sacramento nunquam pontificem Christianæ fidei zelotem, & ecclesiarum defensorem se permittere noceri, aut amoveri, sed mori pro illius salute essent omnes parati. Munera tunc hinc inde ducibus Longobardorum & regi pollicentes plurima, ut ab iuvamine desisterent pontificis, per suos legatos patricius ille suadebat. Qui rescriptis detestandam viri dolositatem despicientes, una se quasi fratres fidei catena constrinxerunt Romani atque Longobardi; desiderantes cuncti mortem pro defensione pontificis sustinere gloriosam, nunquam illum passuri perferre molestiam; pro fide vera, & Christianorum certantem salute. His ita se habentibus elegit majus præsidium pater ille distribuere pauperibus largissima manu quæ reperiebat, incumbens orationibus & jeuniis, & litanis Deum quotidie deprecabatur. Et spe ita manebat semper fultus plusquam hominum, gratias tamen voluntati populi referens pro mentis proposito, blando omnes sermone, ut bonis in Deum proficerent adibus, & in fide persisterent, rogabat. Sed ne desisterent ab amore, vel fide Romani imperii, admonerat, sic cunctorum corda mollebat, & dolores continuos mitigabat. Eodem tempore per (b) 11. indictionem dolo a Longobardis pervasum est (c) Sueriense castellum, quod per centum quadraginta dies ab eisdem Longobardis possessum est. Sed pontificis multis continuis scriptis atque commonitionibus ad regem missis, quamvis multis datis muneribus, saltim omnibus suis nudatum opibus castrum donationem beatissimis apostolis Petro & Paulo antefatam emittens Longobardorum rex restituit atque donavit. (d) Eo autem tempore indictione 12. mense Januario, per decem & amplius dies, stella quæ antifer vocatur, cum radiis in caelo apparuit in occiduo, cujus radii partes Aquilonis respiciebant, & usque ad medium cælum se extendebant. Eo vero tempore sæpius didi Eutychius patricius, & Luitprandus rex iniierunt consilium nefarium, ut congregatis exercitibus rex subiceret duces Spoletanum & Beneventanum, & exarchus Romam, & quæ pridem de pontificis persona iustus fuerat impleret. Qui rex Spoletum veniens, susceptus ab utrisque ducibus sacramentis atque obsequiis, cum tota sua cohorte in Neronis campum secessit. Ad quem egressus pontifex, eique præsentatus, sedavit, ut potuit, regis mollire animum commonitione pia, ita ut se prosterneret ejus pedibus, & promitteret se nulli inferre læsionem: atque sic ad tantam compun-

tionem piis monitis flexus est, (e) ut quæ fuerat indutus arma exueret, & ante corpus apostoli poneret (f) mantum armillauiam, balteum, spatham atque ensen deauratum, nec non coronam auream, & crucem argenteam. (g) Post orationem factam obsecravit pontificem, ut memoratum exarchum ad pacis concordiam suscipere dignaretur, quod & factum est. Et sic recessit rege declinante a malis, quibus iniierat consilium cum exarcho. Igitur exarcho Romæ moranti venit in partibus Tuscæ in castrum Manturianense quidam seductor Tiberius nomine, cui cognomen erat Petasius, qui sibi regnum Romani imperii usurpare conabatur, leviores quoque decipiens, ita ut Manturianenses, Lupenses, atque Pledani sacramenta præstitissent. Exarchus vero hæc audiens turbatus est, quem sanctissimus papa confortans & cum eo proceres ecclesiæ mittens, atque exercitus, profecti sunt. Qui venientes in Mantuariensi castello ibidem Petasius interemptus est. Cujus abscisum caput Constantinopolim ad principem missum est, & nec sic Romanis plenam gratiam largitus est imperator. Nam post hæc clauit ejusdem imperatoris malitia, pro qua persequabatur pontificem, ita ut compelleret omnes Constantinopolim habitantes tam virtute, quamque blandimentis, ut deponerent ubicumque haberentur, imagines tam salvatoris, quamque ejus genitricis sanctæ, vel omnium sanctorum, easque in medio civitatis, quod dicere crudele est, igni cremarent, & omnes dealbarent depictas ecclesias. Et quia plerique ex ejusdem civitatis populo tale scelus fieri præpediebant, aliquanti capite truncati, alii partem corporis excisi, pœnam pertulerunt. (b) Pro qua causa etiam Germanum sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ antistitem, eo quod ei consensum præbere noluisse, pontificatu privavit isdem imperator, sibi que complicem Anastasium presbyterum in ejus loco constituit. Qui missa Romam synodica dum tali hæresi eum consentientem reperiret, vir sanctus non censuit eum fratrem aut consacerdotem solito vocari, sed rescriptis commonitionis, nisi ad catholicam converteretur fidem, etiam extorrem a sacerdotali officio esse mandavit. Imperatori quoque suadens salutaria, ut a tali execrabili miseria declinaret scriptis commonuit. (i) Hic fecit calicem aureum præcipuam diversis ornatum lapidibus pretiosis, pensantem libras triginta: similiter & patenam auream pensantem libras viginti octo & semis. Hic dimisit omni clero, monasteriis, diaconis, & mansionariis, solidos duo millia, centum sexaginta. Et ad luminaria beati Petri apostoli solidos mille. Hic fecit ordinationes quinque, (k) quatuor per mensem Septembrem, & unam mense Junio, presbyteros triginta quinque, diaconos quatuor, episcopos per diversa loca (l) centum quinquaginta. Qui

ANNO
CHRISTI
754.
armillauiam,
de armillauiam,

Mantuarie-
nense. at
Mantuarie-
se.

Blerani

Occisi ob
cultum ima-
ginum.

in aliqua
parte

idem
locum

(a) sed se magni cum minoribus constringentes. Sacramento etc.

(d) Post aliquod tempus idem rex generalis facta motione, ut subiceret duces Spoletinum & Beneventanum, susceptusque ab ipsis ducibus sacramentis, atque obsequiis, cum toto suo hoste in Neronis campum conjunxit. Ad quem etc.

(g) Postquam facta oratione recessit. Conjunxerat enim plurimos Romam, ut illa qua imperator mandabat cum exarcho impiret. Sed commonitus per blanda suasionem pontificis non expedire, tunc ad partem flexus salutis illa fecit qua impetravit, nec conjungi præstiti compulsi, & recessit. missis, qui venerat formis. Sic compres- sa est adversantium malitia, rege declinante a malis qua iniierat consilium, pro qua persequabatur pontificem, ita ut compelleret etc.

(i) Hic fecit etc.

(1) CLIX.

(b) Eodem tempore Germanus patriarcha a propria exclusus est sede imperatoris ne- quitia, hinc etc.

(c) Hic fecit etc.

(k) quatuor etc.

(l) centum quinquaginta.

(b) deest 11.

(c) su-

(f) mantum.... Feci de-

(g) mantum.... Feci de-

(h) mantum.... Feci de-

(i) Hic fecit etc.

(k) quatuor etc.

(l) centum quinquaginta.

ANNO
CHRISTI
714

Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die tertio Idus Februarii indictione 14. (a) Leone & Constantino imperatoribus. Et cessavit episcopatus dies quinque, mensem unum.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Anno 714. S. a Gregorius.) Cum post obitum Constantii pontificis, sedes apostolica 43 dies vacasset, Gregorius ejusdem nominis secundus, summa concordia totius cleri & populi creatus est pontifex, 22. Maii, anno 714. sub Anastasio imperatore contra Pannum infastis. Probatur illud in primis assertionem Anastasii bibliothecarii, qui dum numerat scilicet ejus annos sexdecim, menses 2, dies 20, dicitque eum sem 21. Februarii mortuum esse, necesse est affirmare eum anno 714. sedere cepisse. Idem confirmat, dum scribit Joannem Constantinopolitanum episcopum ad Gregorium litteras scripsisse. Quod si verum est, Gregorium predictum tempore pontificatus tenuisse plaga est concedendum. Nam auctor Theophanes constat predictum Joannem episcopatu suo amicum fuisse apud Anastasio imperatore anno imperii illius secundo, qui est Christi 714. Hic pontifex perperam a Græcis antiquioribus & Latinis quibusdam etiam re entioribus Dialogo cognominatur, cum a scriptis dialogorum libris hoc solum Gregorio I. vero conveniat. Gennadius in expositione pro concilio Florentino cap. 5. sed. 16. & cap. 3. sed. 5. & 6. vel inter duos Gregorios ejus nominis pontifices non distinguit, vel utrumque hoc nomine appellandum esse male existimavit. Nam dicto cap. 5. Gregorium II. cap. autem 3. Gregorium I. Dialogum cognominat. Vide Baronium anno 716. num. 31.

b Hic exordis pontificatus sui calcantur decemque iussit. Idque metu Longobardorum qui urbi insidiabantur. Vide Baronium anno 715. numero 2. c Hujus temporibus.) Joannes Constantinopolitanus episcopus hæreticus a Philippico imperatore intrusus, ab Anastasio imperatore episcopatu amotus est, anno, ut scribit Theophanes, Anastasio secundo. Substitutus est in locum amoti sanctus Germanus filius Justiniani patricii, quem post annos sedis 15. Leo imperator Iconoclasta in exilium relegavit, ut infra dicemus. Epistolam synodicam hominis hæretici Gregorius sine dubio repudiavit: hocque apud Anastasium imperatorem egit, ut pseudopatriarcham throno suo deiceret. Vide Baronium anno 714. num. 3. d Hic maximam partem basilicæ.) Anno pontificatus sui tertio, quando a tumultibus bellicis paululum cessaretur. Vide Baronium anno 716. e Hic in Germania per Bonifacium.) De rebus a sancto Bonifacio Germaniæ partem, apostolo & martyre, præclare gestis plura reverendus & doctissimus Nicolaus Serarius societatis Jesu theologus, in historia Moguntiacæ, lib. 3. f Eo tempore Luitprandus.) Eadem Bedæ & Paulus diaconus & Oldradus in epistola ad Carolum magnum, ubi tradit hæc primo anno Luitprandi ab ipso facta fuisse. g Illis interea diebus Constantinopoli.) De Constantinopoli biennio sive triennio a Saracenis obfessa, auxilioque Desparæ Virginis liberata, post Bedam & Paulum diaconum plura Theophanes. Ejusdem meminit sanctus Gregorius infra epistola ad sanctum Germanum episcopum Constantinopolitanum. h Rex vero Longobardorum Ravennam obsedit.) Luitprandus Longobardorum rex in sacrilego imperatore decessit, quod Salatoris imaginem venerandam deturbasset, indignumque ratus ut catholicis imperaret, qui bellum Christo indixisset, hæc contra ipsum bellico conatu peregit. Paulus diaconus lib. 6. c. 24. vel 48. novæ editionis. Gregorius epistola ad Leonem. Rogata pontificis Veneti Ravennam recuperaverunt, & invasionibus Longobardorum in gratiam imperii obstituerunt, ut videtur est apud Anastasium in verbis sequentibus, & epistola Gregorii ad Ursulum ducem Venetiarum scripta, quæ extat infra. Ita pontifex cupiens imperatorem beneficiis ab errore avocare, litteras ad eum scripsit, quarum occasione deinceps in oriente a Theophane & Zonara Græcis scriptoribus, quod vulgo ferebatur, scriptum fuit sanctum Gregorium Italos ad detractionem ab imperio concitasse. Sed accidit illud magna cum injuria sanctissimi pontificis, qui, teste Anastasio, rebellantem populum cohibuit, nec ab imperatore recederent continuit. Vide Baronium anno 716. numero 26. & 27.

i Post aliquot dies Basilis dux.) Cum Leonem Iconoclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

Leo imperator pontificali-noclastam Gregorius non tantum per litteras binas, & eis vix aliis in principio concilii Nicæni II. editas, sed etiam per legatos suos quos ferus barbarus, teste Nicolao pontifice in sua infidelis epistola ad Michaelum, contra jus gentium in carcerem

tetrastus exilio damnavit, ab errore avocare conatus fuit; sermo propositus decrevit illius imitator pontificem neci tradere. Tentavit illud sexies ferro, semel auro. Verum contra Dei presidio munitum frustra, ut videre est supra apud Anastasium. Cunctis totiens proposito frustratus secum decessit, merito tunc pontifex, quod sit Zonaras, cum Carolo Martello Francorum rege tale fœdus inisset, ut, si opus foret, contra imperatorem Romanæ ecclesiæ defensionem præberet. Quo fœdere inter pontificem & Carolum prudenter inito inter Caroli, qui ob ingentes victorias magni nominis erat, ab incursu Italici imperator abstinuit.

k Post hoc claudis imperatoris malitia.) Cum Leo imperator plis monitis sancti Gregorii pacem non modo non obtemperaret, sed potius eam tyrannidem, quam hic Anastasius describit, in oriente contra orthodoxos exerceret, tunc demum factum est, quod scribunt in annalibus suis Theophanes, Geographus, & Zonaras, ut idem pontifex eundem imperatorem, velut plane impenitentem hæreticam cognitum & declaratum, anathemati subiecerit, omnesque imperii subditos in Italia ab ejus obedientia recederet adhortatus fuerit. Quo facto sanctissimus pontifex clarissimus posteris suis reliquit exemplum, ne in ecclesiâ Christi regere permittantur hæretici principes, si frequenter moniti errori pertinaciter adhaerescant.

I. AD BONIFACIUM PRESBYTERUM.

Potestatem illi facit ut fidei mysterium incredulis gentibus annunciet.

Gregorius servus servorum Dei Bonifacio religioso presbytero.

EXigit manifestata nobis religiosi propositi tui pie in Christo flagrantis intentio, & approbata sincerissimæ fidei tuæ perlata relatio, ut ad dispensationem verbi divini, cujus per gratiam Dei curam gerimus, te comministro utamur. Experientes proinde te ab infantia sacras litteras didicisse, profectusque indolem ad augmentum crediti cælitus talenti prospectu divini amoris extendere: videlicet gratiam cognitionis cælestis oraculi in laborem salutiferæ prædicationis, ad innotescendum gentibus incredulis mysterium fidei, instanti conatu expendere; collatamur fidei tuæ, & adjuutores effici cupimus gratiæ prærogatæ. Igitur quia præmissi conatus pium affectum, usque ad apostolicæ sedis modesta prævisione perduxisti consultum, ut membrum ex membro proprii corporis caput requirens, motum mentis probares, capitique arbitrio te humiliter submittens, & ejus directione iusto tramite properans solidari, compaginis plenitudo existas. Ideo in nomine indivisibilis Trinitatis, per inconcussam auctoritatem beati Petri apostolorum principis, cujus doctrinæ magisterii dispensatione fungimur, & locum sacræ sedis administramus, modestiam tuæ religionis instituiamus, atque præcipimus, ut in verbo Dei, quo igne salutifero, quem Dominus mittere venit in terram, enitere videris, ad gentes, quasque infidelitatis errore detentas properare Deo annuente potueris, mysterium regni Dei per insinuationem nominis Christi Domini Dei nostri veritatis suasionem designes: & per spiritum virtutis, & dilectionis, ac sobrietatis, prædicationem utriusque testamenti mentibus indolis consona ratione transfundas. Disciplinam denique sacramenti, quam ad initiandos Deo prævio credituros tenere studeas, ex formula officiorum sanctæ nostræ sedis apostolicæ, instructionis tum gratia prælibata, volumus ut intendas. Quod vero adionis suscepisti tibi deesse perpexeris, nobis ut volueris im-

ANNO
CHRISTI
714

Leo imperator a pontifice excommunicatur & deponitur.

Edict. Rom. VII. 10

valueris tima-

(a) Leone & Constantino imperatoribus desunt

ANNO
CHRISTI
714.
secunda

timare curabis. Bene vale. Data Idibus Maji, imperante domino piissimo Augusto Leone a Deo coronato magno imperatore, anno tertio imperii ejus, indictione undecima.

Indiculus sacramenti quod Bonifacius Roma, cum episcopus ordinaretur, edidit, & manu sua scriptum obtulit.

IN nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi. Imperante domno Leone a Deo coronato magno imperatore anno vi. post consulatum ejus anno vi. sed & Constantino magno imperatore ejus filio anno iv. indictione vi. Promitto ego Bonifacius, Dei gratia episcopus, tibi beato Petro apostolorum principi, vicarioque tuo beato Gregorio papæ, & successoribus ejus, per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem inseparabilem, & hoc sacratissimum corpus tuum, me omnem fidem & puritatem sanctæ fidei catholicæ exhibere, & in unitate ejusdem fidei Deo operante persistere, in qua omnis Christianorum salus sine dubio esse comprobatur: nullo modo me contra unitatem communis & universalis ecclesiæ suadente quopiam consentire; sed, ut dixi, fidem & puritatem meam atque concursum tibi, & utilitatibus ecclesiæ tuæ, cui a Domino Deo potestas ligandi solvendi que data est, & prædicto vicario tuo, atque successoribus ejus per omnia exhibere. Sed & si cognovero antistites contra instituta antiqua sanctorum patrum conversari, cum eis nullam habere communionem aut conjunctionem, sed magis, si valuerio prohibere, prohibebo: sin minus, fideliter statim domno meo apostolico renunciabo. Quod si, quod absit, contra hujus promissionis meæ seriem aliquid facere quolibet modo, seu ingenio vel occasione tentavero, reus inveniar in æterno judicio; ultionem Ananiz & Sapphiræ incurram, qui vobis etiam de rebus propriis fraudem facere, vel falsum dicere præsumperunt. Hunc autem indiculum sacramenti ego Bonifacius exiguus episcopus manu propria scripsi, atque ponens supra sacratissimum corpus beati Petri, ita, ut præscriptum est, Deo teste, & iudice præstiti sacramentum, quod & servare promitto.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

(*Leoni anno vi.*) Ita in codice Rhenensi, & in Pithæano, male autem in vulgatis anno 7. Leo quippe Maurus imperium inivit VIII. Kalendas Aprilis, & mox, ut conjectura est, consulatum proximis Kalendis, anno Christi 717. indictione xv. Bonifacius porro episcopus, ut ejus vitæ historia docet, consecratus est pridie Kalendas Decembres, indictione vi. Quare annus is erat imperii & consulatus Leonis sextus, non septimus, Christusque annus 712. non, ut alius placet, 713. tum enim mense Novembri septima fuisset indictio.

II. AD CAROLUM DUCEM, MAJOREM

DOMUS REGIÆ FRANCORUM.

Commendat Bonifacium, ut illi faveat in suscepto ministerio.

Domino glorioso filio Caroli duci Gregorius papa.

Comperientes te, in Christo dilectissime, religiosæ mentis affectum gerere in multis opportunitatibus, debito salutis præmissio, notum facimus Deo dilectæ tuæ dignitati, præ-

sentem fratrem Bonifacium, fide & moribus approbatum a nobis episcopum consecratum, atque institutionibus sanctæ sedis apostolicæ, cui Deo auctore præsidemus, ecclesiæ generali sollicitudine informatum, ad prædicandum plebibus Germaniæ gentis, ac diversis in orientali Rheno fluminis parte consistentibus, gentilitatis errore detentis, vel adhuc ignorantibus obcuritatibus præpeditis, necessario destinare. Pro quibus eum gloriôsæ benevolentiam tuam omnimodo commendamus, ut eum in omnibus necessitatibus adjuveris, & contra quoslibet adversarios, quibus in Domino prævaleris, instantissime defendatis; certissime retinentes, Deo vos exhibere quæcumque huic promptissimo impenderitis favore, qui sanctis apostolis suis ad lucem gentium destinatis, & suscipientibus eos se suscipiendum prædixit: quorum institutionibus per nos informatus prædictus antistes, in sortes prædicationis procedit.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

(*Carolo duci*) Sic appellat Carolum Martellum, qui tum major domus erat Theodorici II. regis. Extat inter sancti Galli veteres chartas hujusmodi subscriptio: *Fest mense Junio, quinto Kalendas Julias, in anno decimoquinto, regnante domino nostro Theodorico rege supra Carolum majorem domum.* Post Theodorici vero regis obitum, quod memorabile est, nec a scriptoribus nostris observatum, solus sine rege imperavit Carolus tunc annos, ut in codice Tiliæno reperi, novem, ut in alio Rhenensi, septem. Quo tempore, quia rex nulluserat, in actis publicis annos a Theodorici regis excessu lapsos annotabat, ut in Sandionysianis Caroli ipsius tabulis videre est, quibus Clippiacum villam dat monasterio sancti Dionysii: *Actum Caractaco villa in palatio, mense Septembris die decimo septimo, anno quinto post defunctum Theodericum regem. Signum illustris viri Caroli majoris domus, qui hanc epistolam donantis fieri rogavit.*

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Interregni illius, quod ad nostras historia latelligentiam apprimè necessarium videtur, primus, quod hæc viderim, rescierimve, meminit R. P. Jacobus Sirmondus mox laudatus, & post eum R. P. Dionysius Petavius libro 8. partis primæ Rationarii temporum, Aubertus Miraus in notitia ecclesiæ Belgii & in chronico, Andreas Duchesnius in programme genealogico regum Franciæ, alique, sed in eo a veritate aberrarunt tramite, quod Theodorico II. annos duos detraxerint, ejusque mortem alligant anno æræ Christi 735. & interregni fines non ultra Caroli Martelli notem produxerint. Nos ut labanti regum Francorum chronologia opem ferremus, jam ab aliquot annis, partim in elogiis, partim in miscellaneis nostris historicis, & utroque chronico, quædam antiquitatis veneranda auxilia in medium protulimus, quæ nunc non exiguo lectorum abstrusioris chronologiæ candidatorum emolumento, sub unum aspectum repræsentare aggrediemur.

Ante omnia probandum incumbit Theodorico II. Calensem vulgo dictum, non ante annum Christi 737. vitam finisse. Quod primo persuadent veteres regum Francorum genealogiæ, quas Duchesnius pagina 781. tom. primi historicorum contraneorum historiæ Franciæ, alique publici juris fecerunt; quæque adhuc in tenebris MSS. codicum delitescunt. In his enim non 15. dumtaxat anni, sed omnino 17. Theodorico huic tribuuntur, quot numerantur ab anno 720. exeunte, aut 721. ineunte, ad annum 737. Deinde idem plane evincit auctor Anonymus, cujus tractatum de computo ecclesiastico habemus in membranis jam ab aliquot sæculis exaratum. *A nativitate Domini, inquit, usque ad presentem annum, in quo Theodorici rex Francorum defunctus est DCCXXXVII. in quo anno indictione quinta, epacta xv. concurre. 1. luna circulum xiii. xiv. xii. Kalendas Aprilis, pascha 12. Kal. Aprilis, luna xvii. xvi. de annorum DXXXII. secundum Græcorum cyclo.* Hæc ibi. Accedit huic Fredegarus scholasticus, seu quis alius auctor appendix ad Gregorii Turonensis historiæ adjectæ, qui cum capite seu 8. centesimo septimo dixit: *Quo mortuo Theodorico regem statuerunt in seculo regni, qui nunc locum soliti regali obtinuit, annis vixit simul præfatus, vel quemadmodum corrigendum admonui, præfatus, ejusmodi formulis sat dilucidè mentem suam expressit, quando finem chronico suo initio anni 736. prima vice imponebat, superfluum adhuc erat.*

ANNO
CHRISTI
744

existisse Theodericum illum regem. Quod vero de anno 736. præmissi, idem ille auctor capite centesimo nono appendicis aperre innotuit his verbis pag. 771. *tom. 1. editionis Duchesniana: Visiter cum pace remouit, episcopus Christi regi regum, & domino dominorum, Curricula annorum hactenus reperiuntur ab Adam, vel initio seculi usque diluuium anni 2242. a diluuii usque Abraham anni 943. ab Abraham usque ad Moysen anni 509. a Moysen usque ad Salomonem anni 489. a Salomone usque reedificationem templi temporibus David regis Persarum anni 512. a reedificatione templi usque ad aduentum Domini nostri Jesu Christi anni 548. certe ab initio mundi usque ad passionem Domini nostri Jesu Christi anni 5538. a passione Domini usque in istum annum presentem in cyclo Visiteri 177. Kal. Januarii die dominica 735. stylo scilicet Gallico (nam Romano more Kalendis illis inchoabatur annus, a Christo nato 736.) Et ut istud milenarium compleretur, restant anni 265. (alias, inquit Duchesnius ad oram paginæ citatæ 122. sed male) eadem habet pene ad verbum Almoai continuator anonymus capite 54. libri 4. in editione Jacobi Breulii. Unum tamen non oportet omittere, quod presentem illum annum 735. afferat fuisse, doctrinam non principis Caroli, ab anno scilicet 717. quo Vinciat Raganfredum fudit fugauitque memorabili prælio in omnem posteritatis memoriam.*

Mortuo Theodorico, Carolus Martellus, quamdiu a-vixit, nullum subrogauit regem: atque inde cepit interregnum in Francia, quod ab anno 737. inchoatum, desinit ineunte anno 743. post sex septemve annos saltem inchoatos. Interregni illius diserte meminerunt, tum chronicon illud breuissimum a Theodorico I. rege usque ad Childericum, cui Pippinus successit, quod ex codice MS. canobii S. Remigii Remensis a Sirmondo nostro descriptum edidit Duchesnius paginæ 781. tom. 1. historiarum contemporaneorum Franciæ: Theodericus regnavit annos XVII. annos septem interregnum alius rex non regnavit: Childericus rex regnavit annis novem, qui omnia bellissime quadrant, & cum nostris epilogismis paria faciunt, ut nihil accommodatius ad rem nostram accogitari possit: tum aliud quoque haud paulo prolixius chronicon a Clotario II. rege usque ad Pippini obitum, quod ex MS. codice Tillano exhibitum reperies eadem pagina apud Duchesnium: sed in eo omni procul controuersia corrigendum, quod post obitum Theoderici Carolus Tuditi novem annos tribuat: quamobrem legendum arbitror: Theodericus regnavit annos XVII. Carolus sine alio rege imperavit annos IV. aut V. Childericus regnavit annos IX. Pippinus regnavit annos sedecim cum dimidio. Idem plane sensus fuit Ercamberti in fragmento, quod nobis superest ex brevuario regum Francorum & majorum domus regni, extatque eadem pagina tomo primo Duchesnii, aut luxatur graviter in calce, & ab interpunctione vitiata pessime distortum: sic itaque restituo: Theodericum, filium Dagoberti junioris, Franci in regem sui statuerunt, qui mortuus in Cala monasterio erat. Regnavit annis IV. (non sex, ut habet excusum illud fragmentum) Major domus ac princeps Carolus, qui jam utraque regna vtriusque gubernavit, circumspiciens cum regibus ac ducibus bello semper superando commiserat, donec cum omnes vincendo, qui ad contrarii fore videbantur, vincere consuevit. Quibus verbis apertissime declarat se brevium illud suum scripsisse, vel anno 740. exeunte, vel 741. eurrente, antequam fato concederet sub antumum Carolus Martellus. Hic vero fortissimus princeps ac Francorum subregulus paulo ante mortem, Clipacensem villam donavit regio monasterio sancti Dionysii, in quo conditus postea fuit, ejusque subscriptio sententiam nostram præclare firmat, & velut aureis characteribus illuminat. *Actum Carolo villa in palatio, quod fuit mensi September die 17. annum quintum post defunctum Theodericum regem. Signum in-lasse viro Carolo Major domus, qui dant epistolam donationis fuit rogavit. S. Illustri matrona Sunnibildi consentientis. S. Giffonis filii sui consentientis. Ando-mus Capellani subscripsit. Ego Theodericus subscripsit. Cribganguus jussu hanc epistolam donationis recognovi.* Pene exciderant e memoria tabula Roberti comitis Hasbawensis Lamberti filii, quibus multa confert abbatibus sancti Trudonis in Hasbania. Eas recitat Aubertus Miræus cap. 16. notitiam ecclesiarum Belgicarum, sed vitiata confingat anno Christi 745. licet promptum illi fuisset ex iis, qua pagina vigesima prima ejusdem notitiæ ex Sirmondo descriptæ, errorem illum suum agnoscere, quemadmodum alias monimus: Ego Robertus anno quinto post obitum Theoderici regis die septimo post Kalendas Aprilis legitima traditione dedit ac deposuit quiddam de allodio meo ad basilicam sancti Trudonis, qua est constructa in villa, nomine Sarcino, &c. Plura fortassis occurrant impostum, qui his adtexere non erit operosum, quamquam hæc aquis rerum æstimationibus ad fidem faciendam abunde sufficiant.

Quod ad interregni finem attinet, & Childerici III. regis inaugurationem, ne quid huic annotationi desit conperatur jure merito testor chronologicæ subtilitatis amans: hoc mihi videor observasse a Pippino & Caro-

lommanno fratribus uno minimum anno, & aliquot insuper mensibus post Martelli patris obitum, Franciam administratam fuisse, absque ullo rege, quem habentes anno 743. in majorem regiam sedem sublimaverunt. Lapsos ergo fatiare necesse est chronologos hactenus plerisque omnes, qui Childerici exordia ab anno 741. sui 743. arcessunt. Extat apud Petrum Balleurum a sancto Juliano, decapum Cabillonensem, in antiquitatibus Matiscenensis urbis, necnon apud Jacobum Severitum in Domino ep. Matiscenensi diploma non dubie fidei, ex quo ineunte anno Christi 743. nondum regnum Franciæ datum concludunt facillime, vel qui necdum prælevantur: Signum Pippini majore domus. Ego Rodalgius jussu scripti. Actum Kalendis Januarii, in anno secundo principatus ejusdem Pippini, in civitate Meis in palatio regis. Certiora forte videbantur illa argumenta, qua ex conciliis aliquot per ea tempora celebratis elici posse non abnuo. Primum est Germanicum inkeri loci, cui præfixa præfatio annum, quo peractum est, non petitur ignorari: Ego Carolomannus dux & princeps Francorum anno ab Incarnatione Domini DCCXLII. undecimo videlicet Kalendas Marti episcopus, qui in regem meo sunt (id est in regni parte mihi commissa,) cum presbyteris & concilio & synodo pro timore Christi congregati: Bonifacium archiepiscopum, & Eusebium, &c. Alterum est Lipitinis coactum in villa regia agri Cameracensis quod sic incipit: *Modo autem in hoc synodali conventu, qui congregatus est ad Calendas Martias (utique anno era Christianæ 743. Romano more) in loco qui dicitur Lipitinis, omnes venerabiles sacerdotes Dei & comites & presbyteri potentis synodi decreta consentientes firmaverunt, &c.* Superest tertium, nempe Suesionense, quod in collectionibus conciliorum exacte revocatur ad annum 744. Hoc initio: *In Dei nomine & Trinitatis, anno 744. ab Incarnatione Christi, sub die sexta, vel potius quinta, ut alii codices MSS. legunt, Nonas Martii, & luna decima quarta, in anno secundo Childerici regis Francorum, ego Pippinus dux & princeps Francorum, apud Suesionis civitatem synodum, &c.* Inde vero, donec major aliunde lux affulget, hoc unum mihi videtur compertum prorsus atque perspectum, non ante Kalendas Martias anni 743. (gratis enim acque ex mera conjectura, collectores conciliorum Lepinense Kal. Martii anni 743. celebratum revocant ad annum Childerici III. primum, cum nulla in ejus actis regia illius reperitur mentio) verum post Kalendas ejusdem mensis primo alterove die evectum fuisse ad dignitatem regiam Childericum anno 743. proindeque verissime scriptum fuisse ab antiquo scriptore: *inter septem annis nullus fuit in Gallia rex, modo de inchoatis duntaxat, non de absolutis intelligas.*

Ceterum nemini prolixior videri poterit aut jucunda nostra hæc annotatio de argumento magni rebus chronologicis momenti, neque hactenus qua opus erat accuratissime tractato, qui apud se diu multumque perpenderit non inlegantis Poeta aureum illud effatum:

Si quid tibi fœro repositum,
Pluribus indicitis solent fulcra memento.

NOTA SEVRRINI BINII.

a Epistola.) Carolus Francorum dux initio se minus assabilem præfuit Bonifacio, ut insignat sanctus Ludgerus in vita sancti Gregorii Ultrajectini apud Serarium: sed dum hæc pontificias litteras legisset, ipsumque Romam reducere Bonifacium in suam se fidem, dominatum ac tutelam committentem vidisset, illico eum perhumane accepit, & in Germaniam totiusque Franciæ regni partibus omnibus, ipsarum suarum litterarum auctoritate, sacrum testumque esse voluit: qua littera in Viridunensi ecclesiæ codice a reverendo patre Frontone Ducano inventa, extat apud Baronium anno 734. numero 2. Serar. histor. Mogunt. notat. 18.

III. AD EPISCOPOS, ET ALIOS
OMNIUM ORDINUM, TUM CLERICOS,
TUM LAICOS.

Commendat eundem Bonifacium, & quas ad res missus sit exponit.

Gregorius episcopus servus servorum Dei universis reverentissimis & sanctissimis fratribus coepiscopis, religiosis presbyteris, seu diaconibus, gloriofis ducibus, magnificis castaldis, comitibus etiam, vel cunctis Christianis Deum memensibus.

Sollicitudinem nimiam gerentes pro speculatione nobis credita, quia in umbra mortis ali-

ANNO
CHRISTI
744

ANNO
CHRISTI
711ANNO
CHRISTI
711

aliquas gentes in Germaniæ partibus, vel pla-
ga orientali Rheni fluminis, antiquo hos-
tuadente errare, & quasi sub religione Chri-
stiana idolorum culturæ servire cognovimus;
aliquos vero, qui nec Dei cognitionem habes-
tes, nec baptismatis sacri unda sunt loti, sed
comparatione brutorum animalium pagani sa-
ctorem suum non recognoscunt; necessarium
duximus, pro utrorumque illuminatione, ad
prædicandum rectæ fidei verbum, harum lite-
rarum portitorem Bonifacium, reverendissimum
fratrem & coepiscopum nostrum, ad easdem
partes dirigere, ut & illis prædicando verbum
salutis vitam provideat sempiternam, & si quos
forte* ubicumque a rectæ fidei tramite devias-
se cognoverit, aut astutia suos diabolica er-
roneos repererit, corrigat, atque sui evocatio-
ne ad portum restituat salutis, eosque ex apo-
stolicæ sedis hujus doctrina informet, & in ea-
dem catholica fide permanere instituat. Cui et-
iam hortamur, ob amorem Domini nostri Je-
su Christi, & apostolorum ejus reverentiam,
ut in omnibus* solatia exhibeat, eumque
in nomine Jesu Christi recipiat, ut scriptum
est de suis discipulis: *Qui vos recipit, me reci-
pit*: providentes insuper necessaria itineris ejus,
comitesque tribuentes; cibum etiam ac potum,
vel si quid eguerit largientes: ut uno labore,
& sociâ voluntate, opus sibi creditum pietatis,
& negotium salutis annuente Deo perficiatur,
atque præmia laboris percipere mereamini, de-
que conversione errantium merces vobis adscri-
batur in cælis. Si quis itaque huic Dei famu-
lo, ad illuminationem gentium ab hac aposto-
lica & catholica Dei ecclesia destinato, assen-
sum vel concursum præbuerit, exorantibus apo-
stolorum principibus, consortia mereatur san-
ctorum martyrum Christi Jesu.* Si quis ve-
ro, quod non optamus,* adversari ejus labo-
ribus conatus fuerit, aut contrarius extiterit
ministerio illi credito, successorumque ejus in
eundem laborem intransitum, ex sententia di-
vina anathematis vinculo percellatur, & per-
petuæ damnationis subiaceat. Data Kalendis
Decembris, imperante domino piissimo Augu-
sto Leone, imperii ejus anno VII, sed & Con-
stantini imperatoris ejus filii anno IV. inditio-
ne VI.

IV. AD CLERUM, ORDINEM, ET PLEBEM, CUI BONIFACIUS ORDINATUS FUERAT EPISCOPUS.

*Gregorius episcopus servus servorum Dei, clero,
ordini, & plebi consistenti Thuringi, dilectissi-
mis filiis in Domino salutem.*

PROBABILIBUS desideris nihil tarditatis præstan-
tes, fratrem jam & coepiscopum nostrum
Bonifacium vobis ordinavimus sacerdotem.
Cui dedimus in mandatis, ne unquam ordina-
tiones præsumat illicitas, ne bigamum, aut qui
virginem non est sortitus uxorem, neque illi-
teratum, vel in qualibet corporis parte vitia-
tum, aut ex penitente, vel curæ, aut cuili-
bet conditioni obnoxium, notatumque, ad sa-
eros ordines permittat accedere; sed si quos
hujusmodi forte repererit, non audeat promo-
vere. Atros passim ad ecclesiasticos ordines
præsumptantes nulla ratione suscipiat, quia ali-
qui eorum Manichæi, aliqui rebaptizati sæpius
sunt probati. Ministeria atque* ornatum ec-
clesiæ, vel quidquid illud est in patrimonio

A ejusdem, non minuire studeat, sed augere.
De reditu vero ecclesiæ, vel oblatione fide-
lium, quatuor faciat portiones, quarum unam
sibi ipse retineat, alteram clericis pro officio-
rum sedulitate distribuat, tertiam pauperibus
& peregrinis, quartam ecclesiasticis fabricis no-
verit reservandam; de quibus divino erit judi-
cio redditurus rationem. Ordinationes vero
presbyterorum, sive diaconorum, non nisi quar-
ti, septimi & decimi mensis jejunii, sed & in
ingressu quadragesimali, atque medio, vespere
sabbati noverit celebrandas. Sacrosancti autem
baptismi sacramentum, non nisi in paschali se-
stivitate & pentecoste noverit esse præbendum,
exceptis iis, quibus mortis urgente periculo,
ne in æternum pereant, talibus oportet reme-
diis subvenire. Huic ergo sedis nostræ præce-
pta servanti devotis animis obsequi vos oportet,
ut irreprehensibile placitumque fiat corpus
ecclesiæ, per Christum Dominum nostrum,
qui vivit & regnat cum Deo Patre omnipoten-
te,* per omnia sæcula sæculorum. Deus incol-
lumes vos custodiat dilectissimi. Data Kalendis
Decembris, imperante domno piissimo Augu-
sto Leone a Deo coronato magno imperato-
re, anno VII, sed & Constantino magno im-
peratore ejus filio anno IV. inditione VI.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

Probabilibus desideris. Formula est generalis,
quæ scribi solebat civitati cui ordinatus fuerat episco-
pus. Totidem enim verbis legitur inter antiquas forma-
las ecclesiæ Romanæ, & inscribitur, *Synodali quod ac-
cessit episcopus.*

V. AD OPTIMATES THURINGORUM.

Laudat illorum in Christi fide constantiam,
hortaturque ut Bonifacio episcopo suo
sint obediētes.

Viris magnificis filiis Asulfo, Goddavo, Vuil-
lerco, Gunthario, Alvaldo, & omnibus Deo
dilectis Thuringis fidelibus Christianis, Grego-
rius papa.*

*Edit. Rom.
Asulfo, Guo-
delano, Mu-
tisco, Gun-
thario, A-
lvaldo.*

INSINUATAM nobis magnificæ in Christo fidei
estæ constantiam agnoscentes, quod pa-
ganis compellentibus vos ad idola colenda, fi-
de plena responderitis, magis velle feliciter mo-
ri, quam fidem semel in Christo acceptam ali-
quatenus violare; nimia exultatione repleti
gratias debitas persolvimus Deo nostro & re-
demptori, bonorum omnium largitori, ejus
gratia comitante vos ad meliora & potiora
optamus proficere, & ad confirmandum fidei
vestræ propositum sanctæ sedi apostolicæ reli-
giosis mentibus adherere, & prout opus po-
poscerit sacræ religionis, a memorata sancta
sede apostolica spiritali omnium fidelium ma-
tre solatium querere, sicut decet filios cohe-
redes regni a regali parente. Ministerio quo-
que præsentis fratris charissimi Bonifacii, quem
ad vos episcopum consecratum in sorte prædi-
cationis destinavimus, apostolicis institutioni-
bus informatum, ad instruendam fidem ve-
stram, in omnibus volumus & hortamur obe-
dientes ei consentire ad complementum in Do-
mino vestræ salvationis.

ANNO
CHRISTI
714VI. AD UNIVERSUM POPULUM
THURINGORUM.

Ut Bonifacio episcopo suo in omnibus obediant, & episcopia atque ecclesias construant.

Gregorius servus servorum Dei universo populo Thuringorum.

Edit. Rom.
Apostolica
ait.

Dominus Jesus Christus Filius Dei, & Deus verus, de cælis descendit, homo factus est, & pro nobis pati & crucifigi dignatus est, & sepultus tertia die resurrexit a mortuis, & ascendit in cælum: discipulis etiam suis sanctis ait: *Enntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: ipse in se credentibus vitam æternam promissit.* Cupientes ergo vos in perpetuum nobiscum gaudere, ubi finis gaudii nullus est, nec tribulatio, nec aliqua amaritudo, sed gloria sempiterna; ideo fratrem nostrum sanctissimum Bonifacium episcopum ad vos direximus, ut vos debeat baptizare, & fidem Christi docere, & ab errore ad viam salutis deducere, ut salutem habeatis & vitam sempiternam. Vos ergo ei in omnibus obedite, & sicut patrem vestrum illum honorate, & ad ejus doctrinam corda vestra inclinate. Quia illum non pro lucro aliquo temporali conquirendo direximus, sed pro lucro animarum vestrarum ad voseum misimus. Diligite ergo Dominum, & in nomine ejus baptismum suscipite: quia Dominus Deus noster, quod oculus hominis nunquam vidit, nec in cor hominis ascendit, præparavit diligentibus se. Jam recedite a malis operibus, & agite bene: non adoretis idola, nec immoletis carnes, quia Deus non recipit ista: sed in omnibus secundum quod vos frater noster Bonifacius docuerit, observate & agite, & salvi eritis, & vos & filii vestri in sempiternum. Facite ergo & domum, ubi debeat ipse pater vester episcopus habitare, & ecclesias ubi orare debeat, ut Deus indulgeat peccata vestra, & donet vobis vitam sempiternam.

VII. AD UNIVERSUM POPULUM
ALTSAXONUM.

Confirmat illos in fide Christi, quam relicto idolorum cultu amplexi erant.

Gregorius papa universo populo provincie Altsaxonum.

Edit. Rom.
Saxonum.

col. f. 1.

loc. 11.

ut nemo de.
aut ia de.

Sapientibus & insipientibus debitor sum, fratres charissimi, volens vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis, & pro his qui verbum exhortationis fidei Jesu Christi Domini nostri susceperunt, & qui adhuc suscepturi sunt, ut consolentur corda vestra instructa in charitate, & in omnes divitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysteriorum Dei patris Jesu Christi, ut ait egregius apostolus: *In quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absconditi.* Hoc autem dico, quoniam prope est regnum Dei: *ut nemo de.* & nemo vos amplius decipiat in sublimitate sermonum, ut in quocumque metallo salutem vestram queratis, adorantes idola manufacta, aurea, argentea, ærea, lapidea, vel de quacumque materia facta, quæ falsidico nomine a paganis antiquis dii appellata sunt. In qui.

Cencil. General. Tom. XII.

Abus & demones habitare noscuntur, quoniam omnes dii gentium demonia sunt, ut ait scriptura: *Dominus autem noster calos fecit.* Quicumque autem in vobis susceperunt Christum Jesum Dominum nostrum, in ipso ambulent radicati, & superedificati, & confirmati fide, abundantes in gratiarum actione. *Videte ne quis vos amplius decipiat per philosophiam & inanem fallaciam.* Astutiores enim sunt filii tenebrarum, quam filii lucis. Discedite filii ab idolorum cultura: accedite, & adorete Dominum Deum, qui fecit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt; & vultus vestri non erubescant. Unus enim Dominus hominum, volucrum, quadrupedum, & piscium, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Expoliate vos ergo veterem hominem, & induite Christum novum, deponentes omnem malitiam, iram, indignationem, blasphemiam. Turpem sermonem nolite de ore vestro producere, & ab idolorum cultura recedite. Jam enim advesperascit dies sæculi, & tempus tenebrarum appropinquat, ideoque nolite esse otiosi, sed potius operamini opus bonum, ut Christus habitet in vobis. *Et quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Jesu Christi facite, gratias agentes Deo & Patri per ipsum, respuentes gentilitatis sectam, scientes vos Dominum habere in cælis.* Orationi instantes ad ipsum Dominum cor erigite, quoniam magnus est Dominus Deus noster, & laudabilis nimis, & terribilis super omnes Deos: *qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis pervenire.* Hoc autem commoneo, fratres, ut quicumque voluerit ex vobis ad Christum converti, nullo modo eum prohibeatis, neque vim ei faciatis sculptilia adorare: quia ipse Christus Dominus vivit cum Deo Patre omnipotente in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum, Amen. Charissimi, fidelis est minister, & conservus in Domino, frater ac coepiscopus noster Bonifacius, quem misi vobis ad hoc ipsum, ut cognoscat quæ circa vos sunt, & consoletur corda vestra cum exhortationis verbo in Christo Jesu Domino nostro, ut a diabolica liberati fraude mereamini adoptionis filiis aggregari, & ut ab æterna damnatione liberati vitam habeatis æternam.

NOTA SEVERINI BINII.

a Altsaxonum. Antiqua Saxonia vocatur Germania illa pars, unde orta est recentior in Anglia Saxonia. Nam sub annura Domini 400. cum ad openi contra hostes ferendum Saxones evocassent, eis etiam apud se habitandi locum dedere, quem & vi paulatim illi retinuerunt, atque amplificaverunt. Hinc novi Saxones vel Anglosaxones in Anglia: Saxones vero simpliciter, aut vero Altsaxones, seu antiqui Saxones in Germania sunt. Bedæ lib. 1. c. 10. 11. 12. 13. hist. & lib. 5. cap. 10. 11. 12. Pulchra hac de re notavit Serarius lib. 3. hist. Mogunt. notat. 1.

CAROLI MAJORIS DOMUS
EPISTOLA GENERALIS.

De suscepto in tuitionem ac defensionem episcopo Bonifacio.

Dominis sanctis & apostolicis in Christo patribus episcopis, ducibus, comitibus, vicariis, domesticis, seu omnibus agentibus junioribus nostris, seu missis decurrentibus, & amicis nostris, illustris vir Carolus major domus bene cupiens vester.

Cognoscatis qualiter apostolicus vir, in Christo pater Bonifacius episcopus ad nos venit,

Q

ANNO
CHRISTI
714

Fidelem ministrium, & conservum misi ad vos Bonifacium fratrem, & coepiscopum meum ad hoc ipsum, ut de.

ANNO
CHRISTI
714

nat, & nobis suggestit quod sub nostro munde-
burdo vel defensione eum recipere debere-
mus. Quod ita gratanti animo nos fecisse co-
gnosce. Proinde ergo taliter ei manu nostra
roboratam dare visi sumus, ut ubicumque am-
bulare visus fuerit, cum nostro amore, vel
sub nostro mundeburdo & defensione, quietus
vel conservatus esse debeat: ea ratione ut ju-
stitiam reddat, & justitiam faciat & accipiat.
Et si aliqua causatio vel necessitas ei advene-
rit, quæ per legem definiri non potuerit, us-
que ante nos quietus & conservatus esse de-
beat, tam ipse, quam qui per ipsum reclama-
re se & sperare videntur. Ut ei nemo aliquam
contrarietatem vel damnationem adversus eum
facere præsumat: sed omni tempore sub nostro
mundeburdo vel defensione quietus vel conser-
vatus relidere debeat. Et ut certius credatur,
manu propria lubet firmavimus, & de annu-
lo nostro sigillavimus.

VIII. AD BONIFACIUM EPISCOPUM.

Gratulatur de infidelium conversione, horta-
turque ut in cæpto verbi ministerio
constanter insistat.

*Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio
coepiscopo Gregorius servus servorum Dei.*

CREDITA speculationis solitudine permoti, &
evangelica quoque institutione, qua Chri-
stus ait: *Osceverate Dominum messis, ut inijciat
operarios in messem suam*: tuam proinde reve-
rendam fraternitatem ad imitationem aposto-
lorum (ut Domino jubente præcepti sunt,
*Euntes prædicate evangelium regni: Gratis acce-
pistis, gratis date*) in partibus * Hesperiarum
ad illuminationem Germanicæ gentis in um-
bra mortis sedentis dirigere prævidimus, lu-
crum ut inde apportare deberes, quasi servus
sile de negotio talenti, sicut scriptum est, fi-
dus in futuro auctori asserit Deo fecisse. Quod
quia ex obedientie munere ministerium verbi
cernimus adolere, & prædicationis præconio
populum infidelem, ut innotuisti, audivimus
converti, Domini potentie gratias referentes,
ut ipse, a quo bonum procedit, & ad agnitio-
nem vult omnes venire veritatis, tibi optamua
ut cooperetur, & a tenebris ad lucem popu-
lum illum suæ potentie inspiratione reducat.
Hinc enim vobis merces copiosa credimus quod
ab omnipotente Deo ascribatur in cælis. *Bo-
num enim certamen, si perseveraveris, possis
cum apostolo dicere, certavi, cursum consum-
mavi, fidem servavi*. Sed ut coronam perci-
pias laboris insiste: pollicetur enim Deus per-
severantibus in finem salutem. Nec te min-
terreant, nec dejiciant terrores: sed fixam in
Deo tenens fiduciam veritatis verbum denun-
cia. Erit enim ex adiutorio divino * prote-
ctio: tantum sit bonum in voluntate opus.
Igitur quantos ab errore converteris, syllaba-
rum tuarum recensito textu cognovimus, læti
uberes Deo gratias agentes de lucro anima-
rum exultamus. Porro pro episcopo illo, qui
nunc usque desidia quadam in eadem gente
prædicationis verbum disseminare neglexerat,
& nunc sibi partem quasi in parochiam defen-
dit, Carolo excellentissimo filio nostro * patri-
cio, ut eum compescat suadentes, paternis li-
teris scripsimus, & credimus quod hoc * vitari
præcipiat: ipse vero opportune, importune præ-

dicare quæ sunt salutis non desinas. Igitur
Thuringis & Germania populo ea quæ ad
animæ respiciunt utilitatem & salutem scribere
non omisimus; admonentes inter alia, ut con-
struant episcopia & ecclesias. Ipse enim, qui
non vult mortem peccatoris, sed magis ut con-
vertatur & vivat, erit omnibus daturus incre-
mentum. Deus te incolumen custodiat. Data
pridie Nonas Decembris, imperante domino
piissimo Augusto Leone a Deo coronato ma-
gno imperatore anno VIII. post consulatum
ejus anno VIII. sed & Constantino magno
imperante ejus filio anno V. indictione VIII.

IX. AD GERMANUM CONSTANTIN. EPISCOPUM.

*Gratulatur de ejus victoria contra hereticos, &
sacras imagines venerandas esse demonstrat.*

QUANTA, qualisque animi delectatio nostram
sic lætificare animam novit, &c. *Extat
infra in concilio Nicæno II. actione 4.*

X. AD URSUM DUCEM VENETIARUM. Pro Ravenna a Longobardis defendenda.

*Gregorius episcopus servus servorum Dei dilecto
filio Urso duci Venetiarum.*

QUIA, peccato faciente, Ravennatum civi-
tas, quæ caput extat omnium, a nec di-
cenda gente Longobardorum capta est, & filius
noster eximius dominus exarchus apud Venetias
(ut cognovimus) moratur; debeat nobilitas tua
ei adherere, & cum eo nostra vice pariter de-
certare, ut ad pristinum statum sanctorum repu-
blicæ in imperiali servitio dominorum filio-
rum nostrorum Leonis & Constantini ma-
gnorum imperatorum ipsa revocetur Ravenna-
tum civitas, ut zelo & amore sanctæ fidei no-
stræ in statu reipublicæ & imperiali servitio
firmi persistere, Domino cooperante, valea-
mus. Deus te incolumen custodiat, dilectissi-
me fili.

XI. AD LEONEM ISAUROM IMPERATOREM.

De sacris imaginibus.

LITERAS vestras a Deo custoditæ majestatis ac
fraternitatis, &c. *Extat inter præambula-
res concilii Nicæni II.*

XII. AD EUMDEM.

De eodem.

ACCEPIMUS vestri a Deo conservati imperii
atque in Christo fraternitatis literas, &c.
Extat inter præambulares concilii Nicæni II.

XIII. AD BONIFACIUM EPISCOPUM.

Respondet ad varias ejus interrogationes
& consulta.

*Reverentissimo ac sanctissimo fratri Bonifacio co-
episcopo Gregorius servus servorum Dei.*

DESIDERABLEM mihi a te missus Denval re-
ligiosus presbyter attulit nuncium, cum

ANNO
CHRISTI
714

Matth. 10.
Marc. 16.
Mcclorum

Matth. 21.
Luc. 10

1 Tim. 4.

* Edic. Rom.
periclio

* arch. patri-
cio

* vetari

ANNO
CHRISTI
798.

te sospitem narravit, & in ministerio, pro quo A
missus es, favente Deo, proficere nunciavit.
Detulit etiam a te missas literas, ubi indica-
sti, quod ager dominicus, qui incultus jace-
bat, & spinarum aculeis ex infidelitate rigue-
rat, vomere tuæ doctrinæ exarante, semen
verbi suscepit, & fertilem messem protulit fi-
delitatis. In iisdem literis quendam subnexuisti
capitula, sciscitando qualiter teneat vel doceat
hæc sancta apostolica Romana ecclesia. Bene
satis, quia beatus Petrus apostolus * & apo-
stolatus & episcopatus principium extitit, &
consulenti tibi de statu ecclesiæ, non ex no-
bis quasi ex nobis, sed ejus gratia, qui ape-
rit os mutorum, & linguas infantium facit
disertas, qualiter tenere debeas apostolici vigo-
ris doctrinam dicimus.

* Edu. Rom.
nostri satis
de, & apo-
olatus.

I.

Igitur in primis legebatur, in quota proge-
nie propinquorum matrimonium copulatur.
Dicimus quod oportuerat quidem, quamdiu te
agnoscunt affinitate propinquos, ad hujus co-
pulæ non accedere societatem. Sed quia tem-
perantia magis, & præsertim in tam barbara
gente, plus placet, quam districtio censuræ,
concedendum est ut post quartam generatio-
nem jungantur.

II.

* posuisti
p. q. 1. Quod
proposuisti

Nam quod * proposuisti, quod si mulier in-
firmitate correpta non valuerit debitum viro
reddere, quid ejus faciat jugalis? Bonum esset
si sic permaneret, ut abstinentiæ vacaret. Sed
quia hoc magnorum est, ille qui se non pote-
rit continere, nubat magis: non tamen sub-
sidii opem subtrahat ab illa, quam infirmitas
præpedit, & non detestabilis culpa excludit.

III.

a. q. 1. Pres-
byter vel qui-
libet.
Hinc Rem.
episc. ap. VII.

De presbytero vero, si quilibet sacerdos a
populo fuerit accusatus, si certi non fuerint
testes, qui criminis illati approbent veritatem,
jusjurandum erit in medio, & illum testem
proferat de innocentie suæ puritate, cui nuda
& aperta sunt omnia; sicque maneat in pro-
prio gradu.

IV.

De consecr.
dist. 1. De ho-
mine qui.

Nam de homine, qui a pontifice confirma-
tus fuerit, denuo illi talis reiteratio prohiben-
da est.

V.

* & dedit eis
dicens
Luc. 22.
1. Cor. 11.
* iunxit.

In missarum solemnibus illud observandum
est, quod Dominus noster Jesu Christus san-
ctis suis tribuit discipulis. Accepit namque ca-
licem * dicens: *Hic est calix novi testamenti in
meo sanguine: hoc facite quotiescumque sumetis.*
Unde congruum non est duos vel tres calices
in altario ponere cum missarum solemnibus ce-
lebrantur.

VI.

1. Cor. 10.

De immolatis autem escis consulisti, si
a fidelibus superductum fuerit vivificæ crucis si-
gnum, edi liceret, an non. Illud sufficit re-
spondere quod beatus Paulus apostolus dicit:
*Si quis dixerit quia hoc immolatum est, nolite
edere propter eum qui indicavit, & propter con-
scientiam.*

VII.

10. q. 1. Ad-
didisti.

Addidisti adhuc, quod si pater vel mater fi-
lium vel filiam intra septa monasterii in infantem
annis sub regulari tradiderint disciplina; utrum
liceat eis, postquam pubertatis impleverint
annos, egredi, & matrimonio copulari. Hoc
omnino devitamus, quia nefas est, ut oblati a
parentibus Deo filiis voluptatis fræna laxentur.
Concil. General. Tom. XII.

VIII.

Enimvero quosdam absque interrogatione
symboli ab adulteris & indignis presbyteris sa-
lus ex baptizatos. In his tua dilectio teneat
antiquum morem ecclesiæ: quia quisquis in no-
mine Patris, & Filii, & Spiritus sancti bap-
tizatus est, rebaptizari cum minime licet. Non
enim in nomine baptizantis, sed in nomine
Trinitatis, hujus gratiæ donum percipitur. Et
teneatur quod apostolus ait: *Unus Deus, una epi-
scla, una baptisma.* Doctrinam vero spiri-
tualem talibus studiosius ut impertias deman-
damus.

IX.

De parvulis vero qui a parentibus subtrahi
sunt, & an baptizati sint an non, ignorant,
quia interrogasti; hos ut baptizare debeas, se-
cundum patrum traditionem, si non fuerit qui
testificetur, ratio poscit.

X.

Leprosi autem, si fideles Christiani fuerint,
dominici corporis & sanguinis participatio tri-
buatur: cum sanis autem convivia celebrare
prohibeantur.

XI.

Adjecisti etiam, quod si pestifer morbus,
aut mortalitas in ecclesia vel monasteriis irre-
pserit, hi quos nondum tetigit an debeant a
loco fugere, evitantes periculum. Quod valde
satuum videtur: non enim valet quisquam Dei
cessugere manus.

XII.

In fine epistola continebat, quod sunt qui-
dam presbyteri, seu episcopi, multis vitiis ir-
retiti, quorum vita in seipsum sacerdotium ma-
culat; si tibi liceret cum eis edere aut loqui,
nisi coerciti fuerint. Dicimus ut hos ex apo-
stolica auctoritate redarguendo admoneas, &
ad munditiam ecclesiasticæ disciplinæ reducas.
Et si quidem obedierint, salvabunt animas
suas, & ipse mercedem lucratus es. Verunta-
men colloquutionem & mensam communem cum
eis agere non recuses. Plerumque enim con-
tingit, ut quos correctio disciplinæ tardos fa-
cit ad percipiendam veritatis normam, convi-
viorum sedulitas & admonitio blanda ad viam
perducit iustitiæ. Idipsum autem & in illis
proceribus, qui tibi adiutorium præstant ob-
servare debebis. Hæc ergo, frater charissime,
ex apostolicæ sedis vigore scripta sufficiant.
De reliquo, Dei imploramus clementiam, ut
qui te illis in regionibus vice nostra ex apo-
stolica auctoritate * pergere fecit, & in opa-
cam gloriam luminis veritatis per os tuum mi-
care prædestinavit, opitulationis suæ misericor-
dissimum tribuat incrementum; quatenus de
fructu operis & ipse valeas præmia percipere,
& veniam peccatorum invenire. Deus te in-
columen custodiat, reverentissime frater. Da-
ta decimo Kalendas Decembris, imperate do-
mino piissimo Augusto Leone a Deo corona-
to magno imperatore, anno decimo imperii
ejus: sed & Constantino magno imperatore,
regni ejus anno septimo, indictione decima.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1. Desiderabilem mihi.) Hanc epistolam Gratianus
Gregorio tertio attribuit, quotiescumque illius testimo-
nio utitur, ut 2. quest. 5. Presbyter, 32. quest. 7.
Quod proposuisti. De consecr. distinctione 4. Parvulus,
& distinctione 5. De homine. Idemque sentire videntur
Hincmarus epistola 7. capite 13. & 18. & Ivo parte 2.
capite 78. cum Gregorio juniori adscribant. Hoc enim
nomen Gregorium tertium intelligere solebant. Sed
quo

ANNO
CHRISTI
798.

Dei consecr.
dist. 4. Par-
vulus qui.

* regentur

* peragere

An. Ch. 798.

ANNO
CHRISTI
714

quo minus huic tribui possit, reclamant in epistola subscriptione annus decimus Leonis & Indictio x. quæ congruat anno Christi 714. quo anno pontifex erat Gregorius II. & non III. qui ante annum 731. sedem non obtinuit. Quare Gregorio II. asserenda est.

XIV. AD SERENUM FOROJULIENSEM
EPISCOPUM.

De Gradenſi ecclesia non invadenda.

Gregorius servus servorum Dei dilecto fratri Sereno.

Tanto munere quisque ditatur, quantum in sublimitate positus de se, ex mandato Domini redemptoris, humiliter sentit: etenim pastoralis dignitas singulariter ex humilitate ornatur. Spurnendos quippe apostolica lectio arguit elatos: *Quid habes quod non accepisti? Et si accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Nam dum ad cumulum tui honoris, precibus eximii filii nostri regis flexi, plurimum ecclesia pro rectitudine fidei: per quam te tuamque ecclesiam amplecti cognovimus, provocati, pallium tibi direximus, interdicentes, & inter cetera prohibentes, ne unquam aliena jura invaderes, aut temeritatis ausu usurpares jurisdictionem cujuspiam: sed his esse contentus quæ usque hactenus possedisti. Nunc vero (ut cognovimus) Gradenſis patriarchæ niteris invadere jura: atque ex iis quæ possedit omne usque usurpare. Ne ergo in quoquam existas temerator, ex auctoritate apostolica præcipimus, ne ullo modo terminos ab eo possessos accedas, sed de his habeto quæ modo usque possedisti: nec amplius quam in finibus gentis Longobardorum existentibus gressum tendere præsumas, ut non injuste suscepisse te gratiam collatam pallii ex præsumptione ostendas: & de apostolici vigore consilii, si inobediens fueris comprobatus, ultione dignus judicaris.

XV. AD DONATUM GRADENSEM
PATRIARCHAM EJUSQUE SUBDITOS.ANNO
CHRISTI
714

Significat de invadendis alienis provinciis Foro-Julienſi episcopo interdictum esse.

Gregorius servus servorum Dei dilectis filiis Donato patriarchæ, & episcopis, atque Marcello duci, & plebi Venetia & Istria.

Quamquam ex ministerio, quod ex miseratione divina gerimus, quidquid providere deliberatum peragere absque obstaculo conveniat; verum ne frustra judicium egisse videamur, illa cupimus prosequi, quæ non ad læsionem cujusdam, sed potius ad immunitatem respiciant: illa satagere, unde non ex potestate concessa supplicia, sed præmia sperentur. Convenit enim ut cum alterius votis paremus, alterius jura non fraudentur. Quia igitur missa relatione ad nos a Deo salvata communitas vestra petiit contra Foro-Julienſem antistitem agentes, quod cupiebat invadere ditionem Gradenſis patriarchæ. Sed ut nunquam excedere terminum vel jura invadere aliena, sed ea quæ hactenus possedit, se esse contentum: cui ut ecclesiam in præsentem non attinet ex auctoritate apostolica interdiximus: eique consensum ad hanc esse conditionem dilectissimi sciatis: cui denique ne præsumat excedere præcipimus. Ne ergo injuria quadam aut dissidio locum gens eorum insidiando (ut assollet) invadat, pervigiles cavete, potius solliciti de vestra post divinum præsidium cogitare salute: quia illud non occasione agitur, sed ubi possunt Deo eis non resistente virtuti obtemperare nitantur, optantes de reliquo in amore Domini nostri Jesu Christi pollere, & ab omni immunes adversitate manere. Bene valete.

ANNO
CHRISTI
715

AD EPISTOLAS GREGORII II.

ANNO
CHRISTI
715

APPENDIX.

AD EPISCOPOS ANGLIÆ.

Tatvinum Dorobernensem archiepiscopum totius Angliæ primatem agnoscat, & mandat agnosci.

Gregorius episcopus, servus servorum Dei episcopis Angliæ salutem & apostolicam benedictionem.

Ex Supplem.
M. pag.
114
Adet. W. I.
hinc. 10. l.
pag. 114

Dei omnipotentis immensæ pietatis magnitudinem collaudamus, qui suæ majestatis gloriam sic dilatare dignatus est, ut in omnem terram exierit jam sonus prædicatorum suorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Cujus ineffabili pietatis gratia sicut noscitur procreati, ita quoque sumus adoptati, sanctæ regenerationis portantes mysterium in spem gloriæ filiorum Dei, per Jesum Christum Dominum nostrum. Reverentiæ itaque vestræ, fratres charissimi, dicato collatantes collegio hortamur, ut in fide stabiles, & in opere efficaces inveniamini, honore invicem prævenientes, & alter alterius onera portantes, quia sic adimplebitis legem Christi; charitatem continuam habentes in dilectione Dei & proximi, sine qua impossibile est Deo placere. Fratris

nostri Tatvini, qui beatæ memoriæ Augustini prædicatoris vestri cathedræ pontificatus subrogatus est, adventus nos admodum lætificavit, quia virum religionis & magnæ probitatis sub ipso tempore, quo apud nos stetit, eum cognovimus. Proinde ejus auditis petitionibus antecessorum ejus jura dignitatis perquiri in sacro scrinio fecimus, & invenientes eum iusta postulavisse, sacrum pallium cum venerabili dalmaticæ usu ei apostolica auctoritate tradidimus, annuentes quoque jura dignitatis omnia, quæ prædecessores sui a tempore beatæ memoriæ Augustini cognoscuntur habuisse. Sicut ergo sancti patris nostri Gregorii Romani pontificis decretum præfato Augustino, sinello suo, prædicatori vestro, omnes episcopos Angliæ subjecit; sic nos, Deo auctore & B. Petro Apostolorum principe, licet indigni ejus vicem gerentes, tibi, Tatvine Doroverniæ civitatis archiepiscopo, tuisque successoribus legitimis omnes ecclesias Britannicæ, earumque rectores

ANNO
CHRISTI
711.

dores subijcimus; apostolica auctoritate præci-
pientes, ut omnis homo totius Anglicæ re-
gionis tuis canonicis iussionibus obediat, & re-
sciat esse speculatorem, atque primatem totius
insula; cui vices nostras per omnia in regio-
ne illa gerendas commisimus. Tuam autem
ecclesiam Doroverniæ constitutam ut propriam
& primam sobolem regionis vestræ in Christo
specialiter sub tuitione manus nostræ tenemus,
quam volumus in pacis tranquillitate & reli-
gione vigere, ejusque jura & dignitatis privile-
gia in perpetuum immutata servari, quia pri-
ma & mater est aliarum omnium, primitus in
vestra regione constituta in honore sancti Sal-
vatoris Domini nostri Jesu Christi. Scriptum
est enim: *non est sanctus ut est Dominus*, & ubi
caput est vegetum, reliqua membra validius
vegetantur. Vos itaque fratres, hæc apostoli-
cæ auctoritatis mandata cum alacritate & sub-
jectionis reverentia audite, & suscipite, & cum
præfato fratre nostro archiepiscopo vestro in
messe Dei laborate, scientes vos ipse mercedem
bonam habituros. Si autem quis hæc
perturbare voluerit, nostræ definitionis statuta
divellere contenderit ac violare, sciat se con-
tra ipsum mundi Salvatorem & beati Petri au-
thoritatem niti, & ideo, nisi resipuerit, æter-
næ damnationis sententiam incurrere. Deus
vos incolumes custodiat, dilectissimi fratres.

EX REGISTRO GREGORII JUNIORIS.

*Gregorius Stephano presbytero atque aliis dua-
bus successores personis.*

Ex Col. 2.
Deuldeh
cap. 119.
productur
Hallerian
Oper. S.
Leonis tom.
III. pag.
CCCVI.

Quotiens illa a nobis tribui sperantur, quæ
rationi incunctanter convenient, animo
nos decet libenti concedere, & petentium de-
sideriis congruum impertire suffragium. Ideoque
quia postulasti a nobis, quatenus suum Cam-
panum cum domo sua, & vinea posita via Fla-
minia XIV. plus minus millibus ab hac urbe
Roma, quod tenuit per emunitionem Sergius
Presbyter, & vestrarius noster, qui fundus
existit ex corpore patrimonii Tusciæ juris S. D.
Romane, cui Deo auctore deservimus, Eccle-
siæ, hunc vobis emissa præceptione ad tenendum
concedere deberemus. Inclinati itaque precibus
vestris per hujus præcepti seriem supradictum
fundum cum domo & vinea, & omnibus ei
pertinentibus in integro a præfati VIII. Indi-
ctione diebus vitæ vestræ vobis concedimus de-
tinendum, ita sane ut a vobis singulis quibus-
que Indictionibus pensionis nomine rationibus
ecclesiasticis III. auri solidi difficultate postpo-
sita persolvantur, omnemque qua indigent, me-
liorationem ac defensionem prædictus fundus,
& vinea, seu domus indifferenter a vobis sine
dubio procurantibus efficiantur; nullaque po-
stea ad dandum annuæ pensionis a vobis mora
proveniat, sed ultro Actionariis S. nostræ Ec-
clesiæ a prædicto tempore persolvatur. Nam si
aliter, quod absit a vobis, provenerit de supra-
scripta melioratione, defensione, & annua pen-
sione, statuimus fere invalidam hanc nostram
præceptionem. Post obitum vero vestrum me-
moratus fundus ad jus sanctæ nostræ Ecclesiæ,
cujus est proprietas, in integro revertatur. Dat.
Id. Aprilis Indict. VIII.

*Gregorius II. Papa petente Basno Abbate, Mo-
nasterio S. Maximini Treverensi immunitatem,
& alia privilegia largitur, anno 729.*

ANNO
CHRISTI
711.

Gregorius, servus servorum Dei, BASINO
venerabili Abbati Monasterii S. Joannis
Apostoli, & Evangelistæ, atque sanctissimi Con-
fessoris Christi MAXIMINI, cujus corpus ibi-
dem quiescit, tibi, tuisque successoribus, salu-
tem & Apostolicam benedictionem.

Ex diploma-
tibus Muz.
Tom. I
pag. 119.

Si semper sunt concedenda, quæ piis deside-
riis congruunt, tanto propensius ea quæ pro
divini cultus religione postulantur, alacri de-
votione, & omni occasione remota, benivola
intentione continuo sunt largienda & perfici-
enda.

PETISTI ergo nos, uti Monasterio tuo,
quod in suburbio Treverorum in honore S.
JOANNIS Evangelistæ constructum esse digno-
scitur, ubi prænominatus Christi Confessor
quiescit, ob confirmandam Fratribus ibidem
Deo servientibus, monasticæ tranquillitatis nor-
mam, S. Apostolicæ nostræ, cui auctore Deo
deservimus, Ecclesiæ privilegium concederemus.

NOSQUE piæ petitioni tuæ assensum acco-
modare curavimus, decernentes Apostolicæ au-
thoritatis præcepto, uti Congregatio Deo ibi
religiose serviens, sicut per præcedentia tempo-
ra a Regibus eidem Cœnobio concessum est,
Cliberam deinceps habeat potestatem creandi in-
ter se, quem secundum Deum elegerint sibi
Abbatem: nec aliqua cujuslibet dignitatis per-
sona infra prædictum monasterium, nisi a te,
aliove Abbate tuo successore vocatus, quid-
quam pro suo libitu ordinare, vel temere exer-
cere præsumat.

PRÆTEREA Apostolica nostra auctoritate om-
nimodis interdiciamus, ne cui unquam ecclesiæ,
vel sedi, concambio, aut alio aliquo ingenio,
subdatur, sed tali libertate, & immunitate,
quali cetera regalia loca utuntur, inoffense, &
perpetualiter gaudeat.

Ipse vero locus Monasterii sub mundiburnio
Regum ut permaneat; nullique unquam per-
sonæ beneficiarius aut invadendus pateat; sed
ad usus tranquillitatemque Monachorum, ibi
sub regula S. BENEDICTI Deo militantium,
quietus permaneat.

CONSTITUIMUS etiam & ex hac paterna
dilectione, tibi tuisque successoribus concedi-
mus, ut ad mysteria sacra, in præcipuis festivi-
tatibus, mitra, dalmatica, sandalis utaris; fra-
ternitatem tuam commonentes, ut cum aug-
mento honoris augeatur & in te divini virtus
amoris.

PROHIBEMUS & ex auctoritate B. Petri,
cujus vice, licet indigni, in hac Apostolica Se-
de fungimur, & funditus interdiciamus, ut nul-
lus Dux, nullus Comes, nulla prorsus persona
Ecclesiastica, sive mundana, in possessione, vel
alodio S. Maximini, montem, sive rupem ca-
pere, vel munitionem aliquam in eis facere
præsumat: nisi forte Abbas ejusdem Monaste-
rii, propter metum Paganorum, vel propter
incurSIONem malignorum hominum, ad tem-
pus, donec tranquillitas pacis redeat, se suos-
que ibi inter muniat.

Ad cumulum quoque vel augmentum Mona-
sticæ tranquillitatis adjicimus, ne qua cujusli-
bet dignitatis persona magnum, vel minimum
alienare, vel imminuere de rebus Ecclesiæ præ-
sumat, tam de his, quæ per te modo, vel per
alios

A N N O
CHRISTI

alios eidem Monasterio concessa sunt; quam ex his, quæ cæteri fideles pro remedio animarum suarum, deinceps collaturi sunt.

Si quis vero, quod absit, ausu nefario præsumperit ea, quæ a nobis ad laudem Dei, pro stabilitate jam dicti venerabilis Monasterii statuta sunt, infringere, aut in quodam violare, sciat se sub divini iudicii testificatione, per interventum B. Petri Apostoli, anathematis vinculo inextricabiliter innodatum, & a regno Dei

alienandum, & cum Diabolo, & ejus sequacibus, atrocissimis pœnis concremandum.

QUI vero, pio intuitu, & respectu divini timoris, observator hujus nostræ præceptionis Apostolicæ extiterit, æternæ benedictionis gratiam a Domino consequi mereatur.

Data . . . . .

Scriptum per manum BENEDICTI Scrinia-
rii S. Romanæ Ecclesiæ in Mense Januario,
Indictione XII. in Dei nomine.

A N N O
CHRISTI

GREGORII PAPÆ II. DECRETA.

EDITORIS MONITUM.

Ex Manu
Suppl. To. I.
146 117.

Quæ hic primus omnium promulgo decreta seu canones pœnitentiales, an Gregorio II. tribuenda sint, hæreo ambiguus. Ut canones ejusmodi ab eo ederentur ætas quidem illa ferebat. Tunc enim pœnitentiales canones passim omnes pontifices, episcopi, & privati etiam quidam dederunt. Gregorius III. suos edidit, suos Theodorus Londinensis episcopus, suos S. Bonifacius Moguntinus, suos denique Beda privatus licet auctoritatis presbyter. Quare a Gregorio papa II. non abhorrent, cui tribuere videtur auctor MS. illius codicis Bibliothecæ Canonicorum S. Martini Lucensium, unde hæc accepti. Nam in eo monitu, quem canonibus hinc aliisque pluribus scriptor codicis præmisit, daturum se profiteretur decreta Siricii, Innocentii, Zosimi, Bonifacii, Cælestini, Hilarii, Simplicii, Felicis, Gelasii, Anastasii, Symmachi, Hormisdæ, Gregorii junioris (idest II.) statimque subjungit, quæ hic promo, decreta; tum ad decreta Siricii, cæterorumque ordine servato manum admoveat; nec ullum aliud in toto libro apparet Gregorii II. decretum. Hæc pro Gregorio, sed vicissim ne huic adscribam verant Gregorii III. successoris in perjuros decreta, in quibus quædam statuuntur his canonibus

B plane consona; hæc vero præscribere se ait Gregorius III. secundum antiquam definitionem: Non ergo illa decessor ejus Gregorius II. statuit. Forte igitur, quæ profero, ipsa sunt vetera illa decreta, quorum Gregorius III. in excerptis suis can. VII. meminit.

CANONES POENITENTIALES.

SI quis juraverit vii. annis pœniteat, iii. ex his in pane, & aqua, & nunquam juret.

Si quis vero coactus, idest violenter pro qualibet necessitate, aut nesciens perjuraverit iii. annis pœniteat in pane & aqua.

Si quis laicus pro cupiditate perjuraverit, totas res suas det pauperibus, & tundatur, in monasterio serviat diebus vitæ suæ.

Si quis alium duxit in perjurium ignorantem, vii. annis pœniteat. Qui vero suscitatur (sic) quod in perjurio ducitur, & tamen jurat, v. annis pœniteat.

CONCILIIUM, seu JUDICIUM IN VICO-
WALARI IN ETRURIA.

Ad decernenda quædam controversa inter Aretinum, & Senensem
episcopum institutum.

A N N O MDCCXV.

Ex eodem
101d.

Æ Des quasdam sacras in territorio Senensi constitutas Aretinus episcopus jure antiquæ possessionis sibi poscebat. Negabat reddendas episcopus Senensis, eo quod in territorio directis suæ constitutæ, sibi deberentur. Lite coram Luitprando rege induta, primo quidem jussu ejusdem Regis auditi sunt testes a Guntheramo tabellione regis, quorum dicta in publicas relata tabulas vulgavit Muratorius in Antiquitat. Ital. medii ævi tom. VI. pag. 372. Signantur vero illæ die XII. Kal. Julias indictione XIII. regnante Luitprando rege, idest anno 715. Secundum hæc, regis jussu, acciti plures Etruriæ episcopi, judicium ecclesiasticum instituerunt, quod judicium Luitprandus rex concilium vocat in ea quam tandem pronunciavit sententia, legenda apud Muratorium ibid. pag. 383: & apud P. Guidonem Grandi in epistola de Pandectis edit. secunda in Append. num. 1.

Rei veritate comperta, Guntheramus tabellio, usque in concilium episcoporum deduxit. Synodicam pariter sanctionem vocat Alexander II. in bulla ad Constantinum Aretinum episcopum apud Ughell. Ital. Sac. tom. I. pag. 416. nov. edit. Hujus concilii acta ex eodem Muratorio ibid. pag. 372. inferius recitabimus. Hæc vero suspicionis arguit Ughellius Ital. Sac. tom. I. in episcopis Aretinis; sed cum nihil offerant quod historię repugnet, non episcoporum nomina, non regum, non ratio temporis, vix est, ait Muratorius, cur a veteratore aliquo conficta judicemus; neque enim veteres isti fabulatores tanta præstare solebant eruditione, ut exactum aliquod ad historię & chronologię leges dare possent. Insuper acta hæc omnia enunciantur in literis Stephani II. papæ ibid. a Muratorio productis, aliisque sequentium sæculorum documentis apud Ughellium legendis.

JUDI.

ANNO
CHRISTI
715.IUDICATUM QUORUNDAM
EPISCOPORUM,

*Iussu Luitprandi regis congregatorum, ad dirimen-
dam controversiam de quibusdam Parochiis ver-
tentem inter episcopum Aretinum, & Senonen-
sem cum sententia in favorem Aretini Antisti-
tis, Anno 715.*

IN nomine Dei & Salvatoris nostri Jesu Chri-
sti. Ex iussione Domini excellentissimi Luit-
prandi regis, dum conjunxisset nos sanctissi-
mi Theodaldus Vesolanae ecclesiae episcopus, &
Maximus Pisanae ecclesiae, necnon & Speciosus
Florentinae ecclesiae, adque Telesperianus Lucen-
sis episcopus, ad ecclesiam sancti Genesii in Vico,
qui dicitur VValari: ibique residentes una cum
misso Excellentissimi Domini Luitprandi regis,
nomine Guntheramo Notario; venerunt in no-
stram praesentiam sanctissimi viri, Adeodatus
Senensis ecclesiae episcopus, & Lupertianus A-
retinae ecclesiae episcopus, altercationem inter
se habentes de diocesi, ecclesiis, & monaste-
riis in finibus Senensis territorii ejusdem civi-
tatis. Id est de monasterio sancti Amiani, Ba-
ptisterio sancti Stephani Haminaciano, Ba-
ptisterium sancta Maria in Cosona, Baptiste-
rio sancti Joannis in Rantra, Monasterio sancti
Archangeli in Fundu Luca, Baptisterio sancti
Andree in Malcinis, Baptisterio sancti Petri in
Pava, Baptisterium sanctae Mariae in Patna,
Baptisterium sancti Quirici & Joannis in Vico
Falcino, Baptisterium sanctae Restitutae in Fun-
do Uxiano, Baptisterium sancti Felicis in Ava-
no, Baptisterium sanctae Matris Ecclesiae in Mi-
sullis, Baptisterium sancti Valentini in Casale
Ursina, Monasterio sancti Petri ad Axo, Ba-
ptisterio sancti Viti in Rutiliano, & sanctae Ma-
tris Ecclesiae in Castello Politiano, Baptisterium
sancti Viti in Vercona, Baptisterium sancti Do-
nati in Etriliano, Baptisterium sanctae Mariae in
Salru, Baptisterium sancti Viti in Prumano,
Baptisterium sancti Viti in Osenna. Dicebat san-
ctissimus Lupertianus episcopus frater noster,
quod ecclesiae istae suprascriptae, & Monasteria
a tempore Romanorum & Longobardorum re-
gum, ex quo a fundamentis conditae sunt, sem-
per ad sedem sancti Donati Aritio obediunt,
una cum omnibus oratoriis suis; & nostrorum,
vel antecessorum nostrorum, ibidem fuit ordi-
natio, tam in presbyteros & in diaconos, &
nostra fuit sacratio semper usque modo, & nos
dabimus habere. Ad haec respondebat frater
noster Adeodatus Senensis ecclesiae episcopus:
*Veritas est, quia ecclesia ista, & monasteria in
territorio Senensi posita sunt, vestra ibidem fuit
sacratio, eo quod ecclesia Senensis minime episcopus
abuit. Nam modo ad nos debent pervenire, quia
in nostro, ut dixi, territorio esse noscuntur. Ad
haec vero respondebat Lupertianus episcopus. A
tempore Rotharini regis usque modo ecclesia Senensis
episcopum abuit; & nostra de ea ante a tempore Ro-
manorum, & postea usque in hodiernum diem in ipsas
Ecclesias, Baptisteria, & Monasteria... fuit sacratio,
& ordinatio, & in antea debemus secundum canoni-
cam regulam habere: Quidem & missus excellen-
tissimi Domini Luitprandi regis, nomine Gun-
theramus, qui per ipsum Tagipert gastaldum
Senensem, ac per ipsos presbyteros & pauman-
nos, veritatem cognovi, & ipsos presbyteros
suprascriptarum a longo tempore antecessorum
meorum & mea usque athenus ibidem fuit sa-*

*cratio. Et ecce mihi suprascriptarum de om-
nis istos presbyteros, qui nunc praesentivunt,
ubi obedientiam sancto Donato promiserunt.
& sacramenta secundum antecessorum suorum
consuetudinem praebuerunt usque ad tertio &
quarto anno retro tempus, qui similiter ma-
nus suas ad sancto Donato, cui deservio, se-
cerunt. Et insuper lectas epistolas rogatorias
de singulis iudiciis civitate Senense, & de
ipso episcopo, qui tunc erat, & antecessores
meos, & ad me faciebatis electionem, eo quod
vester territorio erat, & nobis epistolas facie-
batis, & regumandabatis, & secundum anti-
quam consuetudinem ipse persone consecraren-
tur, quoniam nostra manebunt Dioceli. Nec
quisquam contra canones sine nostra permis-
sio ibidem episcoporum audebat ordinationem
facere.*

Ad haec autem omnia nos suprascripti Teu-
daldus, Maximus, Speciosus, Telesperianus
episcopus, una cum presbyteris nostris vene-
randis viris, id est Johannes, Lucipert, Rodal-
dus, Munichis, Sicualdus, Anselmo, Autuli-
ni, Theodoro, Deusdedi, adque Theodoro,
& reliquis sacerdotibus circumstantibus, audien-
tes, fecimus ipsam inquisitionem, & manus de
ipsis presbyteris, qui nunc vivi sunt, & eo-
rum qui transierant. Sed & epistola iudicium
Senensium civitatis, sive episcoporum ecclesiae
Senensium relegere; ubi continebatur, quod
omnis sacratio in suprascriptae Diocesis, Bapti-
steriis, & Monasteriis, adque oraculis per pre-
sules sanctae Aretinae ecclesiae omni in tempo-
re perficiebantur. Nam & ipsi presbyteri quo-
modo ibidem custodes sunt, ita professi sunt
per evangelia & sacratione ab Aretinae eccle-
siae episcopo suscepissent, & manus suas juxta
antecessorum suorum consuetudinem ibidem fe-
cissent, & sacramenta praebissent, & obedi-
entiam usque athenus impendissent, & chrisma
suscepissent. Ideo iustum atque rectum placuit,
ut si quis sancti patres Nicei, & Effeni, ad-
que Chalcedonensis Concilii statuerunt, ut ne-
mo in aliena diocesi non vi ingredi presu-
mat, aut qualemcumque ordinationem faciat,
sed in suis diocesis se contineat, nec statuta
patrum termina transcendat. Proinde decre-
tum per sanctorum patrum auctoritatem, ut
tu, sanctissime frater noster Lupertine episco-
pe, ipsas suprascriptas dioceses & monasteria
cum suis oraculis ab eas absque qualemcum-
que contaminatione habere, sicut antecessores
tuis a longo tempore habuerunt; & omnis sa-
cratio ibidem per tuis oris labia vel successo-
rum tuorum ibidem proveniat, tam in presby-
teris quamque diaconis vel subdiaconis, & ba-
ptisma vel chrisma per impositionem manuum,
sicut christianae religionis est consuetudo, omni
tempore proveniat, adque fiat. Et nullam fa-
ciendi ammodo, & deinceps prefatus Adeoda-
tus episcopus, vel eius successores, qui in tem-
pore fuerint, contra te quem suprascriptum
Lupertianum episcopum, vel tuos successores
de prediis baptisteriis, ecclesiis, & monaste-
riis cum oraculis suis, aliquando abet sacundia
ad loquendum, nec ad ibi fontes faciendum,
nec plebes subrahendum, nec ullam ordina-
tionem infra ipsas dioceses finisque eorum fa-
ciendum, sicut sanctorum patrum instituta le-
guntur. Quoniam pro amputanda intentione
decrevimus, ut sibi septimus cum sex presby-
teris tuis, quales ipse Adeodatus eligere volue-
rit, prebeas tu Lupertiane episcopo & ad evan-
gelia

ANNO
CHRISTI
715.

ANNO
CHRISTI
716

gelia sacramentum una dum sex & dicatis; quia a quo tempore, ex quo auditi sunt, habetis Romanorum & Longobardorum usque in presentem diem, in quo sumus, semper sacrationem presbiterorum & diaconorum ipsarum suprascriptarum ecclesiarum ab episcopis Aretinae ecclesiae susceperunt, & nostra antecessorumque nostrorum ibidem fuit ordinatio, quia nostra inibi mansit possessio, nec ad ecclesiam Senensem aut episcopos ejus nunquam pertinerent, nec cum ecclesia sanctus Donatus, nec ejus defensores perdere, aut vobis dimittere debemus. Et evangelia adducta sunt in nostris omnium presentia, & sacramentum ipse deductus. Et finita intentio. Unde presentem judicatum nostrum perpetua firmitate, ne in posterum exinde inter vos aliqua revolvatur causatio, tibi, qui supra, Lupertiane episcopus, per manus suprascripti filii nostri Gunterani notarii emisimus, in quo ampliore firmitate tua propriis manibus nostris subscripsimus; quatenus ambe partes in eadem deliberatione perpetuis debeatis manere temporibus. Factum judicatum ad ecclesia sancti Genesii in Vico Vallari V. die mensis julii, regnante suprascripto Domino nostro excellentissimo & Christia-

nissimo Luitprando rege, Anno in Christi nomine quarto, per Indictio tertiodecima, feliciter.

Ego Tendnaldus episcopus hunc judicatum a nobis factum, adque dictatum, vel relectum subscripsi.

Ego Maximus episcopus subscripsi manus propria.

Ego Speciosus episcopus sanctae ecclesiae Florentinae in hunc judicatum a nobis factum, adque dictatum, vel relectum subscripsi.

Ego Telesperianus sanctae Lucensis ecclesiae hunc judicatum a nobis factum, adque dictatum, vel relectum subscripsi.

Ego Anselmundo archipresbiter sanctae ecclesiae Pisanus hunc judicatum interfui, & manus mea subscripsi.

Ego Rodoaldus Pisenus.

Ego Johannes presbiter.

Ego Lunichia presbiter Lunensis.

Ego Deusdedi presbiter.

Ego Theodorus presbiter.

Ego Lucifer presbiter.

Ego Damianus presbiter.

Ego Lupus presbiter.

ANNO
CHRISTI
716

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA,

Qua Germanus ex episcopatu Cyzici ad sedem Constantinopolitanam transfertur,

Anno DCCXV. vel DCCXVI. habita.

Ex Supplem.
M. 111
Tom. 1.
p. 541

PRæter Synodum illam, quam S. Germanus episcopatum Constantinopolitanum jam gerens celebravit, a collectoribus in hunc annum 715. male relatum, de qua infra; alia pariter synodus hoc anno 715. augusti mense coacta est Constantinopoli, qua de transferendo S. Germano e Cyzicena sede ad Constantinopolitanam est actum. Cum enim episcoporum translationes vetustis Ecclesiae sanctionibus

Caverentur, præsertim canoni Antiocheno; res digna visa est ut in concilio episcoporum discuteretur. Ac concilium quidem suboscure meminit Theophanes; clarius vero Cedrenus his verbis: *Sub hoc e metropoli Cyzico Constantinopolim translatus est Germanus, editumque decretum sanctissimorum consensu episcoporum, quo id permittitur.* Hæc vero a Patribus sententia lata est ex Theophane.

SYNODI CONSTANTINOPOLITANI SENTENTIA.

SUffragio atque consensu religiosorum presbyterorum, diaconorum & totius sancti cleri, sacrique Senatus, & hujusce a Deo custoditæ imperatricis civitatis universi populi Christum amantis, divina gratia, quæ infirma semper curat, & quæ defuncti adimplet, Germanum sanctissimum metropolitam & præsidem Cyzici metropoleos, in episcopum hujus a Deo servatæ urbis & regionis urbium transfert. Facta est hæc translatio coram Michaeli sanctissimo presbytero, & Apocriuario apostolicæ sedis, cæterisque sacerdotibus & episcopis præsentibus, Artemio imperante.

Υἱὸν καὶ δοκιμασίαν τῆς θεοσεβείας πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καὶ πάντες τὸ λαὸν κλήρου, καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου, καὶ τῶ φιλοχείου λαῷ τῆς θεοφυλάκτου πόλεως, καὶ βασιλίδος πόλεως, ἡ δεῖα χάρις ἡ πάντοτε ἀδινῶν θεοχρόσσα, καὶ τὴν ἐλλείποντι συμπληρῶσα, μετετίθειται Γερμανὸν τὸν ὁσιώτατον μητροπολίτην καὶ ἀρχιερέα τῆς Κυζικῆς μητροπόλεως, εἰς ἐπίσκοπον τῆς πόλεως τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος πόλεως. Ἰσχυίῃται ταῖς ἡ παρῶσα μετεθεσίς κατὰ παρασίαν Μιχαὴλ τῷ ὁσιωτάτῳ ἀρεσβυτέρῳ καὶ ἀποκριταρίῳ τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ, καὶ τῷ λατῶν ἱερίῳ, καὶ ἐπισκόπων, ἐπὶ Ἀρτεμίου βασιλέως.

ANNO
CHRISTI
714.ANNO
CHRISTI
714.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

S. GERMANI PATRIARCHÆ.

Ex libello Synodico.

Φιλιππικῷ δὲ ὑπὸ Ἀψιμαρῶν ἀναρθεσέτω, ὁ
Γερμανὸς ὁ πάντοτε Κυζίκου ἐπίσκοπος τῆς
ὁρῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀντιθέτω. ὁ Θεοδο-
σίος τὸ ἀπὸ Δουκῶν ἐπιστάτης τῆ βασιλείας,
καὶ τὸν Ἀψιμαρὸν διώξαντος, Γερμανὸς ὁ μακα-
ριος συνόδῳ ἐκαστὸν ἀρχιερέων δεῖν καὶ ἱερὰν ποιη-
σάμενος, Σύργιον, Κύρον, Πόρρον, Πέτρον,
Παῦλον, καὶ Ἰωάννην ἀνεδιμάτισε, καὶ Χριστῷ
Ἰησοῦ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν δύο θέσεις καὶ θελή-
σεις καὶ ἐπιρροίας ἐπέταξε.

PHilippico autem per Apfimarum subla-
to, Germanus perbeatus Cyzici episco-
pus, solio Constantinopolitano imponitur.
Cum autem Theodosius ab occidente, im-
perio insidiaretur, & Apfimarum perseque-
retur: beatus Germanus divina & sancta
centum archipræfulum instituta synodo, Ser-
gium, Cyrum, Pyrrhum, Petrum, Paulum
& Joannem anathemate notavit, & Christi
Jesu veri Dei nostri duas voluntates & ope-
rationes declaravit.

CAPITULARE GREGORII PAPÆ II.

DATUM MARTINIANO EPISCOPO,

Georgio presbytero, &c. in Bavariam ablegatis.

IN NOMINE DOMINI.

Incipit capitulare a Gregorio papa urbis Roma
datum reverendissimo fratri nostro Martiniano
episcopo, seu Georgio presbytero sancta
sedis apostolica, atque Dorothæo subdiacono
predicta sedis cunctibus cum Domini auxilio in
Bavariam.

CAPITULA.

I.

UT datis nostris scriptis, ita ut cum duce
provinciæ deliberetis, quatenus conventus
aggregetur sacerdotum, & iudicium, atque uni-
versorum gentis eiusdem primariorum, & ex
quæsitis sacerdotibus, atque ministris, quorum
canonicam approbaveritis extitisse promotionem,
ac recte fidei tenere, aut recipere rationem,
his sacrificandi, & ministrandi, sive etiam psal-
lendi ex figura, & traditione sanctæ apostoli-
cæ, & Romanæ sedis ecclesiæ ordine traditæ
potestatem. Quorum vero non claruerit
recta fides credulitatis, aut approbata solemni-
tas canonicæ ordinationis, illis per omnia pro-
hibeatur licentia ministrandi, ut subrogentur
canonice probabiles successores.

II.

Ut loco singularum ecclesiarum prævi-
dentes, quomodo unusquisque sacerdos, seu
minister, erga ecclesiam debeat conservare, vel
qualiter sacra missarum solemnitas, sive cætera
diurnarum, atque nocturnarum horarum offi-
cia, sive etiam ledionem sacrorum novi atque
veteris testamenti ordinabilia prædicamenta stu-
deat observare secundum traditum apostolicæ
sedis antiquitatis ordinem disponetis.

III.

Ut consideratis locorum spatiis, juxta gehen-

Bnationem uniuscujusque ducis episcopia disponat-
is, & subjacentia singulis sedibus terminetis.
Et si tres, aut quatuor, vel majoris numeri
visæ fuerint constitutæ sedes, reservato præci-
pue sedis loco pro archiepiscopo refedendo,
adhibito trium episcoporum conventu, proba-
biles fide, ac boni testimonii, & eruditos sa-
na doctrina viros ordinetis antistites ex aucto-
ritate beati Petri apostoli, & in subsequenti
vigoris tradita dispensatione locis eos creditis
collocantes.

IV.

Ut præviso PP. archiepiscopum loco si ta-
lem reperire poteritis virum, qui possit doctri-
nis salutiferis & operum exemplis instruere si-
bi subditos sacerdotes, ac regere prudentissime
clerum, ac plebem, & amplificare congrue
creditas oves; aut datis literis vestris eum ad
nos dirigatis, aut nobiscum venire faciat. Si
certe talem invenire non poteritis, hoc aut
per vos aut per vestras literas innotescatis,
quatenus de hac sacra præmissa sede prævi-
dentes, utilem cum Dei auxilio dirigamus.

V.

Ut ordinatis episcopis unicuique illorum hoc
deitis ex figura nec ordines in mandatis, ne
unquam ordinationes præsumat illicitas, ne di-
gamus, aut qui virginem non est sortitus
uxorem, neque illiteratum, vel in qualibet
parte corporis viciatum aut expenitentem, vel
cuilibet conditioni obnoxium, atque notatum,
ad sacros ordines permittat accedere. Sed si
quos hujusmodi forte repererit, non audeat
promovere. Atque passim ad ecclesiasticos ordi-
nes prætendentes nulla ratione suscipiat: quia
plerique illorum Manichæi rebaptizati sæpius
sunt probati. Ministeria atque ornatum eccle-
siæ, vel quidquid est vel fuerit in patrimonium
eiusdem, non minuire studeat, sed augere.

De

* Concilio Romano anno 714. sub-
scriptis Martiniano episcopo Ca-
binas sive Sabinas, &
Georgio presbytero sacra Ro-
manæ ecclesiæ titulo
sanctorum Joannis &
Pauli. Clemen-
tius in vitiis ponti-
ficum, anno 714. habet
Georgium presbyterum
card. titulo
sanctorum Joannis &
Pauli in ti-
tulo Pam-
machii.
* lege &
Georgio
* lege exqui-
sitis
* lege traditis
* lege loca
* lege pro-
videntes
* lege dispo-
natis.

* lege propici

* lege pro-
videntes.* nostræ or-
dinationis.
idem supra
in epistola ad
Thuringos.* lege & re-
baptizati

1 Germanus in sedem CP. translatus fuit an. Chr. 715. M. Augusto, ut docet Pagius; Theodosius vero initio
anni sequentis imperio potitus fuit. Hac igitur synodus habita vel circa finem anni 715. vel incunte an. 716.
2 Legendum, *Ariemum*.

ANNO
CHRISTI
714

De reditu vero ecclesiam, vel oblationibus fide-
lium, quatuor faciat portiones: quarum unam
sibi retineat, alteram clericis pro suorum offi-
ciorum sedulitate distribuat, tertiam pauperi-
bus & peregrinis, quartam ecclesiasticis fabricis
noverit reservandam, de quibus divino erit red-
diturus iudicio rationem. Ordinationes vero
presbyterorum, seu diaconorum, non nisi quar-
ti, septimi, & decimi mensium jejunii, sed
in ingressu quadragesimali, atque vespere sab-
bati noverit celebrandas. Sacrosancti autem ba-
ptismi sacramentum non nisi in paschali festi-
vitate & pentecoste noverit esse præbendum,
exceptis his quibus mortis urgente periculo,
ne in æternum pereant, talibus oportet reme-
diis subvenire. Cui de reliquo sedis apostoli-
cæ præmissæ. Romani præcepta servant cun-
cta subiacet religio, & universa generalitas po-
pulorum Christiani nominis. Renotata signa-
culq, ad obsequendum commoneatur, corde
promptissimo, ut irreprehensibile placitum sit
corpus ecclesiæ per Christum Dominum no-
strum.

VI.

Ut ita nubentibus vel nupturis ordinem ex
auctoritate apostolica detis, ut nec continentie
causa. indicentibus damnabilis. copula nup-
tialis, nec per licentiam nubendi præsumatur
occasio fornicandi. Sed sicut masculum & fe-
minam Deus in ipso exordio mundi præcepit
conjungi, ut sint duo in carne una; ita, jux-
ta doctrinam apostolicam, *Unusquisque vir suam
uxorem habeat. Et non licere in invicem frau-
dare, nisi ex consensu ad tempus, ut vacent
orationi, dicente de hoc ipso apostolo: Alli-
gatus es uxori; noli querere solutionem: id est,
superstite conjuge, ad alteram feminæ con-
cupiam non velle transire; quia eodem do-
ctore gentium adstruente: Qui fornicatur, in
corpus suum peccat, hoc est, in uxore pro-
pria, cum qua unum corpus est, cui fraudan-
do per amplexus illicitos semetipsum sub pec-
cati reatu objugat. Unde, nec reputandum
est recte conjugium, quod duorum exceßerit
numerus, quia nisi in duobus non geritur
jugum. Ipsum quoque unius viri & uxoris con-
jugium doceatur in proximitate sanguinis non
esse penitus præsumendum, id est, ne quis uxorem
patris, aut patris, aut fratris, sive sororem suam,
aut sororem patris, vel matris, sive filiam so-
roris suæ, seu etiam filiam patris aut matris
audeat sibi conjugio copulare, aut in adulterio
sociare. Quod si quis aut per conjugalem
copiam, aut adulterandi temerantiam ausus
fuerit perpetrare, noverit se incesti facinoris
contaminatione obnoxium esse, atque ob hoc
indignum fieri sacra communione corporis &
sanguinis Domini nostri Jesu Christi: sine cu-*

jus perceptione nemo poterit salvari. Nuptiis
quoque ipsi præferenda fidelium virginum &
continentium docetur integritas.

VII.

Ut nihil in perceptione ciborum judicetur
immundum, nisi quod fuerit idolis immola-
tum: quia juxta quod magisterio apostolico
docetur, *Omnis creatura Dei bona: & nihil re-
jiciendum. Quod cum gratiarum actione perci-
pitur.*

VIII.

Ut somnia, & auguria, quia, juxta divina
oracula, vana sunt, non attendenda penitus
doceantur.

IX.

Ut incantationes, & astidationes, sive di-
versæ observationes dierum Kalendarum, quas
error tradidit paganorum, prohibeantur, sicut
maleficia, & magorum præstigia, seu etiam
fortilegium, ac divinantium observatio exe-
cranda.

X.

Ut dominicis diebus doceantur non licere
omnino jejunare, propter resurrectionis domi-
nicæ sacramentum, neque in festivitibus do-
minicis nativitatibus, aut apparitionibus, sive
ascensionibus.

XI.

In omnibus ita Christi charitas teneatur, qua-
tenus, secundum statuta sacrorum canonum,
oblationes dissidentium, priusquam reconcilien-
tur, nullo modo in ecclesia recipiantur.

XII.

Ut poenitentis remediis nemo se non egere
putet, pro quotidianis humanæ fragilitatis ex-
cessibus, sine quibus in hac vita esse non pos-
sumus.

XIII.

Ut de spe resurrectionis futuræ ita instituan-
tur, ut eodem ordine, eademque forma, qua
ipse Dominus resurrexit a mortuis, omnes ho-
mines resurrekturos esse non dubitent in eo-
dem corpore in quo sumus, & vivimus, non
naturam aut sexum mutant, sed tantum fra-
gilitatem & vitia deponentes. Ipsum quoque sa-
cramentum, cum angelis suis, atque cultoribus,
æterno incendio concremandum, neque, secun-
dum quorundam sacrilegam disputationem, ad
pristinam, id est angelicam dignitatem, un-
de decidit, reducendum: juxta quod Dominus
in evangelio se prædixit dicturum reprobis stan-
tibus a sinistris in futuro iudicio: *Discedite a
me maledicti in ignem æternum, qui præparatus
est diabolo & angelis ejus. Bene valete. Datum
Idibus Martii, imperante domino Augusto A-
nastasio a Deo coronato magno imperatore,*
anno tertio pontificatus ejus, &c.

Hoc est E-
piphania.
Hoc est E-
Ascensionis.
Hard.

legi anno
primo, aut
anno secun-
do imperit
ejus, sive
pontificatus
ejus: Gre-
gorius enim
non pontif-
icatus sed im-
perit anno
adhibere
convenit.

Fe Labbei
Append.
Tom. VI.

CONCILIUM TRAJECTENSE.

De transmittendis evangelii prædicatoribus in provincias paganorum.

*Synodus hac petita ex vita S. Switherti epi-
scopi, apud Surinam ab auctore contans con-
scripta, qui cap. 13. & 14. hac narrat, tum de
Switherto, tum etiam de sancto Vvillebrodo Tra-
jectensi episcopo. Mortuo, inquit, Radbodo re-
ge Frisonum, libere permitti sunt ubique per
Frissiam publice evangelium Christi prædicare.
Quapropter sancti pontifices Trajectum vene-*

*Erunt: quod Castrum sanctus Vvillebrodus ab
illustri principe Pippino de Heristallo, & a
glorioso filio ejus Carolo Martello, ex regali
donatione cum suis appendicibus pro se,
& suis successoribus episcopis Trajectensis ec-
clesiæ impetravit. Deinde animadvertentes,
quod multus populus Deo prosperante ab in-
fidelitatis errore ad Christum conversus esset:*
con-

ANNO
CHRISTI
719.

convocata synodo in novella ecclesia Traje-
ctensi, apostolici pontifices, & canonici egre-
gii predicatorum, utpote sanctus Vrinfridus sa-
cerdos, qui postea archiep. Moguntinensis con-
secratur, & Bonifacius appellatur, similiter san-
ctus Vviro episcopus Merciorum, sanctus Pe-
chtelmus episcopus de Candida Casa, sanctus
Othgerus levita, cum pluribus aliis glorio-
sis sacerdotibus & predicatoribus. (inter quos
Marcellinus presbyter hujus vite scriptor) cui
sanctae synodo praesuerunt sancti Vvillebrodus
& Svibertus, antistites constantiores. In qua
conclusum & definitum fuit, ut omnes pri-
mi predicatorum in exteras provincias predi-

Acarent verbum Dei. Unde hac illaque disper-
si propter verbum Dei, post conversionem
multorum paganorum salubri fine in Chri-
sto quieverunt. Porro ex hoc consensu colligi-
tur Concilium anno 719. celebratum fuisse, cum
Radbodus paulo post insignem a Carolo Martel-
lo victoriam ad Vinciacum anno precedente re-
portatam mortuus iugatur apud Sigebertum in
chronico: cumque ille ipse Carolus, fugato re-
ge Chilperico, Clotarium IV. sibi assumpserit in
regem ipsomet anno 719. victoriam subsequente:
proindeque appellari novella potuerit ecclesia Tra-
jectensis, sub faem anterioris saeculi ab eodem
Vvillebrodo erecta.

ANNO
CHRISTI
719.ANNO
CHRISTI
721.

CONCILIIUM ROMANUM I.

ANNO
CHRISTI
721.

EPISCOPORUM TRIGINTA DUORUM
sub Gregorio II.

Adversus illicita conjugia habitum anno Domini dcccxi. ip[s]is Nonis Aprilis.

TITULI CAPITULORUM.

- I. Ut nullus audeat presbyteram in conjugium du-
cere.
- II. Item de diacono.
- III. Item de monacho quam Dei ancillam ap-
pellant.
- IV. Item de commatre spirituali.
- V. Item de fratris uxore.
- VI. Item de nepte.
- VII. Item de norverca aut nuru.
- VIII. Item de consobrina.
- IX. Item de propria cognatione, vel quam cognat-
us habuit.
- X. Ut viduam nemo furetur in uxorem.
- XI. Item ut virginem nemo furetur in uxorem.
- XII. De aruspibus, vel incantatoribus, seu phy-
lacteriis.
- XIII. De preceptis ecclesiae observandis.
- XIV. De Hadriano filio Exbilarati.
- XV. De Epiphania diacona.
- XVI. Ut nullus audeat offensum eis tribuere.
- XVII. De coma clerici non relaxanda.

P R E F A T I O.

IN nomine Domini Salvatoris Dei nostri
Jesu Christi, imperante domino piissimo
Augusto Leone a Deo coronato magno & pa-
cifico imperatore anno vi. post consulatum
vero ejus anno xvi. sed & Constantino novo
imperatore ejus filio, anno xi. mense Aprilis,
indictione iv. praesidente sanctissimo ac beatif-
simo Gregorio apostolico papa in basilica bea-
ti Petri apostolorum principis, ante confessio-
nem, confidentibus etiam sanctissimis episco-
pis, Agnello Ferentinati, Agnello Sutirino,
Joanne Veliternensi, Tribunitio Phalaritano,
Vitale Aletrino, Anastasio Tiburtino, Oppor-
tuno, Maturanensi, Joanne Blerano, Mar-
tiano, Gabinati, Vvilaro Narniensi, Georgio
Portuensi, Sergio Praenestino, Tiberio Silve-

B candido, Petro Amerino, Gregorio Anagnini,
Sinderedo archiepiscopo Hispaniae, Georgio Ne-
pessino, Sedulio episcopo Britanniae, Joanne Si-
gnino, Fergusto episcopo Scotiae, Andrea Al-
banensi, & Majorino Polimartii, seu venerabi-
libus presbyteris, Sisinnio, Joanne, item Joanne,
Eustrasio, Georgio, Thalassio, Marino,
Constantino, Gregorio, Joanne, & Joanne:
adstantibus quoque diaconibus, Petro archidia-
cono, Gregorio, Mulico, seu Benedicto, vel
cuncto clero, Gregorius sanctissimus ac beatif-
simus papa ante corpus beatissimi Petri in sy-
nodo residens dixit:

Cum sumus dominicae plebis superna misera-
tione rectores, studiosius nos convenit pro-
eorum saepe rogare salute, ne de creditis fru-
strisque (quod absit) animabus insidiis anti-
qui hostis, ante pastorem omnium (nisi succe-
dat praeveniendo de offensis correctio) distri-
ctam cogamus solvere rationem, dumque per-
pendo, vel ad animum reduco, quanta circum-
spectione nos oporteat invigilando contra sui
cujusque sceleris nequitiam obviare, & (si quan-
do insilierit ad perturbandas fidelium mentes)
adjutorio superno idui ejus resistere, vaide con-
cutior atque nimis tabesco, ne serpentina cal-
liditate (quod absit) leviores quosque decipiat.
Ded vero favente, sollicitudine nimia, animae-
quiore mente, divino juvamine freti, pro sa-
lute omnium studere debemus, ut inconfuso
vultu, non de fraude cujusquam percussu assi-
stere eterno judici mereamur, & vocem audi-
re inquentem: *Euge serve bone & fidelis, quia*
*super pauca fuisti fidelis, supra multa te consti-
tuam: intra in gaudium Domini tui.* Hinc nam-
que est, quod ingemiscens dico, quia populi
Christiani aliquos per provinciam Italiam com-
morantes, audio temere contra catholicam fi-
dem & patrum statuta patrare, ita ut Deo
sacratas feminas ducere praesumant mulieres,
& propinquas in conjugio sociant. Quod op-
portunum est spiritali amputari mucrone, at-
que,

* leg. est vi.

* defuncti
nomina episco-
porum in
MS. cod. la-
telli cum
qua commu-
nitas exco-
municata.* Metastoroni,
* Sabiniati,

* peccare.

* Feminis De-
sacratas no-
nabant.

a Hoc eadem videtur cum synodo Trajectina, de qua supra Labbeus ad ann. 647.
b In MS. plurisque titulus est: *Inscriptum decretis Gregorii minoris.* In Collectione gemina MS. Dipayli Exi-
git, qui est in Bibl. Collegii Parisiens. S. J. *Constitutio Papa Gregorii junioris* num. 17. Hard.
c Varias Lectiones ex MS. jamdudum addidit P. Fronto Ducerus S. J. Hard. d MS. Martianensi. Hard.
e MS. Gaboris. Hard.

ANNO
CHRIST.
742.

que, si vestra placeat sanctitati, radicitus evellatur, ne seges boni agricolæ, zizaniorum mixta horrentibus frutetis sordescat.

Sanctissimi episcopi seu venerabiles presbyteri responderunt: Vere cognoscimus gratia Spiritus sancti cor apostolatus vestri succensum, & ut radicitus tantæ miseræ squalores a fidelium mentibus detergantur, & quasi vulnus corpori infixum, aditu talis miseræ obsecro, salutari antidoto curetur (sicut bene provisum est) interdictione anathematis, ne denuo hoc quisquam Romanus, Longobardus, vel cuiuscumque sit gentis, sacrique baptismatis unda lotus, attinet, ut non tanti piaculi mole oppressus præcipitationem incidat, aut voragine mergatur iniquitatis, vitari debeat, atque radicitus evellatur. Post hanc omnium consonam responsionem, Gregorius apostolicus papa ante corpus memoratum venerabilis Christi apostolorum principis, inferendo sententiam dixit:

CAPITULA.

* in conjugio

* Hæc responsio habetur in eodem cod. Iustell. excepta ultima. alii tamen MS. cod. omnes proferunt.

Si quis^d presbyteram duxerit^e in conjugium, anathema sit. * Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

II.

Si quis diaconam in conjugium duxerit, Anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

III.

Si quis monacham, quam Dei ancillam appellamus, in conjugium duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

IV.

Si quis commatrem spiritalem duxerit in conjugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

V.

Si quis fratris uxorem duxerit in conjugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

VI.

Si quis neptem duxerit in conjugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

VII.

Si quis novercam aut nurum suam duxerit in conjugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

VIII.

Si quis consobrinam duxerit in conjugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

IX.

* induxit

Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, * duxerit uxorem, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

X.

Si quis viduam rapuerit vel furatus fuerit in uxorem, * cum sibi consentientibus, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XI.

Si quis virginem, quam sibi non desponsaverit, rapuerit vel furatus fuerit in uxorem, vel consentiens ei, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XII.

Si quis hariolos, aruspices, * incantatores observaverit, aut phylacteriis usus fuerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XIII.

Si quis in * quamlibet partem præcepta ante emissâ apostolicæ ecclesiæ de olivetis & locis diversis temeraverit, & non in omnibus observaverit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XIV.

* Hadrianus filius Exhilarati, qui post præstitum sacramentum in apostolica confessione Epiphaniam diaconam illicito ausu in uxorem habet, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XV.

Epiphania diacona, quæ post præstitum sacramentum cum Hadriano Exhilarati filio fuga lapsa est, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XVI.

Si quis² ei in tam crudeli actu³ consensum præbuit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

XVII.

Si quis ex clericis⁴ relaxaverit comam, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.

SUBSCRIPTIONES.

Episcopi.

Gregorius episcopus sanctæ catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ Romanæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Agnellus episcopus sanctæ ecclesiæ Ferentinensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Viterbensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Ego Vitalis episcopus ecclesiæ Aletrinae subscripsi.

Opportunus episcopus ecclesiæ Maturanensis subscripsi.

Mar.

* Eadem plane legas in Conc. Rom. sub Zacharia anno 742.
3 MS. Hard.

2 MS. Hadriano filio. Hard.

4 Et hæc subscriptiones sunt in Collectione ms. Dionysii Exigu. Hard.

ANNO
CHRIST.
742.

* vel consentientibus ei

ad. qu. 2. Si quis hariolos vel

* totum partem

* assensum

* laxaverit

* absunt hæc in cod. Iustell.

ANNO
CHRISTI
711.

Martianus episcopus ecclesie Sabinatis subscripsi.

Georgius episcopus ecclesie Portuensis subscripsi.

Tiberius episcopus ecclesie Silve candidie subscripsi.

Georgius episcopus ecclesie Nepelesis subscripsi.

Gregorius episcopus ecclesie Anagninae subscripsi.

Joannes indignus episcopus ecclesie Signinae subscripsi.

Andreas episcopus ecclesie Albanensis subscripsi.

Anellus peccator episcopus ecclesie Sutrinae subscripsi.

Tribunitius indignus episcopus ecclesie Phalaritanæ subscripsi.

Anastasius episcopus ecclesie Tiburtinae subscripsi.

Joannes episcopus ecclesie Bleranae subscripsi.

Vvilaris episcopus ecclesie Narniensis subscripsi.

Sergius episcopus ecclesie Prænestinae subscripsi.

Petrus episcopus ecclesie Amerinae subscripsi.

Majorinus episcopus ecclesie Polimartii subscripsi.

Sinderedus episcopus ex Hispania huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Sedulius episcopus Britanniae de genere Scottorum huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Fergusus episcopus Scotiae Pictus huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Presbyteri.

Sisinnius humilis presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sancti Laurentii, qui appellatur Lucinae, huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sancti Sixti subscripsi.

Sisinnius presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sanctae Ceciliae subscripsi.

Joannes presbyter tituli sancti Marcelli huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes humilis presbyter sanctae Romanae ecclesiae subscripsi.

Eustratius presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sanctae Anastasiae subscripsi.

Gregorius immeritus presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sanctorum Joannis & Pauli huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Thalassius presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sanctae Dei genitricis, quae appellatur Callisti trans Tiberim, subscripsi.

Marinus presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sanctae Sabinae subscripsi.

Constantinus presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sancti Cyriaci subscripsi.

Gregorius humilis presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sancti Clementis subscripsi.

Epiphanius presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sancti Laurentii subscripsi.

Marinus indignus presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sanctorum apostolorum subscripsi.

Joannes presbyter sanctae Romanae ecclesiae tituli sanctae Priscæ subscripsi.

Diaconi.

ANNO
CHRISTI
711.

Petrus indignus archidiaconus sanctae sedis apostolicae subscripsi.

Muscus humilis diaconus sanctae sedis apostolicae subscripsi.

Gregorius indignus & humilis diaconus sanctae sedis apostolicae subscripsi.

Benedictus indignus diaconus sanctae sedis apostolicae, huic constituto a nobis promulgato subscripsi, die Nonarum Aprilium, imperante domino piissimo Augusto Leone, a Deo coronato magno imperatore anno sexto, post consulatum vero ejus anno decimo sexto, sed & Constantino novo imperatore ejus filio anno secundo, indictione quarta.

NOTE SEVERINI BINII.

a Concilium Romanum I.) Ita ad discernendum studium a subsequenti placuit inscribere
 b Episcoporum 32.) Ex his Sinceredus Toletanus Sacerdos fuisse archiepiscopum, qui a civitate a Sarracenis excisa Toletanus ad Romanam ecclesiam totius religionis Christiana asylum confugerat, testatur Rodericus erum Hispaniarum, lib. 3. cap. 16. Fergusum Scotum episcopum diversae causa haud dubie Romam perducerant.

c Sub Gregorio II.) Collectio conciliorum Sarlanae Sarri error Colonienfis sub Gregorio III. hanc synodum male collocat: nam ex numero quarum indictionis, & anno secundo Constantini, quem Theophanes tertius indictione die natiuitatis solemniter ritu imperatorem creatum esse scribit, plane asserendum est anno octavo Gregorii II. qui cum anno Domini 711. quarta indictione, Leonis sexto, & Constantini secundo coincidit, Roma celebratam fuisse.

d Presbyterum.) Presbyter dicitur (ut supra notatum) quae ex mutuo consensu a viro ad sacrum ordinem promotus relinquebatur, & castitatem serare tenebatur. Diaconus similiter appellatur canonicus sequenti quod ex mutuo consensu a viro ad diaconatus ordinem promotus relinquebatur, castitatemque vivere coquebatur. Quae exemplo orientalium propter canonem pseudoseptuaginta synodi ad aliorum connubia transirent illicita, propterea quod toto separati veri conjuges remanent, hoc constituto synodali opus erat.

NOTE FRONTONIS DUCIS S. J.

1 Post consulatum vero ejus anno decimo sexto.) In manuscripta collatione canonum ab anno 1048. sub Clemente secundo exarata, quam nobis commodavit vir clarissimus Clericus Parisiensis curiae supremae senator, ita lego, ut & apud illustrissimum cardinalem Baronium tomo nono, anno 711. Post consulatum vero ejus anno sexto. Et apud Quirinum Panvinium, qui scribens in fastis consulares, cum anno Christi 713. copulat annum sextum post consulatum Leonis Imperatoris, & citat eum secundum conciliorum, ex hoc opinor concilio. sed addit indictionem sextam, quod non convenit cum hoc textu: nisi forte professionem fidei intelligit potius, quae reperitur inter epistolas Gregorii II. p. 412. editionis Venetae, atque edita fuit Imperante Leone, anno sexto post consulatum ejus, anno quarto indictionis sexta. Et tamen epistola sequenti annus tertius imperii ejus jungitur cum indictione secunda, & in altera septimus cum sexta.

Post subscriptiones episcoporum & presbyterorum & diaconorum corrigendum ex manuscripto Post consulatum vero ejus anno sexto.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Christi 711. n. 1.

In parte 3. Dissertat. Hypat. cap. 4. num. 9. & in Prolegomenis ejusdem Dissertat. num. 46 jam observavimus annum, quo Concilium Romanum sub Gregorio II. Nonis Aprilis celebratum, alium non esse, quam 711. ideoque quam sextum Leonis Aug. licet in eius exemplaribus modo annus V. modo annus VI. ejusdem imp. legatur. In exemplari quo usus est Baronius, habet

ANNO
CHRISTI
711.

betur: Imperante piſſimo Auguſto Leone anno ſexto, A
poſt conſulatum vero ejus anno ſexto, ſed & Conſtan-
tino ejus filio anno ſexto, menſe Aprilis, Indiſtione
quarta. In editione Labbeana: anno VI. poſt Conſula-
tum vero ejus anno XVI., ſed & Conſtantino anno Im-
peratore ejus filio anno II. menſe Aprilis, Indiſtione IV.
Ubi in margine loco, anno XVI. Labbeus reponit,
anno VI. Mabillonius in Praefatione part. II. ſeculi
IV. Benediſtini cap. 7. n. 106. refert eandem ſubſcrip-
tionem iſdem, quibus Baronius, verbis; atque eam
legi tum in fronte, tum in ſine Decretorum Gregorii II.
in veteri exemplari Mſ. in Bibliotheca Sae-Germanenſi
aſſervato, ac pariter in alio antiquo Codice; niſi quod
in ſubſcriptione nonnemo ſecunda manu adje-
cit, *ſexto*, poſt hac verba, *poſt conſulatum ejus anno ſexto*,
concluditque indubie legendum eſſe, *anno ſexto*, ut et-
iam, inquit, Collectio Canonum ſub Clemente II. exa-

rata oſtendit. Verum cum certum, indubitatumque ſit,
Leonem Imperium an 717. die 25. Martii inſiſſe, quo-
modo annus Chriſti 711. menſe Aprilis, annus ſextus
Imperii Leonis, annuſque pariter ſextus ejus Conſula-
tus a tempore Conſtantini Pogonati per modum Tri-
bunitia poteſtatis ab Imperatoribus geſti in curſu eſſe
potuit; cum exinde Imperatores uno eodemque die Im-
perium & Conſulatum ſuſceperint, ac tot Conſulatus
quot Imperii annos numeraverint, ut in laudata Diſſert.
demonſtravi? Librarii igitur Imperii & Conſulatus con-
nexionem non capientes numeros depravarunt, tam in
his Gregorii II. litteris, quam in variis aliis, quod mi-
rum videri non debet, cum antequam praefaram Diſſer-
tationem in lucem emiſſem, ea etiam Eruditos omnes
litteret. Legendum itaque Imperante Domino Piſſimo
Aug. Leone anno V. poſt Conſulatum vero ejus anno
V. &c.

ANNO
CHRISTI
711.ANNO
CHRISTI
714.

CONCILIUM ROMANUM II.

IN CAUSA SANCTI CORBINIANI Friſingenſis Episcopi,

Sub Gregorio II. celebratum, anno Domini DCCXXIV.

Concilium.) Aribio in actis Corbiniani epi-
ſcopi apud Surium die 8. Septembris re-
fert, quod Corbinianus Romam profeſtus, ad
pedes pontificis proſtratus, amore quietis di-
miſſionem ab epiſcopatu petiverit; quodque tan-
tam ejus humilitatem ſummus papa miratus,
poſt illum a ſe dimiſſum, ad ſecreta neceſſa-
ria ſynodum preſbyterorum & epiſcoporum in
urbe praefentium congregavit, & in eorum praef-
ſentia petitionem Corbiniani recitavit. Quibus

Billi auditis, inquit Aribio, una voce cum reverſi
debere proclamabant, multis testimoniis ſcriptura-
rum id confirmantes. His ita dicentibus, virum
Dei in medium venire juſſit. Quorum verbis ſe
vidiſſum conſiderans, ut injunctum ſibi a ſancto pa-
tre officium nullo modo omitteret, & a lucro va-
cans rediret ad arcam, cum ſummis ibi aliquantulum
temporis retentus honore, & benedictione accepta,
valeſcens omnibus triſtis receſſit. Haec de actis
ſynodalibus Aribio praediſto loco.

ANNO
CHRISTI
716.

CONCILIUM ROMANUM III.

QUO ICONOCLASTARUM HAERESIS EST CONDEMNATA,

Uſuſque ſacrarum imaginum confirmatus, ſub Gregorio II.
anno Domini DCCXXVI.

Concilium.) De hujus concilii auctoritate C
Hadrianus Papa I. in epiſtola ad Caro-
lum Magnum: Pro his firmiſſimis exemplis praedeceſſor
noſter dominus Gregorius II. junior papa,
in ſuo ſacro concilio, (quod & in alio concilio
praedeceſſoris noſtri Stephani Papa una cum ſacer-
dotibus partium Francia atque Italia octo ſuſce-
ptum & veneratum eſt) in eo ipſo praefidente ſan-
ctiſſimo ac beatiſſimo quondam domino Gregorio Pa-
pa per ſemetipſum ſimiliter dixit: Si contraria
ſentientibus & irritas ſacere quarentibus antiquas
patrum traditiones, ſalutis occurreret converſio,
ſufficerent utique ea qua ſuperius a nobis ex pa-
trum testimoniis vel ſacris dicta ſunt documen-
tis: ſed quia videmus (quod marentes dicimus)
plerosque turbatis mentibus ſtatuta conturbare ec-
cleſia; ideo fratres chariſſimi, extenditur ſermo,
& cupimus ad compoſcendam erroris inſaniam ad-
huc ex veteribus documentis aliquid dicere: forſan
reſpiciant inquieti. In libro enim Exodi ſic legi-
mus: Locutus eſt Dominus ad Moſen, dicens:
Loquere filiis Iſrael ut tollant mihi primitias:
ab omni homine qui offert ultroneus, accipiet
eas. Haec ſunt autem ea quae accipere de-
betis; & cetera per ordinem uſque ad duos che-
rubim: qui erunt ſuper arcam testimoniis, cum
ita quae mandabo per te filiis Iſrael. Nam &
aliud protulis testimonium ex libro tercio regum.
Ut ſileant garrientes, mandato Dei. A Salomo-
ne conſtructo templo inter alia fecit in oraculo

Et ſculpiſit in eis picturam cherubim, & infra:
Et ſculpiſit in eis picturam cherubim, & pal-
marum ſpecies, & anaglypha valde prominen-
tia, & textis ea auro, & operuit tam cheru-
bim quam palmas & cetera auro. Ecce, chariſ-
ſimi fratres, conſideremus quid Deo mandante Moy-
ſes fecerit, quidve Salomon ſapientiſſimus juſſu con-
ſtruxerit divino, &c. Quanto debemus puro corde
& animo ſculptum Chriſtum Deum noſtrum, ſan-
ctamque ſemper virginem Mariam, apoſtolos quo-
que vel omnes ſanctos Dei per eorum ſacras effi-
gies atque imagines colere vel adorare, & ad pro-
pitiandum nobis petere relaxari delicta? Nos non
ob aliud nomen imagines facimus & adoramus,
ſed pro nobis incarnato Verbo Dei. Si autem ma-
nuſaſta omnia abjicienda ſunt, neque arca ſuede-
ris, neque aurei & calati cherubim ejus debuerunt
recipi, quae per Beſeleel & Ooliab ſacta ſunt jux-
ta praeceptum Dei. Si vero illa ſuſcepta ſunt,
& haec imagines opportune recipiuntur, quoniam
ſecundum Deum ſunt: unde & operantur, ſicuti
& arca, multa miracula. Nam & arca & che-
rubim, ut & haec, ſine anima erant, & manuſa-
cta, & ſculpta: ſed ſicut illic per illa operaba-
tur Deus & glorificabatur; ita & haec ſimili mo-
do ſecundum viſiones & revelationes prophetarum
coloribus diſtincta efficiuntur.

Et ne quis aliter propter adorationem, quae a
praedeceſſoribus noſtris ſanctiſſimis praefulibus pro-
mulgata eſt, oblatrare praefumat; ſciat ipſos ta-
lem

ANNO
CHRISTI
716.

ANNO
CHRISTIGreg. lib. 11. in
epist. 11. in
fine

lem adorationem docuisse, qualem praecepsor no-
ster sanctus Gregorius egregius doctor & papa in
epistola sua, quam in praefato concilio domini Ste-
phani papa Herulphus episcopus provinciae Galia-
rum civitatis protulit. Ubi inter cetera Secundi-
num servum Dei inclusum Gallia docuit, dicens:
Scimus quia in imaginem Salvatoris nostri ideo
non petis, ut pro Deo, aut quasi Deum colas,
sed ob recordationem Filii Dei, & in ejus amo-
re recalescas, cujus te imaginem videre conside-
ras. Et nos quidem non quasi ante divinitatem
ante illam prosterminur, sed illum adoramus,
quem per imaginem aut natum aut passum aut
in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ip-
sa pictura quasi scriptura ad memoriam filium
Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione
ne latificat, aut de passione demulcet. Ideoque di-
reximus tibi furtivas duas, imaginem Salvato-
ris & sanctae Dei genitricis Mariae beatorumque
Petri & Pauli apostolorum continentes, per supra-
dictum filium nostrum diaconum, & unam cru-
cem, & clavem pro benedictione a sanctissimo cor-

pori Petri apostolorum principis, ut per ipsum a
maligno sis defensus, per cuius sanctum lignum
munus te esse credis, &c.

Post haec autem testimoniis sacrae scripturae
demonstrat cultum sacrarum imaginum antiqui-
tus in ecclesia pie receptum fuisse. Hoc eodem
concilio Iconoclastarum haeresi ejusque sectato-
ribus anathema dictum esse testatur Zonaras
his verbis: Gregorius, qui tunc Roma veteris
ecclesiam gubernabat, repudiata faciebat praefidis
nova Roma, Leonis scilicet imperatoris, nec non
eorum qui illum sequerentur, illos una cum im-
peratore synodico anathemate obstrinxit, & vestigi-
alia quae ad id usque tempus imperio impende-
bantur inhibuit, ideo cum Francis fœdere. Et in-
superius: Igitur papa Gregorius deserta imperatoris
obediencia, ob perversam ejus opinionem, (ut di-
ctum est) pacem cum Francis fecit, cum prius
sape didisset operam, ut Leonem per literas ab odio
Dei revocaret, atque ad cultum sacrarum imagi-
num reduceret.

ANNO
CHRISTI

270

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

Leonis Isauri Imp.

Ex libello synodico.

ΛΕΩΝ πῖνον, ὁ καὶ Κόνων ἐπιλεγόμενος, ὁ
τῷ Ἰσάυρῳ, τῷ βασιλεῖ τῆς Θεοδοσίας
διὰ διέξωστος, καὶ τῇ πάλαι Κωνσταντίνου ἐπισ-
κοποῦ Νικαίας, καὶ Βίσηρ πατριάρχου παρακλη-
νόμενος, ὁ καὶ ἀρετῶν χρηρὸς, μαρτυρῶν
τῇ παλαιᾷ κατὰ τῆς ἀγίων εἰκόνων πομπῆς
συνόδου. Γερμανὸν τὸν μακάριον τῷ αὐτῷ λι-
αρχῶν ἐκφωνῆσαι κατέβη. Οἱ τὰς τῷ Θεῷ
ἐπαρχίας τῷ ὁμοφρόνῳ ἔχει τοῦ συνεδρίου ἀπο-
δυσάμενος ὅτινα μὴ ὁ θνητὸς τύραννος,
ὅς τῃ οἰκῇ αὐτοῦ περιώρισε. μὴ μικρὸν δὲ ἐν
τῇ σιμνίᾳ τῆς Χώρας, σὺν τῷ ἀρχidiaconῳ αὐ-
τοῦ Ανθίμῳ, ἀγγέλον αὐτὸν ἐθαύμασε. Αν-
τάσιον, δὲ τὸν ἀντίθεον, τὸ θρόνον ἀναβιβάσας,
τὸ ὑπερήματα Ελλήνων καὶ Ἰουδαίων, ἐν τῇ Χρι-
στοῦ ἐκκλησίᾳ δεινὰς ἀνεπλήρωσε.

Leo igitur, qui & Conon dicebatur, Isau-
rus genere, cum Theodosio in Imperio
successisset, & errore Constantini Nacoliensis
episcopi, & Biser patritii Saracenica sapientis,
haereticarum esset pollutus, nefandam in
palatio contra sacras imagines instituit syno-
dum, & beatum Germanum, ut earum demo-
litionem publice renunciaret, coegit. Sacer au-
tem Dei antistes, exuto humerali, e syn-
drio discessit: quem efferus tyrannus domi
sue conclusit: nec multo post in monasterio
Chorae, una cum archidiacono Anthimo, la-
queo suffocavit. Anastasium vero Deo inimi-
cum solio intrudens, ea quae Gracis & Ju-
daeis in Christi ecclesia persequenda defuerunt,
truculenter implevit.

Gentilibus

SYNODUS ROMANA GREGORII PAPAE,

Ex eodem libello.

ΟΠΕΡ μαθὼν ὁ θεόληπτος πάπας Ρώμης
Γρηγόριος, θεῖαν καὶ ἱερὰν συνηγόρησιν
συνέδοκ'· τοῖς ἐκτονομίχους ἡγναίως ἀναδέματι
καθυπίζατο· ἐλέγχους πολλοὺς καὶ σφοδροὺς
πρὸς τὴν βασιλῆα χρησάμενος Λεόντα.

Quod cum divinus papa Romae Gregorius
rescivisset; divina & sancta convocata sy-
nodo, imaginum oppugnatores generose anathe-
mati subiecit: multis & vehementibus ad im-
peratorem Leonem usus argumentis.

SY.

¹ Hæc contigere anno Christi 730. De his ita Theophanes ad an. Icon. secundum Alexandr. 731. Die se-
ptima mensis Januarii, Indictione 13. feria hebdomadis sexta, intelligitur Leo Silentium contra sanctos veneran-
dasque imagines in novendecimo Accusationum Tribunalis celebravit, Germano sanctissimo Patriarcha adveniente, cui
persuadendum arbitratur, ut suo de abolendis sanctis imaginibus decreto, tandem subscribere etc. Silentium con-
ventus erat optimatum tractandis Imperii negotiis Imperatoris mandato coactus. Quare quemadmodum Francorum
conventus singulis annis pro regni negotiis congregari soliti dicuntur a nostris Historicis indiscriminatum Conven-
tus, Placita: ita Conventus, in quibus de rebus ad ecclesiam spectantibus in Oriente agebatur, Silentia diceban-
tur: imo & ab Historicis Græcis Conciliarum nomine quandoque donantur. Sic in libello Synodico ejus Aucto-
r. In quo S. Germanus abdicare coactus est, inter Synodos numerat, ex Pagis ad An. Ch. 730. n. 1.
² De hac supra Labbeus ad an. Ch. 726. sed ex synodici verbis videtur post S. Germani abdicationem. Idem
non ante an. 730. celebrata; fortasse eadem est ac synodus Gregorii III. anni 733. de qua infra Labbeus.

ANNO
CHRISTI
716.

SYNODUS HIEROSOLIMITANA THEODORI

ANNO
CHRISTI
716.

Ex eodem libello.

Similiter & Theodorus, Hierosolymitanus A
episcopus, congregata a Deo collecta syno-
do, sacras sex œcumenicas synodos, numero
& tabulis prædicavit: recens autem natam
sanctorum combustricem hæresin anathemati
subiecit.

ΟΜΟΙΩΣ τε ὁ Θεόδωρος, ὁ τῆς Ἱερο-
λύμων ἐπισκοπῆς, ἀθροίσας θεοτάλακ-
τον συνόδον· τὰς ἁγίας εἰς ἀκρίβειαν συν-
δῶς, ἀριθμῶς καὶ διατάχῃς ἐκήρυξε. τῷ ἀνα-
φύκτον τῆς ἀγνοίας αἵρεσιν ἀναθίματι κα-
θυποβάλειν.

SYNODUS JACOBITARUM IN SYRIA

Pro conciliatione Armenorum cum Syris Jacobitis,

Ab Athanasio Jacobitarum patriarcha anno Græcorum 1037.
Christi 726. celebrata.Ex Supplem.
Mansi pag.
142.

Hanc Synodum ex Abulpharagii Chronico Bnasiaus patriarcha) congregata synodo Armenos
Patriarcharum Antiochiæ inedito cogni- cum Syris Jacobitis conciliavit anno Græcorum
tam paucis in his verbis expedit Assemanus Bi- 1037. Nec plura de illa, alias ignota.

ANNO
CHRISTI
726.

V I T A

ANNO
CHRISTI
726.EPISTOLÆ ET DECRETA
GREGORII PAPÆ III.Dactyl. va-
riantes ex
Cod. Luc.
et Cod. Vat.
et Cod. Vat.

Gregorius tertius, natione Syrus, ex C
patre Joanne, b sedit annos decem
menses * octo, dies (a) viginti. Vir mitissi-
mus & valde sapiens, in divinis scripturis suf-
ficienter instructus, Græca Latinaque lingua
eruditus, psalmos omnes per ordinem memo-
riter retinens, & in eorum sensibus subtilissi-
ma exercitatione limatus, lingua quoque in
lectione politus, exhortator omnium bonorum
operum, plebique florentissime salutaria prædi-
cans, fidei catholicæ & apostolicæ (b) immu-
tate conservator, perenniter suo monitu, cor-
da fidelium corroborans, orthodoxæ fidei æmu-
lator ac defensor fortissimus, paupertatis ama-
tor, & erga inopes provisor, non solum
mentis pietate, sed studii sui labore sollicitus,
captivorum etiam redemptor, orphanorum
quoque & viduarum largitor, necessaria tri-
buens, amator religiositatis * in Christiana
norma, & religiose volentibus vivere, & Dei
timorem * habentibus in suis præcordiis * di-
lectior existens, Deo favente pervenit ad sa-
crum ordinem presbyteratus. Quem viri Ro-
mani, seu * omnes populi a magno usque ad
parvum divina inspiratione permoti, subito
eum, dum ejus decessor de hoc sæculo mi-
grasset, dum ante feretrum in obsequio sui
antecessoris * esset intentus, vi abstolentes in
pontificatus ordinem elegerunt *. Fuit autem
temporibus Leonis & Constantini imperato-
rum, ea d persecutione grassante, quæ per
ipsum mota est ad depositionem & destructio-

nem sacrarum imaginum Domini nostri Jesu
Christi, & sanctæ Dei genitricis, sanctorum
apostolorum omniumque sanctorum & confes-
sorum, pro quibus * idem sanctissimus vir, * idem
ut ab hoc resipiscerent ac se removerent erro-
re, commonitoria scripta * vigore apostolicæ
sedis instituta, quemadmodum & sanctæ me-
moræ decessor ipsius direxerat, misit per
Georgium presbyterum. Qui humano ductus
timore, non eadem scripta imperatori porre-
xit. Qui revertens, secum hæc in civitatem
Romanam reducens, ipsi sanctissimo pontifici
patefecit, confessus se faciens reum culpæ.
Quem magna comminatione pontifex ipse vo-
luit ab ordine sacerdotali privare. Cui * resi-
dente concilio, sed obsecrante tam concilio,
quam optimatibus, ut non deponeretur, sed
magis idem presbyter pœnitentiæ submittere-
tur. Cui imposita digna pœnitentia, iterum
secundo eum cum eisdem literis scriptis apud
regiam direxit urbem. Sed nequiter * augmen-
tata dispositio eorumdem imperatorum eadem
venerabilia scripta in Siciliensi insula retinere
fecit: nec ad urbem regiam pertransire permi-
sit. Sed eundem portitorem pene per annum
integrum in exilium relegavit. Unde * majori
fidei ardore permotus pontifex synodale decre-
tum cum sacerdotali conventu, coram sacro-
sancta confessione sanctissimi corporis beati Pe-
tri apostoli; residentibus cum eodem summo
& venerabili papa, & archiepiscopis, id ed (c)
Antonio Gradensi archiepiscopo, Joanne (d) epi-
sco-

* erga inopes
provisionem* a Christiana
et norma
habere
director* omnia po-
puli* inventus
esset,* juxta vigo-
rem & insti-
tutionem se-
dis apostoli-
cæ.* resident in
concilio et
residente,

* argumenta.

1 Hæc quoque circa idem tempus videtur celebrata.
(a) XXIV. (b) immutabilitate (c) Antonio (d) archiepiscopo

ANNO
CHRISTII
917.

scopo Ravennate cum ceteris episcopis istius A
Hesperie partis numero (a) 93. seu presbyteris
sanctæ hujus apostolicæ sedis, adstantibus
diaconibus, cum cuncto clero, nobilibus etiam
consulibus, & reliquis Christianis plebi-
bus adstantibus, decrevit, ut si quis deinceps
antiquæ consuetudinis, & apostolicæ ecclesiæ
tenentes fidem usum contemnens, adversus
eamdem venerationem sacrarum imaginum,
videlicet Dei & Domini nostri Jesu Christi,
& genitricis ejus semper virginis immaculatæ
atque gloriosæ Mariæ, beatorum apostolorum,
& omnium sanctorum depositor, atque destruc-
tor, & profanator, vel blasphemus extiterit,
sit extorris a corpore & sanguine Domini no-
stri Jesu Christi, vel totius ecclesiæ unitate
atque compage, quod & subscriptione sua so-
lemniter universi firmaverunt. Et inter cetera
instituta probabiliū prædecessorum, ortho-
dorum pontificum (b) annexenda sanxerunt.
Post peractum igitur hoc memoratum superius
synodale constitutum, iterum i misit alia si-
milis scripta commonitoria pro erigendis sacris
imaginibus per Constantinum defensorem, quæ
similiter ut anteriora detenta sunt, & possi-
torem eorum fortissima custodia constrinxerunt
pene per annum integrum. Postmodum autem
vi auferentes ei ipsa scripta, & comminantes
ei, post tanti temporis custodiam, cum inju-
riis eum remisissent. Nam & cuncta generalitas
istius provincie Italice similiter pro erigen-
dis imaginibus * supplicationum scripta unani-
miter ad eisdem principes direxerunt, quæ &
ipsa similiter ut anteriora ablata sunt a Sergio
patricio * extratrico ipsius insule Siciliæ. Ac
fere per octo menses detenti, remissi sunt si-
militer cum exprobrationis injuria portitores.
Et iterum faciens dominus papa adhortatorias
litteras pro erigendis superscriptis sacris imagi-
nibus, & orthodoxæ fidei firmitate direxit per
Petrum defensorem * apud regiam urbem,
tam Anastasio inavatori sedis Constantinopoli-
tanæ, quamque principibus Leoni & Constanti-
no. Hic concessas tibi columnas sex ony-
chinas volubiles ab Eutychio exarcho duxit
in ecclesiam beati Petri apostoli, quas statuit
circa presbyterium ante confessionem, tres a
dextris, & tres a sinistris juxta altas antiquas
sex * (c) filio pares, super quas posuit trabes,
& vestivit eas argento mundissimo; in quo
sunt expressæ ab uno latere effigies Salvatoris
& apostolorum, & ab alio latere Dei genitricis
& sanctarum virginum. Posuitque super eas
lilia, & pharos argenteos pensantes in unum
libras * septuaginta. Hic fecit oratorium in-
tra eandem basilicam juxta arcum principalem
parte virorum, in quo recondidit in hono-
rem Salvatoris, sanctæque ejus genitricis, reli-
quias sanctorum apostolorum, & omnium san-
ctorum martyrum ac confessorum, perfectio-
rumque iustorum toto in orbe terrarum re-
quiescentium. Quorum festa vigiliarum a mo-
nachis trium monasteriorum illic servientium
quotidie per ordinem * existentia atque natali-
tiorum missas in eodem loco celebrare * insti-
tuens, in canone missæ hoc adjecit ita a sa-
cerdote dicendum: *Quorum solemnitas hodie in
conspetu tua majestatis celebratur, Domine Deus
noster, in toto orbe terrarum. Quam institutio-*

* supplicatio-
nis

* & extratrico

* et

* lilioparias
ad philopa-
reas
in quibus* pharos
septuagen-
tas

* paria

* existentium,
ad existentia-
bus
instituit
missæ hoc
adjecitANNO
CHRISTII
917.

nem in eodem oratorio tabulis lapideis conscri-
bere fecit: in quo faciens pergulam, contulit
dona diversarum specierum, id est, gabathas
aureas duas, & alias (d) saxicas numero quin-
que, cruces (e) pendentes numero quatuor.
Item cruces * similiter numero decem. Amu-
las superaauratas, paria duo, pendentia fibula-
toria numero quinque. Coronam auream cum
cruce pendentem gemmis ornatam super alta-
re, patenam & calicem aureum * par unum in
gemmis. Aquamanile argenteum par unum.
Et imaginem sanctæ Dei genitricis diadema
aureum habentem cum gemmis, & collare au-
reum cum gemmis pendentibus, in aures ha-
bentes hyacinthinas (f) sex. Et faciem alta-
ris, & confessionem cum (g) regulis vestivit
argento, & in tribus lateribus altaris posuit
cruces argenteas tres pensantes in unum libras
(h) triginta sex. Canistra argentea (i) duo.
Calicem argenteum quotidianum. Coronulas
argenteas numero quinque, & calicem (k) ar-
genteum unum, qui pendet in abside ipsius
oratorii, & super eandem absidem cruces ar-
genteas tres, & cetera quæ in ornamentum
pergula (l) seu ad vestes altaris ordinata sunt.
Hic fecit in ecclesia sanctæ Dei genitricis ad
præsepe per circuitum super columnas regula-
re * candelabrum ad instar ecclesiæ beati Petri
apostoli. Fecit & ibidem in oratorio sancto
quod præsepe dicitur, imaginem auream Dei
genitricis amplectentem Salvatorem Dominum
Deum nostrum * cum gemmis diversis pensan-
tem libras quinque. Hic renovavit tectum San-
cti Chrysogoni martyris, & cameram sive pa-
rietum picturas, ciborium autem de argento,
seu arcus quinque pensantes in unum libras
(m) 220. ubi obtulit coronas argenteas qua-
tuor, phara canthara duo, patenam argenteam
unam, calicem argenteum unum, seu etiam
vestes altaris, nec non & vela serica alba or-
nata blatto circumquaque pendentia. Constru-
xitque monasterium circa eundem titulum san-
ctorum martyrum Stephani, Laurentii atque
Chrysogoni, constituens ibidem abbatem, &
monachorum congregationem ad persolvendas
Deo laudes in eodem titulo diurnis atque no-
cturnis temporibus, ordinatam * secundum in-
star officiorum ecclesiæ beati Petri apostoli,
segregatam videlicet a jure potestatis (n) pre-
sbyteri prædicti tituli. In quo monasterio pro
sustentatione ibidem idem ipse sanctissimus vir
prædia, & dona, atque familiam largitus est.
Et diversi alii fideles, & amatores Domini no-
stri Jesu Christi in eodem monasterio sancto-
rum Stephani, Laurentii, atque Chrysogoni
prædia, & dona devotissimi contulerunt. Simi-
li etiam modo renovavit monasterium sancto-
rum Joannis evangelistæ, Joannis Baptistæ,
& sancti Pancratii secus ecclesiam Salvatoris
antiquitus * institutum, quod ab omni ordine
monachio extiterat nimia incuria destitutum.
In quo prædia & dona contulit, & quæ inve-
nerat de ipso monasterio alienata, reddito pre-
tium, in eundem locum restituit: ubi & con-
gregationem monachorum & abbatem consti-
tuit ad persolvenda (o) quotidie sacra officia
laudis divine in basilica Salvatoris Domini no-
stri Jesu Christi, quæ Constantiniana nuncu-
patur, juxta Lateranas, diurnis nocturnisque
(a) tem-

* similes

* paria

* candelabro-
rum* ornatum
gemmis

* ad instar

* construdum
monasticum

(a) 93. deest (b) anathema (c) filo (d) saxicas (e) argenteas numero decem
(f) deest sex. (g) regulis (h) xxvi. (i) vi. (k) aureum
(l) seu & in veste (m) ccx. (n) presbyteri (o) quotidie officia in ecclesia Salvatoris &c.
Concil. General. Tom. XII. S

ANNO
CHRISTI
731.

(a) temporibus ordinata, juxta instar officiorum ecclesie beati Petri apostoli. Item imaginem sancte Dei genitricis antiquam deargentavit, ac investivit argenteo mundissimo pensante libras 50. Item fecit patenam auream magnam cum diversis lapidibus pensantem libras 26. Et calicem similiter cum gemmis pensantem libras (b) trigintaquatuor. Similiter & evangelia aurea cum gemmis pensantia libras 15. Fecit autem & tectum noviter, simul & cameram S. Andreæ apostoli ad S. Petrum apostolum, quam depinxit, & fecit in eadem basilica imaginem auream in gemmis B. Andreæ apostoli pensantem libras 3. (c) & intra confessionem vestivit argento, quod deauravit auro purissimo. Hic etiam basilicam S. Callisti pontificis & martyris pene a fundamentis dirutam novis fabricis cum tecto construxit, ac totam depinxit. Ubi contulit patenam argenteam simul & calicem & vestem altaris. Item tectum basilicæ sanctorum Processi & Martiniani a novo construxit, supposita pila fabricis fortissimis post eorundem sanctorum veneranda corpora, ad firmamentum murorum basilicæ sanctæ. Item in ecclesia B. Genesii martyris tectum noviter restauravit, ubi & altare erexit in nomine Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, in quo contulit patenam argenteam, & calicem, seu coronam argenteam cum delphinis sex, nec non & coronulam auream cum cruce pendente super altare. Item in basilica sanctæ Dei genitricis, quæ ad martyres dicitur, tectum vetusta (d) incuria demolitum purgari fecit ad purum, & cum calce abundantissima, seu cartis plumbeis a novo restauravit, & quæque per circuitum ejusdem (e) tecti fuerant dissipata novo nitore construxit. Item basilicam sanctæ Dei genitricis quæ in Aquiro dicitur, in qua antea diaconia & parvum oratorium fuit, eam a fundamentis longiorem & latius construxit atque depinxit. Item diaconiam sanctorum Sergii & Bacchi sitam ad beatum Petrum apostolum, in qua pridem parvum oratorium erat, a fundamentis ampliori fabrica dilatavit. Et concedens omnia quæ in usum diaconie exissent, statuit perpetuo tempore pro sustentatione pauperum in diaconie ministerio deservire. Item in cimiterio sanctæ Petronillæ stationem annuam dari instituit, ubi obtulit coronam auream, calicem, & patenam argenteam, seu alia diversa ad ornatum ecclesie pertinentia. Item (f) accubita quæ sunt ad B. Petrum in ruinis posita, a fundamentis noviter restauravit atque depinxit. Item basilicam beati Marci sitam foris muros hujus civitatis Romanæ via Appia, ejus tectum dirutum a novo refecit. Item in ecclesia beati Pauli apostoli mutavit trabes numero quinque, atque totum ejusdem basilicæ tectum ab arcu altaris usque ad regias refecit, ac restauravit. Mutavit autem trabes in sancta Dei genitrice ad præsepe numero quinque. Fecit vero a novo ecclesiam sanctorum Marcellini & Petri juxta Lateranas, etiam & cimiterium beatorum martyrum Januarii, Urbani, Tiburtii, Valeriani & Maximi tectum & eorum in ruinis positum a novo (g) perfectum.

accubitus
qui* tectum in ruinis
positum
refecit.ANNO
CHRISTI
731.* ad altaria
in ecclesia
sanctæ Dei
genitricis.

Hujus temporibus plurima pars murorum hujus civitatis Romanæ restaurata est. Alimniam quoque artificum, & pretium ad emendam calcem de proprio tribuit. Hujus temporibus Gallienum castrum recuperatum est, pro quo quotidie expugnabatur ducatus Romanus a ducatu Spoletino, dans pecunias non parvas Trasimundo duci eorum, ut cessarent bella, & quæstiones, (h) potuit causa finire, & in compage sanctæ reipublicæ, atque in corpore Christo dilecti exercitus Romani annexi præcepit. Hic fecit vestes de altari (i) in ecclesia Salvatoris, Dei genitricis, sanctorum apostolorum Petri & Pauli atque Andreæ, (k) & cæterorum in diversis ecclesiis. Nam & in Centumcellensium civitate muros dirutos pene a fundamentis fortissime construxit. Et hoc constituit, (l) ut secundum constitutum, quod a collegio sacerdotum (m) coram sacro corpore beati Petri factum est, pro celebrandis sollempnibus vigiliis, atque missarum Christi Domini nostri Jesu Christi, sanctæque ejus genitricis, sanctorum apostolorum, vel omnium sanctorum martyrum, ac confessorum perfectorumque justorum toto in orbe terrarum requiescentium, ut in oratorio nomini eorum dedicato intra ecclesiam beati Petri apostoli sub arcu principali a monachis vigiliæ celebrarentur, & a presbyteris hebdomadariis missarum sollempnia: iisdemque institutis disposuit, ut in cæmeteriis circumquaque politis Romæ in die natalitiorum eorum luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de patriarchio per oblationarium deportarentur ad celebrandas missas, per quem præviderit pontifex, qui pro tempore fuerit, (n) sacerdotem. Hic fecit ordinationes tres per mensem Decembrem, presbyteros 14. diaconos tres, episcopos per diversa loca numero 80. Qui etiam venerabilem Vulcarium partibus Franciæ in civitate Vienna dato pallio archiepiscopum constituit. Qui sepultus est in basilica beati Petri apostoli, quarto Kalendas Decembris. Et cessavit episcopatus dies quatuor.

NOTE SEVERINI BINII.

a Gregorius.) Anno 731. die 16. Februarii electus est Gregorius III. pontifex optimus, quem sanctus Bonifacius Germanorum apostolus semel per legatos, senel proprio ad urbem accessu de rebus fidei contra gentiles & hæreticos propagandis consuluit. Hujus temporibus Alfonso a populo Sarracenorum imperium exeerante rex Hispaniarum eligitur: de quo hoc memoratu dignissimum est, quod Roccardi catholici regis successor esse, atque catholicus rex cognominari voluerit. Quem titulum cum successores diu intermiserint, Ferdinandus Aragonius Hispaniæ rex tanquam gloriosissimum regni ornamentum iterum usurpavit, precibusque emixis a Julio II. impetravit, ut ejusmodi titulus esset hæreditarius omnium regum Hispaniæ. Luitprandus Longobardorum rex urbem Romam obsedit, tunc Anastasio in vita Zachariæ, & basilicam sancti Petri expoliavit, ut videre est in epistola sexta ad Carolum infra. De eodem, inquit Vvaltridus, veluti inauditum quiddam & novum refertur, quod omnes psalmos memoriter tenuerit. Quibus calumniis eundem Magdeburgenses perfringant, infra in notis epistolæ ad Bonifacium indicabo.

Gregorius
quando pontifex factusTitulus regum
Hispaniæ rex
catholicus

b Sedis annos 10. menses 8. dies 10.) Anno 741. Tempus sedis quarto Kalendas Decembris defunctus, post decennium, mensibus 19. & 12. diebus sedisse, recte scribit Baron. anno prædicto num. 7.

c Fuit autem temporibus Leonis & Constantini.) Ubi.

- (a) bonis (b) XXIX. (c) & integritatem (d) curio (e) detestari
(f) ad accubitus (g) perfecti (h) & potuit causam finire
(i) in ecclesia sanctæ Dei genitricis, sanctorum &c. (k) & cætera in diversis ecclesiis.
(l) ut servata sunt secundum constitutum quod &c. (m) de sacro corpore &c.
(n) Sacerdotes. Defuncti cætera, sed statim continuatur Vita Zachariæ.

ANNO
CHRISTI

Constat. in
Cyprianum
Maphigia

Ultimo anno pontificatus Gregorii Leo Isaurus obiit : Constantinus Copronymus imperatoris imperique successores solus regnavit, & contra venerandas imagines edictum ferens, Ne culpmus, loquitur, idcirco Theophanes, *Utrum Dei esse quem gentes Maria, quique dicitur Christus, sed parum hominem. Maria autem cum peperit, sicut me peperit mater mea.* Quibus blasphemis populus valde commotus & probris & contumeliis in eum jecit.

Ad Persecutionem. Hac persecutione Emilianus Cyprianus episcopus, Basilias, Procopius Decapolis, & Theophilus monachus relegati leguntur in menologio Gregoriorum.

c. *Magis fides ardore promotus.*) Vide qua dicemus infra in notis concilii Romani II.

f. *Idcirco illa scripta commemorantur pro originibus imaginibus.*) Eadem Hadrianus in epistola ad Constantinum imperatorem. *In magnam irascutionem atque Gregorius Romanus pontifex, per ea tempora sanctissimi, congerit sunt. Septus etiam primum vestra serenitatis admonuit, ne faceret venerandas imagines de statu suo dejectas, verum illorum salutifera preces tantum illius nequaquam commoverunt.*

Reliquiarum
cultores re-
legantur.

g. *Et iterum sacras adorationes literas pro originibus imaginibus.*) Quas in oriente deprecatur. Nihil sanctum pontificem apud impium imperatorem scriptis suis officia reliqua eventa declarant. Quando Theodorum Mansurem Graporum episcopum, ut ait Theophanes, aliosque phares sacrarum reliquiarum cultores in longiora exilia amandavit, & Hypatium Lydorum episcopum cum Andree presbytero dire exanimato necavit.

Gregorius pro
imaginibus
quid.

h. *Hic concessit sibi columnas.*) Sacrarum imaginum usum, contra Leonem scriptis defensum, etiam in ipsa confirmavit, quando magis presens Salvatoris, Dei genitricis, apostolorum, & sanctarum virginum imagines in ecclesia beati Petri erexit.

Reliquiarum
cultus.

i. *Hic fecit oratorium.*) In hoc oratorio idem pontifex sanctorum omnium reliquias, quas toto orbe Christiano colligere poterat, honorifice collocavit, idcirco ideo quod a Leone Iconoclasta sanctorum reliquias contemnerantur.

Duplex lega-
tio ad Ca-
rolum.

k. *Sacras clavis direxit, &c. navali itinere ad pariter Francia Carolo sagittario viro.*) Sunt qui hanc legationem confundunt cum illa ad eundem Carolum a Gregorio II. missa fuisse autem utranque plene diversam ex eo convincitur, quod prior adversus imperatorem, posterior adversus Longobardos missa, quodque illa, non hac, reciproca fuerit. Auditor appendicis ad Gregorium Turonensem bina legationis expresse meminit. Eadem confirmantur auctoritate epistola illius quam scripsit ad Carolum.

I. AD BONIFACIUM ARCHIEPISC.

Mittit illi pallium archiepiscopale, docetque quomodo uti eo debeat. Potestatem facit novos episcopatus instituendi. De quodam presbytero, & de diversis ejus interrogationibus respondet.

Reverentissimo ac sanctissimo fratri Bonifacio episcopo ad illuminationem gentis Germanie, vel circumquaque in umbra mortis morantibus gentibus in errore constitutis ab hac apostolica sede directo, Gregorius servus servorum Dei.

Edi. Rom.
Del Ecclesia
directo

Magna nos habuit gratulatio lectis sanctissimi fraternitatis tue literis, cum in eis, relecta serie, fuisset repertum, Domini nostri Jesu Christi gratia plurimos te a gentilitate & errore ad veram fidei agnitionem convertisse. Quod quia divina institutione docemur in parabolis, cui quinque talenta credita fuerant, alia quinque fuisse lucratum; in talis commercii lucro cum toto plaudimus ecclesia. Hinc jure tibi sacri pallii direximus munus, quod beati Petri apostoli auctoritate suscipiens induaris, atque inter archiepiscopos unus, Deo auctore, precipimus ut censearis. Qualiter autem eo utaris, ex mandato apostolico informatus agnosce. Itaque dum missarum solemnibus agis, vel episcopum te contigerit consecrare, illo tantummodo tempore eo utaris. Quia vero turbas Domini gratia in iisdem partibus ad rectam fidem asseris esse convertas, Concil. General. Tom. XII.

Marb. 25.

agacien

A ideoque nequire te occurrere omnibus, & que salutis sunt impendere vel intimare, cum jam longe lateque gratia Christi ejus fides in illis propagetur; precipimus ut juxta sacrorum canonum statuta, ubi multitudo excrevit fidelium, ex vigore apostolicæ sedis debeas ordinare episcopos: pia tamen contemplatione, ut non vilescat dignitas episcopatus. Presbyterum namque, quem præterito asseruisti anno ad nos venisse, nostroque judicio fuisse a suis nefariis absolutum adionibus, credas neque nobis confessionem aliquam fecisse, nec a nobis ut suos expleat libitus absolutum fuisse. Sed si eum errori deditum repereris, hunc apostolicæ sedis vigore ut juxta sanctorum canonum censuram corrigas & emendes precipimus: vel si quos forsitan tales inveneris. Ille enim veniens, Presbyter sum, ait, & commendatitias ad filium nostrum Carolum literas expetiit. Nullam illi aliam concessimus licentiam: quem vitari, si prave conversatur, cum reliquis volumus.

ANNO
CHRISTI

partibus pro-
pagetur
q. d. Pra-
cipimus ut
juxta

I. Eisdemque, quos a paganis baptizatos esse asseruisti, si ita habetur, ut denuo baptizentur nomine sanctæ Trinitatis mandamus.

De consec.
dist. 4
Quos a paga-
niz.

II. Inter cetera agrestem caballum aliquantos comedere adjunxisti, plerosque & domesticum. Hoc nequaquam fieri deinceps, sanctissime frater, sinas, sed quibus potueris Christo juvante modis per omnia compelles, & dignam eis impone penitentiam: immundum est enim atque execrabile.

III. Pro obeuntibus quoque consulisti si liceat offerre. Sancta sic tenet ecclesia, ut quicunque pro suis mortuis vere Christianis offerat oblationes, atque eorum memoriam faciat presbyter. Et quamvis omnes peccati subjaceamus, congruit tamen ut sacerdos non nisi pro mortuis catholicis memoriam faciat & intercedat. Non enim pro impiis, quamvis Christiani fuerint, tale quid agere licebit.

oblationes
offerre
q. d. quæst. 2.
Pro obeun-
tibus.
derg. non
vin

IV. Eos etiam qui se dubitant fuisse baptizatos, vel qui a presbytero Jovi mandante, & carnes immolantibus vescente baptizati sunt, ut rebaptizentur precipimus.

Nam & eos
qui se dubi-
tant fuisse
baptizatos,
non non, vel
qui presbyte-
ro Jovi ma-
dante, & im-
molantibus
carnes ve-
scenti jun-
guntur, ut
baptizentur,
precipimus.
devia, no
amplius cul
mulieres o-
bierint, qua-
bus debet
copulari.

V. Progeniem vero suam unumquemque usque ad septimam generationem observare decrevimus.

VI. Et si valueris, devitandum doce, ne cui uxor obierit, amplius quam duabus debeat copulari.

ivo p. 2.
c. 129.

VII. De his vero qui patrem, matrem, fratrem, aut sororem occiderint, dicimus ut toto vitæ tempore corpus Dominicum non suscipiant, nisi in sue exitu pro viatico. Abstineant etiam se a carnis comestione, & potu vini, donec advixerint: tunc secunda, quarta & sexta feria, ut sic possint descentes diluere commissum scelus.

VIII. Hoc quoque inter alia crimina agi in partibus illis, dixisti, quod quidam ex fidelibus ad immolandum paganis sua venundant mancipia. Quod ut magnopere corrigere debeat, frater, commonemus, nec sinas fieri ultra: scelus est enim, & impietas. Eis ergo qui

ANNO
CHRISTI
727.

hæc perpetraverunt, similem homicidæ indices A
penitentiam.

IX.

At quoties episcopum consecraveris, duo vel
tres conveniant tecum episcopi, ut Deo sit
gratum quod geritur, & eis convenientibus,
ipsique presentibus consecres. Hæc te, frater
charissime, diligenter observare volumus, & stu-
dio pietatis ceptum negotium salutis exequi;
ut de lucro apportato valeas a Domino Deo
nostro mercedem percipere in æterna retribu-
tione. Privilegium vero juxta quod petisti fa-
cientes, his junctum direximus; optantes te
Domini Dei nostri præsidio de conversione er-
rantium Christo Domino plenissimum* appor-
tare lucrum. Deus te incolumem custodiat, B
reverentissime frater.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI S. J.

Magna nos habuit. Hanc vero Gratianus idem
16. quæst. 1. præcipit, Gregorio juniori attribuit.
Quin nonnullæ licet Gregorium III. designare interdum
solerent, ut dixi, hanc tamen a Gratiano non intelli-
gi eo liquet, quod eandem epistolam Gregorio II. di-
ferre tribuit 13. quæst. 2. *Pro obsequiis*, & de conse-
crat. dist. 4. *Quor a pagani.* Et Gratiano fateri, quod
in quibusdam manuscriptis in hujus epistola sine legi-
tur: *Hucusque Gregorius a primo secundus, hinc Grego-
rius a secundo quartus*, id est tertius. Quibus verbis
Gregorio II. perspicue adscribitur. Caterum Gregorii
III. epistolam esse, vel missi ad Bonifacium pallii men-
tio declarat. M. Nam quippe a Gregorio III. tradit
eussit vitam Bonifacii lib. 1. cap. 31. Hinc ergo re-
dus in eadem vita tribuitur, & apud Ivozem par-
te 10. cap. 179.

II. AD OMNES EPISCOPOS,
PRESBYTEROS, ET ABBATES.

Commendat Bonifacium in Germaniam re-
deuntem, ut illum adjuvet, & si quis il-
li se adjungere velit, non prohibeat.

* *Edic. Rom.* Gregorius * servus servorum Dei dilectissimis no-
bis omnibus episcopis, venerabilibus presbyteris,
religiosis abbatibus, omnium provinciarum.

Domino cooperante, & sermonem confir-
mante, præsens sanctissimus vir Bonifa-
cius frater coepiscopus noster, qui verbum ve-
ritatis a decessore nostro sanctæ recordationis
Gregorio præfule in Germaniam partes missus
fuerat prædicare; jam post multum tempus,
anhelanti desiderio orationis, ad limina sacra
beatorum apostolorum adveniens, se nobis præ-
sentare voluit. Qui etiam completa oratione,
ad ceptum laborem, angelo Domini* præve-
niente, a nobis est dimissus. Cui vestra obse-
cro omnium dilectio, seu reverentia & religio-
sitas, propter Christi amorem juvamina im-
pendere dignetur, dum agnoscitis quæ Domi-
nus noster Jesus Christus promissit dicens: *Qui
suscepit prophetam in nomine prophete, merce-
dem prophetæ accipiet: & qui suscepit justum in
nomine justî, mercedem justî accipiet.* Et si for-
sitan aliquis ex vestris ministris sese ipsi san-
ctissimo viro in ministerio exhortationis san-
ctæ catholicæque fidei adjungere voluerit, nul-
lo modo prohibeatis, charissimi. sed magis
concursum præbete, & ex vestro ovili adju-
tores tribuite, qui possint per Dei gratiam suffi-
cienter gentibus ministrare verbum prædicationis,
ut omnipotenti Deo animas lucrificent,
ut & vestra communitas boni operis portio-
nem sortiatur, atque illi mereantur domini-
cam vocem audire: *Vos qui reliquistis omnia,*

& secuti estis me, centuplum accipietis, & vi-
tam æternam possidebitis. Bene valete.

ANNO
CHRISTI
727.III. AD OPTIMATES ET POPULUM
PROVINCiarum GERMANIÆ.

Redeunte ad illos Bonifacio monet ut ei obe-
diant, atque ut paganicos omnes ritus
procul abjiciant.

Gregorius papa universis optimatibus. & populo
provinciarum Germaniæ, Thuringiæ. & Hassiæ,
Bospori & Nistresi, Vvedris, & Lognais,
Sudnodi & Graveldis, & omnibus in orienta-
li plaga constitutis.

* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.

Quoniam decessor noster sanctæ recordatio-
nis Gregorius præsul, nutu divino mo-
tus, ad faciendam Deo plebem perfectam,
præsentium portitorem literarum Bonifacium
reverentissimum fratrem nostrum & coepisco-
pum ordinans ad vos usque destinavit, eumque
regulam & normam apostolicæ & catholicæ fi-
dei Romanæ, cui Deo auctore deservimus,
ecclesiæ edocens direxit, & post temporum
spatia orationis causa ad limina beatorum apo-
stolorum sese præsentavit, & quæ ad salutem
animarum pertinent a nobis poposcit imbui;
nos, Deo favente, ut sacra docet scriptura,
eum edocentes, ad vos, charissimi, remeaturum
absolvimus, hortantes vos in Domino, ut di-
gne suscipiatis ad eo verbum exhortationis,
& episcopos vel presbyteros quos ipse ordina-
verit per apostolicam sibi datam auctoritatem,
in ecclesiæ ministerio recipiatis. Et si quos for-
san deviantes invenerit a rectæ fidei tramite,
seu canonica doctrina, eosque prohibuerit, a
vobis nullo modo impediatur, & quod eis im-
positum fuerit obediendo propter Deum susci-
pian. Nam qui temerator extiterit ad obe-
diendum, sibi ipsi damnationem acquirit. Vos
autem, charissimi, qui in nomine Christi ba-
ptizati estis, Christum induistis, abstinete &
prohibete vosmetipsos ab omni cultu pagano-
rum, non tantum vosmetipsos corrigentes, sed
& subditos vestros. Divinos autem & fortile-
gos, vel sacrificia mortuorum, seu lucorum
vel fontium auguria, vel phyladeria, & incan-
tatores, & veneficos, & maleficos, & obser-
vationes sacrilegas, quæ in vestris finibus fie-
ri solebant, omnino respuentes atque abjicien-
tes, tota mentis intentione ad Deum conver-
timini, ipsumque timeate, adorare, honorifica-
te; *Sanctorum memoriis communicantes*, ut ait
apostolus. Si enim fides vestra, secundum Do-
mini nostri dicta, fuerit sicut granum sinapis,
dicetis monti huic: *Transfer, & transfertur.* transi hinc
Ipse enim Dominus & Salvator noster in suo
sacro eloquio docet: *Dilige Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, & ex tota anima tua,
& ex tota virtute tua.* Et iterum: *Qui me con-
fessus fuerit coram hominibus, & ego confitebor
eum coram patre meo qui in celis est.* Item &
alibi promittit dicens: *Quodcumque petieritis
patrem in nomine meo set vobis: & Petito &
accipietis; quærite & invenietis; pulsate & aperietur
vobis.* Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit
invenit, & pulsanti aperietur. Et vos, charissi-
mi, facite fructus dignos, ut in die adventus
Domini nostri Jesu Christi sidereas mereamini
adipisci mansiones. Bene valete.

* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.* *Edic. Rom.*
Theob. Nor-
thar, & Ni-
stres, Unc-
dredia, & Lo-
gnais, Sud-
nodi, &
Graveldis
ac.

IV. AD

ANNO
CHRISTI
711.IV. AD EPISCOPOS BAJOARIÆ
ET ALAMANNIÆ.

Ut Bonifacium sedis apostolicæ agentem vices
congrue suscipiant, & ad concilia que
indixerit convenient.

*Dilectissimi nobis episcopis in provincia Bajas-
riorum & Alamannia constitutis, Voigoni,
Laidoni, Rodulfo, Vroilo, seu Adda, Gre-
gorius papa.*

*Edito Rom.
1. ggo. Laidoni,
Ridone,
Phospho,
de Savoda.*

5 pph.

Catholica sanctorum patrum auctoritas ju-
bet, ut bis in anno pro salute populi Chri-
stiani, seu exhortatione adoptionis filiorum,
synodalia debeant celebrari, & causarum cano-
nicarum examinatio provenire, ut unicuique,
prout necessitas uniuscujusque poposcerit, pia
judicatione subveniat. Unde secundum apo-
stoli doctrinam admoneo & hortor vos, cha-
rissimi, per misericordiam Dei, ut digne am-
buletis ea vocatione qua vocati estis, ut mini-
sterium vestrum perfectum sit coram Domino.
Opportunum namque est vos nosse, fratrem
& coepiscopum nostrum præsentem Bonifa-
cium, nostram agentem vicem, cum digno ac
debito honore pro Christi nomine suscipere,
& ministerium ecclesiasticum cum fide catho-

Alia secundum morem & normam sanctæ ca-
tholicæ & apostolicæ Dei ecclesiæ, cui mise-
ricordia Dei præveniente præesse videmur, si-
cut apostolica auctoritate a nobis destinatus est,
ab eo suscipientes dignanter teneatis, & gen-
tilitatis ritum & doctrinam, vel venientium
Britonum, vel falsorum sacerdotum & hæ-
reticorum, aut undecumque sint, renuentes
ac prohibentes adjiciatis: & ut populum vobis
a Deo commissum piis admonitionibus edocetis,
& a sacrificiis mortuorum omnino absti-
neatis: & juxta quod fueritis a prædicto no-
stro confacerdotē edocti, ita catholicam & apo-
stolicam doctrinam tenentes, Domino Deo &
Salvatori nostro placere studeatis, & in quo
vobis loco ad celebranda concilia convenire
mandaverit, sive juxta Danubium, sive in ci-
vitate Augulla, vel ubicumque judicaverit,
pro nomine Christi parati esse inveniamini,
quatenus cognoscamus per ejus mandatum de
vestro conventu, ut in die adventus Christi
Jesu cum fructu boni operis ante ejus tribunal
assistere mereamini dicentes: Ecce nos, & pue-
ri quos dedisti nobis, Domine, non perdidimus
ex eis quemquam, ut & vos dominicam
vocem audire mereamini dicentem: Venite be-
nedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis
paratum est ab origine mundi. Bene valete.

ANNO
CHRISTI
711.

*Inf. &
Sive ad
106, aut 107.*

1/2.

1/2.

JOANNIS DOMINICI MANSI

DE CODICE CAROLINO HIC EDENDO

PRÆMONITIO.

Carolinum codicem, quo Carolus Magnus Romanorum Pontificum epistolas ad Carolum Martellum,
Pippinum & ad se datas complexus est, eruditi omnes fas norant. Ex his Labbeus nonnullas
in collectionem suam intulit; aliarum summam tantummodo produxit, quasdam etiam omisit.
Quo consilio id egeris, mihi profecto incompertum est; neque enim intelligo cur alia promenda essent,
alia tantum indicanda, alia supprimenda, nisi forte ea illi mens fuerit Baronii vestigia relegere,
qui in Annales suos selectas tantummodo intulit, aliarum meminisse tantummodo, alias illaudatas re-
liquit. Quidquid sit ego integrum codicem hic representandum judicavi, ut de epistolis singulorum Pon-
tificum nihil desiderandum relinqueretur. Muratorii editione Rev. Italic. t. III. p. II. uter, utpote om-
nium accuratissima. Si quid tamen inter epistolas singulorum Pontificum a Labbeo relatum offendi,
ejus lectionem intactam retinui, signatis tamen majoris momenti variantibus. Integras etiam ejusdem
Muratorii notas servandas censeo, eas præsertim, quæ ad sanandum textum conferunt. Porro Mur-
atorius textum Grefseriana editionis exhibet, ac variantes ex editione varissima Lambecii adnotas. Id
pariter & hic a me factum est, saltem in his epistolis, quas ex eodem Muratorio huc primus inveni.
Adiicienda modo est inscriptio eidem collectioni præmissa, quam Grefserus ex cod. membranaceo vene-
randa vetustatis, ut ipse ait, revulgerit.

R Egnante in perpetuum Domino & Sal-
vatore nostro Jesu Christo, anno incar-
nationis ejusdem Domini nostri DCCXCI.
Carolus excellentissimus, & a Deo electus
rex Francorum & Langobardorum, ac pa-
tricius Romanorum, anno felicissimo regni
ipsius XXIII. divino nutu inspiratus; sicut
ante omnes, qui ante eum fuerunt, sapien-
tia & prudentia eminet, ita in hoc opere
utilissimum sui operis instruxit ingenium, ut
universas epistolas, quæ tempore bonæ me-
moræ domini Caroli avi sui, nec non &
gloriosi genitoris sui Pipini, suisque tempo-
ribus de summa sede apostolica beati Petri
apostolorum principis, seu etiam de imperio,
ad eos directæ esse noscuntur, eo quod ni-
mia vetustate, & per incuriam jam ex par-
te dirutas atque deletas conspexerat, denuo
memorabilibus membranarum summo cum cer-
tamine renovare ac rescribere decrevit. Inci-

piens igitur, ut supra diximus, a principa-
tu prædicti principis Caroli, avi sui, usque
præsens tempus, ita omnia exarans, ut nul-
lum penitus testimonium sanctæ ecclesiæ pro-
futurum suis deesse successoribus videatur,
ut scriptum est: Sapientiam omnium antiquo-
rum exquirat sapiens.

V. AD CAROLUM MARTELLUM
MAJOREM DOMUS REGIÆ FRANCIÆ.

Pro suscipienda sanctæ ecclesiæ Romanæ defen-
sione adversus reges Longobardorum, qui il-
lam armis sui vexabant.

Domino excellentissimo filio Caroli subregulo
Gregorius papa.

*Est p. 106
dicta Caroli
al.
Dat. Labbeus.*

N imia suadumus tribulatione, & lacrymarum
die nocturne ab oculis nostris non defi-
ciunt,

ANNO
CHRISTI
711.ANNO
CHRISTI
711.

ciunt, quando, conspicimus quotidie & undique A
ecclesiam sanctam Dei a suis, in quibus spes
erat vindicandi, destitui filiis. Propterea coar-
ctati dolore in gemitu & luctu consistimus, dum
cernimus id quod modicum remanserat prae-
teritq; anno pro subsidio & alimento pauperum
Christi, seu luminarium concinnatione, in par-
tibus Ravennatum, nunc gladio & igne cuncta
consumi a Luitprando & Hilprando regibus
Longobardorum. Sed in istis partibus Romanis
inimicis plures exercitus similia nobis fece-
runt & faciunt, & omnes * scalas sancti Petri
destruxerunt, & peculia quæ remanserant ab-
stulerunt. Et nulla nobis abs te, excellentissi-
me fili, refugium facientibus pervenit hactenus
consolatio. Sed, ut conspicimus, dum indul-
tum a vobis eisdem regibus est motiones fa-
ciendi, quod eorum falsa suggestio plus quam
nostra veritas apud vos recepta est, & timemus
ne tibi respiciat ad peccatum; quando nunc,
ubi resident ipsi reges, ad exprobrationem no-
stram ita proferunt verba dicentes: Adveniat
Carolus, apud quem refugium fecistis, & exer-
citus Francorum, & si valent adjuvent vos, &
eruant de manu nostra. O quam insanabilis
dolor pro his exprobrationibus in nostro reti-
netur pectore, dum tales ac tanti filii suam
spiritualem matrem, sanctam Dei ecclesiam,
ejusque populum peculiarem non conantur de-
fendere! Potens est, charissime fili, ipse prin-
ceps apostolorum, ob a Deo sibi concessam po-
tatem, suam defendere domum & populum
peculiarem, atque de inimicis dare vindictam:
sed filiorum fidelium mentes probat. Non cre-
das, fili, falsidicis suggestionibus & suasionibus
eorundem regum. Omnia enim tibi falso sug-
gerunt, scribentes circumventiones, quod quasi
aliquam culpam commissam habeant * eis du-
ces, id est Spoletinus & Beneventanus. Sed
omnia mendacia sunt. Non enim pro alio (sa-
tisfaciat tibi veritas, fili) eosdem duces perse-
quantur crimine, nisi pro eo quod noluerunt
præterito anno de suis partibus super nos ir-
ruere, & sicut illi fecerunt, res sanctorum apo-
stolorum destruere, & peculiarem populum de-
prædari, ita dicentes ipsi duces: Quia contra D
ecclesiam sanctam Dei ejusque populum pecu-
liarem non exercitamus, quoniam & pactum
cum eis habemus, & ex ipsa ecclesia fidem ac-
cepimus: ideoque mucro eorum deservit contra
eos. Nam ipsi prædicti duces parati fuerunt &
sunt secundum antiquam consuetudinem eis o-
bedire: sed illi retinentes iram, pro eo quod
superius diximus, per exquisitam occasionem
volentes illos & nos destruere & invadere; ideo
utrosque persequentes vestre bonitati suggerunt
falsa, ut & duces illos nobilissimos degradent,
& suos ibidem pravos ordinent duces, & mul-
to amplius quotidie, & ex omni parte Dei ec-
clesiam expugnent, & res beati Petri principis
apostolorum dissipent, atque populum peculia-
rem captivent. Tamen ut rei veritas vobis pe-
nitus declaretur, Christianissime fili, jubeas post
ipsorum regum ad propria reversionem tuum
fidelissimum missum, qui non præmiis corrup-
patur, huc dirigere, ut propriis oculis persecu-
tionem nostram, & Dei ecclesie humiliationem,
& ejus rerum desolationem, & peregrinorum
lacrymas * conspicatur, & tuæ devotioni om-
nia pandat. Sed hortamur tuam bonitatem co-
ram Domino, & ejus terribili judicio, Christia-
nissime fili, ut propter Deum & animæ tuæ
salutem subvenias ecclesie sancti Petri, & ejus

peculiari populo, eosdemque reges sub nimia
celeritate refutes, & a nobis repellas, & jubeas
eos ad propria reverti. Non despicias depreca-
tionem meam, neque claudas aures a postula-
tione mea; si non tibi princeps apostolorum
claudat ecclesie regna. Conjuro te per Deum
verum & verum, & per ipsas sacratissimas cla-
ves confessionis beati Petri, quas vobis ad re-
gnum direximus, ut non præponas amicitiam
Longobardorum amoris principis apostolorum;
sed velocius sub nimia festinatione sentiamus
post Deum tuam consolationem ad nostram de-
fensionem; ut in omnibus gentibus declaretur
vestra fides & bonum nomen: quatenus & nos
cum propheta mereamur dicere: *Exaudiet te / sol. 19.*
B *Dominus in die tribulationis, protegat te nomen
Dei Jacob.* Harum autem literarum portator
Anchardus vester fidelis, quod oculis suis vidit,
& nos ei injunximus, omnia tuæ benignæ ex-
cellentie viva voce narrabit. Et petimus boni-
tatem tuam, coram Deo teste & iudice, ut ni-
mis festinanter lenias dolores, & letabunda no-
bis celeriter mittas nuncia, ut læto affecti ani-
mo die noctuque pro te tuisque fidelibus coram
sacris sanctorum principum apostolorum Petri &
Pauli confessionibus Domino fundamus preces.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

a *Carolo subregulo.* Edita est cum sequenti a Gre-
gorio nostro in codice epistolarum pontificiarum. In u-
traque autem subregulum vocat pontifex, quem decessit
ejus Gregorius alter duces in epistola 3. vocat, &
in epistola 2. patricium; Carolum videlicet Martel-
lum, præfectum palatii, seu majorem domus regis.
Idem rursus in proxima ad Bonifacium epistolâ prin-
ceps Francorum dicitur: quo titulo usum fuisse Caro-
lum Martellum non meminimus; usus esse Karloman-
num & Pippinum Martelli filios docent acta synodi
Liptinensis & Suesbronensis.

VI. AD CAROLUM MARTELLUM

MAJOREM DOMUS REGIE FRANCORUM.

Item pro defensione ecclesie Romanæ.

*Domino excellentissimo filio Carolo subregulo
Gregorius papa.*

O B nimium dolorem cordis & lacrymas ite-
rata vice tuæ excellentie necessarium du-
ximus scribendum, confidentes te esse amato-
rem filium beati Petri principis apostolorum &
nostrum; & quod pro ejus reverentia nostris
obedias mandatis ad defendendam Dei eccle-
siam, & peculiarem populum, qui jam perse-
cutionem & oppressionem gentis Longobardo-
rum sufferre non possumus. Omnia enim lumi-
naria ad honorem ipsius principis apostolorum,
& quæ a vestris parentibus, vel a vobis oblata
sunt, ipsi abstulerunt. Et quoniam ad te post
Deum confugium facimus, propterea ipsi Lon-
gobardi in opprobrium habent & opprimunt.
Unde & ecclesia sancti Petri denudata est, &
in nimiam desolationem redacta. Tamen om-
nes nostros dolores subtilius in ore posuimus
præsentii portatori tuo fideli, quos in auribus
tuæ excellentie suggerere debeat. Tu autem,
fili, habeas cum ipso principe apostolorum, hic
& in futura vita coram omnipotente Deo no-
stro, sicut pro ejus ecclesia & nostra defen-
sione disposueris & decertaveris sub omni veloci-
tate: ut cognoscant omnes gentes tuam fidem
& puritatem, atque amorem quem habes erga
principem apostolorum beatum Petrum, & nos,
ejus.

BA II Cod.
Carol. Dat.
Labbet.

* conspicitur

sed confirmatis cordibus fratrum & omnium fidelium, qui rudes sunt in illis Helperiis partibus, ubi tibi Dominus aperuerit viam, salutis verbum predicare non desistas: & ubi locum inveneris necessarium, secundum canonicam regulam episcopos ordina ex nostra vice, & apostolicam atque catholicam traditionem eos tenere edoce. Ex hoc enim magnum mercedis præmium tibi præparabis, quoniam omnipotenti Deo nostro facies plebem perfectam. Non pigeat, dilectissime frater, itinera carpere aspera & diversa, ut Christiana fides longe lateque tuo conamine extendatur. Scriptum namque est: *Arcta & angusta vis est qua ducit ad vitam.*

**Probat quod Bavoriam in quatuor episcopatus
divisit. Aliquis ejus quæstionibus respondet.
Concilium juxta ripam Danubii celebrari ju-
bet.**

北. 東.

DOdoris gentium egregii B. apostoli Pauli vox est dicentis: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Agnoscetes itaque in syllabis fraternitatis tuæ, quæ innotuisti jam de Germaniæ gentibus, quas sua pietate Deus noster de potestate paganorum liberavit, & ad centum millia animas in sinu matris ecclesiæ, tuo conamine, & Caroli principis Francorum, aggregare dignatus est: sed & in Bajoariorum provincia quæ a te acta sunt agnoscetes, dator omnium bonorum Domino Deo nostro extensis ad cælum palmis gratias retulimus, qui januam misericordiæ & pietatis in illis partibus Hesperii ad cognoscendam viam salutis ostium misericordiæ aperuit, & misit angelum suum, qui præparavit viam tuam ante te. Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Igitur quia indicasti perrexisse te ad gentem Bajoariorum, & invenisse eos extra ordinem ecclesiasticum viventes, dum episcopos non habebant in provincia, nisi unum nomine Vivilo, quem nos ante tempus ordinavimus: & quia cum assensu Otilonis ducis eorundem Bajoariorum, seu optimatum provincie illius, tres alios ordinasses episcopos, & in quatuor partes provinciam illam divisisses, id est in quatuor parochias, ut unusquisque episcopus suam habeat parochiam, bene & satis prudenter peregisti, frater, quoniam apostolicam præceptionem ex nostra vice implesti, & sicut tibi præcipimus ita peregisti. Itaque non desinas, frater reverentissime, docendo eos sanctam catholicam & apostolicam Romanæ sedis traditionem, ut illuminentur rudes, & viam salutis teneant, per quam possint ad æterna præmia pervenire. Presbyteros vero quos ibidem re-

periti, si incogniti fuerint viri a quibus sunt ordinati, & dubium est eos episcopos fuisse, an non, qui eos ordinauerunt; si bonæ actionis & catholici viri sunt illi presbyteri, & in ministerio Christi omnique lege sancta edocatique apti, ab episcopo suo benedictionem presbyteratus suscipiant, & consecrentur, & sic ministerio sacro fungantur. Illi vero qui baptizati sunt per diversitatem & declinationem linguarum gentilitatis, tamen quia in nomine

Trinitatis baptizati sunt, oportet eos per manus impositionem & sacri chrismatis unctionem confirmari. Nam Vivilo a nobis episcopus est ordinatus; & si aliquid excedit extra canonicam regulam, doce & corrige eum juxta Romanæ ecclesiæ traditionem, quam a nobis accepisti. De concilio vero, ut juxta ripam Darubii debeas celebrare nostra vice, præcipimus fraternitati tuæ apostolica auctoritate ibidem præsentari. Et in quantum Dominus tibi vires dederit, prædicare verbum salutis ne cesses, ut religio Christiana in nomine Domini crescat & multiplicetur. Nec enim habebis licentiam, frater, pro jure cæpti laboris in uno morari loco:

Operare itaque, frater, bonum opus quod cepisti, ut in die Christi Dei nostri merearis dicere inter cœtum sanctorum probabilium patrum assistens: *Ecce ego & pueri quos dedisti mihi; non perdidisti ex eis quemquam.* Et iterum: *Domine, quinque talenta tradidisti mihi; ecce alia quinque superlucratus sum.* Et ut subsequenter merearis vocem Domini audire dicentis: *Euge serve bone & fidelis, qui supra pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui.* Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data IV. Kalendas Novembris, imperante domno piissimo Augusto Leone, imperii ejus anno XIII. sed & Constantino magno imperatore ejus filio, anno XX. indictione VIII.

204-10

a Caroli principis Francorum.) Hoc argumento pluribusque aliis a Narodio anno 741. allegatis, convincitur fabulosum esse quod de Caroli Martelli anima apud inferos condemnata refert Gratianus 16. quæst. 1. post canonem 59.

b. *Prothytaror vero*) Ex hoc loco Centuriatores Gregorium III. redarguunt, sed magna cum injuria: nihil enim aliud hoc loco præcipit, quam ut ordinati a nominatis vel dubiis episcopis iterum consecrentur. Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 12.

c. Illa vero qui baptizati sunt.) Huc loco expressè tradit Gregorius Papa, non esse iterarum illorum baptisma, qui gentiliu ministerio & idiomate in nomine sanctissimi Trinitatis baptizati essent, sed per manus impositionem, & chrismatis unctionem ut Christiani esse recipiendos. Vera igitur est interpretatio epistolæ, quæ paganus hæc expressè Trinitatis invocatur, ne baptizatos iterum mandet baptizari in nomine sanctissimi Trinitatis. Vide epistolam Zacharii Papæ quæ recipit: *prædecessoris sui Gregorii exemplo respondet*, non legitimè per expressam sanctissimam Trinitatis invocationem baptizatos iterum legitima forma baptizari debere.

A P P E N D I X.

*Gregorius omnibus episcopis in Tuscia
Langobardorum.*

Eminuit fraterna sanctitas vestra, tempore
ordinationis suæ per chirographum & sa-
cramenti vinculum beato Petro principi apostolo-
rum spondisse, ut in emergentibus sancta
ejus ecclesiæ totis viribus elaboraretis. Igitur
quia præsentem viros Anastasium dilectum filium
nostrum presbyterum, & Adeodatum Regiona-
rium subdiaconum, nostros fideles, ad obse-
crandum & Deo favente obtinendum, pro qua-
tuor castis, quæ anno præterito beato Petro
ablata sunt, ut restituantur a filiis nostris Luit-
prando & Hilprando supplicare destinavimus;
ecce, dilectissimi fratres, tempus acceptabile
ut juxta chirographum vestrum, boni operis
fructus

Supplém.
- Manusc. pag
141
- Apud Fontan
de Antiquit.
- Hecce Apud
pend. n. 10
pag 107.

ANNO
CHRISTI
711

fructum beato Petro seratis: cuius auctoritate vos hortamur in Domino, ut ad eosdem cum prædictis filiis nostris properetis, ut a Deo inspirati protektoribus eorum beatis principibus Apostolorum Petro & Paulo eadem castra restituantur. Nam si, quod non credimus, distuleritis iter accipere propter Deum, ego, quamquam imbecillis sim præ infirmitate corporis, iter arripiam laboriosum, & videbo ne vestra negligentia vobis ad obligationem ex nodo patet pertineat. Data Idus Octobris Indictione IX.

EXCERPTUM A BEATO GREGORIO

PAPA III. EDITUM, EX PATRUM DICTIS
canonumque sententiis.

De diversis criminibus & remediis eorum.

P R Æ F A T I O.

Cernimus in ecclesia, quod nos valde sollicitat, quoniam ita confusa sunt iudicia penitentium in presbyterorum nostrorum opusculis, atque ita diveria & inter se discrepantia, & nullius auctoritate suffulta; ut vix propter dissonantiam possint discerni. Unde fit ut concurrentes ad remedium penitentiae, tam pro librorum confusione, quam etiam pro ingenii tarditate, nullatenus eis valeant subvenire. Quapropter ex multis allegoriarum floribus, & de magnorum tractatibus prolatisque sermonibus, patrum dictis, canonumque sententiis, id est Ildori, Augustini, Gregorii, Bedæ, Gelasii, Innocentii, Theodori, Cassiani, Egberti, vel cæterorum, ad opus confacerdotum nostrorum excerpere, atque insimul colligere hunc libellum penitentialem studuimus. Et merito penitentialis dicitur, eo quod sit penitentiae conveniens. Penitentia autem dicta est a penitendo, quod scilicet aliquis corde peniteat, & se peccasse coram Deo erubescat; quia Deo dominante nihil potest contra nos diabolus in sua proficere nequitia, si puram volumus agere penitentiam, id est ut vulnera vulneribus non superadiciamus, & sanata nostra lauciemus, quia posteriora vulnera pejora sunt prioribus. Et hoc animadvertendum est, quod si carnales medici, contra infirmitates corporum diversa constituunt medicamina, quanto magis sacerdotes Dei contra illicitos operæ carnis fructus innumerabilia medendi debent recompensare solatia? Cum ingenti timore dicimus, quia sunt nonnulli nostri similes, tantæ tarditatis ignavia pressi, qui nec sui nec subditorum errata valent ad purum deducere, & per medicamentum penitentiae minime lapsos sciunt solari. Ut arboremur, de talibus scriptum est: *Canes muti non scientes latrare*. Et si indocti ad sacerdotium provehantur, considerandum est quid de gregibus agatur, quando lupi pastores sunt. Et sunt nonnulli qui sarcinam sacerdotalem non propter Deum, sed (quod nefas est dicere) magis propter terrenum ambiunt lucrum. Cæci divinx sapientie! de talibus quidam doctor veridicus ait: Timeo, inquit, quod canes assequuntur pastorale officium. Post hæc, necessarium censuimus ut in hoc libello penitentiali discretionones personarum, sive culparum, vel tempo-

rum prolixitudine, promulgare studeremus, quomodo unusquisque aut qualiter vel quamdiu cum omni sagacitate in discernenda iudicia unanimem haberemus. Et maxime providendum, ut unicuique peccanti Domini adhibeatur misericordia, quia scriptum est: *Fili, in iudicando esto misericors*. Unde & apostolus: *Iudicium sine misericordia erit illi qui non fecit misericordiam*. Ideoque mensuram temporis in agenda penitentia non latis attente præfigunt canones pro unoquoque crimine, sed magis in arbitrio antistitis vel presbyterorum relinquendum statuunt. propter misericordiam, quia apud Deum non tam valeat mensura temporis quam doloris, nec abstinencia tantum ciborum, sed mortificatio potius vitiorum; propter quod tempora penitentiae fide & conversione penitentium abbrevianda præcipiunt. Hanc epistolam commatrico sermone perstrinximus, ut ejus brevitas lectori nocivum demat fastidium, & cordis ejus proficuum levet & aperiat intellectum; brevis etenim lectio avidius legitur, citius intelligitur, & memorie facilius commendatur, & firmiter retinetur. Necesse est ergo ut hæc medicinalis exceptio frequenter a fidelibus legatur sacerdotibus, & ipsis sapienter, assidue, humiliterque recitetur, quia ibi invenitur sanitas cordis, & animæ medicina reperitur. Constat enim in hoc libello consolatio magna lugentium, spes beata iustorum, sanitas infirmorum, fortitudo & refugium periclitantium. Ergo cor penitens compungitur, & proficuum ab eo lacrymarum imber roratur: remissio peccatorum in eo concedi promittitur, & laborantibus refectio cum gloria perpetua feliciter præparatur. Est enim in eo thesaurus sapientie & scientie absconditus, qui vitam æternam fidelibus ministrat penitentibus, & sine defectu lugentibus ad aperendum perpetuus. Nolumus, fratres, accensam in nobis sub modico ponere lucernam, sed præcelso eam superponere candelabro, ut luceat omnibus qui in domo Dei sunt fratribus. Hujus laboris atque operis illius gratia nobis superveniat, qui duobus discipulis euntibus tertium se socium addidit in via, & aperuit illis sensus, ut sanctas intelligerent scripturas. Spiritus paracletus omni virtute & doctrina perfecta cum charitatis scientia illustret peccata nostra, benignissimi fratres. Domine Deus rex cælestis, qui nos indignos famulos tuos sanctæ ecclesiæ præferri voluisti, ut congruo penitentes atque lugentes consolaremur medicamine, da propitius, ut hic diutina corporis & animæ sospitate valeamus potiri, & denuo præmiis regni cælestis feliciter participari, ut per salubria medicamina a prædecessoribus inculcata populus instanter gaudeat, & ipsi cui servit totius concentus cæli una nobiscum gratificas laudes in æternum lætus decanter. Hæc autem epistola nulli vilescat, sed sciat a maioribus nostris ex sanctorum sententiis esse collectam, a nobis quidem excerptam, ne nimia prolixitate negligentibus lectoribus fastidium generaret.

INCIPIUNT JUDICIA CONGRUA

P O E N I T E N T I B U S.

I.

Prima itaque est remissio, qua baptizamur in aqua, secunda, charitatis effectus, tertia, elec-

Quæ sit vera remissio peccatorum.

ANNO
CHRISTI
731.

Lec. 13.

De homici-
dio.

eleemosynarum fructus, quarta, perfusio lacry-
marum, quinta, afflictio cordis & corporis,
sexta, emendatio morum, hoc est abrenuncia-
tio vitiorum, septima, intercessio sanctorum,
octava misericordie & fidei meritum, nona,
conversio & salus aliorum, decima, indulgen-
tia & remissio nostra, undecima, passio mar-
tyrii, spes unica salutis, (a) indulgente, & la-
troni crucifixo Deo respondente: *Amen dico ti-
bi: Hodie mecum eris in paradiso.*

II.

Sacrilegium, id est sacrarum rerum furtum,
& hoc maximum est peccatum: sacrilegus di-
citur qui sacra violat, vel qui sacra furatur.
Placuit secundum humaniorem definitionem,
qui in hoc vitio corruunt, si episcopus fuerit,
duodecim annos pœniteat, presbyter decem,
diaconus septem, subdiaconus quinque, cleri-
ci & laici quatuor. Sed valde considerandum
est, & domini misericordia adhibenda, ut ipse
beatus adjecit Gregorius. Ex persona namque
furis pensandum est qualiter valeat corrigi; sunt
enim quidam qui habent subsidia, & furtum
perpetrant, & sunt qui in hac re ex inopia de-
linquunt. Unde necesse est ut quidam damnis,
quidam autem verberibus, quidam districtius,
ut judicatum est, quidam autem levius corri-
gantur, & cum paulo districtius agitur, ex cha-
ritate agendum est, & non cum furore, quia
ipsi hoc præstatur qui corrigitur; ne gehennæ
ignibus tradatur.

III.

Qui occiderit episcopum aut presbyterum vel
diaconum, regi dimittendum est ad judican-
dum. Qui occiderit minoris ordinis clericum,
in judicio episcopi est judicandus, ut arma re-
linquat, & in monasterio Deo serviat, vel se-
ptem annos cum luctu pœniteat. Si quis cleri-
cus homicidium fecerit, decem annos pœni-
teat, & ex his septem exul fiat. Qui patrem
vel matrem, sororem aut fratrem occiderit,
secundum humaniorem definitionem quatuor-
decim annos pœniteat, & ex his septem exul
fiat. Si laicus occiderit alium laicum, quadra-
ginta dies abstineat se ab ecclesia, & secun-
dum antiquam definitionem quinque annos pœ-
niteat: si odii meditatione, quatuor: si per iram,
tres: pro vindicta fratris, duos: si casu, unum,
qui in prælio &c. Si qua femina furore zeli ac-
censa flagris verberaverit ancillam suam, ita
ut intra tertium diem animam cum crucia-
tu effundat; si voluntate, septem annos pœni-
teat; si casu, quinque: quod si infra tempora
constituta fuerit infirmata, accipiet commu-
nionem.

IV.

De adulte-
rio.

Adulterium dicitur, cum quis alterius violat
uxorem vel sanctimoniam. Adulter voca-
tur violator maritalis pudoris, eo quod alte-
rius torum polluit. Si episcopus adulterium com-
miserit, duodecim annos pœniteat, presbyter de-
cem, diaconus septem, subdiaconus quinque,
clerici & laici tres. Si autem in conscientia po-
puli devenerit, extra ecclesiam fiant, & inter
laicos pœniteant quamdiu vivunt. Si qua femi-
na cum conscientia mariti fuerit adulterata, &
ipse consentit habitare cum ea, placuit nec in
finem dandam eis esse communionem. Si ve-
ro eam reliquerit, post quintum annum acci-

piat communionem. Et si quis vir, vel si fe-
mina usque in finem mortis suæ cum aliena
femina, vel ipsa cum altero viro, fuerint adul-
terati, placuit nec in finem percipere commu-
nionem.

V.

Si quis pontifex faciens fornicationem secun-
dum humaniorem definitionem septem annos
pœniteat; presbyter quinque, diaconus qua-
tuor, subdiaconus tres, clerici & laici duos.
Si cum sanctimoniali intelligant se adulterium
perpetrasse, secundum antiquam constitutionem
plus addatur jejunium; episcopus decem annos
pœniteat, presbyter septem, diaconus quinque,
subdiaconus quatuor, clerici & laici tres. Qui
sæpe faciunt fornicationem, siue clerici, siue
laici, siue femina, primus canon judicavit ut
septem annos pœniteat. Sed si paruerint, hu-
manius definierunt ut tres annos eorum pœ-
nitentia sit.

VI.

In canone Neocæsariense ita habetur: Pla-
cuit ut si quis concupiscit mulierem, etiam si
ejus concupiscentia desiderium habeat, non au-
tem subsequuntur effectus, manifestum est hunc
fuisse per divinam gratiam liberatum. Ridicu-
losum est ut pro tactu vel osculo & amplexu
mulierum quis damnatus inveniat.

VII.

Si quis in altare ubi reliquie habentur, vel
in evangelio perjurium incurrerit, secundum
antiquam definitionem septem annos pœniteat.
Qui alium in perjurium ignorantem inducit,
& ipse similiter septem annos pœniteat. Qui
autem deductus est ignorans, & postea reco-
gnoscit, duos annos pœniteat. Qui vero suspi-
catur quod in perjurium deducatur, tamen ju-
rat per consensum, & ipse similiter duos an-
nos pœniteat. Si quis coactus pro qualibet cul-
pa causa necessitatis, tres annos pœniteat. Si
quis vero in manu episcopi, vel presbyteri vel
in cruce consecrata, secundum antiquam defi-
nitionem tres annos pœniteat. Humanius unum
annum diffinierunt.

VIII.

Placuit, secundum antiquam definitionem,
si quis episcopus, presbyter aut diaconus in
consuetudinem habuerit vitium ebrietatis; aut
desinat, aut deponatur. Sed humanius diffinie-
runt, ut episcopus, presbyter aut diaconus per
ebrietatem vomitum facientes quadraginta dies
pœniteant: clerici & laici facientes, septem dies.
Si presbyter aut diaconus pro infirmitate, aut
quia longo tempore se abstinerunt, & in con-
suetudine non erit ejus multum manducare &
bibere, & præ gaudio natalis Domini aut pa-
schæ, saltem pro alicujus sanctorum commemo-
ratione hoc fecerunt, & tamen plus non
acceperunt quam decretum est a senioribus, ni-
hil eis nocuit. Prorsus quicumque taliter ine-
briatur, ut statum mentis mutet, & lingua bal-
butiet, & oculi turbentur, & ventris distensio-
ne dolor insequatur, & tunc evomuerit eucha-
ristiam, episcopus nonaginta dies pœniteat,
presbyter septuaginta, diaconus quadraginta,
subdiaconus viginti, clerici & laici decem. Et
si canes comedant tale vomitum, centum dies
pœniteant; si non sciunt, quadraginta. Si in-
firmitas id agere compulerit, in Domini pen-
deat.

(a) Ita emendavi hanc lectionem ex Pœnitentiali quod superius Bedæ vindicavi, cum vetus lectio minus apte
lectet salutis indulgentia, & latroni cœcenis respondente Domino: Amen &c. Manb.

deat arbitrio. Qui cogit aliquem humanitatis A sic humanius definierunt, post tres annos per-
cipere communionem.
ANNO CHRISTI 711. gratia ut inebrietur, ut ebrius pœniteat: si per odium aut pro aliqua nequitia, iudicio sacerdotis pœniteat, hoc est quadraginta dies.

IX.

De furto. Si quis furtum capitale commiserit, id est aurum, argentum, quadrupedes, vel domos effregerit, si potest reddere quod injuste abstulit, multum brevavit pœnitentiam ejus: sin autem, quinque annos pœniteat. Quod si saepe illud fecerit, septem annos pœniteat. Humanius tres annos diffinierunt. Si puer amplius decem annorum fecerit furtum, quadraginta vel viginti dies pœniteat, prout ætas est & qualitas eruditionis. Pro modico furto, viginti dies pœniteat. Puer decem annorum, aliquid furti B faciens, septem dies pœniteat.

X.

De idololat. Prohiberi placuit ut com rationes suas accipiant possessores, quidquid ad idolum datum fuerit accepto non ferant: si post interdictum fecerint, per quinquennii spatia temporum a communione esse arcendos.

XI.

De incestu. Incesti dicuntur, qui proprie illicitam commixtionem perpetrant. Vocati incesti quasi incesti. Incesti namque tales dicti sunt, si filius cum matre, si frater cum sorore, si quis novercam duxerit, aut cognatam, si quis consobrinus consobrinam, aut sororis filiam, si quis reliquæ avunculi misceatur aut patrui, vel pri-vignæ concubitu polluat, vel qui duas sorores, aut illa quæ duos fratres. Si quis filius cum matre tam funestum atque * necessarium vitium perpetraverit, secundum antiquam diffinitionem inermis quindecim annos cum fletu & luctu pœnitentiæ, & uxorem nunquam accipiat, & ex his septem annos extra metas ipsius terræ exul fiat, & non communicet nisi urgente mortis periculo. Si cum filia & sorore, simili sententiæ subiaceat. Si cum nepte vel cum matre, vel quæ superius nominatæ sunt, secundum paternam diffinitionem, duodecim annos se * pœnitentiæ subdat, uxorem nunquam accipiat, & ille vir arma relinquat & exul fiat, nec communicet, nisi D imminente diei mortis periculo. Si qua mulier duos fratres, aut si quis vir duas sorores habuerit, a communione abstineantur usque ad mortem, in mortem autem eis detur communio pro misericordia. Si vero supervixerint communione accepta, & de infirmitate convalescerint, agant plenam pœnitentiam tempore constituto in eodem concilio. Si quis post obitum uxoris suæ sororem duxerit, & ipsa fuerit fidelis, quinquennium a communione placuit abstinere, nisi forte dari pacem velocius necessitas coegerit infirmitatis.

XII.

De delatori- bus. Delator dictus, eo quod detegit quod latebat. Si quis delator extiterit fidelis, & per delationem ejus aliquis fuerit * præscriptus vel in affectus, placuit nec in finem percipere communionem. Si levior causa fuerit, intra quinquennium accipere poterit communionem. Sed

XIII.

Falsus testis prout est crimen abstinetur: si tamen non fuerit mortale quod objicit, & probare nequiverit crimen quod impegit, bien-nii tempore abstinetur: si autem probaverit, convento clero placuit per quinquennium abstinere.

XIV.

Si quis episcopum, vel presbyterum, vel diaconum falsis criminibus appetierit, & probare nequiverit, nec in finem dandam eis esse communionem censuimus.

XV.

Odium pax pellit. Quicumque fratrem suum De odio oderit, necesse est ei ut reconcilietur. Sciat se unusquisque, quamdiu in corde tenuerit odium, tamdiu in pane & aqua pœnitentiæ subdi. Quia Eccli. 10. 1. si homo homini servat iram, a Deo non potest querere medelam; dicente Domino: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui odierunt vos.

XVI.

Augures dicuntur, qui in volatus avium vel voces intendunt. Harioli sunt, qui circa aras idolorum sacrificant. Auspicia sunt quæ ab itinerantibus observantur. Si quis auguria, auspicia, divinationes, vel qui votum voverit præter ecclesiam, vel qui divinationes faciunt in incantationibus suis, quod omnino diabolicum est, tres annos pœniteant. Humanius, duos vel unum, aut dimidium juxta qualitatem peccantium.

XVII.

Si qua mulier fornicaverit, & infantem occiderit qui exinde fuerit natus, & quæ stupraverit abortum facere, & quod conceptum est necare, aut certe ut non concipiat elaborare, siue ex adulterio, siue ex legitimo conjugio; has tales mulieres in morte recipere communionem priores canones decreverunt: nos tamen pro misericordia siue tales mulieres, siue conscias scelerum ipsarum, decem annos agere pœnitentiam judicamus. Si mulier paupercula occiderit filium suum, * in canone septem annos dicit pœnitentiam ejus. Mulier quæ concipit & occidit filium aut filiam in utero ante quadraginta dies, homicida pœniteat. Si per culpam sine baptismo, tres annos pœniteat: siue culpa, tres quadragesimas. Illæ namque quæ infantes suos opprimunt negligenter, ut homicidæ pœniteant: sin aliter, in iudicio pendeat sacerdotis.

XVIII.

Si quis virginem corruperit, nec eam postea sibi uxorem acceperit, aut in sponsam alterius tale facinus attentaverit, secundum antiquam diffinitionem quinque annos pœniteat. Humanius autem tres annos diffinierunt. (a) Si quis sponsam alterius hominis * sorori ejus forsitan intulerit, eique inhæserit tanquam suæ, & sibi expetendam se copulaverit, hanc autem deceptam postea uxorem duxerit desponsatam: illa vero quæ vitium passa est, si forsitan necem sibi intulerit, omnes hi qui hujus facti co-feci,

1 Bedæ de remediis peccatorum tit. de auguriis. Borchard. lib. 10. cap. 6. Hard.
(a) Virgata huic lectioni medela offertur ex canone xxiv. Ancrense Isidoriano, cujus hæc sunt verba: Si quis sponsam habens sorori ejus forsitan intulerit volentiam, atque inhæserit tanquam suæ; hæc autem decepta postea uxorem duxerit desponsatam; illa vero quæ vitium passa est &c. Canonem accepit Gregorius ex Penitentiali quod ego Bedæ afferui in quo cum verba illa: hæc autem decepta mendose exprimentur hæc autem deceptam, ipsum pariter mendum Gregorius retinuit. Mansi.
2 Sic est in prior editione Regiæ, & in Labbeana. Forte legendum, & sorori ejus supram intulerit &c. Hard.

ANNO
CHRISTI
791.

scilicet, decem annos pœniteant secundum canonum institutionem: sed nonnulli septem annos diffinierunt.

XIX.

De his qui
rebaptizati
sunt quomo-
do pœni-
teant.

De his qui in pravaricatione rebaptizati sine aliqua necessitate; placuit ut circa eos illa Nicœni statuti serventur, id est ut septem annos inter catechumenos, & duos inter laicos, & postea moderatione & clementia fidelibus in oblatione & eucharistia communicent.

XX.

De violatori-
bus sepul-
chrorum.

Si quis clericus aut laicus in demoliendis sepulchris deprehensus fuerit, quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguinem dicitur, oportet in tali scelere proditum a clericatus ordine submoveri, & pœnitentiam triennio deputari.

XXI.

De Sodomitis.

Si quis ordinatus in scelere sodomitico coinquinatus fuerit, quod in tantum coram Deo abominabile describitur vitium, ut etiam igne & sulphure eorumdem civitates legantur subverti, decem annos secundum antiquam constitutionem pœniteat. Quidam humanius septem annos diffinierunt. Illi autem qui nesciunt vim huius flagitii, tres annos præfixerunt ut pœniteant. Pueri vero qui illud exercere sciunt, oportet ut emendare festinent, videlicet quinquaginta dies pœniteant, insuper & verberibus afficiantur: quia necesse est ut seges quæ male pullulat refectetur.

XXII.

De his qui se
animalibus
commiscen-
t.

Si quis autem post vicissimum annum habens uxorem in hoc fœditissimo vitio corruerit; si cum bucula, decem annos pœniteat, & lac ejus nec caro manducetur, sed canibus tradatur. Cum cæteris vero animalibus secundum humaniorem diffinitionem, juniores ætates minusque capaces septem annos pœniteant, aut tres, aut unum.

XXIII.

De maleficiis.
Basilien. lib.
10 cap. 10.

Maleficia dicuntur quæ malefæce vel credite auctores suos excruciant, & ad ima demergunt, nisi pœnituerint. Si quis maleficus aut malefica filium suum aut filiam supra tectum aut in fornace pro sanitate febrium posuerit, vel quando luna obscuratur, vel clamoribus suis, vel maleficiis sacrilego usu se defendere posse confidunt, vel ut frater in honore Jovis vel Belii aut Jani, secundum paganam consuetudinem, honorare præsumpserit, placuit secundum antiquam constitutionem sex annos pœniteant. Humanius tres annos judicaverunt.

XXIV.

De pollutio-
ne.
Arda de re-
med. peccat.

Si quis per impugnationem mentis violentè coinquinatus est, septem dies pœniteat, vel quousque cogitatio vincatur. Qui in somnis voluntate pollutus est, surgat canterque genua flectendo septem psalmos pœnitentiales, id est Domine ne in furore, & ceteros; & in mane triginta psalmos canter. Volens autem in somnis peccare, si pollutus sit sine voluntate, duodecim psalmos canter. Peccans non pollutus tredecim psalmos canter. In somno peccans, si ex cogitatione pollutus, viginti duos psalmos canter: si in somno peccans sine cogitatione, duodecim psalmos canter. Si semen fuderit in ecclesia dormiens, canter psalterium, vel tres dies pœniteat: si voluntario semen fuderit in ecclesia mala cogitatione, si cle-

ricus est quatuordecim dies, diaconus viginti duos, presbyter quadraginta, episcopus quinquaginta. Sed est in eadem illatione valde necessaria discretio, quæ subtiliter pensari debeat: ex qua re accidit menti dormientis, aliquando ex crapula, aliquando ex naturæ superfluitate, aliquando ex necessitate, aliquando ex infirmitate. Omni modo hæc illatio non est timenda, quia hanc animus nesciens pertulit.

XXV.

Vir ad mulierem menstruo tempore non accedat: quod si fecerit, quadraginta dies pœniteat. Mulieres menstruo tempore in ecclesiam non intrent; quod si præsumpserint, ut tres hebdomadas pœniteant, nonnulli patres ita diffinierunt. Si qua mulier consuetudine menstrua patitur, prohiberi in ecclesiam intrare non debet, quia naturæ superfluitas ei in culpa non valet reputari, & per hoc quod invita patitur, justum non est ut ab ingressu ecclesiæ privetur. Novimus namque quod mulier quæ fluxum patiebatur sanguinis, post tergum Domini humiliter veniens, vestimenti ejus simbriam tetigit, atque ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit Domini vestimenta tangere, cur quæ menstrua patitur sanguine, ei non liceat Domini ecclesiam intrare? Si igitur bene præsumpsit, quæ vestimentum Domini in languore posita tetigit, quod uni ex persona infirmitatis conceditur, cur non concedatur cunctis mulieribus quæ naturæ suæ vitio infirmantur? Sanctæ autem communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debent prohiberi. Si autem ex veneratione magna accipere non præsumit, laudanda est; sed si susceperit, non judicanda. Menstrua enim consuetudo mulieribus non aliqua culpa est: videlicet quia naturaliter accidit.

XXVI.

Qui immolat dæmonibus in minimis causis, id est ad fontes, vel ad arbores, unum annum pœniteat. Qui in machinis dæmonibus immolaverit, secundum canonicam institutionem decem annos pœniteat. Sed humanius septem annos diffinierunt. Ut arbitror, dæmoniis in machinis immolare, est suis turpissimis imaginationibus credere, vel cum per quasdam quas sanctorum sortes falso vocant divinationis scientiam profitentur, sive in præcantationibus, sive in characteribus, vel in quibuscumque rebus suspendendis atque ligandis, in quibus omnibus ars dæmonum ex quadam pestifera societate hominum & angelorum malorum exorta. Unde vitanda sunt a Christianis, & omni penitus execratione repudianda atque damnanda.

XXVII.

Si quis fidelis homo habens uxorem, cum Judæa vel gentili fuerit mœchatus, a communionem arceatur. Quod si eum alius detexerit, post quinquennium, acta legitima pœnitentia, poterit dominicæ sociari communioni.

XXVIII.

Si quis eucharistiam, id est sacrificium, causa negligentis perdiderit, unum annum vel tres quadragesimas pœniteat. Quod si in terram causa negligentis ceciderit, quinquaginta psalmos canter. Qui negligit sacrificium, ita ut vermes in eo inveniantur, aut colorem saporemque perdiderit, triginta vel viginti dies pœ-

ANNO
CHRISTI
791.

De menstruo.

De his qui
dæmonibus
immolant.

De fidelibus
conjugatis
si cum genti-
li peccave-
rint.
Concil. Flo-
rent.

De eucharis-
tiæ negle-
ctis.

¹ Forte, ut fertur. Hard.
Concil. General. Tom. XII.

² Inter Capitula Theodori Cantuar. cap. 37. Hard.

ANNO
CHRISTI
711.

niteat, & in ignem accendatur. Qui tundit calicem in linem missæ solemnitate, quadraginta dies pœniteat. Si super altare stillaverit calix, sorbeat minister stillam, & tribus diebus pœniteat, & liuteamina quæ tetigerit stilla per tres abluantur vices, calice subterposito; aqua ablationis in ignem projiciatur.

XXIX.

De suffocato
non educto.

Suffocatum dicimus quod sine sanguinis effusione perimitur, vel quod in laqueo necatur. Si quis a lupo vel a cane aut in laqueo suffocatum invenerit, nullatenus manducetur: nec sanguinem alicujus bestię quis manducare aut bibere præsumat. Quod si quis fecerit, quadraginta dies pœniteat.

XXX.

De diverſis
autoriſat.
que culpis.

Ex lib. 31.

Si quis autem per temeritatem baptizavit non ordinatus, abjiciendus est & ab ecclesia, & nunquam ordinatus sit. Si quis pœnitentiam vel baptismum negaverit episcopus & presbyter, reus erit animarum, dicente Domino: *In quacunque die peccator conversus fuerit, vita vivet & non morietur.* Confessionem suam unicuique soli Deo, si necesse est, licet facere. Si quis abrenunciaverit sæculo, & postea reversus fuerit in sæcularem habitum, secundum antiquam diffinitionem septem annos pœniteat. Si quis contempserit inditum jejunium contra decreta seniorum, quadraginta dies pœniteat: si vero in quadagesima hoc fecerit, annum integrum. Si quis contempserit Nicænum Concilium, & fecerit pascha cum Judæis decimaquarta luna, exterminabitur ab omni ecclesia in mortem suam, nisi pœnitentiam egerit. Si quis in die dominico per negligentiam jejunaverit, totam hebdomadam abstinere debet. Si illud iteraverit, quadraginta dies pœniteat. Si qua mulier cum altera coitum fecerit, quatuor quadagesimas pœniteat. Molles unum annum pœniteant. Si quis vir cum uxore sua retro nupserit, corripiendus est ne faciat, & in seipso pœniteat. Si qua mulier ante mundum sanguinem ecclesiam intraverit, quia nec in usu habetur, quadraginta dies pœniteat. Si his temporibus nupserit, viginti dies pœniteat. Qui nupserit die dominico, petat a Deo indulgentiam, & unum vel tres dies pœniteat. Qui causa invidiæ detrahit fratrem suum, vel libenter audit detrahentem, septem dies pœniteat. Si quis clericus venationes exercuerit, unum annum pœniteat, diaconus duos, presbyter tres. Si quis per iram alium percusserit, aut debilitaverit, quadraginta dies pœniteat. Si quis arcem aut domum cujuscunque voluntarie igne cremaverit, secundum antiquam diffinitionem tres annos pœniteat. Si quis cujuscunque hominis voluntarie membrum truncaverit, tres annos pœniteat: humanius unum annum diffinierunt. Qui morticina comederit inſcius, viginti dies pœniteat; sciens, quadraginta. Quicumque furtivum comederit, & scit, si pauper est vel hebes, septem dies pœniteat; sani qui sciunt,

ANNO
CHRISTI
711.

quadraginta; qui sæpe hoc faciunt, tres quadagesimas. Qui comederit vel biberit sordidatum a cane vel a mure, quinquaginta psalmos cantet; sæcularis tres dies pœniteat. Qui dederit alicui liquorem, in quo mus vel muscella mortua inveniuntur, septem dies pœniteat: qui postea noverit quod tale porum biberit, psalterium cantet; sæcularis tres dies pœniteat. Si in farina, aut in aliquo secco cibo, aut in melle, in oleo, aut in lacte coagulato, mus vel muscella mortua inveniuntur, quod circa corpora eorum est projiciatur; reliqua aqua sancta consperſa, sana fumentur mente. Si piscis in piscina mortuus fuerit inventus, nullatenus manducetur, & si quis manducaverit septem dies pœniteat.

XXXI.

Si casu, dum ad eum sacerdos invitatus veniet, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesi inventus fuerit, dent testimonium hi qui cum audierant, & sic accipiat pœnitentiam, & si continuo creditur moriturus, intundatur ori ejus eucharistia, & in Domini pendeat arbitrio. Si supervixerit, comunetur a supradictis testibus petioni suæ satisfactum, & subdatur pœnitentiæ tempus.

XXXII.

Item placuit ut hi qui sibi ipsis aut per ferrum, aut per venenum, aut per precipitium, aut suspendium, aut quolibet modo violentiam inferunt mortis, nullus in oblatione commemorationem faciat eorum, neque cum psalmis eorum corpora ad sepulturam deportentur. Multi enim hoc sibi per ignorantiam usurparunt. Similiter & de his placuit qui pro suis sceleribus puniuntur.

XXXIII.

Episcopus, presbyter, aut diaconus, si gradu suo injuste dejectus, in secunda synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat. Quod si episcopus fuerit, recipiat coram altare de manibus episcoporum orarium & planetam; si diaconus, orarium & albam: subdiaconus patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus ad reparationem sui suscipiant, quæ cum ordinarentur perceperant.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Concinnatum ex sanctis patribus veterumque conciliorum canonibus a venerabili, ut volunt, Beda libellum pœnitentialem judicis Gregorii III. Papæ subiectum tanquam huic maxime loco convenientem. Verum cum a regio collectore in Luparea editione Egberti Eboracensis archiepiscopi excerptioibus adnexus sit, nos illius ordinem inturbare nolumus hac in antecessum admonitione contenti. Illi porro plura ad marginem pagellarum inscripsimus ex Antonii Augustini archiepiscopi Tarraconensis annotationibus selecta. Ad didimus quoque ejusdem Egberti dialogum brevem de institutione ecclesiastica per interrogationem & responsionem anno 1664. editum primo Dublinii cum duabus Bedæ epistolis a Joanne Vvarno equite aurato.

De his qui
pœnitentiam
petant in infirmitate

De his qui
quocunque
violentiâ
si mortem
inveniant

De his qui
injuste de
gradu suo e-
jecti fuerint

CONCILIIUM ROMANUM I.

IN CAUSA GREGORII PRESBYTERI

Legati sedis apostolicæ:

Anno DCCXXXI. habitum sub Gregorio III.

Concilium.) Ad extirpandam Iconoclastia- Pontifici enarrasset, literasque acceptas agnita rum haresin scripserat Gregorius ad Leo- culpa reddidisset, hac synodali congregatione nem imperatorem epistolam adhortatoriam, sententiam depositionis a presbytero incurrisset, qua cum ab errore avocare conabatur: hanc nisi cæteris episcoporum presentium poenam de- Gregorius presbyter legationis apostolicæ mu- precati fuissent. Rem gestam narret Anastasius nere fundurus acceperat, ut eam imperatori supra in vita Gregorii his verbis: *Fuit tempo- coram traderet; sed humano terrore motus ribus Leonis, &c.* non porrexerit. Quod cum ille Romam reversus

CONCILIIUM IN RAVENNATENSI PROVINCIA,

In quo pia donatio Ravennatensibus Monachis facta confirmatur,

Circa annum 731. habitum.

Ex Maesi
Supplem.

Concilium hoc ignotum hæcenus, non B hannes almus pontifex junior, in nomine ante multos annos ad posterorum no- Quintus, qui cura pervigilii æterni præmia re- titiam deduxit lapis qui in parietum classen- gni fidus ut possideat ægenorum agmina præ- sis templi loco sublimi collocatus, & forte cant, liminibus sacris hoc sibi monumentum etiam situ oblitus, vix ac ne vix quidem locavit, Apollinari scilicet commendans pulverea saltem integer legi ab stantibus in imo pavi- membra, quæ surrectura credit, carnis relictio vigore, contulit & donum quod servis Domi- ni profit, qui laudes assiduas marturi scilicet li- bant, fundum Gammillaria casalibus undique valatum, cum suis terminibus, sicut textus donationis designat, aptum servis D. Ravenna- ti terr. situm, fertilem, secundum, ignis ad usum lignamen & fœst quod pabulent silva- rum glandifera poma, dans scilicet eccl. com- nutata ad vicem loca fundum tregintuia favu- tin. terr. constituto atq. fundum pitulis cor- nil. terre. jacenem. simulque argenti quater dena pumdera mundum, quod sibi legitime ge- nitorum contulit jura ut sit ilivatum nec re- vocetur umquam, quod huc collegio monacho- rum stipendiis ad vicem cessit, ex cuius rediti- bus præparentur a scaviles dapes his qui ejus nomini annuum coluerint diem quo jussu domi- nantis migraverit ad celestia regna, hoc quo- ram concilio statuit atque firmavit, ut si quis successor sedis ecclesieq. actor vel abba prepo- situs hujus venerabilis templi prænominat fun- dum Gammillaria ex partem vel totum per quovis ingenio, abasum servor. Dom. hic de- servientium alienare præsumpserit vel commu- tare aut per enfutenseos chartula largire æter- nam condemnationem sustineat cum traditore Juda & his qui petierit & qui largire tenta- verit constrictus anatematis vinculi scilicet trecentor dec & octo Patrum.

In nomine Patris & Filii, & Spiritus San- cti imp. piissimis DD. NN. Leone & Constantino a Deo coronat. pacificis magnis imp. Leone quidem Clementis. imp. anno xv. Constantino vero a dom. coron. imp. anno xi. D. gubernante Italiam dom. Eutuchio excell. patricio & exarc. IV. Kal. Februarias, Ind. xiv. Hic titulus monstrat opus laudabile factum quod pio consilio concepit mente præsul Jo-

CON-

1 Præter ea quæ de hac & sequenti Synodo tradit libri Pontificalis Compiler, extant etiam hodie in Cryptis Basilicæ Vaticane bina fragmenta marmoræ, quibus utriusque Synodi Acta, sed literis jam penitus exæcis inscripta sunt. Præter præter aliquot Presbyterorum & diaconorum nomina nihil nisi initium allocutionis Gregorii Papæ ad Synodum continet. Posterius, quæ in secunda Synodo gesta sunt, misere mutilata. Utramque inscriptionem, qualis qualis est, exhibet cl. Ciampius lib. de S. Edificiis Constantin. M. c. 4. sect. 23. pag. 201. 202.

ANNO
CHRISTI
731

CONCILIUM ROMANUM II.

ANNO
CHRISTI
731

PRO IMAGINUM CULTU CELEBRATUM,

Anno DCCXXXII. sub Gregorio III.

Concilium.) Gregorium presbyterum se-
cunda vice cum literis commonitoriis
ad Leonem imperatorem destinaverat pontifex:
quem cum imperator Iconomachus in Sicilia
aliquamdiu retinisset, ablatisque scriptis in
exilium amandasset; collecto hac de causa Ro-
mæ nonaginta trium episcoporum concilio,
primum ad confirmandum antiquas patrum tra-

ditiones de usu sacrarum imaginum constitu-
tum edidit, eosque diro anathemate percussit,
qui huic decreto adversarentur. Additum præ-
terea ex synodo ad eundem imperatorem com-
monitoriam epistolam mittendam esse. Habet
hæc omnia Anastasius supra in vita Gregorii
III. his verbis. *Majore fidei ardore permotus,
Gregorius papa synodale facit decretum, &c.*

AD SYNODUM ROMANAM I.

Sub Gregorio III. anno 731. celebratam

A D D I T I O.

Ex Supplem.
Manu p. 141

Ad hanc synodum in primordio consecrationis
sua a Gregorio III. celebratam quadam per-
tinent, qua in Collectione Veneto-Labbeana omis-
sa, hic supplenda sunt. Huc igitur spectare arbi-
tror lapidem in criptis Vaticanis ad nostram us-
que aetatem superstitem, in quo fragmentum extat
orationis a Gregorio in synodo habita. Cum vero
grates in ea pontifex rependat Deo ob collatam
sibi pontificiam dignitatem, hinc non obscure do-
cemur eam synodum paulo post ordinationem suam
a pontifice coactam fuisse; eandemque synodum pla-
ne diversam esse ab ea qua hoc ipso anno 731.
ad Kalendas Novembris indicta fuit; inde colligi-
mus, postrema huic adfuisse Antonium Gradensem
patriarcham, ut ex epistola Gregorii invitatoria
mox recitanda, & ab Anastasio in libro Pontifi-
cali ad vitam Gregorii monemur. In hoc vero
synodi fragmento inter patrum adstantium concilio
nomina Antonius iste non legitur. Congruit Ana-
stasio testimonium, qui synodum cui Antonius in-
terfuit, posteriorem esse scribit alteri, in qua Gre-
gorius presbyter ob male gestam legationem Con-
stantinopolitanam increpitus. damnationem vix
evasis. Cedo mihi ex Romano lapide synodi hujus
fragmentum.

Petro, Theophano, Sergio, Jordane,
seu Joanne, Adstantibus quoque
diaconibus. Moscho archidiacono, Za-
charia, Johanne, Theophylacto, atque
Gemmulo, vel cuncto clero. Antefactus
D. Gregorius apostolicus papa dixit:
*Reduco ad animum (sanctissimi fratres mei)
qualia mihi & quanta mirabiliter Christus
D. noster contuleris bona, & quomodo me
indignum ad tanti apicis fastigium sua pie-
tate dignatus fueris evocare, & stupefco ni-
hil aliud valens retribuere potentia ejus, ni-
si solas agere gratias, & indefinens prece
gloriosum ejus collaudare nomen. Quis enim
(ut ait propheta) loquatur potentias Do-
mini, auditas faciat omnes laudes ejus,
vel: quid retribuam Domino pro om-
nibus, quæ retribuit mihi? Calicem sa-
lutaris accipiam, & nomen Domini in-
vocabo.*

Euseb. Ciamp.
de sacris &
difficilis cap.
XV. num. 9.
pag. 101.

731. 101.

731. 11. 41

AD ROMANUM CONCILIUM II.

A Gregorio III. celebratum pro cultu imaginum anno 731.

A D D I T I O.

Ex eodem
pag. 141

Concilio huic, cujus historiam ex Labbeo tom.
VIII. pag. 218. edit. Venet. repetas, Anto-
nium Gradensem cum Joanne Ravennate, aliisque
interfuisse tradit liber Pontificalis. Gregorii Epi-
stolam, qua Gradensem patriarcham accivit ad
synodum, Venetus Ugbelli editor haud ita pridem
unigenit in Gradensibus tom. V. pag. 1090. nov.

Dedit. Ex hac epistola, quam hic subdimus annus
& mensis habiti concilii elucescit; accitò enim
episcopos ad diem Kalendarum Novembris XV. in-
dictionis constat, qui duo characteres annum 731.
& Novembrem ineuntem representant, ex quibus
corrigitur Labbeum, qui sequenti anno ignoto men-
se convenisse Patres indicat.

EPISTOLA GREGORII III. AD ANTONIUM GRADENSEM,

Ut Romam veniat ad concilium.

Gregorius tertius Pont. dilectissimo fratri An-
tonio Gradensi archiepiscopo, seu dilectissimis

Enobis episcopis ejusdem ordinationis seu concilio per-
tinentibus.

Inter

ANNO
CHRISTI
711.ANNO
CHRISTI
711.

Inter diversas continuationum arumnas, quæ nos hinc inde in sæculo positos circumstant & obruunt, orta est vana & perniciofa calamitas, quæ graviter semper ecclesiam, quasi quibusdam ventosis procellis conturbat, inaniter attemptata. Est enim infelix impietas apud regiam urbem, ut credimus, notum habet, & per diversas provincias, ita ut quod lugentes dicimus, & voce promimus lacrymola, sanctorum imagines ab ipsius Domini & redemptoris nostri Jesu Christi omnibus propiciantur ecclesiis, dilacerentur, atque ipsius Dei ecclesiam, quod fatale malum est, & intolerabile exitium, habitationes hominum, villarumque efficiantur armentorum, ut in istis nulla debeat laus Deo cantari. Unde cum Propheta lamentabili voce dicendum est: Quis dabit capiti meo aquas, aut oculis meis lacrymarum fontes, ut tantum desicemus exitium? Proinde, charissime frater, atque dilectissimi nobis ecclesiarum Dei rectores, hortamur dilectionem vestram, ut pro Domini nostri Jesu Christi nomine, juxta apostolicam vocem, cunctas subiectas vobis ecclesias commonere, atque instruere magnopere debeatis: Attendite, inquam, dilectissimi fratres, vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, ut juxta traditionem SS. Patrum & ven. antiquitatis omnes veram fidem defendant, & sancta, si contigerit, corpora ponant, & sanguinem fundant: quia ecce venit dies acceptabilis, ecce nunc dies salutis. Nostis, charissimi, quod sancti per fidem vicere regna. Hæc vestra sit, fratres, ad omnem populum Christi commonitio, ut ipsi propriæ salutis regem Christianum defendentes possint constantia fidei prodesse. Vos vero, charissimi omnes, qui domos Domini diligenter regetis, ad defendendam, & confirmandam veritatem Kalendas Novembris succedentis quindecimæ indictioni apud hanc apostolicam se-

dem convenite omnes, seposita negligentia, ut communi conventu, atque tractatu auctoritate beati Petri apostolorum principis super tale capitulum sententia promulgetur, atque statuatur, qualiter rabiem adversantium præveniamus, & nostrarum procuremus animarum, vel subditorum salutem; consortes quoque mereamur pro intuitu Sanctorum fieri prædecessorum, & quorum clara nos post Christi præsidium fovet doctrina. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi nobis.

Ad hoc idem concilium pertinent ea quæ in epitome Chronicorum Casacensium sub clementis Anastasi Bibliothecarii nomine vulgavit Muratorius. Rer. Ital. tom. II. Sed de veritate eorum quæ ibidem narrantur quædam me nequaquam constituo.

Ita vero scriptor ille: Gregorius III. zelo sanctæ religionis permotus, synodali decreto cum sacerdotali conventu coram sacrosancta confessione sacratissimi corporis B. Petri apostolorum principis, residentibus cum eodem summo & venerabili papa Antonino Gradeni archiepiscopo, necnon Johanne Ravennateni archiepiscopo, & aliis XCIII. Episcopis, seu presbyteris sanctæ apostolicæ sedis; astantibus quoque diaconibus, & cuncto clero, & nobilissimis etiam consilibus, & omni Romano populo, statutum est:

Ut si Arelitanenses, & Cenomannenenses sanctas Reliquias, quas eatenus retinuerant, reddere contemnerent, essent exortes a corpore & sanguine Christi, & totius ecclesiæ unitate, atque compage: Post peractum igitur hoc constitutum, misit scripta commonitoria pro requirendis sacrosanctis Reliquiis, quæ similiter, ut reliquorum antecessorum suorum contempta sunt. Agitur hic de restitutione sacrarum Reliquiarum S. Benedicti & Scholastica, quas in Gallias sublatis historicis hic in superioribus narraverat.

Murat. Rer.
Ital. to. II.
par. I. pag.
377.

CONCILIIUM WIGORNIENSE

Ad afferendas possessiones quasdam canobio de Wudiandun

Anno 738. celebratum.

Ex eodem
Ex Wilkins
Bibl. Clau.
tom. I. pag.
86.

In hoc concilio negotium canobii de Wudiandun in agro Vigornienfi tractabatur, cuius fit mentio in registro ecclesiæ Vigornienfis in bibl. Cottoniana adservato: ubi inter alia: Quo tandem omni negotio ad sanctam sacerdotalis concilii synodum perlato, decrevit omne venerabile concilium, cum reverendissimo archiepiscopo Nothelmo, hanc cartulam donationis præfata abbatissa Hrotvoldi reddi, ejusque possessionem

Monasterii firmissimam esse; damnato nimirum eo, atque anathematizato synodi sacratissima decreto, qui cartam illam subripere præsumpserit. Atque hoc decrevit sacra synodus, ut post obitum ejus, sicut ante statutum fuit, a senioribus ejus, ad episcopalem sedem castrum Voegrin liber hic cum terra reddatur. Decretum hoc synodale archiepiscopus Nothelmus, & novem alii Episcopi subscripserunt.

TARMANENSIS SYNODUS JACOBITARUM

In qua Joannes patriarcha cum Athanasio episcopus reconciliatus est.

Inter annum 1051. & 1066. Græcorum,

Christi 740. & 755. celebrata.

Ex eodem
Ex Affens
Bibl. Clau.
Oriental.
II. pag. 118.

Joannes quidam Athanasii Sandalensis & Mai- pheræ episcopi fraude in patriarcham Jacobitarum renunciatus, obtenta malis hisce artibus dignitate in perniciem auctoris sui abu-

sus est. Quare mutuas in se invicem simultates ambo illi exercuerunt. Synodus tandem coacta in Tarmana Cyrensis ditionis pago, in qua Athanasius a Joanne veniam petiit.

VITA

ANNO
CHRISTI
741ANNO
CHRISTI
741

V I T A

EPISTOLÆ ET DECRETA

ZACHARIÆ PAPÆ.

Zacharias, natione Græcus, ex patre Polychronio, ^a sedit annos decem, menses tres, ^(a) dies quatuordecim. Vir mitissimus, atque suavis, omnique bonitate ornatus, amator cleri & omnis populi Romani, tardus ad irascendum, & velox ad miserandum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam secundum meritum tribuens, sed pius ac misericors. ^a tempore ordinationis suæ omnibus factus, etiam & his qui ante sui fuerant persecutores bona pro malis reddidit, eosque honoribus promovens simul & facultate ditavit. Hic invenit totam ^a Italiam provinciam valde turbatam, simul & ducatum Romanum, persequente Luithprando Longobardorum rege ex occasione ^a Trasimundi ducis Spoletani, qui in hac Romana urbe, eodem rege persequente, refugium fecerat. Et dum a prædecessore ejus beatæ memoriæ Gregorio papa, atque ab Stephano quondam patricio & duce, vel omni exercitu Romano prædictus Trasimundus redditus non fuisset, obsessio facta, pro eo ab eodem rege ^(b) ablata sunt a Romano ducatu civitates quatuor, id est Ameria, ^a Hortas, Polimartium, & Blera. Et sic idem rex ad suum palatium est reversus per mensem Augustum, indictione septima. Trasimundus vero dux habito consilio cum Romanis collectoque generali exercitu ducatus Romani ^a ingressi sunt per duas partes in fines ducatus Spoletani. Qui continuo timore ^a ductus, præ multitudine exercitus Romani, eidem Trasimundo se subdiderunt Mariscani, & Forconini, atque ^(c) Baluenses, seu Prinenles. Deinde ingressi ^(d) per ^a Sabinense territorium venerunt in Reatinam civitatem. Qui Reatini continuo & ipsi se subdiderunt. Exinde pergentes ^a ingressus est Spoletum per mensem Decembris ^(e) prædicta indictione. Eratque magna turbatio inter Romanos & Longobardos. Quoniam & Beneventani & Spoletani cum Romanis ^a tenebant. Sed dum idem Trasimundus Spoletanus dux noluit implere quæ prædicto pontifici & patricio simul & Romanis promiserat pro recolligendis quatuor civitatibus quæ pro eo perierant, & aliis quæ ^a spoponderat capitula, & prænominatus rex ^a ad motionem contra ducatum Romanum se præpararet, in his prædictis beatæ memoriæ Gregorius papa divina vocatione ex hac luce subtrahus est, & divino nutu prænominatus sanctissimus Zacharias in pontificatum est electus. Cui omnipotens Deus tantam contulit gratiam, ut etiam pro salute populi Romani suam ponere animam non dubitaret. Missa igitur legatione apud jam dictum regem Longobardorum, salutaria illi prædicavit. Cujus ^a sancti viri admonitionibus inclinatus, prænominatus quatuor quas ^a ducatu Romano abstulerat civitates reddere promisit. Dumque, motione ^(f) militum facta ad comprehendendum Trasimundum ducem Spoletanum conjungeret se exhortatione sancti viri, exercitus Romanus, in adjutorium prædicti regis ^a egressi sunt. Et dum ipse Trasimundus suam deceptionem conspiceret, egressus à Spoletana civitate sese prædicto tradidit regi. Dumque ^a idem rex protraheret dilationem ad reddendum juxta suam promissionem jam ^a factam quatuor civitates, prænominatus pontifex, ^(g) aut vere pastor populi sibi a Deo crediti, spem ponens in Deum, egressus ex hac Romana civitate eum sacerdotibus & clero perrexit fiducialiter & audacter ad ambulandum in locum Interamnesium urbis, ubi in finibus Spoletanis ipse residebat rex. Qui dum in Ortanam convenisset civitatem, ipseque rex ejus cognovisset adventum, misit Grimoaldum missum suum, qui ei obvius factus usque ad Narniensem perduxit civitatem. Ad cujus sancti viri ^(h) adventum obviam jam nominatus rex misit duces, satrapas suos, ^a pluremque exercitum, & a Narniensem civitatem octavo fere milliaro eodem rege eum suscipiente. Sextæ feræ die perrexerunt ad basilicam beati Valentini episcopi & martyris, sitam in prædicta Interamnesium urbe ducatus ^a Spoletini. Ante ^a cujus fores basilicæ isdem rex ⁽ⁱ⁾ cum reliquis optimatibus & exercitu suo sanctum virum suscepit. Factaque oratione ^(k) ^a mutua, & salutatione sibi persolventes, dum divinis fuisset ab eo commonitus colloquiis, impensaque charitate ab eadem egressus ecclesia in ejus obsequium rex dimidium fere milliarium perrexit, & sic in suis tentoriis uterque eadem feræ sextæ die sunt morati. Sabbato vero iterum convenientes, divina perfusus gratia, Deo placitis admonitionibus eum est allocutus, prædicans ^a ei ab hostili motione & sanguinis effusione quiescere, & ea quæ pacis sunt semper sectari. Cujus piis eloquiis flexus, & constantiam sancti viri & admonitionem admiratus, omnia quæcumque ab eo petiit, per gratiam Spiritus sancti obtinuit, & prædictas quatuor civitates, quas ipse ante biennium per obsessionem factam pro prædicto Trasimundo duce Spoletano abstulerat, eidem sancto cum eorum habitatoribus redonavit viro. Quas & per donationem firmavit in oratorio Salvatoris sito intra ecclesiam beati Petri apostoli in ejus nomine ædificato. Nam & Sabinense patrimonium, quod per annos prope triginta fuerat ablatum, atque Narniense etiam & Auximanum, ^(l) atque Anconitanum, ^(m) nec non

(a) dies XV.

(b) ablata sunt

(c) Baluenses seu Glunenses.

(d) per Ravennensem territorium

(e) indictione VIII.

(f) militum deest

(g) ut vere pastor

(h) in obviam iam nominatus rex &c.

(i) cum reliquo exercitu suo sanctum

(k) mutua salutationes ibi persolventes &c.

(l) atque Anconitanum deest

(m) nec non & Humana

non & * Numanatenſe, & vallem quæ vocatur A
 ANNO Magna, ſitam in territorio Sutirino, per do-
 CHRISTI nationis titulum ipſi beato Petro apoſtolorum
 * Polimareſe principi reconceſſit, & pacem cum ducatu Ro-
 mano ipſe rex (a) in viginti confirmavit an-
 nos. Sed & captivos omnes quos detinebat ex
 diverſis provinciis Romanorum, miſſis literis
 ſuis tam in Tuſciam ſuam, quamque trans Pa-
 dum, (b) una cum Ravennatibus captivis,
 Leonem, Sergium, Viſtorem, & * Agnellum
 * Agnellum conſules prædiſto beatiſſimo redonavit pon-
 tifici. In prædiſta vero baſilica beati Valenti-
 ni, per eiſdem regis petitionem, in locum
 (c) * Conſignenſis antiſtiſtis, qui tranſierat,
 allum ordinavit episcopum. In cuius consecra-
 tione dum adeſſet ipſe rex cum ſuis iudicibus,
 compunctione inſpirationis divinz, tanta ora-
 tionis dulcedine illa ab eo ſunt prolata, ut
 cum ſantum virum conſpicerent fundere pre-
 ces, plures ex eiſdem Longobardis ad lacry-
 mas ſunt permoti. Eodem vero die dominico
 poſt peracta miſſarum ſolemnia ad prandium
 eundem regem ad apoſtolicam benediſtionem
 ſuſcipiendam ipſe beatiſſimus pontifex invita-
 vit. Ubi cum tanta ſuavitate eiſum ſumpſit, &
 hilaritate cordis, ut diceret ipſe rex tantum
 ſe nunquam meminiffe * comenſatum. Alia ve-
 ro die, quæ ſuit ſecunda feria, vale faciens ei
 ipſe rex, miſit in eiſus obſequium (d) * Agi-
 prandum ducem Cluſinum nepotem ſuum, ſeu
 Tacipertum (e) caſtaldum in eiſus obſequium,
 & * Ramingum caſtaldum Tuſcanenſem, atque
 Grimoaldum, qui eidem ſancto viro uſque ad
 prædiſtas civitates obſequium facerent: caſdem-
 que civitates cum ſuis habitatoribus traderent,
 quod & factum eſt: in primis Amerinam civi-
 tatem, deinde Hortanam. Dumque in Poli-
 martio caſtro conveniſſent, eumque recepiſſet,
 & fuiſſet itineris longitudo per circuitum fi-
 nium rei publicæ eundi uſque in Bleranam ci-
 vitem per partes Sutrinæ civitatis per fines
 Longobardorum Thuſciæ, quia de propinquo
 erat, id eſt per caſtrum * Viterbium, ipſe miſ-
 ſus regis Grimoaldus eundem beatiſſimum pon-
 tificem perduxit uſque ad Bleranam civitatem.
 Quam & ipſi ſancto viro prænominaſus Ra-
 mingus caſtaldus, & jam diſtus Grimoaldus
 miſſus contradiderunt. Et ſic reſreſſus eſt Deo
 propitio cum victoriæ palma in hanc urbem
 Romam. Qui etiam omnem populum aggre-
 gans, eos eſt allocutus, ut ad perſolvendas
 omnipotenti Deo gratiarum actiones ab eccle-
 ſia Dei genitricis, quæ vocatur Ad martyres,
 egreſſi omnes cum litania generaliter propera-
 rent ad beatum principem apoſtolorum, & ita
 factum eſt. His autem expletis decima indi-
 ctione, in ſubſequenti undecima indi-
 ctione, dum nimium opprimeret prædiſtus rex provin-
 ciam Ravennatium, fuiſſetque præparatus ad
 motionem faciendam, & obſidendam Rav-
 ennatum urbem, cognita * motione eiſdem re-
 gis, Eutyſchius excellentiſſimus patricius &
 exarchus una cum Joanne archiepſcopo eccle-
 ſiæ Ravennatis, atque univerſo populo prædi-
 ctæ civitatis, ac civitatum Pentapoleos & Æ-
 milie, facta in ſcriptis obſecratione prædiſto
 ſancto miſerunt viro, petentes ut pro eorum
 * occurreret curreret liberatione. Qui ſanctus vir miſſa

legatione & muneribus ad obſecrandum eum-
 dem regem per Benediſtum episcopum & vi-
 cedominum atque Ambroſium primicerium no-
 tiorum, petiit ut a * motione ceſſaret, &
 Caſenatenſe Ravennatibus redderet caſtrum,
 ſed paſſus non eſt. Cuius dum duram perfe-
 verantiam conſpiceret jam nominatus ſanctiſ-
 ſimus vir, trophæo fidei munitus, reliſta Ro-
 mana urbe jam diſto Stephano patricio & du-
 ci ad gubernandum, non ſicut mercenarius ſed
 ſicut vere paſtor reliſtis ovibus, ad eas quæ
 perituræ erant redimendas occurrit. Quo egreſ-
 ſo itinere dum ſp orationibus commendaret
 beato apoſtolorum principi Petro cum ſuis ſa-
 cerdotibus & clero, cum viatoribus nutu om-
 nipotentis Dei, ut non calore urerentur per
 diem uſque ad locum ubi tentoria figebant,
 nubes eos vegebat, quæ ad vespèrum * reſide-
 bat. Alio autem die in eorum protectione
 erat divinitus inſtituta, cui obviam occurrit
 denominatus excellentiſſimus exarchus uſque ad
 baſilicam beati Chriſtophori poſitam in loco
 qui vocatur ad Aquilam, quinquageſimo fere
 milliario a Ravennatium urbe. Ipſa vero nu-
 bes cum eiſus uſque ad baſilicam ſancti Apollin-
 naris in Ravennatium urbem tegendo convia-
 vit. Exinde factum eſt ſignum, ut ſantum
 pontificem quo erat iturus in Ticinenſium ur-
 bem acies igneæ in nubibus præcederent. Egreſ-
 ſus autem de civitate Ravennatenſi, viri ac
 mulieres diverſi ſexus & ætatis agentes gratias
 omnipotenti Deo proſuſis lacrymis eundem
 ſantum ſuſceperunt pontificem, clamantes at-
 que dicentes: Bene venit paſtor noſter, qui
 ſuas reliquit oves, & ad nos qui perituri era-
 mus liberandos occurrit. Ex eadem quoque
 Ravennatium urbe miſit papa ad prænomina-
 tum regem, Stephanum præſbyterum & Am-
 broſium primicerium, qui annuntiarent ei ſuum
 adventum. Qui viri ingreſſi in * finibus Lon-
 gobardorum, in civitatem quæ vocatur Imola,
 cognoscentes (f) qui * præpeditorem nite-
 bantur facere prædiſto ſancto viro, ne illuc
 ambularet, per epistolam ſcriptam per noctis
 ſilentium nunciaverunt. Quo cognito jam no-
 minatus pontifex, lucente die ſabbato, non
 mortis timore perterritus, ſed Chriſti fretus
 auxilio, audacter egreſſus de Ravennatium ur-
 be in * finibus Longobardorum ingreſſus, ſe-
 quipes factus eſt ſuis miſſis. Quos quidem præ-
 cedentes ante eum, jam diſtus rex dolore per-
 culſus ſuſcipere noluit. Ipſe vero ſummus pon-
 tifex vigelimo octavo die menſis Junii ad Pa-
 dum (g) convenit. Ubi & ad ſuſcipiendum
 eum ipſe rex ſuos miſit optimates. Cum qui-
 bus Ticinium conveniens, ubi ipſe reſidebat
 rex, foris muros eiſdem civitatis pertranſiens
 ad horam orationis nonam pro yigiliarum bea-
 ti apoſtolorum principis Petri celebrandi ſolem-
 nia miſſarum, in baſilicam eiſus, quæ voca-
 tur Ad cælum aureum, perrexit. (h) Et poſt
 * completam oblationem in eandem urbem
 ingreſſus, moratus eſt. Alio quoque die, pro
 natali celebrando ipſius principis apoſtolorum
 in prædiſta eccleſia a prænominato rege invi-
 tatus, miſſarum ſolemnia celebravit. Ibi
 mutuo ſe invicem ſalutantes, pariter ſuſce-
 runt (i) cibos, & ſic in prænominatam civi-
 tatem

(a) in decimo confirmavit anno.

(d) Aprandum.

(f) quod.

(i) clero.

(b) una cum Ravennatibus captivis.

(e) Grimoaldum Tuſcanenſem, atque S. Grimoaldum, cu ſidem ſui.

(g) conjunctis. Et ſic ſemper.

(h) Et poſt ſupplicium iſta.

ANNO
CHRISTII

Q. 1.

* quos primi-
tus de in-
bat.* eundem an-
tum. V. 1. 1.
* quos primi-
tus de in-
bat.

* 2579

* legatione

* rex

* renovavit

tatem regressi sunt. Quem sanctum virum alio die idem rex per optimates suos ad suum palatium procedere invitavit. Et ab eodem rege nimis honorifice susceptus salutaribus monitis eum allocutus est, obsecrans ne amplius Ravennatum provinciam opprimeret (a) facta motione, sed magis (b) & ablatas Ravennatum urbes sibi redonaret, simul & castrum Cæsenatense. Qui prædictus rex post multam duritiam inclinatus est fines Ravennatum urbis dilatare, sicut primitus detinebantur. Et quas partes territorii Cæsenæ castri ad partem reipublicæ restituit. Tertiam vero partem de eodem castro sub obtentu retinuit, inito constituto, ut usque ad Kalendas Junias, dum ejus missi a regia reverterentur urbe, idem castrum, & tertiam partem, quam pignoris causa detinebat, parti reipublicæ restitueret. Post hæc autem is ipse rex egressus de loco in locum usque ad Padum eidem sancto viro (c) conviatus eum deduxit. In quo loco ei vale faciens cum digna ordinatione eum ad repedandum absolvit, dans in obsequium ejus duces & primates suos, sed & alios viros, qui sæpedita Ravennatum territoria, & Cæsenam redderent, & ita factum est. Operatus est autem Deus mirabiliter & Ravennatum atque Pentapoliensium populos ab oppressione & calamitate qua detinebantur liberavit, & saturati sunt frumento, oleo, & vino. Regressus autem in urbem Romanam cum omnibus qui secum erant, gratias agentes Deo, denuo natale beatorum principum apostolorum Petri & Pauli cum omni populo celebravit, & sese in orationibus dedit, petens ab omnipotenti Deo misericordiam, & consolationem fieri populo Ravennatum & Romano ab insidiatore & persecutore illo Luithprando rege. Cujus preces non despiciens divina clementia, eundem regem (d) ante diem superius constitutum de hac subtraxit luce, & quievit omnis persecutio. Factumque est gaudium non solum Romanis & Ravennatibus, sed etiam genti Longobardorum, quoniam (e) & Aldeprandum nepotem suum, quem ipse reliquerat regem (f) malivolum projecit de regno, & Rachisum, qui fuerat dux, sibi Longobardi elegerunt in regem. Ad quem missa relatione ipse beatissimus pontifex continuo reverentiam principis apostolorum, & ejus precibus inclinatus usque ad viginti annorum spatium in pace universus Italix quievit populus. Hic in Lateranensi patriarchio ante basilicam beatæ memoriæ Theodori papæ a novo fecit triclinium, quod diversis marmoribus, & vitro, metallis, atque musivo, & pictura ornavit, sed & sacris imaginibus tam oratorium beati Silvestri, quamque & porticum decoravit. Ubi etiam & omnem substantiam suam per manus Ambrosii primicerii notariorum introduci mandavit. Fecit autem a fundamentis ante scriinium Lateranense porticum atque turrem, ubi & portas æreas, atque cancellos instituit, & per figuram Salvatoris ante fores ornavit. Et per ascendentes scalas in superioribus super eandem turrem triclinium & cancellos æreos construxit. Ubi & orbis terrarum descriptionem

depinxit, atque diversis versiculis ornavit, & omne patriarchium pene a novo restauravit. In magna enim penuria eundem locum invenerat. Hic in ecclesiis apostolorum principum Petri & Pauli pendentia vela inter columnas ex pallis Syricis fecit. Hic in ecclesia prædicti principis apostolorum omnes codices domus suæ proprios, qui in circulo anni leguntur (g) ad matutinum in armarii opere ordinavit. Hic domum cultam Lauretum noviter ordinavit, adjiciens & massam (h) Fontajanam, quæ cognominatur (i) Paunaria.

Hic viginti auri libras pro emendo oleo annue, ut de lucro eorum in luminariis apostolicis proficiat, instituit. Et constitutum sub anathematis vinculo obligavit. Hic fecit vestem super altare beati Petri ex auro textam (k) habentem nativitatem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, ornavitque eam gemmis pretiosis. Simulque & vela serica alithyna quatuor, & quæ ornavit cum rotis, & ornamentis variis auro textis. Item fecit coronam de argento purissimo cum delphinis ex proprio suo, pensantem libras centum viginti. Hic beatissimus vir juxta ritum ecclesiasticum & fidei suæ sponsonem orthodoxam synodicam ecclesiæ misit Constantinopolitanæ, simulque & aliam suggestionem dirigens serenissimo Constantino principi. Et pergentibus apostolicæ sedis responsalibus ad regiam urbem, invenerunt intra palatium regis potestatis invasorem quemdam & rebellem (l) Artastum nomine: dum enim isdem imperator ad dimicandum contra Agarenorum properasset gentem, illico prælatus Artastus datis populo qui in regia remanserunt urbe præmiis, imperiale arripuit solium. Et postmodum aggregans orientalium exercituum multitudinem antelatus Constantinus princeps, pergentem Constantinopolim, eandem viriliter expugnans atque extrinsecus circumvallans comprehendit civitatem, & pristinum regni sui adeptus est fastigium. Statimque jam sati Artasti, ejusque filiorum eruit oculos, & plures ex suis rebellibus exules a propriis fecit habitaculis. Post hæc requirens missum apostolicæ sedis, qui ibidem in tempore perturbationis contigerat advenisse, eumque repertum ad sedem absolvit apostolicam, & juxta quod beatissimus pontifex postulaverat, donationem in scriptis de duabus (m) massis, quæ Nymphas, & Normias appellantur, juris existentes publici eidem sanctissimo ac beatissimo papæ sanctæ Romanæ ecclesiæ jure perpetuo direxit possidendas. Hujus temporibus Carlomannus filius Caroli Francorum regis præsentis vitæ relinquens gloriam, atque potestatem terrenam, ad beatum Petrum apostolum principem devotus cum aliquantis suis advenit fidelibus, seseque eidem Dei contulit apostolo, atque in speciali habitu se fore respondens permanfurum, clericali jugum ab eodem sanctissimo suscepit (n) pontifice. Et inter alia multa dona obtulit beato Petro apostolo ante confessionem arcum argenteum majorem pensantem libras septuaginta. Et post aliquantum temporis ad beati Benedicti, quod in Aquinensium finibus situm est, pro-

ANNO
CHRISTII

1011

* occultam
Laurentium
Fontaniam
nam
Paunaria
luminariis* in Rhodis
et in totis,* Artastum
Artastum

* illis

* antelatus

* missos

* massis

* ducis five
subreguli

* spirituali

(a) præfata motione

(b) & ablatas Ravennatum Urbem redonaret finibus, simul &c.

(c) conviatus deduxit. In quo &c.

(d) ante constitutum de hac &c.

(e) Ilprandum

(f) malivolum projectis de regno

(g) ad matutinum armarii opere ordinavit

(h) Fontanam

(i) Paunaria

(k) & gemmis ornatam simulque & vela serica alithina IV. Fecit coronam &c.

(l) Artastum nomine,

& sic semper. (m) massis

(n) pontifice. Et post aliquantum temporis ad beati &c.

ANNO
CHRISTI
701.

ANNO
CHRISTI
701.

* Ratchis
at. Ratchis

* occisione

* putacium

* dignatus est
regis magni
Sci Cataxanti

* ecclesiam

profectus est monasterium, in quo & suam finiri vitam jure professus est jurando. Porro eodem tempore contigit plures Veneticorum hanc Romanam advenisse in urbem negotiatores, & mercimoniis nundinas peragentes, multitudinem mancipiorum virilis scilicet & feminini generis emere visi sunt, quos & in Africam ad paganas gentes mitebantur deducere. Quo cognito isdem sanctissimus pater fieri prohibuit, hoc judicans quod justum non esset, ut Christi abluti baptismo pagani gentibus deservirent. Datoque eisdem Veneticis pretio, quod in eorum emptione se dedisse probati sunt, cunctos a iugo servitutis redemit, atque more liberorum degendos absolvit. Ipsi itaque temporibus Ratchis Longobardorum rex ad capiendam civitatem Perusinam, sicut cetera Pentapoleos oppida, vehementi profectus est cum indignatione, quam & circumdans fortiter expugnabat. Hoc audiens sanctissimus papa, continuo spe divina fretus, assumptis aliquantis ex suo (a) clero, cum optimatibus, quantocius ad eandem pervenit civitatem. Impensisque eadem regi plurimis muneribus atque oppido eum deprecans, opitulante Domino, ab obsessioe ipsius civitatis eum amovit. Cui & salutifera predicans, Deo auctore, valuit animum ejus ad spirituale studium inclinare. Et post aliquantos dies isdem Ratchis rex relinquens regalem dignitatem, devote cum uxore & filiis ad beati Petri principis apostolorum conjunxit limina, acceptaque a prefato sanctissimo papa oratione, clericisque effectus, monachico indutus est habitu cum uxore & filiis. Hujus denique temporibus magnum thesaurum Dominus Deus noster in hac Romana urbe per eundem almificum pontificem propalare dignatus est. In venerabili itaque patriarchio sacratissimum beati Georgii martyris isdem sanctissimus papa in capsa reconditum reperit caput, in quo & piacium invenit pariter literis exaratum Græcis, ipsum esse significantes. Qui sanctissimus papa omnino hilaris & satisfactus, illico aggregato Romanæ urbis populo, cum hymnis, & canticis spiritualibus in venerabilem diaconiam ejus nominis sitam in hac Romana civitate, regione secunda, ad velum aureum dictam, illud deduci fecit. (b) Ubi immensa miracula & beneficia omnipotens Deus ad laudem nominis sui per eundem sacratissimum martyrem operari dignatur. Hujus temporibus defunctus Theodorus major filius megisti Cataxanti, ob veniam suorum delictorum, prædium, quo ex hereditate fruebatur paterna, situm quinto ab hac Romana urbe milliario, via Tiburtina, in quo & oratorium sanctæ Cæcilie esse dignoscitur, beato Petro reliquit. Quod ipse beatissimus papa magnæ constructionis fabricis atque picturis decoravit, ampliavitque in eo fines ex omni parte. Data enim digna recompensatione his qui in vicino ejusdem loci possessiones tenere videbantur, nemini vim inferens, sed magis, ut concedet patri, cuncta secus eundem locum

amica passionis pretio cinit prædia. Et domum cultam beato Petro eundem locum jure perpetuo statuit permanendum. Quæ domus culta sanctæ Cæcilie usque in hodiernum diem vocatur. Construxit quippe & in ea oratorium sancti Abbacyri, ubi & multas sanctorum condidit reliquias. Quam videlicet domum cultam usui proprio dominicæ videlicet traditionis descripsit. Hic constituit aliam domum cultam in decimo quarto milliario ab hac Romana urbe patrimonium Tuscanæ, & constitutionibus obligavit usui ecclesiæ permanendum, etiam loca quæ ab Anna relicta quondam Agathonis primicerii beato Petro videntur esse concessa. Hic massas, quæ vocantur Anni & Formias, sub studio jure beati Petri acquisivit, quas & domos cultas statuit.

Et de omnibus superius annexis domocultis apostolicæ exarationis constituta faciens, atque sacerdotale collegium aggregans, sub anathematis interdictionibus statuit: nulli quoque modo successorum ejus pontificum, vel alicuiuslibet personæ licere ipsas domos cultas ab usu ecclesiæ quoque modo alienare. Hic fecit vestem super altari beati Andreæ apostoli ad beatum Petrum nimis optimam.

Hic beatissimus papa statuit, ut crebris diebus alimentorum sumptus, qui & elemosyna usque nunc appellatur, de venerabili patriarchio a paracellariis pauperibus, & peregrinis qui ad beatum Petrum morantur, deportari, eisque erogari; nec non & omnibus & inopibus & infirmis per universas regiones istius Romanæ urbis constitutis, eandem similiter distribui ipse alimentorum constituit elemosynam. Hujus temporibus contigit subito tegumen tituli B. Christi martyris Eusebii cadere. Qui sanctissimus vir cum tota sua decertans virtute, prudenterque elaborans, sicut antiquitus fuit, rursus quod ceciderat reparavit, atque optime restauravit. Hic præcipuus pontifex multa loca sanctorum in meliorem statum perduxit. Et vestes optimas super altaria earundem Dei ecclesiarum fecit. Hic dilexit clerum suum valde, atque presbyteria eis annue in duplo dampnius tribuit. Omnes utpote pater & bonus pastor amplectens, & utiliter fovens, & penitus quempiam minime tribulari permittens. Hujus itaque temporibus in magna securitate & lætitia populus a Deo illi commissus degens vixit. Hic beatissimus papa suo prudentissimo studio, quos beatæ recordationis Gregorius papa fecit, quatuor dialogorum libros de Latino in Græcum transtulit eloquium, & plures qui Latinam ignorant lectionem per ejusdem lectionis illuminavit historiam. Hic fecit ordinationes tres per mensem Martium, creavit presbyteros 30. diaconos 5. episcopos per diversa loca 85. Qui sepultus est ad beatum Petrum apostolum Idibus Martii, indictione 5 & cessavit episcopatus eius Edies 12.

No.

(a) Clero optimatibus.

(b) eduxit fecit. Post hæc verba ita legit Codex Luc. & fecit per diversa loca domos cultas (sic) & defunctus Eusebii restauravit, sicut ab antiquo fuerant restaurata; & vestes, & dona obtulit. Hic præcipuus Pontifex dilexit Clerum suum valde, atque presbyteria eis annue in duplo, & amplius tribuit elemosinas, utpote pater & bonus pastor amplectens, & utiliter fovens, & penitus quempiam minime tribulari permittens. Hujus denique temporibus in magna securitate & lætitia populus a Deo illi commissus degens vixit. Hic beatissimus Papa suo prudentissimo studio, quos beatæ record. Gregorius Papa fecit IIII. dialogos. libros de Latino in Græcum transtulit eloquium, & plures qui Latinam ignorant lectionem per eorum illuminavit lectionis historiam. Nec ultra additur in eodem Cod. sed orati videntur de industria versus tres, post quos statim subicitur in eodem parvella Vita Stephan.

ANNO
CHRISTI

NOTÆ SEVERINI BINII.

Zacharias
quinto pon-
tifice.Regnum Fran-
corum Merov-
ingum. Zacharias
quinto pon-
tifice.

(*a Zacharias.*) Anno 741. 3. Decembris, qui erat octavus post obitum Gregorii, Zacharias summo omnium consensu creatus est pontifex. Longobardi ad cladem urbi inferendam narrati electionem sollicitius accelerant. Carolus Martellus initio pontificatus Zacharias defunctus, circa gravem auctoritatem ad inferos delatus esse scribitur a Grat. dist. 16. qu. 1. post canon. Successit illi Carlomannus, qui transacto in regno biennio, relicto saculo monasticam vitam amplexus est. Huius temporibus Francorum reges, qui a Meroveo regis Merovingi appellabantur, mollitia, luxu & ignavia sic diffuserunt, ut sensim prater casum & inane nomen regis nihil haberent; sed omnia pro imperio & summa sua potestate obtinerent & administrarent qui summa *majores domus* dicebatur. Et quidem Chilpericus * omnium ultimus, qui his temporibus vivebat, nequitia stuporeque animi & ignavia omnes ante se priores vicerat & superavit. Quae de causa visum est tum potentissimo majore domus Pippino, aliisque Francorum optimatibus, & populo universo, ut qui regi rem ac vim non haberet, etiam regis nomine careret & contra, cui regni opes, potentia & virtus adesset, regis quoque nomen gereret. Et quia isti principes ac populi Christiani erant, hae sua consilia neque posteris rata, neque Deo grata satis futura existimabant, nisi a communione ecclesiae Christianae patre ac pastore Christi Domini vicario sanctique Petri successore vim & auctoritatem acciperent. Legatos igitur, in quibus facile omnium primus fuit S. Burchardus Herbipolensis episcopus, ad Zachariam Romanam miserunt, qui praefata ab eo peterent. Annuit is, decrevitque ac rescripsit, ut decessit in monasterium Chilperici, Pippinum Francorum in Germania & Gallia regi S. Bonifatium renunciat & inungeret. Paruit Zacharias pontifici Bonifatius Moguntinensis ecclesiae episcopus: Chilpericum (qui & Chilpericus dicitur) auctoritate sedis apostolicae exautoravit, ejusque in locum Pippinum subrogavit. Ita Eginhartus in Caroli Magni vite principio. Adnal. Francorum anno DCCLII. Paul. dia. lib. 21. Marianus Scot. lib. 3. Regino lib. 2. anno dominica incarnationis 740. Siebertus in chron. Lamberti. in hist. Germ. O. h. Frising. lib. 5. cap. 22. Ado. a. 6. Jul. 213. Aimonius lib. 4. cap. 61. Recentiores, Naucleos, & Emilios, aliosque plurimos praetermittit. Imo ne ipsi quidem haeretici nostri temporis historiam negant, ut videre est apud Serar. lib. 3. hist. Mogunt. notatione 38. Duae tantum historiae circumstantias acriter impugnant. Quarum prior est, magne cum injuria Chilperici translationem regni contigisse. posterior est, praedictam translationem, concilio, optimatum & populi consensu, circa auctoritatem sedis apostolicae factam esse. Iam fuisse regni transferendi causam, his rationibus confirmat Serarius, primo, quod translationem optimi quique fieri postulaverint & exoptarint, & ad imperandam illam consilio auxiliisque cooperati fuerint. secundo, quod Sanctus Burchardus Herbipolensis episcopus legationis munere functus apud sedem apostolicam pro futura translatione sollicitus: tertio, quod Zacharias eam fieri mandaverit, & sanctissimus Bonifatius iussu pontificis executus fuerit, quodque divino testimonio approbatum, inter sacros canones 15. qu. 6. cap. *Alia*, relatum, a nullo historicorum antiquorum, de quibus supra, non laudatum vel improbatum, soli novatores haeretici, novitatis, arrogantiae & perduellionis amantissimi, suo perverso iudicio per contumelias & mendacia dumtaxat improbarint. Auctoritate sedis apostolicae a Chilperico in Pippinum factam esse translationem, tam expresse omnes, quos supra enumeravi, admittunt historici, ut mirum sit qua fronte novatores haeretici illud in dubium vocare audent. Nisi prohibitas vim prohiberet, singulorum verba hoc loco recensere, quisquis ea in unum locum congesta requirit, Serarii historiam Mogunticam, notatione 43. legat. An Pippinum Sanctus Bonifatius, vel, ut opinantur alii, Stephanus Papa II. inunxerit, dicam infra in notis ad vitam Stephani II.

Iam fuisse
regni trans-
lationem
postulat
contra ha-
reticos.

Ad postremum illud hoc loco non est praeterendum, ab eodem hoc Zacharia pontifice Pippino regi Francorum concessam esse nominationem, quam vocant, sive postulationem episcoporum pro ecclesiis in regno suo vacantibus. Unde si alibi legas, quod reges Galliae ecclesiarum episcopos dederint, neminem id non jure proprio, sed concessione sedis apostolicae factum esse. Frustra itaque hoc argumento freti gloriantur novatores haeretici, qui ecclesiam regibus subicere conantur. Vide Baronium anno 753.

(*b Sedis annus 10. mensis 3. dies 13.*) Supra assignatum numerum annorum, & mensium 10. dies decem sedisse ex initio & fine suscepit pontificatus recte colligitur.

(*c Denique idem rex Luitprandus.*) Huc anno 742. magna omnium admiratione contigerunt. Nam ut in-

Amis vicarius Christi, armatum hostem conveniens vicerit & fugarit, prope miraculum fuisse videtur.

Indictione 21. anno 743. Ex his vide, inquit Baronius, quam iniusta sint querela orientalium de Romano Pontifice, quod exuerit occidentali imperio orientales imperatores.

(*d Hic beatissimus vif.*) A Zacharia Pontifice sapius ad respicientiam monitum esse Constantinum Copronymum, testatur Hadrianus Papa in epistola ad Constantinum & Irenam, sessione 3. concilii Niceni II.

(*e Invenire inoporem & rebellem.*) Artabardum nomine, de quo plura apud Theophanem in annalibus.

(*f Ipsi temporibus Rache Longobardorum rex.*) Hic successerat Luitprando. Qui non obstante vicennalis Rache-

pacis sedere cum papa inito, turbata tota Italia Perusiam obsedit, Dei persuasione, ut sic regem iustitia & religionis amantissimum, peracta in statu religionis digna penitentia ad sublimiorem gloriam gradum in calis sublimaret. Huc eadem describit Leo Ostiensis in chr. Cass. cap. 8. ubi huc addit: *Moxque ad hoc sancti Benedicti monasterium, eodem apostolice iudicio pro-*

veniens, ac sub regulari magisterio se instituendum tradidit, post aliquot in sancto religionis praeposito ac Deo placita conversatione peractos annos, Deo spiritum reddidit, &c. Successit Rache in Longobardorum regno Astolphus ejus frater, de quo plura infra apud Anastasium in vita Seephani.

(*g Domum cultam.*) Per domum cultam intellige laetifundium, cui ad cultum adscripta sunt familiae colonorum, quae satis esse possent, quibusque ad habitandum domus erectae fuerant. Quae domus nominatur culta, quod omnibus ad cultum agri necessariis reserata sit. Non enim vox, *culta*, ad ornatum, sed ad utilitatem spectat; ob id, quod domus ipsa hominibus, jumentis, & rusticis instrumentis, aliisque utensilibus ad agri cultum spectantibus bene compolita esset. Baronius anno 752. num. 6.

ANNO
CHRISTIRache Luit-
prandi suc-
cessor mona-
sterium in-
greffus.Domus culta
qua diciturEPISTOLA BONIFACII EPISCOPI
AD ZACHARIAM PAPAM.

- I. Quod tres episcopatus in Germania institueris.
- II. Quod Carlomannus synodum in regno Franciae congregari cupiat.
- III. Quid statuendum de episcopis, presbyteris, diaconibus, qui fornicarii vel sanguinarii fuerint deprehensi.
- IV. De eligendo sibi successore.
- V. De incestis nuptiis laici cujusdam viri primarii.
- VI. De paganis ritibus, qui Romae observari dicebantur.
- VII. De indignis episcopis & presbyteris, qui concessam sibi a sede apostolica ministrandi facultatem obtinent.

Domino charissimo, summi pontificatus insula praedito, viro apostolico Zacharia Bonifacius servus servorum Dei.

Confitemur, domine pater, quia postquam per nuncios referentes audivimus, quod venerandae memoriae apostolatus vestri praedecessor Gregorius, pontifex apostolicae sedis, ergastulo corporis absolutus ad Dominum migravit, majorem letitiam, & majus gaudium nobis non audivimus, & suspensis ad aethera palmis Deo gratias agimus, quam quod clementem paternitatem vestram altissimus arbiter canonica jura regere, & apostolicae sedis gubernacula tenere concessit. Ergo non aliter quam ut ante vestigia vestra geniculantes intimis subnixae flagitamus precibus, ut sicut praedecessorum vestrorum pro auctoritate sancti Petri * servi devoti, & subditi discipuli fuimus, sic & vestrae pietatis servi obedientes subditi sub jure canonico fieri mereamur, optantes catholicam fidem & unitatem Romanae ecclesiae servando dilatare, & quantoscumque audientes vel discipulos in ista legatione mihi Deus donaverit, ad obedientiam apostolicae sedis invitare & inclinare. *

Adhuc Romae
Petri pietatis
servi, &c.non cessat
Necessitas &c.

ANNO
CHRISTI
741.

Necesse quoque habemus indicare paternitati vestre, quia per Dei gratiam Germaniam populis aliquantulum percussis vel correctis, tres ordinavimus episcopos, & provinciam in tres parochias discrevimus, & illa tria oppida sive urbes, in quibus constituti & ordinati sunt, scriptis auctoritatis vestre confirmari & stabiliri precantes desideramus. Unam esse sedem episcopatus decrevimus in castello quod dicitur Vuitzburg; & alteram in oppido quod nominatur Buraburg; tertiam in loco qui dicitur Erpesfurt, qui fuit jam olim urbs paganorum rusticorum. Hec tria loca propria auctoritate & charta apostolatus vestri roborari & confirmari diligenter postulamus; ut, si Dominus voluerit, per auctoritatem & preceptum sancti Petri iussionibus apostolicis fundata & stabilire sint tres in Germania episcopales sedes; & ut presentes & futurae generationes non presumant vel parochias corrumpere, vel violare preceptum sedis apostolicæ.

II.

Notum similiter sit paternitati vestre, quod Carlomannus dux Francorum me accersitum ad se rogavit in parte regni Francorum, quæ in sua est potestate, synodum incipere congregare, & promisit se de ecclesiastica religione, quæ jam longo tempore, id est non minus quam per LX. vel LXX. annos calcata & dissipata fuit, aliquid corrigere & emendare velle. Quapropter si hoc, Deo inspirante, veraciter implere voluerit, consilium & preceptum sanctæ vestre auctoritatis, id est apostolicæ sedis, habere & sapere debeo. Franci enim ut seniores dicunt, plusquam per tempus octoginta annorum synodum non fecerunt, nec archiepiscopum habuerunt, nec ecclesiæ canonica jura alicubi fundabant vel renovabant. Modo autem maxima ex parte per civitates, episcopales sedes traditæ sunt laicis cupidis ad possidendum, vel adulteratis clericis, scortatoribus & publicanis seculariter ad perfructum. Nam si per verbum vestrum hoc negotium, duce rogante supradicto, movere & incipere debeo, preceptum & judicium apostolicæ sedis cum canonibus ecclesiasticis præsto habere cupio.

III.

Sic invenero inter illos diaconos quos nominant, qui a pueritia sua semper in stupris, semper in adulteris, & in omnibus semper spurcitiis vitam ducentes, sub tali testimonio venerunt ad diaconatum, & modo in diaconatu concubinas quatuor, vel quinque, vel plures noctu in lectulo habentes, evangelium tamen legere, & diaconos se nominari nec erubescunt nec metuunt; & sic in talibus incestis ad ordinem presbyteratus venientes, in eisdem peccatis perdurantes, & peccata peccatis adjicientes, presbyteratus officio fungentes, dicunt se pro populo posse intercedere, & sacras oblationes offerre; ac novissime, quod pejus est, sub talibus testimoniis per gradus singulos ascendentes ordinantur & nominantur episcopi: ut habeant preceptum & conscriptum auctoritatis vestre, quid de talibus definiatis, & per responsum apostolicum convincantur & arguantur peccatores. Et inveniuntur quidam inter eos episcopi, qui licet dicant se fornicarios vel adulteros non esse, sunt tamen ebriosi & iniuriosi, vel venatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu

A sanguinem hominum, sive paganorum, sive Christianorum. Et quia servus & legatus apostolicæ sedis esse dignoscor, unum sit verbum & meum hic, & vestrum ibi, si contingat ad judicium auctoritatis vestre ut pariter missos dirigamus.

IV.

Præterea de una re & consilium querere, & licentiam petere necesse habeo: eo quod venerandæ memoriæ prædecessor vester, sicut audistis, in præsentia vestra mihi præcepit, ut presbyterum post obitum meum, Deo volente, in ecclesiastico misterio heredem & successorem constituere deberem. Et hoc mihi, si Dei voluntas est, placet: sed modo dubito, & nescio si fieri possit; quia postea frater illius avunculum ducis Francorum occidit, & adhuc ignoramus qualiter ista discordia pacificari & finiri valeat. Obsecro itaque, ut auctoritatis vestre licentia sit, ut cum consilio servorum Dei de ista electione faciam quod nobis in commune, pro Deo & pro utilitate ecclesiæ, vel fructu spiritali & defensione religionis, optimum esse videatur: ut consensum vestrum habeam de hoc facere quod optimum esse videatur, & mihi inspirate dignetur Deus, quia hoc non videtur posse fieri, si contrarius princeps fuerit.

V.

Præterea querere & interrogare paternitatis vestre consilium debeo de quadam confusione & scandalo prædicationis, quæ nuper ad nos veniens mentem nostram conturbavit, & sacerdotibus ecclesiarum verecundiam incussit. Quia laicus quidam magnæ personæ ad nos veniens, dicebat ipsi ab apostolicæ sedis pontifice sanctæ memoriæ Gregorio datam fuisse licentiam, ut in matrimonium acciperet viduam avunculi sui, quæ & ipsa fuit uxor consobrini sui, & ipsa, illo vivente, discessit ab eo, & isti viro, qui nunc eam accipere desiderans affirmat sibi licentiam datam, in tertio geniculo propinqua esse dignoscitur, & votum vovit Deo castitatis, & velata fuit, & iterum abjecto velamine maritata. Tale enim matrimonium supradictus homo ab apostolica sede sibi affirmat esse concessum. Quod non æstimamus verum; quia synodus & ecclesiæ, in qua natus & nutritus fui, id est in transmarina Saxonia Lundunensis synodus, quæ in primis a discipuli sancti Gregorii, id est Augustino, Laurentio, Jusso, Mellito archiepiscopis, constituta & ordinata fuit, talem copulam & matrimonium maximum scelus & incestum, & horribile flagitium, & damnable piaculum esse ex auctoritate sanctæ scripturæ judicabant. Quapropter paternitas vestra hujus rei veritatem nobis indicare non dedigneur, ut ecclesiæ sacerdotibus vel populo Christiano inde scandala, vel schismata, vel novi errores non oriantur, vel conscrecant: quia carnales homines idiotæ, Alamanni, vel Bajuarii, vel Franci, si juxta Romanam urbem aliquid fieri viderint ex his peccatis quæ nos prohibemus, licitum & concessum a sacerdotibus esse putant: & dum nobis improprium deputant, sibi scandalum vitæ accipiunt.

VI.

Sicut affirmant se vidisse annis singulis in Romana urbe, & juxta ecclesiā sancti Petri, in die vel nocte quando Kalendæ Januarii intrant, paganorum consuetudine choros ducere per plateas, & acclamationes ritu gentili-

ANNO
CHRISTI
741.

charta su-
auctoritate

monere, &
precipere
debeo,

6

* a inaurio

id est, 12
Augusti
Mard

ANNO
CHRISTI
1011.

• Ea vox ad
comparandum
non est apud
Baron. Mar.

Sc. m. de
10. m. p. o. r. e
1011.

lium, & cantationes sacrilegas celebrare, & A mentas illa die vel nocte dapibus onerare, & nullum de domo sua vel ignem, vel ferramentum, vel aliquid commodi vicino suo prestare velle. Dicunt quoque se ibi vidisse mulieres pagano ritu phylacteria & ligaturas in brachiis & in cruribus ligatas habere, & publice ad vendendum venales, ad comparandum aliis offerre. Quæ omnia eo quod ibi a carnalibus, & insipientibus videntur, nobis hic improprium & impedimentum prædicationis & doctrinæ faciunt. De talibus ait apostolus increpans: *Dies observatis & tempora: timore ne sine causa laboraverim in vobis.* Et Sanctus Augustinus dixit: Nam qui prædicit malis, id est caragis, & divinis, & aruspici- bus, vel phylacteriis, & aliis quibuslibet auguriis crediderit, etsi jejundet, etsi oret, etsi jugiter ad ecclesias currat, etsi largas elemosynas faciat, etsi corpusculum suum in omni afflictione cruciaverit, nihil illi proderit, quamdiu sacrilegia illa non reliquerit. Nam si istas paganas paternitas vestra ibi in Romana urbe prohibuerit, & sibi mercedem, & nobis maximum profectum in doctrina ecclesiastica perficiet.

VII.

Episcopi quoque & presbyteri generis Francorum qui fuerunt adulteri vel fornicatores accerrimi, quos in gradu episcopatus vel presbyterii fornicationum filii nati arguunt, revenientes ab apostolica sede, dicunt sibi Romanum pontificem licentiam dedisse ministerium episcopale in ecclesia ministrare. Quos contra contendimus, quia apostolicam sedem nequaquam contra decreta canonum audivimus iudicasse. Hæc omnia, domine charissime, propterea vobis nota facimus, ut vestræ auctoritatis responsum talibus dare possimus, ut per cautelam vestræ doctrinæ oves ecclesiæ non seducantur, & lupi rapaces convicti & superati pereant. Interea munuscula parva vobis direximus; non quia sint digna paternitate vestra, sed pro indicio charitatis, & obedientiæ devotionis: id est villosam unam, & argenti & auri tantillum. Dextera Domini protegente incolumem valere, & in Christo proficere beatitudinem vestram in longitudine dierum optamus.

Te Deus altitonus sancta conservet in æde
Sedis apostolicæ rectorem in tempora longa,
Melliflua gratum populis doctrina per orbem
Perficiatque Deo dignum pia gratia Christi:
Splendida perficiat florens sua gaudia mater
Atque domus Domini lætetur plebe secunda.

EPISTOLA I. ZACHARIÆ PAPÆ

AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOPUM.

Respondet ad singula capita epistolæ præcedentis.

- I. Probari sibi episcopatus in Germania institutos.
- II. Item ut synodus in Francia regno celebretur.
- III. Interim ut fornicarios & sanguinarios sacerdotio fungi non permittat.
- IV. Ut sibi successorem, nisi instante morte, non designet.
- V. Non credendum illi qui sibi incestas nuptias concessas fuisse ajebat.

VI. Paganos ritus, qui Roma erant, interdictos in posterum fuisse.

VII. Fides ne habeatur sacerdotibus illis, qui sibi a sede apostolica indultum jactabant.

ANNO
CHRISTI
1011.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio episcopo Zacharias servus servorum Dei.

USCEPTIS sanctissimæ fraternitatis tuæ literis per Deneardum religiosum presbyterum tuum, quia sospitem te, ut semper cupimus, esse cognovimus, omnipotenti ac misericordissimo Deo nostro magnas retulimus gratias, qui tibi in omnibus bonis prosperari dignatur. Magnam enim in cordibus nostris infundis lætitiā, quoties nobis sanctitatis tuæ scripta mittuntur, quando reperimus quæ ad salutem respiciunt animarum: dum quotidie in gremio sanctæ matris ecclesiæ per tuam prædicationem novi populi adjuvantur.

I.

Ubi & tres episcopos per loca singula secundum seriem syllabarum tuarum te ordinasse cognovimus, qui eidem populo, quem sibi Dominus Deus noster per tuam sanctitatem aggregare dignatus est, præesse debeant, & petisti ut per auctoritatem nostræ sedis episcopales ibidem sedes firmentur. Sed tua sancta fraternitas mature pertrahet, & subtili consideratione discernat, si expedit, aut si loca vel populorum turbæ talia esse probantur, ut episcopos habere mereantur. Meministi enim, charissime, quid in sacris canonibus præcipitur observare, ut minime in villulas, vel in modicas civitates episcopos ordinemus; ne vilescat nomen episcopi. Sed nos tuis sincerissimis atque a nobis dilectis syllabis provocati, quæ poposcisti absque mora concedi patimur, & statuimus per apostolicam auctoritatem episcopales illic esse sedes, quæ per successionem episcopos mereantur, & populis præsent, atque in quibus prædicationis verbum subiectis insinuetur: id est in castello quod dicitur Vvitzburg, & alterum in oppido quod nominatur Buraburg, tertium in loco qui dicitur Erphesfurt: ita ut nulli post hæc liceat cuiquam hæc quæ a nobis sancita sunt quoquomodo violare, quæ auctoritate beati Petri apostoli firma esse decrevimus.

II.

De eo autem quod nobis intimasti, quod te Carlomannus filius noster ad se rogavit accedere, ut in urbe regni Francorum, in sua ditione sive potestate constituta, synodum celebrare debeas, eo quod omnis ecclesiastica regula, sive disciplina ab eadem provincia funditus est abolita, quod nimis mœrendum est, quod per spatia temporum ibidem synodus sacerdotum minime celebrata sit; & hoc libenter concedimus, & fieri præcipimus. Neque enim quid sit sacerdotium, neque quid fiat ab eis qui se sacerdotes nominant, cognoscitur.

III.

Sed dum, juvante Deo, quæ a præfato filio nostro promissa sunt, ad effectum perducta fuerint, tuæque fraternitas in memorato concilio confederit cum eodem excellentissimo viro, si quos repererit episcopos, presbyteros, aut diaconos, contra canones vel statuta patrum excessisse, id est si in adulterio vel fornicatione inventi fuerint, vel si plures uxores

videt. conc.
Lipen. c. 6.
in edis. Rom.
deest torni.
cassione in-
venit fuerint.

ANNO
CHRISTI
741.
capulis
quibus cano-
nibus ob-
viam ac.

Levit. 21.
Tim. 3.

741. 1.

q. 1. Pauli
5. De an-
tem.
Constituere
dixit & te
jubente in
loco ac.

1 Tim. 3.

Ibid. 5. Ni-
mis enim
repreh.

res habuerunt, aut si sanguinem Christianorum A
sive paganorum effuderunt, vel etiam aliis
capitulum canonum obviae eos reperit tua
sanctitas, nulla ratione apostolica auctoritate
permittat sacerdotio fungi, quia tales a suo
proprio ore falsi nominantur sacerdotes, & pe-
iores ac deteriores secularibus esse noscuntur,
qui se neque a fornicationibus, neque a ne-
lariis matrimoniis abstinere, neque ab homi-
num sanguinis effusione manus servant inno-
xias. Quales se esse sacerdotes existiment, aut
quid inde sentiant, dicente Deo: *Sacerdotes mei*
semel nubant? Et apostolus: *Unius uxoris virum*
ac. Et hoc ante susceptum sacerdotium ut li-
citur est. Nam a die suscepti sacerdotii etiam
ab ipso proprie coniugio prohibendi sunt. B
Quomodo sacerdotio fungi desiderant, qui ta-
libus viciis involuti esse monstrantur, ut
neque seculares fideles his facinoribus obvolu-
tos optemus? Quomodo non pertimescunt di-
vina mysteria contingere? aut quomodo ad o-
randum pro peccatis accedere presumunt, dum
facti canones neque purum clericum, cui sa-
cerdotium non est, secundis copulari nuptiis
præcipiunt? Isti enim e contrario non solum
post susceptum sacerdotium se abstinere ab una
uxore nolunt, imo luxuria obvoluti peiora sa-
ecularium scelera committunt, ut plures uxores
habere presumunt, quibus neque unam con-
cessum est post susceptum ministerium atre-
dere. Sed ista parvipendentes, atque Deum
ad iracundiam provocantes, majora commit-
tunt facinora, dum propriis manibus Christia-
nos atque paganos homines necant. Et fit, ut
quibus in remissionem peccatorum debuerunt
lavacrum regenerationis impendere, atque
Christi sacramenta donare, ne in æternum
perirent, eorumdem sacrilegis manibus ipsi ex-
tinguantur. Quis enim sapiens habens cor eos
æstimet sacerdotes, qui neque a fornica-
tionibus abstinere, neque ab effusione sangui-
num manus servant innoxias? Quisve eorum
sacrificiis Deum credit esse placatum, dicente
Propheta: *Virum sanguinum & dolosum abomi-*
nabitur Dominus? Isti namque, ut præmissi, ne
sacerdotio fungantur, neque divina contingant
mysteria, commonemus. Quidquid vero aliud,
ut dictum est, eos contra ecclesiasticam regu-
lam excessisse repereris, canones sive instituta
patrum præ manibus habeto, & juxta quod in
eis edoctus fueris discerne.

IV.

De eo autem quod tibi successorem * con-
stitui velle dixisti, ut te vivente in loco tuo
eligatur episcopus, hoc nulla ratione concedi
patimur: quia contra omnem ecclesiasticam re-
gulam, vel instituta patrum esse monstratur.
Sed volumus ut tibi ministret, & sit in evan-
gelio Christi adjutor, dicente apostolo: *Si quis*
bene ministraverit, bonum sibi gradum acquirat.
Nimis enim reprehensibile esse manifestum est,
ut te vivente tibi alium substituas. Sed hoc
commonemus, ut quamdiu te divina jussit
clementia superesse, sine intermissione ores,
ut tibi Deus illum successorem concedat, qui
ei possit esse placabilis, & populum, quem ad
suam gratiam per tuam sanctitatem induriam vo-
care voluit, irreprehensibiliter regere valeat,
atque ad viam & labores perducere. Nam
quomodo hac quæ poposcisti, si & volueri-

mus, concedere possumus, dum nos fragiles
homines existentes, & sub conditione mortis
constituti ignorantes quid superventura dies pa-
riat, non valeamus investigare quis de nobis
prior de presenti sæculo migret? Sin autem &
eundem divinæ voluerit clementia post tui diem
transitus superesse, si eum aptum esse cognove-
ris, & in tua voluntate fuerit definitum, ea
hora qua te presenti sæculo migraturum co-
gnoveris, presentibus cunctis tibi successorem
designa, ut huc veniat ordinandus. Hoc nul-
li alii concedi patimur, quod tibi charitate co-
gente largiri censuimus.

V.

De illo namque qui viduam avunculi sui,
quæ & ipsa fuit uxor consobrini sui, & sa-
crum velamen habere monstrata est, & a bea-
te memorie prædecessore nostro sibi licentiam
concessam esse divulgavit, ut eam in pernicio-
so matrimonio assumere debuisset, abutur hoc
prædecessor noster ita credatur præcepisse. Nec
enim ab hac apostolica sede illa diriguntur, quæ
contraria esse patrum sive canonum institutis in-
veniantur. Ergo admonere, hortari, increpare
eos, frater, ne cesses, quatenus a tali scelesti re-
cedant matrimonio, ut non in æternum pereant.
Reminiscentur enim se Christi sanguine redem-
ptos esse, & non sponte se contradant (nisi
ab ipso recesserint incesto matrimonio) diabo-
li potestati: sed magis ipsi Deo, & Christo
filio ejus, & Spiritui sancto, in cujus nomine
ab illius antiqui hostis erepti sunt potestate.
Elabora namque, sanctissime frater, in eis,
quia scriptum cognoscis: *Qui convertis seceris*
peccatorem ab errore via sua, salvabit animam
ejus a morte, & sanctorum operum multitudinem pec-
catorum. Nam & nos pro hoc communitoria
scripta direximus.

VI.

De Kalendis vero Januariis, vel ceteris au-
guris, vel phylacteriis, & incantationibus, vel
aliis diversis observationibus, quæ gentili mo-
re observari dixisti apud beatum Petrum apo-
stolum, vel in urbe Roma; hoc & nobis, &
omnibus Christianis detestabile & perniciosum
esse judicamus, dicente Deo: *Non augurabimini*
ni, nec observabitis somnia. Et iterum: *Non est*
augurium in Israel, nec observatio in domo Ja-
cob. Ita & a nobis cavendum esse censemus,
ut nullis auguriis vel observationibus attenda-
mus, quia omnis hæc abscissa esse a patribus
sumus edocti. Et quia per instigationem dia-
boli iterum pullulabant, a die qua nos jussit
divina clementia (quamquam immeriti existi-
mus) apostoli vicem gerere, illico omnia hæc
amputavimus. Pari etenim modo volumus tuam
sanctitatem populis sibi subditis predicare, at-
que ad viam eternæ perducere vitæ. Nam &
sanctæ recordationis prædecessoris atque nutri-
toris nostri domni Gregorii papæ constitutio-
ne omnia hæc pie ac fideliter amputata sunt,
& alia diversa quamplura, quæ diabolo sugge-
rente pullulabant in Christi ovile: cujus in-
star pro illius populi salute dirigere matura-
vimus.

VII.

Nam & de sacerdotibus illis qui falsa opi-
nantur, qui etiam adulteri & fornicatores pro-
bantur, & sibi ab apostolica sede indultum es-
se testantur, & e contrario licentiam sibi præ-
dica-

* Barontius legit; vel etiam aliter contrahit vitiis, quibus canonem obviae reperit tua sanctitas. Hard.
2 Baront. Si etiam voluerimus. Hard.

ANNO
CHRISTI
741.

q. 1. Pe-
trus. 5. Si
eundem.

741.

Levit. 10.
Num. 23.

Instrumenta

ANNO
CHRISTI
741.

ditionis concessam esse; hoc nulla ratione credat tua sancta fraternitas; sed similiter in eis canonicam exercere vindictam, quemadmodum de his de quibus superius a nobis edoctus monstraris. Non enim aliud te agere volumus, præterquam quæ sacri præcipiunt canones, vel etiam ab hac apostolica sede instructus esse dignosceris. Secundum tuæ namque sanctitatis petitionem, & tribus episcopis tuis singulas confirmationis epistolas misimus, quas per tuæ sanctitatis manus eis largiri volumus: & Carlomanno filio nostro alia scripta direximus, ut quæ tibi promisit adimplere festinet, atque adminicula præstet. Sed hæc, frater charissime, de omnibus superius comprehensis capitulis, ut Dominus donavit, respondimus ad amputanda omnia diabolicæ fraudis scandala. Tua vero sancta fraternitas, si quid de cætero evenerit, ut sacri docent canones, studeat emendare in plebibus sibi a Deo commissis. Non enim aliud nobis convenit prædicare, præter quod a sanctis patribus sumus edocti. Si vero novi aliquid inimici astutia agente acciderit, quod tua sancta fraternitas minime per canonum instituta discernere possit, hoc nobis non pigeat te insinuare: quatenus Deo juvante quæcumque ad emendationem novæ plebis esse possunt, tibi absque tarditate respondere maturemus. Cognoscat enim, frater charissime, tua sancta fraternitas, ita dilectionem tuam nos habere in nostris præcordiis, ut te præsentialiter videre quotidie desideremus, & ita te in nostro confortio habeamus, ut certe ministrum Dei, & dispensatorem ecclesiarum Christi. De cætero namque confortare in Domino, frater charissime, & esto robustus, & elabora in opus, ad quod te divina voluit vocare clementia. Magna enim te spes remunerationis exspectat, quam promisit Deus diligentibus se. Et nos licet peccatores existamus, tamen Dei nostri non cessamus absque intermissione immensam exorare clementiam, ut qui cepit in vobis perficiat opus bonum usque adhuc. Et beatus apostolorum princeps Petrus cooperetur tibi in omnibus bonis, quæ ei parere desideras. Deus te incolumem custodiat, reverentissime & sanctissime frater. Data Kalendis Aprilis, imperante domino pulmo Augusto Constantino a Deo coronato magno imperatore, anno xxiv. imperii ejus anno secundo, indictione xi.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 743. n. c. c. 7.

Hæc litteræ ante Synodum Germanicam sine dubio datae, cum ea non tam celebrata Bonifacii Zachariam convocaverit, sed prædictæ Synod. convocationem non solum permiserit, sed etiam præcepit. Et tamen Synodus illa inerta in Germania habita, his verbis in omnibus Episcopis inchoatur. Ego Carlomannus Rex & Princeps Francorum, anno ab incarnatione Domini 743. v. idest: Kalendis Maii. Quare errorem vel in numeros in Epistola expressus, vel in Synodo memoratos irrepsisse revidere est. At certum existimo Synodum coactam die in ea enunciatam, litterasque Zachariæ duobus circiter antea mensibus Roma scriptas esse, ideoque errorem irrepsisse iam in annos Constantini, quam in Indictionem, ac mensum quibus ea data dicuntur. Cum enim Artabaldus anno 741. post diem 27. M. Junii Imperator salutus sit, si Zacharias anno 743. litteras illas ad Bonifacium misisset, non annos Constantini, sed annos Artabaldi in his apposuisset, ut postea in more habuit. Quare in subscriptione ejusdem Zachariæ epistola expungendus annus 2. imperii in edi-

trionem Romanum & Labbeam perperam intrusus, ea que sic restituenda: data Kalendis Februarii imperante domino pulmo Augusto Constantino a Deo coronato magno Imperatore anno 22. Indictione 10.

ANNO
CHRISTI
741.

II. AD BURCHARDUM EPISCOPUM

VVIRTZBURGENSEM.

Confirmat ejus sedem episcopalem a Bonifacio archiepiscopo institutam.

Dilectissimo nobis Burchardo sanctæ ecclesiæ Vvurtzburgensis episcopo Zacharias papa.

Domino cooperante, & sermonem confirmante, ad dilatandam Christianitatis legem, & orthodoxæ fidei tramitem, ad docendum juxta quod prædicat sancta hæc Romana, cui Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, innotuit nobis sanctissimus ac reverentissimus frater & coepiscopus noster Bonifacius, nuper se discevisse & ordinasse in Germaniæ partibus episcopales sedes, ubi præest vestra dilectio, & provinciam in tres divisisse parochias. Quo cognito, cum magna exultatione extensis ad sidera palmis, illuminatori & datori omnium bonorum Domino Deo, & Salvatori nostro Jesu Christo gratias egimus, qui facit utraque unum. Flagitavit autem a nobis per suas syllabas jam dictus sanctissimus vir, per apostolicam auctoritatem vestras confirmari sedes. Pro quo & nos ardenti animo, & divino juvamine, ac auctoritate beati Petri apostolorum principis, cui data est a Deo & Salvatore nostro Jesu Christo ligandi solvendique potestas peccata hominum in cælo & in terra, confirmamus, atque solidas permanere vestras episcopales sedes sancimus. Interdicentes ipsius principis apostolorum auctoritate omnibus presentibus & futuris generationibus, ut nullus audeat contra eandem vestram venire ordinationem; quæ dignante Deo ex nostra præceptione in vobis facta est. Et hoc interdicentes, ut nullus audeat, juxta sanctorum canonum traditionem, ex alio episcopatu ibidem translatari, aut ordinare episcopum, post vestram de hoc sæculo evocationem, nisi is qui apostolicæ nostræ sedis in illis partibus præsentaverit vicem. Sed nec quicquam alterius parochias invadere, aut ecclesias subtrahere præsumat. Nam, quod non credimus, si quis ille fuerit, qui contra hanc nostram præceptionem temerario ausu venire tentaverit, sciat se æterno Dei judicio anathematizatum esse innodatum. Si quis vero apostolica servaverit præcepta, & normam rectæ & orthodoxæ fidei fuerit assecutus, benedictionis gratiam consequatur. De cætero petimus divinam clementiam, ut confirmet & corroboret hoc quod operatus est Dominus in vobis. Et charitas Dei & pax, & atque gratia sit cum vobis. *edit. Rom. vera sit in scriptis*
Espiritu vestro, sanctissimi & dilectissimi nobis, toto conamine elaborate pro fide Christi, & ad ministerium ejus perficiendum decertate, ut cum egregio apostolo mereamini dicere: *bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. De reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illum diem justus judex.* Salutantes vos in Domino valere optamus. Bene valete. Data Kalendis Aprilis, imperante domino Constantino magno imperatore.

In Collectione Epistolarum summorum Pontificum, legitur *Dilectissimo nobis Vvitta, sanctæ Ecclesiæ Burchardæ, Zacharias Papa.* Hard.

ANNO
CHRISTI
741.peratore anno xxiv. imperii ejus anno 2. in-
dictione xi.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 741. n. 11.

Zacharias eodem die, quo ad Bonifacium, scripsit & ad novorum sedium Episcopos ab eo institutos, ad Burchardum scil. Episcopum Vuitaburgensem, ad Vvittam Episcopum Buraburgensem, & ad Adhelarium Episcopum Erphesurdensem. Inter Epistolas Bonifacianas Episcopis Vvitta & Burchardo Epistola 131. & 133. inscribuntur. In editione Serarii prior præfert hæc titulum: *Dilectissimis nobis Vvittana sanctæ Ecclesiæ Buraburgensis Zacharias Papa*. Inter Epistolas Zacharias, hæc secundum locum obtinet, & a Bino publicata est cum hoc titulo: *Dilectissimo nobis Vvitta sanctæ Ecclesiæ Buraburgensis Zacharias Papa*. Sirmondus, cum Episcopum Ecclesiæ Vuitaburgensem non Vvittam, sed Burchardum præpositum fuisse sciret, eandem secundam Epistolam hæc inscriptione donavit, & post eum Labbeus in editione Conciliorum: *Dilectissimo nobis Burchardo sanctæ Ecclesiæ Vuitaburgensis Episcopo Zacharias Papa*. Verum, ut inquit Coartius, an. 741. n. 19. inter Epistolas Bonifacianas inseras alia Vvittæ, alia Burchardo inscribitur; Vvittæ Epist. 131. ut jam dictum est, Burchardo Epist. 133. his verbis: *Dilectissimo nobis Burchardo sanctæ Ecclesiæ Vuitaburgensis Zacharias Papa*. Serarius in Notat. 29. ad vitam S. Bonifacii pag. 301. secundam Zacharias Epistolam sic inscripsit ait: *Dilectissimo nobis Vvitta sanctæ Ecclesiæ Buraburgensis Zacharias Papa*. Et in notis ad eandem Epistolam observat, primum inscriptionis vocabulum non dilectissimo, sed dilectissimis in Codice Catalano legi, quod Epistola tribus Episcopis, Burchardo scil. Vvittæ, & Adhelario communis esse videatur. Quæ opinio probabilissima, & earum literarum exemplaria cum eodem titulo tribus Episcopis, singula singulis directæ, ut eorum tenor indicat. Epistola dicitur data *Kalendaris Aprilis*, imperante domino Constantino magno Imperatore, anno vigesimo quarto, Imperii ejus anno secundo, Indictione undecima. Verum hæc nota temporaria eo modo emendanda, quo in mox relata Epistola Zacharias Papa ad Bonifacium, cum utraque eodem pene tempore data sit.

III. AD FRANCOS ET GALLOS.

Reserente nobis Bonifacio, &c. *Extat infra post Concilium Liptinense.*

IV. AD BONIFACIUM
ARCHIEPISCOPUM.

Mittit pallia pro tribus metropolitanis & de duobus pseudoprophetis in Francia deprehensis.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio Archiepiscopo Zacharias servus servorum Dei.

ANNO 741.

Legimus in libro actuum apostolorum Spiritum sanctum apostolis præcepisse: *Separate mihi Barnabam & Paulum in opus quo assumpsit eos*, id est ut prædicationem Christianæ religionis, & ejusdem Spiritus sancti gratiam, mundum illuminarent universum. Quorum illuminatione prædicationis atque doctrinæ Christi præsidio manuit & manet catholica Dei ecclesia præfulgens, horum & beati apostolorum principis Petri illuminata doctrinis: & eorum sequipedem ex inspiratione divina tuam sanctissimam fraternitatem in partibus illis credimus esse destinatum, ut etiam instar eorum idem

A Spiritus sanctus in eodem te assumpsit opere ad illuminationem gentium illarum. Unde nimis exultamus in Domino, & ejus omnipotentis immensas referimus laudes. Dum vero & series syllabarum tuarum nobis panderetur per singula, multo amplius lætati sumus in Domino, qui tibi suam gratiam ita largiri dignatus est, ut sic duræ gentis corda lenires, quatenus libenti animo inclinarentur ad obediendum fidei, & divinis obtemperarent præceptis. Indicasti enim nobis, quomodo & qualiter tetigisset Deus corda excellentissimorum filiorum nostrorum Pippini & Carlomanni, ut tibi in prædicatione socii & adiutores esse niterentur ex inspiratione divina: quorum merces copiosa manet in cælis, quoniam benedictus homo per quem benedicatur Deus. De episcopis vero metropolitanis, id est Grimone, quem nos jam compertum habemus, & de Abel & Arnberto, quos per unamquamque metropolim per provincias constituiti, hoc per tuum testimonium confirmamus, & pallia dirigimus ad eorum firmissimam stabilitatem, & ecclesiæ Dei augmentum, ut in meliori proficiant statu. Qualiter enim mos pallii sit, vel quomodo fidem suam exponere debeant hi qui pallio uti conceduntur, eis direximus, informantes eos, ut sciant quod sit pallii usus, ut subiectis viam prædicent salutis, & ut ecclesiastica disciplina in ecclesiis eorum servetur, & maneat inconculsa, & ut sacerdotium, quod in eis fuerit, non pollutum, ut antea fuit, sed mundum & acceptum Deo esse possit, quantum humana conditio valet: ita ut nullus inveniat eorum a sacris deviare canonibus, & sacrificium eorum mundum Deo immoletur: ita ut Dominus eorum placetur muneribus, & populus Dei purificatis mentibus, ex omni vitiorum squalore sincerum valeat Deo servitium exhibere. Retulisti etiam nobis, charissime frater, quod duos pseudoprophetas in eadem Francorum provincia invenisses, quos non pseudoprophetas, sed magis pseudochristianos appellare debemus. Ex quibus unum quidem novum Simonem juxta tenorem tuarum syllabarum reperimus; qui & sacerdotium sibi vindicabat, & a luxuria minime se continebat, seducens populum, & inania prædicans: non solum suam animam iuri diaboli tradens, sed & populum corda in interitum demergens, (a) & ab ecclesia Dei eos seductionibus suis abstrahens, & cruces in campis statuens, & oratoriola ad seducendum populum instituens, publicasque & antiquas ecclesias relinquens, & sanctitatis nomine se vocari faciens, & in suo nomine ecclesias consecrans; nomina etiam angelorum, imo magis demoniorum se scire affirmans. Alium vero ita luxuriæ deditum, ut concubinam haberet, & duos ex ea filios procrearet: & tamen sacerdotium sibi vindicabat, affirmans hoc iustum esse juxta traditionem veteris testamenti, ut defuncti fratris superstes frater ducat uxorem: & quia Christus resurgens ab inferis nullum ibi reliquisset, sed omnes inde abstraxisset: quæ omnia hæc detestabilia & scelestia judicamus. Bene enim tua fraterna sanctitas juxta

ANNO
CHRISTI
741.Edit. Rom.
in utilitate
serveturAdhelbertum
intelligitDe Clemente
te loquitur

a Baronius legit, Abel pro Alberto. Hard.

(a) Edit. Rom. sic legit sequentia verba: & seducens populum per salitates trauit eum ab ecclesia Dei subtraheret, & a christiana lege discordaret, & cruces statuens in campis & oratoriola, illic populum seducebat relinquebat ecclesias publicas concurrere ad illa signa, quæ ab eo false fiebant, & sanctitatis nomine se vocari censuit, & in suo nomine ecclesias consecravit affirmans: etiam angelorum nomina se scire, quorum in suis syllabis conscripta direxisti, quæ nomina nos non angelorum, sed magis demonum affirmamus. Alium vero &c. Mans.

Concil. Generali, Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
743.

ta ecclesiasticam regulam eos damnavit, & in custodiam reclusit, & optime vocavit antichristi ministros & præcursores. De cætero decerta, charissime, & viriliter age, & pervigil permane in ministerio Christi, ut amplius Christi grex augeatur, & tibi præmium æternæ retributionis maneat copiosum, & cum sanctis & electis Dei, ut credimus, habeas consortium. Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data x. Kalendas Julias, imperante domino Artavaldo a Deo coronato magno imperatore anno 3. post consulatum ejus anno 3. sed & Nicephoro magno imperatore anno 3. indictione xii.

Rom. x.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 743. n. 1. & seqq.

Hæc Epistola confirmat Zacharias, quæ in Synodo Lugdunensi acta fuerant. Duo sibi præcipue significata a Bonifacio testatur Romanus Pontifex. Primum, quod non unum dumtaxat Carolomanum, sed ambos simul fratres, Carolomanum & Pippinum in predicatione foris & adiutores expertus sit. Secundo loquitur de tribus Metropolitani a Bonifacio suis literis commendatis, Grimonem ab aliis duobus distinguit, declaratque Grimonem sibi jam potum esse, Abalem vero & Ardebertum novissime Archiepiscopos institutos. Grimo ante aliquot annos ad Archiepiscopatum Rotomagensis exaltatus fuerat, de quo legendus Anonymus in Actis Archiep. Rotomagensium a Mabillonio Tom. 2. Analect. publicatus, qui Gregorio VII. Pontifice Romano vixit. Abel institutus est Archiep. Remensis, quam Ecclesiam Milo Treverensis Archiep. pessum dabat, & utrumque Archiepiscopatum dilapidabat: Ardebertus, seu Arbertus constitutus Episcopus Senonensis.

Harum literarum subscriptio magnam patitur difficultatem, & variis modis apud alios Auctores effertur. De his conveniunt omnes, qui tamen mendose descriptus est, ut mox demonstrabimus. Conveniunt & de anno 3. Artavaldi & Nicephori Augustorum, sed cum uterque mense Novembri anni Ch. 743. solio exturbatus fuerit, & Nicephorus circa Kal. Majas anni Ch. 743. a patre coronatus sit, non dubium, quin loco, sed & Nicephoro Magno Imperatore anno 3. legendum sit, sed & Nicephoro Magno Imperatore anno 1. Subscriptio itaque hujus Epistolæ sit restituenda. Data 10. Kalend. Octobr. Imper. D. Artavaldi a Deo coronato Magno Imperatore anno 3. P. C. anno 3. sed & Nicephoro Magno Imperatore anno 1. Indictione 12. Zacharias Papa, postquam has literas scripsit, literas alias a Bonifacio accepit, quæ ad nos non pervenere, sed quarum mentionem facit Zacharias, & quibus respondet Epistola 3. data Nonis Novembribus. In his enim ait Pontifex: *Suscipientes fraternitatis tuæ literas, quæ in Synodo Lugdunensi acta fuerant. Duo sibi præcipue significata a Bonifacio testatur Romanus Pontifex. Primum, quod non unum dumtaxat Carolomanum, sed ambos simul fratres, Carolomanum & Pippinum in predicatione foris & adiutores expertus sit. Secundo loquitur de tribus Metropolitani a Bonifacio suis literis commendatis, Grimonem ab aliis duobus distinguit, declaratque Grimonem sibi jam potum esse, Abalem vero & Ardebertum novissime Archiepiscopos institutos. Grimo ante aliquot annos ad Archiepiscopatum Rotomagensis exaltatus fuerat, de quo legendus Anonymus in Actis Archiep. Rotomagensium a Mabillonio Tom. 2. Analect. publicatus, qui Gregorio VII. Pontifice Romano vixit. Abel institutus est Archiep. Remensis, quam Ecclesiam Milo Treverensis Archiep. pessum dabat, & utrumque Archiepiscopatum dilapidabat: Ardebertus, seu Arbertus constitutus Episcopus Senonensis.*

Ceterum utramque Zachariæ Epistolam tam ordine 4. quam ordine 5. corrente Indictione 12. & anno Ch. 743. post celebrationem Concilii Liptinensis Kalend. Martii habiti, scriptam esse ostendunt laudata Zachariæ verba: *Concilium, adjuvante Deo & Carlomanno trahente consensum, factum est*. Liptina enim, ut inter omnes convenit, in Carlomanni Majoratu erat. Quare errant Sirmundus & Coincius, qui utraque literas post Concilium Sueffionense datas fuisse contendunt, cum Sueffio non ad Carolomanum, sed ad Pippinum pertineret. Præterea cum in utraque subscriptione mentio sit Artavaldi Aug. quem certum est mense Novembri an. Ch. 743. imperio dejectum, quomodo ea litera an. 744. quo Concilium Sueffione habitum, ut vult Sirmundus, vel an. 745. ut arbitratur Coincius, data esse potuerit?

V. AD BONIFACIUM
ARCHIEPISCOPUM.ANNO
CHRISTI
743.

1. Miratur quod pallium pro uno Grimone nunc petat, cum pro tribus antea postularit.
11. Refellit calumniam de labe simoniaca, cuius infamabatur.
111. Suas illi vires non in Bajoaria solum, sed per Galliam omnem delegat.

Suscipientes sanctissimæ fraternitatis tuæ literas per præsentium gerulum, & relegentes res quæ in eis continebantur, in ecclasi quadam incidimus, & admiratione magna, eo quod nimis repertæ sunt dissonare ab eis syllabis quæ a tua directæ sunt fraternitate per elapsum Augustum mensem: ubi nobis indicasti, quod & concilium, adjuvante Deo, & Carlomanno præbente consentum & contestante, factum est, & qualiter fallos sacerdotes, qui divinum dignum non erant atterere ministerium, a sacro munere suspendisti, & quia tres archiepiscopos per singulas metropoles ordinasse referasti, id est Grimonem in civitate quæ dicitur Rodomas, secundum vero Abel in civitate quæ dicitur Rhemorum, tertium quoque Arbertum in civitate quæ dicitur Sennis qui & apud nos fuit, & tua nobis & Carlomanni atque Pippini detulit scripta, per quæ suggestisti, ut tria pallia eisdem tribus prænominais metropolitaniis dirigere deberemus; quæ & largiti sumus pro adunatione & reformatione ecclesiarum Christi. Nunc autem denuo tuas susipientes syllabas, valde sumus, ut diximus, mirati, eo quod antea nobis una cum memoratis principibus Galliarum pro tribus palliis suggestisti, & postea pro solo Grimone. Sed volumus ut tua nobis indicet fraternitas, cur nobis ita direxisti antea pro tribus, & postmodum pro uno, ut & nos certi redditi ex hoc nullam ambiguitatem retineamus.

II.

Reperimus etiam in memoratis tuis literis, quæ nimis animos nostros conturbant, quod talia a te nobis referantur, quasi nos corruptores simus canonum, & patrum rescindere traditiones queramus; ac per hoc, quod ablit, cum nostris clericis in simoniacam hæresim incidamus, accipientes & compellentes, ut hi, quibus pallia tribuimus, nobis præmia largiantur, expetentes ab illis pecunias. Sed, charissime frater, hortamur charitatem tuam, ut nobis deinceps tale aliquid minime tua fraternitas scribat: quia fastidiosum a nobis & injuriosum suscipitur, dum illud nobis ingeritur quod nos omnino detestamur. Absit enim a nobis & a nostris clericis, ut donum, quod per Spiritus sancti gratiam suscepimus, pretio venundemus: dum & illa tria pallia, quæ te suggerente, ut prædiximus, sumus flagitati, nullum ab eis quippiam commodum expetiit. Insuper & chartas, quæ secundum morem a nostro scrinio pro tua confirmatione atque doctrina tribuuntur, de nostro concessimus, nihil ab eis auferentes; absit ut sic quidpiam a tua fraternitate criminis nobis simoniaci obijciatur. Anathematizamus namque omnes quicumque ausi fuerint donum Spiritus sancti pretio venundare.

III.

1 Artavaldum cum filio exeatum fuisse mense Novembri Indict. xii. hoc est, anno Ch. 743. ajunt Theophares, & Zonaras. Card. Baronius ad an. 743. Indictionem in his Epistolis corrigendam putat. Hard.

Legendum
Rodomas
vel Rodi-
man, unde
Rodomachus
episcopus
Remensis
apud Sie-
bertum an-
no 743. ad-
f. Rodoma-
gus

ANNO
CHRISTI
741.

III.

Hierm. ep. 6.

Suggestisti etiam nobis per alia tua scripta, quod in Bajoaria unum reperisses falsum sacerdotem, qui affirmabat quod a nobis fuisset episcopus ordinatus; & tua hoc fraternitas optime egit, dum ei non credidit, quia falsus homo omnia false suggestit, & falsum reprensens sacerdotio suspende. Sic enim auctoritate B. Petri apostolorum principis tibi precipimus, ut quemcumque repereris sacris canonibus deviare, nulla ratione patiaris sacrum ministerium tradere. Et quia sciscitatus es an deberes in Bajoaria provincia jus habere prædicationis, quam a decessore nostro habuisti concessam; nos Deo auxiliante ea que tibi largitus est decessor & prædecessor noster non minui-
mus, sed augemus: & non solum Bajoariam, sed etiam omnem Galliarum provinciam, donec te divina jusserit superesse majestas, nostra vice per prædicationem tibi injungam, si repereris contra Christianam sentire religionem, vel canonum instituta spiritualiter ad normam studeas reformationis reformare. Dominus te incolumem custodiat, reverentissime & sanctissime frater. Data Nonis Novembris, imperante domino piissimo Augusto Artavaldo a Deo coronato magno imperatore anno 111. post consulatum ejus anno 111. sed & Nicephoro magno imperatore ejus filio anno 111. indictione XIII.

In edit. Rom.
et Indict.
111X

VI. AD BONIFACIUM EPISCOPUM.

Non iterandum esse baptismum, quem imperator sacerdos infractis verbis administrat.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio episcopo Zacharias servus servorum Dei.

edit. Rom.
Sed omnes
De concilio
dist. 14. Re-
sponderunt
cui.

Virgilius & Sidonius religiosi viri apud Bajoariorum provinciam degentes, suis apud nos literis usi sunt, per quas intimaverunt, quod tua reverenda fraternitas eis injungeret Christianos denuo baptizare. Quod audientes nimis fuimus conturbati, & in admirationem quamdam incidimus, si habetur ut dictum est. Retulerunt quippe quod fuerit in eadem provincia sacerdos, qui Latinam linguam penitus ignorabat; & dum baptizaret, nesciens Latini eloquii, infringens linguam diceret: Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritu sancta; ac per hoc tua reverenda fraternitas consideravit rebaptizare. Sed, sanctissime frater, si ille qui baptizavit non errorem introducens aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, ut supra sati sumus, baptizans dixisset, non possumus consentire ut denuo baptizentur: quia (quod tua bene compertum habet sancta fraternitas) quicumque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, nullo modo debet rebaptizari, sed per solam manus impositionem purgari. Nam, sanctissime frater, si ita est, ut nobis relatum est, non amplius a te illis prædicentur hujusmodi, sed, ut patres sancti do-

cent & prædicant, tua sanctitas studeat conservare. Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data Kalendis Julii, imperante domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno imperatore, anno 122. imperii ejus anno 14. indictione XII.

ANNO
CHRISTI
741.

VII. AD PIPINUM MAJOREM DOMUS, ITEMQUE AD EPISCOPOS, ABBATES, & PROCERES FRANCORUM.

Respondet de diversis capitulis a Pipino per Ardobanum missis.

- I. De honore metropolitanorum.
- II. De damnatis episcopis, presbyteris, & diaconis.
- III. De presbyteris superbientibus.
- IV. De presbyteris agerorum.
- V. De monachis ancillis Dei.
- VI. De viduis non velandis.
- VII. De laico pellente suam conjugem.
- VIII. De presbyteris & diaconis qui seorsum collectas faciunt.
- IX. De clericis & monachis non maritentibus in suo proposito.
- X. De clericis qui sunt in parochiis, monasteriis, & martyriis.
- XI. Qui clerici ab uxoribus abstinere debeant.
- XII. De iis qui uxores aut viros dimittunt.
- XIII. De monachis qui clerici sunt.
- XIV. De presbyteris & diaconis in crimen prolapsis.
- XV. De ecclesiis quas laici in suis proprietatibus construunt.
- XVI. De clericis qui suas ecclesias relinquunt.
- XVII. De episcopis qui aliorum clericos suscipiunt.
- XVIII. Qui clerici uxores ducere possint.
- XIX. Ut presbyteri & diaconi sine commendatitiis non suscipiantur.
- XX. De virginibus velatis, si devierint.
- XXI. De non velatis virginibus, si devierint.
- XXII. De his que duobus fratribus nupserint, vel qui duas sorores uxores acceperint.
- XXIII. De his qui homicidium sponte perpetravit.
- XXIV. De his qui homicidium non sponte perpetravit.
- XXV. De his qui adulteras habent uxores, vel ipsi sunt adulteri.
- XXVI. De monachis & virginibus propositum non servantibus.
- XXVII. De his que suscepto virginitatis proposito nubunt.

Domino excellentissimo atque Christianissimo Pipino majori domus seu dilectissimi nobis universis episcopis ecclesiarum, & religiosi abbatibus, atque cunctis Deum timentibus principibus in regione Francorum constitutis, Zacharias episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholice & apostolicæ Romanæ in Domino salutem. Gratia vobis & pax a Deo patre omnipotente, & Domino Jesu Christo unico filio ejus, & Spiritu sancto ministratur.

Gaudio magno gaudemus in Domino, ad discipulos per relationem subtilissimi atque

1. Cum inter omnes constet hanc Epistolam eodem, quo superior, anno scriptam esse, non dubium, quia legendum sit. Data Nonis Novembris, imperante domino piissimo Aug. Artavaldo a Deo coronato magno Imperatore anno tertio, post Consulatum ejus anno tertio, sed & Nicephoro magno Imperatore ejus filio anno primo Indictione XII. que mense Novembris Anno 743 obtinebat, quare Artavaldus & Nicephorus a Constantino Imperatore exsecuti sunt. Pagini ad An. Ch. 743. a. XI.

2. Error subit in anno XXVI. legendum enim anno XXV. & Indictio XII. retinenda. Scripta est Epistola anno Christi 744. Vide Pagium ad dictum an. n. 2.

ANNO
CHRISTI
791.

2. ad 17.

2. ad 41.
2. ad 12.

que a Deo servati prædilecti filii nostri Pippini vestram omnium bonam conversationem: & quod ut in bonis & Deo placitis dispositionibus unanimes atque cooperatores estis, ita & ecclesiæ Dei venerabilia loca per universam vestram provinciam sita, atque eorum præfules, sacerdotes, & religiosos abbates, ut concederet, in sancto habitu & conversatione sacerdotali conferveris, vacantes orationibus, insistentes precibus ad implorandam divinam potentiam, & cælitus victoriam tribuendam adversus paganas & infideles gentes propugnatoribus vestris. Etenim vobis in vera confessione & simplici corde ad Deum accedentibus, sicut Moyses ille amicus Dei orando pugnat, & Jesu Nave cum populo Israel bella Domini præliando vincebat, ita & vos agere oportet, charissimi mihi, ut sitis adjutores populo vestro orando, & bonis actibus inhærendo, declinantes a curis & negotiis secularibus. Scriptum est enim: *Vacate & videte, quoniam suavis est Dominus*: Et iterum: *Accedite ad eum & illuminamini, & vultus vestri non erubescunt*. Principes & seculares homines, atque bellatores, convenit curam habere & sollicitudinem contra inimicorum astutiam, & provinciarum defensionem. Præfulis vero, sacerdotibus, atque Dei servis pertinet salutaribus consiliis & orationibus vacare; ut vobis orantibus, & illis bellantibus, Deo præstante, provincia salva persistat, fiatque vobis in salutem, laudem, & mercedem perpetuam. Ex hoc quippe præfatus vester apparebit in sanctitate, & principatus dilecti filii nostri Pippini approbabitur per subditorum potestatem, & bonum dispositum. Itaque ut flagitavit a nobis cum vestro consilio superius effatus filius noster Pippinus, ut de omnibus capitulis quibus innotuit responsum demus, in quantum Domino valemus; de unoquoque capitulo inferius conscriptum, juxta quod a sanctis patribus traditum habemus, & sacrorum canonum sanxit auctoritas: etiam nos, quod Deo inspirante apostolica auctoritate decernere potuimus, mandavimus in responsis.

I.

Quomodo honorari debeat metropolitani episcopus coram episcopis & parochialibus presbyteris, in canone sanctorum apostolorum capitulo xxxv. scriptum est: *Episcopos gentium singularum scire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment, & nihil amplius præter ejus conscientiam gerant, quam illa sola singuli, quæ parochiæ propriæ, & villis quæ sub ea sunt, competant: sed nec ille præter omnium conscientiam faciat aliquid*. Sic enim unanimitas erit, & glorificabitur Deus per Christum in Spiritu sancto. Item in canone concilii Antiocheni, capitulo ix. continetur ita: *Per singulas regiones episcopos convenit nosse metropolitani episcopum totius provincie sollicitudinem gerere; propter quod ad metropolim omnes undique, qui negotia videntur habere, concurrent. Unde placuit eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum ceteros episcopos agere, secundum antiquam a patribus regulam constitutam, nisi ea tantum quæ ad*

suam diocesim pertinent possessionesque subiectas. Unusquisque enim episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis competentem, & providentiam gerat omnis possessionis quæ sub ejus est potestate. Ita ut presbyteros & diaconos ordinet, & singula suo judicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet præter antistitem metropolitani; nec metropolitani aliquid gerat sine ceterorum sacerdotum consilio. Item ex libro decretorum beati Leonis, capitulo xxxi. continetur: *Igitur secundum sanctorum patrum canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, metropolitani singularum provinciarum episcopos, quibus ex delegatione nostra fraternitatis cura præstenditur, jus traditæ sibi antiquitatis dignitatis intemperatum habere decernimus, ita ut a regulis præstitutis nulla aut negligentia aut præsumptione discedant; aut in habitu, aut incessu sanctitatis. Nam & nos ab apostolica auctoritate subjungimus, ut episcopus juxta dignitatem suam indumentis utatur. Simili modo & presbyteri cardinales, & qui in monastica vita velle habeant vivendi, plebi quidem sibi subiectæ præclariore veste induti debent prædicationis persolvant, & in secreto propositum servant sui cordis, ut qui videt in abscondito Deus, reddat illis in palam. Scriptum quippe est: *Quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini*. Non enim nos honor commendat vestium, sed splendor animarum. Monachi vero lanea indumenta, juxta normam & regulam monasticæ disciplinæ, atque traditionem sanctorum probabilium patrum, sine intermissione utantur. Si enim abrenunciantes ea quæ sæculi sunt, tota se Deo intentione contulerunt, de omnibus illicitis debent abstinere: ut quantum corpore suo sustulerint laborem, tantum remunerationis præmium a Deo percipere mereantur. Apostolis quippe divinum datum est mandatum duas tunicas non habendi. Tunicas dixit Christus, utique laneas, non lineas. Qui ergo obedierit dominico præcepto, bonis actibus inhærens, habebit vitam æternam. Item ex canone Antiocheni concilii, capitulo x. de his qui vocantur chorepiscopi decretum est: *Qui in vicis vel possessionibus chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem episcoporum perceperint, & ut episcopi consecrati sint; tamen sanctæ synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, & gubernent subiectas sibi ecclesias, earumque moderamine curaque contenti sint. Ordinent etiam lectores, & subdiaconos, atque exorcistas, quibus promotiones istæ sufficiant. Nec presbyterum vero, nec diaconum audeant ordinare præter civitatis episcopum, cui ipse cum possessione subiectus est. Si quis autem transgredi statuta tentaverit, deponatur quo utebatur honore privetur. Chorepiscopum vero civitatis episcopus ordinet, cui ille subiectus est.**

II.

De episcopis presbyteris, & diaconis damnatis, quod pristinum officium usurpare non debeant, ex libro canonum sanctorum apostolorum, capitulo xxix. dictum est: *Si quis epi-*

ANNO
CHRISTI
791.

7. ad 10.

Matth. 10.

1. Vide Codicem Canonum Ecclesiæ Romanæ a Franco Pithæo editum typis Regiis an. 1687. p. 13. *Hard.*
2. Vide Codicem supradictum pag. 142. *Hard.*
3. Vide Codicem supradictum pag. 68. *Hard.*
4. Vide Codicem supradictum pag. 12. *Hard.*

ANNO
CHRISTI
102

episcopus, aut presbyter, aut diaconus depositus iuste super certis criminibus, ausus fuerit attrogare ministerium dudum sibi commissum, hic ab ecclesia penitus abscindatur.

III.

De presbyteris superbientibus, ex concilio Carthagenensi, capitulo 11. Si quis presbyter contra episcopum suum inflatus schisma fecerit, anathema sit. Ab universis episcopis dictum est: Si quis presbyter a prapposito suo correptus fuerit, debet utique apud vicinos episcopos conqueri, ut ab ipsis ejus causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia, quod ablit, inflatus, secernendo se ab episcopi sui communione subdixerit, ac separatim cum aliquibus faciens sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. Si querimoniam justam adversus episcopum non habuerit, inquirendum erit.

IV.

De presbyteris agrorum, quam obedientiam debeant exhibere episcopis, & presbyteris cardinalibus, ex concilio Neocæsariensi, capitulo XIII. ita continetur: Presbyteri ruris in ecclesia civitatis, episcopo præsente, vel presbyteris urbis ipsius, offerre non possunt, nec panem sanctificatum dare, calicemque porrigere. Si vero absentes hi fuerint, & ad dandam orationem vocentur, soli dare debent. Chorepiscopi quoque ad exemplum quidem & formam septuaginta videntur esse, cum ministraverint, propter studium quod erga pauperes exhibent, honorentur.

V.

De monachis, id est ancillis Dei, de quibus flagitatum, si liceat eas ad missarum solemnia, aut sabbato sancto publice lectiones legere, & ad missas psallere, aut alleluja, vel responsum: de his in libro decretorum beati Gelasii papæ, capitulo XXV. destinatum est: Quod nefas sit feminas sacris altaribus ministrare, vel aliquid ex his quæ virorum sunt officiis deputata præsumere. Nihilominus impatienter audivimus tantum sacrarum rerum subisse despectum, ut feminæ sacris altaribus ministrare serantur, & cuncta, quæ non nisi virorum famulatu deputata sunt, sexum cui non competit exhibere: nisi quod omnium delictorum, quæ sigillatim perstrinximus, noxiorum reatus omnis & crimen eos respicit sacerdotes, qui vel ista committunt, vel committentes minime publicando, pravis excessibus se favere significant.

VI.

De viduis, si possint in propriis habitaculis suis salvare animas, item ex eodem libro capitulo XXI. ita continetur: Ut viduæ non velentur a pontificibus; & si professam continentiam, proposito mutato, calcaverint, ipse pro se rationem Deo pro suis sintatibus reddatur. Nam de viduis sub nulla benedictione velandis, superius latius duximus differendum, quæ si propria voluntate professam conjugii castitatem mutabili mente calcaverint, periculi earum intererit, quali Deum debeant satisfactione placare. Sicut enim, si se forsitan con-

tinere non poterant, secundum apostolum nullatenus nubere verabantur, sic habita secum deliberatione promissam Deo pudicitiam fidem debuerunt custodire. Nos autem nullum talibus laqueum debemus inicere, sed solam adhortationem præmi sempiterni, penæque proponere divini judicii; ut nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio.

VII.

De laico pellente suam conjugem ex canone sanctorum apostolorum, capitulo XLVII. Si quis laicus uxorem propriam pellens, alteram vel ab alio dimissam duxerit, communione privetur.

VIII.

De presbyteris & diaconibus, qui se a ministerio ecclesiastico subtrahunt, & seorsum collectas faciunt, ex canone Antiocheni concilii capitulo V. promulgatum est: Si quis presbyter, aut diaconus, episcopum proprium contemnens, se ab ecclesia sequestravit, & seorsum colligens altare constituit, & commoventi episcopo non acquieverit, nec consentire vel obedire voluerit semel & iterum vocanti, hic damnetur omnimodo, nec ultra remedium consequatur, quia suam recipere non potest dignitatem. Quod si ecclesiam turbare & sollicitare persistit, tamquam seditiosus per potestates exteras opprimatur.

IX.

De clericis & monachis non manentibus in suo proposito quod interrogatum est, in canone Chæcedonensi, capitulo VII. decretum est: Qui semel in clero deputati sunt, aut monachorum vitam expetiverunt, statuimus neque ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam: sed hoc tentantes, & non agentes penitentiam, quo minus redeant ad id quod propter Deum primitus elegerant, anathematizari.

X.

De clericis qui sunt in prochiis, monasteriis, atque martyriis ex canone Chæcedonensi concilii, capitulo IX. ita decretum est: Clerici qui præficiuntur prochiis, vel qui ordinantur in monasteriis, & basilicis martyrum, sub episcoporum, qui in unaquaque civitate sunt, secundum sanctorum patrum traditiones, potestate permaneant, nec per contumaciam ab episcopo suo desiliant. Qui vero audent evertere hujusmodi formam quocumque modo, nec proprio subiciuntur episcopo, si quidem clerici sunt, canonum correptionibus subiacent; si vero laici vel monachi fuerint, communione priventur.

XI.

Qui clerici etiam ab uxoribus abstinere debeant, ex concilio Africano, capitulo XXXVII. ita continetur: Præterea cum de quorundam clericorum (quamvis erga proprias uxores) incontinentia referretur, placuit episcopos & presbyteros, seu diaconos, secundum propria statuta, etiam ab uxoribus continere: quod nisi fecerint, ab ecclesiastico officio removeantur. Ceteros autem clericos ad id non cogi, sed secundum unicuiusque ecclesie consuetudinem observari debere.

XII.

NOTE
HARD.

1 Ferre, XI. Vide Codicem supradictum pag. 133.

2 Ex Dionysio Exiguo, lege, ut communis sit oratio.

3 Vide Codicem supradictum pag. 170.

4 Vide Codicem supradictum pag. 170.

5 Vide Codicem supradictum pag. 170.

6 Vide Codicem supradictum pag. 170.

7 Vide Codicem supradictum pag. 170.

8 Vide Codicem supradictum pag. 170.

9 Vide Codicem supradictum pag. 170.

10 Vide Codicem supradictum pag. 170.

11 Vide Codicem supradictum pag. 170.

12 Vide Codicem supradictum pag. 170.

13 Vide Codicem supradictum pag. 170.

14 Vide Codicem supradictum pag. 170.

15 Vide Codicem supradictum pag. 170.

16 Vide Codicem supradictum pag. 170.

17 Vide Codicem supradictum pag. 170.

18 Vide Codicem supradictum pag. 170.

XII.

De his qui uxores aut viros dimittunt, ut sic maneant, ex concilio supra scripto Africano, capitulo LXIX. ita continetur: Placuit ut secundum evangelicam & apostolicam disciplinam, neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito, alteri conjugantur; sed ita maneant, aut sibi invicem reconcilientur: Quod si contempserint, ad poenitentiam redigantur.

XIII.

Quod inquisitum est, monachus, si clericus factus fueris, quid agi debeat, ex decreto beati Innocentii papæ capitulo XVII. continetur: De monachis, qui diu morantur in monasteriis, & postea ad clericatus ordinem pervenerint, non debere eos a proprio proposito deviare. Aut enim sicut in monasterio fuit, & quod diu servavit, in meliori gradu positus amittere non debet: aut si corruptus postea baptizatus, & in monasterio sedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, uxorem omnino habere non potest, quia nec benedici cum sponsa potest jam antea corruptus. Quæ forma servatur in clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat, ut quisque corruptus baptizatus clericus esse voluisset, sponderet se uxorem omnino non ducere.

XIV.

Quod presbyteri, aut diaconi, si in aliquo crimine prolapsi fuerint, non possint per manus impositionem poenitentiae remedium consequi, in decreto beati Leonis papæ capitulo XVI. decretum est ita: Alienum est a consuetudine ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut diaconi gradu fuerint consecrati, hi pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant poenitendi. Quod sine dubio ex apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: *Sacerdos si peccaverit, quis orabit pro illo?* Unde hujusmodi lapsus ad promerendam misericordiam Dei secretus est expetenda secessio, ubi illis satisfactio fuerit digna, & etiam fructuosa.

XV.

Pro eo quod interrogatum est de laicis qui ecclesias in suis proprietatibus construunt, quis ipsas debeat regere, aut gubernare; a sanctis patribus ita statutum est, & in præceptis apostolicis sic continetur, juxta petitoris imploratum, ut si in quolibet fundo cujuscumque sancti, in cujus episcopi parochia fuerit fundatum oratorium, percepta primitus donatione legitima, id est præstante tot, gestisque municipalibus alligata, prædictum oratorium absque missis publicis solemniter consecrabit: ita ut in eodem loco, nec futuris temporibus baptisteria construantur, nec presbyter constituatur cardinalis: sed & si missas ibi facere maluerint, ab episcopo noviter presbyterum postulandum, quatenus nihil a quolibet alio sacerdote ullatenus præsumatur, nisi ab episcopo fuerit ordinatum.

XVI.

De clericis qui proprias ecclesias relinquunt,

Aquid de eis agi debeat, ex canone sanctorum apostolorum capitulo XV. ita continetur: Si quis presbyter, aut diaconus, aut quilibet de numero clericorum, relinquens propriam parochiam pergat ad alienam, & omnino demigrans præter episcopi sui conscientiam in aliena parochia commoretur, hunc ulterius ministrare non patiamur: præcipue si vocatus ab episcopo redire contempserit, in sua inquietudine perseverans. Verumtamen tamquam laicus ibi communicet.

XVII.

Item pro episcopis qui alterius clericos susceperint, ut excommunicentur, in eodem canone capitulo XVI. continetur: Episcopus vero, apud quem memoratos esse constiterit, si contra eos decretam cessationem pro nihilo reputans, tamquam clericos forte susceperit, velut magister inquietudinis communionem privetur.

XVIII.

Qui clerici uxores sortiri debeant, in XXVII. capite canonum sanctorum apostolorum decretum est: Innuptis autem, qui ad clerum pro-
ducti sunt, præcipimus, ut si voluerint uxores accipiant, sed lectores cantoresque tantummodo.

XIX.

Ut nullus presbyter, aut diaconus, sine commendatitiis epistolis suscipiatur, in eodem canone sanctorum apostolorum continetur: Nullus episcoporum peregrinorum, aut presbyterorum, seu diaconorum, sine commendatitiis suscipiatur epistolis: & cum scripta detulerint, discutiantur attentius, & ita suscipiantur, si prædicatores pietatis extiterint: sin minus, neque necessaria subministrentur eis, & ad communionem nullatenus admittantur, quia a surreptione multa proveniunt.

XX.

De virginibus velatis, si deviaverint, quid de illis agendum sit, in libro decretorum beati Innocentii papæ capitulo XIX. assertum est: Quæ Christo spiritaliter nubunt, & a sacerdote velantur, si postea vel publice nupserint, vel se clanculo corruerint, non eas admittendas esse ad agendam poenitentiam, nisi is, cui se junxerant, de mundo recesserit. Si enim de hominibus hæc ratio custoditur, ut quæcumque vivente viro alteri nupserit habeatur adultera, nec eis agenda poenitentiae licentia concedatur, nisi unus ex his fuerit defunctus, quanto magis de illa tenenda est, quam ante immortalis se sponso conjunxerat, & postea ad humanas nuptias transmigravit?

XXI.

Item de non velatis virginibus, si deviaverint, in eodem libro XX. capite continetur: Hæc vero quæ necdum sacro velamine testæ, tamen in proposito virginali semper se simulaverunt permanere; licet velata non fuerint, si forte nupserint, his agenda aliquanto tempore poenitentia est, quia sponsio earum a Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigit, solvi sine vindicta non poterit? Nam si apostolus Paulus, quæ a proposito viduitatis disces-

Gregorius I.
l. 7. part. 2.
epist. 71.

NOTÆ
HARD.

1 Vide Codicem supradictum pag. 161.

2 Vide Codicem supradictum pag. 161.

3 Vide Cod. suprad. pag. 11.

4 Vide Cod. suprad. pag. 12. & 13.

5 Vide Codicem suprad. pag. 199.

6 Al. memorat.

7 Vide Codicem suprad. pag. 12.

8 Vide Codicem suprad. pag. 199.

ANNO
CHRISTI
701.

discesserant, dixit eas habere damnationem. ¹ Atem saltem, solius misericordiae intuitu, per quam primam fidem irritam fecerunt, quanto potius virgines, quam prioris promissionis fidem frangere sunt conatæ?

XXII.

De his quæ duobus fratribus nupserunt, vel qui duas sorores acceperint, in concilio Neocæsariensi capitulo 11. continetur ¹: Mulier si duobus fratribus nupserit, abjiciatur usque ad mortem. Verumtamen in exitu, propter misericordiam, si promiserit, quod facta incolumis hujus conjunctionis vincula dissolvat, fructum poenitentiae consequatur. Quod si defecerit mulier aut vir in talibus nuptiis, difficilis erit poenitentia in vita permanenti. Nos autem, gratia divina suffragante, juxta prædecessorum & antecessorum pontificum decreta, multo amplius confirmantes dicimus, ut dum usque se se generatio cognoverit, juxta ritum & normam Christianitatis & religionis Romanorum, non copuletur conjugii. Sed nec spiritualement, id est commatrem, aut filiam, quod ablit, quis ducat temerario ausu uxorem. Est namque nefas, & perniciosum peccatum coram Deo & angelis ejus. Instantum enim grave est, ut nullus sanctorum patrum, neque sanctorum synodorum assertione, vel etiam in imperialibus legibus quispiam judicatus sit, sed terribile iudicium Dei metuentes siluerunt sententiam dare.

XXIII.

De his qui homicidium sponte perpetraverunt in xxi. capitulo Ancyranæ concilii continetur ²: Qui voluntarie homicidium fecerunt, poenitentiam jugiter se submittant, perfectionem vero circa vitæ exitum consequantur.

XXIV.

De his qui homicidium non sponte perpetraverunt, in eodem canone xxi. capitulo continetur ³: De homicidiis non sponte commissis, prior quidem definitio post septem annorum poenitentiam perfectionem consequi præcepit, secunda vero quinquenni tempus explere.

XXV.

De his qui adulteras habent uxores, vel ipsi adulteri comprobantur in concilio Ancyrano capitulo xix. continetur ⁴: Si cujus uxor adultera fuerit, vel si ipse adulterium commiserit, septem annorum poenitentia oportet eum perfectionem consequi secundum pristinos gradus.

XXVI.

De monachis & virginibus propositum non servantibus in libro decretorum beati Siricii papæ capitulo vi. continetur: Præterea monachorum quosdam, atque monacharum, abjecto proposito sanctitatis, in tantam proteritis demersos esse lasciviam, ut prius clanculo vel sub monasteriorum prætextu illicita ac sacrilega se contagione miscuerint; postea vero in abruptum conscientiam desperatione perducti, de illicitis complexibus libere filios procreant, quod & publicæ leges, & ecclesiastica jura condemnant. Has igitur impudicas detestabileque personas a monasteriorum cœtu clericorumque conventibus eliminandas esse; quatenus retrusæ in suis ergastulis, tantum facinus continua lamentatione descentes, purificato possint poenitudinis igne decoquere, ut eis vel ad mor-

communionis gratiam possit indulgentia subvenire.

XXVII.

De his quæ non coacte, sed propria voluntate virginitatis propositum susceperunt, quod delinquant cum nupserint, etsi nondum fuerint consecratæ, in libro decretorum beati Leonis papæ capite xxvii. continetur ⁵: Puellæ, quæ non coactæ parentum imperio, sed spontaneo iudicio, virginitatis propositum atque habitum susceperunt, si postea nuptias eligunt, prævaricantur, etiam si nondum eis gratia consecrationis accessit: cujus utique non fraudarentur munere, si in proposito permanerent.

Hæc itaque, charissimi nobis & dilectissimi, quæ superius annexa sunt, in quantum miserante Deo valuimus, inter cætera capita deservantes, tam sanctorum apostolorum, quam etiam beatorum patrum sanctiones, seu etiam probabiliū beatissimorum pontificum decreta, ut uniuscujusque capituli sententia continet, in brevi eloquio perstringentes, ad vestri præfatus notitiam & prædicationem, atque populi vobis a Deo crediti ædificationem, mandavimus ministranda atque perficienda: hortantes vestram omnium prudentissimam sanctitatem, & procerum dilectionem, ut omnimoda ratione non declinantes a dextris aut sinistris, sed viam regiam incedentes, constantissime observetis apostolica mandata. Cæterum hæc, amantissimi nobis, dedimus vobis in mandatis, ut nec nos coram Deo de taciturnitate judicemur, nec vos de neglectu coram eo cogamini reddere rationem, sicut scriptum est in dominico præcepto: *Si non venissem, & locutus fuisset* ⁶ *Joan. 11. 11. est, peccatum non haberent.* Itaque nihil excusationis adhibentes, omnium rationabilium animarum salutem procuretis, ita currentes in agone, ut non vituperetur ministerium vestrum, sed magis de palma victoriæ bravium accipiat, juxta egregii apostoli dictum, habentes bonis adibus inhaerendo repositam coronam justitiae in siderea mansione, quam vobis reddat in illum diem justus iudex Dominus Deus & Salvator noster Iesus Christus, qui vivit in unitate cum Deo Patre omnipotente, & Spiritu sancto per omnia sæcula sæculorum. Amen.

VIII. AD BONIFACIUM ARCHIEPISC.

Ut recitentur in concilio quæ ad Pippini capitula rescriptis, discutianturque iterum Aldebertus, Godolfatus, & Clemens.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio episcopo Zacharias servus servorum Dei.

Egregie nos admonet beatus Paulus in eo quod ait: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Hinc est ergo, ut per speciale charitatis vinculum, etsi corpore absentes, spiritu vero semper sanctæ fraternitati tuæ sinu præsentis: ita ut in nostris visceribus te habentes charissimum fratrem & sacerdotem, licet peccatores, tamen spe divina freti, assidue in nostris orationibus & memoriam tuam agere non desistimus, petentes immensam Christi Dei nostri

¹ Vide Codicem suprad. pag. 56. *Hard.*

² Vide Codicem suprad. *ibid.* *Hard.*

³ Vide Codicem suprad. pag. 240. *Hard.*

⁴ Vide Codicem suprad. pag. 53. *Hard.*

⁵ Vide Codicem suprad. *ibid.* *Hard.*

ANNO
CHRISTI
701.

ANNO
CHRISTI

747.

Marb. 11.

Edit. Rom.
Arduba.
1747.

nostri divinitatem, ut in peragendum suum te A confirmet ministerium: quatenus in diem adventus ejus illam placabilem merearis exprimere vocem: *Ecce ego, & parvi quos dedisti mihi, non peridi ex eis quosquam*. Ut continuo altisona & desiderabilis vox inter illos, qui ab initio mundi ei placuere, consonanter te illorum invitatione submittat, in qua dicturus est: *Venite benedicti patris mei, percipite vobis paratum regnum ab origine mundi*. His ita se agentibus agnoscas, charissime, flagitasse a nobis Pippinum excellentissimum majorem domus gentis Francorum per suum hominem, nomine * Ardobanum, religiosum presbyterum, aliquanta capitula de sacerdotali ordine, & que ad animarum salutem pertinent; simul etiam & pro illicita copula, qualiter sese debeant custodire juxta ritum Christianæ religionis, & sacrorum canonum instituta. Et quamquam de hoc jam experta sit tua fraterna sanctitas que a nobis sunt decreta, illius tamen votis aurem accommodantes, in brevi eloquio conscripta apostolica documenta direximus. Pro quibus ut in sacerdotali collegio lectione pandantur, & tuam fraternam sanctitatem inibi evocari dedimus in mandatis: & dum pro hac re fuerit aggregatum concilium, ad medium deducantur sacrilegi illi & contumaces, Aldebertus, & Godolfatus, & Clemens exepiscopi, ut eorum denuo subtili indagatione cribraretur causa. Quos si deviantes a rectitudinis tramite usquequaque repereritis, & convicti fuerint inclinati ad viam converti rectitudinis, ut bonum atque placitum in oculis vestris paruerit, cum principe provincie disponite secundum sacrorum canonum sancta. Sin autem in superbia perstiterint, contumaciter proclamantes reos se non esse, tunc cum probatissimis atque prudentissimis sacerdotibus, duobus vel tribus, prædictos ad nos dirigatis viros, ut profunda inquisitione coram sede apostolica eorum inquiratur causa, & juxta quod meruerint finem suscipiant. Age itaque, dilectissime frater, in ministerio tibi commisso, ab omnipotente Deo mercedis præmium recipiens, æternam vitam consequi merearis. Deus te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data Nonis Januarii, imperante domino nostro piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno imperatore anno xxviii. imperii ejus anno vi. indictione xv.

NOTA SEVERINI BINII.

a Epistola.) Hac epistola sine anno & indictione data habetur in vita S. Bonifacii apud Serarium in historia Moguntina. in Romana (quam nos hic secuti sumus) editione data habetur anno xxviii. Constantini, ex quo cum patre regnare cepit: & anno sexto, ex quo solus regnavit post obitum patris. Verumtamen, inquit Baronius, errorem in numerum oportet irrepsisse, si quidem non sibi cohererent: nam vigesimus octavus imperii annus idem octavus erit, & non sextus, ex quo solus regnare cepit, cum tamen uterque numerus reperitur esse mendosus. Vide infra acta concilii Romani II.

IX. AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOP.

ANNO
CHRISTI

747.

Rescribit ad ternas ejus literas, inter alia de censu annuo duodecimo denariorum ecclesiis pendendo a singulis conjugiiis servorum, de actis in synodo Romana contra Aldebertum & Clementem, & de metropolitana sede Colonie Agrippinæ constituenda.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio episcopo Zacharias servus servorum Dei.

CUM nobis sanctissimæ fraternitatis tue syllaba delata fuissent, atque per singula relegi fecissemus, & reperissemus in eorumdem literarum tuarum serie, quod peccatis nostris facientibus, dum dominici tritici semina quæreres elaborare ad augendam segetem spiritalem, subito inimici superseminant zizania, ut sanctitatem tuam in bono opere impediunt, indoluimus. Sed tua sancta fraternitas elaborare non desinat, & incessanter orationi cum fratribus qui tecum sunt intendat; & spirituales sarculos construens, & zizania eradicans deportet ad comburendum, ut ait B. Gregorius papa: Bonum enim, inquit, vobis opus sit in voluntate: nam ex divino adjutorio erit in perfectione. His ita se habentibus, charissime frater, confortare in Domino, & ipse erit adjutor tuus. De incurfione autem gentium, quæ in tuis plebibus facta est, mœrendum nobis est. Sed hæc adversitas nullatenus tuam fraternitatem conturbet, quia & Romana civitas ex accidentibus facinoribus sæpius est depopulata: & tamen omnipotentia sua Dominus ex supernis dignatus est eam consolari. Sic etenim credimus; quia & vos consolabitur. Populo ergo tibi commisso, reverentissime frater, prædica jejunium, & supplicationes ad Deum litaniarum, & supereminens ejus clementia adjuvabit vos. Te autem, ut prædiximus, nullatenus adversa perturbent: sed in bono opere quod cepisti nullo modo deficias. Nos vero, licet immeriti & peccatores, nostris precibus, vel confessorum nostrorum, in quantum possumus, adjuvabimus. De synodo autem congregata apud Francorum provinciam, mediantibus Pippino & Carlomanno excellentissimis filiis nostris, juxta nostrarum syllabarum commonitionem, peragente nostras vires tua sanctitate, qualiter egeris cognovimus, & omnipotenti Deo nostro gratias egimus, qui eorum corda confirmavit, ut in hoc pio opere adjuutores tui existerent: & omnia optime & canonicè peregisti, tam de falsis episcopis, & fornicariis, & schismaticis, quam etiam & in reliquis nomine sacerdotibus, contra canonum statuta agentibus, vel contra catholicam Dei & apostolicam ecclesiam, de quibus secundum tuam relationem per singula respondemus. De eo namque quod suggestisti, quod elegerunt civitatem unam omnes Francorum principes, contingentem usque ad paganorum fines, & partes Germanicarum gentium, ubi ante prædicasti, quatenus ibi sedem metropolitanam perpetuo tempore habere debeas, ut inde ceteros episcopos ad viam instruas rectitudinis, & post te tui successores perpetuo jure

Gregor. P. II.
Ep. ad Bonifac. Mogunt.
Edit. Rom.
nobis

* Labbeus in Chronologia dicit scribendum esse, anno xxviii. & esse annum Christi 747. Harduinus. Vide Pagium idem pluribus comprobantem ad An. Ch. 747. n. 4. & seqq.

ANNO
CHRISTI
745.

170 part. 1.
c. 150. Gre-
gorio III.
hoc tribuit.

* quod tribus
jam vicibus
scriptum
est.

re possideant; hoc quod decreverunt lato nos suscipimus animo, eo quod ex seipso nutu constat esse factum. Quod vero quidam falsi sacerdotes & schismatici hoc impudenter conati sunt, eorum vanum agnoscimus Dominus dissipabit, & illa faciet stabili, quam sanctorum patrum statuta conveniunt concordare. Et quia tibi ipsi principes Francorum in hoc etiam adiutores extiterunt, retribuam illis omnipotens Deus vicissitudinis premium, & innumera largiatur bona. Nam similiter de illo falso episcopo, quem dixisti adulterati clerici & homicida filium, ac in adulterio natum, & absque disciplina nutritum, & cetera mala horribilia quae per singula enarraasti, ac per hoc & sui similes sacerdotes consecravit; de hoc meminit tua reverenda fraternitas, quod vicibus jam tibi scripsimus, ut nullus homicida, nullus adulter, nullus fornicator sacrum ministerium debeat attrectare: sed neque poenitens, aut talis, qualem sacri canones prohibent esse sacerdotem. De baptizatis vero ab illo, seu ecclesiis consecratis, requirat tua fraternitas, si aut ecclesias in nomine sanctae Trinitatis consecravit, aut parvulos similiter baptizavit, dum sacerdotioungebatur, & sic & consecratio ecclesiarum & parvulorum baptismata sint confirmata. Et hoc pariter suggestisti, quod illi qui a te projecti sunt sacerdotes, a nobis se absolutos apud Francorum provinciam divulgent: quod tua sanctitas nullo modo credat: quia, quod impossibile est, si hoc fecissemus, tuam charitati per nostras indicassemus literas. Sed hoc quod impossibile est, nullo modo credas, quia non aliud predicamus, & aliud agimus, aut dirigimus, ut illi garriunt, sed, auxiliante Deo, illud quod predicamus sine tenus observandum censemus. Hoc autem sanctitatem tuam firmissime ut teneas hortamur, ut sanctorum patrum institutis, & consultis sacrorum canonum omnino obsequi debeas, quia nos nullatenus aliud predicamus, & aliud agimus. Nam & de eo quod obsecraisti, ut Francorum principibus vel ceteris Francis scriberemus, ut petisti eis per singula scripsimus, ut tibi & amici sint, & adiutores in dominico opere existant. De censu vero expetendo, eo quod impetrare a Francis ad reddendum ecclesiis vel monasteriis non potuisti aliud, quam ut vertente anno ab unoquoque conjugio servorum XII. denarii reddantur; & hoc gratias Deo quia potuisti impetrare, & dum Dominus donaverit quietem, augeantur & luminaria sanctorum, pro eo quod nunc tribulatio accidit Saracenorum, Saxonum vel Frisonum, sicut tu ipse nobis innotuisti. De eo namque quod interrogasti, quod illi qui depositi sunt pro capitalibus peccatis de gradu sacerdotali, dum eos reperisses adulteros aut homicidas, ut nec sacerdotes, nec clerici esse possint, nec sub poenitentia monachi esse volunt; sed pergentes apud palatium regis Francorum, rogant ut eis loca tribuat ecclesiarum vel monasteriorum, ut laica vita vivant, & dispergant loca sanctorum: sed & de hoc pariter qualiter fieri debeat, Francorum principibus commonentes direximus. In alia quippe tua epistola reperimus contineri omnia, quae contra te egerunt falsi &

schismatici episcopi Aldebertus & Clemens, per quas omnia acta ipsorum & impiissimum errorem indicasti. Nos vero congregatis fratribus & sacerdotibus nostris, eorumdem pravorum sceleratissima acta in eorum praesentia reperi fecimus: & dum nobis coram omni concilio relecta fuissent, pio studio omnes eadem schismatica dogmata ipsorum, atque iniquissimas traditiones, seu sceleratissimam vitam, quam sibi Aldebertus conscribere fecit, damnaverunt, & una voce exclamaverunt, ut igne cremarentur. Sed nos hoc non rectum iudicavimus, pro eo quod ad reservandum, sive in aeternum eos condemnandum, in scrinio sanctae ecclesiae reservanda mandavimus, conscribentes ipsi dignam sententiam: cuius instigationis ad tuam direximus, frater, sanctitatem, ut relecta ea in provincia Francorum, omnis schismaticus audiens taliter a sancta Dei catholica & apostolica ecclesia iudicatum, a sensu sui pravitate relinquitur.

In tertia quoque tua epistola intimasti nobis de alio seductore, nomine Geolebo, qui antea falso episcopi nomine & honoreungebatur. Sed quia sine cuiuscumque licentia & consultu ad nos properat, dum advenerit, ut, Domino placuerit, ita fiet. Tua autem reverentia, ut, Domino auxiliante, cepit, vice nostra volumus ut omni anno apto tempore in Francorum provincia concilium debeat celebrare, ut frequentia sacerdotum, sive institutis sacrorum canonum mediantibus, illic quid adversum nullo modo audeat pullulare, sed magis ecclesiae Dei unitate, & disciplina ecclesiastica atque apostolica ubique in illis partibus dilatata, cunctarum populorum turbarum etiam in occidentis partibus veri catholici esse possint, & non amplius per falsos sacerdotes erroribus involuti demergantur in interitum. Dum vero concilium aggregaveris, sic tua fraternitas confidam habere cum metropolitanis quos confirmavimus, de eo quod dixisti, ut nullus sine commendatitiis epistolis suscipiatur. Tamen & pro hoc ipso, & pro omnibus utilitatibus sanctae ecclesiae, Francorum principibus commonitionis direximus literas, ut jam superius sati sumus. De civitate namque illa, quae nuper Agrippina vocabatur, nunc vero Colonia, juxta petitionem Francorum, per nostrae auctoritatis praeceptum nomini tuo metropolitanis confirmavimus, & tuam sanctitati direximus pro futuris temporibus ejusdem metropolitanis ecclesiae stabilitatem. Deus te incolumem custodiat, reverentissime & charissime frater. Data pridie Kalendas Novembris, imperante domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno imperatore, anno XXVII. imperii ejus anno V. indictione XIV.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1. *Zacharia epistola IX.* Citatur hujus epistolae locus. Nam similiter de illo falso episcopo, ab Ivone Carnotensi parte I. capite 150. sed falso titulo, tanquam ex epistola Gregorii III. cum sit Zacharia.

2. *Constantini anno XXVII.* Res exigit ut legatur anno XXVI. sicut in synodo Romana: scripta enim est continuè post synodum, ut inscriptionis quoque nota indicat, & sequens epistola Gemmuli diaconi.

X. AD

* Sirmondus emendat XXVI. Labbeus in Chronologia sic emendat, anno XXVI. imperii ejus anno V. Indict. XIIII. & ait esse annum Christi 745. Hæd. Sed retinenda Indictio XIV. quæ cum Novembri anni 745. concurrebat.

ANNO
CHRISTIX. AD BONIFACIUM
ARCHIEPISCOPUM.

Respondet ad literas quas Burchardus episcopus attulerat, præcipue de forma & ministro baptismi, de vagis quibusdam episcopis & presbyteris, de Samsonis presbyteri Scoti hæresi circa baptismum, de Virgilio item presbytero, eiusque alio errore. De sede metropolitana non Colonie, sed Moguntie defixa. Permittit denique, ut sibi deligat successorem.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio archiepiscopo Zacharias servus servorum Dei.

Sacris liminibus beati apostolorum principis Petri, & nostris obtutibus præsentatus præfatus Burchardus, dilectus nobis episcopus, fraternæ sanctitatis tuæ nobis attulit affatus, per quorum scriptum tenorem agnovimus magnum habere certamen, & studiose elaborare fraternitatem tuam in prædicatione evangelii Christi Dei nostri, & exhortatione sanctæ catholicæ & orthodoxæ fidei, quam a redemptore nostro Deo, Domino Jesu Christo, per institutum a se beatorum principum apostolorum Petrum, & vas electionis Paulum, omnesque apostolos traditam suscepimus. Quibus agnitis, etsi peccatores extensis ad æthera palamis omnipotenti Deo immensas egimus gratias, perentes ejus ineffabilem divinitatem, ut multo amplius confirmet atque corroboret cor fraternitatis tuæ, & sospitem atque robustum corpore annuat permanere, usquequo ejus divinitatis te superstitem in hac jussit esse vita, ad perficiendum ministerium tibi impostum, & ad portandum luerum animarum in diem Christi Jesu, ut illam merearis audire vocem desiderabilem, quam dicturus est Dominus diligentibus se: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum paratum vobis ab origine mundi.* Erant autem inserta in eisdem tuis affatibus diversa capitula, de quibus iudicium & consilium atque solatium sedis apostolica tibi dirigi flagitasti. Primum capitulum pro synodo provincie, in qua natus & nutritus es, quam & in gentem Anglorum & Saxonum in Britannia insula primi prædicatores ab apostolica sede missi, Augustinus, Laurentius, Justus, & Honorius, & novissime tuis temporibus Theodorus ex Græco Latinus ante philothophus, & Athenis eruditus, Romæ ordinatus, pallio sublimatus, ad præfatam Britanniam transmissus, iudicabat & gubernabat. In illa tale decretum & iudicium firmissime præceptum, & diligenter demonstratum esse dignoscitur, ut quicumque sine invocatione Trinitatis lotus fuisset, sacramentum regenerationis non haberet. Quod omnino verum est, quia si merus in fonte baptismatis quis fuit sine invocatione Trinitatis, perfectus non est, nisi fuerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti baptizatus. De illo autem quod per quosdam affirmari scripsisti, ut si evangelicis quis verbis, invocata Trinitate, juxta regulam a Domino positam, quicumque merus esset in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, quod sacramentum sine dubio haberet: & ita fortiter verbis evangelicis fuisset consecratum baptismus, ut quamvis sceleratissimus quisque hæreticus, vel schismaticus, aut latro, aut

Afur, sive adulter, hoc homini petenti ministraret, tamen Christi esset baptismus verbis evangelicis consecratus: & e contra, licet minister justus fuerit, si Trinitatem juxta regulam a Domino positam in lavacro non dixisset, verum baptismus non esset quod dedit. De illis itaque immundis & incertis viris hæreticis atque schismaticis, qui in nomine Trinitatis petentes baptizant; sed & de his qui sine invocatione Trinitatis mergunt in fonte baptismatis, fraternitati tuæ notum est, quid de illis sacrorum canonum series continet, quod & tenere te firmiter hortamur. Scriptum quippe est dicente Domino: *Sancti estote, quia ego sanctus sum.* Quod suscepisti, tra-

ter, a prædecessore nostro sanctæ recordationis Gregorio, hujus apostolicæ sedis pontifice, in eo permance, & ab evangelica & apostolica, seu sanctorum patrum tradita doctrina nullo modo declines: sed indutus lorica fidei & galeam salutis, viriliter contra nequitiam diabolicam fraudis apostolicam præstantem vicem resistere. Scriptum namque est: *Ecce dedi faciem tuam potentem adversus faciem eorum, & constantiam tuam confortabo adversus contensionem eorum, & eris fortior petra constantia tua.* Pro sacrilegis itaque presbyteris, ut scripsisti, qui tauros & hircos diis paganorum immolabant, manducantes sacrificia mortuorum, habentes & pollutum ministerium, ipsique adulteri esse inventi sunt & defuncti; modo vero incognitum esse, utrum baptizantes Trinitatem dixissent, an non; & timent illi qui vivi sunt, quod in tali ministerio non sint baptizati: quibus respondens, iussisti omnes baptizare. Hoc quoque observasse in di-
 Cap. eodem
 6. Hoc quoque
 700
 Et ubi 9.
 apud Se-
 plingula
 Edit. Rom.
 aut falsos
 Edit. Rom.
 docet
 eis
 & synodo sacerdotes, ut qui vel unam de Trinitate personam in baptismo non nominaret, illud baptismus verum esse non posset: quod pro certo verum est, quia qui unam ex sancta Trinitate confessus non fuerit, perfectus Christianus esse non potest. Qui enim confitetur Patrem & Filium, si confessus non fuerit Spiritum sanctum, nec Patrem habet, nec Filium: & qui confessus fuerit Patrem, & Spiritum sanctum, & Filium non fuerit confessus; nec Patrem habet, nec Spiritum sanctum, sed vacuus est a gratia divina. Eos autem quos reperisse affata est fraternitas tua pseudosacerdotes, multo majoris numeri quam catholicos, erroneos simulatores sub nomine episcoporum vel presbyterorum, qui nunquam ab episcopis catholicis fuerunt ordinati, illudentes populo, & ministeria ecclesiæ confundentes & conturbantes, falsos, gyrovagos, adulteros, homicidas, molles, masculorum concubitores, sacrilegos, hypocritas, & multos servos tonsuratos, qui sugerunt dominos suos, servos diaboli transfigurantes se in ministros Christi, qui sine episcopis proprio arbitrio viventes, populares defensores habentes contra episcopos, ut sceleratos mores eorum non confringant, seorsum populum consentaneum congregant, & illud erroneum ministerium non in ecclesia catholica, sed per agraria loca, per cellas rusticorum, ubi eorum imperita stultitia celari episcopos possit, perpetrant: nec fidem catholicam paganis prædicant, nec ipsi fidem rectam habent, sed nec ipsa verba solemnia, quæ debet unusquisque catechumenus, si talis ætatis est ut jam intellectum habeat, sensu cordis sui percipere, & intelligere, nec vocant, nec querunt ab

ANNO
CHRISTI

Mark. 16.

De consecr.
dist. 14. in
synodo An-
golorum.

ANNO
CHRISTI
791.

ANNO
CHRISTI
791.

eis quos baptizare debent, id est, Abrenunciare satanæ &c. Sed neque signaculo Christi eos muniant, qui procedere debent baptismum: sed nec aliquam credulitatem unius deitatis, & sanctæ Trinitatis docent, neque ab eis querunt ut corde credant ad justitiam, & oris confessio fiat illis in salutem. Hos itaque ministros satanæ, & non Christi, ubicumque repereris, charissime nobis, aggregato provinciali & sacerdotali collegio omni modo devota, & sacerdotali honore privatos sub regula monachica & poenitentia summissos, vitam finire ordinabis: ut carne afflicti quandoque ad viam rectitudinis redeant, & si corde crediderint, oris eorum vera confessio illis fiat in salutem. Si vero non fuerint conversi, tua prædicantis non periet justitia. Habebis enim solatiantem te contra nequissimum malignantium, sanctorum apostolorum & cæterorum probabili-um patrum canonicam sanctionem. Confortare itaque, reverentissime mihi, & prævale in lege, & in evangelio Christi, & prædicatione catholicæ ac orthodoxæ fidei, quia ipsa glorificabit te. Tribulatio enim corporis nostri temporalis est, & finem habet; probatio autem, spes: *Spes vero non confundit*, ut ait apostolus, *quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Quis namque nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia? & cætera.* Et si deicimur, frater, non perimus: *consecramus autem mortem Jesu in corpore nostro, ut vita Jesu in die adventus sui fiat in corpore nostro manifesta, sicut per ejus divinam edocti sumus vocem: Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam eorum est regnum celorum.* Conforta itaque & dilectissimos nobis omnes orthodoxos episcopos, & sacerdotes atque Levitas, vel clericos, vel religiosos abbates, & monachos, seu gloriosissimos duces, cunctosque optimates Christianæ legis servatores, ut nobis sint adiutores contra adversarios orthodoxæ fidei, omnesque hæreticos & schismaticos: quatenus & ipsi de fructu boni operis gaudere mereantur in cælestibus regnis, sicut scriptum est: *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo meo, & scribam super illum nomen meum.* Interea scripsit reverenda fraternitas tua, reperisse quemdam presbyterum genere Scorum, nomine Samson, errantem a via veritatis, dicentem & affirmantem, sine mystica invocatione, aut sacro regenerationis, posse fieri catholicum Christianum per episcopalis manus impositionem. Hic autem qui dicit hoc, vacuus est Spiritu sancto, & alienus a gratia Christi, atque a consortio sacerdotali abjiciendus. Quis enim nisi baptizetur, juxta præceptum Domini, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & sic per manus impositionem consecratur, potest esse catholicus? Hunc nequissimum virum talia prædicantem ab ecclesia sancta Dei condemnatum expelle. Illos autem viros qui ab hæreticis baptizati sunt, & dubietas tenet quod in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti non sint baptizati, inquisita rei veritate, si ab erroneis sacerdotibus baptizati sunt, hos sine dubio, juxta prædecessoris nostri bonæ memoriæ Gregorii papæ & sacrorum canonum traditum tibi mandatum, implere non emittas, ne in æternum pereant, sed potius evangelica consecratione salventur. Intuiti autem sumus & volumen a te directum universi.

Concil. General. Tom. XII.

Rom. 1.

1bitem.

* Edit. Rom
consecramus

Marb. 1.

apoc. 1.

* Edit. Rom
Sam

sis episcopis, presbyteris, diaconibus, vel cæteris religiosam vitam degentibus, de unitate fidei catholicæ & doctrina apostolica scriptum, & valde nobis acceptabile esse cognoscas, quoniam per Spiritus sancti gratiam in te diffusam, charissime, hoc operari studuisti. Interea per alia scripta fraternitatis tue petisti, ut sacerdos a nobis dirigatur in partibus Franciæ & Galliarum ad concilia celebranda. Sed dum, Deo propitio, tua sanctitas superstes existit, quæ sedis apostolicæ & nostræ illic præsentat vicem, alium illic dirigere necessarium non est. Quos autem repereris, amantissime frater, habentes scientiam sacræ doctrinæ, & sanctam tenentes legem, atque orthodoxam sine dubio defendentes fidem, hos mittere stude, in quibus prævideris locis, ad prædicandum verbum salutis. Concilia vero aggregatis episcopis provincialibus, ut tibi & ubi rectum videtur, celebranda procura, & quos deviantes inveneris, confunde facies eorum ignominia, ut sint coram hominibus sine honore. Dominus enim Deus noster erit tecum. Suscepimus vero & chartam conscriptam veræ atque orthodoxæ professionis & catholicæ unitatis, quam cum dilectissimis nobis episcopis partis Francorum tua direxit reverenda fraternitas, quam referantes nimio gaudio sumus repleti, innumerabiles gratias agentes Deo Patri omnipotentis, quia unanimitatem eorum ad societatem nostram revocare dignatus est, ut spiritualis eorum mater sancta lætetur ecclesia. Nostra autem vice, charissime, omnes in osculo pacis Christi saluta: quia & nos dilectioni eorum gratias agentes apostolicas missimus literas. Nam & hoc intimatum est, a tua fraternæ sanctitate, quod Virgilius ille, nescimus si dicatur presbyter, malignatur adversum te, pro eo quod confundebar a te erroneum se esse a catholica doctrina, immisiones faciens Otiloni duci Bajoariorum, ut odium inter te & illum seminaret, ajens quod & a nobis esset absolutus, ut unius defuncti ex quatuor illis episcopis, quos tua illic ordinavit fraternitas, diocesim obtineret: quod nequaquam verum est, quia mentita est iniquitas sibi. De perversa autem & iniqua doctrina ejus, qui contra Deum & animam suam locutus est, si clarificatum fuerit ita eum confiteri, quod alius mundus, & alii homines sub terra sint, seu sol & luna, hunc habito consilio ab ecclesia pelle, sacerdotii honore privatum. Attamen & nos scribentes præfato duci, evocatorias prænominato Virgilio mittimus literas, ut nobis præsentatus, & subtili indagatione requisitus, si erroneus fuerit inventus, canonicis sanctionibus condemnatur. Qui enim seminat dolores, ipsi metunt eos. Sic enim scriptum est: *Perversa cogitationes separant a sap. 1.* Deo: probata autem virtus corripit insipientes. Pro Sidonio autem supradicto & Virgilio presbyteris quod scripsit sanctitas tua cognovimus. Illis quidem ut condecebat scripsimus comminando: tuam autem fraternitati plus credulitas quam illis admittitur. Si autem placuerit Domino, vita comite, & di apostolicæ eos missis apostolicis literis, ut prælatum est, evocamus. Docuisti enim eos, & non susceperunt, & factum in illis sicut scriptum est: *Sapientiam qui docet satanum, quasi qui conglutinat testam. Arcum, & salem, & massam ferritidem. Facilius est portare, quam hominem imprudentem, & satanum, & impium: quoniam qui mi-*

admittitur

Eccl. 12.

Eccl. 16.

ANNO
CHRISTI
749.

natur corde, cogitat inanis: & vir impru-
dens & errans cogit stultus. Non ergo ad ira-
cundiam provocetur cor tuum, frater: sed in
patientia tua ubi tales repereris admone, ob-
secra, argue, increpa, ut convertantur ab er-
rore ad viam veritatis: & si conversi fuerint
salvati animam eorum; si vero in duritia
permanerint, mercedem ministerii tui non
perdes. Illos autem juxta vocem apostoli de-
vita. Alia denique scriptura tuæ fraternitatis
continebat quod iam olim de Agrippina civi-
tate scripsisti, quod Franci non perseverave-
runt in verbo quod promiserunt, & nunc mo-
ratur tua fraternitas in civitate Moguntina.
Petisti autem ut cum nostro consilio super-
veniente tibi senectute, & plena dierum æta-
te, atque imbecillitate corporis, si invenire
potueris alium, in eandem sedem, in qua
præses, pro tui persona debeas collocare. Tu
vero, charissime, legatus & missus es, ut fui-
sti, sedis apostolicæ. Nos vero, adjutore Deo,
consilium præbemus tuæ reverendæ sanctitati,
ut pro salute animarum rationabilium iudice
Christo, sedem quam obtines sanctæ Mogun-
tinz ecclesiæ nequaquam relinquas: ut im-
pleatur dominicum in te præceptum: *Qui per-*
severaverit usque in finem, hic salvus erit. Sin-
vero, si Dominus dederit juxta tuam petitio-
nem hominem perfectum, qui possit sollicitu-
dinem habere & curam pro salute animarum,
pro tui persona illum ordinabis episcopum,
eritque in evangelio tibi credito, & ministe-
rio Christi portando in omni loco requirens
& confortans ecclesiam Dei. Oramus itaque
Dominum & redemptorem nostrum, ut sacris
interventionibus sanctæ suæ genitricis semper
virginis Mariæ dominæ nostræ, & beatorum
principum apostolorum Petri & Pauli, oran-
tem pro nobis fraternam sanctitatem tuam so-
litem & incolumem conservare dignetur. Deus
te incolumem custodiat, reverentissime & san-
ctissime frater. Data Kalendis Maii, imperan-
te domino piissimo Augusto Constantino a Deo
coronato magno pacifico imperatore, anno xxix.
post consulatum ejus anno vii indictione i.

XI. AD DIVERSOS EPISCOPOS GALLIÆ ET GERMANIÆ.

Laudat illorum inter se, & cum ecclesia Ro-
mana conjunctionem: hortaturque ut mini-
steris suis constanter insistant cum Bonifacio
archiepiscopo, sedis apostolicæ vicario.

Dilectissimo nobis Reginaldo Rotomagensi episco-
po, Ramberto Amabienfi episcopo, Dendato Bel-
loutanenfi episcopo, Eusebio Noviomensi episcopo,
Fulcaro Tugrenfi episcopo, David Spira-
nensi episcopo, Ethebio Tarenanensi episcopo,
Trevardo Cameracenfi episcopo, Burchardo
Verzurgensi episcopo, Genebardo Landunenfi
episcopo, Romano Meidenfi episcopo, Agilulfo
Colonienfi episcopo, Heddo Straßburgensi epi-
scopo, & ceteris amantissimis coepiscopis, pres-
byteris etiam & diaconis, cunctisque orthodoxis
ecclesiarum Dei clericis apostolicam doctrinam
tenentibus, Zacharias divina gratia præditus,
apostolicæ sedis pontifex, servus autem servo-
rum Dei in Domino salutem dicit.

Gratias ago Deo Patri omnipotenti, & Do-
mino Jesu Christo unico filio ejus, & Spi-
ritui sancto, qui vestra omnium corda inflam-

Amare dignatus est per infusam a se gratiam,
ut in unitate fidei, & vinculo pacis ambule-
tis, & sit splendor Domini Dei nostri super
vos, dilectissimi mihi, & abundans gratia pa-
cis & charitatis, ut sitis unum corpus spirita-
lis matris vestræ sanctæ catholicæ & apostolicæ
Dei ecclesiæ, in qua Deo auctore, quævis
tanto fastigio viribus longe impares, præsu-
mus, implentes illud propheticum didum: *Ec-*
ce quam bonum, & quam jucundum, habitare
fratres in unum. Etenim & si pro itineris lon-
gitudine, corpore sumus absentes, in spiritu
tamen dilectionis semper sumus vobis præsen-
tes, habentes vos in visceribus nostris, & as-
sidue orantes, ut Deus & Dominus noster
Jesús Christus multo amplius confirmet corda
vestra, & corroboret in exhortatione evange-
lii in ministerio quo fungimini, ut credita vo-
bis plebs vestris admonitionibus, adjutore Deo,
a diabolica fraude liberata salva persistat, vos-
que mereamini de eorum animabus in diem
Christi apportare lucrum. Scriptum quippe est:
Filiis sapientia ecclesiæ iustorum, & natio eorum
obedientia & charitas. Ossecro ergo vos, charissi-
mi mihi, ut digni ambuletis vocatione qua vo-
cati estis, ut decet sanctos, cum multa patien-
tia, supportantes invicem in charitate, solliciti
servare unitatem spiritus in vinculo pacis & cha-
ritatis: quia *finis præcepti charitas est, de cor.* i. Tim. i.
de puro, & conscientia bona, & fide non fella.

Gaudeo in vobis, charissimi, quoniam fides
vestra, & unitas erga nos pretiosa est & ma-
nifesta, non solum coram Deo, sed etiam co-
ram omnibus hominibus, dum ad favorem
& magistrum vestrum a Deo constitutum bea-
tum apostolorum principem Petrum benignissi-
ma voluntate conversi estis. Laudabilis fides
vestra & bona fama, quoniam idipsum sapitis
quod oportet sapere. Et nunc Deo cooperan-
te est aggregata sanctitas vestra nostræ societa-
ti in uno pastoralis ovili: & est nobis unus pa-
stor, qui a pastore pastorum Domino Deo &
Salvatore nostro Jesu Christo princeps aposto-
lorum, & noster doctor est institutus. Habetis
itaque nostra vice ad confirmandum dilectio-
nem vestram, & collaborandum vobis in evan-
gelium Christi, sanctissimum ac reverentissimum
Bonifacium fratrem nostrum archiepiscopum,
apostolicæ sedis legatum, & nostram præsen-
tantiem vicem. Sit ergo constantia vestra ad-
versus contentiones eorum qui adversa sapiunt,
& non quæ Dei sunt: & erit fortior petra con-
stantia vestra sicut est scriptum: *Ne timenti* Marb. 10.
tis ex eis, neque timeamini a facie eorum qui Edit. Rom.
corpus occidunt, animam vero non possunt occi-
dere. Quod autem in ore auditis, prædicare in lumine, illum timeantes, qui potest animam &
corpus occidere & mittere in gehennam. Fratres mei, in carne ambulantes non secundum carnem
militemus. Arma enim militiæ nostræ non carna-
lia, sed potentia sunt Deo, ad destructionem mu-
nitionum inimici: confilia sibi invicem impendentes, & omnem impietatem extollentem se adversus
scientiam Dei destruentes, & in captivitatem re-
digentes omnem intellectum, & omnem cogitatio-
nem in obsequium Christo perducentes. De cetero
fratres, confortamini in Domino, & in potentia
virtutis ejus. Pax vobis multa, & gratia a Deo
& Domino nostro Jesu Christo ministretur.
Amplectimur & osculamur ac si præsentem,
charitatem vestram in unitate spiritus, in vin-
culo pacis & charitatis Christi. Deus vos in-
columes custodiat, dilectissimi nobis.

Notæ

ANNO
CHRISTI
749.

Edit. Rom.
addit & dis-
tinctione
Psalm. 133.

Eccl. i.

Spol. v.

Tim. i.

Edit. Rom.
ad favorem

Marb. 10.
Edit. Rom.
ab eis

Edit. Rom.
autem

Cor. 10.

Edit. Rom.
confilia deo
fuerunt

apost.

ANNO
CHRISTI
741.

NOTE JACOBI SIRMONDI, S. J.

Zacharia epistola xi.) Nulla est hujus epistolæ subscriptio, quæ annum doceat. Sed cum in manuscriptoris postponatur concilio Romano, & ex Ragenfredi Rothomagensis episcopi nomine constet, aliquando post obitum Grimonis, de quo in superioribus epistolis actum est, scriptam fuisse, facile assentior Baronio, qui anno Christi DCCXLVIII. scriptam putat, cum altera Zacharia ad Bonifacium & Burchardum missa. Quare eo potius transferenda est.

David Sprengh.) A Spira Nemerum, quæ Spiritu ab eodem Zacharia dicitur in epistola xi. Ma- la autem Confessionis legatur, & mot. *Erben. Co- smenens.* pro *Tormentis*, seu *Mortuæ*.

XII. AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOP.

Respondet ad epistolam Bonifacii, & ad varias ejus quæstiones, quas per Lullum proposuerat.

*Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio co-
episcopo Zacharias servus servorum Dei.*

Benedictus Deus Pater Domini nostri Jesu Christi, qui dispersa congregat, & congregata conservat, augetque fidem & fiduciam servis suis ad prædicandum verbum evangelii Jesu Christi Domini nostri, cum eodem Patre, in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum: ipsi gloria & laus, qui adjutor & protector est in se credentibus. Ipse enim dixit: *Qui credit in me, vita vivet, & non morietur*: quoniam ego sum vita veritas, & vita. Laudamus & superexaltamus sanctum nomen ejus, læti & gaudentes per horum gerulos, & sanctæ fraternitatis tuæ literis allatis superstitem in hac vita, & in Domino te valere cognoscentes, petentes immensam Dei nostri divinitatem, ut ad prædicandum multo amplius evangelii atque sanctæ fidei ejus sacramentum, longævum te servet, suaque protectione te muniat, & ab adversantium insidiis pie miserando custodiat. Suggestit itaque sancta fraternitas tua in suis apicibus, quod prædecessor noster beatæ memoriæ Gregorius, hujus sanctæ sedis apostolicæ præsul, dum ad prædicandum verbum evangelii tuam misisset fraternitatem in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis, ab eo te esse commonitum, ita ut orthodoxos episcopos, presbyteros, vel quoscumque reperire potuisses in verbo exhortationis perfectos, amplius confirmares, & eis communicares quod & factum est: si quos vero seductores episcopos, aut pseudopresbyteros, vel quoscumque a recto fidei tramite deviantes reperisses nulla tibi cum eis esset communio; quod te Deo solatante usque ad præsens spiritaliter servasse confessus es: vel si omnino, propter principalem & humanum favorem gentis Francorum, dum ad eos accessisses corporaliter abstinere non valuisti, cogente necessitate ecclesiarum Dei; attamen in eorum concilio & consensu communionis anima tua non est coinquinata. Itaque propter hoc quod cum eis conversatus es, non consentiens iniquitati eorum, nullum tibi est detrimentum coram Deo. Te enim prædicante si obedirent, salvi essent: sin autem in iniquitate sua permanerent, ipsi perirent. Tu autem, juxta prophetæ dictum, *salvasti animam tuam*. De episcopis autem & palliis Francorum scripsisti, quod juxta promissionem tuam nondum quod dixerant impleverunt. Qui si impleverint juxta verbum suum, habebunt ex

*Edi. Rom.
& Spiritu
Sancto in u-
nitate vivet
te &c.
Joan. 11.
Joan. 14.*

*1. 2. quæst.
Quod præ-
decessor.*

621b 15.

ANNO
CHRISTI
741.

A eo laudem: sin vero aliter egerint, ipsi videbunt. Nos enim, divina gratia largiente, quod gratis accepimus gratis damus. Tu quidem propter hoc benigna voluntas a nobis suscepta est. Igitur & hoc petisti, monasterium in vastissima solitudine, & in medio gentium quibus prædicas constitutum & a te subdatum, atque in honore Salvatoris Dei nostri dedicatum, ubi etiam & monachos sub regula beati Benedicti degere ordinasti, hoc, inquam venerabile monasterium petisti privilegio sedis apostolicæ muniri. Quod votis tui acquiescentes ordinavimus juxta petitionem & desiderium tuum. Congruit enim divini ministerii prædicatorem, optimumque ministrum ad desiderata pertingere, & ceptum bonum opus in finem usque perducere, sicut scriptum in dominico præcepto: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*. Et: *Beatus servus ille, quem cum venerit dominus, invenerit sic facientem: etenim super omnia bona sua constituit eum*. Interea prædictus tuus gerulus Lul, cum ceteris suis concomitibus, quæ injuncta fuerunt a tua sancta fraternitate, tam in verbo quam in scripto, omnia liquidius suggerentes innotuerunt, de quibus tam in verbo quam in scripto responsum dantes, tunc remisimus fraternitati. Continebant enim capitula in pitacio ab eis porrecto, quæ inferius annexa sunt, de quibus flagitasti a nobis quæ recipienda, vel quæ respuenda sunt. In primis de volatilibus, id est de graculis, & corniculis, atque ciconiis, quæ omnino cavenda sunt ab esu Christianorum, etiam & fibri, atque lepores, & equi sylvatici multo amplius evitandi. Attamen, sanctissime frater, de omnibus scripturis sacris bene compertus es. De igne autem paschali quod inquisisti, a sanctis patribus, ex quo per Dei & Domini nostri Jesu Christi gratiam, & pretioso sanguine ejus ecclesia dedicata est, quinta feria paschæ, dum sacrum chrisma consecratur, tres lampades magnæ capacitatis, ex diversis candelis ecclesiæ oleo collecto, in selectiori ecclesiæ loco ad figuram interioris tabernaculi insistentie, indelicenter cum multa diligentia ardebunt, ita ut oleum ipsum sufficere possit usque ad tertium diem. De quibus candelis sabbato sancto pro sacri fontis baptismate sumptus ignis per sacerdotem renovabitur. De crystallis autem, ut asseruisti, nullam habemus traditionem. De his qui regio morbo vexantur inquisisti, sive homines, sive equi sint, quid faciendum sit de illis. Si homines ex nativitate, aut genere, hujus morbi sunt, hi extra civitatem commanere debent, ad eleemosynam vero accipiendam a populo non devitari. Si autem contigerit magnum vel parvum non nativitate, sed superveniente ægritudine vexari, non est projiciendus, sed si possibile est curandus. Attamen in ecclesia, dum ad communionem venerit, post omnium impletionem erit ingressurus ad participandum munus. Equi vero, qui præfato morbo fuerint inquinati, si curari non valuerint, in puteis & foveis projiciendi sunt, ne ejusdem morbi contagione ceteri coinquinentur. De animalibus autem, quæ a furentibus, id est rabidis lupis & canibus fuerint lacerata, oportet ea a ceteris separari, ne per furentes & mordentes cetera coinquinentur. Quod si pauca sunt, ut supra diximus, in foveas projicienda sunt. Nam & hoc inquisivit fraternitas tua, si liceat sanctimonialibus seminis, quemadmodum vi-

Joan. 11.

1. 2. quæst.

supple. 10.

ris,

ANNO
CHRISTEI
711

is, sibi invicem pedes abluere, tam in cœna Domini, quamque in aliis diebus. Hoc dominicum præceptum est, quod qui per fidem impleverit, habebit ex eo laudem. Etenim viri & mulieres unum Dominum habemus qui in celis est. Pro benedictionibus autem quas faciunt Galli, ut noſti, frater, multis vitiis variantur. Nam non ex apostolica traditione hoc faciunt, sed per vanam gloriam hoc operantur, sibi ipsi damnationem adhibentes dum scriptum est: *Si quis vobis evangelizaverit præter id quod evangelizatum est, anathema sit*. Regulam catholicæ traditionis suscepisti, frater amantissime: sic omnibus prædica, omnesque doce, sicut a sancta Romana, cui Deo auctore deservimus, accepisti ecclesia. Inquisisti etiam & hoc, si ante tricesimum annum liceat sacerdotem ordinari. Bonum & congruum est, charissime frater, si fieri & inveniri potest, ut proveſta ætatis & boni testimonii viri, juxta sacrorum canonum instituta, ordinentur sacerdotes. Si autem minime reperiuntur, & necessitas exposcit, a viginti quinque annis & supra Levitæ & sacerdotes ordinentur, quemadmodum in lege Domini continetur. De Milone autem, & similibus ejusmodi, qui ecclesiis Dei plurimum nocent, ut a tali opere nefario recedant, juxta apostoli vocem, *opportune, importune prædica*. Si acquieverint admonitionibus tuis, salvabunt animas suas. Sin vero, ipsi peribunt obvoluti in peccatis suis; tu autem, qui recte prædicas, non perdes mercedem tuam. Nam & hoc inquisisti, post quantum temporis debet lardum comedi. Nobis a patribus constitutum pro hoc non est. Tibi autem petenti consilium præbemus, quod non oporteat illud mandari priusquam fumo siccetur, aut igne coquatur. Si vero libet ut incoctum manducetur, post paschalem sollicitudinem erit manducandum. Episcopus autem condemnatus, de quo inquisisti, qui pugnator & fornicator exiit, atque res ecclesiæ post degradationem sibi vindicare nititur, hic omnino ac detestabiliter respuendus est. *Quæ enim portio fidelium infidelis? aut quæ communio Christi ad Belial?* Hunc & sanctorum patrum traditiones, & sanctorum canonum instituta condemnaverunt. De ordinatione etiam presbyterorum & diaconorum, cogente necessitate & paupertate rogantium non legitimis temporibus & diebus a te promoveri, te offensionem incurrisse innuunt. Dicimus autem tibi, frater, ut bene noſti, quod sacri canones docent apertis temporibus sacerdotes ordinandos. Attamen in eo quod a te propter zelum fidei actum est, a Domino Deo nostro indulgentiam postulamus. De censu autem ecclesiarum, id est solidum de calata suscipe, & nullam habeas hæsitacionem, dum ex eo poteris elemosynam tribuere, ac in Christi pauperes parti, & opus perficere sanctarum ecclesiarum juxta canonum instituta. Si quos vero presbyteros, qui de laicis promoti fuerint, & antea criminalibus causis obvoluti, celantes peccatum suum ordinati sunt, postmodum vero manifestata est eorum iniqua actio; hos sacerdotali habitu privatos penitentia submittite. Non enim odit Deus peccantem & confitentem, sed peccantem & negantem. Nam & hoc flagitasti a nobis, si liceat persecutionem paganorum fugere, an non. Et pro hoc, frater, salutare consilium damus. Si fieri potest, & locum inveneris, ista ad prædicandum illis: si autem supporre non va-

lueris eorum persecutionem, habes præceptum dominicum, ut in aliam ingrediaris civitatem. Nam & hoc inquisisti, quid sendum sit de excommunicato episcopo, & apostolicam auctoritatem negligente. Hic detestabilis est coram Deo & hominibus, cui condemnato incommunicatus non communicabit. Ipsi enim condemnabuntur in die iræ, & revelationis Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, cum sederit ad judicandum genus humanum, sicut scriptum est: *Superbis ego reſſam, dicit Dominus*. Etenim de Sclavis Christianorum terram inhabitantibus, si oportet centum accipere, interrogasti. Hoc quidem consilio non indiget, dum rei causa est manifesta. Si enim sine tributo sederint, ipsam quandoque propriam sibi vindicabunt terram. Si vero tributum dederint, norunt dominatorem ipsam terram habere. Nam & hoc flagitasti a nobis, sanctissime frater, in sacri canonis celebratione quot in locis crucis fieri debeant, ut tunc significemus sanctitatem. Votis autem tui clementer inclinasti, in rotulo dato tui religioso presbytero tuo, per loca signa sanctæ crucis quanta fieri debeant infiximus. His autem ita se habentibus, Domine deprecamur clementiam, licet peccatores, ut tuo te muniat & confortet auxilio, nosque annuat prosperitatis tue semper læta suscipere nuncia. Deus te incolumen custodiat, reverentissime frater. Data 11. Nonas Novembris, imperante domino piissimo Augusto Constantino, a Deo coronato magno imperatore, anno xxxii. post consulatum ejus anno xi. indictione v.

NOTA JACOBI SIMONDI S. J.

1. Zacharia epistola xii.) Milo le est cui pulso sancto Rigoberto episcopatum Rhemenſem conceſſerat Marcellus. Flodardus lib. ii. cap. 1. Carolus Regnerium episcopatum deturbavit, & eundem Milonem solum conſuevit, qui secum proceſſerat ad bellum, dedit conſolationem. De eodem Milone iterum ætas inferior, hæc ipsa etiam Zachariæ verba commemorat.

XIII. AD BONIFACIUM ARCHIEPISC.

Moguntinæ sedis in metropolim creſcio.

Reverentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio episcopo Zacharias servus servorum Dei.

Qualiter Dominus Deus noster sanctæ ecclesiæ propitius sit, & laboribus sanctissimæ fraternitatis tue cooperator extiterit, per singula edicere longum est: tamen ut hæc quæ obicimus confirmemus, quæ ex parte te narrante perspeximus, enarramus. Igitur dum in Germania provincia tua fraterna sanctitas ad prædicandum fuisset directa a sanctæ recordationis prædeceſſore nostro domno Gregorio papa, & post inchoatum opus, & aliqua ex parte spiritaliter edificatum, Romam reversus, ab eo episcopus ordinatus, & illic ad prædicandum denuo remissus es, & laborasti Deo prævio nunciatque per annos xlv. in eadem prædicatione, ex quo episcopatum suscepisti. Sed & in provincia Francorum nostra vice concilium egisti, & juxta canonum instituta, Deo eis annuente, omnes flexi sunt obedire. Et dum in his piis operibus occupata esset tua fraternitas, nunciatque cathedralem sedem nimis sibi vindicavit. At vero ubi Deus prædicationem tuam auxit, obtinere voluisti ut tibi cathedralem ecclesiam vel successoribus tuis confirmare debeamus, juxta eorundem filiorum

si aliquam
offensionem
ex hoc ha-
beret non
nuenti.

Hinc ep. vi.

ANNO
CHRISTI
701.

tum Francorum petitionem. Et ideo beati Petri apostoli auctoritate sancimus, ut supra dicta ecclesia Moguntina perpetuis temporibus tibi & successoribus tuis in metropolim sit confirmata; habens sub se has quinque civitates, id est Tungris, Coloniam, Vormatiam, Spira, & Trevis, & omnes Germanie gentes, quas tua fraternitas per suam predicationem Christi lumen agnoscere fecit. His a nobis definitis, per hujus confirmationis paginam, in tua ecclesia perpetuis temporibus pro sui confirmatione conservandam esse mandamus. Bene valete. Data pridie Nonas Novembris imperante domino piissimo Augusto Constantino magno imperatore anno xxxii. post consulatum ejus anno xi. indictione v.

XIV. AD BONIFACIUM ARCHIEPISC.

Privilegium monasterii Fuldensis.

Zacharias papa Bonifacio episcopo, & per eum in monasterio ab eo constructo successuris abbatibus in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda que rationabilibus congruunt desideriis, oportet ut devotio conditoris pie constructionis oraculo in privilegiis præstandis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus monasterium Salvatoris a te constructum, situm in loco, qui vocatur Buchonia, erga ripam fluminis Fulde, privilegii sedis apostolicæ insulis decoretur, ut sub jurisdictione sanctæ nostræ, cui Deo auctore deservimus, ecclesiæ constitutum, nullius alterius ecclesiæ ditionibus submittatur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate id quod exposcitur effectui mancipamus. Et ideo omnem cujuslibet ecclesiæ sacerdotem in præfato monasterio ditionem quamlibet habere auctoritate, præter sedem apostolicam, prohibemus. Ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemnitate ibidem quispiam præsumat omnimodo celebrare, ut profecto, juxta id quod subiecti apostolicis privilegiis consistunt, inconcussa locus dotatus permaneat. Constituentes per hujus decreti nostri paginam, atque interdicentes omnibus omnino cujuslibet ecclesiæ præsulibus, vel quacumque dignitate præditis personis, sub anathematis interpositione, qui hujus præsumpserit præsentis constituti a nobis præfati monasterio indulti, quolibet modo existere temerator. Bene valete.

EPISTOLA BONIFACII AD GRIPHONEM FRATREM PIPPINI MAJORIS DOMUS.

Commendat illi clericos & monachos qui sunt in Thuringia, ut eos defendat ab injuriis paganorum.

Bonifacius servus servorum Dei Griphoni filio Caroli optabilem in Christo salutem.

Oblectro & adjuro pietatem vestram, per Deum patrem omnipotentem, & per Jesum Christum filium ejus, & per Spiritum sanctum, per sanctam trinitatem, & unitatem Dei, ut si tibi Deus potestatem donaverit, ut adjuvare studeas servos Dei sacerdotes presbyteros qui sunt in Thuringia, & monachos &

ANNO
CHRISTI
701.

Ancillas Christi defendere contra paganorum malitiam, & adjuvare Christianum populum, ut eos pagani non perdant, ut ante tribunal Christi mercedem habeas perpetuam. Et cognoscite, quod memoria vestra nobiscum est coram Deo, sicut & pater vester vivus & mater jam olim mihi commendaverunt. Deprecamur Deum Salvatorem mundi, ut dirigat viam vestram & vitam ad salutem animæ vestræ, ut in gratia Dei semper hic & in futuro seculo permaneat. Interea memento, filii charissimi, qui juxta vocem psalmographi: *Omnis homo sicut fenum dies ejus, & sicut flos agri ita florescit.* Et apostolus ait: *Totus mundus in maligno peccatus est.* Et item in evangelio: *Veritas dixit: Quid enim proderit homini, si laetetur universum mundum, anima vero sua detrimentum patitur?* Et iterum in evangelio de gloria justorum: *Eccce fulgebunt justi sicut sol in regno Patris eorum.* Et Paulus apostolus de beatitudine vitæ æternæ: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quod præparavit Deus diligentibus se.* Facite ergo, filii, ut mercedis vestræ præmia in alto celorum culmine clarescant & crescant. Valere vos in longitudine dierum in Christo optamus.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Epistola ad Griphonem. Extat inter epistolas Bonifacii numero 16. Griphonis autem, ejusque cum Pippino fratre didici, meminerunt per hos annos annales cum Pithagoræ, cum aliis, qui post Caroli magni vitam ab Eginhartho scriptam edidit sunt sine auctoris nomine, revera autem ejusdem sunt Eginharti, ut docet præfatio libelli manuscripti de miraculis S. Sebastiani Ludovico Pio regnante compositi.

XV. AD EPISCOPOS FRANCORUM.

De concordia & pace inter Pippinum & Griphonem concilianda, & de corpore sancti Benedicti Cassinatibus restituendo.

Zacharias episcopus servus servorum Dei omnibus sacerdotibus & presbyteris Francorum.

Gregorius apostolus docet: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Et iterum idem ipse: *Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes.* In alio autem loco scriptura testatur: *Quam speciosa pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona!* Ergo quia innotuerunt nobis Optatus religiosus abbas presbyter monasterii sancti Benedicti, & Carolomanus Deo amabilis monachus germanus filii nostri Pippini excellentissimi majoris domus, per hos religiosos Dei servos monachos, concordie & pacis sermones inter eum & Griphonem fratrem ejus misisse, ut & nos in ea ipsa admonendo dirigamus excellentiam ejus, ut ad pacis concordiam redeant, vobis propter Deum pacifice mediantibus: verum etiam & pro corpore beati Benedicti, quod furtive ablatum est a suo sepulchro, ut restituatur. In hoc opere æquitatis & misericordie libenter autem accommodantes, hortamur dilectionem ac sanctitatem vestram, ut primum omnium frater cum suo fratre ad pacis redeant unitatem, & confundatur iniquitas in medio eorum. Caritas vero Dei vobis prædicantibus & ministrantibus exuperet inter eos. Deinde & præfati B. Benedicti corpus, juxta petitionem Dei servorum monachorum, illius sublimitas, & vestra sanctitas indu.

ANNO
CHRISTI
741.

indubie ad proprium remittat locum: ut & ipsi gaudeant de suo restituto patre, vosque perennem habeatis mercedem & laudem, pro eo quod iuste operati fueritis ipsum ad suum reverti tumultum, ex quo clam titulus est. Nec enim habet sanctitas vestra quid offensionis in hoc bono opere restitutionis eius pertimescere debeat coram Deo, dum creditur quia ad obtinendum hoc opus, ipsius suffragantibus orationibus, & voluntate præfati religiosi Dei servi sunt permoti. Bene valete.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1. Zacharia epistola xv.) Hanc vero descripsimus ex chedra Pithmanis, quamquam eadem etiam legitur apud Adrevaldum lib. i. de miraculis sancti Benedicti cap. 17. Sed alieno loco eam recitat, Zacharia & Stephani tempora confundens; Optati præterea nomen omisit, abbas Casimirus, cuius meminit Stephanus papa sub finem epistolæ viii. a. Pippinum in codice Carolino: ad quem etiam extat Bonifacii epistola numero cvi. Reverentissimo fratri, tuo dilectissimo consacerdoti, Optato abbati, & universæ sanctæ congregationi sub cura illius regularis vite normam custodienti, Bonifacius.

EPISTOLA BONIFACII ARCHIEPISCOPI
AD ZACHARIAM PAPAM PER LULLUM
presbyterum missa.

Exponit quomodo in iis se gesserit quæ Gregorius II. papa ipsi præceperat: & de monasterio Fuldenfi quod construxerat.

Reverentissimo patri dilectissimo domino cum timore & honore venerando magistro, apostolici honoris privilegio prædito, pontificatus insula apostolica sedis sublimato Zacharia, Bonifacius exiguus servus vester, licet indignus & ultimus, tamen legatus Germanicus devotissimus, optabilem in Christo immarcescibilis charitatis salutem.

Paternæ pietatis vestræ sanctitatem subnixis precibus obsecro, ut hunc presbyterum meum, portitorem literarum mearum, nomine Lul, grato animo clementer suscipiatis. Habet enim secreta quædam mea quæ soli pietati vestræ profiteri debet, quædam viva voce vobis dicere, quædam per literas notata ostendere, de quibusdam vero necessitatibus meis inquirere & interrogare, & mihi paternitatis vestræ responsum & consilium ex auctoritate sancti Petri principis apostolorum ad solatium senectutis repræsentare: ut his omnibus auditis & consideratis, si quæ sint quæ vobis placeant facta, adaugere Deo volente studeam; si autem quid, ut timendum est, displiceat, ex præcepto apostolatus vestri vel indulgentiam merear, vel dignam poenitentiam pertolvam. Antecessor enim præcessoris vestri venerandæ memoriæ Gregorius, dum me indignum ordinavit, & ad prædicandum verbum fidei Germanicis gentibus misit, sacramento me constrinxit, ut canonicis & iustis episcopis & presbyteris, in verbo & facto, in consensu adstipulator & adiutor fierem: hoc autem cum divina gratia implere studui: falsos autem sacerdotes, hypocritas & seductores populorum vel corrigerem ad viam salutis, vel declinarem, & abstinere a communione ipsorum: quod ex parte servavi, & ex parte custodire & implere non potui. Spiritualiter implevi sacramentum, quia in consensum & in consilium illorum non venit anima mea. Corporaliter autem ab eis omnino abstinere non

Apotui, dum venissem ad principem Francorum, cogente ecclesiarum necessitate, cum tales ibi reperi, quales nolui: sed tamen in sancta communionis corporis Christi illis non communicavi. Præcepit quoque mihi præfatus apostolicus pontifex, ut populorum, quoscunque visitassem, conversationem & mores apostolicæ sedis pontifici indicarem; quod in Domino confido me fecisse. De eo autem quod jam præterito tempore de archiepiscopis, & de palliis a Romana ecclesia petendis, juxta promissa Francorum, sanctitati vestræ notum feci, indulgentiam apostolicæ sedis flagito, quia quod promiserunt, tardantes non impleverunt; & adhuc differtur & ventilatur; quod inde perficere voluerint ignoratur; sed mea voluntate impleta esset promissio. Est præterea locus silvaticus in eremo vastissimæ solitudinis, in medio nationum prædicationis nostræ, in quo monasterium construentes monachos constituimus sub regula sancti patris Benedicti viventes, viros strictæ abstinentiæ, absque carne & vino, absque sicera & servis, proprio manuum suarum labore contentos. Hunc locum supradictum per viros religiosos & Deum timentes, maxime Carlomanum quondam principem Francorum, iusto labore acquisivi, & in honore sancti Salvatoris dedicavi. In quo loco, cum consensu pietatis vestræ, proposui aliquantulum vel paucis diebus festum senectutis corpus requiescendo recuperare & post mortem jacere. Quatuor etenim populi, quibus verbum Christi per gratiam Dei diximus, in circuitu loci hujus habitare dignoscuntur, quibus cum vestra intercessione, quamdiu vivo vel sapio, utilis esse possum. Cupio enim vestris orationibus, comitante gratia Dei, in familiaritate Romanæ ecclesiæ, & vestro servitio, inter Germanicas gentes, ad quas missus fui, perseverare, & præcepto vestro obedire. sicut scriptum est: *Judicium patris audite, filii dilecti; & sic facite ut salvi sitis.* Et alibi: *Qui honorat patrem suum vita vivet longiore.* Et iterum: *Honora patrem tuum, ut superveniat tibi benedictio a Domino; & benedictio patris firmat domos filiorum.*

XVI. AD FRANCO ET GALLOS.

Illa mox subjicietur post concilium
Liptinense.

XVII. AD AUSTROBERTUM ARCHIEP.

VIENNENSIS.

Mittit exemplar synodi Romæ celebratæ xi. Kal. Aprilis, ac rescribit quid agendum sit de episcopis per pecuniam ordinatis.

Zacharias servus servorum Dei reverentissimo fratri Austroberto sanctæ ecclesiæ Viennensis archiepiscopo.

Venit ad nos presbyter Clemens missus a sanctitate vestra, referens a concussione gentium turbatas ecclesias provinciarum vestrarum. Unde & nos valde tristes effecti sumus. Sed quid sanctitas vestra de talibus miratur, cum omnia prædicta a Domino in evangelio cognoscatur? Abundavit, inquit, iniquitas, & refrigeret charitas multorum. Nam & Longobardi, quorum sævitia ubique crevit, ita nostros fines devastant, sicut de rege Babylonis propheta dicit: *Exollaverunt nos.* Consideremus
Dei

ANNO
CHRISTI
741.

p. 103 B.

Matth. 19.

70. 10.

ANNO
CHRISTI
742.

Dei iusta iudicia & contabescamus iniquitati-
bus nostris. Caterum XI. Kalendas Aprilis sy-
nodum Romam fecimus, cujus exemplar dile-
ctus presbyter noster vestrae sanctitati portabit.
De episcopis vero per pecuniam ordinatis hoc
vobis rescribimus, ut si utiles sint, pro tali
facto severissime corrigantur, non tamen pe-
nitentia deiciantur a suo ordine, doleantque se
per quod illicite in tanto ordine ab eis com-
missum est. Deinceps tamen videat vestra pru-
dencia, ne talis hæresis in provincia vestra lo-
cum habeat. Dalmaticam vobis vestris mis-
imus, ut quia ecclesia vestra ab hac sede do-
ctrinam fidei percepit, morem habitus sacer-
dotalis ab ista etiam percipiat decorem hono-
ris. Data Nonas Martii Constantini Augusti B
anno imperii primo.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 742. n. 13.

Videatur suppositicia hac epistola. Annus enim pri-
mus Constantini Augusti Nonis Martii convenit qui-
dem in Christi annum 742. sed XI. Kal. Aprilis quo
die Concilium dicitur celebratum, ad annum Christi
superiorem pertinet, quo tempore secundum Zachariam
Pontifex Romanus erat, & Leo Isaurus adhuc vive-
bat. Præterea dicit Pontifex accepisse se a Clemente
ab eodem Archiepiscopo missi, a concilio gentium
inhabitat ecclesiam provinciam Viennensem, quod non nisi de
irruptione Saracenorum anno 739. in Gallias facta in-
telligi potest; post eum enim annum Ecclesia Viennensis
devastata non fuit. Tertio aut Pontifex: Longobardi,
quorum sancta ubique crevit, & ita fuerit nostris
devastant, ut sicut de Rege Babylonensi Propheta dicit:
Exsuperavit nos; Jerem. 50. qui repugnant eis, qui
habet Anastasius in vita Zacharii Papa, ubi accura-
te narrat, quæ prioribus annis ejusdem Pontificis cum
Luitprando Rege Longobardorum gesta sunt. Deni-
que Vivilcarius Austroberto successit, ut testatur Ado
Viennensis ætate vi. qui addit rem Viennensem, quam
Lugdunensem provincias aliquos annis sine Episcopo
fuisse. Quare cum Vivilcarius ante an. 742. Mon-
achum induerit, Zacharius Papa an. 742. Austroberto
eius decessori ante Vivilcarium præfulatorem demortuo scri-
bere non potuit, & hoc anno pluribusque aliis Eccle-
sia Viennensis Episcopo viduata fuit.

AD SEQUEMTEM EPISTOLAM

A D M O N I T I O.

Ex Manu
Suppl. pag.
147.

Quam hic subdo Zacharia Romani Pontificis
epistolam, omnes quidem conciliorum colle-
ctores dederunt, sed nemo integram. Ante
Labbeum unicum tantum ejus fragmentum pro-
dierat, desumptum ex can. Pyttacium xxx. q. 4.
Alterum e manuscripto codice idem Labbeus ad-
jocuit. Ego tertium fragmentum profero cum va-
riantibus non spernendis. Hac omnia suppedita-
vit vetus ille codex Burchardiani decreti, quo
sape utiliter in hoc opere usus sum. Quamquam
non in Burchardo desumpta sunt hæc, sed ex eo,
qui addisamenta quadam huc nostro codici de suo
adjocuit. Nec sane inutilem operam me Ecclesie
præstitisse credo integriorem exhibendo Epistolam
Zacharia ad Theodorum Ticinensem, quippe qua
celebris est apud veteres, nam ad illam provocat
Nicolaus I. in responsis suis ad Bulgares c. 39.,
sicut etiam idem Nicolaus in epistola sua ad Ca-

Arolam Moguntinam, quam epistolam vide apud
Labbeum in Veneta editione tom. 9. pag. 1269.

ANNO
CHRISTI
742.

XVIII. AD THEODORUM EPISCOPUM

T U R I N E N S E M.

Non licere filium in matrimonium ducere
illam quam pater de sacro fonte
baptismatis suscepit.

ZACHARIAS EPISCOPUS

Serens servorum Dei reverentissimo ac sanctissimo
Fratri Theodoro Episcopo Ecclesie
Ticinensis.

Pyttacium (a) nobis tua reverenda (b) fra-
ternitas obtulit, per quod nobis sciscitare
curasti, si liceat filium, cujus pater alterius fi-
liam ex sacro baptismo suscepit, (c) id est
spiritualem patrem (d) ejusdem patris filiam,
quod dici crudele est, in matrimonium susci-
pere, quod apud me enormiter reſeralli (e)
contigisse. Sed bene tua fraternitas comper-
tum habet quid Dominus per Moysen præci-
piat dicens: (f) Turpitudinem Patris tui non
revelabis; filia enim patris tui turpitudine tua
est. (g) Turpitudinem enim non revelari di-
citur, dum a propria consanguinitate præcipi-
tur abstinere. (h) Multo magis dicitur a spi-
rituali patris nostri filia omnino, omni occa-
sione, aut argumento seposito sub nimia de-
testatione cavere nos convenit, ne ira Divi-
ni examinis (i) incidat, si quis tale facino-
re mixtus minime restrinxerit fræna (k) lu-
xuriam (l). Unde & omnes cavendæ sunt ta-
lis sceleris commixtiones, (m) ne incautus in
æternum pereat. Sed is, (n) qui hujus per-
niciosæ temeritatis, (o) animæ suæ salutem
despiciens, impiissimo se commisit matrimonio
per omnia tua fraternitas studeat separare, &
pœnitentiæ dignæ submittere, quatenus ab æ-
terna erutas damnatione animas eorum lucre-
ris, ipso præstante Domino, & Salvatore no-
stro Jesu Christo.

De filiis autem, qui ex eis nati esse pro-
bantur requisisti si liceat eos conjugio copula-
ri, an non. Sed hi cur prohibeantur a con-
jugio, aut pro hujusmodi pœnitentiam agere
compellantur? Dum ex hoc absque condem-
natione esse probentur; quia non pater pro
filio, nec filius pro patre sustinebit tormenta,
dicente Domino per Prophetam: Anima pa-
tris, anima filii mea est; animaqua peccaverit,
illa punietur. (p) (q)

Sed hæc, frater charissime, dixisse sufficiat.
Cave autem te ne aliter agere subiectis con-
cedas, ne a recto tramite inveniaris deviare,
(r) sed magis apostolicam sedis nostræ præcep-
ta omnino assequi elabora, quatenus inoffen-
se ante omnium conditorem Dominum Deum
nostrum, dum ad judicandum venerit, consi-
stere merearis, ac dicere: Ecce ego, & pue-
ri, quos dedisti mihi non perdidisti ex eis quem-
quam.

(a) Can. Pyttacium xxx. q. 3. (b) Edit. Veneranda. (c) Ed. habet susceptum.
(d) Ed. ejusdem patris filium. (e) Ed. asseruisti. (f) Levit. xxviii. 7.
(g) Ed. Turpitudinem patris &c. Turpitudinem sororis tuæ non revelabis. Filia enim patris tua est. Turpitu-
do enim patris tui, & turpitudine sororis tuæ turpitudine tua est. Turpitudinem &c. (h) In edit.
desert usque ad: omni occasione &c. (i) Ed. homine. (k) Ed. venam. (l) Ed.
(m) Hic usque Gratian. (n) Ed. addit: Durissime restringi cogatur. (o) Ed.
addit: audet. (p) Eccl. xviii. 4. (q) Ed. addit: Anima patris mea est, anima filii
mea est. (r) Hic desinunt edita, reliqua in MS. supplentur.
Concil. General. Tom. XII. Z

ANNO
CHRISTI
791

quam. (a) Et ab ipso audias dicente: (b) A
Euge serue bone, & reliqua.

De illo vero capitulo, quod nobis insinua-
sti, in qua debeat generatione de propria
cognitione conjungi, quod alii sibi vendicare
volunt hoc, quod a Sancto Gregorio directum
apud gentem Anglorum observandum usque in
quartam progeniem. Sed ipse pius pater ut ru-
dibus, & noviter ad Christum venientibus le-
gere quendam imposuit, ne si graviora impo-
suisset, duriter ferrent, & dura gens omnia,
quæ suscepissent, penitus abjicerent. Nos au-
tem volumus ut non populus tibi commissus,
sicut qui noviter Christum susceperunt, debeat
oblivari; sed sicut qui in sancta catholica
sunt a cunabulis nutriti ecclesia, ut dum uti-
que se de propria cognoverunt cognitione,
modis omnibus ablineant, sicut hoc sancta
Dei catholica, & apostolica tenet, & prædi-
cat Romana ecclesia.

ZACHARIÆ PAPÆ

DECRETA

Ex Gratiano, & aliis.

ADMONITIO.

Ex eodem
Manu pag.
349.

Nescio quo fato acciderit, ut cum nonnul-
la Zacharia papa decreta in collectionem
suam transfuderit Gratianus, ea omnia Labbeus
neglexerit. Cujus omissionis cum nullam idoneam
causam reperire potuerim; ideo tamquam casu præ-
terita, hic supplenda censui, præstare ratus, ut
superflua potius nonnulla dare, quam necessaria
omittere videar. Cum præsertim integrum ha-
beam pontificis hujus decretum, ex MS. Cod. Pi-
storienfi producendum. Quamquam vero injuria
ejus qui librum compegit ita crasum est in co-
dice, ut litera plures interdum defuit, diligen-
tia tamen viri docti & in vetustis scripturis la-
gendis exercitissimum Josephi Borrelli Pistoriensis sa-
cerdotis, amici mei, ita difficultates omnes supe-
rata sunt, ut integrum sermo exhiberi potuerit.

EX DECRETO ZACHARIÆ PAPÆ.

Cap. 1. xxii.
47.

Concubuiisti cum sorore uxoris tuæ; si se-
cisti, neutram habeas; & si illa quæ u-
xor tua fuerit conscia sceleris non fuit, si se
continere non vult, nubat in Domino, cui ve-
lit. (c) Tu autem & adultera sine spe conju-
gii permaneatis, & quandiu vixeritis, juxta
præceptum sacerdotis penitentiam agite.

ZACHARIAS, ET DEUSDEDIT.

ANNO
CHRISTI
791.

NON oportet filiam, quam de sacro fonte
susceperit, aliquando viro suo in matri-
monium tradere, quia divina sententia ger-
mani esse inveniuntur. Si quis tali facinore
commixtus minime restrinxerit fræna luxu-
riæ, ab ecclesia catholica abominabitur. Sed
si conversus fuerit, post separationem septem
annis penitentiam gerat. Conscii simul cum
auctore sit ista conditio; idest, (d) simul cum
cooperatoribus, & consentientibus peniteat.

EX DECRETIS ZACHARIÆ.

DE gradibus propinquitatis, super quibus
parvitatem meam vobis contulere pla-
cuit, quæ ego cum omnibus orthodoxæ fidei
cultoribus sentio, ratum duxi paucis absol-
vere. Ab his omnino dissentio qui perverse pa-
rentelæ successiones supputantes gradum didu-
cunt. Denuo duos constituunt, ac pro hoc
primum gradum secundum; secundum vero
tertium efficiunt: sicque ex parte seriem ge-
nerationum corrumpunt, cum arborem, quæ
de parentela compingitur, ab ipsius abscissam con-
spicimus, corpus, ut ita dicam, truncatum suis
artibus videatur. Igitur parentelæ gradus a no-
bis taliter computatur. Siquidem ego & frater
meus una generatio sumus, primum gradum
facimus nulloque gradu distamus: Rursus fi-
lius, & fratris mei filii secunda generatio sunt,
ac gradum secundum faciunt, nec a se gradu
aliquo separantur; atque ad hunc modum cæ-
tera successiones numerandæ sunt. Porro au-
tem de affinitate, quam dicitis parentelam ef-
fe, quæ ad virum ex parte uxoris, seu quæ
ex parte viri ad uxorem pertinet, manifestis-
sima ratio est, quia si secundum divinam sen-
tentiam ego & uxor mea una caro sumus;
profecto mihi & illi mea, suæque parentela,
propinquitatis una efficitur. Quocirca ego &
soror uxoris meæ in uno & proximo gradu
erimus; filia vero ejus secundo gradu; neptis
vero tertio; eoque modo utrinque in cæteris
agendum est successionebus. Uxorem vero pro-
pinqui mei, cujuscunque gradus sit, ita me
oportet attendere, quemadmodum ipsius quo-
que gradus in aliqua femina propriæ propin-
quitatis sit. Quod nimirum uxori meæ de pro-
pinquarum suarum viris, & cunctis generatio-
nis gradibus convenit observare. Qui vero a-
liorum sentiunt, Antichristi sunt.

ANNO
CHRISTI
791.

DE SYNODIS IN GERMANIA, GALLIA, ET ITALIA

ANNO
CHRISTI
791.

A S. BONIFACIO ET S. ZACHARIA PAPA habitis,

Et de literis mutuis Zachariae papa, & S. Bonifacii

DISSERTATIO.

Synodorum a S. Bonifacio, vel in causa Egia, ut doctissimos ætatis nostræ scriptores diu
ejus habitatum, tum & epistolarum Za-
chariæ pontificis ad S. Bonifacium, & sancti
Bonifacii ad illum obscura est adeo chronolo-
Tenebras hæc discutere ego pariter in meis ad
Ba-

(a) Jo. xii. (b) Matth. xxv.
lineam hac verbo: Post mortem tuam.

(c) Vetusta manus in meo Lucenæ codice addit supra
(d) MS. Luc. 11.

ANNO
CHRISTI
744.

Baronium animadversionibus conatus sum; sed A quaquam in nonnullis res mihi feliciter successisse confido, in aliis tamen veritatem minime assequutum & modo sentio, & ingenue confiteor. Res igitur ex integro tractanda est, quod ut prospere contingat, deferendam cenleo epocham Imperatorum, quæ in monumentis illis signatur, utpote quam variam esse in variis codicibus MSS. nec satis accurate a Theophane indicetur, teste Pagio in Critica Baronii. Chronologiam itaque illam dirigam juxta ac exhibent ipsæ litteræ, & synodi inter se collatæ; adjumentum etiam præbentibus indictionibus, quibus singula hæc manuantur.

Concilium
Germanicum
anno 742.

Igitur omnium primum constituto concilio quod Germanicum dicitur, cum de certo loco quo episcopi convenerunt nihil quidquam sciamus. In ejus quidem præfatione coivisse episcopos illos legimus anno Christi DCCXLII. die XI. Kal. Majas; sed cum epocha illa Incarnationis raro ætate illa adhiberetur; huic, utpote forte additis, nihil insistendum arbitror. Constat utique Burchardum quendam episcopum inter patres ejus concilii assedisse, qui sane alius non erat a Burchardo Vitzburgensi, quem a S. Bonifacio episcopum jam constitutum Zacharias papa in episcopali sede confirmat epistola secunda apud Labbeum tom. XII. Signatur vero illa die Kalendas Aprilis indictione XI. nempe anno 743. Ex quo recte conficias, Burchardum paulo ante Aprilis anni illius episcopatum obtinuisse. Quomodo ergo anno 742. aprili mense inter episcopos residere potuisset? Ponatur ergo concilium anno uno serius quam huc usque constitutum est, nempe anno 743. quo die XI. Kal. Majas (quæ dies in actis ejus concilii signatur) in dominicam incidebat. Concilia vero antiquo more die dominica exordiri sæpe alias animadverti. Concilium hoc præcesserunt litteræ tres, prior quidem S. Bonifacii ad S. Zachariam, quem de institutis in Germania episcopis tribus, inter quos Vitzburgensis, facit certiore; geminæ vero S. Zachariæ, alia quidem ad S. Bonifacium, cui concilium in Francia celebrari mandat, altera vero ad Burchardum, quam supra indicavimus, ambæ datæ sunt Kalendis Aprilis indictione XI. idest anno 743. paulo ante concilium Germanicum.

Suessionense
concilium anno
744.

Succedenti anno 744. concilium Suessionense convenit, quod cum habitum in ejus præfatione legatur die VI. vel ut codices emendatissimi fuerunt, VI. nonas Martias luna XIV. ex his temporum characteribus anno 744. dies 2. Martias indicatur. In eo vero Adalbertus hæresis damnatur, Abel & Adalbertus super ordinatos per civitates episcopos archiepiscopi, ille quidem Remensis, hic vero Senonensis renunciantur. Concilii hujus annum, quem designavimus, indicat epistola Zachariæ ad S. Bonifacium inter Labbeanas quarta, cum in ea mittere se dicat pontifex pallia Abeli, & Adalberto, quos, ait, per unamquamque metropolim per provincias constituisi; nempe in concilio Suessionensi, ut jam animadverti. Data est epistola die X. Kal. Julias indictione XII. idest anno 744.

Concilium
Romanum
a. m. c. p. j. de. n.

Non diu post Suessionense, eodem scilicet anno die XI. Kal. Aprilis Zacharias concilium Romæ habuit legendum apud Labbe tom. XII. De concilii hujus epocha ita differui in meis ad Pagium animadversionibus ad An. 743. 15.

Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
744.

Concilium hoc Romanum anno 744. die XI. Kal. Aprilis celebratum fuisse mihi penitus exploratum est. Annum indicant temporariæ notæ, quas acta concilii præferunt. Annus Luitprandi trigessimus secundus a mense Junio anni 743. usque ad eundem mensem sequentis anni fluxit. Annus secundus Ariabaldi indicat epocham ejus imperii a nobis in nota ad An. 741. signatam, cœptamque a Junio mense anni 742. Indictio XII. currebat a septembri anni 743. usque ad Septembrem anni 744. Superest dies & mensis, sed & hunc nobis indicat epistola S. Zachariæ papæ ad Austrobertum, quam genuinam esse in nota ad annum 742. 13. demonstravi. Cum vero epistolæ illius annus vitiatum sit, demonstrandum mihi incumbit, concilium in ea expressum, Romanum hoc indicare. Id vero ex eo deduco, quod concilium illud habitum ferat epistola die XI. Kal. Aprilis sub Zacharia pontifice. Porro dies illa anno 744. in dominicam incidit, quæ die cogi concilia per hæc tempora consuevisse sæpe diximus. Cum igitur in annum 744. & concilii inscriptio, & dies & menses congruant, alia concilio sedes nulla querenda est.

Ejus vero concilii Acta sequenti anno Zacharias misit ad Austrobertum Viennensem archiepiscopum cum epistola nonis Martii signata inter Labbeanas n. XVI. Pagius in Critica Baronii de scripti hujus sinceritate ambigit; nos genuinum ita defendimus in nota ad An. 742. num. 13. Epistolæ Zachariæ ad Austrobertum sinceritas mihi plane explorata est, quamquam notas ejus chronicas emendandas esse, ex iis quæ Pagius egregie deducit, non diffiteor. Sed ex mendosa temporis adscriptione argumentum contra epistolæ sinceritatem desumere plane iniquum est; cum præsertim Pagius tam multas Zachariæ epistolas, alioqui genuinas, hoc vitio notaverit. Præter hoc argumentum alterum infert Pagius ex eo, quod in eadem epistola rescivisse se scribit pontifex a Clemente quodam ab Austroberto Viennensi archiepiscopo misso, a concussione gentium turbatas esse ecclesias provinciarum, quibus designari Saracenorum in Gallias excursions Pagius optime censet. Quamquam vero excursio illa anno 739. accidit; mala tamen quæ ecclesiis intulit, non adeo cito sanari potuisse facile intelligimus. Hinc de ærumnis illis ecclesiis sum anno forte 743. adhuc perseverantibus, conqueri Austrobertus cum Zacharia potuit. Qui vicissim pontifex cum illo communicavit mala quæ Longobardi in Romanam ditionem inferebant. Quamquam enim Luitprandus eorum rex æquiores se pontifici præbuit; non tamen ab ea affligenda penitus cessavit, cum anno 743. post concessam Romanis pacem, rogante pontifice, iterum infestis armis Ravennensem urbem, quæ pontificiæ clientelæ commissa erat, affligeret. Vide Pagium ad An. 743. 14. Cessatum est equidem haud diu post ab armis; sed non cessatum a metu, teste enim Anastasio S. Zacharias impetrata pace urbem regressus se se orationibus dedit, petens ab omnipotenti Deo consolationem fieri populo Ravennatum, & Romano ab insidiatore & percussore suo Luitprando rege. Hinc merito in epistola illa, per hæc tempora scripta, vexari fines Romanos a Longobardis sanctus pontifex queritur. Superest ut Pagii argumentum expediatur ex eo deductum, quod Vvilicarius, qui Austroberto successit, ante annum

Veritas epistolæ S. Zachariæ ad Austrobertum asseritur

ANNO
CHRISTI
747.

num 742. episcopatu dimisso monachum induit. Quomodo ergo, ait Austrobertus anno 745. quo datam epistolam illam credimus, episcopum gerit? Fateor quidem Austrobertum Vvilicario præcessisse; sed nec Addo Viennensis, nec alius ex antiquis annum indicavit, quo Vvilicarius episcopatum ascendit. Ado quidem successionem episcoporum Viennensium in historia sua per intervalla notat; sed certum annum quo quisque episcopus cepit non signat. Ex hac epistola dicimus Austrobertum episcopatum suum usque ad annum 745. prorogasse. Igitur epistolam hanc ab omni suppositionis suspitione liberam puto, sed ab anno 742. ad annum 745. revocandam esse censeo, cum concilium illud Romanum in ea indicatum ipsum esse putem Romanum concilium, cujus acta supersunt, quod ab anno 743. ad annum 744. revocandum esse in nota ad An. 743. 15. demonstravi.

Anni ejusdem 744. Novembri mense datam arbitror epistolam S. Zachariæ ad S. Bonifacium inter Labbeanas V. cum in ea pontifex constitutos meminerit a S. Bonifacio metropolitæ Abelem & Adalbertum quod in synodo Sueffionensi præstitutum superius adnotavimus. Signantur literæ die nonarum Novembris indictione XIII. idest anno 744.

Liptinense
concilium
anni 745.

Pone sequitur annus 745. in quo primo omnium sese offert Liptinense concilium, quod denotari credo verbis illis epistolæ IX. S. Zachariæ ad Sanctum Bonifacium datæ pridie Kal. Novembris indictione XIV. idest anno 745. *De synodo congregata apud Francorum provinciam mediantibus Pippino & Carlomanno &c.* Hanc Synodum ipsam esse Liptinensem non ambigue demonstrant verba illa ejusdem epistolæ: *De censu vera expetendo eo quod impetrare a Francis aliud non potuisti, quam ut vertente anno ab unoquoque conjugio servorum duodecim denarii (nempe quod idem est solidus unus) reddantur &c.* Quis non agnoscat expressum hinc canonem II. Liptinensis: *ut annis singulis de unaquoque casata solidus idest duodecim denarii ad ecclesiam reddantur?* Convenit ergo concilium hoc ipso anno die, ut in actis legitur, *Kalendas Martiarum*, quæ tunc incidit in feriam secundam, qua die pro veteri more concilia exordiebantur. Cum vero concilium illud ex Gallis & Germanis coaluerit, ut ex verbis epistolæ S. Zachariæ colligitur, non abs re opinaremur epistolam XI. S. Zachariæ ad episcopos Galliarum & Germaniarum, quibus eos laudat de conjunctione cum ecclesia Romana, eorumque cum S. Bonifacio consensu, statim post concilium illud datam fuisse.

Concilium
Romanum
ejusdem anni.

Romanum concilium a S. Zacharia die 25. Octobris ceptum, in quo a sacerdotali munere remoti sunt Adalbertus & Clemens hæreticæ superstitionis ex ipsis eorum gestis convicti, quos, nisi deinceps resipuissent, anathemate damnandos patres illi edixerunt. Acta concilii habes apud Labbeum Tom. XII. Venet. edit. Porro concilium istud celebrasse se S. Zacharias epistola IX. pridie Kal. Novembris ejusdem anni S. Bonifacio nuntiavit.

Annus 746. Kal. Julii, indictione XIV. exhibet literas n. VI. S. Zachariæ ad S. Bonifacium de non iterando baptismo, quod sacerdos inflexis barbarice verbis contulerat. Eodemque forte anno inclinante data est epistola VII. ad Pippinum majorem domus ad ea respondens, de quibus ab eodem Pippino interro-

Agabatur. Notis chronicis epistola illa caret.

Statim in exordio succedentis anni 747. S. Zacharias epistola VIII. per literas S. Bonifacio mandat, ut in sacerdotali collegio lætione pendatur ea quæ ipse ad Pippini quæstia pro responsione scripserat. Datæ sunt literæ nonis Januarii indictione XV. idest anno 747. ineunte; atque in iis pariter injungitur, ut dum pro hac re fuerit aggregatum concilium, Adalberti, Clementis & Godolfarii causa, iterum discutiatur, de quibus, si ad viam converti restitutus deprehendantur, ad normam canonum disponant. Secundum has literas facile coactum est concilium illud quod sub nomine Germanici II. dedit Labbeus Tom. XII. eidemque sedes facile hoc anno constitueretur. Præter duo hæc Germanica concilia sub S. Bonifacio celebrata, tertium aliud, quamquam apud Labbeum Tom. XII. distinguitur, nequaquam agnosco. Quod enim tertium concilium appellat Labbeus, in quo Adalbertus & Clemens damnati sunt, vel idem est cum concilio Sueffionensi, si de prioribus Adalberti damnatione agatur, vel cum secundo Germanico, si de causa hæreticorum iterum judicata sit sermo.

ANNO
CHRISTI
747.

Germanicum
II. concilium
anni 747.

Germanicum
III. concilium
anni 747. est autem
idem.

Aliud etiam apud Venetum Labbei editorem occurrit, quod animadversione dignum judico. Cum enim Tom. XII. Concilium quoddam Germanicum III. sub S. Bonifacio anno 745. recensuisset; dein Tom. XII. tertium aliud Germanicum concilium anni 747. sub S. Bonifacio invehit, quod quintum esse ex conciliis a S. Bonifacio habitis ex Vvillibaldo scriptore Vitæ S. Bonifacii notat. Accepta sunt hæc ex Pagio in Critica ad annum 747. num. 2. & 3. Sed male inter se coherent. Primo enim si concilium hoc Germanicum tria alia Germanica præcesserunt, additisque pariter Sueffionensi & Liptinensi, quibus S. Bonifacius interfuit, Germanicum hoc anni 747. præterquamquod non tertium, sed quartum Germanicum supputandum erat, sextum esset, non quintum, ex conciliis a S. Bonifacio celebratis. Qui hæc coherent cum Vvillibaldo qui concilia quinque a S. Bonifacio habita notat? Igitur ut hæc sibi consent omnia, & sua fides Vvillibaldo cœvo scriptori asseratur, censeo synodum hanc, ipsam esse Germanicam, quam secundam ideo appello, ut morem supputandi a Labbeo servatum sequar. Habita est illa post nonas Januarii anni 747. Carlomanno adhuc rerum potente, ad obsequendum monitis pontificis, quibus injungebatur Bonifacio, ut aggregato concilio responsiones ejusdem pontificis ad capitula Pippini palam legeret, causam Adalberti & aliorum iterum tractaret; ac denique actum in ea fuisse de confirmatione præcedentium quatuor synodorum, quas S. Bonifacius jam habuerat, tradit Vvillibaldus in Vita S. Bonifacii cap. x. At enim quomodo concilium hoc postremum, quintum appellaretur, cum ex iis quæ huc usque deduximus, concilia non ultra quatuor resultent, nempe Sueffionense, Liptinense, Germanicum unum, ac dein alterum hoc Germanicum? Fateor ego quidem concilium aliud superesse querendum, idque forte hæc omnia, quæ deduximus, concilia præcessit; nec abs re opinaremur concilium istud tunc coegisse S. Bonifacium, cum tres in Germania Episcopales sedes constituit, de quibus in epistola sua ad S. Zachariam, cui idem pontifex respondet epistola sua data Kalendis Aprilis indictione XI. idest

ANNO
CHRISTI742.
Concilium Germanicum
anonymum primum
sunt 742.

idest anno 743. Episcopali sedem institutio A
plerumque in conciliis tunc definiebatur. Quare concilium a S. Bonifacio habitum circa annum 742 in Germania haud abs re statuatur, idque processisse oportet concilium illud Germanicum anni 743. de quo supra in exordio hujus dissertationis, quod proinde non primum, sed secundum appellandum esset.

Anno illo 747. exeunte, vel succedente altero 748. S. Bonifacius scriptas ad S. Zachariam literas, quae tamen non extant, transmissit, quibus pontifex respondet epistola x. signata *Kalendis Maji, indictione 1* idest anno 748. Cum vero in ea recepisse se pontifex scribat de sede episcopali Bonifacii ex Agrippina Moguntiam translata, hinc non immerito deducemus epistolam xiii. S. Zachariae ad S. Bonifacium pro erectione Moguntinae sedis ad eundem annum, & forte diem ac mensem, quae prior illa, pertinere, quamquam epistolae annus 751. forte non bene subjicitur.

Anni 749. & 750. nihil afferunt investigandum, succedens vero 751. die pridie nonas Novembris indictione v. exhibet epistolam XII. Zachariae ad S. Bonifacium, quae pluribus ejus interrogationibus per epistolam suam a Lullo delatam requisitis, respondet. Epistolam ergo illam quam Labbeus male subjicit, huic sancti Zachariae epistolae praeferas. Priori eidem epistolae S. Zachariae adjungenda est altera num. xiv. pro monasterio Fuldensi, quod S. Bonifacius in sua ad illam epistolam construxisse se asserit.

Hae differuisse juvat ad rectam chronotaxim conciliorum coactorum occasione & tempore S. Bonifacii, ad epistolarum quas mutuo inter se S. Zacharias pontifex & S. Bonifacius habuerunt. Superest ut quae lusus deducta sunt, sub uno veluti conspectu expansa chronologica tabula exhibeantur.

TABULA CHRONOLOGICA

Conciliorum & epistolarum S. Zachariae
& S. Bonifacii.

Anno
Christi

742

Concilium Germanicum, a nullo veteri aut recentiori scriptore indicatum, in quo episcopales sedes tres in Germania a S. Bonifacio erectae, de quibus S. Bonifacius certorem facit S. Zachariam per epistolam apud Labbeum tom. XII. pag. 311. legendam.

743

S. Zacharias respondet S. Bonifacio epistola I.

II. ejusdem ad Burchardum Vvirteburgensem episcopum, non ita pridem electum.

Concilium Germanicum, quod a Labbeo ceterisque primum dicitur.

744

Senonis Concilium agitur, in quo E Adalbertus dampnatur, Abel & Adalbertus, ille Remensis, hic Senonensis metropolitae constituti.

Romanum I. concilium S. Zachariae.

Epistola S. Zachariae IV. ad Sanctum Bonifacium.

Epistola S. Zachariae V. ad Sanctum Bonifacium.

745

Concilium Liptioense.

Epistola III. & XVI. & XI. S. Zachariae ad Francos & Gallos.

Epistola XVII. S. Zachariae ad Austrobertum, ad quem Romani concilii anni praecedentis acta transmittit.

S. Bonifacius epistolam scribit ad pontificem de erroribus Adelberti lectam in sequenti Romano concilio.

Concilium Romanum II.

Epistola IX. S. Zachariae ad S. Bonifacium.

746

Epistola VI. S. Zachariae ad S. Bonifacium de baptismo minime iterando.

Ejusdem S. Pontificis epistola VII. qua ad plura Pippini consulta respondet.

747

Epistola VIII. S. Zachariae ad S. Bonifacium, cui injungitur ut data ad capitula Pippini responsa in concilio itatim celebrando recitet.

Concilium Germanicum quod tertium est Labbeo, & conciliorum, quae eo usque S. Bonifacius habuerat, quintum.

S. Bonifacius literis per Buchardum missis Romanum pontificem de multis consultat. Literae ipsae non extant.

748

S. Zacharias epistola X. ad praecedentia S. Bonifacii consulta respondet.

749

750

751

S. Bonifacius epistola per Lullum transmissa apud Labbeum tom. XII. legenda, S. Zachariam iterum consultat.

Cui S. Zacharias tribus epistolis XII. XIII. XIV. respondet.

Hae conciliorum S. Bonifacii & S. Zachariae pontificis cum mutuis amborum epistolis chronotaxis. Epistolam S. Bonifacii ad Griphonem cum temporis adscriptione careat, ubi collocaretur non inveni. Epistolam XV. S. Zachariae ad episcopos Francorum, utpote dubiam, cum controversiam de sublato corpore DS. Benedicti tangat, neglexi.

Statuta S. Bonifacii, quae varia ex multis dedit Labbeus, reliqua omnia admitto; una superest collectio canonum, quam sub S. Bonifacii nomine vulgavit Dacherius Spicileg. tom. IX. veter. edit. ex quo idem Labbeus. Tom. XII. Hanc enim sortum esse scriptoris aetatis a S. Bonifacio alienae demonstrat canon XV. in quo *monasteria canonicorum, & monachorum*, perspicue exprimuntur, & distinguuntur. Id vero discrimen nusquam in veterum scriptis reperias, nisi postquam opera Caroli Magni & Ludovici Pii ecclesiarum canonici sub communi regula & contubernio agere jussi sunt. Insuper canonum istorum quidam ipsi sunt canones ad verbum conciliorum Moguntini & Arelatenfis V. quae sub exitum vitae Caroli Magni anno nempe 813 celebrata sunt. Confer canonem S. Bonifacii XIV. qui est Moguntini caput xxvi. Moguntinum XIX. est S. Bonifacii XV. Arelatense VI. canonum XII. Bonifaciano respondet, sicut & canon hujus v. canonem xxvii. Moguntinum totidem fere verbis reddit. Denique capitulare Caroli anni. XIII. imperii nonnullos ex his Bonifacii canones representat. Has igitur constitutiones vel labente Caroli regno vel sub Ludovico pio datas opinor.

ANNO
CHRISTI
742

CON.

ANNO
CHRISTI
980.ANNO
CHRISTI
1040.

CONCILIUM APUD CLOVESHIO

CELEBRATUM,

Anno Domini DCCXLII. presidente eidem Æthelbaldo rege Merciorum, cum Cuthberto archiepiscopo Doroberniæ, cæterisque episcopis simul assidentibus,

In quo inclytum regis Withredi privilegium de libertate ecclesiarum Cantii, ab Æthelbaldo confirmatur per regnum Merciorum observandum.

Anno dominicæ incarnationis DCCXLII. congregatum est magnum concilium apud Clovesho, presidente eidem concilio Æthelbaldo rege Merciorum, cum Cuthberto archiepiscopo Doroberniæ, cæterisque episcopis simul assidentibus, diligenter examinantes: circa necessaria totius religionis, & de symbolo ex antiquis sanctorum patrum institutionibus tradito, studioseque perquirentes qualiter in primordio nascentis ecclesiæ hic in Anglia jubebatur haberi, aut ubi honor cænobiolorum secundum normam aqutatis.

Præceptum
regis Withredi
prode
ceteris.

Hæc & his similia anxius inquirentes, antiquaque privilegia recitantes, tandem pervenit ad manus libertas ecclesiarum, & institutio vel præceptum Withredi gloriosi regis, de electione & auctoritate cænobiolorum in regno Cantii, quomodo & qualiter secundum imperium & electionem Cantuariensis metropolitani fieri & stare præcipitur. Ex præcepto itaque Æthelbaldi lectum est coram omnibus privilegium prælati Withredi gloriosi regis, & placuit cunctis hoc audientibus, pariterque dixerunt: Nullum aliud tam nobile tamque prudenter constitutum decretum inveniri potuisse secundum ecclesiasticam disciplinam, & ideo hoc ab omnibus firmari sanxerunt.

Et confirmatur.

Igitur ego Æthelbaldu rex Merciorum, pro salute animæ meæ, & stabilitate regni mei, proque reverentia venerabilis archiepiscopi Cuthberti, propria manu mea munifica subscribens confirmo: ut per omnia libertas, honor, auctoritas, & securitas Christi ecclesiæ a nulla persona denegetur, sed sit libera ab omnibus sæcularibus servitiis, & omnes terræ ad illam pertinentes, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione. Et, sicut ipse præfatus rex Withredus pro se suisque constituit servandum, ita per omnia irrefragabiliter & immutabiliter perdurare præcipimus.

Assidentibus.

Si quis autem regum successorum nostrorum, seu episcoporum, seu principum hoc salubre decretum infringere tentaverit, reddat rationem Deo omnipotenti in die tremendo.

Si autem comes, presbyter, diaconus, clericus, vel monachus, huic constitutioni restiterit, sit suo gradu privatus, & a participatione corporis & sanguinis Domini separatus, & alienus a regno Dei, nisi ante placita satisfac-

atione emendaverit, quod malo superbiæ ini- que gessit. Scriptum est enim: *Quicumque ligaveris super terram, erunt ligata & in calo: & quicumque solveris super terram, erunt soluta & in calo.*

CL. *Vuilkins in nota ad præfens concilium hæc habet.* Ex Archivorum Cantuariensis ecclesiæ valde mendoso exemplari, Saxonice exarato characteribus Cl. Vvharton aucta synodi Cloveshovienfis volumini MSS. suorum F. notato fol. 106. & in Bibliotheca Lamberhana adservato inferuit; unde nomina confirman- tium concilium excerpti.

Ex Vilkins
to. I. pag. 87.
Ex Supplem.
Mans. pag.
118.

En igitur quas ex illis archivis dedit sub- scriptiones.

†† Ego Æthelbald rex, divino suffragio sul- tus, gentis Merciorum regens imperium, si- gnum sanctæ crucis subscribo.

† Ego Cuthbertus archiepiscopus propria manu subscripsi.

† Ego Unita episcopus consensu & subscripsi.

† Ego Torhtelm episcopus consensu & sub- scripsi.

† Ego Vvulfred. epis. cons. & subf.

† Ego Cuthbert epis. cons. & subf.

† Ego Hufslac epis. cons. & subf.

† Ego Eanfrid. epis. cons. & subf.

† Ego Egelaſ epis. cons. & subf.

† Ego Alunig epis. cons. & subf.

† Ego Hunvvald epis. cons. & subf.

† Ego Daniel epis. cons. & subf.

† Ego Aldvulf epis. cons. & subf.

† Ego Æthelrith epis. cons. & subf.

† Ego Herevvald epis. cons. & subf.

† Ego Sigega epis. cons. & subf.

† Ego Redvulf epis. cons. & subf.

† Ego Oſſa patricius cons. & subf.

† Ego Aldvulf dux cons. & subf.

† Ego Athelmod indolis Merc. cons. & subf.

† Ego Heardberht dux cons. & subf.

† Ego Ealbald dux cons. & subf.

† Ego Bercul dux cons. & subf.

† Ego Cyneberth cons. & subf.

† Ego Freothorus cons. & subf.

† Ego Vvermund abbas cons. & subf.

† Ego Cuthred abbas cons. & subf.

† Ego Brunn abbas cons. & subf.

CON-

ANNO
CHRISTI

Hujus concilii ac sequentis Li-
pionensis ha-
bitus de-
scripti cano-
ni in syno-
dalis co-
dici Palati-
ni biblio-
theca Vati-
cana antiquo
charactere
Francisco a-
zarate, un-
de nonnulli
adnotaverunt
Halsbenius
motus subli-
cenda ad-
rem cano-
nicam.

CONCILIIUM GERMANICUM

AUCTORITATE SANCTI BONIFACII

Ratisbonae, vel Augustae Vindelicorum

Celebratum xi. Kalendas Maii, anno Domini dcccxlii. tempore Zachariae papae,
sub Carolomanno majore domus regis. (a)

TITULI CAPITULORUM

I. De episcopis in Germania constitutis, & de synodo singulis annis congreganda.

II. Ut clerici arma non trahant, neque ad curritum pergant, praeter eos qui sacrorum causa electi fuerint. Item ut a venationibus abstineant.

III. Ut presbyteri parochiarum episcopo suo subditi, & ministerii sui rationem illi reddant; paratque sint ad illum in visitatione suscipiendum: ab illo chrisma novum accipiant: illum castitatis, vita, fidei, & doctrinae suae testem habeant.

IV. Ut ignoti episcopi ac presbyteri sine probatione ad ministerium non admittantur.

V. Ut episcopus cum comite provideat, ne populus paganos observationes faciat.

VI. De poena clericorum, vel monachorum, aut monialium, qui in fornicationem inciderint.

VII. Ut presbyteri & diaconi sagis non utantur, sed calulis, & ut in domo sua mulieres non habeant. Item, ut monachi & moniales juxta sancti Benedicti regulam vivere studeant.

P R A E F A T I O.

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Ego Carlomannus dux & princeps Francorum, anno ab incarnatione Domini dcccxlii. xi. videlicet Kalendas Maii, cum consilio servorum Dei, & optimatum meorum, episcopos qui in regno meo sunt, cum presbyteris ad concilium & synodum pro timore Christi congregavi: id est Bonifacium archiepiscopum, & Burcardum, & Regenfridum, & Vvintanum, & Vvitbaldum, & Dadanum, & Eddanum, ac reliquos episcopos, cum presbyteris eorum, ut mihi consilium dedissent, quomodo lex Dei, & ecclesiastica religio recuperetur, quae in diebus praeteritorum principum dissipata corrumpitur; & qualiter populus Christianus ad salutem animae pervenire possit, & per falsos sacerdotes deceptus non pereat.

C A N O N E S.

I.

Itaque per consilium sacerdotum religiosorum, & optimatum meorum, ordinavimus per civitates episcopos, & constituvimus super eos archiepiscopum Be-

manifacium, qui est missus sancti Petri. Statuimusque per annos singulos synodum congregari; ut nobis praesentibus canonum decreta, & ecclesiarum jura restantur, & religio Christiana emendetur. Ex fraudatis pecuniis ecclesiarum ecclesiis restituvimus: falsos vero presbyteros, vel fornicatores diaconos & clericos de pecuniis ecclesiarum abstulimus, & degradavimus, & ad poenitentiam coegimus.

II.

Servis Dei per omnia armaturam portare, vel pugnare, aut in exercitum & in hostem pergere omnino prohibuimus: nisi illis tantum, qui propter divinum mysterium, missarum scilicet solemnium adimplenda, & sanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi sunt: id est unum vel duos episcopos, cum capellanis & presbyteris eorum Princeps secum habeat: & unusquisque praefectus unum presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus judicare, & indicare poenitentiam possit. Nec non & illas venationes, & silvaticas vagationes cum canibus, omnibus servis Dei interdiximus: & ut accipitres & falcones non habeant.

III.

Decrevimus quoque juxta sanctorum canones, ut unusquisque presbyter in parochia habitans subiectus sit illi episcopo in cujus parochia habitat; & semper in quadragesima rationem & ordinem ministerii sui, sive de baptismo, sive de fide catholica, sive de precibus & de ordine missarum, ipsi episcopo reddat & ostendat. Et quodcumque jure canonico episcopus circumierit parochiam ad confirmandos populos, presbyter semper paratus sit ad suscipiendum episcopum, cum collectione & adiutorio populi qui ibi confirmari debet. Et in cena Domini semper novum chrisma accipiat ab episcopo. Et ut episcopus te-

noto apud
Halsbenium
(v) op. 12 &
in op. Anti-
pionensis sy-
nodi ad Lo-
dovicum
Germaniae
legem data
anno 811, ut
in obitu
tionis pueri
post mon-
bimus
& reddimus
& ad hoc

(a) Quamquam hoc Concilium habetur etiam in Capitularibus Baluzii tom. I. pag. 190. edition. Paris, hic reliquendum duxi propter variantes ab Halsbenio ex Cod. Parisino-Vatic. datas quae in Baluzio detent. Perro Baluzii Capitularia integra in Append. hujus & sequentium voluminum recusa sunt. Mans.
1. Canones septem hic numerantur. Alii in sedecim distinguunt. In aliis, ut apud Lunigium tom. 1. Spicil. Eccles. pag. 338. seq. nulla plane Canonum distinctio.
2. Canon, quem Hincmarus Episc. 31. tom. 2. opp. pag. 652. ex Synodo apud Liptina habito offert, nec in hoc Germanico, nec proximo Liptinensi legitur.

ANNO
CHRISTII
741

his sit castitatis, & vitæ, & fidei, & doctrinæ illius.

IV.

Statuimus etiam ut secundum canonicam cautelam, omnes undecumque venientes ignotos episcopos, vel presbyteros, ante probationem synodalem in ecclesiasticum ministerium non admitteremus.

V.

Decrevimus quoque, ut secundum canones unusquisque episcopus in sua parochia sollicitudinem gerat, adjuvante gravione, qui defensor ecclesiæ ejus est, ut populus Dei paganas non faciat, sed omnes spurcicias gentilitatis abiciat & respuat; sive profana sacrificia mortuorum, sive sortilegos, vel divinos, sive phylacteria & auguria, sive incantationes, sive hostias immolationis, quas stulti homines juxta ecclesias ritu pagano faciunt, sub nomine sanctorum martyrum vel confessorum, Deum & sanctos suos ad iracundiam provocantes: sive illos sacrilegos ignes, quos Nedfratres vocant, sive omnes, quæcumque sunt, paganorum observationes diligenter prohibeant.

VI.

Statuimus similiter, ut post hanc synodum, quæ fuit XI. Kalendas Maji, quisquis servorum Dei, vel ancillarum Christi, in crimen fornicationis lapsus fuerit, in carcere pœnitentiam faciat in pane & aqua. Et si ordinatus presbyter sit, duos annos in carcere permaneat, & antea flagellatus & scorticatus videatur, & post episcopus adaugeat. Si autem clericus vel monachus in hoc peccatum inciderit, post tertiam verberationem in carcerem missus, vertente anno ibi pœnitentiam agat. Similiter & nonnæ velatæ eadem pœnitentia contineantur, & radantur omnes capilli capitis ejus.

VII.

Decrevimus quoque, ut presbyteri vel diaconi non sagis, laicorum more, sed casulis utantur, ritu servorum Dei: & nullus in sua domo mulieres habitare permittat. Et ut monachi, & ancillæ Dei monasteriales, juxta regulam sancti Benedicti, cœnobiaz vel xenodochia sua ordinare, gubernare, vivere studeant, & vitam propriam degere secundum prædicti patris ordinationem non negligant.

NOTÆ SEVERINI BINII.

A quo indicium.

a Concilio.) Zacharias pontifex per literas preceperat sancto Bonifacio, ut juxta ripam Danubii concilium celebraret; quas cum accepisset, sollicitus illius implere, continuo se contrivit ad Carlomanum, de quo congreganda episcoporum synodo consensus impe-

travit, ut patet in vita sancti Bonifacii apud Surium tom. 3. die 5. Junii, & apud Serar. lib. 3. hist. Mogunt. cap. 41.

b Primum.) Othlonus in vita sancti Bonifacii apud Serar. lib. 3. hist. Mogunt. cap. 42. 43. & 44. significare videtur, hunc conventum unicum fuisse. Sed intelligendus, inquit doctissimus Serarius, sive in eo generatim conventus, sive unus, sive alter & tertius fuerit; aut conventus synodorum, quotquot hunc tandem fuerint. Fuisse autem plures ab eo, qui & archiepiscopus & apostolica sedis legatus erat, convocatas synodos, persuadet non tantum pontificis Gregorii præcepto, de qua duabus epistolis supra, sed etiam Villibaldi de ingravescente illius ætate, ob quam non ita frequenter uti antea conciliis interesse posset, admonitio. Clare vero Egilvaldus lib. 1. cap. 3. *Generalis*, inquit, *Concilia Cæsariensis in ecclesiis congregant, ibique multa corrigenda current.* Benedictus Levita in lib. 5. præfat. *Sequitur, ait, duo synodales conventus, quos sancta, & apostolica Romana ecclesia archiepiscopus, vixit papa Zacharias, uno cum Carlomanno Francorum principe cæmentis tenuit.* Dues hanc synodos recenset generatim 15. Nucleus. Et cum tam a Benedicto quam a Nucleo synodales duo tradantur conventus, iam quidem una plures demonstrantur synodi, non tamen duabus plures negantur. Ideoque tres ad minimum statuentes esse sentit Baronius, unam anno Domini 741. alteram 743. tertiam 745. Hæc Serarius prædicto loco. Duorum priorum synodorum statuta a Benedicto & Baronio locis citatis ita dividuntur, ut prima finitur exclusive ibi: *Decrevimus quoque, ut presbyteri vel diaconi non sagis*; a Nucleo autem ad eadem verba usque inclusive. Quia vero in secunda synodo tam propter temporis quam rerum vicinitatem recepta sunt omnia quæ in prima sancita erant, idcirco interdu velut una & eadem conjunguntur. Ita enim apud Benedictum loquuntur eisdem secundæ patres: *Modo in hoc synodali conventu, qui congregatus est ad Kalendas Martias, in loco qui dicitur Lipting, omnes venerabiles sacerdotes Dei, & comites, & præfati presbyteri synodi decreta consentientes firmaverunt, sicut ea impere velle & observare promiserunt.* Tertia synodus gesta tantum, nulla autem statuta continet.

c Ratisbona vel Augusta.) Augustam Vindegarum fuisse locum hujus synodi prima existimant aliqui, conjectura accepta ex Gregorii III. epistola 4. quæ incipit *Catholica*, verbis hisce: *Bonifacio, in quo vobis loco ad celebranda concilia convenire mandaveris, pro juxta Danubium, sive in civitate Augusta, vel ubicunque indicaveris, pro nomine Christi parati esse inveniamini.* At, inquit liber de SS. Augustanorum imaginibus, hæc concilium nihilo magis Augusta, quam sive ad Danubium, sive alio quocunque loco indictum evincunt. Baronius anno 742. num. 1. *Augustane*, inquit, *an alibi prope Danubium fuerit celebratum concilium (utrumque enim locus laicis pontificibus nominatim reperitur) haud satis exploratum habetur.* Serarius, libro de sancto Hilario capite nono, pluribus rationibus confirmat hanc synodum Ratisbonæ fuisse celebratam. Primo, cum

Gregorius pontifex epistola, quæ incipit *Catholica*, tria loca disjunctive notasset, aut Danubianum, aut Augustanum, aut alium, quicumque, vel ubicunque libuisset, antequam ei responderet sanctus Bonifacius, e tribus unum locum delegit, eumque solum ceteris omisit abs se deletum pontifici rescriptis: eratque is Danubius prout Ratisbona est. Colligitur autem illud, non ex ista Bonifacii rescriptione, quæ an uspiam extet nescio, sed ex pontificis ad eam rescriptionem responsoria epistola supra extante. *De concilio, ait, ut juxta ripam Danubii debeat celebrare, nostra velle præcipimus fraternitati suæ apostolica auctoritate se totidem præsentari.* Secundo videtur Danubianus iste locus sancto Bonifacio ex Italia venienti, Bavariamque collustranti placuisse adeo, ut episcopum ei novum dederit, & Othlonus lib. 1. cap. 39. in vita sancti Bonifacii apud Serarium, eam urbem præ tribus alijs, quibus novus etiam præferebat ille pontifex, commendat, vocans eam non simpliciter civitatem Ratisbonensem, sed addens, *quæ metropoli Bavaria est.* Tertio, ubi aut commodius aut utilius, quam in tanta metropoli sacrum haberi poterat concilium, cum ad illam præfatum Bavari ducta Utilonis in religionem & sanctum Bonifacium summa invitaret observantia? Quarto erat eadem urbs in Carlomani regno: ac in eo synodum ille congregari cupiebat, ut ex Bonifacii ad Zachariam pontificem epistola constat. Unus est scrupulus, quo movetur Serarius. Quæ ratione Goussibodus Ratisbonensis episcopus concilio ibidem celebrato non adscriptus habeatur. Vide illius historiam Mogunt. lib. 3. notatione 31.

ANNO
CHRISTII
741

Quod synodi a Bonifacio in Germania celebrata

Alia synodorum quæ.

A prima synodus Augustæ celebrata fuerit.

Ratisbonæ celebratum fuisse probat Serar.

1. ratio.

2. ratio.

3. ratio.

4. ratio.

OB.

ANNO
CHRISTI
747.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 742. n. 3. & seq.

In Concilio Germanici Praefatione praeter Bonifacium Archiepiscopum, cui fixa non erat Sedes, enumerantur Burchardus, qui Vuirseburgensem Diocesim regerat, Willihardus, qui Birsburgensem, Willihardus, qui Aychildianam, & Reginsfredus, qui Coloniensem. Dadaur Episcopus Regionarius, quales non pauci in Gallia Belgica hoc tempore erant, & Adalman, qui vocatur Eddanus in Capitularibus Karolomanni memoratus, idem est ac Eddus, Episcopus Strateburgensis, idem Argenterensis. Ex Episcopis quorum Sedes Bonifacius in Hassia, in Francia Orientali, & in Thuringia super crederet, solum defuisse Adelbertum Erpbesfordensem Episcopum, qui Saxones idolorum cultores irruptione facta Thuringiam inquietabant, exstimat Coimras anno DCCXLIII. n. 39. qui addit, e Germania Prima tres defuisse, Vvormaciensem, Moguntiacensem, & Nemetensem; Leodiensem e Germania Secunda. At eosdem interfuisse, aut saltem ex illis aliquos, eruo ex Praefatione Concilii, in qua Carolomannus ait: *Episcopi, qui in Regno meo sunt, cum Praebitis ad Concilium, & Synodum pro timore Christi congregati. Id est Bonifacium Archiepiscopum, & Burchardum, & Regensfredum, Vormaciensem, & Willihardum, & Dadaum, & Eddanum, ac RELIQUOS EPISCOPOS, cum Praebitis eorum.* Quare praeter septem memoratos, aliqui alii innominati Concilio praesentes fuisse. Bonifacius, Metropolitanum munus per ueramque Germaniam cis Rhenum, nec non per Hassiam, Franciam Orientalem, Thuringiam, & Alamaniam, trans eundem fluvium exercuit; Episcoposque suffraganeos habuit tredecim, IV. in Germania Prima, Moguntiacensem, Vvormaciensem, Nemetensem, & Argenterensem, III. in Germania Secunda, Coloniensem, Ultraportanum & Leodiensem, in Hassia Birsburgensem, Erpbesfordensem in Thuringia, duos in Francia Orientali, Vuirseburgensem & Aychildianum; totidem in Alamania, Augustanum & Constantianum; ipse vero certa determinataque Sede caruit usque ad annum DCCXLVII.

Praefuit huic Concilio inter Bonifacianas primo ipsemet Sanctus Bonifacius, iuxta quod sibi mandatum fuerat a Zacharia Papa. Gregorius quidem III. aliquod Concilium convocandi Bonifacio facultatem tulerat, ut anno DCCXXXVIII. n. 2. diximus, sed nullum tunc habitum fuit, aut ob incompositam Ecclesiarum Germaniae Oeconomiam, aut ob mortem Gregorii III. aut ob rationes alias nobis ignotas. Baronius enim, alii que qui Concilium illud, quod Gregorius III. celebrari iussit, ab eo de quo agimus, distinctum esse autumant, non animadvertunt, Bonifacium Legationis suae tempore quinque tantum Concilia congregasse, ultimumque coegisse anno DCCXLVII. Nam atque Ecclesiam Moguntinam affixus fuit. Quinque autem illa Concilia alia esse non possunt, quam Germanicum primum, Liptinense, Sueffionense, Germanicum II. quintumque a Concilio Cöllendoribus, aliisque hactenus praetermissum. Si enim aliud Gregorii tempore celebratum fuisset, Bonifacius non quinque, sed sex Concilia durante sua Legatione praefuisset, contra, desertum resti-

Amonium Willihaldi in Vita Sancti Bonifacii, in ultimo Concilio Bonifaciano anno DCCXLVII. a nobis memorandum. Bonifacius anno superiori ad Zachariam Papam scripsit, jam ab annis octoginta & amplius in Francia, ad quam missus fuerat, Transrhodanensem, nullum Concilium indidum esse, quod & Concilium hoc anno habitum, aliud antecessisset, Carolomannus in ejus Praefatione non duxit. Cum conspiceretur Dei & Optimum meorum Episcopi, qui in Regno meo sunt, cum Praebitis ad Concilium & Synodum pro timore Christi congregati, sic ut mihi consilium dedissent, quomodo Lex Dei & Ecclesiastica Religio recuperetur, qua in diebus praeteritis Principum dissipata corruit; & qualiter populus Christianus ad salutem animae pervenire possit, & per falsos sacerdotes decipitur non paret. Carolomannus enim credere se modo loquitur de deplorendo Ecclesia Francica statu per complurium annorum desertum, ac Bonifacius in Epistola ad Zachariam Papam, cujus verba anno praecedenti in medium adduximus. Quod si aliud Concilium ad disciplinam Ecclesiasticam renovandam biennio antea indidum fuisset, non solum Carolomannus hoc loquendi modo non uteretur, sed etiam Episcopi Decretis illius hoc anno confirmassent, sicut in Synodo Liptinensi anno sequenti coacta, huius Synodi, quam priorem vocant, Canones confirmant: *Prioris Synodi Decreta consentientes firmaverunt, seque ea implere velle & observare promiserunt*, dicunt Episcopi in primo Canone Synodi Liptinensis. In hac prima Synodo Germanicae Canones sexdecim conditi sunt, ad restaurandam disciplinam sub praecedentibus principibus possumdata. Othlonus in Vita Sancti Bonifacii locum, in quo Concilium illud congregatum, tacet, neque in Capitularibus, aut alibi proditur.

Baronius n. 26. & seq. recitat Epistolam Zachariae Papae universis Episcopis, &c. omnibusque Deum timentibus per Gallias & Francorum Provincias constitutis, cujus initium: *Reverente nobis Bonifacio, &c. qui inter Bonifacianas ordines est CXXXVII. data postquam de Synodo Germanicae Nuncios accepit.* In ea Zacharias ait, Synodum habitam, mediantibus filijs nostris Pipino & Carolomanno Principibus vestris, peragente etiam vicem nostram praefato Bonifacio. Hanc vero Epistolam recte Baronius ad hanc Synodum revocat, licet Othlonus lib. 2. cap. 7. eam memoret post aliam Epistolam anno DCCXLVIII. scriptam. Is enim Epistolam a Bonifacio vel ad eundem datas ordine Chronologico non disposuit, & ipsemet Zacharias testatur, illam a se missi, postquam in Provincia eorum, quibus scribit, celebrata est Synodus, in qua Bonifacii commendationibus obedire, & a se sacerdotes expulerunt, falsos & schismaticos, & homicidas & fornicarios, ubi de hac Synodo Germanica cum verba faceret, ostendunt eundem Concilii Canones apud Baronium n. 22. Ad hoc Concilium referenda etiam Epistola LV. inter Bonifacianas, Guiberto Doroverneni Archiepiscopo a Bonifacio data, in qua huic significat res in eo salubriter constitutas. Baronius quidem eam recitat anno DCCXL. n. 3. & seq. quia tunc aliud Concilium Germanicum a Bonifacio indidum fuisse credit. Verum collatio inter res in hac Synodo gestas, easque quas memorat Bonifacius in ea ad Guibertum Epistolam, demonstrat, Bonifacium alia Guiberto non munitur, quam quae in hac Synodo decreta sunt.

ANNO
CHRISTI
747.ANNO
CHRISTI
747.

CONCILIUM LIPTINENSE,

IN QUO APPROBANTUR SUPERIORIS

Synodi Germanicae decreta, novaque sanciantur, sub Carlomanno majore domus regiae celebratum Kalendis Martiis anni DCCXLIII.

TITULI CANONUM. E. C. A. N. O. N. E. S.

- I. De prioris synodi canonibus communi consensu receptis & approbatis.
- II. De praemia ecclesiastica sub precario & censu in subsidium exercitus praestanda.
- III. De successu matrimonii, & ut mancipia Christiana paganis non tradantur.
- IV. Ut qui paganos observationes in aliqua re fecerit, quindecim solidis multetur.

Concil. General. Tom. XII.

I.

Modo autem in hoc synodali conventu, qui congregatus est ad Kalendas Martias, in loco qui dicitur Liptinas, omnes venerabiles sacerdotes Dei, & comites, & praefecti, prioris synodi decreta consentientes firmaverunt, seque ea implere velle & observare promiserunt. Et omnis ecclesiastici ordinis

Aa

cle.

ANNO
CHRISTI
747.

ANNO
CHRISTI
743

clerus, episcopi, & presbyteri, & diaconi. cum reliquis clericis, suscipientes antiquorum patrum canones, promiserunt se velle ecclesiastica iura moribus, & doctrinis, & ministerio recuperare. Abbatibus vero & monachi receperunt regulam sancti patris Benedicti, ad restaurandam normam regularis vite. Fornicatores autem & adulteros, qui sancta loca vel monasteria ante tenentes coinquinaverunt, præcepimus inde tollere, & ad penitentiam redigere. Et si post hanc definitionem in crimen fornicationis vel adulterii ceciderint, prioris synodi iudicium sustineant. Similiter & monachi & nonnæ.

II.

Statuimus quoque, cum consilio servorum Dei & populi Christiani, propter imminencia bella, & persecutiones exterarum gentium, quæ in circuitu nostro sunt, ut sub precario & censu aliquam partem ecclesiasticæ pecuniæ in adiutorium exercitus nostri, cum indulgentia Dei, aliquanto tempore retineamus, ea conditione ut annis singulis de unaquaque casata solidus, id est duodecim denarii, ad ecclesiam vel monasterium reddantur: eo modo ut si moriatur ille cui pecunia commodata fuit, ecclesia cum propria pecunia reconstituta sit. Et iterum, si necessitas cogat, aut princeps jubeat, precarium renoveatur, & rescribatur novum. Et omnino observetur, ut ecclesiæ vel monasteria penuriam paupertatemque non patiantur, quorum pecunia in precario præstita sit: & si paupertas cogat, ecclesiæ vel domui Dei integra reddatur possessio.

III.

Similiter præcipimus, ut juxta canonum decreta, adulteria & incesta matrimonia, quæ non sunt legitima, prohibeantur & emendentur episcoporum iudicio. Et ut mancipia Christiana paganis non tradantur.

IV.

Decrevimus quoque quod & pater meus ante præcipiebat, ut qui paganos observationes in aliqua re fecerit, mulctetur & damnetur xv. solidis.

CANONES ADDITI.

Ex 1. in Ful-
ter Carnot.
epist. 11. ad
Leuneric.
archiep. Sa-
non.Ex Manli
Suppl. pag.
319.

Itemitur statutum in concilio Liptinensi cap. 7. sub Zachario papa, sub principe Carlomagno hoc modo.

Si quis filiastrum, aut filiastram suam ante episcopum ad confirmationem tenuerit, separaretur ab uxore, & alteram non accipiat. Simili modo & mulier alterum non accipiat.

Item in eodem.

ANNO
CHRISTI
743.

Nullus proprium filium, vel filiam de fonte baptismatis suscipiat, nec filiolam, nec matrem ducat uxorem, nec illam cujus filium, vel filiam ad confirmationem tenuerit. Ubi autem factum fuerit, separantur.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Eiusdem Liptinensis synodi mentionem habet in epistola 37. Hincmarus archiepiscopus Remensis ad Rodulfum Bituricensem & Proterium Burdigalensem archiepiscopos his verbis: *Et in synodo apud Liptinas habitata est sub Carlomagno principe Georgius episcopus & Johannes succedens ei S. Bonifacius, cujus præcepto Zacharia papa præfatus est, legimus: Ut si vir mulieri desponsata, dotata, ac publicis nuptiis ducta secundum apostolum debitum conjugale non potuerit reddere, & hoc aut amborum confessione, aut certa qualibet approbatione fuerit manifestum, ut separantur: & mulier, si continere non poterit, alteri viro legaliter nubat. Videlicet, quia secundum diffinitionem S. Leonis pape, &c.* Eiusdem quoque Georgii episcopi apostolica sedis legati memorant Hincmarum item alique presules qui anno 818. ex Carisiacensi synodo prolixam scripserunt epistolam ad Ludovicum Germaniam regem cum ad occupandum Caroli fratris sui regnum seditionem impulsus venisset: *Quod exquisitione filii eius (Caroli Martelli) Pipinus synodum apud Liptinas congregari fecit, cui præfuit cum S. Bonifacio legatus apostolicus sedis Georgius nomine. Nam & synodum ipsam habemus, & quantumcumque de rebus ecclesiasticis, quas pater suus abbas erat, potuit, ecclesiis reddere præcuravit. Et quantum omnes res ecclesiasticas, a quibus ablata erant, restituit, &c.* Sunt quoque qui ad hanc synodum Liptinensem respexisse velint Lupum Ferrarentem abbatem in epist. 81. quam ex parte Guendolani arch. Senonensis & Gerardi comitis scripsit ad Anatum prædem Lugdunensem cum ait: *Nam Pipinus, a quo per maximam Karolum & religiosissimum Ludovicum imperatores ducti res nostræ antiquæ, expeditæ necessitate hujus regni Zacharia Romano papa in synodo, cui magister Bonifacius interfuit, ejus accepti consensum, ut acerbitate temporis industria sibi probatissimorum decedentibus episcopis moderaretur, ne forte simplicitate pontificum suffragio contingeret, &c.* Pipinus certe qui a fratre Carlomagno per consilium sacerdotum, & optimatum in synodo Germanica decessit & Liptinis postea unanimi consensu confirmata fuerant, in alteram quoque ubi commendam regni Francici partem transiit, consultoque prius ea de re Zacharia pontifice, ac per consilium sacerdotum & optimatum, constituit super electis a se episcopos Abelen Remensem & Ardabertum sive Arbertum Senonem archiepiscopos, ut docet tertius illius synodi Sueffonicæ canon.

NOTA JACOBI SIRMUNDI, S. J.

1. Sub Carlomagno. Duo, ut res docet, sub Carlomagno concilia fuerunt, unum in Germania, cuius locus non proditur, celebratum anno Christi DCCXIII. alterum anno sequenti apud Liptinas in Gallia, in quo superioris quoque concilii canones relecti & approbati sunt. Quinam ad Germanicam synodum episcopi convenerint, præfatio declarat: in Liptinensi qui adfuerint, non est proditum. Præfuisse utriusque Bonifacium, sedis apostolicæ vicarium, compertum est.

2. Mado autem in hac synodo. Hæc proprie spectant ad synodum apud Liptinas habitam, quod nomen olim palatii & villæ regia fuit in pago Cameracensi, ut ab aliis jam observatum. Leptinos scriptum est apud Almoium, qui situm loci aperte confirmat lib. 3. cap. 25. Caroli Calvi reditum describens a Procaspe super Mosam, ubi regnum Lotharii cum Ludovico fratre dividerat: *Ludovicus, inquit, Aquasgranum rediit, Carolus a Leptino uxorem suam sibi obitam venire iussit. Inde per monasterium sancti Remi ad Silvium, & inde per Carisiacum Compendium venit.*

NOTA SEVERINI BINII

3. Concilium. De hac secunda synodo Bonifacii Remensis Levita in exordio libri quinti capitularium regum Francorum hæc scribit: *Item altera synodus a ju-*

Liptinas seu Liptinas habent annales Bertiniani, unde illa excerpta sunt, non ab Almoio Floriacensi, sed ab ejus continuatore anonymo monacho S. Germani Præmonstratensis.

ANNO
CHRISTI
743.

Ad concilium.

Miraculosa
disputatio
sancti Boni-
facii.

Qui episcopi
interfuerunt.

Grimm.

Quo loco ha-
bita synodus.

Liptina quo
qualifere lo-
cus.

praescripti episcopi ac principes ecclesiarum apostolica ad
Karolum Martellum ad Liptinam habita. Ex qua hac in
capitularia inferri.

Modo in hoc synodali concilio, qui congregatus est
ad Karolum Martellum, in loco qui dicitur Liptina:

Hic eodem synodo a sancto Bonifacio damnae fuisse
duos impudicos hereticos sceleratissimos, Adalber-
tum natione Gallum, & Clementem Scotum, ex via
sancti Bonifacii affirmat Baronius, atque idem illud
epistola Zachariae ad Bonifacium hoc tempore scripta
confirmat. Verum Oribani in vita sancti Bonifacii,
quam habet Serarius lib. 3. historia Moguntina cap.
44. horum coercionem loco allegato ita describit,
quasi eadem in synodo contigisset illa sequente, qua
sanctus Bonifacius in throno archiepiscopali Moguntinae
collocatus fuit. Mirum est quod de hac disputatio-
ne notat Serarius, & ex quodam Hagistologo refert his
verbis: Revertens sanctus Bonifacius disputatione Adalber-

tum: nam si per redemptorem Carolum. Porro ab eo
confessus debentem suam Bonifacium sui clerici, Eul-
das, Megingausus, Strando, & alii. At ille respon-
dit: Major est qui in nobis regnat, quam diabolus qui
illum possidet. Vixit phantasma, & carcere Fuldaensi
monasterii reclusus diu manebat. At nescio, inquit
Serarius subiungit, quo posset modo elapsus est, & no-
vas rursus cum Clemente, ac tertio quodam Godal-
schalcho coactare turbas cepit, adeo ut novum con-
tra hydras istas praelium iterandum fuisset, prout in-
dicat Zacharias pontifex in epistola quam incipit Sa-
cris litteris, ad Bonifacium. Decretum praeterea hi
fuit, inquit Baronius allegato loco, ut pro tribus me-
tropolitani episcopi, Treverensi & duobus aliis, pallia
petentibus ab ipso Romano pontifice: idque probat ex
epistola Zachariae nona, Legimus, quam Zacharias pa-
pae rescripsit ad Bonifacium, qua indicatur quod horum
gratia ipsi Francorum principes cum sancto Bonifacio
ad Zachariam litteras miserunt. Haec concilio interfui-
ssu videntur praeter alios tres, metropolitani hi, Ger-
mo, Abel, Arbertus, sive Harbertus: quia his pal-
lia petita esse patet ex epistola Zachariae nona & deci-
ma, quarum illa incipit Legimus; haec Suscepimus.
De confirmatione huius concilii vide quae habet Baro-
nius anno 743. num. 16.

De loco huius concilii hinc Serarius
lib. 3. historia Moguntina notatione 31. Secunda vo-
Liptinensi, re synodi locus in Benedicto Lutra dicitur ad Lepi-
acur sic di-
ta. a Barone Liptinensi synodus, & quidem in Ger-
mania, prout ejus habet margo in anno DCCXLIII.
& a Magdeburgensi consuetudinibus, consuetudo lib. 2. cap. 9.
Liptinensi: sed cum Lepi ac Lepiti & Prolomas ac Pli-
no nota mihi sit, haec tamen in Germania Liptina ac
Liptina ignota: tot mente aliquando Liptina, aliquan-
do in Liptina, qua vulgo Lothlandt, & quae, Regi-
nans iusto, fuit ad Valentianam, anno DCCXXI.
synodus, suspensum: forsitan etiam sancti Bonifacii
tempore aliquam fuisse qua ad Valentianam diceretur, cum
& hodie Valentianam vulgo Velia dicitur. Sed cum
inane videretur cogitationem, magistros consului plures,
tam natos quam loquentes. Ex his, quod praeter alios ad-
labores, responsum dedit Joannes Hammerus, solitari-
us nostra collegit Hildebrandus, carellor, in hoc ver-
ba: De nomine arbitror Liptinam vel Liptinam numero
multitudinis, vel etiam Liptinam aut Liptinam dici,
unde alii abjecta aspiratione fecerint Liptinas. Cui vo-
re Baronius aliquoties Liptinas vel Liptinense nomen
concilium, secundumque vocalem pro tercia uxor, non
video, nisi forsitan affatui, quam nomen hoc cum Gra-
cis nonnullis voculis habere videtur, et persuaserit ut u-
in e Latinum potuerit mutandum. At meo iudicio bar-
barum hoc nomen est, quod diversis scriptoribus nunc Lipti-
nas, nunc Liptinas appellando juxta patriam quique
dialectum diversimode scripserint, cujusmodi varietas in
nominibus propriis aut litterarum aliqua immutatio non
raro nos difficulter coniungit, & apud auctores frequens
est.

De loco vero suspicio Liptinam seu Liptinam esse re-
quam quandam sedem in Gallia Belgica non longe a
Valentianam aut Aquigrano sitam, quam Baronius in
Sarto, & Sartus in Egilbarro, seu Egilbarus ipse vo-
cat Liptinam, um. 9. Baroni anno 743. ibi namque
commemoratur Egilbarus miraculum apud reliquias san-
cti Petri & Marcellini Valentianis con-
tingisse in iuvene quodam de villa regis, qua Liptina
vocatur. Suspicio Egilbarum scripsisse Liptinas, &
Sartum legisse Liptinas, nisi error typographus apud Sa-
rium impetuit. Unde etiam Baronius transcripserit pro
Liptinas Liptinas, facili fuit error, pro si potius aut
legere si. Nec verisimile est a Ludovico vel Carolo vil-
lam hanc regis primam adfectam, sed potius a pri-
vatis regibus, & inter hos a Carolomanno inhabitatam.
Conspas praeterea imperatores hunc in ejusmodi villis re-
gitis frequenter synodos cogere consueverunt, & maxime in
Aquigranensi ditione, eo quod suos comites, praefatos,
& similes in eadem advocarent ad concilia, ut ex hoc
Concil. General. Tom. XII.

ipse Liptinensi pariter, vel in finis de alio solliciti re-
barone, vel certe ut sciret quanam ipse conquirenda se-
rent concilia ditione. In anonymo vero Caroli ma-
gno vita, super Sartum Adama loco est, qui dicitur
Liptis. Post hoc in Moguntina historia edita emen-
danda qua de loco primo sonante, in notis epistola Bo-
nifacii est: Rele in illud. a Rastabur: distigles yon-
gans piny i Sartum ditione. Querendo & interrogando
fuit hunc semper debitor. Ergo postea quam de Liptina diti
molemur, ut lib. 3. Moguntina historia notatione 31.
inquirit, nec tibi Antiqua ut debitorum & anti-
quitate ego yonans R. D. Albertus Mirani, qui di-
gitis pro illis monstrant, dum illius ad me sit: Ful-
conius abbas Lobienis in monasterii sui chronico, cu-
ius fragmentum apud me est, manuscripto testatur eis
olim fuisse fuisse apud Lobianse seu Lambianse celeber-
rimum hodieque Benedictinorum in diocesi Cameracensi
monasterium, quod quidem tertio fore lapide distat a
Biacajo Haemonia oppido.

De modo autem. Liptinensi concilio occasio refertur
mira in Gratiano 26. qu. 1. post c. Quia juxta, ubi
de Caroli Martelli anima damnata narrare sancto Bo-
nifacio inducitur sanctus Eucherius Aurelianensis epi-
scopus. Sed eam narrationem improbat reverendissimus
Baronius anno 741.

de Casala. Scribitur quoque cassata. Suspicio, ut
in constitutione Caroli magni Amorbachius (velut hic
cassata) esse Germanicum, est a Latino desumptum,
casat, aut rectius lesat, id est sacrum. Si quoque dum ait
Carolus de cassata hoc aut illud dandum, intelligeretur
census quidam arealis, seu ex arvis vel agris. Subin-
dicat idem tamen Amorbachius fortassis a casa, id est
domo, dictum, ut sit quod hodie Hanzing, Rastab-
gels, Nordschilling.

de Precarium. Precarium pecunia est quam alieni ad Precarium
ajus preces seu precario datur mensus, quoadusque vo-
luerit qui dederit, lege prima, digestis de precatio.
Ludovicus Molina de contrahibus 2. disputatione 294.
& 295.

de Patro mir. Carolus Martellus. Hinc Serarius in
notis epistolae, & vita sancti Bonifacii.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

ad annum Ch. 743. n. 12. & 13.

Præter Canones Liptinenses in vulgatis editionibus
memoratos alius mentionem facit Hincmarus in Episto-
la xxxvii. ad Rodulfum & Proterium Aquitanis Me-
tropolitanos cap. 3. his verbis: In Synodo apud Lipti-
nam habita, cui sub Karolomanno Principe Georgius Epi-
scopus & Joannes Sacellarius ac sanctus Bonifacius ex
precepto Zachariae Papa praesederunt, legitur ut si vir
maioris disponsata dotata, ac publici impellit ducta fr-
condum Apostolum debitum conjugale non potuerit red-
dere, & hoc aut amborum confessione, aut certa quali-
bus approbatione fuerit manifestum, ut separentur, &
ambos, si continere non poterint, aliorum viro legaliter au-
bas. Quae narratio confirmatur ex his, quae Episcopi
anno DCCCLVIII. in Concilio Caritacensi congregati
scripsere ad Ludovicum Germaniam Regem in capitulis
Caroli Calvi tit. 27. cap. 1. ubi legitur, Georgium Le-
gatum Apostolicum Sedis Synodo Liptinensi praesuisse
cum sancto Bonifacio. Et quoniam in Epistola illa
scriptum est Synodum Liptinensem Pippini jussu ha-
bitam tempore belli Aquitanici adversus Vassartum
regem, eique praesuisse Georgium, qui anno tantum
DCCCLVI. in Franciam a Stephano II. Papa missus,
& quia Decretum de Nonis & Decimis paulo aliter in
ea expressum habetur, quam in Canonibus Synodi Li-
ptinensis, non defuere qui crederent duas fuisse Syno-
dos Liptinenses, unam sub Carolomanno Principe, a-
liam sub Pippino Rege, istam vero superioris Decre-
tum de pecunia Ecclesiastica sub precario praesente,
exposita interpretatione sua ac plenius expressisse.

Verum secundam hanc Liptinensem Synodum fuisse
tiam esse penes me certum. Canon quidem ab Hinc-
maro citato relatus in vulgatis Liptinensi Synodi edi-
tionibus non legitur, sed ex Hincmari verbis apparet
Concilium Liptinense a quo Canon ille conditus, idem
esse ac Liptinense praesidente Carolomanno hoc anno
habitu, in Synodo, inquit Hincmarus, apud Lipti-
nam habita, cui sub Karolomanno Principe Georgius Epi-
scopus & Joannes Sacellarius ac sanctus Bonifacius ex
precepto Zachariae Papa praesederunt. Neque mirum, si
Canon aliquis in Concilio Liptinensi desideratur, cum
in variis editionibus defuit aliqui Canones in Concilio
in istam recitatio editi, alique verbis inter se discre-
pantibus in istam describantur. Epistola Episcoporum
Caritacensium duas Synodos Liptinenses fuisse non
evinct, cum afferant, Georgium & Bonifacium Con-
cilio Liptinensi, de quo loquuntur, praesuisse: quod
nonnulli de Liptinensi hoc anno celebrato intelligi pos-
sunt.

ANNO
CHRISTI
743.

De anno Ca-
roli Martel-
li domato

ANNO
CHRISTI
792.

fit. Quod si in eadem Epistola *Pippinus* dicatur Rex, & aileratur, Concilium Liptinense sub eo inditum esse, *Pippinus* ibi per participationem Rex appellatur, & de eo sermo habetur, quia Carolomanni frater ac collega erat, de quo solo Ludovicum Germanicum alloquentes verba facere instituerunt, quia ex eo Ludovicus prognatus erat, non vero ex Carolomanno. At hac quomodo *Georgius* ac *Bonifacius* Zacharia Patre nomine *Pippinus* in Regem uncto Liptinensi Synodo praesidere potuerunt, cum tunc Zacharias iam mortuus esset, & *Georgius* ad *Pippinum* Regem a *Stephano* Zacharia Successore non nisi post *Sancti Bonifacii* mortem missus sit? Episcopi itaque *Carli* congregati hoc solum intendunt, statuta in Synodo Liptinensi in Ecclesiarum favorem *Pippino* vivente, seu *Carolo Martello* iam mortuo executioni mandata non fuisse, quia postquam *Pippinus* ad solium Regium evectus est, longo & difficili bello adversus *Vasfantum* suscepto, fere ad mortem usque occupatus bonorum Ecclesiasticorum restitutioni operam dare non potuit. Ceterum frustra quis maiorem accuratorem ab istis Episcopis desideraret, cum in tanta ignorantia versentur, ut fabulam de damnatione *Caroli Martelli*, a *Sancto Eucherio* post mortem in inferno visi, tamquam rem omnibus notam proponant.

ALTERA OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

In antiquissima collectione canonum cod. MS. Palat. 542. post concilium ad Liptinas habitum a *Carlomanno* Duce, quod *Sirmondus* ex *Ausegisi* capitulari edidit Tom. I. conc. Gall. pag. 537. & ex *Sirmondo* collector regius, subiungitur teste *Luca Holstenio* V. C. abrenunciatio diaboli operumque ejus lingua Theotisca veteri, cum indiculo superstitionum paganarum, a quibus populum episcoporum sollicitudine revocandum concilium illud statuit part. 1. can. 5. Indiculum proximè sequitur gemina allocutio ad plebem de incestis matrimonii fugiendis, quæ item concilium part. 2. can. 3. ab episcopis prohiberi præcepit. Itaque hæc ad concilium illius acta pertinere dubium non videtur.

I. Abrenunciatio diaboli operumque ejus & superstitionum.

Forsachistu diabolæ? Et respons. Ec forsacho diabolæ. End alium diabol gelde? Resp. End ei forsacho allum diabol gelde. End alium diabolos vuercum? Resp. End ec forsacho allum diabolos vuercum, und vuordum thuna eren devuoden ende saxnote, ende alhem them unholdum, the hira genotas sint. Gelobistu in got almehtigan fadaer? Resp. Ec gelobo in got almehtigan fadaer. Gelobistu in crist godes suno? Resp. Ec gelobo in Crist godes suno. Gelobistu in halogan gasti? Resp. Ec gelobo in halogan gasti.

II. Indiculum superstitionum & paganarum.

De sacrilegio ad sepulchra mortuorum.
De sacrilegio super defunctos. I. dadfisas.
De spurcalibus in Februario.
De casulis, id est, fanis.
De sacrilegiis per ecclesias.
De sacris sylvarum, quæ Nimidas vocant.
De his quæ faciunt super petras.
De sacris Mercurii vel Jovis.
De sacrificio quod alicui sanctorum.
De filacteriis & ligaturis.
De fontibus sacrificiorum.
De incantationibus.

ANNO
CHRISTI
792.

A De auguriis, vel avium, vel equorum, vel boum stercorib. vel sternutationes.
De divinis vel sortilegis.
De igne fricato de ligno, id est Nodfyr.
De cerebro animalium.
De observatione pagana (a) in foco vel in inchoatione rei alicujus.
De incertis locis quæ colunt pro sanctis.
De petendo quod boni vocant sanctæ Mariæ.
De feriis quæ faciunt Jovi vel Mercurio.
De lunæ defectione, quod dicunt vinceluna.
De tempestatibus, & cornibus, & coeleis.
De sulcis circa villas.
De pagano cursu, quem Yrias nominant scifsis pannis vel calceis.
B De eo quod sibi sanctos fingunt quoslibet mortuos.
De simulacro de consparsa farina.
De simulacris de pannis factis.
De simulacro quod per campos portant.
De ligneis pedibus vel manibus pagano ritu.
De eo quod credunt quia seminum lunam commendent, quod possint corda hominum tollere juxta paganos.

III. Allocutio sacerdotum de conjugii illicitis ad plebem.

Fili hominis speculatorem posui te in populo. Exib. 3. meo: audiens ergo ex ore meo sermonem annuntiabis eis ex me, non ex te. Si me dicente ad impium: Impie morte morieris; non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem adnunciaveris impio, & ille non fuerit contritus ab impietate sua & via sua impia, ipse quidem in iniquitate sua morietur; tu autem animam tuam lucrifecisti. Sed & si conversus justus a justitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo, ipse morietur; quia non adnunciasti ei, in peccato suo morietur, & non erunt in memoria justitiæ ejus quas fecit, sanguinem vero ejus de manu tua requiram. Si autem tu adnunciaveris justo, ut non peccet justus, & ille non peccaverit, vivens vivet, quia adnunciasti ei, & tu animam tuam liberaisti.

Videte filii charissimi quale nobis incumbit periculum, si tacemus. Absit, absit, ut nostrum silentium vestrum fiat exitium, si vos amamus, proderere debemus quod lædit, ne veniat quod occidit. Ergo diligenter advertite voces Dei nostri, quibus vos vetat a conjugii criminalibus, ut vivatis æternis ejus munibus. Clamat ecce Deus noster, & humane libidinis illicitam rabiem prævidens contestatur, ne quis polluat cum matre, non cum noverca, non cum sorore ex patre nata, non cum sorore ex matre nata; sive intus, sive foris nata sit. Non cum filia filie, non cum nepte ex filia nata, non cum filia novercæ, non cum sorore patris, non cum sorore matris. Non cum uxore patris, non cum

1 Vide *Diericci von Stade* specimen *Ostfridi* p. 16. ubi hanc abrenunciationem exhibet cum versione & notis nec non *Jo. Georgii* *Eccardi* *Catechesin* Theotiscam p. 77. seq. & 47. *Hermannum* *Adolphum* *Meinders* de *Scatu Relig.* & *reip.* sub *Carolo M.* & *Ludovico* *Pio*. *Leipzig*. 1791. 4. pag. 142. *Fabr. Bibl. Græc.* 1. 21. p. 479.

2 Nonnulla hujus indiculi illustrantur a *Jo. Reiskio* in disquisitione edita Germanice de igne superstitionis. *Frâncof.* 1696. 8. & *Capo*. *Sagittario* in *Antiquitatibus Ethnicis*, & *Christianis* *Thuringici*, item Germanice vulgaris *Jen.* 1683. 4. lib. 1. cap. 3. Præcipue in laudato *Meindersi* Commentario p. 144. seq. quo Capitula duo *Caroli M.* de partibus *Saxonie* & indiculum illum erudite explicavit. *Idem ibidem*.

(a) Hanc voculam in foco adjecti ex fide MS. Cod. Vaticano Palatini, ex quo inferendam illam monuit cl. *Auctor Monumentorum Paderbornensium*, *Manf.*

ANNO
CHRISTI
911.

cum nuru, non cum uxore fratris. Non cum filia uxoris. Non cum filia filii uxoris tuæ, non cum filia filie ejus. Non cum sorore uxoris tuæ; non cum menstruata muliere, non cum uxore proximi, non cum duabus simul mulieribus, sive ancillæ sint, sive liberæ; seu libera & ancilla. Non cum masculo contu semineo, non cum pecore aliquo: non cum focu tua. Non mulier succumbat jumento; non vir cum filia & matre: Non cum uxore avunculi tui. Dicit etiam de sacerdote futuro: non cum repudiata a marito, non cum scorto, non cum vidua, sed virgine. Ecce charissimi qualem ad vos legationem perferimus, non cujuscumque, qui pretio possit redimi; sed cujus sanguini pro vobis fuso estis obnoxii. Ammonemus sanctitatem vestram, vivite cum conjugibus licitis: vivite continenter. Nemo se ulterius illicitis maculet. Nemo talibus sociatus ante pœnitentiæ dignum servitium ad tanti Domini corpus accedat: ne non remedium, sed vulnus accipiat. Quia quod indigne sumitur, pœna est, non medela. Charissimi homines sumus pleni squaloribus, & tamen nolumus ab inquinatis membra nostra contingi, & credimus quod unigenitus Dei filius nostrorum criminum sordes in suum corpus libenter excipiat. Fratres, ecce rex noster, qui nos dignos hac legatione credidit, post nos continuo sequitur, paremus ei mundas domus nostras, si eum in ipsis corporibus nostris volumus habitare.

IV. *Alia allocutio.*

Rogamus vos charissimi filii, rogamus vos viscera sanctæ matris ecclesiæ, ut qui soletis leges sæculi formidare, legem Dei nostri audire patienter dignemini. Ille est qui ad vos per linguæ nostræ servitium loquitur. Cujus paulo ante paschalia benedictia celebrastis. Qui unigenito suo inter manus persequentium parcere noluit, ut nos in hereditatem adscriberet filiorum. Si agnovistis quantum nobis munus in passione ejus præstitum, celerius ipsius audite præceptum. Ne dum jussionibus ejus inobedientes existimus, ingrati beneficiis judicemur. Non est dubium, filii charissimi, esse quosdam, atque utinam paucos, qui de nostra negligentia conquerantur, quare tardius salutis vestræ remedia prædicamus: quorum tamen * justus dolor est, si vel modo voluerint facile percipere medicinam. Nam qui nec tardius curari se patitur, de medici tarditate quid queritur? Immo quanto longior præcessit infirmitas, tanto major succedere debet humilitas. Nam quis ferat ægrotum superbum, qui & incurrisse se causatur in ægritudinem, & non vult recipere sanitatem? Quam multos invenimus, filii charissimi, qui cum turpiter vivant, tamen calumniantur, dicentes, quare tardius Christus advenerit: quare tot millia hominum ante incarnationem suam pereire perpeffus sit. Horum si querelam recipimus, etiam post tanti munus medici necesse est ægrotemus. Quid accusas homo solem justitiæ quod tardius ortus sit; qui post ortum quoque ejus in tenebris ambulat? An quia

* Forte, in
præstium.
Hard.* Forte, in
sua. Hard.

frequenter nubes diutius occupant cælum, non debemus gaudere redisse tranquillum? Quid fluctuaris frater, quid fluctuaris inaniter? Ecce jam licet ad serenitatis quietem reverti, quid iterum scopulosa desideras? Nemo te in tempestate periturnum retinere voluit, quia tardius portus occurrit.

V. *De Sabbato.*

Magnificentissimi patres nostri apud Laudiciam Phrygiæ congregati, memores salutis nostræ, multa censuerunt, quæ nos observare convenit. Inter cætera, filii charissimi, de Christiania qui sabbatizare, vel juxta quemdam modum judaizare, noscuntur. Quia sub anathemate decreverunt, qui eos imitari noscuntur. Nam & nos vobis de eo insinuare curamus. Qui baptizati & regenerati estis in Christo, ecce facti estis membra Christi. Ammonemus vos, timemus vos, non tantum a paganis, non tantum ab hæreticis, sed etiam a perfidis Judæis, qui vos cupiunt judaizare & otiari in sabbato; ut nomen Christi, quod accepistis, in vobis maculetur. Sed ita agendum est secundum patrum definitionem, qui nobis jubent operari in sabbato; secundum Domini sententiam, qui in evangelio ait: Sabbatum propter hominem factum est; non homo propter sabbatum: itaque Dominus est filius hominis etiam sabbati. Et cum in synagoga observassent eum Judæi, si in sabbato curaret, ut accusarent eum, ait homini habenti manum aridam; Surge in medium, & dicit eis: Licet sabbatis bene facere an male? animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cæcitatem cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam: & extendit, & restituta est manus illius. Item secundum Lucam evangelistam, erat Jesus docens in synagoga eorum sabbatis, & curavit ibi mulierem, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo. Dum ergo indigne ferrent Judæi, ait eis: Hypocritæ, unusquisque vestrum sabbato non solvet bovem suum, aut asinum a præsepi, & ducit adquare? hanc autem filiam Abraham non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati. Etiam pro hoc erubescerant Judæi. Videtis, charissimi nobis, quia Dominus pro hoc sabbatis operabatur, quia nos qui Christiani sumus, secundum literam sabbatum observare non debemus. Christiani enim sabbatum observare ita debemus, abstinere nos a rapinis, a fraudibus, a perjuriis, a blasphemis, ab illicitis rebus, a munere accipiendo super innocentes, a jurgiis. Fornicationes enim sic timeamus, sicut mortem; non quæ animam solvit a corpore, sed ubi anima semper ardet cum corpore. Obsecro vos per nomen quod super vos invocatum est; per sacramenta, quæ accepistis, ut eos imitemini, quos in populo Dei bene agere videbitis; ut illius sacramentum maneat in vobis, qui de ligno descendere noluit, sed de sepulchro resurgere dignatus est. Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu Sancto, in sæcula sæculorum.

ANNO
CHRISTI
911.

Marc.

Luc.

Luc. 11.

ANNO
CHRISTI
721.ANNO
CHRISTI
721.

DE CANONIBUS ET STATUTIS

SYNODI A BONIFACIO JUSSU PONTIFICIS

Romani, & rogatu principum Francorum & Gallorum, celebratae.

Excerptum ex ejusdem Bonifacii epistola 105. ad Cudbertum archiepiscopum.

Eul. 19.

Scriptum est in libro Salomonis: *Beatus homo qui invenit amicum*. Post alia. Major enim nobis sollicitudo ecclesiarum, & cura populi propter pallia credita & recepta, quam ceteris episcopis, qui proprias tantum procurant parochias, incumbit. Propterea, charissime, non quia vestrae prudentiae opus sit rusticitatis nostrae statuta audire vel legere, sed propter bonam & humilem & sanctam voluntatem vestram, putamus vos libentius scire velle, quam nescire, quae hic sacerdotes nobiscum servanda decreverunt vobis emendanda & corrigenda destinamus.

Decrevimus autem in nostro synodali conventu, & confessi sumus fidem catholicam, & unitatem, & subjectionem Romanae ecclesiae, sine tenus vitae nostrae velle servare sancto Petro, & vicario ejus velle subijci, synodum per omnes annos congregare, metropolitanos pallia ab illa sede querere, & per omnia praecipua Petri canonice sequi desiderare, ut inter oves sibi commendatas numeremur. Et isti confessioni universi consensimus, & subscripsimus, & ad corpus S. Petri principis apostolorum direximus, quod gratulando clerus & pontifex Romanus suscepit.

Statuimus ut per annos singulos canonum decreta, & ecclesiae jura, & norma regularis vitae in synodo legantur & recuperentur.

Decrevimus, ut metropolitanus, qui sit pallio sublimatus, hortetur ceteros, & admoneat, & investiget quis sit inter eos curiosus de salute populi, quisve negligens servus Dei.

Venationes & silvaticas vagationes cum canibus, & ne accipitres & falcones habeant, prohibuimus.

Statuimus ut per annos singulos unusquisque presbyter episcopo suo in quadragesima rationem ministerii sui reddat, sive de fide catholica, sive de baptismo, sive de omni ordine ministerii sui.

Statuimus ut singulis annis unusquisque episcopus parochiam suam circumbeat, populum confirmare, & plebem docere, & investigare, & prohibere paganas observationes, vel omnes spurcicias Gentilium.

Interdiximus servis Dei, ne pompato habitu, vel sagis, vel armis utantur.

Statuimus quod proprium sit metropolitanis, iuxta canonum statuta, subditorum sibi episcoporum investigare mores, & solitudinem circa populos, quales sint. Et moneat, ut episcopi a synodo venientes, in propria parochia cum presbyteris & abbatibus conventus habentes, praecipua synodi servare insinuando praecipiant: & unusquisque episcopus, si quid in sua diocesi corrigere vel emendare nequiverit, ibidem in synodo coram archiepiscopo, & palam omnibus ad corrigendum insinuet, eodem mo-

do quo Romana ecclesia nos ordinatos cum sacramento constrinxit, ut si sacerdotes vel plebes a lege Dei deviasse viderim, & corrigere non potuerim, fideliter semper sedi apostolicae & vicario sancti Petri ad emendandum indicaverim. Sic enim, ni fallor, omnes episcopi debent metropolitano, & ipse Romano pontifici, si quid de corrigendis populis apud eos impossibile est, notum facere: & sic alieni fient a sanguine animarum perditorum.

EPISTOLA ZACHARIAE PAPAE

AD FRANCO ET GALLOS.

Blaudat illos ob ea quae in synodo recte fuerant constituta, hortaturque ut Bonifacii monitis obtemperare pergant.

Zacharias papa universis episcopis, presbyteris, diaconibus, abbatibus, cunctis etiam ducebus, comitibus, omnibusque Deum timentibus, per Gallias & Francorum provincias constitutis.

Reserente nobis Bonifacio reverentissimo atque sanctissimo fratre nostro episcopo, quod dum synodus aggregata esset in provincia vestra, juxta nostram commonitionem, mediantibus filiis nostris Pippino & Carlomanno principibus vestris, peragente etiam vicem nostram praefato Bonifacio, Dominus inclinasset corda vestra cum principibus vestris in praedicationem ejus, ut omnibus commonitionibus obediretis, & falsos, & schismaticos, & homicidas, & fornicarios a vobis expelleretis sacerdotes; omnipotenti Deo nostro gratias egimus, & pro vobis incessanter sumus orantes, ut qui cepit in vobis opus bonum perficiat usque in finem. Obsecro enim vos omnes coram Deo, ut ejus commonitionibus firmiter obediat. Ipsum enim vice nostra in partibus illis ad praedicandum constitutum habemus, ut vos Deo propitio ad viam perducatur reditudo, & a cunctis facinoribus salvi esse possitis. Habuistis enim peccatis facientibus nunculusque falsos & erroneos sacerdotes, unde & cunctae paganarum gentes vobis pugnantibus praevalebant, quia non erat differentia inter laicos & sacerdotes, quibus pugnare licitum non est. Qualis enim victoria dari potest, ubi sacerdotes una hora dominica pertrahant mysteria, & Christianis corpus dominicum porrigunt pro suarum animarum redemptione, & postea Christianos, quibus hoc ministrare debuerant, aut paganos, quibus Christum praedicare, propriis sacrilegisque manibus necant? & sit secundum Domini verbum: *Vos estis sal terrae*; quod si sal evanuerit, in quo condietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & con-

Capitular.
lib. 1. cap. 1.Edit. Rom.
propter

Matth. 1.

ANNO
CHRISTII
742

ius apostolicæ sedis ordinationi subjace-
bunt, qui propinqui sunt, annue Idibus
Maji sanctorum principum apostolorum
Petri & Pauli liminibus præsententur,
omni occasione seposita. Qui vero de
longinquo, juxta chirographum suum
impleant. Nam qui hujus constitutionis
contemptor extiterit, præter si ægritu-
dine valida fuerit detentus, sciat se ca-
nonibus subjacere.

V.

Vid. Concil.
Cyprian II

Ut presbyteram, diaconam, nonnam,
aut monacham, vel etiam spiritualem
commatrem, nullus sibi præsumat nesa-
rio conjugio copulare. Nam qui hujus-
modi opus pertraverit, sciat se anathe-
matis vinculo esse obligatum, & Dei
judicio condemnatum, atque a sacro
Corpore & Sanguine Domini nostri Jesu
Christi alienum. Statuentes apostolica
censura, ut quicumque sacerdotum eos
communicare præsumperit, eorum con-
tortio condemnatus sacerdotii sui honore
privetur: Si autem his qui conjuncti
sunt admoniti declinaverint, & ab alte-
ruto fuerint divisi, pœnitentiæ submit-
tantur, ut sacerdos loci providerit.

VI.

Vid. Concil.
Cyprian II
Cap. II

Ut consobrinam, neptem, novercam,
fratris uxorem, vel etiam de propria
cognitione, nullus præsumat in conju-
gio copulare, quia scriptum est in lege
Domini: *turpitudinem uxoris patris, uxoris
fratris, atque sororis tue non revelabis: tur-
pitudine enim tua est.* Et si Deus Hebraico
populo ante incarnationem unigeniti Fi-
lii sui hæc servanda mandavit; quanto
amplius nos qui Christianæ veritatis do-
cumenta tenemus, ab illicitis connubiis
obviare debemus, ne demerſi in vo-
ragine, ignis æterni concrememur in-
cendio? Si quis vero in hoc nefario con-
jugio convenerit, & in eo permanſerit,
sciat, se auctoritate apostolica anathe-
matis vinculo esse innodatum. Et nul-
lus sacerdos illis tribuat communionem,
ut in superiori capitulo continetur. Et si
inclinatus divisusque fuerit ab illicita
copula, pœnitentiæ subdatur, ut sacer-
dos consideraverit.

VII.

Ut virginem, aut viduam nisi desponsatam
habuerit nullus audeat furare in uxorem.

Concil. Cyprian II

Si quis temerario ausu præsumperit
virginem, aut viduam furari in uxorem,
præter si desponsatam habuerit,
anathema.

VIII.

ANNO
CHRISTII
742

Ut nullus clericus, aut monachus comam
laxare præsumat.

Si quis clericus aut monachus comam
laxare præsumperit, anathema sit.

Ibidem.

IX.

Nemo Kal. Jani & bromæ colere
præsumat.

Ut nullus Kalendas Januarias, & bromæ
ritu Paganorum colere præsumpse-
rit, aut mensas cum dapibus in domi-
bus præparare, ut per vicōs, & plateas
cantationes & choros ducere, quod ma-
xima iniquitas est coram Deo: anathe-
ma sit.

Vid. quæst.
Si quis Kal.
leudas

X.

Ut Christianus filiam suam in conjugio Judæo
nullo modo audeat copulare, ne scilicet
illius coinquinata pereat in
æternum.

Si quis Christianus filiam suam Ju-
dæo in conjugio copulare præsumperit,
nisi perfecte crediderit Christo, & ba-
ptizatus fuerit; vel servum aut ancillam
eidem Judæo Christianus venundare
præsumperit, & si vidua Christiana Ju-
dæum duxerit virum, vel consentienti-
bus ei, anathema sit.

Vid. Syno-
dum VII
cap. 26

XI.

Ut ordinationes presbyterorum ab Episcopis
non nisi in certis temporibus fiant.

In multis conciliis hoc statutum est,
etiam & nunc confirmatum a vestra
prudencia, sanctissimi fratres, ut primi,
quarti, septimi, & decimi mensis ho-
rum sacerdotum debeant fieri ordina-
tiones. Aliqui enim ex nostris per in-
curiam, ignorantes canonum seriem, il-
licitam fecerunt ordinationem. Sed dum
nostris intonuisse auribus, canonicam
susceperunt disciplinam, pro quo omni-
bus apostolica auctoritate interdico. At
qui norunt canonum seriem, observent,
& qui nesciunt, meditentur, ne dum
fuerint lapsi, canonicæ succumbant sen-
tentia. Sed & hoc interdiciamus, ut
nullus Episcoporum audeat, juxta san-
ctorum canonum statuta quemlibet cle-
ricum bigamum, aut qui viduam du-
xerit uxorem, ad sacros ordines pro-
movere, aut alterius civitatis clericum
sine dimissoriis sui Episcopi susceperit
vel ordinaverit, neque eum usurpet nisi
Episcopus ejus precibus exoratus conce-
dere voluerit, quia hoc sancti patres sta-
tue-

Initium est
canonis 49
Concilii Car-
thag. III

ANNO
CHRISTI
741.

tuerunt. Si quis vero præsumpserit canonicas damnictas (*sc*) sentiat.

XII.

De presbyteris, diaconibus seu clericis, qui inter se causam habuerint, nullo modo præsumant publicis actoribus interpellationem facere, nisi suo Episcopo. Et si forsitan Episcopus contra eum habuerit, ad vicinum Episcopum confugium faciat, juxta canonum statuta: & si minime convenerit ut decidatur inter eos intentio, apud apostolicam veniat sedem. Si quis vero præter statuta agere præsumpserit, gradus sui honore privetur aut ab ecclesia pellatur, dum usque causa susceperit finem.

XIII.

De consecr.
dist. v. Cap.
Nullus.

Ut nullus Episcopus, presbyter, aut diaconus ad celebrandum Missarum solemniam præsumat cum baculo introire, aut velato capite altario Dei assistere, (quoniam & apostolus prohibet viros velatos capite orare in ecclesia) & si temere præsumpserit communione privetur.

XIV.

Ut episcopus, aut presbyter, dum ingressus fuerit ad Missarum solemniam celebranda, nullo modo audeat data oratione recedere, ut ab alio episcopo aut presbytero suppleantur Missarum solemniam: Sed qui initium ponit, suppleat usque in finem: quia scriptum est:

Matth. 10.

Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit: Si quis vero præsumpserit, præter quod exposuimus, agere, a sacro Corpore, & Sanguine Domini nostri Jesu Christi sit suspensus.

XV.

Scriptum de gradibus cognationum, vel quomodo debeat quilibet amodo, & deinceps legitimo conjugio copulari. Et quia divina clementia nos congregavit in unum, ut ea quæ necessaria sunt pro salute animarum capitula vobis ea quæ superius scripta sunt, enarrare studui; ad memoriam vobis quippe reducens, quod beatæ memoriæ præcessor noster Gregorius, hujus apostolicæ sedis junior papa, propter aliquas illicitas conjunctiones, quæ fiebant per hanc Italiam, seu Longobardorum provinciam, vel in aliis locis, aggregato sacerdotali collegio promulgata sententia, anathematis vinculo obligavit. Sed dum cerno adhuc populum in eodem errore persistere (quod ingemiscens dico) quoniam Christianorum animæ dum diabolica fraude decipiuntur, timeo ne nos qui rectores animarum vocamur, si earum salutem providere neglexerimus, iusto iudice pro illis extorqueamur. Sed neque hoc silentium est, quod in Germaniæ partibus ita divulgatum est, quod quidem in ar-

Concll. General. Tom. XII.

chivo nostræ sanctæ ecclesiæ minime reperimus, ipsis tamen asserentibus hominibus de Germaniæ partibus didicimus, quod beatæ recordationis sanctus Gregorius papa, dum eos ad religionem Christianitatis divina gratia illustraret, licentiam illis dedisset in quarta se copulare generatione, quod quidem Christianis licitum non est, dum usque generationem cognoverint, sed dum rudes erant, & invitandi ad fidem, quamquam minime scriptum, ut dictum est reperimus, credere non ambigamus: Deo

ANNO
CHRISTI
741.

autem largiente, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, præterito anno literas miserunt archiepiscopi & reges provinciæ illius, petentes apostolica præcepta, qualiter liceat eis conjugia copulare, & quomodo debeant observare. Quibus quantum Dominus dare dignatus est, admonitionis præcepta direximus. Sed neque hoc silentium est, pervenisse ad nos (quod cum grandi tristitia animi dico) per diversa loca hujus Italiæ & Longobardorum partes, sacerdotes cum sanctimonialibus seminis, idest monachis habitare. Quod nefarium est dicere vel audire, contra canonum esse sancita. Ubi enim talis fuerit commorantium habitatio, antiqui hostis stimuli non defunt: Unde omnino cavendum, & vitandum est fratres mei, ne fallant, & impleatur in eis prophetæ dictum: *sacerdotes ejus contaminant sancta, & reprobant legem.* Quod & alius propheta increpat dicens: *vos sacerdotes qui fallitis nomen meum, & dixistis, in qua re sefellimus nomen tuum?*

Quibus responsum est: *Offerentes ad altare meum panem pollutum. Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris.* Pro quo timeo, dilecti mei, ne nobis in capite positus, si neglexerimus, illud contingat, quod Dominus per prophetam dicit: *Idcirco pastores audite verbum Domini. Ecce lac devoratis, & lanis eorum cooperietis vos, & quod crassum est jugulatis, & oves meas disperdistis. Quod infirmum erat non confirmatis, in eo quod male habebant non curastis, & contritum non alligastis, & quod errabat non convertistis, & quod perierat non requisistis, & dispersa sunt oves mee, eo quod non sint pastores, & facta sunt in devoracionem omnibus bestiis agri, nec erat qui requireret, neque qui revocaret.* Propterea oportet nos sollicitos esse, ut de credito ministerio, cum venerit Dominus, qui talentum nobis ad tempus tradidit, duplum illi apportemus lucrum, ut ipse in bonis suis nos respiciat, quia scriptum est: *Beatus servus ille, quem cum venerit Dominus, invenerit facientem sic.*

Bb

Præ-

ANNO
CHRISTI
743

PRæsedente sanctissimo viro, ac ter beatissimo Zacharia papa in basilica beati Apostolorum principis Petri ante confessionem per supra memorata capita declaranda una cum

episcopis sanctissimis, quorum nomina subter adnectimus de his capitibus pertractandis, considentibus etiam sicut dictum est sanctissimis episcopis.

ANNO
CHRISTI
743

SUBSCRIPTIONES

MS. Codex Lucensis.

Joannes Signa.
Saburro Alatro.
Gaudesius Petis.
Arcadius Clusinus.
Mauricio Ortas.
Joannis Falaris.
Theodorus Hostia.
Thomas Florentinus.
Gaudesius Blandas.
Petrus Elis.
Gaudesius Sudrio.
Andreas Pisauo.
Vitalianus Ausimo.
Theophanius Sylva Candida.
Martinus Verulas.
Venantius Prænesti.
Agnellus Arminensis.
Armatus Fano.
Joannis Polimartio.
Benedictus Numento.
Joannis Nephe.
Grifo Trephe.
Auderamus Bisuntiano.
Joanne Signensi.
Sabatio Alatrenci.
Haudentio Perusio.
Arcadio Clusino.
Mauritio Hortano.
Joanne Fallaritano.
Thoma Florentino.
Gaudesio Blandero.
Petro Esino.
Hirtoso Sutirino.
Andrea Pisaurensi.
Marco Lucerino.
Eando Conselino.
Pelagio Colentino.
Aufredo Torentino.
Munualdo . . . . .
Niceta Gabinat.
Vitaliano Auximensi.
Theophanio Sylve caudiaz.
Martino Verulano.
Venantio Prænestino.
Agnello Arminensi.
Marcus Luceria.
Ladu Consis.
Pelagius Consentias.
Aufredus Taranto.
Munualdus Benevento.
Cesarus Anagnas.
Ambrosius Capua.
Amantius Orbeneto.
Niceta Gabus.
Joannis Tiburtinus.
Gregorius Albano.
Grossus Vullitinas. (f. Velliternus)
Senator Ancona.
Ifo Tudert.

Et venerabilium presbyterorum.

Joannes Archibresbyter.
Gregorius.

Editus.

Dominicus.
Theodorus.
Anastasio.
Andreas.
Petrus.
Jordanes.
Leone &
Leonem.
Gregorius.
Bistatio.
Anastasio.
Theofilacto.
Procopio.
Gaudentio.
Epiphanio.

Adstantibus quoque Theophilacto Archidiacono.

Gemmulo.
Theodoro.
Stephano &
Paulo diaconibus, vel cuncto clero.
Armato Fanensi.
Joanne Polimartensi.
Benedicto Nomentano.
Joanne Nepefino.
Grifo Trebiano.
Anderamo Bisuntiano.
Cesarco Beneventano.
Ambrosio Agnagnino.
Theodoro Capuano.
Armantio Niciano.
Theodoro Ostia.
Gregorio Orbeventano.
Grosso Senensi.
Ifo Sabinensi.
Tiburtino Albano.
Gratioso.
Villetterno Anconitano.
Gregorio Portuensi.
Tudertino.

Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit: Sanctorum probabiliū patrum exempla nos provocant, quæ ad firmitatem Orthodoxæ fidei, & statu sanctæ catholicæ, atque apostolicæ Dei ecclesiæ, seu Christianæ religionis decreverunt documenta protequi, & ut vere speculatores animarum a Deo constituti E curam Domini gregis habere etiam & a torpentibus & illicitis causis juxta egregii apostoli vocem, monendo, arguendo, & increpando, subditorum animas a sauce deceptoris, & antiqui hostis humani generis servatas, valeamus revelata facie gloriam Dei speculari ac dicere: Ecce nos & pueri quos dedisti nobis, non perdidimus ex eis quemquam: ita ut & nos unusquisque mereamur audire desiderabilem Domini vocem dicentis: *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini sui.* Sanctissimi Episcopi & venerabiles presbyteri & diaconi omnes responderunt: Spiritus sanctus.

ANNO
CHRISTI
743

landi gratia diffusa cor apostolatus vestri succensum est, ut nostrorum simul, & subjectorum animarum divino ardore, & zelo constanti provideat; quæ quantum assiduum, & magistræ dominæ nostræ apostolicæ sedis presentatur, tantum amplius docemur nobis a Deo creditis assequere plebibus quæ necessaria sunt ad regendam plebem Dei educatis. Animarum lucra sedemur, & quia a pia consideratione bene provisum est, quæ a vestro sancto apostolatu decreta sunt capitula cum præmissis, nobis lectione pandantur, ut antidoto

salutari morbus grege Domini pellatur, neque deinceps quisque Romanus aut Longobardus: vel cuiuscunque gentis quæ in te baptizati sunt attentare præsumat, ut non ante iniquitatis pondere oppressus cum diabolo & angelis ejus pereat. Placet potius ut illi videntur, & funditus evellantur: *si que recitata sunt superius scripta capitula atque probata: in fine autem ista leguntur: Factum est hoc synodo (a) anno secundo Ardashiri imperatoris, nec non & Luitprandi regis anno trigésimo secundo, indictione duodecima. Feliciter.*

ANNO
CHRISTI
743

Denique sequentem canonem ex concilio Zacharia papa desumptum recitat Angelus Trojanus episcopus in charta apud Uxellinum tom. I. pag. 1343. nov. edit. signata anno 1037. cujus hæc sunt verba.

D. Zacharias papa præfavit in concilio.

UT ecclesia, vel cœnobium canonicè instructum a dominio constructorum invite haudquaquam auferatur, liceatque illi presbytero, cui voluerit, pro sacro officio illi dic-

bus & bonæ auctoritatis dimissione cum consensu episcopi, ne malus existat, commendari; ita ut ad præfatam, juxta reverentiam ac placitum ipsius episcopi, sacerdos recurrat.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad an. Ch. 743. n. 15. & 16.

Concilium Romanum hoc anno a Zacharia Papa habitum, in quo varia Decreta condita, recte hoc anno a Baronio recitatum, cum in ejus fine legatur: *Factum est hoc Concilium anno secundo Ardashiri Imperatoris, nec non Luitprandi Regis anno trigésimo secundo, Indictione duodecima, a Septembri scilicet inchoata.* Baronius num. 17. recte dicit, annum III. Ardashiri restitutum esse in locum anni secundi ex literis eiusdem Zacharia hoc anno datis. Certum enim est, Ardashirum, qui anno DCCXLI. post diem XXVII. mensis Junii Imperator levatus est in Oriente, post Kalendas Septembris hujus anni annum III. Imperii sui numerasse. *Nicophori* Imperatoris annus in hac Synodo non memoratur, quia post Kalendas Septembris Roma adhuc ignorabatur, Ardashirum patrem cum anno Kalendas Majas in Imperii consortium adscivisse.

Porro annus II. Ardashiri Imper. & annus XXXII. Luitprandi Longobardorum Regis demonstrant, Romanos, qui adhuc Imperium agnoscebant ab Imperatore Constantino recessisse: & saltem iussu cum Luitprando Rege Catholico, ut tuerentur Sacras Imagines, quas Ardashirus Constantinopoli restituerat. Ille enim ex eo quod Decreta in hoc Concilio condita, tam Langobar-

dos quam Romanos adstringebant. In Canone enim XV. dicit Zacharias, quod beata memoria Prædecessor noster Gregorius, hujus Apostolicæ Sedis prioris Papa, propter aliquas illicitas conjunctiones, quæ fiebant per hæc Italia, seu (id est) ut innumeris exemplis liquet) Longobardorum Provinciam, &c. anathematizavit. Paulo post: *Sed neque hoc plendum est, pervenisse ad nos (quod cum grandi tristitia animi dico) per diversa loca hujus Italia, & Longobardorum partes, Sacerdotes cum Sanctimonialibus feminis, id est Monachis, haurire.* Denique Episcopi & Sacerdotes, qui huic Concilio interfuerunt, promittunt Zachariae Papæ in Decreto Synodi, se Canones illos XV. in ea sanctis observaturos, ensque sibi legi his verbis posuerunt: *Quæ a vestro Sancto Apostolatu decreta sunt capitula, cum præmissis nobis lectione pandantur, ut antidoto salutari morbus a grege Domini tollatur, ne deinceps quisque ROMANUS aut LANGOBARDUS, vel cuiuscunque gentis, qui in te baptizati sunt, attentare præsumat.* Nunquam autem in præcedentibus Conciliis Romanis anni Regum Longobardorum memorati sunt, ideoque laudata subscriptio præter ordinem facta, & mentio Romanorum & Longobardorum, tam in Canone XV. quam in Decreto Synodi, non possunt non insinuare eorum aliquod sedus Romanos inter & Longobardos initum adversus Constantinum Copronymum, quem tamquam Ecclesiæ hostem habebant.

ANNO
CHRISTI
744

CONCILIUM SUESSIONENSE

ANNO
CHRISTI
744

SUB PIPPINO MAJORE DOMUS REGIÆ,

Ab episcopis xxiii. celebratum * vi. Nonas Martias, anno Christi DCCXLIV.
Zachariæ papæ III. Childerici III. regis secundo. (b)

Exat in Capitular. Baluz. tom. I.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad an. Ch. 744. n. 7. & seq.

Celebratum hoc anno Concilium Sueffionense, ut ex ejus Professione liquet. Anno DCCXLIV. ab Incarnatione Christi, sub die VI. Nonas Martias, & Luna XIV. in anno secundo Childerici Regis Francorum, ego Pippinus Dux & Princeps Francorum, &c. apud Sueffione Civitatem Synodum vel Concilium sacro decretum. In Bellovacensi tomæ Codice MS. loco, VI. Nonas Martias, errore Librarii legitur, V. Nonas Martias.

Constantinus existimat, annum illum Incarnationis peti a Paschate, indeque hæc Synodum in annum sequentem differe. Verum Luna XIV. in Actis memorata eam opinionem plane evertit; celebrata enim Synodus die secunda Martias, Luna XIV. pridie Pentecostes, quod currenti anno accidit die tertio mensis Martii, ut notat Calvinus in Opere Chronolog. Ex accurata autem temporis, quo Sueffionensis Synodus habita, configuratione pendunt Epochæ cæterarum a S. Bonifacio cætarum, adeo ut qui in istius Epochæ collocanda erraverit, cum in aliis errare necesse sit. In ea damnatus est Adalbertus hæreticus, Adel ordinatus Archiepiscopus Rhemenfis, & Arribertus Senonensis. Decem Canones

(a) XI. Kal. Apr. ex epist. XVII. Zachariae papæ ad Autrobertum. Harduinus. Sed eam epistolam suppositam putat Pagi; & alias XI. Kal. Apr. an. 743. curriebat indictio XI. non XII. in concilio notata.

(b) In can. hujus Concilii 3. ubi hic habetur: *illorum necessitate satisfaciunt*, in Cod. Vatican. addit ut Labbei editor ex Hostenio movet. *Subtraditis Monachis vel Ancilla Dei consolerentur.*

ANNO
CHRISTI

744

ner in eadem edictis, quibus Synodi Germanici Decreta renovantur & confirmantur. Sexto Canone Pagani prohibentur, & Episcopis precipitur, ut provideant, ne populus in Paganas observationes labatur. Ex ultimo Canone, sicut & ex secundo, quo Episcopi XXIII, Adalbertum hæreticum condemnarunt, patet non plures Synodo Suesbionensi interfuisse. Hujus Concilii Suesbionensis Baronius nullam mentionem facit.

Licet ad Pippini Majoratum Suesbio pertineret, nec in Actis Synodi Bonifacii mentio fiat, hunc tamen eidem interfuisse docent litteræ Zachariæ Papæ, a Bonifacio anno superiori recitatae. In illis enim Romanus Pontifex erit sibi a Bonifacio precipue significata testatur, nempe quod non unum decesserat Carolomanum, sed ambos simul fratres, Carolomanum & Pippinum, in predicatione fucios & adjucores expertus sit, deinde quod Adalbertum & Adalbertum, quos in Synodo Suesbionica ex tertio eius Canone constitutos Archiepiscopos constat, per utramque Metropolim constituit, postremo quod duos invenit, & in custodiam remisit pseudo-Prophetas, (Adalbertum videlicet & Clementem), quorum prior in Suesbionensi Synodo damnatus est, ut liquet ex Can. II. Sed Bonifacium huic Concilio non solum interfuisse, verum etiam præfuisse, inde probat Epistola Zachariæ Papæ ad eundem anno DCCXLVII. data, & a Bonifacio anno DCCLI. n. 13. recitata, qua Moguntina Sedes in Metropolim erigitur: dum in Germania Propinqua, inquit Zacharias, tua Mater Sanctitas ad predicandum fuisse directa a sanctis recordationis Prædecessore nostro Domino Gregorio Papa, & post Inchoatum epus, & aliquando ex parte spiritualiter edificatum, Romam reversus, ab eo Episcopum ordinavit, & illic ad predicandum deus remissus est, & elaborasti, Deo præsto, nunc alique per annos XXV. in eadem predicatione, ex qua Episcopatum suscepisti. Sed & in Provincia Francorum nostra tunc Concilium egisti, & juxta Canonem instituta, Deo cunctis annuente, omnes fidei jura obtinere, ubi Pontifex gestus a Bonifacio in Germania, ab us quæ in Gallia, &

in Provincia Francorum, ac Majoratu Pippini gestis, distinguit, & de ejus in Concilio Suesbionensi Præsentia discrete mentionem facit. Est itaque Concilium illud ordines/Tertium, inter ea quæ Bonifacius durante sua Legatione celebravit. Ad illud referendum quod anno DCCLI. de nominatione Episcoporum Pippino concessa dicemus n. 14.

Papebrocius in Propylæo Antiquario ad Tom. II. mensis Aprilis par. 2. n. 30. contendit, Acta jam Synodi Germanicæ, Ratisponensis ab eo appellata, quam Synodi Suesbionensis supposititia esse, & insignia quæ a Baronio in Annales inferrentur. Priora enim, inquit, Principem laicum faciunt Conventui Ecclesiastico præfuisse, eoque ordinare quæ disciplinam & correctionem Cleri ac Monachatus concernunt; & posteriora Regum Pippinum circa eandem materiam, aliaque pure Ecclesiastica statuere diversa capita. Sed Baluzius in Notis ad libros Capitularium pag. 1200. Et Mabillonius lib. 2. de re Diplom. cap. 29. num. 19. jam novam hanc opinionem rejiciendam esse demonstrarunt, quia alioquin hæc sentienda essent pleraque Gallia Concilia, quæ jussu Regum, eisque passim præfidentibus, celebrata sunt, pluresque Conventus Ecclesiastici haberi per eorum gloriosissimos Judices vel Legatos. Certe Episcopi Concilio Francfordiensi in sua Synodica asserunt Carolum eidem præfuisse. Congregatis in unum charitatis Conventum, præficiente & præfidente pissimo & gloriosissimo Domino nostro Carolo Rege, quia scilicet Carolus omnibus præfuit, interitque deliberationibus, licet certum sit, quæstiones omnes ad Dogma pertinentes sola Episcoporum auctoritate definitas fuisse, Carolique Præfidentiam Legatis non ademerisse jus præfidentis Episcopis, ut explicat Marca lib. 6. de Concordia cap. 23. num. 7. & seq. De Liptineni Concilio mentionem non facit Papebrocius, quod tamen Ratisponensis Concilii nomine eum intellexisse per se advertentiam scripturunt Baluzius & Mabillonius laudati, qui jure merito sententiam, ex qua tot inconvenientia consequuntur, reclamant.

ANNO
CHRISTI

744

CAPITULARE INCERTI ANNI

Datum in Synodo * cui interfuit Bonifacius Apostolicæ sedis Legatus circa
an. Christi DCCXLIV.

Nunc primum editum ex veteri Codice Ms. Bibliotheca Thuanæ.

EX CONCILIO REGUM, QUIBUS LEGATUS ROMANÆ SEDIS
INTERFUIT BONIFACIUS.

Exat in Capitular. Baluz. tom. I.

Ex Baluzii
Capitular.
tom. I. p.
191.
* Forte Ger-
manica se-
quentis anal
745

ANNO
CHRISTI

745

CONCILIUM GERMANICUM III.

ANNO
CHRISTI

745

AUCTORITATE SANCTI BONIFACII

Romanæ sedis legati congregatum anno Domini DCCXLV. tempore
Zachariæ papæ,

In quo Aldebertus & Clemens hæretici damnantur: & post Gervilionem Moguntia
episcopum ob crimen homicidii depositum, sanctus Bonifacius factus est
primus archiepiscopus Moguntinus.

Exat apud
Serau. l. 3. c.
44. hinc Mo-
guntia alter-
ius editio-
nis

CUM ita, Carlomanno jubente, & Bonifacio consulente, synodus haberetur, multi illi non solum clerici quilibet hæretica pravitate infecti extra ecclesiæ communionem pellebantur, sed etiam episcopi capitalium criminum maculis infames deponebantur. Totius autem erroris qui tum in Germania grassabatur, præcipui auctores duo fuere hæretici, Clemens & Aldebertus, de quibus postea, cum epistolas ad Zachariam pontificem datas proculerimus, opportunius dicetur. In iis enim illorum hæreticis exitialis commemoratur. Depositus est etiam tunc Gervilio Moguntia se-

dis antistes; cuius quidem depositionis causa fuit hæc.

Ea tempestate Saxonibus Thuringiam vastantibus, ejus provincie homines Carlomanni opem implorabant. Ille mox exercitum mittit, & cum eo Geroldum Moguntinum episcopum Gervilionis patrem. In ipso autem conflictu Geroldus cum plerisque aliis cæsus est. Gervilio vero filius ejus qui tum adhuc laicus in palatio vertabatur, in clerum adsciscitur leniendi doloris causa, quem ex patris morte conceperat, eidemque in Moguntino pontificatu subrogatur. Non diu post Carlo-

man-

ANNO
CHRISTI
745.

manus rursus colligit militem, proficiscitur A
contra Saxones, Gervilionem secum ducit.
Exercitu utroque ultra citraque ripam flumi-
nis Visurgis (*auctor vocat Visarabam*) confi-
dente, Gervilio jubet puerum suum ire ad
hostium castra, diligenter illuc inquirere no-
men ejus qui patrem ipsius interfecerat. Abit
puer, discit ex quodam non longe abesse eum
quem quaereret: rogat ut ad domini sui col-
loquium properare velit. Venit ille, & adven-
tu ejus denunciato, paratis equis, episcopus
Gervilio ei procedit obviam, & cum in me-
dio flumine inter se colloquerentur, Gervilio
clam ferens gladium, hominem confodit, ita
dicens: *Accipe jam ferrum, quo patrem vindico*
charum. Ille mox ex equo corruens, in flumi-
ne exhalat spiritum. Reperit autem ejus com-
perta caede, sublato clamore utrinque ad ar-
ma concurrunt. Fit pugna atrox, Saxonibus
victis, Carlomannus ad sua se recipit, nemi-
ne tum id quod Gervilio fecerat pro homici-
dio ei imputante. Itaque reversus domum,
perrexit solito more episcopi munia obire.

At sanctus praesul Bonifacius inter cetera
hoc etiam in synodo pronunciavit: Neminem
qui hominis caede pollutus sit sacerdotio fun-
gi posse. Tum etiam objecit ei, suis se con-
spexisse oculis illum cum avibus & canibus
ludentem, quod episcopo fas non esset. Ger-
vilio his auditis, sentiens se nullo pacto con-
tra stimulum vel secularis potentiae, vel ca-
nonicae auctoritatis, quae per sanctum Bonifa-
cium in praesentes omnes proferebatur, calci-
tare posse; omnium de se calculis subscripsit,
& exaudoratus est. Eo autem deposito, san-
ctus Bonifacius a Carlomanno & Pippino fra-
tre ejus Moguntinae sedi praeficitur. Et ut ejus
dignitas esset eminentior, statuerunt iidem
principes ecclesiam Moguntinam, quae tum al-
teri subiecta erat, in totius Germaniae metropoli-
m provehere: missaque mox legatione a
Romano pontifice id impetrarunt.

NOTA SEVERINI BINII.

Locus synodi quae
(*a Concilio*) De hac synodo lib. 3. historia Mogun-
tina notatione 21. circa medium, haec Serarius. *Terra*

synodi locus dies potest Moguntia, quia episcopus nomi-
ne Gervilio. Moguntia civitati praefatus tunc deponenda.
tar, inquit lib. 3. vita cap. 44. Othlonus, tumque Mo-
guntinus archiepiscopus primus designabatur ipso sanctus
Bonifacius, ut ibidem narratur. Et paullo post sub-
jungit. Huc synodo interfuisse episcopos istos, quorum
nomina habentur in titulo illius epistolae, quam ex hoc
concilio scripsit sanctus Bonifacius ad Erchelbaldum
fratrem ad Erchelbaldum regem Merciorum in Anglia, scio-
nissimum vitam agentem, quae apud Baronium in vi-
ta sancti Bonifacii descripta reperitur anno septuagesimo
quadragesimo quarto, postquam ibidem subiungit quod
sanctus Bonifacius ad Romanum pontificem legaverit
Deneardum presbyterum cum literis & oculis sacrum con-
cilio, prout ea apostolica auctoritate confirmari, qua
contra Aldebertum & Clementem definitisset.

ANNO
CHRISTI
745.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad Annum Christi 745. n. 1. & seq.

Concilium Germanicum II. in Majoratu Caroloman-
ni intereo loco habitum. In eo Clemens, & Adalber-
tus ob haereticum damnum, depositus Gervilio Moguntinus
Episcopus, & in ejus locum subrogatus Bonifacius
cum Metropolitica dignitate, & quidem anno 745. ut
liquet ex Concilio Romano, de quo mox; in eo etiam
confirmatur, quod contra utrumque haereticum in Ger-
mania antea factum fuerat; & praeterea demonstrat sub-
scriptio Epistolae Zachariae Papae ad S. Bonifacium inter:
Bonifacianas 138. quam integram recitat Baronius ex
editione Suriana. *Data pridie Kal. Novemb. imperante*
Domino Augusto Constantino anno xviii. Imperii ejus
Indictione xiv. ubi tamen loco, anno xviii. legen-
dum anno xvii. qui mense Novemb. hujus anni 745.
cum Indictione xv. concurrat. Habetur eadem episto-
la in editione Serariana Othloni, in Antonio de A-
quinio epist. 6. Zachariae Papae, & in editione Sirmon-
di, sed his verbis concepta: Data pridie Kal. Novemb.
imperante domino piissimo Augusto Constantino, a Deo
coronato magno Imperatore anno xviii. Imperii ejus
anno v. Indictione xiv. Coincidiunt an. 746. num. 35. di-
cit delendum esse annum quinquagesimum, Imperii scilicet Con-
stantini post patris mortem regnantis, & Indictionem
xiv. Verum cum Indictio xiv. in omnibus exemplari-
bus reperitur, & in annum v. Imperii Constantini con-
veniat, nullus dubito, quin annus ille xviii. utrobi-
que corruptus sit.

Episcopi, qui huic Synodo interfuerunt, omnes Anglo-
saxones erant, & ita tantum modo, ut colligit Alfordus
hoc anno num. 5. & seqq. ex literis a Bonifacio datis
ad Heresindum Presbyterum, recitatis a Baronio num.
18. & seq. in quibus datur illi negotium a synodo, &
a Bonifacio, Erchelbaldum Merciorum regem, qui mul-
ta in mores legesque Majorum peccarat, cum literis
adeundi, Episcoporum mentes exponendi, eo modo,
eo loco, eo tempore, quo suavius regio postori
reperere, & opportunius, quod quaerebatur, extorquere
posset.

CONCILIIUM ROMANUM II.

DE HAERETICIS ALDEBERTO ET CLEMENTE,

Quos Bonifacius in Franciae synodo condemnarat, in patriarchio Lateranensi a
Zacharia papa celebratum mense Octobri, indictione xiv. hoc est anno
Christi DCCXIV. Zachariae ejusdem papae, & Childerici III.
Francorum regis iv.

ACTIO PRIMA.

IN nomine Domini nostri Jesu Christi. Im-
perante domino piissimo Augusto Constantino
imperatore anno xxv. post consulatum
ejus anno v. mense Octobri die xxv. indictione
xiv. presidente sanctissimo ac beatissimo
domno Zacharia papa, in patriarchio Lateranensi,
in basilica quae appellatur Theodori.
Constitentibus etiam cum eo sanctissimis epi-
scopis, Epiphano de Silva candida, Benedi-
cto Nomento, Venantio Pranceste, Gregorio
Portuensi, Niceta Gabiis, Theodoro Ostien-

Ese, Gratioso Velitris: seu venerabilibus pres-
byteris, id est Joanne archipresbytero, Grego-
rio, Stephano, item Stephano, Dominico,
Theodoro, Anastasio, Georgio, Sergio, Jo-
dane, Leone, item Leone, Gregorio, Ste-
phano, Eustachio, Procopio, atque Theopha-
nio. Propositis in medio sacrosanctis evange-
liis: adstantibus quoque diaconibus, vel cun-
cto clero, Gregorius notarius regionarius &
nomenclator dixit. Deneardus religiosus pres-
byter, legatus Bonifacii sanctissimi archiepi-
sopi provinciae Germaniae, directus apud vestrum
apostolatum, prae velo est, & petit se ingre-
di:

ANNO
CHRISTI
701.

di: quid præcipitis? Dictum est. Ingredietur. Cumque ingressus fuisset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa sanctæ Dei catholicæ atque apostolicæ urbis Romæ dixit: Ante hos dies syllabas reverentissimi atque sanctissimi fratris nostri Bonifacii archiepiscopi nobis retulisti, per quas nobis quæ opportuna ei visa sunt indicavit: quid ergo denuq̃ secretaria nostra te ingredi postulasti? Denardus religiosus presbyter dixit: Domine mi, dum juxta sancti apostolatus vestri præceptionem dominus meus Bonifacius episcopus, famulus pietatis vestræ, in provincia Francorum synodum aggregasset, & reperisset illic falsos sacerdotes, hæreticos & schismaticos, id est Aldebertum & Clementem, eos sacerdotio privatis una cum principibus Francorum retrudi fecit in custodiam. Illi autem impenitentes permanent contra quod judicatum est, & adhuc populum seducunt. Pro qua re hanc epistolam præfati domini mei, quam in manibus gero, vestro sancto apostolatu mihi offero, ut eam coram sacrosancto concilio relegendi faciat. Dictum est. Suscipiatur epistola, & coram nostra præsentia relegatur. Et accipiens Theophanius notarius regionarius & sacellarius relegit in his sermonibus:

EPISTOLA BONIFACII AD ZACHARIAM P A P A M.

*Excellentissimo patri, atque apostolico pontifici,
& ex auctoritate sancti Petri principis apostolorum magisterio facto, Zacharia papa, Bonifacius exiguus servus servorum Dei optabilem in Christo charitatis salutem.*

Postquam me ante annos prope xxx. sub familiaritate & servitio apostolicæ sedis, annuente & jubente venerandæ memoriæ antistite apostolico Gregorio, anteriore voto constrinxi, quidquid mihi lætitiæ vel tristitiæ acciderat, apostolico pontifici solebam indicare, ut in lætis simul laudaremus Deum, & in tristibus ejus consilio roboraret. Et sicut tunc, ita & nunc mihi liceat, pietati vestræ supplico, sicut scriptum est: *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, seniores tuos, & dicent tibi.* Notum enim sit paternitati vestræ, quia postquam indigno mihi mandastis in provincia Francorum, sicut & ipsi rogaverunt sacerdotes, concilio synodali & conventui præesse, multas injurias & persecutiones passus sum, maxime a falsis sacerdotibus, ab adulteratis diaconibus, & fornicariis clericis. Maximus tamen mihi labor fuit contra duos hæreticos pessimos & publicos, & blasphemos contra Deum & contra catholicam fidem. Unus eorum, qui dicitur Aldebertus, natione generis Gallus est; alter qui dicitur Clemens, genere Scelus est: specie erroris diversi, sed pondere peccatorum pares. Contra istos obsecro apostolicam auctoritatem vestram, quo meam mediocritatem defendere & adjuvare, & per scripta vestra populum Francorum & Gallorum corrigere studeatis: ut hæreticorum fabulas, & vana prodigia, & signa præcursoris antichristi non sequeantur: sed ad canonica jura, & ad viam veræ doctrinæ convertantur. Et ut per verbum vestrum isti duo hæretici mittantur in carcerem, si vobis justum esse videatur, cum viam & doctrinam illorum vobis intimavero: & nemo cum eis loquatur, vel communionem

habeat: ne forte fermento doctrinæ illorum fermentatus aliquis pereat: sed segregati vivant, & juxta dictum apostoli hujusmodi traditi satanæ in interitum carnis sint, ut spiritus salvus sit in die Domini: & juxta evangelicum præceptum, dum ecclesiam non audierint, sint nobis sicut ethnici & publicani, donec discant non blasphemare, nec scindere tunicam Christi. Propter istos enim persecutiones & inimicitias & maledictiones multorum populorum patior, & ecclesia Christi impedimentum fidei & doctrinæ sanctæ sustinet. Dicunt enim de Aldeberto, quod eis sanctissimum apostolum abstulerim, patronum & oratorem, & virtutum factorem, & signorum ostensorem abstraxerim. Sed pietas vestra audiens vitam ejus, judicet ex fructu operum, utrum vestimenti ovium indutus, intus autem lupo rapax sit, an non. In primæva enim ætate hypocrita fuit, dicens quod sibi angelus Domini in specie hominis de extremis finibus mundi miræ & tamen incertæ sanctitatis reliquias attulerit, & exinde posset omnia quæcumque a Deo posceret impetrare: & tunc demum per illam simulationem, sicut Paulus apostolus prædixit, domos multorum penetravit, & captivas post se mulierculas duxit oneratas peccatis, quæ ducebantur variis desideriis, & multitudinem rusticorum seduxit, dicentium quod ipse esset vir apostolicæ sanctitatis, & signa atque prodigia faceret. Deinde conduxit episcopos indoctos, qui se contra præcepta canonum absolute ordinarunt. Tumque demum in tantam superbiam elatus est, ut se equipararet apostolis Christi. Et dedignabatur in alicujus honore apostolorum vel martyrum ecclesiam consecrare; impropere hominibus etiam curtantopere studerent sanctorum apostolorum limina visitare. Postea, quod absurdum est, in proprii nominis honore dedicavit oratoria; vel, ut verius dicam, sordidavit. Fecit quoque cruciculas & oratoriola in campis, & ad fontes, vel ubicumque sibi visum fuit: & iussit ibi publicas orationes celebrari, donec multitudines populorum, sprete ceteris episcopis, & dimissis antiquis ecclesiis, in talibus locis conventus celebrarent, dicentes: Merita sancti Aldeberti adjuvabunt nos. Ungulas quoque & capillos suos dedit ad honorificandum, & portandum cum reliquiis sancti Petri principis apostolorum. Tum demum, quod maximum scelus, & blasphemia contra Deum esse videbatur, fecit. Venienti enim populo & prostrato ante pedes ejus, & cupienti confiteri peccata sua dixit: Scio omnia peccata vestra, quia mihi cognita sunt omnia occulta. Non est opus confiteri, sed dimissa sunt peccata vestra præterita: securi & absoluti redite ad domos vestras cum pace. Et omnia quæcumque sanctum evangelium hypocritas fecisse testatur, suo habitu, & incessu, & moribus imitatus est. Alter autem hæreticus, qui dicitur Clemens, contra catholicam contendit ecclesiam, & canones ecclesiarum Christi abnegat & refutat: tractatus & sermones sanctorum patrum, Hieronymi, Augustini, Gregorii recusat. Synodalia jura spernens, proprio sensu affirmat, se post duos filios sibi in adulterio natos sub nomine episcopi esse posse Christianæ legis episcopum. Judaismum inducens judicat justum esse Christiano, ut si voluerit, viduam fratris defuncti accipiat uxorem. Contra fidem quoque sanctorum patrum contendit, dicens quod Christus

Filius

ANNO
CHRISTI
701.

Matth. 18.

Timo. 2.

ANNO
CHRISTI
797.

Filius Dei descendens ad inferos, omnes quos A
infernus carcer detinuit, inde liberavit, credulos
& incredulos, laudatores Dei simul & cultores
idolorum: & multa alia horribilia de prædesti-
natione Dei contraria fidei catholicæ affirmat.
Quapropter de hoc quoque hæretico precor,
ut per litteras vestras mandare curetis duci Car-
lomanno, ut mittatur in custodiam; quatenus
semina satanæ latius non seminet, & ne forte
ovis morbida totum gregem contamineat. Va-
lere sanctitatem vestram, & prosperis provesti-
bus gaudere in longitudine dierum optamus.

Cumque relecta esset, Zacharias sanctissimus
ac beatissimus papa dixit: Audistis, fratres cha-
rissimi, quod in ista epistola relectum sit ex
sacilegis illis, qui se ad suam condemnationem B
apostolis prætulere. Sanctissimi episco-
pi & venerabiles presbyteri responderunt: Au-
divimus certe per omnia, non apostolos, sed
ministros satanæ, & præcursores Antichristi.
Quis enim aliquando apostolorum, aut quili-
bet sanctorum, ex capillis suis, aut ungulis,
sanguaria populis exhibuerunt, ut iste sacrile-
gus & perniciosus Aldebertus? Sed hoc sæ-
culus a vestro sancto apostolatu est refecandum,
tam de illo, quam etiam de illo transgressore
Clemente, qui sacros canones spernit, atque
expositiones sanctorum patrum, & dicta san-
ctorum, ut pro transgressionibus suis dignam
suscipiant sententiam. Sanctissimus ac beatissi-
mus papa Zacharias dixit: Quia hodie jam
tardior hora est, venturo secretario, relectis
iterum vita eorum & actibus, communi con-
sensu, mediante Deo, quid fieri debeat per-
tractandum est.

ACTIO SECUNDA.

In nomine Domini Dei & Salvatoris nostri
Jesu Christi, imperante domino piissimo Au-
gusto Constantino magno imperatore anno
xxvi. post consulatum ejus anno v. mense O-
ctobris, die xxv. indictione xiv. præidente
sanctissimo ac beatissimo Zacharia papa in pa-
triarchio Lateranensi, in basilica quæ appel-
latur Theodori: confidentibus etiam cum eo
sanctissimis episcopis Epiphanio Silvas candidæ,
Benedicto Nomento, Venantio Præneste, Gre-
gorio Portuense, Niceta Gabii, Theodoro O-
stienſe, Gratioso Velitris: seu venerabilibus
presbyteris, id est Joanne archipresbytero,
Gregorio, Stephano, item Stephano, Domi-
nico, Theodoro, Anastasio, Georgio, Ser-
gio, Jordane, Leone, item Leone, Grego-
rio, Stephano, Eustachio, Procopio, atque
Theophanio. Propositis in medio sacrosanctis
evangelis: adstantibus quoque diaconibus, vel
cuncto clero, Gregorius notarius regionarius
& nomenclator dixit: Juxta vestri sancti apo-
stolatus præceptionem, quam in præterito se-
cretario jussistis, Deneardus religiosus presby-
ter adest præ velo: quid præcipitis? Dictum
est: Ingredietur. Cumque ingressus esset, Za-
charias sanctissimus ac beatissimus papa dixit:
Actus illius nefandissimi Aldeberti, sive cæte-
ra quæ de eo sunt scripta, quæ præterito se-
cretario præ manibus gerebas, coram præſente
concilio porrigere legenda. Et accipiens Theo-
phanus notarius regionarius & sacellarius re-
legit vitam illius, cujus initium tale est.

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Incipit vi-
ta sancti & beati Dei famuli, & præclari at-
que per totum speciosi, ex electione Dei nati,
sancti Aldeberti episcopi.

ANNO
CHRISTI
797.

DE simplicibus parentibus fuit procreatus,
& de gratia Dei est coronatus: quia dum
in utero matris esset, ibi gratiam Dei acce-
pit, & antequam pervenisset beatissima nativi-
tas ejus, quasi per visionem, egredientem vi-
tulum de dextero latere suo: qui vitulus desi-
gnabat gratiam illam, quam ab angelo acce-
perat antequam exiret de vulva.

Cumque hic libellus usque ad finem lectus
fuisset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus
papa dixit: Quid ad hæc blasphemia responde-
tis, sanctissimi fratres? Epiphanius sanctissimus
episcopus Silvas candidæ dixit: Certe, aposto-
lice domine, ex divina inspiratione motum est
cor sancti vestri apostolatus, ut prædictum Bo-
nifacium sanctissimum fratrem nostrum episco-
pum, atque Francorum principes commonere-
tis; quatenus in partibus illis post longa tem-
pora concilium aggregaretur sacerdotum, ut
hæc schismata & blasphemie ulquequaque san-
cto vestro apostolatu minime celarentur. Za-
charias sanctissimus ac beatissimus papa dixit:
Si quid adhuc habet Deneardus religiosus pres-
byter nobis porrigere relegendum, porrigat.
C Deneardus religiosus presbyter respondit: Ec-
ce, Domine, epistolam qua utebatur, & di-
valgebat eam esse Jesu, & de celo cecidisse.
Et accipiens Theophanius notarius regionarius
& sacellarius relegit, cujus initium tale est:

In Dei nomine incipit epistola Domini no-
stri Jesu Christi Filii Dei, quæ in Hierosoly-
ma cecidit, & per Michael archangelum in-
venta est ad portam Ephrem, & per manus
sacerdotis nomine Leonis epistola illa relecta
fuit, & exemplata: & transmisit eam ad Hie-
remiam civitatem ad alium sacerdotem nomi-
ne Talasium; & ipse Talasius transmisit eam
dem ad Arabiam civitatem, ad alium sacerdo-
tem Leobanum; & ipse Leobanius transmisit
epistolam istam ad Verraviam civitatem quam
recepit, Macharius sacerdos Dei, & transmisit
in montem sancti Michael archangeli. Et ip-
sa epistola per manus angeli Domini pervenit
ad Romanam civitatem ad locum sepulchri S.
Petri, ubi claves regni celorum constitutæ
sunt: & duodecim papæ, qui sunt in Roma-
na civitate, triduanas fecerunt vigilias, & in
jejuniis & orationibus permanserunt diebus ac
noctibus: & cætera usque ad finem perlecta.

Zacharias sanctissimus ac beatissimus papa di-
xit: Pro certo, fratres charissimi, iste Alde-
bertus in insaniam est conversus; & omnes qui
hac utuntur scelerata epistola, more parvulo-
rum, absque memoria mentium sunt, & mu-
liebribus sensibus insaniunt. Sed ne leviores
adhuc amplius decipiantur, indiscussam & abs-
que sententia causam hanc in eum relinquere
minime possumus. Sanctissimi episcopi & ve-
nerabiles presbyteri responderunt: Et divina
illustratione cognoscimus, cor vestri sancti apo-
stolatus illuminatum & quæ a vobis dicta sunt
ex administratione sancti Spiritus emanant.
Et ideo, ut a vobis prævisum fuerit, in u-
troque sententia promulgetur. Zacharias san-
ctissimus ac beatissimus papa dixit: Non ut
nobis solum visum fuerit, sed periter cum
sanctitate vestra est pertractandum: sed si Do-
mino

ANNO
CHRISTI
741

mino placuerit, in futuro secretario, quod re-
dum prævium fuerit, & dominus suis famu-
lis administraverit, ex omnibus ejus actis pro-
mulgabitur sententia.

ACTIO TERTIA.

In nomine Domini Dei nostri Salvatoris Je-
su Christi, imperante domino piissimo Augusto
Constantino magno imperatore anno xxvi. post
consulatum ejus anno v. mense Octobris, die
xxv. indictione xiv. presidente sanctissimo ac bea-
tissimo domino Zacharia papa in patriarchio
Lateranensi, in basilica quæ appellatur Theo-
dori: confidentibus etiam cum eo sanctissimis
episcopis Epiphaniò de Silva candida, Benedi-
cto Nomento, Venantio Præneste, Gregorio
Portuense, Niceta Gabitis, Theodoro Ostien-
se, Gratiofo Velitris: atque venerabilibus presby-
teris, Joanne archipresbytero, Gregorio, Stephano,
item Stephano, Dominico, Theodoro,
Anastasio, Georgio, Sergio, Jordane, Leone,
item Leone, Gregorio, Stephano, Eustachio,
Procopio, Theophanio. Propositis in medio
sanctis evangelis, adstantibus quoque diaconi-
bus, vel cuncto clero. Gregorius notarius re-
gionarius & nomenclator dixit: Secundum
quod a vestro sancto apostolatu præceptum est
in præterito secretario, ut Deneardus religio-
sus presbyter hodie se vestris obtutibus præsen-
taret, præsto est pro foribus, quid præcipitis?
Dixit: Ingredietur. Cumque ingressus
fuit, Zacharias sanctissimus ac beatissimus
papa dixit: Habes adhuc ex sacrilegorum illo-
rum conscripto quod coram hoc sancto concilio
porrigas ad relegendum? Deneardus religio-
sus presbyter respondit: Etiam, domine mi.
habeo orationem quam sibi Aldebertus com-
ponere nitus est. Et ecce præ manibus eam
gero, jubete eam suscipi. Et accipiens eam
Theophanius notarius relegit coram omnibus,
cujus initium tale est:

*Domine Deus omnipotens, Christi filii Dei Do-
mini nostri Jesu Christi Pater, A, & O, qui se-
des super septimum thronum, & super cherubim
& seraphim, tu pietas magna, & dulcedinis est
tibi satis. Pater sanctorum angelorum, qui fecisti
caelum & terram, mare & omnia quæ in eis
sunt, te invoco & reclamo, & invito te super
me miserum, quia tu dignatus fuisti dicere:
Quodcumque petieritis a Patre in nomine meo
hoc faciam. Ergo ego te peto, quia in te confi-
dis anima mea. Cumque per ordinem legeretur,
ventum est ad locum ubi dicebat: Precor vos, &
conjuror vos, & supplico me ad vos, angele Uriel,
angele Raguel, angele Tubuel, angele Michael,
angele Inias, angele Tubas, angele Sabaoc,
angele Simiel.*

Dum vero hæc oratio sacrilega usque in fi-
nem perlecta fuisset, Zacharias sanctissimus ac
beatissimus papa dixit: Quid ad hæc sanctissimi
fratres respondetis? Sanctissimi episcopi & ve-
nerabiles presbyteri responderunt: Quid aliud
agendum est, nisi ut omnia quæ nobis relecta
sunt igni concrementur, auctores vero eorum
anathematis vinculo percellantur? Non enim
nomina angelorum, præter nomen Michaelis,
sed nomina demonum sunt, quæ in suis ora-
tionibus invocavit ad præstandum auxilium si-
bi. Nos autem, ut a vestro sancto apostolatu

Aetoeemur, & divina tradit auctoritas, non
plus quam trium angelorum nomina cognosce-
mus, id est Michael, Gabriel, Raphael: alio-
qui de mysterio sub obtentu angelorum demo-
num nomina introduxit. Zacharias sanctissimus
ac beatissimus papa dixit: Optime provisum est
a vestra sanctitate, ut scripta illius omnia igne
crementur. Sed opportunum est, ut in scrinio
nostro ad reprobationem & ad perpetuam con-
fusionem ejus referrentur. Nunc vero, quia
omnia perlecta sunt, de utrorumque sententia,
quorum superius mentio facta est, pertractan-
dum est. Universum concilium dixit: Aldeber-
tus, cujus nobis actus & nefaria commenta re-
lecta sunt, quia se apostolum censuit nomina-
re, & capillos atque ungulas suas populis pro
sanctuario exhibuit, seducens populum diversis
erroribus, & quoniam sub obtentu angelorum
in suo auxilio demones invocavit, ab omni of-
ficio sacerdotali deponatur, agens poenitentiam
pro commissis, & amplius jam populum mini-
me seducat. Sin autem in his erroribus perse-
veraverit, & populum amplius seduxerit, sit ei
anathema, & æterno Dei judicio condemnetur,
omniique qui ei consenserit, vel ejus secutus
fuerit doctrinam, aut adjunctus illi fuerit. Si-
militer autem & Clemens, qui per suam stul-
titiæ sanctorum patrum scripta respuit, vel
omnia synodalia acta parvipendit, inferens etiam
Christianis Judæismum, dum prædicat fratris
defuncti uxorem posse in matrimonio jungi,
insuper & Dominum Iesum Christum descen-
dentem ad inferos pios & impios simul inde
abstraxisse, ab omni etiam sacerdotali officio
deponatur, & anathematis vinculo obligetur,
atque, nisi resipuerit, æterno Dei judicio con-
demnetur, vel etiam omnes qui ejus sacrilegis
consenserint prædicationibus.

SUBSCRIPTIONES.

Zacharias episcopus sanctæ Dei catholicæ at-
que apostolicæ urbis Romæ his gestis atque sen-
tentia a nobis promulgatis subscripsi.

Epiphanius episcopus sanctæ ecclesiæ Silve can-
didæ his gestis atque sententiæ a nobis promul-
gatis subscripsi.

Benedictus episcopus sanctæ ecclesiæ Nomen-
tanæ his gestis atque sententiæ a nobis promul-
gatis subscripsi.

Venantius episcopus sanctæ ecclesiæ Prænesti-
næ his gestis atque sententiæ a nobis promulga-
tis subscripsi.

Gregorius episcopus sanctæ ecclesiæ Portuen-
sis his gestis atque sententiæ a nobis promul-
gatis subscripsi.

Nicetas episcopus sanctæ ecclesiæ Gabinatis
his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis
subscripsi.

Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Ostien-
sis his gestis atque sententiæ a nobis promulga-
tis subscripsi.

Gratiosus episcopus sanctæ ecclesiæ Veliter-
nensis his gestis atque sententiæ a nobis pro-
mulgatis subscripsi.

Joannes archipresbyter tituli sanctæ Susannæ
his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis
subscripsi.

Gregorius humilis presbyter sanctæ Romanæ
ecclesiæ tituli sancti Clementis his gestis atque
sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Ste.

ANNO
CHRISTI
745.

Stephanus Dei gratia presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Marci his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Stephanus indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Eusebii his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Dominicus humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Prisci his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Theodorus humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Laurentii his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Anastasius indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Marci his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Georgius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum Joannis & Pauli his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Sergius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Potentianæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Jordanes indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Sabine his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Theophanius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum quatuor coronatorum his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Leo indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Anastasiæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Leo humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli Damasi his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Gregorius indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Balbinæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Stephanus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Chrysogoni his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Eustachius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

Procopius indignus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Cyriaci his gestis atque sententiæ a nobis promulgatis subscripsi.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1. *Anno Christi DCCXLV.*) Huic anno congruit indictio xiv. mense Octobri. Constantini autem annorum duplex epocha memoratur. Prior ex quo cum Leone Ilauro patre regnare cepit, xxi. Kalendas Majas, anno DCCXX. altera annorum, quibus post patris obitum solus imperabat, ex die vii. Kalendas Julias, indictioe ix. id est anno Christi DCCXLI. Quamquam enim hoc loco non imperii annos computat, sed post consulatum, res eodem recidit: quia Constantinus paucis diebus post imperii natale consulatum dedisse videtur, sicut de patre dictum est. Quare ad hanc normam exigenda & castiganda sunt reliquarum quoque epistolarum subscriptiones.

NOTA SEVERINI BINII.

Causa concilii.

a *Concilium Romanum.*) Zacharias papa, post legationes & literas sancti Bonifacii de confirmandis actis synodalibus contra Aldebertum & Clementem acceptas, concilium episcoporum collegit, in quo eisdem hæreticos condemnavit. Epistola Bonifacii, quam Denardus presbyter ad sedem apostolicam legatus attulerat, inter acta synodalia recitatur.

Nomenclator.

b *Nomenclator.*) Alias nomenclator, de quo sicut & de sacellario, cujus in fine mentio habetur, agit Onuphrius libro de vocibus ecclesiæ, & Brissonius libro de vrbibus, etque is cui sacellus seu sacellus, de quo sanctus Augustinus conc. 3. psalm. commissus. Hodie *Thesaurarius.* In Caroli magni constitutionibus *Cassid. General. Tom. XII.*

latus, hodie *Rasmoeller* a cista: in quibusdam monasteriis *Bursarii*, qui forte sunt illi quos Hincmarus epistola 3. vocat *Bursarii*.

c *Pro volo est.*) De velis multa ceciderunt paulo ante Ros. l. 6. singul. cap. 21. & Baronius tom. 1. &c. d *Cruciculus.*) De cruciculis vide epistolam Bonifacii c. 144.

e *Secretarius.*) Secretarium hic sumitur pro eo quod alias in conciliis dici solet sessio, aut conventus, & congregatio, prout declarant adjuncta sapientis voces, *preteritum & futurum* aut *venturum*. Alias est locus in templo arcuatus, ut apud Venerabilem Bedam lib. 2. hist. c. 2. Et accepit nomen ipse conventus, quod in eo loco fieret. Apud sanctum Augustinum conc. 2. in psalm. 65. *Secretaria mensi* leguntur.

f *Epistolam.*) Tales & calce epistolæ commentitium plures apud Sigebertum anno 1032. Dodechinum anno 1096. Paralipom. Urspergens. in historia Flagell. Ita Serarius. Adde quæ in capitularibus Caroli habentur his verbis: *Pseudographia & dubia narrationes, vel quæ omnino contra catholicam fidem sunt, ut epistola pessima & falsissima, quam transiisse anno dicebant aliqui errantes & in errorem militantes, quod de calce cecidisset, nec creduntur, nec legantur, sed comburantur, &c.*

g *Non plus quam nomen angelorum nomina.*) Concilium istud, inquit Serarius in notis ad epistolam Bonifacii, Romanum inter concilia edita in Germaniam vel Italia non reperio. Unde nonnihil autat auctoritas istius historię, de angelorum scilicet nominibus. Ita quidem diligentissimus magicarum rerum disquisitor noster scripserat lib. 2. cap. 4. quæst. 4. sed reprehendit ipseniet ac revocat, uti patet post libri secundi finem pag. 276. Et recte: quam multa enim passim concilia, & eaque certissima, quotidie varis in locis inveniuntur & eduntur, quæ in illis conciliis tomis aut Italicis aut Germanicis non sunt. Hoc tamen ipsum Romanum in Germania sane apud Surium in sancti Bonifacii vita editum est. Et quot vitæ hujus exemplaria vel prælo vel manu scripta extant, (extant autem, ut lib. 3. hist. Mogunt. ostensum, non paucæ) tot concilia hujus ætatis, siquæ custodes sunt. Ad sententiæ tamen hujus confirmationem addo concilii Aurelianensis capitulum 3. quod a D. Burcardo citatur lib. 3. cap. 198. Nihil aliud in ecclesiâ legatur, aut cantetur, nisi ea quæ auctoritas divini sunt, & patrum orthodoxorum sanxit auctoritas; ne falsa angelorum nomina colant, sed ea tantum quæ prophetica & evangelica docet scriptura, id est Michael, Gabriel, Raphael. Habuerunt quidem Eseni, ut ex Josepho retulit lib. 3. Trich. cap. 4. pag. 218. arcana quædam angelorum nomina; sed quæ illa fuerint, non est memoris proditum. Hæc Serarius in notis hujus concilii post finem epistolæ S. Bonifacii. Hinc pulchre infert Baronius: Per spicuo intelligitur librum quartum Esdræ nomine vulgatum, in quo frequens est mentio angelorum, ab ecclesiâ Romana profectum, penitusque rejectum. De tribus tantum angelorum nominibus eadem habentur infra in capitularibus Caroli magni lib. 2. cap. 16.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

ad An. Ch. 745. n. 9. & 10.

Synodus ista tribus Secretariis seu Sessionibus acta, tenensque, quo ea habita, his verbis notatur apud Surium in Vita Sancti Bonifacii ad diem V. Junii: *Imperante Domino Pissimo Augusto Constantino Imperatore, anno XXVI. Imperii ejus mense Octob. die XXV. Indictione XIV.* ideoque hoc anno ea celebrata. In editione tamen Ochloni apud Serarium lib. 3. Rer. Mogunt. cap. 5. legitur: *Imperante Domino Pissimo Augusto Constantino Imperatore, anno XXVI. post Consulatum ejus anno quinto, mense Octobris, die ultissima quinta, Indictione quarta & decima.* Quam utramque Constantini Epocham Sirmondus recte retinuit, sed in Annotationibus perperam scripsit, annos Imperii, & annos post Consulatum eodem recidere, quia Constantinus Kalendis, post Leonis patris obitum, seu post Imperii sui natale, proximo Consulatum inici. Ut autem per mensem Octobrem annus Constantini XXVI. ex quo consors imperii factus est a patre, sic & annus quintus ejusdem Constantini, ex quo post patris mortem solus Imperium tenuit, per eundem mensem Octobrem, illigatur anno Christi DCCXLV. & Indictione XIV. mense Septembrii caput. Ita Sirmondus. Verum hanc explicationem rejiciendam esse, & Imperatores a tempore Constantini Pogonati, ipso die quo Imperium susceperant, Consulatum etiam suscepisse, & si jam cum patribus suis corregerant, ipso die quo il supremum diem obierant, Consulatum per modum Tribunalis potestatis sumptisse, certum esse debet ex his, quæ tam in hac Critica quam in Dissert. Hypatica jam in medium attuli. Quare Constantinus, qui anno DCCXLI. die XVIII. mensis Junii Leoni patri successit, ipso die primum annum

ANNO
CHRISTI
745.Secretarium
quid.Commentaria
& hæretica
scripta comburenda

ANNO
CHRISTI
741

num Consulatus sui, eodemque die currentis Christi anni
quintum ejusdem Consulatus annum numeravit, ideoque
omnes illa nota temporaria accipere apud Serarium, &
apud Sirmondum descripta. Baronius num. XXII. in
margine reponit annum Imperii quintum, & omnia
priori Constantini Epocha, posteriolem hanc conflat:
Imperante Domino Pifimo Augusto Constantino Imperatore
anno quinto Imperii ejus. Sed utraque Epocha
Constantini retinenda.

Coitius, qui persuasum habebat, *Artafidum* mense
tantum Novembri currentis anni in ordinem redactum
esse, anno DCCXLVI. num. XIV. Aſa Synodi Ro-
manæ refert, atque presentis anno, Romæ, per men-
sem Octobrem, in Aſia publicis nominatos fuisse *Arta-*
fidum & Nicophorum, præterito *Constantino*, cujus
nomen Romanis odiosum erat, ac legendum esse: Im-

perante Domino pifimo Augusto Constantino Imperatore
anno XXVI. post Consulatum ejus anno quinto, mense
Octobri, die ultissima quinta, indictione quarta & deci-
ma, vel potius, inquit, *Constantino Imperatore anno*
XXVII. post Consulatum ejus anno VI. mense Octobri,
die XXV. indictione quinta & decima. At Constantini
nomen omiffum non fuit, quia anno superiori mense
Novembri in Imperium reſtitutus fuerat, ut vel hæc
ſola Synodus Romana mense Octobri hoc anno congre-
gata manifeſtum facit. Cuius Synodi Epocha, cum in
omnibus exemplaribus hæc anno affigatur, evidens eſt
Coitium Synodos Germanicam II. & Romanam hoc
anno habitas in ſequentem, Sueſionem in currentem,
Liptinenſem in annum DCCXLIV. & Germanicam ſub
Karolo magno habitam, in annum DCCXLIII. magno
Chronologia detrimento diſſiſſe.

ANNO
CHRISTI
741

EPISTOLA GEMULI DIACONI

ECCLESIAE ROMANÆ AD BONIFACIUM ARCHIEPISCOPUM

De actis in synodo Romana contra Aldebertum & Clementem.

*Domino sanctissimo apostolorumque meritis decora-
to Bonifacio archiepiscopo Gemulus indignus
diaconus sanctæ sedis apostolicæ.*

SUMMIS & Deo amabilibus apicibus, cum
magno & omni quo concedet honore &
veneratione relegi. Et quia post tot tempora
merui ex vestris syllabis visitari, omnipotenti
Deo nostro gratias egi, qui me indignum fa-
mulum suum etiam de vestra lætificavit inco-
lunitate. Igitur omnia, quæ nobis per nunc
directas literas præcepistis, ut Dominus vires
donare dignatus est adimplemus. Sed & ea quæ
domino apostolica suggessistis, per nos sunt
suscepta & annunciata atque relecta: & vos ea
pertractantes omnia scripta, quæ vobis ab ea
directa sunt, a nobis esse dictata juxta vestram
voluntatem cognoscite. Sed &, quod vos non
sperabatis fieri, suggessimus, & facta est syno-
dus sacerdotum, præſidente domino apostolico,
& relecta est sacrilega illius Aldeberti nefandis-
ſimi vita, & omnia opuscula illius coram syno-
do, pariter & epistola sanctissimæ paternitatis
vestræ, ubi de illo, & de Clementis dementia
suggessistis: & sic gestis peractis sententia ana-
thematis in eos promulgata est, vel in omnes,
qui eorum nefandam secuti sunt sectam: cujus
instar vobis a domino apostolico directum est.
Et hæc coram præſentia præſentis patris nostri
Deneardi venerabilis presbyteri acta sunt: &
ipse vobis ore proprio poterit enarrare, quod

omnia ista per nos acta sunt. Nam pro certo
cognoscite, sanctissime pater, quia in omnibus
paratum me offero vestris obtemperaturum præ-
ceptis. Scio enim quia vestris orationibus adju-
tus erutus sum a tentationibus inimici, & mi-
ſertus Dominus suo famulo medelam tribuit: &
diversis infirmitatibus circumdatus, quamquam
indignus, illud apostoli sequor consolationis
donum, quo ait: *Dum infirmus, tunc potens
sum. Et libenter gloriabor in infirmitatibus meis,*
ut inhabitet in me per vestras sanctas preces vir-
tus Christi. Venerandas namque sorores nostras,
& Dei ancillas, quæ apud limina sanctorum
principum apostolorum properaverunt, quas
etiam nobis vestra sancta paternitas commenda-
re jussit, in quantum Dominus vires donare di-
gnatus fuerat, curam earum habemus propter
vestram sanctam præceptionem. Benedictionem
etenim, quam nobis direxistis, suscepimus, id
est poculum argenteum, & ſindonem unam,
quam in duplici suscepimus benedictione, eo
quod a tanto patre meruimus visitari. Et licet
tribuere non valeamus, tamen ad vicem chari-
tatis, cum magna reverentia direximus cinna-
momum unc. iv. costum unc. iv. pipet. lib.
ii. corumbrem lib. i. Quæ peto ut absque in-
juria ſuſcipere jubeatis, & ut pro nobis orare
dignemini omnino depoſco Incolumem sanctis-
ſimam paternitatem vestram divina conſervet
majeſtas orantem pro nobis, domine, & meri-
tis apostolorum decorate pater.

STATUTA QUÆDAM SANCTI BONIFACII

ARCHIEPISCOPI MOGUNTINI ET MARTYRIS.

ANNO
CHRISTI
741ANNO
CHRISTI
741

Et Spici-
leg. Dacher.
Tom. IX.
Edidit in
Append. tom
VI. Labbeus.

Compellimur quoque statutum canonum in
hoc observare.

I. Ut nullus presbyter credam sibi ecclesiam
sine consensu episcopi derelinquat, & laicorum
suasione ad aliam transeat.

II. Ut nullus presbyter sacra mysteria, nisi
in locis consecrationis, pro contempu Ecclesiæ
agere præsumat.

III. Ut nullus presbyter in ecclesia conse-
crata aliud altare erigat, nisi quod ab episcopo
sanctificatum est: ut sit discretio inter sacratum
& non sacratum.

IV. Ut presbyteri sine sacro chrismate, &
oleo benedicto, & salubri eucharistia, alicubi

non proficiantur. Sed ubicunque vel fortuito
requisiti fuerint, ad officium suum statim inve-
niantur parati in reddendo debito.

V. Ut presbyteri sub sigillo custodiant chris-
ma, & nulli sub prætextu medicinae vel cuius
libet rei donare præsumant. Genus enim sacra-
menti est, non ab aliis nisi a sacerdotibus con-
tingi debet: quod si fecerint, honore priventur.

VI. Ut laici presbyteros non ejiciant de ec-
clesiis, nec mittere præsumant sine consensu
episcoporum suorum.

VII. Ut laici omnino non audeant munera
exigere a presbyteris propters commendationem
ecclesiæ cuique presbytero.

VIII.

ANNO
CHRISTI
1911.

viii. Ut presbyteri bene vivere studeant, & A
ita populum doceant.

ix. Ut unusquisque episcopus sua in parochia
presbyteros diligenter inquirat unde sint, & si
quem fugitivum invenerit, ad suum episcopum
redire faciat.

x. Qui relicto po episcopo ad alium convo
lat, degradetur.

Forse
apud subje-
ctos. Hard.

xi. Ut abbates vel abbatissa sic caste vivant,
ut subiectos subiectasque illorum vel illa-
rum exemplum ostendant sanctae conversationis.
Quod si non fecerint, ab episcopo corrigantur.
Si autem episcopum minime audierint, episco-
pus imperatori indicare faciat.

xii. Ut diligenter unusquisque episcopus in
sua parochia provideat, & ubi monasterium
monachorum fuerit, si regulariter vivant, &
monachice: ubi autem canonica vita fuerit,
bene & canonice vivant.

Forse.
a J. Hard.

xiii. Ut episcopi, puellarum monasteria di-
ligentissime perscrutentur: quomodo primum
ipsa abbatissa sic se contineat, aut caste vi-
vat: deinde seu diligenter discutiantur Non-
nes, ne adulterium & fornicationes faciant.
Et hoc a praepositis monasteriorum summopere
inquiratur.

xiv. De monasteriis puellarum. Ut presby-
teris opportuno tempore ad Missarum solemniam
liceat illic advenire, & iterum ad proprias ec-
clesias redire.

xv. Ut plures non mittantur in monasterio ca-
nonicorum atque monachorum, seu puellarum,
quam sufficere possint.

xvi. Ut unusquisque episcopus in sua paro-
chia diligenter discutiat suos presbyteros, &
faciat ut illorum signacula, & baptisteria bene
faciant, & edoceant presbyteros, quid in illo
baptisterio unumquodque verbum vel sententia
per se significet.

xvii. Ut unusquisque presbyter a suo episco-
po discutatur diligenter de sua vita, & con-
versatione, ne omnino feminas secum habeat
in domo sua habitantes.

xviii. Si quis egredietur e corpore, ulti-
mo & necessario viatico minime privetur.

xix. Non licet mortuum super mortuum
mitti.

xx. Non licet mortuis eucharistiam nec oscu-
lum tradi; nec de velis vel palliis corpora eo-
rum involvi.

xxi. Non licet in ecclesia choros secularium
vel puellarum cantica exercere, nec convivia in
ecclesia preparare: quia scriptum est: *Domus
mea domus orationis vocabitur.*

xxii. Ut viri cum mulieribus balneum non
celebrent.

xxiii. Non licet in illo altario ubi episco-
pus Missam dixerit, ut presbyter postea illa
die Missam dicat.

xxiv. Non licet vigilia Paschae ante horam
secundam noctis vigiliis perexpedire (quia in
ipsa nocte non licet post mediam noctem bibe-
re) nec natale Domini, nec in reliquis solem-
nitatibus.

xxv. Adnuncient etiam presbyteri, omnibus
fidelibus sibi subiectis, symbolum & oratio-
nem dominicam memoria commendare: ut
fide & oratione sancto Spiritu illustrante sal-
ventur.

xxvi. Adnuncient presbyteri, ut neque viri
neque feminae de sacro fonte filios, vel filio-
las suscipiant, si non memositer symbolum &
orationem dominicam tenuerint.

Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
1911.

Forse.
secundum de
Parochia
Hard.

Forse. p. 11.

xxvii. Nullus sit presbyter qui in ipsa lin-
gua qua nati sunt, baptizandos, abrenunciatio-
nes vel confessiones aperte interrogare non stu-
deat: ut intelligant quibus abrenunciant, vel
quam confitentur, & qui taliter agere dedi-
gantur, sed cedat in parochia.

xxviii. Si de aliquibus dubium est utrum
sint baptizati, absque ullo scrupulo baptizen-
tur: his tamen verbis praemissis: Non te
rebaptizo: sed si nondum es baptizatus, ba-
ptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
sancti.

xxix. Omnes presbyteri oleum infirmorum
ab episcopo expetant, secumque habeant: &
admoneant fideles infirmos illud exquirere, ut
eodem oleo perundi, a presbyteris sanentur.
quia oratio fidei salvabit infirmos.

xxx. Doceant etiam presbyteri populum,
quatuor legitima temporum jejunia observare,
hoc est in mense Martio, Junio, Septembrio,
& Decembrio, quando sacri ordines juxta sta-
tuta canonum aguntur.

xxxi. Et quia varia necessitate praepedimur,
canonum statuta de reconciliandis poenitenti-
bus pleniter observare: propterea omnino non
dimittatur. Curet unusquisque presbyter statim
post acceptam confessionem poenitentium, sin-
gulos data oratione reconciliari. Morientibus
vero sine cunctamine communio & reconcilia-
tio praebetur.

xxxii. Qui poenitentiam in infirmitate petit,
& casu, dum ad eum sacerdos invitatus venit,
oppressus infirmitate obmuluerit, vel in phre-
nesim versus fuerit: dent testimonium qui eum
audierint, & accipiat poenitentiam: & si con-
tinuo creditur moriturus, reconcilietur per ma-
nus impositionem, & infundatur ori ejus eu-
charistia. Si supervixerit, admoneatur a supra-
dictis testibus petitioni suae satisfactum, & sub-
datur statim poenitentiae, quamdiu sacerdos,
qui poenitentiam dedit, probaverit.

xxxiii. Si quis presbyter aut clericus au-
guria, vel divinationes, aut somnia, sive
sortes, seu phylacteria, id est, scripturas,
observaverit; sciat se canonum subjacere vin-
dictis.

xxxiv. De hoc notum facient presbyteri om-
ni populo, ut sabbato Pentecostes, sicut sabba-
to sancto Paschae, omnes jejunent, & ad eccle-
siam hora nona conveniant quando sicut ves-
perascente sabbato sancto Paschae celebratur:
& ipsum diem Pentecostes similiter celeberrim-
um habeant, ut sanctum Paschae.

xxxv. Admoneat etiam unusquisque presbye-
rorum publice plebem, ab illicitis connubiis
abstinere, & secundum Domini mandatum, le-
gitimum conjugium nequaquam posse ulli oc-
casionem separari, excepta causa fornicationis,
nisi cum consensu amborum: & hoc propter
servitium Dei.

xxxvi. Adnuncient presbyteri diebus Domi-
nicis per annum sabbatizandum.

Primo modo.

In Natale Domini viii. Kalend. Januariar,
dies 4.

In Circumcisione Domini Kal. Januar. diem
unum.

In Epiphania, viii. Id. Januar. diem unum.

In Purificatione S. Mariae, iv. Non Feb.
diem unum.

In Pascha Domini, post Dominicam dies
tres.

Cc 2

In

ANNO
CHRISTI
747.

In Ascensione Domini, diem unum.
In Natale sancti Joannis Baptistæ VIII. Ka-
lendas Julias, diem unum.
In passione sanctorum apostolorum Petri &
Pauli, III. Kal. Julias diem unum.

A In Assumptione sanctæ Mariæ XVIII. Kal.
Sept. diem unum.
In nativitate S. Mariæ VI. Idus Sept. diem unum.
In passione sancti Andreæ Apostoli, pridie
Kalendas Decembris, diem unum.

ANNO
CHRISTI
747.ANNO
CHRISTI
747.

C O N C I L I U M C L O V E S H O V I Æ

ANNO
CHRISTI
747.

HABITUM SUB CUTHBERTO DOROVERNIÆ ARCHIEPISCOPO,

Præsente Ædilbaldo rege Merciorum anno Domini DCCXLVII.
regni ejusdem Ædilbaldi XXXII.

In quo decernitur de unitate ecclesiæ, de statu Christianæ religionis & de concordia & de
pace promovendis.

EPISTOLA SANCTI BONIFACII

AD CUTHBERTUM ARCHIEPISCOPUM
Cantii.De corrigendis vitiis Anglorum, & Synodo
convocanda.

*Spiritualis affinitas necessitudine copulando fratri
archiepiscopatus insula sublimato coepiscopo Cu-
thberto, Bonifacius legatus Germanicus catho-
lica & apostolica Romana ecclesiæ, optabilem
in Christo intima charitatis salutem.*

Legatus
legatus
legatusPetri mutuum
opem in pro-
movere de re
ecclesiæMittit Syn-
di sui rano-
nes inter-
dos.

Scriptum enim est in libro Salomonis; *Be-
tus homo qui invenit amicum, cum quo lo-
qui possit quasi cum semetipso. Cum muneribus
munificentie vestre dulcissimas literas vestras
fraterna charitate interlatas, magnas Deo &
vobis gratias agentes filio vestro diacono Cy-
nebertho offerente suscepimus. Vivæ vocis quo-
que melliflua colloquia vestra de fraternis con-
siliis per illum nobis charitas vestra mandavit,
quæ consiliorum spiritalia colloquia optamus
ut Deo volente, quamdiu in hac mortali vi-
la vivemus, inter nos jugiter insinuentur, il-
lo præstante a quo solo sancta desideria, re-
cta consilia, & iusta sunt opera: vos melius
& plenius quibus Deus in multis donavit, &
prudenter nosse, & melius & plenius posse:
nos quasi in paucis fideles, tamen & devoti
studeamus instrui; aureo cælestis amoris vin-
culo, quod rumpi non potest, invicem catena-
ti. Nam labor nostri ministerii unius & ejus-
dem causæ esse dignoscitur; & æqualis specu-
latio in curis ecclesiarum sive populorum cre-
ditæ sunt, sive in docendo, sive in hortan-
do & monendo, sive in defendendo canonicos
gradus vel plebeios. Idcirco humillima prece
deprecor, ut dum vobis salubre consilium Deus
inspiraverit, vel suo spiritu, vel colloquio sy-
nodalium consilium, nobis insinuare non pi-
geat: & nos similiter, si parvitati nostræ Deus
aliquid tale vobis quod necessarium vel amabi-
le insinaverit, similia faciemus. Major enim
nobis sollicitudo ecclesiarum, & cura populo-
rum propter pallia credita & recepta, quam
cæteris episcopis, qui proprias tantum procu-
rant parochias, incumbit. Propterea, charissi-
mi, non quia vestre prudentiæ opus sit rusti-
citatibus nostræ statuta audire vel legere, sed
propter bonam & humilem & sanctam volun-
tatem vestram, putamus vos libentius scire
quam nescire, quæ hic sacerdotes nobiscum*

servanda decreverunt, & vobis emendanda &
corrigenenda destinamus.

Decrevimus hæc in nostro synodali conven-
tu, & confessi sumus fidem catholicam; &
unitatem, & subjectionem Romanæ Ecclesiæ,
sine tenus vitæ nostræ velle servare sancto Pe-
tro, & vicario ejus velle subijci: Synodum
per omnes annos congregare: metropolitanos
pallia ab illa sede querere, & per omnia præ-
cepta sancti Petri canonice sequi desiderare,
ut inter oves sibi commendatas numerentur.
Et isti confessioni universi consensimus, &
subscriptimus, & ad corpus sancti Petri prin-
cipis apostolorum direximus, quod gratulando
clerus Romanus & pontifex suscepit.

Statuimus ut per annos singulos canonum
decreta, & ecclesiæ jura, & norma regularis
vitæ in Synodo legantur & recuperentur.

Decrevimus ut metropolitanus qui sit pallio
sublimatus, hortetur cæteros & admoneat, &
investiget quis sit inter eos curiosus de salute
populi, quisve negligens servus Dei.

Venationes & silvaticas vagationes cum ca-
nibus, & ut accipitres, falcones habeant, pro-
hibemus.

Statuimus ut per annos singulos unusquisque
presbyter episcopo suo in quadagesima ratio-
nem ministerii sui reddat, sive de fide catho-
lica, sive de baptismo, sive de omni ordine
ministerii sui.

Statuimus ut singulis annis unusquisque epi-
scopus parochiam suam sollicite circumbeat, po-
pulum confirmare, & plebes docere, & inve-
stigare, & prohibere paganas observationes,
divinos vel sortilegos, auguria, phylacteria,
incantationes, vel omnes spurcicias Gentilium.

Interdiximus servis Dei, ut pompatico ha-
bitu, vel sago, vel armis utantur.

Statuimus quod proprium sit metropolitani,
juxta canonum statuta, subjectionem sibi epi-
scoporum investigare mores, & sollicitudinem
circa populos, qualis sit, & moneat.

Ut episcopi a synodo venientes in propria
parochia cum presbyteris & abbatibus conven-
tum habentes, præcepta synodi servare insi-
nuando præcipiant; & unusquisque episcopus,
si quid in sua diocesi corrigere vel emendare
nequiverit, idem in synodo coram archiepisco-
po, & palam omnibus ad corrigendum insi-
nuet, eodem modo quo Romana ecclesiæ nos
ordinatos cum sacramento confirmavit.

Ut si sacerdotes vel plebes a lege Dei de-
viasse viderim, & corrigere non potuerim, si-
deliter semper sedi apostolicæ & vicario sancti
Pe-

Fidem catho-
licam & Ro-
manæ eccle-
siæ subie-
ctionem re-
nendam.
Canones Sy-
nodi Augu-
stanæ.Archiepisco-
pi cura.Venatio pro-
hibita.Presbyteri
annue ex-
minationi.Cuthberth.
can. 3.
Episcopus
annue paro-
chiam cir-
cumbeat.A. m.
al. m.Archiepisco-
pi proprium.al. qualis
sunt. Et quæ
dam, ut Epi-
scopi. G.
Hard. Cuth-
bert. can. 3.
Episcopus
præcepta
Synodi pu-
blicet.Incorrigibi-
les papa &
sancti.

ANNO
CHRISTI
1917ANNO
CHRISTI
1917

Petri ad emendandum indicaverim. Sic enim, A
nisi talior, omnes episcopi debent metropo-
litano, & ipse Romano pontifici, si quid de
corrigendis populis apud eos impossibile est,
notum facere: & sic alieni fient a sanguine
animarum perditarum.

Ecclesia cura
proprie
rum ecclesiarum
non deservit
de.

De cetero, frater charissime, quia nobis
equalis labor, & majus periculum imminet,
quam ceteris sacerdotibus, quia canones anti-
qui precipiunt ut omnes sciant, metropolita-
num sollicitudinem totius provinciae gerere: &
ut verbi gratia dicam, sicut timeo, navem gu-
bernandam inter fluctus feri maris suscepimus,
quam nec caute regere, nec sine peccato di-
mittere valeamus; quia, ut quidam sapientium
dicit, si periculosum est navem inter fluctus
cane non regere, quanto periculosius est eam
undis intumescens fluctuantem in tempesta-
te relinquere. Et ideo ecclesia quam velut na-
vis magna per mare mundi hujus enavigat,
quam diversis tentationum fluctibus in hac vita
tunditur, non est tamquam relinquenda, sed re-
genda: cujus rei exemplo priores patres habe-
mus Clementem & Concilium, & ceteros com-
plures in urbe Romana, Cyprianum in Car-
thagine, Athanasium in Alexandria, qui sub
paganis imperatoribus navem Christi, imo cha-
rissimam sponfam ejus, ecclesiam scilicet, do-
cendo, defendendo, laborando, & patiendo,
utique ad sanguinis effusionem gubernabant.

Cant. 1.

Isai. 57.

Isai. 1.

Baruch. 1.

Concilium
pont.

Am. 10.

Sacerdos vi-
ni officium
portulorum.

Possum enim de memetipso pro certo juxta
vocem Cantici canticorum dicere: *Filiis matris
meae percuiderunt contra me; posuerunt me custo-
diam in vineis, vineam non custodivi.* Vineam enim
secundum prophetam, *Domini sabbath, domus
Israel est*: nunc videlicet ecclesia catholica es-
se comprobatur, cujus synodum congregandam
& hortandam jussu pontificis Romani, & ro-
gatu principum Francorum & Gallorum, sub
spe restaurandae legis Christi: *Suscipi, circum-
fodi, cophinum stercoreis apportavi, sed non cu-
stodivi, quia cum expectarem ut faceret uvas,
fecit labruscas*: & juxta alium prophetam:
*Mentietur opus olivae, & campi non facient ef-
cas*: sed, prohi dolor, officium laboris mei re-
rum collatione simillimum esse videtur cani-
latranti, & videnti fures & latrones frangere
& subfodere & vastare domum domini sui:
quia defensionis auxiliares non habeat, sub-
murmurans ingemiscat & lugeat. Nunc hoc
quod mihi in tali periculo posito justum &
cautum esse videtur salubre consilium vestrum
quaerens & scire desiderans, insinuo liberta-
tem, predicandi dico, ut in Actibus apostolo-
rum Paulus apostolus sacerdotibus intimavit
dicens: *Contestor vos hominem die, quia mun-
dus sum ab omnium sanguine. Non enim subter-
fugi quo minus annuntiarem vobis omne con-
siliium Dei. Attendite vobis & universo gregi, in
quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere
ecclesiam Dei, quam acquisistis sanguine suo. Re-
gnum, inquit, Dei inter vos ambulans predica-
vi, ut me alienum ab omnium perditione serva-
rem.* Nam apostolus episcopum, propheta spe-
culatorem, Salvator mundi pastorem, ecclesiam
sacerdotem appellat: & omnes tacentes pecca-
ta populi doctorem reum sanguinis animarum
perditarum sub silentio esse comprobant.

Propter hoc horribilis & maxima necessitas
est, ut juxta dictum apostoli nos formam
debeamus exhibere fidelibus, hoc est, nisi me
fallat opinio, ita justum vivendum est sacerdo-
ti, ne dicta sua repugnantibus factis evacuet,

& ac cum sibi de proprio caute vivat, taceat
alieno damnetur peccato: quia ad hoc est ec-
clesiam Dei praeposita, ut non solum bene vi-
vendo alios exemplo instituat, sed etiam fide-
cialiter predicando, singulos ante oculos con-
stituat, & quam pena maneat duros, quam glo-
ria obediens, ostendat; quia juxta verbum
Domini ad Ezechielem, cui dispensatio ver-
bi commissa est, etiam sancte vivat, & ta-
men perditae viventes arguere aut erubescat
aut metuat, cum omnibus qui eo tacente pe-
rierint, perit: & quid ei proderit non puniri
suo, qui puniendus est alieno peccato? Ta-
citurnitatem quidem sacerdotis Dominus ad
Ezechielem loquens terribiliter prohibet, &
speculatorem sacerdotem appellat: & sicut spe-
culatoris est de loco editiori plus omnibus
contemplari, ita sacerdos debet esse merito-
rum sublimitate celsior; & majoris scientiae
habere gratiam, qua possit ceteros instruere.
*Audies, inquit, divinus sermo, sermonem, &
annunciabis eis ex me*, indicat ut hoc dicat sa-
cerdos quod ex divina lectione didicerat, quod
illi Deus inspiraverit, non quod humani sen-
sus invenerint. *Annunciabis eis, inquit, ex
me: ex me, non ex te, mea verba loqueris*,
non est quod ex his, tamquam de tuis in-
steris; *ex me, inquit, eis annuncias. Si me
dicente ad impium: Impie, morte morieris, non
fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua;
Cipso impius in iniquitate sua morietur, sangui-
nem vero ejus de manu tua requiram*: ac si a-
perte dixisset, si ei peccata sua non annun-
ciaveris, & si eum non argueris, ut conver-
tatur & vivat; & te, qui non increpasti, &
ipsum, qui tacente te peccavit, flammis pe-
rennibus tradam. Non sumus tam laxi vel
tam ferrei pectoris, ut nos ista verba non ter-
reant: non sumus tam alienati a fide, ut his
verbis Domini non credamus; sed excitemus
& exhortemur fratres nostros verbis veneran-
dis sancti Petri apostoli: *Sobrii estote, & vigi-
late, & excitamini, quia adversarius vester dia-
bolus tamquam leo rugiens circuit, quaerens quem
devoret: cui resistite fortiter in fide, scientes
eamdem passionem, quae in mundo est, vestra fra-
ternitati fieri*. Est episcopus synodis nostris
subjectos, adjuratione sancti Pauli apostoli ad-
monemus Timotheo dicentis: *Testificor co-
ram Deo & Christo Jesu, qui judicaturus est vi-
vos ac mortuos, per adventum ipsius, & regnum
ejus, predica verbum, infra opportune, importu-
ne, argue, obsecra, increpa, in omni patientia
& doctrina. Et enim jam praedicatum ab apo-
stolo, tempus, cum sanam doctrinam non susti-
neant, sed ad sua desideria concervabant sui
magistros, &c.* Clamemus in fortitudine, jux-
ta dictum prophetam, qui annunciamus pacem
in terris hominibus bonae voluntatis. Ille nam-
que in fortitudine clamat, quem nec metus,
& nec verecundia predicare verbum vitae impe-
dit. Contendamus, auxiliante Domino, ut
non sumus inter illos falsos pastores ovium
quos propheta accusat, dicens: *Hec dicit Do-
minus Deus. Va pastoribus Israel qui pascebant
semetipsos: nonne greges pascuntur a pastoribus?
Ioc comedebatis, & lanis operiebamini: quod cras-
sum erat occidebatis: gregem meum non pasce-
batis. Quod infirmum fuit non consolidastis, &
quod aegrotum, non sanastis: quod fractum est
non alligastis, & quod abjectum est non redun-
xistis, & quod perierat non quaesistis: sed cum au-
sultate imperabatis eis & cum potentia. Et di-
spes.*

Exib. 1.

Exib. 1. & 1.

Exib. 1.

Tim. 1.

al. Synodi
pastor. subj.
Tim. 4.

Hic.

Isai. 11.

Exhortatio

Exib. 11

ANNO
CHRISTI797.
Commemoratio
in pastores
et alios po-
pulos.

Ezech. 34.

Iste, ista.

Idem

* et pla-
nities m. h.
anulm.Incitatio.
* forte devium
* satigari.
7. 20. 3.

Timo. 16.

* al. 89.

Matth. 19.

*Spersa sunt oves mea, et quod non esset pastor. Auverit posse, opportune, importune, eo mo-
do quo sanctus Gregorius in libro pastoralis*

*conscriptus. Propterea non taceo charitati vestra, quia omnibus servis Dei qui hic vel in scriptu-
ra, vel in timore Dei probatissimi videntur, quod bonum consilium & honestas & pudici-
tiam vestram aliquod velamentum turpitudinis sit; si prohiberet synodus & principes vestri mulieribus & velatis feminis illud iter & fre-
quentiam, quam ad Romanam civitatem venien-
do & redeundo faciunt, quia magna ex parte percunt, paucis remanentibus integris. Per-
paucis enim sunt civitates in Longobardia, vel in Francia, aut in Gallia, in qua non sit adultera vel meretrix generis Anglorum, quod scandalum est & turpitudine totius ecclesie ve-
strae.*

*Va, quod propheta dicit pro maledicto po-
suit: per pastores, episcopos significat: greges Domini, id est fidelis populus ad pascendum: sed semetipsos pascunt, quasi diceret, non po-
puli salutem, sed suas voluntates attendunt: lac & lanam ovium Christi oblationibus quo-
tidianis ac decimis fidelium suscipiunt, & cu-
ram gregis Domini deponunt, non sanant spi-
rituali consilio infirmum peccatis, non soli-
dant sacerdotali opē diversis tribulationibus fra-
ctum, non revocant erroneum ad viam salutis, non requirunt sollicitudine pastoralis veniē de-
spiratione perditum, nec afflictos contra vio-
lentiam potentum, qui in eos ferarum more deserviunt, defendunt; nec divites peccantes vel potentes non solum non arguunt, sed etiam venerantur; & ideo minaciter superbiam talium sermo divinus contundit, dicens: *Va pastoribus Israel: & iterum: Propterea pastores audite verbum Domini. Hec dicit Dominus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare eos faciam, ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius semetipsos. Quod quid est aliud quam pastores, qui semetipsos, non greges pascunt, de sublimitate honoris, inter reprobos & inter maledictos projiciam? Ad hæc omnia quis non tremescat, nisi qui furata: non credit. Sed omnia quæ Deus voluit observari, tam aperte posuit, sui nominis auctoritate firmavit, ut eo facilius, quod dictum quoque nefas est, contempnamus, quam nos non intelligere tam aperta & divina mentientes fingamus. Quando audimus: *Hec dicit Deus*; quis futurum esse non credit quod dicit Deus, nisi qui Deo non credit? Horum & his similibus consideratione perterritus sum, & timor & tremor venerunt super me, & pene contexerunt me peccatorum meorum tenebræ, & semel susceptum gubernaculum navis ecclesie libuisset, si licuisset, mihi omnino demittere, si valerem vel exempla patrum, vel scripturas sacras consentaneas invenire.**

*Idcirco, frater charissime. quia hæc omnia ita se habent, & veritas vagare potest, vin-
ci hæc & falli non potest, fatigata mens no-
stra confugiat ad illum qui per Salomonem di-
cit: *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentia tua. In omnibus viis tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos, & alibi dixit: Turris fortissima nomen Domini, ad ipsam confugit justus, & salvabitur. Stemus in justitiam: & præparemus animas nostras ad tentationem, ut sustineamus sustentationem Dei, & dicamus ei: Domine refugium salus es nobis a generatione & progenie: confidamus in eum qui nobis onus imposuit quod portare non possumus, portamus per illum qui est omnipotens, qui dicit: *Jugum enim meum suave est, & onus meum leve. Stemus in prælio in die Domini, quia dies tribulationis & angustie venerunt super nos: moriamur, si Deus voluerit, pro sanctis legibus patrum nostrorum, ut hereditatem cum aliis æternam consequi mereamur. Non sumus canes muti, non sumus taciti speculatores, non sumus mercenarii lupum fugientes, sed pastores solliciti vigilantes supra gregem Christi, prædicantes majori & minori, diviti & pauperi omne consilium Dei, omni-
bus gradibus vel statibus, in quantum Deus do-***

*do quo sanctus Gregorius in libro pastoralis conscriptus. Propterea non taceo charitati vestra, quia omnibus servis Dei qui hic vel in scriptu-
ra, vel in timore Dei probatissimi videntur, quod bonum consilium & honestas & pudici-
tiam vestram aliquod velamentum turpitudinis sit; si prohiberet synodus & principes vestri mulieribus & velatis feminis illud iter & fre-
quentiam, quam ad Romanam civitatem venien-
do & redeundo faciunt, quia magna ex parte percunt, paucis remanentibus integris. Per-
paucis enim sunt civitates in Longobardia, vel in Francia, aut in Gallia, in qua non sit adultera vel meretrix generis Anglorum, quod scandalum est & turpitudine totius ecclesie ve-
strae.*

*Illud hoc, quod laicus homo, vel impe-
rator, vel rex, aut aliquis præfectorum vel co-
mitum in seculari potestate sultus, sibi per violentiam rapiat monasterium de potestate episcopi, vel abbatis aut abbatissæ, & incipiat ipse vice abbatis regere, & habere sub se monachos, & pecuniam possidere quæ fuit Christi sanguine comparata; talem hominem antiqui patres nominabant raptorem & sacrilegum, homicidam pauperum, & lupum diaboli intrantem in ovile Christi, & maximo anathematis vinculo damnandum ante tribunal Christi. De talibus memorare sancti Pauli Apostoli ad Timotheum dicentis: *Divites hujus sæculi præ-**

*supervacuum autem & Deo odibilem vestimenta-
mentorum superstitionem omni intentione pro-
hibere stude, quia illa ornamenta vestium, ut illis videtur, quod ab aliis turpitudine dicitur, latissimis clavis & vermium imaginibus clavata adventum Antichristi ab illo transmissa præcurrunt: illius calliditate, per ministros suos introducere intra claustra monasteriorum fornicationem & luxuriam clavatorum juvenum, & scda consortia, & rædium lectionis, & orationis, & perditionem animarum. Hæc indumenta nuditatem animæ significantia, signa in se ostendunt arrogantia, & superbiam, & luxuriam: & vanitatis; de quibus Sapientia dicit: *Arrogantiam, & superbiam, & viam pravam, & os biligne detestor.**

*Fertur quoque in parochiis vestris ebrietas malum nimis assuetum esse, ut non solum episcopi quidam non prohibeant, sed etiam ipsi nimis bibentes inebriantur, & alios porrectis poculis majoribus cogant ut inebriantur, quod absque dubio nefas est omni servo Dei facere vel facisse; quod canones patrum ebrium episcopum vel presbyterum aut cessare, aut degradare jubent, & ipsa veritas dixit: *Attende te ne graveentur corda vestra in crapula & ebrietate. Et Paulus apostolus: Nolite inebriari vinis, in quo est luxuria. Et Isaias propheta: Va vobis qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad misericordiam ebrietatem: hoc enim malum speciale est paganorum, & nostrum gentis: hoc nec Franci, nec Galli, nec Longobardi, nec Græci faciunt. Et hoc scelus similiter synodali decreto, & interdictu scripturarum compescamus, si possumus: si autem, vit-**

ANNO
CHRISTI797.
Mulieribus &
velatis pro-
hibendum
Romanam pe-
regitabil.
honestatiAl. Illi an-
nem qui.
Sacrilegium.

abbas

Tim. 6.

Vestium lu-
rus.* al. magis
bus, forte
marginalibus
Harduinus

Ebricitas.

Luc. 11.

* al. 1. 1.

* al. 1. 1.

tan-

ANNO
CHRISTIOpera servi-
lia mona-
chis im-
posita.

393

tantes & interdicentes, absolvamus animas no-
stras a sanguine perditorum.

De violenta quoque monachorum servitute,
operibus & adificiis regalibus, qui in toto
mundo Christianorum non auditur facta, nisi
tantum in gente Anglorum; quod sacerdoti-
bus Dei non tacendum nec consentiendum est,
quod auditum malum est praeferitis saeculis.
Venerandam fraternitatis vestrae dilectionem
contra omnia adversa illam pro nobis inter-
cedentem dextra Dei custodire dignetur.

TITULI CAPITULORUM.

Procuramus, in quo litera Zacharia pontificis Ro-
mani praesentantur, & praesules sese mutuo ex-
hortantur.

- I. Ut episcopi curam suam pastorem & canoni-
cas institutiones, non negotia secularia prose-
quantur.
- II. De unitate pacis.
- III. Ut omni anno episcopi parochias peragant.
- IV. Ut episcopi abbates & abbatissas monachos re-
gulariter vivere.
- V. De monasteriis secularium.
- VI. De excommunicatione eorum qui ordinandi sunt.
- VII. De lectionis studio per singula monasteria.
- VIII. Ut presbyteri diligenter considerent officium
suum.
- IX. Ut presbyteri baptizent, & in suis evangelii
officiis diligenter emercent.
- X. Ut presbyteri quoque symbolum & missarum
verba in sua lingua discant scire.
- XI. Ut omnes presbyteri uno modo sua ministeria
peragant.
- XII. Ut ut presbyteri simplici voce & modesta
sancta canant in ecclesiis.
- XIII. Ut uno eodemque tempore ubique festivitates
dominicae, seu martyrum natiuitates per-
agentur.
- XIV. De honore & observatione dominici diei.
- XV. De septem canonicis horis.
- XVI. De diebus litaniarum.
- XVII. De festivitate colenda Sancti Gregorii &
Augustini.
- XVIII. De jejuniis quarti, septimi, & decimi
mensis.
- XIX. De moribus & habitu monasterialium.
- XX. De honestate eorumdem.
- XXI. De fugiendo ebrietatis malum.
- XXII. De communione corporis & sanguinis Chri-
sti monasterialibus.
- XXIII. Item de communione laicorum.
- XXIV. Ut saeculares prius probentur, & sic san-
ctae conversationis consuetudinem accipiant.
- XXV. Ut episcopi synodi praecepta per parochias
suas omnes scire faciant.
- XXVI. De elemosynis.
- XXVII. De sancta psalmodia utilitate.
- XXVIII. Ut nemo suscipiat maiorem congregatio-
nem quam sustentare possit.
- XXIX. Ut nullus servorum Dei inter laicos ha-
bitos.
- XXX. De modo exhibendi similitatem inter ecclesia-
sticos & laicos, & de orando pro regibus, &c.

ALIA CAPITULORUM ENARRATIO.

CUM igitur (inquit Malesbarius de gest.
pontif. l. i. in Cuthberto) ex diversis Bri-
tanniae provinciis sacri ordinis praefati praesules
cum minoris ordinis dignitatibus convenissent,
& recitata essent scripta in duabus chartis ve-

nerandi papa Zacharia, quibus admonebat An-
glos ut castigatius viverent, & contemnentis
excommunicare minabatur; decreverunt capi-
tulo

- I. Ut episcopi sollicitius amodo viverent, & soli-
citius subditos admonerent.
- II. Ut pacifico animo viverent, quovis locis
discreti degerent.
- III. Ut omni anno parochias suas singuli circum-
irent.
- IV. Ut quisque in sua diocesi abbates & mona-
chos monachos regulariter vivere, & praefatos
subditos suos non opprimere, sed diligere.
- V. Ut etiam monasteria, quae saeculares homines
pervenerant, nec tunc ab eis auferre poterant,
doceant regulariter vivere.
- VI. Ne aliquis ordinetur, nisi prius ejus vita
examinetur.
- VII. Ut per monasteria, lectio sacrarum scriptu-
rarum frequentetur.
- VIII. Ut presbyteri non sint negotiorum saecula-
rium dispastratores.
- IX. Ut ipsi presbyteri non accipiant pretium pro
baptizandis pueris.
- X. Ut dominicam orationem & symbolum Anglice
discant & doceant.
- XI. Ut omnes uno eodemque modo sua ministeria
peragant.
- XII. Ut modesta voce sacra in ecclesiis canant.
- XIII. Ut uno eodemque tempore, ubique domi-
nicae festivitates, & sanctorum natalia cele-
brentur.
- XIV. Ut honorabiliter observetur dominicus dies.
- XV. Ut septem canonica hora diebus singulis ob-
servetur.
- XVI. Ut rogationum dies, & minorum, & mayo-
rum non omittantur.
- XVII. Ut festivitas Sancti Gregorii & Augustini
patris nostri observetur.
- XVIII. Ut jejunia quatuor temporum observa-
tur.
- XIX. Ut monachi & sanctimonialis regulariter
vestiantur.
- XX. Ut episcopi observent, ne ista decreta negli-
gantur.
- XXI. Ne ecclesiasticus ordo inebrietur.
- XXII. Ut communicatio ab ecclesiasticis non negli-
gatur.
- XXIII. Ut idem a laicis pro temporibus obser-
vetur.
- XXIV. Ut prius probentur laici, quam monachen-
tur.
- XXV. Ut elemosyna non negligatur.
- XXVI. Ut haec praecepta singuli episcopi subditis
notificent.
- XXVII. De utilitate elemosynae disputatum est.
- XXVIII. De utilitate psalmodiae.
- XXIX. Ut congregatio pro modo facultatum con-
stitatur.
- XXX. Ut monachi inter laicos non habitent.
- XXXI. Ut pro regibus & principibus publice ore-
tur.

Cujus synodi actionem (nam capitula tan-
tum retigimus) Cuthbertus archiepiscopus sta-
tim per Kinebertum diaconum suum, Bonifa-
cio Moguntino archiepiscopo misit; ipse con-
gratulus eleganter rescripsit, sicut suo loco
lector inveniet.

ANNO
CHRISTI
747.

SYNODUS CUTHBERTI

ARCHIEPISCOPI.

PRÆFATIO.

Ex codice ve-
rissimo
manuscripto
litteris Saxo-
nicis.*Vulgo Clyff
Hard Loca
testimonis.
CoudentesTempus.
Maim. 869.
pant. lib. 1.
cap. 22111

Regnante in perpetuum Domino nostro Je-
su Christo, qui cuncta Patris imperio, ac
pariter sancti Spiritus gratia vivificante dispo-
nit, hæc quæ subter habentur synodalia gesta
Septembris mensis initio, prope loca quæ vo-
cantur * Coldeshoas peracta sunt: præsentibus
his Deo dilectis præsulibus ecclesiarum Chri-
sti, hoc est, honorabili archiepiscopo Cuth-
berto, & venerabili Roffensis ecclesie antistite
Dunno, atque reverentissimis episcopis Mer-
ciorum Torta & Huita, ac Podda; sed & pro-
batissimis præsulibus occidentalium, Hunfredo
& Hercualdo, venerabilibusque sacerdotibus,
Heardulfo orientalium Anglorum, atque Ec-
gulfo orientalium Saxonum, & Milredo Hulc-
ciorum; sed & honorabilibus quoque episcopis
Alviho Lindissæ Provincie, atque Siga Au-
stralium Saxonum. Anno dominicæ incarna-
tionis DCCXLVII. indictione xv. Anno hoc re-
gni * Edilbardi regis Merciorum (qui tunc
aderat cum suis principibus ducibus) * xxxii.

Cum igitur ex diversis Britannie provinciis
sacri ordinis præfati præsules, cum plurimis
sacerdotibus Domini, & minoribus quoque ec-
clesiastici gradus dignitatibus, ad locum syno-
dalem cum prædicto venerabili archiepiscopo
Cuthberto convenerunt, & de unitate eccle-
siae, ac statu Christianæ religionis, & concor-
dia pacis tractanda confirmandaque pariter con-
sederunt; tum etenim post devotam ad invi-
cem salutationem, in primis a præidente præ-
fato metropolitano scripta toto orbe veneran-
di pontificis domni apostolici papæ Zachariæ
in duabus chartis in medium prolata sunt, &
cum magna diligentia, juxta quod ipse apo-
stolica sua auctoritate præcepit, & manifeste
recitata, & in nostra quoque lingua apertius
interpretata sunt. Quibus namque scriptis il-
dem præclarus pontifex Zacharias Britannicæ
hujus insulæ nostri generis accolas, diversæ
videlicet dignitatis & conditionis gradus fami-
liariter præmonebat, & veraciter conveniebat,
ac postremo amabiliter exorabat; & hæc om-
nia contemnentibus, atque in sua pertinaci ma-
litia permanentibus, anathematis inter cætera
sententiam procul dubio proferendam insinua-
bat, uti in eis legentibus liquido clarescit.
Unde nimirum post illarum recitationem, &
* tenendæ investigationis admonitionem, ipsi præ-
sules, qui cæteris magisterii loco a Deo præ-
lati sunt, ad seipsos verba mutue exhortatio-
nis verterunt, ac sese suumque officium, quo
cæteri ad Dei famulatum instrui quotidie de-
bent, in homiliis quoque beati patris Grego-
rii, & sanctorum patrum canonicis decretis,
quasi in specula splendens considerantes.

CAPITULA.

I.

Atque deinde primo suorum loco de-
cretorum, hoc rata sanctione condixe-

Arunt: Ut unusquisque episcoporum cu-
ram sibi pastorem creditam, canonica-
casque Christi ecclesie institutiones, sum-
mo conanime, contra diversa ac prava
tentamenta, Deo patrocinante & adju-
vante, defendere sit promptus, nec ul-
latenus deinceps negligenter vivendo, se-
gniter docendo, negotiis sæcularibus plus
quam Dei servitiis, quod absit, subdi-
tus existat, sed bonis utique moribus,
abstinentiæ virtutibus, justitiæ operibus,
doctrinæ studiis adornatus, ut secundum
apostolum, populum Dei suis exemplis
bene corrigere, & sanæ quoque doctri-
næ sermonibus instruere prævaleat.

II.

Secundo loco, sub testificatione qua-
dam confirmaverunt, ut pacis intimæ &
sinceræ charitatis devotio ubique inter eos
perpetuo permaneat, atque ut una sit
omnium concordia in omnibus viris ec-
clesiasticæ religionis; in sermone, in ope-
re, in judicio, sine cujusquam adulatio-
ne personæ; utpote unius Domini mini-
stri, uniusque ministerii conservi; ut li-
cet sedibus sint divisi per diversa loca,
tamen mentibus conjuncti in uno spiri-
tu, Deo in fide, & spe, & charitate de-
serviant, orantes diligenter pro invicem,
ut sui certaminis cursum fideliter unus-
quisque consummare possit.

III.

Tertio sanxerunt loco, ut singulis an-
nis unusquisque episcopus parochiam
suam pertrahendo, & circumeundo,
speculandoque visitare non * præsideat,
populumque diversæ conditionis ac se-
xus per competentia ad se convocet lo-
ca, aperteque doceat, utpote eos qui
raro audiunt verbum Dei, prohibens &
inter cætera peccamina paganas observa-
tiones, id est, divinos, sortilegos, augu-
ria, auspicia, phylacteria, incantationes,
sive omnes spurcicias impiorum, genti-
liumque errata.

IV.

Quarto definierunt condito, ut epi-
scopi in suis parochiis abbates atque ab-
batissas moneant, quatenus seipsos pri-
mo ponant exemplum bene vivendi, de-
inde subjectos sibi ut regulariter con-
versentur diligenti cura exerceant: ita
tamen ut familias suas meminerint di-
gne in Domino diligere, & non in vice
servorum, sed in vice filiorum habere,
& necessaria eis secundum monasticæ vi-
tæ, prout possibilitas rerum subministrat,
studeant impendere, & ut præpositi præ-
positæque monasteriorum curam sibi in-
iunctam in rebus monasterii fideliter dis-
pen-

ANNO
CHRISTI
747.* for. præter
mittat

**ANN O
CHRISTI**

neceſſario pro Dei intuitu debere a ſe-
cularibus negotiis cauſiſque, in quantum
prævaleant, vacare; altaris officium di-
vinique cultus obſequium ſumma inten-
tione perſolvere : oratorii domum, &
cuncta ad cultum ipſius pertinentia ſub
ſua cura conſervare; lectioni, orationi,
miſſarum celebrationi, pſalmiſque ca-
nendis invigilare, abbatibusque ſuis ſi-
ve abbatiffis diligenter ac fideliter, ubi-
cumque opus fuerit, auxilium præbere,
pro injuncto ſcilicet ſibi divinitus offi-
cio reminifcant, id eſt in admonendo,
& corripiendo, atque exhortando ſub-
jectos, ut pariter & exemplis & horta-
mentis illorum alii, ut decet, ad Dei
ſervitutum ſemper incitentur.

IX.

Nono consequenter addiderunt capitulo, ut presbyteri per loca & regiones laicorum, quæ sibi ab episcopis provinciæ insinuata & junctæ sunt, evangelicæ atque apostolicæ prædicationis officium in baptizando, & docendo, ac visitando sub legitimo ritu ac diligenti cura studeant explere; ut secundum apostolum, *duplici bonore digni habentur*. caveantque omnino, ut decet Dei ministros, ne aliqui contemnendæ ac pravæ conversationis exempla de se sæcularibus sive monasterialibus præbeant; id est (ut cæteræ taceantur) vel in ebriositate, vel turpis lucri gratia, seu turpi eloquio, & his similibus.

x.

Decimo docuerunt decreto, ut presbyteri omne sui gradus officium legitime rito per omnia discant exhibere nosse: deinde ut symbolum fidei ac dominicam orationem, sed & sacrosancta quæque verba quæ in missæ celebratione & officio baptismi solemniter dicuntur, interpretari atque exponere posse propriâ lingua qui nesciant, discant; nec non & ipsa sacramenta quæ in missa ac baptismo, vel in aliis ecclesiasticis officiis visibiliter conficiuntur, quid spiritualiter significant, * & discere studeant. Ne vel in ipsis intercessionibus quibus pro populi delictis Deum exorare solentur, vel ministerii sui officiis invigilantur quasi muti & ignari, si non intelligant nec verborum suorum sensum nec sacramenta quibus per eos alii æternam proficiunt salutem.

Octavo monuerunt capitulo, ut presbyteri indefinenter reminiscant, ad quod divina ordinatione præ cæteris promoti sint; quod Dei videlicet ministri & di-

Cancil. General. Tom. XII.

Undecimo profecti sunt mandatu
ut cuncti presbyteri omne sacerdotu
suu ministerium uno eodemque mo
ac ratione in baptizando, & docendo
D d ac

Dd

cant. • Force. *id.*
 nibus *forte*. Hard

ANNO
CHRISTI
747

MOR. II.

* Reg. 6. 94.
Hind.

ac judicando, ubique studeant agere, & quod primum est, de fide sacrae Trinitatis recte ac sincere sapiant, omnesque ad se venientes, de sua vita consulentibus, hanc primitus doceant, quia *sine fide impossibile est placere Deo*. Symbolum quoque eis diligenter insinuent, ut intelligant quid credere, quid sperare debeant, infantibusque illud, vel eis qui eos in baptismo suscipere voluerint, tradant, abrenunciationemque doceant diabolicis pompis atque auguriis divinationibusque dicere, & post hæc legitimis professiones profiteri solerter instruant.

XII.

Duodecimo adjunxerunt edicto, ut presbyteri secularium poetarum modo in ecclesia non garriant, ne tragico sono sacrorum verborum compositionem ac distinctionem corrumpant vel confundant, sed simplicem sanctamque melodiam secundum morem ecclesie sectentur: qui vero id non est idoneus assequi, pronunciantis modo simpliciter legendo, dicat atque recitet quidquid instantis temporis ratio poscit: & qui episcopi sunt, non presumant. Interea quoque presbyteri, de his quæ propria sunt episcoporum in quibusdam ecclesiasticis officiis, nihil omnino tentent & presumant agere.

XIII.

Tertiodecimo definitur decreto, ut uno eodemque modo dominicæ dispensationis in carne sacrosanctæ festivitates, in omnibus ad eas rite competentibus rebus, id est in baptisimi officio, in missarum celebratione, in cantilenæ modo celebrentur, juxta exemplar videlicet quod scriptum de Romana habemus ecclesia. Itemque ut per gyrum totius anni natalitia sanctorum uno eodem die, juxta martyrologium ejusdem Romanæ ecclesie, cum sua sibi convenienti psalmodia seu cantilena venerentur.

XIV.

Quartodecimo statuitur loco, ut dominicus dies legitima veneratione a cunctis celebretur: sitque divino tantum cultui dedicatus, omnesque abbates ac presbyteri isto sacratissimo die in suis monasteriis atque ecclesiis maneat, missarumque solemniam agant, omittisque exterioribus negotiis, ac secularium conventibus, atque itineribus, nisi inexcusabilis quilibet causa urgeat, religiosæ conversationis ac bene vivendi normulam de sacrae scripturæ eloquiis subjectis famulis prædicando insinuent: sed & hoc quoque decernitur quod eo die, live per alias festivitates majores, populus per sacerdotes Dei ad ecclesiam

Asapius invitatus, ad audiendum verbum Dei conveniat: missarumque sacramentis, ac doctrinæ sermonibus frequentius adsit.

XV.

Quintodecimo definiunt capitulo, ut septem canonicæ orationum diei & noctis horæ diligenti cura cum psalmodia & cantilena sibi met convenienti observentur, & ut eandem monasterialia psalmodiæ parilitatem ubique sectentur, nihilque quod communis usus non admittit, præsumant cantare aut legere, sed tantum quod ex sacrarum scripturarum auctoritate descenderit, & quod Romanæ ecclesie consuetudo permittit, cantent vel legant, quatenus unanimes uno ore laudent Deum. Sed & hoc quoque condixerunt, ut non solum pro se ecclesiastici sive monasteriales, sed etiam pro regibus, & totius populi Christiani incolumitate divinæ pietatis clementiam exorare, per competentes orationum reminiscant horas.

XVI.

Sextodecimo condixerunt capitulo, ut Litanie, id est rogationes, a clero omni-que populo his diebus cum magna reverentia agantur, id est die septimo Kalendarum Majorum, juxta ritum Romanæ ecclesie: quæ & litania major apud eam vocatur. Et item quoque, secundum morem priorum nostrorum, tres dies ante ascensionem Domini in caelos cum jejunio usque ad horam nonam, & missarum celebratione venerentur; non admixtis vanitatibus, uti mos est plurimis, vel negligentibus, vel imperitis, id est in ludis, & equorum cursibus, & epulis majoribus, sed magis cum timore & tremore, signo passionis Christi, nostræque æternæ redemptionis, & reliquiæ sanctorum ejus coram portatis, omnis populus genu flectendo divinam pro delictis humiliter exorat indulgentiam.

XVII.

Septimodecimo constitutum est præcepto, ut dies natalitius beati papæ Gregorii, & dies quoque depositionis, qui est vii. Kalendas Junii, sancti Augustini archiepiscopi atque confessoris, qui genti Anglorum missus a præfato papa & patre nostro Gregorio, scientiam fidei, baptisimi sacramentum, & cælestis patriæ notitiam primus attulit, ab omnibus, sicut decet, honorifice venerentur. Ita ut uterque dies ab ecclesiasticis & monasterialibus feriatus habeatur, nomenque ejusdem beati patris & doctoris nostri Augustini in litanie decantatione, post sancti Gregorii vocationem, semper dicatur.

XVIII.

ANNO
CHRISTI
747

ANNO
CHRISTI
797.

XVIII.

Octavodecimo statutum est mandato, ut jejuniorum tempora, id est quarti, septimi, & decimi mensis nullus negligere præsumat: sed ante horum initia per singulos annos admoneatur plebs, quatenus legitima universalis ecclesiæ sciat atque observet jejunia, concorditerque universi id faciant, nec ullatenus in ejusmodi discrepent observatione, sed secundum exemplar, quod juxta ritum Romanæ ecclesiæ descriptum, studeant celebrare.

XIX.

Nonodecimo præceptum est loco, ut monachi seu nunnoni suo majori regulariter constituto humiliter subjecti sint, & quietam ac regularem vitam agant, & sine dissensionibus, quæ habitus sui proposito competent, firmiter conservent; nec pompaticis, & quæ ad inanem gloriam more sæcularium pertineant, utantur indumentis, sed simplici propositoque congruenti eorum vestiantur habitu.

XX.

Vicesimo sanctur decreto, ut provident vigilantia perspectione episcopi in suis parochiis, ut sint monasteria juxta vocabulum nominis sui, id est honesta silentium, quietorum, atque pro Deo laborantium, habitacula, & non sint ludicrarum artium receptacula; hoc est poetarum, citharistarum, musicorum, scurrarum; sed orantium, legentium, Deumque laudantium habitationes, & ut non habeant sæculares quique vagandi licentiam, per inconvenientia sibi loca, vel discursus per interiora monasterii domuncula, ne materiam aliquando reprehendendi inde sumant, si aliquid intra claustra monasterii aliter quam decet videant vel audiant. Nam satis nociva atque vitiosa consuetudo est illa laicorum familiaritas, & maxime in nunnonum minus regulariter conversantium monasteriis: quia ob hoc sæpius diversarum sive nefandarum suspicionum causæ non solum oriuntur, sed & perpetrantur ac diffamantur ad infamiam professionis nostræ. Unde (non) sint sanctimonialium domicilia turpium confabulationum, comestationum, ebrietatum, luxuriantiumque cubilia; sed continentium sobrieque viventium, ac legentium, psallentiumque habitacula, magisque legendis libris, vel canendis psalmis, quam texendis vario colore inanis gloriæ vestibus, studeant operam dare.

XXI.

Vicesimo primo constituitur loco, ut monasteriales, sive ecclesiastici, ebrietatis malum non sectentur aut expectant, sed

Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
797.

Velut mortiferum vitent venenum, apostolo denunciante, quod *ebrii regnum Dei non possident*: & alibi: *Nolite inebriari vi- no in quo est luxuria*. Sed neque alios cogant intemperanter bibere; sed pura ac sobria sint eorum convivium, non luxuriosa, neque deliciis vel scurrilitatibus mixta, ne habitus sui reverentia contemptibilis apud sæculares habeatur, & inter eos merito valde infametur; & ut si nulla necessitas infirmitatis cogat, ante canonicam horam, id est diei tertiam completam, potationibus ebriosorum more non serviant.

XXII.

Vicesimo secundo decretum est capitulo: ut monasteriales quique, sive ecclesiastici, admoneantur sacrosanctæ communioni corporis & sanguinis Domini, dignos se indefinenter præparare: & ut ipsi rectores diligenti circumspectione considerent, ne aliquis de subditis tam negligenter tamque perditè vivat, ut culpis exigentibus, nec altaris participatione societur, nec sua curet confiteri & emendare vicia: quod si aliquis talis inveniat, acius corripatur.

XXIII.

Vigesimotertio adjunctum est loco, quod laici pueri similiter hortandi sint, qui necdum videlicet lascivientis ætatis corruptela sint vitati, ut sæpius communicent: nec non & provectionis quoque ætatis, seu cælibes, seu etiam conjugati, qui peccare desinunt, ad hoc ipsum admonendi sint, quatenus frequentius communicent, ne salutaris cibi potusque inopia deficiant, dicente Domino: *Nisi manducaverit carnem Filii hominis, & biberit sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis manentem*.

XXIV.

Vicesimo quarto sancitum est capitulo, ut si quis sæcularium sanctæ professionis famulatum subire desiderat, non antea consuræ habitum suscipiat, quam illius conversatio ac morum qualitas secundum monasticæ regulæ definitionem manifestius probetur, juxta apostolicum præceptum: *Probate*, inquit, *spiritus si ex Deo sint*, nisi aliqua rationabilis causa, ut antea suscipiatur in congregationem, rite persuadeat. Cæterum sciant episcopi ecclesiarum, sive rectores monasteriorum, eo diligentius unumquemque, ante cœnobialem conversationem, adhuc in laico habitu constitutum, tentare ac perscrutare se debere, quo (post suspensionem si displicet, & indoctus existeret) eum talem tolerare, qualem antea tentaverat ac docuerit vel docet, nec ullo modo eum statim abjicere qualibet ex causa, ut per laicorum domunculas

Forte, dis-
p. 100.
Held

Dd 3

ANNO
CHRISTI
747

culas ad infamiam necessariæ conversationis criminose vagatur, nisi talis quædam existat causa, qualis synodali decreto si contingat, definitum est eum dimittere, & anathematizatum esse ab omnibus in omni loco, nisi ad satisfactionem redeat.

XXV.

Vicesimoquinto definitum est capitulo, ut episcopi a synodo venientes in propria parochia cum presbyteris, & abbatibus & præpositis conventum habentes, præcepta synodi servare insinuando præcipiant, & unusquisque episcoporum, si quid in sua diocesi corrigere & emendare nequiverit, item in synodo coram archiepiscopo & palam omnibus ad corrigendum insinuet.

XXVI.

Vicesimosexto loco de utilitate eleemosynarum patrum sententia prolata sunt; quod eleemosynarum necessario ad hoc quotidie fidelibus essent agendæ, ut delinquentibus, ac dein per debitum jejunium poenitentiam agentibus, peccata præterita citius ac plenius a Deo, quem offenderunt, remittantur: & ne eadem iterentur, vel alia similia insuper agantur, divinæ per eas adipiscendum protectionis patrocinium. Sed & religiose quoque viventibus, ut pro temporalium rerum largitione in terris, & conservata hic in præsentem clementius a Deo puritate innocentiarum illarum, & in futuro æternarum rerum remuneratio recompensetur in cælis. Et non ad hoc sine dubio dandæ, ut quolibet vel minima saltem peccata eo licentius cuiquam agere liceat, quo vel ipse vel alius quilibet pro eo eleemosynas faciat, sed eo videlicet quo prædictum est modo; eleemosyna quippe nomen & opus est misericordiarum. Unde quisque animæ suæ jam veraciter misereri desiderat; non sit eleemosyna illius ex injusta aliorum rapina, sed ex propria ac probe acquisita facultate; quia si ex crudelitate, vel violenter ab aliquo expetita prorogatur, per hanc magis offenditur quam placatur divina justitia; quia juxta scripturam *eleemosyna qua fit ex substantia pauperum, quasi qui mactat filium in conspectu patris sui*. Non sit quoque eleemosyna illius ad hoc esurienti data, ut seipsum comestationibus, ebrietatibusque illicitis supra modum ingurgitet; ne per hoc quod venalem Dei justitiam ponat, ab eadem non solum acrius, sed citius juxta merita illius judicetur. Non sint item, ut generaliter dicatur, eleemosynarum quorumlibet quotidie pro Deo ad hoc dandæ, ut eo magis quasi impune suas eis quaslibet corporis voluptates liceat per-

ficere, quia frustra suas tantum eleemosynas, & non intermixta flagitia supernum pensare judicem cæco suo libitu volunt & optant; hoc enim modo facientes sive æstimantes sua Deo dare videntur, seipsos diabolo per flagitia dare non dubitantur.

Postremo igitur (sicuti nova adinventio, juxta placitum scilicet propriæ voluntatis suæ, nunc plurimis periculosa consuetudo est) non sit eleemosyna porrecta ad minuendam vel ad mutandam satisfactionem per jejunium, & reliqua expiationis opera, a sacerdote Dei pro suis criminibus jure canonico indictam; sed magis ad augmentandam emendationem suam, ut eo citius placetur divinæ indignationis ira, quam suis provocavit sibi propriis meritis: & inter hæc sciat quod quanto magis inclyta perpetravit, tanto magis a licitis se abstinere debet: & quanto majora mala fecit, tanto majores fructus bonorum operum exhibere Deo debet, & non alia per alia quolibet amittere vel imminuere bona debet. Nam bonum est omnino psalmodiarum insistere; bonum est genua sæpius veraci flectere intentione; bonum est eleemosynas quotidie dare: sed pro his non est abstinentia remittenda, non est jejunium impositum semel juxta ecclesiæ regulam, sine qua non remittuntur ulla peccata, relaxandum. Sed & hæc & his similia fiant argumenta ad majorem expiationem peccatorum, quia necesse est ut caro quæ nos læta per incontinentiam traxit ad culpam, afflicta per jejunium reducat ad veniam festinantes: etenim quibuscumque prævaleat plus actibus homini, expianda sunt talia piacula, quæ videlicet regnum Dei claudere, si non corrigantur, aperte describuntur, quia indubitanter latet quid ei pariet superventura dies, atque quanto tempore ei licet pro malis suis actibus bona quolibet agere, quia qui veniam peccanti spondit, crastinum diem non promisit.

XXVII.

Vicesimo septimo, multa de his, qui sive sanctam psalmodiarum ac spiritalem cantilenam utiliter, sive de his qui negligenter præsumunt agere, multa differentes in hunc modum: *Psalmodia* (inquiunt) *opus divinum spiritum & mente agentibus, magnum est ac multiplex animarum medicamentum suarum*. Vocem hanc sine sensu cordis canentibus, sonitum ad cuius rei facere simillimum est, unde quamvis psallendo Latina quis nesciat verba, suas tamen cordis intentiones ad ea quæ in præsentem poscenda sunt a Deo suppliciter referre, ac pro viribus detinere

ANNO
CHRISTI
747

Forre, dum
sua. Hard.

Nec ad m.
nuendum (a
satisfactionem

ge haud
dubie, illi
ora.

Non hanc ex
injustis ade-
ptis
Pro, just.
quis. Hard.

Ex. 2. 2.

Psalmodia
quid

ANNO
CHRISTI
747.

nere debet. Nam psalmi, sancto Spiritu jam olim ad solatium generi humani per os Prophetarum prolati cum intima intentione cordis & corporis congrua humilatione, ad hoc canendi sunt, quatenus per divinæ laudis oracula, & nostræ salutis sacramenta, & humillimam quoque confessionem delictorum, sive eorundem suppliciter imploratam remissionem de quacumque re digna, divinæ pietatis exorantes pulsaverunt aures, eo digniores exaudiri mereantur, quo ipsi Deo appropinquare vel placare gestiunt, per ea quæ prædixi tam sacrosancti ac divini specialiter famulatus officii servitium, sive dum pro se ut faciant in illa sancta modulatione, Deum multiplici modo & laudant & orant: sive etiam præ aliis viventibus seu mortuis eum expleta quantalibet psalmodia, genu flectentes in orationem, & lingua Latina, vel qui eam non didicerunt sua Saxonica dicunt: *Domine miserere illi, & parce peccatis illius, & converte illum ut facias voluntatem tuam: Si ve id pro mortuis: Domine secundum magnam misericordiam tuam, da requiem animæ illius, atque ei pro sua immensa pietate gaudia lucis æternæ donare cum tuis sanctis dignare.* At vero petitores pro se psalmodiæ fidem, tum magna reverentia adhibeant sibi magnopere eam juxta prædictum modum prodesse, si tamen ipsi in expectatione debita suorum facinorum, & non in passione consistunt adhuc vitiorum, hoc est, ut per orationes & intercessionem Deo digne psallentium atque orantium, facilius ac citius pervenire mereantur ad divinæ reconciliationis gratiam, sive ut ad meliora proficiant, sive ad ea quæ impræsentiarum juste petantur obtinenda. Non scilicet non ut eo licentius, ac quasi liberius, vel ad momentum peccare, vel bona aliqua præterire, vel jejunium pro peccatis indictum relaxare, vel eleemosynas minus largire, ullo modo licet, quo pro ipsis alios psalmos cantari putant, vel jejunare. Quia sine dubio sciat unusquisque, quod ipsa illius caro quæ illicita ac nefanda contraxit desideria, ipsam a licitis quod abstinere debet, ipsamque hic in præsentem punire juxta modum reatus sui debet, si non vult in futuro ab æterno iudice esse punitam.

Ipsa in primis cum gemitu cordis pro sui restauratione divinam incessanter exorare clementiam debet: & deinde quoque quoscumque potest fideles famulos Dei, ut pro se communiter cum eo Deum exorent, adhibere. Nam si aliter inter eos quam prædictum est vel promittitur, vel creditur, sive agitur, hinc

Anon minuunt, sed addunt peccata peccatis: quia per hoc (insuper alia) superbi iudicis iracundiam provocant; quod ejus quotidie justitiam inter se quasi venalem statuere, immensa adulationis atque illecebro se ex luxuriosæ conversationis audent. De hoc prolixius ideo disputandum est, quia nuper quidam dives secundum hoc sæculum, petens reconciliationem pro magno quodam facinore suo citius sibi dari: affirmans in suis literis idem nefas juxta multorum promissa in tantum esse expiatum, ut, si deinceps vivere possit trecentorum annorum, pro eo plene jejunium satisfactionum modis, per aliorum scilicet psalmodiam, & jejunium, & eleemosynas persolutum esset, excepto illius jejunio, & quamvis ipse utrumque vel parum jejunaret. Ergo si ita placari per alios potest divina justitia, cur divites (o stulti promissores!) qui pro suis flagitiis aliorum innumera suis possunt præmiis jejunia redimere, *difficilius* (voce veritatis) *regnum intrare calorum, quam per foramen acus camelum transire* dicuntur. Utinam vos soli pietatis per suas sortes peccatorum & nomine portarum inferni merito vocati, antequam plures vestra errabunda adulatione implicentur sive deducantur ad perniciem perpetuæ indignationis Dei. Homo se non fallat, Deus neminem fallit, dicendo per apostolum suum: *Omnes enim stabimus ante tribunal Christi, & reliqua.*

XXVIII.

Vicesimo octavo præceperunt mandato, ut nemo suscipiat majorem congregationem quam sustentare possit, & eis necessaria præstare. Si quis hoc vel si quæ ante hoc incaute susciperet, minus proinde operis ab eis violenter exigere, antequam illis victum ac vestimentum juxta habitum professionis suæ possit concedere, & ut inter alias regularis vitæ observantias, vestibus consuetis, juxta formam videlicet priorum, sive clerici, sive monachi deinceps utantur, nec imitentur sæculares in vestitu crurum per fasciolas, nec per coculas in circumdatione capitis modo pallii laicorum contra morem ecclesiæ.

Similiter quod non debeant sanctimoniales a sacerdote velata post susceptum sanctæ professionis habitum iterum habere indumenta sæcularia, & ornatis ac nitidis vestibus incedere, quibus laicæ puellæ uti solent; sed studeant accepta pudicitæ vestimenta, humilitatem videlicet cordis, & contemptum mundi significantia, jugiter conservare, ne aspectu illarum aliorum corda polluantur, & ipsæ illius pariter contaminationis ex præ-

ANNO
CHRISTI
747.Forre, im-
mensa adula-
tionis au-
dientia
illicebrosa
con-
versatione
deus. Hard.

al. eodem.

utrumque

Matt. 13

Forre, Tri-
nam per sol-
peccatis pro-
fessionem pro-
fessionem
Hard.

Rom. 14.

Forre, in
aut. Hard.Lige pro
Hard.Latine ne-
scire. vul-
gariter orant
lingua.Oratio pro
defunctis.non videtur
respondere.Forre, li-
ceat. Hard.Forre, quo-
que. Hard.

ANNO
CHRISTI
1127.

prædictis rebus reæ coram Deo inve-
niantur.

XXIX.

Vicesimo nono decreverunt regulari edicto, quod post hanc synodum non licet clericos, vel monachos, vel sanctimoniales ulterius apud laicos habitare in domibus sæcularium, sed repetant monasteria ubi primitus habitum sanctæ professionis sumpserant; de quibus, si voluntate propria exierint, sive aliorum violentia disturbati essent, ut in plurimis locis factum esse constat, nec eis redeuntibus pro qualibet culpa jam ante perpetrata, aditus introeundi denegetur. Si autem aliqui vel aliquæ non sub maledicto, sed accepta licentia & benedictione, postea ab aliis pacifice assumpti fuerunt in consortium familiaritatis; sed inde tamen post paululum recedentes inter laicos, huc illucque discurrunt semper vagi, & nunquam stabiles, quorum siquidem imperata & prædicata reversio non pertinet ad locum unde regulariter egressi sunt, sed ad eum locum ubi ex convenientia amborum licenter suscepti sunt in contubernium familiaritatis.

XXX.

Tricesimo capitulo, sermo diutius inter sacerdotes Dei atque minoris gradus dignitates in medium prolatus est, querentes quomodo sub statu præsentis temporis, quorundam de se mala suspitionem, vel malæ suspitioni similia verba, sedare funditus prævalerent: cum sibi internus arbiter secretorum testis esset, talem de se frustra ac falso æstimare opinionem, hoc est quod reges cum ducibus & principibus suis, ac deinde minoris potestatis persuasi plurimi de eis didere soleant, quod non tantum sincero eos non diligant affectu, sed insuper eorum bonis præsentibus, ac prosperitatibus quibusque felicioribus magis invideant, animo nimis infesto quam devoto satis congaudeant corde, eorumque conversationis statum odibili quadam detractioe dilacerare non desinant. Hæc etenim & his similia pro nonnullis causis satis indignum de se æstimare vel dicere quemlibet posterioris vitæ ac dignitatis virum dijudicabant, quia non solum hoc proposito habitus sui, sed etiam evangelicæ atque apostolicæ (quam generaliter cunctis prædicare debuerant) satis doctrinæ contrarium esset, hoc est, ut prædicator pacis & charitatis in Deum & homines, qui ad imaginem Dei conditi sunt, fomitem in

le odii vel invidiæ aliquando præsumeret vel ad momentum suscipere. Ut igitur immunes eos per omnia ab hoc detestando vitio, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus, certius ipsi accusatores agnoscerent; statuerunt ut deinceps per canonicas orationum hæc non solum pro se ecclesiastici siue monasteriales, sed etiam pro regibus ac ducibus, totiusque populi Christiani incolumitate, divinam incessanter exorent clementiam, quatenus quietam ac tranquillam vitam sub eorum pia defensione mereantur agere: & ut ita post hæc unanimes existerent in Deum, fide, spe, & charitate, & seipsos invicem diligerent, ut etiam post hujus peregrinationis curricula ad supernam pervenire pariter mereantur patriam: & pro illis quicumque nunc pium frequentius patrocinium Christi protenderint ecclesiis diligentius: & ut pro viventibus divina precaretur clementia, & pro mortuis piæ placationis celebratio sæpius pro illarum requie animarum per plurimorum officia sacerdotum Christi ageretur: si tamen ipsi hoc munere dignos viventes præparare meminerint.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad Annum Christi 747. n. 8.

Cuthbertus Dorovernenſis Episcopus videns in plurisque reperi spiritum illum, qui Anglo-Saxonum Ecclesiam paulo ante illustrarat, cum Ethelbaldo Merciorum Rege, cui Cantii prebent, egredi oravit manum pro operi porrigere, invitavitque peramice, ut Episcoporum Synodo interesse vellet. Ethelbaldo a Sancto Bonifacio monitus, & ad meliorem frugem conversus, Cuthberti consilium integre probavit, & Concilio interesse voluit. Quare vocati sunt ad illud ex omni parte Anglo-Saxonum Provincia Episcopi, illi præsertim, qui Dorovernenſi Archiepiscopo suberant, ad Oppidum in Cantio: quod a clivo edito, cui insidet, *Clyffe* vulgo dicitur: & quia Regiuncula illa, Tamesin inter & Medwegum fluvios hæc vocatur, Synodi locus *Clovesford* hæc, & facta inde voce *Clovesforda* ab Auctoribus appellatur, ut inquit Alfordus hoc anno num. 1. & seqq. ubi omnia, quæ ad istam Synodum pertinent, explicat. Malmesburienſis Capitula hujus Synodi recenset unum & triginta, sed Speimannus Tom. I. Concil. ex eodem fonte Manuscripto quo usus est Malmesburienſis, omnia Acta fusius exponit. Concilium *Septembris mensis initio, anno Domini Incarnationis septingentesimo quadagesimo primo, Indictione XV. anno autem Regis Ethelaldi Regis Merciorum* (qui tunc aderat cum suis Principibus, ac Ducibus), *trigesimo secundo*, ut in ejus Præfatione legitur. Hic confirmatur quod Tom. I. hujus Criticæ asseruimus, Anglos scilicet Indictionem non inchoasse a Kalendis Septemb. sed a die XXV. ejusdem mensis: alioquin Acta hujus Synodi non Indictione XV sed Indictione prima insignita fuissent. Notabilia est quintus Canon *Quinto disputatum est loco, ut Episcopi Monasteria, si tamen eis sit esse ita nominare; quæ utique, quævis temporibus istis, propter vim quendam Tyrannicæ avaritiæ, ad religionis Christianæ statum, nullatenus immutari possint: id est, quæ a secularibus non divini sed secularis legis ordinatione, sed humana adventionis præsumptione, acumque temeritate, tamquam pro salute animarum in eisdem commerciantium, adire debeant, si necesse. Et ut inter cetera exhortamenta prævideant, ne sui Sacerdoti ministerio, aliquod eorum deinceps debilitatum præstetur, juvenibus ad hoc eorum possessoribus.*

ANNO
CHRISTI
1127.

ANNO
CHRISTI747.
Ex P. Pagi
ad an. Chr.
747. a. a. 83.

CONCILIUM GERMANICUM III.

ANNO
CHRISTI

747.

Quo Præfide S. Bonifacio quatuor Oecumenicæ synodi receptæ.

Antequam Principatum dimitteret Carolomannus, Concilium celebrari voluit, in quo quatuor Concilia Generalia ab omnibus admittenda esse decretum fuit. Est illud inter ea quibus Bonifacius præfuit, quæque Carolomanni & Pippini jussu celebrata sunt, ordine quartum, ut diserte asserit VVillibaldus in Vita Sancti Bonifacii cap. 10. antequam de ejus Martyrio capite insequenti verba faciat. Hujus Concilii neque Baronius, neque Collectores Conciliorum, neque Serarius in Historia Moguntina nec denique recentes Historici meminerunt; est illud tamen magni momenti, cum ex eo constet, ante annum DCCXLII. nulum a Bonifacio Concilium coactum fuisse, & post Germanicum primum eo anno habitum, quatuor tantum alia ab eo indicta, & non plura, videlicet Liptinense, Sueffionense, Germanicum II. & Germanicum III. Hæc porro Villibaldi de hoc Quinto Concilio verba: *Convenientibus in unum Episcopis & Presbyteris, Diaconibus atque Clericis, omnique gradu Ecclesiastico, quos inclita recordationis Carolomannus Dux (ita loquitur VVillibaldus, quia hæc post Carolomanni mortem scripsit) sub Regni sui Imperio accersere fecit, QUINTUM SYNODALE FACTUM EST CONCILIUM: in quo Bonifacius Archiepiscopus Moguntina Civitatis, ipso Carolomanno consentiente, ac donante, Pontificatu præfatus, Romana Ecclesia Sedisque Apostolica Legatus, quatuor primitus principalium Synodorum numerosa Canonum constituta, &c. ob salutarem Doctrinæ Cælestis augmentum admonuit conservari. Memorat postea VVillibaldus quatuor priora Concilia Generalia, & præcipuos hæreticos in iis damnatos, subditque: Ita equidem apud Franciam omni funditus eradicata hæreticorum perfidia, & extirpata iniquorum conjuratione, legis Divinae agebantur (loco, aucta sunt, juxta horum temporum loquendi modo) incrementa, &*

A Synodales Generalium Conciliorum Canones recipiebantur (loco recepti sunt); Synodalisque spiritualis Concilii Episcoporum congregatio juxta præfixam authenticam constitutionis definitionem pariter conveniebat (loco convenit) &c. quæ ob causam hanc Sanctus Domini Antistes hac solertissima sollicitudinis cura inspiratus, plebem a perfidiosa tortuosa serpentis persuasionis eripere curavit, & Carolomannum Ducem, ad congregandum prædictum Synodorum Conventum sepius incitavit. Quatuor alie Synodi à Bonifacio ad reparandam Ecclesiasticam disciplinam, & aliqua peculiaria negotia congregatæ: Quinta vero ob solam Quatuor Synodorum Oecumenicarum receptionem indicta, in quantum conjicere licet.

BHæc itaque Synodus V. Bonifaciana in nova Conciliorum editione prætermittenda non erit.

Hoc ubi accepit Zacharias Papa, quam sibi gratum fuerit, Bonifacio significavit, literis datis Kalendis Maii, imperante Piissimo Augusto Constantino anno XVII. Imperii ejus, Indictione prima, ut videre est apud Baronium anno DCCXLVII. num. III. & seqq. quia eo anno literæ illæ scriptæ: *Suscepimus & Chartam de Vera & Catholica Fide conscriptam, quam cum dilectissimis nobis Episcopis partibus Francorum tua direxistis reverenda fraternitas: hanc itaque reverentes, nimio gaudio sumus repleti, innumerabilesque gratias agimus Deo Omnipotenti, qui unitatem eorum ad societatem nostram revocare dignatus est. Charta enim illa fidei Catholicæ nonnisi in aliqua Synodo ab Episcopis subscripta fuit, sed non in alia, quam in quinta inter Bonifacianas, & quidem præsentis anni, antequam Carolomannus sæculo renunciaret, & postquam Sanctus Bonifacius Moguntia Sedem Metropolitanam fixit; cum VVillibaldus asserat, eam habitam esse præfidente Bonifacio Archiepiscopo Moguntina Civitatis.*

ANNO
CHRISTI
748.
Ex Loebel
Appendice
Toc. 6

CONCILIUM DURIENSE.

ANNO DOMINI DCCXLVIII.

ANNO
CHRISTI
748.

Hujus meminerunt Annales Metenses summatim his verbis; Pippinus omnium Francorum generaliter princeps, (scilicet post Carolomanni fratris abdicationem,) anno Dominicæ Incarnationis 748. placitum suum habuit in villa, quæ dicitur Duria, in qua synodum con-

Degregare jussit pro ecclesiarum restauratione, & causis pauperum, viduarumque & orphanorum corrigendis, justitiisque faciendis. Qui autem de his omnibus canones fuere sanciti, non extant.

IN COLLECTIONES CANONICAS

ECGBERTI EBORACENSIS ARCHIEPISCOPI

JOANNIS DOMINICI MANSI

PRÆMONITIO.

Ecgbertus, qui Eboracensem Cathedralam ab anno 735. usque ad annum 771. circiter obtinuit, tametsi aliis rebus gestis sese commendavit, scriptis tamen operibus celebre sibi nomen apud Anglos effecit. Laudatur ex illo prolixum opus de sacerdotali jure, cujus nondum vulgati portionem effecissent Ballerini in differt. præmissa collectioni veteri canonica inter oper. S. Leonis Magni tom. III. par. IV. cap. VI. num. II. libellum de remediis peccatorum, vulgatum illum quidem sub Bedæ nomine, sed in MSS. plurisque Agberti Archiepiscopi titulo prænotatum. Subsequens etiam Ecgberto Rhabanus Maurus in Epistola ad Heribaldum cap. XVIII. ex Ecgberto Anglorum Episcopo vocitas verba capitis IX. libri illius de remediis peccatorum.

Alter sub ejus nomine profertur libellus inscriptus: Excerptiones Ecgberti Eboracensis Archiepiscopi &c. quem titulum gerit in codice Cottonio, prout a Voilkins subibetur; at VVaro testis, codices alii Britannici idem opus sub hoc titulo offerunt: Excerptiones e jure sacerdotali Ecgberti Archiepiscopi Eboracensis per Huncarium levitam &c. ex quibus deduci merito potest excerptiones hanc epitomen esse amplioris operis, quod superius indicavi. Ex his excerptionibus Spelmanus & ex eo Labbeus capita CXLV. dedit; Voilkins alia ex codice Cottoniano supplens usque ad CLXIII; & ex illo hic parent. Ex capite CLVIII. earum additionum morem quendam singularem Ecclesie Anglicanae distinximus, a Presbyteris scilicet chrismata infantibus in discrimine constitutis conferri; id vero a Theodoro Dorobernensi archiepiscopo Græco homine profectum arbitror. Huncario forte debentur additiones quaedam, quæ Ecgberti ætati minus congruunt, ut est illud cap. VII. lib. I. ut cuncti Sacerdotes precibus assiduis pro vitæ, & imperio Domini Imperatoris, & filiorum, ac filiarum salute orent; neque enim ita se expressisset Ecgbertus in Britannia, & pro Britannis scribens, quo tempore Britannæ Regibus suis, non Imperatori parebant. Insuper cap. CXXXI. desumptus est ad verbum ex cap. XXXVIII. lib. II. vita S. Gregorii Magni a Joanne Diacono post ætatem Ecgberti scripta.

Tertium opusculum hic datum est Ecgberti Pœnitentiale ex MS. codice Oxoniensi a Voilkins vulgatum. Ex Pœnitentiali Ecgberti lib. II. Spelmanus canones XXXV. dederat, & ab eo acceptos Labbeus in collectionem suam intulerat. Eosdem canones Ballerini reperisse se affirmant in lib. II. Collectionis cujusdam MS. Codicis Vaticani MCCCCLII., & in quatuor libros distinctis, illosque pariter asseruisse sese ajunt in alio codice Vaticano signato MCCCXLVII. in neutro vero Ecgberti nomen apparere testantur. Addunt insuper, in eisdem MSS. codicibus legi præfationem, quæ ab Ecgberto plane aliena existimari potest, ut hæc verba demonstrant: poposcisti, ac præcepisti, charissime Rector, ut ad cortigendos, & instruendos tuorum mores subditorum &c. Certum igitur manere censco Oxoniensem codicem, quem Spelmanus a se minime visum testatur, Collectionem aliam exhibere a Pœnitentiali Ecgberti plane diversa. Hos tamen canones, cujuscumque tandem sint auctoris, hic retinendos censui, servato titulo, quem apud Labbeum obtinuit. Pœnitentiale vero Ecgberti simul infero latine tantum, omisso Anglo-Saxonico. Est autem latina antiqua versio ex Saxonico; quævis Ecgbertus Saxonicum hoc verterit ex latino alio Pœnitentiali Isidori Hispalensis, ut ex titulo, & aliis in decursu operis indicis intelligimus. Id ipsum de latina ex Anglo-Saxonico expressa versione demonstrat Voilkins ex nonnullis quæ in eadem versione leguntur ad genus Saxonice lingue, potius quam latine expressis; E. g. noctes hic ponuntur pro diebus; hyemes pro annis significandis, sicut & dies solis pro Dominica. Num sincerum sit opus Ecgberti ambigi quidem posset, ex eo conjectura deducta, quod pro interfectionibus modus alius imponatur pœnitentia, quam sit in cap. III. libelli de remediis peccatorum, Ecgberto a me superius vindicato. Hujus tamen conciliandi discriminis in mea ad caput illud libelli adnotatione rationem indicavi, quam si admisserint Eruditi, utriusque opusculi sinceritas constabit.

Postremo retinendum hic censui Dialogum Ecgberti a Labbeo in sua collectione datum ex editione Poma. Num certum hoc sit Ecgberti opus, quamquam neminem offendi qui de illo dubitaverit; attamen dubius aliquantisper haberem, cum oppositum aliquid iis, quæ tradita sunt in Pœnitentiali, animadvertitur; in hoc enim postremo lib. I. cap. XVII. edicitur si vir a Presbytero adultero baptizatus sit statim rebaptizetur. In Dialogo vero Interrog. V. sanctum est baptizatos a Presbytero malo pro crimine condemnato iterum tingendos non esse. Tum addis: hoc de Baptismo accipi fas non est, quod iterari non debeat. Opposita sunt hæc inter sese; opposita etiam Pœnitentialis sententia Catholica doctrina. Forte tamen iteratio Baptismi a Sacerdote malo collati ideo præcepta est, quod ambigi merito possit, num iniquus sacerdos aliquid dolo malo omiserit sacramento conficiendo necessarium. Ceterum hanc sententiam de iterando baptismo per vulgatam tunc esse apud Anglos, constat ex Pœnitentiali Anonymi a S. Martene Anecd. Tom. IV. vulgati, quod in usum Ecclesie Anglicanae confectum, & facile Bedæ auctore, ut pene me certum est, & sub ejusdem Bedæ nomine inferius dabitur. En verba hujus Pœnitentialis: baptizatus a Presbytero non baptizato iterum debet baptizari. Nec etiam inepte opinaremur eadem illam gentem existimasse Baptismi iteratam collationem dogma esse non Fidei quidem, sed disciplina, quæ in variis Ecclesiis variat; vel saltem aliquid esse ex iis quæ in utramque partem, salva fide, disputantur, juxta ac insinuat idem Pœnitentiale Ecgberti lib. I. cap. VII. Quicumque Presbyter, si norit quod non sit baptizatus, baptizetur; & omnes illi, quos antea baptizaverat. Attamen Papa Romanus constituit, si Missæ administrator vitiosus sit vel paganus, quod servitium Spiritus Sancti est in dono Baptismi, non tamen in hominis alicujus.

Sci.

ANNO
CHRISTI
740.

Scitum est, ante Carolum Magnum tam altas tenebras rerum, praesertim ad Baptis-
mum pertinentium, ut pias ille Imperator adegerit viros atque doctos ad scribendum de Baptis-
mo. Hinc tam multa effuso saeculo labente, & non inveniuntur de Baptismo epistola, & tractationes.
Quia nec apud Graecos, ex quibus plura in Angliam invecta sunt a Theodoro Graeco homine, ac Do-
rotheo Episcopo, dogma de Baptismo nunquam repetendo plene innotuisse videri potest. Lege Pro-
legomena PP. S. Mauri in novam editionem Parisiensem Operum S. Cyrilli Hierosolimitani. Latius
aliquando explicanda haec censui ut essent loco annotationum, quarum Ecgberti collectiones indigebat.

ANNO
CHRISTI
740.

EXCEPTIONES ECGBERTI

EBORACENSIS ARCHIEPISCOPI

E dictis & canonibus sanctorum patrum concinnatae, & ad Ecclesiasticae
politiae institutionem conducentes.

P R A E F A T I O. A

DE CANONIBUS.

CAnones dicimus regulas quas sancti pa-
tres constituerunt, in quibus scriptum est
quomodo canonici, id est regulares clerici, vi-
vere debent.

Augustinus Aureliensis episcopus dicit: Ut
nulli sacerdotum suos liceat canones ignorare,
nec quidpiam facere quod patrum possit regu-
lis obviare. Et ne excusatio de ignorantia
nascatur, vel per oblivionem aliquid negligat-
ur, frequenter in hoc libello quasi in speculo
prospiciant quod canonum est regulis definitum.
Verumtamen non omnes clerici iudicia
canonica constitutionis usurpare aut legere de-
bent, sed solummodo presbyteri. Sicut enim
sacrificium offerre non debent nisi episcopi &
presbyteri, sic nec iudicia ista alii usurpare de-
bent.

vi. Item.
Ut unusquisque sacerdos orationem domini-
cam & symbolum populo sibi commissio curio-
se insinuet, ac totius religionis studium, &
Christianitatis cultum eorum mentibus osten-
dat.

vii. Item.
Ut cuncti sacerdotes precibus assiduis pro vi-
ta, & imperio domini imperatoris, & filiorum
ac filiarum salute orent.

viii. Item.
Ut unusquisque sacerdos quotidianis assistat Pro episcopo.
orationibus pro pontifice, cujus gubernatur re-
gimine.

ix. Item.
Ut nullus sacerdos in domibus vel aliis lo-
cis, nisi in ecclesiis dedicatis celebrare Missas
audeat.

x. Item.
Ut a cunctis sacerdotibus jus & tempus ba-
ptismatis temporibus congruis secundum cano-
nicam institutionem cautissime observetur.

xi. Item.
Ut omnes sacerdotes, quibuscumque horis, ibidem
omnibus indigentibus baptismum infirmitatis
causa diligentissime tribuant.

xii. Item.
C Ut nullus presbyter sacrum officium, live
baptismatis sacramentum, aut aliquid donorum
spiritualium pro aliquo pretioso vendere presu-
mat; ne vendentes & ementes in templo co-
lumbas imitentur, & pro his quas adepti sunt
per gratiam divinam, non pretia concupiscant
terrena, sed solam regni caelestis gloriam pro-
mereantur accipere.

xiii. Item.
Ut nullus presbyter a sede propria sanctam
ecclesiam sub cuius titulo ordinatus fuerit, ad-
monitionis causa, ad alienam pergat ecclesiam,
sed ibidem devotus usque ad vitam permaneat
Dexitum.

xiv. Item.
Ut nullus ex sacerdotum numero ebrietatis
vitium nutriat, nec alios cogat per suam iustio-
nem inebriari.

xv. Item.
Ut nullus sacerdos extranearum mulierum
habeat familiaritatem, nec in sua domo in-
qua ipse habitat ullam mulierem unquam per-
mittat habitare.

xvi. Item.
Ut nulli sacerdotum liceat fidei iuramentum esse,
neque relicta propria lege ad secularia iudi-
cia accedere.

xvii. Item.
Ut nemo sacerdotum ex numero arma pu-
Ec gnau-

EXCEPTIONES DOMINI ECGBERTI
ARCHIEPISCOPI EBORACAE CIVITATIS
de sacerdotali jure.

Item jus sacerdotale.

Unusquisque sacerdos Ecclesiam suam cum
omni diligentia edificet, & reliquias san-
ctorum cum summo studio vigiliarum noctis &
divinis officiis conservet.

ii. Item.
Ut omnes sacerdotes horis competentibus
diei & noctis, suarum sonent ecclesiarum signa,
& sacra tunc Deo celebrent officia, & populos
erudiant, quomodo aut quibus Deus adorandus
est horis.

iii. Item.
Ut omnibus festis, & diebus dominicis unus-
quisque sacerdos evangelium Christi praedicet
populo.

iv. Item.
Ut unusquisque sacerdos cunctos sibi perti-
nentes erudiat, ut sciant qualiter decimas to-
tius facultatis ecclesiis divinis debite offerant.

v. Item.
Ut ipsi sacerdotes a populis suscipiant deci-
mas, & nomina eorum quicumque dederint
scripta habeant, & secundum auctoritatem cano-
nicam coram timentibus dividant, & ad or-
namentum ecclesiarum primam eligant partem, se-
cundam autem ad usum pauperum atque pe-
regrinorum per eorum manus misericorditer
cum omni humilitate dispensent, tertiam vero
sibi metipsis sacerdotes servant.

Concil. General. Tom. XII.

In Oxoniensi
manuscripto
priorum
illius & ex-
ceptiones an-
te lib. pen-
ultimam.
Ecgberti in-
serunt sub
titulo, *De
sacris iura sa-
cerdotum
que tenent
debent.*
Sacerdos.
Lege, di-
vinitus. Hord.
Celebrent.

Predicare

De decimis.

Decimarum
distributio.Synod.
Cuthberti
cap. 11. Ora-
tio domini-
caOratio pro
imperatore

Missae.

Baptismus

Sacra non
vendendaConsecra-
tio me-
morialis.Sacerdos
accedere
potest
fidei iuramentum.

Arma

ANNO CHRISTI 748.	gnantium unquam portet; nec litem contra A proximum ullam excitet. XVIII. Item.	re, sicut fecerunt sancti patres, quos confesso- res nuncupavimus, id est episcopi & presbyteri qui in castitate servierunt Deo.	ANNO CHRISTI 748.
Taberna	Ut nullus presbyter edendi aut bibendi cau- sa gradiatur in tabernas. XIX. Item.	XXIX. De episcopis Paulus dicit. Oportet enim episcopum per omnia irreprehens- ibilem esse, sicut Dei dispensatorem, non super- bum, non iracundum, non vinolentum, non per- cussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, sanctum, &c.	ANNO CHRISTI 748.
Iuramentum	Ut nullus sacerdos quicumque cum iuramen- to juret, sed simpliciter cum puritate & veri- tate omnia dicat. XX. Item.	XXX. Item Apostolus. Oportet igitur episcopum testimonium habere ab his qui foris sunt, ut doctrinam Dei nostri ordi- net in omnibus.	ANNO CHRISTI 748.
Fornicatio & vaticum.	Ut cuncti sacerdotes omnibus illis confiten- tibus eorum crimina dignam poenitentiam cum summa vigilantia ipsis indicent, & omnibus in- firmis ante exitum vite vaticum & commu- nionem corporis Christi misericorditer tri- buant. XXI. Item.	XXXI. De magna synodo. De subintroductis mulieribus. Ex Concilio Nicano.	ANNO CHRISTI 748.
Unctio.	Ut secundum definitionem sanctorum pa- trum, si quis infirmatur, a sacerdotibus oleo sanctificato cum orationibus diligenter unga- tur. XXII. Item.	Interdicit per omnia magna synodus, non episcopo, non presbytero, non diacono, nec alicui omnino qui in clero est, licere subin- troducere mulierem habere.	ANNO CHRISTI 748.
Eucharistia	Ut presbyter eucharistiam habeat semper pa- ratam ad infirmos, ne sine communione mori- antur. XXIII. Item.	XXXII. Et item. Canones quoque docent, ut si quis accepe- rit viduam aut dimissam mulierem, aut qui bis duxerit uxorem, nunquam fiat diaconus, nunquam sacerdos.	ANNO CHRISTI 748.
Presbyteri exilio.	Ut sine auctoritate vel consensu episcoporum presbyteri in quibuslibet ecclesiis nec consti- tuantur, nec expellantur. XXIV. Item.	XXXIII. Itemque. Episcopus, presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furtis, aut ho- micidio captus est, deponatur.	ANNO CHRISTI 748.
Res Ecclesie.	Ut ecclesie antiquitus constituta, nec deci- mis, nec alia ulla possessione priventur, ita ut novis oratoriis tribuantur. XXV. Item.	XXXIV. Institutiones sanctorum patrum. Observandum itaque est episcopis, ut in che- ritate radicati & fundati, veram pacem & con- cordiam integram invicem habeant, ita ut sit in omnibus quasi cor unum & anima una, & in ore omnium veræ fidei integra doctrina.	ANNO CHRISTI 748.
Ecclesie man- sa & terra libera.	Unicuique ecclesie vel una mansa integra abs- que alio servitio attribuat, & presbyteri in eis constituti non de decimis, neque de obla- tionibus fidelium, nec de domibus, neque de atriis vel hortis juxta ecclesiam positis, neque de præscripta mansa aliquod servitium faciant præter ecclesiasticum, & si aliquod amplius ha- buerint, inde senionibus suis secundum patriæ morem debitum servitium impendant. XXVI. Item.	XXXV. Non oportet aliquid ponere in ecclesia, nisi quæ ad ministeria ecclesiastica pertinent: in Deuteronomio scriptum est: Non plantabis la- cum nec statuas juxta sanctuarium Domini.	ANNO CHRISTI 748.
Hospitium.	Ut episcopi & presbyteri non longe ab ec- clesia hospitium habeant. XXVII. Item.	XXXVI. Incipit de sabbato. Deus creator omnium creavit hominem in sexta feria, & in sabbato requievit ab operi- bus suis, & sanctificavit sabbatum propter fu- turam significationem passionis Christi, & quie- tis in sepulchro. Non ideo requievit quia las- sus esset, qui omnia sine labore fecit, cujus omnipotentia non potest lassari, & sic requie- vit ab operibus suis, ut non alias creaturas quam antea fecerat, postea fecisset. Non fecit alias creaturas postea, sed ipsas quascunque fecit, omni anno usque in finem sæculi facit. Homines creat in animabus & corporibus, & animalia & bestias sine animabus; omnis ani- ma hominis a Deo datur, & ipse renovat crea- turas suas, sicut Christus in evangelio ait: Pa- ter meus usque modo operatur, & ego operor. Christus pro nobis passus est in sexta ætate mundi, in sexta feria; & reformavit perditum hominem passione sua, & operatio miraculis suis, requievit in sepulchro per sabbatum, & sanctificavit dominicam diem resurrectione sua: nam dominica dies prima dies sæculi est, & dies resurrectionis Christi, & dies pentecostes, & ideo sancta est, & nos ipsi debemus esse spiritualiter sabbatum sabbatizantes, id est, va- cantes ab operibus servitutis, id est peccatis, quia, Qui facit peccatum, servus est peccati. Sed quia non possumus esse sine peccatis, caveamus in quantum possumus, & emendemus quicquid peccaverimus. Demus bona exempla subditis nobis	ANNO CHRISTI 748.
Presbyter col- lega episco- pi.	Ut episcopus in ecclesia consensu presbye- torum sublimior sedeat, intra domum vero col- legam se presbyterorum esse cognoscat. XXVIII. Item.	XXVIII. Item. Unusquisque episcopus in sua parochia dili- genter provideat, ut ecclesie Dei bene con- struat, & restaurat, & ornate fiant, tam in officio, & luminaribus, quamque in reliqua in- stitutione, & ut servi Dei regulariter vivant, unusquisque secundum sui ordinis gradum, ma- xime episcopus curam habeat, sed & canoni- gas horas ut tempore statuto simul celebrent ipse præcaveat.	ANNO CHRISTI 748.
Officium episcopi. Septem synaxes.	Septem igitur synaxes sancti patres canendas constituerunt, quas omni die æternis singulis horis canere debet; quarum prima est noctur- nalis synaxis, secunda prima hora diei, tertia ipsa hora est quam tertiam vocamus, quarta vero sexta hora est, quinta nona hora est, sexta autem synaxis vespere hora est, septimam namque synaxis completorium vocamus. Has ergo septem synaxes omni die debemus solicite reddere Deo pro nobis & pro omni populo Christiano, sicut Psalmista testatur, di- cens: Septies in die laudem dixi tibi super judi- cia justitie tue. Et insuper Missas non omittit.	XXVIII. Item. Unusquisque episcopus in sua parochia dili- genter provideat, ut ecclesie Dei bene con- struat, & restaurat, & ornate fiant, tam in officio, & luminaribus, quamque in reliqua in- stitutione, & ut servi Dei regulariter vivant, unusquisque secundum sui ordinis gradum, ma- xime episcopus curam habeat, sed & canoni- gas horas ut tempore statuto simul celebrent ipse præcaveat.	ANNO CHRISTI 748.
Tps 113.			

417
nobis, & corrigamus nosmetipsos & subditos, A
& exhortemur ad meliora jugiter. Amen.
ANNO CHRISTI 748.
XXXVII. *Item sanctorum patrum.*
Pascha certis temporibus celebrare omnibus
generaliter satagendum, id est, post XIV. lu-
nam primi mensis.
Pascha.
XXXVIII. *Synodus Agathensis.*
Seculares qui in natale domini, pascha &
pentecoste non communicaverit, catholici non
credantur.
Communicandum.
XXXIX. *Canon Africanensis.*
Poenitentes secundum canones non debent
communicare ante consummationem poeniten-
tiae; nos autem pro misericordia miserantis Dei,
post annum, vel duos, vel tres, aliquibus li-
centiam damus.
Poenitentes.
XL. *Item sanctorum patrum.*
Baptismatis sacramenta indifferenter presby-
teri indigentibus tribuant, & poenitentiam qua-
rentibus citissime succurrant, nullum exinde
pretium requirentes, nisi aut parentes eorum,
seu elemosinarii, sponte aliquid dederint.
Baptisma & poenitentia.
Si quis vero his institutionibus contraire
tentaverit, aut excommunicationis sentiet poe-
nam, aut carceris ærumnam diu sustineat.
Baptismus la-
cerus.
XLI. *Canon patrum.*
Placuit de infantibus, quoties non inveniun-
tur certissimi testes qui eos baptizatos esse te-
stentur, neque ipsi sunt per ætatem idonei de
traditis sibi sacramentis respondere, absque ul-
lo scrupulo hos esse baptizandos, ne ista tre-
pidatio eos faciat sacramentorum purgatione
privari.
Cum vino.
XLII. *Item.*
Sunt quidam qui miscunt vinum cum aqua
baptismatis, non recte, & Christus non iussit
baptizari vino, sed aqua.
Canon iste
XLIII. infor-
matur apud
Vosthianum ac
dein ceteris
illo unicate
discrepent.
Simoniacus.
XLIII. *Canon apostolorum.*
Si quis episcopus aut presbyter aut diaconus
per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deji-
ciatur & ipse & ordinator ejus, & communio-
ne modis omnibus abscindatur, sicut Simon
magus a Petro.
Ordinatio.
XLIV. *Canon Africanensis.*
Episcopus absque concilio presbyterorum cle-
ricos non ordinet.
Audito.
XLV. *Canon.*
Episcopus nullius causam audiat absque præ-
sentia clericorum suorum, excepta causa con-
fessionis.
Rector.
XLVI. *Canon Carthaginensis.*
Nihil rector sine fratrum suorum consilio
faciat: scriptum est enim: *Omnia fac cum con-
silio, & post factum non penitebis.*
XVII. *Canon.*
Firmum decretum esse non potest quod non
plurimorum videbitur habuisse consensum.
Decretum.
XLVIII. *Canon Romanus.*
Si in qualibet provincia ortæ fuerint qua-
stiones, ad maiorem sedem vel synodum, seu
etiam ad apostolicam sedem Romæ referantur.
Questiones.
XLIX. *Canon episcoporum.*
Non temere quemquam communione privet
episcopus, ne iusto iudicio & quem alius epi-
scopus ab ecclesia expulerit, sive clericum sive
laicum, suscipiat alius.
Excommuni-
catio.

L. *Canon Nicæus.*
Nemo eum qui ad alium pertinet subripiens
in sua ecclesia ordinet, absque consensu illius
ad quem pertinet.
ANNO CHRISTI 748.
Ordinatio.
LI. *Canon Calcedonensis.*
Ut nullus absolute ordinetur & sine pronun-
ciatione loci ad quem ordinandus.
Altaria nisi lapidea chrismatis unguine non
consecrentur.
Altaria.
LII. *Canon Epasenensis.*
Non oportet in domibus non dedicatis obla-
tiones celebrari ab episcopis vel presbyteris.
Celebrare.
LIII. *Canon sanctorum.*
Nemo in precibus vel Patrem pro Filio,
vel Filium pro Patre nominet; sed cum altari
assistitur, semper ad Patrem dirigatur oratio.
Preces.
LIV. *Canon Item.*
Et sufficit sacerdoti unam missam in una
die celebrare, quia Christus semel passus est,
& totum mundum redemit: in Levitico quo-
que scriptum est, non debere Aaron ingredi
assidue interius in Sancta.
LV. *Canon Aurelianensis.*
Episcopus pauperibus & infirmis, qui debi-
litate faciente non possunt suis manibus labo-
rare, victum & vestimentum in quantum pos-
sibilitas fuerit largiatur.
Episcopus ele-
mosynarius.
LVI. *Theodorus dicit.*
Statutum est ut sine auctoritate vel consen-
su episcoporum presbyteri quibuslibet eccle-
siis non constituantur, nec inde expellantur,
& si quis hoc facere tentaverit, synodali sen-
tentia feriatur.
Presbyter.
LVII. *Canon episcoporum.*
Episcopi nullatenus secularibus negotiis
plurquam Dei servitiis, (quod absit) subditi
existant, sed maxime curam animarum ha-
beant, ut secundum apostolum populum Dei
exemplis bene corrigant, & sanæ quoque do-
ctrinæ sermonibus instruant.
Episcopus sa-
cularia cu-
rans.
LVIII. *Canon.*
Clerici omni subiectione episcopis subiecti illis
debitam præbeant obedientiam, & nullo ja-
stantis sui studio semetipsos attollant.
Clerici obe-
diant episco-
pis.
LIX. *Canon Calcedonensis.*
Si qui ergo clerici vel monachi reperti fue-
rint conjurantes, aut conspirantes, aut insidias
ponentes episcopis, gradu proprio penitus abji-
ciantur.
Conjurantes
in episco-
pum.
LX. *Canon Nicæus.*
Si quis alicujus episcopi clericum vel mona-
chum susceperit absque consensu illius, sacrile-
gus judicetur, & a communione suspendatur,
quoad usque clericum vel monachum proprio
episcopo restituit: quo etsi clericus contumax
redire voluerit, anathema sit.
Clericum alie-
nus suscep-
it.
LXI. *Canon Hibernensis.*
Qui levaverit manum cum hasta aut gladio
ad percutiendum aliquem juxta episcopum, re-
dimat manum, vel perdat; quod & si vulne-
raverit, tondet caput cum barba, & Deo ser-
vat: primo tamen episcopo & cui læsit satisfa-
ciat. Si quis autem clericum vulneraverit, vel
alicui ex ecclesiastico ordine nocuerit, secun-
dum ordinis quantitatem septemplerem emen-
det, & secundum ordinis dignitatem poeniteat,
aut extorris propria patria exulet: Dominus
enim per prophetam dicit: *Nolite tangere christos
meos; &c.*
Percutient iu-
sta episco-
pum.
Clericos no-
cent.
748. 104.

1 Vide Capitula Theodori Cantuar. Tom. 9. Spicilag. p. 42. c. 12. Hard.
2 Lego. *Quod si Clericus...* noluerit. Hard.
Concil. General. Tom. XII.

- ANNO CHRISTI 749. Abbas.** **LXII. Canon Aurelianensis.** Abbates pro humilitatis religione in episcoporum potestate consistent, & si quid extraregulam fecerint ab episcopis corrigantur, qui semel in anno, in loco ubi episcopus elegerit, accepta convocatione conveniant. Monachi autem abbatibus omni se obedientie devotione subiciant. Quod si quis per contumaciam extiterit indevotus, aut per loca aliqua evagari, aut peculiare aliquid habere presumpserit, omnia quae adquisierit ab abbatibus auferantur, secundum regulam monasterio profuturam. Ipsi autem qui fuerint pervagati, cum auxilio episcopi tanquam fugaces sub custodia revocentur, & reum se ille abbati futurum esse cognoscat, qui huiusmodi personas non regulari animadversione distrinxerit, vel etiam qui monachum susceperit alienum.
- Monachi.** **LXIII. Canon Aurelianensis.** Si quis autem abbas cautus in regimine, & humilis, castus, sobriusque, misericors, & discretus non fuerit, ac divina praecepta verbis & exemplis non ostenderit, ab episcopo, in cuius consistit territorio, & a vicinis abbatibus, & ceteris Domini timentibus, a suo arceatur honore, etiam si omnis congregatio vitiis suis consentiens abbatem cum habere voluerit.
- Abbas ipse clericus.** **LXIV. Canon apostolorum.** Si extiterit abbas divinis iussionibus praevicator, regulaeque sanctae contemptor, ab episcopo civitatis cum consensu abbatum, aliorumque monachorum timentium Deum, honore abbatis privetur: convenit enim episcopum civitatis, ut sancta & magna synodus Chalcedonensis decrevit, competentem monasteriorum providentiam gerere.
- Monachus vovens.** **LXV. Leo papa dicit.** Propositum monachi deferri non potest aliquo pacto: quod enim quis vovit Deo, reddere debet. Psalmista namque dicit: *Vovete, & reddite Domino Deo vestro.*
- Migrans.** **LXVI. Theodorus dicit.** Monachi non migrent de loco ad locum, sed in ea permaneant obedientia quam tempore suae conversionis promiserunt.
- Sodomita.** **LXVII. Fructuosus dicit.** Monachus sanctae regulae violator sive contemptor, vel parvulorum incestuose aut adolescentium consecrator, publice verberetur, coronam capitis quam gestat amittat, decalvatusque turpiter opprobria patiat, vel vinculis artatus ferreis carcerali angustia maceretur.
- Adulter.** **LXVIII. Canon Agathensis.** Si quis monachus adulterium aut furtum fecerit, quod potius sacrilegium dici potest, id censuimus ordinando, ut virgis caesus tanti criminis reus, nunquam officium clericatus excipiat. Si vero jam clericus in id facinus fuerit deprehensus, nominis ipsius dignitate privetur.
- Carnes non edat.** **LXIX. Aurelianensis episcopus dicit.** Carnes in cibo monachi nunquam sumant: pulli vero vel altitia cuncta in congregatione non ministrentur; infirmis tantum provideantur, & accipere liceat.
- Minimissio.** **LXX. Insuper episcopus dicit.** Abbati vel monacho, monasterii servum non licet facere liberum. Impium est, ut qui res ecclesiae non contulerit, damnum inferat.
- LXXI. Canon.** Si quis episcoporum, aut presbyterorum, vel ministrorum, ex rebus ecclesiarum quae in quibuscumque locis a fidelibus largiuntur, aliquid aufert; & male rapta cum confusione restituet, & excommunicationis annum sententiam subibit.
- LXXII. Canon Hibernensis.** Pecunia ecclesiastica furata sive rapta redditur quadruplum, popularia dupliciter.
- LXXIII. Item Canon Hibernensis.** Si quis furatus fuerit pecuniam ab ecclesia, mitatur fors, ut aut illius manus abscindatur, aut in carcerem mittatur, diu jejunans & gremens; & reddat integrum quod abstulit, aut peregrinus abiciatur, & restituat duplum, & si in patria permanserit, quadruplum restituat, & semper poeniteat.
- LXXIV. Canon Toletanus.** Si clericus in demoliendis sepulchris fuerit deprehensus, a clericatus ordine pro sacrilegio submoveatur. Si quis sepulchrum violaverit vii. annos poeniteat; tres ex his in pane & aqua.
- LXXV. Canon Hibernensis.** Eos qui ad ecclesiam confugerint trahi non oportet, sed eos domini sui promissa intercessione persuadeant. Quod si ab ecclesia exeuntibus poenale aliquid dominus intulerit, ut ecclesiae inimicus habeatur excommunicatus. (a) Si quis alicui aliqua ratione nocuerit sub confugio ecclesiastico, vel sub aliquo sanctimonii signaculo, septemplerem emendet, reddat, & restituat, sed & vii. annos in dura poenitentia permaneat, sin aliter, excommunicandus est ab omni ecclesia catholica.
- LXXVI. Hieronymus dicit.** Ecclesia defendit quos in sinu suo recepit, more gallinae, quae pullos proprios & alienos nutrit & defendit; ita & ecclesia cunctos fugientes in se defendere debet.
- LXXVII. Canon Hibernensis.** Qui occiderit hominem intra septa monasterii, exul cum damnatione exeat, vel projectis armis, raso capite & barba, reliquum vitae suae tempus Deo serviet; primo tamen Deo & parentibus satisfaciens.
- LXXVIII. Hieronymus dicit:** Qui peccant in loco sancto, in eodem quoque occidendi sunt: in loco castrorum Phinees interfecit virum & meretricem. Mathathias Iudaeum qui immolabat simulacro. Quicumque enim maculaverit sanctum, sancta non defendent eum. Christus malefacientes in templo Hagris compescuit.
- LXXIX. Hieronymus dicit.** Qui percusserit malos, eo quod mali sunt, minister Domini est.
- LXXX. Item Hieronymus dicit.** Homicidas & sacrilegos punire, non est effusio sanguinis, sed legum mysterium; nonne ceat itaque bonis, qui parcat malis.
- LXXXI. Arauscanensis.** Amentibus quaecumque pietatis sunt conferenda.
- LXXXII. Canon Carthaginensis.** Omni die exorcista energumenis manus imponant.
- LXXXIII. Canon Arauscanensis.** Qui palam aliquando arrepti sunt, non solo-

1. Leg. profuturam. Hard.

2. Leg. Aurelian. Harduinus.

(a) Sequentia apud Vvilkins habent novum titulum & canonem. Titulus est *Can. Hibern. Si quis &c. Manf*

ANNO
CHRISTI
740.

lum non assumendi ad ullum ordinem clerica-
tus, sed si jam aliqui ordinati sunt, ab im-
posito officio repellendi.

LXXXIV. Canon Carthagenensis.

Egressus ec-
clesiæ. Sacerdote verbum in ecclesia faciente, qui
egressus de auditorio fuerit, excommunicetur.

LXXXV. Canon Carthagenensis.

Laicus non
prodiceret. Laicus presentibus clericis, nisi ipsis provo-
candis, docere non audeat.

LXXXVI. Isidorus dicit.

Nec iudices
res ecclesiæ. Omnis mundialis sapiens, si sapiens sit, non
iudicet iudicia ecclesiæ.

LXXXVII. Canon Carthagenensis.

Mulier non
doceat. Mulier quamvis docta & sancta sit, viros in
conventu docere non audeat.

LXXXVIII. Canon Carthagenensis.

Sponsus &
sponsa. Sponsus & sponsa cum benedicendi sunt a
sacerdote, a parentibus aut paranympis offer-
rantur, qui cum benedictionem acceperint, ea-
dem nocte reverentia ipsius benedictionis in
virginitate permaneant.

LXXXIX. Canon dicit.

Secunda no-
ptia. Presbyterum convivio secundarum nuptiarum
interesse non debere, maxime cum petatur se-
cundis nuptiis poenitentiam tribuere.

xc. Gelasius papa.

Monialium,
et. Velamen. Devotis Deo virginibus, vel viduis, nisi aut
in epiphania, aut in albis paschalibus, aut in
apostolorum natalitiis sacrum minime velamen
imponant, nisi forsitan, sicut de baptismo
dictum, gravi languore correptis, ne sine hoc
munere de seculo transeant, implorantibus non
negatur.

xcI. Canon Carthagenensis.

Ætas eccle-
siastica. Placuit ut ante annos xv. ætatis, nec dia-
conus ordinetur, nec virgines consecrentur,
nisi rationabili necessitate cogente.

xcII. Basilii episcopi.

Infantes obla-
ti. Oportet tam infantes cum voluntate & con-
sensu parentum, imo ab ipsis parentibus obla-
tos sub testimonio plurimorum suscipi.

xcIII. Isidori.

Quicumque a parentibus propriis in mona-
sterio fuerit deligatus, noverit se tibi perpetuo
mansurum. Nam Anna Samuel puerum natum
& ablatus Deo obtulit, qui in ministerio
templi permansit.

xcIV. Canon Romanorum & Francorum.

Parvulorum
castigatio. Parvulus usque annos xv. pro delicto corpo-
rali disciplina castigetur, post hanc vero æta-
tem quidquid deliquerit, vel si furatur, retri-
buat, seu etiam secundum legem exolvat.

xcv. Canon Neocæsariensis.

Presbyteri or-
dinatio. Ut nullatenus presbyter ordinetur ante tri-
gesimum ætatis annum, nisi rationabili neces-
sitate cogente, quia Dominus Jesus non præ-
dicavit ante trigessimum ætatis annum.

xcvi. Canon Nicæus.

Episcopi or-
dinatio. Ut episcopus, si fieri potest, a totius pro-
vinciæ episcopis ordinetur, & si hoc difficile
est, certe non minus a tribus. Episcoporum
ordinationes fieri oportet dominicis diebus non
in agris vel in villulis, sed in urbibus præci-
piis, pro tanti nominis dignitate.

xcvii.

Ordinationum
tempus. Presbyterorum vero & diaconorum in qua-
tuor temporum sabbatis scilicet, ut dum hæc
ordinatio coram populo agitur, sua omnium
testificatione clericorum ordinatorumque opinio
discutiat.

xcviii. Canon sanctorum.

Panis, vi-
num, aqua. Sacerdotes Dei diligenter semper procurent,
ut panis, & vinum, & aqua, sine quibus ne-

Aquaquam Missæ celebrantur, pura & munda
fiant, quia si aliter agatur, cum his qui ace-
tum cum selle mixtum Domino obtulerint, ni-
si vera poenitentia subvenerit, punientur.

xcix. De decimis.

In lege Domini scriptum est: Decimas & pri-
mitias non tardabis offerre. Et in Levitico: Om-
nes decima terra, sive de frugibus, sive de po-
mis arborum, Domini sunt; boves, & oves, &
caprea, qua sub pastoris virga transeunt, quid-
quid decimum venerit, sanctificabitur Domino.
Non eligitur nec bonum nec malum, nec alte-
rum commutabitur.

c. Augustinus dicit.

Decimæ igitur tributa sunt ecclesiarum &
Begentium animarum. O homo, inde Dominus
decimas expetit unde vivis. De militia, de ne-
gotio, de artificio redde decimas: non enim
eget Dominus noster, non præmia postulat,
sed honorem.

ci. Item.

Cum messueris segetem terræ, non tondebis
usque ad solam superficiem terra, nec remanentes
spicas colliges, neque in vinea tua racemos &
grana decidentia congregabis, sed pauperibus &
peregrinis carpenda dimittes.

cii. Et in lege.

Si intraveris in segetem amici tui, frange spi-
cas, & in manu contere, falce autem non metas.
Hoc & discipuli Salvatoris fecerunt, spicas vi-
delicet manibus fricantes & manducantes sab-
batis, ut evangelium dicit.

ciii. Item in lege.

Ingressus itaque vineam proximi tui, comedes
vitis quantum tibi placuerit, foras autem ne se-
ras tecum.

civ. Institutio patrum.

Die dominico nihil aliud agendum est, ni-
si Deo vacandum in hymnis, & psalmis, &
canticis spiritualibus: dies quoque paschalis heb-
domadæ omnes æquali religione colendi sunt.

cv. Canon Aurelianensis.

Id etiam miserationis intuitu æquum duxi-
mus custodire, ut qui pro quibuscumque cul-
pis carceribus deputantur, ab archidiacono seu
a præposito ecclesiæ singulis dominicis diebus
requirantur, ut necessitas vindictarum secundum
præceptum divinum misericorditer sublevetur,
atque a pontifice competens victus de domo
ecclesiæ tribuatur.

cvI. Item.

Qui dominica nocte nupserit, vii. dies poe-
niteat.

Qui quarta vel sexta feria iiii. dies poe-
niteat,

Qui in quadragesima ante pascha, i. annum
poeniteat.

cvII. Item.

Indicta jejunia nullus præsumat infringere vel
violare, ne iram Dei incurrat.

cvIII. Ex Concilio Bracarense.

Non oportet homines religiosos ante sa-
cræ diei iiii. cibum sumere, nec convivia
inire, neque clericos aliquando, nisi hymno
dicto, edere panem, ... post cibos gratias audiri
referre.

cix. Canon sanctorum.

Qui in matrimonio sunt, abstineant se iiii
noctes antequam communicent, & unam post-
quam communicaverint. Inde ait Apostolus:
Nolite fraudare invicem, nisi ex consensu, ut va-
ceatis orationi ad tempus.

cx. Gre-

ANNO
CHRISTI
740.

Decimæ.
Enod. 23.
Levit. 27.

Pro altero
Hard.

ibidem.

Moralitas
Levit. 19.

ibidem.

Dies domini-
ca. Et pa-
schalis.

Incomparabilis
episcopo de
dominica pas-
chali.

Nuptiarum
tempora pro-
hibita.

lege. Bra-
carense.
lege. hanc
Tempus cibi

Conjugati
communi-
cantes.

ANNO
CHRISTI
1260.

cx. Gregorius dicit.

Si quis conjugem suam, si fieri potest, non cupidine voluntatis, sed solummodo creando-
rum liberorum gratia utitur, iste profecto sive de ingressu ecclesiae, seu de sumendo dominici corporis sanguinisque mysterio, suo est relin-
quendus iudicio, quia a nobis prohiberi non debet, cum ei, juxta praefinitam sententiam, etiam ecclesiam licuerit intrare: verumtamen quia ipsa licita admixtio conjugis sine volun-
tate carnis fieri non potest, ideo aliquando a sacri loci ingressu abstinendum est, quia volun-
tas ipsa esse sine culpa nullatenus potest.

cxii. De conjugio scriptum est in lege.

Virginitatem
ducere.

Si seduxerit quis virginem necdum disponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam uxorem.

cxiii. Augustinus dicit:

Uxorem co-
pulationem.

Qui uxorem optat accipere, sicut illam vir-
ginem invenire desiderat, ita & ipse usque ad nuptia virginitatem custodiat.

cxiiii. Synodus Romana dicit:

Puberum.

Filii cum ad annos pubertatis venerint, co-
gantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri, sic & filiae eadem aetate debent eam-
dem legem servare.

cxv. Paulus apostolus dicit:

Fornicatio.
1. Cor. 7.

Propter fornicationem unusquisque suam pro-
prium uxorem habeat, & unaquaeque virum suum. Legitimum quoque conjugium nullus separare praesumat: Quod ergo Deus conjunxit, homo non
separet.

cxvi. Paulus dicit.

Mulier.
1. Cor. 7.

Mulier sui corporis potestatem non habet, sed
vir: similiter & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

cxvii. Synodus dicit:

Tempus biga-
miae.

Muliere mortua, licet viro post mensem ac-
cipere alteram: post annum vero licet mulieri accipere alterum virum.

cxviii. Paulus apostolus dicit:

Mulier ali-
qua.
1. Cor. 7.

Mulier alligata est legi, quanto tempore vivit
vir ejus. Quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult nubat; tantum in Domino. Beator autem erit, si sic permanserit.

cxix. Item Canon Africanensis.

Conjugium le-
gitimum.

Legitimum igitur conjugium non licet sepa-
rari sine consensu amborum: potest tamen al-
ter alteri cum consilio episcopi licentiam dare ad servitutem Dei accedere. Quidam etiam di-
cunt: Si vir sive mulier ex consensu religio-
nem ceperit, licet alterum accipere novum con-
jugium, sed puellam vel puerum, si continens esse non poterit. Quod non laudo. Sed si quis vult conjugatus converti ad monasterium, non est recipiendus, nisi prius a conjugio castimo-
niam profitente fuerit absolutus. Nam si, illo vivente, per incontinentiam alteri nupserit, procul dubio adultera erit: & qui eam dimi-
sit, particeps erit peccati illius.

cxix. Item de legitimo conjugio.

Matth. 19.

Idem.

Legitimum enim conjugium nullus separare
praesumat, nisi ex amborum consensu, & pro-
pter amorem Christi qui ait: Qui reliquerit
uxorem, & reliqua, centuplum accipiet, & vitam
aeternam possidebit. Et nemo aliter uxorem di-
mittat nisi propter fornicationem, quia Pharisei
tentantes Dominum Jesum Christum, interrogave-
runt eum, si licet hominem dimittere uxorem suam
pro quacumque causa. Respondit Jesus, & ait eis:
Non legistis quia qui fecit ab initio, masculinum
& feminam fecit eos? & dixit: Propter hoc re-
linquet homo patrem & matrem, & adhaerebit

Auxori suae, & erunt duo in carne una. Itaque
jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo
Deus conjunxit, homo non separet. Dicunt illi
Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repu-
dii, & dimittere? Ait illis: Quamquam Moyses
ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere
uxores vestras, ab initio autem non fuit sic. Di-
co autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem
suam, nisi ab causa fornicationis, & aliam du-
xerit, moechatur. Unde & apostolus dicit: Prae-
cipio, non ego, sed Dominus, uxorem a viro non
discedere: & iterum: Alligatus es uxori? non
querere solutionem: solutus es ab uxore? ne qua-
seris uxorem. Alibi namque de adulterio vel
fornicatione scriptum est: Qui adulteram tenet,
stultus & impius est: de filiis quoque adultera-
rum eiciendis cum matribus suis, & Ezechiel
dicens: Ejicite matrem fornicariam & filios for-
nicationis, & reliqua. Et Augustinus dicit: Si
mulier fornicata fuerit, relinquenda est, sed il-
la vivente altera non est ducenda. Ubi cumque
igitur est fornicatio, & fornicationis vera sus-
picio, libere uxor dimittitur: aliter ergo, et-
iam si sterilis est, si deformis, si foetida, si te-
mulentia, si iracunda, si malis moribus, si lu-
xuriosa, si fatua, si gulosa, si vaga, si nuga-
trix, si maledica, tenenda erit velis nolis, &
qualiscumque accepta est, habenda erit: Apo-
stolus enim dicit: Cum enim eras liber, sponte
servituti te subjecisti.

cx. Canon Africanensis.

Secundum evangelicam disciplinam, nec uxor
a viro dimissa alium accipiat virum, vivente
viro suo, nec vir aliam accipiat uxorem, vi-
vente uxore priore; sed ita maneat, aut sibi-
met reconcilientur.

cxxi. Augustinus dicit:

Si mulier fornicata fuerit, relinquenda est,
sed illa vivente, altera non est ducenda.

cxix. Canon dicit:

Si mulier discesserit a viro suo, despiciens
eum, nolens reverti & reconciliari viro post
quinque vel septem annos, cum consensu epi-
scopi, ipse aliam accipiat uxorem, si continens
esse non poterit, & poeniteat tres annos, vel
etiam quamdiu vixerit, quia juxta sententiam
Domini moechus comprobatur.

cxix. Item.

Si cujus uxor in captivitatem ducta fuerit, idem.
& ea redimi non poterit, post annum septi-
mum alteram accipiat: & si postea propria, id
est prior mulier, de captivitate reversa fuerit,
accipiat eam, posterioremque dimittat. Simili-
ter autem & illa, sicut superius diximus, si
viro talia contigerint, faciat.

cxix. De matrimonio servulorum.

Si servum & ancillam dominus amborum in
matrimonio conjunxit, postea liberato servo
vel ancilla, si non potest redimi qui in servi-
tute est, libero licet (sicut quibusdam placet)
ingenue conjungere; sed tamen, juxta senten-
tiam Domini, moechus probatur. Qui vero ta-
liter egerit, id est, ut propter primam uxorem
servitium humanum dimittat, & postea liberam
ducat uxorem, 111. annos poeniteat, unum in
pane & aqua; sed & quamdiucumque vixerit,
semper aliquid poeniteat. Similiter quoque &
& mulier poeniteat, si taliter fecerit. Si quis
liber ancillam aut suam aut alterius in ma-
trimonio acceperit, non habet licentiam di-
mittere eam, si ante cum consensu amborum
conjuncti sint: si vero dimiserit eam, & aliam
du-

ANNO
CHRISTI
1260.

1. Cor. 7.

Idem.

1. Cor. 7.

1. Cor. 7.

Uxor dimissa.

Desertus post
septem an-
nos, nubet.

Servus & an-
cilla nubet
ita.

ANNO
CHRISTI
748.Mox adhi-
bendi con-
cubinas.Illicita con-
jugia.
Leviti. 18.Uxor fratris.
Gen. 34.Non ducen-
da.In Resp. ad
Interrog. 6.
Hanc Tertio
vel quarta
generatio.Reg. lib. 11.
epist. 31. Re-
sponso Gre-
gorii ad lex-
tam interro-
gationem
Augustini
modificatur.

ducit uxorem, sive ancillam, sive liberam, ut A-
tionabiliter & fideliter excludere oportet: nam

supra scriptum est, pœniteat.

CXXV. De concubinis.

Augustinus dicit: Quale est quod multi vi-
rorum ante nuptias concubinas sibi adhibere
non erubescunt, quas post annos dimittant:
& sic postea legitimas uxores accipiant? Unde
coram Domino & coram angelis ejus testor at-
que denuncio, Deum ista conjugia semper pro-
hibuisse, & nunquam placuisse, & præcipue
temporibus Christianis, concubinas habere nun-
quam licuit, nunquam licet, nunquam licebit.

CXXVI. Item in lege:

Nemo incestis conjunctionibus se inquinat,
quia in Levitico scriptum est: Omnis homo ad
proximam sanguinis sui non accedat, ut revelet
turpitudinem ejus. Et iterum: Anima qua fe-
cerit quidpiam ex istis, peribit de medio populi
sui. Sane quibus conjunctio illicita interdici-
tur, habebunt iocundi melioris conjugii liber-
tatem.

CXXVII. Synodus dicit.

Quicumque illicito matrimonio fuerint com-
mixti, post pœnitentiam non debent fieri in
una domu, ne se invicem causa amoris co-
pulent.

CXXVIII. Item synodus de toro fratris
defuncti.

Audi decreta synodi: Superstes frater torum
defuncti fratris non ascendat, Domino dicente:
Erunt duo in carne una. Ergo uxor fratris tui
toror tua est.

CXXIX. Gregorius dicit:

Si quis monacham, vel commatrem spirita-
lem, vel fratris uxorem, vel neptem, vel no-
vercam, vel consobrinam, vel de propria co-
gnatione, vel quam cognatus habuit, duxerit
uxorem, anathema sit.

CXXX. Item de consanguinitate, Gregorius interro-
gationibus Augustini ita re-
spondit:

Quædam terrena lex in Romana republica
permittit, ut sive frater & soror, seu duorum
fratrum germanorum, vel duarum sororum fi-
lius & filia misceantur: sed experimento didi-
cimus ex tali conjugio sobolem non posse suc-
crescere: & sacra lex Mosaiica prohibet cogna-
tionis turpitudinem revelare: unde necesse est,
ut jam tertia vel quarta generatio fidelium li-
center jungi debeat; nam secunda quam præ-
diximus a se omnimodo abstinere debet.

CXXXI. Item de rationabili causa.

Vere post multum temporis a Felice Messa-
nz Siciliæ præfule requisitus Gregorius, utrum
Augustino scripsisset, ut Anglorum quarta ge-
neratione contrada matrimonia minime solve-
rentur; humillimus pater inter cetera talem
reddidit rationem. Quod scripsi, Augustino An-
glorum gentis episcopo, nostro alumno, vide-
licet de consanguinitatis conjunctione, ipsi &
Anglorum genti quæ nuper ad fidem venerat,
ne a bono quod cœperat, metuendo austerio-
ra, recederet, specialiter & non generaliter ca-
teris me scripsisse cognoscas. Unde & mihi
omnis Romana civitas testis existit, nec ea in-
tentione hæc illis scriptis mandavi, ut postquam
firma radice in fide fuerint solidati, si infra
propriam consanguinitatem inventi fuerint, non
separentur, aut infra affinitatis lineam, id est
utque ad septimam generationem conjungantur.
Sed adhuc illos neophytos existentes, cœpisse
eos prius illicita docere, & verbis & exemplis
instruere, & quæ post de talibus egerint, ra-

tionabiliter & fideliter excludere oportet: nam
juxta Apostolum, qui ait: Lac vobis potum de-
di, non escam; ista illis, modo, non po-
steris, ut præfixum est, temporibus tenenda
indulimus, ne bonum quod infirma adhuc ra-
dice plantatum erat, exureretur, sed aliquan-
tulum firmaretur, & usque ad perfectionem
custodiretur.

CXXXII. Canon Romanus.

Laicus maculans se cum ancilla Dei, vel
cum spiritali commatre, vel cum propinqua,
aut forte cum illa quam antea cognatus ha-
buit, primitus anathematizetur, & postea an-
nos VII. pœniteat, III. in pane & aqua. Si-
militer & illa pœniteat, quia Christiana reli-
gio fornicationem in utroque sexu pari ratio-
ne condemnat.

CXXXIII. Item.

Gregorius apostolicus papa ante corpus bea-
tissimi Petri in synodo residens, dixit: Si quis
presbyteram duxerit in conjugium, anathe-
ma sit.

CXXXIV. Item.

Si quis monacham, quam Dei ancillam ap-
pellant, duxerit in conjugium, anathema sit.

CXXXV. Item.

Si quis de propria cognatione, vel quam co-
gnatus habuit, duxerit uxorem, anathema sit,
ac respondentes omnes dixerunt, Amen.

CXXXVI. Item.

Si quis cum duabus cognatis fornicationem
fecerit, primitus anathematizetur, deinde VII.
vel X. annos pœniteat.

CXXXVII. Item Gregorius Felici episcopo.

Progeniem suam unumquemque usque ad
septimam servare decernimus generationem: &
quamdiu se agnoscunt affinitate proquinos,
in conjugium ducere nulli profecto Christianorum
licet vel licebit, & nolumus nos in hac re a vo-
bis sive a cæteris fidelibus reprehendi, quia in his
Anglorum genti indulimus; non formam dan-
do, sed consideratione, ne Christianitatis bo-
num quod ceperant imperfectum dimitterent,
egimus.

CXXXVIII. De * scematibus.

Scemata dicuntur ramusculi in genere, cum
gradus cognationum patiuntur: ut puta ille fi-
lius, ille pater, ille avus, ille agnatus, & cæ-
teri quorum figura in subsequentibus apparent.
Et hæc consanguinitas dum se paulatim propa-
ginum ordinibus dirimens usque ad ultimum
gradum subtraxerit, & propinquitas esse defie-
rit, eam rursus lex matrimonii vinculo repe-
tit, & quodammodo revocat fugientem. Ideo
autem usque ad sextum generis gradum con-
sanguinitas constituta est, ut sicut sex ætatibus
mundi generatio, & hominis status finitur,
ita & propinquitas generis tot gradibus termi-
naretur. Inter hos itaque propinquitatis gra-
dus, ad conjugalem copulam nemini accedere
convenit; nec eam quam aliquis ex propria
consanguinitate conjugem habuit, in conjugem
ducere nulli profecto Christianorum licet vel
licebit: quia incestuosus talis coitus abomina-
bilis est Deo. Incestuosos & nullo conjugis
nomine deputandos a sanctis patribus dudum
statutum esse legimus.

CXXXIX. Vigilans papa.

Si motum fuerit altare, denuo consecratur
ecclesia. Si parietes tantum mutantur, & non
altare, sale & aqua exoretur. Si homicidio vel
adulterio fuerit violata, diligentissime expurge-
tur, & denuo consecratur.

CXL. FI.

ANNO
CHRISTI
748.

CXL. *Vigilius papa. Ex Concilio Carthaginiensi.* A
Gregorius.

A se electi
tribuantur a
patre. Si nec
voluerit.

Quis, cum ad iudicium venerit, si voluerit clericus, & necesse fuerit, inducias ei petenti a patribus constitutum absque impedimento concedantur, & iudices * se electi tribuantur, ... si ibi vim aliquam temerariam multitudinis metuerit, locum is congruum eligat, quo absque timore suos, si necesse fuerit, testes habere, & absque impedimento suam canonicam sententiam finire valeat, quia multa pro surreptione evenire solent, sententiam fratris, quae misericordiam velat non solum tenere, sed & audire refugite, quia potior est omnibus holocaustis misericordia. Non ita agendum in ecclesiasticis negotiis, sicut in secularibus: nam in secularibus, priusquam qui legibus est coactus venerit, & decantaverit, & responsum dederit, ante peractam causam non potest recedere, si necesse fuerit, aut si se praegravari viderit.

CXLI. *In Nicena synodo.*

Iudices.

Statutum est quod iudices alii non synodo deberent esse, nisi quos ipse qui impetitur elegerit, aut quos consensu suo ejus primates auctoritate huius sacrae sedis constituerint; quia indignum est ut ab externis iudicetur: qui provinciales & a se electos debet habere iudices.

Donatio
episcopi.

Irrita erit donatio episcopi, vel venditio, vel commutatio rei ecclesiasticae, absque collaudatione & subscriptione clericorum.

CXLI. *Romanum Concilium.*

Laicus non
sit testis con-
suetudinem.

Tempore Constantini Augusti, congregavit Silvester papa synodum Romae cum LXXIII. episcopis, quorum consensu & superscriptione constitutum est: Ut nullus laicus clerico cuiquam audeat inferre testimonium: ergo laici adversus clericum non recipiantur. Acculatores, consanguinei, nec familiares, nec domo prodeuntes, adversus extraneos testimonium non dicant, nec accusatores, nec testes suspensi recipiantur, quia propinquitatis, ac dominationis, ac familiaritatis affectus, plerumque veritatem impedire solet: sed, si noluerint, & invicem consenserint inter se parentes, testificentur, non in alios: amor enim carnalis atque timor, & amaritudo plerumque sensu hebeant humanos, & pervertunt opiniones.

CXLIII.

Monachus
non iudicet
Papa.
Legis maior
fuerit.

Nullus monachorum praesumat iudicare, nec accusationem saecularem in clericum audeat accipere. Quod si quis probatur admittere, velut * exauctor furoris, aut usurarum possessor, secundum statuta patrum se sentiat degradandum. In gravibus peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit.

CXLIV. *De conjugio antiquo.*

Religiam
ca-
sa ducere
impet. pro-
hibetur.

Satis igitur manifestum est non posse filios Adam in primordio saeculi uxores accepisse, nisi proprias sorores aut propinquas consanguineas; sed temper erat illicitum ab initio uxorem aut concubinam patris violare. Unde Jacob patriarcha dixit filio suo Ruben: Effusus es sicut aqua: non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius. Unde & Paulus apostolus doctor gentium de tali sacrilegio scripsit dicens: Audistis inter vos fornicatio, & talis fornicatio qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris aliquis habeat, & vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut tolleretur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ecce apostolus * indicavit de medio Christianorum au-

Genet. 24.
42:15

1. Tim. 5:11

A ferri, qui novercam violare praesumpsit, dicens:

Nec inter gentes, id est paganos, tale scelus fieri. Verum itaque est, & satis late patet, Deum omnipotentem in lege Moyse prohibuisse uxorem patris, & fratris, & proximi accipere, aut cum ea concumbere; sed & hoc quod in Deuteronomio scriptum est, ut frater scilicet accipiat uxorem defuncti fratris, & suscitet semen fratri suo, non carnaliter intelligendum est, sed spiritualiter tenendum. Et valde caecus doctor est, qui nescit discretionem inter vetus testamentum & novum, sed adhuc errat caecatus umbra antiquae caliginis, nesciens veritatem gratiae Christi, & nescit legem & prophetas usque ad Joannem Baptistam prophetasse: nam Biple Dominus ait: Lex & propheta usque ad Joannem; a diebus Joannis Baptista usque nunc regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud; & quicumque caecatus corde adhuc solam literam sequitur cum Judaeis, sine spiritu vivificante & gratia Christi perdurat, manducans crustas panis, & non micas internas.

Magna distantia est inter literam occidentem & spiritum vivificantem, & valde ignarus, & ignavus, & insipiens doctor est, qui post tot annos & post tot tradatores qui libros de lege Moyse tradaverunt, a Deo inspirati adhuc judaizare vult, contemnendo Christum & omnes sanctos doctores. In Deuteronomio enim legimus: Ut quando habitaverint fratres simul, & unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nuberit alteri, sed accipiet eam frater ejus, & suscitabit semen fratris sui: & primogenitum ex ea filium nomine ejus appellabit, ut non deleatur nomen ejus ex Israel. Si autem noluerit accipere uxorem fratris sui, qua ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis, & interpellabit majores natu, & dicet: Non vult frater meus suscitare nomen fratris sui in Israel, nec me in conjugium sumere; & statim accersit eum facient, & interrogabunt eum. Si responderit: Nolo eam uxorem accipere; accedet mulier ad eum coram senioribus, & tollet calcamentum de pede ejus, spuetque in faciem ejus, & dicet: Sic fiet homini qui non adificat domum fratri sui, & vocabitur nomen ejus in Israel communis discalceati.

De hoc enim quod in Deuteronomio scriptum est, & in evangelio: Quod frater accipit uxorem defuncti fratris, ut suscitaret semen fratri suo; non est Christianis tenendum carnaliter, sed spiritualiter. Christus ait in evangelio: Omnes autem vos fratres estis, & unus est Pater vester qui in caelis est. Et cum habitaverint fratres spirituales simul, & ille frater qui praest ecclesiae Dei transierit de saeculo ad Christum, accipiat tum frater ejus ecclesiam Dei regendam, & suscitet spirituales filios Deo, ne deficiente uno doctore, mortali conditione, sterili fiat sponsa Christi, quae est mater omnium nostrum. Et si quispiam doctor non vult regere ecclesiam, post obitum alterius doctoris, non curans de salute aliorum, sed de sua propria, erit tunc discalceatus, & contra hoc quod Paulus dixit: Et calcate pedes in preparatione evangelizationis bonae. Si non vult verbum Dei seminare, et si potest, sed talentum Christi in sudario, hoc est torpore ignaviae suae, abscondere, erit consputus ab ecclesia in facie confusione dignus, projectus in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium: Sed accipiat semper doctor post doctorem ecclesiam Dei regendam usque in finem saeculi, ut suscitentur spirituales filii

ANNO
CHRISTI
748.

Deut. 25.
Religiam fra-
tris ducere.

Mat. 11.

Judeis mon-
datum car-
nale.

Deut. 25.

Christianis
spirituale.

Mat. 23.

Epif. 6.
Rom. 10.

Mat. 6.

ANNO
CHRISTI
748

fili Christe de sponsa sua virgine, sicut ipse A instituit; quia qui non vult laborare pro Deo, non est dignus mercede.

CLV. Canon Leodicensis.

Ut nullus Christianus iudaizare presumat, sed nec conviviis eorum participare.

Hic desunt exceptiones Egberti apud Labbeum; sequentes adjicit Voilkins ex MS. Cotton. Nero A. fol. 131. verso; ubi continuata cum superioribus seris dantur. Eandem vero capitulum numerum quo in Voilkins notantur servari, qui duplici unitate a Labbeum discrepat.

CLVIII. Item.

Ut nullus christianorum paganos superstitiones intendat, sed gentilium inquinamenta omnia omnimodo contemnat.

CLIX. Canon Brachern.

Si quis paganorum consuetudinem sequens, divinos, & sortilegos in domum suam introduxerit, quasi ut malum foras mittant, aut maleficia inveniant, vel lustrationibus paganorum serviant, v. annos poeniteant.

CL. Canon sanctorum.

Si quis christianus christianum hominem in manum Judaeorum vel gentilium vendiderit, anathema sit; in Deuteronomio enim scriptum: Si deprehensus fuerit homo sollicitans aliquem de genere Israel, & vendito eo, acceperit pretium, interficiatur.

CLI. Item canon sanctorum.

Nefas igitur est, ut quos Christus sanguinis sui effusione redemit, Judaeorum vel gentilium vinculis sint irretiti.

CLII. De tonsura.

Exordium tonsurae a Nazareis incepit, qui crine servato post vitam magnam continentiam caput radebant, ut devotionem Domino consecrarent. In canonibus quoque sanctorum patrum scriptum invenimus: Si quis catholicus capillos totonderit more barbarorum, ab ecclesia Dei alienus habeatur, & ab omni christianorum mensa, donec delictum emendet.

CLIII. De tonsura Petri.

Petrus itaque apostolus clericali tonsura primo usus est, gestans in capite imaginem coronae spinet Christi. Unde canon Africanus praecipit, ut clericus nec comam nutriat, nec barbam.

CLIV. E. can. Rom. dic.

Quicumque clericus visus fuerit in ecclesia sine colobio, vel cappa, & si non more Romano capillos & barbam totonderit, excommunicetur. Non debet etiam clericus indui se monachico habitu, nec laicorum vestibus uti, & vir si utetur veste muliebri, excommunicetur; aut mulier, si virili utetur indumento.

CLV. Item.

Clericus quoque non debet armis uti, nec ad bellum procedere, quia canones docent, ut quicumque clericus in bello aut in rixa mortuus fuerit, neque oblatione, neque oratione postuletur pro eo; sepultura tamen non privetur. Apostolus quoque dicit: Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus: unde non est liber a laqueis diaboli, qui se militiam mundanam voluerit implicare. Et ideo omnimodis dicendum est presbyteris, & diaconibus, ut arma non portent, sed magis confidant in defensione Dei, quam in armis.

Concil. General. Tom. XII.

CLVI. Item.

Cavendum quoque est clericis, ut non sint iudices in condemnatione hominis.

CLVII. Item.

Canonum auctoritas prohibet, ne quis episcopus, aut clericus assensum praebet in morte cujuscunque hominis sive latronis, sive raptoris, seu homicidae.

CLVIII. Item.

Statutum est ut presbyteri indiscrete per diversa non mittantur loca, nec ab episcopis, nec ab aliis praetatis, nec etiam a laicis; ne forte propter eorum absentiam animarum pericula (orianur) maxime (mors) infantium absque chrismate, & ecclesiarum (in quibus) constituti sunt, negligantur officia.

CLIX. Can. Africanus.

Omnes clerici, qui ad operandum sunt validi, & artificiosi, & literas discant.

CLX. Can. Caesaria.

Duo igitur sunt genera clericorum; unum ecclesiasticorum sub episcopali regimine, alterum acephalorum, id est sine capite, de quibus Gregorius dicit: Si qui clerici vulgares sunt, extra sacros ordines constituti, id est nec presbyteri, nec diaconi, qui se continere non possunt, sortiri uxores debent, & stipendia sua exterius accipere. Sacerdotes autem nequam uxores ducant, sed ecclesiam diligant. nec utantur bellicis armis, sed spiritalem militiam exercent.

CLXI. Item de militia.

C Frates, scitote quia divisa est potestas secularis, & potestas spiritalis. Bonis etiam secularibus decet, ut sint defensores ecclesiae, & propugnatores gregis Christi; spiritalibus autem convenit, ut sint intercessores pro omni populo Dei: miles quidem Christi armis humanis uti non debet, ut testimonia multa declarant. Incipiamus testimonium a Deo, & Domino nostro Jesu Christo, qui dum pro humano genere crucis vellet subire tormentum, & a militibus esset tentus, Petro prohibuit, ne gladio pugnaret. Quod si ille non habuit licentiam pugnandi pro injuria Domino suo illata; quid rectius nobis est, quam ut ejus imitemur exempla? Intelligite ergo, quia non in hasta solummodo & gladio salvat Deus, sed potius in assiduis orationibus, & ceteris divinis servitiis. Dicitur quoque Christi confessor Martinus, dum a Juliano apostata iussus fuisset militaria suscipere indumenta, dixit se Christi esse militem, & ideo non posse pugnare. De libro quoque Exodi utile habemus exemplum; scilicet dum pugnaret Josue adversus Amalech, Moyses non armis pugnabat, sed extensis palmis ad caelum Deum orabat, & vincebat Israeliticus populus; ut autem remittebat manus, inualecebat Amalech. His & aliis multis declaratur exemplis episcopum, presbyterum, diaconum, vel monachum nulla portare arma in praelio, nisi tantum ea, de quibus legitur: In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam salutis assumere, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Contrarium itaque omnino est ecclesiasticis regulis post ordinationem redire ad militiam saecularem.

CLXII. De homicidio, institutio sanctorum.

Si presbyter vel diaconus homicidium fecerit, degradetur, & usque ad exitum vitae poeniteat.

Ff

CLXIII.

ANNO
CHRISTI
748

ANNO
CHRISTII
748

CXLIII. Item.

Si quis clericus homicidium fecerit, x. annos exul pœniteat; III. ex iis in pane & aqua; post hæc recipiatur in patria. Si bene egerit pœnitentiam, testimonio comprobatus episcopi, vel sacerdotis, vel cui commissus fuerit, quod bene pœnituit; & satisfaciatur parentibus ejus quem occidit. Si autem non satisfecerit parentibus illius, nunquam recipiatur in patriam, sed more Cain profugus & vagus sit super terram. Si vero homicidium casu fecerit, id est, non volens, v. annos pœniteat, III. ex iis in pane & aqua. Si ad homicidium consenserit, & factum fuerit, VII. annos pœniteat, III. ex his in pane & aqua. Si voluerit, & non perfecerit, I. annum pœniteat. Si quis percusserit, & sanguinem fuderit, XL. diebus in pane & aqua pœniteat; si diaconus VI. menses; si presbyter unum annum. Si laicus laicum occiderit, XL. dies abstineat ab ecclesia, & jejunet in pane & aqua, & post, ut sacerdos judicaverit, pœniteat.

POENITENTIALE EGBERTI ARCHIEPISCOPI
EBORACENSIS.

Hinc incipiunt capitula libri, quem pœnitentiale
vocamus.

Capitula Egbertus archiepiscopus Eboracensis
translulit ex Latino in Anglicum, ut in locis
ea facile intelligere possent.

LIBER I.

- I. DE presbyteri prudentia.
- II. De variis peccatis.
- III. De episcopi adulterio.
- IV. De presbyteri adulterio.
- V. De sacerdote, qui se ipsum impuri sermonibus, vel aliquibus aliis vitiis polluit.
- VI. De presbytero qui baptizare desinet ob sterneris sui necessitatem.
- VII. De non baptizato presbytero, & de eo, quem ipse baptizat.
- VIII. De episcopo & presbytero qui ordinem suum perdit.
- IX. De illis, quibus indutus esse debet sacerdos, cum missam celebrat.
- X. De sacerdote, cum calicem effundit, & de calice ante eucharistiam.
- XI. De presbytero, si aliquid magni pretii auferit.
- XII. De diacono, & monacho si fornicentur.
- XIII. De monacho, & monialibus si fornicentur.
- XIV. De laico, si fornicentur.
- XV. De injustis operibus juniorum.
- XVI. De mensura consuetudinis fornicatione, & de alia injusta fornicatione.
- XVII. De ebriorum fornicatione, & de eo, qui nesciens esse bis baptizatus, & de eo, qui ab illegitime fornicante presbytero baptizatus est, & de eo, qui bis sua sponte baptizatus est.
- XVIII. De eo quod vir mulierem in baptismo suscipere debet; & mulier virum.
- XIX. De viri, & mulieris promissis.
- XX. De eo quod virum non deceat uxorem suam nudam videre; & de eo quod cum ipsa rem habere nequeat.
- XXI. De injusta fornicatione.
- XXII. De diversis homicidiis.
- XXIII. De episcopi, & presbyteri, & monachi occisione.

AXXIV. De variis homicidiis.

- XXV. De fratribus quomodo cognatam uxorem sumere possunt, & de rebus variis aliis.
- XXVI. De viri lotionem post coitum.
- XXVII. De adolescentibus, & puellis, in qua ætate se ipsos gubernare possunt.
- XXVIII. De eo quod cognati coeant, & quamdiu mulier gravida a viro abstinere debet.
- XXIX. De uxore qua artem magicam exercet.
- XXX. De muliere si infantem suum recens natum arte magica occidit.
- XXXI. De muliere, qua infantem suum occidit, & de eucharistia ac esu sanguinis.
- XXXII. De immolatione inimicorum, & de fascinatione ubi frumentum ardet.
- XXXIII. De fascinatione mulieris, & de eo si illa fornicetur, & de voto ejus post mariti sui obitum.
- XXXIV. De perjurio.
- XXXV. De injustis operibus diei solis.
- XXXVI. De missa celebratione pro monacho, & laico.
- XXXVII. De mulieris perceptione sanctæ Eucharistie.
- XXXVIII. De vulpibus, & de avibus, & equis, ac feris bestiis, qua comedenda sunt.
- XXXIX. De apibus, qua pungunt homines, & de variis rebus.
- XL. De violatis porcis, & de aliis impuris animalibus.
- CXLI. De sancti Dionysii, & sancti Augustini diebus.

ANNO
CHRISTII
749

P R Æ F A T I O.

CUM quis ad pœnitentiam suam abit, tunc cum maximo timore Dei, & humilitate coram ipso se extendat; & oret flente voce, ut eum pœnitentiam facere doceat omnium eorum delictorum, quæ adversus Dei voluntatem fecerit; & confiteatur illi malefacta sua, ut sacerdos sciat, quam pœnitentiam ipsi imponere debeat. Tunc sacerdos eum interroget, quamnam fidem in Deum habeat; & ipsum vario modo exhortetur ad animæ suæ necellitatem, & admoneat, ac ita dicat: Credisne in Deum omnipotentem, & in Filium, & in Spiritum Sanctum? credisne quod omnes homines a mortuis resurgent in die judicii? num te pœnitent omnium eorum, quæ tu malefecisti, dixisti, & cogitavisti? visne remittere omnibus illis, qui unquam in te peccaverunt? si dixerit, volo: tunc ei dicat: Deus omnipotens tui misereatur, & mihi concedat quod debeo. Jejuna quolibet die hoc tempore quadragesimali ad nonam, & abstine ab albo; & cave tibi ab octo capitalibus vitiis, ne ea committas, quæ sunt homicidium, & furtum, & perjuria, & avaritia, & injustus concubitus, & luxuria, & detractio, & falsum testimonium; & observa duodecim quadragesimæ dies, qui quovis anno occurrunt, & cave tibi a sacrificio barbaro, & veneficio, & concubitu cum virgine, & biloquio, & superbia, & ambitione aliorum hominum possessionis: cave tibi ab his omnibus, & dilige Dominum tuum cum toto animo, & cum omni virtute, & omnibus viribus, & toto corde intimo firmiter; & esto benignus erga pauperes, & mansuetus, & elemosynas distribuens, & diligenter ecclesiam visitans, & diligenter decimas dans ecclesiæ Dei, ac pauperibus: tunc Deus tibi benevolus, & beneficus, & misericors

ANNO
CHRISTI
741

cors erit, & tu regnabis cum ipso in secula. **A** sit, cum ad prandium cum in domum suam
seculorum absque fine, si ita feceris; & oro
te, ut mihi dicas omnia, quæ unquam male-
fecisti, quoniam tibi expedit pudeberi nunc
hic coram me solo misero, quam deinde co-
ram Deo in magno iudicio, ubi calicolum, &
terricolæ, & inferi omnes erunt congregati

I.

Convenit cuilibet sacerdoti, cum pœnitentiam jejunii aliquibus imponit, ut sciat quoniam ille sit, an sanus, an infirmus, dives, an pauper, quam juvenis, vel quam senex sit; utrum sit ordinatus, an laicus, & qualem pœnitentiam faciat, an sit cælebs, an uxoratus: omnes homines decet discretio, licet studio adulterium non committant. Divites severius **B** suum hoc compenset; hoc est, in jejunio, & in vigiliis, & in orationibus, & in precibus ad Deum, in compunctione cordis, & cum effusione lachrymarum.

II.

Theodorus sanctus & pius episcopus constituit hanc lectionem in exemplum, & doctrinam omnibus illis, qui delicta sua apud Deum emendare volunt, & ita dixit: Legimus in pœnitentia, quod pœnitentia facienda sit pro capitalibus criminibus annum, vel duos, vel tres (in) pane & aqua; & pro minoribus criminibus hebdomadam, vel mensem, omnes eodem modo. Sed hoc apud nonnullos res dura, & difficilis est, ideo docebimus, quibus rebus hoc redimere debeat, qui jejunium suum servare nequit; hoc est ut psalmodia, & eleemosynis per longum spatium pœnitentiam agat, & si omnia implere possit, quæ in hoc libro scripta sunt, valde bonum, & legitime ordinatum est; & si non possit, cantet quinquaginta psalmos juxta ordinem in ecclesia, vel in alio secreto loco: & qui unam septimanam jejunat cum pane, & aqua, cantet trecentos psalmos genibus flexis, vel trecentos & viginti absque genibus flexis, prouti supra dictum est; & si quis per mensis spatium pœnitentiam agere debet cum pane & aqua, cantet mille & ducentos psalmos flexis genibus; & absque genibus flexis, mille sexcentos & octoginta; ac deinde quolibet die se recipiat ad meridiem præter dies mercurii, & veneris; tunc jejunare debet ad nonam, & abstineat a carne & vino, hoc est omnis generis potu quo quis inebriari possit, & utatur omnibus aliis cibis quos Deus ei dederit, postquam cantaverit: & si nec psalmos norit, nec jejunare possit, distribuatur quolibet die obolum, vel valorem ejus pauperibus; & qualibet hebdomada jejunet unum diem ad nonam, & alium ad vespas, & utatur iis, quæ habet, prouti supra dictum est. Et si quis annum integrum pœnitentiam agere debet, distribuatur viginti sex solidos ad eleemosynas, & qualibet hebdomade jejunet duos dies, prouti supra dictum est; & consideret in tribus illis quadragesimis, quid cibus ejus fuerit, dimidiumque ejus ad eleemosynas distribuatur. Secundo anno pœnitentia inchoanda est a nativitate Domini ad epiphaniam, & a paschate ad pentecosten; & homo qui non potest peccatorum suorum pœnitentiam agere, uti supra dictum est, distribuatur primo anno viginti sex solidos ad eleemosynas, & secundo viginti, & tertio octodecim, qui sunt sexaginta quatuor solidi. Et sciat dives, quod Deus ipsi multas opes & possessiones hujus vitæ concediderit, quo modo crimina sua capitalia emendare debeat. Sumat evangelium, & ibi legat quomodo Zacheus cum Domino locutus

Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
741

concepit, tunc invocabat eum, ita dicens; Domine, omnium bonorum meorum trado dimidiam partem pauperibus; & si per injustam fraudem aliquibus aliquid abstuli, reddo quadrariam. Et tunc a Domino promeruit audire: *Hodie domui huic salus facta est*; hoc est omnium peccatorum remissio. Et ad augenda hæc bona opera, de quibus supra diximus, liberet, & redimat eos qui in captivitate sunt, & ab illo die, quo injustitiam suam derelinquit, non renovet illam deinde, ne forte similis sit cani, qui devorat, quod prius evomit, neque negligendum est, quod apostolus dixit: *Qui per corpus suum peccat, per corpus suum hoc compenset*; hoc est, in jejunio, & in vigiliis, & in orationibus, & in precibus ad Deum, in compunctione cordis, & cum effusione lachrymarum.

Prima abstinencia est baptismus ignis, secunda est amor Dei, tertia est desiderium eleemosynarum, quarta est effusio lachrymarum in vera pœnitentia, quinta est confessio flagitiorum, sexta est afflictio cordis & corporis in jejuniis, septima est ut mores corrigantur coram Deo, octava est preces sanctæ pro flagitiis illis, nona est misericordia & bona fides, decima est ut alii a flagitiis ad Dei voluntatem ducantur, undecima est remissio Dei, ut per hoc Deus peccata ipsi condonet, duodecima est martyrium, uti fiebat ad Christi passionem.

III.

Episcopus, si adulteretur, juxta jus canonicum jejunet duodecim hyemes, & eleemosynas reddat multas, & cum effusione lachrymarum Dei honorem exoret. Aliqui volunt ut se deinde ordinibus privet.

IV.

Presbyter cum fornicatus fuerit, jejunet tres hyemes, & tria jejunia per hebdomadam jejunet duobus diebus ad vespas. Si cum moniali fornicatus fuerit, multum augmentum sit jejunium ejus, hoc est septem annos.

V.

Sacerdos qui impure loquitur, vel ex vitu aut aspectu mulieris se polluit, & non purgat, jejunet viginti dies; qui propria voluntate admodum pollutus fuerit, jejunet centum dies. Si invitus in somno fuerit pollutus, surgat & cantet psalterii psalmum, & crastino die maxillam suam triginta vicibus ad terram inclinet. Si invitus fuerit pollutus, vel si volens in somno mœchatus sit, cantet viginti quatuor psalmos. Si quis in ecclesia dormiens semen suum effuderit, surgat & cantet psalterium. Si sacerdos cum cupidine mulierem osculetur, pœniteat ejus viginti dies. Si sacerdos polluat, cum mulierem tetigerit, jejunet quadraginta dies, nonnulli volunt triginta. Si sacerdos cogitationis voluntate pollutus sit, jejunet hebdomadam; si tactu manus, jejunet tres hebdomadas. Si quis crebro fornicationem commiserit, canon judicat, ut decem hyemes jejunet; nonnulli volunt annum, & cum discretionem tres.

VI.

Quicumque sacerdos in propria sua provincia, vel in aliqua alia proficiscatur, & si in itinere ejus baptisma ab ipso exoretur, & ille neget, detineatur in itinere suo, & si infans ethnicus moriatur, ordine suo spoliatur.

Et 2

VII.

A N N O
CHRISTI
743.

VII.

Quicumque presbyter si norit quod non sit baptizatus, baptizetur, & omnes illi quos antea baptizaverat. Attamen papa Romanus constituit, si missa administrator vitiosus sit, vel paganus, quod servitium Spiritus sancti esset in dono baptismi, non tamen in hominis aliquis.

VIII.

Si quis ordinem perdat, presbyter, vel episcopus, poenitentiam agat usque ad mortem, ut ejus anima vivat. Sacerdos si hominem occidat vel fornicetur, ordine suo spoliatur; si aliquem vulneret, jejunet centum dies.

IX.

Cum sacerdos missam celebrat non portet caracallam cassatam, sed cum evangelium legit, imponat eam humero.

X.

Cum sacerdos calicem effuderit, postquam missam celebraverit, jejunet triginta dies; si comedat antequam ad eucharistiam abeat, & postquam eucharistiam acceperit, jejunet septem dies.

XI.

Si presbyter furtum magni pretii commiserit, jejunet quinque hyemes, vel prouti episcopus ipsi adnotaverit.

XII.

Si diaconus fornicatus fuerit, jejunet tres hyemes, & monachus totidem; si infantem genuerit, jejunet magis, prouti episcopus vel iura adjudicaverint ipsi: homo non ordinatus, & qui non est monachus, si fornicatus fuerit, jejunet duodecim menses; si infantem genuerit, jejunet tres hyemes; si eum occiderit, jejunet septem hyemes.

XIII.

Monachus vel femina consecrata si fornicati fuerint, jejunent septem hyemes, nonnulli volunt tres. Juveni non est danda uxor, si prius ordinem monachalem in animo habuerit.

XIV.

Laicus uxorem habens, si alterius viri feminam sedet, vel virginem, jejunet unam hyemem; si infantem habeat, jejunet tres hyemes; si autem caelebs sit, jejunet septem hyemes; aliqui volunt decem. Si quis cum matre sua, vel sorore, vel filia coeat, jejunet duodecim hyemes, & videat tamen sacerdos, in quo ordine ipse sit. Quilibet homo cum bestia rem habens, jejunet decem hyemes, vel septem; aliqui volunt tres hyemes, aliqui unam, aliqui centum dies: videat quid sit homo, quid sit bestia. In omnibus rebus sacerdoti convenit prudentia, uti antea diximus. Quicumque in os semen effuderit, jejunet septem hyemes. Quilibet homo qui cum verna sua fornicatus fuerit, jejunet unam hyemem; si ipsa infantem habuerit, redimat eam, & je-

XV.

Si parvus puer a majori opprimatur in coitu, jejunet quinque noctes: si eum patiat, jejunet viginti noctes; si furetur, vel animal per se mortuum edat, & ipse hoc norit, jejunet septem dies. Si viginti annos habeat & tale quid fecerit, jejunet viginti dies. Si idem manu sua se polluat, jejunet viginti dies. Si hoc in virili aetate accidat, jejunet quadraginta dies; nonnulli volunt centum.

A

XVI.

Quilibet vir, qui cum uxore sua in consuetudine ejus mensuras em habuerit, jejunet quadraginta dies; & quilibet qui sanguinem suum, vel viri semen biberit, jejunet quinque hyemes. Quilibet homo in ecclesia fornicans judicetur quod episcopo iustum videtur, & juxta hoc puniatur. Si quis cum bestia vel cum masculo coiverit, jejunet decem hyemes. Si pueri inter se fornicationem committant, suspendantur. Bestia si a masculo sit polluta, occidatur, & detur canibus; si dubitetur, vivere permittatur.

XVII.

De ethnicorum fornicatione, & de eo qui invitatus bis fuerit baptizatus, & de eo qui baptizatus fuerit ab injuste fornicante presbytero, & de eo, qui sua sponte bis baptizatus fuerit. Quilibet ethnicus deferat uxorem suam ethnicam in potestate sua, post baptismum ejus, si ipse (baptisma) habeat si non; ita etiam si uter eorum sit ethnicus, vel baptizatus. Ethnicus a baptizato discedere debet, uti apostolus dicebat: *infidelis si discit, discat*. Qui bis baptizatus fuerit, ita ut nesciret, non imponatur ei aliquod jejunium, nisi juxta canonicum jus sit consecrandus, licet necessitatem suam celet. Si vir a presbytero adultero baptizatus sit, statim rebaptizetur. Quilibet qui sciens aliquem secunda vice baptizat, hoc est quasi Christum suspenderet, jejunet septem hyemes; duas dies jejunii per hebdomadam, & tres plenario jejunet.

XVIII.

Masculus feminam in baptismo suscipere debet, & femina masculum. * Baptizatus non comedat in domo cum baptizatis, nec eos osculetur, eo magis quia hoc einon licet apud ethnicos.

XIX.

Si aliquis vir, vel femina celibatum servare voverit, & deinde vir in legitimo matrimonio copulatus sit, non negligatur hoc quod jejunet tres hyemes; quoniam stultum & impossibile votum violatum est. Si uxor viri cuiusdam adulteretur, maritus eam potest deserere, & aliam ducere, si ea prima fuerit uxor; si autem secunda vel tertia fuerit, non potest aliam ducere: si uxor flagitia sua committere velit intra quinque annos, alii viro nubere debet. Si mortuus maritus sit, uxor intra annum alium sumere potest. Quicumque maritus uxorem suam deseruerit, & se injusto matrimonio (alii) adjungat, jejunet septem hyemes severum jejunium, vel quindecim leviora. Quicumque multa mala perpetraverit in homicidium, & occisionem hominis, & injustum concubitus cum bestiis, & cum mulieribus, eat ad monasterium, & semper jejunet usque ad finem vitae, si valde multa commiserit.

XX.

Non decet virum uxorem suam nudam videre. Cum vir & mulier matrimonio juncti sunt, & vir cum ea coire nequeat, mulier eum deserere potest, & alii nubere, si hoc in viro manifestum sit. Parentes debent mulieres matrimonio iungendas viris tradere; excipe si ipsa omnino contradixerit, quod eum nolit, tunc illa, hi ipse velit, hoc omittere potest, & ad monasterium aditum eligere, si ipsa velit. Si femina cum viro habitare nolit, cui antea nupta erat, reddatur ei pecunia, quam pro il-

A N N O
CHRISTI
743.lege bapti-
zatos

ANNO
CHRISTI
742.

la tradidit, & tertia etiam pars hereditatis ejus; & si ipse hoc nolit, perdat pecuniam, & semina abeat ad monasterium, vel alibi in castitate se contineat.

XXI.

Si maritus cum uxore sua canino more, coeat, jejunet quadraginta dies; si cum extis ejus coeat, jejunet decem hyemes. Quilibet homo solis die vel nocte coeans, jejunet tres dies. Maritus non coeat cum uxore sua quadraginta dies ante pascha, nec septem dies ante pentecosten, nec quatuordecim dies ante natale Domini.

XXII.

Si quis alterum occidat in homicidio in ira & in secreto, jejunet tres annos, nonnulli volunt septem. Quicumque homicidio consentit, & illud deinde committat, jejunet quinque hyemes; nonnulli volunt septem, & quadraginta dies ecclesiam non ingrediatur. Quicumque servum suum occiderit, jejunet unum annum. Quicumque in genitalibus alteri imbecillitatem intulerit, vel ei vulnus inflixerit, compenset ei vulnus illud, & opus ejus operetur, usque dum vulnus sanetur, & primum medico tradat, & jejunet duo vel tria jejunia; si nesciat quomodo solvat, jejunet duodecim menses. Quicumque aliquem occiderit, jejunet tres hyemes; si autem cognatis ejus ipsum compensare voluerit, jejunet annum & dimidium. Si quis alterum vulneret, pro sanguinis effusione jejunet quadraginta dies.

XXIII.

Si quis episcopum vel presbyterum occiderit, hoc ad regis vel episcopi jus pertinet: quicumque presbyterum vel monachum occiderit, hoc sit juris episcopalis an arma deponat, & ad monasterium abeat, vel septem hyemes jejunet.

XXIV.

Si quis alterum in pugna publica occiderit, vel ex necessitate, cum domini sui mercedem eriperet, jejunet quadraginta dies. Si quis alterum occiderit, nequaquam in homicidio, duodecim menses jejunet. Si quis patrem suum, vel matrem, sororem, vel fratrem, filium, vel filiam occiderit, hoc est juris episcopalis; nonnulli volunt ut poenitentiam agat in terra peregrina decem hyemes. Homo qui odit fratrem suum, homicida est, uti Joannes evangelista dicit.

XXV.

Duo fratres duas sorores in uxores ducere possunt; & pater ac filius matrem & filiam. Si servus & serva mutua voluntate se conjugant, & si deinceps aliquis eorum manumittatur, & nequeat servam redimere, quocumque modo liber sit, servae libertatem lucrari debet. Quicumque homo liber servam in uxorem duxerit, non debet illam deinde relinquere, si mutuo consensu antea serva fuerat. Quicumque parturientem uxorem liberam fecerit, infans tamen est servus. Qui in legitimo matrimonio est, tres dies ante jejunium quadragesimale, non congregetur, ita etiam quadraginta dies totos usque ad nonum diem in paschate. Quicumque maritum vel uxorem habuerit licet illegitime, attamen quomodocumque potest cibos illi coemere debet, quoniam propheta ait: *Domini est terra*. Maritus & femina si in matrimonio conjuncti sunt, si alter velit Dei servus esse, & alter nolit, vel alteruter eorum

Aut infidelis, vel sit sanus, attamen cum consensu mutuo separentur, si velint.

XXVI.

Si maritus cum propria sua uxore coeat, lavet se antequam ad ecclesiam abeat; si mulier maritum suum a se rejiciat, & dein nolit respicere, & cum eo in quinque annis pacem inire, maritus cum consensu episcopi, aliam uxorem ducere potest. Si maritus uxoris in captivitatem ducatur, expectet cum sex annos, & ita vir uxori faciat, si ei captivitas accidat; si maritus aliam uxorem ducat, & captiva post quinque annos redeat, deferat posteriorem, & captivam sumat, quam antea eodem modo duxerat. Cum vir in adulterio conjunctus sit uxori suae familiae, post uxoris suae mortem, legitimo jure uxori illi conjugatur.

XXVII.

Puella quatuordecim annorum corporis sui potestatem habere potest. Adolescens cum quindecim est annorum, in propria sua potestate sit; deinde se monachum potest facere, si velit, & non ante. Femina usque dum sit tredecim vel quatuordecim annorum, sit in parentum suorum potestate; post hanc aetatem, dominus ejus illam capere potest, cum sua voluntate. Pater filium suum, si valde pauper sit, ad servitium tradere potest, usque dum septem anni praeterierint; absque filii voluntate tamen non tradat ipsum. Si inimicus vir aliquem uxore privet, & ipse eam obtinere nequeat, aliam sibi sumat, quoniam hoc melius est, quam adulterii flagitium committere.

XXVIII.

In quinto gradu permittantur homines matrimonium inire, & in quarto, si hoc occurrerit non separentur, in tertio gradu separentur. Abstineat mulier a marito suo septem menses antequam eam cognoscat, & post partum ejus quadraginta dies. Quicumque maritus cum uxore sua in illo tempore coeat, jejunet viginti vel quadraginta dies. Mulier in consuetudine sua menstrua ad ecclesiam non confugiat, nec ad eucharistiam accedat, nec monialis nec mulier laica; sicubi hoc fecerint jejunet viginti dies.

XXIX.

Si mulier artem magicam, & incantationem, & veneficium, & simile quid committat, jejunet duodecim menses, vel tria jejunia, vel quadraginta dies: sciat, quantum flagitium sit. Si illa cum venefico coeat, jejunet septem hyemes. Mulier, quae ecclesiam intrat, antequam a sanguine suo sepurgat, jejunet quadraginta dies. Mulier si semen viri cum cibo suo miscet, & hoc facit ut masculis eo charior sit, jejunet tres annos.

XXX.

Si mulier abortum promoveat conceptus sui in utero, & in quadraginta diebus occidatur eid, quod femine conceptum est, antequam animatum sit, quasi pro homicidio jejunet tres annos, & qualibet hebdomada duos dies ad vespertam, & tres jejunium legale; si ipsa abortiat, annum, vel tria jejunia legalia.

XXXI.

Si mater infantem suum occidat, jejunet quindecim hyemes absque cessatione, exceptis diebus solis. Si pauper sit, jejunet septem annos; si ea cum aliis fornicetur, jejunet decem annos. Si mulier aliqua arte coitum suum adjuvat, uti ipsa novit, jejunet duos annos, quoniam ipsius est pollutio. Unum jejunium competit

ANNO
CHRISTI
742.

ANNO
CHRISTI
716.

petit viduis & feminis. Majus competit uxori maritum habenti, & adulterium committat. Uxor non deferat maritum suum, licet adulteretur. Uxor ad eucharistiam accedat, antequam pariat, cum maxime ei necessarium sit. Mulier quæ mariti sui sanguinem pro aliquo medicamento tradit, jejuset quadraginta dies.

XXXII.

In domo ver-
rendum est
Vestitus.

Si quis præmium aliquod magnum saltem diabolis immolet, jejuset per annum; si aliquid magnum sacrificet, jejuset decem hyemes: quicumque inimicis assignatum cibum sacrificat, & deinde sacerdoti confiteatur, videat sacerdos ejus ordinis homo sit, vel ejus ætatis, quam peritus sit: & deinde ita judicet, prout ipsi iustissimum videbitur. Quicumque frumentum urit in loco, ubi mortuus est, in salutem vivorum, & masculi, jejuset quinque hyemes.

XXXIII.

Si mulier filiam suam super domum vel fornacem collocet, ideo ut febrem ejus curare velit, jejuset septem annos. Si ea in illegitimo adulterio sit, & maritus illius cum ipsa habitare nolit, abeat ea ad monasterium, si velit; si nolit,umat quartam partem hereditatis. Si femina aliqua injustum adulterium committat, pœna ejus sit in potestate mariti sui. Uxor quæ pro uno marito est, si Deo promittat quod post mariti sui mortem alium nolit, & ipsa aliumumat, tunc pœniteat ipsam, quod promissum suum non impleverit; emendare deinde velit circa undecimum annum, postquam in mariti sui potestatem pervenerit; hoc est utrum ipsa id impleat, vel utrum cum necessitate cum viro, quocumque est, vivere debeat. Si quis absque consensu episcopi promittat, promissum sit in episcopi potestate, hoc est utrum illud mutet, vel non.

XXXIV.

Si quis perjurium faciat in ecclesia, vel in libro Christi, vel super sanctas reliquias, jejuset quatuor hyemes. Si quis perjurium faciat in manu episcopi, vel sacerdotis, vel diaconi, vel ad sanctificatam Christi crucem, jejuset annum unum. Si quis ad juramentum ducatur, & nesciat aliud jus præter hoc, & ille tamen cum aliis juret, & ita decipiatur, & deinde sciat, quod falsum esset, jejuset tria legalia jejunia. Quicumque sua sponte pejeret, & norit deinde quod perjurus sit, jejuset tres, vel duas hyemes. Si quis in laici manibus juret, nihil obstat an cum astutia, jejuset juxta jus canonicum, antequam ad eucharistiam abeat, antequam jejunium fixerit: nonnulli volunt, ut statim circa duodecim menses, vel circa septem menses adeat; nonnulli volunt, ut cum jejunium suum fixerit.

XXXV.

Græci eum qui die solis laborat, prius verbis minantur; si deinde faciat, tunc aliquid operis ejus illi saltem admittitur, tertia vice suspenditur, vel jubent jejunare septem dies. Græci volunt, ut quolibet die solis ad eucharistiam abeant tam laici quam sacerdotes; & qui tribus diebus dominicis non abeat ad eucharistiam, excommunicatus est juxta jus canonicum. Ita Romanus abeat ad eucharistiam, nisi quod excommunicet eum qui nequeunt. Diaconi non frangant panem consecratum cum Græcis, nec legant collectas, nec dicant: *Dominus vobiscum*. In uno eodemque altari quotidie duas missas celebrare debes. Qui non adest priori missæ,

non debet ad osculum accedere ante eucharistiam. Qui ad eucharistiam accedere non vult, non accedat deinde ad presbyterum pro pane, vel pro eucharistia, vel pro osculo. Non debet quis ad presbyterum eucharistie gratia accedere, qui consecrationem vel lectionem non potest juxta consuetudinem implere.

XXXVI.

Pro mortuo monacho statim tertio die missa cantanda est, & juxta id, quod abbas voluerit. Pro pio laico tertio die, vel circa septimum diem missa cantanda est; pro pœnitenti homine circa triginta, vel circa septem dies missa celebranda est, si pro eo cognati & amici ipsius fidejubeant, & pro anima ejus saltem aliquid benefaciant altari. Apud Romanos consuetudo est corpus consumpti hominis & mariti in ecclesia sepeliri, & chrismate corpus ejus ungere, & missam celebrare super eum, & cum cantu ad sepulchrum portare; cum in sepulchro collocatus sit, terram super eum jacere, tunc primo, & tertio, & nono, & trigesimo die pro illo missam cantare, & postea uti quisque voluerit.

XXXVII.

Mulieres sub Brunonis regulis ad eucharistiam accedant, uti Basilius docebat. Apud Græcos uxores sacrificium immolare debebant, uti apud Romanos. Tria jejunia legalia sunt quotannis, unum pro omni populo, nempe quadraginta dies ante pascha; deinde cum decimum obolum annum solvimus, & hoc quadraginta dies ante natale Domini; tunc omnes pro exercitu orent, & orationes legant, & quadraginta dies post Pentecosten.

XXXVIII.

Pisces emi possunt, licet mortui occurrant, quoniam alius speciei sunt. Caro equina non est prohibita, licet multæ familiæ eam emere nolint; aves & aliæ bestię, quæ in retibus sunt suffocate, non sunt comedendæ; neque quas accipiter momorderit, si mortuæ inveniantur, non sunt edendæ; quoniam ita extat in actibus apostolorum injunctum: *Abstineo vos a fornicatione, & a suffocato, sanguine & idololatria*. Halices comedi possunt & boni sunt in febre, & diarrhœa, elixi in aqua, & fel eorum cum pipere misceri potest ad scabiem oris (sanandam).

XXXIX.

Si apes hominem occiderint, ita occidantur antequam ad mel perveniant, & saltem ut non per noctem ibi habitent; & edatur mel, quod fecerunt. Si procellus ceciderit in aquam, & vivus extrahatur, spargatur super aquam illam aqua consecrata, & suffiatur cum thure, & vendatur aqua illa; si tunc mortuus sit, & tunc aqua vendi nequeat, effundatur. Si quis impuris manibus cujuscumque generis tangat, vel canem, vel catum, vel murem, vel purum aut impurum aliquod animal, Theodorus dicebat, quod nihil ei doleat. Si in parvam aliquam aquam mus, vel mustela inciderit, & ibi moriatur, aspergatur cum consecrata aqua, & vendatur (aqua). Quicumque impurum animal pro sua necessitate vendit, nihil ei doleat. Infirmis hominibus permissum est quovis tempore, & quando iis placuerit, cibum sumere. Si quis his confirmetur, & hoc sciat, jejuset septem hyemes; si hoc nesciat, jejuset tres hyemes.

XL.

Si sus edat carnem mortuam, vel sanguinem huma-

ANNO
CHRISTI
716.

ANNO
CHRISTI
748.

humanum absorbeat, permittimus tamen ut non abiciatur, licet comedi non debeat, utque dum purus sit. Si gallina hominis sanguinem bibat, post tres menses in usum converti potest, licet vetus de hoc non habeamus testimonium. Si quis aliquid cruentum edat, in dimidio elixo cibo, si sciat, jejundet septem dies; si hoc nesciat, jejundet tres dies, vel psalterium cantet. Qui proprium sanguinem in saliva nesciens devocet, non est hoc aliquod damnum. Qui aliquid edit ejus, quod canis vel mus comedit, vel cui mustela adjacuit, & ipse hoc sciat, cantet centum & decem psalmos. Qui alteri aquam vendit, in qua mus vel mustela fuerint submersi, si sit rusticus, jejundet tres dies, si sit religiosus cantet trecentos psalmos; si ante nesciverat, & postea sciat, cantet psalterium.

XLI.

Dionysius Areopagita dicebat, quod cantus apud Deum odiosus esset, si quis pro malis hominibus missam celebret; at Augustinus dicebat, quod pro omnibus hominibus celebranda sit, sive id in commodum fiat hominibus mortuis, sive orantibus; & hostiam liberaliter immolantibus. Qui pro mortuo jejunat, hoc ei ipsi sit solatium, si mortuum non adjuverit; Deus solus scit, quid mortuus commiserit.

Sanctus Sylvester dicebat, acolitus non dif- famet subdiaconum aliquem, nec exorcista dif- famet aliquem acolitum, nec ostiarius lecto- rem aliquem aliquo jure; & nolumus ut sub- diaconus, vel acolitus, vel exorcista, vel osti- rius, vel lector, licet infantes habeant, ejician- tur, & legem conjugalem ac Christi recte an- nuncient: nisi excipe, si omnia non sint quam certissime pura, loquatur septem linguis; nec diaconus aliquis ejici potest, nisi triginta & sex (testium) numero, & presbyter, quadra- ginta & quatuor numero sint.

LIBER II.

Hic incipit primum caput (quomodo) ali- quem debeat sibi praeavere juxta peccato- rum rationem.

II. De eo qui in extremo (vita) sua die ad poenitentiam peccatorum suorum se convertere velit, ut hoc illi non negetur.

III. De eo qui desiderat poenitentiam agere, & viaticum, hoc est Christi corpus, ex timore mortis; & de eo, cui sermo ademptus est, an- tequam confessorius venerit.

IV. De eo qui peccatorum suorum confessionem meditatur.

V. De eo quod quis in multis rebus a desiderio, vita sua abstinere debeat, si peccatorum suo- rum emendationem facere velit.

VI. De eo, quod poenitentiam agens non est lici- tum aliquam mercaturam exercere.

VII. De eo, quod poenitens post poenitentiam sua contritionem non debeat reverti ad eam.

VIII. De eo, quod poenitens non observet id, quod confessorius ipsi adnotat.

IX. De eo, quod poenitenti per episcopi intercessio- nem remissio non detur.

X. De eo, qui Sacramentum desiderat in extremi- tate vite, & de malo, quod inde oritur.

XI. De eo, quod presbyter poenitentem non debeat suscipere absque venia episcopi, nisi cum episco- pum adire nequit.

XII. De poenitentibus, quibus temporibus illis re- missio danda est.

XIII. De eo, cui eucharistia prohibita est, & sub hoc (interdicto) obit.

XIV. De eo, qui pro diversis peccatis suis ad po- nitentiam convertere velit, cum plena compun- ctione.

XV. De Jacobi sancti apostoli epistola, in qua di- cit, quomodo pro aegroto homine orandum, & ipse oleo ungendus sit.

I.

Decet sacerdotem considerare peccatorum emendationem juxta jus episcopale, & non respicere divites nec pauperes, ut eis prae- scribat, prouti liber ipsi praescribit; quoniam Salvator dicit, si sacerdos nolit peccatori emen- dationem peccatorum suorum praescribere, quod animam illam ab ipso deinde requiret.

II.

Sanctus Isidorus dicit, quod opinio esset ho- minis veram confessionem & conversionem Deo acceptam fore in extremo ejus die; quoniam Salvator dicit: Quotumque die homo ad piam vitam revertitur, vivet, & non morietur: ideo non est rejicienda vera resipiscencia, quocum- que tempore fiat; quia sacerdos nullam habet necessitatem illis hominibus veram confessionem denegandi, quia Deus contemplatur cujuslibet hominis cogitationes interiores, & novit secre- ta cordium omnium hominum.

III.

Curi necesse est, ut sacerdos hujus conditio- nis hominem consoletur, & confessionem ejus audiat, & ei saltem eucharistiam non denegat; & licet cum illa infirmitate adeo labefactus sit, ut loqui nequeat, uti ante poterat; tamen si testimonium habeat illorum, qui cum ipso sunt, hominum, quod confessionem fecerit & eucharistiam perceperit, tunc sacerdos ei remis- sionem det, & iudicium ipsius faciat.

IV.

Multi homines poenitentiam aggredi vellent, sed dubitant deinde de peccatorum suorum mul- tiplicitate, & desperant posse se portare id, quod confessorius ipsis praescribit, & relinquunt eam; tunc desperatio haec gravius peccatum ef- fe putatur, quam peccata, quae confiteri cogi- tabat, & quod jam negligit. At qui cum con- punctione peccata sua confiteri velit, suscipia- tur a sacerdote, & assignet ei poenitentiam, quae ad id pertinet, ut anima vulnerata, quae per peccata vincta & vulnerata est, pervenire possit ad verum medicamentum, hoc est remis- sionem Dei.

V.

Unum est, ut justum hominem poeniteat om- nium, quae erga Deum delinquit; & alterum est, ut ommittat ista quae corpori suo charis- sima sunt, ex amore vitae aeternae; quoniam Paulus apostolus dicit: omnia mihi licita sunt, sed non mihi expediunt omnia: hoc est deside- rium mundi, quod nihil iis conducit, qui ple- nario illud committunt; omnibus etenim ho- minibus valde necessarium est, ut non o- mittant peccata sua confiteri, vel emendare, quia omnibus hominibus expedit peccata sua hic corrigere, quam in aeternis tenebris permanere.

VI.

Sanctus Isidorus, qui librum hunc compo- suit, dicit de eo, qui poenitentiam auspicatur, pro capitalibus criminibus, & qui ad tempus terra expulsus est; & ait, quod illi non sit per- missum in loco mercatorio mercaturam aliquam exercere, nec occupari circa aliqua mundana nego-

ANNO
CHRISTI
748.

negotia, antequam adimpleverit id, quod confessorius ejus illi præscripserit.

VII.

Sacra Scriptura dicit, quod indecorum sit, poenitentem, postquam emendaverit uti confessorius ipsi præscripserit, se aliquo modo mundanis rebus adjungere, & nunquam cogitare de poenitentia, quam antea poenituit, quoniam sanctus Paulus dicit, qui Deo vult servire, non debet occupari in mundanis negotiis.

VIII.

Sanctus apostolus Petrus dicit, quod qui post poenitentiam peccatorum ad mundi hujus vanitatem convertitur, similis sit omnino cani, qui vomit, & deinde devorat. Hæ sunt vanitates hujus mundi; primo superbia, & nequitia, & invidia, & durities cordis, & furtum, & ebrietas, & ira, & adulterium, & sacrificium ethnicum, & avaritia, & præda, & incantatio, & homicidia, & multæ aliæ his similes: certe homo qui hæc committit, non est dignus aliqua communione cum honestis hominibus, & licet cum aliis ad ecclesiam abeat, non præsumat (tamen) Dei altare appropinquare, vel Christi corpus accipere, antequam ad poenitentiam se converterit; deinde faciat, prouti confessorius ipsi præscribit & ostendit.

IX.

Episcopo & Sacerdoti non convenit illis confessionem denegare, qui eam desiderant, licet multifariam in peccatorum negotiis occupati sint; quoniam Dei misericordia tanta est, ut nullus homo eam assequi non possit; & propheta per spiritum sanctum dixit: cum peccator a peccatis suis ad poenitentiam convertatur, tunc sanus erit, & deinde dicit: confitere injustitiam tuam, ut sis justificatus; & psalmista dicit: quod cum Domino sit innumerabilis misericordia, ita episcopus & sacerdos misericorditer peccatorem judicare debent, quoniam nemo vitiorum expertus est.

X.

In sanctorum apostolorum doctrina dictum est si homo in extremo suo die desiderat corpus Christi accipere, non denegetur ei; si tamen in contritione antea fuerit, & licet hoc non plenarie emendaverit; quoniam hoc est viaticum ejus, & omnium illorum, qui ad regnum Dei perveniunt. Et si deinceps ad hanc vitam revertatur, ut hoc observet, quod Deo & confessorio suo promissum, portione sua bona utatur, & habitet cum morigeris hominibus.

XI.

Sacerdotem quam maxime decet diligenter considerare necessitatem animæ illius, qui poenitentiam agere querit, quomodo iustissime eum præparare possit ad Dei voluntatem, & ad animæ illius commodum, ipsi etiam poenitentiam semper præscribat, juxta delicti rationem: & si delictum adeo capitale sit, ut ab episcopo præscribi debeat, illuc ducatur: quoniam sanctus Augustinus dicit in alio loco: quod si quis per capitalia crimina victus esset, ut ad jus episcopale ducatur, & si ad episcopum pervenire nequeat, ut presbyter in illis rebus episcopi vicario munere fungatur.

XII.

Hi mores trans mare apud christianos observantur, nempe: quod quilibet episcopus sit in sede episcopali die mercurii, quem caput jejunii vocamus ante quadragesimam; tunc quilibet eorum, qui capitalibus criminibus pollutus est, in provincia illa eo die ad ipsum

Accedere debet, & peccata sua ipsi confiteri, & ipse tum præscribit peccatorum suorum emendationem cuilibet, pro ratione delicti sui; & ita, cum ipsius venia domum redit. Ac deinde die Jovis ante pascha ad eundem locum omnes congregat, & episcopus super eos cantat, & remissionem dat, (illis) & illi ita domum redeant cum episcopi benedictione. Hoc ita observandum est omnibus christianis, & diligenter sacerdos considerare debet, utrum cum aliqua compunctione, & cum aliqua perfectione poenitens emendaverit id quod ipsi præscriptum erat, & ita ei juxta illud remissionem det.

XIII.

Si alicui eucharistia denegata sit, & ipse interea moriatur, de his rebus nihil aliud edicere possumus, nisi quod ad Dei judicium pertineat; quoniam in Dei potestate erat, quod absque eucharistia obierit.

XIV.

Quicumque per varia peccata victus est, & ea cum animo compuncto, & ex amore æternæ vitæ, confessorio suo confiteri, & prouti ipsi præscribit, emendare velit; permittimus ut a Deo remissionem habeat.

XV.

Hic notat S. Jacobus: quod si quis infirmus sit, ut invitet ad se sacerdotem suum, & alios Dei ministros, ut eum admoneant, & infirmus necessitatem suam ipsi indicet, & illum ungant in Dei nomine sancto oleo, & per fidelium preces, ac per unctionem conservari potest, & Dominus ipsum erigit; & si plenus peccatorum est, illa ipsi remittentur. Hanc unctionem quilibet fidelis, si possit, acquirere sibi debet, & statuta, quæ ad eam pertinent, quoniam scriptum est, quod quicumque hanc disciplinam habuerit, anima ejus æque pura sit post obitum, ac infantis, qui statim post baptismum moritur.

LIBER III.

Hinc incipit secundus liber cum capitulis suis, & cum sequentibus sententiis.

1. **D**E eo qui sponte hominem occidit.
- II. De muliere, qua fornicata est, & deinde ex timore infantem suum occidit.
- III. De eo qui servum suum furti causa occidit, absque bundredis sui testimonio.
- IV. De eo, quod mulier ex rancore occidat servum suum.
- V. De eo, qui se ipsum occidit ex incuria aliqua; & de eo qui pro peccatis suis est punitus.
- VI. De eo, qui indecenter fornicatur, hoc est cum bestiis, vel se cum juvenibus polluit, vel masculus cum masculo.
- VII. De eo, qui adulteratur, vel adulterium commiserat.
- VIII. De marito, qui conjugem suam deserit; & de uxore, qua maritum suum deserit, & alium eligit.
- IX. De marito, qui uxorem, & pellicem habet.
- X. De eo, qui legitimam uxorem habet, & adhaeret extraneis mulieribus.
- XI. De viro, qui duas sorores in matrimonium ducit; vel de uxore fratrem unum post alium sumente.
- XII. De eo, si aliqua uxor desponsata sit, quod non

ANNO
CHRISTI
748.

non permissum sit alteri unquam viro rebus A
suis eam spoliare.

XIII. De viro, qui uxorem vel puellam assumit
cum iniustis rebus.

XIV. De viro, qui ob iniustum concubitus ser-
vam procuratricem a domino suo allicit.

XV. De eo, si puella viro desponsata sit, & alius
vir illam spoliis invitam.

XVI. De eo, si puella consecrata ad fornicationem
alliciatur. De non consecrata puella, qua ad
iniustum concubitus allicitur.

XVII. De viro cognatam in uxorem ducente.

XVIII. De eo quod sanctus Gregorius de iniusto
concubitu dicit.

XIX. De viro crebros coitus committente.

XX. Prior & posterior sententia eadem est, licet B
ita divisa appareat.

XXI. De eo quomodo conjuges se gerere debeant
coram Deo.

XXII. De eo, qui rem seducensem committit.

XXIII. Et de eo, cui permissum non est vanam
divinationem exercere.

XXIV. De perjurio, quomodo emendari debeat.

XXV. De furto.

XXVI. De falso testimonio.

XXVII. De discordia cum proximo suo.

XXVIII. De furore.

XXIX. De eo, qui iuramentum praestat, quod in
gratiam cum proximo suo redire nolit.

XXX. De eo, cui permissum non est, ut aliquis
pecuniam suam ad iniustum tributum tradat. C

I.

Laicus, qui aliquem absque culpa occidit, jeju-
net septem annos; tres in pane & in aqua,
& quatuor, prouti confessarius ipsi praescripse-
rit, & post septem annorum poenitentiam, sem-
per diligenter delictorum ipsum pigeat, qua ra-
tione possit, si a Deo remissione habere velit,
quoniam ipsi incognitum est, quam accepta
Deo futura sit poenitentia ejus: si invitatus hoc
fecerit, jejunet quinque annos. Qui alium in-
terficere voluerit, & voluntatem suam perfice-
re nequit, jejunet tres annos; unum annum in
pane & in aqua, & duos, prouti confessarius
ejus ipsi praescripserit. Si laicus aliquem invi-
tus occiderit, jejunet tres annos; unum annum
in pane & in aqua, & duos, prouti confessa-
rius ejus ipsi praescripserit. Si sit subdiaconus,
jejunet quinque annos; si sit diaconus, jeju-
net septem annos; si sit presbyter, jejunet de-
cem annos; si sit episcopus, jejunet duode-
cim annos. Si quis infantem suum occiderit
invitus, jejunet quinque annos; tres in pane
& aqua, & duos prouti confessarius ejus ipsi
praescripserit. Si episcopus aliquis, vel presby-
ter hominem occidat; perdat ordinem suum.

II.

Si mulier quendam infantem intra se occidat
potu, vel aliis variis rebus, vel deinde post-
quam genitus sit, occidat, jejunet decem an-
nos; tres in pane & in aqua, & septem prouti
confessarius misericorditer ei praescribere
velit.

III.

Si quis (hominem) possessionem suam occi-
dat, & si nullum testimonium habeat ejus,
quod commissum est, nisi quod & furore &
incuria illum occiderit, jejunet duos annos.

IV.

Si uxor aliqua ex aliquo levi furore ser-
vam suam suspendit, & ea per suspensionem
moriatur, & sit innocens, jejunet domina se-
Cencil. General. Tom. XII.

ptem annos. Si autem testes habeat, quod
nocens esset, jejunet tamen tres annos.

V.

Si quis seipsum occidit armis, vel aliis re-
bus diversis diaboli instinctu, non est permis-
sum, ut pro tali homine missa cantetur, vel
cum aliqua psalmodia corpus terrae committa-
tur. Idem jus faciendum est illi qui pro deli-
ctorum suorum tormento vitam suam amittit.

VI.

Vir qui se cum bestia polluit, vel masculus
cum masculo in rebus indiscretis, si habeat
viginti annos, ut intelligere possit, quod rem
turpem & indecoram commiserit, resipiscat,
confiteatur, & jejunet quindecim annos; & si
maritus uxorem suam habeat, & quadraginta
annos habeat, & tale quid perpetrat, resipi-
scat, & jejunet quamdiu vivit, & non prae-
sumat Domini corpus accipere ante finem die-
rum suorum. Juvenes & imprudentes omnino
suspendendi sunt, qui tale quid commiserint.

VII.

Qui adulterium committit, jejunet septem
annos, tres dies per hebdomadam, in pane
& aqua; & si mulier praeter verum suum do-
minum alium virum habeat, eodem sit digna.

VIII.

Vir qui veram conjugem suam deserit, &
aliam uxorem ducit, est adulter; non tradat
presbyter ei eucharistiam, nec ullum eorum
jurium, quae christianos decet; & si obire il-
lum contingat, non sepeliatur cum christianis.
Et si uxor verum suum maritum deserat, &
alium eligat, sit eodem jure digna, uti supra
dictum est; & cognati, qui ad hoc dispositi
erunt, perdant idem jus, nisi prius ad poeni-
tentiam se convertere velint, prouti confessa-
rius eorum ipsis praescripserit.

IX.

Viro qui legitimam uxorem, & pellicem
etiam habet, non tradat ei presbyter aliquis
eucharistiam, nec aliquod illorum jurium, quae
christianis sunt, nisi ad poenitentiam se con-
vertat. Et si pellicem, & non legitimam ux-
orem habeat, illud quod ipsi videtur, faciendum
est, sciat tamen, quod uni earum alligatus sit,
sive sit pellex, sive conjux.

X.

Si vir aliquis cum alterius legitima uxore
coit, vel uxor cum alterius vero consorte, je-
junet septem annos; tres in pane & in aqua,
& quatuor, prouti confessarius ejus ipsum do-
cuerit,

XI.

Si uxor aliqua duos fratres unum post alium
in consortium sibi sumat, judicio obnoxii sint,
& sint in poenitentia quamdiu vixerint, prouti
confessarius eorum ipsis praescripserit, & post
obitum illorum, sacerdos iis faciat jus illud
quomodo christianis faciendum est, si promit-
tant, quod si diutius vixerint, se emendaturos
esse. Si quis in aliquo nefando delicto perman-
serit, usque ad finem suum, non possumus ei
aliquam poenitentiam praescribere, nisi quod ad
jus Dei spectet.

XII.

Si uxor aliqua desponsata sit, non est
permissum, ut aliquis alius homo eam spoliet;
si quis hoc fecerit, sit excommunicatus.

XIII.

Si quis per fraudem uxorem, vel puellam
servam invitam ad iniustum concubitus coege-
rit, sit excommunicatus.

G g

Si

ANNO
CHRISTI
748.

ANNO
CHRISTI
743.

XIV.

Si quis per verlutias alterius hominis pedifsequam ab eo propter fornicationem alliciat, & cum ea invita coeat, si sit vir ordinatus perdat ordinem suum; si laicus sit, sit excommunicatus.

XV.

Si puella aliqua desponsata sit, & interea vastetur, vel aliquibus casibus pellatur, sit ejus, cui desponsata erat; & si deinde accidat, ut proximi fiant, cum venia conjugantur, quoniam ipsa invita ab eo fuerat (separata).

XVI.

Si uxor aliqua ordinetur communi ordine, & ea deinde despiciat sponsum, cui antea desponsata erat, hoc est Christus, & ad mundanas vanitates revertatur, & familiam suscipiat, & cogitet possessionibus suis & mundi substantiis iram Dei, quam exitavit, placare; aut non potest aliquid eorum facere, quam corpore pio digna sunt, nec ullus presbyter ab ea confessionem postulare potest, antequam peccatum suum deseruerit, & ad Christum reversa sit, ac deinde vivat vitam, prouti confessarius ipse illi prescripserit.

Si quella quaedam in societate cum ordinatis habiter, & ad eundem ordinem tendat, & interea per diaboli tentationem ad fornicationem instigetur, non sit apud Deum innocens, licet non sit ordinata, quoniam antea cogitabat Dei sponsa fieri; tunc ipsi quam maxime necessarium est, ut peccata sua confiteatur & emendet, prouti confessarius ejus illam docuerit.

XVII.

Si quis proximam cognatam, vel patriam aut fratris viduam, vel matrem suam uterinam in uxorem duxerit sit excommunicatus ab omnibus christianis; & si ad penitentiam se converterat, prouti necesse habet, compenset semper, & peniteat quamdiu est, juxta jus episcopale.

XVIII.

Si quis monialem, quae Dei sponsa vocatur, sibi in uxorem ducit, sit ea excommunicata ab omnium fidelium communione. Sacri libri dicunt, quod eodem modo obnoxius sit apud Christum, ac regis minister, qui cum regis consorte coiret. Et si hoc alicubi accidat, uti non sit, ut aliquis per diaboli tentationem in id incidat, separentur illi, & uterque eorum semper penitentiam agat, & precetur quamdiu in vivis est semper, juxta jus episcopale.

XIX.

Non est permittum aliquibus christianis, ut plus quam bis matrimonium contrahant; quoniam sanctus Paulus hoc prohibet in doctrina sua, & docet omnes homines, quomodo circa hoc se gerere debeant; hoc est si prima uxor mariti cujusdam mortua sit, quod cum venia aliam uxorem sumere possit; & si post eam superstit, habitet semper postea absque uxore.

XX.

Ita etiam mulier, si primum maritum suum mortuum sepeliverit, cum venia sumat alium, si hoc eligere velit; & si illa tunc superstit, maneat semper in posterum in ordine viduae, quamdiu vivit. Et si aliquis vir vel femina hoc violaverit, non diffidant Dei misericordiae, sed convertantur, & emendent, prouti confessarius eorum illis prescripserit, & ostenderit.

XXI.

Sacri Libri adnotant, quid singulis fidelibus

A faciendum sit, cum legitimam suam conjugem prius domum duxerit; hoc est, juxta libri praescriptum, ut tres dies & noctes primas castitatem suam servant, & tunc tertio die missa eorum fiat, & abique eucharistia, sumatur, ac deinde conjugium suum teneant coram Deo, & coram mundo, ut ipsis necesse est. Et omnes familias decet castitatem suam servare quadraginta dies & noctes ante pascha, & totam hebdomadam paschalem. Et deinde, noctes diei Solis, & diei Mercurii, & diei Veneris; quolibet etiam uxor puritatem suam servet tres menses ante partum, & post partum, sexaginta dies & noctes, si sit masculus infans, si sit femina.

XXII.

Si aliquis voveat, vel offerat ad torrens aliquod, vel ad Lapidem, vel ad arborem, vel ad alias aliquas creaturas, praeter ad ecclesiam Dei, in Dei nomine, jejunet tres annos in pane & in aqua. Et licet praesumat in aliquo (hujusmodi) loco edere vel bibere, & nullam hostiam offerre, nihilominus tamen jejunet unum annum in pane & in aqua.

XXIII.

Certe non est permittum christianis, vanas divinationes committere, uti ethnici faciunt; hoc est quod credant in solem, & lunam, & in cursum stellarum, & constituent divinationes temporum res suas ordiendi. Non fiat congregatio cum aliqua incantatione, nisi cum *Pater noster* & cum *Credo*, vel cum aliquibus precibus quae ad Deum pertinent. Si quis hanc rem vanam committat, resipiscat & confiteatur, & jejunet quadraginta dies; & si deinde se vanitati illi rursus adjunxerit, jejunet tres quadragesimas.

XXIV.

Si laicus aliquis pejeret, & sciat quod perjurus sit, jejunet quatuor annos; si sit communis conditionis homo, jejunet quinquennium: subdiaconus sex annos, diaconus septem, presbyter decem, episcopus duodecim. Et si quis coactus sit pejerare, vel si nesciat, jejunet tres annos, unum in pane & aqua, & duos prouti confessarius ejus ipsi prescripserit, & si non sit ordinatus libertati restituat aliquem ex amore Dei. Et si quis ex timore alicujus vel amore, vel pro usura aliqua pejeret, distribuatur possessionem suam pauperibus, & abeat ad monasterium, & emendet, prouti confessarius ejus ipsi adnotaverit, & penitentiam agat semper quamdiu in vivis est.

XXV.

Si aliquis rem pretiosam furetur, si sit laicus, jejunet quinque annos, subdiaconus sex, diaconus septem, presbyter decem, episcopus duodecim. Et si quis rem mediocrem auferat, reddat furtum ei, qui illud possidebat, & jejunet annum in pane & in aqua; & si non habeat unde furtum reddat, jejunet tres annos in pane & in aqua.

XXVI.

Si quis in falso testimonio (inventus) fuerit, non est ei permittum eucharistiam accipere, antequam confiteatur, & emendet prouti confessarius ejus ipsi prescripserit.

XXVII.

Certe nulli christiano licitum est, in ecclesia Dei munus Deo offerre, quamdiu invdiam, vel furor, vel aliquam discordiam habeat in corde suo erga proximum suum; quoniam munus ejus non est acceptum Deo, ante-

ANNO
CHRISTI
743.

ANNO
CHRISTI
748.

antequam seipsum reconciliet, & emendet apud
proximum suum. Quoniam Salvator in evan-
gelio suo dicit: *si munus offeras ad altare Dei,
& ibi recorderis quod frater tuus, hoc est quilibet
christianus, inimicitiam fecerat tecum; de-
ferre ibi munus tuum, & ibi ad fratrem tuum, &
reconcilieris cum eo, & deinde veni ad altare &
offer Deo acceptum munus.*

XXVIII.

Si quis adeo furiosus, & duro corde sit,
ut ad nullum jus mundi, & pacem redire no-
lit, cum eo, qui erga ipsum deliquit, sit ex-
communicatus.

XXIX.

Quicumque pro aliqua discordia inimicus fiat
proximi sui, & adeo rigidus sit, ut juramentum
præstet, se in gratiam aliquam cum eo qui er-
ga ipsum deliquit, non esse rediturum, sit ex-
communicatus. Si autem reverti velit, & in
gratiam redire, jejunet unum annum propter
juramentum, & tres quadragesimas cum pane
& aqua; & illo anno præterea jejunet, prouti
confessarius ejus illi præscripserit.

XXX.

Cuilibet fidei prohibuitur est, pecuniam,
vel possessionem suam ad aliquod injustum tri-
butum mutuo dare, hoc est, ut non offerat
plus reddere, quam antea mutuo acceperat;
sed ex amore, & propter necessitatem quisque
mutuo det aliis pecuniam suam, & possessio-
nem, prouti velit, ut ipsi fiat. Si quis hoc ex
avaritia quadam faciat, sacri libri ei præscri-
bunt triennale jejunium; unum annum cum
pane & aqua, & duos prouti confessarius ipsi
præscripserit.

LIBER III.

- I. **H**ic incipit primum caput, de ordinatorum
hominum matrimonio.
- II. De iis qui sacerdotalem ordinem vite serva-
re desiderant.
- III. Deinde, de presbyteris.
- IV. Deinde, de ministris Dei.
- V. De eo, quomodo sacerdos & diaconus se gerere
debeant.
- VI. De episcopis, & de aliis Dei ministris.
- VII. De hominibus ordinatis, qui possessionem
suam mercede aliis exponunt.
- VIII. De ordinatorum procuratoribus.
- IX. De eo, quod ordinatus complacitum sumat
cum muliere.
- X. Deinde, de eodem.
- XI. De monachi, & monacha delictis.
- XII. De mulieris ministerio ad altare, quod ad
eam non pertinet.
- XIII. De eo quod quilibet sacerdos statuta sua
nolle debeat.
- XIV. De eo quod S. Augustinus Romanis miseris ad
S. Gregorium & S. Gregorius ei responsum
miseris.
- XV. De eo quod sacerdoti nihil proest, quod iustus
sit, si injustos ab injustitia sua deducere
nolit.
- XVI. De conversatione presbyterorum.

I.

Si presbyter vel diaconus uxorem ducat, per-
dat ordinem suum, & si postquam ordina-
ti sunt fornicationem committant, præter hæc
jejunent etiam septem annos juxta jus episcopale.

II.

Si presbyter accusatus sit capitalium crimi-
nalis. *General. Tom. XII.*

ANNO
CHRISTI
748.

annum, antequam ordinatus esset, & ea prius
confessus sit, & correxerit, prouti confessarius
ejus ipsi præscripserit; si deinde, postquam or-
dinatus sit, eadem vitia committat, non debet
servitium aliquod ad altare Dei facere, sed
maneat alias cum communis conditionis ho-
minibus; & si reverti velit, emendet, prouti
episcopus ipsi præscripserit.

III.

Si presbyter vel diaconus hominem occidat
vel pejeret, perdat ordinem suum, & si ad
penitentiam se convertere velit, emendent
juxta jus episcopale.

IV.

Sacerdotes Dei, & diaconi, & alii Dei mi-
nistri, qui in Dei templo Deo servire debent,
& sanctuarium ac sacros libros manu tractare,
semper castitatem suam servant. Ast si aliquis
hujus generis homo in fornicationem inciderit,
constitatur confessario suo & emendet prouti
ipsi præscripserit; quia Salvator dicit: *Estote
sancti, quia ego Dominus Deus & Dominus ve-
strum sum Sanctus.*

V.

Sacerdotes, & diaconi, & Dei ministri, qui
ipsi nolunt, nec possunt coram Deo castitatem
servare, quæ ipsis injuncta est, detrudantur a
ministerio suo, quod homines puri in domo
Dei Deo præstant; & si deinceps reverti &
confiteri velint, emendent, prouti confessarius
eorum ipsis præscripserit.

VI.

Certe omnibus prohibitum est in sacris libris
singulis episcopo, & abbati, & presbytero, ut
nullius uxoris proximam secum habeant; ita
etiam cuilibet ministro Dei, qui in castitate
Deo servire debet, prohibitum est, ut neque
cognatam suam, neque aliam uxorem propter
alicujus rei negotium intus secum habeant, ne
forte per diaboli tentationem cum illis pec-
cent.

VII.

Si episcopus vel abbas, vel presbyter, vel
similis Dei minister pecuniam suam ad inju-
stum tributum mutuo dederit, & non recor-
detur ejus quod Salvator per Davidem psalmi-
stam dicit: *Tunc divitiis ejus usque debetis, qui
pecuniam suam ad nullum injustum tributum tra-
dit.* Si quis contra hoc fecerit, non est dignus
ut eucharistiam accipiat, antequam hoc emen-
daverit, prouti hic supra dictum est, hoc est
per triennale jejunium.

VIII.

Nulli presbytero permittitur est, nec diaco-
no, ut sint præfecti, vel procuratores, vel cir-
ca negotia quadam mundana occupati, nisi cir-
ca ea ad quas intitulati sunt.

IX.

Verum Dei ministrum, qui circa Dei servi-
tia occupatus est, non decet de loco in locum,
de domo in domum proficisci, proximi uxorem
desiderans, absque doctoris sui venia. Ast si
quis hanc consuetudinem habeat, resipiscat, &
emendet, prouti confessarius ejus ipsi præscri-
pserit.

X.

Monachum, qui seipsum Deo vovit, & san-
ctas regulas suscipit, non decet aliquem mun-
danum honorem desiderare, vel illud, quod
Deo vovit, violare; si hoc fecerit, resipiscat,
& emendet, prouti episcopus ei præscribit.

XI.

Si monachus, & monialis, qui Deo seipsum
con-

ANNO
CHRISTI
710.

consecraverunt, & votum suum Deo voverunt, per diaboli tentationem hoc violent, separantur ab omnibus ordinatis hominibus; & si ad Deum reverti velint, prius cum lachrymis confiteantur, & emendent, quamdiu in vivis sunt, prouti episcopus provincie iis prescripserit.

XII.

Sæpe legimus in sacris libris, non esse iustum, quod aliqua laica uxor impura Dei mysteria in altari Christi tractet, nec sacros libros, nec sanctuarium, quod consecrati homines manu versari debent, quoniam S. Paulus hoc admodum prohibuit.

XIII.

Quemlibet sacerdotem decet nosse doctrinam, quæ ad sanctum ejus ordinem pertinet, & eam B populum docere, & præparare illum ad Dei judicium, & ad animæ suæ commodum,

XIV.

Simulac S. Augustinus in Anglorum natione baptisma introduxisset, & Dei servos ubique constituisset, & ordinavisset, mittebat epistolam Romam ad S. Gregorium, qui papa ibi erat, & rogabat eum ut per epistolam ipsi mitteret, quid faciendum sit circa nocturnam pollutionem, quæ sæpe hominibus in somno accidit; utrum crastino die ad eucharistiam abire, vel eucharistiam consecrare possit, si presbyter esset. Ille etiam ei prudens responsum misit, & dixit, ut quilibet minister Dei sedulo inquirat, de quibus rebus nocturna pollutio oriatur, quoniam ex tribus causis suboritur animo dormienti; interdum ex naturali infirmitate, & imbecillitate; interdum ex superfluitate cibi & potus; interdum etiam cum quis die cogitat, & meditat inania & prohibita, quæ cum vigilans die cogitat, hæc dormienti noctu obveniunt. Itaque, cum quis in somno pollutus sit ex carnali imbecillitate, non fuit hoc in eius potestate; oret sedulo ad Deum, & a Deo remissionem petat. Et si hoc ex superfluitate cibi vel potus oriatur, sit obnoxius; attamen non est ei eucharistia deneganda, nec missæ celebratio, si presbyter sit, si maxime necessarium sit, & alius non adsit sacerdos, qui hoc ministerium peragat; si autem alius adsit, qui hoc ministerium præstare queat, melius est, si eo die hoc omittat, & diligenter psalmodia & eleemosynis remissionem petat. Si autem tertio modo accidat, quod homo die videat, vel cogitet vel meditetur rem prohibitam, & noxius amor accidat, & cupido ardens, & tunc per hoc, ac per diaboli simulationem polluat in somno, non est ei permissum eucharistiam sumere crastino die, postquam hoc ei acciderit; sed opus habet illud confiteri & emendare, prouti confessorius ejus ipsi prescripserit.

XV.

Hic dicitur, uti S. Paulus docet, quemlibet presbyterum, qui ad populum Dei docendum constitutus est, ut nullius eorum parcat ex alicujus hominis timore, nec pro pecunia aliqua, ita ut non prædicet omnibus hominibus, quid illis faciendum, & quid omittendum sit, si ipse velit esse salvus in die judicii coram Deo ipso.

XVI.

Quilibet presbyter sit, uti vocatus est. Sacerdos est vox Græca, & latine significat sacrum dans; ipse sacrum dare debet populo, cui doctor & pastor constitutus est, hoc est, ut sanctos mores & exempla illis ostendat;

ANNO
CHRISTI
710.

admoneat illos, ne de iis dicatur verbum terribile, quod Salvator dicebat de pastoribus populi Israelis, inquiens: *Va vobis pastoribus, qui gregis lacte utimini, & eorum lana vos vestitis, & cum pingues essent, eos dissecatis, & cum infirmi essent, eos non corroboratis, neque agros medemini, & cum fracti essent, eos non restituitis, & cum dispersi essent, eos non colligitis, & perfos non queritis. Nunc omnis grex meus seditionis est, quoniam non habens pastorem aliquem, & cibis facti sunt omnibus bestiis feris.* Omne hoc dicitur de episcopis & de presbyteris, qui Dei populum in die judicii ad iudicium ducere debent quemlibet ad portionem, quæ ei antea in vita assignata erat.

LIBER IV.

Attamen faciendum est, quomodo hic quartus liber non sit divisus in capita, cum priores libri sunt in capita divisi; hoc est, quoniam hic quartus liber desumptus est ex tribus: Si quis cito aliquid in tribus (libris) invenire noquit, hoc in quarto invenitur tam de majoribus, quam minoribus rebus, manifestius & quantocius.

Si episcopis aliquis hominem occidat, perdat ordinem suum, & jejunet duodecim annos; septem in pane & aqua, & quinque (annis) tres dies per hebdomadam, & reliquis utatur cibo suo.

Si presbyter, vel monachus hominem occidat, perdat ordinem suum, & jejunet decem annos; quinque cum pane & aqua, & reliquos quinque tribus diebus per hebdomadam, & reliquo cibo suo utatur.

Si diaconus hominem occidat, perdat ordinem suum & jejunet septem annos, quatuor cum pane & aqua, & tres (annos) jejunet tribus diebus per hebdomadam, & reliquis cibo suo utatur.

Si clericus hominem occidat, jejunet sex annos, tres cum pane & aqua, & tres jejunet tribus diebus per septimanam, & reliquis cibo suo utatur.

Si laicus aliquem occidat, jejunet quinque annos, tres in pane & aqua, & duos jejunet tribus diebus per septimanam, & reliquis cibo suo utatur.

Si quis ordinatum hominem occidat, vel cognatum ejus, deleat patriam, & possessionem suam, & abeat Romam ad papam, & faciat postea, prouti papa ei prescripserit.

Si episcopus aliquam fornicationem committat, vel adulteretur, jejunet duodecim annos; presbyter & monachus decem annos, & diaconus septem, & clericus sex annos, & laicus quinque annos, uti hic supra de homicidio scriptum est.

Si aliquis ordinatus episcopus vel presbyter vel monachus, vel diaconus consortem suam habuerit, antequam ordinatus esset, & eam ex amore Dei deleat, & ordinem suscipiat, & deinde per fornicationem invicem conjugatur, quilibet jejunet juxta ordinem suum, uti supra de homicidio scriptum est.

Si quis cum muliere fornicetur, quæ Deo ipsi in sponsum desponsata est, si sit episcopus, jejunet duodecim annos, septem cum pane & aqua, & quinque (annis) tres dies per hebdomadam in pane & aqua, & reliquos utatur cibo suo, excepta carne sola; & quilibet juxta ordinem suum jejunet, similiter uti hic supra de

ANNO
CHRISTI
798.

de homicidio dictum est. Et monialis jejunet A
decem annos, omnino uti supra de presbyteris
scriptum est.

Si quis cum moniali fornicari velit, & ea
consentire nolit, jejunet unum annum pro
illa injusta voluntate in pane & aqua.

Si quis cum alterius legitima uxore fornicari
vellet, & ipsa consentire nolit, jejunet pro
injusta sua voluntate tres quadragesimas; pri-
mam ad mediam aestatem, secundam ad equi-
noctium autumnale, & tertiam ad natale Do-
mini.

Si quis cum femina fornicari velit, & ea
consentire nolit, jejunet quadraginta dies, &
quadragesima noctes in pane & aqua.

Si quis alterum filia sua spoliaret, compen-
set B
apud amicos, & jejunet quilibet eorum annum
unum in pane & aqua; & reliquos dies cibo
suo utantur, excepta carne; & sumat eam dein-
de in uxorem, si amici velint.

Si aliquem Diabolus adeo obsederit, ut cum
mutis bestiis coeat, confiteatur confessario suo,
& jejunet quindecim annos, septem in pane
& aqua, & septem quolibet anno, jejunet tres
quadragesimas in pane & aqua, unam quadra-
gesimam ante pascha, & secundam post pente-
costem, & tertiam ante natale Domini, &
semper jejunet diebus Mercurii, & Veneris,
quandiu vixerit.

Si quis consuetudinem habeat seipsum sua
sponte pollueri, jejunet triennium; quolibet C
horum annorum tres quadragesimas in pane
& aqua, & reliquos dies omittat quotidie car-
nem, exceptis dominicis diebus solis.

Si quis alterum incantationibus perdat, jeju-
net septem annos, quatuor in pane & aqua,
& tres tribus diebus per hebdomadam in pane
& aqua.

Si quis fuisse percutiat aliquem, jejunet tres
annos in pane, & aqua, & duos jejunet tri-
bus diebus per hebdomadam in pane & aqua,
& si homo ex fustibus moriatur, jejunet se-
ptem annos, omnino ut hic supra scriptum est.

Si quis incantationibus utatur ad alicujus
amorem sibi conciliandum, & ei in cibo, vel
in potu, vel in alicujus generis incantationi-
bus tradat, ut amor illius exinde augeatur, si
hoc laicus faciat, jejunet dimidium anni diebus
Mercurii, & Veneris in pane & in aqua, & aliis
diebus utatur cibo suo, excepta carne sola. Si
sit clericus, jejunet unum annum, duobus die-
bus per hebdomadam in pane & in aqua, &
reliquis diebus a carne abstineat. Si sit presby-
ter, jejunet quinque annos; unum in pane &
aqua, & quatuor quolibet die Veneris in pa-
ne & aqua, & quolibet alio die a carne ab-
stineat.

Si quis sortilegium vel divinationem adhi-
beat, vel vigilias suas ad aliquod tortens, vel
ad aliam aliquam creaturam praterquam ad
Dei ecclesiam faciat, jejunet tres annos, E
unum in pane & aqua, & duobus diebus Mer-
curii & Veneris in pane & aqua; & reliquis
diebus utatur cibo suo, excepta carne sola.

Uxor eodem modo obnoxia sit, si cum ali-
quibus incantationibus procreet infantem, vel
(eum) ad compita & per terram trahit; om-
ne hoc magnus est paganismus.

Si uxor quondam potu suo infantem in seip-
sa sua sponte perdat, vel aliquibus rebus eum
corrumpat, jejunet septem annos; tres in pane
& aqua, & reliquos utatur cibo suo, excepta
carne sola:

Si quis laicus alium vulneret, compen-
set A
vulnus, & solvat pro medicamentis, & jeju-
net unam quadragesimam ante natale Domini
in pane & aqua.

Si quis clericum vulneret, jejunet duas qua-
dragesimas; unam ante mediam aestatem, &
aliam ante natale Domini, secundo semper die
in pane & aqua.

Si quis ecclesiam Dei infringat furti causa,
reddat furtum, & jejunet septem annos, pro-
ut hic supra scriptum est de homicidio.

Si quis furetur cibum vel pannum, & fames
ac nuditas ipsum ad hoc coegerit, jejunet tres
hebdomadas in pane & aqua; si autem furtum
reddere possit, non cogatur ad jejunium, sed
ex amore Dei ipsi remissio detur.

Si quis christianus infantem suum, vel pro-
ximi sui pro aliquo pretio vendiderit, non ha-
beat consortium aliquod cum christianis, ante-
quam eum e servitute redemerit, si autem ip-
sum obtinere nequeat, tradat tantum pecunie,
quantum prius per ipsum acceperat, & redimat
eum e servitute, ac liberet illum, & jejunet
septem septimanas in pane & aqua; & si sa-
cultates non habeat, ut eum redimere possit,
jejunet octo & viginti hebdomadas in pane &
aqua.

Si quis sanguinem vel carnem mortuam edat,
& hoc ex necessitate non faciat, jejunet duo-
decim hebdomadas, secundo semper die in pa-
ne & aqua.

Si quis sagitta feram tetigerit, & ea tamen
aufugerit, & post tertium diem mortua inve-
niatur, & canis, vel lupus, vel vulpes, vel
ursus, vel alias generis fera eam aggressa sit,
non tangat illam aliquis christianus.

Si lupus alicujus generis pecus dilaceret, &
illud exinde moriatur, non tangat illud ullus
Christianus; si quis autem hoc fecerit, jejunet
quatuor hebdomadas in pane, & aqua: si vixe-
rit & deinde occidatur, utantur eo cum venia.

Si fera quondam in rete sit suffocata, non
est ulli permittum ea uti; si quis illa utatur,
jejunet quatuor hebdomadas, secundo semper
die in pane, & in aqua.

Si quis piscem mortuum in piscina inveniat,
& eum edat, jejunet quatuor hebdomadas die-
bus Mercurii & Veneris in pane & aqua, &
reliquis diebus a carne abstineat; & si quis
in flumine mortuum piscem inveniat, edatur.

Si quis ordinatus ad venationem abeat, si
sit clericus, abstineat duodecim menses a carne;
diaconus duos annos, presbyter tres, & episco-
pus septem.

Si episcopus aliquis, vel ordinatus homo sa-
epe consulto inebrietur; vel ab hoc abstineat,
vel ordinem suum perdat: si monachus ex ni-
mia ebrietate vomat, jejunet triginta dies.

Si presbyter vel diaconus ex ebrietate vo-
mat, jejunet quadraginta dies; si laicus, cum
permisso ex ebrietate vomat, jejunet quadragi-
ta dies; si per fraudem alium inebrietur, jeju-
net quadraginta dies.

Si mus in aquam ceciderit, extrahatur; &
spargatur cum aqua consecrata, & si vivus sit,
vendatur aqua; si autem in ea mortuus sit,
effundatur & vas lavetur.

Deinde dictum est in alio loco, si (ibi)
mulum cibi sit collectum, spargatur aqua con-
secrata, & vendatur (cibus) si necesse sit, &
quis eo admodum indigeat.

In quinta generatione fideles se conjun-
gere possunt; & in quarta isti inveniantur,
non

ANNO
CHRISTI
798.

ANNO
CHRISTI
743.

non separentur; in tertia generatione separentur.

Mulier in consuetudine sua menstrua ecclesiam non adest, nec eucharistiam accipiat, nec monialis, nec mulier laica; & si hoc fecerit, jejundet viginti dies.

Si quis aliquid vendat, quod canis vel mus vel mustela violavit, vel edere incepit, & ipse hoc sciat, cantet centum psalmos, si nesciat, cantet quinquaginta psalmos.

Si quis ex incuria sua eucharistiam perdat, jejundet tres quadragesimas quolibet die Veneris in pane & aqua, & reliquis diebus utatur cibo suo, præter carnem.

Si ea non consecrata ex incuria in terram cadat, cantet quinquaginta psalmos.

Si quis negligat consecratam eucharistiam, ut nimis diu servetur, & aliqua impuritas in ea sit, vel non habet formam suam, jejundet quadragesima dies.

Si quis hostiam evomat ex ebrietate, vel ex luxurie, jejundet quadragesima dies.

Si quis ex infirmitate eucharistiam evomat, jejundet septem dies, vel duo psalteria cantet.

Si quis hostiam in ignem projiciat, vel in flumen ut putrefiat ad comedendum, cantet centum psalmos.

Si canis alicujus vomitum devoret, jejundet (vomens) centum diebus, si hoc nesciret, jejundet quadragesima diebus.

Si hostia quædam impura; vel nimis vetusta sit, comburatur.

Si mus edat hostiam ex incuria ejus, qui illam conservare deberet, jejundet quadragesima dies, qui hostiæ aliquam partem perdat, jejundet viginti dies.

Qui in testimonio populi chrisma suum perdit, & illud deinde non inveniat, jejundet tres quadragesimas, vel unum annum.

Qui calicem inter missam suam effundat, jejundet triginta dies.

Qui comederit antequam ad eucharistiam eat, & postea eucharistiam comedat, jejundet septem dies.

Si maritus & uxor in matrimonio conjuncti essent, & alter eorum Dei minister esse velit, & alter nolit, vel alter horum sit infirmus, alter sanus; cum mutuo consensu tamen, si velint, separari possunt, & hoc sit cum testimonio episcopi.

Dei minister, qui in somno pollutus est, surgat, & cantet septem psalmos, & flectat genu suum ad terram in cujuslibet versiculi fine, & jejundet crastino die in pane & aqua; vel cantet triginta eorum psalmorum, qui optimi ei videntur; & in cujuslibet versiculi fine genua sua ad terram flectat.

Si sus, vel gallina, vel alicujus generis animal de corpore hominis edat vel sanguinem ejus bibat, occidatur animal, & detur canibus.

Si quis alterius domum comburat, jejundet tres annos, secundo semper die in pane & aqua, & reliquos dies jejundet contra, & a carne abstineat.

Si alicujus generis animal in fossam aquæ cadat, & mortuum ibi inveniat, purgetur fossa illa, & spargatur in ea aqua consecrata; & si quis de ea guster antequam fossa consecrata sit, jejundet unam septimanam in pane & aqua; si hoc nesciret, jejundet unum diem in pane & aqua.

Si quis propter infirmitatem suam vel mol-

ANNO
CHRISTI
743.

Alitiam, jejunium, & severitatem hæc susterne nequit, quam confessarius ei præscribit, ei permissum est, jejunium suum redimere cum pietate & facultatibus mundi; hoc est igitur, si quis sit dives, det pro duodecim mensibus jejunio triginta solidos; si non adeo dives sit, tunc solvat viginti solidos; si nec adeo dives sit, det decem solidos. Si autem pauper sit, ut nec decem habeat, det tres solidos, quoniam dives facilius tradere potest triginta solidos, quam pauper tres verus solidus sit semper duodecim obolorum. Hujus generis elemosynæ in tres partes dividende sunt; una est quæ altari Dei imponatur; altera, qua homines ex servitute redimuntur; & tertia deinde B servetur, ut ecclesiasticis necessitatibus distribuantur.

Unius diei jejunium uno obolo redimi potest, vel ducentis psalmis, & alio modo, quis cantet: *Miserere mihi Deus* duodecies, & duodecim *Pater noster*; & in cujuslibet versiculi fine in terram se prosternat coram altari Dei, & si quis psalmodiam nesciat, tunc pro unius diei jejunio cantet quinquaginta *Pater noster*, & toties se in terram prosternat. Et septem annorum jejunium in duodecim mensibus quis redimere potest, si quolibet die cantet psalterium, & aliud noctu, & quinquaginta (psalmos) vesperi.

Cum una missa septem dierum jejunium redimi potest, & cum decem (missis) quatuor mensium jejunium redimi potest, & cum viginti missis septem mensium jejunium redimi potest; & cum triginta missis duodecim mensium jejunium redimi potest. Si quis cum vero Dei amore pro se ipso intercedere velit, in sacris scripturis dictum est, quod omnipotens Deus duodecim modis hominibus dat remissionem peccatorum. Prima remissio peccatorum est per lavacrum baptismi. Secunda remissio est per Dei & hominum amorem, ut quis diligat Deum ex toto corde, & tunc proximum suum, hoc est quemlibet christianum, uti se ipsum. Tertia remissio est per distributionem elemosynarum: quoniam scriptum est, quod sicuti cum aqua ignis extinguitur, ita elemosyna delet hominum peccata. Quarta remissio est per psalmodiam, & lachrymarum effusionem, ut quis peccatorum suorum penitentiam agat & flet, prouti quis facit propter amici sui obitum. Quinta remissio est, per confessionem peccatorum, ut quis peccata sua confiteatur confessario suo, & ei secreta sua revelet, & deinde compenset, prouti ipsi præscripserit. Sexta remissio est, ut quis ex amore Dei, & propter animæ suæ salutem, corporis sui injustas cupiditates superet, & se ipsum adeo subjuget per jejunium & per alias virtutes, ut homo interior, hoc est anima propria habeatur. Septima remissio est, ut quis possessionem suam, & infantes suos, ac patriam suam ex amore Dei deferat, & in terram extraneam abeat, & ibi vitam suam finiat. Octava remissio est, cum quis ex hac vita decedit per supplieum; & amici ipsius, cum in vivis esset, eum redimere possunt, & ipsi remissionem apud Deum obtinere per pia servitia, & per possessiones suas mundanas. Nona remissio est misericordia, & bona fides. Decima remissio est, cum aliquem a peccatis suis ad Dei voluntatem convertimus. Undecima remissio est, ut quis ex amore Dei remittat illorum delicta, qui erga eum deliquerunt, quoniam Sal-

ANNO
CHRISTI
711.

Salvator in evangelio suo ait: *Remittite & remittetur vobis*. Duodecima remissio est martyrii, uti fiebat latroni ante passionem Domini, cum Salvator ipsi diceret: *Verum est quod tibi dico, nunc hodie tu eris mecum in patris mei regno*.

Hæc sunt divina præcepta, quæ nobis observanda sunt; hoc est primo verus Dei & hominum amor, & castitas, & jejunium, & constantia, & simus humiles, & moderati, & benigni, & patientes, & mansueti, & hospitales, & eleemosynarum ac sanctorum vigiliarum pleni, & simus misericordes, & pacifici; & hæc omittamus, nempe superbiam, & avaritiam, & invidiam, & vanam gloriam, & furtum, & rapinam, & fornicationem, & crapulam, & homicidium, & perjuriam, & mendacium, & maledictum, & controversiam. Tempus servitiorum quovis anno advenit, ut quilibet cum confessario suo loquatur, & cum confessarii sui verba jejunium suum ordiatur, & Deo ac confessario suo delicta sua confiteatur, quæ perpetravit; vel homicidium, vel occisionem hominis, vel fornicationem, vel ullum aliquod eorum, quæ adversus Deum delinquere possumus: deinde habeas (o homo) veram fidem erga Deum, & devoto hoc tempore diligenter ores (quoniam scis quid feceris) cum juniis tuis, & cum eleemosynis tuis, & cum precibus tuis, quas quam optime noris, & quovis die dominico ad ecclesiam venias, & ibi diligenter pro te ipso ores, & pro omni populo baptizato, & pro confessario, & tunc pro nobis omnibus oraveris. Dilecte mi, ego te rogo, ut cogites, quomodo in hunc mundum progenitus fueris; & quomodo, & quid tu mundo huic mutuo des; & quomodo corpus ac anima tua separanda sint, & postea in quo commorationis loco anima tua expectare debeat diem judicii; & etiam tempus cum anima, & corpus tuum congreganda sunt, & deinde ad Dei judicium ducenda: & tum tu, ac quilibet homo pro operibus suis juste compensabitur, & accipiet a judicio illo; & deinde cum anima, & corpore obtinebis vitam æternam, vel æternam mortem, prouti antea deliqueris, tam vitam æternam, quam infinitam poenam. Tunc cum mane primum surrexeris, signa te quam diligentissime, & Deum ora; cum cubitum te contuleris, idem, ut tibi per Deum peccata tua remittat, & post mortem æternam quietem, & misericordiam suam det. Agedum, dilecte mi, cogita, quid parentes nostri antea fuerint, & quales nunc nos simus; vel quinam illorum nunc appareant, qui ante centum annos pulvere terræ obtegebantur, quale nos mox futuri sumus, cum anima ex corpore excesserit. Agedum, chare mi, quandoquidem Deus nobis (tempus) concedit, caveamus nobis a peccatis, & a vitiis illis, quæ diabolus nobis suggerit: omnis furor venit a diabolo, & omnis controversia, & omne infortunium. Agedum ergo resistamus ei, & mitigemus animum nostrum, & imploremus Dei misericordiam, & auxilium ejus, ut præcepta ipsius observare possimus. Agedum frequentemus ecclesias nostras diebus solis, & festis, & sæpe inter hæc tempora, quo sæpius eo melius, & caveamus nobis ab invidia, & ab ira, & a verbis inutilibus, & a crapula, & a blasphemia, & a biliquio, & a falso testimonio, & ab homicidio, & a perjuris, & a crebris fornicationibus, & a qualibet impuritate corporis nostri. Et age-

mus animam nostram, & corpus nostrum, quandoquidem Deus nobis (gratiam) concedit, ut in eo occupemur, quo saltem post hunc mundum quietem habeamus ex Dei misericordia. Domine mi, ego te rogo, qui in evangelio tuo ad omnes vero fideles dicis: *Peccata & dabitur vobis*: ego te, Domine mi, humiliter rogo, ut mihi condones id quod oblerro, si tibi placuerit, & anima mea salus in æternum cum mundana vite mea benedictione persistat.

Si quis juret inter manus episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, vel in altari, vel in consecrata Christi cruce, & sit perjurum, jejunet tres annos. Si quis in non consecrata Christi cruce pejerat, jejunet unum annum; qui perjuriam committit, jejunet tres annos. Si aliquis cum femina fornicetur, jejunet tres annos, vel duos plenario. Si quis cum alterius viri uxore adulteretur, jejunet quatuor annos, duos integros, duos alios in tribus quadragesimis, & tres dies in hebdomada. Qui cum homine delicato, vel cum alio masculino, vel cum bestia coit, jejunet decem annos. In alio loco dictum est, qui cum bestia coit, jejunet quindecim hyemes; & sodomitæ septem annos jejunent. Si delicatus cum delicato coit, decem annos poenitentiam agant; si delicatus ita fornicatus fuerit semel incaute, jejunet quatuor annos: si ex consuetudine sit, uti Basilii dicebat; si sit non ordinatus, quindecim annos, unum annum omnino uti mulier; si puer fuerit, prima vice duos annos; si rursus hoc faciat, jejunet quatuor annos; si tempore diurno fecerit, unum annum, vel tres quadragesimas; si se ipsum polluat, quatuor dies abique carne jejunet; si desideret fornicari, & non possit, jejunet quadraginta dies, vel viginti; si sit puer, & hoc se faciat, vel suspendatur, vel jejunet viginti dies. Si uxor fornicetur, tres annos poenitentiam agat; si ipsa eundem modum secum fornicandi imitetur, unum annum poenitentiam agat. Eadem poenitentia est viduarum; & femina, quæ maritum habet, majorem meretur (poenam) si fornicetur. Qui semen ori immittit, jejunet septem annos: hoc (enim) est pessimum (crimen) ab aliquibus judicatum, ut semper ad finem vite sue poenitentiam agant. Qui cum matre sua coit, jejunet quindecim annos; & numquam desistat, nisi die solis, & sanctorum festis, & abeat etiam in terram peregrinam, & ibi jejunet septem annos. Qui cum sorore sua coit, jejunet septem annos; in nonnullis canonibus dictum est duodecim annos, quoniam mater illorum contigit ea, quæ hæc opponit. Qui sæpe fornicatur, primus canon judicat, quod decem annos poeniteat, & secundus canon judicat septem annos; si propter imbecillitatem alicujus fiat, nonnulli dicunt tres annos. Si frater cum fratre coeat per copulationem corporis, quindecim annos jejunet absque carne. Si mater cum parvo filio suo coeat, jejunet tres annos; (ita) ut illa carnem non gustet unum diem per hebdomadam ad vespeream. Qui se polluit impuris cogitationibus, agat poenitentiam, usque dum cogitatio præterit. Qui amat feminas in animo suo, roget remissionem sibi a Deo; si querat amicitiam earum, hoc est, amorem, & non obtineat cum, jejunet septem dies. Si quis in ultionem cognati sui hominem occidit;

ANNO
CHRISTI
711.maritum se
prie quo
nem illu
tum marit
convenit
huic se op
ponere.
Basilium

ANNO
CHRISTI
748.

dit; faciat uti homicida per septem annos vel A
decem; si solvat, jejunet dimidiam partem
temporis. Si quis hominem occidat in ultio-
ne matris suae, tres annos, vel decem (jeju-
net;) homicida decem vel septem. Si quis
monachum vel clericum occidat, deserat ar-
ma sua, & serviat Deo, vel jejunet decem
annos: & hoc sit juris episcopalis. Qui epi-
scopum vel presbyterum occidit, hoc sit juris
regii. Qui domini sui jussu hominem occi-
dit, jejunet quadraginta dies; si per iram hoc
faciat, tres annos poeniteat; si hoc frustra fe-
cerit, jejunet unum annum; si ex ebrietate,
vel aliqua imperitia hominem occidat, tres
annos jejunet; si in inutili lite hominem oc-
cidat, jejunet decem annos.

EX EJUSDEM ECGBERTI POENITENTIALIS

LIBRO SECUNDO IN PUBLICA BIBLIOTHECA OXONIENSI, sub titulo (a)

Abhinc diversa ex diversis excessibus iudicia.

- I.**
In oratione. **S**i quis tardius vel repidius orationis debitum
persolvit, fletibus, doloribus, orationibus. C.
que redimatur.
- II.**
Dormitans. Si quis in oratione prostratus dormitaverit,
hanc culpam triplicatis orationibus, cum tri-
plicata decantatione psalmi quinquagesimi, pro-
stratus terrae expurget.
- III.**
Fabulans. Si quis tempore orationis ludere, fabulisque
vacare praesumpserit, quod nequissimum est,
vigiliis, fletibus, orationibus expietur. Si in
consuetudinem habuerit, majore poenitentia
expietur.
- IV.**
Tubans. Si quis decantans psalmum vel modicum ti-
tubaverit, prostratus orationi pavimento indul-
gentiam a Domino exposcat.
- V.**
Deficiens in
socio offi-
ciii. Si quis clericus aut monachus corporis sani-
tate conficiens vigiliis & quotidianis officiis de-
fuerit, perdat communionem.
- VI.**
Idem. Si quis clericus absque corpusculi sui inaequa-
litate vigiliis deest, stipendio privatus excom-
municetur.
- VII.**
Idem. Si quis clericus dato signo non statim ad
ecclesiam properaverit, correptionibus subja-
cebit.
- VIII.**
Idem. Si quis tempore orationis & psalmorum va-
gationis tædique causa hac illacque discurre-
rit, vel in ipso officio vagis obtutibus aber-
raverit, juxta arbitrium prioris poeniteat.
- IX.**
Ebrius. Clericum, quem ebrium fuisse constiterit, ut
ordo patitur, triginta dierum spatio a commu-
nione statuimus submovendum, aut corporali
dandum supplicio.

X.

Si quis clericus aut monachus ebriosus fue-
rit, tribus mensibus in pane & aqua poeni-
teat.

XI.

Si quis clericus lascivus, petulans, subfanna-
tor, turpiloquus, ridiculosus, inconstans, ira-
cundus, timidus, obstinatus, juxta prioris ar-
bitrium triduo poeniteat.

XII.

Si quis clericus per creaturas juraverit, acer-
rime objurgetur; si persluerit in vitio, excom-
municetur.

XIII.

Clericus absque prioris sui jussu si per pla-
teas civitatis inutiles decursus peragat, poeni-
tentiam agat.

XIV.

Clericus per plateas & andronas, nisi cer-
ta & maximi officii sui necessitate, non am-
bulet.

XV.

Si quis clericus solus cum sola absque testi-
bus duobus aut tribus loqui praesumpserit,
quod antiqua canonum statuta prohibent, acer-
rime corripiatur, & secundum modum peccati
publicam agat poenitentiam. Hoc sancti patres
Augustinus, Hieronymus, Basilus, Grego-
rius, & ceteri quam multi edictis suis prohi-
buerunt.

XVI.

Si quis cogitaverit aliquid quod secundum
mandatum Domini est, & non fecerit, ut men-
dax & contemptor a Domino condemnabitur,
nisi poenitentiam in hac egerit vita.

XVII.

Si quis definierit aliqua agere quae Domino
non placent, juxta modum peccati poeniten-
tiam agat, & hoc quod temere & injuste de-
finivit, irritum revocetur.

XVIII.

Si quis hospitibus & peregrinis cum gaudio
& alacritate juxta possibilitatem suam necessa-
ria non praebuerit obsequia, si laicus est, ad
arbitrium sacerdotis poenitentiam agat, & de
cetero emendet, ne a Domino audiat: *Hos-
pes fui, & non recepistis me.* Si autem in ali-
quo gradu in ecclesiastico praefixus fuerit, se-
cundum consecrationis suae sublimitatem, am-
pliolem cum lacrymis & orationibus agat poe-
nitentiam, & postmodum emendetur.

XIX.

Si quis cogitationes malas & inutiles corde
volutat, mox suo manifestet sacerdoti, & se-
cundum ejus consilium, jeuniis, eleemosynis,
fletibus & orationibus divinum exposcat adju-
torium, quoadusque recedat hujusmodi passio.

XX.

Si quis in clero constitutus alicui damnum
parvissimae rei intulerit, reddat aliena, & tri-
duo poeniteat: laicus biduo.

XXI.

Si quis verbo in aliquem hominem peccave-
rit, si statim reminiscens, ad veniam poscen-
dam fuerit inclinatus, percipiat ab eo indul-
gentiam cui cognoscitur fecisse injuriam. Qui
autem aut non petit, aut non ex animo po-
stulat, juxta excessum injuriae congruum subja-
ceat poenitentiae.

XXII.

(a) De his canonibus vide superius Praemonitionem meam ad Collectiones Canonicas Ecgberti. *Manf.*

ANNO
CHRISTI
798.

Si quis non acquiescit, ut satisfaciatur qui intulit injuriam, admonetur ut satisfactionem Nolens faciat ei exhibeat. Si autem non audierit, sit nobis sicut Gentilis & publicanus.

Nolens faciat.

Si quis contristatus noluerit reconciliari, satisfaciatur eo qui contristavit, acerrimis maceretur inediis, usque dum gratanti animo recipiat satisfactionem.

Invicem contristantes.

Qui sibi invicem convicia obijciunt, si invicem sibi celeriter laxanda cognoscunt, hi jam ab alio judicandi non sunt, quia pariter sibi veniam dare festinaverint; si tamen excedere frequentius in semetipsis non presumunt.

Superbus & lascivus.

Si quis clericus superbire presumpserit, sapius proprio excommunicetur cibo. Lascivus item simili subiacebit sententiae.

Percussor.

Si quis in aliquo ecclesiastico gradu sacrat, percussor extiterit, (quod esse non debet) corripitur ecclesiasticis satisfactionibus acerrime: si non emendaverit, tribus mensibus studiosissime subiectus sletibus poeniteat tantummodo in pane & aqua.

Ociosus, &c.

Si quis presbyter, diaconus aut monachus, otiositatem, stultiloquium, scurrilitatem, garrulitatem, somnum, pigritiam, torporem, & his similia dilexerit, triduo poeniteat.

Idem.

Si quis monachus sanctionem regule violaverit, & contra usum veterum, veluti carnibus presumpserit, per sex mensium spatium retrusioni & poenitentiae subiacebit.

Detraher.

Qui detrahit, aut libenter audit detrahentem, triduo poeniteat: si autem prelato, septem diebus poeniteat.

Idem.

Qui detrahit de fratre, aut audit detrahentem, & patitur, excommunicari debet. Quod si de eo qui praest, amplius excommunicetur.

Nolens reconciliari.

Si quis non vult reconciliari fratri suo quem odio habet, tamdiu in pane & aqua poeniteat, usque dum reconcilietur ei.

Irae bene monent. proprio excommunicatur cibo.

Si quis excitatur & contristatur, & irascitur adversus eum qui ad orationem illum excitavit, excommunicari debet, & non manducare quoadusque compunctus agnoscat stultitiam suam, & ita conversus recipiat indulgentiam.

Mendax.

Si quis Christianus mendax reperitur, quod esse non debet, quia Christus Dominus noster, a quo nomen accepit, veritas est, secundum qualitatem quantitatemque mendacii poenitentiam agat. Scriptum est enim: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Et, omne mendacium a diabolo est.

Fabulatores, risores, joculariores, mihi que peccati rei.

Si qui Christianus fabulis otiosis, stultiloquiis, verbis jocularibus, risumque moventibus studuerit, quod secundum Domini definitionem, & sancti Pauli apostoli ejus, peccatum esse dignoscitur; sacerdoti suo manifestet, & secundum arbitrium ejus modumque delicti poeniteat.

Aniteat. Nemo Christianus parum pendat aut negligat sua etiam minima peccata, quae fieri solent in vanis & ventosis cogitationibus, in locutionibus superfluis & otiosis, in operibus absque necessitate peractis, sicut est appetitus ciborum, immoderatus risus, superfluous somnus, & innumerabilia talia: sed potius pro his ante tribunal districti iudicis assistere rationem redditurus pertimescat. Scriptum est enim: De omni verbo otioso quod locuti fuerint homines, reddent rationem Deo in die iudicii. Et item scriptura: Nihil impunitum derelinquet Deus. Et ideo pro his aliisque peccatis poenitentiam agat.

Si quis est contentiosus vel contraditor sanctis imperiis, aut mendax aut inobediens, aut in locutione clamoriferus, aut iracundus, aut subfannator, aut plus joco quam honestum est deditus, aut dure respondens, & omnino quidquid contra scripturarum sacrarum auctoritatem est; secundum mensuram opusque peccati, ad sacerdotis arbitrium poeniteat.

EJUSDEM ECGBERTI DIALOGUS PER INTERROGATIONES ET RESPONSES de institutione ecclesiastica.

Prima fronte praesentis paginae, tuam venerabilem petimus sanctitatem, ut ea quae sacrorum apicum attestatione, ad pontificalem providentiam a nobis directae sunt, grato animo cum charitate suspicias, (charitas enim aedificat) & si qua in eis acceptione videntur digna, fraternitatis tuae Chirographo firmantur; si qua vero minus apte prolata noscuntur, tu quasi subtilissimus interpret utiliora interserere non dedigneris: & post informationem eorum quae ad te missa sunt verborum, beatitudinis tuae consilia nobis literarum characteribus insinuare cupimus; quatenus vicissim membranis discurrentibus, unum atque idipsum sentiamus vinculis charitatis innexi. Ut autem fraternitas tua certius de supradictis judicare possit; proponimus utraque simul, consulta videlicet & responsa.

I. Interrogatio. Si necessitas coegerit, in quantum valet iuramentum episcopi, presbyteri, vel diaconi, vel monachi?

Responsio. Ordines supradicti secundum gradus promotionis habeant potestatem protestandi: Presbyter secundum numerum 120. tributariorum; diaconus vero juxta numerum 60. manentium; monachus vero secundum numerum 30. tributariorum. Sed hoc in criminali causa. Ceterum si de terminis agrorum oritur altercatio, presbytero liceat iuramenti sui attestatione terram videlicet unius tributarii, in jus transferre ecclesiam. Duobus quoque diaconis id ipsum conceditur. Testificatio vero trium monachorum in idipsum sufficiat.

II. Interrogatio. Presbyter, diaconus, si possunt testes fieri verborum novissimorum, quae a morientibus fiunt de rebus suis?

Responsio. Adsumat etiam secum unum vel duos: ut in ore duorum vel trium testium stet omne verum.

ANNO
CHRISTI
748

verbum, ne forte sub prætectu avaritiæ pro-
pinqui defunctorum his contradicant quæ ab ec-
clesiasticis dicuntur, solo presbytero vel diaco-
no perhibente testimonium.

III. Interrogatio.

*Presbyter, diaconus, seu monachus, si in ve-
fondis accusantur facinoribus, nullo existente evi-
denti argumento: qua ratione si inculpatis sunt,
possunt expiari?*

Responsio.

Dum constat fidele testimonium esse in ore
duorum vel trium testium; nos ne forte vi-
deamur angusto iudicio cum qui sine peccato
est opprimere, & facta testium difficultate ob-
ruatur innocentia: licet accusato sub regula
constituto cuilibet ex his tribus gradibus, pres-
byteri scilicet, diaconi vel monachi testes pro-
ducere ad purificandum se. Satenim satis est,
exinde duos vel tres quos poterit secum edu-
cere ad defensionem sui. Cui vero defunt ex-
cutores, vel propter terrorem accusantium,
ipse solus sibi sufficiat in defensione innocen-
tiæ suæ, quem nec visus testium, nec filii
procreati produunt culpabilem. Inhonestum est
enim ut aut per negligentiam sacerdotum ini-
quitas cumuletur, aut per inopiam^{*} iurium
opprimatur puritas. Pro idcirco sancimus,
cum cui crimen impingitur, ut ponat super
caput suum crucem Domini, & testetur per
viventem in sæcula, cujus patibulum est crux,
se se immunem esse a peccato huiusmodi: & sic
omnia dimittenda sunt iudicio Dei.

IV. Interrogatio.

*Presbyter vel diaconus, si examinati corrupti inveni-
untur, qua vigilantia pastorum præcavendum est,
ne ab officio quidem remoti in alia diocesi præten-
sione ministrare, ac per hoc nonnulli scandalizentur?*

Responsio.

Presbyter vel diaconus, si clarescentibus cul-
pis a proprio episcopo ejectus in ecclesia alia
ministrare pertentaverit: mox ut cognitum fue-
rit, ab episcopo cujus est diocesis, expellatur:
& sic per omnes sedes ecclesiarum nunquam
stabilis, semper vagus & profugus versetur,
donec longa afflictione humiliatus redeat ad
sustinenda jura ecclesiastica.

V. Interrogatio.

*Quid habemus de sacris ministeriis qua ante
damnationem, presbyter corruptus peregit, vel
qua postea damnatus inconsulte usurpavit.*

Responsio.

Ministeria vero quæ usurpato nomine sacer-
dotis, non dicatus ignorante populo peregit,
minime credimus abicienda: nam male bona
ministrando ipse sibi reus, aliis non nocuit.
Scienti autem causas minime deterfas, & qui
tamen particeps factus est damnati, quomodo
tribuitur ei perfectio quæ in dante non erat,
quam ipse accipere potest damnationem,
utique qui per quod habuit per prava officia
dedit, ut ejus particeps similem sortitur ex-
communicationis sententiam. Sed hoc de ba-
ptismo accipi fas non est, quod iterari non
debeat: reliqua vero ministeria per indignum
data, minus firma videntur.

VI. Interrogatio.

*Presbyter, diaconus, seu mutu prioris sui tran-
siliens in alia, si licet diocesi ministrare?*

Responsio.

Desertorem vero propriæ ecclesiæ interdi-
ctum habemus in alia ministrare; ministrantem
vero taliter a suo submoveri officio, donec re-
concilietur ecclesiæ suæ.

VII. Interrogatio.

*Si quis cujuscunque dignitatis transfugam cler-
icum vel monachum ausu improbo sub se ha-
bere presumpserit; quid de his, charissimi, de-
cernitis?*

Responsio.

Quisquis vero fratrem contra interdicta ve-
nerabilium canonum transfugam clericum vel
monachum sine literis pacificis susceperit, &
convectus in hac oblatione perduraverit,
reddat quod statutum est, xxx. quidem siclos,
xv. vero episcopo loci, xv. abbati cujus mona-
chum sine notu prioris sui susceperat; & fu-
gitivum dimittat, aut amplius excommunicatus
periclitetur. Quicumque vero ex laicis qui
monasteriis præesse noscuntur, taliter aliquem
ad se minime pertinentem susceperit; reddat
debitum statutum, regi quidem x. siclos, x.
vero abbati cujus domesticum sine consensu ec-
clesiæ susceperat: & desertorem relinquat, aut
tantam adhuc reddat pecuniam, quantum &
ante dedisse cognoscitur. Jam postea excom-
municetur usque ad satisfactionem: quatenus
obstinati quique qui Deum minime timentes
cenfuram excommunicationis omnino spernunt,
saltem amissione rerum suarum ex parte da-
mnati minime præsumant statutis contraria.
Hæc autem definitio maneat erga monasteria
virginum, quæ sub regula esse probantur.

VIII. Interrogatio.

*Si quis monachorum sacrilega se contagione
miscuerit, vindicta quidem sceleris^{*} si perti-
net ad laicos qui sunt eorum propinqui, nunc
persequamini?*

Responsio.

De his qui intra ecclesiam in gravibus vel
in levibus commissis delinquant, nihil vindi-
ctæ pertinet ad eos qui foris sunt: maxime
cum apostolus dicat, omnes causas ecclesiæ
debere apud sacerdotes dijudicari. Si qui vero
ecclesiastici crimen aliquod inter laicos perpe-
traverint, homicidium, vel fornicationem, vel
furtum agentes. Hos placuit a secularibus in
quos peccaverunt omnimodo occupari; nisi ani-
mo fuerit ecclesiæ pro talibus satisfacere. Lai-
ci vero qui sacrilega se contagione miscuerint
velatis, non eodem modo lex quo publica for-
nicarios puniri percensuit, sed duplicata xxx.
siclorum pecunia: hoc est, lx. argenteos vo-
lumus dare ecclesiæ adulterantes: quia graves
causæ graviores & actiores querunt curas.

IX. Interrogatio.

*Si permittendum est presbyteris, seu peregrini-
is, seu nostri generis, passim ministrare absque
consensu episcopi loci, in cujus diocesi iterum
demorantur, maxime sub laicis, nusquam stabi-
les, nec loco, nec auctoritate pontificali primitus
fundati?*

Responsio.

Presbyteros peregrinos, vel absolute ordina-
tos, sine literis commendatitiis circumvenientes pro-
vincias nusquam eos administrare permittitur, vel
sacramenta tradere absque conscientia episcopi
loci. Quæ vero necessaria sunt placuit eos ad-
ministrare: ad ministeria tamen sacrorum ta-
les nolumus admitti, sine grandi discretionem.

X. Interrogatio.

*Si quis frater vel soror aliqua ad se pertinua-
ria, ut alimæ, non ita repetis, ut judicantibus
ecclesiarum præsulibus ei pacifico restituantur, sed
contempto proprio episcopo irrationabiliter^{*} rerum
properat obtinere ea qua sibi iuste vel injuste vis-
deat: quid ad hæc dicitis?*

Ref.

ANNO
CHRISTI
748

* Aliquid
desse vide-
tur.
Mordantius.

* Aliquid
desse vide-
tur.
Mordantius.

ANNO
CHRISTI
M.

Responso.

Quicumque frater vel soror rem aliquam ad se (ut estimat) pertinentem non ita repetit, ut iudicantibus ecclesiarum sacerdotibus, sed per exteras potestates, vim faciens obtineat, etiam hoc quod violentas evicit omnino perdat, aut ab ecclesia expellatur. Nec tamen ecclesiam sui prejudicium imponimus: sed post obitum anathematici integris omnibus in statu suo manentibus partibusque in medio collocatis, quid antiquitas, aut veritas habeat, diligenter requiratur; & sic dimittendum est iudicium episcoporum.

XI. Interrogatio.

Quid ad hoc dicitis? quoniam quidam nonnulli propria habentes monasteria, ita se inconsulte disponunt, ut post obitum illorum, duo simul utriusque sexus unum possideant monasterium aut aqua-

* Lego, si forte dividant, * si interesse non conveniant?
Harduaut.

Responso.

Venerabilis congregatio unum ex duobus eligat quem sibi praeferre desiderat: & hic cum consilio episcopi loci constituitur abbas. Eo vero defuncto qui praelatus est, iste secundus qui connumeratus est initio heres, accipiat regimen totius monasterii, quod ante non ex toto sed ex parte sibi concessum gauderet. Si tamen dignus inveniat, suo episcopo iudicante. Quod si aliter factum fuerit, huiusmodi votum inefficax atque irritum iudicetur: sique faciens, vel consentiens, accipiensque anathema.

XII. Interrogatio.

Quid si quis ex laicis clericum vel monachum occiderit, utrum pretium sanguinis secundum legem natalium parentum propinquis ejus reddendum sit, an ampliori pecunia senioribus suis satisfaciendum sit, vestra humanitas sentiat?

Responso.

Quicumque vero ex laicis occiderit episcopum, presbyterum vel diaconum, aut monachum, agat penitentiam secundum gradus penitentis constitutos; & reddat pretium ecclesiae suae episcopo * secundum universalis concilii, pro presbytero odingentos siclos, pro diacono sexingentos, pro monacho vero quadringentos argenteos: nisi aut dignitas natalium, vel nobilitas generis major repositat pretium. Non enim iustum est, ut servitium sanctae professionis in meliore gradu perdat, quod exterior vita sub laico habitu habuisse iure parentum dignoscitur. Cui vero non est substantia ut redimat se a perpetrato homicidio, regi dimitendus est ad puniendum: ne interfectores servorum Dei se parent impune posse peccare. Hinc vero vindicta quam de homicidiis presbyterorum percensuimus; maneat erga abbates qui sunt sine ordine: nisi aliquem ex his synodale collegium alicui consilio aut superiorem aut inferiorem iudicaverit.

XIII. Interrogatio.

Quid si ex convenientia amborum legitimam dissolvatur conjugium, propter infirmitatem viri vel avaris, si liceat sine incontinenti secundum inire connubium, infra consensum praebente, & promittente sese continentiam in perpetuum servaturum: vestra sanctitas quid de hoc iudicat?

Responso.

Nemo contra evangelium, nemo contra apostolum sine vindicta facit: Idcirco consensum minime probemus adulteris. Opera tamen quae sine periculo portari non possunt, nemini imponimus: ea vero quae Dei sunt mandata confidenter indicimus. Quem autem infirmitas im-

Concil. General. Tom. XII

Aplendi praepedit, uno profecto multum referamus iudicio Dei. Igitur ne forte videamur lenitio fovere adulteros, aut diabolus qui docet adulteros de adulteris exuret, * auctoribus audi, quod Deus coniunxit homo non separet; & itam, Qui potest capere capiat. Saepes namque temporum permutatione, necessitas legem frangit. Quid enim fecit David quando eforis? & tamen sine peccato est. Ergo in ambiguis non est ferenda sententia. Sed consilia necesse est periclitari pro salute aliorum; hac condicione interposita, ut ei qui se continentiam devovit nullo modo concedatur secundas inire nuptias, vivente priore.

XIV. Interrogatio.

Quid ad hoc dicimus; si quis de laicis clericum vel monachum obnoxium esse pronunciat pro causis aliquibus, jampridem sub laico habitu perperat, sed nec dum fuitis: si quia minime praevaluit, si quod antea dissimulando tacuit usque nunc, & modo ecclesiae molestus & importunus infestis?

Responso.

Quisquis vero secularis servitium sanctae professionis subire desiderat; si interrogatus respondeat, conditionis servilis sese non esse obnoxium, nec homicidium palam perpetrasse inmundatum, neque res alieni juris modo sub se habere, nisi Deo, cujus est servus propter offensam peccati: quod si sefellit ecclesiam Dei, & crimen suum dolose celaverit: placuit ecclesiam habere potestatem dimittendi eum, vel satisfacere pro eo si voluerit. Eos vero qui tales inveniantur, ab ecclesia limine per vim volumus abstrahi, neque a die conventionis tempus ecclesiam concedi reos delinceps ad occultandos; sed ut Deo agatur reverentia, absque ulla lusione veriusque relinquendi sunt: quod ecclesia domus propitiationis est, non spelunca latronum. Lege dedicationem templi Salomonis. Res vero si quas ecclesiam obtulerat, eas sacerdos reddat, ut habeat unde se redimat.

XV. Interrogatio.

Pro quibus criminibus nullus sacerdos potest fieri, vel pro quibus jampridem ordinatus deponitur?

Responso.

Huiusmodi tunc ordinatio episcopi, presbyteri vel diaconi, rata esse dicetur; si nullo gravi facinore probatur infestus; si secundam non habuit uxorem, nec a marito relictam, si penitentiam publicam non gessit, nec ulla corporis parte vitiatum apparet; si servilis aut ex origine non est conditionis obnoxius, si curia probatur nexibus absolutus, si adsecutus est literas, hunc elegimus ad sacerdotium promoveri. Pro his vero criminibus nullum licet ordinari; sed promotos quosque dicimus deponendos. Idola scilicet adorantes; per aruspices & divinos atque incantatores captivos in diabolo tradentes; si dem suam falso testimonio expugnantes; homicidiis, vel fornicationibus contaminatos; furta perpetrantes; sacrum veritatis nomen perjurii temeritate violantes. Eos tamen nisi per penitentiam publicam non oportet admitti ad promerendam communionis gratiam; non ad recuperandum pristinum dignitatis honorem. Alienum est enim ab ecclesia penitentes sacrosancta ministrare, qui dudum vasa fuerant vitiorum.

XVI. Interrogatio de jejunio quatuor temporum.

Legitima jejunia mensis primi, quarti, septimi, H h a

ANNO
CHRISTI
M.
* Lego obnoxium
Harduaut.* Lego penitentiam
dum dixerit
non autem
falsis ac.

ANNO
CHRISTI
748.

Et decimus utrum initio ipsorum mensum, an aliter celebranda sint; Et quo auctore, aut quomodo, aut pro quibus causis instituta; consensu sententia exponis. Uniformiter ab omnibus celebrantur, per universas dilectionis vestra sedes, Et Anglorum ecclesias?

*Lege in nos
sumus.
Harduinus.*

Responsio.

Quia igitur mundus quatuor plagis continetur, Orientis, Occidentis, Meridiei & Aquilonis; & homo quatuor elementis constat, id est igne, aere, aqua & terra; & interior sensus ex quatuor continetur virtutibus, prudentia, temperantia, fortitudine atque iustitia; & quatuor flumina Paradisi ad irrigandam universam terram, in typo quatuor evangeliorum profuunt; & quatuor temporibus annus, vere,estate, autumnus & hyeme convertitur, & ex omni parte quadratus numerus perfectus dignoscitur; idcirco autem quatuor temporum jejunia veteres Patres instituerunt, secundum Dei legem, & nunc in novo Testamento sancti viri atque apostolici doctores.

I. De primo mense Dominus ait ad Moysen: *Mensis iste vobis principium mensum, primus erit in mensibus anni.* Et iterum Dominus ad Moysen: *Observate mensem novorum frugum, quando egressi estis de terra Egypti, legitimum in generationibus vestris.* Quod jejunium sancti Patres in prima hebdomada mensis primi statuerunt, quarta & sexta feria, & sabbato, exceptis diebus quadragesimalibus. Nos autem in ecclesia Anglorum idem primi mensis jejunium,

Exod. 13. 4.

Deut. 16. 1.

(ut noster didascalus beatus Gregorius, in suo antiphonario & missali libro, per pedagogum nostrum beatum Augustinum transmisit ordinatum & rescriptum) indifferenter de prima hebdomada quadragesime servamus.

II. Secundum jejunium quarti mensis a veteri lege exortum est, quando lex data est Moyse in monte Sinai; & preceptum est a Domino ut sit populus paratus ad audiendam vocem in diem tertium, & ne appropinquent uxori-
bus suis. Et iterum Dominus ad Moysen: *Tolleis de cunctis frugibus vestris primitias, & offeretis ea Domino Deo vestro.* Quod & in novo Testamento constitutum est, juxta id quod Dominus ait: *Non possunt filii sponsi jejunare, quando cum illis est sponsus, & reliqua.* Quod juxta congruentiam temporum post ascensionem Domini ad celos, presentia corporali subtrahita, tunc indictum est jejunium quarti mensis, secundo sabbato. Hoc autem jejunium idem beatus Gregorius per prefatum legatum, in antiphonario suo & missali, in plena hebdomada post Pentecosten, Anglorum ecclesiam celebrandum destinavit. Quod non solum nostra testantur antiphonaria; sed & ipsa quae cum missalibus suis conspeximus apud apostolorum Petri & Pauli limina.

Deut. 16. 1.

Matth. 19. 11.

Levit. 23. 7.

III. Tertium jejunium septimi mensis, a Domino per Moysen praecipitur dicentem: *Loque-*

*re filiis Israel, & dices ad eos; Decimus dies mensis septimi vocabitur sanctus, humiliabitur animas vestras in jejunio. Omnis anima quae afflicta non fuerit die hoc, porabit de populo suo. Idcirco autem in ecclesia hoc jejunium celebratur secundum antiquam consuetudinem, vel quia deficiunt dies, & nox augetur: quia ad defectum solis & noctis augmentum vita nostra deficiere adveniente morte ostenditur; quoniam mors in judicio Dei & resurrectione reparabitur ad vitam: & si vita nostra terminus deflectione dierum exprimitur, mortisque adventum in augmento noctis; necessarium duximus, ut ob memoriam & recordationem tanti mysterii, omni anno humiliemus animas nostras, ut filios Israel hoc in tempore fecisse legimus, in jejunio & afflictione, non solum a cibis, sed ab omnibus vitiorum contagiis: attendentes sermonem evangelii; *Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebra vos comprehendant; omnes autem nox quando nemo potest operari.* Hoc Anglorum ecclesia in plena hebdomada ante equinodium, neglecta tertia hebdomada computatione, solet celebrare.*

ANNO
CHRISTI
748.

Jan. 12. 12.

Jerem. 16. 1.

IV. Quartum jejunium mense Novembrio a veteribus colabatur, juxta preceptum Domini ad Jeremiam dicentis; *Tolle volumina libri, & scribe in eo omnia verba quae locutus sum adversus Israel & Judam. Et factum est in mense nono praedicaverunt jejunium in conspectu Domini omni populo in Jerusalem.* Hac ergo auctoritate divinarum scripturarum, ecclesia Catholica morem obtinet, & jejunium atque observationem mense celebrat decimo, sabbato quarto, propter advenientem venerabilem solennitatem Domini nostri Jesu Christi: ubi ante plures dies & continentia carnis & jejunia exhibenda sunt, ut unusquisque fidelis praearet se ad communionem corporis & sanguinis Christi, cum devotione sumendam. Quod & Anglorum semper in plena hebdomada ante natale Domini consuevit, non solum quarta & sexta feria, & sabbato, sed & iuges XII. dies in jejniis, & vigiliis & orationibus, eleemosynarum largitionibus, & in monasteriis, & in plebibus, ante natale Domini quasi legitimam jejunium exercuisse perhibetur. Nam haec, (Deo gratias) a temporibus Vitaliani papae & Theodori Dobernenfis archiepiscopi inolevit in ecclesia Anglorum consuetudo, & quasi legitima tenebatur, ut non solum clerici in monasteriis, sed etiam laici cum conjugibus & familiis suis ad confessores suos pervenirent, & se sletibus a carnalis concupiscentiae consortio his duodecim diebus cum eleemosynarum largitione mundarent: quatenus puriores dominicam communionis perceptionem in natale Domini perciperent; praeter haec namque constituta jejunia, quarta & sexta feria propter passionem Christi, & sabbato, propter quod ipso die jacuit in sepulchro, plerique jejunaverunt.

ANNO
CHRISTI
11.ANNO
CHRISTI
11.

(11) ECGBERTI EBORACENSIS ARCHIEPISCOPI

C A N O N E S

DE REMEDIIS PECCATORUM.

P R A E F A T I O.

DE remediis peccatorum paucissima haec quae sequuntur ex priorum monumentis excerptimus; in quibus tamen omnibus non auctoritate censoris, sed consilio potius compatiens uti sumus, solenter admonentes doctum quemque sacerdotem Christi, ut in universis quae hic annotata reperit, sexum, aetatem, conditionem, statum, personam cuiusque penitentiam agere volentis, ipsum quoque cor penitentis curiose discernat, & secundum haec, ut sibi visum fuerit, singula quaeque judicet. Quibusdam namque a cibis abstinendo,* nonnullis genua sapius flexendo, sive in cruce stando, aut aliud aliquid huiusmodi, quod ad purgationem peccatorum* pertineat, faciendo, plurimis universa haec agendo, sua necesse est errata corrigere: quae universa in examine discreti debent pendere iudicis.

Excerptum de canonibus Catholicorum patrum, vel penitentia ad remedium animarum domini Agberti archiepiscopi.

I.

1. Titulus 6. Institutio illa sancta, quae fiebat in diebus patrum nostrorum, rectas vias nunquam deseruit, qui instituerunt penitentibus atque lugentibus suas possessiones ad vera medicamenta salutis: quia diversitas culparum diversitatem facit penitentibus medicamentorum, vel sicut medici corporum diversa medicamina vel portiones solent facere contra diversitatem infirmitatum, vel iudices secularium causarum. Diversa igitur iudicia, qui boni sunt & recti, pensant & tractant, quomodo recte iudicent inter miseros & divites, inter causam & causam. Quanto magis igitur, o sacerdotes Dei, diversa medicamenta animarum invisibilium hominibus pensare & tractare oporteat, ne per stultum medicum vulnera animarum* fiant pejora, Propheta dicente: *Compatruerunt & deterioraverunt ciuitates mea a facie insipientiae mea.* O stulte medice, noli decipere animam tuam, & illius ne duplicem penam accipies,* vel septupla vel millena. Audi Christum dicentem; *Si cecus cecum duxerit, ambo cadent in foveam.* Si tu non cogitas iudicium meum, alter homo non audit neque videt, qui me iudicet. O non intelligis quia Deus iudex iustus & fortis videt & audit, & in palam abscondita deducit, & reddit secundum opera: & item vere sunt nonnulli cecorum canum similitudine currentium ad cadavera mortuorum, vel corvorum volantium, qui ad sacerdotium vehantur, qui non propter Dominum, sed plus propter honorem terrenum inhiantes, caci* divina sapientia. De talibus

Adixit Gregorius Nazianzenus: Timeo hoc quod canes affectantur officium pastorale, maxime cum in semetipsis nihil pastoralis preparaverint disciplinam. Ezechiel namque ait: *Va pastoribus Israel, qui pascunt semetipsos, & non gregem: lac bibunt, & lana eorum operiebantur, & quod crassum fuit manducabant, quod fractum fuit non alligabant, &c.* Item Ezechiel ait. *Va sacerdotibus, qui comedunt populi mei peccata, hoc est, sibi eorum sumentes victimas, & non orantes pro eis. Comedentes hostias, & non corripientes: qui ubi morituros homines audiunt, inde gaudentes preparant se ad praedam, quasi corvi ad cadavera mortuorum.* Nunc ergo, fratres, qui voluerit* sacerdotalem auctoritatem accipere, in primis cogitet propter Deum, & preparat arma ejus antequam manus episcopi tangat caput, id est psalterium, lectionarium, antiphonarium, missale, baptisterium,* martyrologium, in anno circuli ad predicationem cum bonis operibus, & computum cum cyclo,* hoc est jus sacerdotum. Postea autem suum penitentialem, qui hoc ordine secundum auctoritatem canonum ordinatur, ut discretionem omnium causarum intelligat primitus, siue quibus rectum iudicium non potest stare, quia scriptum est: *In nulla re appareas indiscretus, sed distingue quid, ubi, quando, qualiter debes facere.* Non omnibus ergo in una eademque libra pensandum est, licet in uno constringantur vitio: sed discretio sit unoquoque eorum, hoc est inter divitem & pauperem; liberum, servum, infantem, puerum, juvenem, adolescentem, aetate senem, hebetem, guarum; laicum, clericum; monachum, episcopum, presbyterum, diaconum, subdiaconum, leutorem; in gradu, vel sine; in conjugio, vel sine; peregrinum,* virginem, semidnam,* canonicam, vel sanctimoniam,* debilem, infirmum, sanum. De qualitate pecudum vel hominum, continens vel incontinens, voluntate* vel in casu, in publico vel in abscondito, quasi compunctione emendet necessitate vel in voluntate, loca & tempora collationum constituerunt sancti apostoli. Deinde sancti patres, & S. Penuus:* deinde canones sanctorum patrum, deinde alii atque alii, ut Hieronymus, & Augustinus, & Gregorius, & Theodorus. Ex quorum omnium ista descriptimus dictis & sententiis veraciter, ut salvi sint omnes, & non pusillanimes, quia poenitentia potest tormenta patientur. Item in Jesu filii Sirach: *In iudicando esse misericors, pateris ut pater, & pro viro matri illorum.* Item Jn. 1. S. Jacobus dixit: *Judicium sine misericordia erit illi qui non facit misericordiam: supererualtat autem misericordia iudicium, ut idem ipse conlequatur: ut S. Benedictus, hoc est qui veram penitentiam faciunt in jejuniis & steru, in elemosinis, in orationibus, & perpetrata ite-*

(11) Haec iudicia in rebus ex illis quae in Praedicatione ad Opera Canonica Egberti superius annotantur, cum in praedicationibus omnibus Libellus editionis illius sub hoc alio peruenit. Venerabilis Bedae Praedicator Canonici &c. Portionem autem esse amplioris Operis ab Egberto confecti, ibidem ex Bedae adnotatione. Mansi.

ANNO
CHRISTI
198.

rum non faciunt; & si faciunt, tamen non perseverarent in eis, quia Deus dixit: *Malum cogitasti, ignovi; malum dixisti, ignovi; malum fecisti, ignovi; perseverare vis in malo, non ignosce.* Ergo qui perseverant in malo, non ignosce, sed iudica iudicium districtum secundum canones, ut alii timorem habeant.

II. De fornicatione.

* Mox ex canonibus huius sequentibus capitulum re- petitur est apud Boetium, Ivo, Anselmum, Gratianum, Pa- normiam, similesque iuris cano- nici promul- gandos, ut obli- vionem V. C. An- selm Augu- stinus in no- tis ad hoc penitentialia.

* Adolescens si cum virgine peccaverit, an- num unum poeniteat. Si semel & fortuito, lo- vietur, & tamen usque ad annum plenum. Si intra viginti annos puella adolescens, tres qua- dragenas, & ferias legitimas. Si propter hoc peccatum servitio humano additi sunt, qua- draginta dies: si mitens tantum, & non coin- quatus, viginti dies poeniteat. Si vidua ob- stuprata, annum totum, & dies jejuniorum in altero: si usque ad generatum filium, annos duos integros, & duos alios levius. Si oc- ciderint, annos tres, & alios quatuor levius. Si monachus laicam, tres annos poeniteat; il- la duos, & legitimas ferias. Si monacham lai- cus, duos annos poeniteat, & legitimas ferias; illa tres. Si usque ad generatum filium, annos quatuor: si & occiderint, septem annos poeni- teat. Si quis vacans alterius uxorem polluit, duos annos poeniteat. Si uxoratus virginem, similiter; ita ut primo horum a sua conti- neat, si ei consenserit; alioquin addatur mo- dus poenitentiae. Si uxoratus uxorem alterius, tres annos poeniteat; primo horum a propria consentiente abstineat. Si uxoratus ancillam suam, annum unum poeniteat, & tres quadra- gesimas, & legitimas ferias tribus mensibus primis, & a sua se contineat. Illa si invita passa est, quadraginta dies poeniteat: si con- sentiens, tres quadagesimas, & legitimas ferias. Si adolescens sororem, septem annos po- niteat: si matrem, septem annos, & quandiu vixerit, nunquam sine poenitentia. Si sodomi- ta, annos septem; si in consuetudine, annos septem; vel si monachus, annos septem. Qui cum pecude peccat, annum unum; si mona- chus est, duos annos. Qui saepe fornicantur laici cum laica, tres annos poeniteant, & quanto saepius aut negligentius, tanto magis & tempus addat & modum. Qui diutius for- nicationi, perjurio, latrocinii, ceterisque fla- gitiis servivit, annos septem poeniteat. Qui complexu feminæ illecebrosæ, vel osculo pol- luitur, dies triginta poeniteat. Qui contactu ejus inverecondo ad carnem, tres menses po- niteat. Puer se ipsum voluntate polluens, tri- ginta dies poeniteat; juvenis quadraginta. Qui in turpiloquio polluitur negligens, septem dies poeniteat. Qui impugnatione cogitationis & na- turæ inquinatur nolens, per quatuor dies quin- quagenos psalmos canat, & quarta & sexta fe- ria jejuset ad nonam vel ad vespertam. Qui in ecclesia consecrata nubunt: qui in ecclesia per somnium polluitur, tres dies poeniteat; uxora- tus contineat se quadraginta dies anni ante pa- scha & natale Domini; & omni die dominico, & quarta & sexta feria a conceptione manife- stata, usque post natam sobolem. Vir conti- neat se ab uxore tres menses. Uxor post na- tam sobolem abstineat se ab ecclesia, si filius est, dies triginta, si filia quadraginta. Sed in tempore menstrui sanguinis, nam qui tunc

* neptis vel sororis.

Asumperit, triginta dies poeniteat, qui septem dies. Parens, cujus filius per negligentiam non baptizatus obiit, unum annum poeniteat, & nunquam sine aliqua poenitentia. Si sacerdos, ad quem pertinebat, vocatus venire neglexe- rit, ipse ob damnationem animæ iudicio epi- scopi sui castigaretur. Sed in omnibus licet si- delibus, ubi forte mortuos invenerint non baptizatos, imo præceptum est, animas eri- pere a diabolo per baptismum: id est benedi- ctam simpliciter aquam in nomine Domini, baptizare illos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Intincto autem superfluo a- qua, unde oportet eos qui possunt, fideles monachos maxime, & scientiam habere bapti- zandi, & si longius alicubi exierint, eucharis- tiam semper secum habere.

III. De occisione.

(a) Qui occiderit monachum aut clericum, arma relinquat, & Deo serviat, vel septem an- nos poeniteat. Qui laicum, odii meditatione, vel possidenda hereditatis ejus, annos qua- tuor. Qui pro vindicta fratris, unum annum. Et in sequentibus duos annos, tres quadra- gesimas ac legitimas ferias. Qui per iram subi- tam & rixam, tres annos poeniteat. Qui ca- su, unum annum. Qui in bello publico, dies quadraginta. Qui jubente domino suo servus, dies quadraginta. Qui liber jubente majore suo innocentem, annum unum, & sequentes duas tres quadagesimas, & legitimas ferias. Qui super rixam idem debilem vel deformem hominem reddit, impensas in medicos, & ma- culæ pretium, & opus ejus, donec sanetur, re- stituat, & dimidium annum. Si vero non ha- bet unde restituat hæc, annum integrum. Qui ad feriendum hominem surrexerit, volens eum occidere, duas septimanas poeniteat. Si cleri- cus fuit, septem menses. Quod & si vulnera- verit, dies quadraginta. Si clericus, annum totum. Sed & pecuniam pro modo vulneris, licet lex non commendat, cui inflixit tri- buat, ne læsus scandalizet. Mulier partum suum ante dies quadraginta sponte perdens, unum annum poeniteat. Si vero post qua- draginta dies, tres annos poeniteat. Si vero post- quam natus fuit, quasi homicida. Sed distat multum, utrum paupercula per difficultatem nutriendi, an fornicaria, causa sceleris celan- di faciat. Qui perjurat sciens, compulsus a do- mino suo, tres quadagesimas poeniteat, ac le- gitimas ferias. Qui sciens virtutem juramen- ti vel perjurii, perjurat in manu episcopi aut presbyteri, vel altari, vel cruce consecrata, tres annos poeniteat. Si vero in cruce non consecrata, unum annum poeniteat. Si autem in manu hominis, apud Græcos nihil est. Qui seducit nescium perjurare, pernoxio, qui & postea perjurium suum cognovit, unum annum poeniteat.

IV. De immunda carne.

Qui manducat carnem immundam aut dila- ceratam a bestiis, quadraginta dies poeniteat. Si necessitate famis cogente, multo levius. Mus si ceciderit in liquorem, tollatur inde, & aspergatur liquor ille aqua benedicta: si ve- ro mortua sit, abiciatur totus liquor, nec ab hominibus sumatur, sive lac sit, sive cerevi- sia, vel aliquid hujusmodi: quod si mortuus sit,

ANNO
CHRISTI
198.

* Christus, inquit. Aug.

* jubet, im- peret scandalize- tur

* pro difficultate.

* pernoxio seducit nescium perjurare, pernoxio, qui & postea perjurium suum cognovit, unum annum poeniteat.

(a) Nonnulla hic sunt, quæ non congruunt cum Penitentiali; sed forte hic suo sensu Egbertus scribit; in Penitentiali vero Isidori verbis loquitur. May.

ANNO
CHRISTI
748.

fit, liquor ille in quo uis vel mellea in-
cidens moritur, purgetur, & aspergatur aqua
sancta, & sumatur, si necessitas sit. Si uis
stercoraverit in quemcumque liquorem, huius-
modi tollatur stercus, & mundetur cibus aqua
benedicta, & sumatur. Qui sanguinem nescius
cum saliva sorbet, non ei nocet; qui man-
ducaas proprio polluitur inficius, non ei no-
cet. Si autem scit, penitentiam agat juxta
modum pollutionis.

v. De capitalibus criminibus.

De capitalibus
criminibus
generibus
repleto leg-
bus per
capita leg-
la in mon-
scripsit co-
dices.

Septem capi-
talis crimina
vulgo hoc
voco codi-
ficantur.

S. A. L. I.
C. I. A.
Vocantur
crimina.

Vide Cassa-
nem, Theo-
dolphum,
Burchardum
de parochi-
alibus libris.
vel reliquis

Nunc igitur capitalia crimina secundum ca-
nones explicabo. Prima * superbia, invidia,
fornicatio, inanis gloria, ira longo tempore,
tristitia seculi, avaritia, ventris ingluvies. Au-
gustinus adjecit sacrilegium, id est sacrarum
rerum furtum, & hoc est maximum furtum,
vel idololatriis servientem, id est auspiciis, &
reliqua. Deinde aulterium, falsum testimo-
nium, furtum, rapina, ebrietas assidua, ido-
latria. Molles, sodomitis, maledici, perjuri.
Ista sunt ergo capitalia crimina. Sanctus
Paulus & Augustinus, & alii sancti computa-
verunt, pro istis fieri oportere elemosynas
largas, & longum tempus jejunium teneatur.
Id est, ut alii judicant, pro capitalibus, id
est adulteris, homicidiis, perjuriis, fornicariis,
& similibus. Laicus quatuor annos peniteat,
clericus quinque, subdiaconus sex, diaconus
octo, presbyter decem, episcopus duodecim,
si consuetudo erat.

vi. De minoribus peccatis.

Id est furtum, falsum testimonium, & si-
milibus. Laici annum unum, clerici duos,
subdiaconus tres, diaconus quatuor, presbyter
quinque, episcopus septem annos peniteant.
Item sodomitis si consuetudo erat, episcopus
quatuordecim annos peniteat, presbyter duo-
decim, diaconus decem, subdiaconi octo, cle-
rici septem, laici quinque: monachus si for-
nicationem facit cum ancilla Dei, quatuor
annos peniteat: si cum puella, septem annos
peniteat. De parricidis vel fratricidis, qui-
dam septem, quidam quatuordecim & septem.

vii. De cupiditate caterisque flagitiis.

In v. l. po-
tius
locutione

Perurbani
ordinem po-
tius Aug.
quod hoc ex
diversis scri-
ptoribus ve-
ritate compo-
sitae fuerit
sumpta.

Item cupidus vel avarus, vel ebriosus, vel
superbus, vel invidus, vel rapax, vel * iracu-
dia longa, vel maledicus, vel his * similia,
qui enumerare longum est, tres annos peni-
teat. Item * si clericus cum quadrupede for-
nicaverit, duos annos peniteat, subdiaconus
tres, diaconus quinque, presbyter septem, epi-
scopus decem annos peniteat. Qui cum ma-
dre fornicaverit, quindecim annos peniteat.
Si cum alia vel sorore, duodecim annos peni-
teat. Qui cum fratre naturali fornicaverit
per commixtionem carnis, ab omni carne se
abstineat, quindecim annos peniteat. Si cle-
ricus venationes exercuerit, annum unum peni-
teat, diaconus duos, presbyter tres. Si pres-
byter, vel diaconus, vel monachus uxorem du-
xerit, in conscientia populi deponatur. Si adul-
terium perpetraverit cum ea, & in conscientia
populi deponit, projiciatur extra ecclesiam; &
inter laicos peniteat quadriduo vixerit. Qui di-
miserit uxorem suam alteri conjugii, septem
annos peniteat. Si clericus homicidium fece-
rit, & proximum suum occiderit, decem an-
nos peniteat, exul septem peniteat, si odii
meditatio fuit. Si laicus homicidium fecerit
per furorē, & meditationem, quatuor annos
peniteat, vel quinque, vel septem annos peni-
teat. Si per rixam, quatuor annos peni-

teat. Item qui immolet demonibus in ma-
gnis, si consuetudo est, decem annos peni-
teat: in minoribus annum unum: sargiis &
divinationibus, quinque annos peniteat. Emif-
sores tempestatum septem annos peniteant; ut
penitentia semper isto ordine servata sit ab
uno anno, & deinceps de qualicumque pecca-
to: id est in unaquaque hebdomada tres dies
vino, & sine medone, carne: & jejunet us-
que ad vespeream, & manducet de sicco cibo,
& tres quadragesimas semper de sicco cibo,
& jejunet tres dies ad nonam, & tres ad ve-
speream; & in diebus dominicis, & in natale
Domini quatuor dies, & in epiphaniam, & in
pascha, usque in albas, & ascensionem Domi-
ni, & pentecosten, & sancti Michael, & san-
cti Maris, & sancti Joannis Baptistae, & duo-
decim apostolorum, & sancti Martini, & illius
sancti festivitatem, qui in illa provincia est,
in his praedictis diebus * faciat charitatem, si-
cut sui compares, clerici sive laici. Ebrieta-
tem & ventris distensionem in omnibus ca-
veant. Faciant quod Apostolus dicit: Sive
manducatis, sive bibitis, vel quidquid facitis,
omnia ad gloriam Dei facite. Tunc ergo digna
penitentia est, si hoc impleatur.

viii. De clericorum penitentia.

Item in canone apostolorum * indicatur, ut
episcopus, presbyter, diaconus, qui in forni-
catione aut perjurio, aut furto captus est,
deponatur, non tamen communione privetur,
quia non * judicat Deus his in idipsum. Si
quis pontifex fornicationem faciens, naturalem
judicabit, duodecim annos peniteat; per mul-
tas lacrymas & elemosynas veniam a Domi-
no petat; post annos tres vel quatuor levius.
Presbyter cum puella non prelato monachi vo-
to annos tres vel quatuor peniteat, tres qua-
dragesimas, & quartas & sextas ferias semper
de sicco cibo. Si cum ancilla Dei, aut cum
malesculo, plus addetur, id est septem annos
peniteat, si consuetudo est. Similiter diaco-
ni, si monachi non sunt, duos vel tres an-
nos peniteant. Sic & monachus sine gradu,
si cum puella, annos tres. Si diaconus vel
monachus sunt, quinque vel septem annos peni-
teant: si sine voto, monachi cum puella
novem annos vel decem peniteant. Clericus
sine voto monachi fornicatus, unum annum
peniteat. Si frequenter, duos annos peni-
teat. Si cum canonica, duos annos; frequen-
ter, tres. Si genuerit filium, plus peniteat,
id est quatuor vel quinque annos, alii dicunt
septem exul fiat. Sic & virgo sanctimonialis
cum laicis sine gradu, si clericus, qui cano-
nici sunt unum annum; frequenter, duos. In
gradu autem, sicut monachus, id est tres an-
nos. Theodorus dixit: Monachus faciens for-
nicationem, & non invenit, unum annum peni-
teat & dimidium. Item monachus faciens
cum puella, sex annos peniteat. Laicus ma-
culans se cum ancilla Dei, annos duos peni-
teat. Si genuerit ex ea, tres annos peniteat.
Si sine conjugio sunt, tres quadragesimas;
quidam quadragesima dies judicant, id est, con-
suetum. Item sodomitis quidam, decem, id
est, qui saepe fecerit, vel in gradu quidam se-
ptem annos, quidam annum, ut mollis qui-
dam centum dies, ut pueri, viri inter annos,
si pueri duos annos. Qui cum pseudo pecca-
verit, vel jumento, decem annos peniteat,
quidam septem, quidam tres, quidam unum,
quidam centum dies, ut pueri. Oportebat di-
scere.

ANNO
CHRISTI
748.

Id est utatur
colem cibo
ac potu quo
III
a. Cor. 10.

ut
judica-
tur
Naham ex
70.

ANNO
CHRISTI
748.

secretionem esse inter qualitatem pecudum, vel hominum, sicut supra diximus. Item episcopus, si cum quadrupede fornicaverit, octo annos pœniteat. Si consuetudo decem, presbyter quinque, diaconus tres, clericus duo.

IX. De iuramento.

Qui iuramentum fecerit in ecclesia, aut in evangelio, sive in reliquiis sanctorum, septem annos pœniteat. Alii duodecim annos iudicant. Sive in manu episcopi aut presbyteri vel diaconi, sive in cruce consecrata, unum annum pœniteat. Alii tres vel quatuor iudicant. Et in cruce non consecrata, unum annum, vel septem menses, ut aliis: qui autem seductus ignorans, & postea cognoscit, unum annum pœniteat, vel tres quadragesimas, vel quadraginta dies pœniteat. Si quis coactus pro qualibet causa necessitatis, tres quadragesimas, alii tres, annum unum, & ex eis in pane & in aqua, ut alii iudicant. Item perjuri tres annos, qui suspicatur priusquam iumentum ducatur, & tamen iurat per consensum, duos annos pœniteat. Si quis in manu laici iuraverit, apud Græcos nihil est.

X. De abstinentia mulierum.

Mulier absterneat se a viro suo, quando conceperit, antequam pepererit: & post partum quadraginta dies. Qui autem nupserit his diebus, decem dies pœniteat, vel triginta, vel viginti. Qui in matrimonio sunt, abstineant se tres quadragesimas, & pœniteat, vel triginta, vel viginti. Qui in matrimonio sunt, abstineant se tres quadragesimas, & in dominica nocte, & in sabbato & feria quarta & tertia, qui legitime sunt, & tres noctes abstineant se, antequam communicent. Qui in quadragesima ante pascha cognoscit uxorem suam, & noluit abstinere, unum annum pœniteat, vel suum pretium reddat ad ecclesiam, vel pauperibus dividat, vel viginti sex solidos reddat. Si per ebrietatem vel aliqua causa accesserit sine consuetudine, quadraginta dies pœniteat. Mulier si divinationes fecerit, vel incantationes diabolicas, unum annum pœniteat, vel tres quadragesimas, vel quadraginta dies, iuxta qualitatem culpæ. Mulier si aliquem interfecerit, imitantes maleficia sua, id est per poculum, aut per artem aliquam, quatuor annos pœniteat. Si pauperula, quatuor annos. Mulier si occiderit filium suum per homicidium, undecim annos pœniteat.

XI. De auguriis vel divinationibus.

Auguria vel sortes, quæ dicuntur falsa sanctorum, vel divinationibus observare, vel quorumcumque scripturarum inspectione futura promittunt, vel votum voverit in arborem vel in quamlibet rem, excepta ecclesia, si clericus laici, excommunicentur ab ecclesia, vel tres annos clericus pœniteat, laici duo vel uno & dimidio. Mulier si filium suum supra tectum ponit, vel in fornacem, pro sanitate febrium, quinque annos pœniteat. Nolite exercere, quando luna obscuratur, ut clamoribus ac maleficiis sacrilego usu, se defendere posse confidunt. Caragios & divinos præcantatores, laici tres dies sine cerevisia vel vino & carne, alii duodecim dies. Si fidelis laicus sit, qui pro nequitia inebriat alterum, quadraginta dies pœniteat. Si vomitum facit infirmitatis causa, sine culpa est.

XII. De ebrietate.

Si per ebrietatem vel voracitatem evomuerit eucharistiam, quadraginta dies pœniteat

* vel perfol-
verit ad ar-
borem vel
lapidem vel
ad

* carlagios:
alibi dicitur
sar, divini
divinationes
sacrilegi,
forficulanti,
etc.
* phylacteria
etiam diabo-
lica, & vel
characteres
diabólicos,
vel herbas,

A clericus monachus, diaconus sexaginta, presbyter septuaginta, episcopus centum decem. Si infirmitatis causa septem dies unusquisque: sine infirmitatis causa, sacrificii die quatuor dies: quidam psalterium, quidam bis psalterium. Sacrum sacrificii die in ignem projecit, vel in flumine, centum psalmos cantet. Si canes comedunt talem vomitum, centum diebus, si scit: si non scit, quadraginta. Qui vero inebriatur contra præceptum Domini, si votum sanctitatis habent, (hoc est ebrietas, quando statum mentis mutat, & linguam balbutiunt, & oculi turbantur, & vertigo erit, & ventris distensio, ac dolor sequitur) si clericus sit, quatuor dies pœniteat, monachus quatuordecim; diaconus quatuor hebdomadas, presbyter quatuor, episcopus quinque, prælati tres sine vino & carne.

XIII. De eucharistia.

Si quis eucharistiam negligentem causa perdidit, unum annum pœniteat, tres quadragesimas, seu quadraginta dies pœniteat. Si sacrificium in terra ceciderit causa negligentem, quinquaginta psalmos cantet. Qui neglexerit sacrificium, ut vermes in eo sint, ut colorem non habeat, saporemque, viginti dies pœniteat vel triginta, vel quadraginta, & in igne accendatur: cinis ejus sub altare abscondatur. Si usque ad terram ceciderit, unum diem pœniteat: si stella arserit, altare ceciderit, triginta dies pœniteat. Qui in ecclesia modicam partem perdidit, & non invenerit, viginti dies pœniteat, unoquoque die psalmos quadraginta cantet. Qui autem in plebem suam chrismalem perdidit, & non invenerit, quadraginta dies pœniteat, vel tres quadragesimas. Qui perfuderit calicem in finem solemnitatis, triginta dies pœniteat.

XIV. De diversis causis.

Qui creaturam perdidit, ictus, tabulas, aut schedulam suam, sal benedictum, panem novum consecratum, vel aliquid huic simile, quatuor dies pœniteat. Qui morticinum inscius comederit, quadraginta dies pœniteat: si autem sciens, centum dies pœniteat. Qui fraudatum comedit, & est inope vel hebes, quatuor dies pœniteat: sani autem & infirmi, si sciunt, quadraginta dies pœniteant. Qui saepe faciunt, tres quadragesimas, vel annum. Qui comedit vel bibit intinctum a familiari bestia, id est cane, vel catto, & scit, centum psalmos cantet, vel unum diem jejuset. Si quis dederit alicui liquorem, in quo mus vel muscella mortua inveniuntur; si secularis, quatuor dies pœniteat, in cœnobis trecentos psalmos cantet. Qui postea noverit quod talem potum biberit, psalterium cantet. Si quis semicostum comederit inscius, tres dies pœniteat, vel psalterium cantet. Sciens autem, quatuor dies pœniteat. Pro modico furto, triginta dies pœniteat in viginti annos. Pueri decem annorum aliquod furtum facientes, quatuor dies pœniteant. Si quis intinxerit manum in aliquo cibo, & non idonea manu, centum palmadas emendetur. Si in farina aut in aliquo cibo secco aut in pulve aut lacte coagulato mus vel muscella mortua inveniuntur, quod in circuitu ejus remanserit, projicietur foras: & quod reliquum est manducetur. Item qui autem, quod in pœnitentiale scriptum est, implere poterit, bonum est: qui autem non potest, consilium datur per misericordiam Dei in primitus pro uno die in pane & aqua quinquaginta psalmos ge-

ANNO
CHRISTI
748.
vel succos
suis, vel sibi
impendere
controversi
nonaginta
facile lap-
sus ex XC
in CX.
hoc se emen-
dat. Aug. si suum
sacrificium,
etc.

* & vernis
combustur

* stillaverit
& in alt.

* plebs.

* aliquid su-
per altare de
calice dum
solemnitas
missæ cele-
bratur.
* cracherem
dicit. Aug.

* furto aut
fraude qua-
situm. Idem.

CL. psal-
mos.

* palmatis

* geribus
flexis in ec-
clesia.

A N N O
CHRISTI
148.
• si pauper
est: si dives
tres denarii.
• palmatus.

• genatus.

• a sagittato.

2. 19.

meditando, aut sine flexu septuaginta psalmos, intra ecclesiam, vel in uno loco per ordinem psallat: & pro uno die valent decem gen-
flexiones, vel unus denarius: pro die valet, & tres elemosynas tres pauperes valent: qui-
dam dicunt quinquaginta percussiones, quin-
quaginta psalmi pro uno die valent. Id est
hieme, in autumno, & in verno, centum per-
cussiones vel psalmos, & in aestate, centum
quinquaginta psalmos vel percussiones. Item
pro uno mense, quod in pane & aqua peni-
tere debet, psalmos in genatibus, vel sine
flexu, id est sexcentos octoginta, & postea
omnes dies reficiant ad sextam, nisi quarta &
sexta feria jejunet ad nonam. A carne & vi-
no abstinat se, alium cibum postquam psallat
sumat. In secundo anno remissior penitentia
erit, de natali Domini usque in epiphania, &
illos praedictos dies, qui supra scribuntur, qui
impenitentibus non computantur. Item qui non
potest sic agere penitentiam, sicut superius di-
ximus, in primo anno erogat in elemosyna
solidos viginti tres, pro uno anno in pane &
aqua, donec in elemosyna solidos viginti duos,
& in unaquaque hebdomada unum diem je-
junet ad nonam, & alium ad vespertinam, &
3. quadr. in 2. viginti solidos, pro tribus an-
nis octodecim solidos, qui sunt sexaginta qua-
tuor solidi. Potentes homines pro culpis cri-
minalibus faciant, ut Zacharius ait: *Domine om-
nium bonorum meorum divitium de pauperibus,*
& si quid aliquid iniusti abstuli, in quadruplum
reddam: & de mancipiis dimittat liberos, &

Acaptivos redimat, & a quo die desinat peccare
non desinat communicare, sicut apostolus ait:
• *Epi per corpus peccat, per corpus emendat,*
hoc est jeuniis & vigiliis, & orationibus ad
Dominum, qui conversus fuerit, & omne ma-
lum fecit, in effundendam sanguinem, in fur-
to, in fornicatione, in mendacio, & iuramen-
to, & omnibus malis: & postea Deo servire
vult usque in finem, tres & duos annos pe-
nitent, vel quomodo sacerdos iudicet. Ipse ta-
men cogitet de medicamento animarum, quo-
modo suam vel eorum animas servare valeat in
erudiendo, in docendo sanum sermonem, quod
qui bene ministrat, bonum gradum sibi acqui-
rit apud eum qui est super omnia Deus bene-
dictus in saecula saeculorum. Amen.

xv. Item de pretio anni, vel diei.

• Primo anno quidam promiserunt quatuor
triduanas, intervenientes una nocte. Alii ajunt
duodecim triduanas: hoc est semel in uno men-
se triduanas quidam dixerunt. Quidam verbe-
ribus aut in vigiliis insistendo, quattriduum:
alii sic, alii vero sic. Pretium autem diei, hoc
est agapen, duobus vel tribus pauperibus.
Alii totum psalterium, id est in aestate, in
hieme vero, & in verno vel autumno quin-
quaginta psalmos. Quidam duodecim plagas vel
percussiones, vel plus minus, vel discernat
tempora. Quidam in labore alieno, vel insin-
dendo quadraginta bis desinat, quadraginta ter
desinat, 120. sexies desinat, & addetur 10. se-
cundo 20. superiori 30. si labor non sit.

A N N O
CHRISTI
148.
• non in e-
pistolis.
Pauli ut ait
illud quod
vulgo jube-
tur Per quo
quis peccat
per hoc &
penitet.

Pro uno an-
no quidam
promiserunt

1489.

IN POENITENTIALE HIC DANDUM

JOANNIS DOMINICI MANSI PRÆMONITIO.

Quod hic exhibet Penitentialia Bedae nomen in vero ad Concilia Labbei supplemento praefixi, quam-
quam a P. Martens Anecd. tom. IV. absque auctoris nomine in codice nonagintorum annorum
reperitum convulsum est. Rationes opinionis hujusce mox probabiles attuli. Cum tamen post operis mei
convulsionem Ballerini in dissertatione praevia ad Collectionem canonicam Quosnelli tom. III. Operum
S. Leonis Magni parte IV. cap. VI. Num. III. sententiam hanc meam rejiceret, nova hic luce ex-
ponendum suscipio, atque, ut ambigens quidem, non ut certus de veritate defendo, quod & demonstrat
titulus, prout hic terminat reformatus.

Principio igitur constare apud omnes arbitror opusculi hujus Scriptorem Gregorii II. aetate vixisse,
quod & alio admittant Ballerini, & non ambigua auctoris verba demonstrant: item ex decreto
Gregorii Junioris, qui nunc Romanam Catholicam gerit Matrem Ecclesiam &c. tum subdit ca-
nones Romani Concilii sub Gregorio II. celebrati.

In Anglia, vel pro Anglia scripsisse suadent multa. Canonem Hibernensem nudo tantum Synodi no-
mine designat: Synodus ait; quod Anglici Scriptori melius convenit, quam Gallicano, cui Peniten-
tiale istud Ballerini assignant. Satis multa ex S. Gregorio, Anglis in primis clara, offert; inter Peniten-
tialis unicum Theodori nominat, reliquis omnibus omissis, idque passim excerpit quod peculiare esse
Anglicis scriptoribus ex libello de remediis peccatorum, & ex Penitentiali Egberti facili intelli-
mus. In toto etiam opusculo congrua omnia cum Anglicana Ecclesia disciplina apparet, nihilque ab
ea discrepare reperies, falsa collatione ejus cum Capitalis Theodori, & Sanctionibus Egberti. De-
numo singulare erat tunc temporis Anglis conjugia in quarto cognationis gradu inter rudes & impru-
dentes composita minime separare, quod illis dispensatione quadam a S. Gregorio in celebri ad Augu-
stinum epistola concessum est. Lege quomodo ea de re auctor opusculi loquatur: invenimus etiam in
aliorum decretis, quod si nescientes, sicut afoles, ecclesiasticam constitutionem pro negligentia no-
stri temporis Sacerdotum in quarto vel quinto, vel sexto gradu cognationis, idest consanguini-
tatis in conjugio copulati fuerint, non separentur; sed tamen istud non illegitime, sed venerabi-
liter concessum esse nollatis. Cui alteri nisi Anglis concessum est? lege epistolam S. Gregorii ad in-
terrogationes Augustini.

Ex his quo hucusque stabiliti valida conjectura pro Beda deducitur. Scriptum est opusculum Bedae
adhuc supersistere, quem vitam prerogasse usque ad exitum Gregorii II. Pagius in critica ad an. 731.
demonstrat; agitur de Anglo scriptore Operis Penitentialis, cujus argumenti scriptum ex Beda pro-
diisse veteres omnes, ac praesertim Burchardus lib. XIX. cap. IV. affirmant. Nullus est aliud hucus-
Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
748.

ANNO
CHRISTI
748.

que productus Penitentialis qui eodem auctori melius congruat. Quid inde inferendum sit viderint.

Eruditi. Insuper Gregorius III. in suis excerptis ex Patrum dictis, & canonum sententiis fatetur illa se dedisse accepta ex Isidoro, Augustino, Gregorio, Beda, Gelasio, Innocentio, Theodoro, Cassiano, Egbertio, vel ceteris; constat vero Gregorium opusculum istud vidisse, atque ita decerpisse ut verba ipsa retineret. Nunquam vero commisset ut auctorem scriptioris & qua tantum profecit silentio supprime- ret si nosset. Ignorasse autem credibile non est, neque enim ignoti auctoris opere adeo familiariter utendum sibi consuevit. Ex iis quos nomine compellat prater Patres, & Pontifices, sunt Beda, Theodorus, Egbertus. Quae & Theodoro, & Egberto data sciuntur; reliqua ergo quae non sunt ex Patribus & Summis Pontificibus ac verbis ipsi cum Penitentiali hoc congruant, Beda debentur. Congruentia huius exemplum unicum profero. Gregorius penitentia discrimina varia se enumerat: prima itaque est remissio qua baptizamus in aqua; secunda charitatis effectus; tertia elemosynarum fructus; quarta perfusio lacrymarum; quinta afflictio cordis, & corporis; sexta emendatio morum, hoc est abrenunciatio vitiorum; septima intercessio sanctorum; octava misericordiae, & Fidei meritum; nona conversio, & salus aliorum; decima indulgentia, & remissio nostra; undecima passio martyrii, spes unica salutis, indulgentia, & latroni cruento respondens Domino: Amen dico tibi hodie mecum eris in Paradiso. Accepta hac ex Cassiano esse Collat. XX. Cap. VIII. Harduinus monuit; verum nec omnia ex illo, nec ipsi Cassiani verbis. Eadem recurring in nostro Penitentiali non tantum cum adiunctis quae in Gregorio leguntur, nec in Cassiano apparent, sed iisdem verbis utrinque in Gregorio scilicet, & in Penitentiali. Latius quidem excurret Penitentialis Auctor sed haec latiora Gregorius rescavit, prout se praestitisse in praefatione ad canones istos suos profetur. Quin & apud eundem Anonymum sana sunt quae in textu Gregorii vitiatam lectionem ferunt, ut ad canones eodem Gregorii adnotabo. Recurrunt quidem ista etiam in Penitentiali Egberti lib. I. Cap. II. sed aliis verbis quam sint in Gregorio; cum vicissim Gregorius eadem Anonymi verba retineat. Sexcenta id generis alia offerre pronum esset ad demonstrandum libellum hunc a Gregorio III. visum, & scriptum fuisse. Quis vero credat auctori libelli tam saepe in suum sacrum traducti, atque sua florentis nomen vel ignorasse Gregorium, vel agnatum innominatum praterisse?

At inquit Hallerini, Burchardus in lib. XIX. & Penitentiali Bedae canones offert quatuor, eorumque nullus in Penitentiali Anonymi occurrat. Forte ita erit in Burchardo excuso; at in meo codice Saeculi, quantum conicio, XII. his tantummodo Bedae Penitentiali laudatur; semel in capite, ut ibi signatur, XVIII. incipiente sciendum est &c. itemque totidem verbis Anonymo nostro respondet. Iterum vero in capite ibi CXLVI. quod in nullo Penitentiali reperi, sed Burchardi atque libellus iste Bedae interpolationibus vitiatum circumferebatur, teste eodem Burchardo, Lib. XIX. Cap. VIII. his verbis: Sed in Penitentiali Bedae plura inveniuntur ab aliis inserta quae nec canonibus, nec aliis Penitentialibus conveniunt. Ex additis unum forte haberi potest canon iste sub Bedae nomine a Burchardo productus, incipiens: Multi quod non sine dolore dicendum est &c. Hac a me olim animadverti, & nunc diligentius expensa induxerunt ut anonymam hanc collectionem Bedae adscriberem quod & nunc facio bastatione tamen quadam adiecta propter auctoritatem tantorum Virorum, qui sententiam mea oppositam tuerentur.

ANONYMI FORTE BEDÆ

CANONES POENITENTIALES.

Ex Suppl.
Manu
Pag. 166
Ex Manen
Anecd.
rom. IV. col.
11.
Conc. Carth.
IV. can. 74.

Ibid. can. 75.

Ibid. can. 76.

Hec omnia
iisdem ver-
bis, Greg.
c. 31.

Car. can. 79.

UT Sacerdos penitentiam imploranti abs- que personae acceptione penitentiae leges injungat.

Item. Ut negligentiores penitentes tardius recipiantur.

Item. Is qui penitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit; dent testimonium qui cum audierunt, & accipiat penitentiam: & si continuo credatur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus eucharistia: si supervixerit, commoneatur a supradictis testibus petitionibus suis satisfactum esse, & subdetur statutum penitentiae tempus, quandiu sacerdos, qui penitentiam dedit, pro-

Item. Penitentes qui in infirmitate viaticum eucharistiam acceperint, non se credant absolutos sine manus impositione, si supervixerint.

Item. Penitentes, quantum leges penitentiae exsequuntur, si casu in itinere vel in mare mortui fuerint, ubi eis sacerdos subvenire non potuerit, memoria eorum & orationibus, & oblationibus commendentur.

In Concilio Hipone regio de penitentibus.

Secundum differentiam peccatorum episcopi arbitrio penitentiae tempora decernantur, & ut presbyter inconsulto episcopo non reconciliat penitentem, nisi absentia episcopi necessitate cogente. Cujuscumque autem penitentis publicum aut vulgatum crimen est, quod universam ecclesiam commoverit, ante absolutionem ei manus imponatur.

In decretali Innocentii episcopi.

De penitentibus autem qui sive ex gravioribus commissis sive ex levioribus penitentiam gerunt, si nulla intervenit aegritudo, ut feria ante pascha ei remittendum, Romana ecclesiae consuetudo monstrat. Ceterum de pondere aestimando delictorum sacerdoti est judicare, ut adtendat ad confessionem penitentis & afflictus ac lacrymas corrigentis; ac tunc jubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem suam, vel si quis aegritudinem incurrit, atque usque desperationem devenit, ei ante tempus relaxandum, ne de saeculo absque communione discedat.

In concilio Nicano de morituris lapsis.

De his qui vita excedunt, vetus lex observetur etiam nunc, ut morituro & desideranti cu-

Epist. ad De-
centium fu-
gubium ep-
iscopum cap.
11.

Conc. Nic.
can. 12.

ANNO
CHRISTI
748.

eucharistia non negetur; ea tamen conditio-
ne, ut si supervixerit, non communicet, nisi
statutum poenitentiae tempus impleverit, vel si
episcopus probabili causa concederit.

In concilio Aragonico.

Conc. Aragon.
l. can. 1.

Qui recedunt de corpore, poenitentia acce-
pta, placuit sine reconciliatura manus imposi-
tione eis communicare, quod morientis suffi-
cit consolationi secundum definitiones patrum,
qui huiusmodi communionem congruentem via-
ticum nominaverunt, ut si supervixerint stent in
ordine poenitentium, ut ostensis necessariis poe-
nitentiae fructibus, legitimam communionem
cum reconciliatoria manus impositione perci-
piant.

In concilio Arlatensi.

Conc. Arlat.
II. can. 22.

De his qui in presenti vita positi excede-
runt, placuit nullum a communione vacuum
debere dimitti, sed pro eo quod honoravit
poenitentiam, oblatio illius suscipiatur.

In epistola S. Innocentii episcopi.

Poenitentes tempore quo poenitentiam pe-
tunt, impositionem manuum & cilicium super
caput a sacerdote, sicut ubique constitutum est,
consequantur: & si aut comas non deposuerint,
aut vestimenta non mutaverint, non recipian-
tur. Juvenibus autem non facile poenitentia
committenda est propter aetatis fragilitatem.
Viaticum tamen omnibus in morte positus non
negandum.

De poenitentibus propter ruinam.

Statuitur ut Abbas videat, cui a Deo tri-
buitur potestas alligandi & solvendi, si aptior
est ad veniam juxta scriptura exempla, si cum
lacrymis & lamentationibus & lugubri veste sub
custodia melior est poenitentia brevis quam lon-
ga & remissa cum tempore mentis.

De poenitentia intima.

Theodori c.
22. Spicil.
tom. 9.

Poenitentes secundum canones non debent
communicare ante consummationem poeniten-
tiae: nos autem pro misericordia miserantis
Dei post annum vel sex menses licentiam da-
mus.

Excerptum de epistola pape Leonis.

Leo. epist. 2.
ad Rufin. Nar-
bon. c. 9.

De his qui in aegritudine poenitentiam ac-
cipiunt, & cum relevaverint agere nolunt;
culpanda est talium negligentia, sed non pe-
nitentia deferenda, ut crebris cohortationibus in-
citati, quod necessarii expetierunt, fideliter
exequantur. Nemo enim desperandus est dum
in hoc corpore constitutus est, quia nonnun-
quam quod diffidentia aetatis differtur, consi-
lio maturiore perficitur.

Ibid. cap. 4.

Item. De his qui iam deficientes poeniten-
tiam accipiunt, & ante communionem mori-
untur, horum causa ad iudicium reservanda
est, in cujus manu fuit, ut talium obitus us-
que ad communionis remedium differatur. Nos
autem quibus viventibus non communicamus,
mortuis communicare non possumus.

Calixtus papa de ultima poenitentia.

Spicil. 9. ad
Callixt. epi-
scopus c. 2.

Perdidisset latro premium in cruce ad Chri-
sti dexteram pendens, si illum unius horae poe-
nitentia non juvisset; & cum esset in praesentia
poenitentis, & per huius sermonis professionem ha-
bitaculum paradisi, Deo promittente, prome-
ruit. Vnde ergo ad Deum conversione in ul-
timis poenitentium mente potius est estimanda,
non tempore, Propheta hoc taliter adhiben-
te, in quocumque die conversus fueris peccator,
vita vivet. Et iterum: cum conversus fueris,
ingemueris; tunc salvus eris. Cum ergo sit Do-
minus cordis inspector, quovis tempore non
Canc. General. Tom. XII.

A est deneganda poenitentia postulanti, cum il-
la obliget iudicii, cui occulta omnia noverit
revelari.

De cura pro mortuis.

De quatuor modis quibus vivi adjuvant
mortuos, Origenes ait: animas defunctorum
quatuor modis solvantur, aut oblationibus
presbyterorum aut episcoporum Deo, aut
prece sanctorum, aut charorum elemosynis,
aut jejuniis carorum.

De his quibus offerre debet Synodus ait.

Quatuor modis offert ecclesia pro anima-
bus defunctorum, pro valde bonis gratiarum
actiones, in quibus nihil habet quod debeat;
pro valde malis consolationes vivorum; pro
non valde malis, ut tolerabilior fiat damna-
tio; pro non valde bonis, ut plena remis-
sio fiat.

Item Augustinus ait.

Tria genera oblationis sunt, pro valde bonis
gratiarum actiones sunt, hoc est, Deo gratias
agunt quod bene vixerunt; pro non valde malis
propitiationes, quibus profunt sacrificia, si ta-
men aliquod meritum preparaverunt in vita;
pro valde malis si nulla sunt adjumenta mor-
tuorum, tamen consolationes sunt virorum,
id est pauperum sunt.

Synodus Romana.

Valde boni non egent remedio post mor-
tem, quia seipsos in vita sua liberaverunt.
C Pro valde malis non est necesse, quia de his
iudicatum est non esse fructuosum, nisi tan-
tum elemosyna accipienda a vivis & pauperi-
bus dividenda. Pro non valde malis & pro non
valde bonis, oblatio & oratio & elemosyna
& jejunium danda sunt, si tamen in vita pro-
fessi sunt quod crediderunt.

*De sacrificando pro mortuis Gregorius
in vita petrum.*

Cui peccata gravia non deprimunt, prodest
mortuis sepeliri in ecclesia, quia cum eorum
proximi ad sacra loca venientes sepulchra eorum
aspiciunt, pro eis preces Domino fundunt.
Cui vero peccata deprimunt, ad maiorem da-
mnationis cumulum in ecclesia ponuntur.

Item Gregorius.

Si quibus peccata dimissa non fuerunt, sa-
cris locis adjuvari post mortem non possunt.
Item, vides quod sacra loca non liberant, sed
culpa temeritatis accusat.

De venatis a diabolo.

Si homo vexatus est a diabolo, & nescit a-
liquid, nisi ubique discurre, & occidit semet-
ipsum quacumque causa, potest ut ore pro
eo, si ante religiosus erat: si pro desperatione,
aut pro timore aliquo, aut pro causis in-
cognitis, Deo relinquimus hoc iudicium, &
non ausi sumus orare pro illo. Qui se occide-
rit propria voluntate, missas pro eo facere non
licet, sed tantum orare, & elemosynas largi-
ri. Si quis subita tentatione mente sua excide-
rit, vel per insaniam seipsum occiderit, qui-
dam pro eo missas faciunt.

Petrus in libris Clementis.

Unusquisque in sua potestate habet breve,
aut longum poenitentium suum tempus exigere;
& ideo in vobis est quod non velitis ad no-
stram convenire mentem. Item. Fieri potest
ut multi temporis negligentiam brevis & assi-
dua reparat diligentia. Item. Nullus putet quod
in temporis longitudine documentum conver-
sionis ostenditur & non devotionis ac propo-
siti firmitate. Deo enim manifestis sunt men-
tes.

ANNO
CHRISTI
748.

Canones Hi-
berici lib. 15
cap. 1.

Lib. de offi-
ciis. Disti-
c. 4. quod.

Lib. 4. Dial.
cap. 10.

Ibid. c. 11.

ANNO
CHRISTI
718.

tes, qui non temporum rationem collegit, sed amore. *Joannes Cassianus ait*: Reminiscamur David duo tam gravia, & tam immania crimina poenitudinis sermone delere.

Gregorius. Causa pensanda: & tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda est. *Augustinus ait*: Non nocent mala præterita, si non placent præsentia, præcipue si multis elemosynis fuerint expetita.

De incestis canones Arrelatenses cap. X.

Conc. Arrel.
can. 10.

De his qui conjuges suas in adulterio deprehendant, & iidem sunt adolescentes fideles & prohibentur nubere, placuit ut quantum possit consilium eis detur, ne alias uxores viventibus uxoribus suis, licet adulteris, accipiant.

Canon Neocesariensis.

Concil. Neoc.
can. 5.

Mulier si duobus fratribus nupserit, abiciatur usque ad mortem: verumtamen in exitu propter misericordiam, si promiserit quod facta incolumis hujus conjunctionis vincula dissolvat, fructum poenitentiae consequatur. Quod si defecerit vir aut mulier, in talibus nuptiis difficilis erit poenitentia, in vita permanente.

Canones Apoeninenses.

Conc. Epaon.
can. 16.

Incestis conjunctionibus nihil prorsus veniæ reservamus, nisi cum adulterium separatione sanaverint. Incestus vero, nec ullo conjugum prævalendus præter illos quos nominare funestum est, hoc esse censuimus. Si quis relictam fratris, quæ pene prius soror extiterat, carnali conjunctione violaverit, si quis frater germanus sorores accipiat, si quis novercam duxerit, si quis consobrinæ se societ, quod ut a præsentis tempore prohibemus, ita ea quæ sunt antea non solvimus; si quis relictæ avunculæ miseratur, aut patrui, aut privignæ, id est philastria concubitu polluat, sine quibus conjunctio illicita habeatur, interdicitur eundi melioris conjugii libertatem.

Interrogatum Augustini si debeant duo germani fratres singulis sorores accipere, quæ sunt ab illis longa progenie generati.

Respondit *Gregorius*. Hoc fieri modis omnibus licet: nequaquam enim in sacris eloquiis invenitur quod huic capitulo contradicere videatur.

Et in alio loco.

Duo fratres duas sorores in conjugio possunt habere, quidam pater & filius matrem & filiam.

In tertia propinquitate carnis licet nubere secundum Græcos.

Capit. Theo.
dori m. 11.
112.

Sicut in lege scriptum est, in quinta secundum Romanos: tamen in tertia non solvunt postquam factum fuerit. Ergo in quinta generatione jungantur, quarta si inventi fuerint, non separantur, tertia separantur. In tertia tamen propinquitate non licet uxorem alterius accipere post obitum ejus.

Dicitur Eysdori.

Isidor. lib. 9.
Origl. c. 7.

Beatus *Eysdorus* de consanguinitate sic loquitur: cujus series VII. gradibus dirimitur hoc modo. I. filius & filia. II. nepos & neptis. III. pronepos & proneptis. IV. abnepos & abneptis. V. adnepos & adneptis. VI. trinepos & trineptis. VII. trinepos filius & trineptis filia. Hæc consanguinitas dum se paulatim propagatione ordinibus dirimens usque ad ultimum gradum sese subtraxerat, & propinquitas esse desierat, eam rursus lex matrimonii vinculo repetit, quodam modo revocat fugientem. Ideo autem usque ad sextum generis gradum

A consanguinitatis constituta est, ut sicut sex generationibus mundi generatio & hominis status finitur: ita propinquitas generis tot gradibus terminaretur.

Hæc usque Eysdori præcedit sententia.

Item ex decreto pape Gregorii minoris, qui nunc Romanam catholicam gerit matrem ecclesiam, quid de hoc causa quam inquiritis sanaverit sancta & vera auctoritas intimamus.

I.

Si quis presbyter duxerit uxorem, anathema sit.

II.

Si quis monacham, seu Deo sacratam, quam Dei ancillam appellant, in connubium duxerit, anathema sit.

III.

Si quis commatrem spirituales in conjugium duxerit, anathema sit.

IV.

Si quis fratris uxorem duxerit in conjugium, anathema sit.

V.

Si quis neptem in conjugium sociaverit, anathema sit.

VI.

Si quis novercam aut nurum duxerit in conjugium, anathema sit.

VII.

Si quis consobrinam in conjugium duxerit, similiter anathema sit.

VIII.

Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit duxerit in conjugium, anathema sit.

Hæc usque ex decreto prædicti pape.

Invenimus etiam in aliorum decretis, quod si nescienter, sicut adsolet, ecclesiasticam constitutionem per negligentiam nostri temporis sacerdotum, in quarto, vel quinto, vel sexto gradu cognationis, id est consanguinitatis in conjugio copulati fuerint, non separentur; sed tamen istud non inlegitime, sed venerabiliter concessum esse noscatis. Idcirco prius cavendum est ne hoc omnino proveniat. In tertio vero vel secundo, quod abest, gradu si contigerit talis copula: separari oportet.

Hi sunt dies qui non computantur in poenitentia. Dies dominicus, Natale Domini, Epiphania, Pascha, Ascensio Domini, Pentecosten, S. Joannis Baptistæ, S. Mariæ, & SS. duodecim Apostolorum, vel S. Martini, & veneranda festivitas Sancti, qui in ipsa provincia corpore requiescit.

De consanguinitate in conjugio.

Intellige quid lex loquitur, nec minus, nec plus. Quod autem observatur apud nos, ut quatuor genera dividantur, nec vidisse dicunt nec legisse, ut poenitentia semper isto modo servata sit, ab uno anno & deinceps de qualicumque peccato, id est in unaquaque hebdomada III. dies sine vino & med. & sine carne, & jejuset usque ad vespertum, & manducet de cibo sicco & tres quadragesimas semper de sicco cibo, & jejuset tres dies ad nonam, & tres dies ad vespertam.

Clerici sive laici ebrietatem & ventris distentionem in omnibus caveant. Faciant quod Apostolus dixit: *Sive manducatis, sive bibitis, vel quidquid facitis, omnia in gloria Dei facite.* Tunc ergo digna poenitentia est, si hoc impleatur.

De

ANNO
CHRISTI
718.

ANNO
CHRISTI
146.*De laude in matrimonio.*

Non omnis mulier viro conjuncta uxor est viri; quia nec omnis filius mulieris est patris. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos sunt legitima & inter inuales, multo prius hoc ipsum Domino constituit, quam initium Romani juris existeret. Itaque aliud est uxor, aliud concubina: sicut aliud ancilla, aliud libera; propter quod etiam Apostolus ad manifestandam harum personarum discretionem testimonium ponit in Genesi, ubi dicitur: *Ejice ancillam & filium ejus, non eris heres filius ancille cum filio tuo Isaac.*

Augustinus ait qualis esse debeat uxor qua habenda est.

Id est si viro casta, si desponsata in virginitate, si dotata legitime, & a parentibus tradita, & a sponso & paranymphe ejus accipienda. Ita secundum legem & evangelium publicis nuptiis honeste in conjugium legitime sumenda est, & omnibus diebus vite sue, nisi ex consensu & causa vacandi Deo nunquam a viro suo separanda est, exceptio fornicationis causa. Si enim fornicata fuerit, relinquenda est; sed illa vivente altera non ducenda est, quia adulteri regnum Dei non possidebunt.

De adulterio.

Vir qui uxorem suam invenit adulteram, & non vult dimittere eam; sed in matrimonio suo adhuc habere; annos 11. pœniteat, & jejunia religiosa exerceat. Et quandiu ipsa pœniteat, abstineat se a matrimonio ejus, quia adulterium illa perpetraverit.

Item.

Maritus qui cum uxore sua dormierit, lavet se antequam intret in ecclesia.

Item.

Mulier adultera si est, & vir ejus non vult habitare cum illa; si vult illa monasterium intrare, quartam partem suæ hereditatis obtineat: si non vult, nihil habeat.

Item.

Si vir & mulier conjunxerint se in matrimonio; & postea dixerit mulier de viro non posse nubere cum eo; si quis potest probare quod verum dicit, accipiat alium.

Ab hostibus capta.

Cujus uxorem hostis abstulerit, & non potest repetere eam; licet ei aliam accipere, melius est quam fornicare. Si postea redditur uxor, non debet recipere eam, si aliam habet; sed ipsa accipiat alterum virum, si unum ante habuerit; eadem sententia stat de servis transmarinis.

In alio loco synodus Aquiritanensis.

Mulieres quæ abortivum faciunt antequam animam habeant, & postea, id est post xl. dies accepti seminis: ut homicidæ pœniteant, id est 111. annos in 14. feriis, & vi. & in tribus quadragesimis, missæ ante xl. dies 1. annum pœniteant.

*Et in alio.*Cœc. Anxy.
can. 10.

Mulieres vero quæ fornicantur, & partus suos necant; sed ex his qui agunt secum & in utero conceptus excutiant, antiqua quidem definitio usque ad exitum vite eos ab ecclesia removet; humanius autem nunc devenimus, ut his x. annis tempus pœnitentie tribuatur.

Augustinus. Quæcumque mulier aut partum suum disperdit, aut filium necavit, homicidium perpetravit. Mulier si vir consentiens in hoc peccato 111. annos pœniteat.

Hieronymus ait. Quæcumque mulier hanc de-

ANNO
CHRISTI
146.

Atestationem fecerit, rea ab his constituitur, aut sui animæ aut homicidii. Inde xlv. annos pœniteat.

Hieronymus ait. Pudet dicere, prohi nefas! triste quod verum est, erecta cervice & ludentibus pedibus incedunt & reliqua.

Alii vero sterilitatem bibunt, & nec damnati hominis homicidium faciunt.

Canon Aquiritanensis.

Qui auguria, auspicia, quæ siue somnia vel divinationes quaslibet secundum mores gentium observant, aut in domos suas hujusmodi homines introducant in exquirendis aliquam artem maleficiorum, aut in domos suas inducant; confessi pœniteant. Si de clero sunt, pœnitentiam secundum regulas antiquas constitutas.

Cœc. Anxy.
can. 11.*Theodorus.*

Si mulier divinationes vel incantationes diabolicas fecerit; in canone v. annos, & nunc 1. annum vel tribus quadragesimis, vel xl. dies juxta qualitatem culpæ pœniteat.

Si quis mathematicus fuerit, per invocationem demonum mentes tulerit, v. annis pœniteat, 111. ex his pane & aqua.

Si quis emissor tempestatum fuerit, vii. annos pœniteat; 111. ex his in pane & aqua.

Si quis ad sanum communicaverit, xl. diebus pœniteat in pane & aqua.

Si quis de maleficio suo aliquem perdiderit, vii. annis pœniteat, 111. ex his in pane & aqua.

Si quis per amorem veneficus sit, & neminem perdiderit; si clericus, annum 1. pœniteat in pane & aqua; laicus dimidium annum pœniteat.

Maxime si per hoc mulieris partum quisque deceperit; 111. annos unusquisque superaugeat in pane & aqua, ne homicidii reus sit. * Mulier si qua ponit filium suum supra testum, vel in fornacem, pro sanitate febris, v. annos pœniteat.

* Greg. ca. 11.

De fornicatione, & reliqua ingenia, & immundas pollutiones. Moyses: non commiscendum cum masculo coitu femineo, & subditur; ambo moriantur.

Item in canone Apostolorum.

Episcopus, presbyter, Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio aut furto captus est, deponatur: non tamen communione privetur: quia non judicat Dominus bis in idipsum.

Cœc. apst.

Si quis pontifex fornicationem faciens naturalem; x. annos pœniteat, per multas lacrymas & elemosynas veniam a Domino petat, post annos 111. vel 14. levius pœniteat.

Si quis fornicaverit sicut sodomitæ fecerunt, x. annos pœniteat; tribus integris. Alii sodomitæ vii. annos, & molles sicut mulier adultera vii. annos pœniteat. Qui semen aut sanguinem biberit, 111. annos pœniteat.

Greg. can. 11.

Si quis semen in os miserit, vii. annos pœniteat: alii judicant per consilium 111. Qui sæpe fecerit fornicationem, primus canon judicat x. annos. Secundus canon vii. annos, sed pro infirmitate hominis per consilium dixerunt 111. annos pœniteat.

Pueri se invicem manibus inquinantes dies xl. pœniteant.

Pueri inter scemora fornicantes, annum 1. iterantes, annos 11. pœniteant.

Puer parvulus oppressus a maiore hebdomadam unam pœniteat. Si consenserit, xl. diebus.

Vir

ANNO
CHRISTI
748.

Vir semetipsum coinquinans primum c. die. A vulnere cui infixit tribuat, ne latus scandali-

ANNO
CHRISTI
749.

bus, iterans, annum 1. peniteat.
Si quis fornicationem aut immunditiam fe-
cerit, laicus 111. annos, clericus v. subdiaco-
nus vi. diaconus vii. presbyter x. episcopus
xii. molles uno anno peniteant.

Si quis frater cum fratre fornicationem fa-
ciens per commixtionem carnis, xii. annos
ab omni carne se abstineat.

Qui cum sorore sua fornicatur, xii. annos
peniteat: alii xv. judicant.

Si cum matre fornicaverit, xv. annos pe-
niteat, & nunquam mutet, nisi diebus domi-
nicis.

Si mater cum filio suo parvulo fornicatio-
nem imitatur, annos 111. peniteat, & 111. B
quadragesimas & legitimas serias.

Asteris. Cum omni pecore non coibis, nec
maculaberis eum eo.

Canon. Qui cum pecoribus coierit, x. an-
nos peniteat. Quidam dixerunt per consilium
vii. quidam 111. quidam 1. quidam cum duo-
bus ut pueri. Oportet discretio esse inter qua-
litate pecudis vel hominum. Animalia ad
alia coitum hominum polluta, occidantur,
carnesque canibus projiciantur, sed coria ad-
sumantur. Ubi autem dubium est, non occi-
dantur.

De occisione canon Aquirineusum.

Conc. Arce. Qui voluntarie homicidium fecerint, ad pe-
nitentiam quidam se jugiter mittant, circa exi-
tum autem vite communionem digni habeantur.
Eos vero qui non voluntate, sed casu
homicidium perpetraverint, hæc vero humani
ordinatio quinquennii tempus tribuat.

Qui occiderit monachum, vel clericum, ar-
ma relinquat, & Deo serviat, vel vii. annos
peniteat.

Greg. 111. Qui autem episcopum aut presbyterum occi-
derit, rege judicandus est.

Si laicum alterum occiderit meditatione odii,
vel possidenda hereditatis ejus; anno vii. pe-
niteat sine carne & vino. Si per iram subitam
& rixam, 111. annos peniteat.

Qui ad homicidium faciendum consenserit,
& factum fuerit; vii. annos peniteat; 111. in-
regros. Si autem voluerit & non potuerit; 111.
annos peniteat.

Si quis alium aliter percusserit, & sangui-
nem effuderit, xl. dies peniteat, & vulnus
restituatur. Si diaconus, vi. menses. Si presby-
ter unum annum peniteat.

Greg. 111. Qui occiderit hominem xl. dies abstineat
ab ecclesia. Si quis pro ultione proximi ho-
minem occiderit; peniteat sicut homicida 111.
vel vii. annos. Si tamen reddere vult propin-
quis pecuniam estimationis, levior erit peni-
tentia, idest dimidio spatio. Similiter qui oc-
ciderit hominem publico bello, vel per jussio-
nem domini sui xl. dies peniteat.

Si quis liber jubente majore suo innocentem; E
annum 1. peniteat, & sequentes 11. quadrage-
simas & legitimas serias.

Greg. 111. Qui per rixam in istu debilem vel deformem
hominem reddiderit; impensas in medi-
cos & maculæ pretium, & opus ejus donec sa-
netur restituatur, & dimidium annum peniteat.
Si vero non habet unde restituatur, hic annum
integrum.

Qui ad feriendum hominem surrexerit, vo-
lens eum occidere, 11. hebdomadas peniteat;
si clericus fuerit vi. menses, quod & si vulnera-
verit, dies xl. sed & pecuniam pro modo

zetur.

Si quis clericus homicidium fecerit, & pro-
ximum suum occiderit x. annos exul peni-
teat: post hos recipiatur in patriam, si peni-
tentia comprobatur episcopo, ut & satisfaciatur
parentibus ejus quem occidit, vicem filii red-
dat. Si autem non satisfaciatur parentibus ejus
quem occidit, vicem filii reddat. Si autem non
satisfaciatur parentibus illius, nunquam recipia-
tur in patriam; sed more Cain vagus & pro-
fugus sit super terram.

Mater si occiderit filium suum, lx. annos
peniteat, & nunquam mutet nisi in die domi-
nico.

Mulier paupercula si occiderit filium suum,
vii. annos peniteat. In canone dicitur, si ho-
micida sit, x. annos peniteat. *Greg. c. 6.*

Si moritur infans sine baptismo, 111. annos
habeat; pater & mater 111. annos peniteat, 1.
ex his in pane & aqua.

Infans, infirmus & paganus commendatus
presbytero, si moriatur sine baptismo, presby-
ter deponatur. Si negligentia sit parentum, 1.
annum peniteant.

Qui necat filium suum sine baptismo, in ca-
none x. annos peniteat, per consilium vii.
annos.

Si moriatur sine nece hominis & sine ba-
ptismo, 111. annos peniteat.

C Qui homicidium vel furtum commiserit, &
non composuit illis quibus nocuit: quando con-
fessus fuerit episcopo vel presbytero peccata sua,
debet illis aut propria reddere, vel componere.
Si vero non habuerit substantiam unde com-
ponere potest, vel nescierit quibus nocuerit,
plus augeat penitentiam.

De furto.

Greg. cap. 9.

Si quis furtum capitale commiserit, idest
quadrupedia, vel casas effregerit, aut quodli-
bet meliore præsidium furaverit, v. annos
peniteat, 111. integros.

Qui sæpe furtum fecerit, vii. annos peni-
teat, aut quomodo judicaverit sacerdos. Qui
vero de minoribus furtum fecerit, 111. annos
peniteat.

Si quis aliquid de ministerio ecclesiarum vel
qualecumque opus, quolibet modo fraudaverit,
vel neglexerit, vi. annos peniteat.

Faciens furtum semel 1. annum: si iterum,
duos annos. Si puer, xl. diebus, xx. die-
bus, ut asserit æqualitas eruditionis.

Si quis servum aut quemcumque hominem
quolibet ingenio in captivitatem duxerit aut
transmiserit; 111. annos peniteat in pane &
aqua.

Si parvulus annorum decem aliquid furtum
fecerit, vii. dies peniteat. Si autem post an-
nos xx. aliquid furtum fecerit, x. dies peni-
teat.

De juramento.

Perjurium qui feterit in ecclesia xi. annos
peniteat. Qui vero pro necessitate coactus, 111.
quadragesimas.

Neces in manus.

Si vero juraverit in manu episcopi vel pres-
byteri, seu in altari, sive in cruce consecrata,
& mentitus est, 111. annos peniteat. Si in cru-
ce non consecrata, 1. annum peniteat.

Si quis juraverit in manu hominis, nihil est
apud Græcos, nos secundum Christum, antequam
verbis tuis justificaberis, aut ex verbis tuis con-
demnaberis.

ANNO
CHRISTI
104.

Interrogatus Romanus.
De juramento, non jurare omnino hoc sequentia lectionis dicit non adjurandum esse per creaturam aliam, sed per creatorem, ut mos est prophetis, vivit Dominus, & vivit anima mea; & vivit Dominus cui adfuit hodie.

De contradictione.

Finis autem contradictionis ad juramentum est, sed Domino. Omne enim quod dominatur, hoc & adjuratur. Alii perjures 111. annos peniteant.

De contradictione duorum absque testibus, statuit ut per sancta 17. evangelia antequam communicent testentur, qui adprobantur, & deinde sub iudice famæ relinquuntur.

Si quis perjuraverit 71. annos peniteat, 111. B
Greg. ca. 7. integros, ut & juret nunquam praterca. Si quis coactus pro qualibet necessitate, aut nesciens perjuraverit, tres annos peniteat, 1. integrum.

De esca immundis.

Qui manducat carnem immundam, aut a vulpibus dilaceratam, XL. dies peniteat.

Qui manducaverit mortuinas istius XL. dies peniteat.

Qui animalis carnem cujus mortem nesciebat, tertiam partem anni cum pane & aqua vivat sine vino, & carne.

Qui manducaverit morticina sciens, c. diebus peniteat.

Si quis venationem aliquam quocumque C
Greg. ca. 10. exercuerit: si clericus, annum 1. si diaconus, 11. si sacerdos, 111. annos peniteat.

Animalia quæ a lupis seu canibus lacerata, non sunt comedenda, nisi porcis & canibus. Nec cervus, nec capra, si mortui inventi fuerint. Græci autem carnem non dant mortuorum porcis suis. Pelles eorum ad calciamenta liceant; & lana & corvæ accipere licet: tamen non in sanctum aliquid.

De Porcis.

Si casu porci comedent carnem mortuorum aut sanguinem hominis, non abjiciendos credimus, nec gallinos.

Porci ergo qui sanguinem hominis gustantes tetigerunt, manducantur; sed qui cadavera mortuorum lacerantes manducaverunt, carnem eorum manducare non licet, usque dum macerantur post annum.

Pisces autem licet comedere, quia alterius naturæ sunt. Aves vero & animalia cetera si in retibus strangulantur, non sunt comedenda; nec si accipiter oppresserit, si mortui inveniantur, quæ 17. capitulo actus apostolorum: ita præcipiunt abstinere a fornicatione & sanguine suffocato & idolatria. Et cum non prohibent, consuetudo non est comedere. Leporem licet comedere, & bonum est pro disenterio; & fel ejus miscendum est cum pipere pro dolore omnimoda.

Animal vulneratum a bestiis & gustatum, licitum est manducare. Si homo prius illud animal vivum occiderit: si vero mortuum prius fuerit, deiciatur caro ejus.

Si apes occidunt hominem, occidi debent festinanter; mel tamen non manducetur.

De ebrietate.

Greg. ca. 8. Si quis episcopus vel aliquis ordinatus in consuetudine ebrietatis vitium habuerit; aut desinat, aut deponatur. Si quis presbyter aut diaconus per ebrietatem vomit, XL. dies peniteat. Si laicus fidelis XV. dies peniteat. Si monachus, XXX. dies peniteat. Si clericus,

XXX. dies. Si fidelis laicus sit per negligentiam inebriat alterum, XL. dies peniteat. Si vomitum facit infirmitatis causa, si non culpa est, aliter laici septem diebus, clerici vero vel subdiaconi 111. diaconi 17. presbyter 7. episcopus 17.

Si per ebrietatem & voracitatem evomerit eucharistiam, XL. dies peniteat. Clericus, monachus, vel diaconus XL. presbyter 177. episcopus XC. Si infirmitatis causa, 711. diebus. Unusquisque sine infirmitatis causa sacrificii septem diebus, quidam psalterium, quidam bis psalterium.

Si vomitum sacrificii die in igne projecerit, vel in flumine, c. psalmos cantet.

Si canes comedent talem vomitum, c. diebus sistit; si non, XL. diebus. Qui vero inebriantur contra præceptum Domini, si votum sanctitatis habent, hoc est ebrietas, quando statum mentis mutant & linguam balbutit, & oculi turbantur, & vertigo erit, & ventris distensio, ac dolor sequitur, si clericus 711. septem diebus peniteat, monachus XIV. diaconus 17. hebdomadas, presbyter 71. hebdomadas, episcopus 7. laicus 111. dies sine vino & carne.

De Eucharistia.

Greg. ca. 18. Si quis Eucharistiam negligentia causa perdiderit, 1. annum, vel 111. quadragesimas, vel XL. dies peniteat.

Si sacrificium in terra ceciderit, causa negligentis, L. psalmos cantet.

Qui neglexerit sacrificium, ut vermes in eo sint, aut colorem non habet saporemque, XX. vel XXX. vel XL. dies peniteat, & in ignem accendatur, cinis ejus sub altare abscondatur. Si usque ad terram ceciderit, 1. diem peniteat.

Si stilla super altare ceciderit, 111. dies peniteat.

Si mus comedit sacrificium causa incuriositatis, XXX. vel XL.

Qui in ecclesiam modicam partem perdiderit, & non invenit, XX. dies peniteat, vel unoquoque die psalmos LXX. canet.

Qui autem in plebe suam chrismal perdiderit & non invenit, XL. dies peniteat, vel 111. quadragesimas peniteat.

Qui perfundens calicem in fine sollemnitis, XXX. dies peniteat.

De diversis causis qui creaturam perdiderit, hoc est thus, tabulas, aut sedulam, sive sal benedictum, panem novum consecratum, vel aliquid huic simile, 711. dies peniteat.

Mus si ceciderit in liquorem; tollatur inde, & aspergatur liquor ille aqua benedicta. Si vero mortua fuerit, abjiciatur, sive lac sit, sive cervisia, vel aliquid hujusmodi.

Greg. ca. 10. Quod si multum sit liquor ille, in quo mus, vel mustella incidens moritur, purgetur & aspergatur aqua sancta, & sumatur si necessitas sit.

Si aves stercoreant in quemcumque liquorem; hujusmodi tollatur sterco, & mundatur cibus aqua benedicta, & sumatur.

Qui sanguinem nescius cum saliva bibit, non nocet.

Qui manducat sanguinem proprium, polluitur; inscius non nocet: si autem sciens, penitentiam agat juxta modum pollutionis.

Si quis substantiam commisit, 711. annos peniteat. Qui autem consentit, 7. annos peniteat.

ANNO
CHRISTI
104.Greg. ca. 8.
eodem ver-
bis.Greg. ca. 18.
eodem ver-
bis.

Greg. ca. 10.

ANNO
CHRISTI
148.*De die penitentiæ.*

Detractionibus, laici vii. diebus, clericus ii. hebdomadas, subdiaconus iii. presbyter v. episcopus vii.

Item.

Si quis cum alio iram tenet in corde; sicut homicida iudicatur. Si non vult reconciliari fratri suo quem odio habet; tandiu in pane & aqua peniteat usque dum reconcilietur.

*Synodus Arvlata.*Cone. Arvl.
Cone. 10.

Hi qui publicis inter se odiis exardescunt; & ab ecclesiæ conventu removendi sunt, donec ad pacem recurrant.

De baptismo reiterato, & de opera die dominico.

Qui rebaptizati sunt ignorantes, non indigent pro eo penitentia, nisi quod secundum canones non possunt ordinari nisi pro magna necessitate. Si autem non ignari iterum baptizati sunt, quasi iterum Christum crucifixerunt, peniteant vii. annos iv. & v. feria, & in tribus quadragesimis, si pro vitio aliquo fuerit. Si autem munditia licitum putaverint, iii. annos peniteant. Baptizati a presbytero non baptizato iterum debent baptizari.

Theodorus de opere die dominico.

Qui operantur die dominico, eos Græci prima vice arguunt; secunda tollunt aliquid ab eis; tertia vice tertiam partem de rebus, aut valupent, vel vii. diebus peniteant.

De communicatione.

Greg. ca. 10.

Si quis autem die dominico per negligentiam jejunaverit, hebdomada tantum debet abstinerere: si secundum, dies xx. Si postea, xl. Si per damnationem diei jejunaverit, sicut Iudei abominantur ab omnibus ecclesiis catholicis. Si autem contemserit indiditio jejunio in ecclesia, & contra decreta seniorum fecerit, si non in quadragesima, xl. diebus peniteat: Si autem in quadragesima, annum peniteat: Si frequenter & in consuetudine erit, exterminabitur ab ecclesia, dicente Domino: Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, & reliqua.

Ibid. eisdem
verbis.*De communicatione die dominico.*Theod. Cap.
ii. 72.

Græci omni die dominico communicant, clerici & laici, & qui tribus dominicis non communicaverint, excommunicantur, sicut canon habet. Romani similiter communicant qui volunt; qui autem nolunt, non excommunicantur.

Synodus Agathensis.

C. 10.

Seculares vero qui in natali Domini & Pascha & Pentecosten non communicaverint; catholici esse non credantur.

De abstinentia mariti.

Græci & Romani tribus diebus abstinent se a mulieribus ante panes propositionis, sicut in lege scriptum est. Infirmis licet omni hora potum & cibum sumere quandocumque desiderant, si opportuna non possunt manducare, non licet homini a servo suo tollere pecuniam sine voluntate ejus, quem ille de labore suo adquisierit. Viro licet in baptismo suscipere feminam: feminæ vero non licet suscipere virum.

De reverentia ecclesiæ.

Ligna ecclesiæ non debent ad aliud quid jungi nisi ad ecclesiam aliam, si necesse est, vel igne comburenda, vel ad perfectum in monasterio fratribus: in laicali tamen opere non debent procedere, & in loco altaris crux ponatur.

Pro infantibus licet missas facere cui vult an-

Atque vii. annos. Si clericus pervenerit ad infirmum pagani, melior est baptizare cum aqua signata in nomine sanctæ Trinitatis.

De usuris.

Si quis usuris undique exierit, iii. annos peniteat, i. ex his in pane & aqua.

Si quis dilaturus fecerit quod detestabile est, iii. annos peniteat.

Si quis laicus per ignorantiam cum hereticis communicaverit; stet autem cum catholicis, idest separatus ab ecclesia, xl. diebus peniteat.

Si in captivitatem per vim ducta, aut doli redimi non potest, post annum potest accipere alterum virum.

Item.

Mulier nupta uni viro, quæ voverit Deo, ut post mortem viri non accipiat alium; eo mortuo, pravaricatrix voti, si acceperit alterum; iterumque nupta cum eo penitentia mota, implere vota sua vult; non potestate viri ejus est utrum impleat, an non. Ager unam licentiam dedit nubere cum illo viro cui confessa est vota post x. annos.

Item.

Muliere mortua, licet viro post mensem alteram accipere.

Item.

Post annum licet mulieri tollere virum.

De voto mulierum.

C Si quis maritus vel si qua mulier votum habens virginis adjungitur matrimonio, non dimittat illud, sed peniteat iv. annis. Mulieri non licet votum vovere sine consensu viri sui: sed & si voverit, dimitti potest. Maritus non debet uxorem suam nudatam videre.

Item.

Quicumque mulier adulterium perpetraverit, in potestate viri est si velit reconciliari mulieri adulteratæ. Si reconciliaverit; in clero non proficit. Vindicta illius ad primum virum pertinet, non ad regem.

Ad menstruum.

D Ad mulierem quæ patitur menstrua non accedas. Si aperuerit fontem sanguinis sui moriatur. Greg. can. 25.

Greg. Audistis ut morte lex sacra feriat. Si quis vir ad menstruatam mulierem accedat. Nuncque tamen mulier, dum consuetudinem menstruum patitur prohiberi ecclesiam intrare non debet, quia ei nature superfluitas ad culpam non valet reputari, & per hoc quod in vita patitur, justum non est ut ingressa ecclesiæ privetur. Novimus namque quod mulier quæ fluxum patiebatur sanguinis post tergum Domini humiliter veniens, vestimenti ejus sibi biam tetigit, atque ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit Domini vestimentum tangere: cur cui menstruum sanguinis patitur, non liceat Domini ecclesiam intrare? Si dicis: illam infirmitas compulit medicamentum quidem contra ægrotudines explorare.

Greg. ibid.

Feminæ utique & menstrui sui sanguinis fluxus ægrotudo est. Si illa sanguinaria conceditur sanitas, cur non cedatur tunc mulieribus quæ nature suæ vitio infirmantur. Sanctorum communis mysterium in eisdem diebus percipere non debet prohiberi.

Mayes.

Si mixtus vir mulieri & lavari aqua debeat, & ante solis occasum ecclesiam non intrare lex veteri populo præcepit, quæ autem intelligi spiritua-

ANNO
CHRISTI
148.

ANNO
CHRISTI
749.

ritualiter potest. Nunc autem vir cum propria A
conjugē dormiens nisi lotus aqua intrare eccle-
siam non debet; sed neque lotus intrare sta-
tim debet. Romanorum tamen semper ab an-
tiquioribus usus fuit post ammixtionem propriis
conjugis, & lavacri purificationem, & ab in-
gressu ecclesie paulum reverenter abstinere:
quia ipsa licita ammixtio conjugis sine voluptate
carnis fieri non potest. A sacri loci ingres-
su abstinendum est, quia voluptas ipsa esse si-
ne culpa nullatenus potest. Vigilanti vero men-
te pensandum est, quia in Sina monte Domi-
bus ad populum locuturus, prius eundem po-
pulum abstinere a mulieribus præcepit.

Greg. Si quis vero suam conjugem non cu-
pidine voluptatis raptus, sed solummodo cre-
andorum liberorum gratia utitur; iste profe-
cto sive de ingressu ecclesie, sive de sumendo
Domini corporis sanguinisque mysterio, suo est
relinquendus iudicio, quia nobis prohiberi non
debet, cum ei juxta præfinitam sententiam et-
iam ecclesiam licuerit intrare. Hinc de pue-
ris David dicitur, ut si a mulieribus mundi es-
sent, panes propositionis acciperent: quos om-
nino non acceperunt, nisi prius eos mundos
David a mulieribus sateretur. Tunc autem vir
qui post ammixtionem conjugis lotus aqua fue-
rit, etiam sacre communionis mysterium valet
accipere.

Post quas dies purificari debent.

Cum vero enixa fuerit mulier, qua die de-
beat ecclesiam intrare Testamenti veteris præ-
ceptione didicisti, ut pro masculo diebus
XXXIII. pro femina autem LXVI. diebus de-
beat abstinere. Quæ tamen sciendum est quæ
ei in mysterium accipitur. Nam si hora eadem
qua genuerit actura gratias intrat ecclesiam,
nullo peccati pondere gravatur. Voluptas et-
nim carnis, non dolor in culpa est. In car-
nis commixtione voluptas est. Nam in prolis
procreatione gemitus: unde & ipsi primæ matri
omnium dicitur, in doloribus paries. Si ita-
que enixam mulierem prohibens ecclesiam in-
trare; ipsam ei penam suam in culpam depu-
tamus.

De pregnantis baptismo.

Baptizare autem pregnantem vel enixam
mulierem, vel hoc quod genuerit, si mortis
periculo urgeatur, vel ipsa hora eadem qua gi-
gnit; vel hoc quod gignetur, eadem qua natum
est, nullo modo prohibetur.

Greg. de purificatione post partum.

S. Greg. in
Resp. ad
inter. S.
Augustini.

Ad ejus concubitum vir suus accedere non
debet, quo ad usque qui gignitur ablatur. Prava
autem consuetudo in conjugatorum mo-
ribus surrexit, ut mulieres filios, quos gignunt,
nutrire contemnant; eos aliis mulieribus ad nu-
trandum tradant, quod videlicet ex sola cau-
sa incontinentiæ videtur. Attamen nisi purga-
tionis tempus transierit, viris suis non debent
misceri.

Theodorus.

Ergo cujus uxor est infidelis & gentilis, &
non potest converti, dimittatur. Si mulier di-
scesserit a viro suo dispiciens eum, nolens re-
vertere, & reconciliari viro, post quinque an-
nos cum consensu episcopi aliam accipere lice-
bit uxorem.

Moses de nocturnis pollutione.

Si fuerit inter vos homo qui nocturno pol-
lutus sit somno, & nisi lotum aqua ei usque
ad vespertam intrare ecclesiam non concedit.

Concil. General. Tom. XII.

Gregorius in responsis Augustino.

Populus spiritualis intelligens sub eodem in-
tellectu accipiet, quia quasi per somnium illu-
detur qui tentatus immunditia variis imagini-
bus in cogitatione inquinatur, sed lavandus est
aqua, ut culpe cogitationis lacrymis abluat,
& nisi prius ignis tentationis recederit, reum
se quasi usque ad vespertum agnoscat. Sed est
in eadem inlusione valde-necessaria discretio,
qua subtiliter pensari debet ex qua re acce-
dat menti dormientis. Aliquando enim excra-
pula, aliquando ex naturæ superfluitate, vel
infirmirate: aliquando ex cogitatione contingit.
Et quidem cum ex naturæ superfluitate,
vel infirmirate evenerit, omnimodo hæc inlu-
sio non est ei timenda, quia hanc animus ne-
scius pertulisse magis dolendum est, quam te-
cisse. Cum vero ultra modum appetitus gulæ
in sumendis alimentis rapitur, atque idcirco
bonorum receptacula gravantur, habet exinde
animus aliquem reatum, non tamen usque ad
prohibitionem percipiendi sancti mysterii, vel
missarum solemnia celebrandi; cum fortasse
aut festus dies exigit, aut exhiberi mysterium
pro eo quod sacerdos alius in loco dcest, ipsa
necessitas compellit. Nam si adsunt alii qui
implere ministerium valeant, inlusio per cra-
pulam facta a perceptione sacri mysterii prohi-
bere non debet; sed ab immolatione sacri my-
sterii abstinere, ut arbitror, humiliter debet,
si tamen dormientis animam turpi imaginatio-
ne non concluderit. Nam sunt quibus ita ple-
rumque inlusio nascitur, ut eorum animus et-
iam in somno corporis positus turpibus ima-
ginationibus non sedetur: qua in re unum
ubi ostenditur ipsa mens rea, non tamen vel
suo iudicio libera, cum se eisi dormiente vi-
disse tamen in virginitatis corporis meminit, cor-
pore nihil meminit ingluviem cecidisse. Sin ve-
ro ex turpi cogitatione vigilantis oritur inlu-
sio dormientis, patet animi sui reatus, videt
enim a qua radice inquinatio illa processerit:
quia quæ cogitavit hæc pertulit nesciens.

Qui in somnis non volens pollutus sit, sur-
get canetque VII. poenitenciales, idest: Domi-
ne ne in furore tuo. Beati quorum. Domine ne
in furore tuo. Misereere mei Deus. Domine ex-
audi orationem meam. De profundis. Domine
exaudi orationem. Vel unusquisque secundum
suam virtutem, & in mane xxx. psalmos can-
tet. Volens autem in somnis peccare, sive
qui pollutus sit sine voluntate, xv. psalmos.
Si in somno peccans sine cogitatione, xv. psal-
mos. Item in somno peccans si ex cogitatio-
ne pollutus est, xxv. psalmos. Si semen fun-
dit in ecclesia per dormitionem, cantat psal-
terium, vel III. dies poeniteat. Si voluntarie
semen in ecclesia fundit mala cogitatione: si
clericus xvii. dies poeniteat; diaconus xxv.
presbyter xl. episcopus l. monachus xxx.

Sacerdos tangendo osculando mulierem co-
inquinatus, xl. dies poeniteat.

Si osculatur sacerdos feminam per deside-
rium, xx. dies poeniteat. Si semen per oscu-
lum fuderit, xl. dies poeniteat. Si per cogita-
tionem fuderit semen, hebdomada jejundet. Si
tangit manum cum manu, III. hebdomadas;
episcopus IV. hebdomadas; si monachus, VII.
dies; si diaconus, IV. dies; si clericus, II.
dies; laici I. diem poeniteant. Si tangit ma-
nu die, XIV. dies poeniteat; monachus tres
hebdomadas; clerici VII. dies poeniteant. Ali-
ter si clerici manum cum manu, xxx. dies

K k

poeni-

ANNO
CHRISTI
749.

Greg. ca. 14.

Turbatum
hic iohannis
nem ressi-
tuit Greg.
ibid.

ANNO
CHRISTI
948
Greg. cap.
24. iudem
verbis.

peniteat vel xx. quanto magis alii gradus? Qui impagnatione mentis violententer coinquatus est, vii. dies peniteat, vel quousque cogitatio vincitur. De his apostolus Jacobus melius intimabat: *Confitemini, inquit, alterutrum, peccata vestra, & orate pro invicem ut salvemini.*

Si quis saepe per violentiam cogitationis semen fuderit, xx. dies.

De ritu mulieris in ecclesia vel ministri.

Mulieres non velant altare cum corporali, nec oblationes super altare, neque calicem ponant, neque stent ordinate in ecclesia, neque in convivio sedent. In te sacerdos, mulieres non est licitum alicui penitentiam indicare, quia in canone nulli licitum est, nisi solis sacerdotibus. Mulieres possunt sub nigro velamine accipere sacrificium, ut Basiliius iudicavit. Mulier potest oblationes facere secundum Græcos. Non est ad Romanos.

De servis & ancillis.

Pater filium necessitate coactus potestatem habet tradere in servitium vii. annis. Deinde sine voluntate filii licentiam tradendi habet. Homo xii. annorum se ipsum potest tacere servum. Non licet homini a servo suo tollere pecuniam quam ipse adquisierit. Si servum & ancillam dominus amborum in matrimonium conjunxerit, postea deliberato servo vel ancilla, si non potest redimi qui in servitio est, libero licet ingenuo conjungere. Si quis liber ancillam in matrimonio acceperit, non habet licentiam dimittere eam, si ante cum consensu amborum conjuncti sunt. Si pregnantem mulierem quasi liberam comparat, liber est qui ex ea generatur. Qui ancillam pregnantem liberat, quem genuerat, sit servus.

De diversis questionibus.

Jejunia legitima tria sunt in anno pro populo, xl. ante pascha, ubi decimas anni solvimus, & xl. ante natale Domini, & post Pentecostem xl. dies & noctes.

De promissione sua laici non debent moram facere, quia mors non tardat. Servo Dei nullatenus licet pugnare, multorum licet sit consilio servorum Dei.

Infans pro infante potest dari ad monasterium Dei, quamvis alium vovisset; tamen melius est votum implere. Similiter pecora aequali pretio possunt mutare, si necesse sit.

Rex si alterius regis terram habet, potest donare pro anima sua.

Inventio in via tollenda est. Si inventus fuerit possessor, reddatur ei tributum; si non fuerit inventus, ecclesie sit. Consuetudo provincie, id est ne tantum pauperes in decimis aut in aliquibus rebus vim patiantur. Decimas non est legitimum dare nisi pauperibus & peregrinis, si laici suas ad ecclesiam. Pro reverentia regenerationis in albas pentecostem orandum est ut in quinquagesima oratur. Oratio potest sub velamine esse, cum necessitas cogit. Qui pro homine mortuo jejunat, se ipsum adjuvat. De mortuo autem Dei solius est notitia.

De penitentia adulteri synodus Quirinensium.

Si quis adulterium commiserit, vii. annos peniteat, completis perfectionis secundum pristinos gradus.

Si quis adulterium commiserit, id est cum muliere aliena, vel sponsam, vel virginem corruperit; laicus xii. annos peniteat, unum ex

A his in pane & aqua: clericus v. diaconus v. integros; presbyter sive monachus vii. annos, xii. ex his in pane & aqua; episcopus xii. v. ex his in pane & aqua.

Si quis clericus postquam se Deo voverit, ad secularem habitum iterum reversus fuerit, aut uxorem duxerit, x. annos peniteat, xii. ex his in pane & aqua, & nunquam postea in conjugio copuletur. Quod si noluerit, sancta synodus, vel sedes apostolorum separabit eos a communione & convivio catholicorum. Similiter mulier postquam se voverit Deo, si tale scelus commiserit, pari sententia subiacet.

De sanctimoniali fornicaria.

Si quis fornicaverit cum sanctimoniali vel Deo consecrata, sicut in superiore sententia unusquisque juxta ordinem suum peniteat, diaconus & presbyter, & episcopus, ipsa virgo sacra fornicans vii. annos peniteat. Una est penitentia puellæ & viduæ, vii. annorum. Majorem meruit quæ virum habet, si fornicationis crimen admisit.

Si quis cum ancilla Dei, annos vii. peniteat. Laicus maculans se cum ancilla Dei, ii. annos peniteat. Si genuerit ex ea filium, xii. annos peniteat. Si sine conjugio sunt, xii. quadragesimas peniteat. Quidam dicunt xl. diebus.

Si quis vacans uxorem alterius polluit, annos ii. peniteat. Si quis uxoratus virginem, similiter peniteat. Si uxoratus ancillam suam, x. annum & xii. quadragesimas & legitimas serias tribus mensibus primis, & a sua se contineat. Illa si invita passa est, xl. dies; si consentiens, xii. quadragesimas & legitimas serias. Si genuerit ex ea filium, liberet eam.

Puer cum aliqua puella fornicari nitens, nec coinquatus, xx. diebus peniteat. Si autem coinquatus est, c. diebus. Si vero, ut moris est, suam complet voluntatem, annum peniteat.

Si quis presbyter, vel diaconus, vel monachus uxorem duxerit in conscientia populi, deponatur. Si adulterium perpetraverit cum Dea, & in conscientia populi decernit; projiciatur extra ecclesiam, & inter laicos peniteat, quandiu vivit.

Qui dimiserit alteri uxorem suam conjungi, vii. annos peniteat cum tribulatione, vel xv. levius.

De raptoribus & incensuribus.

Si quis virginem aut viduam raptus fuerit, xii. annos peniteat. Si quis domum vel aream cujuscumque voluntarie igne cremaverit, superiore sententia subiacet.

De machina mulierum.

Mulier qualicumque molimine aut per se ipsam aut cum altera fornicans, xii. annis peniteat, unum ex his in pane & aqua.

Sanctimonialis femina.

Cum sanctimoniali per machinam fornicans, annos vii. peniteat, ii. ex his in pane & aqua.

Qui saepe fornicatur, laicus cum laica, xii. annos peniteat, & quanto saepius ac negligentius, tanto magis & tempus addat & modum.

Qui diutius fornicationi, perjurio, latrocinii, ceterisque flagitiis servivit, annos vii. peniteat.

Mulier abstineat se a viro xii. menses quando concepta est, antequam pariat, & post partum,

ANNO
CHRISTI
948

Greg. cap. 4.

ANNO
CHRISTI
718.

tum, XL. dies. Qui autem nupserit his diebus, XL. dies pœniteat, vel xxx. vel xx.

Qui in matrimonio sunt, abstineant se in III. quadragesimis, & in Dominica nocte & in sabbato & fer. IV. & VI. quæ legitimæ sunt, & III. noctes abstineant se antequam communicent.

Qui in quadragesima ante pascha cognoscit mulierem suam & noluit abstinere, annum unum pœniteat, vel suum pretium reddat ad ecclesiam, vel pauperibus dividat, vel xxvi. solidos reddat. Si per ebrietatem vel aliqua causa acciderit, siue consuetudine, XL. dies pœniteat.

Si vir cum muliere sua retro nupserit, pœniteat quomodo de animalibus, id est si consuetudine erit, III. annos. Si vero in terga nupserit, & consuetudo erit, VII. annos pœniteat.

Si mulier cum muliere, annos III. id est si mulier quæ se more fornicatoris ad alteram conjunxerit, III. annos sicut fornicator pœniteat. Sic & illa quæ semen viri sui in cibo miscens, ut inde plus ejus amorem accipiat, pœniteat similiter.

Mulier si inter imitante maleficia sua, id est per poculum, aut per artem aliquam, VII. annos pœniteat. Si paupercula, IV. annos pœniteat. Si quis fornicatur cum virgine, IV. annos pœniteat: si cum maritata, quatuor annos integros, II. alios, II. quadragesimis tribus & tribus diebus hebdomadæ pœniteat.

Si mulier sola cum se ipsa coitum habeat, III. annos pœniteat. Uxor quæ sanguinem viri sui pro remedio gustaverit, XL. dies plus minusve jejunct. Similiter pœniteat.

Quiriniensium.

Conc. Ancy.
can. 24.

Si quis sponsam habens forori cujus forsitan intulerit violentiam, eique inhæserit tanquam suæ, hanc autem deceptam postea duxerit uxorem desponsatam: illa vero quæ vitium passa est, si forte necem sibi intulerit, omnes hi qui facti hujus conscii sunt, x. annos in pœnitentia redigentur secundum canones constitutos.

De canone Casarii.

Conc. Neoc.
can. 2.

Mulier si duobus fratribus nupserit, abjici debet utique ad diem mortis: Sed propter humanitatem in extremis suis sacramentis reconciliari oportet: ita tamen ut si forte sanitatem receperit, matrimonio soluto ad pœnitentiam admittatur, quæ si defuncta fuerit mulier in hujusmodi consortio constituta, difficilis erit pœnitentia remanenti, qua sententia tam viros quam mulieres teneri debebunt.

Theodorus.

Qui nubet Dominico, petat a Deo indulgentiam, & II. vel III. diebus pœniteat.

Basilii judicavit.

Mulieres menstruo tempore non intrent in ecclesia, neque communicent, nec sanctimoniales, nec letatæ. Si præsumant, III. hebdomadas pœniteant. Similiter pœniteat qui intrat in ecclesia ante mandum sanguinis post partum, id est XL. diebus.

Incipit de diversis malis.

Diversitas corporum diversitatem facit pœnitentiarum. Nam & corporum medici diversa medicamenta generibus componunt. Aliter enim vulneraliter morbum, aliter enim tumores, aliter putredines, aliter caligines, aliter contractiones, aliter combustiones curant. Ita igitur etiam & spiritales medici diversis cura-

Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
718.

tionum generibus animarum vulnera, morbum, culpas, dolores, ægritudines, infirmitates sanare debent. Sed quia hæc paucorum sunt; ad purum scilicet cuncta cognoscere & curare ad quæ integrum salutis statum debeant revocare: ideoque vel pauca, juxta seniorum traditiones & juxta nostram ex parte intelligentiam: ex parte namque prophetamus, & ex parte cognoscimus, aliqua proponamus, quod ad remedium animæ pertinet, & de remediis vulnerum, secundum priorum patrum, id est definitiones diduri.

Sacri tibi eloqui, fidelissime frater, ante medicamina compendii rationem intinemus.

Prima itaque est remissio qua baptizamur in *Vide Excer. p. Greg. III. cap. 1. Jo. 1. 1.* aqua & spiritu, non potest videre regnum Dei. Secunda charitatis effectus, ut est illud: *Remittuntur ei peccata multa quia dilexit multum.* Tertia elemosynarum fructus, secundum hoc: *Sicut aqua extinguit ignem, ita elemosyna extinguit peccatum.* Quarta perfusio lacrymarum, Domino dicente, *quia flevis in conspectu meo, & ambulavit tristis contra me, non inducam malum in diebus ejus.* Quinta criminum confessio, Psalmista teste, *Dixi, confitebor tibi.*

adversus injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Sexta afflictio cordis & corporis, Apostolo consolante: *Dedi humilitatem hominem in interitum carnis Satanae, ut spiritus saluus sit in die Domini nostri Jesu Christi.* Septima emendatio morum, hoc est abrenuntiatio vitiorum, evangelista testante: *Jam sanus es, noli ultra peccare, ne quid tibi deterius fiat.* Octava intercessio Sanctorum, ut illud: *Si quis infirmatur, inducat presbyteros, & orent pro eo. Multum enim valet apud Deum deprecatio justis assidue.* Nona misericordia & fidei meritum, ut est hoc: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Decima confessio & salus alienorum, Jacobo confirmante: *Qui converti fecerit peccato-rem ab errore via sue, salvabit animam suam a morte, & cooperiet multitudinem peccatorum suorum.* Sed melius est tibi ut infirmus sis, & vitam solitariam ducere, quam perire cum plurimis.

Undecima indulgentia & remissio, Veritate promittente & dicente: *Dimittite & dimittetur vobis.* Duodecima passio martyrii spes unica salutis, indulgente & latrohi crucifixo Deo respondente: *Amen dico tibi quia hodie mecum eris in paradiso.* His ergo de canonica auctoritate prælibatis, patrum etiam statuta subrogaturum investigare convenit, secundum illud: *Interroga patrem tuum & adjuvabit tibi, presbyteros tuos, & dicent tibi.* Iterum causa deferatur ad eos. Statuunt ergo octo principalia vitia humanæ salutis contraria his octo contrariis remediis sanentur. Vetus namque proverbium est: *Contraria contrariis sanantur.* Qui enim illicita licenter commisit, a licitis coercere se debet, sed hoc omni pœnitentia solerter est intuendum, quantum quis tempore in delictis remaneat, qua eruditione imbutus, quali impugnetur passione, quali existat fortitudine, quali detur affligi lacrymabilitate, quali compulsus est gravatione peccare.

Omnipotens etenim Deus, qui cor omnium novit, diversasque naturas indidit, non æquivalentis pœnitentis pondera peccaminum pensavit, ut illud propheticum: *Non enim servus triturbabitur Gish, neque rota plaustrum super crimum circumies, sed virga excutietur Gish, & cri-*

Kk 2

ANNO
CHRISTI
749.
Sep. 6. 7.
R. 2. S. Bm.
cap. 1.

criminatorum. In baculo autem panis comminuetur, ut est illud: *Potentia potenter tormenta patiantur.* Unde quidam sapiens, *Cui plus creditur, plus ab eo exigitur.* Discant igitur sacerdotes Domini qui ecclesiis præsent, quia pars eis data est cum his quorum delicta repropitiaverint. Quid est autem repropitiare delictum, nisi cum assumpseris peccatorem, & monendo, hortando, docendo, adduxeris eum ad poenitentiam, ab errore correxeris, a vitiis emendaveris, & feceris eum, ut ei taliter converso propitius sit Deus? Cum ergo talis sit sacerdos, & talis sit doctrina tua, & sermo tuus, pars tibi datur eorum quos correxeris, ut illorum meritum tua sit merces, & illorum salus tua sit gloria.

Et alibi de modis poenitentiae.

Sciendum vero est quanto quis tempore moratur in peccatis, tantum ei augendum est poenitentia.

Item alibi.

Alii statuunt duodecim triduanas per annum repensandum, quod ego non laudo, nec vitupero, sicut *Theodorus* laudavit. Alii centum dies cum semipane mensuræ paximatum aqua & sale, & psalmos L. in unaquaque nocte. Alii L. interpositiones in una nocte interveniente. Alii poenitentiam egenis statuunt eleemosynam, hoc est pretium viri vel ancillæ, sed posterior est, sed dimidium omnium quæ possidet unusquisque det: & si quidem fraudavit, quadruplum reddat ei, sicut Christus iudicavit.

Theodorus.

De ægris quoque pretium viri vel ancillæ pro anno, vel dimidium omnium quæ possidet dare, & si quidem fraudaverit reddere quadruplum, ut Christus iudicavit; & legimus in poenitentiali pro criminalibus annos aut duos vel tres poenitentiam agere in pane & aqua: vel pro aliis minutis culpis mense uno aut hebdomada. Simili modo & apud aliquos hæc causa ardua & difficilis est: ideo qui ita non potest facere, consilium damus ut psalmos & orationem vel ad eleemosynam, cum aliquis diebus in poenitentiam pro hoc esse debeat, id est psalmodias. Et qui potest implere quod in poenitentiali scriptum est, bonum est. Et hic est ordo idem psalmodiæ pro poenitentia, pro uno hoc sunt quando in pane & aqua debet poenitere. Hoc sunt psalmi L. flectendo genua aut sine genua flectendo LXX. infra ecclesiam, aut in unum locum per ordinem psallat. Pro hebdomada quando in pane & aqua debet poenitere, CCC. psalmos flectendo genua per ordinem psallat infra ecclesiam, aut in unum locum, aut sine genua flectendo CCCXX. Et pro uno mense quando in pane & aqua debet poenitere, psallat psalmos MCC. cum genua flectendo, aut sine genua flectendo MDCCLXXX. Et postea per omnes dies reficiat ad sextam, nisi quarta, nisi & sexta feria jejundet usque ad nonam. A carne & vino abstineat se. Alium cibum, quem ei dederit postquam psallat, sumat. Et qui psalmos non novit, & ita poenitere debet, & jejunare non potest, per unumquemque diem redemptio valenti denarium in pauperibus ero-

aget, & in unaquaque hebdomada jejundet unum diem usque ad nonam & alium usque ad vespeream, & quod habet manducat. Quando in uno anno cum pane & aqua poenitere debet, donet in eleemosynam solidos XXVI. & in unaquaque hebdomada unum diem jejundet usque ad vespeream, & in tribus quadragesimis de quantum sumat, penset & tribuat medietatem in eleemosynam. In secundo anno remissio poenitentis est de Natali Domini usque ad Epiphaniam, & de Pascha usque ad Pentecostem. Et qui non potest sic agere poenitentiam, sicut superius diximus, in primo anno erogat in eleemosynam solidos XXVI. & in secundo XX. & in tertio XVIIII. hoc sunt solidi LXIV. Et de potente quomodo sibi redimat de criminalibus culpis, recurrit ad evangelium, sicut Zachæus Domino dixit: *Domine,*

omnium dimidium bonorum meorum do pauperibus, & extra hoc adjungit: *Et si alicujus aliquid injustum abstuli, in quadruplum restitui.* Et ille a Domino meruit audire: *quia hodie salus huic domui advenit,* hoc est remissio omnium peccatorum suorum, & secundum patrum traditionem forsitan in presenti. Non sunt.... cui aliquid injunctum abstulit, aut non posset animus ejus, sicut evangelium facere medietatem, donec consideratur hoc, quantum ipse est pensatus in argentum, erogat in eleemosynam, & alium tantum quantum valet ipsum argentum, de terra ecclesiis Dei conferat in eleemosyna, & tertia tantum quantum valet ipsum argentum, aut de mancipiis dimittat liberos, aut captivos redimat, & omnia quæ injuste egit, ab illo die non repetat, & de quod delinierat peccare, non delinat corpus & sanguinem Christi communicare. Sciat se illam sententiam adjungi quæ Zachæus meruit, & illud non est dimittendum quod Apostolus ait: *Qui per corpus peccavit, per corpus emendat;* hoc est jejunium, vigiliæ, orationes & obsecrationes ad Deum, quia scriptum est: *nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium Dei, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros.* Legitur quia Christus jejunavit, quia nullum peccatum commisit, similiter & apostoli post donum Spiritus Sancti. Igitur eorum nos debemus imitatores esse, quorum volumus esse participes regni celestis. Propterea super his oportet nos aliquid adaugere de expenso, id est jejuniis in unaquaque hebdomada quarta & sexta feria a vino, & carne vel epularibus cibis. Similiter & de continentia conjugis suæ, abstineat se ab his diebus, juxta quod in canones sancti constituerunt, hoc sunt diebus Dominicis & solemnitatibus, seu & legitimis quadragesimis tribus, vel quarta & sexta feria, sciens scriptum esse, qui plus laborat plus mercedem accipiet. Hi sunt dies qui non computantur in poenitentia, dies Domini, Natale Domini, Epiphania, Pascha, Ascensio Domini, Pentecostes, S. Joannis Baptiste, & S. Mariæ semper virginis, & SS. Apostolorum XII. vel S. Martini, siue veneranda solemnitas illius Sancti, qui in ipsa provincia corpore quiescere videtur.

ANNO
CHRISTI
749.

Luc. 19. 8

1. Cor. 6. 11

ANNO
CHRISTI
75

PIPPINI REGIS EPISTOLA

ANNO
CHRISTI
75

Ad Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum,

QUA CONFIRMAT DONATIONEM

Et privilegium Monasterii Fuldensis a Sede Apostolica concessum.

Ex Iabel
Append.
Tom. VI.*Pippinus rex Francorum Bonifacio archiepiscopo
& legato Germanico ab apostolica
sede directo.*

Quia veneranda paternitas tua nostram excellentiam postulat pro monasterio, quod a te noviter constructum est in solitudine Buchonia juxta fluvium Fulda, in loco, quem beatus memoris Karolomannus germanus noster legitima donatione tibi concessit, ut sicut ex auctoritate sancti Petri principis apostolorum, pro quo legatione fungeris, privilegio sedis apostolicæ sublimatum esse constat, ita etiam nostræ auctoritatis præcepto roboretur: placuit nobis, petitionibus tuis assensum præbere; & ideo hanc nostræ præceptionis seriem ob honorem Dei & venerationem sancti Petri conscribi iussimus, per quam privilegium sedis apostolicæ a beato Zacharia tibi collatum, cum consensu episcoporum, cæterorumque fidelium nostrorum per omnia roboramus, præcipientes ut nullus sacerdotum in regno no-

stro divinitus nobis concessio, in præfato monasterio jurisdictionem aliquam sibi vendicat præter sedem apostolicam, ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec Missarum solennia ibi quisquam præsumat celebrare; sed juxta id quod subiectum constat apostolicæ Sedi, firmitate privilegii inconcusse roboratum permaneat; locis etiam & rebus, quas tam moderno tempore tenet, vel possidet, quam quas futuris temporibus, paribus ipsius monasterii divina pietas augere voluerit, ex donis & oblationibus, decimisque fidelium, absque ullius personæ contradictione, firmitate perpetua persruatur. Si autem quispiam nostræ auctoritatis præcepto repugnare voluerit, sententiam apostolicæ disidionis, quæ privilegio expressa est, experiat; ut tamen hoc, quod ob amorem Dei, & venerationem sancti Petri nostra auctoritate firmavimus, stabile permaneat, manu nostra roboratum, & tam annuli nostri impressione, quam fidelium nostrorum ad stipulationem subnixum. Vale.

ANNO
CHRISTI
75

VITA,

ANNO
CHRISTI
75EPISTOLÆ ET DECRETA
STEPHANI PAPÆ II.

Dantur va-
riantes ex
Cod. Luc. 409.
Sub doctri-
na apostoli-
ca traditio-
nis suorum
prædecesso-
rum Grego-
rii & Zacha-
rie pontifi-
cum
clericales
Stephanus
II. 92. Ste-
phanus vero
papa tertia
die mortui.
Stephanus a-
lium eligitur.

Stephanus II. natione Romanus, ex patre Constantino, sedit annos quinque (a) dies viginti octo. Hic post patris sui transitum parvus derelictus in venerabili cubiculo Lateranensi pro doctrina apostolicæ traditionis sub prædecessoribus beatis memoris pontificibus permansit, quem sigillatim per ecclesiasticos ordines promoventes, ad diaconatus ordinem cum ordinaverunt. Defuncto vero beatis memoris domno Zacharia papa Stephanum quemdam presbyterum ad ordinem pontificatus cunctus populus sibi elegit, & intra Lateranensem patriarchium misit, ubi biduo manens tertio die postquam a suo surgeret somno, & sedens familiares causas suas disponderet, subito dum sederet alienatus obmutuit, & sequenti die defunctus est. Post hæc vero cunctus Dei populus congregatus est intra venerabilem basilicam sanctæ Dei genitricis ad præsepe. Ubi & omnes misericordiam Domini Dei nostri petentes, & in ipsius Domine nostræ sanctæ, semperque virginis Dei genitricis Mariæ bono animo, & consona voce prædictum beatissimum virum sibi eligunt pontificem. Quem omnes sincera mente cum laudis præconis in basilicam Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, deportaverunt, & exinde intus venerunt,

& in patriarchium juxta morem intromiserunt: Erat enim isdem beatissimus papa amator ecclesiarum Dei, traditionem etiam ecclesiasticam (b) firma stabilitate conservans. Pauperum Christi velox subventor, & verbi Dei in magna constantia prædicator. Viduas & pupillos multo melius visitans, fortissimus etiam ovilis sui cum Dei virtute defensor. Mox vero restauravit quatuor in hac Romana urbe sita antiquitus xenodochia, quæ a diuturnis & longinquis temporibus destituta manebant, & in eis ordinavit omnem utilitatem in diversis eorum locis disponens intus etiam, & foris, in quibus & multa contulit dona: Quæ & per privilegii paginam sub anathematis interdicto confirmavit. Pari modo a novo fundasse dignoscitur & xenodochium in plantana centum pauperum Christi dispositum illic faciens, quotidianum videlicet victum eorum decernens tribui. Nam & foris muros hujus civitatis Romanæ secus basilicam beati Petri apostoli duo fecit xenodochia, in quibus & plura contulit dona, quæ & sociavit venerabilibus diaconis illic foris existentibus perenniter permanere, id est diaconis sanctæ Dei genitricis, & beati Silvestri dum, & privilegiis apostolicis perenniter permanenda munivit. Inter hæc vero dum magna.

conserva-
bat
allemulys
scilicet quem
corporali
præfatus

Platana

ut perenni-
ter perman-
rent.

(a) dies XXIX.

(b) firmam stabilitate conservans

ANNO
CHRISTI
771

* A. Iulio

* A. pluri

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

in magna persecutio a Longobardorum rege * Aistulfo in hac Romana urbe, vel subjacentibus ei civitatibus extitisset, & vehemens ejusdem regis sevitia immineret, illico isdem beatissimus papa tertio apostolatus ordinationis suae mense disponens suum germanum sanctissimum, scilicet Paulum diaconum, atque Ambrosium puerum plurimum cum muneribus ad eundem Longobardorum regem Aistulfum ad pacis ordinandum atque confirmandum fœdera misit. Qui præfati vir ad eum (a) convenientes impetratis muneribus, quo facilius eadem pro re apud eum impetrarent, in quadraginta annorum spatia, pacis fœdus cum eo ordinantes confirmaverunt. At vero isdem protervus Longobardorum rex antiqui hostis invasus verberibus, ipsa fœderis pacis post pene quatuor menses, in perjurii incidens reatum, dirupit. Multas jam lato sanctissimo viro vel cuncto populo Romano ingerens contumelias, varias illi minas * dirigens. Cupiens quippe Deo sibi non contrario cunctam hanc provinciam invadere, & onerosum tributum hujus Romanæ urbis inhabitantibus * adhibere nitebatur. Per unumquodque scilicet caput singulos auri solidos annue * inferre inhiabat. Et suæ jurisdictioni civitatem hanc Romanam, vel subjacentia ei castra subdere indignanter asserbat. Cernens vero isdem sanctissimus papa valide præfati regis perniciosam imminere sevitiam, magnopere ad se accersitis venerabilium monasteriorum sanctorum Vincentii, & Benedicti religiosi abbatibus, sua vice eidem crudelissimo misit regi, obnix per eos postulans pacis fœdera, & quietem utrarumque partium populi Dei obtinere * confirmandam. Quos nempe suscipiens & omnino contemptui habens, sprexit eorum * monita, & ad suæ animæ detrimentum sine effecta causæ confusus ad propria absolvit monasteria; obtestans eos minime ad sanctissimum papam declinare. Quod audiens ipse præcipuus pater exemplo (juxta ut crebro consueverat) omnipotenti Domino Deo nostro suam populi sibi commissi commendans contulit causam hanc, lugubrem ejus divinæ majestati insinuavit lamentationem. Et dum hæc agerentur * conjunxit Romam Joannes imperialis fidentius, deferens eidem sanctissimo pontifici regiam jussionem, simulque & aliam ad nomen prædicti regis impii detulit adhortationis * annexam jussionem, ut reipublicæ loca diabolico ab eo usurpata ingenio, proprio restitueret (b) domino. Quem videlicet imperialem missum confestim saepius sanctissimus papa cum suo germano prædicto sanctissimo Paulo diacono ad eundem misit nequissimum Aistulfum Ravennam. Quibus susceptis, cum inani eos absolvit responso, * adhærens eidem imperiali misso quemdam propriæ gentis nefarium virum diabolicis imbutum consiliis ad regiam * properandum * urbem; reversique legati Romam, ac præfati eidem sanctissimo papæ enarraverunt ei nihil se egisse. Tunc præfatus sanctissimus vir agnito maligni regis consilio misit in regiam urbem suos missos, & apostolicos affatus cum imperiali præfato misso, deprecans imperialem clementiam, ut juxta quod ei sæpius scripserat, cum exercitu ad tuendas has Italiæ partes modis omnibus ad-

veniret, & de iniquitatis filii moribus Romanam hanc urbem vel cunctam Italiam provinciam liberaret.

Inter hæc vero permanens in sua * perniciem præfatus atrocissimus Longobardorum rex, exarsit furore vehementi, & fremens ut leo pestiferas minas Romanis dirigere non desinebat, asserens omnes uno gladio jugulari, nisi suæ, ut præfatum est, se se subderent ditioni. * Rursusque antefatus sanctissimus pater congregato universo Romano cœtu taliter eos paterno amore admonuit inquit: Quæso vos, filii charissimi, pro nostrorum delictorum mole Domini imploremus clementiam, & ipse noster erit adiutor, liberabitque nos sua providentissima misericordia a persequentium manibus. Cujus salutiferis admonitionibus cunctus obediens populus, congregati unanimiter omnes, lacrymis suis omnipotentem Dominum nostrum deprecati sunt. In una vero dierum cum multa humilitate sollicitè procedens in litania cum sacratissima imagine Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, qua (c) * anthero-posita nuncupatur, simulque & cum ea alia diversa sacra * ministeria recipiens, proprioque humero ipsam sanctam imaginem cum reliquis sacerdotibus idem sanctissimus papa gestans, nudisque pedibus tam ipse, quamque universa plebs incedentes in ecclesiam sanctæ Dei genitricis, quæ ad præsepe nuncupatur, posito in omnium capitibus populorum cinere, cum maximo * ululatu pergentes, misericordissimum Dominum nostrum deprecati sunt, alligans conedensque adorandæ cruci Dei nostri pactum illud, quod nefandus rex Longobardorum dirupit. Hic beatissimus papa omnes suo sacerdotes & clerum in Lateranensi patriarchio sedule aggregans, admonebat divinam totis viribus (d) scrutari scripturam, in lectione vacare spiritali, ut efficaces invenirentur in omni responso & assertionem adversariorum ecclesiæ Dei. Nec enim cessabat indefinenter admonendo & confortando cunctum Dei populum, sobrie pieque agere, atque ab omni pravitate sese custodire. Hic beatissimus vir pro salute provinciarum, & omnium Christianorum, omni sabbatorum die litaniam omni postposito neglectu fieri statuit. Unum quidem sabbatum ad sanctam Dei genitricem Ad præsepe, alium vero ad beatum Petrum apostolum, & alium ad beatum Paulum apostolum. Hic beatissimus papa restauravit basilicam sancti Laurentii super sanctum Clementem sitam regione tertia, quæ a diuturnis temporibus diruta manebat. Restauravit & regumen cœmeterii sanctæ Soteris, quod ceciderat. Itaque dum isdem sanctissimus vir jam satum pestiferum Longobardorum regem immensis vicibus innumerabilia tribuens munera deprecatur pro gregibus sibi a Deo commissis, & perditis * ovibus, scilicet pro universo (e) * exercitu Ravennæ, atque cuncto istius Italiæ provinciarum populo, quos diabolica fraude ipse (f) impius deceperat rex, & possidebat. Et dum ab eo nihil hac de re obtineret, cernens * præsertim & ab imperiali potentia nullum esse subveniendi auxilium; tunc quemadmodum prædecessores ejus beatæ memoriæ domnus Gregorius, & Gregorius alius, & domnus Zacharias beatissimi pontifices

ANNO
CHRISTI
771

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

* A. Iulio

(a) consurgens.

(d) sedari scripturam.

(f) impij detestari.

(b) domino.

(e) exercitu Ravennæ.

(c) anthero-posita.

ANNO
CHRISTI
711.

ces Carolo (a) excellentissimæ memoriæ regi A
Francorum direxerunt, petentes sibi subveniri
propter oppressiones ac invasiones, quas & ipsi
in hac Romanorum provincia a nefanda Lon-
gobardorum gente perpelli sunt, ita modo &
ipse venerabilis pater, divina gratia * inspi-
rante, cū per quemdam peregrinum suas
misit literas Pippino regi Francorum nimio do-
lore huic provincie inhærenti conscriptas.
* Ad hunc etiam nunc cessavit dirigens, ut
suos hic Romam ipse Francorum rex mitteret
missos, per quos eum ad se accersiri fecisset.
Et dum * valde ab eodem Longobardorum
rege civitates & provincia * ista Romanorum
opprimerentur, subito conjunxit missus jam fa-
ti regis Francorum, nomine * Rodigangus ab-
bas, per quem misit in responsis omnem vo-
luntatem ac petitionem prædicti sanctissimi (b)
papæ se adimplere. Et postmodum alius mis-
sus familiaris ejus conjunxit, ea ipsa annun-
cians. Cumque a Longobardis, ut præfatum
est, antiqua Romana urbs, & castra universa
distringerentur, ita etiam (c) ut Ciccanten-
castellum, quod colonorum sanctæ Dei eccle-
siæ existeret, usurparet, illico * ad regiam ur-
bem conjunxit sēpēfatus Joannes imperialis si-
lentarius cum missis ipsius sanctissimi pontifi-
cis, deferens secum & quæ deportaverat iniqui
Longobardorum regis missus, simul & jussio-
nem imperialem, in qua * inerat insertum,
* a Longobardorum rege sanctissimum papam
esse properaturum ob recipiendam Ravenna-
tium urbem, & civitates * ei pertinentes. Pro
quo & de præsentī Stephanus papa direxit ad
eundem (d) blasphemum regem suum missum
pro sua, & qui cum eo ituri erant, indemni-
tate. Ipsoque reverso, exemplo & missi jam
fati Pippini regis Francorum conjunxerunt, id
est * Rodigangus episcopus, (e) & Anticharius
dux, quatenus prædictum sanctissimum papam
(juxta quod petendo miserat) ad suum * Fran-
ciam regem deducerent, quem etiam paratum
invenerunt ad prædictum Longobardorum re-
gem properandum pro recolligendis universis
dominiis perditis (f) * ovilibus. Tunc * con-
sulens idem beatissimus papa omnipotentis Dei
nostri misericordiam, egressus est ab hac Ro-
mana urbe ad beatum Petrum apostolum (g)
decimoquarto die mensis Octobris indictione
septima: secutique sunt eum plures Romano-
rum, & ceterarum civitatum populi stantes ulu-
lantesque, & nequaquam eum penitus ambula-
re sinebant. Qui videlicet sanctissimus vir sese
in Dei virtute, protectione sanctæ Dei genitri-
cis, & beatorum principum apostolorum (h)
confidens constanter pro salute omnium, licet
infirmirate corporis (i) detentus, laboriosum
aggressus est iter, confortans atque commen-
dans cunctam dominicam plebem bono pastori
domino nostro, & beato apostolorum principi
Petro. Et assumens secum ex * hac sancta ec-
clesia quoddam sacerdotes, proceres etiam &
ceteros clericorum ordinis, nec non & ex mi-
litia optimatibus, Christo prævio, cœptum
prosecutus est iter, magnam illi celi serenita-
tem domino in ipso itinere tribuente. Igitur

* ex hujus
sanctæ eccle-
siæ clero

* conjungente eo fere quadragesimum millia-
rium Longobardorum finium, in una noctium
signum in cælo magnum apparuit, (k) quasi
globus igneus ad partem australem declinans a
Galliæ partibus in Longobardorum partes. Ita-
que unus ex eisdem Francorum missis scilicet
(l) Anticharius dux quantocius præcedens Ti-
cium, eum præstolatus est. Cum vero ap-
propinquasset jam satus beatissimus papa ad ci-
vitatem Papiam, direxit ad eum sēpēfatus Ai-
stolfus (m) nequissimus rex missos suos, obte-
stans eum nulla penitus ratione audere verbum
illi dicere petendi Ravennatium civitatem, &
exarchatum ei pertinentem, vel de reliquis rei-
publicæ locis, quæ ipse vel ejus prædecessores
Longobardorum reges invaserant. Ille vero ita
ei misit in responsis, asserens, quod * nullius
trepidationis terrore siletet hujuscemodi peten-
di causam. Conjungente vero eo Papiam civi-
tatem, & prædicto nefando regi præsentato,
plura illi tribuit munera, & nimis eum obse-
cratus est, atque lacrymis profusus eum peri-
vit, ut dominicas, quas abstulerat, redderet
oves, & propria propriis restitueret. Sed nul-
lo modo apud eum hæc impetrare valuit. Nam
& imperialis missus, & ille simili modo petiit,
& imperiales litteras illi tribuit, & nil obtine-
re potuit. Prædicti vero Francorum missi im-
minebant fortiter apud eundem Aistolfum, ut
præfatum sanctissimum papam in Franciam per-
gere relaxaret. Ad hæc convocans jam dictum
beatissimum virum interrogavit, si * ejus in
Franciam properandi esset voluntas? Quod vi-
delicet ille nequaquam siluit, sed suam illi
propalavit voluntatem. Unde ille ut leo denti-
bus fremebat, pro quo & diversis vicibus tuos
satellites ad eum clam misit, ut eum quoquo
modo a tali * intentu declinarent. (n) Alias
vero, præsentē Rodigango sanctissimo episco-
po, interrogavit eundem beatissimum papam
jam satus Longobardorum rex * si velle habe-
ret in Franciam ambulandi, & ita * effatus
est: Quod si tua voluntas est me relaxandi,
mea omnino est ambulandi. Tunc absolutus
est ab eo, & assumens ex hujus sanctæ Dei
ecclesiæ sacerdotibus & clero, id est Georgium
episcopum Ostiensem, (o) * Vvilcarium episco-
pum Numentanum, Leonem, Philippum, Georgi-
um, & Stephanum presbyteros, Theophyla-
tum archidiaconum, Pardum & Gemmulum
diaconos, Ambrosium primicerium, Bonita-
cium, (p) secundum, hoc est alium Leonem,
& Christophorum regionarios secum, & ceteros.
Quintadecima die mensis Novembris præ-
dictæ (q) indictionis a civitate Papiæ movens
suum in Franciam profectus est iter. Et post
ejus absolutionem adhuc nitebatur superscriptus
Longobardorum rex a prædicto itinere eum
deviare, quod minime ipsum sanctissimum vi-
rum latuit. Unde & cum nimia celeritate Deo
prævio ad * Francorum * conjunxit Clusæ.
Quas ingressus cum his qui cum eo erant,
confestim laudes omnipotentī Deo reddidit.
Et cœptum gradiens iter ad venerabile mona-
sterium sancti Christi martyris Mauricii perve-
nit. In quo & constitutum erat pariter secum
Fran-

ANNO
CHRISTI
711.
* perveniente
eo in Lon-
gobardorum
finibus

* pro nullius
trepidatione
terrore sile-
ret ab eju-
scemodi pe-
tendi causa

* intentione.
* si velle ire
in Franciam
respondit

* Vvilcarium

* pervenit
Clusam

(a) excellentissimo regi Francorum etc. (b) petenti se etc. (c) ut Ciccanten castellum
(d) blasphemum. deest. (e) Anticharius. (f) ovilibus. deest. (g) deest.
(h) Cod. Luc. ita prave legit: XIV. ind. VIII. Mensis I. ind. VII. (i) confectus.
(k) quasi gladius igneus. (l) Anticharius dux. (m) nequissimus. deest. (n) deest.
(o) Alia vero die præsentē Rodigango Episcopo, interrogavit etc. (p) Secundum.
(q) secundum Leonem, & Christophorum etc. (r) septima indictionis.

ANNO
CHRISTI
748

• conveni-
unt
• Rothardus

• & tunc ad
• officium

• ecclesia

• vultus
• seu cetera
• loca sunt
• reipublice
• modis o-
• mnibus red-
• dere
• Parisiacum
• hibernan-
• dum

• comitante

• Franci
• dem. cillen-
• tia de eia
• vita de se
• parent
• omnes ne-
• ri homines
• dum eum

• ad locum
• Parisiacum

Francorum regem convenire, annuente Domi-
no solpes isdem beatissimus pontifex cum om-
nibus qui cum eo erant advenit. In quo &
aliquantis demorantes diebus * conjunxerunt in
prædicto venerabili monasterio (a) Fulradus
abbas, & * Rothardus dux directi a sæpato
Pippino excellentissimo Francorum rege, pe-
tentes eundem sanctissimum pontificem ad suum
progredi regem. Quem & cum magno hono-
re (b) cum omnibus ad eum deduxerunt. Au-
diens vero isdem rex ejusdem beatissimi ponti-
ficis adventum, nimis festinanter in ejus adve-
nit occursum una cum conjugē, filiis etiam, &
primatibus, * pro quo (c) & * afferens cen-
tum millia filium suum nomine Carolum in oc-
cursum ipsius (d) coangelici papæ direxit cum
aliquibus ex suis optimatibus. Ipseque in pala-
tio suo in loco, qui vocatur (e) Ponticone,
ad fere trium millium spatium descendens de
equo suo cum magna humilitate terræ prostra-
tus, una cum sua conjugē, filiis, & optimati-
bus, eundem sanctissimum papam suscepit. Cui
& vice fratris usque in aliquantum locum
juxta ejus sellarem properavit. Tunc prædictus
(f) almsicus vir cum omnibus suis * extensa
voce gloriam, & incessabiles laudes omnipoten-
ti Deo referens cum hymnis & canticis spiri-
tualibus usque ad prædictum palatium pariter
cum rege omnes profecti sunt; sexta Januarii
mensis die, in apparitionis Domini & Salvato-
ris nostri Jesu Christi sacratissima solemnitate,
ibique intus oratorium pariter confederibus,
mox idem beatissimus papa prædictum (g) Chri-
stianissimum regem lacrymabiliter deprecatus
est, ut per pacis fœdera causam beati Petri, &
reipublicæ Romanorum disponderet. Qui de præ-
senti jurejurando eidem beatissimo papæ satis-
fecit, omnibus mandatis ejus & admonitioni-
bus sese totis * nisibus obedire, & ut illi pla-
citum fuerit, exarchatum Ravennæ, & * rei-
publicæ jura, seu loca reddere modis omnibus.
Sed quia tempus imminere hiemale, eundem
sanctissimum papam cum suis omnibus * Pari-
sios apud venerabile monasterium beati Diony-
sii (h) ad * habitandum pergere curavit. Quo
peracto, & eo in eodem venerabili monasterio
cum jam fato (i) Christianissimo Pippino * con-
juncte, Domino annuente, post aliquantos
dies isdem Christianissimus * Pippinus rex ab
eodem sanctissimo papa Christi gratia cum duo-
bus filiis suis reges undi sunt Francorum. Po-
stea vero beatissimus papa præ nimio labore iti-
neris atque temporis inæqualitate fortiter infir-
matus est, ut etiam omnes tam sui, quamque e-
tiam * Francorum ibidem existentium (k) omnes
eum desperarent. Sed Domini Dei nostri ineffabi-
lis clementia, qui non deserit sperantes in se, sal-
vum cupiens (l) domnum Christianissimum, dum
eum mane mortuum invenire sperabant subito
(m) illo die sanus repertus est. Pippinus vero rex
cum admonitione, gratia & oratione ipsius ve-
nerabilis pontificis absolutus, * in loco qui
(n) Carisiacus appellatur pergens, ibique con-
gregans cunctos proceres regis suæ potestatis,

& eos tanti patris admonitione imbuens, sta-
tuit cum eis quæ semel Christo favente una
cum eodem beatissimo papa decreverat perfec-
re. Interea nefandissimus Aistulphus * Carolo-
mannum fratrem benignissimi Pippini regis a mo-
nasterio beati Benedicti, in quo devote per re-
volutum temporis spatium * monachice dege-
bat (o) diabolicis ei suasionibus suadens, * in
Franciam provinciam ad obijciendum atque
adversandum causæ redemptionis sanctæ Dei ec-
clesiæ, & reipublicæ Romanæ, direxit. Dum-
que illuc * conjunxisset, nitebatur omnino, &
vehementius decertabat sanctæ Dei ecclesiæ cau-
sam subvertere, juxta quod a præfato (p) nec di-
cendo Aistulpho tyranno fuerat directus. Sed
propitiante Domino minime valuit sui germani
Christianissimi Pippini regis Francorum in hoc
firmisimum cor inclinare. Porius autem, cum
perta nequissimi Aistulphi versutia, tota se vir-
tute idem excellentissimus Pippinus Francorum
rex professus est decertare pro causa sanctæ Dei
ecclesiæ, sicut pridem jam fato beatissimo spo-
ponderat pontifici. Tunc pari consilio isdem
sanctissimus papa cum denominato Francorum
rege consilio inito juxta id quod præfatus Ca-
rolomannus Deo se devoverat monachicam de-
gere vitam, in monasterio cum * illic in Francia
collocaverunt. Ubi & post aliquantos dies di-
vina vocatione de hac luce migravit (anno
Domini dccxlv.) Porro Christianissimus Pip-
pinus Francorum rex, ut vere beati Petri fi-
delis, atque jam fato sanctissimi pontificis salu-
tiferis obtemperans (q) monitis, direxit suos
missos Aistulpho (r) nequissimo Longobardorum
regi, propter pacis fœdera. & * proprietatis
sanctæ Dei ecclesiæ ac reipublicæ restituenda
jura, atque bis, & tertio, juxta sæpato bea-
tissimi papæ admonitionem, cum deprecatus
est, & plura ei pollicitus est munera, ut tan-
tummodo pacifice propria restitueret propriis.
Sed ille, peccato imminente, (s) obedire di-
stulit. Ad hoc isdem eximius Francorum rex
cernens, quod atrocissimi Aistulphi nequaquam
valeret quoquo modo saxum mollire cor, ge-
neralem contra eum decrevit facere monitio-
nem. Et dum jam fere medium itineris spa-
tium Francorum exercituum graderentur cunei,
rursum (t) ipse sanctissimus vir præfatum be-
nignissimum deprecatus est Pippinum regem,
* demum (u) Aistulpho, (v) diro Longobar-
dorum regi, si quo modo (x) potuisset, vel
sero tandem ejus sedare sævitiam, & propria
propriis saluberrime suaderet reddere, absque
humani effusione sanguinis. Et ita factum est:
atque denuo ipse benignissimus Francorum rex
suos eidem Aistulpho misit missos. Sed bea-
tissimus isdem papa, ut vere pater, & bonus
pastor, ne sanguis effunderetur Christianorum,
admonitionis & obsecrationis apostolicas ei di-
rexerit literas, per eas & fortiter & omnia di-
vina mysteria, & futuri examinis diem conju-
rans atque obtestans, ut pacifice sine ulla san-
guinis effusione propria sanctæ Dei ecclesiæ,
& reipublicæ Romanorum redderet jura; sed,
iniqui-

ANNO
CHRISTI
748

• Carolo ma-
• gno fratri.

• monachus
• cum in
• Francie pro-
• vinciam ad
• sibi obedien-
• dum.

• perveniret

• Viennæ
• collocave-
• runt.

• iussit

• præfatus
• sancta

• ut denuo

(a) Fulradus abbas, & Rothardus directi a C. (b) cum omnibus, qui cum eo erant ad eum deduxerunt.
(c) & fere ad C. millia C. (d) coangelici deest (e) Ponticone
(f) almsicus deest (g) Christianissimum deest (h) hibernandum
(i) Christianissimus deest, & sic semper. (k) homines cum C.
(l) eundem hominem dum eum mane C. (m) alia die sanus C. (n) Parisiacum
(o) diabolicis et suasionibus, deest (p) ne, dicendo tyranno deest. (q) iussit. Ad locum
(r) regis. (s) nequissimus, deest sicut d. episcopi, fere omnes qui in e. l. l. reguntur. (t) iussit. Ad locum
(u) idem papa deprecatur ad Pippinum C. (v) diro Longobardorum regi.
(x) potuisset ejus mollire cor, & propria C.

ANNO
CHRISTI
748* filius
* profectus

* clausas

paucos

fortitudine

* fossatum
id est castra

* constrinxit

* perveniret

* Ad hoc
Pippinus rex
audient eos
pacis inhi-
entes, acque in
scripto fœderis
promittentes
dixit tummo
pontifici
Frat secundum
dum præce-
ptum tuum,
beatissime
pater

iniquitate ejus obfistente, nequaquam acquiescere voluit. Potius autem e contrario minas & indignationes præfati pontifici & excellentissimo Pippino regi, vel cunctis Francis direxit. (a) Tunc * fixus in omnipotentis Dei misericordia antefatus Pippinus Francorum rex iter suum * profectus est, præmittens ante suum occursum aliquos ex suis (b) proceribus, & cum eis exercitiales viros ad custodiendum proprias Francorum * clusas. Ibi conjungentes remoti residebant, proprii regis præstantes adventum. Audiens itaque protervus ille (c) Aistulphus * parvos fuisse Francos illos, qui ad custodiam propriarum advenerant clusarum, fidens in sua * ferocitate, subito aperiens clusas, super eos diluculo cum plurimis exercitibus irrumpit. Sed justus judex Dominus, & Deus salvator noster Jesus Christus victoriam paucissimis illis tribuit Francis. Et multitudinem illam Longobardorum superantes trucidaverunt, ita ut ipse Aistulphus fuga arreptus vix ab eorum evadere potuisset manibus, nisi usque in Papiam civitatem absque armis fugam arripuisset. (d) In qua & præ timore Francorum cum aliquantulis se retrahit. Ipsi vero Franci introeuntes clusas (e) cunctarum * fossatum Longobardorum post peractam cædem abstulerunt, spolia multa auferentes. Conjungens vero Christianissimus Pippinus Francorum rex, sequipes etiam ejus & antefatus beatissimus papa factus, usque ad muros civitatis Papiæ utrique pervenerunt. Quam & obsidentes per aliquantos dies viriliter eam Francorum exercitus * constrinxerunt. Tunc jam satus beatissimus & coangelicus papa Pippinum deprecatus est benignissimum regem, ut jam amplius malum hoc non * proveniret, neque sanguis effunderetur Christianorum, imminens salutifera prædicatione, ut pacifice causæ finirentur. * Ad hæc Christianissimus Pippinus Francorum rex ejusdem beatissimi patris & boni pastoris audiens adimplensque admonitionem, Deo dilectam pacem inientes, atque in scripto fœderis partium affirmantes inter Romanos, Francos & Longobardos, & obsides Longobardorum idem Francorum rex abstol-
D
lens, spondit ipse Aistulphus cum universis suis iudicibus sub terribili & fortissimo sacramento, atque in eodem pacti fœdere per scriptam paginam affirmavit se illico redditurum civitatem Ravennatium cum aliis diversis civitatibus. (f) Et post hoc facta pace inter Romanos, Francos & Longobardos rex Pippinus obsides Longobardorum secum ducens in finibus suis rediit. Cumque ab invicem essent segregati, solitum in perjurii reatum infidelis ille Aistulphus Longobardorum rex incidens quod jurejurando promissit reddere distulit. Dum enim sæpessatus sanctissimus papa conjugeret Romanam, post aliquanti temporis spatium furore vehementi repletus adversarius ille, & suæ animæ inimicus Aistulphus, Deo sibi contrario, non solum quia ea quæ promiserat minime adimplevit, sed etiam generalem faciens commotionem cum universo regni sui Longobardo-

rum populo contra hanc Romanam venit urbem, quam per trium mensium spatia obsidens, atque ex omni circumdans parte, quotidie fortiter eam expugnabat; omnia quæ erant extra urbem ferro & igne devastans, atque funditus demoliens consumpsit. Imminens vehementius idem pestifer Aistulphus, ut hanc Romanam capere posset urbem, nam & multa corpora sanctorum effodiens, eorum sacra * (g) mysteria ad magnum animæ suæ detrimentum abstulit. Hæc itaque impie ab eodem Aistulpho gesta quanto citius læpediti Francorum * insonuere in aures. Sed & beatissimus pontifex per marinum iter suos ordinans, ad eum in Franciam dirigit missos, una cum quodam religioso viro (h) Vvarnerio nomine, qui ab eodem Francorum rege huc Romam directus fuerat. Cuncta quæ gesta sunt, & quæ crudeliter tyrannus ille peregit Aistulphus * subtili (i) fictione suis apostolicis relationibus sæpessato Christianissimo & Dei cultori Pippino Francorum intimavit regi, adjurans eum fortiter, firmiterque * sub divina dei iudicii obtestatione, cuncta quæ beato Petro pollicitus est ad implendum. At vero ad hæc Christianissimus Pippinus rex Francorum fervore fidei motus iterum cum Dei virtute generalem faciens motionem in Longobardorum partes * conjunxit, & clusas funditus eorumdem evertit Longobardorum. Etenim cum ad prædictas Longobardorum clusas jam satus Christianissimus Pippinus Francorum appropinquaret rex, * conjunxerunt in hanc Romanam urbem imperiales missi, Gregorius scilicet (k) protosecreta, & Joannes silentiarius directi ad prædictum Francorum regem. Quos suscipiens beatissimus papa eisdem motionem præfati Francorum regis nuntiavit: quod quidem illi dubium habuerunt credendi. Et adhærens eis missum apostolicæ sedis, eos in Franciam ire * absolvit. Et pergentes marino itinere quantocius Massiliam advenerunt. In quam ingredienti didicerunt jam prædictum Francorum regem Longobardorum fines fuisse ingressum, juxta adhortationem antefati beatissimi papæ, & promissionem quam beato Petro jurejurando obtulerat. Et hæc cognoscentes ipsi imperiales missi tristes effecti nitebantur dolose missum apostolicæ sedis detinere Massiliæ, ut minime ad prædictum properaret regem, assilientes eum * valide. Sed interveniente beato Petro apostolorum principe eorum callida ad nihilum redacta est versutia. Itaque unus ex ipsis (l) protosecreta præcedens apostolicæ sedis missum celeriter prænominatum Francorum assecutus est regem: quem & in finibus Longobardorum non procul a Papiâ reperit civitate: & nimis eum deprecans, atque plurispondens * tribui imperialia munera, ut Ravennatium urbem vel cæteras ejusdem exarchatus civitates & castra imperiali tribuens concederet ditioni. At nequaquam valuit (m) firmissimum jam sati Christianissimi atque benignissimi fidelis Dei & amatoris beati Petri apostoli, scilicet antefati Pippini Francorum regis, inclinare cor, ut easdem civitates & loca imperiali tri-

ANNO
CHRISTI
748

cimiteria

innotuerant
auribus* subtili
fictio* sub divina
iudicii d e
obtestatione, ut
cuncta quæ
beato Petro
pollicitus est
adimpleret
venit* venerunt in
hanc urbem
* Petro & Jo-
anne

* absolvit

* valide

Gregorius
videlicet
* proto & se-
cretis

* tribuit

(a) Tunc Pippinus rex profectus est præmittens etc. (b) proceribus. decem
(c) Aistulphus rex parvum numerum ex illis Francis adfuisse, qui ad custodienda propria etc.
(d) In qua se cum suis habitavit. Ipsi vero etc. (e) cunctarum fossatum.
(f) Et post hoc ab invicem segregati in perjurium Aistulphus etc.
(g) cimiteria abstulit. Castra itaque illud Narrentense, quod pridem reddiderat missi Francorum ad iura B. Petri apostoli obtulit. Hæc itaque ab Aistulpho gesta etc. (h) Vvarnerio nomine (i) fictione.
(k) protosecreta. (l) Gregorius videlicet protosecreta (m) valnis scilicet an. clausi Pippini Francorum regis inclinare cor etc.

ANNO
CHRISTI
748ANNO
CHRISTI
748
Rachis.

tribueret ditioni. Asserens isdem Dei cultor, mitissimus rex, nulla penitus ratione easdem civitates a potestate beati Petri, & jure ecclesie Romanæ, vel pontificis apostolicæ sedis quoquo modo alienari pati: affirmans etiam sub juramento, quod per nullius hominis favorem sese certamini sæpius dedisset, nisi pro amore beati Petri & venia delictorum; asserens & hoc, quod nulla * eum thesauri copia suadere valeret, ut quod semel beato Petro obtulit auferret. Et hoc prædicto imperiali missio reddens in responsis, continuo eum ad propria remeandam per aliam viam absolvit, & sine effectu Romam conjunxit. Dum vero antefatus benignissimus Pippinus Francorum rex Papiam obsidens constringeret civitatem, tunc Aistulphus atrocissimus rex Longobardorum, ut veniam illi tribueret, rogavit, & ab obsidione cessaret; quas prius contemserat conscriptas in pacti fœdere reddere civitates, se modis omnibus professus est redditurum. Et denuo confirmato anteriore pacto, quod per elapsam octavam indictionem inter partes convenerat, restituit ipsas civitates prælatas, addens & castrum quod cognominatur * Comiacum.

De quibus omnibus receptis civitatibus donationem in scriptis a beato Petro, atque a sancta Romana ecclesia, vel omnibus in perpetuum pontificibus apostolicæ sedis emisit possidendam, quæ usque hætenus in archivio sanctæ ecclesiæ recondita tenetur. Ad recipiendas vero ipsas civitates misit ipse Christianissimus Francorum rex suum consiliarium, id est, Fulradum venerabilem abbatem & presbyterum. Et continuo (a) ejus * eximietas feliciter cum suis exercitibus Franciam repedavit. Prænomi- natus autem Fulradus venerabilis abbas, & presbyter Ravennatum partes cum missis jam sati Aistulphi regis conjungens, & per singulas ingrediens civitates tam Pentapoleos quam & Emiliæ, easque recipiens, & obsides * per unamquamque auferens, atque primates secum una cum clavibus portarum civitatum deferens, Romam conjunxit. Et ipsas claves tam Ravennatum urbis, quamque diversarum civitatum ipsius Ravennatum exarchatus una cum supra scripta donatione de eis a suo rege emissa in confessione beati Petri ponens, eidem apostolo, & ejus vicario sanctissimo papæ, atque omnibus ejus successoribus pontificibus perenniter possidendas atque disponendas tradidit, id est, Ravennam, Ariminum, (b) Pisaurum, atque Fanum, Cefenas, Senogallias, Æsium, (c) Forum Pompilii, Forum Livii, cum castro Sufubio, montem (d) Feretri, Acerragium, montem Lucari, Serram, castellum sancti Mariani, Bobium, Urbinum, Gallium, Luceolos, Eugubium, Comiacum, nec non & civitatem Narniensem, quæ a * ducatu Spoletino a parte Romanorum per evoluta annorum spatia fuerat invasa. Dum ergo hæc agerentur, ipse infelix Aistulphus quodam loco in venationem pergens divino iâu percussus defunctus est. Tunc Desiderius quidam dux Longobardorum, qui ab eodem nequissimo Aistulpho Tusciæ in partes erat directus, audiens præfatum obijisse Aistulphum, illico aggregans ipsius Tusciæ uni-

versam exercituum multitudinem, regi Longobardorum arripere nixus est fastigium. Cujus personam despectui habens * (e) Radehisus dudum rex, & postmodum monachus, germanus præfati Aistulphi, sed & alii plures Longobardorum optimates, cum eo eundem Desiderium spernentes, plurimam trans Alpes vel cætera Longobardorum loca exercituum multitudinem aggregantes, ad dimicandum contra eum profecti sunt.

Ad hæc præfatus Desiderius obnixæ præfatum beatissimum pontificem deprecatus est sibi auxilium ferre, quatenus ipsam regiam valeret assumere dignitatem, spondens jurejurando omnem præfati beatissimi pontificis adimplere voluntatem. Insuper & reipublicæ se redditurum professus est civitates quæ remanserant, imo & copiosa daturum munera. Tunc isdem præcipuus pater & bonus pastor inito consilio cum sæpedito Fulrado venerabili presbytero & abbate, atque consiliario Christianissimi Pippini Francorum regis, misit suum germanum, Paulum scilicet diaconum, atque Christophorum consiliarium una cum præfato Fulrado in partes Tusciæ ad prædictum Desiderium. Cum quo loquentes confestim per scriptam paginam terribili juramento isdem Desiderius cunctam professus est superius annexam sponsonem adimplere. Post hæc vero peracta statim suum missum, id est Stephanum venerabilem presbyterum, cum apostolicis exhortatoriis literis præfato Rachis, vel cunctæ genti Longobardorum direxit, properans & prædictus Fulradus venire cum aliquantis Francis in auxilium ipsius Desiderii: sed & plures exercitus Romanorum, si necessitas exigeret, in ejus disposuit * occurrere. Et suffragantibus prædicti sanctissimi pontificis Deo acceptis precibus, ita omnipotens Dominus disposuit, ut sine ulla animarum periclitatione antefatus Desiderius per jam dicti coangelici papæ * concursum eandem, quam ambiebat, assumeret regalem dignitatem. Dum vero hæc agerentur, direxit missum suum sanctissimus pontifex, & abstulit ipsis civitatibus, quas sæpeditus Desiderius rex reddere promiserat beatissimo eidem papæ, id est, Faventiam, cum castro (f) Tiberiano, seu Gabellum, universum ducatum Ferrariæ in integro. Et annuente Deo, rempublicam dilatans, & universam dominicam plebem, videlicet rationales sibi commissas oves, ut bonus pastor, animam suam ponens, omnes ab insidiis eruit inimicorum: cursumque consummans, & omnia utiliter perficiens, Dei vocatione vitam finiens ad æternam migravit requiem. Qui fecit ordinationem unam per mensem Martium, (g) presbyteros undecim, diaconos duos, episcopos per diversa loca numero viginti: & cessavit episcopatus (h) dies triginta quinque. Sepultus est in basilica beati Petri apostolorum principis, sexto Kalendas Maii, indictione decima. (i) Et cessavit episcopatus ejus diebus triginta duobus.

NOTE SEVERINI BINII.

a Stephanus. Duodecimo die post obitum Zachariæ papæ factus rim, vigesima septima Martii, anno Domini septingentesimo.

Stephanus II.
papa factus
quo tempore
cessavit

(a) equi eximietas: deest. (b) Penfaurum, Contam, Fanum &c.
(c) forum Populi, Forum Livii &c. (d) Folesri, Acerragio monte, monte Lucari, Serram Castellum
sancti Mariani, Bobium, Urbinum, Galli, Eugubium &c. (e) Radehisus. (f) Tiberianum.
(g) presbyteros duos, diaconos duos, episcopos per diversa loca numero IV. (h) dies XXII.
(i) deest hæc repetitio.

ANNO
CHRISTI
755.Compendium
rerum ab eo
gestarum.Pippinus rex
Galliarum.Pippinus Lon-
gobardus
vixit.Longobardi
regnum ex-
petunt.An Pippinus
a Stephano
vixit Bonifa-
cio antea
fuit in re-
gum Galliarum.

rebus quoqueque secundo clausus est Stephanus. *Secundus* qui fuit prima morte tolli Anathema pro eo institutus, ita primordia pontificatus, institutio & reformationis pauperum monachorum a pietate inchoavit: curio monacho pontificatus fides quadragesima annorum cum Aistulpho Longobardorum rege fuit: quod cum rex indigne querere post monacho rapisset, nihilque apud eum honoris honoribus atque legationibus perem expostibus profectus, auxilium eravit a Constantino imperatore, sed non exoravit. Itaque frequentatis per urbem publicis senatibus, precibus, & processibus, a Pippino subditiis pontificatus urbe egressus Aistulphum adit: sed cum nihil ibi profectus, ad Pippinum in Gallias perrexit, a quo honoribus exceptus, spem & promissionem subditi impetravit, cuius causa Roma in Gallias profectus erat. Ut beneficia ab eodem accepta compensaret, Parisiis Pippinum cum filio rege Galliarum conferebat. In morbum vite sua periculosisimum dum ibidem incidisset, beneficiis sancti martyris Dionysii, ut fateri in diplomate quodam apud Hilduinum in Areopagitico, subito prout omnium expostitionem convalescit. Dum Parisiis ageret, tunc Vulfredo Strabone, ecclesiam Gallianam in sacro cantu per Romanos clericos perfecisse instruxit. Aistulphus autem rex Longobardorum interitus Carolomanum fratrem Pippini a monasterio Cassinensi, quod ingressus erat, obstruendum, occurrente abbate iussu missi in Galliam, ut fratrem Pippinum a subsidio Romanis ecclesiam ferendo avocaret. Quod cum illa Romana ecclesia observantissimum ad dumentat intentione propulisset, ut barbari regis furor ab inferenda clade Cassinensi monasterio abstinere, adeoque non ex propria sententia hoc demandatum negotium peragisset, nihilque apud fratrem obtinisset, parata est Francorum contra Longobardos expeditio. Habita pugna, suscepit Longobardorum exercitus, Aistulphus papae verbis ingressus ab interfectione se liberavit. Verum cum Pippinus eandem urbem obditione cladem deditione locorum subegisset, rogatu & intercessionem pontificis, Aistulpho ex conditione reddita, ut iurato promitteret se Ravennam, aliasque quas nullo iure invaserat Romanis ecclesiam civitates, propediem redditurum esse. Quod cum Aistulphus rex non gravato praeiudicasset, Pippinus cum suis in Gallias, Stephanus papa reliquis sancti Dionysii donatus in urbem rediit: ubi summo gaudio a suis exceptus dignus Deo laudes pro tot tantisque acceptis beneficiis publice apud basilicam sancti Petri ex more persolvit. Aistulphus post urbem Pippini timore solutus, non modo nihil ecclesiam restituit, sed potius comparato undequaque exercitu, ipse urbis obditionem preparavit. Videns ea Stephanus papa, nova legatione in Gallias missa, novum subsidium implorat per literas infra subsequentes. Quas cum rex Pippinus accepisset, citissime parato exercitu Italiam ingreditur, cognique Aistulphum, ut quas invaserat Ravennatis exarchatus urbes statim restitueret, atque possessione evacuaret. Pippinus receptus non cum multis aliis supra recensitis Romanis ecclesiis donavit, factamque donationem scripto instrumento publico, quod etiamnum in archivis Romanis ecclesiam continetur, corroboravit. Et ne bis perjuris tertio adversus Deum ejusque sanctos bella moveret, Aistulphum vite simul & regno Deus spoliavit: delatoque auctoritate sedis apostolica regem Longobardorum ad Desiderium ducem Tusciae, factum est iussu Dei iudicio, ut qui noluerunt Romanam ecclesiam quidemque iurium in Italia civitatibus possidere, iidem, ut videtur est apud Anathemum supra, ab ipsa supplices regnum petere debuissent.

Huius temporibus sanctus Bonifacius & Hildebertus Colonienfis archiepiscopus circa Traiectensem ecclesiam de iure diocesano controversaverunt, ut patet ex epistola Bonifacii ad Stephanum papam.

An Pippinus a Stephano vixit. *Idem* prout Anathemum hic asserunt Theoph. lib. 2. cap. 3. & ipse Ludovicus imperator in epistola ad Hilduinum scripta, qua in Areopagitico antiqua versione invenitur. Undem vero esse Pippinum a sancto Bonifacio affirmant prisca Francorum annales, tam Nuerliani quam Pichiani. Almoius lib. 4. cap. 61. Mariani, Regino, Lambertus, Sigbertus, & historici omnes Latini, ut ait Baronius anno 754. Pippinus tamen, inquit Serarius, notat. 38. lib. 3. hist. Magunt. qui discedit videtur in concordiam non difficuliter adduci, si dicamus ab utroque nullum Pippinum, a Bonifacio scilicet uno tempore, tamquam a pontifice ipsius legato, a Stephano deinde alio tempore, tamquam ab ipsius pontifice. Nam eundem regem augustinus quid vult? An non etiam aliquando factum? Mita Caroli Magni ejusque filiorum historias. Sed rex nonne hic videtur? 1. Regum 10. David vero nonne ter? 1. Regum 26. 2. Reg. cap. 2. & 3. Mithras de enim interduum avocantia ac viros ad majorem auctoritatem, solemnitate, & confirmationem iterantur: Concil. General. Tom. XII.

Aprons velle dicit lib. 2. Regum cap. 3. quast. 4. Tof. totum. Idem factum esse Pippino notat Almoius lib. 4. cap. 61. & Tof. libro de regibus Francie. Hinc Serarius lib. 3. hist. notat. 38.

e Christo prout. Mita, inquit Baronius anno 753. non a. allasse cum patrum ad vnum illum Romanis ecclesiam, quo sanctissima eucharistia solent paragonari Romanis pontificibus prout.

a Carthagenis fratrem Pippini. Carolomanum non sui antea consilio hoc praeiudicasse, sed iussu illius, cui venerat Dei nomine obedire, abbatis Cassinensis monasterii, rectoris Leo Ostiensis lib. 1. cap. 9. in his verbis: Postmodum vero cum ab Aistulpho Longobardorum rege rogaretur, ut pro quibusdam regis filiis ad Pippinum fratrem suum Francorum regem pergeret, abbas quoque id fieri postulante, egre consentiens profectus tandem est, &c. Hinc de Carolomano Leo Ostiensis.

a Francorum clausis. Clausis sunt angustis Alpium, quibus velat obitu occulus hostium vocabatur.

LAD PIPPINUM REGEM FRANCORUM.

Gratias agit de promissis per Drodtegangum abbatem, qui a Pippino missus ad Stephanum papam fuerat, cum is in Franciam venire se velle significasset.

Domino excellentissimo filio Pippino regi
Stephanus papa.

Præfens Drodtegangus abbas, sacris liminibus protectoris tui beati apostolorum principis Petri, & nostris obtutibus presentatus, imposita sibi verba salutationis ac sospitatis exposuit a Deo servata atque amantissimum excellentem tuum. Unde innumeras omnipotenti Deo laeti effecti gratias referentes egimus, petentes ejus divinam misericordiam, licet peccatores & indigni, ut pro sua te protegat pietate, excellentissime fili, & multo amplius atque perfectius suo timore tuum regnum confirmet, & amore apostolico; quatenus & presenti vita longe feliciter fruaris, & æternam beatitudinis consors fructu apostolici amoris effici merearis. Etenim præfens Drodtegangus, fidelis tuus missus, juxta quod nobis locutus fuit, congruum per eum tui sublimissimum bonitati in ore ponentes remissimus responsum: cui & in omnibus credere jubeas, fili, quia in omnibus que mandasti, Christo cooperante, salutaria tibi mandavimus. Sed imple dominicum dictum, sicut scriptum est: *Quoniam qui perseveraverit usque in finem salvus erit.* Ex hoc enim centuplum accipies, & vitam possidebis æternam. Hoc autem petimus, fili, ut dum missos tuos ad nos remittere jussis cum responsis, hunc Joannem, virum religiosum, cum eis mittere jubeas: fidelis enim tuus est, & prudenter reportat responsa. Bene vale.

II. AD PROCERES FRANCORUM.

Ut ipsius apud Pippinum regem petitioni favens, eique in suscipienda ecclesie causa operam suam conferant.

Stephanus episcopus servus servorum Dei viris
gloriosi nostrisque filiis omnibus ducibus
gentis Francorum.

Laeta gaudet sancta mater ecclesia in pro-
vestu fidelium filiorum. Propterea & si
corpore absentes, spiritu vero præsentem, glori-
osam prudentiam atque dilectionem vestram,
sublimissimi filii, ac si præsentialiter ample-
ctemur.

ANNO
CHRISTI
755.An Caroloman-
nus mona-
chus contra
ecclesiam in-
licitando
peccaveritEpist. 11. co-
dici Caroli.

Matth. 10.

Epist. 11. co-
dici Caroli.

ANNO
CHRISTI
711.
Jul. 114.

gentes in osculo pacis, salutamus in Domino, dicentes: *Benefac, Domine, bonis & rectis corde.* Quoniam fiduciam habemus, quod Deum timetis, & protectorem vestrum beatum Petrum, principem apostolorum diligitis, & cum tota mentis devotione pro ejus perficienda utilitate in nostra obsecratione cooperatores & adiutores eritis: pro certo tenentes, quod per certamen, quod in ejus sanctam ecclesiam, vestram spiritualem matrem, feceritis, ab ipso principe apostolorum vestra dimittantur peccata, & pro capiti cursu laboris centuplum accipiat de manu Dei, & vitam possideatis æternam. Idcirco obsecramus atque conjuramus vestram sapientissimam charitatem per Deum & per Dominum nostrum Jesum Christum, & diem futurum examinis, in quo omnes pro nostris facinoribus erimus reddituri rationem ante tribunal æterni judicis, ut nulla interponatur occasio, ut non sitis adiutores ad obediendum filium nostrum a Deo servatum Pippinum, excellentissimum regem, pro perficienda utilitate fautoris vestri beati apostolorum principis Petri, sicut per presentem Drodegangum religiosum abbatem, ejusque concomites direximus: quatenus vobis concurrentibus, dum nostra deprecatio fuerit impleta, ipso principe apostolorum, cujus causa est, largiente, vestra deleantur peccata, & ut habet potestatem a Deo concessam, sicut claviger regni cælorum vobis aperiat januam, & ad vitam introducat æternam. Sed attendite, filii, & ad participandum hoc quod optavimus studiosius elaborat: scientes quod si quis declinaverit in aliam partem, ab æternæ beatitudinis hereditate erit alienus. Scriptum quippe est: *Qui perseveraverit usque in finem hic saluus erit.* Diligentibus namque Deum omnia cooperantur in bonum. Bene valete.

Matth. 10.
Rom. 8.

III. AD PIPPINUM, EJUSQUE FILIOS REGES.

Cunctante Aistulpho civitates restituere, nevisque infestationibus ecclesiam vexante, regem obtestatur, ut opem ferat, & donationem sancto Petro promissam re ipsa implere studeat.

Dominus excellentissimis filiis Pippino regi, & nostro spirituali compatri, seu Carolo & Carlomanno item regibus, & utrisque patriciis Romanorum, Stephano papa.

Matth. 23.
Luc. 11.

Providi & sapientissimi Salomonis prophetica ita fertur assertio: *Nomen bonum super misericordiam.* Nomen quippe bonum est, fidem, quam quis pollicitus fuerit, immaculato corde & pura conscientia custodire, & operibus implere. Nomen enim bonum est, totis viribus ad exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ, per quam & salus Christianorum existit, decertare. Bonum enim inter omnes gentes de vobis exiit nomen, si operibus fuisset impletum. Redemptor namque noster misericors & multum miserator Dominus, illis propitiator existit, quos omnino tota mentis integritate fideles, & defensores sanctæ suæ ecclesiæ cognoverit. Qualis remuneratio, aut merces sub cælo existimanda & conquirenda est ad eam, quæ pro defensione Dei ecclesiæ & domus beati Petri est rependenda? Idcirco namque excellentissimam, & a Deo protectam bonitatem ve-

ANNO
CHRISTI
711.

stram, super turbas populorum, & multarum gentium, idem Rex regum, & Dominus dominantium salvos vos instituit, ut per vos sancta Dei ecclesia exaltetur. Potuerat namque alio modo, ut illi placitum fuisset, sanctam suam vindicare ecclesiam, & justitiam sui principis apostolorum exigere: sed quia mentem & conscientiam vestram, a Deo protecte spiritualis compater, & dulcissimi filii, probare voluit, ideo nostram infelicitatem ad vos venire præcipit. Tradidimus enim corpus & animam nostram in magnis laboribus ad viam spatiosam, & longinquam provinciam, valde fissi in vestra fide: per Dei nutum illuc profecti sumus, afflicti in nive & frigore, æstu & aquarum inundatione, atque validis fluminibus, & atrocissimis montibus, seu diversis periculis. Etenim dum vestris mellisui obtutibus præsentati sumus, omnes causas principis apostolorum in vestris manibus commendavimus: quoniam quidem inspirati a Deo aurem petitionibus nostris accommodare dignati estis, & vos beato Petro polliciti estis ejus justitiam exigere, & defensionem sanctæ Dei ecclesiæ procurare: & ut vere fideles Deo, pura mente pro defensione Dei ecclesiæ dimicandum properastis. Sed omnipotens Dominus, qui conterit bella ab initio, qui superbos humiliat, & humiles exaltat, illico justitiam beati Petri vestræ bonitati, & omnibus Christianis demonstravit, & tale præfulgidum miraculum ostendit, quale omnino gloriosum est referendum. Illi enim inimici Dei & sanctæ ecclesiæ, qui in sua ferocitate confidebant, veloces pedes habentes ad effundendum sanguinem, super brevem numerum populi vestri irruerunt, & ita per manum beati Petri omnipotens Dominus victoriam vobis largiri dignatus est, ut illi, qui innumerabiles existerant, a paucis hominibus fuissent interempti. Et humiliati sunt ipsi inimici beati Petri usque ad terram, & ita timorem & tremorem in illis Dominus immisit per intercessionem beati Petri, ut ad nihilum devenirent. Non enim gladius hominis, sed gladius Dei est qui pugnat. Videns namque suam deceptionem iniquus Aistulphus rex, cum suis a Deo destructis iudiciis, per blandos sermones & suasionem atque sacramenta illuserunt prudentiam vestram, & plus illis falsa dicentibus, quam nobis veritatem asserentibus credidistis. Magno namque dolore & tristitia, excellentissimi filii, cor nostrum repletum est, cur minime bonitas vestra nos audire voluit. Omnia denique, quæ per Dei iussionem vobis locuti sumus, veraciter ediximus, & jam patfacta sunt, ut facta ipsa demonstrant. Etenim, sicut primitus Christianitati vestræ ediximus, iniquus Aistulphus rex, ingressus in ejus corde perfido diabolo, omnia quæ per sacramentum B. Petro per vestros missos restituenda promissit, irrita fecit, & nec unius palmi terræ spatium B. Petro reddere voluit. A die enim illo, quo a mellisui bonitate vestra separati sumus, tantum nos affligere & tribulare visus est, quantum non potest os hominis enarrare. In magna namque despectione sanctam Dei ecclesiam, & nostram humilitatem, & vestros missos habere visus est, quia etiam & ad propriam nostram animam auferendam mala ejus imperatio & summissio facta est. Quid multa dicimus? Tantum nos tribulavit, quia etiam, si dici potest, & ipsi lapides pro nobis flerent. Tamen omnia vester consiliarius Fulradus prebyter

ANNO
CHRISTI
711.

byter & abbas, una cum suis sociis, si Deum a
præ oculis habent, omnia vobis enarrare pos-
sunt. Non enim quia jam reddere, ut consti-
tuit, propria beati Petri voluit, sed etiam sca-
maras atque depredationes, seu devastationes
in civitatibus & locis beati Petri facere sua
imperatone nec cessavit, nec cessat. Oblitus
quippe est Deum qui fecit eum, & fidem Chri-
stianam transgressus est. Quomodo ulterius cre-
dendus est, si ipse, si eius consentaneus,
qui tanta in Dei mysteriis sacramenta præbue-
runt, & noluerunt conservare? Vere enim om-
nia vobis prædiximus de ejusdem impii regi
mendacio & falsitate: & quemadmodum dixi-
mus manifesta sunt vobis, & perjurium ejus
declaratum est. Pro quo peto vos, excellentis-
simi & a Deo protecti filii, & nimis obsecro,
doleat vobis pro sancta Dei ecclesia, & beati
Petri causa: & quod per donationem beato
Petro offerendum promissistis, ei possidendum
contradere debeat. Mementote, & semper in
vestris præcordiis firmiter tenete quod promi-
sistis eidem janitori regni calorum. Nulla jam
vos seducat suasio, aut acceptilatio. Conside-
rate quam fortis existit exactor idem princeps
apostolorum beatus Petrus. Videte omnia quæ
ei promissistis, & per donationem offerendum
polliciti estis, contradere festinate, ut non lu-
geatis in æternum, & condemnati maneatis in
futura vita. Vita enim hujus mundi brevis
est, & sicut umbra declinatur, & sicut vesti-
mentum inveterascit. Illam vitam æternam,
quam vobis beatus Petrus pro sua causa & ju-
stitia promissit, tota mente & integro corde
querite. Decertate bonum opus, quod cepi-
stis, implere, & quæ per donationem man-
vestra confirmastis, protectori vestro beato Pe-
tro reddere festinate; quoniam scriptum est:
*Melius est non vocari, quam vocari, & votum
non reddere.* Scitis enim, quia sicut chirogra-
phum vestram donationem princeps apostolo-
rum firmiter tenet, & necesse est ut ipsum
chirographum expleatis: ne dum justus Judex
ad judicandum vivos & mortuos, & sæculum
per ignem advenerit, in futuro judicio idem
princeps apostolorum idem chirographum de-
monstrans nullam habere firmitatem, districtas
faciat cum eo rationes. Sed magis explete
quod promissistis velociter, ut iterum vitam
æternam, quam ab ipso principe apostolorum
promissam habetis, possideatis. Conjuro vos,
excellentissimi & a Deo protecti filii, per Deum
omnipotentem, qui continet omnia sua po-
tentia, & per sanctam ejus matrem gloriosam
semper virginem Mariam dominam nostram,
atque virtutes calorum, & per beatos princi-
pes apostolorum Petrum & Paulum, atque per
tremendum judicii diem, ubi omnes constri-
cti ad reddendum de nostris factis rationem as-
sistere habemus, ubi nulla est ingeniosa excu-
satio, velociter & sine ullo impedimento, quod
beato Petro promissistis per donationem ve-
stram, civitates & loca, atque omnes obides
& captivos beato Petro reddite, vel omnia
quæ ipsa donatio continet: quia ideo vos Do-
minus per humilitatem meam, mediante bea-
to Petro, unxit in reges, ut per vos sancta
sua exaltet ecclesia, & princeps apostolorum
suam justitiam suscipiat. Magnum desiderium
in nostro corde habebamus vestros mellifluos
vultus aspicere, & de vestræ jucunditatis læti-
tia gaudere, juxta quod sapientissimus ait Sa-
lomon: *Per vias & plateas quævis quem dile-*

Eul. 1.

xit anima mea. Et certe quos dileximus, per
Dei jussionem invenimus, & quos desideravi-
mus amplexi sumus: pro quo diffusa est super
vos benedictio & gratia beati Petri, ut Domi-
ni fuit provisio. Quod nullus de vestris pa-
rentibus meruit suscipere, vos suscepistis, &
princeps apostolorum præ ceteris regibus &
gentibus vos suos peculiare faciens, omnes
suas causas vobis commisit: & vos reddetis ra-
tionem Deo quomodo pro justitia ipsius jan-
itoris regni calorum decertaveritis. Caudus
namque noster populus reipublicæ Romano-
rum magno dolore, & amarissimis lacrymis
una nobiscum tribulantur pro eo, dum ad
tam longam & spatiosam provinciam propera-
vimus, & præ fatigio validi itineris caro no-
stra minuta est; sic vacui & infructuosi sine
effectu justitiae reversi sumus. Attamen nos in-
felices juxta dominicum præceptum egimus,
& omnes causas beati Petri vobis commenda-
vimus; & vobis pertinet hoc, si ad pecca-
tum, si ad mercedem. Nam & omnes gen-
tes ita firmiter tenebant, quod beatus Petrus
nunc per vestrum fortissimum brachium suam
percepisset justitiam, & factum non est, & in
magno cordis stupore de hoc omnes even-
runt. Sed peto excellentissimam bonitatem ve-
stram, ut vituperium hoc a gentibus aufera-
tis, & omnibus fidem vestram operibus osten-
dite, eo quod fides, ut scriptum est, sine ope-
ribus otiosa est. Cum qua enim fiducia, aut
fortitudine, ad expugnandos inimicos vestros
pergere potestis, si justitiam beati Petri, ut
promissistis & initiastis, non perfeceritis? Si
enim ut cepistis operibus adimpleveritis, eritis
semper viatores & fortissimi super vestros ini-
micos; & præsens regnum per multorum anno-
rum spatia cum bona possidebitis fama, & vi-
tam percipietis æternam. Tanto operi direxi-
mus ad vos Villarium reverentissimum & sanctis-
simum fratrem & coepiscopum & fidelem, qui
vobis omnia de nostra tribulatione, & causa
beati Petri proprio ore enarret: cui in omni-
bus credere jubeatis, & exitum bonum in cau-
sa beati Petri ponere. Incolumem excellentiam
vestram gratia superna custodiat.

ANNO
CHRISTI
711.

IV. AD PIPPINUM REGEM.

Romana urbe ab Aistulpho & Longobardis
obsessa lacrymales literas scribit, quibus
opem a Pippino iterum votis omnibus im-
plorat.

*Domino excellentissimo filio & nostro spiritali com-
patri Pippino regi Francorum, & patrio
Romanorum, Stephanus papa.*

Quanta luctuosa & amarissima tristitia cir-
cumvallati, quantaque anxietate atque
angustia coarctati sumus, & quantas, crebre-
scentibus continuis malis, oculi nostri distillan-
tes profundant lacrymas, credimus quod &
ipsa omnium elementorum signa enarrent.
Quis enim harum tribulationum conspector non
lugeat? Quis auditor harum nobis inhæren-
tium calamitatum non ululet? Quamobrem
cujusdam bonæ mulieris Susannæ pudicitie ver-
ba loquimur: *Angustia nobis undique, & quid
agamus ignoramus.* O filii excellentissime &
Christianissime, utinam omnipotens rerum crea-
tor Dominus, quemadmodum priscis temporibus
Habacuc illum prophetam ad refocillan-
dum

Codex Ca-
rolus 6.Daniel. 11
Daniel. 12

ANNO
CHRISTI
711ANNO
CHRISTI
711

dum & consolandum Danielelem, præcipuum prophetam, abstrusum in leonum lacu, repentinò volatù apportatum ab angelo miserat; ita & nunc, si dici potest, ejus misericordissima longanimitas a Deo servatam excellentiam tuam, vel unius horæ momento præsentem fecisset, ad contemplandam ærumnosa & lugubres angustias & tribulationes, quas immaniter a Longobardorum gente, & eorum nefando rege patimur. Ecce venerunt nobis dies angustie, præsto sunt dies fletus & amaritudinis, dies anxietatis, & gemitus, & doloris; quoniam quod timebamus evenit, & quod verēbamur accidit. Pro quo angustiat, afflicti, atque oppressi, & ex omni circumquaque parte circumdati a nequissimo Aistulpho rege & Longobardorum gente, profusis lacrymis, percussioque pedore, cum propheta Dominum deprecantes dicimus; *Adjuva nos Deus salutaris noster, & propter honorem nominis tui libera nos.* Et rursus: *Apprehende arma & scutum, & exurge in adjutorium nostrum. Domine judica nocentes nos, & expugna impugnantes nos.* Et enim sæpius bonitati tue innotescere videmur licet nostras tribulationes, tamen & nunc ludu & gemitu referendum malorum pericula, quæ ab eodem protervo rege passi sumus, & ejus gente Longobardorum, magno cogente periculo, significandum statuimus. Jam credimus, Christianissime & excellentissime fili & spiritalis compater, omnia nobilitati tue esse cognita, quomodo pacis fœdera ab impio Aistulpho rege & ejus gente dissipata sunt: & qualiter nihil juxta ut constituit, & per vinculum sacramenti confirmatum est, valuimus impetrare. Et jam quia nullum augmentum nobis factum est, potius autem post desolationem totius nostræ provincie, & plura homicidia ab eadem gente perpetrata, etiam quod cum magnis lacrymis & dolore cordis dicimus agnoscas, excellentissime fili & spiritalis compater. In ipsis Januariis Kalendis cunctus ejusdem Aistulphi Longobardorum regis exercitus e Tuscie partibus in hanc civitatem Romanam conjunxerunt, & resederunt juxta portam beati Petri, atque beati Pancratii, & Portuentem. Ipse vero Aistulphus cum aliis exercitibus conjunxit ex alia parte, & sua fixit tentoria juxta portam Salariam, & ceteras portas, & nobis direxit dicens: *Aperite mihi portam Salariam & ingrediar civitatem, & tradite mihi pontificem vestrum, & habebō in vobis compassionem: alioquin muros subvertens, uno vos gladio interficiam, & videam qui vos eruere possit de manibus meis.* Sed & Beneventani omnes generaliter in hanc Romanam urbem conjungentes, resederunt juxta portam B. Pauli apostoli, & ceteras illius Romanæ civitatis portas, & omnia extra urbem prædia longe lateque ferro & igni consumpserunt, domos omnes comburentes, pene ad fundamenta destruxerunt. Ecclesias Dei incendunt, & sacratissimas sanctorum imagines in ignem projicientes suis gladiis consumpserunt: & munera sancta, id est corpus Domini nostri Jesu Christi, in suis contaminatis vasibus, quos folles vocant, miserunt, & cibo carniū copioso saturati comedebant eadem munera. Velamina altarium, ecclesiarum Dei omnia ornamenta, quod nimis crudele dici est, auferentes, in propriis utilitatibus usi sunt. Servos Dei monachos, qui pro officio divino in monasteriis morabantur, plagis maximis tun-

Adentes, plures laniaverunt; & sanctimoniales feminas, atque reclusas, quæ ab infantia & pubertatis tempore pro Dei amore sese clausuras tradiderunt, abstrahentes cum magna crudelitate polluerunt: quin etiam & in ipsa contaminatione alias interficere nisi sunt. Et omnes domos cultas beati Petri igni combusserunt, vel omnium Romanorum, ut dictum est, domos comburentes extra urbem funditus destruxerunt, & omnia peculia abstulerunt, & vineas fere ad radices absciderunt, & messes conterentes omnino devoraverunt. Et neque domui sanctæ nostræ ecclesiæ, neque cuiquam in hac Romana urbe commoranti spes remansit vivendi, quia, ut dictum est, omnia ferro & igni consumpserunt, & multos homines interfecerunt. Sed copiosam familiam beati Petri, & omnium Romanorum, tam viros quam mulieres jugulaverunt, & alios plures captivos duxerunt. Nam & innocentes infantulos a mammillis matrum suarum separantes, ipsosque vi polluentes interemerunt ipsi impii Longobardi. Et tanta mala in hac Romana urbe fecerunt, quanta certe nec paganæ gentes aliquando perpetrarunt: quin etiam, si dici potest, & ipsi lapides nostras desolationes videntes ululant nobiscum. Quinquaginta & quinque dies hanc afflictam Romanam civitatem obsidentes, & ex omni parte circumdantes, prælia fortissima die noctueque cum pessimo furore incessanter contra nos ad muros istius Romanæ urbis commiserunt. Et non deficiebant impugnantes nos, ut suæ potestati, quod avertat divinitas, subjiciens omnes uno gladio idem iniquus Aistulphus interimeret. Ita enim nobis exprobrantes afferebant: *Ecce circumdati estis a nobis, & non effugietis manus nostras: veniant nunc Franci, & eruant vos de manibus nostris.* Nam & civitatem Narniensem, quam beato Petro tua Christianitas concessit, abstulerunt, & aliquas civitates nostras comprehenderunt. Quamobrem constridi vix potuimus per maximum ingenium marino itinere præsentibus nostras literas, & missos ad tuam excellentissimam Christianitatem dirigere, quas & cum magnis lacrymis scripsimus. Qui etiam probante veritate dicimus, per unamquamque literam lacrymas sanguine mixtas exprimeremus: & utinam præstaret nobis Dominus, ut qua hora nostram luctuosam exhortationem legeris, in præsentia tua per omnem literam sanguine plenæ lacrymæ fluere. Unde, fili excellentissime, & spiritalis compater, peto te, & tanquam specialiter assistens, provolutus teræ, & tuis vestigiis me prosternens, cum divinis mysteriis conjuro coram Deo vivo & vero, & ejus principe apostolorum beato Petro, ut sub nimia festinatione, & maxima celeritate nobis subvenias ne pereamus; quoniam post Dominum in tuis manibus nostrum omnium Romanorum commisimus animas. Non nos derelinquas: sic non te derelinquat Dominus in omnibus actibus & operibus. Non nos spernas: sic non te spernat Dominus invocantem ejus potentiam. Non clones a nobis auxilium tuum, Christianissime fili, & spiritalis compater: sic non elonget Dominus auxilium suum & protectionem a te tuæque gente, dum ingressi fueritis contra inimicos vestros ad dimicandum. Adjuva nos, & auxiliare nostri sub magna velocitate, Christianissime: sic adjutorium sumas a Deo omnipotente, qui te unxit super turbas populorum per institutionem beati Petri in regem.

Occur-

ANNO
CHRISTI
711.ANNO
CHRISTI
711.

Occurre, occurre, fili, & subveni nobis, antequam gladius inimicorum ad eor nostrum pertingat, Peto te, ne pereamus, ne quando dicant gentes quæ in cuncto orbe terrarum sunt: Ubi est fiducia Romanorum, quam post Dominum in regibus Francorum habebant? Non nos patiaris perire, & ne moreris, aut differas nobis ad solatiandum, nec a tuo nos separes auxilio: sic non sis alienus a regno Dei, & inseparatus a tua dulcissima conjuge, excellentissima regina, & spiritali nostra commatrea. Non nos amplius anxari, & periclitari, atque in luctu & fletu perseverare permittas, bone excellentissime fili, & spiritalis compater: sic non superveniat tibi luctus de tuis meisque dulcissimis filiis, domno Carolo & Carolomanno excellentissimis regibus & patritiis. Non obdures aurem tuam ad audiendum nos, & ne avertas faciem tuam a nobis, ne confundamur in nostris petitionibus, & ne periclitemur usque in finem: sic non obduret Dominus aurem suam tuas ad exaudiendum preces; & ne avertat faciem suam a te in illo futuri examinis die, quando cum beato Petro, & cæteris suis apostolis ad judicandum sederit omnem ordinem, omnem sexum, omnemque potestatem humanam, & sæculum per ignem, dicaturque tibi, quod avertat divinitas: Nescio te, quia non auxiliatus es Dei ecclesie, & defendere minime procurasti ejus peculiarem populum periclitantem. Audi me, fili, audi me, & subveni nobis. Ecce adest tempus salvandi nos: salva nos antequam pereamus, Christianissime rex. Quid enim melius, quidve elegantius, quam periclitantes & in angustia positos salvare? Scriptum quippe est: *Qui salvat tamquam qui adificat*. Hinc enim præcipuus Isaias propheta ait: *Subvenite oppresso*. Omnes enim gentes, quæ circumquaque sunt positæ, & ad vestram per Dei potentiam Francorum fortissimam gentem refugium fecerunt, salvæ factæ sunt. Esi omnibus gentibus auxilium impertire non differis, & per vos salvæ efficiuntur, multo amplius sanctam Dei ecclesiam, & ejus populum de inimicorum impugnatione debueratis liberare. O quanta fiducia in nostro inerat corde, quando vestrum mellissimum conspiceremur vultum, & in charitatis vinculo sumus alligati atque connexi, in magna quiete & securitate nos permanere! Sed dum a vobis separabamus lucem videre, eruperunt tenebræ, & facta sunt novissima nostra pejora prioribus. Considera fili, considera, & omnino percogita, per Deum vivum te conjuro, quoniam & nostra & omnes Romanorum populi animæ, post Deum & ejus principem apostolorum in tua a Deo protecta excellentia, & gente Francorum a Deo tibi commissa pendent: quia, ut prælatum est, in gremio tuo nostras commisimus animas: & si perire, quod absit & avertat divina clementia, nos contigerit, perpende, obsecro, & omni modo perpende, in cujus animam respiciat ad peccatum. Certe enim omnino crede, Christianissime, si nobis aliqua evenerit calamitas, quod absit, periclitandi, tu de omnibus, a Deo protecte & dilectissime nobis, ante tribunal Dei eris redditurus rationem cum omnibus tuis iudicibus: quoniam ut prælatum est, nulli alio nisi tantummodo tuæ amantissimæ excellentiæ, vel dulcissimis filiis, & cunctæ genti Francorum per Dei præceptionem, & beati Petri, sanctam Dei ecclesiam, & no-

strum Romanorum reipublicæ populum commisimus protegendum. Ecce omnes nostros dolores & anxietates atque angustias tuas a Deo protectæ bonitati innotuimus. Tu vero, excellentissime fili, & spiritalis compater, age & libera post Dominum in te confugientes, ut fructum bonum afferens in futuri examinis die merearis dicere: Domine meus, princeps apostolorum beate Petre, ecce ego clientulus tuus, cursum consummans, fidem tibi servans, ecclesiam a superna clementia tibi commendatam de manibus persequentium defendens liberavi, & assistens immaculatus coram te, offero tibi pueros quos mihi commisisti de manibus inimicorum eruendos, sospites atque incolumes existentes. Tunc & in præsentī vita regni gubernacula tenens, etiam & in futuro sæculo cum Christo regnans, cælestium præmiorum gaudia adipisci merearis; audiens nimirum paternam desiderabilem vocem illam inquentis: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis præparatum est ab origine mundi*. Incolumem excellentiam tuam superna gratia custodiat.

E M B O L U M.

Magnopere direximus ad vestram Christianissimam excellentiam præsentem nostrum missum Georgium reverentissimum ac sanctissimum fratrem & coepiscopum nostrum, atque Vvarneharium religiosum abbatem, missum vestrum, seu Thomaricum & comitem, magnificos item missos nostros, qui vobis nostros omnes dolores, & cunctas desolationes, quas a Longobardorum gente, & eorum protervo rege passi sumus & assidue patimur, vobis subtili enarratione, sicut propriis oculis viderunt, viva voce dicere debeant: quibus & in omnibus tamquam nobismetipsis credere jubeat Christianissima excellentia vestra, & nostram liberationem nimis festinanter procurare. Et conjuro te per Deum vivum & verum, a Deo protecte fili & spiritalis compater, ut nequam amplius discredas nostras afflictiones, & nullo modo neglectum ponatis ad liberandum nos: ne, quod absit, si amplius credere distuleris, & neglexeris nos eruendum, nobis, quod avertat divinitas, irruat calamitas pereundi, & vobis pertineat ad magnum detrimentum, & peccatum atque condemnationem in præsentī & æterna vita: quia vobis animas omnium nostrum Romanorum tradidimus. Sed magis magisque, ut prælatum est, conjuramus te, a Deo servate excellentissime fili & spiritalis compater, per Patrem & Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem indivisam, ut nostras tribulationes & angustias, atque dolores & desolationes credere jubeatis, sine qualibet ambiguitate, & nobis propter Deum subvenire, & ad liberandum nos de manibus Longobardorum inimicorum nostrorum nimis festinanter occurrere digneris: ut fructum offerens copiosum victor, intercedente beato Petro, super omnes barbaras nationes efficiaris, & vitam æternam possideas. Præfatus vero Vvarneharius abbas pro amore beati Petri lorica se induens, per muros istius afflictæ Romanæ civitatis die noctuque vigilavit, & pro nostra omnium Romanorum defensione atque liberatione, ut bonus athleta Christi, totis suis viribus decertavit.

ANNO
CHRISTI

V. AD FRANCOS.

Missæ fuit sub nomine Petri apostoli & Stephani ad eisdem pro subsidio contra Longobardos.

Petrus vocatus apostolus a Jesu Christo Dei vivi Filio, qui ante omnia secula cum Patre regnans in unitate Spiritus sancti, in ultimis temporibus pro nostra omnium salute incarnatus & homo factus, nos suo redemit pretioso sanguine, per voluntatem paternam gloria, quemadmodum per sanctos suos destinavit prophetas, in scripturis sanctis, & per me omnis Dei catholica & apostolica Romana ecclesia, caput omnium ecclesiarum Dei, ipse redemptoris nostri sanguine supra firmam fundata petram, atque ejusdem alma ecclesia Stephanus praui, gratia, pax, & virtus ad erudendam eandem sanctam Dei ecclesiam, & ejus Romanum populum mihi commissum de manibus persequentium, plenius ministratur a Domino Deo vestro: vobis viris excellentissimis Pippino, Carolo, & Carlomanno tribus regibus, atque sanctissimis episcopis, abbatibus, presbyteris, vel cunctis religiosi monachis, verum etiam ducibus, comitibus, & cunctis generalibus exercitibus, & populo Francie commorantibus.

C. 4. Caro-

Matth. 1.

Joan. 10.

Joan. 11.

Joan. 18.

* quo.

EGO Petrus apostolus, dum a Christo Dei vivi filio vocatus sum supernæ clementiæ arbitrio, illuminator ab ejus potentis totius mundi sum præordinatus, ipso Domino Deo nostro confirmante: *Itc, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Et iterum: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis:* & mihi suo exiguo servo & vocato apostolo sigillatim suas commendans oves, ait: *Pasce oves meas, pasce agnos meos.* Et rursus: *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam, & porta inferorum non prevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni caelorum: quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata & in caelis; & quaecumque solveris super terram, erunt soluta & in caelis.* Quamobrem omnes qui meam audientes impleverunt prædicationem, profecto credant sua in hoc mundo Dei præceptione relaxari peccata, & mundi atque sine macula in illam progredientur vitam. Etenim quibus illuminatio Spiritus sancti in vestris refulsit præfulgidis cordibus, vosque amatores effecti estis sanctæ & unicæ Trinitatis per susceptum evangelicæ prædicationis verbum, profecto in hac apostolica Dei Romana ecclesia nobis commissa vestra futuræ retributionis spes tenetur annexa.

Ideoque ego apostolus Dei Petrus, qui vos adoptivos habeo filios, ad defendendum de manibus adversariorum hanc Romanam civitatem, & populum mihi a Deo commissum, sed & domum, ubi secundum carnem requiesco, de contaminatione gentium erudendam, vestram omnium provocans dilectionem adhortor, & ad liberandam ecclesiam Dei mihi a divina potentia commendatam omnino protestans admonco, pro eo quod maximas afflictiones & oppressiones a pessima Longobardorum gente patiuntur. Nequaquam aliter teneatis, amantissimi, sed pro certo confidite, memetipsum tamquam in carne coram vobis vivum assistere, & per hanc adhortationem validis constringere at-

Aque obligare adjurationibus. Quia secundum promissionem quam ab eodem Domino Deo & redemptore nostro accepimus, peculiares inter omnes gentes, vos omnes Francorum populos habemus. Itaque protestor, & admonco tamquam in ænigmate, & firma obligatione conjuro vos Christianissimos reges, Pippinum, Carolum, & Carolomannum, atque omnes sacerdotes, episcopos, abbates, presbyteros, vel universos religiosos monachos, & vel cunctos iudices; item duces, comites, & cunctum Francorum regni populum, & tamquam præsentialiter in carne vivus assistens coram vobis, ago ego apostolus Dei Petrus: ita firmiter credite vobis per adhortationis alloqui verbum: quia Betsi carnaliter desum, spiritualiter autem a vobis non desum. Quoniam scriptum est: *Qui suscipis prophetam in nomine propheta, mercedem suscipit.*

Sed & domina nostra Dei genitrix semper virgo Maria nobiscum vos magnis obligationibus adjurans protestatur, atque monet, & jubet, simul etiam & throni, atque dominationes, vel cunctus cælestis militiæ exercitus, nec non & martyres atque confessores Christi, & omnes omnino Deo placentes, & hi nobiscum adhortantes, & conjurantes protestantur: quatenus doleat vobis pro civitate ista Romana, nobis a Domino Deo commissa, & ovibus dominicis in ea commorantibus, nec non & pro sancta Dei ecclesia mihi a Domino commendata: defendite atque liberate eam sub nimia festinatione de manibus persequentium Longobardorum, nec (quod absit) corpus meum, quod pro Domino Jesu Christo tormenta perpassum est, & domus mea ubi per Dei præceptionem requiescit, ab eis contaminentur, & populus meus peculiaris laetetur amplius, nec trucidetur ab ipsa Longobardorum gente, qui tanto flagitio perjuri, rei existunt, & transgressores divinarum scripturarum probantur. Præstate ergo populo meo Romano, mihi a Deo commisso, in hac vita fratribus vestris, Domino cooperante, præsidia totis vestris viribus, ut ego Petrus vocatus Dei apostolus in hac vita, & in die futuri examinis vobis alterna impendens patrocinia, in regno Dei lucidissima ac præclara vobis præparem tabernacula, atque præmia æternæ retributionis, & infinita paradisi gaudia vobis pollicens ad vicem tribuam: dummodo meam peculiarem populum, & Romanam meam civitatem, fratres vestros Romanos de manibus iniquorum Longobardorum nimis velociter defenderitis.

Currite per Deum vivum & verum vos adhortor & protestor. Currite & subvenite, antequam fons vivus, unde sacriati & renati estis, arefeat: antequam ipsa modica favilla de flagrantissima flamma remanens, de qua vestram lucem cognovistis, extinguatur: antequam mater vestra spiritualis sancta Dei ecclesia, in qua vitam speratis accipere æternam, humilietur, invadatur, & ab impiis violeatur atque contuminetur. Protestor vos, dilectissimi filii mei adoptivi, per gratiam Spiritus sancti protestor, & nimis coram Deo terribili, creatore omnium, adhortor atque admonco ego apostolus Dei Petrus & una mecum sancta Dei catholica & apostolica ecclesia, quam mihi Dominus commisit, ne patiamini perire hanc civitatem Romanam, in qua corpus meum constituit Dominus, quam & mihi commendavit, & fundamentum fidei constituit: liberate eam, & ejus Romanum populum,

ANNO
CHRISTIFranci pecu-
liares illi
sancti Petri.

Matth. 10.

Nomen Dei
genitricis &
cunctis sanctis
civibus agitur.Efficaces inge-
rit Stephanus
nunc preces.

ANNO
CHRISTI
755.

pulum, fratres vestros; & nequaquam invadi-
permittatis a gente Longobardorum. Sic enim
sunt invalis provincie & possessiones vestre a
gentibus quas ignoratis. Non separemini a po-
pulo meo Romano: sic enim non sitis alieni
aut separati a regno Dei, & vita æterna. Quid-
quid enim poscitis a me, subveniam vobis, vi-
delicet, & patrocinium impendam. Subvenite
populo meo Romano fratribus vestris, & per-
fectius decertate, atque * finem imponite ad li-
berandum eos. Nullus enim accipit coronam,
nisi qui legitime decertaverit: & vox decerta-
te fortiter pro liberatione sanctæ Dei ecclesiæ,
ne in æternum pereatis.

* fidem im-
pendit.Urget vehe-
mentius pre-
cibus papa.

Conjuro vos, (ut præfatum est) dilectissimi,
per Deum vivum, & omnino protestor, minime B
permittatis hanc civitatem meam Romanam,
& in ea habitantem populum amplius a gente
Longobardorum laniari, ne lanientur & cru-
cientur corpora & animæ vestre in æterno at-
que inextinguibili igni Tartareo cum diabolo,
& ejus pestiferis angelis: & ne dispergantur
amplius oves dominici gregis a Deo commis-
si, videlicet populus Romanus: ne vos disper-
gat & projiciat Dominus, sicut Israeliticus po-
pulus dispersus est.

Fecellit gens
Francorum
omnes gen-
tes.

Declaratum quippe est quod super omnes
gentes, quæ sub cælo sunt, vestra Francorum
gens apostolo Dei Petro prima* exitit; & ideo
ecclesiam, quam mihi Dominus tradidit, vobis
per manus vicarii mei commendavi ad liberan-
dum de manibus inimicorum. Firmissime enim
tenete, quod ego servus Dei vocatus aposto-
lus omnibus vestris necessitatibus, cum modo
precati estis, auxiliatus sum, & victoriam per
Dei virtutem vobis de inimicis vestris tribui:
& inante attribuiam nihilo minus, credite: si
ad liberandum hanc meam civitatem Roma-
nam nimis celeriter accurretis. Mementote &
hoc, quomodo & inimicos sanctæ Dei ecclesiæ
dum contra vos prælium inceperunt a vobis,
qui pravo numero contra eos stitis, prosterni
fecit. Pro quo decertate hanc meam velociter
adimplere admonitionem; ut perfectius merea-
mini meum auxilium adipisci per gratiam quæ
mihi data est a Christo Domino nostro.

Communiatur
excomuni-
cationem.

Ecce, filii charissimi, prædicans admonui vos.
Si obedieritis velociter, erit vobis, pertingens
ad magnam mercedem, & meis suffragiis adju-
vari, & in præfenti vita omnes vestros inimi-
cos superantes, & longævi existentes, bona ter-
ræ comeditis, & æterna procul dubio fruamini
vita. Sin autem, quod non credimus, & ali-
quam posueritis moram, aut adinventionem mi-
nime velociter hanc nostram adimplendam ad-
hortationem, ad liberandam hanc meam civi-
tatem Romanam, & populum in ea commo-
rantem, sanctam Dei apostolicam ecclesiam a
Domino mihi commissam, simul & ejus præ-
sulem: sciatis vos ex auctoritate sanctæ & uni-
cæ Trinitatis per gratiam apostolatus, quæ da-
ta est mihi a Christo Domino, vos alienari
pro transgressione nostræ adhortationis a regno
Dei, & vita æterna. Sed Deus & Dominus no-
ster Jesus Christus, qui nos suo pretioso san-
guine redimens, ad lucem perduxit veritatis,
ne quoque prædicatores & illuminatores totius
mundi constituit, det vobis ea sapere & intel-
ligere, eaque disponere nimis velociter; ut ce-
lerius hanc civitatem Romanam, & ejus po-
pulum, seu sanctam Dei ecclesiam mihi a Deo
commissam ad eruendum occurratis, quatenus
misericorditer, sicut fidelibus suis potentis-
sime.

Concil. General. Tom. XII

ANNO
CHRISTI
755.

Amis pro vobis intervenientibus suffragiis, &
in præfenti vita longevos, sospites, & viatores
conservare jubeat, & venturo in sæculo dona-
sue remunerationis faciat multiplicius promere-
ri cum sanctis & electis suis. Bene valete.

VI. AD PIPPINUM REGEM.

Gratias agit ob urbem liberatam, collatumque
in ecclesiam Romanam beneficium. De Ai-
stulphi regis morte, & Desiderio ejus suc-
cessore. Orat ut reliquas exarchatus & Pen-
tapolis civitates nondum redditas a Desi-
derio juxta fidem ab eo datam restitui ju-
beat. Missa per Georgium episcopum & Jo-
annem sacellarium legatos.

*Domino excellentissimo filio & nostro spiritali com-
patri Pippino regi Francorum, & patricio
Romanorum, Stephanus papa.*

Explere lingua, excellentissime fili, non va-
lemus quantum tuo opere, tua vita, de-
lectamur. Facta quippe diebus nostris virtute
divina miracula vidimus; quod per excellen-
tiam tuam sancta omnium ecclesiarum Dei ma-
ter & caput, fundamentum fidei Christianæ,
Romana ecclesia, quæ valde ab hostium impu-
gnatione periculorum impugnationibus lamen-
tabatur, magna nunc gaudii soliditate nimirum
est translata atque confirmata, & merentes
Christianorum animæ tuo fortissimo præsidio
maxima sunt relevatæ lætitia. Pro quo in ve-
stro opere, & nostra exultatione, libet cum
angelis exclamare: *Gloria in excelsis Deo, & in Lu-
terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Et quia
elapso anno, isto in tempore, valde ab ho-
stium depopulosa impugnatione lauciati, & ul-
tra citraque circumdati affligebamur; nunc au-
tem tuo potentissimo auxilio erepti ab immi-
nentibus periculis, immenso exultamus gaudio,
& benedicentes nomen Domini cum Psalmo-
grapho consona dicimus voce: *Hæc est immuta-
tio dextere Altissimi.* Et rursum: *Ad eorum*
demorabitur: fletus, & ad matutinum lætitia. Cu-

Codicis
Carolus I.

Djus enim vel saxum pedus tam benigno opere
a tua præclara bonitate peracto, cognitoque,
non statim in omnipotentis Dei laudibus, at-
que in tua excellentiæ amorem mollescat. Hæc
me fateor, excellentissime fili & spiritalis com-
pater, quæ per te mirabiliter facta sunt, sæpe
convenientibus ex universo orbe terrarum na-
tionibus dicere, sæpe cum eis pariter admirari
delectat, & extensa voce melliflue tuæ excel-
lentiæ laudes persolvere indeficienter. Hæc me
plerumque etiam in momento horarum exci-
tant, inflexibili oculo pro immentia bonitatis
tuæ, & universæ gentis Francorum sospitate, o-
mnipotentis Deo fundere preces. Denique, aman-
tissime, & Deo inspirate, victor, felix, & di-
vina providentia fortissime rex, qualiter beatus
Petrus apostolorum princeps tuæ devotionis af-
fectum, quem pro ejus causa decertans adhi-
buit, suscepit, ipsa liquido cunctis vita ve-
stra restatur. Scriptum quippe: *Vota justorum
placabilia.* Libet quippe omnino, excellentissi-
me fili, tuæ bonitati magnas gratiarum persol-
vere laudes, & nomen Domini pro tam ma-
xima benignitate glorificantes exhilarata voce
canere: Benedictus Dominus Deus Israel, quia
visitans plebem suam, & redemptionem facere
cupiens populo suo, suscitavit vobis, Christia-
nissime victor, nostris diebus fortissimum libe-
rato-

M m

rato-

ANNO
CHRISTI

ratores. Quid enim aliud quam novum te dixerim Moysen, & praevalgidum aſſeram David regem? quoniam quemadmodum illi ab oppreſſionibus Allophylorum populum Dei liberaverunt; ita quoque tu benediſte a Deo victor, fortiffime rex, tuo certamine eccleſiam Dei, & ejus afflidum populum ab hoſtium impugnatione eruire ſtudiſti. Benediſtus es, eximie fili, a Deo excelſo qui ſecit cælum & terram: & benediſtus Deus, quo protegente hoſtes in manibus tuis ſunt. Benedicat tibi Dominus pulchritudo juſtitiae, & nos amantiſſimos natos, meoſque ſpirituales filios, dompum Carolum & Carolomannum, a Deo inſtitutos reges Francorum, & patricios Romanorum, cum Chriſtianiffima eorum matre, excellentiſſima regina, dulciſſimaeque conjuge, fidele Dei, ſpirituali noſtra commatre, tueatur, & in omnibus protegat. Dilatet Deus ſemen veſtrum, & benedicat in æternum, atque ſolium regni irrendum pereuniter concedat, & univerſam gentem Francorum ſub veſtra ditione permanentem illaſam cuſtodiat. Vale in Domino, rex benigniſſime, quia per te ſanctæ Dei eccleſiæ inimici humiliati ſunt, & magna lætitia ipſa ſancta Dei eccleſia eſt relevata, & ejus peculiaris populus jucundatur, & per te benedicatur Deus: pro quo & ejus benediſtio ſuper te plenius eſt effuſa: gaudium enim uberrimum in univerſum terrarum orbem intuliſti. Magna ſunt hæc, & omnipotentis Dei laudibus tribuenda, ſed inter hæc miſericordiſſimi Dei noſtri clementiam indefinenter petimus, ut cæleſtis ſui regni gaudia vobis tribuat viciffitudine. Quapropter cum magna fiducia, tamquam præſentialiter coram tuo mellifluo conſiſtens aſpectu, flexis genibus petens peto te, & omnino coram Deo vivo deprecor, ut jubeas finire in hoc bono opere, ſicut certe confidimus, utque in finem permanere, pro ſanctæ Dei eccleſiæ perfectæ exaltatione, & ejus populi deliberatione, & integra ſecuritate: & plenariam juſtitiam eidem Dei eccleſiæ tribuere digneris, atque optimum & velocem finem in cauſa ſauoris tui beati Petri adhibere jubeas; ut civitates reliquas, quæ ſub unius domini ditione erant connexæ, atque conſtitutos fines, territoria etiam loca, & ſaltora, in integro matritæ ſpirituali ſanctæ eccleſiæ reſtituere præcipiaſ: ut populus Dei, quem a manibus inimicorum redemiſti, in magna ſecuritate & delectatione tuo auxilio adjutus vivere valeat; quoniam & filius noſter Deo amabilis Fulradus, fidelis veſter, omnia conſpiciens ſatiſfactus eſt, quod nequaquam ipſe populus vivere poſſit extra eorum fines, & territoria atque poſſeſſiones, atque civitatibus illis, quæ ſemper cum eis ſub unius domini ditione erant connexæ. Peto te, fili, peto te coram Deo vivo & fortiter conjuro, ſpiritualis compater, ut in hoc bono opere perfectius maneat, & non hominum blandimentis, aut ſuafionibus, vel promiſſionibus, quod abſit, ſaveas, & in aliam declines partem; ſed magis vere timeas Deum, omnia quæ beato Petro ſub jurejurando promiſiſti, adimplere jubeas, & ſicut cœpiſti plenariam juſtitiam illi impertire. Etenim tyrannus ille ſequax diaboli Aſtulphus, devorator ſanguinum Chriſtianorum, eccleſiarum Dei deſtructor, divino iſtu percuſſus eſt, & in inferni voraginem demerſus. In ipſis quippe diebus, quibus ad hanc Romanam urbem deſtandam profectus eſt poſt annui ſpatii circulum, ita divino mu-

Acrone percuſſus eſt, ut profecto in eo tempore quo fidem ſuam tentans diverſa piaculi ſcēla perpetratus eſt, in eo & ſuam impiam finiret vitam. Nunc autem Dei providentia, per manus ſui principis apoſtolorum beati Petri, ſimul per tuum fortiffimum brachium, præcurrente induſtria Deo amabilis viri Fulradi, tui fidelis, noſtri dilecti filii, ordinatus eſt rex ſuper gentem Longobardorum Deſiderius vir miſiſſimus, & in præſentia ipſius Fulradi ſub jurejurando pollicitus eſt reſtituendum beato Petro civitates reliquas, Faventiam, Imolam, & Ferrariam, cum earum finibus: ſimul etiam & ſaltora, & omnia territoria, nec non & Auximum, Anconam, & Numanam civitates, cum earum territoriis. Et poſtmodum per Garinodum ducem, & Grimoaldum, nobis reddendum ſpōndit civitatem Bononiam, cum finibus ejus, & in pacis quiete cum eadem Dei eccleſia & noſtro populo ſemper manſurum profeſſus eſt, atque fidelem erga a Deo protectum regnum veſtrum eſſe teſtatus eſt. Et petiit nos quatenus bonitatem tuam deprecemur, ut cum eo & cuncta gente Longobardorum magnam pacis concordiam confirmare jubeas. Nam & Spoletani ducatus generalitas, per manus beati Petri, & tuum fortiffimum brachium, conſtituerunt ſibi ducem: & tam ipſi Spoletani, quamque etiam Beneventani, omnes ſe commendare per nos a Deo ſervatæ excellentiæ tuæ cupiunt, & imminent anhelantius in hoc deprecando bonitatem tuam. Unde petimus te, excellentiſſime fili & ſpiritualis compater, ut ſi prædictus Deſiderius, quemadmodum ſpōndit, juſtitiam ſanctæ Dei eccleſiæ, ſive reipublicæ Romanorum, beato Petro protectori tuo, plenius reſtituere, & in pacis quiete cum eccleſia Dei & noſtro populo, ſicut in pactis a tua bonitate confirmatis continetur, permanſerit cum univerſa ſua gente, jubeas in id quod petiit tuas a Deo inſpiratas aures inclinare. Hoc interea anhelantius, ut nimis velociter eidem Deſiderio regi, obteſtando, admonendo, etiam & præcipiendo, dirigere jubeas, ut reliquas civitates, loca, & territoria, atque patrimonia, & ſaltora, in integro ſanctæ eccleſiæ reddere debeat: & tale fundamentum, & optimum in cauſa ejus imponere jubeas, ut auxiliante Domino ipſa ſancta Dei eccleſia ſecura maneat in finem ſæculi, & plenaria juſtitia a juſto judice Domino Deo noſtro, & memoriale nomen tibi in ſæcula maneat, ut etiam cunctæ a Chriſto protectæ genti veſtræ Francorum. Inſpiratus autem a Deo nimis feſtinanter cauſam ſanctæ eccleſiæ perficies: quia ſunt aliæ canonicæ cauſæ, quas perficere debeamus, pertinentes ad magnam regni tui laudem, & magnam animæ tuæ, vel cunctæ gentis Francorum immenſam mercedem. Et hoc obnixè poſtulamur præceſſam bonitatem tuam, ut inſpiratus a Deo, & ejus principe apoſtolorum beato Petro, ita diſponere jubeas de parte Græcorum, ut fides ſancta catholica & apoſtolica per te integra & inconcuſſa permaneat in æternum, & ſancta Dei eccleſia, ſicut & ab aliis, & ab eorum peſtifera malitia liberetur, & ſecura reddatur, atque omnia proprietatis ſuæ percipiat; unde pro animæ veſtræ ſalute indefeſſa luminarium concinnatio Dei eccleſiis permaneat, & eſuries pauperum, egenorum vel peregrinorum nihilo minus reſectetur, & ad veram ſaturitatem perveniant. Qualiter autem cum ſilentiario locuti fueritis, vel quo-

ANNO
CHRISTI

ANNO
CHRISTI
711.ANNO
CHRISTI
711.

quomodo eum tua bonitas absolverit, una cum exemplari literarum, quas ei dederitis, nos certiores reddite, ut sciamus qualiter in communi concordia agamus, sicut inter nos & Fulradum Deo amabilem constitit. Ipse vero dilectus filius noster Fulradus in omnibus causis juxta tuam præceptionem peregit: & maximas gratias illi exigimus pro suo certamine. Qui videlicet ad vos revertens omnia qualiter acta sunt bonitati vestræ intimabit. Præsentibus vero fidelissimos nostros, id est Georgium reverentissimum ac sanctissimum fratrem & coepiscopum nostrum, atque Joannem regionarium, nostrumque sacellarium, petimus ut hilariori suscipiens vultu, in omnibus acceptari jubeas; & quicquid nostra vice bonitati tuæ locuti fuerint, eis in omnibus credere digneris, atque cum effectu causæ, & lætitudinis nunciis ad nos remeandas absolvere jubeas. Nam & hoc obsecramus bonitatem tuam, ut nimis celeriter ad nos conjungendum absolvere præcipias reverentissimum fratrem & coepiscopum nostrum Vvileharium. Omnipotens autem Deus in cunctis actibus tuis, excellentissime victor rex, suæ dextræ extensione te protegat, tibi que & præsentis vitæ prospera, & post multorum annorum curricula, gaudia æterna concedat, faciatque cum tua dulcissima conjuge, excellentissima regina, spiritali nostra commatre, & vestris meisque dulcissimis filiis, maximo gaudio jucundari, & regni vestri gubernaculo a Deo vobis concessio perfrui: & qui in præsentis vitæ regni potestatem tenetis, etiam futuro in sæculo cum Christo in æterna regnetis; promerentes illam dominicam promissionem audire: Venite benedicti patris mei: pro eo quod certamen bonum certastis, cursum consummastis, fidem servastis, sumite repositas vobis coronas, & accipite regnum vobis ab origine mundi præparatum. Nam & ex hoc præcellere, & a Deo custodire excellentiæ vestræ innotescimus, quia petitis nobis Optatus religiosus abbas vestri monasterii sancti Benedicti, pro monachis suis, qui cum tuo germano profecti sunt, ut eos absolvere jubeas: sed qualiter tua fuerit voluntas, ita de eis exponere jubeas. Incolumem excellentiam tuam gratia superna custodiat.

VII. AD PIPPINUM REGEM,

ET CAROLUM AC CAROLOMANNUM,

Ut Aistulfum Longobardorum regem, qui juramentum restituendi civitates & loca sibi donata, violavit, cogant justitiam facere de promissis.

Dominis excellentissimis filiis, Pippino regi, & nostro spiritali compatri, Carolo & Carolomanno item regibus, & utrisque patribus Romanorum Stephanus papa.

Cod. Carol. 9.

DUM regni vestri nomen inter cæteras gentes erga sinceram fidem B. Petri principis apostolorum lucidissime fulserit, valde studendum est ut unde gloriosiores cæteris gentibus in servitio B. Petri vos omnes Christiani asserunt, inde omnipotenti Domino, qui dat salutem regibus pro defensione sanctæ suæ ecclesiæ, perfectius placeatis: ut fidem quam erga eundem principem apostolorum colitis, adjutricem in omnibus habeatis. Optaveramus

Council. General. Tom. XII.

Aquidem, præcellentissimi filii, amplius prote-
lando nostram locutionem dilatare: sed quia
pro multis ab iniquo Aistulfo rege Longobar-
dorum nobis ingestis tribulationibus cor no-
strum omnino atteritur dolore, & tædet spiri-
tus noster: ideo a multorum sermonum pro-
lixitate declinavimus, & unum quod est ne-
cessarium, excellentissimæ Christianitati vestræ
innotescere studuimus. A Deo protekte, no-
stereque spiritalis compater, & vos dulcissimi fi-
lii, pro mercede animarum vestrarum, quem
admodum misericors Deus noster cælitus vi-
sorias vobis largiri dignatus, justitiam B. Pe-
tri, in quantum potuistis, exigere studuistis,
& per donationis paginam restituendum con-
firmavit bonitas vestra. Nunc autem sicut pri-
mitus Christianitati vestræ de malitia ipsius im-
pii regis ediximus, ecce jam mendacium & ini-
qua perversitas, atque ejus perjurium declara-
tum est. Antiquus quippe humani generis ho-
stis diabolus, ejus perfidum invalit cor: & quæ
sub vinculo sacramenti adfirmata sunt, irrita
facere ausus est. Nec unius enim palmi terræ
spatium beato Petro sanctæque Dei ecclesiæ,
vel reipublicæ Romanorum reddere passus est:
tanto quippe a die illo, a quo ab invicem se-
parati sumus, nos affligere, & in magna igno-
minia sanctam Dei ecclesiam habere conatus
est, quanto non possunt hominum linguæ enar-
rare: quia etiam & ipsi lapides, si dici potest,
tribulationem nostram magno ululatu fletent,
& ita nos visus est affligere, ut denuo in no-
bis innovata fuisset infirmitas. Nimis namque
Jugeo, excellentissimi filii, cur verba nostra
infelicitatis non audientes, mendacium plu-
quam veritatem credere voluistis, illudentes
nos & irridentes. Unde & sine effectu justitiæ
B. Petri ad proprium ovile, & populum no-
bis commissum sumus reversi. Omnes deni-
que Christiani ita firmiter credebant, quod B.
Petrus princeps apostolorum nunc per vestrum
fortissimum brachium suam percepisset justiti-
am, dum tam maximum ac præfulgidum mi-
raculum vestris felicissimis temporibus demon-
stravit, talemque vobis immensam victoriam
Dominus Deus, & Salvator Jesus Christus,
per intercessionem sui principis apostolorum pro
defensione sanctæ suæ ecclesiæ largiri dignatus
est. Sed tamen, boni filii, credentes eidem
iniquo regi, quod per vinculum sacramenti
pollicitus est propria vestra voluntate per do-
nationis paginam beato Petro, sanctæque Dei
ecclesiæ, & reipublicæ, civitates & loca re-
stituenda confirmastis: sed ille oblitus fidem
Christianam, & Deum, qui eum nasci præ-
cepit, irrita, quæ per sacramentum firmata
sunt, facere ausus est. Quapropter *Iniquitas ipsius
in verticem illius descendit.* Patefactus quippe
est laqueus, quem effodit, & in eo pro suo
mandato & perjurio incidit. Conjuro vos, fi-
lii excellentissimi, & a Deo protecti, per Do-
minum Deum nostrum, & sanctam ejus glo-
riofam semperque virginem genitricem Ma-
riam, dominam nostram, omnesque virtutes
cælorum, & per beatum Petrum principem
apostolorum, qui vos in reges unxit, ut do-
leat vobis pro sancta Dei ecclesia, & juxta
donationem, quam eidem protectori vestro
domino nostro beato Petro offerre iussistis,
omnia reddere, & contradere sanctæ Dei ec-
clesiæ studeatis, & nequaquam jam ipsius ne-
quissimi regis vel ejus judicium seductoria ver-
ba, & illusionis mandata credatis. Ecce enim

Mm 2

pa.

ANNO
CHRISTI
711

F. H. 1.

R. 1. 1.

J. 1. 1.

parafatum est mendacium ejus, ut nequaquam A
ulterius vires credendi habere possit: sed ma-
gis, cognito ejus iniquo ingenio & iniqua vo-
luntate, ejus fraudantur insidiae, & quod semel
beato Petro polliciti estis, & per donationem
vestra manu firmatam pro mercede animæ B.
Petro reddere & contradere festinate. Beatus
denique Paulus apostolus ait: *Melius est non
vivere, quam post votum non reddere.* Etenim
nos omnes causas sanctæ Dei ecclesiæ in ve-
stro gremio commendavimus, & vos reddetis
Deo, & B. Petro rationem in die tremendi
judicii, quomodo decertaveritis pro causa ejus-
dem principis apostolorum, & restituendis ejus
civitatis & locis. Vobis denique, multis jam
devolutis temporibus, hoc bonum opus refer-
vatum est, ut per vos exalteretur ecclesiæ, &
tuam princeps apostolorum percipiat justitiam.
Nullus meruit de vestris parentibus tale præ-
fulgidum munus, sed vos prælegit, & præ-
scribit Deus ante tempora æterna, sicuti scri-
ptum est: *Qui præscivit, & prædestinavit, hos
& vocavit; & quos vocavit, illos & justifica-
vit.* Vocati estis: justitiam ipsi principi apo-
stolorum sub nimia festinatione facere stude-
te, quia scriptum est, *fides ex operibus justifi-
catur.* De omnibus vero tribulationibus no-
stris, quas passi sumus, vel denuo patimur,
Deo auxiliante Fulradus filius, vester consi-
liarius, & ejus socii, enarrabunt vobis: & ita
agite de causa beati Petri, ut & in hoc vi-
dores favente Domino existatis, & in futuro,
intercedente ipso principe apostolorum beato
Petro, gaudia possideatis æterna. Bene vale-
te, excellentissimi filii.

PRÆCEPTUM STEPHANI PAPÆ II.

ANNO
CHRISTI
711De hospitali & domo Romæ Fulrado abbati
concessa.*Stephanus episcopus servus servorum Dei Fulrado
amabili presbytero & abbati.*

Potentium desideriis ita nos convenit imper-
tire assensum, ut tamen sequentibus tem-
poribus nullis ecclesiastica utilitas valeat sub-
mitti dispendiis. Nam tunc petitorum postu-
latio congruum videtur suscipere effectum,
quando ecclesiastica prædia congrue ordinata
ad meliorem fuerint sine dubio statum perdu-
cta. Igitur quia petistis a nobis, quatenus ho-
spitale positum infra basilicam beati Petri,
juxta sepulchrum beati Leonis papæ, quod te-
nuit Ratchis monachus, juris ipsius basilicæ
B. Petri; nec non & domum positam juxta
monasterium B. Martini, cum inferioribus &
superioribus suis, cum metatu suo & borti-
cello, quam tenuit Nazarius monachus, juris
venerabilis monasterii sancti Stephani cata Gal-
la patricia, vobis ad tempus emissa præceptio-
ne concedere deberemus; inclinati precibus ve-
stris, per hujus præcepti seriem superscriptum
hospitale, & domum positam, cum inferiori-
bus & superioribus suis, vel omnibus in inte-
gro pertinentibus, a præsentis decima indi-
cione, diebus vitæ vestræ vobis concedimus de-
tinendum. Post vero obitum vestrum, utrum-
que hospitale & domum, ut superius legitur,
ad jus superscriptorum piorum locorum, cu-
jus & est proprietas, in integro nihilo minus
revertantur. Bene valete.

ADMONITIO JO. DOM. MANSI
IN SEQUEMTEM EPISTOLAM.

Ex Suppl.
Mansi T. I.
pag. 129.

Stephani papæ II. ad Fulradum S. Dionysii abbatem epistola seu bulla, qua plura in monachos
Sandionysianos plane nova & inusitata confert, notior est, quam ut Labbeum latuerit. Dedit
illam ex Sirmondi editione, & quidem opportune, cum sincerior sit præ altera quam Mabillonius in
tertio saculo ordinis S. Benedicti e codicibus MSS. Benedictinis expressit. Cum tamen de sinceritate
ejus ferrebat controversia inter doctos & qui ex illis sinceram admittunt, dissidant inter sese utra
probatur, juxta ex utraque editione Mabillonii & Labbei seu Sirmondi producere.

EPISTOLA STEPHANI PP. D EPISTOLA STEPHANI PP.

Ad Fulradum Abbatem.

Ad Fulradum Abbatem.

EDITIO SIRMONDI ET LABBEI.

EDITIO MABILLONII.

Stephanus episcopus, servus servorum Dei, Ful-
rado Deo amabili, archipresbytero & abbati
venerabilium monasteriorum ab eodem Deo au-
spice fundatorum, & per seriem omnibus suc-
cessoribus vicissim abbatibus in perpetuum.

Stephanus episcopus, servus servorum Dei, Ful-
rado Deo amabili, presbytero & abbati vene-
rabilium diversorum monasteriorum, Deo au-
spice, fundatori, & per seriem omnibus suc-
cessoribus ejus vicissim abbatibus in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda quæ ra-
tionabilibus congruunt desideriis, oportet
ut devotio conditoris pie constru-
ctionis oraculi in privilegiis præstandis mini-
me denegetur. Igitur quia postulasti, a no-
bis, dilectissime noster fili, quatenus in pro-
vincia Franciæ, ubi & ubi tibi placitum fue-
rit in diversis locis, sive in his, quæ proprie-
tatis tuæ juri pertinent, sive etiam in his, quæ
per emptionis paginam tibi advenerunt, quam-
que

Quoniam semper sunt concedenda, quæ ra-
tionibus optantur congruis, oportet ut
devotio conditoris sancti Oraculi in præ-
standis privilegiis a nobis augeatur. Igitur quia
postulasti a nobis, dilectissime noster fili, qua-
tenus in regno Franciæ, ubi & ubi tibi placi-
tum fuerit in ruris atque mœnis diversorum
locorum sive in his quæ tuæ proprietatis
sunt, in his etiam, quæ per emptionis pagi-
nam tibi advenerunt, sive in rebus parentum
tuo.

que etiam in rebus parentum tuorum, vel unde tibi contingat, monasteria construendi licentiam tribueremus, ipsaque monasteria, a te fundata, privilegiis sedis apostolicæ munirentur, ut sub jurisdictione sanctæ, cui, Deo auctore, deservimus, ecclesiæ constituta nullius alterius ecclesiæ jurisdictionibus submittantur. Pro qua re piis desideriis faventes, ac nostra auctoritate, id quod exposcitur, effectui mancipamus; & ideo per hanc apostolicam auctoritatem tibi, cui supra, dilecto filio nostro Fulrado, vel cæteris tuis successoribus abbatibus, licentiam & potestatem largientes concedimus ædificandi monasteria, ubicumque in Franciæ provincia volueritis, sive in locis proprietatis vestræ, sive etiam in his, quæ per comparationis seriem tibi prædicto filio nostro obvenerunt, ac obvenerint, vel unde unde ad te pervenerunt, vel pervenerint.

Et omnem cujuslibet ecclesiæ episcopum, aut alium quempiam sacerdotem, in præfatis monasteriis ditionem quamlibet habere, præter sedem apostolicam, hac auctoritate prohibemus. Ita ut nullus episcopus, aut alius sacerdos, vel etiam quispiam e laicis, in quovis contrarietatem eisdem monasteriis inferre præsumant, nisi tu, Deo amabilis vir, vel successoribus tui abbatibus, quempiam forsitan sacerdotum permiseris ad quodlibet opus peragendum, quando ipsa venerabilia loca ædificaveris. Sed & hoc omnino interdiciamus, ut nullus episcoporum præsumat presbyterum aut diaconem, vel reliquos ordines ecclesiasticos in prædictis monasteriis ordinare, vel missas ibidem celebrare, nisi ille, qui ab abbate in tempore existente fuerit invitatus. Episcopum illum, qui hujusmodi consecrationem sacri ordinis in ipsis cœnobiis constituerit, nullo modo alius cujuslibet ecclesiæ episcopus pro eadem causa condemnare audeat. Sed & tabulas, & chrisma similiter consecrandi vobis licentiam tribuimus. Et hoc B. Petri principis apostolorum auctoritate promulgantes sancimus, ut nullo modo concilium episcoporum & laicorum absque voluntate excellentissimi filii nostri Pippini regis, vel tui dilectionis, Deo amabilis vir, te audeat quoquo modo episcopum consecrare.

Et omnes causas tuas vel cœnobia tuæ, per sedem sacratissimam apostolicam reclamare licentiam habeas, & proprietate tua in omnibus fruaris, dum rationes deducere malueris, una cum misso Francorum ad sedem apostolicam; & interim nullus te condemnet: potius

tuorum, vel undecumque tibi advenerint, monasteria construendi licentiam tribueremus, ipsaque monasteria, sicut a te sine refragatione de aliquo iudice vel reclamatore constructa sunt, ita libera sub jure sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui, Deo auctore, deservimus, a nobis firmata privilegiorum in futuro permanent. His igitur quam piis desideriis faventes, ac nostra benedictione id quod petis, effectui mancipantes, per hanc apostolicam auctoritatem tibi, cæterisque successoribus tuis abbatibus cœnobia sanctorum martyrum, Dionysii, Rustici, & Elutherii, licentiam & potestatem concedimus ædificandi monasteria ubicumque in Franciæ regno volueritis, sive in locis proprietatis vestræ, sive in his, quæ per comparationis seriem, vel concessionem regum, vel parentum vestrorum dono, vel undecumque, vel ubicumque vobis quolibet iusto modo obvenerint.

Et quoniam ad preces Chlodovii, filii Dagoberti regis, domnus Landericus Parisiæ urbis episcopus, a sua & omnium successorum potestate deinceps, cum consilio suorum canonicorum, & fratrum suorum coepiscoporum regionis illius cœnobium vestrum, & omnes ad eum servientes clericos, quorumcumque ordinum in procinctu vestri monasterii absolvit; nos etiam idem & habere vobis episcopum, per singulare privilegium, concedimus, qui de vobis ab abbate, vel a fratribus in monasterio vestro electus, & a fratribus nostris episcopis de illa regione consecratus, illa vestra monasteria a vobis ædificata provideat, & vice nostri nominis ubi & ubi fuerint, regat, & prædicationi tam in ipso vestro monasterio, quam in sibi subjacentibus deserviat.

Ut autem alicujus ecclesiæ episcopus vel sacerdos illa monasteria a vobis ædificata aliquo cupiditatis vinculo deceptus invadat, & illi episcopo, quem tu vel successores tui elegerint & ordinare fecerint, per invidiam, aut per quamlibet occasionem aliquam contradictionem inferat, prohibemus; sed sint reliqua vestra monasteria sub apostolica ditione, sicut & ipsa sanctus locus constitutus est, ad quem ipsa omnia prædicta monasteria pertinere videntur. Hoc autem Christi Dei & Domini nostri, & beati Petri apostolorum principis, & nostra auctoritate promulgantes sancimus, ut ista, quæ dictavimus, ita roborata permanent, & nemo episcoporum de quacumque Ecclesiæ presbyterum, vel diaconum ordinare, vel aliquod ecclesiasticum ministerium celebrare, vel concilium convocare, in prædictis monasteriis audeat, nisi ille, quem abbas illo in tempore existens, ad hæc officia peragenda invitaverit.

Tuas autem & tuorum monasteriorum causas, tu, atque tui successores per tempora, quæ ventura sunt, ad nostram & apostolicam audientiam reportare & reclamare per nostram præceptionem licentiam habeas, & cum veneris ad nos, vel legatos tuos miseris, nullus interea

ANNO
CHRISTI
714.ANNO
CHRISTI
714.

autem, sicut vere sacratissima sedis apostolicæ proprius familiaris ab omnibus optimi vigoris honorem percipias, ipsaque venerabilia edificata a te monasteria, sub ditissime sacratissimæ sedis beati Petri apostolorum principis confirmata, protectione apostolica in omnibus ut tueantur promulgamus: qualiter profecto juxta id quod stabilita apostolicis privilegiis consistunt, inconcussa dotantia permaneant.

Constituentes per hujus decreti nostri paginam, atque interdicentes omnibus cujuslibet ecclesiæ presulibus, vel cujuscumque dignitatis præditis potestate, sub anathematis interpositione qui eis præsumpserit præsentis constituti, a nobis præfatis monasteriis indulti, quolibet modo existeret temerator.

Bene valete, iv. Kalendas Martias, imperante domno piissimo Constantino a Deo coronato magno imperatore, an. xxxviii. post ejus Consulatum anno xviii. sed Leone majore imperatore ejus filio, anno iv. indictione x.

terea te vel illos videlicet tuos successores condemnare valeat, vel res tuas quoquo modo invadere presumat.

Si quis autem rex, vel episcopus, vel aliquis de potestatibus hujus sæculi, contra istam nostram auctoritatem facere voluerit, & de nostra apostolica auctoritate aliquid fraudare temptaverit, habeatur sicut sacrilegus, nec habeat partem neque societatem in regno Christi & Dei, sed sit anathema Maranatha in perpetuum.

Qui autem nostram hanc & apostolicam auctoritatem conservaverit, benedictione cæli replentur a Domino Jesu Christo in sæcula sæculorum.

Bene valete. Datum iv. Kal. Martias, imperante domno piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno imperatore, anno decimo octavo imperii ejus, sed & Leone majore imperatore ejus filio, anno quarto, indictione decima.

I.

Stephanus Episcopus servus servorum Dei Fulrado religioso presbytero & Abbati nostro dilecto.

Cura nobis atque sollicitudo est summa, religiosa venientibus, & Christi amore ferventes in corde gerentibus viris Deo amabilibus digne ad amorem suscepti ornatum apostolici vestimenti concedendum certe creditur & ad laudem sanctæ Dei ecclesiæ pertinet, quatenus & si qui ea digne induuntur invitati valeant pro nobis Christo Deo nostro fundere preces, accedere tuos nos instantes bonæ actionis mores, & maximo amore ducti excellentissimi filii nostri Pippini regis declinantes prævidimus tuam nobis dilectam adornare religionem: unctionis ac subtilis calceamentum, & super sellam equitanti, mappulum, quæ omnia prædicta tuo utique tantum a te fiet. Nos aut ullomodo post te facturo presbytero redditurum. Immo magis dum obire contigerit, eadem tibi indumenta contineri decernimus, quatenus hac potius benedictione & honore, die nocteque pro vita & incolumitate filii nostri Pippini regis, & nostra salute Christum Dominum incessanter deprecetur.

II.

Stephanus episcopus servus servorum Dei Fulrado religioso presbytero, & abbati venerabilis monasterii sancti Christi martyris Dionysii, & per eum in eodem venerabili monasterio in perpetuum.

Cura nobis atque sollicitudo est nimia, illis conferre sacerdotalem honorem, qui per omnia religiose casteque vivere ac Deo placere norunt, quatenus & hi quibus dignitas confertur in diem illum terribilem, cum

Cante divinum judicem adstiterint, irreprehensibiles comprobentur; & non si digni extiterint. de tibi collati sacri honore noxam peccatorum minime incurramus. Itaque nimio ducti amore prædicti honorabilis monasterii protectoris nostri atque fautoris beati Christi martyris Dionysii intus provinciam Franciæ constituti congruum prospeximus apostolica nostra auctoritate ad honorem sacri altaris dignos ordinis, & testimonio bono comprobatos sex constituere diaconos, qui stolam dalmaticæ decoris induantur, ut si sacrum peragant omni tempore ministerium, quatenus nostris temporibus ob decoratum ordinem diaconatus in præfato venerabili monasterio & nobis merces adcreseat; & nunc pro tali beneficio in posteris temporibus sine dubio nostri nominis indefinenter memoriam ad sacras missas facere non obliviscantur, atque etiam pro impenso beneficio missis sanctæ nostræ ecclesiæ euntibus & redeuntibus, in quantum possibilitas erit humanitatis susceptione in jam facto venerabili monasterio facere non desistant, ut ex hoc & religiosi monachi illic degentes laudem sibi bonam apud hanc sanctam sedem apostolicam adquirant, & apud omnipotentem Dominum Deum & Salvatorem Jesum Christum, & ipsum Dominum & auctorem nostrum beatum principem apostolum Petrum æternam possideant bonitatem. Bene valete.

E

REVELATIO STEPHANI PAPÆ II.

Cum in sancti Dionysii monasterio exitiali morbo teneretur, ejusdem sancti martyris beneficio divinitus liberatum fuisse testatus est.

Stephanus episcopus servus servorum Dei.

Sicut nemo se debet jactare de suis meritis, sic non debet opera Dei, quæ in illo per suos

gella v
Kal. Aug
714

ANNO
CHRISTI
711.

luos sanctos sunt sine suis meritis, silentiare, sed prædicare: quia sic angelus admonet Tobiam, Unde ego pro oppressione sanctæ ecclesiæ a rege atrocissimo & blasphemio, nec dicendo Aistulpho, ad optimum & sancti Petri fidelem dominum Pippinum Christianissimum regem in Franciam veni, ubi ægrotavi usque ad mortem, & mansi aliquod tempus apud pagum Parisiacum in venerabili monasterio beati martyris Christi Dionysii. Quo cum jam me medici desperarent, fui in oratione in ecclesia ejusdem beati martyris subitus campanas, & vidi ante altare bonum pastorem dominum Petrum, & magistum gentium dominum Paulum, & nota mente illos recognovi: de illorum furtariis, & ter beatum dominum Dionysium ad dexteram domini Petri, subtilem & longiorem, pulchra facie, capillis candidis, colobio indutum candidissimo, purpura clavato, pallio toto purpureo, auro interstellato, & sermocinabantur inter se lætantes. Dixitque bonus pastor dominus Petrus: Hic frater noster postulat sanitatem: & dixit beatus dominus Paulus: Modo sanabitur: & appropinquans misit manum suam ad pedus domini Dionysii amicabilem, respexitque ad dominum Petrum: Et dixit dominus Petrus ad dominum Dionysium hilariter: Tua gratia sanitas est ejus. Et statim beatus Dionysius thuribulum incensis, & palmam in manu tenens, cum presbytero & diacono qui in parte stabant, venit ad me, & dixit mihi: Pax tecum, frater, noli timere, non morieris, donec ad sedem tuam prospere revertaris. Surge sanus, & hoc altare in honorem Dei & apostolorum ejus Petri & Pauli, quos videas, dedica, missas gratiarum ageus. Erat enim ibi inestimabilis claritas & suavitas. Moxque sanus gratia Dei factus, volebam implere quod mihi præceptum erat. Et dicebant qui ibi aderant quod demeritar. Quapropter retuli * illis, & regi, suisque optimatibus quæ videram, & quomodo sanus fuerim: & implevi quæ jussa sunt mihi. * Benedictus Deus.

Tab. II.
Hæc contige-
runt anno
Christi 711.

ex ordine.

omnia.

In veteri codice Floriacensi de gestis pontificum hæc leguntur: Huic papæ sanctissimo Stephano revelatio & memoria ostensa est de consecratione altaris apostolorum Petri & Pauli, quod est situm ante sepulchrum SS. Dionysii, Rustici & Eleutherii quinto Kalendas Augusti, qui pro oppressione atrocissimi & nec nominandi Hæstulfi Pippinum regem Francorum adiit, & in monasterio sanctorum Dionysii sociorumque ejus infirmus jacuit, sed sanctorum precibus sanitati redditus altare consecravit, & non multo post tempore Pippinum & duos filios ejus Karolum & Karolomannum in reges Francorum apud Ferrarias benedixit & consecratus est, ut nullus nisi de eorum progenie per succedentium temporum curricula in regno Franciæ rex crearetur. Ad hæc sunt hæc anno Incarnationis dominicæ DCCLIV.

Ex Lubbei
Append. 10.
VI.

ADDITIO AD REVELATIONEM
Stephani II. Papæ
Ex Codicibus ecclesiæ Senonensis & S. Germani
Præfatis.

Gesta sunt hæc a beato Stephano Papa divina clementia, adjuvantibus sanctis Apo-

stolis Petro & Paulo, per beatissimum martyrem Dionysium hoc anno, qui est ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi DCCLIV. V. Kal. Augusti. Deinde mox sequitur in eisdem codd. Quoniam Christi roboratus virtute inter celebrationem consecrationis præfati altaris, & oblationem sacratissimi sacrificii, unxit in reges Francorum, florentissimum regem Pippinum, & duos filios ejus Karolum, & Karolomannum, sed & Bertradam conjugem ipsius incliti regis Pippini indutam cycladibus regis, gratia septiformis Spiritus sancti, in Dei nomine consignavit, atque Francorum procures apostolica benedictione sanctificans, auctoritate B. Petri sibi a Domino Jesu Christo tradita obligavit, & obtestatus est, ut nunquam de altera stirpe per succedentium temporum curricula, ipsi, vel quique ex eorum progenie orti, Regem super se præsumant aliquo modo constituere, nisi de eorum propagine, quos & Divina providentia ad sanctissimam apostolicam sedem tuendam eligere, & per eum, videlicet vicarium sancti Petri, imo Domini nostri Jesu Christi, in potestatem regiam dignata est sublimare, & unctione sacratissima consecrare.

ANNO
CHRISTI
711.

NOTA PETRI DE LANDE in revelationem & additionem.

1. De illorum furtariis. Sic restitimus ex his duobus pervertitis codd. loco furtariis, ac etiam ex Regione Abbate paulo ante reposuimus tota mente, loco nota mente, quæ ambo legabatur in editione conciliorum. Porro vox illa furtarium, ex Glossariis significat tum quoddam tunicæ interioris genus quasi supra carnem indutæ, tum etiam exterioris, ac superioris generis alterum, singulare quidem ac illustre vocatum iam Gallice, COTTE D' ARMES, vel olim SURCOT, quod dicitur hodie de scialibus.

2. Divina providentia ad apostolicam sedem tuendam. Quod primum Clodoveo nuper ad fidem converso Anastasio II. Papa scripsit, hoc de regis ejusdem postea Pelagii II. Papa prædixit, atque concepit, scribens ad Aunacharium episcopum Autissiodorensis his verbis: Non credimus ostensum, nec sine Divina providentia administratione dispositum, quod vestri regis Romano imperio in orthodoxa fidei confessione sint similes, nisi ut huic nobis, ex qua fuerat oriunda, vel universa Italia finitimer, adiutoresque præstare, & quod regibus vestris suadendi nos (scilicet papam, & sedem apostolicam) virtutis sit data divinitus. Idipsum etiam in secunda regum nostrorum stirpis honorem consecratus est ibi Stephanus II. Ac insuper ipsemet expertus est ob protectionem, & donationem Pippini regis, ita ut ceteri pontifices Romani, atque reges Francorum, simul ac invicem sequuti fuerint tum illas. Anastasii atque Pelagii pronuntiationes, tum Stephani exemplum, nempe illi confugiendo, & acceptando, hi autem protegendo, atque donando: quodque longe post ab Innocentio II. Papa inter alios actum est apud reges nostros tertiz stirpis adversus Petri Leonis schisma, de quo Abbas Sugerius in vita Ludovici Francorum regis cognomento Groffi: Cum, inquit, Petri Leonis pars, tum parentum suffragio, tum Romano nobilitatis præsidio prævaleret, dominus papa Innocentius cum suis Urbem relinquere deliberasset. Descendens itaque novale præsidio ad partes Galliarum, suum & approbatum elegit perire, & ecclesiæ post Deum defensionis asyllum, regnum nobilissimum Francorum, nunciisque suis ad regem Ludovicum destinavit, & persona, & ecclesiæ optulari cœperat.

RESPONSA STEPHANI PAPÆ II.

Quæ cum in Francia esset in Carisiaco villa, Brittanico monasterio dedit ad varia consulta, de quibus fuerat interrogatus, anno Christi DCCLIV.

1. De eo qui abjecta ancilla uxorem ingenuam ducit.

11. Si

ANNO
CHRISTI
711

II. Si alter conjugum debitum reddere non possit. ANNO
CHRISTI
711.

III. De eo qui uxorem habet in patria, & in alia regione versatur.

IV. Si quis commatrem de baptismo vel confirmatione duxerit.

V. An liceat viro qui uxorem repudiavit, aliam ducere.

VI. De virginibus non velatis, si nupserint.

VII. De monachis & nonnis, si nuptias iniant.

VIII. De vidua qua suscepto velo postea nubit.

IX. Si sanus vir leprosam duxerit uxorem.

X. De eo qui nesciens a quo sit ordinatus missas fecit & baptizavit, tum postea dimisso officio uxorem duxit.

XI. De presbytero, qui cum deesset aqua, periclitantem infantem vino baptizavit.

XII. An liceat aqua concubis vel manibus infusa baptizare.

XIII. De presbytero qui baptizavit nesciens symbolum, nec orationem dominicam, nec psalmos, & an ipse ordinatus esset.

XIV. De presbytero qui baptismi formula quadam adiecit, & nescit utrum episcopus fuerit, qui eum ordinavit.

XV. De episcopis accusatis & condemnatis.

XVI. De presbyteris & diaconis accusatis.

XVII. De presbytero cuius crimen, quod ante ordinationem admisit, innotuit.

XVIII. De coma clericis aut monachis non laxanda.

XIX. De femina qua alteri nupserat, cum ejus vir in aliena provincia falso mortuus putaretur.

I.

ANNO
CHRISTI
711. IN epistola Leonis papae ad Rusticum Narbonensem episcopum cap. 5. ita continetur: Ancillam a toro abjicere, & uxorem certae ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, sed profectus est honestatis.

II.

Si quis se in conjugio copulaverit, & uni eorum contigerit, ut debitum reddere non possit, non liceat eos separare: nec pro alia infirmitate, excepto si demonii infirmitas, aut lepra macula supervenerit: ceterum si ab his duabus infirmitatibus liberi fuerint invicem conjuncti, unus alteri servitium exhibeat.

III.

Si quis in aliena patria ancillam duxerit in consortium, postea in propriam reversus ingenuam acceperit; & iterum contigerit, ut ad ipsam qua inantea fuerat patriam revertatur, & illa ancilla quam prius habuit, alii viro sociata fuerat; hic talis potest aliam accipere, tamen non illa vivente ingenua, quam in patria propria habuit.

IV.

Ut nullus habeat commatrem suam spiritalem, tam de fonte sacra, quam de confirmatione, neque sibi clam in neutra parte conjugio sociatam. Quod si conjuncti fuerint, separantur.

V.

Si uxor a viro repudiata fuerit, utrum liceat viro illa vivente aliam ducere, in epistola domni Innocentii papae directa ad Exuperium Tolosanum episcopum continetur: Qui interveniente repudio alii se matrimonio copularunt, quos in utraque parte adulteros esse manifestum est: qui vero vel uxore vivente, quamvis desociati videantur esse a conjugio, ad aliam copulam festinarunt, neque possunt adulteri non videri: intantum ut etiam ex per-

sonae, quibus tales conjuncti sunt, etiam ipsae adulterium commisisse videantur, secundum illud quod legimus in evangelio: Quid dimiseris uxorem suam, & aliam duxeris, meretur. Et ideo omnes a communione abstinendos.

VI.

De his qui promissam virginitatem transgredientes matrimonium inierunt, in epistola beati Innocentii papae directa Vidricio Rothomagensi episcopo cap. 15. ita continetur. Ex vero, qui necdum sacro velamine sunt tecti, tamen in proposito virginali semper vivere se promiserant, licet velatae non sint, si forte nupserint, his agenda aliquanto tempore poenitentia, quia sponsio earum a Domino tenebatur.

Si enim inter homines solet bonae fidei contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigit, solvi sine vindicta non debet? Nam si apostolus Paulus quae a proposito viduitatis discesserunt, dixerit eas habere damnationem, quia primam fidem irritam fecerint, quanto magis virgines quae passionis suae fidem minime servaverunt?

VII.

De monachis & nonnis de monasterio fugientibus, in concilio Chalcedonensi cap. 16. ita continetur. Virginem quae se Deo consecraverit, similiter & monachum non licere nuptialia jura contrahere. Quod si hoc inventi fuerint perpetrantes, excommunicentur. Constitutis autem decrevimus, ut habeat auctoritatem ejusdem loci episcopus humanitatem misericordiamque largiri.

VIII.

De muliere quae post mortem viri sui velata fuerit aliquantum temporis, & postea virum accipit, in epistola Siricii papae ad episcopum Himerium Tarraconensem directa cap. 5. ita continetur: De his vero qui acta poenitentia, tamquam canes ac sues ad vomitos pristinos & volutabra redeunt, & militiae cingulum, & ludricas voluptates, & nova conjugia, & illicitos denuo appetere concubitus; quorum professam incontinentiam generati post absolutionem filii prodiderunt. De quibus, quia jam suffugium non habent poenitendi, id diximus decernendum, ut sola in ecclesia fidelibus oratione jungantur, sacrae mysteriorum celebrati, quamvis non mereantur, intersint: a dominica autem mensae convivio segregentur; ut hac saltem distributione correpti, & ipsi se castigant, & alii a talibus retrahantur. Quos tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere cum ad Deum ceperint proficisci, per communionis gratiam volumus sublevari. Quam formam & circa mulieres, quae se post poenitentiam talibus pollutionibus devinxerint, servandam esse censuimus. Qua de re juxta hujus venerabilis viri sententiam, eandem mulierem, quae tali nefario conjugio abjecto monastico habitu copulata est, & in id quod Deo promisit non perduravit, decernimus in monasterium sine mora mittendam, ut illic in sua poenitentia finiat vitam.

IX.

Si sanus vir leprosam duxerit uxorem, ut postmodum ei superveniat lepra, postposita negligentia tales separantur, ne concepti filii leprae macula polluantur. Fas namque est, ut mundus ad mundam jungatur.

X.

De illo presbytero, qui dicit se nescire qui eum benedixit, & tamen aliquantum temporis Missas

ANNO
CHRISTI
711

ANNO
CHRISTI
711

Missas fecit, & baptizavit; postea autem ipsum officium dimittens uxorem duxit. Hunc vero presbyterum quis ambigat omnino culpabilem, qui sacrilego ausu quod sibi collatum ignorabat uti minime debuit? Pro quo omnimodo abjiciendus est, & in monasterium mittendus, ut illic sub digna poenitentia suam lugendo finiat vitam. Infantes vero illi, quos baptizavit, si in nomine sanctæ Trinitatis sunt baptizati, omnimodo probantur baptizati, pro eo quod & laicis, si necessitas urget, ut non illi qui baptizandi sunt in æternum pereant, licentia data est in hoc succurrere. Mulier vero illa, quam in uxorem sacrilegus ille pseudopresbyter accepit, si cognovit quia officium presbyteri fungebatur, & ita cum eo juncta est, & illa in monasterio poenitentiae submitatur. Si vero ignoranter hoc egit, nulla ei adscribitur culpa.

XI.

Si in vino quis, propterea quod aquam non inveniebat, omnino periclitantem infantem baptizavit, nulla ei exinde adscribitur culpa, (Infantes sic permanent in ipso baptismo.) Nam si aqua adfuit præsens, ille presbyter excommunicetur, poenitentiae submitatur, quia contra canonem sententiam agere præsumpsit.

XII.

Si licet per necessitatem cum concha, aut cum manibus, infanti in infirmitate posito aquam super caput fundere, & sic baptizare. Hoc baptisma, si in nomine sanctæ Trinitatis peractum fuerit, firmiter permanebit: præsertim cum & necessitas exposcit, ut ille qui ægritudine detentus est, hoc modo renatus particeps Dei regni efficiatur.

XIII.

De illo presbytero qui baptizavit, tamen nec symbolum, nec orationem dominicam, nec psalmos tenet, nec scit si episcopus eum benedixit. Hic primum omnium dignitatem, qua illicita uti præsumpsit, amittens, sub stricta poenitentia, & in monasterium mittatur: & omnibus diebus vitæ suæ plangens quod incongrue egit, degat vita monastica. Infantes vero, quos baptizavit, si in nomine sanctæ Trinitatis baptizati sunt, in hoc baptismo permanent.

XIV.

De illo presbytero qui baptizavit isto modo sic rustice. In nomine Patris mergo, & Filii mergo, & Spiritus sancti mergo; & ipse presbyter nescit si episcopus fuit qui eum benedixit. Hic qui ordinationem suam ignorat, omnino abjiciendus est & sub arcta poenitentia in monasterio mittendus, ut omnibus diebus vitæ suæ in luctu & fletu sub monastico habitu converteretur. Infantes vero illi quos baptizavit, licet rustice, quia in nomine sanctæ Trinitatis sunt baptizati, in eo permanent baptismo.

XV.

De episcopo accusato in concilio Antiocheno cap. 15. ita continetur: Si quis episcopus de certis criminibus accusatus condemnatur ab omnibus episcopis ejusdem provincie, cunctique consonanter eandem contra eum formam decreti protulerint, hunc apud alios nullo modo judicari, sed firmam concordantium episcoporum provincie manere sententiam.

XVI.

De presbyteris vel diaconibus accusatis in concilio Carthaginensi cap. 20. ita continetur. Concil. General. Tom. XII.

q. 4. Si
quis episco-
pus.q. 7. Si
presbyter
vel diaconus.ANNO
CHRISTI
711.

Si autem presbyteri aut diaconi fuerint accusati, adjungendo sibi ex vicinis locis cum proprio episcopo legitimo numero collegarum, quos ab eodem accusati petierint, id est una secum in presbyteri nomine sex, in diaconi tres, ipsorum causam discutiant, eadem dierum & dilationum, & discussionis personarum inter accusatores, & eos qui accusantur, forma servata: reliquorum autem clericorum causas etiam solus episcopus loci cognoscat, & finiat.

XVII.

De presbytero qui in culpam criminalem incidit, & peccatum ejus publicatum est, in concilio Neocæsariensi cap. 9. ita continetur: Presbyter si preoccupatus corporali peccato provehatur, & confessus fuerit de se quod ante ordinationem deliquerit, oblata non confectet, manens in reliquis officiis propter studium bonum. Nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus impositionem posse dimitti. Quod si de se non fuerit confessus, & argui manifeste nequiverit, potestatis suæ judicio reliquatur.

XVIII.

Ut nullus clericus aut monachus comam laxare præsumat, aut anathema sit.

XIX.

De separata a marito, si vir ejus in aliena provincia vivere putabatur, in epistola beati Leonis papæ directæ ad Nicetam Aquilejensem episcopum ita continetur: Cum ergo per bellicam cladem, & per gravissimos hostilitatis incursus, ita quædam dicatis divisa esse conjugia, ut abductis in captivitatem viris semina eorum remanserint destituta, quæ viros proprios, aut interemptos putarint, aut nunquam a dominatione crediderint liberandos, & aliorum conjugium solitudine cogente transierint. Cumque nunc statu rerum, auxiliante Domino, in meliora converso, nonnulli eorum qui putabantur perisse remeaverint, merito charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ aliis junctæ sunt viris, a nobis debeat ordinari. Sed quia novimus scriptum, quod a Deo jungitur mulier Deo, & iterum præceptum agnovimus, ut quod Deus junxit homo non separet, necesse est ut legitimarum fœdera nuptiarum redintegranda credamus, & remotis malis, quæ hostilitas intulit, unicuique id quod legitime habuit, reformetur: omnique studio procurandum est, ut recipiat unusquisque quod proprium est. Nec tamen culpabilis judicetur, & tamquam alieni juris perversor habeatur, qui personam ejus mariti, qui jam non esse existimabatur, assumpsit. Sic enim multa, quæ ad eos qui in captivitatem ducti sunt pertinebant, in jus alienum transire potuerunt: & tamen plenum justitiæ est, ut eisdem reversis propria reformentur. Quod si in mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus ac possessionibus rite servatur, quanto magis in conjugiorum redintegratione faciendum, ut quod bellica necessitate turbatum est, pacis remedio reformetur? Et ideo si viri post longam captivitatem reversi, ita in dilectione suarum conjugum perseverant, ut eas cupiant in suum redire consortium, omittendum est, & inculpabile judicandum quod necessitas intulit, & restituendum est quod fides poscit. Si autem aliquæ mulieres ita posteriorum virorum amore sunt captæ, ut malint his coherere, quam ad legitimum redire consortium, merito sunt nota-

N n

tan-

q. 1. Qui
admit.q. 1. Cum
per bellicam

solicitudine

Prov. 19.

Matth. 19.

ANNO
CHRISTI
711.

tandæ, ita ut etiam ecclesiastica communione A
priventur, quæ de re excusabili contaminatione
nem criminis elegerint, ostendentes sibi pro
sua incontinentia placuisse, quod iusta remis-
sio potuit expiare. Redcant ergo ad suum sta-
tum voluntaria redintegratione conjugia: ne-
que ullo modo ad opprobrium matæ voluntatis
trahant, quod conditio necessitatis extorsit: quia
sicut hæc mulieres, quæ reverti ad viros suos
nolunt, impiæ sunt habendæ; ita illæ, quæ in
affectum ex Deo initum redeunt, merito sunt
laudabiles iudicandæ.

NOTA JACOBI SERMONDI S. J.

(Britannico monasterio.) Codex Laudunensis in h. B
ne sic habet: Explicunt quæ domnus papa Stephanus in
Carthago villa Britannico monasterio ad interrogata do-
mni responsa. Britannicenses ergo monachi privatis
apud Carthacum data intelligimus. Carthaci villa, ubi
regum erat palatium ad Itham fluvium, mentio sa-
piens est in Anselmi narratione de Stephani papa ad-
ventu in Franciam. Britannici vero monasterii situm
docet Hincmarus in examine Willelmi episcopi Cata-
launensis: Denominatus est omnibus locis ordinatusque
in monasterio quod Britoniam dicitur, in parochia No-
viomagensi.

EPISTOLA BONIFACII

AD STEPHANUM PAPAM II.

Novo pontifici solitam offert fidei atque obe-
dientie devotionem, & tardita-
tem excusat.

*Domino excellentissimo, & præ cæteris pontificibus
preferendo & amando, & apostolatus privilegio
prædito, Stephano papa Bonifacius exiguus epi-
scopus, discipulus Romana ecclesiæ, optabilem
in Christo charitatis salutem.*

Sanditatis vestræ clementiam intimis ac vi-
sceratis obnoxio flagito precibus, ut familia-
ritatem & unitatem sanctæ sedis apostolicæ ab
almitatis vestræ clementia impetrare & habere
merear, & in discipulatu pietatis vestræ sedi
apostolicæ serviendo, servus vester fidelis ac de-
votus permanere possim, eodem modo quo an-
te sub tribus præcessoribus vestris apostolicæ se-
di serviebam, venerabilis memoriæ duobus
Gregorius, & Zacharia, qui me semper horta-
tione & auctoritate literarum suarum munie-
bant & adjuvabant: quod & pietatem vestram
agere deprecor, ut præceptum paternitatis ve-
stræ eo melius perficere & implere possim.
Nam si quid in ista legatione Romana, qua
per triginta & sex annos fungebar, utilitatis
ecclesiæ præstare peregi, adhuc implere & au-
gere desidero. Si autem minus perite, aut
iniuste a me factum aliquid vel dictum reperit-
ur, iudicio ecclesiæ Romanæ prompta volun-
tate & humilitate emendare me velle spondeo.
Interea deprecor, ut pietas Domini mei non
indignetur, quia tam tarde missum meum &
litteras ad præsentiam vestram direxi. Sed hoc
idcirco contigit, quia præoccupatus fui in re-
stitutione ecclesiarum quas pagani incende-
runt; qui per titulos & cellas nostras plusquam
triginta ecclesias vastaverunt & incenderunt.
Et hæc fuit occasio tarditatis literarum & ap-
pellationis paternitatis vestræ, & non aliqua
negligentiæ incuria.

EPISTOLA BONIFACII AD FULRADUM

ABBATEM SANCTI DIONYSII, PIPPINI REGIS

Capellanum.

Brevi se moriturum præfagiens Pippino regi di-
scipulos suos per Fulradum commendat,
ac præcipue Lullum, quem sibi
successorem designat.

*Bonifacius servus servorum Dei, gratia Christi
episcopus, charissimo confacerdoti Fulrado
presbytero perennem in Christo
charitatis salutem.*

FRaternæ dilectioni tuæ ob spiritalem ami-
citiam, quam sæpe in necessitatibus meis
pro Dei intuitu fecisti, dignas gratias perfol-
vere non possum: sed Deum omnipotentem
deprecor, ut tibi in alto calorum culmine
mercedis præmia in gaudio angelorum æterna-
liter retribuat. Nunc autem in Christi nomine
deprecor, ut quod bono initio cœpisti, cum
bono fine perficias: id est ut meo verbo glo-
riofum & amabilem regem nostrum Pippinum
salutaveris, & illi magnas gratias referas de
omnibus pietatis operibus, quæ mecum fecit;
& ut illi referas, quod mihi & amicis meis si-
militer videtur, ut vitam istam temporalem, &
cursum dierum meorum per istas infirmitates
cito debeam finire. Propterea deprecor celsitudi-
nem regis nostri, pro nomine Christi Filii
Dei, ut mihi nunc viventi indicare & manda-
re dignetur circa discipulos meos, qualem mer-
cedem postea de illis facere voluit. Sunt enim
pene omnes peregrini, quidam presbyteri per
multa loca ad ministerium ecclesiæ & populo-
rum constituti: quidam sunt monachi per cel-
lulas nostras, & infantes ad legendum literas
ordinari sunt: & aliqui seniores, qui longo
tempore mecum viventes laboraverunt, & me
adjuvabant. De his omnibus sollicitus sum,
ut post obitum meum non disperdantur; sed
ut habeant mercedis vestræ consilium & pa-
trocinium celsitudinis vestræ, & non sint di-
persi, sicut oves non habentes pastorem, &
populi prope marcam paganorum non perdant
legem Christi. Præterea almitatis vestræ cle-
mentiam diligenter in Dei nomine deprecor,
ut filiolum meum Lullum, coepiscopum, si
Deus voluerit, & sic clementiæ vestræ placeat,
in hoc ministerium populorum & ecclesiarum
componere & constituere faciatis prædicator-
em & doctorem presbyterorum & populorum.
Et spero, si Deus voluerit, quod in illo ha-
beant presbyteri magistrum, & monachi regu-
larem doctorem, & populi Christiani fidelem
prædicatorem & pastorem. Propterea hoc ma-
xime fieri peto, quia presbyteri mei prope mar-
cam paganorum pauperulam vitam habent.
Panem ad manducandum acquirere possunt; sed
vestimenta ibi invenire non possunt, nisi aliun-
de consilium & adiutorem habeant, ut sustine-
re & indurare illis locis ad ministerium popu-
li possint, eodem modo sicut ego illos adjuvi.
Et si pietas Christi hoc vobis inspiraverit, &
hoc quod peto consentire & facere volueritis,
per hos missos meos præsentis, aut per litteras
pietatis vestræ hoc mihi mandare & indicare
dignemini, ut eo lætior in mercede vestra vi-
vam vel moriar.

EPI.

ANNO
CHRISTI
711.

ANNO
CHRISTI
711.

EPISTOLA BONIFACII AD PIPINUM

REGEN FRANCORUM.

Gratias agens petit an ad placitum venire de-
beat, & de Austria fallacia.

*Domino excellentissimo Pippino regi Francorum
Bonifacius episcopus in Domino
salutem.*

Celsitudinis vestre clementie magnas gra-
tias agimus; Dominum Jesum Christum
precantes, ut vobis in regno ceterorum eternam
mercedem retribuat, eo quod petitiones nostras

Aclementer exaudire dignati estis, & senectutem
meam aique infirmitatem consolari. Nunc au-
tem, gloriose fili, cognoscens quia per miseri-
cordiam Dei credo quod possum in servitio ve-
stro iterum esse. Propterea petimus vos, ut
nobis indicetis, si ad placitum vestrum debea-
mus venire, ut vestram voluntatem perficiamus.
Quidam servus ecclesie nostre, & ip-
se mendacissimus, qui nos ante fugiebat, An-
sfrid nomine, venit ad nos cum indiculo ve-
stro, rogans ut ei iustitiam faceremus: misimus
illum ad vos cum ipsis literis cum ipso nostro,
ut cognoscatis quia mentitus vobis est; peten-
tes ut nos pro mercede vestra defendatis con-
tra tales falsarios, & eorum mendaciis non
credatis. Valete in Deo semper.

ANNO
CHRISTI
711.ANNO
CHRISTI
711.

CONCILIIUM VERMERIENSE

ANNO
CHRISTI
711.

QUOD APUD VERMERIAM PALATIUM

Præsentente Pippino rege, sub ejus regni ut videtur exordia celebratum est, anno
Christi DCCLII. Stephani II. papæ, Pippini ejus-
dem regis i.

Extat in Capitul. Bainz. tom. I. Edit. Paris. pag. 161.

C A N O N E S

Conciliis Vermeriensibus a Gratiano, aliisque
adscripti.

Ex concilio apud Vermerias.

(Burchardus addit cap. XCIII.)

can. si quatuor
XXIII q.
VIII

(a) SI quatuor aut quinque homines seu et-
tiam plures contra unum hominem
rixati fuerint, & ab his vulneratus mortuus
fuerit; quicumque eorum plagam ei imposuit,
secundum statuta canonum, ut homicida judi-
cetur; reliqui autem qui eum impugnabant,
volentes eum interficere, similiter puniuntur.
Qui vero nec eum impugnabant, nec vulne-
rabant, nec consilio nec auxilio cooperatores
fuerunt, sed tantum adfuerunt, extra noxam
sunt.

B *Ex eodem conc. (Burch. habet cap. IX.)*
(b) Si femina ingenua acceperit servum, ^{can. si femina}
sciens quod servus esset, habeat eum; quia om- ^{XXIX q. II}
nes unum patrem habemus in cælis. Una lex
erit viro & femine.

Ex eodem conc. (Burch. addit cap. IV.)
Si quis filiastrum vel filiastram suam an- ^{can. si quis}
te episcopum tenuerit ad confirmationem, ^{XXX q. II}
separetur ab uxore sua, & nunquam aliam
accipiat.

Ex eodem conc.
(c) Si quis cum matre & filia fornicatus ^{can. si quis}
est, ignorante matre de filia, & filia de ma- ^{cum matre}
tre: ille nunquam accipiat uxorem: illæ vero, ^{& filia}
si voluerint, accipiant maritos. Si autem hoc ^{XXXV q. II}
scierint ipsæ feminae, abque maritis perpetuo
maneant.

Ex eod. conc. (Burch. ad. cap. X.)
(d) Si homo fornicatus fuerit cum muliere,
& frater ejus nesciens eandem duxerit uxo-
rem;

Præsentente Pippino rege, sub ejus regni ut videtur exordia celebratum est, anno
Christi DCCLII. Stephani II. papæ, Pippini ejus-
dem regis i.

Primus edidit Sirmundus ex MS. Cod. S. Vincentii Merens. Vermeria est i. diocesis Saxonensis, Verberis.
Hard. Extat apud Mabillonium de re Diplom. lib. 6. p. 491. Pippini Regis placitum in Vermeriensis palatio
an. 751. editum, quo Abbatum villa Dionysiana monachis vindicatur.
Labbeus in margine admonet hac duo vocabula cap. 3. *septem suam abesse a codice Palatino Biblioth. Vatic.*
& *merito*, inquit, *non in genere loquitur de quocumque uxore.* Verum ex pena hic adversus presbyterum consti-
tuta facile colligitur observationem viri clarissimi non posse esse veram. Nulla quippe Ecclesiastica regula presby-
teros, qui uxores habent, quas ante consecrationem suam duxerant, removit a sacro ministerio, si eas sic habue-
rint tanquam non habentes. Pena igitur depositionis hic admissa est propter incestum commissum cum uxore; quod
erat crimen atrocissimum, acriter ab ecclesia semper vindictatum in laicis. Habet Ecclesia penam suam, scilicet ex-
communicationis adversus laicos, depositionem seu degradationem, ut hodie loquimur, adversus presbyteros. Ita-
que sensus istius capituli hic esse debet: Si quis presbyter uxorem suam uxorem habuerit, quod nulli Christiano
licet, multo minus presbytero, primum ipsam a latere suo prorsus removeat, deinde propter fornicationem suam
decidat a gradu, quem obtinet in Ecclesia. Vide Canonem I. Synodi Nicaenae. *Salvatus in Notis ad Capitul.*
Item in cap. 7. ubi est: *abstineat* Vatic. habet: *ab illo se abstineat, postquam alii habere.* In cap. 6. ubi hic est *in-
seruita* Gr. lvo p. 3. cap. 166 legit *in servitute detenta.* Maub.

N O T A E.

(a) Hunc canonem falso inscriptum esse, constat inter omnes. Regino lib. 2. cap. 97. priorem partem illius
laudat ex concilio Moguntino. Bernardus confert desumptum esse ex libro I. Legum Longobardorum, qui ex lege
regis Rotharis aliquid non dissimile præfert; a collectoribus autem Burchardo, Ivano & Gratiano ampliatum
judicat.

(b) Est can. V. concilii Compendiensis, qui locus est Vermeria proximus. Similiter ad idem concilium Com-
pendiense can. XII. pertinet sequens canon.

(c) Est canon XIV. concilii Compendiensis, sed anticus; est etiam in Wormatiensi anni 868.

(d) Est canon X. conc. Triburiensis, sed aliis verbis, & quod Triburiensis dicit de patre & filio, hac Gratia-
nus duobus fratribus accommodat, ut optime notat Bernardus.

Concil. General. Tom. XII.

Na 2

ANNO
CHRISTI
712.

rem; frater eo quod fratri crimen celaverit, A septem annos pœniteat; & post pœnitentiam nubat. Mulier autem usque ad mortem pœniteat, & sine spe conjugii maneat.

Ex cod. conc. (Burch. lib. II. cap. 200.)

(a) Si episcopo aut presbytero causa criminalis, homicidium, adulterium aut maleficium reputatum fuerit, in singulis missam tractare debet, & communicare, & de singulis sibi reputatis innocentem se ostendere. Quod si non fecerit quinquennio a liminibus ecclesiarum extraneus habeatur.

Ex cod. conc. cap. VI. (Burch. lib. IV. cap. LXIII.)

(b) Ut ad prædicationem, & confirmationem episcopi omnes de more conveniant, eique fideliter ministrent & obediant.

Ex cod. conc. cap. IV. (Burch. lib. XVII. cap. XXXI.)

(c) Si quis filiam suam aut filiam suam ante episcopum ad confirmationem tenuerit, separetur ab uxore sua, & aliam nunquam accipiat. Similiter & mulier.

ANNO
CHRISTI
712.ANNO
CHRISTI
712.

CONCILIUM ROMANUM DUBIUM

ANNO
CHRISTI
712.

A Stephano P. celebratum Anno DCCLIII.

Stephanum II. Pontificem Synodum celebravit anno sui Pontificatus primo, secundo Idus Januarii, ac proinde anno Christi 753. colligitur ex literis ipsius Pontificis, quæ leguntur apud Monachum Nonantulanum in vita S. Anselmi Abatis Nonantulani, & apud Ughellum Ital. sacr. tom. 2. de Episcopis Mutinensibus n. 10. in quibus hæc extant Stephanus verba: Residentibus nobiscum plurimis Episcopis ad Beatorum Petri & Pauli Apostolorum principum limina synodale commanente Concilio venit Flavius Aystulphus vir excellentissimus Rex Italici regni ad prædictorum Apostolorum vestigia &c. Eorum autem, qui huic Synodo interfuerunt, præter unum Ravennatem Archiepiscopum Sergium nullus exprimitur. En literas in hoc Concilio datas ex Supplemento Manfio. I. pag. 601.

Stephanus servus servorum Dei omnibus venerabilibus fratribus, & coepiscopis; cunctisque religiosi christianis Deo deferentibus regno Italico, & patriarchatu Romano.

Exant. etiam
apud Murator.
tom. I. lib. 10. c. 1.
p. 1.

Residentibus nobiscum plurimis episcopis ad beatorum Petri & Pauli Apostolorum principum limina, synodale commanente concilio, venit Flavius Aistulfus, vir excellentissimus, rex Italici regni, ad prædictorum Apostolorum vestigia, inter cætera, quæ contulit, dona beati Petri Apostoli ecclesiarum, obrulit præceptum unum, in quo continebatur, quod ob reverentiam Domini Salvatoris, atque beatæ semper Virginis Mariæ, omniumque sanctorum Apostolorum construxisset monasterium interterritorio Mutinensi, loconuncupato Nonantula, ipsumque præceptum concessisset viro venerabili nomine Anselmo abbati: & eundem virum Anselmum cum secum haberet, obrulit illum pariter, & præceptum supra sacratissimum corpus Sancti Petri Apostoli, sicque dotavit prædictum monasterium Sanctæ Sedis Romanæ, quam Deo auctore regere cernimur. Petiit præ-

dictum Rex nostram munificentiam, ut corpus sanctissimi papæ Sylvestri cum aliis Sanctorum pignoribus eidem Anselmo abbati ad prædictum venerabile monasterium deferre concederemus, & per benedictionem protinus nostris manibus consecrarem ipsum abbatem, & cucula indueremus secundum regulam S. Benedicti; ejus manibus traderemus simul & baculum pastoralium, & pedales (1) secundum ordinem: Cujus sanctissimam petitionem hilari vultu, quam petebat, concessimus. Et quoniam nobiscum aderat sanctissimus confrater noster Sergius sanctæ Ravennatenis ecclesiæ episcopus, commendavimus ipsum venerabilem abbatem & ejus monasterium sub suo regimine nostra vice gubernandum omni tempore, tantum si ab abbate monasterii fuerit invitatus, & si ei, vel suis successoribus aliqua adversa contigissent a quocunque præfule, maxime ab episcopo Mutinensi ecclesiæ, in cujus parochia constat esse constructum, sub sancta Ravennateni ecclesiæ haberet refugium propter terrarum longitudinem, qua distat a sede. Præcipimus ei etiam ut prædictum sanctum corpus (2) S. Sylvestri, & alias Sanctorum reliquias per se ipsum ad jam dictum cœnobium deferat, & recondat, altariaque simul, & ecclesiam nostra apostolica auctoritate consecraret. Robur etiam nostræ S. Romanæ ecclesiæ eidem sancto loco per apostolicum privilegium contulimus, veluti sanctissimus papa Gregorius plurimis ecclesiis protulit. Et iussimus huic opusculo subterfieri.

Stephanus servus servorum Dei S. R. E. apostolicus Anselmo religioso abbati venerabilis monasterii S. Sylvestri filii Nonantula, territorio Mutinense, & per te in eodem venerabili monasterio in perpetuum.

Quæcumque ad laudem redemptoris Domini nostri Dei, & Salvatoris pertinere nolescent, & ad stabilitatem venerabilium locorum respiciunt, cum magno sollicitudinis studio nos

N O T A.

- (a) Est canon X. conc. Wormatiensis anno 868. habiti.
(b) Est canon CXXXVII. conc. Turonensis an. 853.
(c) Est canon XII. conc. Compendiensis.
(1) Lege *manus*, quorum usum ante mille annos abbatibus concessum cum baculo fuisse docet nos Theodorus Cantuariensis archiepiscopus in collectione canonum, ubi agit de ordinatione abbatum per episcopum; qui *de baculum, & pedales*. De his alias fufius. MURATOR.
(2) Et tamen corpus S. Sylvestri, forsan ejus partem Romani contendunt apud se adfervari in ecclesiâ SS. Sylvestri, & Martini de montibus. MURATOR.

ANNO
CHRISTI
711.

L. Carolus.

dio nos convenit apostolica & rationali censura procurate; quatenus ex hoc iuges eidem propitiatori nostro Domino Deo efficacius persolvi possunt cardinum * laudes; & nobis, qui licet immeriti, divina tamen gratia proveniente; pastoralis regiminis curam gerimus, optima in sydereis arcibus remunerationis præmia adscribantur. Igitur quia constat religiositatem tuam nobis detulisse præceptum D. piissimi regis Aistulfi de præfato monasterio, & omnibus ei pertinentibus locis, ac possessionibus, atque petitiis, ut per nostri apostolici privilegii paginam reconfirmaremus. Unde nos precibus vestris inclinati hac hora præfati XIV. (lege VI.) indictione in perpetuum supradictum monasterium successorum tuorum abbatum ditione, & potestate cum omnibus sibi pertinentibus confirmantes, & irrefragabili jure decernimus permanenda, id est monasterium S. Sylvestri, quod & Nonantula territorio Mutinense. Quapropter auctoritate B. Petri Apostoli, cui a Domino Deo nostro cælorum regni claves traditæ sunt, & potestas ligandi, & solvendi cælo terraque concessa est, promulgantes decernimus, & firma stabilitate censura statuimus, ut ipsum venerabile monasterium cum omnibus locis, mansis, fundis, & casalibus, domibus, atque familiis, servis originalibus, simulque rebus, & possessionibus, & frugibus, & decimationibus, nec non aquis, molis, olivetis, vel quidquid in quibuscumque locis habere, vel tenere videtur; vel si quid in potestate legaliter donatum, vel largitum fuerit, aut quolibet modo juste e venerit, tenere, & possidere sine qualibet controversia perpetuis temporibus valeat, & nulli unquam liceat regum, episcoporum, ducum, vel actorum parvæ, vel magnæ personæ in prædicto venerabili monasterio, vel in eis, quæ eidem pertinere noscuntur, quocumque modo incumbere, atque invasionem facere, nec quispian sacerdotum ibidem præsumat accedere, vel missarum solemnias celebrare, & neque episcopus, neque abbas, vel comes, aut quilibet magna parvaque persona in præfato monasterio vel in ejus cellis, aut ecclesiis mansiones facere, aut expensas expetere, aut aliquod per potestatem servitium, præter peregrinos, & hospites, & neque colloquium qualecumque, aut placitum in ipso monasterio, aut in ejus prænominatis cellis tenere quis audeat, nisi ab abbate fuerit invitatus: quatenus hoc, quod ad laudem Dei, & stabilitatem prædicti monasterii statuimus, firma stabilitate permaneat, interdcentes omnino episcopo, in cujus parochia esse videtur supradictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem præfati decreti pia postulatione indulti quidpiam attentet, neque ullo modo ejus baptismales ecclesias sibi vindicet, neque ipse, sui que successores præsumant prohibita contingere; sed neque missarum solemnias ibidem persolvere præsumat, nisi ab abbate suprascripti monasterii fuerit invitatus: neque ordinationem sacerdotum quilibet episcoporum in præfato monasterio, vel ejus jure, aut suo clero agere audeat, nisi, ut præfatum est, ab abbate fuerit invitatus:

Christi, vel quidquid ad sacra mysteria pertinet, si a parte monasterii fuerit postulatum, a quibuscumque prævoluerit præsulibus, concedimus tribuendum. Sed neque decimas unquam dare concedimus, nisi ecclesiis supradicti venerabilis monasterii ad nostram diocesim pertinentibus. Sed & hoc statuimus, & inviolabili sanctione apostolica auctoritate firmamus, ut nullus aliquando in prædicto monasterio de aliis monasteriis, seu quibuscumque ecclesiis, atque locis abbas esse præsumat, neque a quacumque potestate eis introducta: Sed cum divina vocatione abbas præfati monasterii pertinerit, & resolutionis tempus advenerit, de propria semper congregatione eligatur abbas, qui ab omnium monachorum consensu in eis constituatur ad augmentum, & solertissimam gubernationem eorum pro Dei amore morantium monastico ordine militantium; nihilominus hujus nostri pontificis interdictione inhibemus aliquam scripturam, vel confirmationem de prædicti monasterii rebus, vel de prænominata Abbatia quoquo ingenio contra hoc nostrum præceptum petere. Si qua vero scriptura vel petitio impetrata fuerit, vel in reliquo apparuerit, has irritas esse, vacuasque omni robore jubemus. Si quis præterea, quod non credimus, præsumpserit hoc nostrum apostolicum privilegii constitutum in aliquo transgredi, aut contemnere, sciat, se auctoritate BB. Petri & Pauli Apostolorum Principum, & cccviii. Patrum anathematis vinculis esse innodatum, & cum diabolo, & ejus atrocissimis pompis, atque cum Juda traditore Domini nostri Jesu Christi æterni incendii supplicio concremandum deputatum, & e regno Dei penitus segregatum. Porro qui observator, & custos exiterit benedictionis gratiam a misericordiosissimo Domino Deo nostro, & vitam perpetuam consequatur.

Scriptum per manum Sergii S. R. E. Scriptorii indictione VI. mense Januario. Data idibus Januarii per manum Anastasii I. episcopi Diocesanorum S. sedis apostolicæ anno Deo propitio Pontificatus D. Stephani summi pontificis, & universalis papæ in sacratissima sede B. Petri Apostoli primo. Bene valete.

JOANNIS DOMINICI MANSI

In hac litera Stephani II. papæ

CENSURA.

Litteras hæc Stephani totumque item sub illo consilium suspectum mihi efficit insolens & a moribus ætatis illius plane abhorrens illarum litterarum præscriptio. Quis enim unquam ex sacris ætatis ejus documentis audiret illud: *Deserventibus in regno Italico, & partibus Romano?* Nunquam etiam in generalis Stephani epistolæ anni pontificatus ejus adscribuntur; quin potius sancti Græcorum Imperatorum vel etiam interdam Regum Longobardorum epistolæ consignare mor erat. Vix etiam crederetur Aistulphus, qui per hos annos invisum habebat pontificem Romanæque, tanta fuisse religionis erga S. Petrum ut Romanum inviserit, & observantem se adeo erga Pontificem præbuerit; si tunc præsertim auctore Pontificis, qui Stephani gesta diligentissime persequitur.

ANNO
CHRISTI
711.

SYNODUS METENSIS SUB DOMNO

REGE PIPPINO FACTA.

TITULI CAPITULORUM.

- I. De incestis.
- II. De ecclesiasticis viris.
- III. De presbyteris & clericis, ut eos archidiaconus convocet ad synodum.
- IV. De his qui res ecclesiasticas verba Domini regis tenent.
- V. Ut Presbyteri, qui vicos vel ecclesias tenent, ceram, vel alios census ad matrem civitatis ecclesiam persolvant, sicut consuetudo sit.
- VI. De teloneis, unde evigi non debeant.
- VII. De moneta.
- VIII. De immunitatibus conservandis.
- IX. De iustitia facienda.
- X. De ecclesiasticis viris, qui se reclamare ad palatium veniunt.

CAPITULA.

I.

Capitular.
lib. 9. cap. 7.

SI homo incestum commiserit de istis causis, de Deo sacrata, aut commatre sua, aut cum matrina spiritali de fonte & confirmatione episcopi, aut cum matre & filia, aut duabus sororibus, aut cum fratris filia, aut sororis filia, aut nepte, aut cum consobrina atque sobrina, aut cum amita vel matertera, de his criminibus pecuniam suam perdat si habet, & si emendare se noluerit, nullus eum recipiat, nec cibum ei donet; & si hoc fecerit, sexaginta solidos domno regi componat, usque dum se ipse homo correxerit. Et si pecuniam non habet, si liber est, mittatur in carcerem usque ad satisfactionem: si servus aut libertus est, vapuletur plagis multis: & si dominus suus permiserit eum amplius in tale scelus cadere, ipsos sexaginta solidos domno regi componat.

II.

De ecclesiasticis vero, qui supradicta facinora commiserint, si bona persona fuerit, perdat honorem suum: minores vero vapulentur, aut in carcerem recludantur.

III.

De presbyteris & clericis sic ordinamus, ut archidiaconus episcopi eos ad synodum commonear una cum comite: & si quis contempserit, comes eum distringere faciat, ut ipse presbyter, aut defensor suus sexaginta solidos compo-

nat, & ad synodum eat: & episcopus suum presbyterum, vel clericum, juxta canonicam auctoritatem dijudicari faciat. Solidi vero sexaginta de ipsa causa in facellum regis veniant. Et si aliquis per violentiam presbyterum, aut clericum, aut incestuosum contradixerit, tunc comes ipsam personam per fidei iustos positam ante regem faciat una cum misso episcopi venire: & dominus rex distringat, ut ceteri emendentur.

IV.

Ut illi homines qui res ecclesiasticas per verbum Domus-Regis tenent, sic ordinatum est, ut illas ecclesias unde sunt, vel illas domos episcopii vel monasterii cujus esse noscuntur, juxta quod de ipsis rebus tenent, emendare debeant, & illos census vel illas decimas ac nonas ibidem dare pleniter debeant, sicut eis ad Venum ordinavimus. Et qui hoc non fecerit, ipsas res perdat.

V.

Ut hi qui illos vicos vel illas ecclesias tenent, illos census vel illam ceram, quae longo tempore ad illud episcopium reddiderunt, modo sic ordinavimus ut sic faciant. Et qui hoc non fecerit, sexaginta solidos persolvat.

VI.

De teloneis vero sic ordinamus, ut nullus de victualio & carris, quae abque negotio sunt, teloneum reprehendat. De saumis similiter ubicumque vadunt, & de peregrinis similiter constituimus, qui propter Deum ad Romam vel alicubi vadunt, ut ipsos per nullam occasionem ad pontes & ad exclusas, aut navigio detineatis: nec propter scrippa sua ullo peregrino calumniam faciat, nec ullum teloneum eis tollatis: & si aliquis hoc fecerit, qualiscumque homo hoc comprobaverit, nos de sexaginta solidis triginta illi concedimus, & illi alii in facellum regis veniant.

VII.

De moneta constituimus, ut amplius non habeat in libra pensante nisi viginti duos solidos, & de ipsis viginti duobus solidis monetarius accipiat solidum unum, & illos alios domino cujus sunt reddat.

VIII.

Hinc post Veronensem concilium edita fuisse haec capitula liquet, proinde anno 756. adscribit Baluzius in Capitularibus.

ANNO
CHRISTI
753.

Lib. 5. cap. 19.

* rachimburgios
seu rachim-
burgios

VIII.

Ut emunitates conservatz sint.

IX.

Ut omnes justitias faciant, tam publici quam ecclesiastici. Et si aliquis homo ad palatium venerit pro causa sua, & antea comiti non innotuerit in mallo ante * rachimburgios, aut si causa sua ante comitem in mallo fuit ante rachimburgios, & hoc sustinere noluerit, quod ipsi ei legitime judicaverint: si pro istis causis ad palatium venerit, vapuletur: & si major persona fuerit, regis arbitrium erit. Et si reclamaverit quod legem ei non judicassent, tunc licentiam habeat ad palatium venire pro ipsa causa. Et si ipsos convincere potuerit, quod

legem ei non judicassent, secundum legem contra ipsum emendare faciat. Et si * comes & rachimburgii ei convincere potuerint, quod legem ei judicassent, & ipse hoc recipere noluerit, hoc contra ipsos emendare faciat.

X.

Similiter de ecclesiasticis, si ad palatium venerint de eorum causa se reclamare super eorum seniore, vapulentur, nisi senior pro sua causa transmiserit.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

(Capitula.) Editio jam fuerat a Petro Pithmo in fronte capitularium, extantque in eodem codice sancti Vincentii Merensii, atque in aliis antiquis. Sed quo anno vel loco condita sint, nusquam tradunt. Sunt tamen, qui in Merensii quodam conventu a Pippino rege facta scribant.

ANNO
CHRISTI
753.

CONCILIUM MOGUNTINUM

ANNO
CHRISTI
753

In quo S. Bonifacius Lullum sibi substituit.

Concilium a sancto Bonifacio Archiepiscopo coactum, in quo sibi in Frisiam redituro Lullum in Moguntina sede substituit, ex supplemento ejus Vitæ a presbytero Moguntino Anonymo scriptæ, & ab Henschenio ad diem 5. Junii recitata cap. 2. eruitur; ibi enim habetur: *Vir autem Dei qui divina inspirante gratia ubique gestabat verbi Dei semina pullulasse, gentes adhuc indomitas destinavit adire Fresonum, ut ritum superstitionis derelicto, cultura idolorum deposita, rerum omnium creatorem Deum colerent. Synodali (ergo) auctoritate, & consensu Principis Pippini Lullum Moguntia ordinavit, secumque primitus ad Turingiam deduxit, & omnibus in illa regione Nobilibus illum commendavit, uti fidei catholica adstipulatores ei assiderent. Novissime autem precepto Romani Pontificis, & consilio venerandi Principis Pippini, & Synodalis auctoritatis licentia, & omnium Episcoporum, & Abbatum, nec non Canonicorum, & Monachorum, omniumque Christianorum ad suam diocesim pertinentium profectus est. Auctor etiam Vitæ tertius hujus Sancti, quem Henschenius ibid. pag. 481. putat Monasterientem, ex tribus Codd. Mss. exhibitis num. 5. ait narrata S. Vvillibrordi Ultrajectini Episcopi morte: *Mox ut hoc audivit, pro tanti viri morte graviter ingemuit. Inter gravissima doloris lamenta, profundique gemitus suspiria obviavit illi mente, quantocius Synodum coadunare deberet. Nec mora convergentibus in unum Episcopis, omnique choro ecclesiastici ordinis cum consensu illorum omnium, & cum decreto Pippini regis, qui tunc Karolomanno fratrem defuncto Rex effectus est, Lul. venerabilem virum Moguntina sedi sibi elegit successorem; Statim vero venerabilem in cenobio Fuldeni con-**

stituit Abbatem, precipiens illi curam gerere gregis commissi: *Vvillibaldum quidem pastoralis officii regimen in loco Heystela commendavit; & Burchardo ejusdem civitatis parochiam in Vuirceburch delegavit. Voigbertum quoque in Monasterio, quod nuncupatur Hersfelda, fratrum constituit gubernatorem, &c.* Hujus vero concilii epocham adinvenire non adeo facile erit, variantibus inter se Auctoribus de ordinationis S. Lulli anno, uti videre est apud Pagium ad an. Ch. 753. num. 5. Serarius lib. 4. rer. Mogunt. ipso initio dicit id factum esse an. 755. ut habet Marianus Scotus, vel 754. ex lib. 2. Othloni cap. 13. & seqq. quem ultimum annum elegit Mabillonius (sc. 3. Benedict. par. 2. in elogio historico S. Lulli. Baronius, & Cointius ad an. 752. Pagius autem in an. 753. rejicit inter diem 12. Martii, & 23. Maji, ut ipse eruit ex vita S. Sturmii Abbatis Fuldenensis primi ab Eigilo concinnata, qui ait Monasterium Fuldense fundatum an. 744. die 12. Martii; quod idem de anno scribit Rudolphus Monachus Fuldenus in vita beati Rabani Archiep. Mogunt. apud Bollandum die 4. Febr. Subdit deinde anno decimo post conditum Monasterium S. Bonifacium in Frisiam se contulisse; ac proinde an. Ch. 753. Imo Lulli ordinationem factam esse inter diem 12. Martii, quo annus decimus foundationis Monasterii Fuldenis cepit, & diem 23. Maji deducit Pagius ex E. diplomate Pippini Regis *mensis Maji die xxiii. anno secundo regni ipsius gloriosi regis* (ideoque Ch. 753.) pro ecclesia Ultrajectina, cui jam præerat S. Bonifacius. Extat diploma apud Vvillhelmum Hedam in hist. Episcop. Ultraject. & apud Cointium an. 753. n. 30.

Et reprobatum, ^f trecentorum triginta octo episcoporum: a Constantino Copronymo imperatore ^g adversus cultum sanctarum imaginum congregatum,
^h anno Domini DCCLIV. tempore Stephani papæ II.

*Alexandrinus comprobant, nos Antiocheni, nos domi-
que Hierosolymitanus. Ubi nam eorum libelli sunt? aut
quidam per diversa loca missi sunt, quibus falsum vo-
strum concilium confirmaretur, ut hinc ratione ecumeni-
cum confecti possit? Quare ecumenicum nemo dixerit es-
se concilium, cui non modo non Romanus pontifex
sed neque etiam ullus patriarcha per se vel per legatos
suos interfuit.*

e. *Reprobaturum.*) Primum quidem auctoritate Stephani Urum & a Papa, ut testatur Hadrianus in epistola ad Constantinos, quibus reprobaturum & Irenaeum Augustus: deinde etiam totius concilii probaturum.

- Pag. 1046.
Grace & La-
tine, & in-
tine Latine
tantum ex
veteri ver-
finge.
- terminus ex
Auer.

Causa, locus, et
tempus con-
stituunt.

Concilium.) Causam, locum, tempus, numerum
episcoporum, & acta concilii Theophanes
enumerat enarrat his verbis: Eodem quoque anno Com-
stantiam impius contra sanctis & venerabilis imagines
concilium intulit & innotentium trinitate esse episcoporum
congregavit in palatio Hieria; quorum primi erant
episcopi Nihil Abhorrere, & Papillius Pergensis, qui
post se sua iura fuerunt, deformatum, &c.

Causa & au-
cloritan con-
regali con D
S. 4. in

Qua ratione quoque auctoritate hinc pseudosynodus congregata fuerit, indicant acta Stephani papae apud Carionem anno 754. extantia, quibus scribitur, quod in templo beatae Mariae Virginis, nullo catholico patriarcha praesente, ipso imperator Constantium ambrosium confederit, atque ex eo Constantium monachum ex Sylas episcopo patriarcham homo laicus designaverit: & paulo post per laicum episcopum laicum imperator sacrosanctum universale concilium septimum, etiebant, congregaverit.

Locus Conci-
tibus

b Constantinopolitanum.) Patet ex actis conciliabuli
hoco promotor, ubi dicitur: Sancta, magna, & uni-
versalis synodus, qua in hac regia civitate congrega-
ta est in basilica intermaria & sancta semper virginis

Utrum hzc
synodus ter-
tia ut Ephe-
sina? Prae-
dium concilii
habuit.

Leipara Mariae quae cognominatur *Blachernae*, &c. Unde gravissime aberrant Sixtus Semensis lib. 5. bibliothecae sanctae, annotatione 247. & auctor summa conciliorum in principio septimae synodi, qui hanc falso certam Ephesinam aberrant. Causam erroris utrique dedidit videtur Theodosius Ephesinus episcopus qui pseudosynodo praesedit legitur.

Pseudosepti-
mum esse
probatum.

Ad sancti Stephani junioris martyris quæ recensentur a Baronio anno DCCLIV. iter alia relictum, quod inquam in hoc templo episcopi convocati conveniunt, imagines vitam D. N. Jesu Christi artificiosissime representantes prius deleri penitusque abradi, atque in locum earum animalium formas substitui procurant.

c. *Pseudoseptimum*.) Septimi concilii titulum huic suo conventiculo imposuisse patet in primis ex aëdis synodicalibus ejusdem conciliabili, & ex fidei Stephani junioris martyris. Sed audi quid in aëdis sancti Stephani junioris martyris Joannes cancellarius contradixerit: *Septima quomodo eris, aspice qua non concordas cum sex prioribus sanctis & universalibus synodi: Omne enim septimum ordinatum in eadem numeratione quæ per præfatos, rebus præcedentibus consentaneum esse debet, &c.* In aëdis Stephani apud Baronium: *Quomodo septimum dicitur quod sex priora concilia minime sequitur? Quidquid enim scriptum est, sextum & quantum, & ea quæ antecedunt, sequatur necesse est, ut septimum esse queat.* Cum igitur non sex concilia sancti Stephani abrogaveris, quid est quomobrem concilium vestrum septimum appellaris? Ergo illi non aliter suo conventui illegitimum nomen septimi concilii imposuerunt, quam si ligoni nomen scaphæ attribueris.

AN FUENTE A-
CUM: 21684.

d' Universalis.) Constat ex actis supra memoratis. Sed quomodo, inquit Joannes Cancellarius prædicta a. One sexta concilii Nicæni in principio, magna & universalis, in quam neque omnes conveniunt, & reliquum ecclesiarum prædicti non admissum; sed antea invitati tam deberent? Non habuit cooperarium, ut hæc qua nunc celebratur, Nicæna synodus, Romanum populum, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per provinciales literas, quomodum fieri in synodi debet. Ad hæc sancti Stephani: Cumque istis se legisses Decreta sancti & æcumenici septimi concilii: sancti Stephani vir, fletibus manum significato, O populum manducantem, inquit, infirmo animi & caduco fundamento, caducum quoque profectum & imbecillum ædificum impavisti. Et paulo infra: Jam qui æcumenicum illud concilium vocari queris, quod nec Romani antistes (citra ejus auctoritatem nullo modo fieri potest ut res ecclesiastica ad normam redigantur) ratum habuit, nec

Juncti : heretici nostri temporis pseudosynodum repro-
batam & damnatam a vera & germana septimus synodo
Nicana (a qua ipſi cum ſuis dogmatibus de cultu &
invocatione ſanctorum, de meritis bonorum operum,
de veritate corporis & ſanguinis in ſacramento eucha-
riſtiae expreſſe anathematizantur) magna cum admi-
ratione multorum laudant & ſummopere deprecantur :
Idque ſane illa Dei ſecreta providentia, ut ſuam ipſius
incredibilem ſtupiditatem & impudentiam ipſi prodant ;
& antiquiores Iconoclaſtas novatoribus meliores eſſe it-
dem propria confeſſione juſte depoſant . Nam & no-
ſtros cum illis Copronymianis conſeras, duplo triplo-
que deteriores eſſe invenies . Copronymus inter ſacras
imagines abjectas cultum veneranda creſcit, per quam
in medio poſitam ſuae adſtringebat juramentis, re-
tinebat : novatores Iconoclaſtae indifferenter omnem
imaginem rejiciunt . Cultum diviniſſimi ſacramenti cor-
poris & ſanguinis Chriſti Copronymus cum ſuis reti-
nebat : ſuaveſta autem novatorum ſecta eundem calum-
nioſe detrahatur . Vide Bellarminum lib. 1. de conciliis
c. 9. & 2. de imaginibus c. 14. Baronium anno 754. n.
19. 20. &c.

(*Trocentron triginta octo spiciferum.*) Ita Theophrastus & alii conciliabuli loco supra allegato.

g. *Adversus cultum sanctorum imaginum.*) Hæc quoque hæc concilia-
ratione gesta fuerint, videre est infra actione & concili-
lii Niceni II. in actis sancti Stephani referri, quod
non tantum sacrarum imaginum cultum damnaverint,
sanctum Germanum Constantinopolitanum patriarcham,
Georgium Cyprium, Joannem Damascenum, aliosque
omnes sacrarum imaginum cultores anathemataverint,
& idololatras vocaverint, verum etiam sanctorum mar-
tyrum reliquias igne & aqua perdidierint, per lignum
sanctæ crucis, perque corpus ac sanguinem Domini in
sacramento eucharistiæ juratam exegerint a fide profes-
sionem se nunquam imagines culturos, sed potius cas-
dem velut idola execratorios, nunquam invocatorios es-
se. Vide Baronium prædicto loco.

E In Anno Domini 734.) Constat ex auctore Theopha- Tempus con-
 nitionis, qui ait hoc synodum iv. Idus Februarii septimo ciliū quod
 indictiōnis & decimū quartū anni Constantiani Copron-
 mi Iachontam, perdurasse usque ad sextum Idus Au-
 gusti ejusdem septimi indictiōnis, cum quæ annus Chri-
 sti 734. & Constantiani 14. coincidunt.

ANNO
CHRISTI
714.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

ANNO
CHRISTI
714.

CONSTANTINI COPRONIMI IMP.

ΛΕΩΤΕ^Θ οὖν πλάτυσαντες, Κωνσταντίνος Α^Θ ο υἱός αὐτοῦ γεγενης τῆς βασιλείας διάδοχος, Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων χεῖρον τῷ Χριστῷ ἐκκλησίαν ἰδίωκεν. Συζητηθεὶς γὰρ Κωνσταντίνῳ διαδόχῳ Αναστασίῳ, σὺν τοῖς ἐπισκόποις τοῖς μακροφόροις, ἔθεντο ἐποιήσατο σὺνδόν. Ὁ δὲ Χριστοῦ καὶ ἀπάντων ἱερῶν αἱμάτων τῶν σεβασμίων εἰκόνας ἀπεικάζοντες εἰδὼς, τὸς ἀρετῆς ἡρώδης σάτο, καὶ τὴν θεοτιμίαν πῶς παρέδωκε λείψανον. Ὁ γὰρ Κωνσταντίνος αὐτὸς τῆς Παμφυλίας γεγενης ὡς ἐπίσκοπος, καὶ διὰ ἀχροσφραγματίας τριπλῆς, ὡς ἱεροδότης αὐτοῦ, εἰς πλετῶν ὡς καθάρσιον. Σχολάζον δὲ πολυτρόπως ἐφελκόμεν πρὸς αὐτοκράτορα, καὶ σύντροφος αὐτῷ ἐχρημάτισε τῷ Βλαχτίῳ ἀρχιεπισκόπῳ. Ὁμῶς οὖν βλασφημιῶν αὐτοῦ, ἄξιον μὴδὲν ἀντιπεῖλαι. Ὡς τοῦ συντέλεστος αὐτοῦ κατεμνηθεὶς ἀποφανῶς εἰς τὸ κληῖον. καὶ Νικήτας τὸν θρόνον αὐτοῦ διεδίξατο, καὶ οὖν Παῦλος ὁ Κόπρινος Σαλαμίνιος^Θ ἐκλήρωσατο.

LEONI igitur mortuo, Constantinus filius imperio successit: & ipsis Græcis atque Judæis deterius ecclesiam Christi est persecutus. Conspiratione enim inita cum Constantino Anastasio successore, & vanissimis episcopis, impiam instituit synodum: in qua Christi, omniumque sanctorum imagines idola nominavit, intercessionem negavit, & divinitus honoratas reliquias igni tradidit. Constantinus enim iste Pamphylie fuerat Episcopus: & propter turpia quædam facta ab ejusdem religionis sociis depositione multatus. Cum autem varie sese versaret, demum in amicitiam imperatoris penetravit, ejusque compater est factus. Nihilominus tamen blasphemiarum suarum meritam consecutus est mercedem a compatre suo publice in loco venerationibus destinato capite truncatus. Solium verò ejus Nicetas consecutus est: & hujus Paulus Cyprius Salaminus.

MABURGENSIS seu HIERAPOLITANA SYNODUS EUTYCHIANORUM

Pro electione patriarchæ Antiocheni celebranda

Anno Græcorum 1066. Christi 755. celebrata.

Ex Supplem:
Mab. Tom.
I. pag. 607.

DE hac synodo ita differit Assemanus Bibliot. Orient. tom. II. pag. 111. Defuncto Joanne patriarcha, Abdallas Mesopotamie præfectus, qui postea rex Arabum & Persarum fuit, eligi in patriarcham curavit monachum quemdam, Isaac nomine, qui Edessæ cellam sibi construxerat, ubi chymicæ arti studebat; sed paulo post ab eodem Abdalla interemptus est.

Isaaco subrogatus Athanasius Sandalensis paucis post diebus, jussu ejusdem Abdallæ, interijt: eique successit Georgius ex monasterio Canfara electus in synodo Maburgensi in ecclesia S. Thomæ extra urbem posita. Ei autem synodo interfuere Joannes episcopus Callinici, Timotheus Edessæ, David Darz, Aba Ami-

Constantinus Samosatæ, Cyriacus Tur-Abdini, Dionysius Haran, Elias Sigar, Paulus Tagrit, Zachæus Charmæ, Jonas Be-Nuhadræ (quæ & Naarda, Nearda, & Neardæ dicitur) alique ex Syria bene multi. Quum vero absenti Georgio suffragium scripta manu dedissent, & consecrationis munus ipsi jam collaturi essent, Joannis cujusdam monachi impulsu schisma inter eos ortum est. Nam qui ex insula Mesopotamena erant, ac præsertim Cartaminenses & Athanasiani, antequam Georgius ordinaretur, sese subduxere, factoque conventu Joannem Callinici episcopum, qui primus omnium Georgio suffragium dederat, in patriarcham constituunt. Et occidentales quidem omnes atque Mosulani Georgio parebant; orientales vero Joannem sequebantur.

ANNO
CHRISTI
714.

CONCILIIUM VERNENSE

ANNO
CHRISTI
714.

PIPPINI REGIS AUCTORITATE * IN * VERNO

* ad palatium
Veris.

Palatio celebratum, sub die v. Idus Julias, anno Christi * DCCCLV. Stephani papæ II. & Pippini ejusdem regis IV.

TITULI CANONUM.

EIV. De duabus synodis per singulos annos convocandis.

- I. Ut unaquaque civitas suum habeat episcopum.
- II. De episcopis metropolitanorum vice constitutis.
- III. Ut episcopus in sua parochia omnium corrigendorum habeat potestatem.

Concil. General. Tom. XII.

- V. Quæ ratione sint emendandi qui virorum aut puellarum monasteriis præsumunt.
- VI. Ne abbatissa duabus præse monasteriis, nec extra monasterium, nisi rex vocet, licentiam habeat exeundi. De monialibus item, ne exeant.

Oo

Et ut

ANNO
CHRISTI
743

ut lapsa in monasterio ipso penitentiam agant. Ut per alios ipsarum necessitates regi, vel synodo suggerantur: & de probatione earum que regulariter vivere nolunt.

VII. Ut publicas baptisteria nisi iussu episcopi nullam constituantur.

VIII. Ut omnes presbyteri episcopo subsint, nec sine illius iussione baptizent, nec missas faciant.

IX. Excommunicari eos qui cum excommunicatis communicant. Quae lex sit excommunicatis: & de his qui adversus excommunicationem reculant, vel eam parvipendunt.

X. Ut monachi Romam, vel ad alia loca non vagentur. Et si quis ob negligentiam abbatis ad aliud monasterium migrare velit, cum episcopi consensu liceat.

XI. Ut clerici omnes sub manu vivant episcopi, vel in monasterio sub ordine regulari.

XII. Ut clerici ab ecclesiis suis ad alias non migrent: & ut alterius ecclesiam clericum nemo suscipiat.

XIII. De episcopis vagantibus, ut neque ministrent, neque ordinationem ullam faciant sine licentia episcopi cujus parochia est.

XIV. Die dominico quid operis facere liceat, aut non liceat.

XV. Ut nuptiae omnes publice fiant.

XVI. Ut clerici secularibus negotiis non implicentur.

XVII. Ut mortuo episcopo ecclesia supra tres menses sine pastore non relinquatur.

XVIII. Ut clerici publica iudicia sine iussu episcopi non petant.

XIX. Ut ecclesiarum immunitates illibate serventur.

XX. De rationibus monasteriorum, quae regi vel episcopo debentur.

XXI. Ut episcopi singulis presbyteratus sibi competentibus obtineant.

XXII. De telonibus, ut a peregrinis non exigantur, neque ab his locis ubi esse non debent.

XXIII. Ut iudices viduarum & orphanorum atque ecclesiae causas primo audiant loco.

XXIV. Ut nullus per pecunias ad honores ecclesiasticos accedat.

XXV. Ut episcopi, & alii iudices, pro iustitia facienda sportulas non accipiant.

P R A E F A T I O.

Suffecerant quidem praeceptorum patrum regularis sanctae ecclesiae catholicae, rectissimaeque normae ad mortalium correctionem prolatae, si earum sanctissima iura perseverassent illaesa. Sed quia emergentibus causis quibusdam congruis temporeque inquieto superveniente, contigit nonnulla ex hac re negligentia faciente fuisse intermissa, ideoque gloriosissimus atque Deo religiosus, illustris vir Pippinus rex Francorum universos pene Galliarum episcopos aggregari fecit ad concilium Verno palatio publico, recuperare aliquantisper cupiens institutionem canonicam. Et quia facultas modo non superest ad integrum, tamen aliqua ex parte vult esse correctum, quod ecclesiae Dei valde cognoscitur esse contrarium. Et si tempora serena spatiaque tranquilla divinitus fuerint ei collata, cupit ad plenum secundum sanctos canones, plenius opitulante divina gratia, melius, perfectius, integreque inantea conservare. Et cum ita factum fuerit, cessent haec quae necessitate cogente ex sacris canonibus remissius sunt excerpta, maneatque praefata iura cano-

Non, inter
legunt. codi-
ces Vat. Pa-
lat. etc.

nica firma, integra, atque intemerata. Tamen interim quod melius possumus, haec inconvulsa atque inviolata esse cupimus. Ipsarum enim rerum, quae pro emendatione nostra communiter sunt prolatae, per distincta capitula subter tenentur inserta. Datum v. Idus Julii, anno xv. superscripti gloriosissimi Pippini regis.

ANNO
CHRISTI
743

C A N O N E S.

I.

Ut episcopi debeant per singulas civitates esse.

II.

B Episcopos quos modo in vicem metropolitanorum constituimus, ut ceteri episcopi ipsi in omnibus secundum canonicam institutionem obediant, interim quod secundum canonicam institutionem hoc plenius emendamus.

III.

Ut unusquisque episcoporum potestatem habeat in sua parochia, tam de clero, quam de regularibus, ad corrigendum & emendandum secundum ordinem canonicum spiritalem, ut sic vivant qualiter Deo placere possint.

IV.

Ut bis in anno synodus fiat. Prima synodus mense primo, quod est Martiis Kalendis, ubicumque dominus rex iusserit, in ejus praesentia. Secunda synodus Kalendis Octobris, aut de Sueffiones, aut alibi, uti in Martiis Kalendis inter ipsos episcopos convenit. Et illi episcopi ibidem conveniant, quos modo vice metropolitanorum constituimus: & alii episcopi, vel abbates, seu presbyteri, quos ipsi metropolitani, apud se venire iusserint, ibidem in ipsa secunda synodo convenire faciant.

V.

Ut monasteria tam virorum quam puellarum, secundum ordinem regulariter vivant: & si hoc facere contempserint, episcopus, in cujus parochia esse videntur, hoc emendare debet. Quod si non poterit hoc emendare, illi quem metropolitanum constituimus hoc innotescat, & ipse hoc emendari faciat. Quod si hoc nec ipse emendare poterit, ad synodum publicam exinde veniant, & ibidem canonicam sententiam accipiant. Et si publicam synodum contempserint, aut honorem suum perdant, aut excommunicentur ab omnibus episcopis: & tales in eorum loco in ipsa synodo constituentur per verbum & voluntatem domni regis, vel consensu servorum Dei, qui secundum ordinem sanctum ipsum gregem regant.

VI.

Constituimus ut nulla abbatissa duo monasteria praesumat habere, nec extra mona-

antea addi-
tur in Tel.
ord. & pro
Par. illi au-
tem id non
significat.

ANNO
CHRISTII
711.

monasterium licentiam habeat exire, nisi A
hostilitate cogente. Sed dominus rex quan-
do aliquam de ipsis abbatissis ad se ve-
nire iusserit, semel in anno, per consen-
sum episcopi, in cuius parochia est, ut
tunc ad eum aliqua veniat ex sua ius-
sione, si necessitas fuerit: & alibi omni-
no non debeat, nec per villas, nec per
alia loca demorari, nisi tantum quam
celerius potuerit ambulare & reverti.
Et ante non moveat de suo monasterio,
quam suum missum ad dominum regem
transmittat: & si iusserit rex venire, ve-
niat; sin autem, in monasterio perma-
neat. Interim quod inantea hoc plenius
secundum canones emendaverit. Simili-
ter nec illæ monachæ extra monaste-
rium exire debeant. Quod si aliqua in
aliquem lapsum ceciderit, infra mona-
sterium per consilium episcopi poeniten-
tiam agat. Et si necesse est de earum
necessitate ad dominum regem, vel ad
synodum aliquid suggerere, earum præ-
positi, vel missi, hoc debeant facere: &
qualia munera ad palatium dare volue-
rint, per missos suos ea dirigant. Et si
aliqua monasteria sunt, quæ earum or-
dinem propter paupertatem adimplere
non possunt, hoc ille episcopus de veri-
tate prævideat, & hoc domino regi in-
notescat, ut in sua elemosyna hoc emen-
dari faciat. Et si tales feminæ velatæ ad-
præsens ibi congregatæ inveniuntur, quæ
regulariter vivere non velint, nec ad hoc
dignæ sunt, ut cum illis aliis habitent,
episcopus vel abbatissa prævideant locum
aptum, ubi separatim cum custodia in
pulsatorio habitare debeant, vel operari
manibus quod ipsa abbatissa eis iusserit,
interim quod probatæ dignæ sint ut in
congregatione recipiantur.

VII.

Ut publicum baptisterium in nulla pa-
rochia esse debeat, nisi ubi episcopus
constituerit, cuius parochia est: nisi tan-
tum si necessitas venerit pro infirmita-
te, aut pro aliqua necessitate, illi pres-
byteri, quos episcopus in sua parochia
constituerit, in qualicumque loco eve-
nerit, licentiam habeant baptizandi, ut
omnino sine baptismo non moriantur.

VIII.

Ut omnes presbyteri, qui in paro-
chia sunt, sub potestate episcopi esse de-
beant, & de eorum ordine nullus pres-
byter præsumat in illa parochia bap-
tizare, nec missas celebrare sine iussione
episcopi in cuius parochia est. Et om-
nes presbyteri ad concilium episcopi sui
conveniant. Et si hoc quod superius com-
prehensum est facere contempserint, se-
cundum canonicam institutionem iudicen-
tur, tam ipsi, quam defensores eorum.

Concil. General. Tom. XII.

IX.

* Si quis presbyter ab episcopo suo
degradatus fuerit, & ipse per contem-
ptum postea aliquid de suo officio sine
commeatu facere præsumpserit, & po-
stea ab episcopo suo correptus & ex-
communicatus fuerit; qui cum ipso com-
municaverit scienter, sciat se esse ex-
communicatum. Similiter quicumque cle-
ricus, aut laicus, vel femina, incestum
commiserit, & ab episcopo suo corre-
ptus se emendare noluerit, & ab episco-
po suo excommunicatus fuerit; si quis
cum ipso communicaverit scienter, sciat
se excommunicatum esse. Et ut sciatis
qualis sit modus istius excommunicationis;
in ecclesiam non debet intrare, nec
cum ullo Christiano cibum vel potum
sumere, nec ejus munera quisquam ac-
cipere debet, vel osculum porrigere,
nec in oratione se jungere, nec saluta-
re, antequam ab episcopo suo fuerit re-
conciliatus. Quod si aliquis se reclama-
verit quod injuste sit excommunicatus,
licentiam habeat ad metropolitanum e-
piscopum venire & ibidem secundum ca-
nonicam institutionem dijudicetur, inte-
rim suam excommunicationem custodiat.
Quod si aliquis ista omnia contempserit,
& episcopus emendare minime potue-
rit, regis iudicio condemnatur.

X.

Ut monachi, qui veraciter regulariter
vivunt, ad Romanam sedem, vel alicu-
bi vagari non permittantur, nisi obe-
dientiam abbatis sui exerceant. Et si ta-
lis causa evenerit, quod absit, quod il-
le abbas sic remissus vel negligens inve-
niatur, ut in manus laicorum ipsum
monasterium veniat, & hoc episcopus
emendare non potuerit, & aliqui tales
monachi ibidem fuerint, qui propter
Deum de ipso monasterio in alterum
migrare velint, propter eorum animas
salvandas, hi per consensum episcopi li-
centiam habeant, qualiter eorum animæ
possint salvari.

XI.

De illis hominibus qui dicunt quod
se propter Deum tonsurassent, & modo
res eorum vel pecunias habent, & nec
sub manu episcopi sunt, nec in mona-
sterio regulariter vivunt; placuit ut in
monasterio sint sub ordine * regulari,
aut sub manu episcopi sub ordine cano-
nico. Et si aliter fecerint, & correpti
ab episcopo suo se emendare noluerint,
excommunicentur. Et de ancillis Dei
velatis eadem forma servetur.

XII.

Clericos in ecclesia militantes, sicut
iam constitutum est, non licere in alte-
rius civitatis ecclesia, vel in potestate
lai-

ANNO
CHRISTII

Capitulum lib.
I. c. 29.
In m. præ-
cedit titulus
180: De mu-
dit excom-
municationis
tam de cler-
icis quam de
laicis.

Dea 71. Cle-
ricos. Ex
Conc. Chal-
c. 12.

ANNO
CHRISTI
311

laicorum militare, sed ibidem permanere, in qua principio ministrare meruerunt; extra eos qui amissa patria ad aliam ecclesiam pro necessitate venerint. Qui vero episcoporum, aut laicorum, post hoc constitutum, alterius ecclesie clericum susceperit, nisi ad excusandum rationabiliter, placuit a communione suspendi, & cum qui suscepit, & cum qui susceptus est, quousque clericum qui translatus est fecerit ad suam reverti ecclesiam.

• eodem ordine quibus
• vacantiibus

XIII.

De episcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec scimus ordinationem eorum qualiter fuit, placuit juxta instituta sanctorum patrum, ut in alterius parochia ministrare, nec ullam ordinationem facere debeant sine iussione episcopi cujus parochia est. Et si hoc facere presumpserint, ab officio suspendantur, interim quod ad synodum exinde venerint, & ibidem secundum canonicam institutionem accipiant sententiam: nisi tantum pro itineris causa. Et si ullus clericus aut laicus talem episcopum aut presbyterum defenserit sine comitatu episcopi cujus parochia est, excommunicetur usque ad emendationem.

XIV.

Conc. Aurel.
III. c. 1.

Quia persuasum est populis de die dominico agi cum caballis, sive bubus & vehiculis, itinera non debere, neque ullam rem ad victum preparari, vel ad nitorem domus vel hominis pertinentem ullatenus exerceri, (quæ res ad Judæam magis, quam ad Christianam observationem pertinere probatur) id statuiamus, ut die dominico quod ante fieri licuit liceat. De opera tamen rurali, arato, aut vineæ sectione, excussione, vel sepe, censuimus abstinendum, quo facilius ad ecclesiam venientes orationis gratia vacent. Quod si inventus fuerit quis in operibus superscriptis quæ interdicta sunt exercere, qualiter emendari debeat, non in laicorum distinctione, sed in sacerdotis castigatione consistat.

XV.

Ut omnes homines laici publicas nuptias faciant, tam nobiles, quam ignobiles.

XVI.

Ut clerici conductores non sint, hoc est ut non habeant actiones seculares, nisi pro causa ecclesiarum, orphanorum, vel viduarum, ordinante episcopo suo, vel abbate.

XVII.

Conc. Chalced.
c. 22.

Ut post mortem episcopi non liceat episcopatum esse sine pastore supra mentes tres, nisi talis necessitas grandis eve-

nerit, ut hoc nullo modo aliter fieri possit. Præcipue ad proximam synodum, cum evenerit, episcopus ordinetur.

XVIII.

Ut nullus clericus ad judicia laicorum publica veniat, nisi per iussione episcopi sui, vel abbatis, juxta canones Carthagenenses cap. ix. ubi scriptum est: Qui relicto ecclesiastico iudicio publicis judiciis se purgare voluerit, etiamsi pro illo prolata fuerit sententia, locum suum amittat. Hoc in criminali iudicio. In civili vero perdat quod evicit, si locum suum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos iudices undique ecclesie patet auctoritas, ipse se indignum fraterno consortio iudicat, qui de universa ecclesia male sentiendo, de iudicio seculari poscit auxilium; cum privatorum Christianorum causas Apostolus ad ecclesiam deferri, atque ibidem terminari præcipiat: & maxime ne in talibus causis inquietudinem domino regi faciat.

Con Carthag.
III. cap. 9.

XIX.

Ut omnes immunitates in universis ecclesiis conservatz sint.

XX.

In alia synodo nobis perdonastis, ut illa monasteria, ubi regulariter monachi vel monachæ vixerunt, hoc quod eis de illis rebus dimittebatis unde vivere potuissent, exinde, si regalis erat, ad dominum regem faciant rationes abbas vel abbatissa; & si episcopalis, ad illum episcopum. Similiter & de illis viciis.

XXI.

Ut illos presbyteratus, qui ad illum episcopatum legibus obtingunt, ille episcopus ipsos debeat habere, sicut in alia synodo perdonavit dominus Rex.

• antea in alia
• synodo duxit
• ita.

XXII.

De peregrinis qui propter Deum vadunt, ut de eis telonios non tollant. & de illis aliis teloniis, quos dominus rex antea perdonavit, sic fiat, ut ibi legitime non debent esse, donati non sint.

• telonium
• vel teloneus
• sicut vos
• perdonastis
• ita fiat, ut
• ubi legitime
• donati non
• fuerint tran-
• seant.

XXIII.

Ut comites, vel iudices, ad eorum placita primo viduarum, orphanorum, vel ecclesiarum causas audiant & definiant, in elemosyna domni regis, & postea alias causas cum iustitia rationabiliter iudicent.

XXIV.

Ut nullus per pecunias ad honorem vel gradum ecclesiasticum accedere debeat, quia hæresis simoniaca esse videtur.

XXV.

Ut nec episcopus, nec abbas, nec ullus laicus, pro iustitia facienda sportulas contradicias accipiat: quia ubi dona intercurreunt, iustitia evacuatur.

• id est vetitas

In m/.

ANNO
CHRISTI
755.

In ms. c. Palatino Vat. subiunguntur quaedam
de teloneis, de moneta & de iustitia, quae supra
habentur nomine Concilii Metensis distincta in
quinque capitula.

NOTE JACOBI SIRMONDI S. J.

1. *Vernus palatio.* In *Index Metens* *Vernus* legitur,
ut in vulgaris: ac in *Bellovacensi Vernus palatio*, quod
rectius videtur. Sic enim a Pippino ipso appellatur, lib.
v. cap. 22. *Scitis ut ad Vernum ordinabimur.*
2. *Anno Christi 755.* Pippini regis anni, quanto
primum inauguratus est a sancto Bonifacio, confurgunt
ex anno Christi 754. quod docet chronicon Pitheanum,

& confirmant antiquae tabulae monasterii (apud Galli.) in
quibus computatur tertius annus Pippini regis, 754.
Idem Augusti, cum anno Christi 756. item annus for-
tus Pippini, 755. Kalendas Januarii, cum anno 755.
& tertium annus 2. Pippini quidem, v. Idus Martii,
cum anno 761. Consequens ergo, ut annus quartus Pip-
pini, quem synodi notat prefatio, cum anno Christi
congruere dicatur 755.

3. *Ut nec episcopi.* Post hunc canonem sequatur C. 15.
in vulgato canon 22. *De iustitia facienda:* in quo
etiam definit codex Metensis, sed ante hunc tres item
alios promittit, *De teloneis, de moneta, & de summa-
riatibus:* quos omnes, cum superius relati sint in ca-
pitulis de illa synodo, jure hoc loco missos facit exem-
plar Bellovacense.

ANNO
CHRISTI
755.ANNO
CHRISTI
755.

A D C O N C I L I U M V E R N E N S E

ANNO
CHRISTI
755.

Anni 755.

ADNOTATIO CHRONOLOGICA.

Ex Manf.
Suppl. pag.
607.

Vernense concilium sequenti anno 756. ce-
lebratum fuisse colligo ex die, qua pri-
mum ejus synodi patres convenerunt, subscri-
pto praefationi ejusdem concilii. Cum enim die
dominica patres synodum primo coire ex ve-
teri disciplina consuevissent, ut passim per to-
tam criticam suam Pagius animadvertit, an-
nus ille concilio adscribendus, quo dies indi-
di concilii in dominicam, vel in feriam se-
cundam cadebat. His constitutis, dies v. idus
Julii non quidem anno 755. quo cum feria sex-
ta componebatur; sed anno 756. in domini-
cam incidit; cui proinde anno concilium Ver-
nenie illigandum est. Tunc quidem, fateor,
annus quintus Pippini juxta Pagii supputatio-
nem, non quartus, ut praefertur in data con-
cilii, currebat. Sed error facile in nota nume-

Brati irripere potuit. Forte etiam Pippinus re-
gnum inivit anno quidem 752. ut egregie Pa-
pius defendit, sed aliquandiu post mensem mar-
tium, immo & post V. Id. julii ejusdem anni.
Licet enim initio illi sic stabilitio repugnat di-
ploma Goldastianum a Pagio ad A. 752. 3.
productum, qua ante V. Id. majas regnum il-
lud cepisse Pagius probat; cum tamen illud pu-
gnet cum altero Goldastiano diplomate a Ma-
billonio producto, & Pagio ad A. 752. 6. me-
morato, quod regnum illud ne in decembri
quidem anni 752. ceptum praefert; hinc nihil
ex eo certi adstrui potest. Haec igitur concilii
epocha ut genuina admitti potest, & ex ea
non inepte Pippiniani regni epocha ante diem
x. julii retraheretur.

Ex pagio ad
An. Ch.
756. B. 37.

C O N C I L I U M A N G L I C U M

In quo statuitur celebrandam esse quotannis memoriam S. Bonifacii,
sociorumque Martyrum.

Cuthbertus Dorovernenfis Antistes, S. Bonifacii
morte intellecta, Episcoporum, & Abbatum
Synodum collegis, & communi suffragio statuit
quintum Junii, quo die Martyris corona donatus
est, solemniter in ejus sociorumque memoriam ab
omnibus Anglo Saxonibus celebrandum esse. Reci-
tat Cuthberti epistolam Alfordus ad An. Ch. 756.
quo Spelmanus Synodum illam collocat, ex Cod-
ice Bonifaciano n. 70. Data est ea non tantum a
Cuthberto, sed & a Presbyteris & Abbatibus in
Concilio congregatis ad Lullum Archiepiscopum
Moguntinum, ejusque Episcopos ac Sacerdotes; at-
que talis est.

Reverendissimo fratri, & in amore Christi ca-
rissimo Lullo Coepiscopo, simulque coope-
ratoribus suis Episcopis, & Sacerdotibus Dei,
quorum nomina in libro vitae scripta tenean-
tur, Cuthbertus Servus servorum Dei, cum
aliis consacerdotibus Dei, & Presbyteris,
seu Abbatibus aeternae prosperitatis ac pacis
in Domino salutem.

Prostemur igitur charissimi sincerissima in-
tentione coram Deo, & electis Angelis
ejus; quia quandocumque vestram dilectionem,

Opacis ac prosperitatis proventum, & sanctae re-
ligionis in Christo profectum, sacraeque exhor-
tationis fructum, de aliorum conversatione abun-
dantius habere, remigerulis referentibus audi-
mus: quod inde satis gaudentes, & pro vobis
obnixius orantes, laeti gratias agimus largitori
bonorum omnium Deo. Quando igitur aliqua
religionis vestrae injuria facta, aut aliquod irro-
gatum narratur damnum, mavor, & tristitia
nos cruciat; qui nimirum sicut gaudio vestro
in Christo congaudemus; ita & adversitate pro
Christo contristati compatimur. Non enim ali-
quando, in memoria nostra obliterari possunt
diversi, atque indefessi tribulationum angores,
quos, ut viscera nostra, vos ipsi cum Deo di-
electo Patre nostro Beatae memoriae Bonifacio
Martyre, inter persecutores paganos, & haere-
ticos, atque schismaticos seductores, in tam pe-
riculosa, ac tam feritate plena peregrinatione,
pro amore aeternae patriae, longo tempore su-
stinebatis: & quia illo scilicet per agonem Mar-
tyrii, cum suis pluribus domesticis, ad aeter-
nam caelestis patriae quietem gloriose, felici-
terque migrante, vos qui superstites talium
estis, forsitan eo periculosius, & difficilior, in-
ter diversa tentamenta conversamini, quo tan-
to Pa-

ANNO
CHRISTI

to Patre, & doctore, ad præsens vos orbatos esse constat.

Et quamvis hinc quædam mæstitia amaritudo, nostra disruiat valide præcordia, tamen huiusce doloris gemitum, quædam sapius ad memoriam rediens, nimis ac novæ exultationis hilaritas jucundat, ac mitigat, dum frequentius recolentes, admirabili, vel potius inefabili Dei pietati tripudiantes gratias agimus, quod tam præclarum speculatorem cælestis bibliothecæ, tamque egregium Christi militem, cum multis bene educatis, & optime instructis discipulis, gens Anglorum advena, Britannia meruit, palam omnibus ad spirituales agones, & ad multarum per Dei omnipotentis gratiam, salutem animarum de se procul laudabiliter emittere: vel longe lateque ferocissimas nationes per devia diutius errantes, de lata ac spatioſa voragine perditionis perpetuæ, ad splendidas semitas supremæ patriæ, per sacræ exhortationis incitamenta, & per exempla pietatis & bonitatis, ipse duxor, & signifer antecedendo, & adversa quæque, opitulante Deo, fortiter expugnando, feliciter perduceret: atque ita aditum veraciter fieri etiam rerum effectus, gloriolius quam dicta demonstrant. Et in illis quoque locis, quos ante illum nullus ante aliquando evangelizandi causa doctor adire tentabat. Unde igitur post incomparabile toto orbe Apostolicæ electionis, & numeri mysterium, aliorumque tunc temporis evangelizationis discipulorum, Christi ministerium, hunc inter egregios & optimos orthodoxæ fidei Doctores, & amabiliter habemus, & laudabiliter veneramus. Unde in Generali Synodo nostra, ubi de cæteris omnibus, quæ vestræ modo sanctitati paucis depromimus, plenius inter nos conferebamus; ejus diem natalitii, illiusque cohortis cum eo * martyrizantis insinuanter, statui-
mus annua frequentatione solemniter celebrare: utpote quem specialiter nobis cum B. Gregorio & Augustino, & patronum quærimus, & habere indubitanter credimus, coram Christo Domino, quem in vita sua semper amavit: & in morte, ut ipſius meruit gratiam, magnifice clarificavit.

Præterea quippe, ut prædiximus, vestræ sollicitæ speculationis curam, & quasi tædio absentati Patrifamilias, ut ita dicam, quodammodo confectam, necnon & generalitatem sub-
jectorum vobis fervorum Dei, paternis affari-
bus fraternisque solatiis relevare & consolare, ubicumque in negotio prævalemus, satemur nos semper esse paratos. Unde in primis ad confirmationem dilectionis, quam erga vos habent penetralia cordis nostri; sermone affectuque Apostoli utamur, & cum Apostolo simul dicamus: *Gratia vobis, & pax: gratias agimus Deo semper pro omnibus vobis memoriam facientes in orationibus nostris, sine intermissione, memores operis Fidei vestræ & laboris, & charitatis, & subſistentia spei Domini nostri Jesu Christi, ante Deum & Patrem nostrum.* Quod enim jam olim vivente venerandæ memoriæ Bonifacio, per scripta nonnulla, & per fideles internuncios, æque conditum esse constat, idiplum semper revocare ad invicem, satis necessarium ducimus: hoc est ut mutux pro nobis nostrisque, & hic viventibus, & hinc obeuntibus interpellationes, orationes, Missarumque remedia ad viventem Deum, & judicem omnium, suppliciter agantur, juxta Apostolica monita: orate, inquit, pro invicem, ut salvemini, &c. hoc enim mo-

Ado nobis divinam clementiam complacere dignoscimur, offerentes ei orationum pura libamina. Sic nobis eandem prosperitatem invenimus in adversis. Etenim ubi Domini, juxta ipsius promissionem, præſto est adjutorium, cuncta fugatur Malignorum adversitas. Ipse enim dixit, si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quæcumque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in cælis est. Hoc enim sagaci solertia studiosius ideo agendum esse judicamus; quia juxta Apostolica præſagia, instant nunc tempora periculosa, & reliqua quæ ipse in eadem prosequitur epistola.

Et quia non est opus scribere vobis de exterioribus calamitatum incurſibus, quas frequententer, ut reor, passi estis, id est persecutionibus, rapinis, odiis, & scandalis, & his similibus. Cæterum ecce quamplurimis in locis Christianæ religionis valide status vacillat; dum pene undique exterius, interiusve rerum Ecclesiasticarum perturbatur ordo; novellarumque conversationum pravæ ubique pene succrescunt sectæ. Nec mirum; dum videlicet postpositis antiquorum Patrum decretis, ac legibus Ecclesiasticis relictis, multi, juxta proprias adinventiones, prava, ac plurimorum nociva saluti sentiunt, affirmant, atque agunt: ut scilicet transacto anno, a quodam magnæ auctoritatis viro dictum, & gestum esse constat: Ad hæc autem nos, ut timeo, pusillanimes, & minus justitiam zelo accensi, quid aliud in primis agere debemus; quam ut indefinenter suffragia sanctorum postulemus Apostolorum, Martyrumque Christi, ac venerabilium Antistitum Ecclesiarum Dei: ut in hoc, quod vocati, & constituti sumus, continuis excubiis, Christi gratia nos faciat perseverare; & ut non simus reprobi, sed magis accepti: non desides, sed solertes: non dispergentes, sed congregantes quoscumque valemus, ad unanimitatem Christianæ religionis, & unanimitatem Ecclesiasticæ conversationis; quatenus ministerium nostræ dispensationis, & laboris solertia, ad laudem, & gloriam Dei omnipotentis proficiat; ut cum bene servientibus, & placentibus Deo, quandoque mereamur audire: *Beatus servus, quem cum veneris Dominus, inveneris vigilantem: Amen dico vobis super omnia bona constituet eum.*

Et ad hæc frequentius ad memoriam exempli causa revocemus, recordandæ memoriæ egregius Magister, & Martyr B. Bonifacius, quomodo, vel quanta solertia, laboravit in doctrina Christi; quanta pericula atque difficultates pro amore Christi, & animarum lucro, etiam usque ad ipsam mortem, libenter toleravit. Et quia omnipotentis modo familiaris factus est, prudentia vestra solerter attendat, si ejus vos oporteat sacris admonitionibus consentire, & pietatis illius exempla pro viribus sequi. Ille enim, quantum illius domesticus factus est, quem amavit ante omnia; tanto majora apud eum potest obtinere. Unde quippe si aliqui subjectorum illius, quibus eum quondam divina dispensatio magisterii loco præfecit, ab ejus documentis spiritualibus dissentiant, vel prava conversatione recedunt, qui defensor illorum in æterno judicio esse potuit; sit potius accusator, & rationes ab eis cum ipso Judice districtius requirit. At vero e diverso, quicumque illius sacræ institutionis, ac doctrinæ normulam rite consequantur; pro certo se sciant, & ipsius Romane atque Apostolicæ Ecclesiæ, a qua Legatus eis, & doctor directus est; ac deinde pariter cum

ANNO
CHRISTI

ANNO
CHRISTI
717.

cum eis, omnium nostrum habere, & viventes, & morientes in oratione, & Missarum celebratione, ut supra diximus, perpetuam communionem: sic tamen usque ad finem, vobis dehinc Doctoribus, & Rectoribus sum salutis, humiliter atque amabiliter, pro Deo & aeterna mercede, non dedignantur obedire: non deficientes aliquando ut indevoti, vel subdoli: sed semper ut bonae indolis discipuli proficientes, & fideliter adherentes, sum militum in Christo magistris, ad palmam supernae vocationis Dei, & gloriam regni caelestis.

Hae salutaria vestrum sanctitati scripsimus verba; non quasi ignavis, aut indigentibus nostrae rusticitatis norma; sed charitatis, atque commotionis mutae gratia: contestantes & obsecrantes per omnipotentem Deum, & Filium ejus Jesum Christum, & adventum ipsius & regnum ejus, ut vos, o charissimi, cundigene-

raliter, cum subiectis vobis in Christo, per omnia sitis semper ad invicem fideles, ut unanimiter cooperatores, contra omnes orthodoxae Fidei inimicos, atque haereticos, & schismaticos, ac nequissimae conversationis homines. Per hos enim eritis bonis hominibus amabiles, seu laudabiles, & Deo omnipotenti acceptabiles, atque chari; & ita cum ipso Beato Patre, & praedecessore vestro, felicem in futuro vocem a Iudice cunctorum Christo singulimereatis audire. Enge, inquit, sermo bone ac fidelis: quia super paucis fuisti fidelis, super multis te constituam, intra in gaudium Domini tui. Amen.

† Omnipotens Deus vos omnes diu inco-
lumnes in suo sancto timore & amore custodi-
re dignetur dilectissimi fratres ac filii, †

† Cuthbertus Archiepiscopus.

† Lullo Coepiscopo.

ANNO
CHRISTI
717.ANNO
CHRISTI
716.
Ex Labbei
Append.
tom. VI.

CONCILIUM LIPTINENSE

ANNO
CHRISTI
716.

Anno Domini DCCLVI. celebratum,

A quo juxta primum ejus nominis sub Carlomanno Francorum duce res ecclesiarum ite-
rum precariz sunt sub annuo censu duodecim denariorum, praetereaue
illarum nonae & decimae solvi deinceps
ecclesiis iussu.

Hujus synodi meminerunt episcopi in epistola a synodo apud Carisfacem missa ad Ludovicum regem Germaniae his verbis. Carli principis filius Pippinus rex synodum apud Liptinas congregari fecit, cui praefuit cum sancto Bonifacio legatus apostolicus sedis Gregorius nomine. Nam & synodum ipsam habemus, & quantumcumque de rebus ecclesiasticis, quas pater suus abstulerat, potuit, ecclesiis reddere procuravit. Et quoniam omnes res ecclesiis a quibus ablatas erant restituere, propter concertationem quam cum Vvaifario Aquitanorum principe habebat, non prevaluit, precarias fieri ab episcopis exinde petiit, & nonas ac decimas ad restorationes rectorum, & de unaquaque casta duodecim denarios ad ecclesiam unde res erant beneficiatae, dari constituit, ulquedum ipsae res ad ecclesiam revenirent. Patet ex hoc contentu episcopi hac duo ejusdem nominis concilia ibi confunderi, in eo quod asserant sanctum

Bonifacium cum Gregorio sedis Apostolica legato adfuisse. secundo Liptinensi: cum passus fuerit ann. in quo conveniunt omnes scriptores: qui certe solus concilio Liptinensi primo ut legatus Apostolicus praefuerat anno 743. quo tempore Pippinus non erat rex, & Georgius quoque legatus nondum erat Apostolicus, sed anno duntaxat praefecto 756. quo missus est in Gallias a Stephano II. papa, vice sua loquens, ut ipse scribit Pippino regi. Unde facimus epocham hujus secunda Liptinensi synodi, quam tandem patet adhuc diversam esse a prima: cujus canon secundus antior est in secunda, statuto de nonis & decimis praefandis. Praeterea patet utraque synodi Liptinensis confuso, ex hoc quod Pippinus tempore synodi apud Liptinas prima, anno scilicet 743. congregata, nullam habuerit concertationem cum Vvaifario, ut legitur in eadem epistola, qui tunc non erat Aquitanorum princeps.

AD CONCILIUM LIPTINENSE II.

Anno 756.

ADNOTATIO CRITICA.

Ex Suppl.
Mans. tom. I.
pag. 602.

Concilia Liptinensia duo Labbeus distinxit, quorum alterum anno 743. aliud vero anno 756. assignandum opinatur. Id vero eruisse sibi visus est ex epistola synodica patrum concilii Carisfaci, in qua synodi cujusdam Liptinensis sub Pippino rege mentio ingeritur. Constat autem synodum Liptinensem primam anni 745. longe ante convenisse quam Pippinus regnasset. Quamquam, ait idem Labbeus, Pa-

tres illi Carisfaci secundam hanc Liptinensem synodum cum priori illa in eo confunderunt, quod huic, sub Pippino rege habita, praefuisse S. Bonifacium episcopum Moguntinum (qui reipsa priori Liptinensi praefuit) scribant. Sed inane esse discrimen hoc conciliorum Pagius in critica ad A. 745. 12. 13. demonstravit. Aequae sane errare potuerunt patres illi in eo concilio sub Pippino rege constituendo; quod

102d.

ANNO
CHRISTI
717.

madmodum errarunt duo concilia in unum ex Labbei sententia confundendo. Ad hæc, ea quæ in concilio Liptinensi sub Pippino definita esse Patres Carisiaci adnotarunt, de decimis scilicet & duodecim denariis in singulas fami-

alias pendendis ecclesiis, hæc in priori concilio anni 745. sub Carlomanno definita ex epistola IX. S. Zachariæ ad S. Bonifacium discimus. Igitur con illium II. Liptinense e collectionibus posthac eliminandum est.

ANNO
CHRISTI
746.ANNO
CHRISTI
717.

VITA, ET EPISTOLÆ PAULI PAPÆ I.

ANNO
CHRISTI
717.Dante vi.
Luc.
430.

Paulus natione Romanus, & patre Constantino, sedit annos decem, mensem unum. Hic ab ineunte ætate in Lateranensi patriarchio cum proprio seniore germano Stephano prædecessore ejus pontifice pro eruditione ecclesiasticæ disciplinæ traditus est temporibus domni Gregorii secundi junioris pontificis. Est postmodum a domno Zacharia beatissimo papa in diaconii ordine pariter cum antefato suo germano consecratus est. Nam dum isdem ejus germanus & antecessor pontifex ad extremum pertingeret vitæ, illico, (a) & populus cum eo hujus Romanæ urbis divitus est, & alii cum Theophylacto archidiacono tenentes, in ejus domo congregati, residebant. Alii vero eidem beatissimo concordabant Paulo diacono: plurima pars judicum & populi cum eo tenentes, quam cum prædicto Theophylacto archidiacono. Ipse vero sanctissimus vir nequaquam a Lateranensi patriarcho recessit, sed cum ceteris fidelibus suo ægroianti germano & prædecessori pontifici perseveranter famulabatur. Dum vero de hac vita prædictus ejus germanus & prædecessor pontifex migrasset, eoque cum ingenti honore in basilica beati Petri sepulto, continuo eadem populi congregatio, quæ sæpessato beatissimo Paulo tunc diacono tenebat, quoniam validior & fortior erat, eum in pontificatus culmen elegerunt. Post hæc hi qui cum præfato archidiacono aggregati erant cuncti sunt. Et ita Deo annuente isdem sanctissimus vir in apostolicam beati Petri sacratissimam sedem consecratus pontifex est. Fuit autem temporibus Constantini & Leonis imperatorum. Erat enim mitis atque valde misericors, nulli unquam malum pro malo reddens. Et si pro modico quemquam per iniquos satellites tribulabat, in proximo tamen pietate motus consolationis (b) ille inferebat misericordiam. Hic, ut multi testati sunt, nocte per temetipsum cellas pauperum infirmorum peragentium, qui ex suis nequaquam assurgere valebant lectulis, nec non & aliorum inopum cum suis familiaribus noctis circubabat silentio, amplissime illis ministrans alimoniam, atque subsidii inferens opem. Sed & carceres, atque alia claustra per eadem noctium secreta visitabat. Et si quos ibidem conveniebat retrusos, a mortis eruens periculo, liberos ire relaxabat. Sed & plures qui debitis obligati, atque afflicti a suis feneratoribus opprimebantur, reddito ipso debito a jugo redimebat servitii. Viduis & pupillis, omnibusque egentibus opem ferens. Fortissimus enim erat orthodoxæ fidei

defensor. Unde sæpius suos missos cum apostolicis obsecratoriis atque (c) admittoriis literis præfatis Constantino & Leoni Augustis direxit pro restituendis confirmandisque in pristinum venerationis statum sacratissimis imaginibus Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, sanctæque ejus genitricis, atque beatorum apostolorum omniumque sanctorum prophetarum, martyrum & confessorum. Hic enim beatissimus pontifex (e) communibus spiritualibus suis studiis magnam sollicitudinis curam erga sanctorum cœmeteria indefinenter gerebat. Unde cernens plurima eorumdem sanctorum cœmeteriorum loca neglecta, ac desidia & antiquitate maxima demolita, atque jam vicina ruinæ posita, protinus eadem sanctorum corpora de ipsis dirutis abstulit cœmeteriis. Quæ cum hymnis & canticis spiritualibus intra hanc civitatem Romanam introducens, alia eorum per titulos ac diaconias, seu monasteria, & reliquas ecclesias cum decenti studuit recondi honore. Hic sanctissimus præsul in sua propria domo monasterium a fundamentis in honore sancti Stephani scilicet martyris atque pontificis, nec non & beati Silvestri item pontificis & confessoris Christi, construxit. Ubi & oraculum in superioribus ejusdem monasterii mœniis edificans eorum corpora magna cum veneratione condidit. Infra claustra vero ipsius monasterii ecclesiam miræ pulchritudinis a fundamentis noviter construxit. Quam musivo & marmoribus decorans, & omnem illis ornatum in auro argentoque & diversis speciebus largiens, sed & cyburium ibidem ex argento lib. . . . . fecit, illicque innumerabilium sanctorum corpora, quæ de præfatis demolitis abstulit cœmeteriis, maximo venerationis condidit affectu. In eodem quippe monasterio plurima contulit prædia, & possessiones ac loca urbana, vel rustica, superflue atque abundanter ditans auro & argento, aliisque rerum speciebus, & omnibus utilitatibus. Ubi & monachorum congregationem constituens, (d) Græcæ modulationis psalmodiæ cœnobium esse decrevit, atque Deo nostro omnipotenti, & omnibus ibidem requiescentibus sanctis magnis sub interdictionibus sedule ac indefinenter laudes statuit persolendas. Hic fecit noviter ecclesiam infra hanc civitatem Romanam in Via sacra juxta templum (d) Romuli in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli, ubi ipsi beatissimi principes apostolorum, tempore quo Christi nomine martyrio coronati sunt, (e) redemptori nostro sunderent preces, propria genua flectere visi

Scribit ad
imperatores
pro veneratione
imaginum

cyburium

Dante lacos
Luc.
430.

(a) populus hujus Romanæ urbis (b) illi
(c) Romani (d) dum redemptori.

(e) cum omnibus

ANNO
CHRISTI
757.Oraculum id
est orato-
rium.

humatum

vili sunt. In quo loco usque hactenus eorum A
gentia pro testimonio omnis in postremo ven-
turae generationis in quodam fortissimo silice
esse noscuntur designata. Nam & infra eccle-
siam beati Petri apostoli foris muros hujus ci-
vitatatis Romanæ noviter oraculum in honorem
sanctæ Dei genitricis construxit, juxta orato-
rium sancti Leonis papæ, secus fores introitus
sanctæ Petronillæ, atque B. Andream apostoli,
mulsæ & diversis metallis eum adornans. Ubi
& effigiem sanctæ Dei genitricis in statua ex
argento deaurato, quæ penat libras (a) cen-
tum, constituit: in quo oraculo & sepulturam
sibi construxit. Hic dum in ecclesia beati Pau-
li apostoli æstivo tempore pro valido caloris
fervore demoraretur, corporali præoccupatus B
ægritudine illic vitam finivit, ubi & sepultus
est. Illicque fere trium mensium spatio ejus
(b) inhumatum permansit funus. Postmodum
vero congregati omnes Romani cives, & alie
nationes ejus corpus per flumen Tiberis na-
vicula transfretantes, ad beatum Petrum cum
psalmodiæ honore deportaverunt, & in præsa-
to ab eo constructo oraculo eum sepelierunt.
Hic fecit ordinationem unam per mensem
Decembrem, presbyteros duodecim, diaconos
duos, episcopos per diversa loca numero (c)
tres. Et cessavit episcopatus annum unum, &
mensem unum.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Quo tempore pontificatus adeptus. Acta Pauli. a Paulis. Anno 757. die 23. Maii Paulus diaconus germanus frater Stephani prædecessoris sui contra Theophylactum posterioribus votis pontificatus adeptus est. Constantinum ad erroris agnitionem, & Pippinum regem ad Italiam contra Longobardos defendendam, paterno affectu erga patriam & religionem invitavit & admonuit: corpora sanctorum extra urbem sepulta, ne aliorum hostium iniuria exponerentur, in urbem transtulit, monasteria crevit, & pie fundavit. Constantinus imperator transgressores pseudosynodali decreti, alios relegando, alios supplicio vite afficiendo, persequitur.

b Admonitionis litteræ. Haec & præcedentes litteræ Pauli ad Constantinum imperatorem, & Pippinum regem desiderantur. Priorum mentio habetur in epistola Hadriani papæ ad Constantinum & Irenem Augustos. c Hic sanctissimus præsul. Vide infra concilium Romanum.

Ingens Græcorum monachorum multitudo Romanam confluxit. d Græca modulatione psalmodiam esse decrevit. Cum impius imperator Copronymus, edicto promulgato, monachos in oriente esse prohibuisset, ingens Græcorum monachorum multitudo sese Romam contulerat. Quorum cum Græca lingua peculiaris esset, eisdem in monasteriis collocatos voluit ea præstare que in suis orientalibus monasteriis præstare consueverant: nimirum ut psalmodiarum cantum atque officia ecclesiastica sua ipsorum lingua perfolverent.

Constantinus sacrilegus pontificatus invasor schismaticus auctor. e Tota quidam dicitur. Voluerat & consensu Desiderii regis Longobardorum per Totonem ducem Nepefini civitatis, auctore Hadriano in epistola ad Constantinum contigisse scribitur, quod Constantinus Totonis frater ex laico in Romanum pontificem electus & consecratus hinc gravissimo schismati causam dedit. Ex duabus epistolis Vaticanæ bibliothecæ summatus refert Baronius pseudo pontificis auctoritate congregatum esse concilium proximorum episcoporum, qui illegitimum ejus contra canones factam electionem & consecrationem probaverint.

EPISTOLÆ INTEGRÆ
CODICIS CAROLINI,ANNO
CHRISTI
757.

Quorum summam tantummodo Labbeus ex
Baronio dederat.

Exemplar epistolæ, ubi Paulus diaconus & ele-
sus S. Romanæ ecclesiæ, (d) significans de
transitu Stephani papæ per Immonem mis-
sus, missum domni Pippini regis.

(e) Domino excellentissimo filio Pippino regi Fran-
corum & patricio Romanorum, Paulus diaconus,
& in Dei nomine electus sanctæ sedis apostolica,
cum gravi gemitu & immenso dolore cordis.

Innotescimus a Deo protectæ excellentiæ tuæ, Codicis Ca
potentissime victor rex, Dei vocatione de
hac luce ad æternam requiem esse subtrahum
sanctæ recordationis dominum, & germanum
meum Stephanum papam. (f) In cujus etiam
transitu & ipsi lapides, si dici potest, nobis con-
sistentes lacrymaverunt. In cujus apostolatus or-
dinem a cuncta populorum caterva mea infeli-
citas electa est. Et dum hæc agerentur, con-
venit (g) Romam Immo christianissimæ ex-
cellentiæ tuæ missus, & cum eo loquentes una
cum nostris optimatibus, aptum perspeximus
(h) cum hic detineri, donec Dei providentia,
sacra apostolica benedictione (i) illustrati fuis-
semus. Et tunc plenius satisfactus de nostra
C (k) vel cuncti (l) puritate & dilectione, quam
erga tuam benignissimam excellentiam, & cum
eam gentem Francorum gerimus, eum ad vos
repedandum cum nostris missis apostolicis (m)
abolveremus. Quoniam nos pro certo agno-
scas, excellentissime, & a Deo protectæ nos-
ter, post Deum, auxiliator & defensor rex, quod
firmi & robusti usque ad animam, & sangui-
nis nostri effusionem in ea fide & dilectione,
& charitatis concordia, atque pacis fœdere,
quæ præfatus beatissimæ memoriæ dominus &
germanus meus sanctissimus pontifex vobiscum
confirmavit, permanentes (n) & cum nostro
populo permanebimus usque in finem. Unde
& indefinenter extensis palmis ad cælum pro
D vitæ incolumitate excellentiæ tuæ atque dul-
cissimorum filiorum, & excellentissimæ reginæ
sospitate, Domini Dei nostri exoramus ele-
mentiam (o) tuam, ut semper tuum auxilium
& firmissima protectio extendatur super nos.
Incolumem excellentiam tuam gratia superna
custodiat.

Item exemplar epistolæ Pauli sanctæ recorda-
tionis Romani antistitis per Andream & Gun-
dricum missa, in qua continentur gratiarum
actiones & postulationes, volendo adjutorium
obtinere contra Longobardos.

Domino excellentissimo filio & nostro spiritali com-
patri Pippino regi Francorum, & patricio Ro-
manorum, Paulus papa cum maximo honorifi-
centia conatu & dilectionis affectu.

Q Uas præclara excellentia vestra misit li-
teras, adherentibus Andrea & Gunderi-
co

Cod. Carol.
et XIV

(a) libras decem numerus. (b) humatum. (c) decem tres, & desunt reliquæ.
(d) Lamber. significat de transitu. (e) Græf. Summ. apud Baronium & Centuriatores.
(f) Lamber. In cujus etiam transitu, etiam & ipsi lapides. (g) Idem. Conjunxit Romam Im-
mo. (h) Idem. Eam hic detinere. (i) Idem. Illustrari fuerimus. (k) Græf.
Foris, vel populi cuncti. (l) Lamber. Vel cuncti populi puritate. (m) Idem. Absol-
vimus. (n) Lamber. Hæc cum nostro populo permanentes. (o) Idem. Decem tuam.
Concil. General. Tom. III. Pp

ANNO
CHRISTI
717.

co solertissimis viris Christianitatis vestre missis, acceptantes (a) suscepimus (b) literas, quibus solita gratulatione, lætitia relegendæ & mente, & corde opido sumus lætati, dum per eas optata nobis desideria, affectio & lætitia multum de (c) vestra prosperitate nobis compertum est, Deo omnipotenti immensas referentes gratias, qui nos iuxta, ut crebro optamus de vestra immensa prosperitate, lætos reddere annuit. Nihil enim nobis dulcius, nihil suavius in hac vita exstitit quam vestre incolumitatis gaudia assidue prosperis relationibus addiscere, dum nimirum prosperitatis vestre lætitia, sanctæ Dei ecclesiæ (d) exultatio, & omnium orthodoxorum extitit uberima defensio, & eis denique a vobis directis syllabis, nos certos in omnibus reddidistis; vos paratos adesse in adiutorium & defensionem sanctæ Dei ecclesiæ, in quibus necessitas ingruerit, atque in ea vos fide & dilectione firmiter esse permansuros cum B. Petro apostolorum principe atque beatissimæ recordationis domino & germano meo Stephano sanctissimo papa, solliciti estis, omnia adimpleri, & inviolabiliter conservari adfirmantes, quæ eidem Dei apostolo polliciti, & ob veniam delictorum vestrorum concessi estis. Quod quidem nos, dum cor excellentiæ vestre in manu Dei est, & divina benedictione sanctæ unionis gratia, per apostolum ejus, & regni cælorum clavigerum, beatum Petrum in regem, excellentissime atque præcellentissime rex, esse dinoscitur unctus, magna nobis id est confidendi spes, quod in ea ipsa charitate & dilectione atque promissione, quam cælestis regni janitori spondere studuistis, vos firmiter esse permansurum, dum & proculdubio, & per literas, & vestros sedulo destinatos missos nobis confidendi (e) materia conferetis.

Unde & nos firmiter in vestra charitate, & dilectione, cunctis diebus vitæ nostræ erimus permansuri, & nullus nos poterit, per quamlibet temporum interruptionem a vestro amore & charitate atque dilectione, (f) quem (g) medio nostrum adnexa est, separare. Pro quo obnixis deprecationibus quæso, & coram terribili futuro iudicio excellentiam vestram conjurans deprecor, ut juxta quod ex vestro mellifluo ore prolata, & B. Petro promissa sunt, firma constantia permanere (h) jubeatis, respuentes inimicorum sanctæ Dei ecclesiæ, & fidei orthodoxæ impugnationum impias suasiones, & inanes promissiones, & Deo magis, & beato Petro semper placere procurate, qui vobis præsentis regni gubernacula tribuit: (i) quatenus & temporalis regis potestatis, vel culmen largiri dignatus est, cælestia quoque vobis regna perenniter tribuat possidenda, & in immensas de hostibus apostolorum principis suffragiis largiri dignetur victorias.

De eo vero, quod innotuit excellentiæ vestra vobis a Desiderio Langobardorum rege esse insinuatam, nullam malitiam vel invasionem a Langobardis in nostris partibus fuisse (k) illatas, omnino credat nobis benivola ex-

cellentia vestra, non veridice in hæc vobis (l) direxistis. Etenim, benignissime fili, & spiritalis noster compater, christianissime rex, dum (m) tantæ ab eisdem Langobardis devastationes in nostris finibus ac civitatibus factæ fuissent, & a nobis ex hoc ammonitus fuisset, comminationis suæ ad nos direxit literas, quas necessitate coacti, infra nostras apostolicas literas hoc præterito anno vestre excellentiæ direximus intencdas. Hostiliter quippe in civitate (n) Synodaliensi per gentes, ferro & igne quæ extra eandem civitatem consistebant, devastaverunt, & plurimam exinde (o) auferentes prædam, aliquantos ibidem interfecerunt homines. Similiter & in partes Campaniæ, id est B. Castro nostro, quod vocatur Valentis, hostiliter invuentes, talia sicut pagani gentes, egerunt de quibus usque hæcenus nequaquam iustitiam ab eis recipere valuimus. Et ideo excellentiæ vestre direximus, ut vestrum annuissetis dirigere missum, quatenus ejus præsentia inter partes iustitiæ pervenissent, ut non ex hoc aliqua a nostra vel Langobardorum parte ad easdem perveniendum iustitiæ dilatio perveniret.

Unde pro vestra amplissima satisfactione approbationem fecimus, in præsentia prædictorum vestrorum fidelium missorum cum jam dictis Langobardorum regis missis, & satisfacti sunt vestri missi de tantis iniquitatibus, & cognoverunt (p) vestram veritatem, & eorum mendacium. Et ob hoc non possumus tantas ab eis (q) nobis illatas malitias tacere, sed necesse nobis vestro regali culmini, utpote post Deum hujus provincie liberatori, cuncta innoscere, quo per eos omnis istius provincie a vobis redemptæ populus ad suam pertingere valeat iustitiam.

Interea, præcellentissime ac benignissime rex, christianissime fili, & spiritalis compater, suscepimus & mensam illam quam olim sanctæ recordationis domino, & germano nostro beatissimo Stephano papa, & per eum beato Petro apostolo obtulistis: quam & cum hymnis, & canticis spiritalibus lætitiæ laudes solemniiter Deo referentes, infra aulam ipsius principis apostolorum introduximus; quamque vestri missi in sacram confessionem, super corpus scilicet ejusdem cælorum regni Janitoris ex vestri persona obtulerunt, quam & christmate unctionis sanctificantes, & sacram oblationem super eam imponentes, sacrificium laudis Deo omnipotenti (r) paterna animæ vestre remuneratione, & regni vestri stabilitate (s) offeruimus, decernentes apostolica censura sub anathematis interpositione, nulli unquam licere, eam ab ecclesia beati Petri alienare. Et ecce memoriale vestrum in eadem apostolica aula fulgens permaneat in æternum, cujus remunerationem vos credite a iusto retributore Domino Deo & beato apostolorum principe Petro, in cælestibus regnis adepturum.

De regio itaque & Petro, quod innotuistis omnino agnovimus, sed hoc in vestre voluntatis arbitrio relaxamus, ut qualiter vobis place-

ANNO
CHRISTI
717.

(a) *Lambec.* Accepimus, quibus
De vestra amplissima prosperitate nobis confertum est, Deo omnipotenti immensas referentes gratias.
(b) *Græf.* Exultatio.
(c) *Murat. legend.* Materiam
(d) *Lambec.* Quæ in medio
regis potestatis lætitiæ vel culmen.
(e) *Idem.* Tantæ sedula ab eisdem.
Abstollens
(f) *Græf.* Nostram
(g) *Græf.* Pro patre. Et *Lambec.* Pro æterna.
(h) *Græf.* Videtur redundare a literas
(i) *Idem.* Iubeatis.
(j) *Idem.* Infertur.
(k) *Idem & Græf.* Synodaliensi
(l) *Idem.* Nobis sedulo infertur malitias
(m) *Græf.* Obtulimus
(n) *Lambec.*
(o) *Græf.* Quæ in medio
(p) *Idem.* Quatenus ut temporalis
(q) *Idem.* Direxit
(r) *Lambec.*
(s) *Idem.*

ANNO
CHRISTI
717.

cuerit, ita ex eis agatis (a) sive illis apud vos eos detinendo, sive etiam ad nos absol-
vendo, quoniam omnino, quas vobis placita
sunt, & nobis omnino congrua, & prospera
esse videntur. Praefati denique missi vestri,
omnia quae a vobis injuncta exstiterunt, liqui-
dus nobis retulerunt. De quibus ad singula
responsum reddimus, eosque de cunctis infor-
matis, ad vos enarrandum absolvimus, perfi-
cientes & causam praedicti Andream, ut ejus
fuit voluntas, & vestra exstitit praecipio.

Omnipotens autem Dominus, qui dives est
in misericordiis, sua extensionis brachio vos
continua defensione protegat, & omnes ad-
versarios ac rebelles vestris regalibus subiciat
velligiis, tribuens longeviter ac salubriter
una cum excellentissima filia & spiritali no-
stra commatre benignissima regina, & aman-
tissimis natis Carolo & Carolomanno, excel-
lentissimis regibus, & patriciis Romanorum,
atque Gista nobilissima, regni gubernacula pos-
sidenda, & aeterna praemiorum gaudia cum san-
ctis & electis perfrendenda. Incolumem excellen-
tiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolae ejusdem papae ad dom-
num Pippinum regem directa pro defensione
S. Dei Ecclesiae, & pro monasterio, quod
ei concessit prope montem Seraptem scriptum,
gratias magnas referendo.

(b) *Domo excellentissimo filio & nostro spiritali
compatri Pippino regi Francorum, & patri-
cio Romanorum, Paulus papa.*

Cod. Carol.
a. XVI.

DUM divinas scripturarum historias in no-
stro memoriali revolvimus, & diversorum
Dei electorum merita perpendimus, (c) & ve-
stra divinae inspirationis studia in nostras men-
tis intuitu conferentes, novum te (d) gentes
Moysen in his diebus refulsisse, praecellentis-
sime filii, & spiritalis compater comperimus.
Ille quidem, ut Israeliticum populum ex as-
surgentium erueret oppressionibus, a divina ma-
jestate praecipua suscepit. Tu quoque praecellen-
tissime atque eximie rex, ad liberandam san-
ctam universalem catholicam & apostolicam Dei
ecclesiam, divinitus es inspiratus. Per illum de-
nique Dominus in monte Sina legis mandata
eidem Hebraico populo observanda tradidit,
& lumine cum claritatis suae illustravit. Per
te quoque redemptor noster, Dei hominum-
que mediator, ecclesiae suae, & universo po-
pulo christiano ejus pretioso redempto sangui-
ne, pacem tribuit, & ejus fidei orthodoxae per-
fectam contulit defensionem. Et sicut idem
Moyses legislator abominationes gentium, &
culturam demonum exterminavit, ita & tu,
christianissime regum, haereticorum schisma,
& auctores impii dogmatis respuisti. Pro quo
merito divina lumine gratia, & oleo sanctifi-
cationis inter fideles reges, qui olim Deo pla-
cuerunt, unctus, connumeratusque comproba-
ris. Unde libet certe (e) psalmographi vocem.
& laudem excellentiae vestrae canere: Invenit
te Dominus, benignissime rex, fidelem sibi,
& praecipua ejus servantem, & ideo oleo san-

cto unxit te, & ecce manus ejus auxiliabitur
tui, & brachium ipsius confortabit te.

Nec mirum, tam benignissimum regem tam-
to divino munere esse praemortatum, quoniam:
Spiritus ubi vult & in quibus vult, ibi inspirat, Janus c. 3.
qui piam fulgent operibus, sicut vestra fulgere
dinoscitur excellentia. Nam qualiter dilectio-
nis vestrae amor erga beatum Petrum apostolo-
rum principem, & circa nostram charitatem
servesceret, licet solite vestris apicibus at-
que responsalibus discurrentibus, excellentissi-
ma christianitas vestra pronunciaverit, nunc
tamen per eas, quas in praesenti per harum
latores missis, syllabas, amplissime nobis pa-
ternitatis vestrae affectum protulistis, signi-
ficans, bone excellentissime filii, & spiritalis
compater, & noster post Deum defensor, &
liberator, firma perseverantia in amore ipsius
principis apostolorum, & nostra charitate per-
mansurum. Quod quidem nos securi de ve-
stra immutabilis verbi pollicitatione (f) exi-
sterimus. Scimus enim cui credimus, & certi
sumus, omnia verbis, juxta ut asseris, perfi-
ci. Quid itaque ex hoc vestrae valebimus re-
pendere excellentiae? aut quam vicissitudinem
reddere potuerimus pro tanti beneficiorum sus-
fragiis, quae sanctae Dei ecclesiae, & christia-
norum fidei inferre praecelsa eximietas vestra
dignata est, dum ad referendas gratiarum lau-
des mens nostra die noctuque provocatur.

Admirandum mihi potius est, & valde stu-
pendum, quomodo oris mei loquacitas tan-
torum praedicta beneficiorum proferre queat.
Verumtamen calicem salutis accipiam, & no-
men Domini invocabo: & crebro elevatis oculis,
& palmis extensis ad aethera, divinam pro
vobis indefinenter exposcam clementiam, ut
ipse super vos de throno majestatis suae respi-
ciat, & regni vestri fastigium soveat, atque
immensas vobis de caelo tribuat victorias, &
omnes barbaras gentes vestris dignetur vesti-
giis, & terminos regalis vestrae potentiae dila-
tet. Etenim nos, filii excellentissime, & spi-
ritalis compater, testem proferimus veritatis
Deum, in cujus manu cor excellentiae vestrae
(g) corrigatur, quod sicut saepius nostrae re-
cordationis dominum & germanum nostrum
sanctissimum Stephanum papam, & per eum
cum sancta Dei ecclesia confirmatum est, per-
manentes permanebimus vestris obtemperantes
voluntatibus. Et absit a nobis quod a vestro
(h) quoquomodo separemur amore. Nulla
quippe praemiorum datio, nulla promissionis
qualitas, nullaque blandimentorum suasio,
nos, sicut saepius diximus, a vestra charitate
poterit avellere. Sed peto, & tamquam praes-
entialiter obsecro mellifluam excellentiam ve-
stram, ut amplissimam jam factam spiritalis ve-
stra matris ecclesiae exaltationem perficere, &
firmissimus christianorum fidei defensor existe-
re (i) jubeas, benignissime regum: quatenus
ex hoc memoria nominis vestri usque in fi-
nem mundi, in domo Domini celebretur, &
suffragiis apostolorum, & praesentis vitae pro-
spera, & aeterna beatitudinis vobis tribuantur
gaudia.

In-

(a) *Lomb.* Sive illis.*Av. Et vestra.**Existimus. Gm.* Existerimus.*cordis puritatem propalavimus, in vestro amore & charitate, quemadmodum inter vos, & specie recordatio-*(i) *Idem. Lomb.**Concil. General. Tom. XII.*(b) *Summ. 25. apud Baronium, & Centuriatores.*(d) *Gm.* Gentibus.(e) *Gm.* Regitur. *Lomb.* Corrigitur, quod sicut ipsum nostri(f) *Lomb.* Quomodo(g) *Lomb.*(h) *Lomb.*

ANNO
CHRISTI
717.

Interca excellentissime fili, & spiritalis com-

pater, quia inspiratus a Deo nobis monasterium illud secus montem (a) Serapiem situm, concedere dignatus es, magnas atque innumerabiles gratiarum actiones eximia præcellentiæ vestræ referimus. Sit vobis ex hoc Dominus retributor, & dignam celestium præmiorum remunerationem in æterna beatitudine concedat. Nos quidem monasterium illud ad laudem Dei, & vestri memoriam, atque æternam mercedem, nostro monasterio dinoscimur subdidisse, ut quia beatus Silvester, christianorum illuminator fidei, cujus sanctum corpus in nostro monasterio a nobis reconditur requiescit, (b) ibidem persecutionem paganorum fugiens, conversatus est, iustum prospeximus, ut sub ejus fuisset ditione, ubi ipsum reverendum requiescit corpus. Verumtamen nos penitus neque de hoc monasterio, neque de aliis quibuscumque causis, extra vestram voluntatem nequaquam quippiam agere volumus: sed ut vestra fuerit voluntas, de omnibus agere studemus. Itaque noster animus lætus effectus est, & Deo omnipotenti, & vestræ præcellentiæ, immensas retulimus grates, in id quod nostram deprecationem a Deo inspiratus exaudire dignatus es, benignissime rex, & præceptum regalis vestri culminis nostro monasterio dirigendum pronuntiastis, firmam ejusdem sanctæ mansionis procurantes, nunc & retro cunctis temporibus. Unde petimus divinam clementiam, ut sicut vos nostrum monasterium, quod ad laudem Dei constitutum est, confirmare studetis, ita vestrum regnum confirmare super omnes gentes dignetur. Et pro certo (c) sciat excellentissime christianitas vestra, quod omnes illos martyres, qui pro Christi nominis confessione suum fuderunt sanguinem, & in eodem sancto requiescunt monasterio, firmissimos apud divinam clementiam habebitis intercessores.

De eo vero, quod innotuistis de nostra vos certos effici sospitate, nos, bone & christianissime rex, in eo spes fatemur esse, dum vestri corporis sospitas, & salutis animæ opitulante Deo adcrevit, quia vestra salutis nostra est prosperitas. His prælibatis, omnipotens rerum opifex, & arbiter Deus sua vos gratia foveat, & longævo ac prospero senio regalis culminis sceptrum, cum magna victoria vobis, cum dulcissima vestra conjuge, præcella filia, & spiritali nostra commatre, domina Bertrada cæcilia regina, & amantissimis vestris, nostrisque filiis, eximiis regibus, & patriciis Romanorum, domnis Carolo & Carolomanno, nec non & domna Gisla nobilissima, perfui concedat, & celestis regni gaudia cum sanctis, & electis possidenda per infinita tribuat sæcula. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ad domonem Pippinum regem per Vltimarum, & Gerbertum abbates, atque Hugbaldum directæ, in qua continentur gratiarum laudes pro exultatione sanctæ Dei ecclesiæ, & postulans, ut semper in id decertare debeat.

(d) Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum, & patricio Romanorum Paulus papa.

DUM tam maxima nobis dilectionis affectio erga vestram a Deo (e) inspiratam excellentiam insitit, ob hoc sicut terra sitiens imbriferam desiderat inundationem, ita quoque vestræ prosperitatis cupimus addiscere nuntia, & de vestris profectibus gratulari. In hoc quippe nostri cordis est devotio exultandi, dum nimirum salutis vestra nostra existit securitas. Interca duarum epistolarum series, quas vestra direxit excellentia, cum magno suscepimus amore: unam quidem primitus per Petrum primum defensorem missum vestrum, & aliam per præsentis fidelissimos vestros missos Vvidmarum scilicet, & Gerbertum abbates, atque Hugbaldum virum illustrem. Quarum paginam indagantes, mox liquido cuncta in eis exarata didicimus, immensas protinus Deo nostro referentes laudes, qui nos de vestra cannuvit sospitate gratulari.

In ipsis denique vestris relationibus (f) sollicita nobis a Deo illustrata mentis vestræ constantia protulit spei fiduciam, in id quod impensius innotuistis, atque sedulo ex operibus demonstratis, vos totis viribus pro exultatione sanctæ Dei ecclesiæ, & fidei orthodoxæ defensione esse decertaturos, & in ea vos fidei pollicitatione permanentes, quam beato Petro principi apostolorum, nostroque prædecessori domino & germano beatissimo Stephano papæ spopondistis. Unde & in nostra fixi charitatis connexionem. Ideo juxta id quod petendo direximus, (g) præfatos ad nos vestros videmini direxisse missos, qui apud Langobardorum imminerent regem pro diversis sanctæ Dei ecclesiæ causis ac iustitiis ac in nostro assisterent solatio. Pro quo innumerabiles vobis referimus gratiarum actiones, quia vere, sicut benignus rex, & amator spiritalis matris vestræ sanctæ Dei ecclesiæ agere, christianissime fili, & spiritalis compater, semper studes, & profecto erit tibi Dominus, & in præsentia, & futuro dignus retributor.

Nos itaque, excellentissime & a Deo protecte fili, & spiritalis compater, firmi in vestræ charitatis dilectione permaneamus, nec est ulla rerum, aut temporum qualitas, quæ nos a vestra charitate possit separare, quia tu vere noster, post Deum, constas esse defensor, & auxiliator. (h) Præfati denique missi vestri, in nostra præsentia cum Langobardorum missis, nec non & Gentapoliensium, ac singularum nostrarum civitatum hominibus adstantes, comprobatio coram eis facta est de hæbitis inter utrasque partes aliquibus iustitiis, videlicet de pecuniis inter partes restitutis. Nam de finibus civitatum nostrarum, & patrimoniis beati Petri,

ANNO
CHRISTI
717.Cod. Carol.
c. XVII.

(a) Greg. Soracien
Summ. 24. apud Baronium, & Centuriatores.
lita

(b) Lambec. Pridem
(g) Lambec. Isolatos

(c) Lambec. credit.
(e) Lambec. Institutam.
(h) Lambec. Prælati.

(d) Greg.
(f) Lambec. So-

ANNO
CHRISTI
717.

tri, ab eisdem Langobardis retentis atque in-
vasis, nihil usque hactenus; etiam ea, quæ
primitus reddiderant, denuo invaserunt. Unde
constitit, ut nostri, ac singularum nostrarum
civitatum missi, ad Desiderium Langobardo-
rum regem, cum vestris progredi debeant mis-
sis, ut in eorum atque prædicti regis præsen-
tia, pro eisdem finibus ac patrimonii compro-
batio fiat, nobisque omnia juxta (a) pactio-
nem restituantur. Et nescimus quid ex hoc
proveniendum sit: attamen per (b) præfatos
vestros missos rei agnoscere potestis meritum.

Quapropter quesumus a Deo protectam ex-
cellentiam vestram, ut ita disponere jubeat, ut
plenarias de omnibus recipere valeamus iusti-
tias, quatenus idem beatus Petrus princeps
Apostolorum, pro cuius restituendis lumina-
riis decertatis, firmissimus vobis sit auxiliator,
ac optimus remunerator. Nam pro certo agnos-
cat excellentissima christianitas vestra, quia si
nobis præfati civitatum nostrarum ab eisdem
Langobardis invasi fines, atque patrimonia red-
diderunt, invadere ipsi debuerunt. Quapropter
obnixè petimus christianitatem vestram, (c) ut
vestra solita dispositione exaltatio sanctæ Dei
ecclesiæ, & istius a vobis redemptæ cum Dei
virtute provincie salus proficiat, (d) & ea om-
nia, quæ vestri missi sibi a vestra præexcel-
lencia injuncta habuerunt, nobis liquidius re-
ferentes, ad singula eis responsum reddidimus,
& de omnibus eos informavimus, quæ vestra
excellentiæ referre debeant, nostrasque peti-
tiones vestris studeant intimare auribus.

His itaque præmissis Dei nostri omnipoten-
tis exoramus clementiam, ut sua vos fovere
annuat gratia, (e) & præsentī temporali re-
gno in longo senio cum prosperitate corporis,
& salute animæ perfui concedat, una cum
dulcissima conjuge vestra excellentissima regi-
na, filia & spiritali nostra commatre, atque
præexcellentiis vestris natis; & cælestia quo-
que vobis per infinita tribuat præmiorum gau-
dia possidenda. Incolumem excellentiam ve-
stram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ad domnum Pippinum
regem, per Haribertum abbatem & Dodo-
nem comitem directa, in qua continentur
uberrimæ benedictiones, & gratiarum lau-
des, de firmo atque incommutabili pollicita-
tionis verbo, & magna perseverantia in per-
ficiendis causis Apostolicis.

(f) *Domno excellentissimo filio & nostro spiritali com-
patri Pippino regi Francorum & patricio Ro-
manorum Paulus papa.*

Cod. Carol.
et XVII

Explere verbis nequeo; & penitus sermo-
num copia nequaquam complecti valeo,
excellentiis & revera præ cunctis regibus chri-
stianissime atque orthodoxe regum, quantum
vestris meritis, atque piis operationum studiis
intima cordis nostri affectio congratulatur: dum
profecto vestro certaminis præsidio, & laborio-
so conamine sancta catholica & apostolica uni-

versalis mater vestra spiritalis Dei ecclesiæ, at-
que orthodoxa christianorum fides, ab æmulo-
rum impugnationibus ereptæ constituunt; & ex
hoc indefinenter ab omni populo christiano re-
demptori nostro Domino Deo, ob tantum ve-
strum adhibitum beneficii adminiculum, refe-
rantur laudes. Unde merito, christianissime fi-
li, & spiritalis compater, cum egregio illo at-
que præcipuo David rege, & eximio propheta-
rum, in cælestibus regnis participem te esse,
omnium fidelium mentes opinantur, quia sicut
honorum insulis, ita quoque & operibus eum
conquare christianitas tua, ut ipsa rei operatio
demonstrat, dinoscitur. Ille enim erepta ab
Allophylis arca Domini, cum hymnis & can-
ticis spiritalibus, ac psalterii modulatione exul-
tans, jocundabatur. Tu quoque fundamentum,
& caput omnium christianorum, sanctam Ro-
manam redimens ecclesiæ & universum ei
subjacentem populum, gaudens atque lætus om-
nipotenti Domino Deo nostro offerre satagis,
cujus tam pii operis perfectionem adhibere
nignitas tua anhebat, de quo jam repositam si-
bi in cælestibus arcibus præmiorum credat con-
sequi remunerationem.

Properantes siquidem ad vos præsentis soler-
tissimi viri, Haribertus scilicet abbas, & Do-
do comes, excellentiæ vestræ fidelissimi missi,
detulerunt nobis mellissuos, & nimis desidera-
biles syllabas a vestra præclara christianitate
directas. In quibus sollicitè nos de vestro fir-
mo atque incommutabili pollicitationis verbo,
& magnæ perseverantiæ constantia, quam in
apostolicis perficiendis causis gerere videmini,
certos reddere studuistis. Quod quidem nos
firmi & omnino freti in vestro benigno propo-
sito existimamus, sine tenus vos permanentes,
atque perfectius operaturos, id quoque beato
Petro Apostolorum principi, & prædecessori
domino & germano nostro beatissimo Siepha-
no papæ, polliciti estis.

Interea ferebatur, & hoc in eisdem vestris
apicibus, quia id, quod & præsentis de parte
vestra velle habuistis nos debere cognosci ex
scriptis, nequaquam propalare maluistis, sed in-
formatis de singulis causarum meritis (g) præ-
fatis vestris missis, quæ nostris deberent inno-
tescere auribus, & ita juxta ut a vobis præ-
cepta sunt, egerunt, quod quidem nos de sin-
gulis, quæ nobis affati sunt, liquidius eos in-
formavimus, qualiter nostram vitam a Deo
instructæ regali vestræ potentie enarrare de-
beant. Sed & præsentis nostros missos, idest
Joannem Subdiaconum & abbatem, atque Pe-
trum primum defensorem cum eis pariter ad
vestra regalia direximus (h) vestigia, quos pe-
timus benigne solite a vobis suscipi, & quic-
quid vobis ex nostra informatione enarrave-
rint; eis in omnibus (i) credere jubeatis, ut
perfecta liberatio atque exaltatio sanctæ Dei
ecclesiæ, & fidei orthodoxæ proficiat, & me-
rito repositam vobis in cælo consequamini mer-
cedis coronam.

Deus autem omnipotens, qui in excelsis ha-
bitat & humilia respicit, qui palmo universum
mundum concludit, in cuius manu omnia re-
gno-

(a) *Lamb.* juxta post. seriem.

(b) *Idem.* præfatos.

(c) *Lamb.* ut solite nostris petitionibus ea ipsa nobis restitui disponendum adcommodare jubeatis, ut vestra
solita &c.

(d) *Etenim eo.* *Lambec.*

(e) & præsentis temporale regnum in longo senio

(f) *Cicero. Summ.* 23. apud Bar. & Centuriar.

(g) *Lambec.* præfatis vestris missis, quæ nostris

debent &c.

(h) *vestigia.*

(i) *Lambec.* credere jubeatis: & ita de causis sanctæ Dei eccle-

siæ, sicut magnam post Deum in vobis habemus fiduciam, disponere jubeatis; ut &c.

ANNO
CHRISTI
717

gnorum iure consistunt, sua vos protegat gratia, & ex celo vobis tribuat victorias, subiiciens vestro regali culmini omnes adversantes nationes, & utique ac prosperis temporibus regni gubernacula faciat possidere cum excellentissima filia & nostra spiritali commatre, benignissima regina, dulcissima vestra conjuge, atque amantissimis natis Carolo & Carlomanno, excellentissimis regibus, & nobilissima atque excellentissima Gisia nostra spiritali filia, & vitam eternam per infinita vobis tribuat possidendam. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Pippinum regem per Vvitharium episcopum atque Dodonem, & Vvichardum directâ, in qua continentur gratiarum actiones, ejusdem papæ fidei constantia, ut nullus favor, aut terror ab ejus amore aut charitate ullo modo possit separare.

(a) Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum, & patri suo Romano Paulus papa.

Cod. Carolini
XX.

Ad referendas gratiarum actiones præclaræ ac benignissimæ excellentiæ vestræ ob tanta beneficii præsidia sanctæ Dei ecclesiæ, & populo Romano a vobis irrogata, nullus, ut opinor, humanus sermo sufficere valebit. Neque præmia hujus mundi ad horum remunerationem digna vobis possunt rependi. Verumtamen est unus, solus, & verus in tribus (b) subsistans consiliens Deus, qui iusta (c) regni gaudia, & victoriæ triumphum impertire, ac retribuere excellentiæ vestræ potest. Interea properantibus ad nos, Vvithario scilicet, reverendissimo fratre & coepiscopo, atque Dodone (d) Vvichardo, fidelissimis vestris missis, obtulerunt nobis mellissimas ad desiderantissimos apices, a vestra destinatos christianissima excellentia. Quos intuentes, protinus agnita prosperitate vestræ lætitiæ solito exultationis gaudio interna pectoris nostri viscera redundaverunt, Creatorem nostrum ac redemptorem Dominum Deum continuis precibus implorantes ut eum nos ac sedulo de vestra ampliori iucunditate, & celitus de hostibus concessis vobis victoriis annuat gratulari. At vero excellentissime fili, & spiritalis compater, per easdem honorabiles vestras syllabas certissimam nobis solitiæ pollicitationis fiduciam contulistis; vos firme a perseverantia decertaturos fore ad defensionem sanctæ Dei ecclesiæ, & universi populi Romani atque totius provincie, iuxta id, quod pollicenti estis beato Petro & ejus vicario, prædecessori nostro, Domino & gerimmo in eo sanctæ recordationis Stephano papæ, & in ea vos ipsos fidei permanens. Et profecto, bone christianissime atque a Deo instituite rex, magna nobis in hac credendi materia (e) conferitur. Nec enim aliter fidelium mentes æstimare possunt, quam id quod crebro a vobis pro intuitu operatum cernimus, & rei experimento didicimus.

Sed bene potentissime regum, ecce nunc opportunitas, ecce necessitatis dies cogunt, &

A tempus ingruentis quantocius christianitas vestra lataget. Nos quippe post Deum, & ejus sanctam gloriosam genitricem atque sacratissimos ipsius apostolos, fiduciam nostram alibi non habemus, nisi in vestram præclaram excellentiam. Tu enim post Deum, nobis refugium, christianissime, tu cum Dei brachio firma existis opitulatio, & vestri a Deo confortati regni securitas, nostra est immensa lætitia: (f) quo tam nos, quamque universus noster populus istius provincie (divina vos satisfaciat majestas) firmi atque immobiles in vestra charitate ac dilectione, & regni vestri a Deo protecti Francorum, amoris constantia permanentes permanebimus, & nullus nos poterit humanus (g) favor aut terror a vestri amoris dulcedine, charitatisque affectu separare; sed una (h) nobis erit in vestro amore vita, ac mors.

Quia vero innotuistis; ob hoc vos præsentem direxisse missos, ut agnoscere per eos voluissetis, utrum nobis a parte Langobardorum plenarie factæ fuissent justitiæ, an non; ipsi omnino causæ meritum comperti sunt, & callidam versutiam, atque solite falsiloquam propositionem eorumdem vestrorum, nostrorumque amulorum agnoverunt, eisque ad vos revertentibus, Deo propitio, vestris propalabunt in auribus. Eis denique de singulis, quæ a vobis injuncta habuerunt, nobis referentibus, singillatim de omnibus responsum reddentes, in eorum posuimus ore, quæ vestræ excellentiæ suggerere debeant, effectum ex hoc a vestra adipisci optantes excellentia.

Deus autem omnipotens de throno suæ majestatis super vos, regnumque vestrum, atque amantissimam conjugem præcellam reginam, spiritalem vero commatrem nostram, atque dulcissimos vestros quidem carnales natos, nostros autem spiritales filios, nec non & super universum Francorum populum, respicere dignetur, & sui brachii dexteram super vos extendat, atque victorias vobis de celo concedat, omnesque adversarios ante faciem vestram prosternat, & præsentem vitam longo tenio, & futuram beatitudinem vobis tribuat perenniter possidendam. Deus ite incolumem custodiat, excellentissime fili.

Item exemplar ejusdem papæ ad domnum regem Pippinum per Flavinum capellanum, & Joannem Subdiaconum & abbatem atque Pamphilum defensorem regionarium sanctæ Ecclesiæ (i) directâ: in qua continentur gratiarum actiones, de ipsis missis, qualiter una cum missis imperialibus honorifice suscepti sunt &c.

(h) Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum & patri suo Romano Paulus papa.

Cum regalis potentie culmen plus fidei virtute, quam bellatorum armis videatur præsidio, & fortitudine circumtegi, quid mirum, & vere orthodoxe regum, si studiorum vestrorum conatus (l) ad protegendum Dei institutionem, ac fidei Christianorum centuram,

ANNO
CHRISTI
717Cod. Carolini
XX.

(a) Græf. Summ. 22. apud Bar. & Centuriat.

(b) Latro. cultus regni.

(c) Latro. quoniam tam nos.

(d) Idem directâ.

(e) Græf. Summ. apud Bar. & Centuriat.

(f) Græf. Summ. apud Bar. & Centuriat.

(g) Græf. Summ. apud Bar. & Centuriat.

(h) Græf. personis.

(i) Græf. Wulchardo.

(j) Idem favor atque terror.

(k) Idem nûs in vestro.

(l) Græf. confertur.

(m) Idem nûs in vestro.

(n) Lomb. ad profligandum.

ANNO
CHRISTI
717

ram, impensius imminere non desistat, & ob hoc & celestis vobis victoria datur, & prospera a redemptore nostro credite præcellentiam vestram fore largitura. Remaneantibus siquidem ad nos missis nostris, quos ad vestram præclaram excellentiam directos habuimus, Joanne videlicet subdiacono & abbate, atque Pamphilo defensore regionario spiritualis matris vestre sanctæ nostræ ecclesiæ, una cum vestro misso Flavino capellano, attulerunt nobis honorabiles & nimis desiderabiles christianitatis tam litteras, quas cum nimio jucunditatis gaudio suscipientes ac relegentes, protinus earum adlectio, tamquam suavitatis fragrantia nos adficiens, ac salutaris providentiæ fomento medens, letos effecit.

Porro christianissime rex, amantissime fili, & spiritualis compater, innotuit benignitas vestra, qualiter nostri ac imperatoris missi a vobis suscepti sunt, & quemadmodum illis de singulis, quæ præclaro culmini vestro affati sunt, respondere studuistis, eos pro amore fautoris vestri beati Petri nequaquam suscipi, aut illis responderi adquiescentes absque nostrorum missorum præsentia. Seder ipsi nostri legati ea ipsa nobis retulerunt. Unde licet nos ob tantam cordis vestri sinceram affluentiam, quam erga spiritalem matrem vestram Dei ecclesiam, & nostram fragilitatem habere videamini, digna rependere valeamus. Est tamen protector vester Dominus Deus noster, qui vos regnare iussit, & sanctam suam ecclesiam ad defendendum vobis commisit, qui dignam præmiorum in præsentia ac futura vita præcellentiam vestram rependere potest remunerationem.

Itaque & literas, quas vobis, simulationis ac illusionis causa, ipsi imperiales missi attulerunt, nobisque a vobis directas suscipientes, earum agnovimus seriem & omnino in hoc benignitatis vestre pia consideratio exultationis lætitiæ nobis intulit, quia vere constat, non pro humano favore, sed pro Dei timore, ita vos peregrisse. Sed & ea, quæ præfati nostri missi cum imperialibus missis de observatione fidei orthodoxæ, & pia patrum traditione, in vestri præsentia disputantes altercati sunt, nobis liquidius per eadem vestra scripta innotuistis, simulque & exemplar literarum, quas præfato imperatori direxistis, responsionis quippe (a) modum, & solutionem petitionum, de his, quæ ab eo vobis intimata sunt, nobis dirigere a Deo illustrata excellentia vestra annuit: verum etiam, & quemadmodum eisdem imperialibus missis responsum reddidistis, & unum ex eis (b) Anthi nempe spatarium cum vestris missis regiam direxistis urbem, & alium videlicet Synestum eunuchum apud vos denituitis: simili modo nobis minutius intimastis. Agnitisque omnibus a vobis pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ, & fidei orthodoxæ defensione, peractis, lætati sumus gaudio magno, & ita nobis placabilis existunt, sicut certe, non hoc humano consilio; sed Dei providentiæ intuitu, vos talia egisse ac respondisse ambiguum non est. Vere enim, Domine rex, fili christianissime, & spiritualis compater, spiritus Dei intimi cordis tui illustrat præm con-

siderationem, & qui spiritus sancti gratia redundat, non alius nisi quæ spiritalia sunt, exuberat, quoniam cor potentis vestre in manu Dei consistens, in suo proculdubio illud inclinat beneplacito.

Direxistis siquidem nobis per eadem vestra scripta significantes, quod nulla susceptionum blandimenta, vel promissionum copia vos possit avellere ab amore & fidei promissione quam beato Petro principi apostolorum, & eius vicario prædecessori & permanso nostro sanctæ recordationis domino Stephano papa polliciti estis: sed in ea ipsa vos charitate, & sponsonis fide tenus fore permanentes. Et quidem nos, præcellentissime regum, experimento comprobavimus, vos firma atque robustissima constantia in ea ipsa sponsonis in finem permanere; & in vobis confidimus, quod si universi mundi thesaurorum copia in conspectu vestro (c) offeratur ac tribuatur, nullo modo in aliam partem vestram firmam, & a Deo impulsam mentem declinare, (d) inflectereque valebit, quoniam vos omnipotens Dominus præ cunctis regibus sæculi elegit, & in vobis complacuit, ut vestro certamine sancta universalis Dei ecclesia Romana, & caput omnium ecclesiarum, ac firmamentum fidei christianæ, ab impugnatorum insidiis liberata extitisset, & illud, quod a constitutione sæculi Dominus per vos perfici decrevit, ecce mirabiliter operatum est.

Unde magnam post Deum in vestro regali culmine spei fiduciam habemus, quod perfectius ipsa sancta Dei ecclesia, atque hæc miserissima & afflicta Provinciola a perfidia inimicorum liberetur, quia antiquus humani generis hostis non desinit inimicorum corda pulsare, ut suas jaculentur solite insidias. Sed bone orthodoxe, tuo solito certaminis præsidio, eorum cum Dei virtute stude constringere malitiam, ut sancta Dei ecclesia & populus ejus peculiaris perfectius ab inimicorum sævitia liberetur, & merito suffragiis apostolorum circumsepti, mercedis vobis in celo repositam coronam consequi mereamini. Direximus itaque excellentiæ vestre, juxta ut intimastis, signum nostrum per præsentem missum vestrum. Interea & hoc innotescimus christianitati vestre, quod jam sæpius nos petisse dinoscitur (e) Tassilo Bavariorum dux, ut nostros missos ad vestram præclaram excellentiam dirigi annuissemus, ut ea inter vos provenirent, quæ paris sunt. Unde nos data occasione libentissime nostros missos, idest Philippum dilectum filium nostrum presbyterum atque Ursium (f) nostrum etiam fidelem ad vestri præsentiam visum sumus direxisse, transacto Majo mense; eo videlicet modo, ut qualiter vestra fuisset voluntas, ita peragere debuissetis. Et properantibus ipsis nostris missis usque Ticinum, adversa suspitione arreptus Desiderius Langobardorum rex, minime eos permisit ad vestram a Deo conservatam excellentiam (g) pertransire; tamen & easdem literas, quas vobis dirigebamus, infra hæc nostra scripta christianitati vestre transmisimus. Itaque & hoc a Deo protectæ christianitati vestre aptum duximus intimandum. Quod relectis imperialibus litteris

(a) Idem. modo.

(b) Idem. Anthium. Græc. Forte Antimum, seu Anthymum.

(c) Lamb. offeratur.

(d) Idem. condescendereque.

(e) Idem. Tassilo Bavariorum dux.

(f) Idem. consiliarium nostrum & fidelem

(g) Idem. pertinere gradiendum, tamen &c

ANNO
CHRISTI
717.ANNO
CHRISTI
717.

teris vobisque (a) desertis per (b) præfatos Anthi spatarium & Synellum eunuchum, quas nobis ob earum seriem intuendam pro amore beati Petri fautoris vestri, dirigere dignati estis, repetimus ei adnexum, quod vestri ac nostri homines, qui ipsas imperiales syllabas, quas vobis nobisque directæ sunt, vel diriguntur, interpretantur non juxta, ut ibidem exaratum est, sed aliud pro alio false interpretari audent; (c) & missi qui inter partes properant, non sicut illis injungitur, sed acceptilationis præmio corrupti, alia pro aliis deferunt. Et in hoc perpendat vestra excellentia, quanta est inimicorum malitia, dum contra animas eorum, non quas veritatis sunt, sed per hanc occasionis versutiam iniqua proferunt mendacia in id, quod nec suis nec vestris, ac nostris credant missis. Dum & vos satisfacti estis de vestris hominibus, simili modo & nos de nostris, quod nullo modo hoc agere penitus præsumant.

Satisfaciat omnipotens Deus, qui cordis ac rerum scrutator est, mellissimum cor excellentiæ vestræ, quod nequaquam nostrum quispiam, ut ipsi adierunt, talia agere perpetravit. Sed in hoc vehementer (d) idem imperator imperator irascitur, & occasionis versutias adhibet, pro eo quod nequaquam siluimus ei prædicandum ob constitutionem sanctarum imaginum, & fidei orthodoxæ integritatem. Nam illud in ipsis suis apicibus (e) adferunt, quod dilectus filius noster Christophorus primicerius & consiliarius, sine nostra auctoritate nobis quasi ignorantibus, suggestiones illas, quas sæpius ei direximus, fecisset, & alias pro aliis ejus ac vestris missis relegisset. Et in hoc testem & judicem proferimus Deum, quod ita nequaquam est. Nihil enim ipse noster consiliarius extra nostram voluntatem aliquando egit, vel agere præsumpsit; quoniam nostri prædecessoris ac germani domni Stephani papæ, simul & noster sincerus atque probatissimus fidelis existit, & in omnibus existit. Et satisfacti sumus de ejus immaculata fide, & firma cordis constantia: & ob hoc credimus, illud, quod nobis false profertur, non improprium, sed bravii coronam nobis a Deo computatur, & ideo utrique nobis Dominus adiutor est, & non timebimus quid nobis faciat homo. Habebimus enim post Deum & clypeum protectionis, & arma virtutis, vestram a Deo illustratam præclaram excellentiam. At vero christianitas vestra suos jubeat inquirere missos, & in omnibus vos satisfaciatis, quoniam mendacium contra nos idem adierunt imperator, eo quod eam direximus suggestionem, eis relegentes pariter cum ipsis quas direximus confirmavimus, tamen & ejus exemplar a nobis vobis directum apud vos habere videmini.

His præmissis, flexis poplitibus una cum universa plebe Dei (f) polorum cælorum opificem Dominum Deum verum exoramus, ut nobis præsentis vitæ longævitate cum magna de hostibus victoria concedat, & æterna gaudia tam excellentiæ vestræ, quamque christianissimæ reginæ, filię & spiritali nostræ com-

amatri, amantissimæ vestræ conjugis, atque dulcissimis nativis excellentissimis Carolo, & Carlomanno regibus Francorum, & patriciis Romanorum largiri dignetur. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Pippinum regem per Petrum presbyterum directæ: in qua continetur (g) abbasia tum Remedii episcopi, (h) & Audacarii comitis, qualiter justitias beati Petri Apostolorum principis apud Desiderium quondam regem ex parte (i) receperit, & reliquas justitias faciendum pollicitus est.

B (k) *Domno excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.*

Qui excellentia vestra merito bonorum operum, superno examine, fuerit comprobata, ipsi jam in manifesto rerum exhibitarum effectu demonstratum est: dum nimirum, ad prædesuper divinæ sapientiæ participatione, regalis fastigii sceptræ cælesti benedictione constat (l) effectus promeruisse. Unde cum sibi hanc ab omnipotente Deo gratiam missam eximietas vestra non ambigit, protecto ei placere, qui eam contulit, totis intendit nisibus, & pro ejus quam suo eruit, divino nutu, certamine, scilicet sanctæ universalis ecclesiæ, & exaltationis vigore, decertare non desistit cordis sui oculis a Deo protegentia eximietas vestra, adhibens illa, quæ sibi pro hujuscemodi laboris fructu a beato Apostolorum principe Petro, cælorumque regni clavigero, æthereæ promissa sunt præmia. Ubi jam non humana inter homines gloria, sed inter Angelos divina nunquam amittenda felicitate gaudetur. Exultaque & lætare felicissime rex, quia tuo, annuente Deo, certamine sancta spiritalis mater vestra, universalis Dei ecclesia, ab æmulatorum insidiis erepta atque exaltata triumphat. Fidesque orthodoxa tuo zelo & fortitudinis brachio illibata ab hæreticorum jaculis consistit.

Pro quo beatus & justus effectus es in omnibus operibus tuis, fili dulcissime, & spiritalis compater victoriosissime, eximieque rex. (m) Innotescimus siquidem præcellæ christianitati vestræ, quod nuper dum ad nos (n) conjunxissent fidelissimi vestri, scilicet a Deo amabilis Remedius vester, atque (o) Autharius gloriosissimus dux, constitit inter eos, & Desiderium Langobardorum regem, ut per totum instantem Aprilem mensis istius (p) XIII. indictionis, omnes justitias Fautoris vestri, beati Petri apostolorum principis, omnia videlicet patrimonialia, jura etiam & loca, atque fines, & territoria diversarum civitatum nostrarum reipublicæ Romanorum, nobis plenissime restitueret. (q) Unde ex parte quidem easdem justitias nobis idem Langobardorum rex fecisse dignoscitur, & reliquas omnes justitias se proficitur, atque omnino spondet nobis esse facturum. Quapropter nos impensius (r) præfatus Desiderius Langobardorum rex obsecratus est, ut ve-

(a) Gress. delatis.

(d) idem idem.

(g) Gress. legatio.

(h) Gress. Summ. 10. Bar. & Cent.

(i) Gress. pervenissent.

(j) idem.

(b) Lamb. per præfatos Anthinum spatarium.

(e) idem adferunt.

(f) idem & Andegarii.

(i) idem efficacia.

(o) idem Andegarii.

(p) idem.

(c) Sed missi.

(f) idem. polorum ac cælorum opificem Dominum Deum nostrum.

(l) Lamb. receperunt.

(m) Lamb. Indicamus.

(n) Lamb. XIII.

(r) idem. præfatus.

ANNO
CHRISTI
717.ANNO
CHRISTI
717.

ut vestra a Deo protecta excellentia nostris apostolicis relationibus intimare debuissimus. Et ecce sicut nostro, post Deum liberatori, hoc ipsum eximie atque sublimissime a Deo protecte christianitati vestre per has apostolicas nostras innotuimus syllabas. Dirigentes magnopere ad vestram a Deo inspiratam precellam sublimitatem presentem dilectum filium nostrum Petrum presbyterum, quem petimus, benigno solite aspectu a vobis suscipi, & cum effectu atque prospero nuntio, de perfecta plenariaque iustitia diversarum causarum fautoris vestri beati Petri Apostolorum principis, ad nos remeandum absolvere dignemini si vero in ea, (a) quæ præfatus Desiderius rex, vel ejus Longobardorum gens, profluentes pollicentur, permanserint sponcione, nobisque omnia, secundum ut constitit, & (b) pactorum fœdera continent, restituta ab eis nobis fuerint, tunc a Deo conservandæ excellentiæ vestræ meritum intimantes innotescemus (c) ei.

Unde obsecrantes petimus, & obnixè deprecamur, imo & conjuramus te excellentissime atque christianissime rex, amantissime fili, & spiritalis compater per omnipotentem Deum & beatum Petrum, qui te in regem unxit, ut perfectius ea, quæ pertinent ad exaltationem, & (d) ad ampliata liberationem sanctæ Dei ecclesiæ, & istius a vobis redemptæ provinciæ, sicut beato Petro, & nostro prædecessori pontifici sanctæ recordationis domno & germano nostro beatissimo Stephano papæ polliciti estis, cuncta perficere, & adimplere jubeatis: quatenus promissam, & expositam vobis mercedis coronam de manu omnipotentis Dei nostri misericordis, ut sua vos circumtegat gratia, una cum dulcissima conjuge excellentissima regina, filia, & spiritali nostra commatre, atque amantissimis natis, (e) idest præcellis regibus, & præsentis regni culmen & triumphum victoriæ possidere, & æterna gaudia in celestibus regnis cum Sanctis perfrui concedat. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad Domnum Pippinum gloriosum regem, per Georgium episcopum (f) directæ, in qua continentur gratiarum adiones pro liberatione sanctæ Dei ecclesiæ, & in embolo postulat, ut filium ejus, qui tunc natus fuit, ex sacro baptismatis fonte excipere mereretur

Cod. Carol.
ad XXIV.

(g) Domino excellentissimo filio nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum, & patricio Romanorum Paulus papa.

Solet epistolaris (b) latio mentem (i) semper vi sua reficere, & materia quodammodo charitatis existere. Quia ergo spiritalium dilectio sincera filiorum paternos sustinet desideranter affectus, summa nos cum alacritate implere convenit, quod puræ conscientie depositus affectus, & licet ad reddenda paternæ charitatis officia, prolixitate itineris imminente, raritas portitorum impediatur. Quotiens autem

necessitas inciderit occasionis, excellentissimam christianitatem vestram non desistimus scriptis discurrentibus visitare, & honore solito (k) amplectentes (l) utilitate quatenus hoc (m) quod oculis carnalibus (n) presentium videre non possumus, eos aliquatenus scriptis valeamus alternantibus intueri. Itaque ita ubique (o) Deo illustrante, excellentiæ vestræ merita diffusa divulgavit opinio, ut ex rebus ab ea gestis, omnibus laudabiliter demonstraretur. Unde in quantum valet nostri oris assertio, protensa laudationis attestazione, vestræ eximietati gratiarum reddentes adiones, aptum prospeximus, presentem sanctissimum atque reverentissimum fratrem Georgium, & coepiscopum nostrum illuc utque ad vestra præclara Deo (p) inevitabilia transmittendum vestigia, cui singulatim omnium spiritalis matris vestræ sanctæ Dei ecclesiæ, & istius a vobis redemptæ provinciæ utilitatum necessitates, a Deo protegendæ sublimitati vestræ excellentiæ referendas commisimus.

Sed petimus a Deo servare fili & spiritalis compater, benignissime rex, nosterque post Deum liberator, & obnixè deprecamur, ut jubeas eundem nostrum missum benigno, solitoque gratulationis aspectu commendatum suscipere, nostrisque postulationibus, quæ ad exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ, & maxime ad tuæ animæ mercedem, & æternam memoriam respicitur, a Deo impulsas benignitatis tuæ aures, & congruum atque velociorem de cunctis adhibere digneris effectum: quoniam, sublimissime regum, amantissime fili & spiritalis compater, ad hoc te omnipotens Deus sanctæ suæ ecclesiæ voluit, per manus beati Petri, liberatorem adesse, ut tuo solito præsidio plenissima salus, & redemptio sanctæ suæ Dei ecclesiæ, & istius provinciæ proficiat. Orantes Dominum Deum nostrum, quia actus vestros ita sua pietate disponat, quatenus excellentiæ vestræ præsentis vitæ spatia cum prosperitate disponat (q) victoria (r) regni gubernacula perfruens longeviter exsequatur, & ad promissionis æternæ præmia cum dulcissima conjuge, excellentissima regina, nostra spiritali commatre, & eximie natis, id est regibus, cum securitate pertingat, & in celestibus regnis cum sanctis & electis suis, utrosque vestrum idem omnipotens Deus faciat perenniter gratulari. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat

E M B O L U M.

Enterea sublimissime regum, nostræ perlaturum est notioni, quod Dei nutu, novum regem ex vestris visceribus ad exaltationem sanctæ suæ ecclesiæ omnipotens (s) Deus contulit. De cuius nativitate gaudio maximo semus relevati. Unde te obnixè petimus, ut a sacratissimo baptismatis lavacro eundem (t) maximum vestrum filium suscipere mereamur. Quatenus duplex Spiritus sancti gratia (u) in medio nostrum, & geminæ felicitatis nobis oriatur lætitia.

Item

(a) Græf. quam. (b) Lamb. pactum fœdera continentur. (c) Idem. rei. (d) Græf. ampliore. (e) Lamb. item. (f) Lamb. directæ. (g) summ. 19. apud Bar. & Cent. (h) Idem. relatio. (i) Lamb. semper visitatione reficere. (k) Idem. amplectentes salutare, quatenus hoc, quod oculis carnalibus presentes videre non possumus. (l) Græf. vide- tur hoc etiam respondendum: visitare. (m) Idem. hoc quod. (n) Idem. presentes. (o) Lamb. a Deo illustrata excellentiæ. (p) Idem. imitabilia. (q) Idem. ut cum victoria. (r) Græf. victoriæ. (s) Lamb. Dominus. (t) Idem. non habet maximum. (u) Idem. fiat in medio nostrum. Concil. General. Tom. XII. Q9

ANNO
CHRISTI
717.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Pippinum regem per Langobardorum directæ, in qua continentur gratiarum actiones, & uberrimæ benedictiones pro vita & incolumitate ipsius, vel Domini Caroli, & Carlomanni, nobilissimis literis ejus, volens adiutorium obtinere, cum multis adjurationibus contra Langobardos, (a) & in embolum continetur præceptum, quod Marino presbytero direxit, de titulo Chrysogoni, & de libris, quos ei transmissit.

(b) *Domno excellentissimo filio, & nostro spirituali compatri Pippino regi Francorum, & patris Romanorum Paulus papa.*

Sed Carolus
est 717.

Properans ad nos literarum transvector, Langobard. scilicet, illustris vir, fidelis eximietatis vestræ missus, detulit nobis nectarem atque florigeram a Deo protectæ excellentiæ vestræ syllabarum relationem. Cujus adnexam paginam enucleatius perferutantes, quæ textus ejus loquebatur, ad singula comperimus. In ipsis quippe sublimitatis vestræ affatibus desiderabilem nobis, & super omnia hujusmodi delectamenta (c) amplexabilem sospitatis vestræ lætitiā agnoscētes, uberiore nostri animi ovante gaudio, maxime lumus relaxati, in id quod optata nostri promeruitur compere cordis. Et postmodum nostris a vestris Deo imitabilibus vestigiis reverentibus missis, & ea ipsa vestræ prosperitatis gaudia deferentes (d) a nobis in responsis gemina exaltationis jucunditas nostro inserta est cordi. Nam & dum in auribus omnis sacerdotum, cleri, etiam optimatum, & reliqui populi, ampliata vestra insonuisset prosperitatis lætitia, & ex hoc nimio repleti gaudio gratulantes, exultarunt una nobiscum in Domino, agnita nimirum proprii post Deum defensoris sospitate.

Porro excellentissime & a Deo servate fili, & spiritualis compater, vehementi dilectione vos erga amorem apostolorum principis beati Petri atque circa nostram (e) charitatem vos Pagnare experimento didicimus, præsertim dum ipsa excellentiæ vestræ epistola charitatis calamo cernitur esse conscripta. Etenim ex corde lingua tinxerat, quod in chartæ refundebat paginam. Quamobrem magnas gratiarum actiones a Deo protectæ excellentiæ vestræ referimus, quoniam dum nimirum divina te clementia per interventum sui principis apostolorum, defensorum, atque opitulatorem, benignissime rex, sanctæ suæ constituit ecclesiæ, cura vestræ eximietati (f) insistat perfectam redemptionem istius Provinciæ atque exaltationem hujus sanctæ ecclesiæ procurare. Unde Domini Dei nostri, una cum universo populo nobis commisso, imploramus clementiam, ut sua vos protegat gratia; & victoriam vobis de cælo ministrans, cunctas barbaras nationes vestris subjiciat vestigiis, & longæviter regni gubernacula faciat promereri, una cum dulcissima conjugē vestra excellentissima regina, spiritale nostra commatre, & vestris, nostrisque amantissimis natis, domino Carolo & Carlomanno potentis-

simis regibus, & Domna Gisla excellentissimæ, & vitæ æternæ cum electis Dei concedat gaudia.

Peto itaque & deprecor te, excellentissime fili, spiritualis compater, atque per omnipotentem Deum & corpus beati Petri, cujus & optimus fidelis existis, conjuro & maximis supplicationibus deprecor, quatenus jubeas sedule in tuo sancto & a Deo inspirato mellifluo corde (g) confertum retinere. Illud quod vos sanctæ recordationis domnus & germanus noster beatissimus Stephanus papa Dei nutu admonuit, atque deprecatus est peragendum, & in ea charitate atque amicitia permanere, cunctaque qualiter vos terribili adhortatione (h) petiit ad id Bimplere, & effectui mancipare jubeatis, ut perfectam mercedem, & repositam plenissimæ redemptionis nostræ coronam a justo iudice omnium conditor, Domino Deo nostro, qui vos in regem unxit, consequi mereamini, (i) & gaudia æternæ beatitudinis cum sanctis & electis Dei, dum plebem Dominicam perfectius liberans, atque sanctam Dei ecclesiam defendens, divinæ majestati (k) illæsum a sævientium malitia præservaveris. Pro quo & magnam post Deum, benignissime rex, in tuæ pollicitationis sponione, quam beato Petro contulisti, spei gerimus fiduciam, una cum omni populo istius provinciæ a vobis redempto.

Salutant itaque communem excellentiæ vestræ christianitatem cuncti sacerdotes, & clerus istius sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ. Salutant vos & cunctus procerum senatus, atque diversi populi congregatio, optantes una nobiscum, de vestra amplissima prosperitate, & uberrima lætitia diu gaudere, & in Domino Deo salutari nostro exultare. In columem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

E M B O L U M.

Per aliam quippe epistolam suam a Deo protecta eximietas vestra sicut certe suo bene cupienti patri direxit, quatenus titulum Dprotektoris vestri beati Christi martyris Chrysogoni cum omnibus sibi pertinentibus dilectissimo atque fidelissimo vobis Marino presbytero concedere deberemus. De quo (l) præceptum nobis dirigi petistis, quod nempe ob vestram dilectionem, & in eo quod fidelis vester, nosterque idem sanctissimus atque dilectissimus Marinus presbyter existit, præfati tituli præceptum, cum omnibus locis & possessionibus sibi pertinentibus, urbanis vel rusticis vobis exaratum, atque manu nostra roboratum, per harum latorem direximus eximietati vestræ deportandum. Direximus etiam præcellentiæ vestræ & libros, quantos reperire potuimus, idest antiphonale & responsale, insimul artem grammaticam Aristotelis, Dionysii Ariopagiti libros, geometricam, orthographiam, grammaticam, omnes græco eloquio scriptores, nec non & horologium nocturnum.

Item

(a) *Græf.* & in embolo. *Lamb.* & in embolo continetur de præcepto quod

suad Bar. & Cenur.

(c) *Lamb.* amplexabilem.

(f) *Idem.* insistit.

(g) *Græf.* compertum.

(e) *Lamb.* adhortatione adjuravit, implere, & effectui mancipare jubentis, ut

(h) *Idem.* illæsum a sævientium malitia præservaveris.

(b) *Græf.* Summ. 12.

(i) *Idem.* caritatem

(j) *Idem.* & gaudia in

(l) *Idem.* & præceptum vobis.

A N N O
CHRISTI
717.

Item exemplar epistolae ejusdem papae ad Dom-
num Pippinum regem per (a) VVulfardum
& socios ejus directae; in qua continentur
uberrimae laudes, & de missis apostolicis,
vel Graecorum (b) in Francia morantibus,
seu de (c) Georgio, & Petro.

(d) Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali
compatri Pippino Francorum regi &
patricio Romanorum Paulus
papa.

Cod. Carol.
c. XXVI.

(e) **V**otiva cordis nostri desideria, & inti-
mi pectoris affectum, ut vestram ex-
cellentiam beneficiorum (f) suffragia, Sanctae
Dei ecclesiae vota proferentes, optabilem nimis
que amabilem salutem praecellat Christianitati
vestrae, atque excellentissimae, & nostrae beni-
gnissimae filiae, & commatri, optimae reginae,
simulque amantissimis ac praeclaris vestris, no-
strisque in Christo amabilibus filiis Carlo, &
Carlomanno excellentissimis regibus Francorum,
& patriciis Romanorum, nec non & omnibus
reverentissimis fratribus nostris, ac dilectissi-
mis nobis episcopis, presbyteris, etiam religio-
sis abbatibus, simulque & cunctis optimatibus,
judicibus, ducibus videlicet & comitibus, nec
non & universo a Christo protecti Francorum
regni populo, vobis subjacentibus, destinamus
perennem salutem. Persistentes etiam una nobis-
cum & in osculo charitatis vos amplectentes,
universi Sanctissimi fratres nostri episcopi, pre-
byteri etiam, & cunctus sanctae, & spiritalis
matris vestrae Romanae ecclesiae clericorum or-
do, & procerum, (g) optimatum, & universi
Romani magni vel minoris congregatio, sedu-
lis interventionibus pro vita, & incolumitatis
vestrae laetitia, celsitudoque vobis concedendis vi-
dioris, divinam nobiscum deprecantes clemen-
tiam. Et vere debitum vobis est, excellentissi-
me fili, nosterque post Deum defensor, ac li-
berator solitae honorificentiae affectum persolve-
re, & impensius salutationis verba promere,
& ea, quae ad regni vestri immensam (h) ex-
ultationis laudem, & animae vestrae salutem
respiciunt, amplissime (i) prolatori.

Igitur regressis nostris missis, quos ad vestram
regalis clementiae vestigia destinatos habuimus,
Petro scilicet notario regionario sanctae nostrae
ecclesiae, & Joanne mansionario confessionis
basilicae fautoris vestri beati Petri, conjungen-
tibus etiam & vestris missis (k) VVulfardo
nempe, ejusque sociis, protulerunt nobis hono-
randas, nimirum desiderandas syllabas praecel-
lentiae vestrae. Quas cum in conventu fratrum,
consacerdotumque meorum, & cleri atque cun-
cti laicorum ordinis cœtu legissemus, nostri ac
vestri missi, ea sibi a vobis injuncta, de ve-
stra immutabilis mentis constantia, & purita-
tis integritate, quam pro spe sanctae Dei ec-
clesiae, & fidei orthodoxae habere videmini, re-
tulissent, illico nimio gaudio repleti, elevatis
ad aethera oculis, extensisque palmis immensas
omnipotenti Deo nostro, & vestrae excellentiae

(l) tulimus grates, angelicam illam pro vestris
meritis divinae ejus potentiae canentes laudem:
(m) *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax ho-
minibus bonae voluntatis.* Neque enim bone rex
aliter mentes fidelium credere poterant, (n)
quam quod in earum ex operibus cernentes
comperimus a vobis peractum, qui pro intuitu
humanas suasionem, & inanes promissiones re-
spuentes, nihil amori & certamini, (o) quod
erga beatum Petrum geritis, praepone-
re malistis. Sed omnia terrena lucra, velut lutum,
quod pedibus concutatur, reputantes, ei vos
placere, ejusque mandatis totis assibus obtem-
perare vestram imminet cura. Et idcirco, ecce
bone rex, praecellens fili, & spiritalis compater,
thesaurizasti tibi thesauros infinitos in sideris
arcibus, ubi ergo non praevalet, nec timea ea
quae justis tribuenda sunt, consumi possunt,
dum ita mirabiliter praecellens excellentiae vestrae
opera rutilant, quis de vobis quoquomodo
ambigere possit, dum ea quae beato Petro pol-
liciti, & ob veniam vestrorum concedere stu-
distis delictorum, illibato ejus jure perenniter
permanendam conservare satagitis, & vestris a
vobis & a Deo conservandis magnis exhorta-
tionibus committitis. Et ideo nobis nimis, vel
cuncto populo nostro confidendum est, in hu-
jusmodi pro proposito immutabilis constantia
mentis, vos vestraeque soboles, & universum
regnum Francorum firmiter esse permansuros,
quoniam juxta, ut nobis excellentia vestra in-
notuit, scimus, cui credimus, & certi sumus.

De nostra itaque puritate, & dilectione,
quam erga vos, & cunctum a Deo protectum
regnum Francorum habere dignoscimur, credi-
mus iam vos plenissime esse satisfactos. Pro
quo ampliori certificatione Deum cœli testem
proferentes, in ea nos charitatis dilectione, quam
cum sanctae recordationis domino & germano
nostro beatissimo Stephano papa, & per eum
cum omnibus successoribus pontificibus vos ve-
straque soboles, & cuncta vestra proles, atque
universum regnum Francorum usque in finem
saeculi conservare spondidistis, & nos etiam at-
que nostros successores pontifices confirmemur
esse permansuros pro exaltatione sanctae Dei
ecclesiae & fidei orthodoxae defensione. (p) Nul-
la nos rerum qualitas ab eadem charitatis con-
firmatione potens poterit separare.

Dirigit itaque nobis excellentiae vestrae chri-
stianitas, significans de missis nostris, vestrisque,
atque Graecorum, qui a Regia urbe reversi
sunt, eos apud vos esse detentos, interim quod
aggregatis vestris sacerdotibus atque optimati-
bus, conjicere, seu perpetrare valeatis, quid
de his, quae vobis directae sunt, respondendum
sit. Et quidem hac de re aliter confidendum
non est a vobis responderi, nisi quae ad exalta-
tionem sacrosanctae spiritalis matris vestrae Ro-
manae ecclesiae. (q) Caput omnium ecclesiarum
Dei atque orthodoxae fidei, pertinere noscun-
tur; & quia quod semel beato Petro, & pro
aeternae vitae retributione obtulistis, (r) nulla
vos deberet ratione ab ejus jure & potestate
separare. Scimus enim quod nulla apud vos
sua-

ANNO
CHRISTI
717.

(a) Lamb. per Wulfardum (b) Idem. hic Francia (c) Gros. Cons. Gregorio episcopo
(d) Idem. Summarium 16. apud Bar. & Centur. (e) Lamb. votiva cordis nostri desiderio & intimi
pectoris affectu (f) Idem. suffragio (g) Idem. optimatum & universi populi Romani ma-
gni & minoris. (h) Idem. exultationis (i) Idem. prolatori
(k) Idem. Wulfardo (l) Idem. referimus (m) Idem. quae
(n) Lamb. quam quod ex operibus (o) Idem. quae
(p) Idem. capitis omnium (q) Idem. nulla per vos... separari
Cancil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
777.

suasionis fabulatio prævalet, dum divina verba, & apostolica documenta firmiter in vestro corde retinetis adnexa. Et ecce sicut nobis per vestras literas & nostras, vestrosque missos maximam confidendi materiam intulistis, præstolamur lætabunda hac de re nuntia a vobis suscipi; & solite de vestro benigno mentis proposito gratulari. Et hoc præcellsa christianitas vestra per eandem suas a nobis petiit Syllabas, Georgium episcopum, & Petrum presbyterum in vestro (a) permanere servitio, nos debere concedere. Et quidem præcellentissima vestra benignitas agnoscat, nos jamdudum de hoc vestræ obtemperasse voluntati. Per Andream quippe religiosissimum missum vestrum, sicuti poposcistis, in exaratis destinatis apostolicis syllabis, eos vobis dignoscimur concessisse. Intimantes, (b) ut sive retinendos, sive etiam absolvendos esse vestra fuisset voluntas, ita de eis peragere deberetis. Uode etiam & nunc in vestro voluntatis arbitrio relaxamus, aut qualiter vobis de eis placuerit (c) tam retinendos, quam absolvendos faciatis, dum semel a nobis vobis concessi sunt. Sed utinam ipsi placabiles in vestro possint esse servitio? Pro quo dirigite nobis quid de episcopatu prædicti Georgii, & de ecclesia, quæ prænominate Petro commissa est, peragere debeamus, ne amplius illis admonitis in nimiam neglectus incuriam deveniant.

Interea duos vestros missos, idest VVulfardum, & ejus socium secundum vestram præceptionem pro utilitatibus sanctæ nostræ ecclesiæ, spiritualis matris vestræ, in his partibus retinuimus. Illud præterea excellentia vestra innotuit, Desiderio vos Langobardorum regi direxisse, ut Saxulum puerum nostrum, qui a nobis fugam arripuerat, reddere deberet. Sed agnoscat Christianitas vestra, quod etiam vos creditum habere puto (d) conjunxisse hoc præterito (e) autum in tempore eundem Desiderium Langobardorum regem ad Apostolorum limina, causa orationis, eumdemque nostrum puerum secum deferens, nobis contradidit. Cum eodem quippe rege, pro justitiis inter partes pertificiendis, loquente, constitit, (f) ut vestris, ejusque missis per diversas civitates gradientibus, ipsæ præparatæ fuissent justitiæ. Et ecce Deo propitio, de partibus Beneventanis atque Tuscanensibus & fecimus & ad invicem nostras recepimus. Nam de ducatu Spoletino, nostris vel Langobardorum missis illic adhuc existentibus, ex parte justitias fecimus ac recepimus. Sed & reliquas, quæ remanserunt, modis omnibus, plenissime inter partes facere student. (g) In embolism vero direxit nobis a Deo protecta excellentia vestra, prælatum vos Desiderium admonuisse reges Neapolitanos, ac Capitanos (h) constringere ob restituenda patrimonialia protectori vestro beato Petro, illic Neapoli sita, (i) & largiri electis solite ad suscipiendam episcopalem consecrationem, ad hanc apostolicam properandi sedem. Quapropter maximas de hoc & de omnibus excellentiæ vestræ referimus grates.

His præmissis, omnipotens Dominus Deus

Anos sua vos continua protectione circumtegat, & ab omnibus adversitatibus eripiat & vestris vestigiis omnes barbaras subjacet nationes: concedens vobis & præfens regnum feliciter per multorum annorum curricula una cum amantissima conjuge & præcellsis filiis perfrui, & vitam æternam cum sanctis tribuat possidendam. Deus te incolumem custodiat, excellentissime fili.

Item exemplar epistolæ ejusdem pape ad Dominum Pippinum regem per Georgium episcopum & Stephanum presbyterum, seu Radbertum, missos directæ: in qua continentur gratiarum actiones pro defensione Sanctæ Dei ecclesiæ, & præfatus papa poscens ut Dominus rex Pippinus Desiderio, regi sub obsides restitueret, & pacis fœdera cum eo confirmaret.

(k) Domino excellentissimo filio & nostro spirituali compatri, Pippino regi Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.

Dum tam copiosam omnipotens Deus suæ benignitatis humano generi crebro irrogat misericordiam, valde administrandum est, quid retribuere ejus potentie divinæ, aut quas carminum laudes longanimitatis ipsius humana fragilitas referre valeat. Quod quidem nos tanto ejus relevati beneficio, licet meritis nequaquam suffragantibus, (l) nos ejus potentie melodicas persolvemus grates: tamen juxta psalmographi monita, (m) calicem salutaris accipiam, & nomen Domini incessanter invocabo, inquirens. (n) Magnus es Domine & magna opera tua. Magnificat namque anima mea Dominum, caro & lingua benedicit. Quoniam respiciens respexit super humilitatem nostram, & ad tam præcipuum pontificale culmen, non nostris prosequentibus meritis, provexit. Quamobrem dum, eo dignante, mediator Dei & hominum speculator animarum institutus sum, (o) commissa sic apostolaris cura provocat atque hortatur omnino, & indefinenter compellit, salutem populi Dei pio studio procurare, & pacem in cunctis gentibus cum magna cordis constantia prædicare: quoniam profectobeatitudinis gratiam promerentur, qui intrepide illam prædicare maluerint. Scriptum quippe est (p) beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Et rursum: (q) quoniam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona. Etenim excellentissime fili, & spiritualis compater, quoniam Deus omnipotens ex utero matris suæ te prædestinatum habens ideo, te benedicens, & in regem ungens, defensorem te & liberatorem sanctæ suæ ecclesiæ constituit. Pro quo ea quoque ad utilitatem ipsius sanctæ Dei ecclesiæ respiciunt, per hos nostros apostolicos apices benignè excellentiæ tuæ deprecandum maturavimus. Agnoscat siquidem excellentissima bonitas tua, quia (r) conjungens ad limina apostolorum excellentissimus filius noster Desiderius rex, pacifice atque cum magna humilitate, cum quo salu-

ANNO
CHRISTI
777.

(a) Idem. permanendum. (b) Idem. ut sive retinendum sive etiam absolvendum vestra.
(c) Idem. tam retinendum, quam absolvendum. (d) Græc. pervenisse.
(e) Lamb. Autumni tempore. (f) Idem. ut nostris. (g) Idem. In embolo, vel embolio
(h) Lamb. constringendum, ob restituendum. (i) Idem. & largiendum. Græc. & largiri licentiam
electis &c. (k) Græc. Summ. 13. apud Bar. & Centuriat. (l) Lamb. nostras eius. psalmi praxii.
(m) Græc. psalmo CXV. (n) Idem. Tobia cap. 13. (o) Lamb. commissa me &c.
(p) Græc. Matthæ cap. 5. (q) Idem. ad Romanos cap. 10. (r) Idem. perveniens.

ANNO
CHRISTI
717ANNO
CHRISTI
717

salutaria utrarumque partium locuti sumus, & pollicites est nobis restituere civitatem (a) immolas, ea videlicet ratione, ut nostros ad tuam excellentiam dirigere debeamus missos, & suos obsoles, quos ibidem ad vos habere viderur, recipere debeat, & pacem cum eo confirmare studeatis.

Unde petimus te, excellentissime fili & spiritualis compater, ut jubeas ipsos obsoles predicto filio nostro Desiderio regi restituere & pacis fœdera cum eo confirmare, & in magna amicitia cum eo conversari, ut (b) annuente Deo, tuis lætabundis temporibus populus Dei utrarumque partium in magna securitate, & pacis quiete degere valeat, quatenus longævum te omnipotens Deus in solio regni conservare dignetur. (c) Ideo enim direximus presentes nostros fidelissimos missos, idest reverendissimum & sanctissimum fratrem & coepiscopum nostrum Georgium, atque dilectum filium nostrum Stephanum presbyterum, una cum Roberto vestro missio, ad vestram a Deo servatam excellentissimam prudentiam, ut ea ipsa eximietati vestræ enarrare debeant. His præmissis; petimus divinam misericordiam ut (d) ævis, ac lætabundis temporibus in solio regni piis (e) inhærens operibus conservare dignetur, & vitam æternam concedat. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum regem Pippinum pro defensione sanctæ Dei ecclesiæ, in qua continentur gratiarum actiones, & uberrimæ benedictiones, pro integritatis orthodoxæ fidei observatione.

*Domno excellentissimo filio & nostro spirituali compatri, Pippino regi Francorum, & patri-
cio Romanorum Paulus papa.*

Cod. Carolini
est XXX.

DUm tanto vestræ sublimissimæ excellentiæ beneficio, & impenso opitulationis adminiculo, sancta spiritualis mater & peculiaris vestra universalis Dei ecclesia dinoscitur relevata, quæ humana lingua sufficere valeat, ad hujus benignæ vestræ operationis merita gratiarum referre actiones? Et licet in hoc humanæ considerationis capacitas rependere nequeat, verumtamen ille, qui potens est, omnipotens, & invisibilis Dominus Deus noster, cujus ordinatione vestra regalis potentia confirmata consistit, interventionibus sacri principis apostolorum beati Petri, dignam vobis remunerationem in præsentis vita, & in futura beatitudine retribuet: præsertim dum & fortissimus sanctæ orthodoxæ fidei & venerabilium patrum piæ traditionis defensor esse videris, excellentissime fili, & spiritualis compater, & ob hæc ipsa, quam venerantur colis, & defendere studes, orthodoxam fidem semper habebis adstrictam, & profecto celestis tibi, contra adversantium cuneos, administrabitur victoria.

Interea quoniam magno affectu circa vestram a Deo protectam eximiam excellentiam ferverescimus, debitum visitationis & salutationis naviter procuravimus sublimitati vestræ persol-

vere, eximie fili, & spiritualis compater. Hoc interea vestram meminisse volumus excellentiam, nuper nobis direxisse, quatenus in pacis dilectione cum Desiderio Langobardorum rege conversare studeamus. Quod quidem si ipse excellentissimus in vera dilectione & fide, quam vestræ excellentiæ, & sanctæ Dei Romanæ ecclesiæ spopondit, permanserit, utique & nos in charitate firma & stabili pace cum eo permansuri erimus, observantes illud dominicæ præceptionis documentum: (f) *Beati pacifici quoniam filii Dei vocabuntur.*

Hoc itaque innotescimus christianissimæ æquitati vestræ, eo quod convenit inter nos & eundem Langobardorum regem, ut pariter nos in Ravennatium urbe præsentare studeamus ad perficiendas quasdam utilitates spiritualis matris sanctæ nostræ ecclesiæ, & pertrahendum pro Græcorum malitia, qui cotidie imminet in ipsam Ravennatem ingredi civitatem. Dumque pariter præsentati, quidquid locuti fuerimus, vel rei exegerit meritum, excellentissimæ & a Deo protectæ eximietati vestræ innotescimus. Orantes de reliquo divinam clementiam ad perfectam exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ, & orthodoxæ fidei defensionem, (g) de ævis & prosperis temporibus excellentissimam christianitatem vestram, in solio regalis potentie, cum dulcissima conjuge excellentissima regina, spirituali nostra commatre, atque amantissimis natis conservare & protegere dignetur, tribuens vobis æterna celestis patriæ gaudia possidenda. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum regem Pippinum, in qua continentur benedictiones, & præfatus papa poscens, ut dominus rex Pippinus suos missos partibus Romæ dirigeret (h) & sibi de salute vel sospitate sua innotesceret, & qualiter in itinere egisset, & quomodo Dominus inimicos ejus in manus ipsius tradidisset, & sub pedibus ejus humiliasset.

*D(i) Domno excellentissimo & nostro spirituali compatri, Pippino regi Francorum, & patri-
cio Romanorum, Paulus papa.*

Quoties fidelium Dei spiritualia referuntur studia, protinus audientium mentes ignitæ in Dei amore, & mandatis divinis efficiuntur, atque ad supernæ considerationis (k) merita amplissime ad laudem Dei proferre, & perennibus temporibus permanenda scripturæ testimoniis tradere, (l) dum vestro concursu & auxilio ecclesiæ Dei exaltatio, & fidei orthodoxæ (m) profligatur defensio; pro quo benedictus & laudabilis in omnibus regibus coram Deo & hominibus esse dinosceris, christianissime rex, & nomen benignitatis tue exaratum fulget in conspectu divinitatis. Etenim dum hujus evoluti temporis spatio, quo nos nec vestræ sospitatis relationem meruimus suscipere, nec penitus agnoscere, quid (n) circa vos ageretur, vel qualiter in

Cod. Carolini
est XXXI

(a) Lamb. imulas. (b) Idem. favente. (c) Idem. opere enim direximus.
(d) Græf. longavis. (e) Lamb. inhærentem. (f) Græf. Matthæi cap. 5.
(g) Idem. longavis. Lamb. ævis. (h) Lamb. & ei de salute. (i) Græf. Summ. XI.
apud Bar. & Centuriat. (k) Lamb. inuitam excitantur, & ideo liber profecto, potentissime regum, ve-
stra pietatis considerationum merita amplissime ad salutem ad laudem Dei &c. (l) Græf. accendantur.
vel aliquid simile. (m) Idem. procuratur. (n) Lamb. erga.

ANNO
CHRISTII
777.

in itinere, quo profecti estis, peregristis, nimis anxietatis servore desiderii nostri affectio in hoc ipsum ad dicendum sedulo provocatur, præsertim dum & a nostris vestrisque inimicis adversa nobis de ipsis partibus adnuntiantur. Unde desiderium magnum nobis inhaeret vestras sospitatis gaudia addiscere, & vestris salutaribus profectionibus gratulari, & contra inimicorum contritionem agnoscere. Pro quo quæsumus, ut certos nos, sicut desideramus, per vestros nuntios de vestra prosperitate & lætitia reddere jubeatis, quoniam vestra salus nostra est prosperitas, & vestra exaltatio nostrum proculdubio est gaudium, & immensa securitas: (a) dignamque ex hoc Dei deprecationem potentiam, ut ipse protector noster & cum ejus angelis dignetur præ excellentissimam christianitatem vestram tueri, & gubernare, ut in cælestibus regnis & cum sanctis & electis, qui ab initio mundi placuerunt Deo, multipliciter consequaris mercedem. (b) Optantes quidem, ut nos certiores vestra faciat a Deo protecta excellentia, quid erga vos, aut christianam gentem vestram agere videmini, & quomodo Deus noster vestros ac nostros humiliavit inimicos, & ut faci sumus, certos nos, sicut desideramus, de vestra prosperitate & lætitia reddere jubeatis. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Pippinum regem, in qua continentur gratiarum actiones, & de sanitate ipsius, seu (c) Caroli, & de Marino presbytero, atque de Ravenna, qualiter contra eandem mala machinantur consilia.

(d) *Deo excellentissimo filio nostro spiritali compatri, Pippino regi Francorum, & patrio Romano Romano Lantus papa*

Cod. Caroli
et XXXII.

EXimie & a Deo protectæ excellentiæ vestræ, harum deferente portitore, destinatos apices omni plenos dulcedine ac amore quos, cum magno venerationis affectu acceptantes, liquidius cuncta in eis inserta agnovimus. Inter hæc quippe (e) excellentissime fili, vestra nobis præcella innotuit benignitas, qualiter divina Dei nostri favente misericordia, sani atque sospites, & illæsis existentes sitis, simul cum excellentissimis nativis vestris, spiritalibus filiis nostris Carolo & Carlomanno magnis regibus, atque domna Bertrada regina dulcissima (f) spiritali commatre nostra, nec non & Gisela nobilissima nostra filia. Quibus agnitis, magnas ac innumerabiles polorum arbitrio ac regi regum Domino Deo nostro (g) retulimus laudes, quoniam juxta illud, quod anhelantius optantes desideramus, vestram addiscere meruimus sospitatem. Pro quo Dominum Deum nostrum sedulis deprecationibus imploramus, qui nos per multorum curricula annorum de vestra integra sospitate faciat extultare, eo quod vestra salus nostra est exultatio, & vestra prosperitas nostrum proculdubio existit gaudium.

A Et hoc in vestris regalibus apicibus continebatur adscriptum, quatenus vobis innotescerent significaremus, si circa laudam Dei ecclesiam, atque nostram mediocritatem, vel (h) populi nobis commissi salus aut integritas prodigaretur. Nam & de hoc magnas & innumerabiles gratias Deo omnipotenti, & vestra excellentiæ referimus, quia sicut revera christianissime, & vere Dei cultor ecclesiam Dei, & populum vestra excellentia visitare non piget, sed hoc non nostris meritis, sed divina proveniente misericordia, agitur, dum omnia prospera (i) circa sanctam Dei ecclesiam, atque nostram mediocritatem, vel nobis commissum populum existunt. Pro quo Deum cæli, peritus omnipotens bonorum largitorem rogabimus, (k) vobis pro hoc præcipuo ac pio opere sit retributor, ob tantam benignitatem & sollicitudinem, quam circa sanctam Dei catholicam, & apostolicam ecclesiam, vel ejus (l) familiarem populum habere dinoscimini.

Sed & hoc in ipsis vestris relationum apicibus continebatur, per vestros vobis fuisse nuntiatum legatos, quod a quibusdam malignis, & mendacium proferentibus, in istis partibus divulgatum esset, quia si aliqua nobis necessitas eveniret, nullum nobis auxilium præbere (m) volueritis. De quo melario dicto nequam nobis fuit, aut est hæsitatio, quia, divina faciente misericordia, magnam in vobis, post Deum, spem & fiduciam habemus: agnoscere quod Deo propitio nullum de quacunque parte (n) erit impedimentum, vobis defensionem atque auxilium sanctæ Dei ecclesiæ, vel ejus peculiaris populi impertiendi juxta id, quod beato Petro apostolo per beatæ memoriæ prædecessorem domnum, & germanum nostrum, ob remedium animæ vestræ, & venturi delictorum vestrorum, pollicentes impondistis. Quod in perpetuis temporibus, Domino annuente, firmum ac robustum credimus permanere.

At vero unde nobis christianissima vestra direxit excellentia, quod si (o) quis e vestris adversariis, aut contemptoribus ad nos venerit, nullo modo eum eis nos, aut in eorum societate misceri, ablit a nobis, ut hanc rem faciamus, dum profecto vestri inimici, sanctæ Dei ecclesiæ & nostri existunt. Quapropter testatur veritas, quia ubi vestros amicos agnovimus, tamquam amicos & fideles sanctæ Dei ecclesiæ oblectare & amplecti cupimus; & ubi vestros inimicos invenimus, veraciter tamquam inimicos sanctæ Dei ecclesiæ & nostros proprios, ita eos respicimus atque persequimur; quia vestri amici, sanctæ Dei ecclesiæ & nostri existunt, & qui inimicitias contra vos machinantur, profecto inimici sanctæ Dei ecclesiæ & nostri esse comprobantur.

De missis vero vestris ac nostris, (p) quia Ead Regiam urbem simul properaverunt, de quibus petiit nos vestra præclara excellentia, sibi met a nobis significari, si quid ex eis addicere potuimus, dum profecto nobis incognitum non est, quod pro tam sæva hujus hyemalis temporis asperitate nullus de illis par-

ANNO
CHRISTII
777.

(a) *Idem & Greg.* divinamque Deo protecta excellentia apud Bar. & Centuriat. una vestra conjug. & spiritali missum. (i) *Idem.* erga (m) *Lamb.* valueritis

(b) destinantes quidem, nos certiores esse, vestra scire jubet a (c) *Lamb.* sen Caroli, & Carlomanni, & de (e) *Lamb.* excellentissime bone fili (g) *Lamb.* referimus (k) *Idem.* qui vobis (n) *Idem.* sit

(d) *Greg.* Summ. (f) *Greg.* & *Lamb.* dulcissima (h) *Idem.* vel populum nobis commissum (l) *Greg.* familiarem (p) *Idem.* qui

ANNO
CHRISTI
717.

partibus adveniens nobis adnuntiavit, qualiter A
circa eos agatur. Et ideo ad præsens ignora-
mus, quid vobis de eis veraciter significemus.

At vero de Marino presbytero scripsit nobis
christianissima excellentia vestra, quod demum
in pristino esset constitutus honore, secundum
qualiter vobis postulantes direximus, nos qui-
dem testem Deum proferimus, quod pro nul-
la alia re pro eo vobis direximus, nisi pro-
pter lacrymas & cotidianas lamentationes, quas
ejus genitrix effundere non cessat, quæ & or-
bata lumine existit, & ideo vobis direximus,
ut apud vos cum absolvere debuissetis, quia
nihil de eo vobis fuit aut est, sed nec nobis,
nisi tantummodo de ejus iniqua malitia, quam
contra sanctam Dei ecclesiam maligna atque
perversa motus audacia agere præsumit. Sed
de hoc sicut per anteriores nostras literas ex-
cellentiam vestram direximus, in vestro sit arbi-
trio, vel potestatem, quid de eodem dispo-
nere volueritis. Nulla nobis de eo cura est, ni-
si ut prædiximus, qualiter vestra fuerit volun-
tas ita de eo disponere debeatis. At vero no-
bis direxit excellentia vestra, ut vobis invima-
re debeamus, si nobis idem Marinus suas di-
rexerit literas, de quo, esse veritate, dicimus:
nunquam nobis suas direxit literas, (a) ex
eo quando illuc apud vestram excellentiam
properatus est. Nam nullo modo (b) vobis
vetare habuimus, si factum fuisset.

Interea nempe ea, quæ a fidelibus sanctæ
Dei ecclesiæ & nostris, id est de partibus Ra-
venne ad nos pervenerunt, aptum prospexi-
mus vestræ excellentiæ intimanda eo quod x-
muli sanctæ Dei ecclesiæ, & nostri, atque ve-
stræ excellentiæ, die, nocteque non desinant,
(c) pertrahere, qualiter nos sibi Deo contra-
rio prevalere ac superare possint. Tamen &
ea ipsa scripta, quæ exinde suscepimus, infra
has nostras literas excellentiæ vestræ direxi-
mus, quatenus rei meritum addiscentes agno-
scatis, quod illi a suo maligno proposito, &
solita nequitia nequaquam desistant. Pro quo,
christianissime bone fili, & spiritalis compa-
ter, enixius elaborare atque decernere jubeas,
quatenus bonum opus quod cepisti per te com-
pleatur, & ut sancta Dei ecclesia, & ejus pe-
culiaris populus perfectam habeat liberationem,
& securi ab inimicorum insidiis permaneant.

De reliquo vero petimus divinam Dei no-
stri misericordiam, ut vos per multorum an-
norum curricula, in solio regni vestri conser-
vare dignetur, una cum excellentissimis vestris
natis, nostrisque spiritalibus filiis Carolo, &
Carlomanno regibus Francorum, & patriciis
Romanorum, nec non domna Bertada excel-
lentissima regina, spiritali nostra commatre,
vestra conjuge, simulque & Gisla nobilissima
puella, nostra spiritali filia, ad exaltationem
& defensionem sanctæ Dei ecclesiæ, simulque
& ejus peculiaris populi, optantes diu vestre
prosperitatis gaudia addiscere, atque immen-
sam pro vobis divinam implorare clementiam.
Incolumem excellentiam vestram gratia super-
na custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dom-
num regem directæ pro defensione sanctæ
Dei ecclesiæ, & de conlocutione cum De-
siderio rege in urbe Ravenna.

ANNO
CHRISTI
717.

(d) Domino excellentissimo filio & nostro spiritali
compatri Pippino regi Francorum & patra-
cio Romanorum Paulus papa.

DUM tanto vestræ sublimissimæ excellentiæ Carol
beneficio, & impenso opitulationis ammi- & XXXIII.
niculo sancta spiritalis mater & peculiaris ve-
stra universalis Dei ecclesia dinoscitur rele-
vata, quæ humana lingua sufficere valdat ad in-
jus bona vestræ operationis merita gratiarum
referre actiones? Et licet in hoc humanæ con-
siderationis capacitas rependere nequeat, ve-
rumtamen ille, qui potens est, omnipotens &
invisibilis Dominus Deus noster, cujus ordi-
natione vestra regalis potentia confirmata con-
sistit, interventionibus sacris principis aposto-
lorum beati Petri, dignam vobis remunera-
tionem, in præfati vita (e) beatitudine re-
tribuet: præsertim dum & fortissimus sum or-
thodoxæ fidei, & venerabilium patrum piæ tra-
ditionis defensor esse videris, excellentissime
fili, & spiritalis compater, & ob hoc ipsam,
quam veneranter colis, & defendere studes,
orthodoxam fidem, semper habebis adjutri-
cem, & profecto cælestis tibi contra adverlan-
tium cuneos administrabitur victoria.

Interea quia magno amoris affectu circa ve-
stram a Deo protectam eximiam excellentiam
fervescimus, debitum visitationis & salutatio-
nis gnaviger procuravimus sublimitati vestræ
persolvere, eximie fili & spiritalis compater.
Hoc interea vestram (f) meminisse volumus
excellentiæ, nuper nobis direxisse, quatenus
in pacis dilectione cum Desiderio Langobar-
dorum rege conversari studeamus. Quod qui-
dem si ipse excellentissimus vir in vera fide &
dilectione, quam vestræ excellentiæ, & sanctæ
Dei Romanæ ecclesiæ spondit, permanserit,
utique & nos in charitate firma & stabili pa-
ce cum eo permanere erimus, observantes il-
lud Dominicæ præceptionis documentum (g)
Beati pacifici quoniam filii Dei vocabuntur. Hoc
itaque innotescimus christianissimæ eximietati
vestræ, eo quod convenit inter nos & eum-
dem Langobardorum regem, ut pariter nos
in Ravennatium urbe præsentare studeamus ad
perficiendas quasdam utilitates spiritalis matris
vestræ sanctæ nostræ ecclesiæ, & pertrahendum
pro Græcorum malitia qui cotidie imminet
in ipsam Ravennam ingredi civitatem. Dum-
que pariter præsentati, quicquid collocuti fue-
rimus, vel rei exegerit meritum, excellentis-
simæ & a Deo protectæ eximietati vestræ in-
notescemus. Orantes de reliquo divinam cle-
mentiam ut ad perfectam exaltationem sanctæ
Dei ecclesiæ, & orthodoxæ fidei defensionem,
avis & prosperis temporibus excellentissimam
christianitatem vestram in solio regalis poten-
tiæ, cum dulcissima conjuge, excellentissima
regina, spiritali nostra commatre, atque aman-
tissimis natis, conservare & protegere digne-
tur, tribuens vobis & æterna cælestis patriæ
gau-

(a) Idem. ex quando

(b) Idem. vobis vetare

(c) Idem. pertrahendum

(d) Græf. Summ. apud Bayon. & Centuriat.

(e) Idem. & Lamb. & futura beatitudine

(f) Lamb. meminere volumus excellentiam, nuper nos vobis direxisse

(g) Græf. Matthei cap. 5.

ANNO
CHRISTI
732.

gaudia possidenda. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Pippinum regem (a) directæ de monacho quodam Acolma ab Alexandrino patriarcha directæ.

(b) *Domno excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum, & patri- cio Romanorum Paulus papa.*

Cod. Carol.
84 XXXV

Quia Spiritus Sancti gratia præveniente, cor benignæ eximietatis vestræ amor Dei inflammavit, profecto constat, a Deo servate præcellentissime rex, piis te profectibus ad- herere, & dum tantam in vobis cumulatam gratiam conspicimus, omnino nobis & omnibus christianis fidei materia de vobis admittitur, quod ea, quæ ad cultum Dei, & veræ fidei orthodoxæ observantiam respiciunt, toto mentis conatu vos esse operaturos conspicimus.

Inter hæc vero, sublimissime fili, & spiritalis compater, si quid ad nos pervenerit libentissime sicut orthodoxo regi, & defensori fidei christianæ significamus. Innotescimus quippe, tam absolutis vestris missis, conjunxisse ad nos navigium a partibus Africæ, in quo quidam monachus (c) Acolma ab Alexandrino patriarcha cum literis directis advenit, quarum instar præfulgidæ excellentiæ vestræ munus intuen- dam, ut ea quæ nobis pro integritate fidei ab Orientalibus prætulibus & cæteris nationibus diriguntur agnoscatis, & lætetur cor vestrum in hujuscemodi eorum affectu, quæ in manda- tis Dei habere videntur: quia dum pie consi- derationis studio mens vestra intenta existit, nimirum oppido gaudere vos credimus, si ea vobis, quæ pro integritate fidei pertinent in- notescimus, sed ipsa sancta orthodoxa, quam venerando colitis, fides, vos & in præsentia vi- ta longæviter cum victoria foveat, & æterna cum sanctis tribuat gaudia possidenda. Incolumem excellentiam vestram gratia superna cu- stodiat.

Item exemplar epistolæ generalis populi, se- natuique Romani ad dominum Pippinum re- gem directæ, in qua continentur gratiarum actiones, & de literis, quas dominus Pippi- nus rex eidem populo direxit pro fide ser- vanda erga sanctam Dei, Romanamque ec- clesiam, & dominum Paulum apostolicum.

Domno excellentissimo atque præcellentissimo, & a Deo instituto, magno, victori, Pippino regi Francorum, & patrio Romanorum, omnis senatus atque universæ populi generalitas a Deo servata Romana urbis.

Cod. Carol.
84 XXXVI

Si interior mente operum vestrorum studia humanus voluerit sensus pensare, nihil, ut opinamur, ad horum vicissitudinem dignum potest existimari, aut in hac temporali vita rependi, sed tantummodo illa sunt conside- randa vobis retribui a iusto iudice Domino Deo nostro, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præ- paravit diligentibus se. Hæc nempe vobis di-

recta est retributio, dum nimirum vestro cer- ramine sancta Dei ecclesia, atque christiano- rum orthodoxa fides dinoscitur esse defensa, omniumque nostrum constant procurata salu- tis remedia. Et quia præcellentissime domine rex, dignatus est Deus noster redemptionem suæ sanctæ ecclesiæ, nostrorumque omnium operari, merito nos convenit operum ejus mi- rabilia decantare, consona cum propheta ca- nentes voce: (d) Quoniam magnificata sunt opera tua, Deus. Omnia in sapientia fecisti, repleta est terra mirabilibus tuis. (e) Quis enim loquatur potentias Domini, auditas fa- ciat omnes laudes ejus? Lætantur enim cæli, & exultat terra in eo, quod talem Dominus noster suæ sanctæ ecclesiæ contulit defen- sorem, per quem cum fiducia nomen Domini in sancta aula ejus glorificatur.

Directas itaque præcellentissime ac christia- nissime benignitatis vestræ literas magno ho- noris affectu acceptantes suscepimus, & ita in earum susceptione lætati sumus, tamquam si vestram excellentiam præsentialiter conspicerem, gemina festivitatis gaudia nobis inferen- tes, dum vestram lætitiā amplissime compe- rimus, quoniam nihil nobis dulcius, domine rex, in hac vita existit, quam de vestris pro- speritatibus gratulari, dum vestra salus nostra post Deum est securitas. At vero in ipsis ve- stris mellisui apicibus nos salutari (f) provi- dentia vestra, & ammonere præcellentia vestra studuit, firmos nos ac fideles debere perma- nere erga beatum Petrum principem aposto- lorum, & sanctam Dei ecclesiam, & circa bea- tissimum, & coangelicum spiritalem patrem ve- strum, a Deo decretum dominum nostrum Pau- lum summum pontificem, & universalem pa- pam. Pro quo omnino lætati sumus in tam vestra prudentissima administratione. O quanta divina adspiratione interna viscerum nostro- rum præcordia in nobis vestris fidelibus re- dundant. Vere enim Domine rex, profecto Spiritus Dei in vestro mellisui inhabitat cor- de, & ideo tam salutari consilio vestros bene- cupientes admonere studuistis. Nos quidem, præcellentissime regum, firmi ac fideles servi sanctæ Dei ecclesiæ, & præfati ter beatissimi, & coangelici spiritualis patris vestri, domini no- stri Pauli summi pontificis, & universalis pa- pæ consilium, quia ipse noster est pater, & optimus pastor, & pro nostra salute decerta- re cotidie non cessat, sicut & ejus germanus sanctæ recordationis, beatissimus dominus Ste- phanus papa, fovens nos, & salubriter guber- nans, sicut & revera rationales sibi a Deo com- missas oves, dum nimirum & mitissimus & ve- re in omnibus misericors existit, imitator ef- fectus beati Petri, cujus vices gerit, & dum ejus vicarius consilii. Nos quidem, excellen- tissime ac christianissime domine rex, firmam fiduciam in hujuscemodi vestra habemus pol- licitatione; sed obnixè deprecamur, & tam- quam præsentialiter vestris regalibus provoluti velligiis, petimus, etiam & per nos beatus Pe- trus vestram aggreditur excellentiam, ut jubeas benignissime regum, nosterque post Deum de- fensor, ita solite decertare ac disponere, ut per- fecta sanctæ Dei ecclesiæ exaltatio, & fidei no- stræ orthodoxæ, omniumque nostrum (g) pro- ficiat.

ANNO
CHRISTI
732.

(a) Lamb. directæ & si alibi semper

(c) Lamb. Coluani

(f) Lamb. providentia ammonere

(b) Greif. Summ. VII. apud Baron. & Centuriat.

(d) Greif. psalmo 183.

(g) Greif. procuratur

(e)

Idem. psalmo 105

ANNO
CHRISTI
717.

higetur defensio. Petentes & hoc coram Deo vivo, qui vos in regem per suum apostolum beatum Petrum ungui præcepit, ut dilationem hujus provincie, a vobis de manu gentium ereptæ pericere, jubeatis, & in eo, quod cœpistis, bono permaneatis opere, quatenus in magna securitatis quiete degere valeamus, & ex hoc æternam vobis in cælo exoritam retributionis mercedem recipiatis; quoniam maximam post Deum, & beatum Petrum, in vestri fortissimi regni brachio possidemus. spem. Credimus in omnipotentis Dei nostri misericordiam, quod amplissime nobis ea ipsa nostra spes operum vestrorum inferat fructum.

Exaudi, Domine rex, supplicationem nostram omnium bene cupientium vobis, & libentissime aures tuas accommoda in hoc ipsum, quod postulamus. Sic te exaudiat Dominus in omnibus tuis petitionibus. Tu enim post Deum noster es defensor & auxiliator, & si omnes capitis nostri capilli lingue effecti fuerint, non valebunt ob tanta vestra beneficia dignas referre gratiarum actiones. Verumtamen in quantum mens nostra valet, laudis vestre præconia in omnibus gentibus divulgamus: Unde elevatis oculis, extensisque palmis ad æthera, Dominum Deum nostrum immensis exoramus precibus, sua vos foveri gratia, mittens angelum potentie sue propugnatorem ante faciem vestram, qui omnes adversarios vestros expugnans, vestris subjiciat vestigiis, regni que vestri dilatet terminos, & victoriam vobis e cælo concedat, ad perpetuam atque perennem sanctæ Dei ecclesiæ, & nostram immensam securitatem, & quæque ac felicissimis temporibus regale culmen vobis, ac excellentissime domine regine, atque præclaris vestris natis, excellentissimis regibus, concedat possidendum, & æterna præmiorum cum sanctis & electis multipliciter tribuat gaudia. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Pippinum regem directæ, in qua continentur gratiarum actiones pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ, & ut missum suum Romam dirigeret.

(a) *Domno excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum, & patricio Romanorum Paulus papa.*

Cod. Caroli-
ni est
XXXVII.

Dum illa, quæ (b) nostris stipendiis aguntur, nulla possunt oblivione deleri, quanto magis illa, quæ ad laudem Redemptoris Domini Dei nostri, ejusque sacratissime ecclesiæ, & beati Petri apostolorum principis geruntur, nec temporum prolixitate, nec diversitate qualitaturn, oblivioni mandatur: sed semper ad gloriam superne potentie, & fidelium ejus pio exemplo permanent (c) declarata? Scias excellentissime fili, & spiritalis compater, bone orthodoxe rex, præcella vestra & pia operatio, & in cælo coram angelis Dei illustrata fulget, & in universo orbe terrarum laudabiliter, in cunctis gentibus permanet vulgata; quoniam vestro post Deum auxilio, & optimo

certamine sancta spiritalis mater vestra, Dei ecclesia, constat ab inimicorum insidiis erepta, & orthodoxa christianorum fides ab impugnantibus defensa. Pro quo exulta in Domino, & letare, benignissime rex, quia nomen excellentie tue in libro vite exaratum rutilat in conspectu Dei. Interea dum tanta nostro cordi desiderii capacitas imminet, de vestra prosperitate letos certosque effici, aptum propeimus, missis sanctæ Dei ecclesiæ nostris relationibus, excellentie vestre (d) persolvere, dum nihil nobis dulcius, nilque luavimus in hac vita exilis, quam de vestra prosperitate in Domino jocundari, in eo quod vestra salus, sanctæ Dei ecclesiæ & fidei exaltatio, & vera defensio, (e) ut semper scripsimus, existit. Unde & a te, quia corporali visione procul ab invicem consistimus, per nostras tamen relationes amore mutuo spiritaliter adnecti desideramus.

Itaque nimis deprecamur excellentiam vestram, sicut per anteriores nostras literas postulandum direximus, ut jubeatis vestrum fidelissimum missum hic ad nos Romam dirigere, qui nobiscum pro insidiis inimicorum demorari debeat, per quem & meritum rei, ut causæ eventus exegerit, excellentie vestre debeamus significare. (f) Unde nunc direximus ad vestram a Deo servatam excellentiam præsentem Petrum, primum defensorem sanctæ nostre ecclesiæ, fidelissimum missum, cui de omnibus apostolicis causis injunximus benignitati vestre exarandum. Quem petimus hilari a vobis suscipi animo, eumque pro amore fautoris vestri beati Petri apostolorum principis in omnibus acceptare, atque nostris precibus aurem benignitatis vestre accommodare dignemini, & ad noscum effectu atque letitudinis nuntiis absolvere jubeatis. Supplici deprecatione, te bone Orthodoxe rex, quæsumus postulantes, ut sis nobis post Deum firmus protector atque defensor: constanter in eo, quod cœpisti, bono ac pio redemptionis sanctæ Dei ecclesiæ permanens opere. Optime enim (g) præcellenti vestre christianitati compertum existit, quanta qualisque sit impia hereticorum Græcorum malitia, inhiante (h) meditantes, atque insidiantes, qualiter Deo illis contrario sanctam catholicam, & apostolicam ecclesiam humiliare atque conculcare, & fidem orthodoxam, atque sanctorum patrum traditionem destruere possint.

Sed tu, bone potentissime rex, viriliter, sicut vere orthodoxus, eidem impiis resistere hereticis, atque solite sanctam Dei ecclesiam, & christianorum orthodoxam fidem, tuo a Deo protecto auxilio atque congruo disposito defendere digneris, quoniam magna, post Deum, in vestra excellentia, & fortissimi regni vestri brachio existit fiducia, & credimus quod, Deo cooperante, eadem nostra spes firma permanens ad optatum perducatur desiderium, ut merito ex hoc a justo Domino Deo nostro, vobis in presenti & futura vita tribuatur remuneratio, beato principe apostolorum interveniente, pro cuius amore in ejus decertatis causis, letique solite (i) de vestro proposito effecti, cum propheta consona canere valeamus voce: *Salvum fac, Domine, christianissimum Pippinum*

(a) *Græf. Summa, VI. apud Bar. & Cens.*(c) *Idem. declarata, sicut excellentissime filii*(e) *Lamb. ut sæpe scripsimus, existit; unde & quia.*(g) *Idem. præcellenti vestre christianitas*(i) *Idem. de vestro pio**Concil. General. Tom. XII.*(b) *Lamb. ad nostra stipendia*(d) *Idem & Græf. persolvere debitum*(f) *Idem. Unde opere direximus*(h) *Idem. meditantium atque insidiantium*

ANNO
CHRISTI
1177

piam regem, quem oleo sancto per manus apostolorum tui unguis precepisti, & exaudi eum in quacumque die invocaveris. Cum his vero deprecationibus & hoc ejus pietatem quesumus, ut longo senio regni potentiam excellentiæ vestræ, (a) commatri a Deo proteclæ reginæ, atque amantissimis natis vestris dominis Carolo & Carlomanno preclis regibus Francorum, & patriciis Romanorum, atque nobilissimæ domini- nis Gisle, salubriter concedat possidendam, tribuens vobis & eternam in cælestibus regnis beatitudinem perfruendam. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Pippinum regem directæ, de sanitate vel incolumitate ejus percundandum, simulque & de milis suis, qui ad regiam fuerunt directi urbem.

(b) Domino excellentissimo filio & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.

Cod. Carol.
no. 81.
XXXVIII.

Præmissis nostris apicibus & affatibus per Droegandum (c) & Vilkardum, Deo amabiles, fidelissimo regi vestros (d) missos sumus impensius deprecari eximiam excellentiam vestram, ut vos certiores atque lætiores reddere annueretis de vestra amplissima sospitate, & de eo, quo profecti estis, itinere, qualiter erga vos Dominus esset operatus. Et dum tanto evoluti tempore nullam a vobis responsionis seriem de hujusmodi re agnovimus, vehementer noster attritus est animus. At vero per diversos ex ipsis regionibus liminibus apostolorum advenientes peregrinos didicimus, sospitem te ad propria, præcellentissime fili, & spiritalis compater, esse, annuente Deo, reversum. Unde magno gaudio noster animus relevatus est.

Quapropter destinatis præsentibus nostris apostolicis syllabis, visitationis causa, obnixè petimus, ut sublimis vestra excellentia, quanto- cius nos de amplissima incolumitate vestræ sospitate lætos reddere, significans, christianissime fili, & spiritalis compater, qualiter erga vos, & excellentissimam filiam, & spiritalem nostram commatrem, & eximios (e) filios agatur, ut noster animus maxima jocunditatis exul- tet lætitia, quoniam nimio desiderio ferve- scimus, vestram sedule addiscere sospitatem, & de vestro gaudio exultare. Quoniam vestra salus exaltatio est sanctæ matris vestræ ecclesiæ, & prosperitas vestra nostra esse probatur lætitia. Itaque præcellentissime fili, & spiritalis compater, bone & optime rex, ecce hæcenus nullam rei veritatem de nostris missis, qui a regia profecti sunt urbe, addiscere valuimus. Dum vero rei agnoscere potuerimus veritatem, con- fectum eximie excellentiæ dirigemus in respon- sis.

His præmissis Deum cæli petimus, ut vobis & præsentis vitæ longævitatē, & regni gubernacula cum excellentissima regina filia, & spiritali nostra commatre, christianissima re- gina, vestraque dulcissima conjuge, atque amantissimis vestris natis, nostrisque filiis, in-

dem eximijis regibus, & patriciis Romanorum, perfruendum concedat, & cælestis regni parti- cipes faciat, nolque permittat de vestra amplif- sima sospitate semper gratulari. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad do- minum Pippinum regem directæ, de Marino presbytero, & ejus iniquo consilio, & de consecratione ipsius.

(f) Domino excellentissimo filio & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.

O Minino compertum habet vestra christia- nissima excellentia, qualiter Marinus pres- byter noster (g) ibidem ad vos moratur, ini- qua operatione contra sanctam Dei ecclesiam, fidemque orthodoxam, Deo sibi contrario, cum Georgio quodam imperiali a secretis, consilia sedi nostræ contraria & vestræ simili modo (h) ingerere cupiens. Quod quidem & idem im- perator vestræ a Deo proteclæ excellentiæ per suas innotuit literas. Unde (i) quia defensor rem fidei orthodoxæ, atque propugnatorem gre- gis sui vel populi christiani liberatorem, chris- tianissimam bonitatem vestram beatus aposto- lus & princeps apostolorum Petrus eligere & confirmare dignatus est, idcirco adoptamus at- que deprecamur eximiam bonitatem vestram, optime rex, & spiritalis compater, ut jubeas sanctissimo fratri nostro (k) Vulchario epi- scopo præcipere, quatenus ipse eundem Mari- num presbyterum, nostra vice, episcopum con- secrare debeat, & in una civitatum vestrarum illis in partibus constituta, in qua præviderit vestra sapientissima eximietas, cum ordinare disponite, quatenus perpetrati sceleris sui recor- dans, se inique egisse poeniteat, ne in eo, quod absit, antiquus humani generis hostis mentem illius vagantem inveniens quasi in sublime ex- tollat, lævisimeque quoquomodo valeat fundi- tus disperdere. Sed magis, ut confidimus in vestram benignissimam excellentiam, atque a Deo præclaram cordis vestri dilatationem, hinc nostræ postulationi vestra præclara excellentia aurem accommodare dignetur, quatenus & il- le securus de hujusmodi re persistat, & nos pro vestra immentia lætitia, atque sospitatis gau- dio indefinenter Dominum Deum cæli exora- re jubeamus. Bene valete.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad do- minum Carolum, & Carlomannum reges directæ, in qua continentur gratiarum acio- nes, & de literis ab eis directis, & ut cum (l) Domino genitore eorum semper pro de- fensione sanctæ Dei ecclesiæ decertare de- beant.

(m) Dominis excellentissimis filiis Carolo & Carolo- manno regibus Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.

Quanto decoris nitore regalis gloriæ fasti- gium ornetis, ex hoc utique omnibus paten-

ANNO
CHRISTI
1177Cod. Carol.
no. 81.
XXXIX.Cod. Carol.
no. 81.
XL.

(a) Idem. & spiritali nostra commatri
(b) Lamb. Vulthardum
(c) Greg. Summ. IV. apud Bar. & Centuriat.
(d) Idem. qui ibidem
(e) Lamb. domno & genitore
(f) Idem. vulthardum
(g) Greg. Summ. V. apud Bar. & Centuriat.
(h) Idem. vestros filios
(i) Idem. jungero
(j) Idem. vulthardum
(k) Idem. vulthardum
(l) Idem. vulthardum
(m) Greg. Summ. XVII. Bar. Cent. extra ordinem mentionem faciunt trium epistolarum ad Carolum, & Carlomannum.

ANNO
CHRISTII
727

patenter datur intelligi, dum nimirum, sicut A
præclaro genere orti, suis operibus ac dignis
videmini illustrari moribus. Unde unani qui-
dem huius divini muneris gratiam possidetis ex
genere, & alia fruimini ex opere. Et nec mi-
ramini, si tantis infulis gloriæ nobilitas vestra
poilet, dum profecto scriptum est: (a) *Genera-
tio vestrorum benedictur*. Glorificamus enim at-
que conlaudamus Dei nostri clementiam qui
tantam vobis Spiritus sancti gratiam contulit,
jam nempe prædestinatos vos habuit, antequam
de materno prodiretis utero, quoniam (b)
quos præservit, & prædestinavit: quos prædestina-
vit, hos & vocavit, illos & magnificavit. Ve-
re enim magnificavit Dominus misericordiam
suam super vos, & in reges per suum aposto-
lum beatum Petrum vos unguens defensores
sanctæ suæ ecclesiæ atque fidei orthodoxæ co-
stituit, ut participes, in hoc bono opere, ve-
stri christianissimi efficiamini genitoris, pro quo
digna vobis erit in cælestibus regnis cum eo
concessa remuneratio, & cum omni eritis san-
ctorum computati collegio.

Interea reversus ad nos Petrus primus de-
fenorum missus noster detulit nobis, quas di-
rexistis, literas; quibus relectis magna cor no-
strum repletum est lætitia. Per has quippe in-
notuistis, excellentissimi atque præcellentissimi
filii, vos semper in amore beati Petri, & spi-
ritalis matris vestræ, sanctæ Dei ecclesiæ, atque
nostro esse permanentes, & viriliter decertatu-
ros pro ipsius sanctæ Dei ecclesiæ, atque fidei
orthodoxæ defensione. Et quidem nobis, boni
præcellentissimi reges, de vestra firma hujusce-
modi constantia omnino confidendum est, ma-
gnam post Deum in vobis habentes spem. Sed
omnipotens Dominus, qui dives est in miseri-
cordiis ad perfectam vos perducatur ætatem, tri-
buens vobis longeva ac felicia tempora, corro-
boretque in vobis fortitudinem brachii sui, at-
que victores vos super omnes barbaras efficiat
nationes, dilatans regni vestri terminos, atque
de vestro præclaro semine super regale solium
potentiæ vestræ usque in finem sæculi sedere
permittat, pro æterna sanctæ suæ ecclesiæ uni-
versali exaltatione, & fidei orthodoxæ defen-
sione.

Sed peto, excellentissimi filii, ut imitatores
vestri christiani simi genitoris efficiamini, ejus-
que Deo placita sequentes vestigia, ut sicut ip-
se operibus omnibus gentibus demonstravit, ita
quoque & vos bonum, quod cœpistis, opus per-
ficere studeatis, & viriliter cum eo decertare,
quatenus amplissima sanctæ Dei ecclesiæ pro-
curetur exaltatio, dum vestro auxilio beatus
Petrus receperit justitias suas, dignamque ex
hoc coram Deo & Angelis ejus, eodem prin-
cipe apostolorum beato Petro interveniente,
cælestium præmiorum recipiatis remunerationem,
& vestri nominis memoria (c) laudabilis ma-
neat in sæculum sæculi divulgata. Deus autem
omnipotens, qui cuncta ex nihilo suæ poten-
tiæ verbo firmavit, suis vos divinis adhaerere
faciens mandatis, vestra in beneplacito suo di-
rigat studia, tribuatque vobis prudentiæ indu-
striam, qualiter regni culmen gubernare valeat-
is, atque adversantium gentium nationes ve-
stris subiciat pedibus, & sicut in præsentis vita

regalem vobis concessit dignitatem, ita quoque
& cælestia vobis conferat præmiorum gaudia.

ANNO
CHRISTII
727

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad do-
minum Carolum & Carlomanum reges di-
rectæ, in qua continentur gratiarum actiones,
& uberissime benedictiones.

*Domnis excellentissimis filiis Carolo, & Carlo-
manno regibus Francorum, & patriciis
Romanorum Paulus papa.*

Missam relationem excellentiæ vestræ, de Cod. Carol.
serenibus harum gentibus. Dilectando et alii.
scilicet, & religiosis ablationibus, suscipientes vo-
tivo sumus incolumitatis vestræ nuntio releva-
ti, optantes ut vitam, adusque vestros sua mi-
sericordia Dominus & protegat & disponat, at-
que ad perfectam perducatur ætatem. Per eandem
liquidem syllabas innotuistis, maximam voste-
nere verecundiam in id quod interim mune-
rum commoda per harum latores nobis dirige-
re non valuistis. Sed quid est dulcissimi atque
amantissimi filii, victoriosissimi reges, quod nos
muneribus vestris lætificare inhiatis? Nulla enim
alia munera desideramus, quam vestræ incolu-
mitatis prosperitatem sedule addicere, & de
vestris protectionibus gratulari. Hæc est locupleta-
tio nostra (d) vestram, quem inhiante am-
plectamur, exultationibus jocunditatem. Hæc est
exaltatio sanctæ Dei ecclesiæ, & defensio fidei
orthodoxæ, vestræ protectionis integritas. Vos
quippe Dominus elegit præ omnibus regibus,
& liberatores sanctæ suæ catholicæ & apostoli-
cæ constituit ecclesiæ, & in reges per manus B.
Petri ungui dignatus est.

Sed omnipotens Dominus, per quem reges
regnant, ad perfectam vos perducatur ætatem, &
solum regni vobis, vestroque præclaro semini,
ævis prosperisque temporibus ad exaltationem
sanctæ suæ ecclesiæ, & amplissimam christiano-
rum orthodoxæ fidei defensionem concedat po-
sidendum tribuens vobis e cælo victorias, om-
nesque barbaras nationes vestris Deo imitabili-
bus subiciens vestigiis, & æternæ vitæ gaudia
largiri dignetur: quatenus sicut in præsentis vi-
ta regnatis, & venturo in sæculo cum Christo
regnare mereamini; dicaturque omnis populus:
(e) *Amen, fiat, fiat*. Bene valete.

EPISTOLARUM PAULI LABBEANA SYLLOGE.

EPISTOLA I. PAULI ELECTI PAPÆ I. (f)
AD PIPPINUM REGEM.

De ipsius electione ad pontificatum, ante con-
secrationem scripta. Sponder se in ea fi-
de & concordia, quam Stephanus decessor
ejus Pippino regi passus est, cum suis per-
mansurum.

*Domino excellentissimo filio Pippino Francorum, &
patricio Romanorum, Paulus diaconus,
& in Dei nomine electus sanctæ
sedis apostolicæ.*

Cum gravi gemitu, & immenso mœrore
cordis, innotescimus a Deo protectæ ex-
cellen- Cod. Carol.
727.

(a) Idem. psalmo III. (b) Idem. epist. Pauli ad Roman. cap. VII. (c) Lamb. laudabilis fama maneat
(d) Cæf. & Lamb. vestra quam inhiante amplectamur exultationis jocunditas. Hæc est
(e) Cæf. psalmo CV.
(f) Epistola ista, sicut & præcedentes a me primum integra in hanc Collectionem translata, ex Codice Ca-
Concil. General. Tom. XII. R r 2 727.

ANNO
CHRIST.
717.

cellentiæ tuæ, pontentissime vidor rex, Dei vo-
catione de hac luce ad æternam requiem esse
substractum sanctæ recordationis dominum &
germanum meum Stephanum papam, in cuius
etiam transitu & ipsi lapides, si dici potest,
nobiscum flentes lacrymaverunt. In cuius apo-
stolatus ordinem a cuncta populorum caterva
mea infelicitas electa est. Et dum hæc ageren-
tur, convenit Romam Immo Christianissimæ
excellentiæ tuæ missus: & cum eo loquentes
una cum nostris optimatibus, aptum perspexi-
mus eum hic detineri, donec Dei providentia
sacra apostolica benedictione illustratissimè
& tunc plenius satisfactus de nostra vel cuncti
populi puritate & dilectione, quam erga tuam
benignissimam excellentiam, & cunctam gen-
tem Francorum gerimus, cum ad vos repedan-
dum cum nostris missis apostolicis absolvere-
mus. Quoniam nos pro certo cognoscimus, ex-
cellentissime & a Deo protecte noster post
Deum auxiliator & defensor rex, quod firmi
& robusti utque ad animam, & sanguinis no-
stri effusionem, in ea fide & dilectione & cha-
ritatis concordia, atque pacis fœdere, quæ
præfatus beatissimæ memoriæ dominus & ger-
manus meus sanctissimus pontifex vobiscum
confirmavit, permanentes, cum nostro po-
pulo permanebimus usque in finem. Unde &
indefinenter extensis palmis ad cælum pro vi-
tæ incolumitate excellentiæ tuæ, atque dulcissi-
morum filiorum, & excellentissimæ reginæ so-
spitate, Domini Dei nostri exoramus clemen-
tiam, ut semper tuum auxilium, & firmissima
protectio extendatur super nos. Incolumem ex-
cellentiam tuam gratia superna custodiat.

II. AD PIPPINUM REGEM.

Accusat inter cætera Desiderium regem, quod
promissas ecclesiæ Romanæ civitates non re-
stituat, oratque ut illum ad has reddendas
impellat, & ne aliis literis suis, quas de la-
tandis eius obsidibus illius impulsu scripsit,
idem habeat,

*Domino excellentissimo filio, & nostro spirituali
compatri Pippino regi Francorum &
patricio Romanorum Paulus
papa.*

Cassiodorus
9. 11. 12.
Quoniam perspicua eximietatis vestræ meri-
ta mystica consideratione crenens cordis
oculis contero, oppido me admirari convenit
intemeratam superfluamque excellentiæ tuæ men-
tis constantiam, & ferventissimum affectum,
quem circa Dei amorem, & ejus principis a-
postolorum incessanter gestas; quoniam Deo
magis quam hominibus favere niteris. Unde
perspicuum est, vos præ omnibus regibus &
potentibus pios pollere operationibus, quia as-
sumpto cælesti triumpho ultro te, excellentissi-
mæ fili & spiritualis compater, ad liberandam
Dei ecclesiam adhibuisti. Et ideo ut ipsum præ
operationis vestræ certamen effectum mancipetur,
crebro nos congruit, sicut liberatori ipsius san-
ctæ Dei ecclesiæ, & ejus peculiaris populi, a-
postolicos dirigere apices. Primum omnium no-
bis super omnia nequæ & dulcia existit desi-
derabilia prosperitatis vestræ gaudia addiscere:

Adeinde vero quæ sanctæ ecclesiæ Dei & nobis
consistunt necessaria quantonius intimare: ut
vera, excellentissime fili, & noster spiritualis
compater, agnoscas non pridem per apostolicas
litteras eximietati tuæ innotuisse, quæ in his par-
tibus a Desiderio Longobardorum rege impie
peracta sunt, atque crudeliter perpetrata. Igitur
dum tam perniciosam ejus operationem cerne-
remus, aptum prospeximus præsentem fidelissi-
mum vestrum missum Rodbertum hic apud
nos detinere, quatenus quid cæpta jam fa-
ti Desiderii regis, vel Longobardorum populi
malitia pareret, præsentialiter agnoscens atque
conspiciens, vestram certiorē reddidisset exi-
miam præcellentiam. Etenim sicut pridem, ec-
ce & nunc innotescimus a Deo servatæ excel-
lentiæ vestræ, quod præfatus Longobardorum
rex Pentapolensem per civitates transiens, quas
beato Petro pro magna animæ vestræ mercede
contulisset, ferro & igne omnia fata, & uni-
versa quæ ad sumptus hominum pertinent, con-
tumpsit: sicque Spolethinum & Beneventanum,
qui se sub vestra a Deo servata potestate con-
tulerunt, ad magnum spretum regni vestri de-
solavit, atque ferro & igne eorundem ducatu-
um loca & civitates devastavit; & comprehen-
tum Albinum ducem Spolethinum, & cum eo
satrapas, qui in fide beati Petri & vestra sa-
cramentum præbuerunt, infixis in eis Pestibus
vulneribus, in vinculis detinet. Appropinquan-
te autem eo Benevento, illico dux Beneventanus
fugam arripuit in Otorantinam civitatem;
& dum immineret, ut ex ipsa sua civitate exire
eundem ducem suaderet, nequaquam in eo suam
adimplens voluntatem, constituit ducem alium
in eodem Beneventano ducatu, nomine Arigis.
Et confestim dirigens Neapolim idem Deside-
rius rex, accersivit Georgium imperialem militem,
qui ad vos in Franciam directus fuerat: cum
quo nefaria clam locutus est, iniens cum eo
consilium, atque suas imperatori dirigens
litteras, adhortans eum, ut suos imperiales di-
rigat exercitus in hanc Italianam provinciam;
& ipse Desiderius cum universo Longobardorum
populo professus est, Deo sibi contrario, auxi-
lium præfatis imperialibus exercitibus imperi-
re: quatenus ex una parte ipsius exercitus, &
ex alia idem Desiderius cum universo Longo-
bardorum populo, utrique dimicantes Raven-
natium civitatem comprehendere queant, suam-
que imperator, quod Dominus non permittat,
adimplere valeat in quocumque voluerit vo-
luntatem. Nam & cum eodem Georgio im-
periali missis constituit, ut dromonum Sici-
liæ stolus in Otorantina civitate dirigatur,
ut tam Græci quam Longobardi ipsam obsi-
dentes comprehendere valeant civitatem, eam-
que concedat imperatori cum hominibus & fa-
cultatibus quæ in ea consistunt, & tantummo-
do ducem illum, atque ejus nutritorem Joan-
nem, prædicto regi restituat. Post vero disso-
lutionem eorundem ducatum, conjuxit hic
ad nos Romæ idem Longobardorum rex: &
cum eo loquentes, nimis eum adhortati su-
mus, & per sacratissimum corpus beati Petri,
atque etiam per tuam a Deo protectam excel-
lentiam, fortiter illum conjuravimus, ut civi-
tates illas, id est Imolam, Bononiam, Auxi-
mum, & Anconam, quas nobis præsentiali-
ter,

ANNO
CHRIST.
717.

rolino, desumpta a Labbeo sunt, & suo ordine referenda fuissent, sed in typographorum commodum, ne co-
gerentur toties Labbeum deponere, iterumque resumere cum periculo errandi, (absim enim longe a loco edi-
tionis) hic una continuata serie cum cæteris a Labbeo adjectis hic dare constitui. *Manf.*

ANNO
CHRISTI
777.

ter, simul per vestros missos, id est Folradum Deo amabilem abbatem, atque Rodbertum, excellentissimum Christianitati tuæ, & per te etiam beato Petro apostolorum principi pollicitus est redditurum, restituere deberet. Quod minime acquiescere inclinatus est: sed simulans, ut certe stropharius, varias occasiones adhibuit: inquit ut si suos, quos illic Francia habere videtur, obsides reciperet, tunc in pacis concordia nobiscum conversaretur. Unde petimus te, excellentissime fili & spiritualis compater, & obnixè deprecamur a Deo inspiratam eximietatem tuam, ut iubeas perfectam liberationem sanctæ Dei ecclesiæ, & ejus peculiaris populi exercere; & ita id quod magna animæ tuæ mercede beato Petro pollicitus es, firmiter permanere: ipsamque Desiderium Longobardorum regem fortiter constringere digneris, ut prolatam a Deo promissionem beato Petro protettori vestro restituere debeat, atque in omnibus adimplere. Tuique studii sit, bone potentissime rex, sicut cœpisti, perfectius hanc sanctam Dei ecclesiā, & ejus peculiarem populum, de hostium incursione eruire: ut annuente Deo certamen benignæ operationis tuæ uberrime fecundetur: quatenus in die adventus Domini Dei & salvatoris nostri Jesu Christi, luceas sicut radiantissimus sol inter universos reges & potentes, atque ipsam sanctam Dei ecclesiā, & ejus populum tuo adminiculo ereptum, divinæ majestati, absque ulla læsionis seditia, offerre, & tunc centuplum remunerationis ab eodem Domino Deo nostro iusto iudice percipere, & vitam æternam possidere merearis. Coniuro te, fili excellentissime, per omnipotentem Deum; & ejus principem apostolorum beatum Petrum, ut benigno intuitu & libentissimo animo nostras preces audire jubeas: ut & Deus tibi omnipotens, in his que ejus potentiam deprecatus fueris, suæ divinitatis aures inclinet, & victorem te super omnes barbaras nationes faciat. Omnes enim omnino gentes, quæ super faciem universæ terræ consistunt, compertum habent tuum certamen, quod ad defensionem sanctæ Dei ecclesiæ adhibuisti, & magnum te ac præcipuum regem laudabiliter asserunt. Sed & nos bonam tuam famam longe lateque protelare atque dilatare non desistimus, in eo quod certe post Deum sicut murum inexpugnabilem tuam firmissimam fidem in nostro pectore conferimus, magnam in te post Dei præsidium possidente speis fiduciam: quod & plerumque ob tuæ immaculatæ promissionis fideique meritum consecuturi sumus. Etenim magnopere præsentem nostros missos, id est reverentissimum sanctissimum fratrem & coepiscopum nostrum Georgium, atque dilectum filium nostrum Stephanum presbyterum, ad vestram a Deo custoditam excellentiam missimus: dumque vestris Deo amicabilibus vestigiis fuerunt una cum Rodberto fidelissimo vestro misso præsentati, cuncta viva voce Christianissimæ excellentiæ tuæ quæ acta sunt, & rei exigit meritum, nobisque necessaria existentia intimabunt. Maximo namque desiderio noster anhelabat animus; apostolicas excellentiæ vestræ dirigere literas salutationis ac visitationis, ob causam rerum eventus significandum, & minime valuimus, imminetibus circumquaque Longobardorum regis insidiis. Attamen ecce hanc duas apostolicarum literarum assertiones excellentiæ vestræ clam per maximam industriam missimus, &

Aignoramus si ad vos ipsæ pervenerint literæ. Unde ambigimus ne a Longobardis comprehendantur. Pro quo & nunc per prænomina-
tos nostros missos alias vobis literas missimus, quasi obtemperantes præfati Desiderii regis voluntati, ad suos hospites absolvendum, & pacem confirmandum. Sed bone excellentissime fili, & spiritualis compater, ideo istas literas tali modo exaravimus, ut ipsi nostri missi ad vos in Franciam valerent transire: quoniam si hoc non egissemus nulla penitus ratione per Longobardorum fines transire valuissent. Sed susceptis ipsis literis, earum seriem nullo modo perficiatis, neque præfatos hospites permittatis partem Longobardorum restituere. Potius autem conjuramus te, excellentissime fili, & spiritualis compater, per Deum vivum, & corpus beati Petri, ut fortiter ipsum Desiderium vel ejus Longobardorum gentem constringere jubeas, quatenus præfatas quas pollicitus est civitates tuæ mellissimæ excellentiæ, & per te beato Petro fautori tuo restituat: quoniam nullam, ut præfatum est, de his quæ primitus pollicitus est, cum eo firmam valuimus stabilire convenientiam. Oramus autem omnipotentem Deum, ut pio intuitu de throno majestatis suæ super vos vestrumque regnum respiciat, & sua dextera excellentiam vestram circumtegat, atque in omnibus muniat, & præsentis vite cursum salubriter exequi, & regni potentiam gubernare permittat per plures annorum metas, una cum excellentissima & a Deo servata filia, & spiritali nostra commatre, atque amantissimis vestris meisque filiis, & gaudeatis de eorum florifero germine: & mittat omnipotens Deus, ut semen vestrum splendidissimum usque in finem mundi idem regni fruatur culmen, etiam venturo in sæculo infinita gaudia cum sanctis & electis suis vobis concedat: quatenus sicut in præsentia vita, & in futura beatitudine adepti promissam vobis mercedis coronam, cum Christo regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

ANNO
CHRISTI
777.

E M B O L U M.

Pro veræ benedictionis causa direximus vobis appallatam unam spatham, ligatam in gemmis cum balteo suo: anulum unum, habentem hyacinthum: storacinum pallium unum, habentem paones. Quam parvam benedictionem petimus ut excepta injuria suscipere jubetis. Dominis Carolo & Carolomanno, pro magna apostolica benedictione, annulos singulos, habentes hyacinthos.

III. AD PIPPINUM REGEM.

Laudat Pippinum, & gratias agit, quod adventatibus ipsis legatis, Remigio fratre & Authario duce, Desiderius rex civitates & patrimonia ecclesiæ ex parte restituerit, partem alteram in certum tempus redditurum se condixerit.

Domino excellentissimo filio & nostro spiritali compatri Pippino regi Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.

Quia excellentia vestra merito bonorum operum superno examini fuerit comprobata, ipsis jam in manifesto rerum exhibitarum effectibus demonstratum est.

Cod. Cæ-0
folius 21

IV.

ANNO
CHRISTI
717.

IV. AD PIPPINUM REGEM.

Conqueritur iterum de Desiderio rege, quod promissam legatis integram restitutionem non præstet, & de comminatoriis literis quas scripserat. Orat Pippinum, ut tres legatos ecclesie causa mittat.

Domino excellentissimo filio, & nostro spirituali compatri, Pippino Francorum regi & patricio Romanorum Paulus papa.

Cod. Carol. 29.

A Deo instituta præcellentia vestra his nostris apostolicis syllabis, bone potentissime rex, fili excellentissime, & spiritualis compater, sicut nostro post Deum liberatori, ea quæ ad agnitionem nostram de diversis adveniunt partibus, summopere innotescere studemus. Agnoscat siquidem eximietas vestra, intimasse nobis quosdam sincerissimos fideles spiritualis matris vestre, sanctæ nostræ ecclesie, quod sex patricii, deferentes secum trecenta navigia, simulque & Siciliensem stolum, in hanc Romanam urbem absoluti a regia urbe ad nos properant. Quid si velint agere, aut pro qua diriguntur causa, rei veritatem ignoramus: hoc tantum nobis nunciatum est, quod ad nos progredi, & ad vestram summe laudabilem præcellentiam in Franciam ingredi sunt dispositi: eademque nobis destinatas literas infra hæc nostra scripta vestre excellentie direximus intuentes. Itaque & hoc conservandæ eximietati vestre innotescimus, quod quemadmodum in præsentia missorum vestrorum constitit cum Desiderio Longobardorum rege, ut nostras Romanorum iustitias ex omnibus Longobardorum civitatibus plenius primitus acciperemus, & ita postmodum ad vicem ex omnibus nostris civitatibus integras Longobardis faceremus iustitias; freti in huiusmodi ejus pollicitatione, quam in præsentia prædictorum missorum vestrorum exhibuit, nostros missos direximus ad eandem recipiendas faciendasque iustitias. Ipse vero varias adhibens occasionum versutias, nequaquam nobis primitus, ut constitit, plenarias de omnibus suis civitatibus facere voluit, quas exquirimus iustitias, & ita demum suas in integro ex omnibus nostris civitatibus recipere: sed sigillatim tantummodo de una civitate facere, & de alia recipere maluit; volens per hoc dilationem inferre, ne pars nostra Romanorum propriam consequatur iustitiam. Et ecce nostri missi nihil impetrantes ad nos sine effectu reversi sunt. Et plures deprædationes ex tunc, atque multa & inaudita mala in nostris immittit finibus. Unde ecce suas confestim direxit literas, per quas confidens in sua ferocitate, Deum præ oculis non habens, nec beatum principem apostolorum Petrum metuens, comminationes nobis direxit, & inaudita detractionum verba protulit. Quas & de præsentia, infra hanc nostram exarationis seriem, vestro præfulgido, & a Deo instituto culmini direximus, ut earum præcella eximietas vestra agnoscens textum, consideret, quantum sit eius malitia, & elationis cordis superbia, in id quod contra beatum Petrum, & vestram regalem potentiam se erigens, malitias nobis comminatur inferre. Sed nos spem nostram, post Deum, sicut inexpugnabilem murum, firmissimam in vestram a Deo corroboratam excellentiam habemus. Pro quo fle-

A xo poplite petimus, & per nos etiam beatus Petrus apostolorum princeps vestram aggreditur eximiam præcellentiam, quatenus inspiratus ab omnipotente Deo, qui vos sanctæ sue ecclesie defensorem ac liberatorem constituit, salutem nostram amplissime procurare, & contra omnium hostrorum inimicorum ferocitatem & arrogantiam solitus auxiliator & protector noster existeret jubeas, Christianissime & spiritualis compater: quatenus lucratissimum præmium a redemptore nostro Domino Deo, intercedente beato Petro apostolorum principe, consequi mereamini; & sicut terrenum, ita & cæleste regnum cum sanctis & electis Dei per infinita sæcula consequi mereamini. De omnibus vero subtili enarratione præsentis Coniber-to vestro fidelissimo vasso injunximus cuncta liquidius vestre regali potentie suggerere. Sed & hoc obnixè postulamus benignam excellentiam vestram, ut missos vestros aptos, quales vobis placuerint, ad nos dirigere debeatis, qui in nostro inveniantur esse auxilio: unus tamen ex eis usque Ticinum properare debeat, ut dum cum Desiderio rege locutus fuerit, quidquid ei in responsis reddiderit, vestre excellentie renunciet: reliqui vero duo cum vestro dispositu & ordinatione apud nos conjungere festinent, ut in nostro, ut dictum est, consistent auxilio. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

ANNO
CHRISTI
717.

V. AD PIPPINUM REGEM.

De sacra mensa Stephano papæ a Pippino rege donata: quo ritu Romæ ab ejus missis ad beati Petri confessionem oblata, & a Paulo papa suscepta atque consecrata sit.

Domino excellentissimo filio & nostro spirituali compatri Pippino regi Francorum & patricio Romanorum Paulus papa.

Cum maximo honorificentie conatu, & dilectionis affectu, quas præclara excellentia vestra misit literas, ferentibus Andrea & Gundérico solertissimis viris, Christianitatis vestre missis, acceptantes suscepimus: Et post alia: Interea præcellentissime ac benignissime rex Christianissime fili & spiritualis compater, suscepimus & mentem illam, quam olim sanctæ recordationis domino & germano nostro beatissimo Stephano papæ, & per eum beato Petro apostolo obtulisti. Quam & cum hymnis & canticis spiritualibus, litanie laudes solemniter Deo referentes, infra aulam ipsius principis apostolorum introduximus: quamque vestri missi in sacram confessionem, super corpus scilicet ejusdem calorum janitoris ex vestri persona obtulerunt. Quam & chrismate unctionis sanctificantes, & sacram oblationem super eam imponentes, sacrificium laudis Deo omnipotenti pro æterna animæ vestre remuneratione & regni stabilitate obtulimus; decernentes apostolica censura sub anathematis interpositione, nulli unquam licere eam ab ecclesia beati Petri alienare. Et ecce memoriale vestrum in eadem apostolica aula fulgens permanet in æternum: cujus remunerationem vos credite a justo retributore Domino Deo, & beato apostolorum principe Petro, in cælestibus regnis adepturum. De Georgio itaque & Petro quod innotuisti omnino agnovimus. Sed hoc in vestre voluntatis arbitrio relaxamus, ut qualiter vobis placuerit

Cod. Carol.
liat. 14.

ANNO
CHRISTI
117.

cuerrit, ita ex eis agatis, siue illos apud vos A
detinendo, siue etiam ad opus absolvendo: quo-
niam omnino quæ vobis placita sunt, & nobis
omnino congrua & prospera esse videntur.
Præfati denique missi vestri omnia quæ a vo-
bis injuncta extiterunt liquidius nobis retule-
runt: de quibus ad singula responsum reddidi-
mus, eosque de cunctis informatos ad vos enar-
randum abolvimus. Omnipotens autem Domi-
nus, qui dives est in misericordia, suæ exten-
sionis brachio vos continua defensione prote-
gat, & omnes adversarios ac rebelles vestris
regalibus subiciat vestigiis, tribuens longevi-
ter ac salubriter, una cum excellentissima fi-
lia, & spiritali nostra commatre, benignissima
regina, & amantissimis natis Carolo & Caro-
lomanno, excellentissimis regibus & patriciis
Romanorum, atque Gisela nobilissima, regni
gubernacula possidenda, & æterna gaudia cum
sanctis & electis persolvenda. Incolumem ex-
cellentiam vestram gratia superna custodiat.

VI. AD PIPPINUM REGEM.

Gratias agit de missis ad se sabano, in quo Pip-
pini filia sacris undis abluta suscepta fue-
rat, & quo pacto exceperit significat.

*Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali
compatri, Pippino regi Francorum, & pa-
tricio Romanorum Paulus papa.*

Codex Ca-
rolini 27.

Lator presentium literarum solertissimus Vul-
fardus, eximietatis vestre fidelissimus, ple-
nas jucunditate nobis attulit literas, quas &
cum ingenti lætitia mancipantes, atque lectio-
ni referantes, magna exultatione ovariantes re-
levati sumus: agnito scilicet per eas præfulgi-
do excellentiæ vestre dilectionis affectu erga
apostolicam sanctam Romanam ecclesiam, at-
que fautorem vestrum, calorū regni janito-
rem, principem apostolorum beatum Petrum
a vobis exhibitio. Quæ de re juges omnipoten-
ti Deo efficacius persolvimus grates, profecto
dum tam præcipuum fortissimumque virorum
his in diebus sanctæ suæ contulit ecclesiæ tu-
torem. Interea, Christianissime Dei providen-
tia victor rex, gemina festivitatis peregrinus
gaudia, in eo quod optata cordis adepti desi-
deria, in vinculo spiritalis fœderis pariter su-
mus annexi. Præfatus nempe sodalitatē vestre
illustris missus pretiosissimum nobis supernæ
gratiæ munus attulit; sabanum videlicet, in
quo nostra dulcissima atque amantissima spi-
ritalis filia sacratissimo lavacro abluta suscepta
est. Quem & cum magna jucunditate, aggre-
gata populi cohorte, infra aulam sacrati cor-
poris auxiliatricis vestre beatæ Petronillæ, quæ
pro laude æterna memoriæ nominis vestri
nunc dedicata dignoscitur, celebrantes Missa-
rum solemnia, cum magno gaudio suscep-
imus; & per allatum eundem sabanum eam
tamquam præsentialiter nos suscepisse gaude-
mus. Unde quia amor fidei vestrum beni-
gnum ignovit cor, nobis per vinculum spirita-
lis fœderis adhærendum, juxta quod domino
& germano meo beatæ recordationis sanctissi-
mo Stephano papa spondestis, magnas gra-
tiarum actiones a Deo proteclæ excellentiæ ve-
stræ persolvimus; implorantes crebro divinam
misericordiam, ut ævis vos ac prosperis in so-
lio regni conservans tueatur temporibus, &
magno gaudio de ipsius spiritalis nostræ filie

perfecta ætate vos jucundari permittat ad exal-
tationem sanctæ suæ ecclesiæ. Et quia copiosa
nobis, ipsa Spiritus sancti scilicet compaterni-
tatis gratia, quæ opitulante Deo inter nos
rata consistit, auctoritas fiduciam contulit, pe-
to & deprecor, benignissime spiritalis compa-
ter, optime rex, ut ceptum redemptionis Dei
ecclesiæ, & plenariæ justitiæ beati Petri persi-
cere jubeas bonum opus. Direxit quippe no-
bis insignis bonitas vestra per suos affatus, si-
bi innotescere adversantium causarum eventus.
Unde certam a Deo proteclam eximietatem ve-
stram reddimus, nihil usque hæcenus recepisse
de his quæ per nostros legatos excellentiæ ve-
stræ petendo mandavimus. Solite namque per-
fidi & maligni illi, in magna arrogantiā cor-
dis permanentes, nequaquam inclinantur justiti-
am beati Petri restituere. Tamen omnia,
qualiter acta sunt, referentibus vestris missis
agnoscere potestis: & subsequentem nostrum
missum ad vos direximus, dignas vobis gra-
tias de omnibus referentes, & cuncta per eum
eximietati vestre dirigimus in responsis de his
quæ inantea provenerunt. Sergio vero archie-
piscopo, juxta id quod vestre innotuit excel-
lentiæ, indefinenter imminemus, ut suæ resti-
tuatur ecclesiæ. Petimus autem excellentem
bonitatem vestram, ut reverentissimum & san-
ctum fratrem & coepiscopum nostrum Vulcha-
rium, sicut præfatus beatæ recordationis do-
minus & germanus meus sanctissimus Step-
hanus papa eum benignæ eximietati vestre com-
mendavit, in omnibus commendatum habere
jubeatis. His prælibatis, trinus & unus Deus
noster sua vos extensionis dextera protegat,
cum dulcissima conjuge, excellentissima regi-
na, spiritali nostra commatre, atque aman-
tissimis vestris meisque filiis, in solio regni so-
spites permanentes, & in presenti vita, & in
æterna beatitudine uberrime concedi valere.
Incolumem excellentiam vestram gratia super-
na custodiat.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

(Sabanum videlicet.) In eadem re Victor Uticensis
lib. 3. de Mirra diacono, & Epidothoro apostata:
Clam forte, nescientibus nostris, batulabat illi quibus
cum suscepit de fonte dudum tenerat sabana. Hæc
sunt, inquit, Unicamina, Epidothore, quæ te accusa-
bunt, dum majestas venerit iudicantis.

VII. AD PIPPINUM REGEM.

Petit auxilium adversus Græcos, qui Raven-
nam oppugnaturi nunciabantur; oratque ut
Desiderium quoque regem, & alios ad fe-
rendam opem excitet.

*Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali
compatri, Pippino regi Francorum, & pa-
tricio Romanorum, Paulus papa.*

Precellens & a Deo servata Christianitati ve-
stræ his nostris innotescimus apicibus, quod jam
absolutis vestris missis, qui nuper
ad nos conjunxerunt, Vulchario videlicet san-
ctissimo fratre & coepiscopo nostro, & Felice
religioso, & Ratberto viro illustri, conjunxit
ad nuncium missum a fidelibus sanctæ Dei ec-
clesiæ, spiritalis matris vestre, qui vera sem-
per nobis assolent indicare, significans nobis
quod nefandi Græci, inimici sanctæ ecclesiæ
Dei, & orthodoxæ fidei expugnatores, Deo
sibi contrario, super nos & Ravennatum par-
tes

ANNO
CHRISTI
117.Codex Ca-
rolini 21

ANNO
CHRISTI
717.

tes irruere cupiunt, atque monitionem facere.

Unde quia alibi, post Deum & beatum Petrum, nostra spes non est, nisi apud vestram nobilissimam excellentiam; ideo obnixis deprecationibus petimus te, excellentissime fili, & spiritalis compater, ut jubeas propter Deum, & reverentiam beati Petri salutem istius provincie a vobis redempte procurare, & confestim vestrum dignemini dirigere Desiderio Longobardorum regi missum, ut si necessitas fuerit significata, auxilium nobis pro incurusione eorumdem inimicorum impertire debeat. Precipiens Beneventanis, atque Spoletinis, seu Tuscis nobis e vicinis consistentibus, ut ipsi nostro occurrant solatio. Deprecantes & hoc a Deo institutam excellentiam vestram ut ad nos hoc adveniente Martio mense vestrum dirigere jubeatis missum, qui hic Romæ nobiscum demorari debeat, ut ipse, si necessitas exegerit, apud Desiderium imminere debeat regem pro eodem nobis transmittendo solatio: quia, ut plenissime satisfacta est vestra excellentia, non ob aliud ipsi nefandissimi nos persequuntur Græci, nisi propter sanctam & orthodoxam fidem, & venerandam patrum pram traditionem, & quam cupiunt destruere atque conculcare. Pro quo jubeat solite vestra benigna disponere excellentia, ut eorumdem inimicorum ad nihilum redigatur vesania, & perfectius hæc provincia, vestro certamine redempta, & a vobis beato Petro pro remedio animæ vestræ concessa, ab æmulatorum insidiis tuta vestra consueta permaneat protectione, vobisque copiosa in cælis adscribatur merces, & nominis vestri laus, & universæ gentis exaltatio, sicut & jam factum est, nunc multo amplius in universo orbe terrarum divulgetur; atque intercedente beato Petro victoriæ triumphum e cælo vobis Dominus super omnes tribuat gentes: dum vestro auxilio confusus expugnatoribus sanctæ orthodoxæ fidei, pax & lætitia, & observatio Christianorum fidei in omnibus prædicata fuerit ecclesiis, meritoque ex hoc cælestia vobis a Deo conferantur gaudia. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

VIII. AD CAROLUM ET CARLOMANN.

PIPPINI REGIS FILIOS.

Laudat illos, & hortatur, ut in tuenda ecclesiæ defensione parentum suorum vestigiis insistant.

Domnis nobilissimis atque excellentissimis filiis Carolo & Carlomanno regibus Francorum, & patriciis Romanorum, Paulus papa.

Codex Carolini epist.

Olim omnipotens Deus, cernens populi sui Israelitici lamentationem, & impiam ab Ægyptiis illatam oppressionem; misertus est eis, mittens famulum suum Moysen, per quem signa, & prodigia exercens, eundem suum eripuit populum, & per eum legem illis instruens, ad optatam eos perduxit requiem. Cui etiam Josue, ut prælietur bella Domini, annectitur; atque alios sui divini nominis cultores eis concessit auxiliatores. Sed in omnibus illis non ita complacuit ejus divina majestas, sicut in David rege, de quo ait: *Servum meum secundum cor meum, in oleo sancto unxi eum*; cui & regnum & se-

7/alm. 88.

ANNO
CHRISTI
717.

mini ejus in æternum gloriose tribuit possidendum. Sic enim, præcellentissimi atque nobilissimi filii, a Deo instituti reges, idem Dominus Deus noster in vestra Christianissima complacuit excellentia, atque in utero matris vos sanctificans, ad tam magnum regale pervexit culmen, mittens apostolum suum beatum Petrum, per ejus nempe vicarium, & oleo sancto vos, vestrumque præcellentissimum genitorem ungens, cælestibus replevit benedictionibus, & sanctam suam catholicam & apostolicam ecclesiam, atque orthodoxam Christianorum fidem vobis commisit exaltandam, atque viriliter defendendam. Quod profecto excellentissimi filii, Spiritus sancti gratia repleti, & cælesti protectione adjuti, agere totis nisibus statuitis, & vestro auxilio atque certamine ipsa sancta Dei ecclesia, spiritalis mater vestra, ab inimicorum insidiis liberata exultat in Domino Jesu Christo, & in conspectu divinitatis vestra effulgent pia opera, & cum David atque Salomone regibus, & ceteris Dei cultoribus, vestra in cælestibus regnis adscripta sunt nomina. Interea dum tanto vestro beneficio dignoscimur esse relevati, amor nos hortatur, Christianissimi ac dulcissimi filii de vestra prosperitate sedule addiscere, in Domino gratulari. Et ideo visitationis atque salutationis paterno affectu his nostris apostolicis apicibus persolvimus vinculum, magnopere præsentem Petrum, primum defensorum sanctæ nostræ ecclesiæ, nostrumque fidelem missum, ad vestram dirigentes excellentiam, quatenus desiderabilem nostra vice reterat salutem. Quem petimus benigne a vobis suscipi, & de vestra per eum sospitate nos certos lætosque reddi: obnixè petentes, dulcissimi filii, excellentiam vestram, ut pia vestigia sequentes, imitatores efficiamini Christianorum parentum vestrorum, avi nempe & proavi, atque excellentissimi & a Deo instituti magni regis genitoris vestri & præcellentissimæ genitricis vestræ a Deo conservandæ reginæ; qui vere præ omnibus regibus fideles Deo & beato Petro esse comprobantur, quorum merita in cælestibus regnis fulgent. Unde & petimus misericordissimam Dei nostri longanimitatem, ut sua vos gratia protegens ævis & prosperis temporibus regalia sceptrā concedat perfrunda, dilatans terminos regni vestri, & victorias vobis de cælo tribuat, omnesque adversarios vestris prosternat vestigiis, & sicut terrenum, ita & cæleste regnum vobis per infinita sæcula tribuat possidendum. Bene valete.

IX. AD PIPPINUM REGEM.

Monachos a Remedio Pippini fratre Romam missos ad discendam psalmodiæ modulationem, Simeonis prioris scholæ cantorum discipline traditos esse, ut postulabat.

Domno excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri, Pippino Francorum regi, & patricio Romanorum, Paulus papa.

CUM charitatis amor, quem erga vestram a Deo illustratam insignem gerimus excellentiam, nostro enucleatius vigeat cordi, curæ idcirco nostræ existit, excellentissime regum, vestræ gnaviter & præclaræ totis obtemperare nisibus voluntati: præsertim dum & amplissimo vestræ excellentiæ præsidio relevati, & post

Codex Carolini epist.

ANNO
CHRISTI
717.

& post Deum ab insidiatorum videmur sevitio erepti. Et ideo quotiens nobis relationum vestrarum apices perferuntur, gratuito accipientes animo; confestim quod eorum textus eloquitur effectui satagimus mancipandum. Unde susceptis in presentia Deo proteclæ excellentiæ vestræ syllabis, nempe relectis, protinus cuncta quæ ferebantur in illis libenter adimplevimus. In eis liquidem comperimus exaratum, quod presentes Deo amabilis Remedii germani vestri monachos Simeoni scholæ cantorum priori contradere deberemus, ad instruendum eos in psalmodiæ modulatione, quam ab eo apprehendere, tempore quo illic in vestris regionibus extitit, nequiverant: pro quo valde ipsum vestrum asseritis germanum tristem effectum, in eo quod non ejus perfecte instruxisset monachos. Et quidem, benignissime rex, satisfacimus Christianitati tuæ; quod nisi Georgius, qui eidem scholæ præfuit, de hac migrasset luce, nequaquam eundem Simeonem a vestri germani servitio abstrahere niteremur. Sed defuncto præfato Georgio, & in ejus idem Simeon, utpote sequens illius, accedens locum, ideo pro doctrina scholæ cum ad nos accersivimus. Nam absit a nobis, ut quidpiam, quod vobis vestrisque fidelibus onerosum existit, peragamus quoquomodo. Potius autem ut præfatum est, in vestræ charitatis dilectione firmi permanentes, libentissime, in quantum virtus suppetit, voluntati vestræ obtemperandum decernamus. Propter quod & præfatos vestri germani monachos sepedito contradidimus Simeoni, eosque optime collocantes, solerti industria eandem psalmodiæ modulationem instrui præcepimus, & crebro in eadem, donec perfecte eruditi efficiantur, pro amplissima vestræ excellentiæ atque nobilissimi germani vestri dilectione, ecclesiasticæ doctrinæ cantilena dispoluimus efficaci cura permanere: optantes de reliquo excellentiam vestram ævis ac prosperis temporibus in Domino valere & regni perfrui sceptro, atque triumphales de hostibus, intercedente beato Petro consequi viatorias. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

X. AD FRANCO UNIVERSOS.

Gratias agit pro fidei opera ecclesiæ Romanæ præstita. Laudat gentem Francorum, ejusque reges, & benedictiones uberrimas impertit.

Paulus servus servorum Dei omnibus dilectis nobis episcopis, & venerabilibus presbyteris, & abbatibus, atque religiosis monachis, gloriosis etiam ducibus & comitibus, seu universa Christiano dilecta generalitatis exercitus a Deo proteclæ regni Francorum constitutis.

Codex Carolus opus 22.

Considerantibus nobis, & velut ignitam coram nostris aspectibus splendidiuam Christo amabilis fortitudinis vestræ fidem, & laboriosum certamen adhibentibus, quod liberationi sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, quæ vos verbo prædicationis peculiaritatis modo sinceros genuit filios, exhibere totis viribus studetis, magna nobis admirandi inheret qualitas, & hæc laudis præconia vestro nomini, & benedictæ generationi proferre in universo non desistimus orbe terrarum. O dulcissimi atque amantissimi nobis, quam vicissitu-

Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
717.

Adipis repensationem vestro exercitui conferemus? aut quæ thesaurorum copiarum dignæ sint ad tot beneficiorum prædia, quæ sanctæ ecclesiæ contulistis? At licet in hoc mentis consideratio & possibilitas coarctetur vobis digna rependere; verumtamen est iudex iustus in cælis Dominus Deus noster, qui digna vestrorum retribuet operum merita. Vere enim elevatum est nomen genti vestræ super multas generationum nationes, & regnum Francorum vibrans emicat in conspectu Domini; quod talibus benignissimis catholicæ & apostolicæ sanctæ Dei ecclesiæ liberatōribus præornatur regibus. Novus quippe Moyses, novusque David in omnibus operibus suis effectus est Christianissimus a Deo protectus filius, & spiritalis compater, dominus Pippinus, Dei nutu victoriosissimus rex, per quem exaltata Dei ecclesia triumphat, & fides catholica ab hæreticorum telo illibata consistit. Et vos quidem, charissimi, gens sancta, regale sacerdotium, populus acquisitionis, cui benedixit Dominus Deus Israel, gaudete & exultate, quia nomina vestra, regumque vestrorum, exarata sunt in cælis, & merces vestra magna est coram Deo & angelis ejus. Firmiter quippe beatissimum Petrum apostolorum principem, cui a Redemptore nostro ligandi solvendi que peccata in cælo ac in terra concessa est potestas, adepti estis protectorem. Sed omnipotens Dominus, ejusdem sui apostoli intercessionibus, benedicat, protegat, atque confortet, & corroboret Deo amabilem communitatem vestram, actusque vestros in beneplacito suo disponat, tribuens vobis a cælo victoriam, fines vestros dilatat, subjiciens excellentissimis regibus vestris omnes barbaras nationes, ad perfectam liberationem & exaltationem sanctæ universalis Dei ecclesiæ, & fidei orthodoxæ integritatem: detque vobis ea sapere quæ illi sunt placita, & multo amplius corda vestra in amore beati Petri, & ejus apostolicæ sedis illustret: fidelique studio ejus præceptis apostolicis obtemperantes, vestrorumque regum mandata observantes, & præsentis vitæ cursum cum victoria & bona fama exequi, & æterna gaudia cum cæli civibus perfrui mereamini.

EPISTOLA XI. PAULI PAPÆ I.

Sive diploma pro immunitate monasterii sancti Hilari Galienensis sub Ravennate ecclesiæ positi.

Itur de divino nutu ante horum... annorum sanctæ recordationis dominus & germanus noster beatissimus Stephanus, hujus apostolicæ sedis præsul ad redimendam Italiæ provinciam, simulque exarchatum Ravennatum de manibus gentium, Franciæ properasset regionem; contigit eo revertente, suum peragrari iter per monasterium beati Hilari, situm in territorio Populiense: cessante æmulorum sevitia, gratissime atque cum maxima honoris humilitate susceptus est ab Anscauso quondam Popiliensi episcopo & abbate ipsius venerabilis monasterii: & ... eundem beatissimum pontificem .... prædictus quondam Anscausus episcopus affluenter ipsius itineris subsidia illi tribuit.

Et dum idem beatissimus prædecessor noster hujus apostolicæ sedis antistes suo laborioso certamine provinciam illam videlicet exarchatum Ravennatum, a iugo servitutis ditionis

Ss gen.

ANNO
CHRISTI
777

gentium Dei providentia redemit: tunc vicissitudinem propensum beneficii eidem Anasco episcopo irrogans, prædictum monasterium diebus vite sue fruendum illi concessit. Unde & nos huiusmodi concessi præsidii largitatem sub apostolicæ præceptionis pagina confirmavimus, atque iurisdictioni sanctæ nostræ ecclesiæ submisimus eum.

Nunc vero divina vocatione ipso Anasco de hac migrante luce, agnoscens rei veritatem, prædictum venerabile monasterium juris laudæ Ravennatis ecclesiæ a diuturnis existeret temporibus, idcirco perpendentes contra omnem rationem esse, ut ipse venerabilis locus a sancta Ravennate ecclesiâ abstrahatur..... ea quæ pridem pro subtrahitione ejus promulgata sunt incongrue atque irrationabiliter omnia irrita & invalida esse statuimus, statuimus.

Unde per huius nostræ apostolicæ præceptionis paginam, denuo ipsum venerabile monasterium beati Hilari cum omnibus ei pertinentibus sub iurisdictione Ravennatis ecclesiæ, atque reverendæ fraternitatis tuæ, successorumque tuorum, perpetuis, atque perennibus temporibus statuimus permanendum: & ut tuæ... successorumque tuorum placuerit, perenniter ipse venerabilis locus disponatur. Statuentes apostolicam censuram sub anathematis interdictione, & divini iudicii obtestatione, nulli cuilibet personæ parvæ vel magnæ quoquo modo licere idem venerabile monasterium a iurisdictione sanctæ Ravennatis ecclesiæ, atque tuæ fraternæ reverentiæ successorumque tuorum auferre: sed et si quodlibet monimen de eodem monasterio contrarium ecclesiæ vestræ Ravennati repertum fuerit, vacuum & inane esse decernimus. Datum Nonis Februarii, imperante domino piissimo Augusto a Deo coronato magno imperatore, anno xl. & pacis ejus anno xx. sed & Leone imperatore ejus filio anno vii. indictione xii.

NII. AD JOANNEM ABBATEM

De ecclesiâ ac monasteriis a se creâis in paternis arduis sub titulo sanctorum Stephani papæ & martyris, & Silvestri papæ & confessoris.

Paulus episcopus servus servorum Dei. Contra religiosum presbyterum & abbatem venerabilem monasterii sanctorum Stephani martyris atque Silvestri confessoris Christi, & aliorum innumeralium martyrum & confessorum Dei in eodem sancto monasterio a nobis annuente Deo fundato quiescentium, & cum eo ipsi venerabili monasterio in perpetuum.

Inter diversa studiorum examina, & varias humane inconstantis operationes, qui nimirum in hac temporali vita pertractantur: illa præsertim toto mentis nisu perficienda sunt, quæ ad laudem Domini Dei nostri, & sanctorum ejus celeberrimam respiciunt honorem. Et profecto omnia sequuntur prospera, si primis quæ Deo sunt gloriosa, & sanctis ejus præfulgida, procuramus. Ob hoc semper, dum divina Redemptoris nostri ineffabilis potentis gratia in meam respicere dignata est exiguitatem, magna cura insistere, & anhelante fere dilectionis affectu diuturna ejus benignitate ac misericordia procuramus laudes, & meorum ipsi offerre majestati desideria votorum. Atque

Alex hoc divine illustrationis compunctus inspiratione, vehementer, licet immeritus, procurare studui ea quæ ad cultum Dei, & dignam sanctorum pertineant venerationem, & maxima roborationis censura confirmare.

Quoniam valde me, fateor, optimis beneficiorum eorumdem sanctorum suffragiis apud divinam adjutum misericordiam, pro eo quod nullis virtutum profectibus mereor institutum, scilicet gravi peccatorum mole prægravatum, adeo magnum & terribile apostolicæ sedis officium prosequi, nisi eorum præsidio divina me præveniret dignatio. Verumtamen in hoc omnipotentis sum cunctorum præscius conditor & redemptor Dominus noster Jesus Christus demonstrat indicia, quod ea quæ apud eos ipsos despecta sunt, nobis ad spem profectus, potentis sum gratia illustrante, perducit, quod in me nimirum cernitur evenisse. Idcirco ingenti gratulationis lætitia relictus, laudem Domini loquitur os meum, cor & lingua benedicit sanctum nomen ejus, magnæ pietatis clementiæ congruenter confesso vota.

Igitur cum per evoluta annorum spatia, diversa sanctorum Christi martyrum atque confessorum ejus foras muros hujus Romanæ urbis sita antiquitus cœmeteria neglecta satis manerent diruta, contigit postmodum ab impia Longobardorum gentium impugnatione funditus esse demolita. Qui etiam & aliquanta ipsorum effodientes martyrum sepulchra, & impia devastantes, quorundam sanctorum deprædatis, auterentes secum deportaverunt corpora. Erex eo tempore omnino desidiose atque negligenter eis debitus venerationis exhibebatur honor. Nam & (quod dici nefas est) etiam & diversa animalia in aliquantibus eisdem sanctorum cœmeteriis aditum habentia: illic etenim eorum exstabant septa animalium, in quibus fœtoris egerebant squalorem.

Unde congesta eorumdem sanctorum locorum desidiose incuria, & ex hoc valde ingemiscens, atque plurima doloris attritus mœstitia, aptum prospexi, Deo annuente, eosdem sanctos martyres & confessores Christi, & virgines ex iisdem dirutis auferre locis. Quos & cum hymnis & canticis spiritualibus in hanc Romanam introduximus urbem, & in ecclesiam, quam noviter a fundamentis in eorum honorem construxi (intra mœnia scilicet in domo quæ mihi parentali successione obvenit, in qua me natum constat atque nutritum) eorum sanctissima collocans condidit corpora. Ubi congregationem constitui monachorum speciali censura in honorem & in nomine beatorum Stephani papæ & martyris, atque Silvestri papæ & confessoris Christi. In quo veneranda eorum quiescunt corpora, Monasterium virorum monachorum esse censui, scilicet ad modulationis exercendam psalmodiam, in perpetuum esse decrevi, constituens sedulas ibidem Domino Deo redemptori nostro referri laudes, & æternam eorumdem sanctorum illic quiescentium venerationis memoriam ad gloriam divinæ potentis celebrari, atque pro dilatione atque stabilitate reipublicæ, nec non & salute omnium fidelium Christianorum, & ob meorum veniam delictorum quotidianas fundi preces, & debitum & condecens eisdem omnibus Dei sanctis exhiberi honorem.

Quoniam dum ipsi martyres Christi, contemptis humanæ gloriæ blandimentis, atque diversis tormentorum supplicia perpessi, pro Christi sunt

ANNO
CHRISTI
777

ANNO
CHRISTI
717.

sunt nomine capite truncati, & amici Dei effecti: omnino congruit, ut sicut eorum anime in celestibus regnis cum angelis triumphant, ita & in terris quoque eorum sacratissima corpora lucidissimis habitaculis collocata optime ab omnibus venerentur. Christianis, dum nimirum impensius pro suis cultoribus divinam non resistunt implorare omnipotentiam. Ipsorum quippe me sanctorum confesso praeliis, confidens eorum me suffragiis a peccatorum, qua premor, exui mole.

S. A. & Ec.
clesia x. u. o.
monasterium
erectum a
Paulo papa.

Et ecce, propitiante Domino, idem a nobis in eorum honorem fundatum monasterium diversis praeliis atque rebus & possessionibus urbanis vel rusticis, & cunctis necessariis utensilibus optime ditantes, omnia quae ad concinnationem luminarium, & sedulam sacrificiorum oblationem, vel ea quae ad usus illic consistentium monachorum sufficiunt, concessimus, id est massas, fundos, casales, colonias, vineas etiam atque hortos, & oliveta, seu domos & hospitia, salinas, & aquimolas, vel piscarias, & reliqua possessionum praelia in diversis locis & civitatibus sita, simulque & servorum famulantium secum peculia. Addentes etiam, & sub jure & ditione ipsius nostri monasterii confirmantes aliqua monasteria & venerabilia loca cum universis possessionibus & omnibus eis generaliter & in integro pertinentibus.

Hae nempe omnia loca, possessiones vel praelia urbana vel rustica, cum universis generaliter & in integro eis pertinentibus, ubi, & quocumque loco & civitate consistunt, & a nobis jam praelato nostro monasterio concessa sunt, vel in posterum fuerint largienda, per praecepta pontificalia & ceteras monitiones ibidem sint vel fuerint confirmata, praesidente sacerdotali concilio, statuentes sancimus apostolica censura, & sub divini iudicii obestratione a nostris successoribus pontificibus servanda decernimus, ut in eodem venerabili monasterio perenniter permaneant, atque in ejus usu pro quotidiana sacrificii oblatione, in luminarium concinnatione, atque sustentatione illic existentium monachorum sempiterno jure proficiant.

Unde & sub terribili & tremenda futura cavemus die adventus magni Domini nostri Jesu Christi, in qua judicaturus est vivos & mortuos & saeculum per ignem, etiam & maximis sub anathematis interdictionibus Domini nostri Jesu Christi, & B. Petri principis apostolorum auctoritate decernimus, nulli quoque modo nostrorum successorum pontificum licere, vel alicui magnae parvaeque personae, cujuscumque sit honoris praedita dignitate, qualibet exquisitior ingenii arte dissolvere hae quae a nobis pro intuitu ad laudem Redemptoris nostri, & honorem sanctorum ejus constituta sunt. Nec penitus ex iisdem locis vel possessionibus atque rebus & facultatibus, familiis etiam & pecuniis, vel quidquid ad idem venerabile monasterium pertinere dignoscitur, auferre, neque quocumque modo alienare: potius autem omnia, ut praelatum est, in eodem sancto loco perenniter in integro permaneant. Sed nec abbas, qui pro tempore curam ipsius monasterii gesserit, quocumque modo praesumat quemlibet locum qui in usu exillit monasterii cuiquam locare, aut venumdare, nec quidquam ex rebus ei pertinentibus usurpare ac fraudare.

Statuentes interea & hoc decernimus, ut cuncta congregatio monachorum in eodem sancto

Cencil. General. Tom. XII.

consistentium monasterio in die Domino Deo nostro referant laudes, & debitum illis quiescentibus martyribus atque confessoribus Christi persolvant honorem: sed etiam ei, qui vires subvenit, amplissimas omnium Redemptori nostro studeant referre laudes; quoniam scriptum est: *Et adjiciam super omnem laudem tuam.* Nam & hoc promulgantes sancimus, & per omnipotentis Dei nostri virtutem, subterfugibili anathematis obligatione, omnes obestantes decernimus, nullum unquam praesumere quamlibet contrarietatem aut malitiam in eodem nostro monasterio, vel pertinentibus ei causis inferre; sed magis pro Dei timore & maximo sanctorum ejus honore cuncti juvamina & auxilii opem ipsi vel pertinentibus ei causis atque utilitatibus ingerant, ut participes & ipsi hujus boni efficiantur operis, & mercedis praemia hujusmodi beneficio ab omnipotenti Deo consequantur.

Hae vero omnia a nobis ad laudem Redemptoris nostri promulgata, & ab universo sacerdotali concilio confirmata, & maximis obligationibus corroborata Deo vivo & vero decernimus perenniter conservanda. Si quis autem ex nostris successoribus pontificibus, aut ex quocumque homine potente vel inferiore, magna scilicet parvaeque persona, cujuscumque sit honoris praeditus & dignitatis, praesumpserit quocumque argumento vel exquisita occasione hae quae a nobis ad cultum Dei statuta sunt destruere aut dissolvere, vel quocumque modo temerare, aut etiam frangere, & (quod non optamus) quemlibet locum aut possessionem, vel quidquid praedicto venerabili monasterio pertinere dignoscitur, auferre aut alienare ex eodem sancto loco conatus fuerit: sciat se Domini nostri Jesu Christi, atque beati Petri principis apostolorum auctoritate, insolubili anathematis vinculo nodatum esse, & a regno Dei alienatum, contrarios sibi sentiens omnes eodem sanctos martyres, & confessores, & virgines Christi, & cum ipsis ante tribunal Dei omnipotentis in tremenda examinis die iudicii debeat cum eisdem sanctis facere rationes.

Ipsam enim iudicem peto, qui est retributor omnium, pro cujus laude hae nos constituisse dignoscimur, ut iram suae potentiae, omnibus hujus nostri apostolici constituti transgressoribus inferat, & insanabili ultionis vulnere percutiat cunctos qui praedictum nostrum monasterium laedere, vel contrariam mentem in causis pertinentibus ei exhibere tentaverint, vel quidquam ex omnibus ei pertinentibus abstollere praesumpserint: ut sit vita eorum laboriosa & pessima, nimisque lugubris, atque languentes deficiant, & suorum minime consequantur, nisi resipuerint, veniam delictorum, sententiam sumentes Ananiae & Sapphirae, qui mendacii noxa inseperti ante pedes apostolorum expiraverunt. Contingatque eis sicut Dathan & Abiron, quos aperiens terra os suum vivos deglutivit. Et cum diabolo ejusque atrocissimis & deterrimis pompis, atque cum Juda traditore Domini nostri Salvatoris Jesu Christi, & omnibus impiis deputari in tartareo igne, & inextinguibili incendio, & in voragine chaos demersi clementur in aeternum.

Porro qui inventi fuerint monasterium nostrum defendere, quod ad laudem Dei, & honorem sanctorum ejus constituimus, & omnia quae in hoc apostolico continentur constituimus, annexa custodientes, integra mentis

S s 2

since.

ANNO
CHRISTI
717.

Subject.

7/10 70.

abstulit.

7. 10. 11.

ANNO
CHRISTI
617.ANNO
CHRISTI
617.

sinceritate observaverint, a dextris Dei inveniantur in loco lucis constituti, & omnes sanctos Dei: martyres, confessores, & virgines Christi, qui in eodem venerabili monasterio quiescunt, firmos habeant protectores, eorumque suffragiis & in presenti vita adjuventur, & in futura beatitudine celestis regni gaudere cum angelis Dei & omnibus sanctis & electis per infinita consequantur secula.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Paulus episcopus sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ huic constituto a nobis facto subscripsi.

Joannes humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Neapolitanæ huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Joannes humilis episcopus ecclesiæ Tiburtinæ huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Gratianus humilis episcopus Velitrensis ecclesiæ huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Petrus humilis episcopus ecclesiæ Labicanensis huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Parvus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ in Tribus tabernis huic constituto a nobis facto interfui & subscripsi.

Bonifacius humilis episcopus ecclesiæ Tifertinæ, &c. ut supra.

Domnus humilis episcopus ecclesiæ Matulanensis, &c. ut supra.

Epiphanius peccator episcopus ecclesiæ Perusinae, &c. ut supra.

Constantinus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Anagninæ, &c. ut supra.

Anastasio humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Senogalientis, &c. ut supra.

Leo humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Salernitanæ, &c. ut supra.

Petrus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Cerenensis, &c. ut supra.

Leo humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Albanensis, &c. ut supra.

Gregorius humilis episcopus ecclesiæ Prænestinæ, &c. ut supra.

Jordanus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Senensis, &c. ut supra.

Adam humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Hortanæ, &c. ut supra.

* Calpurnius, qui Verulanus.
Rodolphus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Cellensis, &c. ut supra.

Gregorius humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Silvæ candidæ, &c. ut supra.

Sunalbus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Amerinæ, &c. ut supra: & alii ceteri qui capere possumus: ita ibi.

Subscriptiones cardinalium.

Gregorius archipresbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Balbinæ.

Philippus humilis presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sancti Marci.

A Gregorius sacre Romanæ ecclesiæ humilis presbyter tituli sanctæ Anastasiæ.

Theophilus sacre Romanæ ecclesiæ humilis presbyter tituli sanctæ Sabinæ.

Eustochius humilis presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli . . . . .

Stephanus humilis presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Cæcilie.

Constantinus humilis presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum quatuor Coronatorum.

Marinus humilis presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sancti Laurentii qui vocatur Dalmati.

B *Subscriptionis trium episcoporum qui residui erant, sed defectu chartæ absque subscriptione præterierant.*

Suthinius episcopus Tranensis ecclesiæ.

Leontius episcopus Amiterninæ ecclesiæ.

Stephanus episcopus Ferentinatis ecclesiæ.

Subscriptionis reliquorum cardinalium.

Theopemptus presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sancti Eusebii.

Leontius presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Susannæ.

Eusebius presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli Laurentii in Lucina.

Benedictus presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli S. Marcelli.

Clemens presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Anastasiæ.

Christophorus presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sancti Vitalis.

Donatus presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sancti Sixti.

Andreas presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Mariæ in Callisto.

Saxolus presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sancti Cyriaci.

Hermogenes presbyter sacre Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Priscæ.

D Petrus humilis archidiaconus sanctæ sedis apostolicæ.

Datum quarto Nonas Junii, imperante domino Constantino Augusto a Deo coronato magno imperatore anno quadragesimo primo, ex quo cum patre regnare cepit: & post consulatum ejus anno vigesimo primo, indictione decima quarta.

Perre in eadem membrana Pauli papæ verbis hæc addita reperiuntur.

E Mense Julii die decimanona introduximus in hoc oraculum corpus beati Silvestri episcopi & confessoris Christi. Mense Augusti die septimadecima introduximus corpus beati Stephani martyris atque pontificis, tempore Constantini & Leonis Augustorum, & Pippini excellentissimi regis Francorum & defensoris Romani, indictione quartadecima.

ANNO
CHRISTI
717.ANNO
CHRISTI
717.

AD EPISTOLAS PAULI PAPÆ

APPENDIX.

AD EGBERTUM EBORACENSEM

Archiepiscopum, & Eadbertum regis Anglorum filium,

Ut ablata ab eodem regis filio Forthredo abbati monasteria restituat.

*Dilectissimo fratri Egberto archiepiscopo, sed & A
Eadberto excellentissimo filio regi Paulus
papa salutem.*

Exat. apud
Wilms
rom. I. pag.
344.

Arbiter rerum & opifex, qui solo verbo cuncta ex nihilo fingens, humanam (de) limo creavit naturam, trinus & unus Dominus Deus noster, cui machinæ poli ac telluris materia perenni lege famulantur, ad hoc prudentissimam nobilitatem vestram dominicæ plebis suæ curam instituit exequi, ut ea, quæ ad ejus divinæ majestatis cultum respiciunt, solerti cura inhiante perficere studeatis, quatenus vestræ industriæ præsidio protegatur eorum salus, qui hujus mundi latebrosis insidiis (non) carent. Etenim, nobis dilectissime, multorum relatione assatum comperimus efficaci solertia vos pollere. Et quia attentius de illa florigera vita, quæ nullo terminorum succiditur sine, mente devota cogitare anhelatis; ideo libentissime ea, quæ ad vestræ animæ respiciunt salutem, per nostram apostolicam admonitionem, dilectionem, atque excellentiam vestram postulare aptum prospeximus. Itaque veniens ad limina prædorum vestrorum beatorum principum apostolorum, Petri, ac Pauli, præsens Forthredus religiosus abbas retulit nobis, inquit: Quod tria monasteria illi concessa fuissent a quadam abbatissa, id est, monasteria quæ *Staningrave* seu *Cuchavvalde* & *Donarmuthe* dicuntur. Quæ videlicet monasteria per vim ab eo tua abstulit excellentia, & cuidam Patricio, fratri ejus, *Mall* nomine tribuit. De qua re nimis tristes effecti sumus, excellentissime fili, quoniam extra præceptum Dei hoc omnino egilli. Et liquet profecto,

quod ad excidium animæ tuæ pertinet, dum eadem monasteria ab eo, qui in officio divini cultus perseverat, abstulisti; & qui in hujus mundi curis desudat, concedere studuisti. Neque enim sas est, excellentissime fili, ut humani favoris magis intuitum, quam Dei timorem præ oculis tuis adhibeas. Debuerat enim excellentissima prudentia tua de suis propriis opibus, locis, atque amœnis eidem venerabilibus prærogativa subsidii adminicula impertiri. Quoniam scriptum est. *Honora Dominum de tua propria substantia.* Quapropter hortamur solertiam vestram, & per apostolicam sedem admonemus, ut sibi vere obediens, prout debetis, ob amorem prædoris vestri prælato Forthredo abbati ipsa tria monasteria restituatis; quatenus, juxta quod a præfata abbatissa illi concessa sunt, sine qualibet ambiguitate aut insecta molestia perfrui mereatur, & secundum præditam & insitam vobis solertiam cuncta venerabilia loca pro intuitu fovete, & in omnibus protegere mature. Atque quod ab eis ablatum est, modis omnibus eisdem sanctis restituendum vestræ adhareat curæ; ut ex hoc prava vitiorum usurpatione amputata, nulli laicorum, vel aliæ cui-libet personæ denuo licentia admittatur piorum pertinentia locorum invadendi; sed magis vestro studio ea, quæ respiciunt ad religiositatis propositum, impensius propagentur. Ex hoc enim, excellentissime fili, divinum adsumes remunerationis adminiculum, & contra hostis ferocis versutiam prævalebis, & æternam procul dubio consequi promereberis vitam.

Tiro. III. 2.

CONCILIIUM COMPENDIENSE

QUOD APUD COMPENDIUM PALATIUM

Publicum in generali populi conventu celebratum est, anno Christi DCCLVII.
Pauli papæ I. Pippini regis vi.

Vide Baluzium Capitular. tom. I. pag. 180. edit. Paris.

OBSERVATIO PHILIPPI LABRE, S. J. D.

Poterat æque jure Sirmondus noster Compendiensis illud, sive decretum vocis, sive concilium, revocare ad annum 756. proxime præcedentem, atque ad præsentem 757. cum certissimis atque extra omnem controversiam positæ constet judicio synodum fuisse in Compendio palatio anno 756. celebratam. Fidem omni exceptione majorem facit diploma Chrodgaugi Merensis antistitis, eo

loci firmatum subscriptionibus episcoporum in confirmationem privilegii Gerstensis abbatum ab eo fundatæ. Illud debetis, lector, humanitati R. P. Alexandri Vultheimii societatis nostræ viri eruditissimi, qui ad me ante aliquot annos, Luciliburgo missæ cum diplomate fundationis nobilissimæ Præmonstratensis sancti Salvatoris abbatie concessæ die 13. Aug. anno XI. regnante eodem Pippino gloriosissimo rege aliisque quam plurimis.

Con-

Præmissis edidit P. Jacobus Sirmondus ex MS. Cod. S. Viac. Merensis. *Hard.* Emendatus deinde Baluzius in Capitularibus tom. I. & nro ex eo.
Caput XIII. hujus Concilii laudat Fulbertus Carnot. in epist. 33. ex Concil. Liptinensi sub Zacharia Papa sub Principe Carlomanno. *Hard.*

ANNO
CHRISTI
717.

*Confirmatio privilegii domini Grodegangi archie-
piscopi antiquior ex chartulario Gorzense
monasterii in D. Metens.*

Lec. 6.
Lec. 12.

In Dei nomine Chrodegangus ac si peccator Metensis urbis episcopus dum in voluminibus divinarum seriem scripturarum juxta possibilitatem ex mediocritate mei sensus, attonitis auribus, & sedula consideratione inspicerem quid Dei filius diceret, audiens, *date & dabitur vobis*; & alibi: *date elemosynam*; & ecce omnia munda sunt vobis, idcirco cepi mentis conquirere quid pro animæ remedio, quid pro ablucendis ponderibus peccatorum facerem vel in quibus imitarer exempla patrum, episcoporum meorum antecessorum in operibus, quibus credimus Deo placuisse, hinc per Dei adjutorium una cum comeatu, & voluntate domini nostri piissimi ac gloriosissimi regis Pippini Francorum, atque consensu fratrum nostrorum canonicorum, spiritualium & Deum timentium laicorum fidelium sancti Stephani, ædificavi monasterium in loco qui dicitur Gorzia in pago Scarponinse in honorem beatissimorum apostolorum Petri & Pauli, nec non & sancti Stephani seu & ceterorum sanctorum, & fundans atque dotans ipsum monasterium de rebus, & terris quæ propter venditiones, commutationes, mihi legibus obvenierant, ea scilicet conditione, ut in monasterio monachi secundum ordinem & regulam sancti patris nostri Benedicti abbatis amodo & semper perpetuis temporibus vivant, & sicut ibi scriptum est, nihil penitus proprium habentes, sed sint illis communia omnia in omnibus, qualiter & pro se, & pro aliis valeant exorare; igitur compulsi nos affectio charitatis atque dilectionis fratrum ipsorum, pro eorum quiete & ordine, qualiter Deo juvante valeant implere regulam & ordinem suum, & quod nobis successoribusque nostris maneat ad mercedem, & a recto tramite inconverso limite terminare quod perennem deinceps propitiantem Deo obtineat firmitatem, ne quis nobis detrahendo æstimet in id nova decernere, dum antiquitus juxta considerationem pontificum videant cetera sibi subiecta monasteria in omnibus esse conservata atque secunda, ideoque pro divino intuitu vel pro animæ nostræ remedio seu successorum nostrorum pontificum una cum comeatu, & voluntate piissimi & gloriosissimi Pippini regis & consensu fratrum nostrorum, convenit nobis illis conservare pro eorum quiete, & tranquillitate; & neque a nobis, neque ab archidiacono nostro, neque a ceteris ordinatoribus sancti Stephani, a quolibet homine inquietati nec condemnati vel de rebus eorum expoliati contra rationis ordinem esse non debeant, sed inspecta eorum instrumenta, juxta constitutionem, quam eis institimus, quieto ordine ipsas res teneant atque possideant, & de hoc quod nos ad ipsum monasterium dedimus atque formavimus, vel ad Deum timentibus hominibus donatum est atque firmatum, aut aliquid munere transmissum vel in altario offertum, aut sacris voluminibus seu quibuscumque speciebus quod ad

Adornatum divini cultus pertinet, ad præsens collata vel deinceps collatura fuerunt, non auferramus, & supplici postulatione exoro, & postulo dominis & successoribus meis episcopis: & ceteris ordinatoribus sancti Stephani propter nomen sanctæ Trinitatis, quod superius intimatum est perpetuis temporibus pro eorum mercede agenda, ipsis fratribus qui in ipso monasterio esse videntur conservent, & sit ipsum monasterium subiectum sub mandeburde, & defensione sancti Stephani ecclesiæ Metensis sicut in illo instrumento continetur, quod de ipso monasterio ad ecclesiā sancti Stephani fecimus, ut libeat eis pro vita & incolumitate regis & stabilitate regni Francorum, & pro pontificibus suis suisque subiectis Domini misericordiam exorare: & juxta dispensationem divinam cum abbas de ipso monasterio ad Dominum migraverit, quem unanimiter omnis illa monachorum congregatio optimæ regulæ compertum & vitæ meritis congruentem elegerint una cum consensu & voluntate urbis episcopi, ipsum sibi habeant abbatem, & si in ipsam congregationem, quod absit, non potuerint talem invenire, qui eos regulariter regat, tum ipse pontifex cum consensu & voluntate eorum de alio monasterio eligat abbatem, sicut superius diximus, qui eis regulariter, & secundum ordinem præsit, & memoratus pontifex in ipso monasterio per nullum ingenium nullamque occasionem aut cupiditatem quemlibet abbatem mittat, nisi qui eos secundum ordinem regat, & si ipse pontifex aut quilibet alia potestas aliter fecerit, in divino districto iudicio ante Dei oculos cum beatissimo Petro principe apostolorum & sancto protomartyre Stephano exinde reddet rationem, & si præfatus pontifex lucrandæ oratione aut visitatione fratrum quando ei placuerit in ipso monasterio venerit, vel aliquam moram pro lucrands animabus fecerit, cum exinde in Dei nomine vult habere regressum, absque ullo munere terreno requisito revertatur: qualiter monachi qui solitarii nuncupantur, de perfecta quiete, vel securitate valeant Domino protegente per longa tempora exultare, & sub sancta regula viventes pro profectu ecclesiæ & salute regis vel patriæ valeant plenius Domini misericordiam & attentius deprecari: & si, quod absit, ipsi monachi de eorum regula aut religione tepidi, aut negligentes reperti fuerint, secundum eorum regulam ab abbate suo corrigantur; sin autem ipse abbas non prævalet, tunc præfatus pontifex coercere debeat, quia nihil de canonica auctoritate convellitur, quidquid de pontificibus fidei pro quiete tranquillitatis tribuetur, ut ob hoc firmiter subsistat vigoribus, & nos & patres nostri domini episcopi in synodo subscriptionem manibus nostris decrevimus roborare, & fratres nostri de congregatione S. Stephani fideles ipsius consentientes subscripserunt.

Chrodegangus peccator episcopus hanc firmitatem a me factam relege & subscripsi.

Adalfridus peccator episcopus subscripsi.

Lupus peccator episcopus audiens subscripsi.

Ego Fulkarius vocatus indignus episcopus subscripsi Rothingo advocato.

Vul-

1 Forte, & commutationes. Hard.

2 Forte, nobis & illi. Hard.

3 Forte, ut neque. Hard.

4 Forte, vel Deum. Hard.

5 Vide Decretum in Glossario, verbo, Mundibardus. Hard.

6 Forte, pro lucranda, ut mox legitur, pro lucrands. Hard.

7 Forte, a pontificibus. Hard.

8 Forte, ut autem hoc. Hard.

ANNO
CHRISTI
717.

Vulfrannus vocatus episcopus in Christi nomine subscripsi.

Herineus episcopus subscripsi Segimondo.

Ego Mangaudus episcopus subscripsi.

Memorianus Chorchidianus subscripsi.

Deotmarus ac si peccator episcopus subscripsi.

Rabigandus abbas subscripsi.

Jacob peccator episcopus subscripsi.

Mensebius peccator episcopus subscripsi.

Audo peccator episcopus subscripsi.

Chardobachius quamvis peccator episcopus subscripsi.

Lendenus episcopus subscripsi.

Ego Lupus quamvis indignus episcopus subscripsi in Christi nomine.

Tedecharius peccator episcopus subscripsi.

Fortunus peccator episcopus subscripsi.

Sedonius ac si peccator episcopus subscripsi.

Deofridus episcopus subscripsi.

Sadrius episcopus subscripsi.

Ego Angilrannus subscripsi.

Sadebertus ac si indignus episcopus subscripsi.

Rotelinus subscripsi, Gontelmus, Brandomus, Sigibertus, Zacharias, Rachinnatus, Ego, Gonterius, Abbo, Adelelinus, Angelelinus, Sadrius.

Ego Richerus sive Vvasco ac si indignus diaconus iussu hanc confirmationem relegi & subscripsi.

Actum in Compendio palatio publice in synodo congregata anno ab incarnatione Domini DCCLVI. ind. ix. epac. xv. conc. iv. anno vi.

B (seu iv. ut alii malunt) regni Pippini gloriosi regis sub die x. Kal. Junii.

ANNO
CHRISTI
717.

SYNODUS ROMANA II.

A Stephano II. pontifice habita in causa Sergii archiepiscopi Ravennatis circa annum 757.

Sa. Maasi
Suppl. Tom.
I. pag. 610.

Concilii hujus historiam ita narrat Agnellus Ravennatis, auctor schismati Ravennatensi adductus in libro Pontificali in vita ejusdem Sergii cap. 3. Cum Paulus (lege Stephanus) ut ex tota narrationis serie liquet) Papa Romanus iter per Franciam pergeret, non ei obviavit (Sergius) & reversus (Pontifex) Sergium archiepiscopum vexare cepit. Ille autem fiduciam habens in rege, (Aistaspas Longobardorum rege) ut adminiculum ei preberet; & sefellit illum, & deductus est Romam a suis civibus, & sefellit illum. Et congregatis episcopis, jubente Papa, voluerunt illum honore privare, & de gradu pontificali projicere. Apostolicus talem contra eum proferebat sententiam: Neophytus est (nempe ex laico episcopus, ut ex Anastasio in vita Stephani III. discimus) non ex ovili (id est ex clero) iussu, nec secundum canones in Ravennati ecclesia militasti; sed subito invasisti cathedram, quasi laica; & sacerdotes tuos, qui digni de his ecclesia perfrui, repulisti, & per secularium favorem, potenter tamen, sedem obtinuisti. Ad hæc Ravennas pontifex agebat: & non mea presumptione, sed elegerunt me clerus, & plebs universa. Interrogasti per ordinem canonico more, & de me omnia & is patefacta sunt, & quomodo laicus fui & sponsam habui, & ad clericatum perveni, & cognitum vobis factum est, & dixisti, nullum obflaculum mihi esse potest. Postquam talia de me sensit, cur me consecrasti? Diversas autem sententias inter se episcopi ferebant. Dicebant enim omnes: quomodo possumus cum finis discipulis magistrum judicare? (e Ravennatensi enim provincia episcopos Stephanus acciverat.) Hæc audiens Papa in furore versus, asseruit se die

crastino manibus suis orarium e collo ejus evelleret. Narrat dein Agnellus Sergium his pressum angustiis in preces ad Deum conversum impetrasse, ut nocte illa Paulus (lege Stephanus) repente occumberet; qua de re mane alterius diei a Stephano (lege Paulo) urbis Romæ diacono germano prædicti Papæ, certior factus est. Accessit ad gaudii cumulum ipsius Pauli ad pontificatum assumptio: in ipsa die peracta, ait Agnellus, cuius voti pontificis beneficio & carere ereptus, ac pristina dignitati Sergius restitutus est. An vera sint omnia quæ Agnellus hic tradit, ambigere me plurimum fateor, multaque ad genium illius, quod auctor iste fovebat, in pontifices Romanos odii conficta esse non dubito. Quæ vero ait de synodo cur suspecta esse possint nihil succurrit. Hoc vero concilium aliud plane esse oportet ab eo quod Stephanus ante suam in Gallias professionem ineunte anno 753. celebravit, legiturque in editione Veneto-Labbeana Tom. VIII. pag. 410. Quamquam enim in illo Sergius pariter adfuit, sedit tamen inter patres, non vero stetit ut reus, nullamque tunc iram pontificis incurrit, cum ejusdem synodi occasione bullæ quædam Pontificis ab Ughellio in Mutinensibus recitatur, ad illum directæ fuerint. In hoc vero posteriori concilio alia plane rerum Sergii constitutio fuit, cum reus adesset, non iudex; & damnatus, non absolutus & amicus discessit. Ad hæc, tempus utriusque concilii minime congruit; nam postremum hoc post reditum Stephani e Gallia, & sub extremum vitæ ejus tempus, adeoque anno 757. quo obiit, celebratum fuisse ex Agnello discimus.

ANNO
CHRISTI
718.

CONVENTUS COMPENDIENSIS.

ANNO
CHRISTI
718.

Anno DCCLVIII.

Ex Labbei
Append.
Tom. VI.

Conventus seu placiti, hoc anno apud Com-Echronico, ubi adfuit Tassilo dux Bajuvariorum, pendium habiti, meminit Ado Viennensis in simulque horum procures, qui fidem Pippino regi,

1 Pippini Regis Placitum in Compendiensi palatio de teloneis in mercato S. Dionysii ad ipsum monasterium evendicatis adversus Gerardum Comitum Parisiensem adfert Mabillonius de re Diplomac. I. 6. pag. 493.

ANNO
CHRISTI
718.

gi, ejusque filiis cum juramento etiam super reliquiis sanctorum, ob ducatum Bajuvaria in beneficium sibi concessum, polliciti sunt. Tenente, inquit Ade, placitum Pippino rege in Compendio, Tassilo dux Bajuvariorum ad illum ibi venit, seque illi in vassallum commisit, atque super corpora sanctorum martyrum Dionysii, Rustici, & Eleutherii, simul & super corpora sanctorum confessorum Martini & Germani, iura-

vit, ut in omnibus diebus vite suae regi, filiisque ejus integram fidem cum subditiōe servaret: omnesque majores Bajuvariorum una cum ipso sacramentis jurationum obstricti sunt. Adhaerent haec anno incarnationis Domini DCCLVIII. *Precedente tamen anno haec omnia evenisse in conventu ejusdem loci narrat Eginhardus, ubi de gestis Pippini regis, antiquo computandi more.*

ANNO
CHRISTI
718.

AD COMPENDIENSIA CONCILIA DUO

ADNOTATIO CRITICA.

Ex Mss.
Supplem.
Tom. I. pag.
607.

Compendiensa concilia duo per hos annos Labbeus adnotavit, quorum alterum statuit anno 756. cujus etiam canones XVIII. dedit; aliud vero anno 758. vel potius 757. in quo Tassilo pro recepto a Pippino Bavariae principatu fidem illi suam obstrinxit. Priori illi concilio quod anno 756. assignandum arbitratur privilegium Chrodogangi archiepiscopi Metensis, quod episcopi in synodo Compendiensi congregato anno ab incarnatione Domini DCCLVI. ind. IX. anno VI. Pippini gloriosi regis sub die X. Kal. Julii, subscriptionibus suis, quae extant, munierunt. Cum vero inter scriptorum nomina, nec Georgius Romanus episcopus, nec Joannes Sacellarius A. S. L. occurrant, quos concilio Compendiensi, cujus canones extant, interfuisse ex ipsis

Canonibus planum est; hinc facile deducimus privilegium illud Metense anni 756. in alio concilio, quam in eo quod anno illi Labbeus assignat, latum fuisse. Rebus ita constitutis ita definiendum est. Anno 756. habitum est concilium Compendiense, e quo privilegium Metense prodit. Anno vero sequenti 757. assignandus est conventus, seu concilium Compendiense, in quo Tassilo dux Bajuvariorum Pippino regi juravit. Eodemque pariter in concilio sanciti sunt canones illi, quos sub nomine concilii Compendiensis Sirmondus primum, dein Labbeus exhibuit. Ad hos vero canones additamentum statuo canones illos quos Compendiensi concilio Burchardus & Gratianus assignant.

AD COMPENDIENSE CONCILIUM

CANONES ADDITI.

Ex Decreto Gratiani, Decretalibus, & Burchardo.

Ex Compendiensi cap. III.

Burch. lib. IV. cap. 6.

Cap. 60. q. 1.
Hæc additio
est in Burch.
lib. IV.
cap. 60. q. 1.
q. 1. 74.
1. 22. 1. 1. q. 1.

SI presbyter ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum, & omnes quos prius baptizavit.

Ecclesiae antiquitus constitutæ nec decimis, nec ulla possessione priventur, ita ut novis oratoris tribuantur.

* Dicitur femina
in MS.
codice meo.

Si quis accepit uxorem & habuit eam aliquo tempore, & ipsa femina * dicit quod nunquam coisset cum ea, & ille vir dicit, quod sic fecit; in veritate viri consistat: quia vir caput est mulieris.

Tur. de Feris
cap. Omnes.

Omnes dies dominicos a vespera in vesperam cum omni veneratione præcipimus observari, & ab omni illicito opere abstinere, ut in eis mercatum minime fiat, neque placitum; neque aliquis ad mortem vel ad poenam judicetur, nec sacramenta (nisi pro pace vel alia necessitate) præstentur.

Ex Compendiensi cap. III.

Burch. lib. VIII. cap. 72.

De juris Deo dicatis & ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi nulla legitur laicis, quamvis religiosus, unquam attributa facultas.

Ut extra statuta canonum, id est Pascha, & Pentecosten, baptisma non celebretur, quia sancti canones hoc modis omnibus, nisi aliquid periculum insisterit, fieri prohibent. In tantum, ut etiam eos, qui alio tempore baptizantur, a gradibus ecclesiasticis abstineant, nec ad clerum admittantur.

Parientes: 20
849. cap. 8.

Ex Compendiensi cap. X.

Burch. lib. VIII. cap. 71.

Synodali decreto sancitum est, ne laici, vel seculares de juris Deo dicatis ecclesiae, quas facultatibus aliquid ad se putent vel præsumant propter reverentiam pertinere, quarum quarumcumque sacerdotibus disponendi indiscusse a Deo cura commissa docetur.

Ex Compendiensi.

Burch. lib. XI. cap. 12.

Placuit etiam pro communi utilitate, & instanti necessitate, ut nullus episcoporum graviter ferat si ejus parochianum pro depredationis causa alter episcopus excommunicaverit.

ANNO
CHRISTI
759.ANNO
CHRISTI
759.

CONCILIABULUM GERMANICUM

IN QUO OTHMARUS ABBAS MONASTERII

Sancti Galli ob crimen impudicitiae injuste condemnatus est anno Domini
DCCLIX. tempore Pauli Papae I.

Conciliabulum.) Cum Vvarinus & Ruithar-A pudicitiae delicto in vincula coniecerunt. Cum-
dus fisci procuratores res ecclesiae inva- que ad objecta crimina non negando, & Deum
sissent, eaque de causa ab Othmaro semel ac- suum innocentem testem invocando, iuste re-
culati, acriterque a rege ad desistendum moni- spondisset, iniqua tamen sententia conciliabuli
ti non obtemperassent, Othmarum, cum ite- incarceratus, & sine alimento corporis relictus,
rum regem adiret, & itinere retraxerunt, & fame interiit. Huc Vvalfridus in vita Sancti
per subornatum & conductum accusatorem mo- Galli apud Surium tom. 4. die 16. Novemb.
nachum nomine Lambertum, impado illi im-

TELENSIS SYNODUS JACOBITARUM,

In qua Athanasius Sandalensis Jacobitarum metropolita constituitur,

Paulo ante annum 1070. Græcorum, Christi. 759. celebrata.

Ex Monf.
Suppl. Tom.
I. pag. 622.

Post conciliatos animos in synodo Tarma-B statem reversus, ait Abulpharajus apud Assema-
nensi inter Joannem patriarcham, & A- num Biblioth. Orient. tom. II. pag. 340. episco-
thanasium, de quo nos ad eam synodum an- pos in urbe Tela congregavit, a quibus princeps
no 755. Iterum (Athanasius) ad suam impie- & metropolita magnus proclamatus est.

ANNO
CHRISTI
760.ANNO
CHRISTI
760.

SYNODI DUE ANGLICANÆ

A BREGUINO, ET LAMBERTO

Dorobernienfibus Archiepiscopis coactis.

Synodi duæ Anglicanæ, una a Breguino Do- Cge abfultis, & imperio Merciorum subegit. Ut
robernienfi Archiepiscopo, qui successerat autem harum Synodorum, quas diversis licet
Cuthberto, & altera a Lamberto pariter Dor- annis celebratas, cum tamen certum tempus
obernienfi Archiepisc. Breguini successore, quem ignoretur, minime sejunximus, epochæ aliqua-
obiisse anno 791. tradit Simeon Dunelmensis tenus innotescant, adnotandum Breguinum ex
in Hist. Reg. Angl. habitæ fuere ob monaste- catalogo Ecclesiæ Cantuariensis sedisse annos
rium Cothæ a Rege Athelbaldo Merciorum re- tres, atque obiisse an. 762. postquam graves
ge Ecclesiæ S. Salvatoris Dorobernienfis concef- difficultates cum Offa Merciorum rege susti-
sum, & a Regibus Cenulfo Occidentalium Sa- nuisset, qui cum Primatus honore spoliare mo-
xonum, & Offa Merciorum, ablatum dictæ ec- liebatur. Ejus igitur Synodus inter an. 759. &
clesiæ, uti eruitur ex actis Concilii Clovesham 762. habita. Cum autem in præfatis Clovesham
ad an. 800. in tomo sequenti exhibendis: in actis afferatur: Tandem Cenulfus Rex sera du-
quibus legitur: Item Breguinus, & Lambertus- bus penitentia, teligraphia, id est libello, quos
Archiepiscopi per singulas Synodos suas quæsti sunt a supra hominibus Verib & Osberto injuste per-
de injuria ecclesiæ Salvatoris illata & apud Ce- ceperat, cum magna pecunia ecclesiæ Christi in Do-
nulfo regem Occidentalium Saxonum, (scilicet, roberniam remisit humillime rogans, ne sub tan-
qui prædictum monasterium cum omnibus ad il- ta auctoritatis anathemate periclitaretur, & Ce-
lud rite pertinentibus suis usibus coaptavit, ut nulfo obierit anno 785. a suis oculis, ante
in eisdem actis) & apud Offam regem Mercio- prædictum annum Lamberti Synodum celebra-
rum, qui videlicet saepe memoratum concilium tam fuisse oportet; & forte non diu post ini-
Cotham, & alias urbes quamplurimas Cenulfo ro- tam, per Breguini decessum, dignitatem.

ANNO
CHRISTI
761.ANNO
CHRISTI
761.

CONCILIIUM ROMANUM

SUB PAULO PAPA,

In causa immunitatis & privilegiorum ecclesiis & monasteriis a se erectis
concessorum, habitum anno Domini DCCLXI.

Conciliium.) Præter epistolam. five consti- E hil extat aliud eorum quæ in hoc concilio ge-
tutum, quod supra collocatum est, ni- sta fuerunt.
Concl. General. Tom. XII.

Tt

CON.

ANNO
CHRISTI
761.ANNO
CHRISTI
761.

CONCILIUM VOLVICENSE

In agro Ricomagenſi Arvernoium, preſente Pippino rege, celebratum.

Anno Chriſti DCCLXI.

Ex Labbet
Appendice
Tum. VI.

SUB ſinem aſſorum ſancti Auſtremonii primi Arvernoium epiſcopi, mentio eſt huius ſynodi a Pippino habita, & hoc loco, ut videtur, & hoc anno ſecunda in Aquitaniam expeditionis ab eo ſuſcepta, in qua corpiſ omnem pagum Arvernoium, urbemque Arvernam incendit, ut aſſerunt annales noſtri, qua poſt inſediſſima, Clavus-mons abbas appellari cepit. Inter illa vero, qua ibi geſta ſunt, emiſit maxime pietas ejuſdem Pippini regis erga eccleſias Dei atque reliquias ſanctorum, ac preſertim ſancti Auſtremonii Arvernoium Apoſtoli, pro quarum translatione Lanfridus abbas Manziaci non longe diſtantis a Volvico loco, qui olim pagus Viſcontenſis Sidonio Arvernoium epiſcopo diſtus eſt, ac hodie nomen retinet vulgo Volvic, & adhuc nunc eſt Prioratus a Manziacenſi abbacia dependens, quem in locum, corpus ejuſdem ſancti Auſtremonii primo fuerat tranſlatum: convenit ipſum regem, petiſſetque coram ſynodo, ut illinc iterum illud exportaretur ad ſuum monaſterium; quod tandem illi poſt annos aliquos ab ipſemet. rege conſeſſum eſt, ut ſeri ſecunda corporis ejuſdem ſancti tranſlatio ex eodem codice. Hac igitur aſſa ſic habent: Avitus, inquit, Arvernoium ſedis epiſcopus, ſucceſſor beati Projeſti, auferens ab Icio doro corpus beatiſſimi Auſtremonii, juxta corpus ſui antecceſſoris, Volvicum tranſpoſuit. Sed Deus omnipotens colla regum Francorum iugo fidei ſubjugavit, victoriamque eis clementi dignatione contra barbaros conſeſſit: ſicque Cidm contineretur humatum Volvicenſe ceno-

bium. & probitati operam dantium ſuſfragamine, paulatim mater eccleſia, que, ceu homo ignobilis, inculta manebat, priſtinum decorem cepit reſumere, & ſuum infortunium pedetentim abjicere; ſacraque religio certatim augmentum reſumere. Inter quos reges, unum Divina ſublimitas precelegit Pippinum cognomine, qui ſicut Titan ſuo jubare, lauricomorumque vibratione, tetrum regimen nebularum ſacceſſit & detegit: ita ſuo auxilio, & labore nocuum deſtruxit, & proſicuum, imo ſalutiſerum cultum auxit. Qui venerandus rex, nimiumque ſolers & induſtrius, Deo gratam juſſit aggregari ſynodum, in qua fuere preſules clariffimi, & comites innumeri. Cum his Bergo jam diſtus plurima, prout Divina ſublimitas conceſſit, de fide ſanctam Trinitatis contra Deo contrarios hæreticos diſputavit, & incorrigibiles quoſque de ſuo regno cum ſuis complicitibus exturbavit. Aperto quoque demum proprio erario, infinita munera Dei fidelibus pro ſuo libito ad reſtaurationem eccleſiarum, & ſartateſtorum reparationem, devotiſſime contulit. Abbates igitur, qui regis majeſtati aderant, ab eo perceptis muneribus grater ad propria rediere: inter quos extitit quidam preclarus, ipſi regi admodum dilectus, nomine Lanfridus, abbas monaſterii vocabulo Mauziaci, qui omnigena prece ſibi tribui popoſcit almi Auſtremonii corpus, quem Cidm contineretur humatum Volvicenſe ceno-

CONVENTUS IN VILLA DURIA

DE hoc conventu & ſynodo regali, qua de more hoc anno habita eſt in villa Duria pagi Ripuarienſis, paucis ita ſcriptum legimus in chronico ſancti Arnulphi: Anno Dominicæ incarnationis DCCLXI. Pippinus rex conventum Francorum habuit in Duria villa publica, & de utilitate regni tractans ſuos ibi optimates adunavit. Et libro VI. collectionis hiſtorice, qua apud Henricum Caniſum edita eſt ſomo II. antiqua lectionis: Rex Pippinus, inquit, anno decimo regni ipſius, omnes optimates Franco-

Drum ad Duram, in pago Ripuarienſi, ad componendum pro ſalute patriæ, & utilitate Francorum tractanda, placito inſtituto, ad ſe venire precepit: Regino abbas ſynodum vocat, regique, cum in ea verſaretur, de Vuſſarii iterata deſectione, miſſoque in Burgundiam exercitu nunciatum ſcribit: quam ob rem a Pippino ſuſcepta eſt altera in Aquitaniam expeditio, in qua Biturici Arvernoium pagi aliquot caſtra & oppida e-verſa vel incenſa, & Blandinas urbis Arvernoica comes captus eſt.

ANNO
CHRISTI
762.ANNO
CHRISTI
762.

CONVENTUS ATTINIACENSIS I.

Ex P. Anto-
nio Page et
an. Ch. 762.
o. 4. 2.

ATtiniaci (quod oppidum eſt ad lævam Axonæ ripam in valle Burgenſi vulgo Atigni) duplex Conventus per hæc tempora habitus eſt, alter anno Chriſti 762. & anno 765. alter, de quo infra Labbeus, qui tamen utrumque conventum confundens, decretum cum nominibus Epiſcoporum 27. & Abbatum 17. quod in hoc primo conventu editum eſt, anno 765. in quo alter celebratus, conditum exiſtimavit. Vvandebeſtus ſiquidem in libello de Miraculis ſancti Goaris Eremitæ ait Pippinum Regem poſi-

Erunt in Palatio, quod Attiniacum vocatur, cum ad generalem populi Conventum ſimul Aſſuerus Abbas veniſſet, commiſiſſe eidem Aſſuero Cellam ſancti Goaris, ut poſtea vocata fuit, eamque cum Monasterio Prumiens ſimul primum conjunctam fuiſſe, uti in ſecundo Conventu Attiniacenſi explicabimus. Quam ob rem cum Aſſuerus, qui interfuit Conventui Attiniacenſi, non ſubſcripſerit cum aliis Abbatibus 17. præſato decreto, Conventus Attiniacenſis, in quo Cellam ſancti Goaris obtinuit, diverſus eſt

ANNO
CHRISTI
762.

est ab illo, cui Abbates 17. subscribere. Nec
satisfacit responsio Cointii ad an. 765. dicen-
tis, Assueri nomen ex libello Vvandelberti lau-
dato restituendum esse, quod alias Francorum
Conventus apud Attiniacum, post erectum Pru-
mense Monasterium, a Pippino Rege celebra-
tus non inveniatur. Vvandelbertus enim in-
telligit Conventum an. 765. habitum, ad quem
referri non potest decretum a 17. Abbatibus sub-
scriptum; cum in eo Assueri nomen non lega-
tur, & ex Vvandelberto, qui annum congrega-
ti conventus non exprimit, restitui non pos-
sit. In Annalibus Francorum loca, in quibus

A Francorum Conventus per hæc tempora habi-
ti sunt, memorantur; sed qua in villa, aut op-
pido Conventus hoc anno habitus fuerit, nul-
libi legitur. Insequē elicio illum Attiniaci in-
dictum fuisse, in eoque supradictum Decre-
tum, in quo Assueri nomen cum aliis Abba-
tibus non apparet, statutum. Inter subscriptio-
nes Episcoporum legitur *Voillibarius Episc. de*
Monast. S. Mauriti, qui non videtur alius a
Vilicario Archiep. Viennensi, qui post Sarace-
norum irruptionem dimisso Archiepiscopatu,
factus est Monachus in Monasterio Agaunensi
S. Mauriti, & deinde Abbas.

ANNO
CHRISTI
762.

AD CONVENTUS ATTINIACENSES DUOS

ADNOTATIO CRITICA.

Ex Manf.
sup. p. pag.
62.

Conventum Attiniacensem unicum anni 765. B
Labbeus agnovit; geminos distinguendos
esse Pagius opinatur, quorum alterum assignat
anno 762. alterum anno 765. qua in re corri-
gendum Labbeum iudicavit. Quem pariter er-
roris in eo accusat, quod decretum conventus
Attiniacensis, cui episcopi plures cum abbatibus
plane multis subscribunt, conventui anni 765.
adscripserit, cum reipsa conventui priori anni
762. tribuendum fuerit. Cujus rei ratio peti-
tur ex eo, quod conventui anni 765. adlitterit
Assuerus abbas, cujus tamen nomen inter sub-
scriptiones decreti Attiniacensis, ad annum 765.
perperam relati, non legitur. Pater ergo, ait,
decretum illud ad conventum anni 762. retra-
hendum esse. Hanc Pagii criticam ita ego du-
dum refutavi in meis ad Pagium adnotationi-
bus ad annum 762. §. his verbis: Conventum
quemdam Francorum hoc anno habitum Atti-
niaci; ac proinde uno eodemque in loco du-
plicem diversis annis conventum celebratum
fuisse, alterum hoc anno, alium vero 765. vix
credo. Apud Mabillonium tom. I. Annalium.
Ord. S. B. Append. 2. num. xxvi. legitur diplo-
ma Pippini pro construendo monasterio Pru-
mense datum in *Trisgodios villa publica mense*
Augusto die XIII. anno XI. regnante Pippino &c.
Subscribunt huic chartæ episcopi novem cum
comitibus & principibus plane multis. Pertine-
re hæc ad annum 762. nemo prudens dubita-
verit; & cum tot nomina episcoporum, & co-
mitum legantur, non inani prorsus conjectura
deduci posset, produsse in conventu, qui hoc
anno de more habebatur in villa, quæ hic
Trisgodios dicitur. Quamquam enim conventus

mentis majore haberi consueverunt; nihil prohi-
bet quominus extraordinaria sorte de causa ad
duos vel tres menses differrentur. Simili exem-
plo conventus Vvormatiensis IV. non majore, ut
moris erat, sed aprili mense celebratus legitur
in chronico Moisiacensi ad A. 786. Similis
pariter conventus ad villam Duriam anno 775.
ad julium mensem prolatus fuit, ut Pagius ad
A. 775. animadvertit. Hæc si admittantur,
plura ad emendationem ecclesiasticæ historiæ
deducemus. Primo duplex Attiniacensis con-
ventus, præcis omnibus historicis ignoratus,
commentitius est. Secundo episcopi illi & ab-
bates, quorum nomina conventui Attiniacensi
apud Labbeum subscripta leguntur, ad con-
ventum anni 765. reipsa pertinent. Hoc autem,
in quo rei cardo versatur, ulterius demonstra-
tur, quia & si concesserimus diploma illud Pip-
pini non in ipso conventu anni 762. (utpote
qui majore mense de more celebrandus fuerit)
sed post duos tresve menses produsse, vix ta-
men persuaderemur episcopos illos, qui diplo-
mati subscripserunt, & regi tunc præsentés ade-
rant, eisdem pariter & conventui, parum an-
te hæc celebrato, non interfuisse. Si autem in-
tererant, cur non omnium illorum, sed trium
tantummodo ex illis nomina decreto conven-
tus Attiniacensis subduntur? Fit igitur ut con-
ventus Attiniacensis Veneto-Labbeanus non qui-
dem anno 762. sed potius anno 765. habitus
dicatur. Quod vero Assueri abbatis nomen
cæteris non accenseatur, id quidem monstri lo-
co habendum non est, cum rara sint vetusta
concilia, quorum subscriptiones integræ ad nos
usque pervenerint.

CONCILIUM ASCHAIMENSE SUB TASSILONE II. DUCE BAJORIÆ

Anno a reparata salute DCCLXIII. celebratum,

Nunc demum in lucem protractum ex perverusto codice ms. Bibliothecæ illustrissimi
Capituli cathedralis Frisingensis,

Notisque quibusdam illustratum a P. Frobenio Forster Benedictino, Principali & Immediata ecclesiæ
S. Emmerami Ratisbonæ p. t. Priore & Bibliothecario.

ANNOTATIONES PRÆLIMINARES

Ejusdem P. Forbenii Forster.

hæc
Bonæ kri-
pior
qua ad 6
nem dabi-
mus.

Concilii Aschaimii in B. joaria, tempore Tassilonis ducis celebrati meminit celeberrimus * Aventi-
nus, qui etiam illius summæ capitula recensuit, *Annal. Baj. lib. 111. pag. 302. edit. Ingol-
stad. an. 1554. de eodem conventu cl. D. P. Carolus Meuselbeckius Benedicto-buranus 1.
Concil. General. Tom. XII.*

T t 2

part.

ANNO
CHRISTI
763ANNO
CHRISTI
763

part. Hist. Frig. pag. 70. hoc paucis habes: Conventum huiusmodi Aschaimii, Bajorum ac diocesis Frisingensis vico, sub Talsilone convocatum fuisse, quidam scribunt. Verum quid ibi actum fuerit, omnes, ut quidem existimamus, haecenus ignorant, actis, ut videtur, dudum deperditis. At enim acta non omnia saltem fuisse deperdita, ad oculum nunc patet ex hac synodali epistola episcoporum Bajorum, quam hic ex codice ms. pene saeculo Frisingensi, quem, miror, solertissimum rerum Frisingensium scrutatorem Meichelbeckium fugere potuisse, in lucem produco. Copiam codicis illius mihi fecit eruditionis ac eruditorum cultor maximus, Illustr. & Excell. D. L. B. de Verversheim ecclesia Frisingensis canonicus, nec non Sereniss. & Emin. S. R. E. cardinalis Bavariss. consiliarius intimus, Pro-episcopus & Vicarius generalis s. quem Deus bene ecclesiae, & Rei literariae incrementum diu servet incolumem. Textus huius epistolae multis locis corruptissimus est, qui nulla diligentia a me sanari potuit; & religioni mihi duci, quidpiam meo mutare ingenio, ne nimirum quod multis accidit, tentata textus emendatione, sensum corrumpere, aut viris eruditissimis interpretationes abstrudere praesumerem: quid quod antiquitatis literariae periti malint ejusmodi merces habere geminas, quam comptas, sicut etiam majoris aestimant nummos veteres nobili arugine obduetos, quam inauratos.

Porro textus huius epistolae incipit absque alio titulo a verbis: Domino gloriosissimo. Numeri capitulum, quos nos in medio collocavimus, in codice margini sunt adscripti. Hac de codice, unde praesens concilium Aschaimense descriptum est, praenotasse sufficiat; nunc breviter etiam, quo anno, quo loco, & a quibus idem celebratum fuerit, investigandum.

Concilium
celebratum
anno
DCCCLXIII.

De anno igitur celebrati concilii initium faciamus. Epistola capitulis praemissa inscripta est Tassiloni duci atate adhuc tenerulo, filio nimirum Odilonis Bajorum ducis. Certum igitur est, concilium hoc tempore, quo Tassilo principatum illum tenuit, fuisse celebratum; obscurum tamen adhuc remanet, quo regiminis illius anno id factum fuerit. Aventinus loc. cit. sentire videtur, episcopos & proceres Aschaimii convenisse, dum Tassilo nuntio de agnitione parentis Odilonis accepto, non impetrato comatu, & insalutato avunculo Pippino, clam se de exercitu subduxit, & genitore mortuo Bajorum regendam accepit. Sed duo, quae diversis temporibus peracta fuisse videntur, in unum cogit Aventinus, dum Odilonis parentis obitum tunc demum contigisse supponit, dum Tassilo post Placitum Nivernense Pippinum, iterum in Aquitaniam moerentem deseruit, & ad Bojos suos rediit, quod factum Annales referunt ad annum DCCCLXIII. At enim Odilonem jam anno DCCCLVIII. defunctum fuisse, ego quidem dubitandum censeo; Tum quod Tassilo annos regiminis sui constanter ab eo anno numeraverit, prout constat ex plurimis donationum seu traditionum cartis Frisingensibus, Monasteriis, aliisque. Tum quod rex Pippinus Tassiloni non Odiloni, contra Griphonem Bajorum invasorem, suo exercitu subveniret, (ut annales testantur) quod argumento est, eo tempore Odilonem non amplius fuisse superstitem. Tum denique, quia Odilonem eo anno DCCCLVIII. revera obiisse satis diserte scribit Annalista Mettensis ad annum DCCCLIX. his verbis: Gripo e Sanonia in Bajorum confugit (anno DCCCLVIII. ut testantur Regino, Annalista Fuldensis, & alii) quorum dux eo tempore Odilo defunctus erat, cui Tassilo filius ejus successerat, quem de principatu Gripo abegit, & sibi ipse Bajorum subjugavit, quod audiens Pippinus cum exercitu illuc pervenit (nempe anno DCCCLIX.) vixitque Bajorum Griponem secum & Lanfridum inde abducens Tassilonem (non Odilonem) in ducatum Bajorum collocavit.

Igitur ex Aventini calculo nihil certi pro constituendo anno Aschaimensi conventus erui potest; Illud tamen vivo Boica historia peritissimo dandum fortassis est, conventum illum, in quo, ut ait, proceres novo suo principi administrandi principatus leges praescribunt, habitum fuisse vel anno DCCCLVIII. quo mortuo parenti in regimine successerit, vel anno DLXIII. quo deserto Pippino ducatum ab alieno dominatu independentem sibi adseruit. Utra vero ex his anno concilium hocce adfigendum sit ulterius inquirendum.

In epistola capitulis praemissa, ut dicere praecipuum, Tassilo dicitur etate tenerulus; & hoc quidem congruit anno DCCCLVIII. quo si annum sextum vivebat atatis (natus quippe dicitur anno DCCCLIII.) dum vero simul ibidem dicitur, in sensu sanctae scripturae praecessoribus tuis maturior, plures sane tunc atatis sua, quam sex annos numerasse necesse est; nisi dicere velis, episcopos illos qui in ea epistola loquuntur, parvulo suo principi nimium adulari; priores vero principes, qui a religione plurimum ab ipso commendari merebantur, nimium vilipendere voluisse, quod quidem gravissimos illos viros fecisse nemo facile crediderit.

At enim neque desunt, si tantum ipsam, quem hic producimus, diligentius expendamus, alia argumenta, satis, meo iudicio, idonea, quibus plane evinci posse videtur, annum DCCCLVIII. huic conventui non posse adsignari. Primo namque patres, qui ibi loquuntur, non tantum praefationis seu epistolae ad Tassilonem initium, sed aliquot etiam decreta ex concilio Vernensi accepisse, ex annotationibus nostris ad praefationem, ad capitula VIII. IX. X. constat. Igitur hic conventus non ante annum DCCIV. qui concilio Vernensi constanter tribuitur, celebratus fuit. Secundo. Idem Patres cap. 11. Tassilonem hortantur, ut ecclesias suorum antecessorum & suis temporibus fundatas, illasque conservet. Solet vero, ut recte me monuit vir quidam eruditus, tempus principum proprie appellari tempus regiminis eorum. Supponitur igitur regimen Tassilonis jam ante hunc conventum aliquandiu, & non brevi aliquo tempore sed temporibus durasse; atque adeo diu antea incepisse. Tertio demum praefati praesules decretis alicujus ante hunc conventum in hac eadem villa publica Aschaim de conjugii incestis ab eodem Tassilone constituti, faciunt mentionem, quod rursum argumento est, eundem ad annum DCCCLVIII. regiminis initium, referri minime posse. Haec argumenta ejus momenti esse mihi videntur, ut difficultas, quam quispiam ex appellatione teneruli etate, quod eadem principi atatis jam prope viginti annorum tribui non possit, movere fortassis vellet, neminem a praestando eis assensu moveri debeat. Tassilo quippe etate tenerulus appellari potuit, cum per comparationem atatis illiuscum atate suorum antecessorum, quibus ipse, licet annis multo inferior ac tenerior, scientia tamen rerum sacrarum (quod addiscendarum ipse a juventute plures quam illi, melioresque magistros, florente jam magis in Bajorum, post erectos ibi sub parente episcopatus, habuit) maturior praeferatur, quam quidem interpretationem ipse contentus exigere videtur, tum etiam comparando eam etatem cum

ANNO
CHRISTI
792.ANNO
CHRISTI
792.In villa po-
blica
Aschaim.

cum amplissimi principatus maiestate, munerisque, quod ab ipso nunc sub nullius tutela gerendum es-
set, gravitate; cui si quis etiam nostris temporibus humeros subiciat, viginti annos nondum excedens
tenor adhuc & parvulus princeps indicatur. Ex quibus demum concludendum esse videtur, conventum
Aschaimensem non ad annum DCCXLVIII. quo Tassilo principatus Boici clonum primo accepit, sed an-
num DCCXLIII. quo eundem, desertis Francis, sibi soli vindicavit, esse referendum.

Nomen loci, in quo concilium illud celebratum fuit, prodatur cap. XIII. his verbis: In presente
villa publica noncupante Aschaim. Est vero Aschaim vicus, non longe Monachio Bavaria metropoli
distant, situs prope fontes Ruvoli Seepach dicti. Ibidem s. Emmeramus anno DCLII. post supe-
ratum Audele martyrium in Ecclesia s. Petro Apostolorum principi sacra, primo tumultus fuit, an-
tequam nempé inde translatus est Ratibonum, ad locum, ubi sub ejus nomine & patrocinio postea
erectum fuit monasterium ordinis s. Benedicti, hodieque ubique celebratum. De ea re ita scribit au-
thor vita s. Emmerami cap. XIII. Dum hæc geruntur, qui circa sanctum Dei fuerant, tollen-
tes eum de certaminis loco (Helsendorf.) in plaustrum ponebant, producturi eum in villam As-
chaim, quæ distabat inde XII. miliaribus, ubi & ecclesia fuit beato Petro apostolorum princi-
pi dedicata, ne in vilibus rusticorum casis tanta talisque persona deficeret. . . . Ementia jam
magna itineris parte in campum quemdam gramineum tribus millibus distantem a vico Aschaim
perveniebant. . . . Itaque inde digna Patre reverentia ad præfatum Aschaim perductum in ec-
clesia b. Petri apostoli, confavenibus ejus loci populis debito sepelierunt honore. . . . cap. XIV.
unde primates loci illius adunati sublatum e sepulchro venerandum corpus ad Isaram fluvium
navi imposuerunt. Hæc de vico Aschaim auctor vita s. Emmerami ep. & mart. Ex quibus colligi-
tur, locum illum jam medio sæculo septimo in Bajoaria celebrem fuisse, ubi nempé jam ab initio for-
tassis fundata in ea regione christianissimi, templum ritu catholico erectum & consecratum fuit. Nul-
la tunc, ut videtur, vicinior Helsendorffo, ubi martyrium sustinuit invictus athleta Emmeramus,
ecclesia fuit. Incola enim Helsendorffii metuentes, ne vir sanctus in vilibus rusticorum casis decumbe-
ret, eundem ad ecclesiam usque in Aschaim XII. miliaribus distantem perduxerunt, in viciniorum ab
dubio deportaturi, si qua fuisset. Crevit loci celebritas sepultura & miraculis s. Emmerami, primi
gentis Bajoaria patroni; & ab eo fortassis tempore locus ille delectus fuit pro publicis placitis ac sy-
nodalibus conventibus celebrandis, atque propterea ibi constituta villa publica & palatium, principe
atque proceribus recipiendis, totaque curia sustentanda ceptum.

Post brevem notitiam anni & loci celebrati concilii Aschaimensis, inquirendum nunc restat, an con-
ventus ille fuerit omnium Bajoaria optimatum, an episcoporum tantum? Aventinus loc. cit. narrat,
non episcopos tantum, monachorumque præfules Aschaimii convenisse, novoque principi ad-
ministrandi leges præscripsisse; quod quidem ex textu concilii hic descripto minime cognoscitur; imo
contrarium pro his band obscure in præfixa decretis synodali epistola insinuat, scilicet conventum il-
lum, in quo illa capitula condita sunt, non omnium procerum aut statum Bajoaria, sed episcopo-
rum solum aliorumque præfules fuisse. Facta est, inquit, congregatio sacerdotum: præ-
cessores suos pastores vocant & patres, quibus nominibus non status provinciales veniunt, sed eccle-
siarum præfules: capitula demum omnia ita comparata sunt, ut ab illis potius concepta esse videan-
tur, qui ecclesiarum, viduarum ac pupillorum, atque iustitia christiana curam gerebant, quam a vi-
ris soli politico regimini consulentibus. Fortassis tamen Aventinus aliud quoddam vetustum documen-
tum insperxit, in quo status omnes pro tractandis reipublica negotiis Aschaimii convenisse legerit,
quo casu dicendum eos morem antiquum Francorum in suis conventibus observasse, præfulesque eccle-
siasticos sacra; laicos vero principes ac comites politica separatim tractasse; præsentia vero capitula
a solo episcoporum cætu emanasse, de quo quidem, ut dixi, epistola ad Tassilonem nos dubitare
vix permittit.

CONCILIIUM ASCHAIMENSE.

* duci.
* iure vel
nostrum

Domino gloriosissimo * duce nostro Tassiloni ma-
xime congregatio * iura synodali per præsentis
eulogias in Christo salutem dirigatur.

* diversifi-
cationem tempo-
rum diversas
necessitates
componere
compelli-
mur.
* iura.

Sufficit enim Christianis cum ad normam
priscorum Patrum vitam deducere, & eo-
rum auctoritate patrum gradibus polum scan-
dere: tamen propter * diversitate temporum
diversa necessitate componendi compellitur:
Propterea sanctorumque est congregatio sacerdotum
in dictis temporibus, Deo opitulante, ut
diversa * iure considerentur. Nam qui hos
præcessores pastores & patres nostros docuit,
ipse & nos docebit, sicut veritas ait: sicut mi-
sit me pater, & ego mitto vos. Misit nos qui
missurus erat. Ideo indefinenter Deo deferri-
mus grates, qui de nostris temporibus consti-
tuit principem, quia est in ætate tenerulus, in
sensu sanctæ scripturæ præcessoribus tuis ma-
turius * apparet. Propterea time Deum &
custodi vias ejus. Nam qui illum non habet
placatum, nunquam evadit iratum.

CAP. I.

Præcipimus enim, ut omnes tam sacerdotes

Aquam monachi & omnis * clericos ecclesiasticos
iure non tantum in missarum celebratione, sed
etiam in omnibus * curialibus oribus, tam pro
* animam scellentiam vestram, quam pro vitam
& regni in lætione, & fidelium vestrorum die
nocturne preces Deo fundere debeant. Et si
aliter quis inventus fuerit, deponatur.

CAP. II.

Ut ecclesias ad priscorum antecessorum ve-
strorum, aut vestris temporibus fundatas sine
fraude permanere intactas debeant; ubi oculi
Domini malos & bonos contemplantur. Unde
& veritas per Paulum dicitur: Si quis autem
templum Dei violaverit, & reliqua.

CAP. III.

De potestate episcoporum, * qui claves po-
litique lingandi atque solvendi * debeantur, &
curam pastorem * exercent in plebe (unde
& sine dubio rationem reddituri sunt) ut ec-
clesiasticis rebus dominentur atque * dispensando
provideant. Unde Synodus Nicinensis ait, ut
omnes res * ecclesiasticas in potestate episcopo-
rum sint.

* clericos ec-
clesiasticos.

* curialibus

* anima ex-
cellentia
pro vita.* quibus
debetur
exercent in
plebe.* disperando
ecclesiastica

CAP. IV.

CAP. IV.

ANNO
CHRISTI
769.

• totius

De legibus ecclesiarum paterna reverentia comperiemini, & nos maxime admoneri oportet, quod * tot diffusis orbis, oriens occidentique conservat & præcessorum vestrorum depi-
cta pascuis insinuat; quicumque domum Dei, & altarem ejus fraudare conatur, quibuscumque præditiis, in ipso altare jurare faciat, ut ne eorum lectionibus ab altare * alienetis.

CAP. V.

• alienetis.

De decimis Deo reddendis Propheta testatur, ut si quis decimam non dederit, ad decimam revertatur. Unde venit, ut quicumque aut * occasione presbyteri aut avaritiae modo Deo decimas reddere noluerit, ut manus vestra decretis confirmetur, ut dupliciter ecclesiae censum reddatur, ut vestra * requiritur secundum possibilitatem culpabilis existant.

• odio

• ita cod. for-
se requiritur &
in la. local.
pabiter. Vox
ex Gallico.
Vide De
causis
Mans.
• Diocesanis

CAP. VI.

De * deocenit, ut presbyteri sibi minime injungere debeant, nisi secundum constitutionem episcoporum, qualiter sacerdotalem aut pasto-
ralem queant exercere curam.

CAP. VII.

Ut ipsi presbyteri alienas oblationes aut decimas sibi ingerere conentur. Unde Gregorius ait: *Per extraneam messem transiens, saltem mittere non debet.* Et alibi: *Quod tibi non vis, alii ne facias.*

CAP. VIII.

De Abbatibus & abbatissas convenit admonendi, ut secundum possibilitatem & loci administrationem, ut regulariter vivere debeant cum providentia episcoporum, quorum cura hæc adesse dinoscuntur. Unde & veritas: *Omnis plantatio quam non plantavisti, & reliqua.*

CAP. IX.

• vete

De clericis aut Nonnanes, ut aut in monasterio * ire debeant, aut cum consensu episcoporum, cui hæc credita sunt, regulariter vivant, & si hoc agere noluerint, exterminentur.

CAP. X.

• calumniis
efficiantur

De viduis & orphanis admoneri oportet, ut sine * calumniis potentium efficientur. Unde propheta testatur: *vociferabuntur ad me; & reliqua.*

CAP. XI.

De oppressione pauperum admonendi convenit, ut per omnia prædices seu iudices, centuriones atque vicarios admonere seu præcipere debeatis, ut sine ulla injusta calumnia permaneant. Unde evangelium testatur: *deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles.*

CAP. XII.

De reliquo promiscuo, ut in lege Bajuvariorum consistere debeant, ut de eorum hereditate, exceptis capitalis criminibus, non alienentur. Unde veritas: *Nolite iudicare, & non iudicabimini, & reliqua.* Primum quidem iudicium, postea misericordia.

CAP. XIII.

• eod

De incestis conjugis minime convenit, ut per omnia vestro consequamini decreto, * quo in presente villa publica, noncupante Altheim constituere recordamini. Unde & Paulus: *Neque adituri regnum Dei possidebunt.*

• circuitum
diocesanum

CAP. XIII.

De missis vestris * per circuitu diocenum, ut ibi quemdam sacerdotem cum his mittere dignemini, ut ne invidens fraude deceptus calumniæ restitueretur & vobis in cassa commutata pecunia recurrat, pro quos in ætate positum sub iure sensu redditurum rationem fatemur,

A aut si recte te geris, sine hesitatione remuneraturum in die iudicii esse credimus atque testamur.

CAP. XV.

De iudicio publico & clamore pauperum per singulas sabbatis fieri aut per dies Kalendarum, ut in auribus clementie vestrae acta prænuntient diversa. De quibus diebus te epulaturum fateris, si hoc agere coneris testare audemus. Et in his diebus semper sacerdos adesse debeat, ut sit sententia vestra Dei sale condita, ut ne iudices terreni * premias causas torquantur, & innocentes obprimantur, aut nocentes iustificentur.

ANNO
CHRISTI
769.

ANNOTATIONES

In ipsum textum concilii Altheimensis.

Ad præfat. Dominus gloriosissimo Ur.

Notatu dignum est, quod episcopi decreta synodalia non mittant ad Pippinum regem Francorum, sed ad Thassilonem ducem; hunc igitur non illum agnoscere supremum principem regis (hoc enim vocabulo utuntur cap. 1.) Bajuvarum. Sed neque istud leviter prætereat lector, quod decreta ad principem mittantur non cum supplicatione, ut sua auctoritate rati habeantur, sed cum exhortatione, ut serventur & executioni mandentur. Quod an favent systemati D. Ludvigii (dissert. de principum S. R. J. præfate in sacris ante Pauci religiosis) aliisque ejus systematis fautoribus ipsi viderint.

Supplicat enim christiani &c. Simili pene exordio utitur concilium Veronense anni DCCLV. Suffragant quidem, ajunt ejus concilii Patres: *posteriorum patrum regula sancta ecclesia catholica, vestigiaque norma ad moralium correctionem prolata, & eorum sanctissima jura perseverantem illis.* Hoc Veronense concilium in codice ms. Frisingensi immediate præponitur concilio Altheimensi, ex quo concilio, hoc illo esse recentius; quod jam supra animadverti.

AD CAP. I.

Cursalis orthus &c. Legendum abs dubio, cursalibus hortis. Notum quippe est, *cursum* idem apud veteres fuisse ac officium, quod nos brevitarium appellamus in certas horas diei, matutinum, laudes, primam &c. distributum.

AD CAP. II.

Ad postorum antecessorum vestrorum &c. Nempe Theodorum, Theodericum, Huchertum, Ottonem, de quorum, ut de ipsius Thassilonis profusa liberalitate in ecclesias seu fundandas seu ditandas copiose testantur monumenta ecclesiarum Salisburgensis, Ratisbonensis, Frisingensis, Passavensis &c. nec non monasterium. S. Emmertum, Tegernseensis, Benediktoburanum, Wessobonanum, Altheimense, utriusque Thierapuranum, Osterhoviense, Gemmense, Monseense & plurimum aliorum.

AD CAP. III.

Synodus Nicenensis &c. Nicenam primam synodum finalem quidpiam dissoluisse non reperio. Inveniantur vero decreta huc pertinentia in concilio Gangrensi c. 7. & 8. & Antiocheno c. 24. & 25. unde existimo, patres hujus concilii nomine synodi Nicenensis comprehensisse totam veterem illam canonum ecclesiarum collectionem, in qua præfixo titulo Nicenæ synodi sub una numerorum serie continentur canones conciliorum Nicenæ, Ancyranæ, Neocesariensis, Gangrensis, Antiocheni & Laodicensis, de qua collectione vid. Christophori Juselli de Vet. cod. can. ecclesiarum præfat. pag. 16.

Servatur ejusmodi codex canonum in biblioth. III. capituli cathedr. Frisingensis, is ipse, ex quo hoc Altheimense descriptum, & admodum verosimile est, ipsum eundem patres illos ibidem adhibuisse, ut juxta illum de rebus sacris iudicia haberent, allatum ab episcopo Frisingensi in ejus diocesi ibidem fuerat celebratum. In hoc vero codice canones 7. & 8. concilii Gangrensis sunt 64. & 65. & canones 24. & 25. concilii Antiocheni sunt 101. & 102. a primo canone Nicenæ concilii numerati.

AD CAP. IV.

Paterna reverentia comperiemini &c. Sensus forte est: Parentum tuorum exemplo leges in favorem ecclesiarum latas fac, ut compertas habeas, & observari facias.

Deposita passus &c. Passum, inquit Du Gange in Gloss. vel passus lex est, quæ ex passio convento, ex communi populorum consensu fertur & admittitur; quo nomine non tantum Lex Salica, Alamanica, Ripuaria sed Bajuvaria etiam donatur in concilio Dingolfingano anni DCCLXXII. cap. 9. ubi hæc habentur: *de eo, ut nullus hereditate sua privetur, nisi per tres causas, quæ in passio scribuntur, id est, in Lex Bajuvariorum;*

ANNO
CHRISTI
1023

rem, hanc igitur Patres hic intelligunt per pactum. In lege vero Bajuvariorum sequentia statuta leges huc facientis tit. 1. cap. 12. de his qui contra legem ecclesiasticam fraudare voluerint. *Et quis contra res ecclesie in iure agere voluerit, vel de rebus ecclesie abstrahere voluerit, seu ille qui dedit, vel de hereditate ejus, aut qualicumque homo presumptus, in potestate incurret Dei iudicium, & sensum sanctae ecclesie, & cap. 151. De furtis ecclesie. Si quis res ecclesie furaverit, & eandem probatus fuerit, de qualicumque re. Nungeldus solvas, id est, unum caput restituat. Et si negare voluerit, secundum qualitatem pecunie iuret in aliam, de qua ecclesia fuerit &c.*

Porro in voce *deputata* mendum erat vix sanabile. Fortassis lex Bajuvariorum in tabulis depicta, seu variis coloribus scripta picturisque ornata in malis seu placitis publicis ante omnium oculos suspensa habebat? Nisi legentium putet, debita quo nempis episcopi decem monere volebant, integrum ei non esse, leges ecclesiasticas, seu etiam civiles totumque pacto & conventionione sacras negligere.

AD CAP. V.

Ad decimam revertatur &c. Non verba, sed sensum Prophetam, puta, exprimere voluit patres, respiciendum nimirum ad hunc Malachiam textum cap. 3. v. 1. & 9. *In quo constitutus es? In decimis & primitiis, & in penuria rei maledicti es.* Similia vero habentur lib. 1. capitulum cap. CLIV. edit. D. Georgisch pag. 243. ibi. *Timendum est ut quisque Deo suam decimam (decimas) abstrahat, ne forte Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua, & qui decimam Deo dare neglexerit, novam pariet auferantur ab eo.*

Manus vestra detrahit &c. Decretum pro decretum, sicut supra pactum pro pactum. Decretum hoc jam ante hanc synodum Tassilonis auctoritate emanasse, hic supponitur, nimirum, ut is qui decimas aut ex odio erga presbyterum, aut ex avaritia reddere noluerit, penam solvat duplicis census, & praeterea *Requerilla* reus existat.

Requerilla &c. Vox peregrina, a requirendo fortassis seu requirendo derivata, ut sensus sit, homini huiusmodi in publico iudicio, querelam seu questionem movendam, ut iudicis auctoritate ad praestandam decimam, penamque solvendam compellatur, vel si hanc negligentiam iteraverit beneficium, unde decima persolvi debuerat, amittat, quod postea statutum fuit, & sapienter repetitum in variis capitularibus. Vox fere eadem occurrit in instrumento Frisingensi lib. 1. tom. 1. Hist. Frising. Part. 11. pag. 39. *quod traditum fuit anno XXX. regni Tassilonis illustris summi duci, XVI. Kal. Decembris: nempe anno Christi DCCLXXVII. ubi spondetur, ut facta traditio, maneat ut prius, ut deinceps nullo dividendo permanens requilla. . . ut deinceps nulla dividendi vel querendi parimente permanens: quibus verbis omnis potestas traditum patrimonium dividendi vel de eo litigandi adempta videtur.*

AD CAP. VI.

De decimis: Diocesis legendum patet. Prohibetur hoc capitulo, si recte interpretor, presbyteris ne propria auctoritate populorum suam curam adjuvant ad alteram diocesim pertinentem, sed ut diocesim discernant, quale episcopi constituerunt, observent, praecipitur. Hinc consequenter prohibetur sequenti.

AD CAP. VII.

Ne presbyteri alienas (alterius nempe diocesis aut parochiae subditorum) oblationes aut decimas sibi arrogent, quod similiter statutum invenitur capitularium lib. 1. cap. 148. & 149. & lib. VI. c. 166.

AD CAP. VIII.

Cum providentia episcoporum. Simile statutum edidit ann. DCCLV. concilium Veronense cap. V. his verbis: *ut monasteria tam vicorum, quam parochiarum secundum ordinem regulariter vivant & si de facie contempserint, episcopus, in cuius parochia esse videntur, hoc emendare debet.*

AD CAP. IX.

Hoc decretum rursus decretum accipit ex concilio Veronensi cap. 21. *De illis hominibus, qui dicunt quod se propter Deum iuraverint, & modo res eorum vel pecunias habent, & nec sub manu episcopi sunt, nec in monasterio regulariter vivunt, placuit, ut in monasterio sine sub ordine regulari aut sub manu episcopi sub ordine canonico. Et si aliter fecerint, & correpti ab episcopo suo emendare noluerint, excommunicentur. Et de ancillis Dei volentibus eadem formam servare.*

AD CAP. X.

Viduorum & orphanorum curam quoque habuit praetatum Veronense concilium cap. 21. quod ita sonat: *ut comites & iudices ad eorum placita primo viduorum, orphanorum vel ecclesiarum causas audiant & desinant. . . Et postea alias causas cum iustitia rationabiliter iudicent.*

AD CAP. XI.

Concordat lex Bajuvariorum tit. 12. c. v. §. 1. his verbis: *Et exinde eorum habent comes in suo comitatu. Penas enim ordinationem suam super centurionem & de-*

canos, ut nunguisque provident fuit, quos regis, ut contra legem non faciant. Qui praedictum, iudicem, & centurionem, & vicarium, qui hoc loco nominantur, officia faciunt, docebit vic celeberr. Du-Gange in suo antiquam satis laudando Glossario.

AD CAP. XII.

Ut de eorum hereditate. De legis huius observantia solliciti etiam fuerunt praetores & praefules Bajuvarum in concilio Dingolfingano cap. 12. (vel, ut alii numerant, XIV.) statuentes: *ut nullus hereditatem suam praetoret, nisi per tres causas, quae in pacto (lege nimirum Bajuvariorum) scribentur &c.* Item cap. 211. (al. §. XVII.) *Responde de nobili genere deprehensus fuerit de illi: si de nobili, de quibus supra dictum, si ille hereditatis suae portionem pro illius criminis reatu perdat, aut autem illius suae iure non praetoret. Porro tres illae causae exprimentur tit. 12. leg. Bajuvar. c. 1. §. 3. ibi: *Ut nullus Bajuvarum, . . . aut vitam suae capitalis criminis perdat, id est, si aut (1) in vicem ducti constitutus fuerit. Aut (2) inimicus in provinciam transfugerit. Aut (3) civitatem capere ab extraneis machinaverit, & extorqueretur in vicem ducti fuerit, tunc in ducti potestate vita ipsius, & omnes res ejus & patrimonium. (4) Cetera vero quaecumque commiserit peccata, quousque habet substantiam, componat secundum legem.**

AD CAP. XIII.

De incestu conjugii. Ex hoc capitulo apparet, jam tunc hanc synodum, in conventu fortassis quodam provinciali in hac eadem villa Aschaim coacto, auctoritate ducis Tassilonis decretum fuisse publicatum contra incestus conjugii conformiter ad leg. Bajuvar. tit. 11. c. 1. §. 1. a. & 3.

AD CAP. XIV.

De missis vestris. Missos dominicos & iudices publicos jam ante concilium Aquisgranensem anni DCCCII. institutos fuisse cl. Hanshius Germ. sac. tom. II. pag. 101. N. 10. ex capitulis ad leges Bajuvariorum anno DCCLXXXVIII. adjectis, ubi statuitur, *ut de rebus propriis ante missos & comites vestros & iudices veniant, & ibi accipiant sententiam forentiam.* Morem hunc per missos dominicos iudicia faciendi in Bajuaria saltem multo vetustiorum esse, ex hoc capitulo nunc constat; cum jam ante hanc synodum Aschalmensem introductus a patribus supponatur. Illud vero hoc loco de novo statutum fuisse videtur, ut missi, qui antea homines, laici tantum constituebantur, post hoc jungeretur quidam de ordine sacerdotali, qui nimirum iudicia interesset, & curam gereret innocentum, ne fraude deciperet, calumniis afficerentur, & ne ipsi iudices tam facile pecunia & muneribus corrumpi possent. Illud etiam notatu dignum mihi visum est, quod Patres huius concilii non episcopum sed sacerdotem missis dominicis adiungi velint; quamvis enim in veteribus cartis multoties nomine sacerdotis etiam episcopus veniat; suspicer tamen, Patres hosce, qui omnes episcopi aut abbates fuerant, noluisse se vitio huius negotio immiscere, sed dum liberum reliquisset, quem ex sacerdotali ordine ad hoc opus eligere vellet, dummodo is divina & ecclesiastica lege purus esset. Post ea tamen tempora cum etiam homines eiusmodi, inferioris conditionis, & eruditione ecclesiastica multoties haud admodum cincti, facile ut experientia docuit, corrumpi a partibus se poterant, Carolus M. imp. anno DCCCII. quo demorari ad Aquis Palatum . . . recordatur misericordia sua de pauperibus, qui in regno suo erant, & iustitiam suam plenius habere non poterant, noluit de infra palatio pauperibus Vassos suos transmittere ad iustitiam faciendum propter modum, sed elegit in regno suo archiepiscopos & reliquos episcopos & abbates cum duobus & comitibus, qui iam qui non habebant super innocentem manum acciperet, & ipsi missi per universum regnum suum, ut ecclesiae, videlicet & pauperibus & cunctis populo iustitiam facerent. Ita chronica Moissiacense apud Lambectum.

AD CAP. XV.

Sicut in priori capitulo praefules duces hortati sunt, ut missi dominici in visitatione provinciae, comes & socius sacerdos adderetur, qui innocentem gereret patrocinium; ita nunc salubre monitum praebet, ut in iudiciis ordinatis, quae singulis sabbatis & diebus Kalendarum cujuscumque mensis haberi consueverant, non relinquatur causas arbitrio iudicum decidendas; sed ad id deferri iubent: sententiam vero nec ipse pronuntiet, nisi sacerdos quodam legis divinae & ecclesiasticae perito in consilium prius adhibito.

Sabbatis. . . aut per dies Kalendarum. In lege Bajuvariorum tit. 12. cap. 13. §. 1. statutum legitur, ut placita fiant per Kalendarum aut post quatuordecim (Heroldus habet 21.) dies, si necesse est ad causas inquirendas, ut sit pax in provincia. Hac pro illustratione concilii Aschalmensis, quod nunquam antea prodit, dicenda habui, quae hoc quidem loco sufficere posse existimo. En solum nunc pro eruditorum commoditate subiiciam, quae Joas. Arentius de eodem concilio scripta reliquit.

ANNO
CHRISTI
1023

ANNO
CHRISTI
761.Ex Augustino lib. 3. Anal. Bojorum pag. 301. edit.
Ingelstadiensi de anno MDLIV.

Certior factus de avaritia parentis Tassilonis, non impetrato commentu, insulatoque avunculo clam se de exercitu subducit, qui tunc in Aquitania contra Bepharium bellabat, domum se protulit; mortuo genitore, Bojariam accepit. Proceres Bojorum, episcopi & monachorum praefatos, ut mos gentis est, Alchaensis (vicus est superioris Bojariae intra Oenun & Ileram) conveniunt. Veteri consuetudine novo principi administrandi leges praefrunt; huiusmodi templa sacrosancta sunt. Uti Pontifices res ecclesiasticas procurant. Monachi recte vivunt. Omnes decimas tribuant sacerdotibus. Principes iure suo operam dato, pupillos, viduas, inopes ab calumnia potentum defendunt, pauperum & inopum quoniam ipse audire & cognoscere. Magistratibus, praedibus, praefatis, pratoribus, ne cives, colonos pauperes servitute opprimant, demandato. Neque illorum avaritia inopes praedae esse finit. Nec enim aequum est, ut illi de vicibus reipublicae, cum antea pauperes & mendici fuerint, collocupescant, &

A forsale miserorum dicantur. Credita sunt illis pro vincis, ut tanquam parentes consulant pauperibus, non ut divites fiant & luxuriantur. Leges Bojorum ubique observato, nequa fraudis ipsa fiat, caveo. In cetera conjugia, adulteria cohibeo. Culpa supplicio reddito. Primam ius legesque exerceantur, deinde eas clementia lenire fas esse & temperare, quemadmodum imperator caelestis per Moysen regi praecipit. Omnibus cognitionibus, convivii sacerdotem legis christianae peritum adhibeo. non omnia sententia, omnia sermo principis divino sale conditus sit. Ne quid temere christianae iustitiae adversum fiat aut committatur, quo Deus optimus max. ad iracundiam provocetur. Nave iudices munera accipiant, & noxi (ita mores sunt) infonibus praefruntur.

Huc usque Aventinus, qui barbariem veteris scriptoris exofus, capitula huius synodi suo stylo magis quidem latina, aliquoties tamen minus genuina dedit, aliqua etiam ex suo ingenio addidit, prout nostra cum suis comparare volenti parebit. Ex nihilominus, quod alicubi lucem obscurato sensui afferre posse credebam, hic omitrenda non esse censui.

ANNO
CHRISTI
761.ANNO
CHRISTI
761.

CONVENTUS NIVERNENSIS.

ANNO
CHRISTI
761.Ex P. Sup.
Mansi.

Huc placito, prater Francos, interfuisse Tassilonem Bajoariorum ducem, & qua solemniter pollicitus fuerat Pippino Regi, scilicet in Conventu Compendiensi, non praefruisse, auctor est qui chronicon sancti Arnulphi conscripsit. Anno, inquit, DCCLXIII. Pippinus rex habuit placitum generale Francorum in Nivernis. Inde ob infidelitatem Vvaifarum perdidit ducis, quar-

terum iter in Aquitaniam direxit. In eodem placito Tassilonem ducem Bajoariorum habuit. Qui postmodum de eadem expeditione, postpositis sacramentis & iurjurando, quod quondam regi Pippino avunculo suo promiserat, sine licentia eius se subducens, ad usque Bajoariam fugit & nunquam amplius faciem regis videre meruit.

ANNO
CHRISTI
761.

SYNODUS IN SARUG JACOBITARUM

ANNO
CHRISTI
761.

Qua schisma sublatum est.

Anno Græcorum 1076. Christi 765. celebrata.

Ex Dionysio
Patriarcha
Antiocheno
lib. 1. c. 1. c. 2.
pag. 112.Ex Supl.
Mansi. I.
pag. 601.

Jam inde ab an. 755. ortum schisma Monophysitarum ecclesiam affligebat; qua de causa duo constituti patriarchae, alii quidem, nempe qui e Mesopotamia erant, cum Cartaminensibus & Athanasianis Joanni patriarchae parebant; occidentales vero cum Mosulanis Georgio a se electo in concilio Maburgensi obsequabantur. Eam tandem dissensionem sustulit synodus episcoporum Mosulanorum in

Sarug collecta post obitum Joannis episcopi Callinici, quem Geziræ in patriarcham sibi elegerant. In ea synodo omnes Georgio patriarchae consensere: decreverunt propterea episcopali honore amovendos esse quotquot Joannes ordinaverat. Praefuit huic synodo Geirgius patriarcha, praesentibus David episcopo Daræ, Aba episcopo Amidæ, Serguna Marde, & Constantino Samosatae.

ANNO
CHRISTI
764.

CONVENTUS VVORMATIENSIS.

ANNO
CHRISTI
764.

Ex eodem.

Quid praecipue in hoc conventu actum sit, explicant annales Fuldenses. Anno DCCLXIV. rex Pippinus distracto in diversis animo propter duo bella, Aquitanicum jam olim susceptum, & Bajoaricum propter Tassilonis ducis defectionem suscipiendum, populi sui generalem conventum habuit in Vvormatia civitate. dilataque in futurum expeditione, illo anno domi te continuit. Regino autem abbas in chronico. DCCLXIV. rex Pippinus habuit placitum suum

Ein Vvormatia, & causam diligenter pertractavit inter Vvaifarum & Tassilonem. *Vetus latina brevis chronicon saeculi ejusdem, quod extat in codice Tuliano, assignatos a Pippino filiis in hac synodo comitatus innuere videtur. Sic enim habet ad annum DCCLXIV. Quando dominus Pippinus placitum habuit in Vvormatia, deditque comitatus dilectis filiis suis; Carolo videlicet & Carolomanno.*

ANNO
CHRISTI
765.

CONVENTUS ATTINIACENSIS.

ANNO
CHRISTI
765.

Ex eodem.

Conventus hic anno apud Attiniacum villam habuit meminerunt perique, sed in eo quid

actum sit nemo prodit, Regino abbas. DCCLV. rex placitum suum habuit apud Attiniacum, & co-

Conventus hic nihil ad Concilia spectans continet, cum nec ecclesiasticorum dicatur Conventus, sed merum Francorum Placitum. Idem statuendum de Conventu Vvormatiensi anni 764. & Aurelianensi anni 766.

ANNO
CHRISTI
765.

& eodem anno, sicut superiore, nusquam pro-
fectus est. Quamquam autem bellum hoc anno
Pippinus per se nullum gessit, non uno tamen lo-
co a Francis certatum cum Aquitanis fuisse con-
stat ex chronico sancti Arnulphi, & aliis. Nam
& Mencionem Vvaifarum consobrinum ab Austral-
do & Galimano comitibus: & Hilpingum comi-
tem Arvernorum ab Adalardo comite Cabillonensi,
ac vicis in Burgundia casusque commemorant;
& Amanungum comitem apud Turonos a Vvaifar-
di quoque abbatibus sancti Martini hominibus in-
terfectum.

• Ex schedis
V. C. Luca
Hofmanni
Roma ad
nos missa e.
minutissimi
S. R. H. prin-
cipis Fran-
cisci card.
Barbierii
milit. R. p.
Petrus Pol-
haus.

*Acta quadam conventus Astiniacensis habiti sub
Pippino rege, anno ejus XIV. Christi DCCLXV.*

Nomina episcoporum seu abbatum, qui apud
villam publicam Attiniacum pro causa religio-
nis ac salute animarum congregati synodali
conventu inter cetera salubriter sapienterque
definita; hoc quoque communi cunctiorum de-
creto statuerunt: ut unusquisque illorum, quo-
rum nomina in hoc indiculo subscripta re-
periuntur, quando quislibet de hoc saeculo mi-
graverit, centum psalteria, & presbyteri ejus
speciales missas centum cantent. Ipse autem e-
piscopus per se xxx. missas impleat, nisi in-
firmitate, aut aliquo impedimento prohibeatur:
tunc roget alterum episcopum pro se cantare.
Abbates vero qui non sunt episcopi, rogent
episcopos, ut vice illorum ipsas xxx. missas ex-
pleant: & presbyteri eorum centum missas,
& monachi centum psalteria psallere memine-
rint.

Hrodegandus episcopus civit. Mettis.
Eddo episcopus civit. Stradburgi.
Lullo episcopus civit. Maguntiaci.
Lupus episcopus civit. Senonis.
Baldebertus episcopus civit. Basle.
Vultramnus episcopus civit. Meldis.
Remedius vocatus episcopus civit. Rodome.
Maurinus episcopus civit. Eboracas.
Genbaudus episcopus civit. Lauduno.
Hildigungus episcopus civit. Sueffonis.
Athalfridus episcopus civit. Noviomis.
Meginozus episcopus civit. Vvirziaburgo.
Vviliharius episcopus. de monast. S. Mauricii.
Folericus episcopus civit. Tungris.
Theodulphus episcopus. de monast. Laubias.
Hiddo episcopus civit. Agustoduno.
Hyppolytus de monasterio * Logendi.
Jacob episcopus. de monasterio Gamundias.
Gaucilenus episcopus civit. Celmanis.
Joannes episcopus civit. Constantia.
Vvilibaldus episcopus. de monasterio Achistadi.
Madalseus episcopus civit. Vvirdunis.
Harifeus episcopus civit. Bisentionis.
Leodemungus episcopus civit. Bajogas.
Eusebius episcopus civit. Toronis.
Tello episcopus civit. Coeradiddo.

• Eugendi.

Mauriolus episcopus civit. Andecavis.
† Fulradus abbas de monasterio S. Dionysii.
Lantfridus abbas de sancto Germano.
Joannes abbas de sancto Flodoaldo.
Druthigungus abbas de Gemetico.
Vvithleucus abbas de Funtanellas.
Evitmarus abbas de Centula.
Leodharius abbas de Corbeja.
* Manase abbas de Flaviniaco.
Afinarius abbas de Novalicio.
Vvaldo abbas de sancto Joanne.
Fabigaudus abbas de Busbrunno.
Godobertus abbas de Rusbacis.
Athelbertus abbas de Fabarias.
Vvidradus abbas de sancta Columba.
Ebasindus abbas de Aldaha.
Geraus abbas de Nivella.
Ragingarius abbas de Utico.

ANNO
CHRISTI
765.

* Manase.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Chrodegangi, qui primus huic statuto subscriptus ap-
paret, nomen adduxerat me non esse diutius differen-
dam quam canonicis suis conscripsi regulam, ab aliis
postea interpolatam, ut mox pluribus docebitur. Ve-
rum illam concilio Aquilgrani anno 816. celebrato sub-
jiciendam plura deinde suaserunt argumenta.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 765. n. 6.

Conventum Attiniacensem hoc anno habitum memo-
rant etiam Regino in Chronico, & Annalista Lofelia-
nus, Bertinianus, & Eginhardus in Annal. Huius Con-
ventus meminit Vvandelbertus diaconus & Monachus
Prumienfis, qui saeculo sequenti vixit, in fine libri,
quem de Miraculis sancti Goaris Heremite composuit,
quem recitat Mabillonius sac. 2. Benedic. Ait enim Af-
suorum Abbatem primum Monasterii Prumienfis an. 762.
conditi ad illam venisse, & a Pippino Rege obtinuisse
Cellam, seu Monasterium sancti Goaris paulo supra con-
fluentes Mosella & Rheni situm. Cum quadam tempo-
re, inquit Vvandelbertus de Assuero loquens, iter a
Monasterio (nempe Prumienfi) in Vangionum provinciam
ageret, & occasione via ad S. Go. rem declinasset, ubi
tunc Reitoris nomine praeerat quidam Erpinger nomine,
neque commoditatem aliquam rerum necessariam navisset
potuisset, rem, ut erat gesta, paulo post Principi remisit,
possimum esse dicere eo loco humanitatem hospitalitatis
omnem negari, ubi quondam sub beato Viro (sc. Gua-
dre) singulariter vixit eadem vixisset. Pollicetur Rex
sua hac emendanda cum temporis opportunitate arripisset.
Itaque non multis post positus in Palatio quod Attinia-
cum vocatur, cum ad generalem populi Convencum simul
Abbas Assuero venisset, evocatum ad se Principi super-
bet, quod de Cella beati Viri dicta ab eo fuerant com-
mendata, atque regendam commisit. Ab eo tempore
huc Cella Monasterio Prumienfi conjuncta remanet.
Vvandelbertus vero in proemio laudati libri ait, ea
tantum a se commemorari quae ab annis pluribus 70.
gesta videntur, & sub ejusdem libri finem asserit, se
narrationem suam perducere ad an. 839. Incarn. Dom.
Quare cum nullus Conventus Attiniaci per hac tempo-
ra habitus fuerit, nisi annis 762. & 765. Vvandelber-
tus nonnulli de ultimo intelligi possit, satisque ipsemet
inducat, numerum illorum annorum 76. non rigore a
se determinari, cum dicat plus minus 76. Labbeus &
Cointius ad secundum hunc Conventum Attiniacensem
perperam referunt, quae ad priorem pertinent.

ANNO
CHRISTI
766.

CONVENTUS AURELIANENSIS.

ANNO
CHRISTI
766.

PLacitum hoc belli Aquitanici causa celebratum
fuisse docent annales Fuldenses. Idem confir-
mat chronicon sancti Arnulphi his verbis: Anno
Dominicæ incarnationis DCCLXVI. cernens
Vvaifarum quod nulla civitas, nec ulla muni-
tio Pippino regi & Francis resistere posset, ci-
vitates quas habuit munitissimas in Aquitania

destruere iussit. Hoc Pippinus rex audiens,
conventum Francorum in Aurelianis civitate
adunavit, pergensque in Aquitaniam, civitates,
& castella, quae Vvaifarum destruxerat, renditi-
care præcepit: in quibus custodes posuit, qui
Vvaifarum resistere possent.

ANNO
CHRISTI
767ANNO
CHRISTI
767

CONCILIUM GENTILIACENSE

DE CULTU SANCTARUM IMAGINUM,

& de sanctissima Trinitate,

In agri Parisiacensis villa Gentiliaco praesente Pippino rege celebratum anno
Christi DCCLXVII. Pauli Papae X. Pippini ejusdem regis XXI.

Ex eodem.

QUA de re in hac synodo disceptatum sit, Ado A. tur, quae Paulus papa Pippino rescribit epistola
nis Vienneus in chronico verba declarat.
Facta est, inquit, synodus anno incarnationis Domini DCCLXVII. & questio ventilata inter Græcos & Romanos de Trinitate, & utrum Spiritus sanctus, sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio: & de sanctorum imaginibus, utrumne fingendæ, aut pingendæ erant in ecclesiis. De eadem scribit etiam Regino abbas & locum designat. Pippinum enim testatur illius anni pascha in Gentiliaco celebrasse, atque in eadem villa synodum magnam habuisse inter Romanos & Græcos, de sancta Trinitate, & de sanctorum imaginibus. Romanos autem interpretor Pauli papae legatos, qui una cum Pippini legatis Constantinopoli cum Græci imperatoris legatis reuerſi apud Pippinum regem tunc erant, tantisper ab eo detenti, dum synodus ista cogeretur. De hac quippe ipsa synodo accipienda videntur.

xxvi. inter Carolinas: Direxit, inquit, nobis excellentiæ vestræ Christianitas, significans de missis nostris, vestrisque, atque Græcorum, qui a regia urbe reuerſi sunt, eos apud vos esse detentos, interim quod aggregatis vestris sacerdotibus, atque optimatibus, conſicere seu perpetrare valeatis, quid de his quæ vobis directæ sunt respondendum sit. Et quidem vobis de hac re aliter cõſidendum non est a vobis responderi, nisi quæ ad exaltationem sacrosanctæ spiritualis matris vestræ Romanæ ecclesiæ, atque orthodoxæ fidei pertinere noſcuntur. Duo nimirum Græcorum legationis erant capita; unum de repetendis Italia regionibus a Pippino ecclesiæ Romanæ attributis; alterum de quaſtionibus ſupraſcriptis: in quorum altero ſedis apoſtolica dignitas & amplitudo, in altero fidei catholica ſinceritas petebatur.

AD GENTILIACENSE CONCILIUM

DE CULTU SANCTARUM IMAGINUM

ADNOTATIO CHRONOLOGICA.

Ex Mab.
Suppl. Tom.
I pag. 660.

Concilium istud pro anno 767. cui ab omnibus assignatur, ad præcedentem revocandum esse suadent verba Eginhardi in annalibus Francorum ad annum 767. ubi postquam narravit brevem de synodo hac historiam, dein subdit, eoq; peracto (Concilio) ad bellum cõficiendum post Natalem Domini in Aquitaniam proficiscitur; tum subdit quò loco Pascha egerit, quo tandem venerit mente augusto &c. Quæ omnia satis demonstrant synodum habitam ipsa die Natalis Domini anni præcedentis 766.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

(Concilium Gentiliacense.) Eginhardus in chronico DCCLXVII. Orat, inquit, quaſtione de ſancta Trinitate, & de ſanctorum imaginibus, inter orientalem & occidentalem eccleſiam, id eſt Romanos & Græcos, rex Pippinus convenit in Gentiliaco villa congregato ſynodum de ipſa quaſtione habuit.

NOTE SEVERINI BINII.

(Concilium Gentiliacense.) Sic dictum a villa Gentiliaco nominata.

(De cultu imaginum.) Legatio illa, quam pro cõſideratione Pippini regis impetranda Conſtantinus imperator miſerat in Franciam, hac impietatis ſuzania ſeminaverat; pro quibus extirpandis hiſce ſaculis opus erat. Nemo quidem ſcriptorum illud expreſſe affirmat; ſed quia tamen Francorum annales evidentè commemorant, per nobiliſſimam legationem aliquanto tempore actum fuiſſe de ſuſdè inuendo, haud dubie hac impietatis ſemina ibidem ſparſa fuerunt.

(De ſanctiſſima Trinitate.) Hoc ſynodali conventu tractatam fuiſſe quaſtionem hanc, An Spiritus ſanctus a Patre Filioque procedat, tradit Ado Vienneſis in chronico. Cum enim occidentales Conſtantino Copronymo ejusque ſectatoribus orientalibus ſacrarum imaginum deſpectum & conemptum vitio verterent; ille contra Latiniſ exprobrabat, quod ad ſymbolum vocem Filioque adjuceſſent. Unde patet, quod cum Græci ſchiſmatici hac in re Latinos impugnant, aperte profiteantur, ſe impliſſimi Conſtantini Copronymi, quem ſuo ipſi judicio condemnant, cauſam turpiſſimam turpiter agere, tueri & defendere.

CONCILIUM BITURICENSE

Anno Chriſti DCCLXVII. celebratum.

Ex Labbei
Apend.
Tom. VI.

Refert etiam Regino ſynodum alteram, & Eſi ad ipſummet annum 767. his verbis. Eodem loco & tempore divertam a Gentiliacense anno, ait, menſe Auguſto, rex Pippinus iterum.

In Annal. Metenſibus dicitur habita Synodus iſta Salmantiaci, qui eſt in agro Lauduneniſ pagus, Salmocy. Harduinus.

ANNO
CHRISTI
767.

rum Aquitaniam ingressus, usque Biturigas ve-
nit, ibique synodum tenuit. Additque Fredega-
rius, Natale Domini nostri Jesu Christi & tan-
ta Epiphania apud Biturigas urbem per consi-

Alium episcoporum & sacerdotum venerabiliter
celebrasse. Quid autem in ea gestum sit, igno-
ratur. Narrat quoque Pippinum ibidem placi-
tum suum Campo-Mali tenuisse.

ANNO
CHRISTI
767.

CONCILIIUM JEROSOLYMITANUM

IN CAUSA SACRARUM IMAGINUM

Anno 767. circiter habitum.

Ex Mani
Supplem.
Tom. I. pag.
666.

Concilii hujus meminit Græcus Auctor vi-
ci S. Joannis Gothici episcopi, quem e
veteris vaticano codice Græce & Latine dede-
runt Bollandiani socii ad diem XXVI. Junii
pag. 190. cujus hæc sunt verba: *Scriptis ita-
que per diaconum suum Longinum ad patriar-
chum Jerosolymitanum, ut synodum convocet ad
seque mittat fidei definitionem; quod factum est.
Nam excerpta tam ex veteri novoque testamen-
to, quam ex omnium probatorum patrum scriptis
testimonia de sacrosanctis imaginibus, de veneran-
dis reliquiis, de intercessione sanctorum miseros
ad præfatum Sanctum. Porro Joannes post Sy-
nodum Coprominianam episcopus electus fuit,
ac triennio post consecratus, dein Hierosoly-
mitanos de synodo indicenda admonuit. Qua-
re synodus hæc Hierosolymitana circa annum
760. consignanda est.*

Hæc olim ego de concilii hujus epocha in
meis ad Pagium adnotationibus ad an. 760. I.
coniciebam; nunc vero paulo ulterius promo-
vendam illam arbitror. Constantinus Pseudo-
pontifex datis ad Carolum Francorum regem

Bliteris, recitatis in codice Carolino num. 99.
transmittere se ad illum nunciat *synodum fi-
dei, missam a Theodoro Hierosolymitano pa-
triarcha, Paulo Papæ directam, in quo, ait,
& reliqui patriarcha, id est Alexandrinus & An-
tiocenus, & plurimi Metropolitani episcopi o-
rientalium partium vix sunt concordasse. Lite-
ras hæc Græce & Latine scriptas Gallis de-
stinavit Pseudo pontifex, ut agnoscerent qualis
feror sanctarum imaginum orientalibus in par-
tibus cunctis Christianis immineret. Habemus
hic synodicam a concilio, ut credere par est,
cui Theodorus Hierosolymitanus præerat, scri-
ptam in causa sacrarum imaginum. Quis por-
ro vetat concilium illud cum eo confundi,
quod S. Joannes Gothorum episcopus solici-
tavit? Cum vero synodica illa Romam per-
venerit *augusto mense 5. indictionis, id est an-
no 767. hinc opinari licet concilium vel an-
no illo, vel præcedenti convenisse. Porro sy-
nodica hæc epistola in actis synodi VII. adio-
ne III. integra legitur.**

V I T A, ET EPISTOLÆ STEPHANI PAPÆ IIL

Dantur va-
riantes ex
Cod. Luc.

Stephanus tertius, natione Siculus, ex pa-
tre (a) Olivo, sedit annos tres, menses
quinque, (b) dies viginti octo. Vir strenuus,
& divinis scripturis eruditus, atque ecclesiasti-
cis traditionibus imbutus, & in earum obser-
vationibus constantissimus perseverator. Hic
dum a Siciliensi insula in hanc advenisset Ro-
manam urbem, tradidit eum dominus Grego-
rius sanctæ recordationis tertius papa in mo-
nasterio sancti Chrysogoni quod tunc noviter
fundabat, illicque clericus atque monachus est
effectus. Quem postmodum dominus Zacharias
papa ex iplo * abstollens monasterio, in La-
teranensis patriarchii cubiculo * esse præcepit.
Eumque postmodum in presbyterum tituli san-
ctæ Cecilie consecravit. Quem tamen pro ejus
castitatis modestia in suo officio in Lateranis
detinuit. Sed & reliqui, scilicet dominus Ste-
phanus & Paulus beatissimi pontifices, eum-
dem sanctissimum Stephanum pro ejus (c) piis
conversationibus in suo servitio similiter deti-
nuerunt. Dum vero prædecessor ejus dominus
Paulus papa pro austeritate fervoris æstivo tem-

pore in ecclesia beati Pauli demoraretur, & va-
lida ibidem ægritudine præoccuparetur, de qua
& vitam finivit, die noctuque isdem beatis-
simus Stephanus in ejusdem sui prædecessoris
pontificis perseverans servitio, nullo modo ab
ejus lectulo, donec spiritum emitteret, reces-
sit. At vero Paulus papa in ægritudine posi-
tus, cum nondum adhuc spiritum exhalaret,
illico Toto quidam dux Nepefinæ civitatis du-
dum habitator, cum suis germanis Constanti-
no, Passivo, & Paschale, aggregantes, tam ex
eadem Nepefina civitate, quamque ex aliis Tu-
scie civitatibus multitudinem exercitus, atque
catervam rusticorum, ingredientisque per por-
tam beati Pancratii in hanc Romanam urbem,
atque in domo antedicti Totonis armati assi-
stentes, præterant ibidem subito Constantinum
fratrem ejusdem Totonis laicum existentem.
Quem cum armis plurimi eorum lorice indu-
ti * latrocinant in Lateranense patriarchium *
introduxerunt. Et ascendentes cum eo in vi-
cedominio, continuo accersito * Georgio epi-
scopo, compulerunt eum ut orationem cleri-
catus

* ostendit
* suo præse-
dit.

* Introducti
* Grego-
catus

(a) Olivo (b) dies viginti octo deest, sicut & vir strenuus, &
Concil. General. Tom. XII.

(c) piis deest
V v 2.

ANNO
CHRISTI
767

catus eidem Constantino tribueret. Ipse vero omnino hoc renuebat facere, corruensque in terram prostravit se pedibus ipsius Constantini, adjurans eum fortiter per omnia divina mysteria, ut locum daret, & ab ejusdem impiæ præsumptionis proposito recederet, ne per eum talis inaudita novitas in ecclesia Dei fieret. Et dum hujusmodi adjurationis proferret verba, concitati plurimi ex ipsis malignis, qui eandem impiam electionem fecerant, insurgentes super eum, atque fortiter comminantes ei, timore correptus orationem illi clericatus tribuit, & ita clericus effectus, eundem sanctissimum Lateranensem invaluit patriarchium. Alia vero die illucescente secunda feria, subdiaconus atque diaconus ab eodem episcopo in oratorio sancti Laurentii intra eundem patriarchium contra sanctorum canonum instituta consecratus est. Sicque universum populum sibi sacramentum præbere fecit, & adveniente dominico die rursum cum multitudine armatorum exercituum in basilicam beati Petri properans, pontifex ab eodem Georgio episcopo Prænestino, & aliis duobus episcopis, Eustrasio Albanense, & Cironato Portuense, consecratus est. Et per anni spatium & mensem unum sedem apostolicam invasam detinuit. Hoc vero cernens Christophorus primicerius & consiliarius, zelo fidei una cum suo filio Sergio tunc saccellario existente, maluerunt magis mori, quam talem impiam novitatem & iniquam præsumptionem in sedem apostolicam perpetrata conspicere: & quotidie in fletu & lacrymis perdurantes simulaverunt se monachos fieri velle, seseque absolvi ab eodem Constantino petierunt, & in monasterium Salvatoris Domini nostri Jesu Christi proficisci, asserentes illic monachicum fore suscepturos habitum. Susceptoque ab eodem Christophoro primicerio sacramento, ita illis credens eos absolvit. Quibus properantibus, atque in fines Longobardorum conjungentibus, velletque abbas jam sati monasterii eos in idem monasterium adduci, declinaverunt ab itinere isdem Christophorus primicerius, & ejus filius Sergio, dudum quidem saccellarius, postmodum secundicerius; adjurantes firmiter Theodicium ducem Spoletinum, ut eos trans Padum ad Desiderium suum deduxisset regem Longobardorum, nitescentes ob hoc redemptionem sanctæ Dei ecclesiæ perficere. Eoque isdem Spoletinus dux ad suum deportavit regem. Et dum ejus obtutibus præsentati fuissent, obnixè eundem regem deprecati sunt ejus auxilium tribui, ut talis novitatis error ab ecclesia Dei amputaretur. Dum vero prænominatus Christophorus primicerius, & Sergio ejus filius, apud præfatum demorarentur regem, fecit prædictus Constantinus apostolicæ sedis invalor ordinationem presbyterorum, seu diaconorum, presbyteros octo, diaconos quatuor, sed & episcopos (a) in ipsius anni circulo, & unius mensis, fecit, per diversa loca numero octo.

Georgii ordinis
Constantini ex-
tincti antea.

Antedictus vero Georgius Prænestinus, qui eum diaconem & pontificem consecravit, non post multos dies consecrationis ipsius Constantini valida ac pessima ægritudine præoccupatus, immobilis factus est, & postmodum missarum solemniam nequaquam celebravit: ejus

Animi dextera manus aruit atque contracta est.

Quam etiam nec ad os suum asserre valuit, sicque tremens & languens vitam finivit. Dum vero hæc agerentur, conjunxerunt antefatus Christophorus & Sergius in civitatem Reatinam, absoluti a Longobardorum rege. Et præcedentes Sergius & Vvaldipertus presbyter cum Reatinis & Forconinis, atque aliis Longobardis ducatus Spoletini, conjunxerunt subito ac repente in hanc Romanam urbem, vigesima octava die Julii mensis, indictione sexta, vespere, in ipso crepusculo noctis, vigilia beatorum martyrum Abdon & Sennen, occupantes pontem Salarium.

Alia vero die transeuntes per pontem Milvium venerunt ad portam beati Petri, & inde pergentes appropinquaverunt ad portam beati Pancratii. Quidam vero propinqui jam sati Christophori ac Sergii ipsam portam observantes ac custodientes, cernentes ipsum Sergium ad eandem portam appropinquasse, annuerunt ei & protinus ipsam aperuerunt portam. Sicque jam dictus Sergius & Vvaldipertus cum Longobardis Romanam urbem ingressi sunt, & per muros civitatis cum flammula ascende-bant, metuentes Romanum populum, & nequaquam de Genuculo ipsi Longobardi ausi sunt descendere, sed cum nimio tremore ibidem assistebant. Hoc vero audiens Toto & Passivus germani fratres, ignorantes ingenium & dolum quod ei proditores inierant, cucurrerunt cum aliquantulis ad prædictam portam, cum quibus & Demetrius secundicerius, & Gratiolus tunc chartularius, postmodum dux, properaverunt; qui & ipsi in consilio erant cum præfatis nefandissimis proditoribus. Et appropinquantes ad eosdem Longobardos, obviavit Totoni duci ex eisdem Longobardis, qui bellator præ omnibus apparebat, Racipertus nomine, & impetum fecit super eundem Totonem: super quem isdem Toto irruens, atque fortiter percutiens eum, interfecit. Quod aspicientes Longobardi, in fugam conversi nitentur evadere: sed Demetrius secundicerius & Gratiolus post tergum supradicti Totonis assistentes, eum in dorsum lanceis percutientes, sic adversus eum prævaluerunt, atque interfecerunt. Passivus vero in Lateranensem fugit patriarchium, annuncians suo germano Constantino quæ gesta fuerant. Hoc vero audito aufugit isdem Constantinus cum superscripto Passivo & Theodoro episcopo, & vicedomino suo in basilicam Salvatoris, & descendentes ad fontem in ecclesiam sancti Venaatii, aliquantulum ibidem resederunt, & considerantes si melius possent salvare, in vestiarium ascenderunt. Illinc intus oratorium sancti Casarii ingredientes, clausisque super se januis ibidem residebant, & convenientes post aliquantas horas hujus Romanæ militiæ judices, eos ex ipso oratorio ejicientes, sub cautela munierunt. Alio vero die dominico congregans Vvaldipertus presbyter, ignorante autem prædicto Sergio, aliquantos Romanos, pergentesque in monasterium sancti Viti, abstulerunt exinde Philippum presbyterum, quem eligentes, & cum (b) gaudio vocibus acclamantes, Philippum passivum, sanctus Petrus elegit eum, in basilicam Salvatoris more solito deduxerunt. Illicque oratione ab episcopo data, juxta antiquitatis mo-

ANNO
CHRISTI
767Philippus pa-
pe eligitur.

(a) in ipso mense facti &c.

(b) laudum

ANNO
CHRISTI
767.Philippus pel-
litur.Stephanus pa-
pa elligitur.* Constantini,
quod

* ablati.

Constantinus
papa detru-
ditur in mo-
nasterium.* forte leg.
compago.

morem, tribuentemque pacem omnibus, in A Lateranense introduxerunt patriarchium. Et ibidem similiter in sede pontificali sedens, tribuensque denuo, ut mos est, pacem, ascendit sursum, & mensam, ut assolent pontifices, tenuit, sedentes cum eo aliquanti ex primatibus ecclesiarum & optimatibus militum. Post paululum vero conveniens eodem die suspensus Christophorus primicerius, cognitaque causa electionis ipsius Philippi, illico cum magna ascendens ira iurejurando coram omnibus Romanis affirmabat, dicens se Roma minime egressurum, quousque Philippus presbyter de Lateranensi expulsi non fuisset patriarchio. Tunc properans autedictus Gratiolus cum aliquantibus Romanis expulerunt jam dictum Philippum B presbyterum de eodem patriarchio, qui & per scalam quæ ducit ad balneum descendens cum magna reverentia ad suum reversus est monasterium. Sicque præfatus Christophorus primicerius alia die aggregans in Tribus (a) satis sacerdotes ac primates cleri, & optimates militum, atque universum exercitum, & cives honestos, omnisque populi Romani cætum, a magno usque ad parvum, pertractantes pariter concordaverunt omnes una mente, unoque consensu in personam præfati beati Stephani. Pergentesque in titulum beate Cæcilie, in quo idem presbyter (b) existens cum pontificem elegerunt, quem cum vocibus acclamationum & laudibus in Lateranense deportaverunt patriarchium, & post omnia rite in ejus electione peracta, Deo auctore, pontificatus assumpsit culmen. Dum vero adhuc electus exstitisset isdem sanctissimus vir, congregati aliquanti perversi, Deum præ oculis non habentes, nec metuentes terribile futurum iudicium, summissi a quibusdam pestiferis maiorum auctoribus, quibus & digna factis retribuit Dominus, comprehendentes Theodorum episcopum & vicedominum * ejus, quod dici impium est, eruerunt oculos, & linguam illi crudeliter amputaverunt, sed & Passivi similiter oculos erueri nisi sunt, & tantam impietatem in eisdem monstraverunt, qui etiam nec in proprias domos eos deportari permiserint, ut illis cura a suis hominibus exhiberi deberet, sed * abstulit omnibus eorum rebus & familiis, ac possessionibus, unum ex eis, Theodorum scilicet episcopum, in monasterium clivi Scauri retrudi fecerunt, ubi fame & siti cremans clamansque aquam, ita exhalavit spiritum. Passivum vero in monasterium sancti Silvestri direxerunt. Nam & Constantinus invasor apostolicæ sedis, dum deductus in medium esset, magna pondera in ejus adhibentes pedibus, in sella muliebri sedere super equum fecerunt, & in monasterium ad Cellas novas, coram omnibus deportatus est. Sabbato vero die diluculo ante unam diem ordinationis præfati beatissimi papæ Stephani E aggregati aliquanti episcoporum, seu presbyterorum, & cleri in basilica Salvatoris, iterum præfatus Constantinus ad medium allatus est, lectisque sacratissimis canonibus ita depositus est; accedens enim Maurianus subdiaconus orarium de ejus collo abstulit & ante pedes ejus projecit, & * compages ejus abscidit, sicque alio die dominico antedictus beatissimus Stephanus consecrationem suscepit pontificatus.

(a) Fatis omnia

(b) existens spiritalem degbat vitam cum etc.

ANNO
CHRISTI
767.

aufertur.

perrexerunt

Constantino
pseudopapa
oculi eruan-
tur

Factaque ab universo populo Romano penitentie confessionisque deprecatione apud divinam clementiam, per quam se omnes peccasse in prædicti Constantini invasoris apostolicæ sedis impia ordinatione consentientes, pro eo quod non ei restiterunt; ita excelsa voce in ambone beati Petri basilicæ a Leontio scriniario eadem relecta est confessio. Post hæc vero aggregati universi exercitus Romanæ civitatis, & Tusciæ, & Campaniæ pergentes Alatrum partis Campaniæ, ubi erat Gracilis tribunus consentaneus jam dicti Constantini apostolicæ sedis invasoris, per quem plura mala in Campaniæ partes perpetrata sunt: contringentesque fortiter eandem civitatem ipsum exinde abstulerunt Gracilem, & huc Romam attulerunt, quem in arctam custodiam retrudentes aliquantibus diebus ibidem mancipatus exstitit. Postmodum vero quidam iniqui Campani, qui huc Romam advenerant, adhortati ab aliis nequioribus se & impiissimis, eundem Gracilem ex ipsa custodia * abstolentes, & quasi eum in monasterium deportantes, dum ad Colosseum advenissent illic ejus oculos eruerunt, & linguam abstulerunt. Porro aliquantibus post hæc præteritis diebus dum Tuscani & Campani hic Romæ aggregati fuissent, inito consilio cum præfato Gratiolo & fortioribus ejus, per quorum auctoritatem tanta mala operabantur, Deum non metuentibus * perrexerunt cum cuncto militum Tusciæ ac Campaniæ primo diluculo in monasterium ad Cellas novas, ubi Constantinus antedictus apostolicæ sedis invasor retrusus erat, eumque ex ipso ejicientes monasterio, ejus eruerunt oculos, & cæcum in platea jacentem reliquerunt.

His itaque gestis peractisque insurrexerunt quidam dicentes, quod antedictus Vvaldipertus presbyter Longobardorum genere ortus consilium cum Theodicio duce Spoletino, & aliquibus Romanis iniisset ad interficiendum præfatum Christophorum primicerium, & alios Romanos primates, & civitatem Romanam Longobardorum genti tradendam. Unde directus est quidam Christophorus vicedominus cum multitudo populi ad eum comprehendendum. Ipse vero hoc agnito fugit in ecclesiam sanctæ Dei genitricis virginis Mariæ, quæ vocatur Ad martyres: quem exinde isdem vicedominus abstraxit, portante eodem Vvaldiperto imaginem ipsius Dei genitricis, eumque in terribilissimam retrudi fecerunt custodiam, quæ vocatur Ferrata, in Cellario majore. Et post modicos dies ipsum de eadem custodia ejicientes Vvaldipertum presbyterum, eumque projicientes in terram, juxta transcendam campi Lateranensis ejus effoderunt oculos, & linguam ipsius crudeliter ac impie absciderunt; dirigentesque illum in xenodochium Valerii, ibidem postmodum ex eadem oculorum effusione vitam finivit. Itaque in exordio ordinationis suæ, quo isdem sanctissimus præfatus pontificatus apicem assumpsit, direxit in Franciæ partes ad excellentes viros b Pippinum, Carolum, & Carolomanum, reges Francorum, & patricios Romanorum, Sergium antedictum secundicerium, & nomenclatorem illo tempore existentem, deprecans atque adhortans eorum excellentiam per suas apostolicas literas, ut aliquantos episcopos gnaros, & in omnibus divinis scripturis at-

que

que sanctorum canonum institutionibus eruditos ac peritissimos dirigerent, ad faciendum in hac Romana urbe concilium pro eadem impia novitate erroris ac temeritatis * præscriptione, quam antefatus Constantinus apostolicæ sedis * perversor ausus est perpetrare. Et properante antedicto Sergio in Francorum regiones, jam invenit de hac luce migrasse Christianissimum Pippinum regem: & cæptum gradiens iter pervenit ad ejus filios Carolum & Carolomannum germanos fratres, reges Francorum, & patricios Romanorum. Quibus apostolicas tribuens literas, benigne ab eis susceptus est, & dignam illi impendentes humanitatem, cuncta nihilominus pro quibus missus est ab eorum excellentia impetravit; diripentes ipsi Christianissimi reges duodecim episcopos ex eisdem Francorum regionibus nimis in divinis scripturis, & sanctorum canonum cæremoniis doctos, probatissimos viros (a) scilicet. Eisque hanc Romanam urbem conjungentibus, mense Aprilis, indictione septima, protinus antedictus Stephanus sanctissimus papa * aggregans diversos episcopos Tusciæ atque Campaniæ, & aliquantos illius Italiæ provinciæ. Quibus omnibus congregatis concilium peractum est in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, juxta Lateranensem palatium. Et præsidente eodem beatissimo papa, confidentibus etiam pariter cum eisdem omnibus episcopis, deductus est ad medium Constantinus apostolicæ sedis invasor, jam (b) excecatus oculis. Et subtilius exquisitus, cur præsumpisset apostolicam sedem laicus existens invadere, & talem iniquæ novitatis errorem in ecclesia Dei perpetrare; ita coram omnibus professus est vim se a populo pertulisse, & (c) per brachium populi fuisse electum, atque coactum in Lateranensem patriarchium deductum, propter gravamina ac præjudicia illa, quæ Romano populo ingesserat dominus Paulus papa: & corruens in terram, manibus extensis in pavimento, se reum, ac super numerum arenæ maris peccasse, destebat, petens misericordiæ veniam ab eodem sacerdotali consequi concilio. Quem a terra elevare facientes, ipso die nullam de eo protulerunt sententiam. Alia vero die denuo afferentes eum, atque interrogantes de eadem impia novitate, respondit nihil novi se fecisse, dicens: Quia & Sergius archiepiscopus Ravennarum, laicus existens, archiepiscopus factus est: & Stephanus Neapolitanæ civitatis, & ipse laicus, repente episcopus consecratus est. Dum vero talia istem Constantinus persequeretur, illico irati zelo ecclesiasticæ traditionis universi sacerdotes alapis ejus cervicem cadere facientes, eum extra eandem ecclesiam ejecerunt.

Tunc (d) * detedis omnibus ejus rationum gestis, simul & concilium illud, quod in scriptis de ejus quasi confirmatione editum fuerat, igne combusserunt in medio presbyterii ipsius ecclesiæ. Et hoc facto projiciens se in terram sanctissimus Stephanus papa cum universis sacerdotibus, & populo Romano; clamantesque *Kirie eleison*, cum ingenti fletu peccasse se omnes professi sunt, pro eo quod de manibus ipsius Constantini communionem sus-

ceperant: sicque ex hoc omnibus (e) indida est poenitentia. Tunc allatis sacratissimis canonibus, eisque liquido perscrutatis, prolata est sententia ab eodem sacerdotali concilio sub anathematis interdicto, ne ullus unquam presummat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens diaconus aut presbyter cardinalis factus fuerit, ad sacri pontificatus honorem possit promoveri.

Sed & alia plura, quæ de eo canonica indigebant * correptione, in eodem concilio statuerunt emendanda. * De episcopis vero, atque presbyteris, & diaconibus, quos ipse Constantinus consecraverat, ita in eodem concilio promulgatum est, ut episcopi illi, si aliquis eorum presbyter aut diaconus fuerit, in pristinum honoris sui gradum reverteretur: & (f) si placabile fuisset coram populo civitatis suæ, denuo facto decreto electionis more solito cum clero & plebe ad apostolicam advenissent sedem, & ab eodem sanctissimo Stephano papa benedictionis * suscepissent consecrationem. Presbyteri vero illi ac diaconi ab eodem Constantino consecrati simili modo in illum quo prius existebant habitum reverterentur. Et postmodum si qui eorum (g) placabiles extitissent, antefatus beatissimus pontifex presbyteros eos, aut diacones * consecraret. Statuentes ut hi, qui ex eis (h) * conciliandi erant, nequaquam * fortiohem honorem (i) ascenderent; nec ad pontificatus promoverentur culmen, ne talis impius novitatis error in ecclesia Dei pul-lularet. Ipse vero antefatus beatissimus Stephanus papa coram omni sacerdotali collegio clara voce clamavit, dicens nullo modo se immitti, aut penitus declinare in eorundem presbyterorum, aut diaconorum consecrationem. De laicis vero qui ab eodem Constantino presbyteri aut diaconi consecrati sunt, ita promulgatum est, ut in religioso habitu cunctis diebus eorum vitæ, sive in propriis domibus, vel ubi (k) fuissent, permanere deberent. Hujusmodi vero promulgatis sententiis, illico episcopi illi, qui ab eodem Constantino ordinati sunt, revertentes, juxta ejusdem concilii sententiam, in pristino honoris gradu electi denuo a clero & plebe, factoque solito decreto ad sedem apostolicam properantes, ab eodem sanctissimo papa * consecrati sunt. Nam presbyteri & diaconi illi usque ad mortem ipsius pontificis sic remanentes, nequaquam sunt ab eo * consecrati. Ita enim in eodem concilio statutum est, ut omnia, quæ istem Constantinus in ecclesiasticis sacramentis ac divino cultu egit, * iterata fuissent, præter sacrum baptismum, atque sanctum chrisma. Post hæc vero omnia promulgata, continuo & diversa sanctorum patrum testimonia de sacris imaginibus Domini nostri Jesu Christi, sanctæque & gloriosæ ejus genitricis semper virginis Mariæ Dominiæ nostræ, & beatorum apostolorum, omniumque sanctorum, ac prophetarum, & martyrum, seu confessorum, in idem allata sunt concilium, & subtilius multa perindagantes, statuerunt magno honoris affectu ab omnibus Christianis ipsas sacras venerari imagines, sicut ab omnibus prædecessoribus hujus apostolicæ sedis pontifici-

A N N O
CHRISTI
753.

* correctione,
* Vide epistolam
secundam Ratcheri
Veronensis
episcopi. ediam
pag. 144. To-
m. II. Spaci-
legii Dache-
riani: unde
paulo post
observatio-
nem nostram
ad concilium
Romanum
conveniebant.

* conciliandi.
* consecrandi
* fortiohem
potiore

Episcoporum
electio itera-
tur.
* conciliati
* conciliati.

iterati de
bus.

Imaginum ve-
neratio.

(a) scilicet deest, tum & erant sunt duo versus

(c) & brachio fuisse

(e) indita

(h) conciliandi

(k) revertent

(d) deservit simul a concilio illi, quod &c.

(f) si placabiles fuissent

(i) ascenderent: pontificatus promoverentur culmen

(b) extra oculos

(g) placabiles extitissent antefatus beatissimo pontifici

ANNO
CHRISTI
661

* deponendis.

* Michael

* inde

* Michael

* Michael

* invalu

tificibus, & cunctis venerabilibus patribus, usque hactenus de eorum honoris observantia effectum, & cunctis ad memoriam pie compunctionis est traditum, confundentes, atque anathematizantes execrabilem illam synodum, quæ in Græciæ partibus nuper facta est, pro * deponendis ipsius sacris imaginibus. Expletis vero omnibus quæ in eodem concilio promulganda erant, tunc isdem beatissimus pontifex aggregans universos sacerdotes, atque clerum, & cunctum populum, profecti sunt ad beatum Petrum principem apostolorum cum hymnis & canticis spiritalibus, & nudis pedibus incedentes, illicque in ambonem ascendens Leontius scriniarius, cuncta quæ in eodem peracta sunt concilio extensa voce legit populo. Sed & tres episcopi, id est Gregorius Sylvæ candidæ, Eutrasius Albani, & Theodosius Tiburtinus, in eundem præfate ecclesiæ ambonem ascendentes anathematis obligationem protulerunt, (a) si quisquam præsumat quoquo tempore transgredi quidpiam de omnibus quæ in eodem concilio statuta sunt. His vero peractis synodali-
bus gestis contigit post aliquantum temporis de hac vita migrasse Sergium archiepiscopum civitatis Ravennatum. Et continuo surgens * Michaelius scriniarius ipsius ecclesiæ, qui nullo sacerdotali fungebatur honore, protectus est Ariminum ad Mauricium ducem Ariminensem, & congregans * isdem nefandissimus Mauricius exercitum, una cum concilio Desiderii Longobardorum regis, properavit atque ingressus est Ravennam: & brachio forti elegit prædictum Michaelium, & in episcopium Ravennatis ecclesiæ introduxit. Et Leonem archidiaconum, qui electus erat in archiepiscopatus ordinem, Ariminum deportantes, ibidem archicustodia mancipatum, isdem Mauricius derinere fecit. Tunc direxit quantocius prædictus * Michaelius atque Mauricius, & iudices Ravennatum, ad præfatum beatissimum Stephanum pontificem, promittentes ei copiosa munera, ut ipsum Michaelium archiepiscopum consecrare deberet. Ipse vero beatissimus præsul per nullius donationis promissionem inclinatus est eundem Michaelium consecrare, asserens nulla ratione hoc fieri posse, dum in sacerdotii honore minime ipse prædictus existeret Michaelius.

Cui & vicibus obrestationis ac prædicationis literas atque missos direxit, ut ab eodem injusto proposito recederet. Sed nullo modo apostolicis admonitionibus acquiescere voluit. Danique plurima munera Desiderio Longobardorum regi, & cimelia, & ornatus ipsius ecclesiæ, cum aliis diversis speciebus, brachio forti per unius anni circulum, & eo amplius, ipsius ecclesiæ episcopium * pervasum detinuit, denudans, atque in magnam pauperatatem eum redigens. Sed dum nullo modo firmiter mentis constantiam ipsius sanctissimi pontificis habere potuissent nequissimi consentanei ipsius Michaelii, dum missi excellentissimi Caroli regis Francorum, & patricii Romanorum, præsentia adessent, dirigens ipse beatissimus præsul tam suos missos denuo quam prædictos Francorum missos, omnes Ravennanos admonendo, statim insurrexerunt super ipsum Michaelium, & eum cum opprobrio de ipso epi-

scopio proiecerunt: quem vinclum huc Romam dirigentes, elegerunt sæpessatum Leonem archidiaconum ipsius ecclesiæ, qui in hanc apostolicam sedem properans cum sacerdotibus, & clero ipsius Ravennatis (b) ecclesiæ in archiepiscopatus honorem, ab eodem sanctissimo papa Stephano ordinatus & consecratus est.

Erat enim isdem prædictus beatissimus præsul ecclesiasticæ traditionis observator, unde & pristinum ecclesiæ in diversis clericatus honoribus renovavit ritum. Hic statuit ut omni dominico die a septem episcopis cardinalibus hebdomadariis, qui in ecclesia Salvatoris observant, missarum solemnia super altare beati Petri celebrarentur, & Gloria in excelsis Deo diceretur. (c) Fecit enim & tres regulares argenteos super rugas, per quas ingrediuntur ad altare, ubi imagines in frontispicio constitutæ sunt: unum quidem in basilica beati Petri apostoli, & alium in basilica beati Pauli, & alium ad beatum Andreæ apostolum. Nam sedulo isdem beatissimus pontifex suos missos atque litteras communitarias dirigere studebat antedicto excellentissimo Carolo regi Francorum, & ejus germano Carolomanno itidem regi: imminuentibus namque atque decertantibus in hoc sæpius nominatis Christophoro primicerio & Sergio secundicerio, pro evigendis a Desiderio rege Longobardorum * iustitiis beati Petri, quæ obdurato corde reddere sanctæ Dei eccle-

siæ nolebat. Inde nimia furoris indignatione contra prænominatos Christophorum & Sergium exardescens ipse Desiderius, nitebatur eos extinguere ac delere. Pro quo suo ingenio maligno simulavit se quasi orationis causa ad beatum Petrum huc Romam properaturum, ut eos capere potuisset. Dirigens ergo clam munera Paulo cubiculario cognomento Ariaria, & aliis ejus impiis sequacibus, suavit eis ut in apostolicam indignationem eos deberet inducere. Eique isdem Paulus consentiens de eorum (d) predicatione absconfe decernebat. Dumque hoc agnovissent prænominati Christophorus & Sergius, & eundem protervum Desiderium regem Romam properaturum agnovissent, illico aggregantes multitudinem populi Tutulæ & Campaniæ, seu ducatus Perulini, viriliter cum eadem populi congregatione eidem Desiderio regi paraverunt se ad resistendum. Quin etiam portas hujus Romanæ urbis claudentes, alias ex eis fabricaverunt, & ita armati omnes exstebant ad defensionem propriæ civitatis. Et dum hæc agerentur, subito * conjunxit ad beatum Petrum antedictus Desiderius rex cum suo Longobardorum exercitu, & continuo direxit suos missos præfato pontifici, deprecans, ut ad eum (e) regredi deberet; quod & factum est. Dum vero coram eo præsentatus fuisset, pariterque pro iustitiis beati Petri locutus esset, rursum ipse beatissimus pontifex reversus ingressus est in civitatem. Præfatus siquidem Paulus, & ejus nefandissimi sequaces, intocum prædicto Longobardorum rege consilio, nitebantur populum Romanum contra eos seducere ad insurgendum contra dictos Christophorum & Sergium, ut eos interficerent. Et dum hoc eis nuntiatum fuisset, aggregantes populum, ascenderunt armati in Lateranas ad capiendum suos insidiatores. * Nuntiaturque more soli-

ANNO
CHRISTI
661Leo archiepi-
scopus Ra-
vennas ordi-
natus papa* iustitiis
beati Petri
quæ obdurato
corde reddere
sanctæ Dei eccle-* Conjunctus
est ad bea-
tum Petrum* Nuntiatur
que moris
sati.

(a) ne quisquam.

(b) ecclesia, & iudicibus, & plebi ejusdem

(c) & diceretur super rugas, per quas ingrediuntur ad altare

(d) predicatione

(e) egredi

ANNO
CHRISTI
767.* hunc leg.
* epistola.

solito, impetum faciens universa multitudo populi, qui cum eis advenerat, ingressa est cum armis in basilicam domni Theodori papæ, ubi ipse prænominatus sedebat pontifex. Quos & fortiter increpavit, cur præsumpissent armati in idem sanctum patriarchium ingredi: pariterque loquentes recedere eos iussit. Alia die denuo egressus est sæpe dictus pontifex ad beatum Petrum cum eodem rege loquendum, & dum simul præsentibus fuissent, præmittens ipse Desiderius causas de iustitiis beati Petri, tantummodo pro deceptione prædictorum Christophori & Sergii insistebat. Unde claudens universas januas beati Petri, neminem Romanorum, qui cum ipso sanctissimo pontifice exierant, ex eadem ecclesia egredi permittit. Tunc direxit ipse almissus pontifex Andream episcopum Prænestinum, & Jordanem episcopum Signinensem ad portam civitatis, qua egreditur ad beatum Petrum, ubi prænominati viri Christophorus & Sergius cum multitudine populi residebant, protestando eos, ut aut in monasterium ingrederentur ad salvandum suas animas, aut ad beatum Petrum ad eum staderent properandum. Ipsi vero metuentes prædicti regis Longobardorum malignam sævitiam, ad eum egredi minime ausi sunt; asserentes se prius in manibus Romanorum suorum fratrum, & concivium esse tradendos, quam exteræ genti. Dum ergo populus, qui cum eis erant, audirent eadem a prædicto pontifice directæ ex ore prædictorum episcoporum, illico conturbati illorum contracta sunt corda, & cepit unusquisque ab eis recedere.

Nam Gratiolus quidam dux, cognatus jam tati Sergii, simulans se ad propriam pergere domum, congregans aliquantos Romanorum, profecti sunt pariter ad portam Portuensem: quam clausam reperientes, a cardine ipsam portam anterre ausi sunt, & ita per noctem ad prænominatum egressi sunt pontificem Christophorus & Sergius, conspicientes se in magno deceptu esse positis, prius quidem Sergius eadem nocte, qua hora campana intonuit, descendit per murum, & properavit ad beatum Petrum. Quem ad gradus ecclesiæ beati Petri comprehendentes custodes Longobardorum, ad tuum deduxerunt regem. Eumque subsecutus est Christophorus, qui pariter eius prænominati pontificis obtutibus sunt præsentati, quos talvos conservare cupiens, monachos fieri præcepit. Post hæc faciens nullam prænominato regi, ingressus est iidem beatissimus pontifex Romam, relictis præfatis Christophoro & Sergio in ecclesia beati Petri apostoli, cupiens eos noctis silentio propter insidias inimicorum salvos introduci Romam. Dum vero sol ad occidentum decimare videretur, continuo congregantes prænominatus Paulus cubicularius, & alii ejus nefandissimi contentanei multitudinem populi, & properantes ad Desiderium Longobardorum regem, ineuntesque cum eo impium consilium, abstulerunt eosdem Christophorum & Sergium ab ecclesia beati Petri apostoli, & properantes cum plurimis Longobardis usque ad portam civitatis, ibidem eorum oculos eruerunt. Sicque prædictus Christophorus, in monasterium sanctæ Agathæ deductus, ibidem post triduum ob dolorem ex oculorum effoditione vitam finivit. Sergius vero in mo-

* Almus

* eum onem

* effoditione

monasterium clivi Scauri deportatus, & postmodum in cellarium Lateranense deductus, illic usque ad transitum prænominati pontificis extitit. Hæc vero omnia mala per iniquas immisiones Longobardorum Desiderii regis proveniunt. Fecit enim ipse sanctissimus pontifex ordinationem unam per mensem Decembris, presbyteros quinque, diaconos quatuor, episcopos per diversa loca numero... Qui & sepultus est ad beatum Petrum apostolum, & cessavit episcopatus dies (a) octo.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Stephanus*.) Post Constantinum & Philippum Stephanus pseudopapas exstos, quinta Augusti, anno Redemptionis DCCCLXVIII. legitime secundum sacrum Canonum præscriptum creatus est pontifex Stephanus papa eius nominis IV. quem Anastasius male tertium nominat, ut patet. Iis que supra dicta fuerunt. Post eandem electionem omnique sedis apostolica inuasorum pontificum ac missi, pro Synodo agenda legationem misit ad regem. Sed cum is ante eorum adventum e vivis excessisset, concesserunt ejus posteri filii ac heredes regni Carolus & Carolomanus, ut, quod petebatur, duodecim episcopi Galliarum ducti sint ad Concilium Romæ celebrandum mitterentur. Quo peracto, sicut infra recensibimus, per obitum Sergii archiepiscopi Ravennatis in eadem ecclesia exortum est schisma. Nam in locum defuncti clerus universus elegerat Leonem: rex Longobardorum Michaellem quemdam ecclesiam terminatum per vim intruserat. Hunc Stephanus quidam aliquoties monuerat, ut illegitime intrusus legitime electo cederet, sed frustra: donec a Carolo Francorum rege compellerentur Ravennates, ut intrusum Michaellem episcopatu dederent, & Romam vinclum ablegarent. Desiderius rex Longobardorum Christophorum primum, & Sergium secundum, a quibus monebatur ut iura ecclesiæ redderet, contra fidem pontifici datam exaceravit, eoque facto Christophorum occidit. Quod cum pontifex regi perjurio exprobraret, fertur respondisse: Sufficit apostolo Stephano quod Constantini & Sergium qui illi dominabantur de medio subiecit, ut non sit necesse iura requirere. Hæc in vita Stephani III. & Hadriani Anastasius.

ANNO
CHRISTI
767.Stephanus
quoto anno
pontifex fa-
tus?Schisma Ra-
vennatæ ec-
clesiæ

b *De hoc luce migrasse Pipinum regem*.) Errant ergo qui vel ad annum præcedentem, vel etiam sequentem, regis Christianissimi Pipini obitum referunt. Eodem hoc anno DCCCLXVIII. circa octavam vel nonam kalendas Octobris Carolus Magnus Novionii, & Carolomanus frater Suevione coronati fuerunt. Carolus, qui aliis sponsæ fidem coniugii per se vel parentem adixerat, connubium cum Bertâ Desiderii regis Longobardorum filia pontifex epistola 3. quæ sequitur diluadet. Cum qua dum uno anno coniugali consortio vixisset, dimissa illa torralse, tamquam frigida & impotente, Hildegardem Suevicam in uxorem accepit. Annos lib. 4. cap. 68. & sequenti.

I AD BERTRADAM REGINAM,

DEO SACRAM.

Per Itherium missum regium, quem narrat in Beneventano ducatu strenuam pro ecclesiæ utilitatibus operam navasse. Quo nomine gratias agit, petitque ut Itherii fidem remuneretur.

Domna religiosa filia Bertrada Deo sacra, seu domno filio Caroli regi Francorum, & patrio Romæ, Stephanus papa.

Dum tantorum beneficiorum, in diversis apostolicis causis atque utilitatibus, a vobis cumulatim suffragis, nimia iucunditatis lætitia, sancta spiritalis mater vestra universalis Dei ecclesiæ revelata exultat, nulla ut opinor oris assertio ad referendas sanctissimæ religiositati vestræ, atque Christianissimæ præcellentiæ

Cod. Carol.
11.

ANNO
CHRISTI
767ANNO
CHRISTI
767

tuz, gratiarum laudes sufficere valebit. Sed tamen licet digna vobis ab hominibus protanto vestro pio opere rependi non possit vicissitudo; verumtamen misericors Deus noster, qui potens est, & scit bonis bona reddere, ipse copiosam laborum vestrorum vobis celestium retribuet præmiorum recompensationem: sed & nostra sincera cordis habita erga vos affectio, sedulo pro vobis divina non desistit maiestati orationum persolvere vota. Itaque præfatus liberius, religiosus ac prudentissimus vir, & revera noster & vester sincerus fidelis, quem cum suis concomitibus & reliquis vestris milis, pro exequendis faciendisque iustis fautoris vestri beati Petri direxistis, ad nos conjungens, illi co in partes Beneventani profectus est ducatus B pro recolligendo illis in partibus suo patrimonio ejusdem protectoris vestri apostolorum principis. Qui videlicet solertissimus vir in omnibus secundum vestram nostramque decertavit voluntatem, sui que laboris constantiam, juxta ut a vobis illi præceptum est, in ipsis apostolicis exhibuit utilitatibus. Unde nimis cor nostrum in ejus defensionis certamine, & firma operationis perseverantia lætatum est: quia profecto secundum quod celestis muneris gratia magnæ scientiæ illustratur prudentia, piis quoque meritis, atque immutata fidei decoratur integritate, tantam in eo reperimus fidelitatem in vestro nostroque servitio, quantam divitissime nostra de eo optabat cognoscere mens. Unde maximas atque innumerabiles gratiarum adiones religiosissimæ sobrietati vestræ, atque Christianissimæ excellentiæ tuæ referimus. Et ideo obnixè tamquam præsentialiter benignitatem vestram petimus, ut amplissimam favoris vestri gratiam, atque largitatis munificentiam, & dignam consolationem eidem religioso viro, pro ejus laborioso certamine, quod in vestro atque nostro, ut dictum est, apostolico servitio exhibuit, impertire jubeatis; quatenus sicut ab omnipotenti Deo, intercedente beato Petro digna operis ejus in celestibus regnis exarata fertur remuneratio, ita a vobis consolationis consequatur opem. Omnipotens autem Deus noster, sacris apostolorum principum interventionibus, sua vos circumtegat gratia, & præsentis vitæ prospera & æterna felicitatis vobis multipliciter tribuat gaudia. Incolumem religiositatem vestram atque excellentiam tuam gratia superna custodiat.

AD BERTRADAM REGINAM

ET CAROLUM REGEM.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Carolum regem, & ejus præcellam genitricem directæ de Christophoro & Sergio filio ejus, qui eum Dodone & cæteris Francis Stephanum papam interficere conati sunt.

(a) Domine religiosa filia Bertrade Deo consecrata, seu domino excellentissimo filio Carolo regi Francorum & patricio Romanorum Stephanus papa.

Cod. Can. 46.

Cum magno dolore & gemitu cordis, tribulationis atque mortis periculum, quod

nobis per seguaces diaboli jam eveniebat, ecce subtilius per has nostras apostolicas syllabas a Deo consecratæ religiositatis vestræ, atque præcellentissimæ christianitatis tuæ auribus intimare studemus, eo quod nefandissimus Christophorus & Sergius nequissimus ejus filius, consilium ineuntes cum Dodone misso germani tui Carlomanni regis, nos interficere insidiabantur. Unde cum eodem Dodone, & ejus Francis, cum aliquibus eorum nequissimis consentaneis aggregantes exercitum super nos, in Lateranensem sanctum patriarchatum cum armis ingressi sunt, confringentes & januas, atque omnes cortinas ipsius venerandi patriarchii lanceis perforantes, atque intus in basilicam domni Theodori papæ, ubi nullus usus est aliquando vel etiam cum cultro ingredi cum loriceis & lanceis, ubi sedebamus, introjerunt. Sicque ipsi maligni viri insidiabantur nos interficere. Sed omnipotens Deus cernens rectitudinem cordis nostri, quod nulli unquam malum cogitavimus, de eorum nos eripuit manibus, & vix per multum ingenium, dum hic apud nos excellentissimus filius noster Desiderius Langobardorum rex, pro faciendis nobis diversis iustitiis beati Petri existeret, per eandem occasionem valuimus, cum nostro clero refugium facere ad protectorem vestrum, & continuo direximus nostros sacerdotes ad eosdem malignos Christophorum atque Sergium, ut ab eadem iniquitate, quam pertractaverant (b) nobis ingerere, resciperent, & ad nos ad beatum Petrum properarent. Illi mox, ut audierunt, de præfati cum Dodone & ejus Francis turmas facientes, & portas civitatis claudentes, fortiter resistebant, & nobis comminabantur, atque in civitatem nos ingredi minime permittebant. Et dum in eadem perfidia permanerent, & cognovisset universus noster populus eorum iniquum consilium, de præfati eos dereliquerunt, qui etiam & plures per murum descendentes ad nos properaverunt. Alii vero portam civitatis aperientes, ad nostri progressi sunt præsentiam, & ita ipsi maligni viri coacti, atque nolentes ad nos in ecclesia sancti Petri sunt deduci. Quos interficere universus populus nitebatur, & vix de eorum manibus eos valuimus eripere. Et dum infra civitatem nocturno silentio ipsos salvos introducere disponeremus, ne quis eos conspiciens interficeret, subito hi qui eis semper insidiabantur, super eos irruentes, eorum eruerunt oculos, Deo teste dicimus, sine nostra voluntate, atque consilio.

Unde magno dolore nostrum atteritur cor, & credite nobis, a Deo consecrata filia, atque excellentissime fili, nisi Dei protectio, atque beati Petri apostoli, & auxilium excellentissimi filii nostri Desiderii regis (c) fuisset, jam tam nos, quam noster clerus, & universi fideles sanctæ Dei ecclesiæ, & nostri, in mortis (d) decidissemus periculum. Ecce quantas iniquitates & diabolicas immisiones hic seminauit, atque operatus est prædictus Dodo, ut qui debuerat in servitio beati Petri & nostro fideliter permanere, ipse e contrario animæ nostræ insidiabatur. Non agens juxta id, quod a suo rege illi præceptum est, in servitio beati Petri, & nostra obedientia fideliter esse permanentem. Et certo credimus, quod dum tanta ejus iniquitas ad aures excellentissimi filii nostri

(a) Græf. Huius epistolæ summarium recitant Baronius & Centuriatores
(b) Lamb. nobis ingerendum (c) Idem. adesse

Concil. General. Tom. XII.

(d) Idem. decideremus,
X X

ANNO
CHRISTI
767

stri Carlomanni pervenerit, nullo modo ei placebit, in eo quod in tantam deminorationem, atque devastationem, sanctam Dei ecclesiam is Dodo cum præfatis suis nefandissimis seguacibus, cupiebat deducere. Et ideo nostras tribulationes & angustias atque pericula a Deo institutæ religiosissimæ christianitati tuæ atque excellentiæ vestræ innotuimus, quoniam profecto omnipotens Deus credentes in se, & confidentes in ejus misericordia non dereliquit.

Agnoscat autem Deo amabilis religiositas vestra, atque christianissima excellentia tua, eo quod in nomine Domini bona voluntate nobis convenit cum præfato excellentissimo, & a Deo servato filio nostro Desiderio rege, & omnes iustitias beati Petri ab eo plenius & in integro suscepimus. Tamen & per vestros missos de hoc plenissime eritis satisfacti. Deus autem omnipotens sua vos protectionis dextera circumtegat, & præsentis regni gubernacula (a) ævis atque prosperis temporibus perfici annuat, & æterna præmiorum gaudia multipliciter faciat adipisci. Incolumem religiositatem vestram atque excellentiam tuam gratia superna custodiat.

II. AD CAROLUM

ET CAROLUMANNUM REGES.

Gratulatur eis quod ad fraternam concordiam reconciliati sint. Petit ut Longobardos cogant ea reddere, quæ de patrimonio ecclesiæ invaluerunt.

Dominis excellentissimis filiis, Carolo & Carolomanno, regibus Francorum, & patriciis Romanorum Stephanus papa.

C. 4. Carol.
epist. 47.

Benedictus Dominus Deus noster, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolator & propitiator existit omnium invocantium eum in veritate. Ipse enim Redemptor noster, preces clamantium ad se exaudiens, merentium tribulationes ad gaudium convertit. Quod certe nunc in nobis, atque universo peculiari populo sanctæ Dei ecclesiæ ejus, divinæ pietatis clementia, & misericordiæ benignitate cernimus esse diffusum, in eo quod nostræ orationis vota exaudiens, meritis nostri lamentationem, quam ulque hæcenus habuimus ex ipsa divisione discordiæ, quam antiquus hostis inimicus pacis intra vestram fraternitatem imminerat, nunc Deo propitio, eodem pessifero æmulo confuso in communem dilectionem & concordiam, ut vere uterinos & germanos fratres, vos connexos esse diligentes, in magnam lætitiā convertere dignatus est. Itaque, præcellentissimi filii, magni victoriosissimi reges, & Dei providentia nostri Romanorum patricii conjungentes ad nos fidelissimi ac solertissimi vestri missi, scilicet Gauzibertus reverendissimus & sanctissimus frater noster episcopus, atque Fuchbertus religiosus, & Ansfredus, seu Heimagariûs gloriosissimi vestri, detulerunt nobis honorabiles & nimis desiderabiles syllabas, a vestra a Deo instituta regali potentia directas: per quas innotuistis contentioni rixas, ac litigia inter vos versata fuisse, sed annuente Domino nunc ad

veram dilectionem, & unitatis concordiam, & fraternum amorem, conversi extitisse videmini. Quo audito, magno gaudio atque lætitiā, cum universo populo nostro istius provinciæ a vobis redemptæ, repleti sumus, & gemina festivitatis gaudia peregrimus, inmentias Deo nostro omnipotenti referentes gratiarum actiones, atque victricem ejus clementiam collaudantes, consona cum prophetica voce cantantes atque dicentes: Benedixus es Domine Deus noster, & benedicta omnia opera tua. Ecce enim nunc gaudet Deus noster in cælis, gaudet & universus chorus angelorum; & in terra etiam cunctus exultat populus Christianus, & solus diabolus inimicus pacis, & discordiæ seminator luget, dum vidum se esse & superatum conspicit. Non enim aliter fidelium mentes existimare poterant pervenire, quam quod nunc factum esse gaudemus. Sic Deus omnipotens illam pacem, & fraternam dilectionem in vobis multiplicet, & multiplicatam corroboret, quam suis donavit sanctis apostolis. Unde de vestra unitate etiam sancta spiritalis mater vestra Dei ecclesiā, & ejus populus universus exultat. Nam & in his ipsis vestris ferebatur apicibus, tota vestra virtute vos decertaturos pro exigendis iustitiis protectoris vestri beati Petri, & sanctæ Dei ecclesiæ, atque in ea promissione amoris, quæ a vestro progenitore sanctæ recordationis domino Pippino eidem principi apostolorum, & ejus vicariis facta est, polliciti estis esse permanentes, & plenarias iustitias sanctæ Dei ecclesiæ, atque ejus exaltationem esse operaturos. Et quidem nos, excellentissimi filii Christianissimi magni reges, omnino de hoc certi, atque in omnibus satisfacti sumus, quod nulla hominum suasio, aut thesaurorum copiosa datio, vos poterit declinare, aut ab eadem vestra promissione, quam beato Petro spopondistis, quoquomodo immutare. Tamen nunc firmitatem vestram comprobavimus, dum non corruptori & fragili homini, sed Deo omnipotenti, & ejus apostolorum principi placere procurastis. Unde oboixe tamquam præsentialiter petimus, & coram Deo vivo, qui vos regnare præcepit, conjuramus excellentiam vestram, ut plenarias iustitias beati Petri sub nimia velocitate, secundum capitulare, quod vobis per præsentis vestros fidelissimos missos direximus, exigere, & beato Petro reddere jubeatis, sicut & vestra continet promissio, & omnia quæ beato Petro, & ejus vicariis cum vestro sanctæ memoriæ progenitore promissis, adimplere dignemini: quatenus intercedente eodem principe apostolorum perfectam ab omnipotente Deo in præsentis vita & futura beatitudinem suscipiatis. Post Deum in vobis habemus fiduciam, & in vestro amore, atque charitatis dilectione, firmiter usque ad animam & sanguinis effusionem una cum universo populo permanebimus. Tamen & de hoc & de omnibus iustitiis beati Petri, prædictis vestris missis subtilius locuti sumus, vestro regali culmini cuncta enarranda: & jam sicut terra sitiens imbrem præstolatur, ita vestrum auxilium, & congruum effectum de nostris petitionibus postulamus. Et videte, excellentissimi filii, quia obtestamur vos per tremendum diem judicii; etiam beatus Petrus per nos vos adhortatur atque obtestatur, ut sub nimia velo-

ANNO
CHRISTI
767

(a) Græc. longævis.

ANNO
CHRISTI
767.

velocitate ipsas iustitias ejusdem principis apostolorum exigere a Longobardis jubeatis; fortiter eos cum Dei virtute distringentes, ut sua propria idem princeps apostolorum, atque sancta Romana ecclesia recipiat. Nam si, quod non credimus, ipsas iustitias exigere neglexeritis, aut distuleritis, sciatis vos de istis rationem fortiter ante tribunal Christi eidem principi apostolorum esse facturos. Si quis autem vobis dixerit, quod iustitias beati Petri recipimus, vos ullo modo ei non credatis. Deus autem omnipotens sua vos dextera protegat, & victoriam vobis de cælo tribuat, suumque angelum ante faciem vestram mittat, qui vos præcedat, & inimicos vestros coram vestris prosternat vestigiis, atque a Deo instituti regni vestri terminos dilatet, & præsentī regno longæviter ac prospere gubernacula perfrui faciat, etiam & post hujus vitæ longævitatē celestia vobis regna per infinita tribuat sæcula possidenda.

III. AD CAROLUM

ET CAROLOMANNUM REGES.

Obnixè conatur dissuadere, ne alter ipsorum Desiderii filiam uxorem ducat, neve sororem suam Gisilam Desiderii filio elocent in matrimonium.

Dominis excellentissimis filiis Carolo & Carolomanno regibus Francorum, & patriciis Romanorum Stephanus papa.

Codex Caro-
l. 11.

Dum omnium electorum Dei præcipuam vitam & digna operum merita in nostram memoriam revolvimus, invenimus profecto nulla eos potuisse qualitatē diversitate ab eorum cordis statu & pristina sponsonis constantia amoveri. Unde & variis antiqui hostis suasionibus ac blandimentis circumvallati, immutabiles in suæ mentis firmitate constat permanisse, & ob hoc cum triumpho victoriæ ad optata pertingere meruerunt gaudia. Et nimirum considerandum est, quia si quis quibusdam suasionibus demulcitus victus fuerit, a recto confestim tramite, qui ducit ad vitam æternam, per abrupta declinans deviare contendat, ut ex hoc in proclivem delabatur noxam. Nam plerumque certum est, quia idem antiquus hostis per infirmam naturam fidelium mentes surripere nititur. Hinc est enim, quod olim primo homini in paradiso constituto per infirmam mulieris naturam pestiferis valuit suadere blandimentis, divinum transgredi mandatum, & ob hoc diræ mortis humano generi irrepsit excidium. Et ideo, præcellentissimi filii, magni reges, tanto studiosius ejusdem molimini resistendum est, ne quemquam suis irretire valeat argumentis, quanto cernimus suis crebro insidiis ad decipiendum fidelium corda insistere. Itaque nostræ perlatum est notioni quod certe cum magno cordis dolore dicimus, quod Desiderius Longobardorum rex vestræ persuadere dignoscitur excellentiæ, suam filiam uni ex vestra fraternitate in connubio copulare: quod certe si ita est, hæc proprie diabolica est immisio, & non tam matrimonii conjunctio, sed consortium nequissimæ adinventionis esse videtur. Quoniam plures comperimus, sicut divinæ scripturæ historia instruitur, per aliæ nationis iniustam copulam a mandatis Dei deviare.

Concil. General. Tom. XII.

re, & in magno devolutos facinore. Quæ est enim, præcellentissimi filii, magni reges, talis desipientia, ut penitus vel dici liceat, quod vestra præclara Francorum gens, quæ super omnes gentes enitet, & tam splendida ac nobilissima regalis vestræ potentiæ proles, perfida, quod absit, ac sceleratissima Longobardorum gente polluat; quæ in numero gentium nequaquam computatur, de cujus natione & leprosum genus oriri certum est? Nullus enim, qui mentem sanam habet, hoc vel suspicari potest, ut tales nominatissimi reges tanto detestabili atque abominabili contagio implicentur. Quæ enim societas luci ad tenebras, aut quæ pars fidei cum infidei? Etenim, mississimi & a Deo instituti benignissimi reges, jam Dei voluntate & consilio conjugio legitimo ex præceptione genitoris vestri copulati estis, accipientes, sicut præclari & nobilissimi reges, de eadem vestra patria, scilicet ex ipsa nobilissima Francorum gente, pulcherrimas conjuges, & earum vos oportet amoris esse annexos. Et certe vobis non licet eis dimissis alias ducere uxores, vel extraneæ nationis consanguinitate immisceri. Etenim nullus ex vestris parentibus, scilicet neque avus vester, neque proavus, sed nec vester genitor, ex alio regno, vel extraneæ natione conjugem accepit: & quis de vestro nobilissimo genere se contaminare, aut committere cum horrida Longobardorum gente dignatus est, ut nunc vos suademini, quod avertat Dominus, eadem horribili gente pollui? Itaque nullus extraneæ gentis assumpta conjugē innoxius perseveravit. Adverte, quæso, quanti qualesque potentes per alienigena conjugia a præceptis Dei declinantes, & suarum sequentes uxorum alienæ gentis voluntatem validis innexi excessibus, immensa pertulere discrimina. Impium enim est ut vel penitus vestris ascendat cordibus alias accipere uxores super eas quas primitus vos certum est accepisse. Non vobis convenit tale peragere nefas, qui legem Dei tenetis, & alios ne talia agant corripitis: hæc quippe paganæ gentes faciunt. Nam absit hoc a vobis, qui perfecti estis Christiani, & gens sancta, atque regale estis sacerdotium. Recordamini & considerate, quia oleo uncti per manus vicarii beati Petri, celesti benedictione estis sanctificati: & cavendum vobis est, ne tantis reatibus implicemini. Mementote hoc, præcellentissimi filii, quod sanctæ recordationis prædecessor noster dominus Stephanus papa excellentissimæ memoriæ genitorem vestrum obtestatus est, ut nequaquam præsumeret dimittere dominam & genitricem vestram, & ipse, sicut revera Christianissimus rex, ejus salutaris obtemperavit monitis. Nam & illud excellentiam vestram oportet meminisse, ita vos beato & præfato vicario ejus, vel ejus successoribus spondidisse, amicis nostris amicos esse, & inimicis inimicos, sicut & nos in eadem sponsonē firmiter dignoscimur permanere. Et quomodo nunc contra animas vestras agere contenditis, & cum nostris inimicis conjunctionem facere vultis, dum ipsa perjura Longobardorum gens semper ecclesiam Dei expugnantes, & hanc nostram Romanorum provinciam invadentes, nostri esse comprobantur inimici? Itaque & hoc, peto, ad vestri referre studete memoriam, eo quod, dum Constantinus imperator nitebatur persuadere sanctæ memoriæ mitissimo vestro genitori, ad accipiendum conjugio filii sui germanam vestram nobilissimam.

X 2

bilissi-

ANNO
CHRISTI
767.

ANNO
CHRISTI
769.

10.

* vobis 6de
liter.

bilissimam Gislaim; neque vos ali nationi licere copulari, sed nec contra voluntatem apostolicæ sedis pontificum quoquomodo vos audere peragere. Et quam ob causam nunc contra apostolica maadata, & voluntatem vicarii apostolorum principis agere conamini, quod nunquam vester pater perpetravit. An nescitis, quod non infelicitatem nostram, sed beatum Petrum, cuius licet immeriti vices gerimus, spernetis? Scriptum est enim: *Qui vos recipit, me recipit, & qui vos spernit, me spernit*. Recordamini peto excellentissimi filii, quomodo vos fide dicere visus est præfatus vester dominus ac genitor, promittens in vestris animabus beato Petro, atque eius vicario antefato domino Stephano papæ, firmiter debere vos permanere erga sanctæ ecclesiæ fidelitatem, & omnium apostolicæ sedis pontificum obedientiam, & illibatam charitatem: & postmodum prædecessori nostro domino Paulo papæ eadem vos, una eum eodem vestro genitore, certum est plerumque per missos & scripta promississe; & post decessum antefati sanctæ memoriæ patris vestri, & vobis sæpius, tam per vestros missos, quamque per literas, simulque & per Sergium fidelissimum nostrum nomenclatorem, & per alios nostros missos, nobis spondestis in eadem vos vestra promissione, sicut genitor vester, circa sanctam Dei ecclesiam & nostram fidelitatem esse perseveraturos. Sed & illud, quæso, ad vestram referte memoriam, qualiter nos præfatus dominus Stephanus papa in suo transitu per sua scripta sub terribili adjuratione adhortari studuit, firma stabilitate vos esse permanenturos erga dilectionem sanctæ Dei ecclesiæ, & illibatam charitatem apostolicæ sedis pontificum; & omnia vos adimplere juxta vestram eidem Dei apostolo adhibitam sponcionem. Et nunc ista est vestra promissio? O quantum laborem sustinuit isdem præcipuus ac beatissimus pontifex, qui ita imbecillis exillens tanto se exhibuit prolixo itineris periculo: & nisi Dominus præsto fuerit, in vacuum ejus labor deducetur, fuitque nobis iter illud, quod ibidem noster prædecessor in Franciam properavit, in magnam ruinam, dum nostri inimici plus nunc quam pridem in superbis ferocitate elevati sunt. Et ecce quod verebamur evenire cernimus, convertique est nostra lætitia in luctum, & facta sunt novissima mala pejora prioribus, & unde expectabamus nobis lumen oriri, erupunt tenebræ. Quapropter & B. Petrus princeps apostolorum, cui regni cælorum claves a Domino Deo traditæ sunt, & cælo ac terra ligandi solvendi que concessa est potestas, firmiter excellentiam vestram per nostram infelicitatem obestatur; simulque & nos, una cum omnibus episcopis, presbyteris & ceteris sacerdotibus, atque cunctis proceribus & clero sanctæ nostræ ecclesiæ, abbatibus etiam & universis religiosiis divino cultui deditis, seu optimatibus & iudicibus vel eundo nostro Romanorum istius provincie populo, sub divini iudicii obestatione vos adjuramus per Deum vivum & verum, qui est iudex vivorum & mortuorum, & per eius ineffabilem divinæ majestatis potentiam, atque per tremendum futuri iudicii diem, ubi omnes principes ac potestates, & cunctum humanum genus cum tremore assistere habebimus; nec non & per omnia divina mysteria, & sacratissimum corpus beati Petri, ut nullo modo quisquam de vestra fraternitate præsumat filiam jam dicti Desiderii Longobardorum regis

in conjugium accipere; nec iterum vestra nobilissima germana, Deo amabilis Gisla, tribuatur filio suspecti Desiderii; nec vestras quoquomodo conjuges audeatis dimittere. Sed magis recordantes quæ beato Petro apostolorum principi polliciti estis, viriliter eisdem nostris inimicis Longobardis resistite distringentes eos firmiter, ut propria sanctæ Dei ecclesiæ Romanæ reipublicæ reddere debeant: eo quod omnia quæ vobis polliciti sunt transgredientes, nos quotidie affligendo & opprimendo non cessant: & jam quia aliquid nobis reddere minime sunt inclinati, etiam & nostros invadere fines noscuntur, & tantummodo per argumentum in præsentia de vestris missis simulant justitias nobis facere. Nam nihil ad effectum perducitur, & quidquam ab eis de nostris nequaquam recipere valuimus. Unde ecce, ut cuncti nostri dolores subtiliter vestris auribus suggerantur, direximus nostros missos, videlicet Petrum dilectum filium nostrum, & Pamphilum defensorem regionarium sanctæ nostræ ecclesiæ: quos & de imminente nobis tribulatione, nec non & de singulis causis subtiliter informavimus vestro regali intimandis culmini: & petimus ut solita benignitate eos suscipere, nostræque petitioni vestras a Deo inspiratas aures accomodare dignemini, & amplissimam liberationem atque exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ, spiritualis matris vestræ, & istius a vobis redemptæ provincie defensionem perficere jubetis, ut perfectam remunerationem a iusto iudice Deo nostro, intercedente ejus principe apostolorum beato Petro, suscipiatis. Præsentem itaque nostram exhortationem atque adjurationem in confessione beati Petri ponentes, & sacrificium super eam atque hostias Deo nostro offerentes, vobis cum lacrymis ex eadem sacra confessione direximus. Et si quis, quod non optamus, contra hujusmodi nostræ adjurationis atque exhortationis seriem agere presumpserit, sciat se auctoritate domini mei beati Petri apostolorum principis anathematis vinculo esse innodatum, & a regno Dei alienum, atque cum diabolo & ejus atrocissimis pompis, & ceteris impiis, æternis incendiis concremandum deputatum. At vero qui observator & custos istius nostræ exhortationis extiterit, celsibus benedictionibus a Domino nostro illustratus, æternis præmiorum gaudiis cum omnibus sanctis & electis Dei particeps effici mereatur. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

NOTE SEVERINI BINII.

Habent annales Francorum, anno Redemptoris nostri DCCLXX. contigisse connubium inter Carolum & Bertam filiam Desiderii regis Longobardorum: apud Aimoinum enim ista leguntur: *Reverenda vero mater regum cum Carolo minore filio apud Salustiam locuta, pacis causa in Italiam proficiscitur. Per viasque propter quod illic venerat negotio, (nam propter filiam Desiderii regis Longobardorum expectandam in matrimonium filio suo regi Carolo jorat) adoravit etiam Rome sanctorum apostolorum liminibus, ad filios in Galliam revertitur*. Hæc Aimoinus. * Eadem Eginhartus in vita Caroli. Fuisse eisdem voluntate parentis defuncti aliarum connubio destinatos & copulatos, indicat ex vulgaribus pontifex paulo post initium his verbis: *Etenim, missi sunt & a Deo instituti benignissimi reges, jam Dei voluntate & consilio, conjugio legitime ex præceptione genitoris nupti copulati esset, &c.* Dissuadet ergo conjugium maritis, uxoris jam ante destitatis. Vide Baronium anno DCCLXX. numer. 8. & 11.

ANNO
CHRISTI
769.

ANNO
CHRISTI
767.
Ex Labbei
Append.
Tom. VI.

EPISTOLA STEPHANI III. PAPÆ
AD CAROLOMANNUM REGEM.

Rogat, ut fiat ejus compater spiritualis.

*Domno excellentissimo filio Carolomanno regi Fran-
corum, & patricio Romanorum Ste-
phanus papa.*

Codicis Ca-
rolini, epist.
48.

Dum tantam pie considerationis gratiam, at-
que efficacem solertiam creator noster om-
nipotens Dominus, vestro mellissimo regali cor-
di, pro defensione & exaltatione sanctæ suæ
ecclesiæ, infundere dignatus est, præcellenti-
me fili, ac benignissime rex: idcirco opinatif-
simi nominis tui præclara memoria, & indita
cælitus prudentia in toto terrarum orbe divul-
gata permanet, etiam in cælestibus regnis digna
operum tuorum resurgens merita. Unde beatus
es, bone Christianissime rex, quod quidem nos
conspicua fidei tuæ constantia, quam in apo-
stolicis causis, & nostri amoris fervore habere
dignosceris, firmi in tua dilectione permanen-
tes, sedulo eidem nostro conditori pro immen-
sa vestra lætitia, & a Deo instituti regni ve-
stri stabilitate, preces fundere nequaquam defi-
stimus. Interea conjungentes ad nos Beraldus
religiosus abbas, & Audbertus vir inluster, de-
rulerunt nobis honorandas, nimisque desidera-
biles syllabas a Deo protectæ excellentiæ ve-
stræ, quas cum magno honoris affectu susci-
pientes atque relegentes, quæ in eis ferebantur,

omnino agnovimus. Sed & ipsi vestri fidelissi-
mi missi ea, quæ a vestra a Deo protecta ex-
cellentia, injuncta habuerunt, nobis subtilius
retulerunt, de quibus, sicut vestris fidelibus ad
singula eis responsum reddidimus, vestro a Deo
inspirato culmini liquido enarrandum.

At vero, quia amoris vestri fervor in nostris
firmiter viget præcordiis, magna nobis deside-
rii ambitio insistit, præcellentiſſime regum, ut
Spiritus sancti gratia scilicet compaternitatis af-
fectio inter nos adveniat, pro quo obnixè qua-
sumus Christianitatem tuam, a Deo institute
bone rex excellentissimeque fili, ut de præcla-
ro ac regali vestro germine, quod vobis Do-
minus pro exaltatione sanctæ suæ ecclesiæ lar-
giri dignatus est, in nostris ulnis ex fonte sa-
cri baptismatis aut etiam per adorandi chris-
matis unctionem, spiritalem suscipere valeamus
filium, ut eadem Deo prosperante, compater-
nitatis gratia in medio nostrum corroborata,
lætitie ex hoc tam nos quamq; universus noster
populus pariter relevati, exultare valeamus in
Domino. Deus autem omnipotens, per quem
reges regnant, & principes imperant, sua vos
protegat gratia, & victoriam vobis de cælo pro
suæ sanctæ ecclesiæ defensione tribuat; atque
longævus & solpites in folio regni pariter cum
excellentissima & Christianissima filia nostra
regina, dulcissima vestra conjuge, & amantis-
simis natis, conservare, & cælestis regni æter-
na gaudia concedere dignetur possidenda. In-
columem excellentiam vestram gratia superna
custodiat.

ANNO
CHRISTI
767.

ANNO
CHRISTI
768.

CONCILIIUM RATISBONENSE

ANNO
CHRISTI
768.

In quo Chorepiscopi vetitum ne episcopalia munia exercent.

Ex Mani
Suppl. Tom.
I. pag. 482.

Concilii hujus mentio fit a Carolo Magno
lib. 7. Capitular. cap. 187. his verbis: De-
cretum est in illa synodo, quam Reginistræ pro
eodem vel pro aliis causis apostolica auctoritate
præfata præsentu habuimus, nihil ex prædictis
(nempe episcopalibus muneribus) a quopiam co-
rum (chorepiscoporum) agere nec facere volen-
tibus consentire. Quo potissimum anno synodus
illa convenerit, disputant eruditi. Labbeus in
annum 799. refert. Pagius cum Cointio an-
num 803. maluit, quod in eodem capitulari
dicatur ea de causa missus Arno archiepiscopus
Salisburgensis ad Leonem apostolicum, nem-
pe pontificem, ut scilicet sententiam ejus de
chorepiscopis exploraret. Id vero factum arbi-
trantur viri illi dodæ anno 803. Verum in
sententiam plane diversam concedendum du-
xi in meis ad Pagium animadversionibus ad
annum 803. 7. quam totam adnotationem hic
subjicio. In Libello de gestis episcoporum Ce-
nomanensium a Mabillonio Analectorum pag.
288. edit. in fol. vulgato, quædam occurrunt,
ex quibus certiora quoad chronologiam concilii
Ratisbonensis erui posse arbitror. Narratur
ibi cap. 17. Gauziolenus quidam Cenomanno-
rum episcopus, cum munia episcopalia exer-
cere præ cæcitate impediretur, initiari a tri-
bus episcopis in Chorepiscopum curasse Mero-
lum quemdam, eo quod per illa tempora Ca-
rolus Pippini filius, una cum legatis apostoli-
cis, & omnibus episcopis in frequenti concilio
lanxisset, ut nullus Chorepiscopus christum confi-

ceret, Virgines sacraret, Spiritum Paraclitum
traderet, neque ecclesias dedicaret, vel altaria
erigeret, aut sacraret, etiam oleos ad infirmos
ungendos benediceret, nisi a tribus esset ordina-
tus. Sermonem hic esse de concilio Ratisbo-
nensi, in quo sancitum fuit ne chorepiscopi a
tribus non ordinati munera episcopalia exer-
cerent, facile cuivis suaderetur. Merolus iste
annis 30. sedit, incompletis tamen, nam Ca-
rolo jam rerum potiente cæpit, ejusdem regis
anno regni 29. mense Decembri, id est Chri-
sti 796. vacuam ejus morte cathedram Fran-
co occupabat, ut liquet ex diplomate ejusdem
Caroli dato anno & mense eodem in eo li-
bello recitato. Hinc fit concilium Ratisbonen-
se tempore ordinationis Meroli habitum, ad
annum 768. circiter pertinere. Neque Carolus
in capitularibus, in loco a Pagio hic allato,
contrarius est; non enim ait, ut Pagius ex-
plicat, concilium Ratisbonense celebratum oc-
casionem legatorum, quos miserat ad Leonem
III. ad causam chorepiscoporum tractandam;
sed cum narrasset legatorum illorum missio-
nem, tunc apte subdit mentionem de concilio
Ratisbonensi a se pro eadem causa non ve-
ro eodem tempore, sed ante aliquot forte an-
nos celebrato.

Ita vero explorata concilii Ratisbonensis epo-
cha, juvat nunc integrum fragmentum Libelli
mox laudati recitare, cum in eo plura, quam
in capitularibus de concilio hoc referantur.

*Qua de re invenerunt sapientes & doctores ejus-
dem*

ANNO
CHRISTI
768.

dem Caroli sapientissimi regis una cum legatis apostolicis, & omnes episcopi inter se conveniunt, secundum SS. Patrum instituta, ut nullus chorepiscopus christum consecraret, virgines sacraret, Spiritum Paracletum traderet; neque ecclesias dedicaret, vel altaria erigeret, aut sacraret, etiam oleos ad infirmos unguenda benediceret, nisi a tribus esset ordinatus episcopis, quae vero omnia summus Sacerdos & non chorepiscopus debent, qui licet ordinationem habeant, tamen summi pontificatus apicem non habent; quia nec in tabernaculo Domini quod Moyses fecerat, alius altaria non erigebat, aut deponbat, nisi summum Moyses & Aaron qui summi pontifices

erant, & quorum typum hodie in sancta ecclesia gerunt episcopi. Filiorum quoque eorum normam reliqui sacerdotes tenent. Assumentes etiam aliud exemplum de libro domini Bedae, ubi ipse narrat, quod ubi infirmorum benedictio summis solummodo pontificibus debetur. Quanto magis ea quae majora sunt nullis aliis curare licet, nisi qui summi pontificatus apicem tenent. Ideoque medicum invenientes praedicti pontifices, & eruditi doctores renuntiaverunt domino Carolo praedicti sacerdotes ut chorepiscopus jam dicti Gauslani cecati episcopi a tribus episcopis in idipsum convenientibus ordinaretur.

ANNO
CHRISTI
768.

CONVENTUS APUD SANCTUM DIONYSIUM,

In quo Pippinus Rex paulo ante mortem regnum Francorum divisit inter filios suos Carolum & Carolomannum.

Ex Po Sin.
monda.

DE hoc conventu, & divisione regni cum episcoporum procerumque assensu constituta, illustris est locus in collectione historica, quam edidit Henricus Canisius libro vi. extremo: ubi narrat auctor, quisquis est, Pippinum regem, cum in postrema expeditione Aquitania febre vexari apud Santonas cepisset, per Pictavum Turonos, cum Bertrada regina & filiis suis Carolo & Carolomanno Parisius usque ad monasterium beati Dionysii martyris venisse. Ibi moratus, inquit, aliquandiu, cernensque quod vitae periculum evadere non posset, omnes proceres suos, duces & comites, tam episcopos, quam sacerdotes, ad se venire precepit. Ibi una cum consensu Francorum, & procerum suorum,

B seu & episcoporum, regnum Francorum, quod ipse tenuerat, aequali sorte inter praedictos filios suos Carolum & Carolomannum, dum adhuc ipse viveret, inter eos dimisit. Id est Austrasiorum regnum Carolo seniori filio regnum instituit: Carolomanno vero juniori filio regnum Burgundiae & Provinciae, Alesans & Alamaniam tradidit. Aquitaniam, quam ipse rex acquisierat, inter eos divisit. His porro gestis, ut idem aliqui scriptores tradunt, Pippinus post paucos dies vita cessit VIII. Kalendas Octobres. At filii ejus reges ex optimatum suorum consilio uno die pariter, Carolus apud Novesium urbem, Carolomannus apud Sessonas, a sacerdotibus consecrati sunt VII. Idus Octobres.

ANNO
CHRISTI
769.

CONCILIIUM ROMANUM

ANNO
CHRISTI
769.

A STEPHANO III. PAPA COACTUM,

In quo Constantini Pseudopontificis causa iudicata & SS. Imaginum cultus vindicatus est,

Anno 769. habitum.

Ex Manf.
Saput. Tom.
I pag. 627.

Paulo Romano pontifice e vivis sublato, ecclesia illius pacem ambitiosi plures turbaverunt. Inter quos Constantinus quidam laicus seditiosorum quorundam factione promotus in solium pontificale sese per injuriam intrusit. Obstantia igitur per vim ab episcopo Ostiensis consecratione, sacrum principatum anno integro & mense detinuit. Tandem piorum quorundam studio prevalente, invasor ille depulsus est, ac Philippus quidam diaconus paucorum suffragio deligitur. Eoque pariter abstinere jussu, Stephanus III. electus assumptusque est. Ille ut ecclesiam pacaret, cum Constantini sanctores a turbis ciendis non desisterent, concilium indicendum statuit, ratusque id opportunum ad majorem auctoritatem synodi, datis ad Gallorum reges literis, rogavit ut e Gallia delecti episcopi mitterentur. Res pro voto successit; venerunt e Gallia episcopi, & synodus Roma convenit, cujus acta hic magis integra damus quam hucusque in Collectionibus. Holsteinius V. Cl. actionis secunda & tertia excerpta

Quaedam hinc inde ex variis corrupta dedit, eademque in Labbeanam translata sunt; atque in his res ad nostra usque tempora consilii. Cum tandem V. Cl. Casetanus Cens. Pistoriensis priorem ejusdem synodi actionem, ex vetustissimo Veronenensi MS. codice acceptam, Vaticanis typis anno 1735. vulgavit, dissertatione adjecta in qua sacram Geographiam erudite illustrat. Hanc dissertationem ne quid desiderandum relinquamus hac transfero. Hujus proinde viri beneficio integra fere concilii hujus acta suppeditamus: nam actionem primam ex illa damus; duas reliquas, licet antea in collectione Labbeana productas, addimus, ne e diversis concilium hoc petere lectores cogantur. Sed & labori virorum istorum doctissimorum symbola de meo conferre obligat; nova scilicet actionis IV. fragmenta, petita ex epistola Hadriani Papa I. ad Carolum Regem pro defensione concilii Niceni II. legenda Labbei tom. VIII. pag. 1558.

ANNO
CHRISTI
1099ANNO
CHRISTI
1099

CAJETANI CENNI V. CL.

PRÆFATIO ET COMMENTARIUS PRÆVIUS

In Concilium Lateranense.

I. Invenio in
Concilio Latera-
nensi.Anast. tom. 1.
Proleg. pag. 24.Anast. tom. 1.
pag. 24.

Inter plurimas, singularesque insignis Biblio-
thecam Capitularis Veronensis laudes, con-
stanti eruditorum testimonio celebres, perpe-
tum memoria Præsul Franciscus Blanchinus
eam jure numerat, quæ privatam Amplissimi
Capituli possessoris gloriam attingit. Postquam
enim docuit, vix ullam Sedem Episcopalem
esse in tota Italia, finitimisque regionibus,
quæ tot scriptos veteres Codices ab nono an-
te nos sæculo custoditos ostendat in suis plu-
reis, in ipsos Custodes Diplomaticæ semper
rei scientissimos ex eodem Collegio Capitu-
lari electos meritis laudes effudit; li quippe
ex tanto, quem custodiunt thesauro, maxima
Ecclesiasticæ historiæ emolumenta omni tem-
pore attulerunt. Horum ille plures enumerat, B
faciens initium a librarum ejus suppellectilis fun-
datore, seu potius amplificatore Pacifico Ar-
chidiacono, qui supremum obiit diem anno
Christi 856. Lothario Imperatore: verique ut
admodum simile mihi videtur, Concilium hoc
Lateranense, quod ex celebri ea Bibliotheca
nunc primum in lucem prodit, Archidiacono
illi Pacifico refertur acceptum; nam testatur
V. C. Bartholomæus Campagnola Archipres-
byter sanctæ Cæcilie, & Cancellarius Capitu-
laris, quod Codici est adnexum, in quo Con-
cilium Ephesinum, & epistolæ ad id spectan-
tes continentur, diversis quidem Scriptoris ma-
nu exaratum, at non minus antiqua ea, quam
refert Codex, sæculi nimirum nobis. De præ-
stantissimo eodem Cancellario dixi alibi, quid
præcipue scelerint æqui eruditorum æstimato-
res VV. CC. laudatus Præsul, & Ludovicus
Antonius Muratorius Sereniss. Ducis Mutinen-
sis Bibliothecæ Præfatus, neque enim tantum
mihi tribuo, ut præclaro ejus nomini ullum
addi posse incrementum putem meo suffragio.
Ad ipsum vero Concilium quod spectat, silen-
tio præterire non possum duos singulari eru-
ditione ornatissimos cives Veronenses, quorum
beneficio tantæ vetustatis monumento utimur:
nempe nobilissimum Comitem Ottolinum Ot-
tolini generis claritate, doctrinæ Theologicæ,
atque multimodæ eruditionis præstantia Lite-
ratorum Reip. notissimo, ac fama nominis ce-
lebrissimo, necnon Patrem Josephum Blanchi-
num Congregationis Oratorii Presbyterum, Vi-
rum in urbe omnibus spectatissimum, cujus
laudibus parcere jussus cogor, ne Censoris mei
integerrimam fidem, sin minus violare, saltem
verborum lenociniis sollicitare videar. Hujus
autem singulari erga me benevolentia monu-
mentum hoc acceptum refero: quippe idem
rediens in illius memoriam visi olim insigni
in ea Bibliotheca, cujus Præfatus erat, dum
amplissimo Capitulo Veronensi accensebatur;
a laudato Comite Ottolinio impetratum dono
mihi dedit. Sum etiam partes descriptori V.
C. Bartholomæo Campagnola debentur; illius
siquidem studio, & opera nos (qui rem Pon-
tificiam ab utroque Blanchino adeo illustratam
vidimus tot Bibliothecæ Veronensis Codicibus
tum editis, tum ineditis) modo utimur tam

præclaro monumento, ut æquus quisque æsti-
mator fateatur necesse erit.

Optandum sane erat a Deo optimo Maxi-
mo, ut gloriæ Apostolicæ Sedis documentum
integrum proferretur; modica tamen partis,
quam edaci eripuit tempori bene de eadem
meritis Campagnola, quanta futura esset æsti-
matio apud eruditos intellexi, quum primum
Junio mense hujus anni dono, ut aiebam, ac-
ceptum carptim oculis usurpavi, deinde semel,
iterum, tertio relegens, novum semper, sem-
perque magnum inveni. Quare non potui, quin
subjungerem Notis Chronologicis Pauli I. quas
prælo mandabam, thesauri inventi noti-
tiam; promitteremque anxietati publicæ erudi-
torum, fore ut propediem iis facerem ejusdem
copiam, ne quintum Anastasianæ editionis to-
mum, quo pertinet, manere cogerentur. Et
sane, ubi primum per meas occupationes li-
cuit, steti promissis, & quas ibidem Notas
pollicebar, unica dissertatione amplexus sum.
Neque id quidem, ut monumentum per se
clarum illustrare, aut docere alios, maxime
docendus ipse, præsumserim; verum ut quæ
lector gravioribus haud dubie studiis occupato
continuo non suppetent historiæ veteris, revo-
carem in mentem. Quæ etiam est causa, cur
exesa aliquot verba italico, quem vocant, cha-
rattere, ipso in Concilii textu ausus sum re-
ponere, & ubi explicit Codex, partim ex A-
nastasio, partim ex Collectione Romana Lucæ
Holstenii, & Spicilegio Acherii supplere, quæ
ejusdem Concilii habentur edita, ne supellex
libraria necessaria esset paucarum monumento
tabularum interpretando; si modo alicui li-
buisset rem integram ex tanta vetustate repe-
tere.

Equidem vereor, ne nimis fuisse videar in
re Episcopali, jejunus in reliquis, ea quippe ut
plurimum tetigi alias res agens. Qui autem se-
cum reputet, Ecclesiasticum me gessisse histo-
ricum, non disceptatorem, cujusmodi hominum
doctissimorum copia obruimur, secus sentiet.
Quum præferam me esse imitatum videar VV.
CC. Lucæ Holstenii, & Ludovici Antonii Mu-
ratorii exempla, qui vel Concilia, vel eorum
fragmenta etiam edita evulgantes, si quando
melioris Notæ Codices nati sunt, rem appri-
me Episcopalem curarunt. Quin eorum postre-
mo felicior mihi videor fuisse; nam is inven-
to Concilii Romani fragmento, quod anno
863. celebrabatur, gaudio exultavit, ut debuit,
quod Nandecium Ughello ignotum, Catalogo
Episcoporum Potentium in Italia Sacra adden-
dum repererat; ego vero non unicum, sed se-
re quadraginta Episcopos Italici Sedium Cata-
logis adjungendos emitto. Præterea Gallicanos
duodecim ante hunc diem non recte cognitos
demonstro, Recentioresque eruditissimos, Sir-
mondum sequutos, deceptos esse palam facio.
Huc accedit, quod magnum illud totius Eu-
ropæ decus, ac portentum memoriæ, Antonius
Magliabekius Africanorum aliquot Episcopo-
rum nomina, & Sedes examinare, occupatio-
nem

II. Occasio scri-
bendi de
Concilio La-
teran.Anast. tom. 1.
pag. 24.III. Oeconomica
Dissertatio
de Conc.
Lat.Collect. Rom.
pag. 1.Scriptor. Ital.
tom. 2. p. 1.
col. 250.

Ibid. col. 117.

ANNO

CHRISTI

769.

Noris Cent. 10.

Jo. Gara 10.

J. col. 1109.

IV.

Concilii pro-

cipium sum-

bita.

Annotat. 163.

117.

Idem 162 190.

nem dignissimam judicavit, quam tanto viro committeret, quantus erat Henricus de Noris, postea Cardinalis amplissimus; tamen gravi-
 ribus eum curis impeditum non ignorabat. Ni-
 hilo tamen minus, quum Scriptori honetto, &
 integro reprehensioni nullus relinquendus sit
 locus, nonnulla, quæ in Dissertatione locum
 non habuerunt, prævio velut Commentario,
 mox attingam: inedia tamen partis continear
 limite, quippe quæ mei juris est facta. Quid-
 quid autem ex collectione Romana, & e Spa-
 cilio Acheriano decerpsi, intadum relinquam,
 non enim est æquum alienæ meli falcem ad-
 movere injussum hominem, ac præsertim me-
 magna ex parte direptæ.

Pag. 1. Incipit Concilium domini Stephani ter-
 tii papa. Post S. Zachariæ mortem an. 752.
 Stephanum quemdam, ait liber Pontificalis, Pres-
 byterum ad ordinem Pontificatus cunctus populus
 sibi elegit, & intra Lateranense Patriarchium
 misit, ubi biduo manens, tertio die postquam a
 suo surgeret somno, & sedens familiares causas
 suas diserneret, subito dum sederet, alienatus ob-
 mutuit, & sequenti die decessit. Quare hunc
 inter Pontifices, utpote non consecratum, haud
 recenlet; intra enim in vita Hadriani loquens
 de Stephano, qui nimirum celebravit Latera-
 nense Concilium, appellat tertium, non quart-
 um. Fabrotius, Panvinus, Baronius, alique
 hos sequuti inter Pontifices numerant Step-
 hanum quoque alium non consecratum; quare
 notter patim dicitur 111. al. 14. Horum ego
 obsequium in Summos Pontifices, vel electos
 damnare non ausim; quum tamen & a libro
 Pontificali, & a Concilio Lateranensi admo-
 near a numeratione Recentiorum recedere,
 Tertium semper appello. Regnante uno, & e-
 dem Sancta Trinitate. Notabile principium!
 Celebrabatur Concilium anno Constantini Co-
 pronymi 28. Leonis IV. 18. vetulque consue-
 tudo erat Imperiales annos non negligere.
 Quin etiam impia Iconomachorum hæresi gliscen-
 te S. Zacharias anno 743. Artavaldi, & 745.
 Constantini ejusdem annos de more in suis
 Conciliis numeravit. Undenam igitur novum
 hoc, inauditumque silentium! Haud longe pe-
 tenda est ratio. Zacharia Pontifice adhuc tue-
 batur pro Orientis Imperio partem Italix E-
 xarchus Eutychius; quumque hic adhæretet
 Pontifici, ejus opem contra Luitprandum im-
 petrauerat, spes adhuc aliqua erat, posse Ico-
 nomachos resipiscere. At sedente Stephano III.
 nulla amplius spes esse reliqua videbatur; im-
 pius enim Cæsar eo uique temeritatis deven-
 rat, ut Pseudo-Synodo celebrata cruentissimum
 sacris imaginibus bellum indixerit, easdem om-
 nes everterit, atque contriverit, Sacerdotes, &
 Monachos eorum defensores tormentis, exi-
 lio, morte damnaverit. Præterea nulla amplius
 Italix pars tervabatur ab Exarchis Imperio,
 imo Exarchatus ipse in Ditionem S. Sedis
 concesserat, omnisque Italia ab impiis Græcis
 defecerat. Regis Desiderii aliorum instar Re-
 gnorum forte anni numerati essent, quod &
 S. Zacharias de Luitprandi fecerat anno 743.
 at sedisfragus Rex iste, nulla motus religione,
 Pontifici & Ecclesie intensus, Apostolicæ Sedis
 Ditionem undequaque pervaserat, flammisque,
 & ferro vastaverat. Quid igitur Papa infelix,
 & congregati Patres Imperatoris, aut Regis
 auspicio Concilium cœperint? In nomine, in-
 quiunt, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.
 Regnante uno, & eadem Sancta Trinitate. U-

nius Trinitque Dei sub auspiciis Lat. Conci-
 lium celebrari poterat, & debebat.

Mense Aprili, die duodecima, Indictione septi-
 ma. Character temporis indicat, inchoatum
 esse Concilium secundo anno Stephani, qui
 erat in cursu usque ad diem Augusti septimam
 769. per Indictionem demonstrati, & quidem
 feria IV. cui respondet dies duodecima Apri-
 lis. Secerni hic possunt initia duo, quæ in
 Ordine de celebratione Concilii sunt perspi-
 cua. Primum videlicet, quum Rogationes leta-
 niarum continuatæ per triduum incipiuntur:
 alterum vero, quum omnes, qui de Religiosis in
 retractis diebus pro spirituali instructione inter-
 fuerant in Concilio, foris egrediuntur... & cum
 Bætis assistantibus oratio colligenda erat; & hæc con-
 sedentes causarum negotia jussu; & religiose col-
 ligebant. Quare prima Concilii collatio fuit
 die Dominica 9. Aprilis: ita tamen, quemad-
 modum ordo prædictus monet, ut totos tres dies
 letaniarum nihil aliud agatur, nec retrahatur,
 nisi de mysterio S. Trinitatis, & de Ordinibus
 Sacris, vel officiorum institutis. Id autem tri-
 duum, quippe ad res agendas præparatorium,
 non erat, quid in Actis recenseretur. Secus est,
 quum de Concilio indicendo ad certam diem
 res erat, ut præsertim de Synodo V. legimus
 indida ad IV. Nonas Majas, qui dies anno
 553. in Dominicam incidebat. Nec mente af-
 fequor, cur Antonius Pagius Baronio, & Codd.
 Ceditis adversetur, Garneti auctoritate reponen-
 tis ex Codd. Bellovacensi, & Parisiensi die III.
 Nonas Maji, ut feria secunda inchoari Synodos
 doceat, exemplo Nicænz, Constantinopolita-
 næ primæ, Ephesinæ, & Chalcedonenfis; nam
 sequentes Synodi generales, ipso teste, non fue-
 runt obnoxie isti legi. Præterea Card. Nori-
 sius sæpe ab eodem laudatus retinet cum Ba-
 ronio IV. Nonas, idest diem Dominicam. Quam-
 quam vero præter generales, alix etiam Syno-
 di feria secunda inveniuntur celebratæ, ut La-
 teranensis sub Martino; tamen certa dies Con-
 ciliarum celebrationi stabiliri non debet, ut ut
 Dominica inchoandis collationibus videatur ap-
 tior; nullibi enim lego Episcoporum libertati
 oppositam contrariam legem: quin Concilia
 Romana duo sæpe a me laudata in Dissertatio-
 ne, nempe Eugenii II. anno 826. & Leonis
 IV. anno 853. inchoata fuerunt, primum fe-
 ria V. alterum feria VI. ut Cycli observatione
 apertum erit.

Pag. 4. Vesperam Deo amabilem, atque conspi-
 cuam Sanctitatem in hanc sacrosanctam matrem
 omnium Ecclesiarum Dei Romanam Ecclesiam ag-
 gregare de diversis Provinciis studimus. Hanc
 Summi Pontificis alloquutionem, qua æque
 Italos, ac Gallicanos Episcopos, eoque tam
 Suffraganeos, quam urbium Metropoleon, di-
 gnitate etiam Metropolica conspicuos, se ait
 congregasse, satis multis in Dissertatione ex-
 planavi, demonstrans non modo Gallicanorum
 Præsulum obedientiam, sed & subjectionem
 proprio eorum ore promissam S. Sedi, adver-
 sus Hincmarum Remensem, & præcipue con-
 tra Parientem Archiepiscopum Petrum de Mar-
 ca. Ea igitur consulenda. Pag. 5. Christophorus
 Primicerius Notariorum. Ab ipsis Romanæ Ec-
 clesie primordiis fuisse constitutos septem No-
 tarios, quorum primus appellabatur Primice-
 rius, compertum est. Hi scilicet persecutio-
 num tempore Acta Martyrum colligebant, erat-
 que id munus eorum præcipuum: ac cessante
 persecutione officium istud est factum inuti-
 le.

ANNO

CHRISTI

769.

V.

Concilii erat

Mabilion.

Muf. Ital. 10.

1. p. 191.

Pag. an. 111.

num 9.

De Synod.

cap. 7.

VI.

Notarii Re-

gionarii, &

eorum offic.

ANNO
CHRISTI
169.Anast. in S.
Jul. 10.

Ibid

VII.
Primicerii
Notariorum,
& Judicum
Palatinorum
officia.

Cap. 1. tit. 1.

Collect. Anast.
c. 11.In S. Bened.
II. 2. 1.In S. Deucl.
num. 2.Anast. 163.
191. & 192.

le. Quamobrem S. Julius, qui Apostolicam A
Sedem ascendit anno 337. aliud Notariis mu-
nus demandavit: *Constitutum fecit, ut nullus*
S. Clericus causam quamlibet in publico ageret, nisi
in Ecclesia, & notitia, quæ omnibus pro fide ec-
clesiastica est, per Notarios colligeretur, & om-
nia monumenta in Ecclesiam per Primicerium
Notariorum confecta celebrarentur.... Instrumen-
ta, aut donationes, vel commutationes &c. Cle-
ricis in Ecclesia per Scribarum celebrarentur. Quod
viguisset ostendit Blanchinus a quarto ad unde-
cimum sæculum, prolato exemplo cessionis ex
Farfensi a Scribario Sanctæ Sedis celebratæ se-
culo undecimo. Super sedeo exempla plura ex
libro Pontificali congerere unicuique obvia: at
verba Primicerii Christofori de invasione San-
ctæ Sedis ad Concilium, subijcio oculis; *Re-*
centatio, inquit, hujus peractæ causæ prolixa est,
& dum multa sunt, quæ referantur, exarari feci
ea, quæ in vestri offero præsentia vobis relegen-
da. Ea siquidem animadverti velim, ut liquet,
an recte eruditi aliqui fugillenti Auditorum (quem
putant Anastasium) libri Pontificalis, tamquam
exilatorem Pauli Diaconi; dum omnia monu-
menta in Ecclesiam per Primicerium refereban-
tur; & cura omnis Notariorum septem Regio-
narium versabatur circa Ecclesiam Romanam,
ejusque Patrimonium.

Ad Primicerium vero quod attinet, non
est mirum si in schismate Constantini, magnæ
eum fuisse auctoritatis Blondus agnovit: quem
enim latet, Primicerium Sede vacante (alio
non appellat nomine invasionis mentes 13. li-
ber Pontificalis) unum esse ex triumviris,
penes quos est rerum gerendarum potestas?
Nam ex Diarno patet, quod transitum Ponti-
ficis nuntiabant *Exarcho Italia III. Archipresby-*
ter, III. Archidiaconus, III. Primicerius Notari-
um, servantes locum S. Sedis Apostolica. Quin-
etiam a S. Martino Papa discimus, vel abien-
te Pontifice curam hujusmodi apud laudatos
Triumviros extitisse *In absentia Pontificis Ar-*
chidiaconus, & Archipresbyter, locum præstant
Pontificis. Hic obiter Francisci Pagii notandus
error asserentis, quod addebatur nomen Ponti-
ficis electi (in epistolarum inscriptionibus) & D
unus ex illis tribus eligeretur. Quid? & Nota-
rii Regionarii ad Pontificatus apicem ascende-
bant Pagio? Subdiaconos eoque pervenire po-
tuisse ante Stephani III. Concilium, nempe no-
strum, ut docet, concedamus; at Notarios
Regionarios, minores nempe Clericos, tantum
attigisse fastigium extra vim, ne cogitatione
quidem audeamus amplecti. Non inficior, ali-
quos ex Notariis, quibus Officia Palatina id
prohibentia non erant adnexa, per ordinum
gradus ascendendo, ad Petri Sedem evectos es-
se; Adrianus enim Stephani III. Successor, ne
longe petamus exempla, ex Notario Regiona-
rio est factus Subdiaconus, quo excedente est
electus Pontifex, ut docemur libro Ponticali:
Enim S. Paulus clericari jussit, quem Notarium
Regionarium in Ecclesia constituit, postmodum
eum Subdiaconum fecit: & Stephanus III. junior
Papa, & ipse cernens ejusdem BB. Adriani spiri-
tualium conversationum merito in Diaconi ordinem
eum promovit. At Primicerium Notariorum, qui
erat Judex Palatinus, ac proinde ad gradus ma-
jores ascendere prohibebatur, ascendisse unquam
ad Petri Sedem, antequam ejus officium Sacro
Collegio aggregaretur ab Alexandro III., Pa-
gio primum docente, audio. Vereor ne gravis-
simè eruditiss, at mihi veniam adhibeant, non
Concil. General. Tom. XII.

debeo quidquam gratis affirmare. Joannes Dia-
conus de Basilica Lateranensi in appendice
Ordinis Romani apud Mabillonium, enumerat
Judices Romanæ Ecclesiæ, qui in libro Ponti-
ficali appellantur de Clero. Ii vero sunt omni-
no septem Palatini, seu Ordinarii, appellati:
Primus Primicerius: Secundus, qui dicitur Secun-
dicerius, qui ab ipso officio nomen accipit, qui
in Romana Ecclesia in omnibus processionibus ma-
gnatim ducunt Papam cedentibus Episcopis, &
ceteris magnatibus, & in majoribus festivitibus
ostendam super omnes Episcopos legunt lectionem
(conferenda hæc sunt cum primo Ordine Rom.
ad ævum Stephani III. pertinente, & cum ter-
tio multæ & ipso antiquitatis, ut constet de
praxi Primicerii, & Secundicerii Notariorum,
Primicerio etiam Defensorum accedente hic
minime indicato.) Tertius est Arcarius, qui
præst tribuit. Quartus Sacellaris, qui Sabbato
Scrutinium dat elemosinam & Romanis Epi-
scopis, & Clericis, & Ordinariis largitur pres-
byteria. Quintus est Protoscribarius, qui præst
Scribarius, quos Tabelliones vocamus. Sextus pri-
mus Defensor, qui præst Defensoribus, quos Ad-
vocatos nominamus. Septimus Amministrator,
intercedens pro pupillis, & viduis, pro afflic-
tis, & captivis. Pro criminalibus hi non judicant,
nec in quemquam mortiferam dicunt sententiam:
& Roma Clerici sunt, ad nullos unquam alios
Ordines promovendi.

Nunc quoniam contra doctrinam Francisci
Pagii Primicerium Notariorum exclusi a digni-
tate summa Pontificatus, adversus Antonium,
cujus ipse ut plurimum extirpator est, auctori-
tate Concilii nostri restituo editionis Regiæ
Anastasii, plurimumque Cod. Ms. in vita S. Deus-
dedit, lectionem *Deus dedit ex patre Stephano*
Subdiacono, quam Baronius non legerat, sed
ejus loco in Codice, quem adhibuit, Deus de-
dit filius Stephani, ex Subdiacono sedis &c. quæ
doctissimus Cardinalis non potuit, quin ad-
miraretur: *Ut Subdiaconus, inquit, Romanus*
Pontifex crearetur, nunc primum accidit. Pagius
vero, qui eam vidit, ac præterea occasionem
aucupatur adversandi Baronio, eam nunc sibi
haud ægre fert elabi, ut qui alias consecratio-
nem Romani Pontificis a die Dominico vaga-
ri docuit, novum nunc ostendat non esse ante
Stephanum III. eligere Pontificem e Subdiaco-
norum ordine. Quidquid sit de Liberati Dia-
coni auctoritate, qua etiam Silverium, ante
Deusdedit, fuisse electum ex Subdiacono con-
tendit, en Lateranensis Concilii, quod ipse non
viderat, auctoritatem certam Electionis: *Sacra-*
mentum mutuo præbimus, quod nullus extra
alium electionem Pontificatus egisset, sed cum,
quem ex suo Consilio Divina Providentia tribuisset
ex corpore Sanctæ nostræ Ecclesiæ, videlicet de
Sacerdotibus, vel Diaconibus, juxta hujus Apo-
stolica Sedis traditionem, nobis eligeremus Anti-
stitem. Fatente enim eodem Pagio, passimque
omnibus doctis, quod vix Pelagius II. Ro-
manæ Ecclesiæ Subdiaconus, & S. Gregorius
M. Pelagii Successor aliis Occidentalium Ec-
clesiarum Subdiaconis continentiam præscripse-
runt, quis non videat, Subdiaconi nomen,
quotiescunque occurrat, patri Electi, non ipsi
Electo tribui oportere, ante Pelagium, sex vi-
delicet primis Ecclesiæ sæculis? Huc accedit,
quod doctrinam æque constantem de Subdiacono
nati ad sacrorum Ordinum dignitatem non
elevato ante duodecimum Ecclesiæ sæculum,
Concilium idem Lateranense Pseudo-Pontificis
ordi-

ANNO
CHRISTI
169.Mabill. Mss.
Ital. 10. 2.
Pag. 110.Idem Ord.
Ro. I. n. 4.
24. 20. Ord.
Rom. III. u.
11.VIII.
Subdiaconus
apice ponti-
ficatus re-
movebatur.

Bar. an. 611

Concil. Later.
infra

ANNO
CHRISTI
767.

quoque Theophylasto, Arcadio, Gemmulo, Theodoro, Stephano, & Paulo Diaconibus, vel cuncto Clero Ecclesie Sancte, alioque in Concilio post biennium: Adstantibus quoque Diaconibus, vel cuncto Clero; quod passim videre est in reliquis. Clerum denique universum non talibus circumscriptum limitibus puto, ut præter Subdiaconos, & Acolythos urbis regionibus assignatos, eos omnes excludendos ab electione judicem, qui clericali militie adscripti ad alios minores gradus promoti erant.

XI. Electioni præsequitur, non est quid loquar. nam, Primicerius, relato Invasoris Eihronismo de consecratione tumultuarie peracta apud S. Petrum, quæ in S. Sedem reverentia ejus erat, ne verbum

quidem facit Concilio. At nonnulla electionem præuntia, quæ ab te facta enarrat, quum de legitimo creando Pontifice agebatur, operæ pretium erit animadvertere; quum enim nostra ætate fiant eorum perquam simillima, gratum erit vetustatem tantam inspicere: nostra tempora referentem, quum de Christi Vicarii electione divinitus petenda sacri Electores deliberant. Ingravescente S. Pauli valetudine deprehendit Primicerius impia Nepefina Totonis, ejusque Sæctatorum consilia de Pontificali ambitu, & quæ erat ejus auctoritas, convocatis reliquis Judicibus, accersitoque conjuratore Totonis, machinamenta ejus elusit, quod flagitium antea cautum in Concilio Romano Symmachi, multo post Paulus IV. peculiari Bulla est detestatus. Utraque autem Constitutio præmittitur cæremonialis electionis Romani Pontificis, quibus sacramento se hodie adstringunt Eminentissimi Electores. Neque secus ab antiquis hinc Electoribus, Proceribus nimirum, qui Cleri erant classis altera, videmus factum; nam assertis in eadem domo.... sacramentum mutuo præbimus &c. Insuper, quod est præcipuum, post mortem Pontificis, antequam de Successore eligendo quidquam cogitetur, Cardinales, verba ipsa cæremonialis uturpo, præstita in prima Congregatione juramenta de observanda.... una cum aliis constitutionibus, quæ legi, & jurari in ea habentur consueverunt, exequias pro ejus anima juncturum &c. En autem simillimam veterum præxim eo tantum discrimine, quod ii multo plures numero, non in privatarum ædium aula congregantur, sed in amplissimo Divi Petri Templo: Dum hæc agerentur Dominus Paulus exhalavit spiritum. Et de præsentis omnes unanimiter properantes in Basilica Apostolorum in ipso Dominico die denuo sacramenta populo præbimus ob conservandas unicuique justitias.

XII. Hanc ego antiquam consuetudinem beneficio nostri Codicis prodeuntem eo libentius in medium attuli, quo aliorum de ea silentio compellebar credere, quod statim atque Pontifex moriebatur, unica omnium sollicitudo esset de Successore eligendo. Neque aliud, ut verum fatear, docet Diurnus: Magna, inquit, nos tristitiarum moles obstinuerat propria Dispensatore frustratos: sed non diu in afflictione persistere consuevit Dei nostri benignitas sperantes in se delinquit; triduo enim nobis exiguus in oratione manentibus, ut omnium mentibus calefactis dignatio demonstraret, quem dignum ad Successionem Apostolicam vicis jubet eligendum, ejus gratia suffragante, & omnium animis inspirante, in unum convenientibus nobis &c. Nam novendiale sacrum iustis perfolvendis mortuo Pontifici postea laudabiliter institutum, sollicitam de novo eligendo.

Concil. General. Tom. XII.

Ado Pastore multitudinem tunc temporis non morabatur; quin ipsi sollicitudini admovebat calcar contentionis metus, ita ut præcipui electioni adhibere oportuerit frænum, ut saltem tridui spatium Pontificis mortem a Successoris electione leceret: quod testatur Bonifacii III. decretum septimo incunte seculo. Nihil ser. Anast. rom. 106. 111. die depositionis eius, adunato Clero, & filius Ecclesie, tunc electio fiat. Et quoniam tribus iis diebus vacandum erat jejuniis, & precibus, ut fieret digna electio, raro celebres legimus pompas funebres Romanorum Pontificum. Cujus rei singulare exemplum præbet Concilium Lateranense: nam Stephanus III. referens mortem Pauli Prædecessoris sui: Quando, inquit, Dominus Paulus Papa de hac vita recesserat, omnes cum delinquentes, nisi ego juneris adfitebamur custodiam ob sepultura tradendam (erat tunc Stephanus Presbyter tituli S. Cæcilie.) Tot tamen, tantisque dierum angustis pressi, Archipresbytero, Archidiacono, & Primicerio rerum curam gerentibus, primum omnium præbebant sibi invicem sacramentum, ut supra, in Basilica S. Petri, quod a nostro Cod. discimus; deinde iustis defuncto Pontifici perfolutis, jejunium, & preces pro novo eligendo inchoabant. Quam profecto consuetudinem præbendi sacramenta populo, pro rata, certa que habeo; tamen in nostro Concilio merum ejus indicium deprehendam: quippe fieri potuisse nunquam credam, ut ipso Pauli emortuali die Dominico, tot numero Electores in Basilica D. Petri congregarentur tanta pernicitate, nisi omnes consilii gerendarum rerum continuo post mortem Pontificis eo convolassent, ut hodie videmus fieri ad audiendam pronunciationem assumti. Idque magis magisque comprobatur universalis omnium fuga, præter Stephanum, ab Ecclesia D. Pauli extra muros, ubi supremum diem obiit Paulus: nam præsto esse omnes cupiebant functioni generalis sacramenti, quæ reliquis omnibus præmittenda erat.

XIII. Spectatis rebus præcipuis fragmenti hujus pretiosissimi ab injuria temporum vindicari, duo monenda restant ad historiam pertinentia, unum videlicet ad libri Pontificalis narrationem; alterum ad ipsiusmet Concilii certum Chronologicum mendum. Ad Anastasium, seu librum Pontificalem quod spectat, ingenue fateor, me cum utroque Pagio, & quorquor ante hunc diem de invasione Constantini scripserunt, deceptum esse narratis in vita Stephani III. ac proinde invasionem præmississe morti Pauli in Notis chronologicis ad Stephanum II. non enim habui codicem tempestive. Quare restituenda Anastasio lectio, juxta Codicem, nobisque danda venia meliori veterum monumento non inhzrentibus. Copias igitur factiofi homines, post sacramentum in ædibus Primicerii præstitum pejerantes, introducant in urbem Romam ipso die Dominico 28. Junii, inque cuneos militari more disperdunt. Moritur hæc inter Paulus, omnesque unanimiter, ne scelestis quidem conjuratoribus exceptis, ad D. Petri basilicam quantocius convolant, solemni sacramento se obstringunt pro Successore Pauli rite eligendo. Post hæc suam quisque domum disperitur, factiosi vero sciem in cuneos dispersam colligentes tumultuarii ad Lateranensem Patriarchium pergunt, omnia occupant armis, Constantinum laicum faciunt Cloricum, inde Primicerio Christophoro per unum ex Notariis nunciant, ut suo non desit assensu.

Y y 2

ANNO
CHRISTI
769.

Mus. Ital.
10 a pag. 130.

XIV.
Idem com-
probatur.

De Benef.
Part. 1. l. 1.
c. 1. cap. 22

MS. B. M.
lat. 10. a
Ord. VIII.
num. 1. & 2.

su, novumque ad Eleſtum accedat. Hæc om-
nia ſunt peracta die Dominico Sequenti die,
nimirum feria ſecunda Intruſus conſecratur Dia-
conus forenſis in Oratorio ipſius Patriarchii
Lateranenſis S. Laurentii, quod Joannes Dia-
conus deſcribit apud Mabillonium, & ita miſer-
ille, ait Primicerius, tam terribile, ac intuen-
dum indigne ſibi Apoſtolatus ſumpſit culmen. Hanc
proſecto narrationem ipſis ex Diaconorum ſcrip-
tis tam in libro Pontificali, quam a nobis
hauſtam, conſerri ſimul velim, ut æſtimetur,
utra ſincerior haberi debeat. In libro enim Pon-
tificali rerum ſumma integra eſt, quin etiam
earumdem proſequutio, quas referre Concilio
non intererat Primicerii, enarratur.

Notandum tamen eſt, quod liber Pontifica-
lis contra noſtri Codicis fidem teſtatur, Con-
ſtantinum conſecratum eſſe Subdiaconum, at-
que Diaconum. At Subdiaconatum nuper di-
cebam, non eſſe inter ſacros Ordines relatum
ante duodecimum ſæculum, qua de re fuſe, &
erudite Thomassinus in veteri & nova diſci-
plina, quem adire quiſque poteſt. Ante au-
tem, quam ſacris accenſeretur Ordinibus, ea-
dem conditio illius erat, quæ minorum, ta-
metſi horum principem locum ſemper habuit.
Auferet mihi verba, & leſori moleſtiam Or-
do Romanus prius Subdiaconatus conditioni
conveniens. De Acolytha ordinando ſic lo-
quitur: *Proſternit ſe in terram cum ipſo ſaculo,*
& dat ei orationem ſc. „ Intercedente beata,
„ & glorioſa ſemperque Virgine Maria, & bea-
„ to Apoſtolo Petro, ſalvet, & cuſtodiat, &
„ protegat te Dominus. Amen. „ De Sub-
diacono: *Et ſe in terra proſternet, & dat ei*
orationem, ut ſupra diximus: ipſiſſimam videli-
cet, quam Acolytha. Diacono demum hæc da-
batur oratio. „ Oremus, dilectiſſimi, Deum Pa-
„ trem Omnipotentem, ut ſuper hunc ſamu-
„ lum ſuum, quem ad ſacrum Ordinem digna-
„ tur aſſumere, benedictionis ſuæ gratiam ele-
„ menter effundat, eique donum conſecratio-
„ nis indulgeat, per quod eum ad præmia æter-
„ na perducatur. „ Nec prætereundum, quod qui-
cumque is fuerit, qui Pſeudo-Papæ ordinatio-
nem amplificavit, non aſſequens Diaconi Fo-
renſis conditionem, adjuſtum illud Forenſis eli-
minavit. Reponendum igitur noſtri Codicis au-
doritatem. Eſtque eadem ratio de Diaconibus

Forenſibus, quam de Presbyteris nos docet
Leo IV. dum coarctat eorumdem numerum
per titulos, & Diaconias urbis effuſorum;
quum enim Ordinatores Episcopi Cardinales
ab invaſore vim paſſi, non ignorarent aut Pres-
byterum, aut Diaconum inthronizari oportere,
moramque omnem ſceſtus invaſor præcipita-
ret, conſecrarunt Diaconum Forenſem, ſive
extra corpus Romanæ Eccleſiæ, quod plenum
erat. Cæterum Diaconos inthronizari, creari-
que Pontifices abſque Presbyteratus mentione,
& legitimorum Pontificum exempla ſuppōtunt;
Valentinus enim, & Nicolaus I. non ſecus con-
ſecrati leguntur Pontifices apud Anaſtaſium:
& utroque utitur exemplo Mabillonius in Com-
mentario ad Ordinem Romanum, quem vide-
lis hac de re.

Quod alterum pollicebar, mendum nempe
Codicis certum, evidens eſt. Orditur Primice-
rius narrare Patribus congregatis ſceſtam S.
Sedis invaſionem a morte Pauli, quam illigat
cum die 29. Junii; & infra de generali ſacra-
mento loquens præſtito in Baſilica Divi Petri
continuo poſt mortem Pauli, factum id eſſe ait
die Dominico. Nam Indiſidio quinta ab eodem
memorata indicat emortualem Pauli annum
767. eoque anno, ut docemur litera dominica-
li D. dies 29. Junii erat feria ſecunda; non igitur
diei 29. ſed 28. illiganda erat Pauli mors.
Propterea tamen non eſt, cur Primicerio rem
poſt biennium referenti ſuccenſeamus: tum
quia diem dominicum memorans ſe ipſe ar-
guit, tum quia in Acta Eccleſiæ ut plurimum
dies depoſitionis referebatur, quod & Henſche-
nius vidit in conatu Chronico-Pontificio, &
quicumque librum Pontificalem ſerio animad-
verſerint, perſpicue intelligent; a die enim de-
poſitionis numerabantur Interpontificia. At de
his ſuſius alibi ſum loquutus. Ita omnibus ab-
ſolutis, quæcumque aut prætari, aut Commen-
tario amplecti oportere conſtitui, reſtat nunc,
ut Concilium ipſum, eique adnexam de con-
gregatis Episcopis Diſſertationem, quam pro
meis viribus elaboravi, Eruditorum oculis ſub-
jiciam, atque eam quidem caſtigandam, repre-
hendendamque: dummodo meum erga Sanctam
Sedem obſequium, ſtudioſumque ardens offuſas
veritati tenebras abjiciendi, æqui, bonique con-
ſulant, quod unum ab iis peto.

ANNO
CHRISTI
769.
Concil. Rom.
813. cap. 19.

XV.
Ejusdem Cod.
error Chro-
nol. emen-
datur.

Anaſt. 10. 4

CONCILIUM LATERANENSE

STEPHANI III. Anno DCCLXIX.

In nomine Domini. Incipit Concilium D. Stephani tertii Papæ.

Ex Cod. MS.
100. 1. 1. 1.
anno 11.
Nicol. Capit.
10. 1. 1. 1.

In nomine Patris & Filii, & Spiritus San-
cti. Regnante uno, & eadem Sancta Tri-
nitate cum eodem Patre, & Spiritu Sancto per
inſinita omnia ſæcula, mente Aprile, die duo-
decima, indiſtione ſeptima.

Præpoſitis in medio ſacroſanctis Chriſti qua-
tuor Evangeliiſ, præſidente ter beatiffimo, &
coangelico Stephano Summo Pontifice hujus
Romanæ urbis Eccleſiæ, & univerſaliter tertio
Papa in venerabile Baſilica Salvatoris Domini

Enoſtri Jeſu Chriſti, qui appellatur Conſtanti-
niana juxta Lateranis, confidentibus etiam cum
eo reverentiſſimis, ac Sanctiſſimis Episcopis: Ideſt
Joanne ven. Diacono Sanctæ Eccleſiæ Ra-
vennatſis locum præſentante Sergii....

Vitthario Archiepiscopo Provinciæ Vicumſis.

Georgio Episcopo Ostienſi.

Bulferamo Episcopo Melitenſi.

(a) Lullo Episcopo Magnantiæ.

Ga-

(a) Quæ currenti charactere ſcripta ſunt decant in Cod. Veronenſi, ſuppleta vero ſunt: a Labbeo, & ſchedis
Panvinianis a ſe viſis; apud quas etiam leguntur alia nomina episcoporum ignota ſedis, quæ in noſtro cathologo
non reperuntur, uti *Basilis*, qui forte idem erat ac *Bulferamus* Melitenſis; & *Joſeph* quem Avenionenſem epi-
ſcopum extiſſe Pagius ad an. 769. 1. ex Nonguiro in Hiſtor. Antiſtit. Avenionenſis notat. Maſſi.

ANNO
CHRISTI
759
• Blunier

Garienzo Episcopo Torenorum.
Adone Episcopo Lugdunensi.
Hermenario Episcopo Vethorica.
Danielle Episcopo Narbonensi.
Hermenberto Episcopo Joachione.
Verabulpo Episcopo Barrevulgi.
Erlulfo Episcopo Liogonicensi.
Thilpino Episcopo Remensi.
Giselberto Episcopo Noviomus.
Joseph Episcopo Derzonz.
Lantrido Episcopo Castri.
Aurinando Episcopo Tuscane.
..... Balneo Regiensi.
Petro Episcopo Polonii.
Felerado Episcopo Lunensi.
Theodoro Archipresbytero & Petro Diacono locum presentantibus.
Theodori Episcopi Papi Ticini.
Petro Episcopo Cere.
Maurino Episcopo Poli Martii.
Leone Episcopo Castelli.
Sergio Episcopo Ferentini.
Jordane Episcopo Signi.
Adone Episcopo Oritensi.
Ansaldo Episcopo Narni.
Nirgortio Episcopo Anagnini.
Agathone Episcopo Sutri.
..... ano Episcopo centum Cellarum.
Theodorio Episcopo Tiburtinensi.
Pino Episcopo Tribus Tabernis.
Bonifa Episcopo Privernensi.
..... nino Episcopo Alatrio.
Valeriano Episcopo Trebe.
Bono Episcopo Manturianensi.
Gregorio Episcopo Silvæ candidæ.
Eustratio Episcopo Albano.
Potho Episcopo Nepesino.
Cidonato Episcopo Portuensi.
Antonino Episcopo Celsi.
Joanne Episcopo Fentia missis a prædico
Sergio Archiepiscopo Ravennæ.
Stabilino Episcopo Pensauri.
Mauro Episcopo Fanensi.
Juviano Episcopo Gallis.
Georgio Episcopo Senogallie.
Sergio Episcopo Ficuculensi.
Sabbatio Presbytero locum presentante Ti-
berii Episcopi Ariminesi.
Florentino Episcopo Eugubii.
Gregorio Presbytero & locum presentante
Temauro Episcopi Orbini.
Cidonato Episcopo Villitæ; seu venerab.
Presbyteris.
Gregorio Archipresbytero.
Theophi Presbytero.
Eustachio Presbytero.
Clemente Presbytero.
Donato Presbytero.
Armogenio Presbytero.
Theophilasto Presbytero, & Theodosio Pres-
bytero, adstante etiam Anastasio Archidiacono,
no, & cunctis Religiosis Dei famulis tam Le-
tinorum Monasteriorum, vel Grecorum Cy-
novorum, atque proceribus Ecclesiæ, & cun-
cto Clero, Optimatibus etiam militum, seu
cuncti exercitus, & honestorum Civium, &
cunctis generalitatis populo.

Stephanus Episcopus sanctæ catholicæ, &
Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ dixit: Sanctissi-
mi fratres, & consecrantes, ideo vestram Dec-
etabilem, atque conspicuam sanctitatem in
hanc sacrosanctam matrem omnium Ecclesia-
rum Dei Romanam ecclesiam aggregare de di-

versis Provinciis studuimus, ut de invasione,
& nova temeritatis presumptione, quæ per
Constantinum, & ejus sequaces huic apostoli-
cæ sedi irrepsit, subtile rei meritum perscru-
tari jubeatis, & secundum sanctorum Cano-
num, atque probabiliū Patrum decreta, id
quod æquitatis exigit ratio, decernere stu-
deatis.

Sanctum Concilium respondit: Veniant in
nostri presentia hi, qui cum elegerunt, atque
enormiter consecraverunt, & dicant; qualiter
se rei habet qualitas, ut sciamus, quid exinde
canonice cum Dei auxilio decernamus.

Sanctissimus, ac ter beatissimus Stephanus
summus Pontifex, & universalis Papa dixit:
Ego de hac causâ nullam habeo scientiam,
quia quando domnus Paulus Papa de hac vi-
ta recesserat, omnes cum derelinquentes, nisi
ego funeris adhibebam custodiam ob sepultu-
ræ tradendum. Sed ecce dilectus filius noster
Christophorus Primicerius, quæ scit, ea di-
cat.

Tunc ingressus sanctissimus vir Christo-
phorus Primicerius Notariorum sanctæ Sedis apo-
stolicæ adstans in medio venerandi Concilii,
dixit: Sanctissimi Patres & Clerum, recensita
hujus peractæ causæ proluxa est, & dum
multa sunt, quæ referantur, exarari feci ea,
quæ in vestri offero presentia vobis relegen-
da. Et accipiens ea Vvilarius Deo amabilis
C Archiepiscopus Galliarum, tradidit ea Leon-
cio Notario Regionario, & Scriuario relegen-
da. Et ingressus in medio idem Scriuarius
cuncta relegit, cujus iste est textus. Christo-
phorus Primicerius Notariorum Sanctæ Sedis
apostolicæ ex persona universalis Dei Sanctæ
Romanæ Ecclesiæ, & totius Cleri dixit: quan-
to jucunditatis gaudio sancta universalis Dei
pollet Ecclesia, evidentius nunc rei meritum
demonstrat, & spiritualis supernæ consideratio-
nis hujus angelici Collegii.... dum talia præ-
cipua, & a Deo illustrata ob sui defensionem
pariter conspicit aggregata luminaria.... egre-
gii Dei cultores divino accersitam nutu præ-
sentiam. Inter quos velut splendidissimus Sol

D.... Domne sanctissime Præsul, & universalis
Papa, miro splendore rutilas, qui Apostolo-
rum principis beati Petri promeruisse perfrui
sedem. Vos enim estis solertissimi Dei cultor-
es secundum sanctorum Patrum traditionem,
membra hujus sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ,
quæ capud, & principatum omnium Dei Ec-
clesiarum existit, & oportet vos vestro capiti
sincerissimo mentis affectu, & ex intimo cor-
dis annisu obtemperantes ea, quæ pro quiete
eiusdem Dei respiciunt Ecclesiæ magnopere
spirituali profligare intuitu perpendentes illud,
quod scriptum est.... si capud sanum fuerit,
& cetera membra sana efficiuntur, credendum
quippe est, quoniam & ipsi Angelorum chori
pariter cum omnium Sanctorum cœtu ineffabi-
li nobiscum gratulantur lætitia cernentes om-
nium vivificatorem Spiritum Sanctum huic sa-
cratissimo adesse Concilio, quoniam ipsius te-
statur presentia Congregatio Sacerdotum.

Stephanus sanctissimus, ac beatissimus Epi-
scopus sanctæ Dei Ecclesiæ catholicæ, atque
apostolicæ urbis Romæ dixit: Divina illustra-
tione informatus dilectus filius noster Christo-
phorus Primicerius ea nos adgreditur, quæ
profecto ad magnam sanctæ Catholicæ, & apo-
stolicæ toto orbe diffusæ nostræ Romanæ Ec-
clesiæ vigoris censuram, & olitanam ejus tra-
di-

ANNO
CHRISTI
759

ANNO
CHRISTI
369

ditionem pertinere noscuntur: & nimirum constat, quod inter cetera spiritualium operum studia illa preferenda sunt, quæ ad salutem proficiunt animarum; subsequuntur enim prospera, si primitus quæ Deo sunt chariora perficiantur.

Universi venerabiles Episcopi dixerunt: Subtili refertione sanctissimus vir Christophorus Primicerius Notariorum sanctæ sedis apostolicæ nobis edicat ea quæ brachio fortia transgressoribus & apostolicæ sedis invalisibilibus diabolica instigatione perpetrata sunt, & nova præsumptio huic sacrosanctæ Romanæ inrepsit Ecclesiæ; quatenus liquido agnoscentes rei qualitatem obtine instrui valeamus ea, quæ tas exigit decernere, & secundum sanctorum Patrum, & Canonum instituta determinare.

Christophorus Primicerius Notariorum sanctæ sedis apostolicæ verba faciens universalis Dei Romanæ Ecclesiæ, & totius Cleri dixit: Contigit per transactam quintam Indictionem mente Junio die vicesima nona sanctæ recordationis domnum Paulum Papam de hac luce divina vocatione fuisse subitum. Dum vero in eadem decumberet infirmitatem, de qua & vitam finivit, illico arreptus a Diabolo quidam Nempesini oppidi ortus Toto nomine cum suis germanis, atque aliis nefariis complicitibus nitebantur cum interficere, quod mea infelicitas audiens hoc fieri prohibui, & convocato eodem Torone, vel reliquis Iudicibus in domucellam meam, salutaribus eos adgressus sum monitis, & validis exortatus sum adjurationibus a tanto reatus flagitio caveri: & vix tandem aliquando eorum procacissimam valui flectere mentem, ne in tali tantoque se immiscerent piaculo. Post hæc vero assertis in eadem domo pusillitatis meæ sacrosanctis Christi quatuor Evangeliiis, & venerabili Christmate, & ceteris Dei mysteriis, sacramentum mutuo præbuimus, quod nullus extra alium electionem Pontificatus egisset, sed eum, quem ex suo consilio Divina Providentia tribuisset ex corpore Sanctæ nostræ Ecclesiæ, videlicet de Sacerdotibus, vel Diaconibus juxta hujus apostolicæ sedis traditionem nobis eligeremus. Adtistitem, & præstito inter nos eodem sacramento, eorum credidimus sponcioni adfirmantes, & hoc in eodem sacramento fœdere, ut neminem rusticorum hujus Romanæ urbis subjacentium castrorum in hanc civitatem ingredi permitteremus. Illi vero adjurantes Dei iudicium, in perjurii reatum delapsi sunt, & plurem rusticorum catervam in hanc Romam intromittentes urbem, cæpere cum armis hostiliter cuneos constituere: & dum hæc agerentur sæpe factus domnus Paulus vocatus in iudicio exhalavit spiritum. Et de presenti omnes unanimiter properantes in Basilica Apostolorum in ipso dominico die denuo sacramenta populo præbuimus ob conservandas unicuique justitias. His vero peractis, & cunctis propriis domibus revertentibus, repente adgregantes ipsi nefarius Toto, vel ejus germanus Constantinus universam rusticorum cohortem, brachio forti idem Constantinus laicus existens, cum armis apostolicam invalit sedem, & Clericus in eodem Patriarchio effectus est. Quo audito dubium mihi fuit credendi tam inauditam novam præsumptionem, & dum ambigerem de hoc, protinus conjunxit ad me Constantinus Notarius asserens, ita ei fuisse ab eis præceptum, ut ad ejus electionem occurrerem, validissime com-

minacionibus terrens, ut nisi in eodem die ad eum properarem in magno evenissem periculo. Quod quidem elegi magis mori, quam in ejus electionem consentire, & nequaquam illuc profectus sum. Alio vero die secunda feria idem invasor apostolica sedis, Diaconus forensis in oratorio Patriarchii Lateranensis consecratus est: & ita miser ille tam terribile, ac metuendum indigne sibi Apostolatus sumpsit culmen. Quod quidem ego infelix cernens in tantam humilitatem sanctam Dei devenisse Ecclesiam, cotidie flumina lacrimarum ex meis flebant oculis, & in magno lamentacionis ululatu perdurans, divinam nunquam destitui exorandum clementiam, ut sanctæ sum subveniret Ecclesiæ. Illi autem concipientes tristitiam cordis mei, primitus quidem interficere facientes Gregorium Ducem habitorem provincie Campanie ob mei interitum, & postmodum moliebant & me interficere, sed omnipotens Dominus, qui sperantes in se, sua continua tuetur protectione, eorum mihi manifestavit insidias, & consilium confugium feci cum filiis meis in Ecclesiam B. Petri Apostolorum principis: illicque adstans nitebatur in eisdem Constantinis variis passionibus ex eadem sacratissima apostolica eici aula; & dum diu immineret, & nequaquam ad suum perquisisset pervenire desiderium, ex eadem me eiciendum Ecclesia, ad ultimum per semetipsum ad me progressus, sacramentum nobis ante sacratissimam confessionem ipsius Dei Apostoli præbuit, secundum nostram semper adurum voluntatem, scilicet ut usque ad venerandam Paschalem festivitatem mihi filiisque meis liceret in propriis demorari domibus, & postmodum licentiam se nobis daturum monasterium proficiscendi. Igitur transacta Paschali festivitate constantier apud illum egi una cum Sergio filio meo nos debere juxta suæ pollicacionis sacramentum monasterio absolvi gradiendum, scilicet partibus Spolitinis, in eum, qui vocatur Salvatoris Domini nostri Jesu Christi.

ANNO
CHRISTI
369

Explicit Codex.

„ Absoluta per Primicerium narratione, cuius summam legere est in vita Stephani IV. „ apud Anastasium, Pseudo-Papa interrogatur, quare tantum nefas perpetraverit? Ille vero professus coram omnibus, vix se a populo pertinisse.... corruens in terram, manibus extensis in pavimento se reum, ac super numerum arena maris peccasse desebat, petens misericordiam ab eodem sacerdotali consequi Consilio. Quem a terra elevare facientes ipso die nullam de eo protulerunt sententiam.

Anast. in
vita Steph.
IV. sect. 177.

ACTIO SECUNDA.

Alia vero die; videlicet tertiadecima mensis Aprilis, fer. v. denuo afferentes eum, atque interrogantes de eadem impia novitate, respondit nihil novi se fecisse, dicens; quia & Sergius Archiepiscopus Ravennatium laicus existens, Archiepiscopus factus est. Et Stephanus Neapolitana civitatis, & ipse laicus repente Episcopus consecratus est. Dum vero talia istam Constantinensem persequeretur, illico irati zelo Ecclesiastica traditionis universi Sacerdotes alapis ejus cervicem cadere facientes eum extra eandem Ecclesiam eiecerunt.

idem ibi.

Tunc

ANNO
CHRISTI
759

Comburis

Tunc decessit omnibus ejus rationum gestis, simul & Concilio illo, quod in scriptis de ejus quasi confirmatione editum fuerat, igne combusserunt in medio presbyterii ipsius Ecclesia. Et hoc facto projiciens se in terram Sanctissimus Stephanus Papa cum universis Sacerdotibus, & populo Romano, clamantesque Kyrie eleison cum ingenti fletu, peccasse se omnes professi sunt pro eo, quod de manibus ipsius Constantini communionem suscepissent, neque ex hoc omnibus indulta est penitentia. Tunc aliis sacratissimis Canonibus, visque liquido perferuntur prolata est sententia ab eodem sacerdotali Concilio sub anathematis interdicto.

Dist. 29. cap. 1.
Idem sed.
176.

Nullus unquam presumat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens, Diaconus, aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacrum Pontificatus honorem promoveri.

ACTIO TERTIA.

Lucas Holstenius Collect. Rom. pag. 257. ex Anselmo lib. vi. cap. xxiv. & seqq.

Lyc. Hist.
Coll. Rom.
pag. 257.Dist. 29.
cap. 1.

Hesterno die prolata est sententia, quemadmodum Constantinus Apostolica Sedis invasor sub penitentia correptione subsistere debeat.

Item infra. Oportebat, ut hac sacrosancta Domina nostra Romana Ecclesia, juxta quod a Beato Petro, & ejus successoribus institutum est, rite ordinaretur, & in Apostolatus culmen unus de Cardinalibus presbyteris, aut Diaconibus consecraretur.

Item. Sed & hoc sub anathematis interdictio- nibus decernimus, ut nulli unquam laicorum sive ex manu armata, vel ex aliis Ordinibus presumant inveniri in electione Pontificis: sed a certis Sacerdotibus, atque Proceribus Ecclesia, & cuncto Clero ipsa Pontificalis electio proveniat. Et priusquam Pontifex electus fuerit, & in Patriarchium deductus, omnes Optimates militia, vel cunctus exercitus, & cives honesti, atque universa generalitas populi hujus Romanae urbis ad salutandum eum sicut omnium hominum properare debeat. Et ita more solito decretum facientes, & in eo cuncti pariter concordantes subscribere debent. Hoc itaque & in aliis Ecclesiis sub divini iudicii obsecratione decernimus observandum.

De castris autem Tuscia vel Campania, vel de aliis locis nullus audeat Romam ingredi, nec a quopiam invitentur, aut infra civitatem introducantur. Sed nec quisquam ex servis tam Cleri, quamque militia in eadem electione inveniantur; nec ullus penitus cum armis, & fustibus.

Epistolarum Rutherii ex Monacho Lobienfi, Veronenfis Episc. epist. 2. Rom. Eccl. directa ab universo Clero Veronenfi, apud Acher. Spicil. to. 2. hujus Actionis III. prosecutionem exhibet, seq. Decreto.

Post hac vero Sanctissimi Episcopi dixerunt: Quoniam hoc omnia Deo annuente, qua ad salutem omnium errantium pertinet, tractata noscantur, atque decreta; nunc restat, ut de ordinatione Episcoporum, Presbyterorum, vel Diaconorum, quam praedictus Constantinus Apostolica Sedis invasor peregit, id quod communi consensu tractavimus, coram omnibus declaremus. Primum omnium decernimus, ut Episcopi, quos consecraveris, siquidem Presbyteri prius fuerint, aut Diaconi, in eodem pristino honore revertantur, & postmo-

Adum facto more solito Decreto Electionis eorum ad Sedem Apostolicam, cum plebe, atque decreto ad consecrandum eveniant, & consecrationem a nostro Apostolico suscipiant; ac si prius fuissent minime ordinati. Sed & qui alia in sacris officiis isdem Constantinus peregit, praeter tantummodo baptismum, omnia iterentur. At vero Presbyteri illi, vel Diaconi, quos in hac Sancta Romana Ecclesia ordinavit, in pristino Subdiaconatus ordine, vel alio, quo fungebantur officio, revertantur. Cum & postmodum in vestra Sanctissima Almitatis potestate, sive eos ordinandi, sive ut vobis placuerit disponendi: laici vero illi, qui ab eo consecrati sunt, atque consecrati, decernentes statuimus, ut aut in monasterio revertantur, aut in propriis domibus residentes, spiritalem, atque religiosam vitam degant.

ANNO
CHRISTI
759

ACTIO QUARTA.

Quae extant, Lucas idem Holstenius edidit collect. Rom. pag. 261.

De Veneratione Sacrarum Imaginum.

Si ad Sanctorum consortium venire optamus; si profecto hic omnia in honore Sanctorum, si- ve reliquias non solum corporum, sed & vestimentorum, sive Basilicas nominibus eorum memoratas, seu etiam imagines, & vultus illorum in quolibet loco depictos celeberrimo honore venerari debemus.

Item. Pavendum est, ne sub iconum occasione ad peiora sese status mala assertionis erigat, & corpora Sanctorum, & reliquias Martyrum adorari tamquam membra Domini, ac venerari prohibeat.

Item. Interrogatio Antiochi ad Sanctum Athanasium. Quomodo vos facitis imagines, & adoratis eas? Responso. Non sicut Deos imagines adoramus nos fideles, absque, sicut pagani: sed tantummodo affectum, & charitatem animae nostrae ad vultum faciei imaginis aptamus. Unde & multoties vultu deleta, sicut lignum purum, atque commune jam, quod dudum fuerat imago, comburimus.

Item. Crucem pro Crastino in ea Christo adoramus, & amplectimur fideliter.

Item. Si quis Sanctas Imágenes Domini nostri Jesu Christi, & ejus Genitricis, atque omnium Sanctorum secundum Sanctorum Patrum statuta, venerari noluerit, anathema sit.

L. Canones Apostolorum tantum suscipiendos.

Item. Non amplius suscipiantur Apostolorum Canonum prolata per Sanctum Clementem, nisi quinquaginta Capita, quae suscipit Sancta Dei Catholica Romana Ecclesia.

Statuta contra vim, & ambitum.

Item. Si quis ex Episcopis, vel Presbyteris, vel Monachis, aut ex Laicis contra Canonum, & Sanctorum Patrum statuta prorumpens in gradum majorem Sanctae Romanae Ecclesiae, idest Presbyterorum Cardinalium, & Diaconorum irreprasumpserit, & hanc Apostolicam Sedem invadere quilibet ex supradictis tenuerit, & ad summum Pontificalem honorem ascendere voluerit; ipsi & sibi faventibus fiat perpetuum anathema.

Item

ANNO
CHRISTI
769.
D. 11. 79.
Cap. 1.

Item. Si quis cum armis in electione Pontificis vel aliorum Sacerdotum inventus fuerit, anathema sit.

Item. Si quis iurare, aut introducere in hanc civitatem Roma presumpserit quemquam de quacunque civitate, aut castro, vel loco Pontificis prius discessum, quousque in Sede beati Petri Pontifex ordinatus fuerit, anathema sit.

Item. Si quis resistere presumpserit Sacerdotibus, atque Primatibus Ecclesie, vel cuncto Clero ad eligendum sibi Pontificem, secundum hanc canonicam traditionem, anathema sit.

AD ACTIONEM IV. ADDITAMENTA.

Ex epistola Hadriani papa ad Carolum regem pro defensione Nicana synodi in defensione & actionis tertie.

In Collect.
Lamb. rom.
Vill. pag.
1518.

Quam synodicam (Theodori patriarche Hierosolymitani) in Latino interpretatam eloquio prædecessor noster quondam sanctissimus dominus Stephanus papa in suo concilio, quod & ipse pro sacris imaginibus una cum diversis episcopis in patribus Francie, seu Italie fecit, suscipientes, ac relegentes, placuerunt tam de diversis Francorum patrum testimoniis quam de synodo fidei, ubi facti sunt, dicentes: Si quis alium terminum fidei, sive symbolum, aut doctrinam habet præter quod traditum est a sanctis, magnis & universalibus seu synodis, & confirmatum est ab his sanctis patribus qui in eis convenerunt, & non adorant imaginem sive figuram Domini nostri Jesu Christi, neque humanitatem ejus constituitur, sicut qui descendit & incarnatus est propter genus humanum, talem impium anathematizamus, & alienum extraneumque deputamus neque catholica & apostolica ecclesia: & cætera quæ longum est enarrari.

Ibid. pag.
1518.

Prædecessor noster sanctæ recordationis Dominus Stephanus, quondam sanctissimus papa, in supradicto concilio præsidens, inter plurima

Averidica testimonia per semetipsum asserens, docuit ita: Sed nec illud est prætereundum, quod relatione fidelium de partibus orientis adventantium sæpe cognovimus. In quibus licet evangelium sciret, tamen nequaquam in omnibus incredibile fidei meritum, & hoc affirmante de ipso evangelista: Multa quidem & alia signa fecit Jesus, quæ non sunt scripta in libro hoc: Denique fertur ab asserentibus, quod Redemptor humani generis, appropinquante die passionis, cuidam regi Edessæ civitatis desideranti corporaliter illum cernere, & ut persecutiones Judæorum superet ad illum convocare, ut auditas miraculorum opiniones, & sanitarum curationes illi & populo suo impertiret, respondisset: Quod si faciem meam corporaliter cernere cupis, tunc tibi vultus mei speciem transformatam in linteo dirigo, per quam & desiderii tui fervorem refrigeres, & quod de me audisti, impossibile nequaquam fieri existimes. Postquam tamen complevero ea quæ de me scripta sunt, dirigam tibi unum de discipulis meis, qui tibi & populo tuo sanitates impertiat, & ad sublimitatem fidei vos perducatur &c.

Ex Anast. Biblioth. Ibid.

Expletis vero omnibus, quæ in eodem Concilio promulganda erant, tunc isdem beatissimus Pontifex aggregans universos Sacerdotes, atque Clerum, & cunctum populum, processit ad beatum Petrum Principem Apostolorum cum hymnis, & canticis spiritualibus, nudis pedibus incedentes, illucque in ambonem ascendens Leontius Scriptorius, cuncta quæ in eodem peracta sunt Concilio extensa voce legis populo. Sed & tres Episcopi, idest Gregorius Silva Candida, Eustratius Albanus, & Theodosius Tyburtinus in eodem præfata Ecclesia ambone ascendentes anathematis obligationem protulerunt, si quisquam presumat quodquo tempore transgredi quippiam de omnibus, quæ in eodem Concilio statuta sunt.

Anast. ibid.
Ibid. 181.

JOANNIS DOMINICI MANSI ADMONITIO.

His actis a se vulgatis subiecit Cennius dissertationem bene longam, & eruditam, quæ multa occasione hujus Concilii illustrat attinentia ad sedes, ac nomina horum episcoporum, ad Ecclesiasticam Hierarchiam, tum & Ecclesiasticam provinciarum ea ætate distributionem, ac insuper alia nonnulla eruditionis Ecclesiasticæ capita discutit. Hanc ipsam dissertationem ego in meo ad Labbeana concilia supplemento loco suo retuli. Hic vero optimum factum judicavi, ut ad præsens seponerem transferendam ad Tomum integrum, quod interim paræ dissertationum Conciliarium tunc edendum, postquam tota hæc Conciliarum collectio absoluta fuerit, & perfecta.

KAROLI MAGNI

CAPITULARE PRIMUM,

Datum, ut videtur, sub ejus regni exordia anno Christi DCCLXIX.

Nunc primum editum ex veteri Codice MS. S. Vincentii Londunensis.

Ex Baluzii
Capitulari-
bus rom. 1.
p. 189.

Cum integra Caroli M. & sequentium Capitularia integra a Baluzio edita in Appendice hujus & sequentium voluminum reponenda sunt, satis hic erit locum indicare unde quæ hic a Lab-

bei editoribus posita sunt, repeti possint. Vido ergo Baluzii Capitularia in Capitular. Caroli M. Capitulare I.

ANNO
CHRISTI
720.

CONCILIIUM WORMATIENSE

STEPHANI III. PAPÆ ANNO II.

Synodi regalis a Carolo Magno apud Vormatiam dicta dicuntur. Verum illa non ad hanc, sed ad aliam aliquam posteriorem synodum Vormatiensem pertinere dubium non est, idque ex iis quæ alio loco exponuntur liquido constabit. Hac porro, in qua versamur, in chronico sancti Arnulfi colloquium appellatur: Carolus, inquit, præcellentissimus rex habuit colloquium vel synodum in Vormatia civitate.

mentio in vita ipsius Caroli, & in annalibus Francorum. Quid autem in ea statutum assumme sit, memoria proditum non est. Extant quidem libro VI. & libro VII. capitularium capitula quadam, Ne episcopi aut presbyteri ad bella pergant, quæ ex capitulis Caroli Vormatiae generaliter decretis, & pro rege traditis deprom-

ANNO
CHRISTI
720ANNO
CHRISTI
721.

CONCILIIUM APUD VALENTINIANAS

STEPHANI III. PAPÆ ANNO III.

Non dissimilis est synodi hujus ratio ac superioris. Habitam enim anno DCCLXXI. a Carolo Magno synodum ad Valentianas scripto-

ANNO
CHRISTI
721.

SYNODUS IN PLANICIE DALMATIÆ

Jussu Stephani papæ

Ad stabiliendam Ecclesiarum Dalmatiae hierarchiam celebrata anno incerto.

Synodi hujus nec annus nec veritas satis stabilita est, unius enim Diocleas presbyteri fide stat; qui sane presbyter Slavorum historiam anno post sæculum XI. scribebat. Hanc vero habitam synodum adnotat sub Stephano papa, quoniam ille? num. II. III. IV. En ergo ejus verba desumpta ex excell. Cornelio in sua Cathari historia sac. & prof. pag. 15. Tunc rex (Suetopelch) Dei sapientia plenus, sano utens consilio, misit sapientes ac nobiles viros legatos ad venerabilem & apostolicum virum papam Stephanum... qui misit vicarium suum, Honorium nomine, sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyterum cardinalem, cui & tradidit potestatem legandi atque solvendi, evellendi, & dissipandi, edificandi atque plantandi, sicuti moris est, quando per orbis partes legati seu vicarii a sede Romana mittuntur, & cum eo alios duos cardinales, episcopos quoque jussit cum secum assumere, qui adhuc populo in fide rudi episcopos sive ecclesias consecrarent. Et deinde cap. XI. sequitur: Advenientes itaque cardinales invenerunt regem in planitie Dalmatiae, a quo cum magno honore & reverentia suscepti sunt. Tunc rex jussit congregari in eadem planitie Dalmatiae omnes populos terræ, & regni sui... Igitur omnes congregati tam Latina quam & Slavonica lingua qui loquebantur, jussu Honorii Vicarii & christianissimi regis Suetopelch per spatium dierum XII. synodum fecerunt... Finita synodo duodecima die per manus Honorii vicarii & cardinalium atque episcoporum (ex quibus verbis manifeste pa-

set aliquos episcopos Dalmatiae synodo huic interfuisse) coronatus est rex atque coronatus more Romanorum regum, & facta est lætitia magna in populo, & in universo regno ejus. Post hæc jussit rex, ut consecrarentur archiepiscopi, unus in Salona, & alius in Dochia, similiter & episcopi plurimi consecrati sunt, & ecclesiæ quæ destructæ erant, & violatæ manebant, reedificatæ, & consecratæ sunt... Deinde maritima in duas divisit provincias: a loco Dalmatiae ubi tunc rex manebat, & synodus tunc facta est, usque ad Valdevino vocavit Croatiæ Albam, quæ & inferior Dalmatia dicitur, cui inferiori Dalmatiae consensu domini papæ Stephani & legatorum ejus instituit Salonitanam ecclesiam metropolim, sub cujus regimine has ecclesias statuit, videlicet Spalatium, Tragurium, Scardonam, Arausonam, quod nunc est Castellum Idræ, Enoam, Arbuam, Absarum, Vegliam, & Epidaurum, quod nunc dicitur Ragusium; item ab eodem loco Dalmatiae usque Bamblonam civitatem, quæ nunc dicitur Dyrrhachium, Croatiæ Rubeam vocavit, quæ & superior Dalmatia dicitur; & sicut inferiori Dalmatiae Salonitanam ecclesiam constituit metropolim; simili modo superiori Diocleianam ecclesiam pro jure antiquo statuerunt metropolim, sub cujus regimine has ecclesias declararunt, scilicet, Antibarium, Buduam, Ecatarum, Dulcignum, Suavium, Scodram, Drivastum, Polletum, Sorbium, Bosonum, Tribunium, Zaculum.

ANNO
CHRISTI
771.ANNO
CHRISTI
771.

V I T A, EPISTOLÆ ET DECRETA HADRIANI PAPÆ I.

Dionys. ex
Theod. Cod.
L. 1. c. 99.

H Adrianus *, natione Romanus, ex patre A Theodoro, de regione Via lata, sedit annos 23. menses 10. die 17. Vir valde præclarus, & nobilissimi generis prosapia ortus, atque potentissimis Romanis parentibus editus, elegans, & nimis persona decorabilis, constans etiam atque fortissimus orthodoxæ fidei, ac patriæ suæ, & plebis sibi commissæ defensor. Viriliter cum Dei virtute inimicis sanctæ Dei ecclesiæ, ac reipublicæ impugnatoribus resistens, pauperum etiam omniumque indigentium misericordiosissimus, ac copiosus consolator. Ecclesiasticæ quoque traditionis, & sanctorum patrum institutionum observator.

* Theodul.

* sanctus

* scribitur in
B. M. G.

* creditur

Hic namque beatissimus vir, defuncto ejus genitore atque parvulus nobilissimæ suæ genitrici relictus, studiose a patre * Theodato dudum consule, & duce, postmodum vero primicerio sanctæ nostræ ecclesiæ, post * tantæ dictæ suæ genitricis obitum nutritus, atque educatus est. Nam a primæ ætatis suæ pueritia, dum adhuc laicus existeret, spiritualibus studiis charitatis modestiæque vehementius insistebat, sedule perseverans in ecclesiâ sancti Marci, quæ vicina domui suæ esse videtur. Illic crebras Deo nostro referebat die, noctuque laudes, indutusque cilicio jejuniis corpus suum macerabat, & eleemosynam enucleanter egenis, & inopibus juxta possibilitatis suæ vires libenter tribuebat. Ejusque bonæ actionis merita in omnium Romanorum aures frequenter resonabant, ita ut ex hoc nobilitatis, ac pudicitie ipsius fama longe, lateque divulgaretur. Cujus piæ conversationis vitam spirituales, operationem, ac præcipuos mores conspiciens sanctæ recordationis dominus Paulus papa, eum clericari iussit: quem notarium regionarium in ecclesiâ constituens, postmodum eum subdiaconum fecit. Dum vero post decessum domini Pauli papæ ad pontificatus culmen provectus fuisset dominus Stephanus * secundus junior papa, & ipse cernens ejusdem beatissimi Hadriani spiritualium conversationum merita in diaconi ordinem eum provexit. Et extunc multipliciter spiritualibus pollens studiis maximam tam ad evangelizandum populo solerter, ac clare divina atque evangelica verba, quamque ad exercendam ecclesiasticam traditionem gesit curam. Et ita Spiritus sancti gratia in ejus corde refulsit, ut in omnibus efficax, idoneusque comprobaretur. Sicque factum est, ut dum de hac vita migraret antefatus dominus Stephanus papa, illico (dum ferventissimo affectu a populo Romano diligeretur) isdem præcipuus, ac sanctissimus vir, & Dei cultor Hadrianus ad sacrum pontificatus * electus est culmen. Hic namque in ipsa electionis suæ die, confestim eadem hora, qua electus est, reverti fecit iudices illos hujus Romanæ urbis tam de clero, quam de militia, qui in exilium ad

transitum domni Stephani papæ missi fuerant * a transito a Paulo cubiculario cognomento Ahiarta, & aliis consentaneis impiis satellitibus. Sed & reliquos ut qui in arcta custodia mancipati, ac retrusi erant, absolvi fecit, & ita omnibus pariter cum eo exultantibus pontificalem Deo auspice suscepit consecrationem. Itaque in ipso exordio consecrationis ejus direxit ad ejus beatitudinem suos missos Desiderius Longobardorum rex, id est, * Theodocium ducem Spoletinum, Tunnonem ducem Eburæ regis, & Prandulum vestiarium suum, suasionis per eos mittens verba: sese quasi cum eo in vinculo charitatis velle * colligandum. Quibus ita ipse beatissimus pontifex respondit dicens: Ego quidem cum omnibus Christianis pacem cupio habere, etiam & cum eodem Desiderio rege vestro, in ea fœderis pace, quæ inter Romanos, Francos & Longobardos confirmata est, studebo permanere. Sed quomodo possum credere eidem regi vestro, in eo quod subtilius mihi sanctæ recordationis prædecessor meus dominus Stephanus papa de fraudulenta ejus fide retulit? inquit quod omnia illi mentitus fuisset, quæ ei in corpus beati Petri iurejurando promisit, pro iustitiis sanctæ Dei ecclesiæ faciendis, & tantummodo per suum (a) * inimicum argumentum erui fecit oculos Christophori primicerii, & Sergii secundicerii filii ejus, suamque voluntatem de ipsis duobus proceribus ecclesiæ explevit, unde damnum magis, & detrimentum nobis * detulit. Nam nullum profectum in causis apostolicis impertivit, sed & hoc isdem meus prædecessor pro dilectione qua erga me suum pusillum habuit, mihi retulit: quia dum ad eum postmodum suos missos direxisset, videlicet Anastasium primum defensorem, & Gemmulum subdiaconum, adhortans eum, ut ea, quæ præsentialiter beato Petro pollicitus est, adimpleret; taliter ei per eisdem missos direxit in responsis: Sufficit apostolico Stephano quia tuli Christophorum & Sergium de medio, qui illi dominabantur, & non illi sit necesse iustitias * requirendas. Nam certe, si ego ipsum apostolicum non adjuvero, magna perditio super eum eveniet. Quoniam Carolomannus rex Francorum amicus existens prædictorum Christophori & Sergii, paratus est cum suis exercitibus ad vindicandum eorum mortem Romanam * properandum, ipsumque capiendum pontificem. Ecce qualis est fides Desiderii regis vestri, & cum qua fiducia illi fœderari possumus. Hæc vero eadem beatissimo Hadriano præfule prosequente eisdem missis Desiderii regis illi magis (b) confirmabant sub vinculo sacramenti, quod eorum rex omnes iustitias, quas antefato domino Stephano papæ non fecerat, eidem principum pontifici, & summo pastori perficeret, & in vinculo charitatis insolubili connexionem cum eo fore

Theodori-
cum
Tunnonem

colligari

iniquum

intulit

requirendi

properare

(a) iniquum

(b) magis, ac magis

ANNO
CHRISTI
771.ANNO
CHRISTI
771.

fore permanurum. Quorum juramentis credens A ista adhuc apud eundem Desiderium existens, firmiter ei promittebat se ipsum beatissimum papam ad eum deducere, dicens, quod si etiam in ejus pedibus funem me adhibere conveniret, eum qualiter potero, ad tuam deducam presentiam: sicque factum est, ut eodem Paulo in eodem itinere existente palam omnibus heret, qualiter necare fecisset Sergium secundicerium, qui cecus in cellario erat. Et metuens idem sanctissimus præsul, ne ejusmodi nuncium ad aures ipsius personuisset Pauli, & aut ad eundem regem reverteretur, aut etiam in fines Longobardorum ab ipso itinere declinaret, & aliquam malitiam amplius cum eodem Desiderio in finibus Romanorum, atque Exarchatu Ravennatum perpetraret, (dum nimis dilectus illi, ac fidelis existeret) ob hoc direxit antefatus sanctissimus papa clam nimisque secreta Leoni archiepiscopo Ravennatum civitatis per Julianum tribunum, ut dum reverteretur ipse Paulus a Desiderio, eum sive in Ravenna, sive in Arimino detinueret, quod & factum est. Revertente enim eo ex eodem itinere in Arimino comprehensus, atque in custodia est detentus. Tunc isdem beatissimus pontifex cepit curiose antefati Sergii secundicerii mortem inquirere, convocansque cunctos cellarios subtilius eos perscrutatur, quomodo ipse Sergius ab eodem cellario abstrahus fuisset. Qui respondentes dixerunt: Quia prima noctis hora veniens (b) Calventinus cubicularius (c) cum Tunissione presbytero, & Leonatio Tribuno habitatoribus civitatis Anagninæ, ipse eundem Sergium abstulit, vivente domno Stephano papa ante octo dies, quam de hac luce migrasset, & prefatis Campanis illum tradidit. Confestimque deductus est ad medium isdem cubicularius, & inquisitus, qui illi praecepisset eundem Sergium a prefato abstrahi cellario, & prenominate Campanis tradendum? Respondit, a Paulo cubiculario cognomento Aharta, & Gregorio defensore regionario & Joanne Duce germano domini Stephani papæ atque a Calvulo cubiculario sibi hoc fuisse præceptum, tradit eisdem Campanis.

Dirigensque isdem sanctissimus præsul suos missos in Campaniam in civitatem Anagninam adduci fecit prædictos Tunissionem & Leonatium. Qui presentati apostolicis obtutibus, fortiterque conficti, confessi sunt, dicentes, quod a prenominate Paulo cubiculario, & Gregorio defensore regionario, seu Joanne germano prefati domini Stephani papæ, & Calvulo item cubiculario, & Maligno consentaneo, & saepesati Pauli illius præceptum fuisset, prenominate Sergium abstollendum ac interficiendum. Protinus direxit ipse sanctissimus Pontifex cum prenominate Campanis suos fidelissimos ministros, ut demonstrarent locum, ubi ipsum Sergium interfecerunt, atque sepelirent, & properantes venerunt usque in Meroianam ad arcum depictum (d), quem secus viam, que ducit ad ecclesiam sanctæ Dei genitricis ad præsepe, ibique juxta eundem arcum aperientes unam sepulturam monstraverunt corpus illius Sergii repositum, funeque ejus guttur confictum, atque ictibus totum corpus ejus vulneratum. Unde non dubie est, suffocatum ac semivivum fuisse terra obrutum. Quod cernentes universi primates ecclesiæ, ac judi-

* fore contem-
dentibus
* id est non-
ciam

* prædix

* tribunum

* recolligere

* possent

* assumptum

* detinueret

* Calventinus

* Lavissipen

De neco Sen-
su inquisi-
tur.

(a) tunc super

(b) Calventinus

(c) cum Tunissione, & sic ubique

(d) qui est foras viam

ANNO
CHRISTI
711.ANNO
CHRISTI
711.

judices militum, ascendentes unanimiter cum Acti ducis Venetiarum apud se captum detine-
 universo populo in Lateranense patriarchium, ret: ne ipse Mauricius filium suum cupiens ab
 prostrati apostolicis vestigiis obnixi eundem al- eodem rege recipere, eundem Paulum illi
 mificum pontificem deprecari sunt, ut vindi- (d) vicarium traderet. Ecce qualem occasio-
 dam, atque emendationem fieri præcepisset de nem ipse archiepiscopus ecclesiam Ravennatum
 tanto laudito piaculo, in eo quod præsum- callide adhibuit, ut ipsum Paulum extinguere
 pissent (a) secum hominem sæpius tormentis valeret. Sicque remisit ad apostolicam sedem
 concrematum crudeliter interficere, quod fa- suggestionem illam. Post hæc vero cum ipse san-
 dam nunquam legitur: asserentes, quia si ta- ctissimus præsul direxisset Gregorium sacellarium
 lis flagitii reatus non expiaretur, nimis ipsa suum ad Desiderium Longobardorum regem de-
 impia temeritatis præsumptio in hac Romana precatationis, atque hortationis causa pro resti-
 urbe pullularet; assumentes ex hoc audaciam tuendis præfatis ab eo ablatis civitatibus, præ-
 perversi homines, ut tentarent præjura perpetra- cepit ei, ut firmiter contestaretur Leonem ar-
 re. Tunc præfatus sanctissimus præsul (b) præ- chiepiscopum, quatenus eum conservare stude-
 cibus judicium, universique populi Romani ius- ret Paulum, & cum reverteretur a Ticino,
 sit contradere antefatum Calvulum cubicula- B secum eum huc Romam reduceret. Dumque
 rium, & prænominatos Campanos præfædo ar- præfatus Gregorius sacellarius in Ravennatum
 bis, ut more homicidarum eos coram universo properasset urbem, constanter, ac firmiter pro-
 populo examinaret. Deduxitque * elephantem in testatus est antefatum archiepiscopum, & judi-
 carcerem publicum, illic coram universo popu- ces Ravennates ex præceptione apostolica in
 lo examinati sunt.

* e patriarchio præfatus in carcerem

Sicque ipsi Campani, sicut prius, ita & in eadem examinatione confessi sunt. Calvulus vero obdurans cor suum, vix confessus est ita omnia esse, qui tamen in eodem carcere crudeli morte * amisit spiritum. Pro vero amputandis tam intolerabilibus flagitii reatibus, missi sunt ipsi Campani Constantinopolim in exilium.

* emisit.

Post hæc iussit antefatus beatissimus papa ab- stollere corpora Christophori & prænominati Sergii ejus filii, eaque cum honore in ecclesia B. Petri fecit sepeliri. Gesta vero examinationis qualiter proprii reatus noxam confessi sunt, jam dictus Calvulus cubicularius, & prænominati Campani, direxit antefatus alimificus pontifex Ravennam, ut eidem Paulo omnia per ordinem (c) relegerentur. Suscipiens vero Leo archiepiscopus Ravennatum eadem gesta, confestim sine auctoritate apostolica tradidit eundem Paulum consulari Ravennatum urbis. Examinatusque coram omnibus Ravennatibus, eadem acta illi relecta sunt, sicque se reum manifestans tanti piaculi, confessus est se perpetrasse noxam. Ita vero isdem Paulus examinatus est, quin etiam nec scientia exinde data est præfato sanctissimo pontifici, neque ab archiepiscopo, neque a quibusdam Ravennatibus, sed per alios hoc ejus sanctitas agnovit. Dum vero hoc ageretur, cupiens ipse præcipuus pastor, & egregius pontifex salvare animam jam dicti Pauli, ne in æternum periret, adscribi fecit suggestionem suam Constantino, & Leoni Augustis, magnisque imperatoribus significans de ipsius Sergii cæci impia morte, atque deprecans eorum imperialem clementiam, ut ad emendationem tanti reatus ipsum Paulum suscipi, & in ipsis Græciæ partibus in exilio mancipatum retineri, * præcepissent.

* præcipuerunt

Direxitque eandem suggestionem ejus ter beato Leoni archiepiscopo, ut ipsum Paulum Constantinopolim in exilio, sive per Venetias, sive aliunde qualiter potuisset, dirigeret cum præfata apostolica suggestionem. Ipse vero archiepiscopus insidians vehementer eidem Paulo, adhibuit impiam occasionem, dirigens eidem præcipuo pontifici in responsis: Expedibile non esse eundem Paulum illuc dirigere, in eo quod Desiderius Longobardorum rex filium Mauri-

ret: ne ipse Mauricius filium suum cupiens ab eodem rege recipere, eundem Paulum illi (d) vicarium traderet. Ecce qualem occasionem ipse archiepiscopus ecclesiam Ravennatum callide adhibuit, ut ipsum Paulum extinguere valeret. Sicque remisit ad apostolicam sedem suggestionem illam. Post hæc vero cum ipse sanctissimus præsul direxisset Gregorium sacellarium suum ad Desiderium Longobardorum regem deprecationis, atque hortationis causa pro restituendis præfatis ab eo ablatis civitatibus, præcepit ei, ut firmiter contestaretur Leonem archiepiscopum, quatenus eum conservare studeret Paulum, & cum reverteretur a Ticino, B secum eum huc Romam reduceret. Dumque præfatus Gregorius sacellarius in Ravennatum properasset urbem, constanter, ac firmiter protestatus est antefatum archiepiscopum, & judices Ravennates ex præceptione apostolica in præsentia Annaldi chartularii tunc ibi existentis civis Romani, qui ibidem missus erat ab apostolica sede, salvum, atque incolumem ipsum Paulum reservandum, donec a Ticino reverteretur, asserens sibi fuisse præceptum ab apostolica potestate eum secum Romam deportandum, & apostolicis saluum præsentandum obtutibus. Hæc vero ipsum protestans archiepiscopum, ceptum Ticinum profectus est iter, & continuo prænominatus archiepiscopus accessit consulari Ravennatum civitatis, præcepit ei, ipsum interficiendum Paulum. Et dum reversus fuisset sæpessatus sacellarius, Ravennatque conjungeret, invenit prænominatum Paulum jam interfectum, pro quo nimis increpavit archiepiscopum eundem, cur præsumpisset contra apostolicum præceptum taliter de eodem Paulo agere? Post aliquantos itaque dies propria conscientia isdem archiepiscopus (e) tertio direxit prænominato sanctissimo papæ per Johannem tribunum suum missum, deprecans apostolicas sibi dirigi literas, ac consolationis monita, quasi nulla (f) illius putaretur culpa ejusdem Pauli morte, in eo quod sanguis innocentis ultus fuisset. Sed nullo modo potuit ipsum sanctissimum (g) papam pontificem declinare, ita illi dirigens in responsis: Quod ipse videat, quid in eodem Paulo operatus est.

Paulus occiditur.

inclinare

Nam certe ego animam ejus salvare cupiens, poenitentiam eum summitti decreveram. Ideo meum sacellarium direxi huc Romam eum deferendum. Siquidem nominatus Desiderius Longobardorum rex superbiæ, & jactantiam fastu levatus, qua hora præfatas civitates Exarchatus Ravennatum abfolit, confestim direxit multitudinem exercitus, & occupare fecit fines civitatum, id est, Senogallienis, Monteferreri, Urbini, Eugubii, & cæterarum civitatum Romanorum, plura homicidia, & depredationes, atque incendia in ipsis finibus perpetrantes. Nam in civitatem Bleranam dirigens generalem exercitum partium Tusciæ, dum ipsi Blerani in fiducia pacis ad recolligendas proprias segetes generaliter cum mulieribus, & filiis, (b) atque famulis egredierentur, irruperunt repente super eos ipsi Longobardi, & cunctos primates quanti (i) utiliter in eadem civitate erant, interfecerunt, & prædam multam tam de hominibus, quam de pecuniis abstulerunt, ferro & igne cun-

Desiderius factus rex in Romanis.

* qd. utiliter

(a) secum

(b) inclinat præceptum

(c) redigerentur

(d) vicarium

(e) reverentur

(f) illi reputaretur culpa de ejusdem

(g) papam decessit.

(b) atque famulias

(i) utiliter

ANNO
CHRISTI
791.

cuncta in circuitu devastantes. Sed in finibus Romanæ urbis, cœu & ceterarum civitatum multa mala ac depredationes istud Desiderius perpetrare iussit, etiam & castrum Utriculum occupare fecit.

Unde sapienter atque sapienter ipse beatissimus præfatus tam per obsecrationis literas, quamque per missos eidem Desiderio direxit, deprecans eum, ut a tantis malis resipisceret, & eas, quas abstulerat civitates, redderet. Ille vero non solum easdem, quas occupaverat civitates minime reddere est inclinatus, sed nec ab eadem malicia recedere voluit, non cessans crudeliter multa atque intolerabilia mala finibus Romanorum, ut dictum est, ingerere.

Tunc præfatus sanctissimus pontifex accersit faciens præfatum religiosum abbatem monasterii sanctæ Dei genitricis sibi in territorio Sabiniensi cum viginti senioribus Dei servis monachis, direxit eos ad eundem Desiderium deprecationis causa. Quibus ad eum properantibus, ut ipsi Dei famuli retulerunt, ejus pedibus provoluti coram iudicibus Longobardorum cum lacrymis ex persona antefati vicarii beati Petri eum deprecati sunt, ut a tantis malis resipisceret, & præfatas, quas abstulit civitates, beato Petro redderet. Sed nequaquam ejus lapideum cor deflere valuerunt. Sicque infructuosi ipsi Dei famuli reversi sunt. Dirigens (a) suos missos Desiderius idem ad antefatum beatissimum pontificem, id est, Andream referendarium, & Stabilem ducem, ut cum eo pariter ad loquendum deberet conjungi: quos suscipiens idem almiſicus pastor ita eis respondit, inquit: Sic regi vestro ex mea persona satisfacite, me vobis firmiter coram Deo omnipotente promittente, quia si prædictas civitates beati Petri, quas tempore meo abstulit, mihi reddiderit, continuo sive Ticini, sive Ravennæ, sive Perusie, sive hic Romæ, vel etiam ubi illi placitum fuerit, ad ejus properabo præsentiam, & cum eo pariter me conjungendum, atque colloquendum quæ ad salutem populi Dei, utrarumque partium respiciunt. Et si forsitan de hoc dubitationem habet, me cum eo minime debere conjungi: postquam ipsas civitates reddiderit, si me cum ipso non conjunxero loquendum, licentiam habeat eas denuo occupandi. Nam si prius ipsas civitates non reddiderit, & justitiam nobis minime fecerit, sciat quod pro certo meam nequaquam videbit faciem. Unde ecce sequepedes vestros dirigere studebo meos missos ad eundem vestrum regem, qui easdem recipiant, si reddere voluerit civitates, & de præfata qua hora mei missi receptis eidem civitatibus ad me hoc ipsum nuntiantes reversi fuerint, continuo ad ejus ubi voluerit, ut dictum est, properabo præsentiam ad simul cum eo loquendum. Ipsique Longobardorum missi properantibus, atque ad suam revertentibus regem, direxit ejus ter beatitudo continuo ad eundem Desiderium regem suos missos ad easdem recipiendas civitates, scilicet Pardum, religiosum Egumenum (b) præfatum monasterio beati Sabæ, & Anastasii primum defensorem. Præfatusque ejus obtutibus, & ipsi pedibus ejus corruentes lacrymis proflus eum deprecantes, ut antedictas redderet civitates, promittentes ei per apostolicam auctoritatem sub jurjurando, quia si eas reddidisset, statim præ-

nomiatus almiſicus pontifex ad eum properaret proficiscendum, ac colloquendum pariter. Sed per nullam rationem ejus ferream pedus & durissimam mentem mollire potuerunt, nihilque recipientes sine effectu reversi sunt. Tamen non desisteat antedictus pontifex suos missos ad eum per hoc ipsum dirigendum tam de sacerdotibus, quamque de singulis religiosi habitus ordinibus, sed nihil apud eum impetrare valuerunt. Potius permanens in sua iniquitate multis civitatibus, ac finibus Romanorum inferre faciebat ex omni parte mala, & magnas comminationes dirigens eidem præcipuo pontifici, se cum universis Longobardorum exercitibus properaturum ad Romanam civitatem constringendam. Pro quo in nimio metu ipse sanctissimus pontifex cum suo populo positus, portas civitatis Romanæ claudi iussit, & alias ex eis fabricari fecit. Et dum in magna angustia, ac tribulatione consisteret, necessitate compulsus, direxit suos missos marino itinere cum apostolicis literis ad excellentissimum Carolum a Deo protectum regem Francorum, & patricium Romanorum, deprecans ejus excellentiam, ut sicut suus pater sanctæ memorie Pippinus, & ipse succurreret, atque subveniret sanctæ Dei ecclesiæ, & afflicta Romanorum seu Exarchatus Ravennatium provincie, atque plenarias B. Petri justitias, & abstulit ab eodem Desiderio rege exigere. At vero dum per nullam occasionis veritatem potuisset idem malignus Desiderius persuadere antefatum sanctissimum pontificem ad se eum deducendum ut antefati Caroli magni filios reges unxisset, & ipsum almiſicum pontificem a charitate, & dilectione sepefati Christianissimi Caroli magni regis separare voluisset. Tunc pertinacia, & audacia egressus a suo palatio cum Adalgiso proprio filio, & exercitu Longobardorum deferens secum & uxorem & filios sepefati quondam Carolomanni, nec non & Audharium, qui ad eum, ut dictum est, fugam arripuerant, hic vero Romam properare nitebatur, sine scientia antedicti pontificis, dirigens suos missos scilicet prænomiatus Andream referendarium, & alios duos ex suis iudicibus, ejus adventum denunciantes. Quibus Romam conjungentibus præfatusque apostolicis obtutibus, tale eis reddidit responsum: Quod nisi ut jam ille promissit, reddiderit beato Petro civitates illas, quas sub meo tempore abstulit, & plenariam parti nostræ fecerit justitiam, nullo modo fieri potest, me prius cum illo præsentari.

Suscipiens vero idem Desiderius hoc responsum, nequaquam exinde repedavit, sed ceptum Romam carpebat iter. Cujus jam adventum appropinquantem cognoscens sanctissimus ipse præcipuus pastor, aggregans universum populum Tuscia, Campanie, & ducatus Perusini, & aliquantos de civitatibus Pentapoleos, muniavit hanc civitatem Romanam, omnesque armati parati erant, ut si ipse rex adveniret, si fortiter cum Dei auxilio, & beati Petri, sulti orationibus prædicti sanctissimi præfati illi resistere. Nam ecclesiæ beati Petri & Pauli exornare fecit ejus sanctitas, & cuncta eorum cimelia, & ornatus in hanc civitatem Romanam introduxit, claudi faciens omnes januas ec-

ANNO
CHRISTI
791.

pro hoc
ipso ad com
dirigere tam

muro scilicet
claudi

Legatio prima
Hadriani ad
Carolum
magnum

ablatas

appropria-
pauli

fort. reliquæ
romæ
exornare,
id est, ne-
dare ornate

Heumen-
num, id est

(a) sapienter suus

(b) præfatum deest.

ANNO
CHRISTI
771.

ecclesie beati Petri, & de iure (a) terris sup-
poni, ac muniri iussit. Ut si ipse protervus
rex (b) sine licentia, & permissu pontificis ad-
venisset, minime aditum in eandem ecclesiam
introducendi haberet, nisi brachio forti ad sum-
mas animas interitum ipsas confringeret januas.
Cumque hæc omnia disposuisset, exemplo fa-
cto in scriptis anathematis verbo direxit eidem
Desiderio regi tres episcopos, id est, Eustra-
tium Albanensem, Andream Prænestinum, &
Theodosium Tibertinam civitatis, protestans eum
in eodem obligationis, exhortationisque verbo,
& adiurans per omnia divina mysteria, ut nul-
lo modo in finibus Romanorum sine eius
absolutione ingredi, aut conculcari præsum-
pisset, neque ipse, neque quisquam Longobar-
dorum, sed nec Autcharius Francus. Suscep-
toque eodem obligationis verbo per antefatos
episcopos ipse Longobardorum rex illico cum
magna reverentia a civitate Viterbiensi confu-
sus ad propria reversus est. Post hæc con-
iunxerunt ad sedem apostolicam missi sæpius di-
cti Caroli excellentissimi regis Francorum &
patricii Romanorum, id est, Georgius san-
ctissimus episcopus, Gulsardus religiosus abbas,
& consiliarius, seu (c) Albinus deliciosus ipsius
rex abstratas civitates, & omnes iustitias be-
ati Petri reddidisset, sicut falsè in Franciam di-
rigebat, asserens se omnia reddidisse.

Et satisfacti sunt præsentialiter, nihil ab eo
redditum fuisse. Quibus referens isdem præci-
pius pontifex cuncta quæ gesta erat, eos in
Franciam absolvit remeandos, dirigens cum eo
suos missos ad præfatum excellentissimum Fran-
corum regem cum apostolicis admonitionum
syllabis, adiurans eum fortiter, ut ea, quæ
beato Petro cum suo genitore sanctam memorie
Pippino rege pollicitus est, adimpleret, & re-
demptionem sanctæ Dei ecclesiæ perficeret, seu
universa, quæ abstrata sunt a perfido Longo-
bardorum rege, tam civitates, quam reliquas
iustitias sine certamine reddere beato Petro
principi apostolorum fecisset. Ipsi itaque
Francorum missi properantes cum apostolicam
sedis missis declinaverunt ad prænominatum
Desiderium. Qui & constanter eum deprecans
adhortati sunt, sicut illis a suo rege præ-
ceptum extitit, ut antefatas, quas abstulerat
civitates, pacifice beato Petro redderet, & ju-
stitias parti Romanorum fecisset. Sed mini-
me quidpiam horum apud eum obtinere va-
luerunt, asserentem, se minime quidpiam red-
diturum. Accepto itaque responso hoc, reversi
sunt ipsi antefati missi Francorum in regionem
suam.

Properantes simul & apostolicam sedis missi,
qui subtilius cuncta referentes, & de maligno
 proposito prænominati Desiderii annunciantes
antefato excellentissimo, & a Deo protecto Ca-
rolo magno regi. Confestim isdem mitissimus,
& revera Christianissimus Carolus Francorum
rex direxit eidem Desiderio suos missos, id
est, deprecans ut eisdem, quas abstulerat, pa-
cifice redderet civitates, & plenarias parti Ro-
manorum faceret iustitias. Promittens insuper
ei tribui quatuordecim milia auri solidorum,
quantitatem in auro, & argento. Sed neque
deprecationibus, neque muneribus ejus ferocis-
simam cor sedare valuit. Nihil enim obti-

nentes ipsi missi Francorum ad præfatum suum
Christianissimum regressi sunt regem. Tunc ex-
gregans ipse a Deo protectus Carolus magnus
rex universam regni sui Francorum exerci-
tum multitudinem, atque ad occupandas cla-
sas ex eodem suo exercitu dirigens: ipse quo-
que cum plurimis fortissimis bellatoribus Francis
per montem (d) Cinisium ad easdem appro-
pinquavit clasas, & remotus in finibus Fran-
corum cum suis exercitibus resedit. Jam dictus
vero Desiderius, & universa Longobardorum
exercituum multitudo ad resistendum fortiter
in ipsis clasas assidebant, quas fabricis, & di-
versis maceris curiose munire nisi sunt. At
vero qua hora prænominatus Christianissimus

Francorum rex ad easdem approximavit cla-
sas, illico denovo suos missos ad præfatum di-
rexit Desiderium, deprecans, sicut pridem, ut
quantitatem prædictorum solidorum susciperet
rex, & easdem pacifice redderet civitates. Sed
nequaquam penitus acquiescere maluit, & dum
in tanta duritia protervus ipse permaneret rex
Desiderius, cupiens arceditus Christianissimus
Francorum rex pacifice iustitias beati Petri
recipere, direxit eidem Longobardorum regi,
ut solummodo tres obsides Longobardorum ju-
dicum filios illi tradidisset pro ipsis restituendis
civitibus, & continuo sine ulla inserta ma-
litia, aut commisso prælio ad propria cum suis
Francorum exercitibus reverteretur. Sed neque

sic valuit ejus malignam mentem sedare. Un-
de omnipotens Deus conspiciens ipsius maligni
Desiderii iniquam perfidiam atque intolerabi-
lem proterviam, dum vellet Franci alio die
ad propria reverti; misit terrorem, & validam
trepidationem in cor ejus, vel filii ipsius A-
dalgis scilicet & universorum Longobardorum,
& eadem nocte dimissis propriis tentoriis atque
omni suppellectile fugam omnes generaliter ne-
mine eos persequente arripuerunt. Quod cer-
nentes exercitus Francorum persecuti sunt eos;
& plures ex eis interfecerunt. Ipse vero Desi-
derius quantocius cum suis iudicibus velociori
cursu fugiens, atque Papiam coniungens, ibi-
dem se cum ipsis suis iudicibus, & multitudine

populi Longobardorum recludi studuit. Et
muniens muros ipsius civitatis ad resistendum
Francorum exercitibus, & propriam defenden-
dam civitatem cum suis Longobardis se præpa-
ravit. Adalgis vero ejus filius assumens se-
cum Autcharium Francum & uxorem, atque
filios supediti Carolomanni, in civitatem quæ
Verona nuncupatur, pro eo quod fortissima
præ omnibus civitatibus Longobardorum esse
videretur, ingressus est.

Porro Longobardi reliqui dispersi in proprias
reversi sunt civitates. Nam Spoletini, & Rea-
tini aliquanti eorum utiles personæ, antequam
Desiderius, seu Longobardorum ejus exercitus
ad clasas pergerent, illi ad beatum Petrum
confugium facientes prædicto sanctissimo Ha-
driano papa tradiderunt, & in fide ipsius prin-
cipis apostolorum, atque prædicti sanctissimi
pontificis jurantes more Romanorum tonsura-
ti sunt. Et jam (e) & reliqui omnes ex eo-
dem ducatu Spoletino inhiante desiderabant se
tradendum in servitio beati Petri, sanctique
Romane ecclesiæ. Sed metuentes suum regem
nequaquam ausi sunt perpetrare, unde dum a
clasis

ANNO
CHRISTI
771.

consecutus

restituere

inserta ma-
litiaPage mirra-
losi Longo-
bardorum.

Adalgis.

Tonsurati
quod Longo-
bardis 10
lucos cines
habebant.
tradere(a) fortis.
(d) sinisium(b) sine conscientia
(e) ut etiam & reliqui

(c) Albinus deliciosus ipsius regis

A N N O
CHRISTI
771.

735

claus fugam arripissent, omnesque exinde de A
diversis civitatibus ducatus Spoletini reversi ef-
sent, confestim generaliter ad praefatum almi-
scum pontificem confluentes adveniant, ejus-
que proveluti patibis obtine sanctam ipsius
ut beatitudinem deprecati sunt, ut eos in ser-
vilio beati Petri, sanctique ejus Romanam ec-
clesiam suscipere, & more Romanorum tonsu-
rari faceret.

Quos suscipiens profectus est cum eis in ec-
clesiam beati Petri, & omnes unanimiter a ma-
gno usque ad parvum sub * indiculo sacramen-
ti jurejurando promiserunt eidem Dei apostolo
in servitio ejus, atque antedicti vicarii ipsius
sanctissimi Hadriani papae, atque omnium suc-
cessorum ejus pontificum fideliter permanuros
cum filiis, & cunctis eorum generatione. Tunc
post praestitum sacramentum omnes more Roma-
norum tonsurati sunt. Et confestim ipse ter bea-
tissimus bonus pastor, & pater cum omnibus
orantibus, constituit eis ducem quem ipsi pro-
pria voluntate sibi elegerunt, scilicet Hilde-
brandum nobilissimum, qui prius cum reliquis
ad apostolicam sedem refugium fecerat.

Et ita Deo annuente praedictum ducatum
Spoletinum generaliter suo certamine isdem
praecipuus pontifex sub jure, & potestate bea-
ti Petri subjugavit. Sed & omnes habitatores
tam ducatus Fumani, Auximani, & Anconi-
tani, simulque & de Castello * Felicitatis, &
ipsis dum a clavis Longobardorum fugientes re-
verſi sunt ad praefatum sanctissimum pontificem
concurrentes ejus se ter beatitudini tradide-
runt. Praestitoque sacramento in fide, & servi-
tio beati Petri, atque ejus vicarii antefati al-
mifici Hadriani papae, successorumque ejus pon-
tificum fideliter permanuros, more Romano-
rum tonsurati sunt.

At vero sepeſatus Christianissimus Carolus
Francorum rex movens cum suis generalibus
exercitibus, atque Papiam conjungens civita-
tem, eam ex omni parte circumdans vallavit,
dirigensque * continuo in Franciam ibidem
apud se Papiam adduci fecit suam conjugem
excellentissimam Hildegardam reginam, & nobi-
lissimos filios. Et dum agnovisset fugam arri-
pisse in Veronam praenominatum Adalgisum,
relinquens plurimam partem ex suis exerciti-
bus Papiam, ipse quoque cum aliquantis fortifi-
simis Francis in eandem Veronam properavit
civitatem. Et dum illoc conjunxisset, protinus
Autcharius, & uxor, atque filii sapienter nomi-
nati Carolomanni, propria voluntate eidem be-
nignissimo Carolo regi se tradiderunt. Eoque
recipiens ejus excellentia denuo repedavit Pa-
piam. Qui confestim dirigens cuneos exerci-
tuum bellatorum comprehendit diversas civita-
tes Longobardorum ultra Padum constitutas,
suumque redegit potestati. Et dum per sex men-
strum spatium ipse Francorum rex Papiam de-
moraretur in obſeſſione ipsius civitatis, ma-
gnum desiderium habens ad limina apostolo-
rum properandi, considerans quod & sacratissi-
ma paschalis festivitas appropinquasset: tunc
absolutionem fecum diversos episcopos, abbates
etiam & judices, duces nempe, & graphiones
cum plurimis exercitibus hic Romam per Tu-
sciam partes properavit, ita festinanter adve-
niens, ut in ipso sabbato sancto se liminibus
praesentaret apostolicis. Cujus adventum au-

diens antedictus beatissimus Hadrianus papa,
quod sic repente ipse Francorum advenisset rex, A N N O
in magno stupore, & ecclasi deducens, direxit CHRISTI
in ejus occursum universos judices ad se re-
ginta milia ab hac Romana urbe in locum, 771.
qui vocatur Novas, ubi cum cum bandera in-
scaperunt. militem d.

Et dum appropinquasset sepe uno militario a
Romana urbe, direxit universas scholas mili-
tis una cum patronis, simulque & pueris qui
ad discendas litteras pergebant, deportantes om-
nes ramos palmarum, atque olivarum: lau-
desque omnes canentes cum acclamationibus ea-
rumdem laudem vocibus ipsum Francorum su-
sciperunt regem. Obviam illi ejus sanctitas di-
Brigens venerandas cruces, id est, signa, sicut
mos est ad exarchum, aut patricium suscipien-
dum, cum cum ingenti honore suscipi fecit.

Ipse vero a Deo institutus benignissimus Ca-
rolus magnus Francorum rex, & patricius Ro-
manorum qua hora easdem sacratissimas cruces,
ac signa sibi obviam advenisse conspexit, de-
scendens de equo, quo sedebat, ita cum suis
judicibus ad beatum Petrum pedestris propera-
re studuit. Quod quidem alimicus antedictus
pontifex diluculo surgens in eodem sabbato
sancto cum universo clero, & populo Romano
ad beatum Petrum properavit ad suscipiendum
eundem Francorum regem, in gradibus ip-
sius apostolicae aulae & cum cum clero suo
praestolatus est.

Conjuncte vero eodem excellentissimo ac
benignissimo Carolo rege, omnes gradus sigil-
latim ejusdem sacratissimae beati Petri ecclesiae
deosculatus est, & ita usque ad praenominatum
pervenit pontificem, ubi in atrio super gradus
juxta fores ecclesiae assidebat. Eoque suscepto
mutuo se amplectentes, tenuit isdem Christia-
nissimus Carolus rex dexteram manum antedi-
cti pontificis. Et ita in eandem veneran-
dam aulam beati Petri principis apostolorum
ingressi sunt, laudem Deo, & ejus excellentis
decantantes, universus clerus, & cuncti religio-
si Dei famuli extensa voce acclamantes: *Bene-
dictus qui venit in nomine Domini*, &c. Sicque
cum eodem pontifice ipse Francorum rex, si-
mulque & omnes episcopi, abbates, & judices,
& universi Franci qui cum eo adveniant ad
confessionem beati Petri appropinquantes, sese-
que prout ibidem prosternentes Deo nostro o-
mnipotenti, & eidem apostolorum principi pro-
pria reddiderunt vota, glorificantes divinam po-
tentiam in eo, quod talem per interventionem
suffragia ejusdem principis apostolorum conce-
dere iussu victoriam. Expleta vero eadem ora-
tione, obnix deprecatus est isdem Francorum
rex antedictum alimicum pontificem, illi licen-
tiam tribui Romam ingrediendi ad sua oratio-
num vota per diversas Dei ecclesias persolven-
da. Et descendentes pariter ad corpus beati
Petri tam ipse sanctissimus papa quamque ante-
fatus excellentissimus Francorum rex cum ju-
dicibus Romanorum, & Francorum, seque mu-
tuo per * sacramentum munientes, ingressus est.
Romam continuo cum eodem pontifice isle
Francorum rex cum suis judicibus & populo in
eodem sabbato sancto.

Et in basilica Salvatoris juxta * Lateranis.
pariter ingressi ibidem ipse excellentissimus rex
cum omnibus suis (a) quoque sancti baptisma-
tis

Carolus ma-
gnus Roma
honore
excipitur.

sacramenti

Lateranis

ANNO
CHRISTI
771.

tis sacramentum antedictus ter beatissimus pontifex celebravit. Et ita postmodum ad beatum Petrum ipse beatissimus rapedavit rex.

Alio vero die illucescente dominico sancto, in ipsa sacratissima paschali festivitate direxit diluculo ipse sanctissimus præsul cunctos iudices, & universa obsequia militum ad eundem regem, & cum magno honore eum suscipientes in ecclesia sanctæ Dei genitricis ad præsepe, prope-
ravit cum omnibus qui cum eo advenerant Francis. Et post missarum solemnia celebrata perrexit cum prænominate pontifice Lateranense patriarchum, illicque ad mensam apostolicam pariter epulati sunt. Alio vero die secunda feria simili modo in ecclesia beati Petri more solito ipse conspicuus pater, & egregius pontifex missarum solemnia celebrans Deo omnipotenti, & præfato Carolo excellentissimo regi Francorum, & patricio Romanorum laudes reddere fecit. (a) Tertia vero die, juxta ut mos est, in ecclesia beati Pauli apostoli missas eidem regi fecit. At vero quarta feria egressus prænominate pontifex cum suis iudicibus tam cleri, quamque militum in ecclesia beati Petri apostoli pariterque cum eodem rege se ad loquendum conjungens, constanter eum deprecatus est, atque admonuit, & paterno affectu adhortari studuit, ut promissionem, quam ejus sanctæ memoriæ genitor Pippinus rex, & ipse præcellentissimus Carolus cum suo germano Carolomanno, atque omnibus iudicibus Francis fecerant beato Petro, & ejus vicario sanctæ memoriæ domino Stephano juniore papæ, quando in Franciam perrexit pro concedendis diversis civitatibus, ac territoriis illius Italiæ provinciarum, & contradendis beato Petro, ejusque omnibus vicariis in perpetuum possidendis, adimpleret in omnibus; cumque ipsam promissionem, quæ in Francia, in loco qui vocatur Carisiacus, facta est; sibi relegi fecisset, complacuerunt illi, & ejus iudicibus omnia quæ ibidem erant annexa, & propria voluntate, bono ac libenti animo aliam donationis promissionem ad instar anterioris, ipse antedictus præcellentissimus, & revera Christianissimus Carolus Francorum rex adscribi iussit per Ethe-
rium religiosum, ac prudentissimum capellanum, & notarium suum, ubi concessit easdem civitates, & territoria beato Petro, easque præfato pontifici contradi spopondit, per designationem confinium: sicut in eadem donatione continere monstratur, id est, a Lunis cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardone, id est, in Verceto, deinde in Parma, deinde in Regio, & exinde in Mantua, atque monte silicis, simulque & universum Exarchatum Ravennatum sicut antiquitus erat, atque provincias Venetiarum, & Histriam, necnon & cunctum ducatum Spoletinum, & Beneventanum.

Factaque eadem donatione, & propria sua manu ipse Christianissimus Francorum rex eam corroborans, universos episcopos, abbates, duces, etiam & graphiones in ea adscribi fecit. Quam prius super altare beati Petri, & postmodum intus in sancta ejus confessione ponentes tam ipse Francorum rex quamque ejus iudices beato Petro, & ejus vicario sanctissimo

Hadriano papæ; sub terribili sacramento sese omnia conservaturos, quæ in eadem donatione continentur, promittentes tradiderunt. (b)

Apparem ipsius donationis per eundem Ethe-
rium adscribi faciens ipse Christianissimus rex Francorum, intus super corpus beati Petri subtus evangelia, quæ ibidem osculantur, pro firmissima cautela, & æterna nominis sui, ac regni Francorum memoria, propriis suis manibus posuit. Aliaque ejusdem donationis exempla per scrinarium hujus sanctæ nostræ ecclesiæ descripta ejus excellentia secum deportavit. Reversusque cum suis exercitibus Ticinum, ipse excellentissimus Francorum rex fortiterque debellans, atque obsidens civitatem Papiam, dum ira Dei super omnes Longobardos, qui in eadem civitate erant, grassaretur, atque sæviret, & plures de languoribus, seu mortalitatis clade defecissent, ita Dei nutu eandem civitatem, simulque & Desiderium

Longobardorum regem, atque cunctos qui cum eo erant, ipse excellentissimus Francorum rex comprehendit, & suæ potestati cunctum regnum Longobardorum subjugavit. Præfatum vero Desiderium Longobardorum regem & ejus conjugem secum in Franciam deportavit. Erat enim læpatus beatissimus pontifex amator (c) ecclesiarum. Hic enim coangelicus vir fecit in ecclesia beati Petri apostoli vestem miræ pulchritudinis ex auro, & gemmis habentem præfiguratam historiam, qualiter beatus Petrus a

vinculis per angelum ereptus est. Item in eadem basilica ab introitu de Rugas usque ad confessionem pavementum vestivit de argento purissimo, quod pensat libras centum quinquaginta. Fecit etiam in eadem ipsa basilica beati Petri juxta januas majores argenteas cortinas miræ magnitudinis de palliis stauracin, seu quadrapolis. Nam & per universos arcus ejusdem apostolorum principis basilicæ de palliis Tyriis, atque fundatis fecit vela numero sexaginta quinque. Denique ejus beatitudo fecit & pharum majorem in eadem beati Petri ecclesia in typum Crucis, qui pendet ante presbyterium habentem candelas (d) mille trecentas & septuaginta. Et constituit, ut quatuor vicibus in anno ipsum pharum accendatur; id est in nativitate domini, in pascha, in natali apostolorum, & in natali pontificis. Itemque præfatus sanctissimus præsul fecit in ea basilica calicem fundatum argenteum pensantem libras quinque, quem & posuit in presbyterio pro eo qui perierat temporibus domni Pauli papæ. Nam & in ecclesia beati Andreæ apostoli sita juxta eandem beati Petri apostoli ecclesiam, cyburium noviter ex argento mundissimo ipse ter beatissimus pontifex fecit, qui pensat libras centum triginta quinque. Itaque & in ecclesia beati Pauli apostoli investivit corpus ejusdem doctoris mundi ex laminis argenteis pensantibus

libras triginta. Quas addidit isdem sanctissimus præsul, quoniam argentum illud, quod primitus erat, nimis contractum existerat. Item fecit in eadem basilica beati Pauli apostoli cortinam majorem juxta januas principales ex palliis quadrapolis ad instar cortinæ, quam in ecclesia beati Petri fecit. Sed & aliam cortinam majorem fecit ex palliis

ANNO
CHRISTI
771.
Eadem id est
exemplar.Desiderius
Ticino ex-
pugnato co-
pivus abdu-
citur a Ca-
rolo.Hadriani II.
berolitas in
ecclesia.

* complacuit

q

* inde in

* ponte

* cum iustici-
bere.

(a) Tertia feria vero die

(b) Ad partem ipsius

(c) Ecclesiarum Dei, magnam indegentem gerens curam pro cura cunctarum ecclesiarum Dei. Hic nimis coangelicus, &c.

(d) MCCCCLXX.

ANNO
CHRISTI
772.

ANNO
CHRISTI
772.

• stauracio
• blattis.
• quadrupolis
vel quadrupolis.

pallii quadrupolis, quæ pendet sub arcu majore juxta altare: etiam & per diversos arcus ipsius ecclesiæ ex palliis quadrupolis fecit vela numero septuaginta. Atrium vero ipsius beati Pauli ecclesiæ, quod antea (a) desolatum existebat, ubi boves, atque caballi ingrediebantur ad pabulandum propter herbam quæ ibidem nascebatur, inspiratus a Deo isdem sanctissimus pontifex ex marmoribus pulchris sternere fecit. In ecclesiâ Dei genitricis ad præsepe fecit vestes duas super altare majore, unam ex auro purissimo, atque gemmis habentem assumptionem sanctæ Dei genitricis, & alia de stauracin ornata in circuitu * blattis. Fecit in ea ecclesiâ & cortinas majores (b) ex palliis quadrupolis ad similitudinem, quam in ecclesiâ sancti Petri fecit.

Sed & per diversos arcus ejusdem basilicæ sanctæ Dei genitricis simili modo ex palliis quadrupolis fecit vela numero (c) quadraginta duo. In basilica vero salvatoris Domini nostri Jesu Christi juxta Lateranum similiter fecit vestem de stauracin, seu cortinam majorem ex palliis quadrupolis, sed & per diversos arcus vela serica numero quinquaginta septem, omnia ex palliis quadrupolis seu stauracin. Fecit in ecclesiâ beati Laurentii martyris foris muros, scilicet ubi sanctum ejus corpus requiescit, vestem de stauracin, & in ecclesiâ majore aliam similiter fecit vestem. (d) Nam & tectum ejusdem beati Laurentii basilicæ martyris, quod jam distectum erat, & trabes ejus contractæ, noviter fecit. In basilica autem beati Valentini simili modo fecit vestem de stauracin. In basilica beati Pancratii aliam simili modo de stauracin fecit vestem. In ecclesiâ vero beati Marci, cujus tectum jam vetustate positum vicinum ruinæ existerat, depositis vetustissimis trabibus, (e) & aliis impositis noviter ipsum tectum, atque porticus in circuitu fecit, (f) eandemque ecclesiâ restauravit. (g) Arcus vero tres, qui vetustissimi erant addens isdem beatissimus pontifex argenti librarum duodecim noviter fecit. Fecit etiam in eadem ecclesiâ super altari majore vestem de stauracin, sed & per diversos arcus, ejusdem ecclesiæ ex palliis quadrupolis fecit numero vela viginti septem, simulque (h) & coronam ex eisdem palliis quadrupolis, quæ pendet sub trabe, fecit.

Tectum vero basilicæ beati Laurentii . . . (i) ad Taurellum, dum nimis vetustissimum inerat omnes ejus trabes novas ibidem posuit, illudque restauravit. Simulque & vestem de quadrupolis super altare ejusdem ecclesiæ fecit, atque obtulit. Basilica vero beati Felicis posita in princis, quæ in ruina erat, & tectum ejus distectum existerat, factis eodem tecto noviter ipsam ecclesiâ renovavit, & vestem super altare ejusdem ecclesiæ de quadrupolis faciens obtulit. Renovavit etiam & tectum basilicæ sancti Laurentii, quam Damasi vocant, ubi & vestem super ejus altare de stauracin, simulque

& aliam vestem de stauracin fecit, ubi requiescit corpus sancti Damasi. Basilicam itaque apostolorum in via lata porticus in circuitu renovavit, quas antea initiaverat ejus prædecessor domnus Paulus papa, & non expleverat, omnia Deo propitio præfatus beatissimus pontifex reparavit; simulque & tectum majus restauravit. Nam absidam ipsius ecclesiæ cernens isdem beatissimus pontifex jam ruinæ vicinam existentem, cancellis ferreis eandem absidam confirmari fecit, & ita eam renovavit. Fecit vestem in eadem ecclesiâ super altari majore de stauracin.

Cæmeterium item beatorum Petri, & Marcellini via Lavicana juxta basilicam beatæ Helenæ, renovavit, & tectum ejus, id est, sancti Tiburtii, & eorumdem sanctorum Petri, & Marcellini noviter fecit, & gradus ejus, qui descendunt ad eorum sacratissima corpora noviter fecit, quoniam nullus erat jam descensus ad ipsa sancta corpora. Fecit in basilica beati Hadriani cæroscata argentea pensantia libras duodecim, simulque & (k) laudunas duas ex argento pensantia libras octo, quas posuit super rugas de presbyterio, ubi arcus de argento existit. Fecit etiam & vestes duas de stauracin, unam super altare beati Hadriani, & aliam super altare sanctæ Martine, sed & vela de palliis quadrupolis numero quidecim in eadem ecclesiâ fecit. Tectum denique tituli B. Priscæ, quod jam casurum erat, & in ruinis positum, noviter fecit, ubi & vestem de stauracin fecit.

In ecclesiâ vero beatorum Cosmæ & Damiani in Tribus satis vestem de stauracin fecit, simulque & cortinam ante absidam ex palliis quadrupolis fecit, necnon & vela ex eisdem quadrupolis fecit numero viginti, & lintea viginti. Nam & per diversos titulos, seu alias ecclesiâs, atque cunctas diaconias, & monasteria quantacumque (l) infra murum hujus Romanæ urbis existunt, divina inspiratione ignitus ipse sanctissimus pontifex ex palliis, id est, stauracin, seu Tyriis vestes fecit, atque obtulit. Et sicut bonus pastor omnes Dei ecclesiâs tam extra muros hujus Romanæ urbis, quamque infra muros ad laudem Dei restauravit atque decoravit, verum etiam & muros atque turretes hujus Romanæ urbis quæ dirutæ erant, & usque ad fundamenta destructæ renovavit, atque utiliter omnia in circuitu restauravit, ubi & multa stipendia tribuit tam in mercedes eorum qui ipsum murum fabricaverunt, quamque in ipsorum alimentis, simulque & in calce, atque diversis utilitatibus usque ad centum aurei libras expendit. Hic beatissimus præsul divina inspiratione ignitus constituit in monasterio sancti Stephani catabarbara patricia situm ad beatum (m) apostolorum congregationem monachorum, ibi & (n) abbatem & idoneam personam ordinans. Statuit ut sedulas laudes in ecclesiâ beati Petri persolvant, sicut & cetera monasteria; ut duo monachi pro latere ipsius ecclesiæ Deo nostro canant laudes: quoniam ipsum

(a) nimis.
(b) juxta januas majores ex palliis quadrupolis.
(c) LXII.
(d) basilica majoris quæ jam distectum erat &c.
(e) & aliis fortissimis impositis noviter &c.
(f) eandemque ecclesiâ restauravit, deest.
(g) Prima manus in Cod. Luc. ferebat. arcus vero tres qui & vetustissimi. Sed altera manus non ad ea antiqua reformavit, ut in edictis.
(h) & coronam & eisdem &c.
(i) Laurentii quod prius ad Taurellum &c.
(k) laudunas duas posuit super rugas de presbyterio ubi arcus de argento existit. Fecit &c.
(l) infra hinc civitatem Romanam seu foris omnia restauravit & vestes & dona obtulit, verum etiam & muros atque turretes hujus Romanæ &c.
(m) Petrum Apostolum.
(n) Abbate idoneam personam ordinatæ statuit, ut sedulas laudes &c.
Cencil. General. Tom. XII.

A N N O
CHRISTI
771

Capracorum

Codex Luc.
religiosa om-
nia omittit
usque ad
magnum et
cetera. Reliqua
autem curam
&c.

* aquimolis

ipsum monasterium in magna desidia & negle-
ctu incuriaque positum erat, & nullum divi-
num officium (a) cultu ibidem exhibebatur.
Hic beatissimus præsul fecit atque constituit no-
viter (b) domos cultas quatuor. Unam qui-
dem quæ vocatur Capracorum posita in ter-
ritorio Vigentano milliario ab urbe Roma plus
minus quintodecimo; ex qua primitus fundum
ipsum Capracorum cum aliis pluribus fundis ei
coherentibus ex hereditaria parentum suorum
successione tenere videbatur. Ejus proprii olim
existentes, ubi & alios plures fundos, seu ca-
sales & massas data iusta recompensatione ad
vicem a diversis personis emere, & eidem do-
mui cultæ addere vitus est. Quam videlicet do-
mocultam Capracorum cum massis, fundis, ca-
salibus, vineis, olivetis, aquimolis, & om-
nibus ei pertinentibus statuit per apostolicum
privilegium sub magnis anathematis obligatio-
nibus, ut in usum fratrum nostrorum perenni-
ter permaneat; & triticum, & hordeum, quod
annue in locis ejusdem domocultæ natum fue-
rit, diligenter in horreo sanctæ nostræ ecclesiæ
deferatur, & sequestratim reponatur. Vinum
vero, seu diversa legumina, quæ in prædiis,
ac locis ipsius antefatæ domocultæ annue nata
fuerunt, simili modo curiose in paracellario præ-
nominatæ sanctæ nostræ ecclesiæ deducantur,
& separatim reponantur.

Sed & porcos, qui annue in casalibus sæ-
pius dictæ domocultæ inglandati fuerint, capi-
ta centum exinde occidantur, & in eodem pa-
racellario reponantur. Decernens ejus ter bea-
tudo, atque promulgans sub validissimis ob-
ligationibus, interdictionibus, ut omni die cen-
tum fratres nostri Christi pauperum etiam si
plures fuerint, aggregentur in Lateranensi pa-
triarchio: & constituentur in porticu quæ est
juxta scalam, quæ ascendit in patriarchio, ubi
& ipsi pauperes depicti sunt, & quinquaginta
panes pensantes per unum quemque panem li-
bras duas, simulque & decimatas vini duas pen-
santes per unamquamque decimatam libras se-
xaginta, & caldaria plena de pulmento erogentur
omni die per manus unius fidelissimi pa-
racellarii eisdem pauperibus, accipiens unus-
quisque eorum portionem panis, atque por-
tionem vini, id est, cuppam capientem cali-
ces duos, nec non & carnem de pulmento:
ita videlicet statuens eius almifica beatitudo
promulgavit una cum sacerdotali collegio, ut
in nullis aliis utilitatibus ex frugum redditibus,
vel diversis pecuniis antefatæ domocultæ eroge-
tur aut expendatur, nisi tantummodo in pro-
prios subsidios, & quotidianis alimentis prædi-
ctorum fratrum nostrorum Christi pauperum
cuncta proficiant, atque perenniter erogentur.
Alias vero tres domoscultas, videlicet Gale-
riam positam via Aurelia milliario ab urbe Ro-
ma plus minus decimo ad sanctam Rufinam
cum fundis, & casalibus, vineis, olivetis, at-
que molis, vel omnibus ei pertinentibus. Re-
liquas vero duas, id est, aliam Galeriam po-
sitam via Portuensi milliario ab urbe Roma
plus minus duodecimo cum fundis, & casali-
bus, vineis, aquimolis, seu monasterium bea-

ti Laurentii positum in insula portus Roma-
ni cum vineis ei pertinentibus, simulque &
Lesticariam, quæ vocatur Asprula. Verum et-
iam & aliam domum cultam, quæ vocatur
Calvisianum cum fundis, & casalibus, vineis,
olivetis, aquimolis, & omnibus ei pertinenti-
bus, posita via Ardeatina milliario ab urbe
Roma plus minus quintodecimo. Quas videli-
cet tres domoscultas scilicet Galeriam, Calvi-
sianum, & aliam Galeriam, statuit ejus ter
beatitudo per apostolicum privilegium sub va-
lidis anathematis obligationibus, ut in usu, &
propria utilitate sanctæ nostræ ecclesiæ peren-
niter permaneant.

At vero cum omnibus spiritualibus studiis,
quæ isdem ter beatissimus, atque almificus pon-
tifex tam per augmentum, & utilitatem profe-
ctibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ perficiendis,
quamque pro restorationibus ecclesiarum Dei,
& divini cultus melioratione gerere videbatur,
magnam etiam sollicitudinis curam & amoris
affectum in sanctam ac venerandam patriarchii
domum certum est habuisse. Unde ex nimia
fervoris dilectione pro honore beati Petri apo-
stolorum principis, & ornatu ipsius sancti pa-
triarchii construxit, atque edificavit ibidem
noviter turrem miræ pulchritudinis decoratam
coherenti porticu, quæ descendit ad balneum.
Ubi & deambulatorium, scilicet, solarium suum
cum cancellis æreis nimis pulcherrime construi
fecit: sed & porticum ipsam, quæ vetustate
diruta inerat, nimis utiliter renovavit. Et pi-
cturis atque marmoribus eandem turrem, &
cuncta ædificia ab eo noviter constructa deco-
ravit. Itaque isdem ter beatissimus, & revera
præcipuus pater, atque bonus pastor, egregius-
que præsul tanto amoris affectu servens erga
nutritorem suum beatum Petrum principem
apostolorum, dum cunctum ornatum ejusdem
apostolicæ aulae tam in præclaris ex auro &
gemmis vestibus, seu diversis palliis, & aliis
ornamentis ex auro & argento in eadem apo-
stolica aula fecit, atque obtulit. Etiam & om-
nes ejus gradus majores, qui ascendunt in a-
trium, simulque & ex duabus porticibus, quæ
ascendunt in eandem ecclesiam ex utriusque
lateribus renovavit, sed & cunctum pavimen-
tum ipsius ecclesiæ, ubi marmora contracta e-
rant, adhibitis aliis pulcherrimis melioribus
marmoribus renovavit. Porticus vero ex utri-
usque contractæ trabes inerant, & tectum ruinæ
vicinum positum erat, positis novis trabibus
ipsum tectum noviter faciens restauravit. Fe-
cit etiam ter beatitudo ejus imagines sex ex
laminis argenteis investitas. Ex quibus tres
posuit super rugas, quæ sunt in intronæ (c)
ecclesiæ presbyterii, ubi & regularem ex ar-
gento investito fecit, & posuit super eundem
regularem præfatas tres imagines, in medio
quidem unam existentem, habentem depictum
vultum Salvatoris, & ex utriusque lateribus
imagines habentes depictas effigies. Unam B.
Michaelis, & aliam B. Gabrielis angelorum.
(d) In superiori vero ruga, id est, in medio
presbyterii, faciens aliam regularem ex argen-
to

A N N O
CHRISTI
771

Magnam et-
iam hic solu-
tum patriarchii
domum
Codex Luc.

(a) divino cultu ibidem.

(b) noviter domum cultam in Capracorum milliario ab Urbe Roma xv.
cum aliis pluribus fundis ei coherentibus ex hereditate parentum suorum, sed & alias tres a novo fundavit domo-
cultas, & statuit per Apostolicum privilegium sub magnis anathematis obligationibus ut in usum fratrum nostrorum
Christi pauperum perenniter permaneat, & omnes fruges, vinum, & oleum diligenter in horreo paracellario sanctæ
nostræ Ecclesiæ deferatur. Magnam etiam sollicitudinem, curam & amoris affectum in sanctam, ac venerandam Pa-
triarchii domum certum est habuisse &c. reliqua intermedia omnia desunt

(d) In secunda vero ruga &c.

(c) ecclesia desit

ANNO
CHRISTI
772.ANNO
CHRISTI
772.

to investito, constituit super eam reliquas tres **A** ex laminis argenteis deauratis habentes effigiem Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quam posita est super introitu basilicæ beati Petri apostoli, ubi portæ argenteæ existunt, quæ pensant libras quinquaginta. Nam & per diversas diaconias fecit simili modo vela stauracia, seu Tyria pro unaquaque diaconia numero sex, quæ sunt simul vela numero nonaginta sex. Item isdem sanctissimus præsul, formam quæ **B** Jobia vocatur, quæ per evoluta viginti annorum spatia nimis confracta existens, per quam decurrebat aqua per centenarium in atrio ecclesiæ beati Petri apostoli, simulque & in balneo juxta eandem ecclesiā sito, ubi fratres nostri Christi pauperes, qui ad accipiendam elemosynam in paschalem festivitatem annue occurrere, & lavari solebant, & ex qua diversæ molæ in **C** gennuculo **D** machinabantur aqua ex eadem forma neque in atrium beati Petri, neque infra civitatem decurrebant, dum ipsa forma, ut dictum est, diruta exiit, (b) ob centum arcus ipsius formæ magnæ altitudinis constructos, & a fundamentis demolitos, atque destructos, ut jam nulla spes videretur esse eisdem arcus, (c) vel fractam formam reedificandi, atque restaurandi: Ipse beatissimus, ac sanctissimus præsul aggregans multitudinem populi per semetipsum ad fabricandum atque restaurandum eandem formam (d) preparavit, & tantam curam, ac sollicitudinem in ejusdem formæ fabrica exhibuit, quod etiam noviter a fundamento eam renovavit, atque restauravit, & confestim centenarium illud, quod ex eadem forma in atrio ecclesiæ beati Petri decurrebat, dum nimiam neglectus incuriam plumbum ipsius centenarii fortim jam plurima ex parte exinde ablatum fuisset, reliquum plumbum conquassatum, protinus isdem præcipuus pastor addita multitudine plumbi ipsum centenarium noviter fecit, & Deo auspice, aqua in atrio beati Petri, simulque & in præfato balneo, verum etiam & intus civitatem, id est, in Gennuculo, ubi molæ machinabantur, sicut antiquitus, abundanter decurrere fecit. Simulque isdem beatissimus pontifex fecit in basilica beati Pauli apostoli ex laminis argenteis imagines tres, quæ ponuntur super rugas in introitu presbyterii. Unam quidem habentem vultum depictum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, & ex utrisque lateribus imagines depictas habentes effigies angelorum, qui pensant libras viginti quatuor. Fecit & in basilica apostolorum in via lata vela de palliis sericis numero viginti, & linea viginti. In ecclesia vero beati Laurentii martyris, atque Leuitæ foris muros hujus civitatis Romanæ fecit vela ex palliis sericis numero viginti, & linea viginti.

Nam & in ecclesia beatæ Dei genitricis ad martyres simili modo fecit vela de palliis sericis numero viginti, & linea viginti. Item isdem sanctissimus pontifex fecit per diversos titulos vela de stauracin, seu Tyria per unumquemque titulum numero viginti, & linea viginti: sunt simul vela serica numero quatuorcentum, & quadraginta.

Ipse vero principuus pontifex fecit imagines

ex laminis argenteis deauratis habentes effigiem Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quam posita est super introitu basilicæ beati Petri apostoli, ubi portæ argenteæ existunt, quæ pensant libras quinquaginta. Nam & per diversas diaconias fecit simili modo vela stauracia, seu Tyria pro unaquaque diaconia numero sex, quæ sunt simul vela numero nonaginta sex. Item isdem sanctissimus præsul, formam quæ **B** Jobia vocatur, quæ per evoluta viginti annorum spatia nimis confracta existens, per quam decurrebat aqua per centenarium in atrio ecclesiæ beati Petri apostoli, simulque & in balneo juxta eandem ecclesiā sito, ubi fratres nostri Christi pauperes, qui ad accipiendam elemosynam in paschalem festivitatem annue occurrere, & lavari solebant, & ex qua diversæ molæ in **C** gennuculo **D** machinabantur aqua ex eadem forma neque in atrium beati Petri, neque infra civitatem decurrebant, dum ipsa forma, ut dictum est, diruta exiit, (b) ob centum arcus ipsius formæ magnæ altitudinis constructos, & a fundamentis demolitos, atque destructos, ut jam nulla spes videretur esse eisdem arcus, (c) vel fractam formam reedificandi, atque restaurandi: Ipse beatissimus, ac sanctissimus præsul aggregans multitudinem populi per semetipsum ad fabricandum atque restaurandum eandem formam (d) preparavit, & tantam curam, ac sollicitudinem in ejusdem formæ fabrica exhibuit, quod etiam noviter a fundamento eam renovavit, atque restauravit, & confestim centenarium illud, quod ex eadem forma in atrio ecclesiæ beati Petri decurrebat, dum nimiam neglectus incuriam plumbum ipsius centenarii fortim jam plurima ex parte exinde ablatum fuisset, reliquum plumbum conquassatum, protinus isdem præcipuus pastor addita multitudine plumbi ipsum centenarium noviter fecit, & Deo auspice, aqua in atrio beati Petri, simulque & in præfato balneo, verum etiam & intus civitatem, id est, in Gennuculo, ubi molæ machinabantur, sicut antiquitus, abundanter decurrere fecit. Simulque isdem beatissimus pontifex fecit in basilica beati Pauli apostoli ex laminis argenteis imagines tres, quæ ponuntur super rugas in introitu presbyterii. Unam quidem habentem vultum depictum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, & ex utrisque lateribus imagines depictas habentes effigies angelorum, qui pensant libras viginti quatuor. Fecit & in basilica apostolorum in via lata vela de palliis sericis numero viginti, & linea viginti. In ecclesia vero beati Laurentii martyris, atque Leuitæ foris muros hujus civitatis Romanæ fecit vela ex palliis sericis numero viginti, & linea viginti.

Dum vero forma, quæ Claudia vocatur, per annorum spatia demolita esse videbatur, unde & in balneis Lateranensibus de ipsa aqua lavari solebat, & in baptisterio ecclesiæ Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, in plures ecclesias in die sancto Paschæ decurrere solebat. Et dum modica aqua de prænomina forma intus civitatem decurrebat, prospiciens præcipuus, & coangelicus præsul, aggregans multitudinem populi ex partibus Campaniæ per semetipsum ad fabricandum atque restaurandum eandem formam totis viribus properavit, ut tantam curam ac sollicitudinem in ejusdem formæ fabrica exhibuit. Qui etiam noviter eam renovavit, atque restauravit, & confestim ex eadem forma aquæ in præfata balnea etiam & intus (b) civitatem sicut antiquitus abundanter decurrere fecit. Hujus temporibus defunctus Leoninus consul & dux, postmodum vero monachus, ob veniam suorum delictorum tres uncias massæ **A** Aratianæ, qua ex hereditate parentum suorum fruebatur, sitas ab hac Romana urbe milliario sexdecimo via Ardeatina, in quo & ecclesiā beati Edistii esse dignoscitur, quam ipse beatissimus papa magnæ constructionis fabricis decoravit, ampliatque in eisdem tres uncias superscriptæ massæ Aratianæ alias sex uncias a Petro comite, atque Agnetæ relicta Agathonis scriniarii (r) Theodati relicta quondam Dominici **P** Perfecti **A** Aurii. Fines etiam ex omni parte conquirit. Data enim digna compensatione nemini vim inferens, sed magis, ut concederet patri, cuncta secus eundem locum amica passionem emittit prædia. Et domumcultam B. Petro tumdem locum jure perpetuo statuit permanentem. Quem & domumcultam S. Edistii vocant usque in hodiernum diem.

Pariter etiam & massa, quæ vocatur (h) Acatiana, quæ juxta eandem domumcultam esse videtur, ab eodem Leonino beato Petro concessa est. Item ipse ter beatissimus præsul in

(a) per ablatam viginti

(c) præfata formam

(f) XLVIII.

(i) & Theodati

Concil. General. Tom. XII.

(b) quam & carceras ipsius forma magna &c.

(d) preparavit

(g) præfatis numero decem.

(h) Acatiana

(e) martyris, atque relicta qua &c.

(b) civitatem deest

in basilica majori, quæ appellatur sanctæ Dei genitricis, quæ aderat juxta basilicam B. Laurentii martyris, atque Levitæ, ubi ejus sanctum corpus requiescit foris muros hujus civitatis Romæ, obrulis vela de stauracin, seu quadrapolis numero quindecim & linea quindecim.

Tectum vero tituli beati Clementis, quod etiam casurum erat & in ruinis positum regionis tertix noviter restauravit, nec non & basilicam beati Silvestri confessoris, atque pontificis sitam in Oſea, quæ jam in ruinis posita erat, & tectum ejus dirutum existerat, facto eodem tecto, noviter ipsam ecclesiam renovavit. Simili modo & in famosissima, totaque orbe terrarum præclara veneranda basilica beati Petri apostolorum principis, dum per obitana tempora vetustissimas trabes, quæ ibidem existerant, cerneret isdem præcipuus pontifex, mittens Januarium (a) Vestiarium suum cognoscens eum idoneam personam, cum multitudine populi mutavit ibidem trabes numero quatuordecim, atque totum ejusdem basilicæ tectum, & porticus noviter restauravit. Hic idem alimifcus præsul divina inspiratione repletus, atque misericordia motus formæ, quæ virginis appellatur, dum per annorum spatia demolita atque a ruinis plena existerat, vix modica aqua in urbem Romam ingrediente, prospiciens, sicut benignissimus & pius pastor, noviter eam restauravit, & tantam abundantiam aquæ effudit, ut pene totam civitatem satiarit.

Tectum denique basilicæ beati Januarii martyris sitæ ad portam beati Laurentii martyris atque Levitæ, noviter restauravit. Item in cimiterio beatorum martyrum Abdon & Sennen, foris portam Portuensem, vellem de stauracin fecit atque obtulit.

Hic enim coangelicus vir divina inspiratione ignitus constituit diaconias tres foris portam beatorum apostolorum principis, id est, unam quidem sanctæ & gloriosæ semper virginis Dei genitricis Mariæ domine nostræ, quæ sita est in (b) Atriano: Aliam vero superscriptæ & intermeratæ domine nostræ, quæ sita est foris portam beati Petri apostoli in caput porticus. Nec non & aliam diaconiam quæ appellatur sancti Silvestri juxta hospitale sancti Gregorii. Quas superscriptas diaconias hic alimifcus vir in abditi sine misericordix fructu reperiens noviter restauravit. Ubi & dona plurima mobilia atque immobilia pro remedio animæ suæ obtulit, & constituit, ut per unamquamque hebdomadam quintæ feriæ die cum * psallentio a diaconia utique ad balneum pergerent, & ibidem dispensatione per ordinem pauperibus consolari, atque eleemosynam fieri. Imo hic ipse sæpius nominatus sanctissimus præsul, in basilica vasis electionis beati Pauli apostoli, cernens existentes trabes per prisca tempora vetustas ad modicumque ruituras, fecit sicut superius in basilica beati Petri principis apostolorum, cuncta disponens per Januarium fidelissimum * Vestiarium suum cum multitudine populi. Sed & ipse ter beatissimus pastor per semetipsum frequentans totam noviter restauravit, & mutavit trabes majores numero triginta quinque, & per

Acircuitum ejusdem ecclesiæ noviter (c) restauravit. Hic autem ter beatissimus, & apostolicus vir dum (d) diligentissima exquisitione sua reperisset monasterium Honorii papæ in nimiam desolationem per quamdam negligentiam venire, divina inspiratione motus noviter edificavit, atque diravit, & abbatem cum cæteris monachis regulariter ibidem vitam degentes ordinavit, & constituit eos, ut in basilica Salvatoris, quæ & Constantiniana dicta est juxta Lateranensem patriarchium posita, officia celebrarent, hoc est, matutinam horam, primam, tertiam, sextam, sed & nonam etiam & vespertinam ab uno choro quidem, qui dudum singulariter in utroque psallebant, monachi ex monasterio S. Pancratii ibidem posito: & ab altero choro, monachi jam facti monasterii sancti Andreæ, & Bartholomæi, Honorii papæ; quatenus piis laudibus, pariter psallentes hymniferis choris læti resonent cantus reddentes Domino gloriosos melos, persæpius memorantes venerandi pontificis nomen, scilicet in sæcula memoriale ejus pangentes carminibus.

Hic idem sanctissimus præsul in domoculta quam Capracorum vocant, quam ex jure proprio suo obtulit pro alimoniis pauperum beato Petro apostolorum principi nutritori suo, a solo fundavit, atque edificavit ecclesiam, simulque speciose ornavit, & in nomine ejusdem (e) Deo factori suo dedicavit, recondens in Cæa reliquias (f) ex vestimentis Salvatoris domini nostri Jesu Christi, & ejusdem Dei genitricis, semperque virginis Mariæ, atque duodecim apostolorum, & aliorum venerabilium martyrum, in quam sacratissimam ecclesiam cum cuncto clero suo, senatuque Romano pergens cum nimia gloria seu exultatione pariter ovariantes, & in pauperes Christi ibidem magnam consuetam eleemosynam faciens translavit, atque introduxit in eam corpora sanctorum martyrum, simulque pontificum, videlicet corpus sancti Cornelii martyris, & pontificis, successorisque ejus sancti Lucii martyris, atque pontificis, & corpus sancti Felicis simili modo martyris seu pontificis, pariterque corpus sancti Innocentii confessoris, atque pontificis: quos (g) ut patronos in Domino alius sacer pontifex ob amorem sanctæ sedis apostolicæ, in qua & præfuderunt, sicut decuit, honoravit. Necnon & tectum tituli beatæ Sulannæ martyris inter duas domos situm juxta sanctum Quiriacum, quod jam casurum erat, & in ruinis positum, noviter restauravit. Simili modo & titulum beati Cyriaci martyris. Ecclesiam sancti Laurentii ad Formosam pariter a novo restauravit.

Imo & basilicam Salvatoris, quæ & Constantiniana vocatur juxta Lateranensem patriarchium in ruinis positam una cum quadriporticis suis, atrisque: & fontes noviter, sicut ecclesias beatorum principum Petri Pauli, renovavit, in qua & mutavit trabes majores numero quindecim. Item hic idem alimifcus præsul monasterium sancti Laurentii, quod (h) in Palatinis in desertis reperit, noviter restaurans, atque in omnibus dirans, conjunxit cum alio monasterio juxta ipsum posito scilicet S. Stephani, quod cognominatur (i) Baganda, & ordinavit mo-

(a) vestiarium

(b) in Atriano

(c) tota omnia restauravit.

(d) per alimifcam exquisitionem suam repperisset

(e) ejusdem Dei Atrianis tituli sancti

(f) ex vestimentis. deest

(g) & repperit in Domino alius sacer sibi ob amorem

(h) quod a Palatinis

(i) Baganda

ANNO
CHRISTI
711.ANNO
CHRISTI
711.

monachos, & constituit (a) ut in titulo beati Arentii pontificis atque confessoris officio fungeretur, id est, matutina hora, prima, tertia & sexta, atque nona, seu vespertina, psallerent pro requie animæ suæ. Sed & in prædicta basilica beati Marci fecit alios arcus argenteos numero sex, penitantes simul libras quinquaginta quinque, pariterque & calices minitiales (b) a catholica procedentes (c) ex portissimo reparavit, penitantes libras novem & semis.

Hic quippe præfagus vir considerans plurimi populi salutem, super ripam fluminis (d) porticum, quæ ducit ad Beatum Petrum apostolum, ardam, & angustam existentem, per quem viam transeuntes ad eundem beatum apostolorum principem Petrum perveniebant, plusquam duodecim millia iustos in litore alvei fluminis in fundamentis ponens a solo usque ad summum (e) rectum miræ magnitudinis porticum reparavit: & usque ad gradus beati Petri restauravit. Diaconiam vero sanctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ (f) scholæ Græcæ, quæ appellatur Cosmedin, dudum brevem in ædificiis existentem sub ruinis positam restauravit: nam maximum monumentum de Tiburtino rufo super eam dependens, per anni circulum plurimam multitudinem populi congregans, multorumque lignorum struem incendens demolitus est; simulque collectionem rudum mundans, a fundamentis ædificans, prædictamque basilicam ultro citroque spatiosè largans, tresque absidas in ea constituens, præcipuus antistes, veram Cosmedin amplissimam a novo reparavit. Pariterque & titulum beati Laurentii martyris, quam Lucinæ dicunt, seu ecclesiam beati Martini sitam juxta titulum sancti Silvestri. Simulque & basilicam beati Agapiti martyris foris muros juxta sanctum Laurentium positam reparavit: (g) quæ præfate ecclesiæ a priscis temporibus marcescentes in ruinis mole defecerant: quas præcipuus antistes servens in amore Spiritus sancti in omnibus una cum porticibus earum a novo nimio decore renovavit. Verum etiam tituli sancti Sixti, & basilicæ sancti Hadriani a novo simili modo renovavit ædes; & basilicam beati Pancratii martyris nimia vetustate dirutam atque ruinis præventam ipsam almiſicus in integrum a novo nimio decore una cum monasterio sancti Victoris ibidem sito restauravit. Item præcipuus præfatus basilicam sanctæ Dei genitricis ad præsepe, quæ a priscis temporibus tota marcebat, ultro citroque restauravit, & in facta recta ejusdem ecclesiæ posuit trabes majores viginti.

Simili modo & basilicam sancti Eusebii undique renovavit. Camera vero beati Petri apostolorum principis in omnibus destruatam atque dirutam exemplo olitano exculpens diversis coloribus a novo fecit. Porticum vero, quæ ducit ad beatum Paulum apostolum, a porta una cum ecclesia sancti Eupli usque ad prædictam basilicam sancti Pauli a novo restauravit. Imo & porticum, quæ ducit ad sanctum Lau-

rentium foris murum a porta usque in eandem basilicam a novo construxit. Hic idem almiſicus pater eandem basilicam sancti Laurentii martyris, ubi sanctum corpus ejus requiescit, annexam basilicæ majori, quam dudum ipse præfatus construxerat, ultro citroque a novo restauravit.

Imo & ecclesiam sancti Stephani juxta eas sitam, ubi corpus sancti Leonis episcopi & martyris quiescit, similiter undique renovavit, una cum cœmeterio beatæ Cyriacæ, seu ascensum ejus. Verum etiam & basilicam Jerusalem, quæ in Sessoriano sita est, & olitanas ejusque marcerant trabes, mirifice ipsas mutans in omni restauravit parte.

Pariter & templum apostolorum, quod appellatur Eudoxiæ ad vincula, totam ejus a novo restauravit ecclesiam. Imo & basilicam sanctæ Rufinæ, & Secundæ, quæ ponitur in episcopo Silvæ candidæ, quæ olitana vetustate marcebat, una cum baptisterio summo studio renovavit, videlicet & basilicam beati Petri apostoli sitam via Appia in silice ultra sanctum Thomam apostolum non procul a tricesimo, desolatione ruinisque præventam a novo una cum baptisterio restaurans mole magnitudinis decoravit.

Pariter & basilicam sanctorum Cosmæ & Damiani sitam in Tribus fatiis, quia nimia vetustate similiter trabes ejus marcescentes defecerant, a novo totam restauravit. Et ecclesiam beati Joannis Baptistæ sitam juxta portam Latinam ruinis præventam in omnibus a novo renovavit. Verum etiam & ecclesiam apostolorum foris portam Appiam milliario tertio in loco cui appellatur Catacumbas, ubi corpus beati Sebastiani martyris cum aliis quiescit, in ruinis præventam a novo restauravit. Imo & titulum Pudensis, id est, ecclesiam sanctæ Potentianæ in ruinis positam noviter reparavit: sed & basilicam sancti Theodori sitam intra velum juxta domum cultam Sulpitanam, nec non & basilicam sancti Petri positam in Massa Merulana, per olitana dirutas tempora a solo renovavit. Hujus denique temporibus defundus Mastalus primicerius reliquit pro anima sua in potestate prædicti pontificis pauperibus Christi de sua propria hereditate erogari: quare uno consensu heredes prædicti Mastali dederunt, atque venumdaverunt eidem magno præfati cum fundis, atque casalibus ecclesiæ sancti Leucii portionem eis competentem positam via Flaminia milliariis ab urbe Roma plus minus quinque, & in auro solidos mancosos numero ducentos. Quorum & provinciam jam fati Mastali heredes Christo dederunt. Portio vero Gregorii secundicerii quam in superscriptis casalibus sancti Leucii habere dinoscebatur, pro secundicerii honore eidem almo præfati ab eodem Gregorio concessa est, & dum ipsa sancti Leucii ecclesia in ruinis eximiis, atque vepribus circumvallata perisset, a novo eam restaurans miræ magnitudinis domocultam ibidem beato Petro nutritori suo edificavit, & in perpetuum concessit: & ea in fines ampliavit tam

ex

(a) ut in servitio beati Marci

(d) in ea porticu qua ducit

(e) rectum miræ magnitudinis

(f) schola græcæ, doct.

(g) quæ præfate ecclesiæ a priscis temporibus marcescentes in ruinis mole defecerant: quas præcipuus antistes servens in amore Spiritus sancti in omnibus una cum porticibus earum a novo nimio decore renovavit.

ex hereditate Paschalis, quamque ex commu-
tatione hereditibus quondam Lucie seu Joannis
primicerii, vel diversorum locorum facta. Hic
fecit in basilica beatæ Petronillæ ad beatum
Petrum apostolum arcus argenteos sex pen-
santes libras quinquaginta. Titulum vero sanctæ
Prædix ex parte ruentem in integrum reno-
vavit. Imo & basilicam S. Eugenii tam intus
quamque foris a novo restauravit.

Simili modo & basilicam S. Gordiani, atque
Epimachi, seu cœmeterium ejusdem ecclesiæ
Simplicii atque S. Emiliani, atque Quarti &
Quinti martyrum, & beatæ Sophiæ una cum
cœmeterio sancti Tertulliani foris portam Lati-
nam a novo renovavit, nec non & ecclesiā
beati Tiburtii & Valeriani, atque Maximi, seu
basilicam sancti Zenonis una cum cœmeterio
sanctorum Urbani pontificis, Felicissimi, & A-
gapiti, atque Januarii & Cyrini martyrum for-
is portam Appiam uno coherentes loco, quæ
ex prædictis marcuerant temporibus a novo re-
stauravit. Itemque titulum sanctæ Dei genitri-
cis semperque virginis Mariæ, quæ vocatur
Callisti trans Tiberim a novo in integrum ex
omni restauravit parte: simili modo & titulum
sancti Marcelli Via lata situm a novo restau-
ravit. Et basilicam cœmeterii sanctorum mar-
tyrum Hermetis, Proti & Hyacinthi atque
basilicam miræ magnitudinis innovavit. Cœme-
terium vero sanctæ Felicitatis via Salaria una
cum ecclesiis sancti Silvani martyris, & sancti
Bonitaci confessoris, atque pontificis uno co-
hærentes solo miræ restauravit magnitudinis.
Sed & basilicam sancti Saturnini in prædicta
via Salaria positam una cum cœmeterio sancto-
rum Chrysanthi, & Darie renovavit, atque
cœmeterium sanctæ Hilariæ innovavit. Imo &
cœmeterium Jordanorum, videlicet sanctorum
Alexandri, & Vitalis, & Martialis martyrum,
seu sanctorum septem virginum a novo restau-
ravit. Pariter in eadem via Salaria cœmeterium
sancti Silvestri confessoris atque pontificis, alio-
rumque sanctorum multorum, in ruinis posi-
tum renovavit, nec non & ecclesiā sancti Fe-
licis positam foris portam Portuensem a novo
restauravit. Simulque & basilicam sanctorum
Abdon & Sennen, atque beatæ Candidæ una
cum cæteris sanctorum cœmeteriis in idipsum
pariter renovavit. Idem egregius præful præfa-
tus basilicam scilicet beati Hadriani martyris,
& sanctorum Cosmæ & Damiani, a novo re-
stauravit: diaconas constituit, in quibus &
multa bona fecit per suam sempiternam me-
moriā, concedens eis agros, vineas, oliveta,
servos, ancillas, & peculia diversa atque res
mobiles, ut de reditu eorum crebris exactioni-
bus diaconæ proficientes pauperes Christi refi-
cerentur.

In præfata vero diaconia sancti Hadriani ob-
tulit in argenteo canistra duodecim, amam
unam, scyphum unum, patenam unam, cali-
cem unum, amulam offertoriam unam, pen-
santes libras sexaginta & septem. Item per ni-
mis solertem curam, atque industriam aquæ
ductus Sabbatinæ a novo formatæ a fundamen-
to ædificans, fautori suo beato Petro apostolo
fluentem aquam perduxit, tam in fontem ba-
silicæ, qui per vehicula implebatur, quam in
atrium ejusdem basilicæ & simul in balneum
utilitatem peregrinorum ibidem servientium
procurans. Imo & basilicam sancti Secundini
positam in urbe Prænestina, ubi corpus ejus
quiescit, in ruinis positam a novo restauravit.

Pariter etiam, & in basilica beati primi mar-
tyris Stephani sita in Cælio monte, quæ per
obitana tempora marcuerant, maximas in ea
trabes vasta mole; quin etiam porticus mirifi-
ce intrinsecus & extrinsecus a novo renovavit.
Porro & in basilica beati Eugenii quæ jam
dudum ejus renovaverat almitas, solertem in
ea gerens curam, monasterium puellarum no-
viter ibidem a fundamentis ædificans, consti-
tuit, ut jugiter illic Deo canerent laudes, vi-
delicet hora prima, tertia, nona, vespere, ma-
tutina. In qua & plura obtulit dona, id est,
agros, vineas, domos, servos, & ancillas, di-
versisque pecuniis, & cæteris mobilibus rebus
dotavit. Sed in titulo Pamachii, sanctorum
Joannis & Pauli, quæ per elapsos marcuerant
annos, omnia facta testæ ejusdem tituli reno-
vavit.

Hic vero egregius sacerdos ob nimium amo-
rem confessionem beati Petri totam intus ex
auro purissimo in laminis diversisque historiis
compte ornavit, pondera trecentarum librarum
ponens, & in postem superius ejusdem sacrae
confessionis auri mundissimi libras tredecim,
pari modo & in ipsius apostoli confessionis li-
minari inferiori libras viginti quinque. Aspe-
ctum vero altaris super eandem confessionem
atque dextra lævaque parte juxta gradus jam
dictæ confessionis, addens in ea argenti libras
centum triginta sex * curiose renovavit, ejus-
que historias ex auro purissimo libris decem &
octo nitidissime deauravit. Simulque & cantha-
ras in eadem Dei ecclesia apostoli numero de-
cem renovavit, addens in eis argenti libras
centum: ante januas vero argenteas, fecit ca-
nistros argenteos duodecim pensantes libras tri-
ginta sex. Simili modo & in turre canistros
argenteos duodecim pensantes inibi libras qua-
draginta quinque. In eadem quippe beati Petri
ecclesia per diversas coronas fecit delphinos ex
argento librarum centum. Et in ecclesia beati
Pauli apostoli instar eorum quos posuerat in
ecclesia S. Petri delphinos posuit argenteos li-
brarum centum octoginta; pariter & in eccle-
sia Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana,
fecit delphinos argenteos librarum triginta.
Fecit & in ecclesia beati Petri per diversa ora-
toria canistra argentea numero duodecim pen-
santia simul libras quadraginta. Et rugas in
presbyterio a parte virorum & mulierum ex
argento purissimo pensantes libras centum tri-
ginta, nec non & alias rugas in caput pres-
byterii ante confessionem ex argenteo pensantes
simul centum & quatuor. Et in ecclesia sanctæ
Dei genitricis Mariæ trans Tiberim fecit canis-
tra argentea quinque pensantia simul libras
quindecim. Enimvero in basilica S. Dei geni-
tricis, quæ est ad præseppe in altari ipsius præ-
sepis fecit laminas ex auro purissimo historiis
depictis pensantes simul libras quindecim. Ec-
clesiam vero beatæ Agnetis martyris, seu ba-
silicam beatæ Emerentianæ, pariter etiam &
ecclesiam beati Nicomedis sitam foris portam
Numentanam, simul & cœmeterium beati Hip-
polyti martyris juxta S. Laurentium, quæ a
prædictis marcuerant temporibus, a novo reno-
vavit. Pari modo & ecclesiam beati Christi
martyris Stephani sitam juxta prædictum cœ-
meterium sancti Hippolyti similiter restauravit.
Fecit vero & in confessione beati Pauli apostoli
ex auro purissimo imaginem in modum e-
vangeliorum, intus super ejusdem sacratissimum
corpus pensantem libras viginti. Idem vero om-
nium

* curiosum

ANNO
CHRIST
771.ANNO
CHRIST
771.

nium bonorum præcipuus præsul a novo dedi-
cavit, atque constituit monasterium sanctorum
Hadriani, atque Laurentii, quod in ruinis
marcescebat a priscis temporibus, & tamquam
crypta, a secularibus inhabitabatur. Ipse vero
egregius antistes a novo id restauravit in præ-
dictorum sanctorum videlicet Hadriani & Lau-
rentii nomine, in quo & multa donavit tam
in auro, quamque & in argento, seu in agris,
atque in familiis diversisque pecuniis, simulque
& ex mobilibus. Et constituit in basilica san-
ctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ
ad præsepe & in cæteris monasteriis ibidem
constitutis, Deo die nocturne canentes solitas
dicere laudes. Fecit ibidem præfatus antistes
in confessione beati Laurentii martyris foris
murum imaginem ex auro purissimo in modum
evangeliorum ejusdem beati Laurentii effigies
continentem, quæ pensat libras quindecim.
In ecclesia vero Salvatoris, quæ vocatur Con-
stantiniana, fecit ante vestibulum altaris aureas
tres gabatas pensantes libras decem. Sed & in
basilica beatæ Dei genitricis ad præsepe fecit
delphinos argenteos per diversas coronas pen-
santes libras viginti quatuor. Præstantissimus
idem eximius antistes fecit in ecclesia beati
Petri apostoli ad corpus imaginem, quæ du-
dum ex argento inerat Salvatoris, sanctæ Dei
genitricis, sanctorum apostolorum Petri ac Pau-
li, atque Andreæ de auro purissimo miræ ma-
gnitudinis pensantem libras ducentas.

Hic elegantissimus Præsul, atque fortissimus
rectæ fidei prædicator direxit missos suos, vi-
delicet presbyterum Petrum S. Romanæ eccle-
siæ, & Petrum religiosum abbatem venerabi-
lem monasterii sancti Sabæ, quæ appellatur
cella nova, ad imperatorem Constantinum, &
matrem ejus Irenem, adhortans eos, atque fi-
deliter prædicans per suas apostolicas literas
pro sacris imaginibus erectionem, qualiter per
testimonia scripturarum, seu traditionem pro-
babilium patrum a priscis temporibus usque
hactenus orthodoxe venerantur in sancta catho-
lica & apostolica Romana ecclesia, quod præ-
fati imperatores eandem venerantes, atque am-
plectentes apostolicam epistolam, concilium in
Nicæa congregari fecerunt trecentorum quin-
quaginta episcoporum, qui secundum doctri-
nam prædicationis apostolicæ epistolæ nimirum
crediderunt. Hi promulgantes censuerunt, &
per synodum universalem definierunt unanimi
assertione pro honorandis imaginibus erectio-
nem: Quam synodum jam dicti missi in Græ-
co sermone cum detulere una cum imperia-
libus sacris manibus propriis subscriptam, eam-
que prædictus egregius antistes in Latinam lin-
guam translatari iussit, & in sacra bibliotheca
pariter recondi, dignam ibi orthodoxæ fidei
memoriam æternam faciens. Hic idem exi-
mius papa altare beati Pauli apostoli una cum
ejusdem confessionis foribus auro mundo sacris
decorans historiis mirifice ornavit pensantes li-
bras centum triginta, sed & sarta tecta tituli
sanctorum Quatuor Coronatorum, quæ in rui-
nis existerant, trabes ibidem plures imponens,
omnia a novo restauravit. Item fecit patenam
& calicem in basilica beati Petri apostoli pro
quotidianis ministeriis ex auro purissimo, pen-
santes simul libras viginti quatuor. Item beatif-

simus vir fecit in ecclesia sanctæ Dei genitricis
Mariæ ad præsepe patenam & calicem sanctum
ex auro obrizo pensantes libras viginti. Item
in titulo Eudoxio, videlicet beati Petri aposto-
li ad vincula, fecit canitra duodecim pensan-
tes libras sex & triginta: & delphinos per di-
versas coronas triginta quinque pensantes libras
octo, pariterque & ecclesiam beatæ Sabinae si-
tam in territorio Ferentinello a novo repara-
vit. Hic ipse almius præsul fecit in basilica
beati Petri apostoli patenam ex auro obrizo
cum calice sancto, pensantes simul libras vi-
ginti.

Similiter & in ecclesia beati Laurentii mar-
tyris foris murum, fecit ex auro purissimo pa-
tenam cum calice sancto, pensantes simul li-
bras quindecim. Item diaconiam sanctorum Ser-
gii & Bacchi ejusdem diaconie dispensator pro-
pter metum templi, quod situm super eas vi-
debatur, evertens super eandem ecclesiam a
fundamentis ipsam basilicam exterminavit, quam
restaurare minime valens misericordia motus ab
eorum martyrum amore hic præfatus antistes
a fundamentis in ampliorem restauravit decore
nimirum statum. Basilica vero monasterii bea-
ti Anastasii Christi martyris una cum (a) ba-
ptisterio, & hegumenarchio, cæterisque ædificiis
per incuriam monachorum nocturno silentio
exustam a fundamentis usque ad summum te-
ctum cum audivisset misericordissimus præsul,
valde diluculo velociter currens reperit eam ad-
huc ardentem, & solummodo arcam ejusdem
martyris erutam in media corte jacentem: cæ-
tera vero sanctuaria, seu ministeria tam in eccle-
sia, quam in vestiario ab ipso igne conflagrata
sunt. Qui nimio mœrore cum suis ministeria-
libus certatim extinguens ignem, confestim vi-
ribus totis a flammiferis ruinis erutam a novo
in meliorem statum prædictam ecclesiam, cum
vestiario, & hegumenarchio, cæteraque ædifi-
cia renovavit, atque restauravit. Et amplius in
ea sanctuaria atque ministeria, & ornamenta
majora quam quæ ibidem combusta sunt, con-
tulit. Ipse vero Deo, ut dicitur, protectus præ-
sul conspiciens muros hujus civitatis Romanæ
per olitana tempora in ruinis positos, & per
loca plures turres usque ad terram everfas, per
suum solertissimum studium totas civitates tam
Tuscias, quamque Campaniæ congregans una
cum populo Romano, ejusque suburbanis, nec
non & toto ecclesiastico patrimonio omnibus
prædicans, & dividens ex sumptibus, dapibus-
que apostolicis, totam urbem in circuitu re-
staurans universa renovavit atque decoravit,
præsertim & in altari majori ecclesiæ beati
Petri apostoli fecit ex auro purissimo diversas
historias pensantes libras (b) quingentas no-
naginta septem, & intus in confessione imagi-
nem in modum evangeliorum ex auro obrizo
pensantes libras viginti simul, & cancellos an-
te eandem confessionem ex auro purissimo pen-
santes libras quinquaginta sex: qui fecit (c) si-
mul in altari intus in sacra ultro citroque con-
fessione imaginem in modum evangeliorum,
necnon & in postibus inferioribus & superiori-
bus atque cancellis, simul etiam & circa cor-
pus ex auro obrizo libras mille trecentas vigin-
ti octo. In vigesimo enim præfati eximii pon-
tificis anno, mense Decembri, decimaquinta in-
dictione.

Microfilm
Cod. La-
ceus.

(a) Vestiario.

(b) Libras CXCII.

(c) simul tam in altari, quam intus in sacra ultro citroque confessione, seu imagine in modum Evangeliorum in inferioribus, atque cancellis simul etiam & circa corpus ex auro obrizo MCCCCXXVIII. &c.

723

scopos per diversa loca numero centum octuaginta quinque, & sepultus est in basilica beati Petri apostoli (i) septimo Calendas Januarias, Inditione quarta. (k) Fuit autem temporibus Caroli Magni regis.

Præterea in basilica beatorum Cosmæ & Damiiani similiter patenam & calicem ex auro obrizo pensantes libras pariter undecim obtulit. Verum etiam & in diaconia sancti (b) ^D Hadriani patenam & calicem ex auro mundo contulit pensantes simul libras undecim. Fecit autem & in diaconia sancti Hadriani martyris arcus de argento duos pensantes libras viginti.

Et in basilica sanctæ Martinæ arcus de argento tres pensantes libras triginta. Imo & in ecclesia semper virginis Mariæ, quæ ad martyres vocatur, renovavit cyburium de argento, quod ex vetustate consumptum erat, & addidit in eo argenti libras sexaginta, & in pristinum eum crexit noviter locum. Sed & arcum in eadem venerabili ecclesia fecit de argento pensantem libras duodecim. Hic beatissimus pontifex omnia utiliter, noviterque fecit tam in eleemosynis pauperum, quamque in ornamentis sanctarum ecclesiarum proficiens. Verum etiam cursum consummans, atque fidem orthodoxam tolerantissime servans, Dei vocatione vitam finiens, ad æternam migravit requiem. Qui fecit ordinationes duas per mensem Martium, presbyteros viginti quatuor, diacones septem, epi-

NOTE SEVERINI BINTI.

a Hadrianus.) Anno Redemptoris nostri 773. mensis Februarii die nono, summa omnium concordia, ex cardinali dissenso, (penam constitutum erat) Hadrianus papa Romanus nobili progenie natus, qui pietati a tenera aetate assueverat, ideoque a Paulo in numerum cleri, a Stephano in numerum cardinalium ascensus fuisset, omnium consensu in pontificem electus fuit. Initio pontificatus relegatos ab exilio, incarceratione et vinculis & carceribus liberavit. Desiderio regi Longobardorum per legatos amicitiam & pacis confederationem, quam petebat, principio negavit; utpote qui bis perjurus in gestis suis inita pacis ac concordiam fœdera rupisset: sed cum legati suam quoque fidem iurato interpererent, petitionum illorum detulit, concedendo id, quod instantes expeiebant. Sed legatis vix ab urbe dimissis nuntiatum est, quod Desiderius ducatum Ferrarentem & Ravennatem exarchatum, aliasque urbes a Francorum regibus sedi apostolicæ donatas invasisset, quodque urbis Ravennæ obsequium pararet. Quare missa ad illum Paulo cubiculario, munitiones quas invaserat, sibi reddi postulat: ille vero non aliter id futurum respondit, quam si ipse pontifex ad se veniret; scilicet ut hac occasione filii Carolomanni, reges Gallia consecrarentur, atque ita seditione inter Gallos mora, ipse interea totam Italiam Longobardorum regno subjugaret. Sed cum Paulus cubicularius de nece Sergii accusatus, Leone archiepiscopo procurante, contra mandatum & voluntatem Hadriani papa, per sententiam iudicis interfectus esset, adeoque de accessu ad regem nihil pontifici innotuisset: Desiderius ipse suos misit Romanos legatos, qui intentione regis eadem, qua supra, papam ad se perducerent. Pontifex ista legatione invitatus respondit se venturum ad regem post direptas & iniuste invasas urbes ecclesiarum Romanarum restitutionem. Addidit legationem suam, quæ suo & totius ecclesiarum nomine urbes, & iura occupata reciperet. Sed cum rex facilius, ad sui totiusque regni Longobardorum intercessionem pergens, oblatam conditionem non modo non acceptaret, verum etiam urbis Romæ obsequium minaretur, pontifex sanctissimus urbe interim munita, legationem maritimam misit ad Carolum regem Francorum, ut exemplo patris Pippini contra Longobardorum invasionem Romanam ecclesiam defendat. Subvenisset utique perlicitanti ecclesie rex pierrimus, si non illum fraudulenta Desiderii per legatos de restitutione Romanæ ecclesiarum iuribus enarratio fessisset. Interim Desiderius Longobardorum urget accessum pontificis; cumque ille priori responso inhaereret, ad urbem obsidendam cum exercitu rex propius accessit: sed accidit quod auditu mirum est, ut anathematis fulmine percussus retrocesserit. Cumque rex Francorum Carolus juxta iteratam petitionem pontificis ad subveniendum ecclesie Italiam ingressus, regem injustum ter quaterve ad restitutionem frustra monuisset, una nocte divinitus talis horror hostem invasisit, ut omnes metu percussi terga darent, dissipatique omnes alii Carolinis sese conjungerent, alii vero se in patriam referrent. Interim populus universus se Romano pontifici sponte submitte; easque legitimo possessori reddidit. Ticinum, quo Desiderius confugerat, obsideri iussit. Interea ille cum uxore, quam Papam venire manderet, una cum filiis Carolomanni fratris de sancti Romani profectus est ad limina sanctorum apostolorum. Advenientem magna cum latitibus & acclamatione populi pontifex excepit: persolutis votis suis, quorum causa Romam venerat, confirmatisque donationibus quas Pippinus sedi apostolicæ contulerat, ipse cum Hadriano ad obsidionem Ticini rediit. Capta paulo post urbe, Desiderius Longobardorum regem, atque cunctos, qui cum eo erant, comprehendit, & suos potestati totum Longobardorum regnum subjugavit, regem ejusque conjugem secum in Franciam deportavit: atque ita Romana ecclesia per Carolum in integrum restituta, de Longobardorum perfidia triumphavit. Hinc cum Hadrianus pontifex sanctissimus coram ipse contemplatus fuisset, ad debitas gratias Deo persolvendas, acceptaque victoris trophæum erigendum, confessionem sancti Petri, quo defensore & patrono usus

Que tempore
Hadrian.pon-
tifex creatus

(a) spec. calcicola.

(b) regiminas per porticulum.

(c) oligomere.

(d) per l'ordale

(c) *oleace.*

(f) quibz

(g) controls

(b) *S. Hadriani inflar patens* Callicene de ex Oct.

(1) 10x80

(*) hic codex :ur. denot.

ANNO
CHRISTI
771.

755

us fuerat, plurimum exornavit, novisque ecclesiis A
decorandis & erigendis, quas ad longum describit Ana-
stasius, animam adire cepit. Hæc temporibus
Carolus rex Saxonum super rebellantes sapienter subjugavit.
Sigebertus, qui anno Rodomperis 1112. vivebat, &
scribebat in gratiam Henrici imperatoris schismatici,
omnium ecclesiarum investituram sibi illi vindicantem,
nulla auctoritate antiquioris scriptoris, de Carolo
Magne, ait ann. 774. in chron. ipsum post devictam
Papiam, & regem Longobardorum subactum, Romam
restitisse, ibique synodum 33. episcoporum convocasse of-

As Hadrianum se: In qua Hadrianus papa, inquit, cum universali sy-
Carolo ec-
nodo dedit ei (Carolo regi) ius eligendi pontificem &
ordinandi episcopatum sedem, dignitatem quoque princi-
cipaliter. Insuper archiepiscopos & episcopos per singulas pro-
vincias ab eo investituram accepisse deservit, & ut nisi
a rege laudetur & investitur episcopos, a nemine con-
secratur; omnesque huius decreta rebelles anathematiza-
verit; & nisi resisterent, bona eorum publicari. Hæc in
ut; & nisi resisterent, bona eorum publicari. Hæc in

Sigebert
commentum
relinquitur.

gratiam Henrici imperatoris schismatici Sigebertus: sed
mendacium esse, commentum & imposturam, qua scri-
bitur, quis non videt? Nam præterquam quod illa an-
te ab hinc 342. sine ulla alterius scriptoris auctoritate
asseruerat, etiam optimis quibusque & fide dignissimis
Caroli viti scriptoribus, imo ipsius Caroli consti-
tutionibus pugnantia scribit. Eginhardus, qui Caroli Ma-
gno lateri innerebat, vitæque ejus accuratissime scri-
bebat, expresse affirmat, ipsum Carolum nonnullis que-

Carolo que-
ter Romam anno 773. ut supra visum est. Secundo Romam venit
venit.

voti causa anno 780. Tercio adversus ducem Beneven-
tannum anno 786. Quarto ad restituendum Loonem in
locum suum anno 800, quando ab eodem imperator oc-
cidentalis imperii est creatus. Si verum est quod Si-
gebertus ait: non quater, sed quinque Romam venis-
se Carolus. Eidem Sigeberto repugnant constitutiones
capitul. Francorum, in quibus libro primo, cap. 84.
inquit: Sacrorum canonum non ignari, assensum ordinis
ecclesiastico præbimus, ut scilicet episcopi per electionem
clericorum & populi, secundum statuta canonum de pro-
prio electi, remota personarum & munerum acceptione,
et sine vitio, & sapientia donum eligantur; ut
exemplo & verbo sibi subijcitur usquequaque professe vo-
leant. Ergo non aliter clericos, episcopos ac pontifices
eligat atque ordinari expectabat, quam secundum præcri-
ptum sacrorum canonum. Fortasse dices, oblatum pri-
vilgium recusavit: illud pro huius loci interpretatione
asserri posset, si aliqua auctoritate probatum foret,
quod Sigebertus suo ingenio excogitatum primus annis
ab hinc trecentis & quadraginta duobus in vulgum emi-
sit. In electione Hadriani II. Gratianus distinctione 69.
capite 29. contigisse refert, quod cum illi confessa tu-
tius cleri electus fuisset, legatique Ludovici imperatoris
tunc Romæ præsentis moleste ferrent, se ad specta-
dam præfata electionem invitatos non fuisse, pontifex
electus responderit, quod non causa contempnitur. Augu-
sti, sed futuri temporis prospectu omniū hoc fuisse, ne
videlicet legiti prædictum in electione Romanorum præ-
sulum exspectandi mor per huiusmodi sententiam inavale-
ret. Unde evidenter constat, quod non tantum leges
& constitutiones Caroli, ipsumque nomen investituræ,
sed etiam præstis ecclesiæ, & leges aliorum successorum
imperatorum commentitio privilegio repugnant. Si dicat,
id quod a Sigeberto affirmatum est, Gratianum suo
libro Decretorum distinctione 65. Can. 22. inferuisse,
respondeo ipsum Gratianum nullo pravo diligentiori
examine de impostura habito, pro more suo nimis cre-
dulum fuisse; quodque Sigebertus monachis honoris ap-
petens, mendacissime ad aucupandam gratiam imperato-
ris schismatici scripserat, nimis improvide totidem re-
ne verbis ascriptisse; ita ut nemini mirum videri de-
beat, quod historiam decreta suo infuerit, quam ve-
luti fabellam & impostoris commentum rejectis de-
bat. Simili imprudentia dist. 63. Can. in Synodo inre-
xit, commentitium illud decretum, quo asseritur, Leo-
nem octavum in Synodo Romæ eadem concessisse Orto-
ni, qua Hadrianus papa Carolo regi jam olim concess-
erat. Quæ omnia commentitia esse; nullosque unquam
tempore gesta fuisse, ostendam infra in notis ad vitam
Leonis VIII. ejusque pseudosynodum Romanam anno
964. celebratam. Paulus Diaconus Aquilejensis Deside-
rii regis quondam secretarius, de infidiis quas Carolo
ob amorem sui domini pararat, accusatus, in exilium
relegatus est: de quo hoc memorabile refertur apud
Leonem Octonem in chron. lib. 1. cap. 17. quod rex
cum ita successus iussisset illi manus amputari, proce-
res vero eodem, ne quid contra regem scriberet, oculos
arctandos esse dixisset; ipse rex interlocutus fuerit.
Et si et manus obsecundum, ubi tam elegantem scriptu-
ram reportare poterimus? Et ubi tam quando saltem
reperimus huiusmodi? Quæ historia, quosque libros in
exilio scripserit, videre est apud Leonem præd. colo.

Retellitur I.
objecito.

Constat.
Copron. vita
a morte qua-
la.

Retellitur II.
objecito.Gratianus re-
darguitur.Paulus Dia-
conus re-
legatus.Constat.
Copron. vita
a morte qua-
la.

adus qui sum inextinguibili traditur, sanctamque vi-
genam & Dei gratiam laudari expectant, cum sine fa-
dere eas fuerint timentur. Hæc Theophanes de Co-
pronimo. De eodem illud memorabile refertur Græci
scriptores omnes, quod cum infans a sancto Ger-
mano Constantinopolitano episcopo baptizaretur, sacro-
sanctum lavacrum florenti suo conspurcavit & defoda-
verit, ideoque nomen Copronymus accepit, & quod ma-
gicis artibus, demonum invocationibus ac sacrificiis,
persecutionibus sanctarum ecclesiarum, vestra & imma-
culata fidei, luxuria & caballinis hercoribus atque la-
cia delectatus, nomine Caballinus agnominatus fuit.
Tantopere enim, inquit Theophanes scriptor huius
temporis in Nicetæ, seditione & impietate ejusque re-
cordo male delectabatur, ut animalium brutorum herco-
ritus se illudret, & ut qui cum illo erant, id facere
juberet, quos amabat, ob idque benignè accipiebat, quod
rebus malevolentibus semper delectabatur. Videant nova-
tores Iconoclastæ, qui antesignano gloriantur, quo Apo-
strophe in
supplicium apud inferos se manere, ejus iudicii præ-
judicium antesignanus eorum proxime moriturus per-
fendit.

In hæres, impietate & sacrilegio patri Leo filius Leo filius Co-
succesit, quartoque anno imperii a vita decessit, pas-
sus inferorum carbunculos, qui propter nimium amorem
carbuncolorum lapidum, coronam & Virginis carbuncu-
lis pretiosis refertam sacrilege capiti nefario imposuisset.
Tunc, inquit Theophanes, sexto Idus Septembris, in-
distione quarta, Irene pissima cum filio suo Constantino
glorioso imperium ablatum accepit. Atque ita per im-
peratricem semina & viduam, perque Constantinum
eius filium puerum & orphanum, Deus, quod est mi-
rabile, excitatam impietatem, & adversus cunctas ec-
clesias moram impugnationem compescuit.

His temporibus in Hispania revixit hæresis Nesto-
riana per Elipandum archiepiscopum Toletanum, qui
docebat Christum filium Dei quoad humanitatem esse
filium Dei adoptivum, non autem proprium & natu-
ralem: quæ doctrina cum duas personas in Christo con-
stitueret, Nestorianismum inducebat. Anno pontifi-
catus Hadriani 13. Paulus patriarcha Constantinopoli-
nus abdicato episcopatu, deplorata catholica fidei diu-
tarniore simulatione, publice edixit: Nisi synodus
universalis fiat, & error qui est in medio vestri corriga-
tur, salutem non habebitis. Tunc de imaginibus publica
disputandi facultas est concessa Tarasus Remoto cla-
rissimus se in locum Pauli subrogari non prius concess-
it, quam de celebrando in causa imaginum œcumenico
Concilio promissionem accepisset. Theophanes. Hæc res
Romano pontifici nunciatis imperatores Augusti, œ-
cumenicum synodum auctoritate apostolica convocari pe-
tiverunt, & imperarunt: qui melius cognosces, le-
ctor, ex his quæ infra notabimus in Concilio Nicæ-
no II. verbo Concilium.

EPITAPHIUM HADRIANI PAPÆ a Carolo magno rege compositum, & Roma in Hadriani ejusdem tumulo incisum.

Hic pater ecclesiæ, Romæ decus, inclytus
auctor,
Hadrianus requiem papa beatus habet.
Vir cui vita Deus, pietas lex, gloria Christus,
Pastor apostolicus, promptus ad omne bo-
num.
Nobilis ex magna genitus jam gente parentum,
Sed sacris longe nobilior meritis.
Exornare studens devoto pectore pastor
Semper ubique suo templa sacra Deo,
Ecclesias donis, populos & dogmate (quod)
Imbuit, & cunctis pandit ad astra viam.
Pauperibus largus, nulli pietate secundus,
Et pro plebe sacris pervigil in precibus.
Doctrinis, opibus, muris crexerat arces,
Urbs caput orbis honor inclyta Roma, tuas.
Mors cui nil nocuit, Christi quæ morte pe-
rempta est,
Janua sed vite mox melioris erat.
Post patrem lacrymans Carolus hæc carmina
scripsi,
Tu mihi dulcis amor, te modo plango, pater.
Tu memor esto mei, sequitur te mens mea
semper,

Bbb

Cum

ANNO
CHRISTI
771.

Cum Christo teneas regna beata poli.
Te clerus, populus magno dilexit amore,
Omnibus unus amor, optime pater, eras.
Nostina jungo simul titulis, clarissime, nostra
Hadrianus Carolus: rex ego, tuque pater.
Quisque legas versus, devoto pectore supplex
Amborum mitis dic miserere Deus.
Hæc tua tunc teneat requies, charissime, mem-
bra,
Cum sanctis anima gaudeat alma Dei.
Ultima quippe tuas donec turba clament in
aures,
Principe cum Petro surge videre Deum.
Auditurus eris vocem, scio, iudicis almam,
Intra nunc Domini gaudia magna tui.
Tum memor esle tui nati, pater optime, B
posco,
Cum patre dic natus pergat & iste meus.
O pete regna pater felix caelestia Christi,
Inde tuum precibus auxiliare gregem.
Dum sol ignicomo rutilus splendet ab axe,
Laus tua, sancte pater, semper in orbe ma-
net.

EPISTOLÆ INTEGRÆ HADRIANI

EX COD. CAROLIN.

Summam Labbens dederat.

Item exemplar epistolæ Constantini papæ neophyti
ad dominum Pippinum regem directæ, in qua
continetur, quod a populo Romano per vio-
lentiam electus, & in sede apostolica intro-
missus fuit, postulans, ut in gratia domni
regis Pippini permanere posset, sicut ante-
cessores sui fuerunt. Et inde de epistola
Theodori patriarchæ Hierosolymitani, & de
aliis epistolis Alexandrini, & Antiocheni pa-
triarcharum. Et in embolo de Georgio, Ma-
riano & Petro.

*Domno excellentissimo filio Pippino regi Franco-
rum & patricio Romanorum Constanti-
nus papa.*

Cod. Carol.
est C.

DUm internæ mentis intuitu infra memeti-
psum vehementer considero, quanta mihi
incepti pastoralis officii debet insistere cura ad
pascendas dominicas rationales oves, valde sa-
teor intolerabilem mœstitiâ cordis mei area-
no adhæsisse, quia proculdubio non meriti sed
oneris hujuscemodi provehio omnibus curam
animarum assumentibus videtur esse (a) con-
ferta sollicitudo, & (b) qui nimis comprimo-
& nullis operum meritis, neque virtutum pro-
fectibus me præstiturum (c) perpendo, quia
divina misericordia inspirante cordis affectu ope-
rari jussit, & illico velut ex gravi somno
experrectus, nimio stupore ex extasi invenio,
a Deo in me rogatum, quod nunquam opta-
vi, quod nunquam penitus cogitavi, nec in-
cor pusillitatis meæ quocumque modo ascendit.
Ex improvisa enim violentia, manu a po-
pulorum innumerabili concordantium multitu-
dine, velut valida aura venti raptus, ad tam
magnum & terribile pomificatus culmen pro-
vehus sum. Unde sicut navis æquoreis procel-

lis fluctuatur, (d) ita ego infelix & inutilis
curarum tumultibus & populorum proclama-
tionibus, atque lacrimosis ululatibus concutior.
Exenim omnes omnino a magno usque ad par-
vum, proprios dolores ac violentias vociferan-
tes non cessant (e) circumvallare me undique
cogitationum certamina ob consolationem &
justitias impetientes hæc a vobis liberato po-
pulo.

O quam magna & metuenda existit pasto-
rum sollicitudo! & quomodo infelix possim one-
rum animarum exsequi curam. Veruntamen
dum protinus jactavi cogitatum meum in Do-
mino, & spei meæ fiduciam (f) ad ejus con-
tuli misericordiam, meque excellentissime & a
Deo protecte victoriosissime rex, in vestro so-
lito auxilio, & protectione commisi, paratum
jam remedium inveni, & afflicto animus meus
paulisper respiravit. Valde enim, post Deum,
confortor in vestra regali potentia, & a Deo
protecto regni vestri Francorum robustissimo
brachio. Inter hæc itaque considero, quanta
sit Dei nostri omnipotentis misericordia, &
confestim opima consolationis opportunitas mi-
hi confertur. Ipse enim pro humani generis
salute de sinu Patris descendens, Verbum ca-
ro factum, de virgine Maria domna nostra na-
sci dignatus est, non amittens Deitatem, sed
semetipsum exinanivit, formam servi accipiens;
qui mortem nostram moriendo destruxit, & vi-
tam resurgendo reparavit. Unde non est dedi-
gnatus cum peccatoribus & publicanis loqui ac
convesci. Suscepit enim publicanum, & evan-
gelistam effecit, Matthæum dico, qui evangeli-
ca verba mundo propagavit: O multitudo divi-
tiarum sapientia, & scientia Dei, quam inservi-
tabilia sunt iusticia ejus, & investigabiles via
ejus? Vere magnus Dominus & laudabilis ni-
mis, & sapientia ejus non est numerus. Qui po-
nit humiles in sublimi & mœrentes erigit sos-
pitate. Pro quo, tamquam unum ex publica-
nis me existimans, cum gemitu cordis, percus-
so pectore (g) deprecor ineffabilem misericor-
diam, ut tantum pastorale officium, quod mi-
hi immerito contulit, me salubriter exsequi,
& lucra animarum ejus divinæ majestati offer-
re me annuat. Crebro enim laudem ipsius Re-
demptoris nostri loquitur os meum, caro, &
lingua benedicit sanctum nomen ejus qui non
merita existimat, sed misereatur, quibus mise-
reri vult.

Præmissus quidem jam vicibus nostris apo-
stolicis apicibus (h) jussi sumus intimasse a
Deo instituto regali vestro culmini, de recessu
prædecessoris nostri domni Pauli papæ, & quo-
modo me indignum, & inutilem divina digna-
tio in apostolatus ordinem provehere jussit.
Unde ecce & nunc iteratis nostris apostolicis
affatibus, debitum honoris, ac salutationis af-
fectum & visitationis conatum excellentissime
Christianitati vestræ aptum duximus (i) persol-
vere. Et quoniam omnipotens & longanimis
Deus noscen, verbum salutis per suum aposto-
lum beatum Petrum excellentiam vestræ mit-
tens, fortissimum sanctæ suæ ecclesiæ, & fidei
orthodoxæ liberatorem ac defensorem te susci-
tauit atque constituit, præcellentissime fili, &
magne orthodoxe rex: ideo licet mutatis pa-
stori-

ANNO
CHRISTI
771.

(a) Uersf. collata

(d) Idem. ita & ego

(g) Idem. deprecor ejus

(b) Lamb. quis

(e) Idem. & circumvallare

(h) Idem. vili sumus. Gress. nisi sumus

(c) Idem. cerno

(f) Idem. apud ejus

(i) Lamb. persolvendum

ANNO
CHRISTI
771.

floribus, cura tamen huiusmodi certaminis ac A
defensionis vobis (a) incumbit. Et ob hoc,
tamquam præsentialiter, coram mellissimo ve-
stro regali aspectu consistens deprecor, &
per Deum omnipotentem, qui est iudex vivo-
rum, & mortuorum, ante cuius conspectum
omnia elementa contremiscunt, & abyssi mo-
ventur, qui omnia mundi regna sum providen-
tiæ nutu disponit, qui etiam te excellentissime
fili, benignissime rex, tuosque amantissimos
natos, ac meos spiritales filios in reges per ma-
nus beati Petri apostolorum principis ungui-
præcepit, firmiter excellentiam vestram conju-
ro, ut ea quæ pro stabilitate regni vestri &
æternæ vitæ remuneratione beato Petro polli-
citi estis pro exaltatione ac defensione sanctæ B
Dei ecclesiæ, spiritualis matris vestræ, & sanctæ
orthodoxæ fidei observare, & in omnibus ad-
implere jubeatis, & in ea charitate ac dilectio-
ne, in qua cum nostris prædecessoribus domno
Stephano, ac Paulo beatissimis pontificibus,
permanistis, nobiscum permanere jubeatis, &
in eadem amicitie connexionione cum mea fra-
gilitate persistere, non nostra quæ mala sunt
merita, existimans, sed adimplens illud divini
oraculi præceptum. (b) Qui recipit prophetam
in nomine propheta, mercedem (c) recipiet pro-
pheta; & qui recipit iustum in nomine iusti,
mercedem suscipiet iusti. Et illud quod veritas
ipsa Deus noster ait: (d) Qui me recipit, vos
recipit; qui me spernit, vos spernit.

Considerans, bone rex, quia potuerat Deus
noster per angelum virtutis suæ aut alio modo
liberationem ecclesiæ suæ, & fidei orthodoxæ
operari. Sed non in alio, nisi in tua excellen-
tia complacuit, quia tibi hoc bonum servatum
erat opus. Unde aperte cunctis datur intelligi,
quia omnia jam ante mundi constitutionem a
Deo prædestinata sunt. An non erat prædesti-
natus David? (e) De quo secundum carnem
Christus in mundo editus est. Pusillus inter
fratres existens, ab ovibus patris ablatum, in
regem unctus est. Et quia a Deo prædestina-
tus es defensor sanctæ Dei ecclesiæ, ac noster,
(f) adesto, exaudi preces nostras mitissime
rex. Sic te exaudiat Dominus in quacumque
die eum invocaveris. Nos quidem, (g) ita tes-
tis nobis Deus noster, cui occulta cordis ma-
nifesta sunt, ut plus etiam, quam præfati no-
stri prædecessores pontifices, in vestra a Deo
protecta regni vestri Francorum charitate & di-
lectione atque sincera fidelitate, cum omni no-
stro populo firma constantia erimus perman-
suri, & peto coram Deo vivo, ut si forsitan
quispiam, spiritu nequitie irreptus, contraria
de nobis vestro regali culmini garrere attenta-
verit, nulla ei credulitas admittatur, quia ut
confidimus in Dei omnipotentis misericordia,
plenius eritis de nostra puritate satisfacti.

Unde ecce magnopere a vestra a Deo dire-
cta vestigia direximus præsentibus fidelissimos no-
stros missos, scilicet Christophorum dilectum
filium nostrum presbyterum atque Anastasium
notarium regionarium spiritualis matris vestræ,
sanctæ nostræ ecclesiæ, qui vos de nostra fide-
litate, quam erga vestram regalem potentiam
gerimus, satisfacere debeant, quibus in ore

posuimus hoc ipsum christianitati vestræ nostra
vice enarrandum. Quos petimus, ob reveren-
tiam (h) vestri beati Petri benigne a vobis &
solite suscipi, eisque in omnibus credere, &
cum lætabundis nuntiis de vestro benigno pro-
posito & immentia prosperitate absolvere jubea-
tis.

Itaque innotescimus excellentiæ vestræ, quod
duodecima die præteriti Augusti (i) mensis,
quintæ indictionis, conjuncti ad nos a sancta
civitate quidam religiosus presbyter Constanti-
nus nomine, deferens synodicam fidei missam
a Theodoro Hierosolymitano patriarcha, ad
nomen prædecessoris nostri domni Pauli papæ,
in quo & reliqui patriarchæ, idest Alexandri-
nus, & Antiochenus, & plurimi metropolitani
episcopi Orientalium partium, visi sunt concor-
dasse, eamque cum magna lætitia suscipientes,
atque amplectentes, in populo-ambone relegi
fecimus. Cujus exemplar in Latino & Græco
eloquio vestræ excellentiæ direximus, ut agno-
scatis qualis fervor sanctarum imaginum (k) O-
rientalibus in partibus cunctis christianis im-
pinet.

His prælibatis, extensis palmis ad æthera,
cum omnibus Dei cultoribus & cuncto nostro
populo redemptoris nostri divinam exoramus
clementiam, ut suæ extensionis dextera vos
protegat, & regni vestri a Deo confortati Fran-
corum terminos dilaret atque immensas de ho-
stibus victorias vobis tribuat, cunctosque ad-
versarios regalibus prostrernat vestigiis, regni-
que gubernacula longo ac prospero senio vo-
bis, una cum excellentissima filia nostra a Deo
protecta regina, & amantissimis natis perfrui
concedat possidenda, & sicut temporale ac ter-
renum regnum, & cælestia vobis regna cum
omnibus sanctis, qui ab initio mundi divinæ
placuerunt majestati tribuat possidenda. Inco-
lumem excellentiam vestram gratia superna cu-
stodiat.

E M B O L U M.

Itaque hoc excellentiam vestram petimus,
ut jubeas, christianissime ac mitissime rex,
inspiratus a Deo, ad nos absolvere reverten-
dum sanctissimum fratrem nostrum Georgium,
atque dilectos filios nostros Marinum & Pe-
trum presbyteros, qui ad vestram præcellen-
tiam a nostro prædecessore domno Paulo papa
directi sunt. Cotidie enim cum magno ploratu
eorum parentes nos adeunt, ut vestram a Deo
institutam excellentiam deprecari debeamus pro
eorum absolutione: etiam non possumus eorum
lacrimas sustinere. Per te enim, bone miseri-
cordissime rex, salvi effecti sunt, & a manibus
persequentis liberati consistunt. Unde magna
in celo vobis reposta est mercedis corona,
quoniam scriptum est: Qui salvat, tamquam
qui edificat. Propterea coram Deo vivo depre-
camur, ut in hoc preces nostras exaudias &
iplos absolvere jubeatis. Iplis enim revertenti-
bus, cum magna lætitia eos suscipiemus, &
charos in nostris visceribus amplecti studebimus.
(l) Episcopatum enim & ecclesiæ, quas tene-
re videbantur inordinatæ usque hætenus con-
sistunt,

(a) Idem. succumbit

(b) Græc. Matthæi cap. 10.

(c) Lamb. accipiet

(d) Græc. Lucæ cap. 10.

(e) Lamb. de cuius semine secundum carnem

(f) Idem. adesto

(g) Idem. testatur nobis

(h) Idem. laudis vestri

(i) Idem. mensis nunc transacti, quinta indictionis, conjunctus ad nos

(k) Idem. Orientalibus partibus

(l) Idem. episcopatus enim & ecclesiæ

Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
771.

sistunt. Pro quo jubeat excellentia vestra disponere, quatenus (a) præfati viri ad terram nativitatis eorum revertantur, quia adest tempus, ut pariter cum suis parentibus, & una nobiscum in Domino exultent, nosque merito pro vita & incolumitate vestra fundere valeamus preces.

Exemplar epistolæ ejusdem Constantini papæ neophythi ad domnum Pippinum regem directæ, in qua continentur gratiarum actiones, & de obitu Domni Pauli papæ, & postulat ut in gratia domni Pippini regis permanere possit, sicuti antecessores sui fuerunt.

Domno excellentissimo filio Pippino regi Francorum & patricio Romanorum
(b) Constantinus papa.

C. A. Carol.
an. ACVIII.

O Minimo credimus, jam præcurrentibus nuntiis, ad vestram excellentissimam atque a Deo institutam regalem potentiam pervenisse, quod beatæ recordationis (c) prædecessor noster Paulus papa de hac luce, Dei vocatione substracto, urbis, vel subjacentium ei civitatum populus meam infelicitatem sibi meti pastorem elegerunt. Et ecce cum nimio stupore mentis dico illud, quod nequaquam penitus optabam, nec mea exigebant merita, iam sacrum apostolatus culmen, magnique operis pastoralis adeptus sum curam. Propterea, quia omnipotens Deus per manus ipsius (d) principis Petri, atque ejus vicarii, ad exaltandam suam sanctam ecclesiam, & redimendam hanc provinciam, præ omnibus regibus ac mundi potentibus, utpote novum Moysen, qui Israeliticum, Dei nutu, redemit populum, vestram excellentiam in his diebus eligere ac suscitare iussit: (e) quod profecto, Deo annuente, vestro auxilio ac certamine perpetratum est. Idcirco obnoxiiis deprecationibus, tamquam præsentia coram vestro mellifluis regali adfiliens conspectu, flexo poplite deprecor præcellentiam vestram, ut illud, quod beato Petro polliciti estis, simulque & charitatem atque amicitiam, quam cum beatæ recordationis domno Stephano, summo pontifice, vel ejus germano, prædecessoribus nobis, habuistis omnimodo recordare ac conservare jubeatis, & multo amplius exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ, & spiritalis matris vestræ, atque orthodoxæ fidei defensionem, ac hujus vobis commissæ provincie perfectam liberationem procurare digemini, quatenus repositam jam vobis in fidereis mansionibus mercedis coronam, interveniente beato Petro apostolorum principe, ab omnipotente Deo consequi mereamini. Nos enim nequaquam alibi, post Deum, nostram habemus spem, nisi in vestro a Deo corroborato brachio, pro quo & eundem Dominum Deum nostrum, cui occulta cordis manifestata sunt, proferimus testimonium, quod amplius sicut ipsi prædecessores

nostri pontifices in vestra charitate, ac fide dilectione, atque sincera amicitia firmi atque immutabiles satagimus sine tempore permanere, & per nullam temporum interruptionem a vestra nos charitate, atque a Deo protecti regni vestri Francorum sincera amicitia (f) quo modo separabimus. Itaque, christianissime atque a Deo institute, magne, victoriosissime, bone rex, & nostri, Dei nutu, defensor, interim diversis nobis imminuentibus causis nulla existit possibilitas, donec missi vestri, qui illuc ad vos directi sunt, revertantur, (g) alios duos dirigere missos. Dum vero illi remeaverint, confestim nostros missos ad vestri præsentiam dirigemus. Tamen & huic vestro misso hoc ipsum in ore posuimus, vestræ benignæ excellentiæ suggerendum. Gestæ quippe Sanctorum, de quibus missis vobis dirigi, in quantum reperire valuimus, vobis transmissimus. Deus autem omnipotens, in cujus manu cor excellentiæ vestræ regitur, felicia vobis tribuens tempora, omnes adversas nationes vestris regalibus subiciat vestigiis, & per multorum annorum metas regni gubernacula vos excellentissima, & a Deo illustrata filia nostra domna regina, atque præcellentissimis regibus, vestris natis faciat possidere, & æternæ beatitudinis cum sanctis & omnibus electis ejus per infinita (h) annuat effici participes. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continetur de fide & constantia ipsius, & Anastasio misso ipsius apostolici, (i) qui in Francia demoratus fuerat.

(k) Domno excellentissimo filio Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

Desiderantissimæ vestræ excellentiæ scripta suscepimus, in quibus tantum de absentis colloctione gavisi sumus, quantum & ipsum, qui locutus est, semper mihi cupio esse presentem. Quas relegentes, & de vestra immensa prosperitate agnoscetes, nimis sumus gratulati, quoniam vestra prosperitas nostra esse comprobatur lætitia, & vestra exaltatio nostra exitus post Deum securitas. Ferebatur enim in ipsis regalis vestræ potentie apicibus, quod remeantes ad vos missi vestri, scilicet (l) VVulchardus sanctissimus frater noster archiepiscopus (m) & Dodo religiosus abbas vobis retulissent, quod ea (n) quæ a vobis injuncta fuissent, benigne atque amabiliter a nobis essent suscepta. Sed cognoscit omnipotens Deus noster, cui arcana cordis reſerata aſſiſtunt, quia omnem miſſum a veſtris regalibus obtutibus directum cum nimio amore, & decenti honore ſuſcipere ſtudemus, & omnem veſtram voluntatem ſincera mentis integritate implere ſatagi.

(a) Idem. præfati
fuit iſte pſeudopapa Conſtantine, qui mox ad Pippinum duas epiſtolas dedit, quarum memorantur quoque Baronius anno 767. num. 7. & M. g. deburgensis Centur. l. cap. 10.
(b) Greſſ. Martine Paulo I. pontifice in ſedem apoſtolicam a ſaduloſi intruſus
(c) Lami. prædeceſſore noſtro domno Paulo papa
(d) Idem. principis apoſtolorum
(e) Greſſ. Lige Barontum anno 767. num. 5. & ſeq. & ſunt ipſi pſeudopapaſ
(f) Idem. quomodocumque, & Lamb. quoque modo
(g) Lamb. alios ad vos dirigere
(h) Idem. & Greſſ. annuat ſecula effici &c.
(i) Lamb. qui hic in &c.
(k) Greſſ. Extas hujus epiſtola Summarum apud Bar. & Centuriat.
(l) Lamb. Wilchardus
(m) Idem. ſeu Dodo
(n) Idem. quæ eis a vobis retuliffent
injuncta, benigne

ANNO
CHRISTI
771.ANNO
CHRISTI
771.

tagimus, atque cum prosperitate ad vos repe-
dandum absolvere festinamus, neque ullis (a)
nos posse huius mundi transitoriis ac labentibus
opibus, vel humane suasionis blandimentis ab
amore & dilectione vestra mellita sublimitatis,
vel ab eis, quæ vobis polliciti sumus, declinare,
dum hic (b) advixerimus, sed firmi & stabiles
in vestra permanemus charitate.

Ab sit namque a nobis, charissime & nimis no-
bis dulcissime fili, ut ex quæ inter nos mutuo
coram sacratissimo corpore fautoris tui beato-
rum apostolorum principis Petri, confirmavi-
mus atque stabilivimus, per quemvis modum
(c) irrita facere (d) adtemptemus, quoniam
& nos satisfacti, vestrum culmen deprecari
visus sum, si quis de nobis nequissima dicta
vestris auribus proferre maluerit, cupiens per
fallaciam se vobis commendare, nullam credu-
litate illi admittatis copiam, quia ut prædixi-
mus, nos firmi in vestra permanemus dile-
ctione; magis dum & Salvator (e) designan-
ter expressit dicens: (f) In hoc cognovimus
quod mei estis discipuli, si dilectionem habue-
ritis in invicem.

Interea continebat series excellentiæ vestræ
quod accedente proximo mense Octobri, dum,
Deo favente, in partibus Italiæ adveneritis,
omnia, quæ beato Petro regni calorum clavi-
gero, & nobis polliciti estis, ad effectum per-
ducere maturabitis: lætitia enim patris est pro-
fectio filiorum, & de eorum profectu natura-
lis effectus congaudet. Quapropter saluti tuæ
agnoscentes perfectionem, hilares redditu su-
mus, & quia pro augmento & exaltatione ma-
tris (g) lux sanctæ Dei ecclesiæ, in Italiam
designatis properare, ut perficiatur, magis ma-
gisque optamus. Sed & Deus & Dominus no-
ster Jesus Christus faciat nobis in propinquo
de vestra præsentia gaudere, & una vobiscum
in invicem exultare.

De missis nempe nostris, Andrea videlicet
coepiscopo, seu Pardo (h) Egumeno, unde no-
bis intimandum direxistis ut cum missis vestris
Possessorem fratrem nostrum episcopum, atque
Dodonem religiosum abbatem, a vestris regu-
libus vestigiis repedantes, dirigeremus, ita adim-
plere velocius destinavimus. Sed Pardus Egu-
menus propter imbecillitatem corporis sui pro-
ficisci minime valuit, & direximus in vicem il-
lius Valentianum episcopum.

Illud vero, quod de Anastasio missis nostro
nobis indicastis, quod aliqua importabilia ver-
ba, quæ non expediebat vobis locutus fuisset,
unde valde tristes effecti fuistis, & pro hoc
adhuc apud vos detinetis, noster (i) frangitur
animus, dum Langobardi & Ravennates fa-
tentur, inquietes, quia nullo modo rex in
apostolica permanet charitate, dum ejus missum
apud se detinet. Sed neque ab ipsis mundi
exordiis cognoscitur evenisse, ut missus prote-
ctoris tui beati Petri, magnus vel parvus, a

quacumque gente detentus fuisset; sed jubeat
nobis eum vestra sollicitudo dirigere, & seve-
rissime (k) eum sciscitantes, juxta noxam ei
reperitam, eum corripimus. Nam de Lango-
bardo illo, qui cum eodem Anastasio missis no-
stro ad vos properavit, nomine Gaidifridus,
unde nobis significastis (l) ut dum in nostro
fuisset palatio, fraudem agebat adversus vestram
regalitem, insuper & (m) vestro fuisset nun-
tio falsas conficere literas, per quas nos cupie-
bat in scandalum vobiscum mittere. Quod aver-
tat Divinitas, neque invenietur homo, qui nos
possit per quemvis modum adversus vos in ira-
cundiam provocare. Sed testis nobis est Deus,
qui occulta hominum cognoscit, per nullum
argumentum eum (n) infidelem vobis cognovi-
mus. Sed ut brevius dicamus, si ille qui ab
amatore tuo Petro ad vos destinatur, talis lu-
scipere meruit, quid considerandum est de ne-
fandissimis & nimis strophariis Paschali & Sa-
ratino, qui talia ut & vos (o) per honoran-
dos vestros apices insinuat in hac Romana
urbe agere ausi sunt, quales nunquam ab exor-
dio mundi auditum est? Fortasse & dum talia
egissent, & vestris obtutibus se conjunxissent,
non ambigentes pro reatu, quem operati sunt,
ut eos in nostram, (p) reduceres gratiam.
Sed magis coram vestra præsentia, & nostris
missis, detractionibus vacabant. Et miror val-
de, quod illos qui talia, & inaudita (q) de
his coram vestris obtutibus proferebant verba
in magnis deliciis habere dignosceris. An ne-
scit vestra præcellentiæ, quia si quæcumque per-
sona de qualibet gente adversa aut inania de
vestra eximia celsitudine (r) retulisset verba,
dignam in eum exercentes vindictam, vindictam
eum usque ad vestram (s) direxissimus excellen-
tiam, sicut & de Paulino egimus? Pro quo
deprecamur atque conjuramus præcellentiæ
vestræ, dulcissime fili, per Redemptorem Do-
minum nostrum Jesum Christum, ut viriliter,
Deo inspirante, exurgatis & miseræ & flagi-
tiosæ presumptionis, ut pium regem decet,
regalem vindictam vobis de eis exercere subea-
tis, ut in hoc cognoscant gentes, quia ob amo-
rem beati Petri magnam in nobis habetis di-
lectionem, ut qui nobis dolentibus condolent,
ita & nobis lætantibus congaudeant. Aut no-
bis eos dirigere digneris, ut omnipotens Deus
respicens de excelsis pro justa vindicta (t) a
nobis eis inferenda, concedat tibi una cum ex-
cellentissima filia nostra regina, & amantissi-
mis natis, longa spatia vite per metas anno-
rum. Et ego licet peccator, dum de eis per-
fectam suscepero justitiam, magis ac magis ut
ago, ante ipsius janitoris regni calorum sa-
cræ confessionem assiduo pro vestra incolumi-
tate fundere valeam preces. Incolumem
excellentiæ vestram gratia superpa custo-
diat.

Item

- (a) Idem. nos
(b) Idem. adjunxerimus
(c) Idem. irritum facere adtemptemus, quoniam & nos satisfacti sumus, & vos in nostra charitate firmiter
esse permanentes. Sed peto te coram Deo, charissime fili, sicut jam olim per nostros assatus vestro culmine depre-
cari visus sum; si quis &c.
(d) Idem. adtemptemus
(e) Idem. designandum expressit dicens: In hoc cognoscimus omnes quod mei estis
(f) Idem. Joannis cap. 13.
(g) Idem. Egumeno, idest monachorum profecto seu antistite.
(h) Idem. flagrat. .... & Ravennat.
(i) Idem. ut dum vestro
(j) Idem. infidelem vestrum.
(k) Idem. reducere debulisset gratiam
(l) Idem. direximus
(m) Idem. & vestrum fuisset notarium, falsasque facisset literas.
(n) Idem. per honorandis vestris apicibus
(o) Idem. de nobis
(p) Idem. referuisset

ANNO
CHRISTI
771.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continentur gratiarum actiones pro exaltatione sanctæ Dei Ecclesiæ, & de missis domini regis, qui autumnal tempore Romam venire debuerunt.

(a) *Domno excellentissimo filio Carolo regi Francorum & Langobardorum atque patrio Romanorum Hadrianus papa.*

Cod. Carol.
cu. L1a

DUm in tanta securitatis lætitia spiritalis mater vestra Dei catholica & apostolica Romana ecclesia consistens exultat, ob hoc opinatissima nominis vestri memoria in universo orbe terrarum dilatata atque laudabiliter permanet divulgata (b) etiam ab apostolica aula ob vestrorum veniam delictorum (c) sedulo a nobis & cunctis Dei sacerdotibus, orationum vota & sacrificiorum hostiæ divinæ offeruntur majestati. Itaque, præcellens filii, recordari credimus a Deo protectam christianitatem vestram, nobis direxisse in responsis per Andream reverendissimum & sanctissimum fratrem nostrum episcopum (d) quod hoc autumnal tempore vestros ad nostri præsentiam studeretur dirigere missos, qui nobis omnia secundum vestram promissionem contradere deberent: & expectantes fuimus usque hactenus (e) pertotum septembrem, & octobrem, & præsentem novembrem ipsos vestros suscipere missos & de vestra sospitate per eos agnoscere. Et dum minime ad nos advenissent, direximus nostras apostolicas literas usque Papiam ad judices illos, quos ibidem constituere visi estis, ut nobis significare deberent de adventu eorundem vestrorum missorum. Qui ita nobis direxerunt in responsis, nequaquam ad nos vestros nunc esse profecturos missos. Unde magnum desiderium (f) nostro imminet cordi, & interea mentis nostræ viscera, in vestro ardentius fervescunt amore. Idecirco cupientes de vestra prosperitate certos lætosque effici, magnopere studuimus præsentibus vestris missis, scilicet antequam Andream sanctissimum fratrem nostrum episcopum, & Pardum Deo amabilem dilectum filium nostrum (g) Egumenum, ad vestra regalia transmittere vestigia, visitantes & salutantes per eos tam præcellens christianitatem vestram, quamque excellentissimam filiam nostram, amantissimam conjugem vestram, a Deo illustratam reginam, & dulcissimos ac nobilissimos natos vestros. Prædidis (h) quidem nostris missis cuncta in ore subtilius posuimus, eosque diligenter informavimus, quæ de singulis causis vestræ a Deo protectæ excellentiæ, nostra vice, enarrare debeant, eosque benigne atque hilari vultu a vobis suscipi petimus, eorumque sermonibus, quos nostra vice protulerint, & autem benignitatis vestræ accomodare, cunctaque perficere atque adimplere dignemini, quæ sanctæ memoriæ genitor vester domnus Pippinus rex beato Petro una vobiscum pollicitus, & postmodum tu ipse, a Deo iustitiae magne rex, dum ad limina apo-

stolorum profectus es, ea ipsa spondens confirmasti, eidemque Dei apostolo præsentialiter manibus eandem obtulisti promissionem. Nos enim magnam fiduciam habemus in vestri cordis firma constantia, & certi sumus omnino de benigno mentis vestræ proposito.

Unde & copiosum a vobis suscipere præstolamur fructum, ut, sicut cepisti, bonum opus perficias, tuisque temporibus sancta Dei ecclesia multo amplius exaltata permaneat. Quatenus omnipotens Dominus, intercedente beato Petro principe apostolorum, dignam vobis remunerationem tribuat, & in celestibus regnis cum sanctis & electis post hujus vite longevitatem perenniter exaltandos vos recipiat. Per te enim, bone victoriosissime rex, præfata sancta universalis Dei ecclesia, de inimicorum impugnationibus erepta, magno, ut dictum est, triumphat gaudio, & orthodoxa christianorum fides vestro præsidio in pristino venerationis statu permanet immutata. Pro quo obnixè petimus, ut de vestra prosperitate nos quanto citius certos reddere jubeatis, quia vestra salus, nostra est securitas, & vestra lætitia nostrum esse comprobatur gaudium. Unde firmi in vestro amore, & dilectionis charitate permanentes, incessanter divinam deprecamur clementiam, ut sua vos gratia multipliciter tueatur, tribuens præcellentiæ vestræ atque excellentissimæ filiæ nostræ reginæ & amantissimis natibus vestris (i) longævis ac prosperis temporibus regni gubernacula possidenda, vestrisque vestigiis cunctas barbaras nationes prosternat, dilatans multipliciter terminos regni vestri, etiam & celestis regni gaudii vos faciat esse participes. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

(I) EMBOLUM

De protervia Leonis archiepiscopi.

ET hoc vestræ a Deo protectæ excellentiæ innotescimus, eo quod postquam a vobis reversus est Leo archiepiscopus, in nimiam superbiam elevatus, nullo modo nostris præceptionibus, sicut antea obedire voluit, sed brachio forti usque hactenus in sua potestate detinere videtur (1) Imolam atque Bononiam, dicens, quod easdem civitates nullo modo beato Petro, neque nobis concessisset, nisi tantummodo eidem Leoni archiepiscopo. Unde dirigentes ibidem nostrum missum, idest Gregorium sacellarium, qui judices earundem civitatum ad nos deferre deberet, & sacramenta in fide beati Petri, & nostra, atque excellentiæ vestræ a cuncto earum populo susciperet. Sed nequaquam idem archiepiscopus eundem nostrum sacellarium illuc ire permisit. Nam & Dominicum, quem nobis in ecclesia beati Petri tradidistis atque commendastis, comitem constituimus in quamdam brevissimam civitatem Gabellensem, præceptum ejusdem civitatis illi tribuentes. Sed minime illum permisit ipsum adum agere, sed dirigens exercitum, vincum eum Ravennam deduxit, & sub custodia habuit.

(a) *Græf. Summ. XXXIII. apud Bar. & Genturbar.*

(c) *Idem. sedulo*

(d) *Idem. per totum septennium etiam & octobrem, & præsentem novembrium*

(e) *Idem. suscipiendum missos*

(f) *Idem. siquidem*

(g) *Idem. infirmam voluit*

(h) *Idem. quod hoc autumnal tempore vestros ad nostri præsentiam studeretur*

(i) *Idem. per totum septennium etiam & octobrem, & præsentem novembrium*

(j) *Idem. in nostra*

(k) *Idem. longævis ac prospera tempora*

(l) *Idem. Imolas*

(b) *Idem. etiam & in*

(c) *Idem. quod hoc autumnal tempore vestros ad nostri præsentiam studeretur*

(d) *Idem. per totum septennium etiam & octobrem, & præsentem novembrium*

(e) *Idem. suscipiendum missos*

(f) *Idem. siquidem*

(g) *Idem. infirmam voluit*

(h) *Idem. longævis ac prospera tempora*

(i) *Idem. Imolas*

(j) *Idem. Imolas*

(k) *Idem. Imolas*

(l) *Idem. Imolas*

(m) *Idem. Imolas*

(n) *Idem. Imolas*

(o) *Idem. Imolas*

(p) *Idem. Imolas*

(q) *Idem. Imolas*

(r) *Idem. Imolas*

(s) *Idem. Imolas*

ANNO
CHRISTI
771.

ANNO
CHRISTI
771.

buit. Nam & de aliis civitatibus *Emiliæ*, id est Faventia, ducatu *Ferrariæ* (a) Comiatio, & Foro Livii, & Foro Populi, *Caetina*, & Bobio, seu *Tribunatu Decimo*, nullum hominem exinde ad nos pro suscipiendis præceptis actionum, advenire permisit. Nam illi omnes parati erant ad nos conjungere.

De reliquis vero civitatibus, utrarumque *Pentapoleos* ab *Arimino* usque *Eugubium* omnes, more solito, ad nostri advenerunt præsentiam, & præcepta actionum de ipsis civitatibus a nobis susceperunt, & in nostro servitio atque obedientia fideliter cuncti permanent, nisi solummodo ipse archiepiscopus in sua ferocitatis superbia existit. Sed petimus te coram Deo vivo, præcellentissime fili, ut nullo modo hoc tibi placeat, ut ea, quæ sanctæ memoriæ genitor tuus, & tu ipse beato Petro concessisti, atque obtulisti, quod absit, temporibus vestris auferantur, & ecclesia beati Petri per malignos homines, qui iniqua immittunt, humilietur: sed magis semper per vos exaltata permaneat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum *Carolus* regem directæ, in qua continentur uberrimæ benedictiones pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ, & de epistola *Joannis patriarchæ Gradenis*.

(b) Domino excellentissimo filio *Carolo regi Francorum & Langobardorum*, atque patricio *Romanorum* *Hadrianus papa*.

Cod. Carol.
in III

Dum tanta amoris dilectio, & firma charitatis integritas, inter nos, Deo auspice, corroborata existit, magnum nobis imminet fervoris desiderium de vestra prosperitatis lætitia certos effici. Quapropter paterno sinceritatis affectu vestram a Deo protectam excellentiam ter & in Domino plurimum osculantes, quæsumus ut nos celerius de vestra sospitatis integritate, atque præcellentissimæ filiar nostræ, a Deo illustratæ magnæ reginæ dulcissimæ filiar nostræ, nec non & excellentissimorum filiorum vestrorum nos lætos quantocius (c) efficere studeatis in eo quod expectantes uique fuimus vestros suscipere missos, sed nondum ad nos pervenerunt. Et ob hoc maxima nos dilectionis affectio cogit sinceram cordis nostri puritatem vestro regali culmini enucleanter proferre. dum nimirum vestra salus nostra est lætitia, & prosperitatis vestræ commoditas, nostra est exultatio. Itaque innotescimus excellentiæ (d) tue, suscepisse nos epistolam directam nobis a *Joanne patriarcha Gradenso*. Vigesima septima enim die octobris mensis ipsa ad nos pervenit epistola, & protinus nec potum nec cibum sumimus, neque nos, neque huius scriptor nostræ apostolicæ relationis, sed eadem hora, eodemque momento ipsam antefati patriarchæ epistolam cum his nostris apostolicis syllabis vobis transmisimus. Itaque valde tristes effecti sumus quoniam (e) assonatas bullas ejusdem epistolæ reperimus, a *Leone archiepiscopo* (f) primitus relecta vobis directæ est; & in hoc comprobare potest excellentissima christianitas ve-

stra, qualis est fraudulenta fides ipsius *Leonis archiepiscopi*. Quia non pro alio præsumsit eandem epistolam primitus referare ac relegere, nisi ut omnia, quæ adscripta sunt, ut certe omnibus manifestum est, adnuntiaret tam *Argifiso duci Beneventano*, quam reliquis nostris vestrisque inimicis. Et dubium non est, cuncta jam præfatis æmulis ab eodem archiepiscopo esse adnuntiata. Nos quidem, veritate testante coram Deo, dicimus pariter & fideliter in vestro permanentes amore, juxta quod inter nos præsentialiter in aula apostolica confirmatum est, ea quæ ad nos perveniunt de præsentium magna cautela vobis studemus (g) denunciare, quia post Deum, & beatum Petrum alibi nostra spes & fiducia non est, nisi in vestra a Deo protecta excellentia. Tu enim, dulcissime magne a Deo illustrate rex, noster cum Deo defensor & protector existis, quia per te sancta Dei ecclesia spiritalis mater tua exaltata, magno exultat gaudio, confidentes cuncta a vobis beato Petro promissa velociter effectui mancipanda.

Sed Deus omnipotens, in cujus manu omnia regna mundi consistunt, sua vos multipliciter foveat gratia, & beatorum apostolorum principum Petri, ac Pauli intercessionibus longo ac prospero senio regni gubernacula possidere, & pariter cum excellentissima filia nostra regina, & amantissimis natis gaudere & cælestia præmiorum cum sanctis perenniter vos faciat adipisci regna. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

E M B O L U M

De Leone archiepiscopo.

Etenim innotescimus excellentissimæ christianitati vestræ, eo quod (b) quando a vestro regali vestigio reversus est *Leo antefatus archiepiscopus*, in magnam superbiam, & tyrannicam elationem pervenit, & nullo modo, sicut antea, nostris apostolicis obtemperare inclinatus est mandatis. & nullum ex (i) *Ravennatibus*, vel *Emilia* pro accipiendis præceptis de diversis actionibus ad nos venire permisit: ita eis indignatus comminatus est, dicens: quod si quis ex eis ad nos venire præsumisset, non potuisset venire. Nam *Pentapolenses* omnes obedientes existentes in nostro apostolico servitio, ad nos prout, sicut tempore prædecessoris nostri domini *Stephani papæ*, properaverunt & præcepta de singulis eorum civitatibus more solito acceperunt. De reliquis vero civitatibus *Emiliæ*, simulque & *Gabello*, (k) qui a nobis ibidem ordinati sunt, ab eo exinde projecti sunt, & alios ex eis in vinculis detinet. At vero de civitatibus *Imulenti*, seu *Bononiensi*, ita profanizat, dicens: quod vestra excellentia ipsas civitates minime beato Petro, & nobis concessit, sed sibi ipse archiepiscopus a vobis fuisse concessas ac traditas asserit, sub sua potestate permanendas. Unde nullum hominem ex eisdem civitatibus ad nos venire permisit, sed ipse ibidem actores, quos voluit,

(a) Idem. Comiatio, & Foro Livii, & Foro Popoli

(b) *Græf. Suonm. xxix.* apud Bar. & Centuriat.(c) *Lamb. efficit studeatis in eo, quod expectabiles usque fuimus vestros suscipiendum missos*

(d) Idem. vestra

(e) Idem. assonatas

(f) Idem. qui primitus

(g) Idem. denuncianda.

(h) Idem. a quando a vestro

(i) Idem. Raviniani

(k) Idem. hi qui

ANNO
CHRISTI
771.

vult, sine nostra auctoritate ordinavit, & in A sua eas detinet potestate. Et non tibi placeat, excellentissime fili, ut tanto despectui hanc apostolicam habeat sedem, non reputans de sua promissione, quam beato Petro, & ejus vicariis jurejurando adhibuit, sed sicut transgressor mandatorum Dei in perjurii reatus incidit. Etenim nos firmiter credimus, & magnam habemus fiduciam, quod omnia, quæ beato Petro per vestram donationem offerenda promissis, adimplere pro magni regni vestri stabilitate, & æterna vobis conferenda retributione, studentis.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Carolum regem directæ per Andream & Anastasium, pro justitia sanctæ Dei ecclesiæ: & de Leone archiepiscopo, qui jam ad præfatum dominum regem (a) properavit.

(a) *Domno excellentissimo filio Carolo regi Francorum & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

Cod. Carol. est
L. I. eodem
numero cum
superiori.

Reverentes ad nos missi nostri, quos ad vestram a Deo illustratam præcellentiam nuper visi sumus direxisse, scilicet Andreas reverendissimus frater noster episcopus, & Anastasius cubicularius, detulerunt nobis honorandos, atque mellissimos benignissimæ christianitatis vestræ apices; quorum series dum nostris recitaretur auribus, liquido cuncta in eis adnexa didicimus. Sed & ipsi præfati vestri missi inde minute nobis omnia, quæ illis a vobis injuncta sunt, detulerunt plenissime, adferentes de vestra benevola puritate, & magnacordis constantia, quam erga beatum Petrum principem apostolorum, & nostram mediocritatem, secundum vestram promissionem habere videmini. Pro quo nimio repleti gaudio, illico extensis palmis ad æthera, omnium creatori domino Deo nostro immensas (c) tulimus grates: impensius pro vestra prosperitate ejus divinam exorantes clementiam, ut confirmet idem Dominus Deus noster hoc ipsum in vestro florigero pectore, quatenus velociorem atque copiosum fructum sancta spiritualis mater vestra Romana nostra ecclesia, caput omnium ecclesiarum Dei, de vestra consequatur promissione.

Sed, bone, dulcissime, atque præcellentissime Fili, Domine mi, a Deo institute magne rex, deprecor & obnixè peto, tamquam præsentatim coram tuis adstantibus obtutibus, cum magna fiducia, ut velociter ea, quæ beato Petro pro magna animæ tuæ mercede, & a Deo protecti regni vestri stabilitate, beato Apostolorum principi Petro, cælorum regni clavigero, per tuam donationem offerenda spopondisti, adimplere jubeas: quatenus idem princeps Apostolorum multo amplius tibi protector & auxiliator apud divinæ majestatis potentiam existat. Plenissime enim satisfactus, præcellentissime regnum, qualis fortissimus ac validus ipse janitor regni cælorum beatus Petrus tuæ existit excellentiæ adjutor, & quomodo ejus sacris interventionibus omnipotens

Dominus Deus noster victoriam tibi tribuit, regnumque Langobardorum tui tradere jussit potestatis ditioni, & in antea magnam habeo fiduciam, quia ejus suffragiis circumvallatus, tuis regalibus vestigiis ceteras barbaras nationes omnipotens Dominus substerneret; quia nos omnino satisfacti sumus, & magnam habemus fiduciam in vestri constantia, celeriter vos omnia perficere, quæ eidem apostolo, apostolorumque principi spopondisti. Optime enim cognoscimus qualis firmitas, & integritatis stabilitas inter nos, Deo auspice, in apostolica aula corroborata est, & scimus cui credimus, & certi sumus.

De eo vero quod innotuistis, ad vos properasse Leonem archiepiscopum, nos quippe, ut testatur veritas, libentissime acceptamus eos, qui ad vestra regalia accelerant vestigia: quoniam una dilectio, una charitas, eademque puritatis affectio inter nos consistit. Et si præfatus archiepiscopus nobis direxisset, ad vestri se præsentiam proficisci, gratuito animo nostrum missum cum eo direxissemus. Itaque præfatus vester missus aliam nobis obtulit præcellentiam vestræ epistolæ, cujus consertam paginam discientes, valde noster lætatus est animus in vestræ mentis benigno proposito, Redemptorem nostrum multipliciter deprecantes, ut longo ac prospero senio, cum magna de hostibus victoria (d) cælestis regni gubernacula pariter cum excellentissima & a Deo protecta filia nostra benignissima, & vere christianissima regina fidelissimaque amatrice beati Petri, dulcissima vero vestra conjuge, atque amantissimis natis, vos perfrui annuat, tribuens vobis, & cælestis regni cum sanctis perenniter possidenda gaudia. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Carolum regem directæ per (e) Gausfridum abbatem, in qua continetur de victoria ipsius prædicti regis, & de episcopis Pisano & Lucano, ut ad proprias sedes atque ecclesias pro sua pietate remeare concederet.

(f) *Domno excellentissimo filio Carolo regi Francorum & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

Reverens a vestris a Deo dilectis regalibus vestigiis præfatus Gausfridus habitator civitatis Pitane, nostrisque præsentatus obtutibus, retulit nobis de immensis victoriis quas vobis omnipotens & Redemptor noster Dominus Deus per intercessionem beati Petri principis apostolorum concedere dignatus est, sed & de vestra prosperitate nos certos in omnibus reddidit. Quo audito, vehementi exultationis lætitia noster in Domino ovans relevatus est animus, & protinus extensis palmis ad æthera, regi regum, & domino dominantium opimas laudes retulimus, enixius deprecantes ineffabilem ejus divinam clementiam, ut & corporis sospitatem, & animæ salutem vobis tribuat, & multipliciter de hostibus victorias tribuat, omnesque barbaras nationes vestris substernat vestigiis.

Et

(a) Lamb. properatus est
(b) Gress. Summ. xxx. apud Baron. & Centuriat.
(c) Lamb. referimus
(d) Idem. præfatus regni
(e) Gress. b. renit. & Centuriator. Ausfridum, in margine Baronius Ausfridum
(f) Idem. Summ. xxvi. Baron. & Cent.

ANNO
CHRISTI
771.Cod. Carol.
c. LV.

ANNO
CHRISTI

Et certe, crede nobis magne christianissime A

rex, bone præcellentissime fili proximam habeto fiduciam, quia dum tu fideli studio in amore ipsius principis apostolorum secundum tuam promissionem permaneris, & cuncta eidem Dei apostolo adimplere studueris, & salus tibi & immensa victoria ab omnipotenti Deo tribuetur indefinenter. Et quidem vos Deum proferimus tellem, cui omnium cordium occulta reſerata exiſtunt, ab illo tempore, die quo ab hac Romana urbe in illas partes profecti eſtis, cotidie momentaneis etiam atque ſingulis horis, omnes noſtri ſacerdotes, ſeu etiam religioſi Dei ſamuli monachi, per univerſa noſtra monaſteria, ſimulque & reliquus populus tam per titulos quam per diaconos trecentos, *Kyrie eleiſon*, extenſis vocibus pro vobis Deo noſtro ad clamandum non ceſſant, flexitque genibus eundem miſericordiſſimum Dominum Deum noſtrum exorantes, ut & veniam delictorum vobis, & maximam proſperitatis lætitiā, etiam & copioſas victorias vobis multipliciter e celo concedat.

Iple (a) retulit nobis ſiquidem Gauſſridus, dum a vobis abſolutus revertus eſt, voluit eum interficere (b) Allo dux. Unde dum vellet ipſe Gauſſredus ad veſtra denuo reverti veſtigia, poſuit exploratores, atque inſidiatores in itinere, qui eum (c) interficerent. Quo cognito apud nos reſugium fecit: & dum ſe petiſſet ad veſtra abſolvi veſtigia, dum jam aderat, tum habuimus Anaſtaſium noſtrum miſſum ad veſtram excellentiam dirigendum, eum ad veſtram præſentiam cum ipſo noſtro miſſo abſolvimus. Quem petimus, ut pro amore beati Petri & noſtra poſtulatione benigne ſuſcipere & proteſtationis atque ſavoris veſtri opem illi importari dignemini, deprecantes & hoc ut (d) maſſas illas, quas ei conceſſiſtis, per veſtram auctoritatis largitatem poſſideat. Sed & hoc nimis quæſumus atque poſtulamus benignitatem tuam, ut episcopos illos, id eſt civitatis Piſanæ, ſeu Lucanæ (e) Regii, ad proprias ſedes atque eccleſias, & plebes eis commiſſas abſolvere jubeatis (f) reverti: quia ita, bone rex, excellentiſſime fili, animæ tuæ expedit, ut ipſi episcopos propriis ſedibus reſtituantur, omneſque Dei eccleſiæ ſuis præſulibus ornatæ conſiſtant, & cunctus Dei populus in magna lætitiā veſtris ſeliſſimis temporibus degere valeat, vobisſque hoc reſpiciat ad æternam mercedem. Nos itaque firmi in veſtra charitate permanentes, ideo ea, quæ pertinere cognoviſimus ad ſalutem animæ tuæ fiducialiter vos ſatagimus (g) deprecari, ut Deus noſter omnipotens, veſtris ſemper placatus exiſtat piis operibus, & copioſam vobis ex hoc in præſenti & futura vita tribuat remunerationem. Incolumem excellentiam veſtram gratia ſuperna cuſtodiat.

Item exemplar epiſtolæ ejusdem papæ ad dominum Carolum regem directæ, in qua continetur de fide, vel conſtantia ipſius apoſtoliſci erga prædictum regem.

(b) *Domno excellentiſſimo filio Carolo regi Francorum & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

REcordari vos credimus, excellentiſſime, & a Deo proteſte fili, & magne rex, quomodo diſpoſuiſtis veſtros prudentiſſimos ac fidelitſſimos miſſos, ut cum noſtris pariter miſſis pergerent ad ſuſcipiendum in integro patrimonio noſtrum Ravenneniſe, quod pro veſtræ animæ mercede, & venia delictorum, B. Petro proteſtori veſtro (i) concedi juſſiſtis. Dum vero noſtri veſtrique illuc pergerent miſſi, inventi ſunt ibidem fidelitſſimi, atque ſeniores teſtes annorum plus minus centum, qui teſtificantes ſuper altare intus eccleſiam ſanctæ Dei genitricis Mariæ, in loco quidem Forobono coram ſanctis (k) evangeliis, & in præſentia fidelitſſimorum ac nobilitſſimorum veſtrorum miſſorum, ſcilicet Itherii, & (l) Magnarii tantummodo veſtri miſſi, abique præſentia noſtrorum miſſorum adfirmantes dixerunt (quod & ipſi veſtri miſſi vobis ſuppliciter, ſicut teſtes illi jurati pateſceſcerunt, referre poſſunt) quomodo (m) antiquitus ipſe B. Petrus, ſanctæque noſtra Romana eccleſia idem detinuit patrimonio, & minime ipſum ſuſcepimus in integro patrimonio, vel noſtris miſſis contraditum eſt, ſicut ipſi teſtes adfirmantes, coram ſanctis Chriſti evangeliis teſtificantes dixerunt.

Sed petimus te, excellentiſſime fili, & magne rex, atque ſpiritalis compater, ut veſtram apprehendere debeant dexteram, & jurantes dicant ipſi veſtri nobilitſſimi, quid de eodem patrimonio Savinenſi B. Petri præviderunt atque cognoverunt. Tellem enim invoco Deum, quia nullorum fines irrationabiliter (n) appeto, ſed ſicut ex antiquitus fuit, ipſum jam factum patrimonio, & id in integro beato Petro apoſtolo conceſſiſtis, ita ſuſcipere optamus, (o) quatenus petimus veſtram præcelſam regalem potentiam, ut pro amore ejusdem Dei apoſtoli, atque noſtro, ipſos jam factos fidelitſſimos veſtros miſſos, aut unum ex illis, cum alia perſona, quæ vobis placuerit, dirigere jubeatis, ut ipſum patrimonio Savinenſi, ſicut cœpiſtis, in integro, juſtitia annuente, nobis contradatur. Quapropter uſque in finem perſeverare debeat veſtra regalis potentia, ſicut idem patrimonio in integro eidem Dei apoſtolo, pro veſtræ animæ mercede, conceſſiſtis atque tradidiſtis: ut hic & in futuro, a Domino Deo noſtro, & ab ipſo clavigero regni cœlorum, retributionem boni operis ſuſcipere mereamini, una cum excellentiſſima filia noſtra domna regina, noſtraque ſpiritali commatre, & veſtra nobilitſſima prole; atque memoriale veſtrum in eccleſia ejusdem Dei apoſtoli opinatiſſime in æternum permaneat.

ANNO
CHRISTI

(a) *Lamb. referuit*
(c) *Lamb. interficeretur*
(f) *Idem. revertendum*
(i) *Lamb. concedere juſſiſtis*
(m) *Lamb. ex antiquitus*
aut aliquid deſſi, cum quo cohereret.
Concil. General. Tom. XII.

(b) *Greeſ. Allonis ſit etiam mentio infra epiſtola L. XV*
(d) *Greeſ. forte maſſos. Lamb. maſas*
(g) *Idem. deprecandum*
(k) *Chriſti evangeliis*
(n) *Idem. indigeo*
(e) *Lamb. & Rhegi*
(h) *Greeſ. Summ. XXV. Bar. & Centur.*
(l) *Greeſ. Monagarii. Centuriar. Machinarii*
(o) *Greeſ. videtur redundare.*

ANNO
CHRISTI
771.

neat. Incolumem excellentiam vestram gratia
superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dom-
num Carolum regem directæ, in qua conti-
netur de Mauricio episcopo, quod Histrien-
ses ei oculos eruisent.

*Domno excellentissimo filio Carolo regi Fran-
corum & Langobardorum, atque patricio
Romanorum Hadrianus papa.*

Cod. Carol.
ca. LVII.

(a) **C**redimus, quod jam ad vestram a Deo pro-
tectam excellentiam aures pervenit de epi-
scopo Mauricio Histriensi, qualiter dum eum
indelem beati Petri & nostrum cognovissent ne-
tandissimi Græci, qui in prædicto ibidem ter-
ritorio residebant Histriensi, & dum per ve-
stram excellentiam dispositus fuit prænomina-
tus Mauricius episcopus, ut pensiones B. Pe-
tri, quæ in superius nominato territorio (b)
jacebant, exigeret, & eas nobis dirigere de-
beret, zelo ducti tam prædicti Græci, quam-
que ipsi Histrienses, ejus oculos eruerint, pro-
ponentes ei, ut quasi ipsum territorium vestre
sublimi excellentiæ tradere debuisset.

Propterea petimus a Deo protectam excel-
lentiam vestram, amantissime fili, & magne
rex, ut jubeas dirigere Marcario duci præci-
piendum, ut jam fatum Mauricium episco-
pum, qui in visione vestre excellentiæ præ-
sentatus est, ut eum in suo episcopio reverti
facias pro vestre animæ mercede, eo quod
ipse jam dictus episcopus nos properavit,
& nos iterum eum direximus ad Marcarium
ducem Forojulensem, ut qualiter a vobis fue-
rit dispositus, ita peragere debeat. Et hoc po-
tius excellentiam vestram, ut per vestrum
congruum dispositum (c) ipsa adprehendatur,
prout salus populi, qui ibidem commoratur,
proveniat. Incolumem excellentiam vestram
gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad (d)
domnum regem directæ, in qua continetur
de transitu Constantini imperatoris & de Ra-
ginaldo duce Clusinz, prælati papa postu-
lans ut ipsum (e) aditum dominus rex ei ha-
bere non permitteret, eo quod multa mala
in Castello Felicitatis indefinenter agere non
desisteret.

(f) *Domno excellentissimo filio Carolo regi Fran-
corum & Langobardorum atque patricio Ro-
manorum Hadrianus papa.*

Cod. Carol.
ca. LX.

Excellentissimæ & a Deo protectæ Christia-
nitati vestre his nostris apostolicis inno-
tescimus apicibus, pervenisse ad nos, nuntiis
præcurrentibus, quod Constantinus imperator
divina evocatione de hac subtrahatur luce.
Sed quia certum non didiceramus, hac de re
vestre a Deo protectæ excellentiæ indicare (g)
distulimus. Nunc vero suggestit nobis sanctis-
simus ac reverendissimus frater noster Step-
hanus Neapolitanæ urbis episcopus, per has syl-

abas ea ipsa nobis (h) intimare, quas & se-
prima die presentis Februarii mensis suscipien-
tes, easque peragrantes, confestim vestro re-
gali culmini significare maturavimus, & pro
magna sublimitatis vestre satisfactione eisdem
affatus infra hæc nostra scripta directæ posuimus.

Interca & hoc vestram præcellentiam, dulcissi-
me & amantissime fili, (i) dirigimus de per-
sido illo, & seminatore zizaniorum, atque in-
stigatore humani generis emulo Reginaldo,
dudum in castello Felicitatis Castaldio, qui
nunc in Clusina civitate dux esse videtur, eo
quod plurima mala per suas iniquas summis-
siones spiritali matri vestre sanctæ Dei eccle-
siæ, & nobis (k) ingerere non desinit, dum
Bonnino ea, quæ beato Petro principi aposto-
lorum a vestra excellentia pro animæ vestre
mercede oblata sunt, per suum iniquum ar-
gumentum abstollere anhelat, & in suo pro-
prio servitio ea habere desiderat. Unde & per
semetipsum cum exercitu in eandem civitatem
nostram Castelli Felicitatis properans, eisdem
Castellanos abstulit; & nequaquam credimus,
benignissime fili, & christianissime rex, quod
pro prædicti Reginaldi ducis exaltatione, mu-
tationem fecisset vestra a Deo corroborata re-
galitas, una cum excellentissima filia nostra
regina, atque dulcissimis natis vestris, vel
cuncto a Deo instituto Francorum exercitu,
nisi pro sustentatione amatricis vestre sanctæ
Dei ecclesiæ, ut in vestro benigno certamine
perenniter permanens eniteret.

Idcirco poscimus, & nimis supplicando infi-
stimus, vestram a Deo illustratam potentiam,
ut ob amorem beati Petri apostoli, nullo mo-
do prænominationem Reginaldum ibidem in Tu-
scis partibus esse permittatis. Sed neque il-
lum ei agere (l) & non vobis hoc durum
pareat pro dilectione qua in invicem compa-
ginati sumus, fiducialiter hoc petere deduci-
mus, & obtinere speramus: eo quod & sub
Desiderii temporibus jurgia, & scandala fre-
quenter (m) seminare non omittebat: sed,
excellentissime fili, ut nos post Deum, (n)
in tuo fortissimo brachio una cum universo
nostro populo speramus, & die, noctuque pro
vestra sospitate, atque victoriis (o) divinam
exoramus clementiam, ita & cælestia tribuat
possidenda. Incolumem excellentiam vestram
gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dom-
num Carolum regem directæ, in qua conti-
netur de camerado, vel trabibus, seu ligna-
mine, quod necesse erat ad ipsam ecclesiam
sancti Petri faciendum & de corpore sancto,
quod (p) Fulgatus petiit.

(q) *Domno excellentissimo filio Carolo regi Fran-
corum & Langobardorum, atque patricio
Romanorum Hadrianus papa.*

Directus a vestigio regalis excellentiæ vestre Cod. Carol.
(r) Deo amabilis diaconus noster, ve. ca. LXI.
ster.

(a) Lamb. Credimus quod jam vestra a Deo protecta excellentia auribus pervenisset
(b) Idem. sepebant, exigeret, ut eas nobis dirigere debuisset, zelo ducti tam prædicti Græci, quamque de
ipsis Histriensibus, ejus oculos
(c) Idem. ducatum
(d) Lamb. ad domnum Carolum
(e) Idem. intimanda
(f) Idem. petendum dirigimus
(g) Idem. concedat, & Lamb. ei agendum, & non vobis hoc durum pareat, sed dilectione, qua invicem
compagati sumus, fiducialiter hoc petendum deducimus
(h) Idem. in tuum fortissimum brachium
(i) Idem. concedendis divinam
(j) Idem. Odo. Lamb. Addo
(k) Idem. ingendum
(l) Idem. seminando
(m) Idem. concedendis divinam
(n) Idem. concedendis divinam
(o) Idem. concedendis divinam
(p) Idem. concedendis divinam
(q) Idem. concedendis divinam

ANNO
CHRISTI
771.

serque fidelis, multa nobis consueta, quæ erant nos, & beatum Petrum apostolorum principem peritis (a) retulit, quatenus omnipotenti Deo, & ejusdem apostolo gratias egimus, indefinenter orantes pro vestra sospitate, atque ampla victoria: Porro, dilectissime atque excellentissime fili, sicut direxistis nobis nostram petitionem adimpleri pro trabibus ad restorationem sanctæ ecclesiæ, poscimus vestram a Deo promotam excellentiam, ut Kalendis Augusti, hic ad limina beati Petri fautoris vestri, si fieri potest, paratæ inveniantur, ut exinde sempiterna memoria vestra & hic & in futuro permaneat. De *Camarado* autem, quod est (b) *hypocortosa* ad renovandum in basilica beati Petri apostoli nutritoris vestri, prius nobis unum dirigite magistrum, qui considerare debeat ipsum lignamen, quod ibidem necesse fuerit, ut sicut antiquitus fuit, ita valeat renovari. Tunc per vestræ regalis præcellentis jussionem dirigatur ipse magister in partibus Spoleti (c) & demandationem ibidem de ipso faciat lignamine, (d) quod in prædicto *hypocortosa*, hoc est *Camarado*, necesse fuerit, quia in nostris finibus tale lignamen minime reperitur. Et pro hoc sanctissimus frater noster Vvulcharius archiepiscopus nunc minime fatigetur venire, dum ipsum lignamen per semetipsum siccetur, quia dum viride est, non audemus exinde opera qualiacumque facere.

Præfatus autem (e) Addo Deo amabilis diaconus, olim dum cum fratre nostro Fulrado, Deo amabili, religioso abbate, & presbytero huc venisset, petiit nos, ut ei corpus sanctum tribueremus. Sed nos, sicut jamdudum vobis direximus, per revelationem territi, nullo modo audemus ex ipsis sanctorum corporibus (f) amplius quid exagnare. Sed si vestra voluntas fuerit in corpore beati Candi martyris, quod apud Vvulcharium fratrem nostrum archiepiscopum rejacet, si mutatum non est, sed ipsum est quod sanctæ recordationis prædecessor noster dominus Paulus papa concesserat dudum Aciulfo presbytero, una vobiscum ipsum illi concedimus sanctum corpus, quia per concilium, & fide dignas personas testimonium reddentes, ejus locum atque ecclesiā reperimus; unde jam a fato domino Paulo papa ipsum sanctum corpus apud jam dictum Aciulsum presbyterum concessum est.

De partibus autem Neapolitanis, sicut cum nefandissimis Græcis seu Beneventanis (g) conciliant, qualiter vobis insinuantes per nostras apostolicas syllabas direximus, omnia minutius in ore posuimus (h) fidelissimi vestri missi, scilicet Addoni diacono, quod vobis enucleatius, simulque per ordinem enarrare debeat, ut sicut semper, & nunc per vestram a Deo confirmatam regalem potentiam sancta ecclesiā exaltata (i) triumphet in ampliato honore, una cum spiritali filia nostra regina, seu præcellentissima vestra prole, (k) a terreno regno fulgentes in perpetuum cum sanctis omnibus regnare mereamini. Incolu-

Amem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, pro exaltatione sanctæ ecclesiæ, & de orationibus ipsius apostolici.

(l) *Domno excellentissimo filio Carolo regi Francorum & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

Mellissum & a Deo protectum tuæ excellentiæ, benignissime fili, honorabiles suscepimus syllabas, (m) quibus & cum nimio amore liquido informati sumus. Sed omnipotens, clemens & misericors Deus, in cujus manu cor excellentiæ tuæ, bonæ & Deo imitabilis fili, regitur, corroboret cor & mentem tuam, & brachium suæ potentie tibi extendat. Nos quidem die noctuque nunquam desistimus cum sacerdotibus, cunctoque christiano populo, in confessione beati Petri principis apostolorum, suppliciter exorare, ut una cum excellentissima filia nostra regina, & præcellentissima vestra nobilissima prole, victorem te super omnes barbaras nationes faciat, quatenus omnes sub tuo brachio humiliati vestigia pedum tuorum prorsus osculentur, & ecclesiā Dei a vestra a Deo instituta regali potentia (n) mirum exaltetur. Nunquam enim credimus, quod semel pollicitus es super venerabile corpus B. Petri clavigeri regni celorum, ut quolibet falsa potestas, seu principatus poterit tuam firmissimam excellentiam segregare a charitate & amore, quem a cunabulis tuis B. Petro principi apostolorum habuisti, sed in ea fide & dilectione, simulque & promissione te confidimus permanere, in qua & nos firmi & stabiles, quod facie ad faciem polliciti sumus, Domino præsidente, & beato Petro principe apostolorum mediante, usque in finem manemus. Unde omnipotens, pius & misericors Deus longo ac prospero senio una cum præcellentissima filia nostra regina, & nobilissima sobole regni gubernacula faciat perfrui, & vitam æternam vobis tribuat possidendam. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continetur quod Neapolitani cum Græcis civitatem Terracinensem invasissent.

(o) *Domno excellentissimo filio Carolo regi Francorum & Langobardorum atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

Nullum plus credimus victoriosissimæ regalis excellentiæ vestræ uti præsidium (p) quam quod erga beatum Petrum Apostolorum principem, & pro ejus sanctæ ecclesiæ exaltatione, sicut cœpistis, usque in finem (q) decertari, quatenus salutes triumphatoris.

(a) Lamb. retulit (b) Idem. hypocortosa (c) Græf. forte de mandatione
(d) Lamb. quod in prædicta hypocortosa (e) Græf. Oddo (f) Lamb. amplius exagnare
(g) Idem & Græf. conciliant (h) Lamb. fidelissimo vestro misso (i) Idem. triumphet
& vos in ampliato honore, una cum spiritali filia nostra (k) Idem. in terreno
(l) Græf. Summ. XIX. Barone ibidem (m) Lamb. quas & cum (n) Græf. forte nimium
(o) Græf. Summ. XVII. Barone & Genturiat. principium corruptum est. (p) Lamb. quam nos
eo quod erga (q) Idem. decertare non cessat. Quatenus salutes triumphatoris vestram
benivolentiam vestram

ritum erga vos benivolentia vestra per hos nostros affatus enucleatus vobis de partibus istis insinuamus, qualiter nefandissimi Neapolitani (a) & Deo odibiles Græci, præbente malignum consilium Arighis duce Beneventano, subito venientes, Terracinensem civitatem, quam servitio beati Petri apostolorum principis & vestro atque nostro antea subjugavimus, nunc autem in valido consilio, iterum ipsi jam sati nefandissimi Neapolitani cum perversis Græcis invasi sunt. Nos quidem sine vestro consilio nullatenus ibidem dirigere volumus. Sed poscimus vestram a Deo promotam regalem excellentiam, ut sicut solita est, pro amore beati Petri clavigeri regni celorum, disponere debeat, & celeriter nobis (b) Vulsinum dirigere, ut hic apud nos Kalendis Augusti paratus esse festinet, atque talem eidem mandationem facere jubeatis, ut cum omnibus Tulsanis, seu Spoletanis atque cum ipsis nefandissimis Beneventanis in servitio vestro pariterque nostro ad (c) recolligendam ipsam civitatem Terracinensem adveniant, simulque Domino annuente ad expugnandum Cajetam seu Neapolim, nostrum recolligentes patrimonium, quod ibidem in territorio Neapolitano ponitur, occurrant, ut eos in omnibus subjugantes, sub vestra atque nostra sint ditione.

Placitum quidem (d) cum ipsi fallaces Neapolitani per missum eorum, nomine Petrum, in festum sanctum Pasche habuimus, patrimonium nos beati Petri apostoli, quod ibidem in Neapoli ponitur, exquirentes, & in vestro servitio eos subjugare desiderantes: ut quindecim obsides ex nobilissimis eorum filiis nobis dantes ipsam civitatem Terracinensem illi colligerent, sub ea videlicet ratione, ut essent ad patricium eorum in Sicilia, & si nostrum patrimonium reddere voluissent, ipsam civitatem & obsides reciperent. Sed nos sine vestro consilio neque obsides, neque ipsam civitatem reddere habuimus, eo quod pro vestro servitio ipsos obsides apprehendere cupiebamus; quia eorum malignum consilium aliud non est, nisi una cum infidelissimo (e) Arighi duce Beneventano tractantes, & quotidie missos nefandissimi patricii Siciliæ, ipso Arighi suscipiente, impedimentum jam tatus Arighus solus fecit, ut minime nos obsides a jam dictis Neapolitanis recipere mus: quia quotidie ad istam perditionem filium nefandissimi Desiderii dudum, nec dicendi regis Langobardorum, expectat, ut una cum ipso pro vobis nos expugnent. Sed hoc petimus vestram a Deo promotam excellentiam, ut nulla qualivis persona vobis pro hoc impedire valeat, pro amore beati Petri & nostro; quia nullo modo potest eos sinere, ut vobiscum pariter ab illis derideamur, quia nostra virtus atque gloria una cum beato Petro apostolorum principe vos estis. Nos quidem pro nihilo (f) deputamus ipsam civitatem Terracinensem, sed, ut non per illum vitium incurrat, (g) ut infideles Beneventani, sicut desiderant, locum inveniunt, a vestra subtrahantur fide. Idcirco ista vobis insinuantes

dirigimus, ut per vestrum adminiculum, sicut sati sumus, ecclesias protectoris vestri beati Petri apostoli exaltata, laus vestra, atque victoria in universo mundo sonetur, & in perpetuum una cum excellentissima filia nostra regina (h) atque præcellentissimis vestris suboles, cum sanctis omnibus regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continetur de venundatione mancipiorum genti paganæ Saracenorum factæ, & prædictus papa excusans, Romanos nunquam tale scelus perpetrasse, sed a Langobardis & Græcis eos traditos esse dicit.

(i) Domino excellentissimo filio Carolo regi Francorum, & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

Insignis præconii vestra a Deo fundatæ regalis potentia syllabas suscepimus, & Deo omnipotenti gratias egimus, qui nos certos reddidit de solpitate a Deo protecti regni vestri, simul & de spiritali filia nostra regina dulcissima vestra (k) conjuge & prole (l) & pro cunctis episcopis, diversis sacerdotibus, senatu, & universo a Deo conservato populo Francorum. Cognitor enim & scrutator cordium & renum Deus noster, quia & sincere, sine qualibet occasione, in vestra melliflua regalis potentia permanemus charitate, & deprecamur Dei omnipotentis clementiam cum nostris episcopis, sacerdotibus, clero, atque senatu & universo nostro populo, ut vobis indefinenter victorias tribuat, & vestrum dilatet regnum ad exaltationem spiritalis matris vestrae sanctæ Dei Romanæ ecclesiæ, & salutem populi nobis a Deo commissi, quia vestra exaltatio nostra est lætitia, & desideramus & cupimus quæ bona sunt atque prospera de vestro a Deo protecto regno, & omnium Francorum salutaria addiscere, quia nos post Deum in alio fiducia non habemus, nisi in vestro fortissimo brachio. Et sicut prædecessor noster dominus Stephanus papa, bonam habuit fiduciam in genitore vestro sanctæ recordationis domno Pipino rege, ita & nos multo amplius in vestro fortissimo regno confidimus & certi permanemus.

(m) Reperimus etiam in ipsis vestris mellifluis apicibus de venalitate mancipiorum, quasi per nostros Romanos venundati fuissent Genti nefandæ Saracenorum. Sed nunquam, quod absit, in tale declinavimus scelus, aut per nostram voluntatem (n) factum fuit, sed in litioraria Langobardorum semper navigaverunt, nec dicendi Græci, & exinde emebant ipsam familiam & amicitiam cum ipsis Langobardis fecerunt, & per eosdem Langobardos ipsa suscipiebant mancipia. In quibus & direximus exinde Alloni duci, (o) ut præpararet plura navigia, & comprehenderet jam dictos Græcos,

(a) Idem. una cum Deo odibiles Græci.

(d) Græci. & Langob. cum ipsis fallacibus.

(f) Langob. reputamus.

(i) Græci. Summ. XVI. Ratione & Centuriat.

(j) Græci. videtur aliquid deesse pertinet ad suas preces pro Carolo, & universi regni fratribus.

(m) Langob. Reperimus enim in ipsis vestris mellifluis apicibus pro venalitate mancipiorum, ut quasi per nostros Romanos venundati fuissent in gentem nec dicendam Saracenorum.

(o) Idem. ut præparare debuisset plura navigia.

(b) Idem. Vulsinum.

(e) Græci. Arighi, & Langob. Arighi, & sic alibi.

(g) Idem. & infideles.

(h) Idem. atque præcellentissima vestra subole.

(k) Langob. conjuge prole etiam & pro cunctis.

(l) Idem. atque præcellentissima vestra subole.

(n) Idem. factum fuisset.

ANNO
CHRISTI
711ANNO
CHRISTI
711

cos, & naves eorum incendio concremaret. Sed noluit nostris obtemperare mandatis, quia nos nec navigia habemus, nec nautas, qui eos comorehendere potuissent. Tamen in quantum voluimus, Domino proferimus teste, quia magnum exinde habuimus certamen, cupientes hoc ipsum scelus vetare, qui & naves Græcorum gentis in portu civitatis nostræ Centumcellensium comburi fecimus, & ipsos Græcos in carcere per multa tempora detinuimus. Sed a Langobardis, ut præfati sumus, multa familia venundata (a) fuit, dum famis inopia eos constringebat, quia alii ex ejusdem Langobardis propria virtute in navigia Græcorum ascendebant, dum nullam habebant spem vivendi.

De sacerdotibus autem nostris, quod vobis B falso & contra Deum & animam eorum, suggerere ausi sunt, mentita est iniquitas sibi, & nulla est, Domino annuente, in nostris sacerdotibus pollutio, nec talia credere debet vestra sublimitas. Dum vero, Domino cooperante, per intercessionem sanctæ semper virginis Mariæ Dominæ nostræ, & beati Petri apostolorum principis, in vinculo charitatis atque dilectionis nos adnectere dignatus est, nunc vero querunt æmuli nostri, qui semper zizania seminaverunt, aliquam illis Deo contrario inter partes malitiam seminare. Sed Domino auxiliante, per intercessionem beati Petri apostoli, prævalere minime habebunt, quia nos cum Domini virtute talem in vestro regali culmine habemus fiduciam: dicit enim psalmista: (b) *Disperdat Dominus omnia labia dolosa, & linguam maliloquam*: qui talia nobis inaudita mala suggerunt, & crimina in nostris sacerdotibus ponunt. Deus auctor noster sum protectionis dextera vos conservare dignetur ad exaltationem sanctæ Dei Romanæ ecclesiæ. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Carolum regem directæ, in qua continetur de trabibus majoribus ad ecclesias (c) restaurandas, quas dominus rex ei dare præceperat: & ipsos actores negligentes nihil exinde, sicut eis a dicto rege injunctum fuerat, fecisse dicit, & de stannum ad ipsam ecclesiam sancti Petri (d) recooperiendam.

(e) *Domno excellentissimo filio, nostro spiritali compatri, Carolo regi Francorum, & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

Cod. Carol.
88 LXVI.

Sæpe a Deo protectæ regali potentie poscentes direximus, ut pro mercede animæ vestræ trabes majores ad ecclesias Dei restaurandas, per vestrum regale præsidium emittere juberetis, & nullum ab illis, quibus præceptum est, suscepimus effectum, quatenus & ipsæ ecclesiæ in quibus nobis trabes majores necessariae sunt ex parte ruerunt, & alias ruere conspicimus, & ipsas trabes præstolantes, (f) quid agendum nescimus; & pro hoc in magna tristitia degentes existimus. Quapropter obnixè vestram triumphatorissimam excellentiam poscentes quæsumus, ut nulla deinceps eveniat

Amora, sed per vestrum a Deo protectum regale dispositum nobis ipsas trabes majores celerius emittere præcipiatis: ut nullo modo quemlibet neglectum ponere audeant, quia (g) confidentes prorsus existimus, quantæ Dei ecclesiæ ex ipsis trabibus restauratæ fuerint, in vestrum sempiternum memoriale, seu domus reginæ, vestræque nobilissimæ subolis restaurantur. Quapropter poscimus ut vestrum proprium idoneum missum dirigere jubeatis, qui ipsos actores, qui pro jam dictis trabibus neglectum ponere ausi sunt, distringere debeat, ut ipse nobis eas tradere per vestrum dispositum studeat, ut exinde magnam, ut sati sumus, recipere valeatis mercedem.

Porro & hoc vestræ regali potentie innotescimus, quia (h) Arichis Beneventanus dux justitias de hominibus suis querens, (i) exercitum duxit super Amalphitanos ducatus Neapolitani, & undique eos circumvallans, incendit omnes possessiones eorum, atque habitacula foris posita. Quo audito, Neapolitani direxerunt in adiutorium ipsorum plures (k) homines, qui vincentes eos, interfecerunt plurimam multitudinem ducatus Beneventani. Unde cum cæteros (l) plures, tum optimates captivos apud se habent. Quod in his vero partibus adum est, vobis enucleatius enunciare festinavimus.

Simili modo & hoc recordari credimus vestram a Deo promotam præcellentiam, qualiter pro amore beati Petri clavigeri regni cælorum, & ejusdem ecclesiæ restorationis, pro ipsius aulæ recto, vestra excellentia nobis est pollicita dirigere stani libras mille. Simili modo & Itherius vester fidelissimus per vestrum eximium dispositum, similiter alias mille libras dirigere promisit. Pro quo poscentes petimus vestram regalem præcellentiam, ut ipsum stannum nobis per vestrum bonum dispositum dirigere jubeatis, quia ipsa ecclesia fautoris vestri beati Petri (m) tempore verno ab aquis nimis invaluit, & unde ejus aulæ rectum restauremus, minime habemus. Sed obnixè petimus, ut per comites vestros, qui in Italia sunt actores, ipsum jam dictum stannum dirigere jubeatis, per unumquemque comitem libras centum, ut dignam pro hoc ab ipso Dei apostolo retributionem suscipere mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Carolum regem directæ, in qua continetur de (n) motivo, atque marmore palatii (o) Ravennatæ civitatis. Prædictus papa domui regis ditioni, vel quicquid exinde facere voluisset, libenti animo se tribuere dicit.

(p) *Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum, & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

Præfulgidos atque nectareos regalis potentie vestræ per (q) Aruinum ducem suscepimus

Cod. Carol.
88 LXVII

(a) Idem. sunt (b) Græf. psal. (c) Lamb. instaurandum (d) Idem. recooperiendum
(e) Græf. Baronia ibidem Summ. XV. (f) Lamb. quid agere (g) Idem. freti prorsus
(h) Idem. Arigh. (i) Idem. exercitavit (k) Idem. homines & exsurgentes super eos
(l) Idem. plures exinde optimates. (m) Idem. tempus verno ab aquis nimis invaluit... restaurare
(n) Græf. motivo (o) Lamb. Ravennatis ecclesia (p) Græf. Summ. XII. Bar. & Cent.
(q) Lamb. per Aruinum suscepimus

ANNO
CHRISTI
771.

mus apices, in quibus referebatur, quod palatii Ravennatis civitatis inusita atque marmora, ceteraque exempla tam in strato quam in parietibus sua vobis (a) tribueremus. Nos quippe libenti animo, & puro corde cum nimio amore vestram excellentiam, tribuimus effectum, & tam marmora quamque mosaicum, ceteraque exempli de eodem palatio vobis concedimus (b) auferenda, quia per vestra laboriosa regalia certamina (c) multis bonis fautoris vestri beati Petri clavigeri regni celorum ecclesia cotidie fruitur, quatenus merces vestra copiosa adscribatur in calis.

Suscipimus etiam per eundem Aruinum equum utilem unum a vobis directum. Alius autem qui cum ipso directus est, defunctus in ipso itinere mortuus est. Unde ob vestram memoriam maximam referimus grates. Sed secundum nostrum amorem, quem ex intimo corde erga vestrum habemus præfulgidum regnum tales nobis famosissimos emittite equos, qui ad nostram sessionem facere debeant, in ossibus atque plenitudine carnis decoratos, qui dum in omnibus aspectibus laudabiles (d) existunt, vestrum præfulgidum triumphis laudare valeant nomen. Et pro huiusmodi re, sicut soliti estis, dignam ab ipso Dei apostolo suscipere valeatis retributionem, ut unam cum nobilissima regina, vestraque nobilissima prole, in hoc mundo regnantes, in ætheriis arcibus vitam æternam adipisci mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Carolum regem directæ, in qua continentur gratiarum actiones pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ, & de territorio Savinense, quemadmodum prædictus rex sancto Petro pollicitus fuerat, quod in integro contradere juberet.

(e) Domino excellentissimo filio, nostroque spirituali compatri, Carolo regi Francorum, & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

Cod. Carol.
LXVIII.

Ad referendum præcellentissimæ regalis potentie vestræ beneficiis gratias, mens humana, ut reor, fieri non potest, de tantis laboriosis certaminibus, quæ erga fautorem vestrum beatum Petrum apostolorum principem, & nos geritis (g) cotidie bonitas suffragia, quatenus ab ipso Dei apostolo dignam retributionem & hic & in futuro vestra (h) proteclissima excellentia proculdubio credat habere.

Euntes autem apud Savinense territorium nostri, vestrique fidelissimi missi, videlicet Itherius venerabilis abbas, seu Maginarius religiosus capellanus, sicut per vestrum bonum dispositum, voluerunt nobis contradere in integro jam fatum Savinense territorium, & minime potuerunt, mittentes varias occasiones perversi & iniqui homines. Tamen & ipsi jam sati fidelissimi mihi omnia vobis subtiliter vice no-

stra referre possunt. Quapropter vestra a Deo protecta regali potentia reverendissimum missum nostrum Stephanum, dudum sacellarium, direximus suggerendum, ut pro mercede animæ vestræ, sicut cepistis, ita in integro (i) jam lato territorio Savinense, regni celorum clavigero contradere jubeatis; (k) ut ipse Dei apostolus pro vestra a Deo promota regali præcellencia præcipue suffragans, cum sanctis omnibus regnare mereamini. Quatenus pro ejusdem Dei apostoli amore, & mercedis animæ vestræ, unum e duobus jam satis missis cum præfato Stephano missis nostris, nobis dirigere jubeatis, ut sicut ex antiquitus fuit, & in veritate jam sati vestri fideles missi satisfacti sunt in integro (l) nobis contradere præcipiatis, & signa inter partes constituentes, ut sine qualibet contentione aut controversia maneamus, ut opinatissima vestra memoria pro hoc in celestibus regnis maneat ampliata. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dominum Carolum regem directæ, in qua continentur gratiarum actiones pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ, & de territorio Savinense, quemadmodum prædictus rex sancto Petro pollicitus fuerat, quod in integro contradere juberet.

(m) Domino excellentissimo filio, nostroque spirituali compatri, Carolo regi Francorum, & Langobardorum atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

Beatus David rex & propheta spiritu Sancto repletus pro futuri regni vestri erga beatum Petrum Apostolorum principem sanctam ecclesiam benevolentiam, dignaque solatia ac splendidissima rutilantia orans, canit & dicit:

(n) Manda, Domine, virtutem tuam. Confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis a templo sancto tuo, quod est in Hierusalem. Tibi offerunt reges munera. Ex quibus muneribus ditata spiritualis mater vestra sancta catholica & apostolica Romana ecclesia per vestra a Deo protecta laboriosa certamina relevata exultat, a templo beati Petri, fautoris vestri. Confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis, crebro orantibus in vobis triumphum, & mandat cotidie virtutem suam per beatum Petrum apostolorum principem, vobis subjiciens omnes barbaras nationes, dilatans atque amplius exaltans in toto orbe terrarum vestrum splendidissimum regnum. Et quoniam non valet linguæ nostræ ferculum, ut dignum est, de vestro præcelso, mihi que dulcissimo amore explicare, apostolica voce proclamamus, dicentes: (o) multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis, novissime diebus istis, per unigeniti sui magnificæ operationis virtutem ostendit magnalis in orbe terrarum, donans vobis per beatum Petrum clavigerum regni celorum victorias, (p) quas dextra Dei cooperante, & protegente, multis documentis de vestris allatis munc-

(a) Idem. tribuimus. (b) Idem. abstollendum. (c) Idem. multa bona fautoris
(d) Idem. existere valebant. niteant nomen. (e) Græf. Summ. XIII. Bar. & Centuriat.
(f) Græf. Summ. XIII. Bar. & Centuriat. (g) Lamb. cotidie, quatenus per hac bonitatis suffra-
gia ab ipso &c. Græf. hoc depravata sunt. (h) Lamb. præcellissima
(i) Idem & Græf. jam fatum territorium. (k) Lamb. ut ipso Dei apostolo. suffragante, cum
(l) Idem. nobis cum contradere. (m) Græf. Summ. XIV. Bar. & Centuriat.
(n) Idem. psalmo LXVII. (o) Idem ad Hebræos epist. Paulus cap. I. (p) Idem & Lamb. quibus

ANNO
CHRISTI
774

muneribus, ecclesia beati Petri, enituit, tam de A civitatibus, quam de diversis territoriis sub integritate eidem Dei apostolo a vobis (a) offeritis. Et ideo poscentes vestram a Deo promotam regalem clementiam petimus, ut sicut a vestra præcellissima excellentia beato Petro nutritori vestro, pro luminariorum concinnationibus, atque alimoniis pauperum, Savinente territorum sub integritate concessum est, ita id tradere integrum eidem Dei apostolo, præsidante vestro præcellentissimo annis, dignemini. Quicquid enim regni celorum Janitori beato Petro apostolo adfertis, in sempiterna memoria pro vobis, simulque & præcellentissima filia nostra & spiritali commatre domna regina, & pro vestris nobilissimis atque excellentissimis natis, nec non & pro omni Christo dilecta genealogia vestra sacrificium purissimum atque holocaustum divine suavitate odore fragrante in ara vestri pectoris ejus invisibili majestati mactatis, & pro tam magna vobis concessa a Deo super omnes reges per beatum Petrum gratia, nullus sit de adversariis, qui vestro mellifluis cordi suadere valeat, ab amore beati Petri apostoli protectoris vestri, seu a nostra dilectione, quam usque optantes (b) permanemus, ut non deficiat laus vestra per totum orbem terrarum de ore hominum, victorias vobis a Deo concessas prædicantium, ac diffamantium.

Magnopere enim direximus vestre regali potentie fidelissimos missos nostros, videlicet dilectissimum filium nostrum Agathonem diaconum seu Theodorum eminentissimum consulem & ducem, nostrumque nepotem, qui vice nostra vobis enucleatius, sicut ejus in ore posuimus, poscentes suggerant. Quos petimus pro amore beati Petri apostoli, benigne cum nimio amore eos suscipere, & illis pro causis beati Petri principis Apostolorum, vestre a Deo protectæ regali potentie suggerentibus dignemini obaudire preces, ut dum a vobis remeaverint, & nobis vestram renuntiaverint prosperitatem, referentes simul de causis ejusdem Dei apostoli effectum, & noster pro hoc relevatus fuerit animus, digne valeamus cum propheta psallentes orare: (c) Domine saluum fac regem, & exaudi nos in die qua invocaverimus te. Omnipotens itaque Deus, in vobis gratiam suam, quam cepit, perficiat atque vitam vestram una cum præcellentissima filia nostra, & spiritali commatre, domna regina, vestraque nobilissima prole, & hic per multorum annorum circula extendat: simul gubernacula annuatim ampliori culmine victoriis perfui & post longa tempora, senioque (d) profecto, in celestis vos patriæ congregationem recipiat, ut ibidem sine fine regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

(e) Perioche hujus epistolæ in ms. codicem nulla est. Ex Baronio igitur accipe istud summarium. „Carolus per Georgium episcopum „papæ de suis certaminibus & laboribus pro „beato Petro susceptis indicaverat. Quare „Hadrianus ipsi gratias maximas agit, commendans ipsi Georgium episcopum.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali Carolo regi Francorum & Langobardorum atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

ANNO
CHRISTI
774

Omnipotens Deus repertor omnium, in cuius manu sunt omnia jura regnorum, repens secundum cor suum vestram excellentissimam regalem potentiam, ipse eam ad magnam consolationem atque exaltationem spiritalis matris vestre sanctæ catholicæ atque apostolicæ concessis ecclesiis, quem vice apostolica poscimus, præmia vobis vitæ donari æternæ. Quapropter suscipientes Georgium reverentissimum & sanctissimum episcopum nostrum a vestra triumphatissima præcellentia, tanta bona de vestro laborioso certamine, atque beneficiis, quæ erga beatum Petrum clavigerum regni celorum & nos geritis, denuntiavit. Quæ si enucleatius exarare voluissemus, nullus ori nostro sufficeret sermo, ut opinor; sed ipse princeps apostolorum fautor vester beatus Petrus, pro cuius amore hæc omnia geritis, ipse vestrum protecat, atque in omnibus dirigat in triumphis regnum.

(f) Verum fidelem ipsum reverentissimum, & sanctissimum præfatum episcopum, vestrum nostrumque reperientes, nimis eum vobis commendari poscimus, ut secundum suam certam fidem atque dilectionem, quam erga vos & nos gerit, ita consolatus, prorsusque totus, nobis poscentibus, a vestra præfulgida regali potentia per se (g) clamare, ut dum per (h) vestram suggestionem, vestram ampliata super se præcipuam habuerit undique benivolentiam, quietus pro vobis valeat fundere preces, nosque in confessione beati Petri apostolorum principis (i) solitas orationes enixius pro vobis fundentes, super omnes barbaras nationes viatores inveniamini, atque una cum præcellentissima filia nostra, & spiritali commatre domna regina, vestraque nobilissima subole, regni gubernacula (k) in ævum fruentes, in ætheriis arcibus cum sanctis omnibus regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

(l) Indicat quomodo contentionem monachorum ad se missorum composuerit. Et quod Potho abbas cum decem monachis ad Carolum regem proficisci voluerit, ut ibidem quoque de objectis criminibus se purgaret.

(m) Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri Carolo regi Francorum, & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

Præcellas ac a Deo inspiratas per reverentissimum ac sanctissimum Possessorem archiepiscopum, fidelissimum missum vestrum, sagacissimas syllabas suscipientes, valde in his noster relevatus est animus, regales triumphos in eis atque sospitates reperientes. Et pro hoc magnas omnipotenti Deo (n) tulimus grates, in aula fautoris vestri beati Petri apostoli divi-

Cod. Carol.
LXX.Cod. Carol.
LXXII.

(a) Græf. oblatio.

(d) Idem. provento. Lamb. profecto.

(e) Idem. solite.

(f) Idem. Verum quippe.

(g) Idem. la ara.

(h) Idem. Summa XL. Baronio, & Centuriatoribus.

(b) Idem. permanemus recedere, ut non

(c) Idem. Verba sunt Græfieri, qui huiusmodi titulum præ-

(d) Idem. Verum quippe.

(e) Idem. la ara.

(f) Idem. Summa XL. Baronio, & Centuriatoribus.

(g) Idem. la ara.

(h) Idem. Summa XL. Baronio, & Centuriatoribus.

(i) Græf. psalmo XIX.

(j) Idem. Verba sunt Græfieri, qui huiusmodi titulum præ-

(k) Idem. Verum quippe.

(l) Idem. la ara.

(m) Idem. Summa XL. Baronio, & Centuriatoribus.

(n) Idem. la ara.

(o) Idem. Summa XL. Baronio, & Centuriatoribus.

ANNO
CHRISTI
771.

nam exorantes clementiam. Referebatur quippe in ipsis vestris regalibus apicibus, quia causa vestra nostra sit, & nostra vestra. In hoc vero freti existimus, quia divina inspiratione veritas hæc proculdubio a vobis exarata prorsus omnibus manifesta ac certa splendescit. (a) Et quoad nostrum iudicium canonice simulque regulariter contentiones inter monachos venerabilis monasterii sancti Vincentii & abbates ejusdem monasterii, scilicet Autbertum & Pothonem, discenti atque examinari vestra direxit præcellens excellentia. Ipse quippe præfatus (b) Autbertus abbas, dum callem itineris peragraret, repentina morte occupatus, minime nostris apostolicis valuit se manifestare præsentis.

Quapropter convenientes plures ex primatibus monachis cum præfato Pothone abbate ipsorum, adfuerunt omnes pariter in conspectu apostolici decreti nostri. Qui residentes una cum reverendissimo & sacratissimo Possessore archiepiscopo, seu Ansoaldo abbate venerabilis monasterii sancti Petri, pariter Aquilino abbate (c) deva regio, atque Raginbaldo abbate venerabilis monasterii sanctæ Dei Genitricis, simulque Gualtero abbate venerabilis monasterii sancti Petri, Hiltibrando duce Taciperto, & Grandulo, simulque nostris adstantibus servitis, Theophylacto bibliothecario, Stephano sacellario, Campulo natario, Theodoro duce, & ceteris pluribus. Et dum ingressus fuisset Rodigausus ejusdem monasterii monachus, referebat adversus eundem Pothonem abbatem testimonium dicens: Domine, dum cursum bonæ fide expiessimus, & secundum consuetudinem pro regis incolumitate, etiamque prole prophetarum decantaremus psalmum, videlicet: (d) Deus in nomine tuo saluum me fac, subito surrexit abbas, & palere novit. Hæc referebat quia, pariter peragrantes, cepit abbas dicere quid tibi videtur de hac causa, quia unde expectavi signum videre, & minime vidi. Tunc ego respondi: Deus omnipotens benigniter corripuit, & faciat nos incolumes reverti, quis non sunt tanta nostra merita, ut taliter agnosceremur. Et dixi mihi abbas iterum, quia si mihi non fuisset pro monasterio & Terra Beneventana, talem eum habuissim, sicut unum canem. Et iterum adversus eum addidit, quia tanti ex Francis remanissent, quantos ego in barnero (e) crediderim valeo.

Et dum a nobis sciscitatus fuisset præfatus Potho abbas, si ita esset, cum nimia satisfactione respondit, dicens: quia semper congregatione nostra pro eius excellentia, simulque pro ipsius prole, proculdubio in monasterio placuit. Sed dum in opera essem (f) cum ipso & ceteris infantibus, expleta oratione, prostrati in terra instantes placerent: Deus in nomine tuo saluum me fac, subito surrexit pro opera, qua ad utilitatem ipsius monasterii fiebat. (g) De itineris vero collocazione, nullo modo ad injuriam ejus regalis excellentie quocquam locutus sum, nisi factus sum: quod si pro monasterii desertione, seu terra illa mihi non fuisset, omnino in talem peregre habuissim locum, nec nominem curavissim. Por-

ro de Francis quod factus est, nullo modo talis (h) protuli, aut ex meo exivit ore. (i) Sed cum talis ex omni parte mihi opponit, & a nobis interrogatus fuisset prænominatus Rodigausus, si hæc alii cum eo audissent, tunc affirmavit, quia solus esset, & nullus secum alius audisset. Tunc plures ex ipsis priores monachi asseruerunt testimonio pro ipso Rodigauso, dicentes: quia in stupro captus cum propria nepte sua, ex presbytero monachus effectus est, & tale crimen adversus abbatem nostrum imponere minime valebit, quia a sacris canonibus respuitur.

Et introducti sunt alii tres monachi, qui cum Hiltibrando duce venerunt, & cum Autberto abbate (k), morati erant adferentes adversus Pothonem abbatem. Quia nos cupientes (l) ad excellentissimum regem peragrate, a custodia comprehensi sumus & in carcerem missi. Ad hæc respondit antedictus abbas. Veritas est, quia custodes habui (m) in ponte non ut eos, qui ad regem irent, decederent. Sed eos, qui suam regulam relinquunt, & ad suum vomitum in seculo, peccato imminente, revertunt, eos carereprehendere jussi. Et tunc, quando dicunt, ibidem minime fui sed (n) ad magnum regem iter carpebam.

Tunc nos liquidus pertractantes, & sacrorum canonum instituta inquirentes, reperimus in concilio Calcedonensi cap. 18. confirmante/ita. Conjuraciones & conspiraciones crimen, & ab exteris est legibus prohibitum: multo magis hoc in Dei ecclesia ne fiat, admonere convenit. Si qui ergo clerici vel monachi reperti fuerint conjurantes aut conspirantes, aut insidias ponentes episcopis, aut clericis, gradu proprio penitus abjiciantur. Item cap. 11. clericos aut laicos accusantes episcopum aut clericos, passim & sine probatione, accusationem recipi non debere, nisi prius eorum discutatur existimationis opinio. Simul & in Africano concilio cap. 8. fertur. Præterea sunt quamplurimi non bonæ conversationis, qui existimant majores natu, vel episcopos passim & que in accusatione pulsandos, debent tam facile admitti, nec ne? Aurelius episcopus dixit. Piacet igitur charitati vestra, ut is, qui aliquibus sceleribus irritatus est, vocem adversus majorem natu non habeat accusandi? Ab universis episcopis dictum est: Si criminofus est non admittatur, placet. Et hæc omnia considerantes, & quoniam habet (o) has proprius hostis insidias, ut quos in pravorum actuum perpetratione, Deo sibi resistente, recipere non valet, opiniones eorum talis ad præfens simulando dilacerat. Et quia utrum vera essent, an non, districta diutius per triduum fecissemus inquisitione perquiri, & nullam in ea de his, quæ dicta fuerant, culpam invenissemus. Sed ne quid nobis videretur omisum, aut (p) vestro potuisset cordi dubium remanere, præfatum abbatem Pothonem sacramentum proferre decrevimus. quia nulla talia pro infidelitate regalis vestra potenter dixisset. Sed nec aliquando eidem magno regi infidelis fuit, vel erit cunctis diebus vite suæ. Simul & alii decem primates monachi ipsius venerabilis monasterii, quinque ex gene-

ANNO
CHRISTI
771.

(a) Idem. Et quoniam ad nostrum. (b) Idem. Autbertus dudum abbas. ... peragratus.
(c) Idem. deva regio, & Gress. locus corruptus. (d) Idem. psalmus LIII.
(e) Idem. veſtare, & Lamb. vegetare. (f) Lamb. cum ipſo, & ceteris infantibus, expleta.
(g) Idem. De vero itineris collocazione. (h) Idem. proferui. (i) Idem. sed contagio ex omni
parte mihi opponit. Dum igitur a nobis interrogatus fuisset prænominatus Rodigausus Gress. videtur aliqui deesse.
(k) Lamb. moraverunt. (l) Idem. apud. (m) Idem. in ponte non eos, qui apud regem irent,
(n) Idem. apud. (o) Idem. ho. (p) Idem. nostro.

ANNO
CHRISTI
971.

genere Francorum, & quinque ex genere Langobardorum, statuimus, ut præberent sacramentum, quia nunquam audierunt ex ore abbatibus quamlibet infidelitatem adversus vestram regalem excellentiam. Ipsi vero petierunt se omnes pariter ad vestram regalem venire præsentiam. Nos quippe illorum exquirentes fidem, erga vestram regalem venire potentiam sivimus properare, solite pro vobis in confessione beati Petri clavigeri regni celorum (a) non omittentes fundi preces, ut una cum domina regina, vestraque subole, multorum annorum curticulis hic pollentes, cum sanctis omnibus sine fine regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Paulus presbyter, Venerandus presbyter, Forodius, Adalbertus, Gaudiosus, Benedictus diaconus, Joane discanus, Hermenricus, Raginbertus, (b) Autscarus, Gregorius, Agemodus, David, Gaudualdus, Ariolus, Stephanus, Garibaldus, Gregorius, Sacinus, Adolphus, Robertus, Rathis, Haribertus, Leo, Martinianus, Allo, Majo, (c) Beapinus, Canualdus, Lemiosus, Magnus, Ursus, Anthaldus, Adesius, Petrus Ansuaidus, Allo, Petrus, Gratiosus Faronidus, Ursus, Adualdus.

CONSTIT.
LXVIII.

Deditavit nobis per vestros apices a Deo constituta regalis potentia, quia Deo tibi contrario, Agarenorum gens cupiunt ad debellandum (d) vestros introire fines. Hoc vero cognito, in magna exinde tribulatione atque afflictione positi sumus. Sed nequaquam Dominus Deus noster talia fieri permittit (e) nec beatorum apostolorum Petrus princeps. Nos vere dilectissime fili, & magne rex, incessanter pro vobis cum omnibus nostris sacerdotibus, atque religiosis monachis, & cuncto clero, vel universo populo nostro, Domini Dei nostri deprecamur clementiam, ut ipsam nec dicendam Agarenorum gentem vobis subiciat, & vestris eam subilernat pedibus, (f) ut minime prævalere adversus vos valeant: quia sicut populus Pharaonis demersus est in mari rubro, eo quod non crediderint Deo, ita & in hac vice Dominus Deus noster per intercessionem beati Petri apostoli in vestris eos tradat manibus. Confortamini autem, & estote robusti, quia Dominus omnipotens confidentibus in eum vestri regni dabit victoriam de inimicis vestris atque nostris. Et sicut indefinenter die nosque ante confessionem ejusdem Dei apostoli, Domini deprecamur majestatem, ut vestrum dilatet regnum, ita nos faciat de vestra sollicitate, & exaltatione regni vestri semper in Domino exultare, in quibus, & ante aliquot dies istius majestatis, quod vestros suscepissemus apices, direximus apud vestram a Deo protectam excellentiam Andream & Philippum sanctissimos episcopos, atque Theodorum eminentissimum nostrum nepotem, pro consolatione atque visitationis causa, & prosperitatis vestre lætitiā agnoscere. Et hoc petimus, amantissime fili,

Aut pro amore satoris vestri beati apostolorum principis Petri, benigne eos solite suscipere jubetis, ut cum gaudio & effectu causæ & exaltatione sanctæ Dei Romanæ ecclesiæ ad nos (g) remeantes, celeriter eos absolvere dignemini, ut ipse princeps apostolorum pro vobis intercedat ante Domini Dei nostri majestatem, ut amplius vestrum dilatet regnum, & victorias tribuat. Nosque (h) etsi peccatores, ante confessionem ipsius Dei apostoli fundere valeamus preces.

Et hoc agnoscat a Deo protecta præcellentia vestra, quia aliquantas civitates nostras Campaniæ operantes æmuli nostri atque vestri notandissimi Beneventani, ipsi (i) nostro populo B peritantes subtrahere a nostra ditione decertant, una cum habitatoribus Castri Cæterani, seu Terracinentium, obligantes se validis sacramentis, cum ipso patricio Siciliæ, qui in prædicto Castro Cæterano residet, & decertant a potestate & ditione beati Petri & nostra eodem Campanos usurpare, & patricio Siciliæ subjugare. Nos vero dum hoc ipsum agnovissemus, viribus atque vicibus (k) admonere & prædicare per nostros episcopos & fideles beati Petri eis direximus, cupientes eisdem Campanos nos salvos habere, ut aliqua malitia eis minime eveniret, ut ad nostri præsentiam (l) conjungerent, aut per unamquamque civitatem priuatos quinque ad vestram a Deo fundatam præcellentiam destinarent. Sed neque ad vestri præsentiam eos dirigere valimus, nec ad nostros obtutus conjungere voluerunt. Tamen & reverentissimum fratrem nostrum Philippum, seu & Paschalem nostrum nepotem eis direximus, ut nostris se præsentarent obtutibus, aut apud vestram regalem potentiam (m) conjungere properarent. Nec tunc nostris admonitionibus se accommodare voluerunt. Dum vero eorum nequitia prævalere minime posuimus, disposuimus cum Dei virtute atque auxilio, una cum vestra potentia generalem nostrum exercitum illic dirigere, qui eos constringere debeant, & inimicos beati Petri atque nostri, seu vestri emendare.

Sed petimus te, amantissime fili, coram Deo vivo, ut nefandissimos & Deo odibiles Beneventanos, per vestra scripta atque fidelissimum vestrum missum (n) protestando dirigere jubearis, ut a tali iniqua operatione recipiant, & in nostris Campanis talia non imittant, quia nos per nullum tenorem ipsos nefandissimos Beneventanos, aut eorum missos recipere volumus. Sed nec ad episcoporum consecrationem suscipere, dum contrarii beati Petri atque nostri & vestri effecti sunt. Interca petimus te, magne rex, & dilectissime fili ut sicut a vobis (o) poscere per Andream & Philippum sanctissimos episcopos nostros (p) & Theodorum eminentissimum nostrum nepotem direximus, ita in omnibus nostram postulationem adimplere jubearis, ut angelus Dei omnipotentis vos præcedat, & faciat vestram præcellentiam triumphantem, atque cum magnis victoriis & exaltatione ad proprii regni vestri culmen una cum omni

(a) Idem. non credentes... scilicet
(b) Idem. vestris introire finibus
(c) Idem. & (g) Idem. remeantem
(d) Idem. ad debellandum
(e) Idem. non permittit
(f) Idem. ut minime prævalere
(g) Idem. admonendum & prædicandum
(h) Idem. conjungendum & properare debuerunt
(i) Idem. protestandum... recipere debeant... non immittere
(j) Idem. poscendum
(k) Idem. seu
(l) Idem. Scipullus
(m) Idem. nec beatus Petrus Apostolorum princeps
(n) Idem. vel si
(o) Idem. nostrum populum
(p) Idem. conjungere de-

ANNO
CHRISTI
771

omni Deo dilecto Francorum exercitu incolu-
mem (a) reverti.

Amem excellentiam vestram gratia superna cu-
stodiat.

ANNO
CHRISTI
771

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad do-
minum Carolum regem directæ, in qua con-
tinetur de monasterio sancti Hilarii confes-
soris (b) in Calligata, orat ne ipsum seu
Hospitales, qui per alpes collium sui sunt,
in susceptione peregrinorum, ut a nulla ma-
gna parvaque persona invadi sineret. Ut
Gundibrando duci Florentino mandet, ut,
quæ eidem monasterio abstulit, reddat.

(c) Domino excellentissimo filio nostroque spiritali
compatri Carolo regi Francorum & Langobar-
dorum atque patricio Romanorum Hadrianus B
papa.

Cod. Carol.
LXXIV.

Novimus regalis excellentiæ vestræ benigni-
tatem pro Domini amore, atque beati
Petri Apostolorum principis (d) a quo meritis
& præclara est dignitate ditata ecclesia, & sic-
ut amans justitiæ, unicuique suffragium imper-
tire. Quatenus petentes quæsumus, ut pro ejus-
dem beati Petri fautoris vestri amore, nostra-
que paterna dilectione, sicut solita est persulgi-
da regalis potentia, piorum locorum sollicitu-
dine, restaurationis juvamine ferre. Ita in
(e) subiectis monasteriis spiritalis matris vestræ
sanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ, quibus (f) aura
vibrantissima regali in triumphis præcellentiâ
concessa atque offerata sunt. Scilicet monasterium
sancti Hilarii confessoris (g) Christi (h) qui
post in Calligata una cum hospitalibus, qui per
colles alpium siti sunt, pro peregrinorum su-
sceptione posuimus, ut a nulla magna parva-
que persona qualibet invasione brachium pati
vestra sinat clementia. Sed in omnibus pro mo-
nachorum Deo servientium laudibus atque su-
sceptione peregrinorum, justitiâ illic conser-
vare, sicut solita est dignetur, & invasionem,
quam Gundibrandus dux civitatis Florentinæ
in eodem monasterio ingerit in curte quadam
Sasantina, territorio scilicet Florentino, arri-
piens ex ea illicitè plura peculia, quæ illi mi-
nime pertinent abstollenda emendare (i) ju-
bent, simulque terras, quas ex ipsa curte
plures homines sine ratione abstulerunt, redde-
re vestra a Deo inspirata regalis potentia fa-
ciat, & pro amore ejusdem regni calorum cla-
vicularii, & nostro præfati monasterii (k) mis-
sos mitissimo vultu, ac benignissima hilaritate
eos suscipientes, justitiâ quam a vobis petie-
runt, clementissime sicut soliti estis, accipiant
effectum, ut dignam pro ipsis monachis, seu
peregrinorum susceptione suscipientes mercedem
potius valeamus in confessione janitoris regni
castrum pro vobis, filiaque nostra domna re-
gina, vestraque (l) triumphatissima prole, di-
vinam exorare clementiam, ut hic ævis, tem-
pori huius regni gubernacula fruentes, in æthe-
re arcibus consortes cum ipso Christi confes-
sore beato Hilario effecti inveniamini. Incolu-

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad do-
minum Carolum regem directæ, in qua conti-
netur de fide, vel dilectione, quam erga bea-
tum Apostolorum principem Petrum habere
pollicitus est, ut inconcussa & indissolubilis
permaneat, & nulla callida versutia ab apostoli-
co amore ejus animus disjungi (m) possit.

(n) Domino excellentissimo filio, nostroque spiritali
compatri Carolo regi Francorum, & Langobar-
dorum, atque patricio Romanorum Hadria-
nus papa.

Gratia sancti Spiritus igniti calore nulla
quiescimus plus ratione, cuilibet terrenæ
potestatis splendido, præterquam vestræ a Deo
promotæ regali potentie, cum opportunitas da-
tur, ex totis nostris præcordiis intimare, quum
tamen firmam stabilemque annexam fideliter,
ac ita unanimes in unitate conglobatos esse spe-
ramus, ut nullo modo credamus, quamlibet
magnam parvamque personam inter apostoli-
cam sedem, & vestram excellentiam posse eam
dirimere, (o) talem prorsus vestrum præfulgi-
dum in triumphis regnum erga amorem beati
Petri apostolorum principis, fautoris vestri, &
nostram dilectionem agnoscentes usque hæde-
nus persistere, (p) & indissolubilem permane-
re. Quod nunquam possit quamlibet callida
versutia hominum ab amore clavigeri regni ca-
lorum disjungere, quem prorsus auxiliatorem
in opinatissimis vestris triumphis, nobis po-
scentibus atque precantibus, credimus & introducens
vestrum præcellsum regalemque triumphum cal-
care super omnes barbaras nationes. Quatenus
semper pro vobis divinam exorantes elemen-
tiam, Deique timorem præ oculis habentes,
atque pro anima sanctæ recordationis præcel-
lentissimi genitoris vestri domni Pippini summi
regis, & pro omnibus fidelibus Francis, simul-
que divinum considerantes iudicium, nitebamur
emendare de pravis atque perversis actibus, vi-
delicet (q) Heleutherium & Gregorium, ine-
ptos atque inutiles nugantes. Qui pro eorum
proterva contumacia non sinebant in eorum ju-
dicari partibus, Ravennæ inopes atque pusillos
opprimentes, misere tam invenalitate hominum
apud paganas venundantes gentes, (r) quam de
panis eorum absque ulla misericordia avide de-
glutiebant, ex qua pestilentia plurima pars de-
ficientes atque ruentes dissipati sunt: insuper
ignobilium (s) vulgus, catervamque cruentio-
rum nequiter congregantes, non (t) intermit-
tebant cotidie nefandas perpetrare neces. Un-
de dum in ecclesia, quadam die, missarum ce-
lebrarentur solemnia, & eadem hora quidam
diaconus Christi evangelium populis prædica-
ret, intus in eodem sanctuario, ab eorum im-
pissimis hominibus sanguis effusus est innocens
pro

Cod. Carol.
LXXV.

- (a) Idem revertendum. (b) Lamb. in Calligata seu hospitalibus, qui per colles
(c) Greg. Summ. xxxviii. Baronio, & Centuriat.
(d) Lamb. a quo ob exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ præclaram dignitatem merita est, & sicut amantem ju-
stitiæ, unicuique (e) Greg. sancti (f) Lamb. a vestra (g) Idem. Christi in Calligata
(h) Greg. qui locus (i) Idem & Lamb. jubentis
(k) Lamb. missi... hilaritate suscepti, justitiarum, quas a vobis (l) Idem. triumphatissima
(m) Lamb. potuisset (n) Greg. Summ. xxxviii. Bar. & Centuriat. (o) Lamb. tale
(p) Idem. & indissolubile permanere, quod nunquam possit quæque callida
(q) Idem. Heleutherium seu Gregorium (r) Idem. de panibus, Greg. locus corruptus
(s) Idem. vulgum (t) Idem. sinebant

ANNO
CHRISTI
721.ANNO
CHRISTI
721.

pro sacrificio laudis homicidium perpetrantes. Et dum ipsi (a) certi existerent, quod nos tales iniquas terras, atque perversas operationes, minime illos (b) ut christiano populo peragere sineremus, idcirco superba arrogantia elati, conati sunt sine nostra scientia, ad vestros properare regales obtutus, existimantes se per eorum infidelem atque iniquam fallaciam a fide puritatis, & dilectione beati Petri, & nostra vos separare. Nescientes miseri & infelices, quia qui (c) præcipui fideles ejusdem Dei apostoli sunt: pariter & qui ejus inimici esse videntur, vestri proculdubio inimici sunt.

Quapropter poscentes quæsumus vestram a Deo protectam regalem potentiam per beatum Petrum apostolorum principem, cui a Domino B potestas ligandi solvendiue peccata in cælo & in terra data est, & ipsum sanctum baptismum, quod inter nos per Spiritum sanctum habere videmur, illorum procacitati vester præfulgidus aspectus, & hilaris minime manifestetur. Neque recipere ipsos vultu dignissimo dignemini, sed tamquam inimicos beati Petri & vestros existentes, eorum superbam gloriationem relpuentes, ad nos (d) dehonestati per fidelissimos vestros missos humiles veniant, ut omnia quæ sati sumus, eorum comprobemus præsentia: quatenus qui agunt talia, iniqua atque perversa per eos emendantur, & illibata oblatio, quæ a sanctæ recordationis genitore vestro domno Pippino magno rege allata, & vestris præfulgidis regalibus manibus in confessione beati Petri clavigeri regni cælorum, oblata, atque nimirum confirmata sunt, inconcussa & immaculata in æternum permancant, ut ante tribunal Christi ipse protector vester beatus Petrus apostolus dignus retributor vobis appareat, & sicut in hoc (e) terrenum regnum una cum præcellentissima subole vestra & omnibus fidelibus Francis in triumphis pollentes tueretur & protegit, ita & in ætheriis arcibus cum sanctis omnibus faciat sine fine regnare. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continetur de sacratione Petri episcopi, seu & de territorio Savinensi.

(f) Domino excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri Carolo regi Francorum, & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

Cod. Carol.
c. LXXVI.

N Ectareas mellissuasque regalis excellentiæ vestræ per harum transvectorem Petrum reverendissimum & sanctissimum fratrem jam & coepiscopum nostrum, suscepimus syllabas, in quibus de ejus ordinatione reperientes, illico benignæ voluntatis vestræ mandata, sicut soliti sumus, implevimus. Quem petimus pro amore beati Petri principis apostolorum, fautoris vestri, & nostra invicem firma dilectione, in omnibus eum (g) tenentes, amplius illum exaltare dignemini. Sic enim decet, ut qui ab apostolica sede ordinatus fuerit, omnibus in ho-

nore canonice institutionis, sicuti mos antiquitus fuit, partibus illis præcellat. Quantum enim fiduciam atque gloriationem in vestra præcella regali potentia habemus, lingua, ut reor, humana fari non potest. Quatenus ipse jam satus Petrus reverentissimus, & sanctissimus frater & coepiscopus noster insinuare potest, quanta amoris ferventia cor nostrum in vestra triumphatissima præcellentia die noctuque existit. Et dum tantam fiduciam de vestra a Deo protecta regali excellentia gerentes habemus, nimis expectabiles sumus, sicut vobis poscentes direximus de Savinensi territorio, ut ea quæ (h) mercede animæ vestræ, pariterque spiritalis filii nostræ, atque commatris, nec non vestræ nobilissimæ prolis, beato Petro apostolorum principi in integro concessistis, adimplere per fidelissimos vestros missos, qui & causam ex parte examinauerunt, sicut & antiquitus fuit, & contradere nobis jubeatis, ut ab ipso regni cælorum navigero dignam retributionem hic & in futuro recipere mereamini.

Enimvero prædictus Petrus reverentissimus & sanctissimus frater & coepiscopus noster obtulit nobis (i) pseudopythacium (k) a Paulino, sicut satus est, pro Theodosio quondam interpretatum, & a vestra excellentia nobis directum. (l) Habens insuper a scripture brevium Chalcedonenis concilii, a quodam Vercundo episcopo editum, quem in apocryphis reperientes saludicus invenietur. Sancta vero catholica & apostolica spiritalis mater vestra Romana ecclesia non breviter, sed totum sanctum ac venerabile quantum Chalcedonenſe amplectens prorsus veneratur, & non audet relinquere sanctum & venerabile ejus constitutum & exsequi a quodam factum brevium, nullam consonantiam sanctæ institutionis habens. Nos quidem pro tanto amore, quem erga vestram a Deo institutam regalem potentiam habemus, direximus vobis ex eodem sancto & venerabili concilio ante adionem ejus exemplar epistolæ S. Leonis ad clerum & nobiles Constantinopolitanos, atque populum ejusdem civitatis directæ, post acceptum iniquum & perversum (m) in Efesina urbe secundum concilium adversus sanctum & venerabilem Flavianum eundem Constantinopolitanum episcopum. Condemnans impiissimum Dioscorum, atque profanum Eutychen, adhortans atque commonens prædictum populum, ut in ea fide permaneat, in qua christianissimum principem eorum novit permanere. Talis enim almus & venerabilis vir, atque in toto orbe sanctus Leo papa noster præcessor opinatissimus, prædicabilis fuit, ut si aliquid in fide adversus Theodosium imperatorem scandalizatum fuisset, numquam post adum iniquum, & latrociniosum secundo in Epheso factum, ipse præcipuus beatus pater sanctus Leo hæreticos damnans laudasset fidem Theodosii. Sed magis pariter cum ipſis, velut consentaneum, eum damnaſſet.

Nos quidem, sicuti sati sumus, apocryphos libros non sequimur, sed eos veneramur & amplectimur, quos sancta catholica & apostolica eccle-

(a) Idem. fact. (b) Idem. in christiano (c) Idem. promer. (d) Idem. dehonestatos
(e) Idem. terreno regno (f) Græf. Summ. xxxvi. apud Rara. & Cæſar.
(g) Lomb. tuentes (h) Idem. pro mercede (i) Idem. Pseudopythacium
(k) Muratorius. Pissaria Lampadio in Alexandri vita memoratur. Eo nomine breves epistolæ designantur
Nunc hystori dicimus. (l) Lomb. habens in superscriptione abbreviarum. R. Græf. habens adscriptum.
(m) Græf. Ephesino
Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
771.

ecclesia, in qua fundati una cum filia nostra & spiritali commatre domna regina atque vestra triumphatissima subole, per multorum annorum curricula regno perfui dignemini, & cum sanctis omnibus præmia æterna in vita perpetua habere valeamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

De episcopis vel presbyteris, ut non militarem induerent armaturam, sed spiritalem, id est jejuniis, & orationibus vacarent, seu de venalitate, vel captivacione hominum, vel aliis illicitis causis, quæ a pravis hominibus (a) perpetrata erant, seu de visione Joannis monachi, quæ falsa, vel inanis esse videbatur.

(b) Domino excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri Carolo regi Francorum & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

Cod. Carol. 1.
LXXVII

O Rthodoxæ fidei plenissimos atque nectareos vestræ a Deo promotæ regalis excellentiæ suscepimus affatus, quos referantes vestram a Deo promotam salutem, ac in triumphis victricias, seu præcellentissime filię nostrę domnę reginę, vestrorumque præcellentissimorum filiorum, atque nostrorum, vestrorumque fidelium sospitem, simulque sinceritatem repredientes, magnas omnipotentis Dei clementiæ (c) retulimus grates?

Illud autem, quod nobis vestra innotuit regalis potentia per suum fidelissimum missum, scilicet Garamannum gloriosum ducem pro Joanne monacho atque presbytero, qui sicuti in vestris referebatur regalibus apicibus, de captivacione hominum, & de aliis illicitis causis, quæ a pravis perpetrantur, vobis enuntiasset, ut Deo propitio, per vestrum præcellsum regalem dispositum corrigerentur, vel emendarentur, quemadmodum a nobis poposcit regalis potentia, libenti eum suscepimus animo, solite in omnibus vestris accomodantes votis. Talem prorsus scimus vestram regalem excellentiam, quia in his nullius eget monitione, quia Domino coopitulante, beatoque Apostolorum principe Petro pro ipso semper suffragante, veram prædicationem orthodoxæ fidei, quam ab ejus suscepit ecclesia, illatam atque immobilem tenens, ultroque irreprehensibilem sine macula vibrans exultat, atque in omnibus penitus fulget, & non desinit emendare sævos atque iniquos callidosque homines ab illicitis actibus.

Sed & captivos in sua propria reverti crebris fecit diebus. Fatus quippe est nobis præfatus Joannes Monachus, quia dixisset vobis, ut omnis episcopus (d) spiritalia teneret arma, & non terrena, quatenus si ita est, quia militaria induunt arma, hortantes vestræ innotescimus a Deo protectæ regali excellentiæ, ut nulli modo sic fieri permittat, sed (e) quoscunque in quolibet deferri cupit loco, tam episcopi, quam presbyteri, orthodoxæ fidei galeam, & salutis induti arma, orationibus vacare graviter iludeant, ut cuncto populo ea, quæ pro salute animarum (f) sunt, spiritale ge-

rant officium. Ceteri vero episcopi atque presbyteri in eorum degentes ecclesiis, canonice unusquisque per vestrum regale robustissimum præsidium suum valeant regere populum a Deo sibi commissum.

Porro de revelatione ejusdem Joannis Monachi, sicut ejus referebat locutio, vere phantasma esse existimatur. Dicebant enim quod vidit primis in somnis cælos apertos, & dexteram Dei; deinde vidit postmodum somnium aliud, turrem magnam, & descendentes angelos, inter quos vidit speciem hominis alas habentem (g) columbinas, & dicentem: Quia hic est filius Dei. Absit enim a fidelium cordibus, ut fides christianorum mortua esse prædicetur. Nos enim speciem aquilæ alas habentem, sicut a Sanctis suscepimus patribus, Joannem evangelistam testamur, qui secreta cælestia hominibus prædicat: (h) In principio erat Verbum &c. In specie vero columbæ Spiritus Sanctus visus est. Nam nunquam legimus hominis alas columbæ indutam. Quapropter nimis vestram laudantes firmissimam atque laudabilem fidem, in hoc cognovimus, quia vos phantasma ipsas reputastis visiones, (i) in eo a nobis pro eo vestra poposcit regalis potentia, ut nequaquam a nobis condemnaretur, anathematizaretur, vel flagellaretur, neque aliquam adversitatem ei faceremus: quatenus in his omnibus vestræ accomodantes regali petitioni, in quantum necesse fuit, ipsum ammonuimus monachum, atque in proprium suum locum illæsum absolvimus. Nam si vestrum illi non profuisset regale adminiculum, ecclesiasticam illi disciplinam canonice inferentes, sicuti monacho Cyrillo, a nobis correcto & emendato, monachicam regulam illi demonstrare irreprehensibiliter habuissimus.

Ob nimium vero amorem vestrum cum magna patientia atque benignitate susceptus, commotusque, ultro citroque divinis præceptis in pace absolutus est. Vestram regalem excellentiam una cum filia nostra præcellentissima domna regina, vestraque præcellsa prole, multorum annorum curculis regni gubernacula perfui divina faciat clementia, ut in hoc mundo super omnes barbaras regnantes nationes in ætheriis arcibus sine fine cum sanctis omnibus regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item epistola ad domnum Carolum regem directæ, in qua continentur gratiarum actiones pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ, & de territorio Savinense, qualiter (k) Machinarius fidelissimus ejusdem præcellsi regis, ipsum territorium cum integritate partibus sancti Petri contradere voluit. Sed propter iniquos atque perversos homines minime potuit.

(l) Domino excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri Carolo regi Francorum & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

Divinitus præordinatam vestram a Deo protectam summam regalem potentiam pro-

ANNO
CHRISTI
771.Cod. Carol. 1.
LXXVII.

(a) Lamb. perpetrare (b) Græf. Summ. XI. Bar. (c) Lamb. referuimus
(d) Idem. spiritalem teneret armaturam, & non terrenam? (e) Idem. quoscunque secum in quolibet
(f) Idem. sunt, seu æternam vitam adipisci prædicantes, eorumque confessionem suscipientes irreprehensibiliter
(g) Idem. columba vivax... Quia hæc est fides Christiana
(h) Idem. in eo quod... a nobis condemnatus, anathematizatus vel flagellatus fuisset... et ita esse debuissimus. Quatenus his omnibus vestræ accomodantes regalem petitionem, in quantum
(i) Lamb. Maginarius (j) Græf. Summ. XI. Bar. & Centuriat.

ANNO
CHRISTI
771.

culdubio credimus; quia super pristinos omnes A
ac fidelissimos, orthodoxosque reges atque impe-
ratores, erga sanctam catholicam & apostolicam
spiritalem matrem vestram Romanam ecclesiam,
veram dilectionem habentes, innumera bona
per vestra laboriosa certamina cotidie of-
fertis. Et pro hoc nempe certi sumus, quod
quia quantum caput totius mundi eandem
sanctam ecclesiam, ejusque rectorem, simul-
que pontificem amplectendo seu fovendo, ho-
norabiliterque glorificando, diligitis, tantum
vos beatus Petrus apostolorum (a) princeps
inconcussos facit triumphos hic & in futuro
victores super omnes regnare reges. Propter
quidem confidimus, quia quantum per vos ca-
tholica, & apostolica mater vestra Romana ec-
clesia exaltata triumphat, tantum caeleste vos
ambire atque hereditare per intercessionem apo-
stolorum principis concedit in perpetuum re-
gnum.

Veniente igitur hic apud nos fidelissimo Ma-
ginario, denuntiatis nobis vestra sospitates re-
galis potentie, nimis pro hoc nuntio noster
relevatus est animus. Repleti sumus omni læ-
titia & exultatione. Qualiter vero ei præcepit
vestra a Deo promota triumphatissima excel-
lencia pro Savinensi territorio; ut nobis sub
integritate contraderet, sicut beato Petro cla-
vigero regni eorum tribuisset, minime pro-
pter malignos ac perverfos homines potuit.
Totam enim justitiam, quam beatus Petrus
apostolus protector noster ex ipso territorio ha-
bet, præsentialiter jam latus Maginarius missus
vestre vidit tam per donationes imperiales,
quam per ipsorum protervorum regum Lango-
bardorum ipsum territorium (b) cum manibus
sibi pertinentibus enucleatius designantes. Si
vero perfidus Desiderius dudum rex, non sub
integritate, sed tantummodo malis nobis,
quantum reperiri potuit, quas ex antiquis
sancta Romana ecclesia tenuit, ut nullus ex il-
lis partibus Longobardorum ausus est resistere.
quanto magis vestra a Deo protecta regali po-
tentia in omnibus obediens existens iusta
vestra adimplere debuerant.

Nos quidem neque imperatoribus neque re-
gibus gratias agimus, nisi tantummodo vestre
triumphantissime excellentie, quia noviter cum
beato Petro Apostolorum principi sub inte-
griate condonatis. Pro hoc enim fidelissimos
missos nostros, una cum monitionibus nostris,
apto tempore vestre regali potentie dirigimus,
ut liquida perquisitione divinitus inspiratus
eos indagans, (c) iustitiam beato Petro apostolo
eveniant ad effectum, ut præcellum a Deo
promotum regale vestrum culmen, atque me-
moriam vestra in ecclesia beati Petri nutritor
vestri, usque in finem sæculi inter sanctos no-
minetur, sed sicut semper in ejus sacratissima
aula orantes pro vobis persistimus. Omnipotens,
clemens, & misericors Deus, in cuius
manu cor excellentie vestre regitur, una cum
excellentiissima filia nostra, & spiritale com-
matre domina regina, seu domno Pippino ex-
cellentissimo rege Langobardorum, & proprio
spiritali filio nostro, ceteraque vestra nobilissi-
ma prole, corroboret cor & mentem vestram
& brachium suæ potentie vobis extendat, ut

victores vos super omnes barbaras natione fa-
ciat; quatenus omnes sub vestro brachio hu-
militati, vestigia pedum vestrorum osculentur,
ut amplius ecclesia (d) Dei per vestram a Deo
institutam regalem potentiam (e) nimirum
exaltata permaneat. Incolumem excellentiam ve-
stram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem ad domnum
Carolus regem directæ, in qua continetur
de abbate venerabilis monasterii S. Vincentii,
qui apud domnum regem intons accusatus
fuerat, & inde ablatum, ut eum venusto cul-
tu ac vibrantissimo animo clementissime lu-
sciperet, quia falsa crimina ei obiciebantur.

(f) Domino excellentissimo filio nostroque spiritali com-
patri Carolo regi Francorum & Langobar-
rum, atque patricio Romanorum
Hadrianus papa.

Dum tanto ex pñto cordis amore omnes
generaliter agnoscunt, quod erga beatum
apostolorum principem Petrum fautoremque ve-
strum, & nos, crebro fideliter vestra regalis
potentia prorsus gerit, convenit nempe & to-
tus nostris precoribus, quæ ad salutem pretio-
sissimæ animæ vestre pertinent, libenti sugge-
rere animo. Proinde salutantes, paternam di-
lectionem indicamus vestre præcellæ regali po-
tentie, quia cuncta congregatio venerabilis mo-
nasterii sancti Christi Vincentii unam concor-
diam pro hoc simul habentes poposcerunt a
nobis, ut nostris apicibus pro abbate ipso-
rum, qui intons apud vos accusatus, interce-
deremus: imo & per vestram præfulgidam ius-
tificationem exinde (g) ablatum, vestris regalibus
vestigiis (h) præsentatus, eum vobis in omni-
bus commendaremus, eo quod nullo modo
vestre regali potentie infidelitatis reum qui-
piam ex accusatoribus suis facere, aut com-
probare valebit, eo quod omnino falsum ei
crimen obicitur. Et ideo pro amore beati Pe-
tri regni eorum clavigeri, magnopere peten-
tes fiducialiter quæsumus, ut eum venusto
cultu ac vibranti animo clementissime recipere
jubeatis. Iustum quippe est, quemadmodum
tam magnam congregationem religiosi mori-
bus suis regulariter atque naviter regere va-
luit, a vestris præcellis obtutibus sospitem
absolvi, & in pristinum statum clementi-
ssimis iustis vestris, nobis potentibus re-
stitui, quia valde idoneum ad commissum sibi
officium seu vestre fidelitatis, sicut ab omni
eius congregatione didicimus, (i) eum agno-
vimus.

Deus omnipotens in cuius manu (k) om-
nia regna Mundi reguntur, ipse per suffragia
apostolorum principis Petri, semper nos faciat
de vestro regali culmine lætari. Et in hoc
mundo præcellentiissima subole vestra super om-
nes barbaras nationes dominantes, longo ævo
regni gubernacula fructu valeatis, atque in æthe-
ris atque cum sanctis omnibus regnare merea-
mini. Incolumem excellentiam vestram gratia
superna custodiat.

Ite n

(a) Lamo. princeps per inconcussum (e) Idem. cultu malis (i) Idem. iustitias
(b) Idem. deest Dei (f) Idem. nimirum (j) Greg. Summi X. Bar. & Centur.
(c) Lamo. ablatum (g) Idem. presentiam (k) Idem. eum recognovimus & agnovimus
(d) Idem. sunt omnia regna mundi, ipse

ANNO
CHRISTI
797.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continentur gratiarum actiones, seu benedictiones pro cruce, quam ei miserat, & de territorio Populoniensi seu Roselleni, ut domnus rex suos idoneos milites dirigeret, qui sub integritate ipsas civitates (a) cum suburbana earum ei contradere debuissent.

(b) *Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri Carolo regi Francorum & Langobardorum atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

Cod. Carol.
n. LXXXI.

Precellentissimos atque nitidissimos Deo dicatæ regalis preclari scientiæ vestræ mellifluos suscepimus verlos, quos referantes atque singillatim relegentes, eorum robur cum nimio amplectimur amore, & proculdubio vestra credere dignetur regalis potestas, quia omnino sicut per eos innotuisti, a nobis in omnibus perhicietur. Testem enim invoco Deum, cui servio in spiritu meo, quod sine intermissione die noctuque semper memoriam vestri facio in orationibus meis, obsecrans tam pro vestra in triumphis regali victoria, & perpetua stabilitate, quamque pro sanctæ memoriæ genitoribus vestris, simulque conjuge vestrâ domna (d) Hiltibranda regina, filia & spiritali nostra commatre, & nempe eorum memoriale non derelinquetur in æternum.

Crucem quam nobis misistis, in sanctam nostram ecclesiam recondentes, vestra memoria in æternum in ea manebit. De sospitate enim vestra, quam vestra regalis cupit audire clementia, omnia erga nos, Deo favente, prospera existunt, quia & nos de vestra regali salute atque victoriis certo audire desideramus, quoniam vestra salus nostra est, & hoc magnopere poscimus. Et sicut per anteriores nostras syllabas vestram poposcimus regalem potentiam, ita perficere dignetur, uti denuo eos milites suos dirigere jubeat, qui nobis contradere debeant fines Populonienses seu Rosellenses, sicut & antiquitus fuerunt. Nam ex parte nobis ex ipsis finibus non tradiderunt. Sed quæsumus, ut vestra regalis oblationis donatio sine tenus maneat inconvulsa. Preteritum & partibus ducatus Beneventani idoneos dirigere dignetur milites, qui nobis secundum vestram donationem ipsas civitates sub integritate tradere in omnibus valeant, ut ex hoc potissimam remunerationem una cum spiritali filia nostra domna regina, vestraque præcellentissima prole, ab ipso regni cælorum clavigero beato Petro apostolo suscipere mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continentur gratiarum actiones, seu benedictiones pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ, & de sacramentario exposito a S. Gregorio immixtum, quatenus eum domnus rex poposcerat per Joannem monachum atque abbatem civitatis Ravennatum miserat.

(e) *Domno excellentissimo filio nostroque spiritali compatri Carolo regi Francorum & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

ANNO
CHRISTI
797.

Iter peragratum annedens limina beatorum principum apostolorum Petri & Pauli reverentissimus ac sanctissimus Huchbertus episcopus, desiderii sui vota adimplens, obtulit nobis præfulgidos eximiosque vestros in triumphis regales affatus. Quos cum nimio cordis amore referantes atque relegentes, reperimus in eis vestram vibrantissimam ac mellissimam nobis destinatam salutem, sed nimirum, quod (f) potius molem desiderantes præstolabamur, de vestra præcellsa regali in triumphis victoria atque sospitate, imo & cunctorum vestrum fidelium prosperitate, pariterque & de profectu atque exaltatione spiritalis matris vestræ sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, in ipsis vestris regalibus mellifluisque speculantes apicibus. In his omnibus noster relevatus est animus, & Redemptori Mundi retulimus grates, præcipue satagentes in confessione clavigeri regni cælorum fautoris vestri beati Petri apostolorum principis non (g) omittimus crebro suppliciter divinam pro vobis exorare clementiam. Tanta quippe erga vestram regalem clementiam (h) utimur, quia nobis sive in silentio, sive poscentibus, pro profectu atque exaltatione spiritalis matris vestræ sanctæ Romanæ ecclesiæ non (i) intermittitis decertare, ut per vestra laboriosa certamina magis, magisque permaneat irrefragabiliter, & congrue exaltata, & dignum vestrum nomen adscriptum in libro vitæ cælestis, & regalis memoria in sæculum sæculi hæreat.

De sacramentario vero a sancto prædecessore nostro deifluo Gregorio papa disposito, jam pridem Paulus Grammaticus a nobis eum pro vobis petiit, & secundum sanctæ nostræ ecclesiæ traditionem per Joannem monachum atque abbatem civitatis Ravennatum vestræ regali emisimus excellentiæ, quatenus optantes pro vestra regali invictissima excellentia, Deumdem Dei apostolum, vestrumque protectorem poscentes quæsumus, ut semper ubique vos comitans, victores super omnes barbaras nationes efficiat, & una cum domna spiritali filia nostra regina, vestræque prosapiæ nobilissima prole, longiori ævo in hoc regnantes mundo, in vitam æternam cum sanctis omnibus regnare sine fine ejus interventionibus faciat. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continetur de Constantino & Paulo ducibus ipsius apostolici, qui apud præfatum regem a perversis hominibus gratis accusati fuerant, postulans, ut unum ex ipsis scilicet Paulum, quem ejus obtutibus præsentandum miserat, ut benigne eum suscipere dignaretur.

(a) Do.

(a) Lamb. cum suburbanis

(b) Græf. Summ. v. 111. Bar. & Centuriat.

(c) Lamb. præcellentissimos

(d) Idem. Hiltibranda & Græf. Hiltregarda

(e) Græf. Summ. v. 111. apud Bar. & Centuriat.

(f) Lamb. potius jam olim desiderantes

(g) Idem. finimus

(h) Idem. fiducia utimur, quia vobis sive silentio

(i) Idem. finitis

ANNO
CHRISTICod. Carol.
84 LXXXIII

(a) *Domno excellentissimo filio nostroque spiritali A*
compatri Carolo regi Francorum, atque pa-
tricio Romanorum Hadrianus papa.

UT reor dici non potest, quantum erga ve-
stram a Deo concessam in triumphis po-
tentiam, atque regalem præcellentiam nos-
ter ex intimo cordis existit amor, & ideo non
desinimus nostros vestrosque fideles crebro ve-
stræ commendare amplæ regali clementiæ (b).
Propterea venientes ad nostros apostolicos ob-
tutus, scilicet Constantinus & Paulus duces,
& nostri vestrique cum nimio magisque cordis
intimaverunt nobis, quod auditum illis fuis-
set, in (c) apud vestram regalem potentiam
a perversis hominibus gratis accusatos, & dum
nimis eos fideles erga beati Petri apostolorum
principis (d) vestri, nostrique servitium agno-
scimus, idcirco unum ex illis, scilicet Paulum
gloriosum ducem, ad vestram triumphatissi-
mam regalem potentiam gratuito absolvimus
animo. Atque nimis petentes poscimus ve-
stram a Deo institutam præcellentiam, ut si-
cut vester amor nostrum complexus est auxi-
lium, ita tum suscipere (e) valeamini, & fa-
miliarem apud vestram regalem potentiam com-
mendatum habere dignemini.

Meminiſſe enim credimus vestram regalem
præcellentiam, qualiter in aula fautoris vestri
beati Petri apostoli præfatum Constantinum,
atque Romanum nobis commendare dignati
estis, confirmantes proculdubio, ut nostri ve-
strique essent fideles. Quos nempe subditos
cum omni humilitate fideliter servientes vobis
nobisque reperimus, nunquam (f) in sua va-
cillantes fide, sed prout in vestro nostroque
servitio & amore semper manentes. (g) Qui
dum in omnibus eis vestras regales accom-
daveritis aures, & ipsum præfatum Paulum
gloriosum ducem regali tuitione circumvalla-
tum amplectemini, fructum boni operis per
eum suscipientes bonitatis (h) effectum ante
B. Petri principis apostolorum corpus divinam
pro vobis atque spiritali filia nostra excellen-
tissima domna regina, vestraque nobilissima
prole, exorare valeamus clementiam, ut lon-
giori ævo in hoc mundo regni gubernaculo
fruantes in vitam æternam cum sanctis omni-
bus sine fine regnare mereamini. Incolumem
excellentiā vestram gratia superna custodiat

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad dom-
num Carolum regem directæ, in qua conti-
netur (i) de Venetiis, ut de Ravenna, seu Pen-
tapoli expellerentur, nec non & de Garamanno
doce, (k) qui possessiones Ravennatis eccle-
siæ violenter invalisset, vel exspoliasset.

(l) *Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali*
compatri Carolo regi Francorum & Lango-
bardorum, atque patricio Romanorum Hadria-
nus papa.

Cod. Carol.
84 LXXXIV

Ad aures clementissimæ regalis excellentiæ
vestræ intimantes innotescimus, quia dum

vestra regalis in triumphis victoria præcipientem
emissit, ut a partibus Ravennæ, seu Pen-
tapoleos expellerentur Venetici ad negotian-
dum, nos (m) illico in partibus illis emissi-
mus, vestram adimplentes regalem volunta-
tem, insuper & ad archiepiscopum (n) præ-
ceptum direximus, ut in quolibet territorio
nostro & jure sanctæ Ravennatis ecclesiæ, ip-
si Venetici præsidia atque possessiones habe-
rent, omnino eos exinde expelleret, & sic ec-
clesiæ suæ jura manibus suis teneret.

Quid autem (o) contigit de Garamanno du-
ce, qui subito irrumpit super prædia & posses-
siones sanctæ Ravennatis ecclesiæ, in nostris ter-
ritoriis sitas, & non solum eas occupavit, sed
& omnes fruges a prædicta abstulit ecclesiæ,
(p) & de aliis piis locis. Nos quidem statim
eum adhortari studuimus, ut si fidelis vester
existeret, ipsas possessiones piorum locorum
reddere prorsus non omitteret, quia & juris
ecclesiæ Ravennatæ (q) sive talium locorum
piorum esse videntur, & in nostris territoriis
sitæ sint. Ille vero nullo modo recordatus
est, neque ipsas possessiones addere voluit,
sed illicite eas detinere conatur. Quapropter
poscentes vestram in triumphis regalem poten-
tiam, quæsumus, ut pro amore fautoris vestri
B. Petri apostolorum principis, nostraque pa-
terna dilectione, talia illi agere non sinatis,
sed per vestram clementissimam regalem præ-
ceptionem eum exinde expellere omnino di-
gнемini, ut & nostra territoria per vestram
regalem tuitionem intacta permaneant, & que-
cumque infra ipsa territoria esse noscuntur
(r) irrefragabiliter eorumdem locorum posses-
sione & jure fruamur, quemadmodum vestra
in triumphis victoria, una cum domna regi-
na, vestraque nobilissima prole hic & in fu-
turo sine fine regnare mereamini. Incolumem
excellentiā vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad do-
mnum Carolum regem directæ, in qua con-
tinentur gratiarum actiones, & de Rosellis,
& Populonio, & de civitatibus Beneventa-
nis, vel de insidiis Græcorum.

(s) *Domno excellentissimo filio nostroque spiritali*
compatri Carolo regi Francorum, & Lango-
bardorum atque patricio Romanorum Hadria-
nus papa.

Nedareas, nimisque mellissimas regalis
excellentiæ vestræ suscepimus syllabas, in
quibus agnoscentes (t) vestræ sinceritatis salu-
tem, & spiritalis filie nostræ domnæ reginæ,
vestræque præcellæ prolis, & quod (u) in fini-
bus vestris, Christo propitio, (v) omnia pro-
spere esse cernuntur, magnas omnipotenti Deo
retulimus grates, qui nos de vestro regali trium-
pho crebro lætos efficit.

De apostolicis vero syllabis postis, quas
vobis emisimus, primum quidem per Arui-
num

(a) *Greif. Summ. VI. Baronio & Centuriat.*(b) *Idem. vestræ regali potentia*(c) *Idem. in eorum... promos*(d) *Lamb. de Venetiis, ut*(e) *Lamb. illico partibus*(f) *Idem. contigit Garamanno duct*(g) *Idem. sive & aliorum locorum piorum esse videntur, & in nostris territoriis sitæ existunt. Ille vero*(h) *Idem. modo recordavit, neque ipsas possessiones reddere voluit, sed illicite eas*(i) *Idem. irrefragabiliter a piis locis possessa eorum jura fruuntur*(j) *Lamb. de vestra sinceritatis salute, seu spiritalis*(k) *Idem. prospera esse cernuntur*(l) *Lamb. Quapropter venientes nostris apostolicis*(m) *Idem. & vestri nostrique*(n) *Idem. Quare dum... pro eis*(o) *Idem. qui res & possessiones*(p) *Idem. præcipientem direximus... nostro jure*(q) *Idem. seu & de aliis*(r) *Idem. sive & aliorum locorum piorum esse videntur, & in nostris territoriis sitæ existunt. Ille vero*(s) *Idem. modo recordavit, neque ipsas possessiones reddere voluit, sed illicite eas*(t) *Idem. irrefragabiliter a piis locis possessa eorum jura fruuntur*(u) *Lamb. de vestra sinceritatis salute, seu spiritalis*(v) *Idem. prospera esse cernuntur*ANNO
CHRISTI

799

ANNO
CHRISTI

num comitem, postmodum vero per (a) Sororem & Beatonem directas, & in vestris regalibus apicibus reperimus nobis exinde grates referri, prout nobis vestra regalis excellentia credere (b) velit, quia nunquam volumus, ut Grimwaldus filius (c) Arichis in Beneventum remeasset, nisi propter inimicorum vestrorum atque nostrorum machinationes atque insidias, sed verum etiam, sicut vestra promittit nobis regalis excellentia, pro exaltatione atque exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ, & pro nostro vestroque profectu. Quod vos, Domino opitulante, & beato Petro apostolorum principe comitante, omnimodis illis creditis cum summa virtute agere, proculdubio in his credimus, qui opus, quod cepistis, pro exaltatione spiritualis matris vestræ, sanctæ Romanæ ecclesiæ, sine tenus perficietis, & magis magisque per vestra laboriosa certamina exaltata manebit, quia pro huiusmodi vestrum regale nomen in libro æternæ vitæ adscriptum est.

Illud autem, quod nobis vestra intimavit excellentia, ut quicquid de illis partibus compertum habuerimus, sub celeritate omnia vestræ regali excellentiæ significare niteremur, emisit nobis Stephanus, Neapolitanus episcopus, per suos apices (d) diaconia juris sanctæ nostræ ecclesiæ sibi concedi, in quibus embolum posuit significans nobis (e) de nefando Adalgiso filio protervi Desiderii, & de insidiis Græcorum. Simili modo & Campulus episcopus Cæretanus per suas series ea ipsa nobis intimavit, quatenus pro nimio vestro amore idem embolum atque epistolam infra posuimus. Sed taliter vestra præcellentia (f) commendare atque disponere jubeat, ut exercitus a vobis demandati, ut nobis direxistis, præparati existant, & ubi nobis necesse fuerit, celeriter occurrere fatagant. (g) Reperimus etiam in ipsis vestris apicibus embolum de civitatibus in partibus Beneventanis quas beato Petro apostolo & nobis devota obtulistis mente. De Rosellis & de Populonio, Aruino duci iussistis, qualiter cum ceteris fidelibus vestris iudis ita omnia complere debeat, sicut Deo placeat, & beato Petro (h) apostolo. Et nos propterea in his pro vestra benevola excellentia non desinimus divinam exorare clementiam. Sed quid nullis vestris contigit vestra noluerunt adimplere (i) de huiusmodi iussa, neque de Rosellis & Populonio, neque partibus Beneventanis. Unde Crescentem & Adrianum duces cum fidelissimis missis (k) vestris in partibus Beneventanis direximus, vestra regalia suscipientes vora. Sed nulla alia illis tradere valuerunt, nisi episcopia monasteria, & curtes publicas, simul claves de civitatibus sine hominibus, & ipsi homines in eorum potestate introeuntes & exeuntes manent. Et quo modo nos sine hominibus civitates illas habere poterimus, si habitantes earum aduersus eas machinarentur? Nos quippe in eorum libertate permanentes, sicut ceteras civitates in partibus Tuscorum donis vestris re-

Agere & gubernare eos cupimus, omnem eorum habentes legem.

Unde petimus vestram excellentiam, ut nullus hominum sit, qui vestra sacra vota impedire valeat, & ne meliorem faciat Grimwaldum filium Aragisi, quam fautorem vestrum beatum Petrum clavigerum regni calorum: eo quod ipse Grimwaldus in Capua, presentibus missis vestris, laudabat se, dicens: *Quia Dominus rex precepit, ut qui voluerit homo meus esse, tam magnus, quam minor sine dubio est tam meus, quam vel cuius voluerit.* (l) Quæ, ut nostris evenit auribus, optimates Græcorum in Neapoli sedentes, insultantes fremebant, dicentes: *Deo gratias, quia eorum promissa ad nihilum sunt redacta.* Sed eorum (m) cachinnos nos & sublationes pro nihilo reputamus, quamvis ipsi Græci referebant, quia missi apostolici jam duobus vicibus sine effectu reversi sunt. Ecce enim huiusmodi (n) remittimus in servitio beati Petri apostoli cum vestris fidelissimis missis (o) nostris, qui vobis omnia liquidius suggerere debeant, & quæsumus, ut taliter eos pro hac causa disponere jubeatis, ut fautor vester B. Petrus apostolus, secundum vestram sacram oblationem, suscipiat effectum, ut hic & in futuro una cum domna regina, vestraque nobilissima prole, existat retributor. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem Papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continetur de missis Otthæ regis Anglorum, qui simul cum missis præfati regis Caroli (p) Roma properarent, & qualiter prædictus papa ipsos missos Anglorum honorabiliter suscepisset, quemadmodum ei prædictus rex Carolus per suos legatos mandaverat, seu & de aliis capitulis.

(q) Domno excellentissimo filio, nostroque spirituali compatri: Carolo regi Francorum & Langobardorum, atque patricio Romanorum Hadrianus papa.

Agacissimos nequioresque a vestra præcipua in triumphis potentia directos suscepimus. Liquidos affatus. Quos cum nimis solito relectantes amore, ea, quæ jugiter præfolabamur, agnoscere prius comperimus, scilicet de inclita solpitate atque prosperitate vestra, simulque spiritualis filiar nostræ domnæ reginæ, tam de præcellentissima vestra regali prole, quam de cuncta ejus fidelissima familiaritate. Sicut enim a vestra regali clementia fertur, quod magnum habet desiderium, ut frequenter per nostros apostolicos apices, aut per missum, qualiter erga nos esse decernitur, (r) intimaremur, ita potius crebris nos assidue sistimus desideriis inhiante audire, tam per vestram regalem exaltationem, quam per præcipuum vestrum missum, de vestra in triumphis victoria atque prosperitate, imo præfate domnæ reginæ, simulque

(a) Idem. Sororem, & Beatonem

(u) Græci. Diaconiam

(v) Idem. demandare... ut exercita a vobis demandata... præparata &c.

(g) Idem. Reperimus quidem... embolum quia de civitatibus

(i) Idem. pro huiusmodi iussa

(m) Idem. cachinnos & sublationes

(p) Lamm. Romanum

(r) Lamm. intimaremur

(s) Idem. niteat

(t) Idem. pro nefando... & pro insidiis

(v) Idem. demandare... ut exercita a vobis demandata... præparata &c.

(g) Idem. Reperimus quidem... embolum quia de civitatibus

(i) Idem. pro huiusmodi iussa

(m) Idem. cachinnos & sublationes

(p) Lamm. Romanum

(r) Lamm. intimaremur

(c) Archi. Beneventano

(b) Idem. apostolo, & nobis

(l) Idem. Quare, ut

(o) Idem. & nostris

(n) Idem. res remittimus

(o) Idem. & nostris

(o) Idem. & nostris

(o) Idem. & nostris

ANNO
CHRISTI
771ANNO
CHRISTI
771

que vestrz nobilissimæ subolis, pariterque cun-
dorum fidelissimorum vestrorum subditorum
sinceritate atque incolumitate. Nempe quidem
credere dignemini, quia nullo modo nostra
apostolica desinunt suffragia. in confessione bea-
ti Petri clavigeri regni cælorum, divinam pro
vobis exorare clementiam; quia prorsus cer-
tiores sumus, quod non desinit vestra (a)
præcellentissima regalis benevolentia pro exal-
tatione matris suæ, sanctæ Romanæ ecclesiæ,
quæ est caput omnium ecclesiarum, & nostra
apostolica paterna prosperitate penitus summo
annisu tractare, sicut olim sanctæ recordatio-
nis genitoris (b) tui domni Pippini almi reg-
is normam suscepit: quia sicut cœpit, sine
tenus immutata perficiat, (c) cujus adepti
doctrinam, celsior suffragiis apostolorum, &
nostris assiduis interventionibus, vestra in om-
nibus existit regalis potentia.

Porro in ipsis regalibus apicibus vestris re-
ferebatur, quod Offa gentis Anglorum rex ve-
stræ direxisset regali excellentiæ, significandum
indiculum, ut aliqui æmuli vestri ac sui ad no-
stra apostolica vestigia indicarent, quod idem
Offa rex vobis suggereret, ut per suam vide-
licet adhortationem atque suasionem nos a se-
de sancta dignitatis nostræ, quod absit, ejice-
re deberetis, & alium ibidem de gente vestra
institueretis rectorem. Quod valde nefandissi-
mum ac contrarium in oculis vestris apparuit.
Scriptum & hoc omnino falsum esse a vestra
excellentiâ pro certissimo dinoscitur, quia nec
ipse Offa hanc hortationem minime vobis fe-
cit, & nullatenus in corde aliter ascendit, ni-
si ut paternitas vestra per Dei misericordiam
eius temporibus sanctam Dei ecclesiam rege-
re & gubernare valeat ad profectum videlicet
omnium christianorum, in quibus nos omni-
no proculdubio de vestra regali potentia (d)
confidentes existimus, quia erga nostram apo-
stolicam paternitatem ejus benevola atque in-
expugnabilis orthodoxa fides (e) servens in
Spiritu sancto; (f) quia ut ignis ardens præ-
cellens manebit, & nullo modo antiqui hostis
versutia in qualibet hæresi concutere eam va-
lebit contra catholicam, apostolicamque or-
thodoxam fidem. Sed sicuti speculum sine
macula ejusdem orthodoxæ fidei, nostræque
summæ sedis verax & fulgens defensor vibra-
ntissime in ævum manebit. Præfatæ vero (g)
illuvies assertionis, quam fateris, ut dici ne-
tas est, Offæ regis, nos usque hætenus talia
minime audivimus, sed neque nunc audientes
credimus, quod talia, si etiam, ut absit, paga-
nus fuisset, perpetrare cogitasset, quanto ma-
gis (h) a prædecessoribus suis regibus, sem-
per subiectis in obedientia atque fideli amore
sanctis prædecessoribus nostris pontificibus, &
nobis existentibus, hæc inaudita versutia in-
credibilis a nobis existimatur?

Attamen si Deus pro nobis, quis contra
nos? (i) Dominus mihi adjutor est. Non time-
bo, quid faciat mihi homo. Et iterum: (k)
Dominus illuminatio mea & salus mea, quem
timebo? Dominus defensor vita mea, a quo tre-

pidabo. (l) Omnis enim plantatio, quam Pa-
ter caelestis plantabit, nullus eradicare valebit.
(m) Quia omnia per ipsum facta sunt, & sine
ipso factum est nihil. Nos quippe vel immeriti,
sedem apostolorum adepti vicem B. Petri
principis apostolorum succipientes, ac tenen-
tes, atque cunctum populum christianum no-
bis a Deo commissum regentes, non ab ho-
minibus, neque per hominem electi sumus,
sicut vas electionis beatus Paulus apostolus
docuit: (n) Quos præcivit & prædestinavit,
bos & vocavit; quos vocavit; bos & elegit;
quos elegit, bos & glorificavit. Et iterum bea-
tus Jacobus, apostolus instruit & docet: (o)
Omne datum optimum, & omne donum perfe-
ctum de sursum est, descendens a patre lumi-
num, apud quem non est transmutatio, nec vi-
cissitudinis obumbratio. Voluntarie enim genuit
nos verbo veritatis: & idcirco voluit adaman-
tem & scilicet esse, propheticum confirman-
tes sermonem, nihil metuentes non (p) desi-
nimus divinum verbum gentibus prædicare, si-
cut scriptum est: (q) Speculatorem dedi te do-
mus Israel, & aulicus de ore meo verbum, ad-
nuntiabis eis ex me. Beati enim Petri clavige-
ri regni cælorum præcepta cententes prædica-
re non desinimus regibus ac populis verbum
veritatis atque vitæ, pro cuius amore una
cum fidelissimis missis vestris, ut nobis dire-
xistis, prædicti Offæ regis missos libenti ani-
mo succipientes, congrue hilari vultu super
eos pro vestra inclita excellentiâ respeximus,
eorum explentes vota quemadmodum gratias
vestrz a Deo promotæ regali in triumphis po-
tentiz referre valeant, quia solite nos vestram
satagimus adimplere, sicut & vos nostram vo-
luntatem. Quibus usque in finem perfecte ob-
servatis divina (r) majestas vos hujus mun-
di regni gubernacula ævis & temporibus, una
cum domna regina, vestrisque nobilissimis fi-
liis faciat perfrui, & in perpetuum cum san-
ctis omnibus triumphantes gaudere. Incolumem
excellentiâ vestram gratia superna cu-
stodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad do-
mnum Carolum regem directæ, in qua con-
tinetur de præda Persarum in finibus Græ-
corum facta, & de discordia, quæ inter ipsos
erat.

(s) Domino excellentissimo filio, nostroque spiritali
compatri Carolo regi Francorum & Langobar-
dorum atque patricio Romanorum Hadrianus
papa.

Um nimis in nostro pectore momentis om-
nibus vester regnat amor, & multa no-
bis fiducia, magnæque gloriatio apud præcel-
lentissimam atque a Deo promotam vestram
regalem potentiam existit, convenit nempe nos
pro vestri præcelsi a Deo protecti regalis cul-
minis solite cotidie inquirere salute, ut agni-
to, juxta nostrum desiderium, omnia prospera
esse (t) apud vestram excellentiam, summas
san-

Cod. Carol.
et XCIII

(a) Idem. præcellentissima (b) Idem. sui (c) Idem. cujus adepti doctrinam, celsior per suffragia
(d) Idem. freti (e) Idem. servet (f) Idem. quasi ignis ardens
(g) Idem. ingluviæ assertiones quam fateri, ut dicta, nefas est (h) Idem. prædecessoribus
(i) G. ref. psalmo 117. (k) Idem. psalmo 26. (l) Idem. Matthei cap. 15.
(m) Idem. Joannis cap. 1. (n) Murat. ad Romanos cap. 8. vers. 29. (o) G. ref. Jacobi cap. 31.
(p) Lamb. non finimus (q) G. ref. Ezechielis cap. 33. (r) Idem. clementia... ævis temporibus
(s) G. ref. Summ. XXXIV. Bar. & Constant. (t) Lamb. erga
Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
771ANNO
CHRISTI
771

sanctæ & individue Trinitati, & dignas referamus grates. In quibus ad aures vestræ regalis potentie intimantes innotescimus (a) de Constantinopolitanis partibus, quod in fines ejus gens Persarum invadentes atque deprædantes venerunt usque in locum qui dicitur (b) *Moria* a sexagesimo milliario ejusdem civitatis Constantinopolitane. Unde & prædam magnam comprehendentes secum detulerunt, & sicut audivimus, atque fama fertur, Thius regis Persarum princeps & dux exercitui nefandissimo ipsorum existeret. Qui dum reversus fuisset cum iniqua victoria, elatus in superbia meritis est proprio nepoti suo, & ab ejusdem exercitu factus est rex Persarum. Et infra se tumultuantes pugnare ad invicem pro nepote & Thio dicuntur.

Nos vero petentes divinam clementiam crebro pro vobis die nocteque orare prius non desinimus, ut ad exaltationem sanctæ Dei spiritalis matris vestræ Romanæ ecclesiæ, & nostram perennem lætitiā, longiori ævo in triumphis, & celebri nomine regnantes, una cum excellentissima filia nostra & spiritali commatre domna regina vestraque præcellentiſſima prole, & sospites in præſenti vita, & in æterna beatitudine vos conservare dignetur. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item exemplar epistolæ ejusdem papæ ad domnum Carolum regem directæ, in qua continetur de diocesi vel parochiis episcoporum partibus Italiæ atque Tusciæ, quas alterutrum invadentes & de veste monachica, quam contra sanctos canones relinquentes, iterum secularibus vestibus induebantur, & sibi illicito matrimonio sociabant.

(c) *Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri Carolo regi Francorum & Langobardorum atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

Cod. Car. L
84 XCIV

Si in rebus secularibus suum cuique jus & proprius ordo servandus est, quanto magis in ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci confusio, ne ibi discordia locum inveniat, (d) unde pacis debent procedere? Quod hac veneratione servabitur, si nihil potestati, sed totum æquitati tribuitur. Perlatum siquidem ad nos, quod Langobardorum episcopi alter alterutrum invadentes opponunt periculum, simulque ecclesiastica statuta enormiter depollescentes conantur invadere, & aliorum partes illicitè detinentes in pristino errore perseverare moliantur. Olim quippe eorum gens in errore existens, vestræ a Deo protectæ regali potentie servata est a talibus malignis, & infidelibus actis emendati, ut unde glorioſiore ceteris regibus eminentis, inde omnipotenti Domino, qui dat salutem regibus, perfectius placeatis, & fidem quam catholice, & apostolice per beatum Petrum Apostolorum principem, ejusque vicarium, orthodoxe venerantes colitis, adjutricem in omnibus habere mereamini.

Quapropter poscentes vestram a Deo promotam regalem excellentiam, quaesumus, ut eorum errores contemnentes, canonice unusquisque suam diocesim sacerdotali moderamine tenere atque disponere officio ecclesiastico valeat. Et sicuti termini seculares pro territoriis existunt, atque in judicio sub jure civitatis & ditionis actoribus disponuntur, ita (e) ejusdem civitatis ecclesiæ episcopo diocesis atque parochiæ non omittantur, ut dum unusquisque episcopus per instituta sanctorum canonum atque prædecessorum nostrorum pontificum sanctorum privilegiorum, & sanctionum jura receperint, (f) in eorum parochia atque diocesi, in omni sacerdotali officio ministrantes, digne valeant pro vestra a Deo instituta regali in triumphis victoria, & præcellentiā fundere preces.

Porro & hoc vestræ suggerentes regali excellentiæ innotescimus, errorem illorum, qui in eadem gente Langobardorum callide regnare, in stupris & spurcitiis diaboli non desinit. Semel quippe Deo se voventes, & veste fusca monachico habitu induentes, iterum retrorsum reverentes, quod dici nefas est, seculares vestes circumferentes, illicito copulari matrimonio perhibentur; quatenus pro hoc sæpius ammonuimus (g) per Guntsfridum, & aliis Gasindis vestris epistolas dirigentes Raginaldo & Raginaldo, ut tam detestabile stuprum devitarent. Sed ipsi nolentes adquietescere, per eorum contumaciam filiam Ermenaldi monachico habitu circumdatam suo nepoti nomine Nazario diabolica versutia copulaverunt & nostris apostolicis adhortationibus assensum tribuere noluerunt, & eorum adimplentes iniquam præsumptionem, ministri diaboli effecti sunt, & plures eorum (h) invitari exemplo non desinunt. Prorsus nempe freti existimus, quia pro hoc (i) canonicas dispositiones vestro a Deo protecto regali culmini incognitas non esse credimus, qualiter talia tetra connubia eorum vetantes gladii ancipitis sanctionibus (k) feriunt. Et idcirco petimus, ut nostris vestrisque temporibus canonice in omni Christiano populo nobis a Deo commissio tale illicitum scelus emendetur, ut per hoc vos amplius dignos cultores omnipotentis Domini demonstretis, quemadmodum ab omni errore christiano populo eruto valeat cum propheta clamare: (l) *Domine saluum fac regem, & exaudi nos in die, qua invocaverimus te.* Quia crebro in virtute tua lætatur, & super salutare tuum exultat vehementer, & fidem sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ amplectens in ævo, & sine errore adstruens cum sanctis omnibus permanebit, nosque in hoc orantes, & gratias omnipotenti Domino referentes, ejusque divinam exorantes clementiam (m) pro vobis, ut regni gubernaculo longiori ævo, una cum domna regina atque præcellentiſſima subole fruenteſ, in æthereis arcibus sine fine regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Item

(a) *Idem.* de civitate Constantinopolitana partibus, quod in finibus ejus Gens Persarum invadentes atque deprædantes venerunt usque in locum qui dicitur *Moria* a sexagesimo milliario ejusdem civitatis Constantinopolitane. Unde & prædam magnam comprehendentes secum detulerunt, & sicut audivimus, atque fama fertur, Thius regis Persarum princeps & dux exercitui nefandissimo ipsorum existeret. Qui dum reversus fuisset cum iniqua victoria, elatus in superbia meritis est proprio nepoti suo, & ab ejusdem exercitu factus est rex Persarum. Et infra se tumultuantes pugnare ad invicem pro nepote & Thio dicuntur.

(b) *Idem.* *Moria* a sexagesimo milliario ejusdem civitatis Constantinopolitane.

(c) *Idem.* *Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri Carolo regi Francorum & Langobardorum atque patricio Romanorum Hadrianus papa.*

(d) *Idem.* unde pacis debent procedere? Quod hac veneratione servabitur, si nihil potestati, sed totum æquitati tribuitur.

(e) *Idem.* ejusdem civitatis ecclesiæ episcopo diocesis atque parochiæ non omittantur.

(f) *Idem.* in eorum parochia atque diocesi, in omni sacerdotali officio ministrantes, digne valeant pro vestra a Deo instituta regali in triumphis victoria, & præcellentiā fundere preces.

(g) *Idem.* per Guntsfridum, & aliis Gasindis vestris epistolas dirigentes Raginaldo & Raginaldo, ut tam detestabile stuprum devitarent.

(h) *Idem.* invitari exemplo non desinunt.

(i) *Idem.* canonicas dispositiones vestro a Deo protecto regali culmini incognitas non esse credimus.

(k) *Idem.* feriunt.

(l) *Idem.* *Domine saluum fac regem, & exaudi nos in die, qua invocaverimus te.*

(m) *Idem.* pro vobis, ut regni gubernaculo longiori ævo, una cum domna regina atque præcellentiſſima subole fruenteſ, in æthereis arcibus sine fine regnare mereamini.

ANNO
CHRISTI
778.

Item exemplar epistolæ Hadriani papæ ad Egilam episcopum in partibus (a) Spaniæ missum pro fide orthodoxa tenenda, & pro jejuniis sexta feriæ, & sabbato celebrando.

(b) *Hadrianus episcopus servus servorum Dei dilectissimo Egila episcopo.*

DUdum (c) præcipua gnaraque dilectio tua ad sedem apostolicam, quæ est caput totius Dei ecclesiæ, directos affatus secundum vibrantissimam fidem, quam erga beatum Petrum apostolorum principem, & nos ex intimo gerit corde, cum nimio amore suscepimus, (d) ad ea, quæ ejus poposcit solertia, ex divino fonte oriri nitidius ac saluberrime sanctæ nostræ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, (e) olitano ritu, orthodoxæ fidei exarantes, imo sanctorum patrum venerandam institutionem sine macula speculantes, per earum tunc transvectores tunc emisimus almitati. Et quoniam, ut fertur, nequaquam ipsi apostolici ad te profecti sunt apices, nostris eos habentes registris exaratos, infra rescribentes per harum gerulos, scilicet Bellerefontum, seu Joannem clericum direximus denuo, sicut nobis per fidelissimum missum suum, videlicet reverentissimum & sanctissimum Petrum Ticinensis ecclesiæ episcopum, præcellentissimum ac præfulgidum filium & spiritalis compater noster dominus Carolus rex Francorum & Langobardorum ac patricius Romanorum, pro tua insigni dilectione poscendum emisit, & per ejus regale adminiculum tuis faventes votis (f) adimplere prorsus studuimus. Illos vero procaces ac hæreticos homines, qui tuam subvertere nituntur orthodoxam fidem, & undique te coarctantes angustias, & varias tempestates seminant, apostolico indutus præcepto, simulque apostolicis imbutus disciplinis, seu saluberrimis orthodoxæ fidei sanctorum patrum repletus institutis, eos, qui tuas noluerint amplecti rectæ fidei prædicationes, post unam & secundam admonitionem seu increpationem, tamquam Ethnicos & publicanos deputans, habeto pro nihilo eorum infrunitas insidias, propheta testante, qui ait: (g) *Si autem adnuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & a vita sua impia, ipse quidem in impietate sua morietur, tu autem animam tuam liberaſti.* Quatenus oportet te vas electionis beati Pauli apostoli imitari, præcepta ac vestigia sequi: (h) *subtrahere te ab omni fratre ambulante inordinate.* Et constans esto (i) *quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Potius nempe si doctrinam sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ secutus fueris, non timebis mala, quia fortissimus auctor, ac ejus fundator beatus Petrus claviger regni celorum, tecum est usque in finem, Domino pollicente. (k) *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.* Nulla quippe hebetudo, aut quælibet ambiguitas ascendat in suavissimam, sacramque mentem tuam, eo quod (l) *beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est*

A regnum celorum. Et iterum: (m) sancti per se dem vicerunt regna &c.

(n) Porro in ipsis referebatur apicibus tuis, qualiter vobis nimis intentio est de sexta feriæ, & sabbato, quod istos duos dies dicimus jejuniis mancipandos. Nequaquam hæreticorum hominum ignaviam, atque impiam perversamque amentiam, inanisque ac mendaces sequere fabulas, magis doctorum nostrorum sanctorum patrum, sicut nobis intumant, videlicet beati Silvestri atque Innocentii papæ, pariterque almi Hieronymi seu Iudori divinos sermones annectere, & ex nostra apostolica olitana regula sabbato (o) jejunare firmiter atque procudubio tenens, tua non desinat sanctitas. **B**Si enim a regia non vis discedere via, prædictorum sanctorum patrum censuram non deseras, & beati Augustini opuscula legere non prætermittas, ubi egregium prædicatorem atque doctorem suum sanctum Ambrosium memini pro jejuniis sabbati sanctam catholicam & apostolicam nostram Romanam nimis laudasse ecclesiam, & quia gerente Spiritu sancto, nullis tentationibus superari tuam almitatem conjicimus, eas, quas superius polliciti sumus, liquida exarationis pagina instituemus series.

(p) Item exemplar epistolæ Hadriani papæ ad Egilam episcopum, seu Joannem presbyterum de eorum sacratione vel constantia in partibus Spaniæ prædicandum, & de paschali festivitate, & de prædestinatione hominis, sive ad bonum sive ad malum, & de coinquinatione eorum tam in escis, quamque in potu, seu & de diversis erroribus & de eorum pseudo sacerdotibus, qui vivente viro sortiuntur uxores, & de libertate arbitrii, vel multis aliis capitulis in partibus illis contra fidem catholicam ortis.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei dilectissimo nobis Egila episcopo seu Joanni presbytero.

AUdientes orthodoxam vestram dilectionis in Christo constantiam atque ita vos antiquæ fidei, communionisque sinceris traditionibus inherentes, ut mentem Christianæ deditam veritati nullatenus inficerent prævaricatorum vicina contagia, magnificavimus Dominum, charitatemque vestram indefinenter laudavimus, quatenus per earum latroes, videlicet Saranum diaconum, & Victorinum clericum, suscipientes vestræ dilectionis affatus, enucleatis eos referantes, liquido informati sumus. Et quoniam pro sedis apostolicæ principatu, cujus sollicitudo delegata divinitus cunctis debetur ecclesiis, quam laudabiliter fidei veritatem nove-ritis & quam solite dominico gregi devotionem officii pastoralis impendatis, frater noster **E**(q) VVulcharius archiepiscopus provinciarum Galliarum, cui & licentiam dedimus de vestris ordinationibus atque auctoritatem dirigere, vos pro orthodoxæ fidei, sanctæque catholicæ ecclesiæ prædicatione in partibus Spaniæ provinciarum pro vobis nobis insinuavit, magnisque gaudiis

(a) *Gross. pro Hispania.* (b) *Idem.* Baronius ibidem post Summarium XLIV. et & Centuriatores.
(c) *Lamb. a præcipua gnaraque dilectione tua ad sedem apostolicam quæ est caput totius mundi, & Dei ecclesiæ.* (d) *Idem.* & ad ea (e) *Gross. vetusta* (f) *Lamb. adimpleri prorsus studuimus*
(g) *Gross. Esaiæ cap. 3.* (h) *Idem. Theodosian. cap. 3.* (i) *Idem. ad Romanos c. 1*
(k) *Idem. Matthæi cap. ult.* (l) *Idem. Matthæi cap. 5.* (m) *Idem. ad Hebræos cap. 11.*
(n) *Lamb. Porro quod in ipsis* (o) *Idem. jejunando... procudubio iussit celebrari ea non*
(p) *Gross. memorantur hujus epistolæ Baronius, & Centuriatores* (q) *Lamb. Vulcharius*
Council. General. Tom. XII. *Ecc 2*

ANNO
CHRISTI
751.

ANNO
CHRISTI
751.

diis triumphans, cum ubique terrarum Dominum Sabaoth semen puræ confessionis reliquisse cognoscimus, quod non in petrosa deveniens æstu tentationis exaruit, nec vix proximum cecidit, vagantibus inimicis expositum, nec in spinis irrui suffocandum, sed in bonam terram piæ (a) devotionis, vestra celestiatione dispersum, in tricelimum & sexagesimum fructum centenariumque proficit, perfectionem scilicet trimenti Domini mystica locutione designans.

Quapropter exultantibus animis confidentius incitamus, ut ab omni petis incursum pectora vestra sapienter intemerata servetis, quoniam (b) qui perseveraverit in finem, hic salvus erit. (c) Dominus prope est. Nihil solliciti sitis. Si quidem major est qui in nobis est, quam qui in hoc mundo, regnumque Domini intra nos esse, scriptura testante sit certum. Quamvis ergo magna locorum intervalla nos dividant, si in unitate fidei nostræ perseveraveritis, vobiscum sumus. Tantum ut sit, auxiliante Domino, constantia perseverans: dicente apostolo: (d) vobis enim datum est pro Christo non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro ipso patiamini. Ad quam fortitudinem sanctorum mentium roborandam, dilectionem vestram jam factus sanctissimus archiepiscopus (e) nos illi licentiam cedentes, pro apostolicæ fidei amore direxit, quibus merito persistentes integritate ornari, usque ad coronam brevii, exoptare non dubitamus.

Ferebatur siquidem in ipsis vestris apicibus, quod multi in partibus illis in insipientiam, atque cordis dementiam devoluti, nostræ relationis, atque admonitionis seriem, secundum venerandi concilii Nicæni institutionem de paschali festivitate editam, contemnere audent. (f) Quod si plenissimum, quartodecimo scilicet die luna, sanctum pascha minime sit celebratum, sed prætermisso eodem quartodecimo die in alio sequenti septimana dominico, quod est vigesimo secundo luna die, Paschalis festi gaudia pronuntiantur celebranda. Quod si interius mente perpenditur magni ac venerandi Nicæni concilii trecentorum decem & octo sanctorum patrum simul convenientium promulgata paschaliū festivitatis ratio, proculdubio omnis error, omni-que ambiguitas ab hæsitantium cordibus auferetur. Sed dum plerique propria commenta, ut acuti perspicaces, & mundanæ scientiæ gnari, spiritualis vero eruditionis ignari, vendicari desudant, olitanam patrum traditionem delidiosa ignavia prætereunt (g) & vera mendacio obumbrare inhiant.

In eodem quippe magno Nicæno concilio decennovenali cyclo patrum confirmato sententia, ita inter cetera ibidem fertur promulgatum: quod non amplius quam usque ad vigesimam primam lunæ diem hujus sacre festivitatis solemnitas deferatur. Quam paschæ rationem, & Antiochenum demum venerandum corroborans concilium, inter reliqua, ita inibi, in primo scilicet capitulo conscribit exaratum: Omnes, qui ausi fuerint dissolvere definitionem sancti & magi Nicæni concilii congregati sub præsentia piissimi & venerandissimi principis Constantini, de salutifera sancti Paschæ solemnitate, excommunicandos, & ab ecclesia esse abjiciendos censemus. Etiam tamen contentiosius adversus ea, quæ bene sunt statuta, perstitit atrocioribus porro summis interditionibus censuerunt. Nam & beatissimus Dionysius in ea, quam de ratione paschæ promittit, epistola ita ait: (h) A duodecimo Kalendarum Aprilium die, cunctorum Orientalium sententia, æquinoctii cursus vernalis consequatur decreverunt, maxime Egyptiorum peritiam, qui, ut hujus calculationis gnari doctique sunt, inquirendam specialiter adnotatur, (i) in quo etiam si luna quattodecima celebrandum pascha, sancta synodus Nicæna sine ambiguitate firmavit.

Attendite dilectissimi nobis, & illud quod beatus Proterius Alexandrinæ ecclesiæ præsul prædecessori nostro beatissimo Leoni papæ, ob piæ memoriæ Marciani principis iussu direxit. Post plurima enim ita ait: Olim quippe Dominus per Moysen (k) significans dicit: (l) Mensis iste vobis initium mensium, primus erit in mensibus anni, & facies pascha Domino Deo tuo, quattodecima die mensis primi. Et post pauca subiungit, dicens: Si quando in die Dominico quattodecima luna (m) reperta, in sequenti septimana est dilatanda festivitas, sicut & veteres patres nostri fecerunt, quartas decimas (n) lunas occurrentes in aliam dominicam transferentes.

Unde constat, dilectissimi, non amplius hujus venerandæ festivitatis solemnitate (o) differri, quam usque in vigesimam primam lunæ diem, jure observantes hebdomadæ dierum numerum, dum solaris cursus a lunæ cursu omnino discordat. Quoniam in sex quidem diebus creator omnium Dominus æthereum firmamentum, omnemque ejus (p) ornatum, rutilantia æquoris, atque telluris gignentia, ac elementorum materiam, & cunctorum reptilium animantia patravit, (q) & postrema e limo hominem finxit seria, & in septimo die requievit ab omni opere, quod patraret. His nempe septem die-

(a) Idem. devotionis vestra celesti

(d) Idem. ad Philippenses cap. 1.

(f) Lamb. Quod si plenissimum quartodecimo scilicet die luna sabbato contigerit, alio die Dominico, videlicet quattodecimo luna die, sanctum pascha minime celebratur, sed prætermisso eodem quattodecimo die, in alio sequenti septimana dominico, qui est vigesimo secundo luna die, paschalis festi gaudia pronuntiant celebranda. Græf. Loni corruptum. Quorundam in Hispania hæc erat sententia, ut si plenissimum existeret die sabbati atque adeo quattodecima luna sabbatum esset, pascha non celebraretur sequenti quattodecima die, licet esset dominica, sed differretur in vigesimam secundam diem. Hanc opinionem opugnat Pontifex, eamque synodo Nicæna adversari ostendit. Hæc tamen ex sequenti epistola, ubi de eodem argumento iterum differitur, corrigere licebit. Peccavit enim librarius omissione quorundam.

(h) Idem. Cum a duodecimo . . . decreverunt, festum paschale non nisi post illum diem celebrandum, & maxime Egyptiorum peritiam, qui hujus calculationis gnari, doctique sunt, inquirendam esse. Ibidem quoque specialiter adnotatur, quod si luna quattodecima sabbato contigerit, sequenti Dominico, luna quattodecima, celebrandum sit pascha, quod etiam sancta synodus Nicæna sine ambiguitate firmavit.

(i) Græf. Hæc corrigi possunt ex sequenti epistola.

(k) Lamb. tempus paschale significans

(l) Græf. Exodi cap. 12.

(m) Lamb. Luna reperta est, in sequenti septimana est dilatanda

(n) Idem. Lunas die Domino occurrentes, in aliam transferentes

(o) Idem. differri fas esse, quam

(p) Idem. ornatum rutilantem

(q) Idem. & postremum . . . finxit arva, & in septimo

ANNO
CHRISTI
771.

ANNO
CHRISTI
771.

diebus a quartodecimo Lunæ die, quod est A
plenilunium, si dominica tamen occurrerit, in
alia dominica, quæ est prima & sancta dies,
pro eo quod non oportet in ea jejunare, inter-
missis in alia dominica, quæ est sancta & pri-
ma dies vigesima prima luna, rationis ordo
exigit a Christianis sanctum pascha celebra-
ndum. Num si sabbato quartadecima luna adve-
nerit; non est intermittenda subsequens domi-
nica, quintadecima videlicet lunæ dies, vene-
rantes eandem dominicam, quæ est prima sab-
batorum dies, in qua lux, jubente Deo, in
ipso mundi exordio prodiit, in qua & veralux
Salvator noster ab inferis carne resurrexit. Nam
si octo dies a quarta decima lunæ die, quando
jejunium solvitur, intermittuntur, (a) ut in B
vigesima secunda die lunæ paschalis festivitas
dilatetur, ergo jam non est septimana, idest
hebdomada, sed ogdoada, ut stolidi quique &
vetordes (b) definiunt, dicenda atque obser-
vanda est. Intuendum quippe & illud ratio
tuadet, quod septem hebdomadæ, & non octo
intermittuntur a paschali festivitate, usque ad
sanctum pentecostem, in qua paracletum Spiri-
tum a Patre redemptor noster Dei vivi filius,
post gloriosam resurrectionem suam sanctis suis
apostolis misit. Pro quo regia (c) gradimur
via, & non declinabimus penitus (d) per tor-
tuosum & dumis ac tribulis repletum callem.
Pergant per eam hi, qui cupiunt nova figmen-
ta, & scelerum monumenta componere, ut me-
rito spinæ & tribuli generentur eis.

Jam quidem dudum decessores & prædeces-
sores nostri sancti pontifices pro hac questione
simulque hæresi (e) illis comparibus monito-
rium atque adhortationem dirigentes, congruis
epistolis beati Cyrilli atque Theophili, nec non
& aliorum sanctorum patrum, quos denumera-
re longum est, promulgantes docuerunt, quas
vestræ dilectioni gnaras esse dubium non est.
Pro quo non silemus, charissimi, impenitus com-
monere, ut a falsis fratribus caveatis, & in
eo modo quo sancta nostra Romana ecclesia,
caput omnium ecclesiarum Dei, paschalem ce-
lebrat solemnitate, & vos proculdubio cele-
brare studeatis; ut sicut pares nos christiano-
rum fidei religio efficit, æquales nimirum in
festivitatibus efficiat.

Insinuavit dilectio vestra & hoc, quod qui-
dam pollicentes, atque in errore perleverantes
prædicant, ut qui non ederit pecudum aut suil-
lum sanguinem & suffocatum, rudis est, aut
ineruditus. Nos quidem apostolicis præceptis
imbuti atque eruditi, confirmantes prædicamus,
quod si quis pecudum, aut suillum sanguinem,
vel suffocatum manducaverit, non solum eru-
ditionis totius alienus sed ipsius quoque intelli-
gentiæ communis prorsus extraneus, sub ana-
thematis vinculo obligatus in laqueus incidat
diaboli.

(f) Illud autem quod alii ex ipsis dicunt,
quod prædestinatio ad vitam, sive ad mortem,
in Dei sit potestate. (g) Alii iterum dicunt:
ut quid rogamus Deum, ne vincamur tentatione,
quod in nostra est potestate, quasi libertate arbi-

træ? Reversus enim nullam rationem reddere,
vel accipere valent, ignorantes beati Fulgentii
episcopi ad Eugippium presbyterum contra (h)
sermones cujusdam Pelagiani opuscula directæ,
quibus infra, multa idem pater docens hæc
verba subjungit: Illi autem dum pro se gratiam
solum reprehensibiliter introrant, in se damna-
biliter calcaverunt, (i) qui alios ad vitam, alios
ad mortem afferunt destinatos, adverte, quibus se
impietatis nexibus legant. Si ad bonum prædesti-
natus sum, contra malum resistere necesse mihi
non erit. Si vero ad malum natus, bonum mihi
exercere nihil proderit. Ac sic in utraque inter-
cluso appetitu laudis & gloria, unus securitate,
alius desperatione (k) torpescit: ac per hoc etia-
bitur omnis justitiae exercitatio, oratio cessabit,
languet operatio; sed non ita est, quin potius in-
cessanter oremus, quia ipse Dominus dicit: sine
intermissione orate, ne intretis in tentationem.
Nihilominus contra omne peccatum non solum ora-
tione, sed etiam labore incitemur: quia ipse Do-
minus præsens lectione testatus est, quia unusquis-
que propriam mercedem accipiet secundum suum
laborem. Hæc verba, quibus auctor sermonis il-
lius veritatem prædestinationis nititur oppugnare,
inconsiderate atque indiscrete prolata, Deo nos ad-
juvante, monstramus.

Et post cetera: Opera ergo misericordia ac ju-
stitia sua præparavit Deus in æternitate incom-
mutabilitatis suæ. & sicut futurorum operum suo-
rum nunquam fuit ignarus, sic ex eorumdem ope-
rum præparatione nunquam improvidus. Præpara-
vit ergo justificandis hominibus merita. Præpara-
vit isdem glorificandis & præmia; malis vero
non præparavit voluntates malas, aut opera ma-
la, sed præparavit eis iusta & æterna supplicia.
Hæc est æterna prædestinatio futurorum operum
Dei, quam sicut nobis apostolica doctrina semper
insinuat cognoscimus, sic etiam fiducialiter prædi-
camus. Beatus enim Paulus prædestinationem eorum,
quos Dominus gratis salvat, & evidenter & frequen-
ter insinuat. Ipse enim dicit de Deo: (l) Nam
quos præcivit, & prædestinavit, conformes fieri
imaginis filii ejus, ut sit ipse primogenitus in
multis fratribus. Et post, quos autem prædestina-
vit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & ju-
stificavit: quos autem justificavit, illos & glorifi-
cavit. Non utique alios, sed quos prædestinavit, hos
vocavit, hos justificavit. Nihil incertum in Dei ope-
ribus videtur, quia nihil suæ prædestinationis eva-
cuat. Prædestinationis igitur suæ opera vocatio-
ne Deus incipit, glorificatione consummat. Non
tamen in omnibus, quos vocavit, sed quos secun-
dum propositum vocat. (m) Diligentibus enim
Deum omnia cooperantur in bonum his, qui
secundum propositum vocati sunt.

Item post multa: Teneatur ergo prædestinatio-
nis veritas a fidelibus cunctis, quia quisquis di-
vinum non credit in hac prædestinatione consilium,
non pervenit ad gloriosum ejusdem prædestinationis
effectum. Quisquis autem non est prædestinatus ad
gloriam, invenitur sine dubio præscitus ad penam,
qua ideo in Dei nomine præparatione prædestinata
cognoscitur, ut per eam infidelitas, atque iniqui-
tas puniatur. Propter quod beatus Judas apostolus
quosdam

(a) Idem. ut in vigesimam secundam diem lunæ
(c) Idem. gradimur
(e) Idem. illis paribus. & Græc. comparibus
la sequenti.
(f) Idem. quia alios
(g) Lamb. & non nostra
(h) Idem. ibidem vers. 28.

(b) Idem. profanizant
(d) Idem. per tortuosam... repletam
(f) Græc. Hæc omnia reperies quoque in episto-
(g) Idem. sermonem
(i) Græc. epistola ad Romanos cap. 8. v. 29. & 30.

ANNO
CHRISTI
974ANNO
CHRISTI
974

quosdam destinatos dicit in iudicium his verbis:

(a) Subintrojerunt enim quidam homines impii qui olim præscripti, & prædestinati erant in hoc iudicium Dei nostri. Vigilanter autem in doctrina Spiritus sancti, prædestinatos impios non dicit ad peccatum, sed ad iudicium, non ad impietatem, sed ad punitionem. Non enim prædestinati sunt ad hoc, quod vitiosas impietates admittunt, sed ad illud quod iudicio æquitatis divina recipiunt. Ipsorum enim opus est, quod impie faciunt. Dei autem opus est, quod iuste recipiunt.

Item post cetera: Proinde quod auctor illius sermonis subsequenter adiunxit dicens: Quia potius incessanter oremus, quia ipse Dominus dicit: (b) sine intermissione orate, ne intretis in tentationem. Et post: nihilominus contra omne peccatum non solum oratione, sed etiam labore litemur. Et iterum: sic laborantes vocat Dominus, dicens: (c) Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego vos reficiam. Sed nos a Deo humiliter gratiam poscimus, quam colorem jugiter habeamus, per quam nos Deus in labore custodiat, & ad mercedem peracto labore perducatur.

Porro, dilectissimi, diversa capitula, quæ nobis innotuissent, idest, quod multi dicentes (d) catholicos se, communem vitam gerentes cum Judæis & non baptizatis paganis, tam in escis, quamque (e) in potu, seu & diversis erroribus, nihil pollui se inquiunt; & illud quod inhibuitur est, ut nulli liceat jugum ducere cum infidelibus; (f) ipsi enim filias suas cum alio (g) benedicant, & sic populo gentili tradentur, & quod sine examinatione præfati presbyteri ut præfati ordinantur. Et alius quoque immanis invaluit error & perniciosus, ut etiam, vivente viro, mulieres in connubio sibi sortiantur ipsi pseudofacerdotes, simulque & de libertate arbitrii, & alia multa, sicut sati estis, quæ longum est dicere. (h) Quid multi vobis hæretum singula scribam? quia olim tempus est quod Priscilliani dogmatis impleverunt. Quapropter, dilectissimi, oportet vestram industriam solertissime vigilare, & sicut decet Domini sacerdotes, (i) nullos vos canones ignorare, nec quidquam facere, quod patrum possit regulis obviare. Quæ enim a nobis res digna servabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libito licentia populis permessa frangatur? Unde constat, ut si quis de prædictis capitulis obnoxius reperietur, profecto is regulariter consortio fidelium Dei, utpote corruptor patrum traditionum, extorris efficiatur, & in æterna condemnatione inveniat.

Cavendum ergo dilectioni vestræ est, magnæque diligentia prohibendum, ne per huiusmodi homines extincta dudum scandala suscitentur, & de exciso olim dogmate aliquid in provincia ejusdem mali germen oriatur, quod non solum in radicibus suis crescat, sed etiam sanctæ ecclesiæ subolem veneno sui odoris inficiat. Qui correctos se videri volunt, ab omni suspitione se purgent, & obediendo vobis probent se esse nostros, quorum si quisquam salubribus præceptis satisfacere detrectaverit, si-

ve ille clericus, sive laicus, ab ecclesiæ societate pellatur, ne perditior animæ suæ, salutis insidietur alienæ. Et sicut per nos, seu alium archiepiscopum, in prædicatione orthodoxæ fidei directi, sanctæ Romanæ ecclesiæ ob amorem beati Petri principis apostolorum concordem prædicare, ut sicut unus est pastor noster Christus, Dei vivus filius, omnes simul in uno ejus efficiamur aggregati ovili, & quemadmodum unius capituli sumus membra, unum efficiamur corpus in Christo Jesu Domino nostro; promerentes ejus, quam sanctis sui contulit cultoribus, qui ejus præcepta custodiunt, & ab initio mundi divinæ ejus placuerunt majestati, desiderabilem promissionem, quam ait: (h) Venite benedicti Patris mei, percipite regnum vobis præparatum ab origine mundi.

Item exemplar epistolæ Hadriani papæ directæ omnibus episcopis per universam Spaniam commorantibus, maxime tamen Eliphando, vel Ascharico cum eorum consentaneis, pro hæresi vel blasphemia, quod filium Dei adoptivum nominant, cum multis capitulis sanctorum patrum eos reprehendens. Nec non & de paschali festivitate, seu & de sanguine pecudum & suillo, & sanguine suffocato, quem in errorem prædicantes dicunt: ut qui ea non ederit, rudis & incruditus est, quos sub anathematis vinculo obligatos & ab ecclesiâ extraneos dicit. Similiter & de prædestinatione Dei, quod si quis ad bonum prædestinatus esset, contra malum resistere necesse illi non erat, si vero ad malum (l) notus, bonum illi exercere nihil proderit. Pro quo capitulo apostolicis adhortationibus eos castigans, nec non & de hoc, quia communem vitam cum Judæis, & non baptizatis paganis, tam in escis quam in potu, seu & in diversis erroribus nihil pollui se inquiunt, nec non & de filiabus eorum, quas populo gentili tradunt; vel de sacrationibus eorum, seu & de mulieribus, quæ vivente viro sibi maritum sortiuntur, simulque & de libertate arbitrii, vel aliis multis, quæ enumerare longum est, eos castigans cum sanctorum patrum traditionibus.

(m) Hadrianus (n) papa episcopus servus servorum Dei, dilectissimis nobis omnibus orthodoxis episcopis per universam Spaniam commorantibus.

INstitutio universalis nascentis ecclesiæ beati Petri sumpsit honore principium, in quo regimen ejus & summa consistit; ex ejus enim ecclesiastica disciplina per omnes ecclesias religionis; (o) jam crescente cultura fonte manavit. Nicenæ synodi non aliud præcepta testantur, adeo ut non aliquid super eam ausa sit constituere, quum videret nihil supra meritum suum posse conferri. Omnia denique huic noverat Domini sermone concessa. Hanc ergo ecclesiâ toto orbe diffusis velut caput suorum certum esse membrorum, a qua si quis se abscidit, sit christianæ religionis extor-

(a) Idem. epistola Juda apost. vers. 4. (b) Greg. Matthæi cap. 26. (c) Idem. Matthæi cap. 27.
(d) Lamb. catholicos se esse. (e) Idem. in potu. (f) Idem. ipse enim. (g) Idem. benedicit.
(h) Idem. Quid multa vobis hæretum per singula scribere? (i) Idem. nulli vestrum liceat canones &c.
(k) Greg. Matthæi cap. 23. (l) Lamb. notus. Greg. notus vel prædestinatus.
(m) Greg. meminerunt epistola huius Baronius & Centuriar. (n) Lamb. episcopus servus
(o) Idem. jam crescentis

A N N O
CHRISTI
771A N N O
CHRISTI
771

torris, quum in eadem non ceperit esse com-
page. Audivimus quippe, quod quidam episco-
porum in partibus vestris degentes, apostolicam
Sedis doctrinam contemnentes contra (a) or-
thodoxam fidei traditionem novas introducere
nituntur hæreses, prætermittentes valis electio-
nis beati Pauli apostoli sententiam, quæ ait :
(b) *Si quis vobis evangelizaverit, (c) præter
quod evangelizatum habuerit, anathema sit.* Qua-
propter exultantibus animis confidentius or-
thodoxam fidem vestram incitamus, ut ab om-
ni pestis incurfu pectora vestra sapienter in-
temerata servetis, & rectam fidei doctrinam,
quam a sancta nostra catholica, & apostolica
Sede olim prædecessores vestri a sanctis no-
stris prædecessoribus susceperunt, usque in fi-
nem (d) defendere, atque observare nihilo-
minus satagatis : (e) *Quoniam qui persevera-
verit usque in finem, hic salvus erit.*

Quamvis ergo magna locorum intervalla nos
dividunt, si in unitate fidei nostræ persevera-
veritis, vobiscum sumus, tantum ut sit, auxi-
liante Domino, constantia perseverans, dicen-
te Apostolo : (f) *Vobis enim datum est pro
Christo non solum ut in eum credamus, sed et-
iam ut pro ipso patiamini.* Dudum vero quod
(g) Vvulcharius archiepiscopus Galliarum sug-
gessit nobis pro quodam Egila, ut eum epis-
copum consecraret, valde nimisque eum in
fide catholica, & in moribus atque actibus lau-
dans, ut consecraturum vestris partibus emitte-
ret ad prædicandum : nos vero prædicti Vvul-
charii archiepiscopi petitioni credentes, con-
suetam illi licentiam tribuimus ; ut canonice
eum examinaret, quatenus si post discussionem
& veram examinationem, rectum & catholi-
cum eum invenisset, episcopum ordinaret, &
nullam quamlibet alienam sedem ambiret, vel
usurparet, sed solummodo animarum lucra
Deo offerret : Qui una cum Joanne presby-
tero in partibus vestris veniens, quod peius
est, ut ejus fama in auribus nostris sonuit,
non recte ille Egila prædicat, sed errores
quosdam Mingentii magistri sui sequens, ex-
tra catholicam disciplinam, ut fertur, conatur
docere, & alia plura capitula, quæ absque nor-
ma ecclesiastica (h) aliis suadere videtur. Quod
si ita est, vestra fidelissima dilectio, quæ nor-
mam & disciplinam sanctæ nostræ Romanæ ec-
clesiæ consequitur, nullo modo eorum insa-
niam credere, vel sequi studeat. Quia procul-
dubio minime (i) nos credimus sanctæ Ro-
manæ ecclesiæ ignorare disciplinam, sed po-
tius admonentes ad veram & orthodoxam fi-
dem eos reducere studeatis. Porro & de par-
tibus vestris pervenit ad nos lugubre capitulum,
quod quidam episcopi ibidem degentes,
videlicet Eliphandus & Ascaricus cum aliis eo-
rum consentaneis, filium Dei adoptivum con-
fiteri non erubescunt, quod nullus (k) e qua-
libet hæresi antea talem blasphemiam ausus

est oblatrare, nisi perfidus ille Nestorius, qui
purum hominem Dei confessus est Filium.
Quapropter nullo modo eorum serpentinum
venenum in qualibet parte vestram subripiat
vel coinquinet dilectionem. Sed sanctorum
principum apostolorum Petri ac Pauli divi-
nam tenentes confessionem, atque eorum san-
ctam catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam
sequentes traditionem, pariterque præcipuorum
ac catholicorum probabiliū patrum dogmata
amplectentes, firmi & stabiles, atque immobi-
les & inconcussi, una nobiscum in eorum lo-
culenta traditione perseverare irrefragabiliter,
& incunctanter nitimini. In primis confessio-
nem B. Petri principis apostolorum atque cla-
vigeri regni cælorum tenentes, qui ait : (l)
Tu es Christus filius Dei vivi. Deinde vas ele-
ctionis B. Pauli apostoli (m) subposterium fi-
dei, qui inquit : (n) *Proprio filio suo non per-
cepit Deus ; sed pro nobis omnibus tradidit il-
lum.* Et si ipsi principes apostolorum Filium
Dei vivi & proprium confessi sunt, quomo-
do oblatrantes autumant hæretici, Filium Dei
adoptivum dicere, quo solo audito, omnis
Christianus gemens pavefcit ? Unde B. Atha-
nadius Alexandrinus episcopus, antiquus & e-
gregius prædicator, de divina incarnatione Ver-
bi, consonante sancta prima synodo, quæ in
Nicea, infra cætera ait : „ Si quis vero adver-
sus divinam scripturam dicet, alium dicens
Filium Dei, & alium, qui ex Maria homi-
nem (o) secundum gratiam, & si quis Do-
mini nostri carnem de sursum dixit, & non
ex virgine Maria, aut immutatam deitatem
in carne, & confusam, aut alienatam, aut
passibilem Domini deitatem, aut inadora-
tam Domini carnem, sicut hominis & Dei
carnem, hunc anathematizat catholica &
apostolica ecclesia, consentiente divino apo-
stolo, & dicente : (p) *Si quis vobis evan-
gelizaverit præter quod suscepistis, anathema sit.*

Sed & beatus Gregorius Nazianzenus, qui
& Deiloquus, scribens ad Cledonium infra cæ-
tera inquit : (q) *Si quis duos introducit filios,
unum quidem, qui ex Deo & patre, secundum
verbum, qui ex matre, & non unum & eundem,
is adoptione excidas quæ promissa est his, qui re-
cte credunt. Natura vero dua, Deus & homo,
ut & anima & corpus. Filii vero non duo, ne-
que Dii. Neque enim heic duo homines : quare
Paulus quod interius hominis & exterioris appel-
lavit. (r) Si oportet continuo dicit alium & a-
lium, ex quibus Salvator, sive non quod & ip-
sum invisibilem visibilem & sine tempore, quæ sub
tempore, non alius & alius absit, utraque unum
vero. Et infra : Si quis ex operibus perfectum,
aut post baptismum, aut post ex mortuis resurre-
ctionem adoptione dignus est dicit, sicut quos pa-
gani (s) præscriptos introducunt, anathema sit.*

Unde præcipuus Amphiloicius Iconii episco-
pus in sermone suo in sancta Epiphania nos
do-

(a) Idem. Romanam & orthodoxam (b) Græc. ad Galatas cap. 1.
(c) Lamb. præterquamquod (d) Idem. defensare (e) Græc. Matthei cap. 10. & 23.
(f) Idem. ad Philippenses cap. 1. (g) Lamb. Wilkarius ita semper (h) Idem. alios
(i) Idem. vos (k) Idem. quamlibet hæresarcha talem (l) Græc. Matthei cap. 16.
(m) Idem. monasteri loci, ut subposterium sit fundamentum, vel suppositum.
(n) Idem. ad Romanos cap. 8. (o) Lamb. secundum gratiam adoptionem, sicut vos, quatenus esse
duos filios unum secundum naturam filium Dei, qui ex Deo, & unum secundum gratiam, qui ex Maria homi-
nem : & si quis Domini nostri carnem de sursum dixit, & non ex virgine Maria, aut mutatam Deitatem in carnem
(p) Græc. ad Galatas cap. 1. (q) Idem. S. Gregorius Nazianzenus oratione 31. edit. Parisiensis nova.
(r) Lamb. Sed oportet quidem continuo dicit alium & alium ex quibus Salvator, sive non quod & ipsum invisibile
& visibile, & quod sine tempore idem & quod sub tempore, non tamen alius & alius. Absit. utraque vero unum.
Et infra. Si quis ex operibus perfectum, aut post baptismum, aut post ex mortuis resurrectionem adoptione dignum
esse dicit, sicut quos pagani præscriptos introducunt, anathema sit. (s) Græc. adscriptillos.

ANNO
CHRISTI
771.

docuit. Nunc in Spiritu sancto propter adoptionis gratiam. Impossibile enim, te accipere in adoptionem, (a) & clamare, Abba, pater, nisi figurie adoptionis spiritu. Et post pauca. Nisi ille passus fuisset servi forma, nullo modo tu adoptionis (b) lucrare. Et post modicum: Diligite impetrate donum, capite adoptionis dignitatem. Sed & B. Gregorius Nyssenus episcopus super Matthæum (c) disponens, ita ait: Si vero pacificus ex adoptionis gratia coronaris. Quatenus & B. Joannes Constantinopolitanus episcopus, qui & Chrysostomus, ad Neophytos scribens, instruit. Benedictus Deus, iterum dicamus, qui facit mirabilia scilicet, qui facit universa, & convertit universa. Ecce libertatis serenitate perficiuntur, qui tenebantur ante captivi, & ciues ecclesie sunt, qui fuerant in peregrinationis errore. Et iustitia in sorte vertitur, qui fuerant in confusione peccati. Non enim sunt tantum liberi, sed & sancti; non tantum sancti, sed & iusti; non solum iusti, sed & filii; nec solum filii, sed beredes; non solum beredes, sed & fratres Christi; nec tantum fratres Christi, sed coheredes; non tantum coheredes, sed & membra; non membra tantum, sed & templum; nec tantum templum, sed & organa Spiritus. Benedictus Deus, qui facit mirabilia solus. Vides quot sunt baptismatis largitates; sed multis quidem videtur celestis gratia in peccatorum remissione tantum consistere. Nos autem bonores computavimus decem. Hac de causa etiam infantes baptizamus, ne sint coinquinati peccato, ut eis (d) detur iustitie adoptio, hereditas, fraternitas Christi, ut ejus membra sint omnes, ut spiritus inhabitatio fiant.

Item idem ipse super Joannem Evangelistam docuit. Non enim inutilis fias erga beneficium, neque contrariis retribue, qui tibi fontem beatitudinis donavit. Ubi enim adoptionis dignitas, ibi malorum amputatio, & bonorum omnium datum. (e) Idem ipse psalmis factum est istud, & hoc est mirabile in oculis nostris, ut nos qui ante passionem Domini sine testamento eramus & lege, adopteremur in filios Dei.

Ecce, dilectissimi nobis, qualiter sancti patres Orientales docuerunt, inter dona charitatum adoptionem esse, & nobis omnibus, qui in peccatis nati sumus, & iterum per baptismum renati a Domino nostro Jesu Christo Filio Dei unigenito concessam. Unde & beatus Augustinus egregius doctor in sermone de Natali Domini inquit: Audite filii lucis adoptati in regnum Dei. Et iterum in explanatione sancti evangelii super Joannem pro hoc manifeste docuit. Quotquot autem receperunt eum. Quid eis præsistit? Magnam benevolentiam, magnam misericordiam. Unicus natus est, & noluit manere unus. Multi homines cum filios non habuerunt, peracta aetate, adoptant sibi, & voluntate faciunt, quod natura non potuerunt. Hoc faciunt homines. Si autem aliquis habeat filium unicum, gaudet de illo magis, quia solus omnia possessor est. Et non habebit, qui cum eo dividat hereditatem, ut pauperior remaneat. Non sic

Deus, Unicum eundem ipsum, quem genuerat, & per quem cuncta creaverat, misit in hunc mundum, ut non esset unus, sed fratres haberet adoptatos. Non enim nos nati sumus de Deo, quomodo Unigenitus, sed adoptati per gratiam ipsius. Ille enim venit Unigenitus solvere peccatum &c. Item in alio sermone ejusdem libri: Nullo modo autem possunt dicere, habere se charitatem, qui dividunt unitatem. His dictis subsequentia videamus: Perhibuit Joannes testimonium quia vidit. Quale testimonium perhibuit? Quia ipse est filius Dei. Oportebat ergo ut ille baptizaret, qui est filius Dei unicus non adoptatus. Adoptati filii ministri sunt unici; unus habet potestatem, adoptet in ministerium. Licet baptizet minister, non pertinet ad numerum fratrum, quia male vivit & male agit, quid nos consolatur? Hic est qui baptizat &c.

Idem in alio sermone. Nos enim de Gentibus venimus. De gentibus autem non veniremus, nisi Deus de lapidibus suscitarat filios Abrahe. Facti sumus filii Abrahe imitando fidem, non nascendo per carnem. Sicut enim illi degenerando (f) exhereditati, sic nos imitando adoptati. Et infra idem in alio sermone: Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu ejus. Adiecit: omnia dedit in manu ejus, ut nosset & hic quadristinctione dictum sit: (g) Pater diligit Filium. Quare ergo (h) Pater non diligit Joannem? Et tamen non omnia dedit in manu ejus. Pater non diligit Paulum? Et tamen non omnia dedit in manu ejus. Pater diligit Filium, sed quomodo Pater Filium, non quomodo Dominus servum, quomodo unicum, non quomodo adoptatum.

Pariter beati Hilarii Pictaviensis episcopi super Matthæum inquit expositio: Beati pacifici, quorum filii Dei vocabuntur: pacificorum beatitudo, adoptionis est merces, ut filii Dei maneant. Parens enim omnium Deus unus est. Neque enim aliter transire in nomenclationem familiae ejus licebit, nisi oblivione eorum rerum adsumpta, quibus possumus offendi, (i) fraterna invicem charitatis pace vivamus. Sed & beatus Leo egregius papa, atque precipuus doctor (k) ex sermone sanctae Epiphaniae ita nos docuit. Unde

(l) quod illustres viri, universarum gentium personam gerentes, adorato Domino sunt adopti, hoc in populis suis per fidem, qua iustificat impios, totus mundus adsequitur, & hereditatem Dei ante saecula preparatam accipiunt adoptivi, & perdunt qui videbantur esse legitimi. Et post cetera ex ipso sermone: Illa nobis currenda est via, quam ipse Dominus se esse testatus est. Qui nobis nullis operum meritis suffragantibus sacramento consulit & exemplo, ut in adoptionem vocatos per illud provokeret ad salutem, per hoc imbueret ad laborem. Item ex ejusdem beatissimi Leonis pontificis sermone de passione Domini: Nos autem, dilectissimi, qui ab ignorantia tenebris libertati fidei lumen accepimus, & in novi testamenti hereditatem per electionem adoptionis intravimus festivitatem, quam Israel carnalis perdidit, gaudeamus. Item alius sermo ejusdem de Pentecoste. Nos autem, dilectissimi, ad beatam hereditatem, & anima & carnis per regenerationem Sancti Spiritus adoptati sacratissimum istius diei

(a) Lamb. acclamare

(b) Idem. lucrare

(c) Greg. differens

(d) Lamb. detur sanctitas, iustitia, adoptio &c.

(e) Lamb. Idem ipse in psalmis

(f) Idem. exhereditati sunt

(g) Greg. Joannis cap. 3.

(h) Lamb. Pater diligit Joannem, & tamen non omnia dedit in manu ejus? Quomodo pater diligit Paulum, & tamen &c.

(i) Idem. ne fratres

(k) Greg. ex sermone V.

(l) Lamb. Unde quod illi tres viri

ANNO
CHRISTI
771.ANNO
CHRISTI
771.

*diei factum rationabili obsequio celebremus: conf-
dentes cum beato Paulo apostolo, quod Dominus
Jesús ascendens in altum captivum duxit captivi-
tatem, dedit dona hominibus, ut evangelium Dei
per omne humana vocis eloquium predicaretur,
et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesús
in gloria est Dei Patris.*

Si enim sanctorum omnium orthodoxorum
patrum pro hujusmodi opuscula vobis exalta-
semus, antea chartæ & scriptores deficerent,
quam divinus per eorum disputationes cessasset
sermo. Sed in his omnibus vestra fidelissima
credulitas ad fidem catholicam & apostolicam
Romanam ecclesiam, eos, qui in errore positi
sunt, redigentes fructum animarum Deo offerre
studere, ut nobis vobisque potissimum lucrum
adcreseat. Pariterque & hoc pervenit ad no-
stras apostolicas aures, quod multi in partibus
illis in insipientiam atque cordis dementiam de-
voluti, prædecessorum nostrorum sanctorum pon-
tificum & nostras relationum atque ammonitio-
num series, secundum venerandi concilii insti-
tutionem de paschali festivitate ita contemnere
audent, quod si plenitimum quartodecimo sci-
licet lunæ die sabbato contigerit, alio domini-
co, videlicet quintodecimo die pascha sanctum
minime (a) celebratur, sed prætermissio eodem
quintodecimo die, in alio sequentis septimanæ
dominico, qui est vigesimo secundo die lunæ,
paschali festi gaudia pronunciant (b) celebra-
da. Quod si interius mente perpenditur, ma-
gni, ac venerandi Nicæni concilii trecentorum
decem & octo sanctorum patrum convenientium
promulgata paschalium festivitatum ratio, pro-
culdubio omnis error, omnisque ambiguitas ab
hæsitantium cordibus auferetur. Sed dum ple-
rique propria commenta, ut audi &c. (c).

EPISTOLARUM HADRIANI

SYLLOGE LABBEANA.

I. AD CAROLUM MAGNUM

REGEM.

Regem orat, primum ut ejus filium tunc na-
tum in baptismo suscipiat: deinde ut eccle-
siam ipse Constantini exemplo exaltare per-
gat, tum promissa largiendo, tum a Longo-
bardis erepta diversis locis patrimonialia resti-
tuendo.

*Domino excellentissimo filio, Carolo regi Francorum
& Longobardorum, atque patricio Ro-
manorum, Hadrianus papa.*

Cod. Caroli.
31. 76.

DUm nimio provocati amore aptum duxi-
mus primitus quidem a Deo protectæ ex-
cellentis vestræ, seu spiritualis filii nostræ regi-
næ proles, etiam episcopos & presbyteros, nec-
non & universos optimates, cunctumque præ-
claræ gentis vestræ Francorum populum, ad
vestrum a Deo confortatum regnum pertinen-
tem, his nostris apostolicis visitare apicibus, &
certos de vestra salute ac laetis effici, impen-
sus prosperitatis ambientes integritatem. Igitur
dum ad nos reversi fuerunt missi spiritualis ma-
tris vestræ sanctæ Dei ecclesiæ a vestigio a Deo

profecti regni vestri, id est reverentissimus fra-
ter noster Philippus episcopus, & Megistus di-
lectissimus filius noster archidiaconus, retule-
runt nobis de fidei & charitatis vestræ constan-
tia, quam erga beatum Petrum apostolorum
principem, & nostram humilitatem habere di-
gnati estis pro vestra animæ mercede. Hoc au-
dito, magno gaudio noster relevatus est ani-
mus, & cepimus Deo laudes referre, & beato
principi apostolorum Petro, pro exaltatione re-
gni vestri, atque filii nostræ reginæ, conjugis
vestræ, proles etiam, & pro cunctis Francis fi-
delibus beati Petri apostoli, atque vestris. At
vero illud, unde vestram eximietati per jam di-
ctos nostros missos, scilicet reverentissimum fra-
trem nostrum Philippum episcopum, & dilec-
tissimum nostrum Megistum archidiaconum,
dignati estis nobis repromittere, ut in sanctam
diem Paschæ ad limina beati apostolorum prin-
cipis Petri, una cum spiritali filia nostra regi-
na, Domino auxiliante, properare debuissetis,
ut filium qui nunc vobis procreatus est, a sa-
cro baptismo in ulnis nostris susciperemus, si-
cut terra sitiens imbrem, ita & nos expectan-
tes fuimus mellissimam excellentiam vestram. Et
dum appropinquasset ipse dies sanctus Paschæ,
& nullum mandatum de adventu vestro suce-
pissimus, aut de missis vestris, secundum pla-
citum quod inter nos extiterat, valde tristes
effecti sumus. Sed obnixè te petimus, præcel-
lentissime & magne rex, ut secundum quod
inter nos constitit pro ipso sancto baptismo
nostrum adimplere jubeas desiderium de eodem
eximio vestro filio: quatenus duplex Spiritus
sancti gratia in medio nostrum accrescat, &
gemina festivitatis lætitia a nobis celebretur.
Et hoc deprecamur vestram excellentiam, a-
mantissime fili & præclare rex, pro Dei amo-
re, & ipsius clavigeri regni cælorum, qui so-
lum regni patris vestri vobis largiri dignatus
est, ut secundum promissionem quam polliciti
estis eidem Dei apostolo, pro animæ vestræ
mercede, & stabilitate regni vestri, omnia no-
stris temporibus adimplere jubeatis, ut ecclesia
Dei omnipotentis, id est beati Petri apostoli,
cui claves regni cælorum ab omnium opifice
facinorum nexus solvendi simulque ligandi at-
tributa est facultas, in omnibus amplius atque
amplius sancta Dei ecclesia exaltata permaneat;
& omnia secundum vestram pollicitationem a-
dimpleantur, & tunc vobis in cælestibus arci-
bus ascribatur merces, & bona opinio in uni-
verso mundo. Et sicut temporibus beati Silve-
stri Romani pontificis, a sanctæ recordationis
piissimo Constantino Magno imperatore, per
ejus largitatem sancta Dei catholica & aposto-
lica Romana ecclesia elevata atque exaltata est,
& potestatem in his Hesperis partibus largiri
dignatus est; ita & in his vestris felicissimis
temporibus atque nostris, sancta Dei ecclesia,
id est beati Petri apostoli, germinet atque exul-
tet, & amplius exaltata permaneat, ut omnes
gentes, quæ hæc audierint, edicere valeant:
Domine saltem fac regem, & exaudi nos in die
qua invocaverimus te. Quia ecce novus Chri-
stianissimus Dei Constantinus imperator his
temporibus surrexit, per quem omnia Deus
sanctæ suæ ecclesiæ beatorum apostolorum prin-
cipis Petri largiri dignatus est. Sed & cuncta
alia,

(a) Idem. sic celebrandum (b) Idem. celebrandum
(c) Murat. Reliqua, quæ hanc omittit, ipsissima sunt, ac ea quæ in præcedenti epistola habentur usque ad finem
ejusdem epistolæ. Quam ob rem ob istam repetendam lubens, volensque abstineo.
Concil. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
771.

alia, quæ per diversos imperatores, patricios etiam, & alios Deum timentes, pro eorum animarum mercede, & venia delictorum, in partibus Tuscia, Spoletio, seu Benevento, atque Corsica simul & Sabinesi patrimonio, beato Petro apostolo, sanctique Dei & apostolicæ Romanæ ecclesiæ concessa sunt, & per nefandam gentem Longobardorum per annorum spatia abstracta atque ablata sunt, vestris temporibus restituantur. Unde & plures donationes in sacro nostro scrinio Lateranensi reconditas habemus. Tamen & pro satisfactione Christianissimi regni vestri, per jam factos viros ad demonstrandum eas vobis direximus: & pro hoc petimus eximiam præcellentiam vestram, ut in integro ipsa patrimonia beato Petro, & nobis restituere jubeatis: ut dum omnia per vestrum congruum dispositum sancta Dei ecclesia effectum susceperit, ipse princeps apostolorum beatus Petrus ante tribunal omnipotentis clementiam pro vestra sospitate, atque longevitate & exaltatione a Deo confortati regni vestri deprecetur. Magnopere enim direximus apud vestram eximiam præcellentiam, id est reverentissimum & sanctissimum fratrem nostrum Philippum & Andream episcopos, seu Theodorum ducem, nostrum nepotem. Quibus & in ore posuimus, ut vestra a Deo protectæ excellentiæ minutius enarrare debeant: quibus & in omnibus credere debeatis, & solita benignitate eos suscipere jubeatis, pro amore fautoria vestri beati Petri apostoli, ut dum ad nos reversi fuerint cum effectu causæ, ante confessionem ipsius Dei apostoli, cum omnibus episcopis & sacerdotibus, atque cuncto clero, senatu & universo nostro populo, pro vestra sospitate atque longevitate, & exaltatione regni vestri, domino fundere valeamus preces, ut ævis temporibusque eximietatem vestram conservare dignetur, ad exaltationem spiritualis matris vestræ sanctæ Dei Romanæ ecclesiæ; & sicut terrena gaudia largitus est, ita & cælestia tribuat sempiterna. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

II. AD CAROLUM MAGNUM

R E G E M.

Petit ut Leonem archiepiscopum Ravennatem coerceat, qui jura ecclesiæ Romanæ in Exarchatu & Pentapoli sibi arrogabat.

Domno excellentissimo filio, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Caroli
81. 93.

Pervenit ad nos eo quod protervus & nimis arrogans Leo, archiepiscopus Ravennatum civitatis, suos ad vestram excellentissimam benignitatem, ad contrarietatem nostram falsa suggerendo, direxit missos. Etenim præcellentissime magne rex, postquam vestra excellentia a civitate Papia in partes Franciæ remeavit, ex tunc tyrannico atque procacissimo intuitu rebellis beato Petro & nobis extitit, & in sua potestate diversas civitates Emiliæ detinere videtur, scilicet Faventiam, Forum populi, Forum Livii, Casenas, Bobium, Comiadum, Ducatum Ferrariæ, seu Imolas, atque Bononias; asserens quod a vestra excellentia ipsæ civitates, una cum universa Pentapoli, illi fuissent concessæ. Et continuo direxit Theophyla-

zum missum suum per universam Pentapolim, hoc ipsum denuncians, cupiens eisdem Pentapolenses a nostro servitio separare. Sed ipsi nullo modo se illi humiliare inclinati sunt, nec a servitio beati Petri & nostro recedere maluerunt; magis autem firmi in nostris apostolicis mandatis, quemadmodum extiterunt sub nostro prædecessore domno Stephano papa, cui sanctæ recordationis genitor tuus, simulque & præclara excellentia tua, ipsum exarchatum sibi jure beati Petri permanentem tradidit, in omnibus firmiter permanere noscuntur. Nam prænominatas civitates, ut dictum est, Emiliæ ipse nefarius archiepiscopus in sua potestate detinens, ibidem adores quos voluit constituit, & nostros, quos ibidem ordinavimus, proicere vitus est. Sed & cunctas adiones infra civitatem Ravennatum ipse ordinavit. Et ecce, quod nunquam speravimus, in magnam humilitatem sancta spiritalis mater tua Romana ecclesia venisse dignoscitur: & nos etiam in nimia deminoratione atque despectu esse videmur, dum ea quæ potestative temporibus Longobardorum detinentes ordinare ac disponere videbamur, nunc temporibus vestris a nostra potestate impii atque perversi, qui vestri nostrique existunt æmuli, auferre conantur. Et ecce improperatur nobis a plurimis nostris inimicis, exprobrantes nos & dicentes: Quid vobis profuit, quod Longobardorum gens est abolita, & regno Francorum subjugata? Et ecce jam nihil de his quæ promissa sunt adimpletum est. Insuper & ea quæ antea beato Petro concessa sunt a sanctæ recordationis domno Pippino rege, nunc ablata esse noscuntur. Etenim illud, quod antefatus nefandissimus archiepiscopus asserit, proponens occasionem, in ea potestate sibi exarchatum Ravennatum, quam Sergius episcopus habuit, tribui: Nos excellentissime fili, quemadmodum tempore domni Stephani papæ, qui illuc in Franciam profectus est, cui & ipse exarchatus traditus est, ita & nostris temporibus eum sub nostra potestate disponere atque ordinare volumus: & omnes in hoc cognoscere possunt, qualem potestatem ejus beatitudo in eandem Ravennatum urbem & cunctum exarchatum habuit; qui etiam archiepiscopum Sergium exinde abstulit, dum contra ejus voluntatem agere spiritu superbiæ nitebatur. Etenim ipse noster prædecessor cunctas adiones ejusdem exarchatus ad peragendum distribuebat, & omnes adores ab hac Romana urbe præcepta earundem adionum accipiebant. Nam & judices ad faciendas justitias omnibus vim patientibus in eadem Ravennatum urbe residentes ab hac Romana urbe direxit; Philippum videlicet illo in tempore presbyterum, simulque & Eustachium quondam Ducem. Et ut plenius de hoc satisfacere Christianissima excellentia vestra possit, dignetur advocare prædictum Philippum episcopum, eoque de hujusmodi re inquisito, certissime veritatem agnoscere potestis, quia omnia ita sunt quemadmodum innotuimus. Et non tibi placeat, bone & excellentissime fili, ut in tantum despectum atque humilitatis deminorationem sancta Dei ecclesia Romana, spiritalis mater tua, quæ caput est omnium ecclesiarum Dei, veniat. Sed magis peto te coram Deo omnipotente, ut ita disponere jubeas, eundemque archiepiscopum sub nostra potestate contradere digneris, ut a nobis cunctus exarchatus disponatur, sicut sæpe factus dominus Stephanus beatissimus papa, tempor-

ANNO
CHRISTI
771.

ANNO
CHRISTI
771.

poribus sanctæ memoriæ genitoris vestri domni A
Pippini, disponere visus est. Quatenus vestris
felicitissimis temporibus ipsa sancta universalis
Dei ecclesia exaltata permaneat, & ex hoc in
præsenti vita, suffragiis apostolorum beati Pe-
tri & Pauli, regni gubernacula longo senio
cum immensis victoriis possidere, etiam & in
sutura beatitudine cælestia regna adipisci merea-
mini. Ecce enim magnopere direximus ad ve-
stra regalia vestigia præsentem Anastasium, fi-
delissimum nostrum cubicularium, cui & in ore
posuimus, quæ nostra vice vestræ excellentiæ
enarrare debeat. Quem in omnibus vobis com-
mendantes, cuncta illi credere, ad nos cum
prospero nuncio, & effectu causæ absolvere ju-
beatis. Incolumen excellentiam vestram gratia B
superna custodiat.

III. AD CAROLUM MAGNUM.

Queritur se despectum a Possessore episcopo,
& Rabigando abbate, missis Caroli: orat ut
mœrorem suum consoletur, & ducatum Spo-
letinum, quem sancto Petro obtulit, re ipsa
cito tradi jubeat.

*Domno excellentissimo filio, Carolo regi Francorum,
& Longobardorum, atque patricio Roma-
norum, Hadrianus papa.*

Cod. Caroli-
ni ep. 18.

OMnino confidimus & certi sumus, quod C
tua a Domino protecta excellentia in his,
quæ pariter loquentes inter nos convenerunt,
firmiter atque immutabiliter permanere studeat,
& charitatis vinculum in medio nostrum corro-
boratum toto mentis annis, atque sincero af-
fectu, observare procuret; dum nos Deo pro-
pitio in ea ipsa habita in invicem dilectionis
concordia cum magna sinceritate mentis satagi-
mus perseverare: quia Deo teste dicimus, a
quo cum vestra mellissima Christianitate in as-
terno amicitie amore colligati sumus, maximam
in tua a Deo inspirata benignitate habere vi-
demur fiduciam, quod omnes causæ sanctæ Dei
ecclesiæ, & provinciæ nostræ salubri mancipen-
tur effectui. At vero excellentissime & a Deo D
servate fili, bone & optime rex, tu per hu-
jus nostræ apostolicæ relationis seriem deduci-
mus notioni, quod dum ad nos pervenisset de
fidelissimorum vestrorum missorum adventu,
scilicet Possessoris sanctissimi fratris nostri epis-
copi, seu & Rabigandi religiosi abbatis, in ma-
gno gaudio noster relevatus est animus, quo-
niam desiderabilissimum est, assidue missos ex-
cellentiæ vestræ solite cum magno gaudio &
decenti honore suscipere, & per eos de vestra
sublimitatis hospitale certos esse. Unde nos il-
lico, secundum qualiter missos vestræ regalis
potentiæ decet, omnem præparationem, seu &
caballos obviam eis direximus. Illi nempe dum
Perusiam conjunxissent, relaxantes recto itinere
ad nos conjungendum, secundum qualiter a ve-
stro a Deo protecto culmine directi fuerunt,
& ut vestros honorandos apices relegentes in-
venimus, nos despicientes, ad Hildebrandum
in Spoletinum perrexerunt, dirigentes nobis per
nostros missos, quod tantummodo cum Hilde-
brando loquimur, & deinde, ut directi sumus,
una vobiscum apud domnum apostolicum con-
jungemus. Postmodum enim, dum cum præ-
dicto Hildebrando locuti fuissent, & apud eum
diutius morarentur, nostras apostolicas eis ad-
jurantes direximus syllabas: Per Deum omni-
Concil. General. Tom. XII.

potentem, & vitam excellentissimi filii nostri
domini Caroli Magni regis, ut directi estis, ad
nos conjungere satagite, ut unanimiter per-
trahemus quod ad exaltationem sanctæ Dei ec-
clesiæ pertinuerit, & ad laudem regni nostri
præcellentissimi filii agere studeamus, & tunc
per dispositum, ut ejus præcellentiam decet mis-
sos, apud Beneventum vos proficisci dispo-
nemus. Sed illi, nescimus quid pertractantes,
statim a Spoletio in Beneventum perrexerunt,
nos in magna dereliquentes ignominia, & Spo-
letinos ampliaverunt in protervia. Unde valde
hanc nostram perturbaverunt provinciam, &
pro hac re in magna tristitia noster jacet ani-
mus: quia quantum per illos expectabamus sus-
cipere sperata nuncia de exaltatione sanctæ no-
stræ ecclesiæ, sicut & in vestris reperimus ho-
norandis apicibus, & nostri nobis tulerunt mis-
si, qualiter a vestra regalitate injunctum ha-
buerunt, in tanta afflictione & deminoratione
conati sunt. Sed recordari te credimus, dul-
cissime atque amantissime fili, qualiter nos be-
nignissimo vestro ore affati estis, dum ad li-
mina beatorum principum Apostolorum Petri
& Pauli properati estis, quia non aurum, ne-
que gemmas, aut argentum, vel terras & ho-
mines conquirentes, tantum fastidium cum uni-
verso a Deo protecto vestro Francorum exer-
citu sustinueritis, nisi pro justitiis beati Petri
exigendis, & exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ
perficienda, & nostram securitatem ampliare
certantes. Sed tamquam præsentialiter coram
vestris mellissimis regalibus obtutibus assistentes,
obsecrantes petimus vestram a Deo fundatam
regalem potentiam, ut de tanta & tali tribula-
tione, in qua nos ipsi vestri dereliquerunt mis-
si, velociter per fidelissimos & benignissimos
vestros missos nos consolari & lætificari jubea-
tis: quia & ipsum Spoletinum ducatum vos
præsentialiter obtulistis protectori vestro beato
Petro principi apostolorum per nostram medio-
critatem pro animæ vestræ mercede. Et ita ob-
nixè quæsumus, præcellentissime fili, ut no-
stram deprecationem de prædicta afflictione, &
prænominato Spoletino ducatu, celerius effectui
mancipetis; quatenus dignam a misericordissi-
mo Deo nostro, intercedente beato Petro apo-
stolorum principe, pro ejus amore & reve-
rentia aurem nostris petitionibus accomodare
inspiratus fueris, suscipias mercedem: quia Deo
teste dicimus, nihil nisi vestram cupimus exal-
tationem & lætitiā, dum annuente Deo ma-
gna inter nos atque insolubilis charitatis concor-
dia corroborata est, permanentes in his quæ
mutuo inter nos asserentes confirmavimus. In-
columen excellentiam vestram gratia superna
custodiat.

IV. AD CAROLUM MAGNUM.

E Petit auxilium adversus quatuor duces Italiz,
qui inter se & cum Græcis conspirant con-
tra ecclesiam Romanam, & Carolum.

*Domno excellentissimo filio, Carolo regi Francorum
& Longobardorum, atque patricio Roma-
norum, Hadrianus papa.*

Reminisci consideramus a Deo protectam Cod. Caroli-
excellentiam vestram, quod sæpius vobis
innotuimus, de Hildebrando Spoletino duce,
seu Arigiso Beneventano duce, atque Rodgau-
so Foro-Juliano, de sevisimo consilio quod er-
Fff 2 84

ANNO
CHRISTI
777.

ga nos atque vos gerere non desinunt. Nunc vero, dum fidelissimi vestri missi, revera sanctissimus frater noster Possessor episcopus, atque Rabigaudus religiosus abbas, a Benevento repedantes per prædictum Hildebrandum ad nos properant, nimis vos obsecrantes propter nominati Hildebrandi noxam, ut ei veniam tribueremus, asserentes ut apud eum nostrum indiculum, & obsides pro sua dubitatione mitteremus, & Hildebrandus nostris se præsentaret obtutibus. Nos quippe secundum fidelissimorum missorum vestrorum dictum, illuc ulque Spoletium direximus Stephanum nostrum fidelissimum dudum facellarium. Qui cum eum affatus fuisset, & tunc nostros ibidem destinasse obsides, ipse nempe noster missus, cum apud eum conjunxisset, in magna eum invenit sit tertia, eo quod missos Arigisi Beneventani ducis, sed & Rodgausi Forojuliani, necnon & Regimbaldi Clusinae civitatis ducum, in Spoletio cum præfato reperit Hildebrando, adhibentes adversus nos perniciosum consilium, qualiter, Deo eis contrario, proximo Martio mente adveniente, utroque se in unum conglobarent, cum caterva Græcorum, & Adalgiso Desiderii filio, ut terra marique ad dimicandum super nos irruant; cupientes hanc nostram Romanam invadere civitatem, & cunctas Dei ecclesias denudare, atque ciborium fautoris vestri beati Petri auferre: vel nosmetipsos, quod avertat Divinitas, captivos deducere, nec non Longobardorum regem integrare, & vestre regali potentie resistere. Ob hoc, præcellentissime rex, & dulcissime fili, peto te, & tamquam præsentiter assistens cum divinis mysteriis, conjuro coram Deo vivo, & ejus principe apostolorum beato Petro, ut sub nimia festinatione, & maxima celeritate nobis subvenias, ne pereamus: quoniam post Deum in tuis manibus nostras omnium Romanorum commisimus animas. Ne nos derelinquas, aut differas solatiandum, ut dicant gentes quæ in cuncto orbe terrarum sunt: Ubi est fiducia Romanorum, quam post Deum in regem & regnum Francorum habebant? Et tu de omnibus, a Deo protegente dilectissime fili, ante tribunal Dei eris redditurus rationem: quoniam, ut præfati sumus, tuæ dulcissime sublimitati, per Dei præceptionem & beati Petri, sanctam Dei ecclesiam, & nostrum Romanorum Republicæ populum commisimus protegendum. Et ita ad limina protectoris tui beati Petri apostolorum principis properare satagite, ut cunctos adversarios sanctæ Dei ecclesiæ atque nostros, seu vestros, regalis vestri culminis subternatis vestigiis: & ea quæ eidem Dei apostolo vestris propriis pro animæ vestre mercede obtulistis manibus, ad effectum perducatis: ut fructum bonum offerens, in futuri examinis die merearis dicere: Domine meus, princeps apostolorum beate Petre, cursum contumnavi, fidem tibi servans ecclesiam Dei a

ANNO 777.

Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis præparatum est ab origine mundi. In-

A columem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

V. AD CAROLUM MAGNUM.

Gratulatur sibi de eo quod ex Caroli missis cognorat, ipsum brevi Romam esse venturum.

Domna excellentissimo filio, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

ANNO
CHRISTI
777.

Dum tanta securitatis lætitia spiritalis mater vestra, sancta Dei catholica & apostolica Romana ecclesia, dilatata laudabiliter permanet, etiam in apostolica aula ob vestrorum dilectorum veniam sedula a nobis, & cunctis Dei sacerdotibus, orationum vota & sacrificiorum hostiæ divinæ proferuntur majestati. Itaque præcellentissime fili, conjungentes ad nos fidelissimi vestri missi; scilicet Possessor sanctissimus frater noster, & Rabigaudus religiosus abbas, detulerunt nobis desideratissimas vestre sublimitatis syllabas, quas & cum nimia amoris dulcedine acceptantes suscepimus, relegentesque, & de vestra immensa prosperitate agnoscetes, magnas omnipotenti Deo nostro tulimus laudes, qui nobis tam benignissimum ac Christianissimum regem suæ ecclesiæ detulit defenso-rem. Continebatur quippe in ipsis vestris regalibus apicibus, quod Domino protegente remeantes vos a Saxonia, mox & de præsentī Italian, vel ad limina protectoris vestri beati apostolorum principis Petri, ad implenda quæ ei polliciti estis, properare desideratis. De quo audito nimis noster lætatus est animus, una cum universo nostro populo, eo quod nimis desiderabiles sumus præminentissimum vestrum conspiciere vultum. Quoniam satisfaciatur tibi veritas, dulcissime & amantissime fili, atque a Deo institute magne rex, in eadem sponione, qua in invicem ante sacram ejusdem Dei apostoli confessionem adnexi sumus, firmi atque incommutabiles diebus vite vestre, cum universo nostro populo, permanere satagimus. Unde & charitas vestri regalis culminis nos provocat sedulo de vestra sospitate addiscere. Et cognoscat vestra conspicua excellentia, quia si mora de vestro adventu proveniret, magna nobis immineret voluntas, ibidem in vestrum adventum, ubicumque vos valuerimus conjungere, obviam proficisci. Interea notioni vestre excellentiæ deducimus de prædictis vestris fidelissimis missis, quia sicut ad nos pervenerant, & vestre regali potentie per nostros apices intimandum direximus, dum nobis præsentati fuissent ipsi missi vestri, fideles in servitio fautoris vestri beati Petri apostolorum principis, & nostro atque vestro, reperimus, ut benigne eos suspicere jubeatis. His prælibatis, divinam exoramus clementiam, ut sua vos gratia multipliciter tueatur, tribuens vobis, atque excellentissime filie vestre regine, & amantissimis vestris natis, per longæva ac prospera tempora, regni gubernacula possidenda, vestrisque vestigiis cunctas barbaras nationes prosternat, dilatans multipliciter terminos regni vestri, etiam & celestis regni gaudiis vos faciat esse per infinita sæcula participes. Incolumem excellentiam vestram, domine fili, superna gratia custodiat.

ANNO
CHRISTI
771.

VI. AD CAROLUM MAGNUM REGEM.

De Saxonibus ad paganismum revertis, docet
quæ illis indici poenitentia debeat, si redi-
re iterum ad ecclesiam velint.

*Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali
compatri, Carolo regi Francorum & Longo-
bardorum, atque patricio Romanorum, Hadri-
anus papa.*

Cod. Carol.
80.

Vestram a Deo protectam regalem excellentiam
suscipientes missos, scilicet Liberium &
Magenarium religiosos abbates, sciscitanti sunt
nos interrogantes de Saxonibus, qui Christiani-
ni fuerunt, & ad paganismum reverts sunt, &
qualem poenitentiam eis sacerdotes indicare de-
beant. Hoc prædecessorum nostrorum, sancto-
rumque pontificum dudum decretum est, quod
qui resipiscunt, & ruinas suas cogitantes re-
dire maluerint, sub longa poenitentia satisfac-
tione admittendi sint, & iterum poenitentia
satisfactione purgentur: quæ non tam temporis
longitudine, quam cordis compunctione pen-
sanda sunt. Et ideo, excellentissime & a Deo
protecte fili, oportet sacerdotes partibus illis
pastoralem circumdare solertiam, atque episco-
palem induere vigilantiam, & in eorum arbi-
trio indicare poenitentiam, considerantes piacu-
lum tam voluntate, quamque extra voluntatem
coacti, ad suum revertentis vomitum: & tunc
canonicam promere sententiam, quatenus si
veraciter reverts in fide catholica maluerint
perseverare, promittentes se omnem adimplere
episcopalem prædicationem, unum confiteres
baptismum, sub iurjurando pollicentes fidem
Christianitatis servaturos, in gremio suscipian-
tur orthodoxæ fidei ecclesiæ, & copiosa mer-
ces vobis adscribatur in cælis. Incolumen ex-
cellentiam vestram gratia superna custodiat.

VII. AD CAROLUM MAGNUM.

Præmissis mutæ benevolentia argumentis, re-
spondet se anniti, ne Longobardorum episco-
pi alter alterius dioceses invadant; & de
consecrationibus episcoporum, per Italiam &
Tusciam, sedulo cavere, ut secundum ca-
nones fiant. Suadet denique, ut qui ultro
citroque ad regem vel ad pontificem com-
meant, sine regis & pontificis epistolis non
eant.

*Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali
compatri, Carolo regi Francorum & Longo-
bardorum, atque patricio Romanorum, Hadri-
anus papa.*

Cod. Carol.
81.

Quanto amoris annisu pro vestro a Deo
promoto & ampliato regno ferveamus,
tantum in ejus præfulgida regali dulcedine, &
firma stabilitatis constantia permanemus. Quan-
ta enim jucunditatis lætitia erga vestram trium-
phis regalem potentiam cor nostrum exultat,
si sermonibus promere voluerimus, nulla ut
opinor scripturæ propagata sufficere valebit le-
ries; neque ullus sermo explicare potest, qua-
liter de vestris immensis victoriis, atque sospi-
tate crebro præstolantes nuncios, die noctue
penitus divinam pro vestra regali præcellencia
exoramus clementiam. Quatenus regales beati-
tudo vestros per fidelissimos missos suscipien-
tes affatus, scilicet reverentissimum & sanctis-

Asimum Bernardum episcopum, nec non Rado-
nem dilectissimum protonotarium vestrum at-
que abbatem, reperimus in eis, ut vestra
præcellencia memoriam, pariterque filia nostra do-
mæ reginæ, vestra nobilissima proles, simul-
que omnis populi vobis a Deo commissi, in
nostris meminerimus orationibus. Freta prorsus
quippe existat vestra a Deo promota regalis
præcellencia, quia immensas pro vobis inconfes-
sione beati Petri fautoris vestri jugiter totis viri-
bus nostris apostolicis suffragiis ingementes fun-
dimus preces, ut ubique ipse princeps apostolo-
rum vos comitans, omnium adversantium col-
la sub vestris prosternat pedibus. De nostra
vero prosperitate, quia promittis gratissimam
atque ineffabilem habere lætitiā, sanctæque
spiritalis matris vestra, Romanæ ecclesiæ ita-
tus super vos redundat, (nam si aliter, quod
absit, eveniret, sine vestra difficile est manere
tristitia) nempe in his certi sumus, quia amat
anima amantem se, & dilectio compaginat nos,
nec dirimere eam quispiam valebit, eo quod in
vestra prosperitate nostra existit lætitia, & no-
stram sospitatem vestram credimus esse in æ-
vum jucunditatem. Et dum iniqui ac proca-
ces, qui adversus matrem vestram, sanctam
Romanam ecclesiam, perversa moliebantur per-
petrare, Domino cooperante, calorūque cla-
vigero suffragante, per laboriosa certamina de-
moliti ad nihilum redacti sunt, in veritate
comperimus, quia ut vestra regalis potentia
deprompsit, illa cum felicitatis gaudio per-
manens relevata exultat. Scriptum quippe est:
Qui persecutus est usque in finem, hic salvus erit.
De vundis vero, quæ per legatos & epi-
stolas vestra cognovit excellentia, & ex parte
per nostros respondit missos, quibus ore fari
prædixit liquidius nobis omnia innotescunt,
solito more benigne atque amabiliter eos au-
dientes accommodavimus aures, & singillatim
reddidimus congruum aptumque responsum.
Reperimus quippe in ipsis regalibus apicibus
vestris, nil pro deminutione sanctæ Romanæ
ecclesiæ ac apostolatus nostri, sed magis pro
exaltatione & honore, ministeriique nostri servan-
da rectitudine, vestram illaborare excellentiam,
ac petere ut nullatenus iniquo ori ad ejus
mendacium præberemus assensum: quia nec
terrenarum facultatum ambitio, vel quolibet
seductio hominum, vos aliquando ab iis, quæ
beato Petro apostolo polliciti estis, separare
poterit, sed neque a nostra charitate, vel fir-
ma dilectione. Cum procul dubio sciamus,
quod vestra regalis potentia non pro demino-
ratione, sed semper exaltatione spiritalis matris
vestra sanctæ Romanæ ecclesiæ decervavit, sa-
ma in omnem gentem sine tenuis divulgata,
dedita atque exaltata manebit. Porius autem
nos quæsumus, ut nullatenus subdolo & ho-
mini mendaci, sicut fertis, præbeat assen-
sum. Qui si talia adversus non mentiens in-
ventus fuerit, nostris apostolicis obtutibus una
cum misso vestro dirigere dignemini; & si men-
dax apparuerit, secundum sua perversa merita
puniat. Sicut polliciti estis claviculario regni
celorum beato Petro, ita persistere dignemini:
quia nostra promissio immutata atque in-
concussa sine quolibet manebit dolo. Illud au-
tem, quod fertis in nostris apicibus reperisse,
quod dioceses Longobardorum episcopi alter
alterius invadentes, ac illicite tenentes, in pri-
stino permanerent errore, omnino sicut vobis
placabile est, secundum canonum instituta emen-
dare

ANNO
CHRISTI
771.

ANNO
CHRISTI
771.

dare conamur: quia alterius arripere anhelantes parochias, in perjurii reatum incurrunt. Longobardorum regum terminos atque censuram non servantes, procul ab observatione canonum in eorum transgressionem labentes, & jurgia atque discordia gignentes, in molem incidunt errorum. Idcirco apostolica prævdimus auctoritate, ut sicut canonice in eorum decretis constitunt, & quando a nobis orriantur, olitana consuetudo proclamatur, clerus & plebs consistens ecclesie civitatis illius elegerunt sibi episcopum illum, sic parochiam ejusdem civitatis præ manibus teneat: & si in eorum decretis, atque nostræ apostolicæ ordinationis scriptis canonice promittitur atque statuitur, cur non in ejusdem civitatis territorio, ubi ordinatus est, habeat in integro parochiam suam? Sed qui terminos antiquorum patrum transgredientes, suam conantur immoderationem atque imperitam adimplere voluntatem, indicium sibi canonum committunt. De filia vero Erinenaldi, quæ veste mutata iterum post tergum reversa, illicitum sortita est matrimonium, nostris directæ, ut perhibuistis, obtutibus canonice judicanda, prorsus minime ad nos properavit. Nos omnium ecclesiarum pastorem curam habentes, divina prædicare præcepta non sinimus de consecrationis vitio, quod in partibus Italiæ & Tusciæ per hæresim Simoniacam fit. Attamen multis locis non sinitur: imo & in Ravennatum ecclesia civitatis, sicut missi vestri, ut fertis, vobis retulerunt, assolet fieri. Unde multæ pecuniæ per talem nefandam dationem alienatæ esse cernuntur; ut aurum & argentum jam non habentes, etiam ipsæ res ecclesiarum per emphyteuses manu conscriptas existant alienatæ, & per nefandam dationem assiditæ & depopulatæ esse cernuntur. Absit enim a nobis, ut super tales viros, veritate comperta, manus consecrationis imponeremus; sed nec ad audiendum aures inclinarem, etiam si quilibet nobis potestas tales acanonizatos viros poposcisset consecrari. Quia nunquam nos in qualibet electione invenimus, nec invenire habemus; sed neque vestram excellentiam optamus talem rem incumbere. Sed qualis a clero & plebe cunctoque populo electus canonice fuerit, & nihil sit quod sacro obsit ordini, solita traditione illum ordinamus. Nos quippe cum subscriptione decreti a cuncto populo roborati electum suscipientes, & ne videatur viduata morari ecclesia a proprio rectore, sicut canonum instituta consueverunt, nostris apostolicis præsentatus, ipsum deducen-
tes electum, enucleatius eum de singulis indagantes capitulis singillatim orthodoxæ fidei, atque divinorum voluminum, interrogamus an habeat peritiam. Et postquam nobis fidelem repositionem edixerit, & a cæteris olitanis capitulis, quæ a sacerdotibus cavenda sunt, mundum se esse perhibuerit, maxime hæresi Simoniacæ, obrestantes sciscitamus, an aliquam promissionem cuiquam aut dationem fecerit, quia Simoniacum & contra canones est: & dum coram omnibus a nobis interrogatur, responderet, Absit: & nos dicimus, Tu videris: & si consensu sunt; capiti eorum respiciat periculum. Unde simili modo sub iurjurando in scriptis respondent, Nunquam aliquid accepturos de

A manus impositione. Quanta enim auctoritas beato Petro apostolorum principi, ejusque sacratissimæ sedi concessa est, cuiquam non ambigimus ignorari: utpote quæ de omnibus ecclesiis fas habeat judicandi, neque cuiquam liceat de ejus judicare iudicio. Quorumlibet sententiis ligata pontificum sedes beati Petri apostoli jus habebit solvendi, per quos ad unam Petri sedem universalis ecclesie cura confluit, & nihil unquam a suo capite diffidet. Interea reperimus in ipsis regalibus apicibus vestris exaratum, sicut præterito anno vobis direximus, pro hominibus Ravennatibus & Pentapolensibus, de quibus scripsimus, ut eos nobis dirigeretis, sicut Beneventanos duci fecistis, & ut fertis, de parte apostolatus nostri nihil mali, sed magis quæ bona sunt, retulerunt; sed neque eis, neque cuilibet homini ullatenus in nostra adversitate præberetis consensum: sed statim si tales reperissetis, & hominem & causam ad nostrum iudicium mitteretis. Nos ab initio, & usque in finem, talem erga vestram regalem excellentiam habemus fiduciam, quod pro nullo terreno homine ab amore & charitate beati Petri apostolorum principis, nostraque dilectione, ut polliciti estis, recedatis: quia & nos in ea, quam vobis polliciti sumus, fide utique in finem permanebimus. Ipsi vero Ravenniani & Pentapolenses, cæterique homines, qui sine nostra absolutione ad vos veniunt, fastu superbiæ elati, nostra ad iustitias faciendas contemnunt mandata, & nullam ditionem, sicut a vobis beato Petro apostolo & nobis concessa est, tribuere dignantur. Tamen fidelissimi vestri præfati missi viderunt ipsos Ravennianos, quos vobis præsentaverunt, qualiter nobis in superbia extiterunt. Sed quæsumus vestram regalem potentiam, nullam novitatem in holocaustum, quod beato Petro sanctæ recordationis genitor vester obtulit, & vestra excellentia amplius confirmavit, imponere satagat: quia ut sati estis honor¹ patriciat² vestri a nobis irrefragabiliter conservatur, etiam & plus amplius honorifice honoratur. Simili modo ipse³ patriciat⁴ beati Petri fau-
toris vestri, tum a sanctæ recordationis domino Pippino magno rege genitore vestro in scriptis in integro concessus, & a vobis amplius confirmatus, irrefragabili jure permaneat. Sicut enim vestra regalis excellentia in suis tulit apicibus, minime ei contrarium videretur, quicumque de episcopis aut comitibus, seu cæteris hominibus, partibus vestris, aut vestram iustitiam complendi, sive propria voluntate, ad nos venire voluerint: sed nec nostræ paternitati displicere rectum est, qualiscumque ex nostris, aut pro salutationis causa, aut querendi iustitiam, ad vos properaverit, nihil durius vobis exinde apparet. Sed sicut vestri homines sine vestra absolutione ad limina apostolorum, neque ad nos conjungunt; ita & nostri homines, qui ad vos venire cupiunt, cum nostra absolutione & epistola veniant. Quia sicut nos semper vestros homines suscipientes commoneamus, ut in vera fide atque puritate cordis totis eorum viribus in vestro maneant servitio: ita & vos simili modo, quicumque ex nostris hominibus ad vos venerint, eos omnino obtestari atque commonere vestram regalem pruden-

ANNO
CHRISTI
771.

exarchatus

exarchatus

¹ Hic Labbeus bis loco Patriciat² in margine repetit *Exarchatus*; sed perperam; locus enim purus est, & Carolus Magnus nequam Exarchus appellatus fuit, nec quam in urbe exerceat, iurisdic³io similis erat iurisdic⁴ioni Exarchi Ravennatensis. *Pagius ad An. Ch. 783. n. 8.*

ANNO
CHRISTI
721.

dentiam quesumus, ut sicut genitor vester sanctus recordationis domini Pippinus magnus rex eos beato Petro, ejusque vicario concessit, & demum excellentia vestra confirmavit, sic admonere atque obtestari jubeamini, ut nullo modo audeant se in superbiam elationis efferre quando ad vos properaverunt; sed potius subiecti atque humiles in servitio beati Petri, & nostræ præceptionis, maneat subiecti: & hortamini eos: Quia omnino in servitio & ditione beati Petri apostoli usque in finem sæculi permanebimus: qui si tales non reperti fuerint, a vestra excellentia, simulque a nobis maneat correpti. Et hoc pariter poscimus vestram a Deo protectam regalem potentiam, & fidelissimos nostros missos, simulque vestros, pro amore Dei & beati Petri apostolorum principis, nostræque dilectionis, eos ultro citroque fovere atque commendatos habere dignemini. Quia nimis erga præfidiorem & protectorem vestrum beatum Petrum apostolorum principem, & nos, fideles eos reperimus: & ideo petimus, ut amplius per vestrum regale administriculum, nobis poscentibus, elevati atque exaltati pro nostro amore in vestro præfulgido regno existant. Quia quantum caput totius mundi sanctam Romanam, ejusque rectorem simulque antistitem amplectens, honorabilis terque glorificanda vestra divinitus præordinata summa excellentia diligit, tantum eam beatus Petrus apostolorum princeps, una cum domna filia nostra excellentissima regina, vestraque nobilissima sobole, & hic longiori ævo regni gubernaculo perfrui, & in futuro inconcussa faciet soliditate victrice gaudere. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

VIII. AD CAROLUM MAGNUM.

Gratulatur Carolo de Saxonibus subactis, atque ad Christi cultum & baptismum perductis; triduanasque litanias, ut Carolus optat, eodem nomine indicit.

Domino excellentissimo filio, nostroque spirituali compatri, Carolo regi Francorum, & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Cod. Carol.
91.

PREstolatos, nimisque nobis optabiles regales vestros suscepimus affatus per fidelissimum vestrum latorem atque missum, videlicet Andream religiosum abbatem: quos reperimus in eis de vestra præcellente regali potentia, & comparis, tobolisque vestra, seu cunctorum præcipuorum vestrorum nostrorumque fidelium sollicitate, & incolumi ac sincerissima prosperitate: in quibus redemptori mundi consueta retulimus grates. Magis autem inibi de vestris a Deo prædiatis regalibus triumphis comperientes, qualiter sævas adversasque gentes, scilicet Saxonum, ad Dei cultum, & sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ reformationem, fidei perduxeritis, atque Domino auxiliante, & Petri Paulique apostolorum principum interventione suffragante, sub vestra eorum colla redacta sunt potestate ac ditione, eorumque optimates subjugantes, divina inspiratione, regali annisu, universam illam gentem Saxonum ad sacrum deduxistis baptismatis fontem. Unde nimis amplius divinæ clementiæ retulimus laudes, quia nostris vestrisque temporibus gentes paganorum in veram & magnam deductæ reli-

gionem, atque perfectam fidem, vestris regalibus subalternatur ditionibus. In hoc quippe freta vestra a Deo fundata existat potentia, quia si, et pollicita est, fautori suo beato Petro apostolo, & nobis, puro corde atque libentissimo animo adimpleverit, maximas ac robustiores illarum gentium suis præcipuis suffragiis vestris subternet pedibus, ut nemine eos persequente, vestris regalibus subijciantur potentis, & maximum fructum in die iudicii, ante tribunal Christi, de eorum animarum salute offerre mereamini dignissimum munus, & pro amore animarum locra infinita mereamini adipisci in regno celesti. Illud autem, quod vestra regalis intimavit excellentia, ut in uno mense, vel in una die, pro huiusmodi operibus, scilicet stabilitatis vestra victoria, laudes Deo gerentes caneremus, & una vel duabus seriis litanias perageremus; valde hoc nobis delectabile existit. Quatenus apostolica exarantes censura decrevimus, in omnibus nostris partibus, quæ sub ditione spiritalis matris vestra sanctæ Romanæ ecclesiæ existunt, illico celebrari eadem una nobiscum disponentes emisimus, Domino protegente; videlicet vicesima tertia die, & vicesima sexta, atque vicesima octava huius advenientis Junii mensis, quæ sunt in primis vigiliæ beati Joannis Baptistæ, & natalis sanctorum Joannis & Pauli, nec non & vigiliæ beati Petri apostoli. Similiter & vestra regalis potentia in suis dirigat universis finibus, seu transmarinis partibus, ubi Christiana moratur gens, similiter perficiendas triduanas litanias. Et ideo tale protelatum emisimus spatium, propter tam longinquas Christianas nationes ultra vestrum regale morantes regnum. Nos quippe non solum unam vel duas, ut nobis insinuastis, celebrandas litanias prævidimus; sed etiam pro vestra, ut soliti sumus, indefinenter orare excellentia cupientes, decrevimus perficere, & redemptori mundi canere laudes, ut ipsæ gentes, quæ per vestrum regale certamen ad Christianam perductæ sunt fidem, usque in ævum per vestrum maneant administriculum, & nostris vestrisque finibus omnes repellat aggritudinis morbos, & procul ejiciat pestilentiam, ut nostris vestrisque diebus populus nobis a Deo commissus in magna degentes ubertatis affluentia, simulque sincerissimæ sollicitatis lætitia, longiori ævo una cum domna regina, vestraque nobilissima prole, mereamini regni gubernacula perfrui, & in æthereis arcibus sine fine regnare, ut per vestra laboriosa certamina magis magisque spiritalis mater vestra sancta Romana ecclesia maneat exaltata. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

PRIVILEGIUM MONASTERIO

SANCTI DIONISII AB HADRIANO
papa I. concessum.

Ut proprium ei liceat habere episcopum.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei, Magistro religioso abbati venerabilis monasterii sancti Christi martyris Dionysii, sit in Parisiis, ubi venerabile sancti corpus quiescit, & per eum eadem venerabilis monasterio in perpetuum.

Tum summæ apostolicæ dignitatis apex in hoc divini prospectus nitore dignoscitur præ-

ANNO
CHRISTI
721.

ANNO
CHRISTI
771.

præfulgere, cum in exercendis Dei laudibus sui impensius studebit laboris exhibere certamen. Ob hoc debita nos ejusdem apostolicæ pastoralis compulit sollicitudinis cura, quæque ad stabilitatem piorum pertinere dignoscitur locorum, ubertim promulgari, atque olitanam consuetudinem eisdem venerabilibus locis apostolicæ institutionis censura confirmari. Igitur quia postulatis a nobis, quatenus privilegium, quod prædecessoris nostri sanctæ recordationis domni Stephani junioris papæ in prædicto monasterio vestro apostolica ejus sanxit auctoritas, demum confirmaremus: idcirco vestris annuente votis, prælati prædecessoris nostri institutionis decretum prorsus apostolicis insulis sancimus, simulque eadem roboramus apostolica in xvo serie. Quapropter auctoritate beati Petri apostolorum principis sulti, in jam dicto venerabili monasterio statuentes promulgamus, ut penitus liceat ibidem habere episcopum, sicut a prædictis temporibus, & usque hæcenus fuit; per cujus prædicationem populus, qui a diversis regionibus devota mente quotidie ad sancta ejusdem martiris Christi monasterii limina convenerit, remedium consequi mereatur animarum. Et quando episcopus præfati sancti loci de hoc sæculo migraverit, & alius ab abbate & monachis dignus electus fuerit, sine qualibet controversia pro longitudine itineris, a vicinis episcopis, sicut mos extitit, consecretur. Quod si pro qualibet occasione, aut invidia, ordinandi se distulerint, tunc licentiam tribuimus, ut ad sedem apostolicam, cum testimonio abbatis & monachorum, propriis eorum manibus simul decretum scriptum ferens, consecrationis causa adveniat, & consecrationem accipiat: quia nolumus ut lumen, quod ibidem hæcenus tanto tempore per episcoporum prædicationem claruit, nostris temporibus extinguatur. Et nemo episcoporum parochianis in præfato monasterio, in cellis, ecclesiis, vel titulis, seu oraculis, sub ditione ipsius constitutis ordinationes facere, siue pro chrismate conficiendo, ut quacumque exquisita re, agere, aut distringere, vel ad se presbyteros convocare præsumat. Sed per hanc auctoritatem apostolici privilegii nostri, episcopus ex ipso venerabili monasterio canonice curam pastoralem sollicitudinis ministerii sui, in præfatis adjacentibus locis habeat; & quæque emendanda & corrigenda sunt, cum consensu abbatis sui, canonica institutione, & secundum ordinem cuncta peragat. Si vero quælibet discordia inter vicinos episcopos, seu episcopum prædicti monasterii, quod non optamus, orta fuerit; nullus audeat, abbate minime annuente, sæpius nominati monasterii episcopum distringere, vel in qualibet judicare parte. Quod si abbas ejusdem monasterii ullo modo voluerit inter eos declamari, nostris apostolicis eveniant obtutibus concordia reformandi. Statuentes apostolica censura sub divini judicii obtestatione, & anathematis interpositionibus, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum, aut qualibet dignitatis præditus potestate, vel alia quacumque magna parvaque persona, præsumat contra hoc nostrum apostolici privilegii præceptum agere: potius autem firmum, atque stabile nostris temporibus illud decernimus permanendum. Si quis autem quolibet tempore, quod nullo modo credimus, hujus decretum privilegii, apostolica auctoritate firmatum, in totum vel in parte temerare ten-

* Partis præ
fati Hæd

taverit, suamque præsumptionem digna emendatione minus correxerit, sciat se auctoritate domini beati apostolorum principis Petri anathematis vinculo esse innodatum, & a regno Dei alienum, atque cum diabolo, & ejus atrocissimis pompis, æterni incendii supplicio deputatum, & perpetuæ condemnationi summissum. At vero qui observator & custos hujus nostri apostolici privilegii extiterit, benedictionis gratiam, vitamque æternam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Christophori notarii & scriniarii sedis nostræ, in mense Junio, indictione ix. Bene valete. Datum Kalendis Juliis per manum Anastasii primicerii, regnante Domino Deo & Salvatore Jesu Christo, cum Deo patre omnipotente, & Spiritu sancto, per infinita sæcula. Anno, Deo propitio, pontificatus domini nostri in apostolica sacratissima beati Petri sede xv. indictione ix.

ANNO
CHRISTI
771.

IX. AD CAROLUM MAGNUM.

Pallii usum concedit Ermemberto archiepiscopo Bituricensi.

Domino excellentissimo filio, nostro spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Directus a regali potentia vestra reverendissimus & sanctissimus vir, scilicet, Ermembertus episcopus, nostrisque appresentatus apostolicis aspectibus, obtulit nobis præcellæ excellentiæ vestræ sagacissimos atque honorabiles regales affatus: quos cum nimio amplectentes amore, regi regum, in cujus potestate sunt omnia regna mundi, gratias egimus, qui nos de vestra inclita sospirate lætos crebro efficit, eo quod vos per hujus mundi regna, cælestia magis ambire atque hereditare concedit, per beatum Petrum apostolorum principem de sævitia adversariorum triumphantes. Reperimus quippe in ipsis regalibus affatibus vestris, ut præfatus Ermemberto episcopo pallium sacerdotalibus insulis decoratum ex apostolica auctoritate concederemus: quia civitas metropolis in Aquitania videtur esse patria, quæ Bituricas nuncupatur, ubi nunc præfatus venerabilis vir præesse dignoscitur, curamque pastorem devotus exercere videtur. Quatenus ignorantes, si canonice in provinciæ partibus illis jam ordinatus tam a prædecessoribus nostris, quamque a nobis fuisset, enucleatus eum indagari curavimus, ne usurpationis locus aliquis sacerdotibus in alterius jure concedatur. Qui præfatus sanctissimus vir nobis confessus est, ut sub nullius archiepiscopi jurisdictione esse videretur. Quapropter pro nimio vestro regali ex intimo cordis amore, prædicto Ermemberto a nostra apostolica sacratissima sede atque auctoritate archiepiscopo constituto in metropolitana civitate, quæ Bituricas cognominatur, sicut dudum mos extitit, sub iure sanctæ Romanæ ecclesiæ degenti, usum pallii concessimus fruendi. Et ideo quæsumus, ut per vestrum præcellum regale adminiculum, ministerium sibi commissum digne sibi valeat & canonice dispensare, sacerdotali moderamine suscipiente affectum: ut dum plebs sibi concessa ab insidiatoribus inconvulsa atque intacta permanerit, simulque a vestro regali culmine

Cod. Carol.
87.

ANNO
CHRISTI
771.

mine tuta fuerit, ab ipso clavigero regni ca-
lorum beato Petro apostolo dignam mereami-
ni suscipere retributionem: ut una cum ex-
cellentissima & spiritali filia domna regina, ve-
straque præcella sobole, redemptor omnium
Deus, longo ac prospero senio amplius exal-
tati regni gubernacula faciat perfui, & vitam
æternam pariter vobis tribuat possidendam.
Incolumem excellentiam vestram gratia super-
na custodiat.

X. AD CAROLUM MAGNUM.

Respondet de Ravennatum episcoporum ele-
ctionibus, quod sine regionum missorum in-
terventu, a clero & plebe, suscepta pontifi-
cis Romani admonitione, secundum cano-
nes fieri solitæ sint.

*Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali com-
patri, Carolo regi Francorum & Longobar-
dorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus
papa.*

Cod. Caro-
lin. 71.

Directus a vestra insigni regali præcellentia,
videlicet Ermembertus religiosus presby-
ter, inter responsonis suæ verba, obtulit no-
bis commemoratorium, ut asserbat, vestræ
excellentiæ exaratum, scilicet de electione epi-
scoporum Ravennatis ecclesiæ: quia quando
Sergius archiepiscopus obiit, in electione Leo-
nis archiepiscopi fuerunt missi vestri, Hucbal-
dus vel pares sui. In hoc enim omnino val-
de vestram excellentiam meminisse credimus,
quia quando prædictus Sergius archiepiscopus
obiit, per suam arrogantiam Michaelius præ-
sumptor invadere ausus fuit ecclesiam Raven-
natem, & per auxilium Desiderii sævissimi re-
gis ipsam enormiter invadens ecclesiam diu de-
tinebat, & a suo proprio rectore destituta at-
que viduata manebat. Tunc ad decessorem no-
strum, sanctæ recordationis dominum Step-
hanum papam, prædictus Hucbaldus, a vestra di-
rectus regali excellentia pro cæteris causis, ab
eodem præfato domino Stephano papa, per ve-
strum a Deo roboratum regale adminiculum,
Ravennam missus est, ut eundem præfatum
Michaelium invalorem ex ipsa Ravennate ec-
clesia expelleret, & huc Romam, tamquam
transgressorem sacrorum canonum, deferret.
Nam nos nullo modo meminimus, neque a
prædecessoribus nostris sanctis pontificibus, ne-
que a sanctæ recordationis præcellentissimo ge-
nitore vestro, domno Pippino magno rege,
neque a vestra in triumphis regali victoria,
missum ad electionem Ravennæ directum esse,
tam in electione Joannis archiepiscopi,
quam in electione Gratioli archiepiscopi ejus-
dem. Sed dum de hac luce contigisset migra-
re archiepiscopum, olitana traditione clerus &
plebs consistens sedis apostolicæ petebant im-
mutatam doctrinam: quatenus una concor-
dia, una eademque voluntate, unoque consi-
lio conglobati, apostolicam suscipientes admo-
nitionem, talem sibi eligerent pastorem, qui
nec a sacris canonibus respueretur, nec ullo
extra capitulo posset obistere: qui cum ju-
cunditate decreti omnium manuum subscriptio-
ne roborati ad nostram apostolicam sedem oc-

currebant, proprium sibi antistitem consecran-
dum, sicut & nunc canonice factum est, pe-
tentes. Itaque his omnibus vestram suaden-
tes regalem excellentiam, quæsumus, ut lin-
guas dolosas, quæ adversus sanctam Romanam
catholicam & apostolicam ecclesiam garrire si-
mulant, procul dubio longe a vobis respuatis,
& nullo modo iis iniquis & dolosis credere ju-
beatis: quia sicut in commonitorio illo refere-
batur, pro honore vestri patriciatus, nullus ho-
mo esse videtur in mundo, qui plus pro vestra
regalis excellentiæ decertare molietur exalta-
tione, quam nostra apostolica assidua deprec-
atio. Et sicut in nostris præcordiis, visibus to-
tis, ubique super omnes vos honoravimus, &
honoramus; ita amplius ac amplius honorem
regni vestri præcellere omnibus, qui in mun-
do esse noscuntur, optamus. Verumtamen &
de ipsa benivolentia, quam in vestrum geri-
mus culmen honoris, in universo intonuit
mundo: sicut nempe omnibus patet, quia die
nocturne in confessione fautoris vestri B. Pe-
tri non intermittimus fundere preces, ut una
cum domna regina, vestraque præcella prole,
ævis temporibusque in hoc mundo victores re-
gnantes, in vitæ æterna sine fine regnare me-
reamini. Incolumem excellentiam vestram gra-
tia superna custodiat.

ANNO
CHRISTI
771.CONSTITUTIO CAROLI MAGNI REGIS
SEU EPISTOLA GENERALIS

De scholis per singula episcopia & monasteria
instituendis. (a)

Extat in Baluz. tom. I. pag. 20. edit. Paris.

XI. AD CAROLUM MAGNUM.

Indicat missos Caroli Benevento fugere co-
actos esse, propterea quod Arichisi ducis re-
licita, & Beneventani, cum Græcis adver-
sus Carolum & ecclesiam Romanam con-
spirarint.

*Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali
compatri, Carolo regi Francorum & Longo-
bardorum, atque patricio Romanorum, Ha-
drianus papa.*

Cod. Caro-
lin. 71.

Meminit vestra a Deo promota regalis ex-
cellentia, qualiter ad nos emisit fidelis-
simos missos, scilicet Attonem religiosum dia-
conum, & Goteramnum magnificum ostiariam:
& post tergum eorum ad nos venerunt, vide-
licet Maginarius religiosus abbas, & religiosus
Joseph diaconus: qui nobis fideliter intimave-
runt ea, quæ illis injuncta habuit vestra prære-
ditissima regalis potestas, ut secundum nostrum
apostolicum consilium, in partibus Beneven-
tanis iter peragerent. Qui in nostri præsentia
residentes, prænominati quatuor missi, est
Maginarius religiosus abbas, Atto & Joseph
religiosi diaconi, atque Goteramnus magnifi-
cus ostiarius, dum adhuc minime conjunxisset
nostris apostolicis obtutibus Liudericus, qui
cum præfato Maginario, seu Joseph, ad nos
missus fuit; tale illis præbuimus consilium, ut
nullo modo se alter ab altero separaret; sed præ-

(a) Bangulfus erat abbas Fuldenfis. *Harcl.
Concil. General. Tom. XII.*

ANNO
CHRISTI
771.

præcuntes Atto & Goteramno in oppido Valvæ, ibidem expectarent tam Maginarium & Joseph, quam Liudericum, quem socii ejus apud nos morantes expectabant. Qui præcedentes, scilicet Atto cum Goteramno, nullo modo nostris accommodaverunt consiliis: sed relinquentes penitus Maginarium, seu Joseph & Liudericum, abierunt singulariter Benevento. Unde post tergum eorum cuntes Maginarius cum Joseph & Liudericum in Benevento, jam Attonem & Goteramno nullo modo invenire valuerunt, eo quod in Salernum perrexerant ad Adalbergam reliquam Arichisi ducis. Ubi dum Maginarius cum sociis suis a fidelibus vestris audissent, sicut ipsi nobis intimaverunt, eo quod infideliter agerent, tam relicta prædicti Arichisi ducis, quamque ceteri Beneventani, erga vestram regalem excellentiam, atque nostrum apostolatam, & iniqua atque adversa tractare non desinunt, fugam arripientes Maginarius cum Joseph & Liudericum, una cum Goteramno, qui ad eos ad loquendum venerat a Salerno, introjerunt in finibus ducatus Spoletini in præfato oppido Valvæ, & ibidem morantur, usque ad vestrum regalem in triumphis dispositum. Atto vero audiens, ut fertur, fugiens intus in ecclesiam Salerni, præ timore ejusdem ecclesie altare tenuit. Ipsi autem Beneventani suadentes, ut reor, & simulantes eum mitigaverunt, & vestrum clericum fide miserunt, se ipsos fideles in omnibus commendantes. Et ob nimium suavemque amorem, quem erga vestrum invidissimum gerimus regnum, nullo modo valemus prætermittere liquidius de omni causa vobis insinuare. Venientes quippe ad nos de Capua, quam beato Petro apostolorum principi, pro mercede animæ vestræ, atque sempiterna memoria, cum cæteris civitatibus obtulistis, videlicet Gregorius presbyter, Saductus, Pergulfus, Audemundus, Haimo, Landemarus, Vvarnefridus, Sigulphus, Audualdus, & Corbulus, intimaverunt nobis, quod dum Atto diaconus ad vestram reversus est excellentiam, statim missi Græcorum, duo spatharii imperatoris, cum diceret, quod Latine dispositor Siciliæ dicitur, in Lucaniæ Acropoli descendentes, terreno itinere Salernum ad reliquam Arichisi ducis peragrantes, XIII. Calendas Februarias pervenerunt. Qui ibidem cum ipsis tres dies consilantes Beneventani, post tertium diem usque Neapolim deduxerunt. Neapolitani vero cum magno obsequio, cum signis & imaginibus eos suscipientes, Neapolim ingressi sunt pariter, & usque hædenus cum ipsis Neapolitanis, atque Stephano episcopo ejusdem Neapolitanæ ecclesie, pertractantes existunt. Sed vestra a Deo promota prædestinata regalis excellentia, a Deo inspirata taliter pertractare debet, ut suam & nostram in omnibus securitatem procuret, & nullius hominis inanes fabulas attendat: neque muneribus suadere quispiam eam valeat: sed tantummodo pro exaltatione spiritualis matris sue, sanctæ nostræ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesie, suæque regalis excellentie, & nostræ, decertare nitatur: quia ut arbitramur, ipsi Beneventani istud tempus verum transire patientur, ut æstivo tempore, Deo illis contrario, vobis in perjurii reatum incurrant. Sed vestra regalis potentia sic illis in triumphis præire satagat, ut & illorum proterviam procul dubio imminuentem sub pedibus suis

Aconculet, & sua exaltatio in toto profametur mundo, tam de sua prudentissima regali victoria, quamque de sacratissima oblatione, quam in paribus ipsis Beneventanis B. Petro fautori suo puro corde, ob nimium amorem, atque sempiternam memoriam condonavit: ut dum ipse claviger regni celorum, B. Petrus apostolus fautor & protector vestri, in integro vestram susceperit sacram donationis oblationem, digne valeamus in ejus alma confessione, tam pro vobis, quamque spiritali filia nostra domna regina, vestraque nobilissima sobole, fundere preces; ut per multorum annorum curricula in hoc mundo regni gubernacula fruantes, in æthereis arcibus sine fine regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

XII. AD CAROLUM MAGNUM

R E G E M .

Beneventanam conspiracyonem ab Arichiso duce initam altius repetit, copiosius exponit, sicut a Gregorio Capuano presbytero acceptat.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

NEstareos suavissimosque præcellas regales apices vestros cum nimio cordis suscepimus amore: quos referantes, reperientesque vestram regalem sospitatem, simul & spiritalis nostræ domnæ reginæ, vestræque nobilissimæ prolis salutis prosperitatem, magnas omnipotenti Deo retulimus grates, qui vobis per intercessionem beati Petri apostoli, fautoris vestri, nobis velut immeritis jugiter pro vobis exorantibus, indefinenter victorias ubique tribuit, & omnia circa vos salubriter disponit tam marcas, quamque confinia. Magis quippe de subjectione Bajoariorum, sicut nempe prædiximus & optavimus, ita & præstolantes audivimus, de vestra præcella regali in triumphis victoria. Nempe quidem meminisse credimus, qualiter vobis per anteriores nostras emisimus syllabas, de Capuanis qui ad nos venerunt, per vestrum regale adminiculum. Quatenus dum ipsas nostras vobis emissemus syllabas, post aliquantos dies, præfatos Capuanos in confessione protectoris vestri B. Petri apostolorum principis, jurare fecimus in fide ejusdem Dei apostoli, & nostra atque vestræ regalis potentie. Et post actum sacramentum, unus ex ipsis Capuanus, Gregorius presbyter, nobis petiit secreta loqui, asserens quia nullo modo jam quippiam celare possum tale vobis præbens sacramentum. Et dum a nobis enucleatius sciscitatus fuisset, retulit nobis dicens, quia dum domnus Carolus Magnus rex præterito anno a Capuana urbe reversus fuisset, Arichisus dux suos ad imperatorem, Deo sibi contrario, emisit missos, petens auxilium & honorem patricatus, una cum ducatu Neapolitano sub integritate, simul & suum cognatum Adalgisum cum manu valida in adiutorium sibi dirigi, promittens ei tam in tonsura, quam in vestibus, usu Græcorum perfrui, sub ejusdem imperatoris ditione. Hæc audiens autem imperator, emisit illi suos legatos, scilicet spatharios duos in ditionem Siciliæ, ad

ANNO
CHRISTI
771.Cod. Caro-
l. 10.

ANNO
CHRISTI
771.

patricium cum constituendum, ferentes secum Aiplos missos vestros, ut occiderent, quod nempe certi facti sumus. Sed omnia eorum nequam consilia ad nihilum rediguntur, eo quod talem amplissimam fidem, atque ex intimo corde dilectionis amorem erga beatum Petrum Principem apostolorum, & nos, vestram regalem potentiam omnino habere agnoscimus, & idcirco omnia vobis, sicut ipsum Dei apostolum die nocturne petimus suggerentes, subiiciuntur, & vestris præfulgidis regalibus plantis subseruntur. De nostra vero sospitate, ut inquirendam direxistis, Domino coopitulante, vestram omnino agnoscentes salutem, valentes pro vobis non desinimus fundere preces, ut in hoc mundo regni gubernacula multorum curiculo fruantes annorum, & in æthereis arcibus una cum domina regina, vestraque nobilissima sobole, sine fine regnare mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

XIII. AD CAROLUM MAGNUM.

Adalgisum in Calabriam venisse confirmat: orat ut copias contra illum mittat, & ut promissas in ducatu Beneventano ecclesiæ civitates per missos suos tradi jubeat.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Venientes ad nos fidelissimi missi vestri, scilicet Roro capellanus, seu Betto, post vestram optabilem regalem sospitatem annunciatam, sciscitanti sunt a nobis de nefandissimo Adalgiso, filio Desiderii tyranni regis, si ita fuisset quod Deo sibi contrario in partibus Italiæ venisset. Nos vero nuper, quod de ipso protervo Adalgiso audivimus, per fidelissimum missum vestrum Arvinum comitem vobis intimare non omisimus: quia pro vestra regali victoria Deo auspice retrahentes, nullum neglectum ex omni parte ponimus vestræ præfulgidæ excellentiæ indicantes, ut Domino opitulante, atque beato Petro apostolorum principe comitante, præcipua vestra regalis providentia prudentissime suam nostramque salutem procuret. Sic enim de jam dicto nequissimo Adalgiso nobis nunciatum est, quia in veritate, Deo sibi contrario, cum missis imperatoris, in partibus scilicet Calabriæ residet, juxta confinium ducatus Beneventani; ut de ejus invalido adventu Campulus episcopus civitatis Cajetanæ per suas nobis significavit syllabas: similiter & de Pentapoli pro ejusdem Adalgisi arrogantia nobis in scriptis intimaverunt. Quatenus ob nimium vestrum amorem infra alios missimus apices, tam Cajeta, quamque Pentapoli, series nobis destinatas. Nempe quidem scimus, quia ipse iniquus & perfidus Adalgisus pro nulla alia causa in istis declinavit partibus, nisi tantummodo pro vestra nostraque contrarietate. Unde oportet, ut firmissimas vestras scaras partibus Beneventanis emittere vestra præcella regalis excellentia nitatur, ut undique per vestrum regale adminiculum imperturbati pariter maneamus. Nos vero hæc omnia considerantes, dilectissime, nimisque amantissime atque a Deo protecte prægressissime fili, nobis sic aptum esse videtur, ut vestre voluntatem vestram fecerint ipsi Beneventani, non ullo modo expedit Grimoaldum ducem nostrum recipere. Insuper & per Attonem diaconum, ipso nobis pollicente, rogamus emissimus, ut penitus eum ducem consequenter susciperemus. Sed propter hoc morari vos Neapoli convenit, dum usque ipsum Grimoaldum recipere possimus ducem, & quod genitor ejus Arichisus minime valuit adimplere, Grimoaldus ejus filius, dum culmen genitoris sui adeptus fuerit, prorsus imperialem voluntatem cum omni ditione, sicut cum suo constitit genitore, in omnibus adimpleat, pariter nobis promissa explentibus. Quapropter terreno itinere usque Neapolim eos cum magno deduxerunt honore. Qui Neapolitani ipsos Græcos cum bandis & signis suscipientes, ibidem degentes, prædictæ rei præstolantes adventum, non desinunt cum Stephano episcopo, & Constantino, civibus Neapolitanis, adversa perpetrantes tractare, mittentes ipsi Græci ad imperatorem, de obitu Arichisi filique ejus denunciantes: & ab eo ejus expectant consilium quid agere debeant. Sed in his omnibus excellentissime & a Deo protecte fili, solertissima regalis potentia vestra nitatur pertractare, tam pro exaltatione spiritalis matris vestræ, sanctæ Romanæ ecclesiæ, nostraque salute, quamque Domino protegente, beatoque Petro clavigero regni celorum præsidante, pro vestri invictissimi regni in triumphis securitate. Porro & hoc, sicut per se Gregorius presbyter Capuanus nobis innotuit, de fidelissimis missis vestris, scilicet Maginario religiolo abbate, seu Joseph, & Liudericom comite, atque Goteramno ostiario, qui a Benevento reversi Spoletum, ideo exinde fugerunt, eo quod tale consilium Beneventani cum Neapolitanis, & Surrentinis, atque Amalfitanis habuerunt, ut foris civitate Salernitana juxta mare vestros missos applicare facerent, & nocte repentino cursu super eos ruentes Beneventani pariter cum Neapolitanis, illos interficerent: & postmodum proferrent, quia Neapolitani, quasi super ipsos Beneventanos venientes, existimantes esse Beneventanos, eos clam occiderint. Et præfati missi vestri hæc agnoscetes, coacti fugam arripuerunt, vestram conquærentes regalem illationem. Quod si missi vestri Salerno applicuissent, Neapolitani cum Amalfitanis & Surrentinis armati ibi absconsi fuerunt, ut irruerent cum Beneventanis super

Council. General. Tom. XII.

ANNO
CHRISTI
771.

Cod. Carol. ep. 90.

Ggg 2 mual-

ANNO
CHRISTI
771.ANNO
CHRISTI
771.

grimaldum, filium Arichisi, Beneventum dirigere. Verumtamen, sicut vobis ab omnipotente Deo nostro prudentissima sapientia concessa est, ita sagaciter pro huiusmodi re pertrahere, atque congrue disponere jubeatis, ut ea quæ vobis nobisque expedita fuerint, ad perfectum salubriter veniant, ut non in quolibet labore pariter eveniamus: sed si ipsius dicti Beneventani minime vestram regalem adimpleverint voluntatem, sicut vobis polliciti sunt, statim ibidem taliter exercitus emittere studeatis, usque ad profectum sanctæ nostræ ecclesiæ, vestraque regalis perveniat excellentiæ: & sic illis partibus disponatur, ut inimicus locum nocendi non inveniatur, sed semper vestra in triumphis exultet in Domino regalis victoria. Enimvero una cum fidelissimis missis vestris pertrahentes, considerantesque, ut si minime ipsi Beneventani adimplere voluerint regalem vestram voluntatem ad Kalendas Majas, vester robustissimus exercitus in confinio præparatus, super ipsos irrumpere Beneventanos inveniretur, & demum pariter penetrantes, in his confirmari, propter ætivi temporis ægritudinem, non audebimus. Et iterum, si super eos a Kalendis Maiis usque in Septembrem mensem exercitus non venerint, dubium nobis esse videtur, ut forte, Deo sibi contrario, prædictus nefandissimus Adalgisus, per insidias Græcorum, non aliquam nobis vobisque conturbationem facere molietur: quia jam dicti missi Græcorum cum eo esse noscuntur, & alii in Neapoli residere videntur. Sed hæc exultantes, in vestro robustissimo atque a Deo protecto regali arbitrio emisimus pertrahenda: ut qualiter vobis placuerit, disponere celeriter dignetur, nobis intimando per suos regales affatus suam nostramque securitatis salutem. Quapropter nimis potentes, quæsumus vestram præceditissimam excellentiam, ut nullo modo pro causa Grimaldi filii Arichisi credere plus cuiquam jubeatis, quam nobis. Nam pro certo sciatis, quia si ipsum Grimaldum in Beneventum miseritis, Italiam sine conturbatione habere minime potestis, eo quod Leo episcopus secreta nobis scitatus est: quia Adalberga relicta Archisi tale habet consilium, ut dum ipse Grimaldus filius ejus Beneventanos fines introjerit, ingeniose cupit duas filias suas secum deferre, & quasi orationis causa ad sanctum Angelum in Garganum pergere, & deinde in Tarantum, ubi & thesauros suos reconditos habet; quia tantum octoginta milia distat a sancto Angelo usque Tarantum. Sed in hoc minime vestra a Deo promota excellentia considerare debeat, quod pro nostra aviditate, ipsas civitates acquirendum, quas beato Petro apostolo & nobis condonastis, talia vobis insinuare studuimus: sed pro magna securitate sanctæ Dei catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, atque vestræ præcellæ regalis exaltationis victoria, ea quæ agnovimus & agnoscere potuimus, vestris regalibus auribus insinuare nullo modo negleximus: vestra quoque regalis excellentia, qualiter ei placuerit, & actum prospexerit, in omnibus his disponere provideat. Quapropter magnopere poscentes vestram clementissimam regalem benevolentiam quæsumus, ut pro amore fautoris vestri beati Petri clavigeri regni cælorum nostraque in Christo spiritali paterna dilectione, clariter atque specialiter per vestros regales honorabiles apices missis vestris dirigere dignemini, ut nullo modo ad vos remeare au-

Adeant, nisi prius sub integritate civitates in partibus Beneventanis; sicut eas per vestram oblationem beato Petro apostolo & nobis contulistis, in omnibus contradere valeant, & iustitias de Populonio & Rosellis nobis facere sub integritate studeant. Quia sunt alii ex missis vestris, qui contemnere moliantur & sedare vestram sacram oblationem. Sed sicut in partibus Tusciæ civitates, id est Suanam, Tuscanam, Biternum, & Balneum regis, ceterasque civitates, cum finibus & territoriis earum, beato Petro offerentes condonastis, ita in eodem modo civitates in partibus Beneventanis contradere nobis protinus faciatis: ut dum missi vestri vestros susceperint regales firmissimos assatus, sine qualibet interposita dilatione nobis eas contradere sub integritate valeant: ut nullus sit qui possit extinguere vestrum illibatum sacrificium, sed hoc lucrum potissimum premium æquirentes digne mereamini, una cum spiritali nostra filia domna regina, vestraque nobilissima sobole, in æthereis sine fine regnare arcibus. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

XIV. AD CAROLUM MAGNUM.

Refelluntur objectiones contra septimam synodum.

Domno excellentissimo filio, nostroque spiritali compatri, Carolo regi Francorum, & Longobardorum, atque patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Dominus ac redemptor noster, qui provido suo consilio auctor est, dignatus est de cælis ex sinu Patris descendere. *Extat infra in fine synodi septima, versionis vulgata.*

NOTA SEVERINI BINII.

a Epistola. Hanc epistolam ab Hadriano scriptam esse, partim ex decreto Ivonis, partim ex concilio Parisiensi infra sub Eugenio celebrato, licet cognoscere. Decreta Ivonis part. 4. cap. 83. 126. 128. 141. 225. & 229. & nomen Hadriani præerunt, & cum numero capitum aduversum concordant. In prædicta collatione Parisiensi, post multa alia adversus hanc Hadriani papæ apologiam pro Nicæno concilio scriptam, in epistola ad Ludovicum & Lotharium imperatores, mendacissime hæc scribuntur: *Sed licet in ipse objectionibus aliquando obfusa, aliquando inconuenientia, aliquando, &c.*

Laurentius Surius aliquibus in locis defensionem edidit. Integra ex Gallia ad Gregorium XIII. missam hic exhibemus. Refertur in ea quatuor libri, quos discipuli Sereni Massiliensis primi Galliarum Iconomachi pro impugnandis imaginibus adversam Nicænam synodum, tempore concilii Francofordiensis conscripserant, & Carolo regi Francorum obtulerant, quibusque per mendacium & calumniam attribuit Nicænis patribus primo, quod eucharistia sit imago corporis Christi. Secundo, quod synodus pro imaginum cultu celebrata, ab Hadriano pontifice non fuerit approbata. Tercio, quod in eodem fuerit definitum, imagines contra latrum esse colendas & adorandas. Quarto, textum concilii Nicæni falso allegantes, asseruerunt Constantium Cypri episcopum in eodem concilio Nicæno anathema dixisse ita, qui non adorant imagines ea adoratione, qua sanctissima Trinitas adoratur. Hos quatuor libros (quos Carolinus appellat, quosque per capita distinctos Hadrianus papa capitulare nominat, quibus Iconomachia pro viribus defenditur, omnisque cultus imaginum condemnatur,) sub nomine Caroli Magni quidam impostor « Eliphili, suo & typographi nomine suppresso, anno Domini 1541. in lucem emisit. Apud hereticos nostri temporis maxima eorum est auctoritas, utpote quod cultum imaginum impugnent. Ut maiorem auctoritatem illis conciliant a Carolo Magno compositos fuisse, magna cum injuria regis Christianissimi comminiscuntur. Nam & epistolam Hadriani perlegas, reperies in ea hosce libros non ab

Epistola hæc vere est Hadriani.

Unde accepta

Qua occasione scripta. Mendaciorum Carolinorum quæ.

Libri 4. Carolini impostor arguitur. ELI-PHILI, sive Elias Philyrus; Johannes Tilius

ANNO
CHRISTI

771.

Carolus

magnum

non esse an-

torem libro-

rum Caroli-

scripserat.

Plures rationes vide apud Bellarminum 2. de

notis. Pre-

beter. I.

Ratio.

EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS,
AD FASTRADAM REGINAM CONJUGEM.De victoria Avarica, & de litania trium die-
rum, quam ex consultu episcoporum
cum suis observat.*Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobar-
dorum, ac patricius Romanorum, dilectis nobis
& valde amabili coniugi nostræ Fastradæ re-
gina.*

Salutem amabilem tibi in Domino per hos
apices mittere studuimus, & per te dulcis-
simis filiabus nostris, vel cæteris fidelibus no-
stris tecum manentibus. Scientem te enim fa-
cimus, quia gratias Deo sani & salvi sumus.
Missus quidem dilecti filii nostri Pippini, nomi-
ne ILL. nobis nuntiavit de ejus sanitate, ac
domini apostolici, vel de salvatione confinium
nostrorum illis partibus positorum; unde valde
lætificati extitimus. Et insuper retulit nobis,
qualiter illæ scæræ, quas prius de Italia jussimus
pergere partibus Avariæ, in ILL. confinia
residendum, perrexerunt infra fines ipsorum de-
cimo Calendas Septembris, & interunt pugnam
cum eis; & dedit eis Deus omnipotens pro sua
misericordia victoriam, & multitudinem de ip-
sis Avaris interfecerunt, in tantum, ut dicunt,
quod in multis diebus major strages de ipsis
Avaris facta non fuit. Exspoliaverunt ipsum
vallum, & sederunt ibidem ipsa nocte, vel in
crastina usque hora diei tertia. Et acceptis spo-
liis reversi sunt in pace: & centum quinquaginta
de ipsis Avaris vivos comprehenderunt,
quos reservaverunt, ut nostra fiat jussio quali-
ter exinde agere debeant. Fideles Dei ac no-
stri qui hoc egerunt, fuerunt ille episcopus,
ille dux, ille & ille comites. ILL. dux de Hi-
stria, ut dictum est nobis, ibidem bene fecit
cum suis hominibus. Vass vero nostri fuerunt
illi. Nos autem, Domino adjuvante, tribus die-
bus litaniam fecimus, id est, Nonis Septem-
bris, quod fuit * Lunis die, incipientes, &
Martis & Mercuris, Dei misericordiam depre-
cantes, ut nobis pacem, & sanitatem, atque
victoriam, & prosperum iter tribuere dignetur,
& ut in sua misericordia & pietate nobis adju-
tor & consiliator, atque defensor in omnibus
angustis nostris existat. Et a vino & carne
ordinaverunt sacerdotes nostri, qui propter infir-
mitatem, aut senectutinem, aut juventutinem
abstinere poterant, ut abstinent: & qui re-
dimere voluisset, quod vinum licentiam ha-
buisset bibendi ipsis tribus diebus, ditiores &
potentiores homines in unaquaque die solidum
unum dedissent; minus potentes juxta possibili-
tatem ipsorum, & qui amplius dare non pote-
rat, & vinum bibere volebat, saltem vel unum
denarium donasset. Eleemosynam vero unus-
quisque secundum propriam atque bonam vo-
luntatem, vel juxta possibilitatem fecisset. Et
sacerdos unusquisque missam specialem fecisset,
nisi infirmitas impedisset: & clerici qui pal-

* Anno Chri-
sti 771. dies
quintus Septe-
bris incidit in
victoriam secu-
dam lit. Do-
minicali B.

amos sciebant, unusquisque quinquaginta can-
tasset: & interim quod ipsas litanias faciebant,
disceatari ambulassent. Sic consideraverunt sa-
cerdotes nostri, & nos omnes ita aptificavimus,
& Domino adjuvante complevimus. Unde vo-
lumus, ut tu cum ILL. & ILL. vel cæteris fi-
delibus nostris considerare debeas, qualiter ipsas
litanias ibidem facerent. Tu autem juxta quod
tua infirmitas permittit, in tuo committimus
arbitrio. Et mirum nobis fuit, quia nec vester
missus, nec epistola, postquam de Ragenisbur-
go, ad nos venit. Unde volumus, ut sæpius
nobis de tua sanitate, vel de aliud quod pla-
cuerit, significare debeas. Iterumque salutamus
te multum in Domino.

B
DECRETALE PRECUM QUORUMDAM
EPISCOPORUM,

*Quas famis, bellicæ tempore, incertum quo an-
no, pro rege exercitu Francorum fieri
decreverunt.*

Capitulare qualiter. Extat in Baluz. 10. I. Capitular.
pag. 199. edit. Paris. Lib. 1. c. 116

XV. AD TILPINUM ARCHIEPISCOPUM
RHEMENSEM.

Confirmat novo privilegio antiqua jura ecclesiæ
Rhemenis, & de Lullo episcopo Mogun-
tino investigari, & ad se referri jubet.

*Hadrianus episcopus servus servorum Dei, reve-
rentissimo & sanctissimo confratri nostro Tilpi-
no, ecclesiæ Rhemenis archiepiscopo.*

Quia ad petitionem spiritalis filii nostri &
gloriosi regis Francorum Caroli, præben-
te tibi bonum testimonium de sanctitate & do-
ctrina Fulrado amabilissimo abbate, Franciæ ar-
chiepiscopo, pallium secundum consuetudi-
nem tibi transmississe nos, cum privilegio, ut
metropolis ecclesiæ Rhemenis in suo statu ma-
neret, bene memoramus. Tua vero fraternitas
nobis retulit, quia faciente discordia inter
Franco, archiepiscopus Rhemenis, nomine
Rigobertus, a sede contra canones dejectus &
expulsus fuit sine ullo crimine, & sine ullo a-
postolice sedis consensu vel interrogatione; sed
solummodo quod antea non consensit in parte
illius, qui postea partem illam de regno in sua
potestate accepit, in qua parte Rhemenis ci-
vitas est: & donatus, atque magis usurpatus,
contra Deum & ejus auctoritatem, fuit ille e-
piscopatus, simul cum alio episcopatu, & aliis
ecclesiis, a secularibus potestatibus, Milonici-
dam sola tonsura clerico, nihil sapienti de or-
dine ecclesiastico; & alii episcopatus de ipsa
diocesi Rhemeni diverso modo essent divisi,
& aliqui ex magna parte sine episcopis consi-
stentes, & ad alios metropolitanos episcopi &
clerici ordinationes aliquando accipientes erant,
& refugia indebita habebant, & a sui episco-
pi judicari & distringi non sustinebant, & cle-
rici, & sacerdotes, & monachi, & sanctimo-
niales, sine lege ecclesiastica pro voluntate & li-
centia vivebant. Deinde sanctæ memoriæ Ro-
misacius archiepiscopus, & legatus sanctæ Ro-
manæ ecclesiæ, & præfatus amabilissimus Ful-
radus Franciæ archiepiscopo, tempore antecesso-
rum nostrorum Zachariæ, & Stephani luc-
cessoris illius, multum laboraverunt, ut bonæ
me-

ANNO
CHRISTI
771

An. Ch. 771

Capitular.
Lib. 1. c. 116En Flodoardo
lib. 1. c. 116

ANNO
CHRISTI
771

memorie prædecessor noster dominus Zacharias pallium archiepiscopo Rhemenſi, Abel nomine, per deprecationem ſupraſcripti Benificii tranſmitteret. Qui ab illo conſtitutus fuit, ſed ibi permanere permiſſus non fuit: ſed magis contra Deum eſectus eſt, & Rhemenſis eccleſia per multa tempora, & per multos annos ſine episcopo fuit, & res eccleſiæ de illo episcopatu ſunt ablatae, & per laicos diviſæ ſunt, ſicut & de aliis episcopatibus, maxime autem de Rhemenſi metropolitana civitate. Et tua fraternitas jam ex magna parte res ipſas apud glorioſum filium noſtrum Carolum, & ante ad Carolomannum glorioſiſſimum fratrem ejus, impetrates habes, & ordinem ex aliqua parte, & in episcopis, & in aliis, ſecundum canonicam & ſanctæ ſedis Romanæ auctoritatem directum habes. Propterea petiſti a nobis tibi & eccleſiæ tuæ fieri privilegium ex auctoritate beati Petri principis apoſtolorum, & ſanctæ ſedis Romanæ, ac noſtra, ut quod perfectum habes inante valeat permanere, & quod adhuc perfectum non habes, per noſtram auctoritatem poſſis, auxiliante Deo & beato Petro apoſtolo, ad perfectionem perducere. Pro quo & nos ardenti animo, & divino juvamine, apoſtolicaque ſulti auctoritate, non ſolum vetera ſecundum ſacros canones, & apoſtolicæ hujus ſanctæ ſedis decreta ſtatuiſmus; ſed & nova tibi pro tuo bono ſtudio concedimus; atque auctoritate beati Petri principis apoſtolorum, cui data eſt a Deo & Salvatore noſtro Jeſu Chriſto ligandi ſolvendique poſteſtas peccata hominum in cælo & in terra, confirmamus atque ſolidamus. Rhemenſem eccleſiam, ſicut & antiquitus fuit, metropolim permanſuram, & primatui tuæ diœceſeos ſedem eſſe, & te, qui in eadem ſede cooperante Deo ordinatus es, primatem ipſius diœceſis eſſe, cum omnibus civitatibus, quæ ab antiquo tempore Rhemenſi metropoli eccleſiæ ſubjectæ fuerunt, atque etiam perperuis temporibus tibi, & ſucceſſoribus tuis ſit confirmatum. Et hoc interdicens, ut nullus audeat, juxta ſanctorum canonum traditionem, ex alio episcopatu ibidem tranſlatate, aut conſtituere episcopum poſt tuam de hoc ſæculo evocationem. Neque aliquis tuas parochias, aut eccleſias, vel civitates ſubtrahere, neque diœceſim Rhemenſem ullo unquam tempore dividere: ſed integra maneat, ſicut antiquitus fuit, & ſacri canones, & prædeceſſorum noſtrorum firmavit & noſtra firmat auctoritas. Et te, aut ſuturis temporibus Rhemenſem episcopum, & primatem illius diœceſis, non præſumat neque valeat unquam aliquis de episcopatu deſerere ſine canonico judicio, & neque ullo judicio ſine conſenſu Romani pontificis, ſi ad hanc ſanctam ſedem Romanam, quæ caput eſſe dignoſcitur orbis terræ, appellaverit in ipſo judicio. Sed in ſola ſubjectione Romani pontificis permanens, diœceſim & parochiam Rhemenſem, adjuvante Domino, & noſtra atque beati Petri tultus in iſta ſancta ſede auctoritate, ſecundum ſanctos canones, & hujus ſanctæ ſedis præceptiones, tibi ſubjectas ita certes & ſtudeas gubernare, ut illam deſiderabilem vocem Domini noſtri Jeſu Chriſti valeas cum electis ejus audire: *Euge ſerve bone & fidelis: quia in paucis fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui.* Et quod ad noſtram notiſſimam perduxiſti, quia ad alios episcopos de ipſa diœceſi Rhemenſi quidam accipiebant ordinationes, & habebant indebita refugia, &

Marib. 21.

A hoc per omnia prohibemus: ſed ſicut ſacerdotet auctoritas, & in ſynodis comprovincialibus convocandis & faciendis, & in ordinationibus ac dijudicationibus, Rhemenſis eccleſia, & archiepiscopus, qui in ea conſtitutus fuerit, talem habeat auctoritatem, ſicut ſacri canones, & hujus ſanctæ eccleſiæ conſtitutiones docent. Et nullus per ullum unquam tempus tibi, vel Rhemenſi eccleſiæ, de rebus ad illam debite pertinentibus diſiſionem vel violentiam, ſicut antea factum fuit, facere præſumat. Nam ſi quod non credimus, ſi quis ille fuerit, qui contra hanc noſtram præceptionem temerario auſu venire tentaverit, niſi ſe cito, & maxime poſt commonitionem correxerit, ſciat ſe æterni Dei judicio anathematis vinculo eſſe innodatum. Si quis vero apoſtolica ſervaverit præcepta, & normam rectæ & orthodoxæ fidei ſuerit aſſectus, benedictionis gratiam conſequatur. Hæc a nobis definita per hujus noſtræ confirmationis paginam in tua eccleſia perpetuis temporibus pro ſui confirmatione conſervanda eſſe mandamus. Injungimus etiam fraternitati tuæ, ut quia de ordinatione episcopi, nomine Lulli, ſanctæ Moguntinæ eccleſiæ, ad nos quædam pervenerunt, aſſumptis tecum Viomago & Poſſeſſore episcopis, & miſſis glorioſi ac ſpiritualiſ filii noſtri Caroli Francorum regis, diligenter inquiras omnia de illius ordinatione, & fidem ac doctrinam illius, atque conſervationem, & mores ac vitam inveſtigas: ut ſi aptus fuerit, & dignus ad episcopalem cathedram gubernandam, expoſitam & conſcriptam, & manu tua propria ſubſcriptam, catholicam & orthodoxam fidem per miſſos ſuos cum literis ac teſtimonio tuo, ſeu aliorum episcoporum, quos tecum eſſe mandavimus, ad nos dirigat, ut pallium illi ſecundum conſuetudinem tranſmittamus, & ordinationem illius firmam judicemus, & in eadem ſancta eccleſia Moguntina archiepiscopum conſtitutum eſſe faciamus. Bene vale.

ANNO
CHRISTI
771.Al. Forme
de episcopo
Treverculi.
Herd.XVI. AD CONSTANTINUM ET
IRENEM.

Laudat imperatorum fidem, ſacras imagines venerandas eſſe demonſtrat: poſtulat, ut eas in eccleſiis reſtituendas, & pseudoſynodi acta in concilio generali anathematizanda & patrimonia Romanæ eccleſiæ reddenda curent. Reprehendit etiam Tarasium, qui ſibi æcumenici nomen arrogaverat, & ex laico repente Conſtantinopolitanus patriarcha fuerat creatus. Poſtremo Caroli Magni munificentiam erga Romanam eccleſiam narrat, & legatos commendat.

Hadrianus episcopus ſervus ſervorum Dei, dominis piſſimis & beatiffimis victoribus ac triumphatoribus filiis diligendis in Deo & Domino noſtro Jeſu Chriſto, Conſtantino & Irene Auguſtis.

Deus, qui dixit de tenebris lucem ſplendescere, qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum per incarnationem Filii ſui veri luminis, &c. *Exat infra actione 2. ſeptima generalis ſynodi.*

XVII. AD TARASII PATRIARCHAM
CONSTANTINOPOLITANUM.

Ejus fidem approbat. Hortatur ut in ea maneat, eamque prædicet, & cum imperatore de

Pag. 746.
Gr. & Lat.
De Tarasio
Cedrenus in
Constant. &
Iren. Hist. un-
verſ. lib. 23.
& Ignatius
diac. in vita
ipſius Tarasii.

ANNO
CHRISTI
771.

de pseudosynodo damnanda, & de sacris imaginibus restituendis agit, legatos ad synodum se misisse significat: eique consensum nullo pacto se præbiturum, nisi imagines restituantur.

Dilecto fratri Tarasio patriarcha Hadrianus episcopus servus servorum Dei.

• Infra G. &
Lai pag. 767.

Pastoralibus curis, quibus convenit nos pacificare populum Dei, &c. *Extat^a actione 2. septima synodi Nicenæ II.*

Ex Labbet Ap-
pendice To-
m. VI

**XVIII. AD BERTHERIUM VIENNENSEM
EPISCOPUM METROPOLITANUM.**

De ecclesiarum statu, ac honore tum episcoporum, tum Metropolitanorum, pridem in Galliis neglecto.

Hadrianus servus servorum Dei, Bertherio Viennensi episcopo salutem.

Dilectus & illustris ac religiosus filius noster Karolus rex, patricius Romanorum, Romanam venit, & Pascha Domini apud sanctum Petrum nobiscum egit: ubi inter alia cum monuimus de metropolitanorum honore, & de civitatibus quæ laicis hominibus tradiderant: & quia episcopalis dignitas fere per LXXX. annos ellet conculcata. Cum hæc & alia similia gloriosus rex audisset, promisit ante corpus B. Petri apostoli, quod omnia ad emendationem nostram venirent. Unde placuit nobis, ut omnibus archiepiscopis & episcopis auctoritatem nostrarum literarum mitteremus, ut sicut antiquis privilegiis singulæ metropolitanæ urbes fundatæ sunt, ita maneat: ut habeat unaquæque metropolis civitates sibi subditas, quas beatus Leo, & alii prædecessores ac successores ipsius, post Chalcedonensem synodum singulis metropolitibus distinxerunt. Nec propterea ulla metropolis præjudicium patiatur, si alicui suffraganeo rum, aut nos, aut prædecessor noster, rogantibus piis Francorum ducibus, pallium largiti sumus. Nec debet ecclesia ullum damnum sui ordinis inde sustinere, si per 60. aut 80. & eo amplius annos, incuria quorumque præsulum, & vastatione barbarorum, dignitatem antiquam, & Romanorum antistitum firmitate roboratam, perdidit & amisit: quando innumeris pene annis illa, spiritu Dei disponente, usa fuerit. Auctoritate igitur B. Petri principis apostolorum, singulis metropolitibus antiquo more potestatem suam reddidimus, & filium nostrum gloriosum & inclytum regem Karolum ante corpus beati Petri inde rogavimus, ut antiquam dignitatem omnis metropolis haberet. Ideo hanc epistolam auctoritatis nostræ omnibus misimus: quam & tu, ut haberes, volumus, & ut tu nolceres ecclesiæ tuæ privilegium, quod a tempore beati papæ Leonis habuit, esse integre reformatum. Datum Kalendis Januarii, imperante piissimo Augusto Constantino, annuente Deo coronato piissimo rege Karolo, anno primo patriciatus ejus.

NOTA PETRI DE LA LANDE.

Fides huius epistolæ, rerumque in ea descriptarum asseritur ex epistolis tum Zozimi, Bonifacii, Leonis, Hilarii, & Symmachi Romanorum Pontificum pro metropolitibus provinciarum Viennensis, Arelatensis, Ebrodunensis, atque Narbonensium duarum distinguendis tum etiam ex aliis Gregorii Magni papæ ad Syagrium Eusebium, & Desideriæ Autiodorensis episcopos,

pro pallii concessione. Rursus de neglectu ecclesiarum, seu episcoporum vel metropolitanorum contemptu, videnda sunt epistola Bonifacii archiepiscopi Moguntini, quibus respondet Papa Zacharias in co. I. Concil. Gallic. Ceterum observanda est æra patriciatus Caroli Magni, cui hæc revera dignitas, atque tunc utilem concesserunt, anno 771. Hadrianus pontifex & synodus Romana, ut legere est in Decreto dist. 63. can. 22. ac in vita ipsius Caroli. Qualis autem fuerit hæc dignitas, Hadrianus ipse demonstrat ex illius usu in epigraphæ subscriptione episcoporum, simulque illarum contextu. Quam vero Carolus fecerit, is quoque denotat in epistola sua Leonis III. novo papæ congratulatoria. Præterea notandum est discrimen aliquod inter patriciatum Caroli Martelli, Pippini regis, ejusque filiorum vivente patre & patriciatum Caroli Magni post mortem quoque patris, in eo quod pontifices Romani, merum solumque patricii nomen, & honoris causa tantum, absque ulla jurisdictione in senum populumque Romanum, illis concesserint. in Carolum autem solum, omnimodam illam jurisdictionem, prædicto dumtaxat anno causa dominationis mutum contulerint. Unde illi usquam hoc patriciorum titulum in suis epistolis usi sunt: contra vero Carolus magnus rex, hunc patriciatus titulum nunquam omisit in quibuscumque dictis & factis, donec imperatoris dignitatem fuerit adeptus: imo juxta frequentes hujus notam cum regni tempore. Tandem honoris patriciatus Caroli Magni irrevocabili ab Hadriano papæ conservatur, quique plus etiam & amplius honorifice ab ipsius honoratur, (scilicet p. 2. al. 1.) ut legitur idem Hadrianus ad eundem Carolum Magnum. Porro episcopus ille Viennensis, cui scribit Hadrianus papa, vocatur ab Adone etiam Viennensi Metropolitæ in christo Berthericus.

ANNO
CHRISTI
771.

EPISTOLA TARASII PATRIARCHÆ

CONSTANTINOPOLITANI AD BEATISSIMUM

Hadrianum papam I.

Nunciat quæ in concilio gesta sunt.

Per curia sanctissimo & beatissimo fratri & comministro domino Hadriano papæ senioris Romæ, Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopolitæ novæ Romæ, in domino salutem.

Sufficit quidem salutaris dispensatio magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi ad pacem, &c. *Extat post actionem 8. concilii Nicenæ.*

EPISTOLA ORIENTALIUM

AD TARASIIUM

Apologetica, pro excusatione legatorum & fidei orthodoxæ confessione.

Sanctissimo & beatissimo domino Tarasio archiepiscopo Constantinopolitano & universali patriarchæ orientis, summi sacerdotes, & alii sacerdotes in Domino salutem.

Sacratissimis ex divina deitatis inspiratione libellis apostolicæ & paternæ sanctitatis vestre perlectis beatissimo, &c. *Extat etiam^a actione 3. concilii Nicenæ II.*

• Infra pag.
767. G. 4
Lai

• EPISTOLA TARASII PATRIARCHÆ

CONSTANTINOPOLITANI AD HADRIANUM

papam Romæ veteris,

De ordinationibus simoniace non conferendis. *Sanctissimo ac beatissimo fratri & comministro domino Hadriano papæ veteris Romæ, Tarasius indignus episcopus salutem in Domino.*

Multipliciter multisque modis evangelicæ, apostolicæ & paternæ docemur, ut mores ab avaritia alienos in sacerdotii consecratione habeamus &c. *Extat infra post octavam actionem septima synodi.*

NOTE SEVERINI BINII.

a Epistola.) Tarasius Constantinopolitanus episcopus Argumentum laborabat suspitione simoniæ commissa: a qua infamia episcopus ut se purgaret, adversus simoniam stylium suum erexit, atque hæc epistolam de ordinationibus simoniace.

ANNO
CHRISTI
771.

accepta hincurum petunia, non conferendis, ad Hadrianum Romanam ecclesiam pontificem beatissimum conscripserit, in qua prolixè ostendit hincuram labem non tantum iura divina, verum etiam antiquissimis canonibus apostolorum & conciliorum recumenicorum, nec non gravissimis diversorum patrum sententiis prohibita, adeoque summo studio, curaque diligentissima evitanda esse.

Ad extremum ipsum Hadrianum pontificem compellens, his utitur verbis: *Sic nos quoque docuit Dei sanctissimus, & scriptura & evangelium & apostolorum & canonum & patrum præcepta sequi. Verbis enim eius vellet parere. In altum montem confunde, &c.*

Hadrianus papa a Tarasio ob crimen simoniæ commissæ adarguitur.

Ex epistola hæc, prout eam habet appendix Nomocanonis apud Theodorum Balsamonem in bibliotheca sanctorum patrum, non satis aperte colligi potest, Hadrianum pontificem a Tarasio ob crimen simoniæ commissæ adargutum fuisse: illo autem fragmento, quod recitat Baronius anno 787. numero 61. id manifestis verbis indicatur hic: *Fraternitas ergo vestra & sacerdotalis sanctitas, quæ non iure nec ex Dei voluntate pontificali munus administrat, magna laborat infamia. Quæ verba apud Theodorum Balsamonem prædicto loco hæc translatione habentur: Fraternitas ergo vestra & sacerdotalis sanctitas, quæ non iure nec ex Dei voluntate pontificali munus administrat, magna laborat infamia. Quæ verba in hac editione ad eorum sacerdotum possent transferri.*

nisi præcedentis translationis eadem verba apud Baronium expresse Hadrianum pontificem designarent.

Ob crimen venditi sacerdotii aliorumque ordinum Hadrianum a Tarasio hæc epistola reprehendi, constat manifestè ex ijs quæ subiciuntur. Verum cum nemo scriptum omnium sanctissimo pontifici huiusmodi crimen impigisse legatur, maxima probabilitate videtur esse dicendum, epistolam hæc commentitiam esse, & a Theodoro Balsamone excogitam & effictam, ut quam labem Tarasius ejusque posteris sibi aspererant, ille Romano pontifici, cuius acerbissimus hostis semper extitit, per mendacium, dolum, ac imposturam calumniose impingeret. Hanc sententiam ista coniectura confirmant. Primo, quod infensissimus hostis Romanæ ecclesiæ Theodorus Balsamon primus eam ediderit, quodque hæcenus a nullo alio probato scriptore alibi nominata vel citata fuerit. Secundo, quod similibus modis frequentissime ecclesiæ Romana impostuerit, ut scilicet per furtum & injuriam Constantinopolitanæ ecclesiæ adscriberetur privilegia, quæ soli Romanæ ecclesiæ iure divino & apostolico competere iudicantur. Tertio denique, quod nemo omnium qui de Hadriano ante Theodorum Balsamonem aliquid scripserunt, huius immensæ criminis in ipso pontifice, vel uno verbo meminere. Ut ergo a suis criminibus transferret, hanc maculam deformem Romanæ ecclesiæ mendas imposturæ impactam esse voluit. Vide Baronium anno 787. n. 60.

ANNO
CHRISTI
771.Epistolam
hanc Theo-
dorus Bal-
mon deolo
supposuit

CONCILIUM WORMATIENSE II.

QUOD A CAROLO MAGNO ITERUM

Apud Vormatiam celebratum est, priusquam bellum Saxonicum iniret, anno Christi DCCCLXXII. Hadriani papæ I. Caroli ejusdem regis IV.

F. P. S. M. d. d.

Hujus synodi meminere tum ceteri omnes, cum auctor chronici sancti Arnulphi his verbis: Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXII. Carolus rex synodum tenuit in Vormatia, & inde periegit in Saxoniam prima vice. Quamvis vero, vel an illa omnino in hac synodo edita sint capitula, ignoratur. Nam quod persuasum est nonnullis, hujus concilii fuisse decretum De purgatione sacerdotum, quod extat libro 7. capitularium cap. 205. & Vormatia in generali conventu sanctum dicitur, id a vero alienum est, & Capituli ipsius verbis, in quibus Riculfus episcopus Moguntinus sitinensio, aperte refellitur. Riculfus enim Moguntinus sedem non ante annum DCCXCVI. adeptus est. Quare decretum illud ad aliam posteriorem synodum referri necesse est.

NOTA SEVERINI BINII.

a Concilio.) Exat nunc synodi unum capitulum de purgatione sacerdotum lib. 7. Capitularium Franco-rum cap. 205. quod sic habet.

De purgatione sacerdotum, qualiter Vormatia secunda vice, a domino Carolo, & a suis tractata atque sopita est.

Omni vobis tam presentibus, quam futuris scire cupimus, quia ideo consultu apostolicæ sedis & omnium nostrorum episcoporum & nostrorum sacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium no-

strorum, de purgatione criminatorum sacerdotum tanta tractavimus, cumque cum testibus, sicut in anteriori capitulari nostro continetur, fieri decrevimus; quoniam nesciebamus eandem causam a beato Gregorio papa esse definitam. Nam cum Wormatiz generalem conventum habuissimus, allata est nobis a Riculfo Maguntiacensi metropolitano epistola beati Gregorii papæ, in qua inter cetera continebantur hæc: De presbytero vero vel quolibet sacerdote a populo accusato, si certi non fuerint testes, qui crimine illato approbent veritatem, iusjurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentia suæ puritate, cui nuda & aperta sunt omnia, sicque maneat in proprio gradu. Ista vero omnia, quia vires nostras excedunt, in iudicio episcoporum juxta canonicam sanctionem definienda relinquimus, ut huc quando orta fuerint, ita definire satagant, ut nec secundum sæculum justam reprehensionem, nec penes Deum (quod absit) damnationem, sed æternæ beatitudinis, ipso auxiliante qui omnia infucata præstat præmia consequantur.

Riculi

ANNO
CHRISTI
772.ANNO
CHRISTI
772.

CONCILIUM BAVARICUM

APUD DINGOLVINGAM * XXII. ANNO TASSILONIS

Ducis Bavariz celebratum, tempore Hadriani papæ primi, anno Christi DCCLXXII.

Hæc sunt decreta quæ constituit sanctus A & esset sub potestate uniuscujusque relinquendum posteris, quamdiu stabiles fœdere servassent apud principem ad serviendum sibi, & hæc firma permaneret, ita constituit.

I.

De die dominico ita constitutum est, ut tali honore habeatur sicut in lege scriptum est, & in decretis canonum. Et si * quid præsumpserit frangere contra legem aut decreta canonum, talipena subiaceat sicut ibi scriptum est.

II.

De hereditate quæ tradita est ad ecclesiam, ita constituit, ut quisque hereditatem suam ad ecclesiam ante donaverat, aut postea donaverit, si quid mutare voluerit, chartam suam habeat ita scriptam, ut locum, tempus & personam habeat, aut tribus testibus fidelibus & nobilibus testificetur. Si sacerdos non habeat chartam nec testem, ut prædiximus, tunc sicut in lege Bajoariorum & iudex judicat, sic defendat.

III.

De eo quod episcopi juxta canones, & abbates monasteriorum juxta regulam * viventes, ita constituit.

IV.

* De eo quod sanctimonialia quæ in servitio Dei sunt, ita constituit, ut nullus ausus sit in conjugium & matrimonium ducere: aut si quis ausus fuerit contra decretum canonum, ita componat sicut canones decreverunt.

V.

De eo quod jus ad legem quam habuerunt in diebus patris sui, nobiles & liberi servi ejus, ita donaverunt ut firma fieret.

VI.

De eo quod ut si qui de nobili genere de hereditate sua dare * ad sanctuarium Dei, in sua potestate esset, nemo prohibuisset, nec mutaret in perpetuum.

VII.

De eo quod ut servi principis quidicuntur Adelschalche * ut suam habeant Vveregeldam, juxta morem quem habuerunt sub parentibus, & ceteri minores Vveregeldi juxta legem suam, ita constituit.

VIII.

De eo quod parentes principis quodcumque præstitum fuisset nobilibus intra Bajoarios, hoc constituit, ut permaneret, Concil. General. Tom. XII.

IX.

De eo ut nullus hereditate sua privetur, nisi per tres causas, * quas in prædicto scribentur: Propter homicidium, hoc est, ut quisque hominem principis sibi dilectum occiderit, ob injuriam principis, & ad calumniam, hominem componat secundum legem, tunc privetur hereditate sua.

X.

De eo quisque * mulierem nobilem acceperit in conjugium, & non præcivit, ita constituit, ut iterum libera esset, dimittat servum, & postea non redigatur in servitium, sed esset libera.

XI.

De eo quod & si quis de quocumque reatu accusatus ab aliquo potestatem accipiat cum accusatore suo pacificare si voluerit, antequam pugnam quæ Vvedahinc vocatur, * permittat.

XII.

De eo quisque de nobili genere deprehensus fuerit de illis xv. causis de quibus supra diximus, * si ille hereditate sua portionem pro illius criminis reatu perdat, uxor autem illius suo jure non privetur, ita constituit.

XIII.

De collaudatione quam episcopi & abbates in Bajoaria inter se fecerunt, pro defunctis fratribus.

In Christi nomine: Notitia qualem convenientiam gentis Bajoariorum episcopi & abbates inter se fecerunt, quorum nomina infra perarare stylo decrevimus.

Id est, Manno Nuvenpurgensis civitatis episcopus, Alim, * Vigilus, Vviferich, Sintpreth, Heres, episcopi; Oportunus, Vvolspreth, Adalpreth, Ato, Uto, Lantfrit, Albune, Ruothart, Ernest, Reginpreth, Volchanhart, Perchikoch, Sigido, abbates.

XIV.

Ut eorum quis de hac luce migraret, unusquisque superstitum episcoporum vel abbatum pro defuncto in domo sua episcopali vel cenobio centum missas speciales & eodem numero psalterio cantare faciat. Ipse vero de propria persona sua xxx. speciales missas compleat, vel a religiosis sibi subiectis implere omnino prænotatum faciet numerum presbyteris live monachis, cum de hoc sæculo migraverint episcopi.

H h h

fco.

scopus seu abbas, uno presbytero vel monacho xxx. missas speciales, totidem psalteria faciant celebrari.

ANNO
CHRISTI
771.

*Post hoc mox ista subjiciuntur eodem,
ut videt, ordine.*

De concilio, quod dux Tassilo apud Dingol-
vingam celebravit.

Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, in anno vero xxii. regni religiosissimi ducis Tassilonis gentis Bajoariorum sub die consulem, quod erat 11. Idus Octobris, atque anno ab incarnatione Dominica dcccxxxii. indictione x. divina preclarus inspiratione, ut omne regni Dei prenotatus princeps collegium procerum coadunaret in villam publicam Dingol-
vingam nuncupatam, ut ibi tam regulare moderaretur in sancto habitu cenobium viro-
rum & puellarum, quam episcopales moderaretur obsequias, insuper gentis suae institutiones legum per primatos imperitos universa consentiente multitudine, quae reperit diuturna vitiata, & quae videbantur abstrahendo evelle-
re, & quae decretis placerent componendo in-
stituerentur. Inter tot vero collegia sacerdotum, devolutis episcoporum & abbatum in praesentia paginis, regularis ordines vitae atque canonum normas vel decreta patrum nullis comprobare quiverant testimoniis, ut monachis parochiae commendari deberent vel publica baptismatis obsequia, nisi forte pro periculo mortis, & nihil eorum implerent commorandi negotio, excepto vicissitudinis villarum propriarum singulis annis obedientialibus curis commissio ab abbatibus proprio fuerit determinata. Unde ab universis abbatibus facta professio, ut minime titulus popularibus se ingerere depellerentur, & haec omnia cui commissae sunt plebes, sub potestate episcoporum permanerent, sicut in sanctis synodis vel decretis praeceptorum patrum perarata comprobatur conscriptio: ab episcopis vero simili modo, & nihilominus praetatis ponderaverunt sententiis, ut erga eos charitatis gererentur curae, ita ut canonica auctoritas confirmat, & spiritualis concordia declarat. Hoc peracto concilio, & ab universis uno ore confirmato, ut si quis de eadem institutione deviare praesumpserit, a collegio eorum alienetur, usque iterato examine, id est, publica synodo.

DE POPULARIBUS LEGIBUS

I.

Prenotatus princeps universo concordante collegio, hic constituit, ut nullus a provinciae suae mancipium limine venumdare vel proprium vel fugitivum praesumpserit: & si quis hoc decretum non observaverit, Vveregeldo suo culpabilis permaneret.

II.

Ut nullus furtivam rem, tam inequis & aliis quadrupedibus, quam in reliqua suppellectili, extra finem Bajoariorum venumdare, vel machinis diabolicis extra minandi, insidiis regi: ut si quis hoc praesumpserit, xl. solidis componat in publicum. Ut si quis domum tam liber quam servus altius effoderit, & ibi occisus fuerit, sine compositione in sua damnatione permaneat. Si autem suppellectilia abstulerit de eadem domo, & eo fugiente in curtem vel ex-

Atra curtem, hic cui damnum intulit consequatur & interfecerit, pari subiaceat sententiae. Similiter qui liberum vel mancipium suum furaverit, & eum comprehendere minime quiverit, & ibidem interfecerit reum, superior permaneat sententia. Sed tamen ea genera trium homicidiorum, debita signa vicinis suis, & his qui assistunt, insignet.

III.

De pugna duorum, quod Vvenda hinc vocetur, ut prius infortientur quam parati sunt, ne forte carminibus, vel machinis diabolicis, vel magicis artibus insidiantur.

IV.

Qui supradictae pugnae, quod Chamfuvic dicimus peracto iudicio, se simili vindicta erigere contra querentem praesumpserit, sacramentum quod Atheja dicitur, juret in ecclesia, cum tribus nominatis sacramentalibus.

V.

De eo quod Bajoarii Stastaken dicunt, in verbis quibus ex vetusta consuetudine paganorum idololatriam reperimus, ut deinceps non aliter nisi indicat qui quaerit debitum; haec mihi injuste abstulisti, quae reddere debet: Reus vero contradicat, nec hoc abstuli, nec componere debeo, iterata voce requisito debito dicat: Extendamus dexteras nostras ad iustum iudicium Dei: & tunc manus dexterarum uterque ad caelum extendat.

VI.

Ut nullus furtivam rem suscipere vel intra terminum abscondere praesumat: qui hoc fecerit, xl. solidis componat.

VII.

Ut hi qui Cucali manu liberi dimissi sunt, ad eadem cogantur iudicia quae Bajoarii Urtella dicunt.

VIII.

Ut hi qui in ecclesia libertatem conquirebant, deinceps tam ipsi quam eorum posteritas in secura libertate permaneant, nisi forte ipsi sibi met insolubile damnum inferant, quod componere minime quiverint.

IX.

Qui ex eis occiduntur, praetium eorum his solvatur ecclesiis ubi liberi dimissi sunt. Liberi qui ad ecclesiam dimissi sunt liberi, vel per chartam acceperunt libertatem a rege, si occiduntur, lxxx. solidis componantur ecclesiae vel filiis eorum, in dominico xl. solidis componantur. Si ancilla libera dimissa fuerit per chartam aut in ecclesia, & post haec servonupserit, ecclesiae ancilla permaneat. Si autem libera Bajoaria servo ecclesiae nupserit, & servile opus ancilla contradixerit, abscedat: si autem ibi filios & filias generaverit, ipsi servi & ancillae permaneant, potestatem exinde non habeant: illa autem mater eorum quando exire voluerit, ante annos 111. liberam habeat potestatem: si autem 111. annos induraverit opus ancillae, & parentes ejus non exadomaverunt eam ut libera fuisset, nec ante comitem, nec ante ducem, nec ante regem, nec in publico mallo, transactis tribus Kalendis Martiis, post haec ancilla permaneat in perpetuum, & quicumque ex ea nati fuerint, servi & ancillae sunt.

X.

Qui furtivam, quod Zougenzunt dicitur, super furem comprobare nequiverit, furtivo componat more.

XI.

* forte Cal
listi, incidit
eum p. d.
Id Octobris.

* primatos
de peritos.
diuturnitate

* probatio.

* sic
* limite man-
cipium.

* alterius

ANNO
CHRISTI
771.

ita dicat
debet

excedit

Martii.

ANNO
CHRISTI
773.

XI.

Qui resistit domum suam, quod selisachen dicunt, qualem rem querenti resistebat, talem componat. In publico xl. solidis.

XII.

Qui manuum immisionem resistit, quod hantelod dicunt, xl. solidos solvat in publico, & ipsam rem querenti reddat.

XIII.

* homicidia
reperit.

De his qui supradictis * homicidiis debita morte in furto * reperitis, ut si quis hujus interfecti parentem cum qui suo scelere captus est, vindicare tentaverit, a propria alode alienus efficiatur.

XIV.

Et si quis signum quod est sigillum inhonoraverit, vel hujusmodi injuncta minime impleverit, prima vice arguetur; secunda xl. solidis componat; 111. suum Vveregeldum; 1v. exterminetur abacto officio.

XV.

* dicaretur
* scelerum
* reus

Ut si quis iudicium furti in bina vel terna reprehensione non damnaverit, & eum diabolico lucro dimiserit, ut per eum quasi comparticeps, spoliis pauperum * ditarentur, tot * sceleris quod commiserit ante oculos Dei & angelorum * efficiatur, nihilominus cui fraudem fecerit, quasi proprium componat debitum. Ut si quis in virtute conjunctus, a conjuge propria adulterina separatus fuerit, ejusque ex cognatione conjugis propter eandem dimissionem * qui eum persequi tentaverit, a proprio alienantur patrimonio.

XVI.

Ut nullus post tonsuram capillos usu populari nutrire presumat, nec velata relicto velo seculari habitum sumat, ut si quis vel qua in hoc vitio reperti fuerint, aut corripiantur, aut excommunicentur.

NOTA SEVERINI BINII.

Unde hac synodus ac-
cepta.

a Concilio Bavaricum) Marcus Velferus vir doctissimus & nobilissimus, celeberrimus Augustanus reipublice septemvir, hac synodo unum, vel potius fragmentum synodi supradictae tempore celebratae primus in lucem emisit, dentibusque tinearum & blattarum eripuit. Ex pervetusto codice, quem, ut ait Henricus Canisius, videntem accepit a reverendo & magnifico domino Georgio Lanthario sacrae theologiae doctore, & monacho ad D. virginem praeposito, idem Velferus propria manu exscripsit. Agnoscat hinc Bavarum, ante annos plusquam 800. in Bavaria receptam fuisse illam religionem, quae episcopos, abbates, sacerdotes, & aliorum ordinum clericos habet: qui sacrosanctam missam sacrificium pro vivis & defunctis religiose immolat; qui sacrorum canonum decretis debitam reverentiam exhibet, monachalium matrimonium severis poenis coercet. O felicem Bavariam, quae fidei Theodoni, Tassilonis, Caroli magni, aliorumque generosissimorum heroum, tot lustris jascentibus, inter fluctus & procellas sacrae testam custodisti, neque impuros apostatas sancto Ruperto & excellentissimis illis regibus ac ducibus anteculisti. Haec ex Henrici Canisii praefatione in dictam synodum.

Quae fuerit
olim religio
Bavarorum.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad annum Ch. 773. n. 7. & seq.

Concilium Bavaricum apud Dingoltingam celebratum ad nos integrum non pervenit, sed potius ejus frag-

mentum a Marco Velfero a tenebris erutum. Cumque nullius temporis character in eo exprimeretur, sed tantum novam Tassilonis Bavarum Ducis, annis quo celebratum fuit, certe sciri non potest. Quod enim hic post xiv. ejus Capitula subiungitur, hujus Concilii appendix tantum est, uti hoc verbo Velferi in ejus fronte potest manifeste indicari. Post hoc mox ista subiungitur: *audam, ut videtur, ordinem.* Quae appendix ab his verbis incipit: *de Concilio quod Dux Tassilo apud Dingoltingam celebravit.* Is itaque Anonymus summarius narrat gesta in hoc concilio, sed quae tunc videri, & in usum suo saeculo receptum, vel illum, qui hoc tempore usurpabatur, sortitus fuerit in Indictione incerta profus incertum. Ad hoc hic locus manifeste corruptus: *sub die consulens, quod erat II. Idus Octobris, neque anno ab incarnatione Domini 773. Indictione 10. Imo ejus capitula variis in locis depravata, uti Bellum demonstrat.* Quare neque ex capitulis, neque ex appendice aliquid certi erui potest, ex quo possimus ventre incertum incertum Indictionem ante Caroli M. mortem. Jam anno 776. inauguravimus, Indictionem in Gallia, Germania, & Anglia ante Caroli M. seu potius Ludovici Pii ejus filii mortem a die 24. mensis Septembris incipere fuisse, sed nullum exemplum ostendere, vel in illis regionibus, vel in illis eam a Kalendis Januariis incipere sumptis; indeque eruo hanc Appendixem, in qua Indictio X. a Kalendis Januariis reperitur, scriptam esse post mortem Ludovici Pii, quia ab eo tempore Indictionum exordium variare coepit, ut suo loco videbimus. Anni tamen & dies celebrati conventus certi sunt.

ANNO
CHRISTI
773.

In eo enim Appendix loco, *sub die consulens, legendum cum Baronio n. 25. sub die Calisti: natale enim S. Calisti Papae & martyris incidit in diem II. Idus Octobris.* Ad hoc in eadem dicitur Concilium congregatum in anno 22. regni regis Tassilonis Ducis Bavarum, Baronius loco citato retinet annum 22. Tassilonis, verum plerumque membra anni XXIV. hujus Principis representant, ut videtur apud Hundium Tom. 1. Metrop. Salisburg. in additionibus ad Episcopos Patavienenses, ubi hujus Concilii Acta leguntur, idque recte; Tassilo enim an. 748. Odiloni patris successit, ut colligitur ex vita S. Rudberti Ep. Salisburgensis a Canisio edita, in qua habetur *Anno Incarn. Dom. 773. dedicata est prima ecclesia S. Rudberti a S. Virgilio an. 26. regis Tassilonis Ducis.* Eodem anno transiit idem Episcopus S. Rudbertum, & dux ejus Capellanus, beatus Kunaldus atque Giflarum, nomen S. Kal. Octob. Si enim annus 26. Tassilonis Ducis in cursu erat mense Septembris anni Christi 773. in hujus Principis 24. mense Octobris anni Christi 772. in Bavisia numeratur, profecto anno 748. Bavisia regnum susceperat, an. 772. annum 24. Principatus susceperat, ac 25. incipit, annoque Christi 773. 25. finit, & 26. suspirat est, ideoque Coactus an. 711. n. 7. perperam contendit Concilium Dingoltingense ad illum Christi annum pertinere, nec melius scribit Mabillonius saecul. 3. Benedic. par. 2. in elogio historico Tassilonis Bavarum Ducis, in Actis ejusdem Concilii recommendandum esse, anno 26. Regis Tassilonis, loco anno Regis Tassilonis 22. quod Hundius citatus offert, annum illum legi in nonnullis codicibus MSS. Annus quippe 26. Tassilonis Duci conjungi non potest cum anno Incarn. 773. quem retinendum esset ipsamet Mabillonius recte supponit.

Hinc Synodo praeter Episcopos 6. & Abbates 13. adfuerunt quoque proceres Bavarici de rebus publicis adu-ri; ideoque ejusdem Synodi decreta numero XIV. partim res ecclesiasticas, partim res civiles spectant. Sex Episcopi sunt Attalus, qui in Sabionensem Episcoporum Catalogo locum 22. occupat. Verisimile fuit V. episcopus Patavienensis; Sindbertus seu Synprocht tertius Ratisbonensis; Heres idem est ac Aribi Episcopus Frisingensis quartus; Virgilius quintus Episcopus Salisburgensis; Manno Novempurgensis civitatis, idest Neoburgensis ad Danubium primus, & ultimus Episcopus, ut prodit Brunnetus lib. 5.

ANNO
CHRISTI
773.ANNO
CHRISTI
773

CONCILIUM GENEVENSE

QUOD APUD GENAVAM CIVITATEM

A Carolo magno, cum ad Italicam expeditionem pergeret, celebratum est
anno Christi DCCLXXIII.Ex P. Sir-
mondo.• Annales
Metenses di-
centur tomo
III. Hist.
Francorum.

IN hac synodo divisum in duas partes fuisse Anobis editam a pag. 501. C. ad 503. D. in Franciam deportavit, &c.

Francorum exercitum, ut in Italiam diver-
fis itineribus penetraret, docet auctor vita Caro-
li: cui affinia sunt, qua in chronico * sancti Ar-
nulf leguntur his verbis. Cum hyemaret, inquit,
rex Carolus in villa quæ dicitur Theodonis,
ibi venit ad eum missus domni Hadriani papæ,
nomine Petrus, obnixè postulans, ut addefen-
dendam ecclesiam Romanam festinaret, & ut
populum Romanum de manibus superbi regis
Desiderii liberaret. Adjungens quod ipse legiti-
mus tutor ac defensor esset ipsius ecclesiæ, quo-
niam illum prædecessor suus beatæ memoriæ
Stephanus papa unctioe sacra liniens, in re-
gem, ac patricium Romanorum ordinavit. Ca-
rolus ergo rex, per consilium optimatum suo-
rum, voluntatem domini papæ se adimpletu-
rum esse cum Dei auxilio devota mente spo-
ndit. Eodemque anno synodum tenuit in Ja-
nuæ civitate. In quo conventu exercitum divi-
sit, partem secum retinens, ut per Cinisium
montem transiret; partem vero reliquam, cui
præfecit avunculum suum Bernardum, cum cæ-
teris fidelibus suis, per Jovis montem in Ita-
liam intrare præcepit.

CAROLI MAGNI REGIS IN ITALIAM

EXPEDITIO ADVERSUS DESIDERIUM

Regem & Longobardos anno Christi
DCCLXXIII.

CAROLUS magnus rex Hadriani papæ rogatu
& precibus exoratus trajecto sub finem
anni DCCLXXIII. trans Alpes exercitu Longobar-
dis ecclesiam Romanam vexantibus arma intulit,
nec ante destitit, quam illorum regem De-
siderium longa Ticini obsidione fatigatum, ad
deditionem compelleret. Capto rege, ac filio
ejus Adalgiso ex Italia pulso, novum regnum
adeptus, in Franciam victor cum hoste captivo
regressus est anno DCCLXXIV. Longobardorum-
que exinde rex appellatus, Hadriano papæ &
ecclesiæ Romanæ non solum res a Longobar-
dis ereptas restituit, & quas Pippinus pater
provincias concesserat, ratas habuit, sed terri-
torium præterea Sabinense, Ducatum Spoleti-
num, & Beneventanum, atque alia plurima
paternæ donationi adjecit. Idem istius obser-
vationis a collectore Luparco prætermis-
it. Sirmondus subjicit narrationem de Caroli
ejusdem prima in urbem profectione & gestis
cum Hadriano pontifice excerptam ex verbis
Anastasi Bibliothecarii in vita Hadriani: Dum
per sex mensium spatium, &c. superius jam a

Anobis editam a pag. 501. C. ad 503. D. in
Franciam deportavit, &c.

Ad eundem annum Christi DCCLXXIV. quidam
scriptores ab ætate Hadriani atque Caroli val-
de remoti referunt synodum Romæ in patriar-
chio Lateranensi habitam a pontifice & CLIII.
episcopis atque abbatibus, cum capto Desiderio
rege, subactisque Longobardis Carolus rex ite-
rum eodem illo anno, si fas est credere, Ro-
mam venisset. Baronius in Annalibus aliique
post eum validissimis rationibus commentitiam
evincunt, ac veluti stropham a Sigeberto Gem-
blacensi monacho aliisque Henricianarum par-
tium fautoribus confictam merito respuunt.
Gratianus distinctionis 63. cap. 22. verba Si-
geberti citata duntaxat ecclesiastica historia im-
prudens descripsit, aliaque nonnulla ejusdem
commatis adscripsit, ab iisdem Telchinibus fa-
bricata, multisque incautioribus, atque in pri-
mis Theoderico Niemio, similibusque pontifi-
cæ sedis hostibus, quibus se conferto agmine
Goldastus reliquique novatores adjunxerunt,
fucum fecit. Nos, ne commentum, lector, tibi
desit, ex chronico Reichenstæpensi Monachi
in Bajoaria an. 1611. per Christophorum Geu-
voldum excuso illud repræsentabimus. Karolus
reliquo exercitu apud Papiam, in sancta resur-
rectione Romam venit, & ab Hadriano papa
honorifice susceptus est. Post sanctam vero re-
surrectionem Papiam reversus, ipsam civitatem
armis cepit, & Desiderium regem cum uxore
sua, & filia, omnemque thesaurum palatii
comprehendit. Adalgisus vero, filius Desiderii
fuga lapsus, intravit mare, & Constantinopo-
lim pervenit. Tunc omnes Longobardi de cun-
ctis civitatibus Italiæ venientes Caroli se sub-
diderunt dominationi. Nec mora, Karolus ve-
niens Romam, iterum constituit ibi synodum
cum Hadriano papa in patriarchio Laterani in
ecclesia S. Salvatoris. Quæ synodus celebrata
est a CLIII. religiosiis episcopis & abbatibus.
Hadrianus autem papa cum universa synodo
tradiderunt Karolo jus & potestatem eligendi
pontificem, & ordinandi apostolicam sedem,
dignitatem quoque patriciatus ei concesserunt.
Intuper archiepiscopos, episcopos per singulas
provincias ab eo investituram accipere diffini-
vit: ut nisi a rege laudetur, & investiat
episcopus, a nemine consecratur. Et quicum-
que contra hoc decretum esset, anathematis
vinculum eum innodavit; & nisi resipisceret,
bona ejus publicari præcepit.

Ita Karolus subjugata Italia & ordinata, cu-
stodiam Francorum dimittens in Papiam, cum
magno triumpho in Franciam reversus est, &c.

EPI.

* De supposititia Romana synodo Hadriani habita, ut fabulatur interpolator Chronici Sigeberti, an. 773. post
Bardnium ad an. 774. n. 10. & seqq. & Marcani lib. 8. de Concordia, ad Pagium ad An. Chr. 774. num. 13.
& seqq.

ANNO
CHRISTI
771.

EPITOME CANONUM, QUAM

ANNO
CHRISTI
771.

HADRIANUS SUMMUS PONTIFEX HOC NOMINE PRIMUS

Carolo magno Romæ obtulit, anno Domini * DCCLXXIII.

* DCCLXXIV.
nam ex or-
dinatione Ana-
stasi Carolus
Romam dum
taxat venit
sabbato san-
cto

Compendiosa traditio canonum orientalium, sive Africanorum, quos beatus Hadrianus papa in uno volumine cum superioribus conciliis ad dispositionem occidentalium ecclesiarum Carolo Romæ posito dedit regi Francorum & Longobardorum, ac patricio Romanorum. In primis de canonibus apostolorum sub numero 1. capitulorum.

Ecclesiastica regula sanctorum patrum, apostolorum, prolata per Clementem Romanum pontificem: qua ex Græcis exemplaribus in primo ordine ponuntur.

I.

Episcopus a duobus, vel tribus ordinetur.

II.

Presbyter, & reliqui clerici ab uno episcopo ordinentur.

III.

Ne mel, & aliud in sacrificio offeratur, nisi quod Dominus statuit.

IV.

Novas spicas, uvas, oleum, & incensum ad altare licet offerri ad benedicendum.

V.

Reliqua omnia ad domum episcopi & presbyteri.

VI.

Ut presbyter uxorem suam a gubernatione sua non abiciat, sed caste regat.

VII.

Ordinati, secularibus curis dediti, deiciantur.

VIII.

Ut Pascha ante æquinodium vernalis non celebretur.

IX.

Ut ministri altaris facta oblatione communicent.

X.

Ut & laici ecclesiam ingressi communicent.

XI.

Si quis cum excommunicato saltem in domo oraverit, excommunicetur.

XII.

Si quis cum damnato clerico, veluti cum clerico, oraverit, damnetur.

XIII.

Ut nullus præter commendatitias literas suscipiatur.

XIV.

Ne episcopi alienam parochiam invadant.

XV.

Ne clerici suam ecclesiam relinquunt, præter episcopi licentiam.

XVI.

Ut episcopus fugitivum alterius episcopi clericum retinens excommunicetur.

XVII.

Ne bigamus, vel concubinam habens ordinetur.

XVIII.

Ne corruptarum mariti ordinentur.

XIX.

Ut duabus sororibus, vel filii fratris corrupti ad clerum non admittantur.

XX.

Clericus fidei iussor abiciatur.

XXI.

Per vim eunuchizatus possit fieri episcopus.

Et qui eunuchizaverit, non ordinetur.

Si clericus se eunuchizaverit, deponatur.

XXII.

Laicus semetipsum abscindens tribus annis excommunicetur.

XXIII.

Episcopus, vel presbyter, vel diaconus in fornicatione, perjurio, vel furto capti, deponantur, non tamen excommunicentur.

XXIV.

Similiter reliqui clerici judicentur.

XXV.

Quod lectoribus tantum liceat matrimonium contrahere. Quod episcopus, presbyter, diaconus, peccantes fideles verberare non debeant.

XXVI.

Ut damnati pristinum officium usurpantes, de ecclesia penitus abscindantur.

XXVII.

Episcopus, presbyter, diaconus per pecuniam ordinatus, cum ordinatore suo deponatur, & excommunicetur, ut Simon Magus a Petro.

XXVIII.

C Ut episcopus * secularis potestates ecclesiam * per obtinens, deponatur.

XXIX.

Ut presbyter qui contempto episcopo suo seorsum conventus tegerit, deponatur.

XXX.

Quod clerici ab episcopo suo damnati, ab aliis non debeant recipi.

XXXI.

Episcopi, presbyteri, diaconi, peregrini * per commendatitias literas suscipiantur hospitio, non ad communionem.

XXXII.

Ut episcopi sine primatu suo, primas absque suis suffraganeis, nil disponant, * nec in propriis parochiis.

XXXIII.

Ut episcopus, qui in aliena parochia clericos nesciente eorum episcopo ordinaverit, deponatur cum his quos ordinavit.

XXXIV.

Ut episcopus curam populi suscipere nolens, excommunicetur. Item clerici, si populum non erudierunt, ut legitimo episcopo obediant, si ad

Qui duas sorores duxit aut concubinas, clericus esse non potest.

* Lege, præter, ut supra cap. 13. Hard. expositio can. 9. & 12. Hardianum.

* Lege, nisi in propriis, ut infra in regulis apud Antiochiam

ANNO
CHRISTI
721.

si ad illos venire noluerint: & bis in anno A
concilia episcoporum celebrentur.

XXXV.

Ut episcopus omnes ecclesiasticas res dispen-
set, nec inde aliquid suis parentibus non pau-
peribus subministrari patiatur.

XXXVI.

Ut presbyteri, & diacones præter episcopum
nihil agant: sin autem abinvicem separatim res
ecclesiasticas, & res episcopi proprias, quas ille
dare possit quibus voluerit; ne eo moriente,
propinqui ejus proferantur sub obtentu eccle-
siæ.

XXXVII.

Omnes res ecclesiæ in potestate sint episco-
pi ad dispensationem pauperum. Episcopus, B
presbyter, diaconus aleator aut ebrius, aut
desinat, aut damnetur: delinquentes clerici, si-
ve laici eadem facientes, excommunicentur.

XXXVIII.

Episcopus, presbyter, diaconus, usurarius, aut
desinant, aut damnentur.

XXXIX.

Episcopus, presbyter, diaconus, cum hæreti-
cis tantum orantes, excommunicentur.

XL.

Si vero eos ad clericale officium hortati fue-
rint, damnentur.

XLI.

Episcopus, presbyter, baptisma hæreticorum,
non in nomine Trinitatis baptizantium, susci- C
piens, damnentur.

XLII.

Episcopus, presbyter, qui recte baptizatum
rebaptizaverit, vel non recte baptizatum non
baptizaverit, deponatur.

XLIII.

Si laicus uxorem suam pellens, alteram vel
ab alio dimissam duxerit, excommunicetur.

XLIV.

Si quis episcopus vel presbyter non baptiza-
verit in nomine sanctæ Trinitatis, abjiciatur.

XLV.

Si quis episcopus vel presbyter non per tri-
nam immersionem baptizaverit, deponatur.

*Regula Ancyranæ concilii numero xxiv. priores
quidem sunt Nicanis: sed ideo Nicanis ista
proponuntur, propter sancti & magni concilii
auctoritatem Nicææ congregati.*

I.

UT presbyteri, qui immolaverunt inviti, &
postea paganis relictati sunt, deposito
quidem officio, honorem propriæ sedis reti-
neant.

II.

Item de diaconibus fiat, si similiter pecca-
verint; sic ut digne pœnitentibus parcere pos-
sint.

III.

Ut hi qui ad sacrificandum idolis violenter
tractati sunt, a communione non separentur,
qui in arbitrio tamen episcoporum ordinari
possunt.

IV.

Ut hi qui paganorum ritus inviti fecerunt,
tam diu se pœniteant, quam diu se paganiza-
verunt.

V.

Ut hi qui non tormentis summis sacrificare
coacti sunt, inter audientes usque ad magnum
diem cœnæ Domini suscipiantur, deinde sex
annis pœniteant.

VI.

Ut hi qui in locis idolorum proprios cibos
manducaverunt, biennio pœniteant.

VII.

Ut qui frequenter coacti sunt sacrificare, se-
ptennio pœniteant.

VIII.

Ut qui & alios sacrificare compulerunt, de-
cennio pœniteant.

IX.

Ut diaconi incontinentes deponantur.

X.

Ut sponsæ a raptoribus, licet etiam corru-
ptæ, sponsis suis restituantur.

XI.

Quod ordinandis non noceat, quod ante ba-
ptismum sacrificaverunt.

XII.

Ut * correpti presbyterum, vel diaconum * choreplico-
non ordinent, nec presbyter aliquid agat in P.
parochia sine præcepto episcopi.

XIII.

Ut clerici esum carniū abominantes, de-
ponantur.

XIV.

Et ecclesiæ restituatur quidquid presbyteri de
rebus ecclesiasticis absque episcopo vendide-
runt.

XV.

Ut masculorum & pecorum concubitores,
non dum vicennes, post xv. annos in pœniten-
tia exactos, orationum communionem recipiant.
Deinde post quinquennium, communionem al-
taris percipiant. Quibus etiam prolixius tempus
ad agendam pœnitentiam imponendum est, si
tale scelus frequentaverint. Qui autem jam vi-
cennarii, & uxorati, ita peccaverint, xxvi. ar-
nis pœnitentia exactis tandem in oratione com-
municent, deinde post quinquennium oblatio-
nis sacramenta percipiant. Qui vero quinquag-
enarii, & uxorati, ita peccaverunt, tandem
ad exitum vitæ communionem recipiant.

XVI.

Ut masculorum, vel pecorum concubitores,
inter dæmoniacos tantum orent.

XVII.

Si episcopi ordinati, nec recepti, aliis epi-
scopis vim seditionis inferant, abjiciantur.

XVIII.

Ut virginalis propositi prævaricatores, inter
bigamos computentur: & ne virgines, habitent
cum aliquibus, quasi sorores.

XIX.

Si cujus uxor adultera fuerit, vel, si vir
adulterium commiserit, septennio pœniteat.

XX.

Ut feminae, quæ partus suos ex fornicatio-
ne necant, decennio pœniteant.

XXI.

Ut spontanei homicidæ post jugem pœniten-
tiam in exitu vitæ communionem recipiant.

XXII.

Ut, non spontaneum homicidium septennio,
vel quinquennio emendetur.

XXIII.

Qui divinationes expetunt, more gentilium,
quinque annis pœniteant.

XXIV.

Quidam sponsæ suæ sororem ingravida-
vit. Deinde sponsa, ab eo in uxorem ducta, soror
ejus corrupta, laqueo se suspendit. Hi, qui
fuerunt conscii, decennio pœniteant.

Et subscripserunt xviii. episcopi: Vitalis
Antio-

ANNO
CHRISTI
721.

ANNO
CHRISTI
771.Antiochenus, Marcellus Ancyranus, Agricolaus A
Caesariensis, & reliqui xv. episcopi.*Regula in Neocaesariensi synodo prolata Antiochenis
quidam, vel Caesariensibus temporibus posterio-
ribus, sed Nicenis anteriores.*

I.

Presbyter, si uxorem duxerit, deponatur; si
vero in fornicatione, vel adulterio pecca-
verit, ad acriorem poenitentiam compellatur.

II.

Ut mulier duobus fratribus nupta, usque ad
mortem, abjiciatur.

III.

Verum in exitu suscipiatur, si promiserit se B
talem copulam non iteraturam si vita conce-
datur.

IV.

Quod multinubi poenitere debeant.

V.

Ut gratia divina non imputetur, si deside-
rata libido non perficitur.

VI.

Ut catechumenus expellatur, si post admo-
nitionem peccans iussa praevaticatur.

VII.

Ut grvida catechumena baptizetur.

VIII.

Ne presbyteri nuptiis bigami intersint, quia
bigamia eget poenitentia.

IX.

Ut laicus, cujus uxor adulterata est, non
ordinetur.Et clericus cum adultera uxore vivens deji-
ciatur.

X.

Presbyter confessus se ante ordinem crimen
perpetrasse, oblata non consecret, in reliquis
manens officiis. Non confessus autem, si con-
vinci non poterit, suo iudicio relinquatur.

XI.

Diaconus simili modo lapsus deponatur.

XII.

Presbyter ante xxx. annos non ordinetur.

XIII.

Ut in aegritudine baptizatus presbyter non
fiat, nisi necessitate.

XIV.

Ne presbyteri ruris in civitate coram episco-
po, vel presbyteris urbis offerant, nisi forte
illis absentibus advocentur.

XV.

Ut in civitate vii. sint diaconi, sicut A-
thanum apostolorum liber praecipit.Neocaesarea
legendum.Et subscripserunt, Vitalis Salaminus, Am-
phion, & reliqui, qui in Caesarea conven-
erunt xix. episcopi.*Viginti canones Gangrensis concilii, post Nicenum
concilium expressi.*

I.

Si quis conjugium pro crimine detestatur,
anathema sit.

II.

Si quis religiose carnes edentem execratur,
anathema sit.

III.

Si quis servum pro religione dominum suum
contemnere docet, anathema sit.

IV.

Si quis spernit presbyterum, eo quod legiti-
me conjugatus fuerit, anathema sit.

V.

Si quis domum Dei contemptibilem docet,
anathema sit.

VI.

Si quis ecclesiastica ministeria extra eccle-
siam temere usurpaverit, anathema sit.

VII.

Ut nullas oblationes ecclesiae extra ecclesiam,
praeter conscientiam episcopi, vel vicarii ejus
suscipiat.

VIII.

Ut nullus accipiat, vel distribuatur oblationes
pauperibus praeter episcopum, vel ejus vica-
rium.

IX.

Ut nullus pro virginitate excreetur nuptias.

X.

Ut nullus virginitatem custodiens adversus
conjugatos superbiat.

XI.

Ut nullus exercetur agapas, id est, convi-
via pauperibus exhibita.

XII.

Ut nullus virorum in signum continentiae,
pallio utatur, despiciens eos qui solitis vesti-
bus utuntur.

XIII.

Ut nulla femina virilem habitum sumat,
quasi pro continentia.

XIV.

C Ut nulla femina virum relinquit, pro exe-
cratione nuptiarum.

XV.

Ut nullus filios suos negligat per occasio-
nem continentiae.

XVI.

Ne filii parentes occasione Christianitatis
despiciant.

XVII.

Ne mulieres quasi pro divino cultu atton-
deantur.

XVIII.

Ne quis in die dominica quasi pro conti-
nentia jejuset.

XIX.

D Ut nullus ecclesiastica jejunia absque neces-
sitate dissolvat.

XX.

Ut nullus collectas excreetur, quae sunt in
commemoratione martyrum.Et subscripserunt, Aelianus, Eusebius, Ba-
silus, Osius, Gregorius, & reliqui episcopi
numero x.*Viginti quinque regulae apud Antiochiam in
eucanibus expressae.*

I.

Quicumque cum Judaeis contra statuta Ni-
ceni concilii pascha celebraverit excom-
municetur. Et damnatus clericus omni quo-
que honore extrinsecus, quem sancta regula,
vel sacerdotium promeruit, privetur.

II.

Ut quicumque se a sancta communione,
pro quadam intemperantia suspendit, vel qui
excommunicato communicaverit, excommuni-
cetur.

III.

Ut clericus, qui ad propriam parochiam re-
dire contempserit, degradetur.

IV.

Ut episcopus, presbyter, diaconus damnatus
si pri-

ANNO
CHRISTI

si pristinum officium usurpaverit, nunquam re-
stituatur, & omnes ei post damnationem scien-
ter communicantes, excommunicentur.

V.

Si clericus proprium episcopum contemnens
seorsim colligit, irrevocabiler damnetur. Idem
si ecclesiam turbare non desinit, per ceteras
potestates opprimatur.

VI.

Ut excommunicatus a suo episcopo non re-
cipiatur.

VII.

Ut peregrini sine commendatitiis literis non
suscipiantur ab alio.

VIII.

Presbyteri agrorum non possunt dare cano-
necas epistolas, sed chorepiscopi.

IX.

Ut metropolitanus, licet comprovincialibus
episcopis prelatus, nil tamen preter illos, nisi
in propria parochia dispenset.

X.

Quod chorepiscopi ordines inferiores usque
ad subdiaconatum dare non possunt. Et cleri-
cus, qui preter literas comprovincialium epi-
scoporum, pro querimoniis adierit imperato-
rem, honore & communione privetur.

XI.

Ut clerici damnati, si imperatorem adierint,
nunquam restituantur.

XII.

Ut irritum sit quicquid episcopus non roga-
tus in aliena parochia ordinaverit.

XIII.

Si in damnatione episcopi provinciales epi-
scopi dissenserint a metropolitano, vicinis epi-
scopis advocatis, causa terminetur.

XIV.

Si omnes provinciales episcopi in damnatio-
ne unius contulerint, hunc apud alios judica-
re non oportebit.

XV.

Defueratur.

XVI.

Ut episcopus vacantis ecclesie invasor ab-
ciatur.

XVII.

Si quis susceptum episcopatum adire, & gu-
bernare contempnerit, excommunicetur.

XVIII.

Si quis susceptum episcopatum non suo, sed
aliorum vitio devitaverit, honorem suum reti-
nere debet.

XIX.

Ut metropolitanus non nisi cum pluribus
episcopis ordinet episcopos.

XX.

Ut in provincia episcoporum concilia bis in
anno fiant.

XXI.

Ut episcopus de sua parochia in alienam
nullo modo transmigret.

XXII.

Quod irrita sit ordinatio, quam episcopus
in aliena parochia in alienis clericis usurpa-
verit.

XXIII.

Ut irritum sit, si episcopus sibi successorem
elegerit.

XXIV.

Ut res ecclesie iudicio episcopi dispen-
sentur, separatim quidem ab eius propriis rebus, quas
ne dare possit quisque voluerit, ne eo morien-

te, invadantur res ejus propriæ, cum rebus ec-
clesiæ.

XXV.

Quod episcopus ecclesiasticas res sibi & alijs
dispensare possit, non tamen ad superfluitatem,
sed ad indigentium necessitatem.

Et subscripserunt XXX. Eusebius Palæstinen-
sis, Theodorus Melopotamienus, Theodorus
Isauricus, & reliqui.

*Sancta synodus qua apud Laodiceam * Pacatia * Tarsiana
Phrygia convenit, regulas LIX. exposuit
subter annexas.*

I.

SI qui secundo legitime nupserunt, * post * Leg. p. 9.
qui parvo tempore transacto orationibus 9re. H. d.
vacaverint ad communionem recipiantur.

II.

Ut perfecte penitentibus communio conce-
datur.

III.

Ut noviter baptizati non fiant clerici.

IV.

No ordinationes fiant sub conspectu audien-
tium, id est catechumenorum.

V.

Ne clerici aliquo modo sint usurarii.

VI.

Ne permanentes in hæresi permittantur in-
trare domum Dei.

VII.

Ut Novatiani & Tescarsædecatis, * & So-^{forte Photi-}
tiani ad ecclesiam redeunt, post abjuratio-^{aliam}
nem hæresis, per unctionem chrismatis recon-
ciliantur.

VIII.

Ut ex hæresi Cataphrygarum conversi ba-
ptizentur.

IX.

Ut catholici ad hæreticorum cœmeteria ora-
tum euntes excommunicentur.

X.

Ne catholici cum hæreticis indifferenter con-
jugium ineant.

XI.

Ut illæ, quæ dicuntur presbyteræ, præfiden-
tes in ecclesiis non ordinentur.

XII.

Ut episcopi cum iudicio metropolitani & a-
liorum episcoporum provehantur.

XIII.

Ne iudicio multitudinis ordinationes fiant

XIV.

Ne eulogiæ, id est oblatæ, ad alias paro-
chias destinantur.

XV.

Ut nullus præter regulares cantores in pul-
pito cantet.

XVI.

Ut in sabbato evangelia cum alijs scriptu-
ris legantur.

XVII.

Ne in ecclesia psalmi continentur, sed per
singulos psalmos lectiones recenseantur.

XVIII.

Ut idipsum officium precum, & nona, &
vespere celebrentur.

XIX.

Ut post prædicationem episcoporum, fiat ora-
tio super catechumenos: quibus egressis, ora-
tio fiat super penitentes, tunc ad manum sa-
cerdotis accedentes. His discedentibus consum-
man-

ANNO
CHRISTI
773

mantur tres orationes fidelium. Prima quidem sub silentio: secunda vero, & tertia per solitas exclamationes. Et pace data, celebretur oblatio. Solis autem sacris ministris juxta altare liceat communicare.

XX.

Ne diaconi coram presbytero sedeant, nisi eo jubente. Similiter diaconi ab inferioribus honorentur.

XXI.

Ut subdiaconi remoti sint a diaconio, id est, secretario, nec dominica vasa contingant.

XXII.

Ne subdiaconus oratio utatur, nec ostia relinquat.

XXIII.

Ne lectores, vel cantores cum orariis legant, vel psallant.

XXIV.

Ne clerici, vel continentes, vel monachi comedant in tabernis.

XXV.

Ne subdiaconi panem dent, vel calicem benedicant.

XXVI.

Quod nunquam exorcizare possint hi, qui ab episcopo ad hoc non sunt ordinati.

XXVII.

Ne clerici ad agapen vocati partes ecclesiarum accipiant.

XXVIII.

Quod non liceat in ecclesiis agapen fieri, vel manducari, vel accubitus sterni.

XXIX.

Ut nullus in sabbato iudaizando otietur.

XXX.

Ut viri cum mulieribus non laventur.

XXXI.

Ne catholici filios suos, vel filias hæreticis dent in conjugium, sed magis accipiant, si tamen illi se catholicos fieri promittant.

XXXII.

Ne quis eulogias ab hæreticis suscipiat, que non benedictiones sunt, sed maledictiones.

XXXIII.

Ne quis cum hæreticis vel schismaticis oret.

XXXIV.

Quod anathema sint, quicumque ad hæreticorum martyres accesserint.

XXXV.

Ut anathema sit, quicumque reliqua ecclesia, angelos colere, vel congregationes facere præsumplerit. Ut clerici incantationibus, vel phylacteriis utentes excommunicentur.

XXXVI.

Ne quis a Judæis, vel ab hæreticis dona sollicitatis eorum suscipiat.

XXXVII.

Ne quis azyma suscipiat a Judæis.

XXXVIII.

Ne quis cum illis festa celebret.

XXXIX.

Ne episcopi vocati ad synodum venire contemnant.

XL.

Ne quis clericus sine canonicis literis, id est, formatis, proficiatur.

XLI.

Ne subdiaconi vel paululum januas ecclesiarum deferant.

XLII.

Ne clerici sine iussione episcopi proficiantur.

Concil. General. Tom. XII.

XLIII.

Ne femine ingrediantur ad altare.

XLIV.

Ut nullus post duas quadragesimæ hebdomadas baptizetur.

XLV.

Ut baptizandi symbolum discant, quod in quinta feria majoris septimanæ episcopo vel presbytero reddant.

XLVI.

Ut in ægritudine baptizati fidem postea addicant.

XLVII.

Ut baptizati chrismate confirmentur.

XLVIII.

B Ut panis benedictionis in quadragesima non offeratur, nisi in sabbato, vel dominica.

XLIX.

Ut nullus in cœna Domini jejunium quadragesimale solvat.

L.

Ne natalia martyrum in quadragesima celebrentur, sed eorum commemoratio in sabbatis, vel dominicis fiat.

LI.

Ne nuptiæ, vel hominum natalitia celebrentur in quadragesima.

LII.

Ne Christiani nuptiis plaudant, vel saltent, sed venerabiliter cœnent.

LIII.

C Ne clerici ludicris spectaculis intersint in cœnis, vel nuptiis, sed ante discedant, quam thymelici veniant.

LIV.

Ut nullus ex ... vel comissionibus convivii celebret.

LV.

Ne presbyteri ante episcopum intrent sacramentum, & sedeant, sed cum ipso.

LVI.

Ut in villis, vel in agris, non episcopi, sed visitatores constituentur.

LVII.

Ut in domibus oblatio non celebretur ab episcopo, vel presbytero.

LVIII.

Ne plebei psalmi in ecclesia cantentur: nec alii libri, nisi novi, & veteris testamenti tantum, in ecclesia legantur. Et subscripserunt xxii. patres.

Præfatio canonum * Sardicensium sive Africanorum.

*manuscriptus
Sardicensium*

Sunt etiam viginti regulæ, quæ per Osum Cordubensem episcopum currunt, quæ titulatur, tanquam * xl. episcoporum apud Serdicam, quæ tamen non apud Græcos, sed magis apud Latinos inveniuntur. Sciendum est autem hunc Osum inter cccxviii. patres Nicæni concilii honorabilem fuisse, atque ab apostolica sede cum Victore & Vincentio presbyteris destinatum, qui & Hispanus usque ad tempus Constantii principis in corpore legitur permansisse. Hic tamen in extremis suis satis pueriliter deliquit, ut Severus Sulpitius in chronicis suis testatur, asserens quod Constantius imperator numerosissimum Ariminense concilium, ab eo contra catholicam fidem congregatum, Arianz hæresi subscribere compulisset. Unde etiam placuit, ut missa apostolica legatione, a prædicto Oso perquireretur, an Nicæna synodus,

*Legi LX
ut infra post
hoc Canonem
S. dic
tand*

Iii

dus,

ANNO
CHRISTI
771.

869
 dus, cui ille interfuit, Filium Patri *omouſionem*, id est, conſubſtantialem, quod catholicorum eſt, an *omouſionem*, id eſt, conſimilem tantum, quod Ariani dicunt, decreviſſent conſtituendum. Sed ille, aut pro longa ætate deſipiens, aut aſſentatione principis verum diſſimulans, reſpondiſſe perhibetur, utramque partem recte conſiteri, ſive *omouſionem*, ſive *omocouſionem*. Quod reſponſum tam a catholicis quam ab Arianiſ uno ore irriſum eſt atque reſutatum. Denique poſt hoc reſponſum, in civitate ſua Corduba, in qua epiſcopus fuit, nomen inter catholicos epiſcopos minime recitatum eſt.

Sunt etiam eccleſiaſtica regule, quæ in Africanis regionibus frequentiſſime ſynodali concilio conſcriptæ ſunt. Sed in his omnibus illa ſequi debemus, quæcumque a Nicæno concilio, & a ſancta atque apoſtolica eccleſia Romana non diſcrepare videmus.

Hanc præſtationem latius explicatam eſt. ms. cod. Vaticano num. 1337. exhibent Ballerini in diſſert. prælim. ad III. tom. Operum ſancti Leonis Magni pag. CLXXXVII. ex quibus hic datur. Manſi.

Præterea ſunt aliæ xl. regule, quæ per Oſium Epiſcopum Cordubenſem currunt, quæ titulatur tamquam xx. Epiſcoporum apud Sardicam, quæ tamen non apud Græcos, ſed apud Latinos magis inveniuntur. Sed quoniam Oſii præſati mentio facta eſt, necesse eſt omnibus catholicis intimandum eſt, hunc eundem apud Nicænam Bithyniæ inter ſanctiſſimos cccxviii. Patres fuiſſe honorabilem, atque ab Apoſtolica ſede cum Vincentio & Viſtore Presbyteris deſtinatum: quique in Hiſpaniis uſque ad tempus Conſtantii Principis in corpore manſit. Nam memoratus Conſtantius (ſicut vir erudiſſimus Sulpicius Severus in Chronicis ſuis reſert, quique diligenti cura complectens, noſtræ memoriæ dereliquit) apud Ariminum Italiæ numeroſam utriusque orbis ſynodum epiſcopalem collegit, & aduerſus fidem Catholicam, vel cccxviii. Patrum diſſinitionem Arii cupiens venena revolvere, Eccleſiam Dei tyrannica uſurpatione turbavit. Denique cōacti vel metu Principis, vel Tauri præſentia, cui executio taliter fuerat delegata, ut ſi maior pars Concilii in Ariatorum perfidiam contenturer, ipſe Conſulatus inſignia mereretur, pene omnes, qui ibidem fuerunt Epiſcopi, tubicriperunt. Sed poſtea iterum, divino inſpirante preſidio, quam plurimi agentes prænitentiam, datis quoque libellis ad ſandam Eccleſiam catholicam, de qua plus neceſſitate quam voluntate diſceſſerant, redierunt. Unde & in æternum ab omnibus catholicis Ariminenſi Concilio recte dicitur anathema: quod ſi quis dicere neglexerit, catholicus non eſt. Hunc ergo Oſium, ſicut prædictus Sulpicius (a) reſert, in longa ſynodi diſceptatione, quoniam, ut ſupra memoratum eſt, adhuc Conſtantii temporibus erat in corpore, placuit miſſa Epiſcopali legatione debere perquiri, utrum in ſancta, & venerabili Nicæna congregatione, in qua præſens fuerat, omou-

ſion, ſicut nos Catholici recte conſitemur, id eſt unius cum Patre ſubſtantia Filium, an certe, ſicut Ariani contendunt, omocouſion, quod eſt ſimilis cum Patre ſubſtantia Filium quod omouſion, cccxviii. Patres noſtri conſiteri decreviſſent. Qui, ſive per longam ætatem deſipiens, ſive certe per adſentationem Principis huiusmodi reſponſum dediſſe perhibetur: utramque partem recte intendere, ſive omouſion, ſive omocouſion. Cuius ſententia quoniam ſulte prolata eſt, ab omnibus catholicis, etiam ab Arianiſ, uno ore irriſa, atque reſutata eſt. Denique in Civitate Corduba, in qua Epiſcopatum tenuit, poſt hanc conſultationem, ſive reſponſum nomen ejus inter catholicos Epiſcopos antecellentes, vel deceſſores ejus minime recitatur.

Sunt hæc regule, quæ per ſupradictum Oſium & xx. Epiſcopos currunt, ſalva, & incolumi fide catholica, quæ apud eandem Nicænam Bithyniæ a cccxviii. Patribus expoſita eſt, & poſt iterum in urbe Roma (b) Silveſter Papa a Petro trigemiſmus quartus, congregatis cum conſilio Conſtantini Auguſti in Urbe Roma 277. Patribus, poſt Nicænam ſynodum damnavit item Arrium & ceteros hæreticos, & conſtitutiones pleraſque Eccleſiæ neceſſarias ordinare ſtudit. Siricius a Petro quadrageſimo, ſcripſit decreta capitula 15. propter quaſdam neceſſitates, Omerio Tarraconenſi Epiſcopo conſultante. Innocenſius a Petro quadrageſimus ſecundus, ſcripſit quaſdam epistoſas ad Epiſcopos diverſarum Provincia- rum, in quibus continentur capitula decreta- lia 56. Zozimus a Petro quadrageſimus tertius, ſcripſit epistolam decretalem ad Heſici- um Salonitanum Epiſcopum ſub tribus capi- tulis prænotatam. Gelaſius a Petro qua- drageſimus quintus, ſcripſit epistolam ad Ve- nerium, & ceteros Galliarum Epiſcopos, in qua tenentur capitula 12. Leo a Petro qua- drageſimus ſeptimus, ſcripſit quaſdam episto- las ad diverſarum Provincia- rum Epiſcopos, in quibus continentur capitula 29. Hilarius a Petro quadrageſimus oſtavus, præſentibus epiſco- pis & præſbyteris 45. ſtatuit capitula Synodi- ca 6. Felix a Petro quinquageſimus, præſen- tibus epiſcopis, & præſbyteris 81. capitula ca- nonum conſtituit 27. pro rebaptizatis in Af- rica epiſcopis, præſbyteris, & diaconibus. Ge- laſius a Petro 15. capitula 27. de inſtitutis ec- cleſiaſticis. Anaſtaſius, a Petro 52. capita de- cretalia 8. ad Anaſtaſium Auguſtum pro diver- ſis Eccleſiæ cauſis. Symmachus a Petro 53. una cum epiſcopis, præſbyteris & diaconibus ſta- tuit capita Synodica quinque. Item ejuſdem in decretali ſecundo capita Synodica 7. Eccle- ſiæ neceſſaria; quæ cum epiſcopis, præſbye- ris & diaconibus 181. firmata ſunt. Grego- rius doctior a Petro 66. ſcripſit capita Syno- dica ſex, cum epiſcopis 24. temporibus Mau- ritii Auguſti. Item ejuſdem capitula undecim valde neceſſaria ad Auguſtinum in Britannia, ipſo requirente, ſcripta. Martinus a Petro 77. conſtituit ſynodum in Urbe Roma cum pa- tribus 105. contra Cyrum, & ſocios ejus hære- ticos, damnans eos qui naturam & unam ope- ra-

ANNO
CHRISTI
771.

Huc uſque de-
derunt Bal-
lerini, indi-
cantes cate-
ra, quæ hic
ſequuntur,
legi pariter
in Vaticano
Codice, ſed
abſtinere ſe
addunt ab his
edendis eo
quod ex alio
codice jam
produxerit
Salmon in li-
bro Gallico
*Traité de l'e-
tude des Con-
ciles* pag. mi-
hi 177. ex quo
huc tranſiit.

(a) At Sulpicius Hiſt. Eccl. non omnia hæc tradit.

(b) Huc uſque dederunt Ballerini, ex Vaticano Cod. indicantes reliqua etiam qua ſequuntur in eodem Cod. re contineri, omiſſiſſe tamen ſe ab iſis addendis, eo quod pars eorum vulgaſſet Salmon in *tratu de l'etude des conciles* pag. mihi 177. pars vero jam dediſſet Dacherius in *Spicileg. rom. I. pag. 407. edit. in fol. Ex utro- que ergo hic dantur.*

ANNO
CHRISTI
1771

rationem in Filio Dei asserbant, quam transcribens misit per Orthodoxos viros in Orientem & Occidentem. Gregorius secundus a Petro nonagesimus primus, scripsit capita septemdecim omni Ecclesie servanda cum patribus triginta tribus, eaque sub anathematis vinculo alligavit.

ADNOTATIO DE SYNODIS.

(*) Adnotatio libelli de Synodis XXIV. quae ante vel infra seu post sex Synodos leguntur esse conscriptae.

Prima adnotatio Ancyranæ, quæ ante Nicenam fertur fuisse, sed propter auctoritatem maiorem postposita: in qua Patres XVIII. statuerunt canones XXIV. quorum auctor maxime Vitalis Antiochenus Episcopus extitit.

Secunda, Neocæsariensis, quæ post Ancyranam & ante Nicenam legitur fuisse, in qua Patres XIII. statuerunt canones XIV. quorum auctor maxime Vitalis Salaminius extitit.

Tercia, Gangrensis, quæ post Nicenam legitur fuisse, in qua Patres XVI. statuerunt canones XX. propter quasdam necessitates Ecclesiasticas, maxime contra Eustatium, qui dicebat, quod nullus in conjugii gradu positus, nec ullus fidelis, qui non omnibus renunciaret quæ possideret, spem apud Deum haberet, & multa alia venenosa, quæ enumerare longum est.

Quarta, Sardicensis, in qua Patres LX. statuerunt canones XXI. quorum auctor maxime Osius Cordubensis Episcopus, & sanctus Romana Ecclesia Legatarius extiterunt.

Quinta, Antiochena Synodi, in qua Patres XXX. statuerunt canones XXV. quorum auctor maxime Eusebius Palæstinensis Episcopus extitit.

Sexta, Laodicensis, in qua Patres XXII. statuerunt canones LVIII. quorum auctor maxime Theodosius Episcopus extitit.

Septima, Carthagenensis, in qua Patres CCXVII. statuerunt XXXIII. quorum auctor maxime Aurelius Carthagenensis Episcopus extitit, etiam S. Augustinus Hipponensis Episcopus in eadem Synodo legitur fuisse temporibus Honorii Augusti.

Octava, Africana sub Theodosio minore Augusto, in qua Patres CCXIV. recitaverunt & firmaverunt canones CV. qui per diversa Concilia Africane provincie temporibus Aurelii Carthagenensis Episcopi, leguntur esse conscripti.

Nona, Arelatenis, in qua Patres DC. statuerunt canones, quorum auctores maxime Silvester Urbis Romæ Episcopus, & sanctus Marinus Arelatenis Episcopus extiterunt, temporibus Constantini Augusti, sicut quidam asserunt.

Decimo, Arelatenis, in qua Patres XIX. statuerunt canones, quorum auctor maxime Casarius Arelatenis Episcopus extitit.

Undecimo, item Arelatenis, in qua Patres XVIII. statuerunt canones.

Duodecimo, item Arelatenis, in qua Patres XI. statuerunt canones, quorum auctor maxime sanctus Casarius Arelatenis Episcopus extitit.

Tertia-decima, item Arelatenis, in qua Patres XIX. statuerunt canones, quorum auctor maxime Sapapardus Arelatenis Episcopus extitit.

Quarta-decima, Arausicensis, in qua Patres XVI. statuerunt canones, quorum auctor maxime Hilarius Episcopus extitit.

Quinta-decima, Epaunensis, in qua Patres XXVII. statuerunt canones XL. quorum auctor maxime Casarius Episcopus extitit.

Sexta-decima, Agathensis, in qua Patres XXXIV. statuerunt canones, quorum auctor maxime Casarius Episcopus extitit.

Septima-decima, Aurelianensis, in qua Patres LXXII. statuerunt canones, quorum auctor maxime Aurelianus Arelatenis Episcopus extitit, temporibus Chlodovei Regis.

Octava-decima, item Aurelianensis, in qua Patres XXXI. statuerunt canones, quorum auctor maxime Melanius Redonensis Episcopus extitit.

Nona-decima, item Aurelianensis, in qua Patres XXV. statuerunt canones, quorum auctor maxime S. Altrius Andegavensis Episcopus extitit.

Vigesima, Arvernensis, in qua Patres XV. statuerunt canones, quorum auctor maxime Honoratus Brevensis Episcopus extitit.

Vigesima-prima, Matiscensis, in qua Patres XXI. statuerunt canones, quorum auctor maxime Priscus Lugdunensis Episcopus extitit.

Vigesima-secunda, item Matiscensis, in qua Patres LXIV. statuerunt canones, quorum auctor maxime item Priscus Lugdunensis Episcopus extitit.

Vigesima-tercia, Lugdunensis, in qua Patres XIV. statuerunt canones, quorum auctor maxime Philippus Viennensis Episcopus extitit.

Vigesima-quarta, item Lugdunensis, in qua Patres XX. statuerunt canones, quorum auctor maxime item Priscus Lugdunensis Episcopus extitit.

Placet hic addere aliam proximam adnotationem, quam ex MS. Cod. Vaticano 1324. saguli, ut ego tunc judicavi, non. Sic autem incipit absque titulo.

Ancyritana XVIII. Patrum, cujus auctor fuit Vitalis Antiochenus Episcopus Neocæsariensis, XIV. canones a Patribus XVII. statuti sunt. Gangrensis contra Eustachium, qui dicebat neminem posse salvari, si non renunciaret omnibus. Sardicensis, ubi fuit Osius Cordubensis Episcopus LX. Patrum. Antiochena, cujus auctor fuit Eusebius Palæstinus Episcopus XXX. Patrum. Laodicensis XVII. Patrum, cujus auctor fuit Theodosius Episcopus Carthagenensis CCXVIII. Patrum, ubi fuit S. Augustinus. Africana CCXXXIV. Patrum n. CV. statuta Aurelii Episcopi firmata sunt sub Theodosio minore Augusto. Aurelianensis I. cui presedit, Deo mediante, Silvester Papa temporibus Constantini.

Alia Arelatenis cujus auctor fuit Casarius. Arelatenis Episcopus XVIII. Patrum. Alia Arelatenis XIX. Patrum. Alia etiam Arelatenis XVIII. Patrum, ubi Casarius prædixit fuit. Arausicana XVII. Patrum, cujus auctor fuit Hilarius. Alia Arelatenis XVII. Patrum, cujus auctor fuit Sarpidus Arelatenis Episcopus. Epaunensis XXVII. Patrum LX. canones, ubi præfatus Casarius fuit. Aurelianensis LXXII. Patrum, cujus auctor fuit Aurelianus Arelatenis Episcopus. Alia Arelatenis XXII. Patrum, cujus auctor fuit Melanius Episcopus Redonensis. Alia Aurelianensis, cujus auctor S. Altrius, Andegavensis Episcopus fuit. Arvernensis XV. Patrum, cujus auctor Honoratus Treverensis Episcopus fuit. Maricensis LXXVIII. Patrum, cujus auctor Priscus Episcopus Lugdunensis. Lugdunensis XXVIII. Patrum, cujus fuit auctor Philippus Viennensis. Alia Lugdunensis XX. Patrum, cujus auctor idem Priscus.

Canones Sardicensis concilii, num. XXI.

I.

Ut episcopus laica communione privetur, si de tua civitate in aliam transmigraverit.

II.

Ut episcopus nec laicam communionem in fine recipiat, si sedem mutaverit per ambitionem.

III.

Ut inter discordes episcopos comprovinciales episcopi audiant. Quod si damnatus appellaverit Romanum pontificem, id observandum est quod ipse censuerit.

IV.

Ut nullus appellantis episcopi sedem usurpare præsumat.

V.

Ut in provincia, ubi unus tantum episcopus remanserit, nec comprovincialem sibi episcopum ordinare voluerit, episcopi alterius provincie a presbyteris vocati ordinent episcopum, etiam si ille solus qui remansit post admonitionem eis cooperari noluerit.

VI.

Ne episcopus ordinetur in vicis, vel in modicis civitatibus.

VII.

Quod provincialis synodus per vicarios Romani pontificis retradari possit, si ipse ita decreverit.

VIII.

ANNO
CHRISTI
773

VIII.

Ut episcopi ad comitatum non vadant, nisi ab imperatore vocati, aut necessitatibus oppressorum subventuri.

IX.

Ut episcopi diaconos suos ad comitatum dirigant.

X.

Ut papa diaconos Romam ad comitatum venientes, sollicite discutiat, si justam causam veniendi habeant.

XI.

Ut episcopi episcopos ad comitatum transeuntes, sollicite discutiant, ne pro ambitione vadant.

XII.

Ut episcopi ab aliis instruantur, si nondum synodica statuta noverunt.

XIII.

Ut ex laicis non fiant episcopi, * presbyteri, vel diaconi, utpote per inferiores.

XIV.

Ne episcopi ultra tres septimanas in aliena civitate morentur, quoniam laici tanto tempore conventum ecclesie negligentes sunt excommunicandi.

XV.

Ne episcopus a sua ecclesia plus quam duas hebdomadas absit.

XVI.

Ut clericus a suo episcopo excommunicatus non recipiatur ab alio.

XVII.

Ut clericum sive iuste, sive iniuste ab episcopo suo excommunicatum finitimi episcopi audiant; si ante excommunicationem, nullo modo excommunicent tam diu morari.

XVIII.

Ut nullus episcopus alienum clericum in parochia sua ordinet.

XIX.

Ut ordinatio alieni clerici sine consensu proprii episcopi irrita sit.

XX.

Ut presbyteri extra suam parochiam non plus quam 111. septimanas demorentur.

XXI.

Ut episcopi a sede sua expulsi non prohibeantur in aliena civitate.

Omnis synodus dixit: Universa, quæ constituta sunt, catholica ecclesia in toto orbe custodiat.

Et subscripserunt episcopi diversarum provinciarum numero 1x.

Olius a Spania, Cordubensis.

Vincentius de Capua, legatus S. Romanæ ecclesie.

Januarius de Benevento, legatus S. Romanæ ecclesie.

Calipodius Neapolitanus, legatus S. Romanæ ecclesie.

Athanasius de Alexandria.

Marcellus a Macedonia, de Ancyra.

Protogenes ex Achaja, de Sardica.

Gaudentius ex Dacia, de Natio.

Similiter & reliqui multi.

Canones Carthagenensis concilii.

Post consulatum Honorii & Theodosii Augustorum, viii. Kalendas Junias, Cartha-

ANNO
CHRISTI
773

Agine, in secretario basilicæ Faustii, cum Aurelius papa una cum legatis Romanæ ecclesie Faustino episcopo ecclesie Potentinæ provincie Italie Piceni, & Philippo & Afello presbyteris, nec non cum Augustinus Hipponensis episcopus, & reliqui ccxvii. episcopi consedissent; primum recitato commonitorio, quod Zosimus Papa ad prædictos legatos direxit; deinde etiam xx. capitulis Nicæni concilii recitatis, ut * superius descripta inveniuntur, communi decreto statuerunt capita xxxvii. quæ subsequuntur.

* Non extant
in hac episto-
me, hinc
detur. autem
la.

I.

Ut statuta Nicæni concilii omnimodis conserventur.

II.

Ut sancta Trinitas populo Dei prædicetur.

III.

Ut altaris ministri se omnino contineant juxta apostolorum doctrinam.

IV.

Ut a propriis uxoribus se abstineant ministri altaris.

V.

Ut a clericis penitus avaritia vitetur, nec scævus de qualibet re accipiatur.

VI.

Ne chrismatis confectio, vel puellarum consecratio, vel publica poenitentium reconciliatio ullo modo fiat a presbytero.

VII.

Quod in periculo positi a presbytero possint reconciliari, si tamen præceperit episcopus.

VIII.

Quod criminosi nequeant accusare episcopos, neque majores natu.

IX.

Ut episcopus, vel presbyter excommunicetur, si alterius episcopi excommunicatum in communionem recepit.

X.

Ut presbyter, si contra episcopum suum infatus schisma fecerit, anathema sit.

XI.

Ut episcopus absque synodi tempore in crimine detentus.

XII.

Ut episcopus non a paucioribus quam tribus ordinetur.

XIII.

Si quis contra professionem suam, vel subscriptionem venerit, ipse se * honore episcopus audiatur.

XIV.

Ut apud Tripolim presbyter a quinque audiat episcopis, & diaconus a tribus propter inopiam provincie.

XV.

Ut clerici apud ecclesiam incriminati ecclesiasticum judicium non abnuant. Et ut iudiciis ecclesiasticis nil obstat, si eorum sententia solvatur, cum ab illis ad alios ecclesiasticos iudices majoris auctoritatis provocatum fuerit, si tamen convinci non poterint, quod aliqua cupiditate depravati ita judicassent. Item ut a iudicibus consensu partium electis non provocetur. Item ne filii sacerdotum exhibeant sæcularia spectacula vel * expectent, ut ubi blasphemie fiunt, non accedant.

XVI.

* Adde ex codice Canon. Eccles. Africana, a duodecim episcopis audiat. Hard.

* Forte, spectans. Hard.

ANNO
CHRISTI
771

XVI.

Ne clerici sint conductores vel procuratores, nec ullo turpi negotio viduum quærant. Item ut lectores aut cogantur ducere uxores, aut profiteantur continentiam. Item ut clericus commodans pecuniam tantum recipiat quantum dedit. Item ut ante vigesimum quintum annum nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur.

XVII.

Ut unaquæque provincia propter longinquitatem primatum habeat proprium.

XVIII.

Ut clericis ab ordinatoribus suis canones inculcentur.

XIX.

Ut mortuis nec eucharistia nec baptismus detur.

Ut annuatim concilium celebretur, ad quod singularum provinciarum legati dirigantur. Ut nec accusatus episcopus, nec accusator ejus a communione suspendatur, nisi ad causam suam dicendam electorum iudicium die statuta occurrere noluerit. Ut episcopus non communicans nec in sua ecclesia communique. Ut persona accusatoris, si culpabilis videtur, ad arguendum non admittatur, nisi proprias causas, non tamen ecclesiasticas, asserere voluerit.

XX.

Ut accusatus presbyter, vel diaconus discutiantur ab episcopo, adjunctis septem in presbyteri nomine, & tribus in diaconi nomine, quos ipsi petierunt. Reliquorum clericorum causas solus episcopus loci cognoscat & finiat.

XXI.

Ut filii clericorum paganis, hæreticis, vel schismaticis in matrimonio non jungantur.

XXII.

Ut clerici in eos qui catholici non sunt, nihil per donationes rerum suarum conferant.

XXIII.

Ut episcopi non transeant mare nisi consulto eorum primatibus.

XXIV.

Ut nihil in ecclesia legatur sub nomine divinarum scripturarum testatum.

XXV.

Ut subdiaconi, diaconi, presbyteri, episcopi ab uxoribus contineant, quod nisi fecerint, deponantur. Ceteros autem clericos ad hoc non cogi, nisi maturiori ætate.

XXVI.

Si quis episcopus res ecclesiæ suæ sine consilio finitimorum episcoporum vendiderit, deponatur.

XXVII.

Ut presbyteri, vel diaconi in graviore culpa convicti, manus impositionem non suscipiant tamquam laici, ne rebaptizati clerici fiant.

XXVIII.

Ut clerici qui ad transmarinos, non ad proximatos suos appellaverint, in communionem non recipiantur.

XXIX.

Si quis clericus excommunicatus ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit.

XXX.

Ut accusatus, vel accusator in loco, unde

est ille qui accusatus est, si metuit aliquam vim multitudinis, locum sibi eligat proximum.

XXXI.

Ut clerici, si episcopis suis volentibus eos pro ecclesiarum necessitate ad maiorem honorem promovere, non obedierint, nec ibi in gradu suo ministrent unde recedere noluerunt.

XXXII.

Ut clerici res ecclesiæ, quas de rebus conquisierint (ecclesiasticis,) ecclesiæ relinquunt.

XXXIII.

Ut presbyteri rem ecclesiæ suæ non vendant, nec episcopus rem tituli matricis ecclesiæ usurpet.

Et subscripserunt:

B Aurelius episcopus huic schedæ a nobis relectæ subscripsi.

Faustinus episcopus ecclesiæ Potentiæ provincie Italiæ Piceni, legatus ecclesiæ Romanæ huic schedæ subscripsi.

Philippus & Asellus presbyteri Romanæ ecclesiæ legati his gestis subscripsimus per nos relectis & directis.

Augustus episcopus Hipponis Regii legatus concilii Numidicæ huic chartulæ pro me & eodem concilio subscripsi.

Et reliqui episcopi cccxiii. diversarum provinciarum subscripserunt, qui in Carthaginensi concilio convenerunt.

C Canones diversorum conciliorum Africanæ provincie, numero cv.

I.

Q Uod nihil de Hipponensi concilio primo sit emendandum.

II.

Ut clerici filios suos a sua potestate non dimittant, nisi ea ætate qua ad ipsos propria peccata pertineant.

III.

Ut clerici non ordinentur priusquam omnes suos fecerint catholicos.

IV.

Ut nihil, nisi panis, & vinum aqua mistum in sacramentis offeratur.

V.

Ne clerici, vel continentes, aut viduas, vel virgines accedant, nisi iussu, vel permisso episcoporum: nec tunc soli, sed coram probatis personis accedant.

VI.

Ut primæ sedis episcopus non vocetur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos: sed tantum primæ sedis episcopus.

VII.

Ne clerici in tabernis edant, vel bibant, nisi peregrinatio hoc cogat.

VIII.

Ut sacramenta altaris non nisi a jejunis celebrentur.

IX.

Ut clerici in ecclesia non conviventur nisi necessitate.

X.

Ut episcopus penitentiam penitentibus imponat juxta differentiam peccatorum, nec presbyter reconciliet penitentes inconsulto episcopo, ut publice penitentibus manus ante absolutionem imponat.

XI.

1 Sub hoc numero xxx. continentur tituli quinque, quos distingui oportuit, ut essent capita xxxvii. quor in præfatione promittuntur, pag. 182. B. Hard.

2 Logo, iudicium. Hard.

ANNO
CHRISTI
777ANNO
CHRISTI
777

XI.

Ne episcopus, vel presbyter virgines sacras passim vagari permittat.

XII.

Ut infirmi obmutescerent baptizentur, si testimonium suæ voluntatis habuerint. Ut scenici, & histrionibus, & aliis huiusmodi personis reconciliatio non negetur.

XIII.

Liceat legi passiones martyrum cum eorum anniversarii dies celebrantur.

XIV.

Ut ab apostolica sede inquiratur, si possint ordinari qui apud hæreticos in infantia sunt baptizati.

XV.

Ne fiant rebaptizationes, reordinationes, & translationes episcoporum. Ut episcopus alieni episcopatus invator iudiciali auctoritate excludatur, si sacerdotalia monita contempserit.

XVI.

Ut episcopus non a paucioribus, quam tribus ordinetur.

XVII.

Ut ordinandus episcopus, si ei contradicitur, non jam a tribus, sed a pluribus expurgatus ordinetur.

XVIII.

Ut de ecclesia Carthaginensi dies paschæ Africanis ecclesiis nunciatur episcopis, & discutiantur. Interlocutio Honorati, & Urbani episcoporum sit . . . Mauritanæ le . . .

XIX.

Ut diœceses propriis episcopis carentes episcopos non accipiant, nisi ex consensu episcopi qui illas eatenus non superbe retinuit. Nam si superbe retinuerit, & plebibus incubare affectans coepiscopos suos despexerit, non solum a retentis diœcesibus, sed a propria ecclesia auctoritate iudiciali propellendus est.

XX.

Ne quis episcopus alienum clericum sibi vendicat, nisi concedente ejus episcopo.

XXI.

Quod Carthaginensi episcopo liceat ex qualibet ecclesia ordinare præpositos, presbyteros, & vel episcopos ad alias ecclesias.

XXII.

Ut episcopus nullam diœcesim sibi vendicat, nisi ad quam ordinatus est.

XXIII.

Quod parvuli a Donatistis baptizati, in catholica ad clerum ordinari possint.

XXIV.

Ut idolorum reliquiæ, vel templa destruantur.

XXV.

Petendum ab imperatore, ut statuatur, ne clerici de iudiciis sui cognatione cogantur in publico testimonium dicere.

XXVI.

Petendum ab imperatore ut paganorum comitia faciat auterri.

XXVII.

Petendum ab imperatore ut prohibeat spectacula theatrorum in diebus dominicis, & aliis sanctorum festis.

XXVIII.

Petendum ab imperatore ut interposita po-

ena damni pecuniæ statuat, ne quis damnatum clericum defendat.

XXIX.

Petendum ab imperatore ne permittat histriones post conversionem ad pristinum ludum ab aliquo compelli.

XXX.

Petendum ab imperatore ut manumissiones in ecclesia celebrentur.

XXXI.

Ut Equitius damnatus quomodocumque expelleretur, ne statum ecclesiæ inquietaret.

XXXII.

Ut cum Donatistis levius agatur, ut in mansuetudine correpti resipiscant a laqueis diaboli.

XXXIII.

Ut iudices sæculares communem matrem sanctam ecclesiam in hoc adjuvent, in quo episcoporum auctoritas contemnitur.

XXXIV.

Ut clerici Donatistarum in catholicam recipiantur cum ordine pro tempore & necessitate.

XXXV.

Ut ad Donatistas causa componendæ pacis legatio . . . in continentes.

XXXVI.

Ut episcopi, presbyteri, diaconi deponantur, si vel cum uxoribus inveniantur.

XXXVII.

Ne episcopus diu absit a sua principali cathedra.

XXXVIII.

Ut infantes baptizentur, de quorum baptismo dubitatur.

XXXIX.

Ut dies paschæ, & concilii omnibus denuncietur.

XL.

Ne intercessor episcopus cathedram defuncti episcopi diu retineat, sed infra annum eidem cathedræ episcopum provideat.

XLI.

Ut defensores ecclesiarum ab imperatoribus postulentur.

XLII.

Ut episcopi ad concilium veniant, nisi aliqua gravi necessitate impediatur.

XLIII.

Ut episcopus invator alieni episcopatus damnetur, si vocatus ad synodum venire contempserit, aliisque ordinetur.

XLIV.

Quod dissidentes populi impedire non debeant, quin episcopus eis . . .

XLV.

Ut clericus, si post excommunicationem suam infra annum causam suam purgare contempserit, penitus deinceps non audiatur.

XLVI.

E Si quis episcopus de alio monasterio susceptum suæ ecclesiæ præpositum, vel clericum ordinaverit, excommunicetur, nec ille clericus, vel præpositus perseveret.

XLVII.

Si quis episcopus heredes hæreticos, vel paganos ecclesiæ prætulerit, vel post mortem anathematizetur, nec nomen ejus inter Dei sacerdotes recitetur.

XLVIII.

¹ Lege, *lenius*. Hard.

² Lege, *legatio dirigatur*. Deinde in titulo sequente XLVIII. *In continentes*. Hard.

ANNO
CHRISTI
772.

XLVIII.

Ut altaria ab episcopis evertantur, ubi nullius sancti corpus, aut reliquie condite probantur.

XLIX.

Ut ab episcopo Carthaginensi, cum opus fuerit, omnium episcoporum nomina dicantur, subscriberentur literis in concilio dictatis.

In manuscripto codice desunt numeri, a XLIX. usque ad LX.

LX.

Ut episcopis qui posterius ordinati sunt, prioribus se non audeant anteferre.

LXI.

Ne accusato episcopo episcopatus adimatur, priusquam causa ejus diffiniatur.

LXII.

Ut deposito episcopo libere successor requiratur.

LXIII.

Ut episcopi qui ordinantur ab ordinatoribus suis, epistolas accipiant quæ diem & consulem præferant, ne deinceps de posterioribus, vel anterioribus altercatio fiat.

LXIV.

Ut quicumque in ecclesia vel semel legerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur.

LXV.

Ut Donatistæ in singulis civitatibus ab episcopis conveniantur utrinque.

LXVI.

forte ut Ne quæstio, quæ Donatistas & catholicos ab invicem separavit, pacifice tractetur.

LXVII.

Ut Donatistæ, qui pacifica præmonitione contempta, catholicos infestare non cessant, militari auxilio submoveantur, sicut & apostolorum factorum conspirationem submovit.

LXVIII.

Ne episcopi ad transmarina facile proficiscantur, si accipiant . . .

LXIX.

Ut universale concilium non fiat nisi prout necessitate communium causarum: ut causa, quæ communes non sunt, in suis provinciis iudicentur.

LXX.

Si provocatum fuerit, eligat qui provocatur contra eum qui provocat iudices, a quibus deinceps provocare non licet.

LXXI.

Ut ab imperatore postuletur advocatorum defensio pro causis ecclesiæ.

LXXII.

Ut plebes quæ episcopum nunquam habuerunt, non accipiant episcopum nisi destinatum ex plenario concilio provinciarum, & primatis consensu episcopi, ad cuius diocesim pertinuit.

LXXIII.

forte etiam Ut plebes a Donatistis conversæ etiam inconverso concilio episcopum erant.

LXXIV.

Quod vocati ad synodum, si venire contempserint, damnari possint: ut contumaces.

LXXV.

Placuit ut Romana & Alexandrina ecclesia invicem pacifcentur.

LXXVI.

Ut delictores uxorum, vel desertices maritorum aut ita permaneant, aut sibi reconcilientur.

Atque juxta evangelicam & apostolicam doctrinam.

LXXVII.

Ut illæ tantum preces, præfationes, commendationes, vel manus impositiones ab omnibus celebrentur, quas probaverit concilium.

LXXVIII.

Ut qui publicorum judiciorum cognitionem ab imperatore postulaverit, honore privetur. Nil autem obsit, si quis episcopale iudicium ab imperatore petierit.

LXXIX.

Si clericus excommunicatus in Africa communicaverit apud transmarinos, a clero deiciatur.

LXXX.

Ut pergentes ad comitatum, causam suam vel Carthaginensi vel Romano pontifici infingent,

LXXXI.

Ut unus episcopus non sibi vendicat cognitionem ab Honorio & Theodosio imperatoribus contra Pelagium, Cælestium.

Omnia capita quæ sequuntur in Carthaginensi concilio sub anathemate statuta sunt.

LXXXII.

Quod Adam non necessitate naturæ, sed pro peccati merito moreretur.

LXXXIII.

Quod parvuli in remissionem peccatorum baptizentur.

LXXXIV.

Quod gratia Dei non solum tribuit remissionem peccatorum, sed etiam præstat adjutorium ne peccetur.

LXXXV.

Quod gratia Christi non solum scientiam tribuit quid agamus, sed etiam dilectionem nobis inspirat, ut quod scimus implere valeamus.

LXXXVI.

Quod sine gratia Dei nihil boni implere possumus.

LXXXVII.

Quod sancti cum sancto Joanne non solum pro humilitate, sed etiam pro veritate.

LXXXVIII.

Quod in oratione Dominica sancti pro se dicant, *Dimitte nobis debita nostra.*

LXXXIX.

Quod veraciter dicatur a sanctis, *Dimitte nobis debita nostra.*

XC.

Ut Catholici & Donatistæ in una diocesi manentes, si adversus cathedras pertinentes post conversionem Donatistarum, ad illam cathedram simul pertineant, ad quam catholici jam ante pertinebant.

XCI.

Ut Catholici episcopi & ex Donatistis conversi, dioceses illas æqualiter dividant, in quibus tam Donatistæ quam Catholici jam ante commanserant.

XCII.

Ut nullus episcopus diocesim repetat, quam alius episcopus ab hæresi liberans jam triennio absque lite possederat.

XCIII.

Ne episcopi plebes, quas ad se pertinere putant, inconsultis episcopis, a quibus detinentur, irruant.

XCIV.

ANNO
CHRISTI
771
Locus men-
datus

XCIV.

Si episcopus sex menses, post admonitionem
meior * episcoporum, neglexerit catholicas ef-
ficere plebes ad suam cathedram pertinentes,
quamlibet eos obtineat, qui illas ab hæresi li-
beraverit.

XCV.

Ut episcopus a iudicibus communiter electis
provocasse decessus, contumaciter eis nolens ob-
temperare, excommunicetur a primate, usque
illis obtemperet.

XCVI.

Ut episcopus suam diocesim ab hæresi libe-
rare nolens, & negligens, excommunicetur.

XCVII.

Ut episcopi Denatistas sibi communicasse men-
ti deponantur.

XCVIII.

Ut clerici non ad Africana concilia, sed ad
transmarina provocantes ab Africanis in com-
munionem non recipiantur, (nisi) necessitas
... coegerit.

XCIX.

Quod virgines etiam ante xxv. annos velari
possint, si... aliqua jam non admittant.

C.

Ut ex singulis provinciis terni iudices seli-
gantur, ne diutius in concilio omnes episcopi
teneantur.

CI.

Quod excommunicati ad accusationem non
sunt admittendi.

CII.

Ut nullus servus, vel libertus, vel infamis,
vel hæreticus, vel paganus, vel Judæus, vel
illi quos publicæ leges non admittunt, ad ac-
culationem admittantur; quibus tam omnibus
in propriis causis licentia accusandi non nega-
tur.

CIII.

Ut accusatores clericis plurima crimina obli-
cantes, si hoc quod primum obiecerint pro-
bare non valuerint, ad reliqua ut ad testimo-
nium non admittantur. Qui nec accusare per-
mittuntur vel illi, quos accusator de domo sua
produxit.

CIV.

Nullus ad testimonium exhibeatur intra sex-
tum annum ætatis suæ.

CV.

Ut si episcopus aliquem sibi soli crimen
confessum fuisse dixerit; * ille negaverit,
non indignetur episcopus, si sibi soli non cre-
datur.

Ut quamdiu episcopus aliquem sibi soli cri-
men confessum pro excommunicato vitaverit:

EPISTOLA HADRIANI PAPÆ AD CAROLUM MAGNUM REGEM

que in antiquis exemplaribus eius codici canonum preponitur.

UDIVINA fulgens doctrina sceptrâ præcellit regni
OOrigo regum felix, semper genitura beata,
ZMolem peripicimus legis gratiam laudis habere.
— Justo gignitur rege ecclesiæ almæ defensor,
ZNunquam enim vinci potest disciplina cælestis,
OOlim jam sumens paterni triumphans regni
mExemplum, quo devota fides victoria gaudet,
OChristo juvante, ac beato clavigero Petro;
OCunctas adversas gentes regalibus subdit plantis.
mEn radix beata instar contulit prole,
Læta Deum colere, legem semper amare divinam,
Laudabilem servare fidem, sanctamque defendere vitam,

ANNO
CHRISTI
771

Amamdiu eidem episcopo ab aliis non communi-
cetur episcopis. Et hoc ideo episcopus caveat,
ne in quemquam dicat, quod aliis documentis
probare nequeat.

Et subscripserunt;

Aurelius episcopus his gestis statutorum apud
nos habiti subscripsi.

* Augustinus episcopus ecclesiæ Potentiæ pro-
vinciæ Italiæ Picensi legatus ecclesiæ Romanæ
his gestis subscripsi.

Philippus & Afellus presbyteri, Romanæ ec-
clesiæ legati, his gestis subscripsimus, quæ per
nos Romam directæ sunt.

Augustinus episcopus Hipponensis, legatus
provinciæ Numidiæ, his gestis subscripsi.

Item & reliqui CCX. episcopi subscripserunt.

Quod prædicta synodus Africana cccvii. epis-
coporum per Faustinum episcopum, & Philip-
pum & Afellum presbyteros ejusdem concilii
statuta Bonifacio papæ confirmanda direxerit,
& quod per eundem papam sibi exemplaria
Nicæni concilii ex orientalibus episcopis mu-
tuari petierit.

Quod sanctus Cyrillus patriarcha Alexandri-
nus episcopis Africanæ synodi authentica Ni-
cæni concilii exemplaria direxerit.

Quod & Atticus Constantinopolitanus episco-
pus Africanis episcopis authentica Nicæni con-
cilii exemplaria direxerit.

Quod exemplaria Nicæni concilii post con-
sulatum Honorii & Theodosii Augustorum vi.
Kalendas Decembris ad Bonifacium papam sub
xx. capitibus pervenerint, sicut per omnia in
superioribus sunt.

Quod Africanum concilium missis literis Ce-
lestinum papam rogaverit, ut excommunicatos
ex Africa fugientes nullatenus in communio-
nem susciperet.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

* *Epistola canonum.* Non solum epitomen constat o-
blatam fuisse Carolo magno, sed integram collectionem
tunc canonum, ex quibus entome illa deinceps constata
est, tum decretorum etiam pontificum, a Siricio ad Gre-
gorium juniorem denique illam ipsam Carolo datum
esse librum, qui *codex canonum* a Nicolao papa dicitur
dist. 19. cap. 1. *Si Romanorum*, quique Moguntia primum
excusus anno 1525. in editione postea Parisiensis inseri-
ptus est. *Codex canonum veteris ecclesiæ Romanae.* Hoc
enim de sacris plurima, quæ in bibliothecis Galliæ vi-
suntur, collectionis hujus exemplaria: quorum in fron-
te, veluti oblato muneri dedicatio præfixa est, Hadria-
ni ad Carolum epistola, quæ primis singulorum versuum
literis hunc titulum reddit. DOMINO ECCEL. FI-
LIO CARULO REGI HADRIANUS PAPA. Epi-
stola autem ipsa sic habet tum in aliis passim, ut dixi,
tum in vetustissimo sancti Germani codice, Caroli ipse
magno temporibus exarato, anno regni eius 37. id est,
Christi 805.

Fau-

EPITOME CANONUM.

Fautorem prorsus habens janitorem in triumphis cæli,
Ipsius freta virtute victrice persiluit semper.
Lumen sequens doctrinæ fidei apostolicæ sedis,
In hanc sanctam sedem magnus rex Carolus splendet.
Omnibus per eum ditata bonis triumphat ubique,
Cæleste semper in his habere meruit regnum.
Arma sumens divina gentes calcavit superbas.
Reddidit prisca dona ecclesiæ matri suæ,
Urbesque magnas, fines simul & castra diversa.
Langobardam ac Erulam virtute divina prostravit gentem.
Ovans amplectitur fidem, quam suscepit ab avia.
Magna pbsapia hæc in toto rutilat mundo:
Altus, nobilis, nitens, regit diversa regna.
Gaudens celer ad limina venit apostolorum sospes.
Nimis laudibus hymnisque populo celebratur ab omni.
Obnix pro se summum orare antistitem poscit,
Redimi sibi noxas a juventute commissas.
Exutus suffragiis almis spondebat lingua magistro
Genium servare sanctæ ecclesiæ in ævo Romanæ,
Iustitias almi Petri sui protectoris tueri
Habilem ut superdonans in ejus confessione libavit.
Ad hæc Hadrianus prætul Christi prædixit triumphos,
Dextera protegi diu divina Petro comitante Pauloque.
Romphæam victoriæ donantes, atque pro te dimicantes,
Illæsus cum tuis victor manebis, nempe per ipsos
Aditum petunt urbis Papiæ te ingredi victorem.
Nata perfidi regis calcabis Desiderii colla,
Vires ejus prostruens merges barathro profundi.
Septus Langobardorum regno, munus reddes tuum.
Pollicita sacra dona clavigeri auxilii Petri,
Amplius donans tibi victoriam, simulque honorem.
Per sæcla regnare cum tuis hic, in futuroque tobo
A lege nunquam discede, hæc observans statuta.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

A

NOTA SEVERINI BINII.

Hæc Hadriani epistola, ut ex corruptis exemplaribus elici potuit. Quod vero ad tempus attinet, cum Carolus rex in Urbem Hadriano superstiti venerit, anno videlicet 774. cum Papiam obideret, anno iterum 781. cum ejus filii Pippinus Italiam, Ludovicus Aquitaniam reges ab Hadriano inuncti sunt, anno denique 787. cum inde Capuam quoque, ac Beneventum adversus Grimoaldum ducem profectus esset: nos, tametsi res incerta est, codicem Hadriani ad postremam potius profectio-nem referendum duximus, quam (quod alii placuit) ad primam, cui multa, quæ in ejus epistola leguntur, con-venire vix possint.

(Epitome.) Henricus Canisius Noviomagus, cujus studio & onera hæc Epitome canonum, ex manuscripto codice celeberrimi monasterii Weingartenensis primum vul-gata, hanc præfatam prælo ad legendum attulit.

Auctor hujus epitomæ Hadrianus pontifex pontifica-tum inivit anno Christi 772. tenuit usque ad annum Do-minum 793. sanctitate & rerum gestarum magnitudine con-spicuus. Altero sedis suæ anno, qui erat annus Christi 773. Carolum magnum Romæ excepit, & hoc canonum brevitarium donavit. Quod luce dignissimum, cum propter ejus cui oblatum est, auctoritatem, olendum, corre-ctus & integrus non prodire: nam deesse canones Ni-canos, nescio quo infortunio, vel inde coniecias, quod sancti atque iterum tanquam in hoc compendio exstan-tes citantur, & tamen nusquam apparent. Sed forte offeret bona fors vel nobis vel alius perfectiorem codi-cem, cujus ope refarcire liceat, si quid huic editioni deesse videbitur.

SYNODUS LATERANENSIS

Partim fides, partim dubia sub Hadriano papa, in qua Carolo Magno ius datum fertur a pontifice, ut pontificem ipsum Romanum, & episcopos eligeret, & investituram concederet.

Anno 774. ut fertur habita.

Quamquam concilium istud fœditum reputo cum Baronio, de Marca, Pagio cæteri-que, quorum argumenta a Pagio relata & ex-penta statim proferam; nihilo tamen secius præ-tereundum hic esse nequaquam duco, tum ne quid delit ad plenam de re conciliari notitiam; cum ne quid nos culpent Heterodoxi, conque-rentes ea dissimulari a nobis, quæ causæ nostræ officere in aliquo posse videntur. Hujus igitur concilii mentio est apud Sigebertum vulgatum ad A. DCCLXXIII. his verbis: Postea rediens Carolus Papiam cepit, iterumque Romam rediit, Concil. General. Tom. XII.

Synodum constituit cum Hadriano papa, aliisque centum quinquaginta tribus religiosi episcopis & abbatibus, in qua Hadrianus papa cum universa synodo dedit ei ius eligendi pontificem, & ordina-di apostolicam sedem, dignitatem quoque princi-patus. Insuper Archiepiscopos & Episcopos per sin-gulas provincias ab eo investituram accipere desi-navit, ac ut nisi a Rege iauderent. & investitur episcopus a nemine consecratur, omnesque huic de-creto rebelles anathematizavit, & nisi resipisce-rent, bona eorum publicari. Ita Sigebertus vul-gatus. Eadem totidem serime verbis scribit Ano-nymus

ANNO
CHRISTI
774

nymus historiæ Romanorum pontificum scriptor, qui exeunte sæculo XII. florebat. vulgatus a P. Pez Anecd. tom. I. par. III. pag. 369. Huc etiam faciunt ea quæ Landulphus senior rerum Mediolanensium scriptor, qui exeunte sæculo XI. vivebat, expressit his verbis Historiæ Mediolan. lib. II. cap. XI. de Hadriano agens: *Primus annulos & virgas ad investendum episcopatus Caroli donavit* (idest Carolo). Habes hanc historiæ Rer. Italic. tom. IV.

Si postremi hujus auctoris fidem teneamus, in hac ipsa synodo, non hoc tantummodo, sed aliud longe diversum præstitum esse judicemus, quod verbis ipsis ejusdem scriptoris producere libet cap. X. „ Synodus immensa, multis diversarum terrarum episcopis congregata, celebrata est, in qua, cum de multis, atque diversis tractaret negotiis, indifferenter erga mysterium Dei, & B. Ambrosii doctoris, & confessoris sese intulerunt, parum, aut nihil quantæ reverentiæ, quantique amoris B. Gregorius olim ecclesiæ Ambrosianæ per affectum contulisset, reminiscens; propterea, quasi cæcati, & ementati, & absque ullo judicio, quod inclytum, & per multa tempora firmum, atque sanctum, quodammodo decollare, & obrutire, & plus dicam, omnino delere aggressi sunt. Edoctus itaque Carolus imperator a quampluribus episcopis, ut per totam linguam proficisceretur latine, & quidquid diversum in cantu, & mysterio divino inveniret a Romano, totum deleteret, & ad unitatem Romani mysterii uniret. Unde factum est, ut veniens imperator Mediolanum, devastata Papiæ, quam ipse ira inextinguibili ob imperatorem Desiderium suum æmulum oderat, quem milites Papiæ contra Caroli imperium viriliter armis, & ingenio tutaverant, omnes libros Ambrosiano titulo sigillatos, quos vel pretio, vel dono, vel vi habere potuit, alios comburens, alios trans montes, quasi in exilio, secum detulit. Sed religiosi viri tales, & tantos libros videntes, religiose tenuerunt. At Deus, qui omnia videt, & cuncta cognoscit, & cordium occulta investigare & aperire prænovit, animos, & intentionem cunctorum prævidens, quod ad laudem, & honorem nominis sui per Spiritum Sanctum sancto Ambrosio dictante episcopo ordinatum noverat, violari, & a malis dilacerari non passus est.

Proficiscens autem gloriose memoriæ Eugenius transmontanus episcopus, amator, & quasi pater Ambrosiani mysterii, nec non & protector patris spiritualis Caroli, causa concilii Romani, invenit Apostolicum Hadrianum, qui primus annulos, & virgas ad investiendum episcopatus Caroli donavit, iam per tres dies celebrasse concilium, qui studiose omnia ut gesta erant, per ordinem inquirens, prout erat vir discretus, consilio ac sapientia providus, animo placidus, vultu serenus, doctrina & verbis assabilis, atque, ut ejus dignitas exposcebat, ultra omnes benignus, quod laude dignum esse sibi videbatur, competenter affirmabat: tandem qualiter, aut quomodo super mysterium Ambrosianum sese synodus habuisset, quasi vi ab illis extorsit; quod ubi Eugenius audivit, plurimum expavescebat, condoluit, & voce lacrimabili miserum

A, se vocans, lacrymis velut aqua ab oculis decurrentibus, inquit.

Planctus B. Eugenii de actis in Synodo.

ANNO
CHRISTI
774

„ O Miser, quid agam, mundus, & ejus
„ iudex perit. Orbis doctrina, cuncta
„ hujus vitæ, quæ vanitates sunt, offuscans,
„ elabitur. Decus totius Ecclesiæ, tam Latine,
„ quam Græcæ oborsibilabitur, bonum,
„ justum, sanctum eliminatur. Columna ecclesiæ,
„ fundamentum fidei, assertor justitiæ,
„ verbi Dei amator deprimitur. Doctor egregius,
„ omnium artium peritia imbutus desternitur,
„ mysterium perit mysteriorum, de quo dominus & reverentissimus papa Gregorius
„ aliquid sinistrum proferre timuit, de quo quanta & quam magna, quasi lucidissimos
„ flores B. Gregorius curiose attrahens, Romanoque mysterio interferens usque hodie
„ adjunxit. Spiritu demum, animoque resumpto, jussu Papæ & magna nobilium
„ parte Romanorum, cum plebis insimul voluntate laudante, omnes episcopos, archiepiscopos,
„ abbates, quoscumque religiosos cognovit, quamvis per tres dies recessissent a
„ Roma, ad curiam summi Pontificis revocavit. Quibus congregatis B. Eugenius episcopus
„ de mysterio Ambrosiano voce benigna unde incompotiti tractaverant, multum con-
„ questus est. Quo audito, extranei clerici cogitantes virum valde probum, justitiæque
„ amatorem, partim satis morari, ac vecundari ceperunt. Quid multa? ab Apostolico,
„ ab universis episcopis, & a toto clero, & ab universo populo Romanum conclamatum &
„ collaudatum est, ut librum Ambrosianum, & B. Gregorii librum, ambos super B. Petri
„ altare, optime sigillatos, videlicet evidentissime ab Apostolico sigillo signatos, viri
„ religiosi supponerent. Quin etiam omnibus ostiis Ecclesiæ apertissime sigillatis, in
„ dicto jejuniis per tres dies, cuncti a minimo usque ad maximum devote jejunarent, &
„ sic, Deo propitio, quemcumque apertum, & resecratum invenirent, illum summa cum
„ devotione, & indubitanter tenerent: & quemcumque immotum & sigillatum reperissent,
„ illum evidentissima dispensatione comburent. Quod factum est, jejuniis ab episcopis,
„ hominibus, & universo clero, & populo celebrato, in tertia die tertiæ feriæ, illius hebdomadæ,
„ in qua Ambrosiani, *miserere Domini plena est terra*, utque hodie cantant, in unum
„ universis convenientibus ad invisum & inauditum miraculam, Ecclesiæ jam
„ astante Apostolico resecratæ, & ultro apertæ sunt. Quibus introgressis, ambos
„ libros, ut dimiserant, sigillatos & omnino intactos invenerunt. Quo viso, cunctis mirantibus, valdeque obviiscentibus, nimiumque
„ congementibus, libri ligaturas per se rumpentes, sonum magnum, atque terribile
„ audientibus universis dederunt, & sese digito Dei aperientes, ira ambo aperti sunt, ut
„ aliquis ullam illorum foliam non invenirent plus in unam partem, quam in alteram.
„ Itaque ingens gaudium omnes abruptis lacrymis illico invalit. Interea libris ambobus
„ visis, qualiter aperti apparuerunt, omnes, quasi una voce, proclamabant, dicentes: *Gregorianum, & Ambrosianum mysterium ab universa ecclesia laudetur, conservetur, simulque*
„ ex

ANNO
CHRISTI
774.

ex toto teneatur. Dicebant enim: ut hoc my-
stria laudentur, firmiterque ab universis totius
orbis episcopis teneantur, Dei omnipotentis, &
B. Petri Apostoli cernitur esse voluntas. At
quibusdam hoc verbum videbatur asse-
re bonum, quibusdam vero difficile atque duris-
simum. Tandem domini Papæ, & aliorum
sapientium, atque discretorum virorum col-
laudatum est, ut sedes Ambrosiana, in quo
mysterio ordinata & a B. Ambrosio exaltata,
est illa sola contenta permaneat, nec non
cætera pars orbis, quæ linguæ Latinæ vocibus
resonare videtur, omnibus aliis præter-
missis, Gregorianum studiose & curiose te-
nere studeat. His omnibus rebus factis, ni-
titis & terminatis, Eugenius gaudio magno
tripudians, quasi ad proprios filios tendens,
Mediolanum pervenit. De qua urbe, paucis
ante transactis diebus, Imperator iussu con-
cilii, quo Romæ interfuit, omne mysterium
Ambrosianum desuper faciem terræ omnino
delere desiderans, trucidatis multis clericis
minorum, & majorum ordinum, omnes Am-
brosianos libros tam in sententiis novi quam
veteris testamenti, quam in musica arte, se-
cundum Ambrosium descriptos, abscidit. Ni-
hil enim præter missale remansit, quod qui-
dam bonus atque fidelis Sacerdos absconditum
in cavernis montium per sex hebdomadas
fideliter reservavit. Manuale autem postea,
astante Eugenio, Episcopus fidelissimus sa-
pientes, tam sacerdotum, quam clericorum,
qui multa memoriter tenebant, convenientes
in unum, Deo opitulante, ut antea integer
fuit, invenientes, in posteris tradiderunt.

Pagius in Crit.
Baron ad A.
774. 12.

Contra synodi hujus veritatem viri docti plu-
ra opponunt, quorum argumenta Pagius in
critica ad A. 774. 13. complectens hæc scribit.
In chronico Sigeberti ad annum DCCLXXXIII.
legitur, *Carolus Romam venisse, & postea
Papam rediisse, ac occupasse: iterumque
Romam rediisse, & synodum constituisse
cum Hadriano papa & CLIII. episcopis & ab-
batibus, in qua Hadrianus dedit ei jus eli-
gendi pontificem, & episcopos per singulas
provincias ab eo in vestituram accipere de-*
finivit. Conqueritur Baronius commentitium
istud concilium Romanum a Sigeberto con-
fictum esse, ut Henrici imperatoris partes,
cui favebat, hac auctoritate muniret adver-

sus Paschelem II. Verum nulla hujus syno-
di apud Sigebertum juxta editionem Miræi
cum MSS. exemplaribus collatam mentio;
quam si Baronius videre potuisset, Sigeb-
ertum ab hoc errore sine dubio absolvisset.
Marca lib. 8. de Concordia cap. 12. hujus
synodi falsitatem ostendit, & quia editionem
Sigeberti a Miræo curatam non legerat, Sig-
bertum hujus imposturæ reum non fuisse
asserit, quod inquit, post Leonis VIII. testi-
monium de facti veritate dubitare non pos-
set, licet temporis consignationem de suo
addiderit. Verum Sigebertus excusatione illa
non indiget; cum omnis culpa interpolato-
ri, viro sine dubio schismatico, adscribenda
sit. Ostendit ibidem præterea Marca argu-
menta, quibus utitur Baronius ad hujus con-
cilii falsitatem convincendam, vim non ha-
bere, & quatuor aliis eam probat, quorum
duo potiora hæc sunt: Primum petitur ex
testimonio Flori Magistri in tract. de *Ele-
ctione Episcoporum*, quem scripsit circa an-
num 820. ubi consensum Regis consuetudi-
ne inducitur docet. Quare viro illi erudito
incognita erat hæc constitutio Hadriani &
Synodi universalis, quæ dicitur ab eo cele-
brata. Adde Lupi Ferrariensis epistolam, qui
de jure Regum in electionibus tractans om-
ne robur trahit a concessione Zachariæ.
Recentior utique erat & firmior auctoritas
Hadriani & Synodi universalis, quam, si
extitisset unquam, Lupus non omisisset. Al-
terum argumentum deducitur ex duabus Ha-
driani epistolis ad Carolum datis; ex qua-
rum altera, anno DCCLXXXIV. scripta, doce-
mur episcoporum in regno Longobardico
constitutorum ordinationes ab Hadriano fa-
ctas post cleri & plebis decretum ad se mis-
sum. Ex altera anni DCCLXXXVI. discimus
Caroli desiderium, ut episcopi Ravennatis
electio non fieret absque missorum suorum
interventu. Cui respondet Hadrianus id
nunquam factum; sed morem istum obser-
vatum etiam temporibus Pippini regis, ut
decreto cleri atque plebis ad sedem aposto-
licam perlato, proprium antistitem sibi con-
secrandum Ravennates peterent.

Pars altera hujus concilii, quamquam nullo
certo argumento refutanda succurrit, attamen
ita res tota componitur, ut fabellam suboleat.

ANNO
CHRISTI
774.ANNO
CHRISTI
774.

CONCILIUM IN VILLA DURIA

HADRIANI PAPÆ ANNO IV.

Ex P. Sir-
mondo

Synodum hanc, seu conventum, anno DCCLXXV. E-
tum habuit Carolus, cum adversus Saxones
expeditionem alteram suscepit, eosque diversis locis
triplici praelio victos subegit. Vita Caroli magni
in gestis ejus anni: Celebravit gloriosus rex Ca-
rolus natale & pascha in Carisiaco. Tunc ha-
buit synodum in villa Duria, & inde abiens
ad partes Saxoniarum, Sigiburgum castrum cepit,
& Eresburgum remodificavit, &c. De actis an-
tem, vel de capitulis synodi Duriensis, si qua
fuerunt, nulla usquam est mentio.

NOTA SEVERINI BINII

a Concilio.) Carolus contra Saxones hoc anno pro-
gnaturus, ad componendum prius statum ecclesiæ &
reipublicæ Christianæ pro more suo plurimum episcopos &
abbates convocavit in Duria: peractoque concilio Saxo-
nes duobus praeliis prostravit: hæc ex annalibus Fran-
corum. Quæ autem in hoc, aliisque sequentibus conciliis
ipsius moniti celebratis statuta fuerint, promiscue li-
nui in unum librum congefferunt. Ansgifus abbas Lobio-
sis, quo centum sexaginta octo capita continentur. Ba-
ronius anno 775. numero 9.

Acta concilii.

CON.

1 Est Marcodurum, vulgo Duria, in Ducatu Juliaceusi, inter Coloniam & Aquisgranum. Harduinus. In hoc
conventu adversus Herchenradum seniores Episcopum Parisiensem Placitum monasterium monasterio S. Dionysii
adscriptum fuit, ut ex Placito a Mabillonio in lib. 4. de re diplomat. pag. 498. allato liquet.
Concil. General. Tom. XII. Kkk 2

ANNO
CHRISTIEx eodem P.
Simondo.

CONCILIUM WORMATIENSE III.

HADRIANI PAPÆ I. ANNO V.

Synodi hujus occasio fuit rebellio Saxonum, qui A
opportunitatem ex Caroli regis absentia na-
ti, cum ille adversus Rotgandum ducem, Italia
regno inhiantem, in Italia pugnaret, Francorum
imperium excutere conabantur. Quo cognito, rex
publicum Vormatia conventum egit, tertioque in
Saxoniam profectus, & velut ingens tempestas,
ut Regino loquitur, omnia proflans, non so-
lum ad deditionem iterum Saxones compulsi, ve-
rum etiam ut Christianam fidem & baptismum
susceperent ductor fuit. Vita Caroli magni: Cum
autem, inquit, in Vormatia domnus rex Ca-
rolus hæc audisset, tenuit ibi synodum & pu-
blicum placitum: & concilio habito, introivit
cum summa festinatione, Deo adjuvante, in
Saxoniam. Et perterriti Saxones, omnes ad B
locum ubi Lippia confurgit venerunt ex omni
parte, & domno regi Carolo per uvadium ma-
nibus suis reddiderunt patriam, & sponde-
runt se esse Christianos, & iterum subditi sunt
ditioni domni regis Caroli. Domnus autem rex

Carolus reedificavit Eresburgum castrum, &
fecerunt aliud castrum super Lippiam, ubi ve-
nientes Saxones una cum uxoribus & infanti-
bus, innumerabilis multitudo baptizati sunt in
nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, &
obsides dederunt domno regi Carolo, sicut vo-
luit. Disponentisque dominus rex Francos per
castella Saxonie, reversus est in Franciam.

NOTA SEVERINI BINII.

a Concilio.) Cum rex ad debellandum Rotgandum Saxones ba-
ducem Longobardorum Forojuliensem in Italia profectus pizati.
fuisset, Saxones novam rebellionem excitarunt, destru-
erunt Eresburgum castrum, Sigisburgum magna vi expu-
gnare tentarunt: verum divino miraculo ab obsidione
fugati, seipsos partim trucidarunt, partim etiam a
Francis cæsi fuerunt. Quæ dum Carolus rex audisset,
in Vormatia hanc synodum congregavit: qua habita
in Saxoniam festinavit. Saxones de adventu Caroli cor-
tiores facti, terrore percussi, sua sponte deditionem
fecerunt, seque Christianos futuros non tantum promi-
serunt, verum etiam memorabilem multitudinem in no-
mine sanctæ Trinitatis baptizandam obtulerunt. Hæc
annales Francorum in vita Caroli magni.

C. ANNUM
CHRISTI
777.

SYNODUS VENETA,

IN QUA SEDES EPISCOPALIS VENETA INSTITUITUR.

Synodus Veneta circa annum Christi 777. Cest Episcopus Obelatus (aliis Obelatus) Mari-
celebrata eruitur ex Bernardo Justiniano nus Eneagri Tribuni Masbemanensis Tribunus.
Histor. Venet. lib. 12. ubi scribit: Coacta igitur Constituitur etiam Episcopalis sedes in Insula Ca-
Synodo totius Cleri, populi que, assistentibus Duce, stellana, quæ Olivola appellabatur, unde & E-
& Patriarcha (Gradeni scil.) primus creatus pisco Castellanus semper nomen mansit.

AD VENETUM CONCILIUM

ANNI DCCLXXV.

ADNOTATIO CHRONOLOGICA.

Ex Supplem.
Mansi Tom.
I. pag. 746.

Cum insularum Venetæ urbi circumjacentium cura ecclesiastica penes Gradensem patriarcham ad hoc usque sæculum spectavit, visum est tandem suum illi episcopum assignare; quare ea diocesi in episcopatum Adriano permittente erecta, clerici & reliquus populus Venetorum cum Gradeni patriarcha & Duce Mauritio in synodum coeuntes de episcopo eligendo deliberarunt. Hanc quidem synodum (si tamen synodus appellanda est populi cum clericis coitus ad eligendum episcopum) non silet Venetus Labbei editor; sed pro Justinia-

no paulo recentiori scriptore, quem laudat, Dandulum antiquiorem rerum Venetarum scriptorem æquius attulisset, quamquam Justinianus eadem plane iisdemque ac Dandulus verbis rem illam narrat. In anno vero habitæ synodi idem Venetus Collector a vero aberrat; neque enim anno 777. ut ipse quidem opinatur, sed potius anno 775. celebrata est. Episcopum enim datum insulis anno xi. Mauriti ducis affirmans Dandulus, eundemque principem anno 764. cepisse adnotans, in hanc sententiam nos plane deducit.

ANNO
CHRISTI
777.

CONCILIUM PADERBORNENSE I.

AD SAXONUM FIDEM STABILIENDAM SUB HADRIANO PAPA I.

Carolo Francorum rege habitum, anno Redemptoris nostri DCCLXXVII.

Saxones ba-
ptizati sunt
se inde lu-
sceps man-
fuit

Concilium.) Hæc synodus Paderbornæ ce-
lebrata fuit, ad stabiliendos & confir-
mandos Saxones in ea fide, quam rite & le-

gitime in susceptione baptismi professi erant:
habito desuper synodali confesso, constitutum
fuit, & re ipsa observatum, ut omnes in Sa-
xonia

ANNO
CHRISTI
777.

ANNO
CHRISTI
777.

xonia baptizati juramento firmarent, se Christianam fidem perpetuo servaturos; & si qui juratam promissionem non adimplerent, illi omnium bonorum suorum dispendio punirentur. Constitutionem synodicam præter unum principem, Vvitichindum nomine, qui cum paucis hac de causa in Normandiam fugerat, omnes receperunt. In eadem hac synodo tres Saracenorum principes ab Hispania venientes, seque cum suis urbibus, quibus a rege præfati fuerant, dedentes, magno gaudio haud dubie excepit: de quorum adventu annales sub Ludovico per domesticum illius scripti produunt hæc: *Venit isdem & loco & tempore ad reges presentium de Hispania Saracenus quidam nomine Ithamalarabi, cum aliis Saracenis sociis suis, dedens se, ac civitates, quibus cum rex Saracenorum præfecerat. Eadem acta Caroli, vetus chronicon, annales Francorum, & Regino tradunt. Gobelinus in cosmodromio ad res prædictas*

A hoc tempore Paderbornæ gestas, originem Paderbornensis sedis episcopalis addit.

Mementum concilii hujus, simulque publici placiti ad hunc annum, auctores vita Caroli Magni post duo familia Voormatia habita anno precedente 776. his verbis. Anno sequenti, scilicet 777. inquit, dominus rex Karolus synodum habuit, & concilium publicum ad Paderburnen, ubi Franci omnes, & ex omni parte Saxones convenerunt: excepto quod Vvidochindus rebellis extitit, & cum paucis aliis suis in Normandiam confugit. Ad idem etiam placitum venerunt Sarraceni de Hispania tres reges: ibique etiam multitudo Saxonum baptizata est, & secundum morem illorum omnimodo se obligaverunt, quod amplius non immutarentur secundum malam consuetudinem illorum, sed Christianitatem in omnibus conservarent, & domino regi Karolo vel filiis ejus fidelitatem.

ANNO
CHRISTI
777.
Ex Labbei
Append Tom.
VI.

AD PADERBORNENSE I. CONCILIUM

ANNO CAROLI MAGNI IX. CHRISTI DCCLXXVII.

A D D I T I O.

Ex Supplem.
Menth Tom.
I. pag. 726.

Saxones, gens ad ea usque tempora pagana, Vvitichindo duce non semel Caroli Magni regis Francorum jugum excusserunt, nec semel ab illo redire ad servitutem coacti sunt. Tandem, cum nec ita quiescerent, Rex ingenti exercitu coacto repentinus in eorum fines ingreditur; quod tantum metum rebellibus iniecit, ut tandem viâs omnes manus dederint, fideique suæ pignus exhibuerint, tum datis obsidibus, cum etiam Christianæ Religionis sacramentis susceptis. Illis in fide firmandis Synodus Paderbornensis convenit, quæ Labbeum quidem non fugit, sed latuit illum diploma, in quo de jure quodam in ecclesiam Saonæ in diocesi Meldensi abbatiæ S. Dionysii Parisiensis concessio, atque in ea Synodo confirmato agitur. Ad res igitur hujus concilii augendas huc transferendum constitui ex Mabillonio De re diplomatica lib. 6. n. 52.

Carolus, gratia Dei Rex Francorum, & Lombardorum, atque patricius Romanorum.

Portet serenitas nostra, ut ea quæ a Fidelibus nostris postulata fuerint, juste & rationabiliter pro servitio, & fidelitate, quæ circa Genitorem meum Pipinum Regem, & circa me habere videntur eis impertire debeamus. Notum sit omnibus Fidelibus nostris, tam & presentibus quam & futuris, qualiter veniens Folradus, cappellanus Palatii nostri, & Abba S. Dionysii, nobis retulit privilegium a partibus S. Dionysii, quam Synodalis Consilius anno ix. ad Patris Brunna ex promisso Angalramno Episcopo & Vvithario Archiepiscopo constituerunt de res proprietatis suæ in loco, qui dicitur Salona, quæ est constructus in honore Sanctæ Dei Genitricis, & Beatorum Martyrum, & Confessorum, & Virginum, ubi Sanctus Privatus Martyr, & Sanctus Illarius Confessor requiescere videntur; & meo in privilegio insertum invenimus, ut neque Angalramnus Episcopus, neque successores sui, neque archidiaconus, neque missus Ecclesie suæ Mediomatrici ibi in ipso Cœnobio pontificium habere non debeant, nisi

Abbas Sancti Dionysii expetierit ordinationis faciendi, chrismetandi, & tabulas benedicendi. Interrogavimus Angalramnum Episcopum si ipsum privilegium consentire debuisset. Et ipse nullatenus denegavit, nisi sicut & chennodale consilio constituerunt Coepiscopi sui, sic consentiret, sicut ipse privilegium clariter innotuit. Propterea talem præceptum, & confirmationem permanere præcipimus ad partibus Sancti Dionysii, ut post hunc diem nullus quislibet Episcoporum neque Angalramnus, nec successores sui ipso Cœnobio non contingat, nisi sit sub emunitate, & privilegio Sancti Dionysii regulariter, sicut cæteras Ecclesias, quas ad ipsa casa Sancti Dionysii aspicere videntur, & terrolas, quas Angalramnus, & Folradus infra ipso agro Salona & sine commutaverunt. .... Simile modo ex nostrum permissum, & confirmationem, absque Episcoporum Mettensis Ecclesie impedimentum pars Sancti Dionysii una cum ipso Cœnobio Salona sub nostram tuitionem & defensionem, procerumque nostrorum partibus Sancti Dionysii debeant respicere, & quidquid per commutationem Regum, aut donationem, aut collata ibidem populi additum atque censatum, & Folradus de suas res ipso Cœnobio ditavit sub emunitate, ad defensione Sancti Dionysii omni tempore permanere debeant, ex nostra auctoritate confirmatum ut melius deleat ipsam congregationem Sancti Dionysii, & Sancti Privati, & Sancti Illarii pro nobis, & pro eis, uxoreque nostra Domini misericordiam attentius deprecare. Et ut hæc auctoritas firmior habeatur, vel per tempora melius conservetur manu nostra propria subter eam firmavimus, & de annulo nostro sigillavimus.

Signum Caroli Gloriosissimi Regis. Nomen, & signum Cancellarii omisum.

Datum quod fuit Decembris dies ..... anno x. regnante Domino nostro Carolo Rege. Actum Aquis palatio publico in Dei nomine feliciter. Amen.

CON.

CONCILIUM IN VILLA DURIA

SUB HADRIANO PAPA I. ET CAROLO REGE

Celebratum, anno Domini DCCLXXIX. in causa Saxonum perfidorum.

Saxones bello
subjugantur

Concilium) Seditio Saracenorum Regum Aprimum curans quæ Dei sunt quam bellica inchoaret, hanc synodum pro reformandis subditorum moribus, & sanctæ ecclesiæ ritibus, in villa Duria congregavit. Quæ peracta adversus Saxones profectus, incruento bello Saxoniam & Vvestphaliā debellavit, receptisque ab iisdem obsidibus, rebusque singulis novo juramento iterum firmatis, in Franciam rediit. Hæc annales Francorum prolixius, Rhegino brevius.

JOANNIS DOMINICI MANSI

IN NOVAM CAPITULARIS PRÆCEDENTIS EDITIONEM

PRÆMONITIO.

CL. Muratorius *ver. Italia tom. 1. part. 2. Caroli magni leges pro Italia conditas ex editione Goldasti ope MS. Essenſis Codicis emendatas recudit. In ea vero primo omnium occurrunt Capitularia hujus Canonis eadem fere serie, quæ hic dantur a Labbeo deducit nisi unum, vel alterum excipias, qui ab his devulsi in ea tamen serie leguntur. Din ambigens hæc, num variantes tantummodo illorum excerptem ad usum præsentis editionis. Verum ne variantium silva lectoribus molestiam ferret, satius duxi ex integro omnes reproducere, cum præsertim hic ex eodem Muratorio novo præmio aucti sese offerant, & multis additamentis locupletiores appareant; ita ut in multisferre novi videri possint; cum præsertim non omiserim Muratorii notas, in quas vir ille Cl. variantes ex editis, ex MS. Codicibus conjecit. Admonuisse tamen lectores juvat apud Muratorium leges omnes Caroli variis in conventibus, vel Synodis datas una continuata serie exhiberi; quare ad præsentem meum institutum conferre minime duxi integram legum Caroli magni collectionem, qualis ab eodem viro Cl. data est, hic referre, ut tantummodo contentus, quæ Canonibus hic a Labbeis datis respondent.*

CAROLI MAGNI LEGES

CAROLUS MAGNUS CUM PONTIFICE ROMANO,

& Synodali Concilio.

Anno feliciter undecimo regnante domino B *Quæ gens multa petis Carolus sua jussa peregit.*
nostro (a) Carolo gloriosissimo, in men- *Rex bonus Orbis honor.*
se Martii factum est Capitulare, qualiter congregatum (b) Synodali Concilio Episcopis, Abbatibus, utrique Illustribus, una cum pi-
ssimo Domino nostro Carolo, secundum voluntatem Dei pro causis opportunis consenserunt decretum.

CAP. I.

De (c) Metropolitanis, ut eorum suffraganeis Episcopi secundum Canones subiecti sint, & ea quæ erga illorum ministeria emendanda cogno-

Nota ad leges caroli Magni.

(a) Cod. Essen. *Domno nostro Karolo gloriosissimo Rege in mense Martio.* Cod. Cath. Mutin. *Anno feliciter Decimo Regni Domini nostri Caroli.*

(b) Cod. Cathedr. Mutin. & Baluzius Tom. 1. Capitular. pag. 125. habent: *Congregati in unum &c. utique Illustribus Comitibus &c.* Essenſis vero Codex *qualiter congregati in unum synodali Concilio Episcopi, Abbatibus, utrique Illustribus una cum &c.* Si huius codici acquiescendum foret, Concilium hæc memoratum habitum fuisset Romæ, ibi enim hic titulus legitur: *Carolus Magnus cum Pontifice Romano, & Synodali Concilio.* Verum Carolus M. neque Anno XI. Regni Franciæ, neque XI. Regni Langobardici Romæ fuit mense Martio; ac propterea credendum; habitum fuisse Concilium illud in Francia anno 779, hoc est anno XI. Regni Franciæ, ac deinde illius decreta Langobardicarum legum corpori addita ex ipsius Caroli præcepto. Eidem vero interfuisse Italicos quoque Episcopos & Proceres a vero non abhorret. Labbeus putat habitum in Villa Duria; Sirmondus Heristalli suspicatur.

(c) In Cod. Essen. legitur: *De metropolitanis Episcopis, ut eorum suffraganei Episcopi eis secundum &c.* Cod. Cathedr. Mutin. *Episcopi eis secundum Canones subiecti sunt.*

ANNO
CHRISTI
779.

cognoscunt, libenti animo emendent, atque Ari debeat, si ad ecclesiam (i) Dei confugiant, non excutiantur, neque eis ibidem visus de-

tur.

ANNO
CHRISTI
779.

II.

De Episcopis ubi (a) praesentes Episcopi non sunt ordinati, sine tarditate ordinentur.

III.

De Monasteriis, quae (b) regularia fuerint, ut secundum regulam vivant, nec non & Monasteria puellarum ordinem suum custodiant, & unaquaeque Abbatisa in Monasterio suo sine intermissione resideat.

IV.

Ut Episcopi de Presbyteris (c) & clericis infra illorum Parochiam, & de suo ministerio potestatem habeant secundum Canones facere.

V.

Ut Episcopi de incestuosis hominibus emendandi licentiam habeant; seu (d) & de viduis infra suorum Parochiam potestatem habeant corrigendi. Et si de (e) ipsis incestuosis aliquis post iudicium Episcopi in ipso incestu se iterum commiserit; si praedium, id est allodium, habuerit, ipsum in fiscum Regis recipiatur.

VI.

Ut nulli (f) Episcopo liceat alterius Clericum recipere aut ordinare in aliquo (g) gradu, sint dimissoria Episcopi sui, de cuius Parochia est.

VII.

De decimis (h), ut unusquisque homo suam decimam donet, atque per iussionem Episcopi sui dispensetur.

VIII.

Ut homicidae, & rei ceteri, qui legibus mo-

IX.

Ut latrones illos de infra immunitatem iudicis & evocati ad Comitum placita, quando eis annuntiatum fuerit, praesentent. (i) Et si dixerint, quod ipsos latrones praesentare non potuissent, jurare debent, quod illos praesentare non potuissent, postquam eis denunciatum fuerit, nec pro ulla iustitia dilatanda illis latronibus fugere consenserint. nec pro causadi-lationis de illorum potestate, vel de suorum Ministerio latrones iactassent. Et hoc jurent, ut per suorum voluntate, si potuerint, ipsos latrones praesentare habeant ad iustitiam faciendam. Et qui hoc non fecerint, beneficium & honorem perdant. Similiter & si Banni hoc non adimpieverint, beneficium & honorem perdant, & qui beneficium nostrum non habuerit, bannum nostrum solvat.

X.

De eo, qui perjurium fecerit se sciente, nullam redemptionem habeat, nisi manum perdat. & (j) emendare studeat.

XI.

De truste (k) facienda, ut nemo praesumat ad nos venienti mansionem vetare; & quae necessaria sunt, sicut vicino suo, ei vendat.

XII.

De (l) Cerariis, & Tabulariis, & Char-tulariis, sicut a longo tempore fuit consuetudo, ita observetur.

XIII.

De sacramentis, per (o) quiddioniam adin-vicem

(a) In Effen. Cod. scriptum videtur ubi praesent. Cod. Cathedr. Mutin. habet. De Episcopis, ubi ad praesent. Episcopi.

(b) Cod. Cathedr. Mutin. qui regulares fuerint: Alii quoque Codices, Baluzio latente, non lectionem praesentant. Hoc est quae Monastica Regula sese addixerant. Intra idem Codex: nec non & Monasteria puellarum ordinem suum custodiant.

(c) Cod. Effen. de Presbyteris & Diaconibus infra &c. Cod. Sangallensis a Baluzio laudatus ita legit, sed simul addit. & Clericis.

(d) Cod. Effen. seu etiam de viduis infra suam Parochiam (hoc est Diocesim) potestatem habeant ad corrigendum. Ita etiam legitur in Cod. Cathedr. Mutin.

(e) Quae usque ad finem capituli sequuntur nunc cur exciderint, aut neglecta fuerint Clorisa. Baluzio. At eodem legitur in Codice quoque Effen. ubi haec diversa leguntur: se iterum misit, si praedium habuerit, ipsum Episcopo Regis recipiatur. Ita & in Ambros. Cod.

(f) Vox Episcopo non legitur in Cod. Effen. uti neque apud Baluz. pag. 195. com. 1. Subintelligenda tamen videtur.

(g) Consuevit Cod. Effen. At Cod. Cathedr. Mutin. haec addit: nisi de suis hominibus Clericum habuerit, nullatenus ad ordinandum ducere praesumat, nisi ad illum episcopum, de cuius Parochia est, aut in cuius Parochia in potestate habere debet.

(h) Haec ita leguntur in Cod. Effen. ut unusquisque homo suam decimam donet, hoc est dec, quod nunc doner dicunt Franci. Cod. vero Cathedr. Mutin. Unusquisque homo suam decimam ad Ecclesiam donet, & per iussionem Episcopi, in cuius Parochia fuerint, dispensetur.

(i) Cod. Effen. Si ad ecclesiam confugerint, non excutiantur. Non excutiantur habet Cod. Cathedr. Mutin. sed retinenda prior lectio.

(j) In Cod. Effen. haec adduntur. Si vero latrones, forte, furtum commiserint, fugerint infra immunitatem, furtum iudicantur sententia. Et si dixerint &c. Intra idem Codex: nec pro ulla iustitia, dilatanda illis latrones fugere consenserint, nec pro causa dilatanda, vel de illorum potestate, vel de suo ministerio ipsos latrones &c. infra praesentare debeant. Infra: Similiter & Banni nostri sunt, si hoc non &c. In fine & qui beneficium non habuerit.

(k) Haec minime leguntur in Cod. Effen. uti neque in Ambros. Atque post verba beneficium perdat, quae per extrema sunt in eod. Cod. Effen. Baluzius com. 1. pag. 197. Capitular. nonnulla addit, quae & in Cod. Cathedr. Mutin. leguntur. Itaque audietur Codex noster, cuius verba sunt: nulla redemptio fiat, nisi manum perdat. Quod si accusator contendere voluerit de ipso perjurio, stans ad crucem. Et si jurator veris, legem suam accusator emendat. Tum adinstar diversae legis haec alia illic subducatur, qui conjuncta Baluzius legit: Nec, vero de malis rebus compi observandum est. De majoribus vero rebus, aut de statu innocentiae, secundum legem custodiant. Exporcionatum crucis in eo situm erat, ut contendentes ante crucem starent manibus elevatis. Prior ille, cuius brachia laesa cadebant, victus credebatur. Vide Ughellum in Ital. sac. Tom. V. pag. 611. in Catalog. Episcoporum Veronens.

(l) Nicolaus Boherius, ac alii, servitium Regale interpretantur. Du-Cangias trustem facere nihil aliud esse putat, quam Regi fidem, seu hominum praestare. Vide ejus Glossar. latium. Cod. Effen. addit ad nos venienti liberos tempore. Nempe tunc durum extra recta ducere nothem.

(m) Non de Notariis haec agitur, ut censet Lindenbrogius: Sed quidem de Servis. aut potius Libertis, qui censum Com. Ecclesiae alieni reddebant; & de illis, qui per chartam innocentiae, & per publicas Tabulas libertate fuerant donati, sed cum onere reddendi censum locis sacris. Propterea apud Baluzium huic legi titulus praepositus de tributaris Ecclesiarum. In Codice Effen. non legitur consuetudo. In Cod. vero Cathedr. Mutin. habetur. Item a longinquo tempore sui, se obferunt.

(n) Baluzius in Capitular. Tom. I. pag. 198. pro gildonia. Ita quoque in Cod. Effen. pro gildonia ad invicem conjunguntur. Nihil aliud est Gildonia nisi adunatio, & societas illicita hominum. Minuereas Romanis in Capitular. ad presbyteros cap. 16. De Collectis, quos Gildonias, vel Confratias vulgo vocant. Ita Ambros. Cod. legitur per Gildoniam; supra vero adnotatur id est aduocatum. Ita pro aduocato. Intra uterque Codex Mutin. de illorum elemosinis, aut de incendio &c. Idem significat atque alimonias.

ANNO
CHRISTI
779.

v. cem conjurandis, ut nemo facere præsumat. Alio vero modo de illorum alimoniis, aut de incendio, aut de naufragio quamvis convenientiam faciant, nemo in hoc jurare præsumat.

XIV.

De (e) iterantibus, qui ad Palatium, aut alicubi pergunt, ut eos cum collecta manu nemo ausus sit assilire. Et nemo herbam altius tempore defensionis tollere præsumat, nisi vel in hostem pergendo, aut Missus noster sit. Qui aliter facere præsumserit, emendet.

XV.

De (b) tolloneis, quæ jam ante forbannita fuere, ut nemo tollat, nisi ubi antiquo tempore consuetudo fuerit.

XVI.

Ut nemo præsumat hominem aliquem vendere, aut comparare, nisi in præsentia Comitum aut Missorum (c) nostrorum.

XVII.

De (d) Bruneis ut nullus extra Regnum nostrum vendere præsumat.

XVIII.

Si Comes in suo ministerio justitias non fe-

cerit, Missus noster de hac (e) causa sonnare faciat, usque dum justitiam ibidem facta fuerint. Et si Vassus noster justitiam non fecerit, tunc Comes, & Missus noster in (f) ipsa causa sedeant, & de suo vivant, quotque justitiam faciant.

XIX.

De latronibus ita præcipimus observandum, ut (g) pro prima culpa non moriatur, sed oculum perdat; de secunda nasus eis scapellatur; de tertia vero, si se non emendaverit, moriatur.

XX.

(b) De latronibus qui in custodiam missi sunt, ut nullus iudex publicus pretium pendat, & si hoc fecerit honorem suum perdat; & qui ecclesiam infregerit moriatur.

DECRETALE PRECUM QUORUMDAM

Episcoporum huic anno, & loco competitis; quod supra editum fuit ante epist. XV. Hadrianipape collectionis Labbeana cum nota Sirmondi; qui illud collocaverat prius anno 790.

C O N C I L I U M L I P I N E N S E,

DE SEDIBUS EPISCOPALIBUS IN SAXONIA

Erigendis, tempore Hadriani papæ I. Caroli regis Francorum habitum anno Domini DCCLXXX.

Episcopales
sedes in Sa-
xonia quæ

Concilium.) Hoc anno Lippie habitum esse synodum testatur Crantzius in metropoli lib. 1. cap. 2. De sedibus episcopalibus in Saxonia erigendis, hoc synodali conventu actum fuisse, ex eodem Crantzio colligitur. Cum enim ipse fateatur loco supra allegato, hoc anno fundamenta Osnaburgensis ecclesie jacta fuisse; ipse vero Carolus in diplomate testetur, Osnaburgensem ecclesiam, in honorem sancti Petri principis apostolorum, & sanctorum martyrum Crispini & Crispiniani inter alias primam a se erectam & fundatam esse, verissimum esse videtur, quod in hac synodo de erigendis sedibus episcopalibus actum fuerit. Post Osnaburgensem, ecclesiam Salingenstadiensem in

episcopatum erexit, eamque nomine sancti Stephani protomartyris Deo optimo maximo consecravit. Extant apud Surium acta sancti Nemulphi diaconi, in quibus asseritur, anno 780. ab eodem Carolo Magno parvam esse constructam ecclesiam Paderbornæ, eique post annos 15. datum esse episcopum. Ita Saxones sæpe evangelium profitentes ac deferentes, tandem armis Caroli in Christiana religione retenti sunt, suumque idolum. Kredo nominatum, formaque senis super piscem stantis, atque rotam utraque manu tenentis (quem Saturnum esse dixerunt Latini) depictum, plane repudiaverunt, & abdicarunt. Vide Crantzii historiam Saxonum lib. 2. cap. 7.

SYNO-

(a) Hoc est iterantibus. Cod. Effen. aut alibi perquis, ut eos cum collecta nemo ausus sit assilire.
(b) Hoc est de Tolloneis, ut habet editio Baluzii. Codices Mutin. præferunt De tolloneis, quæ jam antea forbannita fuerint, hoc est publico decreto constituta. Forbannita habent alii. Infra in Cod. Effen. consuetudo fuit.
(c) Locupletionem legem exhibet Cod. Effen. qui tamen conjunctis videtur cum illa legem infra positam LXXII. Ergo additur. Aut Archidiaconi, vel Centenarii, aut Vicedomini, aut Judices, aut ante bene nota testimonia. Et foras Marchas (hoc est extra fines provincie sue, ac Regni nostri) nemo mancipium vendat. Cod. Ambros. post missorum præsumptum addit: Et ut nemo audeat in furto mancipia emere &c. quæ infra occurrunt in Lege LXXIII. Leges LXXII. & LXXIII. sunt istæ. De mancipiis quæ venduntur, ut in præsentia Episcopi, vel Comitum sint vendita, aut Archidiaconi, & Centenarii, aut Vicedomini, aut Vicejudices, vel Virecomites aut ante bene nota testimonia, ut foras Marchas nemo mancipia vendat. Et hoc qui fecerit, tantis vicibus bannum solvat, quantum mancipia vendiderit. Et si non habet pretium in quadra, pro servo semetipsum Comiti donet, usque dum bannum persolvat. Item ut nemo audeat in furto mancipia emere, & in aliam regionem occulte ducere; ubi vero repertum fuerit, legali sententia subiacet.
(d) Idem de larcin. In Cod. Cathedr. Mutin. legitur: de Bruneis (ita quoque appellabantur) ut nullus foras Regno nefas &c.
(e) Ita quoque legitur in Codicib. Mutinens. sonnare, sive sonare, est, Du-Cangio erudite explicante, procurare aliquid, curam habere &c. unde Gallica lingua deducit son, & sonner. Non recte, ut mihi videtur, scriptum est apud Baluzium pag. 198. tom. 1. in sua causa sonare faciat. Error fluxit ex subsequente causa.
(f) Codex Cathedr. Mutin. ad ipsius causam sedeant. Eadem leguntur in editione Baluziana. Codex vero Effen. habet in ipsa causa sed-ant.
(g) Codex Effen. ut qui, pro prima. Infra nasus ipsius scapellatur. Cod. Cathedr. Mutin. hæc ita exhibet; ut per primam vicem non moriantur, sed oculum perdant: per secundam nasus ipsius latroni abscindatur.
(h) Caput hoc in nullo capitulari exemplarium, nec in editione Bavarica reperisse in testatur Baluzius in capitular. t. 1. pag. 200; neque ideo hic posui, quod illud repererim in Muratorio, sed ne quidquid erat in Labbeo, qui illud posuit ad num. 21. deesset.

ANNO
CHRISTI
780.

SYNODUS ROMANA

ANNO
CHRISTI
780.

Pro investiganda veritate factorum Lysanum S. Candidi ab Adriano papa

Anno circiter 780. celebrata.

Ex Maaß
Suppl. t. 1
pag. 717.

Circa hos annos, antea scilicet quam Ar-
gillus Beneventanus dux in ordinem a
Carolo rege reduceretur, quod anno 786. con-
tigit, & Italia nondum Longobardis repurga-
ta, Carolus rex Francorum directo ad Adria-
num papam Addone diacono concedi sibi sa-
cra aliqua Sanctorum lypiana rogavit. Cui re-
gis petitioni annuens Adrianus, nec ausus ly-
plana illa, quæ cultum suum in ecclesia aliqua
haberent, loco movere, nescio qua cælesti re-
velatione territus elargiendum illi censuit cor-
pus Sancti Candidi Martyris, quod olim a
Paulo Papa Aciulfo cuidam presbytero conce-
ssum, in ecclesia quadam depositum fuerat. Ve-
rum ut fraudis suspicio omnis tolleretur, syn-
nodum prius indicendam censuit, in qua ejus

corporis veritas auditis testibus discuteretur,
ne forte contigisset, ut alterum pro altero cor-
pus substitutum esset. Synodi hujus meminit
Adrianus papa in sua ad Carolum regem epi-
stola, quæ in codice Carolino editionis Gress-
eri est ordine LXI. *Concedimus sanctum corpus,*
(S. Candidi) *quia per concilium & fide dignas*
personas testimonium reddentes ejus locum atque
ecclesiam reperimus, unde jam a fatis domino
Paulo papa ipsum sanctum corpus apud jam di-
ctum Aciulsum presbyterum concessum est. Con-
cilium hoc plane diversum est ab eo, quod
Hadrianus anno 792. Romam indixit; ut enim
ex eadem epistola explorare licet, præcessit an-
num 786. quo Aragilus dux Beneventanus ad
fidem coactus rediit.

ANNO
CHRISTI
780.

SYNODUS ANTIOCHENA

ANNO
CHRISTI
780.

DE SACRIS IMAGINIBUS.

Hujus synodi nihil aliud exstat, præter fragmentum unum & alterum, quod describitur a
Theodoro Studita: Prius quidem lib. 3. epist. 294. pag. 700. his verbis.

Τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ἐπὶ Θεόδωρου Β
Πατριάρχου.

Synodi Antiochena sub Theodorico
Patriarcha.

Οὐχ ὡς ἔπρεον τῇ μορφῇ, ἀλλ' ὡς αὐτὴν ἴνα
χυρεῖον ἐν μιᾷ μορφῇ ὄντα· καὶ ὅν αὐτὴ
χαρακτὴρ εἰς πεφυκὼς τῆς τοῦ πατρὸς ὑποστά-
σεως, καὶ ἀπὸ σαρκὸς ἀσώματος εἰς τὴν αὐτὴν καὶ ἐν
σαρκὶ εἰς εἶς. καὶ ἐν εἰκόνι ὁ αὐτὸς εἰς ὑπάρχει.
μὴ διαιρεῖσθαι εἰς δύο χαρακτῆρας, μὴ δὲ
χιζοῖσθαι εἰς δύο δόξας, ἀλλ' εἰς μίαν σωμα-
τομορφίαν. Καὶ μετ' ἑτέρας. ἀλλ' ὡς περ αὐτὸς εἰς
εἰς ἐκ δύο τῶν ἐναντίων, καὶ εἰς ἐκ σωματικῆς
προσωπικῆς· ὅπου καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ μία τίεσι, καὶ
τὸ αὐτὸ σώμα Χριστοῦ· καὶ ἔχ' ἑπὶ τὴν χαρακτῆρα
ἐν ἑαυτῇ τὴν κατὰ σάρκα ἐπιφανέσθαι ἡμῖν, καὶ
ἑπὶ τὴν κατὰ εἰκόνα χηματιζομένην χαρακτῆρα
ἐν εἰδὲ μορφῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν εἶδα. ἵνα
μὴ κατὰ σῶμα ὁ χαρακτὴρ εἴρηται, ἀλλὰ κα-
τὰ ἀσώματον. Καὶ τὸν μᾶλλον διὰ τοῦ Θεοῦ
Χρυσόστομου διδρακνῆσθαι, τὴν χαρακτῆρα
ὑπάρχον λέγοντος, ἵνα περ καὶ ἐξ ἑαυτοῦ, διακτὸ
σῶμα, ἀλλὰ κατὰ ἀσώματον, ὁ μονογενὴς
Θεὸς κατελθὼν ἐκ τῶν ὑπ᾿ οὐρανῶν ἐσαρκώθη, καὶ
ἐπεφάνη σῶμα περιθέμενος τὸ ἡμέτερον. Καὶ
μετ' ὀλίγα. Οὐκοῦν ἐπεὶ κατὰ ἀναφορὰν αὐ-
τὸν δείκνυσιν τὸν χαρακτῆρα, αὐτὸν Χριστὸν προσκυνοῦμεν, καὶ ἐν τῷ ἑτέρῳ πηνικῶς χηματιζο-
μένῳ ἐν τῇ εἰκόνι.

Non ut alterum forma, sed ut ipsum unum
Dominum in una forma existentem :
quatenus & character unus Patris substantiæ
natus, & ante carnem incorporeus unus erat,
& in carne unus est : & in imagine idem unus
est, non divisus in duos characteres, nec in
duas scissas glorias : sed in unam coalescens.
Et post alia. Sed quemadmodum ipse unus est
ex duobus contrariis, & in unam coalescit per-
sonam : sic etiam ipsius imago & una est &
ejusdem unius Christi : neque alterum chara-
cterem secundum carnem apparuisse nobis dici-
mus, & alterum in imagine efformatum cha-
racterem juxta speciem formæ ipsius : sed eum-
dem unum : quoniam neque character dictus
est quatenus corpus, sed quatenus incorporeus.
Et hoc clarius per divinum Chrysostomum ex-
plicabitur, qui characterem cælestem dicit :
quippe qui e cælo, non quatenus corpus, sed
quatenus incorporeus, unigenitus Deus descen-
dens de cælis incarnatus est, & apparuit cor-
pore nostro indutus : *Et post pauca.* Ergo quia
per relationem ipsum ostendit characterem,
ipsum Christum adoramus, & non materiam
arte figuratam in imagine.

Ex Hæduni
Concil. t. 2
p. 209.

Alter locus est in Antirrhético secundo, pag. 124. ubi Theodorum appellat eum, quem superius Theo-
dorum vocavit.

Αλλὰ καὶ Θεόδωρος ὁ Ἀντιοχείας ἀρχιεπίσκοπος, ἐν τῇ κατ' αὐτὸν συνοδικῇ, τὰ αὐτὰ φησὶ.
Πρὸς II τὴν αἱρετικῶς ἀντιζηλοῦσάν, qui hæretico more oblistantur, dicuntque San-
Concil. General. Tom. XII. LII atorū

Quin etiam Theodorus Antiochia archiepiscopus
in synodico suo eadem affirmat : Adversus eos
qui hæretico more oblistantur, dicuntque San-
LII atorū

ANNO
CHRISTI
781.

orum imagines, quæ manu factæ sint, adorari non debere, atque idola illas imperite aut impie potius appellant. Sciant isti, & Cherubinos, & propitiatorium, arcam, & virgam, & mensam, quæ Moyses divinus fabricatus est, manufacta fuisse, quæ nihilominus adorabantur: Reprehendi autem a divina scriptura eos duntaxat, qui sculptilibus adorationem tribuunt.

καὶ λείποντες ὡς ὁ θεὸς προσκυνοῦν τὰ κτιστὰ τὰς εἰκόνας χειροποιήτους ὕψας· εἰδὼλὰ πᾶσι θεοῦ, μᾶλλον δὲ δυσσεβῶς, ἀποκαλύπτει. Ἰσχυαὶ οἱ πιστοὶ, ὡς τὰ Χερουβὶμ, καὶ τὸ ἱλαστήριον, ἡ κιβωτός τε καὶ ἡ ῥάβδος, καὶ ἡ ῥάτιστα, ὁ Μωϋσῆς· ὁ θεοπρόσωπος κατασκεύασται, χειροποιήτου ἦσαν, καὶ προσκυνοῦντο. Κατηγορεῖ δὲ ὁ θεὸς γραφῇ τῶν προσκυνοῦντων πῶς γλυπτὰς.

ANNO
CHRISTI
781.

CAROLI MAGNI ALTERA IN URBEM

Profectio, & quæ in ea gesta sunt anno Christi dccxxci.

Rem paucis complexi sunt auctor vite Caroli Magni, & post eum Regino Abbas, hæc sunt verba, post rerum anno dccxxc. in Saxonia gestarum narrationem. Inito autem, inquit, consilio ut Romam pergeret orationis causa, una cum conjuge Hildegarda, celebravit natalem Domini in Papia civitate. Anno Dominicæ incarnationis dccxxci. Carolus rex a Papia egressus celebravit pascha Domini

Romæ: & ibi baptizatus est filius ejus Pippinus ab Hadriano papa, quem & ipse de sacro fonte suscepit. Et duo filii ejus a supradicto Pontifice uncti sunt in reges, Pippinus super Italiam, Ludovicus super Aquitaniam. Inde reversus venit Mediolanum, ubi baptizata est filia ejus Gissa ab archiepiscopo Thoma: quam ipse archiepiscopus de sacro fonte levavit. His ita peractis reversus est in Franciam.

ANNO
CHRISTI
781.

SYNODUS COLONIENSIS

ANNO
CHRISTI
781.

TEMPORE CAROLI MAGNI ET HADRIANI PAPÆ I.

Habita anno Domini dclxxxii.

Synodus.) Reverendissimus & illustrissimus Cardinalis Baronius anno 782 auctoritate Eginhardi scribit a Carolo Magno Coloniz habitam fuisse synodum, eique in propria persona interfuisse, ac legatos diversarum gentium excepisse: quid vero in illa gestum fuerit, non liquet.

Ex Supplem.
la Laude
abbatis in
Append.
tom. VI.

Memoratur ad Lippiam fluvium synodus hoc anno habita, summi placitum, tum apud auctorem vite Caroli magni, tum etiam apud Reginonem his fere verbis. Anno Dominicæ incarnationis 782. Carolus Coloniam veniens Rhenum transtulit, & synodum tenuit, ubi Lippia oritur: ibique omnes Saxones convenerunt,

excepto rebelle Vridichindo. Illuc etiam venerunt legati Godefridi regis Nortmannorum, nec non etiam legati Avarorum: peractoque ibi placito reversus est Rex in Franciam. Quam synodum Baronius & sequaces male colligunt Coloniz habitam ex annalibus Eginhardi, cujus verba sic habent. Rex in Saxoniam eundum, & ibi, ut in Francia quotannis solebat, generalem conventum habendum censuit: trajectoque apud Coloniam Rheno cum omni Francorum exercitu, ad fontem Lippiæ venit: & castris ibi positis, per dies non paucos ibidem moratus est, ubi inter cetera negotia legatos regum audivit.

ANNO
CHRISTI
781.

CONCILIUM HISPANUM

ANNO
CHRISTI
781.

In quo reprimuntur Megentiani.

Ex P. Pagi
ad an. Ch.
781.

Scripserat Hadrianus Papa ad universos Hispaniarum Episcopos epistolam, quæ est xcvi. Codicis Carolini, eoque monuerat, ut Migentii cujusdam, ejusque discipuli Egilæ Episcopi Illiberitani errores caverent. Hinc E-

Dilipandus Toletanæ Ecclesiæ Archiepiscopus, convocato Episcoporum provincialium cœtu, Migentianos circa diem Paschatis aberrantes, ut ipse in epistola ad fidelem Abbatem gloriatur, incunctanter repressit.

CONCILIUM INCERTI LOCI IN GERMANIA,

In quo decreta translatio episcopalis sedis Ratisbonensis ex ecclesia
S. Emmerammi extra urbem ad ecclesiam S. Stephani
infra urbis moenia, circ. an. 781.

Ex Manf.
Suppl. 1.
p. 785.

Quamquam Cointius & Pagi ad annum 781. omnem fidem abjudicant bullæ Leonis III. papæ, in qua translatio sedis e-

Episcopalis ab ecclesia S. Emmerammi extra urbem Ratisbonam ad ecclesiam S. Stephani intra eandem urbem suam sancta & rata esse jubetur,

ANNO
CHRISTI
71.

betur, quibus scriptoribus fidem meam addico; non ita tamen rejiciendam bullam illam censeo, ut nihil veri continere judicem. Re ipsa enim translatio illa facta est, ut prodit Arnulfus monachus in miraculis S. Emmerami apud Pagium ibidem. Verum pariter censeo concilium pro translatione illa decernenda a Carolo rege habitum fuisse, quod in eadem bulla legitur his verbis: *Adalvianus* (episcopus Ratisbonensis) *juxta decreta canonum & cum auctoritate nostra in praesentia piissimi imperatoris Caroli recta ratione in synodali concilio cum judicio episcoporum, clericorum, nec non nobilium laicorum de eodem loco cathedram pontificalem mutavit, & canonica auctoritate in civitate ad*

Aecclesiam S. Stephani Protomartyris statuit. Probabile est enim & moribus ztatis illius consonum, translationem illam nonnisi in concilio decretam fuisse. Quamquam vero in eadem bulla id praestitum anno 798. sub Adalvino episcopo legitur; cum tamen Arnolfus id praestitum a Sindberto Ratisbonensi episcopo tradat, Sindbertusque anno 791. obierit, ut Pagius ibidem probat; hinc fieri nunquam potuisse constat, ut concilium illud anno 798. sub Leone III. haberetur. Quare non immerito Pagius circa annum 781. id praestitum assignat. Bullam recitat Hundius in metropoli Salisburgensi, & Pezrus Anecdotorum tom. I. par. 3. pag. 4.

ANNO
CHRISTI
71.ANNO
CHRISTI
71.

HADRIANI PAPE CAPITULA,

ANNO
CHRISTI
71.

QUAE EX GRÆCIS ET LATINIS CANONIBUS,

Et synodis Romanis, atque decretis praesulum ac principum Romanorum parsum collecta sunt, & Ingilramno Mediomatricae urbis episcopo Romae a beato Hadriano papa tradita, sub die XIII. Kalendas Octobres, Indictione IX. quando pro sui negotii causa agebatur.

ADMONITIO JACOBI SIRMONTI S. J.

De sequentibus capitulis.

Qui sequuntur Hadriani Papae canones, & decreta, seu sententiae, (nam & his quoque nominibus appellari solent) in postrema editione, quae Antonii Augustini notis illustrata est, ita distinctae atque distributae sunt ut LXXII. capitulis comprehendatur. Ceterum octoginta numero fuisse constat. Hoc enim & priores editiones titulo suo testantur, & Gratianus, alique canonum collectores cum horum canonum testimonio utuntur, eundem numerum agnoscunt. Quare quoniam in exemplaribus quoque nostris confusi, & sine numerorum notis erant, pristinum numerum, id est octoginarium, ex consuetudine reddidimus. Singulis etiam canonibus, singula regum nostrorum capitula, quae his Hadriani sententiis respondent, apponenda curavimus.

TITULI CAPITULORUM.

- I. Quod qui episcopum accusat, Dei ordinationem accusat.
- II. Qui negotium habet cum episcopo, prius ad illum privatim recurrat.
- III. De primatu sedis apostolicae, & de legitima episcopi vocatione.
- IV. De discutienda accusatoris persona.
- V. Qualiter episcopus ad synodum convocetur, & qualiter in ea de illo agatur.
- VI. Ut si quis metropolitanum suspectum habuerit, apud primatem audiat.
- VII. De canonica accusationis ordine.
- VIII. Ut accusatio clericorum intra provinciam fiat, & ut pulsati appellare liceat.
- IX. Salvo sedis apostolicae primatu, res provinciae cujusque synodus provincia dispense.
- X. Omnis accusatio intra provinciam audienda.
- XI. Qua seculi leges non admittunt, a clericorum causis repellenda.
- XII. Causa ubi orta sunt finiende, salva appellatione.
- XIII. Episcopi ejecti & spoliati ante accusationem redintegrandi.
- XIV. Ut metropolitanus episcopi causam sine com-provincialibus, & episcopus presbyteri causam sine clericis suis non audiat.
- XV. Accusantium personam ante omnia discutiendam.
- XVI. Ut his quorum libertas nescitur, nequaquam accusent sacerdotes.
- XVII. Ut criminosus accusandi vocem non habeat.
- XVIII. Nullus episcopus alterius parochianum retineat, ordinet, vel iudicet.

Concil. General. Tom. XII.

- XIX. De peregrinis iudiciis non recipiendis.
- XX. Ut episcopus extra provinciam ad iudicium non vocetur, eique provocare liceat, si iudices suspectos habeat.
- XXI. Quales persona ad accusationem non admittantur.
- XXII. Ut accusatores praesentes adsint, & accusatis spatium detur ad abluenda crimina.
- XXIII. De episcopis qui ad Romanum appellant pontificem.
- XXIV. Qui clericum accusat, si probare non potest, infamia jacturam subeat.
- XXV. De primatum & metropolitanorum differentia.
- XXVI. Iudici omnia patienter audienda quae proponuntur, priusquam sententiam ferat.
- XXVII. De iis qui indiscussos potestate tyrannica damnant: & quod episcopi vel presbyteri non debeant ab aliis iudicari, nisi & a quibus ordinari.
- XXVIII. Ibi iudicari debeant qui adversus episcopum vel metropolitanum causam habent.
- XXIX. Ut episcopus accusatus ab omnibus com-provincialibus audiat.
- XXX. De episcopo qui alterius parochianum ordinat, vel iudicat.
- XXXI. Ut eorum in accusatione vel testimonio vox obstruatur, qui divinis vocibus mortui sunt.
- XXXII. De non neganda appellatione accusato.
- XXXIII. Quod reis, qui de se confessi sunt, super aliis non sit credendum.
- XXXIV. Ut qui iudices suspectos habuerint, vocem appellationis exhibeant.
- XXXV. Quod omnibus qui lite pulsati sunt, non alibi quam in proprio foro iurgandum sit.

LII 3

XXXVI. Ut

ANNO
CHRISTI
712ANNO
CHRISTI
712

XXXVI. Ut appellantes nulla arceantur detentione. LXXIII. Laici testimonium adversus clericum suscipi non debet.

XXXVII. Quod etiam in causis criminalibus appellare liceat.

XXXVIII. In causis capitalibus absens accusare non potest, nec accusatus per alium defendi.

XXXIX. De constitutionibus contra canones & decreta, vel contra bonos mores conditis.

XL. Ut non contringat clericum sententia non a suo iudice dicta.

XLI. De his qui falsa alius invogant.

XLII. De provinciali retractanda per vicarios ubi Roma episcopi.

XLIII. De iis qui maiores natu accusant.

XLIV. Quod in causa capitali, vel in causa statuta, non per advocatos, sed per ipsos agendum sit.

XLV. Ut liceat maiores iudices appellare, quoties necessitas ingruerit.

XLVI. Ut metropolitanis episcoporum causas, nisi presentes omnes fuerint episcopi comprovinciales, audire non presumant.

XLVII. Quæ in laicis arguuntur, a clericis reputantur.

XLVIII. De contemptoribus canonum, laicis vel clericis.

XLIX. Delatores qui sint, & qua poena multandi.

I. De iis qui in alterius famam scripturam, aut verba contumeliosa confinxerint.

II. De eo qui iratus crimen obicit, & postea retractat.

III. Qui crimen obicit, probare debet: & ut causa ibi agatur, ubi crimen admissum est.

LI. Ne iudices causam absentis persone sua sententia presumant.

LII. De eo qui frequenter litigat, ut non suscipiatur absque examine.

LIII. Quod episcopi inter se corrigere, si quid ortum fuerit, debent.

LIV. Summus presul a nemine indicatur.

LV. Ut iudex non ante reum condemnet, quam ipse constiterit, aut per testes revincatur.

LVI. Injusta episcoporum damnatio a synodo retractanda.

LVII. Quod ecclesiam suam relinquere nemo debeat.

LX. Ante iudicem non suum pulsatus taceat: & ut appellanti inducia dentur.

LXI. De eo qui contra suam subscriptionem venit.

LXII. Falsum crimen adversus episcopum, presbyterum, diaconem obijcens nec in fine danda communitio.

LXIII. De libellis famosis.

LXIV. Ut diebus dominicis causa ab episcopo non audiantur.

LXV. De potente, si quem expoliaverit, ut ab episcopo excommunicetur.

LXVI. Ut nullus clericus a suo recedat episcopo.

LXVII. Ut criminibus implicatis ad accusationem aut testimonium non admittantur.

LXVIII. Criminosi accusatio periculosa est, & admitti non debet.

LXIX. Meritorum ruinis qui succurrit, Dei a se remotus vindictam.

LXX. De periculo iudicantium, & providentia eorum.

LXXI. De accusatione adversus doctorem submovenda.

LXXII. De presbyteris, diaconibus, & reliquis clericis, ex decreto sancti Silvestri, & LXXXIV. episcoporum.

LXXIV. Clericus in publico examinandus non est, sed in ecclesia.

LXXV. De episcopis damnare volentibus eum a quo sunt consecrati.

LXXVI. Ut nullus contra religionem faciat.

LXXVII. De apostolicis & canonicis decretis minime violandis.

LXXVIII. De injusto iudicio principis metu vel jussu terminato, cassando.

LXXIX. Quod bi qui contra patres armantur, Deo existant odiosi.

LXXX. Ut nullus regum hujus canonis censuram in aliquo violare presumat.

CAPITULA.

I.

DEi ordinationem accuset, in qua constituantur, qui episcopos accusat vel condemnat, dum minus spiritualia quam terrena testantur. Unde propheta ait: Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. Capitula. lib. 1. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

II.

Placuit, ut quæcumque persona contra episcopum, vel adores ecclesiarum, se proprium crediderit habere negotium, prius ad eum recurrat charitatis studio; ut familiari colloquio commonitus, ea sanare debeat, quæ in querimoniam deducuntur. Quam rem si differre voluerit, sententiam suscipiat excommunicationis. Lib. vi. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

III.

Nullus episcopus, nisi canonice vocatus, & in legitima synodo suo tempore apostolica auctoritate convocata, (cui jussione Domini, & meritis beati Petri apostoli, singularis congregandorum conciliorum auctoritas, & sanctorum canonum ac venerandorum patrum decretis multipliciter privata tradita est potestas) super quibuslibet criminibus pulsatus audiat vel impetatur. Si aliter presumptum a quibuslibet fuerit, in vanum deducatur quod egerint. Nec inter ecclesiastica ullo modo reputabitur, nec ullas habebit vires quidquid obviaverit. Quoniam eadem sedes testante veritatis voce primatum obtinuit; nec primadicitur, si aliam super se haberet. Quæ etiam caput est omnium ecclesiarum, a qua omnes sumplere originem. Primatum enim non synodalibus, aut aliquibus commentis meruit institutus; sed Domino largiente qui ait: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam; & reliqua talia, & his similia. Quibus si aliquis superbo spiritu obviaverit, præceptionibus non exeat impunitus, sed gradus sui periculo subiacebit. Addit. 1. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

IV.

Placuit ut semper primo in accusatione clericorum fides & vita blasphemantium perscrutetur. Nam fides omnes actus hominis debet præcedere, quia dubius in fide infidelis est. Nec eis omnino esse credendum, qui veritatis fidem ignorant, aut non recte conversationis vitam ducunt: quoniam tales facile & indifferenter lacerant & criminantur recte & pie viuentes & credentes. Ideo suspicio eorum discutienda est primo, & corrigenda. Addit. 1. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

V.

Sancta synodus Romana dixit: Hæc sunt quæ

ANNO
CHRISTI
783

quæ deinceps propter malorum hominum infidias, qui in ecclesiam & ecclesiasticos indifferenter sæviunt viros, conservari firmissime volumus in sæcula. Si quis episcopus ab illis accusatoribus qui recipiendi sunt, fuerit accusatus, postquam ipse ab eis charitative conventus fuerit, ut ipsam causam emendare debeat, & eam corrigere noluerit, non olim, sed tunc ad summos primates causa ejus canonice deferatur. Qui congruo in loco, infra ipsam provinciam, tempore a canonibus præfixo Nicænis, concilium canonice convocare debebunt, ita ut ab omnibus ejusdem provincie episcopis in eo audiantur. In quo & ipse canonice convocatus, si eum aut infirmitas, aut alia gravis necessitas non detinuerit, adesse debet: quia ultra provincie terminos acculandi ante licentia non est, quam audientia rogetur. Nam si suis fuerit rebus expoliatus, aut, quod absit, quod alienum ab omnibus debet esse fidelibus, a sede propria ejectus, aut in detentione aliqua a suis ovibus fuerit sequestratus; tunc canonice, antequam in pristinum restituatur honorem, & sua omnia, quæ insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerant, redintegrentur, nec convocari, nec judicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate, minime tamen judicandus, advenire sponte elegerit. Nec omnino a quoquam respondere cogatur, antequam omnia integerrime, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati ejus ab honorabili concilio redintegrentur, & præful prius statui pristino restituatur: & ipse dispositis ordinatque libere ac secure suis, tunc canonice convocatus, ad tempus synodo in legitima & canonica veniat ad causam, & si ita iuste videtur, accusantium propositionibus respondeat. Nam hoc summopere providendum est, ne antequam hæc omnia fiant coactus respondeat: quia contentio semper vitanda est. Adimi namque episcopo episcopatum, antequam causæ ejus exitus appareat, nulli Christiano videri jure potest. Quod si ægotans fuerit episcopus, aut aliqua eum gravis necessitas detinuerit, pro se legatum ad synodum mittat: nec a communionem suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum judicium die statuta literis evocatus minime occurrerit: hoc est, nisi alia præoccupaverit necessitas, infra duorum vel trium mensium spatium, & eo amplius, prout causa dicaverit. Quod si ex utraque parte ad causam dicendam venerint, quia unus absque altero audiri non debet, querendum est in judicio, cujus sint conversationis & fidei atque suspitionis accusatores, aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent, nisi bonæ conversationis & rectæ fidei viri, & ii qui omni suspitione careant, & bona vita clareant, neque infames existant. Quod si accusatorum personæ in judicio episcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, nisi proprias habuerint causas, non tamen criminales vel ecclesiasticas. Infamis enim persona nec procurator potest esse, nec cognitor. Absente vero adversario non audiatur accusator; nec sententia absente parte alia a iudice dicta ullam obtinebit firmitatem. Neque absens per alium accusare, aut accusari potest. Nec affinis testis admittatur. Neminem ergo exhiberi de provincia ad provinciam, vel ad comitatum oportet;

nisi ad relationem iudicis, ad quem fuerit appellatum; id est ut actor semper rei forum sequatur. Si quis autem iudicem advensum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari.

VI.

Si quis autem putaverit se a proprio metropolitano gravari, apud primatem dioceseos, aut apud Constantinopolitanæ civitatis sedem, agat iudicium, & reliqua.

VII.

Accusationis ordinem dudum canonicis institutum decretis servari jubemus. Ut si quis clericorum in accusatione pulsatus fuerit; non statim reus æstimeretur qui accusari potuit, ne subjectam innocentiam faciamus. Sed quisque ille est qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis arripiat, custodiz similitudinem, habita tamen dignitatis æstimatione, patiat; nec sibi fore noverit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicii.

VIII.

Si quis clericus super quibuslibet criminibus pulsatus fuerit in provincia, in qua consistit ille qui pulsatur, suas exerat actiones: nec æstimet eum accusator suos alibi, aut longius pertrahendum ad iudicium. Illi vero qui pulsatus fuerit, si iudicem suspectum habuerit, liceat appellare.

IX.

Salvo Romanæ ecclesiæ in omnibus primatu, manifestum est, quod illa quæ sunt per unamquamque provinciam, ipsis provincie synodus dispenlet, sicut in Nicæno constat decretum esse concilio.

X.

Ultra provincie terminos accusandi licentia non progrediatur. Omnis accusatio intra provinciam audiatur, & a comprovincialibus terminetur.

XI.

Accusationes & accusatores, atque ea negotia quæ sæculares non adiciunt leges, divina ac synodica funditus a clericis repelli auctoritate censemus: quia indignum est superiores pati ab inferioribus, quæ inferiores ab eis pati despiciunt.

XII.

Prudentissime iustissimeque Nicæna, sive Africana decreta definierunt, quæcumque negotia in suis locis, ubi orta fuerint, finienda: maxime quia unicuique concessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorum, ad concilium suæ provincie, vel etiam universale provocare.

XIII.

Placuit episcopos ejectos, atque suis rebus expoliatos, ecclesias proprias primo recipere, & sua omnia eis reddi; & postea si quis eos accusare vellet, æquo periculo facere. Iudices esse decernentes episcopos rectæ sapientes, in ecclesiam convenientes, ubi testes essent singulorum qui oppressi videbantur.

XIV.

Nullus metropolitanus episcopus, absque ceterorum omnium comprovincialium episcoporum instantia, aliquorum audiat causas eorum, quia irrita erunt, imo etiam causam in synodo pro facto dabit. Nec reliquorum aliquis episcoporum suorum sacerdotum causas audiat absque præsentia clericorum suorum: quia

ANNO
CHRISTI

Lib. v. c. 119.

quia irrita erit sententia episcopi, nisi præsen-
tia clericorum confirmetur.

XV.

Primo semper vita & persona accusantium
diligenter inquiratur, & postea quæ obijciun-
tur, fideliter pertrahantur: quia nihil aliter
fieri debet, nisi impetitorum prius vita discutiatur.

XVI.

Lib. vi. c. 116.

Li qui non sunt bonæ conversationis, vel
quorum fides, & vitæ libertas nescitur, non
possunt sacerdotes accusare: nec viles perso-
næ in accusationem eorum admittantur.

XVII.

Lib. vi. c. 117.

Li qui in aliquibus criminibus irretiti sunt,
vel qui sunt suspiciosi, vocem adversus ma-
iores natu non habeant accusandi, sed ii qui
omni suspitione careant.

XVIII.

Lib. vi. c. 118.

Nullus episcopus alterius parochianum præ-
sumat retinere, aut ordinare, absque ejus vo-
luntate, vel judicio: quia sicut irrita erit ejus
ordinatio, ita & judicatio: quoniam censemus
nullum alterius judicis, nisi sui sententia te-
neri. Nam qui eum ordinare non potuit, nec
judicare ullatenus poterit.

XIX.

Lib. vi. c. 119.

Peregrina judicia generali sanctione pro-
hibemus: quia indignum est, ut ab externis
judicetur, qui provinciales & a se electos de-
bet habere iudices.

XX.

Lib. vi. c. 120.

Nullus episcopus extra suam provinciam
ad iudicium devocetur: sed vocato eo canoni-
ce, in loco omnibus congruo, tempore syno-
dali ab omnibus comprovincialibus episcopis
audiat: qui concordem super eum, canoni-
camque proferre debent sententiam. Quia si
hoc minoribus tam clericis, quam laicis con-
cessum est, quanto magis de episcopis servari
convenit? Nam si ipse metropolitanum, aut
iudices suspectos habuerit, aut infestos sen-
serit, apud primatem diocesanos, aut apud Ro-
manæ sedis pontificem iudicetur.

XXI.

Lib. vi. c. 121.

Placuit ut nullus servus, nullus libertus,
nulla infamis persona sacerdotem accuset.
Omnes vero infames esse dicimus, quos leges
seculi infames appellant, & omnes qui cul-
pis exigentibus ad sacerdotium non possunt
provehri. Indignum est enim, ut illi eos accu-
sent, qui esse non possunt quod ipsi sunt: quoniam
sicut maiores a minoribus non judi-
cantur, ita nec criminari possunt.

XXII.

Lib. vi. c. 122.

Placuit ut nullus episcopus quemquam cle-
ricorum iudicare, aut damnare præsumat, ni-
si accusatus legitimos accusatores presentes ha-
beat, locumque defendendi accipiat ad abluen-
da crimina.

XXIII.

Lib. vi. c. 123.

Placuit, si episcopus accusatus appellaverit
Romanum pontificem, id statuendum quod ip-
se censuerit.

XXIV.

Lib. vi. c. 124.

Si quis episcopus, presbyter, aut diaco-
nus, vel quilibet clericus, apud episcopos, quia
alibi non oportet, a qualibet persona fuerint
accusati, quicumque fuerit ille, sive sublimis
vir honoris, sive ullius alterius dignitatis;
qui hoc genus illaudabilis intentionis arripue-
rit, noverit docenda probationibus, monstnan-
da documentis se debere inferre. Si quis

vero circa huiusmodi personas non probanda
detulerit, auctoritate huius sanctionis intel-
ligat se iacturam infamie propriæ sustinere;
ut damno pudoris, existimationis dispendio,
discat sibi alienam verecundiam impune insidia-
ri saltem de cætero non licere, sed qualem
fratri paraverat damnationem, talem in se su-
scipiat.

XXV.

Lib. vi. c. 125.

Nullus archiepiscoporum, nisi qui primas
sedes tenent, appelletur primas, aut prin-
ceps sacerdotum, aut summus sacerdos, vel
aliquid huiusmodi: sed tantum ille qui in
metropoli sedet, aut metropolitanus, aut ar-
chiepiscopus vocetur, & suum in canonibus
præfixum non excedens teneat cum humilita-
te modum. Et ille qui primam sedem reti-
net, tantummodo primæ sedis appelletur epi-
scopus: salva semper in omnibus auctoritate
beati Petri apostoli.

XXVI.

Lib. vi. c. 126.

Judicantem oportet cuncta rimari, & or-
dinem rerum plena inquisitione discutere, in-
terrogandi ac proponendi, adjiciendique pa-
tientia præbita ab eo, ut ibi actio partium li-
mitata sit pleniter, nec prius litigantibus sua
velit sententia obviare, nisi quando ipsi per-
actis omnibus jam nihil habuerint in quæstio-
ne quod proponant: & tandem actio ventile-
tur, quousque ad rei veritatem perveniat.
Frequenter ergo interrogari oportet, ne ali-
quid forte prætermisum remaneat, quod an-
necti conveniat.

XXVII.

Lib. vi. c. 127.

Sunt nonnulli, qui indiscussos potestate
tyrannica non canonica auctoritate damnant;
& sicut nonnullos gratia favoris sublimant,
ita quosdam odio invidiæque permoti humi-
liant, & levi opinionis aura condemnant,
quorum crimina non adprobant. Ideoque
communi decreto censemus, ut quandocum-
que aliquis episcoporum criminatur, congrega-
tis omnibus ejusdem provinciæ episcopis, cau-
sa ejus audiat, ut non occulte iudicetur vel
condemnetur: qui ab aliis prius iudicari non
potest, nisi ab iis a quibus ordinari potuit.
Quod si aliter factum fuerit, nullas vires ha-
bebit.

XXVIII.

Lib. vi. c. 128.

Si clericus, vel laicus habuerit causam ad-
versus episcopum proprium, vel adversus al-
terum, aut episcopus adversus quemquam, a-
pud synodum provinciæ iudicetur. Quod si
adversus ejusdem provinciæ metropolitanum e-
piscopus, vel clericus habuerit querelam, pe-
tat primatem diocesanos, ut apud ipsum iudi-
cetur, aut apud sedem apostolicam.

XXIX.

Lib. vi. c. 129.

Si quis episcopus super certis accusatur
criminibus, ab omnibus audiat, vel iudice-
tur, qui sunt in provincia, episcopis.

XXX.

Lib. vi. c. 130.

Si quis episcopus judicaverit vel ordina-
verit alterius parochianum sine consilio & vo-
luntate episcopi sui, oportet eum non sine in-
crepatione in communi concilio admitti, ita
ut ecclesiasticum ultra non solvat canonem.

XXXI.

Lib. vi. c. 131.

Placuit eorum accusandi sacerdotes, & te-
stificandi in eos, vocem obstruere, quos non
humanis, sed divinis vocibus mortuos esse
scimus, quia vocem funestam potius interci-
di, quam audiri oportet.

XXXII.

Lib. vi. c. 132.

ANNO
CHRISTI787.
XXX.
Ibid. c. 242.negari
XXXI.
Ibid. c. 243.negari
XXXII.
Ibid. c. 244.XXXIII.
Ibid. c. 245.XXXIV.
Ibid. c. 246.XXXV.
Ibid. c. 247.XXXVI.
Ibid. c. 248.XXXVII.
Ibid. c. 249.XXXVIII.
Ibid. c. 250.XXXIX.
Ibid. c. 251.XL.
Ibid. c. 252.XLI.
Ibid. c. 253.XLII.
Ibid. c. 254.XLIII.
Ibid. c. 255.XLIV.
Ibid. c. 256.XLV.
Ibid. c. 257.XLVI.
Ibid. c. 258.XLVII.
Ibid. c. 259.XLVIII.
Ibid. c. 260.XLIX.
Ibid. c. 261.L.
Ibid. c. 262.LI.
Ibid. c. 263.LII.
Ibid. c. 264.LIII.
Ibid. c. 265.LIV.
Ibid. c. 266.LV.
Ibid. c. 267.LVI.
Ibid. c. 268.LVII.
Ibid. c. 269.LVIII.
Ibid. c. 270.LIX.
Ibid. c. 271.LX.
Ibid. c. 272.LXI.
Ibid. c. 273.LXII.
Ibid. c. 274.LXIII.
Ibid. c. 275.LXIV.
Ibid. c. 276.LXV.
Ibid. c. 277.LXVI.
Ibid. c. 278.LXVII.
Ibid. c. 279.LXVIII.
Ibid. c. 280.LXIX.
Ibid. c. 281.LXX.
Ibid. c. 282.LXXI.
Ibid. c. 283.LXXII.
Ibid. c. 284.LXXIII.
Ibid. c. 285.LXXIV.
Ibid. c. 286.LXXV.
Ibid. c. 287.

XXXII. Placuit ut accusato, si judicem suspectum habuerit, liceat appellare: quia non oportet negare audientiam roganti.

XXXIII. Non est credendum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicantur, nisi si se prius probaverint innocentes: quia periculosa est, & admitti non debet rei adversus quemcumque confessio.

XXXIV. Si quis judicem adversum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat: ut cum ei concessum fuerit, integro negotio apud alium judicem amotis dilationibus possit audiri.

XXXV. Clericus, si laicus, si crimine aut lite pulsatus fuerit, non aliubi quam in foro suo provocatus audiat.

XXXVI. Appellanti non debet afflictio ulla, aut carceris, aut detentionis injuriare custodia: si liceat appellantis vitiatam causam appellationis remedio sublevare.

XXXVII. Liceat etiam in causis criminalibus appellare: nec appellandi vox denegetur ei, quem in supplicium sententia destinavit.

XXXVIII. In criminalibus causis nec accusator nisi per se aliquem accusare potest, nec accusatus per aliam personam se defendere permittitur.

XXXIX. Constitutiones contra canones & decreta presulum Romanorum, vel bonos mores, nullius sunt momenti.

XL. In clericorum causa hujusmodi forma servetur, ut ne quemquam eorum sententia non a suo iudice dicta constingat.

XLI. Omnis qui falsa alius intulerit, puniatur, & pro falsitate ferat infamiam.

XLII. Ut provincialis synodus retrahatur per vicarios Romani pontificis, si ipse decreverit.

XLIII. De iis qui in accusationem majoris natu veniunt: & ut episcopum nulli criminoso liceat accusare.

XLIV. Si quando in causa capitali, vel in causa status interpellatum fuerit, non per procuratores, sed per ipsos est agendum.

XLV. Placuit ut a quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos, ubi major est auctoritas, fuerit provocatum, audientia non negetur.

XLVI. Si quis metropolitanus episcopus, nisi quod ad suam pertinet propriam solummodo parochiam, sine consilio & voluntate omnium com-provincialium episcoporum extra aliquid agere tentaverit, gradus sui periculo subiacet, & quod egerit, irritum habeatur & vacuum. Sed quidquid de provincialium coepiscoporum causis, suarumque ecclesiarum & clericorum, atque secularium necessitatibus, agere aut disponere necesse fuerit, hoc cum omnium consensu com-provincialium agatur pontificum, non aliquo dominationis fastu, sed humillima & concordia omnium administratione, sicut Do-

Aminus ait: Non veni ministrari, sed ministrare; & alibi: Qui major est vestrum, erit minister vester, & reliqua. Similiter & ipse com-provinciales episcopi cum ejus consilio, nisi quantum ad proprias pertinet parochias, a-gant, juxta sanctorum constituta patrum: ut uno animo, uno ore concorditer sancta glorificetur Trinitas in sacula.

XLVII. Quod in laicis reprehenditur, id multo magis debet in clericis praedamari.

XLVIII. Ut laici contemptores canonum excommu-nicentur; clerici vero honore priventur.

XLIX. Delatori aut lingua capuletur, aut con-vidio caput amputetur. Delatores autem sunt, qui invidia produunt alios.

L. Qui in alterius famam in publico scriptu-ram, aut verba contumeliosa confinxerit, & repertus scripta non probaverit, flagelletur: & qui ea prius invenerit, rumpat, si non vult auctori facti causam incurere.

LI. Si quis iratus crimen aliquod cuilibet te-mere objecerit, convicium non est pro accu-satione habendum: sed permissio tractandi stu-dio, id quod iratus dixit, per scripturam se probaturum esse fateatur: aut si forte resipi-scens post iracundiam, quae dixit iterare aut scribere noluerit, non ut reus criminis ha-beatur.

LII. Qui crimen objicit, scribat se probaturum: & ibi causa agatur, ubi crimen admit-titur: ut qui non probaverit quod objicit, poenam quam intulerit ipse patiat.

LIII. Caveant iudices ecclesiae, ne absente eo-cujus causa ventilatur, sententiam proferant: quia irrita erit, imo & causam in synodo pro-lato dabunt.

LIV. Ejus qui frequenter litigat, & ad accusan-dum est facilis, accusationem nemo absque grandi examine recipiat.

LV. De accusationibus episcoporum Constanti-nus imperator inter cetera sic ait: Vestrae, inquit, accusationes tempus habebunt pro-prium, id est, diem magni iudicii: iudicem vero illum, qui tunc futurus est omnibus ju-dicare. Mihi ergo homini constituto de hu-jusmodi rebus non licet habere auditorium, sacerdotum scilicet accusantium simul & accu-satorum. Quos minime convenit tales dehe-re monstrari, qui judicentur ab aliis, cum ab ipso Domino magis sint ipsi iudicandi; de quibus ait propheta: Deus stetit in synagoga sua. Neque possunt humano condemnari examine, quos Deus suo reservavit iudicio. Et reliqua talia, & his similia.

LVI. Neque praesul summus a quoquam judica-bitur, quia dicente Domino: Non est discipu-lus super magistrum.

LVII. Judex criminis discutiens non ante sententiam proferat capitalem, quam aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes convincatur.

LVIII.

LIX.

LX.

LXI.

LXII.

LXIII.

LXIV.

LXV.

LXVI.

ANNO
CHRISTI787.
XXX.
Ibid. c. 242.negari
XXXI.
Ibid. c. 243.negari
XXXII.
Ibid. c. 244.XXXIII.
Ibid. c. 245.XXXIV.
Ibid. c. 246.XXXV.
Ibid. c. 247.XXXVI.
Ibid. c. 248.XXXVII.
Ibid. c. 249.XXXVIII.
Ibid. c. 250.XXXIX.
Ibid. c. 251.XL.
Ibid. c. 252.XLI.
Ibid. c. 253.XLII.
Ibid. c. 254.XLIII.
Ibid. c. 255.XLIV.
Ibid. c. 256.XLV.
Ibid. c. 257.XLVI.
Ibid. c. 258.XLVII.
Ibid. c. 259.XLVIII.
Ibid. c. 260.XLIX.
Ibid. c. 261.L.
Ibid. c. 262.LI.
Ibid. c. 263.LII.
Ibid. c. 264.LIII.
Ibid. c. 265.LIV.
Ibid. c. 266.LV.
Ibid. c. 267.LVI.
Ibid. c. 268.LVII.
Ibid. c. 269.LVIII.
Ibid. c. 270.LIX.
Ibid. c. 271.LX.
Ibid. c. 272.LXI.
Ibid. c. 273.LXII.
Ibid. c. 274.LXIII.
Ibid. c. 275.LXIV.
Ibid. c. 276.LXV.
Ibid. c. 277.LXVI.
Ibid. c. 278.LXVII.
Ibid. c. 279.LXVIII.
Ibid. c. 280.LXIX.
Ibid. c. 281.LXX.
Ibid. c. 282.LXXI.
Ibid. c. 283.LXXII.
Ibid. c. 284.LXXIII.
Ibid. c. 285.LXXIV.
Ibid. c. 286.LXXV.
Ibid. c. 287.

ANNO
CHRISTI

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

LIV.

* Irritam esse injullam episcoporum damnationem : idcirco a synodo retractandam.

LIX.

* Ut ne quis, dum in ea durare poterit, qualibet necessitate suam relinquat ecclesiam.

LX.

* Pulsatus ante suum judicem causam dicat; & non ante suum judicem pulsatus, si voluerit taceat : & ut pulsat, quoties appellaverint, induciæ dentur.

LXI.

* Si quis contra suam professionem vel conscriptionem venerit, si clericus fuerit, deponatur; si laicus, anathematizetur.

LXII.

* Si quis episcopum, aut presbyterum, aut diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam esse communionem.

LXIII.

* Si qui inventi fuerint libros famulos legere vel cantare, excommunicentur.

LXIV.

* Ut nullus episcopus, vel infra positus, die dominico causas judicare præsumat.

LXV.

* Ut si quis potentum quemlibet exspoliaverit, & admonente episcopo non reddiderit, excommunicetur.

LXVI.

* Ut nullus clericus ab episcopo suo recedat, & ad alium se transferat.

LXVII.

* Homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, seu qui ad tortilegos magosque cucurrerint, nullatenus ad accusationem vel ad testimonium erunt admittendi.

LXVIII.

* Qui crimen intendit, agnoscendum est, si ipse ante non fuit criminofus : quia periculosa est & admitti non debet, rei adversus quemcumque professio.

LXIX.

* Occurrere quisque fidelium ruinis miserorum debet subsidio : quo valet, & ex relevatione alienæ vindictæ a se Dei removere vindictam. Libat enim Domino prospera, qui ab afflictis pellit adversa.

LXX.

* Majus periculum est judicantis, quam ejus qui judicatur : unde unicuique providendum est, ne aliquem injuste judicet, aut puniat.

LXXI.

* Accusationes adversus doctorem nemo suscipiat : quia non potest humano condemnari examine, quem Deus suo judicio reservavit.

LXXII.

* Presbyter non adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, aut subdiaconus adversus diaconum, non acolytus adversus subdiaconum, non exorcista adversus acolytum, non lector adversus exorcistam, non ostiarius adversus lectorem det accusationem aliquam. Et non damnabitur præsul, nisi in LXXII. testibus. Neque præsul summus a quoquam judicabitur, quoniam scriptum est : Non est discipulus super magistrum. Presbyter autem in cardine constitutus, non nisi LXXIV. testibus damnabitur. Diaconus cardinalis constitutus urbis Romæ, nisi in XXVI. non con-

demnabitur. Subdiaconus, acolytus, exorcista, lector, nisi, sicut scriptum est, in VII. testibus non condemnabitur. Testes autem sine aliqua sint infamia, uxores & filios habentes, & omnino Christum prædicantes.

LXXIII.

* Testimonium laici adversus clericum nemo suscipiat.

LXXIV.

* Nemo enim clericum quemlibet in publico examinare præsumat, nisi in ecclesia; & reliqua.

LXXV.

* Episcopi pontifici, a quo consecrati probantur, præjudicium inferre nullum possunt. Quod si præsumptum fuerit, viribus carere non dubium est, nec posse inter ecclesiastica ullo modo statuta censeri.

LXXVI.

* Non licet imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti, aliquid contra mandata divina præsumere.

LXXVII.

* Providendum est, ne in aliquo apostolica aut canonica decreta violentur.

LXXVIII.

* Injustum judicium, & definitio injusta, regio metu vel jussu a iudicibus ordinata, non valeat.

LXXIX.

* Sic odit Deus eos qui adversus patres armanantur, ut patrum invatores, qui in omni mundo infamia notantur.

XC.

* Item generali decreto constituimus; ut execrandum anathema, & velut prævaricator catholicæ fidei, apud Deum reus existat, qui cumque regum vel potentum deinceps canonum censuram in quocumque crediderit, vel permiserit violandam.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Hadriani papa Capitula.) Quanti hæc olim habitæ fuerint in Gallia, ex eo intelligi licet, quod omnia in libros Capitularium regum transfusa sint. Videntur etiam nonnuquam episcopi eadem sibi, & ecclesiis suis, pro lege observanda proposuisse; ut Hincmarus Laudunensis, cujus in codice sanctæ Mariæ Viridunensis, post hæc Hadriani capitula, istiusmodi extat professio. Hincmarus Deo miserante ecclesiæ Laudunensis episcopus, his sanctorum apostolica sedis patrum decretis obtemperandum subscripsi. Qui quoque mihi eodem auctore commisi sum, & in his famuliter sentiant, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, hac mecum pace possint. Si vero aliqui sacri voluerint fieri sacri hujus discipline, nec habeantur particeps communionis nostræ. Actum Lauduno VIII. Idus Julias. Ac horum contra auctoritatem, tanquam a sacris canonibus discrepantium, elevare atque infringere conatur Hincmarus Rhemensis adversus nepotem scribens cap. 24. qui & hanc ejus subscriptionem vellicat capite 36.

NOTÆ ANTONII AUGUSTINI

ARCHIEPISCOPI TARRACONENSIS.

De Hadriani papæ decretis sumptis, ut ajunt, ex Græcis & Latinis canonibus & synodis Romanis, atque decretis præsulum ac principum Romanorum, & traditis Ingelramno Mediomatricis urbis episcopo 13. Kalendas Octobris indictione 9. anno Christi 785. ut suscipior.

De ordinationem accusat, &c.) His verbis utitur Telephorus epistola 1. unde est cap. 8. Can. 6. questio 1. apud Gratianum, & lvo. parte 6. cap. 314. decreti; & Anselm. lib. 3. cap. 13. eisdem utitur Eusebius papa epist. 2. Neque dissimilia sunt verba Alexandri papa epist. 1. & epist. 2. ex qua sumitur cap. 3. dist. 94. licet falso Antonius Demochares ediderit epist. 10. ut etiam Antonius Continus: nec recte Gratianus verba Alexandri.

ANNO
CHRISTI

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

LIX.

cap. 6. videndus & cap. d. cap. 143.
in *Nec a communione suspenditur*, &c.) Nihil anti-
quius extat hac de re can. 76. apostolorum, cujus for-
mam servatam legitimus in conciliis. Hæc quoque verba
sunt concilii Carthag. III. cap. 7. quod est Græcis cap. 19.
Carthag. concilii. Ex eo est cap. ult. 4. q. 3. de quo su-
pra dictum est. Videndus quoque est Felices II. epist. 1.
c. 8. & Grat. & Anselm. paulo ante relati, & capit. d.
cap. 143.

cherli epist. ex qua est caput 2. Gror. 3. q. 2. Ite
re 6. c. 3:9. Decret. Anselm. lib. 3. c. 28. Hujus

cis epist. 1. ante eum Callisti epist. 2. ex qua est c. 3. A
 Grati. c. 9. Burch. lib. 1. c. 171. Ivo partes 3. c. 289. De-
 creti Ansel. 3. 30. Addatur Julli epist. 1. c. 3. & Damasi
 epist. 3. ex qua est caput 5. & caput 6. Grati. 3. 9. Ivo
 6. 9. 347. Decreti. Item concil. Carthagini. 4. 30. & quod
 priores inveni. Cornel. papa idem statuit epist. 3. ex qua
 est 3. 9. cap. 4. Anselm. 3. 37. & apostoli apud Cle-
 mentem lib. 2. c. 53. & 55. constit. apost. Vnde ex capi-
 tul. c. 204. Apud Irenaeum parte 16. c. 316. Decreti, (&
 constitutio 15. Grati. Aug. & aliorum lib. 9. tit. 1. Cod.
 Theod. quae apud Ananiam est 9. constitutio, & in Concil.
 Justin. const. 14. lib. 9. tit. 2. sed nimis concise relata)
 vide dist. c. 143. capitul.

vide dict. c. 143. capitulum. ⁸
(*Nique obsequi pro alium* , &c.) Sententia non diffi-
mille etc. 38. concil. Nicaen. apud Iulian. im. 1. 3. cap. 30.
toridem verbis olim Hyginus papa epist. 1. in fine, ex
qua est 2. q. 7. c. 52. & Lucius papa in epistola ad Gal-
liam & Hispaniam episcopos, alii verbis Callistus epist. 7.
cujus est 3. q. 8. c. 1. Burch. lib. 3. c. 175. Ivo 5. 289. De-
creti. Anselm. 3. 50. & Stephanus papa epistola 2. ex
qua est c. ult. c. q. 8. Burch. 1. 277. Ivo 4. 7. 1. Pa-
norm. & 5. 293. & 388. Decreti. Anselm. 3. 55. adde
Dionysium papam epist. 2. Marcellum epist. 2. cujus est
caput 5. Grat. 3. q. 9. Damascus epist. 3. ex qua est 4.
q. 4. c. 2. Ivo 6. 337. Decreti & epist. 6. ex qua sumi-
tur 3. q. 2. c. 3. & 11. q. 3. c. 76. Denique addatur ex
Toletano concil. VI. c. 11. ex quo est 3. q. 9. cap. 9. li-
cet mendose Grat. ex Toletan. VII. ut recte mutat De-
mochares. Burchar. lib. 16. cap. 5. ex decretis Felicis
papa cap. 15. quod defendere nondum cogitavi : toti-
dem verbis c. 47. concil. Vvormatien. extat. In Tolera-
no concilio additur exceptio, nisi ubi *pro cap. regia mo-
jessais versatur causa* : quod Burch. & Gratian. omi-
serunt. Postremo utroque presente judicandum etiam ex
apostolorum constitutionibus est Clemente auctore lib. 3.
cap. 53. & 55. vide infra cap. 35. & ex capitularibus
cap. 204. apud Ivonem parte 16. cap. 316. Decreti.
Est in capitul. 7. cap. 354. & in additis cap. 103. & 143.
Videnda constitutio 15. (ut 52) Adde Pauli lib. 5. sen-
tent. tit. 5. & tit. 17.

cent. tit. 3. & tit. 17.
 t. *Nec opus est administrare, &c.*) Hæc Felicia ver-
 ba refert Grat. 3. q. 9. cap. 12. Ivo parte 6. cap. 331.
 Decreti & Anselm. lib. 3. cap. 7. Idem de consanguini-
 teis sic Callist. epist. 2. cuius est cap. 1. & 12. Grat. 3.
 q. 5. Burch. lib. 3. c. 171. Ivo 4. 2. 3. Panorm. & Ni-
 cæna synodo testatur Julius papa epist. 2. cap. 32. unde
 sumptum est cap. 10. Grat. 3. quæst. 5. Anselm. lib. 3.
 cap. 22. unde capitul. dist. cap. 243. in ipsius additis.
 u. *Neminem ergo exhibere, &c.*) Exors pro exhibere
 habet Grat. 3. q. 6. cap. 16. ex synodo Romano, sed
 ut Feliciis epist. 2. est apud Ivo 5. 242. & 6. 331. De-
 creti. Sed Ansel. 3. 22. ut ad Hadriani decretis, vido
 capitul. d. cap. 243.

capitul. d. cap. 143.
x *Ut aliorum semper res forum sequatur.*) Alexand. III.
& Lucius III. videndi apud Greg. IX. sub tit. de foro
compet. cap. 5. & 8. quæ sumpta sunt ex prima col-
lect. lib. 2. tit. 1. cap. 7. & ex secunda collectione lib. 2.
tit. 1. cap. 2. & post Concil. Lateranen. parte II. cap. 7.
pluribus verbis invenies non utrumque, sed caput quin-
tum tantum. Antiquius est Pelagii ad Sergium cancel-
larium rescriptum, quod non reperi, sed refertur a
Grat. 11. qu. 87. adde novellam Valentiniæ & Mar-
ciani, *Neminum exhiberi*, &c. Eiusque interpretem Ma-
rianum, & constitut. Valentiniæ & Valentis 4. lib. 2.
tit. 1. Cod. Theod. & capitul. lib. 7. cap. 143. additis

y *Si quis autem iudicem, &c.*) Hinc etiam ut Felicius verba referat Ivo parte 3. cap. 248. & 6. cap. 337. Decreti, ut Hadriani Anselm. lib. 3. c. 88. ante Feliciem eiusdem verbis utitur Fabianus papa epist. 3 ex qua est c. 22. Grat. 1. q. 6. alijs verbis Burch. lib. 1. cap. 148. Ivo 4. 12. 2. Panarmi. & 5. 261. Decreti. Eisdem postea Sixtus III. in epist. ad orientales episcopos cap. 3. Anselm. 3. 73. vide infra c. 33. & capitul. dist. cap. 143. ad Cornelli epist. 2.

de Constantii epist. c. 1. *Si quis autem putaverit*, &c.) Hac non jam ex-
folke in synodo Romana, sed ex Chalcedonenſi synodo
generali cap. 9. ſumpta ſunt; & ubi non fit verumile
hæc ita ſcriptiſſe Hadrianum ut edita ſunt, ſed adje-
ctis inſcriptionibus, unde eſſent ſumpta. Nam cur Ha-
drianus diceret Conſtantinopoli cauſas appellacionis eſſe
traſcandas, non in catholica eccleſia Romana? memini
legiſſe in beati Greg. Regiſtro lib. 11. cap. 34. epist. 32.
ex qua eſt 11. qu. 1. c. 39. & a. qu. 1. cap. 7. quod ex
duabus epist. Greg. ſumptum eſt 48. 57. Joanni cuidam
defenſori eunti in Hiſpaniam dediſſe indicem quarum-
dam conſtitutionum, quorum verba inferuntur, ut ille
uti poſſet, cum in provinciam veniret. Non diſſimilis
eſt hæc aſſera collectio quam pleniorẽ ſuſpicor da-
tam; ſcio miſſam etiam Mediomaticum antifiſci, ſed
ad nos ſine inſcriptione ſingulorum capitum perveniſſe.
Exiit hæc caput pleniũ apud Gratianum 11. q. 1. cap. 47.
& Ivo parte 6. cap. 366. Decret. : minus plene apud
Gregorium IX. tit. de foro compet. cap. 1. & in prima
collectione lib. 2. tit. 2. cap. 1. Burch. lib. 2. cap. 183.
Ivo parte 6. cap. 328. Decreti. At Julius papa teſta-
ment. General Tom. XII.

ter xxi. caput Nirmul concilii scriptum esse, ut pater
universalis apostolorum Ecclesie iudicaretur. Jul. epist. 2.
cap. 4. eisdem verbis. Vnde usus fuerat, epist. 1. ex qua
est 3. qu. 6. cap. 7. & Sixtus XI. epist. 1. ex qua est
cap. 15. ejusdem, quæ est quod Sixto interibitur. Vi-
ctori Ivo 4. 12. 2. Panorm. & ejusdem Anselmi lib. 2.
cap. 9. Sixto libro eodem cap. 21. Hadriano libro 3.
cap. 88. Scio etiam in Chalced. synodo, contradicenti-
bus legatis Leonis papa, falsis secundum locum datam
Constantinopolitano episcopo, sed id nunquam Leo præ-
bavit: sed Gelasius atque Nicolaus resister, qui ne-
gant eum patriarcham esse, sed Hieron. eum archiepi-
scopo subditum esse debere. Præstat igitur ut credamus
nos Hadrianum Nicænae concilio synodi verba, & quam
Chalced. conscripsisse, cujus etiam Chalced. extra cap. 17.
& 18. quibus in honor defertur Constantinopolitano epi-
scopo, & cum antiquiori Constantinopolitano concilio
œcumenico prius consensum asserunt. Ex 17. cap. est
quæst. 1. cap. 1. Burch. 2. 148. Anselm. 5. 26. Ivo 3.
tit. 21. Panorm. Plenius idem Ivo refert parte 3. cap. 106.
Decreti, cap. 9. Chalcedon. synodi verba refert Nicol.
in epist. ad Michaelen imperatorem: nullus est in ejus
interpretatione, ex cujus verbis apud Gratian. Decre-
ti cap. 47. scribendum est *patriarcham* non *priores*: &
Græce est, *ὁ ἐκκλησιᾶς τῆς δόξης*, data vero est in-
terpretatio, ut id ad solum Romanum pontificem per-
tineat. Extra hoc etiam caput in capitul. lib. 7. cap. 151.
in additis.

in additis. a *Accusationis ordinem*, &c.) Hinc verba Eurychiani Cap. papa sunt in alia synodo Roman. epist. 2. Ex eo est 2. qu. 8. cap. 3. Ivo non recte 4. 7. 32. Panorm. Sixto ascribit: recte parte 8. cap. 332. Decreti Eurychiano Adelfini. Lucen. 3. 88. ut solet ex decretis Hadriani papa. Ego suspicor ex constit. ult. Honorii & Theodofi lib. 9. tit. 2. codicis Justiniani, & tempora pariter, sumpta hac esse omnia, aut eam constitutionem Eurychiani verbis conscriptam fuisse. Eadem constit. extat in cod. Theodofi lib. 9. tit. 1. constitut. ult. Hujus capituli verba sunt in capitul. 1. 7. cap. 153. in additis, & in aliis lib. 7. Cap. 416.

b. *Vinculum inscriptionis accipias*, &c.) Eutychiani & imperatorum verba sunt, de hac inscriptione ante Euty-
chianum Fabianus epist. 3. ex qua est 2. qu. 3. cap. 3. con-
plenius Ivo 4. 7. 21. Panor. & parre 6. cap. 324. Decreti-
ti, & Ansel. 3. 79. omnes ut ex Fabiani verbis, sed Gra-
tianus de penit. disti. 8. cap. 22. sic ait: *Hinc ostendit in*
canonibus: Si quis iratus, &c.) quod Ant. Democha-
res recte animalverit. Post Eutychianum Damasus
epist. 3. ex qua est 4. qu. 4. cap. 2. male Contin. Grat.
nomen addidit illis verbis: *Inscriptio semper fuit ut sa-*
lionem, &c. usque ad verbum *restituant*; atque illa ver-
bu Damasii docet Gratianus 1. qu. 3. cap. 3. Burch. lib.
16. cap. 38. Ivo 4. 7. 23. Panor. & 6. 348. Decreti-
ti. Aliis verbis de eadem re idem Damasus epist. 6. ex
qua est 3. quæst. 9. cap. 8. Ivo 6. 348. Decreti. Six-
tus III. in epistola ad orientis episcopos, verba Fabia-
ni repetit cap. 3. & 4. ex qua est 2. qu. 8. cap. 4.
Erenim Gratianus Sixti nomen adscripsit, ut Burch. lib.
16. cap. 3. ex Conc. Arausico cap. 4. Ivo 4. 7. 23. Panor.

16. c. 3. ex Conc. Arslacio cap. 9. 17. c. 1. 18. c. 1. 19. c. 1. 20. c. 1. 21. c. 1. 22. c. 1. 23. c. 1. 24. c. 1. 25. c. 1. 26. c. 1. 27. c. 1. 28. c. 1. 29. c. 1. 30. c. 1. 31. c. 1. 32. c. 1. 33. c. 1. 34. c. 1. 35. c. 1. 36. c. 1. 37. c. 1. 38. c. 1. 39. c. 1. 40. c. 1. 41. c. 1. 42. c. 1. 43. c. 1. 44. c. 1. 45. c. 1. 46. c. 1. 47. c. 1. 48. c. 1. 49. c. 1. 50. c. 1. 51. c. 1. 52. c. 1. 53. c. 1. 54. c. 1. 55. c. 1. 56. c. 1. 57. c. 1. 58. c. 1. 59. c. 1. 60. c. 1. 61. c. 1. 62. c. 1. 63. c. 1. 64. c. 1. 65. c. 1. 66. c. 1. 67. c. 1. 68. c. 1. 69. c. 1. 70. c. 1. 71. c. 1. 72. c. 1. 73. c. 1. 74. c. 1. 75. c. 1. 76. c. 1. 77. c. 1. 78. c. 1. 79. c. 1. 80. c. 1. 81. c. 1. 82. c. 1. 83. c. 1. 84. c. 1. 85. c. 1. 86. c. 1. 87. c. 1. 88. c. 1. 89. c. 1. 90. c. 1. 91. c. 1. 92. c. 1. 93. c. 1. 94. c. 1. 95. c. 1. 96. c. 1. 97. c. 1. 98. c. 1. 99. c. 1. 100. c. 1. 101. c. 1. 102. c. 1. 103. c. 1. 104. c. 1. 105. c. 1. 106. c. 1. 107. c. 1. 108. c. 1. 109. c. 1. 110. c. 1. 111. c. 1. 112. c. 1. 113. c. 1. 114. c. 1. 115. c. 1. 116. c. 1. 117. c. 1. 118. c. 1. 119. c. 1. 120. c. 1. 121. c. 1. 122. c. 1. 123. c. 1. 124. c. 1. 125. c. 1. 126. c. 1. 127. c. 1. 128. c. 1. 129. c. 1. 130. c. 1. 131. c. 1. 132. c. 1. 133. c. 1. 134. c. 1. 135. c. 1. 136. c. 1. 137. c. 1. 138. c. 1. 139. c. 1. 140. c. 1. 141. c. 1. 142. c. 1. 143. c. 1. 144. c. 1. 145. c. 1. 146. c. 1. 147. c. 1. 148. c. 1. 149. c. 1. 150. c. 1. 151. c. 1. 152. c. 1. 153. c. 1. 154. c. 1. 155. c. 1. 156. c. 1. 157. c. 1. 158. c. 1. 159. c. 1. 160. c. 1. 161. c. 1. 162. c. 1. 163. c. 1. 164. c. 1. 165. c. 1. 166. c. 1. 167. c. 1. 168. c. 1. 169. c. 1. 170. c. 1. 171. c. 1. 172. c. 1. 173. c. 1. 174. c. 1. 175. c. 1. 176. c. 1. 177. c. 1. 178. c. 1. 179. c. 1. 180. c. 1. 181. c. 1. 182. c. 1. 183. c. 1. 184. c. 1. 185. c. 1. 186. c. 1. 187. c. 1. 188. c. 1. 189. c. 1. 190. c. 1. 191. c. 1. 192. c. 1. 193. c. 1. 194. c. 1. 195. c. 1. 196. c. 1. 197. c. 1. 198. c. 1. 199. c. 1. 200. c. 1. 201. c. 1. 202. c. 1. 203. c. 1. 204. c. 1. 205. c. 1. 206. c. 1. 207. c. 1. 208. c. 1. 209. c. 1. 210. c. 1. 211. c. 1. 212. c. 1. 213. c. 1. 214. c. 1. 215. c. 1. 216. c. 1. 217. c. 1. 218. c. 1. 219. c. 1. 220. c. 1. 221. c. 1. 222. c. 1. 223. c. 1. 224. c. 1. 225. c. 1. 226. c. 1. 227. c. 1. 228. c. 1. 229. c. 1. 230. c. 1. 231. c. 1. 232. c. 1. 233. c. 1. 234. c. 1. 235. c. 1. 236. c. 1. 237. c. 1. 238. c. 1. 239. c. 1. 240. c. 1. 241. c. 1. 242. c. 1. 243. c. 1. 244. c. 1. 245. c. 1. 246. c. 1. 247. c. 1. 248. c. 1. 249. c. 1. 250. c. 1. 251. c. 1. 252. c. 1. 253. c. 1. 254. c. 1. 255. c. 1. 256. c. 1. 257. c. 1. 258. c. 1. 259. c. 1. 260. c. 1. 261. c. 1. 262. c. 1. 263. c. 1. 264. c. 1. 265. c. 1. 266. c. 1. 267. c. 1. 268. c. 1. 269. c. 1. 270. c. 1. 271. c. 1. 272. c. 1. 273. c. 1. 274. c. 1. 275. c. 1. 276. c. 1. 277. c. 1. 278. c. 1. 279. c. 1. 280. c. 1. 281. c. 1. 282. c. 1. 283. c. 1. 284. c. 1. 285. c. 1. 286. c. 1. 287. c. 1. 288. c. 1. 289. c. 1. 290. c. 1. 291. c. 1. 292. c. 1. 293. c. 1. 294. c. 1. 295. c. 1. 296. c. 1. 297. c. 1. 298. c. 1. 299. c. 1. 300. c. 1. 301. c. 1. 302. c. 1. 303. c. 1. 304. c. 1. 305. c. 1. 306. c. 1. 307. c. 1. 308. c. 1. 309. c. 1. 310. c. 1. 311. c. 1. 312. c. 1. 313. c. 1. 314. c. 1. 315. c. 1. 316. c. 1. 317. c. 1. 318. c. 1. 319. c. 1. 320. c. 1. 321. c. 1. 322. c. 1. 323. c. 1. 324. c. 1. 325. c. 1. 326. c. 1. 327. c. 1. 328. c. 1. 329. c. 1. 330. c. 1. 331. c. 1. 332. c. 1. 333. c. 1. 334. c. 1. 335. c. 1. 336. c. 1. 337. c. 1. 338. c. 1. 339. c. 1. 340. c. 1. 341. c. 1. 342. c. 1. 343. c. 1. 344. c. 1. 345. c. 1. 346. c. 1. 347. c. 1. 348. c. 1. 349. c. 1. 350. c. 1. 351. c. 1. 352. c. 1. 353. c. 1. 354. c. 1. 355. c. 1. 356. c. 1. 357. c. 1. 358. c. 1. 359. c. 1. 360. c. 1. 361. c. 1. 362. c. 1. 363. c. 1. 364. c. 1. 365. c. 1. 366. c. 1. 367. c. 1. 368. c. 1. 369. c. 1. 370. c. 1. 371. c. 1. 372. c. 1. 373. c. 1. 374. c. 1. 375. c. 1. 376. c. 1. 377. c. 1. 378. c. 1. 379. c. 1. 380. c. 1. 381. c. 1. 382. c. 1. 383. c. 1. 384. c. 1. 385. c. 1. 386. c. 1. 387. c. 1. 388. c. 1. 389. c. 1. 390. c. 1. 391. c. 1. 392. c. 1. 393. c. 1. 394. c. 1. 395. c. 1. 396. c. 1. 397. c. 1. 398. c. 1. 399. c. 1. 400. c. 1. 401. c. 1. 402. c. 1. 403. c. 1. 404. c. 1. 405. c. 1. 406. c. 1. 407. c. 1. 408. c. 1. 409. c. 1. 410. c. 1. 411. c. 1. 412. c. 1. 413. c. 1. 414. c. 1. 415. c. 1. 416. c. 1. 417. c. 1. 418. c. 1. 419. c. 1. 420. c. 1. 421. c. 1. 422. c. 1. 423. c. 1. 424. c. 1. 425. c. 1. 426. c. 1. 427. c. 1. 428. c. 1. 429. c. 1. 430. c. 1. 431. c. 1. 432. c.

Eurychiani, Damasci, & Sixti tertii verba : adde Cle-
 mentem lib. 2. cap. 46. de constitutionibus apod. Vide
 infra cap. 48.

Cap. 8.
 d. *Si quis clericus super quibuslibet*, &c.) H's verbis
 principio Eleutherius papa est usus in epistola ad eccle-
 sias Gallias, mox Felix in epistola 1. eadem verba Ni-
 cœni concilii esse refert Julius epist. 2. cap. 22. Grat. 3.
 qu. 6. cap. 17. Sixti esse dicit Ivo parte 6. cap. 318.
 Decreti, Eleutherii, & cap. 339. Felicis Anf. 3. lib.
 28. cap. Eleutherii cap. 88. Hadriani. Vide infra cap.
 33. Videndus & Cyprrianus in epist. ad Cornelium pa-
 pam, cujus initium, *Legi litteras tuas fratre charissime*,
 pag. 4.

+ Videmur autem esse hanc verba sumpta, si tempora
 + pateremur, ex verbis Aniani interpretis novellæ Va-
 + lentiniani & Marciani: *Nominem exhiberi*, &c. extant
 etiam in c. lib. 2. cap. 144. in additis.

atium in c. ult. cap. 144. in *Antoni.*
3. illi vero qui infirmi est, &c. Præter superscrip-
 ptos idem Cornelius ait epist. 2. hoc in Nicæno concilio
 decretum esse, præter Julium testatur Athanasius &
 Alexandria synodus in epist. ad Felicem 11. ipse Fel-
 ix ad eisdem c. 19. cuius verba Grat. refert. In scrip-
 tione omiſſa etiam in Antonianis editionibus 2. q. 2.
 c. 16. Ansel. lib. 1. cap. 59. Felici papa seſſe adscri-
 bit. Sed addendus erat num. 2. vide infra cap. 30. Hæc
 quoque * Antiani sunt, de quo supra item cap. dist.
 cap. 144.

cap. 144. f. *Salvo Romana occisio*, &c.) Hac verba paucis ex- Cap. 9.
ceptis ter Grat. refert 5. q. 6. c. 16. ex synodo Rom. 5.
q. 4. c. 2. them. 2. ex Hadriano & 9. q. 2. c. 9. ex
Munz ? syno-

921

synodo Constant. sunt autem ex eadem secunda genere. A
si synodo c. 2. Græcis, Latinis exceptis illis verbis, *salvo Romana ecclesia in omnibus primatu*, que fortasse
Hadriani verba sunt. Ansel. lib. 3. cap. 88. ex decretis
Hadriani. Ildorus in prologo concil. collectionis, verba
Constantinop. refert capituli, ut ostendat plura fuisse
quam decem capita Nicæni concilii, illa tum verba, *salvo
Romana*, &c. non refert. Susceptor GL. patres ex
verbis capit. V. concilii Nicæni hoc deduxisse ex eo est
apud Gratianum 11. q. 3. c. 73. & d. 18. c. 3. Sed &
ab eodem Ildoro referuntur Innocentii papa verba in
epistola ad Vidricium Rothomagensem episcopum, quibus
hoc ipsum videtur significare, Nicæno concilio statu-
tum fuisse, ut causa & contentiones omnes in syno-
do provincie terminarentur. Refert Innocentii verba
præter Ildorum Grat. q. 1. cap. 17. his tantum verbis
adscriptis, *Innocentius papa*: ideo Demochares non ad-
didit certum locum. Sic etiam Anselmus lib. 2. cap. 33.
sed extat volum. 1. concil. epist. 2. cap. 3. Continuo re-
ste attulit Ildori locum, sed appellat cap. 35. quod
nos 17. Varietas oritur post cap. 9. nam c. 10. Contio
est Gelasi Christiani, &c. mihi 13. Ego addidi nume-
ros novella & canonis Carthag. is omisit. Age vero,
referamus antiquius decretum utroque concilio Nicæno,
& Constantinopolitano, aut ex Hadriani verba, aut ea
que suspicabamur addita, tueamur. Legantur Pii pon-
tificis verba in eadem epistola 2. de saturo, *salva in om-
nibus apostolica auctoritate*, &c. Ante Pium Anacletus,
a beato Petro presbyter consecratus, in extrema episto-
la 1. ex quo est a q. 6. cap. 3. verba, *tam illa, scorum
patricio*, mendose esse suspicor, & pro eis, *scorum pro-
fido*, substituenda esse facile credo. Multis enim sæculis
post Anacletum *patriciorum* nomen pro magistratibus
usurpatum fuit. Postremo hujus capituli verba, illis ex-
ceptis iustio hujus capituli notatis refert capitul. lib. 6.
c. 287.

Cap. 10.

c. 187. g. *Ultra provincia terminatur*, &c.) De iis verbis dictum est cap. 5. item. 2. referuntur a Gratia. post verba superioris capituli 3. q. 6. cap. 16. ex synodo Romana: nec diffitemur esse ex synodo Romana Felicis (episcoporum LXX. Sed verba c. 9. quæ junguntur, non sunt ex eadem sumpta, quamvis initium cap. 16. & finis ejus synodi sint. Hujus capituli verba referuntur dicto lib. 6. cap. 293. capitul.

h. *Omnis accusator*, &c.) Capitul. & Gratia. hac verba referunt post superiora 3. q. 6. cap. 16. & in fine pro illis verbis, *nisi praelatus sit, qui accusator*, Demochares recte substituit, *nisi ad sedem apostolicam fueris appellatum*: quæ verba habet Stephanus papa epist. 2. & Grat. 3. q. 6. c. 4. nisi tantum, &c. & lvo 4. 5. 4. Pandor. & Ansel. 3. 74. eandem exceptionem omnis verbis hujus schematis addidit concilium Nicænum, & testatur Julius papa epist. 2. cap. 31. Post illa verba, *nisi praelatus terminos*, &c. verbum tantum tollendum est.

Cap. 11.

di Accusationes & accusationes, &c.) Hac verba sunt
 concilii Niceni paucis exceptis, cap. 23. ut refert Julius
 papa epist. 2. c. 5. Ansel. 3. 20. Idem Julius epist. 1.
 sed antiquiores pontifices eis usi sunt, Telephorus in
 epist. ad episcopos. Stephanus papa epist. 1. ex qua est
 3. qu. 5. c. 8. Ivo parte 6. c. 315. ex Telephoro, &
 cap. 317. Decreti ex Stephano. Anselmus lib. 3. cap.
 23. ex Telephoro cap. 18. ex Stephano cap. 88. ex De-
 cretis Hadriani, ut Grat. 3. q. 5. cau. 7. ex synodo
 Romana habita sub Hadriano papa. Demochares addi-
 dit & Damasi epist. 3. ad Stephanum non male, sed
 ante eum & Nicenum concilium. Eusebius papa ep. 1.
 refert a tempore apostolorum hoc esse servatum. Ex ea
 sumptum est 3. qu. 5. cap. 5. Plenius apud Anselm.
 lib. 3. cap. 16. Eadem sententia est Clementis Petri
 discipuli & successoris epist. 1. ex qua est 6. quæst. 1.
 cap. 5. plenius apud Anselm. lib. 3. cap. 1. & Galli-
 sius papa epist. 2. cujus rationem addere visum est :
*Quia enim dicitur leges humanas rationi & bonitati
 non repugnantes esse amplectendas præsertim ubi vel pu-
 blica consilia utilitatis, vel ecclesiastica dignitas au-
 thoritatem defenduntur, ac pro administrando iuventur. Ad-
 nemus Eutychianum in synodo Romana epist. 2. Post
 concilium Nicenum præter Julium & Damasum viden-
 dus Damaso antiquior Felix II. in ep. ad Athan. &
 Alexandr. synodum cap. 7. & 9. & 14. ex quo 14.
 cap. est 3. q. 3. cap. 11. Ansel. 3. 62. & totidem pen-
 verbis cap. 2. est concil. Carthag. VII. Africani cap. 96.
 Latinus, Græcis Carthag. cap. 130. live 129. ex quo
 pars refertur a Gratiano 4. qu. 1. cap. 1. & 4. qu. 6.
 cap. 1. & Ivo 4. 7. 19. Panor. & 14. 69. & 16. 64.
 Decreti, & Ansel. 3. lib. cap. ult. Solus Rabanus in li-
 penitent. c. 1. c. 96. concilii Africani restitit cæteris ad-
 tulit. Ad extremum afferamus Symmachum papam in
 synodo Romana IV. & pro eodem Symmacho Ennodii
 libellum, qui hoc Carthag. concilii caput recitat.*

Ennodius

Hæc denique verba refert Ifidorus in præfatione collectionis conciliorum, sed ut verum fatear, non eisdem verbis quifquam, quod meminerim, quibus Hadrianus utitur. Poſtea reperi eadem l. 7. capitul. c. 307. & initium tantum canonis 108. & in additis ipſis cap. 148.

k *Quia indignum est superiores pastores, &c.*) Huc etiam
 verba refert Grat. 3. qu. 5. cap. 7. ex synodo Roma-
 na sub Hadriano. Anselmus lib. 3. cap. 88. ex decretis
 Hadriani: eorum sententia Niceni conc. esse dicitur c.
 66. ut refert Julius epist. 1. c. 28. & c. 36. sed a Petro
 dimissus hoc Clemens testatur epist. 1. ex qua est 6.
 qu. 1. c. 5. plenius relatum ab Anselm. 3. 1. Idem decre-
 tum est Zephyrini epist. 1. ex qua est 3. qu. 7 cap. 11.
 licet pro *majorum* in conciliis sic *summos*, u. etiam
 habet Anselm. 3. 58. addo Sixtum II. epist. 1. Felicem
 epist. 1. & Julium supra scriptum epist. 1. sed fatebor id
 quoque quod ante paulo dixi; Hadriani verba me non
 reperisse ab aliis prius conscriptis, sed sententiam eam-
 dem. Vide infra cap. 29. in fin. Vide infra cap. d. c.
 307.

187.
1. *Prudentissimæ, justissimæque Nicænæ sive Africanæ* Cap. 11
decretæ, &c.) Ne hæc quidem verba aliquem usurpasset
ante Hadrianum legi, sententiæ multis in locis expres-
sa, & ex Nicænâ synodo multa retulimus, quibus con-
firmatur in provincia esse a synodo causas retrahendas
& peragendas: ex Africanis decretis cap. 5. eadem con-
firmantur. Post hæc scripta, incidi in epist. Africanæ
concilii ad Cælestinum papam, in qua hæc verba sunt,
paucis immutatis; eadem Græce extat c. 138. concil.
Carthag. Eadem sunt in capitul. lib. 6. cap. 187.

Ad concilium sua provincia vel etiam universale pro-
posere, &c.) Hæc verba sunt epist. Africani concil. ad
Calestitinum: eadem sententia est Milevitani conc. c. 12
African. 92. Latinis 126. vel 128. Græcis, ex quo est
apud Grat. 2. q. 6. c. 33. & 11. qu. 3. c. 34. in quibus illa
verba (*et interea quidquid definitum adhibitis ab eis cum
consensu suorum episcoporum*) finiunt; pro definiunt,
est in libris conciliorum, & pro ex consensu episcopos-
cor. Sed Græce est, καὶ μετὰ τῶν ἐπισκόπων
τῶν ἐκείνων καὶ συναγόντων τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων
προσλαβόντες μοι. In veteri libro est, καὶ μετὰ, omis-
so articulo τῶ sed ego eum retineo, Latina cum Græ-
cis conjungens: ut verbum finiunt ex Græco παρατε-
ναι magis placet, ex consensu, & cum consensu placet.

Sed ex quoque retineo, *episcopi eos deleo*, verbum *exhibito* non est per Græco verbo, quod *magis acceptos & electos* significat. Sic autem intelligo *electos ex vicinis episcopis judicare*, cum consensu autem partis utriusque eligi, sive ex consensu episcoporum, a quo provocatur, eligi a reo, qui provocavit aliquos, qui judicarent. Neque enim omnes judicabant, sed erat certus numerus eorum constitutus, ut c. 11. Carth. 1. ex quo est 15. q. 7. c. 3. falso ex concilio Agathensi primo, etiam in Antonianis editionibus inscripto, & cap. 10. Carth. 1. ex quo est c. 4. apud Gratianum ejusdem questionis; & 3. q. 8. c. ult. falso inscriptum ex Concilio Carthag. III. quod recte Demochares edidit Burch. 1. 149. ex Concilio Carthag. c. 12. & lvo 5. 262. Decreti, & Anselmus 3. 42. adde c. 4. Concilii Carthag. III. ex quo est 15. q. 7. c. 5. falso inscriptum ex Carthagini; IV. Burch. 2. 209. ex Concilio Carthagin. c. 20. & lvo 6. 280. Decreti, licet in margine scriptum sit, Ex Carth. 168. 2. c. 8. credo voluisse c. 10. de quo supra, 12. q. 1. Concilio Burch. lvo 6. Anselm. Carthag. c. 12.

ferre. Gratius Muren. lvo & *Historia Conciliorum*
14. & 20. Sic etiam Tribunorum. Concil. c. 10. & Gref-
con. c. 242. quæ de ultramarina appellatione dicebatur.
tur. Grat. exceptioe ædina temperavit s. q. 6. c. 34.
nisi forte Romanam sedem appellaverint. ea exceptio
in Africanis conciliis non est. Improbata fuisse al-
Innocentio significare videtur c. 61. Africani, sed ad
dicitur *non facile*, hoc est, *non crebro*, sed ex magna
causa. Tamen hæc quæ sub Aurelio Carthaginensi scri-
pta sunt, improba esse videntur tempore Bonifacii II.
Videnda * eius epist. ad Eulaliû Alexandrinum epi-
scopum. Grefconius c. 222. & non appellatur nisi Af-
fricana concilia ex Concilio Carthag. tit. 93. de appella-
tione ad majus Concilium. Extr. c. 12. Antiocheni
Concilii, ex quo est 22. q. 3. c. 1. & Martino Bri-
car. aliis verbis editum c. 35. non ex Concilio Mar-
ni Pape, ut edidit Gratianus c. 5. ejusdem quæsti-
onis, qui perpetuus error Graciani ab aliis notatus est.
videndus est etiam c. 6. Gracius textus Constanti-
nolani Concilii.

Fatta ed

Gratiani et
ror.

E n *Placitis episcopos ejellor*, &c.) Hac de re dictum est c. 3. item 3. verba ipsa sumpta esse videtur epist. 2. Zephirini, ex qua est 2. q. 2. c. ult. Ivo titus lib. 4 tit. 6. cap. 1. & 2. Panorm. & ex epist. Damasi, ex qua sumit quendam Burch. lib. 1. c. 15. & Ivo parte 3. cap. 265. Decreti. Vox *placitis* omittitur. cetera sunt libri 6. c. 237. capitul. & lib. 7. 120. in additis.

Cap. 13.

ex apostolorum cap. 34. Græcis, Latinis 35. sumitur. Nicæno Concilio idem statutum fuisse cap. 31. & 61. testatur Julius Pape epist. 2. c. 14. & c. 23. idem dicti videtur cap. 9. Concilii Antiocheni, ex quo est q. 3. c. 7. & apud Martinum Bracar. c. 4. ex quo est cap. 1. ejusdem quest. Pontifices quoque veteres eadem constituisse dicuntur. Hyginus epist. 1. ex qua est q. 3. c. 4. Burchar. 1. 65. lvo 5. 174. & 14. 72. Decreti, qui ex epist. Callisti Pape. Est autem epist. 2. ad

1

ANNO
CHRISTI
781.

ad episcopos Gallie, ex qua est 9. q. 3. c. 7. Burchar. 1. 66. Ivo 4. 4. 2. Panorm. & 5. 100. & 101. Decreti. Ante Callistum Anicetus in epistola ad Gallie ecclesiam episcopos, ex qua est 9. q. 3. c. 5. & 6. Burchar. 1. 63. Ivo 4. 4. 1. Panorm. & 5. 54. Decreti. Post hoc verba Callisti repetit Lucius Papa ad episcopos Gallie & Hispanie, & hujus capituli verba fere eadem conscribit. Vide infra cap. 43. Ex hoc etiam caput in cap. lib. 7. cap. 146. in additis pars etiam hoc extat lib. 7. cap. 104.

p. Nec reliquorum aliqui episcoporum, &c.) Confirmatur hac sententia verbis Concilii Carthaginensis IV. c. 23. ex quo est 15. q. 7. c. 6. Burch. lib. 1. c. 114. Ivo parte 5. c. 214. Decreti. Item sententia est non dissimilis Concilii Hispanie II. c. 6. ex quo sunt c. 1. & c. ult. 15. q. 7. non recte a Demochare edita, & c. Concilio Iridem conueniente. Adde ex Nicolai epist. ad Mich. Imper. c. 8. d. 21. in quo *proferendum* pro *proferendum* mutari potest, aut ut varia lectio scribi.

Vide capitul. d. c. 146.

Cap. 11.

q. *Primo semper visa*, &c.) Hac de re dictum est

c. 4. Hec verba esse videntur Stephani Papa epist. 2. & Felici II. epist. 1. c. 12. videndus Clemens lib. 2. c. 21. constit. apostolorum.

i. *Hi qui non sunt bona conversationis*, &c.) Multorum pontificum est iis de rebus decretum. Primus Anacletus laudandus est epist. 1. qui etiam Clementis testimonio utitur cum collegio suo, quamvis Clementis verba, ubi sunt, ignoremus. Extat apud Grat. 3. q. 4. c. 2. & Ivo 4. 7. 8. Panorm. Secundus Pius ep. 1. ex qua est 6. q. 1. c. 9. Ivo 4. 5. 7. Panorm. & 5. 243. Decreti, & 3. q. 4. c. 3. Tertius Callistus, cujus verba hac esse videntur ab Hadriano relata epist. 2. ad episcopos Gallie, ex qua est 2. q. 7. c. 18. Burchar. lib. 1. c. 171. Ivo 4. 7. 5. ex Felici epist. 2. de qua supra c. 5. them. 5. idem Ivo parte 5. c. 289. Decreti. Ex hac epistola Callisti, cujus etiam verba sunt c. 96. Concilii Carthag. IV. repetita, non omnia tamen ea que apud Grat. extant. Quartus Pontianus ep. 2. cujus est 3. q. 5. c. 4. mendose editum, rectius Anselm. lib. 3. c. 16. refert. Quintus Fabianus ep. 1. quam in synodo Romana edidisse videtur, ex qua est 3. q. 4. c. 7. multo latius scriptum ab Anselmo Lucen. lib. 3. c. 7. idem Fabianus epist. 2. & latius epist. 3. cujus verba hac ipse sunt ab Hadriano relata, paucis exceptis. Eademque verba repetit Sixtus III. in epist. ad orientales c. 2. cujus verba refert Anselm. lib. 3. cap. 23. Ante Sixtum Stephanus epist. 2. multa ex iis repetit. Mox Felix II. epist. 1. c. 11. qui testatur esse hoc ex Nicæno Concilio. Postremus Pelagius II. epist. 3. cujus est 3. q. 1. c. 6. Anselm. lib. 3. c. 59. sed & generalis synodus extat Constantinopolitana c. 6. Græce, cujus pars refertur a Nicolao Papa III. epist. ad Mich. Imperat. ex qua est 4. q. 1. c. ult. Ivo 4. 7. 20. Panorm. & 14. 70. Decreti. Item Synodus Chalcedon. c. 21. ex qua est 2. q. 7. c. 49. Anselm. lib. 3. cap. 114. Ivo 115. Postremo videatur Clemens lib. 7. c. 46. 47. & 53. constitut. apst.

i. *Nec alius persona*, &c.) Hac de re Anaclet. ep. 2. unde est 2. q. 7. c. 15. Ivo 4. 7. 6. Panorm. & 5. 232. Decreti. Anselm. 3. 31. Deusedit cap. 4. nonnulla refert. E. arsius quoque ep. 2. ex qua est 2. q. 7. c. 1. Ivo 4. 5. 2. Panorm. & plenius parte 5. cap. 240. Decreti, & Anselm. lib. 3. c. 12. Callistus, Fabianus & Sixtus III. ubi supra. Anselm. 3. 773.

i. *Aliqui in aliquibus criminati*, &c.) Hac Fabiani Papa sunt epist. 3. & Sixti III. in epist. ad orientales episcopos cap. 2. Anselm. 3. 73. de eadem re alii permulti conscripserunt. Principio Clemens ep. 1. qui Petri magistri verba refert, ex qua est 6. q. 1. c. 1. Anselm. 3. c. 1. Clementi proximus Anacletus epist. 2. ex qua est 2. q. 7. cap. 15. & 6. q. 1. cap. 1. Tertius Callistus epist. 1. ex qua est 2. q. 7. cap. 18. Quartus Pontianus epist. 1. & 2. Quintus Fabianus epist. 1. ex qua est 6. q. 1. cap. 4. & epist. 2. ex qua est caput 3. ejusdem questionis. Sextus Eutychianus epist. 2. in synodo Romana, ex qua Ivo parte 6. cap. 332. & 333. Decreti plura sumpt, quam Gratianus 2. q. 8. c. 3. & 3. q. 4. cap. 11. Add. Ivo 4. 8. 2. Panorm. Anselm. 3. 25. Septimus Eusebius epist. 3. cum synodo, ex qua est 3. q. 5. c. 9. sed Burchar. lib. 19. c. 4. ex concilio apud Theodonis villam c. 3. ac Anselm. 3. 19. ex Eusebio. Octavus Julius ex epist. 2. c. 33. ex qua est c. 10. ejusdem qu. Anselm. 3. 21. est eadem id ex Nicæno Concilio sumptum, ut Julius affirmat. Nonus Felix II. in epistola ad Athanasium & Alexandrianam synodum c. 14. ex qua est 3. q. 5. c. 11. Anselm. 3. 63. Idem Felix c. 15. ejusdem epist. Postremus Pelagius 2. epist. 3. cujus verba plenius in concilio libris sunt, quam apud Gratianum 3. q. 5. c. 6. sed Anselm. 3. 59. latius retulit. De eadem re extat c. 6. Concilii Carthaginensis 2. vide infra c. 63.

i. *Nullus episcoporum alterius parochianum*, &c.) Hac verba sunt Nicæni, (hæc eadem verba sunt cap. 14. Magni Concilii sub Arnulfo, & lib. 1. cap. 308. capitul. & in additis cap. 149.) Concilii cap. 26. attesta-

tur Julius Papa epist. 2. cap. 6. sed desiderantur hæc verba post verbum *judicare*, *salva tunc in omnibus apostolica auctoritate*. Extat quoque de eadem re caput 14. Nicæni Concilii Græce & Latine, ex quo est distinct. 71. cap. 3. Burchar. lib. 1. cap. 109. Ivo parte 5. cap. 212. Decreti: nec dissimile est cap. 35. Græce Latinis 36. apostolorum. Callistus Papa epist. 2. latius, ex qua sunt tria Gratiani capita 9. q. 2. Burchar. lib. 2. cap. 30. & Ivo parte 6. cap. 140. Decreti, ex decretis Hadriani Papa cap. 15. Ivo parte 5. cap. 100. & 101. & parte 14. cap. 72. Decreti, ex Callisti epist. Anselm. 6. cap. 118. ex epist. Sixti omnibus episcopis cap. 119. & cap. 120. ex Celestino. Gregorius IX. sub titulo de parochia cap. 3. Hadriano Papa adscripsit, ut Bernard. Papien. 1. collect. decretal. lib. 3. tit. 25. cap. 3. Quod autem Anselm. Lucen. attulit ex Sixto, nos invenimus in epist. Sixti minoris 2. ad episcopos Hispaniarum, cujus magna pars totidem verbis repetita est nomine Felici IV. ad omnes episcopos. Addamus Siricium Papam in epist. 4. cap. 6. & similem Innocentii epist. 2. cap. 7. qui refert hanc fuisse Nicæni Concilii sententiam. Ex hoc cap. sumpt Gratianus cap. 2. distinct. 71. Ivo 3. 5. 73. Panorm. idem multis conciliis proditum est, Antiocheno c. 13. & 21. ex quibus sunt 9. q. 2. c. 6. & 7. Burch. lib. 1. 71. & 108. Ivo parte 5. cap. 176. & 210. ex alia versione. Sardicensi cap. 15. Græce, Latina 18. & 19. apud Gratianum d. 71. c. 1. Hujus Sardicensis canonis mentio fit c. 5. Concilii Carthag. I. & Concilii Triburien. c. 28. Aquilgranensis c. 55. Constantinop. Oecumenico c. 2. Græce 2. & 3. Latinis. Ex quibus est 9. q. 2. c. 8. & 9. Chalcedonensi etiam generali c. 20. ex quo est distinct. 71. c. 4. & ex Anselmi alia editione lib. 7. c. 97. apud quem non male quod Grat. ait, *Aliquis constituit ecclesiam ordinari*, legimus, in alterius *constituit ecclesiam statuit fieri*, quod etiam est in Triburien. Concilio c. 28. *Μὴ ἕκαστος ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν ἀλλὰ ἡ ἐκκλησία*, hoc *constituit* appellatur 21. q. 2. c. 1. quod non ex 7. synodo est, sed Constantinopolitana 6. c. 17. apud Græcos, apud quos plura verba ejusdem canonis extant, & pro constituti est, *ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκκλησία*. Hadlenus Græci. Hispanas synodos de eadem re laudamus. Valentini Concilii c. 6. non solum alienum clericum ordinari vetat, sed ut localem futurum se promittat, jubet. Sic enim *refidentem* appellat. Bracaren. 1. c. 26. idem de ordinibus statuit. Addamus ex aliis provinciis Ecclesiis c. 6. Arvernensis c. 10. Cabilon. c. 13. Aquilgran. c. 45. quo referuntur verba Nicæni Concilii c. 16. Arauscani 1. cap. 8. & 9. Veneti c. 10. Aurelianensis 3. cap. 15. Adde hujus collectionis cap. 11. & quod hujus capituli esse pars videntur. Post hæc scripta invenimus concilii Chalcedonensis cap. 3. actionis sextæ: ex quo emanavit cap. 20. ejusdem concilii. *Chalcedonensis*, inquit, *in ecclesia constituit non licet alterius constituit ecclesia deputari, sed manere illis, in qua ministrare deputati sunt*. *Κληρικὸς ἐκ ἐκκλησίας ἐκκλησίᾳ, μὴ ἕκαστος ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν ἀλλὰ ἡ ἐκκλησία*. Quæ verba sunt cap. 20. Græci, in quo additur *tenentem*, *ἀλλὰ ἡ ἐκκλησία*, propter dictum tertium caput.

2. *Nullum alterius judicium*, nisi sit sententia tenentis, &c.) Præter Nicæni capituli 26. verba, refert Julius ex eadem synodo cap. 34. ejusdem epist. 2. Item Callistus dicta epist. 2. Sixtus II. dict. epist. 2. Ante Callistum Zephyrinus epist. 1. Post Callistum Fabianus epist. 3. ex qua est qu. 6. cap. 3. totidem verbis Sixtus III. cap. 3. epist. ad orientales episcopos; & ante Sixtum Eusebius epist. 3. ab apostolis & eorum successoribus id esse constitutum ait, cujus verba refert Burch. lib. 1. cap. 165. & Ivo parte 5. cap. 275. Decreti. Eorum pontificum verba nescio quomodo in constitut. Gratiani, & aliorum imperatorum leguntur lib. 7. tit. 48. cap. ult. Codic. Justin. quo Zephyrinus est multis sæculis antiquior (fuit enim Severi imperatoris tempore) legibus sæculi ait fuisse constitutum. Eandem refert totam, notandæ hæc aperte Greg. lib. 11. c. 54. epist. 52. registri. Aniani verba verbis videntur nostri delectati, aut Anianus nostrorum pontificum verbis 35. lib. 4. tit. 14. Cod. Theodof. hujus them. verbis utitur. Eadem verba sunt cap. 14. Magunt. sub Arnulfo, & lib. 7. cap. 308. capitul.

7. *Pergrina judicium*, &c.) Hac etiam verba Nicæni Concilii sunt cap. 33. ut refert Julius dicta epist. 2. cap. 16. sed extant aliorum pontificum Romanorum de eadem re constitutiones, ut Hygini epist. 1. Fabiani epist. 3. & totidem verbis Sixti tertii epist. singularis cap. 3. ex qua est 3. quæst. 6. cap. 12. quævis Sixti papa solum nomen habent. Burch. lib. 1. cap. 147. ex Fabiani epist. & Ivo parte 5. cap. 260. Decreti, sed parte 5. cap. 248. & 6. cap. 331. ex epist. Felici I. ad episcopos Gallie, quæ secunda est synodo Romana conscripta, de qua diximus cap. 5. Anselm. 3. 73. ex Sixti epist. omnibus orientalibus. Hoc idem repetitur decretum ab Eusebio papa, epist. 3. quasi ab apostolis & successoribus constitutum, Burch. 1. 165. Ivo 5. 275. Decreti. Videnda Valentini & aliorum constitutio 5. si ve 10.

ANNO
CHRISTI
781.

ANNO
CHRISTI

Cap. 18

Cap. 19

ve 10. tit. 7. lib. 9. Cod. Theodosiani. Extant ex-
dem verba lib. 7. cap. 309. capitul. & in additis cap.

145. *Nullus episcopus extra suam provinciam, &c.* Hæc
sunt concilii Niceni verba cap. 54. ut refert Iulius ep. fl.
2. cap. 17. initio tamen sunt hæc verba: Salva apostoli-
ca ecclesiæ auctoritate, sine his Burch. verbis lib. 1.
can. 170. Ivo parte 5. c. 230. Decreti ex Iulii epist. &
Anselm. lib. 3. cap. 88. ex Hadriani decretis. Hæc de
re multa a nobis supra scripta sunt. Huius capituli ver-
ba sunt in capit. lib. 314.

2. *Placuit ut nullus foras, &c.* Initium huius capi-
tuli multis pontificum decretis probatur. Sed ex Felice
innotat ad Athanasium cap. 14. videtur sumptum, qui
ex Nicæno concilio innotat testatur. Ex Felice Grat. 3.
c. 11. & Anselm. lib. 3. cap. 62. Eadem est sen-
tentia concilii Carthag. VIII. cap. 2. cuius pars refertur
a Grat. 4. q. 1. cap. 1. Grat. est cap. 130. five 129.
Latinis Africanis concilii c. 96. Ivo 16. parte. cap. 64.
Decreti. Plinius Rabanus cap. 1. penitentium. Cetera
que Grat. refert, sunt ex cap. 1. eiusdem Carthag. con-
cilii 7. five Africanis 95. Latini. Grat. c. 179. five
178. Ivo 4. 7. 19. Panor. & 14. 69. Decreti. De li-
bertis tantum prohibendis. Tolentini IV. c. 67. & 75.
Statutum est. De infamibus Clemens papa epist. 1. ex
qua est 6. q. 1. c. 5. Anselm. 3. cap. 1. Item Pontia-
nus papa epist. 1. de sevis, five non ingenuis. Fabian-
us epist. 2. ex apostolorum & successorum constitutioni-
bus, & epist. 3. & totidem verbis Sixtus III. epist. singu-
lar. cap. 2. De iuribus, libertatibus, & infamibus. Stephanus pa-
pa epist. 2. ex qua est 3. q. 5. c. 2. Anselm. lib. 3.
cap. 18. idemque epist. 1. latius de infamibus, & cate-
ch. 2. breviter, ex qua sumptus Grat. 6. q. 1. cap. 17. Burch.
lib. 1. c. 172. Ivo 4. 7. 14. Panor. & 5. 191. Decreti.
Anselm. 3. 5. De infamibus Felix cum 70. episco-
pis epist. 1. & Eutychianus in synodo epist. 1. ex qua
est 1. q. 4. cap. 11. Ivo 4. 11. Panor. Anselm. 3. 25.
Adde Eusebium epist. 1. & epist. 3. ex qua sumptum
est 3. q. 5. cap. 9. Anselm. lib. 3. cap. 19. Silvestrum
in synodo Romana, ex qua est 1. q. 4. cap. 1. Ivo
4. 8. 7. Panor. & 6. 336. Decreti. Julius quoque pa-
pa idem de infamibus & alius in Nicæna synodo statu-
tum esse ait epist. 1. cap. 33. ex quo est 3. q. 5. c. 10.
Anselm. 3. c. 21. De eisdem Damasus epist. 3. ex qua
sumptus Grat. 4. q. 7. cap. 19. & 51. plenius Burch. 1.
121. Ivo 4. 8. 4. Panor. & 5. 290. Decreti. Pelagius
II. epist. 3. ex qua est 1. q. 5. c. 6. plenius Anselm. 1. 3.
c. 59. vide in capitul. lib. 7. c. 437.

3. *Omnes vero infames, &c.* Hadrianus papa apud
Grat. 6. q. 1. cap. 1. Anselm. 3. 88. ex decretis Ha-
driani papæ. Multa hæc de re Callistus epist. 1. Fabia-
nus epist. 1. & 2. ex quibus sunt 6. q. 1. cap. 2. & 3.
Eusebius epist. 1. & 2. & alii supra relati.

4. *Et omnes qui culper exigentibus, &c.* Hoc Fabia-
nus ait epist. 1. unde Grat. 2. q. 7. cap. 38. plenius
multo Anselm. lib. 3. cap. 1. item Damasus epist. 3. ex
qua sunt 2. q. 7. cap. 70. & 51. de quibus supra.

5. *Quoniam prout iudicaverit, &c.* Hæc de re dictum est
supra cap. 11.

6. *Placuit ut nullus episcopus, &c.* Hæc etiam de re
multa scripta sunt cap. 51. ibidem 7. videndus Marcellus
epist. 2. ex qua est 3. q. 9. cap. 5. & Damasus epist. 3.
ex qua sunt 3. q. 9. cap. 6. & 7. cuius verba sunt ex
concilio innotanda, mendacium enim est etiam in Anto-
niano editionibus, nec extra provinciam, nec provinciam
&c. Sed scribendum est, nec extra provinciam, nec provin-
ciam. Ivo recte parte 6. cap. 347. Decreti idem Damas-
sus epist. 6. ex qua est cap. 1. Gratianus qu. Ivo 6.
248. Decreti. Valerianus papa Hadrianus, adhuc alibi non in-
venio prater Antich. 3. 83. sed & Iulius epist. 1. c. 31.
hoc ipsum recitavit, fortasse ex Nicæna synodo.

7. *Si quis episcopus, &c.* Fabianus sunt
14. epist. 3. Sixtus III. epist. unica. cap. 5. idem videtur
Nicæna synodus decretales cap. 51. ut refert Iulius pa-
pa epist. 3. cap. 10. est in capit. lib. 7. cap. 133. in ad-
ditis, & in prioribus lib. 7. cap. 315.

8. *Si quis episcopus, &c.* Hæc Calixtus papa
sunt epist. 1. ex qua est pars 1. ad 2. quæst. 7. cap.
75. plene refertur ab Antio. Laurent. lib. 3. cap. 45.
Imperitæ ab Ivone Carthus. lib. 4. tit. 7. cap. 11. Pa-
nor. sunt eadem verba a Sixto III. repetita cap. 3. d.
epist. apud Grat. ex synodo Romana 2. quæst. 7. cap.
10. Mendace autem editum est, licet recte Demochares
addidit Sixto III. mentionem, sed non recte omis-
sum est verbum *episcopus*, post verbum *episcopus*. Con-
stat Demochares est rebus, ut solet. Hæc postea
verba invenimus in veris. Honorii & Theodosii
lib. 16. tit. 2. Cod. Theodosii quomodo hæc in pontifi-
cas constitutiones inserta sint, & quomodo. Sunt etiam
hæc verba in capitul. lib. 7. cap. 438.

9. *Si quis episcopus, &c.* Adde præter supra
scripta, Stephanus papa epist. 1. ex qua est 6. quæst. 1.
cap. 17. de quo dictum est in rebus de concilio Elibe-
ritani cap. 70. Arelati 1. cap. 14. Arelati 2. cap. 14.
in quo refertur magna synodus decretum, hoc est. Ni-
cæni concilii, ex quo est 3. quæst. 10. cap. 2. vide Gra-

car. 2. cap. 8. ex quo est 2. q. 4. cap. 1. Burch. 2. 203.
Ivo 4. 1. 13. Panor. & 6. 276. Decreti. de pena sa-
lionis dictum est sacra c. 7. vide cap. 38.

10. *Nullus archiepiscopus, nisi qui primas, &c.* Hæc
sententia est concilii Nicæni cap. 47. ut refert Iulius
papa epist. 3. cap. 12. sed & primates fuisse in eodem
concilio distinctos & enumeratos testatur Athanasius &
Alexandrina synodus in epist. ad Felicem II. idemque
Felix ad eisdem cap. 12. Refert etiam Burch. lib. 1.
cap. 163. & Ivo parte 5. c. 273. Decreti. Extant hodie
cap. 6. & 7. concil. Nicæni, quibus patriarchis videtur
honos habitus. Romanos Alexandrinos, Antiochenos, &
Hierosolymitanos. Ex his apud Grat. dist. 65. cap. 6. &
7. Anselm. lib. 4. cap. 4. videtur cap. 6. interpretatio in
Chalced. synodi adione 16. sed antiquior mentio extat
in Clementis & Anacleti epistolis, quibus in ra quidam
referuntur mihi valde ignota, fuisse aliquando apud
ethnicos archiepiscopos, five primos flamines, & primos
quosdam legis doctores. Sic enim est in epist. 1. Clemen-
tis ad Jacobum fratrem Domini, & in eisdem urbibus,
a Petro apostolo accepisse, ut primates vel patriarchas
constituerentur episcoporum. At in quibus alii minores
archiepiscopos essent, illic archiepiscopos constituit in
singulis aliis urbibus singulos episcopos. Hæc Grat. dist.
80. cap. 1. Burchard. lib. 1. cap. 153. & Anselm. libro
6. cap. 105. nec minor nascitur admiratio ex verbis
Anacleti epist. 3. *Provincia multe ante Christi adven-
tu a tempore divisa maxima ex parte, &c.* in cap. sunt
provinciarum, ubi duntaxat primates legis saculi erant,
&c. qui ad aulam imperatoris vel regum confugere non
poterant, &c. Patriarchas vel primates esse iusserunt.
Reliqui metropolitani civitates, quæ minores iudices
habebant, licet majores comitibus five comitatibus essent,
habebant metropolitanos suos, &c. Patriarchas vel pri-
mates esse iusserunt. Hæc etiam refert Grat. dist. 99.
cap. 1. Anselmus lib. 6. cap. 106. Ivo 4. 3. 1. Panor.
& 5. 53. Decreti. Idem Anacletus epist. 3. tomum se
ait hac de re conscripsisse, in quo enumerat primas civi-
tates quæ a sanctis apostolis & a beato Clemente, five
ab ipso primates predicatorum acceperant. Mox in com-
muni nomine gentium & Christianorum in his rebus re-
fert. Mox de tribus primis sedibus, five ecclesiis, Ro-
mana, Alexandrina, & Antiochena notoria conscripsit.

11. *In his omnibus, quæ aut subditi sunt, aut ob-*
scura, ut nullam utilitatem afferant, in ea sententia
sum, ut cupiam ex Gratiani Decreto tolli, ut alia ple-
raque, quæ magis lectores perturbant quam docent.
Multorum enim capitulum lectione in eo lib. non releva-
mur, sed oneratur, quibus facile carere potuimus. Sed
nos cetera persequamur. Ex hac tertio Anacleti epist.
Grat. tum alia, tum c. 2. sumptus dist. 12. Latius,
qua de re agimus, Burch. lib. 1. cap. 159. & 178. &
Ivo parte 5. cap. 269. Decreti. Tertius hæc de re con-
scripsit Anicetus in epist. ad ecclesias Gallias, ex qua est
99. dist. cap. 2. Ivo 4. 4. 1. Panor. & 5. 34. Decreti.
Quartus Stephanus epist. 3. hic Lucinus nescio quomo-
do appellatur a Grat. dist. 80. cap. 1. Demochares re-
de errorem notavit. Anselm. lib. 6. cap. 109. Lucinus
appellatur. Vide etiam in capitul. lib. 7. cap. 439.

12. *Aut princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, &c.*
Hæc sunt ex concil. Carthag. III. c. 26. Africanis c. 6.
Latinis Grat. cap. 39. ex quo est apud Grat. dist. 99.
cap. 3. Burch. lib. 1. cap. 3. Ivo parte 3. cap. 57. Decreti.
Cresconius cap. 253. refert ex Carthag. tit. 6.
13. *Judicantem oportet cuncta rimari, &c.* Hæc ver-
ba sunt Eleutherii in epist. ad ecclesias Gallias, ex qua
est 30. q. 5. cap. ult. Burch. lib. 1. cap. 30. Ivo 4. 9.
3. & 4. 11. 12. & 13. Panor. idem plenius parte 6.
cap. 316. & 317. Decreti. Totidem verbis Iulius epist.
2. cap. 31. Vide pulchram admonitionem Clementis lib.
2. cap. 41. constit. apost. & Evaristum epist. 1. ex qua
est 2. q. 1. cap. 20. Burch. lib. 1. cap. 9. Ivo 4. Pa-
nor. Postea invenit hæc esse Constantini verba in con-
stit. 1. lib. 2. tit. 18. Cod. Theodosii, ex qua est c. 9.
lib. 3. titul. 1. Cod. Justin. eadem extant in cap. lib. 5.
cap. 246.

14. *Sunt nonnulli, qui indiguissimos, &c.* Extant hæc
1. 7. cap. 330. capitul. & in concil. Hispalensi II. c. 6.
ex quo est 15. q. 7. cap. 1. & ult.
15. *Quando unquam aliquis episcopus criminetur, &c.*
Hæc de re sapius dictum est atque dictum, licet non
eisdem verbis. vide cap. 74. apostolorum, Constantini.
6. Antiochenum 15. ex quo est 6. q. 4. cap. 5. Marti-
tin. Bracaren. c. 12. Eleutherium in epist. ad ecclesias
Gallias. Fabianum epist. 3. ex qua est 3. q. 6. cap. 1.
2. 3. & ult. & totidem verbis. Sixtus III. epist. unica.
cap. 3. ex quo Anselm. lib. 3. cap. 53. Stephanum epist.
2. Marcellum epist. 1. Felicem II. epist. 1. Innocen-
tium epist. 2. cap. 3. ex quo est 11. q. 1. cap. 27. de
quo alibi diximus cap. 9. Hæc verba extant in capitul.
dist. cap. 330.

16. *Si clericus vel laicus habuerit causam, &c.* Vide
c. 9. concil. Chalced. ex quo est 11. q. 1. c. 47. Ivo
parte 6. c. 360. Decreti latius quam c. 238. & Burch.
lib. 2. cap. 183. & Greg. IX. tit. de foro competenti
cap. 1. vide Damasum epist. 3. Innocentium epist. 2. c. 3.
ex

ANNO
CHRISTI

Cap. 21

Cap. 24

Nota

Cap. 25

Cap. 26

ANNO
CHRISTI
1151

ex quo sunt 11. qu. 1. cap. 27. s. Demochares non re-
pertum, & 3. qu. 6. cap. 14. Anselm. 1. 2. cap. 331.
Iudocus in prologo conciliorum: eadem extant in cap.
lib. 7. cap. 321.

p. *Quod si adversus ejusdem praedicta metrop. &c.*) Hoc de re dictum est cap. 6. addo Clementem ep. 1. ex
qua est diff. 80. cap. 2. Burch. 1. 155. Anselm. 6. 105.
& Anicetum in ep. ad Gallin ecclesiam, ex qua sunt 99.
cap. 2. & 9. q. 3. cap. 5. & 6. Burch. plenius lib. 1. c.
63. & Ivo 4. 4. 1. Panor. & 3. 34. Decreti. Verbis
eisdem utitur cap. lib. 7. 321.

q. *Si quis episcopus super contr. &c.*) Hoc capius re-
petitur. Vide supra cap. 25. Hae verba extant in cap.
lib. 7. cap. 104.

r. *Si quis episcopus judicaverit, &c.*) Hae eadem ver-
ba nondum inveni. Sed vide caput 26. cui hoc caput
jungit debuit. Postea repertum eadem verba cap. 31. concil.
Maguntini II. sub Arnulfo imperatore.

s. *Placuit eorum accusandi, &c.*) Ab his verbis in quo-
dam Ansel. lib. & in alio diversorum pontificum Verone-
nsis Hadriani decreta sunt. Sed falsum est. Hadriano
adscribit Grat. hoc c. 2. q. 7. c. 53. in quo malo inter-
cedit scribique interdict. Demochares notat Stephanum
papam ep. 2. id decrevisse, sed certe non eadem verba
sunt, licet pars eorum in epist. sit. Mortuus autem me-
gis criminosus quam monachus, ut Grat. putat, intelli-
git. Interdicti quoque habet Anselm. lib. 3. cap. 88. Ve-
ronen. liber. Apud Eusebium epist. 3. *verum sanctam*
interdictum interdicti scriptum est, ex ea est 3. q. 5.
cap. 9. Burch. 3. 89. cur autem mortui dicatur *crimi-
nosus*, explicat Melitades papa in epist. ad Hispania ep-
iscopos. At Pelagius II. utroque *monachi* appellat, &
crimini reos, & monachos epist. 3. ex qua sunt 3. q. 5.
cap. 2. & 8. qu. 7. cap. 34. Anselm. plenius lib. 3. cap. 39.
De servit. & familiaribus in Arcadio & Honorio 20.
constitut. lib. 6. tit. 1. Codicis Justiniani, eorum *sanctam*
amputari putant, quam audire oportet, cum etiam ver-
ba refert Grat. 3. qu. 11. cap. ult. Sed pro *amputari*,
interdicti scribit. *Interdicti sanctam* eorum scriptum et-
iam est in epist. 1. Silvestri papa. Apud Irenaeum parte
16. cap. 332. Decreti ex capitularibus cap. 440. eorum
sanctam postea *interdicti* quam *audire oportet*, eadem
verba sunt lib. 9. tit. 6. constit. 2. Codicis Theodosii in
Aniani libro. Est constitutio 2. tit. 3. & Anian. inter-
pretatur *castigat*. Sed ut beatus Greg. lib. 11. epist. 52.
registri refert eandem constitutionem, & verbo *interdi-
ci* utitur. Sed ego mendosum arbitror eorum libros, qui
ita scribunt. In capitul. lib. 7. cap. 322. & interdicti
& cap. 440.

t. *Placuit ut accusentur, &c.*) Hae de re scriptum
fuerat cap. 8. extat in capitul. lib. 7. cap. 323. & in
additis cap. 317.

u. *Non est credendum contra alios, &c.*) Hae verba
refert Grat. ex decreto Hadriani 3. q. 11. cap. 3. e-
dem sententia sunt concilii Niceni cap. 55. ut refert B.
Julius papa ep. 2. cap. 18. ex quo est 15. qu. 3. cap.
ult. ubi Grat. misceat exceptionem, praequam de cri-
mine lese majestatis. Eam non habet Ivo 4. 7. 17. Pa-
norm. nec parte 5. cap. 288. Decreti, ubi Dionysii ver-
ba referantur. Severo coepiscopo, hoc est epist. 1. pro
coepiscopo tortasse *Corduba* episcopo scribendum est, ut ex
ea appareat: sed huius capitis verba latius posuit Ste-
phanus papa epist. 2. ex qua est 8. q. 11. cap. 1. Burch.
1. 104. Ivo 4. 7. 15. Panorm. & 5. 274. Decreti.
Anselm. 3. 78. Videntur autem esse verba mutata, si
tempora parentum, ex constit. 10. Valentiniani, & alio-
rum imper. lib. 9. tit. 1. Cod. Justin. quem refert.
Grat. eadem qu. cap. 2. nomina imperatorum recte Con-
stantius, male Demochares edidit. Aniani autem eadem
verba sunt lib. 9. tit. 6. constit. 7. Codicis Theodosii. a.
quo integro lib. est constit. 12. Videatur etiam Eusebius
epist. 1. mendose relata a Grat. 5. qu. 5. cap. 4. nam
pro *vigilantibus*, *torrens*, *relegatos* est: & pro *corpore* *solu-
tione*, *corpore* *substitutum*. Ansel. 3. 26. plenius tam ep-
ist. 1. & *relegatos* *torrens*, ac *corpore* *soluuntur* habet,
sed h. ut conciliorum scriptura placet, ita in verbis
Eusebii nescio quid mundi latere videtur. Vide infra
cap. 64. Huius cap. verba extant in c. lib. 7. c. 324.

v. *Si quis iudicem aduersum, &c.*) Prior huius ca-
pituli pars constat Fabiani verba ep. 3. ex qua est 2.
qu. 6. cap. 21. Burch. 1. 149. Anselm. 1. 10. paucis de-
mumans Ivo 4. 12. 1. Panor. & parte 9. cap. 105. De-
cretis, eisdem verbis, quot Fabianus, Sixtus III. ut
solet ep. sing. cap. 3. Ansel. 3. 73. Antiquior Sixto Fe-
lix cum LXX. & Ilicopis epist. 2. ut diximus, cap. 5.
idem. tit.

y. *Clementis fide latens, &c.*) Hae in Hadriani verba
refert Grat. 11. cap. 49. Anselm. 3. 88. & liber Ve-
ronen. Non dissimilia sunt verbis concilii Niceni, qui
refert Julius ep. 2. a. cap. 29. & qua cap. 8. scripsimus.
Adde Fabian. epist. 3. ex qua est 3. qu. 6. cap. 2.
Sixtus III. eandem verba cap. 3. epist. sing. Anselm.
3. 73. Videntur etiam Dam. 6. epist. 3. ex qua est 3.
qu. 9. cap. 7. de quo antea diximus. Hoc est caput 4.
Hadriani in lib. Populeti extat hoc etiam c. in capitul.
lib. 7. cap. 322.

z. *Omnes qui falsas, &c.*) Hae etiam de Hadriani ver-
ba refert Grat. 5. qu. 6. cap. 1. Anselm. 3. 88. & li-
ber Veronen. vide cap. 22. them. 1. Adde Fabian. epist.
2. ex qua est 3. qu. 1. cap. 6. & 11. qu. 1. cap. 32. An-
sel. 7. cap. 159. Deusedit cap. 4. videndum autem quid
illud sit, *quia tradatur*, *qui omnesque debent*, *ut de*
seruat. Quid enim Fabiani tempore (qui Maximianus &
Jordanus tempore vixit) *cuncta* ad pontifices & pertinet. Nota
Augest suspensionem alterius esse verba, quod Augustini
verba in ea referantur ex Enchiridio cap. 79 sed po-
tuit August. verbis Fabiani uti, tacito ejus nomine.
Certe mentio fit in epist. 2. Stephani, ex qua est 3.
qu. 4. c. 8. Deusedit cap. 4. (Adde scripta cap. 38.) &
in epist. 2. Pii papa, ex qua est 11. qu. 1. cap. 89. An-
selm. 8. 17. Hoc est caput 3. Hadriani in lib. Populeti.
verba huius cap. inveniunt in capitul. lib. 6. cap. 27. &
libro 7. cap. 323. & 197.

aa. *Us prodeat in synodu, vestratibus, &c.*) Hoc caput 1. cap. 19.
Nicae.

2. *Appellationem non debet, &c.*) De carcere Damasus

ep. 3. sed Fabian. epist. 3. & Sixtus III. epist. uir. ANTO
cap. 3. cetera scribunt. Ex Fabiani epist. Grat. 5. q. 6. CHRISI
cap. 1. & 7. & 20. & 21. sed *carceris* verbum Damasus est
& Hadriani, non ceterorum. Id non habet Burch. 1. Cap. 14.
148. neque Ivo 4. 12. 1. Panor. & 3. 261. Decreti.
Neque Ansel. 2. 26. qui omnes ex Fabiani ep. idem ex
Sixto lib. 3. cap. 73. & c. 85. ex decretis Hadriani, in
quo solo *carceris* mentio fit. Quod in fine dicitur *de ap-
pellatione ejus, qui ad supplicium ductus*, non videtur
pontificis iuris esse, sed ex iure civili arripit, & in
superscriptis epist. insertum. Postea inveni in Aniani in-
terpretationem constitutionum Cod. Theodosii. & in eis
hac fere omnia inveni lib. 11. tit. 8. constit. 1. 2. & 3.
Constantini imperatoris, sine 30. titul. constit. 2. & 25.
Constantini, & 20. Constantii in integro libro, videnda
constit. 12. sub titul. de appell. lib. 7. Cod. Justin. Hu-
jus capitis verba leguntur in capit. lib. 7. cap. 323. & in
aliis verbis eadem sententia lib. 2. cap. 250. & in addi-
tis cap. 106.

ab. *In criminalibus, &c.*) Grat. Hadriano papa adscri- Cap. 11
bit 5. q. 3. cap. 2. Ivo Hadriani cap. 1. lib. 4. tit. 7. c. 4.
Panor. Ansel. 3. 88. ex decretis Hadriani ut dictum est
supra hac de re in calce capitis 5. Hoc est cap. 1. Ha-
driani in libro Populeti.

b. *Constitutiones contra canones, &c.*) Hae verba Grat. Cap. 11
Felicis papa esse ait, diff. 20. cap. 4. ut Burch. concil.
Triburien. cap. 10. & Ivo parte 5. cap. 36. Decreti ex
epist. Hadriani papa tradita Ingilrammo Mediomatrici
urbis episcopo cap. 36. sed parte 16. cap. 10. ut Burch.
licet in marg. sit ex capitulis Hadriani papa. Deusedit
parte 2. Hadrianus *Agilrammo*. Et alibi ad *Gibran-
num episcopum*, & parte 3. Hadrianus *Agilrammo* ep-
iscopo. In verbis idem etiam dicitur a ex eius. Sic enim
utrobique est. *Constitutiones contra sancta decreta Ro-
manorum praesulum nullius sunt momenti*. Anselm. 3. 88.
ex decretis Hadriani, & lib. Veronen. videnda epist. 1.
Callisti, ex qua est 11. q. 3. c. 89. apud Grat. & An-
sel. 3. 85. ambo verba omittunt a nobis referenda: Nulli
imperatorum, vel cuiquam pietatem custodienti, licet ali-
quid contra mandata divina praesumere. Adde Marcellinus
ep. 2. *ut qui quum quid evangelii, prophetarum
& apostolorum regulis devotus, agens. Injunctum enim su-
dicium, &c.*) ut Callistus. His omnibus verbis utitur
Symmachus in synodo Romana sexta ex qua est Iul. 10.
cap. 2. Plenius Burch. lib. 15. cap. 8. ex decretis Ha-
driani papa cap. 16. sed scribo cap. 36. Ivo 4. 12. 4.
Panorm. ex 8. synodo Symmachi & parte 4. cap. 231.
Decreti ex sexta synodo Symmachi, sed parte 16. cap.
9. ex concil. Hadriani papa cap. 16. vel, ut suspicor,
c. 36. Deusedit d. parte 2. Sancti Dei martyres &
Romani pontifices Callistus & Marcellinus, nec non
Symmachus & Hadrianus uno ore sanxerunt idem dicta
parte tertia. Verba horum pontificum in calce huius col-
lectionis, licet non omnia, referuntur. Vide c. 70. Ad-
de constit. Valentiniani & Marciani 12. sub titul. de
sacrof. eccles. lib. 1. Cod. Justin. & epistolam Damasii
ad Aurelium Carthagin. postquam initio conciliorum, que
plerisque suspecta est, ut alia nonnulla antiquiorum
Damasii pontificum. In lib. Populeti, hoc est cap. 2. Ha-
driani his verbis. *Constitutiones contra decreta sacrosan-
ta Romanorum praesulum nullius sunt momenti*. Et ali-
bi post verba cap. 70. *Nec quidquam quod contra evan-
gelicam, & prophetiam, aut apostolicam doctrinam, con-
stitutionemque eorum sine sanctorum patrum assensu fuerit,
omnimode inane habetur* (vel cassatur.) Huius capitis
verba extant in capit. lib. 7. c. 326. Hadriani Agil-
rammo episcopo. *Constitutiones contra sancta decreta Rom.
praesulum nullius sunt momenti*.

c. *In clericorum, &c.*) Hae verba Hadriani papa esse, Cap. 11
refert Grat. 11. qu. 1. cap. 50. Deusedit parte 3. Ha-
driani in registo. Anselm. 3. 88. ex decretis Hadriani,
& liber Veronen. duobus locis. Hae etiam videntur ef-
se sumpta ex Niceno concilio, ut refertur Julius epist. 2.
cap. 6. & 34. ut dictum est. 10. Verba autem Zephy-
rini videntur prius fuisse epist. 1. & Eusebii epist. 3.
max Julii dicto cap. 34. Ex hoc in capitul. lib. 7. cap.
327.

d. *Omnes qui falsas, &c.*) Hae etiam de Hadriani ver-
ba refert Grat. 5. qu. 6. cap. 1. Anselm. 3. 88. & li-
ber Veronen. vide cap. 22. them. 1. Adde Fabian. epist.
2. ex qua est 3. qu. 1. cap. 6. & 11. qu. 1. cap. 32. An-
sel. 7. cap. 159. Deusedit cap. 4. videndum autem quid
illud sit, *quia tradatur*, *qui omnesque debent*, *ut de*
seruat. Quid enim Fabiani tempore (qui Maximianus &
Jordanus tempore vixit) *cuncta* ad pontifices & pertinet. Nota
Augest suspensionem alterius esse verba, quod Augustini
verba in ea referantur ex Enchiridio cap. 79 sed po-
tuit August. verbis Fabiani uti, tacito ejus nomine.
Certe mentio fit in epist. 2. Stephani, ex qua est 3.
qu. 4. c. 8. Deusedit cap. 4. (Adde scripta cap. 38.) &
in epist. 2. Pii papa, ex qua est 11. qu. 1. cap. 89. An-
selm. 8. 17. Hoc est caput 3. Hadriani in lib. Populeti.
verba huius cap. inveniunt in capitul. lib. 6. cap. 27. &
libro 7. cap. 323. & 197.

e. *Us prodeat in synodu, vestratibus, &c.*) Hoc caput 1. cap. 19.
Nicae.

ANNO
CHRISTI
929

Niceni concilii fuisse dicitur cap. 58. ut refert Julius in ea, quam saepe commemoramus, epist. ad orientis episcopos cap. 21. sic etiam cap. 19. ejusdem concilii apud eundem Julium cap. 1. cujus verba ut Sixti papa refert Grat. 2. quest. 6. cap. 9. sunt autem ex epist. 1. Sixti III. Burch. lib. 1. cap. 144. ex decretis Julii cap. 18. Idem cap. 176. ex decretis Victoris papa cap. 1. cujus extant eadem verba epist. 1. Ivo 4. 12. 2. 2. Panor. ex dictis Sixti papa Idem part. 5. cap. 357. Decreti, ut Burch. 144. eadem sententia colligitur ex verbis Marcelli papa epist. 1. ex qua est breve cap. 6. Grat. 2. qu. 6. Praclarum Anselm. Lucen. 2. cap. 7. Nec dissimile est, quod affert Ennodius pro Symmacho papa in synodo Romana, non longe ab his verbis qua affert Grat. dist. 17. cap. 6. cui capiti Symmachi nomen inscribit. Antiquius est Sardicense concilium, ex quo sunt Gracis canones 3. 4. 5. & 6. ex quibus sumpsit Grat. 6. qu. 3. cap. ult. & 2. qu. 6. cap. 3. quo loco Demochares adseribit falsum numerum cap. 7. Hos canones Sardiceni concilii Zosimus papa Niceni concilii fuisse testatur in epist. ad Faustinum & alios legatos in concil. Carthag. in quo interfuit B. Aurel. Augustinus, eadem verba refert Aurelius, & alii Afri in epist. ad Bonifacium papam. Extant utraque epist. Graece & Latine: negabant Afri in suis libris inveniri canones, eos Nicenos, sed neque in Actis Constantinensibus, neque in Cyrilli Alexandrini lib. extant, quod quavis verum esset, nihilominus tamen fuisse olim potuerunt ab haereticis deleri, ut Julius & Felix II. & Athanasius cum Alexandrinis testati sunt. Huius cap. etiam verba extant in cap. lib. 7. cap. 349. & in additis cap. 138.

Canones
Niceni
concilii

Cap. 40.

Cap. 41.

Nota

Cap. 42.

Cap. 43.

Cap. 44.

Cap. 45.

Nota

De re diximus cap. 15. in fine. ea de re verba sunt in additis capitul. lib. 7. cap. 139.

Si quando in causa epist. &c.) Grat. Hadrianum papam his verbis inscribit 2. qu. 6. cap. 39. scribendum autem est per procuratores, non exploratores, ut in Antonianis edit. est. Sic enim habet exploratores Anselm. lib. 3. cap. 88. ex decretis Hadriani. Verba ipsa non videntur juris pontificii esse. Dictum est etiam supra de accusatoribus praesentibus non semel. Addantur quidam ex concil. Chalcedon. aditione 1. Postea inveni Anianum huc scripsisse, cum interpretationem addidit ad Pan lib. 5. tentent. tit. 37. sive 39. de reddendis causis appellacionum, eadem extant in capitul. lib. 7. cap. 357. & in additis cap. 140.

Si quando in causa epist. &c.) Hae sunt Niceni concilii verba cap. 60. ut testatur Julius cap. 21. d. epist. ad orientales: refert Grat. 2. qu. 6. cap. 9. eadem tere verba sunt concilii Carthag. III. cap. 10. Gracis capite 14. concil. Carthag. refert Ivo 4. 12. 9. Panor. 6. 363. Decreti. Anselm. ut solet 3. 88. ex decretis Hadriani. Non dissimilis sententia extat apud Cornelium papam epist. 2. non longe a verbis relatis a Grat. 3. qu. 9. cap. 4. Anselm. 3. 57. sed Lucii papa eadem haec verba sunt epist. sing. ad Gallia & Hispania episcopos. Videndus Nicolaus papa epist. ad Michaellem imp. ex qua plura capita sunt apud Grat. dist. 21. cap. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. sed verba ad hanc rem apta sunt cap. 8. licet non plene relata. Verba huius capitis paucis exceptis refert capit. lib. 5. cap. 130. & lib. 7. cap. 121. & in additis cap. 141.

Si quando in causa epist. &c.) Hae etiam sunt Niceni concilii cap. 6. ut testatur Julius ubi supra cap. 21. Antiquius haec de re extat caput 34. Gracis 35. Latine apostolorum, quod renovari videtur cap. 9. concilii Antiocheni ex quo est 9. qu. 3. cap. 2. cujus etiam verba Martinus Bracarum posuit cap. 4. & apud Grat. e qu. 3. cap. 1. ex concilio Martini papa. Adde Hyginum papam epist. 1. ex qua est cap. 4. e qu. Burchard. lib. 1. c. 65. Ivo 5. 174. Decreti, ex Callisto episcopo Gallie. Antiquius quidem episcopo Gallie de eadem re apertius scribit. Haec verba refert Gratianus e. quest. cap. 5. & 6. Burch. lib. 1. cap. 63. Ivo 4. 1. Panor. & 3. 54. Decreti. Lanius Callistus epist. 2. ex qua est 6. qu. 3. cap. 2. plenius Burch. lib. 1. cap. 66. Ivo 4. 42. Panor. & parte 5. cap. 100. & 101. Decreti. Totidem verba plerumque Lucius papa ad episcopos Hispaniae & Galliae. Vide supra cap. 14. nos enim eadem utrobique dicimus, ut ipsi pontifices saepius. Huius capitis verba extant lib. 7. cap. 358. & in additis cap. 142.

Si quando in causa epist. &c.) Hae verba sunt concilii Carthag. I. cap. 13. & lib. 7. cap. 10 & 359. capitul. Hadrianus papa angelicam episcopum.

Si quando in causa epist. &c.) Hae verba sunt cap. 14. concilii Carthag. I. His verbis constat cap. 5. Hadriani in libro Populeti. Non male hoc esse potest cap. 45. Hadriani.

Si quando in causa epist. &c.) Gratianus 5. qu. 6. cap. 5. ex decreto Hadriani. Sic etiam Anselm. lib. 3. cap. 86. sed non erat Hadriani hoc decernere, sed referre, quod in codice Theodosiano scriptum fuerat, vel potius in epitome constitutionum Constantini imperatoris lib. 10. tit. 1. constat. 1. qu. in libro integro est constit. 1. tit. 10. Hoc est cap. 6. Hadriani in libro Populeti, & in capitul. lib. 7. cap. 360. extat

Si quando in causa epist. &c.) Hadriani papa nomen Gratianus adscribit 5. qu. 1. cap. 1. & Anselm. 3. 88. mihi hoc etiam non esse ex pontificio iure videtur (vid. de infra capit. 59.) Postea inveni apud Ivonem parte 16. cap. 235. Decreti mixtam hanc sententiam cum aliis ex capitularibus sumptis in eo libro, quo scribuntur constitutiones five leges regum Francorum, ut Pippini, Caroli, Ludovici, & aliorum: postea in titulos & libros distincta sunt, ut in collectione legum Longobardorum, namque in capitularibus ordo tantum temporum servabatur, in posterioribus materia distinguebatur. Hoc est cap. 7. Hadriani in lib. Populeti: sed apud Ivonem parte 4. cap. 49. est cap. 49. Hadriani ad Ingelram. extat in capitularibus Benedicti Levita, & Anselm. libro 7.

Si quando in causa epist. &c.) Hae sunt Fabiani verba epist. 3. ex qua est 2. qu. 3. cap. 5. & de penit. dist. 1. cap. 22. ex canonibus Ivo 4. 7. 21. Panor. & 6. 324. Decreti, Anselm. 3. 79. Totidem verbis Sixtus III. ut solet, cap. 3. sing. epist. Eadem verba invenio, ut interpretationem constir. 3. imp. Constantini lib. 9. titul. 1. Cod. Theod. in editione five collectione Aniani. Nota cujus haec verba sunt: sub Alarico rege Gothorum prius fuerat constitutio 5. fuit autem Fabianus Constantino multo antiquior, utpote qui sub Maximino & Gordiano Africano vixit. Sixtus III. tempore Valeptiani imperatoris. Extant haec eadem verba in capitul. lib. 7. cap. 364.

Si quando in causa epist. &c.) Hae verba mendose refert Gratianus 3. qu. 6. cap. ult. ex decreto Hadriani papa: nam pro (scilicet) scribitur oportet, (scilicet) sunt autem Fabiani verba d. epist. 3. ex qua est 2. qu. 9. cap. 4. & 3. qu. 6. cap. 1. & 2. qu. 3. cap. 3. sed hoc cap. 3. dicitur esse ex decreto Hadriani, illud cap. 1. Fabiani, cap. 4. Sixti papa & verum est etiam verba Sixti III. cap. 4. dist. epist. sing. Burch. lib. 16. cap. 3. ex concilio Arausicano cap. 4. Ivo 4. 7. 21. Panor. ex Fabiano (vide cap. 7.) Addamus Hincmarum in synodo responsum, quod in synodo apud S. Medardum conscriptum est: ex quo Greg. IX. cap. 1. de libelli oblatione, & Grat. 2. qu. 1. cap. 9. utrobique non recte Hincmari nomen est, & Grat. ait cap. 8. ejus concilii esse Burch. 2. 197. cap. 9. Ivo 6. 169. Decreti cap. 8. Bernard. Papien. lib. 2. tit. 3. cap. 1. collect. 1. Decreti, numerum non addit. Huius capitis verba sunt in capitul. lib. 7. cap. 365.

Si quando in causa epist. &c.) Hae esse verba concilii Niceni refert Julius epist. 2. cap. 24. Fuerunt olim Eleutherii papa in epist. ecclesiae Galliarum missa. ex qua est 3. qu. 9. cap. 1. Burch. lib. 16. cap. 14. ex decretis Hadriani papa cap. 4. Ivo parte 6. cap. 319. Decreti ex Eleutherio. Item Anselm. lib. 3. cap. 18. licet cap. 88. ex decretis Hadriani totidem verbis usus est Felix papa epist. 1. post Nicenum concilium: extant eadem verba cap. 50. concilii Carthag. IV. & in capitul. lib. 6. cap. 179. & lib. 7. cap. 119.

Si quando in causa epist. &c.) Felix II. in epist. ad Athanasium & Alexandrinum cap. 14. ex quo est apud Grat. 3. qu. 5. cap. 11. Anselm. lib. 3. cap. 62. ambo Felici papa haec adscribunt, sed Anselm. 6. 88. Hadriano. Adde concil. Carthag. IV. cap. 58. & Clementem lib. 2. unde est 3. qu. 5. cap. 4. Anselm. 4. 16. Julium papam epist. 2. cap. 33. qui id esse ex Nicena synodo testatur. Ex ea epist. est 3. qu. 5. cap. 10. Anselm. 3. 21. Hoc est c. 8. Hadriani in lib. Populeti.

Si quando in causa epist. &c.) De accusationibus episcoporum Constantinus, &c.) Hae partim ex tripartita historia sunt, partim ex Rufini verbis lib. 10. cap. 2. historiae ecclesiasticae. Epiphanius scolasticus lib. 3. cap. 2. historiae tripartitae sumptis ex Sozomene lib. 1. cap. 16. Hae eadem fere verba refert ex historia ecclesiastica Deusededit cap. 3. Grat. breviter 11. qu. 1. cap. 5. in fine. Item B. Gregorius lib. 4. cap. 75. registri, ex quo est. 11. qu. 1. cap. 42. Adde Parisien. concil. lib. 3. cap. 8. & capitul. lib. 5. cap. 163. & lib. 7. cap. 441.

Si quando in causa epist. &c.) Antiqua synodus ex cap. 11. Neque praesul summus, &c.) Hae verba Marcellinum papam, postea martyrem gloriosum. In ea ecc. episcopis dictum est: Nemo unquam iudicabit pontificem, nec praesul sacerdotem suum: quam iudicabit primus sedes non iudicabitur a quoniam. Hoc ipsum narrat Nicolaus papa epist. 2. ad Mich. imp. ex qua est distinct. 21. cap. 7. Ivo 4. 1. 6. Panor. & 3. Decreti. Mox altera synodus tempore Silvestri papa cap. ult. Nemo iudicabit (sive ad iudicem) primam sedem, &c. Ex eo est 9. qu. 3. cap. 13. Innocentii nomine, & mendose editum utriusque pontificis nomine. Ivo 4. 1. 5. Panor. Silvestri Anselm. 1. 19. restius 4. 39. Deusededit cap. 3. recte haec Hadriani verba Silvestri esse ait in concil. 277. episcoporum, & ex eodem illius capitis 3. verba minus mendosa refert. Sunt autem Silvestri in Romana synodo. Te via synodus tempore Sixti tertii, Maximus exconsul vixit. Non igitur adversus pontificem dare sententiam. Alio die Sixtus episcopus dixit: Non est servus supra dominum, neque discipulus supra magistrum. Huius etiam rei mentionem facit idem Nicolaus ubi sup. De eadem re extat epistola Sixti, in qua dicit se purgasse in synodo, non quis cogitur.

ANNO
CHRISTI
929

Cap. 46.

Cap. 47.

Cap. 48.

Cap. 49.

Cap. 50.

Cap. 51.

Cap. 52.

Pontificis
auctoritas

ANNO
CHRISTI
187.

reut: & *criminationes adversus doctorem memoratiss.* Ex hac epist. est 2. qu. 4. cap. 10. Quarta, de Symmacho papa, qui est Romana quarta synodus, sive 2810: ex ea quondam refert Gratianus distict. 17. cap. 6. item. 1. Ennodii quoque, defensoris Symmachi in Romana synodo recitata. Extant ejusdem sententia etiam apud Grat. 9. quest. 3. cap. 14. Symmachi nomen. Ivo 4. 1. 7. Panorm. in synodo V. Symmachi & parte 3. cap. 10. Decreti. Antiquior Symmacho Gelasius fuit; acerrimus fœdus apostolicum defensor, neque indifertus, ut illa tempora patiebantur. Is in epistola ad Faustum eandem sententiam tueretur, cujus verba refert Grat. 3. qu. 3. cap. 16. Idem cap. 10. equ. refert Nicolai ad Mich. epist. verba, quibus eandem Gelasii verba laudantur. In hoc 10. cap. pro Innocentio, & *in facinus* scribendus est ex conciliorum libris, & ex Ivo ne 4. 1. 10. Panorm. & 3. 19. Decreti. Gelasii verba Anselm. lib. 1. cap. 47. & 48. & ut ex diversis epistola idem lib. 3. cap. 16. cap. 24. & plenius lib. 13. cap. 69. Vide infra cap. 67. 68.

Cap. 12

u *Judex criminum discutiens*, &c.) Hæc sententia est Nicæni concilii, ut testatur Julius in epistola superius relata cap. 26. Fuerant prius Zephyrini verba epist. 1. & Felici papa epist. 1. ex qua est 2. qu. 1. cap. 5. Burch. lib. 1. cap. 154. ex Zephyrino & Anselmo lib. 3. cap. 65. ex Felice cap. 66. ex Zephyrino, & cap. 58. ex decretis Hadriani, idem elicitur ex epistola Stephani & Africanæ synodi ad Damasum papam. Adde Sixti secundi epist. cap. 4. Sunt etiam hæc Aniani verba lib. 9. tit. 30. constit. 1. Codicis Theodosiani, sive tit. 42. in integro libro. Mirum autem est verba Aniani & constitutionis Constantini imperatoris, usurari ab antiquioribus pontificibus. Est autem constit. 16. l. 9. tit. 47. eidem Justin. Hæc ut Constant. verba refert Grat. 2. quest. 1. cap. 2. Burch. 16. 6. ex decretis Hadriani papa cap. 2. (forte 52.) Ivo 4. 11. 4. Panorm. ex Constantino, Anselm. 3. 77. August. episcopo. Hoc est caput 9. Hadriani in libro Populeti, extat in capitul. lib. 7. cap. 170. & lib. 5. cap. 156.

* Notanda
Anion.
Aug. verba.

Cap. 14

x *Irreclam esse injussum*, &c.) Hæc etiam verba sunt Nicæni synodi teste Julio cap. 27. & Carthag. IV. cap. 28. Ex quo est 11. qu. 3. cap. 25. est etiam eisdem verbis in epist. 1. Felicia, cujus est 3. qu. 6. cap. 11.

Cap. 15

y *Ut ne quis dum in ea, &c.)* Nondum hæc ipsa verba legi, sed Gregoriana epistola extat ad Bonifacium episcopum, qua, si pestifer morbus, aut mortalitas in ecclesia vel monasterio irrepserit, quis nec dum tetigit, a loco fugere non debere scriptum est. Ejus magna pars ut Gregorii primi ad Augustinum refertur in concilio, in eisdem ut Gregorii tertii ad Bonifacium. Extat etiam Evaristi epist. 2. qua dicitur sine inevitabili necessitate ecclesiam non esse dimittere. Ex ea est 7. qu. 1. cap. 11. plenius Burch. lib. 1. cap. 76. Ivo parte 5. cap. 182. & 201. Decreti. Anselm. lib. 6. cap. 102. Pulcherrima est adversus episcopos, qui mercenarius committunt oves suas, ut meretricibus nutritibus alienis filios suos, epistola Damasii 4. & adversus *vandentes clericos* Valentini concilii cap. 3. & Maguntini concilii cap. 22. ex Ildoro, ni fallor, sumptum, qui eos *suppliciter* appellat lib. 2. cap. 3. officior. quod mendose scriptum est in libro conciliorum. Ildoro mentionem facit etiam concil. Triburiense cap. 27. Ad extremum addamus synodi Nicæni cap. 16. ex quo est 7. qu. 1. cap. 23. quod ex Carthag. V. esse ait Gratianus. Burch. recte lib. 2. cap. 98. & Ivo parte 6. cap. 170. Decreti, & Anselm. 7. 95. Nicæni capitula verba refert concil. Aquigr. cap. 45. id Martin. Bracaren. cap. 34. aliis verbis edidit. Adde Tarracon. l. cap. 11. Hispanen. II. cap. 3. Vernen. cap. 12. & 13. Nicæni. II. c. 10. (vide infra cap. 62.) apud Cresconium cap. 16. hæc verba legimus, ut clerici proprias ecclesias non relinquunt, in canon. apost. tit. 15. & 16. concilii Chalced. tit. 2. Antiochen. tit. 3. ex decretis papæ Leonis tit. 38. Gelasii tit. 23. concilii Carthag. tit. 21. & 22. Postea inveni hujus capituli verba in capitul. lib. 7. cap. 366.

Cap. 16

z *Procurat ante suum judicem*, &c.) Hæc sunt Fabiani papæ verba epist. 3. ex qua est 3. quest. 6. c. 3. Burch. 16. 10. ex decretis Eusebii cap. 20. Ivo 4. 12. 1. in fine ex Fabiano, & 6. 323. Decreti. Totidem verbis Sixtus III. cap. 3. epist. ad orientales episcopos, Anselm. lib. 3. c. 73. Hæc de re sapius dictum fuerat. Extant hæc verba in capitul. lib. 7. cap. 367.

a *Et ut passus, &c.)* De inducis præter Fabianum & Sixtum Eleutherius epist. 1. ex qua est 3. qu. 3. c. 3. Ivo 4. 9. 3. Panorm. & 6. 326. Decreti. Cujus papa in epist. ad Felicem episcopum, cujus magnus pars extat in Leonis epist. ad Leonem Augustum, prope ea verba, quæ refert Grat. 3. qu. 1. cap. 1. Item Marcellus papa epist. 2. Felix secundus epist. 1. c. 8. & c. 20. ex quibus sunt 3. qu. 2. c. 7. & qu. c. 1. & 2. Burch. lib. 1. cap. 185. Ivo 4. 8. 14. & 4. 9. 2. Panorm. & 5. 296. Decreti. Denique Damasus epist. 3. videndus, ex qua sunt 3. qu. 1. cap. 4. & 3. qu. 9. cap. 6. Ivo 4. 0. 1. Panorm. & 5. 287. & 6. 347. Decreti.

b *Si quis contra suam professionem, &c.)* Hæc verba Concil. Generali. Tom. XII.

ba esse videntur ex concilio Carthag. II. cap. ult. in quo de laiciis nullam video mentionem, nec in Græcia quidem verbis Carthag. cap. 13. sed neque in veteri Massi Latino lib. cap. 12. Anselm. lib. 4. cap. 82. Hæc sententia addidit ex concil. Carthag. cum priores & posteriores essent cum hac inscriptione, *ex decretis Hadriani papæ*. Ex hoc cap. 16. Hadriani in libro Populeti. Vide capitul. lib. 7. cap. 158.

c *Si quis episcoporum, &c.)* Hæc verba sunt concilii Elibertini cap. 75. Vide etiam Arelaten. I. cap. 14. & Arelat. II. cap. 24. ex quo est 3. qu. 10. cap. 2. Id falso a Gratiano Arelaten. III. dicitur. In eo mentio fit magna synodi hoc decretum esse, quod de Nicæno intelligimus. Adde Bracaren. II. cap. 8. ex quo est 2. qu. 4. c. 2. Burch. lib. 2. cap. 201. & Sixti tertii epist. singulari cap. 1. quo narrat damnatum esse Bassum Sixti accusatorem, viatico non denegato morienti ex benignitate. Vide etiam supra cap. 38. legendus Clemens lib. 2. cap. 46. & 47. constitut. apost. hoc est cap. 19. Hadriani in lib. Populeti.

d *Si quis inveni fuerint, &c.)* Alia verba: sed non multum dissimilibus Elibertini concil. cap. 52. ex quo est 5. qu. 1. cap. ult. Ivo parte 4. cap. 154. Decreti, ex epist. Hadriani papæ tradita Ingilramno cap. 62. *Si quis inveni fuerint libros famulos legere, excommunicantur*. Anselm. lib. 3. c. 88. ex decretis Hadriani papæ, verba eadem refert, quæ edita sunt in conciliis. Veronensis liber post alia quondam Hadriani: *Si quis inveni fuerint libros famulos & ignotos in ecclesia legere, vel cantare, excommunicantur*. Vide supra cap. 46. hoc est cap. 11. Hadriani in libro Populeti: hujus capituli verba referuntur in capitul. lib. 7. c. 3. 68.

e *Ut nullus episcopus vel infra, &c.)* Hæc verba refert Grat. 15. qu. 4. cap. ult. ut Hadriani papæ. Sen. Cap. 60. sententia eadem multis conciliis provincialibus statuta est. Verba ipsa sunt tituli concilii Tarac. I. cap. 4. ex quo est cap. 1. c. 9. 4. addit Gratianus aliud cap. ex concilio apud Ephesum præsentem regem Henrico: sed mendosum verbum est Ephesum: sic enim Burch. lib. 13. c. 21. ex concilio Ephesensi, cui interfuit Henricus rex cap. 2. Ivo parte 4. cap. 53. Decreti, ex concilio apud Ephesum habito, iussu Henrici regis cap. 1. sic alibi Burch. lib. 13. cap. 27. & 28. eodem nomine utitur Ephesensi, & lib. 11. cap. 77. & idem Ivo parte 14. cap. 125. l. cet parte 4. cap. 59. Ephesi scribat nomen ipsum barbarum, ut a Burch. scriptum est, scribamus. Ejus opidi mentio fit in epist. 6. Zacharia papæ. Eadem sententia est Matifconensis secundi cap. 1. in cujus concilii calce extat de eadem re edictum Guntramni regis: item Arelat. IV. sub Carolo cap. 16. Turonen. III. sub eodem cap. 40. Maguntini sive Moguntiaci sub eodem cap. 37. Rhemen. sub eodem cap. 35. Denique post concilium sextum œcumenicum in collectione incerti concilii cap. 8. ex libro Gandavensi, quod mihi provinciale videtur non multo supra relatis vetustius. Hoc est cap. 12. Hadriani in libro Populeti his verbis: *Nullus episcopus, vel abbas, vel infra præpositus, die dominica causas seculares agere præsumat*.

f *Ut si quis potentum querimonia, &c.)* Sumptum ex Cap. 6. tit. cap. 11. concilii Toletani primi: ex quo est 24. qu. 3. cap. 1. verba sit. & capitul. refert Anselm. lib. 7. cap. 16. non distat est caput 14. concilii Matifcon. II. Hoc est cap. 13. Hadriani in libro Populeti.

g *Ut nullus clericus ab episcopo, &c.)* Hæc verba sumpta ex titulo concilii Toletani I. cap. 42. de eadem re apostol. cap. 15. extat, & simile est Antiochenum cap. 3. ex quo est 7. qu. 1. c. 24. Anselm. lib. 7. c. 195. canonum apostolorum auctor Clemens epist. 1. cujus verba quondam refert Burch. lib. 2. c. 94. & Ivo parte 6. cap. 131. Decreti, idem Clemens epist. 3. in principio, ex qua est 11. qu. 3. c. 11. plura verba refert Triburiens. concil. c. 9. & postea ex eadem epist. sumitur 16. qu. 1. cap. 41. Burch. 2. 93. Ivo 2. 123. Decreti. Triburiens. concil. cap. 32. Adde Pium papam epist. 2. in fine, ex qua est 11. qu. 1. cap. 19. Anselm. 8. 17. Anterus quoque videndus in epist. ad episcopos Baricæ & Toletanæ provinciæ, quamvis suspectum nomen est *Toletana provincia*, cum illis temporibus *Toletum* episcopum fuerit minus nobile. Sumitur ex ea epist. 11. qu. 3. cap. 14. Denique videatur Agathensis synodi c. 2. ex quo est distict. 50. cap. 21. Ivo 6. 366. Adde Anglicani concilii apud Herutrodi. caput 5. (vide caput 55) Hoc est caput 14. Hadriani in libro Populeti.

h *Homocida, maleficus, fur, &c.)* Eusebii papæ verba sunt epist. 3. ex qua est 3. qu. 5. cap. 9. Burch. lib. 16. c. 4. ex concilio apud Theodonis villam cap. 3. sed Anselm. 3. 19. ex Eusebio. Eadem scribit Eusebianus papa epist. 2. ex qua est 2. qu. 1. c. 3. plenius Ivo parte 6. cap. 332. & 333. Decreti. Eadem verba refert Felix II. epist. 1. cap. 15. & partem eorum Pelagius secundus epist. 3. antiquior Clementis epist. 1. ad Jacobum Hierosolymitanum, non metropolitani, ut Grat. ait 6. qu. 1. c. 5. Videndus Anselm. lib. 3. cap. 1. Quod vero de ea epistola controversia est apud quosdam, incertum relinquimus: antiquam esse nobis constat, & multa ex ea ab aliis relata, & interini, dum

Nam

ANNO
CHRISTI

187.

Cap. 17.

Cap. 18.

Cap. 19.

Cap. 60.

Cap. 61.

* nota

Cap. 62.

ANNO
CHRISTI
781.Clementis
dubia epist.
Clementis
recognitio-
num libri,
aliquem du-
bium vocat.

Cap. 64.

Cap. 65.

Cap. 66.

Cap. 67.

Cap. 68.

933

non reprobatur a Romana sede, a nobis non rejicitur. Sunt tamen quidam loca in epistola Clementis, quae videntur ab aliis esse adiecta ex libris *Recognitionum* ipsius Clementis, quos libros ab antiquis patribus non invenimus relatos atque receptos, quia potius, ut canones apostolorum, & Clementis itinerarium a Gelasio & Romana synodo moneantur, atque apud Gratianum dist. 15. cap. 3. Sed quod ad hoc caput attinet, videantur quae supra dicta sunt supius, praesertim cap. 25. in fine. Postea incidimus in cap. 37. partis 10. decreti Isonis, qui hac esse ait ex epistola Hadriani tradita legilrammo Mediomatrici (scribo *Mediomatrici*) urbis episcopo c. 66. Quod si canonis 63. scripturam legissem, magis fuisset delectatus; sed quasi ita scriptum sit, accipiamus: est enim veluti quinque pedum praescriptio. Hoc est c. 15. Hadriani in lib. Populei: erat hoc etiam caput in capitul. lib. 7. cap. 369.

1. *Qui crimen intendit*, &c.) Hae ut Hadriani verba refert Grat. 6. qu. 1. cap. 6. eisque conjungit quaedam Silvestri papa verba, de quibus diximus cap. 62. de hac sententia videndus cap. 6. Graecus concilii Constantinopolitani textus, & vide supra cap. 31.

2. *O carere quisque fidelium*, &c.) Hae verba sumptit Ansel. lib. 3. cap. 88. ex decretis Hadriani, ut solet. sed Sixti III. sunt in epistola ad episcopos orientis cap. 5. ante eum Fabiani epist. 3. & Toletani concilii V. cap. 2. & capitul. lib. 6. cap. 250. & lib. 7. capite 231.

3. *Libet enim Domino*, &c.) Gratianus dist. 86. cap. 3. hanc cum aliis sententis Joannis octavi esse ait, & Ivo parte 6. cap. 185. decreti Joannis octavi ad Ludovicum imp. & addidit verba quadam a Gratiano relata, dist. 10. cap. 10. ex epist. Joan. 7. ad eundem Ludovicum. Sed idem Ivo parte 4. cap. 250. ut cap. 125. (Ab eisdem Gratiano & Joan. retulerantur alia verba, *negligere cum possit*, &c.) quae Innocentii esse refert Gratianus dist. 83. cap. 3. & Deusdedit cap. 2. sed alibi Anastasi & Damasi esse ait Gratianus 23. qu. 3. cap. 8. Damasi quidem extat epist. 3. in cuius calce sunt verba a Grat. relata. Item hac ipsa, *libet Domino*, &c. Anselmus lib. 13. cap. 19. ut Grat. dist. 86. cap. 3. sed & illa verba: *negligere cum possit*, &c. Eleutherii papa sunt in calce epistola ad Galliam ecclesias. Eadem sane repetit Innocentius III. concilio generali Lateran. cap. ult. ad hac ipsa verba: *Libet enim Domino*, &c.) esse dicti Toletani concilii octavi cap. 2. & capitul. dist. cap. 250. & 231.

4. *Magis periculum est*, &c.) Hae ubi sunt ignoramus, praeter Ansel. 3. 88. & in libro conciliorum: tandem repertum in libro 7. cap. 272.

5. *Accusationes adversus doctorem*, &c.) Felix II. in epist. ad Athanasium & Alexandrinam synodum in principio Nicenae synodi verba refert, quae Grat. affert 6. qu. 1. c. 12. eandem repetit idem Felix c. 20. ejusdem epist. Burch. lib. 1. c. 180. Ivo parte 5. c. 296. Decret. Multa verba eadem de re Anacletus epist. 1. 2. & ex qua 2. est 2. qu. 7. c. 15. & dist. 79. c. ult. Ivo 4. 7. 6. Panorm. & parte 5. c. 238. Decret. Ansel. 3. 32. Deusdedit c. 4. idem Anacletus epist. 3. ex qua est 6. qu. 1. c. 15. & 2. qu. 7. c. 12. Ansel. 3. 11. & 3. Deusdedit c. 3. Plus epist. 1. ex qua est 6. qu. 1. c. 9. Ivo 4. 5. 7. Panorm. & 5. 243. Decret. Addimus verba Sixti III. epist. unica c. 1. *criminationes adversus doctorem nemo recipiat* (vide supra c. 52.) quae verba Callisti sunt epist. 1. Burch. 1. 135. Ivo 5. 234. Decret. extat hoc etiam lib. 7. c. 67. capitul.

6. *Presbyter non adversus episcopum*, &c.) Hae sunt verba Silvestri papa in concilio Romano multorum episcoporum cap. 3. ex quo est 2. qu. 7. cap. 10. Burchard. lib. 1. 157. Ivo parte 5. cap. 264. Decret. & 4. 2. 7. Panorm. Eadem refert Nicolaus papa in epist. longa ad Michaelem imp. & c. 12. concilii Maguntini II. sub Arnulfo. Eisdem unitur paucis additis capitul. lib. 1. cap. 139.

7. *Et non damnabitur praesul, nisi in testibus*, &c.) Refert hoc Gratianus 2. qu. 4. c. 2. Burch. 1. 151. Ivo 4. 2. 7. Panorm. & 5. 264. & 6. 334. Decret. Deusdedit cap. 3. Hoc de omnibus episcopis Zephyrinus prius constituerat epistola 1. ex qua est caput 154. libro 1. Burch. adversus Marcellinum papam in concilio Sinuesi habito servatum est, eum numerum testium *libram* appellabant, torasse, quod tot summis aureis, qui tunc sexagula pondere signarentur, constaret libra: *sexagula* autem est sexta uncia pars. Eadem verba postea referri cap. 12. concilii Maguntini sub Arnulfo in capitul. d. cap. 139.

8. *Neque praesul summus*, &c.) De his verbis diximus cap. 52. & cap. 67. Hae etiam refert Nicolaus in epist. ad Michael. imperat. Eadem sunt dist. cap. 12. Maguntini sub Arnulfo, & in capitul. d. capite. 139.

9. *Presbyter aut in cardine*, &c.) Magna varietas est in numero testium: nonnulli etiam in aliis verbis. Quod enim hic in *cardine* constitutum, alii *cardinales*, alii *utrumque* omittunt: item pro *diaconis* *cardinibus*, alii *cardinales* scribunt, alii omittunt: appellabantur autem eo nomine principes vel praecipui totius urbis, vel presbyteri, vel diaconi etiam e ipsa urbe Romae. Videndus Gratianus dist. cap. 2. Ivo 4. 2. 7. Panorm. & 6

334. Decret. Adde concilii Meldensis cap. 34. & vide Leonis IX. epist. ad Michael. Constantinop. 312. quo causa addita est, cur ita Romani appellentur. Hae etiam verba sunt d. cap. 12. concilii Magunt. sub Arnulfo, & in capitul. d.

(*Testes autem fac aliquos*, &c.) Non videntur, cum omiserit, & *accusatoris*, quamvis aliqui ea verba non habeant. Gratianus ea refert dist. cap. 2. ut Silvestri in synodo, & 6. qu. 1. cap. 6. ut Hadriani papa post verba capitula 64. Ivo, ubi supra, ut Silvestri: De eodem re vide Felici II. epist. ad Athanasium, & alios cap. 5. Hae eadem verba sunt dist. cap. 12. Magunt. & paucis immutatis, in capitul. d.

10. *Testimonium laici*, &c.) Coniungi etiam potuit accusatio, cum idem Silvester in eadem synodo constituit: *Nullus laicus crimen clericum audeat inferre*: quod Gratianus refert 2. qu. 7. c. 7. & Ludovicus imp. lib. 2. tit. 51. de testibus c. 12. Longobard. alia verba; Burchard. lib. 1. c. 151. Ivo 4. 1. 7. Panorm. & 5. 264. Decret. Anselm. 3. 25. conjunxit accusationem cum testimonio Damasus in vita Silvestri, ut Gratianus. Item Grat. 12. qu. 1. c. 9. hoc verba refert ordine perturbato: *Testimonium clericum adversus laicum nemo recipiat*. Ivo 4. 2. 6. Panorm. & verba Gratiani de accusatione, & hae ipsae perturbata refert, ut Anselm. in Concilio Romano c. 14. in tribus editionibus, in epilog. sive epitoma notatur ea varietas. Mimi Grat. scriptura mendosa videtur. Neque enim in ea synodo ulla cura est de laicis reis, sed tota versatur in iudicio de reis clericis. Bernardus Papien. lib. 2. tit. 13. de testibus & attestationibus c. 1. collect. 1. decretalium, ut in concilio: *Testimonium laici adversus clericum nemo suscipiat*, ex Concil. Triburien. Legatur de eadem re epistola unica Telephori omnibus episcopis: ex qua est 6. qu. 1. cap. 8. Ivo 4. 314. Decret. Ansel. plenius lib. 3. cap. 13. Fabiani epist. 2. utrumque continetur, laicos solere ab accusatione repellere clericos, &c. ex ea est 2. qu. 7. c. 6. Ivo 4. 7. 9. Panorm. & 6. 320. decr. de eadem re Stephanus Papa epist. 2. ex qua est apud Gregor. IX. c. 7. de accusat. quo omissa sunt illa verba, & omnes laici, qui omiserat Bernard. Papien. lib. 5. tit. 1. cap. 7. collect. 1. addebat rationem Stephanus: *Nec illi sunt in vestra recipiendi accusatione, qui per in sua voluntate recipere*. Adde Marcellini epist. 2. ex qua est 2. qu. 7. c. 3. mendose Marcello inscriptum: tamen Marcelli epist. 2. aliis verbis idem statuitur. Postremo Eusebius Marcelli successor praecare de eadem re statuit epist. 1. in principio: ex qua est c. 5. Grat. c. qu. 1. & plenius Anselm. lib. 3. c. 26. Huius esse arbitror verba relata a Grat. in Anacleti c. 14. c. qu. 1. licet Demochares aliud adscripserit in margine ejus capituli. Adversari videtur haec omnibus c. 24. Conc. Epaunen. nisi recte intelligatur: *Laici contra cujuslibet gradus clericum, &c. proponendi permittimus potestatem*. Et quamvis de accusatione multi, de testimonio pauci ex superscriptis meminerint, regula est, ut ad testimonium non admittatur, qui ab accusando repellitur, ut c. 4. Concil. Carthag. VII. quod idem est Afric. c. 98. Latinis, & Graecis 132. sive 151. ex quo est cap. 1. Grat. 4. qu. 2. & 3. Burch. lib. 16. cap. 20. ex Conc. Triburien. c. 5. Ivo 4. 8. 1. ex Conc. Carthag. Nicolaus Papa, sed parte 6. c. 364. Decret. recte.

11. *Nemo enim clericum*, &c.) Ex eadem synodo Silvestri cap. 15. Grat. dist. cap. 9. 2. qu. 1. Ivo 4. 2. 6. Panorm. Ansel. 5. 23. Damasus in Silvestri, & idem in Julii vita; utriusque enim hoc decretum paucis immutatis adscribit. Sed multo antiquior extat Alexand. Papa epist. 1. ex qua est 12. qu. 1. c. 15.

12. *Episcopi pontificis, a quo*, &c.) Hae verba sunt Marcellini Papa in epist. 2. Videnda synodus adversus Polychronium Hierosolymit. tempore Silvestri Papa, quod etiam narratur a Nicolao Papa in epistola longa ad Mich. imper.

13. *Non licet imperatori*, &c.) Hae verba sunt Callisti Papa epist. 1. in fine, & Marcellini Papa epist. 2. in fine, & Symmachi Papa in synodo Romana adione 6. ex qua est dist. 10. c. 2. Burch. lib. 15. c. 1. ex decretis Hadriani Papa c. 16. Ivo 2. 12. 4. Panorm. ex VIII. synodo Symmachi, & parte 4. c. 231. Decret. ex VI. synodo Symmachi, sed parte 16. c. 9. ex Concil. Hadriani Papa c. 16. Est autem varietas in Hadriani verbis relatis a Burch. & Ivone, & his, de quibus agimus, quae in conciliis leguntur. Anselm. lib. 3. c. 88. ex decretis Hadriani Papa, eadem verba refert, quae in conciliis sunt. Deusdedit c. 1. & 3. refert Callisti, Marcellini, Symmachi & Hadriani verba, quae Burch. & Ivo. Vide c. 35. ex lib. Populei. Hadrianus Papa. *Non licet*, &c. contra mandata divinitatis praesumere, vel obviando agere. Huius cap. verba extant in capitul. lib. 5. c. 218.

14. *Providendum est ne in aliquo*, &c.) Hae tantum leguntur in concilio & apud Anselm. lib. 3. c. 88. non sunt in libro Populei.

15. *Injustum iuramentum & definitio*, &c.) Hae omnes referunt, Callistus, Marcellinus, Symmachus, & Burchard. & Ivo parte 16. cap. 9. Decret. Gratianus 11. qu. 2.

ANNO
CHRISTI
781.

Cap. 70

ANNO
CHRISTI
786.

Cap. 71.

q. 3. c. 89. ex Callisto: Deuſſedit c. 1. & 3. Anſelmus
lib. 3. c. 86. ex Callisto: & c. 88. ex Hadriano: hæc
ſunt in lib. Populeti ut Hadriani Papa: extant etiam
in capit. d. lib. 3. c. 291.

b. *ſic addit Deus 101, qui aduerſus patres armantur*,
(æc.) Hæc verba ſunt Alexandri Papa: epiſt. 1. & Ste-
phani Papa: epiſt. 2. prope finem, & Eufabii epiſt. 1.
non longe a principio. Sententia eadem eſt Nicæni Con-
cilii c. 48. ut reſert Julius Papa epiſt. 2. c. 10. Adde
Teleſphorum Papam in epiſtola ad omnes epiſcopos:
ex qua eſt 6. q. 1. cap. 2. lvo 6. 314. & 319. Decreti.
Anſelm. 3. 13. Fabianus de eodem re epiſt. 2. (Solus
Deuſſedit c. 3. hæc ut Hadriani verba reſert, & An-
ſelm. 3. 88.) Stephanus quoque de quo ſupra, epiſt. 1.
ex qua eſt 7. q. 6. c. 13. Burch. 1. 173. lvo 4. 7. 14.
Panor. & 5. 291. Decreti. Anſel. 3. 3. Denique Pala-
gius II. epiſt. 1. in fine eiſdem ſerò verbis utitur c. 17.
Qui iudiciis obſtat præconem ſicut accuſator quidquam
non debet proſequi. Extant hæc verba in capit. lib. 2.
cap. 374.

Cap. 72.

c. *Item generali decreto conſtituimus*, (æc.) Grat. 75.
q. 1. cap. 12. Hadriani Papa eſſe ait, & de ſuo addit
poſt verbum Regum & epiſcoporum: ea non habet An-
ſelm. lib. 3. c. 88. nec lib. 4. c. 40, ubi ait eſſe hoc ca-
pit. 48. ex decretis Hadriani Papa: idem tamen lib.
17. de excommunicatione, quia aliis eſt liber undeci-
mus, c. 2. ea verba (& epiſcoporum) habet, non ha-
bet Deuſſedit c. 1. ex Hadriani ad Gilſam epiſcopum
c. 48. (ſere 48.) nec cap. 3. & 4. ex Hadriano Agil-
ramno epiſcopo, neque in lib. Veron. in quo eſt Ha-
driano Gilſano epiſcopo. Hoc eſt cap. 18. Hadriani in
lib. Populeti. His verbis, Generali, æc. Quicumque re-
gum ſeu epiſcoporum, vel potentium deinceps Romanor.
pontificum decretorum conſentiam in quocumque crediderit
vel permiſerit violandam. At in capitul. lib. 6. c. 249.
huius conſtitutionis forma ſeruetur ut execrandum, æc.
Item Hadr. Papa: Generali, æc. Regum ſeu epiſcopo-
rum, æc.

Hæc ſententia eſt collectio Hadriani nomine edita, in
quo ordo aliqua, & methodus deſideratur: res ipſæ ſe-
re omnes præclara ſunt, & ab antiquis patribus con-
ſtituta, ut aliqua eſſet litium & accuſationum modus
ac ſententia.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

ad an. Ch. 786. n. 3. & 4.

In Editione Veneta Conciliorum LXXX. Canones
Hadriani Papa cum hoc titulo repræſentantur: *E Gra-
ci & Latini. Canonibus & Synodis Romanis, atque
Decretis præſulum ac Principum Romanorum, hæc Ca-
pitula ſporſim collecta ſunt, & Ingilramno Medima-
trica Urbis Epiſcopo, Roma a Beato Papa Hadriano
tradita ſub die XIII. Kalend. Chabr. Indiſt. XI.,
quando pro ſui negotii cauſa agebatur. Idem habetur
in poſterioribus editionibus Conc. niſi quod loco In-
diſt. XI., legitur Indiſt. IX., quam retinuit Baro-*

nus, qui ideo perperam de iſis currenti anno agit:
cum menſe Septembri decima Indiſt. initium ſumſe-
rit. Capitula iſta Hadriano Papa aſſe Hincmaro Rhe-
menſis Archiepiſcopi jura tribuebantur, ut liquet ex o-
pufculo aduerſus Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum
c. 24. Quia tamen vetuſti aliqui Codices MSS. prædi-
cta Capitula non ab Hadriano Papa, ſed ab ipſomet
Ingilramno vel Angelramno Merenſi Epiſcopo collecta,
& Hadriano Papa oblata tradunt, hinc hodie aliqui ea
Hadriano, aliqui Angelramno adſcribunt. Sed quem-
cumque Auctorem noſtra in hæc capitulorum Collectio,
Marca lib. 7. de Concordia cap. 20. vetuſtorem illam
conſer ſiſtoro, quem iſdem Capitulo uſum dicit in
admonenda Collectio Epistoliarum anaclyptorum. In Au-
dore Hiſpanum ſe prodit hæc periodo: *In principio 10-
luntati hujus, qualiter Conſtitutum apud nos celebratur,
poſuitur, ut qui noſtrum ordinem ſequi voluerint, ſcilicet
qualiter hoc agere debeant. Celebrandi enim Concilii to-
tum ordinem a quarto Concilio Tolerano deſumit, ut
patet ex ipſius ordinis titulo, qui primo Conciliorum
Tom. ſic exhibetur: Ordo celebrandi Concilii, deſer-
ptus ab Iſidoro Mercatore ex quarto Concilio Tolerano
c. 4. & G. G. Leayſe Hiſpanicorum Conciliorum edi-
tione diligentiſſe emendatus. Iſidori Mercatoris librum
ex Hiſpania in Gallias allatum primus Gallorum acce-
pit, ac publicavit Rerum, qui Lullo in Archiepiſco-
patum Moguntiacenſem anno ſequenti poſtea ſucceſſit.
Hincmaro enim Laudunenſi Epiſcopo Hincmarus Rhe-
menſis Archiepiſcopus opuſc. 33. cap. 24. ita reſcribit:
Forſe putasti nomen alium eadem ſententiar (Ha-
driani vel Ingilramni) vel ipſas Epistolae (ab Iſido-
ro collectas) præter te habere, idcirco talia libere te
exiſtiſſe poſſe colligere: res mira eſt, cum de ipſis
ſententiis plena ſit iſta terra, ſicut & de libro collecta-
rum Epistoliarum ab Iſidoro, quem in Hiſpania allatum
Riculfus Moguntiacus Epiſcopus in huiusmodi, ſicut &
in Capitulis Regis, ſtudioſus abſtruxit, & iſtas Regio-
nes ex illo repleti fecit.*

Collectio iſta deſcripta eſt ex epiſtolis Anacleti,
Evaristi & aliorum antiquorum Pontificum Romanor-
um, ſi fides hac in re adhibenda ſit Antonio Augu-
ſtino Dialogo XV. de emendatione Gratiani, ubi hæc
capitula Hadriano Primo adjudicat, vel, ut exiſtimat
Marca laudatus, excerpta eſt ex antiquis Canonibus &
genuinis Pontificum Romanorum Epiſtolis, tum etiam
ex legibus Codice Throdulano comprehenſis, vel po-
tius ex illa uni legum Breviario. In his autem capi-
tulis interdum nonnihil additur antiquis Canonibus,
interdum vero verba aliqua detrahuntur, tantæque ho-
rum Capitulorum dignitas ſuit, ut etiam frequenter
deſcripta fuerint in Regum Francorum Capitularibus,
ut tam Antiquus Auguſtinus, quam Marca comuni
conſenſu ſcribunt. Caterum priorum Pontificum Ro-
manorum Epiſtolas ſuppoſiticias eſſe non tantum Mar-
ca & Antonius Auguſtinus; ſed etiam Baronius an-
no DCCCLXV. paſſimque alii Viri docti ſententur.
Vide quæ de iſis Epiſtolis diximus anno Chriſti C. 74.
& ſeqq.

Collectio iſta deſcripta eſt ex epiſtolis Anacleti,
Evaristi & aliorum antiquorum Pontificum Romanor-
um, ſi fides hac in re adhibenda ſit Antonio Augu-
ſtino Dialogo XV. de emendatione Gratiani, ubi hæc
capitula Hadriano Primo adjudicat, vel, ut exiſtimat
Marca laudatus, excerpta eſt ex antiquis Canonibus &
genuinis Pontificum Romanorum Epiſtolis, tum etiam
ex legibus Codice Throdulano comprehenſis, vel po-
tius ex illa uni legum Breviario. In his autem capi-
tulis interdum nonnihil additur antiquis Canonibus,
interdum vero verba aliqua detrahuntur, tantæque ho-
rum Capitulorum dignitas ſuit, ut etiam frequenter
deſcripta fuerint in Regum Francorum Capitularibus,
ut tam Antiquus Auguſtinus, quam Marca comuni
conſenſu ſcribunt. Caterum priorum Pontificum Ro-
manorum Epiſtolas ſuppoſiticias eſſe non tantum Mar-
ca & Antonius Auguſtinus; ſed etiam Baronius an-
no DCCCLXV. paſſimque alii Viri docti ſententur.
Vide quæ de iſis Epiſtolis diximus anno Chriſti C. 74.
& ſeqq.

CONCILIUM PADERBORNENSE II.

SUB HADRIANO PAPA I. ET CAROLO FRANCORUM REGE
celebratum anno Domini DCCLXXXVI.ANNO
CHRISTI
786.ANNO
CHRISTI
786.Status eccle-
ſiæ Saxoni-
cæ diſpoſi-
tus.

Concilium.) In hac ſynodo ſtatus eccleſiæ Saxoni-
cæ diſpoſitus eſt. Nam cum Vvidi-
chindus, qui cum Albione Saxoniæ principe
rebellatè conſueverat, baptiſma ſuſcepiſſet, res
Saxonum quodammodo in tuto collocatæ erant,
adeoque in rebus ſtatum eccleſiæ concernenti-
bus hunc ſynodalem conſeſſum receperant. Eo-
dem ſynodali conſeſſu jacta creduntur funda-
menta Mindenſis eccleſiæ, cui primus præſe-
dit eſt epiſcopus Herimburtus. Quomodo au-
tem hæc ſe habuerint, in hiſtoria Saxonum
reſert Crantzius lib. 1. cap. 9. & lib. 2. cap. 23.
ubi hoc memoratu digniſſimum ſcribit, quod
Vvidichindus rerum Chriſtianarum adhuc ru-
dis, a rege quaſitus, cur mendici habitu inter
mendicos ſediſſet, quidve aſpectu jucundum vi-
diſſet, reſponderit.

Vidi, inquit, quod mirabar ante biduum te
deſiſſe vultu tristem, incertum quid contigiſſet,
quod tantum regem contriſtaret (commemoratio
fuit dominica paſſionis, qua die paraſceves regium
vultum obſcurat,) ruſum, inquit, vidi ha-
driana te die primum ſoliſcitum & ad rem atten-
Concil. General. Tom. XII.

Diſſimulatum, poſtquam vero menſem adieras in tem-
plo mediam, ita hilari mihi conſpectus es vultu,
ut repentina in te mutationis me caperet mira-
culum.

Stupor autem erat videre, quod de manu par-
parati ſacerdotis ſingulis pulcellum puerum in os
ſuſciperent, quem quibuſdam ludibundum arrire,
ultro properare, aliis vero abhorrentem avertiſſe
vultum, & tamen in ore demiſſum; nec redun-
tem aſpexi. Hoc quid ſit, nec dum accipio. Tum
rex: Bene, inquit, proſeſiſti: plus tibi aliquid
quam cunctis ſacerdotibus & omnibus nobis eſt
oſenſum. Inde mutata veſte, manu ſecurus ab-
ſtratum decuit grande pietatis myſterium in alta-
ris ſacramento. Qua re cognita, exilavatum du-
cem orare, ut proprium illi ſacerdotem permiſſe-
ret, qui divina rei curam haberet, crebrinſque in
conſpectu peragret altaris ſacraſum myſterium.
Rex etiam pontificem illi daturum promittit,
modo illi habitationem epiſcopi dignam provide-
rit. Ducem vero arcem ſuam ad Vniſeram utriuſ-
que capacem oſtendiſſe: deditque in ejuſdem arcis
non exiguo circo locum adificanda eccleſia. Ferens
Nno 2 pro-

proinde nimen ecclesie provenisse, quod meum: & tuam quasi communis duorum possessio, sonat in lingua Saxonum vernacula Min. din.

Erat vir precipue religione Herimbertus, qui cum Carolus latere non posset, dignus est habitus, quem primum praeferret eidem ecclesie Mindensi episcopum: adiecit illi ministeriales non paucos, nec parvos, ut haberet ecclesie defensores suos. Illi vero quia ex imo gradu in nobilitatem excreverant, ut partim comites, partim duces fierent, sprevisse matrem videntur.

Ornata est autem ecclesia tam tum ab initio multis sanctorum reliquiis Feliciani Fulginatis episcopi & martyris, Theobri episcopi, Carpo- phori & Abundae martyrum, &c. Hæc Krant- zius in metropoli Saxonum.

Secundæ hujus mensis & locum designat Rbegi-

Ano ad annum 785. Rex inquit, multis vicibus scaras per Saxones misit, & eorum castra ce- prædatus est, & in Majo synodum ad Pader- brunam habuit: & inde iter peragens, nullo contradicente Saxoniam circumvit. Idem narrat auctor vita Caroli Magni, additque baptizatos esse postea Vuidoebindum & Abbionem Saxonum principes, unam cum sociis eorum, & tunc tota Saxonia subjugata est. Cujus regionis ecclesiarum status in hac synodo dispositus est, ut habent il- larum annales, idque colligitur ex his verbis vi- ta S. Sturmii primi abbatis Fuldenfis. Circa hæc tempora rex Carolus totam Saxonum provin- ciam in parochias episcopales divisit, & sacer- dotibus, abbatibus, & presbyteris servis Do- mini, ad docendum & baptizandum potesta- tem dedit.

CONCILIUM WORMATIENSE IV.

In quo Brittonum principes Carolo regi supplices oblatis sunt, anno Christi dccxxvi.

Hoc anno, ut Regino abbas scribit, Carolus rex misit exercitum in partes Britannie, cui perfectus Audulfus virum illustrem Senescal- cum. Qui cunctis Brittonibus totam illam regionem Francorum ditioni subegerunt, principesque Britto- num secum adducentes, apud Wormatiam regis orationibus præsentarunt. Vita Caroli auctor eos in synodo Carolo representatos testatur: Quid vero in hac synodo præterea gestum sit, ignoramus. Aliquid amplius addidit chronicon vetus Mos- sacensis cœnobii, scilicet quorundam conjuratio- nem comitum atque nonnullorum nobilium in par- tibus Austrie contra ipsosmet Carolum: mensem-

que synodi hujus indicat his verbis ad huncce an- num 786. Rebelle conati sunt quidam comi- tes, nonnulli etiam nobilium in partibus Au- stricie, ac conjurantes coegerunt quos poterant, ut contra regem insurgerent. Quo comperto, rex iussit eos ad se venire. Procedente tempo- re, mense Aprili in Wormatia synodum epi- scoporum ac conventum magnificum coire se- cit, ubi decrevit quod hi, qui potissimum in hac conjuratione deviati sunt, honore simul ac luminibus privarentur: eos autem, qui in- noxii in hac conjuratione seducti sunt, clemen- ter absolvit.

CONCILIUM CALCHUTHENSE

A GREGORIO OSTIENSI ET THEOPHYLACTO

Tudertino episcopis & legatis Hadriani papæ I. anno gratiæ dccxxxvii. Caroli regis Franciæ xix. Calchuthæ celebratum. In quo decernitur de fide primitus suscepta retinenda, aliisque ad ecclesiæ regimen pertinentibus: & de conferenda parte archiepiscopatus Cantuariæ ad ecclesiæ Lichefeldensem jam in archiepiscopatum promovendam.

TITULI CAPITULORUM

- I. Ut fides Nicæna teneatur, & de ea presbyteri annuo examinentur; omnes etiam teneant sex universales synodos.
- II. Baptizandum juxta canones: quid susceptoris sit officium.
- III. Ut episcopus bis in anno synodum cogat, & parochiam suam semel circumbeat, peccata cor- rumpens, & cobibens.
- IV. Ut vita & habitus canonicorum, &c. sint de more orientalium, & juxta canones & decreta pontificum Romanorum.
- V. Ut prædicti monasteriorum eligantur vite pro- bata.
- VI. De presbyterorum & diaconorum ordinatione.
- VII. Ut curius fiat in hortiis canonicis.
- VIII. Ut privilegia a pontifice Romano concessa oberventur.
- IX. Ut Ecclesiasticus cibum in secreto non sumat.
- X. Ut in missa crura nuda, crusta panis, cornu bovis non admittatur: nec in synodis seculari- rum. Orandum pro ecclesia.
- XI. De officio regum, & excellentiâ sacerdotum.
- XII. De ordinatione & honore regum.
- XIII. De judiciis juxta ferendis.
- XIV. De cobibendis fraude, rapina, & tributis ec- clesiæ iniuste impostis.
- XV. De iniquis & incestuosis conjugis prohibendis.

- Dxvi. Ut spurii & proles illegitima non succedant in hereditatem.
- Xvii. Ut decima juxta solvantur. Usura, iniqui pondera & mensura, prohibentur.
- Xviii. Ut vota fideiiter reddantur.
- Xix. Ut reliquias paganorum rituum quisque abiciat.
- xx. De conversione, pœnitentia & confessione.

Rescriptio ad Hadrianum papam.

P R E F A T I O.

Nos faventibus sanctis orationibus vestris, hilari vultu vestris jussionibus obtempe- rantes perreximus: sed impedivit nos is, qui tentat vento contrario; ille vero qui mirificat fluitus, exaudita vestra deprecatione, mirifica- vit cœrulea freta, & transvexit nos ad portum salutis: ac licet multis periculis afflicto, ta- men illælos Anglorum appulit oris. Igitur su- cepti primum ab archiepiscopo Janbarcho tandæ Dorovernensis ecclesiæ, quæ alic voca- bulo Cantia vocitatur, ubi sanctus Augustinus in corpore requiescit: inibi residentes admonui- mus ea quæ necessaria erant. Inde peragrantes pervenimus ad aulam Offæ regis Merciorum. At ille cum ingenti gaudio, ob reverentiam beati Petri, & vestri apostolatus, honore suscepit tam nos quam sacros apices a summa sede delatos. Tunc convenerunt in unum consilium Offa rex Merciorum, Cunulphus Vvest-Saxonum: cui

ANNO
CHRISTI
187.

cui etiam tradidimus vestra syngrammata sancta; ac illi continuo promiserunt, se de his vitiis corrigendos. Tunc inito consilio cum prædictis regibus, pontificibus & senioribus terræ, perpendentes quod angulus ille longe lateque protenditur: permisimus Theophylactum venerabilem episcopum, regem Merciorum & Britannia partes adire. Ego autem assumpto mecum adjutore, quem filius vester excellentissimus rex Carolus ob reverentiam vestri apostolatus nobiscum misit, virum probæ fidei Vvighodum abbatem presbyterum, perrexi in regionem Northanymbrorum ad Oswaldum regem, & archiepiscopum sanctæ ecclesiæ Eboracæ civitatis Eambaldum. Sed quia præfatus rex longe in Borealibus commorabatur, misit jam dictus archiepiscopus missos suos ad regem, qui continuo omni gaudio statuit diem concilii, ad quem conveniunt omnes principes regionis, tam ecclesiastici, quam sæculares. Sed audientibus nobis relatum est, quod reliqua vitia non minima ibi necessaria erant ad corrigendum. Quia, ut scitis, a tempore sancti Augustini pontificis, sacerdos Romanus nullus illuc missus est, nisi nos.

Nullus sacerdos Romanus antehac Britanniam missus præter Augustinum.

Scriptimus namque capitulare de singulis rebus, per ordinem cuncta differentes, auribus illorum pertulimus: qui cum omni humilitatis subiectione, & clara voluntate, tam admonitionem vestram quam parvitatem nostram amplexantes, sponderunt se in omnibus obedire. Tunc nos epistolas vestras ei tradidimus perlegendas, contestantes eos, tam in se quam in subditis sacrata decreta custodire. Hæc namque sunt capitula, quæ illis pertulimus conferenda esse.

CAPITULA.

I.

Primo omnium admonentes, ut sancta & inviolata fides Nicæni concilii ab omnibus qui sacro cultui mancipantur, fideliter & firmiter teneatur, & omni anno in synodalibus conventibus, ab episcopis singularum ecclesiarum presbyteri, qui populum erudire debent, de ipsa fide diligentissime examinentur, ita ut apostolicam fidem & universalem sex synodorum per Spiritum sanctum probatam, sicut tradita est nobis a sancta Romana ecclesia, per omnia confiteantur, teneant & prædicent: & si opportunum venerit, pro ea mori non permitteant: & quoscumque sancta universalis concilia susceperunt, suscipiant; & quos illi damnaverunt, eos & corde rejiciant, & condemnent.

II.

Secundo capitulo docuimus, ut baptisimus secundum canonica statuta exerceatur, & non alio tempore, nisi pro magna necessitate: & ut omnes generaliter symbolum & orationem dominicam sciant; & illi qui parvulos de sacro fonte suscipiunt, & pro non loquentibus respondent, ob renunciationem satanæ, & operum & pomparum ejus, seu fidei credulitatem, sciant se fidei iussos ipsorum esse ad Dominum pro ipsa sponsione: ut dum ad perfectionem ætatis pervenerint,

doceant eos prædictam orationem dominicam & symbolum: quia nisi fecerint, districte ab eis exigetur, quod pro non loquentibus Deo promittitur. Ideo generaliter omni vulgo præcipimus, hoc memorizæ mandari.

III.

Tertio sermone perstrinximus, omni anno secundum canonicas institutiones, duo concilia: ut, sicut boni agriculatores, surculos, nascentes spinas de cordibus delinquentium radicitus amputare valeant; & unusquisque episcopus parochiam suam omni anno semel circumeat, diligenter conventicula per loca congrua constituendo, quo cuncti convenire possint ad audiendum verbum Dei: ne aliquis per incuriam pastoris per devia cojuslibet ignorantiz errans, rugientis leonis morsibus invadatur: & vigilantia cura gregem sibi commissum prædicet, confirmet, incestuosos separet: augures, aruspices, & incantatores, divinos, veneficos, sacrilegos coerceat, & cuncta vitia demat. Et ne quis turpis lucri gratia, sed spe mercedis æternæ gregem sibi commissum pascere quærat: & quod gratis accepit, omnibus gratis præstare studeat, ut apostolus protestatur, dicens: *Testificor coram Domino & Christo Je-*

ANNO
CHRISTI
187.

Officium episcopii

su, qui judicaturus est vivos & mortuos, & per adventum ipsius, & regnum eius, prædicet verbum, in sa opportune, importune, argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina, sicut propheta dicit: Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion: scilicet ut ita præmineat merito, sicut & gradu. Et ne forte debeat a docendi timore restringi, audiat: Exalta in fortitudine vocem tuam, & noli timere. Jeremias quoque dicit: Accinge lumbos tuos, & surge, & loquere ad eos; ne formides a facie eorum: nec enim timere te faciam vulgum eorum. Heu pro dolor, & nimis flenda repiditas, quod multi æstimantes dicunt, quid vel amore rerum sæcularium implicemini, vel aliquo facinore territi verbum veritatis aperiri confundimini. Si præfules ecclesiarum silent propter timorem, aut amicitiam sæcularem, & peccantes non arguunt, ut pravi pastores non habentes curam de ovibus, & videntes lupum, fugiunt: cur magis non pertimescunt principem principum, regem regum, dominum dominantium, qui per prophetam pastores increpat, dicens: Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum, ut staretis in pralio in die Domini. Denique sicut pervigil pastor contra bestiam oves custodire solet, ita Dei sacerdos super gregem Christi sollicitus esse debet, ne inimicus vastet, ne persecutor infestet, ne potentioris cujusque cupiditas vitam pauperum

A N N O
CHRISTI
1279.
Eph. 1.

Matth. 23.

Tit. 1.

VI. Concilia
universalia.

rum inquietet, dicente propheta: *Si non annuncieveris iniquitatem suam, sanguinem ejus de manu tua requiram: si autem annuncieveris, & non egeris penitentiam, tuam animam liberaſti, ipſe in peccato ſuo morietur. Paſtor namque bonus animam ſuam dat pro ovibus ſuis.* Hæc namque recolentes, patres mei & fratres, operam date, ne de vobis dicatur, ut paſtoribus Iſrael, qui paſcunt ſemetipſos, &c. ſed audire mereamini: *Euge bone ſerve & fidelis, intra in gaudium Domini.*

IV.

Quartus ſermo: Ut episcopi diligenti cura provideant, quo omnes canonici ſui canonice vivant, & monachi ſeu monachæ regulariter converſentur tam in cibis quam in veſtibus, ut diſcretio ſit inter canonicum & monachum vel ſecularem: & illo habitu vivant, quo orientales monachi degunt: & canonici exemplo orientalium, & non tinctis Indiæ coloribus, aut veſte pretioſa: ſed episcopi, abbates & abbatiffæ, ſubjectis ſibi in omnibus exemplum bonum præbeant, ut Petrus ait: *Eſſote forma ſacri gregis, ſecundum Dominum*, &c. Qua de re ſuademus, ut ſynodalia edicta univerſalium ſex conciliorum cum decretis pontificum Romanorum ſæpius lectitentur, obſerventur, & juxta eorum exemplar eccleſiæ ſtatus corrigatur, ut ne quid novi ab aliquibus introduci permittatur, ne ſit ſchiſma in eccleſia Dei.

V.

Quintum caput admonet: Ut ſi (quod ſæpe evenire ſolet) abbas aut abbatiffa de hæc luce migraverint, tunc cum conſilio episcopi, cujus in parochia ipſum monaſterium ſitum eſt, probatæ vitæ, & religioſi ſecundum Dominum, ex ipſis eligantur paſtores, qui ſolicite animarum ſibi commiſſarum curam gerant ſin autem in cœnobio illo talis vir minime reperitur, de alio eis cœnobio talis mittatur, qui eos ſecundum Dominum gubernare queat: ut votum quod Deo voverunt, in omni humilitate & obedientia die noctuque implere ſatagant: *parati ſemper præcinctis lumbis, ardentibusque lucernis patremfamilias expectantes, ut dum vigilantes invenerit, faciat eos æterni convivii eſſe participes.* VI.

Sextum decretum: Ut nullus episcoporum præbyterum aut diaconum ordinare præſumat, niſi probatæ vitæ fuerint, & officium ſuum recte implere poſſint: & in illo titulo perſeверent ad quem conſecrati ſunt, ita ut nullus de alterius titulo præbyterum aut diaconum ſuſcipere præſumat, abſque cauſa rationabili & literis commendatiſſis.

VII.

Septimo capitulo: Ut omnes eccleſiæ

publicæ canonicis horis curſum ſuum cum reverentia habeant.

VIII.

Oſtavo ſtatuto: Ut privilegia antiqua a ſanctâ Rômana ſede delata eccleſiis omnibus conſerventur. Si qua autem propter aſſenſum pravorum hominum contra canonica inſtituta conſcripta ſunt, avellantur. IX.

Nono capite: Ut nullus ex eccleſiaſticis cibum in ſecreto ſumere audeat, niſi præ nimia infirmitate, quia hypochriſis & Sarracenorum eſt. Ideo hortan-

tur, *ut non ſimus forinſecus ſepulchra dealbata, intus autem pleni cadaveribus mortuorum*; maxime cum Salvator dicit: *Attende ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem veſtrum qui in calis eſt.* Unde intueri libet, ſi bona opera in abſconditis fieri jubentur, ut pro cujus nomine hæc facimus, ab ipſo remuneremur: quid pertinet ad rem, ut coram hominibus jejunantes aut abſtinentes ſimulemur, in ſecretis vero noſtris bovem aut equum glutiamus?

X.

Decimo capitulo: Ut ne quiſlibet ex miniſtris altaris, nudis cruribus ad miſſam celebrandam accedere audeat, ne turpitudine ejus appareat, & offendatur Deus: ſcientes, quod ſi hoc in lege prohibitum eſt, nunc in ſacramento Chriſti diligentius obſervari debet. Oblationes quoque fidelium tales ſiant, ut panis ſit, non cruſta. Vetuimus etiam ne de cornu bovis calix aut patena fieret, ad ſanctificandum quod de ſanguine ſunt. Vidimus etiam ibi episcopos in conciliis diſis ſæcularia judicare, prohibuimusque eos voce apoſtolica: *Nemo militans Deo implicet ſe negotiis ſæcularibus, ut ei militet cui ſe probavit.* Obſecravimus etiam ut aſſidue preces fierent pro eccleſia Dei, ut Deus & Dominus noſter Jeſus Chriſtus exaltet, corroboret, protegat, defendat & conſervet immaculatam ad laudem & gloriam nominis ſui in omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

XI.

Undecimus ſermo fuit ad reges & principes: Ut regimen ſuum cum magna cautela & diſciplina peragant, & cum juſtitia judicent, ut ſcriptum eſt: *Apprehendite diſciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis*, &c. Denique ſicut ſuperius episcopis intimavimus, auctoritate divina fiducialiter & veraçiter abſque ullo timore vel adulatione loqui verbum Dei regibus, principibus, omnibusque dignitatibus, nunquam veritatem ſubterfugere, nulli parcere, neminem injuſte damnare, neminem ſine cauſa excommunicare, omnibus viam ſalutis tam verbis

A N N O
CHRISTI
1279.

Matth. 23.
Eph. 1.
Tit. 1.
VI. Concilia
universalia.

ad ſanctificandum
Deo ſanguis
ita.

Deo 1. p. 1.

Appre. 1. p. 1.

ANNO
CHRISTI
1797.ANNO
CHRISTI
1797.

bis quam exemplis demonstrare. Ita quo-
que reges & principes admonuimus, ut
obediant ex corde cum magna humili-
tate suis episcopis: quia illis claves cae-
li datae sunt, & habent potestatem li-
gandi atque solvendi, ut scriptum est:
Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi:
presbyteros tuos, & dicent tibi. Et alibi apo-
stolus: *Obedite praepositis vestris tamquam Do-*
mino: ipsi enim vigilantes pro vobis, quasi pro
animabus vestris rationem reddituri. Domi-
nus ipse doctoribus ait: *Qui vos audit*
me audit: qui autem vos spernit, non sper-
nit vos, sed eum qui misit vos. Item per
prophetam: *Labia sacerdotis custodiunt scien-*
tiam, & legem requirunt ex ore ejus, quia
angelus Domini exercituum est. Igitur si an-
geli sacerdotes appellantur, a saeculari-
bus judicari non possunt, ut apostolus
ait: *Mibi autem pro minimo est, ut a vobis*
judicer, aut ab humano die: qui autem me
judicat, Dominus est. Item per psalmi-
stam: *Et corripuit pro eis reges, ita di-*
cens: Nolite tangere Cbrystos meos, & in
prophetis meis nolite malignari. Item apo-
stolus: *Nescitis quoniam angelos judicabi-*
mus? quanto magis saecularia? quia sicut
reges omnibus dignitatibus praesunt, ita
& episcopi in his quae ad Deum attinent.
Ideo omni nisu hortamur: Ut eccle-
siam Dei, quae est sponsa Christi, om-
nes honorent in facto, nec injustum fer-
vutis jugum ei imponant, nec super-
biant in saeculari potentia, nec alios vi-
opprimant, ut scriptum est: *Et honor re-*
gis judicium diligit. Perpendat unusquis-
que, qualiter a suis subjectis sponsam
suam honorari vellet: & in hoc terre-
no exemplo consideret, quantum caele-
stis regis sponsam oporteat venerari,
ne, quod absit, de eis dicatur: *Upsi re-*
gnaverunt, sed non ex me: principes existe-
runt, & non cognovi. Sed audire merean-
tur: *Inveni virum secundum cor meum,*
qui facit omnes voluntates meas. Ideo posui
adjutorium super potentem, & odientes eos
in fugam convertam, ut longevitatem felici-
tatemque regni sibi suisque nepotibus distri-
buat, & aeternam futuri regni gloriam
concedat; habeantque reges consiliarios
prudentes, Dominum timentes, mori-
bus honestos, ut populus bonis exem-
plis regum & principum eruditus & con-
formatus, proficiat in laudem & gloriam
omnipotentis Dei.

XII.

Duodecimo sermone sanximus: Ut in
ordinatione regum nullus permittat pra-
vorum prevalere assensum: sed legiti-
me reges a sacerdotibus & senioribus po-
puli eligantur, & non de adulterio vel
incestu procreati: quia sicut nostris tem-
poribus ad sacerdotium secundum cano-
nes adulter pervenire non potest, sic nec

Christus Domini esse valet & rex totius
regni, & heres patris, qui ex legitimo
non fuerit connubio generatus, dicente
Propheta: *Scitote quia Dominus dominator*
est in regno hominum, & ipse est regnum,
& cuicumque voluerit, dabit illud. Ideo om-
nes generaliter admonuimus, ut consona
voce & corde Dominum rogent, ut qui
eum eligit in regnum, ipse ei tribuat re-
gimen disciplinae sanctae suae, ad regen-
dam plebem suam. Honor quoque eis
ab omnibus impendatur, dicente Apo-
stolo: *Regem honorificate:* & alibi: *Sive re-*
gi quasi praecellenti, sive ducibus tamquam ab-
eo missis ad vindictam malefactorum, laudem
vero bonorum. Item Apostolus: *Omnis ani-*
ma sublimioribus potestatibus subdita sit, quia
non est potestas data, nisi a Deo. Quae autem
sunt, a Deo ordinata sunt. Igitur qui resistit
potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem
resistunt, ipsi sibi dominationem acquirunt.
Nullus regi detrahat, dicente Salomo-
ne: *In ore tuo ne detraxeris regi, & in cor-*
de tuo ne maledixeris principi: quia aves ca-
li portant illud, & qui habes pennas, annun-
ciabis verbum. In necem regis nemo com-
municare audeat, quia Christus Domi-
ni est, & si quis tali sceleri adhaerit,
si episcopus est, aut ullus ex sacerdota-
li gradu, ex ipso detrudatur, & a san-
cta hereditate dejiciatur, sicut Judas ab
apostolico gradu ejectus est, & omnis
quisquis tali sacrilegio assenserit, aeter-
no anathematis vinculo interibit, & Ju-
dae traditori sociatus, sempiternis cre-
mabitur incendiis, ut scriptum est: *Non*
solum qui faciunt, sed & qui consentiunt fa-
cientibus, iudicium Dei non effugiunt. Duo
namque eunuchi Assuerum regem inter-
ficere cupientes, in patibulum suspensi
sunt. Animadvertite quid fecerit, David
praefecto, cum ei Dominus dixerit: *Ego*
tradam Saul in manus tuas; dum invenit
dormientem, & hortatus a milite ut oc-
cideret eum, dixit: Absit a me hoc pecca-
tum, ut extendam manum meam in Cbristum
Domini. Illum autem militem qui post
mortem ejus venit ad eum, protestans
quod ipse occiderat Saul, capite trun-
cavit; & reputatum est illi ad justitiam,
& semini ejus post eum. Exemplis nam-
que apud vos saepe probatum est, quod
quicumque internecionis dominorum tue-
re*, in spatio vitam finierunt, & utro-
que jure caruerunt.

XIII.

Decima tertia admonitio fuit. Ut po-
tentes & divites iusta judicia statuunt,
nec personam divitis accipiant, nec pau-
peres contemnant, neque a rectitudine
judiciorum deviant, nec munera super
innocentes accipiant, * sed in veritate &
justitia, dicente Propheta: *Iuste iudicate,*
fili hominum. Item alibi: *Non facies quod*
oculorum tuorum.

Dicit audito-
res, vel ali-
quid simile.Forte, sed
iudicant. H.
Psalm. 101.

Psalm. 101.

ini-

ANNO
CHRISTI

iniquum est, nec iniuste iudicabis: non sta-

ANNO
CHRISTI
bis contra sanguinem proximi sui. Item ut
Isaias: *Quarite iudicium, subvenite oppres-
so, iudicare pupillo, defendite viduam, & ve-
nite & arguite me, dicit Dominus. Si fuerint
peccata vestra ut cocinnum, quasi nix dealba-
buntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus,
ut lana alba erunt. Item alibi: Solve om-
nem nodum iniquitatis, solve fasciculos depri-
mentes: dimitte eos qui contrahi sunt, li-
teros, & omne onus dirumpet. Tunc erum-
pet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua
cuius creetur, dicente Domino in evan-
gelio: In quo enim iudicio iudicaveritis, ju-
dicabimini: mensura quam mensi fueritis, me-
tietur vobis. Nec vi alicui rapietis, quod
tuum est: Non concupisces rem proximi sui,
nec desiderabis uxorem eius, non villam, non
torrem, non ovem, non agrum, nec omnia
qua illius sunt. Propheta namque com-
minatur dicens: *Va qui coniungitis domum
ad domum, & agrum ad agrum copulatis, us-
que ad terminum loci: numquid solvi vos babi-
tabitis in medio terra? in auribus meis sunt haec,
dicit Dominus exercituum. Rursum clamat
Propheta, dicens: Eripite pauperem, & ege-
num de manu peccatoris liberate. Mementote
quid mereatur, qui scandalizaverit unum
de pusillis: qui autem susceperit unum de
his, Christum suscipit, a quo in iudicio me-
reamini audire; Venite benedicti, possidere pa-
ratum vobis regnum ab origine mundi.**

XIV.

Decimum quartum caput. Fraus, violentia & rapina vereatur, & ne iniusta vel majora tributa ecclesiis Dei imponantur, quam lex Romana, & antiqua consuetudo priorum Imperatorum, regum & principum, habeat; omninoque qui sanctae Romanae ecclesiae, & beato Petro principi apostolorum communicare cupit, ab hoc vitio violentiae immunem se servare studeat. Sic concordia ubique, & unanimitas inter reges & episcopos, ecclesiasticos & laicos, omnemque populum Christianum; ut sit unitas ubique ecclesiarum Dei, & pax in una ecclesia, in una fide, spe, & charitate permanens, unum caput habens, quod est Christus, cuius membra se invicem adjuvare, mutuaeque charitate diligere debeant, sicut ipse dixit; *In hoc cognoscetes omnes quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicem.*

XV.

Decimum quintum caput. Interdicuntur omnibus iniusta connubia & incestuosa, tam cum ancillis Dei, vel aliis illicitis personis, quam cum propinquis & consanguineis, vel alienigenis uxoribus; & omnino anathematis mucrone perfoditur, qui talia agit, nisi correctus resistat a tam nefanda praesumptione, & suo episcopo obtemperans, seipsum ad aequitatis normam corrigat & revo-

XVI.

Decimum sextum caput. Decreto abdicatur filiis meretricum legitima hereditas. Adulterinos namque filios, ac simulationum, auctoritate apostolica spurios, & adulteros iudicamus. Virginem namque quae se Deo voverit, & ad instar sanctae Mariae vestem induerit, sponsam Christi vocitare non dubitamus. Ideo manifestum est, siue in caelestibus rebus, siue terrestribus, quia non potentior se sponsam stulerit, & suo sibi eam matrimonio copulaverit, nunquam impunitus evadet. Unde & Apostolus ait: *Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Dominus. Templum enim Dei sanctum est, &c.* Et idem Apostolus; *Hoc namque scitote, intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut adulter, aut avarus, non habet hereditatem in regno Christi & Dei.* Perpendite namque, si ab Apostolo hereditas saeculi secluditur, dicente scriptura: *Non enim beres eris filius ancilla cum filio libera.* Sed dicet aliquis adulterinus; *Meretrix mea non est serva, sed libera.* His auctoritate apostolica respondeamus: *Nescitis quia cui vos servos exhibuistis ad obediendum, servi eius estis cui obedistis, siue peccati ad mortem, siue iustitiae ad sanctificationem?* Idcirco imperavimus apostolicis verbis, ut propter fornicationem fugiendam, unusquisque laicus suam uxorem legitimam habeat, & unaquaeque suum virum habeat, ut secundum Dominum inde heredes legitimos habeat, fiantque heredes Dei, coheredes autem Christi. Ceterum sicut in canone, vel in evangelica doctrina, & decretis apostolicorum dogmatum, de legitimis matrimoniis, vel statuto tempore nubendi vel abstinendi, scriptum est, his decretis nihil addere praesumimus, aut demere: *Si quis videtur contentiosus esse, nos salem consuetudinem non habemus, neque ecclesia Dei.*

XVII.

Decimum septimum caput. De decimis dandis, sicut in lege scriptum est: *Decimam partem ex omnibus frugibus suis si primitias deferas in domum Domini Dei tui.* Rursum per prophetam: *Adferse, inquit, omnem decimam in horreum, ut sit ci-
bus in domo mea: & probate me super hoc, si non aperuero vobis casariae scali, & effundero benedictionem usque ad abundantiam: & increpabo pro vobis devorantem, qui comedit & corrumpit fructum terra vestra: & non erit ultra vinea sterilis in agro, dicit Dominus.* Sicut sapiens ait: *Nemo justam elemosynam de his qua possidet facere valet, nisi prius separaverit Domino, quod a primordio ipse sibi reddere delegavit.* Ac per hoc plerumque contingit, ut qui decimam non tribuit, ad decimam revertatur. Unde etiam cum obtestatione praecipimus, ut omnes

ANNO
CHRISTI
177.

Matth. 6.

T/alm. 14.

T/alm. 10.

Gen. 11.

T/alm. 71.

omnes studeant de omnibus quæ possi-
dent decimas dare, quia speciale Domi-
ni est Dei: & de novem partibus sibi vi-
vat, & eleemolynas tribuat: & magis
eas in absconditis facere suavisimus, quia
scriptum est: Cum facis eleemosynam, noli
tuba canere ante te.

Usuras quoque prohibuimus, dicente
Domino ad David: *dignum fore habitato-
rem tabernaculi sui, qui pecuniam suam non
dederit ad usuram.* Augustinus quoque ait:
qui habet injustum lucrum sine justodamno.
Ubi lucrum, ibi damnum: lucrum in
arca, damnum in conscientia.

Statuimus etiam, ut mensuras æquas
& pondera æqualia statuunt omnibus,
dicente Salomone: *Pondus & pondus, men-
suram, & mensuram odit Deus:* id est, ne
alio quis vendat pondere, vel mensura
alia emat: quia *ubique Deus justitiam dili-
git, & æquitatem videt vultus ejus.*

XVIII.

Decimum octavum caput. De voto
Christianorum, ut impleant illud. An-
tiqui namque patriarchæ & prophetæ
per hoc placuerunt Domino. Abel nam-
que justus votum fidei animo obtulit de
adipibus suis: & grata magis erat Do-
mino, quam illius parricidæ. Idcirco di-
vino igne Deus absumpsit holocausta ac-
cepta, non bono autem animo oblata
contempsit. Et idcirco cum maledictio-
ne damnatus, iram meruit: junior au-
tem felici martyrio coronatus est. Re-
cordamini Enoch, qui votum vovit &
reddidit, & vivens in corpore transla-
tus est. Noe namque justus votum vo-
vit & reddidit, & solus omnium homi-
num, cum septem sibi conjunctis, de di-
ludio mundi liberatus est. Quid loquar
de Abraham, qui cætera vota vovit &
reddidit, & decimas sacerdoti Melchise-
dec dedit? de hostibus namque trium-
phavit: ideo meruit Dominum in Tri-
nitate non solum adorare, verum etiam
in hospitium suscipere, & promissionis
filium de nonagenaria habere: & quem
promissionis filium suscipere meruit (ma-
xime dicente Domino: *In Isaac vocabitur
tibi semen: & in semine tuo benedicentur
omnes gentes terræ*) ipsum promissionis fi-
lium mactare non renuit, quem proculdu-
bio tamen victurum non diffidebat. Ideo
fides cooperabatur operibus illius, & re-
putatum est illi ad justitiam, & amicus Dei
appellatus est. Jacob namque votum vovit,
& reddidit. Recordamini Manoe de filia
sua, & memoria illius in sempiternum erit.
David propheta implens votum, nobis præ-
cipit, dicens: *Vovete & reddite Domino Deo*

vestro, omnes qui in circuitu ejus sunt: offerse

*munera terribili, & ei qui aufert spiritum prin-
cipum, terribili apud omnes reges terræ. Salo-
mon quoque ait: Cum feceris votum, festina*

reddere illud, ne forte Dominus irascatur tibi.

Item scriptura: *Melius est non vovere, quam
votum non reddere.* Unde obsecramus, ut
unusquisque ad mentem suam revocet quid-
quid in prosperitate & angustia Deo vo-
vet, ne tardet reddere illud, ne forte ite-
rum in angustis implicati audire merea-
mini: *Quod dudum pollicitus est mihi, menti-*

*tus est: ad servandam divitiarum tuarum & cor im-
penitens, thesaurizasti tibi iram in die ira, &
revelationis iusti judicii Dei.* Ideo in interitu
vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis
quod timebatis advenerit. Nihil namque
damus nec promittimus, nisi quod prius
nobis dedit. Unde Propheta compunctus
ait: *Quid retribuam Domino pro omnibus qua*

*retribuit mihi? Si quis autem voverit, &
reddere distulerit, veremur ne unquam il-
læsus evadat, ut dictum est: Horrendum est*

XIX.

Decimum nonum caput. Annexuimus,
ut unusquisque fidelis Christianus a ca-
tholicis viris exemplum accipiat, & si
quid ex ritu paganorum remansit, avella-
tur, contemnatur, abjiciatur. Deus enim
formavit hominem pulchrum in decore &
specie: pagani vero diabolico instinctu ci-
catrices terribilissimas superinduxerunt, di-
cente Prudentio:

Tinxit & innocuam maculis sordentibus humum.

Domino enim videtur facere injuriam,
qui creaturam fœdat & deturpat.

Certe si pro Deo aliquis hanc tincturæ
injuriarum sustineret, magnam inde remune-
rationem acciperet. Sed quisquis ex super-
stitione gentilium id agit, non ei proficit
ad salutem, sicut nec Judæis circumcisio
corporis sine credulitate cordis.

Vestimenta etiam vestra, more genti-
lium, quos, Deo opitulante, patres vestri
de orbe armis expulerunt, induitis. Mi-
randa res, & nimis stupenda; ut quorum
vitam semper odistis, exempla imitemini.

Equos etiam vestros turpi consuetudine
detruncatis, nares finditis, aures copulatis,
verum etiam & surdas redditis; caudas am-
putatis: & quia illos illæsos habere pote-
stis, hoc nolentes cunctis odibiles redditis.

Audivimus etiam, quod dum inter vos
litigium versatur, sortes more gentilium
mittitis: quod omnino sacrilegium istis
temporibus reputatur.

Equos etiam plerique in vobis come-
dunt, quod nullus Christianorum in O-
rientalibus facit: quod etiam evitate.

Con-

ANNO
CHRISTI
949.

Contendite ut omnia vestra honesta & secundum Dominum fiant.

XX.

Jul.

Aug.

Tanto alio.

Vigilum caput. Omnibus generaliter intimavimus, ut juxta prophetiam vocem agere decerent, quæ ait: *Nolite tardare converti ad Dominum, nec differatis de die in diem.* Et alibi: *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & fletu, & planctu.* Item: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Et juxta Apostolum: *Confitemini alter alteri peccata vestra, & orate pro invicem, ut salvemini, ne ullum (quod absit) substantia mors imperatum inveniat.* Et juxta judicium sacerdotum, & modum culpæ, eucharistiam sumite, & fructus dignos poenitentiae facite: fructuosa namque poenitentia est, admissa desistere, fletu in postmodum non admittere.

Si quis autem, quod absit, sine poenitentia aut confessione de hac luce discessit, pro eo minime crandum est. Nullus enim nostrum absque peccato est, nec infans unius diei, dicente Apostolo: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Poenitemini igitur & convertimini, quia mors non tardat, ut deleantur vestra peccata, & illa vita sine fine mansura cum angelis sanctis perfrui mereamini, per eum qui vivit & regnat in sæcula sæculorum.

Hæc decreta, beatissime papa Hadriane, in concilio publico coram rege Ælifuvaldo, & archiepiscopo Eanbaldo, & omnibus episcopis & abbatibus regionis, seu senatoribus, & ducibus, & populo terræ, proposuimus; & illi, ut superius fati sumus, cum omni devotione mentis juxta possibilitatem virium suarum, adjuvante superna clementia, se in omnibus custodire devoverunt, & signo sanctæ crucis in vice vestra, in manu nostra confirmaverunt, ut postea stylo diligenti in charta hujus pagine exaraverunt, signum sanctæ crucis insignentes.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Ælifuvaldus Transhumbranz gentis rex, consentiens signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Dilberchus Angultadensis ecclesiæ prætul, gaudens signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Eanbaldus gratia Dei archiepiscopus Eboracensis ecclesiæ, hujus chartulæ piæ & catholicæ taxationi, signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Huguvaldus Lindisfarenensis ecclesiæ episcopus obediens, signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Ædilberchus Candensis casæ episcopus supplex, signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Adulphus Myrensis ecclesiæ episcopus, devota voluntate subscripsi.

Ego Æthiluvinus episcopus per legatos subscripsi.

Gosigha patricius, signo sanctæ crucis placido animo subscripsi.

His quoque saluberrimis admonitionibus, presbyteri, diaconi ecclesiarum, & abbates monasteriorum, judices, optimates, & nobiles, unopere, uno ore consentimus & subscripimus.

Ego Alrich dux, signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Sigulphus dux, signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Aldberich abbas, signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Erhart abbas, signo sanctæ crucis subscripsi.

His peractis, & data benedictione, perreximus, assumptis nobiscum viris illustribus, legatis regis & archiepiscopi, Maluinum videlicet & Pyttel lectores: qui una nobiscum pergentes, & ipsa decreta secum deferentes in concilium Merciorum, ubi gloriosus rex Offa cum senatoribus terræ, una cum archiepiscopo Jaenbercho sanctæ ecclesiæ Doroverniensis, & cæteris episcopis regionum, convenerat. Et in conspectu concilii clara voce singula capitula perlecta sunt: & tam Latine quam Teutonice, quo omnes intelligere possent, dilucide reserata sunt. Qui omnes consona voce, alacri animo gratias referentes, apostolatus vestri admonitionibus promiserunt, se Divino adminiculante favore, juxta qualitatem virium, promptissima voluntate, in omnibus hæc statuta custodire. Quin etiam, ut supra taxavimus, tam rex, quam principes sui, archiepiscopus cum sociis suis, in manu nostra, in vice domini vestri, signum sanctæ crucis firmaverunt, & rursus præsentem chartulam sacro signo roboraverunt.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Jaenberchus archiepiscopus sanctæ Doroverniensis ecclesiæ, supplex signo sanctæ crucis subscripsi.

Ego Offa rex Merciorum, consentiens his statutis, prompta voluntate signo crucis subscripsi.

Hugilberchus episcopus Lichtenfelsæ ecclesiæ, signo sanctæ crucis subscripsi.

Edeulfus Lindensis, Faronenſis episcopus subscripsi.

Ununona Legorensis episcopus subscripsi.

Alchardus episcopus subscripsi.

Fadberchus episcopus subscripsi.

Chumberchus episcopus subscripsi.

Harchelus episcopus subscripsi.

Æine episcopus subscripsi.

Tora episcopus subscripsi.

Vvaremundus episcopus subscripsi.

Adalmundus episcopus subscripsi.

Adoredus episcopus subscripsi.

Edrabodus abbas, Alemundus abbas, Boduvinus abbas, Uttel abbas.

Brorda dux, signo sanctæ crucis subscripsi.

Facuvaldus dux subscripsi.

Bercoaldus dux subscripsi.

Othbaldus comes subscripsi.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

ad An. Ch. 949. n. 18.

Habitu hoc anno in Anglia Concilium a Legatis Apostolicis Georgio Ostiensis, & in Theophylasto Episcopis, illuc ab Hadriano Papa missis, in quo Canones XX. pro disciplina Ecclesiastica restituenda conditi sunt. Legitur illud apud Spelmanum, Alfordum, & Labbeum. Alfordus tamen duas synodos habitas esse existimat, alteram in Septentrionali parte Insulæ a Georgio, alteramque in Austro vel in Occidente a Theophylasto. Certe Historici Angli de loco ubi Synodus habita inter se non conveniunt, quia scilicet in uno & altero loco synodi celebrata. Annalista Mailroensis hoc anno scribit: *Synodus congregata est in Pincanbale*, qui locus in Dunelmensi Episcopatu situs est, & modo *Finschubalan*, modo *Wincenbale* ab Historicis Anglicis vocatur, quo ideo Georgius perrexit, velut Northumbria regni medietatem. Altera synodus in Regno Merciorum celebrata, quam Spelmanus *Caldbutenſem* appellavit, qui tamen ubi locus sit, determinare non definit. De utraque synodo legendus Alfordus ad hunc annum.

HEN

ANNO
CHRISTI
949.al. Jaenber-
chus, Lamber-
tus, & Lamber-
chus.Higbertus
episcopus Li-
chenfeldæ.
Eadulphus
episcopus
Lindisfaren-
sis.
Unvora Ec-
clesiæ.

ANNO CHRISTI 797. H E N N I K A I A ANNO CHRISTI 797.

TO ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ,
ΕΒΔΟΜΗ ΣΥΝΟΔΟΣ.

SANCTA SYNODUS
NICÆNA SECUNDA,
GENERALIS SEPTIMA.

HISTORIA CONCILII
NICÆNI II.

* Sept. Syn.
ed. 3. Aud.
hist. misc. lib.
1. Zonar. &
Cedren. in
Leon.

IN Arabia fuit, imperante Leone Isaurico, Judæus quidam Sarantapechys, veneficus ac præstigiator insignis. Is ut odium jamdiu conceptum adversus Christianos exsaturaret aliquando, Ezidum Arabum re-

gem, cujus levissimum esse norat ingenium, adit: vaticinandi illi artem ostendit, diuturnum spondet imperium, si ex Christianorum templis, totiusque regni sui finibus sacrosanctas imagines detrahat. Homo vanissimus vanissimum vaticinium haud turdis accepit auribus. Imagines omnes, sive in templis, sive in foro essent, revelli ac perfringi jubet. Cumque imperata facere nollent Christiani, satellites Hebræi atque Arabes alacriter perfecere. Cæterum fallax vaticinium nulli magis, quam vel vaticinanti, vel obsequenti fuit exitio. Nam & rex ipse post sesquinannum interiit, & Ulidus ejus filius atque heres Hebræum vatem, ut patris interfectorem, de medio sustulit. Eversarum imaginum atque inaudite impietatis fama Christiani nominis provincias brevi pervagata est, omnibus tantum facinus execrantibus. Quamquam in quorundam animis male alio-

Cencil. General. Tom. XII.

Aquin affectis facile facti hujus exemplum & crimen infedit, * imperatoris potissimum, & * Constantini, qui Nicolæ erat episcopus: sed & utrique non leve calcar accessit ex consuetudine cujusdam * Beleris, qui ex Christianis ortus parentibus, cum captivus in Syriam esset: abductus, ex Arabum consortio Mahometanis superstitionibus imbutus est. Tum libertate donatus, cum ad Romanorum ditionem redisset, primo familiariter egit cum Constantino, deinde se in gratiam imperatoris penitus insinuavit. Beleris & Constantini suasionibus incitatus Leo, ac multo magis adactus jurejurando, quo id sponderat Hebræis * quibusdam qui ei prædixerant imperium, detestabile bellum sacris indicit imaginibus: neque eas ex templis tantum & privatis ædibus dejecit & abradie, sed etiam pervetustæ magnæque religionis statuam Salvatoris, quæ ad aneam urbis portam in excelso illutrique loco diutissime steterat, vi ferroque deturbat. Stomachantur qui aderant, percellitur tam acerbo nuncio civitas: ad arma concurrunt: regii discerpuntur apparitores & administri. Fremit imperator accepta injuria, & natura ferox ac truculentus ferinam exardescit in rabiem: publico edicto omnem imaginum cultum abrogat, cultoribus interdicit aqua & igni: alios spoliatione bonorum multat, alios in exilium ejcit, aliis abscindit manus, alios crudeliter jugulat, totam denique rempublicam velut immanissimus vere leo lace-

* Aud. hist. miscell. loc. cit. * Germani ad. joannem epi. not. in syn. 1. 2. 3. 4. Aud. misc. ubi sup.

Cedren. Zonar.

* H. H. n. m. & Cedren.

A. N. N. O.
CHRISTI
987.

* Zonar. Cede.
& hitor. m.
sc. ubi sup.

* Hitor. m.
Cede.

* German. in
epist. ad Jo. a
Theomam. in
VII. synod.
a. 6. 4.

* Auditor. m.
sc. Cede.
in Leon.

* Sutor. rom.
p. in VII. S. Jo.
Damasceni.

* Hadrianus
papa primus
in ep. ad Ca.
rolum, & ad
Greg. imper.
secundus. in
epist. ad Jo.
ad Leon.
Aud. hitor.
m. Cede.
Zonar. ubi
sup.

rat & cruentat. Aggreditur dein sapientissi-
mum * doctorem, cui & præstans omnium di-
sciplinarum scientia, & spectata morum inte-
gritas, & duodecim contubernaliū modestia,
quos ecclesiasticorum divinorumque instituto-
rum collegas & socios habebat, venerationem
apud omnes iustissimam conciliaverat: ut eos
non modo permulti doctrinæ ac sapientiæ cau-
sa convenire solerent, sed ipsi etiam imperato-
res in rebus gerendis consulere. Hos igitur
Leo disputationibus primo & privatis collo-
cationibus in suorum errorum sententiam pertra-
here studet. Verum eorum deinde invidiā con-
stantia repulsus, inclusos in aedes eis ad habi-
tandum attributas, una cum instructa biblio-
theca, noctu imperat concremari. Sancto-
rum præterea deprecationes irridere, loculos
perforare, reliquias sordare, neque homines,
neque Deum vereri. Nec erat qui efferato Leo-
ni sese auderet obicere, præter unum Germa-
num Constantinopolitanum episcopum, ejus
extimiam sanctitatem, venerandam canitiem, &
singularem in conservandis ovibus vigilantiam
colebant universi. Lugebat is calamitatem ec-
clesiæ, & quacumque ratione poterat impera-
toris impetum retardabat. Scripsit etiam ad
Constantinum * episcopum tot scelerum & con-
scium & auctorem: hortatur ut ab incepto de-
sistat, suæ suorumque salutis prospiciat, redeat
ad majorum traditionem. Subdole simulat ille
esse se, qui non erat: versuteque rescribit. da-
turum se operam deinceps, ut dicto fastore
offendat neminem. Missis etiam ad alios epis-
copos * literis, Germanus vehementer eos ro-
gat, ut fidem a majoribus traditam retineant.
Has ob causas Germanum imperator graviter
oderat, erumpentem tamen iram premebat,
veritus ejus insignem virtutem, magnamque de
eo orthodoxæ plebis existimationem. Ergo *
accerisum blande compellat, ac, velut aliud
agens, accusat superiorum temporum imperi-
tiam, & sacerdotes, qui satue populos imagi-
nibus colendis adduxerant. Sapienter Germa-
nus furentem demulcere studet: explicat ejus
rei utilitatem, & ecclesiæ consuetudinem ab
apostolis usque deductam. Hic vero excanduit
imperator, atque antistitem minis & contume-
liis oneratum regia expulit. Nec pepercit * Joa-
ni Damasceno humanarum divinarumque re-
rum eruditione florentissimo. Etenim ei, quod
de religioso imaginum cultu non minus pie
quam docte scripsisset, dextera ejusdem Leonis
opera & fraude a Saraceno principe præcisa est;
quam tamen divinitus restituit clementissima Dei
mater, ad cuius ille imaginem, velut ad sa-
cræ anchoram, piis fletibus & supplici fide
confugerat.

Gregorius secundus Romanus pontifex cum
ea, quæ Constantinopoli gerebantur, acerbissime
ferret, coacta Romæ * synodo, eo studio quod
pastorem ac patrem decet, per literas impera-
torem commonefacit, desinat aliquando eccle-
siam persequi: non esse imperatoris partes de
divinis sacrisque rebus judicare, multo minus
apostolicas traditiones, quas omnis vetustas pie
semper est ac sancte, venerata, convellere. His
aliquæ salutaribus monitis restitit Leo: aspi-
dem surdam potius quam hominem dices.
Germanum quoque imperator Constantinopoli-
tano dejicit throno, Anastasium sufficit homi-
nem scelestissimum. Quocirca illum tandem
Gregorius pontifex & apostolici anathematis
mucrone vulnerat, & Italiam spoliat imperio,

Abaetis interceptisque Italorum annuis vestiga-
libus, quæ ad id tempus principibus Constanti-
nopolitanis pendebantur. Leo vero ingentem
classem, quæ & Gregorium, & Italiam divexa-
ret, instruxit: cui suppeditari sumptum iussit
ex censu per capita Siculis & Calabris imposi-
to: ecclesiæ vero Romæ patrimonium, quod
in his erat provinciis, in suum retulit ærarium.
Sed ultor tot facinorum Deus immanis tyran-
ni classem magnis jactatam procellis, ad litus
Adriatici maris obrivit.

Gregorio secundo tertius succedit: qui ut
laboranti ecclesiæ afferret opem quam posset,
ad Leonem mittit Gregorium * ecclesiæ Ro-
mæ presbyterum cum mandatis apostolico
munere vigilantiaque dignissimis: quæ tamen is
imperator non reddidit, quippe ejus primum
minis deterritus, deinde fraudibus elusus, de-
nique annuo damnatus exilio. Cujus rei indi-
gnitate commotus pontifex, evocatis in urbem
episcopis quam plurimus, ante beati Petri con-
fessionem, tota approbante synodo, oppugnato-
res imaginum ab ecclesiæ communione, ut pe-
stem ac perniciem Christiani orbis, exsecuit.
Postea iterum conatur Leonis animum delini-
re, missis per Constantinum defensorem episto-
lis. Verum is tabellarius in vincula conjectus,
& diuturno sœtore ac fame cruciatus, vix tan-
dem imperatoris manus effugit. Multis tum
calamitatibus tamquam telis e celo missis Leo-
nis res accisæ sunt. Nam * civitatum defecio-

nibus & armis turbata fides erga imperatorem;
ex pestilentia & belli cladibus miserabilis va-
stitas consecuta: sed nihil horribilius terramo-
tu, qui duodecim * menses regiam concussit
urbem, prostratis non modo privatis ædibus,
monasteriis, templis, sed etiam publicis mœni-
bus. Quorum cum nihil Leonis amentia me-
deri potuisset, tandem diris afflictatus tormini-
bus, inter angores & ejulatus impiam animam
exhalavit. Leoni successit filius Constantinus,
quem Copronymum propterea cognominarunt,
quod * cum baptismo infans expiaretur, sacrum
lavacrum inquinavit. Eo portento territus Ger-
manus patriarcha prædixit, rempublicam & ec-
clesiam hujus aliquando flagitiis polluentem.

Præditionem comprobavit eventus. Nam si fla-
gellis Leo, scorpionibus Copronymus cecidit ec-
clesiam, homo natus ad evertendam omnem,
quod in ipso fuit, religionem; sacrarum rerum
& ceremoniarum, quarum pius cultus in Dei
cultum redundat, contemptor impudentissimus;
ludis circensibus, victimis exsecandis, evocan-
dis malis genis ac manibus, aliisque id genus
veneficiis apprime deditus. Qui ut sui princi-
patus initia bonis videlicet auspiciis consecra-
ret, generalj statim vetuit edicto, ne quis aut
eos, qui religiosissimo Dei famulatu excellue-
runt, sanctæ cognominaret, aut eorum reli-
quias veneraretur, aut tamquam patronos ac
deprecatores imploraret, quod eos nihil posse
diceret, ne Deiparam quidem virginem, quam
ne illo quidem cognomine voluit appellari.
Quin etiam sumptis in manibus aliquando lo-
culis auro plenis, ex iis, qui aderam, sciscita-
tus est, quanti eos æstimarent. Cum respon-
sum esset, magni, vacuos eisdem deinde osten-
dit, percontatus, quanti eoslicerentur. Cum
respondum esset, nihili. * Ita (inquit) Maria
quoque, dum Christum gesta vit utero, in ho-
nore fuit; postquam eum peperit, nihilo cete-
ris mulieribus præstitit. Eam igitur impietatem
cives graviter ferentes, Artabasdum Curopala-
tem,

A. N. N. O.
CHRISTI
987.

* Aug. in
Greg. tertia.

* Cede. & Z.
a. 12. Leon.

* Aug. hist.
m. in lib. 10.
lib. 10.

* Cede. in
Leon. & au-
dor. m. Cede.
lib. 11.

* Zonar. in
Constantin.
aud. hist.
m. in lib. 10.
in fin. Co-
dren. ubi sup.

tem, Copronymi affinem * e sororis conjugio, A
 ANNO CHRISTI 387.
 * Aud. hist. lib. 1. Zonar. & Cedren. ubi sup.

qui contra ipsum Copronymum arma sumse-
 rat, imperatorem designant. Reserem tot ma-
 lorum auctorem atque incitamentum trucidant,
 sacras imagines suis restitunt locis, Coprony-
 mum anathemate conviciisque proscissum exuunt
 imperio, ejusque loco Curopalatem Augustum
 consalutant. Verum usura gratulationis hujus
 brevissima fuit. Collectis enim mox viribus
 Copronymus urbem terra marique obsedit, ea-
 que in deditionem compulsa, Curopalatem et-
 iam in suam redigit potestatem, eique oculos
 effodit; filios autem gravibus jactatibus ærum-
 nis, capite damnat, ne quis ex tam illustri fa-
 milia veræ religionis vindex reliquatur. Cru-
 deliter etiam deserviit in perduelles cæteros: B
 aliorum fortunas prædâ militibus exposuit,
 alios patriis expulit sedibus, alios, præcis
 prius manibus, interemit. At vero, ne qua re
 rabidis feris esset absimilis, in familiares etiam
 suæque hæreseos sectatores deserviit, & in his
 præcipue Anastasium pseudopatriarcham, quem
 a seillo præpostere impositum, & virgis ca-
 sum, & per urbis plateas ludibrio habitum,
 rursus in pristinum thronum collocavit. Sed
 paulo post hic ipse episcopus, qui inter con-
 cionandum sanctorum gloriam conviciis proscin-
 dere consueverat, morti proximus per os ege-
 rere sua ipsius excrementa coactus est. Insti-
 tere tres demceps * Romani pontifices, Zacha-
 rias, Stephanus & Paulus, eisdem synodis

* Anast. in
 vit. horum
 pontificum
 & Hadrian.
 in epist. Con-
 stant. & Iren.

* Aud. hist.
 lib. 1. Zonar.
 & Cedren. ubi sup.

Romæ habitus, literis, cohortationibus, præci-
 bus, aliisque remediis perditum hominis curare
 dementiam. Copronymus vero nec ullum san-
 ctissimis pastoribus honorem habere, nec divi-
 num numen vereri, nec ignominia ullis ad-
 versus sanctos parcere: imo vero, ut suæ se-
 ctæ nomen ac dignitatem amplificaret, * syno-
 di cuiuspiam auctoritate cccxxxviii. episcopos,
 quorum antesignani erant Theodosius Ephesi,
 & Pallas Pergæ, homines audaces & impij,
 Constantinopolim evocavit: per quos, quæcum-
 que ei libuisset, sine ullo metu statueret. Ni-
 hil ea de re actum est cum apostolica sede:
 nullus episcopus ex catholicis ac primariis sedi-
 bus, Alexandrina, Antiochena, Hierosolymita-
 na, est accersitus: nihil ordine susceptum, fa-
 ctumque; nihil in tanto cœtu aliud resonat,
 quam adversus imagines impudens ac vesana
 conclamatio: præficitur ecclesiæ Constantinopoli-
 tanæ Constantinus monachus, homo nefarius:
 decurritur in forum: adest imperator, adsunt
 & episcopi cum patriarcha Constantino: omnis
 interdictur imaginum honor ac veneratio: in-
 digno feriuntur anathemate Germanus, Georgius
 Cypri episcopus, Joannes Damascenus,
 acerrimi propugnatores imaginum. Sed cum
 Constantinopolitanam hanc synodum Stephanus

* Hadrian. ep.
 ad Carolum.
 * Zonar. Ce-
 dren. & aud.
 hist. lib. 1. ubi sup.

* Ex aud.
 hist. lib. 1. ubi
 sup.

pontifex abrogasset Romana * synodo, Copro-
 nymus ad suæ synodi * subscriptionem episco-
 pus ac monachos universos adigere conatus est. E
 Verum restitit eorum optimus quisque, nec
 hominis tyrannidem timere jam jam piorum
 cervicibus imminentem, sed lubentibus animis
 excepere oblatam sibi facultatem bibendi cali-
 cem Domini, & lavandi stolas suas in sangui-
 ne agni. Atque inter hos in primis claruere
 Andreas Calybites * eximie pietatis monachus,
 cui flagrorum vi disrupta cutis est; dum trahe-
 retur per urbem pede amputato, martyrium
 consummavit: præterea Petrus vir gravissimus,
 qui vindictis per plateas pedibus tractus, & in
 mare demersus est: Stephanus eremitarum dux

& magister *, qui complures annos clauistro
 inclusus traduxerat. Is exemplo prioris Stephe-
 ni, fustibus & lapidibus toto corpore dilacera-
 tus, & in altissimam foveam inter reos dam-
 natosque projectus: monachi * vero compulsi,
 pallio & cucullo deposito, inire conjugia, &
 vitam sordidis artibus tolerare. Tradita militi-
 bus monasteria, ut sacri monachatus memoria
 deleteretur. Sanctorum patrum libri, sacra su-
 pellex & reliquæ in rogos ac flammæ injectæ.
 Aliquot senatores, clarissimi viri, quod imagi-
 nes adorassent, durissimis nervis in foro ver-
 berati. Adacti denique omnes jurejurando,
 diraque execratione, nullum se posthac hono-
 rem imaginibus habituros. Quod cum pro sug-
 gestu Constantinus pseudopatriarcha publice se-
 cisset, vindicem Dei justitiam non effugit.
 Nam paulo post, cum Copronymus de abne-
 ganda Christi Domini divinitate cogitasset,
 remque patriarchæ credidisset, quod is habere
 clausa non potuerit principis consilia, jussus est
 publice virgis cædi, conspui, per urbem rapta-
 ri, & in sordidissimis urbis locis jugulari.

ANNO CHRISTI 387.
 * Ex aud.
 hist. lib. 1. ubi
 sup. & Zonar.
 & Cedren. ubi sup.

Tandem Copronymus, tamquam cædibus sa-
 crilegiisque desectus, cum expeditionem susce-
 pisset in Bulgaros, ardentissima febris correptus
 est Arcadiopoli: utque vitæ exitus antea vi-
 tæ esset ultio, pedes illi ardentibus ulceribus,
 quos carbunculos ab exurendi vi nominant,
 intumuerunt. Dumque hoc vehementi jactatur
 Cæstu, clamat infelix, vivum se inextinguibili
 igni traditum, ob violatum deiparæ Mariæ no-
 men & cultum: cumque eam sero jussisset ho-
 norifice coli, acerbissimo interitu, ad quæ mi-
 graret supplicia, non obscure monstravit. Suc-
 cessit filius Leo quartus, qui ex Irene * conju-
 ge Constantinum suscepit. Nec is diu impera-
 vit, minus quidem quam a pietate alienus: im-
 agines tamen perosus, earumque cultores in-
 sectatus est: sed perbrevis defunctus imperio,
 infelicitate obiit.

* Aud. hist.
 lib. 1. ubi
 sup. & Zonar.
 & Cedren. in
 Leon.

Faustis tunc auspiciis Irene * cum filio Con-
 stantino imperare cœpit, catholica religione ac
 pietate florentissima mulier. Itaque nihil ei fuit
 antiquius, quam ut religionem, quæ dilapsa
 Diacebat, excitaret, regiamque urbem multiplici
 idam anathemate, & a cæteris sejunctam ec-
 clesiæ partibus, ad reliqui corporis concordiam
 revocaret. Cum vero Paulus * abdicato Con-
 stantinopolitano patriarchatu in Flori secessisset
 monasterium, seipsum voluntariis dis cruciatu-
 rus pœnis, hujus rei causam sciscitantibus im-
 peratoribus respondit: quia Copronymi syno-
 do, in qua sacras imagines ab ecclesia auferen-
 das inique decretum fuerat, suam adjecerat sub-
 scriptionem; & nisi pœnitentiam ageret, æter-
 nis se fuisse cruciatibus puniendum. Quo res-
 ponso permoti imperatores, primum de patriar-
 cha optimo deligendo solliciti, habita, quam
 par erat, deliberatione, usus est nemo, cui
 merito Tarasius posthaberebatur. Is vero gravis-
 simum detestabatur onus, nec prius urgentibus
 cessit Augustis, quam fore pollicerentur, ut om-
 ni ope atque opera synodum indicendam cu-
 rent.

* Aud. hist.
 lib. 1. ubi
 sup. & Zonar.
 & Cedren. in
 Constantino.

* Epist. Con-
 stantini ad
 synod. in iv.
 not. ad. 1.

Ergo ad Hadrianum primum consilii animi-
 que magnitudine clarissimum, * synodicam Ta-
 rasius, in qua de imaginum cultu docte ac pie
 differebat, scribit epistolam. Scribunt & impe-
 ratores, communicatisque consiliis rogant, ut
 synodus ipsius auctoritate cogeretur, ad eamque
 de more legatos apostolicos mitteret. Lærior
 pontifici nuncius nullus afferri potuit. Itaque
 Pc.

* Aud. hist.
 lib. 1. ubi
 sup. & Zonar.
 & Cedren. ubi
 sup.

Petrum archipresbyterum ecclesie sancti Petri, & Petrum abbatem sancti Sabae mittit, qui suo nomine concilio praesint. Verum Iconomachi, qui diu saerant in urbe regia dominati, incredibiles imperitiae multitudinis concursus ac tumultus adversus episcopos concitarunt: quam seditionem armatae plebis cum ne imperatores quidem sedare potuissent, dilata res est. Cogitatum deinde de Nicæa Bithyniae metropoli, quæ ob primi concilii maiestatem, & Arianæ pestis eversionem, in maximo honore habebatur, tamquam ad hostes ecclesiae debellandos divinitus constituta. Summo igitur consensu Nicæam synodus translata est, imperatoribus Irene & Constantino, octavo ejus anno, factumque disputandi initium octavo Kalendas Octobris in ecclesia sanctæ Sophiæ. Intersuerunt cum Tarasio Constantinopolitano religiosissimi duo monachi Joannes ac Thomas, qui sedium orientalium locum tenebant; & episcopi ccccl. eximii vitæ eruditionisque præstantia, & archimandritæ multi cum monachis quamplurimis, qui patrum confessum sanctitatis & doctrinæ splendore magnifice decorabant; clarissimi item senatores aliquot ab imperatoribus missi: universo autem concilio paulo ante memorati apostolicæ sedis legati præsidebant. Perlectis initio imperatorum literis, statim tres episcopi, Basilus Amyranus, Theodorus Miron, & Theodorus Anori, supplices obtulere libellos ad veniam deprecandam, quod Copronymi synodo subscripsissent. Agitata res est in utramque partem, an esset huic hominum generi parcendum. Clementior demum, & ad ignoscendum propensior sententia placuit. Quocirca & episcopi alii, qui in eodem hærebant luto, Hypatius Nicææ, Leo Rhodi, Nicolaus Hierapoleos, Gregorius Pessinuntis, Gregorius Antiochiæ Pisidæ, Leo Carpathi, in primis vero Gregorius Neocæsariensis, qui in pseudosynodo fuit antesignanus ac præles, eam sibi noxam & crimen condonari postulaverunt. Condonatum est omnibus, tum qui ab hæresi resipiscebant, tum qui ab hæreticis sacerdotio fuerant initiati, permissumque ut (nisi flagitium aliud obesset) suum quique gradum ac dignitatem retineret.

Tum recitatae sunt Hadriani primum ad imperatores & ad Tarasium literæ, quibus orthodoxorum dogma de colendis imaginibus explicatur: deinde synodice tum Tarasii ad patriarchas orientis, tum orientalium ecclesiarum ad Tarasium epistolæ, quibus recte de fide differebatur. Horum omnium epistolis ab uni-

versa synodo honorifice acclamatum est. Ea vero fides quo fieret illustrior, placuit e sanctissimorum patrum libris depromi, & in medium proferri apertissimas gravissimæque sententias, quibus imaginum venerationem magnopere commendant: quippe rem ab apostolis traditam, vetustissimo ecclesiarum omnium probatam usu, & compluribus miraculis illustrem ac testatam: quæ sententiæ in synodo ex optimis auditoribus recitatae sunt. Quapropter constantissimis omnium patrum suffragiis sancitum est, ut in basilicis, aliisque honestioribus locis Christi Domini & sanctorum imagines collocentur, ad memoriam & imitationem virtutum excitandam; atque ut debitis colantur honoribus: cum is cultus ad prototypum referatur, ut sanctorum reliquiis ea, quam par est, veneratio deferatur. Ut qui contra senserint, anathematis poenam luant: episcopi vero & clerici deponantur. Quibus sanctissime constitutis, placuit in medium deferri sacram Salvatoris imaginem, & suppliciter procumbentibus universis, ut suorum ipsi decretorum fructum perciperent, adorari. Vitium est etiam de Copronymi flagitiosissima synodo cognoscere: nequid, unde periclitari posset piorum simplicitas, resideret. Perlecta igitur est in publico conventu, ejusque vanissimæ rationes verissimis aliis everis; & quantum satis erat, explicatum, divinarum scripturarum testimonia, quibus idola gentium redarguuntur, adversus sanctorum imagines ab hæreticis stultissime detorqueri. Proinde iustissimum sacrosancta synodus anathema constituit in nequissimi illius conciliabuli auctores: nec solum in Anastasium, sed etiam in Constantinum ac Nicetam pseudopatriarchas: qui non ascenderunt ex adverso, neque opposuerunt murum pro domo Israel, sed silendo etiam obsequendoque, stimulos & ignes Leonis & Copronymi furiis admove-re. Postremo canones xxii. adjecerunt.

His rite peractis, Tarasius patriarcha, datis ad Hadrianum Romanum pontificem literis, rerum omnium quæ gesta fuerant, rationem reddidit. Hadrianus autem eam synodum non modo apostolicæ sedis inviolabili iudicio comprobavit, sed conscripta etiam ad Carolum magnum imperatorem epistola, a quorundam criminationibus defendit. Hujus etiam sacrosanctæ synodi decreta confirmata postmodum sunt ab octavo œcumenico concilio, a Nicolao primo in epistola ad Michaellem imperatorem, & a Leone nono ad Petrum Antiochenum episcopum, & aliis.

ANNO
CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO

CHRISTI

757

ANNO
CHRISTI
737.

ΤΟΤ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

SANCTI PATRIS NOSTRI

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ

GREGORII PAPAE ROMANI

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

DE SACRIS IMAGINIBUS

Πρὸς Λέοντα βασιλέα τὸν Ἰσαυρὸν.

ad Leonem Isaurum imperatorem

Πρώτη ἐπιστολή.

Epistola prima.

Τὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας διοφρητῆ βασιλέως καὶ ἀδελφότητος ἰδεῖσθαι διὰ αὐτοῦ τὸ Σπάρταρον διδάτῃ, βασιλεύσαντος σου εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἐκκλησίαν, αὐτῆς τῆς ἰδ. καὶ ἰε. καὶ α. καὶ β. καὶ γ. καὶ δ. καὶ ε. καὶ ς. καὶ ζ. καὶ η. καὶ θ. ἡ ἐκκλησία διὰ τῶν ἐπιστολῶν σου, ἀσφαλῶς διακατέχουσα ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἀποκειμένης εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς κοίτης σου τῶν ἀγίων καὶ ἐνδοξῶν καὶ κορυφαίων τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ αἱ ἡμετέρας σου βασιλεύσαντων ἀσφαλῶς φιλοχρήτων. καὶ εἰς τὰς δέκα συλλαβὰς καλῶς καὶ ἀσφαλῶς, καὶ ὡς πρέπει βασιλεὺς Χριστιανῶν, ὅπως ὁμολόγησας τηρεῖν ἐν φυλάττειν ἀνελπιστῶς πάσας τὰς παρακλήσεις τῶν ἀγίων πατέρων ἡμῶν καὶ διδασκάλων. καὶ τὴν ὁμολογίαν καὶ ἐξαίρετον, ὅτι σὰ τὰ γράμματα, καὶ ἡ ἀλλότεια, ταῖς βασιλικαῖς σφραγίσιν ἐσφραγισμένα ἀσφαλῶς, καὶ ἐσφραγίσαντο ἀσφαλῶς ὑπογραφαὶ δὲ ἀνασκαφῶς ἰδιόχειροί σου, ὡς εἶπαι ταῖς βασιλεύσαντων ὑπογραφαῖς. καὶ ὁμολόγησας πάντοτε καλῶς καὶ ἀσφαλῶς περὶ τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν καὶ ὁρθοδόξου πίστεως· ἀλλὰ καὶ ἔγραψας· ὁ Λέων καὶ καταλύων τὰ θεῖα τῶν πατέρων, ἐπικατέρας. καὶ ταῦτα διὰ τῶν ἀσφαλῶς ἡμῶν ἀνεπίμπτου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτι πάντως καὶ τὸ βασιλεῖον ἐκ Θεοῦ σοι δίδωται. καὶ καλῶς σου ἔχοντος, τίς διακωδωνίσει σὺ τὸ ὦτα, καὶ τὴν καρδίαν διέσσειν ὡς πῦρ σκελετόν, καὶ εἰς τὸ ὅπισθε ἀπὸ βλαφείας; τὸς δέκα ἑαυτὸς χάριτι Θεοῦ καλῶς περιεπαύης, καὶ εἰς μνήσαν τῶν ἀγίων εἰκόνας ἐκ ἡσυχίας. καὶ δὲ λήγεις, ὅτι εἰδῶν τὸν ἀναπληροῦν, καὶ ὅτι οἱ προσκυνοῦντες αὐτῶν, εἰδωλολάτραι; καὶ ἐπὶ τῶν ἀσφαλῶς ἀφανίσαι αὐτῶν, καὶ πλεῖον ἀφανίσαι ἡμῶν. καὶ ἐκ ἐφοβήθης τὸ κείμενον τῷ Θεῷ, τὰ σκανδαλὰ ἐλθεῖν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ἢ μόνον πτωχῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπίστων. παραγγέλλει δέ σοι ὁ Χρὶς, μὴ σκανδαλίζεσθαι τῶν μικρῶν, καὶ διὰ τὰ μικρὰ σκανδαλὰ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον ἀπέρχεσθαι; καὶ σὺ ὅλον τὸν κόσμον ἐσκατάλισας, ὡς μὴ ἐυλομήσου θάνατον ἐπελῶναι, καὶ καλῶς ἀπολογίαν δύναι; καὶ ἔγραψας, ὅτι ἡ δὲ προσκυνοῦν χειροποίητα, καὶ τὰν εἰδῶν καὶ ὁμοίωμα, καὶ ὡς εἶπαι ὁ Θεός, μήτε ἐν ἡμῶν, μήτε ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ὅτι πληροφορήσονται, τίς ἡμῶν παρέδωκε σίβηδαι καὶ προσκυνοῦν χειροποίητα· καὶ ὁμολογῶ, ὅτι Θεὸς νομοθεσία ἐστὶ. καὶ διὰ τί, ὡς βασιλεὺς καὶ κεφαλὴ τῶν Χριστιανῶν,

Literas vestras a Deo custoditæ majestatis ac fraternitatis per augustalem Spatharocandidatum missas accepimus, imperante te indictione quartadecima; ipsius etiam 14. & 15. & 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. indictionum acceptas epistolas tuas, in sancta ecclesia repositas in limine confessionis sancti & gloriosi ac principis apostolorum Petri diligenter servamus, ubi & Christi amantium predecessorum tuorum, qui pie imperarunt, sunt literæ. Et in decem syllabis recte ac pie, utque imperatorem Christianorum decet observatum te ac custoditurum integre omnes sanctorum patrum nostrorum & doctorum admonitiones promissisti. Illud autem in primis præcipuum est, quod literæ tuæ, & non alienæ, sigillis imperatoris obsignatæ diligenter sunt, & accuratæ intus subscriptiones per cinnabarin propria manu tua, ut mos est imperatoribus subscribere: recteque admodum ac religiose confessionem inculpatæ & orthodoxæ fidei nostræ edidisti, sed & scripsisti, cum qui solvit ac dissolvit terminos patrum, execrandum esse. Cumque isthæc accepissemus, gratiarum actionis hymnos Deo offerebamus, quod a Deo tibi plane donatum esset imperium. Et cum recte curreres, quis auribus tuis insonuit, & cor pervertit velut arcum pravum, & in ea quæ a tergo sunt respexisti? Decem annos Dei benignitate recte ambulasti, neque sacrarum imaginum mentionem fecisti: nunc autem eas dicis idolorum locum implere, atque illos qui eas venerantur, idololatrias esse; teque ad eas evertendas penitusque delendas convertisti: neque judicium Dei reformidasti, cum scandala in hominum corda, non fidelium modo, sed & infidelium, ingruerent. Atqui denunciât tibi Christus, ut ne unum de pusillis scandalizes, & ob exiguum scandalum in ignem æternum immissum iri: at tu mundum totum scandalizasti, ut qui mortem nolis subire, atque infelicem rationem reddere? Scripsisti autem non esse manufacta veneranda, nec ullam effigiem ad similitudinem effictam, sicut dixit Deus, neque in cælo, neque in terra: & demonstra mihi quis tradiderit veneranda & adoranda esse manufacta, tum ego Dei esse mandatum fatebor. Quare vero, tamquam imperator & caput Christianorum, sapientes non percontatus es, qui experientia pollent & ab ipsis edoceri potuif-

CAPIT. I.
EPISTOLA
GREG. PP.
SCRIPTA AN.
DCCXXXVII.
Hic sunt nomina
secundum li-
cet a quibus-
dam non re-
de Dialogus
appellatur.
Anno deli-
genter videtur
737. 738. 739.
Ac. qua de
te alias.

1 In lucem edidit P. Fronto Duczus Soc. J. ex ms. Cardinalis a Lotharingia Remensis Archiep. Et multa hic esse non satis coherentia præmonuit. Eandem edidit cum notis P. Frontonis Duczi Card. Baronius ad an. 730. n. 28. Harduinus.

2 Has duas Gregorii II. PP. Epistolas scriptas anno Ch. 730. pluribus contendit Pagius ad An. Ch. 725. n. 1 & seqq. Esse vero Gregorii III. cenfer Labbeus in lib. de Script. Ecclesiast.

CAPIT. I. EP.
GREG. PP.
SCRIPTA AN.
NO DCCXXVI.

ANNO
CHRIST. 97

potuisses, propter quæ manufacta Deus hæc A
dixerit; priusquam confunderes & commi-
sceres humiles populos atque conturbares?
Verumtamen tu sanctos patres nostros ac
doctores reiecisti ac repudiasti, & foras
amandasti, quibus manu propria scriptisque
tuis te paritutum, eoque secuturum pro-
misisti. Scriptura nostra, lux & salus no-
stra, sancti ac Deo pleni patres & doctores
nostri sunt; & hoc lex in Christo syno-
di nobis tradiderunt, & tu eorum testi-
monia non accipis. Necesse habemus cras-
sa tibi & indoda scribere, ut indodus es
& crassus, sed revera tamen virtutem ac
veritatem Dei in se continent. Per Deum
te obtestamur, ut arrogantiam deponas &
superbiam, qua circumfusus, multa que cum
humilitate sincere nobis aures accomodes.
Flectat animum tuum Deus ad veritatem
sermonum suorum efficacitate. Propter idola-
træ enim, qui terram promissionis occupa-
bant, verba faciebat, qui animalia aurea, &
argentea lignæque, & omnem creaturam
adorabant, & volantes aves omnes; ac
dicebant: Isti sunt dii nostri, & alius
Deus non est. Propter hæc manufacta dia-
boli noxia & exercenda dicebat Deus, ne
ea adoraremus. Nam quia sunt manufa-
cta quedam ad ministerium & gloriam
Dei, cum peculiarem populum tuum He-
bræorum sanctificatum introducere vellet,
prout ante Deus Abraham, Isaac, & Ja-
cob promiserat se terram illis promissio-
nis daturum, & possessores ac heredes pos-
sessionum idololatrarum illos redditurum,
ac gentes illas concisurum, penitusque de-
leturum, quia terram & aerem iniquitate
tua, quam perpetraverant, contaminarant,
prædicebat Deus, ac prænuntiabat popu-
lum suum, ne in eorum adorationes pro-
laberentur. In populo Israelitico viros duos
telegit Deus, ac benedixit eos & sancti-
ficavit, ut opera manufacta fabricarentur,
verum ad gloriam & ministerium Dei,
in monumentum generationum ipsorum;
Bezeleel inquam & Eliab ex prima tribu
Dan. Dixit Moysi Deus: *Præde tabulas*
duas lapideas, & affer mihî: cumque præ-
cidisset, advexit: & digito suo decem &
vixitica & immortalia verba scripsit Deus.
Deinde, fac cherubim & seraphim, in-
quit Deus, & fac mentam, ac deaurato
intus & foris: & arcam fac de lignis im-
putribilibus, & impone testimonia tua in
arcam in memoriale generationum vestra-
rum; hoc est, tabulas, urnam, virgam,
manna. Suntne hæc figuræ ac simulacra
manufacta, an non verumtamen ad glo-
riam & ministerium Dei. Moyses ille ma-
gnus timore correptus cum figuram vellet
& simulacrum intueri, ne forte erraret,
crabat Deum dicens: Ostende mihi teipsum
manifesto, ut videam te; & respondit
Deus: Si videris me, morieris; sed ascen-
de per foramen petra, & videbis poste-
riora mea. Ostendit ei Deus in visione
mysterium a sæculis absconditum & a ge-
nerationibus. Verum nostrarum generatio-
num ætate in novissimis temporibus ma-
nifestum seipsum, & posteriora simul &
anteriora perfecte nobis ostendit. Cum ve-
ro genus hominum in perpetuum perire
vidisset Deus, figmenti sui miseris, fi-

dx ηρώτησας γνωστικὸς ἔχοντις πείραν· καὶ παρὰ-
τῆς πληροφορηθῆναι εἶχες, δι' αὐτὸν ὁ Θεὸς
χειροποίητο. πρὶν ἢ συμφύραι, καὶ συγχύσαι, καὶ
συντεράσαι τὸς τιπένους λαὸς; ὁμοῦ σὺ ἀπώσω,
καὶ ἠρνήσω, καὶ ἐξέβαλεις ἐξω τὸς ἀγίους ἡμῶν πα-
τέρας καὶ διδασκάλους, οἱς ἰδιοχείρως καὶ ἰζηγράφως
ὡμολόγησας πείθεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν. ἡ Γραφὴ ἡ-
μῶν, ὅτι τὸ φῶς, καὶ ἡ σωτηρία ἡμῶν, οἱ ἀγιοὶ καὶ
διοφάνοι πατέρες καὶ διδασκαλοὶ ἡμῶν τυγχάνουσι,
καὶ αἱ ἐν Χερσὶ ἐξ σωῶδοι παρέδωκαν ἡμῖν, καὶ ὁ
παράδειχον αὐτῆς τὴς μαρτυρίας. ἀναγκῶν ἰχομῆν
γραφαὶ σοὶ παχία καὶ ἀσπίδες, ὥσπερ εἰ ἀσπί-
δες καὶ παχίς. ἀλλ' ἐν τῇ δυνάμει καὶ ἀληθείᾳ
Θεοῦ ἔχουσι. παρακαλῶμεν σε ὁρᾶν τὸν Θεόν, ἀπορ-
ρίψασθαι τὴν ὑψηλοφροσύνην καὶ ὑπερηφανίαν τὴν
περικελευμένην σοὶ, ὅτι πολλῆς τυπενώσεως χα-
ρισσάσαι ἡμῖν γνησιῶς τὴν ἀκροασίν σου. καὶ πεί-
θοις ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἀλήθειαν, δι' ἣν ἐλάλησε.
διὰ γὰρ τὸς εἰδωλολάτρας διελιγέτο, τὸς ἰγκα-
θεζομένους εἰς τὴν γλῶττῃς ἐπαγγελίας· οἱ αἰρ
προσεκίμην ζωᾶ χρυσᾶ, καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ξύλινᾳ,
καὶ πᾶσαν τὴν χτισιν προσεκίμην, καὶ φαίνεται τὴ
περικελευμένη ὄρεα· καὶ ἐλεγον· ὅτι εἰσιν οἱ Θεοὶ ἡ-
μῶν, καὶ ἄλλος Θεὸς ἐκ ἑστί. διὰ τοῦτο τὴ χει-
ροποίητο τὸ διαβολὴν, τὴ ἐπιβλασὴν καὶ ἐπικατέ-
ρατο, ἰληγῶν ὁ Θεὸς μὴ προσκυβεῖσθαι. ἐπειδὴ
γὰρ εἰσὶ χειροποίητα εἰς ὑπηρεσίαν καὶ εἰς δόξαν
Θεοῦ, ὡς βυθόμενος τὴν οἰκίαν αὐτῶν λαὸν τὴν ἡ-
γιασμένην τῷ Εβραίων εἰσαγαγεῖν, καὶ ὡς προ-
πηγγοῦντο ὁ Θεὸς τῷ Αβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ
Ἰακώβ, δύναι αὐτοῖς τὴν γλῶττῃς ἐπαγγελίας,
καὶ ποιῆσαι τὸς Ἰσραηλῖτας γῆτερας καὶ κληρονόμους
τῶν κτημάτων τῶν εἰδωλολατρῶν. καὶ συντελεῖσαι, καὶ
πλεῖως ἐξαλειφῆσαι τὴς γῆρας ἐκείνας, ὅτι ἐμίαναν
τὴν γλῶττῃ καὶ τὸν αἶμα ἐκ τῆς παρανομίας ὧν ἐφωτ-
πν· προσελγῶν ὁ Θεὸς, καὶ προσεφαλίζετο τὸν λαόν
αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐμπέσωσιν εἰς τὴν προσκυνηματι-
αὐτῶν. εἰς τὴν Ἰσραηλιτῶν λαόν δύο ἄνδρας ἐξε-
λέξατο ὁ Θεός, καὶ ἐλόγησεν αὐτοὺς καὶ ἠγάσεν,
ἵνα ἔργα χειροποίητα ἐργάζωνται, ἀλλ' εἰς δόξαν
καὶ ὑπηρεσίαν Θεοῦ, εἰς μνημόσυμον τῶν ἡρώων αὐ-
τῶν. τὸν Βεζιλεὴλ λίγων, καὶ τὸν Ελιαβτῆς πρῶ-
της εὐλῆς τῇ Δαν. λίγει ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ.
λαξάσων πλάκας δύο λίθινᾶς, ὅτι φέρε μοι. καὶ
λαξάσας ἤραγε· καὶ ἰζηφειν ὁ Θεὸς τῷ ἰδίῳ
δακτυλῷ τὸς δέκα καὶ ὡσεὶς καὶ ἀθανάτους λό-
γους. εἶπε λίγει ὁ Θεός· ποιήσων χερσὶ μὲ καὶ σε-
ρασίμ, καὶ ποιήσων ἔαπιζαν, καὶ περικελευσὸν ἑ-
σώθεν καὶ ἐξώθεν· καὶ ποιήσων κιβωτὸν ἀπὸ ξύλων
ἀσθήτων, καὶ ἐμβαλλε τὰ μαρτυρία σου εἰς τὴν κι-
βωτὸν, εἰς μνημόσυμον τῶν γενεῶν ὑμῶν. ταπεινί,
τὸς πλάκας, τὴν εἰκόνα, τὴν εἰκόνα, τὸ μαν-
να. ἀρα εἰσὶ πῦρ καὶ εἶδη καὶ ὁμοιωμάτα χειρο-
ποίητα, ἢ οὐκ; ἀλλὰ εἰς δόξαν καὶ ὑπηρεσίαν Θεοῦ.
ὁ Μωϋσῆς ἐκείνῳ ὁ μέγας φόβῳ συνεχόμενος,
θέλων ἰδεῖν εἶδῶ καὶ ὁμοίωμα, μήπως πλανη-
θῇ, παρεκάλει τὸν Θεόν, λέγων· κύριε, δεξόν
μοι σιαυτόν γνωσῶς, ὡς ἰδῶ σε. καὶ ὁ Θεὸς ἀπε-
κρίνατο· ἵαν ἴδῃς με, ἀποθνήσκεις. ἀλλὰ διαβή-
θαι διὰ τῆς ὁπῆς τῆς πίστεως, καὶ εἶπει τὸ ἐπίδω-
μα. ἰδεῖν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐν ὁράματι τὸ ἀποκεκρυμ-
νον μυστήριον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν
ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἡμετέρων γενεῶν ἐν τοῖς ἰστατοῖς κα-
ροῖς

ANNO
CHRISTI
77.

ροὺς ἰδεῖν ἡμῖν ἑαυτὸν φανερὸν, καὶ τὸ
ὀπίθιν καὶ τὸ ἑμπαρόθεν, ὁλοπλῶς. ὅτι δὲ εἶδεν
ὁ Θεὸς τὸ ἥμισυ τῶν ἀνθρώπων εἰς τέλος ἀπολ-
λόμενον σπαραγχνιδεὶς εἰς τὸ ἴδιον πλάσμα,
ἐξατίθει τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν ἀπὸ αἰώνων Γε-
νημῆτον. καὶ κατελθὼν ἐκ τῶν ἐραῶν, ἐσηλθὲν εἰς
τὴν κοιλίαν τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας, ἐλάμ-
ψας τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἐν τῇ μήτρᾳ αὐτῆς, ὃ τὸ
φῶς ἀντὶ σπόρου σὰρξ ἐγένετο. καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν
Ιορδάνην ποταμὸν, καὶ ἐβάπτισεν καὶ ἡμᾶς. ἤρξατο
δὲνα ἡμῖν ἐνέχυρα Γνωσμάτων, ἵνα μὴ πλανώ-
μεθα. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἱερουσόλυμα, εἰς τὸ ὑπερώϊον
τῆς ἀγίας καὶ εἰδὼς Σιών, εἰς τὸν μουσικὸν δῆπνον
παρίεσθαι ἡμῖν τὸ ἅγιον αὐτοῦ σῶμα, καὶ ἐπότισεν
ἡμᾶς τὸ τίμιον αὐτοῦ αἷμα. ἐκεῖ καὶ τὰς πόδας ἡμῶν
εἰσέψε, καὶ συνεπίομεν καὶ συνεφάγομεν αὐτῷ, καὶ αἱ
χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν αὐτὸν, καὶ Γνωσμός ἐγένε-
το. καὶ ἐφανέρωθη ἡμῖν ἡ ἀληθεύσα, καὶ ἡ πλάνη καὶ
ἡ ἀχλὺς ἡ περιεμμένη ἡμῖν ἐξέκυρτο, ἀφανὲς ἐγένε-
το. ὃ εἰς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν ἐσηλθὼν ὁ φθόγγος αὐ-
τοῦ, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὸ ῥήμα αὐ-
τοῦ. ἤρξαντο ἀπὸ οὗ τοῦ κόσμου οἱ ἄνθρωποι πετό-
μενοι ὡς αἰετοὶ εἰς τὴν Ἱερουσόλυμα παραγίνεσθαι,
καθὼς εἶπεν ὁ κύριος ἐν τοῖς Διαγγηλοῖς. ὅπου
τὸ πνεῦμα, ἐκεῖ σιναχθῇσονται καὶ οἱ αἰετοὶ. ὁ Χει-
ρὸς δὲ τὸ πνεῦμα, αἰετοὶ ὑψηλοτετεῖς, οἱ Θεοσεβῆς
καὶ φιλόχοιοι ἄνθρωποι. ἰδόντες τὸν κύριον, καθὼς
εἶδον, ἰσότησαντες ἐζωγράφησαν. ἰδόντες Ἰακώβον
τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, καθὼς εἶδον, αὐτὸν ἰσότη-
σαντες ἐζωγράφησαν. ἰδόντες τὸν πρωτομάρτυρα Στε-
φανον, καθὼς εἶδον, αὐτὸν ἰσότησαντες ἐζωγράφη-
σαν. καὶ κατ' ἑκαστὸν, ἰδόντες τὸ πρόσωπον τῶν μαρτυρῶν
τῶν ἐκχυσάντων τὸ αἷμα ὑπὲρ Χριστοῦ, ἐζωγράφη-
σαν. καὶ θεωρήσαντες λατῶν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ οἱ
ἄνθρωποι, ἀφ' ὧν τις προσκυνῇ τὸν δῆμον, τοῦτο
τύπτει προσκυμῆσαν ἢ λατρεῖται, ἀλλὰ χρι-
στῶς. ποῖόν σοι φαίνεται, βασιλεῦ, δῆμον, τοῦτο
τύπτει εἰκόνα προσκυμῆσαι, ἢ τίς τῆς πλάνης τῆς
ἐσθλῆς; ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἱερο-
σόλυμα, Αἰγυπτῶς ὁ τότε κρατῶν καὶ βασιλεύων
τὴν πόλιν τῆς Εὐδαιμωνίας, ἀκούων τῆς θαυματουργίας
τοῦ Χριστοῦ, ἐγράψεν τῷ Χριστῷ ἐπιστολὴν. καὶ ὁ Χρι-
στὸς ἀπεστέλλει ἰδιοχέρως ἀντιγράφων, καὶ τοῦ αἵματος
καὶ εἰδὼς αὐτὸν προσκυνῶν. καὶ ἐστὶν ἐν τῷ ἀχέ-
ροισιν τὸν πέμψον, καὶ ἰδε. πληθὺν λαὸν τῆς ἀνα-
τολῆς ἐκεῖ συναθροίζονται, καὶ προσκυνοῦν. καὶ
ἄλλα πολλὰ χειροποιεῖται ποικιλοτρόπως, ἀπὲρ διακα-
τεῖται τὸ φιλόχοιο ἐκστρέψαται τῷ Θεῷ. Θεμα-
των, ἀπὲρ κατ' ἡμέραν προσκυνεῖ, καὶ εὐεφρο-
νεῖ; διὰ τί τὸν πατέρα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐκ
ἰσότημεν καὶ ζωγραφῶμεν; εἰ μὴ ἐκ οὐδενός, τίς
εἶναι, ὃ Θεὸς φύσιν ἀδιάντων ἰσότησαι καὶ ζωγραφῇ-
σαι. καὶ εἰ ἰδιαίτερα καὶ ἐγνωστέον, καθὼς τὸν
υἱὸν αὐτοῦ, καὶ κείνον ἂν ἔχομεν ἰσότησαι καὶ ζωγρα-
φῇσαι, καὶ ἵνα κακῶς τὸν χαρακτῆρα εἰδῶλον ἀπο-
καλῆς. μαρτυροῦμεθα σοι ὡς ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ,
εἰσελθε παλιν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἰδὲν ἐσηλθῇς.
ἀπὲρ τὸν τὴν ὑψηλοπροσωπῶν, καὶ τὸ πεισμά σου
κατέρησον, καὶ γράφον παντὶ καὶ παντὶ καὶ
διακρίνον ἐκ ἐσκανδαλισίας καὶ ἀπειθήσεως. καὶ
εἰς εὐδαιμονίαν αὐτοῦ ἐχῇ, διὰ τὴν πολλὴν σου ἀνακω-
σίαν. οἶδεν ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὅτι εἰσελθόμεν
εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου κορυφαῖα Πνεύματος, καὶ θεωρή-

Concil. General. Tom. XII.

lulum suum ante saecula genitum misit, &
de caelis descendens, in ventrem virginis
Mariae ingressus est, cum in ejus utero
verum lumen eluxisset; & seminis loco lu-
men factum est caro; & Jordane fluvio
baptizatus est, & nos quoque baptizavit.
Indiciorum nobis pignora dare cepit, ne
fallamur; & Hierosolymam ingressus; in
cenaculo sanctae & gloriosae Sion in my-
stica cena sacrum nobis corpus suum ap-
posuit, & pretioso nos sanguine suo pota-
vit. Illic & pedes nostros lavit, & cum
ipso bibimus & comedimus, & ipsum manus
nostre contrectaverunt, & familiaris noster
est factus, & manifestata nobis est veritas,
& error & caligo qua circumfusi eramus,
aufugit, & e medio sublata est; atque in
omnem terram exivit sonus ejus; & in fi-
nes orbis terrae verba ejus. Coeperunt ab u-
niverlo terrarum orbe homines velut aquilae
advolantes Hierosolymam venire, prout in
evangelis dixit Dominus: *Ubi fuerit corpus,*
illuc congregabuntur & aquilae. Christus au-
tem cadaver, aquilae in sublime volantes,
religiosi sunt homines & Christi amantes.
Qui Dominum cum vidissent, prout vide-
rant, spectandum ipsum proponentes depin-
xerunt: cum Jacobum fratrem Domini vi-
dissent, prout viderant, spectandum ipsum
proponentes depinxerunt: cum Stephanum
protomartyrem vidissent, prout viderant, spe-
ctandum ipsum proponentes depinxerunt: &
ut uno verbo dicam, cum facies martyrum,
qui sanguinem pro Christo fuderant, vidi-
sent; depinxerunt: & his conspectis deinceps
in toto terrarum orbe homines, dia-
boli adorationibus derelictis, has exhibue-
runt non latria, sed habitudine. Num tibi
justum videtur, imperator, has imagi-
nes venerari, an erroris diabolici? Cum
Hierosolymis ageret Christus, Augarus,
qui tum temporis dominabatur & rex erat
urbis Edessenorum, cum Christi miracula
inaudisset, epistolam scripsit ad Christum;
qui manu sua responsum, & sacram glo-
riofamque faciem suam ad eum misit. Ita-
que ad illam non manufactam imaginem
mitte, ac vide: congregantur illic orien-
tis turbae populorum, & orant: & aliae
multae sunt tales manufactae, quas Christi
amantes peregrinantium coetus conservant,
qui ad spectacula ejusmodi confluunt, quae
quotidie venerari & circumspicere. Cur
tandem patrem Domini Jesu Christi non
oculis subicimus ac pingimus? quoniam
quis sit non novimus, Deique natura spe-
ctanda proponi non potest ac pingi. Quod
si eum intuitu essemus ac novissemus prout
filium ejus, illum quoque spectandum pro-
ponere potuissemus ac pingere, ut & il-
lus imaginem vultum appellaret. Obtesta-
mur te tanquam fratres in Christo ingre-
dere rursus ad veritatem, unde exivisti;
excute spiritus elatos, & pertinaciam tol-
le, atque ad omnes scribe quoquo versum,
eoque quibus offendiculo fuisti, erige,
quousque excacasti: tamen praeter nimiam tua
stupiditatem illud pro nihilo habes. Novit
charitas Christi: quando templum tanti prin-
cipis apostolorum Petri ingredimur, & san-
ctam pictam imaginem contemplamur, com-
punctione percellimur, & instar imbris pluen-
te caelo lacrymae nostrae funduntur. Chri-
stus

P p p

CAPITULUM
CIRCA PP.
SCRIPTA AN-
NO DCCXVI.

Capitulum
Circum PP.

Capitulum
Circum PP.
Scripta AN-
NO DCCXVI.

Capitulum
Circum PP.
Scripta AN-
NO DCCXVI.

Illos visum cæcis restituit; tu eos qui te
de videbant, excæcasti, & obstaculo illis
fuit, tametsi pro nihilo istud habes; & im-
peritos reddidisti. restumque hominum
cursum interrupisti, ac precibus ipsos pri-
valli, & vigiliarum loco atque assiduitatis
& studii erga Deum, in somnum & dor-
mitionem, & incuriam humiles populos
devolvisti, ac præcipientes egisti. Et dicis
nos lapides & parietes ac tabellas adora-
re. Non ita est, ut dicis, imperator,
sed ut memoria nostra exciteatur, & ut flo-
rida & imperita crassaque mens nostra eri-
gatur, & in altum provebatur per eos,
quorum hæc nomina, & quorum appella-
tiones, & quorum hæc sunt imagines; &
non tamquam deos, ut tu inquis; ab-
sit: non enim spem in illis habemus. Ac
si quidem imago sit Domini, dicimus: Do-
mine Jesu Christe fili Dei succurre & salva
nos: sin autem sanctæ matris ejus, dicimus:
Sancta Dei genitrix Domini mater interce-
de apud filium tuum verum Deum no-
strum, ut salvas faciat animas nostras: sin
vero martyris: Sancte Stephane, qui pro
Christo sanguinem tuum fudisti, qui ut pro-
tomartyr loquendi confidentiam habes, inter-
cede pro nobis. Et de quovis martyre,
qui passus est martyrium, ita dicimus, tales
per illos preces offerimus; nec ita est uti
dicis imperator, quasi deos martyres appel-
lemus. Averte cogitationes tuas malas, te
obestor; & libera animam tuam a scandalis
& execrationibus, quibus a universo mun-
do inceseris, quandoquidem vel a puerulis
parvis illuderis. Obito scholas eorum qui
elementis imbuantur, & dic: Ego sum
everitor & persecutor imaginum: & conse-
cristi tabellas suas in caput tuum projicient,
quodque a sapientibus minime doceri potui-
sti, ab insipientibus edocere. Sic ad nos
scripsisti: Ozias rex Judæorum post annos
octingentos serpentem æneum e templo eje-
cit; ego vero post annos octingentos idola
ex ecclesiis eeci. Vere & Ozias frater erat
tuus, & eadem erat qua tu pertinacia præ-
ditus, illiusque temporis sacerdotibus vim
afferebat, ut tu facis. Ilum siquidem ser-
pentem sanctificatus David una cum arca
sancta in templum invexit. Quod enim il-
lud erat, nisi consecratum a Deo æramen-
tum, propter eos qui tum ægeri erant, &
a serpentibus læsi? ut populis demonstra-
retur is, qui primo figmento a Deo for-
mato Adamo & Evæ peccatum suggererat,
ipsum in medelam peccatorum constituit.
At tu, prout gloriaris, post annos demum
octingentos benedictionem ex ecclesiis eeci-
sti, ac martyrum sanctificationem; & si-
cuti recte initio confessus es, data opera,
non ex aliqua necessitate: postremo autem
manu propria subscribens, in caput tuum
ipsorum execrationem detorsisti. Voluimus
& nos, utpote qui facultatem & potesta-
tem atque auctoritatem a sancto Petro prin-
cipe apostolorum habemus, tibi prænam ir-
rogare: sed quoniam in templum execra-
tionem ingessimus, tibi habeto illam cum
consiliariis tuis, quos complecteris. Qua-
lem, quæso, ædificationem & cursum eo-
rum qui recte currebant, interrupisti? No-
vit charitas Christi. Nos ipsi cum ecclesiam
ingredimur, & miraculorum Domini Jesu

Ασώμῳ τῷ ζωγραφῶν τὸ ἄγιον, εἰς κατὰ τὴν
ἐρχόμεθα, & ὡς περ οἱ ἐκ τῆς τοῦ αἵματος βρο-
χῆς, ὅπου πρὸ δάκρυα ἡμῶν καταχέονται. ὁ Χρῆ-
στὸς τῶς τυφλῶς ἀνίσταται· σὺ τὰς καλῶς βλέπον-
τας ἀπεπλῶσας, καὶ ἐκτερόδισας, καὶ εἰς ὑδὴ
αὐτὸ ἔχης. καὶ ἀπαιδίδας ἐπαίης, καὶ τὸν ἀ-
λὲν δρόμον τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνης, καὶ τῷ ἁ-
λῶν αὐτὴς ἀπετέρης, καὶ ἀντὶ ἀγρυπνῶν, πο-
σιδρείας καὶ σπουδῆς τῆς πρὸς Θεόν, εἰς ἔτνης &
νυσσῶν καὶ ἀμειλίαν τῆς ταπεινῆς λαὸς κατήρα-
ξας καὶ ἀπικεφαλίας. καὶ λέγεις, ὅτι πῆξας καὶ
τῆς & στανδία προσκυτῶμεν. ὅχι ὡς λέγεις,
εἰς, βασιλεῦ. ἀλλ' εἰς ὑπόμνησιν ἡμῶν, καὶ εἰς δι-
γερσιν, καὶ τὸν τῶν ἡμῶν τὸν σημεῖον καὶ ἀπαιδίδαν
παχὺ ἄνω ἀναφέροντι, δι' ὃν τὸ ὄνοματι, καὶ δι'
ὃν ἡ ἐπίκλησις, καὶ δι' ὃν οἱ χαρακτῆρες. καὶ ὅχι
ὡς Θεός, ὡς λέγεις σὺ· μὴ ᾔδειτο· οὐ γὰρ ἔχο-
μεν τῆς ἐλπίδας εἰς αὐτὸν. καὶ εἰ μὴ εἰς τὴν εἰκὼν τοῦ
κυρίου, λέγομεν. κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ
κοινησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. εἰ δὲ τῆς ἀγίας αὐτοῦ
μητρὸς, λέγομεν. ἁγία θεοτόκε μήτερ τοῦ κυρίου,
προσβάσθαι εἰς τὸν υἱόν σου τὸν ἀληθινόν Θεόν ἡ-
μῶν, εἰς τὸ σῶσαι τῆς ψυχῆς ἡμῶν. εἰς δὲ
μάρτυρα. ἅγιε Στέφανε, ὁ ἐκχύσα τὸ αἷμα
σου ὑπὲρ Χριστοῦ, ἔχων παρρησίαν ὡς πρωτομαρ-
τυς, προσβάθαι ὑπὲρ ἡμῶν. καὶ ἐπὶ παντὸς μαρτυ-
ρος μαρτυρήσαντος οὕτω λέγομεν. πιαύτως & χάρις
ἀποπέμπομεν δι' αὐτοῦ. οὐκ ἔστιν, ὡς λέγεις, βα-
σιλεῦ, Θεὸς τῶς μάρτυρας ἐνομάζοντες. ἀποστρέφον
τῆς ἐνοίας σου τῆς κακῆς. μαρτυρομαί σοι. καὶ ῥύ-
σαι τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τῆς σκανδάλων καὶ ἀπὸ κα-
ταρῶν, ὃν λαμβάνεις ἀπὸ ἐλὼ τὸ κόσμον· ὅτι καὶ τὴν
μικρὰ παιδία καταπαχίζουσι. γύρωσον εἰς τῆς δια-
τριβῆς τῶν σοχηῶν, καὶ εἰπὶ· ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ κα-
ταλύτης καὶ διώκτης τῶν εἰκόνων. καὶ εἰς τῆς πινα-
κίδας αὐτῶν εἰς τὴν κεφαλῇ σου ῥίψαι, καὶ ὅπερ
ἐκ ἐπαίδεθης ὑπὸ τῶν φρονίμων, παιδεδέχτη ὑ-
πὸ τῶν ἀφρόνων. ἔγραψας, ὅτι Οζίας ὁ βασι-
λεὺς τῶν Ἰουδαίων μὲν ὀκτακοσίους ἐταυτὸς ἐξή-
γαγε πρὸν χαλκαῖ ὅφιν ἐκ τοῦ ναοῦ, καὶ γὰρ μὲν
ὀκτακοσίους ἐταυτὸς ἐξήγαγον τὴν εἰδωλὰ ἐκ τῶν
ἐκκλησιῶν. ἀληθὲς καὶ Οζίας ἀδελφός σου εἶμι, καὶ
τὸ σὸν πῆγμα εἶχε, καὶ τῶς τότε ἱερεῖς ἐταυρῶν-
σαν ὡς περ σὺ· ἐκείνον γὰρ τὸν ὅφιν ὁ ἡγιασμένος
Δαβὶδ εἰσήγαγον εἰς τὸν ναόν μὲν τῆς ἀγίας κι-
βωτοῦ. ἡ γὰρ εἰς αὐτόν, εἰ μὴ χαλκῶμα ἡγιασ-
μένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοὺς τότε ἀρρώσωντι καὶ δακ-
νομένοις ὑπὸ τῶν ὁφίων; ἵνα δειχθῇ τοῖς λαοῖς ὁ ὑ-
ποβάλων τῷ ἁμαρτίαν εἰς τὸ πρῶτον πλάσμα τὸ
πλασθεῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἀδὰμ καὶ Εὐάν, αὐτὸ
τῷ ἁμαρτωλῶν εἰς ἵασιν κατέστη. σὺ δὲ, καθὼς
ἐγκραυῶ, εἰς τοὺς ὀκτακοσίους χρόνους ἐξέβλας ἐκ
τῶν ἐκκλησιῶν τὴν ἀλογίαν καὶ τὸν ἀγιασμόν τῶν
μαρτύρων, καὶ ὡς καλῶς ὡμολόγησας πρὸς πᾶντα,
προδίδας, καὶ οὐκ ἐκλινος ἀνάγκης, ὑπερὶν δὲ
ἰδιοχείρως ἐπαγχαίνας, ἔθηκες ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
σου τὴν κατάραν αὐτῶν. ἠδελήσαμεν καὶ ἡμεῖς ὡς
ἔχοντες τὸ κύριον καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν αὐθενσίαν
ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τῷ κεκυφαίον δὲναί σοι ἐπιτί-
μια· ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν κατάραν δίδωκας, μὴ
ἔχων αὐτὴν μὲν τῷ συμβολαζόντων σοι, ὡς πει-
λίχῃ. ἀρα ποῖαν οἰκοδομίαν καὶ δρόμον τῷ καλῶς
δραμόντων ἐκείνης; οἶδεν ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ
ἡμῶν

ANNO
CHRISTI
1511

ANNO
CHRISTI
1011

ἡμῶν αὐτῶν εἰσπράττονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
Θεοῦ τοῦ ἰσοῦς ἡδὲ θαυματουργοῦ τοῦ κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς αἰτίας αὐτῶν καὶ ἔχουσιν εἰς
τὴν ἀγάπην τὴν κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἡμεῖς ἡμεῖς
καὶ τὰς ἀγγέλους κύριον ἰσαμῶν καὶ συνῶν τὴν
τεμενίαν ὕμνον, ὃς κυρίου καταπύξας ἐκτελέσθαι.
καὶ τίς γὰρ ὁ καταπύξας, καὶ κλαίει ὁμοῦν, καὶ
τὴν βαπτιστῆρας, καὶ τὴν ἱερῶν κύριον πνεύματος,
καὶ τὴν μουσικὴν δειπνῶν καὶ τὴν ὑποφώνων ἀνάβλη-
ψιν, καὶ Λαζάρου τὴν ἡγέρσιν, καὶ τὴν λαοῦ κα-
ταλυτικῆς τὴν ἰατρῶν, ἐπὶ τὴν χάρτην τὴν ἀνακλι-
σας, τὴν κορίνθους, καὶ τὴν στεφάνου, καὶ τὴν πνεύ-
ματι, τὴν Θεοῦ ὅπως τὴν μεταμόρφωσιν,
τὴν ταῖς τὴν κυρίου, τὴν τὴν αὐτῶν καὶ τὴν
ἀνάστασιν, τὴν ἀγίαν ἀνάληψιν, καὶ τὴν τὴν ἀγίαν
πνεύματος καθόδον; τίς ὁρῶν τὴν ἰσοῦς τὴν Ἀβραάμ,
ἐπιχειρήσας τὴν μάχαιραν εἰς τὸν Ἰακώβ;
τὸ παιδίον, ὃ καταπύξας καὶ δακρύει; καὶ ἀπλῶς
πάντα τὰ παθήματα τοῦ κυρίου; συνιέντες, σε-
σιλῶν, τὴν δύο ἀποκαταστάσεων, αἰρετικὸν σε ἐνομαζι-
σθαι, ἢ διώκων καὶ καταλυτικῶν ἡδὲ ἰσοῦς καὶ ζω-
γραφῶν ἡδὲ εἰκόνων καὶ παθμάτων τὴν κυρίου. ἀλ-
λά κακόν, καὶ ὁ ἀποσφοδρὸν τὸ αἰρετικὸν σε ἐνομα-
ζισθαι. ἀλλ' ἐγὼ σοὶ λέγω, ὅσα τίς. ὁ αἰρετικὸς
γνωστὸς λέγεται, ἐκείνη ὀλίγοις ἐστὶ γνωστὸς, καὶ
οἱ πολλοίς. καὶ τὴν σκάνδαλον δύσκολον, καὶ ἐμπε-
πλησμένον τὴν νοήματα καὶ δυσδιάκριτα. καὶ οἱ δο-
γματίζοντες, καὶ μὴ ἔχοντες ταπεινώσιν, ἐκ τῆς ἀ-
γνωστίας καὶ ἐκ τῆς σκοπιότητος αὐτῶν, ὡς πίπ-
τουν. καὶ ὁ ποῦτον ἢ κατακρίσεις αὐτῶν, ὡς περὶ τὸ
σοῦν. σὺ τὴν θεωρεῖς καὶ βλέπεις ὡς φῶς,
φανερῶς ἐδίωξας, καὶ ἐβλάπτεις τὴν ἐκκλησίαν τοῦ
Θεοῦ. ὡς περὶ οἱ ἀγνοῦντες πατέρες ἐβλάπτουν καὶ ἐκό-
μισαν, σὺ ἐβλάπτεις καὶ ἀπεχθάνεσαι. καὶ τοὶ γε-
νοῦντες ἔχοντες ἀρχιερεῖς, τὸν κύριον Γερμανόν λέ-
γω τὸν ἀδελφόν ἡμῶν καὶ συλλειτουργόν. ταῦτα ὁ-
φείδεις ὡς πατὴρ καὶ διδασκαλὸς συμβουλεύσθαι, καὶ
ὡς παλαιὸν καὶ ἔχοντες πῆραν καὶ τὴν ἐκκλησιαστι-
κῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν πολιτικῶν πραγμάτων. ἄλλο γὰρ
ὁ ἀνὴρ σήμερον ἐκινῆσθαι πρὸς ἐκείνους, ὑπερ-
γῶν ἐκαστῶ πατριάρχῃ καὶ βασιλεῖ. ἀδιαδοχὸς δὲ
ἔχοντες ὅσα τὴν χρησιμότητα τὴν ἀμφοτέρων πραγ-
μάτων. ἵστας αὐτὸν ἔχειν εἰς πλεονέκτησιν, ἐκείνη
ἵστας τὸν παρὰ νόμον μῶν. Ἐφίση τοῦ υἱοῦ
Ἀψιμάρι, καὶ τὴν ὁμοίαν αὐτοῦ. ὁ γὰρ κύριος
Γερμανός, καὶ ὁ τότε πατριάρχης κύριος Γεώργιος,
πληροφόρησαντες καὶ πείσαντες Κωνσταντῖνον υἱὸν Κων-
σταντος, πατέρα Ἰουστινιανοῦ γραψαὶ πρὸς ἡμᾶς ἐν
Ρώμῃ, ἵνα γραψῶ ἡμῖν ἐνωμότως, καὶ λόγον ἡμῖν
ἐδώκεν ἀποστείλαι ἡμᾶς χρησίμως ἀνδρώπῃς, ἵνα
γῇται οἰκουμένην συνόδος. καὶ ὅτι οἱ μὴ συγκα-
θεῖσιν αὐτοῖς ὡς βασιλεῖς, καὶ ἐκκλησιαστικῶς λα-
λήσω, ἀλλ' ὡς εἰς αὐτῶν καὶ καθὼς συμβουλεύ-
ονται οἱ ἀρχιερεῖς, ἐκβιάσας, καὶ τοὺς καλῶς
λέγοντας δεξόμεθα, καὶ τοὺς κακῶς λέγοντας ἐκ-
διώξομεν, καὶ ἐξορίας παραπέμψομεν. εἰάν ὁ πα-
τήρ ὁ ἐμὸς διέσπειρε τῆς ἀμωμότητος πίστεως καὶ
καθαρᾶς, ἐγὼ πρῶτος αὐτὸν ἀναθεματίζω. καὶ
Θεὸς χάριτι ἀποστείλας καὶ μετ' ἐμῶν ἐγῆνε ἡ
ἐκκλησία συνόδος. οἶδας, σεσιλῶν, ὅτι τὰ δογματῆ-
ται ἀγίας ἐκκλησίας ἐχὶ βασιλείαν εἰσὶν, ἀλλὰ
ἡδὲ ἀρχιερεῖς, καὶ ἀσφαλὲς θελήσει δογματίζε-
σθαι. ὅσα τὰ οἱ ἀρχιερεῖς ἀποτυχῶσιν εἰς τὰς
Coptic. General. Tom. XII.

Christi picturas contemplamur, & sanctam

matris ejus Dominum Deumque nostrum

ludentem in ulnis habentis, angelosque cir-

cumstantes ac ter sanctum hymnum canen-

tes, non sine compunctione regredimur.

Ecquis enim non compungitur & lugeat si-

militer (intuens) & vasa lavacri, & sa-

cerdotes in orbem circumstantes, & mysti-

cam coenam, & cecorum illuminationem,

& Lazari exsuscitationem, & leprosi ac pa-

ralytici curationem, recubitus in herba, co-

phinos, sportas, & reliquias, montis Tha-

bor transfigurationem, crucifixionem Christi,

sepulturam ejus & resurrectionem, sanctam

ascensionem, & Spiritus sancti descensum?

Quis picturam Abraham cernens, & gla-

dium pueri cervicibus imminens, non

compungitur & collacrymatur? & in uni-

versum omnes Domini passiones? Expedi-

ret tibi, imperator, duobus propositis, ut

haereticus potius, quam persecutor & ever-

sor historiarum & picturarum, imaginum

& passionum Domini appellareris. Atqui

malum est minimeque commodum, id ha-

reticum appellari: verum tibi ego referam

quam ob causam. Haereticus notus dicitur,

quando paucis est notus, & non mul-

tis: & difficilia sunt offendicula, senten-

tiaeque intricatae, neque dijudicari facile

possunt: itemque qui doctrinam spargunt,

& qui humilitate praediti non sunt, ob

imperitiam atque caecitatem ipsorum statim

labuntur: neque tanti criminis illi sunt,

quanti tu, damnandi. Tu ea quae cogni-

ta sunt & spectata ut lumen, aperte in-

sedatus es, & ecclesias Dei denudasti:

quas sancti patres convestierant & orna-

vant, tu spoliasti atque denudasti; ta-

menis talem habebas pontificem, domi-

num inquam Germanum fratrem nostrum

& comministrum. Hujus debebas tamquam

patris ac doctoris & tamquam senioris,

multaque rerum cum ecclesiasticarum, tum

civilium experientia pollentis, consiliis ob-

temperare. Annum etenim agit hodie vir

Dille nonagesimum quintum, singulis patriar-

chis & imperatoribus inserviens: perpetuo-

que fuit occupatus, quod utrique rebus

gerendis mirifice utilis & aptus esset. Il-

lum igitur omittens lateri tuo, improbum

illum Ephesium Apollinari filium, ejusque

similes audisti. Cum enim dominus Ger-

manus, quique tum temporis patriarcha

erat dominus Georgius, suggessissent per-

suasissentque Constantino Constantis filio,

Justiniani patri, ut Romam ad nos scribe-

ret, sic interpolito jurejurando scripsit ad

nos, & nobiscum egit, ut ad universalem

synodum congregandam viros utiles mitte-

remus: neque cum illis, inquit, tam-

quam imperator sededo, aut imperiose lo-

quar, sed tamquam unus ex illis; &

prout statuerint pontifices, ego exequar;

& eos qui recte loquuntur, admitteremus;

eosque qui male loquuntur, expellemus,

& exiliis relegabimus. Si pater meus quid-

piam ex intemerata puraque fide perverte-

rit, ego primus illum anathematizabo:

tum nos Deo bene volente misimus; &

cum pace sexta synodus celebrata est. Scis

imperator esse, sanctae ecclesiae dogmata non

imperatorum esse, sed pontificum, quae tuto

debent dogmatizari. Idcirco ecclesiis pro-

P p p 2

positi

CAPUT I. PP.
GREG. PP.
SCRIPTA AN-
NO DCCCXVI.

CAPUT I. EP.
GREG. PP.
SCRIPTA AN-
NO DCCXVI.

positi sunt pontifices a reipublica negotiis abstinere : & imperatores ergo similiter ab ecclesiasticis abstineant, & quae sibi commissa sunt, capeant. Consilium autem Christi amantium imperatorum & piorum pontificum virtus est una, quando cum pace atque charitate res administrantur. Scripsisti ut concilium universale cogere- tur : & nobis inutilis ea res visa est. Tu persecutor es imaginum, & hostis contumeliosus & everfor : cessa, nobis hoc largire ut taceas : tum mundus pace perfur- tur, & scandala cessabunt. Finge nos te audisse, & ex universo terrarum orbe pon- tifices congregatos esse, senatumque ac consilium sedisse : ubi est Christi amator ac pius imperator, qui de more in sena- tu sedere debet, & eos qui recte loquun- tur, munerari ; eosque qui aliena a ve- ritate blaterant, amandare ; cum tu im- perator vacilles ac barbaros imiteris ? Non animadvertis hunc tuum conatum, quo adversus imagines insurrexisti, facinus ef- se turbulentum & insolens & superbum ? Cum ecclesiae Dei alta pace fruerentur, tu pugnas & odia & scandala suscitasti. Cessa & quiesce, tum synodo minime opus erit. Scribe ad omnes, & in quacumque regiones orbis terrarum, quibus offendicu- lo fuisti, Germanum patriarcham Consttan- tinopolitanum, & Gregorium papam Ro- manum circa imagines peccasse ; & nos ab hac cura quietum te praestabimus, ne pec- catum aut lapsus ullus sit tuus, utpote qui a Deo potestatem & caelestia & terre- na solvendi acceperimus. Testis est Deus, quacumque misisti ad nos epistolas, auri- bus cordibusque regum occidentis obtuli- mus, pacem illorum tibi ac benevolen- tiam conciliantes, teque laudantes ac mi- rifice efferentes, prout te antea conversan- tem intuebamur. Idcirco etiam laurata tua receperunt, ut reges a regibus hono- re affici convenit ; idque cum nondum in- coeptum hoc conatumque tuum, quo ad- vertus imagines insurrexisti, audivissent. Cum vero didicerunt, certioresque sunt fa- di ; te Jovinum spatharocandidatum ad Chalcoptaria misisse ad evertendum & con- fringendum Salvatorem, qui appellatur An- tiphonetæ, ubi & miracula multa sunt, inventæ sunt illic mulieres zelo succensæ, & illarum æmulæ quæ unguenta ferebant, quæ spatharocandidatum orarunt : Ne, ob- secramus, ne hoc facias, aiebant. Ille ve- ro preces earum non admittens, erecta scala conscendit : cumque ter securi fa- ciem imaginis Salvatoris percussisset, hoc videntes mulieres, & iniquum illud faci- nus non ferentes, attracta scala sustibus concisum illic necarunt. Tum tu mali æ- mulator multis satellitibus mulieres nefcio quot illic occidisti, astantibus utilibus vi- ris Romanis, & ex Francia, ex Vanda- lis, ex Mauritania, ex Gotthis, & ut æneratim dicam, ex toto interiori occi- dente. Cum autem advenissent, & in suis regionibus singuli juvenilia tua pueriliaque facta narrassent, tunc projecta laurata tua conculcarunt, & faciem tuam conciderunt, ac delectu habito Longobardi & Sarmatæ, ceterique qui ad septemtrionem habitant, miseram Decapolim incursionibus infesta-

ειλησθίας, ἀτίχοντες τῆς δημοσίας πραγμάτων. καὶ οἱ βασιλεῖς ὁμοίως ἀτίχουσαι τῆς ἐκκλησιασ- τικῆς, καὶ ἔχουσαι τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῖς. ἡ συμ- βολία δὲ τῆς φιλοχρίστου βασιλείας καὶ τῆς δεσπο- τικῆς μία διὰμείνεται, ὅταν μετ' εἰρήνης καὶ ἀγάπης τὰ πράγματα διακινῶνται. ἔγραψας. ἵνα οἰκουμενικὴ συνόδος ᾗληται. καὶ ἡμῖν ἀπορόφορον ἐφαίη περὶ τούτου. σὺ δὲ ὁ δεικνύς τῶν εἰκόνων ὡς ὑβριστὴς καὶ καταλυτὴς. οὐδὲν, καὶ τῶν σικελιωτικῶν χάρισται ἡμῖν. καὶ ὁ κόσμος εἰσπράσσει, καὶ τὰ σκάν- δαλα παύσονται. συνῶν ὅτι ἐπικύμασθαι, καὶ συνωθροιάσθαι ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης οἱ ἀρ- χιερεῖς, καὶ ἡ σύγκλητος καὶ ἡ βουλὴ ἐκάθισται. τὸ ὁ βασιλεὺς ὁ φιλόχριστος καὶ δεσπότης, ὁ ἀπὸς συ- νῶν ὁφείλων καθίσει εἰς τὴν βουλάν, καὶ τὰς κα- λῶς λέγοντας φιλοτιμησάσθαι, καὶ τὰς ἐξω τῆς αἰθ- ρῆς ἀποδιώξαι, σὺ τὸ βασιλεὺς ἀγατῶν καὶ βαρβαρίζοντος ; καὶ οἶδας, ὅτι τὸ ἐγγχεῖνμα, ὅπερ εἰργάσθαι τῶν αἰσίων εἰκόνων, ἀκαταστασίας καὶ ἀλα- ζονείας καὶ ὑπερηφανίας ἐστὶ ; τῶν ἐκκλησιῶν τὸ θεῶ βαθῆναι εἰρήνῃ ἐχουσῶν, σὺ τὰς μάχας καὶ τοὺς ἔχθρας καὶ τὰ σκάνδαλα συνῶν. παῦσον καὶ ἡ- συχασον, καὶ συνόδου χρειαῖς ἔχει. γράψον πα- τὴρ καὶ παστῶν εἰς τὴν οἰκουμένην, ὅς ἐσκανδαλι- στας, ὅτι Γερμανὸς ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἡμῶν εἰς τὰς εἰκόνας, καὶ Γρηγόριος ὁ πάπας Ρώμης. καὶ ἡμεῖς ἀμείψαντες ποιήσομεν περὶ τῆς αἰμορτίας τῶν σφαλμάτων σου, ὡς λαβόντες τὴν ἐξου- σίαν ἀπὸ Θεοῦ λύειν τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ἐπίγεια. μάρτυρες εἰσὶν ὁ Θεός, ὅσας ἔγραψας ἡμῖν ἐπιστο- λὰς εἰς τὰ ὦτα καὶ εἰς τὰς καρδίας τῶν βασιλευσάντων τῆς δύσεως συνωθῆκαμεν, εἰρηνολογοῦντες αὐτοὺς ἀπὸς τῶν ψυχῶν σου, καὶ ἐπαυόντες καὶ μεγαλυνόν- τες σε, καθὼς ἐθωρῶμεν σου πολιτάρχον καὶ προ- πῶν. διὰ τούτου καὶ τὸ λαυράτιον σου κατεδέξατο, κα- θὼς ἀπὸς βασιλεὺς τιμᾶν, καὶ ταῦτα ὑπὸ τῶν κακῶν ἐγγχεῖνσιν τῶν εἰκόνων, καὶ ἐπὶ τῶν αἰ- κηνοῦς. ὅτι δὲ ἡμᾶς καὶ ἐπληροφόρησαι, ὅτι ἀπίστους τῶν ἱερῶν τῶν σπαθαρκαυδιδάτων εἰς τὰ Χαλκοπατῖα εἰς τὸν σωτῆρα καταλύσαι καὶ κατακλῆσαι τὸν λεγόμενον τὸν Αντιφωνητῆν, ὅτι καὶ πολλὰ θαύματα γιγνώσκειν, ἀρετῶν ἐκείνῃ γυ- ναῖκες ζηλωταὶ καὶ μισοφόροι, παρακαλεῖσαι τὸν σπαθαρκαυδιδάτον. μή καὶ μή, λέγουσαι, ποιή- σον ταῦτα. καὶ μὴ δεξιὰς τῶν παρακλήσεων αὐ- τῶν, εἴσας τῶν κλίμακα ἀνῆλθαι, καὶ εἰς τὸ φάς μὲν τῆς ἀξίτης εἰς τὸ ἀπόσωπον τὸ χαρακτήρας τῶν σωτῆρ, ἰδῶσαι αἱ γυναῖκες, καὶ μὴ φέρουσαι τῶν παρανομῶν, σφρασαι τῶν κλίμακα, καὶ ἀπο- τυμπανίσασαι αὐτὸν, ἐκείνῃ τὸ ταφὸν αὐτὸ ἐποίη- σαντο. σὺ δὲ ὁ ζηλωτὴς τῶ κακῶ, πέμψας, καὶ οἶδα πόσας γυναῖκας ἐφόνδους ἐκείσε, παρεκα- μένων ἀνδρῶν χρησίμων ἀπὸ Ρώμης, ἀπὸ Φραγ- κίας, ἀπὸ Οὐκραλῶν, ἀπὸ Μαυριτανίας, ἀπὸ Γοθίας, καὶ περκατικῶς εἰπεῖν, ἀπὸ πάσης τῆς ἐσπερίας δόσεως. ὅταν δὲ ἦλθον καὶ ἐξηγήσαντο ἕκαστος ἀπὸς τῶν ἰδίων χώρων τὰ νεωτερά σου καὶ παιδικὰ ἔργα, τότε μέψαντες τὰ λαυράτια σου κα- πεσάτησαν, καὶ ἀνασκαλῶν τὸ ἀπόσωπον σου ἐποίη- σαντο. ὁ γραπτολογησάντης οἱ Λογγιβάρδοι, καὶ οἱ Σαρμάται, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἐκείσε, οἱ κατὰ τὸν Βορρᾶν, καταδραμον τῶν ἐκείσε Δεκάπολιν, καὶ αὐτῶν τῶν μητρόπολιν Ραβέννης παρίλαβον, καὶ τὴν

ANNO
CHRISTI
757

ANNO
CHRIST.
717.

τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἰδίᾳ, καὶ ἰδίᾳ ἀρχιεπισκοπῇ κατέ-
στη. καὶ βύλωνται ἐπὶ τῇ προσπαρεκκλήσει ἡμῶν
βασιλεῖα, καὶ τῇ Ρώμῃ ὅπου πῶσαι, σοὶ μὴ
δυναμὴν ἡμᾶς ἰσχυρῶσαι· καὶ πῶσαι ἀπὸ ἀντα-
στάς καὶ ἀποστασίας ἐπίστα· ἐκαστὸς δὲ ἡμᾶς, καὶ
λέγουσιν· ὅτι ἀποσταλὴ ἐν Ρώμῃ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πέ-
τρῳ τῷ εἰκόνα καταλύσει. ἀλλὰ ἐπὶ Γρηγόριον
τὸν ἐκείνῃ ἀρχιεπίσκοπον δεικνύον ἀπαμύνασθαι, καὶ δὲ
Κωνσταντῖνον· Μαρτίνον ἐποίησε. καὶ ἐφάρμακε γυν-
καὶ καὶ πληροφορηθῆναι, ὅτι οἱ ἀρχιεπίσκοποι, οἱ κατὰ
κρίσιν ἐν Ρώμῃ ὅσα τῷ εἰρηλικῷ καθίστανται, τῆς
ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως μεσότητων καὶ μεσότητος
μα ἰσχυρῶσαι, τῷ εἰρηλικῷ ἐραυθύνει. καὶ οἱ
ἐπὶ σὺ βασιλεῖς τῶν ἐχόντων ἀγῶνα τῆς εἰρήνης.
ἐάν γὰρ σοὶ ἐραυθύνῃ, καὶ δὲ λέγουσιν, καὶ ἀπειλὰς ἡμῶν
ἐπαβόλῃς, καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην μὴ σὺ παλαίειν.
εἰκοσιπένταρ γὰρ ἐκαστὸς ἐπαυθύνει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ρώ-
μης εἰς τῷ χώρῳ Καμπανίας· καὶ ὕπαγε, δίν-
ξας τὸς ἀνέμους. ὁ ἐπὶ ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος Μαρτίνος
ὅσα τῷ εἰρηλικῷ ἐκαθίσταντο παρακαλῶν. ὅσα γὰρ
ὁ καὶ ὅσων ἐκείνῃ Κωνσταντῖνος ὁ βεβλαμμένος
εἰς τὰ δόγματα τῆς ἀγίας ἑξάδε, καὶ συμπαραλ-
θὼν τοῖς πῶσαι αἰρετικαῖς ἀρχιεπίσκοποις τοῖς ἀπογι-
γραμμένοις, Σεργίῳ ὁ Παύλῳ καὶ Πύρρῳ, πῶσαι
καὶ ἀρπάσας, τυραννῶν ἀνέχοντο αὐτὸν εἰς τὸ Βυ-
ζάντιον, καὶ πολλὰς πειροχίσεις αὐτὸν καὶ ἐξ-
είσετο, ἀλλὰ καὶ εἰς Μαξιμὸν τὸν μοναζόντα, καὶ
τὸν τότε μαθητὴν Ἀναστάσιον πολλὰ καὶ ἐκεί-
νον, καὶ εἰς ἑξῆς ἐπιμύσει ἐν Λαζίκῃ· καὶ
Κωνσταντῖνος ὁ ἐξείσετο αὐτὸς ἐν κρυπῇ, καὶ ἐν
τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτὸν ἀπέθανε. Νεζεύσιος γὰρ ὁ
τότε κόμης τῆς πτωχῆς αὐτῷ, πληροφορηθεὶς ἐκ
τῆς Σαυλίας ἐπιστάτην, ὅτι αἰρετικὸς ἐστίν, ἐ-
σω εἰς τὸ ἱερὸν τὸν τάφον αὐτοῦ ἐποίησαν, καὶ ἐν
τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτὸν ἐπέλεον. τὸν δὲ μακάριον
Μαρτίνον μαρτυρεῖ ἡ πόλις, ἐν ᾗ ἐξείσετο,
Χερσῶνος καὶ Βοσπόρου, καὶ ὁ δὲ Βορρᾶς, καὶ οἱ
οἰκῆτορες τοῦ Βορρᾶ, εἰς τὸ μνημεῖον αὐτοῦ κατα-
τίθεντες, καὶ τοῖς ἱάσεσι λαμβάνοντες. ἀξίῳ ὁ ἡ-
μᾶς κύριε· τῷ ὁδὸν Μαρτίνῳ πορεύσθαι. ἀλ-
λὰ ὅσα τὴν τῶν πολλῶν ὀφείλειαν διλογίᾳ ζῆ-
σαι καὶ ἐπιζῆσαι, ὅτι πᾶσα ἡ δύσις εἰς τὴν ἡμετέραν
ἀποβλέπει τυκύνειν, εἰ οὐχ ἡμεῖς πῶσαι, ἀλλ'
ἐκείνοι μεγάλῃ πίστει ἔχουσιν εἰς ἡμᾶς, καὶ εἰς
ὃν ἐπαγγέλλονται καταλύσαι καὶ ἀφανίσαι τὸν χαρακτή-
ρα τοῦ ἀγίου Πέτρου, ἢ αἱ πᾶσαι ἐπιστάται τῆς
δύσεως· Θεοπέιτις ἔχουσι. καὶ ἐπὶ τὸν παλινστρε-
φῆσαι, ὅπως ἐκδικῆσαι ἔχουσιν οἱ τῆς δύσεως
καὶ τοῖς ἀνατολικῶν οἱς ἡδίκησας. ἀλλὰ παρακα-
λῶμεν σὺ καὶ παιδικῶν ἔργων. οἶδας ὅτι τὴν Ρώμην
τὸ βασιλεῖόν σου ἀμύνανται οἱ δύνανται, εἰ μὴ μόνον
τὴν πόλιν. διὰ τὴν προσπαρεκκλήσειν αὐτῇ
θάλασσαν καὶ τὴν πλοῖα. ὡς ἀποκρίνομαι γὰρ, εἰ
εἰκοσιπένταρ γὰρ ἐκείνῃ ὁ παπᾶς ἀπὸ Ρώμης,
οὐδὲ ἀποκρίνομαι· ἐν διλογίᾳ, ὅτι οἱ ἄγριοι
καὶ βάρβαροι, ἡμεῖς ἔχοντες· καὶ σὺ ὁ ἡμέτερος, ἄγριος
καὶ ἀνήμερος. πᾶσα ἡ δύσις καρποφορεῖς πίστει ἀποσ-
φῆται τῷ ἀγίῳ κορυφαίῳ. καὶ εἰ πῶσαι τῶν ἐπὶ
καταλύσει τῆς εἰκόνος τοῦ ἀγίου Πέτρου, βλῆτε,

Arunt, ipsamque metropolim Ravennam oc-
cuparunt, & ejusdem magistratibus suis, pro-
prios constituere magistratus; & vicinas
nobis sedes regias, ipsamque Romam sic
tradere statuerunt, cum tu nos defendere
minime possis. Et hoc ob imprudentiam
ac stultitiam sustinisti. At enim eos per-
terrefacis, atque: Romam mittam, &
imaginem sancti Petri confringam; sed &
Gregorium illinc pontificem vindictam addu-
ci curabo, sicut Martinum. Constanti-
nus adduci iussit. Scire autem debes ac pro-
certo habere, pontifices qui pro tempore
Romæ extiterint, conciliandæ pacis causa
sedere tamquam parietem intergerinum, se-
ptimumque medianum orientis & occidentis,
ac pacis arbitros & moderatores esse: qui-
que ante fuerunt imperatores in hoc com-
ponendæ pacis certamine deludarunt. Quod
si nobis insolenter insultes, & minas inten-
tes; non est nobis necesse tecum in certa-
men descendere: ad quatuor & viginti sta-
dia secedet in regionem Campaniæ Ro-
manus pontifex: tum tu vade, & ventos
persequere. Prædecessor notter Martinus
pontifex ad pacem cohortans sedebat: id-
circo malignus ille Constantinus de fide
sanctæ Trinitatis male sentiens, & hæreti-
cis pontificibus proscriptis adstipulans, Ser-
gio & Paulo & Pyrrho, missis satelliti-
bus rapuit illum, & Byzantium tyranni-
ca violentia abduxit, multique malis ob-
sessum in exilium amandavit. Quin et-
iam Maximo monacho & hujus discipulo
Anastasio male multa exhibuit, & Lazi-
cam in exilium misit. At Constantinus
qui eos relegavit, interfecit, & in pec-
cato suo mortuus est. Nezeuxius enim
qui tum comes obsequii ejus erat, ab
episcopis Siciliæ certior factus hæreticum
eum esse, ipsum intus in templo truci-
davit, & in peccato suo interiit. Bea-
tum vero esse Martinum testatur civitas
Chersonis, in quam relegatus est, &
Bosphori, totusque septemtrio & incolæ se-
ptemtrionis, qui ad monumentum ejus
accurrunt, & curationes accipiunt. Atque
utinam Dei munere nobis contingat, ut
per Martini viam incedamus: tamen ob
plebis utilitatem vivere volumus & super-
vivere; quandoquidem occidens universus ad
humilitatem nostram convertit oculos: ac
licet tales non simus nos, illi tamen ma-
gnopere nobis confidunt, & in eum, cu-
jus denuncias te imaginem everfurum at-
que deleturum, sancti scilicet Petri, quem
omnia occidentis regna velut deum terre-
strem habent. Quod si hoc velis experiri,
plane parati sunt occidentales ulcisci etiam
orientales, quos injuriis affecisti. Verumta-
men per Dominum te obsecramus, a juve-
nilibus ac puerilibus factis avertere. Scis
Romam ulcisci imperium tuum non pos-
se, nisi forte solam urbem propter adia-
cens illi mare ac navigia: Ut enim an-
te diximus, si ad quatuor & viginti sta-
dia Roma fuerit egressus papa, nihil tuas
minas extimescit. Unum est quod nos ma-
le habet, quod agrestes & barbari man-
sueti fiant, & tu mansuetus contra agre-
stis

Caput I. de
GREG. PP.
SCRIPTA AN-
NO DOCCXVII.

Constantinus
immo Con-
stantinus

Constantinus
Constantinus

Constantinus

1. Fuit legendum ex Latino, de Greg. Harduano.
2. Zonaræ & Cedrenæ Maximo Constantino Manasse, M. 717.

CAPUT I. 27.
GREG. PP.
SCRIPTA AN-
NO DCCXXVI.

his & serus. Totus occidens sancto princi-
pi apostolorum fide fructus offert. Quod si
quospiam ad evertendam imaginem miseris
sancti Petri, vide, protestamur tibi, inno-
centes sumus a sanguine quem fusi sunt;
verum in cervices tuas & in caput tuum
ista recident. Nuper siquidem ab interio-
ri occidente preces illius, quem Septemum
appellant, accepimus, qui vultum expetit
nostrum Dei gratia, ut ad impartendum
ei sanctum baptismum illuc proficiscamur:
ac ne locordie negligentiaeque nostrae ratio
nobis reddenda sit, ad iter nos accingi-
mus. Deus autem timorem suum in cor
tuum immittat, & te ad veritatem con-
vertat ab iis quae in mundum perperam in-
vexisti: tuasque literas quamprimum acci-
piam, quae nobis tuam annuncient conver-
sionem. At is qui de caelis descendit Deus,
& in uterum sacrae virginis Dei genitricis
propter nostram salutem intravit, inhabitet
in corde tuo, citoque abigat eos qui te in-
habitavit, & scandala invehunt; pacemque
concordum Christianorum ecclesiis largiatur
in saecula saeculorum. Amen.

NOTE FRONTONIS DUCIS S. J.

In praecedentem epistolam.

Gregorius.) Hadrianus pontifex in epistola ad
Constantinum Irenae filium testatur, Gregorium II.
& eius successorem Gregorium III. ad Leonem Isau-
ricum de imaginibus scripsisse. Repertur haec episto-
la ad. a. synodi II. Nicenae, cujus inter alia haec
verba sunt: Quae de causa in magnam tribulationem
utroque Gregorius Romani pontifices per ea tempo-
ra sanctissimi conjeti sunt; sapienter etiam proavum
vestrum serenitatis admonuerunt, ne sineet veneran-
das imagines de statu suo deici. (Sed hanc secundi
potius quam tertii esse epistolam ut credamus fudeat
quae suo tempore gesta narrat pontifex, ut inter ce-
tera illud de Ravenna a Longobardis occupata, &
quod dialogus hic auctor cognominetur, nam & hoc
secundo Gregorio cognomen tribuit Cedrenus ad an-
num X. Leonis. Romae autem Gregorius apostoli-
cus vir, fr. Petri apostolorum coryphae adfessor, qui
ob tuas lucubrationes dialogi cognomen adeptus est,
a Leone ob eius impietatem defecit, & pado cum
Francis into, tributa Leoni denegavit, Anastasium
ac socios anathemate ferit, imperatoremque multis
epistolis, & a multis lectis, manifeste redarguit.)
& Theophanes, qui falso inscribitur Paulus diacono-
nus, lib. 22. Anno 9. imperii sui cepit impius im-
perator Leo contra sanctas & venerandas imagines fa-
cere verbum. Quod cum didicisset Gregorius papa
Romanus, tributa Romanae urbis prohibuit, & Ita-
lia, scribens ad Leonem epistolam dogmaticam, non
oportere imperatorem de fide facere verbum, & no-
vitare violare antiqua dogmata ecclesiae catholicae,
quae a sanctis patribus sunt praedicata. Idem legimus
in libro pontificali, unde Trithemius in libro de ser-
ecl. hunc Gregorium verum doctum ac sanctissimum
tradit plena eruditionis scripsisse quendam opuscula.

Ad interrogata Justiniani responsum lib. 1.

Contra Leonem Augusti. lib. 1.

Ad Joannem episcopum Constantinopolitanum lib. 1.
Epistolae ad diversos lib. 1.

Mouitur anno Dom. 731. Ind. 2. 14. 3. Idus Febr.

Minus ergo mirum si Graecus sive interpret, sive
librarius, qui hanc exscripsit epistolam, Gregorio
cognomen dialogi addidit, cum Cedrenus ipse memo-
ria lapsus id egerit. Nam Gregorii illius magni hoc
esse cognomen apud Graecos, ex quo Zacharias pon-
tifex ejus dialogos in Graecum sermonem convertit,
constat ex Graecis, Damascenos in erat. de fidelibus
desuatis, Euthymio & Euthologio Graecorum c. 96.
& Latino Sigeberto ad an. Chr. 605. ut nimirum a
Thaumaturgo, Nazianzeno, Nysienoque distingua-
tur. Certe ejusdem interpretis imperitiae tribuendum
censeo, quod multa hic *ἀναστάσις*, nec satis coha-
rentia reperiantur. Quaecumque tamen opusculum
studio conservandae antiquitatis vulgamus ex illustris-
simo cardinalis Caroli a Lotharingia Rhemenis archi-
b. biblioth. exscript. an. M. DXC. quae in monasterio
S. Remigii Rhemis servatur.

Ex prima triu Dan.) Hic error subest, ita forte

ἀπομαρτυροῦμεθα σὺν, ἀδελφοὶ ἡμεῖς τὴν αἰμάτων
ἐν τῇ, ὡς μέλλουσιν ἐκχέσθαι. εἰς δὲ τὸν τράχη-
λόν σου, καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν σου ταῦτα. ἀρτίως γὰρ
ἐδιδάξαμεθα καὶ παρακλήσῃ ἀπὸ τῆς ἐσωτέρας δύσεως
τοῦ λογιζομένου Σαταῖτου, τοῦ δυνάμει τοῦ ἀφροσύτου ἡ-
μῶν χάριτι Θεοῦ, ἐπὶ τῇ δοῦναι τὸ ἅγιον ἐκ-
τίσμα, τὸ ἐκεί πορρωθῆναι. καὶ ἵνα μὴ ἡμε-
λεῖς καὶ ἡμεῖς ῥαθυμίας ἡμῶν λόγῳ μὴδὲν ἀ-
παραισῶνται, ἐπὶ τῷ ὅδῳ παρασκευάζομεθα. ὁ δὲ
Θεὸς ἐλθὼν εἰς τὴν καρδίαν σου πῶς φέρον αὐτῷ,
καὶ ἐκπρέψῃς εἰς τὴν ἀλήθειαν ἐξ ὧν περ κατὰ
ἐκλήρυκας εἰς τὸν κόσμον. καὶ δέξομαι σὺ τὰ γράμ-
ματα παρὰ αὐτῷ τῷ τῆς ἐπιστροφῆς σου ἡμῶν ἐπα-
γράφοντα δὴλῶν. ὁ δὲ Θεὸς ὁ κατελθὼν ἐκ τῆς
ἐρανῶν, καὶ ἐσελθὼν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς ἀγίας
παρθένου τῆς Θεοτόκου ὁδοῦ καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἀνθρώ-
πων, ἐνοικήσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, & ἀποδοῦναι ἐν
τῇ τῆς ἐνοικητικῆς σου, καὶ τὸ σκάνδαλον ἐθι-
κῶν καὶ τὴν ἐρίαν σου δαρήσῃται τῇ πάντων Χρι-
στῶν ἐκκλησίᾳ εἰς τὰς αἰῶνας αἰῶνων. ἀμήν.

ANNO
CHRISTI
731.

collendus, ut *ἡμεῖς* ἡμεῖς καὶ ὡς ἡμεῖς, ex prima tribu
& Dan. Legimus enim Exodi 31. Beseleel fuisse de tribu
Juda, quae propter imperium ei delatum prima hic dici po-
test videri; & Ooliab, qui Eliab septuaginta Graecis, de
tribu Dan. Locis etiam scripturae qui sequuntur, non tam
ad verbum quam ad sensum citantur.

Non *latet*, sed *habitudine*.) Sic locum Nicephor.
Constantinopolit. ex ejus orthotaxu citatum vertit Tur-
manus noster lib. 2. pro canonibus apost. cap. 25. Cum
Christus initio praedicatus est, cum ea praedicatione con-
juncta erat *ἡμεῖς*, id est, habitudo, praedicatio ejus
imaginis: & ut non adoratur imago propter se, sed pro-
pter prototypum, sic non est dicendum adorari eam abso-
lute, sed *ἡμεῖς*, id est, relate: & ut purpura & impe-
rator se induit utrumque faciunt, habitu sic imago & pro-
typum ejus unum faciunt *ἡμεῖς*, id est, habitudo.
In sententiis etiam patrum de imaginibus, quas Luterus
edidit G. Morelius, 1562. pag. 10. *ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνθρώ-
πινος ὁμοιωμάτων, καὶ οὐκ ὁμοιωμένης*. Quae sic redduntur ab
interprete Euthymio Panoplia tit. 19. *In ipso Christo est
adoratio laetitia & naturalis: in imagine vero Christi est
relativa & ἀποδοῦναι*. Vid. Franc. Suarez in 3. part. 5.
Thomae disput. 44. sect. 4.

De *ἡμεῖς* quidem imago.) Horum similia sunt illa in ell-
dem sententiis de imaginibus pag. 16. *ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνθρώ-
πινος ὁμοιωμάτων, ὡς ὁ Χριστὸς, &c.* Porro quae sequuntur
verba Leonis, cum inani arrogantia conjunctum habent in-
signe *ἡμεῖς* ἀποδοῦναι. Non enim Ozius rex serpentem
aneum confregit, sed ejus nepos Ezechias, ut est h.
Reg. 18. v. 4. nisi forte aliunde didicerat Ozius a tem-
plo eduxisse serpentem aneum, Ezechiam confregisse: qua-
le & illud est quod subjicit de Davide, in templum sive
tabernaculum illum introducente, Gregorius: quod, opi-
nor, ex sacris literis non constat. Praeterea nondum ela-
psum erat anni octingenti ab exordio legis evangelicæ: nam
ut notat Cedrenus Graecus historicus, Leonis filius Con-
stantinus imperare cepit anno mundi 6236. ab Incarna-
tione Domini 739.

Improbum *ἡμεῖς* Ephesus.) In mss. erat *καὶ παρὰ τὸν
μὲν Εὐφράτην, καὶ ἡμεῖς* quidem *μὲν* legisset, improbum stul-
tissime vertisset: sed verisimilius est nomen hic desiderari
ἡμεῖς *Θεοδόσιον* ἡμεῖς *Εὐφράτην*, Theodosii episcopi, qui a consiliis
erat Constantino Copronymo, & ut hinc constat, Leoni
patri. Cedrenus anno 13. Copronymi, nam *καὶ ἀπὸ τῶν δι-
κῶν παρὰ τὸν Εὐφράτην τὴν, ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ
Οὐδοῦτος ὁ υἱὸς Αἰμωρίου ὁ Εὐφράτης, καὶ Παύλος ὁ Πέργης*.
Quae apud Theophanem, quem dicunt Paulum diaconum,
ex interpretatione Anastasii bibliothecarii sic Latine esse-
runtur: *Contra sanctas imagines concilium iniquum triginta
diebus episcoporum (Cedreno cccxxxi.) congregatis, quorum
praeerat Ephesus filius Αἰμωρίου, & Παύλλος Πέργης*.
Sed addendum est, Theodosii episcopi; nam & in VII. Synodo ad. 1. in consensu Basilii Ancyran
dicitur falsum conciliabulum congregatum, cui praesuit
Theodosius Ephesi episcopus, Sisinus item Paganus cognom-
ine Παύλλος. Idem testatur & Zonaras.

anno Chr.
731.

ANNO
CHRISTI
717.

6 *Idcirco etiam laudato.*) Vocem Græcam retinuit, ut quidam citatur a Frano. Balduino in lib. 3. Optati sub finem: Laurens & Irenæus, qui miserruntur ad civitates vel regiones, obvi advenit populi cum coram & locentis, non coram perfasam tabulam, sed imperatorem honorantes. Quæ verba citata esse arbitror ab Hadriano papa in epistola ad Constantinum editione a synodi VII. ex sermone in quidam diem pasche. Nam cum resque figure & imagines in civitates inferuntur, & rursus ad. 4. ex orat. in pelvim, sic apud Gregorium lib. xi. regitri epist. 1. Cum venisset icon Foca & Leonis, acclamatum est eis, & iconem Gregorius iussit in oratorio S. Casarii reponi. Extat lex Theodosii l. 15. tit. 5. cod. Theod. de imaginibus imperatoris.

7 *Joannem spatharocandidatum.*) Narratur hoc ipsum a Paulo diacono, lib. xi. Miscella (ita Theophanes veteris auctor inscribitur) ubi quosdam regios homines ecclesias ait, Del deponentes icona, qui super magnam portam aeternam posita cernebatur, & in vita sancti Stephani junioris nuper a doctissimo Billio edita una cum operibus Damasceni. Ceterum spathariorum Codrenus esse Romanis corporis custodem docet p. 139. *σπαθάρης ὁ κομμοφύλαξ*, & apud eundem *σπαθάρης*. Spathariorum principes Sergius apud 1. Leonis appellatur, & a Caroplate inter magistratus imperatoris autem numeratur, qui & imperatoris *σπαθάρης*, id est, eandem gestasse principem genere proximum scribit. Meminit & Paulus diaconus pro Theophane inscriptus, lib. 22. inter nomina magistratuum quorundam Theophylacti candidati an. 25. Constantini Comproyni. Luitprandus Ticiensis lib. 6. c. 5. Turba post hoc immensa vocatur protospathariorum, spathariorum,

A candidatorum, & id genus clientum. Ex utroque genere magistratus hoc spatharocandidati forte constitit.

8 *St. Martini Constantini.*) Paulus diaconus Constantinem scribit lib. 12. nepotem Heraclii iudic. 8. sano imperii sui nomen sanctum Martini & Maximianum apud Chersonam & alia climata relegasse, quod Monothelitarum erroribus non faveret. Idem Cedrenus anno ejus 16. accidisse vult. Sed Constantinum hic appellat Gregorius quemadmodum & Ado Viennensis in chronico an. 641. & catalogus imperatorum orientis Græcus, quem alii Constantem dicunt. Variant etiam auctores in nomine exprimendo percursoris ejus, quem Zonaras & Cedrenus *Μιζύριον*, *Μιζύριον* *Αρμένιον*, translator Theophanis, qui asseritur Paulus diaconus, Mithum & Constantinus Manasses in historia sua pollicitis verbis scripta Mithum, *ἢ τυραννὴ Μιζύριος ἀνὴρ ἐκ Σικελίας*. Gregorius hic Nazonitum dicit. Librorum culpe fortasse nomen barbarum immutatum est, vel interpretis Græci, qui & hic forte pro balneo *ἢ ἱερὸν* scripsit: nam alii omnes in balneo non in templo Constantem notatum asserunt, aut aliter fando auditum Roma fuit.

9 *Veneris persequere.*) Alludit ad illud Ecclesiastici 31. 2. *ὃς ἐπηρεάζει τοὺς ἁγίους, καὶ διώκει τοὺς ἁγίους. Quasi qui apprehendit umbra, & persequitur ventos: sic qui intendit insensum.* Simile illud ex profanis. *Ανὴρ γυναικὶ, Veneris colit*, in eos qui a suis laboribus nihil fructus reportant, & ex Clementis I. Stromate profertur, quod est Prov. 16. 4. *Qui mittit munda vitæ, hic persequitur ventos: idem autem sequitur aves volantes.*

CAPUT I. EP.
GREG. PP.
SCRIPTA AN.
700 CXXXVI.CAPUT II.
GREG. PP.
EPIST. II.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

SANCTI PATRIS NOSTRI

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ

GREGORII PAPÆ ROMANI

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

CDE SACRIS IMAGINIB. AD LEONEM
ISAVURUM IMPERATOREM

Επιστολή δεύτερη.

Epistola secunda.

ΤΑ γραμματεῖ τῆς ὑμετέρας Θεοφιλήτου βασιλείας καὶ ἐν Χερσὶ ἀδελφότητος ἐδεξάμεθα ὅσα Ρωμῆν τῷ ἀρίστου ἡμῶν, καὶ πάντων ἀπείκων τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ὑμετέρας, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς κακῆς ἐπιμνήσεως, καὶ φρονῶν τὸ τῷ Χερσὶ, & ἀκόλουθον καὶ μεμπτικὸν ἡρώδαισι τῷ ἁγίῳ καὶ ἐδόξαν θαυματουργῶν ἡμῶν πατέρων καὶ διδασκάλων. & ἀπλῶς μὴ ἀποφύγωμεν ζῆλον διδασκαλίας, εἰ μὴ τὴς πόλεως σου, καὶ τῆς χώρας σου. ἀρεὰ φρονιμώτεροι εἰσι Γρηγόριον τὸ θαυματουργῶν, καὶ Γρηγόριον Νυσσαίου, & Γρηγόριον τὸν διολόγου, καὶ Βασίλειον Καππαδοκίας, & Ἰωάννην τὸν Χρυσοστόμου; ἵνα μὴ γράψω τῷ μελῶν μελετῶν τῷ ὁμοίῳ ἐκείνοις ἁγίῳ καὶ Θεοφύλῳ πατρί ἡμῶν καὶ διδασκάλῳ. ἀλλ' ἐξηκολούθησας τῇ πέποιθε καὶ πῶς ἐνείκοις σου πᾶσι, καὶ ἐγραψας: ὅτι βασιλεὺς καὶ ἱερὰς εἰμι. καὶ τὸ πᾶν οἱ ἀπὸ τοῦ βασιλείου ἰδεῖσθαι ἔργον, καὶ λόγον, οἱ πτωχοὶ, καὶ φρονήσαντες τῷ ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ πῶς ἀρχιερεῖς ἐκζητήσαντες πόθον καὶ ζήλον τῆς ἐκκλησίας τῷ ἀληθινῷ, Κωνσταντίνος ὁ μέγας, καὶ Θεοδοσίος ὁ μέγας, καὶ Οὐλαριανὸς ὁ μέγας, καὶ Κωνσταντίνος ὁ Ἰουστινιανῶν πατὴρ, ὁ τῆς ἐκκλησίας συνόδου. ὑπερὶ εἰς ἐκκλησίαν Θεοφιλέως ἐκασίλῃσαν, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ μὴ βολῆ καὶ γνώμῃ τῶν συνόδων συνεθροίσαντες, καὶ τῷ ἀληθινῷ τῶν δογμάτων ἐκζητήσαντες, τὸς αἰτίας ἐκκλησίας συνεστήσαντο καὶ κατηκόμισαν. ὑπερὶ εἰς ἱερὰς καὶ βασιλεῖς, οἱ τῶν καὶ τῷ ἔργῳ ἰσχυροὶ. σὺ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιῶν τὸ βασιλεῖον, καὶ ἐφύλαξας εἰς τὴν

A Ccepimus vestri a Deo conservati imperii atque in Christo fraternitatis literas per Rufinum legatum vestrum delatas; neque prorsus vitæ meæ tædium, quod sententiam non mutaris, sed in eisdem malis perseveres, nec ea quæ Christi sunt sapias, ut sanctos ac celebres miraculorum effectores patres nostros ac doctores sedecis & imiteris. Neque vero simpliciter doctores peregrinos profero, sed eos tantum qui ex urbe ac regione tua prodierunt. Num sapientiores sunt Gregorio miraculorum effectore, Gregorio Nysseno, Gregorio theologo, Basilio Cappadocia, & Joanne Chrysostomo? ne infinita millia sanctorum illis similitum ac Deo plenorum patrum doctorumque nostrorum commemorem. Sed obsecutus es pervicaci animo tuo ac domesticis perturbationibus, & scripsisti: Imperator sum & sacerdos. Enimvero qui ante te fuerunt imperatores hoc opere ac sermone demonstrant, qui condiderunt, & curam gesserunt ecclesiarum una cum pontificibus cupiditate zeloque incensi, reatque fidei veritatem pervestigantes, Constantinus magnus, Theodosius magnus, Valentinianus magnus, & Constantinus Iustiniani pater, qui sextæ synodo interfuit: imperatores isti religiose imperarunt, & cum pontificibus uno consilio ac sententia synodos congregantes, atque veritatem dogmatum perquirentes, sanctas ecclesias constituerunt & ornarunt. Hi sunt sacerdotes & imperatores, qui id opere demonstra-

ἐκείναις ἀπὸ τῶν σικυών· ἐκείναις δὲ ἀναμάρτητον, ἅπας αὐτὸν ἀποπέμψας καθαρὸν καὶ ἁμώμενον ἀπὸ
κρίνου. βλῆκεν βασιλεῦ, τὰς διαφορὰς τῶν ἐκ-
κλησιῶν καὶ τῶν βασιλειῶν· οἱ βασιλεῖς οἱ δὲ σικυῶν
καὶ οἱ Χερσὶ ζήσαντες, τὰς ἀρχιερεῖς τῶν ἐκκλη-
σιῶν ὑπὲρ παρήκουσαν, ὥστε ἰθὺς ἔλθιν. σὺ βασιλεῦ
παράλας, καὶ διατρέψας, καὶ ἰδιοχείρως γράψας,
καὶ ὑποκαλὼν αὐτῶν, καὶ ὁμολογήσας ὅτι ὁ κατα-
λὼν ὅρα πατέρα ἐκκαταράτος. οὐδὲ αὐτοκατα-
κτείνων γέγονας, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπεχέ-
ρας ἀπὸ σοῦ, τιμωρεῖς καὶ τυραννεῖς ἡμᾶς κρατι-
τικῇ καὶ σαρρικῇ χειρὶ· ἡμεῖς ἀσπολοι καὶ γυμνοί,
μὴ ἔχοντες κρατὶδα ἐπίγεια σαρρικά, ἐκκαλέ-
μεθα τὸν ἀρχιερέα πάσης κτίσεως, τὸν ἐν
ἔργοις καὶ ῥήματι Χερσὸν, τὸν ἐπὶ τῶν κρατιῶν
τῶν ἁγίων δαυμάτων ἵνα πέμψῃ σοι δαίμονα, κα-
θὼς λέγει ὁ ἀπόστολος· παραδόναι τὸν πνεῦμα τῷ
σατανᾷ εἰς ὅλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα
σωθῇ. βλῆκεν βασιλεῦ, εἰς ποίαν ἀναίδεαν καὶ
ἀπανθρωπίαν ἐξήλασας σικυῶν; τί τὴν ψυχὴν σου
εἰς βάραθρα καὶ κρημνὸς ὑπέβαλες, διὰ τὸ μὴ θέ-
λειν σε ταπεινωθῆναι, καὶ ὑποκλῖναι τὸν σκληρὸν
σε ἑαχθόν. ὅταν γὰρ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν βασιλειῶν
διὰ νοθεσίας καλῆς καὶ διδασκαλίας τῆς Θεοῦ πα-
ραστήσωσιν ἀμέμετος καὶ καθαρὸς τῶν ἀμαρτημά-
των καὶ πταισμάτων, μέγα ἔπαινον καὶ δόξαν ἔχου-
σι παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν αἰώνιον μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ὅ-
ταν μέλλῃ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ ἡμῶν ἔργα φανε-
ρῶσαι εἰς αἰχμηδὴν ἡμῶν ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων
αὐτοῦ. ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ μέλλομεν αἰχμηθεῖν
ὅτι διὰ τῆς παρακοῆς ἐκ ἐκιδνημῶν. ὅτι οἱ
ἀπὸ ἡμῶν ἀρχιερεῖς οἱ κατὰ τὰς ἰδίους κηρύ-
τεις βασιλεύσαντες ἀποστέλλουσιν τῷ Θεῷ εἰς αἰ-
χμηδὴν τῶν ταπεινῶν, ὅτι ὁ ἀποστέλλων ἐπὶ τῶν
ἡμετέρων κηρύττει βασιλεῖα ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν
αἰῶνα καὶ παρακαλεῖται. ἰδοὺ καὶ νῦν παρακαλε-
θῶμεν, μετανοήσωμεν καὶ ἀποστρέψωμεν, καὶ ἐπιστῶ-
μεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ καθὼς ἡμεῖς καὶ πατέρες,
φύλαξον· καὶ τίμησον καὶ δόξασον τὰς ἀγίας καὶ
ἐνδόξους πατέρας ἡμῶν καὶ διδασκαλούς, οἱ τινες μὲν
Θεὸν τὸν ὑπεράνω τῶν καρδιῶν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν
ἡμῶν διήνοιξαν, καὶ ἀπέκλειψαν. ἔγραψας δὲ, ὅτι
διὰ τὴν εἰς τὴν ἐξ σωδὸς ὕδωρ ἱερίῃ πρὸς τὴν
εἰκόναν; ἀληθῶς, βασιλεῦ, ὑπὲρ πρὸς αὐτὴν καὶ ὕ-
δατος· ὕδωρ ἱερίῃ, φαγεῖν ἢ μὴ φαγεῖν, πίνειν
ἢ μὴ πίνειν· ὅτι ταῦτα ἔχεις ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρ-
χῆς παραδεδομμένα εἰς ζωὴν τῶν ἀνθρώπων· αὐτὰ
καὶ αἱ εἰκόνες παραδεδομμένα ἦσαν, καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς
σωδὸς οἱ ἀρχιερεῖς ἐπέφερον τὰς εἰκόνες. καὶ
ἐδεῖς φιλόχους καὶ φιλοθεῖς ὁδοπορῶν, χωρὶς
εἰκόνων τὰς πορείας ποιεῖν, ὡς ἐσάρκει ὁ κα-
λὸς τῷ Θεῷ. παρακαλεθῶμεν, γὰρ ἀρχιερεῖς καὶ
βασιλεῖς, καθὼς ἀπογράφας εἰς τὸν ἐρυθρεῖα
ὡς βασιλεῖς αἰτιολογήσαι ἑαυτῶν, γράψον εἰς
πάσας τὰς χώρας, ὡς ἐσκανδαλίσας, ὅτι Γρηγό-
ριος ὁ πᾶσας Ρώμης ἱσφαλλεῖ πρὸς τὴν εἰκόναν,
καὶ Γερμανός, ὁ κατελάμβανεν Κωνσταντινουπόλιν.
καὶ ἡμεῖς ἀναδεχόμεθα τὸ σφάλμα τῆς ἀμαρτίας,
ὡς λαβόντες παρὰ κυρίου τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀνδο-
τίαν λύειν καὶ δωμεῖν τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ
ἐπεράνια. καὶ σὲ ἀμέμετον ποιῶμεν ἐκ ἡδε-
λῆτας, καὶ σὲ θύλακας. ἡμεῖς ὡς λόγον ἀπο-
δώσαντες τῷ δέσποτι Χερσὶ, τὴν νοθεσίαν καὶ δι-

Concil. General. Tom. XII.

lum vas electionis restituerint, ac immu-
nem peccati, sic ad Dominum purum in-
fontemque transmittunt. Vides imperator
ecclesiarum imperiorumque discrimen? Im-
peratores qui pie & in Christo vixerunt,
ecclesiarum pontificibus obedire minime re-
cuserunt, nec eos vexarunt: tu vero, im-
perator, cum transgressus fueris, ac per-
versus evaseris, & manu propria subscri-
pseris, teipsum subiciens, & confessus fue-
ris, cum qui terminos patrum tollit, exe-
crabilem esse; in hoc proprio iudicio con-
demnatus es, ac Spiritum sanctum a te a-
lienasti. Persequeris nos, ac tyrannice ve-
xas militari carnalique manu. Nos iner-
mes ac nudi, qui terrenos & carnales exer-
citus non habemus invocamus principem
exercitus omnis creaturæ sedentem in cæ-
lis, Christum, qui est super omnes exer-
citus supernarum virtutum, ut immittat ti-
bi demonem, sicut ait apostolus: Trade-
re huiusmodi satana in interitum carnis, ut
spiritus saluus sit. Vides imperator quo im-
pudentis atque inhumanitatis teipsum pro-
vexeris? animam tuam in barathra & præ-
rupta loca præcipitem egisti, quod humili-
ari nolueris, duramque cervicem tuam
submittere. Nam ubi præclara commoni-
tione adhibita & doctrina pontifices Deo
exhibuerint imperatores irreprehensibiles &
mundos a peccatis ac delictis, magnam apud
eum laudem & gloriam obtinent in
sanctam resurrectionem magnam, quo tem-
pore res nostras occultas, opera nostra in
lucem prolaturus est in confusionem no-
stram coram angelis suis. Tum vero fu-
turum est, ut nos humiles erubescemus,
quod te propter inobedientiam tuam lucra-
ti non fuerimus; cum illi qui ante nos
fuerunt pontifices, eos qui suis tempori-
bus imperarunt; Deo obtulerint: quod no-
bis humilibus pudorem incutiet, qui tem-
porum nostrorum imperatorem non offera-
mus gloriosum & celebrem, sed ignomi-
niosum & adulterinum. Ecce nunc quoque
te hortamur, penitentiam ago, & conver-
tere, atque ad veritatem ingredi: sicut
invenisti & accepisti, custodi. Honore af-
fice & glorifica sanctos & gloriosos patres
nostros ac doctores, qui cæcitatem a cor-
dibus oculisque nostris secundum Deum di-
spulerunt, illique visum restituerunt. At
enim scripsisti: Qui sit ut in sex conciliis
de imaginibus nihil sit dictum? Enimvero,
imperator, ne de pane quidem & aqua di-
ctum est quidquam, sitne comedendum,
an non comedendum: bibendum, an non
bibendum; quandoquidem hæc antiquitus &
a principio ad vitæ humanæ conservationem
habes tradita: sic etiam imagines traditæ
fuerant, ipsique pontifices imagines ad con-
cilia deferabant; nec ullus ex Christi aman-
tibus ac religiosis hominibus iter peragens,
absque imaginibus peregrinationes obibat,
utpote qui virtute præditi atque apud
Deum probi essent. Hortamur te, ut sis
pontifex & imperator, prout ante scripsi-
sti. Quod si te pudeat, hoc tibi ipsi tam-
quam imperatori tribuere: ad regiones om-
nes, quibus scandalo fuisti, scribe, Gre-
gorium Papam Romanum circa imagines
errare, itemque Germanum Constantinopo-
litanum patriarcham; & nos culpam pecca-

Q99

vel, infamia
notatum.
Hard.

ANNO
CHRISTI
787.

documentum.

documentum.

omnes hactenus ex toto mancant apud Latinos nos incognitæ, quia nec interpretatæ; sed nec in ceterarum patriarchalium sedium, licet Græca utantur lingua, reperiantur archivis: nimirum quia nulla earum cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens inventa est, quamquam eosdem patres illas Græci promulgasse perhibeant, qui in sexta synodo sunt inventi: sed hoc nullis probare certis possunt indiciis. In eo sane, quo frequenter * universalem in hac synodo Græci patriarcham suum inconvenienter appellant, apostolatus vester adulationi veniam det, sæpe prælati suis non sine reprehensione place-re studentium. Verum cum apud Constantinopolim positus frequenter Græcos super hoc vocabulo reprehenderem, & fastus vel arrogantiam redarguerem; assererebant, quod non ideo œcumenicum, quem multi universalem interpretati sunt, dicerent patriarcham, quod universi orbis teneat præsulatum; sed quod cui-dam parti præsit orbis, quæ a Christianis inhabitatur. Nam quod Græci œcumenem vocant, a Latinis non solum orbis, a cujus universitate universalis appellatur, verum etiam habitatio, vel locus habitabilis nuncupatur. Sed & illud notandum, quoniam ubicumque in hujus synodi textu substantiam posui, personam intelligi volui. Quod enim Græce hypostasis dicitur, hoc nonnulli personam, nonnulli vero substantiam interpretati sunt. Porro substantiam multi personam, multi vero substantiam etiam intellexerunt. At illos ego secutus, qui substantiam non substantiam, sed personam intelligi voluerunt (magis quippe sunt) ubicumque Græce in hoc codice hypostasis reperi, in substantiam transuli, hanc personam, sicut & alii quamplurimi, volens intelligi. Tanta igitur auctoritate sancta ecclesia prædita non potest dissimulare, non potest quisque semet rationabiliter ab imaginum sacrarum adoratione avertere. Alioquin vestra debet pia doctrina doceri, centuraque apostolica corrigi. Præsertim cum nulli sit fas a suo capite * discidendi, nec quod vestram viderit tenere sedem, quæ omnium est magistra, quod quomodo respuendi. Quæ enim super venerabilium imaginum adoratione præsens synodus docet, hæc & apostolica sedes vestra, sicut nonnulla conscripta innuunt, antiquitus tenuit, & universalis ecclesia semper venerata est, & hactenus veneratur: quibusdam dumtaxat Gallorum exceptis, quibus utique nondum est harum utilitas revelata. Ajunt namque quod non sit quodlibet opus manuum hominum adorandum; quasi non sit codex evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie osculantes adorant; venerabilior cane, quem non esse opus manuum hominum procul dubio non negabunt. Similiter & forma sanctæ crucis, quam se adorare omnes ubique Christiani fatentur: in quo videlicet considerare libet, quia si quamlibet crucem auream vel argenteam aut ligneam adoramus, quæ utique non eadem est ipsa crux, in qua salus nostra patrata est, sed figura & imago ejus, quare non adoremus figuram & imaginem ejus, qui eandem salutem operatus est in medio terræ? Venerabilior namque est qui salutem operatus est, quam ea materia, in qua idem salutem operatus est. Ac per hoc magis adoratione digna imago Christi salutem operantis, quam imago crucis salutem tan-

Concil. Generali. Tom. XII.

Atummodo bajulantis. Quamobrem beatissime papa super montem excelsum ascende, ita in fortitudine, quasi tuba vocem exalta. Ecce enim Deo auctore, angelo tua, ut quondam Petri, percutiente latera surrexisti; lumbos accinxisti, lucernam accendisti, zelo Dei comederis: superest tantum, ut fidem quam credis, doceas: viam quam tenes, cunctis ostendas. Quatenus Deo auctore, te filio excussorum, prophetarum scilicet & apostolorum, auctore, per invia nos omnes Christi oves solertius tue per Petrum & in petra commissæ, inoffensis gressibus incedamus, & ad æternæ vitæ perennis pascua, Christo aperiente, qui claves regni in ipso & per ipsum tibi tradidit, feliciter ingredi mereamur. Apostolatum vestrum ad exaltationem ecclesiæ suæ, ac communem nostrum salutem, per multos annos gratia superna custodiat, domine sanctissime papa.

Tituli designantes in brevi qua in hoc codice continentur.

Prima actio continet testimonia diversarum probabiliū scripturarum, quibus ostenditur hæreticos ab hæresi ad orthodoxam fidem converti posse suscipi. Similiter & eos, qui cum fuerint sintve orthodoxi, manus tamen impositionem ab hæreticis habuerunt.

C Secunda vero continet actio lectionem epistolarum Hadriani Papæ Romani, & secundum tunc eorum cunctorum sacerdotum, qui interfuerunt synodo, professionem & promulgationem.

Tertia autem actio continet receptionem antistitum ab hæresi conversorum, & synodica Tarasii patriarchæ, & rescripta orientalium sacerdotum, nec non & subscriptiones episcoporum, Hadriani Papæ ac orientalium pontificum scripta approbantium, & ita se sapere promittentium.

Quarta dehinc actio circumfert testimonia sacræ scripturæ ac diversorum sanctorum patrum pro imaginibus.

D Quinta præterea continet actio testimonia ostendentia, Iconomachos æqualia super imaginibus reprobis quibusque operari vel sapere hæreticis.

Sexta vero designat actio hæreticorum blasphemias, & harum validam destructionem.

Septima porro circumfert actio terminum sanctæ synodi hujus, subscriptiones episcoporum, epistolam synodi imperatoribus missam. Item aliam ad clerum Constantinopolitanum; sermonem laudatorium, & canones ab eadem synodo promulgatos. Item epistolam Tarasii sanctissimi patriarchæ ad Hadrianum summum pontificem pro synodo. Item ejusdem ad eundem de non ordinandis ecclesiasticis officiis per Epeccunias. Item ejusdem ad Joannem presbyterum, hegumenum & anachoretam, pro eadem re.

Divalis sacra directæ a Constantino & Irene Augustis ad sanctissimum & beatissimum Hadrianum papam senioris Romæ.

CAP. IV. SACRA IMPER. AD PAPAM.

QUI a Domino nostro Jesu Christo vero Deo nostro suscipiunt sive imperii dignitatem, sive principalis sacerdotii honorem, debent quæ illi placita sunt, & cogitare & curare, & creditos sibi ab illo populos

Cap. IV. SA-
CRA IMPER.
AD PAPAM.

los secundum ejus voluntatem regere & gubernare. Ego debitum nobis & vobis, o sanctissimum caput, hoc est, ut irreprehensibiliter quæ ejus sunt sapiamus, & in suis versemur, utpote ab ipso nos quidem imperium, vos vero principalis sacerdotii dignitatem suscipientes. Incipimus ergo hinc sermone. Scit vestra paterna beatitudo quæ pridem facta sunt in hac nostra regia civitate propter venerabiles imagines; qualiter qui ante nos regnaverunt, eas destruxerunt, & in debonestatem atque injuriam posuerunt: (utinam illis non imputetur; melius enim fuerat non mittere manus suas in ecclesiam;) omnem populum qui hic est, imo orientalem eodem modo seduxerunt, & in propriam voluntatem retraxerunt: usquequo Deus suscitavit nos regnare in his, qui in veritate quærimus gloriam ejus, & tenere quæ tradita sunt ab apostolis suis, & omnibus suis doctoribus. Unde nunc constanter cum mundo corde & vero cultu, quæ ad Deum pertinent, una cum omnibus subditis nostris, & his sacerdotibus doctissimis, locuti sumus, & cum consilio decrevimus, ut fieret universale concilium. Et rogamus vestram paternam beatitudinem, imo vero Dominus Deus rogat, qui vult omnes salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire; ut det se ipsam, & nullam tarditatem faciat, & ascendet huc in stabilitatem & firmitatem antiquæ traditionis super venerabilibus imaginibus: debitum enim illi est hoc facere; agnoscat vero quæ scriptum est. *Consolamini, consolamini populum meum sacerdotes, dicit Dominus. Et, Labia sacerdotum custodiunt scientiam, & de ore ejus egredietur lex, quoniam angelus Domini exercituum est.* Et iterum divinus & veritatis prædicator apostolus, qui ab Jerusalem & circuitu usque Illyricum prædica-
vit evangelium, sic mandavit. *Pascite gregem Domini cum disciplina, quem acquisivit proprio sanguine.* Et tamquam verus primus sacerdos, & is qui in loco & sede sancti & superlaudabilis apostoli Petri præsidet, sicut dictum est, ascendet, & simul cum omnibus sacerdotibus, qui hic sunt, inveniatur, & voluntas Domini fiat: *Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, sicut evangelice didicimus, ibi sum in medio eorum.* Certificetur enim & confirmetur a magno Deo & rege, omniumque Domino nostro Jesu Christo, & a nobis servis ejus, quod ascendentem vestram paternam & sacram beatitudinem huc cum omni honore & gloria habemus & suscipe, & quæ opportuna sunt impartiri. Et iterum expleto capitulo, quod beneplacito Dei Christi speramus fieri, cum honore & magnitudine præire illam habemus ad remeandam ad propria. Si enim non potuerit ascendere huc (quod putamus non fieri: scimus enim cum studiosum esse circa divina) eligat viros honorabiles, habentes scientiam, & dirigat una cum syllabis, ut inveniantur ex persona sacræ & paternæ vestræ beatitudinis hic. Verumtamen convenientibus ipsis cum omnibus sacerdotibus qui hic sunt, synodice confirmetur antiqua traditio sanctorum patrum nostrorum, & confundatur omne zizanium male plantatum, & Domini nostri Salvatoris Jesu Christi verbum impleatur, quoniam *porta inferi non prævalent adversus eam.* Et ex hoc non sit schisma & separatio in una sancta catholica & apostolica ecclesia, cujus est caput ipse Christus verus Deus noster. Constantinum præterea sanctissimum episcopum * Leontinum Christo amabilis Siciliæ nostræ insulæ, quem etiam noscitur paterna vestra beatitudo, adduximus ad nos, & facie ad faciem loquentes direximus cum præfati nostra venerabili iussione ad vos. Qui cum venerit ad vos, continuo absolvet eum, ut remeet ad nos, scribens nobis per ipsum adventum tuum, quibus diebus habet moveri illinc, & proficisci ad nos: porro sanctissimum episcopum Neapolitanum omnino tenere habet, ut cum ipso ascendat huc. Et enim iter vestrum per Neapolim & Siciliam habet fieri: & super hoc stratego Siciliæ iussimus, ut omnis requiei & honoris vestri curam habeat, quæ veniat vestra paterna beatitudo ad nos. (Legimus.) Data IV. Kal. Sept. indictionis VII. a regia urbe.

A N N O
CHRISTI
985

Marth. 16

Leontius

Anno Ch 985

Acta Septimæ Synodi.

Caput V
TARASII
ORATIO

An. Ch. 784

Apologitici ad populum a Tarasio a secretis compendiose dictus die qua intimaverunt imperantes Irene & Constantinus populo, ut fieret patriarcha: qui & promotor est indictione octava, anno a creatione mundi 6293.

Immaculatæ fidei nostræ, id est, Christianorum custodes, & eorum quæ in gloriam Dei sunt æmulatores, fideles imperatores nostri, tamquam omnium in beneplacitum ejus, & in commodum nostrum, Christianorum videlicet curam facientes, & maxime nunc ecclesiastica negotia diligenter & solente considerantes, quo summus sacerdos in hac regia urbe sua constitueretur, in sum pietatis animum me assumpserunt, & ut manifestum mihi redderetur quod consiliati sunt, præceperunt. Cum ego hoc me indignum esse pronunciarem, & nullam condescensionem facerem (utpote qui jugum hujus sarcinæ portare & sufferre non possem) iusserunt me adduci ante faciem vestram, pro eo quod & hujus consilii participes es-

Πρακτικὰ τῆς ἐβδόμης συνόδου.

Απολογητικὸς πρὸς τὸν λαὸν χειροθετῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἣ ἐδηλώσαν οἱ βασιλεῖς τοῖς λαοῖς τὸ ἡμεῖς πατριάρχῳ, παρὰ Ταρασίῳ τῇ ἐπορχεμενῶν εἰς ἰνδικτικὴν ὀρθόλῳ, ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου 5597.

Οἱ τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως Ἰῶ Χριστιανῶν φύλακες, καὶ ζηλωταὶ Ἰῶ εἰς δόξαν Θεοῦ γνωσθῶν πιστοὶ βασιλεῖς ἡμῶν, ὡς πάντων εἰς ἀρίστην αὐτῷ, καὶ εἰς συμφέρον ἡμῶν Ἰῶ Χριστιανῶν τὴν φροντίδα ποιούμενοι, μέλιστα δὲ Ἰῶ ἐκκλησιαστικῶν καὶ κατὰ ἐπιμελῶς ὁργανομένησαντες, καὶ ὁργανοθέντες τῷ ἀρχιερεὶ ἐπορχεμενῶν εἰς ταύτην τὴν βασιλίδι αὐτῷ πολεῖ, ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτῷ πᾶν με ἀνέλαβον, καὶ πατερῶς μοι ἐξεπέμψαν τὴν βεβλημένην αὐτοῖς ἐκέλευσαν. ἡμεῖς δὲ πρὸς τὸ ἀνάξιον ἑμαυτὸν εἶναι ἀποφωλαμῆναι, & μηδεμίαν συγκατάθεσιν ποιησαμῆναι, ὡς τὸν ζυγὸν τῷ φορτίῳ μὴ δυναμῆναι βασάσαι ἢ ὑποσχεσθῆναι, ἐκέλευσαν με ἀποσπᾶν κατὰ πρόσωπον ὁμῶν, διότι καὶ συμφέροι τῷ βουλῇ ταύτῃ. καὶ

ANNO
CHRISTI
11.

ταῖς αἰδέσας φοβούμενοι τὴν Θεοῦ, καὶ ἔχοντες αὐ-
τὴν αἰεὶ ἐν τοῖς καρδίαις ὑμῶν, οἱ τῇ Χειρὶ
κλήτεται τὸ ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν ὀνομαζόμενοι, Χει-
ριστοὶ λόγῳ, ἀκούσαντες κραυγῇ λόγον ἀπολογίας
παρὰ τῆς ἡμετέρας ἀπλότητος καὶ ἁπλότητος. ἰδὼν
μὴ εἶναι τοὺς δεξιβεσιν ἡμῶν βασιλεῖς καὶ κατὰ πάντα
ὁρθόδοξον ἀπολογητάμενον, καὶ ἐνώπιον ὑμῶν ἀπο-
σπολογούμενοι· ὅτι φόβῳ συνίσχεται καταδίδου
ἐπὶ τῇ ψήφῳ ταύτῃ, καὶ λαβεῖν αὐτὸ ἀποσώ-
πτε τὸ Θεὸν ἀποθρασύνειν ὅπως ἀέλου, καὶ ὡς
ἐτυχε ἀπερισκέπτως, ἵνα μὴ ἐπιβλέψω φοβερά κα-
τακρίματα. εἰ γὰρ ὁ Θεὸς φωνῶν ἀποσταλόμενος,
ἔρανον τι ἰσχυρὸς παιδαγωγῶν, καὶ παραδείξου θω-
ρὸς ἡμῶν, ἀκούσαντες τὴν ἁγίαν ῥήματα, καὶ βα-
σιλεῖς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον ἱστῶν ὁ βασι-
λεὺς, Παῦλος ὁ Θεοῦ ἀποστόλος Κορινθίους
γράφων ἰδοὺ· μή πως ἄλλως κηρύξας αὐτοὺς ἀδύ-
κην ἡμῶν. πῶς ἰδὼν ὁ τῷ κόσμῳ συνανα-
στροφόμενος, ὁ μὲν λαϊκῶν ἡγεμόνων, καὶ
εὐαγγελιστῶν ἐν τοῖς βασιλικαῖς ὑπηρεσίαις, ὅπως
χωρὶς ἀνακρίσεως καὶ ἀποκρίσεως διώκεται εἰσπη-
δῶσαι εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ μίχθη; φοβερὸν
τὸ ἰσχυρὸν πρὸς τὴν ἐμὴν σμικρότητα, θρασὺ
τὸ ἐπιβλεῖν· ἡ δὲ αἰτία μάλιστα τὸ φόβον καὶ
τῆς ἐμῆς παρηγορίας εἶναι αὐτῇ· ὅπως καὶ βλέπω
τὴν εἰς τὴν πίτταν Χριστὸν τὴν Θεοῦ ἡμῶν πει-
μιλιωμένῃ ἐκκλησίαν αὐτὴ διεχισμένην καὶ
διηρημένην, καὶ ἡμᾶς ἄλλοτε ἄλλως λαλοῦντας,
καὶ τὸς ἀνατολῆς ὁμοπίστους ἡμῶν Χριστιανούς·
καὶ συμφωνοῦντας μὴ αὐτοῖς τὴν τῆς διύσεως,
ἡλλοφρονοῦντας δὲ ἡμᾶς ἐκείνων ἀπάντων, καὶ κατ'
ἐκείνῃ ὑπ' αὐτῇ ἀναθεματιζόμενος. δεινόν ἐστι τὸ
ἀνάθεμα, πόρῳ τῷ Θεῷ βαλλεῖ, καὶ τῆς βασι-
λεῖς τῷ ἔρατον ἐκδίδου, ἀπάγοντες εἰς τὸ σκότος
τὸ ἔσχατον. οὐκ οἶδον ὁ τῆς ἐκκλησίας νόμος καὶ
ἔρως ἡ φιλοκακίαν, ἀλλ' ὥστε οἶδον ὁμολο-
γεῖν δεξιῶς ἐν βαπτισμῷ, μίαν πίσιν, ὅπως καὶ
συμφωνίαν μίαν ἐπὶ παντὶ ἐκκλησιαστικῷ ἀγῶ-
ματι. οὐδὲν γὰρ οὕτως εἶναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
καποδίκτον καὶ ἀρίστον, ὡς τὸ ἐνωθῆναι ἡμᾶς,
καὶ γινώσκου μίαν καθολικὴν ἐκκλησίαν, καθὰ καὶ
ἐν τῇ συμβολῇ τῆς εἰληκενοῦς ἡμῶν πίστεως ὁ-
μολογοῦμεν. καὶ αἰτούμεθα ἀδελφοί· ὡς καὶ ἐν
ὑμῖν, ἐπειδὴ γινώσκω τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἔχειν
ὑμᾶς· παρὰ τῶν δεξιβεσίων καὶ ὁρθόδοξων βασι-
λέων ἡμῶν, σωζόμενοι οἰκουμενικὴν συνάθροισθαι,
ἵνα γινώσκωμεθα οἱ τοῦ εὐαγγελίου Θεοῦ εἶ. καὶ δι τῆς
τριάδος, ἡνωμένοι καὶ ὁμόφρονες καὶ ὁμότιμοι. οἱ τῆς
κεφαλῆς ἡμῶν Χριστοῦ, σῶμα ἐν συναρμοστού-
μενον ὁ συμβεβηκότων· οἱ τοῦ ἁγίου πνεύματος,
οὐ κατ' ἀλλήλων, ἀλλὰ σὺν ἀλλήλοις· οἱ
τῆς ἀληθείας, τὸ αὐτὸ φρονῶντες καὶ λέγοντες,
καὶ μὴ ἢ εἰς καὶ διχοστασίαν ἐν ἡμῖν· ὅπως ἡ ἐ-
ρηνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερίχουσα παντὶ νοῦν, φερρήσῃ
πάντας ἡμᾶς. καὶ εἰ μὴ οὖν κελύειν οἱ τῆς ὁρ-
θοδοξίας ἀνόμαχοι βασιλεῖς ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐμῇ
ἀλόγῳ αἰτήσῃ ἐπινύσαι, συγκατατίθημι καὶ
καὶ τὴν κελύειν αὐτῶν ἐκκλησίαν, καὶ ὑμῶν τὴν ψή-
φον ἀσπάζομαι. εἰ δὲ μὴ γέ, ἀδυνατῶντες ἔχω
τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα μὴ ἐπιβληθῶ τὴν ἀνάθεματι,
καὶ ἀρεθῶ καταδικασόμενος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
κριτοῦ τῶν ὅλων καὶ τῆς δικαιοσύνης· ὅθεν οὐτε
βασιλεῖς, οὐτε ἱερεῖς, οὐτε ἀρχόντες, οὐτε πλῆ-

A fecti suis: & nunc viri Dominum timentes,
& cum semper in cordibus vestris habentes,
vos aio, qui Christi vocatione, veri, vide-
licet Dei nostri, nominamini Christiani; Au-
dite brevis sermonis ab exiguitate ac humi-
litate nostra rationem. Ego quidem quidquid
piissimis imperatoribus nostris & per omnia
orthodoxis responderim, etiam in conspectu
vestro rationis meae apologia respondeo. Ti-
more deprimor ad consentiendum huic ele-
ctioni, & revereor a facie Dei currere tali-
ter & quomodolibet incitum spe, ut non
terribili damnationi succumbam. Si enim
Paulus divinus apostolus, qui Dei voces
audivit, caelumque habuit correptorem,
& paradisi inspector effectus est, audivit-
que arcana verba, & portavit nomen Dei
in conspectu nationum & regum, Corin-
thiis scribens dicebat: Ne forte cum aliis
predicaverim, ipse reprobus efficiar: quo-
modo ego qui in mundo conversatus, &
cum laicis connumeratus, imperatoris mi-
nistrationibus militavi, sic absque dijudica-
tione atque circumspeditione possum insili-
re ad sacerdotii magnitudinem? Horren-
dum conamen ad exiguitatem meam, & te-
merarium studium: causa vero timoris, &
meae refutationis, haec est. Aspicio enim &
video ecclesiam, quae super petram Chris-
tum Deum nostrum fundata est, scissam
nunc & divisam, & nos alias atque ali-
ter loquentes, & aliter eos Christianos qui
in oriente unius nobiscum sunt fidei; sed
& his concordantes occidentales, & nos ab
omnibus illis alienatos, & a se per sin-
gulos dies anathematizatos habere. Di-
ra poena est anathema, procul a Deo e-
mittit, & e regno caelorum persequitur, &
ducit in tenebras exteriores. Nescit eccle-
sia lex vel terminus sedam sive contentio-
nem; sed sicut novit confiteri unum ba-
ptisma, unam fidem, ita & concordiam
unam in omni ecclesiastico negotio. Ni-
hil enim est in conspectu Dei tam acce-
ptum atque placabile, quam ut unum si-
mus, & una efficiamur ecclesia catholica,
quemadmodum in sinceram nostram fidei sym-
bolo confitemur. Et petimus nos, fratres,
ut reor & vos, quoniam scio vos timo-
rem Dei habere, a piissimis & orthodo-
xis imperatoribus nostris synodum univer-
sale colligi, ut efficiamur nos, qui u-
nius Dei sumus, unum; & qui Trinitatis
cultores existimus, uniti & unanimes & col-
legae; & qui capitis nostri Christi sumus,
efficiamur corpus unum, compactum atque
connexum: & qui sancti Spiritus sumus, ef-
ficiamur non contra invicem, sed pro invi-
cem. & qui veritatis existimus, efficiamur
idipsum sapientes atque dicentes, & non sit
in nobis certamen sive dissensio: ut pax
Dei, quae exsuperat omnem sensum, mu-
niat omnes nos: & si quidem iusserint or-
thodoxiae propugnatores, imperatores videli-
cet nostri, postulationi meae iustum annuere,
consentio & ego, & iussionem eorum im-
plebo: sin autem, impossibile mihi est hoc
facere, ne subiciar anathemati, & inveniar
condemnatus in die Domini nostri & ju-
sti iudicis: ubi neque imperator, ne-
que sacerdos, neque princeps, neque
hominum multitudo poterit eripere me: &
quidquid placuerit vobis fratres, date apo-
logiam

CAPUT V.
TARASII
ORATIO.Dr. sciam
corruptio-
nem

.. ca. 9.

imperator
interdixit
procurator.

CAPUT V.
TARASII
ORATIO

logis meae, imo vero petitioni meae responsum. Et libenter audierunt omnes quae dicta sunt, consensum praebentes, ut fieret synodus. Quidam autem perpauci et insipientibus differebant. At vero qui a se-cretis, rursus ad populum disputans re-spondebat, quia dominus Leo imperator subvertit imagines; & quando synodus facta est, subvertas illas invenit: & quod propter imperatoriam manum subverta sunt, iterum quaestionem habet idem capitulum; quoniam antiquam consuetudinem in eccle-sia traditam praesumpserunt, sicut eis libi-tum fuit, exterminare, sed veritas Dei non est alligata. Promotus autem scripsit sy-nodicas literas patriarchis, Romae, Ale-xandriae, Antiochiae, & sanctae civitatis, quas invenies II. & III. aditione cum referri-pis eorum.

CAPUT VI.
GESTA ANTE
SYNODUM.

Conscriptio brevis indicans quae facta sunt ante synodum.

Venientibus itaque a Roma quidem Petro & Petro Deo amicissimis presbyteris, & deferentibus prelatas lite-ras: ab oriente vero, Joanne & Thoma reverendissimis presbyteris & monachis at-que syncellis patriarcharum ibidem existen-tium, & ipsis pari modo deferentibus pre-notatas literas, preceperunt instaurato-res imperii convenire episcopos. Qui cum pervenissent in conservatam a Deo & re-giam urbem, apud Thraciam moras facie-bant potentissimi princeps. Plures autem ex ipsis in haeresi Christianos accusantium volutati conturbabant una cum quibusdam non paucis numero laicis, non admitten-dum ad efficiendam synodum, sed consen-tiendum depositioni & injuriae venerabilium imaginum; & factiones non paucas, & su-rattationes contra patriarcham commove-bant, ita ut conventicula facerent. Hac ergo consiliantibus illis, aures non latuit pa-triarca, sed adhuc conciliabula sua facien-tibus, direxit eis, quia Constantinopolis e-piscopum habet, & praeter notitiam ejus non est vobis licentia conventicula facienda. Nam secundum canones depositioni subji-ci-mini. Quo audito episcopi retraxerunt se ti-more quodam obfessi. Intransibus itaque im-peratoribus, & populi ordinibus, schola-riis videlicet, excubitoribus, & ceteris militibus quae militabant in regia urbe, de-finitur fieri synodus in venerabili tem-plo sanctorum & laudabilium apostolo-rum. Igitur pridie quam status dies ad-venisset, per meridiem commoti sunt mili-tes furore ferventes, insaniamque spirantes, & venientes ad iuxterem sanctae catholice ecclesiae, aliud atque aliud clamabant. Sed vox omnium in unum terminabatur, quia videlicet non esset permittum fieri syno-dum. Porro patriarcha, relata causa im-peratoribus, nequaquam prohibitus est, quo-minus fieret episcoporum conventus in pre-

Αὐτοὶ ἐνδρώτων δύνανται μεθεξελείσθαι. καὶ ἐπὶ ἀ-
ριστῶν καὶ ἀριστῶν ὑμῶν, ἀδελφοί, δέσπῃ τῆς ἐκκλησίας, ἐράται δὲ μάλλον αἰτήσας τὴν ἀ-
πόκρισιν. ἀσμεῖως δὲ παραστήσαντες ταῖς τῶν λα-
λῶν, συμφωνήσαντες τῷ ἡγεμένῳ συνόδου. τινὲς δὲ ὀλίγοι τῶν ἀφ' ὧν ἀπεβλήθησαν. οἱ δὲ ἀσκηρῆς πάλιν ἀπὸς τὸν λαὸν διαλεξόμενοι ἀπε-
κρίσαντο. ὅτι οὐκ ἐστὶν Δίον ὁ βασιλεὺς κατεστρε-
ψε τὰς εἰκόνες, καὶ ἡ συνόδος, ὅτι ἐξήκει, κα-
περαμμένης αὐτοῦ ὕψους. καὶ διότι ἀπὸ βασιλικῆς
χειρὸς κατεστράφησαν, πάλιν ἐκλήθησαν ἔχει τὸ
κεφάλαιον, ὅτι ἀρχαίαν συνήθειαν παραδόξου-
μεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατεπλήρησαν, ὡς ἰδοῦμεν
αὐτοῖς, ἀφαιρῶν. ἀλλ' ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ οὐ
δίδεται. ἀποχερῶν δὲ ἱγγραφε συνωδικὰ πῶς
πατριάρχαις, Ρώμης, Αλεξανδρείας, Ἀντιο-
χείας, καὶ τῆς ἁγίας πόλεως. ἀπὸς δὲ ὁρῶντες ἐν
τῇ δόξῃ καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν μὲν καὶ τῶν ἀντιγρά-
φων παρ' αὐτῶν.

ANNO
CHRISTI
11

Συγγραφή σύντομος δηλωτική τῶν ἀποχερῶν
ἀπὸ τῆς συνόδου.

ΕΛΘΟΝΤΕΣ ἀπὸ Ρώμης Πίπρος καὶ Πέτρος τῶν
θεοφιλεστάτων ἀριστοτέρων, καὶ ἀποχερῶν
τῶν ἀποστασιστικῶν γράμματα. ἐκ δὲ τῆς
ἀκαταστάσεως, Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν ἀλαβεισάτων
ἀριστοτέρων καὶ μοναχῶν καὶ συγκλητικῶν ἡγεμένων
τῶν ἐκείσε πατριαρχῶν, καὶ αὐτῶν ὁμοίως ἀφ' ὧν
τῶν ἀποστασιστικῶν γράμματα, ἀποστέλλαν οἱ
τῷ βασιλεῖ ἀποστασιστικῶν συνωδικῶν τὸς
ἐπισκοπῶν. αὐτοῖς δὲ ἀφαιρῶν ἐν τῇ θεοφιλεστά-
τῃ καὶ βασιλεὺς πόλει, ἐν τῇ ὁρῇ τῶν διαφε-
ρῶν ἐκείσε οἱ αὐτοὶ κράτιστοι βασιλεῖς. οἱ δὲ
πλείους τῶν ἐπισκοπῶν τῇ αἰρίσει τῶν χερσὶν ἀποστα-
σιστικῶν ἐγκλητικῶν ἐπὶ τὸν μὲν λαὸν τῶν
πλεόντων ἐν αὐτοῖς, μὴ καταδέχεσθαι ἡγεῖσθαι
συνόδου, ἀλλὰ εὐχόμενοι τῇ κατεστρεφῇ καὶ τῇ ὕψει
τῆς σιότητος ἐκείσε. καὶ ἐφ' ὧν ἐκ ὀλίγων καὶ ψα-
λίσμων κατὰ τὸ κατεστρεφῇ καὶ τῇ ὕψει, ὡς καὶ
παρασυναγωγὰς ἐκείσε. ταῦτα ἐν ἐκκλησίᾳ
αὐτοῖς, ἐκ ἰλαδὸς τῶν ἀκοῶν τῷ κατεστρεφῇ, ἀλλ'
ἐν τῇ παρασυναγωγᾷ αὐτοῖς ποιούμενων, ἰδη-
λωσαν αὐτοῖς, ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις ἐπισκοπὸν
ἔχει. ἐκείσε εἰδήσεως αὐτῶν ἐκ ἑσθ' ὑμῶν ἀδελφοί
παρασυναγωγὰς. ἐπεὶ κατὰ τὸς κατεστρεφῇ
τῇ κατεστρεφῇ ἐκείσε. καὶ ἀκούσαντες οἱ ἐπί-
σκοποι αὐτοῖς συνώσαντες ὁρῶντες συγκλητικῶν.
ἐκείσε τῶν αὐτῶν βασιλέων, καὶ τῷ λαῷ τῶν
τοῦ μέρους, ὁρῶντες, καὶ ἐκείσε τῶν κατεστρεφῇ
λατῶν κρατῶν τῶν κρατῶν ἐν τῇ βα-
σιλεὺς πόλει, ὁρῶντες ἡγεῖσθαι ἡ συνόδος ἐν
τῇ σιότητι καὶ τῶν ἀγίων καὶ ἀνδρόνων ἀποστα-
σιστικῶν. τῇ ἀπὸ μιᾶς ἐν τῇ ταχέως ἡμέρας κατὰ
τὸ δειλινὸν ἐκείσε οἱ κρατῶν τῶν
ζῶντες, καὶ μανίαν πνέοντες. καὶ ἰδόντες ἐν τῇ
λατῇ τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλ'
τῶν ἄλλοι ἐκείσε. πάντων δὲ ἡ φωνὴ εἰς τὸ κατε-
στρεφῇ, μὴ καταδέχεσθαι ἡγεῖσθαι συνόδου. τῷ
ποινῇ πατριάρχῃ ἀναγρόντων τῶν ἐκείσε τῶν
βα-

ANNO
CHRISTI
325.

Βασιλεύον, ἡμεῖς ἀναμνησθέντες τὴν ἡμετέραν
συνάθροισιν τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ ἀγαθῇ
συνήθειᾳ καὶ ἡμετέρῃ ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι ἡ συν-
αγωγή τῶν ἐπισκόπων ἐν αὐτῇ. καὶ ὑπομνήσαν-
τες διὰ τῶν παλαιῶν πατέρων τὸ ἀγνῶστον πεπερασμένον,
καὶ τῶν νεωτέρων ἐπισκόπων, καὶ ἀναγνωσθέν-
των τῶν συνόδων τῶν διαγεγραμμένων μὴ δεῖν
ὑπομνησθαι περὶ συνόδου οἰκουμένης παρεκτός συμ-
φορίας τῶν λοιπῶν ἀγνοούντων πεπερασμένον. καὶ
τῶν ἀναγνωσθέντων, ὅχι ἐκείνη παλὺς
τῶν ἐκκλησιῶν. καὶ ἀπὸ τῶν πάλαι τῶν σιγῶν
καὶ ἡμετέρας καὶ κωνσταντίνου ἐκκλησίας, ὅτι ἐκείνη τα-
ρῶν τῶν ἐν τῇ συνόδῳ κατεφρόντων ἐπισκόπων οὐ
τῶν κληρικών. ὡς ἱερομόνους, ἡ βασιλεὺς ἐκεί-
νη διὰ καὶ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νεωτέρων ἀποστο-
λικῶν. τῶν ἐκκλησιῶν ἵνα τῶν τῶν λαῶν ἀπα-
ντῶν φορῶν ἐκφύγῃ. καὶ μὴ τῶν τῶν διὰ τῶν
κυρίως ὑπομνησθῇ. ὡς γὰρ τῶν ἐπισκόπων ἐκ τῶν
ἐκκλησιῶν, τῶν αὐτῶν ἀντιστάσεων τῇ ἀλη-
θείᾳ, τῶν ὅλων συντηρήσαντες, καὶ διὰ τῶν ἀ-
ναμνησθῶν ἐκείνη τῶν ψαλμοποιῶν, ἐβδόμῃ
ταύτῃ συνόδῳ ἀναμνησθῇ. ὡς ὅτι τῆς πνευμα-
τικῆς κωνσταντίνου ἀφίεσθαι, καὶ ὡς ὅτι ὡς ἐκ-
κλησίας, ἱερομόνους ἀποδοτεῖν οὐκ ἀδύνατον. καὶ
ὡς ὅτι ἡ τῆς ἐκκλησίας κίνησις ἐκείνη κατέστη.
τῶν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐκείνη τῶν ἐκκλησιῶν
καὶ ἐκείνη, ἀποδοτεῖν μὴ παραδοτέον ἐκεί-
νης, ὅτι τῶν ἐκκλησιῶν, ὅτι τῶν ἐκκλησιῶν
καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνη τῇ ἀληθείᾳ ἐκεί-
νης βασιλεῖς αὐτῶν ἐκείνη τῶν ἐκκλησιῶν. τῶν
τῶν ὅτι τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνη τῶν ἐκκλησιῶν,
διὰ καὶ τῶν αὐτῶν ἀναμνησθῇ καὶ ἐκείνη
τῶν, τῶν μὴ καὶ αὐτῶν ἐκείνη, καὶ τῶν
τῶν ἐκείνη ἀναμνησθῇ ἐκείνη τῶν ἐκκλησιῶν. τῶν
τῶν ὡς ἀναμνησθῇ τῶν ἐκκλησιῶν ἡ ἐκκλησία ἐ-
κείνη τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνη
τῶν τῶν ἐκκλησιῶν λέγοντες καὶ ἐκείνη. καὶ ὅτι
τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνη, αὐτῶν ἀναμνησθῇ οἱ
ἐκκλησιῶν βασιλεῖς τῶν ὑπομνησθῇ ἐκείνη τῇ
Νικαίᾳ μητροπόλει. καὶ ἡ ἀναμνησθῇ ἐκείνη
καὶ τῶν ἐκκλησιῶν δὴ τῶν ἐκκλησιῶν. ὡς γὰρ
καὶ ὅτι ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνη τῇ
ἐκκλησίᾳ. καὶ γὰρ ὡς ἡ συνόδος ἀδελφὰ Θεοῦ κατὰ
τῆς ἐκκλησιῶν ἀναμνησθῇ.

A dido venerabili templo, factisque qui-
busdam allocutionibus tam a sanctissimo
patriarcha, quam a Deo amabilibus anti-
stites, & lectis quibusdam synodicis con-
scriptis, quae perhibent, non oportere ali-
quando synodum universalem fieri prae-
ter consensum ceterorum sanctissimorum patriar-
charum: cumque legerentur haec, facta est
turba militum, & ante januas venerandi
templi simultatem & clamorem faciebant,
qui ex submissione quorundam episcopo-
rum, qui in synodo male sentiebant, ad hoc
moti, reperti sunt esse. Quibus peractis, im-
perium per cubicularium omni synodo iussit
dicere: Interim abscedite, ut populi in-
ordinatum impetum evadamus: & posthac
voluntas Domini fiet: taliter quod antisti-
tibus e templo egredientibus, quidam eorum
veritati resistentes cum turba concinnave-
runt, & impie declamationem faciebant. Verba A.
pseudosyllogi, (* Sed catholicus scriptor be-
reticorum Conciliabulum, quodque septimam sy-
nodum appellabant, pseudosyllogum, falsum
collegium nuncupat) ut septimam hanc sy-
nodum collaudantes atque nominantes. Cum
ergo taliter malignum concilium clamorem
emississet, & hora esset quasi sexta, domum
jam esurientes ahibant, & ita commotio se-
ditionis sopita est. Tunc imperatores iusse-
runt milites exire, quasi sub praetextu qui-
dam hostilis aciei, dantes famam, quod
gens Agarenorum hostiliter fuisset egressa.
In veritate autem eos foras pellebant de re-
gia civitate. Ergo cum fecissent isti viam
usque ad Malagenam, per iussuonem eorum
omnes expellebant pariter & aspernaban-
tur, ne horum cura fieret, jubentes lingu-
los abire in patriam suam. Quibus ita pe-
ractis, mansit ecclesia anno uno quiesca,
tantummodo patriarcha verbum veritatis om-
nibus praedicante. Et mox anno transacto,
denuo praecipiebant piissimi imperatores, ut
fieret synodus in Nicenorum metropoli: &
praecceptum deveniebat in finem, * episcopis
quali congregatis in unum: similiter & pa-
triarcha cum vicariis orientis & occidentis
ad eandem pervenit urbem: & facta est sy-
nodus beneplacito Dei secundum actiones
quae proferuntur.

Τρόμος τῆς Νικαίᾳ συνόδου τῆς δ' α' πρῶτης.

Monumenta synodi apud Nicaeam secundo celebrata.

ACTIO
PRIMA

ΠΡΑΞΕΩΣ ΠΡΩΤΗΣ.

PRIMA ACTIO.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, βασιλέως
τῆς ἀσβεστέας καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν δεσποτῆς
Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς, ἐπεὶ
ὁ γὰρ τῆς αὐτῶν ὑπατείας, ἀπὸ ὁκτώ καλαιδῶν
Ὀκτωβριῶν, ἰνδίκτιων ἐβδόμητος.
Συνελθόντες τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμένης συνό-
δου τῆς κατὰ Θεῖαν χάριν καὶ ἀσβεστῆς δεσποτικῆς
τῶν αὐτῶν θεοκρατῶν βασιλέων συναθροισθῆ-
σαι τῇ Νικαίᾳ λαμπρῇ μητροπόλει τῆς Βιθυν-
ίων ἐπαρχίας. τῶν Πέτρου τοῦ ἀλαβερῶν ἀναμνησθῇ.

I N nomine Domini & dominatoris Jesu
Christi veri Dei nostri, imperio piissimo-
rum & amicorum Christi dominorum no-
strorum Constantini & Irenes matris ejus,
octavo anno consulatus eorum, octavo Ka-
lendas Octobrias, indictione XI.
Conveniente sancta & universali syno-
do, quae per divinam gratiam & piam
sanctionem eorundem Deo confirmatorum
imperatorum congregata est in Nicensium
clara metropoli Bithyniensium provinciae:
id est, Petro reverendissimo archipres-
byte.

Anno Chr.
325.

ANNO CHRISTI 789. Κωνσταντ. Θεόδωρ.	* Βερίων. * Θεοδοσίω επισκ. Νίκης, Θεοφύλακτου επισκ. Τράλλης, Βασιλείου επισκ. Μαγνησίας τῆς Ἀπλίου, Ιγνατίου επισκ. * Πρίνκ, Σάββα επισκ. Ἀνίου, Βασιλείου επισκ. Μαγνησίας τῆς Μαιάνδρου, Γρηγορίου επισκ. Παλαιοῦ πόλεως, Θεοφάνους επισκ. Καλίας, * Λιουτίου επισκ. Ἀλγίρων, Νικηφόρου επισκ. * Εὐάριον, Δαμάσκου επισκ. Βαρίων, Θεοφύλακτου επισκ. Τραπεζών, Εὐσταθίου επισκ. Ερυθρών, * Θεοφάνους επισκ. Αἰβίδων, Στρατηγίου επισκ. Κύμης, Θεοφίλου επισκ. Τόρνων, Κασμά επισκ. Μυρίνης, Ολβιανῶν επισκ. Ελαίας, Παρδου επισκ. Πιτών, Βασιλείου επισκ. Περγάμου, Βασιλείου επισκ. Ατρεμυτιῶν, * Μαυρίου επισκ. Ατάνδρου, Ιωάννου επισκ. Ἀσῶν, Λιουτίου επισκ. Φωκίας, Νικηφόρου διακόνου καὶ ποταπότη Γαργάρων, Κωνσταντίνου διακόνου καὶ ποταπότη * Ἀλάς, Θεόγνιδος ποταπότη * Σιών πόλεως, Θεοφύλακτου ποταπότη * Τίων, Ιωάννου επισκ. Ραιδεῶν, Ιωάννου επισκ. Πανίου, Μιχαηλίδου επισκ. Καλλιποπόλεως, Λιουτίου επισκ. Μαδύων, Σισινίου επισκ. Τζουρουλῶν, Θεοφύλακτου επισκ. Χερουπόλεως, Θωμά επισκ. * Τανίου, Γρηγορίου επισκ. Θεοδώρου πόλεως, Σισινίου επισκ. * Χαλκιδῶν, Ιωάννου επισκ. Βρίσης, Βλαμίν επισκ. Λιζίκου, Κωνσταντίνου επισκ. Ιουλιουπόλεως, Πέτρου επισκ. Ἀσκήτης, Σωμετίου επισκ. Κίνης, Θεοφίλου επισκ. Αναστασιουπόλεως, Λιουτίου επισκ. Μίνζου, Ανθίμου επισκ. Βερνιουπόλεως, Στυρίδων επισκ. Κύπρων, Εὐσταθίου επισκ. Σόλων Θεοδώρου επισκ. Κιτίου, Γεωργίου επισκ. Τριμιθωντῶν, Ἀλεξάνδρου επισκ. Ἀμαθύντων, Μιχαὴλ επισκ. * Μελετιουπόλεως, Θεοδώρου επισκ. Γέρμης, Βασιλείου επισκ. * Ἀδρανυθίων, Λιουτίου επισκ. * Ποιμαντιῶν, Συμεὼν επισκ. ὁποῦ ὠκῆς, Στρατηγίου επισκ. Δαρδάνων, Ιωάννου επισκ. Λαμφάκου, Θεοδότου επισκ. Παλαιῶν, Νικήτα επισκ. τῷ Ἰλίου, Λιουτίου επισκ. Τρωάδων, Θεοδώρου επισκ. Ἀσίδου, Αναστασίου επισκ. Τριπόλεως, Λιουτίου επισκ. * Τραχύνων, Σπυρίδων επισκ. Σάλων, Ιωάννου επισκ. Ταβάλων, Σπυρίδων επισκ. * Σιλάγγου, Ιωάννου επισκ. Σέτων, Θεοφάνους επισκ. Μωνίας, Λυκάστου επισκ. Φιλαδελφείας, Μιχαὴλ επισκ. Τράλλης, Γρηγορίου επισκ. Γόρδων, Ιωάννου επισκ. Δάλλης, Εὐσταθίου επισκ. ὁποῦ Ὁρκαῆς, Θεοπίστου επισκ. Ἐρμουκαπηνίας, Δαβὶδ επισκ. Ἐλκουπόλεως, Κυρίων επισκ. τῷ Λόφῳ, Θεοφύλακτου επισκ. Ἀπολλωνιάδων, Κωνσταντίνου επισκ. Καισαρείας Βιθυνίας, Γεωργίου επισκ. * Βαλνυπόλεως, Λιουτίου επισκ. Ἀεῖτης, Νικηφόρου επισκ. ὁποῦ Ἀδρανῆς, Βασίλειου πρεσβυτέρου καὶ ποταπότη Δασκυλίου, Νικήτα επισκ. Μελλῆς, Νεοφύτου επισκ.	A dosio episcopo Nyssa, Theophylasto episcopo Trallae, Basilio episcopo Magnesiae Anelii, Ignatio episcopo Prunae, Sabba episcopo Aneorum, Basilio episcopo Magnesiae Meandri, Gregorio episcopo Palaeopoleos, Theophane episcopo Caliae, * Leone episcopo Algizorum, Nicodemio episcopo Evazensium, Lycasto episcopo Hyraperensi, Eustathio episcopo Erythraensium, * Theophane episcopo Lebendi, Stratonico episcopo Cymae, Theophylasto episcopo * Cunneusium, Cosma episcopo Myrrhinae, Olbiano episcopo Eleae, Pardo episcopo Pitane, Basilio episcopo Pergami, Basilio episcopo Adramyttii, Marino episcopo * Atandri, Joanne episcopo Assi, Leone episcopo Phociae, Nicephoro diacono & vicario Gargarensium, Constantino diacono & vicario Agathae, Theognide vicario Sion, Theophylasto vicario * Tei, Joanne episcopo Rhadeستي, Joanne episcopo * Pravidos, Melchisedech episcopo * Calliopoleos, Leone episcopo Madyti, Sifinnio episcopo Zuruli, Theophylasto episcopo Chariopoleos, Thoma episcopo Daonii, Gregorio episcopo Theodoropoleos, Sifinnio episcopo * Chalcedonis Thraciae, Joanne episcopo Bryseos, Benjamin episcopo Lizici, Constantino episcopo Juliiopoleos, Petro episcopo Asponae, Synesio episcopo Cinnae, Theophilo episcopo Anastasiopoleos, Leone episcopo * Minzi, Anthimo episcopo Berinopoleos, Spyridone episcopo * Cyprensisium, Eustathio episcopo Solensisium, Theodoro Citii, Georgio episcopo Trimithuntensium, Alexandro episcopo Amathuntos, Michale episcopo Meletiopoleos, Theodoro episcopo Germiae, Basilio episcopo Adranuthyrensisium, Leone episcopo * Romanini, Symeone episcopo Oca, Strategio episcopo Dardanensisium, Joanne episcopo Lampiaci, Theodoro episcopo Palaeorum, Niceta episcopo * Hilei, Leone episcopo Troadensisium, Theodoro episcopo Abydi, Anastasio episcopo Tripoleos, Leone episcopo Traculorum, Stephano episcopo Salensisium, Joanne episcopo * Tabalensisium, Stephano episcopo Silandi, Joanne episcopo Setensisium, Theophane episcopo * Myoniz, Lycasto episcopo Philadelphiae, Michale episcopo Trallae, * Georgio episcopo Gordorum, Joanne episcopo Daldae, Eustathio episcopo Orcanae, Theopisto episcopo Hermocapeliae, David episcopo Helenopoleos, Cyrione episcopo * * Lophiti, Theophylasto episcopo Apolloniadis, Constantino episcopo Caesareae Bithyniae, Georgio episcopo Basinopoleos, Leone episcopo * Ariste, Nicephoro episcopo Hadriani, Basilio presbytero & vicario Dascyllii, Niceta episcopo Melae, Nephyto episcopo Gordoservorum, Leontio episcopo * Linos, Leone episcopo Aspensido.	ACTIO PRIMA Pinar. Leontio Theophylasto Tymaeorum, Tyrannensium Pantod. Calliopoleos Chalcidus Cuthorum Romanini Mxoniz Gregorio Lophi Libor

1 Pro Prius.

2 In Notitia est Assi.

3 In Notitia est Melitopolis.

4 In Notitia est Adramyttium.

5 Pro Iate.

6 In Ezech. Traculorum.

7 Pro Troadensium in Lydia.

8 Pro Bithyniensium in Bithynia.

9 Al. Tymonensium, pro Tymonensium.

10 Pro Atandri.

11 Pro Tii.

12 In m. Chalcedonensis.

13 Pro, Madyti, Geraso Madyti, ut mox Cyprensisium pro Glystrensisium.

14 Pro, Hilei.

15 In Notitia & in Ezech. Galdae, in Lydia.

16 In Graeco, Lophi, in Bithynia.

17 In Ezech. Ariste: apud Phot. Epist. 20. Epist.

Concil. General. Tom. XII.

R r r

ANNO
CHRIST.
1071.

Αἰώντι

Κωνσταντίνου

σὺ, Αἰώντι ἐπισκόπῳ Βάρκ, Πίξου ἐπισκόπῳ. Αὐτοῦ τῆς Πισιδίας, Αἰωντίου ἀποστόλου καὶ ποιοτητῆ Σεζοπόλεως, Μαρτιανῷ ἐπισκ. Μαλίδων, Παύλῳ ἐπισκ. Αἰτωλίας, Νικηφόρῳ ἐπισκότῳ φλόγγων, * Αἰωντίῳ ἐπισκ. Σιβαλλων, Μάνζων ἐπισκ. Πρασανῶν, Θεοδώρῳ ἐπισκότῳ Γερμανοπόλεως, Εὐσταθίου ἐπισκ. * Βελονδίων, Σισινίου ἐπισκ. Σουλῆς, Ζαχαρίου ἐπισκότου Καρδαβύδων, Σισινίου ἐπισκ. Μουσκάδων, Εὐσταθίου ἐπισκ. Λάμων, Θεοφύλακτου ἐπισκ. * Ζώνουπόλεως, Κωνσταντίνου ἐπισκ. Δαλυσανδῶ, Αναστασίου ἐπισκ. * Λαυζανδῶν, Μακρίου ἐπισκ. * Αρχανδῶν.

Ciboti, Constatino episcopo * Conanz, Nicephoro episcopo Adadensium, Petro episcopo * Tyasi, Leone episcopo Barz, PRIMA Petro episcopo Seleucia Pisidia, * Leo-
ne vicedomino & vicario Sozopoleos, Mariano episcopo Magydenium, Paulo episcopo Attalia, Nicephoro episcopo * Flog-
genium, * Leone episcopo Andidenium, Leone episcopo Sibyllensium, Manzone episcopo Pracanensium, Theodoro episcopo Germanicopoleos, Eustathio episcopo * Cylindereos, Sisinnio episcopo Syca, Zacharia episcopo Cardabudensium, Sisinnio episcopo Musbadensium, Eustathio episcopo Lamenium, Theophylacto episcopo Zenupoleos, Constantino episcopo Dalisandi, Anastasio episcopo Lauzendensium, Macario episcopo Arcandorum.

Leonio

Gr. obsequi,
militaria

Καθιδεύοντες ἐπὶ τῷ ἱερῷ τοῦ ἁμβων¹ τῷ Β ναὶ τῆς ἀγῶνις μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐκ-
νύμης Σοφίας, συμπρόσβυν ² ἀκροαμένῳ τῷ ἐ-
δοξοτάτῳ ³ μεγαλοπρεπέστατον ἀρχόντῳ, τῷ Πίξῳ τῷ πανδμήμῳ ἀπὸ ἐπείων πατριαίου, καὶ κόμῳ τῷ Θεοφύλακτῳ βασιλικῷ ἐφαιού, καὶ Ἰωάννου βασιλικῷ ἐπαρίου καὶ λογοθέτῳ τῷ στρατιωτικῷ λογοθέτῳ, καὶ ἀλαβεράτων ἀρχι-
μανδριτῶν, ἡγουμένων καὶ μοναχῶν καὶ ἀσκη-
μένων τῶν ἀχράτων καὶ ἀγίων πῶ τοῦ Θεοῦ δογ-
ματίων.

Οἱ ἀλαβεράτοι ἐπίσκοποι Σικελίας τῆς νήσου C εἶπον. Ἀξίον ἡμεῖς, καὶ κατὰ πάντα προσήκον τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμένη συνόδῳ, πρὸς ἐ-
ναρξιν πᾶσι μελλόντων ἐκζητῆσθαι κεφαλαιῶν προο-
μιάσασθαι, καὶ οὕτως τῷ λόγῳ ἀνοίξαι τὴν προ-
καθιζόμενον τῆς βασιλευσῆς Κωνσταντινουπόλεως νίας Ρώμης ἐσώτατον ἀρχιεπίσκοπον καὶ προκα-
τάρχοντα προσφωνῆσαι τὰ εἰκότα.

Ἡ ἀγία συνόδ⁴ εἶπε. ἤντι δὲ κατὰ τὴν αἴτησιν τῶν ἐσώτατων ἐπισκόπων.

Ταράσι⁵ ὁ ἀγιώτατος ⁶ μακαριώτατος πα-
τριάρχης Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν. Διότι νῦν ἐστὶν εἶπεν τῷ προφητικῷ ἐκείνῳ φωνῇ, τῷ πολέμῳ ἡκούσῳ δὲ τῷ δογματικῷ κρυπτο-
μῶν. ἔστι τὸ σχολία εἰς ἀδελφῶν, καὶ αἱ ἔα-
χίαι εἰς ὁδὸς λείας. ὅταν γάρ τι θεὸς ποιῇ, πᾶσα ἐν τοῖς σπασίμοις ἐστὶ ἀκολία. ὅτι πῶ βολημάτων αὐτῷ ἀνδρῶν ἔδωκεν. εἰ γὰρ καὶ ἐκ τῆς τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἐχθρῶν ἀποβολῆς, τῷ θεῷ
καὶ οὐδὲν, τ⁷ ἀναστρέφειν καὶ ταράττειν τὴν αἰτίαν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, πῶ περισπᾶν χρόνῳ κατὰ τὰς καλὰς τῶν Αὐγύων μὲν ἐν τῇ Θεοφύλακτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, προκαθιζόμενον ἡμῶν ἐν τῷ σπασίμῳ τῷ ἀσπείρῳ τῷ πλάματι, ἀγίων καὶ πατριάρχων ἀποστόλων, ἐκινῶν παλαιοτέρ⁸ ἔχ-
λα. Συμὴ καὶ πικρίας γίμων, χεῖρας ἡμῶν ἐπι-
βαλεῖν. ὅς ἐστι χεῖρ τοῦ ἱερῶντος, ἔχοντες ἐκ
συμμάχων καὶ τινος ἀειδμήτους ἐπισκόπους, ὡς τὰ ὄνοματά ἐκινῶν ἐπερῆσθαι, ὡς παρὰ πάντων γνωστέον. καὶ πρὸς ἐραχὺ ἰδοῦν καλίσσαι τὴν λαληθῆναι καὶ βεβαιωθῆναι τὴν τῆς ἀληθείας ἀ-
σβεστὸν λόγον. ἀλλ' αὐτὸς οἱ παρὰ τῷ θεῷ ὁδηγοῦ-

Sedentibusque ante sacratissimum ambo-
nem templi sanctissimae magnae ecclesiae quae
cognominatur Sophia, praesentibus & audien-
tibus gloriosissimis & magnificentissimis prin-
cipibus, id est, Petrona laudatissimo excon-
sule, patricio & comite Deo conservandi im-
perialis * officii, & Joanne imperiali ostiario
& logotheta * imperialis logothetii, & reve-
rendissimis archimandritis, hegumenis & mo-
nachis, propositis sanctis & intemeratis Dei
evangelis.

Reverendissimi episcopi Siciliae insulae di-
xerunt: Dignum ducimus, & per omnia
huic sanctae & universali synodo conveniens
esse percipimus, ut ad exquirendorum inchoa-
tionem capitulorum sanctissimus & summus
ac eximius pastor & praesul regiae Constan-
tinopolitaneos novae Romae prooemium faciat,
& ostium verbo aperiatur, & quae congrua
sunt, vociferando pronunciet.

Sancta synodus dixit: Fiat secundum po-
sulationem sanctissimorum episcoporum.

Tarasius sanctissimus & beatissimus patriar-
cha Constantinopolitaneos dixit: Opportunum
est nunc dicere prophetica illam vocem,
quam saepe audimus per evangelium praedi-
cari: *Evangelium in directis, & aspera in*
vias planas. Quando enim Deus facit ali-
quid, omnis in his quae aguntur, facilitas
sequitur, quoniam voluntati ejus resistit nul-
lus. Nam etiam ex antiqui hostis immisione,
qui vult concitare * super sanctam ecclesiam
catholicam, praeterito anno Kalendis Augu-
sti in Deo conservata regia urbe praesiden-
tibus nobis in venerabili templo tubarum
spiritus, sanctorum videlicet & laudabilissimo-
rum apostolorum, commota est multorum
turba virorum furore ac amaritudine plena,
ut in nos manus injiceret; ex qua manu
divina erepti sumus, habentes in auxilium
quosdam episcopos, qui facile numerari pos-
sunt, quorum nomina voluntarie praeterimus;
quoniam omnibus nota sunt: & ad modicu-
m visum sunt prohibuisse loqui, & confir-
mare pium veritatis sermonem. Sed mitis-
simi Imperatores nostri divinitus astiti, cum ef-
fectu orthodoxae propugnatores, & sinistra

Lec. 1.
E/a. 1.temper &
conturbare

opi-

HARDUIN
NOTA

1 In Notitia, Δουζομῆς.

3 Mf. Cambr.

6 Pto Colander.

2 In Notitia Caria, Αἰωνδῶν.

4 Mf. Tytar.

7 Pto, Κόνια, in Phrygia.

5 Mf. Paris. Phloggenium.

Concil. General. Tom. XII.

Rrr 2

opinionis oblectatores, non dederunt som-
 num oculis suis, & palpebris suis dormita-
 tionem, donec tabernaculum Dei, id est,
 ecclesiam ejus in unum restituerent; & pa-
 cificum hanc habitaculum redderent. Qua-
 propter consilio & voluntate Dei rursus in
 idipsum congregaverunt nos. Verum pro his
 bonas recipient vicissitudines a Christo om-
 nium nostrum imperatore, qui ad has mul-
 tipliciter remetiendum potentissimus est.
 Nos ergo, sacri viri, adjutorem illum
 invocantes, & in pectore nostro timorem
 ejus habentes, futurumque judicium in men-
 te recipientes, accingamur lumbos mentis
 nostrae in veritate, & vigilantes in omnibus
 secundum apostolum, aequilibrantibus judi-
 cium judicemus; & omnem vocum novita-
 tem, ambitum atque superfluitatem tam-
 quam puro tritico superfeminata zizania, si-
 ne omni dilatione radicitus evellamus, ut-
 pote veritati obviantia, & ecclesiae repu-
 gnantia. Quae enim in ea tradita sunt,
 non sunt est & non, sed & existunt in
 veritate, & permanent incorrupta & im-
 mutilata in sempiterna saecula. Sine men-
 dacio quippe est qui repromisit dicens: *Por-
 te inferi non praevalent adversus eam*: & si
 certificati fuerimus quod placabile sit in
 conspectu Dei, convenienter qui praeterito
 anno restitit veritati. Si quis est in illis
 sermo vel contradictionis vel etiam ratio-
 nationis, dicant. Ita namque omnis exa-
 minatio manifesta fiet.

Constantinus sanctissimus episcopus Con-
 stantiae Cypri dixit: Si videtur huic sanctae
 & universali synodo, secundum quae dicta
 sunt a sanctissimo & beatissimo patriarcha
 Tarasio, ingrediantur sanctissimi episcopi, qui
 in hac criminati sunt parte, in conspectu hu-
 jus sanctae & universalis synodi.

Sancta synodus dicit: ingrediantur: & in-
 gressi sunt episcopi qui praedicti sunt. Cum-
 que ingressi fuissent, gloriosissimi principes
 dixerunt: Domini nostri benigni honorabi-
 lem & adorandam sacram jusserunt mittere
 ad omnem sacratam synodum vestram. Et
 audire.

Sancta synodus dixit: Confirmet Deus im-
 perium bonorum dominorum nostrorum: &
 delatam in manibus gloriosissimus a secre-
 tis Leontius eandem piam sacram legit.

Sacra. Constantinus & Irene fideles impe-
 ratores Romanorum, sanctissimis episcopis,
 qui in voluntate & gratia Dei, & jussione
 sui imperii nostri convenerunt in Nicena syn-
 nodo.

Sapientia, quae vere Dei & Patris est per
 naturam, Dominus videlicet Jesus Christus
 verus Deus noster per divinam suam & ma-
 gnā carnis dispensationem removens nos
 ab errore idolorum, nostram assumpsit, &
 cooperatione connaturalis sui spiritus reno-
 vavit naturam: & primus pontifex factus,
 hac vos appellatione dignos effecit, o sacri
 viri. Ipse igitur pastor bonus, qui ovem,

Α μὲν ἀποστείλει ἡμῶν βραχίονες, ὡς ὅτις τῆς μὲν
 ὁρθοδοξίας ὑπέρμαχοι, τῆς δὲ κακοδοξίας ἀντί-
 μαχοι, ἐκ ἔδωκαν, ὡς δὲ δώσωπιν ὑπὸν τοῖς ὁρ-
 θαλμοῖς αὐτῶν, καὶ τοῖς βλαφείοις νύσταμον,
 ἵνα ἂν τὸ σπύλον τῶ Θεοῦ, ἡτοῖ τὴν ἐκκλησίαν
 αὐτῶ ἐκ τῶ ἀποκαταστήσῃ, καὶ ἐν ἑρμηνείᾳ δια-
 τιν ταύτην παράγοι. διὸ βραχίονες καὶ δόξα τοῦ
 Θεοῦ πάλιν ἐπὶ τῷ αὐτῷ συνεληγον ἡμᾶς. ἄλλα
 τῆς ὑπὲρ τούτων ἡμῶν ἀγαθῶν ἀμοιβᾶς λήψοντο
 παρὰ τοῦ πούτος πολλὰ φιλανθρωπίας ἀντιμετῶν διω-
 μῶν Χριστοῦ τῶ βασιλείᾳ ἡμῶν. ἡμεῖς αὖ,
 ἱεροὶ ἄνδρες, αὐτῶν ἀρωγὸν ἐπικαλεσάμενοι καὶ
 τὴν φόβον αὐτῶ ἐν ἐκτενέσας, τὴν περ μέλλουσαν
 ἡμεῶν ἐν τῷ λαμβάνοντες, ἀναζωσώμεθα τοῖς ὁ-
 φίας τῆς ὁρθότητος ἡμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ νήφον-
 τες ἐν πᾶσιν ἀποσελικῶς, τὸ ἰσορροπὸν κληρώμε-
 ῖνα ἡμεῶν ἡμεροφώναν, ὑφίσιν τε καὶ πλειονασμὸν,
 ὡς ζιζάνια τῷ καθαρῷ σίτῳ ἐπισπαρῆτα, ἀνα-
 βολῆς φάσιν ἐκ τῆς ἐκτίλνωμεν, ὡς τῆς ἀλη-
 θείας ἀντίδοτα, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀντίμαχα. τὴν
 γὰρ ἐν αὐτῷ παραδεδομένη ἐκ εἰσὶ ναὶ καὶ οὐ,
 ἀλλὰ ναὶ εἰσιν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ μὴ σὺν ἀρραγῇ
 καὶ ἀκράδαντι εἰς πέν αἰῶν. ἡμεῖς δὲ γὰρ
 εἰσιν ὁ ἐπαγγελισμὸς. πύλαι ἄρα οὐ κατεχόμε-
 σιν αὐτῆς, καὶ εἰ πληροφωρῶμεθα ἀρετῶν εἶναι ἐ-
 νώπιον τῷ Θεῷ παρακλησώμεθα οἱ κατὰ τὸν πί-
 ρουσι χρόνον ἀντιπαρῶν τῇ ἀληθείᾳ, καὶ εἰς
 εἰς αὐτῆς λόγῳ εἶπε ἀντιλογίας, ἡ δὲ ἀπο-
 λογίας, λαλεῖν. ὅτι γὰρ πᾶσα ἐξέτισις
 φανερά γινώσκειται.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κων-
 σταντίας τῆς Κωνσταντινῆς πόλεως εἶπεν. εἰδοὺς ταῦτα
 τῇ ἀγίᾳ καὶ οἰκουμένην συνόδῳ. κατὰ τὴν λαλη-
 δομένην παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου καὶ μακαριώτατου πα-
 τεράρχου Ταρασίου, εἰσελθόντες οἱ ὁσιώτατοι ἐ-
 πίσκοποι, οἱ ἐν πύτῳ τῷ μέρει ἐγκληθέντες,
 ἐνώπιον τῆς ἀγίας ταύτης καὶ οἰκουμένης συνόδου.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν. εἰσελθόντες. καὶ
 εἰσελθόντες οἱ ἀποκηρυχθέντες ἐπίσκοποι. καὶ εἰσελ-
 θόντων αὐτῶν, οἱ εἰδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον. οἱ
 δεσπότες ἡμῶν οἱ ἀγαθοὶ τιμίαν σάκραν καὶ ἀπο-
 σκυρμένην ἐκέλευσαν ἀποστέλλαι πρὸς πᾶσαν τὴν
 ἱερὰν ὑμῶν συνόδον. καὶ ἀκούσασθαι.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε. στενώσαι ὁ Θεὸς τὴν
 βασιλείαν τῆς ὁρθότητος ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν. καὶ
 ἀναγαγὼν ἐπὶ χεῖρας ὁ εἰδοξότατος ἀσκητὴς
 Λεόντιος τὴν αὐτὴν δόξαν σάκραν ἀνεγνώ.

Σάκρα. Κωνσταντῖνος καὶ Εἰρήνη πύτοι βασι-
 λεῖς Ῥωμαίων, τοῖς ἀδελφοῖς καὶ χάριτι Θεοῦ, καὶ
 κηδεύει τῆς ἡμετέρας δόξης βασιλείας συνα-
 θροῦντες ἀγιωτάτους ἐπισκόπους ἐν τῇ κατὰ
 Νίκην συνόδῳ.

Ἡ ὅτις κατὰ φύσιν τῷ Θεῷ, καὶ πατρὸς σοφία
 ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἀληθινὸς Θεὸς
 ἡμῶν, ὅς τῆς ἐν σαρκὶ θεοπότης αὐτῷ καὶ μεγάλῃς
 οἰκονομίας ἀποστήσας ἡμᾶς τῆς πλάνης τῆς εἰδω-
 λων, τὴν ἡμετέραν πειρῶσάμενος ἐκαινήθησε
 αὐτῶν συνεργεῖα τῶ συμφυῶς αὐτῷ πνεύματι. καὶ
 πρῶτον ἀρχιερεὺς γιγνόμενος, ταύτης ὑμῶν ἡξίω-
 σε τῆς ἀποστολῆς, ὡς ἱεροὶ ἄνδρες. αὐτῶν ἐν ὁ
 ποι-

ANNO
 CHRISTI
 1002

ANNO
CHRISTI
757.

ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ τὸ πειλανημῶν ἀφ' ὧν ἀνθρώπων
ἐπὶ τῷ ὄμῳ βασιλεὺς, τὸν ἐκπεσόντα ἀνθρώπον
τῇ ἰδίᾳ ποιμνῇ συγκαταμίξας, ταῖς ἀγγέλοις
καὶ λειτουργοῖς αὐτῷ δυνάμεσι, κατήλαξε ἡμᾶς
ἐν ἑαυτῷ, τὸ μισότητον τῷ φραγμῷ λύσας,
τὴν ἐχθρὰν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτῷ, εἰρηναίαν δια-
γωνίᾳ ἡμῖν χαρισάμενος. διὸ καὶ ἀγγέλικως
πᾶσι κηρύττων ἔλεγεν. μακάριοι οἱ εἰρηνόποιοι,
ὅτι υἱοὶ τοῦ Θεοῦ κληθήσονται. ταῦτ' ἐν τῇ μα-
καριότητι τῆς χαρισμένης ἡμῖν τῆς ἀφ' ἧς
υἱοθεσίας, ἐπεὶ ἡμεῖς ἀποαιρεμένη ἡ ἡμετέ-
ρα βασιλεὺς βασιλεία, πρὸς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν
πᾶσαν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἡμῶν πολιτείᾳ διδόνειν
σπεύδοντες. Ἐκείνους δὲ τῆς τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ
ἐκκλησιᾶν ἀπ' ἧς φροντίζον βυλόμεθα, καὶ τὴν
τῷ ἱερέων ὄνοματι διὰ πάντες ἐμπορεύμεθα ἀποαι-
ρεμένη, ἀναπλῆς, ἀρκυ, δύσως τε καὶ μεση-
μβρίας. καὶ παρέσι τοῦ ἀδοκῆσαντος διὰ τῶν αὐ-
τῶν ποιοτητῶν καὶ ἀντιφάσεων τῶν ἀποστα-
λῶν συνοδικῶν γραμμάτων παρὰ τῷ ἀγνώπτῳ
πατριάρχῳ ἔτι γὰρ ἐστὶν ἀρχιερεὺς νόμος συ-
νοδικὸς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἀπὸ περὶ-
τῶν εἰς πέραν διελθούσης τοῦ ἀγγέλιον. περὶ τῶν
ἀδελφῶν καὶ ἐπὶ αὐτῷ συνηγνοῦν ὑμᾶς ἰδὲς
ἐσιωπῆτες αὐτῷ ἱερεῖς, τὸς διατιθεμένους τῷ δια-
τάκῳ αὐτῷ ἐπιθυσίαις ἀναιμακτοῖς, ἵνα τοῖς
ὄροις τοῦ ὁρθοῦς δογματισασῶν συνοδῶν ἡ κελεύ-
σις ἡμῶν ἐφαρμόζῃται, καὶ πᾶσι ἡ ἀγία τῇ
πνεύματος καταλήψεσιν. ἰδεὶς γὰρ ἅψας λυχνον,
τίθησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν μέδιον, κατὰ τὴν τῷ κυ-
ρῷ φωτὶ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ λυχνίᾳ, ἔως λάμψῃ
πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. ἔγω γὰρ καὶ ταῖς ἀνωθεν
παρὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν βασιλεὺς παραδοθείσας
ἡμῖν θεομουσίας ἐξακολουθήσας, καὶ αἱ ἁγίαι
τῷ Θεῷ ἐκκλησίαι ἐν εἰρηναίᾳ τῇ διὰ διαμνησιν.
ποσὸν γὰρ ὑπερμαχόμεν τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς
τῷ βασιλεὺς σωτηριόμεθα, καὶ τῆς ἐκκλησια-
στικῆς φροντιστικῆς κατιστάσεως, τῷ ἀρχιερεὺς θεο-
μουσίαν κρατῶναι θέλοντες, ὥς ἐστρατιωτικοῖς
βυλόμεθα κατηχόμενοι, καὶ πολιτικῶς μερίμναις
ἐνασχολούμενοι, πρῶτον ἔργον ἔχοντες τῷ εἰρη-
νικῷ διαίτην τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐν
ᾧ τῶν ταῦτα τιθέμενοι, τῷ πανίῳ ὄμῳ συ-
ναθροῖσαι ἐκ ἀεικάμοτον συνοδῶν. διδόντες ἐκά-
στῳ ἀδελφῷ, ἵνα διὰ πάσης προσοχῆς λαλήσῃ
τῷ βιβλίσμῳ αὐτῷ, πρὸς τὸ ἀκριβῆ ἔξετασιν
ἡμεῖς, καὶ πλὴν πρὸς αὐτῶν αὐτῶν ἀληθείαν.
ἵνα καὶ ἐκποδὼν ἔλαθῃ ἡ τῇ ἐκκλησίᾳ διάστασις,
καὶ ὁ τῆς εἰρήνης πᾶσι ἡμῖν ἀρμοδῶς συνδεσμός.
καὶ ἐπειδὴ περὶ Παῦλος ὁ ἀγνώπτως πατριάρχης μέλ-
λων κατὰ βούλησιν θεῶν τῷ ἐν τῷ δεσμῷ λύε-
σθαι, καὶ καταλιμπάνειν ταῦτα τῷ τῷ πατριάρχῳ, καὶ
πρὸς τῷ ἐκείνῳ καταλιμπάνειν, μάλλον δὲ πρὸς
τὸν δεσπότην Χριστὸν, τῇ ἐπισκοπῇ ἀπειθεῖν,
τὸν μοναχικὸν αἰρετισμὸν εἶον ἡμῶν δὲ ἐρω-
τήσαντων αὐτὸν, τίς ἐστὶν τὸ πεποιθὲς;
ἀπεκρίνατο ἡμῖν, ὅτι εἰ τῷ θανάτῳ καταληφθῶ
ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασι-
λεὺς πόλεως, τὸ ἀνάστημα ἔξω ἀπὸ πάσης τῆς
καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁ ἀπάγει εἰς τὸ σκότος τὸ
ἐξώπρον, τὸ ἡτοιασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς
ἀγγέλοις αὐτῷ. διότι συνοδόντινα λήγουσι ἡμε-
ῖς ἐνταῦθα κατιστάσαντες τὰς εἰκονικὰς ἀναζω-

quæ erraverat, super humeros portavit, ho-
minem qui deciderat, proprio gregi, ange-
licis videlicet & administratoriis virtutibus
suis consocians, reconciliavit nos in semeti-
pso; medioque maceræ sublato pariete,
solvit inimicitiam in carne sua, pacificam
nobis conversationem condonans. Propter
quod evangelice omnibus prædicans edice-
bat: *Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei voca-
buntur.* Ergo intra hanc beatitudinem,
quæ nobis nobilitatem adoptionis filiorum
donavit, inveniri primum imperium nostrum
volens, ad pacem & concordiam omnem
Romanam rempublicam nostram dirigere
festinat. Præcipue autem sanctorum Dei
ecclesiarum boni ordinis sollicitudinem su-
mere cupit, atque sacerdotum mercari
semper unitatem procurat, orientis, se-
ptemtrionis, occidentis & meridiei, &
præfules adsunt, Deo volente, per vi-
carios suos una cum reciprocis rescriptis
ad synodicas literas quæ missæ sunt a
sanctissimo patriarcha. Ista enim antiqui-
tus lex synodica catholicæ ecclesiæ, quæ
a finibus usque ad fines suscepit evan-
gelium. Igitur beneplacito & nutu ejus
congregavimus vos sanctos sacerdotes ip-
sius, qui disponitis testamentum ejus su-
per incruenta sacrificia, ut diffinitionibus
synodorum quæ recte dogmatizaverunt, ju-
dicium vestrum simile fiat, & cunctis
splendor spiritus illucescat: *Nemo enim
accendens lucernam, ponit eam sub modio;
secundum Domini vocem, sed super cande-
labrum, ut luceat omnibus qui in domo
sunt.* Sic enim & legis lationes, quæ
olim a patribus nostris pie traditæ sunt
nobis, sequemini, & sanctæ Dei eccle-
siæ in pacifico ordine permanebunt. A-
deo quippe configimus pro veritate, &
ad pietatem contendimus, & ecclesiastico
ordini consulimus, antiquam legis latio-
nem confirmare volentes, ut & militari-
bus consiliis detenti, & reipublicæ curis
vacantes, primum opus habeamus pacife-
dræ observantiam ecclesiæ catholicæ, &
in secundo hoc ponentes, ad sacratissimam
vestram non fatigemur synodum congre-
gandam; dantes unicuique licentiam, ut
sine omni subtraditione loquatur quæ sibi
visa fuerint, ut distincta examinatio fiat,
& magis fiducialiter veritas agatur, qua-
tenus & ecclesiarum dissensio funditus abi-
gatur, & pacis compago nobis omnibus
coaptetur. Et quoniam Paulus sanctissimus
patriarcha cum secundum divinam volun-
tatem a presentibus vinculis absolvendus,
& hanc peregrinationem dimissurus, at-
que ad habitationem, imo vero ad ipsum
Dominum Christum profecturus esset, e-
piscopatum refutavit, vitam eligens mo-
nachorum: nobis autem interrogantibus
eum, quamobrem hoc fecerit; respondit:
Quia si morte præoccupatus fuero in epi-
scopatu Deo conservandæ regis urbis, a-
nathema habebō a tota catholica ecclesiā,
quod ducit in tenebras exteriores, quæ
præparatæ sunt diabolo & angelis ejus:
eo quod synodum quamdam dicant hic
effectam, quæ subvertat imaginales pictu-
ras, quas ecclesiā catholica tenet, am-
pleditur, & ad commemorationem prin-
cipalium suscipit. Hoc animam meam
con-

conturbat, hoc me in commonitionem adducit, quomodo effugiam iudicium Dei, pro eo quod cum huiusmodi viris conversatus fuerim & computatus. Hæc vero etiam quibusdam gloriosissimorum principum nostrorum locutus est, & sic vita excessit. Hanc ergo terribilem sententiam considerante pio imperio nostro, quamquam & ante hoc ex multis audivimus huiusmodi iurgium, consilium nobiscum consiliati sumus, quidnam deberet fieri.

Et deliberavimus in consilio nostro, quod cum ordinatus foret patriarcha, quæ dicta fuerant, mox perciperent finem. Accertentes ergo viros ecclesiasticorum negotiorum expertos, & Christum Deum nostrum invocantes, & consilium cum eis facientes, quidnam dignus esset provehi ad sacerdotii cathedram huius Deo conservandæ regis civitatis, & unius consilii animique omnibus factis, in Tarasium qui nunc in pontificali præsidet dignitate, datur decretum. Hunc itaque advocantes, ea quæ dicta sunt & decreta super eo, pronuntiavimus: qui nequaquam annuere voluit, neque consentum his quæ decreta fuerant, effici postulabat. Cumque nos cum, quamobrem obedire minime patere, percontati fuisset: primo quidem respondit excusans se & super se iurum sacerdotii, dicens. Nos autem intelligentes, quod excusationem quamdam faceret proponens non obediendum, nequaquam ab eo, sed permanimus persuadere illi conantes, quod suscipere summæ sacerdotii dignitatem. Ipse itaque videns instantiam nostram, causam renunciationis annunciabat. Quoniam video, inquit, & conspicio ecclesiam, quæ super petram, Christum scilicet Deum nostrum, fundata est, scissam nunc & disruptam, & nos aliud loquentes, & eos qui ex oriente unius nobiscum fidei sunt, Christianos videlicet, aliter, & concordantes his qui ex occidente consistunt, nosque alienatos ab illis universis, & per singulos dies ab omnibus anathematizatos, agnoscere: & quia synodum universalem posco fieri, dum vicari tam a papa Romano, quam ab orientis principibus sacerdotum inveniuntur. Hæc nos innotescentes in præsentia sacerdotum & gloriosissimorum principum nostrorum, & totius Christo amabilis populi nostri, qui tunc hic aderant, virum eduximus, & in præsentia eorum quidquid nobis responderat, & ipsis affatus est: at vero universi illi hæc audientes libenter acceperunt, postulantes pacificum & primum imperium nostrum, ut fieret universalis synodus. Ergo huic petitioni annuimus. Deo vos, ut veritatem dicamus, congregare volente, & nos ad id dirigente. Igitur quoniam a toto terrarum orbe collegit vos Deus, consilium suum statuere volens; ecce propositis sanctis evangelis, & intelligibiter clamantibus: *Iube iudicare*: stante stabiles pietatis propugnatores, & omnem novitatem vocum, & noviter apparentem seditionem recidere procurate, quemadmodum & Petrus primus princeps collegi apostolici, qui servilis deceptionis amen.

Ioh. 1.

Ioh. 18.
Prætorum

γραφῆται, ὅς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία κρατῇ καὶ ἀσπαζέται, & πρὸς ἐπόμην τῆς ἀνωτατοῦ ἀποδέχεται. τοῦτο μὲν τὸ ψυχρὸν τυράττει. τὸ πρὸς ἐπὶ ἐπόμην φέρει, τὸς ἐκφύλατται πρὸς τὸν Θεόν, διότι ταῦτα ἀνδράσι συναγερὰ ἐκείνῳ ἐδμήθην. ταῦτα καὶ τῶν ἐκδοχῶν ἡμῶν ἀρχόντων ἐλάλησε, καὶ ὡς τὸν εἶον κατέλιπε. τοῦτο δὲ τὸν ἀπόφασιν ἐνοήσασα ἡ ἡμετέρα βασιλεὺς βασιλεία φεβραν ἔσαν. καί ποτε καὶ πρὸ τῶν ἐκ πολλῶν ἀκαχεῖας τὴν ταυτὴν ἀμφισβήτησιν. βελὴν εἰς ἑαυτὸς ἐβλάδευμα, τί ἄρα ὀφείλει γινώσθαι.

Καὶ ἀπεδείκνυν τὴν ἐκλήν ἡμῶν, ὅτι ἀποχρηστοὶ κατεμαρξοῦν, πλὴν τῆς λαληθείαν γίνονται. προσκαλεσάμενοι δὲ ἀνδράς τὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς πραγμάτων πεπειραμένους, Χρυσὸν δὲ τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐπαλεσάμενοι, καὶ βελὴν μετ' αὐτῶν ποιησάμενοι, τίς ἄρα πρὸς ἐπὶ τὸ ἀποχρησθῆναι εἰς τὴν τῆς ἐρωτικῆς καθεδρᾶς πύλῃ, τῆς τῆς διοφυλάτου καὶ βασιλείας πόλεως ἡμῶν, ὁμοφώνων δὲ καὶ ὁμοφύχων πάντων γιγνομένων εἰς Τάρασον τὸν νυνὶ ἀποκατεσθῆναι ἐπὶ τῷ ἀρχιερατικῷ ἀξιώματι ἀπεδείξετο ἡ ψήφῳ. τοῦτο δὲ πρὸς προσκαλεσάμενοι, πρὸς λαληθείαν καὶ ψευδοῦς ἐπ' αὐτῷ ἀποδείκνυν. ὁ δὲ ἔδωκεν ἐπινοῦσαι ἡβελήθην, ὅτι συγκατεστήσαντες ψευδοῦς σὺν ἡμῶν γινώσθαι. ἡμῶν δὲ κληθέντων αὐτῶν, οὐκ ἔστιν ἐκ ἀνέχῃ ὑπακούσαι; τὰ ὅσα μὲν ἀπὸ τοῦ ἀποφασίζομεν ὑπὲρ αὐτῶν εἶναι τὴν ζυγὸν τῆς ἀρχιερωσύνης. ἡμεῖς δὲ νοησάμενοι, ὅτι ἀποφασίαν τινὰ ποιήσῃ μὴ ἀποκατεσθῆναι, ἐκ ἀπέναντον ἐκ τῷ ἀνδρὶ, ἀλλ' ἐπὶ μεναρξῶν πρὸς τὸ δεῖσθαι αὐτὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίαν. αὐτὸς δὲ συνειδὼς τὴν ἐξασσιν ἡμῶν, ἢ αὐτὴν τῆς παραιτητικῆς διήγησας. ἔτι ἐρῶ καὶ ἐλέγω τὴν ἐπὶ τὴν πύλῃ Χρυσὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν περικλυτὸν ἐκκλησίαν αὐτῷ διαχρισθῆναι καὶ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἡμᾶς ἄλλοτε ἄλλω λαλῆντας, καὶ τὴν τῆς ἀναπλῆς ὁμοφώνους ἡμῶν Χρυσὸν ἐπὶ τῷ, καὶ συμφωνῶντες αὐτῶν τῆς διείσεως, & ἡλλοφώνους ἡμᾶς ἐκείνῳ ἀπάντων, καὶ κατέκασαν ἐπὶ πάντων ἀναθεματίζομεν. καὶ ὅτι σύνοδον ἐκμενικὴν αὐτῶν γινώσθαι, πεπονητῶν δευκομῶν ἐκ τῆς πύλας Ρώμης, καὶ τῆς τῆς ἀναπλῆς ἀρχιερωσύνης. τοῦτο ἐνοήσασθαι ἡμῶν κατὰ ἀπόφασιν τῆς πύλας παρὸν ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, & τῆς ἐκδοχῶν ἡμῶν ἀρχόντων, καὶ πάντες τὸ φιλοχρεῖν ἡμῶν λαῶν, πρὸς αὐτῶν ἐξυπακούειν. & ἐπὶ παρυσία αὐτῶν, ὅτι ἡμῶν ἀπειλογησάμενοι, καὶ αὐτῶν ἀπεφύλαττο. αὐτοὶ δὲ πάντες ἀκαχεῖας, ἀσμένως ἐδέξαντο, αἰτησάμενοι τὴν ἡμετέραν ἐφύλακτον καὶ βασιλεὺς βασιλείαν τῷ γινώσθαι οἰκουμένην σύνοδον. ταῦτα δὲ τῇ αἰτησίᾳ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, τ' ἀληθὲς δὲ εἶπεν, τὸ Θεὸς ἀδοκῆσαι καὶ ἡμᾶς ὁδηγήσας. συναθροῖσθαι ὑμᾶς. καὶ ἐπειδή περ ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης ὁ Θεὸς συναγαγεῖν ἡμᾶς, ἐκείνῳ τὴν εἰρήνην εἶναι θείαν, ἡ δὲ ἀποκατεσθῆναι τῆς ἀλλοφώνων, καὶ νοητῶς βοῶντων δικαίως κενάει. ἡ δὲ ἰδραῖοι τῆς βασιλείας ὑπέρμαχοι, καὶ πᾶσαν ἡμετέραν καὶ νεοφάνη εἰσηγήσειν ἐκμενὲν ἀποδομῇ. καὶ κατὰ Πίττον ὁ ἀνωταρχὸς τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τὴν ἀνδραποδῶν ἀπόνοιαν πα-

ANNO
CHRISTI
737

αλ. 737.

ANNO
CHRISTI
1007

ταξας, το της Ιουδαϊκής αιρεσεως αιδωπόμενον τη
μαχαίρη αφοδίζω, ανατάσσει τὴν εἰρήνην τοῦ
πνεύματος, καὶ τὰν δούλον τοῦτον καρπὸν ἐργασίας
καὶ δεχομένης καὶ ἐκτετακτοῦ κρητοσύνης, ἡ τῆς δι-
δασκαλικῆς ἡμῶν φωνῆς μεταφυσίσαται, ἡ παρο-
νομής ἐπιτηδεύσει συλαφάται, καὶ ἐκ τοῦ πύρ τῆς
μελλόντος γαστρὸς παρακίμαται. ἵνα ἀλάλῃ τῆς
ἐκκλησίας τὸ σῶμα ἀρμολογούμενον καὶ συμβα-
ζόμενον, καὶ τῇ πατερικῇ παραδόσει κραταιούμενον
ἡ ἡρώς τῶ πνεύματος δὲ θουλαξῇ, καὶ ἡ τῆς
ὅλης Ρωμαϊκῆς ἡμῶν πολιτείας κατὰ κράτος συγ-
χαλῶν τῇ γαλήνῃ τῆς πίστεως. γράμματι δὲ
ἐδίδξαμεθα ἀποσταλέναι παρὰ Ἀδριανῆ τῷ ἐγνω-
τῷ πάτρι τῆς πρεσβυτείας Ρώμης δὲ τῶν αὐτῶν
ποστολητῶν, Πέτρου τῷ διοφιλίστῃ πρεσβυ-
τέρῳ, καὶ Πέτρου τῷ διοφιλίστῃ πρεσβυτέρῳ καὶ
ἡγεμῶν, τῶν καὶ συνεδριόντων ἡμῶν. καὶ κελεύ-
σθαι κατὰ τὴν συνωδικὴν θέσιν εἰς ἐπίσκεψιν πάν-
των ἀναγνῶσθαι. καὶ μὴ τῆς διόσεως ἐργῆς τῶ-
ν ἀκρίτων μὴ καὶ τῶν ἀποσταλέων πραιτῶν ἐν
δυσὶ πῆδασι παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων τῆς
ἀνατολικῆς διοικήσεως, διὰ Ἰωάννου τοῦ ἀλαβι-
του μεταχῶ καὶ σοφίλλου Γερμανοῦ τῷ πατριάρχῃ
καὶ θρόνῳ Ἀντιοχείας, καὶ Θωμᾶ πρεσβυτέρῳ καὶ
ἡγεμῶν, ἡδὲ καὶ αὐτῶν συμπρόστων ἡμῶν. δι'
αὐτῶν ἴσμεν, ἐκτενέστε τῆς καθολικῆς ἐκκλη-
σίας τὸ φρόνημα.

Τῶν ἀναγνῶστων ἡ ἀγία συνέδος εἶπε·
Φυλάξει ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν αὐτῶν. μακροχρόνῳ
ὁ Θεὸς τὰς χρόνους αὐτῶν. ἐπὶ πλείστον ὁ Θεὸς
χαροσθήσεται αὐτοῖς.

Τῶν ἡμῶν ἀρχιερέων, πατριάρχῃ Βασιλείου
ὁ ἐπίσκοπος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, καὶ Θεοδοῦ
ὁ Μύρων, καὶ Θεοδοῖος ὁ τῷ Ἀμμοῦν. καὶ γὰρ
αὐτῶν ἐν τῇ μίσῳ τῆς ἀγίας συνόδου, Βα-
σίλειος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε. ἔσονται ἡμεῖς
δυναμίμην, δισκότοι, ἐζητήσαμε τὴν ὑπόθεσιν, καὶ
πάντες πληροφορεῖσθαι διέξαμε, προσήλθομεν τῇ
καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἡμεῖς ὁ ἡμεῖς ἡμεῖς δὲ ἡμεῖς.
Τάρασιος ὁ ἀγνώστῳ πατριάρχῃ εἶπε· δοξα-
τῷ Θεῷ τῷ θέλοντι πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι,
καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἰλθῆναι.

Βασιλείος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ἀπὸ λιβέλλης
ἀνέγνω ὅτι· Θεοδοῖος ἐστὶν ἐκκλησιαστικὴ κα-
νονικὴ παραδομένη ἀνῶθεν καὶ ἐκ ἀρχῆς ἐκ τῆ
πᾶν ἀγίων ἀποστολῶν, καὶ τῶν αὐτῶν δὲ δόξαν ἀ-
γίων πατέρων ἡμῶν καὶ διδασκαλῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἀγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἐκ συνόδων, καὶ τῶν πᾶν
ὁρθόδοξων ἀποστολικῶν συνόδων, ὥστε τὸς αὐ-
τοῖς οἰσθητοῦν ἐπιστρέφοντες πρὸς τὴν ὁρ-
θοδοξὴν ὁμολογίαν καὶ παραδόντες τῆς καθολικῆς
ἐκκλησίας, ἐγγράφως τὴν οἰκίαν ἐκκαρτεροῦναι αἰ-
ρεσιν, καὶ τὴν ὁρθόδοξον ὁμολογίαν πῖσιν· ὅθεν
καὶ ἡμεῖς Βασιλείος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας τῆς πόλεως,
προαιρέμεθα ἰνωθῆναι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ,
Ἀδριανῷ τῷ ἀγνώστῳ πάτρι τῆς πρεσβυτείας
Ρώμης, καὶ Τάρασιῳ τῷ μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ,
πῖς τῆ ἀγνώστῳ ἀποστολικῆς θρόνους, λίγῳ δὲ
Ἀλεξανδρίας, Ἀντιοχείας, καὶ τῆς ἀγίας πόλεως,
ἀλλὰ μὴ καὶ πᾶσι πῖς ὁρθόδοξοις ἀρχιερεῖσι καὶ
ἱερεῖσι, ταύτῃ τῇ παρῶν ἐγγράφῳ ἡμεῖς ὁμολο-
γοῦμεν ποιῆσαι, καὶ προσάγω ἡμῖν πῖς ἐκ ἀπο-
στολικῆς αὐθεντίας λαβόντες τὴν ἐξουσίαν. ἐν ταύ-
τῃ

percutis, Judaica auditionis sensum gla-
dio abstulit. Extendite securim spiritus, & A C T I O
omnem arborem germinantem fructum con- P A I N A.
tentionis & dissensionis ac introductam novi-
tatis, aut magisterialibus vocibus transplan-
tate, aut canonicis increpationibus concidi-
te, & in ignem futuram gehennam transmitti-
te: ut integrum ecclesiam corpus compactum
& conveniens atque paterna traditione cor-
roboratum pax spiritus custodiat; & totius
Romanae reipublicae nostrae constitutio simul
tranquilla cum fidei tranquillitate consistat.
Litteras autem suscepimus missas ab Hadria-
no sanctissimo papa senioris Romae per
vicarios ipsius, Petrum scilicet primum
presbyterum, & Petrum Deo amabilem
presbyterum & hegumenum, qui & vobis-
cum sedere videatur: & jubemus secundum
jus synodicum in audientiam omnium reci-
tari. Et cum debito silentio his auditis una
cum apicibus in duobus quaternionibus a
summis sacerdotibus, & sacerdotibus orien-
talis dioceseos destinatis, per Joannem re-
verendissimum monachum & dudum syn-
cellum patriarchalis Antiochiae sedis, &
Thomam presbyterum & hegumenum; qui
& ipsi ecce vobiscum adsunt: per ipsos
cognoscetis, qualis sit ecclesiae catholicae
sensus.

Sancta synodus dixit: Conservet Deus
imperium ipsorum: longos faciat Deus an-
nos eorum: per amplius gaudere concedat
illos.

Et addidit est Basilius Ancyrae, & Theo-
dorus Myrorum, & Theodosius Ammorii:
& stantibus eis in medio sanctae synodi,
Basilius episcopus Ancyrae dixit: Quantum
erat ad potentiam meam, domini, quaesi-
vi causam, & omni satisfactione accepta,
accessi ad catholicam ecclesiam ego novissi-
mus servus vester. Tarasius sanctissimus pa-
triarcha dixit: Gloria Deo, qui vult om-
nes salvare, & ad agnitionem veritatis ve-
nire.

Basilius episcopus Ancyrae ex libello ita
legit. Legislatio est ecclesiastica canonice tra-
dita defursum ab initio tam a sanctis aposto-
lis, quam a successoribus eorum, sanctis vi-
delicet patribus nostris atque magistris; sed
& sanctis & universalibus sex synodis, seu
localibus conciliis quae orthodoxe collectae
sunt, ut ab haeresi quacumque ad ortho-
doxam confessionem & traditionem catholicam
ecclesiam conversi, in scriptis suam abnegent
haeresim, & fidem confiteantur orthodo-
xam. Unde & ego Basilius episcopus civi-
tatis Ancyrae proponens uniri catholicam ec-
clesiam, Hadrianoque sanctissimo papa, &
Tarasio beatissimo patriarchae, seu sanctis-
simis & apostolicis thronis Alexandriae, sed
& Antiochiae, & sanctae civitatis, nec non
omnibus orthodoxis pontificibus & sacerdo-
tibus, praesentem hanc confessionem meam
facio in scriptis, & offero vobis, qui ex
apostolica auctoritate potestatem sumpsis-
tis. In hoc ipso etiam veniam expeto a divini-
tus collecta beatitudine vestra, pro hac tar-
ditate mea. Oportebat enim ut non ortho-
do-

— ra confessione fraudaret: sed summa indisciplinationis meae, & segnis ac negligentis mentis est hoc. Unde magis postulo a beatitudine vestra, ut & pietatis a Deo indulgentiam mihi concedi.

ACTIO
PRIMA
capitulum

Credo igitur & confiteor in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Dominum Jesum Christum filium ejus unigenitum, & in Spiritum sanctum Dominum & vivificantem; Trinitatem consubstantialem & confidentem, in una deitate, potentia & potestate adorandam & glorificandam. Confiteor etiam omnia quae sunt dispensationis unius sanctae Trinitatis, Domini videlicet & Dei nostri Jesu Christi, quemadmodum sanctae & universales sex synodi tradiderunt: & universum hereticum sine janua os abiciens anathematizo, juxta quod anathematizaverunt & ipsae: expetens etiam & intercessionem intemeratae dominicae nostrae sanctae Dei genitricis Mariae, sanctarumque & celestium virtutum, & omnium omnino sanctorum; atque sancta & pretiosa * lipsana eorum cum omni honore suscipiens saluto, & honorabiliter venero, fidem habens illorum particeps fieri sanctimoniae. Similiter & venerabiles imagines tam dispensationis Domini nostri Jesu Christi, secundum quod homo factus est propter salutem nostram, & intemeratae dominicae nostrae sanctae Dei genitricis, * atque sanctorum apostolorum, prophetarum, martirum, & omnium simul sanctorum, salutans pariter & amplectens, atque adorationem quae pertinet ad honorem, impendens; projiciens nihilo minus & anathematizans ex tota anima & tota mente synodum, quae ex stoliditate & dementia congregata, & septima synodus nominata est; ab his vero qui recte sapiunt, pseudosyllogos legaliter & regulariter appellatur, tamquam quae totius veritatis & pietatis sit aliena, & contra divinitus traditam ecclesiasticam legislationem audacter & temere, quin potius & absque Deo latraverit, & sanctas ac venerabiles imagines conviciis appetierit: sed & has praeceperit auferri a sanctis Dei ecclesiis: * de qua exiit Theodosius falsi nominis Ephesus, Sisinnius Pergensis cognominatus Paphlagon, Basilium Paphlagonem * cacemphatus * triccacabus; quos evanuit sectatus miser Constantinus, qui fuerat patriarcha. Haec ita confiteor, & his assentior: & ideo in simplicitate cordis recta mente, Deo mihi testimonium perhibente, subiectos anathematismos facio hic Christianorum calumniatoribus, id est, imaginum contractoribus anathema. His qui assumunt eloquia, quae a divina scriptura adversus idola proferuntur, in venerabiles iconas, anathema. His qui non salutant sanctas & venerabiles imagines, anathema. His qui appellant sacras iconas simulacra, anathema. His qui dicunt, quod sicut ad deos Christiani ad imagines accedunt, anathema. His qui communicant scienter eis qui conviciantur & exhonorent venerabiles iconas, anathema. His qui dicunt, quod praeter Christum Dominum nostrum alius nos ab ido-

* reliquias

* or. add. &
de sanctorum
angelorum.

* or. cui
patriarchae

* in iustis no-
minibus
et alia similia
conferuntur
malis.

Αὐτὸν δὲ ἐν συγγνώμῃ ἔχειν παρὰ τῆς Θεο-
συλλέκτη ὑμῶν μακαριότητος ὑπὲρ πάντων μὴ τῆς
ἀρετῆς. διὸν γὰρ ἡμεῖς μὴ ὑπερκαταίμεν ἀπὸς
τῆς ὁρθοδόξου ὁμολογίας. ἀλλὰ τῆς ἀπαι-
τούμενης ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐστὶ
τῆς. ὅθεν καὶ μάλιστα αὐτῶν τὴν μακαριότητα
ὑμῶν ἔχειν παρὰ Θεοῦ συγχωρητὴν μὴ
παράχρησιν.

ANNO
CHRISTI
1017

Πατέρα πάντων καὶ ὁμολογῶ εἰς εἷα Θεὸν πα-
τέρα παντοκράτορα, καὶ εἰς εἷα υἱὸν Ἰησοῦν Χριστὸν
τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦ-
μα τὸ κύριον καὶ ζωοποιόν. Ἐκείνου ὁμοῦ καὶ
ὁμόδουλον, ἐν μιᾷ Θεότητι καὶ δυνάμει καὶ ἰου-
στία προσκυνητῶν καὶ δοξαζομένων. ὁμολογῶ
καὶ πάντα τὰ τῆς οἰκουμένης τὰ εἰς τὴν ἀγίαν
Τριάδα, καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν,
ὅθεν αἱ ἀγίαι καὶ οἰκουμένη ἐκ σωδοῦ παρα-
στάσι. καὶ πάντας αἰρετικὰς ἀθυροσεμίαν ἀπο-
καλύπτει ἀναθεματίζω, καθὼς καὶ αὐτοὶ ἀν-
θεματίσαντες ἔχουσιν καὶ τὴν ἀπειθείαν τῆς
ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοῦ τῆς ἀγίας, ἣς
καὶ αἱ ἱερουργίαι δυνάμει, καὶ πάντων τῶν
ἀγίων καὶ τῶν ἀγίων ἡμῶν λείψανα αὐτῶν μὴ τὰ
σὺν τιμῇ ἀποδεχόμενοι ἀσπαζομαι, καὶ τιμητι-
κῶς προσκυνῶ, πιστεύων μετῆκεν παρ' αὐτῶν ἀ-
γίασμα. ὡσαύτως καὶ τὴν σεπτὰς εἰκόνας τῆς τε οἰ-
κουμένης καὶ καὶ τῆς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἀν-
θρώπου γίγοντι ὅθεν τὴν ἡμετέρα σωτηρίαν, καὶ
τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἀγίας Θεοῦ
καὶ τῆς Θεοῦ ἀγγέλων, καὶ τῶν ἀγίων ἀ-
ποστόλων, προφητῶν, μαρτυρῶν, καὶ πάντων τῶν
ἀγίων, ἀσπαζομαι καὶ περιπτύσσομαι, καὶ τὴν κατὰ
τιμὴν προσκύνησιν ἀποτίμω, ἀποβαλλόμενοι καὶ
ἀναθεματίζω ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ὁρνοίας τῆς
ἐξ ἀπειθείας καὶ ἀπειθείας συναθροισθέντες καὶ
ὁνομασθέντες ἐκδομένω σὺν ὁδοῖ, παρὰ δὲ τῶν ὁρθῶς
φρονούντων * ψευδοσύνόδου ἐσθίμενος καὶ κενονικῶς
καλούμεν, ὡς πάσης ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης ἀλ-
λοφῆς, καὶ κατὰ τῆς Θεοπαράδοτου ἐκκλησιαστικῆς
Θεοσεμίας πολμηρῶς καὶ θρασείας, καὶ μὴ καὶ
ἀδίκως ὑλακτότασαν, καὶ τὴν ἀγίαν καὶ σεπτὰς εἰ-
κόνας καὶ ἀποβείσαντες, καὶ ἀποσείσαντες τούτους πε-
ριπτύσσοντες ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν Θεῶν ἐκκλησιῶν. ἡς
ἐξῆρχε Θεοδόσιος ὁ ψευδώνυμος Εὐφύσιος, Σι-
σινίου ὁ Πέρσης οἰκίχλῳ Πασίλλας, Βασίλειος
Πισιδίας ὁ κακεμφορὸς * τρικακῶς. οἱ σίμα-
τιώδη ἐκχολοῦντες ὁ ἐλεηνὸς Κωνσταντῖνος
ὁ γαστρίων πατριάρχης. ταῦτα ὡς ὁμολογῶ
καὶ τῆς συγκατατίθεμαι. διὸ καὶ ἀπολόγηται καρδίας
καὶ ὁρτὴ γνώμη, μαρτυρῶντες μοι τὸ θεῶν, τὴν ὑπα-
κείμενους ἀναθεματισμὸς πεποιήμαι ὡσαύτως
ἐπὶ τῶν χριστιανοκατηγόροις, ἡγουν ἐκνοχλαστικῶς ἀ-
νάθεμα. τοῖς λαμβάνουσιν τὰς παρὰ τῆς Θεῆς
γραφῆς ῥήσεις, τὰς κατὰ τῶν εἰδῶλων, εἰς τὴν
σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις
τὴν ἀγίαν καὶ σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λεί-
γουσι, ὅτι ὡς Θεοῖς τῶν εἰκόνων οἱ Χριστιανοὶ
προσέρχονται, ἀνάθεμα. τοῖς ἀποκαλῶν τὰς ἱε-
ραῖς εἰκόνας εἰδῶλα, ἀνάθεμα. τοῖς κοινωνῶν ἐν
γνώσει τῶν ὑβρίζοντι καὶ ἀτιμάζοντι τὰς σεπτὰς εἰ-
κόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσι, ὅτι πλὴν τῶν Χρι-
στῶν τῶν Θεῶν ἡμῶν ἀλλοῖς ἐρρύσαντο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰ-
δῶ-

* καὶ ὁμοῦ
καὶ ὁμοῦ

* τρικακῶς

A N N O
CHRISTI
537.
ἐ τῷ L.

δύλον, ἀνάθεμα. τοῖς ἀδελφοῖς τῆς διδασκαλίας ἡ
τῆς ἀγίας πατρῶν * κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς κα-
θολικῆς ἐκκλησίας, ἀποφασίζομεν ὅτι ἀναλαμ-
βάνομεν τοὺς φωνὰς τοῦ Ἀρείου, Νεστορίου, Εὐτυχίου
καὶ Διοσκορίου, ὡς εἰ μὴ ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ ἁγίας
δοξῆς ἀσφαλὲς διδασκαλίας, ἢ ἐκ ἐννομιᾶς
ταῖς διδασκαλίαις τῆς ἀγίας πατρῶν, καὶ τῆς ἀ-
γίας οἰκουμένης συνόδου, καὶ τῆς παραδόσεως τῆς
καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀνάθεμα. τοῖς πολυμάστοι
λίγοις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἰδωλολάτραις δι-
δίδουσι, ἀνάθεμα. τοῖς λίγῃσι ὁμοδοκτικῆς με-
θοδείας ἰσχυροῖς τῶν τῆς εἰσόδου ποιήσων, καὶ μὴ
τῆς ἀγίας πατρῶν ἡμῶν παράδοσιν, ἀνάθεμα.
ποῦτα μὲν ὡς ὁμολογῶ, καὶ τούτοις συγκατατί-
θεμαι, καὶ ἐξ ὅλης καρδίας καὶ ψυχῆς καὶ ὁσίων
ἀποφαινομαι. εἰ δὲ, ἐπεὶ ἀπίστως, ἐκ ὁμοδοκτικῆς
προσβολῆς ἐκ οὐδὲν ἡρώδης χρόνιαν ὁσίων
ὁσίων ἐκ τῆς ἐκ τῶν τῶν προσημασμένων
ων, ἀνάθεμα ἵσταμαι ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ
καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκ-
κλησίας, καὶ παντὶς ἱερατικῆς τάξεως ἀλλότῃς.
φιλάξω δὲ κατὰ τοὺς θεῖους κανόνας τῆς ἀγίας
ἀποστόλων καὶ τῆς θεοσεβείας πατρῶν ἡμῶν, ἱου-
τὴν ἀπὸ πάσης δοσοληψίας καὶ αἰχραυρείας.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. κα-
σα ἡ ἱερατικὴ ὁμήγηρος αὐτῇ τῇ Θεῷ δοξάν καὶ
ἀχαιρίαν ἀναπέμπει ἐπὶ πάντων τῇ ὁμολογίᾳ,
ὡς προσήγαγε τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἡ ἀγία συνόδος εἶπε. δοξάτω Θεῷ τῷ ἱ-
νώσαντι τὰ διεσώτα. καὶ προσήχθη Θεόδωρος ὁ
βλαβεράτος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας, καὶ
εἶπε. κατὰ τὸ ἀμαρτωλὸς καὶ ἀνάξιος πολλὰ ψυ-
λαφῆσας καὶ ἐρῶντας, καὶ τὸ κρεῖττον ἐπιλεξά-
μενος, δίδωμαι τῷ Θεῷ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγιωσύ-
νῃ, ἵνα μὴ πάντων κατὰ τὸ ἀμαρτωλὸς ἐσώθῃ
τῇ ἀγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. φί-
λοι τῷ δεσπότῃ Χριστῷ καὶ φιλικῶν ὄντων, * τὸ
προσδέχεσθαι τὴν μετάνοιαν.

Ὁ θεοφιλέστατος Θεόδωρος ἐπίσκοπος Μύ-
ρων τὸ ἴσον τῷ πρώτῳ λιβελλῷ ἀνέγνω. τὸ Θεο-
μορσία ἐστὶν ἐκκλησιαστικὴ κανονικὴ παραδο-
μένη καὶ ἐξῆς ὡς ἀποτίκται. ἀναγνόντες δὲ αὐ-
τοί, Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. καὶ
ἐπὶ τῷ βλαβεράτῳ Θεόδωρῳ ἐπισκοπῶν Μύρων
ἀχαιρίαν προσάγομεν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν.
Εἰδοῦμεν ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδης εἶ-
πε. ἄλογητος ὁ Θεὸς ὁ σώσας αὐτὸν τῇ κα-
θολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Καὶ προσήχθη Θεόδωρος ὁ ἐπίσκοπος τῷ
Ἀμμωσίῳ, καὶ εἶπε.

Πανίεροι καὶ θεοτίμητοι δεσπόται, καὶ πᾶσα
ἡ ἱερά συνόδος αὐτῇ, κατὰ τὸ ἀμαρτωλὸς καὶ
ἐλαττός καὶ πεπληγμένος, ὁ πολλὰ κακὰ λαλή-
σας κατὰ τῆς σεπτῆς εἰκόνας, συνεὶς τῶν ἀλη-
θειῶν, ἐπὶ γινώσκων, καὶ κατὰ γινώσκων ἑαυτοῦ, καὶ ἀνεθε-
μάτισα σαφῶς, καὶ ἀναθεματίζω ὅτι κακῶς ἐλάλη-
σα καὶ ἐδίδαξα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. καὶ δίδωμαι,
καὶ παρακαλῶ τῶν ἀγίων ὑμῶν συμβοῶν, ἵνα
μὴ πάντων τῶν Χριστιανῶν διέξῃτε καὶ τὴν ἀ-
ναξίαν ὑμῶν δούλον.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. πο-
Concil. General. Tom. XII.

lis liberaverit, anathema. His qui spernunt
magisteria sanctorum patrum & traditionem
catholicam ecclesiam, prætendentes & assu-
mentes voces Arian, Nestorian, Eutychetis &
Dioscori, atque perhibentes, quod nisi de
veteri ac novo testamento evidenter fueri-
mus edocti, non sequemur doctrinas san-
ctorum patrum, neque sanctorum synodo-
rum, atque traditionem catholicam ecclesiam,
anathema. His qui dicunt, quod diaboli-
ca argumentationis inventio sit sacra ima-
ginum, & non sanctorum patrum nostro-
rum traditio, anathema. His qui præsū-
munt dicere, catholicam ecclesiam idola ali-
quando suscepisse, anathema. Hæc quidem
ita confiteor, & his assentior, & ex toto
corde, anima & mente pronuncio. Si vero
(quod absit) ex diabolica summisione ali-
quo tempore voluntarie vel non voluntarie
aversus fuero ab istis quæ jam professus sum,
anathema sim a Patre & Filio & Spiritu
sancto, atque a catholica ecclesia, seu sacro
ordine penitus alienus. Conservabo autem
secundum divinos canones tam sanctorum
apostolorum, quam probabiliū patrum no-
strorum, memetipsum ab omni dati acceptio-
ne seu turpi lucro.

Tarasius sanctissimus & beatissimus patriar-
cha dixit: Omne hoc sacratum collegium
Deo gloriam & gratiarum actiones rependit
super hac confessione tua, quam catholicæ
obtulisti ecclesiæ.

Sancta synodus dixit: Gloria Deo, qui
univit inter se dissidentia. Et adductus est
Theodorus reverendissimus episcopus My-
rorum, & dixit: Et ego peccator & in-
dignus, multum pertractans & scrutans,
ex quo melius est eligens, deprecor Deum
& vestram sanctitatem, ut cum omnibus &
ego peccator uniar sanctæ catholicæ eccle-
siæ.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit.
Grata est Domino Jesu Christo misericordia,
& ideo recipit penitentes.

Theodorus reverendissimus episcopus My-
rorum exemplar primi libelli legit: Legisla-
tio est, &c. Cum legisset ille, Tarasius san-
ctissimus patriarcha dixit: Et super reveren-
dissimo Theodoro episcopo Myrorum gra-
tes referimus Deo nostro Christo. Euthy-
mius sanctissimus episcopus Sardis dixit: Be-
neditus Deus qui univit eum catholicæ ec-
clesiæ.

Et adductus est Theodosius episcopus Am-
mori, & dixit:

Sacratissimi & Deo honorabiles domini,
& omnis sacra synodus hæc, & ego pecca-
tor & miserabilis atque seductus, qui multa
mala locutus sum contra venerabiles ico-
nas, agnita veritate recognovi & repre-
hendi memetipsum; anathematizavi, & ana-
thematizo quæ male docui & locutus sum
in hoc mundo: & obsecro, & rogo san-
ctam synodum vestram, ut cum omnibus
Christianis recipiatis & me indignum servum
vestrum.

Tarasius sanctissimus & beatissimus patriar-
cha

cha dixit: Multam contritionem cordis ostendit reverendissimus Theodosius, & dignus est receptione.

ACTIO
PRIMA.

Santa synodus dixit: Dignus est secundum sacros canones.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si nihil aliud est canonicum, quod prohibeat eum, dignus est.

Theodosius reverendissimus episcopus proprium libellum legit ita:

Santa & universali synodo Theodosius exiguus Christianus. Confiteor, & polliceor, & recipio, amplector atque adoro principaliter intemeratam iconam Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, & iconam Dei genitricis, quam illum sine semine peperit; & auxilium & protectionem ejus, & intercessionem illius unaquaque die ac nocte invoco ut peccator in adjutorium meum, tamquam eam, quae habeat confidentiam apud Christum Dominum nostrum, qui ex ea natus est. Pari modo sanctorum & laudabilissimorum apostolorum, prophetarum, & martyrum, & patrum atque cultorum eremi iconas recipio & adoro, non tamquam deos (absit) sed affectum & amorem animae meae, quem habebam prius in eos, etiam nunc ostendens, rogo cunctos illos ex tota anima ut intercedant pro me ad Deum, quatenus det mihi per intercessionem eorum invenire misericordiam penes se in die iudicii. Similiter & ipsam sanctorum adoro & honoro, & amplector, tamquam eorum qui decertaverint pro Christo, & acceperint gratiam ab ipso ad sanitates efficiendas, & languores curandos, & demones ejiciendos, quemadmodum ecclesia Christianorum suscepit a sanctis apostolis & patribus, & usque ad nos. Pingi autem contentio in ecclesiis sanctorum principaliter iconam Domini nostri Jesu Christi, & sanctae Dei genitricis, ex varia materia auri & argenti, & omni colore: ut carnea dispensatio ipsius omnibus innotescat. Similiter pingi conversationes sanctorum & famosissimorum apostolorum, prophetarum ac martyrum, quo innotescant certamina & agones eorum in brevi scriptura, ad excitationem & magisterium populorum, maximeque simplicium.

• Cod. Jo.
• Cod. 100
• Cod. 101
• Cod. 102
• Cod. 103
• Cod. 104
• Cod. 105
• Cod. 106
• Cod. 107
• Cod. 108
• Cod. 109
• Cod. 110
• Cod. 111
• Cod. 112
• Cod. 113
• Cod. 114
• Cod. 115
• Cod. 116
• Cod. 117
• Cod. 118
• Cod. 119
• Cod. 120
• Cod. 121
• Cod. 122
• Cod. 123
• Cod. 124
• Cod. 125
• Cod. 126
• Cod. 127
• Cod. 128
• Cod. 129
• Cod. 130
• Cod. 131
• Cod. 132
• Cod. 133
• Cod. 134
• Cod. 135
• Cod. 136
• Cod. 137
• Cod. 138
• Cod. 139
• Cod. 140
• Cod. 141
• Cod. 142
• Cod. 143
• Cod. 144
• Cod. 145
• Cod. 146
• Cod. 147
• Cod. 148
• Cod. 149
• Cod. 150
• Cod. 151
• Cod. 152
• Cod. 153
• Cod. 154
• Cod. 155
• Cod. 156
• Cod. 157
• Cod. 158
• Cod. 159
• Cod. 160
• Cod. 161
• Cod. 162
• Cod. 163
• Cod. 164
• Cod. 165
• Cod. 166
• Cod. 167
• Cod. 168
• Cod. 169
• Cod. 170
• Cod. 171
• Cod. 172
• Cod. 173
• Cod. 174
• Cod. 175
• Cod. 176
• Cod. 177
• Cod. 178
• Cod. 179
• Cod. 180
• Cod. 181
• Cod. 182
• Cod. 183
• Cod. 184
• Cod. 185
• Cod. 186
• Cod. 187
• Cod. 188
• Cod. 189
• Cod. 190
• Cod. 191
• Cod. 192
• Cod. 193
• Cod. 194
• Cod. 195
• Cod. 196
• Cod. 197
• Cod. 198
• Cod. 199
• Cod. 200

• Cod. 140
• Cod. 141
• Cod. 142
• Cod. 143
• Cod. 144
• Cod. 145
• Cod. 146
• Cod. 147
• Cod. 148
• Cod. 149
• Cod. 150
• Cod. 151
• Cod. 152
• Cod. 153
• Cod. 154
• Cod. 155
• Cod. 156
• Cod. 157
• Cod. 158
• Cod. 159
• Cod. 160
• Cod. 161
• Cod. 162
• Cod. 163
• Cod. 164
• Cod. 165
• Cod. 166
• Cod. 167
• Cod. 168
• Cod. 169
• Cod. 170
• Cod. 171
• Cod. 172
• Cod. 173
• Cod. 174
• Cod. 175
• Cod. 176
• Cod. 177
• Cod. 178
• Cod. 179
• Cod. 180
• Cod. 181
• Cod. 182
• Cod. 183
• Cod. 184
• Cod. 185
• Cod. 186
• Cod. 187
• Cod. 188
• Cod. 189
• Cod. 190
• Cod. 191
• Cod. 192
• Cod. 193
• Cod. 194
• Cod. 195
• Cod. 196
• Cod. 197
• Cod. 198
• Cod. 199
• Cod. 200

• Cod. 100
• Cod. 101
• Cod. 102
• Cod. 103
• Cod. 104
• Cod. 105
• Cod. 106
• Cod. 107
• Cod. 108
• Cod. 109
• Cod. 110
• Cod. 111
• Cod. 112
• Cod. 113
• Cod. 114
• Cod. 115
• Cod. 116
• Cod. 117
• Cod. 118
• Cod. 119
• Cod. 120
• Cod. 121
• Cod. 122
• Cod. 123
• Cod. 124
• Cod. 125
• Cod. 126
• Cod. 127
• Cod. 128
• Cod. 129
• Cod. 130
• Cod. 131
• Cod. 132
• Cod. 133
• Cod. 134
• Cod. 135
• Cod. 136
• Cod. 137
• Cod. 138
• Cod. 139
• Cod. 140
• Cod. 141
• Cod. 142
• Cod. 143
• Cod. 144
• Cod. 145
• Cod. 146
• Cod. 147
• Cod. 148
• Cod. 149
• Cod. 150
• Cod. 151
• Cod. 152
• Cod. 153
• Cod. 154
• Cod. 155
• Cod. 156
• Cod. 157
• Cod. 158
• Cod. 159
• Cod. 160
• Cod. 161
• Cod. 162
• Cod. 163
• Cod. 164
• Cod. 165
• Cod. 166
• Cod. 167
• Cod. 168
• Cod. 169
• Cod. 170
• Cod. 171
• Cod. 172
• Cod. 173
• Cod. 174
• Cod. 175
• Cod. 176
• Cod. 177
• Cod. 178
• Cod. 179
• Cod. 180
• Cod. 181
• Cod. 182
• Cod. 183
• Cod. 184
• Cod. 185
• Cod. 186
• Cod. 187
• Cod. 188
• Cod. 189
• Cod. 190
• Cod. 191
• Cod. 192
• Cod. 193
• Cod. 194
• Cod. 195
• Cod. 196
• Cod. 197
• Cod. 198
• Cod. 199
• Cod. 200

Si enim regum laurata & iconas missas ad civitates vel regiones obvii adeunt populi cum cereis & incensis, non cera perlitam tabulam, sed imperatorem honorantes; quanto magis oportet in ecclesiis Christi Domini nostri iconam depingi Salvatoris Dei nostri, & intemeratae matris ejus, omniumque sanctorum & beatorum patrum, & studiosorum virorum? quemadmodum & S. Basilus ait: Nam & opera magna bellorum scriptores & pictores designant; illi quidem sermonem ornantes, isti vero tabulis exarantes; & multos ad fortitudinem erexerunt utrique. Et rursus ipse idem. Quantum laborasti utique homo, ut invenires unum ex sanctis obsecrantem Dominum? & Chrysostomus dicit: Sanctorum enim gratia non reciditur morte, non hebetur obitu; sed postquam defuncti fuerint, vivis potentiores existunt: & alia multa & im-

Α λων παντεμεμναι καρδίας. Οὐδεὶς γὰρ ὁ Κλαδισα-
τοῦ Θεοδοίου, ὃς ἀξίως ἐστὶ δοχῆς.

Η ἀγία συνόδος ἔπεμψε. ἀξίως ἐστὶ κατὰ τοὺς
ἱερὰς κανόνας.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ἔπεμψε. εἰ
ἰδοὺ ἱερῶν ἐστὶ κατὰ τὸ καλὸν αὐτῶν, ἀξίως
ἐστὶ, ὃς ἀνήγων ὑπὸ τοῦ Θεοδοίου Ἀμμορίου τῶ
οὐκὸν λίβανον ἔχοντα ὕμνος,

Τῇ ἀγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ Θεοδοίου ὁ
ἐλάχιςτος Χριστιανός, ὁμολογῶ, καὶ σωτῆρισμαί,
καὶ δέχομαι, καὶ ἀσπάζομαι, καὶ προσκυλῶ πρὸς
πυλῶν τῶν ἀχραντῶν εἰκόνα τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν, καὶ τῷ ἁγίῳ εἰ-
κόνα τῆς ἀνάρχου αὐτῶν πατρὸς τῆς ἀγίας Θεο-
τοκίης. καὶ τῷ βοηθῶν καὶ τῷ σκέπῳ αὐτῆς, καὶ
τοῖς ἀριστοῦς αὐτῆς ἐκαστῆς ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐ-
πικαλῶμαι ὡς ἀμαρτωλὸς εἰς βοήθειάν μου, ὡς
παρρησίαν ἐχέσης πρὸς τὸν ἕξ αὐτῆς πεχόμενον
Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. ὁμοίως καὶ τῷ ἁγίῳ καὶ
πανόφθῳ ἀποστόλῳ, προφήτῃ, καὶ μαρτύρῳ,
καὶ πατρί, καὶ ἀσκητῇ τῆς ἱερῆς τοῦ εἰκόνας δέ-
χομαι καὶ προσκυλῶ, ὡς ὡς Θεός, μὴ ἧσται.
ἀλλὰ τῷ χρίσιν καὶ τὸν πόθον τῆς ψυχῆς μου,
ὃν εἶχον πρὸς αὐτὴν τὴν ἁγίαν, ὡς ἀρτίως ἐν-
δεανύμενος, παρακαλῶ πάντες αὐτὴν ὁλοφύως
ἀριστοῦς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ὥπως δώῃ
μοι διὰ τοῦ ἀριστοῦ αὐτῶν ἑρῶν ἰλὺς παρ
αὐτῶν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. ὁμοίως καὶ τῷ λεί-
ψαντα τῷ ἁγίῳ προσκυλῶ καὶ τιμῶ καὶ ἀσπάζο-
μαι, ὡς ἀδελφότητων ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, καὶ λαβόν-
των χάριν παρ' αὐτῶν ἱστέον ἐκτελεῖν, καὶ ἰσοῦς
θεραπεύειν, καὶ δαίμονας ἐκβάλλειν. καὶ ὡς ἡ ἐκ-
κλησία τῶν Χριστιανῶν περιλαβεῖν ἐκ τοῦ ἁγίου
ἀποστόλου καὶ πατρὸς, καὶ ἰστέον ἡμῶν. ἀνιστορεῖται
δὲ ἡ δοξὴ καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς τῷ ἁγίῳ πρὸς
πυλῶν τῶν εἰκόνα τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ,
καὶ τῆς ἁγίας Θεοτοκίης, ἐκ παντοίας ὕλης, χρυσοῦ
καὶ ἀργύρου, καὶ πάσης χρωματουργίας. ἵνα γνωρί-
ζηται πάσῃ τῇ οὐσαρχῇ αὐτῶν οἰκονομία. ὁμοίως
ἀνιστορεῖται τοῖς πολιτεῖαις τῷ ἁγίῳ καὶ πανόφθῳ
ἀποστόλῳ, προφήτῃ καὶ μαρτύρῳ, ἵνα
γνωρίζωνται οἱ ἄδελφοι καὶ οἱ ἀγῶνες αὐτῶν ἐκ
σύντομον γραφῶν καὶ διέγερσιν καὶ διδασκαλίαν τῷ
λαῶν, μαλιστα τῷ ἀπλοτέρῳ. εἰ γὰρ βασιλείων
λαοκρατοῖς καὶ ἐκείσιν ἀποστολομάρτυρας ἐν πέλει καὶ
χώραις ἀπαντῶσι λαοὶ μὲν κηρῶν καὶ θυμιαμά-
των, καὶ τῷ κηρόχρῳ σκεῖδα τιμῶντες, ἀλλὰ οὐκ
βασιλεία. πόσω μάλλον χρὴ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς
Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἀνιστορεῖται τῷ εἰκόνα τῷ
σωτῆρι ἡμῶν Θεῷ, καὶ τῆς ἀχραντοῦ αὐτῶν μη-
τρὸς, καὶ τῷ ἁγίῳ πάντων καὶ μακαρίων πειτέρῳ
καὶ ἀσκητῇ; καὶ ὡς ὁ ἅγιος Βασίλειος λέγει.
ἐπεὶ καὶ πολέμων ἀνδραγαθίαι καὶ λογογράφοι
καὶ ζωγράφοι πολλὰς δόξασι μαίνονται. οἱ μὲν τῷ
λόγῳ κοσμοῦντες, οἱ δὲ τοῖς πίναξιν ἐγχαρίττον-
τες. καὶ πολλὰς δειγμάτων εἰς ἀνδρίαν ἐκείνοι. καὶ
πάλιν ὁ αὐτός. πόσα ἂν ἔκαμε ἀνθρώποι, ἵνα
ἔρως οὐα ἐκ τοῦ ἁγίου εὐσωπῶνται τὸν κύριον; καὶ
ἡ χρυσοκόμος λέγει. ἡ γὰρ τῷ ἁγίῳ χάρις
καὶ ὁλοκαύστος θανάτου, ἐκ ἀμβλυώτερος πλάττει,
ἀλλὰ καὶ μὲν τὸ θανεῖν τῷ ζῶντι εἰς διανοή-
ται. καὶ ἄλλα πολλὰ ἄμετρα. καὶ ὅτε τοῦτο παρα-
κα-

ANNO
CHRISTI
1014

ANNO
CHRISTI
97.

καὶ ὑμεῖς ἄγιοι τῷ Θεῷ, καὶ βεβημένοι ἡμαρτῶν εἰς Ἀμεν. Et ideo rogo vos sancti, & clamo; peccavi in celum & coram vobis: ACTIO
τὸν ἄρτον καὶ σῶπτον ὑμῶν· διζωδί με, ὡς ἰδέ-
ξατο ὁ Θεὸς τὸν ἄστυ, καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὴν
λαλίαν. ἡρώτατί με, καὶ ὡς ἐξήγησα ὁ Χρῆστος τὴν
ἀποκαλῶν ἀνέστη, ὁ ἀνέλαβε ἐπὶ τῶν ὤμων.
ὁσος ἡρώτα χαρὰ σῶπτον τῷ Θεῷ καὶ τῶν ἀγγέ-
λων αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἐμῷ σωματίῳ & μετανοία, ὅσα τὰς
τῆς παρηγορίας ὑμῶν δωρεῶν μετάνοιας. τοῖς μὴ
προσπαύσει τοῖς ἀγίοις καὶ σιγῶν εἰκόνας, ἀναθε-
μα. τοῖς βλασφημοῦσι οἰς τὰς τιμὰς & σιγῶν
εἰκόνας, ἀναθεμα. τοῖς τυλμῶσι ὁρβὰς καὶ
βλασφημοῦσι τοῖς σιγῶν εἰκόνας, ἢ ἀποκαλῶν αὐ-
τὰς εἰκόνας, ἀναθεμα. τοῖς χειροκροτοῦντες,
ἢ ἢν εἰκονομάτας, ἀναθεμα. τοῖς μὴ δαδῶντες
ἐπιμὴν καὶ τὸν φιλόχρον λαὸν προσκυνοῦν
καὶ ἀσπάζονται τοῖς σιγῶν καὶ ἱεράς καὶ τιμὰς εἰ-
κόνας ταύτων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος τῷ Θεῷ
κτισθέντων, ἀναθεμα. τοῖς ἀμφίβολοι ἔχοντες
τὴν δακτύλου, καὶ μὴ ἐκ ψυχῆς ὁμολογῶσι προ-
σκυνοῦν τοῖς σιγῶν εἰκόνας, ἀναθεμα.

Σάββας ὁ ἀλαβίστατος ἡγούμενος μονῆς τῆς
Σπουδῆς εἶπε. κατὰ τὴν ἀποστολικὰς διατί-
ξης, καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, ἅγιος ἐστὶν ὁ
ποδοχῆς.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. οἱ
ποιοὶ κατὰ τὴν ὁρθόδοξον, καὶ συνήγοροι
τῆς ἀληθείας ἔχοντες.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κων-
σταντίας Κύπρου εἶπε. πολὺ ἡμῖν δακρυὸν ἔκριν-
εν ὁ Ἀλέξανδρος τῷ ἀλαβίστατος ἐπισκόπου Ἀμ-
μορίου.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. δοκεῖ
ὑμῖν τὸς θρόνους αὐτῶν ἀπολαμβάνειν.

Οἱ ἀλαβίστατοι μοναχοὶ εἶπον. καὶ ὡς ἰδέ-
ξατο αἱ ἁγίαι καὶ οἰκουμενικαὶ ἐκ συνόδου τὰς ἐξ
αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας, καὶ ἡμῶς δεχόμεθα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε. ἀρίστη πάντων ἡμῶν.
Ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὁ, καὶ ἀλαβίστατος Βασίλειος
ἐπίσκοπος Ἀγκυρας, καὶ Θεόδωρος ὁ ἀλαβίστα-
τος ἐπίσκοπος Μύρων, καὶ Θεόδωρος ὁ ἀλαβίστα-
τος ἐπίσκοπος τῷ Ἀμμορίου, καὶ εἶσαι ἐκ τῶν
καθήμεν καὶ εἰς τὰς καθεδράς αὐτῶν.

Τότε ὁ ἡγούμενος, Εὐθύμιος ὁ θεοφιλέστα-
τος ἐπίσκοπος Σάρδης εἶπε. τὸν ὁρθόδοξον ὁ Θεὸς
καλῶς μετρίκει.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε. ὁ ὁρθόδοξος τῆς συνό-
δου. ὁ πατὴρ τοῖς πατέσιν. τὸς ὁρθόδοξος ὁ Θεὸς
καλῶς μετρίκει. καὶ τότε δι' ἀπορήθησαν Ὑπά-
τιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νικαίας, καὶ
Λέων ὁ ἀλαβίστατος ἐπίσκοπος Ρόδου, καὶ
Γρηγόριος ὁ ἀλαβίστατος ἐπίσκοπος Πισι-
νυῆτος, Λέων ὁ ἀλαβίστατος ἐπίσκοπος τῷ Ι-
κονίου, καὶ Γεώργιος ὁ ἀλαβίστατος ἐπίσκοπος
Πισιδίας, καὶ Νικόλαος ὁ ἀλαβίστατος ἐπίσκοπος
Ἱερὰπόλεως, καὶ Λέων ὁ ἀλαβίστατος ἐπίσκοπος
Καρπάθου.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. καὶ
οἶδα πόθεν εἰσὶν ὁρμηδόνες, καὶ ἡ βασιλεὺς
ἰβηλίσσας, καὶ ὁ διὰ τοῦ καὶ συνήκας πε-
ποικατε, καὶ ὁ διὰ τῷ πνεύματος αὐτοῦ. παρασυ-

mensa. Et ideo rogo vos sancti, & cla-
mo; peccavi in celum & coram vobis: ACTIO
sum, & meretricem, & latronem. Qua-
rite me, sicut quaesivit Christus ovem qua-
periit, quamque super humeros suos iusti-
lit; ut fiat gaudium coram Deo & an-
gelis eius super salute & poenitentia mea,
per interventionem vestram, o sanctissimi
domini. His qui non adorant venerabiles
iconas, anathema. His qui blasphemiam
dicunt in pretiosas & venerabiles iconas,
anathema. His qui audent detrahere ac
blasphemare venerabiles iconas, vel voca-
re illas idola, anathema. His qui non
docent diligenter cunctum Christi amato-
rem populum adorare venerabiles iconas
sacras & adorandas omnium sanctorum qui
saeculo Deo placuerunt, anathema. * Chri-
stianorum calumniatoribus, id est, imagi-
nes confringentibus, anathema.

Sabbas reverendissimus * hegumenus mo-
nasterii Studii dixit: Juxta apostolica prae-
cepta, & universales synodos, dignus est
receptione.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui
dudum erant rectae fidei calumniatores, nunc
facti sunt veritatis advocatores.

Constantinus sanctissimus episcopus Con-
stantiae Cypri dixit: Multam a nobis lacry-
mam * evocavit libellus reverendissimi epi-
scopi Ammorii.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Vi-
detur vobis, ut recipiant sedes suas?

* Reverendi monachi dixerunt: Quemad-
modum susceperunt sanctae & universales sy-
nodi ex haeresi convertos, & nos suscipi-
mus.

Sancta synodus dixit: Placet omnibus no-
bis: & iussi sunt reverendissimus Basilius
episcopus Ancyrae, & * Theodorus reveren-
dissimus episcopus Ammorii, sedere in gra-
dibus ac sedibus suis.

Euthymius reverendissimus episcopus Sar-
dis dixit: Orthodoxum Deus bene addu-
xit.

Sancta synodus dixit: * Orthodoxus pa-
ter cum patribus sanctae synodo. Post hos
autem adducti sunt Hypatius reverendissi-
mus episcopus Nicariae, Leo reverendissimus
episcopus Rhodi, Gregorius reverendissimus
episcopus Pessinuntis, Leo reverendissimus
episcopus Iconii, Georgius reverendissimus
episcopus Hierapoleos, & Leo reverendis-
simus episcopus Carpathi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit:
Nescio unde, ut ita dicam, impetum fa-
cientes, consilium altum consiliati estis;
& non per Dominum; & foedera fecistis,
& non per Spiritum eius; collecti videli-
cet

* His qui am-
bigui sunt,
& non ex a-
nimo fiden-
ter & sacras
imagines ve-
nerari, ana-
thema.
Ejus, ab-
bas, five prae-
positus ex-
ponitur in c.
loly.

* evocavit,
idem loq. co-
dex habet.

* Orthodoxus
cum synodo:
pater cum
patribus.

ANNO
CHRISTI
987

ἔπειτα. ἴδεν ὑμᾶς ἐπισκόπους ὄντας μὴ διδασκα-
λίας δίδουσαι, ἀλλὰ διδασκαλὸς εἶναι ἐπίρρων.

Λέων ὁ ἀλαβείατος ἐπίσκοπος Ρόδου εἶπεν.
εἰ μὴ ἐπίτεταν οἱ ἐν νόμῳ τῷ ἁμαρτίαν, ἐκ
τοῦ χάριτος τῆς χάριτος.

Σταυράκιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Χαλκη-
δόνος εἶπεν. ἀλλ' ἡμεῖς ἀδελφοὶ ἐκ ἐσθῆτος ἐπὶ
νόμον, ἀλλ' ἐπὶ χάριτος.

Υπάτιος ὁ αἰσώτατος ἐπίσκοπος εἶπεν.
ἐκ κακῶν διδασκαλῶν μαθημάτων κατὰ παραλα-
βῶν.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. ἐπει-
δήτις ἔπειτα κακῶν διδασκαλῶν κατὰ τὰ μαθη-
ματα, ἢ ἐκκλησία ἐκ κακῶν διδασκαλῶν ἱερεῖς
δέχονται ὁ προσέχεται.

Υπάτιος ὁ ἀλαβείατος ἐπίσκοπος Νικαίας
εἶπεν. ὅπως ἐκράτησαν ἡ σωτήρια.

Γρηγόριος ὁ ἀλαβείατος ἐπίσκοπος Πισ-
υνίου εἶπεν. ὁ ἀγιώτατος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος
λέγει. ἐγὼ καὶ τὸν κηρύττον ἡγάγησα γραφῶν
ἀσβεστῶν πεπληρωμένῳ.

Σίββας ὁ ἀλαβείατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος
τῆς Στουδίου εἶπεν. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὁδηγῶ-
σας ὑμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Ομοίως Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης
εἶπε. τὸν λόγον καὶ ἀπολογία αὐτῶν ἡδὴ ἡκού-
σασκεν.

Ἡ ἀγία συνόδος εἶπε. καὶ δέσποτα.

Ἰωάννης ὁ ἀλαβείατος μοναχὸς καὶ πρεσβυτε-
ρος, καὶ ποιοτητής τῆς ἀποστολικῆς θρόνου Ἀντιο-
χείας, εἶπε. ὁμοθυμαδὸν πανάγει πάτερ πατὴρ
πολλῶν, πῶς δὲ τὸς ἀπὸ αἱρέσεων προσερχομέ-
νους δέχονται. καὶ παρακαλῶμεν τὴν ἀγίαν καὶ ἱε-
ράν συνόδον, ὅπως ἐλθῶσιν αἱ βίβλοι τῶν ἁγίων
πατέρων, καὶ θεωρῶμεν καὶ ἀνακρίνωμεν, καὶ ἐκεί-
τους λαβῶμεν τὴν ἀκριβῆ ἀσφάλειαν, ὅπως χρὴ δέ-
χονται αὐτοὺς. ἀπορῶμεν γὰρ ἡμεῖς.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταν-
τίας τῆς Κίτης εἶπεν. Ἐπειδὴ τὴν αὐτὴν μα-
καρότητι δέσποτα, ἐλθόντων τὰ ἀπολεχθέντα
βιβλία, ὅπως πληροφορηθέντες περὶ ἀρετῶν τῶν
τῶν ποιησώμεθα.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. κατὰ
τὴν αἴτησιν τῶν θεοφιλεσάτων ἀδελφῶν καὶ ποιο-
τητῶν, καὶ τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων, δὲ τὸς βί-
βλους ἀποκομιδῶν.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος νοταριὸς τῆς ἀ-
γίας πατριαρχείας εἶπε. κατὰ τὴν κλήσιν τῆς ὑ-
μετέρας ἀγιότητος πάτερ καὶ ἐπιφρονέμενοι πρὸς ἱε-
ραὶς βίβλους, ὅσπερ ἡγάγομεν ἐκ τῆς ἀποκειμένης
ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἀγίας πατριαρχείας Κων-
σταντινουπόλεως, τῶν τε κανόνων τῶν ἁγίων ἀποστό-
λων, καὶ τῶν ἁγίων συνόδων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων
ἡμῶν Βασιλείων, καὶ ἐπίρων ἁγίων πατέρων.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. ἀ-
νεγνωσθέντων ἐν πρώτοις ἡ βιβλίου τῶν κανονικῶν
ὁμοθυμαδόν.

Ἡ ἀγία συνόδος εἶπεν. ἀνεγνωσθέντων.

Ο αὐτὸς Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος
καὶ νοταριὸς τῆς ἀγίας πατριαρχείας ἀνέγνω.

Τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ποιοτητῶν ἦτορ.
Εἴτις πρεσβύτερος τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας
εὐ προσδέχεται, ἀλλ' ἀποβάλλεται, καθαιρεῖται,

stantiz Cypri dixit: Oportebat vos cum

teris episcopis discendi: Nam necessitatem
habere, sed magistros esse potius aliorum.

Leo reverendissimus episcopus Rhodi dixit:
Nisi protenderent hi, qui in lege erant

peccatum, non esset necessitas gratie.
Stauracius sanctissimus episcopus Chalce-
donis dixit: Sed nos fratres non sumus sub
lege, sed sub gratia.

Hypatius, & qui cum eo erant reveren-
dissimi episcopi, dixerunt: A malis magi-
stris malas doctrinas accepimus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit:
Quoniam quidem dixistis malorum magi-
strorum malas esse doctrinas, ecclesia ex
malis magistris sacerdotes admittere non con-
sentit.

Hypatius episcopus Nicæ dixit: Sic ob-
tinuit consuetudo.

Gregorius reverendissimus episcopus Pi-
sinuntium dixit: Sanctus Joannes Chry-
sostomus dicit: Ego ex cera perfusam dile-
xi picturam pietate repletam.

Sabbas reverendissimus monachus & he-
gumenus monasterii Studii dixit: Benedictus
Deus, qui direxit vos in veritatem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ra-
tionem & defensionem coram jam audi-
vimus.

Sancta synodus dixit: Etiam domine.

Ioannes reverendissimus monachus & pres-
byter, & vicarius apostolici throni Antio-
chie dixit: Flagitatur, sanctissime pater, a
multis, quomodo oporteat eos, qui ab hære-
sibus redeunt, suscipi: & obsecramus san-
ctam & sacram synodum, ut veniant libri
sanctorum patrum, & videamus & perscru-
temur, atque inde sumamus veram certitu-
dinem, quomodo illos suscipi oporteat: hæ-
sitamus enim nos.

Constantinus reverendissimus episcopus
Constantiz Cypri dixit: Expetimus a beati-
tudine tua, domine, ut veniant prædicti li-
bri, quo certi facti, sic ordinem laudabilem
faciamus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Se-
cundum petitionem Deo amabilium virorum
& vicariorum, atque sanctissimorum episco-
porum, oportet libros afferri.

Constantinus Deo amabilis notarius vene-
rabilis patriarchii dixit: Secundum iussio-
nem vestræ sanctitatis præsto sumus deferen-
tes sacros libros, quos attulimus ex his qui
remanent in bibliotheca venerabilis patriarchii
Constantinopoleos, tam canonum sanctorum
apostolorum, quam sanctorum synodorum,
& sancti patris nostri Basilii, & aliorum
patrum sanctorum.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Le-
gatur in primis liber canonicarum institu-
tionum.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens idem Constantinus Deo ama-
bilis diaconus & notarius venerabilis patriar-
chii legit.

Canon sanctorum apostolorum quinquage-
simus tertius. Si quis presbyter eum qui
convertitur a peccato, non susceperit, sed
ab-

ACTIO
PRIMA.

eodem epi-

scopi

protendissent

Pefinatum

constitutio-

num

ACTIO
PRIMA
efficit

abiecerit, deponatur, quoniam tristem * efficit A
Christum qui dici quia gaudium sit in calo
super uno peccatore penitentiam agente.

Sabbas, & qui cum eo erant, dixerunt:
Hoc clarum & apud omnes acceptum est,
quia unumquemque penitentium ecclesia sus-
cipit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Est
& alius canon super hoc.

Idem hoc amabilis notarius legit sanctæ
Nicensæ synodi canonem octavum: De his
qui se cognominant Catharos, id est, mun-
dos, si aliquando venerint ad ecclesiam cat-
holicam; placuit sancto & magno concilio,
ut impositionem manus accipientes, sic B
in clero permaneant. Hæc autem præ om-
nibus eos in scriptis convenit profiteri, quod
catholicæ & apostolicæ ecclesiæ dogmata sus-
cipiant & sequantur, id est, & bigamis se
communicare, & his qui in persecutione
prolapsi sunt; erga quos & spatia constituta
sunt, & tempora definita: ita ut eccle-
siæ catholicæ & apostolicæ placita sequantur
in omnibus: ubicumque vero sive in villis,
sive in civitatibus ipsi soli reperti fuerint or-
dinati, qui inveniuntur in clero, in eodem
habitu perseverent; &c.

Theodorus reverendissimus episcopus Ca-
tanæ Sicularum provincie dixit: Ad hæresim
hanc nil habet canon qui lectus est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed
& de omni hæresi est.

Epiphanius diaconus sanctissimæ ecclesiæ Ca-
tanæ Sicularum provincie, & vicarius epi-
scopi Sardinie, dixit: Hic canon tunc de
Catharis, id est, mundis est dictus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Nunc
ergo & nos in tempore hoc exortam hære-
sim quomodo debemus recipere?

Joannes Deo amabilis vicarius apostolici
throne orientis dixit: Hæresis separat ab ec-
clesia omnem hominem.

Sancta synodus dixit: hoc manifestum est. D
Reverendissimi monachi dixerunt: Eos
qui manus impositionem perceperant, dixit
regula suscipi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et
quomodo intelligitur manus impositio?

Reverendissimi monachi dixerunt; De-
precamur, domine, ut doceamur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: For-
te in benedictione tantum hic manus im-
positionem dicit, & non * consecrationem.

in correctio
sione

Gloriosissimi principes dixerunt: Si aliud
non est quod prohibeat, propter hanc pen-
itentiam eorum suscipiantur secundum ca-
nones.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Scr-
vetur & alios canones de residuis hæresi-
bus.

Sancta synodus dixit: Et hoc postulamus,
ut veniant canones.

Idem Deo amabilis diaconus & notarius
legit Ephesinæ sanctæ ac universalis synodi
canonem tertium.

Si qui etiam clericorum, qui per singulas

ἐν τῇ λατρίᾳ τῶν Χριστῶν τῶν ἐκείνων· ὅτι χάρα γί-
νεται ἐν εὐχαρίᾳ ἐπὶ αἰῶν ἀμαρτανῶν μετανοοῦντι.

Σαββας ὁ ἀλαβείσας μοναχὸς καὶ οἱ σὺν αὐ-
τῷ εἰσὼν· τοῦτο εὐδελον, καὶ παρὰ πάντων ἀποδε-
διγμένον, ὅτι ἕκαστος τῶν μετανοοῦντων ἡ ἐκκλησία
προσδέχεται.

Ταρασιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐστὶ
καὶ ἱερὸς κανὼν περὶ ταῦτα, ὃν ὁ αὐτὸς Θεοφιλέστα-
τος νοτάριος τοῦ διαγούτος πατριαρχείου ἀνέγνω.

Τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου κανὼν ἐγδοός. Περὶ
τῶν ὀνομασάντων μὴ ἑαυτοὺς Καθαρὰς ποιεῖν,
ἀποστρεφόμενων δὲ κοινῇ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ,
ἰδοὺ τῇ ἀγίᾳ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥς * χειροτονή-
σθαι οὕτω μέλειν ἐν τῷ κλήρῳ. ἀπὸ πάντων δὲ
τοῦτο ὁμολογήσαι αὐτοὺς ἐγγράφως προσέκει,
ὅτι σωθήσονται καὶ ἀκολουθήσουσι τοῖς τῆς καθολικῆς
ἐκκλησίας δόγμασι. ταῦτα καὶ διγάμοις κοινωνεῖν,
καὶ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεπτωκόσιν· ἐφ' οἷς
καὶ χρεῖνες τιμνύται, καὶ ὑμῖν ὡς εἰσὶν· ὥς αὐτοὺς
ἀκολουθεῖν ἐν παντί τοῖς δόγμασι τῆς ἀποστολικῆς
ἐκκλησίας. Ὅσα μὲν ἐν ἀπαντες χειροτονηθέντες
εἴτε ἐν κώμαις, εἴτε ἐν πόλεσιν αὐτοὶ μόνοι δι-
εσκόνητο, οἱ δευσεκόμῃ ἐν τῷ κλήρῳ, ἔσονται
ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι· καὶ τὴν ἐξῆς.

Θεόδωρος ὁ ἀλαβείσας ἐπίσκοπος Κατάνης τῆς
Ἰβή Σικελῶν ἐκκλησίας εἶπε· ἀπὸς τῶν αἵρεσιν
πύττω ἔδω ἔχει ὁ ἀναγνωθεὶς κανὼν.

Ταρασιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀλλὰ
καὶ περὶ πάσης αἵρεσις ἐστίν.

Επιφάνιος ὁ ἀλαβείσας διάκονος τῆς ἐκκλη-
σίας Κατάνης, καὶ τὸν τίπον ἐκείνων Θωμᾶ ἀρχιε-
πισκόπου Σαρδηνίας, εἶπεν· ὅπως ὁ κανὼν τότε πε-
ρὶ τῶν Καθαρῶν ἐρρέθη.

Ταρασιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀρ-
τίως οὐ καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸν ὑμῶν τῶν τῶν ἀνα-
φωτιστῶν αἵρεσιν πῶς ὀφείλομεν δεῖξασθαι;

Ἰωάννης ὁ Θεοφιλέστατος τοποτηρητὴς τῆς ἀποστο-
λικῆς θρόνου τῆς ἀνατολῆς εἶπεν· ἡ αἵρεσις χω-
ρεῖται ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας παντὶ ἀνθρώπῳ.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· τὸτο εὐδελόν ἐστιν.

Οἱ ἀλαβείσας μοναχοὶ εἶπον· χειροτονημέ-
νους εἶπεν ὁ κανὼν δεχθῆναι,

Ταρασιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· καὶ πῶς
νοεῖται τὸ χειροτονημένον;

Οἱ ἀλαβείσας μοναχοὶ εἶπον· διόμεθα διδ-
τακτικῶς διδασκαλίας.

Ταρασιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· μή-
πως ἐπ' ἀλογίας ἐνταῦθα τῶν χειροτονιστῶν λέ-
γεται, καὶ ἔχῃ χειροτονίας.

Οἱ ἐκδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· εἰάν ἄλλο τὸ
κωλύον ἔκ ἐστιν, εἰσέτω ταύτης τῆς μετανοίας αὐ-
τῶν δεχθῆσθαι κατὰ τοὺς κανόνας.

Ταρασιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐ-
ρῶμεν καὶ ἄλλους κανόνας περὶ λοιπῶν αἵρεσεων.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· καὶ τὸτο ἀξιόμην, ἐλ-
θόντων οἱ κανόνες.

Ὁ αὐτὸς Θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέ-
γνω· τῆς ἐν Εφέσῳ συνόδου κανὼν τρίτος.

Εἴ τις τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει κληρικῶν ὑπὸ Νε-
σο-

ANNO
CHRISTI
781

ANNO
CHRISTI
1023

σορὴν καὶ ἴψιν αὐτῶν ὄντων ἐκωλύθησαν τῆς ἐκ-
ρωσύνης διὰ τὸ ὁρῶντες φρονεῖν, καὶ τότε τῶν ἰδίων
ἀπολαμβάνειν καθ' ὅσον ἐδικαιώσαντο: κοινὰς δὲ
τὰς τῶν οἰκουμενικῶν καὶ ὁρθόδοξων συνόδων συμφρο-
νύτας ἢ καὶ συμφρονήσαντας, ἢ καὶ τῶν αὐ-
τῶν κληρικῶν ὅς ἐφ' ὧν ἡμεῖς χρῶμεν, τοῖς ἀποστα-
σασιν ἢ ἀφιστάσεσιν ἢ παραβαίνεσιν ἐπισκόποις
τὸς τε ἀγίους κανόνας καὶ τὴν ὁρθόδοξον πίστιν,
κελεύσαντες μηδὲν ἐκτελεῖν κατὰ μηδὲν ἄλλο.

Ταράσιος ὁ ἀγίαρχος πατριάρχης εἶπε· σα-
φίστερος κανὼν περὶ τῶν ζητημάτων κεφαλῆς.

Ἀναγνωσθήσαν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ κανόνες.

Στέφανος ὁ βιβλίος μοναχὸς καὶ βιβλιο-
φύλαξ τῶν ἀγίων πατριαρχικῶν εἶπε· ἐπεὶ μὲν
χειρὶς ἡμεῶν ἐπιστολὰς τῶν ἁγίων πατέρων ἡ-
μῶν Βασιλείου περὶ τῆς ἀπορρήτου ἐκείνης
ἐκείνῃ εἰσιν τῶν ἱερῶν ὧν οἱ ἐκ τῆς αἰρέσεως
ἐκτρέφονται. καὶ ἐκείνη, αὐταὶ ἀναγνωσθή-
σαν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἀναγνωσθήσαν.

Στέφανος ὁ μοναχὸς καὶ βιβλιοφύλαξ ἀνέγνω ἐκ
τῆς πρὸς Ἀμφιλόχιον κανονικῆς ἐπιστολῆς
τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Βασιλείου.

Τὸ δὲ ἴψιν Ἐγκρατῆος κατέγνωκεν ὡς αὐτὸς
εἶπε, ὅτι ἵνα ἀποστρέψω αὐτὸς ποιῶν τῇ ἐκ-
κλησίᾳ, ἐπεχέρισται λοιπὸν ἰδίῳ προκαταλαμβά-
νῃ βαπτίσματι. ὅθεν ἐ τῶν συνήθειαν τῶν
ἐκείνῃ παρεχόμενα. νομίζω τῶν, ὅτι ἐπειδὴ
ἐδόκει περὶ αὐτῶν φανερὸς διηγορημῶν, ἡμεῖς
προσέχοντες ἀδελφὸν αὐτῶν τὸ βαπτίσμα· καὶ
παρ' αὐτῶν εἰληρῶς, προσκίοντες τῇ ἐκκλησίᾳ βαπ-
τίσκειν. ἐὰν μὲντοι μέλλῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ
ἢ οἰκονομία ἐμποδίων εἶναι, τότε πάλιν τῶν
ἰδίων χρησίων, καὶ τοῖς οἰκονομήσει τὰ κατ' ἡμᾶς
παράσιν ἀκολουθήσει. ὑποφάμαι γὰρ, μήποτε
ὡς ἐβόλμεθα ὁκνηρὸς αὐτὸς περὶ τὸ βαπτίζειν ποι-
ῆσαι ἐμποδίσαντες τοῖς σωζομένοις ὅσα τῆς
συνεχίσεως αὐτῶν. εἰ δὲ ἐκείνοι φυλάττουσι τὸ ἡ-
μέτερον βαπτίσμα, τότε ἡμᾶς μὴ δυσωπεῖτω. ὅ-
τι γὰρ ἀντιδιδόναι αὐτοῖς ὁπλίζοντες χάριν ἐσμὲν,
ἀλλὰ δεύσαντες ἀκρίβειαν κανόνων.

Παντὶ δὲ λόγῳ τυγνύμεν, τὸς ἐπὶ τῇ Κα-
τισμῷ ἐκείνων προσερχομένους χεῖναι, ἐπὶ ἴψιν
πιστῶν δηλονότι, καὶ ὡς προσεσθῆναι τοῖς μυστηρίοις.
οἶδα δὲ, ὅτι τὸς ἀδελφούς περὶ Ἰζοὴν καὶ Σα-
ταρνῖνον ἀπ' ἐκείνης ὄντας τῆς τυχεῖς ἀποστρέφει-
μεθα τῶν καθέδρων ἴψιν ἐπισκόπων. ὥστε τὸς
τύγματι ἐκείνων συνεμμένους ἐκ ἐκείνων ἐκείνων
κεῖναι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, οἷον κανὼνα τινὰ τῆς
πρὸς αὐτὴν κοινωνίας, ἐκείνοι δὲ τῆς ἴψιν ἐπι-
στόλων παραδοχῆς.

Οἱ Ἀλαβίτες μοναχοὶ εἶπον· αἰτῶμεθα, ἵ-
να κομιθῇ ἡ ἁγία Ἀθανασίος ἢ πρὸς Ρωφινίαν
ἢ ἐπιστολῇ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἡμεῖς κατὰ τὴν αἰ-
τήσιν ἴψιν Ἀλαβιτῶν μοναχῶν.

Εν δὲ τῷ μετὰ Λεόντιος ὁ ἐκδοξότατος ἀ-
σκητικὸς εἶπε· ἐν τῷ πῶς ἀναγνωσθήσαν αἱ
λοιπαὶ τῶν ἁγίων Βασιλείου ἐπιστολαί.

Στέφανος ὁ Ἀλαβίτης μοναχὸς καὶ βιβλιοφύ-
λαξ ἀνέγνω. Τῶν αἰνῶν πατέρων ἡμῶν Βασιλείου
ἐκ τῆς πρὸς Εὐφροσύνης ἐπιστολῆς· ὅς δὲ πέρυσιν
ἐκ τῆς Γαλιλῆας μετασείλαντο, ὡς δὲ αὐτῶν δυ-

civitates sunt, a Nestorio, & his qui cum
eo erant, inibiti sunt sacerdotio, quod re-
cta separent, & hos proprium gradum reci-
pere sancimus; eos videlicet clericos qui
cum universali & orthodoxa synodo sentiunt
vel sensuri sunt, sive nunc, sive post hæc
in quocumque tempore, nec hos episco-
pis qui recesserunt vel recesserint, aut præ-
varicantur tam sanctos canones, quam or-
thodoxam fidem, jubemus quoquomodo sub-
jici.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: E-
videntior canon est capitulo quod queritur.
Legantur autem & reliqui canones.

Stephanus reverendissimus monachus & bi-
bliophylax venerabilis patriarchæ dixit: Ad-
huc præ manibus habemus epistolas sanctæ
memoriæ patris nostri Basilii de prædicta
causa, si recipiendi sint in sacerdotium, qui
ex hæresi convertuntur: & si iusseritis legi,
legantur.

Sancta synodus dixit: Legantur.

Stephanus monachus legit. Ex prima ca-
nonicæ epistolæ patris nostri Basilii ad Am-
philochium.

Enkratitarum autem malignitatem intelli-
gere nos oportet: quia ut indigni receptione
judicarentur ab ecclesia, conati sunt jam pro-
prio præoccupare baptismate. Unde & con-
suetudinem suam adulteraverunt. Existimo
ergo, quia cum nihil sit de illis manife-
stius promulgatum, nos conveniat eorum
improbare baptismum. Et si quispiam fue-
rit ab illis receptus, hunc, cum adierit ec-
clesiam, baptizemus. Sane, si futurum est
uti universali dispensationi fiat impedi-
mentum, pristino more utamur, & patres qui
nostra quæque dispensare, sequamur. Ve-
reor enim, ne forte cum voluerimus pigros
illos ad baptizandum facere, impedimento
simus his qui salvandi essent, ob proli-
xæ percontationis mysterium: quod si illi
custodiunt baptismum nostrum, hoc a no-
bis non flagitetur. Non enim illis ad præ-
standum gratiam debitores sumus, sed ser-
viendi censuræ canonicæ.

Omni præterea ratione forma teneatur,
ut eos qui ad illorum accessisse baptismum
probantur, a fidelibus proculdubio primitus
ungantur, & ita demum sanctis mysteriis di-
gni efficiantur. Novi autem, quia fratres qui
circa Izoem & Saturninum erant, cum es-
sent ex illa ordinatione, in cathedram epi-
scoporum suscepimus. Itaque eos qui illo-
rum sunt ordini sociati, jam non possumus
ab ecclesia sequestrare; utpote qui regulam
quamdam de communione nostra ad illos
constituerimus per episcoporum receptionem.

Reverendissimi monachi dixerunt: Peti-
mus, ut deferatur sancti Athanasii ad Ru-
finianum epistola.

Sancta synodus dixit: Fiat secundum pe-
titionem reverendissimorum monachorum.

Interca Leontius gloriosissimus a secretis
dixit: Interim legantur reliquæ sancti Basii
epistolæ.

Stephanus reverendissimus monachus &
bibliothecarius legit. Sancti patris nostri Ba-
silii ex epistola ad Eusebium missa. Hi au-
tem quos priori anno de Galatia accersie-
runt, quo per eos possent fiduciam episco-
patus

ACTIO
PRIMA.

Gr. in uni-
versum su-
periorum.

librorum
custos

Gr. & si
quispiam ab
illis recep-
sit.

Gr. ob sen-
tentiam aucto-
ritatem.
hoc nos ne-
quaquam mu-
tatur.

ACTIO
PRIMA

patus accipere, tales sunt, quales noverunt illi, qui ad modicum quidem extiterunt cum illis. Et post pauca: Si vero dicunt, quia penitentiam egerunt, ostendant in scriptis penitentiam suam, & anathematismum Constantinopolitanæ fidei, & separationem sui ab hæreticis: & non decipiant quosque simplices. Eiusdem ex epistola ad occidentales directæ: Est igitur unus eorum, qui multam nobis tristitiam fabricaverunt, Eustathius videlicet ex Sebastia minoris Armeniæ proditus, qui olim ab Ario doctus, quando proficiebat in Alexandria, malignas contra Unigenitum componens blasphemias, sequebatur illum, & iis, qui illi intima germanitate coherabant, discipulis ejus connumeratus. Denique ad conscientiam rediens, beatissimo episcopo Hermogeni Cæsariensi, a quo super maligna opinione sua iudicabatur, professionem fecit sanæ fidei: & ita consecratione ab ipso suscepta, Eustathius post illius dormitionem mox ad Constantinopolitanum cucurrit Eusebium, nihilo minus & ipsum impium dogma Arii prædicantem. Deinde illinc ob aliquam causam propulsus, cum venisset ad compatriotas suos, se interim excusavit, & impium quidem sensum occultans, verborum quorundam reditudinem ostendebat: & utcumque percepto episcopatu, protinus apparet, anathematismum Homousii in collegio quod ab eis apud Ancyram factum est, conscripsisse. Deinde cum Seleuciam pervenisset, scripsit una cum contentaneis suis, quæ cuncti norunt Constantinopoli autem iterum his quæ prætenderant hæretici, consentit, & taliter ab episcopatu propulsus, pro eo quod Melitenæ antea depositus fuerat, sibi iter restitutionis excogitavit, quasi ad vos profecturus: & quæ sunt, quæ illi a beatissimo episcopo Liberto intentæ sunt, & quæ ea, quæ ipse sperendit, ignoramus, nisi quia epistolam detulit restituentem se: quam ostendens synodo apud Tyanam congregatæ, suo restitutus est loco.

Acta est autem & ad Terentium comitem ejusdem patris nostri epistola, in qua significavit idem pater Eustathii communionem & receptionem ab hæresi conversi.

Stephanus reverendissimus diaconus & notarius venerabilis patriarchici secreti legit.

Ex definitione sanctæ ac universalis tertie synodi contra impios Massalianos, id est, Euchitas.

Placuit omnibus nobis, ac Deo amabilibus episcopis Valentino & Amphiloquio, & cunctis Pamphylenfis & Lycaoniensis provinciarum reverendissimis episcopis, quo universa quæ in synodica chartula statuta sunt, teneantur, & prævaricari nullo modo presumantur, firmis videlicet existentibus etiam his quæ gesta sunt Alexandriæ. Itaque qui sunt per omnem provinciam ex Massalianorum, id est, furiorum hæresi, aut si suspecti habentur, quod hujusmodi languoris existant, sive clerici sint, sive laici, remeantes, & anathematizantes in scriptis secundum ea quæ in jam memorata synodica charta promulgata sunt, maneanť clerici quidem in clero, laici vero in communionē ecclesiæ.

ANNO
CHRISTI
117.

Ανέμωσι τὴν ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐπισκοπῆς ἀπολαβεῖν, τοῖσι τοῖς ἐκείνῳ, οὗτοι ἴσασιν μὲν, οἱ ὅτι ὀλίγον συγγενόμενος αὐτοῖς. καὶ μετ' ὀλίγα· εἰ δὲ λείψει, ὅτι μελετήσαν, δεξάμεσαν αὐτῷ ἱγέραιον τὴν μετόπισιν, καὶ ἀναθεματισμὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πίστεως, καὶ χωρισμὸν τῶν αἰρετικῶν. καὶ μὴ ἐγκατατίπωσαν τὴν ἀπλυσίαν. Τὰ αὐτὰ ἐκ τῆς ὁδοῦ δυτικῆς ἐπιστολῆς. Ἐστὶ πῖνον ἐκ τῆς πολλῆς ἡμῶν κατισχυάζοντων λύπῃ, Εὐστάθιος ὁ ἐκ τῆς Σιβυρίας τῆς κατὰ τὴν μικρὰν Ἀρμενίαν, ὃς παλαιὰ μαθητὰς τῶν Ἀρειῶν, ἐπὶ ἡμαρτῶν ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, τοῖς πονηρὰς κατὰ τὸ μοιογενὲς συνθεῖς βλαστημίας, ἀκολούθῳν ἐκείνῳ, καὶ τοῖς γνησιωπῆσι αὐτῶν τὴν μαθητῶν ἐκείνου, ἐπειδὴ ἐπαγγέλλεται εἰς τὴν ἰαυτῶν, τὴν μακαριωτάτην ἐπισκοπὴν Ἐρμογόρου τοῦ Καισαρείας, κείνον αὐτὸν ἐπὶ τῇ κακοδοσίᾳ, ὁμολογίαν ἰδὼν πίστεως ἰγίης. καὶ ὅτι τὴν χειροποιήσαν ὑπ' αὐτῶν διέταγμα, Εὐστάθιος μὲν τὴν ἐκείνου κοίμησιν ἔδωκεν ὁδοῦ πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Εὐσέβιον ἰδὼν, ὁδοῦ ἰλαττον καὶ αὐτὸν τὸ δυσχερὲς δόγμα τῶν Ἀρειῶν ἀποβλέποντι. εἰπε ἐκείνῳ δι' οἷας ἐν ποτε αἰτίας ἀπελαθεῖς, ἰλθὼν πρὸς ἐπὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἀπολογισαμένην πάλιν, τὸ μὲν δυσχερὲς ἐπιχειρησόμενος φρόνημα, ῥημάτια δὲ τῶν ὁδοῦ πρὸς ἀποβλέποντι. καὶ τυχὼν τῆς ἐπισκοπῆς ὡς ἐτυχεν, ἔδωκεν αὐτῷ γράψας ἀναθεματισμὸν τῶν ὁμοσίων ἐν τῇ κατὰ Ἀρχιεραὶν ἡρμοσίᾳ αὐτοῖς συλλόγῳ. καὶ ἐκείνῳ ἐπὶ τὴν Σελάκειαν ἰλθὼν, ἱγέραιον μὲν τὴν αὐτοῦ ὁμοδοσίαν, ἀπὸ τοῦ ἱσασίν. εἰ δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει συνθετο πάλιν τοῖς ἀπὸ τῆς αἰρετικῆς ἀποπνεύσει. καὶ ὅπως ἀπελαθεῖς τῆς ἐπισκοπῆς διὰ τὸ ἐν τῇ Μελασίᾳ προκαθηρῆσαι, ὁδὸν ἑαυτῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ἐπέσκηψε τὴν ὡς ὑμᾶς ἀφίξιν. καὶ τίνα μὲν εἰσιν ἃ ἀποπειρῶν αὐτῷ παρὸς τὴν μακαριωτάτην ἐπισκοπὴν Λιβερτίου, καὶ τίνα αὐτοῖς συνθετο, ἀγνοοῦμεν· πλὴν ὅτι ἐπιστολὴν ἐκομίσαν ἀποκαταστάσαν αὐτὸν, ὡς ἐπιδείξας τῇ κατὰ Τύαναν συνόδῳ, ἀποκατεστη τὴν πρῶν.

Ἀνεγνώθη δὲ καὶ ἡ ὁδοῦ Τερτίου κοίμησι τῶν αὐτῶν παρὸς ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ ἐσημάνθη ὁ πατήρ τὴν ὁδοῦ Εὐστάθιον κοινωνίαν καὶ ἀποδοχὴν ἐκ τῆς αἰρέσεως ἐπιστρέφοντι.

Σπύραντος ὁ ἀλαβείας διάκονος καὶ νοτύριος τῶν ἀρχιεπισκόπων ἀνέγνω.

Ἐν τῇ ὁδοῦ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς συνόδῳ κατὰ τὴν δυσχερῶν Μασσαλιανῶν, ἡγεῖ Εὐχιστῶν.

Ἡρώδης ἀπασιν ἡμῶν, καὶ τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις Οὐαλεριανῷ καὶ Ἀμφιλοχίῳ, καὶ πᾶσι τοῖς τῶν Παμφυλίων καὶ Λυκαονίων ἐπαρχιῶν ἀλαβείας ἐπισκόποις, τῇ ἐν τῇ συνόδῳ χαρτίῳ τυπωθέντι κρατεῖν ἀπαντι, καὶ κατὰ μὲν ὅσα ἔσονται παραβαίνειν αὐτῷ βεβαίως ὄντων αὐτῷ δηλῶν, καὶ τῶν πεπονημένων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ· ὅτε τοῖς ὄντις κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν τῆς Μασσαλιανῶν, ἦσαν ἐκδοθέντες αἰρέσεως, ἢ καὶ ὑποψίας τῆς ποικύτης νόσε γνησιωπίας, εἴτε κληρικῶν, εἴτε λαϊκῶν, μεθεσθῆναι· καὶ ἀναθεματίζοντες κατὰ τὴν ἐν τῇ μνημονεύοντι συνόδῳ διηγορῶμενος, ἱγέραιος, μετὰ τὴν μὲν κληρικῶν ἐν τῇ κληρίᾳ, τοῖς δὲ λαϊκοῖς ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἐκκλησίας.

Πί

ANNO
CHRISTI
1027

Πίτρος ὁ ἀλαβείσας ἀναγνώστης ὁ νοτίος τῆς Ἀ
δελφῆς πατριαρχικῆς σιγρίτης, ἔχων ἐπὶ χεῖρας,
ἀνέγνω.

Τὸ ἅγιον πατὴρ ἡμῶν Κυρίλλος ἀρχιεπίσκοπος
Ἀλεξανδρείας Μαξίμου διακόνου Ἀντιοχείας ὑπο-
μνηστικόν.

Εἰμαθον παρὰ τῷ ἀγαπῶντι μονάζοντι Παύλῳ
ὅτι παρεπιπύται ἡ σὴ θεοσίβεια μέχρι σήμερον
τῷ κοινωνίᾳ τῷ πρὸς τὸν ἀλαβείσας ἐπίσκο-
πον Ἰωάννῳ, διά τινος ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐκκλη-
σία ἡ φρονῶντις ἐπὶ τῷ τῷ Νεστορίῳ, ἡ πεφρονη-
κοτος μὲν, ἀποχομιμὸς δὲ ἴσως. δοκιμασάτω τῷ-
κω τὸ σὸν ἐπεικὴς, πόπρον ποτε οἱ λιγυρόμυθοι
συνάγεται, γυμνός κ' ἀναιχάτως * τῷ Νεστο-
ρίῳ κ' φρονῶσι κ' λαλῶσιν ἐπὶ τῷ. ἡ κεκαυτηρε-
μένη μὲν ἐχέασεν ποτε τῷ συνειδήσει, συνά-
γεται δὲ καὶ μετιμνησθέντες ἐφ' οἷς φωνηπα-
γησαν, αἰχμητοὶ δὲ ἴσως ὁμολογήσιν τῷ πταίσμα-
ταίνας γάρ τινος πταίσματα πρὸς τὸν ἀπατηθέντα γί-
νεσθαι. καὶ ἡ συνειχόμενος τῇ ὁρῇ πείσει, ἀ-
μνηστικῶς πρὸς τῷ παρελθόντι. βεβλήμεθα γὰρ
μᾶλλον ἀρνηθῆναι αὐτὸς ὅτι, ἡ ἀναιχάτως γνῶ-
μη συντηρομένη τῷ Νεστορίῳ κακίαις. ἵνα δὲ
μὴ δοκῶμεν τιμᾶν τὸ φιλοεικόν, ἀσπασώμεθα
τῷ πρὸς τὸν ἀλαβείσας ἐπίσκοπον Ἰωάννῳ κοι-
νωνίαν, συγχωρῶντες αὐτῷ κ' οἰκονομίας σέβας μὴ
ἀκρεβολουμένῳ σφόδρα πρὸς τὸς μεταγινώσκον-
τας. οἰκονομίας γὰρ, ὡς ἐφ' ἡμῶν, δέχεται τὸ πρᾶ-
γμα πολλῶς.

Τὸ αὐτὸ πατὴρ πρὸς Γεννάδιον πρεσβύτερον
κ' ἀρχιμανδρίτην.

Τὸ μὲν εἰπὼν εἰς ἀλαβείαν τῆς σὴς θεοσι-
βείας κ' πρὸς ἡμῶν, ἀλλ' ἡδὲν ἔκταται. κ' ἐπὶ τῷ
γι σφόδρα μὲν * πταίστης ἀκρεβείας διέλυσαν ζῆν.
ἀλλ' οἰκονομίας πταίσματος ἐπὶ ὅτι παραβιάζον-
ται βραχὺ τῷ δέοντι ἐξω φέρεσθαι τινος, ἵνα τι
μείζον κερδάνωσιν. ὡς περ γὰρ οἱ τῷ θαλάσσαν
ναυτιλλόμενοι χερμῶν ἐπικερμῶν, κ' κινδυνώδους
τῆς νεῆς, ἀλίσκοντες ἀποφορτίζονται τινος, τῷ σώσει τῷ
λοιπῷ. ὡς κ' ἡμεῖς ἐν τῷ πταίσματι, ὅταν
μὴ ὅλῃ τὸ λίαν ἀκρεβὲς ἀποσώζωμεν, παρῶμέντι-
να, ἵνα μὴ τῷ παντὶ παθῶμεν ζημίαν, κ' πρὸς
τα γράψω μαθῶν, ὅτι ἡ σὴ θεοσίβεια λελύπη-
ται εἰς τὸν ὁσιώτατον κ' θεοφιλέστατον ἀδελφόν ἡ-
μῶν ὁ συνλειτργόν ἐπίσκοπον Πρόκλον, ὡς λα-
βόντα πρὸς κοινωνίαν τὸν τῆς Αἰλίου. ὅν οἱ μὲν
τῆς ἐκκλησίας θεομοὶ τῆς Παλαιστίνης ἡγούμενον
ἐκ ἴσαςιν, ἐγείρει δὲ πρὸς ἀχάλητον τῷ πταί-
ματος ἐπιθυμίαν φιλοδοξία διώκον * πικρὸν ἔ-
χουσα τὸ πλῆθος. μὴ ἀποφάγῃ τὸν τῷ σὴ
θεοσίβεια τῷ πρὸς τὸν ὁσιώτατον κ' θεοφιλέστα-
τον ἐπίσκοπον Πρόκλον κοινωνίαν. μία γὰρ γέ-
γονε ἡ φροντίς ἐμῇ κ' τῇ ἐπιότητι αὐτῷ. κ' ἐ-
ὁ τῆς οἰκονομίας ἔσται οὐδὲν τῷ συνετῷ ἀ-
πέρεσθαι.

Τῶν ἀναγνωσθέντων, οἱ ἀλαβείσας μοναχοὶ
εἶπον· εἰ κηδεῖ ἡ ἁγία σύνοδος, κομιδῆς ἡ
πρὸς Ρωμανίων τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ ἐπιστολῇ, κ'
ἀναγνωσθῇ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε. γράψω ἡ αἴτησις
τῷ ἀλαβείσας μοναχῶν.

Στέφανος ὁ ἀρεσκυμῶν μοναχὸς ἔχων μὲν
χεῖρας τῷ βίβλον ἀνέγνω.

Council. General. Tom. XII.

Petrus reverendissimus lector & notarius
venerabilis patriarchici secreti legit.

ACTIO
PRIMA.

Sancti patris nostri Cyrilli archiepiscopi
Alexandrie Maximo diacono Antiocheo
commonitorium.

Didici a diligendo mihi Paulo monacho,
quia recusat pietas tua usque hodie commu-
nionem reverendissimi episcopi Joannis am-
plecti, pro eo quod quidam in Antiochena
ecclesia male adhuc cum Nestorio vel sen-
tiant, vel jam senserint quidem, sed forsi-
tan relipuerint. Probet igitur modestia tua,
utrum (aliquando) hi qui dicuntur colligi,
nude ac irreverenter cum Nestorio sentiant,
& invicem colloquantur; vel aliquando cau-
teriatam habuerint conscientiam, colligun-
tur autem nunc acta poenitentia super his,
in quibus subrepti sunt, quamvis confite-
ri fortasse reverteantur excessum. Accidunt
enim quaedam huiusmodi fieri circa dece-
ptos. Ac si eos videas nunc ad rectam con-
currere fidem, ne succenseas eis super his
quae transierunt. Volumus enim eos magis
illorum abnegatores videre, quam irreveren-
ti mente advocatos nequitiarum esse Nesto-
rii. Ut autem non aestimemur amare con-
tentionem, amplectamur reverendissimi Joan-
nis communionem, indulgentes ei & causa
dispensationis, ut non subtilius vel distri-
ctius seu vehementius erga se recognoscentes
agatur: dispensatione enim, sicut dixi,
eget negotium multa.

Ejusdem patris ad Gennadium presbyte-
rum & archimandritam.

Intentionem quidem reverentiae tuae, quam
circa divinum potides cultum, non nunc
tantum agnovi, sed ab olim sciebam & lau-
dum vehementer eam cum tanta volentem di-
stinctionis diligentia vivere. Sed dispensatio-
nes rerum nonnunquam cogunt parum quid
a debito quosdam foras exire, ut majus ali-
quid lucrifaciant. Sicut enim hi qui mare
navigant, tempestate urgente, navique peri-
clitante, anxii quaedam exonerant, ut cae-
tera salva permaneant: ita & nos, cum non
habemus salvandorum omnium negotiorum
penitus certitudinem, despiciamus ex his quae-
dam, ne cunctarum patiamur dispendia. Et
haec scribo cognoscens, quod pietas tua tri-
stetur in sanctissimum & Dei cultorem fra-
trem & comministrum nostrum Proclum e-
piscopum, eo quod admisit in communio-
nem Aeliosum hegumenum, quem qui-
dem ecclesiae leges Palaestinae praepositum non
noverunt. Suscitatur autem ad intrinitum ne-
gotii desiderium amor gloriae amarum ter-
minum inaniter habens. Igitur ne refugiat
pietas tua sanctissimi & Deo amantissimi Pro-
cli episcopi communionem: una enim fuit
cura mihi & sanctitati ejus; & dispensatio-
nis modus nulli sapientium displicuit.

His lectis monachi dixerunt: Si jubet san-
cta synodus, afferatur ad Rufinianum desti-
nata sancti Athanasii epistola, & legatur.

Sancta synodus dixit: Fiat petitio reve-
rendissimorum monachorum.

Stephanus praedictus monachus, habens prae-
manibus librum, legit.

Tit

San-

Sancti Athanasii epistola ad Rufinianum. A
ACTIO Dominus dilectio & amantissimo communi-
PRIMA stro Rufiniano Athanasius in Domino salutem
Et post alia.

Quoniam amore bonitatis & ecclesiastica institutionis (hoc enim revera decet reverentiam tuam) interrogasti de his, qui propter necessitatem abstrahi non tam in fide mala corrupti sunt, & voluisti scribere me quae visa sunt synodis & ubique de illis. Scito, domine mi amantissime, quia in primordio quidem cessante vi, quae iacta extiterat, celebrata est synodus praesentibus etiam & episcopis, qui partium erant eorum qui toris sunt. Facta est autem & popes comministros, qui Graeciam habitant; porro nihilo minus & ab his qui in Hispania & Gallia sunt; & quod hic placuit, & ubique: ita ut his qui cadunt & praesunt impietati, ignoscatur quidem cum poenitentiam gesserint, non autem ulterius eis locus detur in clero: his autem qui auctores non fuerint impietatis, sed per necessitatem & vim abstrahuntur, placuit ut venia detur, & habeant cleri locum; maxime cum excusationem persuasoria dederint; & placuit id dispensatorie fieri. Firmaverunt enim quod non migrassent ad impietatem; ne autem ordinati quidam impiissimi ecclesias corrumpere, elegerunt potius concurrere violentiae, & portare pondus, quam perdere populos. Hoc autem prosequentes, visi sunt etiam nobis persuasorie fieri, pro eo quod excusarentur dicentes, & Aaron Moyse fratrem in eremo concurrisse quidem praevagationi plebis, habuisse tamen defensionem: ne videlicet populus in Aegyptum reverteretur, in idololatria permaneret. Nam & ratio evidens apparebat, quoniam manentes in eremo cessare ab idololatria possent: sin autem Aegyptum ingressi essent, moram facerent & incrementum impietatis. Propterea igitur dispensatio circa clerum effecta est, atque his qui decepti & vim perpassi fuerant, indulgentia tributa consistit. Hae & Romae scripta, & a Romanorum ecclesia sunt recepta: hae & reverentiae tuae significo fides, quod ea quae approbata sunt, pietas tua suscipiet.

Sabbas & qui cum ipso reverendissimi monachi dixerunt: Non est vox Athanasii tantum, sed & synodorum. Nam idem pater dicit, quia & Romani & Graeci receperunt: & definit, ut ex haeresi conversi recipiantur quidem ad poenitentiam, non tamen ad sacerdotia admittantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: non de omni converso haeretico idem pater minime suscipiendo denunciat, sed de principibus haereticos, & his qui vitiose atque affectuose verbis quidem simulant veritatem in praesentia orthodoxorum, in mente autem nequiter operantur. Verum legatur iterum eadem ad Rufinianum missa ejusdem patris epistola. Cumque legeretur locus qui dicit: Ita ut his qui cadunt & praesunt impietati, ignoscatur quidem cum poenitentiam gesserint; non autem ulterius eis locus detur in clero. His autem qui auctores non fuerint impietatis, sed per necessitatem & vim abstrahuntur, placuit ut venia detur,

Τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ πρὸς Ρυφινιανόν.
Κυεῖν ἀγαπῶν καὶ ποθεινότητι συλλειτουργῶν
Ρυφινιανὸν Ἀθανάσιε· ἐκ κυεῖν χαίρειν.
Καὶ μετ' ὀλίγου.

Ἐπειδὴ φιλοκαλῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς· τὸτο γὰρ πάλιν ἀπείκει τῇ σὴ Ἀλαβείᾳ· ἡρώτησας ἀπὸ τοῦ δὲ ἀνάγκῃ ὑποσχεσθῆναι, μὴ φθαρσέντων δὲ ἐν τῇ κακοπιστίᾳ. καὶ ἡθελήσας γραφῆναι μετὰ δόξαντι ἐν ταῖς συνόδοις καὶ πανταχὲ περὶ αὐτοῦ· γινώσκει κυεῖν με ποθεινότητι, ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν αὐταρχικῆς τῆς γνησιμότητος εἰας, γίγονε συνοδῶν παρόντων καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἔξω μερὸς ἐπισκόπων, γίγονε δὲ καὶ παρὰ ταῖς πλὴν Ἑλλάδα κατωκίοντι συλλειτουργοῖς, ὡς δὲ ἦτον καὶ ταῖς ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ· καὶ ἤρεστο ὅτι ὡς αὐτοῖς ὡς τοῖς μὴ καταπεπαισμένοις ἀποστασίου τῆς ἀσθεῖας συγγινώσκον μὲν μετανοῶσι, μὴ δίδοναι δὲ αὐτοῖς ἐτι τίπον κλήρου. τοῖς δὲ μὴ αὐθροῦσι μὲν τῆς ἀσθεῖας, ὑποσχεῖται δὲ δι' ἀνάγκῃ καὶ βίαν, ἰδοὺ δίδοναι μὲν συγγινώσκον, ἔχειν δὲ καὶ πιν τίπον τῷ κλήρῳ, μάλιστα δὲ ὅτι ἀπολογίαν πιθανῶς ἐποίησαντο· καὶ ἰδοὺ τὸτο πως οἰκονομικῶς γινώσκειν. διβεβαιώσαντο γὰρ μὴ μεταβιβῆσθαι μὲν εἰς ἀσθεῖαν, ἵνα δὲ μὴ κατασφάλλῃς τινὲς ἀσθεῖσαι ὁμοφρόνως τοῖς ἐκκλησίᾳς, εἰλοντο μάλλον συνδραμεῖν τῇ βίᾳ, καὶ κατασφάλλῃς τὴν λαὸν ἀσθεῖσαι· τὸτο δὲ λίγοντες, ἰδοὺ καὶ ἡμῖν πιθανῶς λίσσεν, διὰ τὸ ἀποφασίζοντα αὐτοῖς τὸν Ααρὼν τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ συνδραμεῖν μὲν τῇ τῷ λαῷ παραβάσει, ἀπολογίαν δὲ ἔχοντα· ἵνα μὴ ἡ λαὸς ὑποσχεῖται εἰς Αἴγυπτον ἐπιμενῇ τῇ εὐδαιμονίᾳ. καὶ γὰρ ὡς φαινόμενον ὡλογοῖ, ὅτι μέλλοντες ἐν τῇ ἐρήμῳ δύνανται παύσασθαι τῆς ἀσθεῖας, εἰσελθόντες δὲ εἰς Αἴγυπτον ἐπιτελείοντο, καὶ ἠύξανον ἐν ἑαυτοῖς τῷ ἀσθεῖαν. τὸτο τοίνυν ὡς συγγινώσκον πρὸς τὸν κλήρον γίγονε· τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσι καὶ βίαν παθεῖσι συγγινώσκον δίδοναι. ταῦτα καὶ ἐν Ρώμῃ ἐγράφη, καὶ ἀπέδιδετο ἡ Ρωμαίων ἐκκλησία. ταῦτα καὶ τῇ σὴ Ἀλαβείᾳ δηλῶ θάρρῳ, ὅτι τὰ δοξαντὶ ἀποδείξει τὰ καὶ θεοπίστεια.

Τῶν ἀναγνωσθέντων, Σάββας ὁ Ἀλαβείατος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ μοναχοὶ εἶπον· ὡς εἶναι αὐτῇ ἡ φωνὴ τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ συνοδῶν, διὰ τὸ λίσσεν τὸν αὐτὸν πατέρα, ὅτι καὶ οἱ Ρωμαῖοι, καὶ οἱ τῆς Ἑλλάδος ἀπέδιδαντο· καὶ δείξει τὸς ἐξ αἰρίσως ἐπιστρέφοντας δέχεται μὲν εἰς μετανοίαν, τῷ ἱεροσύνῳ δὲ μὴ ἀπολαμβάνειν.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὡς περὶ παντὸς αἰρετικῷ ἐπιστρέφοντι ἀποφαίνεται ὁ πατὴρ μὴ δέχεται, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου τῆς αἰρέσεως, καὶ τοῦ ἐμπαθῶς ἐγκληματός· καὶ ῥημασι μὲν χηματισμοῦ τῶν ἀληθῶν ἐπὶ παρῶν ὁρθόδοξον, περὶ δὲ τῶν νῦν κακωγῶν. ὁμοῦ καὶ αὐτοῖς ἀναγνωσθέντων αὐτῇ πρὸς Ρυφινιανὸν ἐπιστολῇ τὰ αὐτὰ παρῶν. Ἀναγνωσθέντων δὲ τῷ κυεῖν τῷ λίγοντος· ὡς τοῖς μὲν καταπεπαισμένοις καὶ ἀποστασίου τῆς ἀσθεῖας συγγινώσκον μὲν μετανοῶσι, μὴ δίδοναι δὲ αὐτοῖς ἐτι τίπον κλήρου. τοῖς δὲ μὴ αὐθροῦσι μὲν τῆς ἀσθεῖας, ὑποσχεῖται δὲ δι' ἀνάγκῃ καὶ βίαν, ἰδοὺ δίδοναι μὲν συγγινώσκον, ἔχειν δὲ πιν

ANN.
CHRIST.
1555

ANNO
CHRISTI
101.

τὴν πύκν τὴν κλήρε. μάλιστα δὲ ὅτι ἀπολογία ἂν
παθὴν ἐπορεύετο.

Οἱ ἀλαβίστατοι μοναχοὶ εἶπον. ἰδὲ καὶ οὗτος
ἀποφθίμῳ, ὁ πατὴρ ὃ δέχεται εἰς ἱερουσὺλὴν τὸς
ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. οὐκ
ἐστὶν ὅπως, καὶ οὗτος καὶ ὁμοῦ γὰρ πατὴρ τὸς μὴ
ἀποστρέφοντας τῆς αἱρέσεως, ἀλλ' ἀποστρέφοντας
βίαν παθόντας ἀποδέχεται εἰς ἱερουσὺλὴν. μόνος
δὲ τὸς ἀποστρέφοντας ἢ ἡγήτορας τῶν αἱρέσεων,
αὐτὸς εἰς ἱερουσὺλὴν ἀποστέλλεται, ὡς καὶ καλῶς
καὶ δικαίως τὸ ἀποφανόμενον. καὶ αὐτὸς, πῶτα
ὅλον οἶδε τὴν ἀγίαν Ἀθανάσιον ἢ ἐκκλησίαν, ὡς
διωχόμενον εἰς Ρώμην διαφόρων, καὶ ἀτίμῳ φυγῇ
ἐξελθόμενον ἐκ τῆς ἀποστρέφουσας τῆς Ἀρειανῆς
αἱρέσεως. ἀποστρέφοντας δὲ αὐτὸν καὶ πειρασόμενον
τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ ἀντίπαλοι αὐτοῦ ἐπικολοῦντο
κατὰ τὸς καὶ μετὰ τὸν χρόνον. ὅτι δὲ παρρησίαν
ἐλάμβανεν ἐκείνῳ ἀναχωρῶντι, εἰς πλὴν ἀποστρέφον
αἱρεσὶν ἐπανήρχοντο, καὶ διωγμὸν κατὰ τῶν ἀρε-
τῶν ἐκίνου. διὰ τὸ οἶμαι τὸν πατέρα λίγην,
μὴ δέχεται τὸς πορεύοντας εἰς ἱερουσὺλὴν, ὡς ἀπο-
μείναντα αὐτῶν καὶ τὸν ὁρθόδοξον ὡς αὐτῶν τὸ
χαλεπὸν.

Σάββας ὁ ἀλαβίστατος μοναχὸς εἶπεν. ἀμνη-
στίακός ἐστιν ὁ πατὴρ.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. ὁρῶ
δὴλον τὸ τοῦτο. εἰ γὰρ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀπεδίδοι-
ναι. διὰ δὲ τὸν τὸ Θεοῦ ζῆλον καὶ ἀσφάλειαν τῆς
ἐκκλησίας, ἀπαίδευσιν χρηστότητι καὶ ἡδύατο
κρίσθαι, ἀλλὰ τὸ ὅπως ἐκδίκησιν τὸ Θεοῦ ἀρε-
τιμὰν.

Ἰωάννης ὁ ἀλαβίστατος μοναχὸς καὶ ποιοτη-
τῆς τῶν ἀναπληρῶν ἀρχιερέων εἶπε. καλῶς ἀνέγνω-
ν ὁ ὅρος ὅπως εἰς ἀσφάλειαν τῶν ἀκούων.

Οἱ μοναχοὶ ἀναλαβόμενοι εἶπον. ἀλλὰ τὸς πα-
ραστρέφοντας καὶ βίαν παθόντας ὁ πατὴρ ἀποστρέ-
φεται. εἰπάτωσαν ἔν, εἰ παρὶσσοῦσαν, ἢ βίαν ὑ-
πεμείναν, ὅτι ἀπέστησαν τῆς ἀληθείας.

Τατάσιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐπίσκοποι εἶπον. ὅτι
ἡμεῖς ἐπὶ βίαν ὑπεμείναμεν, εἰδὲ παρὶσσοῦμεν,
ἀλλ' ὡς τὸν τὸν αἱρεσὶν ἡμῶν γυναικῶν ἀνε-
ξαρτήτως καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Θεόδωρος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κατά-
νης, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐπίσκοποι ἐπίσκοποι Σικι-
λίας, καὶ Ἐπιφάνιος διάκονος Κατάνης τὸν πύκν
ἐπὶ τὸν ὅρον ἐπίσκοπος Σαρδινίας, εἶπον. ὅτι
οἱ ἀναγνωσόμενοι κανόνες τῶν ἀγίων πατέρων πε-
ρὶ τῆς Ναυατιανῆς, καὶ Εὐκρατίου, καὶ Ἀρειανῶν
ἐπὶ τῆς αἱρέσεως τῆς ἡγήτορας
μὴ τῶν πύκνων.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. δεῖ-
σχομεν καὶ Μανιχαῖες μὴ διδάσκειν εἰκόνας, καὶ
Μαρσιωνιστάς, καὶ τὸς συγγενεῖς τῶν Χριστῶ ἐν-
στων. ὡς Πέτρος ὁ Κριαρὸς, καὶ Ἐσραίας ὁ Ἱερα-
πόλεως, οἱ αἱρετικοί, ἀλλὰ καὶ Σιβήριος.

Ἐπιφάνιος διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κατάνης,
καὶ ποιοτητῆς ὁμοῦ ἐπίσκοπος Σαρδινίας, εἶπεν.
ἐλάττω ἐστὶ τὸν ἀποστρέφοντων αἱρέσεων ἢ ναυ-
ατιανῶν, ἢ ὑπερτίμα;

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. τὸ
κακὸν ἤδη κακὸν ἐστὶ, καὶ μάλιστα ἐκκλησιαστικῶν
πραγμάτων. τὸ γὰρ ἐπὶ δόγμασιν εἶπε μικροῖς
Concil. General. Tom. XII.

& habeant cleri locum; maxime cum excu-
sationem perulatoriam dederint.

Reverendissimi monachi dixerunt: Ecce
sicut prädiximus, hic sanctus pater non su-
scipit in sacerdotium eos qui ab hæresi con-
vertuntur.

Taradius sanctissimus patriarcha dixit: Non
est ita, ut intelligitis: denique pater eos qui
auctores minime fuerint impietatis, quique
trahi & vim passi sunt, recipit in sacerdo-
tium: prælatos vel genitores hæreseos in sa-
cerdotium non admittit; bene hoc & optime
atque iustissime proferens. Et certo quinque
victorem sanctum Athanasium novit ecclesia,
quoniam & Romam frequenter impulsus, &
ignobili a præpolaris Arianae hæreseos
est abactus: & cum revertitur ecclesias obli-
visses, hostes ei adhibebant, secundum tem-
pora commutati. Quando autem accipiebant
fiduciam illo abeunte, ad priorem hære-
sim redibant, & persecutionem contra pios
commovebant. Et ideo eundem merito
dicere patrem, ne huiusmodi reciperentur
in sacerdotium. Nam perceperat tam ipse,
quam ceteri orthodoxi ab illis sævissima.

Sabbas reverendissimus monachus dixit:
Injuriarum immemor est pater.

Taradius sanctissimus patriarcha dixit: Ma-
nifestum est hoc; neque enim malum pro
malo reddebat alicui: propter zelum autem
Dei & munitionem ecclesie, benignitatem
sine disciplina non poterat possidere; sed in
his ea quæ ad vindictam Dei sunt, præfe-
rebat.

Joannes reverendissimus presbyter, mona-
chus & vicarius orientalis dioceseos dixit:
Benedicta est definitio illa ad cautelam au-
dientium.

Monachi repetentes dixerunt: Sed traditos
& vim perpeßos pater admittit: dicant er-
go, si traditi fuerint, & vim perpeßi, & ideo
recesserint a veritate.

Hypatius, & qui cum eo erant episcopi
dixerunt: Quia nos neque vim sustinuimus,
neque abstrahi sumus, sed in hac nostra
hæresi nati & educati sumus, & crevimus.

Theodorus Deo amabilis episcopus Cata-
næ, & qui cum eo sanctissimi episcopi Si-
cilie, una cum Epiphania diacono civitatis
Catanae, & locum retinente Thoma episco-
pi Sardinie, dixerunt: Quia canones sancto-
rum patrum qui lecti sunt, tam de Nova-
tiani & Encratitis, quam de Ariani didi-
mus, huius hæreseos censores cum quibus
taxabimus?

Taradius sanctissimus patriarcha dixit: In-
venimus & Manichæos non recipientes ico-
nas, & Marcionistas, & eos qui confundunt
Christi naturas; quorum primus est Pe-
trus Gnapheus, & Xenaias Hierapolitanus,
hæretici; sed & Severus.

Epiphanius diaconus sanctissime ac ma-
gnæ ecclesie Catanae, & locum retinens
Thoma sanctissimi archiepiscopi Sardinie,
dixit: Minor est prioribus hæresibus novi-
tas præsens, an major?

Taradius sanctissimus patriarcha dixit:
Quod malum est, jam utique malum est,
& maxime in negotiis ecclesiasticis. In do-

hmatum quippe causa, sive in parva, sive A
ACTIO in magna peccare, id ipsum est: ex utrisque
PRIMA enim lex Dei improbat.

Joannes reverendissimus monachus & vica-
rius orientalium sedium dixit: Hæresis hæc
pejor omnibus hæresibus, & malarum pes-
sima est, veluti quæ dispensationem Salva-
toris subvertit.

Taradius sanctissimus patriarcha dixit: Do-
cer nos dictum patriarchæ nostri Athanasii,
ut reverendissimi episcopi recipiantur, nisi
alia quælibet eorum culpa facta sit.

Sancta synodus dixit: Legantur autem ce-
tera regularium testimoniorum.

Adhuc Constantinus diaconus & notarius B
venerabilis patriarchii legit: De gestis san-
ctæ & universalis synodi quartæ Chalcedone
celebratæ.

Orientalis & qui cum ipsis reverendissimi
episcopi clamaverunt: Omnes peccavimus,
omnes veniam postulamus.

Et rursus Thalassius, Eusebius & Eusta-
thius reverendissimi episcopi dixerunt: Om-
nes peccavimus, omnes veniam postulamus:
& post alia.

Et surgens reverendissimus episcopus Ju-
venalis una cum eis contulit se ad alteram
partem: & clamaverunt orientales, & qui
cum ipsis reverendissimi episcopi: Deus be-
ne adduxit te orthodoxe; bene venisti.

Et post alia plura, Illyriciani reverendis-
simi episcopi dixerunt: Omnes excessimus,
omnes veniam postulamus.

Sabbas reverendissimus monachus & hegu-
menus monasterii Studii dixit: Si placet
sanctæ synodo, videamus, si ordinationes eo-
rum qui recepti sunt, ab hæreticis fuerint,
an non.

Sancta synodus dixit: Querite deinceps
etiam de ordinatione.

Antonius reverendissimus monachus legit.

*De ecclesiastica historia Rufini presbyteri
Romani.*

Pergit interea Eusebius Alexandriam, ibi-
que confessorum concilio congregato (pauci
numero, sed fide integri & meritis multi) aliis
videbatur calore ferventibus fidei, nullum de-
bere ultra in sacerdotium recipi, qui se utcum-
que hæreticæ communionis contagione macu-
lasset. Sed qui imitantes apostolum, quære-
bant non quod sibi utile esset, sed quod pluri-
bus; vel qui imitarentur Christum, qui cum
esset omnium vita, pro salute cunctorum hu-
milians se descendit in mortem, quo scilicet in-
veniretur & in mortuis vita; dicebant, melius
esse humiliari se paululum propter dejectos, &
inclinari propter elisos, ut eos rursus erige-
rent. Nec sibi soli puritatis merito celo-
rum regna defendere; sed esse gloriosius, si cum
pluribus illuc mererentur intrare: & ideo re-
dum sibi videri, ut tantum perfidie auditoribus
amputatis, reliquis sacerdotibus daretur op-
tatio, si forte velint abjurato errore perfidie ad
fidem patrum statutaque converti; nec negare
aditum redeuntibus, quin potius de eorum con-
fessione gaudere: quia & ille evangelicus ju-
nior filius paternæ depopulator substantiæ, in

ειπε μεγαλοις αμαρτανειν, ταυτων ειναι, εξ αφο-
την γαρ ο νομος του Θεου εδιδειται,

Ιωαννης ο Δλαβεσας μοναχος κ̅ τεποτηρητης
των ανατολικων αρχιερων ειπεν· η αιρεσις αυτη
χειρον παντων τ̅ς αιρεσεων κακον· και τοις εικο-
νομαχοις· κ̅· κακη, ως τ̅ς οικονομιας τ̅ς σω-
τηρ̅ς αναξίεσσα.

Ταραδιος ο αγιωπιτος πατριάρχης ειπεν· οδη-
γει ημ̅ς το ρητον του πατρ̅ς ημων Αθανασιου,
ετι εαν̅ αλλη αιτιατις η̅ εχητο των Δλαβεσα-
των επισκοπων, ινα δεχθωσιν.

Η̅ αγια συνδος ειπε· αναγνωθ̅ντω· & τα
λοιπα των χρησιων.

Ετι Κωνσταντινος ο Δλαβεσας διακονος και
νοτιριος του βασιλ̅ς πατριαρχου ανιγνω̅ εκ των
πεπραγμενων της αγιας κ̅ οικουμενικης τεταρτης
συνοδου της εν Χαλκηδονι.

Οι ανατολικοι κ̅ οι σ̅ς αυτοις Δλαβεσας
επισκοποι εξεβησαν· παντες ημαρτομεν, παντες
συγγνωμ̅ν αιτωμεν.

Και αυθις Θαλασιος, Ευσεβιος κ̅ Ευσαθιος
οι Δλαβεσας επισκοποι ειπον· παντες ημαρτο-
μεν, παντες συγγνωμ̅ν αιτωμεν· κ̅ μεθ'̅ ετερα.

Και ανασας ο Δλαβεσας επισκοπος· Ιουβε-
ναλιος· αμα αυτοις μετηλθεν εις το αλλο μέρος·
κ̅ ανεβησαν οι ανατολικοι κ̅ οι σ̅ς αυτοις Δ-
λαβεσας επισκοποι· ο Θεος καλως λυωσκει σε
ορθοδοξε, καλως ηλθες· κ̅ μεθ'̅ ετερα πλεετα.

Οι Ιλλυρικανοι Δλαβεσας επισκοποι ει-
πον· παντες εσφαλημεν, παντες συγγνωμ̅ν αι-
τωμεν.

Σαββας ο Δλαβεσας μοναχος κ̅ ηγεμενος
μουνης τ̅ς Στυδιων ειπεν· ει δοκει τ̅ς αγια συ-
νοδ̅, ιδωμεν της χειροτονιας τ̅ς δεχθωσων, ει
απο αιρετικων ηταν, η ο̅.

Η̅ αγια συνδος ειπε· ζητειτε εν τοις ιεξι
κ̅ περ̅ της χειροτονιας.

Αντωνιος ο Δλαβεσας μοναχος ανιγνω̅.

D Ex της εκκλησιαστικης ιστοριας Ρυφιν *
αρεστωτερου Ρωμης.

Ευσεβιος εν Αλεξανδρεια γηρομενος Δεισ-
κει σωδοον προτουμ̅ν περ̅ της αιτης υποδι-
σιως, ολιγων μ̅ν οντων τ̅ς συνελθοντων, χα-
ρειτι δε της υπερ̅ Χρισ̅ς ομολογιας το μεγαλα
σπαρταεν κ̅ λεγεν δυναμεων. ε̅τοι γου̅ν ζη-
λω της Δοξιας ελεγον, μη̅ θ̅μις τις δε-
ξαμενοις Αρειον κοινωνειν· ε̅τοι δε̅ εβελθοντο
παντας δεχθ̅νται μετνοοουντας και αναθεματιζον-
τας, ινα̅ μη̅ πολλ̅ς αληθη ανθρωπων απολω-
πει· λεγ̅ντες, οτι ο̅ς οφειλομεν τι̅ εαυτ̅ς
ζητειν, αλλα̅ το πολλοις συμφ̅ρον, καθ̅ς
και̅ ο Χρισ̅ς ποιει̅ σωωδ̅ς υπερ̅ ημων,
ινα̅ σωση̅ τ̅ς ανθρωπων το γ̅ν̅ς· ου̅τε γαρ
μενοις ημ̅ν τ̅ς βασιλειαν τ̅ς ουραν̅ς απ̅σ-
βειν̅ οφειλομεν, αλλα̅ και̅ ι̅τοις πολλοις·
ε̅πε̅ και̅ τ̅ν υιον̅ τ̅ν εν̅ ασωτια̅ βιωσαντα,
μετνοησαντο̅ ο πατηρ̅ απ̅σιν̅· και̅ συλ-
ληβδ̅ν ειπ̅ν, της̅ ι̅ρωσ̅ν̅ς αυ̅ς μετειναι
το̅ αξιωμα̅ σουλομεν̅ς, τ̅ς σφραγιδα̅ εν̅ τ̅ς
δακτυλω̅ δ̅δωσι, και̅ τ̅ς σολ̅ς περ̅δεσθ̅ναι
ποιει̅· εκρατησε̅ γου̅ν αυ̅ς ο̅ καν̅ν̅ εκ̅ τ̅ς
διαγ-

ANNO
CHRISTI

L. 1034. ac
1035.

* Svidas affe-
cit Rufini
historia ec-
clesiasticæ
libros duos
fuisse in la-
tinam Gra-
ecam conver-
sos.

ANNO
CHRISTI
1035

ἀγγελικῆς αὐθιγίας συνοφυγμῶς, καὶ τοῦ
πῶς Ἀσέριον μὲν ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἀναπλῆ-
ξηστικῆς περὶ τῆς ἀποστολῆς, Εὐσεβίου δὲ
τοῦ ἐπὶ τῆς δόξης. ἀποσπένθη δὲ κατὰ τὴν
τὴν σύνοδον ἐπὶ τῇ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, διὰ
τὸ ἀναφυλάττειν πάλιν τὰς χωρίζοντας αὐτὴν τῆς δο-
ξολογίας.

erant, orientis injangitur procuratio; occidentis vero
Eusebio decernitur. Additur sane in illo conci-
lii decreto etiam de Spiritu sancto plenior disputatio, ut ejusdem substantiæ & divinitatis, cujus Pa-
ter & Filius, etiam Spiritus sanctus crederetur, eo quod pullularent denuo, qui eundem Spiritum
sanctum a glorificatione Patris & Filii separarent.

Κωνσταντῖνος ὁ ἀλαβείατος διάκονος καὶ νοτά-
ριος ἀνέγνω.

Constantinus reverendissimus diaconus &
notarius legit.

B

Ex τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας Σωκράτους.

De ecclesiastica historia Socrati.

Φωτῖνος ὁ τῷ Σιρμίου γρόμματος ἐπίσκοπος μα-
θητὴς τοῦ Μαρκελλοῦ τοῦ Ἀγκύρας, καὶ αὐτὸς φίλον
ἀνθρώπον τὸν κύριον ἐλεγε, ὡς ὁ Μαρκελλός.

Photinus Sirmii quondam episcopus disci-
pulus erat Marcelli Ancyran; & ipse pu-
rum hominem dicebat Dominum, sicut &
Marcellus.

Καὶ αὐτὸς ὁ αὐτὸς ἀνέγνω ἐκ τῆς αὐτῆς ἱστο-
ρίας: οἱ δὲ τῇ Σαρδικῇ ἐρήμῳ αὐτῷ κατεδί-
τησαν, ὅρον δὲ πίστεως ἦν ἐν Νικαίᾳ ἐκύρωσαν,
καὶ τὸν ἀνόμοιον ἐβάλλουσι καὶ ἀναθεματίζουσιν. ἀ-
ποδιδάσκει δὲ τὸς θρόνους Παύλῳ καὶ Ἀθανασίῳ,
ἔτι γε μὴν καὶ Μαρκελλῷ τοῦ Ἀγκύρας ἀπολογυ-
μῶν καὶ λέγοντι, ὡς ἐκ ἐρηθίσαν ἀπὲρ ἐν βί-
βλῃς ἔχουσιν· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τὸς λέγοντας ψι-
λὸν ἀνθρώπον τὸν κύριον ἀποστέφεται.

Rursus ipse legit de ecclesiastica historia
Socrati: Qui autem in Sardice convenerant,
primum quidem horum damnare vesi-
tiam; & terminum fidei Nicænz corroboran-
tes, inæqualitatem relpuunt & anathema-
tizant. Reddiderunt autem thronos Paulo
& Athanasio, nec non & Marcello Ancyra-
tationem reddenti ac dicenti, quod non fue-
rint intellecta quæcumque in libris exposue-
rit; præsertim cum ipse eos qui dicebant
Dominum purum hominem, averterit.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἔδη
πλεῖσαι κανονισμοὶ βίβλοι, καὶ συνοδικαί, καὶ πατρι-
αρχαὶ ἀνεγνωθήσαν· καὶ τὰς ἐξ αἰρέσεως ἐπιστρέφον-
τας ἐδίδασκεν ἡμᾶς δέχεσθαι, ἐάν τις αἰτίας πονηρὰς
ἐκ εἶναι ἐν αὐτοῖς.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Jam
plurimi canonici libri & synodici atque pa-
terni relecti sunt: & ex hæresi conversos do-
cuerunt nos recipere, nisi forte maligna in
eis fuerit noxa reperta.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· καλῶς ἐποίησας δέσ-
ποτι, διὰ τῆς ἐπιστολῶν καὶ συνοδικῶν συγγραμμά-
των διδάσκας ἡμᾶς τὴν ἰδίαν αἰρετικῶν ἀποδοχὴν
ἐπιγινώσκων.

Sancta synodus dixit: Bene fecisti, Domi-
ne, tam per epistolas, quam per synodica
conscripita docendo nos hæreticorum agno-
scendam receptionem.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τοῦ
ἁγίου Ἀθανασίου τὸ ἀναγνωσθὲν καὶ πάλιν ἀνα-
γνωθῆναι.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: San-
cti Athanasii denuo legatur quod lectum est.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθῆναι κατὰ τὴν
κρίσιν τῶν ἁγίων πατρῶν ἡμῶν.

Sancta synodus dixit: Legatur secundum
jussionem sancti patris nostri.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐξ
αἰτητικῶν ἦν ἀλαβείατων μοναχῶν ἀναγνωσθῆναι.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ad
petitum reverendissimorum monachorum le-
gatur.

Στέφανος ὁ ἀλαβείατος μοναχὸς καὶ βιβλιοφύ-
λαξ ἀνέγνω τὸ ἁγίου Ἀθανασίου πρὸς Ρωφινιανόν,
ὡς ἀπογράφεται.

Stephanus reverendissimus monachus & li-
brorum custos legit, sancti Athanasii ad Ru-
finianum, sicut scriptum est.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· κα-
θὼς ἀποειρήκαμεν, ὥπως εἶναι ὁ νόμος τοῦ πατρῶς
ἡμῶν.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quæ-
madmodum prædiximus, ita est sensus
patris nostri.

Οἱ ἀλαβείατοι μοναχοὶ εἶπον· ἡμεῖς καὶ πρῶτον
εἰπομεν οἱ ἀναξιοὶ δόλοι τῆς ἀγιωσύνης ὑμῶν,
ὅτι εἴ τινα δέχονται αἱ ἁγίαι καὶ οἰκουμένης σύνο-
δοι, εἰ μὴ τί ἐστι τὸ ἀντιπαρῆτον, δεχόμεθα.

Reverendissimi monachi dixerunt: Nos &
prius diximus indigni servi sanctitatis ve-
stræ, quia quidquid recipiunt sanctæ & uni-
versales synodi, recipimus; nisi fuerit ali-
quid, quod obstat.

Πέτρος ὁ Θεοφιλέστατος ἀρεσβύτερος καὶ τὸν τί-
πον ἐπὶ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, Ἀδριανὸς
πάππας Ρώμης εἶπε· τὸτο ἄδηλόν ἐστι. καὶ γὰρ ἐν
Ρώμῃ ἔχουσιν καὶ Μακαρίου ὁ αἰρετικὸς ἐπὶ
τῆς αἰτίας ἐκτὸς συνόδου· καὶ πεσάρκοντα ἡμερῶν
ἰδὼν αὐτὸν δακρύων ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν
πάππας Βενεδίκτος, καὶ καθ' ἡμέραν ἀπέλυε πρὸς
αὐτὸν Βονιφάτιον τὸν κοινοβιάρχον αὐτοῦ, καὶ νεφε-
vina

Petrus Deo amabilis presbyter & locum
retinens apostolicæ cathedræ Hadriani papæ
Romæ dixit: Hoc perspicuum est: etenim
Romæ in exilio erat Macarius hæreticus a
sexta synodo missus; & quadraginta dies de-
dit ei spatium sanctæ memoriæ pater noster
papa Benedictus, & per singulos dies mitte-
bat ad eum Bonifacium consiliarium suum,
& commonitoriis verbis docebat eum ex di-
vina

ACTIO PRIMA. vana scriptura : & nunquam soluit corrigi : hoc autem faciebat, ut persuaderet & reciperet cum.

Sancta synodus dixit : Si toto animo consentiunt qui examinantur episcopi, gratias Deo & ipsis. Si vero dolositatem habent, judicet Deus super illos, quemadmodum super Arium & Nestorium.

Episcopi qui discutiebantur, anathematizaverunt se, dicentes : Quia non sumus sub dolo, sed si non confessi fuimus, sicut catholica ecclesia, anathema habeamus a Patre & Filio & Spiritu sancto.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Proposita prosequamur.

Petrus Deo amabilis presbyter & locum retinens sanctissimi patris Romani, dixit : Ut ajunt historiographi, sanctus Meletius ab Arianis est ordinatus, & ascendit super ambonem, & predicavit homousion. Ordinatio autem ejus non est repudiata.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ, & qui cum eo erant episcopi Siciliæ, dixerunt : Verum dicit archipresbyter apostolicæ cathedræ.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : In nullo sanctos patres invenimus dissonare, sed ut ejusdem spiritus omnes existentes, idem ipsum docent & predicant. Sed veluti quamdam dispensationem excogitans sanctus pater Athanasius ita exposuit. Unde judicavit illos in clero suscipi, qui non essent magistri hæreseos.

Reverendissimi monachi dixerunt : Quidquid judicatum est in medio vestræ sanctæ synodi, suscipimus.

Sancta synodus dixit : Speramus quia post synodum nemo pervertetur, juxta quod in condescensionibus suis semetipsi anathematizaverunt : quia si reversi fuimus ad priorem hæresim, depositi sumus.

Constantinus Deo amabilis episcopus Constantinæ Cypri dixit :

Habent libellos suos præ manibus, & parati sunt dare.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Interim reliqua de proposita sanctorum questione canonum legantur.

Cosmas reverendissimus diaconus & notarius & cubuclesius venerabilis patriarchæ legit.

De vita sancti patris nostri Sabbe.

Sanctæ venerabilis quintæ synodi, quæ Constantinopoli congregata est, communi & universali summissi sunt anathemati Origenes & Theodorus Mopsuestiæ, & ea quæ ab Evagrio & Didymo dicta sunt, de eo

Αττικοῖς βιβλίοις ἰδιόγραφον αὐτὸν ἐκ τῆς θείας γραφῆς· καὶ εἰκότως ἠθέλησε διορθωσάσθαι. τὸτο δὲ ἐποίησε ὡς τὸ πρῶτον αὐτὸν καὶ διέταξαι.

Ἡ ἁγία συνὸδος εἶπε· εἰ μὴ ἐλαφύτως κατεδικάσθητο οἱ ἐξαιρετικοὶ ἐπίσκοποι, χάρις τῷ Θεῷ καὶ αὐτοῖς· εἰ δὲ ἐκφυλάττειται ἡ κρίσις ἐπ' αὐτοὺς ὁ Θεός, ὡς ἐπὶ Ἀρίου καὶ Νεστορίου, καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς.

Οἱ ἐξαιρετικοὶ ἐπίσκοποι ἀναθεματίσαντες ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι ἐκ ἰσότητος ἐκφυλάττειται· ἀλλ' εἰ μὴ ὁμολογῶμεν, καθὼς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἀνάθεμα ἔχωμεν ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἔχωμεθα τῶν ἀποκριμῶν.

Πετρὸς ὁ διοφιλίστατος πρεσβύτερος καὶ πατριάρχης Ἀδριανῶν τῷ ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ Ῥώμης, εἶπεν, ὡς περ φασὶν οἱ ἱεροὶ, ὁ ἀγιὸς Μελετίος ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν ἐχειροποιήθη, καὶ ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸ ἄμβων, καὶ ἐκηρύξε τὸ ὁμοῦσιον· ἡ δὲ χειροποιία ἐκ ἀπειδοκίμασθαι.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καππάδος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐπίσκοποι Σικελίας εἶπον· ἀληθῶς εἰρηκεν ὁ πρῶτος πρεσβύτερος τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· κατ' ἐξῆς τὰς πατέρας διδασκαλίας διαφωνήσαντες, ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ πνεύματος ὄντες πάντες τὸ αὐτὸ κηρύττουσι καὶ διδάσκουσιν· ἀλλ' ὡς οἰκονομίαν τινα ἐπινοῶν ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀδριανός, ὅπως ἐξείδετο· ὅθεν ἔχοντες αὐτοὺς διέχεσθαι εἰς τὴν κλῆρον, ὅσοι οὐκ εἰσὶ διδάσκαλοι τῆς αἰρέσεως.

Οἱ ἐλαβεῖσθαι μοναχοὶ εἶπον· * εἴ τι ἐκέρθη· ἀναμίσσον τῆς ἁγίας ὑμῶν συνόδου, διαχόμεθα.

Ἡ ἁγία συνὸδος εἶπεν· ἐλπίζομεν, ὅτι μὴ τῇ συνόδῳ ὑμεῖς διαγραφῆσθε, καθότι ἐν ταῖς καταθέσεσιν αὐτῶν ἑαυτοὺς οἱ ἐπίσκοποι ἀνθεματίσαν· ὅτι εἰς ἐπιστρέφωμεν ἐπὶ τῇ ὑποστάσει αἰρεσίν, ἀναθεματισμῶν καὶ καθαρῶν ἰσχυρίων.

Κωνσταντῖνος ὁ διοφιλίστατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπε· πανίπερ δέσποτα, εἰ μὴ ἐπιφύρομαι λιβέλλας, ἐπιδόσωσαν· εἰ δὲ μὴ, ποιήσωσαν· καὶ εἴθ' ὅπως κενεῖ ἡ ἁγία συνὸδος ἐπ' αὐτοῖς.

Οἱ δὲ ἔφασαν· ἔχομεν τὰς λιβέλλας ἑτοιμὰς, καὶ δώσωμεν αὐτοῖς.

Οἱ ἐκδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· ἔχουσι τοὺς λιβέλλας αὐτῶν μὴ χεῖρας, καὶ ἑτοιμοὶ εἰσι τοῦ ἐπιδόναι.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐν τῷ πῶς τὰ ὑπολοιπα περὶ τῆς ἀποκριμῆς ζητήσεως τῶν κανόνων ἀναγνωσθήτω.

Κοσμάς ὁ ἐλαβεῖσθαι διάκονος καὶ νοτάριος τῷ πατριάρχῃ ἀνέγνω.

Εἰς τὸ βίβλιν τὸ ὅτι πατὴρ ἡμῶν Σάββα.

Τῆς τοίνυν ἁγίας καὶ οἰκουμένης πέμπτης συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συναναθροισθείσης, κοινῇ καὶ καθολικῇ καθυσταλέσθησαν ἀνάθεματι Νεστορίου, καὶ Θεόδωρου τοῦ Μοψουεστίας, καὶ τῶν πει-

* Gr. depolitionibus.

* Gr. add. Sanctissimus Dominus, si eisdem detestantur libellos, deinde sin minus, faciant ut que ita judicabit sancta synodus de ipsis. At illi dixerunt : Habemus libellos paratos, & dabitur illis. Gloriosissimi principes dixerunt : habent libellos suos præ manibus.

ANNO CHRISTI 1038

* καὶ καθολικῇ

ANNO
CHRISTI
117.

πρὸς ἀποκατάστασιν Εὐαγρίου καὶ
Διδύμου ἐρημίται, παρόντων τῶν πατρῶν πατριάρ-
χων, καὶ τότε συναινούντων. τὸ μὲν τοῦ Θεοδο-
λάου ἡμῶν βασιλεὺς ἀποστείλας ἐν Ἱεροσολύ-
μοις τὰ ἐν τῇ συνόδῳ ἀποχρεῖται, καὶ παύειν
τὴν κατὰ Παλαιστίναν ἐπισκοπῶν χειρὶ καὶ ἐμάτι
ταῦτα βεβαιώσας καὶ κυρώσας, πάλιν Ἀλε-
ξάνδρῳ τῷ Ἀβίλλῃ, καὶ ὁδῶν τῆς ἐπισκοπῆς
ἐκβλήσας, καὶ ἐν τῇ Βυζαντίῳ ἐπὶ σεσμῷ
καταχρυσάσας· οἱ μὲν Νεοφυλάκῃ τῆς καθολι-
κῆς ἐκκλησίας ἐχώρισαν κοινωνίας· ὁ δὲ πατριάρχης
Εὐδόκιμος, ὁμοφύως αὐτοὺς μεταχειρισάμενος, καὶ
ἐκ τῆς μὲν τῆς ἀπὸ αὐτοῦ νοθείας καὶ πα-
ρανομίας χρησάμενος, καὶ μὴ πείσας αὐτοὺς τῇ
καθολικῇ κοινωνίᾳ ἐκκλησίας, βασιλικῶς κελεύ-
σας χρησάμενος, δι' Ἀναστασίῳ τῷ θυγατρὸς τῆς νίας
Λαύρας αὐτοὺς ἐξέωσεν, καὶ τὴν ἐπαρχίαν πᾶσαν
τῆς αὐτῆς ἡλιδόσεως λύμης.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὁρατε
ὅτι ἐκ τῆς μὲν διπίλινος ὁ ἀρχιεπίσκοπος παρα-
καλῶν καὶ μακροθυμῶν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ τότε εἰδὼς
αὐτοὺς ἀποκαταστασθέντας ἐν τῇ συνόδῳ. τι-
γὰρ ἡδὴ ὑμῶν ἀμεταμέτα πρὸς κανονικὰς διατάξεις,
καὶ τὰ συνωδικὰ παραγγέλλεται, καὶ τῶν ἀγίων πατέρων
τὴν ἀρετὴν καὶ πάντες ὁμοφύως τὸν ἀποστερηθῆναι
ἀπὸ αἱρέσεως τῆς οἰκουμένης ἀπεδείξαντο.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν· ὅπως ἀληθὲς ἔχει,
εἰ ἑτέρα κανονικὴ αἰτία ἐκ τῆς ἡ καλῶνται.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν·
ὅπως εὐχαί πᾶσιν, ἵνα διζώμεθα αὐτοὺς;

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν· εὐχαί πᾶσιν.

Οἱ ἀλαβίστατοι μοναχοὶ ἐξέβησαν· καὶ ἡμῶν
ἀρίσκει.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· καὶ
πάλιν λόγῳ, εἰ ἑτέρα κανονικὴ αἰτία ἡ κα-
θαιρῶσα τὴν ἀποστερηθῆναι ἐκ τῆς, δεχθῆναι
ταῖς. πάντες γὰρ χρὴ τὰς κανονικὰς διατάξεις
φυλάττειν.

Οἱ ἀλαβίστατοι μοναχοὶ εἶπον· ὅτι κατὰ τὰς
ἐκ ἀγίας καὶ οἰκουμένης συνόδους δεχόμεθα τὸς
ἐκ αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας, μὴ ὅσους τινὲς αἰτίας
ἀπηγορεύονται ἐν αὐτοῖς.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· καὶ
ἡμεῖς πάντες ὅπως ὁρίζομεν διδασκῶντες παρὰ τῶν
ἀγίων πατέρων ἡμῶν.

Οἱ ἀλαβίστατοι μοναχοὶ εἶπον· εἰάν τις ἀπε-
λείφθηται τῆς ἀγίας συνόδου μοναχοῦ, τί πρὸς
αὐτῶν γίνεται;

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· πρὸς
σομῶν αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀποκαταστάσεως κανόνων.
ὅμως τίνος οἶκον ἐκ ἀπλήτησαν τῇ ἀγίᾳ ταύ-
τῃ συνόδῳ;

Σαββας ὁ ἀλαβίστατος μοναχὸς εἶπεν· ἐκ οἰ-
δα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς εἶσιν.

Εὐθύμιος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σάρδων
εἶπεν· καὶ ὅπως ἡδὴ παρεκαλέσαμεν, ἐλθέτωσαν αἱ
βίβλοι, καὶ ἀναγνώστωσαν· καὶ ἴδωμεν, εἰ δὲ
δεχόμεθα τοὺς ἀπὸ αἱρετικῶν χειροτονηθέντας.

Κωνσταντῖνος ὁ ἀλαβίστατος διάκονος καὶ νοτί-
ατος εἶπεν· ἐπειδὴ ἐκείλῃ πρὸς τὴν χειροτο-
νηθέντων ἀπὸ αἱρετικῶν ἀναγνώσκειν χρῆται,
μὴ χεῖρας ἔχομεν τὰς βίβλους. καὶ εἰ κληθεῖν,
ἀναγνώστωσαν.

videlicet, quod ante substantiam fuisse per-
hibebant, & quod de restitutione in statum A
pristinum faterentur, contentientibus & p
sentibus quatuor patriarchis. Cum autem
Deo conservandus imperator nosset militi-
set Hierosolymam ea quae in synodo gesta
sunt, & omnes episcopi Palaestina manu &
ore confirmassent & roborassent, praeter A-
lexandrum Abillzum, qui ob hoc ab epi-
scopatu projectus, & Byzantium a terramotu
obrutus est: novi quidam Laurenses a ca-
tholica se separaverunt communionem. At ve-
ro patriarcha Eustochius diversis modis eos
aggressus, & per octo menses admonitionem
fecit circa illos, & precibus suis cum non
valuisset eis persuadere, quo ecclesiae catho-
licae communicarent, imperialibus iustioni-
bus usus, per Anastasium ducem a nova il-
los Laura projecit, provinciamque totam ab
eorum pestilentia liberavit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Vi-
detis quia octo menses transegit archiepis-
copus rogans & longanimitate agens super il-
los, quamquam nosset eos praeathematizatos in synodo. Igitur jam audivimus ca-
nonica praecepta & synodicas denunciations
& sanctorum patrum censuras, quia omnes
uno sensu accedentes a qualibet haeresi re-
ceperunt.

Sancta synodus dixit: Sic se veritas ha-
bet, nisi alia canonica causa sit, quae pro-
hibeat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ita
placet omnibus?

Sancta synodus dixit: Placet omnibus.

Reverendissimi monachi dixerunt: Et no-
bis placet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et
iterum dicimus, si alia canonica causa, quae
deponat accedentem, non est, recipietur: si-
ne dubio namque oportet canonica conser-
vari praecepta.

Reverendissimi monachi dixerunt: Quia
dicendum lex sanctas & universales synodos
suscipimus eos qui ex haeresi convertuntur,
si non est illis aliqua causa nefaria.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et
nos ita definimus edocui a sanctis patribus
nostris.

Reverendissimi monachi dixerunt: Si ali-
qui monachi sanctae synodo desunt, quid de
illis sit?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Per-
suadebimus eis ex canonibus qui praedicti
sunt: attamen quomobrem non occurrerunt
ad hanc sacram synodum?

Sabbas reverendissimus monachus dixit:
Nescio, sed teorsum sunt.

Euthymius Deo amabilis episcopus Sardorum
dixit: Quemadmodum rogavimus, Sardorum
jam veniant libri, & legantur; & videamus,
si oporteat suscipi eos qui ab haereticis ordi-
nati sunt.

Constantinus reverendissimus diaconus &
notarius dixit: Quoniam dixistis de ordina-
tis ab haereticis legi exempla, praeter manibus
habemus libros: & si iubetis, legantur.

San-

Sancta synodus dixit: Legantur.
 ACTIO Stephanus reverendissimus monachus &
 PRIMA librorum custos legit.

Socratiapo-
 litus lib. a. c.
 27. & 28.
 Hard.

De ecclesiastica historia * Ruffini.

Hanc quidem intestinam persecutionem, cum brevis esset, primum in episcopatum transiens Macedonius crescere fecit. Acacius autem & Patrophilus Maximum Hierosolymitanum expellentes, Cyrillum pro eo constituerunt. Et postha Cosmas reverendissimus diaconus & cubuclesius venerabilis patriarchii legit.

De ecclesiastica historia Theodori lefloris.
 libro quinto.

Dioscorus enim contra id quod regulis placet, sibi ordinationem Constantinopolitani episcopatus indulgens, provehit in ejus praesulatum Anatolium quemdam Alexandrinorum ecclesiae responsa Constantinopoli facientem, habens praesto & Eutychem comministrantem. Ad quem Anatolius grato animo dixit, quod futurum erat ignorans: Quocumque ambulasti, sanctificasti. Agebantur autem haec consilatu Protogenis & Asterii.

1042

1043

1044

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quid dicitis de Anatolio? nonne primas sanctae synodi fuit? & ecce a Dioscoro impio ordinatus est. Ergo & nos suscipiamus eos qui ab haereticis ordinati sunt, quemadmodum & Anatolius est receptus. Et rursus, vere vox Dei est, quia non morientur filii pro patribus, sed unusquisque suo peccato morietur: & quia ex Deo est consecratio. Quod si forte aliqui dubitant de Anatolio, legantur ea quae de ipso sunt.

Cosmas diaconus & cubuclesius venerabilis patriarchii legit.

Prooimium Chalcedonenſis sanctae ac universalis synodi.

Conveniente autem etiam sancto & universali concilio secundum sacram praerceptionem in Chalcedonenſi urbe congregato: id est, Paschasino & Lucenio reverendissimis episcopis, & Bonifacio religiosissimo presbytero, tenentibus locum sanctissimi archiepiscopi senioris Romae Leonis; & Anatolio sanctissimo episcopo magni nominis Constantinopoleos novae Romae.

Reverendissimi monachi dixerunt: Et hoc suscipimus.

Adhuc Constantinus diaconus & notarius venerabilis patriarchii legit.

De vita sancti patris nostri Sabba.

Flaviano igitur & Elia patriarchis Sidone, ut dictum est, consistentibus, & literis blandis & dispensatoriis ad imperatorem utentibus, atque apud Sidonem adversus rectam fidem congregatam synodum destruentibus, nec non ad thronos pro-

A H ἁγία συνὸς εἶπεν. ἀναγνώσθησαν.
 Στέφανος ὁ ἀλαβείσας μοναχὸς καὶ βιβλιοφύλαξ ἀνέγνω.

ANNO
 CHRISTI
 717.

Ex tñs ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Ρουφίνου.

Τὴν μὲν ἐν τῷ ἐμφύλιῳ διωγμῷ βραχὺν ὄντα χρόνον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν παραλθὼν Μακεδόνης κῆρσεν. Ἀκάκιος δὲ καὶ Πατροφίλος Μαξίμου τῶν Ἱεροσολύμων ἐξώσαντες, Κύριλλον ἀντικατέστησαν. καὶ μετὰ τὸν Κοσμάς ὁ ἀλαβείσας διακόνος καὶ νοτάριος καὶ κυβικλῆσιος τῷ ἁγίῳ πατριάρχῳ ἀνέγνω.

Β Ex τñs ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Θεοδώρου ἀναγνώσας, βιβλίῳ πέμπτῳ.

Διόσκορος γὰρ παρὰ τὸ τοῖς κανόσι δοκῶντι τῷ τῷ χειροτονίᾳ ἐπιβίβασθαι κατὰ Κωνσταντινουπόλιν ἐπισκοπῆς, προχειρίζεται εἰς τὴν αὐτῆς προεδρίαν Ἀναπλίον τινα τὸν τῆς Ἀλεξανδρίων ἐκκλησίας τοῖς ἀκαρίστοις ἐν Κωνσταντινουπόλει σοιζόμενον, ἔχον παρὰ τοῖς καὶ Εὐτυχῇ συλλητηγῶνται. πρὸς οὖν Ἀναπλίον χειρίτως ἰφθ. τὸ Γερμελλὸν ἡγνόν. ὅπου περιπατήσας, ἡγίασας. ἰσπράττει δὲ τὰ ταῦτα κατὰ τὴν ὑπατείαν Πρωτοφίλου, καὶ Ἀσερίου.

Ταρασίος ὁ ἀγνώστως πατριάρχης εἶπεν. τί λέγετε περὶ Ἀνατολίου; οὐκ ἔστιν ἡ αἰτία τῆς αἰτίας τῆς συνόδου ἐγγόνει; καὶ ἰδοὺ ἐπὶ Διόσκορου τὸ διασπῆς χειροτονήσας, παρόντος καὶ Εὐτυχῆ. καὶ ἡμεῖς γὰρ δεχόμεθα τοὺς ἀπὸ αἰρετικῶν χειροτονηθέντας, ὡς καὶ Ἀναπλίος ἰδίχθη. καὶ αὐτοῖς ἀληθῶς φωνὴ Θεοῦ ἐστίν, ὅτι ἐκ ἀποθανόντων πάλιν ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ ἀμαρτία ἀποθανέται. καὶ ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν ἡ χειροτονία. ἐπειδὴ δὲ τινες τυχὸν ἀμφισβᾶλλουσιν περὶ Ἀνατολίου, ἀναγνώσθητε τὰ περὶ αὐτοῦ.

Κοσμάς μοναχὸς, διακόνος καὶ κυβικλῆσιος τῷ ἁγίῳ πατριάρχῳ ἀνέγνω.

Προοίμιον τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας καὶ οἰκουμένης συνόδου.

Συνελθόντες δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμένης συνόδου τῆς κατὰ Θεὸν κρίσις ἐν τῇ Χαλκηδονίᾳ πόλει συναθροισθέντες. τοῖσι Παχασίνῳ καὶ Λακλυσίῳ τῷ ἀλαβείσας ἐπισκόπῳ, καὶ Βονιφάτιῳ τῷ ἀλαβείσας πρεσβυτέρῳ, ἐκείνων τὸν τόπον τῷ ὁσιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρεσβυτέρου Ρώμης Λέοντος. καὶ Ἀνατολίῳ τῷ ὁσιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς μεγαλοπόλεως Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης.

Ε Οἱ ἀλαβείσας μοναχοὶ εἶπον. καὶ ταῦτα δεχόμεθα.

Εἰς Κωνσταντίνῳ διακόνῳ καὶ νοτάριῳ ἀνέγνω.

Ex τῷ βίῳ τῷ ὁσίῳ πατρὶ ἡμῶν Σάββα.

Φλαυιανῷ τοῖνυν καὶ Ηλία τῷ πατριάρχῳ ἐν Σιδῶνι, ὡς εἶρηται, γεγονότων, καὶ γραμμασι κολαχθεταῖς καὶ οἰκονομικαῖς πρὸς βασιλίαν χρυσάμην, ἐκ τῶν ἐν Σιδῶνι κατὰ τῆς ὁρθῆς πίστεως συναθροισμένων συνόδων διαλυσάντων, καὶ εἰς

ANNO
CHRISTI
157.

εἰς τὸς αἰεὶς θρόνους ἐκατίθοντων, ἀγανακτήσαντες οἱ παῖς Σωτήρων καὶ Φιλοξένων, εἰς ἐργλίῳ ἀχέτον ἐκίνησαν τὸν βασιλεῖα, ὡς ἀπατηθῆναι ὑπὸ τῆς ἱερᾶς πατριαρχίας πανουργίας καὶ σποπώσεως· καὶ λαβόντες τὴν ἡθελον ἔξουσίαν, ἐχρυσίον ἱκανὸν πρὸς Ἀντιοχείας δῆμῳ δαδόντες, καὶ πολυτρόπως θλίψαντες τὸν Φλακιανόν, καὶ ἔπειτα τινὰ ἀποκνίζαντες, καὶ καταναγκάσαντες τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀναθεματίσαι, ὥς αὐτὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξώσαντες, ὑπεροὐρα κατέδικασαν. καὶ γὰρ ὁ βασιλεὺς, καὶ πειθαρχὴς γιγνόμενος, Σεβήρον τὸν ἐξ Αἰφισίων ἐπαρχὸν ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ἀπέστειλεν. ὅστις Σεβήρος τὴν πατριαρχίαν διέλαμνος, πολλὰ μὲν δεινὰ πρὸς μὴ κοινοῦσιν αὐτῷ ἐπέδεικνυτο. ἀποστέλλει δὲ τὴν ἐαυτοῦ συνοδικὰ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἡλίῳ· καὶ μὴ δεχόμενος, κινεῖ εἰς ὄργην τὸν βασιλεῖα. καὶ πάλιν ἀποστέλλει τὴν συνοδικὰ αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα τῷ Μαίῳ πρὸς τῆς ἐκτῆς ἰνδικλῆνος, μετὰ τινων κληρικῶν καὶ δυοῦς αἰμῶς βασιλικῆς. καὶ τῷ γινέσθαι ὅτι ἐν ἀγίῳ πατρί ἡμῶν Σάββας, ἀνελάθων ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει μὲν ἡδὺν ἄλλων τῆς ἐρήμης ἡγούμενων, τὸς μὲν ἐλθόντας μὲν τῆς συνοδικῶν Σεβήρου τῆς ἀγίας ἀπεδίωξε πόλει, τὸ δὲ πληθὺς τῶν μοναχῶν πάντοθεν συναΐξας, ἐμφορῶν τὸ ἀγίον κρατὶ μὲν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐκράζον λέγοντες· ἀνάθεμα Σεβήρῳ καὶ τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῷ. παρόντων ἐπὶ καὶ ἀκούοντων τῶν τε μαγιστευμάτων, καὶ ἀρχόντων, καὶ στρατιωτῶν ὑπὸ τῷ βασιλεῖος ἀποκαλείτω. ὅς γὰρ ὁ Σεβήρος ἀλαζονείᾳ δεινῇ κρατηθεὶς, καὶ βασιλικῇ δυναστείᾳ ἐπηρειζόμενος, τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον μελούς καθυπέβαλλεν ἀναθέμασι, καὶ τὴν Εὐτυχῆς ἐπεροδοξίαν κρατῶναι φιλονεικῶν, μίαν τῷ δεσπότῃ Χρυσῷ τῷ υἱὲ τῷ Θεῷ μὲν τὴν ἐκ παρθένου σάρκασιν τε καὶ ἐνανθρωπήσειν ἐκρυπτε φύσιν φθαρτῆν. ὁ φιλοτιμαχὸς ὢν, πολλὰς κακοτομίας ἀνελάσαστο κατὰ τῶν ὁρῶν τῆς ἐκκλησίας δογματῶν τε καὶ θυσμῶν. τὴν γὰρ ἀσεβειάτω τε καὶ ἀρεσκυατῶν ἐν Ἐφί σω δάπεραν σύνοδον ἀποδέχεται, καὶ ὁμοίαν εἶναι λέγει ταύτῃ τῇ προτέρῃ ἐν τῇ Ἐφίῳ συνελθούσῃ· καὶ ἵσους ἐν διδασκαλαῖς ἀποφανταὶ Κύριον τε τὸν Θεοφύρον τῆς Ἀλεξανδρίων ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ Διοτάρων τὸν εἰς κοινῶν διέλαθον Εὐτυχῆ τὸν αἰρητικὸν ὡς εὐμοφρονά, καὶ τὸν ἀγνώπτων καὶ ὁρθοδόξων Φλακιανόν τὸν τῆς βασιλίδος πόλεως ἀρχιεπίσκοπον καθελόντων καὶ καπικτείναντων. καὶ ὅτι τῷ ἀσεβείᾳ σποκώπων ὁ αὐτὸς Σεβήρος ἐκόντος εἰς βλασφημίαν Θεῷ τὴν ἐαυτοῦ γλώσσαν, καὶ διεῖλεν ἐν τοῖς ἐαυτοῦ λόγοις τὴν ἐν Ἱερὰδι μίαν καὶ ἀδιαίρετον θείαν. λέγων γὰρ καὶ ὁμοειδισμῶν εἶναι τὴν ὑπόστασιν φύσιν, καὶ τὴν φύσιν ὑπαρτῆν, καὶ μηδεμίαν διαφορὰν ἐν τοῖς γινώσκων τοῖς ὁμοίᾳ, τὴν ἀγίαν καὶ ἀσποκωμῆτῶν καὶ ὁμοίᾳ τῶν τελεῶν ὑποστάσεων, τελεῶν φύσεων καὶ θειότητων καὶ Θεῶν λέγειν πῶς μὴ. τὸν τοῖσιν τῶν ψυχοφθόρων καὶ λυμῶν ὁ βασιλεὺς Αναστάσιος ὑπέλασσε τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἡλίον κανονικὸν εἰσεδέχασθαι. τὸ δὲ μηδὲν ἴσχετο ἀρᾶσαι καταδεδυμένον, ὑπερξίσας τὸ θυμῷ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Οὐλύμπιον τινὰ Καισαρίαν πρὸς δακτὸν ἔχοντα Παλαιστίνης, συνοδικῆς αὐτῷ τὴν ἀπὸ Σιδωνῶν γραφεῖσαν οἰκονομικῶν ἐπιστολῶν, καὶ δομολογῶσαν μὴ ἀπο-

Coptic. General. Tom. XII.

prios redeuntibus, indignati hi qui circa Soterichum & Philoxenum erant, in iram A. C. 110. immensam commoverunt imperatorem, quia P. R. I. M. A. si deceptum a patriarcharum alluvia & simulatione. Et accepta potestate quam voluerunt, & auro sufficienti Antiochia vulgo dato, multis modis tribulaverunt Flavianum; & quodammodo suffocaverunt, cogentes Chalcedonensem synodum anathematizare: taliter eum ab episcopatu repellentes, exilio damnaverunt. Quo comperito imperator gravilus est, & Severum Accphalorum principem Antiochenum episcopum misit. Qui Severus apprehenso patriarchatu, multa quidem atrociter sibi non communicantibus demonstravit; mittit autem synodica sua Eliae archiepiscopo: & non receptus, commovet in iram imperatorem: & rursus destinat sua ipsius synodica Hierosolymam Mayo mense sextæ indictionis, cum quibusdam clericis & virtute imperatoria. Et hoc agnito, pater noster Sabbas sanctæ memorie ascendens in civitatem sanctam una cum aliis eremi hegumenis, eos quidem qui venerant cum synodicis Severi, a sancta infecuti sunt civitate. Multitudinem autem monachorum undique colligentes, ante sanctam calvariam cum Hierosolymitanis clamabant, dicentes: Anathema Severo & his qui communicant ei: praetentibus & audientibus tam magistris, quam principibus & militibus qui fuerant ab imperatore transmissi. Ille quippe Severus elatione dira detentus, & imperiali potentie innixus, Chalcedonensem synodum decies millies summisit anathematibus, & Eutychetis externam opinionem confirmare contendens, unam Domini Christi Filii Dei & post ex virgine incarnationem & humanationem prædicabat naturam corruptam; & amicusurbationis existens multas novitates effinxit adversus recta ecclesie dogmata, seu leges: impiissimam enim & latrocinosissimam Ephesinam secundam synodum recipit, & similem dicit esse hanc illi, quæ prius in eadem Ephesina urbe convenit. Et æquales in doctoribus pronunciat Cyrillum deiserum Alexandrinorum episcopum, & Dioscorum qui in communionem recepit Eutychetem hæreticum, utpote contentaneum suum, & sanctissimum & orthodoxissimum Flavianum regis urbis archiepiscopum depotuit & interemit: & ita in impietate proficiens idem Severus, exacuit in blasphemiam Dei linguam suam, & partitus est in suis ipsius sermonibus non partibilem in Trinitate Divinitatem. Dicens enim & affirmans: essentiam esse naturam, & naturam esse essentiam, & nullam differentiam in his nominibus sciens, sanctam & adorandam & consubstantialem Trinitatem divinarum essentiarum, naturarum & deitatum & deorum dicere Trinitatem ausus est: huiusmodi ergo animarum corruptorem & depopulatorem imperator Anastasius coegit Archiepiscopum Eliam communicatorem admittere. Qui cum nullatenus hoc agere consensisset, effervens furore imperator direxit Olympium quemdam Cæsariensem, ducatum habentem Palæstinæ, mittens pariter cum eo & epistolam universalem, quæ a Sidone scripta est, profitentem non admittendam Chalcedonensem

V. v.

syno

ACTIO
PRIMA.* tertio ex c.
Iolyan.
* in Septem-
bris die ter-
tia
* alundecima

* profecto

* & infans.
* in hunc fuga
lap. mittit.* domatium
dixit

* Hypatius

synodum, ut omnibus modis Eliam ab epis-
copatu repelleret. Q^{ui} Olympius cum po-
tentatu imperiali perveniens, & multis mo-
dis & machinamentis usens, atque iam di-
ctam epistolam manifestans, Eliam quidem
ab episcopatu pepulit, & apud Ailam exi-
lio relegavit: Joannem vero Marciani fi-
lium spondentem & Severum communica-
torem admittere, & synodum Chalcedonen-
sem anathematizare, episcopum Hierosoly-
morum fecit. primo die Septembris men-
sis, initio decimae indictionis. Cum au-
tem cognovissent sanctificatus Sabbas & ce-
teri cremi patres, haec spondidisse Joan-
nem, collecti contestati sunt, ne Severum
in communionem reciperet, sed magis pro
Chalcedonensi synodo discrimen incurreret,
cum profectus illos haberet omnes auxi-
liantes: & ita Joannes quoque duci polli-
citus est facere, praevicatus est, patres
reveritus. Porro Anastasius imperator com-
periens Joannem irritas sponiones fecisse,
& infans adversus Olympium qui fue-
rat fuga lapsus, mittit Anastasium Pamphi-
li, qui ducatum habebat Palaestinae, ut a-
geret, quo Joannes Severum in communio-
nem suscipere, & Chalcedonensem syno-
dum anathematizaret, vel hunc ab episco-
pato repelleret. Qui veniens Hierosoly-
mam, subito capit archiepiscopum, & mit-
tit eum in custodiam publicam. Omnes
autem sanctae civitatis habitatores gratulati
sunt, eo quod fuerit insidiator & proditor
Eliæ archiepiscopi. Zacharias autem qui-
dam Caesariensis urbis principatum mode-
rans, clam in munitionem ingressus, con-
siliium dat Joanni, dicens: si vis bene a-
gere, & nullatenus episcopatu privari, ne-
mo tibi suadeat Severum in communionem
recipere, sed quasi repromitte duci, &
dic, quia & hic quidem, quem intendun-
tur, facere non differo: sed ne fateantur
quidam per necessitatem & violentiam me
agere, dimittat hinc: & post duos dies
dominica existente agam alacriter quæ a
vobis jubentur: & hujuscemodi verbis cre-
dulus dux restituit eum ecclesiae. Archie-
piscopus ergo dimissus per noctem, univer-
sum monachicum collegium ad sanctam ac-
cessit civitatem, undique colligens. Ut
autem quidam numerantes multitudinem nun-
ciaverunt, quia habebat congregatio decem
millia monachorum, & quousiam nec tota
ecclesia poterat tantum capere populum, vi-
sum est ut convenirent universi per domi-
nicos dies in domum sancti protomartyris
Stephani, eo quod sufficiens esset ad rece-
ptionem multitudinis: simul autem & pro-
perarent obviam Hypatio consobрино impe-
ratoris, tunc a Vitaliani captivitate soluto,
& Hierosolymam orationis causa venienti.
Convenientibus ergo universis tam monachis
quam civibus in memorata colenda domo,
convenit & Anastasius dux, & Zacharias
consularis. Cumque consularis advenisset,
& cum multitudine in primi martyris Ste-
phani templum intrasset, duxque putaret
voluntatem imperatoris efficiendam, ascendit
super ambonem archiepiscopus, habens se-
cum Theodosium & Sabbam monachorum
summos & duces, & omnis populus per
multas horas clamabat dicens: hereticos a-
nathematiza, & synodum robora. Proti-

σείσθαι τὴν ἐν Χαλκεδὼν συνόδον, ὅπως τὸ πᾶ-
σι ἔσται τὸν Ἡλίαν τῆς ἐπισκοπῆς ἔχειν.
ὁ δὲ Οὐλύμπιος μὲν δυνάμει βασιλικῆς παραγο-
νέμενος, καὶ πολλοῖς ἔσται καὶ μηχανήμασι χρυ-
σαμένῳ, καὶ τὴν ἐφημέριον ἐπιστολὴν ἐμφανίσας,
Ἡλίαν μὲν τῆς ἐπισκοπῆς ἔχειν, καὶ εἰς τὴν
Αἶλαν περιέσσει. Ἰωάννη δὲ τὸν Μαρκανίου υἱόν,
συνδύμενον τὸν τε Σαβῆρον κοινοῦναι εἰσδέχασθαι,
καὶ τὴν συνόδον Χαλκεδόνος ἀναθεματίζειν, ἐπισ-
κοπον Ἱεροσολύμων ποιεῖν τῇ τετρατῇ Σεπτεμ-
βρίου μηνός, ἀρχὴ τῆς ἰνδικτικῆς ἰνδικτικῆς.
ἦν δὲ ὁ, πρὸς ἡγεμονίαν Σαββάου, καὶ οἱ λοιποὶ
τῆς ἐρήμου πατέρες, ταῦτα συνδύμενον τὸν Ἰωάν-
νην, συναχθέντες διαμαρτύραντο αὐτῷ, Σαβῆρον
εἰς κοινοῦναι μὴ δεῖσθαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλ-
κεδὼν συνόδου ἀποκινδυνεύειν, ἔχοντα πάντας συμ-
μαχόντας. καὶ ὅπως ὁ Ἰωάννης ὅσα ὑπέχθη τῷ
δουκὶ ποιῇ, παρίσθαι, τὸς πατέρας ὑπονοήσαντες.
Αναστάσιος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν τὸν Ἰωάννην τὰς
συνδικτικὰς ἡδιστακίαι, καὶ ἀπομαίνει, τὸ Οὐλύμ-
πιον ἐκπεδῶν γενομένους, ἀποστέλλει Αναστάσιον τὸν
Παμφοίλου τὸ δακτύλον ἔχοντα Παλαιστίνης, ἐπὶ
τῷ παρασχεῖσθαι τὸν Ἰωάννην, Σαβῆρον εἰς κοι-
νοῦναι δεῖσθαι, καὶ τὴν συνόδον Χαλκεδόνος ἀνα-
θεματίζειν, ἢ ἢς ἐπισκοπῆς αὐτὸν ἔχειν. ὁ δὲ
ἰλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα, αἰφνιδιάζει τὸν ἀρχιεπί-
σκοπον, καὶ βιάσθαι αὐτὸν εἰς τὴν δημοσίαν ἀφύπναιον,
ὅπου ἡ φυλακὴ. πάντες δὲ οἱ τῆς ἀγίας πόλεως
οἰκῆτορες ἐπεχάρησαν, ὅσα τὸ ἡμεῖς αὐτὸν ἐπι-
βουλὴν ἔσται ἀφύπναιον τὸ ἀρχιεπισκόπου Ἡλία. Ζα-
χαρίας δὲ τις τῆς Καισαρείας ἀρχὴν διεῖπεν,
λαθραῖως εἰς τὴν φρουρὰν εἰσελθὼν, συμβουλεύει τῷ
Ἰωάννῃ λείπειν. εἰ θέλει καλῶς πράξειν, καὶ ἐπισ-
κοπῆς μὴ ἐκπεδῶναι, μηδέποτε πείσῃ Σαβῆρον εἰς
κοινοῦναι δεῖσθαι. ἀλλὰ δεῖσθαι συντιθεῖσθαι τῷ
δουκὶ, καὶ λέγειν, ὅς ἐστι καὶ ἐστὼν μὲν τὸ προ-
τείνοντάς ποτεν εἰς ἀναβάλλομαι. ἀλλ' ἵνα μὴ λεί-
ψωσί τις κατὰ αἰτίαν καὶ βίαν πιναχίναί με,
ἀπολυθὲν ἐπιτεῖναι, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας κυριακῆς
δοῦναι ἀφύπναιον τὸν παρ' ἡμῶν καὶ χιλιό-
μηνον. καὶ τῶς ταῦτοις λόγοις πεσὼν οὗτος ὁ δεῖς ἀπο-
καθήσθη αὐτὸν τῇ ἐκκλησίᾳ. ὁ δὲ ἀρχιεπίσκο-
πος ἀπολυθεὶς ὅσα τῆς νυκτός, ἔσται τὸ μοναχι-
κὸν εἰς τὴν ἀγίαν μετρίμηνον πόλιν, τὸτο πάν-
τοθεν ἐπισυναχθεὶς. ὡς δὲ τις ἀεὶ δεινὸς τὸ
πλήθος ἀπὸ τῆς πόλεως, ὅτι εἶχε τὸ ἀδρόσμημα δέκα
χιλιάδας μοναχῶν, καὶ ἐπεὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία
τὴν πόλιν εἰς ἑαυτὴν λαόν, ἰδοὺ σπειλῶν ἀ-
πάντας κατὰ τὴν κυριακὴν εἰς τὴν πόλιν τὸ ἀγίον
πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ἱκανὸν ὄντα εἰς ἐκδο-
χὴν πλήθος. ἅμα δὲ καὶ ὑπαγεῖναι βυλομένον
Ἰππατίου τῷ ἀσπίδι τῷ βασιλείῳ, πῶς ἀπὸ τῆς
Βυτταλιανῆς ἀπολυθὲν εἰς αἰχμαλωσίας, καὶ εἰς Ἱε-
ροσόλυμα ἔλθῃ ἵνα εἰσέλθῃ. ἰλθόντων δὲ
ἀπάντων τῶν μοναχῶν καὶ τῶν πολιτῶν ἐν τῇ
μνημονεύοντι σφραγισμένῃ κηρίῳ, συναλθῶν δὲ, πρὸς
Αναστάσιον ὁ δεῖς, καὶ Ζαχαρίας ὁ ὑπατικός. πα-
ραγγελλόμενοι δὲ τῷ Ἰππατίῳ, καὶ μὲν πλήθος εἰς τὴν
τῷ πρωτομάρτυρος κατὰ εἰσελθόντος, ἀφύπναιον
καλῶς τὸ δουκὸς τὸ δόγμα τῷ βασιλείῳ ἡγή-
σασθαι, ἀνέρχεται εἰς ἀμφότες ὁ ἀρχιεπίσκοπος,
ἔχων μετ' αὐτοῦ Θεοδοσίον καὶ Σαβῆρον τοὺς τῶν
μοναχῶν κορυφαίους καὶ ἡγεμόνας. καὶ πᾶς ὁ λαὸς
ἔτι

ANNO
CHRISTI
527

ANNO
CHRISTI
527.

ἐπὶ πολλὰς τὰς ὥρας ἔκραξε λέγων· τοὺς αἱρετι-
κὰς ἀναθεματίζοντες, καὶ τὴν συνέδον βασιλεύοντες.
ἀμελήτε οὐκ οἱ ἔστε ἐκ συμφώνου ἀναθεματίζοντες
Νεστόριον καὶ Εὐτυχίαν, Σεβήριον καὶ Σωτήριον τὸν
Κωνσταντίνου Καππαδοκίας, καὶ πάντα τὸν μὴ δε-
χόμενον τὴν συνέδον Χαλκηδόνος.

Ταράσιος ὁ ἀγνῶστος πατριάρχης εἶπεν· τί-
μι ἀνέστην ἰσοπαλῶς ἢ τὸν πατριάρχην ἐπιταλμα-
των· τί ἂν δεῖ; δέχεται τοὺς ἑξ αἱρετικῶν χει-
ροτονούμενους;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ναὶ δέσποτα ἡρε-
σάμεθα, καὶ δεῖν δέχεται.

Ταράσιος ὁ ἀγνῶστος πατριάρχης εἶπεν· ἄλ-
λά μὴ καὶ οἱ πλείους ἢ ἐν τῇ ἐκτῇ ἁγίᾳ συ-
νόδῳ συνεδρεύσαντων, ὑπὸ Σεργίου, Πύρρου, Παύ-
λου, Πέτρου ἐκχερομένων, ἢ κατηχητῶν τῆς
αἵρεσεως ἢ Μονοθελητῶν, ἰπεδὴ ἀποσέθεν ὑπὸ
τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἐκληρώσαντο. Ὁ ἄ-
νθρωπος τὸ ἔχοντες αὐτὸν κατηχησάμενον τὸν θρόνον Κων-
σταντινουπόλεως Πέτρου ἰωὶ τῆς ἑκτῆς συνόδου, ἴτη
ὁ πλείων διήλθον ἢ διακρίσει· καὶ αὐτοὶ οἱ ἐν τῇ
μεταξὺ χρίων ἡρώδων, Θωμάς, καὶ Ἰωάννης, ὁ
Κωνσταντίνου ἀρχιερεὺς ἐν τῇ ἀποδηλώσει Χρό-
νῳ, τῆς χειροτονίας ἢ ὁνομασίαν αἱρετικῶν
γεγονάσι, ὁ ἴνατος τότε ἂν ἀποδοκιμαζόμενοι·
ἐπὶ πρὸς ἴκοντα γὰρ ἐκινῶν τὸ τιμωρεῖται ἢ αἰ-
ρεσὶς διήρκειν. ἀλλ' οἱ τῆς ἑκτῆς συνόδου πατέ-
ρις αὐτοὺς τὰς τέσσαρας ἀναθεματίσαντες, καὶ περ χει-
ροτονία αὐτῶν ὄντες.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἀποδὲλθον τῷ π.

Κωνσταντίνος, ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταν-
τίας τῆς Κόσμου εἶπε· ἀποδίδεται ἱκανῶς τι-
μωρεῖται ἀδελφοὶ καὶ περ τῶν, ὅτι οἱ ἑξ αἱρετι-
κῶν ἀπορχόμενοι δεκτοὶ εἰσιν. ἰάν δέ τις ἐπίτη-
δες ἀπὸς αἱρετικῶν ἀποχωρήσῃ, καὶ λαβὼν χειρο-
τονίαν, ἀδίκτος ἴσῃ.

Οἱ ἀλαβίστατοι μοναχοὶ εἶπον· ἔχομεν καὶ πε-
ρ τότε τὸ ἁγίον Βασίλειον ἐπιστολὴν ἀπὸς Νικο-
πολίτας, καὶ δεόμεθα ἀναγνωθῆναι αὐτῇ.

Ταράσιος ὁ ἀγνῶστος πατριάρχης εἶπεν· ἀνα-
γνωθῆτω.

Κωνσταντίνος διάκονος καὶ νοταρίος ἀνέγνω.

Εκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Βασιλείου πρὸς Νικοπολίτας.

Οὐκ οἶδα ἐπίσκοπον, μηδὲ ἀειδημόσαιμι ἐν
ἱερῷ Χριστῷ τὸν παρὰ τῶν βεβήλων χειρὶν ἐπὶ
καταλίσει τῆς πίστεως εἰς ἀποστασίαν ἀποβεβλη-
μένων. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐμὴ κείσε· ὑμεῖς δὲ εἴτινα
ἔχετε μετ' ἡμῶν μετὰ ταῦτα, ἡμῖν φρονήσεται
δηλοῦν· οἱ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν βυλῆσθε, τῆς ἰδίας
γνώμης ἕκαστος ἐστὶ κείσε· ἡμεῖς ἀθῶοι ἀπὸ τοῦ
αἵματος τοῦτο ταῦτα δὲ ἔγραψα, ὑχόμεν ἀπελθεῖν,
ἀλλὰ τὸ ἴσον ἀμφόβολον σκεῖν, ἐκ τῆς γνώσεως
τῆς ἑαυτῶν γνώμης, ὡς μὴ ἀποληφθῆναι ἵνα
εἰς κοινότητα, μηδὲ τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐπιβολῇ
δέξασθαι, μὴ ταῦτα ἐπὶ τῆς ἡρώδης βαλῆσθαι
ἑαυτοὺς ἐκκεῖθεν τῷ ἱερῷ πληρώματι.

Οἱ ἀλαβίστατοι μοναχοὶ εἶπον· ἰδὲ ὁ πατὴρ
ἀποτίσεται τῇ ἢ αἱρετικῶν χειροτονίᾳ, ἐν τῇ
λέγει· μηδὲ ἀειδημόσαιμι ἐν ἱερῷ Χριστῷ τὸν
Concil. General. Tom. XII.

Nus ergo tres ex consensu anathematizant
Nestorium, & Eutychetem, & Severum, A C C I O
& Soterichum Cæsarem Cappadociae, & o. P R I N C A
maem qui non reciperet synodum Chalcedo-
nensem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Au-
ditionem fecimus paternorum mandatorum :
quid ergo oportet ? * suscipitis ab hæreticis
ordinatos.

Sancta synodus dixit : Etiam Domine au-
divimus, & oportet suscipere.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit :
B Quia potius & plures eorum qui in sexta
sancta synodo confederunt, a Sergio, Pyr-
rho, Paulo, & Petro, præceptoribus vi-
delicet hæreses unam voluntatem in Chri-
sto prædicantium, ordinati sunt ; quoniam
hi vicissim Constantinopoleos thronum for-
titi sunt ; & a Petro, qui ex his novissi-
mus eidem throno præsedet, usque ad sex-
tam synodum, anni plus non transierunt
quam quindecim : & ipsi qui intra hoc tem-
pus fuerunt, Thomas & Joannes & Con-
stantinus pontifices in præsignato * tempo-
re, id est, dum hi qui hæretici nomina-
ti sunt, extitisse noscuntur : & propterea
non sunt improbi : per quinquaginta enim
annos tunc hæresis perduravit. Sed sex-
ta synodi patres ipsos quatuor anathemati-
zaverunt, quamquam ordinatio eorum ef-
fent.

Sancta synodus dixit : Clarum est.

Constantinus sanctissimus episcopus Cypri
dixit : Sufficenter ostensum est honorabilis-
simi fratres & de hoc, quia qui ab hæreti-
cis accedunt, suscipiendi sunt. Si quis au-
tem studio ad hæreticum jerit, & suscepit
ordinationem, sine receptione sit.

Reverendissimi monachi dixerunt : Habe-
mus & de hoc sancti Basilii epistolam ad
Nicomopolitas ; & obsecramus legi.

D Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Le-
gatur.

Constantinus diaconus & notarius legit.

De epistola sancti Basilii ad Nicopolitas.

Nescio episcopum, nec connumeraverim
inter sacerdotes Christi eum qui a prophæ-
tis manibus in destructionem fidei ad præ-
lationem provectus est : hoc est iudicium
meum. Vos autem si aliquam habetis no-
biscum portionem, hæc nobiscum procul du-
bio sentietis : at vero si a vobis ipsis consi-
lium sumitis, unusquisque suæ sententiæ do-
minus est. Nos autem insontes a sanguine
istò Porro hæc scripsi, non de vobis dif-
fidentis, sed quorundam hæsitacionem confir-
mans, ex eo quod notam faciam meam
ipsius sententiam de non admittendis quibus-
dam in communionem, * neque illis qui
manus eorum promotionem sumpserunt. Pro-
pterea pace facta, cogitate vosmetipsos an-
numerare sacrosandæ plenitudini.

Reverendissimi monachi dixerunt : Ecce
pater execratur hæreticorum ordinationem,
dicendo : Neque connumeraverim inter sa-
cer-

— cerdotes Christi eum qui a prophæis mani-
bus in destructionem fidei ad prælationem
PRIMA. provectus est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Et ego execror eos qui ob huiusmodi causam & fidei destructionem sunt ordinati ; & maxime si episcopi orthodoxi præsentibus fuerunt , a quibus poterant consecrari : sic enim est pateris sensus . Sin autem synodica promulgatio , & concordia ecclesiarum causa orthodoxis facta fuerit , qui præsumpserit a prophæis hæreticis ordinari , depositioni succumbet .

Sancta synodus dixit : Hoc iustum iudicium .

Reverendissimi monachi dixerunt : Et quomodo in fine epistolæ scriptum est : Propterea pace facta , cogitate vosmetipsos annumerare sacrosanctæ plenitudini . Ecce enim & post pacem hi qui ordinati sunt , non recipiuntur .

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Non dixit pater , non recipiendos fore ; sed ne forte violentiam sustinerent , qui voluissent uniri clero orthodoxorum . Etenim in veritate non absque necessitate ac difficultate hoc fiet . Verumtamen egregius pater per tempus illud , cum essent orthodoxi episcopi plurimi , interdicebat alumnis ecclesiæ ordinatione uti Arianorum : nulla enim defensio aderat . Quia enim hoc verum est , & non ignorabant sensum patris hi qui post illum sunt ecclesiæ successores , ab hæreticis constitutos , deinde melioratos susceperunt , ut didicimus per illa quæ prælecta sunt . Ubique enim patres sibi invicem concordantes sunt , nec inest illis refragatio ulla ; sed adversantur eis qui dispensationes & intentiones eorum minime didicerunt .

Reverendissimi monachi dixerunt : Congrua quæque dissoluta sunt .

Sancta synodus dixit : Legant astantes episcopi proprios libellos , tamquam accedentes ad catholicam ecclesiam .

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Legant , postquam duorum capitulorum quæ quærebantur , subtiliter causa examinata est , tam scilicet de his qui ab hæreticis sunt ordinati . quam de his qui accedunt ab hæresi ad sanctam catholicam ecclesiam .

Hypatius episcopus Nicææ legit libellum suum . Est autem ipse libellus , quem & Basilii reverendissimus episcopus Ancyrensis fecit .

Leo episcopus Rhodi , Nicolaus Hierapoleos , Gregorius Pessinuntius , * Gregorius Antiochiæ Pifidiz , Leo Carpathi legerunt exemplaria ejusdem libelli .

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Professionibus notis per lectionem libellorum , in alio conventu receptio eorum fiet , si non inest in illis aliud quod prohibeat .

Sancta synodus dixit : Fiat sicut iussit .

Ex in his exurgens sancta synodus laudavit ita .
Multos annos imperatorum .

Α παρ τῶ βαβίλων χειρὸν ἐπὶ καταλύσει τῆς πίστεως ὡς ἀποστασία ἀποβλεβήσαν .

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν . καὶ τὸ αὐτοῦ εἶπεναι τὸ δὲ πρῶτον αἰτίαν , ἥτις τῆς πίστεως καταλύσις , χειροτονημάτων . καὶ μόλις ἐρθεῖς ἐπισκόπων παρόντων , ὑφ' οὗ πλὴν κατὰ χειροτονήσονται . ὅπου γὰρ εἴη ἡ πατριαρχία . εἰν δὲ συνωδῶν ἐκφώνησις γρηγορεῖ , καὶ ὁμοῦ καὶ τῆ ἐκκλησίας ἐπὶ ἐρθεῖς , ὁ πλὴν αὐτοῦ τῶ βαβίλων αἰρετικῶν χειροτονήσονται , τῇ καθάρσει ὑποπεσέσθαι .

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν . αὐτηδικαία κρίσις .

Οἱ ἀλαβίστατοι μοναχοὶ εἶπον . καὶ πῶς ἐν τῇ πλὴν τῆς ἐπιστολῆς γέγραπται . μὴ ταῦτα εἰρήνης ἡμετέρας διαζέειν αὐτοὺς ἐσαλεύμεν τῇ ἱερᾷ πληρώματι . ἰδοὺ γὰρ καὶ μὴ τὴν εἰρήνην αὐτοῦ χειροτονήσονται ἀδικαί .

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν . καὶ ὁ φησὶν ὁ πατὴρ ἀδίκως εἶναι . ἀλλὰ μὴ τὸς βίαν ὑπομένειν τὸς βλομῶν ἐνῶσαι τῷ κληρῷ τῶ ἐρθεῖς . ὁ φησὶν ὡς ἀληθῶς ἐκ ἔξω ἀνάγκης καὶ διχρήσις τῶν γρηγορεῖται . ὅμως οὐδ' ὁ θεοπίσιος πατὴρ κατὰ τὴν κερὸν ἐκείνον , πλῆσιν ὄντων ἐρθεῖς ἐπισκόπων , ἀπηγόρευε τοῖς ἱεροῖς τῆς ἐκκλησίας τῇ τῶ Αρειανῶν χειροτονία κεχρηῖσθαι . ὁ δὲ γὰρ ἀποσπῶ ἀπολογία . ὅτι δὲ τὸ αὐτὸ ἀληθῶς , καὶ ἀγνοῦντες τὴν γνώμην τῷ πατρὶ εἰ μετ' ἐκείνον τῆς ἐκκλησίας διαδοχαί , τὸς ὑπὲρ αἰρετικῶν χειροτονήσοντας , εἴτε βελτιωθέντας εἰδέξαντο , ὡς μεμαθηκαμένων δὲ τῶ ἀποστασίου τῶν . πανταχῶ γὰρ οἱ πατέρες ἀλλήλοις σύμφωνοι εἴη . ἐκαστὸς δὲ ὁ δὲ ἐκείνους αὐτοῖς . ἀλλ' ἐκαστὸς αὐτοῖς οἱ τὸς οἰκονομίας καὶ τὸς σκοποῖς αὐτῶν μὴ ἐπισπῶνται .

Οἱ ἀλαβίστατοι μοναχοὶ εἶπον . ἀπόστορα τὰ ἐκτελέσονται .

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν . ἀναγνώσαν οἱ προεσπῶντες ἐπίσκοποι τὸς οἰκείους διβέλλους , ὡς νυνὶ ἀποσπῶντες τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ .

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν . ἀναγνώσαν , ἐπειδὴν ἡ τῇ ζητημάτων δύο κεφαλαίων ἀκέρως . ὁ φησὶν ὑπὸ τοῖς περὶ τῶ ἀποστῶν χερῶν ἐκ αἰρέσις τῇ ἀγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ , καὶ τῇ ὑπὸ αἰρετικῶν χειροτονήσοντας .

Ταράσιος ὁ ἐπίσκοπος Νικαίας ἀνέγνω τὴν αὐτοῦ διβέλλον . ὡς δὲ ὁ αὐτοῦ διβέλλος , ὅν καὶ Βασίλειος ὁ ἀλαβίστατος Αγκύρας ἐποίησεν .

Αἰών ἐπίσκοπος Ρόδου , Νικόλαος ἐπίσκοπος Ἰερραπόλεως , Γρηγόριος ἐπίσκοπος Πισσυντίας , Γεώργιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Πισιδίας , καὶ Αἰών ἐπίσκοπος Καρπάθου ἀνέγνω τὰ ἴσα τῷ αὐτοῦ διβέλλῳ .

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν . τὸς ὁμολογίας γνώτες δὲ τῆς ἀναγνώσεως τῶ διβέλλον , ἐν ἱερᾷ συνόδῳ ἡ αὐτοῦ ἀποδοχή γρηγορεῖται , εἰ καὶ ἐν ἱερᾷ αὐτοῖς πὺ πλὴν .

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν . γρηγορεῖ ὡς μάλιστα πανάγῃ πατρί .

Καὶ ἐν ἱεραῖς ἐκτελέσονται ἡ ἀγία σύνοδος ἐφ' ἡμῶν ἵπτος .

Πολλὰ τὰ ἴτη τῶ βασιλείου .

Εἰ .

ANNO
CHRISTI
117.

ANNO
CHRISTI
117.

ANNO
CHRISTI
117.

ANNO
CHRISTI
1871.

Εἰρήνῃς ἡ Κωνσταντίνη μεγάλην βασιλίσσαν ἡ Α
ἀποκατέστη πολλὰ τὰ ἴτη.

Ορδοίχον βασιλίαν πολλὰ πὶ ἴτη.

Τὴν καὶ ἀνέστης τῆς θύρας καὶ ἀποφασίζων
ἐν κράτει. Λοιπὸν κίεμ ζῶμεν αὐτοῖς δός.

ଆମେ ଏହିପରି କିଛି କିଛି କଥା କହିବା ।
ଆମେ ଏହିପରି କିଛି କିଛି କଥା କହିବା ।
ଆମେ ଏହିପରି କିଛି କିଛି କଥା କହିବା ।

**Irenæ & Constantini magnorum principum
& imperatorum multos annos.**

Orthodoxorum imperatorum multos an-
nos.

Depositores vocum novitatis quæ facta est,
Domine roborâ. Piam da vitam eis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Pax
Dei sit cum omnibus nobis. Amen.

ACTIO
PRIMA.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ACTIO SECUNDA.

ACTIO
SECUNDA

[illegible]

Συνελθούσης τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου
τῆς κατὰ Θεοδοίου καὶ ἡμετέρας ἐπιστάτης τῆς
αὐτῆς διοικουμένης βασιλείας συναθροισθείσης ἐν
τῇ Νικαίᾳ λαμβανῶν μητροπόλει τῆς Βιθυνίας
ἐπαρχίας· τότε, Πίστη τῷ Κλαυδίου πρώτου
πρεσβυτέρου τῆς κατὰ τὴν Ῥώμην ἀγιωτάτης ἐκ-
κλησίας τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ· καὶ Πέτρου τῷ
Κλαυδίατῳ πρεσβυτέρῳ, μοναχῷ καὶ ἡγούμενῳ τῆς
κατὰ τὴν Ῥώμην ἐκτὸς μονῆς τῷ ἁγίῳ Σάββα, (καὶ)
ἐκκλησιῶν τὸν πᾶν τῆς ἀποστολικῆς καθίδρας τῷ
ὁπωπότη καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκ. τῆς πρεσβυ-
τέρας Ῥώμης Αἰδανῷ· καὶ Ταρσίου τῷ ὁπωπότη
καὶ ἀγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς μεγαλοκτίμου Κων-
σταντινουπόλεως τῆς Ῥώμης, καὶ Ἰωάννῃ καὶ Θωμᾷ
τῶν Κλαυδίων πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ πο-
τηριῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς
διοικήσεως· Καθιδόντων τε ἐπὶ τῷ ἱερωτάτῳ ἀμ-
βωνῶν τῷ ναῦ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας
τῆς ἐκκλησίας Σοφίας, συμπαρόντων καὶ ἀπρωμί-
νων τῶν ἐκδοξοτόπων καὶ μεγαλοπρεπειῶν ἀρχόν-
των, τότε Πίστων τῷ πνεύματι ἀπὸ ἐπά-
ται παλαιῶν, καὶ κόμητος τῷ διοικητικῷ βασι-
λικῷ οἴκῳ, καὶ Ἰωάννῃ βασιλικῷ ὁσιαρῷ καὶ λο-
γοδίτῳ τῷ γραμματικῷ λογοδοσίῳ, καὶ πάσης τῆς
ἀγίας συνόδου κατὰ ταῦτα τὴν προσηχθῆσαν ἐν
τῇ πρώτῃ πράξει· παρόντων καὶ τῶν διοικητῶν
ἀρχιεπισκόπων καὶ ἡγούμενων, καὶ πάντων τῶν μονα-
χικῶν πληρωμάτων· ἀρκαμμένων τῶν ἀγίων καὶ ἀ-
χράτων τῷ Θεῷ καθυγιάντων.

Νικηφόρος ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος καὶ χαρ-
τογράφος τοῦ ἁγίου πατερναρχεῖν ἐφη· βασιλικῆς
ἀνδρῶν ἀπὸ τοῦ πυλῶν τῆδε τοῦ σιγῆ ναῦ
ἐγκειται, ἐπιφορέμῳ μετ' αὐτῷ τῷ ἐπίσκοπον
Νεοφυταρίας.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ἔπει. ἐπέτα-
ξι πάλιν.

Ο λαμπρότετος βασιλικὸς μακάριος εἰσελθὼν
ἴσῃ ἀπεκάλυψε παρὰ τοῦ δεσποτῆ τοῦ ἀγαθοῦ,
δείξας τὴν Κλαδίαν τὴν ἱστορικὴν Νεοσηταρίας
πρὸς τὴν Θεοτεβή κὶ ἀγία τὴν ὑμῶν συνόδον, ὅτι
κὶ παρέστη.

Η αγία σινάδες ἦταν ὁ Θεὸς φυλάττει τοὺς
ἀδελφεῖς ἐκτελεῖ τῶν.

Ταράσιος ὁ ἀγνίστατος πατριάρχης τῇ ἐπισκό-
πῳ Νικομητείας εἰπὺν ὡς ἀγνώστος σε παρῆλ-

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri, imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenae matris ejus, anno consulatus eorum octavo, sexto Kalendas Octobrias, indictione XI.

Conveniente sancta & universalis synodo, quæ per divinam gratiam & piam sanctionem eorundem Deo confirmatorum imperatorum congregata est in Nicensium clara metropoli Bithyniensium provincie: id est, Petro reverendissimo primo presbytero sanctissimæ Romanæ ecclesiæ sancti apostoli Petri, & Petro reverendissimo presbytero, & monacho & abbate venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romæ situm, retinentibus locum apostolicæ sedis almi & beatissimi archiepiscopi senioris Romæ Hadriani: & Tarasio almo & sanctissimo archiepiscopo magis nominis Constantinopoleos novæ Romæ, Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris, monachis & vicariis apostolicarum sedium orientalis dioceseos; sedentibusque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia, presentibus & auscultantibus gloriosissimis & magnificentissimis principibus, id est, Petrona famosissimo exconsule, patricio & comite De conservandi imperialis obsequii, & Joanne imperiali ostiario & logotheta militaris logotheti, & omni sancta synodo secundum ordinem in prima actione signatum: presentibus etiam & Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, atque omni plenitudine monachis, propositis sanctis & intemeratis Evangelistis.

• Gr. ad. El
episcopus qui
cum eis erant.

Nicephorus Deo amabilis diaconus & charophylax venerabilis patriarchii dixit: Regius homo prae foribus hujus venerabilis templi stat, ducens secum episcopum Neocesariae.

E Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: In-
grediantur.

Clarissimus regius mandator ingressus dixit: Missus sum a dominis nostris bonis ut adducerem reverendissimum episcopum Neocesarie ad piam & sanctam synodum vestram, & exhibui.

Sancta synodus dixit: Deus conservet pios
imperatores nostros.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit ad
episcopum Neocæsariæ: Ut ignota tibi præ-
teritis

terit veritas usque nunc? an ut notam tibi? **A** c t i o **B** i hanc parvipendisti? & si ut ignota tibi praeiit, ne confundaris rectum sermonem edificare, quemadmodum non es confusus perversum.

Gregorius reverendissimus episcopus Neocesaris dixit: Crede, domine, ut ignota, peto autem discere, & ut jubet Dominus & sancta synodus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Dic, quid vis discere?

Gregorius reverendissimus episcopus Neocesaris dixit: Cum tota haec caterva unum dicat & sapiat, & didici & certus sum, quia veritas haec est, quae nunc queritur & praedicatur: ac per hoc ego peto veniam priorum malorum meorum, & volo cum omnibus & illuminari & doceri. Delicta enim & peccata mea immensa sunt: & sicut Dominus ad compunctionem duxerit sacram synodum & sanctissimum dominum meum, ita fiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Num forte quasi velamento astutiae proprium sentum adumbrare volens, verbis simulas veritatem, mente autem malignanter operaris?

Gregorius reverendissimus episcopus Neocesaris dixit: Absit, veritatem confiteor, & non mentior, neque falsum faciam verbum meum.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Debueras a prioribus annis aperire aures tuas, & Paulum divinum apostolum audire dicentem: *Tenete traditiones quas accepistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram*: & rursum Timotheo & Tito scribentem: *Prophanas vocum novitates devota*. Quid enim profanum & magis vocum novitas est, quam dicere Christianos idololatrias esse?

Gregorius reverendissimus episcopus Neocesaris dixit: Malum erat; & confitemur, quia malum erat: sed ita gestum est, & ita gestimus; & ideo postulamus veniam delictorum nostrorum. Confiteor domine coram honorificentia sanctitatis vestrae, & omnium fratrum sanctae synodi, quoniam peccavimus, & iniquitatem fecimus, & male patravimus; & veniam postulamus super hoc.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Dicimus, ut sequenti adione cum libello rursus conveniente, quae illius sunt agnoscamus.

Sancta synodus dixit: Ut jubet sanctitas tua, episcopus qui astat, cum libello veniat; & in sequenti adione, secundum quod placuerit, agatur.

Leontius inclytus & regius a secretis dixit: Meminit sacratissima & divinitus collecta synodus, qualiter praecedenti conventu divinae litterae lectae sunt Deo conservatorum magnorum imperatorum nostrorum, in quibus continebatur memoria litterarum, quae synodice missae sunt a sanctissimo & beatissimo papa senioris Romae, & venerabilibus summisque sacerdotibus orientis, in duobus quaternionibus: quibus & nunc allatis, suggerimus ad quod placuerit.

Sancta synodus dixit: Legantur libelli sanctissimi & beatissimi papae Hadriani senioris Romae.

A Δοξὴ ἡ ἀλήθεια εἰς τὸ νῦν; ἢ ὡς ἄγνωστον κατενόησας; καὶ ἐπεὶ ὡς ἀγνοῦν σοι παρήλθε, μὴ αἰδέσθῃς τὸν ὀρθὸν λόγον μαθεῖν, ὥστερ ἔκ κηρύσθῃς τὴν διωστραμμένην.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· τίς σε διδάσκει, ὡς ἀγνοῦν· αἰτῶ δὲ μαθεῖν, καὶ ὡς κλέβῃ ὁ δισπότης καὶ ἡ ἁγία συνόδος.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· λίγῃ, τί θίλεις μαθεῖν;

Γρηγόριος ὁ ἀλαβίστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· λυῖται πάντα ἡ ἐμὴ γυνὴ αὐτὴ τὸ ἐν λαλῇ καὶ φρονεῖ, ἱμαθὸν καὶ ἐκπληροφῶν, ὅτι ἡ ἀλήθεια αὐτὴ ἐστίν, ἡ κατὰ ζήτησιν ἐκ κηρύσσει. Ἐπεὶ τοῦτο κήρυξ αἰνὸς συγγνώμῃς τῆς ἀπορίας μου κακῶν, καὶ θίλωμαι· πάντων καὶ φωτισθῶμαι καὶ διδαχθῶμαι· τὰ γὰρ πλημμελήματα καὶ τὰ ἁμαρτήματα μου ἀμείψαι· καὶ ὡς ὁ θεὸς κατακτείνει τὴν ἱερὰν συνόδον καὶ τὸν πανάγιον δισπότην.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· μήπως ὡς παραπεισμένῳ παύρῳ τὸ σὸν φρόνημα συσκιάσαι θίλων, ῥήμασι χηματίζῃ τὴν ἀλήθειαν, περὶ δὲ τῶν νῦν κακουργεῖς;

Γρηγόριος ὁ ἀλαβίστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· μὴ ᾔδειτο· τὴν ἀλήθειαν ὁμολογῶ, καὶ ὃ μὴ ψεύσομαι, εἰδὼ μὴ ῥαδιουργήσω τὸν λόγον μου.

C Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ὥφειλες ἐκ τῆς ἀνίκου χρόνων ἀνοίξαι σε τὸ ὦτα, καὶ Παῦλον τὸν θεῖον ἀποστόλου ἀκούσαι λέγοντος· κρατῆτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε εἰπε δὲ λόγῳ, εἴπε δὲ ἐπιστολῇ ἡμῶν. καὶ καλὴν Τιμοθέῳ καὶ Τίτῳ γράφοντες· τίς βιβλῆς κηρυγμάτων παρατεῖλαι. τί βιβληρόπρον, ἢ τί κηρυγματοπρον τὸ λέγειν Χριστιανὸς εἰδωλολατρεῖν;

Γρηγόριος ὁ ἀλαβίστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· κακὸν ἐγώ, καὶ ὁμολογῶ, κακὸν ἐγώ. ἀλλ' ὅπως ἐπαχθῇ, ἔστω ὅπως ἐπαχθῶ. καὶ ὅσα τὰ αἰτέμην συγγνώμῃς τῆς πλημμελειῶν ἡμῶν. ὁμολογῶ δισπότῃ ἱεροδότη τῆς τιμιωτάτης ἀγιωσύνης ὑμῶν, καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν τῆς αἰτίας συνόδου, ὅτι ἡμάρτημην, καὶ λυομῆσαμην, καὶ κακῶς ἐπαχθῶ. καὶ συγγνώμῃς αἰτέμην περὶ ταῦτα.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· λίγῃ, ἵνα τῇ ἐξῆς ἀκροάσει μὴ λιβέλλῃς πάλιν τὰ κατ' αὐτὸν γνώμην.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· ὡς κλέβῃ ἡ ἀγνωσία, ὁ ἀποστρέφει ἐπίσκοπος μὴ λιβέλλῃ ἐλθὼν ἐν τῇ ἐξῆς ἀκροάσει· καὶ κατὰ τὸ παρεσάμενον ἀπαχθήσεται.

Λεόντιος ὁ ἀλαβίστατος βασιλικὸς ἀσκηρῆτις εἶπε· μνηστὴρ ἡ ἀντίρροπος καὶ θεοσυλλεχτος συνόδος, ὡς τῇ ἀπορρησμένη σιωπῇ θεῖα γράμματα ἀνεγνώσθηται τῇ θεοφυλάκτῳ μεγάλῳ βασιλεῖ ἡμῶν· ἐν οἷς ἐκείνῳ μνήμη τῆς συνοδικῆς ἀποσταλτικῆς γραμμῆς παρὰ τῷ ἀγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατρί τῆς ἀρετῆς Πάπῃ, καὶ τῇ ἀρετῆς ἀρχιερέων τῆς ἀνατολῆς, ἐν δυνάμει πρεσβυτέρων· ὧν καὶ κατὰ ἀποκομιδῶν, ἐπαβάλλομεν ἀπὸ τῆς παρεσάμενον.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· ἀνεγνώσθησαν οἱ λιβέλλαι τῷ ὁπωσίτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατρί Ἀδελφῷ τῆς ἀρετῆς Πάπῃ.

Καὶ

ANNO
CHRISTI
107.

lectum clementissimum nomen novum Con-
 stantinum, & novam Helenam habentes, per
 quos in primordiis sancta catholica & aposto-
 lica ecclesia robur fidei sumpsit, & ad quo-
 rum instar vibrantissima, ac in toto orbe ter-
 rarum vestra opinatissima in triumphis impe-
 rialis fama laudabiliter divulgatur. Magis au-
 tem si orthodoxæ fidei sequentes traditiones
 ecclesiæ beati Petri apostolorum principis am-
 plexi fueritis censuram, & sicut antiquitus
 vestri prædecessores sancti imperatores ege-
 runt, ita & vos eam honorifice venerantes,
 ejus vicarium ex intimo dilexeritis corde;
 potiusque vestrum a Deo concessum impo-
 rium eorum secutum fuerit orthodoxam,
 secundum sanctam Romanam nostram eccle-
 siam, fidem. Ipse princeps apostolorum, cui
 a Domino Deo ligandi solvendi que peccata
 in cælo & in terra potestas data est, crebro
 vobis protector existens, omnesque barbaras
 nationes sub vestris prosternens pedibus, ubi-
 que vos victores ostendat. Etenim ejus in-
 signia dignitatis sacra pandat auctoritas, quan-
 taque veneratio ejus summæ sedi exhibenda
 sit a fidelibus cunctis per orbem. Dominus
 enim eundem clavigerum regni cælorum cun-
 ctis præposuit principem; & hoc ab ipso ho-
 noratur privilegio, quo ei claves collatæ sunt
 regni cælorum. Ille itaque tam præcelso præ-
 latus honore promeruit confiteri fidem, su-
 pra quam fundatur ecclesia Christi. Beatam
 confessionem beatitudo secuta est præmiorum,
 cujus prædicatione sancta universalis illustra-
 ta est ecclesia, & ex ea ceteræ Dei ecclesiæ
 fidei documenta sumpserunt. Nam ipse prin-
 ceps apostolorum beatus Petrus, qui aposto-
 licæ sedi primitus præsedet, sui apostolatus
 principatum ac pastoralis curæ successoribus
 suis, qui in ejus sacratissima sede perenniter
 sessuri sunt, dereliquit; quibus & auctori-
 tatis potestatem, quemadmodum a Salvatore
 nostro Domino Deo ei concessa est, & ipse
 quoque suis contulit ac tradidit divino iussu
 successoribus pontificibus, quorum traditione
 Christi sacram effigiem sanctæque ejus geni-
 tricis, apostolorumque vel omnium sancto-
 rum veneramus imagines. Ex eo enim quo
 Christi Dei nostri ecclesiæ quietis & pacis
 apertæ sunt fores, hactenusque depictæ ec-
 clesiæ imaginibus sunt ornatae, beato atque
 sanctissimo papa Silvestro testante. In ipsis
 enim exordiis Christianorum, cum ad fidem
 converteretur pius imperator Constantinus,
 sic legitur. Transacta die, nocturno regi fa-
 cto silentio, somni tempus advenit, & ecce
 adfuit sancti apostoli Petrus & Paulus dicen-
 tes: Quoniam flagitiis tuis posuisti terminum,
 & effusionem innocentium sanguinis horruisti,
 missi sumus a Christo Jesu Domino dare ti-
 bi sanitatis recuperandæ consilium. Audi er-
 go monita nostra, & fac omnia quæcumque
 indicabimus tibi. Silvester episcopus civitatis
 Romanæ ad montem Soractem, persecutiones
 tuas fugiens, in cavernis petrarum cum
 suis clericis latebras fovet: hunc cum ad
 te adduxeris, ipse tibi piscinam ostendet,
 in quam dum tertio merferit, omnis te
 valetudo deferet lepræ. Quod dum factum
 fuerit, hanc vicissitudinem salvatori tuo
 compensa, ut omnes iussu tuo per orbem
 totum Romanum ecclesiæ restaurentur. Tu
 autem in hac parte purifica te, ut reli-
 qua omni superstitione idolorum, Deum u-

Ἀμὼν καὶ χρητισάντων· καὶ ὅπως ἀναδειχθῇσιν καὶ
 τὸ ὑμέτερον διαβίβασιν καὶ Θεοδώρητον ὄνομα τοῦ
 Κωνσταντίνου ὁ νῦν Ἐλπίου, ἐν πάσῃ τῇ οἰκου-
 μῇ· ἐπειταυτὸς διασημειώμενον, δι' ὃν ἡ ἀγία κα-
 θολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία ἀνακατατίθεται· καὶ
 μάλιστα ἐν τῇ παραδόσει τῆς ὁρθοδοξίας πίστεως
 τῆς ἐκκλησίας τῷ ἀγίῳ Πέτρῳ καὶ Παύλῳ τοῖς κο-
 ρυφαίοις ἀποστόλοις ἑξακολουθήσῃ, καὶ ἐναγκαλισ-
 ται τὸν βικάριον αὐτῶν, καθὼς καὶ οἱ ἐξ ἀρχῆς
 ἀποστολισμένοι βασιλεῖς καὶ ἐτίμησαν τὸν βικάριον
 αὐτῶν, καὶ ἡγάγησαν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῶν
 τιμῆσθαι· καὶ τὸ ὑμέτερον Θεοδώρητον κρατῶν τὴν
 Ῥωμαϊκὴν ἀγιοπάτην ἐκκλησίαν τῶν κορυφαίων ἀ-
 ποστόλων, οὕτως ἐδόθη ἐξουσία παρ' αὐτῷ τῷ Θεῷ
 λόγῳ λέγειν καὶ δισμεῖν ἀμαρτίας ἐν τῷ ἡρώδῃ
 καὶ ἐν τῇ γῇ. καὶ γὰρ αὐτοὶ ὑπερασπισταὶ γυνή-
 σονται τὸ ὑμέτερον κράτος, καὶ πάντα τὰ βαρβάρᾳ
 ἔσθῃ τοῖς ἰχνισιν ὑμῶν ὑποταγήσεται. καὶ ἔπει-
 ᾶν πορεύσθῃτε, νικητὴς ὑμᾶς ἀναδείξουσιν. αὐτοὶ γάρ
 οἱ ἅγιοι καὶ κορυφαῖοι τῶν ἀποστόλων, οἱ τὴν κα-
 θολικὴν καὶ ὁρθοδόξον πίσιν ἐναρξάμενοι, ἐγγράφως
 ἐπιστομώθησαν τὴν αὐτῶν πίσιν κρατῆν πάντας
 τοὺς μετ' αὐτοῖς διαδόχους μέλλοντας γίνεσθαι τῶν
 θρόνων αὐτῶν, ἐν αὐτῇ διαμῆναι ἕως τῆς σωτη-
 ρείας. καὶ ὅπως κρατῇ ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία, καὶ τιμῇ
 τοῦ ἀγίου χαρακτήρας αὐτῶν. ὅθεν καὶ ἕως τῆς ση-
 μερόνισι περιεχοσμημῆσαι ὁ καλλωπισμῆσαι αἱ
 ἐκκλησίαι ἡμῶν ἐκ τῶν σεβασμίων εἰκότων αὐτῶν,
 καθὼς καὶ ὁ μακαριώτατος καὶ ἀγιοτάτος πάππας
 Σίλβεστρος μαρτυρεῖ ἐν ἀρχῇ τῆς ὁρθοδοξίας ἡ-
 μῶν τῶν Χριστιανῶν, ὅτι ὁ ἐν Θεῷ τῇ ληξεί πα-
 λαι Κωνσταντίνος ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πίσιν ἐπέ-
 στρεψεν. ἡμέρας γὰρ παρελθούσης, καὶ νυκτὸς ἤδη
 γυνώσκῃς, ἐπέβησε σιωπῇ γυνώσκει. καὶ κοιμω-
 μένῳ αὐτῷ, ἰδὼν παρέστησαν αὐτῷ οἱ ἅγιοι ἀπό-
 στολοι, ὅτε Πέτρος καὶ Παῦλος λέγοντες· ἐπειδὴ
 * ἐπίτρεψας Κασσιεὺς ἡγίων αἱμαπαχυστῶν γυνώ-
 σκει τῷ νοσήματι ὃ ἔχεις, ἰδὼν ἀπεστύλημῃ
 παρὰ Χριστοῦ δοῦναι σοὶ σωτηρίαν. ἀκουσον γὰρ
 τῆς βοῆς τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν, καὶ ποιήσῃς πάντα ὅσα ἐν-
 τολώμεθα σοί· καὶ κίψας μετωκλίσειν Σίλβεστρον
 τὸν ἐπίσκοπον τῶν ἐκφυγόντων ἐκ σοῦ διὰ τὸν διωγμὸν
 ὃν ἔχεις, καὶ σήμερον ὄντα ἐν τῷ ὄρει Σωράκτηι
 κεκρυμμένον ἐν σπηλαίῳ περὶ τῷ κλήρῳ
 αὐτοῦ. αὐτὸς σοὶ παρασχεῖ κορυμβήθειαν ἀσ-
 βείας, ἐν ᾗ βαπτίσῃς, καὶ γυνώσκειται ἐν σοὶ ἰσ-
 σις τῆς λίσσας καὶ πάντων τῶν νοσημάτων, καὶ τῶν
 τῶν ἀγαθῶν γυνώσκῃς εἰς σὲ, διότι ἐπέβησον
 κατὰ παντὸς τοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἀναστη-
 νούσας. σὺ δὲ ἰαυτὸν καθάρισον, ἀποθίμωσας πᾶ-
 σαν τὴν τῶν εἰδώλων λαβείαν, καὶ Θεῷ μόνῳ τῷ
 ἀληθινῷ προσκύνῃς, καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ
 πορεύῃ. διεγερθεὶς δὲ ἐκ τῷ ὕπνῳ παραχρῆμα συ-
 νῆξε πάντας τοὺς τῷ παλατίῳ αὐτοῦ, καὶ τὸν σκοπὸν
 τῷ εὐαγγελίῳ αὐτοῦ ἐξηγήσατο αὐτοῖς, καὶ διότι
 ἀπίστους ἐν τῷ ὄρει Σωράκτηι, ἐν τῷ ὄρει ὁ ἅγιος
 Σίλβεστρος κεκρυμμένος μὲν τῷ κλήρῳ αὐτοῦ, γυ-
 νώσκῃς ἐν ἀναγνώσει βιβλίων. καὶ ἰδὼν πύκνωσεν
 γρατὴν ἐπιστάντα, εἶπε τῷ κλήρῳ αὐτοῦ· ἰδὼν νῦν
 ἡμῶν ἀποστόλου, ἰδὼν νῦν ἡμεῖς σωτηρίας. καὶ
 ἐξελθόντι ἑρρίθη αὐτῷ παρὰ τοῦ γρατῆρος, περὶ
 ὃ ζητῶν κεφαλὰς· καὶ ἰδὼν ἀπὸ τὸν βασιλεῖα
 μὲν τῶν πρὸς ἐξουσίαν καὶ δύο ὀφθαλμοῦν, καὶ ἰδὼν
 τῶν

[illegible]

ANNO
CHRISTI
1872.

αὐτὸν εἶπε· ἀπὸ τῶν ἐν βασιλείᾳ ἐκ τῶν ὑποστάντων
ANNO αὐτοῦ, καὶ νῦν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἰλαρὸν ὄμματι καὶ
CHRISTI ἀγαθῇ τῇ καρδίᾳ δεξάμενος τὸν λόγον αὐτοῦ,
 187. πάντα ὅσα ἀπαλαίφθασεν αὐτῷ, ἐξήγαγε τοῦ
 ἁγίου Σιλβέρρου· μὴ γὰρ τὴν ἐξήγαγε πρώτη-
 σο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς λόγον· ὅς εἶδεν Πάβον καὶ
 Παῦλον, ποῖον θύοι αὐτῶν; ὁ δὲ ἀγνώστους Σίλ-
 βερρος ἀπαλείφει αὐτοὺς αὐτῷ· ὅτοι μὲν θύοι
 ἐκ σοῦ, δεῦθεν δὲ καὶ μαθηταὶ τυγχάνουσι τῷ κυ-
 ρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ ἐξελίχεται ἐκ τῶ ἐπι-
 κρίψαι πάντα τὰ ἴδια περὶ αὐτῶν· ὁ δὲ
 αἰσθασὶς ταῦτα, πάλιν ἠρώτησε αὐτὸν, εἰ ἄρα
 οἱ αὐτοὶ καὶ ποτὶ αἱ ἰσορῖαι αὐτῶν· τότε ὁ ἄγιος Σίλ-
 βερρος ἀποδείξας διακονοὺν, ἐπέβρισεν αὐτῷ σοῦ-
 ρον τῆς τῆς ἁγίων ἀποστόλων εἰκόνας· ὅς εἶδεν ὁ
 βασιλεὺς μεγάλως ἐκράνγασεν· ὅτοι εἰσι καὶ εἰ-
 δον ἐν ὁράματι, καὶ ἐκείνι δυσπερὶ· γυναικὶ κο-
 λυμβήσας, τῆς σωτηρίας μου· καὶ ἡνωμένης κο-
 λυμβήσας, ἐκαπτιδῆ, καὶ παραχρημαῖα δῆ. καὶ
 ἀναμνησθεὶς τῷ ἀγαθῷ, ὃ ἴπαδον, ἀνέβητο κα-
 κῆν· ποικίλιν ἐκκλησίας, ἀποστολῶν ἐν αὐταῖς
 τὸς αὐτοὺς σεβασμίας εἰκόνας, εἰς σεβας καὶ ἀνα-
 μνησθ τῷ ἐκκαθαρτικῶν κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στῷ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων· ὅτι ἐπιγρίψαι * τὴν
 χειροκτισμὸν ἐκ σοῦ & ἀληθῶς καὶ πόθεν τῷ
 θεῷ σεβασμίας, καὶ ἀπαλαίφθαι πάντας ἐκ
 τῆς τῆς ἴσθιν ἐδωλολαβείας & δαιμονίων πλα-
 γης· καὶ οὕτως ὁ ἅγιος Γρηγόριος· ὁ διαδοχὸς
 τῶ ἀποστόλων ἐκνήρυξε, τῷ πάντας ἀνθρώπων ἀ-
 γραμματίστους καὶ μὴ δυναμῶν ἀναγνώναι, θεω-
 ρεῖν τὰς λαγγυλικὰς ἰσορίας, καὶ δι' αὐτῶν ἀνα-
 γινώσκειν ἀπὸς δεῖξαι καὶ ἀνάμνησθ τῆς ἐσώσεως ἐι-
 κονομίας τῷ κυρίῳ καὶ δισπότῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ·
 καὶ πάντες οἱ ὁρδοδόξοι καὶ χειροκτιστῶν βασι-
 λῆς σὺν πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἐπίμοις ἀνδράσι
 τοῖς στρατιώταις τὸν Θεὸν ἅμα παντὶ τῷ χειροκ-
 τιστῶν λαῷ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῶν
 ἁγίων πατέρων καὶ ἰδίζαντο, καὶ ἐκράνγασαν, καὶ
 ἔχουσι τὰς αὐτὰς σεβασμίας εἰκόνας ἐκ ἀνάμνησθ
 καὶ κατέπληθον καρδίας, καὶ μέχρι τῷ παρόντος σί-
 βονται αὐταῖς, καὶ ἐν τοῖς μέρεσι δὲ αὐταῖς ἔκ τῷ
 ἀποπάπτῃ ἡμῶν ὁρδοδόξους ἐσεβάσθησαν· ὅλλ'
 αὐτοὺς ὁ ἀποπάπτῃ ἡμῶν ἐξ ἐκβαλλῆς τῶν αἰ-
 σθῶν κατὰ τὴν ἐκ τῶν αὐτῶν τὰς ἱεραὶς εἰ-
 κόνας· καὶ ἐκτεπλάτην μεγάλην ἐν τοῖς αὐτοῖς μέρεσι
 τῆς Γραικίας πύξηνθη, καὶ μίγξαι σκάνδαλον ἐν
 ὅλλ' τῇ κόσμῳ γίγναι· ὅλλ' καὶ ἐκείνους, δι' ὅς
 τὸ σκάνδαλον ἐκ τῶν κόσμων ἐπὶ τῆς, καὶ οὕτως αὐ-
 τῶν, καὶ ἀληθῶς, μαρτυρεῖ. ὅλλ' ἐν μεγάλῃ
 θλίψει γίγνεται Γρηγόριος· καὶ Γρηγόριος· οἱ
 μακαριώτατοι ἀρχιερεῖς τῷ κατ' ἡμᾶς Ρωμαϊκοῦ
 θρόνου, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ὑποστατοῖς ἐκείνους ἦσαν, καὶ
 πολλὰς τῶ ἀποπάπτῃ τῆς ὑμῶν ἐκείνους ἐκ-
 βαλλῆς ἰδυσώθησαν, ἵνα αἱ αὐταὶ σεβασμίας εἰ-
 κόνας ἐν τῇ ἴδιᾳ γένῃ ἀπακατασταθῶσιν· ὅλλ'
 αὐταῖς αὐτοῖς, ὅλλ' αὐτοῖς ἐκ τῶν αὐτῶν σωτηρίας * δεῖσεν ἐκ-
 λίδῃ. καὶ μὴ ταῦτα ὁ κύριος Ζαχαρίας, καὶ Σπύ-
 ρανος, καὶ Παῦλος, καὶ ἱππὸς Σπύρανος, ἐκ τῶν
 ἡμεῶν ἀγνώστους ἀρχιερεῖς, τὸν ταπ-
 τον καὶ τὸν πατέρα τῆς ὑμῶν ἐκείνους βασιλέως
 περὶ τῆς ἀπακαταστάσεως τῶν αὐτῶν ἱερῶν εἰκότων
 ἰδυσώθησαν· ὅλλ' καὶ ὁ ἡμεῖς ἐκ τῆς ἐκείνους
 μεγάλῃς ταπεινοφροσύνης τῷ ὑμῶν βασιλεῖ
 Council General. Tom. XII.

num, qui verus & solus est, adores & ex-
colas, & ad ejus voluntatem attingas. E-
xurgens itaque a somno statim convocat eos
qui observabant palatium; & secundum te-
norem somni sui misit ad montem Sora-
ctem, ubi sanctus Silvester in cujuldam
Christiani agro persecutionis causa cum
suis clericis receptus, lectionibus & oratio-
nibus insistebat. At ubi a militibus se con-
ventum vidit, credidit se ad martyrii coro-
nam evocari; & conversus ad clerum om-
nem qui cum eo erat, dixit: Ecce nunc
tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.
Profectus itaque, ut dictum est, pervenit
ad regem, cui nunciatus cum tribus pres-
byteris & duobus diaconis introivit. In-
gressus dixit: Pax tibi & victoriæ de cæ-
lo ministrentur. Quem cum rex alacri ani-
mo & vultu placidissimo suscepisset, om-
nia illi quæ facta, quæ dicta sunt, quæ
etiam relevata sunt, secundum textum su-
perius comprehensum exposuit. Post finem
vero narrationis suæ percundabatur, qui
essent isti dii Petrus & Paulus, qui illum
visitarent ob causam salutis suæ, & ejus
latebras detexissent. Silvester respondit:
Hi quidem dii non sunt, sed idonei ser-
vi Christi, & apostoli electi ab eo, & mis-
si ad invitationem gentium, ut credentes
salutem consequantur. Cumque hæc & his
similiter Augustus diceret papa, interroga-
re cepit Augustus, utrumnam istos apo-
stolos haberet aliqua imago expressos, ut
ex pictura disceret hos esse quos revelatio
docuerat. Tunc sanctus Silvester misso dia-
cone imaginem apostolorum sibi exhiberi
præcipit: quam imperator aspiciens, ingenti
clamore cepit dicere, ipsos esse quos
viderat, nec debere jam disferre per Spi-
ritum sanctum factam ostensionem piscinæ,
quam istos promississe suæ saluti memora-
bat. Ecce, ut præmissum est, sanctorum
figuræ ab ipsis sanctis fidei nostræ rudi-
mentis apud omnes fuerunt Christianos,
atque in ecclesiis sanctorum sacræ figuræ
expressæ atque depictæ hæcenus fuerunt:
quatenus gentilitas paganorum, conspecta
divinæ scripturæ depicta historia, ab idolo-
rum cultura & demonum simulacris ad
verum Christianitatis lumen atque amoris
Dei culturam verti deberet: sicut & præ-
cipuus pater atque idoneus prædicator bea-
tus Gregorius hujus apostolicæ sedis præ-
sul ait, ut hi qui literas nesciunt, sal-
tem in parietibus videndo legant, quæ le-
gere in codicibus non valent. Ob hoc
quippe sancti probatissimi patres ipsas ima-
gines atque picturas divinæ scripturæ &
gesta sanctorum in ecclesiis depingi statue-
runt, & cuncti orthodoxi atque Christia-
nissimi imperatores, & omnes sacerdotes ac
religiosi Dei famuli, atque universus Chri-
stianorum cætus, sicut a primordio tradi-
tionem a sanctis patribus susceperunt, eas-
dem imagines atque picturas ob memoriam
piæ compunctionis venerantes observaverunt,
& in partibus illis usque ad tempora pro-
vi serenitatis vestræ orthodoxe coluerunt.
Sed ipse vester proavus, per quorundam
impiorum immissiones, easdem deposuit sa-
cras imagines; & ex hoc error magnus in
ipsius Græciæ partibus accrevit, & ingens
scandalum in universum mundum devenit.

Lib. 9. ep.
ad Sere-
m. Magi

X x x

Sed

Lib 9. ep. 100.
ad Serenum
ep Matiliens.

ACTIO
II.
MART. 12.

JOH. 10.

JOH. 4.

* proferimus
* obsecrandum
GEN. 1.

GEN. 4.

Sed vñ illi per quem scandala in univer-
sum mundum venerunt, sicut ipsa veritas
testatur. Unde magno dolore constricti do-
minus Gregorius, atque item Gregorius,
beatissimi pontifices qui illo tempore exi-
lebant, eundem vestram tranquillissimam
pietatis proavum suis apostolicis exaratio-
num apicibus deprecati sunt, ut ab ea-
dem novae presumptionis temeritate resipi-
sceret, eademque imagines in pristino sta-
tu restitueret. Sed nullo modo eorum sa-
luberrimis deprecationibus inclinatus est.
Et postmodum dominus Zacharias, & Ste-
phanus, atque Paulus, & item Stephanus,
prædecessores nostri sancti pontifices, Iz-
pius avum & genitorem vestræ serenissimæ
tranquillitatis pro statuendis ipsis imagini-
bus sacris deprecati sunt: simulque & no-
stra pusillitas cum magna humilitate ve-
stram studuit clementissimam imperialem
potentiam constanter postulare. Et demum
subnixius quæsumus, ut sicut a sanctis pa-
tribus & prædecessoribus nostris probatissi-
mis pontificibus suscepimus, divina histo-
riæ scripturam in ecclesiis pro memoria
piæ operationis & doctrina imperitorum de-
pingimus, & sacram imaginem Domini Dei
& Salvatoris nostri Jesu Christi secundum
incarnatam ejus humanam formam in au-
la Dei constituimus, simulque & sanctæ
ejus genitricis, atque beatorum apostolo-
rum, prophetarum, martyrum, & confes-
sorum, ob eorum amorem designantes ve-
neramur; ita & vestra clementissima im-
perialis potentia partibus ejusdem Græciæ
faciat vestræ orthodoxæ fidei coequari,
ut sicut scriptum est, *fac unus grex &
unus ovile*: quia in universo mundo, ubi
Christianitas est, ipsæ sacræ imagines per-
manentes, ab omnibus fidelibus honoran-
tur; ut per visibilem vultum ad invisibi-
lem divinitatis maiestatem mens nostra ra-
piatur spirituali affectu per contemplatio-
nem figuratæ imagines secundum carnem,
quam Filius Dei pro nostra salute susci-
pere dignatus est: eundem redemptorem
nostrum qui in cælis est, adoremus, &
in spiritu glorificantes collaudemus: quo-
niam juxta ut scriptum est, *Deus spiritus
est*: & ob hoc spiritaliter divinitatem ejus
adoramus. Nam absit a nobis, ut ipsas
imagines, (sicut quidam gerunt) deifi-
cemus; sed affectum & dilectionem no-
stram, quam in Dei amorem & sancto-
rum ejus habemus, omni modo præfe-
rimus. Et sicut divinæ scripturæ libros,
ipsas imagines ob memoriam venerationis
habemus, nostræ fidei puritatem servan-
tes. Nam creator noster Dominus Deus,
dum ad imaginem & similitudinem suam
de limo terræ plasmasset hominem, saga-
citatibus industria illustrans, in proprio con-
siderationis arbitrio eum constituit. Et ip-
se primus homo ex proprio arbitrio divi-
na inspiratione cuncta animantia, & uni-
versa volatilia cæli, & omnes bestias ter-
ræ propriis nominibus appellavit, & in ip-
sa appellatione permisit animantia perma-
nere. Etiam & Abel divino ignitus Spiritu,
de primogenitis gregis sui munera ex
proprio considerationis arbitrio Domino ob-
tulit. Pro quo legimus, quod respexisset
Deus ad Abel & ad munera ejus. Porro

Αδυσωπεί, ἵνα καθὼς ἐκ τῆς ἀγνωστίας τῶν ἀπο-
στατῶν ἡμῶν καὶ δοκιμασιῶν ἀρχαίων ἰδι-
οεργίας ἀνακαλύψωμεν, καὶ τῶν ἱερῶν εἰκόνων τῶν
κατὰ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν σάρκα τῆς
αὐτοῦ ἀνθρωπομορφίας ἐν τῇ αἰλῇ τοῦ Θεοῦ κα-
ταστήσωμεν, ὅμοια καὶ τῆς ἀγίας αὐτοῦ μητρὸς, καὶ
τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων ἀποστόλων, ἀποστόλων καὶ
μαρτύρων, καὶ ὁμολογητῶν, καὶ ὅσων τὸν πόθον σε-
βόμεθα. Λατρεῖν οὖν καὶ ἡ ὑμῶν ἐκκακιστὴ βα-
σιλεὺς δυναστείαν ἐν τοῖς μέρεσι τῆς αὐτῆς Γραι-
κίας ποιῆσαι κελεύει, καὶ τῶν ἐρδόμενων εἰς
ἐκείνην. ἵνα, καθὼς γέγραπται, ἡγήται μία
ποιμὴν καὶ εἰς ποιμῆν. ἐπειδὴ ἐν ὅλῳ τῷ κόσ-
μῳ, ὅπου εἰσὶν οἱ χριστιανοί, αἱ αὐταὶ σεβασ-
μαὶ εἰκόνες παρὰ πάντων τῶν πιστῶν τιμῶν-
ται. ὅπως διὰ τὸ ὁρατὸν χαρακτῆρος εἰς τὴν ἀό-
ρατον θεότητα τῆς μεγαλειότητος αὐτοῦ ἡ διάνοια
ἡμῶν ἀπεργῇ πνευματικῶς περὶ κατὰ τὴν σάρκα,
ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν δι-
εξαίρεται κατηξίωσε. καὶ τὸν λογιζόμεν ἡμῶν τὴν ἐν
τοῖς ὕδασι ὑπάρχοντα προσκυνοῦμεν, καὶ ἐν τῇ
πνεύματι δοξαζόντες αἰνῶμεν. ὅτι καθὼς γί-
γραπται, ὁ Θεὸς πνεύμα ἐστι. καὶ κατὰ τὸ τοιοῦτον
δοξαζόντες πνευματικῶς προσκυνοῦμεν τῶν αὐ-
τῶν θεοτήτων. ἐπεὶ μὴ γινώσκοντες ἡμῶν, ἵνα τὸς
αὐτοὺς εἰκόνας, καθὼς φανερῶσι τινες, θεωροῦ-
μεν. ὁ γὰρ μόχθος καὶ ὁ πόθος ἡμῶν, ἐν ἵστο-
ρίᾳ, εἰς τὸν πόθον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐστίν.
καὶ καθὼς ἡ θεία γραφή ἡμῶν ἔχει, τοὺς αὐτοὺς
εἰκόνας εἰς μετὰ ὁμοιωσὺν τὸ σεβασμῶδες ἡμῶν ἵστο-
μεν, φυλάττοντες τὴν καθαρότητα τῆς πίστεως ἡμῶν.
ἐπεὶ ὁ πλάσας καὶ δημιουργὸς ἡμῶν κύριος ὁ Θεός,
ὁ κατὰ τὴν ἰδίαν εἰκόνα καὶ ὁμοιότητα ἐκ τῆς
ἑλκῆς τῆς γῆς πλάσας τὸν ἀνθρώπον, καὶ φωτί-
σας αὐτὸν, ἀνέστησεν κατήνευσε αὐτόν. καὶ αὐτὸς
ὁ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀνέστησεν ὑπάρχων, θεία
ἐπέθηκε πάντα τὴν ἰσχυρὰ καὶ τὴν πεινῶν τὴν ἡ-
ρώδην, καὶ πάντα τὰ κτίρια τῆς γῆς ἰδίᾳ ἐνόμα-
σεν ἑκάστην. ὁ δὲ Ἀβὴλ ἐκ τῶν ἀποστόλων τῶν
ποιμένων αὐτὸν δῶρα προσεργαζόμενος ἰδίᾳ ἐβλήθη κυ-
εῖν πρὸς Θεόν. περὶ ὃ ἀναγινώσκοντες, ὅτι ἐπι-
βλήθη καὶ ἐπὶ Ἀβὴλ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ.
ἔτι καὶ ὁ Νῶε μὲν τὸν κατακλυσμόν ἰδίᾳ βεβλή-
σεν κατασκαφάσας δυσσαστήριον ἑκαστοῦ, καὶ ἐκπαί-
των τῶν κτιῶν καὶ πτερυγίων καθαρά δῶρα ἐπὶ τῷ
αὐτῷ δυσσαστήριον τῷ Θεῷ προσέφερεν. ὁμοίως
καὶ Ἀβραάμ, καθὼς γέγραπται, ἰδίᾳ ἐβλήθη
δυσσαστήριον ἑκαστοῦ πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν τοῦ Θεοῦ,
καθὼς ἐμφανίσθη καὶ ὁ Ἰακώβ διὰ φωνῶν ἐκ
προσώπου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἐν ὕπνῳ τοῖς ἀγγέ-
λοις τοῦ Θεοῦ ἰδὼς ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας.
ὅθεν καλεῖται, καὶ ἐκ αὐτῆς τὴν κύριον λαλῶντα
πρὸς αὐτόν. καὶ ἀναστὰς, ἰδίᾳ ἐβλήθη ἐπὶ τὴν
λίθον ἐν ἧς ἔχει πρὸς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἐστὶς
αὐτόν, καὶ ἐκείας ἔλασεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἑκάλεσε τὸν
τόπον Βαιθλὴμ, λίθων. ἐκ ἐστὶν ἐπὶ τῷ, οἱ μὴ
εἰσὶν οὖν. περὶ ὃ ὁ δαμῶν ὁ Θεὸς ὠργίσθη αὐ-
τῷ. διότι τὸν λίθον ἔστησε ἰδίᾳ ἐβλήθη. διὸ
μὲν μὴ πρὸς τῆς ἱστορίας ἀπὸ. ἰσχυρὰ εἰμι Θεός
Βαιθλὴμ, ὃ ἔχειας τὸν λίθον, καὶ πῶς μοι ἐ-
χέτω. καὶ γὰρ γαλιλιώτατι τίκα, μὴ εἶναι ἀρχη-
γοὶ καὶ ὁρδοδοξοὶ βασιλεῖς, πάντες ὅσοι εἰς τὴν
αἰ-

ANNO
CHRISTI
771.

ANNO
CHRISTI
787.

L. I. c. 11
p. 101

L. II. c. 11
p. 101

ἀνδραγαθίαν κατανοήσας πρὸς δόξαν Θεοῦ ἀνέβη· ἅπαντες γὰρ ἴδοντες τὴν Θεοῦ καὶ πάλιν ὁ αὐτοῦ λαὸς ἐπὶ τὸ αἶμα τῆς βάβυλός αὐτοῦ σπένδοντες, πρὸς τῆς ἀγαθότητος τὴν πύλιναν· πρὸς τὴν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ὁ ἀποστόλος· ὁ δὲ πρὸς Ἑβραίους ἐπεκάλυψε, ὅτι ὁ τὴν βάβυλόν, ἀλλὰ τὸν κατακτείναντα αὐτὴν, ἐδέξατο ἀγαθότητας ποικίλας, ἀποσταλῆναι. ὅπου καὶ ἡμεῖς κατὰ πρόθεσιν καὶ ἀγάπην ἡμῶν πρὸς τὸν κυριό καὶ τὸς ἀγγέλους ἔχομεν, τὴν χαρακτῆρας ἐν εὐαγγελίῳ ἱεροῦ· ἡ καὶ ἐν σπινθὶ καὶ χρώματι τὴν τιμὴν ἔχοντες, ἀλλ' ἐν αἰσῶ, ὡς τὴν ὁνομασίαν αἱ εὐαγγελιστοὶ· καὶ δι' ἀναγκῆς καὶ ἀποσταλῆναι τὴν Μωσὶ γράψαι παρὰ κυρίου λέγοντος· καὶ ὅς ἐστις ἱλασθῆναι ἐκ χρησίου καὶ ἀπὸ τῆς πύλης καὶ τῆς μύτης, καὶ μὴ ἡμεῖς πύλιναν τὴν ἀλάτιν· καὶ διὸ χερυβὶμ χρυσοῦ ἱλατὴ, ἔξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὁρώμεν· καὶ μὴ μίαν· ἐπειδὴ τὸ μαρτυρεῖν, ὃ δόσω σοι, πρὸς τὸ καλύψαι τὴν κιβωτὴν· καὶ λαλήσω σοι ἀπὸ τῆς ἱλαστικῆς· ταῦτά μιν· καὶ χερυβὶμ τῶν δύο, τῶν ὄντων ἐναντὶ τῆς κιβωτῆς τὸ μαρτυρεῖν· ἀλλὰ καὶ ἐν βήλοισι, καὶ ἐν τῷ σκεπασματι τῷ σκευώματι τῶν χερυβὶμ, ἱερῶν ὡραίων ἐκ διαφόρων χρωμάτων γράψαι ἀποσταλῆναι. κατανοήσας δὲ ἐστὶν, γαλλωτότατον διστόμα· ὁ πύλινος, μεγάλοι ἀρχαῖοι, ὅτι πρὸς τὸν πᾶνδυναμὸν καὶ Θεὸς ἡμῶν μίσην τῶν χερυβὶμ χειροποιήτων τυγχάνοντων, ὑπὲρ σωτηρίας τῆς λαοῦ λαλῆσαι κατηξίωται. διὸ ἀδίδακτον ἐστὶν, πάντα τὰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῷ Θεῷ πρὸς ἱκανοῦ καὶ ἀπρίκτου τὸ αἶμα αὐτοῦ συσπλάσσειν, καὶ ἅγια καὶ σεβασμία εἶναι γινώσκονται· ἀποσταλῆναι δὲ ἐστὶν καὶ τὸν, γαλλωτότατον διστόμα, πρὸς τὴν τῶν ἀπίστων πληροφάνειαν, καὶ διόρθωσιν τῶν πτελανημένων, διὰ τὸ Θεὸς τῶν θεράτων αὐτοῦ Μωσὶ ἀποσταλῆναι, καὶ ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἀεζμῶν ἀναγεγράφεται, ὅτι ἰὼν λαοὶ τὴν ἐπελθόντα αὐτοῦ, λίγων· ποίησεν ὅφιν, καὶ θῆς αὐτὸν εἰς σημεῖον· καὶ ὅς ἐστις κρυφτός, καὶ ἴδον αὐτὸν ζήσεται· ἐποίησεν δὲ Μωσὴς ὅφιν χαλκοῦ, καὶ ἴδον αὐτὸν εἰς σημεῖον· καὶ πάντες οἱ κρυφτοὶ καὶ θωροῦντες αὐτὸν, ἴδοντες· ὁ τῆς ἀντίας τῶν φρυατομένων κατὰ τῆς πίστεως καὶ θρησκείας τῶν Χριστιανῶν· ὅτι συνειδηθῆσεν μὴ εἶναι τὸς σεβασμῶν ἐκείνων, ἐν αἷμα ἰσοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμῶν, καὶ τῆς γεννηθείας αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν ἀγίων, ὡς ἡ διὰ μὲν σωμῆς καὶ σωζέει τὸ ἀνθρώπινον γένος· ἐὰν γὰρ τὸν Ἰσραηλῆτιν λαὸν περὶ τῶν ὁμῶν δὲ τῆς ἐρείσεως τῶν χαλκῶ ὁφθαλμοὶ σέβονται, μὴ γένοιτο ἡμῖν διασῶναι, μηδὲ ἀποσπῶναι ἐκ τῆς παραδόσεως τῶν ἀγίων πατέρων, μηδὲ ἐκ τῆς διδασκῆς αὐτῶν ἐκκλίνειν· καὶ Σολομὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ παρ' ὧν ἐκτίσθη τῷ Θεῷ, χερυβὶμ εἰς δόξαν Θεοῦ ἐποίησε, καὶ ἐκ διαφόρων χρωμάτων κατεσκεύασεν αὐτὸν· λοιπὸν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐκ πάντες οἱ ὁρῶντες τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ἡμῶν, καὶ τὴν ὁμοιοῦντα τὸ αἶμα τῷ Θεῷ ἐκ διαφόρων χρωμάτων κατεσκεύασεν ὡς ὁμοῖον ποιεῖν· ἐπὶ καὶ Ἡσαίας ὁ ἀποστόλος ἐπερ· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται δυσιαστῆναι τῷ Θεῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ αὐτοῦ καὶ ἔσται εἰς σημεῖον καὶ εἰς μαρτυρίαν κυρίου Ἰσραὴλ ἐν Αἰγύπτῳ· ἐπερ· ἐπὶ αὐτοῦ ἀπὸ ἀποστόλου θλασθέντων, καὶ ἀποσταλῆναι·

superna inspiratione suo arbitrio propriam adinventionis consideratione altare Domini edificavit, & de cunctis pecoribus & volucris mundis holocausta super eodem altare Domino obtulit. Simili modo Abraham (sicut scriptum est) suo arbitrio altare edificavit ad honorem & gloriam Dei qui apparuit ei. Sic Jacob fugiens Esau fratrem suum, dum in somnis angelos Dei ascendentes in caelum & descendentes per scalam, atque innixum ipsi scalam loquentem sibi Dominum aspiceret, surgens protinus suo arbitrio tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, erexitque in titulum, fundens oleum desuper: appellavitque locum illum Bethel, dicens: Non est hic aliud nisi domus Dei, & porta caeli. Pro quo nequaquam omnipotens Deus iratus est, quod lapidem illum erexit in titulum suo arbitrio & consideratione. Unde post paululum in historia Genescos fertur dictum illi fuisse: Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem, & votum vovisti mihi. Ecce serenissimi domini filii magni principes, omnia quae humana consideratione ad laudem Dei parantur, non sunt prohibenda, potius autem omnino creatori nostro Domino constat esse placabilia. Nam idem ipse Jacob proprio demum arbitrio summitatem virgae filii sui Joseph deosculatus est, fidei dilectione hoc agens, sicut beatus Paulus in epistola ad Hebraeos testatur: non virgæ, sed tenenti eam honoris ac dilectionis exhibuit affectum. Sic & nos pro amore & dilectione quam apud Dominum & sanctos ejus habemus, honorabiles eorum effigies imaginibus depingentes, non tabulis & coloribus honorem exhibemus, sed illis pro quorum honore constituent. Rursumque legimus præceptum fuisse Moyse a Domino Deo nostro, cum dicitur: Facies & cubitorum & dimidiis erit longitudo ejus, semis & cubiti latitudo. Duos quoque cherubim aures & productiles facies ex utraque parte oculi; & post paululum, ad cooperiendam arcam, in qua ponet testimonium, quod dabo tibi: inde præcipiam & loquar ad te; super propitiatorium scilicet, ac medios cherubim, qui erant super arcam testimonii. Sed & in cortinis atque opertorio tabernaculi cherubim texturino opere diversis coloribus fieri præceptum est. Considerandum quippe est, tranquillissimi domini filii magni principes, quod omnipotens Dominus noster inter eosdem cherubim manu factos existentes, ob salutem populi sui loqui dignatus est. Pro quo dubium non est, quod omnia quae in ecclesiis Dei ad laudem & decorem ipsius constituta sunt, sancta ac veneranda esse noscantur. Etiam hoc serenissimi filii addendum est ad incredulorum satisfactionem, & directionem errantium, quod Deus famulo suo Moyse præcepit dicens (in libro enim Numerorum ita legitur contra pestem quam in eos irruerat:) Fac serpentem, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. Fac ergo Moses serpentem aeneum, & posuit pro signo; quem cum percussus aspicerent, sanabantur. O insania frementium contra fidem

Actio
II.

Non

Hebr.

Exod. 27

Exod. 27

Exod. 27

Nam.

dem & religionem Christianam, ut asserant A
ACTIO non colere aut venerari imagines, in qui-
bus figuratæ sunt Salvatoris effigies, & ejus
genitricis, vel sanctorum, quorum virtute
subsistit orbis, atque potitur humanum ge-
nus salute; Anei serpentis inspectione cre-
dimus Israeliticum populum a calamitate in-
jecta liberari, & Christi Domini nostri &
sanctorum effigies aspicientes atque veneran-
tes dubitamus salvari? Absit tali nefarie
temeritati cedere assensum. Patrum priscas
sequamur traditiones, & ab eorum doctrina
nulla declinemus ratione. At vero & Salo-
monem regem in templo quod edificavit,
cherubim ad gloriam Dei fecisse legimus,
& diversis coloribus idem adornavit tem-
plum. Ob hoc quippe nos & omnes or-
thodoxi ob confessionem fidei nostræ, &
pulchritudinem domus Dei varietate colo-
rum atque ornamentis picturam exhibemus,
quemadmodum Isaias propheta vaticinatus
ait: In die illa erit altare Domini in medio
terrae Aegypti, & titulus juxta terminum ejus
Domini, eritque in signum & in testimonium
Domino exercituum in terra Aegypti. Clama-
bunt etenim ad Dominum a facie tribulantis,
& mittet eis salvatorem & propugnatorem,
qui liberet eos: Sicut eximius prophetarum
beatus David cecinit dicens; Confessio &
pulchritudo in conspectu ejus: & idem ipse:
Domine dilexi decorem domus tuae, & locum
tabernaculi gloriae tuae. Et iterum adventum
redemptoris nostri atque incarnationem ip-
sius Filii Dei annuncians, magnopere vul-
tum ejus secundum humanitatis ipsius di-
spensationem adorari praecepit, inquit: Vultum
tuum Domine requiram. Et post: Vultum
tuum deprecabuntur omnes divites ple-
bis. Et rursus: Signatum est super nos lu-
men cultus tui, Domine. Hinc & beatus Au-
gustinus praecipuus pater & optimus doctor
in suis admonitionum sermonibus ait: Quid
est imago Dei, nisi vultus Dei, in quo si-
gnatus est populus Dei? Interea & beatus
Gregorius Nyssenus episcopus inter plura
quæ in sermone, quem de Abraham insti-
tuit, ita dixit: Vidi multoties conscriptio-
nem imaginis passionis, & non sine lacry-
mis visionem præterii, opere artis ad faciem
afferentis historiam, & cætera de interpre-
tatione ejus in cantica canticorum, sicut
conscripserat doctrina dicit: Materia quædam
est omnino in diversis tincturis, quæ com-
plet animantis imitationem. Qui enim ad
imaginem conspiciat ex eadem arte per co-
lores completam tabulam, non tincturis
præfert contemplationem, sed ad visionem
depictam conspiciat tantummodo, quam per
colores magister demonstravit. In episto-
la beati Basilii ad Iulianum transgressorem
missa refertur: Secundum id quod a Deo
hereditate possidemus nostram immaculatam
fidem Christianorum, confiteor, sequor, &
credo in unum Deum patrem omnipoten-
tem, Deum Filium, Deum Spiritum san-
ctum; unum Deum hæc tria adoro & glo-
rifico. Confiteor autem & Filii incarnatam
dispensationem, & Dei genitricem quæ se-
cundum carnem eum genuit, sanctam Ma-
riam. Suscipio vero & sanctos apostolos,

πῶς συνήρα καὶ ὑπερέμαχον τὴν λυβήμην αὐτῆς.
καὶ ὁ ψαλμωδὸς δὲ Δαβὶδ ὑμνεῖ λίγων. ἔχομεν
λόγον καὶ ὁρατὸς ἐν ὧν αὐτῶ. καὶ πάλιν ὁ
αὐτὸς· καὶ ἐκείνη ἀπερίεγκαι οἰκισί, καὶ πᾶσαν
σκηνώματος δόξαν. καὶ πάλιν τὴν ἰδέσθαι καὶ
τὴν σάραν τὴν υἱὸν τὸν Θεὸν καὶ συνήρα· ἡμῶν καὶ
γαλιζόμην· ὁ αὐτὸς, μεγάλως τὸ πρὸς αὐτὸν αὐτῶ
κατὰ τὴν ἐσπερίαν αὐτῶ οἰκονομίαν ἀποκαταστήσας
ἐκείνην, λίγων· ἐκείνην σὲ τὸ πρὸς αὐτὸν
μὲν, τὸ πρὸς αὐτὸν σὲ καὶ ζητήσω. καὶ πάλιν· τὸ
πρὸς αὐτὸν σὲ λιτανεύσωσι οἱ πλῆθεις τῶ λαοῦ· καὶ
πάλιν· ἐσημεῖται ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τὸ πρὸς αὐτὸν
σὲ καὶ· ἔδωκε ὁ Θεὸς Αἰγυπτίῳ· ὁ μὲν δὲ δι-
δάσκαλος· ἐν ταῖς κατεστάσεσιν αὐτῶ ἐφ' ἡμᾶς· τί ἐστιν
εἰπὼν Θεῷ, οἱ μὴ πρὸς αὐτὸν Θεῷ, ἐν ᾧ ἐσημεῖται
ὁ λαὸς τῷ Θεῷ; ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἄγιος Γρη-
γόριος· ὁ Νύσσης ἐπισκοπὸς περὶ τῷ Ἀβραάμ
λόγον συνήρα, λίγων· εἶδον πλεονάκας τὴν
ἐπιγραφὴν τῷ πᾶσι, καὶ ἐκ ἀδακτυτῆς παρῆλθεν
ἔργον τέχνης εἰς πρὸς αὐτὸν προσάχουσαν ἱστορίαν, καὶ
καὶ λαοὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας αὐτῶ τῆς εἰς τὰ ἀσμάτια
ἀσμάτων, καὶ οὗτος ἡ γοργαμμήν διδάχῃ λίγων· ὅλη
τίς ἐστι παντὶς ἐν διαφορῇ βαφαῖς ἀναπληρῶ-
σα τὴν τῆς ψυχῆς μίμησιν· ὁ γὰρ πρὸς τὴν
εἰκόνα θεωρῶν τὴν ἐκ τῆς τέχνης διὰ χρωμάτων
ἀναπληρωμένην σκίδα, ἐκ τῆς βαφῆς τὴν
ὁμοιότητα φέρει, ἀλλὰ πρὸς τὴν θεωρίαν τῷ πρῶ-
τον ἀνάγειται. ἐπεὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῷ ἁγίου
Βασιλίου τῷ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν παραβόλῃ· ἐμφε-
ρεται· καὶ οὗτος ἐκληρονομισμὸς ἐκ τῷ Θεῷ τὴν
ἡμετέραν ἀμμίαν πῶς τῶν Χριστιανῶν, ὁμολο-
γῶ, καὶ ἵσταμαι, καὶ πιστῶ εἰς τὸν Θεὸν παντο-
κράτορα, Θεὸν τὸν πατέρα, Θεὸν τὸν υἱόν, Θεὸν
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· εἰς τὸν αὐτὸν τὸ πᾶν προσ-
κυβῶ καὶ δεξάζω· ὁμολογῶ δὲ καὶ τὴν τῶ υἱοῦ
σάρκα οἰκονομίαν· εἴτα καὶ τὴν ἁγίαν Mariam
τὴν κατὰ σάρκα πεῖσαν αὐτὸν, θεωρῶ ὁμολογῶ·
δίχομαι δὲ τὴν αἴσαν ἀποστόλων, πρὸς τὴν καὶ
μαρτύρων, ὡς πρὸς τὸν Θεὸν λιτανεύοντες, ἐπὶ
διὰ τῆς μεσσιτικῆς αὐτῶν ἰδέσθαι μοι γίνεται ὁ φι-
λάνθρωπος Θεός, καὶ τὴν ἀφῆσιν τῶν ἁμαρτιῶν
θεωρεῖται· διὸ καὶ τὸς ἱστορίας τῶν εἰκόνων αὐτῶν
τιμῶ καὶ προσκυβῶ φανερῶς. τὸ γὰρ παρεδόθη
ἐκ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ὁ καλυπτοῖ· ἀλλ'
ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν τὴν αὐτὴν ἀνα-
στηλόμεν ἱστορίαν. πάλιν δὲ ἐκ τῶ αὐτοῦ αἵματος,
ἐκ τῶ λόγου τῷ εἰς τὴν αἴσαν πασάκων μαρ-
τύρων· ἐπεὶ ὁ πᾶσι τῶν ἁγίων καὶ νίκας ὁ λο-
γογράφος πολλάκις, ὁ ζωγράφος διασημαίνουσι·
οἱ μὲν τῶ λόγῳ κοσμοῦντες, οἱ δὲ τῶς πίναξιν εἰ-
χαρίσονται. καὶ πολλὰ πρὸς ἀνδραγαθίαν διήγειραν
ἐκείνοι. ἀγαθὸς ὁ λόγος τῆς ἱστορίας ἐπιγράψας,
ταῦτα γραφῇ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δέοντος·
πάλιν δὲ ἐκ τῶ λόγου τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ ἐπισκοπῷ
Κωνσταντινουπόλεως τῷ Χρυσόστομῳ, τῷ εἰς τὴν
παραβολὴν τῶ σπόρου· σῶμα κατελκόν ἐστιν ὁ
βέλτης, οὐχὶ τὸν ἐδιδόμην αὐτὸν ὑβρι-
ζει;· ἐκ οὗτος, ὅτι ὅστις τὴν εἰκόνα τὴν
ἐκ ζῶν καὶ χρωμάτων λαοδρεῖ, ὅχι ὡς πρὸς ἀ-
ψυχον πελμῆτας κρίνεται, ἀλλὰ κατὰ τὸ βασι-
λέως;

ANNO
CHRISTI
1066

L. 11. 11.

οὐ οὐτως,
ὅτι οὗτοι τὸ
εἰπὼν τὸ βα-
σιλεὺς οὐδὲν
ἀπορίαν
ἀπὸ τοῦ
τῶ βασιλέως
ἔχει τὸ πο-
τεῖν καὶ
τὴν αἴσαν
αὐτῶ ἐκεί-
νη τὴν εἰκόνα.

ANNO
CHRISTI
117.

L. 10. de
homo.

L. 10. de
homo.

L. 10. de
homo.

λίαν; δαυὶς γὰρ τῆς σαρκὸς ἀποφύγει τὴν
ἔξω. καὶ πάλιν ἐκ τῆς λέξης τῆς αὐτῆς παρὰ τὸ
εἰς τὴν ἀγίαν πνεύματος τῆς παλαιάς· πάντα
ἰσχυρὰ ἐκ δεξιῶν Θεοῦ, ἐκ χειρὸς δὲ ἡμετέρων·
ἡ δὲ πρὸς τὴν τῆς ἐκείνου δικαιοσύνης, ἡ γὰρ πρὸς
καρποφάνειαν ἐλπίδος, ὁ δὲ πρὸς τὴν ἐλπίδα ἐφ-
θον· πάντα δὲ ἀλλοιῶται· Θεοῦ, μάλιστα δὲ τῆς
ἐκείνου τῆς Θεοῦ. ὅτι γὰρ ὅτι βασιλικὴν χαρακτῆ-
ρος καὶ εἰκόνας ἐκ τῆς πάλαιον ἐκφάνεται, καὶ
ἀπεικονίζεται ἀρχόντες καὶ λαοὶ μὴ ἐκείνων, τὴν σα-
ρκὸς τιμωρ, ἡ τὴν πρὸς τὴν γραφὴν, ἀλλὰ
τὴν ἰσχυρὰν τὴν σαρκὸς· ὅπως καὶ ἡ πρὸς τὸ
τὸ ἐκείνου εἶδος· τιμὴ, ἀλλὰ τὴν ἰσχυρὰν ἰσχυ-
ρὰν ἐκφάνεται. Ομοίως δὲ καὶ τὸ μακάριον Κυ-
ρίλλου ἐκ τῆς εἰς τὸ κατὰ Ματθαίον ἀγίου Λα-
γυλίου ἐκφάνεται ἀποφύγει μὴ λέγοντες. Συγγρα-
φεὶ γὰρ ἡ εἰς τὸν ἐκ μὲν τῆς Θεοῦ ὑπάρχον-
τι λόγον, ἐκ καὶ ἡ τῆς ζωῆς ἡμῶν λυτῶσις ἀπο-
σπένδυται τῆς Θεοῦ, τὴν κατὰ ἡμᾶς ομοίωσιν ἐκ-
δίδει, καὶ ἡ ἡμετέρα ἀνθρώπου· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς
μὴ μικρὸν. ἐκφάνεται ἡμῶν ἀποκλήρωσις χρεῖαν αἱ
παραβολαί, τῆς σηματοδοτικῆς τὴν δικαιοσύνην οἰο-
ντοσύνης καὶ ὁφθαλμῶν παραδίδει, καὶ ὁφθαλμοὺς
ἐκφάνεται, καὶ τὸ ἐκ ἰσχυρὰς ἐκφάνεται ἀφανὲς
ἰσχυρὰ τὴν δικαιοσύνην· πάλιν τὴν ἀγίαν Ἀθανασίον
ἐκφάνεται Ἀλεξανδρείας πρὸς τῆς ἐκφάνεται
τὸ κατὰ, ὁ καὶ ἀρχὴ· ἐκφάνεται μὴ ἐκ πολλῶν ὁ-
λίγα λαβόντες ἐκφάνεται. ἔπειτα καὶ αὐτὸ τὸ
ἐκ ἐκφάνεται γραφόμενα, μὲν κατὰ τὸν ἐκ τῆς
ἐκφάνεται, πάλιν ἀναφάνεται τὴν αὐτὴν ἀναφάνεται
ἐκφάνεται καὶ ἐκφάνεται, ὁ ἐκφάνεται ἡ μὲν, τὴν ἀνα-
φάνεται δυνάμει ἐκφάνεται ἐκ τῆς αὐτῆς ὅλη καὶ
ἐκφάνεται. ὅτι γὰρ τὴν αὐτὴν μὲν καὶ ἡ ὅλη,
ὅτι καὶ γραφόμενα, ὁ κατὰ τὴν ἀντίθεσιν, ἀλλὰ ἐκ αὐτῆς
συνιστάται· καὶ ἔπειτα πάλιν τὸ μακάριον Ἀμ-
βροσίον πρὸς Γρατιανὸν τὴν βασιλείαν, ἐκ τῆς ἔ-
κφάνεται ἐκφάνεται, κεφαλὴν ἐκφάνεται· τί γὰρ; μὴ πο-
τε ἐκφάνεται καὶ τὴν σάρκα αὐτῆς ἀποκλύειται,
καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν Χρυσόστομον, ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς τὴν
δικαιοσύνην ἐκφάνεται καὶ τὴν σαρκοφάνεται, μὲν
ἐκφάνεται αὐτῶν; μὴ ἔπειτα. πάλιν τὴν ἀγίαν Εὐσταθί-
ον Κωνσταντίας τῆς Κύπρου· μὴ γὰρ ἐκ βασιλείας
ἐκφάνεται ἐκφάνεται, δύο εἰς βασιλείας; ὅτι γὰρ ὁ βασι-
λεὺς ἐκφάνεται ἐκφάνεται καὶ τὴν ἐκφάνεται. πάλιν τὸ ἀ-
γίου Σπυρίδωνος ἐπισκόπου Βέργων· οἱ τινες δὲ πε-
ρὶ τῆς ἐκφάνεται τῆς ἀγίας ομολογούμεν, ὅτι πάν-
τες τὸ γινόμενον ἐκφάνεται τὸ Θεοῦ, ἀγα-
θόν ἐκφάνεται καὶ ἀγίον. ἀλλὰ γὰρ ἐκφάνεται ἐκφάνεται, καὶ ἀλλο-
ἐκφάνεται, πρὸς τὴν ζωὴν. ὅτι γὰρ ὁ Θεὸς τὸν
Ἀδάμ ἐκφάνεται, πρὸς τὴν ἰδμενότητα, ἐκφάνεται.
πρὸς τὴν ἀνθρώπου κατὰ ἐκφάνεται καὶ ομοίωσιν
ἡμῶν. καὶ ἐκφάνεται ἀνθρώπου ἐκφάνεται Θεοῦ. τί
γὰρ; ὅτι ἐκφάνεται Θεοῦ ἐκφάνεται ἀνθρώπου, ἀγαλμα-
τὶς, πρὸς τὴν εἰδωλολατρίαν καὶ ἀσέβειαν, μὴ δυνάμει
ἔπειτα. ἐκ ὁ Ἀδάμ ἐκφάνεται δαιμόνων ἡμῶν, ἐκ βιβλη-
μῶν ἡμῶν καὶ ἀποκλύειται· ἀλλὰ ὅτι ἐκφάνεται Θεοῦ
ἐκφάνεται, πρὸς τὴν ἐκφάνεται καὶ ἀποκλύειται. πάντα γὰρ
ἐκφάνεται ἐκφάνεται πρὸς τὴν, ἡ τῆς ἀγγέλων, ἡ ἀπο-
κλύειται, ἡ ἀποκλύειται, ἡ μαρτύρων, ἡ δικαίων γε-
νόμεν, ἀγία ἐκφάνεται· ὁ γὰρ τὸ ἐκφάνεται ἀποκλύειται,
ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἐκ τῆς ἐκφάνεται ἀποκλύειται καὶ μαρ-
τυροφάνεται τιμῶν. πάντες γὰρ ἡμεῖς ἀποκλύειται
ἐκφάνεται ἀρχόντες, καὶ ἀποκλύειται, ἐκ καὶ ἀμαρ-

prophetas, & martyres, qui ad Deum depre-
cationem faciunt; quia per eorum interven-
tione propitius mihi efficitur misericor-
dissimus Dominus, & remissionem mihi fa-
cinorum donat; pro quo & figuras ima-
ginum eorum honoro, & adoro, & veneror
specialiter; hoc enim traditum est a sanctis
apostolis, nec est prohibendum: ac ideo in
omnibus ecclesiis nostris eorum designamus
historiam. Item ejusdem de sermone in san-
ctos quadraginta martyres: Nam & bello-
rum triumphos ac victorias & sermonum
conscriptores multoties & pictores signifi-
cant, quidam quidem verbo adornantes,
quidam vero tabulis praefigurantes; & multos
utriusque ad virilitatem excitaverunt. Quae e-
nim sermo historiarum per auditum depinxit,
haec conscripta silens admonitio per imitatio-
nem demonstrat. Item beati Joannis archie-
piscopi Constantinopolitani, qui & Chryso-
stomus, de parabola seminis: Indumen-
tum imperiale si contumeliis affeceris,
nonne ei qui induitur, contumelias irrogas?
Nescis quia si quis imagini imperatoris in-
juriam infert, ad ipsum imperatorem, id
est, ad ipsum principalem & ad ejus di-
gnitatem refert injuriam? Nescis quod si
quis imagini quae ex ligno & coloribus est,
male dicit, non judicatur veluti si contra
inanimatum quiddam presumptuose se ges-
serit, sed tamquam in qui contra imperato-
rem egerit? Dupliciter enim imperatori con-
tumeliam infert. Et iterum de sermone
ejusdem patris habito in quinta feria pasche:
Omnia facta sunt propter gloriam Dei &
usum nostrum: nubes ad imbrium ministe-
rium, terra ad fructuum abundantiam, ma-
re navigantibus absque invidia est: omnia
famulantur homini, magis autem imagini
Dei: neque enim quando imperiales vultus
& imagines in civitates introducuntur, &
obviant iudices & plebes cum laudibus, ta-
bulam honorant, vel supereffusam cera scri-
pturam, sed figuram imperatoris. Sic &
creatura non terrenam speciem honorat,
sed caelestem ipsam figuram reveretur. Si-
militer & beati Cyrilli ex interpretatione
sancti evangelii secundum Mattheum ser-
monem proferimus: Depingit enim fides
quod in forma Dei existit verbum, sicut &
nostrae vitae redemptio oblata est Deo, se-
cundum nos carne indutus, & factus ho-
mo. Et idem ipse post pauca: Imaginum
nobis expleat opus parabolae, significantes
virtutem; ac si oculorum adhibitione, &
palpatus manus suggerant etiam ea quae in-
cogitationibus invisibiliter habent
contemplationem. Item sancti Athanasii epi-
scopi Alexandrie de humanatione Domini,
cujus initium est: Sufficiens quidem de
multis pauca sumentes, intinavimus: & post:
Et ipsa quae scribuntur in lignis, abolita
forma per exteriores sordes, iterum idipsum
necesse est in omnibus resumere & unire, cu-
jus est forma, renovari possit imago in ea-
dem materia & elemento. Per eandem
enim formam & materiam, ubi & conscribi-
tur, non dejicitur, sed in ea ipsa configu-
ratur: & cetera. Item beati Ambrosii ad
Gratianum imperatorem ex libro tertio, ca-
pite nono: Numquidnam quando & deita-
tem & carnem adoramus, dividimus Chri-
stum? aut quando in ipso & Dei imaginem
& cru-

A C T I O
I I.

Gr. Proprii

ACTIO
II.

& crucem adoramus, dividimus eum? Absit. Item sancti Epiphani Constantini Cy pri: Numquid enim & imperator pro eo quod habet imaginem, duo sunt imperatores? non sane; sed imperator unus. Et etiam cum imagine. Item sancti episcopi Stephani Bostion de imagine sanctorum: De imaginibus vero sanctorum consistemus, quoniam omne opus quod sit in Dei nomine, bonum est & sanctum: aliud enim est imago, & aliud simulacrum, id est, statuculus. Quando enim Deus Adam psalmavit, id est, condidit, dicebat: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*. Et fecit hominem ad imaginem Dei. Numquid enim quia imago Dei est homo, ideo simulacrum, id est, idolorum cultura est & impietas? Nequaquam fiat. Si enim Adam imago demonum esset, abiectus utique & inacceptabilis esset. Sed quia imago Dei est, honorabilis & acceptabilis est. Omnis enim imago in nomine Domini, aut angelorum, aut prophetarum, aut apostolorum, aut iustorum facta, sancta est. Non enim lignum adoratur, sed id quod in ligno conspicitur & memoratur, honorificatur. Omnes enim nos adoramus princeps, & salutamus, licet peccatores sint. Cur ergo non debemus adorare sanctos Dei servos, & in memoriam eorum constituere imagines eorum, ne oblivioni tradantur? Sed dicis, quia ipse Deus interdicat adorare manufacta. Dic itaque o Iudae, quid est super terram, quod non sit manufactum, cum a Deo sit factum? Numquid arca Dei, quae ex lignis Setherim fabricata atque constructa fuit, manufacta non est? & altare, & propitiatorium, & urna in qua erat manna, & mensa, & candelabrum, & tabernaculum interius & exterius, non fuerunt ex hominum operibus manuum, quae Salomon fecit? Et cur sancta sanctorum vocantur, manufacta existentia? Numquid cherubim & senarum alarum animalia, quae in circuitu altaris erant, non fuerunt imagines angelorum, opus manuum hominum? & quomodo non abiciuntur? quia veto per praeceptum Dei imagines factae sunt angelorum, sanctae sunt; & haec animalia erant. Etenim idola gentium, quia imagines fuerunt demonum, Deus deposuit & condemnavit ea. Nos autem ad memoriam sanctorum imagines facimus, Abraham videlicet, Moysi, Elie, Isajae, Zachariae, & reliquorum prophetarum, apostolorum, & martyrum sanctorum, qui propter Dominum interempti sunt; ut omnes qui vident eos in imagine, memorentur eorum, & glorificent Dominum qui glorificavit eos. Decet enim eos honor & adoratio, & commendatio nostra secundum iustitiam eorum, ut omnes qui vident eos, sentiant & ipsi imitatores effici adionis eorum. Qualis enim est adorationis honoratio, nisi tantum quemadmodum & nos peccatores adoramus & salutamus alterutrum per honorem & dilectionem? Ita & imaginem Domini nostri non aliter adoramus & glorificamus & contremiscimus, quia imago est similitudinis ejus, & in ea ipse depictus

ειληθόμεν βραχίον. ἀλλὰ καὶ τῆς θείας γραφῆς τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ περὶ τῆς παραφυλαχῆς τοῦ θεοῦ σεβασμῶτος, ὅτι τὰ πρὸς ἱκανοὶ τῷ θεῷ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἰς μνημό-

ANNO CHRISTI 1070

σκηῆται τὰς ἀγίας τῷ θεῷ δούλους, καὶ οἱ μνημόσυνον αὐτῶν συστήσει καὶ ἰσχυρεῖ τὰς εἰκόνας αὐτῶν, ἵνα μὴ λησθῶσιν; ἀλλὰ λέγουσιν, ὅτι αὐτοὶ ὁ θεὸς προσκυνοῦνται χειροποίητα ἀνθρώπων. εἰσὶ δὲ Ἰουδαῖοι, τί εἰσι τὸ ἱκανὸν τῆς γῆς μὴ ἂν χειροποίητον μὲν τὸ τοιαῦτον ὑπὸ τῷ θεῷ; τί λοιπὸν; ἡ κιβωτός τῷ θεῷ ἢ ἐκ τῆς ὕλης Σιδόνος κατασκευασμένη καὶ κατασκευασμένη, καὶ ὅτι χειροποίητος; καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸ ἱλαστήριον, καὶ ἡ στήλη, ὅτι ἡ τὸ μαρμαίον, καὶ ἡ ἑξάγωνος, καὶ ἡ λυχνία, καὶ τὸ σκεῦος τῶν ἐσώτερων καὶ τὸ ἑξώτερον, καὶ εἰσὶν ἑξ ἱερῶν χειρῶν ἀνθρώπων. Βλέπετε Σαλομών ἐποίησεν; καὶ ἵνα τι ἀγία τῷ αἰεὶ καλουμένη, ἐπαρχοῦται χειροποίητος; τί γὰρ; τὸ χειροποίητον, καὶ ἑξαστὸν καὶ ἐκ τῶν θυσιαστίων ἐκ ἡσάν ζῶα καὶ εἰκόνας τῶν ἀγγέλων, ἱερὰ χειρῶν ἀνθρώπων; καὶ πῶς ἐκ ἐκείνων; ὅτι ἡσὶν προσάγματ'· ὁ θεὸς εἰκόνας ἰσχυρεῖ τῶν ἀγγέλων, ἀγίαι εἰσι, καὶ πῶτα ζῶα ἡσάν. καὶ γὰρ τὰ εἰδωλα τῶν ἰδῶν, ὅτι εἰκόνας δαιμόνων ἡσάν, ὁ θεὸς κατέβαλε καὶ κατέχευε αὐτὰ. ἡμεῖς δὲ πρὸς μνημόσυνον τῶν ἀγίων εἰκόνας ποιοῦμεν, ἡσάν Αβραάμ, Μωσῆς, Ἠλίου, Ησαΐου, Ζαχαρίου, καὶ τῶν λοιπῶν προφητῶν, ἀποστόλων, καὶ μαρτύρων ἀγίων τῶν διὰ τὴν κίεον συντελεσάντων. ἵνα τὰς ὁ θεωρῶν αὐτὰς εἰκόνας μνησθῇται αὐτῶν, καὶ δοξάζῃ τὴν κίεον τὴν δοξάσαντα αὐτοὺς. ἀρῶν γὰρ αὐτοῖς τιμὴ καὶ προσκύνησις, καὶ ἀνατίθεται τὰ ἡμέτερα πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν δεικνυμένην αὐτῶν. ἵνα πάντες οἱ θεωροῦντες αὐτοὺς σπουδάζωσι καὶ αὐτοὶ μνησθῶσι γὰρ τοῦ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν. ποῖα γὰρ εἰσὶν ἡ τῆς προσκυνητικῆς τιμῆς, εἰ μὴ μόνον καθὼς καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ προσκυνοῦμεν καὶ ἀσπάζομεθα ἀλλήλους κατὰ τὴν μὴ καὶ ἀγάπην; ὅπου γὰρ τὴν κίεον ἡμῶν ἐκ ἀλλοῦ προσκυνοῦμεν, δοξάζοιτε μῦτον καὶ τρίμοτον. εἰκὼν δὲ εἰσὶν ὁμοιωσις αὐτῶν, ὅτι ἐν αὐτῇ ἱσχυρεῖ. ἀσβεῖς δὲ οἱ τὸ ἀγαθὸν μὴ πρέποντες, ἵνα ἀγίων μνημονεύοντες, μὴ καλυπτοσάν τὰς καλοποιήσας, μηδὲ σκανδαλίζουσιν τὰς τιμῶντας τὰς ἀγίας καὶ δούλους τοῦ θεοῦ, καὶ μνημονεύοντες αὐτῶν. μνησθῶν γὰρ ἀγαθὸν τῆς καλῆς ἀρετῆς λήθονται. οἱ δὲ ἀσβεῖς, καθὼς δηλογίσαντες, ἔχουσι τὴν κατὰ τὴν ἀτιμίαν, καθὼς τὸ δίκαιον ἡμίλησαν, ἀποσάντες ἀπὸ τοῦ θεοῦ. διὰ δὲ τὸ μνημόσυνον τῶν ἀγίων εἰκόνας ἱσχυρεῖται, καὶ τιμῶνται, καὶ προσκυνοῦνται, ὡς δούλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τὴν θεοῦ λατρίαν καὶ δυσωπῶντες. ἀξίον δὲ εἰσι μνημονεύειν τῶν ἡσάν μῶτον ἡμῶν, καὶ ἀχαριστίας προσφέρειν τῷ θεῷ. Ἐκ τῶν λόγων τῶν μοχαρίων ἱερώνυμου προσβυτέρου ἱεροσολύμων. ὁ γὰρ ὡς συνηγορεῖ ὁ θεὸς προσκυνοῦντες αὐτῶν ἵδους τὴν χειροποίητον, Ἰουδαῖοι δὲ τὸς πλακάς ἐκίνας ἔδοκον, ὡς ἐλαττωμένους ὁ Μωϋσῆς, ὁ τὸ δὲ χειροποίητον τὸ χρυσῶν. ὅπου καὶ ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν ἰδωρήσασιν τὸν σταυρὸν καὶ τὴν ἀγαθὴν ἱστορίαν τῶν εἰκόνας γράφειν καὶ προσκυνοῦν, ὁ δειξάτω τὸ ἱστορῶν ἡμῶν. λοιπὸν τῶν αὐτῶν, ἀσβεῖσθαι καὶ γαλλωπῶνται δεσπόται καὶ τέκνα, τὰς προειρημῶνας χρήσεις τῶν ἀγίων πατέρων περὶ τῆς παραφυλαχῆς τοῦ θεοῦ σεβασμῶτος.

• L. vici
ordo. T.
et q. vici T.
St. 10.

L. ian d'arte
 ante d' ipse
 tate d'ia
 nadea. q' d'
 tot. Poma
 ianadea d'
 antiaadea
 d'antiaadea.

9 L. anti-

A est. Ergo quicumque pii sunt, & bonum quidem agunt, & sanctorum memores sunt, nec prohibent beneficientes, nec scandalizant eos qui honorant sanctos & servos Dei, quin potius memorantur eorum, mercedem bonam ex bona operatione percipient. Impii vero secundum quod cogitaverunt, habebunt desolationem inbonorationis, pro eo quod illud quod erat iustum, neglexerint, & a Deo recesserint. Propter memoriam enim sanctorum imagines pinguntur, adorantur & honorantur, sicut servorum Dei, & pro nobis divinitatem deprecantium. Dignum enim est commemorari prepositorum nostrorum, & gratias referre Deo. De sermone beati Hieronymi presbyteri Hierosolymitani: Etenim sicut permisit Deus adorare omnem gentem manufacta, Judæos autem tabulas, quas dolavit Moyses, & duos cherubim aureos: sic & nobis Christianis donavit crucem & bonarum operationum imagines pingere & adorare, venerari, & demonstrare opus nostrum. Itaque hæc ipsa, piissimi ac tranquillissimi domini & filii, prædicta testimonia sanctorum patrum transivimus breviter: sed & divinæ scripturæ novi veterisque testamenti testatur historia de divini cultus observatione, quod ad laudem Dei in constituta sunt secundum traditionem sanctorum etiam a divinæ scripturæ historia satis prope suggestionis serie a Deo corroboratæ serenitatis cordis studuimus intimare. Unde & nonnulli, qui ipsas sacras imagines statuerunt, perimus, vestrae clementissimæ potentie fore studiorum dilectione mansuetissimam vestram clementiam, & vestris Deo directis vestigiis provolutus ex eisdem sacratissimas imagines in ipsa a Deo in pristinum statum restituere & confirmare & nostræ Romanæ ecclesiæ, abicientes ac reser: ut in hujus nostræ sanctæ catholicæ & apostolicæ suscipiamini.

Τοῖς ἀπειρομαχίοις.

Μίχελ τῷ δέσποτιν Ἀναστόσιῳ· ὁ τῆς αἰτίας τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐμβολοφίλαξ, ὁ καὶ
τῷ πατρὶσι φερουμένω τας συνόδους, καὶ περὶ πῶς χρόνος ἐκείνος ἀμείψας. κατὰ γὰρ τῷ ἐν-
δόλῳ τῷ κατὰ Φωτίῳ γέγοιεν συνόδους. ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Γραμμάτων περιέχεται ἡ ἐπιστολὴ τῷ πά-
πα. ἐπειδὴ γάρ, φησὶ, τῶν καὶ πατέρων κατελάρχης ἐκ λαϊκῶν ἐκτελεσθέντων Τάρασι· ἐν Κων-
σταντινουπόλει, καὶ ἐμὲν δημοσίᾳ ἐπὶ τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ ἐλεγχόμενῳ, αἰτιολογίας λα-
βὼν πῶς αἰρετικοὺς διδόναι, ὡς ἐπιλήψιμῳ καὶ μομφῆς ἀξιῷ· ἐκινδυνάσει δὲ παρὰ τῷ δια-
κλυθῆναι ἢ τῆς συνόδου, ἐν τῇ Τάρασι· παρὶν, ὡφίλεια· ἰδοὺ πῶς Γράμματι παρασημα-
θῶναι δεῖται περὶ τῆς ἐκ λαϊκῶν χειροτονίας, καὶ τῆς οἰκουμένης προσήκουσας, ἢ παρὰ κανό-
νας ἀποδείξαι τῇ Κωνσταντινουπόλει κατελάρχῃ, κατ' ἐπιτέλειαν ἐμπίπτει ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῷ
πάπᾳ· καὶ τῷ μὴ ἀγνωθῆναι ἐπὶ τῆς συνόδου, μὴδ' ὅπως πῶς πρὸς τῶν ἐγγραφῶ-
ναι. καὶ ὡς ἐν τῇ ἐπιστολῇ περιέδωκεν ἰδὲ περὶ ἐκτελεσθέντων, παρὰ τῶν καὶ ἀποστολῶν, καὶ κα-
θόλου ἐκκαλεσθῶν πεικνύει ἀξιολόγους. παραπλήσιον δὲ τι παραπληρῶσαι καὶ τῇ πρὸς
Τάρασον πῶς αὐτῷ πάπα ἐπιστολῇ, πολλῶν δὲ περὶ χρησίμων παρελθόντων, ὁ αὐτὸς μαρτυρεῖ
Ἀναστόσιῳ.

LeFreribus

Ex Herd.
Coecil. tom.
9. p. 98.

Hædenuſ, (inquit Anaſtaſiuſ Bibliothecariuſ ſanctæ Romanæ eccleſiæ, qui & præſentem in-
terpretatuſ eſt ſynodum, & circa tempora illa floruit; ſuit enim tempore octava ſynodi adver-
ſuſ Photiuſ:) in libro Græcorum continetur epiſtola Papæ. Quoniam enim, inquit, tunc pa-
triarcha ex laico ordinatuſ eſt Conſtantinopoli Tarajuſ, & palam ab Apoſtolica ſede reprehen-
ſuſ, fidei ipſi derogandæ occaſionem daturuſ erat hæreticis, utpote reprehendiſſibilis & accuſatio-
ne

in Græco, Impi vero, qui bonum non agunt, neque sanctorum memores sunt, ne prohibeant benefactores, ne
 scandalizent eos qui honorant sanctos & servos Dei, & memorantur eorum. Nam hi mercedem bonæ Op. Hæd.

ne dignus: proptereaque parum absuit, quin synodi, cui Tarasius interfuit, utilitas excludere-
 tur: visum est Græcis silentio præterire quæcumque de ordinatione ex laico, & de Oecumenici
 appellatione, quæ contra canones Constantinopolitano Patriarchæ tribuebatur, cum increpatione
 inferuntur in epistola Papæ: eaque nec recitari in synodo, neque omnino in Acta referri.
 Et sic epistola perverfas interdum sententiarum interpretationes, additamenta, amputationes,
 denique immutationes passa est dignas notatu. Simile vero quiddam audacter tentatum fuisse
 & in epistola Papæ ad Tarasium, prætermittis nimirum multis, quæ erant utilia, idem te-
 llis est Anastasius.

ANNO
CHRISTI
789.

ANASTASII VERBA ET OBSERVATIO.

Ab hinc usque ad finem huius epistolæ codex Græcus non habet. Græci namque, quia eodem tempore ex lai-
 cis fuerat Constantinopoli patriarcha factus, ne publice ab Apostolica sede argui videretur, & adversus eum tam-
 quam reprehensione dignum, hæreticis repugnandi occasio præberetur, ac per hoc synodi, cui intererat, utilitas
 excluderetur: ea quæ sive de non facienda laicorum promotione, sive de cæterarum presumptionum redargutioni-
 bus subsequuntur, in synodo hac nec recitari, nec actis inseri passi sunt. Præter hæc quæ Anastasius annotandi,
 animadvertendum est etiam, hanc epistolam Hadrianæ Græce redditam non fuisse respondere epistolæ Latinæ, quam
 hic refert Anastasius.

Adnotatio
Severini
Bibli.

Si vero impossibile est hæreticorum vesaniæ, A quodcumque ligaveris super terram, eris ligatum
 pro incredulitate ipsorum, ipsas sacras ac ve- & in calis; & quodcumque solveris super terram,
 nerandas imagines sine synodi actione in pristi- erit solutum & in calis. Cujus sedes in toto
 no erigere ac confirmare statu, & nostros sa- orbe terrarum primatu fungens, caput om-
 cerdotes pro hujusmodi pia operatione vestra nium Dei ecclesiarum constituta est. Et que-
 cupit serenissima imperialis potentia accersire, madmodum beatus Petrus apostolus per Do-
 sicut in vestris fertur imperialibus iussionibus: mini præceptum regens ecclesiam, nihilo mi-
 in primis pseudosyllogum illud, quod sine apo- nus subsequenter & tenuit semper & retinet
 stolica sede enormiter, & irrationabiliter, ne- principatum. Quod præceptum universalis ec-
 quiterque contra sanctorum venerabilium pa- clesie nullam magis oportet exequi sedem,
 trum traditionem de sacris imaginibus actum quam primam, quæ unamquamque synodum &
 est, anathematizetur presentibus missis nostris: sua auctoritate confirmat, & continuata mode-
 & tunc sicut antiquitus mos extitit, iurejuran- ratione custodit. Et valde mirati sumus, quod
 do vestra piissima ac tranquillissima potestas in vestris imperialibus iussis pro patriarcha re-
 una cum domina Augusta piissimi imperii ve- gis urbis, scilicet Tarasio, directis, universa-
 stri genitrice, seu ejusdem regis urbis patriar- lem ibidem eum reperimus exaratum: sed u-
 cha, nec non & cuncto senatu, corporale tri- trum per imperitiam, aut schisma, vel hære-
 buentes sacramentum, verbum commonitorium- sim iniquorum scriptum est, ignoramus: sed
 sicut antiquitus, pia sacra nobis dirigere vestra deinceps suademus vestræ clementissimæ impe-
 dignetur imperialis potestas: quia non est a- rialique potentie, ut minime in suarum exa-
 pud vos partis cujuslibet favor aut defensio, rationum serie universalis describatur; quia
 sed æqualitatem utrique partibus conservabitis, contra sanctorum canonum instituta, seu san-
 nullatenus necessitatem facientes in quocumque- dorum patrum traditionum decreta esse vide-
 capitulo eis qui a nobis diriguntur quoquomo- tur. In secundo enim ordine, si non per
 do, sed & omni honore cum munificentia com- sanctæ nostræ catholicæ & apostolicæ ecclesie
 petenti & susceptione dignos eos habebitis. Et auctoritatem (sicut in omnibus patet) nun-
 si quidem utrique convenerint, ecce bene: si quam valuit nomen habere; quod nimirum si
 autem minime convenerint, iterum cum omni universalis super prælatam sibi sanctam Roma-
 humanitate eos ad nos dirigere satagetis; quia nam ecclesiam, quæ est caput omnium Dei
 dudum ibidem pro zelo fidei ac sanctorum ima- ecclesiarum, describatur, tamquam sanctorum
 ginum religiosi viri ac Dei famuli directi, in synodorum rebellem atque hæreticum manife-
 exilio missi sunt, & bonæ confessionis hujus- stare se certum est. Quia si universalis est, e-
 mundi finierunt vitam. Porro & hoc vestrum- tiam ecclesie nostræ sedis primatum habere di-
 a Deo coronatum ac piissimum poscimus im- gnoscitur, quod ridiculum omnibus fidelibus
 perium: ut si veram & orthodoxam sanctæ Chri- Christianis apparet: quia in toto orbe terra-
 tholicæ ecclesie Romanæ nitimini amplecti fi- rum ab ipso redemptore mundi beato Petro
 dem, sicut antiquitus ab orthodoxis imperato- apostolo principatus ac potestas data est; &
 ribus, seu a cæteris Christianis fidelibus obla- per eundem apostolum, cujus vel immeriti vi-
 ta atque concessa sunt patrimonia beati Petri ces gerimus, sancta catholica & apostolica Ro-
 apostolorum principis, fautoris vestri, in inte- mana ecclesia usque hæcenus & in ævum te-
 grum nobis restituere dignemini pro luminario- net principatum, ac potestatis auctoritatem:
 rum concinnatoribus eidem Dei ecclesie, at- quatenus (quod non credimus) si quispiam
 que alimoniis pauperum. Imo & consecratio- eum universalem nuncupaverit, vel assensum
 nes archiepiscoporum, seu episcoporum, sicut tribuerit, sciat se orthodoxæ fidei esse alienum,
 olitana constat traditio, nostræ diocesis exi- & nostræ sanctæ catholicæ & apostolicæ eccle-
 stentes penitus canonice sanctæ Romanæ nostræ siæ rebellem. Ipse enim Tarasius regis urbis
 restituantur ecclesie, ut nequaquam schisma in- patriarcha misit nobis synodicam, præscam adim-
 ter concordiam perseverare valeat sacerdotum, plens consuetudinem: quam suscipientes, & li-
 sicut in vestra serenissima iussione exaratum quidius indagantes, & de confessione tam re-
 est: Confundatur omne zizanium male plan- ctæ fidei ejus, quam dogmatum sanctorum sex
 tatum, & Domini & Salvatoris nostri Jesu Chri- synodorum & venerandarum imaginum, ovan-
 sti verbum impleatur: Quoniam porta inferi tes, nimis iterum turbati ac conturbati su-
 non prevalebunt adversus eam; & rursum: Tu es mus, quia ex laicorum ordine & imperialibus
 Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam obsequiis deputatus, repente patriarchatus
 meam, & tibi dabo claves regni calorum, & culmen adeptus est; & apocaligus contra
 san-

subsequen-

imperi-

conturbati
& conturbati
in
electus
apocaligus

ANNO
CHRISTI
752

sanctorum canonum censuram factus est patriar-
cha : & quod dicere pudet , & grave tacere
est , qui regendi adhuc & docendi sunt , do-
ctores nec erubescunt videri , nec metuunt du-
catum animarum impudenter assumere , quibus
via in omnibus ignota doctoris est ; quo vel
ipsi gradientur , ignari sunt . Quod quam pra-
vum , quamve sit temerarium , seculari ordine
& disciplina monstratur . Nam dum dux exer-
citus non nisi labore & solitudine expertus
eligitur , quales animarum duces esse possint ,
qui in episcopatus culmen immatura cupiunt
festinatione conscendere ? Hujus saltem rei
comparatione considerent , & aggredi repente
inexpertos labores abstineant : quippe qui non
didicerint quod docent . Unde canonica insti-
tuit censura , nequaquam ex laico ad sacerdo-
tium repente transire . Et nisi per ejus fidelem
concursum pro sanctorum imaginum erectione ,
in ejus consecratione assensum omni modo tri-
buere nequivimus . Et ideo domini rerum a
Deo coronati magni principes & serenissimi
imperatores petimus , & obnixè iterum depre-
camur a Deo illustratam clementiam vestram ,
& per omnipotentem Deum qui vos regnare
præcepit , & imperialis culminis apicem vobis
conscendere jussit , pietatem vestram , ut dictum
est , conjuramus , ut pio intuitu vestras clemen-
tissimas aures nostræ humillimæ deprecationi
inclinare jubeatis , ipsasque sacratissimas ima-
gines in pristino gradu constituere ; & omnes
Christiani in universo mundo exultent , & ma-
gno latentur gaudio . Nam cum talis iniquum
erroris scandalum , quod in ipsis Græciæ parti-
bus irrepsit , abolitum fuerit , & Deo annuen-
te ipsæ venerandæ imagines in pristino statu
restitutæ fuerint , erit magna lætitia dilata per
universum orbem terrarum , & nunc super o-
mnes barbaras nationes , beato Petro principe
apostolorum vobiscum comitante , eritis in
triumphis imperantes victores ; sicut filius &
spiritualis compater noster dominus Carolus
rex Francorum & Longobardorum , ac patri-
cius Romanorum , nostris obtemperans moni-
tis , atque adimplens in omnibus voluntates ,
omnis Hæspæriæ occidentisque partis barbaras na-
tiones suo suis prosterbens concubavit pedibus ,
omnipotentiatum illarum domans , & suo sub-
jiciens regno adunavit . Unde per sua laborio-

sa certamina eidem Dei apostoli ecclesiæ ob-
nimum amorem plura dona perpetuo obrulit
possidenda , tam provincias , quam civitates ,
seu castra & cetera territoria , imò & patrimo-
nia quæ a perfida Longobardorum gente deti-
nebantur , brachio forti eidem Dei apostolo re-
stituit , cujus & jure esse dignoscebantur . Sed
& aurum atque argentum quotidie pro lumi-
nariorum concinnatione seu alimoniis paupe-
rum , non desinit offerendo ; quatenus ejus re-
galis memoria non derelinquatur in seculum
seculi . Idcirco nimium diligentes ac veneran-
tes vestrum a Deo concessum imperium , ma-
gnopere suggerentes quæsumus , ut presentium
transvectores , videlicet Petrum dilectissimum
nostrum archipresbyterum , seu Petrum abba-
tem atque presbyterum venerabilis monasterii
sancti Sabbæ , hilari mente & vultu placidissimo
suscipiens , sospiter iterum ad nos remeare dis-
ponere jubeat vestra serenissima imperialis cle-
mentia : ut dum de vestra orthodoxa fide , qua
cepistis , nos reddiderint certiores , nosque ex
hoc de vestro proposito læti efficientes , al-
tissimas Domino Deo nostro referre studeamus
laudes , divinam pro immensa piissimæ sereni-
tatis vestræ lætitia exorantes clementiam , at-
que consona cum propheta inquires : Domi-
ne salvos fac invictissimos nostros principes &
magnos imperatores , & exaudi nos in quacum-
que die te deprecantes pro eis invocaverimus .
Ipsæ enim rerum opifex & arbiter Dominus
Deus noster , in cujus manu omnia regna con-
sistunt mundi , per quem etiam reges regnant ,
& principes imperant , & potentes quæ pietatis
sunt clementer cuncta modigerando disponunt ,
vestræ piæ serenitatis mellisui cordibus inspi-
rare dignetur ad exaudiendas nostras humilli-
mas preces , & restituendum in pristino statu
sacras imagines : tribuatque vobis , interceden-
tibus beatissimis apostolorum principibus Petro
& Paulo , longæva ac prospera & felicia tem-
pora , & cum maxima corporis sospitate , atque
anime salute , imperialis potentis sceptris vos per-
frui faciat . Et sicut terræ summæ potentis glo-
riam vobis concessit , & eorum quoque re-
gna vobis per infinita sæcula largiri possidenda
dignetur . Data VII. Kalendas Novembris , in-
dictione nona .

Ταράσιος ὁ ἀλμύτης πατριάρχης εἶπεν, αὐ-
τοῖς ἡμεῖς λαβόντες παρὰ τοῦ ἀγιοτάτου πατρὸς τοῦ
γράμματος ταῦτα, ἀπεκρίναμεν πρὸς τοὺς ἁγιοτάτους
Κασινοὺς ἡμεῖς;

Πέτρος ὁ Πέτρος αἱ Θεοφιλέστατοι ἀποστόλοι,
καὶ πάλιν τὸν ἐπίσκοπον Ἀδελφάνον τὸν ἀγιοτά-
τον πατέρα Ρώμης εἶπον· ἡμεῖς αὐτοῖς λαβόντες πα-
ρὰ τοῦ ἀποστολικοῦ ἡμεῖν πατρὸς τοῦ ταῦτα γράμ-
ματος ἡγεγόμεθα πρὸς τοὺς ἁγιοτάτους δεσπότας.

Ἰωάννης ὁ μεγαλοπρεπέστατος λογοθέτης εἶπεν·
ταῦτα ἴσασι καὶ οἱ τιμωτάτοι Σικελῶν, ὁ, τι Θεο-
φιλέστατος Θεόδωρος ὁ Κατανὴν ἐπίσκοπος, ὁ
ὁ αὐτῷ ἀδελφίστατος διάκονος Εὐφάνιος, ὁ
τὸν πάλιν ἐπίσκοπον τὸν ἀρχιεπισκόπον Σαρδηνίας. ἀμ-
φοτέρω γὰρ κατὰ κλήσιν τοῦ ἁγιοτάτου Κασινίου
ἡμεῖν ἀφίκαμεν εἰς Ρώμην σὺν τῷ ἀδελφίστῳ
ἀποστολικῷ τῷ ἀλμύτῳ ἡμεῖν πατριάρχῃ.

Θεόδωρος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κατάνης
εἰς μέσον εἶπεν· τῆς ἁγιοτάτης βασιλείας κλήσιν
ὅτι τῆς τιμίας κλήσεως αὐτῆς, ἀποκαλῶμεν τὸν
Κοινὸν. General. Tom. XII.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ipsi
vos acceptis a papa literis his , detulistis eas
ad pios imperatores nostros?

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri,
& locum tenentes Hadriani sanctissimi papæ
Romani , dixerunt : Nos ipsi accepimus ab a-
postolico patre nostro hujuscemodi literas ,
& detulimus eas ad pios dominos .

Joannes magnificentissimus logotheta di-
xit : Hæc noverunt & honorabilissimi Sici-
lii , Deo amabilis Theodorus Catanensium
episcopus , & qui cum eo est reverendissimus
diaconus Epiphanius , qui locum tenet ar-
chiepiscopi Sardinie . Ambo enim per jussio-
nem piorum imperatorum nostrorum profecti
sunt Romam cum reverendissimo apocris-
ta sanctissimi patriarchæ nostri .

Theodorus Deo amabilis episcopus Catanzæ
dixit : Pio Imperio jubente per honorabiles
jussiones suas , mittere Leonein Dei cul-
torem

Yyy

torem

A C T I O
I I.

Sirmegus

tozem presbyterum, qui una mecum est ser-
vus vestre sanctitatis, simul cum pretiosa e-
pistola sacratissimi domini mei: ille qui
coluit sanctitatem vestram, Sicularum sci-
licet meae provinciae magistratus misit me
Romam cum pia iussione orthodoxorum
imperatorum nostrorum. Qui abeuntes, pii
imperii eorum fidem & orthodoxiam denun-
ciavimus.

Et beatissimus papa audiens dixit. Quia si
in diebus imperii eorum factum fuerit hoc
magnificare habet Deus pium imperium eo-
rum super priora regna. Hinc & suggestio-
nem quam lecta est, transmisit ad pios impe-
ratores nostros una cum literis ad sanctita-
tem vestram, & vicariis suis qui hic prae-
sidentes adsunt.

Cosmas diaconus, notarius & cubuclesius
dixit: Et aliae missae sunt litterae a sanctissi-
mo papa senioris Romae ad Tarasium sanctis-
simum & universalem patriarcham nostrum:
& sicut iusserit sancta collectio vestra, &
de his fiet.

Sancta synodus dixit: Legantur.
Cosma praedictus legit.

*Epistola Hadriani sanctissimi papa senioris Ro-
mae, interpretata ex Latinorum dictione
in Graecorum vocem.*

*Dilecto fratri Tarasio patriarcha, Hadrianus
episcopus servus servorum Dei.*

Pastoralibus curis quibus convenit nos
pascere populum Dei, & subtilissimis
cogitationibus perpendentes, quemadmodum
praedicationis vox sana a praecone in omni
tempore debeat praedicari, & qualis in con-
versatione debeat esse, ut omnibus proxi-
mus compassionem fiat, & cunctis conversatio-
ne insignis; quatenus & per piam miserationem
ad se omnium infirmitates transferat,
& ipse per summum respectum sui ad divi-
na transcendat: consideravimus vestrae dile-
ctae sanctitati sacra affari concordia, & sub-
tiliter verbum manifestare. In synodis con-
fessionis vestrae fidei, quae apostolicae sedi no-
strae directa sunt per Leonem reverendissimum
presbyterum vestrum, invenimus in eis in
initio primae paginae, reverentiam vestram
ex laico ordine & imperatoria administra-
tione ad sacri gradus sublimitatem esse sa-
stigium. Et vehementer in his anima nostra
mirata est. Et nisi vestram sinceram & or-
thodoxam fidem in praedictis synodis sacri
symboli secundum ritum sanctarum sex uni-
versalium synodorum, & de venerabilibus
imaginibus bene se invenissemus habere, nul-
latenus auderemus huiusmodi obaudire sy-
nodica. Sed quantum cor nostrum tristaba-
tur de inepta veteri ex nobis distantia, tan-
to confessionem & rectam fidem vestram ani-
ma nostra inveniens letata est. Invenimus
autem in praedicta synodica epistola sanctita-
tis vestrae, post plenitudinem fidei & confes-
sionem sacri symboli & omnium sanctarum

Ασκήσας δὲ τὴν ἐμὴν ἀγνοσίμωσαν Δίοντι τὸν
διοφιλίστατον ἀρεσβύτην, μὲν καὶ τιμὴν Γράμ-
ματος τῷ πατρὶ μου δοθέντι· ὁ σέβων τὴν ἀγ-
νωσίμωσαν ὑμῶν, ὁ τῆς κατ' ἐμὴν Σικελίαν ἐπαρχίας τρα-
πηλὴς ἀπὸ τοῦ ἐμὸς εἰς Ρώμην μὲν ἐκβασθεὶς καλῶ-
σαι τῷ ὁρδοδόξῳ βασιλεῖ ὑμῶν· καὶ ἀπελθόν-
των ὑμῶν, τὴν πίστιν τῆς ἐκείνης ἐκκλησίας αὐ-
τῷ καὶ ὁρδοδόξῳ ἀπογγεῖλαι.

Καὶ ὁ μακαριώτατος πάπας ἀνέσχετο εἶπε· ὁ
τι ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ τῆς βασιλείας αὐτῷ ἐξήρτηται,
τῷ, μεγαλύνει ἔχει ὁ Θεὸς τὴν ἐκείνην ἐκ-
κλησίαν αὐτῷ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας βασιλείας. Ὁ-
ποῦδον καὶ τὴν ἀνεγνωσμένην ἀποφασὶν ἐξαπέστα-
λε ἀπὸς τῆς ἀρεσβύτης βασιλεῖς ὑμῶν μὲν τὴν
γραμματίαν ἀπὸς τὴν ὑμετέραν εἰσότητη, καὶ τῷ
ἀρεσβύτῳ αὐτῷ ποταπῶν.

Κοσμάς δὲ ἀπεκρίθη, ὡς καὶ καλεῖται·
εἶπε· καὶ ἵππερ ἀπεκρίθη γραμματί παρὰ τοῦ
ἀγνώστου πάπας τῆς ἀρεσβύτης Ρώμης ἀπὸς
Ταράσιον τὸν ἀγνώστου καὶ οἰκουμενικὸν ἡμῶν πα-
τριάρχην. καὶ ὁς καλεῖται ἡ ἀγία ἐκκλησία ὑμῶν
καὶ περὶ τούτων.

Ἡ εἰς αὐτὸν εἰσακτα ἀνεγνωσμένη.

Κοσμάς ὁ ἀρεσβύτης δὲ ἀπεκρίθη, ὡς καὶ
καλεῖται· ἀνέγνω.

Επιστολὴ Ἀδριανῷ τῷ ἀγνώστῳ πάπᾳ τῆς ἀρεσ-
βύτης Ρώμης, ἐκ τῆς ἡμετέρας βασιλείας εἰς τὴν ἡ-
μετέραν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἡ-
μετέραν ἐκκλησίαν.

Τῷ ἡμετέρῳ ἀδελφῷ Ταράσιῳ πατριάρχῃ,
Ἀδριανὸς δὲ τὸν δὲ τὸν Θεῷ.

Ποιμαντικῆς φροντίσιν, ἐν αἷς ἀρμύζει ποι-
μαίνειν τὸν λαὸν τῷ Θεῷ, καὶ λιπαρὴν
λογισμῶν κατανοήσας, ὅν ἔδεικεν ἡ τῷ κηρύγματι
φωτὴ ὅτις ἐπὶ κήρυξιν· ἐν παντί κηρύξιν
κηρύττειν, καὶ ἐπὶ· ὁ ποιμὴν ἐν συμπαθείᾳ,
καὶ ἐπὶ· ἐν ἀναστροφῇ ἐκείνη ἐστίν, ἵνα τῶν
πᾶσι πλησίον τῇ συμπαθείᾳ γένηται, καὶ τοῖς
ἄλλοις τῇ ἀναστροφῇ ἐπίσημος· ὁ ὅπως ἀν' αὐ-
τοὺς ὅσα τῶν ἐκείνων ἐκκλησίας τῶν τῷ ἀ-
πάτων ἀρεσβύτης μετῴχου, ἡ καὶ ὅσα τῆς ὑψη-
λοτάτης ἐκκλησίας· αὐτῷ αὐτῷ εἰς τὴν
ἐκείνην πάντας μεταβιβάζει· περὶ τούτων πάντων συ-
νοδικῶν τῇ ὑμετέρᾳ ἡμετέρᾳ ἀγνώστῃ καὶ ἡ-
ρατικῇ ὁμονοίᾳ ἀποφασίζονται, καὶ λιπαρῶς
τὸν λόγον φανερῶσαι. ἐν τοῖς συνοδικαῖς τῆς ἐ-
κκλησίας τῆς πίστεως ὑμῶν, τοῖς τῷ ἀποστολικῷ
ἡμῶν ὅρον γαλέσει διὰ Δίοντος τῷ ἐκκλησιαστικῷ
ἀρεσβύτῳ ὑμῶν, ἀρεσβύτῳ ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ ἀρχῇ
ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι, τὴν ὑμετέραν ἐκκλησίαν ἐκ
λαϊκῆς τάξεως καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὁμοφροσύνης εἰς τὴν ἡ-
ρατικὴν ἐκκλησίαν ἀναμεινύσας· καὶ διὰ τούτων
ἡ ὑμετέρα ψυχὴ ἐγείνηται. καὶ ἡ μὲν καὶ ὑμετέραν
ἐκκλησίαν καὶ ὁρδοδόξον πίστιν εἰς τὴν προεφημερίαν
συνοδικῶν τῷ ἱερῷ συμβόλῳ κατὰ τὴν διασμένην τὴν
ἀγίαν ἐκκλησίαν καλῶς ἔχουσιν, ὡς καὶ ἐν
ἐκκλησιαστικῇ τῇ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν συνοδικῶν. ἀλλ'
ὅσον ἡ καρδία ἡμῶν ἰλυμένη περὶ τῆς ἀνα-
μεινύσεως.

A N N O
CHRIST.
1077.*Latines addit
*Hic addit
*Hic additL. 1077
1077
1077L. 1077
1077
1077

Actio Hadriani, an non. ANNO CHRISTI 111.

II. Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: Sacratissimus Paulus apostolus, qui illustratus est lumine Christi, & genuit nos per evangelium, cum Romanis scriberet, approbans studium sinceræ fidei eorum, quam in Christum verum Deum habebant, sic ait: *Fides vestra annunciat in universa mundo.* Hoc testimonium sequi necessarium est, & inconsulte agit qui huic conatur resistere. Unde Hadrianus præsul senioris Romæ, cum esset particeps eorum qui prædicto testimonio muniri meruerunt, scripsit expresse ac veraciter piis imperatoribus nostris, atque ad humilitatem nostram, affirmans bene ac optime se habere antiquam traditionem ecclesiæ catholicæ. Nam & ipsi nos scrutando scripturas, & syllogistice approbando, rimati sumus: sic quod confes- si sumus, confitemur & confitebimur, consonamus & confirmamus, atque permanebimus in significatione literarum quæ lectæ sunt, imaginæ descriptiones suscipientes secundum antiquam patrum nostrorum traditionem; & has affectuoso amore adora- mus, tamquam ad nomen Christi Dei, & intemeratæ dominæ sanctæ Dei genitricis, sanctorumque angelorum, ac omnium san-ctorum factas, manifestissime in unum solum Deum verum servitutem & fidem nostram ponentes.

Sancta synodus dixit. Tota sacratissima synodus ita credit, ita sapit, ita dogmatizat.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri & legati apostolicæ cathedræ dixerunt: Dicat nobis sancta synodus, si admittit literas sanctissimi papæ senioris Romæ, an non.

Sancta synodus dixit: Sequimur, & suscipimus, & admittimus.

Joannes Deo amabilis presbyter & legatus orientalis & dioceseos dixit:

Opportunum est etiam in præsentia cum psalmista canere: *Miser cordia & veritas obviaverunt sibi, iustitia & pax complexæ sunt se.* Miser cordia & veritas scimus quia Dominus noster Jesus Christus est: participatione autem ejus etiam sanctissimi patriarchæ & orbis terræ pastores & dicuntur & sunt: Etenim misericordia & veritas obviaverunt sibi, Hadrianus scilicet sanctissimus papa senioris Romæ, & Tarsius sanctissimus patriarcha regnantis Constantinopoleos. Qui unum sentientes & confitentes, iustitiam & pacem complexi sunt. Pheronyma enim Irene, & decreto Dei regnans & imperans, divinitus mota, & decorem ecclesiæ desiderans atque volens, literis usæ, iustitiam pheronymam, sanctissimam videlicet ecclesiæ Romanam amplexa est, & movit in medium transire, & præsens sanctum lætificare collegium; sed & orthodoxam pacificare fidem. Et nunc gaudium magnum factum est in lectione sacrarum literarum sanctissimi papæ Hadriani, tam ad divinitus conservandos & tranquillissimos imperatores nostros, quam ad sanctissimum & ter bea-

Actio Hadriani, an non. ANNO CHRISTI 111.

Tarsius sanctissimus patriarcha dixit: Sacratissimus Paulus apostolus, qui illustratus est lumine Christi, & genuit nos per evangelium, cum Romanis scriberet, approbans studium sinceræ fidei eorum, quam in Christum verum Deum habebant, sic ait: *Fides vestra annunciat in universa mundo.* Hoc testimonium sequi necessarium est, & inconsulte agit qui huic conatur resistere. Unde Hadrianus præsul senioris Romæ, cum esset particeps eorum qui prædicto testimonio muniri meruerunt, scripsit expresse ac veraciter piis imperatoribus nostris, atque ad humilitatem nostram, affirmans bene ac optime se habere antiquam traditionem ecclesiæ catholicæ. Nam & ipsi nos scrutando scripturas, & syllogistice approbando, rimati sumus: sic quod confes- si sumus, confitemur & confitebimur, consonamus & confirmamus, atque permanebimus in significatione literarum quæ lectæ sunt, imaginæ descriptiones suscipientes secundum antiquam patrum nostrorum traditionem; & has affectuoso amore adora- mus, tamquam ad nomen Christi Dei, & intemeratæ dominæ sanctæ Dei genitricis, sanctorumque angelorum, ac omnium san-ctorum factas, manifestissime in unum solum Deum verum servitutem & fidem nostram ponentes.

H' alia synodus dixit. Tota sacratissima synodus ita credit, ita sapit, ita dogmatizat.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri & legati apostolicæ cathedræ dixerunt: Dicat nobis sancta synodus, si admittit literas sanctissimi papæ senioris Romæ, an non.

Sancta synodus dixit: Sequimur, & suscipimus, & admittimus.

Joannes Deo amabilis presbyter & legatus orientalis & dioceseos dixit:

Opportunum est etiam in præsentia cum psalmista canere: *Miser cordia & veritas obviaverunt sibi, iustitia & pax complexæ sunt se.* Miser cordia & veritas scimus quia Dominus noster Jesus Christus est: participatione autem ejus etiam sanctissimi patriarchæ & orbis terræ pastores & dicuntur & sunt: Etenim misericordia & veritas obviaverunt sibi, Hadrianus scilicet sanctissimus papa senioris Romæ, & Tarsius sanctissimus patriarcha regnantis Constantinopoleos. Qui unum sentientes & confitentes, iustitiam & pacem complexi sunt. Pheronyma enim Irene, & decreto Dei regnans & imperans, divinitus mota, & decorem ecclesiæ desiderans atque volens, literis usæ, iustitiam pheronymam, sanctissimam videlicet ecclesiæ Romanam amplexa est, & movit in medium transire, & præsens sanctum lætificare collegium; sed & orthodoxam pacificare fidem. Et nunc gaudium magnum factum est in lectione sacrarum literarum sanctissimi papæ Hadriani, tam ad divinitus conservandos & tranquillissimos imperatores nostros, quam ad sanctissimum & ter bea-

Conf. u-
num tes-
tiones &
confiteutes
iustitia &
pax obvi-
averunt sibi
Irene. Pha-
nomen ha-
bens res ve-
ritatis confo-
rum ac
respondens

ANNO
CHRISTI
11.

ἐξ ὧν τὴν ἀγνότητα ἐ τελεμακάρετον πατριάρ-
χω Ταράσιω. ἐ ὁμολογῶμεν χάριν μεγάλην ἵδ
Θεῷ ὡς τὸν, ὅτι πάντες ἐξῆλθον χάρις ἐ
δορυμένη. ἐ Διογένης ὁ Θεὸς ὁ ἀναστήσας ἡ-
μῖν βασιλεὺς πάντων, μεμενούσῃ ἐ διαφύου-
σαι τὴν λαὸν πάντες ἀπὸ μὴ ἐν σὺνταγματι ἐ ὁμολο-
γίας, ἐ ἀπὸς φυλακῆς ἵδ ὅτιον κατέστη ἐ πα-
ροδόσιν τῆς ἀγνότητος ἐκκλησίας. ἀλλὰ Χριστὸς
ὁ Θεὸς ἵδ τῆς πάντας αἰῶν παντοκράτης Διογέ-
νης, ἐ πάντων ἵδ ἀγίων, ἐ ἡμῶν ἵδ ἱερῶν αἰ-
τῶ ἵδ ὡς φρονῶντες, ἐ δόλον ὡς τὰς καρδίας
μὴ ἔχοντες, ἀλλὰ σπουδαζόμενοι τὸ γρηγορηθῆναι
πληρωθῆναι, τὴν ἐπαγγελίαν ἡμῶν ἀληθεῖς ἀπο-
δοῦναι, ἐ πολυχρόνως φυλάξαι τὴν δεσπότης ἡ-
μῶν τὴν ἀγαθὴν. ἐ δεῦναι αὐτὴν, ἐ ὑψώσαι
τὴν κίρας αὐτῆς, καὶ ὑποτάξαι τὴν ἔχθρην αὐτῆς
ὑπὸ τὴν πόδας αὐτῆς, ἐ ἀξιώσαι αὐτὴν ἐ ὡς ἵδ
μὴ λλῶναι αἰῶν μὴ τὴν ἀγίων βασιλεὺς κατεργα-
σθῆναι, καὶ φυλάξαι τὴν ἱερὰν ταύτην σύνοδον
τὴ ὡς φρονῶντες.

Αγαπίος ὁ ἐπίσκοπος ἐπίσκοπος Καππαδοκίας· γέγραπται ὡς τὴν παρ ἡ-
μῖν θείας γραφαίς, ὅτι διηρώμεθα ὁ Θεὸς ἀνά-
μῃσιν τῷ φωτὶ καὶ ἀνά μῃσιν τῷ σκότειν. ἵδ
γὰρ ἀποστάσης τῆς σκοτεινῆς ἵδ κακοδοξίαν ἀν-
δρῶν αἰρίστας, τὸ φῶς πᾶσι τῆς ὀρθοδοξίας κα-
τηύλασεν. ὡς ἀγῶν ἐπὶ μένος, ἀποδέχομαι καὶ
ἐσπαζομαι τὴν ἱερὰν καὶ σπουδὴν εἰκόνας, ἐ τὴν
μὴ ὑπὸ φρονῶντες τῷ ἀναδίστατι παρατίμῃ.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Εφέσου εἶπεν· καθὼς τὸ ἴ-
μια γράμματα τῷ ἀγνότητι πάντα Ρώμης περι-
χύσει, ὡς πικρῶν, καὶ ὡς ὁμολογῶ χάριτι
Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν.

Κωνσταντῖνος ὁ διοφιλίστατος ἐπίσκοπος Κων-
σταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· κατὰ πάντα ἔσται τῷ
ἀναγνωθῆναι ἀναφορὰ τῷ σταλίσῃ ἀπὸς τοὺς
δεσπότης ἡμῶν τὴν ἀγαθὴν παρὰ Ἀδριανῷ τῷ ἀ-
γνότητι πάντα Ρώμης, καὶ τῷ ἀπὸς τὴν ἀγνότη-
τι πατριάρχῃ ἐπιστολῇ συντίθεμαι, ἐ ὡς
ὁμολογῶ, ἐ μὴ τῷ τῆς πίστεως ἀπὸ λλῶσαι
μαὶ ἵδ τὸ βῆμα Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ
ἡμῶν.

Βασίλειος ὁ διοφιλίστατος ἐπίσκοπος Αἰών-
ρας εἶπεν· καθὼς πᾶν τὸ γράμματα τῷ ἀ-
γνότητι Ἀδριανῷ πάντα τῆς ἀποστολικῆς Ρώμης,
ἐ τὸ φρόνημα τῷ ἀγνότητι πατρὸς ἡμῶν καὶ αἰν-
μῶν πατριάρχῃ ὡς φρονῶν, ἐ ὡς κρατῶν, ἐ
ὡς διδάσκω, ἐ μὴ τῷ τῆς πίστεως ἀπὸ λλῶσαι
μαὶ ἵδ τὸ βῆμα Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ
ἡμῶν.

Νικόλαος ὁ διοφιλίστατος ἐπίσκοπος Κυ-
ζίκου εἶπεν· κατὰ τὸ γράμματα τῷ ἀγνότητι πα-
τὸς τῆς ἀποστολικῆς Ρώμης Ἀδριανῷ, ἐ τῷ ἐκ-
δόσῃ τῆς ὁμολογίας τῷ ἀγνότητι ἡμῶν πατριάρ-
χῃ Ταράσιῳ, ὡς φρονῶν καὶ φρονῶν, ἐ ὡς τὸν
ἐκὼ κόσμῳ ἀποκαθίσταμαι μὴ τῷ τῆς πί-
στεως ἀπὸ λλῶσαι.

Εὐθύμιος ὁ ἐπίσκοπος ἐπίσκοπος Σαρδίας
εἶπεν· ἀγῶν πᾶσι ἀποκαθίσταται γράμματα τῷ
μακαριώτῃ πατὸς τῆς ἀποστολικῆς Ρώμης, ἐ
τῷ ἐκδόσῃ τῷ ἀγνότητι πατρὸς ἡμῶν Ταράσιῳ
ἐκκλησίας καὶ ἀδελφῶν ἐπὶ μένος συντίθεμαι,
ἐ καὶ ὁμολογῶ ὡς φρονῶντες πᾶσι τῆς ὀρθο-
δόξου πίστεως ἐ πᾶσι ἵδ ἱερὰν εἰκόνα· ὡς ὡς

atum patriarcham Tarasium destinatarum; &
magnas in hoc agimus Deo gratias, quia
tanto meruimus gaudio perfui & iustitia. Ex
benedictus Deus, qui suscitavit nobis tale
imperium, quod sollicitum sit semper, & ex-
citet populos ad unum conspiramentum &
unanimitatem atque custodiam divinorum
canonum, seu traditionum sanctissimae ec-
clesiae. Sed Christus Deus per gignentem
se sanctissimam Dei genitricem, & omnes
sanctos suos, & vos sacerdotes suos, qui
unum sapitis, & dolum in cordibus non
habetis vestris, sed festinatibus quae scripta
sunt adimplere, repromissiones vestras ve-
races ostendat, & longevos conservet bo-
nos dominos nostros, & glorificet eos,
& exaltet cornu eorum, & subiciat inimicos
eorum sub pedibus ipsorum, & dignos eos
faciat etiam in futuro saeculo cum sanctis
regibus connumerari, conservetque hanc san-
ctissimam synodum.

Agapius sanctissimus episcopus Caesarem
Cappadociae dixit: Scriptum est in divinis
scripturis nostris, quia separavit Deus inter
lucem & inter tenebras. Ecce enim cessan-
te tenebrosa male opinantium haeresi, lu-
men cunctis orthodoxis refulsit: quod lu-
men & ego sequens, suscipio & saluto sa-
cras ac venerabiles iconas, & eos qui ita
non sentiunt, anathemati submitto.

Joannes sanctissimus episcopus Ephesi di-
xit: Sicut honorabiles litterae sanctissimi pa-
pae Romani continent, ita credo, & ita con-
fiteor gratia Christi veri Dei nostri.

Constantinus sanctissimus episcopus Con-
stantiae Cypri dixit: Modis omnibus lectae
suggestioni, quae ad dominos nostros bonos
ab Hadriano sanctissimo papa Romano mis-
sa est; nec non & epistolae quae ad sanctis-
simum patriarcham directae est, consentio,
& ita confiteor, atque cum hac fide prohi-
ciscar ad tribunal Christi veri Dei nostri.

Basilus sanctissimus episcopus Ancyrae di-
xit: Quemadmodum continent litterae sanctis-
simi Hadriani papae senioris Romae, & sen-
sus sanctissimi patris nostri ac universalis pa-
triarchae, sic sapio, sic teneo, & ita docebo,
& cum hoc sensu meo etiam in futurum se-
culum proficiscar.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici di-
xit: Secundum litteras sanctissimi papae senio-
ris Romae Hadriani, & expositionem confes-
sionis sanctissimi patriarchae nostri Tarasii,
sapio & sapiam, & in illam mundum addu-
car cum hac confessione mea.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardis
dixit: Et ego praelectas litteras sanctissimi pa-
pae senioris Romae sincere ac indubitanter se-
quens, polliceor & confiteor ita me sapere
tam de orthodoxa fide, quam de sanctis-
simis iconis: non quasi quiddam novum dog-
ma admittens, sed tamquam certissime sciens
de illis traditionem sanctorum apostolorum
&

**A C T I O
I L**

1889
 & sacratissimorum magistrorum qui has reli-
 querunt, in sancta Dei ecclesia constitutam.
 Propter quod tota anima recipio hujusmodi
 venerabiles iconas cum convenienti honore
 ac salutatoria adoratione. Eos autem qui a-
 liter vel adverte sapiunt aut dogmatizant
 contra sanctas iconas, alienos a catholica
 ecclesia iudicans, abjicio, & hæreticos de-
 nuncio.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomedim dixit: Secundum lectas literas sanctissimi patris senioris Romæ Hadriani, & secundum fidem sanctissimi & universalis patriarchæ Tharalii, venerabiles iconas suscipio, & adoro, & docebo, tamquam redditurus in die iudicii rationem iudici & Deo nostro.

Elias sanctissimus episcopus Crete dixit :
Secundum honorabiles literas sanctissimi pa-
pae senioris Romae Hadriani, sic confiteor &
teneo pretiosas & sacras iconas, nunquam
aliquando commutandus, nec modo eastan-
tum adorans. Eos autem qui non ita confi-
tentur, anathematizo.

Stauracius sanctissimus episcopus Chalcedonis dixit : Secundum epistolam Hadriani sanctissimi pape senioris Romæ, quæ ad sanctissimum patriarcham nostrum Tarasium missa est, & ego recepto, saluto & amplector sacras iconas, cum sint tamquam arrha salutis meæ. Eos autem qui ita non sapiunt, anathematizo.

Nicephorus episcopus Dyrrachii dixit: Secundum relationem quæ missa est ab Hadriano sanctissimo papa senioris Romæ ad pios imperatores nostros, & ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium, quin & secundum ejus sanctissimi Tarasii archiepiscopi doctrinam, fidem & confessionem, sapio & teneo; & cum hac confessione mea brevis vitæ meæ tempus finiam, & terribili tribunalī Christi assistam.

Epiphanius diaconus ecclesiæ Catanensis , & locum tenens archiepiscopi Sardinie , dixit : Nitidissimum orthodoxie terminum & SS. apostol. traditionem relatioque missa est ad pios & Christo dilectos imperatores a beatissimo papa senioris Romæ Hadriano , per lectionem exhibuit : sed & epistola ejus , quæ destinata est ad Tarasium sanctissimum & universalem patriarcham . Unde & ego per omnia his consentiens , & recti sensus incellu sequens . honoro & adoro & recipio ab olim in ecclesia traditis venerabiles & sacras iconas ; & eum qui in his non convenit , ut hæretici conciliabuli participem avertito , & anathematismis transmittito .

Leo presbyter sanctissimæ ecclesiæ Con-

Α πον δόγμα παραδιζάμεν, ἡ ἁρὸν ἰσχυρὰ, ἀλλ' ὡς ἀπεμὲν ἐπιστάμεν τὴν παρ' αὐτῷ παρὰ δόξαν ἰατρὴν ἁγίων ἀποστόλων & θείων διδασκάλων ἢ τῶν ταύτης καταλειπομένων ἐν τῷ αἵματι τοῦ θείου ἐκκλησίᾳ ὑπαρχουσιν. διὸ ὁλοφύχως ἀποδέχομαι τὰς ποικύτας σιγὰς εἰσὶναι μὴ τῆς προσκυμένης τιμῆς ἢ ἀσπακτικῆς προσκυμένης. τὸς δὲ ἱέρως ἡ ἐσπαιτικῆς φρονήτως ἡ δογματίζοντες κατὰ τῶν ἁγίων εἰσὶν, ἀλλοτρίως τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἡγούμενος, ἀποκρίστω, ἢ αἰρετικὸς καταγγέλλω.

Πεῖ· ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος· Νικομηδείας
 εἶπε· κατὰ τὸ ἀναγνωσκόντι γράμματι τῷ ἀγνώ-
 B· τῷ πάπα τῆς πρεσβυτεράς Ρώμης Ἀδελφῶν· ὅπως
 ὁμολογῶ, καὶ κρατῶ τῶν τιμίων καὶ ἱερῶν εἰκόνων,
 μὴ μεταπεθεῖς ποτε· προσκυνῶ δὲ καὶ τιμῶ αὐτοὺς
 οἷς μέλλων εὖ τῇ ἡμέρᾳ τῆς κείρας διδοῖναι λό-
 γον τῷ κυρίῳ καὶ Θεῷ ἡμῶν.

Ηλίας ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κρήτης
 ἔπει κατὰ τὰ τιμια γράμματα τῷ ἀγιωτάτῳ πα-
 πα τῆς πρεσβυτείας Ρώμης Ἀδριανοῦ ἕως ὁμολο-
 γῶ, καὶ κρατῶ τῶν τιμίων καὶ ἱερῶν εἰκότων, μὴ
 μιτατῆσθαι ποτε· ὅδε γὰρ ἀρτίως μένον προσκυ-
 νῶ αὐτοῖς. τοῖς δὲ μὴ ἕως ὁμολογημάτων αἰναθε-
 ματίζω.

Σταυρακιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος· Χαλκη-
 Cδόος εἶπ· κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Ἀδεμανῷ τῷ ἀ-
 γιωτάτῳ πάτρι τῆς ἐπισκοπῆς Ρώμης, τὴν πρὸς
 πᾶσι ἀγιοτάτοις ἡμῶν πατριάρχῳ Τάρασιον ἀπο-
 σταλῆσαν, ὅπως παρὰ διχομαίᾳ ἢ ἀσπαζομαίᾳ ἢ
 περιπτύσσομαί τὸς ἱερὰς εἰκόνας, ὡς ἀφραθῶνα τῇ
 σωτηρίας μου ὕσας· τὸς δὲ μὴ ὅπως φρονουῶντες ἀ-
 ναθεματίζω.

Νικηφόρος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τῷ Δυρ-
ραχίῳ εἶπε· κατὰ τὴν γαλεῖσαν ἀναφορὰν παρὰ
Ἀδριανῷ τῷ ἀγιοτάτῃ πάπα τῆς ὑπερβυτέρας Ρω-
μῆς πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ τὴν
πρὸς τὸν ἁγιοτάτην καὶ οἰκουμένην πατριάρχην
Ταράσιον, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγιοτάτου Ταρασίου
ἀρχιεπισκόπου διδασκαλίαν καὶ πίστιν καὶ ὁμο-
λογίαν, φρονῶ κηρατῶ καὶ διδάσκω· καὶ μὲν ταύ-
της μετῆς ὁμολογίας τὸν βραχὺν χρόνον τῆς ζωῆς
μου πλείω, καὶ τῷ φαεινῷ βήματι τῷ Χριστῷ
παρστήσομαι.

Επιφάνιος διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κατάνης,
τὸν τύπον ἐπὶ τῶν Θωμᾶ ἀρχιεπισκόπου Σαρδηνίας,
εἶπε. Ἀδελφότητι τῆς ὁρθοδόξιας πὺν ὄντι, καὶ
τιμῇ ἱερᾷ ἀγίων ἀποστόλων παραδόσει καὶ πίμφοθι-
σα ἀναφορὰ πρὸς τοὺς δασεῖς καὶ φιλοχρίστους κα-
μῶν βασιλεῖς παρὰ τῷ μακαριωτάτῳ πάτρι τῆς
ἐπισκοπῆς Ρώμης Ἀδελφῶν παρεστήσαντο ὅτι τῆς
ἀναγνώσεως καὶ μὴ καὶ ἡ ἀποσταλῆσα αὐτοῦ
ἐπιστολὴ πρὸς Ταρασίον τὸν ἀγιοτάτην καὶ οἰκουμε-
νικὸν πατριάρχην· ὅθεν κατὰ πάντα τύποις
ὁμογνωμονῶν, ἰδυφρόνως τιμῇ καὶ προσκυνῶ καὶ
ἀποδέχομαι τοὺς ἀνέκαθε τῇ ἐκκλησίᾳ παραδο-
θεῖσας σιγὰς καὶ ἱερὰς εἰκόνας· καὶ πὺν τύποις μὴ
ἐσχαυῶντες ὡς αἰρετικῆς συμμορίας μέγχοι ἀπο-
στρέφομαι, καὶ πῶς ἀναθεματισμοῖς ἀποτίμωμαι.

Δείων σπεύδω. Τῆς ἀγιότητος ἐκκλησίας
Κον-

ANNO
CHRIST.
187.

ANNO
CHRISTI
757.

Κωνσταντινούκας, ὃς τὸν τότεν ἐπέχον τῆς μητροπόλεως Σιδης, εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ τῆς ἀρεσκυρίας Ρώμης ἔτι δὲ διδασκαλίαν τῷ αἰσώ-
νῳ πατριάρχῃ Ταρσίῳ, ἀποδέχομαι τὰς σι-
πτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τὰς
μὴ οὕτως ἔχοντες ἀναθεματίζω.

Νικόλαος ἡγούμενος τοῦ Ἀπρι, καὶ τὸν τότεν
ἐπέχον τῆς Τυανέου μητροπόλεως, εἶπε· κατὰ
τὰς ἀναγνωθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τῷ μακα-
ριωτάτῳ πατρὶ τῆς ἀρεσκυρίας Ρώμης Ἀδριανῷ
ἀποδέχομαι τὰς σιπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαι-
αν παράδοσιν· καὶ τοὺς μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνα-
θεματίζω.

Κωνσταντῖνος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος
Γαγγρῶν εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας ἀναφο-
ρὰς τοῦ μακαριωτάτου πατρὸς τῆς ἀρεσκυρίας Ρώ-
μης Ἀδριανῷ ἀποδέχομαι τὰς σιπτὰς εἰκόνας κατὰ
τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τὰς μὴ οὕτως φρονού-
ντας τῷ ἀναθίματι παρατίμω.

Νικήτας ὁ ἐσώτατος ἐπίσκοπος Κλαυδιόπολεως
εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς
τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ τῆς ἀρεσκυρίας Ρώμης
Ἀδριανῷ ἀποδέχομαι τὰς σιπτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν
ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τὰς μὴ οὕτως φρονού-
ντας τῷ ἀναθίματι παρατίμω.

Θεόδωρος ὁ ἐσώτατος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς
Λυκίας εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνοδικὰς
ἐπιστολὰς τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ τῆς ἀρεσκυρίας
Ρώμης Ἀδριανῷ οὕτως οἰσθῶ, καὶ οὕτως ὁμο-
λογῶ, καὶ ἀσπάζομαι τὰς ἁγίας καὶ σιπτὰς εἰκο-
νας· καὶ τὰς μὴ οὕτως φρονού-
ντας ἀναθεματίζω καὶ ἀποτρέφομαι.

Θεοφύλακτος διάκονος καὶ ἑξάρχος, τὸν τότεν
ἐπέχον τῆς μητροπόλεως Κασίας, εἶπε· τὰς ἀνα-
γνωθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τῷ μακαριωτάτῳ
πατρὶ τῆς ἀρεσκυρίας Ρώμης Ἀδριανῷ οὕτως ὁμο-
λογῶ, καὶ τὰς μὴ οὕτως φρονού-
ντας ἀναθεματίζω καὶ ἀποτρέφομαι.

Μιχαὴλ ὁ ἐσώτατος ἐπίσκοπος Συναδῶν εἶπε·
κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς τοῦ
μακαριωτάτου πατρὸς τῆς ἀρεσκυρίας Ρώμης Ἀδρι-
ανῷ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι κατὰ τὴν
ἀρχαίαν παράδοσιν τὰς ἱερὰς καὶ σιπτὰς εἰκόνας·
καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονού-
ντας ἀναθεματίζω καὶ ἀποτρέφομαι.

Εὐστάθιος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Λαο-
δικείας εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνοδι-
κὰς ἐπιστολὰς τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ τῆς ἀρεσκυ-
ρίας Ρώμης Ἀδριανῷ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέ-
χομαι τὰς τιμίας καὶ ἱερὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρ-
χαίαν παράδοσιν· καὶ τὰς μὴ οὕτως φρονού-
ντας ἀναθεματίζω καὶ ἀποτρέφομαι.

Κωνσταντῖνος ὁ ἐσώτατος ἐπίσκοπος Πέργης
εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνοδικὰς ἐπιστολὰς
τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ τῆς ἀρεσκυρίας Ρώμης
Ἀδριανῷ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς
τιμίας καὶ ἱερὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν πα-
ράδοσιν· καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονού-
ντας ἀναθεματίζω καὶ ἀποτρέφομαι.

Αναστάσιος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νικο-
πόλεως Ἠπείρου εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συ-
νοδικὰς ἐπιστολὰς τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ τῆς ἀρε-
σκυρίας Ρώμης Ἀδριανῷ οὕτως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέ-
χομαι τὰς τιμίας καὶ ἱερὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρ-
χαίαν παράδοσιν· καὶ τὰς μὴ οὕτως φρονού-
ντας ἀναθεματίζω καὶ ἀποτρέφομαι.

Council. General. Tom. XII.

Constantinopleos, & locum tenens metropo-
leos Sidæ, dixit: Secundum lectas synodicas
epistolas sanctissimi papæ senioris Romæ, &
doctrinam sanctissimi patriarchæ Tarasii, sus-
cipio venerabiles imagines secundum anti-
quam consuetudinem; & eos qui sic se non
habent, anathematizo.

Nicolaus hegumenus Apri, & locum te-
nens Tyasensium metropoleos, dixit: Se-
cundum synodicas epistolas Hadriani bea-
tissimi papæ, quæ lectæ sunt, suscipio ve-
nerabiles iconas secundum antiquam tradi-
tionem: & qui sic se non habent, anathe-
matizo.

Constantinus sanctissimus episcopus Gan-
grensis dixit: Secundum relationes quæ le-
ctæ sunt beatissimi papæ senioris Romæ Ha-
driani, suscipio venerabiles iconas juxta pri-
scam traditionem. Eos vero qui sic se non sa-
piunt, anathemati submitto.

Niceta sanctissimus episcopus Claudiopo-
leos dixit: Secundum lectas synodicas epi-
stolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadria-
ni, suscipio venerabiles iconas secundum an-
tiquam consuetudinem; & qui sic se non sa-
piunt, anathemati submitto.

Theodorus sanctissimus episcopus Myren-
sium Lyciæ dixit: Secundum synodicas e-
pistolas quæ lectæ sunt beatissimi papæ Ro-
mæ Hadriani, credo & profiteor, atque ado-
ro & amplector sanctas & venerabiles ico-
nas; & qui ita non sapiunt, anathematizo
& declino.

Theophylactus diaconus & exarchus, lo-
cum tenens metropoleos Carie, dixit: Se-
cundum lectas synodicas epistolas beatissi-
mi papæ senioris Romæ Hadriani profiteor;
& qui ita non sapiunt, anathemati sub-
mitto.

Michael sanctissimus episcopus Synaden-
sium dixit: Secundum synodicas epistolas a
beatissimo papa Hadriano senioris Romæ di-
rectas, confiteor, & admitto juxta priscam
traditionem sacras & venerabiles iconas:
& qui ita non suscipiunt, anathemati sub-
mitto.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ
dixit: Secundum recitatas synodicas epi-
stolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani,
confiteor, & recipio pretiosas & sacras ico-
nas juxta priscam traditionem: & qui ita
non sapiunt, anathemati submitto.

Constantinus episcopus Pergæ dixit: Se-
cundum lectas synodicas epistolas beatissimi
papæ senioris Romæ Hadriani, confiteor, &
recipio pretiosas & sacras imagines secundum
antiquam traditionem: & qui ita non sapiunt,
anathemati submitto.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopo-
leos veteris Epiri dixit: Secundum recensitas
synodicas epistolas beatissimi papæ senio-

ACTIO
II.

ris Romæ Hadriani, confiteor, & suscipio, & adoro sacras & sanctas iconas juxta priscam traditionem. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Christophorus sanctissimus episcopus Phasidis dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ Hadriani, confiteor, & suscipio ac adoro venerabiles iconas secundum antiquam consuetudinem. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ dixit: Secundum lectas synodicas literas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani, confiteor, & suscipio sacras & venerabiles iconas secundum antiquam traditionem. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Gregorius presbyter Constantinopoleos sanctiorum apostolorum, & locum tenens metropoleos Mosis dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani, confiteor, & suscipio, & adoro sacras & venerabiles iconas secundum antiquam traditionem. Eos autem qui ita non sapiunt, anathematizo.

Basilus sanctissimus episcopus Syllegæ dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani, confiteor & suscipio ac adoro venerabiles & sacras imagines secundum antiquam traditionem ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Omni orthodoxia plenam relationem, quæ missa est a sanctissimo papa senioris Romæ Hadriano ad pios & amicos Christi imperatores nostros, sed & Tarasium alium & universalem patriarcham, per lectionem agnovi. Unde & ego his assentior, & prorsus adoro, amplector & admitto sacras iconas. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematismo transmittito, tamquam alienos ab ecclesia catholica.

Manuel sanctissimus episcopus Hadriano-poleos Thraciæ dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani, confiteor, & recipio sanctas venerabiles iconas secundum antiquam traditionem catholicæ ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Marianus sanctissimus episcopus Pompejopoleos dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Hadriani, confiteor, suscipio & adoro sacras & venerabiles iconas secundum antiquam traditionem ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniz dixit: Cum veluti divinus orthodoxiæ terminus sint literæ quæ ab Hadriano Papa senioris Romæ ad pios imperatores, nec non

Αβυρίας Ρώμης Αδριανῷ ὅπως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι, καὶ προσκυνῶ τὰς ἁγίας καὶ ἱεράς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονῶντας ἀναθεματίζω.

Χρυσόφορος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τοῦ Φασίδος εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνδικαίς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαριωτάτου παπᾶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Αδριανῷ ὅπως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἁγίας καὶ ἱεράς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονῶντας ἀναθεματίζω.

Θεόδωρος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σιδήκας εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνδικαίς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαριωτάτου παπᾶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Αδριανῷ ὅπως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἱεράς καὶ σιγτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονῶντας ἀναθεματίζω.

Γρηγόριος πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως τῆς ἁγίων ἀποστόλων, καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς μητροπόλεως Μωσὶς, εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνδικαίς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαριωτάτου παπᾶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Αδριανῷ ὅπως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἱεράς καὶ σιγτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονῶντας ἀναθεματίζω.

Βασίλειος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τοῦ Συλλαίου εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνδικαίς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαριωτάτου παπᾶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Αδριανῷ ὅπως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι καὶ προσκυνῶ τὰς ἱεράς καὶ σιγτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν· καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονῶντας ἀναθεματίζω.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καπίνης εἶπε· πάσης ὀρθοδοξίας ἐμπλεῶν τῇ ἀποσταθείσῃ ἀναφορᾷ παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου παπᾶ Αδριανῷ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης πρὸς τοὺς Ἀσιεῖς καὶ φιλοχρίστους βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ μὲν καὶ Ταρασίον τὸν ὁσιώτατον καὶ ἁγιώτατον οἰκουμενικὸν πατριάρχην, ὃς τῆς ἀναγνώσεως ἔγνω· ὃς καὶ γὰρ τότε συντίθημι, καὶ κατὰ πάντα ῥόπον προσκυνῶ καὶ ἀσπάζομαι καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἱεράς εἰκόνας· καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονῶντας τοῖς ἀναθεματισμοῖς ἀποτίμωμαι, ὡς ἀλλοτεῖς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

Μανὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Αδριανουπόλεως εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνδικαίς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαριωτάτου παπᾶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Αδριανῷ ὅπως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἁγίας σιγτὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονῶντας ἀναθεματίζω.

Μαριανὸς ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Πομπηίουπόλεως εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγνωθείσας συνδικαίς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαριωτάτου παπᾶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Αδριανῷ ὅπως ὁμολογῶ, καὶ ἀποδέχομαι καὶ προσκυνῶ τὰς ἱεράς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· τοὺς δὲ μὴ οὕτως φρονῶντας ἀναθεματίζω.

Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ταυρομενίας εἶπε· ὡς θεῖον ὄρον ὀρθοδοξίας ὑπάρχοντα τὰ ἀποσταλείτω γράμματι παρὰ Αδριανῷ παπᾶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης πρὸς τοὺς Ἀσιεῖς βασιλεῖς ἡμῶν,

ANN O
CHRISTI
11.

ANNO
CHRISTI
757

ἡμῶν, ἐπεὶ καὶ ἐπὶ Ταρασίῳ τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ οὐκ ἐκείνῳ ἡμῶν πατριάρχῳ, ὅπως ὁμολογῶν, ἀποδεχόμενος τὰς ἱεράς καὶ σεβασμίας ἐκείνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας· τὴν δὲ μὴ ὕψος φρονήσεως τοῖς ἀναδέμασιν ὑποβάλλω.

Κυρίλλος ἐπίσκοπος Γοθίας ἐξομνήσκει ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Βελγίας ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Γρηγόριος πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἐπισκοπῶν Σμύρνης ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Γαυδίου ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Μασσιλίας ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Εὐστάθιος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Απαμείας ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Ιωάννης διάκονος καὶ τὸν τόπον ἐπὶ τῶν Ἀποστολικῶν ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Πέτρος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Γερμίων ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Θεόδωρος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Πανόρμου ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Ιωάννης ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Ἀρχαδιόπολεως ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Στέφανος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Βελόντων ἐξομνήσκει ὁμοίως.

ὁ ἀλαβείατος ποταμῆς Λεοντοπόλεως ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Σισίνιος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Παλίου ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Κωνσταντῖνος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Λεοντίνης ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Εὐφάνιος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Μιλήτων ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Θεόδωρος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Ταυρανῶν ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Νικήτης ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Προικονήσου ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Χρυσόφορος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Εὐστάθιος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Μεθύμνης ὁμοίως.

Θεοτίμος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Κροτωνῶν ὁμοίως.

Θεοφίλος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Χίου ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Λέων ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Κίου ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Βασίλειος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος τῶν Νησιῶν ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Ιωάννης ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος τῆς Ἀπρίας ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Ιγνατίος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Πέλλης ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Θεοφύλακτος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Κυβέλλων ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Θεόδωρος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Τροπαίων ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Στέφανος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Συγδαίων ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Σέργιος ὁ ἐπιστάτης ἐπίσκοπος Νικοτέρων ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Γρηγόριος πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπὶ τῶν ἐπισκοπῶν Νικοπόλεως, ἐξομνήσκει ὁμοίως.

Concil. General. Tom. XII.

& ad Tarasium universalem patriarcham nostrum missae sunt, ita profiteor, suscipiens sacras iconas secundum antiquam traditionem ecclesiae catholicae. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Cyrillus ex persona sanctissimi episcopi Gothiae promulgavit similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus * Mitrae * promulgavit similiter.

Gregorius presbyter & locum tenens episcopi Smyrnae, promulgavit similiter.

Gaudiosius episcopus Messinae similiter.

Eustachius sanctissimus episcopus Apamiae similiter.

Joannes diaconus & locum tenens Apostolicae sedis, similiter.

Petrus episcopus Germiorum similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Panormi similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Arcadiopoleos similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Bibonensium similiter.

..... vicarius Leontopoleos similiter.

Sisinnius sanctissimus episcopus Parii similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Leontinae similiter.

Eiphanus sanctissimus episcopus * Mileti * similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Taurianae similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Praeconnensi similiter.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctae Cyriacae similiter.

Eustachius sanctissimus episcopus Methymnae similiter.

Theotimus sanctissimus episcopus Crotonensium similiter.

Theophilus sanctissimus episcopus Chii similiter.

Leo sanctissimus episcopus Cii similiter.

Basilus sanctissimus episcopus Nesiorum similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Apri similiter.

Ignatius sanctissimus episcopus Prinze similiter.

Theophylactus sanctissimus episcopus Cypselorum similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Tropaeorum similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Sugdensium similiter.

Sergius sanctissimus episcopus Nicoterensium similiter.

Gregorius presbyter & vicarius Nicopoleos similiter.

Z z z

Leo

ACTIO
I.

Leo sanctissimus episcopus Mesembriae similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Amorii similiter.

Cyprianus sanctissimus episcopus Drisiparentium similiter.

Galata presbyter, & ex persona sanctissimi episcopi Rhegii, similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Nyssae similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Camulianensium similiter.

Soterichus sanctissimus episcopus Ciscissensium similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Mastaurensium similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Briulensium similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Nyssae similiter.

Theophylactus sanctissimus episcopus Tralle similiter.)

* Basilii
sanctissimi
episcopi
Magneis
similiter.

Basilii sanctissimi episcopi Magneis similiter.

Sabbas sanctissimus episcopus Anensium similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Palaspoleos similiter.

Basilus sanctissimus episcopus Magneis Magnandri similiter.

Theophanius sanctissimus episcopus Calpae similiter.

Leo sanctissimus episcopus Algizensium similiter.

Nicodemus sanctissimus episcopus Eugazensium similiter.

* Lucas

Lucas sanctissimus episcopus Baretensium similiter.

Theophylactus sanctissimus episcopus Hypzpensium similiter.

Theophanes sanctissimus episcopus Lebedensium similiter.

Stratonicus sanctissimus episcopus Cymae similiter.

Cosmas sanctissimus episcopus Myrae similiter.

Olbianus sanctissimus episcopus Elaeae similiter.

Pardus sanctissimus episcopus Pittanae similiter.

Basilus sanctissimus episcopus Pergami similiter.

Basilus sanctissimus episcopus Atramyti similiter.

* Marinus

Marianus sanctissimus episcopus Atandri similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Assi similiter.

Α Δίων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μισσημβρίας ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Θεοδόσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Ἀμορίου ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Κυριακὸς ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Δρισιπάρων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Γαλάτιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς Ρηγίου, ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Θεοδόσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νύσσης ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καμυλικῶν ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Σωτηρίχος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κισκισσῶν ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Β Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μασταυρέων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Βρυλλῶν ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Ιωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νύσσης ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Θεοφύλακτος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Τράλλης ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Σάββας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀνίων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

C Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Παλαιᾶς πόλεως ἐξεφώνησεν.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μαγνησίας τῆς Μαιάνδρου ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Θεοφάνης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Καλπῆς ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀλγίζων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Νικόδημος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Εὐγάζων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Λούκας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Βαρέτων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Θεοφύλακτος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Υπαίπων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

D Θεοφάνης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λεβιδῶν ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Στρατονίκος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κύμης ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Κοσμάς ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μυίνης ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Ολβιανὸς ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ελαίας ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

* Σαρδὸς ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πιττανῆς ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Περγάμου ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

E Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ατραμυτιᾶς ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Μαρίνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀτάνδρου ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

Ιωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀσίου ἐξεφώνησεν ὁμοίως.

ANNO
CHRISTI
111

Ιωάν-

HARDINGI
N O I X

1 Sed perperam hic iterum positus, cum rursus occurrat tertio post hunc loco. Hard.

2 In Notitia est Αλγάζα.

4 Pro, Ατάνδρου.

5 In Notitia est, Βαρέτων.

3 Pro, Μυίνης.

5 Notitia una habet in Hellepontio, Αρρῆνα.

7 Pro Μυρίνης.

ANNO
CHRISTI
117.

Ιωάννης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Αἰριαδιπόλεως ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.
Λίον ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Φωκίας ἱερωνιστὸν ὁ-
μοίως.
Νικηφόρος δακρυῶν καὶ ποταμῶν Γαργάρον
ἱερωνιστὸν ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος δακρυῶν καὶ ποταμῶν Ἀγίας ἱε-
ρωνιστὸν ὁμοίως.
Θεόφρων . . . καὶ ποταμῶν Σιών ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.
Ιωάννης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ραβδῶν ἱερωνιστὸν
ὁμοίως.
Ιωάννης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Πανίου ἱερωνιστὸν ὁ-
μοίως.
Μελχισεδεκ ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Καλλιπόλεως ἱε-
ρωνιστὸν ὁμοίως.
Λέον ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Μάδυν ἱερωνιστὸν
ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Χαερτόλεως ἱε-
ρωνιστὸν ὁμοίως.
Θωμᾶς ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Δαονίου ἱερωνιστὸν
ὁμοίως.
Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Θεοδοπόλεως ἱε-
ρωνιστὸν ὁμοίως.
Σισίνιος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Χαλκίδος ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.
Ιωάννης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Βρύσην ἱερωνιστὸν
ὁμοίως.
Βενιαμὴν ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Λιζίκων ἱερωνιστὸν
ὁμοίως.
Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ἀμαστρίδος ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.
Θεοφάνης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. * Σαρῶν ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.
Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Δίρκων ἱερωνιστὸν
ὁμοίως.
Ηρακλῆς ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ιουιοπόλεως ἱε-
ρωνιστὸν ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ιουλιπόλεως ἱε-
ρωνιστὸν ὁμοίως.
Ἀντώνιος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Τροζηνῶν ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.
Νικητὴς ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Νακολίας ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.
Πέτρος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ασπὸν ἱερωνιστὸν
ὁμοίως.
Συνεσίος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Κίνης ἱερωνιστὸν
ὁμοίως.
Συνεσίος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ἀναστασιόπολεως ἱε-
ρωνιστὸν ὁμοίως.
Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Σόλων ἱερωνιστὸν
ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. τῆς Κιτίου ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Τριμιθουντίου ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.
Ἀλέξανδρος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ἀμαθύντων ἱε-
ρωνιστὸν ὁμοίως.
Σισίνιος * ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ἀδριανίας ἱερω-
νιστὸν ὁμοίως.

A Joannes sanctissimus episcopus Arcadiopoleos
similiter.
Leo sanctissimus episcopus Phociae simili-
ter.
Nicephorus diaconus & vicarius Gargaren-
sum similiter.
Constantinus diaconus & vicarius * Agae si-
militer.
Theognus . . . vicarius Sion similiter.
Joannes sanctissimus episcopus Rhadestii si-
militer.
Joannes sanctissimus episcopus Panii simili-
ter.
B Melchisedec sanctissimus episcopus Calliopo-
leos similiter.
Leo sanctissimus episcopus Madyti simili-
ter.
Theophylactus sanctissimus episcopus Chario-
poleos similiter.
Thomas sanctissimus episcopus * Daonii si-
militer.
Gregorius sanctissimus episcopus Theodoro-
poleos similiter.
Sisinnius sanctissimus episcopus Chalcidis si-
militer.
C Joannes sanctissimus episcopus Bryleos simi-
liter.
Benjamin sanctissimus episcopus Lizicensium
similiter.
Gregorius sanctissimus episcopus Amastridis
similiter.
Theophanes sanctissimus episcopus Sorensium
similiter.
Gregorius sanctissimus episcopus Dercensium
similiter.
Heraclius sanctissimus episcopus Junopoleos
similiter.
D Constantinus sanctissimus episcopus Juliopo-
leos similiter.
Antonius sanctissimus episcopus Troezenis si-
militer.
Niceta sanctissimus episcopus Nacoliae simi-
liter.
Petrus sanctissimus episcopus Asponae simili-
ter.
Synesius sanctissimus episcopus Cinnae simi-
liter.
Synesius sanctissimus episcopus Anastasiopo-
leos similiter.
Eustathius sanctissimus episcopus Solensium
similiter.
E Theodorus sanctissimus episcopus Citiu simi-
liter.
Gregorius sanctissimus episcopus Trimithun-
tensium similiter.
Alexander sanctissimus episcopus Amathun-
tensium similiter.
* Joannes sanctissimus episcopus Adrianæ si-
militer.

Mi-

A C T I O II.	Michael sanctissimus episcopus Melitopoleos A similiter.	Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Μελιτεπόλεως ἐξέφω- νησεν ὁμοίως.	ANNO CHRISTI 117.
	Theodorus sanctissimus episcopus Germae si- militer.	Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Γέρμας ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Basilus sanctissimus episcopus Hadranothy- rensum similiter.	Βασίλειος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ἀδρανθυρίων ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Leo sanctissimus episcopus Paemanjani simili- ter.	Λέων ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Παμαντιῶν ἐξέφωνησεν ὁ- μοίως.	
	Symeon sanctissimus episcopus Ocea simili- ter.	Συμεὼν ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ωκεῆς ἐξέφωνησεν ὁ- μοίως.	
	Joannes sanctissimus episcopus Lampfaci si- militer.	Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Λαμφάκῃ ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Niceta sanctissimus episcopus * Hilei simili- ter.	Νικήτης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. τῷ Ἰλεῦ ἐξέφω- νησεν ὁμοίως.	
	Leo sanctissimus episcopus Troadensium si- militer.	Λέων ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Τρωάδων ἐξέφωνησεν ὁ- μοίως.	
	Theodorus sanctissimus episcopus Abydi si- militer.	Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Αβύδῃ ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Anastasius sanctissimus episcopus Tripoleos similiter.	Αναστάσιος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Τριπόλεως ἐξέφω- νησεν ὁμοίως.	
	Leo sanctissimus episcopus Traculensium si- militer.	Λέων ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Τρακίλων ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Stephanus sanctissimus episcopus Salensium similiter.	Στέφανος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Σάλων ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Joannes Tabalensium sanctissimus episcopus similiter.	Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ταβάλλων ἐξέφω- νησεν ὁμοίως.	
	Stephanus sanctissimus episcopus Silandi si- militer.	C Στέφανος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Σιλανδῷ ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Nicolaus sanctissimus episcopus Pericomma- tis similiter.	Νικόλαος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. τῷ Περικόμματος ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Joannes sanctissimus episcopus Setensium si- militer.	Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκοπος Σέτων ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Basilus sanctissimus episcopus Liprensum si- militer.	Βασίλειος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Λίπρων ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Theophanes sanctissimus episcopus Mazoniz similiter.	Θεοφάνης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Μαιωνίας ἐξέφω- νησεν ὁμοίως.	
	Michael sanctissimus episcopus Stratonice similiter.	Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Στρατονικείας ἐξέφω- νησεν ὁμοίως.	
	Lycastus sanctissimus episcopus Philadelphiz similiter.	Λύκαστος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Φιλαδέλφειας ἐξέφω- νησεν ὁμοίως.	
	Michael sanctissimus episcopus Trallaz si- militer.	D Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Τραλλῆς ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Georgius sanctissimus episcopus Gordensium similiter.	Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Γόρδων ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Joannes sanctissimus episcopus Daldz si- militer.	Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Δαλδῆς ἐξέφωνησεν ὁ- μοίως.	
	Eustathius sanctissimus episcopus Orcanz si- militer.	Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ὁρκάνης ἐξέφω- νησεν ὁμοίως.	
* Joseph	Joannes sanctissimus episcopus Attaliz si- militer.	Ἰωσήφ ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ἀτταλείας ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Zacharias sanctissimus episcopus Hierocesa- riz similiter.	Ζαχαρίας ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ἱεροκισαρείας ἐξέ- φωνησεν ὁμοίως.	
	David sanctissimus episcopus Helenopoleos E similiter.	Δαυὶδ ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Ἑλενοπόλεως ἐξέφω- νησεν ὁμοίως.	
	Cyrio sanctissimus episcopus Lophi si- militer.	Κυρίων ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. τῷ Λόφῳ ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Constantinus sanctissimus episcopus Caesariz Bithyniz similiter.	Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Καισαρείας Βι- θυνίας ἐξέφωνησεν ὁμοίως.	
	Theophylactus sanctissimus episcopus Apollo- niadis similiter.	Θεοφύλακτος ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκ. Απολλωνιάδος ἐ- ξέφωνησεν ὁμοίως.	

Γωρ-

1 Pro Ista. Hard.

2 In Notitia est Adramythum, Hard.

3 Pro, Ista. Hard.

4 Pro, Trepens, in Lydia. Harduinus.

ANNO
CHRISTI
719.

Γεώργιος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Βασινοπόλεως ἱεροῦ ὁμοίως.

Λέων ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Λεῖσκ. ἱεροῦ ὁμοίως.

Νικηφόρος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Αδρανὴ ἱεροῦ ὁμοίως.

Βασίλειος τοποτηρητὴς τῷ Δασκυλίῳ ἱεροῦ ὁμοίως.

Κωνσταντῖνος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Κασίσκ. ἱεροῦ ὁμοίως.

Νικήτας ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Μίλσκ. ἱεροῦ ὁμοίως.

Νεόφυτος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Γορδοσίβων ἱεροῦ ὁμοίως.

Λέων ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Λιγίσκ. ἱεροῦ ὁμοίως.

Ιωάννης ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Επὶσκ. ἱεροῦ ὁμοίως.

Κωνσταντῖνος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Ζήλσκ. ἱεροῦ ὁμοίως.

Γρηγόριος ὁ ἐπίσκοπος Σινώπης εἶπε· καὶ οὕτως παρίδωκεν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτῶν ἡμεῖς τὸ λόγον, καὶ οἱ παρ' αὐτῶν διδάξαντες ἄγιοι καὶ μακάριοι ἡμεῖς πατέρες, ὡς πληροφανεῖς περιέχον τὸ νυνὶ ἀποσταλὲν γράμμα παρὰ Αδριανῶ τῷ μακαριώτεῳ πατρὶ τῆς ἀριστοκρατίας Ρώμης, τὸ πρὸς τοὺς Λαίβεας καὶ φιλοχρίστους ἡμεῖς βασιλεῖς, καὶ πρὸς Ταρσίσιον τὸν ἀγιώτατον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην, ὡς πιστὸν καὶ προσκυμνῶν, καὶ ὡς ὁμολογῶν, καὶ ὡς κρατῶν καὶ κρατῆσαν μέχρις ἐσχάτης μὲν ἀναπνοῆς, σιχαίμεν καὶ προσκυμνῶν τὰς τιμὰς καὶ ἱεράς καὶ σιπτάς εἰκόνας. τὰς δὲ μὴ ὡς φρονῶντας ἀναδιμαλίζω καὶ ἀναβαλλομαι.

Κωνσταντῖνος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Σασίμων εἶπε· κατὰ τὰς ἀναγκασθείσας συνοδικὰς ἐπιστολάς τῷ μακαριώτεῳ πατρὶ τῆς ἀριστοκρατίας Ρώμης Αδριανῶ, ὡς ὁμολογῶν, καὶ προσκυμνῶν, καὶ ὡς οὐδοίχομαι τὰ ἱεράς καὶ σιχαίμεν εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχαίαν παραδόντα τῆς ἐκκλησίας. τὰς δὲ μὴ ὡς φρονῶντας ἀναδιμαλίζω.

Νικήτας ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Δαδύβρων ἱεροῦ ὁμοίως.

Θεοφίλος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Δρυσιὰδ. ἱεροῦ ὁμοίως.

Νικήτας ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Αδριανπόλεως ἱεροῦ ὁμοίως.

Ιωάννης ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Ηρακλείας Πόντου ἱεροῦ ὁμοίως.

Κωνσταντῖνος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Κρατῆας ἱεροῦ ὁμοίως.

Νικήτας ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Ρυζαῖν ἱεροῦ ὁμοίως.

Νικηφόρος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Κλαυδίαν ἱεροῦ ὁμοίως.

Λέων ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Τρωαδῶν ἱεροῦ ὁμοίως.

Αναστάσιος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Πατρίων ἱεροῦ ὁμοίως.

Γεώργιος ὁ ἐπίσκοπος ἱερίσκ. Νισκῶν ἱεροῦ ὁμοίως.

Georgius sanctissimus episcopus Basinupoleos similiter.

Leo sanctissimus episcopus Arista similiter.

Nicephorus sanctissimus episcopus Adrani similiter.

Basilus vicarius Dascylii similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Carinae similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Melae similiter.

Neophytus sanctissimus episcopus Gordoservorum similiter.

Leo sanctissimus episcopus Linus similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Etenensium similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Zelenium similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Sinopae dixit: Quemadmodum tradiderunt nobis ipsi qui ab initio viderunt & ministri fuerant sermonis, & hi qui ab eis edocti sunt, sancti videlicet & beati patres nostri; ita certissime comperiens continere literas, quae nunc ab Hadriano sanctissimo papa senioris Romae tam ad pios & amicos Christi imperatores nostros, quam ad Tarasium sanctissimum & universalem patriarcham missae sunt, ita credo, ita confiteor, & ita teneo & tenebo usque ad ultimum spiramentum meum, colens atque adorans pretiosas & sacras iconas. Eos vero qui ita non sentiunt vel consentiunt, anathematizo.

Constantinus sanctissimus episcopus Sastimensium dixit: Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papae senioris Romae Hadriani, confiteor, & adoro, atque suscipio sacras & colendas imagines secundum antiquam traditionem ecclesiae. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Niceta sanctissimus episcopus Dadybrensum similiter.

Theophilus sanctissimus episcopus Prusadis similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Hadrianopoleos similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Heracliae Pontici similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Cratim similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Rysai similiter.

Nicephorus sanctissimus episcopus Clanensium similiter.

Leo sanctissimus episcopus Trocnadensium similiter.

Anastasius sanctissimus episcopus Patatensium similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Nyssae similiter.

ACTIO
IINecenen-
sum.
Herenen-
sum.

47.

D

E

Theo-

A C T I O 11.	Theodosius sanctissimus episcopus Pinaren- sum similiter.	A Θεοδοσίος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Πινάρων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	ANNO CHRISTI 117.
* Georgius	Nicodemus sanctissimus episcopus Sidymi si- militer.	Νικοδήμῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Σιδύμι ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
	* Gregorius sanctissimus episcopus Hunia- densium similiter.	Γεώργιῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Ουιανδίων ἐξεφώνη- σεν ὁμοίως.	
	Constantinus episcopus Candibensium simi- liter.	Κωνσταντίνῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Καυδίων ἐξε- φώνησεν ὁμοίως.	
	Stauracius sanctissimus episcopus Zenopoleos similiter.	Σταυράκιῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Ζηνοπόλεως ἐξε- φώνησεν ὁμοίως.	
	Leo sanctissimus episcopus Limyrensiū si- militer.	Λέων ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Λιμύρων ἐξεφώνησεν ὁ- μοίως.	
	Stephanus sanctissimus episcopus Caunensium similiter.	Στέφανῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Καίων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
* ex Tion.	Constantinus sanctissimus episcopus * * Ten- sum similiter.	B Κωνσταντίνῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Τίων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
	Constantinus sanctissimus episcopus Comben- sum similiter.	Κωνσταντίνῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Κόμβρων ἐξεφώ- νησεν ὁμοίως.	
* ex Petrus diaconus vi- carius Hy- censium.	* Petrus sanctissimus episcopus Oreadensium similiter.	Πιτρῷ διακόνῳ καὶ τοποτηρητῇ Τρεανδίων ἐξε- φώνησεν ὁμοίως.	
	Joannes diaconus & vicegerens Phaseliden- sum similiter.	Ιωάννης διάκονος καὶ τοποτηρητῇ Φασηλίδων ἐξε- φώνησεν ὁμοίως.	
	Sabbas . . . . . vicarius Tli similiter.	Σάββας . . . . . καὶ τοποτηρητῇ Τίω ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
	Georgius sanctissimus episcopus Libyræ simi- liter.	Γεργόριῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Κιβύρης ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
	Basilus sanctissimus episcopus Tabensium si- militer.	C Βασίλειῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Τάβων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
	Dorotheus sanctissimus episcopus Neapoleos similiter.	Δωρόθειῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Νεαπόλεως ἐξεφώνη- σεν ὁμοίως.	
	Gregorius sanctissimus episcopus Heraclie similiter.	Γεργόριῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Ηρακλείας ἐξεφώνη- σεν ὁμοίως.	
	David sanctissimus episcopus Jassi simili- ter.	Δαβίδ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Ιασσῶ ἐξεφώνησεν ὁ- μοίως.	
	Gregorius sanctissimus episcopus Mylassi si- militer.	Γεργόριῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Μυλάσων ἐξεφώνη- σεν ὁμοίως.	
	Sergius sanctissimus episcopus Megylienium similiter.	Σέργιῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Μεγυλίων ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
	Joannes sanctissimus episcopus Mydibi simi- liter.	D Ιωάννης ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Μύδου ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
	Stauracius sanctissimus episcopus Stadix simi- liter.	Σταυράκιῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Σταδείας ἐξεφώνη- σεν ὁμοίως.	
	Gregorius sanctissimus episcopus Stratonice similiter.	Γεργόριῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Στρατονίας ἐξεφώνη- σεν ὁμοίως.	
	Theodosius sanctissimus episcopus Chonen- sum similiter.	Θεοδοσίος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Χώνων ἐξεφώνησεν ὁ- μοίως.	
	Michael sanctissimus episcopus Chzretopen- sum similiter.	Μιχαήλ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Χαϊρετόπων ἐξεφώνη- σεν ὁμοίως.	
	Pantaleo sanctissimus episcopus Valentiz si- militer.	Πανταλεών ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Ουαλντίας ἐξεφώ- νησεν ὁμοίως.	
	Georgius sanctissimus episcopus Peltensium similiter.	Γεώργιῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Πέλτων ἐξεφώνησεν ὁ- μοίως.	
	Christophorus sanctissimus episcopus Atanas- si similiter.	E Χρυσόφορος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. τῷ Αθανασίῳ ἐξεφώ- νησεν ὁμοίως.	
	Leontius sanctissimus episcopus Eumeniz si- militer.	Λεόντιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Εὐμενίας ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
	Paulus sanctissimus episcopus Acmoniz simi- liter.	Παύλῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Ακμονίας ἐξεφώνησεν ὁμοίως.	
	Gregorius sanctissimus episcopus Timenuthe- rensiū similiter.	Γεργόριῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Τιμνυθίων ἐξε- φώνησεν ὁμοίως.	

Λίον

1 Pro, Oreadensium. Hard.

2 Pro, Tienium. Hard.

3 Pro, Oreadensium. Hard.

4 Pro, Tienium. Hard.

5 Pro, Zenopolis. Hard.

6 In Notitia Caritatis Harduianus.

Λέων ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Τραϊανπόλεως ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Λέων ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Αἰλίας ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Νικηφόρος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Λώδων ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Γεώργιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Αἰπείας ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Εὐκαρπείας ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Ιερὰπόλεως ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Χριστόφορος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Προμίσου ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Νικόλαος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Φυτείας ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Θεοφύλακτος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Κιναβόρου ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Νικήτας ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Αὐγουστοπόλεως ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Κωλυταίου ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Γεώργιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Μυδάριου ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Λέων ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. τῷ Δακίμει ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Δαμιανὸς ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. τῷ Μήρῳ ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Θεοφύλακτος οἰκονόμος καὶ τυποτηρητὴς τῷ Ἀβελῷ ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Στέφανος ἐκκλησιαστικὸς Ὁρῷ ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Ἰωάννης ἐκκλησιαστικὸς τῷ Ἐκτελεῖ ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Αμαλάνδρων ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Επiphανῖος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. * Περπιδίου ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Σισίνιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Φιλομηλίου ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Ἰωάννης ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Σελῆας ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Πάπων ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σαγαλλίου ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Σισίνιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Απαμείας τῆς Κιβωτοῦ ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Κανάτης ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Λέων οἰκονόμος καὶ τυποτηρητὴς Σαζοπόλεως ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Μαρκανδὸς ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Μαγυδίου ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Νικηφόρος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Φλόγων ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Λέων ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκοπος. Ανδιδίου ἑξοφώθησιν ὁμοίως.
 Μανζὼ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Πρακάνων ἑξοφώθησιν ὁμοίως.

Leo sanctissimus episcopus Traianopoleos similiter.
 Leo sanctissimus episcopus Alei similiter.
 Nicephorus sanctissimus episcopus Lunden-
 sum similiter.
 Georgius sanctissimus episcopus Appie simi-
 liter.
 Constantinus sanctissimus episcopus Eucarpie
 similiter.
 Michael sanctissimus episcopus Hierapoleos si-
 militer.
 Christophorus sanctissimus episcopus Promis-
 si similiter.
 Nicolaus sanctissimus episcopus Phytie simi-
 liter.
 Theophylactus sanctissimus episcopus Cinna-
 bori similiter.
 Niceta sanctissimus episcopus Augustopoleos
 similiter.
 Constantinus sanctissimus episcopus * Contra * Constan-
 tinii similiter.
 Georgius sanctissimus episcopus Medaii si-
 militer.
 Leo sanctissimus episcopus Docimii simi-
 liter.
 Damianus sanctissimus episcopus Meri simi-
 liter.
 Theophylactus vicedominus & loci conserva-
 tor Apri similiter.
 Stephanus electus Ottri similiter.
 Joannes electus * Hedorii similiter.
 Constantinus sanctissimus episcopus * Ama-
 landensium similiter.
 Epiphanius sanctissimus episcopus Perrensum
 similiter.
 Sisinus sanctissimus episcopus Philomeli
 similiter.
 Joannes sanctissimus episcopus Siblie simi-
 liter.
 Michael sanctissimus episcopus Papensium si-
 militer.
 Theodorus sanctissimus episcopus Sagallii si-
 militer.
 Sisinus sanctissimus episcopus Aramie Ci-
 bori similiter.
 Constantinus sanctissimus episcopus Canane
 similiter.
 Leo vicedominus & vicarius Sozopoleos si-
 militer.
 Marianus sanctissimus episcopus Magyden-
 sum similiter.
 Nicephorus sanctissimus episcopus Flogen-
 sum similiter.
 Leo sanctissimus episcopus Andidensium si-
 militer.
 Manzo sanctissimus episcopus Pracanensium
 similiter.

Theo-

1 Pro Sisinio. Hard.
 2 Pro Amalandensium. Harduinus.
 Concil. General. Tom. XII.

3 Pro Sisinio. Harduinus.

Theodosius sanctissimus episcopus Germani-
copoleos similiter.

Eustathius sanctissimus episcopus Celende-
reos similiter.

Zacharias sanctissimus episcopus Trapezopo-
leos similiter.

Sisinus sanctissimus episcopus Syra simili-
ter.

Zacharias sanctissimus episcopus Cardabun-
denum similiter.

Sisinus sanctissimus episcopus : Marbadem-
um similiter.

Eustathius sanctissimus episcopus Lamenium
similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Philadel-
phie similiter.

Leo sanctissimus episcopus Sibillenum simi-
liter.

Theodorus sanctissimus episcopus Cadus si-
militer.

Michael sanctissimus episcopus Tiberiopo-
leos similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Azanenium
similiter.

Basilus sanctissimus episcopus Dionysopo-
leos similiter.

Manuel ..... vicarius Nicopoleos similiter.

Joannes ..... ex persona Colonie similiter.

Eustratius sanctissimus episcopus Debeli si-
militer.

Leo vicedominus & vicarius Zoropoleos si-
militer.

Theodorus sanctissimus episcopus Bulgaro-
phygi similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Plutinopo-
leos similiter.

Basilus sanctissimus episcopus Perbereos si-
militer.

Michael sanctissimus episcopus Pamphyli si-
militer.

Ruben sanctissimus episcopus Scopeli simil-
iter.

Sisinus sanctissimus episcopus Garialli simi-
liter.

Petrus sanctissimus episcopus Monembasia
similiter.

Gabriel sanctissimus episcopus Egeze simili-
ter.

Leo sanctissimus episcopus Porthmi simi-
liter.

Bardanius sanctissimus episcopus Doarenium
similiter.

Andronicus presbyter, & ex persona Leon-
topoleos seu Zalichi, similiter.

Leo sanctissimus episcopus Sebastie simi-
liter.

Niceta diaconus ex persona Halicarnassi si-
militer.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Γερμανικοπόλεως ἔξε-
ράνησεν ὁμοίως.

Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Κελανδέρων ἔξεράνη-
σεν ὁμοίως.

Ζαχαρίας ὁ ὁσιώτης ἐπίσκ. Τραπεζοπόλεως
ἔξεράνησεν ὁμοίως.

Σισίνιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Συκῆς ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

Ζαχαρίας ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Καρδαβούνων ἔξερά-
νησεν ὁμοίως.

Σισίνιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Μαρσέων ἔξεράνησεν
ὁμοίως.

Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Λάμνων ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

Στέφανος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Φιλαδέλφειας ἔξερά-
νησεν ὁμοίως.

Λέων ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Σιβιλλῶν ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Κάδου ἔξεράνησεν
ὁμοίως.

Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Τιβερικοπόλεως ἔξερά-
νησεν ὁμοίως.

Ἰωάννης ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Ἀζάνων ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Διονυσιοπόλεως ἔξε-
ράνησεν ὁμοίως.

C. .... ἡ τοποτηρικὴ Νικοπόλεως ἔξεράνη-
σεν ὁμοίως.

.... καὶ ἐκ ἀποστόλου Κολωνίας ἔξεράνη-
σεν ὁμοίως.

Εὐστράτιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Δαβελῶν ἔξεράνη-
σεν ὁμοίως.

Λέων οἰκονόμος ἡ τοποτηρικὴ Ζωροπόλεως ὁ-
μοίως.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Βουλγαροφύγι ἔξεράνη-
σεν ὁμοίως.

Γεώργιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Πλουτινοπόλεως ἔξε-
ράνησεν ὁμοίως.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Περβέρων ἔξεράνη-
σεν ὁμοίως.

D. Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. τῷ Παμφύλῳ ἔξεράνη-
σεν ὁμοίως.

Ρούβην ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Σκοπέλει ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

Σισίνιος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Γαρίλλῳ ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

Πέτρος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Μονεμβασίας ἔξεράνη-
σεν ὁμοίως.

Γαβριὴλ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Εἰγείῳ ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

Λέων ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Πόρθμῳ ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

E. Βαρδάνῳ ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Δοάρων ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

Ἀνδρόνικος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ ἀποστόλου Λιοντο-
πόλεως, ἢ Ζαλίχης, ἔξεράνησεν ὁμοίως.

Λέων ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Σεβαστῆς ἔξεράνησεν ὁ-
μοίως.

Νικήτης διάκονος ἐκ ἀποστόλου Ἀλικαρνασσοῦ ἔξε-
ράνησεν ὁμοίως.

Λέων

1 Syra, Marbademum. Herdunus.
2 Pro Plutinopolis. Herdunus.

3 Pro Sibillensis in Provincia Emmonensis Herdunus.

ANNO
CHRISTI
1057.

1111

N I C A E N U M II.

1112

Λέων ὁ ὁσιώτατ. ἐπίσκοπ. Κορυδαλῶν ἑξοφών. ὁμοίως.
Θεόδωρος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκοπος Κρημνῶν ἑξοφών. ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτ. ἐπίσκ. Αἰδωνῆς ἑξοφών. ὁμοίως.
Ἡ ἁγία συνόδος ἀπὸ διανομῆς ἐγένετο, ἵνα ὁμοῦς
ἐκλαβίσαντες μοναχοὶ ἐκφωνήσωσιν.
Οἱ ἐκλαβίσαντες μοναχοὶ εἶπον· οἱ ἐγὼ τῆς
αὐτῆς, ἵνα ὁμοῦς ἐκφωνήσωμεν, ὡς κε-
λεύει.

Ταράσιος ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης ἀπὸ τῆς
τῆς ἐκείνης ἐκείνης τῆς ἐκείνης ἐκείνης
ἐκφωνεῖν τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν.

Σαββάς ὁ ἐκλαβίσαντες μοναχὸς καὶ ἡγούμενος
τῆς Στουδίου εἶπε· κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ ἐκπαλαι
τῆς χρόνῳ παραδοθεῖσαν ἡμῖν ἀμώμητον πίσιν
ἐκ τῆς ἁγίας ἀποστόλων, ἀποστολῆς καὶ διδασκα-
λῶν ἐν τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ,
κρατῶμεν καὶ τὴν σαλευσάντων συλλαβῶν παρὰ τοῦ
ἱερομακαρίστου καὶ ἀποστολικῆς πατρὸς Αἰδωνῆς
τῆς ἐκείνης καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλεῖς, καὶ
Ταράσιον τὸν οἰκουμένην πατριάρχην, ὡς κατω-
γάσσαν καὶ φωτίσαντα τὸς διανοίας ἡμῶν, μὴ
πίστεως ἀνεκδομῶν. καὶ ὡς ὁμολογῶ καὶ πιστεύω,
καὶ προσκυνῶ τὴν ἁγίαν εἰκόνα· ὅς δὲ μὴ ὡς
φρονητὸς ἀναδιμαρίζω.

Γρηγόριος ὁ ἐκλαβίσαντες μοναχὸς καὶ ἡγούμενος
τῆς ἁγίας Σεργίου εἶπε· κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ ἐκ-
παλαι τῆς χρόνῳ θεσμοθεσίαν, τὴν παραδοθεῖ-
σαν ἐν τῇ ἁγίᾳ τῇ Θεῷ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐκ
τῆς ἁγίας καὶ πανδοξίας ἀποστόλων, καὶ φιλοχ-
ρίστου ἐκείνου τῆς ἁγίας καὶ παντοφάνου ἡμῶν πατ-
ρὸς καὶ διδασκαλῶν, ἡμεῖς τῶν ἀγίων ἐξ οἰκου-
μένης συνόδου, κρατῶμεν. καὶ τὸ ὁρθεόδοξον
γράμματὰ τὰ σαλευσάντων παρὰ Αἰδωνῆς τῆς
ἐκείνης Ρώμης τῆς ὁσιώτατης καὶ ἀποστολικῆς πατ-
ρὸς τῆς ἐκείνης καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλεῖς,
καὶ Ταράσιον τὸν ὁσιώτατον καὶ οἰκουμένην πα-
τριάρχην, τὸ κατωγάσαντα καὶ φωτίσαντα τὸς
διανοίας ἡμῶν, μὴ ὡς καρδίας μου διεκδομῶν,
ὡς ὁμολογῶ καὶ ὡς κηρύσσω· καὶ πιστεύω ὅτι
ὅσα ταῦτά μου τῆς ἀληθινῆς ὁμολογίας συγχώ-
ρησιν ληφόμεναι τῆς ἡμαρτημάτων μου μὴ τῆς
καλῆς ἀρετῆς.

Ἰωάννης ὁ ἐκλαβίσαντες ἡγούμενος τῆς Παγυρίου
ἑξοφών. ὁμοίως.
Εὐστάθιος ὁ ἐκλαβίσαντες ἡγούμενος τῆς Μαξιμίνου
ἑξοφών. ὁμοίως.
Συμεὼν ὁ ἐκλαβίσαντες ἡγούμενος τῆς Χώρας ἑξοφ-
ών. ὁμοίως.
Γεώργιος ὁ ἐκλαβίσαντες ἡγούμενος τῆς Πηλῆς ἑξοφ-
ών. ὁμοίως.
Συμεὼν ἡγούμενος τῆς Αβραμιτῆς ἑξοφών. ὁ-
μοίως.
Ἰωσήφ ἡγούμενος τῆς Ηρακλείου ἑξοφών. ὁ-
μοίως.
Πλάτων ἡγούμενος τῆς Σακκοῦ ἑξοφών. ὁ-
μοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆς Τακίνου ἑξοφών. ὁ-
μοίως.
Καὶ καθεξῆς πάντες οἱ μοναχοὶ ἑξοφώνησαν ὁ-
μοίως.

Council. General. Tom. XII.

Leo sanctissimus episcopus Corydalensium si-
militer.

Theodorus sanctissimus episcopus Cremonen-
sium similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Hadria-
ne similiter.

Sancta synodus dixit: Justum est, ut & re-
verendissimi monachi pronuncient.

Reverendissimi monachi dixerunt: Si or-
do est talis, ut & nos monachi pronun-
ciamus, ut jubetis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Or-
do est, unicuique, qui reperitur in synodo,
ut pronunciet confessionem suam.

Sabbas reverendissimus monachus & he-
gumenus Studii dixit: Secundum antiquam
& priscorum temporum illibatam fidem, quæ
nobis tam a sanctis apostolis & prophetis,
quam a doctoribus in catholica ecclesia est
tradita, & secundum destinatam syllabam a
ter beato & apostolico papa Hadriano ad
pios imperatores nostros & Tarasium uni-
versalem patriarcham, quæ illustraverunt &
fulguraverunt mentes nostras, secundum fi-
dem audientes, confiteor & credo.

Gregorius reverendissimus monachus &
hegumenus sancti Sergii dixit: Secundum
antiquam & priscorum temporum legisla-
tionem, quæ tradita est in sancta Dei ma-
gna ecclesia ex sanctis ac laudabilibus apo-
stolis, & conservata est a sanctis & sacratis-
simis patribus & magistris nostris, id est,
sanctis sex universalibus synodis; atque or-
thodoxis literis quæ missæ sunt ab Hadria-
no senioris Romæ sanctissimo & apostolico
papa ad pios & Christi amicos imperatores
nostros, & Tarasium sanctissimum & univer-
salem patriarcham, quæ illustraverunt & il-
luminaverunt sensus nostros, cum deside-
rio cordis mei suscipiens, ita confiteor, ita
prædico, credens per hanc veram confessio-
nem una cum bona adione indulgentiam ac-
cipere peccatorum quæ gessi.

Joannes hegumenus Pagurii similiter.

Eustathius hegumenus Maximini similiter.

Symeon hegumenus Chora similiter.

Gregorius hegumenus Pegæ similiter.

Symeon hegumenus Abramitenium simili-
ter.

Joseph hegumenus Heraclii similiter.

Plato hegumenus Sacudeonis similiter.

Gregorius hegumenus Hyacinthi simili-
ter.

Et ceteri omnes monachi pronuntiaverunt
similiter.

Actio 2

ACTIO

ACTIO
II.

or. addit.
in aduio fa-
ctas imagin-
es. Eos au-
tem qui non
ita sentiant,
anathematiz-
o.

Georgina

ACTIO TERTIA.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ a Deo redimitæ matris ejus, anno octavo consulatus eorum, * tertio Kalendas Octobrias, indictione XI.

* 67. 17. 418
m. Iuliano.

Conveniente sancta & universali synodo, quæ per divinam gratiam & piam sanctionem eorumdem divinitus confirmatorum imperatorum congregata est in Nicensium clara metropoli Bithyniensium provinciarum: id est, Petro reverendissimo primo presbytero sanctæ Romanæ ecclesiæ sancti apostoli Petri, & Petro reverendissimo presbytero, & monacho & hegumeno venerabilis monasterii sancti Sabbæ sui Romæ tenentibus vicem apostolicæ sedis almi & sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Hadriani; & Tarasio almo & sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris, monachis & vicariis apostolicarum sedium orientalis dioceseos.

Residentibus quoque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ Dei ecclesiæ quæ cognominatur Sophia, præsentibus & audientibus gloriosissimis & magnificentissimis iudicibus, id est, Petrona laudabilissimo exconsule, patricio & comite Deo conservati imperatorii obsequii, & Joanne imperiali ostiario & logotheta militaris logothetæ, & tota sancta synodo secundum ordinem qui præscriptus est in prima adione; præsentibus etiam Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, atque omni monachica plenitudine; propositis sanctis & intemeratis evangelis.

Dixit Demetrius Deo amabilis diaconus & scevophylax sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ.

Quoniam quidem præcedenti die visum est sanctæ & universali synodo sequenti paterna & ecclesiastica jura, suscipiendos eos qui ex hæresi convertuntur; nec non & eos orthodoxos qui ab hæreticis ordinati sunt assumendos: præ foribus adstant hi qui libellos suos jam orthodoxe legerunt episcopi, & postulant ingredi, & iudicari secundum quod vobis placuerit.

Sancta synodus dixit: Veniant.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Is qui nuper venit Deo amabilissimus episcopus Neocæsariæ reddat rationem suam per libellum.

Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ dixit: Confirmet Deus imperium honorum dominorum nostrorum; lætificet eos Deus in sancto solio ipsorum. Sanctissimum dominum nostrum Deus largiori ævo fungi faciat pontificio, & sanctam synodum Deus stabiliat. Orate pro egestate

EN ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ διποτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ ἡμῶν, βασιλέως τῆς δόξης αἰῶνων καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν διποτοῦ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ Θεοτόκου μητρὸς, ἑτὺς ὀγδὼν τῆς αὐτῆς ὑπατίας, ἀπὸ πονταρίων καλανδῶν Οκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ἑδεκάτης.

Συνελθόντες τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς κατὰ Θεῖαν χάριν καὶ δόξης Θεοπισμα τῆς αὐτοῦ Θεοκυρίου βασιλείου συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαίᾳ λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας· τῆς Πέτρου τοῦ ἀποστόλου πρώτου πρεσβυτέρου τῆς κατὰ τὴν Ῥώμην ἀγιοπόλεως ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἡγούμενου τῆς κατὰ Ῥώμην ἀγίας μονῆς τοῦ ἀγίου Σάββα, ἐπεχόντων τὸν πόνον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἀγιοτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ· καὶ Ταρασίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἀγιοτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλοπρεπείας Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ Ἰωάννη καὶ Θωμᾷ τῶν ἀποστολικῶν πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ πονταρίων τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διακονίας.

Καθεδόντων τε αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἱερωτάτων ἀμείνων τοῦ κατὰ τῆς ἀγιοπόλεως μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἰσωνίμου Σοφίας, συμπαραόντων καὶ ἀκρόωμένων τῶν ἐκδοχόντων καὶ μεγαλοπρεπείας ἀρχόντων, τῆς Πέτρου τοῦ ἀποστόλου ἀπὸ ὑπᾶτων παλαιῶν, καὶ κόμητος τοῦ Θεοφιλέως βασιλικῆς ὀφθαλμοῦ, καὶ Ἰωάννη βασιλικῆς ὀφθαλμοῦ καὶ λογοθέτου τῆς ἐρασιωτικῆς λογοθεσίας, καὶ πάντες τῆς ἀγίας συνόδου κατὰ τὴν τὴν προταχθεῖσαν ἐν τῇ πρώτῃ πράξει· παρόντων καὶ τῶν Θεοφιλέως ἀρχιμανδριτῶν καὶ ἡγούμων, καὶ πάντες τοῦ μοναχικοῦ πληρώματος, ἀσκημένων τῶν ἀγίων καὶ ἀχράντων τοῦ Θεοῦ ἀσχηλίων.

Δημήτριον ἑ Θεοφιλέως διάκονον καὶ σκευοφύλακα τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἀγιοπόλεως μεγάλης ἐκκλησίας ἔπει.

Ἐπειδὴ περ τῇ προπραίᾳ ἴδοξε τῇ ἀγίᾳ μεγάλῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ· ἀκολουθήσαντες τῆς πατερικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς διαδοχῆς, δέχεσθαι τὸς ἐκ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας, ἑτεῖ μὲν καὶ τὸς ἀπὸ αἱρετικῶν χειρητονηθέντας ὁρθοδοξοῦντας προσλαμβάνειν· παρέσι ἀπὸ τῶν πύλων τὸς ἐκ τῆς αὐτῆς ἡδὴ ὁρθοδόξως ἀνεγνωκότας ἐπίσκοποι, καὶ ἄξιον εἰσελθεῖν, καὶ κριθῆναι κατὰ τὴν μὴν παρὰ μῶν.

Ἡ ἀγία συνὸς εἶπε· παραγγείλωσαν.

Ταράσιος ὁ ἀγιοτάτος πατριάρχης εἶπε· ὁ κατὰ τὴν παραγγελίαν Θεοφιλέως ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀποδοῦναι τὸν λόγον αὐτῷ διὰ λιβέλλου.

Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας ἐφη· στενωπεῖν ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν τῶν διποτῶν ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν. Ἀφράται αὐτὸς ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἀγίαν θρόνον αὐτοῦ· τὴν πανάγιον ἡμῶν διποτήν ὁ Θεὸς συναρχιρατῶσαι. καὶ τὴν ἀγίαν συνὸς ὁ Θεὸς σπληνῶσαι. εὐχεσθαι ὑπὲρ τῆς πτωχείας μῶν καὶ προσευξάσθαι.

ANNO
CHRISTI
79.

καὶ τὸν αὐτὸν λιβέλλον ἀνέγνω, περιέχοντα τὰ ἴσα τῷ Α

Καὶ μὲν τὸ ἀναγνωσκόμενον τὸν λιβέλλον, Τα-
ράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ταῦτα ἀ-
σολύτητι καρδίας ὁμολογῶ;

Γρηγόριος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεο-
καισαρείας εἶπε· ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς
ἀγίας σου ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, ἐν καθάρ-
σει συνειδήσεως καὶ πάσης ἀπλότητι ὁμολογῶ, καὶ
αἰτῶ τὴν μακαριότητα ὑμῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀ-
γίαν ταύτην καὶ ἱερὰν συνόδον εὐχεσθαι ὑπὲρ ἐμῶν
τῶν ἀμαρτωλῶν.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τί
ἀπὸς ταῦτα ἀποφαινομένη; Οἱ ὁσιώτατοι ἐπί-
σκοποι Σικελίας εἶπον· ὁ δὲ τοῖς ἄλλοις γίγο-
μεν, ἡμεῖς καὶ ἐπὶ ταῖς.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· ἡμεῖς οὕτως.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἀλ-
λά λόγος τις περιθρηλεῖται, ὅτι ἐν τῇ καιρῷ τῇ
διωγμάτων τῶν ἐπισκόπων ἀφόρητον διωγμὸν ἐ-
πηγάγον Ἀρεβίσιον ἀνδράσιν· οἱς λόγος ἐπιφερο-
μένοις ἢ σφόδρα περὶ τοῦ χωρίου ἀποδείξω.
Γινώσκεις δὲ πᾶσα ἡ ἀγία σύνοδος αὕτη, ὅτι ἐ-
κ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐπίσκοπον, ἢ πρεσ-
βύτερον, ἢ διάκονον τύποντα πρὸς ἀμαρτανόντας,
ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καὶ ὅσα τῶν τοιούτων φοβέ-
σθαι, καθαιρεῖσθαι προσάγει.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· οὕτως ὁμοθυμαδόν.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· καὶ
ἐν ταῖς οὕτως ἐστὶ, τί δοκεῖ ὑμῖν;

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης
εἶπε· κατὰ τὰς ἱερὰς κανόνας τῆς καθολικῆς ἐκ-
κλησίας, οὕτως ὀρίξει ἡ ἀγία σύνοδος αὕτη.

Ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης Ταράσιος εἶπε· ἐν
ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος οἰασθήσεται πληγὰς καὶ βα-
σανὺς ἀνδράσι φοβεμένοις τὸν κύριον, τοῖς τε διω-
κομένοις, καὶ ἐστὶν ἀξιόχρεος ἐπίσκοπος.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· καὶ ἐστὶν ἀξιόχρεος.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἐπεὶ
καὶ ὡς διώκτης αἰκισμὸς ἐπαγαγέτω.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης, καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ Θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι Σικελίας εἶπον·
ἡ πέμπτη σύνοδος Ἀθηνῶν ἀποκαταστάσει ἐν πρώ-
τοις ἐξελέσθαι. τὸν Διόσκορον ἐξω βάλλει, τὸν φο-
νέα ἐξω βάλλει· διότι εἰς τὴν ληστικὴν σύνοδον
χεῖρας ἐπέβαλεν ἐπὶ ἀθώου ἀνδρός.

Ἰωάννης ὁ ἀλαβεύσας πρεσβύτερος καὶ τὸν τό-
πον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως εἶπεν· ἐκ
πνεύματος ἀγίου ἐμπνευσθεῖσα ἡ ἀγία σύνοδος τὸν
ὀρισμὸν ταῦτον ἐξείλετο.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· κα-
θὼς καὶ προσέκομην, λόγοις περιφερομένοις ὡς πρὸς
ἐμὸν.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν· ἐν καθάρσει ἡμεῖς περὶ
ταῦτα ἐκκλησίαν, ἐγκαλεῖται παρὰ τῇ ἀγίᾳ
συνόδῳ ταύτῃ, ἢ καὶ τῇ ὑμῶν ἀγιωσιᾷ· καὶ ἀπο-
δεικνύμενης τῆς ἀληθείας, ὡς ὠρίσθη παρὰ τῇ ἀ-
γίᾳ συνόδῳ ταύτῃ, ἐπιτελεσθεὶς ἡμεῖς.

Γρηγόριος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεο-
καισαρείας εἶπε· ἢ μὴ ἀνδρῶν καθήγορησεν
μα, ὅτι ἐτυχε ἡ εὐδαιμόνια.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· ἐν ταῖς καὶ ἡμεῖς
χαίρομεν.

mea. Et proferens libellum suum legit con-
tinentem exemplaria libellorum qui prescri-
pti sunt in actione prima.

Et postquam lectus est libellus, Tarasius
sanctissimus patriarcha dixit: Hæc cum sim-
plicitate cordis confiteris?

Gregorius Deo amabilis episcopus Neoca-
sariæ dixit: In nomine Dei & per sanctam
orationem tuam & sanctorum patrum, in
munda conscientia & omni simplicitate con-
fiteor, & queso beatitudinem vestram & to-
tam synodum orare pro me.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ali-
quid ad hæc promulgemus.

Sancta synodus dixit: Fiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed
sermo quidam rumoris obstrepit, quod in
tempore persecutionis quidam episcoporum
intolerabiles persecutiones piis viris intule-
rint: quibus verbis injectis non usquequa-
que sine approbatione credimus. Novit to-
ta sancta synodus hæc, quia canon san-
ctorum apostolorum episcopum, vel presby-
terum, vel diaconum percutientem fideles
delinquentes, aut infideles inique agentes
& per huiusmodi timeri volentem, deponi
præcipit.

Sancta synodus dixit: Ita denunciant.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et
si hoc ita est, quid vobis videtur?

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ
dixit: Secundum sacras catholicæ ecclesiæ
regulas ita definit sancta synodus hæc.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si
intulit episcopus quascumque plagas & tor-
menta viris timentibus Dominum, qui tunc
persecutionem patiebantur, non est dignus
episcopatu.

Sancta synodus dixit: Non est dignus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quo-
dianam & sicut persecutor cædes inflixit.

Theodosius sanctissimus episcopus Catanæ,
& qui cum eo Deo amabiles episcopi Sici-
liæ, & Epiphanius diaconus & locum tenens
episcopi Sardinie, dixerunt: Quarta syno-
dus mox ut præsedet, in primordiis excla-
mavit: Dioscorum foras mitte, homicidam
foras mitte; eo quod manus injecerit su-
per viros infantes.

Joannes reverendissimus presbyter & locum
tenens orientalis dioceseos dixit: Et Spiritu
sancto inspirata sancta synodus sponsonem
hanc exposuit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si-
cut & prædiximus, verbis quæ circumferun-
tur, non credimus.

Sancta synodus dixit: In tempore suo quis-
quis hanc habet querimoniam, queratur apud
hanc sanctam synodum, vel apud sanctitatem
vestram: & ostensa veritate, sicut definitum
est a sancta synodo hac, proveniet.

Gregorius sanctissimus episcopus Neoca-
sariæ dixit: Non me homo accusabit, quia per-
cussi vel occidi.

Sancta synodus dixit: In his & nos gau-
demus.

ACTIO
III.Gr. addit.
Sanctissimi
episcopi Si-
cilie dice-
runt. Quod
in aliis sa-
cramentis, hæc
quoque sa-
cra.

Can. Apost.

Gr. addit. in
synodo la-
tronicam ma-
nusconstitutio-
nem

Gr. occidi

Gre-

ACTIO
III.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Neque in divinitus custodienda urbe, neque in regione mea homo ex multationem passus est.

Sancta synodus dixit: Si istud est, suscipiatur in loco suo.

Sabbas reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Studii dixit: Principem hæreseos confessi sunt pontifices eum esse: & ut jubetis: nam pater noster Athanasius ad Rufinianum dixit, quia eis qui principes fuerunt hæreseos sufficit, si tantum ad penitentiam admittantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed dixit, quia non cecidit, neque persecutus est.

* principes

Constantinus sanctissimus episcopus Constantinæ Cypri dixit: Juvenalis, & qui circa ipsum erant, * auctores latrocinialis synodi extiterunt: sed in quarta synodo recepti sunt.

Joannes magnificentissimus logotheta dixit: Sufficit synodo vestra divinitus congregata, quia Gregorius Neocæsariæ, & qui auctor extitit prætereuntis impiæ synodi, conservatus est usque in hodiernum diem ad suam hæresin & doctrinam damnamdam.

Joannes reverendissimus presbyter & locum tenens orientalis dioceseos dixit: Gratias agimus Deo, quia remanserunt viri & male collecta synodo, arguentes & quæ ab ipsis male sunt gesta, & subvertentes, atque confusionem propriam publicantes.

* or. hic

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Scimus omnes Juvenalem patriarcham fuisse Hierosolymitanum; & secundum dignitatem suam utique & princeps synodi fuit: & sic post prævaricationem suam penitentia gesta receptus est.

Epiphanius reverendissimus diaconus ecclesiæ Catanæ, & locum retinens Thomæ episcopi Sardinie, dixit: Sed neminem persecutus est Juvenalis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et iste respondit, quia neminem persecutus sum.

Nam & Eustathius Sebastenus princeps erat hæreseos Macedonianorum: sed cum libello sanctus Basilius pater noster suscepit illum.

Reverendissimi monachi dixerunt: Verum est: sed quia tacens mansit Juvenalis, ideo respondimus.

Gr. addit.
Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Laudamus vos, tamquam canonice & evangelice constitutionum.

Sabbas reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Studii dixit: Conserve Deus dominos nostros bonos, quibus dignantibus hoc factum est & congregatum concilium ad ecclesiæ unionem atque concordiam.

Sancta synodus dixit: Gratiarum actio Deo & laus.

Gr. addit.
venientes ab hæresi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Jam antea hæc sancta synodus promulgavit, secuta sanctos patres nostros, quod suscipi oporteat, nisi alia causa huiusmodi a sacerdotali ejiciat ordine: idipsum ergo & iterum didicimus.

Sancta synodus dixit: Omnes idipsum dicimus

Γρηγόριος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· ἰδὲ ἐν τῇ διοφυλάκτῃ καὶ βασιλίδι πόλει, ἔδεν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἐμῇ ἀνθρώπος ἐξ ἐμῶν ἀμυνῶν ἵστασθαι.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· αἱ τῆς πόλεως, δεχόμεναι εἰς τὸν τόπον αὐτῶν.

Σάββας ὁ Κλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῆς Στουδίου εἶπε· ἔφαρξεν τῆς αἰρέσεως αὐτὴν ἐμολόγησαν αἱ ἀρχιερεῖς εἶναι, καὶ ὡς καλεῖται: ἵστασθαι ὁ ἅγιος πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος πρὸς Ρουφινιανὸν λέγει· ὅτι οἱ ἑκάρχωντες τῆς αἰρέσεως ἀρκεῖσθαι εἰς μετανοίαν δεχόμεναι μόνον.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἀλλ' εἶπε, ὅτι καὶ ἰδὲ ἐκεῖ, ἔδεν ἰδὲ ἐκεῖ.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπε· Γαβριήλ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔφαρξαι τῆς λησμενῆς συνόδου ἦσαν, ἀλλ' ἐν τῇ πεντέτῃ συνόδῳ ἰδὲ ἐχθρῶν.

Ἰωάννης ὁ μεγαλοπρεπέστατος λογοθέτης εἶπε· ἀρχὴ τῇ συνόδῳ ἡμῶν τῇ Θεοῦ συναναθροισθῆσαι, ὅτι Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας, καὶ ἔφαρξεν τῆς παρελθούσης ἀσεβοῦς συνόδου, ἐφυλάχθη μέγχε τῆς σήμερον, τὸ ἴδιον αἶψαν ἐ διδασκαλίαν κατακρίναι.

Ἰωάννης ὁ Κλαβέστατος ἀρισβύπερος καὶ τὸν τόπον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως εἶπε· χάριν ὁμολογούμεν τῷ Θεῷ, ὅτι ἐκλείφθησαν ἀνδρες ἐκ τῆς κακοσυλλέκτης συνόδου, ἐλίγχοντες ἐ καταγράφοντες τὴν παρ' αὐτῶν κακὴν ἀναρχίαν, καὶ τὴν ἰδίαν αἰχμάλωτον ἐκλείποντες.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἴσμεν πάντες τὸν Γαβριήλ πατριάρχην γενόμενον Γεροσολύμων· καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ πάντως ἔφαρξεν τῆς συνόδου ἰσχύει· καὶ ὅπως μὴ τὴν παρανομίαν αὐτοῦ μετανοήσας ἰδὲ ἐχθρῶν.

Εὐφάνιος ὁ Κλαβέστατος διάκονος τῆς ἐκκλησίας Καπύνης, καὶ τὸν τόπον ἐπὶ τῆς Θεοῦ ἐπισκόπου Σαρδινίας εἶπε· ἀλλ' ἔδεν ἰδὲ ἐκεῖ Γαβριήλ.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· καὶ οὗτος ἀπεκρίθη, ὅτι ἔδεν ἰδὲ ἐκεῖ.

Εὐστάθιος ὁ Σεβαστείας ἔφαρξεν τὴν αἰρέσιον τῆς Μακεδονίας· ἀλλὰ μετὰ λιβάνου ὁ ἅγιος Βασίλειος καὶ πατὴρ ἡμῶν ἀποσείδειται αὐτὸν.

Οἱ Κλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· ἀληθὲς· ἀλλὰ διότι σιωπῶν ἡμεῖς Γαβριήλ, τότε εἰπὼν ἀπεκρίθημεν.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἵπαι· νῦν ὁμᾶς ὡς ζηλωτὲς τῆς κατονικῆς καὶ διδασκαλικῆς ὁρατῆς.

Σάββας ὁ Κλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῆς Στουδίου εἶπε· φυλάξαι ὁ Θεὸς ἵνα διασώσῃς ἡμῶν τὸς ἀγαθὸς τὸς καταξιώσαντες ἡμεῖς καὶ συναθροισθῶναι ταῦτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ἀπὸς ἐκείνων τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐμνοσίαν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἀχαιεῖς τῷ Θεῷ καὶ ἁγίᾳ.

Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἀποβιβῶσα ἡ ἁγία σύνοδος αὐτὴ ἀπεφώνησεν, ὅτι τὸς ἀρετῆς ἡμῶν ἐκ τῆς αἰρέσεως, ἀκολουθῶσα τῆς ἁγίας πατρὸς ἡμῶν, ἀποσείδειται χρὴ, ἵνα ἐν τῇ αἰτίᾳ οὐ ἐκβάλλῃ τὸς πιστοὺς ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας. τὸ αὐτὸ ἐν καὶ πάλιν λέγομεν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· πάντες τὸ αὐτὸ λέγομεν.

Ἰωάν-

ANNO
CHRISTII
1118

Ἰωάννης ὁ Κλαβέσατος πρεσβύτερος καὶ μονα-
χός, καὶ τὸν τόπον ἐπέχον τῆς ἀνατολικῆς διοική-
σεως, εἶπε· τὰ καλὰ ὁμοφώνως λεγόμενα, ὅσα
καὶ ὠφέλιμα.

Πίπρος ὁ Θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ τυποτη-
ρητὴς Ἀδριανὸς πᾶσα τῶν πρεσβυτέρων Ρώμης,
καὶ Ἰωάννης, καὶ Θωμᾶς οἱ Θεοφιλέστατοι πρεσβύ-
τεροι καὶ τυποτηταί τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως ὡ-
σόν· ἀπολαύσαντες τὰς θρόνους αὐτῶν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· τὸ αὐτὸ λεγόμενον, καὶ
συνομινομένη πάντες.

Καὶ ἀνῆλθον εἰς τὰς ἀρμοζέσας αὐτοῖς καθέ-
δρας οἱ Κλαβέσατος ἐπίσκοποι, ὁ, π. Νικαίας,
καὶ ὁ Νεοκαισαρείας καὶ ὁ τῆς Ρόδου, καὶ ὁ τῆς Ἰκονίου,
ὁ Ἱεραπόλεως, καὶ ὁ Πισινυτίου, καὶ ὁ Καρπάθου.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ὁ Θεὸς καλῶς ἤγαγε
τὰς ἐκδοδοχάς.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας
τῆς Κυπρίου εἶπεν· ἐπειδὴ ἐν τῇ προτέρᾳ καθέδρᾳ
τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου πανδοσεβῆ
ἐκείνῃ Θεοσεβούνῃ ἡμῶν βασιλείων κατηξιώθημεν
ἐκείνῃ βασιλικῇ ἀσκητικῇ διέξασθαι· ἐκτελείμεν δὲ
ἐν τῇ αὐτῇ σάκκᾳ, ὡς γραμματεῖα ἀπὸ τῆς πρε-
σβυτέρου Ρώμης ἀποστέλλονται ἐπὶ μὲν τῶν πρὸς τὸ αὐ-
τῶν γαλιωτάτων κράτους, καὶ δύο περὶ ἀδελφὰ πρὸς τὸν
ἀγιοτάτων πατριάρχῳ ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς ἀρχιε-
ρεῶν· καὶ τῶν μὲν γραμματέων τὸ πᾶν Ρώμης ἡ-
γεσάμενον, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἐμφορόμενα ἔγνωμεν.
ἀξιοῦμεν ὅτι τὸν ὑμῶν εὐλαβῶν, ὑπερφύεσται
πατριάρχῳ, ὅπως τὰ ἐκ τῆς ἀνατολῆς πεμφθέντα
ἀναγνωθῶσι τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνό-
δῳ, ἵνα γινώσκω, εἰ τὰ αὐτὰ φρονέει, καὶ τὰ αὐτὰ δο-
ξάζουσιν ὁ, π. τῆς πρεσβυτέρου Ρώμης πᾶπας, καὶ ὁ
ἀγιοτάτων καὶ οἰκουμενικῆς πατριάρχης Ταρσίου, ὁ
καὶ ἀποκαθιστάμενος τῆς βασιλίδος πόλεως, πῶς
τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόποις.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες εἶπον· ἡμεῖς
κατὰ τὴν αἴτησιν ὁμῶν.

Ἰωάννης καὶ Θωμᾶς οἱ Θεοφιλέστατοι πρεσβύ-
τεροι, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντες τῆς ἀνατολικῆς πα-
τριάρχων, εἶπον· εἰ δοκεῖ τούτῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰку-
μενικῇ συνόδῳ, τὰ γραμματεῖα τῶν ἀγιοτάτων πα-
τριάρχῳ Ταρσίου, τὰ στέλλονται πρὸς τὸν ἀγιοτά-
των ἀρχιερεῖς τῆς πόλεως, ἀξιοῦμεν ὅπως ἀναγνω-
θῶσι, καὶ εἰδ' ὅπως τὴν ἀντίγραφον αὐτῶν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἀναγνωθῆτωσαν.

Καὶ ἀνέγνω Στέφανος ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος
καὶ νοταριὸς τῆς ἁγίας πατριάρχικῆς τελετῆς.

Ἰσον γραμματεῖαν ἀποστέλλει πρὸς τὰς ἀρχιερεῖς
καὶ ἱερεῖς Ἀντιοχείας, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ τῆς
ἁγίας πόλεως, παρὰ Ταρσίου τὸ ἀγιοτάτην καὶ
μακαριωτάτην οἰκουμενικὴν πατριάρχῳ Κωνσταν-
τινουπόλεως.

Πολλὰ καὶ μέγιστα φρονήματα ἔχει ὁ Θεός
τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον διακρίνων καὶ διε-
ξάγων, καὶ τὴν ἐκείνου ζωὴν καὶ κηδεμονι-
κῶς ὁδηγῶν· ὥστε γὰρ αὐτὸν ἐξέτιστο ἔσθαι, ὅτι
καὶ αἱ τελεαὶ τῆς κοίτης ἡμῶν ἡμεθ' ἡμῶν εἰ-
σὶν αὐτῷ· καὶ ἐν τῇ τῶν λαῶν ταγματικῇ ἰσο-
τίᾳ τὸν ἡμεθ' ἡμῶν, καὶ τῶν βασιλικῶν ὑπερε-
στίας ἐκτελεσμένων, ἐκ οὗδα οἷς κέρματι· αὐτὸς

Joannes reverendissimus presbyter & mo-
nachus, locum tenens orientalium patriar-
charum, dixit: Bona quæ diverso modo di-
cuntur, sancta sunt & utilia.

A C T I O
III.

Petrus Deo amabilis presbyter, & locum
tenens Hadriani beatissimi papæ senioris Ro-
mæ, & Joannes ac Thomas Deo amabiles
presbyteri, & vicarii orientis, dixerunt: Re-
cipiant sedes suas.

Sancta synodus dixit: Hoc ipsum dici-
mus, & consentiunt omnes.

Et ascenderunt in competentes sibi cathe-
dras reverendissimi episcopi, Nicæ videli-
cet, Neocæsariæ, Rhodi, Iconii, Hierapo-
leos, Pisinuuntium, & Carpathi.

Sancta synodus dixit: Deus bene adduxit
orthodoxos.

Constantinus sanctissimus episcopus Con-
stantiæ Cypri dixit: Quia in priori sessione
sanctæ hujus venerabilis synodi piissimam
sacram Deo coronatorum nostrorum impe-
ratorum meruimus per regium a secretis su-
scipere: in qua continebatur, quod literæ
a senioris Romæ præfule missæ fuerunt ad
tranquillissimum imperium ipsorum, & duo
quaterniores ad sanctissimum patriarcham ab
orientalibus summis sacerdotibus: & literas
quidem Romani papæ audivimus, & quæ
in illis continebantur, agnovimus. Postu-
lamus itaque a claritate vestra, amplissimi
patricii, ut quæ ab oriente missæ sunt, le-
gantur coram sancta ista & universali syno-
do, quo comperiamus, si eadem sentiant,
& eadem prædicent tam senioris Romæ pa-
pæ, quam sanctissimus patriarcha Tara-
sius, qui & præsidet regiæ urbi, quam o-
rientis episcopi.

In Cr. addi-
tur, universi
Jani. H.

Magnificentissimi principes & sancta syno-
dus dixerunt: Fiat secundum postulationem
vestram.

Joannes & Thomas Deo amabiles pres-
byteri, & locum retinentes orientalium pa-
triarcharum, dixerunt: Si placet huic san-
ctæ & universali synodo, poscimus ut lite-
ræ sanctissimi patriarchæ Tarasii, quæ mis-
sæ sunt ad sanctissimos & summos sacerdo-
tes orientis, prius legantur; & ita rescriptæ
earum.

Sancta synodus dixit: Legantur.

Et legit Stephanus diaconus Deo amabi-
lis & notarius venerabilis patriarchici secreti.

Exemplar literarum quæ missæ sunt ad sum-
mos sacerdotes & sacerdotes Antiochiæ, A-
lexandriæ, & sanctæ civitatis, a Tara-
sio & beatissimo patriarcha Constantinopo-
leos.

In Cr. addi-
tur, universi
Jani. H.

Multa & magna providentia Dominus
Deus hominum vitas regens & pro-
trahens, atque proventum vitæ unicuique
que consulte deducens (sine ipso namque
factum est nihil, quia & capilli capitis no-
stri numerati sunt ei) & me in laicorum
ordine usque nunc connumeratum, & im-
perialibus ministeriis deputatum, nescio qui-
bus judiciis (ipse scit) in cathedram pon-
tificalem evexit, hortatu valido a veritate

Jani. H.

— tis propugnatoribus, piissimis videlicet ac A
 orthodoxis imperatoribus nostris, atque
 III. sanctissimis episcopis, seu clericis, in me
 violenter effecto: cui succumbens annui,
 & obedientie fructum his carpendum com-
 missi. Et rogo vos sacratissimos, ut tam-
 quam patres me pusillanimum baculo po-
 tentie, id est, paternis vestris magisteriis
 fulciatis, & veluti fratres puris orationi-
 bus vestris nos cum armatura Dei con-
 tra veritatis antiqui hostis adjuvetis, at-
 que fluctibus invicem surgentibus vacillan-
 tem gubernetis, quatenus pertingam ad
 portum voluntatis Christi Dei nostri. Est
 enim prius apud nos quoddam præ-
 lium sine ferro, dum sermones jacent & B
 iaciantur. Sed triumphale habemus tro-
 phæum, veritatem quæ non vincitur. De-
 inde quoque & procellis vehementibus in-
 spirantibus, in auxilium vobis assumptis,
 harum paucillimum quid sufferentes æstum,
 Christum has increpantem invenimus, &
 vitam tranquille per omnia transigemus. Et
 his quidem sufficienter in præfatione nostra
 præmissis, in cæteris evidenter horum co-
 gnatio denunciabitur. Nunc autem ad al-
 iam intentionem dicendi progredior. Quia
 enim prisca quædam, & ut verius fatea-
 mur, apostolica traditio in omnibus eccle-
 siis inolevit, ut hi qui ad pontificium pro-
 vehuntur, præcedentibus se in eodem or-
 dine, qualiter se habeant quæ suæ fidei
 sunt, exponendo commendent: Visum est
 & mihi hoc sectanti, me vobis inclinare,
 & liquido confessionem pronunciare, quem-
 admodum a tubis sancti Spiritus (quarum
 tonus in omnem terram exivit, & in fi-
 nes terræ verba) & ab earum alumnis at-
 que affectis, sacratissimis videlicet patribus
 nostris educatus, ex ipsis mollibus ungulis
 didici.

Locus obli-
 tus, & causæ
 legendus.

Credo in unum Deum Patrem omnipo-
 tentem, & in unum Dominum Jesum Chri-
 stum Filium Dei & Deum nostrum, natum
 ex Patre sine tempore coeternum: & in Spi-
 ritum sanctum, Dominum & vivificantem,
 ex Patre per Filium procedentem, & cum-
 dem Deum esse & cognosci: Trinitatem u-
 nius substantiæ, unius honoris & sedis,
 sempiternam & increatam, omnium creatu-
 rarum conditricem: unum principium, u-
 nam deitatem & dominationem, unum im-
 perium, potentatum & potestatem in tribus
 substantiis, individue quidem divitiam, &
 divise unitam: non ex imperfectis tribus u-
 num aliquid perfectum: sed ex tribus per-
 fectis unum superperfectum & plusquam per-
 fectum, uti magnus locutus est Dionysius.
 Itaque secundum proprietatem personarum
 tria quidem adoranda; at vero secundum
 communem naturæ rationem unus Deus
 omnium factor visibilium & invisibilium,
 omnium provisor. Confiteor autem factam
 propter salutem nostram in novissimis die-
 bus secundum carnem nativitatem unius san-
 ctæ Trinitatis, Filii scilicet Dei & Domini
 nostri Jesu Christi, ex veraciter sancta Dei
 genitrice temperque virgine Maria: consub-
 stantialem quidem factum nobis modis om-
 nibus abique peccato, non autem desinen-
 tem esse quod erat; sed duabus naturis in-
 confuse manentibus, una cum consistentibus

Α γινώσκοντες εἰς Θεὸν ἀρχιερατικὸν ἀντιβιβάζετε, προ-
 τροπῆς βιαίας παρὰ τῆς ἀληθείας πορομένων δι-
 σιβεσάτων καὶ ὁρθοδόξων βασιλείων ἡμῶν, καὶ ἀγιο-
 τῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, εἰς ἐμὴν ἡγομί-
 νης. διὸ ἀναγκαστικῶς ὑποκύψας ὑποβόσκα, καὶ τὴν
 τῆς ὑπακοῆς καρπὸν δρέψασθαι τέτοις ἀσπίδων.
 καὶ παρακαλῶ τοὺς πανίους ὑμᾶς, ὡς μὲν πατέρες
 μικροψυχῶν βακτηρίᾳ δυνάμει, τοὺς πατρι-
 καὶς ὑμῶν διδασκαλίαις ὑποσηρῆσαι: ὡς δὲ ἀδελ-
 φός τοις καρδαῖς ὑμῶν διχαῖς βοηθεῖν ἡμῖν,
 τῇ τῷ Θεῷ παροπλίᾳ πρὸς τοὺς μεθοδείας τῶ ἀν-
 τικειμένῳ, & κίμασιν ἀλλεπαλλήλοις ἐν θαλάττῃ
 ὄντα με δὲ κυβερνήσασθαι, ὅπως καθορμίσαιμι ἐπὶ
 λιμένας θελήματος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. ἐπεὶ γὰρ
 ἐστὶν ὅπως ἐν τοῖς κατ' ἡμᾶς πόλεμοις τις ἀσπίδης-
 ρος, λόγοι βαλλόντες καὶ βαλλόμενοι. ἀλλὰ τρό-
 παιον νικητῆρον ἔχομεν τὴν μὴ νικωμένην ἀλήθειαν.
 εἴτε καὶ καταιγίδων σφοδρῶν εἰσπνευστῶν σινα-
 σπισαὶς ὑμᾶς λαβόμενοι, τὴν τῶν μικρῶν ὑπε-
 νίκαταις ζήλῳ, ἀρήστον αὐτοῖς Χριστὸν ἐπι-
 τιμῶντα, καὶ χαλκῶς τὸν βίον ἡμῖν ἐπεχέοντα.
 καὶ τῶν μὲν ἀρχόντων ἐν πορομίῳ ἡμῖν εἰρημ-
 νῶν, ἐν τοῖς ἐξῆς σαφῶς ἡ ἀκρίβης περὶ αὐτῶν
 γνώσις δὲ ἀγγελλήσεται. νῦν δὲ ἐφ' ἕτερον σκοποῦ
 λέξων ἔρχομαι. ἐπεὶ γὰρ ἀρχαῖαι τις, τὰ ληθίς
 δὲ φράσαι, ἀποστολικὴ παράδοσις ἐν πάσαις τοῖς
 ἐκκλησίαις διήκει, τὸς πρὸς ἱεραρχίαν ἀποστόλους
 πῶς πρὸ αὐτῶν τοῖς ἱεραρχίας ἐγχέουσιν, ὡς
 ἂν ἔχοι τὰ τῆς αὐτῆς πίστεως, ἀντιθέσθαι: ἰδο-
 ξε καὶ τοῖς ἐπομένῳ ἀποκλίνει ἑαυτὸν ὑμῖν,
 καὶ ἀκριβῶς τὴν κατ' ἐμὴν ὁμολοσίαν ἐξαγορεύσαι,
 καθὼς ἐπὶ τῆς σαλπύγγων τῶ πνεύματος: ὡς ὁ
 φθόγγος εἰς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν ἐξῆλθε, καὶ εἰς τὰ
 πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα. καὶ παρὰ τῆς αὐ-
 τῆς θρησκείας καὶ προβλημάτων θεῶν πατέρων
 ἡμῶν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀντραφεὶς μεμάθηκα.

Πιστῶς εἰς Θεὸν πατέρα παντοκράτορα. & εἰς
 εἰς κρείον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν
 ἡμῶν, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς ἀχρονῶς καὶ αἰδίου.
 & εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν κρείον & ζωοποιόν
 τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς δι' οὗ ἐκπορεύμενον, καὶ αὐτὸ
 Θεὸν ὄντα καὶ γνωρίζμενον: ἑαδὲ ὁμοῦσιν, ὁ-
 μότημοντες καὶ ὁμόθρονον, αἰδίου, ἀκτιστον, ἡρὶ πάν-
 των κτισμάτων δημιουργόν: μίαν ἀρχὴν, μίαν θεό-
 τητι καὶ κυριότητι, μίαν βασιλείαν καὶ δυνάμιν καὶ
 ἐξουσίαν ἐν ἑστέῃ ὑποστάσει, ἀδιαίρετος & ἀσπ-
 λυνῶν, καὶ ὡμῶν δὲ ἀσπλυνῶν: μὴ ἐξ ἀπλῶν
 τελῶν εἶτι πληρὸν, ἀλλ' ἐκ ἑστέων πληρῶν εἰς ὑ-
 περπλής καὶ ἀποτέλειον, ὡς ὁ μέγας ἐφ' ἑαυτοῦ
 εἰπὼν. ὡς κατὰ μὲν τὴν ιδιότητα ἡρὶ ἀποστόλων
 τετα τὰ ἀποστολικὰ, κατὰ δὲ τὴν κοινὴν τῆς
 φύσεως εἰς Θεὸς πάντων ποιητὴς ὁρατῆς καὶ ἀο-
 ράτων, πάντων ποιοῦντος. ὁμολογῶ δὲ καὶ τὴν ἐξ
 τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἐπ' ἡμεῶν ἡρὶ ἡμεῶν κα-
 τὰ σάρκα γεννητὴν τὸ εἶος τῆς ἀγίας ἑαδὸς τοῦ
 υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ & Θεοῦ,
 ἐκ τῆς ἀληθῆς ἀγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου
 Μαρίας: ὅσωθεν μὲν ἡμῖν ὁλικῶς χωρὶς ἀ-
 μαρτίας, μὴ ἐκάντες δι' ἐπὶ ἡμῶν, καὶ ὡς ἡρὶ δι' ὁ
 φύσιν ἀσυγχύτων μεμνηκυῶν μὲν καὶ ἡρὶ ἐν
 αὐτοῖς δύο θελήματων καὶ ἐνεργειῶν: σωρωθέν-
 τος πρὸ ὑμῶν σαρκί, καὶ ταφέντος, καὶ ἀναστάν-
 τος, εἰς ὑρανὶς τε ἀνελθόντος, καὶ ἔξουτος κρίναι
 ζώντος

ANNO
 CHRISTI
 11

ANNO
CHRISTI
325.

ζῶντας ἡ κερύς· ἐπὶ ταῖς δὲ προσδοκῶν ἀνέστα-
σιν καρῶν, ἡ ἐκαστὴ τῶν ἀποστόλων αἰώνιαν ἀν-
τίδοσιν ἀγαθῶν τε ἡ τῶν ἐσπέρων. Ἐκείνους δὲ
ἡ τὰς ἀποστόλων τῆς τε παναγίας ἀρχάνης ἡ ἀει-
παρθένου Μαρίας, τῆς τε ἀγίας ἀγγέλων, ἡ τῶν
ἀγίων ἐσπερῶν ἀποστόλων, ἀποστολῶν, μαρτύρων,
ὁμολογητῶν τε ἡ διδασκάλων. ἡ ἀσπάζομαι τὸς
σεπτὸς αὐτῶν εἰκόνας. ἡ πᾶσαν αἰρετικὴν ἐρεσι-
λίαν βδελύσσομαι, ἡ τὸς αὐτῶν ἡγούμενους τε καὶ
ἀποβόλους, λίγω δὲ Σίμωνα, Μαρκίωνα, Μα-
ριον, Παῦλον τε τὸν Σαμοσατίαν, ἡ Σαβιλλιον
τὸν Λίβιον, ἡ τὰ αὐτῶν ἐσπέρη δόγματα. ἀποδέ-
χομαι δὲ ἡ τὸς ἀγίας ἡ οἰκουμενικὰς ἐκ συνώ-
δου, ἡ τὰ αὐτῶν θεῖα δόγματα τε ἡ διδάγματα,
ὡς θεῖα ἐμπνεύσει ἡμῖν παραδοθέντα. ἡ τῆς μὲν
ἀποστόλων ὁμοῦσιον ἡ συνάναρχον εἶναι κληρονομίαν
τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, ἀναθεματίζω τὸν δυσσεβῆ Ἀ-
ρειον, Αἰτίον, Εὐδόξιον, Δημόφιον· μετ' οὗς ἡ
τὸς ἐσπέρους λεγομένους Ἀνομοίους τε ἡ Ἡμιαιρείους,
ἡ πᾶσαν τὴν μεμασμένην ὁμῆγευσιν αὐτῶν. τῆς
δὲ δόξης Θεὸν εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
τὸ κύριον ἡ ζωοποιόν, ἀποβάλλομαι Μακεδόνιον
ἡ πάντας τὸς ὁμοφροῦντας αὐτῶν. σὺν ταῖς δὲ ἡ
τὸν Θεοφυλάκῳ Ἀπολλοκρίστον, τὸν ἀνοήτως φρονήσαν-
τα. τῆς δὲ ἡτῆς οὖα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστὸν τὸν ἀληθινόν Θεόν ἡμῶν ἐκ τοῦ πατρὸς
γεννηθέντα, αὐτὸν τε ἐκ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δὲ
τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα ἐκ τῆς αἱ-
θέτης Μαρίας, τὸν ἀνδρωπολά-
βῳ Νισόρῳ ἡ τὴν ἀμφ' αὐτὸν ξυνορίδα, φημι
δὲ Διόδωρον τε ἡ Θεόδωρον, ἡ τὸς τὴν αὐτῶν
πρακτικὴν ἀποβόλαν, ὡς νοήσαντας ἐπὶ
Χριστῷ τὴν προσωπικὴν δυάδα, πόρρω τῆς ἐμῆς
ὁμολογίας ἐκδιώκω· τῆς δὲ περὶ τῆς ἐκ δύο φύ-
σεων εἶναι τὸν οὖα τῆς ἀγίας ἡμετέρας Χριστὸν τὸν
Θεόν ἡμῶν σαρκὶ ἐπιδημήσαντα, ἀναθεματίζω
Εὐτυχία, Διόσκορον, ἡ πᾶσαν τὴν ἀκίβητον
αὐτῶν πληθύν, μὲν ἡ Σιβήριον τὸν Θεολάτῃ, ἡ
τὸν ἀθεμίτην Ἰουλιανὸν τὸν Ἀλικαρνασσίως, τὸν μὲν
Θεοφάνη ἀφ' ὅθεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰη-
σοῦν Χριστὸν ἀναλαβεῖν. τῆς δὲ πέμπτης ὡς ἡ
τὸ πνεῦμα τὸ μακάριον τὸς ἐκ' ἀνωθεν τῶν χρό-
νων ἐπιτολαζώσας ἀθέτους αἰρέσεις ἔχουμε, ἡ
τὸς ἐσπέρους αὐτῶν ἐσπέρη ἀποβόλῃ, Ὁριγένην,
Διδυμόν τε ἡ Εὐάγγελιον, κἀγὼ ἔχω δύναιτο ὡς αἰ-
ρετικῶν ἡ πρετισμάτων μὲν δόγματα. τῆς δὲ ἡτῆς,
ὡς περὶ ἐκ δύο φύσεων τὸν Χριστὸν, ἐκ ὧν ἐστίν,
ὡς ἡ τὸς δύο φύσεως διλήσεις τε ἡ ἐσπέρειας
ὡς ἐκαστὴ φύσει πιστεύειν, ἀνδρωπίνην τε ἡ θε-
κῶν. ἡ ἀποβάλλω τὴν ἀναθεματὶ Κύρον, Σέρ-
γιον, Ονώριον, Πύρρον, Παῦλον, καὶ πάντας
τὸς ὁμοφροῦντας αὐτοῖς, ἡ τὰ αὐτῶν δόγματα ὡς
Σοδομικὴν ἀμπελίαν ἡ Γομορρετικὴν κληματίζω· ἡ
χρῶσαν βόξιν πικρίας μεμίσκηκα. τῆς δὲ αὐτῆς
ἀγίας ἐκτὸς συνόδου, μὲν πάντων τῶν ἐσπέρων
ἡ Θεοφάνη ἐκπονηθέντων δόγματων παρ' αὐτῆς,
ἡ τὸς ἐκδοθέντας κανόνας ἀποδέχομαι, ὡς οἷς
ἐμφέρεται· ὡς τῆς τῶν σεπτῶν εἰκονῶν γραφαῖς
ἀμνὸς δακτύλῳ τῷ προδρόμῳ δεικνύμενος ἐξ ἡμετέ-
ρας, ὡς εἰς τύπον περιλήφθη τῆς χάριτος, τὸν
ἀληθινόν ἡμῖν διὰ νόμου ἀποποφαίνων ἀμνὸν Χριστὸν
τὸν Θεόν ἡμῶν. τὸς ὅν παλαιὸς Ἰσὺς καὶ τὸς
σκίας, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολα τε ἡ ἀποχα-
Coneil. General. Tom. XII.

in se duabus voluntatibus & operationibus :
crucifixum pro nobis carne, & sepultum, A T T O
& resurrexisse, in celosque ascendisse, & I J I
venturum judicare vivos & mortuos. In-
super spero resurrectionem mortuorum, &
singulorum gestorum * redditionem, bono-
rum scilicet, & his contrariorum. Expe-
tens etiam intercessionem sanctissimæ & in-
temeratæ dominæ nostræ Dei genitricis &
semper virginis Mariæ, sanctorumque an-
gelorum, & sanctorum & gloriosissimorum
apostolorum, prophetarum, martyrum,
confessorum, & * magistrorum : salutans &
venerabiles iconas eorum, & omnem hære-
ticam abominans contentionem, nec non &
eorum ductores atque primores, Simeonem
videlicet, Marcionem, Manetem, Paulum
quoque Samosatenum, & Sabellium Li-
byum, eorumque dogmata nefaria. Reci-
pio etiam sanctas & universales sex syno-
dos, & earum divina dogmata pariter &
doctrinas, tamquam quæ divina inspiratio-
ne nobis tradita fuerint. Et cum prima
quidem homousion & una cum Patre sine
initio Filium esse credens, anathematizo
impium Arium, Ætium, Eunomium, Eu-
doxium, & Demophilum : post hos & eos
qui jure dicuntur Dissimiles & Semiariani,
atque omnem coinquinatam eorum cater-
vam. Cum secunda vero Deum esse Spiritum
sanctum & vivificatorem confitens, ab-
jicio Macedonium & omnes qui unius cum
illo sunt sensus, cum his autem & Deo
perosum Apollinarium, * qui insensate de-
sipuit. Cum tertia autem unum Dominum
Jesum Christum verum Deum nostrum ex
Patre genitum, eundemque in novissimis
diebus propter salutem nostram incarnatum
ex sancta Dei genitrice semperque virgine
Mariæ, prædicans, hominis cultorem Ne-
storium, & bigam quæ circa ipsum est,
Diodorum ait ac Theodorum, nec non &
eorum prodigiosam fabulam prædicantes, &
in Christo personalem dualitatem forman-
tes, procul a confessione mea repello. Præ-
terea cum quarta ex duabus naturis & in
duabus naturis unum sanctæ Trinitatis Chri-
stum Deum nostrum carne venisse sentiens,
anathematizo Eutychetem, Dioscorum, &
totam ipsorum sine capite multitudinem,
una cum divinitus fulminando Severo, &
insando Juliano Halicarnasseo, qui fabulo-
se Dominum nostrum incorruptum corpus
suscepisse perhibuit. Denique in quinta,
quæ sicut machæra spiritus in superficie
quodammodo ex prioribus temporibus na-
vigantes iniquas relcidit hæreses, & in-
ventores patefecit earum, Origenem vide-
licet, & Didymum, & Evagrium ; ita &
ego has, utpote portentosas hæreticorum
Efabulationes, repello. Porro per sextam
sicut ex duabus naturis Christum, ex qui-
bus & est, olim esse didiceram : ita &
duas naturales voluntates & operationes ejus
in utraque natura credidi, humana scili-
cet & divina. Summittoque anathemati Cy-
rum, Sergium, Honorium, Pyrrhum,
Paulum, & omnes confabulatores eorum :
dogma quoque ipsorum, ut Sodomiticam
vitæ, & Gomorrhiticam propaginem, a-
maritudinis botryonem habentes, odivi.
Ipsius autem sanctæ sextæ synodi cum om-
nibus dogmatibus, quæ legaliter ac divini-
Bbbb tus

A T T O
I J I

Gr. qui sine
capite op-
natus est

doctorem.

Gr. qui sine
capite op-
natus est

tus ab ea promulgata sunt, etiam deprom-
ptos canones recipio; in quibus refertur:
In quibuldam venerabilium imaginum pi-
cturis agnus digito præcursoris exaratur o-
stentus, qui in figura præcessit gratiæ, ve-
rum nobis per legem demonstrans agnum,
Christum videlicet Dominum nostrum. Ve-
teres ergo figuras & umbras, utpote veri-
tatis indicia, & præcedentes characteres ec-
clesiæ traditos salutantes, gratiam honore
præferimus & veritatem, hanc ut legis plen-
itudinem admittentes. Ut ergo perfectio
etiam per colorum operationes in omnium
vultibus depingatur, characterem agni Dei
nostri Christi, qui tollit peccata mundi,
secundum humanitatem etiam in iconis ex
hoc pro veteri agno definimus depingi: per
eum videlicet celsitudinem humilitatis Dei
Verbi considerantes, & ad memoriam con-
versationis quam in carne gessit, passionis
quoque & salutaris mortis eius addudi,
atque redemptionis quæ hinc est mundo ef-
fecta. Superfluas autem tumultuationes &
garrulitates post hæc inconsulte promulga-
tas, ut apud vos minime receptas, neque
per divinam gratiam didas, irritas æstima-
mus: & ave istis dicentes, fugacesque fa-
duri, accingimus lumbos mentis nostræ in
veritate, & suscitamus una cum piis & fi-
delibus imperatoribus nostris, propugnato-
ribus videlicet veritatis, ad unitatem sanctæ
Dei ecclesiæ: a quibus & synodum univer-
salem petivimus in præsentia totius eorum
Deo amabilis populi; & postulatiōni no-
stræ pie annuerunt. Unde vos qui super-
edificati estis super fundamentum apostolo-
rum & prophetarum, ipsam videlicet sum-
mum & angularem lapidem Christum Je-
sum, quemadmodum in præcedentibus di-
ctum est, concertatores & confelatores ac
auxiliatores fumentes, confidentiam talem
habemus ad Dominum: non quod sufficien-
tes sumus cogitare aliquid a nobis, qua-
si a nobis, sed sufficientia nostra ex Deo
est; quia disrumpia membra & discissa in u-
num corpus compadium & connexum cre-
dicere faciet, in quibus caput est Christus,
& ultra jam non erunt dispersa. De cæte-
ro rogamus sanctitatem vestram, usque ad
duos loci servatores mittere cum deiloqua
epistola sua, & quidquid sibi fuerit divini-
tus super hoc negotio revelatum, nobis fa-
cere manifestum: ut secundum quod debi-
tum est, tam loci servatores, quam literæ
vestræ synodice sive ad loquendum, sive
ad legendum in omnibus inveniantur, qua-
tenus per hoc quæ scissa sunt, uniantur:
idipsum enim & a præfule senioris Romæ
petivimus: & rogo vos fraterne, apostoli-
cam vobis vocem pronuncians, tamquam
Deo exhortante per nos; omnia perscru-
tantes secundum consilium vestrum quod in
Deo patefacite nobis. Scriptum est enim:
*Labis sacerdotum custodiens scientiam, & le-
gem exquisitis ex ore eorum.* Certi enim su-
mus, quod semina veritatis in vobis salva
custodiatis. Sed & pii imperatores nostri &
per cuncta orthodoxæ veritatis firmitatem
sedantur, & Domino Deo supplicare non
cessant, secundum Gregorium qui a theolo-
gia cognomen sortitus est: ut efficiamur
nos, qui unius Dei existimus, unum: &
qui sumus Trinitatis, uniti, & honore pa-

Αρχιεπισκοπῇ, τῇ ἐκκλησίᾳ παραδιδόμενης κατιστάσει-
μεθα, τῇ χάριτι ἀποτιμώμεθα καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ὡς ἀν-
τὶ τῆς πληρώσεως τοῦ πνεύματος ὑποδείκνυται. ὡς ἀν-
τὶ τὸ τίλειται καὶ ὡς τοῖς χροματισμοῖς ἐν τοῖς
παύροις ὁφείλει ὑπογράφεται, πῶς τὸ αἶμα τοῦ
ἁμαρτιῶν τοῦ κόσμου ἐμὲ Χριστὸν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατὰ
τὴν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα καὶ ὡς τοῖς ἐκείθεν ἀπὸ
τοῦ καὶ ἐπὶ τὸ παλαιὸν ἐμὲ ἀναστρέφεται ὁρί-
ζουσα. δι' αὐτὸ καὶ τῆς περικνήσεως ὁφείλει τὸ Θεοῦ
λόγος κατανοῶντες, καὶ ἀπὸς μνημῶν τῆς ἐν σαρ-
κὶ παλαιᾶς, τῷ περὶ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῷ σπυριτοῦ
Θεοῦ χαρὰν ἡμεῖς, καὶ τῆς ἐκείθεν ἡμε-
ρίσας τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. τὴν δὲ πειρὰ
θεολογίας καὶ ἐκτενέστερα μὲν τοῦτο εὐδο-
λως ἐκτελεστέον, ὡς περὶ μὴν μὴ ἐποδιδόσκει,
μηδὲ κατὰ θέαν χάριν λαλῶντες, ἀβίβαια ἡ-
γῶμαι. καὶ χαίρειν τοῖς ἐκείθεν, καὶ ἐκποδὸν πο-
τῆσαι, διακονήματα τοῖς ὁσίοις ἡμῶν τῆς
διανοίας ἐν ἀληθείᾳ, καὶ διακονήματα ἅμα τοῖς
δοξαστοῖς ἀπομάχους τῆς ἀληθείας πιστοῖς βασι-
λευσίν ἡμῶν πρὸς ἐκείθεν τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ κα-
θολικῆς ἐκκλησίας. ὡς καὶ συνοδὸν ἡμεῖς οἰ-
κουμένην ἡμεῖς ἀπὸ παλαιᾶς ἐπὶ παρουσίᾳ πάντες τοῦ
ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ λαοῦ. καὶ τῇ ἡμετέρᾳ αἰτίᾳ
δοξῶς ἐκτελεστέον. ὅθεν ἡμεῖς τοῖς ἐκείθεν
δοξαστέον ἐπὶ τῇ θεολογίᾳ τῶν ἀποστόλων καὶ
ἐκκλησιαστικῶν, οἱ δὲ ἐκτενέστερα αὐτὸ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, καὶ ὡς ἐν τοῖς παλαιῶν ἐκείθεν, συμμάχους
καὶ συνοδοὺς καὶ συνασπιστοὺς λαβόμεθα, πεποι-
θῶσι τοιαύτῳ ἔχοντι τὸν πρὸς Θεὸν. ὡς ἐκ ἐκ-
κλήσιαν ἡμεῖς ἀφ' αὐτοῦ λογιστέον καὶ ὡς ἐκ ἐκ-
κλήσιαν, ἀλλ' ἡ ἐκείθεν ἡμεῖς ἐκ τῷ Θεῷ ἐσιν. δι-
τὴν διερρηγμένην μέλῃ καὶ ἀποχιδέσκει ἐκ τῷ σώματι
συναρμολογούμενον καὶ συμβιβάζοντι τὴν αὐτῇ
ἐκκλησίᾳ καὶ ἐκείθεν, ὡς ἐκ κεφαλῆς ἐκ τῷ Χριστῷ. καὶ
μηκέτι ἐκ διανοίας ἡμεῖς. καὶ ἐκ τῷ αὐτῷ τὴν
ἡμετέρᾳ ἀγνοίᾳ, ὡς τῷ δὲ συνοδοῦν ἀπο-
τέλει μὲν θεολογίᾳ γραμματικῇ ἡμῶν, καὶ ἐκ τῇ
ἐκείθεν ἡμεῖς ἐκ τῷ Θεῷ ἐκτενέστερα περὶ τῆς ἐκ-
κλήσιαν τοῦτο, κατανοῶντες ἡμῶν. ὡς ἐκ ἐκείθεν καὶ
τῶν συνοδοῦν ἡμῶν, καὶ τῇ γραμματικῇ ἡμῶν
συνοδικῶς ἐπὶ πάντι, τὴν μὲν λαλῶντες, τὴν δὲ
ἀναγνωσκόμεθα, ὅπως οἰοῦνται, τὴν διανοίαν.
αὐτὸ γὰρ τὸ τοῦ καὶ παρὰ τὸ ἀποστόλου τῆς
προσφυγίας Ρώμης ἡμεῖς ἀπὸ παλαιᾶς καὶ πα-
ρακαλῶ ἡμεῖς ἀδελφούς, τὴν ἀποστολικὴν ἡμῶν
προσφυγίαν ἡμεῖς, ὡς τῷ Θεῷ παρακα-
λῶντες δι' ἡμῶν, πάντε ἰσχυρῶς κατὰ τὸν εὐαγγέλιον
σκοπὸν ἡμῶν, κατανοῶντες ἡμῶν. γὰρ γὰρ γὰρ
χρὶς ἰσχυρῶς φυλάττει γὰρ, καὶ ἡμεῖς ἐκτενέ-
στερα ἐκ σώματος αὐτοῦ. πεποιθόμεθα γὰρ, ὅτι
ἐκ τῷ σπυριτῷ τῆς ἀληθείας ἐκ αὐτοῖς διασώζονται.
καὶ οἱ δοξαστοὶ δι' ἡμῶν βασιλεῖς καὶ κατὰ πάντα
ὁρθόδοξοι τῆς ἀληθείας βεβαιώσιν ἐκτενέστερα,
καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκτενέστερα κατὰ τὸν τῆς θεολο-
γίας ἐκτενέστερα Γρηγόριον, ἵνα ἡμεῖς αὐτοῦ
ἐκείθεν Θεοῦ, καὶ οἱ τῆς ἐκείθεν, λιμνὴν καὶ
ἐκτενέστερα ἐκ ἐκείθεν. οἱ τὸ ἐκείθεν πνεύματος,
καὶ κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ οὐκ ἀδελφούς. οἱ τῆς ἀ-
ληθείας τὸ αὐτὸ φρονῶντες καὶ λέγοντες, καὶ μὴ ἐκ
ἐκείθεν καὶ διανοίας ἐκ ἡμῶν. ἀλλ' ὡς ἐκ ἐκείθεν
ἐκ ἐκείθεν, μίαν πίσιν, ἐκτενέστερα καὶ συνοδοῦν
μὴ ἐκ ἐκείθεν ἐκτενέστερα ἐκτενέστερα. καὶ ἡ
ἐκείθεν

ANNO
CHRISTI
1071

Actio
III.
Synod. Tru-
lana Con. 81.

814/

1071

vicario

Maish. 1.

Orat. de pe-
ca.

ANNO
CHRISTI
181.

ἐν τῷ Θεῷ ἡ ὑπερβολὴ πάντων καὶ, ἐκ τῆς
συνεργασίας ἡμῶν, καὶ τῆς διηρημένης ἐκείνου, καὶ τῆς
χρόνου ἰσότητος, καὶ ἐκ τῆς ἀρετῆς πίστεως ἀ-
κραιφνῶς καὶ ἀληθῶς ἐκκλησίας καὶ συμφωνίας γη-
ρῶν πάντων, καὶ φερύσσει τὴν ἀγίαν αὐτῆς ἐκ-
κλησίαν, καὶ πείσει τὰ κατ' αὐτῆς ἐκκλησιαστικὰ
δὲλα. ἀρετῆς τῆς ἀχράντης δεσποτικῆς ἡμῶν
Θεοῦ καὶ πάντων τῶν ἀγίων ᾠήσῃ. ἀμήν.

divisa uniat, atque diuturnum vulnus sanat, & incolumitate fidei integros servet, & in ve-
ra confessione atque concordia stabiliat omnes, uniatque sanctam ecclesiam suam, & com-
pescat scandala quæ superjacent ei: intercessionibus intemeratæ dominæ nostræ Dei genitricis
& omnium sanctorum fiat. Amen.

Πατὴρ καὶ Πάτρις οἱ Θεοφιλέστατοι πρεσβυ-
τεροι, καὶ τῶν πᾶν ἐκκλησιῶν τῶν μακαριωτάτων πατέρων
Ἀδελφῶν τῆς πρεσβυτερίας Ρώμης, εἰπὼν. πνεῦμα
γράμματα δεξιμῶν καὶ ὁ ἀγνώστους ἡμῶν πάτας
τῶν ἐκείνου ἀπέστειλεν ἡμᾶς μὲν τῶν ἀντιγράφων Β
τῶν ἡδὴ ἀνεγνωσμένων.

Ἰωάννης ὁ Θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, & τῶν τῶ-
ν ἐκείνων τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων, εἰπὼν. ταῦ-
τα τὰ ἱερὰ Γράμματα, καὶ ἡ ἀρετὴ τῆς βασι-
λείας παρεκάλειν ἡμᾶς τὸ παραγινώσκειν αὐ-
τὰ, καὶ ἀναγνῶν τὸν παρατόμῳ ἐκείνου καὶ ἐκ-
θῶν τῆς ἐκκλησίας τοὺς χεῖρας.

Ἡ ἀγία συνόδος εἶπε. ὁ Θεὸς καλῶς ὑμᾶς
ἡγήσατο.

Κωνσταντῖνος ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτά-
ριος εἶπε. ἐπὶ χεῖρας ἔχω τοὺς μνημονεύοντας
πρὸς τὰς ἀποσταλίστας ἐκ τῆς ἀνατολῆς, καὶ
ἐκ κείνου, ἀνεγνωσμένοι.

Τῶν ἐκείνων καὶ μακαριωτάτων κυρίων καὶ δεσποτῶν
Ταρασίῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ
οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, οἱ τῆς ἐκείνης ἀρχιερεῖς
ἐκ κυρίων χαίρουσιν.

Τοῖς πανόροις καὶ ἐκ Θεῆς ἐπιποθείας ὑπαγο-
ραῶσι λιβέλλαις τῆς ὑμετέρας ἐπιτυχ-
κῆς ἀποστολικῆς καὶ πατρικῆς ἀγνωστῆς μακα-
ριώτατοι, ἡμεῖς οἱ πατέρες, καὶ τῶν τῶν ἱερῶν
παραινεῖν ἐκείνων ἔχοντες, ἔσμεν καὶ χαρὰ συν-
χέσμεν. ἔσμεν μὲν, διὰ τὸν φόβον τῶν οἱς δι-
λῶς διὰ τοὺς ἀμαρτίας ἡμῶν κατεκρίσμεν, πῶν
ὅπως ἀσθενῶν, καὶ κύλην κατὰ τὸ γεγραμμένον πε-
ριπατήτων, καὶ προφάσεις κατ' ἐκείνων, ὡς ἐπὶ
εἰπὼν, ἡμεῖς ἐκείνων τῶν ἀνατολικῶν καὶ ἀ-
ποδείξαι ἡμᾶς. χαρὰ δὲ, διὰ τὴν ἐκείνων
ἐκ ὑμῶν ἀκρίτων δίκην ἡλικῶν τῆς ὁδοῦ
πίστεως ἀκρίτως, καὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ πατρι-
κῶν δογμάτων ὁσφανεστέων ἐκείνων. περὶ ὧν
ἐκείνης τῆς τῶ ἀποστόλου Ζαχαρίου καὶ τῆς τῶ λό-
γου φωνῆς ἡγιώτατος ἐκείνου μνήμῃ ὁδὸς ἐκείνου
καὶ, μεγαλοφώνως ἐκείνου ἐπιστάσαντες ἡμᾶς ἀ-
νατολὴν παμφοῦς ἐκ ὑμῶν θεωρητικῆς καὶ Θεο-
φρονετικῆς διακρίσεως, τῆς ἐκείνης καὶ σκία Θεο-
νότητος, καὶ Θεοῦ πλάτης, ἡμεῖς Ἀραβικῆς διανο-
είας, καὶ Θεοῦ ἡμῶν, τῶ κατεκρίσμεν τῶν πα-
τριάρχων ἡμῶν πόδας ἐκείνου καὶ ἔκείνης ἐκείνης
κατεκρίσμεν. τίς λαλήσει τῶν διανοείας καὶ
συμφωνίας Δαβὶδ ἡμῶν ὁ Θεοπάτωρ. ἀκούσας
ποιήσας τὰς αἰτίσεις αὐτῶν; ὅτι ἡλικῶς
ὁ Θεὸς τῶ ἀγνωστῶν λαὸν αὐτῶν, καὶ τῶ δι-
Cuncil. General. Tom. XII.

res, atque unanimes in cunctis invenia-
mur: & qui sumus sancti Spiritus, non
contra invicem, sed pro invicem sumus:
& qui sumus veritatis, idipsum sapientes
atque dicentes exhibeamur, & non sit con-
tentio vel dissensio in nobis: sed sicut ha-
bemus unum baptisma, unam fidem, ita
& consonantiam unam in omni ecclesiasti-
co negotio. Ex pax Dei quæ exuperat om-
nem sensum, in unum nos conducatur, &

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyte-
ri, & locum retinentes beatissimi papæ Ha-
driani senioris Romæ, dixerunt; Hujusmo-
di literas sanctissimus papa recepit, & idcir-
co direxit nos cum rescriptis quæ jam le-
ta sunt.

Joannes Deo amabilis presbyter, & lo-
cum retinens orientalium principum sacer-
dorum, dixit: Hæ literæ, & pietas im-
perii fecit nos venire huc, & effugere ini-
quorum illorum ecclesiæ inimicorum ma-
nus.

Sancta synodus dixit: Deus vos bene ad-
duxit.

Constantinus Deo amabilis diaconus &
notarius dixit: Præ manibus habeo memo-
riat quaterniones qui missi sunt ab orien-
te: & si jubetis, legemus.

Sanctissimo ac beatissimo domino Tarasio ar-
chiepiscopo Constantinopolensi & universali
patriarchæ, orientis summi sacerdotes in Do-
mino salutem.

Sacratissimis & ex divina deitatis inspi-
ratione libellis apostolicæ ac paternæ
sanctitatis vestræ prædictis, o beatissimi,
nos humiles, & eorum qui desertum in-
colere gestiunt, ultimi, tremore pariter
& gaudio sumus detenti. Tremore qui-
dem propter timorem eorum quibus ob
peccata nostra servire decreti sumus, qui-
que vere sunt impii, & in circuitu, secun-
dum quod scriptum est, impii ambulant,
ac per singulos pene dies occasiones exqui-
runt, ut nos morti tradant, & perdant:
gaudio vero, propter veritatem orthodoxæ
fidei quæ fulget in eis solarium more radio-
rum, & luculentissimam explanationem apo-
stolicorum dogmatum & paternorum. De
quibus apte genitorem vocis Verbi, id est,
prophetam Zachariam ad memoriam redu-
centes, magna voce clamamus: *Vidistis*
nos orientis ex alto splendidius theoricæ & di-
vina providentia illustratæ mentis, in tene-
bris & umbra mortis maligni erroris, id
est, Arabicæ impietatis, sedentes, ad diri-
gendos intelligibiles pedes nostros in viam
& serci a paciferæ constitutionis. *Quis id*
querit potentias Domini? nobiscum psallat
David pater Dei; *aut audiat facies omnes*
laudes ejus? quoniam misertus est Deus des-
perati populi sui, & distantia ad unam fi-
dei collegit harmoniam. *Es erexit cornu sala-*
ris nobis, & directionis in domo, & domi-

Bbbb 2 num

ACTIO III.

• Anath. verb.
Quia primus
cognitus po-
nitur, non
primus in te-
stibus laquei
proditus so-
ciatur.

• Gr. atque hi,
qui per fec-
tione legem
et ordinem in
ecclesia obli-
viti possunt
triumphat.

7. 2. m. 40.

• 11010

Proo. 2.

• quos in
tuitiois cu-
stodiam.

num recipiente templo unigeniti Filii sui, Domini videlicet Dei ac Salvatoris nostri Jesu Christi: quod estis vos sanctissimi, atque hi qui partes secundas ecclesie por- tant per legem & ordinem ecclesie nostrae, triumphatores scilicet ac divinitus redimiti seu decreti principes nostri & domini ter- rarum orbis. Sacerdotium enim imperii sanctificatio est & constitutio, & imperium sacerdotii fortitudo & firmamentum: de qui- bus sapiens quidam princeps & in sanctis regibus beatissimus sit: Maximum donum Deus hominibus praestitit, sacerdotium & imperium: illud quidem adornans & re- gens caelestia; hoc vero gubernans legi- bus justis terrestria. Nunc veraciter me- dius maceris paries solutus est, & con- cordia discordiae principatur, & incurvatur unitati divisio, & fuga lapsa disparuit dif- fonantia: & pax Dei quae exuperat omnem sensum, jucundo vultu triumphat, & fidu- cialiter conversatur. Nunc nos qui facti fueramus opprobrium vicinis & affinis nostris, subsannatio & derisio his qui in circuitu nostro sunt, ac per hoc ad terram praefusione prospicientes, ad caelos una- nimi alacritate suspicimus, & psallentes in exultatione proclamamus: In hoc cognosce, quoniam voluisti me, quia non gaudet ini- micus meus super me. Me autem propter in- nocentiam & simplicitatem erroris tituban- tem suscepisti, & salvum me faciens erexi- sti, & super petram apostolicae fidei claudi- cantes pedes meos infixisti. Haec & his con- cinentia scribere nos fecerunt divinitus exa- rata volumina vestra, quae canonica moti lege, & paternae traditionis disciplina do- di, his qui apostolicarum sedium mode- ramen fortiti sunt, per reverendas & a Deo directas bigas misisti: qui pervenien- tes, & per Dei voluntatem ac nutum oc- currentes Dei cultoribus fratribus nostris, viris sanctis, qui dederunt animas suas pro ecclesiarum correptione; & recogniti ex veteri & antiqua conversatione, valde ga- visi sunt: & maxime reperientes ambos in uno loco degentes, & modum Deo placitum persequentes. Et sese revelantes, ostenderunt eis orthodoxae vestrae Deo de- centes & dignos admiratione libellos, re- ferentes per ordinem Deo placitae sancti- tatis vestrae mentis, & pium Deo conser- vatorum dominorum nostrorum consilium, & communis omnium salutis expectatio- nem, & circa Deum sine confusione spem. At illi quasi unam animam in duobus corporibus habentes, & unum secundum apostolum sapientes, & a divino agitati spiritu, secreto pariter & intelligenter fra- tres contegentes & occultantes propter for- midinem inimicorum crucis, quae hinc in- de disposita fuerat, non ausi sunt, cum essent sapientes, vel credere visionem ipso- rum, vel causae operari decursum: praefertim cum in timore res haberetur, & quam maxime crebrescens consilium & di- ligens circumspiciendi tractatus exigeretur. Consilium enim bonum custodiet, inquit, te; cogitatio vero bona servabit te. Et ecce dum lateret eos qui te sub tuitione custodiam posuerunt, concurrerunt usque ad nos: & in idipsum congregantes silenter, humili- tatem nostram, primo quidem adjuramen-

num recipiente templo unigeniti Filii sui, Domini videlicet Dei ac Salvatoris nostri Jesu Christi: quod estis vos sanctissimi, atque hi qui partes secundas ecclesie por- tant per legem & ordinem ecclesie nostrae, triumphatores scilicet ac divinitus redimiti seu decreti principes nostri & domini ter- rarum orbis. Sacerdotium enim imperii sanctificatio est & constitutio, & imperium sacerdotii fortitudo & firmamentum: de qui- bus sapiens quidam princeps & in sanctis regibus beatissimus sit: Maximum donum Deus hominibus praestitit, sacerdotium & imperium: illud quidem adornans & re- gens caelestia; hoc vero gubernans legi- bus justis terrestria. Nunc veraciter me- dius maceris paries solutus est, & con- cordia discordiae principatur, & incurvatur unitati divisio, & fuga lapsa disparuit dif- fonantia: & pax Dei quae exuperat omnem sensum, jucundo vultu triumphat, & fidu- cialiter conversatur. Nunc nos qui facti fueramus opprobrium vicinis & affinis nostris, subsannatio & derisio his qui in circuitu nostro sunt, ac per hoc ad terram praefusione prospicientes, ad caelos una- nimi alacritate suspicimus, & psallentes in exultatione proclamamus: In hoc cognosce, quoniam voluisti me, quia non gaudet ini- micus meus super me. Me autem propter in- nocentiam & simplicitatem erroris tituban- tem suscepisti, & salvum me faciens erexi- sti, & super petram apostolicae fidei claudi- cantes pedes meos infixisti. Haec & his con- cinentia scribere nos fecerunt divinitus exa- rata volumina vestra, quae canonica moti lege, & paternae traditionis disciplina do- di, his qui apostolicarum sedium mode- ramen fortiti sunt, per reverendas & a Deo directas bigas misisti: qui pervenien- tes, & per Dei voluntatem ac nutum oc- currentes Dei cultoribus fratribus nostris, viris sanctis, qui dederunt animas suas pro ecclesiarum correptione; & recogniti ex veteri & antiqua conversatione, valde ga- visi sunt: & maxime reperientes ambos in uno loco degentes, & modum Deo placitum persequentes. Et sese revelantes, ostenderunt eis orthodoxae vestrae Deo de- centes & dignos admiratione libellos, re- ferentes per ordinem Deo placitae sancti- tatis vestrae mentis, & pium Deo conser- vatorum dominorum nostrorum consilium, & communis omnium salutis expectatio- nem, & circa Deum sine confusione spem. At illi quasi unam animam in duobus corporibus habentes, & unum secundum apostolum sapientes, & a divino agitati spiritu, secreto pariter & intelligenter fra- tres contegentes & occultantes propter for- midinem inimicorum crucis, quae hinc in- de disposita fuerat, non ausi sunt, cum essent sapientes, vel credere visionem ipso- rum, vel causae operari decursum: praefertim cum in timore res haberetur, & quam maxime crebrescens consilium & di- ligens circumspiciendi tractatus exigeretur. Consilium enim bonum custodiet, inquit, te; cogitatio vero bona servabit te. Et ecce dum lateret eos qui te sub tuitione custodiam posuerunt, concurrerunt usque ad nos: & in idipsum congregantes silenter, humili- tatem nostram, primo quidem adjuramen-

A N N (I)
CHRISTI
11.

III

tam infirmi & indodi, præsumentes arripere negotium quod virtutem nostram exuperat? Sed Christus Deus noster, qui per vilissimos & idiotas, e vestigio diximus, cooperatus est, sanctos inquam apostolos, & per eos orbem terrarum captavit ad obedientiam verbi dispensationis suæ, potens est dare vobis sermonem in apertione oris vestri, ad supplendum intentionem & sensum eorum qui neque literas quiverunt suscipere, neque ausi sunt scribere, vel super talibus quolibet modo mutire. Qui cum Dei essent amatores, obediunt filii apparentes, obediunt verbo nostro, & acquieverunt hortationi: quos cum proluxa promittentes oratione, & gaudium non quaecumque his qui missi sunt, concilians, taliter divulsi sumus ab omni cum multa lacrymarum effusione. Verum, o sanctissimi & beatissimi, ut decet paternam dominationem vestram, benigne fratres nostros suscipite, & dominis orbis abique subtractione vel timore hominum presentate: habebitis enim eos scientes liquidum trium apostolicarum sedium concipientem & concordantem orthodoxiam: qui sanctas & universales sex synodos voce consono prædicant, aliam ad has, quam & septimam quidam iusurrando nuncupant, nullatenus admittentes, imo modis omnibus respuentes, nimirum ut dudum in apostolicarum & magisterialium traditionum depositionem, atque sacrarum ac venerabilium imaginum interemptionem & abolitionem, collectam. Vos autem sanctissimi divino illustrati zelo, consentaneos quoque habentes divinitus conservandos dominos, qui iusto decreto Dei in vobis imperare præordinati sunt, simul etiam & a Deo protegendum & muniendum senatum, prævalere & viriliter agere, & confortetur cor vestrum, omnem inobedientiam apostolice ulciscantes, & ad Christi obedientiam coaptantes. Illud autem tamquam necessarium penes pontificalem apicem vestrum commonendum ducimus; ut si beneplacito cunctorum regis, Christi videlicet Dei nostri, & eorum qui cum eo regnare meruerunt, Dei scilicet amicorum & triumphatorum dominorum nostrorum, volueritis celebrare synodum: ne molesta vobis appareat trium apostolicarum sedium aliorum patriarcharum, & sanctissimorum episcoporum, qui sub ipsis degunt, absentia, non ex proprio eorum accedens proposito, sed ex tenentium seu dominantium illis terribilibus minis & mortiferis pœnis. Hoc autem subtilius est considerandum etiam ab ipsa sacra & universalis sexta synodo, in qua nullus eorum qui per idem tempus in his partibus episcopi erant, convenisse receptus est propter obsecutorum obtinentiam. Sed nullum ex hoc sanctæ adhæsit synodo præiudicium: neque vires habuit prohibitio aliqua statuendi & manifesta faciendi recta dogmata pietatis, præcipue cum sanctissimus & apostolicus papa Romanus concordaverit, & in ea inventus sit per apocriarios suos. Et nunc, sanctissimi, hoc cum auxilio Dei similiter fiat. Nam sicut tunc

ἄλλων ὑμῶν ἀποστασάν. ἡ πῶς ἡμῖς, ἀπειρ-
νωτο, ἰδιώται καὶ ἀγνώστοι οἶκτοι, καὶ ἀπὸς τῶν
ὑποδούτων ἀδελφῶν καὶ ἀγαθῶν ἰχνοῦντες, καταπλη-
ρούμενοι χρίματι τῶν ἡμετέρων ὀπιβάλλοιτο
διωκόμενοι; ἀλλ' ὁ δὲ ἀπὸ τῶν καὶ ἰδιωτῶν, ἀντιφω-
νῶν, ἐκπληροῦντες, τὸν ἀγῶνα ἀποστόλων φημι, καὶ
ἐν αὐτοῖς ζυγισσας τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀπὸς
ὑπακοῆς τῷ λόγῳ τῆς αὐτῆς οἰκουμένης, Χριστοῦ
ὁ Θεὸς ἡμῶν δυνατὸς ἐστὶ δῶναι ὑμῖν λόγον ἐν
ἀντιφῶν τῷ γόματι ὑμῶν, ἀπὸς τὸ ἀναπαύσασθαι
τὸν σκοπόν καὶ φρόνημα τῶν μὴτε γραμμάτων δυνα-
μῶν διδόντων, μὴδ' αὖ πολυμένων γραφῶν ἢ
γρυφῶν τι περὶ τῶν ποιῶν. οἱ δὲ Θεοφιλεῖς ὄν-
τες, καὶ ὑπακούοντες τοῖς πρεσβυτέροις, ἐκείνησαν τὸ
λέγον ἡμῶν, καὶ εἶπον ἡ παρακληται. ὡς μὴ
ἐκτελεῖ προσηγορίας ἀχῆς, καὶ χάρα. ὁ τῶν τυ-
χῶσαν πῶς ἀποστασῶν ἀποχρηστικῶν, ὡς δι-
καιοσύνην ἀπ' ἀλλήλων μὴ πολλῆς διακρίων χύ-
σιος. ἀλλ' ὁ ἀγῶν καὶ μακαριώτατος, ὡς
πρίν ἐστι τῇ πατερῇ δεικνύμεν ὑμῶν, ἀσμενῶς
τὸς ἀδελφοῦς ἡμῶν ὑποδείκναι, καὶ τοῖς δεσπό-
ταις τῆς οἰκουμένης ἀπὸ συστολῆς καὶ ἀνθρωπίνου
φοβῶ παραστήσασθε. εἴτε γὰρ αὐτοὺς ἐπισαμῶν
ἀκριβοῦς τῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῶν ὁμο-
νοητικῶν καὶ σύμφωνον ὀρθοδοξίαν. εἴ τις τῶν
ἀγῶν καὶ οἰκουμένης ἐξ ὁμοθυμῶν ὁμοφρονῶν κα-
ρυτῶσιν, ἵπταν πρὸς ταῦτας, καὶ ἐβδόμῳ τι-
νὲς θρονοῦσιν, ὁ προσεῖμῶν, ἀλλὰ πάντων ἀ-
ποκαλλόμενοι, ὡς ἐπὶ καταιρίσει τῶν ἀποστο-
λικῶν καὶ διδασκαλικῶν παραδόσεων συναθρο-
θεῖσαν, καὶ τῶν θεῶν καὶ σιγῶν ἐκόντων ἀγαθίσει καὶ
ἐκκαθήσει. ὑμεῖς δὲ ἀγῶνται, πενυρῶν καὶ
θεῶν ζῆλον ὑπαρχόντες, σύμφρονάς τε τὸς δικαίᾳ
ψήφῳ Θεῷ βασιλεύον ὑμῶν ἀποκαθίστας Θεο-
φυλάκτας δεσπότας ἰχνοῦντες, ἀμα δὲ καὶ τῶν Θεο-
σκεπῇ καὶ Θεοτήτειον σὺγκλητον, ἰχύσατε καὶ
ἀνδρῶν, καὶ κραταιώσω ἡ καρδία ὑμῶν, πᾶ-
σαν παρακαλῶ ἀποστολῶν διακδικουῦντες, καὶ εἰς
τῶν τῶ Χριστῷ ὑπακούον μεθαρμαζόντες. ἐκεῖνο δὲ
ἐπιμνηστέον, ὡς ἀνεγκλίον τῶν ἱεραρχικῶν
ὑμῶν κορυφῶν, ἐστὶν ἐκείνη τῇ πατριαρχίᾳ
Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, καὶ ἡ αὐτῇ συμβασι-
λεύει ἀξιομῶν Θεοσεβῶν καὶ ἱσοκρίτων δεσ-
ποτῶν ἡμῶν, βεληθεῖν σὺγκροτῆσαι συνόδον,
μὴ ἐπαχθῆς ὑμῖν φανείη ἡ ἐξ ὁμοῦ ἀποστολικῶν
θρόνων ἡ ἀγῶν τῶν πατερῶν, καὶ ἡ ὑπὸ
αὐτοῦ ὁπωπῶν ἐπισκόπων ἡ ἀπολείψις. ὁ γὰρ
ἐξ οἰκίας αὐτῆς τὸ ἐμποδὼν ἀποθέσει, ἀλλὰ
τῆς ἡ κρατύνων καὶ κυριεύων αὐτῇ φεραυ-
σταῖς ἐπαπειλήσεως καὶ θανατηφόρου ἐπιτιμῆσεως.
τὸ δὲ εἶναι ἀκρεβέστερον συνιδεῖν καὶ ἀπὸ τῆς ἀ-
γῶν καὶ οἰκουμένης ἐκτὸς συνόδου, ἐν ἡ ὑδεῖς ἡ
κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν τῷ ἐπισκοπῶντων
πῶς μερὸς συναχθεὶς ἄρῃται ὅλα τῶν ἡ μα-
ρῶν ἐκπράττειαν. ἀλλ' ὑδεῖ ἐκ τῶν τῇ ἀγῶν συ-
νόδῳ ἀνέχεμα συνειληχῇ, ὅδ' αὖ παρωμαρτῆς
καλυσίστις συστήσασθαι, καὶ κατὰ τὴν πᾶσι ποιῆ-
σαι τὸ ὅρθον τῆς ἐκείνης δόγματι. μάλιστα τῷ
ἀγῶν τῇ καὶ ἀποστολῇ πάπα Ρώμης συμφωνή-
σαντος αὐτῇ καὶ συναφείντος ὅλα ἡ οἰκίας ἀ-
ποκα-

ANNO
CHRISTI
1134

ANNO
CHRISTI

• 1135

πορευόμενον. ἡ ἀρχὴ, ἀρχαῖα, τὸν ἥμετερον
 σὺν Θεῷ. ἡ δὲ ἐν ἑστέον ἡμετέρον * ἐκείνη ἡ
 πύξ ἐκ τῆς οὐρανίας ἐξήλθεν πύξ, ἐπὶ
 ἡ ἡμετέρον ἀδρανισμένης Χρυσῆς χύματι συνό-
 δῳ δὲ μυστικῶς ὑμῶν καὶ τῶν ἀποστολικῶν
 θρόνων τῶν περιβαλόντων, κρυφθῆσθαι ἐν
 ὅλῳ τῷ ὧφ' ἡμῶν. δαλαδὴ τὰ τυραννικὰ κατα-
 γραφέντα ἀποδοῦναι, καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκα-
 θισθῆναι κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν. ἀπὸς δὲ
 ἐχέμεν τῶν μετῶν ἡμῶν γραμμάτων, πληρο-
 φανῶν τῆς ὑμῶν δεικνύουσας μακαριότητος,
 καὶ τῶν νικητῶν καὶ ἑοικέντων ἡμῶν βασιλείων,
 συναϊδόμεν καὶ τὸ ἴσον τῆς συναϊδῆς Θεοδώρου
 τῷ ἐν ἀγίῳ πατρὶ ἡμῶν καὶ πατερίῳ Ἱεροσο-
 λυμῶν ἐποπτεῖν τὰς ὧφ' ἡμῶν γραφάς. τῶν
 δὲ τὴν λιβέλλον κατὰ τὴν συναϊδῆν ἱστορίαν τῆς
 ἐκκλησίας ὁ αὐτὸς ἐν ἀγίῳ τῷ λήξει γράφεται
 τῆς μακαρίας καὶ ἐν ὅλῳ τῷ λήξει ἀγνωστῶν
 πατέρων, Κοσμά φαιδῶν τῷ Ἀλεξανδρείας,
 καὶ Θεόδωρ τῷ Ἀντιόχειας Θεοπόλεως, ὅς καὶ τὰ
 ἀντισυναϊδικὰ αὐτῶν ἴτι ζῶν ἰδεῖται. ἱερουργοῦν
 ὑμᾶς καὶ ἡμῖν ἐχέμεν ὁ κύριος ἐξουλαξέσθαι,
 ἀγνωστοὶ καὶ θεοτίμητοι.

Ἰσὼν συναϊδικῶ Θεόδωρ τῷ ἀγνωστῷ πατερίῳ
 Ἱεροσολύμων.

illius fides in orbis terris personavit fines,
 ita & synodi quae nunc per gratiam Dei
 congreganda est per interventionem ve-
 stram, & eius qui moderatur apostolorum
 principis sedem, predicabitur in omni lo-
 co qui sub sole est; videlicet quae tyran-
 nica destructa sunt, erigens, & in anti-
 quam & apostolicam reformans traditionem.
 Porro ad munitionem humilium literarum
 nostrarum, satisfactionemque beatitudinis do-
 minationis vestrae, atque victorum & trium-
 phatorum imperatorum nostrorum, conspe-
 ximus etiam exemplar synodicorum Theo-
 dori sanctae memoriae patris nostri & pa-
 triarchae Hierosolymorum subjiciendum his
 quae scripta sunt a nobis. Hunc autem li-
 bellum secundum solitum ecclesiae ritum,
 idem sanctae recordationis scripsit beatis &
 almi termini sanctissimis patriarchis, Cos-
 mas scilicet Alexandriae, ac Theodoro An-
 tiochiae Theopoleos; qui & reciproca syno-
 dica eorum, dum adhuc viveret, recepisse
 dignoscitur. Incolumes vos pro nobis
 orantes Dominus conservet, sanctissimi &
 divinitus honorati.

Exemplar synodicorum Theodori sanctiss
 patriarchae Hierosolymorum.

C

Πιστοῦμεν τοίνυν, μακαριώτατοι, καθάπερ
 ἀνωδίνετε καὶ ἐξ ἀρχῆς πιστεύετε, εἰς
 ἓνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ἀναρχὸν παντο-
 κράτη καὶ αἰδίου, πάντων ὁρατῶν καὶ ἀόρατων ποιη-
 τὴν. καὶ εἰς ἓνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν
 τοῦ Θεοῦ, τὸν μονογενῆ, τὸν αἰδίου ἐκ ἀπαρχῆς
 ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, καὶ ὡς
 ἀλλοίαν ἀρχὴν ἢ τὸν πατέρα γενέσθαι, καὶ ἐξ
 αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν ἔχοντα, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν
 ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινῷ. καὶ εἰς ἓν πνεῦμα ἁ-
 γιον τὸ αἰδίως ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύμενον, τὸ
 φῶς ἐκ Θεοῦ καὶ αὐτὸ γενεχόμενον, καὶ ὃν ἀλη-
 θῶς πατὴρ καὶ υἱὸς συναϊδόν, ὁμοῦσόν τε καὶ ὁμο-
 φύλον, καὶ τῆς αὐτῆς ὑπόστασις καὶ φύσις, ὡσπερ ἐκ τῆς
 τῆς. ἑκάδα ὁμοῦσόν τε καὶ ὁμοτίμον καὶ ὁμόθρονον,
 εἰς μίαν σὺν πατρὶ ὑπόστασιν θεότητα, καὶ εἰς μίαν συ-
 νορισμένην καὶ κοινὴν κυριότητα, ἀνὰ πρὸς ὅλην
 τὴν καὶ ὑποστατικῶς ἀναχέσθαι καὶ συναρτέσθαι.
 ἑκάδα γὰρ ἐν μοναδί πιστεύομεν, καὶ μονάδα ἐν
 ἑκάδῃ δοξαζομεν. ἑκάδα μὲν ταῖς ἑστέον ὑποσά-
 σιτι, μονάδα δὲ τῇ μοναδικῇ τῆς θεότητος.
 * ὅτι γὰρ τὸ ἐν ἴδον συγκαταχόμενον ἔχει, ὅδ' αὖ
 τὸ τελευτὸν ὁμοπαῖς διακρίμενον, ἐν πατρὶ δὲ
 μᾶλλον συντηρούμενον θάπρον. διακρίμενη γὰρ
 ταῖς ἀειδιμηταῖς ὑποσάσσι, καὶ ἀειδιμητῇ ταῖς
 προσωπικαῖς ἐπρότησι, τῇ ταυτῇ ἡς ὑπόστασις καὶ
 τῆς φύσεως ἕνεται, καὶ παντὶ μέρει ὁ ἀπο-
 σίσταται. εἰς γὰρ Θεὸς ἐστίν, ὅτι ἐκ θεότητος μίαν
 ὁμοπαῖς κληρονομία, καὶ ἐν ἑκάδῃ προσώπων
 γενεχέσθαι. καὶ ὅτι καθὼς εἰς Θεὸς ὁ Θεὸς καὶ
 μὴ θεότης ἐστίν, διακρίνεται, καὶ εἰς ἑστέον Θεὸς με-
 εἴζεται. Ἀρεσκὸν γὰρ τὸ διακρίνεται. ἐπὶ καθὼς
 τρεῖς ὁ εἰς Θεὸς ἐστὶ καὶ γενεχέσθαι, καὶ ὑποσάσσι
 ἑστέον καταγγέλλεται, καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ πνεῦμα
 πατρίῳ λέγεται, συναϊδόμενον ἢ συντηρούμενον,
 καὶ εἰς μίαν ἰαυτὴν συναρτέσθαι ὑποσάσσι.

Credimus igitur, beatissimi, quemadmo-
 dum credidimus de sursum ab initio,
 unum Deum Patrem, sine principio penitus
 & sempiternum, omnium visibilium & in-
 visibilium factorem: & in unum Dominum
 Jesum Christum Filium Dei unigenitum,
 ex ipso Deo & Patre sempiternae ac impas-
 sibiliter natum, nec aliud principium quam
 Patrem scientem, & ex ipso substantiam
 habentem; lumen ex lumine, Deum ve-
 rum ex Deo vero. Et in Spiritum san-
 ctum ex Patre procedentem, lumen &
 Deum: per se cognitum, & existentem
 veraciter Patri & Filio coeternum homou-

ousion & contribulem & ejusdem essentiae
 ac naturae, similiter autem & deitatis.
 Trinitatem homousion ac unius honoris &
 chroni, quam in unam recapitulatur & col-
 ligitur deitatem & communem dominatio-
 nem, sine personali & subsistentiali resu-
 sione vel divisione. Trinitatem enim in
 unitate credimus, & unitatem in Trinita-
 te glorificamus: Trinitatem quidem tribus
 subsistentiis, unitatem vero singularitate
 deitatis: quae neque unum quod pro-
 prium possidet, confusum habet, neque
 ipsum trinum per totum divisum, sed
 potius in utroque conservatum utrumque:
 divisa est enim numeratis subsistentiis, &
 numerata personarum diversitatibus, iden-
 titate autem substantiae & naturae unita,
 omnino partitionem non recipit. Unus e-
 nim Deus est, quia deitas una famosis-
 lime praedicatur, & in Trinitate persona-
 rum cognoscitur: & neque secundum quod
 unus Deus & una deitas est, dividendus
 & in tres Deos dispartendus: Arianorum
 enim est ista impietas: neque secundum
 quod tres unus Deus est & cognoscitur,
 etiam subsistentiae tres praedicantur, & Pa-
 ter & Filius & Spiritus sanctissimus dici-
 tur, contractus vel compactus, & in unam
 sese

A C T I O
III.* & ipsam per
se.* & contra-
dictione.* f. quae ac-
que non
confusum ha-
bet, &.
* & sed po-
tius in alio-
ro alterum.

ANNO
CHRISTI
712

ἐκκλησίαι ὁμοθυμαδὸν κινήσαν, πῶς ὁρῶντες
καὶ διανοήσαντες αὐτῶν ἐπιστρέφοντες δόγμασι, δι-
χόμενοι ὡς ἐκείνοι, καὶ ἀπολλόμενοι ὡς ἐ-
κείνοι. καὶ ἀπὸ τῆς μὲν ἱερᾶς Νικαίας συν-
αγαγόντες τὴν τῆς ἁγίας πατρὸς συνόδον ἐπὶ
καθάρσει Ἀρείου τῷ τῆς μαρίας ἱερομύστη, καὶ τῷ
αὐτῷ ψυχολόγῳ βλαστομῶν. δι' οὗ δὲ ὁμοφρονῶν,
καὶ τῆς μὲν καὶ ἀσπύχου κατὰ τὴν θεότητα, καὶ
τῷ υἱὸν τῷ πατρὶ κατὰ τὴν οὐσίαν, τῷ
δὲ ὅτι τὰ πάντα ἐκείνου, καὶ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ
εἶναι παρήχθη, ἀνιδιμάτισται, καὶ τὰς αὐτῆς ὁμο-
φρονίας, καὶ τῶν ἑνὸς θεοῦ ἀκατάκλιτον ἀποφασί-
ουσι, θεοτίτου τὸν καὶ ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πρὸ
πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας καὶ ὁ-
μοούσιον ἀχρόνιον, ἀρρήτῳ ἡνωμένον, καὶ ὁ-
μοούσιον τῷ πατρὶ ὡς ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς ἰσχυ-
ρῶς καὶ ὁμοῦ συμβάλλει, ἡμεῖς πῶς ὁρῶντες ὁμο-
φρονίας, πάντες τῆς κατὰ Χριστὸν οὐσιότητος ἑ-
νὸς ἐκείνου μυστήριον. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ δὲ ἱερᾶς
Κωνσταντινουπόλεως συναγωγῆς τῆς ἁγίας πατρὸς ἐ-
κείνης κατὰ τὴν οὐσίαν Μακεδονίου, καὶ τῆς
ἀπὸ αὐτῶν διανοουμένων ἡμερῶν. ἡ τις ἁγία ἐ-
κείνη τὸ αὐτὸ πνεῦμα τὸ ἁγίον ὁδοῦν ἐκ δόξης
καλὸν ἔχουσα, ἐκ τοῦ πατρὸς ἀχρόνιος καὶ αἰδώς
τῷ ἐκείνῳ ἰσογυμνῶν ἔχον, καὶ ὁμοούσιον τῷ
πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, συμπερικυμνῶν καὶ συμ-
δοξάζουσα. τὴν δὲ ἐκείνην ἀποφασίσαντες ἀποφασί-
ουσι εἰς αὐτὴν τὴν παράκλητον ἀναδέμασιν ἀποφ-
ασίς κατὰ τὴν οὐσίαν, μὴ καὶ τὸν πατέρα Ἀπο-
λινῶν, ὅς τὸν κατὰ τὴν οὐσίαν ἀνθρώπων ἀνοῦν
ὁ ἄνθρωπος ἐφύλασσε. καὶ τῇ τῇ ἱερᾶς Ἐφῆσον τὸ
ἀπὸ τῆς ὁμοφρονίας ἁγίας πατρὸς ὁμοφρο-
νίας συνόδου ἐπὶ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ ἀποφασί-
ουσι τῷ ἀνθρώπῳ Νισαίου καὶ τῷ ὁμοφρόνῳ αὐτῷ.
ὅς ἐκ τῆς οὐσίας ἰβδελυγμῶν ἐκείνων πλα-
νῶμεθα, ἄλλοι τὸν ἀποφασίσαντες θεὸν λόγον, καὶ
ἄλλοι τὸν ἐκ πατρός ὁμοφρονῶν ἡμῶν σαρ-
κωθέντα πεφύλακε, τίτῳ τῷ, καὶ μὴ ἐκείνῳ,
ὁ ἀνθρώπος ἀποφασίς τῷ ἁγίῳ καὶ ὁμοούσιῳ συμ-
περικυμνῶν τριάδι. ὁ μόνον δικαίως τὴν οὐσίαν
δύο τῷ Χριστῷ φύσεις εἰς δύο ὡς ὁμοφρονῶν,
καὶ τῷ, θεοῦ, φωνῶν ὁ κατὰ τὴν οὐσίαν ἐκείνῳ
καὶ Χριστοῦ καλεῖσθαι νομοθετῶν ὁ πα-
τήρ. τῷ ὅτι θεομῆτορας, καὶ ἀπὸ τοῦ τῶν
καὶ μὴ τῶν πατέρων, καὶ αἰσῶν ἡμεῖς καὶ
αἰδώς ὑπερτίτῳ δόξῃ καὶ λαμπρότητι διδ-
μουμένη. τῶν τῶν ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς
τῷ ὁμοφρονῶν πατέρων ἀνιδιμάτισται συνόδου, καὶ
τῷ ψυχολόγῳ αὐτῷ λαμπρότητι. ἡμεῖς ὅτι ἐκ
πατρὸς ἀπὸ αἰώνων ἐκείνῳ, καὶ τὸν αὐτὸν ἐπὶ
ἐκείνῳ ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀχρόνιου ἡνωμένον
πατρί καὶ θεοῦ Μαρίας, τῷ ἡμεῖς ὅτι
ἀποφασίς δόξῃ, καὶ θεὸν τῶν καὶ ἀ-
νθρώπων τῶν αὐτῶν υἱὸν τῷ θεῷ κατὰ τὴν οὐ-
σίαν, τῷ ὅτι ἡμεῖς καὶ Χριστὸν καὶ υἱόν, καὶ
αὐτὸς μὴ φύσις τῷ θεῷ λόγῳ ἐκείνῳ.
ἐπὶ σημαίνει τῷ τῷ δύο φύσεων καὶ ὡς ὁμο-
φρονῶν. θεοῦ δὲ καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν τῶν
ἁγίων Μαρίαν νομοθετῶν ὁμοφρονῶν. καὶ
ἀποφασίς δὲ καὶ ἡ ἱερᾶς Κωνσταντινουπόλεως ἀ-
ποφασίς τῷ χλ'. ἁγίας πατρὸς, ἐπὶ
καθάρσει τῆς οὐσιότητος τῷ Χριστῷ φύσεων
πεφύλακε ἀποφασίς. καὶ ὡς ὁ πατὴρ
Cencil. General. Tom. XII.

dicantes, rectis ac divinitus inspiratis earum
dogmatibus fulciuntur, recipientes quos il-
las recipiant, & abicientes quos ipsas abji-
ciant. Et prima quidem apud Nicenam ce-
lebrata trecentorum decem & octo sancto-
rum patrum synodus in depositionem Arian a
furia cognominati, & ipsius animas corrup-
pentium blasphemiarum: quem ut divisorem
insanum, & inconfusus incisorum deitatis &
Filium Patris creaturam garrula verborum
latentem, per quem profecto cuncta creata,
& ex non existentibus ut essent producta
sunt, anathematizavit cum omnibus consen-
taneis ejus, & procul a divinis sacralis pe-
pulit, predicans Dominum nostrum Jesum
Christum ante omnia saecula de Patris sub-
stantia & subsistentia, sine tempore ac sine
fluxu natum; consubstantialem Patri & san-
cto Spiritui existentem: & per symbolum,
id est, fidei rectam confessionem, omne Chri-
sti dispensationis edocuit expresse mysterium.
Secunda vero collecta est Constantinopoli
centum quinquaginta patrum synodus con-
tra Spiritus impugnatores Macedonium, &
Deo exolos Semiarianos socios ejus: qui
sancta synodus eundem Spiritum sanctum
ducem ac magistrum habens, ex Patre sine
tempore ac sempiternae processione dogma-
tizavit habere, & homousion Patri & Filio
fore coadorandum & conglorificandum: eos
autem qui blasphemaverunt in eundem Pa-
tracletum, sine remissione anathematismis sub-
misit inenarrabilibus, una cum desipiente A-
pollinario, qui Salvatoris nostri hominem
sine intellectu, cum esset amens, verbosè
perhibuit. Et tertia prior Ephesi ducento-
rum sanctorum patrum resurgens synodus in
destructionem & dejectionem hominem co-
lantis Nestorii & consentaneorum ejus: qui
ex propriis execrabilibus cogitationibus de-
ceptus, alium esse Deum Verbum, qui an-
te saecula est, & alium eum qui ex virgine
propter salutem nostram incarnatus est, gar-
rula voce profatus est, quartam sceleratus,
etiam nolens, personam in sanctam & con-
substantialem Trinitatem inducens: non so-
lum separans unitas duas Christi naturas in
duas subsistentias, verum etiam vocem, qua
Dei genitrix appellatur, maledictus abjurans,
Christotocon hanc vocari nequissime sanxit,
quam vere Dei mater est, & ante partum &
post partum virgo, atque omnis intelligibi-
lis ac sensibilis naturae gloria & claritate
creata sublimior. Hunc igitur eadem sancta
ducentorum patrum synodus anathematiza-
vit, una cum apimato indetibus deliramen-
tis ejus; unum Filium ex Patre ante saecula
illuxisse, & eundem in novissimis diebus de
intemerata virgine ac Dei genitrice Maria
natum fuisse, naturam nostram indutum edo-
cens, & Deum perfectum & hominem per-
fectum eundem Filium Dei denunciavit, id
est, unum Filium & Christum & Dominum,
& absolute unam naturam Dei Verbi incar-
natam: quod significat doctram naturarum
unionem, quam per subsistentiam facta est.
Dei vero genitricem proprie ac per verita-
tem sanctam Mariam nominari legitime sta-
tuit. Opportunissime autem Chalcedonen-
divinitus collecta orta est synodus sexcentorum
triginta sanctorum patrum in depositionem
deceptae haereseos confusae Christi naturas
perhibentis: quam primus insensatus Euty-
ches

A C T I O
III.

Gr. Salva-
torem ho-
minum se-
cundum ho-
minem.

ACTIO
III.

ches ex insipientia sua instruit, in uno Christo duas naturas inconvertibiliter unitas abnegans, & unam naturam ex duabus factam & compositam prodigiose conjiciens: qui & Dioscorum noxium fautorem & defensorem habens, orthodoxorum dogmatum calumniator, & veritatis hostis inventus est. Sed hos ambos synodus sancta destruxit, & deliras vocum novitates eorum severis cum illis anathematibus subdidit, prædicans Christi veri Dei nostri duas naturas inconvertibiliter & incommutabiliter unitas in una substantia sua; perfectumque in deitate simul eundem & in humanitate consistere, ex duabus & in duabus naturis noscendum. Præterea & nequam Nestorii divisionem, & ipsum quoque cum sibi consensientibus abdicavit. Deinceps autem & quinta convenit synodus in dominante civitatibus, centum sexaginta quatuor sanctorum patrum numerum salvans: quæ ab ipso sancto Spiritu acta, ante se celebratas sanctas quatuor synodos roboravit, & earum recta dogmata sequens, anathematizavit Nestorium, Eutychem, Theodorum Mopsuestiam cum blasphemis suis: adhuc etiam & Origenem, & Evagrium, Didymum quoque, & omnia fabulosa & pagana atque prodigiosa ipsorum eloquia, nec non & epistolam quæ dicitur Ibe ad Marim Persam; & conscriptiones Theodoretum, quas contra recta duodecim capitula sanctæ memoriæ Cyrilli conscripserat.

Post quam sancta sexta synodus quemadmodum alius sol emicuit, ducentorum octoginta novem sanctorum patrum, regiam urbem sortita pro requie: in qua celebrata, eos qui duas proprias voluntates & operationes in dispensatione carnis Christi Dei nostri denegant, & unam voluntatem & unam portentose afferunt operationem Salvatoris nostri deitatis pariter & humanitatis, anathematizavit: id est, Sergium, Phyrhum, Petrum, Cyrum, Honorium, Theodorum Pharanitanum, & Polychronium delirum senem, atque omnes qui definierunt, vel definient, aut definire præsumunt unam voluntatem & operationem in duabus Christi naturis. Si enim, ut quodam in loco quidam sapiens ait, sine voluntate & sine operatione humanam Domini naturam dimiserimus, ubi perfectionem in humanitate salvabimus? Duas igitur voluntates & duas operationes congruentes duabus Christi naturis, ut naturalia earum coaptantes idiomata, sic magnum salutis dispensationis mysterium luculenter explanaverunt, & orthodoxam fidem omnium ecclesiarum Dei sine calumnia sineque dubitatione recte sapientibus servaverunt. Has sanctas sex synodos solas esse universales novimus, aliam post has non admittentes synodum: neque enim derelictum est quid ab apostolicis traditionibus, vel paternis seu legitimis editionibus, egens correctionis, vel cujuslibet ornamenti quoquomodo. Omnes itaque male sentientes hereticos, tamquam satoris zizaniorum satanæ discipulos, & animas corrumpentes ministros, ab horum malo vertice, videlicet Simone mago, usque ad eorum detestabi-

Eutyches & Dioscorus convenerunt, tunc & tunc in Χερσὺ δύο εἰσὺν ἀξίως ὡμῶς ἀπαρ-
νήσαντες, & μίαν φύσιν ἐκ τῆς δις γηγνηθε-
ναι πρᾶξις ἐστὶν. ὅς ἐστιν Διοσκορον τὸν ἀ-
λιτῆρον συνωστιστὴν & διὰ δόξαν ἔχον, τῷ ὁρ-
θῶν δόγματι κατὰ γὰρ, & τῆς ἀληθείας ἀν-
τιτάληται. Ἐρῆται. ἀλλὰ ἵπτοι ἀμφὶ ἡ ἀγία κα-
ταλήλακε συνόδῳ, καὶ τὴν λήρος * προσφώνιας
αὐτῇ εὐσεβεῖς ἀναδέμασι συνὶ αὐτοῖς καὶ οὐκ ἔ-
βαλε, κερύσσεια τὰς τῷ Χερσὺ τῷ ἀληθινῷ ἡμῶν
Θεῷ δύο φύσεις ἀσυγχύτως, ἀξίως, ἀμετα-
βλήτως ἐνωθείσας ἐν τῇ μὲν αὐτῇ ὑποστάσει.
πλεονέχει τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι ἐκάρχηται ἐν ἀνθρω-
πότητι, ἐκ δύο τε & δυοῖν γνωρίζομενον φύσεις.
ἀπὸς τύπος δὲ ἐκ τῆς τῷ μουσῶν Νεστορίου διαί-
ρεσις, & αὐτὸν ἐκείνον συνὶ τοῖς αὐτοῖς σύμφορον
ἀπεκέρχεται. καὶ διὲς δὲ ἐκ τῆς πέμπτῃ συγκατά-
ται σύνοδῳ ἐν τῇ δεσποζούσῃ τῷ πόλει, ρῆδ'.
ἀγίων πατέρων ἀριθμὸν ἀποσώζουσα. ἥτις ἐστὶ
τῷ αὐτῷ ἀγίῳ πνεύματι ποδηγεμένη, τὰς ἀπὸ αὐτῆς
ἀσχηματιστὶς ἀγίας πύλας συνόδου ἀπεκέρχεται,
& τῶν τῶν ὁρῶν ἐπικολοῦσθαι δόγματι, ἀ-
ναδεματίσασα Νεστόριον, Εὐτυχίαν, Θεόδωρον τὸν
Μοψουστίας συνὶ τοῖς βλασφημίαις αὐτῶν. ἔτι τε
Ὁριγῆν, Διδύμον, & πάσας τὰς μυθώδεις &
ἐκκλησιαστικὰς αὐτῶν πρᾶξεις, τῶν τε λογιμῶν
C) βα ἐπιστολῶν ἀπὸς Μάρκον τὸν Πύρρον, & τὰ
συγγραμματα Θεοδορίου, ἃ κατὰ τῶν ὁρῶν
δωδεκά κεφαλῶν τῷ ἐν ἀγίοις Κυρίλλῳ συνε-
γράφηται.

Μεθ' οὗ ἡ ἀγία ἔκτη συνόδῳ ὡσεὶ ἀλ-
λῶ ἐξήραται ἡλίου, τῷ σπῆδ'. ἀγίων πα-
τέρων, τῶν βασιλίδεα πόλιν λαχούσα κατόπισιν.
ἐν ἡ ἀποκηδεύσει, ὡς τὴν δις αὐτῆς αὐτῆς θελήσει
& εὐσεβείας ἐπὶ τῆς ἐσθαρῆς οἰκονομίας Χριστοῦ
τῷ Θεῷ ἡμῶν ἀπαρνησάμενος, & μίαν θέλησιν &
μίαν πρᾶξιν εὐσεβείας τῆς τῷ σωτῆρι ἡ-
μῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θεότητος & ἀνθρωπότητος,
ἀναδεματίσας τῶν Σέργιον, Πύρρον, Πέτρον,
Κύρον, Οὐρίον, Θεόδωρον τὸν τῆς Φαράν, &
Πολυχρόν τὸν λαρίσαντα γέροντα, & πάντας
τοὺς διματίσαντας, ἢ διματίζοντας; ἢ διματί-
ζον πολυμῶντας μίαν θέλησιν & εὐσεβείαν ἐπὶ
τῷ δις τῷ Χριστῷ εἶναι. εἰ γὰρ, ὡς περὶ τῆς
ἐκ σοφῆς, ἀθέλητον & ἀεὶ εὐσεβείαν τὴν ἀνθρω-
πίνην τῷ κυρίῳ φύσιν παρήσομεν, τὸ τὴν πλεον
ἐν ἀνθρωπότητι σέσωται; δύο τῶν θελήσει
& δις εὐσεβείας καταλλήλως ταῖς δυοῖν Χριστοῦ
φύσεσιν, ὡς φυσικὰ αὐτῷ ἀποσαρμώσας ἰδιώ-
ματα, ἅπερ τὸ μέγα τῆς σωτηρίας οἰκονομίας μυσ-
τήριον σαφέστατα διεξήνωσαν, καὶ τῶν ὁρῶν
πίσιν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῷ Θεῷ ἀντιπράξας
εἶναι & ἀναμειβόμενον δασιώσαντο τοῖς ὁρῶν
ταύτης τῆς ἀγίας ἐκ συνόδου & μόναι ὡς οἰ-
κονομίας ἐπιστάμεθα, ἀλλὰ κατὰ ταύτας ἐπο-
σιμῶμεν σύνοδον. ἡδὲ γὰρ ἐκκλησιάζεται τῷ
ἀποστολικῶν παραδόσεων, ἢ πατρικῶν ἐνόντων ἐκ-
δόσεων, δεόμενον διορθώσεως, ἢ τῆς οἰκτῆς ἐπι-
κοσμήσεως οἰομένηται ἔσθῃ. πάντες τοιγαυ-
τὸς κακοφρονῶντες αἰρετικῶς, ὡς τῷ σκοπίῳ τῷ ζι-
ζανίῳ σατὰν φοιτῆται & ψυχροδόρος μύσας,
ἀπὸ τῆς τῶν κακῆς κορυφῆς, Σίμωνος φημι τῷ
μάγῳ, μέχρι τῆς ἐδελυρωμένης αὐτῆς ἡρᾶς, συλ-
ληθ.

ANNO
CHRIST.
727

ANNO
CHRISTI
11

λίσθη καὶ ἔξ ὧν ἀνθεματίζονται ψυχῆς
καὶ δαίμονες, καὶ μέγιστα δὲ οἱ προσηγορευμένοι ἄγγελοι
καὶ οὐρανῶν ἱερεῖς οὐκ ἐκείνοι ἀνθεματίζονται· μὴ δὲ
καὶ Σαβῆρον τὸν ἦν Ἀναβαλὼν μονοφυσίτης ἱερα-
χὸν, σὺν αὐτοῖς ἰσχυροῖς. ἵτις καὶ Πίττον ἀ-
ποστόλων τὴν Κωνσταντίνου, τὸν ἐν τῇ Ἐπιστολῇ
ἡμῶν τὴν ἀποστολὴν ἐκδοῦναι παμνήσαντα, καὶ
ἐκείνους τῇ ἀποστολῇ δόξαντες ἀποδοῦναι ὁρῶντες
ἐκείνους· καὶ πάντας τοὺς παρεπομένους τῇ βλασφη-
μίᾳ αὐτῇ· καὶ ἀποδοτέμεθα δὲ, ἀλλὰ μέγα εἰ-
ργασίην καὶ ἀποδοτέμεθα καὶ τὰς τοιαύτας ἀγίας συ-
νόδους, καὶ τὸ θεῖον ἐκτελεῖν ἐκφορηθέντα αὐτοῖς
κατορθώματα, καὶ ψυχῶν ἡμετέ-
ρων· τοὺς δὲ ἀποδοτέμεθα τῆς ἐκκλησίας παραδό-
σεις, δὲ ὧν τιμὴν καὶ προσκυνοῦντες τὰς ἀγίας καὶ
ἀσπάζεσθαι διδόμεθα, ἀποδοτέμεθα καὶ τῇ πε-
ριετυσσόμεθα, τιμῶντες ὡς θεοποιῶντες καὶ φίλους
καὶ υἱοὺς τοῦ Θεοῦ χρηματίζαντες. ἡ γὰρ ἀπὸς τοῦ
ἀγνῶστου ἡμῶν ὁμοῦλον τιμὴ ἀποδοτέμεθα ἵτις τῆς
ἐκείνους κατὰ δισπότιον ἀγίας· ὅτι γὰρ αὐτοὶ
ταῦτα Θεοῦ ἐκκαθαίρουσιν καὶ γινώσκουσι, ὅτι
τὸ αἶμα πνεύματος ἀκαλλώγητον ἱστοῦσιν· ἀλλὰ καὶ
αἱ ψυχῆ αὐτῶν ἐν χειρὶ τοῦ πατρὸς ὡς
γίνονται. Ἡ γὰρ ὡς ὁ Θεὸς καὶ φῶς, καὶ
οἱ ἐν χειρὶ τοῦ πατρὸς ὄντες ἄγγελοι, ἐν ζωῇ καὶ φωτὶ
ὑπάρχοντες, καὶ ὅτι τὸν τιμὴν ἐκτελεῖν καὶ
ὁ θάνατος ἡμῶν ὄντων αὐτῶν· ὅτι ζῶντες ἐν πα-
τρὶ τῷ Θεῷ παρεστήσαντο. πηγάς σωτηρίας ἐ-
κείνους Χεῖρες τῶν ἁγίων ἡμῶν παρέχοντες λει-
ψανα, πολυτρόπους τῆς ἀφροσύνης τῆς ἀποδοτέμεθα
πηγάζοντες, μύρον δωδίκας βρώματα, καὶ δαίμονας
ἀπελκύνοντες· καὶ ὡς φησὶν ὁ μέγας διδάσκαλος
καὶ τῆς ἀθανάσιος ἐκτελεῖν, τὸ ἡμῶν μαρτύρων
ὅτι νέκυνς φυγαδίσαι, ἀποδοτέμεθα θανάτους,
τυφλοὺς τὸ βλέπειν χαλῶνται, λεπρῶς καθαίρου-
σι, περσμοὺς καὶ ἀνίας ὀφθαλμοῖς, καὶ ταῦτα ὅσα
Χεῖρες τῶν ἐν αὐτοῖς ἐκτελεῖν. ἵνα ὡς κα-
λῶς ὁ φασματώδης ἐκτελεῖν· θαυμάσιος ὁ Θεὸς ἐν τοῖς
αἰσίοις αὐτοῦ. καὶ αὐτοῖς· τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ
ἐθαυμάσωσιν ὁ κύριος πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν
αὐτοῖς. σὺν τούτοις δὲ καὶ τὰς ἀγίας καὶ σεπτὰς εἰκό-
νας προσκυνοῦντες περιετυσσόμεθα, ἵνα τῶν δὲ
ἡμῶν ἐκκαθαίρουσιν· Θεοῦ λόγος, κύριος δὲ ἡ-
μῶν καὶ σωτὴρ· Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μορφῇ δού-
λου λαβόντος. οὐ γὰρ εἰκὼν καὶ τὸ ἐκτελεῖν οὐ τῆς
θεότητος· τῆς ἀδελφότητος ἐκτελεῖν τῇ ἀχραν-
τῇ αὐτοῦ σαρκὶ φέρει τὴν χαρακτῆρα· ἀποδοτέμεθα
γὰρ καὶ ἀποδοτέμεθα· ἡ θεῖα φύσις, καὶ ὁ ἁγί-
οματις· θεὸν γὰρ οὐδεὶς ὥρακε πώποτε· αὐτοῦ
ὁ μονογενὴς ἐκτελεῖν· ἀλλὰ τῆς ἀνθρωπότη-
τος αὐτοῦ. χρωματίζοντες τὴν εἰκόνα προσκυ-
νοῦμεν. ἵνα γὰρ Θεὸς ὢν καὶ ἀόρατος ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ ὥρακε τῆς ἀνθρωπίνης σωματικῆς,
καὶ ἐκτελεῖν, καὶ ἐκτελεῖν, καὶ ἵνα τῆς
ἡμετέρας, ἡμῶν ἡμῶν, φύσις. προσκυνοῦμεν
Χριστοῦ τὴν εἰκόνα, τῶν τῶν ὁρατῶν· τοῖς
ἀνθρώποις προσώπῳ, οὐ πνευματικῇ τῆς ἀόρατου
αὐτοῦ θεότητος· ἀλλὰ· ἀλλὰ· ἡμῶν ταῦτα
ἐκ ἀφροσύνης συλλήψαι. εἰ γὰρ καὶ λίγαι τῆς ἱ-
στορίας· τί θελήσει ἀποδοτέμεθα ἀνθρώποις, ἐκ τῶν
ἀληθινῶν λαλῶντες ἡμῶν; οὐκ ἡμῶν ἀνθρώπων μέ-
γιστον, ἀλλὰ καὶ Θεός. καὶ λίγαι· ἵνα καὶ ὁ πατὴρ
καὶ ἱστορίας. καὶ ἀποδοτέμεθα τῶν ἡμετέρων φύσιν. τῶ
Concil. General. Tom. XII.

idem caudam : & ut complexive dicamus ,
ceteros omnes ex tota prorsus anathemati-
zamus anima simul & mente : maxime
illos , quos prelati sanctas & universales
sex synodi anathematizaverunt , una cum
Severo Acciphalorum * auctore , (id est ,
eorum qui Christum unius naturae esse se-
tentur .) Quin & Petrum respuo cognomen-
to Cnaphæa , qui in trisagio hymno * argu-
mentum apponere ausus est , & passionem
impassibili applicare deitatis presumpsit ; &
omnes qui blasphemiam ejus sectantur . Non
autem refutamus , sed oppido confirmamus
& admittimus etiam locales sanctas syno-
dos , & correctiones canonicas quæ divina
sunt ab eis inspiratione depromptæ , atque
legislationes earum animas illustrantes . A-
postolicas autem ecclesiarum traditiones , per
quas honorare & adorare sanctos & saluta-
re docemur , suscipimus & amplectimur ,
venerantes eos ut famulos & amicos atque
filios Dei . Honor enim qui circa devotos
conservorum agitur , probationem habet bo-
næ voluntatis erga communem exhibitæ Do-
minum . Illi enim ipsi cellaria Dei & habi-
tacula munda , sanctique Spiritus purissima
specula facti sunt . Sed & ipsorum animæ
in manu Dei sunt , ut scriptum est . Cum
enim vita sit Deus & lux , & sancti quo-
que qui in manu Dei sunt , in vita & lu-
ce profecto consistunt . Et ideo pretiosa in
conspectu Domini mors sanctorum ejus . Illi
viventes fiducialiter Deo assiterunt : fontes
salutares Dominus Christus sanctorum nobis
reliquias præbuit , multimode beneficia in-
firmantibus rigantes , unguentum suavitatis
emanantes , & demones abigentes : & sicut
dicit magnus magister & ab immortalitate
cognominatus , martyrum ossa languores
sugant , infirmos curant , cæcis videre do-
nant , leprosos mundant , tegetationes & me-
rores dissolvunt : & hæc per Christum qui
habuit in illis . Et bene psalmista cecinit :
Mirabilis Deus in sanctis suis . Et rursus :
Sanctis qui sunt in terra ejus , mirificavit om-
nes voluntates ejus inter illos . Cum his au-
tem & sanctas & venerabiles imagines ado-
rantes amplectimur , id est , Verbi Dei ,
Domini videlicet & Salvatoris nostri Jesu
Christi , qui pro nobis incarnatus est , &
formam servi suscepit . Cujus imago & fi-
gura non deitatis , quæ inconcussa ineme-
ratæ carni ejus unita est , præfert characte-
rem : invisibilis enim est & incircumscripta
& informis divina natura : Deum quippe ne-
mo vidit unquam : ipse unigenitus enarra-
vit : sed humanitatis ejus coloribus facientes ico-
nam adoramus . Apparuit enim Deus su-
per terram etiam cum esset invisibilis , &
visus est , & cum hominibus conversatus
est , & fatigatus est , & esurivit , & si-
tivit lege nostræ , quam suscepit , naturæ .
Adoramus Christi iconam , id est , perso-
nam quæ hominibus visa est , non divinitatem
ab hac invisibili ejus divinitate : absit : sed
unitam huic ex summa conceptione . Nam
etiam dicit Judæis : Quid vultis me occidere bo-
minem , qui veritatem locutus sum vobis : non
erat homo tantum , sed & Deus , & di-
cens : Ego & Pater unum sumus : non de-
negat naturam nostram : humano quippe
ore ac organica hæc asserit lingua . Hono-
ramus autem & adoramus etiam inememratam
Cccc 2 ejus

dece
glossæ
Anathemati-
zatum est in
ipso aliam
m.

sup.

7/ai

Anast. verb.
id est, Atha-
nasia in
mortalitate
nimis erat
dicitur Atha-
nasia.

7/ai

7/ai

7/ai

7/ai

7/ai

7/ai

7/ai

7/ai

7/ai

1145

1145
 eius imaginem sanctæ Dei genitricis & im-
 maculatæ dominæ nostræ, quæ illam inef-
 fabiliter genuit. Honoramus quoque san-
 ctorum apostolorum, prophetarum, bene-
 victorum martyrum, confessorum, & ju-
 storum tamquam Dei amicorum imagines:
 non materiam vel coloribus cultum adhe-
 rentes, sed per hæc intelligibilibus visibus ad
 principalem adducti, honorem illi debitum
 impendimus: scientes secundum Basilium
 magnum, quod imaginis honor ad princi-
 palem transeat. Porro quia nonnulli con-
 tentiosius agunt, & dicunt non oportere
 sanctorum imagines adorare, cum sint ma-
 nufactæ; simulacra stolidæ has, imo im-
 pie nuncupantes: noverint quiescuntque sunt,
 quod cherubim, & propitiatorium, & ar-
 ca, & mensa, quæ Moyses sacratissimus
 divino præcepto construxit, manufacta e-
 rant, & adorabantur: accusat autem divi-
 na scriptura eos qui adorant sculptilia; sed
 & illos qui demonibus immolant. Et qui-
 dem abjectum erat paganorum sacrificium;
 sed iustorum acceptum est. Cum ergo cras-
 tioris scripturæ venerabiles imagines sint,
 oportet eas honorare propter principalia.
 His itaque synodicis nostris libenter acce-
 ptis, sanctissimi, si quid inventum fuerit
 in illis emendatione indigens, sine invidia
 vestræ Deo plenæ doctrinæ nos participes fa-
 cite, & ad remittendum ea nobis corre-
 cta estote precabiles: ut concorditer ex hoc
 fidelibus utrisque, id est, vobis & nobis in-
 ventis, glorificetur Pater & Filius & Spiri-
 tus sanctus, nunc & semper & in sæcula sæ-
 culorum. Amen.

Et post unctionem Petrus & Petrus Deo
 amabiles presbyteri, & locum tenentes san-
 ctissimi papæ Hadriani senioris Romæ, di-
 xerunt: Acquiescimus, quia secundum fi-
 dem, quam recte Tarasius sanctissimus &
 beatissimus patriarcha Constantinopolensis est
 confessus, & apostolicus papa noster Ha-
 drianus suscipiens una cum venerabili san-
 cta synodo, quæ apud ipsum est, consen-
 tit, & eorum quæ ille confessus fuerat,
 communionem amplexus est. Et benedixit
 Deus, quia orientis sanctissimi summi sa-
 cerdotes concordēs in orthodoxa fide & a-
 doratione venerabilium imaginum sanctissi-
 mis Hadriano papæ Romano, & Tarasio
 patriarchæ novæ Romæ, inventi sunt:
 & qui ita non consentientur, anathema sint
 a sanctis trecentis decem & octo patribus,
 qui hic ante collecti sunt.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat, fiat.
 Agapius sanctissimus episcopus Cesareæ di-
 xit: Destinatis ab orientis sanctissimis pon-
 tificibus sacratissimis literis ad Tarasium san-
 ctissimum patriarcham, his, tamquam ti-
 tulum orthodoxiæ suscipiens, omnibus mo-
 dis consentio, & communionem recipio: &
 eos qui ita non sapiunt, anathemati sum-
 miserim.

1146
 Αγαπῶν ἀνδρωτέρῃ εὐματί, καὶ τῇ ὁρίσασθαι ταῦτα
 ἐβλεπόμεναι γλαύσῃ. τιμωρὶ δὲ καὶ ἀποσκευ-
 μῳ καὶ τῷ τῆς αὐτῆς ἀφαιρέσει ἡμετέρας ἀχρε-
 τε αὐτῶ μαζῶς, τῆς ἀγίας συνόδου καὶ πατρι-
 αρχῆς ἡμεῶν τῶν εὐσεβῶν. τιμωρὶ δὲ καὶ
 τῇ ἀγίᾳ ἀποστόλῃ, ἀποστολῇ καὶ καλλιπῶς
 μαρτυρῶν, ὅτι οὐ καὶ δικαίον, ὡς φίλον Θεοῦ,
 τῆς εὐσεβείας· ὡς τῇ ὁλῇ καὶ τοῖς χρώμασι τὸ εἶδος
 ἀποστέλλοντες, ἀλλὰ ὅτι ταῦτα τοῖς νεοῖς ὁμ-
 μασι ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ποδηγούμενοι, ἐκείνῳ
 τῇ τιμῇ ἀπομένοντες ἀποστέλλομεν· ἐκείνῳ κατὰ
 τὴν μεγαλὴν Βασιλείαν, ὡς ἡ τῆς εὐσεβείας τιμὴ
 ἐπὶ τῷ ἀνωτάτῳ ὁμοβαίνει. ἀπὸς δὲ τῶν εὐ-
 σεβῶν ἀντιπροσώπων καὶ λέγοντες, ὡς ὁ δὲ τῇ
 ἀγίᾳ ἀποσκευῇ τῶν οὐρανῶν χειροποιήτης ὤσας,
 εἰδωλὰ τε αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ δυσσεβῶς ἀποκαλύν-
 τας αὐτοῦ, λείβομεν· ἵσταται οἱ πάντες, ὡς τῇ
 χειροποιήσῃ, καὶ τῇ ἰλαστικῇ, καὶ ἡ κυβωτῇ, καὶ ἡ
 ἑσπέρῃ, ὡς Μωσῆς ὁ Θεοφάνης· κατεσκευάσας
 Θεῷ ἀποσκευῇ, χειροποιήτης ἦσαν καὶ ἀποσ-
 κευάσας. κατηγορεῖ δὲ ἡ Θεῷ γραφὴ τῇ ἀποσ-
 κευάσας· κατὰ τὴν τῶν γλυπτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν θυσιῶν
 τοῖς δαίμοσιν· καὶ ἀποβλήσας μὲν ἡ τῶν Ἑλλή-
 νων θυσιῶν, ἡ δὲ τῶν δικαίων ἀποβλήσας·
 καὶ παχυτέρως οὐκ ἔστιν ἡ τῶν σιγῶν εὐσε-
 βῶν, δὲ τιμῇ αὐτοῦ τῇ τῷ ἀνωτάτῳ. τῷ τῷ
 ἐν τοῖς συνδικαίοις ἡμεῶν ἀμείνων ἐπιτυχάνοντες,
 ἀλλοτρίως, ὡς ἀμείνων ἐν αὐτοῖς διόμενοι· ἐπι-
 διορθώσας, μακάριον ἀφθόνως ἡμῖν τῆς ἐν-
 Θεῷ διδασκῆς ὑμῶν, καὶ ἀντιπροσώπων παραλήθητε
 ἵνα συμφώνως ἐκ τῆς πιστῆς ἀποδοῦναι ἀμεί-
 νων ὑμῶν καὶ ἡμεῶν, δοξαζήσῃ ὁ πατήρ καὶ ὁ
 υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ ἐν
 τοῖς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ μὲν τῷ ἀνωτάτῳ Πίτῳ καὶ Πίτῳ
 οἱ Θεοφιλέστατοι ἀποστέλλοι, καὶ τὸν πότον ἐπέ-
 χοντες Ἀδριανῷ τοῦ ἀνωτάτου πάπα τῆς ἀποσ-
 τελλῆς Ρώμης, εἶπον· περὶ ὁμοῦ, ὅτι κατὰ τῷ ὁρ-
 θῶς ὁμολογηθεῖσαι πίστιν παρὰ Ταρασίῳ τοῦ ἀνω-
 τάτου καὶ μακαριώτατου πατριάρχου Κωνσταντινουπό-
 λεως καὶ ὁ κατ' ἡμᾶς ἀποστόλικος πάπας Ἀδρι-
 ανὸς διέξάμενος, καὶ πᾶσα ἡ κατ' αὐτὸν ἀγία σύ-
 νδος ἐσείχηται, καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῷ ὁμολογηθεῖσιν
 τὴν κοινῇ ἡσπασατο. καὶ διλογητῶς ὁ Θεός,
 ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀνατολῆς ἀγιώτατοι ἀρχιερεῖς σύμ-
 φωνοὶ ἐν τῇ ὁρθοδόξῳ πίστι καὶ τῇ ἀποστέλλῃ τῶν
 σιγῶν εὐσεβῶν τοῖς ἀνωτάτοις Ἀδριανῷ πάπα Ρώ-
 μης, καὶ Ταρασίῳ πατριάρχῃ τῆς νείας Ρώμης,
 ἀρίθῳ. καὶ τοῖς μὴ ὡς ὁμολογήσῃ, ἀνάθε-
 μα ἴσθαι ἀπὸ τῶν ἀγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκ-
 τὴ πατέρων πᾶν ἐσταῖσα ἀποδοῦναι.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· ἡρίτο, ἡρίτο, ἡρίτο.
 Ἀγάπης ὁ ἀνωτάτος ἐπίσκοπος Καισαρείας
 εἶπε· τοῖς ἐκείνοι παρὰ πᾶν τῆς ἀνατολῆς ὁ-
 σιωτῶν ἀρχιερέων πενήντος γραμμασι ἀπὸς Τα-
 ράσιον τὸν ἀνωτάτον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην,
 ὡς ἐγγλῶν ἀποδοῦναι ἀποδοῦναι, κατὰ πάντα
 ἔσθον εὐσεβῶς, καὶ τῷ κοινῇ ἀποδοῦναι· καὶ
 τοῖς μὴ ὡς φρονοῦντες τῇ ἀναδίδεσθαι καὶ ἀπο-
 δοῦναι.

Ἰωάν-

A N N O
CHRISTI
187.

Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἐφέσου εἶπε· Ἀ-
ποστολὴς γὰρ τῆς ἀνατολῆς παρὰ πάντων αὐτῶν
ἐκ τῶν ἀρχιερέων ὁρῶμεν γράμματα πρὸς τὸν ἁ-
γίωτον καὶ τεσσεράκοντα οἰκουμενικὸν πατριάρχην
Ταραντὸν συντιθέμεθα, καὶ τῷ αὐτῷ πατριάρχει
ἀποστέλλομεθα. τὸς δὲ μὴ ὅπως ὁμολογῶντας, μή-
τε προσκυνοῦντας, μήτε ἀποδέχομεν τὰς εἰκόνας
καὶ σταυροὺς εἰκόνας, ἀλλὰ ὅπως ἡγοῦμαι τῆς
καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τῇ ἀνα-
θήματι αὐτὰς παρατίμω.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταν-
τίας τῆς Κίπρου εἶπε· Ἐν μηδὲν ἐπὶ τῇ πα-
ραλλήλῳ καὶ τῇ κατὰ ἀναγνώσεως γραμμα-
τι τῇ ἐκ τῆς ἀνατολῆς τιμωρῶντας πρὸς Τα-
ραντὸν τὸν ἁγίωτον ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἰκουμενικὸν
πατριάρχην τῷ ἐπ' αὐτῷ προσμολογηθέντι· ἵνα
τῆς πίστεως ἁγίων κρῖναι ὁ ἀνάξιος, τῆς συν-
τιθῆναι, καὶ ὁμοφρονεῖν γίνωμαι, δεχόμενος· καὶ ἀπο-
καθάρσιον τιμητικῶς τὸς ἁγίους καὶ σταυροὺς εἰκόνας·
καὶ τῷ κατὰ λαβὴν προσκύνησιν μόνῃ τῇ ὑ-
περσῶν καὶ ζωαρχικῇ τελετῇ ἀνατίμω, καὶ τὸς
μὴ ὅπως φρονῶντας, μήτε δεξαμένους τῆς ἁγίας κα-
θολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐκχωρῶ, καὶ
τῇ ἀναθήματι ὑποβάλλω, καὶ τῇ μερίδι τῶν ἀρ-
νησάντων τῷ ἑσχατον καὶ σωματικῇ οἰκονομίᾳ
Χριστοῦ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν παρατίμω.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκυ-
ρας εἶπε· πῶς γὰρ εἰσι γράμματα ἀπὸ τῆς ἀνατο-
λῆς παρὰ πάντων αὐτῶν ἁγίων ἀρχιερέων πρὸς τὸν
ἁγίωτον ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην
τοῦ καὶ ἐμῶν, καὶ τῷ αὐτῷ ὁμολογηθέντι
ἀποδέχομαι μὴ πᾶσι δὲ βουλήσιν καὶ προαιρέσει·
καὶ τὸς μὴ ὅπως φρονῶντας ἀναθήματι ὑποβάλλω.

Νικόλαος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κιζίκου
εἶπε· πῶς ἀναγνώσει γράμματα τῷ ἁγίωτῳ
καὶ μακαριώτῳ ἀρχιεπίσκοπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πα-
τριάρχῃ, καὶ πῶς ἀντιτιμωρῶντας ἀπὸ τῆς ἀ-
νατολῆς ὁρῶμεν ἀρχιερέων λιβέλλας συντιθε-
μαι περὶ τῶν ἁγίων καὶ σταυρῶν εἰκόνων, καὶ τῷ
κατὰ τὴν αὐτῶν ἀποδέχομαι. καὶ τὸς μὴ ὅπως φρο-
νῶντας τῇ ἀναθήματι παρατίμω.

Εὐθύμιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδης εἶ-
πε· ὅς ἐν πάσῃ τῇ ἀληθείᾳ ὁμοθυμαδὸν, καὶ
ταῖς παραδόσεσι τῶν ὁσίων ἀποστόλων καὶ πατέρων
ἐπιδραμενῶν, συναντῶ καὶ τῶς ἀρτίως ἀναγνω-
σάσι χαρῶμαι Ταραντὸν τὸν ἁγίωτον καὶ μα-
καριώτῳ ἀρχιεπίσκοπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχει,
καὶ πῶς ἀντιτιμωρῶντας παρὰ τῶν τῆς ἀνατολῆς πα-
τριάρχων. καὶ τῷ αὐτῷ καὶ ἐμὸν φρόνημα περὶ τῆς
τῶν ἁγίων δογματικῆς, καὶ περὶ τῶν σταυρῶν εἰκόνων,
ὅς ἐν ἀπαράλλακτον ἡγοῦμαι. τὸς δὲ παρὰ ταῦτα
καταλογίζοντας ἢ φλυαρίοντας κατὰ τῶν ἁγίων εἰκό-
νων, καὶ μὴ τοιούτους πῶς ἁγίους πατριάρ-
χας, αἰρετικούς καὶ δισηραμμένους γινώσκω, καὶ τῆς
αὐτῶν κοινῆς μακαρίαν ἐκκλησίαν τίθω.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας
εἶπε· κατὰ τὰς γὰρ γράμματα παρὰ τῶν ἀρ-
χιερέων τῆς ἀνατολικῆς διακείας πρὸς τὸν ἁ-
γίωτον καὶ τεσσεράκοντα ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἰ-
κουμενικὸν πατριάρχην Ταραντὸν, ἀποστέλλω ἀπο-
δέχομαι, καὶ σέβομαι, καὶ προσκυνῶ τὰς τιμὰς
καὶ ἱερὰς εἰκόνας· καὶ τὸς μὴ ὅπως φρονῶντας
ἀναθηματίζω.

Joannes episcopus Ephesi dixit: Destina-
tis ab iis summis sacerdotibus qui in Orien-
te sunt, orthodoxis literis ad sanctissimum
& ter beatum patriarcham Tarasum con-
sentimus, & earum communionem ample-
dimur. Eos vero qui ita consentunt, ne-
que adorant, neque recipiunt sanctas & sa-
cras ac venerabiles imagines, alienos existi-
mo apostolicam ac catholicam ecclesiam, atque
eos anathemati transmitto.

Constantinus sanctissimus episcopus Con-
stantie Cypri dixit: In nullo sensu com-
mutatas literas que nunc lecte sunt, que-
que de oriente misse fuerunt ad Tarasum
sanctissimum archiepiscopum & patriarcham,
a definitione fidei quam ipse ante confessus
fuerat, inveniens & ego indignus, his con-
sentio & concors efficior, suscipiens & am-
plectens honorabiliter sanctas & venerabiles
imagines: atque adorationem quam per la-
triam, id est, Deo debitam servitutem ef-
ficatur, soli supersubstantiali & vivificæ Tri-
nitati impendo. Et qui ita non sapiunt,
neque predicant, a sancta catholica & apo-
stolica ecclesia segrege, & anathemati sub-
jicio, atque portioni negantium incarnationem
& salutiferam dispensationem Christi veri
Dei nostri transmitto.

Basilus sanctissimus episcopus Ancyræ di-
xit: Destinatis literis ab orientis sanctissimis
summis sacerdotibus ad sanctissimum archie-
piscopum & patriarcham consentio & perma-
neo; & que ipsi confessi sunt admitto cum
omni benignitate & voluntate: & qui ita
non sapiunt, anathemati submitto.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici di-
xit: Lectis literis sanctissimi & beatissimi ar-
chiepiscopi & patriarchæ, & e diverso mis-
sis ab orientis Orthodoxis summis sacerdo-
tibus libellis consentio de sanctis ac venera-
bilibus imaginibus, & communionem eorum
recipio: & eos qui ita non sapiunt, ana-
themati transmitto.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardis
dixit: Ut in omnibus veritatem executus,
& in traditionibus sacratissimorum apostolo-
rum & patrum educatus, consentio etiam
his exarationibus que modo lecte sunt,
tam scilicet Tarasi sanctissimi ac beatissimi
archiepiscopi & patriarchæ, quam his que
ad has misse sunt ab orientalibus patriarchis:
& eorum ac meum sensum super sa-
cris dogmatibus & sanctis iconis nunquam
& immutabilem existimo: eos vero qui præ-
ter hæc vane loquuntur, & garrunt contra
sanctas imagines, & non conveniunt
cum sanctissimis patriarchis, hæreticos &
perverfos agnosco, & ab eorum communio-
ne longe me pono.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomedie
dixit: Secundum missas literas a summis
sacerdotibus orientalis dioceseos ad sanctis-
simum & ter beatum archiepiscopum & pa-
triarcham Tarasum, salutabiliter suscipio,
& colo atque adoro pretiosas & sacras iconas:
eos vero qui ita non sapiunt, ana-
thematiso.

ACTIO
III.

Hypatius sanctissimus episcopus Nicæ dixit : Orthodoxis literis quæ missæ sunt ab oriente , id est , a summis sacerdotibus qui ibidem sunt , ad sanctissimum & ter beatum patriarcham Tarasium , consentio , & ea quæ confessi sunt , recipio ; & sanctas ac venerabiles imagines honoro & adoro & amplector : & omnes qui non sequuntur confessionem hanc , alienos opinor a catholica ecclesia , & anathemati subdo .

Elias sanctissimus episcopus Crete dixit : Destinatas literas ab oriente sequens consentio & pacifcor .

Stauracius sanctissimus episcopus Chalcedonenſis dixit : Lectis literis sanctissimi & beatissimi archiepiscopi & patriarchæ , eas quæ ab orientis dioceseos summis sacerdotibus destinatæ sunt , talem proprietatem habere ad illas quæ sunt Constantinopolitani pontificis arbitror , ut nulla diversitas inter illas esse videatur , sed perfecta identitas : ita ut unum utraque sint , id est , plenæ omni orthodoxia . Propter quod & ego ita confiteor , & alienos reor esse , qui ita non sentiunt .

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit : Destinatis ab orientis summis sacerdotibus orthodoxis literis ad Tarasium sanctissimum patriarcham assentior & concordo , & eorum quæ confessi sunt , expositionem recipio : & eos qui ita non sentiunt , anathematizo .

Epiphanius Deo amabilis diaconus ecclesiæ Catanæ , & locum tenens Thomæ sanctissimi episcopi Sardinie , dixit : Verum est , quia favi mellis sunt verba bona : dulcedo autem eorum sanitas animæ , sicut scriptum est . Igitur ecce & synodice literæ quæ modo lectæ sunt , sanctissimi regis Constantinopolitani archiepiscopi novæ Romæ , quas ad orientis orthodoxissimos summos sacerdotes transmittit ; & illæ quæ ab ipsis rescriptæ sunt , dulci ac odorifero favo fidei sanctorum patrum efflorentes , omnium nostrum intelligibiles sensus suavitate rigaverunt , & animo in fide claudicantes robusta orthodoxi virtute magisterii sanaverunt . Quapropter & ego his paria sapiens , admitto & amplector venerabiles imagines secundum antiquam consuetudinem . Et illud apostolicum revera concilium , quod quidam etiam septimam , non jure , sed desipientes nuncupant synodum ; nec non & eos qui idipsum sapiunt , terribilibus transmittito anathematibus .

Leo sanctissimus præpositus & locum retinens metropolitæ Sidæ dixit : Gratia Christi veri Dei nostri , destinatis literis ab orientis summis sacerdotibus ad Tarasium sanctissimum archiepiscopum & patriarcham , annuo , & permaneo : & eos qui ita non sapiunt , anathemati transmittito .

Nicolaus reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Apri , & locum retinens metropolitæ Tyanensium , promulgavit similiter .

Ταύτην ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικαίας εἶπε· τῶς γαλῆσει ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἀρχιερέως ὀρθοδόξως γράμμασι πρὸς τὸν ἀγνώστου καὶ τετραμνημένου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ταρασίου τοῦ εὐχῶ , & τὰ περὶ αὐτῶν ὁμολογηθέντα ἀποδέχομαι· καὶ τὰς ἀγίας καὶ σιγὰς εἰκόνας τιμῶ , καὶ προσκυνῶ , καὶ ἀσπάζομαι· καὶ πάντας τοὺς μὴ ἐπομίζοντες τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ , ἀλλοτρίως ἡγῶμαι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας , καὶ τῷ ἀντιθέματι ἀναθεματίζω .

Ἡλίας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κρήτης εἶπε· τῶς γαλῆσει γράμμασιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναλυσθὲν εὐχῶ & συντίθῃ .

Σταυράκιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος εἶπε· τὸ ἀναγνωσθέντα γράμματι Ταρασίῳ τῷ ἀγνώστῳ καὶ μακαρωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῳ , καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς διοικήσεως παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἀρχιερέως , τοιαύτῳ οἰκειότητι ἔχειν πρὸς τὰ τὰ αὐτῷ ἡγῶμαι ἀρχιερέως Κωνσταντινουπόλεως , ὥς μηδεμίαν ἐπρότητα ἐν αὐτοῖς εἶναι , ἀλλὰ πλεῖαν ταυτότητα· ὥς οὐ καὶ τὸ αὐτὸ τὰ ἅμω εἶναι , ἥτοι πληρωμὴ πάσης ὀρθοδόξιας· διὸ καὶ ὡς ὁμολογῶ , καὶ ἀλλοτρίως ἡγῶμαι τὰς μὴ ὡς φρονῶντας .

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Δυρραχίου εἶπε· τῶς γαλῆσει ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἀρχιερέως ὀρθοδόξως γράμμασι πρὸς Ταρασίον τὸν ἀγνῶστον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχον εὐχῶ καὶ συντίθῃ , καὶ τὸν ὑπ' αὐτῶν ὁμολογηθέντων τῶν ἐκδοσθῆναι ἀποδέχομαι· & τοὺς μὴ ὡς φρονῶντας ἀναθεματίζω .

Ἐπιφάνιος ὁ διοικητικὸς διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κατάνης , & τὴν τιμὴν ἔχων Θωμᾶ τοῦ ὁσιώτου ἐπισκόπου Σαρδινίας , εἶπε· ἀληθὲς· ὅτι κηρύττει μέλιτις λόγοι καλοὶ· γλυκύσμα δὲ αὐτῶν ἴσως ψυχῆς , ὥς γέγραπται· ἰδοὺ ποίηται τὰ ἀρτίως ἀναγνωσθέντα συνδικὰ γράμματι τῷ ἀγνώστῳ καὶ μακαρωτάτῳ τῆς βασιλεύσεως Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπῳ νέῳ Ρώμης , ὃ πρὸς τῶς τῆς ἀνατολῆς ὀρθοδοξίας ἀρχιερεῖς ἐξαπίσει· καὶ μῦθε καὶ τὰ παρ' αὐτῶν πρὸς αὐτὸν ἀνταποσάλουσα , γλυκεῖα καὶ ἁδύσματα κηρύττει τῶν ἁγίων πατέρων ὀρθοδόξως πίστεως περιουσιζόμενα , τὰς πάντων ἡμῶν κοινὰς αἰδέσεις τῇ δυνάμει κατηρδύσαν , καὶ τοὺς κατὰ ψυχὴν ἐν τῇ πίστει χωλῶντας τῇ ῥωσικῇ δυνάμει τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας ἐξίασαν· διὸ καὶ καὶ ὡς ἡμεῖς τὰ ἴσα φρονῶν , ἀποδέχομαι καὶ περιπτύσσομαι τὰς σιγὰς εἰκόνας κατὰ τὴν ἀρχιερεὶ παραδοσιν , δηλαδὴ τὴν ἀποστολικήν· ἐκεῖνο δὲ τὸ συνίδεον , ὅτις καὶ ἐβδόμῳ ἀθέσμως παρελήφθησαν σικόν , καὶ τοὺς τὰ αὐτὰ αὐτῷ φρονῶντας τοῖς φοβέροις ἀποτίμωμαι ἀναθεματίζω .

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος καὶ τὴν τιμὴν ἔχων τῆς μητροπόλεως Σίδης εἶπε· χεῖρι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν , τοῖς γαλῆσει γράμμασι παρὰ τοῦ τῆς ἀνατολῆς ἀρχιερέως πρὸς Ταρασίον τὸν ἀγνῶστον ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχον εὐχῶ καὶ ἱμῶν· καὶ τὸς μὴ ὡς φρονῶντας ἀναθεματίζω παραπίμνω .

Νικόλαος ὁ ἀλαβίγαςτος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Λαφου , καὶ τὴν τιμὴν ἔχων τῆς μητροπόλεως Τυανῶν , ἐξήφωσεν ὁμοίως .

Γρη-

ANNO
CHRISTI
771.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισάρειας ἔπει· τοῖς ταύταις γράμμασιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς παρὰ τῶν αὐτῶν ἀρχιερέων πρὸς τὸν ἀγνώστου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ταχῶς καὶ ἀποδέχομαι, καὶ ἀσπάζομαι τὰς ἀγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας· καὶ τὰς μὴ ὕψι φρονήσας ἀναθίματι ὑποβάλλω.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης ἔπει· οἷς ὁ τῆς δεξιᾶς μιμνῄσκει τρόπος, τούτοις δὲ πάντες καὶ ὁ τῆς ὀρθοδοξίας ὁβελισσόμενος λόγος. εἰκότως ταύτων καὶ ἡ ἐμὴ βραχύτης τοῖς ἀναγνωστέοις ἱερεῖς καὶ συνοδικαῖς γράμμασι τῷ ὁσιώτῃ καὶ μακαριώτῃ τῆς βασιλεύουσας τῶν πόλεων ἀρχιεπισκόπῳ Ταρασίῳ, ἀπὸ τῆς ἐφ' ἑκατέκλειστο· ἵτις μὲν καὶ τοῖς παρ' αὐτῶν πρὸς αὐτὸν ἀποσταλῆσι ταχῶς τὴν τῆς διατάξεως εὐρείσασα ὁμολογία, κατὰ πάντα τῇ τῶν ἀγίων πατέρων συμφωνήσας ὀρθοδόξῳ πίσει ὅσα τῆς ἀναγνωστῆς ἴστω. διὸ τὰ αὐτὰ αὐτοῖς φρονῶν, ἀποδέχομαι τὰς ἱεράς καὶ σεπτὰς εἰκόνας. ἀποβάλλας τὴν τῶν γενομένων ὑποτομίαν τῆς Ὀρθολογικῆς ἐβδόμης ψευδοσυνοδου, καὶ τὰς τὴν αὐτὴν φρονήσας τοῖς ἀναθιματισμοῖς ἀποπέμπομαι.

Αναστάσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικοπολεως παλαιᾶς Ἠπείρου ἔπει· σύμφωνα ὅρων τὰ συνοδικὰ γράμματα Ταρασίῳ τῷ αἰσώτῃ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ τῇ ἀντίγραφῃ αὐτῶν τὰ ἀπὸ τῶν τῆς ἀνατολῆς ἀρχιερέων, συντίθεται αὐτοῖς, καὶ ὁμολογῶ ὕψι φρονεῖν, καὶ μέχρι τῆς αἰῶνος ὀφείμην· καὶ ἀποδέχομαι καὶ ἀσπάζομαι τὰς σεπτὰς καὶ ἱεράς εἰκόνας, καὶ τὰς μὴ ὕψι φρονήσας τὴν ἀναθίματι ὑποβάλλω.

Ἰωάννης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ταυρομενίας ἔπει· ὥστερ' οὐ φρονήσας ἰσχυρομένῃ, ὥπως καὶ ἐὼς λίγην ἐδιδάχθησαν. συμφωνῶν ταύτων ὕψι τῶν ὑπαναγνωστέων συνοδικῶν κεραμῶν Ταρασίῳ τῷ ὁσιώτῃ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, τῶν ταλεισῶν παρ' αὐτῷ πρὸς τὰς τῆς ἐφ' ἑκατέκλειστο ἀρχιερεῖς, καὶ τῶν ἀντιγράφων τῶν παρ' αὐτῶν πρὸς αὐτὸν πεμφθέντων περὶ τῆς αἰῶνος καὶ ὀρθοδόξου πίσεως τῶν ἐξ οἰκουμένης συνόδων, ὥπως καὶ ὡς πιστῶς, ἀποδέχομαι καὶ προσκυλῶν τὰς ἀγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας· καὶ ἐὼς ταῦτα τῇ ὀρθοδόξῳ πίσει ὀφείμην ζήσας παραμένειν τῷ βήματι τῷ Χριστοῦ παρησίας, καὶ τὰς μὴ ὕψι φρονήσας ἀναθίματι ὑποβάλλω.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πισινούντης ὁμοίως.

Νικήτας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κλαυδιόπολεως ὁμοίως.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σιλαίου ὁμοίως.

Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Συναδην ὁμοίως.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μορών ὁμοίως.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἰκονίου ὁμοίως.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ρόδου ὁμοίως.

Γεώργιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πισιδίας ὁμοίως.

Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Λαοδικείας ὁμοίως.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πέργης ὁμοίως.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Destinatis literis a summis sacerdotibus qui in oriente sunt, ad Tarasium sanctissimum patriarcham, consentio, & admitto atque saluto sanctas imagines ac venerabiles iconas: & eos qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Qui pietatis meditantur modum, his utique & orthodoxis sermo refulget. Competenter igitur & mea brevitatis lectis sacris ac synodicalis literis sanctissimi & beatissimi regionis civitatum summi præfati Tarasii, quas ad eos qui in oriente sunt, transmittit: nihilo minus & his quæ ab eis ad ipsum directæ sunt, intentæ mentis visum inficiens, per omnia sanctorum patrum concordantes orthodoxæ fidei per lectionem cognovit. Ideoque cum illis hæc sentiens, recipio & saluto sacras & venerabiles iconas: & manifeste vocum novitatem quæ facta est synodi, quæ septima susurrando dicitur, nec non & eos qui cum illa sapiunt, anathematismis transmittito.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopolis veteris Epiri dixit: Concordantes intuitus synodicalis literas Tarasii sanctissimi patriarchæ, & rescripta eorum quæ ab orientis summis sacerdotibus missa sunt, consentio illis, & confiteor ita sapere, & utique in finem innocens permanere. Et recipio & saluto venerabiles & sacras iconas: & qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ dixit: Sicut unum sentientes convenimus, ita & unum dicere didicimus. Concordantibus igitur synodicalis apicibus Tarasii sanctissimi patriarchæ, qui lecti sunt, quique destinati fuerunt ab eo ad orientis sanctissimos sacerdotes, & rescriptis quæ ab illis ad ipsum destinata sunt sanctæ & orthodoxæ fidei sex universalium synodorum, ita & ego credo, recipiens & adorans sanctas & venerabiles imagines: & in hac orthodoxa fide vivens opto astare ante tribunal Christi cum fiducia: & qui sic non sentiunt, anathema sint.

Gregorius sanctissimus episcopus Pisinuntensium similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Claudiopoleos similiter.

Basilus sanctissimus episcopus Sylæ similiter.

Michael sanctissimus episcopus Synadensium similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensiensium similiter.

Leo sanctissimus episcopus Iconii similiter.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Pisidie similiter.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Pergæ similiter.

Theo-

ACTIO
III.

CONCILIIUM NICÆNUM II.

1154

1153

ACTIO
III.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleucis similiter.
Theophylactus Deo amabilis diaconus & vicarius Stauroplitensium metropoleos similiter.
Nicolaus sanctissimus episcopus Hierapoleos similiter.
Leo sanctissimus episcopus Carpathi similiter.
Theodorus sanctissimus episcopus Amorii similiter.
Christophorus sanctissimus episcopus Phasidis similiter.

Cyrillus monachus & locum tenens Nicetæ episcopi Gothiæ similiter.

Reliqui sanctissimi episcopi (* atque monastice dignitates) promulgaverunt.

Tota synodus quæ per gratiam Christi veri Dei nostri, & amatricem pietatis sanctorum tranquillissimorum & orthodoxorum imperatorum nostrorum congregata est, relationem quæ facta est ab Hadriano papa senioris Romæ ad orthodoxissimos imperatores nostros, & chartam orthodoxæ definitionis sanctissimi & beatissimi patriarchæ Tarasii, quæ nunc lecta est; atque literas quæ ad beatitudinem ejus ab orientis summis sacerdotibus missæ sunt, recipientes consentimus, & salutamus, & honoranter adoramus sacras & colendas iconas: & pseudosyllogum qui contra eas factus est in destructionem earum, effodientes, anathemati mittimus. Sed Deus omnipotens conservet dominos nostros, & sanctissimum patriarcham.

Tarasius sanctissimus episcopus patriarcha dixit: Contentio quievit, & medius paries sublatus est inimicitiarum. Oriens, occidentes, septentrio, & Mesembria, sub jugo uno & una consonantia facti sumus.

Sancta synodus dixit: Gloria tibi Domine, qui unisti nos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Gratias pacifico Christo vero Deo nostro cum Patre & Spiritu sancto, in sæcula.

Sancta synodus laudavit.
Multos annos imperatorum:
Constantini & Irenæ magnorum imperatorum & principum multos annos.
Orthodoxorum imperatorum multos annos.
Custodes fidei Domine serva.

Auxiliatores ecclesiæ Domine serva.

Novi Constantini & novæ Helenæ æterna memoria.

Pacificam Domine vitam da eis.
Patriarcharum multos annos.
Sacri senatus multos annos.

Θεόδωρος ὁ ἐσπώτατος ἐπίσκοπος Σελευκίης ὁμοίως.

Θεοφύλακτος διάκονος καὶ τοποτηρητῆς τῆς Σταυροπλίτης μητροπόλεως ὁμοίως.

Νικόλαος ὁ ἐσπώτατος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.

Λέων ὁ ἐσπώτατος ἐπίσκοπος Κερκύρας ὁμοίως.

Θεόδωρος ὁ ἐσπώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Ἀμορίου ὁμοίως.

Χρυσόστομος ὁ ἐσπώτατος ἐπίσκοπος Φάσιδος ὁμοίως.

Κύριλλος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς Νικητῆς ἐπισκοπῆς Γοτθίας ὁμοίως.

Οἱ λοιποὶ ἐσπώτατοι ἐπίσκοποι ἐξέφωκον.

Πᾶσα ἡ κατὰ χάριν Χριστοῦ τῇ ἀληθείᾳ Θεῷ ἡμῶν, ὁ φιλοδοξῶν διόπισμα τῶν γαλιωτῶν ἡμῶν καὶ ὁρδοξῶν βασιλέων συναθροισθεῖσα ἁγία σύνοδος τῶν ὑπομνήτων ἀναφορῶν παρὰ Ἀδελφῶν πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης πρὸς τοὺς ὁρδοξοὺς ἡμῶν βασιλεῖς, καὶ τὴν νυνὶ ἀναγνωσθεῖσα χάρτιον, ὅρον ὁρδοξίας τῷ ἀλφωτῷ καὶ μακαριωτάτῳ οἰκομνητῷ πατριάρχῳ Ταρασίῳ ὄντι, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀνατιμωθεῖσθαι πρὸς τὴν αὐτὴν μακαριώδη παρὰ τῶν ἀρχιερέων γράμματα ἀποδεχόμενοι τοιχοῦμεν, καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ ἡμιτιμῶς προσκυνοῦμεν τοὺς ἱερεῖς καὶ σεβασμίους εἰκόνας· καὶ τὴν κατ' αὐτῶν γινόμενον ψευδοσύλλογον ἐπὶ καθαιρέσει τῶν ἀνασκαπτικῶν, τῷ ἀναθέματι παραπέμπομεν. ἀλλ' ὁ Θεὸς φιλεῖ τοὺς δεισπότες ἡμῶν τοὺς ἀγαθούς, καὶ τὴν ἀγνῶστον πατριάρχην.

Ταράσιος ὁ ἀγνώστος πατριάρχης εἶπε· ἡ φιλονεικία πίπτει, καὶ τὸ μυστήριον ἡρῆται τῆς ἐκθρας ἀνατολῆς γὰρ, δύσκις, ἀρετῶν, καὶ μεσημβρίας, ὑπὸ ζυγὸν εἶς καὶ μίαν συμφωνίαν γυγνόμεν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· δόξα σοι ὁ Θεὸς ὁ ἐκώσας ἡμᾶς.

Ταράσιος ὁ ἀγνώστος πατριάρχης εἶπε· χάρις τῷ εἰρνωτικῷ Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι ἁγίῳ, εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐφήμει.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων.

Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων πολλὰ τὰ ἔτη.

Ορδοξῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη.

Τῶν φύλακας τῆς πίστεως καὶ φιλεῖται.

Τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς ἐκκλησίας κύριε κράτινον.

Νέου Κωνσταντίνου καὶ νέας Ελένης αἰωνία ἡ μνήμη.

Εἰρηναίαν κύριε ζῶν αὐτοῖς.

Τῶν πατριαρχῶν πολλὰ τὰ ἔτη.

Τῆς ἱερᾶς συγκαλήτης πολλὰ τὰ ἔτη.

Εἰρηναίαν κύριε ζῶν αὐτοῖς.

Τῶν πατριαρχῶν πολλὰ τὰ ἔτη.

Τῆς ἱερᾶς συγκαλήτης πολλὰ τὰ ἔτη.

